

Txa²wã¹sũ³na² Wãn³txa²

**O Novo Testamento na língua
Nambikuára do Brasil**

Txa²wã¹sũ³na² Wãn³txa²

**O Novo Testamento na língua
Nambikuára do Brasil**

[nab]

Primeira Edição
© 1992, Liga Bíblica do Brasil

Segunda Edição
© 2012, Liga Bíblica Internacional

Tradução: © 1992-2013, Wycliffe Bible Translators, Inc.
www.Wycliffe.org

Para más recursos bíblicos en Nambikuára, visite
www.ScriptureEarth.org/nab

Sũ³na² wãn³txa² ã³yĩ¹lxi² ai³jau³su²

A²nũ²a² wãn³txa² Por³tu³kes²jau³xa² Pa²ji³na²nxa³nxa²

Mateus	(Mt).....	1
Markos	(Mk)	100
Lukas	(Lk)	164
João	(Jo)	261
Atos	(At).....	355
Romanos.....	(Rm).....	444
1 Koríntios.....	(1 Ko)	500
2 Koríntios.....	(2 Ko)	540
Kálatas.....	(Kál).....	565
Efesios	(Ef)	581
Filipênses.....	(Fp)	597
Kolosênses	(Kol).....	607
1 Tesalonisênses	(1 Ts).....	620
2 Tesalonisênses	(2 Ts)	629
1 Timoteo	(1 Tm)	634
2 Timoteo	(2 Tm)	644
Tito	(Tt).....	651
Filemõ.....	(Fm)	656
Ebreus.....	(Eb)	659
Tiako.....	(Tk).....	695
1 Petro	(1 Pe).....	706
2 Petro	(2 Pe).....	722
1 João.....	(1 Jo).....	730
2 João.....	(2 Jo).....	741
3 João.....	(3 Jo).....	743
Jutas	(Jt)	745
Apokalipse.....	(Ap)	749

Leia o Novo Testamento 800

Yxã¹ta¹, jau¹xai²na² so¹lxi³ ã³wha²li¹la³-
kxi¹nx²ta¹hẽ³la². A²ya³la³tũ³ wãn³txi³tũ³
sa²yxo²we¹jah³lxin¹si¹nx²ta¹jau³su² ã³wha²-
li¹la³kxi¹nx²ta¹hẽ³la². Nxe³nx²ta¹ha²kxai³,
Je³su²jah³la² Txa²wã¹sũ³na² Si³yxau³tãu³a¹
A²hxi²kan¹ta² Si³yxau³tãu³lo³kxah³lo²su²
na³na¹. Txa²wã¹sũ³na² Si³yxau³tãu³a¹ A²tah²-
hah³lo²su² na³na¹. Nxe³jau³xai²na², sa²yxo²-
we¹tain¹yah³lxin¹si¹nx²ta¹jau³su² nxe³ya³n-
x²ta¹hẽ³la². Sa²yxo²we¹tain¹yah³lxin¹kxai²
nãn²tũ³, ka³tẽ³na² wi¹tãu³a¹ yxau²xai³yah³-
lxin¹tu¹wa². Jã¹nxe³tẽ³lhxã³ ya³nx²ta¹wa².

João 20:31

Mateus

Je³su²jah³la² a²wi³na²nāu³xu¹tai²na² i³yau¹ü³jau³su²

1 ¹Je³su²jah³lai²na² wān³txa² ā³si³wxe³jau³xai²la¹wa². A²nxe³jah¹lai²li² Txa²wā¹sü³na² A²hxi²kan¹ta² Si³yxau³tāu³lot³jah¹lo²su² ta¹hxi²hē¹la². Nxe³sxā³ Jah¹lai²na² a²wi³na²nāu³xu¹tai²na² i³yau¹ü³jau³xai²la¹wa². A²nxe³-sxā³ Je³su²jah³la² sū³nu²tu³ Ta³vi²yah³lo²su² ta¹hxi²hē¹la². Ta³vi²yah³la² sū³-nu²tu³ A³bra³āu²ah³lo²su² ta¹hxi²hē¹la².

²Nxa²ha¹te¹ A³bra³āu²ah³lai²na² sa²kxai³lu² a²ki³lha³tu³ I³sa²kah³lo²su² ta¹-hxi²hē¹la². I³sa²kah³la²ki³lha³tu³ Ja³ko²ah³lo²su² ta¹hxi²hē¹la². Ja³ko²ah³la²-ki³lha³nāu³tu³ Ju³ta²ah³lo²su² a²lon³yah³la²nāu³su² nxe³ta¹hxi²hē¹la². ³Ju³-ta²ah³la² sa²kxai³lu² a²sī³sa³ka³lxu³nu¹tai²na² so¹ka³tu³ a²ki³lha³nāu³tu³ ha¹li¹ a³li³lah¹kxi²ta¹hxi²hē¹la². Nxe³te²na² i³lxa² Pe³re²sah³lo²su² Sa³ra²ah³lo²su² nxe³ya³ta¹hxi²hē¹la². Pe³re²sah³la²ki³lha³tu³ Es³ro³mah³lo²su² ta¹hxi²hē¹la². Es³ro³mah³la²ki³lha³tu³ A³rāu²ah³lo²su² ta¹hxi²hē¹la². ⁴A³rāu²ah³la²ki³lha³tu³ A³mi³na³ta²bah³lo²su² ta¹hxi²hē¹la². A³mi³na³ta²bah³la²ki³lha³tu³ Na²a³sō²-mah³lo²su² ta¹hxi²hē¹la². Na²a³sō²mah³la²ki³lha³tu³ Sa³lmo²mah³lo²su² ta¹-hxi²hē¹la². ⁵Sal³mō²mah³la² a²sxe³xa³ka³lxa² Ra³ka²ba³ka³lxu³su² nxe³ya³sxā³ a²ki³lha³tu³ Bo³a²sah³lo²su² ta¹hxi²hē¹la². Bo³a²sah³la² a²sxe³xa³ka³lxa² Ru²-ta³ka³lxu³su² nxe³ya³sxā³ a²ki³lha³tu³ O³be²jah³lo²su² ta¹hxi²hē¹la². O³be²jah³-la²ki³lha³tu³ Je²sah³lo²su² ta¹hxi²hē¹la². ⁶Je²sah³la²ki³lha³tu³ Ta³vi²yah³lo²su² ta¹hxi²hē¹la². A²nxe³jah¹lai²na² I³sa³e² nū³ka³txa² a²wa³kxēn³yah³lo²su² ta¹-hxi²hē¹la². Jā¹nxe³sxā³ Ta³vi²yah³la² I³sa³e² nū³ka³txa² a²wa³kxēn³yah³lai²na² a²sxe³xa³ka³lxa² a²wi¹lhi¹na² U³ri²ah³la² sxe³xa³ka³lxu³su² ta¹hxi²hē¹la². A²nxe³-ya³sxā³ a²ki³lha³tu³ Sa³lo³māu²ah³lo²su² ta¹hxi²hē¹la². ⁷Sa³lo³māu²ah³la²ki³lha³-tu³ Ro³bo³āu²ah³lo²su² ta¹hxi²hē¹la². Ro³bo³āu²ah³la²ki³lha³tu³ A³bi³a²ah³lo²su² ta¹hxi²hē¹la². A³bi³a²ah³la²ki³lha³tu³ A³sa²ah³lo²su² ta¹hxi²hē¹la². ⁸A³sa²ah³-la²ki³lha³tu³ Jo³sa³fa²ah³lo²su² ta¹hxi²hē¹la². Jo³sa³fa²ah³la²ki³lha³tu³ Jo³rāu²-ah³lo²su² ta¹hxi²hē¹la². Jo³rāu²ah³la²ki³lha³tu³ O³si³a²sah³lo²su² ta¹hxi²hē¹la². ⁹O³si³a²sah³la²ki³lha³tu³ Jo³tāu²ah³lo²su² ta¹hxi²hē¹la². Jo³tāu²ah³la²ki³lha³-tu³ A³ka²sah³lo²su² ta¹hxi²hē¹la². A³ka²sah³la²ki³lha³tu³ E³se³ki³a²sah³lo²su² ta¹hxi²hē¹la². ¹⁰E³se³ki³a²sah³la²ki³lha³tu³ Ma³na³se²sah³lo²su² ta¹hxi²hē¹la². Ma³na³se²sah³la²ki³lha³tu³ A³mō²mah³lo²su² ta¹hxi²hē¹la². A³mō²mah³la²ki³-lha³tu³ Jo³si²ah³lo²su² ta¹hxi²hē¹la². ¹¹Jo³si²ah³la²ki³lha³tu³ Je³ko³ni²ah³lo²su² a²lon³ti³nāu³su² ta¹hxi²hē¹la². A²nxe³tāu³a² Ba³bi³lo²na² nū³ka³txa² wxā³sxā³ so¹hxa³kxi²sxā³ Ba³bi³lo²na²ko³nāu³a² sa³wxe³nyhain¹ta¹hxi²hē¹la².

¹²Hā²wxān³txa³ Ba³bi³lo²na²ko³nāu³a² sa²wxe³nyhain¹nū²la² hā²wxān³-txa³ Je³ko³ni²ah³la²ki³lha³nāu³tu³ Sa³la³ti³e¹lah³lo²su² ta¹hxi²hē¹la².

¹⁷Ja¹nxe³ju²su² Je³su²ja³la² sũ³na²nũ³su² ta¹hxa¹i²hẽ¹la². Nxe³sxã³ A³bra³-
 ău²ah³la² ă³si³wxe³kĩ³ka³tu³ Ta³vi²yah³la² hã¹ĩ²nxã¹kĩ³kxai²nãn²tu³ a²sũ³na²-
 nũ³xa² i³yĩ¹lih²xai³ain¹te²nũ³tu³ hxi²ka² hxa³nxsã³ ha¹li¹ ha¹li¹ wxa²sa²so¹-
 xi²sxã³ 14 nxe³kĩ³te²ju²hẽ³la². Te²yã¹nxe³sxã³ Ta³vi²yah³la² ă³si³wxe³kĩ³ka³tu³
 hu³ Ba³bi³lo²na²ko³nũ³a² sa²tã³nyhain¹tãu³naĩ²tã² hã¹ĩ²nxã¹kĩ³kxai²nãn²tu³
 a²sũ³na²nũ³xa² i³yĩ¹lih²xai³ain¹te²nũ³tu³ hi³ka² hxa³nxsã³ ha¹li¹ ha¹li¹ wxa²-
 sa²so¹xi²sxã³ 14 nxe³kĩ³te²ju²hẽ³la². Te²yã¹nxũ³nsxã³ Ba³bi³lo²na²ko³nũ³a²
 sa²tã³nyhain¹tãu³naĩ²tã² ă³si³wxe³kĩ³kxai²nãn²tu³ hu³ Kris²tu³ja¹hla² a³li³-
 lah¹ju³ta² hã¹ĩ²nxã¹kĩ³kxai²nãn²tu³ a²sũ³na²nũ³xa² i³yĩ¹lih²xai³ain¹te²nũ³tu³
 hxi²ka² hxa³nxsã³ ha¹li¹ ha¹li¹ wxa²sa²so¹xi²sxã³ 14 nxe³kĩ³te²ju²hẽ³la².

¹⁸ Jā¹nxe³jut³su² Je³su² Kris²tu³jah³la² a³li³lah³jau³su² nxe³te³nah¹lxi¹. Ma³-ri²a³ka³lxai²na² Je³su²jah³la² a²hā³ka³nai²na² nxe³ta¹ka³lxai²na² sa²kxai³lu² Jo³se²ah³la² so¹nyhu¹kxi³jut³ta³nū²a² e³hau³kon³ta³lu²nain¹ta¹hxai²hē¹la². E³hau³kon³ta³lu²nain¹nū²la² yxān¹ta¹ so¹nyhu¹xa³ta³lxa¹ Ma³ri²a³ka³lxa² wēh³ni³ta¹hxai²hē¹la². Hai³txi³ Jo³se²ah³lo²la³ wīn¹txi²nxa³tā³lxa¹ Txa²-wā¹sū³na² Yāu³ka³jxah¹la² te²hi²sen³su² wē³sai²la² a²ē¹nai²na² ūh³wxe³ni¹-ta¹hxai²hē¹la². ¹⁹Nxa²ha¹te¹ Jo³se²ah³lo²kxai³lu² ju¹tai²li² ā³ne³wxe³nū²la², Ma³ri²a³ka³lxa² wēh³ni³jut³ta³ ā³ne³wxe³nū²la² a²ē¹na² ne³kxe³kxi²nha²ta¹-hxai²hē¹la². Ne³kxe³kxi²nha²te³nah¹lxi¹:

—Jo³se²ah³lāi³. Ia³vi²yah³lu¹ta² a²ne³sa³wit³si¹lxi¹. Txa²wān³txa² e³kxi¹-
nx²ta¹jau³xa² wi¹lain³kxi¹sē¹li¹. “Ta¹ka³lxa² Ma³ri²a³ka³lxa² so¹nha¹tū¹xā¹.”
Nxi¹lxi¹. Nxē¹nha²kxai³ hxi²waun³txi³txa³hē¹li¹. Ta¹ka³lxi²na² so¹sē¹li¹. Wē³-
sai²na² ta¹ka³lxa² wēh³ni¹kxa² hai³txi³ yuh³xai²nān¹te² we¹kxe³su² nxe²nxa³i¹.

Yxān¹ta¹ Sū³na² yāu³ka³jxah¹la² te²hi²sen³su² wīn¹txi²nxa³kxan²ti³ wē³sa² wet¹jah¹lai²la¹wi¹. ²¹A²nxe³ta¹ka³lxa² wē³sa² a³li³lah¹kxi²tu¹wi¹. A²ki³lha³lxa² a³li³lah¹kxi²tu¹wi¹. Nxe³kxai²nān²tu³ a²i³lxa² Je³su²jah³lo²su¹ nxe² i³yī¹li²-txa²hē³li¹. Nxe³sxa³ hā²wxān³txa³ wē³sai²li² txon¹nū²la² a²nū²a²nāu³xai²na² kō³nxe³ti³ kāi³ain¹ju³ta² a²yxo²ha³kxa¹ ā³wa²sut¹ti³hit¹tain¹tu¹wi¹. Oh³xan¹-jah¹la² nxe³ta¹hxai²hē³la².

²²A²nxe³jau³xai²na² kxā³nhxī¹nai³tān²jau³xa² Sū³na² i³hen³txi²tū³ka³-txai²na² wān³txa² jau³xau³hxai²tēx¹ta³la³ jau³xain²txi³ nxe³ta¹hxai²hē³la². Nxe³jau³xu¹tai²na² te³nah¹lxi¹:

²³—Nxe³jah³lxi³wxi¹. Tu¹ha³ka³lxa² in³txa² wīn¹ti²nxa³ta¹ka³lxa² wēh³-nī¹tu¹wi¹. Wēh³nī¹ka³tu³ wē³sai²li² a²ki³lha³lxa²li² a³li³lah¹kxi²tu¹wi¹. Nxe³kxai²nān²tu³ a²i³lxa² i³lxi³hain¹tu¹wi¹. E³ma³nu³e³lah³lo²su¹. Nxe³ta¹-hxai²hē³la². A²nxe³te² i³lxi³ai²na² a²si³yxau³tāu³khai³xai²na² Txa²wā¹sū³na² ā³nū²kxi²sxā³ yxau³ah³nē³na³li¹. Nxe³ta¹hxai²hē³la².

²⁴Nxe³nū²la² hā²wxān³txa³ Jo³se²ah³lo²kxai³ txu¹lxi²ka³tu³ i³sa²yxau³ta¹-hxai²hē³la². I³sa²yxau³nū²la² oh³xa² sa²si¹hā³jah¹lai²na² wān³txai²na² sa²yxo²-we¹ta¹hxai²hē³la². Sa²yxo²we¹te³na¹ Ma³ri²a³ka³lxa²kxai³lu² so¹ta¹hxai²hē³la². ²⁵So¹kxan²ti³ hai³txi³ ū³whīn¹txi³nyha¹sxā³ o²la³kxi²nyha¹ta¹hxai²nxa³hē³la². Wē³sai²kxai³lu² a³li³lah¹xa³ta³lxa¹ ū³whīn¹ti³nyha¹ta¹hxai²nxa³hē³la². Nxa²-ha¹te¹ wē³sai²li² a³li³sa²kxi²te³na¹ wē³sai²na² i³yī¹li²yha³ta¹hxai²hē³la². Je³-su²jah³lo²su¹ nxe³ta¹hxai²hē³la².

A²nū²a²nāu³xa² u²lxan¹ko³xa² wxā³ain¹jau³su²

2 ¹Jā¹nxe³ju³kxai³lu² kxā³nhxī¹nu¹tai²na² E³ro²jah³la² kāin²jah¹la² Ju³-te²an¹ko³xa² a²wa³kxēn³yah³la² yxau²xai³lhi¹nu¹tai²na² Je³su²jah³la² a³li³lah¹ta¹hxai²hē³la². Be³lē²thī³na² Ju³te²a²ko³xan¹thī³na² a³li³lah¹ta¹-hxai²hē³la². Nxe³tāu³ān²tu³ a²nū²a² a²hoh³lxi³khai¹nū³ka³txa² ha³lo²a² u²lyxau¹ko³xa² u³je³na² a³li³xi²tāu³an¹ko³xa² a³li³xain¹nū²la² wxā³ain¹-ta¹hxai²hē³la². Wxā³ain¹nū²la² Je³ru³sa³lē²thī³na² Ju³te²a² ko³xan¹thī³na² kāin²khaix¹nxe³thi³nān²ta³ ā³wi¹hain¹ta¹hxai²hē³la². Ā³wi¹hain¹sxā³ e³kxain¹te³nah¹lxi¹:

²—Īh¹nū¹la³ta³ Ju³te²a² wa³kxēn³yah³lo²nū³a² kwēn¹ta² a³li³lah¹jah¹la² he¹-ji¹wi¹? Txa²ha³lo²a² a³li³si¹na¹hī¹nai³tā² a²hxi³ka²ta³khai³xa² i²si¹na¹hē³li¹. Nxe³ka³tai²na² i²si¹na¹ha²kxai³ wē³sai²li² sa²nēn¹kxi²te³lhxā³ wxā³ye¹nx²ti³-nha¹wi¹. Nxe³ain¹ta¹hxai²hē³la².

³Nxe³nxa²ha¹te¹ nxe³jau³jau¹xai²na² ain³kxain¹nū²la² E³ro²jah³la² yuh³lxi³khaix¹ta¹hxai²hē³la².

—A²wa³kxēn³yah³lo²sa²ju³ta² sa²tā³ni²lā³kxi²sa²te³na³na¹. Nha²jau³su² E³ro²jah³la² ta¹hxai²hē³la². Te²yā¹nxūn³sxā³ Je³ru³sa³lē² tū³ka³txa² whāi²-na¹ E³ro²jah³la² yā¹nxe² yuh³lxain¹ta¹hxai²hē³la². ⁴Nxe³te²kxa³ya³lhu² E³ro²jah³lai²na² te²hi²sen³su² a²nū²a² hxi²kan¹txi³nāu³xa² nxe³te²he³la³kxa² ā³yā³nū²kxi²xi²si¹hain¹ta¹hxai²hē³la². Wā³nxīn¹te² si³yxau³tū³ka³txi³nāu³xa² i³kaix¹tha²kxai³ ha³te³h³nxā³nxa² a²hoh³lxi³su² nū³ka³txa² i³kaix¹tha²kxai³ nxe³ta¹hxai²hē³la². Nxe³sxā³ i³ye³kxi²te³nah¹lxi¹:

—Nxe³jah³lxi³sa²lxi¹. Kris²tu³jah¹la² Txa²wā¹sū³na² Hxi²kan¹ta² Si³yxau³-tāu³lot³jah¹la²nū³ān²ta² a³li³la¹jen³nū³a² ĩh¹nū¹la³ta³ a³li³la¹ji¹wi¹? Nxēn³tain¹-ta¹hxai²hē³la². ⁵Nxe³nxa²ha¹te¹ i³ye³sxā³ i³wa²lū³xain¹te³nah¹lxi¹:

—Be³lē²thī³na² Ju³te²a² ko³xan¹thī³na² a³li³la¹kxi²nē³tu¹wi¹. Sū³na² hen³. txi³jah¹lai¹tā³ Sū³na² wān³txa² au³hxai²jau³yai¹tā² nxe³ta¹hxai²hē¹li¹. Nxe³. jau³jau¹xai²na² nxe³te³nah¹li¹:

6 “Wxāi²na² Be³lē²thī³nān¹tū³kā³txi³si²yah³li¹li¹. Ju³te²a²ko³xa n¹thī³nān¹tū³kā³txi³syah¹li¹li¹. Thīn³kāi²nxa³te²hū³kxan²ti³ Ju³te²a² hxi²kan¹te²nāu³xai²na² kāin²te²lo³yah³li¹li¹. Nxe³sxā³ wxa²nū³kā³txa² a²nū²a² ka³na³ka³na³jah¹la²nū³a² hxi²kan¹ta² si³yxa³ti³lo³nx²tu¹wi¹. Nxe³kxai²nān²tu³ txa²nū³kā³txai²na² I³sa³e² nū³kā³txi³su² txa²nū³kā³txi³su² ha²kxai³ a²wa³kxēn³no³nīn¹tu¹wi¹.” Nxe³jau³xai²na² nxe³ta¹hxai²hē¹li¹. Ha³teh³nxā³nxa² a²hoh³li³su² nū³kā³txa² nxe³ta¹hxai²hē¹la².

7 Nxe³nxa²ha¹te¹ E³ro²jah³lu¹ta²kxai³lu² a²hoh³li³su² nū³kā³txa² hāi³a² kaix¹tain¹sān²nū²la² hi³ka²ta³u¹ta²na² wxā³je²nāu³wa³kxai³tā² i³wā³txain¹. ta¹hxai²hē¹la². 8 I³wā³txi³sxā³ i²so¹nū²la² Be³lē²thī³na² i³sa³si¹hā³ain¹ta¹hxai²hē¹la². I³sa³si¹hā³ain¹te³nah¹li¹:

—Be³lē²thī³na² ai³jah¹li³hē¹li¹. Ai³yah³li³n¹kxai²nān²tu³ wē³sai²li² ā³ten³. khai¹nxe³jah³li³hē¹li¹. Ā³ten³sxā³ i³ha¹txi²yah³li³n¹kxai²nān²tu³ i³hen³txi³. sah¹li³hē¹li¹. Sah¹li³n¹kxai²nān²tu³ hā²wxān³txa³ wxā³nū³na¹tu¹wi¹. Wxā³. na¹kxai²nān²tu³ sa²nēn¹kxi²nūn³na¹tu¹wi¹. E³ro²jah³la² i³ki³ha¹kain¹sxā³ e³kxi²ta¹hxai²hē¹la².

9 Nxe² e³ta³lun²nxa²ha¹te¹ a²hoh³li³su² nū³kā³txai²na² sa²kxai³lu² ā³waix³. tain¹ta¹hxai²hē¹la². Ā³waix³tain¹tāu³ hi³ka²ta³ta³li² u³je³na² a³li³xi²tāu³. an¹ko³xai²na² a³li³ai¹nhi¹nai¹tā² i²ain¹ta¹hxai²ti³ai¹ti²tu³wa². Nxe³sxā³ hi³ka²tain²txi³ i²xain¹ta¹hxai²hē¹la². I²xain¹ka³tu³ ai³ain¹tīh³na² ne³ka³ta². ain¹ta¹hxai²hē¹la². Ne³ka³ta²ain¹sxā³ wē³sai²na² sxa³thi³na² ā³nha³u³kot³si¹na¹ ā³yit¹ta¹hxai²hē¹la². 10 Jā¹nxe³jut³su² ai³ain¹tāu³a² hi³ka²tain²txi³ i²ain¹te³na¹ kāin²ka³li³hain¹ta¹hxai²hē¹la². 11 Nxa²ha¹te¹ ai³nū²la² sxi²ha² wē³sa² sxa³thi³na² a³txain¹nū²la² ā³wi¹hain¹ta¹hxai²hē¹la². Ā³wih¹ka³tu³ Wē³sai²na² i²i² Wē³sa² hā³ka³na² Ma³ri²a³ka³lxa² i²i² nxe³ain¹ta¹hxai²hē¹la². I²ain¹ka³tu³ ā³ka³ti³wxe³. sān²nū²la² sa²nēn¹kxain¹ta¹hxai²hē¹la². Sa²nēn¹kxain¹tāu³a² yen³kxa² wi¹kxa² ū³hū¹ain¹ta¹hxai²hē¹la². Ou²ro²ki³a² ū³hū¹ha²kxai³ wi¹lū³tū³xa² in³sē²su²tū³xa² ū³hū¹ha²kxai³ wi¹lū³jau³xa² mi²ra³jau³xa² ū³hū¹ha²kxai³ nxe³ta¹hxai²hē¹la².

12 Nxe² ta³lu²nain¹nū²la² hā²wxān³txa³ a³li³xain¹ta¹hxai²hē¹la². Kxā³. nxai³tā² Be³lē²thī³na² a³li³xai¹nxa³ta³lxa¹ hxi²sxā³nhon³yah³li³ta¹hxai²hē¹la². Hxi²sxā³nhon³yah³li³te³nah¹li¹, Txa²wa¹sū³na² i³ye³kxain¹ta¹hxai²hē¹la². I³ye³kxain¹te³nah¹li¹:

—Nxe³jah³li³wxi¹. E³ro²jah³lai¹tā² sxi²ha² ā³wā³lah³li³txa³hē¹li¹. Nxe³. ta¹hxai²hē¹la². Nxe² hxi²sxā³nhon³yah³li³ta¹hxai²hē¹la². Nxe³ha²kxai³ tīh³na² wxā³ain¹tīh³nai¹tā² i³xai¹nxa³ha²kxai³ tīh³nu³ ā³li³ i³xai¹nha²kxai³ nxe³ta¹hxai²hē¹la².

E³ji²ta²ko³xa² ih³sau³nain¹jau³su²

13 Nxe³nxa²ha¹te¹ tīh³nu² ā³li³ i³xain¹tāu³a² Jo³se²ah³la² sxa³sxā³ āu³xi². nū²la² hxi²sxā³nhon³ta¹hxai²hē¹la². Nxe³tāu³a² Txa²wa¹sū³na² ha³lo²an¹jah¹la² i³ye³kxi²ta¹hxai²hē¹la². I³ye³kxi²te³nah¹li¹:

—Jo³se²ah³lāi³. I³sa²yxa³txu¹li¹. Wē³sai²na² tē³i² a²hā³ka³nāin². txi³ tē³i² nxē³ka³tu³ E³ji²ta²ko³xa² ih³saun³txa²hē³li¹. E³ro²jah³la² Wē³sa²

ĩ³su²lhā³te³na³li¹. Nxe³ha²kxai³ wa³su³txi³ ih³saun³jah¹lxi³hē¹li¹. Yah³lxi¹-
kxai²nān²tu³ ha³lo²ai²li² yxau²xai³jah¹lxi³hē¹li¹. Yah³lxi¹n¹kxai²nān²tu³
yxau²ta³lun²na³na¹. Nxe³kxai²nān²tu³ i³hen³txi³nx²ta¹tu¹wi¹. Oh³xan¹jah¹la²
nxe³ta¹hxai²hē¹la².

¹⁴ Nxe² hxi²sxā³nhon³ta³lun²nū²la² txu¹lxi²ka³tu³ wē³sai²na² tē³i² a²hā³-
ka³nāin²txi³ tē³i² nxe³ka³tu³ ka³nxah³tāu³an²tu³ wa³su³txi³ ih³saun³sxā³
E³ji²ta²ko³xa² ai³ain¹ta¹hxai²hē¹la². ¹⁵ Hā²wxān³txa³ E³ji²ta²ko³xa³nāu³a²
yxau²xai³lain¹ta¹hxai²hē¹la². E³ro²jah³la² ka³te³na² he¹tāu³a² yxau²xai³lain¹-
ta¹hxai²hē¹la². Jā¹nxe³jut³su² kxā³nxai³tā² Txa²wā¹sū³na² wān³txa² hen³txi³-
jah¹la² jau³xau³hxai²tēx¹ta² e³ta¹hxai²hē¹la². E³te³nah¹lxi¹:

— Sū³na² Si³yxau³jah¹lo²na¹xai²na² Txa²ki³lha³lxa²khai³xai²na² E³ji²-
ta²ko³nāu³a² i³kaix¹sxā³ sa²sai¹ai¹na¹hē³li¹. Nxe³jau³xau³hxai²tēx¹tā²
nxe³ta¹hxai²hē¹la².

Wē³ha³lxa² sun²tā¹ain¹jau³su²

¹⁶ Nxe³nxa²ha¹te¹ E³ro²jah³lai²na² sa²kxai³lu¹ a²hoh³lxi³su² nū³ka³txai²na²
wā³li²nxa³ju³ta³nū³a² i²nū²la² i³an³txi³khaix¹ta¹hxai²hē¹la². I³an³txi³te³nah¹-
lxi¹. A²sa³wi³ha³lxa² kwa³na³te²an¹jau³kxai³lu¹:

— Nxe³jah³lxi³wxi¹. Be³iē²thi³na² ā³nxai² Ra²ma²thi³na² ā³nxai² ha³lo²a²
ti²ta³lo³kxai²na² ā³nxai² nxe² ā³ten³jah³lxi³hē¹li¹. Nxe³yah³lxi¹n¹kxai²nān²tu³
in³txa² wē³ha³lxa² jū¹lxi³te²a² kwē³kxa² ye³ha¹li¹ kwē³kon³sxā³ hi¹nai¹nxa³-
kxai²nān²tu³ nxe³te²na² a²yo²ha³kxa¹ i³sun²tā¹jah¹lxi³hē¹li¹. Ā³tox³ā¹nxe³-
jah³lxi³hē¹li¹. Nxe³ju³ta¹na² E³ro²jah³lai²na² a²ē¹nān¹jau³kxai³lu¹:

— Nxe³na¹kxai²nān²tu³ Wē³sai²ta³lxi² i³su²lhā³kxai¹na¹tū¹xā¹. Nxe³ta¹hxai²-
hē¹la². ¹⁷ Jā¹nxe³jut³su² kxā³nxai³tā² Je³re³mi³ah³lu¹ta¹na² wān³txa² jau³xau³-
hxai²tēx¹ta² e³ta¹hxai²hē¹la². Nxe³te³nah¹lxi¹:

¹⁸ — Ra²ma²thi³nān¹tū³ka³txa² kāin² nā³ni² kāin² i³āin²ta³kxi²
nxe³ain¹te²sin²ta¹. Ra³ke²la³ka³lxi²na² sa²kxai³lu²
a²wē³ha³lxi³khai³xa² i³nān³kxain¹na³li¹. Wē³ha³lxi²an²tu³
sun²tā¹hxa³kxain¹na³li¹. Nxe³ju³tan¹te²kxa³ya³lhu² hxi²kan¹txi³
a²ka³lxa¹te²nāu³xa² ya³lo³txai¹nxa³lho³li¹.

Nxe³ta¹hxai²hē¹la². A²nxe³thi³nāin²ti³ kxā³nxu¹ta¹na² Ra³ke²la³ka³lxi³-
nu¹ta²kxai³lu² ya³lu²te³lhxā³ nxe³hī¹nu¹ta¹na² kāin² nān³ta¹hxai²hē¹la².
A²wē³ha³lxi³khai³xa² wi¹ton²kxi²nxa³ta³lxa¹ ā³nhxi²ka¹txa³ha²kxai³ kāin²
nān³ta¹hxai²hē¹la². Nxe³kxaix³jā¹nxūn³sxā³ Ra²ma²thi³nān¹ta¹ka³lxi³nāu³xa²
te²ya¹nxe² nān³nain¹ta¹hxai²hē¹la².

E³ji²ta²ko³xa² a³li³sxā³ i³xain¹jau³su²

¹⁹ Nxe³nxa²ha¹te¹ hā²wxān³txa³ E³ro²jah³lai²tā² ya³lu²ta¹hxai²hē¹la². Ya³-
lu²nū²la² Sū³na² ha³lo²an¹jah¹la² wxā³ta¹hxai²hē¹la². Wxā³te³na¹ Jo³se²ah³lo²-
kxai³lu² sxā³sxāu³xi²nū²la² hxi²sxā³nhon³tāu³a² i³ye³kxi²nha²ta¹hxai²hē¹la².
I³ye³kxi²nha²te³nah¹lxi¹:

²⁰ — Nxe³sa²lxi¹. I³sa²yxau³txu¹li¹. Wē³sai²na² a²hā³ka³nū¹na² nxe³sxā³ tē³-
txa²hē³li¹. Tē³sxā³ i³xi²txu¹li¹. I³sa²e²ko³xa² i³xi²txu¹li¹. Wē³sai²na² i³su²lhā³ain¹-
ju³ta² ten³jah¹la² ya³lu²na²hē³li¹. Nxe³ha²kxai³ i³xi²txu¹li¹. Nxe³ta¹hxai²hē¹la².

²¹ Nxe² hxi²sxā³nhon³ta³lun²ka³tu³ i³sa²yxau³ta¹hxai²hē¹la². I³sa²-
yxau³ka³tu³ hā²wxān³txa³ Wē³sai²na² a²hā³ka³nai²na² nxe³sxā³ tē³sxā³

ĩ³xi²yain¹ta¹hxai²hē¹la². I³sa³e²ko³xai²na² ĩ³xi²yain¹ta¹hxai²hē¹la². ²²Nxe³. nxa²ha¹te¹ ĩ³xi²tāu³ān²tū³ a²ha³lo²a² ha³ta³nxe³jau³xa² ĩ³hen³txi²nyhain¹ta¹. hxi²hē¹la². ĩ³hen³txi²nyhain¹te³ān¹jau³kxai³lu¹:

—E³ro²jah³lai¹tā² Ju³te²an¹ko³xai²na² I³sa³e² ko³xa² kái²nxa³ko³xai²na² ha³. txih³xan¹ko³xai²na² a²hxi²kan¹jah¹laix¹tā² ya²la³tū³ ya³lu²na²hē³li¹. Ya³lu²ha². kxai³ a²ki³lha³lxa² Ar³ke³lau²sah³la² ā³wē³not³sxā³ ha³lo²a² wa³kxēn³yah³la² hxi²kan¹txi³lon³na³li¹. Nxe³jau³xai²na² ha³ta³nxe³jau³su² ĩ³hen³txi³nyhain¹. ta¹hxai²hē¹la². ĩ³hen³txi³nū²la² yuh³lxi³jau³su² thi³na² yxau²xai³thi³nai³tā² hai³txi³ wā³li²sxā³ yxau²xai³to³ta¹hxai²nxa³hē¹la². Nxe²nxa³kxe³su² hxi². sxā³nhon³txi²si¹ha²kxai³ Txa²wā¹sū³na² wā³li²si¹hxa³jau³su² ain³kxi²ha²kxai³ ha³lo²a² ā³xa² Ka³li²le²a²ko³xa²nāu³a² I³sa³e² ko³xa² kái²nxa³ko³xai²na² ha³. txih³xan¹ko³xai²na² ai³sxā³ yxau²xai³lyain¹ta¹hxai²hē¹la². ²³Ko¹xai²na² yxau². xai³lyain¹nū²la² Na³sa³re²thi³na² ā³wih³sxā³ yxau²xai³lyain¹ta¹hxai²hē¹la². Jā¹nxe³jut³su² kxā³nxai³tā² Txa²wā¹sū³na² wān³txa² ĩ³hen³txi³jah¹la²nāu³xa² jau³xau³hxai²tēx¹ta² e³kxain¹ta¹hxai²hē¹la². E³kxain¹te³nah¹li¹:

—Jah¹lai²li² Na³sa³re²thi³nān¹jah¹lo²sin¹tu¹wi¹. Nxe³ta¹hxai²hē¹la².

Jo³āu² Ba³tis²jah³la² Sū³na² wān³txa² ĩ³hen³txi³txain¹jau³su²

3 ¹Nxe³nxa²ha¹te¹ jū¹nxa² kxā³nāu³a¹ Jo³āu² Ba³tis²jah³la² wxā³ta¹hxai². hē¹la². Ju³te²a² ko³nāu³a² a²nū²a² yxau³ai¹nxa³ko³nāu³a² Jo³āu² Ba³tis². jah³la² he¹xai³ta¹hxai²hē¹la². A²nū²a² ĩ²li³te²nāu³a² wxā³kxai²nān²tū³ Sū³na² Wān³txa² ĩ³hen³txin³txain¹ta¹hxai²hē¹la². ĩ³hen³txin³tain¹te³nah¹li¹:

²—Nxe³jah³lxi³sa²li¹. Wxa²ko³nxe³ti³ kái³yah³lxi³n¹ju³ta² ā³sxā³ ā³nxa³. wā²na³jah¹lxi³hē¹li¹. Ā³sxā³ ĩ³āin²ta³kxi²nha¹jah³lxi³hē¹li¹. Txa²wā¹sū³na² a²hxi²kan¹ta² si³yxau³tāu³lōt³ju³ta²nū³a² ti³hēn¹te³na³li¹. Nxe³ta¹hxai²hē¹la².

³A²nxe³ju³ta²na² kxā³nhxi¹nai³tā² I³sa³i²ah³lu¹ta²na² Sū³na² wān³. txa² ĩ³hen³txi³jah¹lu¹ta²na² jau³xau³hxai²tēx¹ta² nxe³ta¹hxai²hē¹la². Nxe³te³nah¹li¹:

—A²nū²a² ā³jah¹la² wxā³tu¹wi¹. Ha³lo²ai²na² a²nū²a² yxau³ai¹nxa³ko³nāu³a² ai³sxā³ ĩ³ye³kxi²tu¹wi¹. ĩ³ye³kxi²te³nah¹li¹:

“A²nū²a² hxi²kan¹jah¹lo²su² wxā³ju³ta²nū³a² yū³kxai²nān²tū³

a²wxā³tih³na³nū³a² wxa²hau³ko³tain¹te²ju²hē³li¹.

Nxe³kxa²yā¹nxe³sxā³ Txa²wā¹hxi²kan¹ta² Si³yxau³jah¹la²

wxā³ju³ta²nū³a² wxa²ē¹nāu³ai²na² wxa²hau³ko³nha¹jah³lxi³hē¹li¹.

Ya²la³tū³ wxā³ti³wa³ki³lxon³na³li¹.” Nxe³ta¹hxai²hē¹li¹.

Nxe³ta¹hxai²hē¹la².

⁴Jā¹nxe³jah¹la² Jo³āu² Ba³tis²jah³lai²na² sa²kxai³lu² wā²la² ũ³whih²kxi². nha²ka³lo³a² nxe³ta¹hxai²hē¹la². Nxe³te³nah¹li¹: Ka³me²la² a²wā²la² tē³sxā³ ũ³whih²kxi²nha²ha²kxai³ a²sī³i¹nha²ka³lo³a² po¹na² wā²la² wxa²sī³i¹nha². ha²kxai³ nxe³te²ju²hē³la². Yain³txa² te²a² so¹lxi³ yain³te²ju²hē³la². Ka³yat³su² ĩ³so¹jī²ha²kxai³ txu³ha²yau³xa² so¹lxi³ ĩ³na²ha²kxai³ nxe³jah¹lo²su² ta¹hxai². hē¹la². ⁵Nxa²ha¹te¹ a²nū²a²nāu³xai²na² Je³ru³sa³lē²thi³nān¹tū³kā³txi³su² a³li³. nū²la² wxā³ha²kxai³ Ju³te²a²ko³xan¹tū³kā³txa² wxā³ha²kxai³ Jor³tāu²yau³xa² a²ha³lo²khai³xa² a²yo²ha²kxa¹ wxā³sxā³ ti³ain¹ta¹hxai²hē¹la². ⁶A²nxe³tū³. kā³txai²na² sa²kxai³lu¹ a²ko³nxe³ti³ kái³ain¹ju³ta² Sū³na² ĩ³hen³txain¹sān². nū²la² ĩ³yau³xa² ũ³hū¹kxi²sa²sai¹nyhu¹ta¹hxai²hē¹la². A²nxe³tū³kā³txai²na² sa²kxai³lu¹ ko³nxe³ti³ kái³ain¹kxa² yo³ha² Txa²wā¹sū³na² hxi²ki³kxai³lu²

ā³wa²su¹jau³su² yxo²i²ah³lxi³ta¹hxai²hē¹la². Yxo²i²ah³lxi³ha²kxai³ i³yau³xa² ū³hū¹kxi²sa²sai¹nyhu¹ah³lxi³ta¹hxai²hē¹la².

⁷Nxe³tāu³ān²tu³ fa³ri³se²a² nū³ka³txa² wxā³ha²kxai³ sa³tu³se²a² nū³kā³txa² wxā³ha²kxai³ i³yau³xa² ū³hū¹kxi²sa²sai¹nyhu¹te³lhxā³ wxā³ain¹tāu³a¹ Jo³āu² Ba³tis²jah³la² e³te³nah¹lxi¹:

—Nxe³jah³lxi³sa²lxi¹. Txa²wā¹sū³nai²li² an³txi¹nx²ti³na³li¹. Nxe³sxā³ wxa²-ē¹nān¹jau³su² nxe³te³nah¹lxi¹: “i³yau³xa² ū³hū¹kxi²sa²sai¹sain¹kxai²nān²tu³ wi¹lhin¹yex¹sain¹tū¹xā¹, a²nū²a² a²yxo²ha³kxa²su¹.” Nxe³nyhah¹lxin¹kxan²ti³ ti³he¹nx²nx³wi¹. Nxe³sxā³ wi¹lhin¹ki³lxo³yah³lxin¹kxan²ti³ Txa²wā¹sū³-nai²li² i³ki²ha¹kxi²yah³lxan³tho³li¹. ⁸Ya²la³tu³ wxa²kō³nxe³ti³ kāi³yah³-lxin¹ju³ta² ā³sxā³ i³āin²ta³kxi²nha²si¹nx²ti³kxai²nān²tu³ wain³txi³ kāi³sxā³ yxau²xai³jah³lxi³hē¹li¹. Hi³a²ne³kxai²na² wi¹lye²kxai²nān²tu³ a²nxā³kxai²na² wi¹nūn²te²ju²hē³li¹. Te²yā¹nxe³jah³lxi³nū³nhē¹li¹. Wi¹te³kxai²na² wi¹lxa³nxā³-kxi²kxa²yā¹nx² wi¹kāi³sxā³ yxau²xai³jah³lxi³hē¹li¹. ⁹Nxe³yān¹ta¹ wān²txi³la³ i³wa²lū³xi²sah³lxin¹jau³la³ nxe² e³kxi²sah¹lxi³txa³hē¹li¹. Sah¹lxan³te³nah¹-lxi¹: “A³bra³āu²ah³lu¹ta¹na² a²ne³tah²nāu³su² ki³tā³li¹. Nxe³ki³ju³tan¹te²-kxa³yā³lhu² wi¹lhxā³ i²nē³tu¹wi¹.” Nxe² i³ye³kxi²syah¹lxi³txa³hē¹li¹. Nxe³sxā³ A³bra³āu²ah³lu¹ta¹na² wxa²sū³nu²khai³su² kxan²ti³ Txa²wā¹sū³na² hxi²kan¹-khai³jah¹lai²la¹wi¹. Ten³kxai²nān²tu³ kwa²txah³la³kai²na² tē³sxā³ A³bra³āu²-ah³lu¹ta¹na² a²ne³tah²nāu³a² ka³te³na² wet¹si¹jau³su² hxi²ka¹nhī³nx²na³li¹, Txa²wā¹sū³na²su¹. Nxe³kxai²nān²tu³ A³bra³āu²ah³lu¹ta¹na² wē³ha³lxi³su² ti³-hi¹ta¹nhī³nx²na³li¹. ¹⁰Jā¹nxe³jut³su² hi³a²ne³kxai²na² i²li³te²la³ wi¹nā³kxi²-nxa³kxai²nān²tu³ a²nū²a² hxi²ka² i³tau³ka²tā³sān²nū²la² ha³nxe²a² yat³sxā³ hxa³te²ju²hē³li¹. Nxe³te³lhxā³ kxa²yā¹nxe² wi¹kāi³sxā³ yxau²xai³yah³lxan³-kxai²nān²tu³ kō³nxe³ti³ i³yī¹li¹nx²ti³tu¹wi¹. Nxe³ta¹hxai²hē¹la². ¹¹Nxe³nū²la² i³yau³xa² ū³hū¹kxi²sa²sai¹nyhu¹te³ka³txai²na² āh¹ i³ye³kxi²te³nah¹lxi¹:

—Jā¹nx²ajut³su² txai²na² sa²kxai³lu² i³yau³xa² ū³hū¹kxi²sa²sai¹nx²lxin¹-ju³ta³nū³a² hxi²ka¹nhī³na¹wi¹. Wxa²kō³nxe³ti³ kāi³yah³lxin¹ju³ta² ā³sxā³ i³āin²ta³kxi²nha²si¹nx²ti³sān²ka³tu³ ū³hū¹kxi²sa²sai¹nx²lxin¹ju³ta² hxi²ka¹-nhī³na¹i¹. Nxe³nx²ta¹kxa²ha³tā³nxān²tu³ txa²si³yo³na² a²nū²a² hxi²kan¹txi³ wa³to²hi²sa²jah¹la² wxā³tu¹wi¹. Wxā³te³na¹ hxi²kan¹txi³ wa³to²hi²sa²ha²kxai³ a²yu³kxa² yu³wi²kxi²nha²ka³lo³a² tē³sxā³ ā³nhit¹sxā³ ā³si³tē³kxi²na¹kxe³su² hxi²ka¹nhī³nx²nx³nha²wi¹. A²nxe³jah¹lai²na² sa²kxai³lu² Txa²wā¹sū³na² Yāu³-ka³jxah¹la² ū³hū¹nx²ti³ha²kxai³ wxa²ē¹nāu³ai²na² ā³nhxan³ka²ti³nx²ti³ha²-kxai³ nxe³jah¹lo²su²na³li¹. ¹²Jā¹nxe³kxe³hū³nxe² hai³sxa² wa³kxēn³yah³lai²na² hai³sxa² wi¹wen¹ha²kxai³ an³sxā³ yain³ta³ki³a² wxa²so²te²ju²hē³li¹. Wxa²so¹-kxai²nān²tu³ wā³nā³la³ka³lo³a² hxi²tē³nha²sxā³ yain³txa³ki³a² i³ya³lan³kxi²-xai³te²ju²hē³li¹. i³ya³lan³kxi²nū²la² yain³txa³ki³a² a²wi¹ki³a² so¹sxā³ ū³wha¹-ha²kxai³ a²ka³lo³a² ā³na¹sxā³ ū³thū²kxa² sa²hēt¹sa²kxai³ nxe³ki³te²ju²hē³li¹. Nxe³kxa²yā¹nxe³sxā³ a²nū²a² wi¹lhin¹te²nāu³xa² oh³nāu³nū¹ka³nān¹ko³xa² ū³h³wxe³ū¹hai¹nha²kxai³ a²nū²a² i³lxa³thi¹nx²te²a² yuh³nāu³nān¹ko³xa² ha³-lo²a² i³sa²tē³ko³xa² ā³na¹kxai¹nha²kxai³ nxēn³tain¹tu¹wi¹. Jo³āu² Ba³tis²jah³la² nxe³ta¹hxai²hē¹la².

i³yau³xa² ū³hū¹kxi²sa²sai¹nyhu¹jau³su²

¹³Nxe³nx²ha¹te¹ nxe³nū²la² Je³su²jah³la² Ka³li³le²a²ko³xa² a³li³nū²la² wxa²kan³sxā³ wxā³nū²la² Jor³tāu²yau³xan¹ko³xa² ā³nxai³ta¹hxai²hē¹la².

Jo³au² Ba³tis²jah³la² i³ha¹txi²te³lhxā³ ā³nxai³ta¹hxai²hē¹la². Nxe³sxā³ i³ha¹-txi²te³na¹ Jo³au² Ba³tis²jah³la² hxi²ka² i³yau³xa² ū³hū¹kxi²sa²sai¹si¹jau³su² i³ye³kxi²ta¹hxai²hē¹la². ¹⁴Yxān¹ta¹ ū³hū¹kxi²sa²sai¹nyhu¹xa³tā³lxa¹ Jo³au² Ba³-tis²jah³lai²na² wān³txi³kxai³lu¹:

—Wxāi²li² kō³nxe³ti³ kâi³jah¹lo²sxa³lxi¹. Ū³hū¹kxi²sa²sai¹nxa²ha¹ju³ta² wai³nxa³wi¹. Ū³hū¹kxi²sa²sai¹san¹ju³ta² wai³nhî³nx²na³li¹. Nxe³kxan²ti³ txa²-hxi²ka² ū³hū¹kxi²sa²sai¹si¹nxa²ha¹jau³nū³su² wxā³san¹kxai²nān²tū³ti¹. Jo³au² Ba³tis²jah³la² nxe³ta¹hxai²hē¹la².

¹⁵Nxa²ha¹te¹ Je³su²jah³la² i³wa²lū³xi²te³nah¹lxi¹:

—Nxe²nxa³wi¹. Txa²wā¹sū³na² wān³txa² wain³txi³ sa²yxo²we¹te³la¹wi¹. Nxe³ta¹hxai²hē¹la². Nxe² e³kxi²ta³lun²nyhu¹nū²la² Jo³au² Ba³tis²jah³la² hxi²ka² i³yau³xa² ū³hū¹kxi²sa²sai¹ta¹hxai²hē¹la².

¹⁶Nxe³nxa²ha¹te¹ i³yau³xa² ū³hū¹kxi²sa²sai¹nyha¹nhū²la² Je³su²jah³lai²na² i³yau³xa² wxa²li³ta¹hxai²hē¹la². Nxe³te³na¹ oh³sî³na² sa²yxo²hai¹ta¹hxai²-hē¹la². Sa²yxo²hai¹ka³tū³ kwa³sxa³xa² hū³nxe² Txa²wā¹sū³na² Yāu³ka³jxah¹la² oh³nāu³a² a³ka³nxî²xi²ye²ka³tū³ Je³su²jah³lai²na² ān³ka³la³kxi³we³kxi²yain¹-ta¹hxai²hē¹la². ¹⁷Ā³ka³la³kxi³we³kxi²yain¹sxā³ oh³nāu³an¹te²a² wān³txa² ain³-kxain¹ta¹hxai²hē¹la². Ain³kxain¹te³nah¹lxi¹:

—Jah¹lai²na² Txa²ki¹lha³lxa²khai³xai²la¹wi¹. A³li²na¹kxah³lai²la¹wi¹. Wi¹-lxo³kxi²sain¹jah¹lai²la¹wi¹. Nxe³ta¹hxai²hē¹la².

Kō³nxe³ti³ kâi³sain³si¹jau³su²

4 ¹Nxa²ha¹te¹ Txa²wā¹sū³na² Yāu³ka³jxah¹la² hi²sen³su² Je³su²jah³la² ā³nū²kxi²xai³sxā³ ha¹lo²ai²na² a²nū²a² yxau³nū¹xa³ko³xa² ā³sa²so¹si¹ta¹-hxai²hē¹la². Nxe³tāu³a² Txa²wā¹sū³na² a²ten³jau³su² sa²yxo²ā³ i³wa³ka³nxe³-sain³si¹jau³su² Sa³ta³na²jah¹la² hi²sen³su² ā³tî³ta¹hxai²hē¹la². ²Jā¹nxe³jut³su² Je³su²jah³lai²na² sa²kxai³lu² ye³ka³lxa¹txi³ a³lan²ta¹hxai²hē¹la². Hxi²ka² hxa³n³sxā³ wxa²sa²wa²la³kxi²sxā³ wxa²sa²wa²la³kxi²nūn³sxā³ te²yā¹nxe² wxa²sa²wa²la³kxi²nūn³sxā³ a³lan²ta¹hxai²hē¹la². ⁴⁰nxe² a³la²ni² ⁴⁰nxe² ka³-nxa³hi² nxe³ta¹hxai²hē¹la². Nxe³tāu³a² yain³txa² kwa² ā³na¹ta¹hxai²hē¹la². Nxe³ka³tū³ heh³li³ yxau³ta¹hxai²hē¹la². ³Nxe³nxa²ha¹te¹ Sa³ta³na²jah¹la² ā³tî³sxā³ e³kxi²ta¹hxai²hē¹la². E³kxi²te³nah¹lxi¹:

—Txa²wā¹sū³na² Tah²su² nxî¹nha²kxai³ txah³lxa³kxai²na² e³kxi²txai¹-nhē³li¹. Txah³lxa³kxa² tē³sxā³ yain³txi³nū³xa² i³yat¹sxā³ wet¹si¹jau³su² i³ye³-kxi¹sē¹li¹. Nxe³ta¹hxai²hē¹la².

⁴Nxe³nxa²ha¹te¹ Je³su²jah³la² i³wa²lū³xi²te³nah¹lxi¹:

—Kwā²nxî¹lxi¹. Txa²wā¹sū³na² a²ten³jau³sxa³wi¹. Sū³na² wān³txu¹tai²na² jau³xa²hxai²tēx²ta² nxe³te³nah¹lxi¹:

“Yain³txi³khai³xa² so¹lxi³ yain³sxā³ yxau³xai³yah³lxi³txa³hē¹li¹.

Txa²wā¹sū³na² wān³txa² a²yxo²sai¹jau³xai²na² hāi¹nxe³ti³jau³xa¹ wet¹yxau³xai³jah¹lxi³hē¹li¹.”

Nxe³ta¹hxai²hē¹li¹. Nxe³ta¹hxai²hē¹la².

⁵Nxa²ha¹te¹ nxe³nū²la² Sa³ta³na²jah¹lai²na² hi²sen³su² ā³sa²so¹nū²la² Je³ru³-sa³lē²thi³na² wi¹lhin¹thi³nāu³a² ā³sa²so¹nū²la² Sū³na² sxi²ha² kî³khaix¹thi³na² a²ne³ka³nah²nāu³a² ū³h³wxe³kxi²ta¹hxai²hē¹la². ⁶Ū³h³wxe³kxi²te³nah¹lxi¹:

—Txa²wā¹sū³na² Tah²su² nxî¹nha²kxai³ yuh³ā³na¹nha¹txa²hē³li¹. Nxî¹n¹kxai²nān²tū³ Txa²wā¹sū³na² Si³yxau³ka³jah¹la² a²hxi²ki¹kxai³lu²

wi¹lhau³ko³txa²tu¹wi¹. Nxe³nin¹ju³ta²nū³a² Sū³na² wān³txu¹ta²na² jau³xau³-
hxa²i²tēx¹ta² nxe³te³nah¹lxi¹:

“Txa²wā¹sū³na² hi²sen³su² oh³xan¹ta² nū³kā³txai²na²

wi¹lhau³ko³txa²si¹hain¹jau³su² i³ye³kxain¹na²hē³li¹. Nxe³sxā³

wi¹lhau³ko³txain¹kxai²nān²tu³ a²hxi²ki³khai³xa² ā³sa²so¹nxain¹tu¹wi¹.

Txah³lxa³kxi³su² ā³yū³kxi³ton³nxa²kxa²yān³txi³su² nxe³nxa²ha¹wi¹.”

Nxe³ta¹hxa²i²hē¹li¹. Nxe³ta¹hxa²i²hē¹la².

⁷Nxa²ha¹te¹ Je³su²jah³lai²na² sa²kxai³lu² i³wa²lū³xi²te²an¹jau³kxai³lu¹:

—Kwa²nxi¹lxi¹. Sū³na² wān³txu¹ta²na² jau³xau³hxa²i²tēx¹ta² yau³xā³xai²na²
nxe³te³nah¹lxi¹:

“Txa²wā¹sū³na² Si³yxau³jah¹la² Wxa²hxi²kan¹txa² Si³yxau³jah¹la² wi¹la³

ā³si³tē³kxi²ju³ta² ye²si¹jau³su² wā³nxin¹ju³ta² o²la³kxi²sain¹txa³hē¹li¹.”

Nxe³ta¹hxa²i²hē¹li¹. Nxe³ta¹hxa²i²hē¹la².

⁸Jā²nxe³jut³su² Sa³ta³na²jah¹lai²na² hxi²ka² ā³sa²so¹nū³la² wā³la² kī³khai¹-
nxe³ka³txa² ūh³wē³kxi²ta¹hxa²i²hē¹la². Nxe³tāu³a² ha³lo²a² yuh³xan¹ta² ha³-
lo²a² a²yxo²ha³kxa¹ yuh³xan¹ta² nū³kā³txi³nāu³xa² a²yxo²ha³kxa¹ wā²nā³-
ū¹hain¹ta¹hxa²i²hē¹la². Wi¹khai¹nxe³ye²kxe³su² wā²nā³ū¹hain¹ta¹hxa²i²hē¹la².
Wā²nā³ū¹hain¹te³nah¹lxi¹:

⁹—Ju¹ta²na² ha³lo²ai²na² hāi¹nxe³ju³ta² ū³hū¹nxa²ha¹tu¹wi¹. Wxāi²-
na² ā³ka³ti³wē³sān²sxā³ sa²nēn¹kxi²san¹kxai²nān²tu³ ū³hū¹nxa²ha¹tu¹wi¹.
Nxe³ta¹hxa²i²hē¹la².

¹⁰Nxe³nxa²ha¹te¹ Je³su²jah³lai²na² wān³txa² i³wa²lū³xi²ti³an¹jau³xa²
kwa³na²te³nah¹lxi¹:

—Sa³ta³na²jah¹lāi³. Ā³waix³txa²hē³li¹. Ten³nxa²hxa³nhai¹. Txa²wā¹sū³na²
wān³txu¹ta²na² jau³xau³hxa²i²tēx¹ta² nxe³te³nah¹lxi¹:

“Txa²wā¹sū³na² Si³yxau³jah¹lai²na² Txa²wā¹hxi²kan¹ta²

Si³yxau³jah¹lai²na² so¹lxi³ ā³ka³ti³wxe³sxā³ sa²nēn¹kxi¹jah³lxi³hē¹li¹.

Jah¹lai²na² so¹lxi³ sa²yxo²wet¹sxā³ yau²xai³jah¹lxi³hē¹li¹.”

Nxe³ta¹hxa²i²hē¹li¹. Nxe³ta¹hxa²i²hē¹la².

¹¹Nxa²ha¹te¹ nxe² e³kxi²ta³lun²nū³la² Sa³ta³na²jah¹la² ā³waix³sxā³ a³li³ta¹hxa²-
hē¹la². Ā³waix³sxā³ a³li³nū³la² oh³xan¹ta² nū³kā³txa² wxa²kan³sxā³ wxā³nū³la²
Je³su²jah³lo²kxai³ yain³txa² ū³hū² i³nxū²kwai³lxū²ni² nxain¹ta¹hxa²i²hē¹la².

Ka³li³le²a²ko³xa² wa³ka³la² kái³ ā³si³wxe³jau³su²

¹²Nxa²ha¹te¹ hā²wxān³txa³ Jo³āu² Ba³ti²s²jah³la² sxi²ha² kan²thi³na² ū³tī¹-
kxi²wxe³ain¹jau³su² ha³tā³nxe³ta¹hxa²i²hē¹la². A²nxe³jau³xai²na² Je³su²jah³la²
ain³kxi²sān²nū³la² Na³sa³re²thi³na² Ka³li³le²a² ko³xan¹thi³na² ai³lhxā³ ā³wih¹-
ta¹hxa²i²hē¹la². ¹³Nxe³sxā³ Na³sa³re²thi³na² yxau²xai³hxa²i²na²hē³ nxe³thi³na²
a³li³nū³la² Ka³far³na³ū²thi³na² ā³ya²kxi²sa²tē³ta¹hxa²i²hē¹la². Ī³ye³na² kāin²-
je³na² u²lxan³thi³su² ta¹hxa²i²hē¹la². A²nxe³ko³xai²na² a²i³lxa² Se³bu³lo²na²-
ko³su² ha²kxai³ Naf³ta³li²ko³su² ha²kxai³ nxe³ta¹hxa²i²ti³ai¹ti²tu³wa². ¹⁴Nxe²
ā³ya³kxi²sxā³ yxau²xai³kxe³su² I³sa³i²ah³lu¹ta²na² wān³txa² Sū³na² i³hen³-
txi³jau³xau³hxa²i²tēx¹tā² e³ta¹hxa²i²hē¹la². E³te³nah¹lxi¹:

¹⁵—Se³bu³lo²na³ko³xa² Naf³ta³li²ko³nāu³a² i³ye³na² kāin²je³na²

a²wa³kan¹ko³nāu³a² yxān¹ta¹ Jor³tāu²yau³xa² a²ha² ya¹nān¹ko³nāu³a²

Ka³li³le²a²ko³xa² nxe³te²nū³kā³txe²nāu³xa² Ju³te²a² nū³kā³txi³sxa³te²

nāu³xai²la¹wi¹.

¹⁶ A²nxe³te²nāu³xa² wān³txa² wi¹jau³xa² yū²na³li¹. Ka³nxah³ju³ta² yxau²xa i³tū³ka³txi³sin²ta²wi¹. A²nxe³te²nāu³xa² ha³lo²a² ha³te¹khai¹nxe³ju³ta² i³ain¹na²hē³li¹. Te²yā¹nxe³sxā³ a²nū²a²nāu³xa² ya³lu²te²hū³nxe² yxau²xai³te²nāu³xa² ha³lo²a² ka³nxah³khai¹nxe³ju³ta² nxe³tū¹ka³txai²na² sa²kxai³lu² ha³lo²a² sa²kxi³kxi²su² i²ain¹na²hē³li¹. A²e¹nāu³ai²na² ya³lu²ju³ta² so¹lxi³ yū³na²hē³li¹. Nxe³yān¹ta¹ hī¹na² ka³tē³na² wi¹tāu³a² yū³ain¹na³li¹.

Nxe³ta¹hxai²hē¹la².

¹⁷ Jā¹nxe³sxā³ Je³su²jah³lai²na² yxau²xai³ka³tu³ wān³txa² wi¹jau³xa² i³hen³-txi³ ā³si³wxe³ta¹hxai²hē¹la². I³hen³txi³te³nah¹lxi¹:

—Wxa²kō³nxe³ti³ kái³yah³lxin¹ju³ta² ā³sxā³ ā³nxa³wā²na¹jah¹lxi³hē¹li¹. Ā³sxā³ i³āin²ta³kxi²nha¹jah¹lxi³hē¹li¹. Txa²wā¹sū³na² wān³txa² wi¹jau³xa² A²hxi²kan¹ta² Si³yxau³tāu³lot³ju³ta³nū³a²wxā³ti³wā³kxi³lxon³na³li¹. Nxe³ta¹-hxai²hē¹la².

Je³su²jah³lo²kxai³ ai³na² sai¹tū³ka³txa² i³kaix¹so¹ain¹jau³su²

¹⁸ Nxa²ha¹te¹ hā²wxān³txa³ Je³su²jah³la²kxai³lu² i³ye³nai²na² Ka³li³le²a² ye³nai²na² a²yo²ka³tē³h³tī³h³na² ā³nxai³ta¹hxai²hē¹la². Ā³nxai³nū²la² in³txa² ha¹lin¹te²a² i²ta¹hxai²hē¹la². Si³māu²ah³la² Pe²jah³la² i³yi¹li²nūn³jah¹lo²su² ha²kxai³ Ān³tre²ah³lo²su² ha²kxai³ a²lon³ti³nyha¹ta¹hxai²hē¹la². A²nxe³ya³-te²na² ai³na² ta³lā²la²ka³lo³a² i³ye³na² ā³na¹i² sa²sai¹xi² nxe² o²la³kxi²ya³ta¹-hxai²hē¹la². Ju¹ta¹i²na² so¹lxi³ o²la³kxi²ya³te²ju²hē³la². ¹⁹ Jā¹nxe³sxā³ a²lon³ti³-nāu³xa² i²yah³nū²la² i³ye³kxi²te³nah¹lxi¹:

—Nxex³jah³wxi¹. Ā³si³tē³sa¹hē¹li¹. Ai³na² ā³na¹yah³to³hxain¹ta¹ti²tu³wi¹. Yxān¹ta¹ ā³si³tē³sa¹hin¹kxai²nān²tu³ a²nū²a² i³kaix¹so¹ja³hin¹ju³ta² i³yau¹ū³-nx²ta¹tu¹wi¹, ā³si³tē³kxi²sa²si¹hain¹jau³su¹. Nxe³ta¹hxai²hē¹la².

²⁰ Nxe²e³ta³lun²nhī¹na¹ a²kwēn¹ta¹i²na¹ ai³na² ta³lā²la²ka³lo³a² ā³sxā³ ā³si³tē³kxi²ya³ta¹hxai²hē¹la².

²¹ Nxe³ka³tu³ta¹ jū¹nxa² yan¹nāu³a² ā³nxai³ain¹ka³tu³ta¹ Se³be³te²u²jah³la² a²ki³lha³nāu³xa² Jo³āu²ah³la² Ti³a²kah³la² nxe³ya³sxā³ ka³no¹a² ka³lo³e¹na² ā³wxe³ain¹ta¹hxai²hē¹la². Ā³wxe³sxā³ ai³na² ta³lā²la²ka³lo³a² sa²ka³tū¹sxā³ sa²-hau³ko³tain¹je²ta¹hxai²hē¹la². Nxe³te³na¹ a²kwēn¹ta¹i²na¹ Je³su²jah³lo²kxai³lu² i³kaix¹tain¹ta¹hxai²hē¹la². ²² I³kaix¹te³na¹ Jo³āu²ah³la² Ti³a²kah³la² nxe³ya³-sxā³ a²wī³na² ā³waix³ti² ka³no¹a² ka³lo³a² ā³i² nxe³yah³nū²la² Je³su²jah³la² hi¹txai³lya³ta¹hxai²hē¹la².

Wān³txa² wi¹jau³xa² i³hen³txi² wi¹kāi³i² nxe³jau³su²

²³ Nxa²ha¹te¹ hā²wxān³txa³ Ka³li³le²a²ko³nāu³a² Je³su²jah³la² ai³lha²-thet³ta¹hxai²hē¹la². Nxe³ka³tu³ta¹ Ju³te²a² nū³ka³txa² ā³nū²kxi²thī³nāu³xa² ā³wih¹xai³lha²thet³sxā³ wān³txa² wi¹jau³xa² i³hen³txi³ha²kxai³ Txa²wā¹sū³na² wān³txa² wi¹jau³xa² A²hxi²kan¹ta² Si³yxau³tāu³lot³ju³ta³nū³a² nxe³jau³xa² i³yau¹ū³ha²kxai³ nxe³ta¹hxai²hē¹la². Nxe³kxa²yu³su² a²nū²a² i²li³te²na¹ i³ta³-ka³txa² i³ton³ta³nxa² kwa²hāi²hāin²ta³nxa² nxe³te²na² ā³tī³kxai²nān²tu³ nxe³te²na² whāi²na¹ wi¹we²txi²ye²ta¹hxai²hē¹la². ²⁴ Nxe³te²kxa³ya³lhu² Je³-su²jah³la² a²ha³ta³nxa² u²lxi³ ā³na¹ha²kxai³ ai³lhxā³ Si²ri³a³ko³nān¹tū³ka³-txa² ain³kxain¹ta¹hxai²hē¹la². Ain³kxain¹nū²la² i³ta³ka³txa² i²li³ka³txa² i³ton³-te²a² yū³kxai²nān²tu³ ā³sa²so¹ha²kxai³ i³h³nha²ju³ta² yū³te²a² ā³sa²so¹ha²kxai³

a²nũ²ai²na² ko³nxe³te² yāu³ka³txa² nxũ²kwai³yxau³jah¹lo²su² te²na² ā³sa²-so¹ha²kxai³ ā³tau³txē³kat³sũ³ka³ta² yũ³te²su² te²na² ā³sa²so¹ha²kxai³ a²nũ²-ai²na² nũ³kan²ta³kxi²te²na² ā³sa²so¹ha²kxai³ a²nũ²a² wi¹lain³ta³kxi²te²nāu³xa² nxe³yain¹ta¹hxai²hē¹la². Nxe³sxā³ Je³su²jah³la² hi²sen³su² tũ¹kā³txai²na² a²yo²ha³kxa¹ we²txin²tain¹ta¹hxai²hē¹la². ²⁵Jā¹nxe³te²kxa²yan³tũ³ a²nũ²a² ka³lxa²khai¹nxe³te²nāu³xa² Ka³li³le²a²ko³xan¹te²nāu³xā² Te³ka²po³li²ko³xan¹-te²nāu³xā² Je³ru³sa³lē²thi³nān¹te²nāu³xā² Ju³te²a²ko³xan¹te²nāu³xā² ha³lo²-ai²na² Jor³tāu²yau³xa² ha³tih³xan¹ko³nān¹te²nāu³xā² nxain¹sxā³ Je³su²jah³-lo²kxai³ ā³si³tē³kxain¹ta¹hxai²hē¹la².

Wā³la³ka³txa² ne³ka³nah²nāu³a² Sũ³na² wān³txa² i³yau¹ũ³jau³su²

5 ¹Ā³si³tē³kxain¹tũ³ka³txa² Je³su²jah³la² i²kxain¹nũ²la² wā³la³ka³-txa² wxa²ka³la³ta¹hxai²hē¹la². Wxa²ka³la³ka³tũ³ ā³wxe³ta¹hxai²hē¹la². Ā³wxe³nũ²la² a²sa³wi¹ha³lxa² yau³son³kxain¹ta¹hxai²hē¹la². ²Yau³son³kxain¹-nũ²la² Je³su²jah³la² a²yo²wān³txa² i³yau¹ũ³jau³xa² i³yau¹ũ³hain¹ta¹hxai²-hē¹la². Ī³yau¹ũ³hain¹te³nah¹lxi¹:

Ka³lih³kxi²kĩ³khai³jau³su²

³A²nũ²a² i²li³te²na² a²ē¹nān¹jau³kxai³lu¹:

—“Txa²ē¹nāu³ai²na² au³txi³ hxi²ka¹nha¹ju³ta² yũ²ti³hex¹sa²nxa³nha¹.

Txa²wā¹sũ³na² so¹lxi³ hxi²nũn¹sa²jah¹lai²la¹wi¹.”

Nxe³yah³lxin¹kxai²nān²tũ³ ka³lih³jah¹lxi³hē¹li¹. Kxān³nāu³a¹

Txa²wā¹sũ³na² A²hxi²kan¹ta² Si³yxau³tāu³lot³ju³ta³nũ³a² yxau²xai³yah³lxin¹tu¹wi¹.

⁴Hĩ¹nai²na² āin²ti³sxā³ nān³ta² ha³lo²ai²na² hin¹yah³lxin¹kxai²nān²tũ³ ka³lih³jah¹lxi³hē¹li¹. Kxān³nāu³a¹ i³nxũ²kwai³lxũ¹nx²ti³tu¹wi¹.

⁵Hĩ¹nai²na² Txa²wā¹sũ³na² yen³nāu³a² thāi³ti³la²

yxau²xai³yah³lxin¹kxai²nān²tũ³ ka³lih³jah¹lxi³hē¹li¹. Kxān³nāu³a¹

Txa²wā¹sũ³na² wān³txa² i³ye³kxi¹nx²ti³jau³xai³tā² hāi¹nxe³ti³xa¹ sa²hau³ko³tũh¹nx²ti³tu¹wi¹.

⁶A²nũ²a² he³ja³lu²te²nān²tũ³ yain³txa² yo²kwain³te²ju²hē³li¹.

Yā³lxu²khaix¹te²nān²tũ³ i³yau³xa² yo²kwain³te²ju²hē³li¹.

Nxe³tũ³kā³txai²li² yā¹nxe² Txa²wā¹sũ³na² wain³txi³ kãi³ju³ta³nũ³a²

ten³sxā³ kãi³yah³lxin¹kxai²nān²tũ³ ka³lih³jah¹lxi³hē¹li¹. Kxān³nāu³a¹

a²nũ²a² yain³ta³lun²te²na² ũ³kxi²kxa² yā¹nxe³sxā³ ha³lo²a²nũ³a² ā³xa² ten³yah²lxan³tho³li¹.

⁷A²nũ²a² ā³xai²na² wi¹lhin¹sxā³ thāi³ti³la² sa²hau³ko³jah³lxin¹kxai²nān²

tũ³ ka³lih³jah¹lxi³hē¹li¹. Kxān³nāu³a¹ Txa²wā¹sũ³na² hxi²ki³kxai³lu²

wi¹lhin¹sxā³ thāi³ti³la² sa²hau³ko³txa²txi³tu¹wi¹.

⁸Hĩ¹nai²na² wxa²ē¹nāu³ai²na² wi¹ju³ta² so¹lxi³ yũ³yah³lxin¹kxai²nān²tũ³

ka³lih³jah¹lxi³hē¹li¹. Txa²wā¹sũ³na² yā¹nxe² yxau²xai³yah³lxin¹nha²kxai³

kxān³nāu³a¹ Txa²wā¹sũ³nain²txi³ ye³i²yah³lxin¹tu¹wi¹.

⁹Hĩ¹nai²na² a²nũ²a² ā³nhāu²no³nyhu¹kxi³ju³ta²

o²la³kxi²yah³lxin¹kxai²nān²tũ³ ka³lih³jah¹lxi³hē¹li¹. Kxān³nāu³a¹

Txa²wā¹sũ³na² te²hi²sen³su² a²ki³lha³lxu² ti³hi¹txa²lxi³tu¹wi¹.

¹⁰Hĩ¹nai²na² wain³ju³ta² so¹lxi³ kãi³yah³lxin¹ju³tan¹te²kxa³yā³lhu² khā uh³lxa³thin¹nx²tain¹kxai²nān²tũ³ ka³lih³jah¹lxi³hē¹li¹. Kxān³nāu³a¹

Txa²wā¹sū³na² A²hxi²kan¹txa² Si³yxau³tāu³lot³ju³ta³nū³a²
yxau²xai³lyah³lxin¹tu¹wi¹.

11 Hi¹nai²na² Txa²wān³txa² sa²yxo²we¹jah³lxil¹li¹. Yxah³lxin¹ju³tan¹te²-
kxa³ya³lhu² a²nū²ai²na² Sū³na² wān³txa² sa²yxo²ā³te²su² te²a² ko³nxe³ti³
e³kxi²nx²ti³tā³nxa² khāuh³lxa³ti³nx²ti³tā³nxa² ki³han³jau³su² e³kxi²nū¹nx²-
ti³tā³nxa² nxe³nx²ti³kxai²nān²tu³ ka³lih³jah¹lxihē¹li¹. 12 Kāin² ka³lih³sxā³
wi¹lxon³kxi¹jah³lxihē¹li¹. Kxān³nāu³a¹ Txa²wā¹sū³na² ha³lo²ai²na² oh³nān¹-
ko³nāu³a¹ ū³yho³hi¹nx²ti³ju³ta³nū³a² wi¹ju³ta² yū³nx²ti³tu¹wi¹. Jā¹nxe³sxā³
ko³nxe³ti³ kái³nx²ti³kxa²yā¹nxe² kxā³nhxi¹nu¹tai²na² wxa²ne³hē³tu¹tai²na²
Txa²wā¹sū³na² wān³txa² i³hen³txi³tū³ka³txu¹tai²na² khāuh³lxa³tain¹nūn³ta¹-
hxai²hē¹li¹, Sū³na² wān³txa² sa²yxo²ā³ain¹te²nū³ka³txa²su¹.

Sah²ne³ka² ha³lo²a² sa²ha²tet¹jut³sū³ju³ta² i³yau¹ū³jau³su²

13 Nxa²ha¹te¹ sah²ne³ka² yā¹nxe³yah³lxil¹li¹. Sah²ne³kai²na² a²nū²a² hxi²ka²
tē³sxā³ yain³txa² ū³sa²wi²ki³kxai²nān²tu³ wi¹yain³kxi²ki³te²ju²hē³li¹. Yxān¹ta¹
sah²ne³kxai²li² a²kxah²ju³ta² sū¹nxe³kxi²kxai²nān²tu³ hai³txi³ ten³ki³te²sxa³-
yu²hē³li¹. Ki³sxa²kxai³ kwa² ka³la²ko³ki³te²ju²hē³li¹. Nxe³te²hū³yah³lxil¹li¹.
Wi¹kāi³sxā³ yxau²xai³yah³lxin¹ju³tai²li² a²nū²a² e³lxah²lxixā³kxai²nān²tū³
kwa² ha²yā³kxa³lxisāh¹lxihī³nxa¹lxil¹.

14 Te²yā¹nxe³jut³su² Txa²wā¹ha³lo²ai²na² a²ha²tet¹jut³sū³yah³lxitū³ka³txi³-
syah¹lxil¹li¹. Wā³la³ka³txa² a²ne³ka³nah²nāu³a² sxi²je³na² we¹ki³kxai²nān²tu³
hāi³i² yxau³hī³nx²nxa³wi¹. A²nū²a² a²yxo²ha³kxa¹ e³lxah¹ i²ain¹tu¹wi¹. Te²-
yā¹yxah³lxil¹li¹. Wi¹kāi³sxā³ yxau²xai³yah³lxin¹ju³tai²li² a²nū²a² e³lxah²lxixā³
kxai²nān²tu³ Txa²wā¹sū³na² wān³txa² e³lxah²lxixā³ i²ain¹tu¹wi¹. 15 Jā¹nxe³sxā³
lā³pi³āu²tē³na² hxi²tē³ki³kxai²nān²tu³ hai³txi³ kwa³ta³lē³na² ū³ti¹kxi²ki³-
te²sxa³yu²hē³li¹. Hāi¹nxe³sxā³ ha³lo²a² ko¹kon¹ju³ta² ūh³wxe³ki³te²ju²hē³li¹.
Nxe³ki³kxai²nān²tu³ txa²wā¹sxi²ha² whāi²na¹ wi¹ko¹ko²tūh¹lxite²ju²hē³li¹.

16 Te²yā¹nxe³jut³su² lā³pi³āu²tē³na² sa²kī³ki³kxai²nān²tu³ ha³lo²a² wi¹lha²-
tet¹te²ju²hē³li¹. Nxe³kxa²yā¹nxe² kái³yah³lxin¹ju³tai²na² a²nū²a² a²yxo²ha³-
kxa¹ e³lxah²lxina³li¹. Nxe³ha²kxai³ wi¹kāi³yah³lxin¹kxai²nān²tu³ Txa²wā¹-
sū³na² oh³nān¹ko³xai²na² yxau³jah¹lai²na² sa²nēn¹kxain¹tu¹wi¹. Nxe³ju³ta²
kāi³jah³lxihē¹li¹.

Txa²wā¹sū³na² wān³txu¹tai²na² sa²yxo²wet¹sxā³ kái³jau³su²

17 Nxa²ha¹te¹ wxa²ē¹nān¹jau³su² nxe³yah³lxin¹te³nah¹lxil¹: “Txa²wā¹sū³na²
wān³txu¹tai²na² Sū³na² wān³txa² i³hen³txi³tū³ka³txai²na² wān³txu¹tai²na²
nxe³jau³xai²na² whāi²na² ā³na¹si¹jau³su² Je³su²jah¹la² a²ten³jau³su² na³xā¹.”
Nxe³yah³lxin¹jau³tu³ nxe³yah³lxitxa³hē¹li¹. Wai³nxa³wi¹. Nxe³to³ta¹ Txa²-
wā¹sū³na² wān³txu¹txai²na² hāi¹nxe³ti³xa¹ sa²yxo²wet¹sxā³ kái³jah¹lo²sa¹wi¹.
Nxe³ye¹nxa¹lxa¹wi¹. 18 Ya²la³tu³ e³kxi¹nx²ta¹wi¹. Txa²wā¹ha³lo²ai²na² oh³nān¹-
ko³nāu³a² yuh³nān¹ko³nāu³a² nxe³sxā³ wa³su³txi³ ti¹hxa³n³kxi²nē³lxa³lho³li¹.
Nxēn²nxa³tāu³a² Txa²wā¹sū³na² wān³txu¹tai²na² ti¹hxa³n³kxi²nē³lxa³lho³li¹.
Wān³txai²na² yxau³ka³na³ka³na³kxan²ti³ yau³jū¹lxixjau³su² kxan²ti³ hai³txi³
ti¹hxa³n³kxi²nē³lxa³lho³li¹. Jā¹nxe³jau³xu¹tai²na² jau³xau³hxai²tēx¹ta² we¹-
ta³lun²sān²tu¹wi¹. 19 Jā¹nxe³ha²kxai³ a²nū²a² i²li³te²la³ wān³txai²na² e³kxi²-
te³nah¹lxil¹: “Sū³na² wān³txu¹tai²na² jau³xau³hxai²tēx¹ta² ten³sa²nxa³nhai¹.
Ā³na¹hxa³ta¹tū¹xā¹. A²nū²a² ā³xa² jau³jau¹xai²na² ā³na¹hxa³si¹hain¹jau³su²

ĩ³yau¹ũ³ai¹na¹tũ¹xā¹.” Nxe³jau³xai²na² a²nũ²a² nxe²e³kxi²ke³la³te²kxai³ kxā³-
nāu³a¹ Txa²wā¹sũ³na² A²hxi²kan¹txa² Si³yxau³tāu³lot³ju³ta³nũ³a² yũ³hĩ¹na¹
jah¹lai²li² hai³txi³ i³sa²nēn¹kxi²ju³ta² yũ²nxa³lho³li¹. Nxe³yān¹ta¹ Sũ³na² wān³-
txa² whāi¹na¹ i³yau¹ũ¹hxa³ti² sa²yo²we¹ti² nxe³kxai²nān²tu³ hā²wxān³txa³
Sũ³na² A²hxi²kan¹txa² Si³yxau³tāu³lot³ju³ta³nũ³a² yũ³hĩ¹na¹ kāin² i³sa²nēn¹-
kxi²ju³ta² yũ³tu¹wi¹. ²⁰Nxe³jah³lxi³sa²lxi¹. E³kxi¹nx²ta¹wi¹. Ha³teh³nxā³nxa²
a²hoh³lxi³su² nũ³kā³txa² fa³ri³se²a² nũ³kā³txa² nxain¹sxā³ Txa²wā¹sũ³na²
a²ten³jau³su² sa²yo²we¹ta¹nxa³wi¹. Nai¹nxa³ha²kxai³ wxāi²na² sa²kxai³lu²
wa³to²hi² wi¹la³ wet¹jah²lxan³kxai²nān²tu³ Txa²wā¹sũ³na² A²hxi²kan¹txa² Si³-
yxau³tāu³lot³ju³ta³nũ³a² yũ³nx²ti³xa³lho³li¹.

A²nũ²a² i³an³ta³kxi²nē³ju³ta² i³yau¹ũ³jau³su²

²¹Nxe³nxa²ha¹te¹ txa²wā¹yah³la²nāu³xa² ain³kxain¹jau³xu¹ta¹na² nxe³-
te³nah¹lxi¹: “A²nũ²a² ā³xa² i³sun²tā¹ki³ju³ta² wai¹nxa³wi¹. I³sun²tā¹ain¹yah³-
lxin¹kxai²nān²tu³ wxa²hxi²kan¹txi³nāu³xai²na² ko³nxe³ti³ i³yĩ¹li¹nx²ti³sxā³
i³sun²tā¹nx²ti³ha³ta¹.” Nxe³ta¹hxi²ti³ai¹ti²tu³wi¹. ²²Nxe³yān¹ta¹ Txa²wān³-
txa² e³kxi¹nx²ta¹jau³xai²na² nxe³nx²ta¹te³nah¹lxi¹: “Wxa²lo³nai²na² i³an³ta³-
kxi²nān²kxai²nān²tu³ wxa²hxi²kan¹txi³nāu³xai²na² ko³nxe³ti³ i³yĩ¹li¹nx²ti³sxā³
i³sun²tā¹nx²ti³ha³ta¹.” Te²yā¹nxe³sxā³ wxa²lo³nai²na² nxe²e³kxi²yah³lxin¹te³-
nah¹lxi¹: “Ra²ka²jah¹lo³si¹lxi¹. I³lxi³thi¹nxa³jah¹lo³si¹lxi¹.” Nxe³yah³lxin¹kxai²-
nān²tu³ Si³ne²tri³o²tũ³kā³txai²na² Ju³te²a² a²hxi²kan¹ti³nũ³kā³txai²nān²ta²
hxi²ka² ko³nxe³ti³ i³yĩ¹li¹nx²ti³sxā³ i³sun²tā¹nx²ti³ha³ta¹. Te²yā¹nxũ³sxā³
nxe² e³kxah²lxin¹te³nah¹lxi¹: “A²hoh³lxi³su² yũ³nxān²nxa³i¹.” Nxe² e³kxah¹-
lxin¹kxai²nān²tu³ ha³lo²a² ko³nxe³khaix¹ju³ta² ha³nxe² i³sa²tē³ju³ta¹na²
yxau³yah³lxin¹ju³ta³nũ³a² yũ³yah³lxin¹ha³ta¹. ²³Nxe³ha²kxai³ Txa²wā¹sũ³na²
sxi²ha² ai³sxā³ ā³wih¹yah³lxin¹kxai²nān²tu³: “Txa²wā¹sũ³nai²na² yen³kxa²
ũ³hũ¹ai¹na¹tũ¹xā¹.” Yah³lxin¹kxai²nān²tu³ i²sxā³ i³sa²wa²lho¹xi²nha¹jah³lxi³-
sā²nhē³li¹. Yah³lxin¹kxai²nān²tu³ wxa²wā¹tā³xai²na² hit¹txā²ti³kxe³su² i³sa²-
wa²lho¹xi²yah³lxin¹kxai²nān²tu³ hāi¹nxā¹jah¹lxi³sā²nhē³li¹. Yen³kxai²na²
Sũ³na² ũ³hũ¹ain¹yah³lxin¹ju³ta³nũ³ai²na² hāi¹nxā¹jah¹lxi³sā²nhē³li¹. ²⁴Nxe³-
yah³lxi³sā²nān²ka³tu³ wxa²wā¹tā³xai²li² hāu²non³si¹jau³su² e³kxi²nyha¹jah³-
lxi³hē¹li¹. Nxe²na³na¹ hā²wxān³txa³nu² yen³kxin³txi² tē³xi²ka³tu³ Sũ³na²
ũ³hũ¹tain¹yah³lxi³hē¹li¹.

²⁵Wa³su³txi³ hāu²not³nyha¹jah³lxi³hē¹li¹. Yxān¹ta¹ nyhah¹lxan³kxai²nān²tu³
wxa²wā¹tā³xai²li² tē³nxa²lxi³sxā³ hxi²kan¹ta² si³yxau³jah¹la² ā³sa²so¹nx²ti³-
ha³ta²wi¹. Ā³sa²so¹nx²ti³kxai²nān²tu³ po³li²sa²jah¹la² sa²nũ¹nx²ti³ha³ta²wi¹.
Sa²nũ¹nx²ti³kxai²nān²tu³ sxi²ha² kan²thi³na² ũ³tĩ¹kxi¹nx²ti³ha³ta²wi¹. ²⁶Nxe³-
nũ²ti³kxai²nān²tu³ ya²la³tu³ wa³su³txi³ ā³wa²su¹kxi¹nx²ti³xa³lho³li¹. Yen³kxa²
ũ³yho³hi²ta¹lun²yah³lxi³sā²nān²ka³tu³ hā²wxān³txa³ ā³wa²su¹kxi¹nx²ti³ju³ta³-
nũ³a² yũ³hĩ¹nx²na³li¹. Nxe³ju³ta² yā¹nxe³sxā³ Txa²wā¹sũ³na² ā³wa²su¹si¹nx²ti²-
jau³su² i³ye³kxah²lxan³kxai²nān²tu³ ko³nxe³ti³ i³yĩ¹li¹nx²ti³ha³ta¹.

Txu¹ha² ā³xa³ka³lxa² ũ³whĩn¹ta³kxi²nyhu¹ain¹ju³ta² i³yau¹ũ³jau³su²

²⁷Txa²wā¹sũ³na² wān³txa² jau³xau³hxi²tēx¹ta² nxe³te³nah¹lxi¹: “Txu¹ha²
ā³xai²na² ũ³whĩn¹ta³kxi²nyhu¹ah³lxi³txa³hē¹li¹.” Nxe³ta¹hxi²ti³ai¹ti²tu³wi¹.
²⁸Nxe³yān¹ta¹ e³kxi¹nx²ta¹tu¹wi¹. Txu¹ha² ā³xai²na² i²yah³lxin¹kxai²-
nān²tu³ wxa²ē¹nāu³ai²na² e³yah³lxin¹jau³su² nxe³te³nah¹lxi¹: “Txu¹hai²li²

ũ³whĩn¹ti³sah²lxun¹nān³kũ².” Nxe³yah³lxin¹kxai²nān²tu³ wxa²ẽ¹nāu³ai²na² ya²la³tu³ txu¹hai²na² ũ³whĩn¹ta³kxi²nyah¹lxin¹kxa² yā¹nxe² hxi²ki³te²li³ yah³- lxi³hĩ³nxa¹lxi¹. ²⁹ Jā¹nxe³te²kxa²ya³tu³ wxa²ye³ki³ki³a² ye³wi¹tāu³a² ko³nxe³ti³ kãi³si¹nyhah¹lxin¹kxai²nān²tu³ wxa²ye³sai¹nha²sxā³ u²lxā³na¹jah³lxi³hẽ¹li¹. A²nxe³ju³ta¹na² ye³ki³ka³na³ka³na³ki³a² ā³na¹sxā³ ā³ye³ki³kho³nhān³kxai²- nān²tu³ jũ¹nxe² āin²ta³lxi³nha²hĩ³ki³tā³li¹. Yxān¹ta¹ txa²wā¹nũ²a² whāi²na¹ ha³lo²a² ko³xai²na² ha³nxe²a² i³sa²tẽ³ko³xa² ā³na¹nẽ³tain¹kxai²nān²tu³ kăin² āin²ta³lxi³nha²hĩ³ki³tā³li¹. ³⁰ Te²yā¹nxe³ju³su² wxa²hxi²kai²na² hxi²wi¹tāu³a² hxi²kai²na² ko³nxe³ti³ hxi²kăi³nyhah¹lxin¹kxai²nān²tu³ i³hxi²ki²lho¹nha²sxā³ u²lxā³na¹jah³lxi³hẽ¹li¹. A²nxe³ju³ta¹na² hxi²ka² ka³na³ka³na³te²a² ā³na¹sxā³ ā³nhxi²kho³nyhah¹lxin¹kxai²nān²tu³ jũ¹nxe² āin²ta³lxi³nyhah¹lxi³hĩ³nxa¹lxi¹. Yxān¹ta¹ txa²wā¹nũ²a² whāi²na¹ ha³lo²a² ko³xai²na² ha³nxe²a² i³sa²tẽ³ko³xa² ā³na¹nẽ³tain¹kxai²nān²tu³ kăin² āin²ta³lxi³nha²hĩ³ki³tā³li¹.

Txu¹ha² ā³na¹ju³ta² i³yau¹ũ³jau³su²

³¹ Txa²wā¹yah³la²nāu³xu¹ta¹na² wān³txa² nxe³te³nah¹lxi¹: “A²nũ²ai²na² a²ẽ¹nān¹jau³kxai³lu¹ nxe³te³nah¹lxi¹: ‘Txu¹sa²khai³ta¹ka³lxa² ā³na¹a¹tũ¹xā¹.’ Nxe³kxai²nān²tu³ ha³tẽh³nxā³nxa² tẽ³sxā³ a²ten³jau³su² ũ³wha²li¹jah³lxi³- hẽ¹li¹. Nxe³txā³nxa¹na² tẽ³sxā³ txu¹hai²na² ũ³hũ¹jah³lxi³sān²sxā³ ā³wa²sut¹- sxā³ yxau³hĩ³nx²na³li¹.” Nxe³ta¹hxai²ti³ai¹ti²tu³wi¹. ³² Nxe³yān¹ta¹ Txa²wān³- txai²na² i³yau¹ũ³nx²ta¹jau³xa²sa¹: Txu¹hai²na² txu¹sa²khai³ta¹ka³lxa² in³txa² ā³xai²na² ũ³whĩn¹ti³nhān²nxa³ta¹ka³lxa² nxe³ta¹ka³lxāin²txi³ tẽ³sxā³ ā³na¹- kxai²nān²tu³ hā²wxān³txa³ in³txa² ā³xah³la² so¹nh³kxai²nān²tu³ txu¹hai²na² te²ain²txi³ a²nũ²a² ā³xa² ũ³whĩn¹ti³nyhu¹kxa²yā¹nxe² hxi²ki³la³hĩ³nx²na³li¹. Ko³nxe³ti³ kăi³ju³ta¹la¹wi¹. Te²yā¹nxũn³sxā³ in³txi³su² i²li³jah¹lai²na² sa²- kxai³lu² txu¹hai²li² ā³na¹kxi²ta¹ka³lxai²li² nxe³ta¹ka³lxāin²txi³ so¹nh³kxai²- nān²tu³ nxe³jah¹lai²na² txu¹ha² ā³xa² ũ³whĩn¹ti³nyhu¹kxa² yā¹nxe² hxi²ki³- lon³jah¹lo²su² hĩ³nx²na³li¹. Ko³nxe³ti³ kăi³ju³ta¹la¹wi¹.

Ha³lo²a² kăi³ki³ju³ta³nũ³a² i³yau¹ũ³jau³su²

³³ Nxa²ha¹te¹ txa²wā¹yah³la²nāu³xu¹ta¹na² yau³xā³xai²na² ain³kxain¹jau³- xu¹ta¹na² nxe³te³nah¹lxi¹: “Wxāi²na² e³in¹jau³su² nxĩn¹te³nah¹lxi¹: ‘Txa²wā¹- sũ³nu²sa²na³li¹. Txa²wān³txa² ya²la³lyau³xai²la¹wi¹. Nxĩn¹jau³su² nxĩn¹kxai²- nān²tu³ ya²la³tu³ wān³txi³khai³xa² so¹lxi³ e³txa²hẽ¹li¹. Yxān¹ta¹ ki³han³jau³su² e³in¹kxai²nān²tu³ e³in¹jau³nũ³a² nxe³txa³hẽ¹li¹. Nxe²nxa³te³nah¹lxi¹: ‘Txa²- wā¹sũ³na² ā³ye³yo²nũ³sa²na³li¹. Ya²la³lyau³xai²la¹.’ Nxẽn¹jau³su² nxe³- txa³hẽ¹li¹.’ Kxā³nhxi¹na¹ti³jau³su² ta¹hxai²hẽ¹li¹. ³⁴ Nxe³yān¹ta¹ Txa²yo²- wān³txa² e³a¹jau³xa²na² ā³lxi²jau³xa²la¹li¹. Nxe³na¹te³nah¹lxi¹: Wān³txa² e³in¹jau³nũ³a² ā³ye³yo²nũ³ne³ju³ta³nũ³a² e³txa³hẽ¹li¹. Oh³nān¹ko³xai²na² ā³ye³yo²nũ³ne³ju³ta³nũ³su² wai³nxa³wi¹. A²nxe³ko³xai²na² Txa²wā¹sũ³na² Si³yxau³jah¹lai²na² ā³wxe³ko³xai²la¹li¹. ³⁵ Yuh³nān¹ko³xai²na² ā³ye³yo²- nũ³ne³jau³nũ³su² wai³nxa³wi¹. Nxe³ko³xai²na² Sũ³na² yu³kxai²na² ti³yu³- wxe³nhā²ju³ta¹la¹wi¹. Je³ru³sa³lẽ²thĩ³na² ā³ye³yo²nũ³ne³jau³nũ³su² wai³- nxa³wi¹. Nxe³thĩ³na¹na² Txa²wā¹sũ³na² Hxi²kan²ta² Si³yxau³tāu³lot³jah¹la² a²sxi²khai³xai²la¹wi¹. ³⁶ Wxa²ne³kxa³nāu³xai²na² ā³ye³yo²nũ³ne³jau³nũ³su² wai³nxa³wi¹. Nxe³sxā³ wxa²ne³kĩ³sxai²na² ne³ti³ti³yo²ta³nxa² ne³hān³ta³nxa² nxe³sxā³ hxi²kan¹nxā²nxa³i¹. ³⁷ Hāi¹nxe³sxā³ e³in¹jau³nũ³su² nxĩn¹te³nah¹lxi¹:

“Nxēn²na³li¹.” Tā³nxa², “Nxe²nxa³wi¹.” Tā³nxa², nxīn¹jau³su² ā³nhī³nx²-na³li¹. Nxīn¹kxa²yu³su² jau¹xai²lan¹nha²kxai³ wai³nhī²nxa³wi¹. Kō³nxe³ti³ kãi³hī³nxa¹lxi¹.

A²nū²a² ā³xa² i³wa³lxīn³kxi³ju³ta² i³yau¹ū³jau³su²

³⁸ Nxa²ha¹te¹ txa²wā¹yah³la²nāu³xu¹tai²na² ain³kxain¹te³nah¹lxi¹: “A²nū²a² kō³nxe³ti³ kãi³ūh¹nxa²kxai²nān²tu³ ā³wa²to²hi²sxā³ kãi³ūh¹txa³hē¹li¹. Nxīn¹ju³kxai³la¹. A²nū²a² ā³xai²na² wxa²ye³na² sa²ye³sai¹nxain¹kxai²nān²tu³ nxe³-kxai²nān²tu³ jah¹lai²na² ye³nai²na² te²yā¹nxe² kãi³sxā³ ā³wa²la³kxi²nhān¹-kxai²nān²tu³ sa²ye³sai¹ai¹nīn¹kxai²nān²tu³ nxe³ju³ta²nū²a² wain³te²ju²hē³li¹. Te²yā¹nxūn³sxā³ a²nū²a² ā³xai²na² wxa²wxi²ai²na² sa²wxi²sa²tā³nxain¹kxai²-nān²tu³ nxe³kxai²nān²tu³ jah¹lai²na² wxi²ai²na² te²yā¹nxe² kãi³sxā³ ā³wa²la³-kxi²nhān¹kxai²nān²tu³ sa²wxi²sa²tā³ai¹nīn¹kxai²nān²tu³ nxi¹nīn¹ju³ta³nū²a² wain³te²ju²hē³li¹.” Nxe³jau³xau³hxi²tēx¹jāx¹sxā³ jau³xai²na² nxe³ta¹hxi²-hē¹li¹. ³⁹ Nxe³yān¹ta¹ txa²yxo²wān³txa² e³a¹jau³xai²na² jau³xā³lxi²na³li¹. Nxe³na¹jau³xa²sa¹. Kō³nxe³ti³ kãi³ū¹nxain¹jah¹la² i³wa³lxīn³txa³hē¹li¹. Nxe²-nxa²te²kxa³yan³txi³su² wxa²ne³xa² wxa²ne³wi¹tāu³ai²na² wxa²ne³su²nxain¹-kxai²nān²tu³ wxa²ne³ha³ti³h³nāu³a² ā³nxa³yxo¹o³tū³txai¹nhē³li¹. ⁴⁰ A²nū²a² ā³-xai²na² wān³txi³kxai³lu¹: “Wxa²ha³la³sē³nān¹ta³ka³lo³a² yxo²kwain³sa³nha¹. So¹kxi²si¹jau³su² txa²hxi²kan¹jah¹la² i³ye³kxai¹na¹tū¹xā¹.” Nxe³kxai²nān²tu³ wxa²ha³la³sē³nān¹ta³ka³lo³a² ū³hū¹txai¹nhē³li¹. Nxe³kxa²yu³su² wxa²wā²la²-ka³lo³a² wi²kxi²nhān¹ka³lo³a² kwa²sa²son¹ka³tu³ ū³hū¹tain¹nū³nhē¹li¹. ⁴¹ Te²-yā¹nxūn³sxā³ a²nū²a² hxi²kan¹te²su² te²na² e³kxi¹nxain¹kxai²nān²tu³ nxe³te³-nah¹lxi¹: “Txa²yen³kxa² sa²nah³so¹sxā³ ū³hūh¹sē¹li¹. Tih³nai²na² ai³na¹ti³h³na² ū² ki³lo²me³tro³ti³h³na² ā³si³tē³kxi¹sē¹li¹.” Jau³su² nxe³nxain¹kxai²nān²tu³ ti³h³na² ki³lo²me³tro³ti³h³na² ti³h³nha¹li¹ yen³kxai²na² sa²nah³so¹sxā³ ā³si³tē³-kxi¹txai¹nhē³li¹. ⁴² Te²yā¹nxe³jut³su² a²nū²ai²na² wxa²yen³kxai²na² a²ten³-jau³su² e³kxi¹nxain¹kxai²nān²tu³ ū³hū¹txai¹nhē³li¹. Te²yā¹nxe³sxā³: “Wxa²-yen³kxa² kwa² ū³hū¹sē¹li¹.” Nxe³nxain¹kxai²nān²tu³ kwa² ū³hū¹txai¹nhē³li¹.

A²nū²a² txa²wā¹kō¹kon¹te²a² i³yau¹ū³jau³su²

⁴³ Nxa²ha¹te¹ txa²wā¹yah³la²nāu³xu¹tai²na² yau³ā³xai²na² ain³kxain¹jau³-xu¹tai²na² nxe³te³nah¹lxi¹: “A²nū²a² wa³kxa² yxau³nū¹jah¹la² a³lxi¹jah³lxi³-hē¹li¹. Yxān¹ta¹ wxa²kō¹kō¹ah³la² hī³jah¹lxi³hē¹li¹.” Nxe³ta¹hxi²ti³ai¹ti²-tu³wi¹. Yxān¹ta¹ Txa²wā¹sū³na² wān³txi³sxā³wi¹. A²nū²a² i³ti³h³nxe³nx²ti³-te²nāu³xu¹tai²na² wān³txi³su² ta¹hxi²ti³ai¹ti²tu³wi¹. ⁴⁴ Nxe³yān¹ta¹ txa²-yxo²wān³kx² e³kxi¹nx²ta¹tu¹wi¹. Wxa²kō¹kō¹nāu³xa² a³lxīn¹txi¹txai¹nhē¹li¹. Ha³lo²a² khāuh³lxa³ti³hī³n²ti³si¹hain¹jau³nū³a² Sū³na² i³ye³kxi²nx²tain¹-kxai²nān²tu³ nxe³kxan²ti³, “Wi¹lhin¹ju³ta² so¹lxi³ yxau³txai²lā¹. Khāuh³lxa³-ti³hit¹sah²lxin¹tū³ka³txi³ i³nxai²na²sa¹.” Yah¹lxin¹jau³su² Sū³na² i³ye³kxi¹-txain¹yah³lxi³hē¹li¹. Ī³hī³txā²tain¹te²na² sa²kxai³lu² wi¹ju³ta³nū³a² so¹lxi³ i³wa²lā³xi²txain¹yah³lxi³hē¹li¹. A²nū²ai²na² yxo²ha³nxe³lhxa³txi³ kō³nxe³ti³-hit¹sxā³ i³yi¹li¹nx²ti³tā³nxa² khāuh³lxa³ti³nx²ti³tā³nxa² nxe³nx²tain¹kxai²-nān²tu³ Sū³na² wi¹lī²si¹hain¹ju³ta³nū³a² Sū³na² i³ye³kxi¹jah³lxi³hē¹li¹. ⁴⁵ Nxe²kãi³ū¹hain¹yah³lxin¹kxai²nān²tu³ Txa²wā¹wī³na² Si³yxau³tāu³a² oh³na² yxau³jah¹la² a²ki³lha³lxa²nāu³lot³nx²ti³tu¹wi¹. A²nxe³jah¹lai²na² sa²kxai³lu² Txa²wā¹sū³nai²na² sa²kxai³lu² a²nū²a² a²yxo²ha³kxa¹ wi¹lhin¹te²la³ tā³nxa²

ko³nxe³thin²te²la³ ta³nxa² nxe³te²na² a²yo²ha³kxa¹ u³je³na³ka² i³ha³te¹-
kxi²te²ju²hē³li¹. Te²yā³nxe³sxā³ a²nū²ai²na² wi¹kāi³ta³nxa² ko³nxe³ti³ kāi³-
ta³nxa² a²yo²ha³kxa¹ wē³ha²yau³xa² wē³hā³si¹jau³su² sa²si¹hā³te²ju²hē³li¹.
46 Jā¹nxe³kxe³kxa²ya³lhu² a²nū²a² a³li²nx²tain¹te²na² so¹li³ a³li²yah³lin¹-
kxai²nān²tu³ ū³yho³hi²yah³lin¹ju³ta³nū³a² kāi²nh¹ī²nxa³lho³li¹. Nxe³sxā³
a²nū²a²nāu³xa² ū³yho³hi²kī³ki³a² so¹kxi²nē³tū³ka³txa² te²yā¹nxe² kāi³ain¹-
nūn³te²ju²hē³li¹. 47 Te²yā¹nxe³jut³su² a²nū²a² ne³kha²h²hain¹yah³lin¹te²na²
wxa²wā³tā³nāu³sxu² kxai²nān²tu³ nxe³te²na² so¹li³ wi¹le³kxain¹yah³lin¹-
kxai²nān²tu³ wai³nh¹ī²nxa³wi¹. A²nū²a² Ju³te²a² nū³ka³txi³sxa³te²nāu³xa²
te²yā¹nxe² kāi³ain¹nūn³te²ju²hē³li¹. Nxe³te²nāu³xa² hai³txi³ ā³wa²to²hi²
wi¹le³kxi²yah³li³hī³nx²nxa³li¹.

48 Jā¹nxe³kxa²yan³ti³su² Txa²wā¹sū³na² Si³yxa³u³jah¹la² Oh³na² yxa³-
jah¹la² hāi¹nxe³kxe³hū³sxā³ a³li²nha²jah¹lai²la¹wi¹. Nxe³kxa²yā¹nxe² kāi³sxā³
a³li²nha¹jah³li³hē¹li¹.

Yen³kxa² wā²nhū¹kxi²ki³ju³ta² i³yau¹ū³jau³su²

6 ¹Ju¹ta³la³ nxe³ha²kxai³ wi¹lhin¹sxā³ kāi³yah³lin¹kxai²nān²tu³ a²nū²a²
sa²nēn¹kxi¹nx²tain¹jau³nū³su² yū³tu¹wi¹. Nxe³nx²tain¹ju³ta² wi¹na³li¹.
Yxān¹ta¹ Txa²wā¹sū³na² sa²nēn¹kxi¹si¹nx²ti³jau³su² jau³xa² so¹li³ kāi³sxā³
ān³ten³jah¹li³hē¹li¹. Nxe³to³ta¹ nxe² kāi³sxā³ ān³ten³yah²lxan³kxai²nān²tu³
kxā³nāu³a¹ Wxa²wi³na² Si³yxa³u³ka³txa² Oh³nān¹jah¹la² wi¹kāi³yah³lin¹kxa²-
yo³ha² ū³hū¹nx²ti³xa³lho³li¹.

²Jā¹yah³lin¹jut³su² a²nū²a² yen³kxi³txa²te²na² hxi²nū¹nu³hain¹yah³-
li³to³hin¹tāu³a² hai³txi³ ju¹ta³la³ kāin² i³yū¹khaix¹yah³li³txa³hē¹li¹.
A²nū²a² kwa² wi¹lhin¹ki³lxo³te²nāu³xa² nxe² kāi³ain¹te²ju²hē³li¹. Ju³te²a²
nū³ka³txa² ā³nū²kxi²thi³na² ā³wih¹sxā³ i³yū¹kxi² sxi²je³na² ai³sxā³ i³yū¹-
kxi² nxain¹te²ju²hē³li¹. Kwa² sa²nēn¹kxi²nha²ju³ta² yo²kwai³nain¹te²ju²-
hē³li¹. A²nxe³te²nāu³xa² kāi³ain¹kxa²yo³ha² hī¹na¹ so¹li³ yū³te²ju²hē³li¹.
³Yxān¹ta¹ wxa²nū³ka³txa² te²yā¹xah³li³txa³hē¹li¹. Hāi¹nxe³sxā³ a²nū²a²
i²nx²ti³xa³tāu³a² yen³kxi³txa²jah¹la² hxi²nū¹tain¹jah¹li³hē¹li¹, kāin²te²lo³-
nx²tain¹kxa²yan³txi³su¹. ⁴Nxe³yah³lin¹kxai²nān²tu³ hāi³a² wi¹kāi³ye²yah³-
li¹nha²kxai³ Txa²wā¹wi³na² Si³yxa³u³jah¹la² hāi³a² kāi³ki³kxa² i²nē³jah¹la²
ū³yho³hi¹nx²ti³tu¹wi¹.

Sū³na² e³kxi²ju³ta² i³yau¹ū³jau³su²

⁵Nxa²ha¹te¹ Txa²wā¹sū³na² e³kxi²yah³li³to³hin¹tāu³a² a²nū²a² wi¹lhin¹-
ki³lxo³te²nāu³xa² te²yā¹nxe² kāi³yah³li³txa³hē¹li¹. A²nxe³te²nāu³xai²na² sa²-
kxai³lu² Ju³te²a² nū³ka³txa² ā³nū²kxi²thi³na² ā³wih¹sxā³ a²nū²a² ne³kxaix³-
tāu³a² i³sa²nxū³sxā³ e³kxi²to³hi² sxi²je³na² nu²ki³ye³lot³tāu³a² i³sa²nxū³sxā³
e³kxi²to³hi² nxain¹te²ju²hē³li¹. Kwa²sa²nēn¹kxi²nha²ju³ta² yo²kwai³nain¹-
te²ju²hē³li¹. A²nxe³te² he³la³kxi³nāu³xai²na² hī¹na¹ so¹li³ kāi³ain¹kxa²yo³ha²
yū³te²ju²hē³li¹. ⁶Yxān¹ta¹ wxāi²na² sa²kxai³lu²: “Sū³na² e³kxi²to³ha¹tū¹xā¹.”
Yah³lin¹kxai²nān²tu³ Txa²wā¹sū³na² i²kxi²nē³jah¹la² nūh¹li³ i³ye³kxi¹jah³-
li³hē¹li¹. Nxe³yah³lin¹kxai²nān²tu³ Txa²wā¹sū³na² te²hi²sen³su² hāi³a² e³kxi²-
ki³to³jau³xai²na² i²kxi²nē³jah¹la² Te²hi²sen³kxai³lu² ū³yho³hi¹nx²ti³tu¹wi¹.

⁷Jā¹nxe³sxā³ Sū³na² e³kxi²yah³li³to³hin¹tāu³a² wān³txa² yau³ka³lxa¹txi³
kwa²to³toh³li³jau³xa² e³kxi²yah³li³toh³txa³hē¹li¹. Nxe³te²yāx¹jau³xa² Sū³na²

wān³txa² ī²ai¹nxa³tū³ka³txa² nxe³te²yāx¹jau³xa² e³ain¹to³te²ju³hē³li¹. A²nxe³-te²nāu³xai²na² sa²kxai³lu²: “Yau³ka³lxa¹txi³ kwa²to³toh³lxi³ Sū³na² e³kxi²-sīn¹to³ha¹kxai²nān²tu³ ain³kxi²sa²sīn¹tū¹xā¹.” Ain¹jau³su² nxain¹ta¹ hai³txi³ ain³kxi²nū¹hai¹nxa³lho³li¹. ⁸Nxe³ha²kxai³ te²yā¹nxe² kăi³yah³lxi³txa³hē¹li¹. Txa²wā¹sū³na² te²hi²sen³kxai³lu² ā³ten³yah³lxin¹jau³su² e³kxi²yah³lxan³ta³lxa¹ ā²la² wi¹kō³nh²te²ju³hē³li¹. ⁹Nxe³yān¹ta¹: “Sū³na² e³kxi²na¹tū¹xā¹.” Yxah³lxin¹-kxai²nān²tu³ jau³xai²na² e³li³kxi³jau³nū³a² e³kxi¹jah³lxi³hē¹li¹. Nxe³te²nah¹lxi¹:

“Txa²wā¹wī³na² oh³na² yxau³jah¹lāi³. Wi¹lhin¹sxā³ sa²nēn¹kxi² kăin²te²lo³txa²ju³ta² ten³sa²sī¹nhai¹.”

¹⁰Wxa²wān³txa² wi¹jau³xa² A²hxi²kxan¹ta² Si³yxau³tāu³lot³ju³ta³nū³su² nxe³jau³xa² wa³su³txi³ yū³nū¹sa²nhīn¹ju³ta³nū³a² ten³sa²sī¹nhai¹. Oh³nān¹kō³nāu³a¹ ten³nxa²ju³ta² hăi¹nxe³sxā³ wa³su³txi³ sa²yo²wet³sxā³ kăi³ ta³lu²nain¹te²tu³wi¹. Nxe³kxa²yā¹nxe³sxā³ yuh³nān¹ju³ta³nū³a² te²xa²yā¹nxe² sa²yo²wet³sxā³ kăi³ ta³lu²nain¹ju³ta³nū³a² ten³sa²sī¹nhai¹.”

¹¹Yain³txa² hăi¹nxa² ū³hū²sa²sī¹nī¹nhīn¹txai³sa²sī¹nhē³li¹.

¹²A²nū²a² ā³xai²na² kō³nxe³ti³ kăi³ū¹sain¹sīn¹kxai²nān²tu³ ne³wa²na³ū¹hain¹sī¹na¹wi¹. Nxe³ain¹sī¹na¹kxa²yā¹nxe³sxā³ kō³nxe³ti³ kăi³ū¹h¹nxa³sī¹na¹ju³ta² ne³wā²na³ū¹sa²sī¹nhē³li¹.

¹³Ha³lo²a² kō³nxe³ti³ kăi³sī¹sī¹na¹ju³ta³nū³a² ā³sa²so¹sa²sīn¹txa³hē¹li¹. Yxān¹ta¹ kō³nxe³ju³ta² ā³non²ta³kxi¹sa²sī¹nhē³li¹. Jā¹nxe³ju³ta² wxāi²na² so¹lxi³ ha³lo²ai²na² a²wa³kxēn³yah¹lo²sī¹nha²kxai² nū³kxūn³ta² si³yxau³jah¹lo²sī¹nha²kxai³ wxi²kin³ti³ton³jah¹lo²sī¹nha² kxai³ nxe³sa²te³sī¹nī¹lxi¹. Ta³lu²na¹wi¹. A²mē³.”

Nxe³kxa² he³la³kxi³su² Sū³na² ī³ye³kxi¹jah³lxi³to³hē¹li¹.

¹⁴Jā¹nxe³ju³ta² a²nū²a² ā³xai²na² kō³nxe³ti³ kăi³ū¹h¹nx²ti³kxai²nān²tu³ wi¹-lhin¹sxā³ ne³wā²na³txain¹yah³lxi³hē¹li¹. Nxe³yah³lxin¹kxai²nān²tu³ti² Wxa²-wī³na² Oh³na²yxau³jah¹la² kō³nxe³ti³ kăi³yah³lxin¹kxe³su² ne³wa²na³ū¹nx²-ti³nūn³tu¹wi¹. ¹⁵Nxe³yān¹ta¹ wxa²ē¹nān¹jau³su² nxe³ke³la³te²kxai³ te²nah¹lxi¹: “Jah¹lai²li² kō³nxe³ti³ kăi³ū¹sain¹na²hē³na¹. Ne³wa²na³ū¹hain¹nxa³lho³na¹.” Nxīn¹ke³la³te²kxai³ Txa²wā¹sū³na² te²hi²sen³su² wxa²kō³nxe³ti³ kăi³yah³lxin¹-ju³ta² ne³wā²na³ū¹nx²ti³hī²nxa³wi¹.

Yain³txa² ī³yain³kī³ju³ta² ā³na¹kī³ju³ta² ī³yau¹ū³jau³su²

¹⁶Nxa²ha²te¹ Sū³na² e³kxi²te³lhxā³ yain³txa² ī³yain³ju³ta² ā³na¹yah³lxin¹-kxai²nān²tu³ khāuh³lxa³ti³ki³lxo³nha²yah³lxi³txa³hē¹li¹. Wi¹lhin¹ki³lxo³nha²-jah¹la² te²yā¹nxe² kăi³te²ju³hē³li¹. A²nxe³jah¹lai²na² he³la³kxi³su² yain³txa² ī³yain³ju³ta² ā³na¹ain¹kxai²nān²tu³ wxa²ye³hī³nhā²nxa³ha²kxai³ hxi²khai²-lxi²nxa³ha²kxai³ ne³te²kxai³la¹ khāuh³lxa³ti³nxa² yain³txa² ī³yain³ju³ta² ā³na¹yain¹kxe³su² a²nū²a² yxo²ha³kxa¹ ī²ain¹ju³ta² yxo²kwai³nain¹te²ju³hē³li¹. Jā¹nxe³ju³ta² hī¹na² so¹lxi³ ū³yho³hi²hain¹ju³ta² ta³lu²nain¹tu¹wi¹. Ki³han³-nxa³wi¹. ¹⁷⁻¹⁸Nxe³yān¹ta¹ wxāi²na²: “Sū³na² ī³ye³kxi²te³la¹nhai¹. Yain³txa² ī³yain³ju³ta² ā³na¹a¹tū¹xā¹.” Yxah³lxin¹kxai²nān²tu³ wxa²ye³hī³nhā² wxa²-hxi²khai²lxi² nxe³te²kxa³ya³lhu² a²nū²a² ā³xai²na² ī²nxa²tain¹kxai²nān²tu³ yain³txa² ī³yain³ju³ta² ā³na¹yah³lxin¹ju³ta² ī²nxa²ti³xa³lho³li¹. Nxe³te²kxa³-yan³tu³ta¹ Wxa²sū³na²ī²ki³sxa³jah¹la² ī²nxa²ti³tu¹wi¹. ī²nxa²ti³ha²kxai³ kxā³nāu³a¹ ū³yho³hi²nx²ti³tu¹wi¹.

Yen³kxa² kăin² ũ³wha¹kxi³ju³ta² i³yau¹ũ³jau³su²

¹⁹Nxa²ha¹te¹ yen³kxa² kăin² ũ³wha¹ah³lxi³txa³hē¹li¹. Nxe³yah³lxin¹kxai²-năn²tu³ wa³la²la² i³kho³kxi²ha²kxai³ yen³kxa² i³năn¹kxi²sxā³ khon³nha²kxai³ nxe³kxi²nē³te²ju²hē³li¹. Te²yā¹nxe³sxā³ a²nū²a² ko³nxe³thin¹jah¹la² hăi³a² wxā³sxā³ kăi³sa²no¹ki²nē³te²ju²hē³li¹. ²⁰Nxe³yān¹ta¹ oh³nău³năn¹ko³xa² wi¹. kăi³yah³lxin¹kxa²yo³nhū³a² ũ³wha¹jah¹lxi³hē¹li¹. Nxa²lxin¹kxai²năn²tu³ hai³. txi³ wa³lan²txa³ i³kho³kxi²nx²ti³xa³ha²kxai³ i³năn¹kxi²sxā³ kho³thxa³txa³. ha²kxai³ nxēn²nxa³lho³li¹. Te²yā¹nxūn³sxā³ a²nū²a² ko³nxe³thin¹jah¹la² hăi³a² wxā³sxā³ kăi³sa²no¹ki²nxa³lho³li¹. ²¹Nxe³sxā³ wxa²yan³txi³nū³a² ũ³ha¹ah³-lxin¹ti³xa² so¹lxi³ wxa²ē¹nău³a² nū¹hăin³nyhah¹lxin¹tu¹wi¹.

Wi¹kăi³sxā³ yxau²xai³kj³ju³ta² i³yau¹ũ³jau³su²

²²⁻²³Nxa²ha¹te¹ txa²wā¹ye³nai²li² ye³wi¹kxai²năn²tu³ txa²wā¹nū²a² whăi²na¹ wi¹lo²la³kxi²nha²kj³te²ju²hē³li¹. Yxăn¹ta¹ ye³wi¹lxa³kxai²năn²-tu³ txa²wā¹nū²la³ whăi²na¹ hai³txi³ wi¹lo²la³kxi²nha²kj³te²sxa³yu²hē³li¹. Nxe³kxa²yā¹nxe³jut³su² txa²wā¹ē¹nău³ai²na² wi¹kxai²năn²tu³ wi¹kăi³sxā³ yxau²xai³kj³tā³li¹. Yxăn¹ta¹ txa²wā¹ē¹nău³ai²na² wi¹lxa³kxai²năn²tu³ wi¹kăi³-sxā³ yxau²xai³kj³sxa³wi¹.

Yu³ka³na³ka³na³ju³ta² so¹lxi³ sa²yo²we¹kj³jau³su²

²⁴Nxa²ha¹te¹ a²nū²a² ha¹lin¹te²na² nxe³ya³sxā³ nxe³te²na² wăn³txai²na² hxi²kan¹ti³ sa²yo²we¹ta³lxi³kj³te²sxa³yu²hē³li¹. Nxe³sxā³ txa²wā¹hxi²kan¹-yah³nē³jah¹la² ka³na³ka³na³te²na² i³hī³kj³sa²kxai³ txa²wā¹hxi²kan¹yah³-nē³jah¹la² ā³xai²na² a³lxi²kj³sa²kxai³ nxe³kj³te²ju²hē³li¹. Te²yā¹nxe³sxā³ txa²wā¹hxi²kan¹yah³nē³jah¹la² ka³na³ka³na³te²na² sa²yo²we¹kj³sa²kxai³ txa²-wā¹hxi²kan¹yah³nē³jah¹la² ā³xai²na² sa²yo²ā³kj³sa²kxai³ nxe³kj³te²ju²hē³li¹. Jā¹nxe³jut³su² Txa²wā¹sū³na² so¹lxi³ sa²yo²we¹ta³nxa² yen³kxa² kwa²ũ³ha¹-kxi²kj³ju³ta²nū³a² o²la³kxi²ta³nxa² yu³ka³na³ka³na³ju³ta² so¹lxi³ hxi²kan¹txi³ kăi³kj³te²ju²hē³li¹.

²⁵Jā¹nxe³jut³su² na¹ha²kxai³ ya²la³tu³ e³kxi¹nx²ta¹i¹. Wi¹yxau³yah³lxin¹-ju³ta² hxi²waun³ta³kxi²nyhah¹lxi³txa³hē¹li¹. Yain³txi³su² yain³yah³lxin¹kxe³-nū³su² ta³nxa² i³na²kxi³jau³su² i³na²yah³lxin¹kxe³nū³su² ta³nxa² hxi²waun³-ta³kxi²nyhah¹lxi³txa³hē¹li¹. Wā²la² ka³lo³ai²li² ũ³whi²kxi²nhăn¹ka³lo³nū³ai²li² hxi²waun³txi³nha²sxā³ yxau²xai³ah³lxi³txa³hē¹li¹. A²nxe³jut³su² ka³te³na² yxau²xai³kj³ju³ta² sa²kxai³lu² yain³txi³su² a³lxi² wa³to²hi²te²ju²hē³li¹. Te²yā¹-nxūn³sxā³ txa²wā¹nū²ai²na² sa²kxai³lu² wā²la²ka³lo³su² a³lxi² wa³to²hi²te²-ju²hē³li¹. ²⁶Nxe³sxā³ ai³kxe³su² i²jah¹lxi³hē¹li¹. Hai³sxai²li² ũ³whi²ai¹nxa³ha²-kxai³ yain³txi³su² wxa²so¹sxā³ ũ³wha¹ai¹nxa³ha²kxai³ nxai¹nxa³kxan²ti³nū¹ Txa²wā¹sū³na² Oh³năn¹jah¹la² hi²sen³su² ũ³yhai¹tain¹te²ju²hē³li¹. Jā¹nxe³kxe³-hū³nxe² Txa²wā¹sū³na² te²kxai³lu² ā²la² kăi²non³sxā³ a³lxi²sa²te³nx²ti³na³li¹. ²⁷Kăin² hxi²waun³ta³kxi²nyhah¹lxin¹kxai²năn²tū³ ā²la² a³lu²on³sxā³ ka³te³na² yxau²xai³yah³lxi³hī²nxa³li¹.

²⁸Te²yā¹nxe³jut³su² wā²la² ũ³whi²kxi²nyhah¹lxin¹ka³lo³a² hxi²waun³ta³-kxi²nyhah¹lxi³txa³hē¹li¹. Si³sa²yău³sa² ha³lo²a² wen¹ka² i²jah¹lxi³hē¹li¹. Hai³-txi³ hai³sxa³la³ wa³ko³nai¹nxa³ha²kxai³ wăn²txa³ we¹tai¹nxa³ha²kxai³ ain¹-te²sxa³yu²hē³li¹. ²⁹Sa³lo³mău²ah³lu¹tai²na² I³sa³e² nū³ka³txa² a²wa³kxēn³ta²

kāin³jah¹lo²su² ta¹hxai²ti³ai¹ti²tu³wi¹. Yen³kxi³khai¹nxe³ha²kxai³ wā²la² wi¹khai¹ka³lo³a² ū³whi²kxi²nha²ta¹hxai²ti³ai¹ti²tu³wi¹. Nxe³kxan²ti³nū¹ si³sa³yāu³sa³kxai²na² wi¹wa³to²hi²te²ju²hē³li¹. ³⁰Hi¹na¹ wi¹we¹nha²kxai³ ka³nxa³ha²ta³ai²na² i³hxa³nha²kxai³ nxe³te²ju²hē³li¹. Txa²wā¹sū³na² te²-hi²sen³kxai³lu² i³wi¹we¹je²ta¹hxai²ti³ai¹ti²tu³wi¹, si³sa³yāu³sa³kxa² so¹lxi³ kxan²ti³na¹. Nxe³te²ya¹nxe² Txa²wā¹sū³nain²txi³ hxi²kan¹txi³ wi¹lhau³ko³-tū¹nx²ti³tu¹wi¹, hxi²kan¹sxā³ wa³to²hi²yah³lxi¹nha²kxai³lu¹. Jā¹yxah³lxi¹n-ju³ta² yxo²i²syah¹lxi¹ju³ta² kāin²ye¹nxa²ti³xa³wi¹. ³¹Jā¹nxe³jut³su² hxi²-waun³ta³kxi²nyhah¹lxi³txa³hē¹li¹. E³yah³lxi¹n¹jau³su² nxe³yah³lxi³txa³hē¹li¹. Nxe³yah²lxi³an³te³nah¹lxi¹: “Īh¹nxe² yain³txa³nu³la³ so¹kxi²sxā³ yai³nhī³-kī³jī¹? Īh¹nxe² na²kī³jau³nū³la³ so¹kxi²sxā³ i³na²hī³kī³jī¹? Wān²ta³ Īh¹nxe³-ka³lo³la³ ū³whi²kxi²nha²hī³kī³jī¹?” Nxe³yah³lxi³txa³hē¹li¹. ³²Nxe³ju³ta²na² a²yxo²ha³kxa¹ Sū³na² wān³txa² yxo²i²ai¹nxa³tū³ka³txi³nāi³xai²na² yen³-kxa² yxo²kwain³sxā³ ā³te³nain²te²ju²hē³li¹. Nxe³yān¹ta¹ wxāi²kxai³ ha³lo²a² ā³taut³to³jah³lxi¹n¹kxe³su² Wxa²wī³na² Si³yxau³tāu³a¹ Oh³nān¹jah¹lai²na² Hi²sen³kxai³lu² taut³to³jah³lxi¹n¹kxa² whāi²na¹ i²jah¹lo²su² na³li¹. ³³Nxe³-yah³lxi¹nha²kxai³ Txa²wā¹sū³na² wān³txa² sa²yxo²wet¹hxa³jah³lxi¹ju³ta² txa²nū² ā³te³ni² Sū³na² wi¹lhin¹ti³hit¹txa²lxi³ju³ta²nū³a² txa²nū² ā³te³ni² nxe³jah³lxi³sā²nhē³li¹. Yxah³lxi¹n¹kxai²nān²tū³ yen³kxai²na² ā³taut³to³txai³-yah³lxi¹n¹kxai²li² ū³tet¹sū³nx²ti³tu¹wi¹. ³⁴Jā¹nxe³jut³su² ka³nxa³ha²ta²i²nān¹ta² yen³kxi³nū³a² hxi²waun³ta³kxi²nyhah¹lxi³txa³hē¹li¹. Txa²wā¹sū³na² hxi²ka²-nāu³a² yxau²xai³yah³lxi¹ju³tan¹te²ka³ya³lhu² hī¹na² sa²kxai³lu² hxi²waun³-ta³kxi²yah³lxi³an³sxā³ ā³wa²sut¹sxā³ yxau²xai³yah³lxi¹lxi¹. Ka³nxa³ha²ta³ai²na² te²ya¹yxah³lxi³nū³nīn¹tu¹wi¹.

A²nū²a² ā³xai²na² kō³nxe³ti³ i³yī¹li²ju³ta² i³yau¹ū³jau³su²

7 ¹A²nū²a² ā³xai²na² yxo²wa³su³txi²sxā³ kō³nxe³ti³ i³yī¹li¹yah³lxi³txa³-hē¹li¹. Nxe³yān¹ta¹ nxe³yah³lxi¹n¹kxai²nān²tū³ Txa²wā¹sū³na² hxi²ka² kō³nxe³ti³ i³yī¹li¹nx²ti³nū³tu¹wi¹. ²Nxe³sxā³ a²nū²a² ā³xai²na² i³yī¹lain¹-yah³lxi¹n¹kxa²yā¹nxe² i³yī¹li¹nx²tain¹tu¹wi¹. Hxi²kxāu³khai³nxe³sxā³ o²la³-kxi²nyhu¹ah³lxi¹n¹kxa² yā¹nxe² Txa²wā¹sū³na² hxi²kxāu³khai³nxe³sxā³ kāi³ūh¹nx²ti³tu¹wi¹. ³Wxa²wā¹tā³xa² kō³nxe³ti³ kāi³jut³su² ju³ta² kō³nxe³ti³ i³yī¹li¹yah³lxi³txa³hē¹li¹. Kō³nxe³ti³ kāi³yah³lxi¹ju³ta² kāin² wa³to²hi²na³li¹. Nxe³yah³lxi¹ju³ta² wai³nxa³wi¹. A²nxe³ju³ta²na² yā¹nx²na³li¹. Wxa²wā¹tā³-xai²li² hi³a² sī³na² ye³wi²kxe³su² yū³hī³nx²na³li¹. Nxe³yān¹ta¹ hi³sa³ka³txa² ā³ye³wau¹kxi²nha²hī³nxa¹lxi¹. Nxe³kxe³su² wxa²e¹nān¹jau³kxai³lu²: “Txa²wā¹-tā³xai²li² hi³a² sī³na² sa²ye³sai¹kxi²na¹tū¹xā¹.” Nxe³yah³lxi¹n¹jau³su² yxān¹ta¹ hi³sa³ka³txa² ā³ye³wau¹kxi²nha²kxe³su² i²nyhah¹lxi³n¹kxe³su² wai³nhī³nx²-nxa³wi¹. ⁴Nxe³sxā³ wxa²wā¹tā³xai²li² e³kxain¹yah³lxi¹te³nah¹lxi¹: “Hi³a² sī³na² sa²ye³sai¹kxi²nxa²sī¹na¹tu¹wi¹.” Nxe³yah³lxi¹n¹jau³su² yxān¹ta¹ hi³sa³-ka³txa² ā³ye³wau¹kxi²nha²kxe³su² yū³yah³lxi³hī³nxa¹lxi¹. ⁵Nxe³yah³lxi¹ju³-kxai³lu² wxāi²li² wi¹lhin¹ki³lxo³jah¹lo²su² yah³lxi¹lxi¹. Hi³sa³ka³txa² sa²ye³-sai¹nhat¹jah³lxi³sā²nhē³li¹. Nxe³sān²nū²la² wi¹li²nha²sxā³ wxa²wā¹tā³xai²li² hi³a² sī³na² sa²ye³sai¹kxi²nyhah¹lxi¹tu¹wi¹.

⁶Yen³kxa² wi¹lhin¹kxa² yū³yah³lxi¹n¹kxa² tē³sxā³ wai³a³lxa² kwa²a³na¹ū³-yah³lxi³txa³hē¹li¹. Nxe³yah³lxi¹n¹kxai²nān²tū³ ā³wa²lhxā³ ye³kāi²ne³nx²ti³ha³-tai¹. Te²ya¹nxe³jut³su² txah³lxa³ki³a² a³lxi²ki³ai²na² yū³yah³lxi¹n¹kxai²nān²tū³

kwa³jan³ta² yxa³kxa² ha³lo²a² yuh³xā¹na¹ū³yah³lxi³txa³hē¹li¹. Nxe² ā³na¹ū³. yah³lxi¹nxai²nān²tū³ yxa³kxai²li² ti³ka³la³ju³ta² yū²na³li¹. Nxe³sān²ka³tū³ hā²wxān³txa³ ā³nhe¹kxi²sxā³ i³ya²lu¹nx²ti³ha³ta¹. Nxe³ju³kxai³lu² nxe³kxa²-yā¹nxe³sxā³ Sū³na² wān³txa² i³hen³txi³yah³lxi¹tāu³a² nxe³jau³jau¹xai²na² an³-ta³kxi²sxā³ en²txain¹kxai²nān²tū³ ha²ya³kxa² i³hen³txi³txain¹yah³lxi³hē¹li¹.

Txa²wā¹sū³na² hxi²ki³kxai³lu² yen³kxa² wi¹kxa² ū³hū¹nē³jau³su²

⁷Txa²wā¹sū³na² i³wā³jah³lxi¹nxai²nān²tū³ a²wi¹ju³ta² ū³hū¹nx²ti³tu¹wi¹. Te²yā¹nxe³sxā³ yen³kxa² ā³ten³yah³lxi¹nxai²nān²tū³ a³ya³ti²yah³lxi¹tu¹wi¹. Te²yā¹nxūn³sxā³ sxi²ha² a²yo²a² i³yo²to¹tot¹jah³lxi¹nxai²nān²tū³ sa²yo²-than²yex¹nx²ti³tu¹wi¹. ⁸Te²yā¹nxe³kxe³hū³sxā³ Sū³na² i³wā³jah³lxi¹nxai²nān²tū³ nxe³yah³lxi³te² i³nxān²tū³ a²wi¹ju³ta² ū³hū¹nx²ti³tu¹wi¹. Yen³kxa² ā³ten³yah³lxi³te² i³nxān²tū³ a³ya³ti²yah³lxi¹tu¹wi¹. Sxi²ha² i³yo²to¹tot¹jah³. lxi¹te² i³nxān²tū³ sa²yo²than²ye¹nx²ti³tu¹wi¹. ⁹Jā¹nxe³ju³kxai³la¹ wxa²-wē³sai²na² yain³tū³xa² i³wā³txi³nx²ti³kxai²nān²tū³ txah³lxa³kxa² ū³hū¹yah³-lxi³hī³nhān¹te²la¹xā³? ¹⁰Te²yā¹nxūn³sxā³ ai³na² i³wā³txi³nx²ti³kxai²nān²tū³ txih³xa³ ū³hū¹yah³lxi³hī³nhān¹te²la¹xā³? ¹¹Hai³txi³ ti³he¹nx²nxa³wi¹. Kō³nxe³-ti³hin¹yah³lxi¹kxan²ti³ yen³kxa² wi¹te²na² so¹lxi³ wxa²wē³ha³lxi²na² ū³hū¹. ain¹yah³lxi³hī³nxa³li¹. Te²yā¹nxe³ha²kxai³ Txa²wā¹sū³na² Si³yxau³jah¹la² Oh²nān¹jah¹la² sa²kxai³lu² i³wā³ti³yah³lxi¹nxai²nān²tū³ yen³kxa² wi¹kxa² wa³to²hi²sxā³ ū³hū¹nx²ti³tu¹wi¹.

¹²Jā¹nxe³jut³su² a²nū²a² wi¹lo²la³kxi¹nx²tain¹ju³ta² ten³yah³lxi¹kxa²-yā¹nxe² kāi³ū¹txain¹yah³lxi³hē¹li¹. Nxe³jau³xa² Txa²wā¹sū³na² wān³-txa² jau³xau³h xai²tēx¹ta² i³hen³txi³tū³ka³txu¹ta¹na² wān³txa² nxe² i³ye³kxi²nē³ta¹hxi²ti³ai¹ti²tu³wi¹.

Tih³nu² ha¹lin¹tih³na² i³yau¹ū³jau³su²

¹³Yuh³nāu³ān¹ko³xa² hin¹ki³tāu³a¹ tih³na² yxau²xai³ki³tih³na² ha¹lin¹-tih³na² yū²na³li¹. Nxe³sxā³ kāin²tih³nai²na² sa²kxai³lu² a²nū²a² ka³lxa²tū³-ka³txa² yxau²xai³lain¹tih³nū²su² te²ju²hē³li¹. A²nxe³tih³nai²li² yxau²xai³-ki³kxai²nān²tū³ hā²wxān³txa³ yan¹nāu³a¹ khāuh³lxa³ti³sa²tē³nhē³tu¹wi¹. ¹⁴Nxe³nxa²ha¹te¹ ha³tih³xan¹tih³nai²na² kái²nxa³tih³na² yxau²xai³ki³kxai²-nān²tū³ hā²wxān³txa³ yan¹nāu³a¹ Txa²wā¹sū³na² Hxi²kan¹ta² Si³yxau³tāu³-lot³ju³ta³nū³a² yū³nū¹nhē³tu¹wi¹. Ka³tē³na² wi¹tāu³a² yxau²xai³ki³tu¹wi¹. A²nxe³tih³na² sa²kxai³lu² a²nū²a² ka³lxa²nxa³tū³ka³txa² yxau²xai³-tih³nū²su² te²ju²hē³li¹. A²nxe³jut³su² tih³na² kái²nxa³tih³na² ya³lo³txi²sxā³ yxau²xai³jah¹lxi³hē¹li¹.

Hi¹sa³ka³txa² nxā³kxi²ju³ta² i³yau¹ū³jau³su²

¹⁵Sū³na² wān³txa² i³hen³txi³nē³tū³ka³txa² nxe³ki³lxo³nxe³tū³ka³txai²na² wxā³ha³ta²wi¹. Wi¹lhin¹sxā³ thāi³ti³la² ki³lxo³ta¹nha²kxai³ a²ta¹na² o³ve²a²-hū³ye²tain¹tu¹wi¹. Yxān¹ta¹ au³txi³ a²ē¹nāu³ai²na² kō³nxe³thi¹nai¹nha²kxai³ ā³na¹nx²ti³te³lhxā³ nxai¹nha²kxai³ hāu³hū³te²sin¹tu¹wi¹. ¹⁶Nxe³ha²kxai³ Txa²wā¹sū³na² i³sa²si¹hā³ye²nxai¹nxa³ju³ta² i³yau¹ū³nx²ta¹tu¹wi¹. O²la³-kxi²ye²yhai¹ju³ta² wi¹lhin¹jut³su² ta³nxa² kō³nxe³thin¹jut³su² ta³nxa² a²ē¹-nāu³ai²na² wi¹ko³nyha¹lxi¹tu¹wi¹. U²va²ki³a² kwa² hu³kxē¹ha² i²li³tē¹ha² kūh²sxa³te²sxa³yu²hē³li¹. Te²yā¹nxe³sxā³ fi²ko²nxā³kxa² kwa² hi¹sa³ka³txa²

ā³nxā³kxi²te²sxa³yu²hē³li¹. Nxe³te²sxa³jai¹ti²tu³wi¹. ¹⁷Jā¹nxe³ha²kxai³ hi³-sa³ka³txa² wi¹ka³txai²na² sa²kxai³lu² wi¹ta³nxā³kxa² so¹lxi³ ā³nxā³kxi²te²-ju²hē³li¹. Te²yā¹nxe³sxa³ hi³sa³ka³txa² ko³ka³txai²na² sa²kxai³lu² ko³nxe³ta³-nxā³kxa² so¹lxi³ ā³nxā³kxi²te²ju²hē³li¹. ¹⁸Te²yā¹nxūn³jut³su² hi³sa³ka³txa² wi¹ka³txai²na² hxi²kan¹txi³ a²nxā³kxa² ko³nxe³ta³nxā³kxa² ā³nxā³kxi²te²sxa³-yu²hē³li¹. Hi³sa³ka³txa² ko³ka³txai²na² hxi²kan¹txi³ a²nxā³kxa² wi¹ta³nxā³kxa² ā³nxā³kxi²te²sxa³yu²hē³li¹. ¹⁹Jā¹nxe³jut³su² hi³sa³ka³txa² wi¹nxā³kxi²hxa³-kxai²nān²tu³ hāi¹sxā³ a²nū²a² hxi²ka² tau³ka²sa²tā³nū²la² ha³nxe²a² ū³thū²-ka³tu³ i³hxa³ye²te²ju²hē³li¹. ²⁰Jā¹nxe³jut³su² a²nū²a² o²la³kxi²ye²yhai¹ju³ta² i²yah³lxi¹nhī¹na² a²ē¹nāu³ai²na² a³la³kxah¹lxin¹tu¹wi¹.

Txa²wā¹sū³na² i²nē³ju³ta² i³yau¹ū³jau³su²

²¹A²nū²a² i²li³te²a² hxi²kan¹txi³ Txa²wā¹sū³na² A²hxi²kan¹ta² Si³yxa³ū³tāu³-lot³ju³ta³nū³a² yxa²u²xai³lai¹nxā³lho³li¹. Nxe²e³kxain¹kxan²ti³: “Nxe³sa¹lxi¹. Txa²hxi²kan¹jah¹lo²si¹lxi¹.” Nxe²e³kxi²kxan²ti³nū¹ Txa²wā¹sū³na² A²hxi²-kan¹ta² Si³yxa³ū³tāu³lot³ju³ta³nū³a² yxa²u²xai³lai¹nxā³lho³li¹. Yxān¹ta¹ Txa²-wī³na² Oh³nān¹jah¹la² Si³yxa³ū³jah¹lai²na² a²ten³jau³su² sa²yxo²we¹kxai²nān²-tu³ nxe³te²na² i²li³te²la³ oh³nān¹ko³nāu³a² ā³wih¹tu¹wi¹. ²²A²nxe³tāu³a¹ kwa² i³ye³kxi²sain¹tu¹wi¹. i³ye³kxi²sain¹ju³ta³nū³a² nxe³te³nah¹lxi¹: “Txa²wā¹hxi²-kan¹jah¹lāi³. Nxe³sa²si¹lxi¹. Wxa²wān³txai²na² i²hen³txi³si¹na¹ta¹ti²tu³wi¹. Wxa²i³lxa² i³ye³sxā³ ko³nxe³te²a² yāu³ka³txa² nxū²kwai³na² a³li³si¹jau³su² kwa³na³si¹na¹ta¹ti²tu³wi¹. Te²yā¹nxe³sxā³ wxa²i³lxa² i³ye³sxā³ nū³kxūn³khai¹-nxe³ju³ta² o²la³kxi²si¹na¹ta¹ti²tu³wi¹. Nxe³si¹na¹ha²kxai³ wxa²sa³wi³ha³lxi³-khai³su² si¹na¹wi¹.” Nxe³ain¹tu¹wi¹. ²³Nxe³nxa²ha¹te¹ i³wa²ū³xi²na¹jau³nū³su² nxe³na¹te³nah¹lxi¹: “i²nx²ta¹tū³ka³txi³su² yah²lxa³lxi¹. Ā³waix³jah¹lxi³hē¹li¹. Ko³nxe³thin¹ju³ta² kāi³tū³ka³txi³syah¹lxi¹lxi¹.” Nxe³ai¹na¹tu¹wi¹.

Sxi²ha² txon³te²a² i³yau¹ū³jau³su²

²⁴Jā¹nxe³na¹jut³su² a²nū²a² i²li³te²na², Txa²wān³txa² ain³kxi²te²nān²tu³ sa²yxo²wet¹sain¹kxai²nān²tu³ a²nū²a² a²hoh³lxah³la² yā¹te²hū³na³li¹. A²nxe³-jah¹lai²na² a²hoh³lxah³lai²na² sa²kxai³lu² sxi²ha² ton³nū²nhai¹. Txah³lxa³-kxa² ū³si³ka³tū²kxi²sxā³ ton³nū²nhai¹. ²⁵Ton³ta³lu²nain¹ka³tu³ hā²wxān³txa³ wē³ha²yau³xa² kāin² wē³hā¹yain¹nū²nhai¹. Kāin² wē³hā¹ye²ha²kxai³ ka³wā³-lxai²na² kāin² hūx¹tha²kxai³ it³ta² kāin² it³tha²khai³ nxe³kxa²ha³tā³nxān²ti³ hai³txi³ sxi²lha³ sa²khot³je²nxa³nū²nhai¹, txah³lxa³kxa² ū³si³ka³tū²kxi²sxā³ to³nai¹nha²kxai³lu¹. Nxe³kxa²yā¹nxe³kxe³hū³nxe² Txa²wān³txa² sa²yxo²wē¹-jah¹lai²na² nxe³kxa²yā¹nxe³na³li¹.

²⁶Nxe³yān¹ta¹ a²nū²a² i²li³te²na² Txa²wān³txa² ain³kxi²sa²te²nān²tu³ sa²yxo²-ā³sain¹kxai²nān²tu³ a²nū²a² hxi²kau³kaun³jah¹lo²hū³na³li¹. A²nxe³jah¹lai²na² sa²-kxai³lu² sxi²ha² ton³nū³nū²nhai¹. Ka³yā³la² ū³si³ka³tū²kxi²sxā³ ton³nū²nhai¹. ²⁷Nxe³ka³tu³ ton³ta³lu²nxa²ha¹te¹ wē³ha²yau³xa² kāin² wē³hā¹ha²kxai³ ka³-wā³lxa² kāin² hūx¹tha²kxai³ it³ta² kāin² it³tha²khai³ nxe³te²kxa³kxa¹ sxi²hai²li² sa²kho³kxi²ye²nu²nhai¹. Sa²nai¹hxa³je²nū²nhai¹, ka³yā³la² ū³si³ka³tū²kxi²sxā³ txon³kxi²ha²kxai³lu¹. Nxe³kxa²yā¹nxe³kxe³hū³nxe² Txa²wān³txa² sa²yxo²ā³sa²-jah¹lai²na² yā¹nx²na³li¹. Jā¹nxe³na¹jau³su² nxe³ye¹nxa²lxa¹wi¹. Nxe³jau³xai²na² a²yxo²ha³kxa¹ a²sa³wi³ha³lxi²na² a²nū²a² ā³si³tē³kxi²tū³ka³txai²na² nxe³sxā³ Je³su²jah³la² a²yxo²wān³txa² i³yau¹ū³jau³xa² i³yau¹ū³hain¹ta¹hxi²hē¹la².

Je³su²jah³la² sa²hxi²kat¹ju³ta² i³yau¹ũ³jau³su²

²⁸Nxe²e³ta³lun²tāu³a² a²nũ²a² ain³kxi²tũ³kā³txa² o²lain¹ta¹hxai²hē¹la².
²⁹O²lain¹te³nah¹lxi¹:

—Je³su²jah³lai²na² wān³txa² hxi²kan¹jah¹la² wān³txa² e³jah¹lai²la¹wi¹.
 Nxe³kxa²ha³tih³xan²tũ³ ha³tē³nxā³na² a²hoh³lxi³su² nũ³kā³txa² te²yā¹nxe²
 wxi²kan¹sxā³ e³ai¹nxa³wi¹. Nxe³ain¹ta¹hxai²hē¹la².

A²nũ²a² khon³ta³kxi²sxā³ kã³lãun³ta³kxi²jah¹la² we²txi²jau³su²

8 ¹Nxa²ha¹te¹ e³ta³lun²nũ²la² wã³la³ka³txa² ka³nxi²ta¹hxai²hē¹la². Ka³-
 nxi²te³na¹ a²nũ²a² ka³lxa¹tũ³kā³txa² ā³si³tē³la³kxi²ta¹hxai²hē¹la².
²Nxe³tāu³a² in³jah³la² khon³ta³kxi²sxā³ kã³lãun³ta³kxi²jah¹la² hi²sen³su²
 Je³su²jah³la² i²te³lhxā³ wxā³ta¹hxai²hē¹la². Wxā³nũ²la² ān³kax³ti³wxe³sxā³
 i³ye³kxi²te³nah¹lxi¹:

—Txa²hxi²kan¹jah¹lãi³. “Wxa²i³ta³ka³txa² hxi²kan¹txi³ we²txi²nxa²ha¹-
 tũ¹xā¹.” Sa²ki³kxai³lu¹. Nyha¹ta¹hxai²hē¹la².

³Nxa²ha¹te¹ Je³su²jah³la² sa²nxũ³sin²nha²sxā³ wxa²wxai³ta¹hxai²hē¹la².
 Wxa²wxai³te³nah¹lxi¹:

—Ten³sa³nhai¹. We²txi²nxa²ha¹wi¹. Nxe²e³ta³lun²nhĩ¹na¹ a²i³ta³ka³txai²li²
 we²txi²ta¹hxai²hē¹la². ⁴Nxa²ha¹te¹ Je³su²jah³la² āh¹e³kxi²te³nah¹lxi¹:

—Nxe³nxa²ha¹ju³tan¹te²kxa³ya³lhu² wã³nxĩn¹ta² si³yxau³jah¹la² ai³sē¹li¹.
 Ain¹tāu³a² we²txi²nxa²ha¹ju³ta² a²nũ²a² a²xā³xa² i³hen³txi³txa³hē¹li¹. Hãi¹-
 nxe³sxā³ wã³nxĩn¹ta² si³yxau³jah¹lan²tũ³ ai³sxā³ i³yau¹ũ¹nhat¹je¹txai¹nhē³li¹.
 Nxi¹nĩn¹kxai²nān²tũ³ hã²wxān³txa³ ka³yxuh³xa² Moi³se²ah³lu¹ta¹na² i³yau¹-
 ũh¹nxain¹kxe³su² ũ³hũ¹txai¹nhē³li¹. Nxi¹nĩn¹kxai²nān²tũ³ wã³nxĩn¹jah¹lai²na²
 sa²kxai³lu² ka³yxuh³xai²na² tē³sxā³ Sũ³na² ũ³hũ¹yhain¹tu¹wi¹. Nxe³kxai²nān²-
 tũ³ a²nũ²a² a²yo²ha³kxa¹ Txa²wã¹sũ³na² we²txi²nxain¹ju³ta² i³yau¹ũ³nha²-
 yai¹nĩn¹tu¹wi¹. Nxe³ta¹hxai²hē¹la².

Je³su²jah³la² hxi²ka² a²nũ²a² i³ton³te²a² we²txi²jau³su²

⁵Nxa²ha¹te¹ Ka³far³na³ũ²thĩ³na² ai³sxā³ ā³wih¹ta¹hxai²hē¹la². Nxe³te³na¹
 Ro³ma²no³ nũ³kā³txa² so³ta²to² a²wa³kxēn³yah³lo²su² ā³ti³xi²ta¹hxai²hē¹la².
 Ā³ti³xi²sxā³ i³ye³kxi²te³nah¹lxi¹:

⁶—Nxe³txi¹. Txa²sa³wi³sa² i³ton³kxi²sa³na²hē³li¹. A²nũ²ai²na² whãi²na¹
 kan²ta³kxi²nha²sxā³ sxi²ha² sxā³ha²kxai³ khāuh³lxa³ti³nha²khai¹nxa²hē³li¹.
 Nxe³ta¹hxai²hē¹la².

⁷Nxe³ha²kxai³ Je³su²jah³lo²kxai³lu² i³wa²lũ³xi²te²an¹jau³kxai³lu¹:

—Wxā²na¹tu¹wi¹, we²txi²te³lha³ku¹. Ta¹hxai²hē¹la².

⁸Nxa²ha¹te¹ Ro³ma²no³ nũ³kā³txa² so³ta²to² a²wa³kxēn³yah³lai²na²
 i³ye³kxi²te³nah¹lxi¹:

—Txa²hxi²kan¹jah¹lãi³. Nxe³sa²lxi¹. Txai²li² wxa²ye³na² kãin² sa²nxa³wi¹.
 Txa²sxi²nāu³a² ā³si³tē³kxi²san¹ju³ta³nũ³su² āu²li²sa³nhai¹. Nxe³sa³ha²-
 kxai³ hãĩ¹nxe³sxā³ a²wān³txa² so¹lxi³ i³ye³kxin¹kxai²nān²tũ³ txa²sa³wi³-
 sĩ³na² we²nxĩ²tu¹wi¹. ⁹Jã¹nxe³na¹jut³su² te²yā¹nxũn³na¹wi¹. hxi²kan¹jah¹-
 lo²su² yũ³sa²nũ³nha²kxai³ so³ta²to² nũ³kā³txa² sa²yo²wet¹sain¹tũ³kā³txa²
 yu³nũ³na¹ha²kxai³ te²sa¹wi¹. Nxe³sxā³ txa²sa³wi³sxai²na² ai³si¹ha¹jau³su²
 i³ye³kxi²na¹kxai²nān²tũ³ ai³hĩ³nx²na³li¹. Te²yā¹nxe³sxā³ sa³wi³sxa² ā³xai²li²

wxā³si¹jau³su² i³kaix¹so¹na¹kxai²nān²tu³ ya²la³tu³ ā³wxā³hī³nx²na³li¹. Te²-ya¹nxūn³sxā³ txa²wa³ka³lxa² wa³kon³si¹ha¹jau³su² i³ye³kxi²na¹kxai²nān²tu³ ya²la³tu³ wa³kon³kxi²sai¹nhī³nx²na³li¹. Te²yā¹nxūn³te²sa¹wi¹. Ta¹hxai²hē¹la².

¹⁰Nxe³nxa²ha¹te¹ Je³su²jah³lai²na² sa²kxai³lu² jau¹xai²na² ain³kxi²-nū²la² ka³lih¹ti³hain¹ta¹hxai²hē¹la². Nxe³ha²kxai³ ā³si³tē³kxi²tū³kā³txa² i³ye³kxi²te³nah¹li¹:

—Ya²la³tu³ e³kxi¹nx²ta¹wi¹. Ju¹ta²i²na² sa²kxai³lu² jah¹la²nu¹ta²i²li² i²sain¹-te²sai¹nxa³nū²nhai¹. Nxe³ta¹ yxo²i²sain¹nū²nhai¹. Yxān¹ta¹ I³sa³e² nū³kā³txa² a²yxo²ha³kxa¹ hxi²ka¹na¹ju³ta² ye³ka³lxa¹txi³ i²sai¹nhxai²na²hē³li¹. Yxān¹ta¹ kū³we²ki²la² yxo²i²sai¹nhxai²nxa³hē³li¹. ¹¹Ya²la³tu³ e³kxi¹nx²ta¹wi¹. Kxā³-nāu³a¹ Txa²wā¹sū³na² A²hxi²kan¹ta² Si³yxau³tāu³lot³ju³ta³nū³su² yū³hī¹na¹ A³bra³āu²ah³lu¹ta²na², I³sa²kah³lu¹ta²na² Ja³ko²ah³lu¹ta²na² nxe³sxā³ Txa²-wā¹sū³na² me³sa²ka³lo²a² i³yain³te³lhxā³ ā³wxe³ain¹tu¹wi¹. Nxe³tāu³a¹ a²nū²a² ka³lxa¹te²nāu³xa² ha³lo²a² u³je³na² a³li³xi²tāu³an¹ko³xai²na² wxā³ai¹nha²kxai³ u³je³na² kan³tāu³an¹ko³xai²na² wxā³ai¹nha²kxai³ nxe³sxā³ wxā³sxā³ yai³nain¹-tu¹wi¹. ¹²Nxain¹ta¹ Ju³te²a² nū³kā³txi³nāu³xa² yxo²i²sai¹nxa³te²na² ka³lxa¹te²-nāu³xa² oh³nān¹ko³nāu³a² u²sa²tā³ain¹tu¹wi¹. Ha³lo²a² ka³nxah³khai¹nxe³ju³ta² u²sa²tā³ain¹tu¹wi¹. Nxe³tāu³a² tū¹kā³txain²txi³ ye³khāuh³lxa³thi¹nain¹ju³tan¹-te²kxa³ya³lhu² kāin² nā³nai¹nha²kxai³ kāin² yxo²ka³ta³tā³tain¹tu¹wi¹.

¹³Nxa²ha¹te¹ Je³su²jah³lai²na² wān³txa² Ro³ma²no² nū³kā³txa² nū³kxūn³-jah¹la² e³kxi²te³nah¹li¹:

—Ī³xi¹tx u¹i¹. Yxo²i²san¹kxa²yā¹nxe² wxa²sa³wi³sxai²li² we²txi²-na¹wi¹. Nxe³jau³su² ha²kxai³ i³ye³kxi²hī¹na¹ sa³wi³sai²li² we²nxī²ta³-un²ta¹hxai²hē¹la².

Je³su²jah³la² hxi²ka² i³ton³kxi²nū³kā³txa² we²txi²jau³su²

¹⁴Nxa²ha¹te¹ Je³su²jah³la² ai³nū²la² Pe²jah³la² sxi²ha² ā³wih¹ta¹hxai²hē¹la². Ā³wih¹tāu³a² Pe²jah³la² a²hāi³na² i³hī¹la³kxi²ka³txa² i³ton³sxā³ sxa³ye²ta¹-hxai²hē¹la². ¹⁵A²nxe³ju³ta²na² Je³su²jah³la² te²hi²sen³kxai³lu² i²tāu³a² ta¹-ka³lxa²na² hxi²ka² hxi²ki³ta¹hxai²hē¹la². Hxi²ki³hī¹na¹ i³hī¹la³kxi²ka³txa² we²txi²ta¹hxai²hē¹la². We²txi²nū²la² i³sa²yxau³nū²la² yain³txa²kxai³lu² āu¹-la³kxi²nū²la² we¹sxā³ ū³hū¹ain¹ta¹hxai²hē¹la².

¹⁶Nxa²ha¹te¹ ka³nxa³hi¹te³lhxā³tāu³a² sa²kxai³lu² a²nū²a² ka³lxa¹txi³ wxā³-ain¹ta¹hxai²hē¹la². A²nū²a² kō³nxe³te²a² yāu³ka³txa² nxu²kwai³yxau³jah¹la² tē³sxā³ wxā³ai¹ni² i³ta³ka³khai³xa² i³ton³jah¹la² tē³sxā³ wxā³ai¹ni² nxe³ain¹ta¹-hxai²hē¹la². Nxe³te²nāu³xa² Je³su²jah³la² hi²sen³su² i²ain¹tāu³a² kō³nxe³te²a² yāu³ka³txa² nxu²kwai³yxau³te²a² a³li³si¹jau³su² kwa³na³ha²kxai³ i³ta³ka³-khai³xa² we²txi²ha²kxai³ nxe³sxā³ a²nū²a² a²yxō²ha³kxa¹ we²txi²ain¹ta¹hxai²-hē¹la². ¹⁷Jā¹nxe³jut³su² kxā³nhxi¹nu¹ta²na² Txa²wā¹sū³na² wān³txa² i³hen³txi³-jah¹lai²na² I³sa³i²ah³lu¹ta²na² a²wān³txa² jau³xau³hxai²tē³ta² nxe³te³nah¹li¹:

—Jah¹lai²na² sa²kxai³lu² txa²wā¹i³ta³ka³txa² ā³wa²su¹te³lha²kxai³ txa²-wā¹nū²ai²na² khāuh³lxa³ti³nha²ki³ju³ta² ā³wa²su¹tē³lha²kxai³ nxe³jah¹lo²su²-na³li¹. Nxe³ta¹hxai²hē¹la².

Je³su²jah³la² ā³si³tē³la³kxi²ju³ta² i³yau¹ū³jau³su²

¹⁸Nxa²ha¹te¹ a²nū²a²nāu³xa² ka³lxa¹khai¹nxe³kxe³su² ā³nū²kxi²ye²ha²-kxai³ Je³su²jah³lai²na² hi²sen³su² i³ye³nai²na² yxo²ha³ti³lhi³si¹jau³su²

e³kxi²ta¹hxai²hē¹la². ¹⁹Nxe³tāu³a² in³jah³la² ha³teh³nxā³nxā² a²hoh³lxah³la² wxā³sxā³ i³ye³kxi²te³nah¹lxi¹:

—Tih³nxe³sa²jah¹lāi³. Ha³lo²a² i²li³tāu³a² ā³nxai³lin¹tāu³a² ā³si³te³kxi¹nx²-ha¹tu¹wi¹. Ta¹hxai²hē¹la².

²⁰Nxa²ha¹te¹ Je³su²jah³lai²na² wān³txi³kxai³lu¹:

—Nxe³sa²lxi¹. Wai³a³lxa²si³ta³lā²tē¹nai²na² a²sxi²lho³tē³na² yū³te²ju²hē³li¹. Te²yā¹nxe³sxā³ ai³kai²na² a²ye³sa² wet¹sxā³ a²sxi²lho³ju³ta² yū³te²ju²hē³li¹. Nxe³ain¹ta¹ Txai²na² Sū³na² Hxi²kan¹ta² Si³yxau³tāu³lot³sa²kah³lai²na² hai³-txi³ ha³lo²a² kwa² sxā³na¹ju³ta³nū³a² yū³sa²nxā³wi¹. Nxe³ta¹hxai²hē¹la².

²¹Hā²wxān³txa³nu² a²sa³wi³sxa² ā³jah¹la² wxā³sxā³ i³ye³kxi²te³nah¹lxi¹:

—Txa²hxi²kan¹jah¹lāi³. Ā³si³tē³kxi¹nxā²ha¹tu¹wi¹. Nxe³yān¹ta¹ Txa²wi³na² ka³ten³su² hin¹tāu³a² yxau³kxi²nū³na¹tu¹wi¹. Hā²wxān³txa³ ya³lu²sān²nū²la² sa²nī¹kxi²sa²na³ka³tu³ ā³si³tē³kxi¹nxā²ha¹tu¹wi¹. Ta¹hxai²hē¹la².

²²Nxa²ha¹te¹ Je³su²jah³la² i³wa²lū³xi²te³nah¹lxi¹:

—Wxāi²li² ā³si³tē³kxi²sē¹li¹. A²nū²a² i²li³te²su² te²a² Txa²wā³sū³na² wān³-txa² sa²yo²we¹txa³kxai²nān²tu³ a²nū²a² ya³lu²te²a² yā¹nxe²na³li¹. Nxe³te²na² sa²kxai³lu² wxa²ka³lxa¹te²su² te²a² ya³lu²kxai²nān²tu³ sa²nī¹kxi²txai²li¹. Nxe³ta¹hxai²hē¹la².

Je³su²jah³la² hxi²ka² i³ye³na² ā³wxe³lhu²si¹jau³su²

²³Nxe²e³ta³lun²nū²la² ā³waix³si¹jau³su² ka³no¹a²ka³lo³a² ā³wih¹ta¹-hxai²hē¹la². Nxe³sxā³ a²sa³wi³ha³lxi³nāu³xa² ā³si³tē³la³kxi²ta¹hxai²hē¹la².

²⁴Nxain¹nū²la² i³ye³nai²na² yo²ha³ti³lhi³tāu³a² it³ta² ūn³txi³ sa²xit³ā³si³-wxe³ta¹hxai²hē¹la². Nxe³sxā³ ūn³txi³ sa²xit³tha²kxai³ i³yau³xai²na² sa²ne³-kxi²kxain¹ta¹hxai²hē¹la². Yxān¹ta¹ Je³su²jah³lai²na² sa²kxai³lu² hxi²tha²ha²-kxai³ sxā³sxā³ āu³xi²ta¹hxai²hē¹la². ²⁵Nxe³ti³kxai³lu¹ a²sa³wi³ha³lxi²na² sa²kxai³lu² Je³su²jah³la² wxa²yū³kxain¹te³nah¹lxi¹:

—Txa²hxi²kan¹jah¹lāi³. Txu¹lxi¹si¹lxi¹. Ā³non²ta³kxi²sa¹si¹lxi¹. Ā³nxū¹tē³te³-lhxa³ sīn¹na³li¹. Ta¹hxai²hē¹la².

²⁶Nxe³nxā²ha¹te¹ Je³su²jah³la² txu¹lxi²nū²la² i³wa²lū³xi²te³nah¹lxi¹:

—Īh¹nxe³kxa²yān³ti³ta³ yuh³lxah³lxin¹ji¹wi¹? Txa²wā³sū³na² kāin² yo²-i²yah²lx an³tai¹. Nxe²e³nū²la² i³sa²yxau³nū²la² it³tai²na² i³ye³nai²na² nxe³sxā³ yo²xūn³txi³ i³kwai²kxi²ha²kxai³ ha³lo²a² ā³nhāu²no³je²ta¹-hxai²hē¹la². ²⁷Nxe³ju³tan¹te²kxa³yān³tu³ in³txi³nāu³xai²na² i³yo²o²lha² i³ye³kxi²nyhain¹te³nah¹lxi¹:

—Īh¹jah¹l o²tan³te²la¹xā³? Jah¹lai²na² wān³txa² it³ta² ūn³ju³ta² ā³wxe³si¹jau³su² i³ye³na² sa²hāu²not³si¹jau³su² nxe³ten¹tu³wi¹. Nxe³nyhain¹ta¹hxai²hē¹la².

Ko³nxe³te² yāu³ka³txa² nxū²kwai³li³jau³su²

²⁸Nxa²ha¹te¹ i³ye³nai²na² yo²ha³tih³nāu³a¹ yxau³son³kxi²nū²la² ha³-lo²a² Ka³ta³rē²na³ko³xa² ā³wi¹hain¹ta¹hxai²hē¹la². Ā³wih¹te³na¹ in³txa² ha¹-lin¹jah¹la² ne³kha²u²sxā³ i³ha¹te²nyhain¹ta¹hxai²hē¹la². A²nxe³te² in³txai²na² ko³nxe³te² yāu³ka³txa² nxū²kwai³yxau³ta¹hxai²hē¹la². Sxi²khai³xa² yū³ya³-hxa³ha²kxai³ a²nū²a² ya³lun²te²a² sxā³ko³xa² hoh³ya³ta¹hxai²hē¹la². An³txi³-khai¹nxe³jau³su² nū³kxūn³khai¹nxe³jau³su² ko³nxe³te² yāu³ka³txa² ko³nxe³ti³ kāi³si¹yha³jau³su² kāi³ya³ta¹hxai²hē¹la². A²nxe³ju³ta² a²nū²a²nāu³xai²na²

yuh³lxi³si¹jau³su² tih³nai²na² ā³nxai³ain¹te²sxa³yu²hē¹la². ²⁹Jā¹nxe³jut³su² Je³su²jah³la² i²ya³sxā³ in³txai²na² a²yo²wān³txa² i³kaix¹ja³te³nah¹lxi¹:

—Nxe³sān²si¹lxi¹. Txa²wā¹sū³na² Tah²sa²nhi¹lxi¹. Īh¹nxe³sa²sīn¹te³lin¹ji¹wi¹? Ha³lo²a² ā³nhau³ko³nxai³ta³lxi¹ i³khāuh³lxi³ti³sa²sīn¹nhīn¹jau³su² wxān³nhīn¹ji¹wi¹? Nxe³ta¹hxai²hē¹la².

³⁰A²nxe³tāu³a² ha³lo²a² ul²ye²nxa³kxe³su² kwa³jan³ta² yxa³kxa² ka³lxi²te²-nāu³xa² hoh³sxā³ ūh³yait¹tain¹ta¹hxai²hē¹la². ³¹Ūh³yait¹tain¹te³na¹ ko³nxe³te²yāu³ka³txai²na² wān³txi³kxai³lu¹, Je³su²jah³la² i³wā³txi³ya³te³nah¹lxi¹:

—Nxū²kwai³li³sa²sīh¹nhīn¹jau³nū³su² kwa³na³sa²sī¹nhīn¹kxai²nān²tu³ yxa³-kxa³nāu³xai²na² nxū²kwai³yxa³u³sī¹na¹ju³ta² ten³sa²sīn¹nhai¹. Ta¹hxai²hē¹la².

³²Nxa²ha¹te¹ Je³su²jah³la² i³wa²lū³xi²te³nah¹lxi¹:

—Ā³waix³ja¹h¹hīn¹kxai²lē¹. Jau³su² nxū²la² ya²la³tū³ nxū²kwai³li³ta¹-hxai²hē¹la². Nxe³ka³tū³ yxa³kxai²na² nxū²kwai³wi¹hain¹ta¹hxai²hē¹la². Nxe³tāu³ yxa³kxa³nāu³xa² a²yo²ha³kxa¹ i³ye³na² ne³kxu²nxa² wā³la³-ka³txa² wxa²kan³kxi²si¹hain¹jau³su² i³ye³nāu³a² sa²tā³nū²ta³lxi³si¹jau³su² i³lon³ta³kxi²ta¹hxai²hē¹la².

³³Nxe³te²kxa³yan³tū³ in³txai²na² yxa³kxai²na² wa³kxē³nāu³xa² i²ain¹nū²la² yuh³lxi³txi³ ā³ni³hain¹ta¹hxai²hē¹la². Ā³nih³sxā³ a²sxi²yhe³nai²na² ā³wih¹ka³tū³ a²nū²a² yo²ha³kxa¹ i³hen³txi³nyhain¹ta¹hxai²hē¹la². In³txa² ko³nxe³te²yāu³ka³txa² a³li³si¹hain¹ju³tin³txi² i³hen³txi³nyhain¹ta¹hxai²hē¹la². ³⁴A²nxe³-jut³su² sxi²je³na² yxau²xai³tū³ka³txi³nāu³xa² a²yo²ha³kxa¹ Je³su²jah³la² ne³-khauh²si¹hain¹jau³su² a³li³ain¹ta¹hxai²hē¹la². Nxe³ka³tū³ Je³su²jah³la² i²sxā³ ā³tī³nū²la² yuh³lxi³nha²kxai³ ha³lo²a² ā³waix³si¹hain¹jau³su² win¹ta²te²lxi³ i³wā³txi³nyhain¹ta¹hxai²hē¹la².

In³txa² kan²ta³kxi²ju³ta² we²nxi²jau³su²

9 ¹Nxa²ha¹te¹ Je³su²jah³lai²na² sa²kxai³lu² ka³no¹a²ka³lo³a² ā³wih¹ka³tū³ i³ye³nai²na² yo²ha³ti³lhi³ka³tū³ a²sxi²jen³khai³xa² Ka³far³na³ū²thi³na²wi³xi²ta¹hxai²hē¹la². ²Wi³xi²tāu³a² in³txi³nāu³xa² ne³khauh²nyhain¹ta¹-hxai²hē¹la². A²nxe³te²nāu³xai²na² in³txa² i³ton³jah¹la² kan²ta³kxi²ka³txa³la³ i³ton³jah¹la² tē³sxā³ wxā³ain¹ta¹hxai²hē¹la². Hāi¹sxā³ sxa³ye²ta¹hxai²-hē¹la². Nxa²ha¹te¹ Je³su²jah³la² a²kāin²ju³ta² in³txi³nāu³xa² yo²i²ain¹-tū³ka³txi³su² ha²kxai³ sān²sxā³ i²nhai¹nha²kxai³ in³txa² kan²ta³kxi²jah¹la² i³ye³kxi²te³nah¹lxi¹:

—Txa²wē³sāi³. Nxex³txi¹. Nxū²kwai³lxū¹txa²hē³li¹. Wxa²ko³nxe³ti³ kāi³in¹-ju³ta² sa²wa²su¹txa²ha¹wi¹. Je³su²jah³la² nxe³ta¹hxai²hē¹la².

³Nxe³e³ta³lun²nū²la² ha²teh³nxā³nxai² a²hoh³lxi³su² te²nāu³xa² a²ha³tih³sa²te²nāu³xa² e³lain¹te³nah¹lxi¹:

—Je³su²jah³lai²li² Txa²wā¹sū³nu²su² ki³lxot³sxā³ kāi³nīn²tai¹. Yxān¹ta¹ Txa²wā¹sū³nu²su² nxa³wi¹. Nxe³ha²kxai³ ko³nxe³thin¹jah¹lo²su² na³li¹. Ain¹-jau³su² ki³han³sxā³ e³lain¹ta¹hxai²hē¹la².

⁴Nxa²ha¹te¹ Je³su²jah³lai²na² sa²kxai³lu² tū¹ka³txai²na² a²ē¹nān¹jau³xai²na²wi¹ko³nha²kxai³ e³kxi²xi²te³nah¹lxi¹:

—Nxe³jah³lxi³sa²lxi¹. Īh¹nxe³kxa²yan³ti³ta³ ko³nxe³jau³su² wxa²ē¹nāu³a²e³kxi²nyhah¹lin¹ji¹wi¹? ⁵Nxe³ha²kxai³ Īh¹jau³la³ wān³txa² wa³sut³jau³la³te²-la¹xā³? “Wxa²ko³nxe³ti³ kāi³in¹ju³ta² sa²wa²su¹txa²ha¹wi¹.” Nxe³jau³xai²la³-ta³nxai²: “Ī³ton³jah¹lāi³. Ī³sa²yxau³sxā³ ā³nxi³xi¹sē¹li¹.” Nxe³jau³xai²la³ta³nxai²

nxe²hī³ji¹wi¹? ⁶Yxān¹ta¹ Txai²na² Sū³na² Hxi²kan¹ta² Si³yxau³tāu³lot³sa²kah³. lo²su² na¹ha²kxai³ wxi²ka¹na¹ju³ta² i³yau¹ū³nx²ta¹tu¹wi¹. Nxe³ha²kxai³ i³ton³-jah¹lo² i³nxai²na² i³ye³kxi¹nxa²ha¹wi¹. I³sa²yxau³txi¹. Wxa²sxa¹ka³lo³ai²na² sa²so¹sxā³ ā³nxī³txu¹li¹. Nxe³nxa²ha¹wi¹. Je³su²jah³la² nxe³ta¹hxai²hē¹la².

⁷Nxe²e³ta³lun²nū²la² kan²ta³kxi²jah¹la² wā²nxūh¹lxi³ i³sa²yxau³ta¹hxai²-hē¹la². Nxe³ka³tu³ ā³nxī³ta¹hxai²hē¹la². ⁸Nxa²ha¹te¹ a²nū²a²nāu³xai²na² ā³si³-tē³kxi²te²nāu³xai²na² ju¹ta¹i²na² i²ain¹sxā³ ka³lih³kxain¹ta¹hxai²hē¹la². Ka³lih³-kxain¹sxā³ Txa²wā¹sū³na² sa²nēn¹kxi²i² wxi²kin³ti³to³ni² nxe³yain¹te³nah¹lxi¹.

—Txa²wā¹sū³na² kāin²jah¹lo²su² na³li¹, a²nū²a² nxe² i³hxi²ka¹tha²kxai³lu¹. Nxe³nyhain¹ta¹hxai²hē¹la².

Ma³te²ah³la² i³kaix¹so¹jau³su²

⁹Nxe³nū²la² ā³nxai³nū²la² in³txa² ū³yho³hi²ki³ka² so¹kxi²nē³tū³ka³txa² ka³-na³ka³na³jah¹la² i¹ha¹txi²ta¹hxai²hē¹la². Ma³te²ah³lo²su² nha²ta¹hxai²hē¹la². A²nxe³jah¹la² sa²kxai³lu² Ro³ma²no²ko³xan¹ta² hxi²kan¹jah¹la² te²hi²sen³su² i³sa²si¹hā³ta¹hxai²hē¹la². A²nxe³jah¹la² ā³wxe³sxā³ ū³yho³hi²ki³ka² so¹kxi²-ju³ta² o²la³kxi²ta¹hxai²hē¹la². Nxe³nxa²ha¹te¹ Je³su²jah³la² hi²sen³kxai³lu² ā³wa²to¹tain¹tāu³ i²sxā³ i³ye³kxi²te³nah¹lxi¹.

—Ā³si³tē³kxi²sē¹li¹. Je³su²jah³lai²na² wān³txa² nxe³ta¹hxai²hē¹la². Nxe³-nū²la² Ma³te²ah³lu¹ta²kxai³lu² i³sa²yxau³nū²la² ā³si³tē³kxi²ta¹hxai²hē¹la². ¹⁰Hā²wxān³txa³ sxi²ha² ā³wih¹nū²la² i³yain³te³lhxā³ ā³wxe³ta¹hxai²hē¹la². Je³su²jah³la² ā³wxe² a²nū²a² ū³yho³hi²ki³ka² so¹kxi²nē³tū³ka³txa² ka³lxa¹-tū³ka³txa² ā³wxe² a²nū²a²nāu³xa² ko³nxe³ju³ta² kāi³te²su² te²nāu³xa² ka³-lxa¹te²nāu³xa² ā³wxe² a²sa³wi³ha³lxi³nāu³xa² ā³wxe² ain¹sxā³ i³yai¹nain¹ta¹-hxai²hē¹la². ¹¹Nxe³ju³ta¹na² fa³ri³se²a² nū³ka³txa² ā³nhai¹tūn³te²nāu³xai²na² i²ain¹ta¹hxai²hē¹la². Ī²ai¹nha²kxai³ Je³su²jah³la² a²sa³wi³ha³lxi³nāu³xa² i³ye³kxain¹te³nah¹lxi¹.

—Ī³tih³nxe³nx²ti³jah¹la² sa²kxai³lu² a²nū²a² ū³yho³hi²ki³ka² so¹kxi²nē³tū³-ka³txi³su² a²nū²a²nāu³xa² ko³nxe³ju³ta² kāi³te²su² te²nāu³xa² nxe³te²su² ain¹-sxā³ ā³wxe³sxā³ i³yain³ya³hain¹ju³tu¹ta¹i²na² ih¹nxe³kxa²yan³ti³ta³ ā³wxe³sxā³ i³yain³ya³hain¹sin¹te²sin²ta²ku²? Wi¹kāi³jah¹lo²sin¹ke³la³te²kxai³ nxe² i³yain³-ya³hai¹nhī³nx²nxa³wi¹. Nxe³ta¹hxai²hē¹la².

¹²Nxe³jau³xai²na² Je³su²jah³la² ain³kxain¹tāu³, i³wa²lū³xain¹te³nah¹lxi¹:

—A²nū²a² wi¹lain³kxi²nha² te²hi²sen³su² hi³ne³kxa² wa³kxēn³yah³la² ā³ten³-te²sxa³yu²hē³li¹. Yxān¹ta¹ a²nū²a² i³ton³te²su² te²a² so¹lxi³ ā³ten³te²ju²hē³li¹. ¹³Txa²wā¹sū³na² wān³txa² jau³xau³hxai²tēx¹ta² nxe³te³nah¹lxi¹: “Wi¹lhin¹sxā³ thāi³ti³la² sa²hau³ko³nyhu¹ah¹lxi¹ju³ta² ten³sa³nhai¹. Yxān¹ta¹ yen³kxa² ū³hū¹-sah¹lxi¹ju³ta² so¹lxi³ ten³sa²nxa³nhai¹.” Nxe³ta¹hxai²ti³ai¹ti²tu³wi¹. A²nxe³-jau³jau³xai²na² a²si³yxau³tāu³a² wi¹ko³nha¹jah³lxi³hē¹li¹. Jā¹nxe³sxā³ txai²li² hai³txi³ a²nū²ai²na²: “Wi¹lhin¹sa³nha¹. Ko³nxe³ti³ kāi³a¹ju³ta² yū²nxa³nha¹.” Nxe³te²su² te²na² i³kaix¹so¹te³lhxā³ wxān²nxa³wi¹. Yxān¹ta¹ a²nū²a² ko³nxe³-jah¹la² so¹lxi³ ko³nxe³ti³ kāi³ju³ta² i³āin²ta³kxi²nha²sxā³ ā³na¹la³kxi²nha²te²su² te²na² so¹lxi³ wxa²wa²su¹tain¹te³lhxā³ wxā³na¹wi¹. Nxe³ta¹hxai²hē¹la².

Heh³lxi² yxau³ju³ta² i³yau¹ū³jau³su²

¹⁴Nx a² ha¹te¹ Jo³āu² Ba³tis²jah³la² sa³wi³ha³lxi³nāu³xa² wxā³sxā³ i³wā³txain¹te³nah¹lxi¹:

—Je³su²jah³lāi³. Nxe³sa²lxi¹. Fa³ri³se²a² nū³kq³txi³nāu³xai²na² Jo³āu² Ba³tis²jah³la² a²sa²wi³ha³lxi¹na² nxe³sin²sxā³ Txa²wā¹sū³na² i³ka³li³kxi²te³lhxā³ heh³lxi² yxau³sin¹to³ha¹wi¹. Yxān¹ta¹ wxa²sa²wi³ha³lxi¹nāu³xa² hai³txi³ ti³he¹nxai¹nxa³wi¹. Ih¹nxe³kxa²yan³ti³ta³ heh³lxi² yxau³ain¹to³hxa³ji¹ku¹. Si¹na¹nhai¹. Nxe³ain¹ta¹hxa¹hē¹la².

¹⁵Nxa²ha¹te¹ Je³su²jah³lāi²na² wān³txi³kxai³lu¹:

—Yxau³nuh¹nx²ta¹tāu³a² i³āin²ta³kxi²nha²sxā³ heh³lxi² yxau³yah³lxin¹ju³ta² wai³nxa³wi¹. A²nxe³ju³ta² in³txa² txu¹ha² so¹nyhu¹kxai²nān²tu³ a²ya³la²nāu³xa² i³kaix¹so¹yhain¹te²ju²hē³li¹. I³kaix¹so¹sxā³ ā³yān³nū²kxi²sxā³ kāin² i³yain³ya³hain¹te²ju²hē³li¹. Nxe³ju³ta² sa²kxai³lu² a²wē³sāi¹yah³la² yxau³ye²yhai¹nhī¹na¹ i³kaix¹so¹ain¹tū³kq³txai²na² i³āin²ta³kxi²nha²sxā³ heh³lxi² yxau³ain¹ju³ta² wai³nxa³wi¹. Yxān¹ta¹ yxan¹nāu³a¹ a²wē³sāi¹yah³lāi²na² so¹kxain¹sxā³ sa²tā³tī¹kxi²nyhain¹tu¹wi¹. Nxe³kxai²nān²tu³ nxe³hī¹na¹ a²nū²a² i³kaix¹so¹ain¹tū³kq³txa² i³āin²ta³kxi²nha²sxā³ heh³lxi² yxau³ain¹ju³ta² wain³tu¹wi¹. Jā¹nxe³ju³kxai³lu² fa³ri³se²a² nū³kq³txai²na² Jo³āu² Ba³tis²jah³la² a²sa²wi³ha³lxi¹nāu³xai²na² nxain¹sxā³ txa²wā¹yah³la²nāu³xu¹tai²na² wān³txa² sa²yxo²wet¹si¹hain¹jau³su² heh³lxi² yxau³ain¹te²ju²hē³li¹. Ne³to³ta¹ txa²sa²wi³ha³lxi²na² sa²kxai³lu² ā³waix³txai¹na¹hī¹na¹ so¹lxi³ heh³lxi² yxau³ain¹tu¹wi¹. Ā³waix³txa¹na¹kxe³su² i³āin²ta³kxai¹nha²kxai³ heh³lxi² yxau³ain¹tu¹wi¹.

¹⁶Jā¹nxa¹jau³su² a²nū²a² wā²la² ū³whi²kxi²nha²ka¹lo³ai²na² ti³ka³lo³a² ā³ten²ti³kxai²nān²tu³ hai³txi³ tah²ka³lo³a² ū³nhū²kxi²sxā³ ūh³yxāi¹ain¹te²sxā³yu²hē³li¹. Tah²ka³lo³ai²na² ū³nhū²kxi²ki³ke³la³te²kxai³ ū³wha²kxai²nān²tu³ tah²ko³lo³ain²ti³ i³jot¹sa²kxai³ ti³ka³lo³a² i³jot¹txa³ha²kxai³ nxe³sxā³ ā³ten²ti³hī³nx²na³li¹. Te²yā¹nxe³kxe³hū³nxe² txa²wā¹yah³la²nāu³xu¹tai²na² wān³txa² ain³so¹ki³sxā³ hā²wxān³txa³ te²yā¹nxe² Txa²wān³txa² ā³ki³ka³ti³kxi²ki³kxai²nān²tu³ nxe³ju³kxai³lu² wai³nxa³wi¹. Txa²wān³txa² so¹lxi³ ain³so¹kxi³ju³ta² wain³na³li¹. ¹⁷Te²yā¹nxe³jau³su² hai³txi³ ka³yxuh³xa² wā²lē¹na² ti³ka³lo³ē¹nān²ta³ yain³txi³yau³xa² txah²yau³xa² ā³nē¹na³wi¹sxā³ ū³wha³ki³te²sxā³yu²hē³li¹. Ā³nē¹na³wi¹sxā³ ū³wha³ki³ke³la³te²kxai³ a²yain³txi³yau³xai²na² sa²kxai³lu² wā²lē¹nai¹li² i³txi³hau³kxi²sxā³ i³khot³sxā³ a²yau³xa² ā³nē¹na³hxa³te²ju²hē³li¹. Nxe³ha²kxai³ a²yain³txi³yau³xain²txi³ ha³li³hxa³ni² a²ē¹nāin²ti³ ā³kho³ti² nxe³te²ju²hē³li¹. Yxān¹ta¹ yain³txi³yau³xa² tah²yau³xan²ta³ wā²lē¹na² ta²hē¹nāu³a² ā³nē¹na³wi¹sxā³ ū³wha³ki³te²ju²hē³li¹. Nxe³ki³kxai²nān²tu³ a²ē¹nai²na² ā³khot³txa³ha²kxai³ a²yain³txi³yau³xa² ā³nē¹na³na³ha²kxai³ nxe³te²ju²hē³li¹. Te²yā¹nxe³kxe³hū³nxe² Txa²wān³txa² a²ha³ti³ha² sa²yxo²we¹tha²kxai³ txa²wā¹yah³la²nāu³xu¹tai²na² wān³txa² a²ha³ti³ha² sa²yxo²we¹tha²kxai³ nxe³ju³kxai³lu² wai³nxa³wi¹. Txa²wān³txa² hāi¹nxe³jau³xa¹ sa²yxo²we¹ju³ta² so¹lxi³ wain³na³li¹. Nxe³jau³su² Je³su²jah³la² nxe³ta¹hxa¹hē¹la².

Jai²rah³la² wē³sa² i³ton³sxā³ ya³lu²jau³su²

¹⁸Nxa²ha¹te¹ wān³txai²na² e³ta³lun²nxa³ta³lxa¹ Ju³te²a² nū³kq³txa² ā³nū²kxi²thī³na² a²wa³kxēn³yah¹la² ā³tī³ta¹hxa¹hē¹la². Ā³tī³sxā³ Je³su²jah³la² a²ne³kxai³tāu³a² ā³ka³ti³wxē³ta¹hxa¹hē¹la². Ā³ka³ti³wxē³sxā³ i³ye³te³nah¹lxi¹:

—Je³su²jah³lāi³. Txa²ka³ne³lxa² kwēn¹ta²kxai³ ya³lu²kxi²sa³na²li¹. Yxān¹ta¹ ya³lu²kxi²sa³kxan²ti³ ā³wxān¹ju³ta² ten³sa³nhai¹. Wxān¹kxai²nān²tu³ txa²wē³sai²li² wxa²wxain¹kxai²nān²tu³ ka³ten³sa²xi²tu¹wi¹. Nxe³ju³tai²na² ten³sa³nhai¹. Nxe³ta¹hxa¹hē¹la².

¹⁹Nxe³ha²kxai³ i³sa²yxau³sxā³ ā³wxā³ta¹hxai²hē¹la². A²sa³wi³ha³lxi³nāu³xa² ā³si³tē³la³kxain¹nūn³ta¹hxai²hē¹la².

²⁰Nxa²ha¹te¹ ā³wxā³ain¹tī³kxai³lu² txu¹ha³ka³lxa² aun³ta² tī³xain¹ta¹hxai²-hē¹la². A²nxe³ta¹ka³lxi²na² kāin² i³ton³to³ta¹hxai²hē¹la². Hxi²ka² hxa³sxā³ha¹li¹ wxa²hait¹so¹xi²nūn³txa³ kwē³ko³nhī¹nai³tā² sa²kxai³lu² i³si³ti³hon³ka³-txa² ā³ni³ton³ān³si³wxe³ha²kxai³ nxe³hī¹nān¹te²tu³ i³to³nxi²tu³ta¹hxai²hē¹la². A²nxe³ta¹ka³lxi²na² Je³su²jah³la² yon³nāu³a¹ ā³tī³ha²kxai³ a²wā²la²ka³lo³a²wxa²to³ta¹hxai²hē¹la². ²¹Nxe³sxā³ a²ē¹nān¹jau³kxai³lu¹:

—Je³su²jah³lai²na² wā²la² kwa²hāi¹nxe² wxa²to³ha¹kxai²nān²tu³ we²nxi²-sa³tū¹xā¹. Nxe³ta¹hxai²hē¹la².

²²Nxe³tāu³ Je³su²jah³lai²na² sa²kxai³lu² sa²wa³tī³nha²sxā³ i³ye³te³nah¹lxi¹:

—Nxex³sa²nxi¹. Ī³nxū²kwai³lxū¹txi³nha¹sē¹ni¹. Yxo²i²sa¹nha²kxai³ we²-nxi¹nxi¹. Nxe³jau³su² nxe³tāu³ a²kwē¹ta²na¹ ta¹ka³lxi²na² i³ta³ka³txa²we²nxi²ta¹hxai²hē¹la².

²³Nxe³nū²la² a²wa³kxē³yah³lai²na² sxi²ha² ā³nxai³sxā³ ā³tī³ain¹ta¹hxai²-hē¹la². Ā³tī³sxā³ ā³wih¹te³na¹ a²nū²a² ka³lxa²tū³ka³txa² wāi²lhū³ka³txa² kāin²hai³ni² ā³xa² nū³ka³txa² ā³ka³nxē¹ka³nxē¹ka³nxe² kāi²nxon³yā¹nxe² nxe³-yain¹ta¹hxai²hē¹la². ²⁴Nxe² i²sxā³ i³ye³kxain¹te³nah¹lxi¹, Je³su²jah³lai²na² wān³txi³kxai³lu¹:

—Nxex³jah³lxi³hē¹li¹. Ā³waix³kxi¹jah³lxi³hē¹li¹. Hai³txi³ wē³sa³la³ ya³lu²-nxa³wi¹. Hāi¹sxā³ āu³xi²na²li¹. Nxe³nyhain¹ta¹hxai²hē¹la². Yxān¹ta¹ a²nū²a²-nāu³xai²na² yxo²i²nyhai¹nxa³jau³su² i³yo²kwa³lxi³nyhain¹ta¹hxai²hē¹la².

²⁵Nxe³nxa²ha¹te¹ tū¹ka³txai²na² ā³waix³si¹hain¹jau³kxai³la¹ sxi²ha² ā³wi²-xi²ta¹hxai²hē¹la². Ā³wi²xi²sxā³ wē³sai²na² a²hxi²ka²na² hxi²ki³sxā³ sa²yo²-ka³ta³wxe³ta¹hxai²hē¹la². We²nxi²khaix¹nxe³ta¹hxai²hē¹la². ²⁶Jā¹nxe³jut³su²wē³sa² we²nxi²ju³ta² u²lxi³ ha²tā³nxe³ta¹hxai²hē¹la².

In³txa² ha¹lin¹te²a² ye³han³txi³te²a² ye³we²txi²ya³jau³su²

²⁷Nxa²ha¹te¹ Je³su²jah³la² āh¹ā³nxai³nū²la² in³txa² ha¹li¹ a²yo³na² ā³si³-tē³kxi²ya³ta¹hxai²hē¹la². A²nxe³ya³jah³la²nāu³xa² ye³han³ya³ta¹hxai²hē¹la². A²nxe³sxā³ ā³si³tē³kxi²ya³sxā³ i³kaix¹ja³te³nah¹lxi¹:

—Je³su²jah³lāi³. Txa²wā¹sū³na² Hxi²kan¹ta² Si³yxau³tāu³lo³txa²kah³lo²si¹-lxi¹. Nxi¹nha²kxai³ ye³han³sa²sīn¹ju³ta²na² wi¹lhīn¹sxā³ thāi³ti³la² sa²hau³-kot³sa²si¹nhē³li¹. Nxe³ya³ta¹hxai²hē¹la².

²⁸Nxa²ha¹te¹ Je³su²jah³lai²na² sa²kxai³lu² sxi²ha² ā³wih¹nū²la² hā²wxān³-txa³ ye³han³jah¹la³nāu³xai²li² ā³wih¹sxā³ ā³ti³ya³ta¹hxai²hē¹la². Nxe³ka³tū³Je³su²jah³la² i³wā³txi³te³nah¹lxi¹:

—Nxex³jah³wxi¹. Hxi²kan¹txi³ we²txi²nx²ta¹ju³ta²nū³a² yxo²i²syā¹te³sin¹-ji¹wi¹? Nxe³ta¹hxai²hē¹la². Nxe² i³wa²lū³xi²ya³te³nah¹lxi¹:

—Yxo²i²nxa²sī¹na¹nha²wi¹. Ta¹hxai²hē¹la².

²⁹Nxe³ka³tū³ wxa²ye³wxai³sxā³ i³ye³kxi²te³nah¹lxi¹:

—Nxe³jah³wxi¹. Yxo²i²syā¹hi¹nha²kxai³ wxa²we²txi¹nx²ta¹wi¹. Nxe³ta¹hxai²hē¹la².

³⁰Nxe³tāu³ ye³we²txi²ya³ta¹hxai²hē¹la². Nxe³ka³tū³ yxo²sa³te¹txi³i³ye³kxi²te³nah¹lxi¹:

—We²txi¹nx²ta¹wi¹. Yxān¹ta¹ ju¹ta²na² a²nū²a² ā³xa² i³yau¹ū³nha²ya³txa³-hē¹li¹. Ta¹hxai²hē¹la².

³¹Nxe² i³ye³kxi²kxan²ti³ Je³su²jah³lai²na² nū³kxūn³sxā³ o²la³kxi²ju³ta² a²nū²a²nāu³xa² a²yo²ha³kxa¹ i³yau¹ū³nyha²ta¹hxai²hē¹la².

In³txa² yxo²ka³tū³te²a² yxo²we²txi²jau³su²

³²Nxa²ha¹te¹ in³txai²na² ye³we²txi²ya³te²na² a³li³xi²tāu³a² a²nū²a²nāu³xa² yau³son³kxi²ta¹hxai²hē¹la². Nxe³te²nāu³xa² in³txa² yxo²ka³tū³nha²kxi³ kō³-nxe³te² yāu³ka³txa² nxū²kwai³yxa³u³ha²kxi³ a²nxe³te² in³txa² ā³sa²so¹ain¹ta¹-hxai²hē¹la². ³³Nxe³sxā³ Je³su²jah³lai²na² sa²kxi³lu² ju³si²nū²la² kō³nxe³te² yāu³ka³txa² nxū²kwai³li³si¹jau³su² kwa³na³ta¹hxai²hē¹la². Nxe³ha²kxi³ ya²-la³tu³ nxū²kwai³li³ha²kxi³ yxo²ka³tū³ju³ta² yxo²we²txi²ha²kxi³ ta¹hxai²-hē¹la². A²nxe³ju³su² ā³si³tē³la³kxi²te²nāu³xa² ju³ta² i²nū²la² i³wā³wā³txi²sxā³ i³ye³kxain¹te³nah¹li¹:

—Txa²wā¹ha³lo²ai²na² I³sa³e²kō³nāu³a² hai³txi³ i²ki³sxa³ju³ta¹la¹wi¹. Nxe³nyhain¹ta¹hxai²hē¹la².

³⁴Nxe³yān¹ta¹ fa³ri³se²a² nū³ka³txai²na² ā³nhai¹tūn³te²nāu³xai²na² wān³-txa² ki³han³jau³su² i³wa²lū³xain¹te³nah¹li¹:

—A²ta³a² hxi²kan¹jah¹lo²su² te²a² a²sa³wi³sxa²la¹wi¹. Nxe³ha²kxi³ i³hxi²-ka¹txai¹nha²kxi³ kō³nxe³te² yāu³ka³txa² a³li³si¹jau³su² kwa³na³in²ta¹. Txa²-wā¹sū³nu²su² ti³he¹xai¹nxa³wi¹. Fa³ri³se²a² nū³ka³txai²na² nxe³ta¹hxai²hē¹la².

Je³su²jah³la² a²nū²a²nāu³xa² i³āin²ta³li²nha²jau³su²

³⁵Hā²wxān³txa³ sxi²jen³nāu³a² kāin²thīn³su² tā³nxa² kāi²nxa³thīn³su² tā³-nxa² hāi¹nxe³thī³na¹ ai³lha²thet³ta¹hxai²hē¹la². Nxe³tāu³a² Ju³te²a² nū³ka³txa² ā³nū²kxi²thī³na² ā³wih¹to³ha²kxi³ Sū³na² wān³txa² i³hen³txi² Txa²wā¹sū³na² wān³txa² wi¹jau³xa² A²hxi²kan¹txa² Si³yxa³u³tāu³lot³ju³ta³nū³a² nxe³jau³xa² i³yau¹ū³hi² a²nū²a² i³ta³ka³txa² whāi²na¹ we²txi² nxe³ta¹hxai²hē¹la². ³⁶Nxe³-sxā³ a²nū²a² ā³si³tē³la³kxi²tū³ka³txi³su² i²sxā³ i³āin²ta³li²nha²ta¹hxai²hē¹la². Nxe³sxā³ a²e¹nān¹jau³kxi³lu¹:

—Tū³ka³txai²na² o³ve²a² yā¹xain¹na³na¹. Tīh³na² tī¹kxi²kxi²nān²tu³ kwa²hāi¹nxe² ā³nxai³lha²the³ti² kwa² khāuh³lxa³thi¹ni² nxe³te²ju³hē³li¹, o³ve²a² a²wa³kxē³nxa² yū²nxa³te²na²su² nxe³kxē³hū³nxe² tū¹ka³txai²na² yā¹-xain¹na³na¹. Nxe²e³kxi²nha²ta¹hxai²hē¹la². ³⁷Nxe³ha²kxi³ a²sa³wi³ha³lxa² i³ye³kxi²te³nah¹li¹:

—Tū³ka³txai²na² sa²kxi³lu² hai³sxa² yain³txa² sxa³kō³xa² wi¹wen¹kō³xa² yā¹xain¹na³li¹. Yxān¹ta¹ wxa²ni²lho¹kxi²tū³ka³txa² ka³lxa²ti³he¹xai¹nxa³wi¹. Nxe³kxa² yā¹nxe³sxā³ a²nū²a² yxo²i²sain¹te³lhxā³ te²nū³su² te²nāu³xa² ka³-lxa¹na³li¹. Yxān¹ta¹ i³yau¹ū³nyhain¹te²nū³su² te²nāu³xa² ka³lxa¹txi³he¹xai¹-nxa³wi¹. ³⁸Nxe³ha²kxi³ hai³sxa² Wa³kxē³nxa² Si³yxa³u³jah¹la² Txa²wā¹sū³na² Si³yxa³u³jah¹la² i³ye³kxi²jah³li³hē¹li¹. Wxa²so¹tū³ka³txa² ā³xa² ā³nū²kxi²sxā³ i³kaix¹tain¹si¹ki³jau³su² i³ye³kxi²jah³li³hē¹li¹. Nxe³nyhain¹ta¹hxai²hē¹la².

Je³su²jah³la² sa³wi³ha³lxa² i³kaix¹so¹jau³su²

10 ¹Nxa²ha¹te¹ Je³su²jah³lai²na² sa²kxi³lu² a²sa³wi³ha³lxa² hxi²ka²-hxan³sxā³ ha¹li¹ wxa²hait¹so¹xi²nūn³tū³ka³txa² i³kaix¹ta¹hxai²hē¹la². i³kaix¹sxā³ i³ye³kxi²te³nah¹li¹:

—i³sa²si¹hā³nx²ta¹tu¹wi¹. A²nū²a² i²lu³te²a² kō³nxe³te² yāu³ka³txa² nxū²-kwai³yxa³u³kxi²nān²tu³ hxi²kan¹txi³ nxū²kwai³li³ain¹sih¹nx²ta¹jau³su²

ĩ³sa²si¹hã³nx²ta¹ha²kxai³ a²nũ²a² i²lu³te²a² a²ĩ³ta³ka³txa² i²li³ka³txa² we²-
txain¹sih¹nx²ta¹jau³su² i³sa²si¹hã³nx²ta¹ha²kxai³ jā¹nxe³te³lhxã³ nx²ta¹tu¹wi¹.
Nxe³ta¹hxai²hẽ¹la². ²Jā¹nxe³tũ³ka³txai²na² sa²kxai³lu² i²lxi²hain¹jau³xa²sa¹.
A²wi¹lhi¹nān¹jah¹la² sa²kxai³lu² Si³māu²ah³la² ta³nxa² Pe²jah³la² ta³nxa² nxe³-
jau³xa² yau³ha¹li¹ i³yĩ¹li²te²ju²hẽ³la². A²lon³yah³la² Ān³tre²ah³lo²su² ta¹hxai²-
hẽ¹la². Ti³a²kah³la² a²lo³nai²li² Jo³āu²ah³la² nxe³ya³ta¹hxai²hẽ¹la². A²nxe³-
ya³te²na² a²wĩ³nu²su² Se³be³te²ah³lo²su² ta¹hxai²hẽ¹la². ³Fi³li²pah³lo²su²
ha²kxai³ Bar³to³lo³me²ah³lo²su² ha²kxai³ ta¹hxai²hẽ¹la². To³me²ah³lo²su²
ha²kxai³ Ma³te²ah³lo²su² a²nũ²a² ũ³yho³hi²ki³ki³a² so¹kxi²nẽ³jah¹lo²su² ha²-
kxai³ ta¹hxai²hẽ¹la². Ti³a²kah³la² Au³fe²ah³la² a²tah²su² ha²kxai³ Le³be²ah³la²
Ta³te²ah³la² nxe³ĩ³lxa² ha¹li¹ i³yĩ¹li²te²ju²hẽ³la². Nxe³jah¹lo²su² ha²kxai³ ta¹-
hxai²hẽ¹la². ⁴Si³māu²ah³lo²su² ha²kxai³ a²nxe³te²a² ā³lxi³sxã³ se³lo²ti²nũ³ka³.
txi³si²ta¹hxai²hẽ¹la². Jā¹nxe³sxã³ Ju³tas² Is³ka³ĩ³o²jah¹lo²su² yxan¹nāu²u¹ta²-
kxai³ ko¹ko¹xa² hxi²ka²nāu³a¹ Je³su²jah³la² ā³yũ¹ain¹jah¹lo²nũ³su² ha²kxai³
ta¹hxai²hẽ¹la².

Jẽ³su²jah³la² a²sa³wi³ha³lxa² i³sa²si¹hã³si¹hain¹jau³su²

⁵A²nxe³te² in³txi³nāu³xai²li² a²sa³wi³ha³lxi³khai³su² ha²kxai³ i³sa²si¹hã³si¹-
hain¹jau³su² i³ye³kxain¹ta¹hxai²hẽ¹la². I³ye³kxain¹te³nah¹lxi¹:

—I³sa²si¹hã³nx²ta¹tu¹wi¹. Nxe³nx²ta¹kxai²nān²tu³ hai³txi³ Ju³te²a² nũ³ka³-
txi³sxa³te²nāu³lxa³ ai³yah³lxa³nha²kxai³ Sa³ma³ri³tã²na² sxi²jen³ti³la³ ai³-
yah³lxa³nha²kxai³ nxe³jah³lxi³hẽ¹li¹. ⁶Hāi¹nxe³sxã³ I³sa²e² nũ³ka³txa² a²sxi²-
ti³nāu³xai²na² so¹lxi³ ai³jah³lxi³hẽ¹li¹. Tũ¹ka³txai²na² sa²kxai³lu² o³ve²a²
aun³tih¹sa³tĩ¹lxi³te²a² a²wa³kxẽn³yah³la² i²te²sxa³yu²hẽ³li¹. Nxe³kxa²yā¹nxe³-
ju³ta² tũ¹ka³txai²li² Txa²wā¹sũ³na² i²ai¹nxa³tũ³ka³txi³su² na³li¹. A²nxe³txa³nũ¹-
ka³txai²na² so¹lxi³ ai³jah³lxi³hẽ¹li¹. ⁷Nxe³sxã³ ai³yah³lxin¹kxai²nān²tu³ wān³-
txa² wi¹jau³xa² i³hen³txi³txain¹jah³lxi³hẽ¹li¹. Nxe³ain¹yah³lxin¹te³nah¹lxi¹:
“Txa²wā¹sũ³na² wān³txa² wi¹jau³xa² A²hxi²kan¹ta² Si³yxau³tāu³lon³ju³ta³nũ³a²
wxã³ti³wa³ki³lxon³na³li¹.” Nxex³tain¹yah³lxi³hẽ¹li¹. ⁸Nxe³yah³lxin¹tāu³a²
i³ta³ka³txa² i³ton³te²a² we²txi²yah³lxi¹nha²kxai³ a²nũ²a² ya³lu²kxai²nān²tu³
ka³ten³su² i³sa²yxau³xi²si¹yah³lxi¹nha²kxai³ a²nũ²a² khon³ta³kxi²sxã³ ka³-
lāun³ta³kxi²te²a² i³we²nxi²yah³lxi¹nha²kxai³ a²nũ²a² ko³nxe³te² yāu³ka³txa²
nxũ²kwai³yxau³te²na² i³nxũ²kwai³li³si¹jau³su² kwa³na³yah³lxi¹nha²kxai³
nxex³jah³lxi³hẽ¹li¹. Wā²nxũ¹h¹sxã³ i³hxi²ka¹txa²lxa¹wi¹. Yen³kxa² ũ³yho³hi²-
sah¹lxin¹ju³ta² ten³sa²nxa³nhai¹. Nxe³nx²ta¹kxa²yā¹nxe³sxã³ wi¹kai³yah³lxin¹-
kxa²yo³ha² so¹kxi²yah³lxi³txa³hẽ¹li¹. Wā²nxũ¹h¹lxi³ a²nũ²a²nāu³xai²na² hxi²-
nũn¹tai¹yah³lxi³hẽ¹li¹. ⁹Jā¹nxe³sxã³ ai³yah³lxin¹kxai²nān²tu³ ũ³yho³hi²ki³a²
ou²ro²ki³su² ta³nxa² pra²ta²ki³su² ta³nxa² ko²bre²ki³su² ta³nxa² sa²so¹sxã³
tẽ³yah³lxi³txa³hẽ¹li¹. ¹⁰Wā²lẽn¹ta³ tẽ³xān³nha²kxai³ wā²la²ka³lo³la³ ka³lo³-
ā³ka³lo³la³ tẽ³xān³nha²kxai³ yu³wi²kxi²nhān¹ka³lo³la³ ko³lo³ā³ka³lo³la³ tẽ³-
xān³nha²kxai³ tāu²ka³ta³la³ tẽ³xān³nha²kxai³ nxe³jah³lxi³hẽ¹li¹. Nxe³sxã³
ā³nhxi²nũn¹ta³kxain¹yah³lxin¹te²su² te²na² yen³kxa² wā²nhũ¹nx²ti²tu¹wi¹.
Nxe³ju³ta²na² wain³na³li¹.

¹¹Nxe³ha²kxai³ ai³yah³lxin¹tāu³a¹ sxi²jen³na² ā³wih¹yah³lxin¹kxai²nān²-
tu³ thi¹nai²na² yxau³xai³te²a² wi¹lhin¹sxã³ sxi²lho³nx²ti³te²a² ā³ten³jah³-
lxi³hẽ¹li¹. Nxe³te²he³la³kxah³la² a²txi²yah³lxin¹kxai²nān²tu³ nxe³thi³nai²na¹
yau²xai³jah¹lxi³hẽ¹li¹. ¹²Jā¹nxe³sxã³ sxi²ha² ā³wih¹yah³lxin¹kxai²nān²tu³

wi¹li³hen³txain¹yah³li³xi³hē¹li¹. ¹³Nxe³yah³li³xin¹kxai²nān²tu³ sxi²ha² yxau²xai³-
tū³ka³txa² wi¹lhin¹kxi² sa²wi¹son¹nx²ti³kxai²nān²tu³ a²wi¹lhin¹yah³li³xin¹ju³ta²
yxau²ya³nx²ti³tu¹wi¹. Yxān¹ta¹ wi¹lhin¹kxi² sa²wi¹son¹nx²ti³xa³kxai²nān²-
tu³ a²wi¹lhin¹yah³li³xin¹ju³ta² yxau²ya³nx²ti³xa³lho³li¹. Sa²wa²li¹nx²ti³tu¹wi¹.
¹⁴Te²yā¹nxe³sxā³ sxi²je³na² i²li³jen³su² je³nān²tu³: “Wxāi²na² ten³nxa²li³-
sī¹nxa³nhai¹.” Nxe³nx²tain¹kxai²nān²tu³ Txa²wā¹sū³na² wān³txi³la³ ain³-
kxi²ti³ten³ti³he¹xai¹nxa³kxai²nān²tu³ sxi²je³na²i²nān²tu³ wa²li³jah³li³xi³hē¹li¹.
Wa²li³yah³li³xin¹kxai²nān²tu³ kīh³nū³xa² wxa²yu³kxa² ti³son¹tū³xa² ti³yu³tun³-
ta³kxi²nha¹jah³li³xi³hē¹li¹. Nxe³ain¹yah³li³xin¹kxai²nān²tu³ ko³nxe³ti³ kāi³ain¹-
ju³ta² i³yau¹ū³ain¹yah³li³xi³hī³nxa¹li¹.

¹⁵Ya²la³tu³ e³kxi¹nx²ta¹wi¹. Kxā³nāu³u¹ta¹na² So³to²ma²thi³nu¹ta¹na²
Ko³mo²ra²thi³nu¹ta¹na² ha¹lin¹thi³nu¹ta¹na² ko³nxe³thin¹khai¹nxe³thin³-
sain¹ta¹hxi²ti³ai¹ti²tu³wi¹. Nxai¹nha²kxai³ yxan¹nāu³a¹ Txa²wā¹sū³nu³su²
te²hi²sen³su² ko³nxe³ti³ kāi³ain¹kxa² yo³ha² sa³te¹txi³ ū³yho³hain¹tu¹wi¹.
Yxān¹ta¹ sxi²jen³ta³ en²nxa²lxain¹thi³na² ā²la² sa³te¹txi³ ā³wa²tot¹sxā³
ū³yho³hain¹tu¹wi¹.

Ye³kāuh³lxa³thi¹nain¹ju³ta³nū³a² i³yau¹ū³jau³su²

¹⁶Nxe³jah³li³xi³sa²li¹. O³ve²a² yā¹yxah³li¹li¹. Tū¹ka³txai²na² i³sa²si¹hā³-
nx²ta¹tū³ka³txai²na² hau³xa² yā¹nxain¹na³li¹. Ko³nxe³ti³ kāi³sxā³ yxau²xai³-
ju³ta² so¹li³ te³nain¹na³li¹. Nxe³ha²kxai³ i²khai¹nxe³jah³li³xi³hē¹li¹. Jā¹nxe³sxā³
txih³xa² ne³kheh¹te²ju²hē¹li¹. Nxe³kxa²yā¹nxe² ne³kheh¹khai¹nxe³jah³li³xi³-
hē¹li¹. Te²yā¹nxū³sxā³ kwa³sxa³xa² wi¹lhin¹te²ju²hē¹li¹. Nxe³kxa²yā¹nxe²
wi¹lhin¹khai¹nxe³jah³li³xi³hē¹li¹. ¹⁷Jā¹nxe³jut³su² te²yā¹nxe² a²nū²a² i²khai¹-
nxe³jah³li³xi³hē¹li¹. Nxe³jah¹lai²li² kāuh³lxa³thi¹txa¹li³xi³ha³tai¹. Wxa²hxi²-
kan¹ta³nāu³xa² ā³sa²so¹nx²ti³ha³tai¹. Ju³te²a² nū³ka³txa² ā³nū²kxi²thi³na²
ā³sa²so¹nx²ti³sxā³ i³ta³lo³su²nx²ti³ha³tai¹. ¹⁸Yxo²i²sah³li³xin¹ju³tan¹te²kxa³ya³-
lhu² wxa²ha³lo²a² wxa²wa³kxē³nxa² si³yxau³kxa³ta² Ko³ver³na³to²yah³lo²su²
ha²kxai³ ā³sa²so¹nx²ti³ha²kxai³ wxa²nū³ka³txa² a²wa³kxē³nxa² si³yxau³-
kxa³ta² pre³si³tēn²jah³lo²su² ha²kxai³ ā³sa²so¹nx²ti³ha²kxai³ nxe³nx²tai¹nha³-
tai¹. Nxe³nx²tain¹kxai²nān²tu³ yxo²i²sah³li³xin¹ju³ta² i³wā³txi¹nx²tain¹tu¹wi¹.
Nxe³nx²tain¹kxai²nān²tu³ tū¹ka³txai²na² whāi²na¹ Ju³te²a² nū³ka³txi³sxa³te²-
nāu³xa² whāi²na¹ nxe³sxā³ Txa²wā¹sū³na² wān³txa² wi¹jau³xa² i³hen³txain¹-
yah³li³xin¹tu¹wi¹. ¹⁹Nxe³yān¹ta¹ nxe³nx²tain¹kxai²nān²tu³ hxi²waun³txi³-
yah³li³xi³txa³hē¹li¹. Nxe³yah³li³xin¹jau³su² nxe³yah²lxan³te³nah¹li¹: “Īh¹nxe³
i³wa²lū³xai¹na¹lhon³ku¹. Īh¹nxe³jau³ta³ i³ye³kxai¹na¹lhon³ku¹. Nxa¹nha¹.”
Nxe³jau³su², nxe²e³yah³li³xi³txa³hē¹li¹. Nxe²nxa³ha²kxai³ i³wa²lū³xi²yah³li³xi¹-
nhī¹na¹ wān³txa² wain³jau³xan²tu³ wi¹ko³nh²yah³li³xin¹tu¹wi¹. ²⁰Wxa²wān³-
txi³khai³sxu² e³yah²lxan³tho³li¹. Yxān¹ta¹ Txa²wā¹sū³na² Yāu³ka³jxah¹lai²na²
wān³txa² a²yo²e³jau³su² yū³yah³li³xin¹tu¹wi¹.

²¹⁻²²Nxe³hī¹nai²na² yxo²i²sah³li³xin¹ju³tan¹te²kxa³ya³lhu² a²nū²a² ka³lxa¹txi³
i³an³ta³kxi¹nx²tain¹tu¹wi¹. A²nū²a² yxo²i²xa³te²na² sa²kxai³lu² a²lon³khai¹xa²
i³su²lā³si¹jau³su² ā³yū³so¹ain¹tu¹wi¹. A²wi³na² sa²kxai³lu² a²wē³sa² khai³-
xa² ā³yū³so¹ai¹nha²kxai³ a²wē³ha³lxai²na² sa²kxai³lu² a²wi³na² a²hā³ka³na²
nxe³sxā³ ā³yū³so¹ai¹nha²kxai³ nxe³ai¹nha³tai¹. Te²yā¹nxe³jut³su² nxe³nx²-
tain¹kxai²nān²tu³ sa²yo²ā³syah¹li³xi³txa³hē¹li¹. Sa²yo²ā³syah²lxan³kxai²-
nān²tu³ kxā¹nāu³a¹ Txa²wā¹sū³na² A²hxi²kan¹ta² Si³yxau³tāu³lot³ju³ta³nū³a²

yxau²xai³yah³lxin¹tu¹wi¹. ²³Jā¹nxe³jut³su² sxi²je³nai²na² i²li³jen³su² khāuh³. lxa³ti¹nx²tain¹kxai²nān²tu³ sxi²je³na² nī³nā³sa²nūn³thi³na² aun³txi²xai³-jxah³lxi³hē¹li¹. Wān³txi³khai³su² e³kxi¹nx²ta¹wi¹. I³sa³e³ko³xan¹ta² sxi²je³na² thi³ka³lxa²khai¹nxe³te²jai¹ti²tu³wi¹. Ka³lxa¹ha²kxai³ hxi²kan¹txi³ sxi²yhen³-ti³nāu³xa² whāi²na¹ ai³lha²thet³jah³lxan³tho³li¹. Nxe³yah²lxan³nxa³ta³lxa¹ Txai²li² ne³ka³ta²sxā³ a³ka³nx²isxā³ ā³wā³li²sa²na¹tu¹wi¹.

²⁴Jā¹nxe³jut³su² ha³teh³nxā³nxa² o²la³kxi²ta³lu²nxa³jah¹la² kái²nxa³wi¹. Yxān¹ta¹ i³tih³nxe³jah¹la² kái²n²ti²lā²na³li¹. Te²yā¹nxe³sxā³ a²sa³wit³su² hxi²-ka¹nxa³wi¹. Yxān¹ta¹ a²sū³nu²yah³lo²khai³xa² hxi²kan¹ti³lā²na³li¹. ²⁵Jā¹nxe³-jut³su² a²nū²ai²na² ha³teh³nxā³nxa² i³tih³nxe³kxa² yā¹nxe³te²lo³te³lhxā³ yā¹nxe³kxai²nān²tu³ e³lain¹te³nah¹lxi¹: “i³tih³nxe³jah¹lai²la¹wi¹.” Nxe³te²-ju²hē³li¹. Te²yā¹nxe³sxā³ hxi²kan¹kxa² yā¹nxe³te²lo³te³lhxā³ yā¹nxe³kxai²-nān²tu³ e³lain¹te³nah¹lxi¹: “Hxi²kan¹jah¹lai²la¹wi¹.” Nxe³kxa² yā¹nxe³sxā³ wxa²hxi²kan¹txa² si³yxau³jah¹lo²su² te²sa¹kan²ti³ e³lain¹te³nah¹lxi¹: “A²ta³a² si³yxau³jah¹lai²la¹wi¹.” Nxe³ha²kxai³la¹ wxāi² i³nxai²na² txa²sa³wi³ha³lxi³su² yah³lxin¹ju³tan¹te²kxa³ya³lhu² e³lain¹tu¹wi¹. Nxain¹te³nah¹lxi¹: “Ta³nxū¹ka³-txai²na² a²ta³nū³ka³txi³sain¹na³li¹.” Nxe³jau³su² te²ai²li² nxe³te²ju²hē³li¹.

A²nū²a² i³yuh³lxa³kxi²nē³ju³ta² i³yau¹ū³jau³su²

²⁶Jā¹nxe³jut³su² a²nū²a² yuh³lxah³lxi³txa³hē¹li¹. Kō³nxe³ti³ kái³ūh¹nx²-tain¹ju³ta³nū³su² hāi³a² he³son³kxain¹kxan²ti³ Txa²wā¹sū³na² i²kxi²jah¹lai²-la¹wi¹. I²kxi²ha²kxai³ hā²wxān³txa³ yan¹nāu³a¹ sa²hau³ko³tūh¹nx²ti³tu¹wi¹. ²⁷Ka³nxah³ta¹na² wān³txa² e³kxi¹nx²ta¹jau³xai²na² a¹la²ni²tāu³a² a²nū²a² yxo²ha³kxa¹ jau¹xain²txi³ i³hen³txi³tain¹yah³lxi³hē¹li¹. ²⁸Jā¹nxe³jut³su² txa²-wā¹nū²ai²na² i³su²lhā³nē³jah¹la² yuh³lxah³lxi³txa³hē¹li¹. Nxe³te²su² hxi²kan¹-txi³ txa²wā¹yāu³ka³txa² i³su²lhā³nē³lxa³lho³li¹. Yxān¹ta¹ wxa²yāu³ka³txai²na² wxa²nū²ai²na² nxe³sxā³ whāi²na¹ tē³sxā³ ha³lo²a² kō³nxe³ko³xa² ha³nxe²i³-sa²tē³ko³xa² ā³na¹kxi³jah¹la² Txa²wā¹sū³na² Si³yxau³ka³jah¹lai²na² so¹lxi³ yuh³lxi³jah³lxi³hē¹li¹. ²⁹Txa²wā¹sū³na² wi¹lxa² hau³ko³tū¹nhē³na³li¹. Nxe³-ju³kxai³lu² ai³ka² wē³sa² ha¹lin¹te²su² te²a² hxi²tē³nyhah²lxin¹kxai²nān²tu³ ū³yho³hi²ki³a² ki³ka³na³ka³nat³sxā³ ū³yho³hi¹nx²ti³hī³nx²na³li¹. A²yo³ha² kái²nxa³wi¹, ai³ka² a³lxi²nxa³ha²kxai³lu¹. Nxe³kxan²ti³nū¹ Txa²wā¹sū³na² hi²sen³su² ai³kai²na² ki³ka³na³ku² kxan²ti³ yuh³xai²na² a³hi²kxai²nān²tu³ Sū³na²kxai³lu² i²kxi²lxi³hxai²na²hē³li¹. ³⁰Jā¹nxe³kxa²yu³su² Txa²wā¹sū³nu²-kxai³lu² A²hoh³lxi³ Si³yxau³jah¹lo²su² na³li¹. Wi¹lxa² hau³ko³tū¹nx²ti³ju³ta² ten³na³li¹. ³¹Jā¹nxe³ha²kxai³ hxi²waun³txi²yah³lxi³txa³hē¹li¹. Ai³ka² wē³sa² jū¹nxa² so¹lxi³ a³lxi²hxai²na²hē³li¹. Ki³ka³lxi³lxi³ a²nū²kxi²ki³kan²ti³ hai³-txi³ a²yoh³la³ kái²n²ti³he¹nx²nxa³wi¹. Yxān¹ta¹ Txa²wā¹sū³na² a³lxi² wa³-to²hi¹nx²ti³hxai²na²hē³li¹. Nxe³nx²ti³ju³tan¹te²kxa³ya³lhu² wi¹wi¹nxe² sa²hau³ko³nx²ti³tu¹wi¹.

Je³su²jah³la² a²sa³wit³su² ju³ta² i³yau¹ū³jau³su²

³²A²nū²a² i²li³te² i³nxai²na² a²nū²a² ā³xa² i³hen³txi³yah³lxin¹te³nah¹-lxi¹: “Je³su²jah³la² a²sa³wit³su²na¹wi¹.” Yah³lxin¹jau³su² yah³lxin¹kxai²-nān²tu³ Txa²sū³na² oh³xa² yxau³ta²si³yxau³kxah³la² i³ye³kxi²na¹tu¹wi¹. Nxe³na¹te³nah¹lxi¹: “Jah¹lai²li² txa²sa³wi³sai²la¹wi¹.” Nxe³na¹jau³su² nxe³na¹tu¹wi¹. ³³Nxe³yān¹ta¹ a²nū²a² i²li³te² i³nxai²na² a²nū²a² ā³xa²

ĩ³hen³txi³yah³lxi³te³nah³lxi³: “Je³su²jah³la² a²sa³wit³su²nxa³wi¹.” Yah³lxi³n-
jau³su² yah³lxi³n³kxai³nān²tu³ Txa²sū³na² oh³xa² yxau³ta²si³yxau³kxah³la²
ĩ³ye³kxi²na¹tu¹wi¹. Nxe³na¹te³nah³lxi³: “Jah¹lai²li² txa²sa³wit³su²nxa³wi¹.”
Nxe³na¹jau³su² nxe³na¹tu¹wi¹.

Je³su²jah³la² sa²wi³lhon³kxi³ju³tan¹te²kxa³yā³lhu² jau³su²

³⁴ Jā¹nxa¹ju³kxai³lu² wxā³na¹ju³tan¹te²kxa³yā³lhu² a²nū²a²nāu³xa² hāu²-
non³sxā³ yxau²xai³nyhu¹ah³lxi³ju³ta³nū³a² yū²nxa³lho³li¹. Nxe³to³ta¹ he¹-
kxi²nyhu¹ah³lxi³ju³ta³nū³a² yū³tu¹wi¹. ³⁵ Nxe³ju³kxai³lu² wxā³na¹ju³tan¹-
te²kxa³yā³lhu² a²ki³lha³lxi²na² sa²kxai³lu² a²wi³na² ā³nhe¹kxi²ha²kxai³
a²ka³ne³lxi²na² sa²kxai³lu² a²hā³ka³na² ā³nhe¹kxi²ha²kxai³, a²si³sai²na² sa²-
kxai³lu² a²hā³i³na² ā³nhe¹kxi²ha²kxai³ nxe² ā³nhe¹kxi²nyhu¹ain¹tu¹wi¹. ³⁶ Nxe³-
sxā³ wxa²yu³ta³khai³xa² a²ha³tih³xa² ā³nhai¹son³kxi²yah³lxi³tu¹wi¹.

³⁷ Jā¹nxe³jut³su² a²nū²a² te² i³nxai²na² sa²kxai³lu² wxa²wi³na² wxa²hā³-
ka³na² nxe³sxā³ a³lxi²nah³lxi³te²sin¹yu²hē³li¹. Yxān¹ta¹ ā³wa²to²hi² a³lxi²-
sa²tē³sah¹lxan³kxai³nān²tu³ nxe³te² i³nxān²tu³ hxi²kan¹txi³ txa²sa³wi³hā³-
lxi³lot³sah¹lxan³tho³li¹. Te²yā¹nxe³sxā³ a²nū²a² te² i³nxai²na² sa²kxai³lu²
wxa²ki³lha³lxi²na² wxa²ka³ne³lxi²na² nxe³sxā³ a³lxi²nah³lxi³te²sin¹yu²hē³li¹.
Yxān¹ta¹ ā³wa²to²hi² a³lxi²sa²tē³sah¹lxan³kxai³nān²tu³ nxe³te² i³nxān²tu³
hxi²kan¹txi³ txa²sa³wi³hā³lxi³lot³sah¹lxan³tho³li¹. ³⁸ Nxe³hā²kxai³ i³hit¹sah²-
lxi³n³kxai³nān²tu³ i³ye³khāuh³lxi³thi¹nx²tain¹ju³ta³nū³a² ta³nxa² i³su²lhā³-
nx²tain¹ju³ta³nū³a² ta³nxa² nxe³nx²tain¹ju³ta³nū³a² yuh¹lxah³lxi³ju³tan¹-
te²kxa³yā³lhu² Txa²wān³txa² sa²yo²ā³syah¹lxi³n³kxai³nān²tu³ hxi²kan¹txi³
Txa²sa³wi³hā³lxi³syah¹lxan³tho³li¹. ³⁹ Jā¹nxa¹jau³su² wxāi²na² sa²kxai³lu²
ĩ³ye³kxi²nyhah¹lxi³n³kxai³nān²tu³: “Yuh³xai³na² ti¹ai²na² yxau³na¹tāu³a²
txa²wi¹la¹tāu³a¹ a³lxi²sa³nha¹. Je³su²jah³lai²na² wān³txa² sa²yo²ā³akxan²ti³
ya³lu²ju³ta² ten³sa²nxa³nha¹.” Nxe³nyhah¹lxi³n³kxai³nān²tu³ Txa²wā¹sū³na²
hā³lo²a² yxau²xai³lyah³lxan³tho³li¹. Yxān¹ta¹: “Yuh³xai³na² ti¹ai²na² yxau³na¹-
tāu³a² txa²wi¹la¹tāu³la³ a³lxi²sa²nxa³nha¹. Je³su²jah³lai²na² wān³txa² yo²i²a¹-
ju³tan¹te²kxa³yā³lhu² i³su²lhā³sain¹kxan²ti³ yo²i²a¹ju³ta² ā³na¹nxa³lho³na¹.”
Nxe³yah³lxi³n³kxai³nān²tu³ Txa²sa³wi³hā³lxi³syah¹lxin¹tu¹wi¹. Nxe³kxa²yu³su²
Txa²wā¹sū³na² hā³lo²a² yxau²xai³lyah³lxi³tu¹wi¹.

Wi¹kāi³kxa²yo³su² i³yau¹ū³jau³su²

⁴⁰ Jā¹nxe³jut³su² ai³lha²thet³jah³lxi³n³tāu³a² wa²su¹wa²sun¹sxā³ ā³wih¹si¹-
nx²tain¹jau³su² e³kxi²nx²tain¹kxai³nān²tu³ nxe³te²nān²tu³ wa²su¹wa²sun¹sxā³
ā³wih¹si¹sain¹jau³su² e³kxi²sain¹nūn³na³li¹. Nxe³sxā³ wa²su¹wa²sun¹sxā³ ā³wih¹-
si¹sain¹kxai³nān²tu³ i³sa²si¹hā³sa²jah¹la² wa²su¹wa²sun¹sxā³ ā³wih¹si¹nyhain¹-
jau³su² e³kxain¹nūn³na³li¹. ⁴¹ Te²yā¹nxe³sxā³ a²nū²a² i²li³te²a² Txa²wā¹sū³na²
wān³txa² i³hen³txi³jah¹la² wa²su¹wa²sun¹sxā³ ā³wih¹si¹nyhain¹tāu³a² nxe²e³-
te³nah¹lxi¹: “Jah¹lai²na² Sū³na² wān³txa² i³hen³txi³jah¹lai²la¹wi¹. Nxe³hā²kxai³
wa²su¹wa²sun¹sxā³ ā³wih¹si¹hai¹na¹tū¹xā¹.” Nxe³jau³su² nxe³te²nān²tu³ Sū³na²
wān³txa² i³hen³txi³jah¹la² i³hen³txi³kxa² yo³hā² yā¹nxe³sxā³ ū³yho³hi²nyhain¹-
nūn³tu¹wi¹. Te²yā¹nxe³sxā³ a²nū²a² wi¹lhini¹jah¹la² wa²su¹wa²sun¹sxā³ ā³wih¹-
si¹nyhain¹tāu³a² nxe²e³te³nah¹lxi¹: “Jah¹lai²na² wi¹lhini¹jah¹lai²la¹wi¹. Nxe³hā²-
kxai³ wa²su¹wa²sun¹sxā³ ā³wih¹si¹hai¹na¹tū¹xā¹.” Nxe³jau³su² nxe³te² i³nxān²tu³
wi¹lhini¹jah¹la² ū³yho³hi²ka² yo³hā² yā¹nxe² ū³yho³hi²nyhain¹nūn³tu¹wi¹.

⁴² Te²ya¹nxün³sxā³ a²nū²a² i²li³te²a² a³lxi²sai¹nha²kxai³ i³yau³xa² sū²jau³xa² i³na²jau³su² a²nū²a² ā³jah¹la² ū³hū¹nyhain¹sxā³ e³te³nah¹lxi¹: “Jah¹lai²li² kăi²-nxa³kxan²ti³ Sū³na² sa³wi³sxai²la¹wi¹. Nxe³ha²kxai³ i³yau³xa² i³na²jau³xa² ū³hū¹ai¹na¹tu¹wi¹.” Nxe³jau³su² nxe³jah¹lai²na² sa²kxai³lu² ya²la³tu³ wi¹kăi³-ain¹kxa²yo²ha² yū³tu¹wi¹. Jă¹nxa¹jau³su² tai²li² nxe³ye¹nxa²lxa¹wi¹. Nxe³jau³-xai²na² Je³su²jah³la² nxe³ta¹hxai²hē¹la².

Jo³ău² Ba³tis²jah³la² i³wă³txi³jau³su²

11 ¹Nxa²ha¹te¹ Je³su²jah³la² hi²sen³kxai³lu² a²sa³wi³ha³lxa² a²to²se³ nū³kă³txa² i³yau¹ū³ta³lun²te³na¹ ā³waix³ta¹hxai²hē¹la². Sxi²jen³-nău³a² ai³lha²thet³sxā³ ai³sxā³ wăn³txa² wi¹jau³xa² i³yau¹ū³hi² Sū³na² wăn³-txa² wi¹jau³xa² i³hen³txi² Je³su²jah³la² a²yo²wăn³txa² a²nū²a² yxo²ha³kxa¹nxen³txain¹ta¹hxai²hē¹la².

²Nxa²ha¹te¹ Jo³ău² Ba³tis²jah³lai²txa³lxi³ sxi²ha² kan²txi³ ū³tī¹kxi²sxā³sxa³jah¹lai²na² sa²kxai³lu² Kris²tu³jah¹la² wă³nxin¹sxā³ o²la³kxi²jau³su² ha³-ta³nxe³nū²la² a²sa³wi³hxa³lxa² i³kaix¹tain¹ta¹hxai²hē¹la². ³Nxe³sxā³ i³kaix¹-tū²la² Je³su²jah³la² i³wă³txi³si¹jau³su² i³sa²si¹hă³ah³lxin¹tain¹ta¹hxai²hē¹la². i³sa²si¹hă³te³nah¹lxi¹:

—Txa²wă³sū³na² Si³yxa³tău³u¹tai²na² ū³sa²si¹hă³ū¹sa²sīn¹jah¹lo²su² nīn¹ji¹wi¹? Nxe²nxa³kxai²năn²tu³ a²nū²a² ā³xa² wah³nxe³sa²sīn¹te³lin¹ji¹wi¹? Nxe³ta¹hxai²hē¹la².

⁴Nxa²ha¹te¹ Je³su²jah³lai²na² a²wăn³txi³kxai³lu¹:

—Nxex³jah³lxi³wxi¹. Wăn³txa² ain³kxah¹lxin¹jau³su² ha³lo²a² i²yah³lxin¹-jut³su² whăi²na¹ Jo³ău² Ba³tis²jah³la² wxa²li³sxā³ i³hen³txi³jah³lxi³hē¹li¹. ⁵Ye³han³te²su² te²a² ye³we²txi²ha²kxai³ ha³lxu³ha² ai³te²su² te²a² sa²yū³. we²txi²ha²kxai³ a²nū²a² khon³ta³kxi²sxā³ kă³lăun³ta³kxi²te²su² te²a² we²-txi²ha²kxai³ a²ne³nxē³na² ne³ka³tū³te²su² te²a² ne³we²txi²ha²kxai³ a²nū²a² ya³lu²te²su² te²a² ka³ten³su² i³sa²yxa³xi²ti³hi¹tha²kxai³ a²nū²a² yen³kxi³txa²-te²su² te²a² Sū³na² wăn³txa² wi¹jau³su² txa²wă³ē¹nău³a² sa²hau³ko³tain¹si¹-hain¹jau³su² i³hen³txi³nhai¹nha²kxai³ nxe³jau³su² jau³xa² ha³kxa¹ i³hen³-txi³txain¹yah³lxi³hē¹li¹. ⁶Txa²wăn³txa² hxi²ye¹ta¹lxain¹sxā³ en²sai¹nxa³te²su² te²a² wi¹lhin¹khaix¹xain¹na³li¹. Je³su²jah³la² ta¹hxai²hē¹la².

⁷Nxe²e³ta³lun²nū²la² Jo³ău² Ba³tis²jah³la² a²sa³wi³ha³lxa² aun³txi³sxā³ i³xain¹ta¹hxai²hē¹la². Nxe³ka³tu³ Je³su²jah³lai²na² sa²kxai³lu² sa²wa²nha²sxā³ a²nū²a² ā³si³tē³la³kxi² te²nău³xa² i³ye³kxain¹te³nah¹lxi¹:

—Jo³ău² Ba³tis²jah³lai²tă² ai³sxā³ i²yah³lxi¹nhī¹na¹tă² ih¹nxe³te²tă³ i²te³-lhxă³ ai³lyah³lxin¹thai¹li¹? Kă³tī³ka²txă³nxă² kwă² sa³xit³sxā³ sa²hai³hain³-jut³sū³nxe² a²nū²a² i³wă³qă³ta³kxi²sain¹jah¹la² i²te³lhxă³ ai³lyah³lxin¹thai¹li¹? ⁸Nxe²nxa³kxai²năn²tu³ ih¹te²tă³ i²te³lhxă³ ai³lyah³lxin¹thai¹li¹? A²nū²ai²na² yen³kxi³jah¹la² wă²la² a³lxi²khai¹nxe³ka³lo³a² au³khaix¹nxe³ka³-lo³a² wi¹khai¹nxe³ka³lo³a² nxe³ka³lo³ai²na² ū³whi²kxi²nha²jah¹la² i²te³lhxă³ ai³lyah³lxin¹thai¹li¹? Nxēn²nxa³wi¹. A²nū²a² wă²la² wi¹khai¹nxe³ka³lo³a² wih²-kxi²nha²te²he³la³kxa² a²nū²a² sxi²ha² kăin²te²si³yau³jah¹la² sxi²ha² so¹lxi³ yxa²xi²lăin¹te²jai¹ti²tu³wi¹. ⁹Nxe²nxa³kxai²năn²tu³ ih¹nxe³kxa²yan³ti²tă³ ai³lyah³lxin¹thai¹li¹? Txa²wă³sū³na² wăn³txa² i³hen³txi³jah¹la² i²te³lhxă³ ai³-lyah³lxin¹thai¹li¹? Jau¹xai²na² wain³jau³xai²la¹wi¹. Yxăn¹ta¹ i³hen³txi³tū³-kă³txa² ā³wa²to²hi²sxā³ yxa²sa²tē³jah¹lai²la¹wi¹. ¹⁰Txa²wă³sū³na² wăn³txa²

jau³xau³hxi²tēx¹ta² nxe³nē³te³nah¹lxi¹: “Ne³ka²a³sah¹lxi³wxi¹. Txa²sa³wit³su² ne³ka³ta²n xa²sxā³ i³sa²si¹hā³a¹tu¹wi¹. Nxa¹kxai²nān²tu³ a²nū²a²nāu³xa² i³tih³nxain¹tu¹wi¹. Txa²wān³txa² hxi²kan¹txa² Si³yxa³tāu³lo³jah¹lo²sih¹- nxa²ha¹jau³su² nxe³jau³xai²na² i³hau³ko³tain¹tu¹wi¹.” Nxe³ta¹hxi²hē¹li¹.
 11 Jā¹nxa¹jau³su² ya²la³tu³ e³kxi¹nx²ta¹wi¹. Sū³na² wān³txa² i³hen³txi³nū³kā³- txu¹ta²nān¹jau³xai²na² wxi²kan¹jau³xai²la¹wi¹. Yxān¹ta¹ Jo³āu² Ba³tis²jah³la² wān³txa² i³tih³nxe³jau³xai²na² wxi²kan¹sxā³ wa³to²hi²na³li¹. Nxe³kxan²ti³nū¹ Txa²sa³wi³ha³lxi²na² hxi²kan¹tū³kā³txi³sai¹nxa³kxan²ti³nū¹ wān³txa² i³hen³- txi³si¹hai¹na¹jau³xai²na² wxi²kan¹sxā³ wa³to²hi²sa²tē³na³li¹.
 12 Jā¹nxe³sxā³ txa²nū² Jo³āu² Ba³tis²jah³lo²nu¹ta²kxai³lu² Sū³na² wān³txa² i³tih³nxe³te²ti³- ai¹ti²tu³wi¹. A²nū²a² i²li³te²na² ā³yo²o³tū¹kxai²nān²tu³ Sū³na² hi²sen³kxai³lu² wi¹lhin¹sxā³ i³ū¹hai¹nh¹nx²na³li¹. Nxe³jau³su² Jo³āu² Ba³tis²jah³la² i³tih³- nxe³te²ti³ai¹ti²tu³wi¹. Nxe³ju³tan¹te²kxā³ya³lhu² a²nū²a² ka³lxa¹te²nāu³xa² Txa²wān³txa² ain³so³ai¹nhā²kxai³ ya³lo³txi³sxā³ Sū³na² wān³txa² yxo²i²ain¹- na³li¹.
 13 A²kxā³nxān¹jau³xu¹ta²na² Sū³na² wān³txa² i³hen³txi³nū³kā³txai²na² a²yo²ha³kxai¹ Moi³se²ah³lu¹ta²na² Sū³na² wān³txa² ū³wha²li¹jau³xu¹ta²na² nxe³sxā³ Txa²wā¹sū³na² Hxi²kan¹ta² Si³yxa³tāu³lot³ju³ta³nū³a² i³yau¹ū³nhē³- ta¹hxi²ti³ai¹ti²tu³wi¹. Nxe³ka³tu³ hā²wxān³txa³ Jo³āu² Ba³tis²jah³la² i³yau¹- ū³nhē³te³nah¹lxi¹: “Txa²wā¹sū³na² A²hxi²kan¹ta² Si³yxa³tāu³lot³ju³ta²li² hi¹na² yū²na³li¹.” Nxe³nē³ti³ai¹ti²tu³wi¹.
 14 A²nxe³jau³xu¹ta²na² E³li²ah³lu¹- jāx¹jah¹la² wxā³ju³ta²nū³a² i³yau¹ū³nhē³ta¹hxi²ti³ai¹ti²tu³wi¹. A²nxe³jah¹la² wxā³jah¹lai²na² Jo³āu² Ba³tis²jah³lo²su² na³li¹. Ya²la³lyau³tu³ ā³ten³nxa²- ti³kxai²nān²tu³ yxo²i²jah³lxi³hē¹li¹.
 15 A²ne³nxē³na² yū¹nx²ti³kxai²nān²tu³ ain³kxi¹sah¹lxi³hē¹li¹.

16 Nxe³yān¹ta¹ a²nū²a² a²hī¹nān¹te²nū³kā³txi³nāu³xa² ih¹nxe³txe²hū³nhī³- te²la¹xā³? Wē³ha³lxa² yā¹nxain¹na³li¹. Sxi²je³na² kwa² wa³nī³lo³nain¹te²ju²- hē³li¹. Wa³nī³lon³sxā³ i³kaix¹nyhu¹ain¹te³nah¹lxi¹: “Wān³txa² wi¹lhin¹jau³xa² i³hain³sih¹nx²ti³si¹na¹ta¹ti²tu³wi¹. Yxān¹ta¹ i³ka³li³kxi²ya³sai¹nxān³ta¹ti²- tu³wi¹. Hā²wxān³txa³nū² i³āin²ta³kxi²jau³xa² i³hain³sih¹nx²ti³si¹na¹ta¹ti²- tu³wi¹. Yxān¹ta¹ nān³kxi²ya³sai¹nxān³ta¹ti²tu³wi¹.” Nxe³kxe³hū³sxā³ a²nū²a² a²hī¹nān¹te² nū³kā³txi³nāu³xa² kā³nxai³tān¹tū³kā³txa² yā¹nxain¹na³li¹. Txa²- wā¹sū³na² wān³txa² i³hen³txi³tū³kā³txa² e²nain¹na³li¹.
 18 Jā¹nxe³ju³su² Jo³āu² Ba³tis²jah³la² wxā³hī¹nai³tā² yain³txa² kwa²hāi¹nxe² ā³na¹ha²kxai³ vīn²yau³xa² i³na²xa³ha²kxai³ Jo³āu² Ba³tis²jah³la² ta¹hxi²hē¹li¹. Nxe³te³na¹ a²nū²ai²na² e²nain¹sxā³ wān³txa² wai³nxa³jau³su² e³lain¹te³nah¹lxi¹: “Jo³āu² Ba³tis²jah³- lai²li² kō³nxe³te² yāu³ka³txa² nxū²kwai³yxa³jah¹lo²sin²ta¹.” Nxe² e³lain¹na²- hē³li¹.
 19 Jā¹nxēn³ta¹. Txi²li² wxā³na¹hī¹nai³tā² yain³txa² i³yai³ni² yain³jau³xa² i³na² nxa¹ta¹ti²tu³wi¹. Nxe³na¹ta¹ a²nū²ai²na² wān³txi³kxai³lu¹, en²kxi²sain¹- te³nah¹lxi¹: “Je³su²jah³lai²na² yain³txa² kāin² yain³jah¹lai²la¹wi¹. Yain³jau³xa² i³na²sa³wen¹jah¹lai²la¹wi¹. A²nū²a² ū³yho³hi²ki³ka² so³kxi²nē³tū³kā³txi³nāu³xa² kō³nxe³thin¹tū³kā³txa² nxe³sxā³ ā³ya³lxi²nyhain¹jah¹lai²la¹wi¹.” Nxe² e³lain¹- na²hē³li¹. Nxe³lxain¹kxan²ti³ a²nū²ai²na² a²hoh³lxi³su² te²a² wain³txi³ kāi³kxai²- nān²tu³ a²wē³ha³lxa² wain³txi³ i²ye²ain¹tu¹wi¹. Je³su²jah³la² nxe³ta¹hxi²hē¹la².

Sxi²jen³ti³nāu³xa² sa²yxo²we¹ta¹nxa³jau³su²

²⁰ N xe²e³ta³lun²nū²la² sxi²jen³ti³nāu³xa² i³kwaix¹ta¹hxi²- hē¹la². A²nxe³thi³nāu³xa² Je³su²jah³la² hi²sen³kxai³lu² wā³nxīn¹sxā³

o²la³kxi²nū¹hain¹ta¹hxi²hē¹la². Yxān¹ta¹ nxe³kxan²ti³nū¹ hai³txi³ a²ko³nxe³ti³ kăi³ain¹ju³ta² ā³na¹ain¹ta¹hxi²nxa³hē¹la².

²¹ Jā¹nxe³jut³su² sxi²jen³txi³nāu³xa² i³kwai¹txain¹te³ān¹jau³kxai³lu¹ Je³su²-jah³lai²na² wān³txi³kxai³lu¹:

—Ko²ra³si²thi³nān¹tū³kā³txāi³. Bet³sa³i²ta³thi³nān¹tū³kā³txāi³. Ko³nxe³-ton³khai¹yxah³lxin¹tu¹wi¹. Kxā³nxi¹nai³tān¹thi³na² Ti²ro³thi³nān¹tū³kā³-txai³tā² Si³tō²thi³nān¹tū³kā³txai³tā² nxe³sxā³ ko³nxe³thin¹khai¹nxi¹nha²kxai³ ya³lu²hxa³nain¹ta¹hxi²ti³ai¹ti²tu³wi¹. Yxān¹ta¹ wā³nxin¹sxā³ kăi³ūh¹nx²-ta¹ju³ta² i²ain¹ke³la³te²kxai³ a²ko³nxe³ti³ kăi³ain¹ju³tu¹ta²na² ā³na¹sxā³ ā³yo²o³tū¹sai¹nhī³nx²na³li¹. Wā²la² sa²kē³nā²ka³lo³a² ū³whi²kxi²nha²sxā³ ha³nxe²a² sin³so³xa² ā³wxe³sān²sxā³ ā³yo²o³tū¹sai¹nhī³nx²na³li¹. ²² Nxe³kxa²-ha³ta³nxān²ti³ yxan¹nāu³a¹ txa²wā¹o²la³kxi²kī²kxa²yo³ha² Sū³na² ū³yho³hi²-nē³tāu³a¹ Ti²ro³thi³nān¹tū³kā³txai³tā² Si³tō²thi³nān¹tū³kā³txai³tā² nxe³sxā³ ko³nxe³ti³ kăi³ain¹kxa²yo³ha² kăi²nxa³lho³li¹. Yxān¹ta¹ ko³nxe³ti³ kăi³yah³-lxin¹kxa²yo³ha² ā²la² kăi²non³tu¹wi¹. ²³ Nxa²ha¹te¹ Ka³far³na³ū²thi³nān¹-tū³kā³txi³ i³nxai²na² sa²kxai³lu¹: “Oh³nān¹ko³nāu³a² Sū³na² ha³lo²a²nāu³a² ka³la³sxā³ ā³wi¹ha¹tū¹xā¹.” Nxīn¹jau³su² yxān¹ta¹ yuh³xan¹ko³nāu³a² ha³nxe² i³ko³nāu³a² sa²yu³lho¹txa²tu¹wi¹. Kxā³nxi¹nu¹ta²na² So³to²ma²thi³na² ko³-nxe³thin¹khai¹ta¹hxi²ti³ai¹ti²tu³wi¹. Nxe³ha²kxai³ ko³nxe³thin¹sxā³ kăi³ain¹-kxa²yo³ha² ū³hū¹nyhain¹ta¹hxi²ti³ai¹ti²tu³wi¹. Yxān¹ta¹ wā³nxin¹sxā³ o²la³-kxi²nūh¹nx²ta¹ju³ta² i²ain¹ke³la³te²kxai³ hai³txi³ ya³lu²hxa³nai¹nhī²nxa³wi¹. ²⁴ Nxe³kxa²ha³ta³nxān²ti³ yxan¹nāu³a¹ Txa²wā¹sū³nu²kxai³lu² a²nū²a² yo²-ha³kxa¹ a²wa³kxēn³su² tu¹wi¹. Nxe³tāu³a² Txa²wā¹sū³na² hi²sen³kxai³lu² So³to²ma²thi³nū¹ta²nān¹tū³kā³txa² kăin² ye³khāuh³lxa³ti³hi¹tain¹tu¹wi¹. Yxān¹ta¹ wxa²nū³kā³txi³ i³nxai²na² sa²kxai³lu² ye³khāuh³lxa³ti³hi¹txa²lxi³-ju³ta²nū³a² kăin² wha²to²hi¹nx²tain¹tu¹wi¹. Nxe³ta¹hxi²hē¹la².

Je³su²jah³la² hxi²ka² hxi²nū¹nain¹jau³su²

²⁵ Nxe³ka³tu³ Txa²wā¹sū³na² i³ye³kxi²te³nah¹lxi¹: Je³su²jah³la² i³ye³kxi²ti³ān¹jau³kxai³lu¹:

—Txa²wi³nāi³. Oh³xan¹thi³na² whāi²na¹ yuh³xan¹thi³na² whāi²na¹ A²hxi²-kan¹ta² Si³yxau³jah¹lo²si¹lxi¹. Nxīn¹sxā³ ha³te³h³nxā³nxa² a²hoh³lxi³su² te²-nāu³xa² a³la³kxi²khai¹nxe³te²nāu³xa² nxe³sxā³ wa³ka³la² kăi³in¹ju³ta²na¹ wān³txa² i³tih³nīn¹jau³xai²na¹ i³yau¹ū³ai¹nxā³nhē³li¹. Yxān¹ta¹ a²hoh³lxi³sxa³-te²su² te²nāu³xa¹ wxa²wān³txai²na² i³yau¹ū³ai¹nī¹nhē³li¹. Nxi¹nī¹nha²kxai³ sa²nēn¹kxi¹nxa²ha¹wi¹. ²⁶ Wā²nxūh¹lxi³sxā³ nxe³kăi³ī¹nhē³li¹. Nxe³jau³su² Je³-su²jah³lo²kxai³lu² Sū³na² i³ye³kxi²ta¹hxi²hē¹la².

²⁷ Nxe³ha²kxai³lu¹ Je³su²jah³la² āh¹ i³ye³te³nah¹lxi¹:

—Yen³kxai²na² a²yo²ha³kxa¹ Txa²wi³na² ū³hū¹sa³na²hē³li¹. Txa²wi³na² so¹lxi³ a²kī³lha³lxa²na¹xai²na² i²sa²jah¹lai²la¹wi¹. Te²yā¹nxe³sxā³ Txa²wi³na² i²te²la³ yū²nxa³wi¹. Txai²na² a²kī³lha³lxa²na¹xai²na² so¹lxi³ i²jah¹lo²sa¹wi¹. Te²yā¹nxūn³sxā³: “A²nū²a² ā³xai²na² Txa²wi³na² i³yau¹ū³hai¹na¹tū¹xā¹.” Nxa¹-kxai²nān²tū³ nxe³jah¹lai²na² sa²kxai³lu² Wī³na² i²jah¹lo²su² nū³nhī³nx²na³li¹.

²⁸ Jā¹nxa¹jut³su² wxa²ē¹nāu³ai²na² hxi²tha³ah¹lxin¹te² i³nxai²na² yen³kxa² sa³te²kxa² sa²nah³so¹sxā³ hxi²tha³te²hū³nxe² te² i³nxai²na² nxe³sxā³ ā³wxā³-jah³lxi³hē¹li¹. Yxah³lxin¹kxai²nān²tū³ wxa²ē¹nāu³ai²na² ā³wa²su¹nha²sxā³ yxau²xai³nū¹nxa²lxa¹tu¹wi¹. ²⁹ Txa²wa³ka³li³yu³ta² sa²yu³ta³lot³jah¹lxi³hē¹li¹.

Nxe³sxā³ txā²wān³txa² ī³tih³nxe³nx²ta¹jau³xa² wi¹ko³nha¹jah³lxi³hē¹li¹. Txai²-na² thāi³ti³la²khai¹nxe² yxau²xai³jah¹lo²sa¹wi¹. A²nū²a²nāu³xai²na² yu³hē³nāu³-ai²na² yxau²xai³jah¹lo²sa¹wi¹. Nxe³na¹kxa²yā¹nxe² yxau²nū²nha¹jah³lxi³hē¹li¹. Nxe³yah³lxin¹kxai²nān²tu³ wxa²ē¹nāu³ai²na² ā³wa²su¹nha²sxā³ yxau²xai³lyah³-lxin¹tu¹wi¹. ³⁰ Jā¹nxe³jut³su² txa²wa³ka³li³yu³ta² sa²yu³ta³lot³jah³lxin¹ju³ta² ī³wi¹lxon³kxi¹jah³lxin¹kxi³te²ju²hē³li¹. Sa²ka³la³hēn¹kxi¹yah³lxin¹kxe³hū³nxe²wa³lo³lon²te²ju²hē³li¹. Je³su²jah³lai²na² wān³txa² nxe³ta¹hxi²hē¹la².

Sa²ba³to³ nxe³hī¹na² a²wa³ka³li³yu³ta² ī³yau¹ū³jau³su²

12 ¹Nxa²ha¹te¹ Je³su²jah³lai²na² wān³txa² e³ta³lun²nū²la² sa²ba³to³ nxe³-hī¹na² hai³sxa² wi³txa² ā³nxai³ta¹hxi²hē¹la². Je³su²jah³la² ā³nxai²a²sa³wi³ha³lxa² ā³nxai³li² nxain¹ta¹hxi²hē¹la². Nxe³tāu³a² he³hain¹jau³su²yain³txi³nā³kxa² wxa²ni²lho¹sxā³ yai³nain¹ta¹hxi²hē¹la². ²Nxe³nxa²ha¹te¹ fa³-ri³se²a² nū³ka³txa² ā³nhai¹tūn³te²nāu³xai²na² ī²ain¹tāu³ ī³ye³kxain¹te³nah¹lxi¹: —Je³su²jah³lāi³. Nxe³txi¹. Ju³te²a² nū³ka³txi³su² sa²ba³to³ nxe³tāu³a²a²wah³ka³lxa² a²yo²ha³kxa¹ ā³na¹xai³ki³te²jai¹ti²tu³wi¹. Nxe³yān¹ta¹ wxa²-sa³wi³ha³lxa² jau³jau¹xai²na² sa²yo²ā³ain¹ti²tu³wi¹, yain³ti³nā³kxa² wxa²ni²-lho¹ai¹nha²kxai³lu¹. Nxain¹ta¹hxi²hē¹la².

³Nxa²ha¹te¹ Je³su²jah³la² ī³wa²lū³xi²te³nah¹lxi¹:

—Nxe³jah³lxi³sa²lxi¹. Sū³na² ū³wha²li¹txā³nxa² ī²yah³lxin¹ta²lu¹wi¹. Ta³-vi²yah³lu¹ta²na² he³ha²kxai³ a²sa³wi³ha³lxi³nāu³xu¹ta²na² he³hai¹nha²kxai³nxain¹ta¹hxi²ti³ai¹ti²tu³wi¹. ⁴Nxain¹tāu³kxai³lu² Sū³na² sxi²ha² ā³wih¹nū²la²yain³tū³xai²na² Sū³na² ū³yho³hi²tū³xai²na² wxa²so¹sxā³ ī³yain³kxain¹ta¹hxi²-ti³ai¹ti²tu³wi¹. A²nxe³tū¹xai²na² Sū³na² sxi²ha² hau³ko³tū³ka³txa² wā³nxin¹-te²ka³txa² so¹lxi³ yain³tū³su² ta¹hxi²ti³ai¹ti²tu³wi¹. Nxe³kxa²ha³ta³nxān²ti³yai³nain¹ta¹hxi²ti³ai¹ti²tu³wi¹. ⁵Te²yā¹nxūn³jut³su² Sū³na² sxi²ha² hau³ko³-tū³ka³txa² a²yo²ha³kxa¹ sa²ba³to³ nxe³ti³xai²na² jau³jau¹xai²na² sa²yo²-ā³xai³ain¹te²ju²hē³li¹. Nxain¹kxan²ti³ hxi²ki³la³ te²sxa³yu²hē³li¹. Ju¹ta²na² ī²yah³lxin¹ta²lu¹wi¹. ⁶Nxe³yān¹ta¹ wān³txi³khai³xa² e³kxi¹nx²ta¹wi¹. Txa²-wā¹sū³na² sxi²ha² wa³to²hi² wxi²kan¹jah¹lo²sa¹wi¹. ⁷Sū³na² ū³wha²li¹txā³nxa²nxe³te³nah¹lxi¹: “Wi¹lhin¹sxā³ thāi³ti³la² sa²hau³ko³nyhu¹ah³lxin¹ju³ta² ten³-sa²nhai¹. Yen³kxa² ū³hū¹sa²nhin¹ju³ta² so¹lxi³ ten³sa²nxā³nhai¹.” Nxe³ta¹hxi²-ti³ai¹ti²tu³wi¹. Nxe³jau³su² ha³kxa¹ jau³jau¹xai²na² wi¹ko³nh²yah³lxin¹ke³la³-te²kxai³ a²nū²a² hxi²ki³la²nxa³te²na² ko³nxe³ti³ ī³yī¹li²yah³lxi³hī³nx²nxa³lxi¹. Yxān¹ta¹ yah²lxa³lxi¹. ⁸Nxe³na¹kxa²yu³su² Txai²na² Sū³na² Hxi²kan¹ta² Si³-yxau³tāu³lot³sa²jah¹lo²na¹xai²na² sa²ba³to³ nxe³ti³xa² a²wa³kxēn³yah³lo²-sa¹wi¹. Je³su²jah³la² nxe³ta¹hxi²hē¹la².

In³txa² hxi²yā³nān³ta³kxi²jah¹la² hxi²we²txi²jau³su²

⁹Nxe²e³ta³lun²nū²la² Ju³te²a² nū³ka³txa² ā³nū²kxi²thī³na² ā³wih¹ta¹hxi²hē¹la².

¹⁰Ā³wih¹te³na¹ in³txa² hxi²yā³nān³ta³kxi²jah¹la² ī²ye²ta¹hxi²hē¹la². Nxe³-te³na¹ fa³ri³se²a² nū³ka³txa² ī³wā³txain¹te³nah¹lxi¹:

—Je³su²jah³lāi³. Sa²ba³to³ nxe³ti³xa² a²nū²a² ī³ton³kxai²nān²tu³ we²txi²ju³-ta³nū³su² wai³nhi³ji¹wi¹? Fa³ri³se²a² nū³ka³txa² nxe³ta¹hxi²hē¹la². A²nxe³tū³-ka³txai²na² ko³nxe³thin¹ju³ta² a³ti²si¹kxi³jau³nū³su² ī³wā³txain¹ta¹hxi²hē¹la².

¹¹Nxa²ha¹te¹ Je³su²jah³lai²na² a²wān³txi³kxai³lu¹:

—Wxa²nũ³ka³txi³ i³nxai²na² ka³na³ka³na³jah¹la² te² i³nxai²na² o³ve²a² ka³na³ka³na³te²a² so¹lxi³ yũ³hĩ³nxai¹lxi¹. Nxẽn¹ka³tu³ o³ve²ai²na² sa²ba³to³ nxe³hĩ¹na¹ kxĩh³nxẽ¹na² ă³wi¹hĩ³nx²na³li¹. Nxe³ju³tai²na² nxe³kxai²nãn²tu³ sa²ba³to³ nxe³ti³xa² nxe³kxan²ti³nũ¹ o³ve²ai²na² kxĩh³nxẽ¹na² sa²sai²lho¹xi²-hĩ³nxãn¹ji¹wi¹? 12 Jã¹nxe³kxe³hũ³sxã³ a²nũ²su² a³lxi²wa³to²hi²khaix¹nxe³te²-ju²hẽ³li¹. Nxe³te²kxa³yã³tu³ wi¹kãi³ũh¹kĩ³ju³ta² sa²ba³to³ nxe³ti³xa² nxe³-kxan²ti³nũ¹ wain³te²ju²hẽ³li¹. Nxe³jau³su² ta¹hxai²hẽ¹la².

13 Nx e³ e³ta³lun²nũ²la² sa²wa³ti³nha²sxã³ hxi²yã³nãn³ta³kxi²jah¹la² i³ye³kxi²te³nah¹lxi¹:

—İ³hxi²sin²nha¹sẽ¹li¹. Nxe³ta¹hxai²hẽ¹la². Nxe³ka³tu³ i³hxi²sin²nha²hĩ¹na¹ a²hxi²ka² sa²kxai³lu² i³hxi²we²nxĩ²ta¹hxai²hẽ¹la². A²hxi²kxã¹xa² yã¹nxe²hxi²wi¹lxi²ta¹hxai²hẽ¹la².

14 Nxa²ha¹te¹ fa³ri³se²a² nũ³ka³txa² a³li³ain¹ka³tu³ i³he³son³kxi²nyhain¹sxã³ Je³su²jah³la² i³su²lãhã³si³hain¹jau³su² i³ne³wa³ko³nain¹ta¹hxai²hẽ¹la².

Txa²wã¹sũ³na² sa³wi³ha³lxa² i³yau¹ũ³jau³su²

15 Nxa²ha¹te¹ Je³su²jah³lo²kxai³lu² ju¹tai²na² i²nha²nũ²la² ă³waix³ta¹hxai²-hẽ¹la². ă³waix³te³na¹ a²nũ²a²nãu³xa² ka³lxa²khai¹nxe³te²nãu³xa² aun³ta² i³hi¹tain¹ta¹hxai²hẽ¹la². Nxe³tãu³a² a²nũ²a² i³ton³te²a² ka³lxa²sxã³ i³hi¹tain¹-yah³lxi²nũn³ta¹hxai²hẽ¹la². Nxe³nxa²ha¹te¹ Je³su²jah³la² hxi²ki³kxai³lu² we²-txain¹ta¹hxai²hẽ¹la². 16 Nxe³sxã³ i³ye³kxi²te³nah¹lxi¹:

—Nxe³jah³lxi³wxi¹. We²txi¹nx²ta¹wi¹. Nxe³nx²ta¹kxa²ha³ta³nxãn²ti³ a²nũ²a² ă³xa² i³hen³txi³yah³lxi³txa³hẽ¹li¹. Je³su²jah³la² wãn³txa² nxe³ta¹hxai²hẽ¹la². 17 A²nxe³jut³su² kxã³nxu¹ta¹na² I³sa³i²ah³lu¹ta¹na² Txa²wã¹sũ³na² wãn³txa² i³hen³txi³jah¹lu¹ta¹na² a²wãn³txi³su² nxe³ta¹hxai²hẽ¹la². Nxe³jau³xau³hxai²-tẽx¹ta³la³ te³nah¹lxi¹:

18 —Nxe³jah³lxi³sa²lxi¹. Jah¹lai²li² Txa²sa³wi³sai²la¹wi¹.

İ³kaix¹so¹na¹kxah³lai²la¹wi¹. A³lxi²na¹kxah³lai²la¹wi¹. İ³wi¹lxon³kxi²sa²jah¹lai²la¹wi¹. ă³nũ²nxĩ²sxã³ ai³na¹tu¹wi¹. Nxe³kxai²nãn²tu³ a²nũ²a²nãu³xa² a²yxo²ha³kxa¹ ko³nxe³ti³ kãi³ain¹ju³ta² ă³wa²su¹kxi²na¹ju³ta²nũ³a² i³hen³txain¹tu¹wi¹. 19 Hai³txi³ kwa² i³he¹he¹kxi²nyhu¹xa³ha²kxai³ kwa² i³kaix¹nyhu¹xa³ha²kxai³ sxi²jen³nãu³ai²na² kwa² i³kãi²non³si¹nha¹jau³su² i³ye³li³xa³ha²kxai³ nxe³jah¹lai²la¹wi¹. 20 Ka³ti³kxa³ti²nxãn³su² sa²ka³lũt³sxã³ sxã³nxã³nxa² sa²nãu³lxi²nxa³lho³li¹. Te²yã¹nxe³sxã³ lã³pi³ău²te³na² ũ³hũ¹lxi³te³lhxã³ tẽ³na² hai³txi³ ũ³hũ¹lxi²nxa³lho³li¹.

Nxe³kxa²yã¹nxe² a²nũ²a² yxo²i²sxã³ hxi²tha³kxai²nãn²tu³ hai³txi³ i³ya²lu¹thxa³kxi²nxa³lho³li¹. Nxe²nxa³ha²kxai³ i³nxũ²kwai³lxũ¹txain¹tu¹wi¹. 21 Jã¹nxe³jut³su² Jah¹la² wãn³txai²na² sa²kxai³lu² a²nũ²a²nãu³xai²na² a²yxo²ha³kxa¹ yxo²i²ain¹tu¹wi¹.

I³sa³i²ah³lu¹ta¹na² wãn³txa² nxe³ta¹hxai²hẽ¹la².

Bel³se³bu²ah³la² i³yau¹ũ³jau³su²

22 Nxa²ha¹te¹ in³txa² ko³nxe³te² yãu³ka³txa² nxũ²kwai³yau³jah¹la² ă³sa²-so¹ain¹ta¹hxai²hẽ¹la². A²nxe³jah¹la² ye³han³ye²ha²kxai³ yxo²kan²ye²ha²-kxai³ nxe³jah¹lo²su² ta¹hxai²hẽ¹la². A²nxe³te²kxai³lu² Je³su²jah³la² hi²sen³-kxai³lu² in³txa² i²lxi²nũ²la² ko³nxe³te² yãu³ka³txa² nxũ²kwai³li³si¹jau³su²

kwa³na³ta¹hxi²ai²hē¹la². Nxe³tāu³ yxo²we²txi²xi²ha²kxai³ ye³we²txi²xi²ha²kxai³ nxe³ta¹hxi²ai²hē¹la². ²³A²nxe³ju¹ta¹i²na² a²nū²a² i³hi¹tain¹te²nāu³xa² i²kxain¹-nxa²ha¹te¹ o²lai¹nha²kxai³ i³ye³lain¹te³nah¹lxi¹:

—Je³su²jah³lai²li² wā³nxin¹khaix¹jah¹lo²sin²ta¹. Txa²wā¹sū³na² A²hxi²-kan¹ta² Si³yxau³tāu³lot³jah¹lo²su² yxau³sxā³ wah³nxe³kxi²ki³jah¹lo²su² nxe³-jah¹lain²txi³ te²sin²ta¹. Nxe³nyhain¹ta¹hxi²ai²hē¹la².

²⁴Nxe³yān¹ta¹ fa³ri³se²a² nū³ka³txai²na² ā³nhai¹tūn³te²nāu³xai²na² e³kxi²nyhain¹te³nah¹lxi¹:

—Je³su²jah³lai²na² sa²kxai³lu² Bel³se³bu²ah³la² a²ta³nāu³xa² a²hxi²kan¹-jah¹lo²su² ha²kxai³ nxe³jah¹la² a²sa³wit³sin²ta¹. Nxe³te²si¹nha²kxai³ hxi²kan¹-txi³ kō³nxe³te² yāu³ka³txa² nxū²kwai³li³si¹jau³su² i³ye³kxi²te²sin¹yu²hē³li¹. Fa³ri³se²a²nāu³xa² nxe³nyhain¹ta¹hxi²ai²hē¹la².

²⁵Nxa²ha²te¹ Je³su²jah³lo²su² te²kxai³lu² fa³ri³se²a² ē¹nān¹jau³su² wi¹kō³-nha²ha²kxai³ i³wa²lū³xi²te³nah¹lxi¹:

—Nxe³jah³lxi³sa²lxi¹. A²nū²a²nāu³xai²na² sa²kxai³lu² wā²nxū¹h¹lxi³ ā³nhe¹kxi²nyhain¹kxai²nān²tu³ ya³lu²hxa³nyhain¹te²ju²hē³li¹. Te²yā¹nxe³-sxā³ sxi²je³na² tǎ³nxa² kwa² sxi²ha² tǎ³nxa² a²nū²a² yxau³xai³te²nāu³xa² ā³nhai²ta³lxi³sxā³ yxau³ain¹kxai²nān²tu³ kan²txi³ yxau³sa²tē³ai¹nxa³lho³li¹.

²⁶Te²yā¹nxū³sxā³ Sa³ta³na²jah¹la²kxai³lu² wā²nxū¹h¹sxā³ nxū²kwai³li³si¹-nha²jau³su² i³ye³kxi²nha²kxai²nān²tu³ hai³txi³ a²ha³lo²ai²na² nū³kxūn³txi³ yxau³sa²tē³xa³lho³li¹. ²⁷Nxe³ha²kxai³ wxa²wān³txa² e³yah³lxin¹te³nah¹lxi¹: “Je³su²jah³lai²li² Bel³se³bu²ah³la² a²sa³wi³sai²la¹wi¹.” Yah³lxin¹jau³su² yxān¹-ta¹ fa³ri³se²a² nū³ka³txe² i³nxai²na² wxa²wē³ha³lxa² kǎi³a¹kxa² yā¹nxe² kǎi³-ain¹nūn³na³li¹. Nxe³ai¹nha²kxai³ wxa²nū³ka³txai²na² ih¹te²tǎ³ sa³wi³ha³lxi³la³ te²la¹xā³? ²⁸Nxe³yān¹ta¹ Txa²wā¹sū³na² Yāu³ka³txa² Te²hi²sen³su² i³hxi²kat¹-sa²ha²kxai³ hxi²kan¹txi³ kō³nxe³te² yāu³ka³txa² nxū²kwai³li³si¹jau³su² i³ye³-kxi²na¹wi¹. Nxe³na¹kxe³su² ya²la³txi³ Txa²wā¹sū³na² A²hxi²kan¹ta² Si³yxau³-tāu³lot³jah¹lo²su² ye²te²sa¹wi¹.

²⁹Te²yā¹nxe³jau³su² sxi²ha² wa³kxēn³yah³la² nū³kxūn³jah¹lo²su² ye²kxai²-nān²tu³ hxi²kan¹ti³ sxi²hai²na² ā³wih¹ka³tu³ a²yen³kxa² kǎi³kxi²ti³hex¹nxe³-hī³nx²nxa³wi¹. Yxān¹ta¹ nū³kxūn³jah¹lai²na² i³sxā³ sa²ta³ikxain¹ke³la³te²kxai³ sxi²hai²na² ā³wih¹ka³tu³ a²yen³kxa² yxo²ha³kxa¹ hxi²kan¹ti³ kǎi³kxi²sxā³ wxa²so²hxa³hī³nx²na³li¹. Nxe³na¹ha²kxai³ a²ta³nāu³xa² a²hxi²kan¹jah¹la² Bel³se³bu²ah³lan²tu³ nxe² kǎi³kxi²na¹hē³li¹. Hxi²kan¹ta² Si³yxau³jah¹lo²sa¹wi¹. Nxe³na¹ju³tan¹te²kxa³ya³lhu² a²ta³ai²na² a²nū²ē¹na² nxū²kwai³yxau³te²su² te²a² nxū²kwai³li³si¹hai¹na¹wi¹.

³⁰Nxe³ain¹ju³su² a²nū²ai²na² ā³ya³lxi²sai¹nxa³te²su² te²a² txa²kō¹kō¹sain¹-na³li¹. Te²yā¹nxe³sxā³ o³ve²a² yā¹nxe² ā³nū²kxi²sai¹nxa³te²su² te²a² ha²ten¹-txi² aun³txi³si¹hain¹tu¹wi¹. ³¹⁻³²Jā¹nxe³ha²kxai³ a²nū²a² i²li³te²su² te²an²tu³ kō³nxe³ti³ kǎi³kxai²nān²tu³ hā²wxān³txa³ i³āin²ta³kxi²nha²sxā³ ā³yo²o³-tū¹kxai²nān²tu³ ā³wa²su¹tain¹ju³ta² yū²na³li¹. Txai²na² Sū³na² A²hxi²kan¹ta² Si³yxau³tāu³lot³jah¹lo²su² te²sa¹jah¹lo²na¹xai²na² kō³nxe³te²lot³sain¹kxan²ti³ ā³wa²su¹tain¹ju³ta²nū³a² yū³tu¹wi¹. Nxe³to³ta¹ wxāi²na² wai³nxa³jau³xa² e³lah³lxin¹jau³kxai³lu²: “A²ta³a² hxi²kan¹ta² hi²sen³su² Je³su²jah³la² i³hxi²-ka¹tin²ta¹.” Yah³lxin¹jau³su² yah³lxin¹ta¹ Txa²wā¹sū³na² Yāu³ka³jxah¹la² kō³-nxe³te²lo³jah³lxi¹lxi¹. A²nxe³jau³xai²na² sa²kxai³lu² Sū³na² Yāu³ka³jxah¹la² kō³nxe³te²lo³jau³xai²na² sa²kxai³lu² hai³txi³ ā³wa²sut¹ju³ta² yū²nxa³wi¹.

Te²yā¹nxe³sxā³ yan¹nāu³a¹ kō³nxe³ti³ kǎi³yah³lxin¹kxa² yo³ha² a³ya³ti²ju³ta³. nū³a² yū³hī¹na¹ ā³wa²su¹ju³ta²nū³a² yū²nxa³lho³li¹. Hxi²ki³te²la³ yxau²sa²tē³. ju³ta²nū³a² so¹lxi³ yū³tu¹wi¹.

Hi³sa³ka³txa² a²nxā³kxa² i³yau¹ū³jau³su²

33 Jā¹nxe³kxe³hū³jau³su² hi³sa³ka³txai²na² wi¹kxai²nān²tu³ a²nxā³kxa² wi¹. te²jai¹ti²tu³wi¹. Yxān¹ta¹ hi³sa³ka³txai²na² kō³nxe³kxai²nān²tu³ a²nxā³kxa² kō³nxe³te²jai¹ti²tu³wi¹. Nxe³sxā³ hi³a²nxā³kxi³khai³sxu² i²ki³sa²kxai³ hi³a² wi¹tā³nxa² kō³nxe³tā³nxa² i²ki³te²jai¹ti²tu³wi¹. 34 Nxe³ha²kxai³ wxāi²nāu³ i³nxai²na² fa³ri³se²a² nū³ka³txi³ i³nxai²na² txih³xa² wē³ha³lxa³ yā¹yxah³. lxi¹lxi¹. Kō³nxe³thin¹khai¹yxah³lxi¹lxi¹. Yxān¹ta¹ wān³txa² wi¹jau³xa² i³yo²-e³yah³lxi¹lxi¹. Ju¹ta¹na² wai³nxa³wi¹. Ya²la³txi³ txa²wā¹e¹nāu³ai²na² nūh¹ e³kxi²nha²kxa² yā¹nxe² txa²wā¹yo²e³jau³su² nxe²te²ju³hē³li¹. 35 Jā¹nxe³sxā³ a²nū²a² wi¹lhin¹te²a² a²e¹nāu³ai²na² wi¹lhi¹nha²kxai³ wi¹lo²la³kxi²te²ju³hē³li¹. Nxe³ain¹ta¹ a²nū²a² kō³nxe³thin¹te²a² a²e¹na² whāi²na¹ kō³nxe³thi¹nha²kxai³ wi¹lo²la³kxi²te²sxa³yu²hē³li¹.

36 Jā¹nxe³ju³kxai³lu¹ ya²la³tu³ e³kxi¹nx²ta¹wi¹. Wān³txa² toh³lxi³jau³xai²na² whāi²na¹ e³yah³lxin¹te²tu³ yan¹nāu³a¹ kǎi³yah³lxin¹kxa² yo³ha² a³ya³ti². kxe³su² nxe³ti³xa¹ kō³nxe³ti³ i³yi¹li¹nx²ti³tu¹wi¹. 37 Nxe³sxā³ wxa²wān³txai²na² wi¹jau³xa² sa²yo²sai¹kxai²nān²tu³ wi¹lhin¹te²lo³nx²ti³tu¹wi¹. Yxān¹ta¹ wxa²-wān³txa² kō³nxe³jau³xa² sa²yo²sai¹kxai²nān²tu³ kō³nxe³thin¹te²lo³nx²ti³-tu¹wi¹. Je³su²jah³la² ta¹hxai²hē¹la².

Fa³ri³se²a² nū³ka³txa² kō³nxe³thin¹sxā³ kǎi³ain¹jau³su²

38 Nxa²ha¹te¹ a²nū²a² ha³teh³nxā³nxa² a²hoh³lxi³su² te²su² te²a² fa³ri³se²a² nū³ka³txi³su² te²su² te²a² nxe³sxā³ ka³na³ku² ā³ti³sxā³ i³ye³kxi²te³nah¹lxi¹:

—Je³su²jah³la² tih³nxe³nha¹jah¹lāi³. Wā³nxin¹sxā³ kǎi³in¹ju³ta² wā²nā³ū¹-sa²si¹nhē³li¹. Nxe³ta¹hxai²hē¹la².

39 Nxa²ha¹te¹ i³wa²lū³xi²te³nah¹lxi¹:

—Kō³nxe³thin¹khai¹yxah³lxi¹lxi¹. Sū³na² i³sa²si¹hā³sa²jau³su² jau³xa² ten³ti³he¹yxah³lxi¹lxi¹. Yah²lxa³nha²kxai³ Sū³na² i³sa²si¹hā³sa²kxe³su² wā³. nxin¹sxā³ kǎi³a¹ju³ta³la³ i³ye³kxi²sah¹lxi¹nhē³li¹. Nxe³yān¹ta¹ hī¹na¹ wā³. nxin¹na¹ju³ta³la³ wā²nā³ū¹nx²ti³nxa³lho³li¹. Wān³txa² wā²nā³ū¹nx²ta¹jau³xa² ti³yau³xu¹ta¹na² so¹lxi³ Jo²na³jah³lu¹ta¹na² Sū³na² wān³txa² i³hen³txi³-jah¹lu¹ta¹na² wān³txa² so¹lxi³ i³yū¹jah³lxin¹tu¹wi¹. 40 Nxe³jau³xu¹ta¹na²sa¹. Jo²na³jah³lu¹ta¹na² sa²kxai³lu² ye³ha¹li¹ ka³na³ki¹ a³la²ni²tāu³a² ai³na² a²e¹. nai²na² ka³ten³su² sxa²ta¹hxai²ti³ai¹ti²tu³wi¹. Hā²wxān³txa³ a³li³sa²sai¹xi²-ta¹hxai²ti³ai¹ti²tu³wi¹. Nxe³kxa²yā¹nxe³kxe³hū³nxe² Txa²na² Sū³na² A²hxi²-kan¹ta² Si³yxau³tāu³lot³sa²jah¹lo²na¹xai²na² sa²kxai³lu² ye³ha¹li¹ ka³na³ki¹ a³la²ni²tāu³a² kxi³nxē¹na² ya³lu²sxā³ sxa³na¹tu¹wi¹. Hā²wxān³txa³ ka³-ten³su² i³sa²yxau³na¹tu¹wi¹. Nxe³ju³ta¹na¹ Sū³na² sa²si¹hā³sa²ju³ta² e³lxah¹ i²yah³lxin¹tu¹wi¹. 41 Jā¹nxe³jut³su² yan¹nāu³a¹ Txa²wā¹sū³na² sa²kxai³lu² a²nū²a² yo²ha³kxa¹ kǎi³ain¹kxa² yo³ha² a³ya³txi²kxe³su² nxe³ti³xa¹ Ni³ni³. ve²thi³nān¹ta² nū³ka³txu¹ta¹na² nxe³te²hi²sen³su² kō³nxe³ti³ i³yi¹li¹nx²tain¹-tu¹wi¹. A²nxe³te²nāu³xu¹ta¹na² sa²kxai³lu² Jo²na³jah³lu¹ta¹na² wān³txa² ain³kxai¹nha²kxai³ kō³nxe³thi¹nain¹ju³tu¹ta¹na² ā³na¹ain¹ta¹hxai²ti³ai¹ti²-tu³wi¹. Jo²na³jah³la² hxi²kan¹jah¹lo²su² ta¹hxai²ti³ai¹ti²tu³wi¹. Yxān¹ta¹ kǎin²

wa³to²hi²jah¹lo²sa¹wi¹. Nxe³sa³kxan²ti³nū¹ Txa²wān³txa² sa²yxo²wet¹sah¹lxa³-lxi¹. ⁴²Te²yā¹nxe³jut³su² kxā³nhxi¹nu¹ta¹na² Se²ba³thi³na² a²wa³kxēn³na¹ka³-lxu¹ta¹na² sa²kxai³lu² Sa³lo³māu²ah³lu¹ta¹na² wān³txa² a²hoh³lxi³khai¹sa²-jau³xa² ain³kxi²te³lhxā³ u²lxan¹thi³na² a³li³sxā³ wxā³ta¹hxai²ti³ai¹ti²tu³wi¹. A²nxe³ta¹ka³lxai²na² sa²kxai³lu² yan¹nāu³a¹ Txa²wā¹sū³na² sa²kxai³lu² a²nū²a² kái³ain¹kxa² yo³ha² a³ya³ti²kxe³su² nxe³ti³xa¹ kō³nxe³ti³ i³yī¹li¹nx²ti³tu¹wi¹. Kxā³nhxi¹nu¹ta¹na² Sa³lo³māu²ah³lu¹ta¹na² wān³txa² wi¹lain³kxi²ta¹hxai²ti³-ai¹ti²tu³wi¹. Yxān¹ta¹ Txai²na² sa²kxai³lu² Sa³lo³māu²ah³la² i³kāin² wa³to²hi²-na¹jah¹lo²sa¹wi¹. Nxe³sa³kxan²ti³nū¹ Txa²wān³txa² ain³kxi²ti³ten³yah¹lxa³lxi¹. Nxe³ye¹nx²ta¹wi¹.

Kō³nxe³te²a² yāu³ka³txe²su² i³yau¹ū³jau³su²

⁴³Nxe³ha²kxai³la¹ kō³nxe³te² yāu³ka³txa² a²nū²a² nxū²kwai³li³kxai²nān²tu³ ha³lo²ai²na² i³yau³xa² yū²nxa³ko³xa² a²hāi¹nxe³ti³xa¹ ā³wxe³sxā³ i³ye¹nxī²si¹-jau³su² ā³ten³sxā³ ai³lha²thet³tin²ta¹. Yxān¹ta¹ i³ye¹nxī²je³na² i²xa³nū²nhai¹. ⁴⁴Nxe³yān¹ta¹ i²xa³kxe³su² e³nha²te³nah¹lxi¹: “Txa²sxi²ha² a³li³a¹thi³nai³tā² ā³wa³li²na¹tū¹xā¹.” Ain¹jau³su² ā³wa³li²tāu³ a²nū²ē¹nai¹ta¹lxi² a²nū²yū²nxa³-ha²kxai³ wi¹we²txi³ha²kxai³ wi¹lhau³ko³nha²kxai³ nxe³ye²kxe³su² ha³lo²a² ai³lxin²ta¹. ⁴⁵Ai³ka³tu³ kō³nxe³te² yāu³ka³txi³nāu³xa² ha¹li¹ ha¹li¹ ha¹li¹ ka³-na³ki¹ nxe³te²nāu³xa² kō³nxe³ti³khai¹ wa³to³hain¹te²nāu³xa² i³ha¹txai¹nin²-tai¹. Nxe³te²nāu³xa² sa²so¹sxā³ ā³wa³li²xi²sa²tē³in²ta¹. Nxe³ju³ta¹kxai³lu² in³txa² ē¹nāu³a² kō³nxe³ti³ ā³wa³to²hin²ta¹. Te²yā¹nxe³jut³su² hī¹na² yxau³-yah³lxin¹te² i³nxai²na² sa²kxai³lu² kō³nxe³thin¹khai¹yxah³lxin¹tu¹wi¹. Je³su²-jah³la² ta¹hxai²hē¹la².

Je³su²jah³la² a²hā³ka³nai²na² a²lon³ti³tāu³xa² i³yau¹ū³jau³su²

⁴⁶Nxa²ha¹te¹ Je³su²jah³la² i³ye³li²ta³lu²nai¹nxa³ta³lxa¹ a²hā³ka³nai²na² ā³wxā² a²lon³ti³tāu³xa² ā³wxā² nxain¹ta¹hxai²hē¹la². Ha³lo²a² yxau³-sxā³ i³ye³kxi²nyhu¹si¹nyhain¹jau³su² ā³te³nain¹ta¹hxai²hē¹la². ⁴⁷Nxe³sxā³ i³hen³txi³te³nah¹lxi¹:

—Je³su²jah³lāi³. Nxe³txi¹. Wxa²hā³ka³nai¹tā² wxa²lon³txi³tāu³xa² ha³lo²a² yxau³ain¹na³li¹. i³ye³kxi¹nxa²te³lhxā³ wxā³ain¹na³li¹. Nxe³ta¹hxai²hē¹la².

⁴⁸Nxa²ha¹te¹ i³wa²lū³xi²te³nah¹lxi¹:

—Txa²hā³ka³nai¹tā³ txa²lon³ti³tāu³ān²tā³ i³h¹te²la³ta³nain¹te²la¹xā³? Nxe²ē³nū²la² a²sa³wi³ha³lxi³nāu³xa² wā²nā³ū¹hain¹te³nah¹lxi¹:

⁴⁹—Tū¹ka³txai²na² txa²hā³ka³nū²su² ha²kxai³ txa²lon³ti³tāu³su² ha²kxai³ nxe³kxi²sain¹na³li¹. ⁵⁰Nxe³sxā³ a²nū²a² i²li³te³na² sa²kxai³lu² Txa²wi³na² Oh³-nān¹jah¹a² Si³yxau³jah¹lai²na² a²ten³jau³su² sa²yxo²wet¹sxā³ kái³kxai²nān²tu³ nxe³te²nān²tu³ txa²hā³ka³nū²su² ha²kxai³ txa²lon³ti³tāu³su² ha²kxai³ ne³te²-sain¹na³li¹. Je³su²jah³la² ta¹hxai²hē¹la².

Yain³ta³ki³a² wi¹ki³a² ū³whī¹ju³ta² i³yau¹ū³jau³su²

13 ¹Nxa²ha¹te¹ sxi²hai²na² a³li³xi²nū²la² i³ye³na² ne³kxun²nāu³a² ai³sxā³ ā³wxe³ta¹hxai²hē¹la². ²Ā³wxe³ka³tu³ a²nū²a²nāu³xa² ka³lxa²khai¹-nxe³sxā³ ā³wxā³wxā³yain¹ta¹hxai²hē¹la². Nxe³te³na¹ Je³su²jah³la² te²kxai³lu² ka³no¹a²ka³lo³a² ā³wih¹wxe³ha²kxai³ a²nū²a²nāu³xa² te²kxai³lu² ha³lo²ai²na² i³ye³na¹na² ne³kxun²nāu³a² yxau³ai¹nha²kxai³ nxēn³txain¹ta¹hxai²hē¹la².

³ A²nxe³tâu³a² Je³su²jah³la² hi²sen³su² wân³txa² i³yau¹ü³jau³xa² yau³ka³lxa¹-txi³ i³tih³nxain¹ta¹hxai²hê¹la². I³tih³nxe³te³nah¹lxi¹:

—Nxe³jah³lxi³sa²lxi¹. A²nü²ai²na² hai³sxa³nâü³a² ai³nü²nhai¹. Yain³ta³-ki³a² wi¹ki³a² ü³whi¹te¹lhxã³ wxa²sa²tâu³wa³ya²txü³lhain¹sxa³ ü³whi¹nü²-nhai¹. ⁴Üh³wi¹tâu³a² yain³ta³ki³ai²na² ki³jü¹nxe² ä³nhai¹tâu³a² sa²kxai³lu² tih³na² yxo²ki³sa² ä³yun¹na³nü²nhai¹. Ä³yun¹na³tâu³ ai³ka³nâü³xa² wa³su³txi³ wxã³sxã³ yai³nhxa³kxain¹nü²nhai¹. ⁵Äh¹ki³jü¹nxe² ä³nhai¹tâu³a² sa²kxai³lu² txah³lxa³kxa² si³yu³hê³nâü³a² nxe³kxi³h³nxü³xa² ä³yun¹na³nü²nhai¹. A²nxe³kxi³h³nxai²na² au³la³ka²txi³nh²nxa³ha²kxai³ wa³su³txi³ ka³lû³nü²nhai¹. ⁶Ka³-lû³te³na¹ u³je³na³ka²li² wxa²ki³ka³la³ka³tu³ i³wân³ya²lun¹ti³nü²nhai¹. Nxe³-ju³tan¹te²kxa³ya³tu³ yain³ta³ki³ne³ka² au³txi³ sxa²nxa³ha²kxai³ ya²lun¹txi³nü²nhai¹. ⁷Äh¹ki³a² jü¹nxe² ä³nhai¹tâu³a² sa²kxai³lu² ha³lo²a² ü³yen³ko³xa² ä³yun¹na³nü²nhai¹. A²nxe³ki³ai²na² sa²kxai³lu² ka³lû³xi²nü²nhai¹. Nxe³ta¹ü³yen³ko³su² ha²kxai³ hi³a² kha¹ka³txa² ka³lxa¹txi³ ka³lû³ye²nü³nha²kxai³ nxe³te²kxai³lu² yain³ta³nxe²kxa² wân³ne³sa³te³kxi²sxã³ ya²lun¹txi²ye²nü²nhai¹. ⁸Nxe³yân¹ta¹ äh¹ki³a² jü¹nxe² ä³nhai¹tâu³a² sa²kxai³lu² kxi³h³nü³xa² ti³ti³n³tü³xa² ä³yun¹na³nü²nhai¹. A²nxe³ki³ai²na² sa²kxai³lu² wi¹ka³lû³ha²kxai³ wi¹we¹nha²-kxai³ yain³txa³ki³a² kâin² ki³kan²kxi²ha²kxai³ kâin² an³nü²nhai¹. A²nxe³ki³-ai²na² sa²kxai³lu² a²hâi¹nxe³ki³sa² ki³an²tu³ wã³li³kha³lhon¹txi² ä³ki³i¹nhe¹ha²-kxai³ a²hâi¹nxe³ki³sa² ki³an²tu³ kû³we²ki²la² ka³lxa²nxa²txi³ ä³ki³i¹nhe¹ha²kxai³ nxü²nhai¹.

⁹Jã¹nxa¹jau³su² wi¹kõ³nyah¹lxi³ti³ten³nxa²lxin¹kxai²nân²tu³ wi¹lain³kxi¹-sah¹lxi³hê¹li¹. Je³su²jah³la² ta¹hxai²hê¹la².

Wân³txa² i³yau¹ü³jau³xa² i³tih³nxe³jau³su²

¹⁰Nxe²e³ta³lun²nü²la² a²sa³wi³ha³lxi²na² sa²kxai³lu² ä³ti³sxã³ i³ye³kxain¹-ta¹hxai²hê¹la². I³ye³kxain¹te³nah¹lxi¹:

—Je³su²jah³lãi³. Ih¹nxe³kxa²yân³ti³ta³ a²nü²a²nâü³xa² i³yau¹ü³jau³xa² so¹lxi³ e³kxai¹nîn¹ji¹wi²? Nyhain¹ta¹hxai²hê¹la².

¹¹Nxa²ha¹te¹ i³wa²lû³xi²te³nah¹lxi¹:

—Wxa²yu³ta²i²na² so¹lxi³ wân³txai²na² tah²yau³xai²na² Txa²wã¹sü³na² hi²sen³kxai³lu² a²nü²a² ê¹nâü³a² sa²hau³kot³jau³nü³su² nxe³jau³jau³xai²na² txa²nü² ä³ne³wxe³yah³lxin¹tu¹wi¹. Yxân¹ta¹ tû¹ka³txai²na² hi¹na² ä³ne³wxe³-ti³he¹xai¹nxa³lho³li¹. ¹²Nxe³ju³tan¹te²kxa³yân³tu³ in³txi³su² yen³kxi³h³kxai²-nân²tu³ ä²la² kâin²sxã³ ü³yhen³kxi²nyhain¹tu¹wi¹. Nxe³kxi²nân²tu³ yen³-kxi³khai¹nxe³hî³nx²na³li¹. Te²ya¹nxe³sxã³ in³txi³su² yen³kxi³txa²te²su² te²a²jü¹nxe² so¹lxi³ yen³kxi³h³kxi³su² sa²so¹kxi²nyhain¹tu¹wi¹. Nxe³sxã³ yen³kxi³txa²khaix¹nxe³hî³nx²na³li¹. Nxe³te²ju²hê³li¹. Te²yã¹nxe³kxe³hü³nxe² Sü³na² wân³txa² jü¹nxe² ä³ne³wxe³yah³lxin¹ha²kxai³ kâin²non³sxã³ ä³ne³wxe³yah³-lxin¹tu¹wi¹. Tû¹ka³txai²na² ä³ne³wxe³ai¹nxa³ha²kxai³ i³yau¹ü³jau³xa² so¹lxi³ ain³kxain¹tu¹wi¹. ¹³Jã¹nxa¹jau³su² wân³txa² i³yau¹ü³jau³xa² so¹lxi³ e³kxai¹-na¹wi¹. Nxai¹na¹kxan²ti³ i²ain¹kxan²ti³ ä³ye³wxe³ai¹nxa³lho³li¹. Ain³kxain¹-kxan²ti³ ä³ne³wxe³ai¹nxa³lho³li¹. ¹⁴A²nxe³sxã³ I³sa³i²ah³lu¹ta²na² wân³txa² Sü³na² wân³txa² jau³xau³hxai²têx¹ta² nxe³te³nah¹lxi¹:

“Wxãi²na² sa²kxai³lu² ne³kat¹sa²tê³yah³lxin¹tu¹wi¹. Yxân¹ta¹ ä³ne³wxe³yah³lxan³tho³li¹. I²sa²tê³kah¹lxin¹tu¹wi¹. Yxân¹ta¹ wi¹li²sa²tê³yah³lxan³tho³li¹.

¹⁵ A²nxe³tũ³kã³txai²na² a²ẽ¹nãu³ai²na² kan²na³li¹. A²yen³na² whã²na¹ wxa²ye³tĩ¹nha² a²ne³nxe³na² whã²na¹ wxa²ne³tĩ¹nha² nxe³kxa²yã¹nxain¹na³li¹. Nxe³sxã³ ã³ne³wxe³ai¹nx³tho³li¹. Nxai¹nxã³ke³la³te²kxai³ a²yen³na² ã³ye³wxe³ai¹nha²kxai³ a²ne³nxe³na² ain³kxai¹nha²kxai³ nxe³sxã³ a²ẽ¹nãu³ai²na² Txa²wãn³txa² ã³ne³wxe³ain¹kxai²nãn²tũ³ yxo²ĩ²sain¹sxã³ sa²hau³ko³tai¹hĩ³na¹wi¹. Yxãn¹ta¹ nxai¹nxã³wi¹."

I³sa³i²ah³lu¹tai²na² wãn³txa² nxe³ta¹hxai²hẽ¹li¹. ¹⁶Yxãn¹ta¹ wxã²i²kxai³ txa²-sa³wi³ha³lxi³syah¹lxin¹te² i³nxai²kxai³ te²yã¹yah³lxa³lxi¹. Wxa²ye³na² wi¹-li²yah³lxi¹nha²kxai³ wxa²ne³nxe³na² wi¹lain³kxi²yah³lxi¹nha²kxai³ nxe³-yah³lxi¹li¹. Nxe³ha²kxai³ wi¹lhin¹sxã³ i²nx²ta¹wi¹. ¹⁷Kxã³nhxi¹nai³tã² Sũ³na² wãn³txa² i³hen³txi²tũ³kã³txu¹tai²na² a²nũ²a² wi¹lhi¹nain¹te²nãu³xu¹tai²na² nxe³sxã³ yen³kxa² i²yah³lxin¹ju³tain²txi³ i²ti²te³nai¹nha²kxai³ wãn³txa² ain³-kxah¹lxin¹jau³xain²txi³ ain³kxi²ti²te³nai¹nha²kxai³ nxe³ain¹ta¹ hxi²ka¹nain¹-te²sxa³jai¹ti²tu³wi¹. Nxe³ye¹nx²ta¹wi¹.

Yain³txa³ki³a² ũ³whĩ¹jau³su² a²si³yxa³jau³su²

¹⁸Jã¹nxai¹jau³su² yain³txa³ki³su² ã³yun¹na³jau³xin³ti³ a²si³yxa³tãu³a² i³yau¹ũ³nx²ta¹tu¹wi¹. Ain³kxi²sah¹lxi³hẽ¹li¹. ¹⁹A²nũ²ai²na² sa²kxai³lu² wãn³-txa² tah²yau³xai²na² Txa²wã¹sũ³na² hi²sen³kxai³lu² a²nũ²a² ẽ¹nãu³a² sa²hau³-kot³jau³nũ³su² nxe³jau³jau¹xai²na² ain³kxi²sxã³ ã³ne³wxe³nxa³kxai²nãn²tũ³ Sa³ta³na²jah¹la² a²ta³a² hxi²kan¹jah¹la² wxã³sxã³ ne³wã²na³ti³hi¹te²ju²hẽ³li¹. Nxe³kxa²yã¹nxe² yain³txa³ki³a² tĩh³na² ne³ku²nxa² ã³yun¹na³ki³ai²yã¹nxe³-te²ju²hẽ³li¹. ²⁰A²nũ²ai²na² sa²kxai³lu² Sũ³na² wãn³txa² wi¹jau³xa² ain³kxi²-kxai²nãn²tũ³ wi¹lxon³kxi²sxã³ ain³kxi²te²ju²hẽ³li¹. ²¹Nxe³yãn¹ta¹ au³txi³ yxo²ĩ²xa³kxi³su² ha³lo²a² kq³nxe³to³nha²kxai³ Sũ³na² wãn³txa² ain³kxi²-ju³tan¹te²kxa³ya³lhu² i³khãuh³lxa³thi¹nai¹nha²kxai³ nxe³te²ju²hẽ³li¹. Nxe³ju³tan¹te²kxa³ya³lhu² wãn³txai²na² wa³su³txi³ sa²yxo²ã³te²ju²hẽ³li¹. Nxe³kxa²yã¹nxe² yain³ta³ki³ai²na² kxĩh³nxa² txah³lxi³ju³tai²na² ã³yun¹na³-ki³ai²yã¹nx²na³li¹. ²²A²nũ²a² ã³xai²na² sa²kxai³lu² Sũ³na² wãn³txa² ain³kxi²-nũn³te²ju²hẽ³li¹. Yxãn¹ta¹ ha³lo²a² hxi²waut³ta³lxi³nha²khaix¹nxe³ha²kxai³ a²yen³kxa² tã³nxa² a²ha³teh³nxã³nxa² ũ³yho³hi²ki³txã³nxa² tã³nxa² kãin² yxo²kwai³nai¹nha²kxai³ wãn³txa² wi¹jau³xa² ã³na¹ain¹sxã³ hai³txi³ Sũ³na² sa²-yxo²we¹ti²hex¹te²sxa³yu²hẽ³li¹. Nxe³kxa²yã¹nxe² yain³ta³ki³ai²na² ha³lo²a² ũ³yen³ko³nãu³a² ã³yun¹na³ki³ai²yã¹nx²na³li¹. ²³A²nũ²a² ã³xai²na² sa²kxai³lu² Sũ³na² wãn³txa² ain³kxi²hi¹na¹ wa³su³txi³ ã³ne³wxe³te²ju²hẽ³li¹. Nxe³sxã³ ã³nhai¹tũ³tũ³kã³txa² Txa²wã¹sũ³na² wãn³txa² ain³kxa³so³sxã³ kan²txi³ i³ka³-tu³ wi¹lhin¹khai¹nxe³sxã³ sa²yxo²we¹tai¹nha²kxai³ ãh¹ ã³nhai¹tũ³tũ³ka³txa² ãh¹ i²li³te²a² wi¹lhin¹sxã³ sa²yxo²we¹tai¹nha²kxai³ ãh¹ ã³nhai¹tũ³tũ³kã³txa² ãh¹ i²li³te²a² jũ¹nxe² wi¹lhin¹sxã³ sa²yxo²we¹tai¹nha²kxai³ nxe³te²ju²hẽ³li¹. Nxe³kxa² yã¹nxe² yain³ta³ki³ai²na² kxĩh³nxa² ti²tĩn³tũ³xa² ã³yun¹na³ki³ai²-yã¹nx²na³li¹. Nxe³ta¹hxai²hẽ¹la².

Kq³nxe³ki³a² ũ³whĩ¹ju³ta² i³yau¹ũ³jau³su²

²⁴Ãh¹lxi³sxã³ wãn³txa² i³yau¹ũ³jau³xa² i³ye³kxi²te³nah¹lxi¹:

—Ha³lo²a² yan¹nãu³a¹ a²nũ²a² kãĩ³ain¹kxa² yo³ha² a³ya³ti²ti³-wa³kxa² i³yau¹ũ³nx²ta¹tu¹wi¹. A²nũ²ai²na² yain³ta³ki³a² wi¹ki³a²

ũ³whĩ¹kxi²jah¹lai²yā¹nx²na³li¹. ²⁵Nxe³jah¹lo²su² nũ²nhai¹. Nxe³yān¹ta¹ ka³.
nxah³ti³na² āu³xi²ti³kxai³lu² a²nũ²a² a²ko¹ko¹su² jah¹la² hāi³a² wxā³nũ²nhai¹.
Wxā³te³na¹ a²ki³a² ko³nxe³ki³a² hāi³a² ũ³whĩ¹kxi²nũ²nhai¹. Nxe³ka³tu³ ih³.
xi²nũ²nhai¹. ²⁶Hā²wxān³txa³nũ² yain³txa³ki³ai²na² ka³lũ³ha²kxai³ wi¹we¹.
nha²kxai³ ai³la² an³ye²nũ²nhai¹. A²nxe³tāu³a² ko³nxe³ki³ai²li² te²yā¹nxe³sxā³
ka³lũ³hi² wi¹we¹ni² a³ni² nxe³ye²nũ²nhai¹. ²⁷Nxa²ha¹te¹ hai³sxa² wa³kxēn³.
yah³lai²na² a²sa³wi³ha³lxa² ā³ti³sxā³ i³ye³kxain¹te³nah¹li¹: “Āu³la³na³sāi³.
Nxe³si¹li¹. Yain³txa³ka² wi¹ki³ai²na² so¹li³ ũ³whĩ¹nhĩn¹ta²lu¹wi¹. Yxān¹ta¹
ih¹te²a³ hxi²ki³ta³ ko³nxe³ki³ai²li² wen¹sin¹te²la¹xā³?” Ain¹nũ²nhai¹.

²⁸Nxa²ha¹te¹ i³wa²lũ³xi²te³nah¹li¹: “Kō¹ko¹su² jah¹la² hxi²ka² kãi³ũ¹nhē³.
lin¹ta¹.” Nxe³nũ²nhai¹. Nxa²ha¹te¹ a²sa³wi³ha³lxa²na² wān³txi³kxai³lu¹:
“Nxe³kxai²nān²tu³ ko³nxe³tē³kxa² wxa²ha²txut¹sxā³ wxa²nũ²kxi²sĩn¹te³la¹.
ji¹wi¹?” Ain¹nũ²nhai¹.

²⁹Nxa²ha¹te¹ wa³kxēn³yah³lai²na² a²wān³txi³kxai³lu¹: “Nxe²nxa³wi¹. Hi¹na²
wxa²nũ²kxi²yah³lxin¹kxai²nān²tu³ yain³txa³ne³kxa² wi¹tē³kxa² wxa²ha²txut¹jah¹.
lxin¹kxa²yan³txi³su² nxa¹nhai¹. ³⁰Hāi¹nxā¹jah¹li³sā²nhē³li¹. A²yut³su² we¹nain¹.
txai²li¹. Hā²wxān³txa³ an³ta¹lun²kxai²nān²tu³ yain³txa³ka² wxa²ni²lho¹tũ³ka³txa²
i³ye³kxai¹na¹tu¹wi¹. Nxe³ai¹na¹te³nah¹li¹: “Kō³nxe³tē³kxa² wxa²nũ²kxi² sa²so¹jah³.
li³sā²nhē³li¹. Yah³li³sā²nĩn¹ka³tu³ ũ³thũ²hxa³jah³li³hē³li¹. Nxe³yah³lxin¹ka³tu³
yain³txa³ne³kxa² wi¹kxa² wxa²kxi²so¹jah³li³nũ²nhē³li¹, ũ³wha¹a¹thĩ²na²su¹. Nxe³.
ai¹na¹tu¹wi¹.” A²wa³kxēn³yah³la² nxe³nũ²nhai¹. Je³su²jah³la² nxe³ta¹hxai²hē¹la².

Mos³tar²ta²ki³a² wi¹lwen¹ju³ta² i³yau¹ũ³jau³su²

³¹Āh¹li³sxā³ wān³txa² i³yau¹ũ³jau³xa² i³ye³kxi²te³nah¹li¹:

—Txa²wān³txa² i³yau¹ũ³nx²ta¹jau³xai²yā¹nx²na³li¹. Te³nah¹li¹: Hai³sxa²
yxau³tē³kxa² a²wa³kxēn³yah³la² yain³txa³ki³a² mos³tar²ta²ki³a² ũ³whĩ¹nũ².
nhai¹. ³²A²nxe³ki³ki¹ai²na² ki³jũ¹li³khai¹nxe³ki³su² kxan²ti³ ta³ki¹ai²na²
ka³lũ³xi²nũ²la² wi¹lwen¹nũ²la² hai³sxa² yxau³tē³kxa² wa³to²hi²ton¹nũ²nhai¹.
Hi³khai³xa² wen¹nũ²nhai¹. Nxe³sxā³ ai³ka² ā³wxā³ha²kxai³ yeh³nxĩ³nũ²nhai¹.
Nxe³kxa² yā¹nxe³sxā³ Txa²wān³txa² sa²yo²we¹jah³lxin¹kxai²nān²tu³ wi¹la²
i³xā³li³ti³hi¹txa²ti³tu¹wi¹. Nxe³sxā³ a²wi¹lhi¹na² jũ¹nxā² so¹li³ yxo²i²sah¹.
lxin¹kxan²ti³ ye³jen¹na² ā³kāi²non³sxā³ yxo²i²sah¹lxin¹tu¹wi¹. Ta¹hxai²hē¹la².

Yain³tũ³xa² i³wa¹kxi³ju³ta² i³yau¹ũ³jau³su²

³³Āh¹li³sxā³ wān³txa² i³yau¹ũ³jau³xa² i³ye³kxi²te³nah¹li¹:

—Txa²wān³txa² i³yau¹ũ³nx²ta¹jau³xai²yā¹nx²na³li¹. Nxe³jau³xa²sa¹, txu¹.
ha³ka³lxa²na² te²hi²sen³su² yain³txa² i³wa¹ki³nũ³a² tē³ha²kxai³ tri²ka²nũ³xa²
nē³nha¹li¹ ka³na³ki¹ ne³ki³lhi³tē³na² ũ³sa²wi¹sxā³ ũ³kxē³ni³nũ²nhai¹. Nxe³.
kxai²nān²tu³ tri²ka²nũ³xa² whāi²na¹ i³wa¹je²nũ²nhai¹. Nxe³kxa² yā¹nxe³sxā³
a²wi¹lhi¹na² a²nũ²a² ka³lxa¹nxa³te² i³nxai²na² yxo²i²sah³li¹li¹. Yxān¹ta¹
yan¹nāu³a¹ a²nũ²a² ka³lxa¹txi³ yxo²i²sain¹tu¹wi¹. Je³su²jah³la² ta¹hxai²hē¹la².

I³yau¹ũ³jau³xa² a²si³yxau³jau³xan¹jau³su²

³⁴Jā¹nxe³jut³su² wān³txa² jau³jau³xai²na² so¹li³ i³yau¹ũ³jau³xai²na² so¹li³
e³ta¹hxai²hē¹la². E³lxah²li³jau³la³ i³ye³kxi²ta¹hxai²nxa³hē¹la². ³⁵Nxe³sxā³
wān³txa² Sũ³na² wān³txa² i³hen³txi³jah¹lu¹ta¹na² wān³txa² jau³xau³hxai².
tēx²ta² nxe³te³nah¹li¹:

—Txi²na² sa²kxai³lu² wān³txa² hāi³a² txa²wā¹ha³lo²a²
 ān³si³wxe³hī¹nu¹ta¹nān¹te²tu³ hāi³a² yxau³jau³xan²tu³
 i³yau¹ū³a¹tu¹wi¹.
 Nxe³ta¹hxai²hē¹la². A²nxe³jau³xu¹ta¹na² hī¹na¹ we¹ta³lun²ta¹hxai²hē¹la².

Ko³nxe³ki³a² ū³whī¹jau³xa² i³tih³nxe³jau³su²

³⁶ Hā²wxān³txa³ Je³su²jah³lo²su² te²kxai³lu² a²nū²a²nāu³xai²na² ā³ain¹-
 nū²la² sxi²ha² ā³wi²xi²ta¹hxai²hē¹la². Ā³wi²xi²nū²la² a²sa³wi³ha³lxi³nāu³a²
 ā³tī³ain¹te³nah¹lxi¹:

—Je³su²jah³lāi³. Wān³txa² ko³nxe³ki³a² ū³whī¹jau³su² i³yau¹ū³sah¹lxi³hē¹li¹.
 Nxain¹ta¹hxai²hē¹la².

³⁷ Nxa²ha¹te¹ Je³su²jah³lai²na² wān³txi³kxai³lu¹:

—Txi²na² sa²kxai³lu² Sū³na² A²hxi²kan¹ta² Si³yxau³tāu³lot³sa²jah¹lo²sa¹wi¹.
 Yain³txa³kxa² wi¹kxa² ū³whī¹jah¹lai²yāx¹jah¹lo²sa¹wi¹. ³⁸ Txa²wā¹ha³lo²ai²na²
 sa²kxai³lu² hai³sxa²yā¹nx²na³li¹. A²nū²ai²na² Txa²wān³txa² yxo²i²sah¹lxin¹te²
 i³nxai²na² yain³txa³ki³a² wi¹ki³ai²yā¹yxah³lxi¹lxi¹. Sa³ta³na²jah¹la² i³hi²txain¹te²-
 nāu³xa² ko³nxe³ki³a²yā¹nxain¹na³li¹. ³⁹ A²ta³a² a²hxi²kan¹jah¹lai²na² Sa³ta³na²-
 jah¹lai²na² sa²kxai³lu² a²nū²a² a²ko¹ko¹su² jah¹lai²yā¹nx²na³li¹. Txa²wā¹ha³lo²a²
 ne³ki³son³ti³wa³kxa² nxe³tāu³su² tāu³ai²na² sa²kxai³lu² hai³sxa² wxa²ni²lho¹-
 kxi²ti³xai²yā¹nx²na³li¹. Oh³xan¹jah¹lo²nāu³xai²na² sa²kxai³lu² yain³txa² wxa²ni²-
 lhon¹tū³ka³txai²yā¹nxain¹na³li¹. ⁴⁰ Nxe³sxā³ txa²wā¹ha³lo²a² ne³ki³son³ti³wa³kxa²
 tāu³su² tāu³a² sa²kxai³lu² ko³nxe³tē³kxa² wxa²nū²kxi²so¹sxā³ ū³thū¹hxa³txain¹-
 kxa² yā¹nx²na³li¹. ⁴¹ Jā¹nxe³tāu³a² Txi²na² Sū³na² A²hxi²kan¹ta² Si³yxau³-
 tāu³lot³sa²jah¹lo²na¹xai²na² sa²kxai³lu² oh³xan¹te²nāu³xa² i³sa²si¹hā³a¹tu¹wi¹.
 i³sa²si¹hā³a¹te³na¹ a²nū²a² ko³nxe³ti³ kāi³si¹nyhain¹te²nāu³xa² whāi²na¹ Sū³na²
 wān³txa² sa²yxo²ā³te²na² whāi²na¹ nxe³sxā³ wā²nxa³kxi² so¹na¹tu¹wi¹. ⁴² Wā²-
 nxa³kxi² so¹na¹kxai²nān²tu³ ha³nxe²a² i³sa²tē³ju³ta² ā³na¹sxā³ wxe³ain¹tu¹wi¹.
 Nxe³tāu³a² tū¹ka³txain²txi³ ye³khāuh³lxa³thi¹nain¹ju³tan¹te²kxa³yā³lhu² kāin²
 nā³ni² kāin² wxi²ka³ta³ta³ti² nxe³sa²tē³yah³lxi³tu¹wi¹. ⁴³ Nxe³te²kxa³kxa¹ a²nū²a²
 wi¹lhin¹te²lo³te²nāu³xai²na² sa²kxai³lu² Txa²wi³na² ha³lo²a²nāu³a² ā³wih¹si¹-
 nyhai¹nha²kxai³ u³je³na³ka² ha²te¹kxa² yā¹nxe² wxi²kin³ti³to³nai¹nha²kxai³
 nxe³ain¹tu¹wi¹. Nxe³ye¹nx²ta¹wi¹. Jā¹nxai³jau³su² wi¹ko³nyhah¹lxi³ti³ten³nxā²-
 lxin¹kxai²nān²tu³ ain³kxi¹sah¹lxi³hē¹li¹. Je³su²jah³la² ta¹hxai²hē¹la².

Yen³kxa² a³lxi³kxa² hai³sxa²nāu³a² hāi³a² sxa³jau³su²

⁴⁴ Āh¹lxi³sxā³ wān³txa² i³yau¹ū³jau³xa² i³ye³kxi²te³nah¹lxi¹:

—Txa²sa³wi³ha³lxi³lon³ju³ta² a³lxi²khai¹nxe³ju³ta¹la¹wi¹. Nxe³sxā³ yen³-
 kxa² a³lxi²khai¹nxe³kxa² hai³sxa²nāu³a² hāi³a² sxa³kxa²yā¹nx²na³li¹. A²nū²-
 ai²na² kwa² ai³sxā³ a³txi²kxai²nān²tu³ hā²wxān³txa³ sa²no¹xi²nū²nhai¹. Nxe³-
 ka³tu³ ka³lih³kxi²nha²sxā³ a²yen³kxi³khai³xai²na² ā³nū²kxi²nū²la² hai³sxa²
 a²wa³kxēn³yah³la² yen³kxa² whāi²na¹ ū³yho³hi²nū²nhai¹. Nxe³nū²la² ta²ko¹-
 xai²na² yen³kxa² hāi³a² sxa³ko³xai²na² so¹kxi²nū²nhai¹. Nxe³ta¹hxai²hē¹la².

Pe²ro³la³ki³a² i³yau¹ū³jau³su²

⁴⁵ Āh¹lxi³sxā³ wān³txa² i³yau¹ū³jau³xa² i³ye³kxi²te³nah¹lxi¹:

—Txa²sa³wi³ha³lxi³lon³ju³ta² a³lxi²khai¹nxe³ju³ta¹la¹wi¹. Nxe³sxā³ a²nū²-
 ai²na² txah³lxa³ki³a² a³lxi²ki³a² pe²ro³la³ki³a² ā³ten³jah¹la² yā¹nx²na³li¹.

46 A²nxe³jah¹lai²na² sa²kxai³lu² txah³lxa³ki³a² a³lxi²ki³a² so¹kxi²nyhu¹kxi³te² nū³ka³txa² ai³lha²thet³sxā³ ā³ten³nū²nhai¹. Nxe³tāu³a² a³lxi²ki³a² i²kxai²nān²-tū³ hā²wxān³txa³ a²yen³kxi³khai³xa² whāi²na¹ ā³nū²kxi²nū²la² tē³sxā³ ū³yho³-hi²ha²kxai³ ta³ki¹ai²na² so¹kxi²nū²nhai¹. Nxe³ta¹hxai²hē¹la².

Ai³na² ta³lā²na³ki²ka³lo³a² i³yau¹ū³jau³su²

47 Āh¹lxi³sxā³ wān³txa² i³yau¹ū³jau³xa² i³ye³kxi²te³nah¹lxi¹:

—A²nū²a²nāu³xa² kāi³ain¹kxa² yo³ha² i³yī¹li²hain¹ju³ta³nū³a² i³yau¹ū³nx²-ta¹tu¹wi¹. Ai³na² ta³lā²na³ki²ka³lo³a² yā¹nxe³na³li¹. A²nxe³ka³lo³ai²na² ai³na² i²li³te² he³la³kxa² i³ne³kxi²h²li² ta³lā²na³ki²nū²nhai¹. 48 Ī³ne³kxi²h²nū²la² ka²-lo¹ai²na² sa²sai²lho¹nū²nhai¹. Sa²sai²lho¹nū²la² ā³wxe³ka³tū³ ai³na² wi¹te²a² ū³ha¹i² ai³na² ko³te²a² ā³na¹i² nxe² wxa²nxa³ki²so¹nū²nhai¹. 49 Te²yā¹nxe³-kxe³hū³nxe² txa²wā¹ha³lo³a² ne³ki³so¹nhxan³nhī¹na¹ Txa²wā¹sū³na² hi²sen³-kxai³lu² oh³xan¹te²nāu³xa² ū³sa²si¹hā³tu¹wi¹. A²nū²a² ko³nxe³thin¹te²nāu³xa² a²yxo²ha³kxa¹ wā²nxa³kxi²so¹si¹hain¹jau³su² ū³sa²si¹hā³tu¹wi¹. 50 Nxe³ka³tū³ ko³nxe³thin¹te²nāu³xan²ta³ ha³lo²ai²na² ha³nxe²a² i³xai³ju³ta¹na² ā³na¹sxā³ wxe³ain¹tu¹wi¹. Nxe³tāu³a² tū¹ka³txain²txi³ ye³khāuh³lxa³thi¹nain¹ju³tan¹-te²kxa³yā³lhu² kāin² nā³ni² kāin² wxi²ka³ta³ta³ti² nxe³sa²te³yah³lxi³tu¹wi¹. Nxe³ye¹nx²ta¹wi¹.

Wān³txa² ya²la³lyau³su²

51 Jā¹nxai¹jau³su² wān³txa² i³yau¹ū¹nx²ta¹jau³su² a²yxo²ha³kxa¹ ā³ne³-wxe²sa²sai¹yah³lxin¹ta¹ji¹wi¹? Je³su²jah³la² ta¹hxai²hē¹la². Nxa²ha¹te¹ i³wā²lū³xain¹te³nah¹lxi¹:

—Kwa²nxī¹lxi¹. Ā³ne³wxe²sa²sai¹si¹na¹wi¹. Nxain¹ta¹hxai²hē¹la².

52 Nxa²ha¹te¹ Je³su²jah³lai²na² a²wān³txi³kxai³lu¹:

—Wān³txa² i³yau¹ū³jau³xin³ti² ā³ne³wxe²sa²sai¹yah³lxin¹kxai²nān²tū³ a²nū²a² yā¹yxah³lxi¹lxi¹. Sū³na² wān³txa² i³tih³nxe³jah¹la² a²hoh³lxi³su² jah¹la² yā¹yxah³lxi¹lxi¹. Txa²wān³txa² tah²yau³xa² i³yau¹ū¹nx²ta¹jau³xai²na² ā³ne³wxe³yah³lxi¹lxi¹. Nxe³yah³lxin¹ju³tan¹te²kxa³yā³lhu² Sū³na² wān³txu¹-tai²na² i³yau¹ū³hi² Txa²wān³txa² Tah²yau³xai²na² i³yau¹ū³hi² nxe³yah³-lxin¹tu¹wi¹. Nxe³yah³lxi¹nha²kxai³ sxi²ha² wi¹thi³na² a²wa³kxēn³yah³la² yā¹yxah³lxi¹lxi¹. Nxe³sxā³ a²yā³lxi³te²su² te²a² wxā³kxai²nān²tū³ yen³kxa² a³lxi²ki³u¹ta¹na² tā³nxā² tah²yu³tu¹ta¹la³ tā³nxā² wā²nā³ū¹nyhain¹na³li¹. Txa²wān³txa² i³yau¹ū³yah³lxin¹kxai²nān²tū³ te²yā¹nxe² ai³yah³lxi¹lxi¹. Nxe³-ye¹nx²ta¹wi¹. Je³su²jah³la² nxe³ta¹hxai²hē¹la².

Na³sa³re²thi³nān¹tū³ka³txa² sa²yxo²ā³jau³su²

53 Nxa²ha¹te¹ i³ye³ta³lu²nhxa³tū²la² ā³waix³ta¹hxai²hē¹la². 54 Ā³waix³tū²la² ā³nxai³sxā³ a²sxi²jen³khai³xa² Na³sa³re²thi³na² ā³wih²xi²ta¹hxai²hē¹la². Wih²-xi²ka³tū³ Ju³te²a² nū³ka³txa² ā³nū²kxi²thi³na² ā³wih¹sxā³ Sū³na² wān³txa² i³hen³txi²ta¹hxai²hē¹la². Ī³hen³txi²ta³lun²tāu³a² ain³kxi²tū³ka³txai²na² sa²-kxai³lu² i³wā³txi³sxā³ e³kxi²nyhain¹te³nah¹lxi¹:

—Jah¹lai²li² a²hoh³lxi³khai¹sa²sxā³ i³ye³ha²kxai³ wā³nxin¹khaix¹nxe³-sxā³ o²la³kxi²ha²kxai³ nxe³jah¹lai²la¹wi¹. Yxān¹ta¹ ĩ¹nxet³sxā³ hxi²ka¹-nai¹nh¹te¹la¹ku² kī³nhai¹. 55 Sxi²ha² txon³jah¹lo²su² jah¹la² ta²hai²la¹wi¹. A²hā³ka³nai²na² Ma³ri²a³ka³lxi²la¹wi¹. A²lon³ti³tāu³xa² Ti³a²kah³lo²su²

ha²kxai³ Jo³se²ah³lo²su² ha²kxai³ Si³māu²ah³lo²su² ha²kxai³ Ju³ta²sah³-lo²su² ha²kxai³ nxe³ain¹na³li¹. ⁵⁶ A²ha³lin³ti³tāu³xa² txa²wā¹yu³ta² yxau²xai³-lain¹na³li¹. Nxe³ha²kxai³ ih¹nxet³sxā³ ā³nut¹sxā³ kăi³hī³te²la¹ku² kī³nhai¹. Nyhain¹ta¹hxai²hē¹la².

⁵⁷ Nxe³ha²kxai³ hxi²ye¹ta¹lxain¹sxā³ e²nain¹ta¹hxai²hē¹la². Nxe³ta¹ Je³su²-jah³la² i³wa²lū³xi²te³nah¹lxi¹:

—Sū³na² wān³txa² i³hen³txi³jah¹lai²na² sa²kxai³lu² a²sxi²jen³khai³xan¹ta² nū³ka³txai²na² so¹lxi³ a²sxi²khai³xan¹ta² nū³ka³txai²na² so¹lxi³ sa²nēn¹kxi²-kxi³la³ yū³te²sxa³yu²hē³li¹. Je³su²jah³la² ta¹hxai²hē¹la².

⁵⁸ Jā¹nxe³ha²kxai³ yxo²i²ai¹nxa³ha²kxai³ hxi²kan¹txi³ wā³nxin¹sxā³ o²la³kxi²ta¹hxai²nxa³hē¹la².

Jo³au² Ba³tis²jah³la² su²lhā³jau³su²

14 ¹Nxa²ha¹te¹ nxe³ti³kxai³lu² E³ro²jah³la² Ka³li³le²a²ko³xai²na² a²hxi²-kan¹jah¹lai²na² sa²kxai³lu² Je³su²jah³la² o²la³kxi²kxe³su² ha³ta³nxe³-ta¹hxai²hē¹la². ²Nxe³te³na¹ a²sa³wi³ha³lxa² i³ye³kxi²te³nah¹lxi¹, E³ro²jah³-lai²na² wān³txi³kxai³lu¹:

—Jah¹lai²li² Jo³au² Ba³tis²jah¹lo²sin²tai¹. Ka³ten³su² i³sa²yxau³xi²te²sin²-tai¹. Nxe³kxe³su² hxi²kan¹khai¹nxe³sxā³ wā³nxin¹ti³ o²la³kxin²tai¹. E³ro²-jah³la² nxe³ta¹hxai²hē¹la².

³A²kxā³nxa² E³ro²jah³la² te²hi²sen³su² Jo³au² Ba³tis²jah³lo²su² te²kxai³ hxi²ki³nū²la² sa²hxi²tai³kxi²nū²la² sxi²ha² kan²thi³na² ū³tī¹kxi²wxe³si¹ta¹-hxai²hē¹la². A²nxe³jut³su² a²lon³yah³la² Fi³li²pah³lo²su² jah¹la² a²sxe³xa³ka³-lxa² E³ro²ti²a³ka³lxu³su² hxai²na²hē³la². A²nxe³ta¹ka³lxai²na² hxi²ki³la³sxā³ ū³ti¹kxi²wxe³si¹ta¹hxai²hē¹la². ⁴Jā¹nxe³sxā³ kxān³kxai³ Jo³au² Ba³tis²jah³-lai²na² a²wān³txi³kxai³lu¹:

—E³ro²jah¹lāi³. Kăi³in¹ju³ta² wai³nxa³wi¹. Wxa²lon³na² sxe³xa³ka³lxa² so¹-kxin¹kxai²nān²tu³ wai³nxa³wi¹. Jo³au² Ba³tis²jah³la² ta¹hxai²hē¹la².

⁵Nxa²ha¹te¹ E³ro²jah³lai²na² ē¹nān¹jau³kxai³lu²:

—Jo³au² Ba³tis²jah³la² su²lhā³si¹ha¹tū¹xā¹. Jau³su² nxe³ta¹ a²nū²a²nāu³xa² kwa²hāi¹nxe² ā³si³tē³la³kxi²te²nāu³xai²na² wān³txi³kxai³lu¹:

—Jo³au² Ba³tis²jah³lai²li² Sū³na² wān³txa² i³hen³txi³jah¹lai²la¹wi¹. Ain¹jau³su² ha²kxai³ yuh³lxi³jau³su² E³ro²jah³lo²su² te²kxai³lu² Jo³au² Ba³tis²jah³la² hāi¹sxā³ ū³tī¹kxi²wxe³ta¹hxai²hē¹la². ⁶Nxa²ha¹te¹ a²ha²yan¹nāu³kxai³lu¹ E³ro²jah³lai²na² a²hi²sen³kxai³lu¹ a²hā³ka³na² ē¹na² a³li³-lah¹ain¹ju³tai²tā² ain³kxi¹xi²te³lhxā³ kăi³ain¹ta¹hxai²hē¹la². Kăi³ain¹ju³ta²sa¹, E³ro²ti²a³ka³lxai²na² a²ka³ne³lxai²na² wxā³sxā³ nūh¹ ā³nha³te³yain¹ta¹hxai²-hē¹la². Nxe³sxā³ E³ro²jah³la² i³ka³lxi³kxi²ta¹hxai²hē¹la². A²nxe³ju³tai²li² E³ro²-jah³la² ya³lxi³te²nāu³xa² yxau³sxā³ i²lxain¹nūn³ta¹hxai²hē¹la². ⁷Nxa²ha¹te¹ E³ro²jah³lai²na² a²wān³txi³kxai³lu¹:

—I³ka³lxi³kxi³san¹nhī¹. Nxe³sa¹nha²kxai³ yen³kxa² i²li³ju³ta² i³wā³txi³san¹-kxai²nān²tu³ ū³hū¹nxa²ha¹tū¹xī¹. Txa²wā¹sū³na² i²nē³lha²kxai³ ya²la³tu³ nxe²-kăi³ū¹nxa²ha¹tū¹xī¹. E³ro²jah³la² ta¹hxai²hē¹la².

⁸Nxa²ha¹te¹ wāin²ta¹ka³lxai²na² sa²kxai³lu² ai³sxā³ a²hā³ka³nai²na² i³ye³kxi²ta¹hxai²hē¹la². I³ye³kxi²ka³tu³ a²hā³ka³nū³nu¹ta²kxai³lu² i³wa²-lū³xi²jau³su² i³yau¹ū³sān²nū²la² wāin²ta¹ka³lxa² te²kxai³ E³ro²jah³la² i³wa²lū³xi²te³nah¹lxi¹:

—Jo³āu² Ba³tis²jah³la² a²ne³ka² so¹lxi³ ten³sa³nhai¹. Pra²ta²ka³lo³a² ū³yhe³hē²ti³sxā³ ū³hū¹sē¹li¹. Kwēn¹ta¹na¹ ten³sa³nhai¹. Wāin²ta¹ka³lxi²na² nxe³ta¹hxi²hē¹la².

⁹Nxe³ju³tha²kxai³ E³ro²jah³lai²na² i³āin²txi³ta¹hxi²hē¹la². Yxān¹ta¹ ha³-la³je¹nīn³kxai³ a²wān³txai²na² a²yen³kxa² wāin²ta¹ka³lxi²na² ū³hū¹te³lhxa³nxe³jau³xai²na² yxo²an³ta³ti³ e³jau³xai²na² a²nū²a² yxo²ha³kxa¹ i²i² ain³kxi²nxe³ain¹ta¹hxi²hē¹la². Nxe³ai¹nha²kxai³ E³ro²jah³lai²na² sa²kxai³lu² wān³-txai²na² i³wa²li²ju³ta³la³ ten³ta¹hxi²nxa³hē¹la². ¹⁰Nxe³ha²kxai³ kwēn¹ta²-kxai³ a²sa³wi³sa² kwa³na³kxi²ta¹hxi²hē¹la². Sxi²ha² kan²thi³na² ai³sxā³ Jo³āu² Ba³tis²jah³la² ū³nhe³ki²lho¹si¹jau³su² i³sa²si¹hā³ta¹hxi²hē¹la². ¹¹Nxe³-ka³tu³ Jo³āu² Ba³tis²jah³la² ū³nhe³ki²lho¹nū²la² a²ne³kai²na² pra²ta²ka³lo³a² ū³yhe³hē²ti³sxā³ wāin²ta¹ka³lxi²na² ū³hū¹ain¹ta¹hxi²hē¹la². Ū³hū¹ain¹ka³tu³ta¹ka³lxi²na² a²hi²sen³kxai³lu² a²hā³ka³na² ū³hū¹ta¹hxi²hē¹la². ¹²Nxe³ju³-tai²na² Jo³āu² Ba³tis²jah³lai²na² a²sa³wi³ha³lxa² ain³kxain¹ka³tu³ ya³lu²te²a² a²ne³ki²txa²ti³hit¹sxā³ so¹sxā³ sa²nī³kxain¹ta¹hxi²hē¹la². Sa²nī³kxain¹nū²la² Je³su²jah³la² i³hen³txi³si¹jau³su² ā³nxai³ain¹ta¹hxi²hē¹la².

A²nū²a² ka³lxa¹tū³kā³txa² yai³nain¹jau³su²

¹³Nxa²ha¹te¹ Je³su²jah³lai²na² sa²kxai³lu² E³ro²jah³lai²na² wān³txa² ain³-kxi²nxa²ha¹te¹ ka³no¹a²ka³lo³a² ā³wih¹sxā³ ā³waix³ta¹hxi²hē¹la². Ha³lo²-ai²na² a²nū²a² yū³ai¹nxa³je³na² nūh¹xai³sxā³ ā³yit¹ta¹hxi²hē¹la². Nxe³yān¹ta¹ a²nū²a²nāu³xa² ā³si³tē³la³kxi²tū³kā³txai³tā² ā³waix³jau³su² ain³kxi²tāu³a² sxi²jen³nāu³a² a³li³ain¹sxā³ a²yu³kxa² i³hi²txai³lain¹ta¹hxi²hē¹la². Nxe²-xai³lain¹nxa²ha¹te¹ i³ne³kha²h²kxi²nyhain¹ta¹hxi²hē¹la². ¹⁴Nxe³nxa²ha¹te¹ Je³su²jah³la² ka³no¹a²ka³lo³a² a³li³xi²tāu³a² tū¹kā³txai²na² ka³lxa¹khai¹nxe³-tū³kā³txa² i²kxain¹ta¹hxi²hē¹la². Ī²kxain¹te³na¹ i³āin²ta³kxi²khai¹xain¹ta¹-hxi²hē¹la². Nxe³ha²kxai³ i³ton³te²na² i²li³te²na² Je³su²jah³la² hxi²ki³kxai³lu² we²txa³lxi³ain¹ta¹hxi²hē¹la².

¹⁵Nx e³ nū²la² ka³nxah³ta³lon³tāu³a² a²sa³wi³ha³lxa² ā³tī³ain¹sxā³ i³ye³kxain¹te³nah¹lxi¹:

—Je³su²jah³lāi³. Ti¹ai²na² sxi²jen³ti³la³ yū²nxa³ti²tu³wi¹. Ha³lo²a² yain³-kxi²ki³ju³ta² ha³nāu³hi²nē³te¹ni²tu³wi¹. Nxe³ha²kxai³ a²nū²a²nāu³xa² i³hit²-txain¹tū³kā³txa² he³hain¹jau³su² sxi²jen³txi³nāu³a² i³sa²si¹hā³txai¹nhe³li¹, yain³txa² so¹kxi²nyhain¹te³la³ku¹. Nxain¹ta¹hxi²hē¹la².

¹⁶Nxa²ha¹te¹ Je³su²jah³lai²na² a²wān³txi³kxai³lu²:

—Ā³waix³si¹nhe³lain¹jau³su² wi¹lxa³wi¹. Wxāi²na¹ yain³txa² ū³hū¹txain¹-yah³lxi³hē¹li¹. Ta¹hxi²hē¹la².

¹⁷Nxa²ha¹te¹:

—Yxān¹ta¹ yain³txa² yū³ki³kxa² kāi²nxa³wi¹. Yain³tū³xa² tū³ha¹li¹ tū³-ha¹li¹ ka³na³ki¹ so¹lxi³ āi³na² ha¹li¹ so¹lxi³ nxe³te²na² so¹lxi³ yū³nē³na³li¹. Ta¹hxi²hē¹la².

¹⁸Nxa²ha¹te¹:

—Yain³txai²na² a² i³nai²na² wxa²nū³ū¹sah¹lxi³hē¹li¹. Je³su²jah³la² ta¹hxi²hē¹la².

¹⁹Jā¹nxe³ha²kxai³lu¹:

—Si³sa³yu³ta² ā³wxe³si¹hain¹yah¹lxi¹jau³su² a²nū²a² yxo²ha³kxa¹ i³ye³-kxi²txain¹yah³lxi³hē¹li¹. Je³su²jah³lai²na² e³jau³su² ha²kxai³ yain³tū³xa² āi³na²

nxe³sxā³ hxi²tē³nha²nū²la² ten³sa²tā³ka³la³yxō²nū²la² Sū³na² i³wi¹lxon³kxi²-
ki³jau³su² i³ye³ta¹hxai²hē¹la². Nxe²e³ta³lun²ka³tū³ yain³tū³xa² wā²nāu²lxi³sxā³
a²sa³wi³ha³lxa² ū³hū²xai³ka³tū³ a²nū²a²nāu³xai²na² sa²nū²xai³yain¹ta¹hxai²-
hē¹la². ²⁰Nxe³sxā³ a²nū²a² a²yxō²ha³kxa¹ yai³nai¹nha²kxai³ ū³kxain¹ta¹hxai²-
hē¹la². Nxe³nū²la² hā²wxā³txa³ yain³txa² wā²nāu²lxi³kxi³su² wā³kon³kxe³su²
wxa²yo³so¹ka³tū³ ha³ti²a² hxi²ka² hxa³sxā³ ha¹li¹ wxa²sa²so¹xi²nū³tē³na²
i³ne³kxi¹lhain¹ta¹hxai²hē¹la². ²¹A²nxe³sxā³ a²nū²a²nāu³xa² in³txi³nāu³xa² wā³-
li³kha³lhon¹tū³ka³txa² ka³lxa²khai¹nxe³sxā³ 5.000 nxe² wā³li³kha³lhon³txi³-
ta¹hxai²hē¹la². Nxe³kxa²yu³su² a²txu¹txi³nāu³xai²na² a²wē³ha³lxi³nāu³xai²na²
nxe³sxā³ i³yain³sxā³ ū³kxain¹nū³ta¹hxai²hē¹la².

Je³su²jah³la² i³ye³na² ne³ka³na²ha² wxā³jau³su²

²²Nxa²ha¹te¹ kwē¹nta²kxai³ yain³kxi³su² ta³lun²ka³tū³ Je³su²jah³la² hi²-
sen³su² a²sa³wi³ha³lxi²na² ka³no¹a²ka³lo³a² ā³wi¹h¹sxā³ i³ye³nai²na² yxo²-
ha³ti³lhi³si¹hain¹jau³su² i³ye³kxain¹ta¹hxai²hē¹la². Nxe³ain¹tāu³a² a²nū²a²nāu³-
xin³txi² i³xi²si¹hain¹jau³su² i³sa²si¹hā³ain¹ta¹hxai²hē¹la². ²³Ī³sa²si¹hā³ka³tū³
nū¹h¹xai³sxā³ wā³la³ka³txa² ka³la³nū²la² Txa²wā¹sū³na² e³kxi²ta¹hxai²hē¹la².
Nxe³sxā³ ka³nxa³hi²hī¹nān¹te²tū³ nū¹h¹xi² e³kxi²ta¹hxai²hē¹la². ²⁴Jā¹nxe³tū³-
kxai³lu² a²sa³wi³ha³lxa² ka³no¹ai²na² i³ye³na² nxū²kwai³ye³la³nāu³a¹ ne³-
hē³n³kxi² hāu¹tāu³a² it³ta² kāin²te²a² sa²it³txa²kxai³ i³yau³xa² ū³n³jau³xa²
ne³kha²xi²ha²kxai³ nxe³yain¹ta¹hxai²hē¹la². ²⁵Nxa²ha¹te¹ ka³la³ka³la²a²
i³yxai²lxi²ti³xa² Je³su²jah³lo²kxai³lu² i³yau³xa² a²ne³ka³na²ha² ti³ne³wxe³
yxau²xai³sxā³ wxā³yain¹ta¹hxai²hē¹la². ²⁶Nxa²ha¹te¹ a²sa³wi³ha³lxi³nāu³xa²
ka³no¹a² yxau³ain¹te²nāu³xa² u¹lxi³ ten³sa²tā³ain¹tāu³ Je³su²jah³la² i²ain¹ta¹-
hxi²hē¹la². Ī²ain¹sxā³ o¹lha²kxai³ i³ye³kxi²nyhain¹te³nah¹lxi¹:

—A²yāu³ka³txi³sa²lā²na³na¹. Nxain¹jau³su² i³wxa¹nain¹ta¹hxai²hē¹la².
²⁷Nxain¹nxa²ha¹te¹ a²kwē¹ntai²na² Je³su²jah³la² i³ye³kxain¹te³nah¹lxi¹:

—Nxū²kwai³lxū¹jah¹lxi³hē¹le¹. Txain¹ta³ta¹we¹. Yuh³lxah³lxi³txa³lxe¹. Ta¹-
hxi²hē¹la². ²⁸Nxa²ha¹te¹ Pe²jah³lai²na² i³wa²lū³xi²te³nah¹lxi¹:

—Txa²hxi²kan¹jah¹lāi³. Ya³la³tū³ nxī¹l¹kxi²nān¹tū³ i³ye³na² a²ne³ka³na²ha²
ti³ne³wxe³ yxau²xai³sxā³ ā³nxai³sxā³ ā³tū³si¹nxa²ha¹jau³su² i³ye³kxi¹sē¹li¹. Pe²-
jah³la² ta¹hxai²hē¹la².

²⁹Nxa²ha¹te¹ Je³su²jah³lai²na² a²wān³ti³kxai³lu¹:

—Ā³wxā³txu¹li¹. Jau³su² nxe³ha²kxai³ Pe²jah³lo²su² te²kxai³lu² ka³no¹a²-
ka³lo³a² a³li³xi²nū²la² i³yau³xa² a²ne³ka³na²ha² ā³nxai³sxā³ Je³su²jah³lo²kxai³
ā³nhe²kxi²ta¹hxai²hē¹la². ³⁰Nxe³nxa²ha¹te¹ Pe²jah³lo²kxai³lu² it³ta²na² nū³-
kxū³sa²ik³kxi³su² i²tāu³ yuh³lxi³jau³su² ā³nxū¹txān³si²wxe³ta¹hxai²hē¹la².
Nxe³sxā³ i³kaix¹te³nah¹lxi¹:

—Txa²hxi²kan¹jah¹lāi³. Ā³non²ta³kxi¹sē¹li¹. Ta¹hxai²hē¹la².

³¹Nxe³nū²la² a²kwē¹ntai²na² Je³su²jah³la² hi²sen³kxai³lu² a²hxi²ka² i³sa³-
nxū³sxā³ hxi²ki³kxi²ta¹hxai²hē¹la². Te³nah¹lxi¹:

—Yxo²i²san¹ju³tai²na² kāi²nxān³tai¹. Ī¹h¹nxe³kxa²yān³ti³tā³ i³wā³wā³txi³-
san¹ji¹wi¹? Ta¹hxai²hē¹la².

³²Nxe²e³ta³lun²nū²la² ka³no¹a²ka³lo³a² ā³wi²xi²ya³ta¹hxai²hē¹la². Nxe³tāu³
kwē¹nta²kxai³ it³ta²na² ā³wxe³ye²ta¹hxai²hē¹la². ³³Nxe³ju³tai²na² ka³no¹a²
yxau³ain¹te²na² i²ai¹nha²kxai³ e³kxain¹te³nah¹lxi¹:

—Je³su²jah³lāi³. Ya²la³tū³ Txa²wā¹sū³na² Tah²si¹lxi¹. Nyhain¹ta¹hxai²hē¹la².

Je³su²jah³la² hxi²ka² i³ton³te² nū³kā³txa² we²txa³lxi³jau³su²

³⁴Nxa²ha¹te¹ i³ye³nai²na² yxo²ha³ti³lhi³ka³tu³ ha³lo²a² Je³ne³sa³re²ko³xa² wa²li³ain¹ta¹hxai²hē¹la². ³⁵Nxe³ka³tu³ ha³lo²a² yxau²xai³lain¹te²nāu³xa² Je³su²jah³la² i²kxi²xain¹tāu³a¹ a²nū²a² i³ton³te²a² sa²so¹ain¹ta¹hxai²hē¹la². Ti²ta³lo³an¹ko³xai²na² i³sa²si¹hā³sxā³ i³ta³ka³txa² yū³te²na² sa²so¹ain¹ta¹hxai²hē¹la². ³⁶Sa²so¹ain¹te²na² a²ē¹nān¹jau³kxai³lu¹:

—Je³su²jah³lai²na² a²wā²la² yxo²ka³teh³ti³h³nāu³a² so¹lxi³ wxa²to³ha¹kxai²-nān²tu³ a²kwēn¹tai²na¹ we²nxi²ta³lun²sa³tū¹xā¹. Nyhain¹jau³su² nxe³sxā³ wxa²-to³nyhain¹te²na¹ i²li³te²na¹ a²kwēn¹tai²na¹ we²nxi²ta³lu²nain¹ta¹hxai²hē¹la².

Ju³te²a² si³yah³la²nāu³xu¹tai²na² i³tih³nxe³jau³su²

15 ¹Nxa²ha¹te¹ a²nū²a² fa³ri³se²a² nū³kā³txa² ha³teh³nxā³nxa² a²hoh³-. lxi³su² tū³ka³txa² ā³nhai¹tū³tū³ka³txa² i³sa²si¹hā³ain¹ta¹hxai²-hē¹la². Je³ru³sa³lē²thi³na² a³li³ain¹sxā³ Je³su²jah³la² ā³tī³ain¹ta¹hxai²hē¹la². Nxe³te³nah¹lxi¹:

²—Txa²wā¹si³yah³la²nāu³xu¹tai²nān¹jau³xa² i³tih³nxe³nē³lain¹ta¹hxai²-ti³ai¹ti²tu³wi¹. Nxe³nē³lain¹te³nah¹lxi¹: “Yain³te³lhxā³ yxah³lxin¹kxai²nān²-tū³ hxi²khai²lxi²jah³lxi³sā²nhē³li¹. Yxah³lxin¹kxai²nān²tū³ wxa²ē¹nāu³ai²na² Sū³na² yen³nāu³a² wi¹lhin¹ye²tu¹wi¹.” Txa²wā¹si³yah³la²nāu³xu¹tai²na² nxe³-ta¹hxai²ti³ai¹ti²tu³wi¹. Nxe³yān¹ta¹ wxa²sa³wi³ha³lxai²na² sa²kxai³lu² te²yā¹-nxe² kāi³yai¹nxān³tai¹. Īh¹nxe³kxa²yān³ti³ta³ wān³txu¹tai²nān¹jau³xai²na² sa²-yxo²ā³ain¹ji¹wi¹? Nxe³ain¹ta¹hxai²hē¹la².

³Nxa²ha¹te¹ Je³su²jah³lai²na² wān³txi³kxai³lu¹ i³wa²lū³xi²te³nah¹lxi¹:

—Kwa²nxi¹lxi¹. Wxa²si³yah³la²nāu³xu¹tai²na² wān³txa² so¹lxi³ sa²yxo²we¹-jah³lxi³hxain¹nhē³li¹. Yxān¹ta¹ Txa²wā¹sū³na² wān³txa² i³ye³kxi²nē³jau³xu¹-tai²na² sa²yxo²ā³yah³lxi³hxai²nhē³li¹. ⁴Nxe³sxā³ Txa²wā¹sū³na² wān³txai²na² nxe³te³nah¹lxi¹: “Wxa²wi³na² wxa²hā³ka³nai²na² wi¹kāi³ūh¹xai³jah¹lxi³hē¹li¹.” Ta¹hxai²hē¹li¹. A²nxe³jau³xa² yā¹nxe³te³nah¹lxi¹: “Wxa²wi³na² tā³nxa² wxa²-hā³ka³na² tā³nxa² ko³nxe³jau³su² nxe² kāi³ain¹kxai²nān²tū³ nxe³te²su² te²a² i³su²lhā³jah¹lxi³hē¹li¹.” Txa²wā¹sū³na² wān³txa² nxe³ta¹hxai²ti³ai¹ti²tu³wi¹. ⁵Nxe³yān¹ta¹ wxa²wān³txa² e³kxah¹lxin¹jau³su² nxe³yah³lxin¹te³nah¹lxi¹: “A²nū²a² i²li³te²su² te²a² a²wi³na² tā³nxa² a²hā³ka³na² tā³nxa² yen³kxa² wā³kon³kxain¹kxe³su² i³ye³kxi²te³nah¹lxi¹: ‘Wi³na² nxe³txi¹. Txa²yen³kxa² ū³hū¹na¹tū¹xā¹. Nxa¹hē¹li¹. Yxān¹ta¹ sa²yat¹sxā³ Txa²wā¹sū³na² so¹lxi³ ū³hū¹-ai¹na¹tu¹wi¹, txa²yen³kxai²na²su¹.’ Nxe³jau³su². ⁶Nxe³kxai²nān²tū³ yen³kxa² ū³hū¹ai¹nxax³ju³ta² wain³na¹li¹.’ Nxe³yah³lxi³to³hi¹nhē³li¹. Nxe³yān¹ta¹. Nxe²kāi³yah³lxin¹kxe³su² ha²kxai³ Sū³na² wān³txa² i³hxi²ka³nxax³si¹yah³lxin¹-jau³su² nxe³te²lo³jah³lxi¹nhā²kxai³ wxa²si³yah³la²nāu³xu¹tai²na² wān³txa² sa²wa²lho¹xi²yah³lxi¹nhā²kxai³ nxe³yah³lxi³to³hi¹lxi¹. ⁷Wi¹lhin¹ki³lxo³tū³-kxā³txi³su² yah³lxi¹lxi¹. I³sa³i²ah³lu¹tai²na² wān³txa² nxe³jah³lu¹tai²na² wān³-txai²na² i³yau¹ū³nhē³jah¹lo²yāx¹jah¹lo²nāu³syah¹lxi¹lxi¹. Nxe³te³nah¹lxi¹:

⁸Txa²nū³kā³txai²na² a²yxo²wān³txa² so¹lxi³ sa²nēn¹kxi²ti³hit¹sain¹na¹li¹.

Yxān¹ta¹ a²ē¹nān¹jau³xai²na² Sū³na² Na¹xai²na² ten³sain¹jau³xa² yū³ai¹nxax³wi¹.

⁹Yxān¹ta¹ kwa²hāi¹nxe² sa²nēn¹kxi²sa²ki³lxot³sai¹nhxai²na²hē³li¹.

A²wān³txai²na² i³tih³nxe³nyhain¹jau³xai²na² a²nū²a² wān³txa²

sa²so¹sxā³ Sü³na² wān³txi³su²ki³lxo³jau³su² i³tih³nxe³nyhain
 1to³hxai²na²hē³li¹. Nxe³jau³su² I³sa³i²ah³lu¹ta¹na² wān³txa²
 nxe³ta¹hxai²ti³ai¹ti²tu³wi¹.
 Je³su²jah³lai²na² a²yo²wān³txa² ta¹hxai²hē¹la².

Yen³kxa² kō³nxe³ti³hi¹tē³jau³su²

10 N xe²e³ta³lun²nū²la² a²nū²a²nāu³xa² i³hit²tain¹tū³kā³txa²
 i³kaix¹tain¹te³nah¹lxi¹:

—Nxe³jah³lxi³wxi¹. Ain³kxi²sa²sxā³ a³la³kxi¹jxah³lxi³hē¹li¹. 11 Txa²wā¹yo²a²
 ūh³yo²wi¹nhē³kxe³su² hai³txi³ kō³nxe³ti³hit¹tē³lxa³wi¹. Yxān¹ta¹ txa²wā¹yo²a²
 sa²yo²sai¹nē³kxe³su² kō³nxe³ti³hit¹tē³na³li¹. Je³su²jah³la² ta¹hxai²hē¹la².

12 Nxa²ha¹te¹ Je³su²jah³la² a²sa³wi³ha³lxi²na² i³ye³kxain¹te³nah¹lxi¹:

—Je³su²jah³lāi³. Wān³txa² kwēn¹ta² e³kxin¹jau³xai²na² sa²kxai³lu² fa³-
 ri³se²a² nū³kā³txa² ā³nhai¹tūn³te²nāu³xai²na² i³ān³txi¹si¹hai¹ni¹nhē²li¹.
 Nxain¹ta¹hxai²hē¹la².

13 Nxa²ha¹te¹ Je³su²jah³lai²na² wān³txi³kxai³lu¹:

—Hai³sxa³nāu³ai²na² hi³ne³kxa² Txa²wi³na² Oh³xan¹jah¹lai²na² sa²kxai³lu²
 ūh³wi¹xa³tē³kxa² hāi¹nxe³ti³xa¹ ha³tut¹si¹hain¹jau³su² kwa³na³ain¹tu¹wi¹.
 Nxe³kxe³hū³sxā³ fa³ri³se²a² nū³kā³txa² sa²kxai³lu² hi³ne³kxa² Txa²wi³na²
 ū³whi¹xa³tē³kxa² yā¹xain¹na³li¹. 14 Nxai¹nha²kxai³ hāi¹nxā¹txain¹yah³lxi³hē¹li¹.
 A²nū²a² ye³han³jah¹la² yā¹nxain¹na³li¹. Nxe³sxā³ ye³han³tū³kā³txa² ne³ka²ta¹-
 sxā³ ā³sa²so¹nyhain¹na³li¹. Nxe²kāi³ain¹ke³la³te²kxai³ kxi³h³nxē¹na² ne³ka²ta¹-
 jah¹la² ā³nāu²i² yo³nān¹tū³kā³txa² ā³nāu²ai¹ni² nxe³yain¹tu¹wi¹. Je³su²jah³la²
 ta¹hxai²hē¹la².

15 Nxa²ha¹te¹ Pe²jah³lai²na² a²wān³txi³kxai³lu¹:

—Je³su²jah³lāi³. Jau³jau¹xai²na² i³yau¹ū³txa²si¹nhē³li¹. Ta¹hxai²hē¹la².

16 Nxa²ha¹te¹ Je³su²jah³la² i³wa²lū³xi²ti³an¹jau³kxai³lu¹:

—Tū¹kā³txai²na² yā¹nxe² ain³kxi²sah¹lxan³ta¹lu¹wi¹. 17 Yain³txa²i²li³te¹la³ txa²-
 wā¹yo²ai²na² ūh³yo²wi¹nhā²sxā³ i³yo¹kī³kxai²nān²tu³ txa²wā¹ē¹nāu³lon³sxā³
 tan²sa²tā³ki²te²jai¹ti²tu³wi¹. 18 Yxān¹ta¹ txa²wā¹yo²ai²na² sa²yo²sai¹kxai²na²
 sa²kxai³lu² txa²wā¹ē¹nāu³ān¹jau³xa² so¹lxi³ sa²yo²sai¹nhā²kxi²te²jai¹ti²tu³wi¹.
 A²nxe³ju³ta¹na² so¹lxi³ Txa²wā¹sū³na² yen³nāu³a² i³kō³nxe³ti³hin¹nē³te²ju²-
 hē³li¹. 19 Jā¹nxe³sxā³ txa²wā¹ē¹nāu³ai²na² wā²nxū¹hain³nhā²jau³xai²na² sa²ne³-
 sai¹nhā²ju³ta¹sa¹: Kō³nxe³ti³ ain³nhā²jau³su² sa²ne³sai¹nhā²ha²kxai³ a²nū²a²
 su²lhā³nyhu¹kxi³ju³ta¹nū³a² sa²ne³sai¹nhā²ha²kxai³ a²nū²a² ā³xa² a²txu¹ha²
 ū³whīn¹ta¹kxi²nyhu¹kxi³ju³ta¹nū³a² sa²ne³sai¹nhā²ha²kxai³ kō³nxe³thin¹sxā³
 o¹la³kxi²kxi³ju³ta¹nū³a² sa²ne³sai¹nhā²ha²kxai³ yen³kxa² kāi³kxi²nyhu¹kxi³ju³-
 ta¹nū³a² sa²ne³sai¹nhā²ha²kxai³ ki³han³sxā³ kō³nxe³ti³ kāi³ti³hit¹jau³su² sa²ne³-
 sai¹nhā²ha²kxai³ ki³han³jau³su² ā³ye³yo²nū¹nyhu¹kxi³jau³su² i³ne³kxe³kxi²nhā²-
 kī³sa²kxai³ txa²wā¹ē¹nāu³ai²na² te²jai¹ti²tu³wi¹. 20 Ju¹ta¹na² so¹lxi³ Txa²wā¹sū³na²
 yen³nāu³a² i³kō³nxe³ti³ ti³hi¹tē³te²ju²hē³li¹. Yxān¹ta¹ kwa²hāi¹nxe² i³yain³te³lhxā³
 nxe³kī³ti³wa³kxa¹ hxi²khai²lxi²kī³sxa³ke³la³te²kxai³ hai³txi²nū² Txa²wā¹sū³na²
 yen³nāu³a² i³kō³nxe³ti³ ti³hi¹tē³lhī³nx²nxa³wi¹. Je³su²jah³la² ta¹hxai²hē¹la².

Txu¹ha³ka³lxa² yo²i²jau³su²

21 H ā²wxān³txa³ Je³su²jah³la² a³li³xi²nū²la² Ti²ro³thi³nān¹ta³ko³-
 nāu³a² Si³tō²thi³nān¹ta³ko³nāu³a² ā³nxai³ta¹hxai²hē¹la². A²sa³wi³ha³lxa²

ā³si³tē³kxain¹ta¹hxai²hē¹la². ²²Nxe³tāu³a² txu¹ha² Ka³na³ā²ko³xan¹ta¹ka³lxa² Ju³te²a² nū³ka³txi³sxa³ta¹ka³lxa² a²sxi²khai³xa² a³li³kxi²nū²la² Je³su²jah³la² ā³tū³sxā³ i³kaix¹te³nah¹lxi¹:

—Txa²wā¹hxi²kan¹jah¹lāi³. Txa²wā¹sū³na² A²hxi²kan¹ta² Si³yxau³tāu³lot³-txa²jah¹lo²su² jah¹lo²si¹lxi¹. Txa²wāi³lxi³na² we²txi²ju³ta² hxi²ka¹nīn¹ju³ta² yū²na³li¹. Jā¹nxe³sxā³ ko³nxe³te² yāu³ka³txai²na² hxi²ka² txa²wāi³lxi³na² nxū²kwai³yxau³ta¹. Khāuh³lxa³thi²kxi²sain¹na²hē³li¹. Nxe³ju³ta¹na² wi¹-lhin¹sxā³ thāi³ti³la² sa²hau³kot³sē¹li¹. Ta¹hxai²hē¹la².

²³Nxe³ju³tan¹te²kxa³yan³tū³ Je³su²jah³la² i³wa²lū³xi²ta¹hxai²nxa³hē¹la². Nxe³te³na¹ a²sa³wi³ha³lxi²na² wān³txi³kxai³lu¹:

—Je³su²jah³lāi³. Ta¹ka³lxi²na² ā³ni³si¹nhē³jau³su² i³sa²si¹hā³txa²hē³li¹. Txa²wā¹yo³na² i³kaix¹txi²nē³to³nha³li¹. Ta¹hxai²hē¹la².

²⁴Nxa²ha¹te¹ Je³su²jah³la² i³wa²lū³xi²te³nah¹lxi¹:

—A²nū²ai²na² i³sa³e² nū³ka³txi³su² te²a² o³ve²a² ti¹kxi²xai³kxa² yā¹nxe³ te²-nān²tū³ nxe³te²a² so¹lxi³ sa²hau³kot³si¹hai¹na¹jau³su² wxā³na¹hē³li¹. A²nū²a² Ju³te²a² nū³ka³txi³sxa³te²su² te²na² sa²hau³ko³ta¹na¹ju³ta² ti³wa³ki³lo³-nxa³wi¹. Ta¹hxai²hē¹la².

²⁵Nxe³tāu³ān²tū³ta¹ ta¹ka³lxi²na² sa²kxai³lu² yxau³son³kxi²nū²la² ā³ka³ti³-wxe³ka³tū³ i³ye³te³nah¹lxi¹:

—Txa²hxi²kan¹jah¹lāi³. Hxi²nūn¹sē¹li¹. Ta¹hxai²hē¹la².

²⁶Nxa²ha¹te¹:

—Nxe³sa²nx¹i¹. Wē³ha³lxi²na² yain³txū³xa² sa²so¹sxā³ wai³a³lxa² ū³hū³-sxā³ ū³yhai¹kxi²kxi³ju³ta² wai³nhī³nx²nxa³xī¹. Ta¹hxai²hē¹la². Jā¹nxe³-jut³su² Ju³te²a² nū³ka³txi³su² te²an²tū³ wē³ha³lxi³su¹ nxe² i³yī¹li²ha²kxai³ Ju³te²a² nū³ka³txi³sxa³te²su² te²an²tū³ wai³a³lxi³su¹ nxe² i³yī¹li²ha²kxai³ nxe³ta¹hxai²hē¹la².

²⁷Jā¹nxe³nxa²ha¹te¹ ta¹ka³lxi²na² i³wa²lū³xi²te³nah¹lxi¹:

—Nxe²nxa³wi¹. Yxān¹ta¹ a²wa³kxēn³yah³lai²na² i³yain³ka³lo³a² yu³hē³-nāu³a² wai³a³lxa² hi²sen³su² wah³nxain¹sxā³ yain³tū³xa² kwa² ā³na¹kxe³su² i³yai³nxai³lain¹te²ju²hē³li¹. Wxa²nū³ka³txi³su² te²sxa³kxan²ti³ txa²wāi³lxi³na² we²txi¹si¹nhē³li¹. Ta¹hxai²hē¹la².

²⁸Nxa²ha¹te¹ Je³su²jah³la² i³wa²lū³xi²sxā³ i³ye³kxi²te³nah¹lxi¹:

—Nxe³nx¹i¹. Yxo²i²sa²sxā³ te³nīn¹jau³su² ha²kxai³ ain³kxi¹nxa²ha¹xī¹. Wxa²-wē³sai²na² kwēn¹ta¹na¹ we²txi²na¹xī¹. Je³su²jah³la² ta¹hxai²hē¹la².

Je³su²jah³la² a²nū²a²nāu³xa² we²txa³lxi³ain¹jau³su²

²⁹Hā²wxān³txa³ ko¹xai²na² a³li³xi²nū²la² i³ye³na² Ka³li³le²a²ye³na² yxo²-ka³te³tih³na² ā³nxai³ta¹hxai²hē¹la². Ā³nxai³tāu³a² wā³la³ka³txa² ka³la³sxā³ ā³wxe³ta¹hxai²hē¹la². ³⁰Nxe³tāu³a¹ a²nū²a²nāu³xa² ka³lxa¹sxā³ wxā³sxā³ nū²nain¹ta¹hxai²hē¹la². Ain¹sxā³ a²nū²a² i³ton³te²na² tē³ain¹ta¹hxai²hē¹la². Nxe³sxā³ a²nū²a² yū³kan²ta³kxi²te²su² te²a² ye³han³te²su² te²a² yxo²kan²-te²su² te²a² nū³ya³nān³ta³kxi²te²su² te²a² nxe³sxā³ i²li³ka³txa² i³ton³kxi²-te²su² te²a² tē³ain¹ta¹hxai²hē¹la². Tē³ain¹nū²la² Je³su²jah³la² yu³hē³nāu³a¹ ū³h³wxe³ain¹ka³tū³ a²nū²a² a²yxo²ha³kxa¹ Je³su²jah³la² hxi²ka² we²txa³lxi³-ain¹ta¹hxai²hē¹la². ³¹Nxe³ka³tū³ta¹ tē³ain¹tū³ka³txa² i²ain¹te³nah¹lxi¹ a²nū²a² yxo²kan²te²su² te²a² wi¹le³ha²kxai³ nū³ya³nān³ta³kxi²te²su² te²a² nū³wi¹-lha²kxai³ yū³kan²ta³kxi²te²su² te²a² wi¹lā³nxai³ha²kxai³ ye³han³te²su² te²a²

wi¹li²ha²ka³ai³ nxe³ju³ta²i²na¹ i²tāu³ o³lain¹sxā³ i³sa³e² A²hxi²kan¹ta² Txa²wā¹-
sū³na² Si³yxa³u³jah¹la² i³sa²nēn¹kxain¹ta¹hxai²hē¹la².

A²nū²a² ka³lxa¹khai¹nxe³te²nāu³xa² yai³nain¹jau³su²

³² Nxa²ha¹te¹ Je³su²jah³lai²na² sa²kxai³lu² a²sa³wi³ha³lxa² i³kaix¹sxā³
i³ye³kxi²te³nah¹lxi¹:

—Tū¹ka³txai²na² i³āin²ta³kxi²na¹nhai¹. Ye³ha¹li¹ ka³na³ki¹ a³lan²tāu³a²
ā³si³te³la³kxa² ho³ha³sain¹na²hē³li¹. Nxe³hī¹nān¹te²tū³ yain³txi³la³ yū³ai¹-
nxa³ha²kxai³ ā³nxai³si¹hai¹na¹jau³su² ten³sa²nxa³nhai¹, heh³ti³sxā³ hxi²tha²
ā³ya³hain¹kxa²yan³ti³su² nxa¹nhai¹. Ta¹hxai²hē¹la².

³³ Nxa²ha¹te¹ a²sa³wi³ha³lxa²na² i³ye³kxain¹te³nah¹lxi¹:

—Ti¹ai²li² a²nū²a² yū²nxa³ko³sin²ta¹. Nxe³ha²kxai³ yain³txi³nū³la³
ū³kxain¹tū³nū³la³ ih¹nū¹la³ta³ so³kxi²si¹nhī²ki³te¹la¹xā³? Ain¹ta¹hxai²hē¹la².

³⁴ Nxe³ha²kxai³ Je³su²jah³la² i³wa²lū³xi²ti³an¹jau³kxai³lu¹:

—Yā¹te² yain³txi³nū³txa³ yū³nx²ti³ji¹wi¹? Ta¹hxai²hē¹la². Nxa²ha¹te¹:

—Yain³txi³nū³xa² nū³ha¹li¹ nū³ha¹li¹ nū³ha¹li¹ ka³na³ki¹ yū³sīn¹na³li¹. Ai³na²
jūx¹te²xa² jū¹nxe² yū³nūn³sīn¹na³li¹. Ta¹hxai²hē¹la².

³⁵ Nxa²ha¹te¹ a²nū²a²nāu³xa² ā³wxe³si¹hain¹jau³su² i³ye³kxain¹ta¹hxai²-
hē¹la². ³⁶ Nxe³ka³tū³ yain³txi³nū³xa² hxi²tē³nha² ai³na² hxi²tē³nha² nxe³sxā³
Sū²na² i³wi¹lxon³kxi²ki³jau³xa² i³ye³ta¹hxai²hē¹la². I³ye³ta³lun²nū²la² yain³-
txi³nū³xai²li² wxa²nāu²lxi¹sxā³ a²sa³wi³ha³lxa² ū³hū²xai³ka³tū³ a²nū²a²nāu³-
xai²na² wxa²nhū²xai³yain¹ta¹hxai²hē¹la². ³⁷ Nxe³sxā³ a²nū²a²nāu³xai²na²
a²yo²ha³kxa¹ yai³nai¹nha²kxai³ ū³kxin²tain¹ta¹hxai²hē¹la². Nxe³nū²la²
yain³txa² wxa²nāu²lxi¹kxe³su² wā³kon³kxe³su² wxa²na³so¹sxā³ ha³ti²a² nē³-
nha¹li¹ nē³nha¹li¹ nē³nha¹li¹ ka³na³ki¹ ne³ki²lhain¹ta¹hxai²hē¹la². ³⁸ A²nxe³sxā³
a²nū²a²nāu³xa² in³txi³nāu³xa² wā³li³kha³lhon¹tū³ka³txa² ka³lxa¹khai¹nxe³-
sxā³ 4.000 nxe² wā³li³kha³lhon¹tū³ka³txi³la³ ta¹hxai²hē¹la². Nxe³kxa²yu³su²
a²txu¹txi³nāu³xai²na² a²wē³ha³lxi¹nāu³xai²na² nxe³sxā³ i³yain³sxā³ i³xū³kxi²-
nyhain¹nūn³ta¹hxai²hē¹la². ³⁹ Jā¹nxe³nū²la² hā²wxān³txa³ a²nū²a²nāu³xai²na²
yai³nain¹tū³ka³txa² Je³su²jah³la² hi²sen³kxai³lu² i³xi²si¹hain¹jau³su² i³sa³si¹-
hā³ain¹ta¹hxai²hē¹la². Hā²wxān³txa³ ka³no¹a²ka³lo³a² ā³wih¹ka³tū³ i³ye³na²
yo²ha³ti³lhi³xi²nū²la² Ma³ka³tā²ko³xa³ wa²li³ta¹hxai²hē¹la².

Fa³ri³se²a² nū³ka³txa² yen³kxa² wā³nxīn¹te²a² i³wā³txain¹jau³su²

16 ¹ Nxa²ha¹te¹ Ma³ka³tā²ko³xa² wa²li³sxā³ ā³wih¹tāu³a² fa³ri³se²a²
nū³ka³txi³su² te²a² sa³tu³se²a² nū³ka³txi³su² te²a² nxe³sxā³ ā³nhai¹-
tū³tū³ka³txa² sa²kxai³lu² Je³su²jah³la² ko³nxe³ti³hi¹si¹hain¹jau³su² ā³tī³-
sxā³ i³wā³txain¹ta¹hxai²hē¹la². Je³su²jah³la² oh³nāu³a² wā³nxīn¹sxā³ kai³-
ju³ta² i³yau¹ū³ju³ta² i³wā³txain¹ta¹hxai²hē¹la². ² Nxa²ha¹te¹ Je³su²jah³lai²na²
a²wān³txi³kxai³lu¹:

—Ka³nxa³hi²nē²te³lhā³ tāu³a² i³ye³kxi²yah³lxi³hī³nxa¹lxi¹. Nxe³yah³lxin¹-
te³nah¹lxi¹: “Oh³sī³nai²na² he³hen³yen²ta¹. Nxe³ha²kxai³ ha³lo²a² wi¹ko¹-
kon¹tu¹wi¹.” Nxe³yah³lxi³hī³nxa¹lxi¹. ³ Te²yā¹nxe³sxā³ ā¹ka³nxa³ha²ta²a² nxe³-
yah³lxin¹te³nah¹lxi¹: “Oh³sī³nai²na² he³he³nha²kxai³ ti²tī³nha²kxai³ yen²ta¹.
Nxe³ha²kxai³ kāin² wē³hā¹nē³tu¹wi¹.” Nxe³yah³lxi³hī³nxa¹lxi¹. Nxe³yah³lxi¹-
nha²kxai³ oh³sī³nai²na² ā³ye³wxe³yah³lxi¹nhē³li¹. Nxe³yān¹ta¹ wā³nxīn¹sxā³
o²la³kxi²na¹ju³ta² i²yah³lxin¹kxan²ti³ ā³ye³wxe³sah¹lxa¹lxi¹. ⁴ Wā³nxīn¹sxā³

ĩ³yau¹ũ³nx²ta¹ju³ta³nũ³a² ten³yah³lxi¹nhẽ³li¹. Kõ³nxe³thin¹khai¹yxah³lxi¹nha²-
kxai³ a²kõ³nxe³ti³su² o²la³kxi²yah³lxi¹nha²kxai³ yah³lxi²te²si¹lxi¹. Yxã¹ta¹ wã³-
nxĩ¹sxã³ ĩ³yau¹ũ³nx²ta¹ju³ta³nũ³a² yũ³nx²ti³xah³lho³li¹. Jo²na³jah³lu¹ta¹i²na²
ai³na² ě¹nũ³ai²na² ka³ten³su² sxã³jah³lu¹ta¹i²na² ĩ³yau¹ũ³jau³xa² so¹lxi³ yũ³nx²-
ti³na³li¹. Je³su²jah³la² nxe³ta¹hxai²hẽ¹la². Nxe³nũ²la² ă³waix³tain¹ta¹hxai²hẽ¹la².

Yain³txa² ĩ³wat¹tũ³xa² ĩ³yau¹ũ³jau³su²

⁵Hã²wxã³txa³ ĩ³ye³na² ă³yxo²ha³ti³lhi³ain¹ta¹hxai²hẽ¹la². ă³yxo²ha³ti³lhi³-
ain¹tãu³a² a²sa³wi³ha³lxi²na² sa²kxai³lu² a²kxã³nxa² yain³tũ³xa² nxe³wã²na³-
ain¹ta¹hxai²hẽ¹la². ⁶Nxa²ha¹te¹ Je³su²jah³la² ĩ³ye³kxain¹te³nah¹lxi¹:

—Fa³ri³se²a² nũ³kã³txa² sa³tu³se²a² nũ³kã³txa² nxe³sxã³ a²yain³txa² ĩ³wat¹-
tũ³xa² ĩ³jah¹lxi³hẽ¹li¹. ĩ³kõ³nxe³ton³kxi¹nx²ta¹i²nha³ta²wi¹. Nxe³ta¹hxai²hẽ¹la².

⁷Nxa²ha¹te¹ a²sa³wi³ha³lxi²nũ³xai²na² sa²kxai³lu² Je³su²jah³lai²na² wãn³-
txa² ain³kxi²nũ²la² e³kxi²nyhain¹te³nah¹lxi¹:

—Yain³tũ³xa² yain³kxi²ki³tũ³nũ³a² ne³wã²na³ki³sa²kxai³ Je³su²jah³lai²na²
wãn³txa² nxe² e³kxi²nẽ³na²li¹. Ta¹hxai²hẽ¹la².

⁸Nxe³yã¹nta¹ Je³su²jah³lo²kxai³lu² e³kxi²nyhain¹jau³xa² ĩ²nha²nũ²la²
ĩ³ye³kxain¹te³nah¹lxi¹:

—Nxe³jah³lxi³wxi¹. Yxo²ĩ²sah¹lxin¹ju³ta³la³ kã²ĩ²nxa³wi¹. Ĩ¹h¹nxe³kxa²yã³-
ti³ta³ yain³tũ³xa² yũ³yah²lxan³kxe³su² ĩ³ye³ye³yah³lxin¹ji¹wi¹? Yain³tũ³xa²
ne³wã²na³yah³lxin¹ju³ta² hxi²ye¹ta³lxi³sa²nxa³nhai¹. ⁹Kxã³nxai³tã² a²nũ²a²
ka³lxa¹txi³nũ³xa² wã³li³kha³lhon¹tũ³kã³txa² 5.000 nxe³tũ³kã³txai²na² sa²-
kxai³lu² yain³tũ³xa² tũ³ha¹li¹ tũ³ha¹li¹ ka³na³ki¹ so¹lxi³ yu³kxan²ti³ a²nũ²a²-
nũ³xa² yain³sxã³ ĩ³xũ³kxi²sãn²nũ²la² yain³txa² wã³kon³kxa² ha³ti²a² nẽ³-
ka³lxa¹txi³ ne³ki²lhain¹tẽ³na² ne³wã²na³yah³lin¹ta²lu¹wi¹. ¹⁰Te²yã¹nxe³sxã³
kxã³nxa² a²nũ²a² ka³lxa¹txi³nũ³xa² wã³li³kha³lhon¹tũ³kã³txa² 4.000 nxe³-
tũ³kã³txai²na² sa²kxai³lu² yain³tũ³xa² tũ³ha¹li¹ tũ³ha¹li¹ tũ³ha¹li¹ ka³na³ki¹
so¹lxi³ yũ³kxan²ti³ a²nũ²a²nũ³xa² yain³sxã³ ĩ³xũ³kxi²sãn²nũ²la² yain³txa²
wã³kon³kxa² ha³ti²a² nẽ³ka³lxa¹txi³ ne³ki²lhain¹te³na² nxe³kxe³su² ne³wã²na³-
yah³lxin¹ta²lu¹wi¹. ¹¹Ĩ¹h¹nxe³kxa²yã³ti³ta³ ă³ne³to³h³yah¹lxan³ji¹wi¹? Hai³txi³
yain³txa³khai³xa² e³kxi¹nx²ti³nxa³hẽ³li¹. Yxã¹ta¹ fa³ri³se²a² nũ³kã³txa² sa³-
tu³se²a² nũ³kã³txa² nxe³sxã³ yain³txa² ĩ³wat¹tũ³xa² e³a¹li¹.

¹²Nxe²e³tãu³a¹ ă³ne³wxe³ain¹ta¹hxai²hẽ¹la². Hai³txi³ yain³txi³khai³xa²
ĩ³wat¹tũ³xa² e³kxi²nxa³ha²kxai³ fa³ri³se²a² nũ³kã³txa² sa³tu³se²a² nũ³kã³txa²
nxe³sxã³ kõ³nxe³ti³ kã³ain¹ju³ta² ĩ³yau¹ũ³jau³xa² e³kxi²ha²kxai³ nxe³jau³su²
ă³ne³wxe³ ă³si³wxe³ain¹ta¹hxai²hẽ¹la².

Txa²wã¹sũ³na² A²hxi²kan¹ta² Si³yxau³tãu³lon³ye²kxe³jau³su²

¹³Nx²a²ha¹te¹ Se²sa³re²a² Fi³li³po²thĩ³nãn¹ko³xai²na² ă³nxai³ain¹ta¹-
hxai²hẽ¹la². Ai¹n¹tãu³a² Je³su²jah³la² a²yxo²wãn³txa² a²sa³wi³ha³lxa²
ĩ³wã³txi³te³nah¹lxi¹:

—A²nũ²a² ă³xa³nũ³xai²na² sa²kxai³lu² ĩ³yĩ¹li²sain¹jau³xa² e³kxi²nyhain¹-
kxai²nãn²tu³ ĩ¹h¹nxe³jau³ta³ ĩ³yĩ¹li²sain¹jau³su² ĩ³ye³lain¹te²la¹xã³? ĩ³yau¹ũ³-
nha¹jah³lxi³hẽ¹li¹. Je³su²jah³la² ta¹hxai²hẽ¹la².

¹⁴Nxa²ha¹te¹ a²sa³wi³ha³lxi²na² ĩ³wa²lũ³xi²te³nah¹lxi¹:

—Nxe²nxa³wi¹. A²nũ²a²nũ³xai²na² a²ha³tih³xa³ Jo³ãu² Ba³tis²jah³lo²su²
ka³ten³su² ĩ³sa²yxau³xi²sxã³ wã³lxi³jah¹la² ĩ³yĩ¹li²nxai¹nha²kxai³ ă³xa²

ha³tih³xai²na² sa²kxai³lu² E³li²ah³lo²su² i³yī¹li²nxai¹nha²kxai³ ā³xa² ha³tih³-xai²na² sa²kxai³lu² Je³re³mi²ah³lo²su² i³yī¹li²nxai¹nha²kxai³ ā³xa² ha³tih³-xai²na² sa²kxai³lu² Sū³na² wān³txa² i³hen³txi³jah¹lo²su² i³yī¹li²nxai¹nha²kxai³ nxe³nyhain¹si¹nhxai²na²hē³li¹. A²sa³wi³ha³lxa² nxe³ta¹hxai²hē¹la².

¹⁵Nxa²ha¹te¹ Je³su²jah³lai²na² wān³txa² i³wā³txain¹ti³an¹jau³kxai³lu²:

—Nxe³yān¹ta¹ wxāi²nān²ta³ ih¹nxe³jau³tā³ i³yī¹li²syah¹lxin¹jau³su² e³yah³-lxin¹ji¹wi¹? Ta¹hxai²hē¹la².

¹⁶Nxa²ha¹te¹ Si³māu² Pe²jah³lai²na² te²kxai³lu² i³wa²lū³xi²te³nah¹lxī¹:

—Wxāi²nān²ta³ Txa²wā¹sū³na² A²hxi²kan¹ta² Si³yxau³tāu³lo³txa²jah¹lo²si¹lxī¹. Txa²wā¹sū³na² ka³te³na² Si³yxau³jah¹lai²na² Tah²si¹lxī¹. Pe²jah³la² ta¹hxai²hē¹la².

¹⁷Nxa²ha¹te¹ Je³su²jah³lai²na² i³wa²lū³xi²ti³an¹jau³kxai³lu²:

—Wai³nī¹lxī¹. Wi¹lhin¹te²si¹lxī¹. Si³māu²ah³la² Jo²nah³la² tah²si¹lxī¹. Yxān¹-ta¹ kwa² a²nū²khai³xa² i³yau¹ū¹nxa²jau³sxa³wi¹. Txa²wi³nū²khai³xa² Oh³nān¹-jah¹la² te²hi²sen³su² i³yau¹ū¹nxa²jau³xai²la¹wi¹. ¹⁸Te²yā¹nxe³sxā³ e³kxi²nxa²-nūn³na¹wi¹. Pe²jah³lo²si¹lxī¹. Wxa²i³lxai²na² a²si³yxau³tāu³a²su¹ txah³lxa³kxa² wēn³su² nxe³te²ju²hē³li¹. Jā¹nxe³sxā³ sxi²ha² txon³tū³ka³txai²na² sa²kxai³lu² txah³lxa³kxa² tē³sxā³ kxi³h³nxa² si³tah³nāu³a² ūh³wxe³ain¹te²ju²hē³li¹. Hā²-wxān³txa³ a²sxi²khai³xa² ū³txo³nain¹te²ju²hē³li¹. Nxe³kxa²yā¹nxe³sxā³ txah³-lxa³kxa² si³tah³nāu³a² ūh³wxe³kxa²yā¹nxi¹lxī¹. Txa²wān³txa² yxo²i²sain¹te²nū³ka³txa² a²sxi²ha² yā¹xain¹na²li¹. Jā¹nxe³jut³su² Txa²wān³txa² i³tih³nxai¹-nīn¹ju³tan¹te²kxa³yā¹lhu² a²nū²a² ka³lxa¹txi³ yxo²i²sain¹tu¹wi¹. A²nxe³jut³su² nxe³kxe³su² ya³lu²nē³ju³ta³nū³a² hxi²kan¹txi³ ā³nhe¹kxi²sxā³ ā³nhai³sa³ko³-txa³lho³li¹. ¹⁹Jā¹nxe³jut³su² yan¹nāu³a² yxo²i²sain¹te²nāu³xa² a²wa³kxēn³-yah³lo²su² ti³hi²txa²ha¹tu¹wi¹. Nxa²ha¹kxai²nān²tu³ oh³nān¹ko³nāu³ai²na² sa²kxai³lu² i²li³ju³ta² sa²tai²kxai²kxai²nān²tu³ wxāi²nān²tu³ yuh³nān¹ko³-nāu³a² sa²tai³kxai¹nīn¹tu¹wi¹. Yxān¹ta¹ oh³nān¹ko³nāu³ai²na² ā³wa²su¹kxa¹-kxai²nān²tu³ yuh³nān¹ko³nāu³a² ā³wa²su¹txai¹nū³nīn¹tu¹wi¹. Je³su²jah³la² ta¹hxai²hē¹la². ²⁰Jā¹nxe³ha²kxai³ a²sa³wi³ha³lxa² i³ye³kxain¹te³nah¹lxī¹:

—Nxe³jah³lxī³wxi¹. Txa²wā¹sū³na² A²hxi²kan¹ta² Si³yxau³tāu³lot³sa²jah¹lo²-sa¹wi¹. Yxān¹ta¹ a²nū²a² ā³xai²na² i³hen³txain¹yah³lxī³txa²hē¹li¹. Ye¹nx²ta¹wi¹. Je³su²jah³la² ta¹hxai²hē¹la².

Je³su²jah³la² su²lhā³ju³ta³nū³a² i³yau¹ū³jau³su²

²¹Nxe³ha²kxai³lu¹ nxe³hī¹nān¹te²tu³ a²sa³wi³ha³lxa² i³yau¹ū³to³te³nah¹lxī¹:

—Nxe³jah³lxī³wxi¹. Txai²na² Sū³na² A²hxi²kan¹ta² Si³yxau³tāu³lot³sa²jah¹-lo²na¹xai²na² Je³ru³sa³lē²thi³na² ai³na¹ju³ta³nū³a² yū²na³li¹. Nxa¹kxai²nān²tu³ i³sa³xe² hxi²kan¹txi³su² te²a² Sū³na² sxi²ha² wā²nxīn¹te² si³yxau³tū³ka³txi³su² te²a² ha³teh³nxā³nxa² a²hoh³lxi³su² te²a² nxe³sxā³ te²nāu³xa² i³an³ta³kxi²sai¹-nha²kxai³ khāuh³lxa³txi³sai¹nha²kxai³ i³su²lhā³si¹sain¹tu¹wi¹. Nxe³nū²la² hā²-wxān³txa³ ye³ha¹li¹ ka³na³ki¹ a³la²ni²sxā³ ka³ten³su² i³sa²yxau³xi²na¹tu¹wi¹.

²²Nxa²ha¹te¹ Pe²jah³lai²na² sa²kxai³lu² Je³su²jah³la² jū¹nxe² ā³waix³kxi²-ya³sxā³ i³wa²lū³xi²te³nah¹lxī¹:

—Je³su²jah³lāi³. Txa²hxi²kan¹jah¹lāi³. Ju¹tai²na² nxe² kāi³nxain¹ju³ta³nu³a² wai³nxax³wi¹. Txa²wā¹sū³na² wi¹lī²nxa²tu¹wi¹. Nxe² kāi³ūh¹ti³he¹nxain¹nxa³-lho³li¹. Pe²jah³la² ta¹hxai²hē¹la².

²³Nxa²ha¹te¹ Je³su²jah³la² sa²wa³ti³nha²sxā³ Pe²jah³la² ne³nxē³na² i³ye³kxi²te³nah¹lxī¹:

—Sa³ta³na³jah¹lāi³. Txa²si³yo³na² ā³waix³txu¹li¹. Hxi²kau³kaut³san¹nhai¹. Txa²wā¹sū³nai²na² a²ten³jau³su² ten³nxa²nxa³i¹. A²nū²ai²na² a²ten³jau³xai²na² so¹lxi³ te³ni¹lxi¹. Je³su²jah³la² ta¹hxai²hē¹la².

²⁴ Nxa²ha¹te¹ Je³su²jah³la² āh¹e³kxi²te³nah¹lxi¹: A²sa³wi³ha³lxa² ain³kxi²ti³an¹jau³kxai³lu¹:

—Nxe³jah³lxi³wxi¹. A²nū²a² i²li³te²nān²tu³ ā³si³tē³kxi²ti³ten³sain¹kxai²-nān²tu³ a²ē¹nāu³a¹ au³txi³ ten³khai¹nxe³ju³tan²tu³ ā³na¹txai²lxi¹. Te²yā¹nxe³-sxā³ yxo²i²sain¹ju³tan¹te²kxa³yan³tu³ ya²lu¹ju³ta²nū³a² yuh³lxin²nxa³sxā³ ā³si³tē³kxi²sain¹txai²li¹. ²⁵ Jā¹nxe³sxā³ a²nū²a² i²li³te²na² i³ye³kxi²nha²kxai²-nān²tu³: “Yuh³xai²na² ti¹ai²na² yxau³na¹tāu³a² txa²wi¹la¹tāu³a¹ a³lxi²sa³nha¹. Je³su²jah³lai²na² wān³txa² sa²yxo²a³a¹kxan²ti³ ya³lu¹ju³ta² ten³sa²nxa³nha¹.” Nxe³nha²kxai²nān²tu³ Txa²wā¹sū³na² ha³lo²a² yxau²xai³lxa³lho³li¹. Yxān¹ta¹: “Yuh³xai²na² ti¹ai²na² yxau³na¹tāu³a² txa²wi¹la¹tāu³la³ a³lxi²sa²nxa³nha¹. Je³-su²jah³lai²na² wān³txa² yxo²i²a¹ju³tan¹te²kxa³ya³lhu² i³su²lhā³sain¹kxan²ti³ yxo²i²a¹ju³ta² ā³na¹nxa³lho³na¹.” Nxe³nha²kxai²nān²tu³ Txa²sa³wit³su² sain¹-tu¹wi¹. Nxe³kxa²yu³su² Txa²wā¹sū³na² ha³lo²a² yxau²xai³tu¹wi¹. ²⁶ Te²yā¹-nxūn³sxā³ yuh³nāu³an¹te² yen³kxa² a²hāi¹nxe³ti³xa¹ so¹kxi²hxa³kxai²nān²-tu³ yxān¹ta¹ a²ē¹nāu³ai²na² a²ka³ten³su² ju³ta² tī¹kxi²kxai²nān²tu³ nxe³te²su² te²na² ju³ju¹ta¹na² a²yxo²ha³kxa¹ tī¹kxi²hī³nx²na³li¹. Hxi²kan¹txi³ ā³wa²-li²sxā³ yen³ka³lxa¹kxan²ti³ so¹kxi²xi²hī³nx²nxa³wi¹. ²⁷ Yan¹nāu³a¹ Txai²na² Sū³na² Hxi²kan¹ta² Si³yxau³tāu³lot³sa²jah¹lo²na¹xai²na² sa²kxai³lu² Txa²-wi³na² wxi²kin³ti³ton³ju³ta² i³wxi²kin³ti³ton³sa²sān²ka³tu³ oh³nān¹ta² sa²-si¹hā³tū³ka³txa² ā³si³tē³kxa² wa²kan³sxā³ wā³li²na¹tu¹wi¹. Nxa¹kxai²nān²tu³ a²nū²a² a²yxo²ha³kxa¹ kāi³xai³ain¹kxa²yo³su² wi¹lhin¹ta³nxa² kō³nxe³thin¹-ta³nxa² ū³yho³hi²xai³ai¹na¹tu¹wi¹. Nxe³ye¹nxa²lxa¹wi¹. ²⁸ Ya²la³tu³ e³kxi²nx²-ta³wi¹. Ti¹ai²na² sa²nxūn³sxā³ ain³kxi²sah¹lxin¹te² i³nxai²na² a²ha³tih³ i³nxai²-nān²tu³ ya³lu¹ju³ta²nū³a² wa³su²txi³ yū³yah²lxan³tho³li¹. Wā³li²na¹ju³ta²nū³a² i²sah²lxin¹tu¹wi¹. Sū³na² Hxi²kan¹ta² Si³yxau³tāu³lot³sa²kxe³nū³su² a²nū²a² yxo²ha³kxa¹ hxi²kan¹tāu³lot³sa²ju³ta²nū³a² i²sah²lxin¹tu¹wi¹. Je³su²jah³la² nxe³ta¹hxai²hē¹la².

Je³su²jah³la² i³ā³lxi³to³nha²jau³su²

17 ¹ Nxa²ha¹te¹ ye³ha¹li¹ ye³ha¹li¹ ye³ha¹li¹ a³lan²ni²tāu³kxai³lu² Je³su²-jah³la² sa²kxai³lu² Pe²jah³la² i³kaix¹tha²kxai³ Ti³a²kah³la² i³kaix¹-tha²kxai³ a²lon³yah³la² Jo³āu²ah³la² i³kaix¹tha²kxai³ nxe³tū³ka³txān²tu³ tē³sxā³ wā³la² kī³ka³txa² nūh¹lxi³sxā³ ka³la³ain¹ta¹hxai²hē¹la². ² Ka³la³ain¹-ka³tu³ a²ne³ka³nah²nāu³a² he¹ain¹tāu³a² Je³su²jah³lai²na² sa²kxai³lu² i³ā³-lxi³to³nha²ta¹hxai²hē¹la². A²yen³nāu³ai²na² sa²kxai³lu² u³je³na³ka² yā¹nxe² i³kxi²nha²ha²kxai³ a²wā²la² ū³whi²kxi²nha²ka³lo³ai²na² ha²te¹ju³ta² yā¹nxe² i³han³kxi²txi³nha²ha²kxai³ ta¹hxai²hē¹la². ³ Nxe³tāu³ Moi³se²ah³lu¹ta¹na² E³li²ah³lu¹ta¹na² nxe³ya³sxā³ kwēn¹ta²kxai³ ā³wxā³ye²yhain¹ta¹hxai²-hē¹la². Nxe³sxā³ e³kxi²nyhain¹ta¹hxai²hē¹la². ⁴ Nxain¹tāu³a² Pe²jah³lai²na² e³kxi²te³nah¹lxi¹:

—Je³su²jah³la² Txa²hxi²kan¹jah¹lāi³. Ti¹ai²li² ha³lo²a² wi¹khaix¹sīn¹nhai¹. Nxe³sī¹nha²kxai³ sxi²ha² thi³nha¹li¹ ka³na³ki¹ txon³si¹na¹tu¹wi¹. Wxa²sxi²ha² txo³ni² Moi³se²ah³la² sxi²ha² txo³ni² E³li²ah³la² sxi²ha² txo³ni² nxe³sīn¹nxa²-lxa¹tu¹wi¹, ten³nxa²ke³la³te²kxai³lu¹.

⁵Nxe²e³ta³lu²nx³a³ta³lx¹a¹ oh³sī³nai²na² ha²te¹khai¹nxe³sī³na² ne³ka³ka³-khai¹nxe³ha²kxai³ ā³tī¹kxai¹nha²kxai³ ā³ye³āu²la²to³tain¹ta¹hxai²hē¹la². Nxe³-tāu³ān²tu³ oh³sī³nān¹ta² wān³txa² ain³kxi²nyhain¹te³nah¹lxi¹:

—Jah¹lai²na² Txa²ki³lha³lx¹a² a³lxi²khaix¹na¹jah¹lai²la¹wi¹. Wi¹lxo³kxi²-khaix¹sa²jah¹lai²la¹wi¹. Wi¹lain³kxi¹txai¹nhe³li¹. Ta¹hxai²hē¹la².

⁶Nxa²ha¹te¹ a²sa³wi³ha³lxai²na² sa²kxai³lu² jau³jau¹xai²na² ain³kxi²tāu³ ā³kxu²thu²kxa² ā³ya³hain¹ta¹hxai²hē¹la², kāin² o²lai¹nha²kxai³la². ⁷Nxa²ha¹te¹ Je³su²jah³lo²su² te²kxai³ a²sa³wi³ha³lxai²su² te²kxai³ ā³tī³sā³ wxa²wai³kxain¹-ta¹hxai²hē¹la². Nxe³te³nah¹lxi¹:

—Yuh³lxah³lxi³txa³hē¹li¹. Ī³sa²yxau³jah³lxi³hē¹li¹. Ta¹hxai²hē¹la².

⁸Nxe³sxā³ ĩ³sa²yxau³ain¹ka³tu³ Je³su²jah³la² so¹lxi³ ĩ²ain¹ta¹hxai²hē¹la². A²nū²a² ā³jah¹la² ĩ²ain¹ta¹hxai²nx³a³hē¹la².

⁹Hā²wxān³txa³ a³ka³nxain¹tāu³a² Je³su²jah³la² ĩ³ye³kxain¹te³nah¹lxi¹:

—Nxe³jah³lxi³sa²lxi¹. Hxi²sxā³nho³jut³sū³ju³ta² a²nū²a² ā³xa² ĩ³hen³txi³yah³-lxi³sān²txa³hē¹li¹. Hā²wxān³txa³ ya³lu²sxa³sā²na¹ka³tu³ ka³ten³su² ĩ³sa²yxau³-xi²sā²na¹ka³tu³ hā²wxān³txa³ a²nū²a² ĩ³hen³txain¹yah³lxin¹ju³ta²nū³a² wain³-na³li¹. Ta¹hxai²hē¹la². ¹⁰Nxa²ha¹te¹ a²sa³wi³ha³lxai²na² ĩ³wā³txain¹te³nah¹lxi¹:

—“E³li²ah³lu¹ta¹na² txa²nū² wxā³tu¹wi¹.” Ha³teh³nxā³nx²a² a²hoh³lxi³su² nū³ka³txa² ĩ³hen³txi³nē³lain¹to³hxai²na²hē³li¹. Īh¹nxe³sxā³ nxe²e³kxain¹tax¹-ji¹wi¹? A²sa³wi³ha³lx¹a² nxain¹ta¹hxai²hē¹la².

¹¹Nxa²ha¹te¹ Je³su²jah³la² ĩ³wa²lū³xi²te³nah¹lxi¹:

—Ya²la³tu³ E³li²ah³la² wxā³tu¹wi¹. Txa²ne³hē³txa² wxā³sxā³ yen³kxa² yxo²-ha³kxa¹ sa²hau³ko³tū¹sa²tu¹wi¹. ¹²Yxān¹tah¹lx¹a¹ wān³txi³khai³su² e³kxi¹nx²-ta¹wi¹. E³li²ah³la² ā²la² wxā³na²hē³li¹. Nxe³txai¹tā² ā³ye³wxe³kxain¹nx³a³hē³li¹. Kō³nxe²ti³ kāi³ju³ta² so¹lxi³ te³nai¹nha²kxai³ kō³nxe²ti³ kāi³ū¹hain¹na²hē³li¹. Jā¹nxai¹jut³su² nxe³kxa²yā¹nxe² kō³nxe²ti³ kāi³ū¹sain¹nūn²tu¹wi¹. Je³su²jah³la² ta¹hxai²hē¹la².

¹³Nxe²e³ta³lun²ka³tu³ e³lē³na¹ wān³txai²na² ā³ye³wxe³ain¹ta¹hxai²hē¹la². Jo³āu² Ba³tis²jah³la² ĩ³yau¹ū³ye²ta¹hxai²hē¹la².

Kō³nxe²te² yāu³ka³txa² nxū²kwai³li³si¹jau³su²

¹⁴Nxa²ha¹te¹ kan³sxā³ wā³lain¹nx³a²ha¹te¹ a²nū²a²nāu³xai²li² ĩ³hit²tain¹-tū³ka³txi³nāu³xai²li² ĩ³ha¹txain¹ta¹hxai²hē¹la². Ī³ha¹txain¹nū²la² hā²wxān³-txa³ in³txa² ka³na³ka³nat³sxā³ ā³nhe²kxi²ha²kxai³ ā³ka³ti³wxe³nha²sxā³ ĩ³ye³kxi²te³nah¹lxi¹:

¹⁵—Txa²hxi²kan¹jah¹lāi³. Wi¹lhin¹sxā³ thāi³ti³la² sa²hau³ko³t³sē¹li¹, txa²-ki³lha³lxai²na²su¹. Ā³tau²tē³kat³sū³ka³txa² kāin² ĩ³ton³na³li¹. Hā³nxe²a² ā³ya³hi² ka³wā³lxai²na² ā³ya³hi² to³hxai²na²hē³li¹. ¹⁶Wxa²sa³wi³ha³lx¹a² we²txain¹si¹jau³su² sa²so¹sxā³ ū³hū¹ai¹na¹li¹. Nxe³ta¹ hxi²ka¹nai¹nx³a³hē³li¹. Nxe³ta¹hxai²hē¹la².

¹⁷Nxa²ha¹te¹ Je³su²jah³la² ĩ³ye³kxi²te³nah¹lxi¹:

—Ā³ne³tot³syah¹lx¹a³lxi¹. Yxo²ī²nxā²nx³a³sxā³ wain³txain¹kxah²lx¹a³lxi¹, kan²txi³ yxau³kxi¹nx²ta¹kxan²ti³nu¹. Ēn²nx²ta¹ha³ta²wi¹. We³sai²li² tē³sxā³ wxā³jah¹lxi³hē¹li¹.

¹⁸Nxe² e³nx³a²ha¹te¹ wē³sa² tē³sxā³ wxā³ain¹nx³a²ha¹te¹ Je³su²jah³lai²na² sa²kxai³lu² kō³nxe²te² yāu³ka³txa² ĩ³kwai²kxi²nū²la² wē³sa² nxū²kwai³li³ta¹-hxai²hē¹la². A²kwēn¹ta¹na¹ we²txi²ta³lun²ta¹hxai²hē¹la².

¹⁹ Hă²wxăn³txa³ a²sa³wi³ha³lxa²na² sa²kxai³lu² nüh¹lxi³sxā³ ā³tj³kxain¹-te³nah¹lxi¹:

—Je³su²jah³lāi³. Kō³nxe³te² yāu³ka³txa² nxū²kwai³li³si¹sa²nhñ¹jau³su² ih¹-nxe³kxa²yan³ti³ta³ hxi²kan¹si¹nxăn³thi²li¹?

²⁰ Je³su²jah³lai²na² i³wa²lū³xi²ti³āñ¹jau³kxai³lu¹:

—Jū¹nxe² so¹lxi³ yxo²i²sah¹lxi¹nhē³li¹, wān³txi³su² e³kxi¹nx²ta¹wi¹. Mos³ta²-ta²ki³a² yā¹nxe² a²kāin²ju³ta² yxo²i²yah³lxin¹kxai²nān²tū³ wā³la³ka³txai²na² hxi²kan¹txi³ e³yah³lxi³hī³nxa¹lxi¹. Nxe³yah³lxin¹te³nah¹lxi¹: “Wā³la³ka³txāi³. Ti¹ai²na² a³li³txu¹li¹. Nū¹ka³na¹ ā³yit¹sxā³ yxau³txu¹li¹.” Nxe³yah³lxin¹jau³su² ya²la³tū³ a³li³hī³nx²na³li¹. “Hxi²kan¹sa²nxa³nha¹.” Yxah³lxin¹jau³su² yū³yah²-lxan³tho³li¹. ²¹ Yxān¹ta¹ kō³nxe³te² yāu³ka³txa² nxū²kwai³li³si¹kxe³su² kan²-na³li¹. Yain³txa² i³yain³kij³ju³ta² ā³na¹sān²nū²la² Txa²wā¹sū³na² i³ye³kxi²-sān²nū²la² nxe³hi¹na² so¹lxi³ kō³nxe³te² yāu³ka³txa² nxū²kwai³li³hī³nx²na³li¹. Je³su²jah³la² ta¹hxai²hē¹la².

Je³su²jah³la² su²lhā³ain¹ju³ta³nū³a² i³yau¹ū³to³jau³su²

²² Nxa²ha¹te¹ Ka³li³le²a²kō³xa² ā³nū²kxi²nyhain¹ta¹hxai²hē¹la². Nxe³tāu³ān²-tū³ Je³su²jah³lai²na² sa²kxai³lu² a²sa³wi³ha³lxa² i³ye³kxain¹te³nah¹lxi¹:

—A²nū²a² kō¹kō¹xa² hxi²ka² ā³yū³so¹sain¹tu¹wi¹. ²³ Nxe³sain¹kxai²nān²tū³ i³su²lhā³sain¹tu¹wi¹. Yxān¹ta¹ su²lhā³sain¹kxan²ti³ ye³ha¹li¹ ka³na³ki¹ a³la²-ni²tāu³a¹ ka³ten³su² i³sa²yxau³xi²na¹tu¹wi¹. Je³su²jah³la² nxe² e³ta³lun²ka³tū³ a²sa³wi³ha³lxa² i³āin²txi³khai¹xain¹ta¹hxai²hē¹la².

Yen³kxa² ū³yho³hi²ki³ki³a² so¹kxi²jau³su²

²⁴ Hă²wxăn³txa³ Ka³far²na³ū²thi³na² ā³wi¹hain¹ta¹hxai²hē¹la². Ā³wi¹-hain¹tāu³a² a²nū²a² ū³yho³hi²ki³ki³a² so¹kxi²nyhain¹jah¹la² Pe²jah³la² ā³tj³te³nah¹lxi¹:

—Pe²jah³lāi³. Wxa²hxi²kan¹jah¹lai²na² ū³yho³hi²ki³a² ki³ha¹li¹ ū³yho³hi²ki³-kxe³su² ū³hū¹sai¹nhxai²nxăn³thai¹li¹? Nyha¹ta¹hxai²hē¹la².

²⁵ Nxe³ha²kxai³ Pe²jah³lai²na² a²wān³txi³kxai³lu¹:

—Kwa²nxi¹li¹. Txa²hxi²kan¹jah¹lai²na² ū³yho³hi²hxai²na²hē³li¹. Ta¹-hxai²hē¹la². Nxe³nū²la² hă²wxăn³txa³ sxi²ha² ā³wih¹nū²la² Je³su²jah³la² i³wā³txi³te³nah¹lxi¹:

—Pe²jah³lāi³. Ī³ye³kxi¹sē¹li¹. Txa²wā¹ha³lo²a² yuh³xan¹ko³nāu³xa² a²wa³-kxēn³nāu³a² te²hi²sen³kxai³lu² ū³yho³hi²ki³ki³ai²na² ih¹te²la³ta³ so¹kxi²hī³-te²la¹xā³? A²sa³wi³ha³lxi³nāu³su² ta³nxa² kwa² ā³wxā³tū³kq³txai²la³ ta³nxa² nxe³hī³te²la¹xā³? Ta¹hxai²hē¹la². Nxa²ha¹te¹:

²⁶ —Kwa² wxā³tū³kq³txa² ū³yho³hi²ki³a² sa²so¹kxi²te²ju²hē³li¹. Pe²jah³la² ta¹hxai²hē¹la². Nxe³sxā³ Je³su²jah³lai²na² wān³txi³kxai³lu¹:

—Nxe³kxai²nān²tū³ a²sa³wi³ha³lxi³khai³xa² ā³wa²sut¹sxā³ yxau³ain¹te²-sin²ta²wi¹. ²⁷ Yxān¹ta¹ kwa² i³yxaih¹nē³lain¹kxa²yan³txi³su² ĩ³ye³nai²na² ai³txu¹li¹. Ain¹kxai²nān²tū³ ta³nu³la² ai³na² sai¹ta³wxi²a² ā³na¹txa²hē³li¹. Nxēn¹ka³tū³ ai³na² sain¹te²a² a²wi¹lhi¹nān¹te²a² sa²yxo²hai¹txa²hē³li¹. Nxe³-te²na² yxo²ē¹nāu³a¹ ū³yho³hi²ki³a² wxi²sxa³ye¹nx²tu¹wi¹. Nxe³ki³ai²na² wxa²ya³la³xo¹sai¹kxit¹sxā³ ū³yho³hi²ki³tū³ka³txa² ū³hū¹txai¹nhē³li¹. Nai¹nñ¹-kxai²nān²tū³ wxāi²na² Txai²na² ā³wa²sut¹sxā³ yxau³ki³tu¹wi¹. Je³su²jah³la² ta¹hxai²hē¹la².

A²nũ²a² hxi²kan¹te²a² i³yau¹ũ³jau³su²

18 ¹Hã²wxãn³txa³nũ² a²sa³wi³ha³lxa² ã³tĩ³ain¹te³nah¹lxi¹:
—Je³su²jah³lãi³. Txa²wã³sũ³na² Hxi²kan¹ta² Si³yxa³ũ³tã³lo³txa²-
hi¹na² i³h¹jah¹lo²ta³ hxi²kan¹txi³yxa³ũ³jah¹lo²su² hĩ³te²la¹xã³? Ain¹ta¹hxi²hẽ¹la².
²Nxa²ha¹te¹ wẽn³su² sa²so¹sxã³ nxũ²kwai³ye³ye³lot³sxã³ ũh³wxe³ta¹hxi²-
hẽ¹la². ³Ũh³wxe³ka³tu³ a²sa³wi³ha³lxi³nãu³xai²na² i³ye³kxain¹te³nah¹lxi¹:
—Wãn³txi³su² i³ye³kxi¹nx²ta¹wi¹. Wẽ³ha³lxa² yã¹nxe² ã³yxo²o³tũ³sxã³ yxo²-
i²sah¹lxi³hẽ¹li¹. Nxe³sah¹lxin¹kxai²nãn²tu³ Txa²wã³sũ³na² Hxi²kan¹ta² Si³-
yxa³ũ³lot³sa²ju³ta³nũ³su² tãu³su² tãu³a² txa²sa³wi³ha³lxi³syah¹lxin¹tu¹wi¹.
⁴Wxa²ẽ¹nãu³ai²nãn²tu³ wẽ³sai²na² yã¹nxe² i³kã¹not³txa³kxe³su² yũ³nyhah¹-
lxin¹kxai²nãn²tu³ Txa²wã³sũ³na² Hxi²kan¹ta² Si³yxa³ũ³lot³sa²ju³ta³nũ³su²
tãu³su² tãu³a² i³kã¹not³ti³hit¹txa²ti³tu¹wi¹. ⁵Te²yã¹nxũn³sxã³ a²nũ²a² i²li³-
te²na² a³lxi²sa³ha²kxai³ wẽ³sai²na² te²yã¹nxe³ te²he³la³ku³la³ sa²hau³kot³txi³-
nyhain¹kxai²nãn²tu³ txai²na² hxi²nũ¹sain¹kxa² yã¹nxe³hĩ³nx²na³li¹.

Ko³nxe³ti³ kãi³si¹nyhain¹jau³su²

⁶A²nũ²ai²na² yxo²i² ã³si³wxe³te²na² sa²kxai³lu² Txa²wãn³txa² sa²yxo²ã³-
si¹jau³su² i³tih³nxe³yah³lxi³txa³hẽ¹li¹. Nxe² i³tih³nxain¹kxa²yo³ha² kãin²
khãuh³lxa³thin¹tu¹wi¹. A²nũ²a² tah³lxa³kxa² sa²txe²khai¹nxe³ka³txa² tẽ³sxã³
i³yxe²ta³kũ¹nha²te²su² jah¹lan²tu³ i³yau³xa² u¹jau³xa² so¹sxã³ ãn³sa³nũ¹-
ke³la³te²kxai³ nxe³jah¹la² khãuh³lxa³ti³nha²ju³ta² kãi²nhĩ³nx²na³li¹. Nxe³-
kxa²ha³tih³xan²tu³ a²nũ²ai²na² kwẽn¹ta² yxo²i² ã³si³wxe³te²na² sa²kxai³lu²
Txa²wãn³txa² sa²yxo²ã³sa³si¹hain¹jau³su² i³tih³nxe³te²su² jah¹lan²tu³ ko³-
nxe³thin¹khai¹jah¹lo²su² hĩ³nx²na³li¹. A²nxe³jah¹la²kxai³la¹ khãuh³lxa³thi¹
wa³to²hi²hai¹nhĩ³nx²na³li¹. ⁷Txa²wã¹yuh³xan¹ko³nãu³ai²na² hin¹ki³tãu³a¹ ko³-
nxe³ti³ kãi³si¹nhẽ³ju³ta² yũ³hxi²ti³ai¹ti²tu³wi¹. Nxe³ha²kxai³ kɔn³ton³tu¹wi¹.
Yxãn¹ta¹ ko³nxe³ti³kãi³si¹nhĩ³nx²ti³jah¹la² kɔ³ton³khai¹nxe³tu¹wi¹.

⁸Jã¹nxe³ha²kxai³ ko³nxe³ti³ kãi³yah³lxin¹kxa²yã³ti³su² wi¹li²nha¹jah¹-
lxi³hẽ¹li¹. Nxe³yãn¹ta¹ wxa²hxi²ka² ta³nxa² wxa²yũ³kxa² ta³nxa² ko³nxe³ti³
kãi³si¹nhĩ³nx²ti³jau³su² kxai²nãn²tu³ i³hxi²yo³la³kã¹nha² ta³nxa² i³yũ³yo³la³kã¹-
nha² ta³nxa² nxe³jah³lxi³hẽ¹li¹. Nxe³ha²kxai³ hxi²ka³na³ka³nat³sxã³ o³nha²-
ta³nxa² yũ³ka³na³ka³nat³sxã³ o³nha²ta³nxa² nyha¹lxin¹kxan²ti³ yã¹nãu³a¹
ka³te³na² ne³ki³so³nxa³ju³ta² ã³wi¹yah³lxin¹kxai²nãn²tu³ wi¹lhin¹yah³lxi³-
hĩ³nxã¹lxi¹. Nxe³yãn¹ta¹ hxi²kha¹li¹ o³nha²ta³nxa² yũ³kha¹li¹ o³nha²ta³nxa²
nha¹jah³lxi³sxã³ ha³nxe²a² a²lan²ju³ta² i³yũ¹li²nxa³ju³ta² ã³wih¹yah³lxin¹-
kxai²nãn²tu³ ye³khãuh³lxa³ti³nha²khai¹yah³lxi³hĩ³nxã¹lxi¹. ⁹Te²yã¹nxe³sxã³
wxa²ye³nai²na² ko³nxe³ti³ kãi³si¹nhĩ³nx²ti³jau³su² kxai²nãn²tu³ ũ³yhe³ki³sa²tã³-
nha¹jah³lxi³hẽ¹li¹. Nxe³sxã³ ye³ki³ka³na³ka³nat³sxã³ ye³o³nyhah¹lxin¹kxan²ti³
yã¹nãu³a¹ ka³te³na² ne³ki³so³nxa³ju³ta² ã³wih¹yah³lxin¹kxai²nãn²tu³
wi¹lhin¹yah³lxi³hĩ³nxã¹lxi¹. Yxãn¹ta¹ ye³ki³ha¹li¹ ye³o³nyhah¹lxin¹sxã³
ha³nxe²a² i³sa²tẽ³ju³ta² i³yũ¹li²nxa³ju³ta² ã³wih¹yah³lxin¹kxai²nãn²tu³
ye³khãuh³lxa³ti³nha²khai¹yah³lxi³hĩ³nxã¹lxi¹.

O³ve²a² wẽ³sa² ih³sxã³ ti¹ju³ta² i³yau¹ũ³jau³su²

¹⁰Jã¹nxa¹jau³su² wãn³txi³su² e³kxi¹nx²ta¹wi¹. A²nũ²a² yxo²i² ã³si³wxe³-
te²na² ne³wã²na³yah³lxi³txa³hẽ¹li¹. Nxe³sxã³ Txa²wã³sũ³na² yẽn³nãu³a²

a²oh³xan¹jah¹lo²khai³xai²na² a²nū²a² yxo²i² ā³si³wxe³te²na² i³hau³ko³tū³ka³.
txai²li² he¹ho³si¹hxai¹na¹hē³li¹.

¹¹ Jā¹nxai¹jau³su² a²nū²a² ko³nxe³thin¹sxā³ kái³te²na² a²ē¹na² sa²hau³ko³te³.
lhxā³ wxā³na¹wi¹.

¹² Nxex³jah³lxi³sa²lxi¹. A²nū²ai²na² o³ve²a² ka³lxa¹txi³ 100 nxe³ tū³ka³txa²
a²wa³kxēn³yah³lo²sa²nū²nhai¹. A²nxe³jah¹la² wi¹lhau³ko³tain¹tāu³a² o³ve²a²
ka³na³ka³nat³sxā³ wā³la³ka³txa²nāu³a² ā³nxai³sa³tī¹kxi²nū²nhai¹. Nxe³ai¹.
nha²kxai³ a²wa³kxēn³yah³lo²su² te²hi²sen³kxai³lu² o³ve²a² a²ka³lxa¹tāu³xa²
ā³nū²la² ā³nxai³sa³tī¹te²li² ā³ten³te³lhxā³ ai³lha²thet³tū²nhai¹. ¹³ Hā²wxān³.
txa³ o³ve²a² ā³nxai³sa³tī¹te²nān²tū³ i³ha¹txi²kxai²nān²tū³ kāin² ka³lxi³lhain¹.
nū²nhai¹. A²ka³lxa¹tū³ka³txa² ka³li³lhain¹nha²kxai³ ā³nxai³sa³tī¹te²li² kāin²
ka³li³lha²kxai³ nxain¹nū²nhai¹. ¹⁴ Te²yā¹nxe³kxe³hū³nxe² Txa²wā¹sū³na² Oh³.
xan¹jah¹lo²kxai³lu² a²nū²a² yxo²i² ā³si³wxe³te²na² ka³na³ka³na³kxan²tī³ ya³.
lu²ha²kxai³ Sū³na² yen³nāu³a² ā³tī¹kxi²ju³ta³nū³su² te³nxa³wi¹.

Ko³nxe³tī³ kái³ū¹nhē³te²a² i³tih³nxe³jau³su²

¹⁵ Jā¹nxe³jut³su² wxa²wā³tā³xai²na² ko³nxe³tī³ kái³ū¹nx²tī³kxai²nān²tū³
i³yau¹ū²txain¹yah³lxi³sā²nhē³li¹. Nxe³yah³lxi³sā²nīn¹ka³tū³ wi¹lain³kxi¹nx².
tain¹kxai²nān²tū³ ā³nhāu²no³jah³lxi³hī³nxai¹lxi¹. ¹⁶ Yxān¹ta¹ ain³kxi¹nx²tī³xa³.
kxai²nān²tū³ a²nū²a² ha¹li¹ tā³nxā² ha¹li¹ ka³na³ki¹ tā³nxā² ā³sa²so¹sxā³ i³ye³.
kxi¹xi¹txai¹nhē³li¹. Yxah³lxin¹kxai²nān²tū³ ā³ye³yxo²nū¹nxai¹nhī³nx²na³li¹,
wxa²yxo²wān³txa² ko³nxe³tī³ kái³ū¹nx²tī³ju³ta³i³tā² i³ye³kxai¹nīn¹jau³xa²su¹.
¹⁷ Jā¹nxe³sxā³ ain³kxi¹nx²tī³xa³kxai²nān²tū³ Txa²wān³txa² yxo²i²sxā³ yxau².
xai²tū³ka³txa² i³hen³txi¹txain¹yah³lxi³hē¹li¹. Nxe³sxā³ yxo²i²tū³ka³txa² ain³.
kxai¹nxā³kxai²nān²tū³ Ju²te²a² nū³ka³txi³sxa²te²su² i³yī¹li²ha²kxai³ a²nū²a²
ū³yho²hi²ki³a² so¹kxi²nē³jah¹la² yā¹nxē² he³la³kxah³la² i³yī¹li²ha²kxai³ a²nū²a²
i³lxa³thi¹nxā³te²a² i³yī¹li²ha²kxai³ nxe³jah³lxi³hē¹li¹.

Yu³ka³na³ka³na³ju³ta² ten³kxi²nē³jau³su²

¹⁸ Wān³txi³su² i³ye³kxi¹nx²ta¹wi¹. Ha³lo²ai²na² i²li³ju³ta² wxi²kan¹sxā³
i³hau³ko³tah³lxin¹kxai²nān²tū³ oh³nāu³nū¹ka³na¹ jau¹xain²txi³ a²kxā³nxā²
ā²la² i³hau³ko³tain¹te²sin²ta²wi¹. Te²yā¹nxe³sxā³ ha³lo²ai²na² i²li³ju³ta² wxi².
kan¹sxā³ ā³wa²su¹jah¹lxin¹kxai²nān²tū³ oh³nāu³nū¹ka³na¹ ju¹tain²txi³ a²kxā³.
nxa² ā²la² ā³wa²su¹tain¹te²sin²ta²wi¹.

¹⁹ Jā¹nxe³jut³su² txa²wā¹ha³lo²a² yuh³xan¹ko³nāu³xai²na² a²nū²a² ha¹lin¹te²
i³nxai²na² ha³lo²a² ka³na³ka³na³ju³ta² ten³yah³lxin¹kxai²nān²tū³ Txa²wā¹.
sū³na² oh³xa³yxau³jah¹la² nxe²i³ye³kxi²yah³lxin¹kxai²nān²tū³ ya²la³tū³ i³we¹.
txa²tī³tu¹wi¹. ²⁰ Jā¹nxe³ha³kxai³ a²nū²a² ha¹li¹ tā³nxā² ha¹li¹ ka³na³ki¹ tā³nxā²
nxe³te² i³nxai²na² yxo²i²syah¹lxin¹te² i³nxān²tū³ ā³nū²kxi²yah³lxin¹kxai².
nān²tū³ wxa²nū²ki³ye³lot³sxā³ yxau²xai³la¹tu¹wi¹. Je³su²jah³la² ta¹hxai²hē¹la².

A²nū²a²nāu³xa² ko³nxe³tī³ kái³nē³lain¹ju³ta² i³tih³nxe³jau³su²

²¹ Nxa²ha¹te¹ Pe²jah³la² ā³tī³sxā³ i³ye³kxi²te³nah¹lxi¹.

—Txa²hxi²kan¹jah¹lāi³. Txa²wā³tā³xai²na² ko³nxe³tī³ kái³ū¹hain¹to³kxai².
nān²tū³ i³h¹nxe² ā³nhxai²na¹te²ta²hē³li¹? Ye³ka³lxa¹txi³txa³ ne³wā²na³hain¹to³.
ha¹ju³ta² ne³ki³son³sxā³ ā³na¹a¹hī³ji¹wi¹? Ye³ha¹li¹ ye³ha¹li¹ ye³ha¹li¹ ka³na³ki¹
ā³nhī³na¹te²i³ā³xā³? Pe²jah³la² ta¹hxai²hē¹la².

²² Nxa²ha¹te¹ Je³su²jah³lai²na² wān³txa² i³wa²lū³xi²te³nah¹lxi¹:

—Kwa²nxi¹lxi¹. Ye³ha¹li¹ ye³ha¹li¹ ye³ha¹li¹ ka³na³ki¹ ā³ū¹hai¹nān¹kxai²-nān²tu³ a²ne³kit³sxa³wi¹. Yxān¹ta¹ se²te³ ve²ses³ se²tēn²ta³ nxe² ye³ka³lxa¹-khai¹nxe³to³hain¹sā²nān¹ka³tu³ a²ne³kit³su² tu¹wi¹. ²³ Jā¹nxe³ju³kxai³lu² Txa²-wā¹sū³na² i³āin²ta³kxi²nē³lhxa³ kō³nxe³ti³ kāi³kj³ju³ta² ne³wā²na³jau³su² i³yau¹ū³nx²ta¹tu¹wi¹. Ha³lo²a² a²wa³kxēn³yah³la² yā¹nx²na³li¹. A²nxe³jah¹-lo²kxai³lu² yen³kxi³khai¹nū²nhai¹. In³txa² ū³yho³hi²txā³nxa² kwa²sa²so¹-xi²te²nāu³xa² a²nū²a² ka³lxa¹ain¹nū²nhai¹. Nxe³te²nāu³xa² ū³yho³hi²xi²si¹-jau³su² ā³yā³nū²kain¹nū²nhai¹. ²⁴ Nxe³tāu³ān²tu³ a²nū²a² ka³na³ka³na³jah¹la² ū³yho³hi²txā³nxa² 10.000 nxe³txā³nxa² nxā³ka³lxa¹txi³ kxā³nxai³tā² kwa²-sa²so¹xi²ha²kxai³ nxe³txā³nxai²na² ū³yho³hi²xi²si¹jau³su² kwa³na³kxi²nū²-nhai¹. ²⁵ Nxe³yān¹ta¹ ū³yho³hi²txā³nxa² yū²nxā³ha²kxai³ a²yen³kxi³khai³xa² a²nū²xā³xai²na² so¹kxi²si¹jau³nū³su² te³nha²kxai³ a²nū²khai³xa² yo³ha² te³-nha²kxai³ a²sxe³xa² a²yo³ha² te³nha²kxai³ a²wē³ha³lxa² yo³ha² te³nha²kxai³ a²wa³kxēn³yah³lo²su² nū²nhai¹. Nxe³sxā³ ū³yho³hi²hain¹kxai²nān²tu³ kwa²wa³ka³li³lo³tain¹nū²nhai¹. Nxe³kxai²nān²tu³ ū³yho³hi²txā³nxai³tā² a²kxā³nxa² kwa² sa²so¹kxi²kxa² yo³ha² ū³yho³hi²xi²hī³nū²nhai¹. ²⁶ Nxa²ha¹te¹ in³jah³-lai²na² sa²kxai³lu² ā³ka³ti³wxe³sxā³ i³ye³kxi²te³nah¹lxi¹: “Txa²hxi²kan¹jah¹-lāi³. Ha³lo²kxi² yxaut³sā²nhē³li¹. Ye³jen¹tāu³su² ū³yho³hi²txā³nxai³tā² whāi²-na¹ ū³yho³hi²hxa³txa²ha¹tu¹wi¹.” Nxe³nū²nhai¹.

²⁷ Nxe³te²kxa³yān³tu³ a²wa³kxēn³yah³lai²na² sa²kxai³lu² i³yān³ta³kxi²nha²-sxā³ ū³yho³hi²txā³nxai³tā² a²yxo²ha³kxa¹ ne³wā²na³nū²nhai¹. Nxe³ju³tan¹te²-kxa³yā³lhu² in³txai²na² ā³wa²sut¹sxā³ i³xi²nū²nhai¹. ²⁸ Nxa²ha¹te¹ in³jah³lai²li² ā³wa²sut¹sxā³ i³xi²tāu³a² in³txa² ā³xai²na² i³ne³khau²hain¹nū²nhai¹. A²nxe³-jah¹lai²na² sa²kxai³lu² in³txa² ā³xai²na² sa²kxai³lu² nxe³te²hxi²ka² ū³yho³hi²-txā³nxa² jū¹txā³nxa² so¹lxi² txā³nxai²na² a²kxā³nxa² kwa²sa²so¹kxi²nū²nhai¹. Jā¹nxe³tāu³a² in³txa² a²wi¹lhi¹nān¹jah¹lai²na² i³xan³txi³sxā³ in³txa² ā³xai²na² wxa²ye²ta³ta³ki³sxā³ i³ye³kxi²te³nah¹lxi¹: “Ū³yho³hi²txā³nxa² kwa²sa²so¹-kxi²san¹txā³nxai³tā² hī¹na² ū³hū¹sē¹li¹.” Nxe³nyha¹nū²nhai¹.

²⁹ Nxe³ha²kxai³lu¹ in³txa² ā³xai²na² wān³txi³kxai³lu¹ ā³ka³ti³wxe³sxā³ i³ye³-kxi²te³nah¹lxi¹: “Ha³lo²kxit¹sā²nhē³li¹. Ye³jen¹na² ū³yho³hi²txā³nxa² a²yxo²-ha²kxa¹ ū³yho³hi²xi²nxa²ha¹tu¹wi¹.” Nxe³nū²nhai¹.

³⁰ Nxe³yān¹ta¹ in³txa² a²wi¹lhi¹nān¹jah¹la² a²yen³kxi³khai³xa² ten³khai¹-nxe³ha²kxai³ in³txa² ā³jah¹la² hxi²ki³nū²la² sxi²ha² kan²thi³na² ā³na¹sā³wxe³-si¹nū²nhai¹, ū³yho³hi²txā³nxa² ū³hū¹xi²si¹sān²jau³su¹. ³¹ Nxa²ha¹te¹ a²sa³wi³-ha³lxi³nāu³xai²na² ju¹ta¹na² i²kxain¹nū²la² i³yān³ta³kxai¹nha²kxai³ ha³lo²a² wa³kxēn³yah³la² i³hen³txain¹nū²nhai¹. ³² Nxa²ha¹te¹ a²wa³kxēn³yah³lai²na² sa²kxai³lu² in³txa² a²wi¹lhi¹nān¹jah¹la² i³kaix¹sxā³ i³ye³kxi²te³nah¹lxi¹: “Wxāi²li² kwa²wa³ka³li³yut³ta³lot³san¹jah¹lo²si¹lxi¹. Nxe³yān¹ta¹ kō³nxe³-thin¹khai¹nxi¹lxi¹. Wi¹lhin¹sxā³ i³ye³kxi²san¹ta¹ti²tu³wi¹. Nxe³sa¹nha²kxai³ i³āin²ta³kxi²nha²khai¹nxe³nxa²ha¹ta¹ti²tu³wi¹. Nxe³sxā³ yen³kxa² ū³yho³-hi²xi²san¹ju³ta³nū³a² ne³wā²na³ū¹nxa²ha¹ta¹ti²tu³wi¹, wi¹lhin¹sxā³ i³ye³kxi²-sa¹nha²kxai³lu¹. ³³ Nxe³nxa²ha¹ha²kxai³ in³txa² ā³jah¹la²kxai³ wi¹lhin¹sxā³ thāi³ti³la² sa²hau³ko³ta¹nān¹ju³ta² wai³nhi³ta²lu¹wi¹. Yxān¹ta¹ wi¹lhin¹sxā³ thāi³ti³la² sa²hau³ko³txā²ha¹ha²kxai³ jā¹nxe² nxe²nxān³ta¹.” Nxe³nū²nhai¹.

³⁴ Nxe²e³ta³lun²ka³tu³ a²wa³kxēn³yah³lai²na² sa²kxai³lu² i³ān³ta³-kxi²nha²sxā³ ū³yho³hi²txā³nxai³ta³lxi³ kwa²sa²so¹kxi²txā³nxai³tā²

ũ³yho³hi¹xi²si¹jau³su² kwa³na³kxi²nũ²nhai¹. Nxe³kxa²yo³su² nxe³tĩ³kxai³la² ye³kħauh³lxa³ti³si¹sa²jau³su² a²sa³wi³sa² kwa³na³nũ²nhai¹.

³⁵ Jā¹nxe³kxa²yā¹nxe³kxe³hũ³nxe² wxa²wā³tā³xai²na² ko³nxe³ti³ kãi³-ũh¹nx²ti³kxai²nān²tu³ wxa²ē¹nāu³ai²na² au³txē¹nāu³ai²na² ne³wā²na¹-ain¹yah¹lxan³kxai²nān²tu³ Txa²wĩ³na² oh³na² yxau³jah¹lai²na² sa²kxai³lu² nxe²kāi³ũh¹nx²ti³tu¹wi¹. Yxān¹ta¹ wxa²wā³tā³xai²na² ko³nxe³ti³ kãi³ũh¹nx²-ti³kxai²nān²tu³ wxa²ē¹nāu³ai²na² au³txē¹nāu³ai²na² ne³wā²na³ain¹yah¹lxin¹-kxai²nān²tu³ Txa²wĩ³na² oh³na² yxau³jah¹lai²na² sa²kxai³lu² nxe²kāi³ũh¹nx²-ti³tu¹wi¹. Je³su²jah³la² ta¹hxi²hē¹la².

Txu¹ha² kwa² ā³na¹ju³ta² i³tih³nxe³jau³su²

19 ¹Nxa²ha¹te¹ Je³su²jah³lai²na² wān³txa² i³yau¹ũ³ta³lun²ka³tu³ Ka³-li³le²a²ko³xa² a³li³xi²nũ²la² Jor³tāu²yau³xa² yxo²ha³txih³nāu³a² Ju³te²a²ko³nāu³a² ā³nxai³ta¹hxi²hē¹la². Nxe³tāu²a² a²sa³wi³ha³lxa² ā³si³-tē³kxain¹ta¹hxi²hē¹la². ²Nxe³tāu²ān²tu³ a²nũ²a²nāu³xa² ka³lxa¹txi³ i³hi¹-tain¹ta¹hxi²hē¹la². Nxe³te³na¹ a²nũ²a² i³ton³te²su² te²a² i³kxain¹kxai²nān²tu³ we²txain¹ta¹hxi²hē¹la².

³Nxe³ka³tu³ fa³ri³se²a² nũ³ka³txa² a²ha³tih³xa² ā³tĩ³kxain¹ta¹hxi²-hē¹la². Wān³txa² i³ki³ha¹kxi²si¹hain¹jau³su² i³wā³txain¹ta¹hxi²hē¹la². Ī³wā³txain¹te³nah¹lxi¹:

—Je³su²jah³lāi³. In³txai²na² sa²kxai³lu² i²li³tāu³a² a²txu¹ha³ka³lxa² ā³na¹-kxai²nān²tu³ wain³ji¹wi¹? Ain¹ta¹hxi²hē¹la².

⁴Nxa²ha¹te¹ i³wa²lũ³xi²te³nah¹lxi¹:

—Sũ³na² wān³txu¹txai²na² ne³wā²na³yah³lxin¹ta¹lu¹wi¹. Nxe³jau³xu¹tai²na² nxe³te³nah¹lxi¹: “A²wi¹lhi¹nu¹ta¹txai³lu² Txa²wā¹sũ³na² hi²sen³su² in³txi³su² txu¹su² wet¹ta¹hxi²ti³ai¹ti²tu³wi¹.” ⁵Te²yā¹nxũn³te³nah¹lxi¹: “Nxe³ju³kxai³lu² in³txai²na² sa²kxai³lu² a²wi³na² a²hā³ka³na¹na² nxe³sxā³ ā³waix³tũ²la² a²sxe³xa³ka³lxa² so¹lxi³ tē³tu¹wi¹. Nxe³ha²kxai³ in³txa² txu¹ha² a²nũ²ka³na³-ka³na³ton³tu¹wi¹.” Nxe³ta¹hxi²ti³ai¹ti²tu³wi¹. ⁶Jā¹nxe³ha²kxai³ a²nũ²a² ha¹-lo³nxā³wi¹. A²nũ²ka³na³ka³na³jah³na³li¹. Nxe³ha²kxai³ Txa²wā¹sũ³na² hi²sen³-kxai³lu² ā³nũ²kxi²ya³te²syā¹hin²ta²wi¹. Nxe³kxe³su² a²nũ²ai²na² sa²kxai³lu² ā³nhai²ta³lxi³si¹hain¹kxai²nān²tu³ nxe²kāi³yah³lxi³txa³hē¹li¹.

⁷Nxa²ha¹te¹ fa³ri³se²a² te²nāu³xai²na² i³wa²lũ³xi²ti³an¹jau³kxai³lu¹:

—Moi³se²ah³lu¹ta¹na² wān³txa² i³tih³nxe³nē³lain¹te³nah¹lxi¹: “A²txu¹ha² ā³na¹ti³ten³kxai²nān²tu³ ha³teh³nxā³nxā² ā³na¹hxa³txā³nxā² ũ³wha²li¹lhxa³ ũ³hũ¹txai¹li¹.” Nxe³jau³xu¹tai²na² Moi³se²ah³lu¹ta¹na² nxe³nē³lain¹ta¹hxi²-ti³ai¹ti²tu³wi¹. Nxe³jau³jau³xai²na² ih¹nxe³kxa²yan³ti³ta³ txu¹ha² ā³na¹hxa³-txā³nxā² i³tih³nxe³nē³lain¹nũ²lhai¹li¹? Ain¹ta¹hxi²hē¹la².

⁸Nxa²ha¹te¹ Je³su²jah³la² i³ye³kxi²te³nah¹lxi¹:

—Txa²wā¹sũ³na² wān³txa² sa²yxo²we¹ti³ten³nxā²lxa³nha²kxai³ Moi³se²ah³-lu¹ta¹na² wān³txa² ũ³wha²li¹ta¹hxi²hē¹li¹, wxa²sxe³xa³ka³lxu³khai³xa²su¹. Yxān¹ta¹ a²wi¹lhi¹nāu³u¹ta¹nān¹te²tu³ Txa²wā¹sũ³na² ten³jau³sxa³wi¹. ⁹Jā¹-nxa¹jau³su² in³txa² a²ten³te²su² te²an²tu³ a²sxe³xa³ka³lxa² ā³na¹ka³tu³ txu¹ha² ā³lxi³te²a² so¹ain¹ke³la³te²kxai³ txu¹ha² ā³xa² ũ³whin¹ta³kxi²kxa² yā¹nxe² hxi²-ki³lot³hĩ³nx²na³li¹. Ko³nxe³ti³ kãi³hĩ³nx²na³li¹. Te²yā¹nxe³sxā³ txu¹ha² ā³na¹-ta¹ka³lxa² in³txa² ā³jah¹la² so¹ke³la³te²kxai³ in³txa² ā³xa² ũ³whin¹ta³kxi²kxa² yā¹nxe² hxi²ki³lot³hĩ³nx²na³li¹. Ko³nxe³ti³ kãi³hĩ³nx²na³li¹. A²nxe³ta¹ka³lxa²

a²sxe³xa³ka³lxa² a²wi¹lhī¹na² so¹nyhai¹nxa³ta³lxa¹ in³txa² ā³xai²li² ū³whīn¹-
ta³kxi² o²la³kxi²nyhu¹ke³la³te²kxai³ txu¹ha² ā³na¹ju³ta² wai³nhi³nx²na³li¹.

¹⁰Nxa²ha¹te¹ a²sa³wi³ha³lxa²na² wān³txa² i³wa²lū³xain¹te³nah¹lxi¹:

—In³txai²na² txu¹hai²na² nxe² kăi³nyhu¹ain¹ke³la³te²kxai³ so¹nyhu¹-
kxi³ju³ta² a²wi¹lhī¹na² wi¹lxa³hē³li¹. Nxūh¹lxa³txi³su² yxau²xai³ju³ta²
wi¹lhī³nx²na³li¹.

¹¹Nxa²ha¹te¹ Je³su²jah³lai²na² wān³txi³kxai³lu¹:

—Jau¹xu¹ta²na² sa²kxai³lu² a²nū²a² ā³ne³to³hxa³te²na² yū³te²ju²hē³li¹.
Yxān¹ta¹ Txa²wā¹sū³na² i³hau³kot³sa²kxai³ nxe³te²su² te²a² wi¹ko³nha² a³la³-
kxain¹te²ju²hē³li¹. ¹²A²nū²ai²na² so¹nyhu¹kxi³ju³ta² hxi²ka¹nyhai¹nxa³te²na²
yū³hxi²na²hē³li¹. A²ha³tih³xai²na² wē³sa² txo¹nai¹nhi¹nān¹te²tu³ a²nū²-
khai³xa² wi¹lxa³ha²kxai³ hxi²kan¹txi³ so¹nyhu¹kxi³te²sxa³yu²hē³li¹. Āh¹
a²ha³tih³xai²na² a²hxi²kan¹jah¹la² so¹nyhu¹sih¹xa³ju³su² in³txa² ya³la³ki³a²
ya³la³ki²sa²tā³ha²kxai³ hxi²kan¹txi³ so¹nyhu¹kxi³te²sxa³yu²hē³li¹. Āh¹ a²ha³-
tih³xai²na² Txa²wā¹sū³na² wa³ka³la² so¹lxi³ te³nain¹jau³su² so¹nyhu¹kxi³te²-
sxa³yu²hē³li¹. A²nxe³jau³su² wā²nxū¹hi²sxā³ hxi²kan¹kxi³kxe³su² ā³kăi³jah¹-
lxi³hē³li¹. Je³su²jah³la² ta¹hxai²hē¹la².

Je³su²jah³la² wē³ha³lxa² a²yo²ha³kxa¹ a³lxi²jau³su²

¹³Hā²wxān³txa³ a²nū²a² a²wē³ha³lxa² tē³ain¹ta¹hxai²hē¹la². Je³su²jah³la²
Sū³na² wi¹lxo³kxi²nē³txi³si¹hain¹jau³su² wxa²ne³wai³te²si¹hain¹jau³su² tē³ain¹-
ta¹hxai²hē¹la². A²nxe³ju³ta²na² a²sa³wi³ha³lxi³nāu³xa² i³kwai²kxain¹ta¹hxai²-
hē¹la². ¹⁴Nxa²ha¹te¹ Je³su²jah³lai²na² jut³si²nū²la² e³te³nah¹lxi¹:

—Ne³ka²sah¹lxi³sa²lxi¹. Wē³ha³lxa² tē³sxā³ wxā³ain¹ju³ta²na² i³hxi²ko²-
lain¹yah³lxi³txa³hē¹li¹. Wē³sa²li² a²wī³na² wān³txa² yxo²i²te²ju²hē³li¹. Nxe³-
yah³lxin¹ju³tan¹te²kxa³ya³lhu² Txa²wā¹sū³na² wān³txa² yxo²i²jah³lxi³hē¹li¹.
Nxe³yah³lxin¹ju³tan¹te²kxa³ya³lhu² Txa²wā¹sū³na² ha³lo²a² yxau³yah³lxin¹-
ju³ta²nū³a² yū³nx²ti³tu¹wi¹. Ta¹hxai²hē¹la².

¹⁵Nxe²e³nū²la² wē³ha³lxa²na² Sū³na² wi¹lhin¹sxā³ i²ti³hi²te³lhi¹hain¹jau³su²
wxa²ne³wai³tū²la² ha³lo²ai²na² ā³waix³ta¹hxai²hē¹la².

In³txa² yen³kxi³khaix¹jah¹la² i³yau¹ū³jau³su²

¹⁶Nxa²ha¹te¹ in³txa² sa³nxe³la³kxah³la² ā³ti³sxā³ i³ye³kxi²te³nah¹lxi¹:

—Tih³nxe³sa²jah¹lāi³. Īh¹ju¹ta³ wi¹ju³ta³la³ kăi³a¹ke³la³te²kxai³ ka³te³na²
wi¹tāu³a² so¹kxi²hī³na²te²la¹xā³? Ta¹hxai²hē¹la².

¹⁷Nxa²ha¹te¹ Je³su²jah³lai²na² i³wa²lū³xi²te²an¹jau³kxai³lu¹:

—Īh¹nxe³kxa²yan³ti³ta³ yen³kxi³la³ wi¹ju³ta³la³ i³wā³txi³san¹ji¹wi¹? Txa²-
wā¹sū³na² so¹lxi³ wi¹lhin¹khaix¹jah¹lai²la¹wi¹. Yxān¹ta¹ ka³te³na² wi¹tāu³nū³a²
ā³wih¹ti³ten³nxa²kxai²nān²tu³ Sū³na² wān³txu¹ta²na² sa²yxo²we¹thxa³txa²-
hē³li¹. Ta¹hxai²hē¹la².

¹⁸Nxa²ha¹te¹:

—Īh¹jau¹la³h³i³te²la¹xā³? Ta¹hxai²hē¹la². Nxe³ha²kxai³ Je³su²jah³la²
i³wa²lū³xi²te³nah¹lxi¹:

—A²nū²a² su²lāh³nyhu¹ah³lxi³txa³hē¹li¹. Txu¹ha² ā³xa¹ka³lxa² ū³whīn¹-
ta³kxi²nyhah¹lxi³txa³hē¹li¹. A²nū²a² ā³xai²na² yen³kxa² kăi³kxi²nyhu¹ah³-
lxi³txa³hē¹li¹. A²nū²a² ā³xai²na² i³ki³ha¹kxi²nyhu¹ah³lxi³txa³hē¹li¹. ¹⁹Wxa²-
hā³ka³na²na² wxa²wī³na² nxe³sxā³ sa²nēn¹kxain¹yah³lxin¹ju³ta² so¹lxi³

kāi³uh¹txain¹yah³lxi³hē¹li¹. A²nū²a² a²wa³kxa² yxau³nū¹nxa²te²a² a³lxi²nha¹-jah³lxi³hē¹li¹. Je³su²jah³la² ta¹hxai²hē¹la².

²⁰Nxa²ha¹te¹ sa²nxe³la³kxah³lai²na² a²wān³txi³kxai³lu¹:

—Jau¹xai²na² a²yxo²ha³kxa¹ sa²yxo²we¹jah¹lo²sa¹wi¹. Īh³jau¹tā³ on³te²-la¹xā³? Ta¹hxai²hē¹la².

²¹Nxa²ha¹te¹ Je³su²jah³lai²na² a²wān³txi³kxai³lu¹:

—Sa²yxo²we¹thxa³ti³ten³nxa²kxai²nān²tu³ nxe³sē¹li¹. Wxa²yen³kxa² sa²-so¹sxā³ a²nū²a² ā³xa² so¹kxi²si¹hin¹jau³su² kāi³txa²hē¹li¹. Nxīn¹kxai²nān²tu³ so¹kxi²nxain¹kxa² yo³ha² tē³sxā³ a²nū²a² yen³kxi³txa²te²na² wā²nhūh²xai³-txai¹nhē¹li¹. Nxīn¹kxai²nān²tu³ oh³nāu³nū¹ka³na¹ yen³kxa² wi¹ju³ta³nū³a² yū³-nxa²tu¹wi¹. Jā¹nxe³sxā³ nxe² kāi³ta³lu²nīn¹kxai²nān²tu³ ā³wxā³sxā³ ā³si³tē³-kxi¹sē¹li¹. Je³su²jah³la² ta¹hxai²hē¹la².

²²Nxe³jau³xai²na² sa²kxai³lu² sa³nxe³la³kxah³lai²na² sa²kxai³lu² ain³kxi²-te³na¹ i³āin²txi³sxā³ i³ta¹hxai²hē¹la². Yen³kxi³khaix¹nxe³ha²kxai³ yen³kxa² a³lxi²ha²kxai³ hāi¹sxā³ i³ta¹hxai²hē¹la². ²³Nxa²ha¹te¹ Je³su²jah³lai²na² sa²-kxai³lu² a²sa³wi³ha³lxi³nāu³xa² i³ye³kxain¹te³nah¹lxi¹:

—Nxe³jah³lxi³wxi¹. Wān³txi³su² i³ye³kxi¹nx²ta¹wi¹. A²nū²a² kāin² yen³kxi³-te²su² te²a² Txa²wā¹sū³na² wān³txa² ain³kxi²sxā³ yxau²xai³ju³ta² wa³lxe³te²-ju²hē¹li¹. ²⁴Jā¹nxa¹jau³su² ka³me²la² ka³yxuh³xa² kāin²khaix¹te²su² te²a² hai³-txi³ a²ku¹wxi²si³xē¹na² ā³wih¹sxā³ ā³wa²to¹ti³he¹nxe³lhī³nx²nxa³wi¹. Yxān¹ta¹ a²nū²a² kāin² yen³kxi³khai¹nxe³te²su² te²a² Txa²wā¹sū³na² wān³txa² ain³-kxi²sxā³ yxau²xai³ju³ta² wa³to²hi² wa³lxe³te²ju²hē¹li¹. Je³su²jah³la² ta¹hxai²-hē¹la².

²⁵Nxa²ha¹te¹ a²sa³wi³ha³lxi²na² jau³jau¹xai²na² ain³kxi²tāu³ i³wā³wā³ta³-kxi¹nha²sxā³ i³ye³kxain¹te³nah¹lxi¹:

—Txa²wā¹ha³lo²nāu³a² a²nū²ai²li² yen³kxi³kxai²nān²tu³ Txa²wā¹sū³nu²su² wi¹lhin¹sxā³ i³jah¹lo²su² ye²te²ju²hē¹li¹. Nxe³jut³su² ha²kxai³ a²nū²a² yen³kxi³-te²su² te²na² kxāu³nxa³sxā³ Txa²wā¹sū³na² wān³txa² ain³kxi²sxā³ yxau²xai³-kxai²nān²tu³ a²nū²a²nāu³xa² hāi¹nxe³ti³xa¹ Txa²wā¹sū³na² wān³txa² ain³kxi²-sxā³ yxau²xai³kī³sxa³lho³li¹. Nxe³nyhain¹ta¹hxai²hē¹la².

²⁶Nxe³nū²la² Je³su²jah³la² i²sa²sai¹ain¹sxā³ i³ye³kxain¹te³nah¹lxi¹:

—A²nū²a² hxi²kan¹ti³he¹xai¹nxa³wi¹. Yxān¹ta¹ Txa²wā¹sū³na² hi²sen³su² hxi²kan¹te²lo³jah¹lai²la¹wi¹. Ta¹hxai²hē¹la².

²⁷Nxa²ha¹te¹ Pe²jah³la² i³ye³kxi²te³nah¹lxi¹:

—Nxex³sān²si¹lxi¹. Txa²wā¹yen³kxi³khai³xa² ā³na¹sān²sī¹na¹ka³tu³ wxāi²na² so¹lxi³ ā³si³tē³la³kxi²si¹na¹wi¹. Nxe³sī¹na¹ha²kxai³ ih¹nxe² ū³yho³hi²sa²sīn¹te³-ji¹wi¹? Pe²jah³la² ta¹hxai²hē¹la².

²⁸Nxa²ha¹te¹ Je³su²jah³la² i³ye³kxain¹te³nah¹lxi¹:

—Nxe³jah³lxi³sa²lxi¹. Wān³txi³su² i³ye³kxi¹nx²ta¹wi¹. Yan¹nāu³a¹ Txa²wā¹-ha³lo²a² tah²lxi³wet¹si¹na¹ wxi²kin³ti³ton³sxā³ ha³lo²a² a²yxo²ha³kxa¹ a²wa³-kxēn³si¹ta¹tu¹wi¹. Nxa¹kxai²nān²tu³ wxāi²na² sa²kxai³lu² ā³si³tē³kxi²sah¹-lxi¹nha²kxai³ Txai²yā¹nxe³sxā³ i³sa³e² nū³ka³txi³nāu³xa² ha³txi²ha² hxi²ka² hxa³sxā³ ha¹li¹ wa²sa²so¹xi²nūn¹ka³tu³ nxe³te²nū³ka³txi³nāu³xa² a²wa³-kxēn³su² yah³lxi³nū³nīn¹tu¹wi¹. ²⁹Nxe³tāu³a² a²nū²a² i²li³te²na² Txai²na² a³lxi²sai¹nha²kxai³ sxi²ha² ā³na¹i² a²lon³nāu³xa² ā³na¹i² a²ha³lī³ti³nāu³xa² ā³na¹i² a²wi³na² ā³na¹i² a²hā¹ka³na² ā³na¹i² a²wē³ha³lxi³khai³xa² ā³na¹i² hai³-sxa² ā³na¹i² nxe³ain¹kxai²nān²tu³ ā³si³tē³la³kxi²sain¹te²na² sa²kxai³lu² kāin²

wa³to²hi²sa³ ũ³yho³ha¹nu¹ju³ta² yũ³tu¹wi¹. Nxe³ai¹na¹kxa²yu³su² ka³te³na² wi¹tâu³la³ ũ³hũ¹ai¹na¹tu¹wi¹. Te²ya¹nxe³nũn³sxa³ kãi³ũh¹nx²ti³nũ³na¹tu¹wi¹.³⁰ Nxe³kxan²ti³nũ¹ sa²nẽn¹kxi²nha²yah³lxi³txa³hẽ¹li¹. Te²ya¹nxe³jut³su² a²nũ²a² ka³lxa²te²nũ³ka³txa² i³sa²nẽn¹kxain¹ju³ta² yũ³kxan²ti³ yan¹nũ³a¹ i³sa²nẽn¹kxai¹nxa³ju³ta² yũ³tu¹wi¹. Te²ya¹nxe³sxa³ a²nũ²a² ka³lxa²te²nũ³ka³txa² i³sa²nẽn¹kxai¹nxa³ju³ta² yũ³kan²ti³ yan¹nũ³a¹ i³sa²nẽn¹kxain¹ju³ta² yũ³tu¹wi¹.

Hai³sxa² wa³ko³nain¹tũ³ka³txa² i³yau¹ũ³jau³su²

20 ¹Jã¹nxe³jut³su² yan¹nũ³a¹ a²nũ²ai²na² kãi³ain¹kxa² yo³ha² a³ya³-ti³na¹tâu³a² a²nũ²a² hai³sxa² wa³kxẽn³yah³lo²su² yã¹nxũ³na¹tu¹wi¹. A²nxe³jah¹lai²na² sa²kxai³lu² hai³sxa³nũ³a² i³wa³kon³kxi²tũ³ka³txa² i³kaix¹-te³lhxã³ i³yũ¹li²nxa³tã³lxa¹ ai³nũ²nhai¹. ²I³kaix¹te³na¹ i³kaix¹so¹tũ³ka³txa² ũ³yho³hi²ki³a² ki³ka³na³ka³na³ki³a² wain³txi³ yo³hi²ye²kxe³su² ũ³hũ¹si¹hain¹-jau³su² i³hau³ko³tũh¹nyhain¹nũ²nhai¹. Nxũ²la² hai³sxa³nũ³a² ũ³sa²si¹hã³ain¹-nũ²nhai¹. ³Hã²wxãn³txa³ ki³ka³la³xi²tâu³a² sxi²je³na² ai³tâu³a² in³txi³nũ³xa² wa³ko³nai¹nxa³te²a² i³ha¹txain¹nũ²nhai¹. ⁴Nxe³te²nũ³a² i³ye³kxi²te³nah¹lxi¹: “Txa²hai³sxa³nũ³a² ai³sxa³ wa³kon³kxi²sah¹lxi³hẽ¹li¹. Sah¹lxin¹kxai²nãn²tu³ka³nxah³ta³lon³tâu³a² wain³ju³ta² ũ³yho³hi²nx²ta¹tu¹wi¹.” Nxe³jau³su² ha²-kxai³ in³txi³nũ³xa² ai³sxa³ hai³sxa² wa³kon³kxain¹nũ²nhai¹.

⁵Te²ya¹nxe³sxa³ ne³ka³ka³tâu³a² ai³sxa³ ah¹i³kaix¹so¹xi² i³sa²si¹ta³xi²tâu³a² ai³sxa³ ah¹i³kaix¹so¹xi² nxe³to³nhũ²nhai¹. ⁶Te²ya¹nxe³sxa³ ka³nxa³hi²nxa³tã³-lxa² ai³lxi²sxa³ in³txa² ah¹i³ha¹txain¹nũ²nhai¹. Nxe³sxa³ i³ye³kxain¹te³nah¹lxi¹: “Ih¹nxe³kxa²yan³ti³tã³ a³lan²ta² hã¹i¹nxe³ti³xa² ũ³txi³ wa³kon³yah²lxan³-tai¹?” Nxũ²nhai¹.

⁷Nxe³ha²kxai³lu²: “A²nũ²a² i³kaix¹sain¹sĩ¹nxa³kxi³su¹.” Nxũ²nhai¹. Nxe³sxa³ i³wa²lũ³xi²te²an¹jau³kxai³lu²: “Txa²hai³sxa² ai³sxa³ wa³kon³kxi²sah¹lxi³to³-hẽ¹li¹.” Nxũ²nhai¹.

⁸Nxa²ha¹te¹ ka³nxa³hi²tâu³a² hai³sxa² wa³kxẽn³yah³lai²na² sa²kxai³lu² a²sa³wi³sa² hxi²kan¹jah¹la² i³ye³kxi²te³nah¹lxi¹: “A²nũ²a²nũ³xa² wa³kon³-kxi²nẽ³lain¹te²nũ³xa² i³kaix¹txa²hẽ³li¹. I³kaix¹tai¹nĩ¹kxai²nãn²tu³ wa³kon³-kxi²nẽ³lain¹kxa² yo³ha² ũ³hũ²xai³txai¹nhẽ³li¹. Ā³ne³ki³sot³sxa³ wxã³ain¹te²na² ũ³yho³hi² ā³si³wxe³sã²nĩ¹ka³tu³ hã²wxãn³txa³ a²wi¹lhi¹nãn¹ta² wxã³te²-nũ³xa² ā³ne³ki³sot³tĩ¹nha²kxai³ nxe³sẽ¹li¹.” Nxũ²nhai¹.

⁹Nxa²ha¹te¹ in³txi³nũ³xin³txi² ka³nxa³hi²nxa³tã³lxa¹ ā³si³wxe³sxa³ wa³-kon³kxain¹tũ³ka³txa² ũ³yho³hi²ki³a² ki³ka³na³ka³na³ki³a² ũ³hũ²xai³ain¹nũ²-nhai¹. Nxe³hu³xai³sxa³ wa³kon³kxain¹tũ³ka³txai²na² a²yo²ha³kxa¹ ũ³yho³-hi²ki³a² ki³ka³na³ka³na³ki³a² ũ³hũ²xai³ain¹nũ²nhai¹. ¹⁰Te²ya¹nxe³ ai³sxa³ a²wi¹lhi¹na² ā³si³wxe³sxa³ wa³kon³kxain¹tũ³ka³txai²na² a²ẽ²nãn¹jau³kxai³lu²: “Ki³ka³lxa¹txi³ ũ³yho³hi²sa²te³lxa²na³na¹.” Yhain¹jau³su² yxãn¹ta¹ ki³ka³na³-ka³na³ki³ain²txi³ so¹kxain¹nũn³nũ²nhai¹. ¹¹Nxe³te³kxa²yan³tu³ti¹ hai³sxa² wa³kxẽn³yah³la² i³kwai²kxi²te³lhxã³ ā³tĩ³ain¹nũ²nhai¹. Nxain¹te³nah¹lxi¹: ¹²“Tũ¹ka³txai²na² a²ne³ki³sot³sxa³ wxã³tũ³ka³txa² ju¹nxa² so¹lxi³ wa³ko³nain¹-te¹ni²tu³wi¹. Yxãn¹ta¹ txa²nũ³ka³txa² a²lan²ta² hã¹i¹nxe² wa³kon³kxi²nxa²sĩ¹-na¹te¹ni²tu³wi¹. Sa³txe¹txi³ wa³kon³kxi²sĩ¹nha²kxai³ wãn³ya³lu²sa²sĩ¹nha²-kxai³ nxe³sĩ¹na¹te¹ni²tu³wi¹. Yxãn¹ta¹ tũ¹ka³txai²na² ki³ka³na³ka³na³kain²txi³ ũ³yho³hai¹nĩ¹nha²kxai³ txa²nũ³ka³txi³nũ³xai²na² ki³ka³na³ka³na³kain²txi³ ũ³yho³hi²sa²sĩ¹nĩ¹nha²kxai³ nxĩ¹nhẽ²li¹.” Nxũ²nhai¹.

¹³ Nxa²ha¹te¹ a²wa³kxēn³yah³lai²na² wān³txi³kxai³lu² a²nū²a² ka³na³ka³. na³jah¹la² i³ye³kxi²te³nah¹lxi¹: “Nxe³txi¹. Txa²ya³lxi¹lxi¹. Ko³nxe³ti³ kai²ū¹-nxa²hxā³nhē²li¹. Ū³yho³hi²ki³a² ki³ka³na³ka³na³ki³a² i³hau³ko³ki³ten¹tu³wi¹. ¹⁴ Nxe³ki³sa²kxai³ so¹kxi²san¹ta³ki³ai²na² tē³sxā³ i³x³txu¹li¹. Na¹ta¹ ā³ne³ki³sot³-sxā³ wxā³jah¹la² ki¹ain²txi³ ū³hū¹ti³ten³sa³nai¹. ¹⁵ Txa²yen³kxai²na² a²ten³-nha¹jau³su² o²la³kxi²na¹tu¹wi¹. Īh¹nxe³kxa²yan³ti³ta³ txa²yen³kxa² a³lxi²-nxa³kxe³su² a²nū²a² ā³xa² hxi²nū¹na¹na¹ju³tan¹te²kxa³yan³tu³ ha²ya³kxa² yxo²kwain³txa²hē³li¹.” Nxe³nū²nai¹.

¹⁶ Jā¹nxa¹jau³su² ā³ne³ki³so³te²na² sa²kxai³lu² ne³ka³ta²xai³ha²kxai³ ne³-ka³ta² ā³si³wxe³te²na² sa²kxai³lu² ā³ne³ki³sot³si¹ha²kxai³ nxain¹tu¹wi¹. Jā¹-nxe³jut³su² a²nū²a² i³kaix¹ta¹na¹te²nāu³xa² ka³lxa¹khai¹nxe³ha²kxai³ i²sxā³ so¹kxi²na¹te²nāu³xa² ka³lxa²ai¹nxa³ha²kxai³ nxe³te²ju²hē³li¹. Jā¹nxa¹jau³su² nxe³ye¹nx²ta¹wi¹. Je³su²jah³la² nxe³ta¹hxai²hē¹la².

Je³su²jah³la² su²lhā³ain¹ju³ta³nū³a² i³yau¹ū³to³jau³su²

¹⁷ Hā²wxān³txa³ Je³ru³sa³lē²thi³na² ka³la³xi²te³lhxā³ ain¹tāu³a² Je³su²-jah³lai²na² sa²kxai³lu² a²sa³wi³ha³lxa² a²to²se³te²nāu³xa² nūh¹lxi¹sxā³ i³ye³kxain¹te³nah¹lxi¹:

¹⁸ — Nxe³jah³lxi¹sa²lxi¹. Je³ru³sa³lē²thi³na² ā³nxai³ki³tu¹wi¹. Nxe³ki³kxai²-nān²tu³ Txa¹i²na² so¹sain¹sxā³ a²nū²a² wā³nxin¹te² si³yxau³tū³ka³txi³nāu³xa² ha³teh³nxā³na² a²hoh³lxi³su² tū³ka³txi³nāu³xa² nxe³te²nāu³xai²na² a²hxi²ka² sa²so¹sain¹tu¹wi¹. Nxe³sain¹kxai²nān²tu³ ya³lu¹sain¹jau³su² i³y¹li²sain¹tu¹wi¹. ¹⁹ Nxe³ka³tu³ Ju³te²a² nū³ka³txi³sxa³te²nāu³xa² sa²nū¹sain¹tu¹wi¹. Sa²nū¹sain¹-sxā³ ko³nxe³ i³ka³lxi¹lū¹sai¹nha²kxai³ i³ta³lo³wait¹sai¹nha²kxai³ nxe³te²kxa³-kxa¹ hi³sa³ka³txa² ū³hxi²ki¹la³kxi²sain¹tu¹wi¹. Nxe³sxā³ ya³lut¹sai¹nha²kxai³ sa²nī³kxi²sain¹tu¹wi¹. Hā²wxān³txa³ ye³ha¹li¹ ka³na³ki¹ a³lan²tāu³a¹ ka³-ten³su² i³sa²yxau³xi²na¹tu¹wi¹, Txa²wā¹sū³na² Hxi²kan¹txa² Si³yxau³tāu³lot³-sa²jah¹lo²na¹ha²kxai³lu¹. Je³su²jah³la² ta¹hxai²hē¹la².

A²ha³ka³na² i³wā³txi³jau³su²

²⁰ Nxa²ha¹te¹ nxe³nū²la² Se³be³te²ah³la² a²sxe³xa³ka³lxi²na² sa²kxai³lu² a²ki³lha³lxa²nāu³xa² Jo³āu²ah³lo²su² ha²kxai³ Ti³a²kah³lo²su² ha²kxai³ nxe³-te²an²tu³ sa²so¹sxā³ Je³su²jah³la² ā³tū³ain¹ta¹hxai²hē¹la². Ā³tū³sxā³ Je³su²-jah³la² yen³nāu³a² ā³ka³ti³wxe³sxā³ i³ye³kxi²te³lhxā³ ta¹hxai²hē¹la².

²¹ Nxa²ha¹te¹ Je³su²jah³lai²na² wān³txa² nxe³te³nah¹lxi¹:

— Īh¹nxe³tin¹ji¹xi¹? Ta¹hxai²hē¹la². Nxa²ha¹te¹:

— Wxāi²na² wxa²ha³lo²a² a²wa³kxēn³sin¹kxai²nān²tu³ txa²ki³lha³nāu³-xai²na² wxa²wi¹tāu³a² sa²we¹txi² wxa²wa³tāu³a² sa²we¹txi² nxe³si¹hain¹-jau³su² i³hau³ko³tūh¹txai¹nhē³li¹. Ta¹ka³lxi²na² nxe³ta¹hxai²hē¹la².

²² Nxa²ha¹te¹ Je³su²jah³la² a²ki³lha³nāu³xa² i³ye³kxi²te³nah¹lxi¹:

— A²yen³kxa² ten³ya³hin¹ju³ta² ā³ne³wxe³ya³hxa³lxi¹. A²nū²a² ko³nxe³thin¹-te²nāu³xa² khāuh³lxa³ti³sain¹tu¹wi¹. Te²yā¹nxe³nx²ti³ju³tai²nān²tu³ hxi²kan¹-nx²ti³ji¹wi¹? Ta¹hxai²hē¹la². Nxa²ha¹te¹ i³wa²lū³xi²ya³te³nah¹lxi¹:

— Hxi²kan¹si¹na¹wi¹. Ya³ta¹hxai²hē¹la².

²³ Nxa²ha¹te¹ i³ye³kxi²ya³te³nah¹lxi¹:

— Khāuh³lxa³tx i³s ain¹kxa²yā¹nxe² khāuh³lxa³txi¹nx²tain¹nūn³-tu¹wi¹. Yxān¹ta¹ txa²wi¹tāu³a¹ sa²we¹txi²jut³sa²ha²kxai³ txa²wā³tāu³a¹

sa²we¹txi²jut³sa²ha²kxai³ nxe³kxi³nũ³su² hxi²kan¹sa²nxa³nhai¹. Txa²wĩ³na² ha³lo²ai²la¹wi¹. Nxe³sxã³ Txa²wĩ³na² ã³ten³te²su² te²na² so¹lxi³ sa²we¹tain¹-tu¹wi¹. Je³su²jah³la² ta¹hxai²hẽ¹la².

²⁴Nxa²ha¹te¹ a²sa³wĩ³ha³lxa² wã³kon³te²nãu³xa² hxi²ka²hxa³nsxã³ wã³kon³-te²nãu³xai²na² sa²kxai³lu² a²lon³ti³tãu³su² te²a² i³an³ta³kxi²nyhain¹ta¹hxai²-hẽ¹la². ²⁵Nxa²ha¹te¹ Je³su²jah³la² hi²sen³su² a²sa³wĩ³ha³lxa² ã³yã³nũ³kxi²si¹-hain¹sxã³ i³ye³kxain¹te³nah¹lxi¹:

—A²nũ²a² ã³xa² wi¹lhin¹ wa³to²hi²nha¹yah³lxi³txa³hẽ¹li¹. Ju³te²a² nũ³ka³-txi³sxa³te²na² a²wa³kxẽ³txi³nãu³xai²na² sa²kxai³lu² a²sa³wĩ³ha³lxi³nãu³xa² i³kãin²txi³nha²sxã³ nũ³kxũ³txi³ i³wa³kxẽ³txain¹to³te²jai¹ti²tu³wi¹. ²⁶Nxe³-yã¹ta¹ te²yã¹nxe² kã³i³ũ¹nyha¹lxi³txa³hẽ¹li¹. Wxa²yu³ta¹na² i²li³te² i³nxai²-nã²tũ³: “Hxi²kan¹te²sa¹l¹.” Nxe³jau³tũ³ ten³yah³lxin¹kxai²nã²tũ³ wxa²yu³ta² a²hã¹i¹nxe³ti³xa² ã³non²ta³kxi²txain¹yah³lxi³hẽ¹li¹. ²⁷Te²yã¹nxũ³sxã³: “Txai²-na² a²si³yxau³jah³lo²sa¹wi¹.” Nxe³jau³tũ³ ten³yah³lxin¹kxai²nã²tũ³ a²nũ²a² yxo²ha³kxa¹ a²wa³ka³li³lo³txain¹yah³lxi³hẽ¹li¹. ²⁸Jã¹nxa¹jau³su² Txai²na² sa²-kxai³lu² wa³ka³li³lo³sa²si¹hain¹jau³nũ³su² wxã²nxa³wi¹. Yxã¹ta¹ a²nũ²a² yxo²-ha³kxa¹ ã³non²ta³kxi²te³lhxã³ wxã³na¹wi¹. A²nũ²a²nãu³xai²na² a²kõ³nxe³ti³ kã³i³sxã³ te²hxi²ki³lxain¹kxe³su² ã³wa²su¹te³lhxã³ ya³lu²na¹tu¹wi¹. Nxe³te³-lhxã³ wxã³na¹wi¹. Je³su²jah³la² ta¹hxai²hẽ¹la².

In³txa² ye³han³te²a² ha¹lin¹te²a² ye³we²txi²jau³su²

²⁹Nxa²ha¹te¹ ãh¹ã³nxai³ain¹tãu³a² Je³ri³ko²thĩ³na² a³li³ain¹ta¹hxai²hẽ¹la². A³li³ain¹tãu³a² a²nũ²a²nãu³xa² ka³lxa¹te²nãu³xa² i³hi²txain¹ta¹hxai²hẽ¹la². ³⁰Nxe³tãu³a² in³txa² ye³han³te²a² ha¹li¹ tĩh³na² ne³kxũ³nãu³a² ã³wxe³ya³-ta¹hxai²hẽ¹la². Nxe³te²na¹ Je³su²jah³la² ã³wa²to²hi²jau³xa² ain³kxain¹te³na¹ i³kaix¹tain¹te³nah¹lxi¹:

—Txa²wã¹hxi²kan¹jah¹lãi³. Txa²wã¹sũ³na² Hxi²kan¹ta² Si³yxau³tãu³lot³txa²-jah³lo²si¹lxi¹. Wi¹lhin¹sxã³ thã³i³ti³la² sa²hau³kot³sa²si¹nhẽ³li¹. Ain¹ta¹hxai²hẽ¹la².

³¹Nxe³te²kxa³yã³nũ³ti¹ a²nũ²a² ã³si³tẽ³la³kxain¹tũ³ka³txai²na² ã³ka³-nahx²si¹jau³su² i³kwai²kxain¹ta¹hxai²hẽ¹la². Nxe³yã¹ta¹ in³txi³nãu³xa² i³ka³na²ya³to³hxa³te³nah¹lxi¹:

—Txa²wã¹hxi²kan¹jah¹lãi³. Txa²wã¹sũ³na² Hxi²kan¹ta² Si³yxau³tãu³-lot³txa²jah³lo²si¹lxi¹. Wi¹lhin¹sxã³ thã³i³ti³la² sa²hau³kot³sa²si¹nhẽ³li¹. Ain¹to³ta¹hxai²hẽ¹la².

³²Nxa²ha¹te¹ Je³su²jah³la² i³kaix¹tain¹jau³xa² ain³kxi¹nxa²ha¹te¹ ã³yit¹tũ²la² i³kaix¹so¹ain¹te³nah¹lxi¹:

—Ìh¹nxe³ju³ta³ kã³i³ũ¹nx²ta¹ju³ta³la³ ten³nxa²lxin¹ji¹wi¹? Ta¹hxai²hẽ¹la².

³³Nxa²ha¹te¹ i³wa²lũ³xain¹te³nah¹lxi¹:

—Txa²wã¹hxi²kan¹jah¹lãi³. Ye³we²txi²sa³nhĩ¹ju³ta² ten³khaix¹sa²si¹nhai¹. Ain¹ta¹hxai²hẽ¹la².

³⁴Nxa²ha¹te¹ Je³su²jah³la² i³ãin²ta³kxi²sxã³ wxa²ye³waix³ta¹hxai²-hẽ¹la². Nxe³tãu³ wa³su³txi³ ye³we²txi²ta³lain¹ta¹hxai²hẽ¹la². Nxe³te³na¹ ã³si³tẽ³kxain¹ta¹hxai²hẽ¹la².

Je³su²jah³lai²li² Je³ru³sa³lẽ²thĩ³na² ã³wih¹jau³su²

21 ¹Nxa²ha¹te¹ ãh¹ã³nxai³lxi³tãu³a² Je³ru³sa³lẽ²thĩ³na² yau³so³nain¹ta¹-hxai²hẽ¹la². Nxe³te³na¹ Bet³fa³je²thĩ³na² ã³yit¹txain¹ta¹hxai²hẽ¹la².

A²nxe³thi³na²i²na² wā³la² o³li³ve²ra³ka³txa² u²lxa³ko³su² ta¹hxai²hē¹la². A²nxe³thi³na² ā³yi¹ka³tu³ Je³su²jah³lo²kxai³lu² a²sa³wi³ha³lxa² in²txa² ha¹li¹ i³sa²si¹hā³ta¹hxai²hē¹la². ²i³sa²si¹hā³te³nah¹li¹:

—Sxi²je³na² kăi²nxa³je³na² ā³wih¹ja¹hu¹li¹. Yxah³hin¹kxai²nān²tu³ a²kwēn¹-tai²na¹ ju³mēn²ta² ka²va¹lhū³te²a² a²hā³ka³na² sa²tai²kxā¹sxā³ i²ya³hi¹-nha²kxai³ a²wē³sa² i²ya³hi¹nha²kxai³ yxa³hin¹tu¹wi¹. A²nxe³te²na² sa²ta²-la³kxi²sxā³ tē³sxā³ wā³li¹ja³hē¹li¹. ³Nxe³ya³hin¹tāu³a² a²nū²a² i²nx²ti³sxā³ i³wā³txi¹nx²ti³kxai²nān²tu³ i³ye³kxi²ja¹hē¹li¹. Nxe³ya³hin¹te³nah¹li¹: “Txa²-wā¹hxi²kan¹ja¹la² ten³na³li¹.” Yxa³hin¹jau³su² ha²kxai³ ju³mēn²ta² ha¹-lin¹te²a² ū³sa²si¹hā³nx²ti³tu¹wi¹. Je³su²jah³lai²na² wān³txa² ta¹hxai²hē¹la². ⁴Jā¹nxe³jut³su² Txa²wā¹sū³na² wān³txa² i³hen³txi³jah¹lu¹tai²na² jau³xau³-hxi²tēx¹ta² nxe²e³ta¹hxai²hē¹la². Nxe²e³te³nah¹li¹:

⁵—Si³āu²thi³na² yxau³tū³ka³txa² i³hen³txi³xain¹yah³li³hē¹li¹.

Wxa²hxi²kan¹ja¹la² wxā³tu¹wi¹. Yxo²thāi³ti³la² wxā³ha²kxai³ ju³mēn²ta² ā³ka³tih³yau³kxi²ha²kxai³ wxā³tu¹wi¹. Yen³kxa² ā³ka³tih³wxe³nha²te² ka³yuh³xa² tē³sxā³ ā³ka³tih³yau³sxā³ wxā³tu¹wi¹.

Sū³na² wān³txu¹txai²na² nxe³ta¹hxai²hē¹la².

⁶Jā¹nxe³jut³su² a²sa³wi³ha³lxa² ha¹lin¹te²na² ā³nxai³yah³nū²la² Je³su²-jah³la² e³kxi²jau³xa² yā¹nxe³sxā³ ha³lo²a² i³ha¹txi²ya³ta¹hxai²hē¹la². ⁷Nxe³-ha²kxai³ ju³mēn²ta² a²hā³ka³na² a²wēn³sa² nxe³sxā³ sa²so¹ain¹ta¹hxai²hē¹la². Nxe³tāu³a² a²wā²la³ka³lo³a² ā³ka³ti³hē¹tha²kxai³ Je³su²jah³lo²su² te²kxai³ a³ka³tih³wxe³kxi²ta¹hxai²hē¹la². ⁸Nxa²ha¹te¹ ne³ka³ta² ai³tū³ka³txa² ka³lxa¹-tū³ka³txa² a²wā²la³ka³lo³khai³xa² tih³na² Je³su²jah³la² ā³nxai³tih³na² ū³ha¹-sxā³ ai³ai¹nha²kxai³, a²nū²a² ā³xa² ka³lxa¹tū³ka³txa² he³la³nxā³nxā² sa²nāu²-so¹sxā³ tih³na² ū³ha¹sxā³ ai³ai¹nha²kxai³, nxe³ain¹ta¹hxai²hē¹la². ⁹Nxa²ha¹te¹ a²ka³lxa¹tū³ka³txa² a²ne³ka³ta²a² ai³ai¹nha²kxai³ a²ka³lxa¹tū³ka³txa² a²si³-yo³na² ai³ai¹nha²kxai³ nxe³ain¹sxā³ i³kaix¹tain¹te³nah¹li¹:

—i³sa²nēn¹kxi¹nxa²si¹na²tu¹wi¹. Txa²wā¹sū³na² Hxi²kan¹ta² Si³yxau³tāu³-lo³txa²jah³lo²si¹li¹. Ta³vi²yah³lu¹tai²na² txa²wā¹hxi²kan¹ja¹lu¹tai²na² a²ne³-tah²su² te²si¹li¹. A²nxe³jah¹lu¹ta² yā¹nxe² sa²hau³ko³tē³tu¹wi¹. Wxi²kin³ti³-ton³khaix¹ja¹lai²la²wi¹. Nxain¹ta¹hxai²hē¹la².

¹⁰Nxa²ha¹te¹ nxe²xai³ain¹sxā³ Je³ru³sa³lē²thi³na² ā³wih¹hain¹tāu³a² thīn¹-nān¹ta²nū³ka³txa² on²ta³kxi²nyhain¹sxā³ e³kxain¹te³nah¹li¹:

—Īh¹ja¹lo²tan³ji¹wi¹? Ta¹hxai²hē¹la².

¹¹Nxa²ha¹te¹ ā³si³tē³kxi²tū³ka³txai²na² a²wān³txi³kxai³lu¹:

—Jah¹lai² ¹²Je³su²jah³lai²la²wi¹. Sū³na² wān³txa² i³hen³txi³jah³lo²-sa¹wi¹. Na³sa³re²thi³na² Ka³li³le²a²ko³xan¹thi³na² yxau²xai³jah³lo²su² na³li¹. Ain¹ta¹hxai²hē¹la².

Txa²wā¹sū³na² sxi²ha² ā³wi¹hain¹jau³su²

¹²Nxa²ha¹te¹ Txa²wā¹sū³na² sxi²ha² ā³wi¹hain¹nxa²ha¹te¹ a²nū²a² ka³-lxa¹tū³ka³txa² yen³kxa² so¹kxi²nyhu¹sxā³ o²la³kxi² ū³yho³hi²ki³ki³a² so¹-kxi²nyhu¹sxā³ o²la³kxi² kwa³sxa³xa² ū³yho³hi²sxā³ ū³hū¹te²a² o²la³kxi² nxe³ye²yah³li³ta¹hxai²hē¹la². Jā¹nxe³ju³kxai³lu² Je³su²jah³la² hi²sen³su² yen³kxa² ū³yho³hi²nyhain¹te²na² ha³lo²a² sa²tā³kxai¹nha²kxai³ ū³yho³hi²-ki³ki³ai²na² a²me²sa²ka³lo³a² ū³sa²tā³ha²kxai³ kwa³sxa³xa² ū³yho³hi²sxā³

ũ³hũ¹te²na² ā³wxe³ka³lo³ai²na² ũ³sa²tā³ha²kxai³ nxe³ta¹hxai²hē¹la². ¹³Nxe³-sxā³ i³ye³kxi²te³nah¹lxi¹:

—Txa²wā³sũ³na² wha²li¹txā³nxa² jau³xau³hxai²tēx¹ta² nxe³te³nah¹lxi¹: “Txa²sxi²hai²na² sa²kxai³lu² i³ye³kxi²sah¹lxin¹thi³nai²la¹wi¹.” Nxe³ta¹hxai²-ti³ai²ti²tu³wi¹. Yxān¹ta¹ i³ā³lxi³to³nha²sxā³ yen³kxa² kăi³kxi²nyhu¹kxi³thĩn³su² i³ā³lxi³ton³yah³lxin¹hē³li¹. Je³su²jah³la² ta¹hxai²hē¹la².

¹⁴Hā²wxān³txa³ sxi²hē¹nāu³a² a²nũ²a² ye³han³te²su² te²a² a²ha³-lxu²kxa² ai³te²su² te²a² ā³wih¹sxā³ ā³tĩ³ain¹ta¹hxai²hē¹la². Nxe³ha²-kxai³ tũ¹ka³txai²na² a²yxo²ha³kxa¹ wi¹we²txi²ta³lun²ta¹hxai²hē¹la². ¹⁵Nxa²ha¹te¹ a²nũ²a² wā³nxĩn¹ta² si³yxau³kxa²te²nāu³xa² ha³teh³-nxā³nxa² a²hoh³lxi³su² te²nāu³xa² nxe³sxā³ nũ³kxũn³sxā³ kăi³ũ¹hain¹-ju³ta² i³ʔkxai¹nha²kxai³ wē³ha³lxai²na² ka³lxi¹sxā³ i³ye³lain¹jau³su² nxe³te³nah¹lxi¹:

—Ta³vi²yah³lu¹ta²na² Ta²ha² Wxi²kin³ti³ton³khaix¹jah¹lo²si¹lxi¹. Nxe³jah¹-lai²li² i³sa²nēn¹kxi²a³sah¹lxi³wxi¹. Nxe³ain¹jau³su² ain³kxai¹nha²kxai³ kăin²yxai¹hain¹ta¹hxai²hē¹la².

¹⁶Yxaih¹ha²kxai³ Je³su²jah³la² i³ye³kxain¹te³nah¹lxi¹:

—Wē³ha³lxai²na² wān³txa² toh³lxi³jau³su² ain³kxain¹nxān³ji¹wi¹? Ain¹ta¹-hxai²hē¹la². Nxa²ha¹te¹ Je³su²jah³la² i³wa²lũ³xi²te³nah¹lxi¹:

—Jau³jau¹xai²na² ain³kxai¹na¹nhai¹. Nxe³na¹ha²kxai³ wān³txa² ũ³wha²-li¹txā³nxu¹ta²na² nxe³te³nah¹lxi¹: “A²nũ²a² wxi²ka¹nai¹nxa³te²na² a²yxo²-wān³txa² wē³sa² a²su³su³yau³xa² i³te²na² a²yxo²wān³txa² nxe³sxā³ i³sa²-nēn¹kxi²nxain¹na³li¹.” Nxe³ta¹hxai²ti³ai²ti²tu³wi¹. Nxe³jau³jau¹xai²na² i³yah³lxin¹ta²lu¹wi¹. Je³su²jah³la² ta¹hxai²hē¹la².

¹⁷Nxe²e³ta³lun²nũ²la² Je³ru³sa³lē²thĩ³na² a³li³ain¹ka³tu³ Be³tān²ya³thĩ³na² ā³wih¹sxā³ sxa³ain¹ta¹hxai²hē¹la².

Fi²ko²ka³txa² nxā³kxi¹hxa³kxe³su² ya³lu²jau³su²

¹⁸Nxa²ha¹te¹ a²ka³nxa³ha²ta³a² Be³tān²ya³thĩ³na² a³li³ain¹nũ²la² Je³ru³-sa³lē²thĩ³na² wā³li²tāu³a² Je³su²jah³lo²kxai³ heh³ta¹hxai²hē¹la². ¹⁹Nxe³ka³tu³ ai³tāu³ān²tu³ hi³sa³ka³txa² fi²ko³nxē³kxa² qax³ka³na³ka³nat³sxā³ i³ta¹hxai²-hē¹la². Yxau³son³tāu³ a²nxā³kxa² yũ²nxa³ki³su¹ a²nxā³nxa² so¹lxi³ yũ³kxi³sā¹ i³ye³kxi²te³nah¹lxi¹:

—Fi²ko²nxā³ki³nũ³a² yũ¹ti³he¹nxa³lho³li¹. Nxe²e³te³na¹ a²kwēn¹ta²na¹ a²nxe²kxai²na² i³ya³nat³sā³ya³lu²ta¹hxai²hē¹la². ²⁰A²nxe³ju³kxai³lu² a²sa³-wi³ha³lxi³nāu³xa² i³wā³wā³txi³sxā³ i³ye³kxain¹te³nah¹lxi¹:

—Īh¹nxet³sa²kxai³ fi²ko²nxē³kxa² a²kwēn¹ta²na¹ i³ya³nat³sxā³ ya²lun¹jā¹-nxēn³ta²? Nyhain¹ta¹hxai²hē¹la².

²¹Nxa²ha¹te¹ Je³su²jah³lai²na² wān³txa² i³wa²lũ³xi²te³nah¹lxi¹:

—Wān³txi³su² e³kxi¹nx²ta¹wi¹. Yxo²i²yah³lxin¹kxai²nān²tu³ hai³txi³ i³wā³-wā³nha²txi³ ti³hex¹yah³lxan³kxai²nān²tu³ fi²ko²nxē³kxa² kăi³ũ¹ha¹kxa² ya¹nxe² he³la³ko³la³ kăi³yah³lxi³nũ³nĩn¹tu¹wi¹. Nxe³kxa²yu³su² wā³la³ka³txa² i³ye³kxah¹lxin¹kxai²nān²tu³ nxe³te³nah¹lxi¹: “Ā³ha²txu²kxa² sai¹nha¹sē¹li¹. Ī³-ye³na² kăin²je³na² ā³sa³nũ¹xi¹sē¹li¹.” Yxah³lxin¹jau³su² nxe³kxai²nān²tu³ sa²-yxo²we¹nx²ti³tu¹wi¹. ²²Jā¹nxe³ju³kxai³lu² i²li³ju³ta² i³wā³txi³sah¹lxin¹jau³su² yxo²i²sah¹lxin¹kxai²nān²tu³ ju³tain²txi³ sa²nũ¹nx²ti³tu¹wi¹. Je³su²jah³la² ta¹hxai²hē¹la².

Je³su²jah³la² a²hxi²kan¹ju³ta² i³tih³nxe³jau³su²

23 Nxa²ha¹te¹ Txa²wā¹sū³na² sxi²ha² ā³wih¹ta¹hxai²hē¹la². A²nū²a²nāu³xa² wān³txa² wi¹jau³xa² i³yau¹ū³ain¹ta¹hxai²hē¹la². Ī³yau¹ū³ain¹tī³kxai³lu² a²wā³-nxīn¹te² si³yxau³tū³kq³txa² a²nū²a²nāu³xa² a²hxi²kan¹ta¹nāu³xa² nxe³sxā³ i³tī³yain¹sxā³ i³wā³txain¹te³nah¹lxi¹:

—Īh¹jah¹lo²tq³ i³sa²si¹hā³nxain¹thai¹li¹? Īh¹nxe² i³hxi²ka¹txa²hī³te²la¹xā³? Ain¹ta¹hxai²hē¹la².

24 Nxa²ha¹te¹ Je³su²jah³la² i³wa²lū³xi²te³nah¹lxi¹:

—Yau³ka³na³ka³nat³sxā³ yau³ā³lxi³jau³xa² i³wā³txi¹nx²ta¹tu¹wi¹. Wain³txi³ i³wa²lū³xi²sah¹lxi¹kxai²nān²tū³ i³hxi²kat¹sa²jah¹la² i³yau¹ū³nx²ta¹tu¹wi¹. 25 Jo³āu² Ba³tis²jah³lai²na² sa²kxai³lu² a²nū²a² tē³sxā³ Ī³ye³na² ū³hū¹kxi²sa²-sai¹ain¹kxe³su² ih¹ti²xa² i³sa²si¹hā³jah¹lo²tq³te²la¹hī³te²la¹xā³? Txa²wā¹sū³nu²-khai³xai²la³ tq³nxa² a²nū²khai³xai²la³ tq³nxa² nxe² i³yau¹ū³jah¹lxi³sā²nhē³li¹. Je³su²jah³la² ta¹hxai²hē¹la². Nxa²ha¹te¹ wā²nxūh¹e³kxi²nyhain¹te³nah¹lxi¹:

—“Oh¹nāu³a¹ i³sa²si¹hā³kxai²la¹wi¹.” Nxe²e³kxi²ki³kxai²nān²tū³ i³wa²lū³xi²-nē³lai¹nhī³te³nah¹lxi¹: “Nxe³kxi³sa²kxai³ ih¹nxe³kxa²yan³ti³tq³ Jo³āu² Ba³tis²-jah³lai²na² wān³txa² yxo²i²yah²lxan³thai¹li¹?” Nxe³nē³lain¹tu¹wi¹. 26 Yxān¹ta¹: “A²nū²khai³xa² i³sa²si¹hā³kxai²la¹wi¹.” Nxe³ki³kxai²nān²tū³ yuh¹lxi³nē³na³li¹. A²nū²a²nāu³xai²na²: “Jo³āu² Ba³tis²jah³la³ Sū³na² wān³txa² i³hen³txi³jah¹-lo²su¹.” Nxain¹jau³su² ha²kxai³ su²lhā³kxi²nē³lain¹kxa²yan³txi³su² ki³nhai¹. Nyhain¹ta¹hxai²hē¹la².

27 Nxa²ha¹te¹ i³wa²lū³xain¹te³nah¹lxi¹:

—Je³su²jah³lai³. Kō³nxe³sī¹nxa³nhai¹. Ain¹ta¹hxai²hē¹la². Nxa²ha¹te¹ Je³su²-jah³lai²na² a²wān³txi³kxai³lu¹:

—Nxe³kxai²nān²tū³ i³sa²si¹hā³sa²jah¹la² i³yau¹ū³nx²ti³xa³lho³li¹. 28 Nxe³-yān¹ta¹ i³yau¹ū³jau³xa² i³ye³kxi¹nx²ta¹tu¹wi¹. In³txai²na² a²ki³lha³lxa² ha¹li¹ yū³nū²nhai¹. Nxe³ka³tū³ta¹ ye³kan¹jah¹la² i³ye³kxi²te³nah¹lxi¹: “Wē³sāi³. Hī¹-na²su² txa²hai³sxa² wa³kon³txa²hē³li¹.” Nxū²nhai¹.

29 Nxe³ha²kxai³ i³wa²lū³xi²te³nah¹lxi¹: “Ha³yo¹. Ai³sxā³ wa³ko³na¹tu¹wi¹.” Nxe³jau³su² nxe³ta¹ wa³ko³nxa³nū²nhai¹.

30 Ā³ta³lo³hē¹tāu³a² wē³sai²na² kái²nxa³jah³la² i³ye³kxi²te³nah¹lxi¹: “Hai³-sxa² ai³sxā³ wa³kon³txa²hē³li¹.” Jau³su² nxe³ta¹ i³wa²lū³xi²ti³an¹jau³kxai³lu¹: “Ten³sa²nxa³nhai¹. Wa³kon³nxa³lho³li¹.” Nxū²nhai¹. Nxe³yān¹ta¹ ye³jen¹na² i³āin²ta³kxi²nha²sxā³ i³ya¹tha²kxai³ ai³sxā³ wa³kon³nū²nhai¹.

31 Jā¹nxe³ju³ta² ih¹jah¹lo²tq³ wī³na² wān³txa² a²ten³jau³su² sa²yxo²-we¹jah¹lo²su² hī³te²la¹xā³? Je³su²jah³la² ta¹hxai²hē¹la². Nxa²ha¹te¹ i³wa²lū³xain¹te³nah¹lxi¹:

—Kāi²nxa³jah¹lo²su¹. Ain¹ta¹hxai²hē¹la². Nxa²ha¹te¹ Je³su²jah³lai²na² a²wān³txi³kxai³lu¹:

—Wān³txi³su² e³kxi¹nx²ta¹wi¹. A²nū²a² ū³yho³hi²ki³a² so¹kxi²nē³tū³-kq³txai²na² txu¹ha² kō³nxe³thin¹sxā³ o²la³kxi²ta¹ka³lxi²na² nxe³sxā³ kō³-nxe³ti³ kái³sxā³ yxau²xai³lain¹ju³ta² ā³na¹ha²kxai³ ā³nhxi²wxē³nu¹sain¹ju³-tan¹te²kxa³ya³lhu² Txa²wā¹sū³na² ha³lo²a² ā³wi¹hain¹ju³ta³nū³a² yū³tu¹wi¹. Nxe³to³ta¹ wxāi²nāu³ i³nxai²na² a²nū²a²nāu³xai²na² a²hxi²kan¹te²nāu³ i³nxai²na² yxo²i²sah²lxan³ju³tan¹te²kxa³ya³lhu² ā³wi¹yah³lxin¹ju³ta³nū³a² yū²nxa³lho³li¹. 32 Kxā³nxai³tā² Jo³āu² Ba³tis²jah³lai¹tā² wxā³sxā³ wān³txa²

wain³ti³h³na² i³ti³h³nxe³nx²ti³ta¹ti²tu³wi¹. Yxān¹ta¹ yxo²i²yah²lxan³nhē³li¹. Yxān¹ta¹ ko³nxe³ti³ kăi³sxā³ yxau²xai³ye²tū³ka³txai²na² sa²kxai³lu² a²wān³-txa² yxo²i²ain¹na²hē³li¹. Hă²wxān³txa³ ju¹ta¹i²na² i²yah³lxin¹kxan²ti³ ko³-nxe³ti³ kăi³sxā³ yxau²xai³yah³lxin¹ju³ta² i³āin²ta³kxi²nyhah¹lxa³nha²kxai³ yxo²i²yah²lxan³nhē³li¹.

Hai³sxa² kwa²hau³ko³tū³kā³txa² i³yau¹ū³jau³su²

³³ Nxa²ha¹te¹ wān³txa² yau³ā³xa² i³yau¹ū³nx²ta¹tu¹wi¹. Hai³sxa² a²wa³-kxēn³yah³lo²su² nū²nhai¹. A²hai³sxai²na² u²va²tē³kxa² i³whi¹i² a²yxo²ka³-teh³nāu³xa² txah³lxa³kxa² tē³sxā³ yxo²wxai²na³kxa² ai³sxā³ txon³nū²nhai¹. Nxe³nū²la² yain³txa² ū³h³wxī¹so³ka³txa² hau³ko³tē³sxā³ we¹tū²nhai¹. Sxi²ha² ki³-khai¹nxe³thi³na² ū³txo²te²ka³kxa¹ a²nū²a² ā³xa² wi¹wa³kon³kxi²si¹hain¹jau³su² ū³hū¹hain¹nū²nhai¹. Hă²wxān³txa³ ha³lo²a² u²lxan¹ko³xa² ā³nxai³nū²nhai¹. ³⁴ Nxe³nū²la² hă²wxān³txa³ hai³sxai²na² wi¹wen¹nū²la² wi¹nā³kxi²ti³wa³kxa² a²wa³kxēn³yah³lai²na² sa²kxai³lu² hai³sxa² a²yo³ha² so¹kxi²si¹jau³su² a²sa³wi³-ha³lxa² i³sa²si¹hā³ain¹nū²nhai¹. ³⁵ I³sa²si¹hā³te³na¹ wa³kon³kxain¹tū³kā³txa² ko³nxe³thin¹sxā³ kăi³ain¹nū²nhai¹. Sa²si¹hā³tū³kā³txa² nū³kxūn³txi³ sa²so¹-ka³tū³ ka³na³ku² i³wai¹tha²kxai³ ka³na³ku² i³su²lhā³ha²kxai³ ka³na³ku² txah³-lxa³kxa² tē³sxā³ ā³na¹sā³ya²lu¹tha²kxai³ nxain¹nū²nhai¹. ³⁶ Ā³ta³lo³hē²tāu³a² a²sa³wi³hā³lxa² ā³xa² nū³ka³txa² ka³lxa²ton³tū³kā³txa² i³sa²si¹hā³nū²nhai¹. Nxain¹ta¹ a²wi¹lhi¹nān¹tū³kā³txan²tū³ te²yā¹nxe² khāuh³lxa³txain¹nū²nhai¹. ³⁷ Hă²wxān³txa³ a²wa³kxēn³yah³lai²na² ē¹nān¹jau³kxai³lu¹: “Txa²wē³sai²na² sa²nēn¹kxain¹te³lxā²na³na¹.” Nxe³jau³su² wē³sai²li² i³sa²si¹hā³nū²nhai¹. ³⁸ Nxe³ta¹ hai³sxa² wa³kon³kxi²tū³kā³txai²na² sa²kxai³lu² wē³sai²na² wxā³-ju³ta² i³ain¹nū²la² i³ye³kxi²nyhain¹te³nah¹lxi¹: “Txa²wā¹wa³kxēn³yah³la² ki³-lha³lxa² wxān³na²wi¹. I³su²lhā³a³sah¹lxi¹wxi¹. Nxe³ki³kxai²nān²tū³ hai³sxa² so¹kxi²ki³tu¹wi¹.” Nxe³nyhain¹nū²nhai¹.

³⁹ Nxain¹ka³tū³ wē³sai²li² sa²so¹nū²la² hai³sxa² sa²li¹ha³lo²sa²tā³ka³tū³ i³su²lhā³ain¹nū²nhai¹.

⁴⁰ Jā¹nxe³jut³su² hai³sxa² wa³kxēn³yah³lai²na² sa²kxai³lu² i³xi²tāu³a² ih¹-nxe³kāi³ū¹hī³te³ji¹wi¹? Je³su²jah³la² nxe³ta¹hxai²hē¹la².

⁴¹ Nxa²ha¹te¹ i³wa²lū³xain¹te³nah¹lxi¹:

—Ko³nxe³thin¹khai¹xain¹te²sin²ta¹. Nxe³sxā³ ko³nxe³thi¹nain¹kxa² yo³ha² i³su²lhā³ain¹tu¹wi¹. Hă²wxān³txa³ a²nū²a² ā³xa³nāu³xa² hai³sxa² wa³kon³-kxi²si¹hain¹jau³su² i³kaix¹so¹ain¹tu¹wi¹. Nxe³kxai²nān²tū³ hai³sxa² yain³txa² wain³txi³ wxa²nhū¹ain¹tu¹wi¹. Nxain¹ta¹hxai²hē¹la².

⁴² Nxa²ha¹te¹ Je³su²jah³la² i³ye³kxain¹te³nah¹lxi¹:

—Txa²wā¹sū³na² ū³wha²li¹txā³nxu¹ta¹i²na² nxe³ta¹hxai²ti³ai¹ti²tu³wi¹. Nxe³te³nah¹lxi¹:

“Txah³lxa³kxa³txa² a²nū²a² sxi²ha² ton³te²nū³kā³txai²na² o³nxa³jau³su² i³ye³kxain¹sxā³ so¹sxā³ ā³sxā³ ā³na¹ain¹kā³txa² kwēn¹ta¹na² ā³si³ka³la¹tā³khai³xain¹ka³txa² hxi²kan¹khai¹nxe³ta³ka³txa²lxā²na³li¹. Nxe³ju³ta¹na² Txa²wā¹sū³na² kăi³ain¹na²hē³li¹. Nū³kxūn³khai¹nxe³ju³txai²la¹wi¹.”

Ū³wha²li¹txā³nxu¹ta¹i²na² nxe³ta¹hxai²ti³ai¹ti²tu³wi¹. Nxe³jau³xai²li² i²yah³-lxin¹ta¹lu¹wi¹. ⁴³ Jā¹nxa¹jau³su² i³ye³kxi²nx²ta¹wi¹. Txa²wā¹sū³na² wān³-txa² sa²yxo²wet¹sxā³ yxau²xai³kxe³su² en²yah³lxi¹nha²kxai³ a²nū²a² ā³xa²

nū³ka³txa² i³yau¹ū³hain¹tu¹wi¹. Nxe³ju³tan¹te²kxa³ya³lhu² Sū³na² wān³-txain²txi³ sa²yxo²wet¹sxā³ yxau²xai³lain¹tu¹wi¹. ⁴⁴Jā³nxe³jut³su² txah³lxa³-kxa³txai²li² kwa²sa²tā³yu³to³kxai²nān²tu³ kāin² ā³n¹ton³tah³lxi³hī³nx²na³li¹. Yxān¹ta¹ txah³lxa³kxa³txai²li² ā³hi³sā³nhe¹ta²lxi³kxai²nān²tu³ sa²txe¹ha²kxai³ ā³ya²lu¹txa²lxi³hī³nx²na³li¹. Je³su²jah³la² ta¹hxai²hē¹la².

⁴⁵Nxa²ha¹te¹ a²nū²a² wā³nxin¹ta² si³yxau³te²su² ā³nhai¹tūn³te²nāu³xai²na² fa³ri³se²a² nū³ka³txi³su² ā³nhai¹tūn³te²nāu³xai²na² nxe³sxā³ Je³su²jah³lai²na² wān³txa² i³yau¹ū³jau³xai²na² ain³kxain¹ka³tu³ wi¹kō³nyhain¹ta¹hxai²hē¹la². Sū³na² wān³txa² e²nain¹ju³tan¹te²kxa³ya³lhu² i³kwai²kxi²si¹hain¹jau³su² wi¹-kō³nyhain¹ta¹hxai²hē¹la². ⁴⁶A²nxe³jau³xan²tu³ i³an³ta³kxain¹sxā³:

—Je³su²jah³la² hxi²ki³ki³tū¹xā¹. Nyhain¹ta¹ a²nū²a² ān³si³tē³la³kxain¹tū³-ka³txai²na² yuh³lxa³kxi²nyhain¹jau³su² ā³sxā³ wah³nxain¹ta¹hxai²hē¹la².

—Je³su²jah³lo²kxai³lu² Sū³na² wān³txa² i³hen³txi³jah¹lai²la¹wi¹. Tū¹ka³-txai²na² wān³txa² nxe³ha²kxai³ yuh³lxi³nyhain¹ta¹hxai²hē¹la².

In³txa² txu¹ha² so¹ha²kxai³ ka³li³ha² yai³nain¹jau³su²

22 ¹Nxa²ha¹te¹ Je³su²jah³la² āh¹ e³kxi²sxā³ i³yau¹ū³jau³xa² i³ye³kxi²ta¹hxai²hē¹la².

²i³ye³kxi²te³nah¹lxi¹:

—Txa²wā¹sū²nū²kxai³lu² ha³lo²a² a²wa³kxēn³yah³la² yā¹nxe³hī³nx²na³li¹. Ha³lo²a² yuh³xan¹kō³xa² a²wa³kxēn³yah³lai²na² sa²kxai³lu² a²ki³lha³lxa² txu¹ha² so¹te³lhxā³ nxū²nhai¹. Nxe³ha²kxai³ yain³txa² kāin² yain³kxi²ki³ju³-ta³nū³a² i³hau³kō³tū²nhai¹. ³Nxe³te³na¹ a²nū²a² i³kaix¹so¹si¹jau³su² a²sa³wi³-ha³lxa² i³sa²si¹hā³ain¹ta¹hxai²hē¹la². Nxain¹ta¹ wxā³ju³ta² te³nai¹nxa³jau³su² nxain¹nū²nhai¹. ⁴Āh¹lxi³sxā³ a²sa³wi³ha³lxa² i³ye³kxain¹te³nah¹lxi¹: “Yain³te³. lhxā³ i³kaix¹so¹ai¹na¹tū³ka³txa² i³ye³kxi²txain¹yah³lxi³hē¹li¹. Nxain¹yah³lxin¹-te³nah¹lxi¹: ‘Ka³yuh³xa² si³na² āu¹la³kxi²hxa³ta¹l¹. Po¹nai²na² ha³nē³txi²-na¹te²na² i³su²lhxā³ yo³li³na¹li¹. Yain³txa² a²yxo²ha³kxa¹ te³kxi²ta¹lu²na¹li¹. Nxe³na¹ha²kxai³ ā³wxā³jah¹lxi³hē¹li¹.’ ”

⁵Nxe³ta¹ wet¹txai¹nxa³nū²nhai¹. Hāi¹nxe³sxā³ a²wa³ka³li³yu³khai³xa² o²la³-kxi²yah³lxi³nū²nhai¹. Ka³na³ku² hai³sxa² ai³lha²kxai³ ka³na³ku² yen³kxa² so¹-kxi²nyhain¹te³lhxā³ ai³lha²kxai³ nxe³yah³lxi³nū²nhai¹. ⁶Ka³na³kon¹te²na² sa²kxai³lu² a²sa³wi³ha³lxi²na² hxi²ki³ha²kxai³ khāuh³lxa³ta¹nha²kxai³ su²lhā³ain¹nū²nhai¹. ⁷Nxa²ha¹te¹ ha³lo²a² wa³kxēn³yah³lai²na² sa²kxai³lu² i³an³ta³kxi²khai¹nxe³sxā³ a²ya³lxi³nāu³xa² nū³kxūn³txe²nāu³xa² i³sa²si¹hā³-ain¹nū²nhai¹. I³sa²si¹hā³ai¹nha²kxai³ a²nū²a² we¹ta¹nxa³te²nāu³xa² i³su²lhā³-ain¹sān²nū²la² sxi²ta³ta² hi¹la³kxain¹nū²nhai¹. ⁸Hā²wxān³txa³ a²sa³wi³ha³lxi²na² i³ye³kxi²xi²te³nah¹lxi¹: “Txa²wē³sai²na² txu¹ha² so¹te³lhxā³ nx²na³li¹. Nxa²ta¹ a²nū²a² i³kaix¹so¹ai¹na¹tū³ka³txa² i³li³thin¹ti³he¹xai¹nxa³wi¹. Nxe³ha²kxai³ en²txai¹na¹li¹. ⁹Nxai¹na¹ha²kxai³ ti³h³na² kāin²ti³h³na² ai³yah³lxin¹sxā³ a²nū²a² i²li²te²na² i³ha¹jah³lxin¹kxai²nān²tu³ wxā³si¹hain¹jau³su² i³ye³kxi²txain¹yah³-lxi³hē¹li¹.’ A²wa³kxēn³yah³la² nxe³nū²nhai¹.

¹⁰Nxe³te²kxa³yan³tu³ a²sa³wi³ha³lxan²tu³ a³li³sxā³ ā³nxai³ain¹nū²la² a²nū²a² wi¹lhin¹te²na² i³ha¹txi² kō³nxe³thin¹te²na² i³ha¹txi² nxai¹nha²kxai³ a²yxo²ha³kxa¹ ā³sa²so¹ain¹nū²nhai¹. Nxe³te²kxa³kxa¹ sxi²ha² i³ne³kxi¹hain¹-nū²nhai¹. ¹¹Nxa²ha¹te¹ a²wa³kxēn³yah³lai²na² hi²sen³kxai³lu² wxā³ain¹tū³-ka³txa² ten³sa²tā³nū²la² in³txai²na² wā²la² wi¹ka³lo³a² so¹nyhain¹kxa² wā²la²

en²kxe³su² i²nū²nhai¹. ¹²Nxe³ha²kxai³ i³ye³kxi²te³nah¹lxi¹. “Nxex³sa²lxi¹. Ih¹-nxet³sxā³ wā²la² so¹nyhain¹kxa²ka³lo³a² ū³whih²kxi²nha²nxa³sxā³ ā³wi¹hin¹-thi²li²?” Nxū²nhai¹. Nxe³ha²kxai³ in³txai²na² hxi²kan¹txi³ e³kxi²nxa³nū²nhai¹. ¹³Nxa²ha¹te¹ a²wa³kxēn³yah³lai²na² wān³txi³kxai³lu¹, a²sa³wi³ha³lxi²na² ain³kxi²ti³an¹jau³kxai³lu¹: “Jah¹lai²na² so¹sxā³ sa²hxi²tai³kxi² sa²yū³tai³kxi² nxe³txain¹yah³lxi¹hē¹li¹. Yxah³lxin¹kxai²nān²tū³ ha³lo²a² ka³nxah³khai¹nxe³-ju³ta² ha³lo²sa²tā³jah¹lxi¹hē¹li¹. Nxe³tāu³a² ye³kāhūh³lxa³thin¹ju³tan¹te²kxa³-ya³lhu² kāin² nā³ni² kāin² wxi²ka³ta³ta³ti² nxe³ain¹tu¹wi¹.” A²wa³kxēn³yah³la² nxe³nū²nhai¹.

¹⁴Jā¹nxe³kxe³hū³nxe² Txa²wā¹sū³na² hi²sen³kxai³lu² a²nū²a² ka³lxa¹khai¹-nxe² i³kaix¹tain¹na³li¹. Nxe³kxan²ti³ ka³lxa²nxa³tū³ka³txa² so¹lxi³ i²so¹ain¹-na³li¹. Je³su²jah³la² nxe³ta¹hxai²hē¹la².

Txa²wā¹hxi²kan¹jah¹la² ū³yho³hi³ki³ki³ai²na² ū³hū¹ain¹ki³jau³su²

¹⁵Nxa²ha¹te¹ fa³ri³se²a² nū³ka³txa² ā³waix³tain¹nū²la² he³son³kxi²-nyhain¹ta¹hxai²hē¹la²:

—Ko³nxe³te³si¹jau³su² Je³su²jah³la² wah³nxe² yxau²xai³ki³tu¹wi¹. Nxe³-nyhain¹ta¹hxai²hē¹la². ¹⁶Nxe³ha²kxai³ fa³ri³se²a² nū³ka³txa² a²sa³wi³ha³lxa² i³sa²si¹hā³i² E³ro³ti³ā²na² nū³ka³txa² i³sa²si¹hā³i² nxe³nyhain¹sxā³ ā³tī³sxā³ i³ye³kxain¹te³nah¹lxi¹:

—Je³su²jah³la² i³tih³nxe³sa²jah¹lāi³. Wān³txa² ya²la³lyau³xa² e³jah¹lo²si¹-lxi¹. Txa²wā¹sū³na² wān³txa² wain³txi³ i³yau¹ū³hai¹nhxai¹nhē³li¹. A²nū²a² i²li³te²a² ye³an³txa³nih¹kxan²ti³ hxi²kan¹khai¹nxe³kxan²ti³ wxāi²na² yuh³-lxi³jah¹lo²sxā³lxi¹. ¹⁷Nxi¹nha²kxai³ wān³txa² wain³jau³xan²tū³ i³yau¹ū³sah¹-lxi³si¹nhē³li¹. Ro³ma²no² nū³ka³txa² a²hxi²kan¹jah¹la² Se²sa³jah¹lo²su² a²nū²a² ū³yho³hi²ki³ki³ai²na² ū³hū¹ain¹ki³ta³nxa² hāi¹nxā¹tā³nxa² ih¹nxe² wain³txi³ kāi³sīn¹te³la¹ji¹wi¹? Nxain¹ta¹hxai²hē¹la².

¹⁸Nxa²ha¹te¹ Je³su²jah³la² hi²sen³kxai³lu² wān³txai²na² ta²ko¹ta²kon¹jau³-xai²na² wi¹ko³nh²sxā³ i³wa²lū³xi²te³nah¹lxi¹:

—Ih¹nxe³kxa²yan³ti³ta³ wān³txa² ko³nxe³jau³xa² sa²yxo²sai¹sa²te³lhxā³ ten³nx²ti³ji¹wi¹? Wi¹lhin¹ki³lxo³tū³ka³txi³syah¹lxi¹lxi¹. ¹⁹Ū³yho³hi²ki³ai²na² tē³sxā³ ū³hū¹sah¹lxi¹hē¹li¹. I²ti³ten³sa³nhai¹. Ta¹hxai²hē¹la². Nxe³ka³tū³ ū³yho³-hi²ki³ai²na² ū³hū¹ain¹ta¹hxai²hē¹la². ²⁰Jā¹nxe³te³nah¹lxi¹:

—A²nū²a² ye³na² ū³wha²li¹lho¹ain¹kxe³su² te²a² ih¹nxe³te²a² a²ye³nhū³-ji¹wi¹? Ih¹te²a² a²i³lxi³su² ji¹wi¹? Ta¹hxai²hē¹la².

²¹Nxa²ha¹te¹:

—Se²sa³jah¹la² a²yen³su² ha²kxai³ a²i³lxi³su² ha²kxai³ te²la¹wi¹. Ain¹ta¹-hxai²hē¹la². Nxa²ha¹te¹ Je³su²jah³la² i³wa²lū³xi²te³nah¹lxi¹:

—Se²sa³jah¹la² a²yen³kxi³khai³xa² ū³hū¹yah³lxi¹nha²kxai³ Txa²wā¹sū³na² a²yen³kxi³khai³xa² ū³hū¹yah³lxi¹nha²kxai³ nxe³xai³jah¹lxi¹hē¹li¹. Je³su²jah³la² ta¹hxai²hē¹la².

²²Jā¹nxe³jut³su² jau¹xai²na² ain³kxain¹nxa²ha¹te¹ i³o²nha²sxā³ ā³waix³-txain¹sxā³ i³xain¹ta¹hxai²hē¹la².

A²nū²a² ya³lu²te²su² te²a² ka³ten³su² i³sa²yxau³xi²ju³ta³nū³su²

²³Jā¹nxe³hī¹nai³kxai³lu² sa³tu³se²a² nū³ka³txa² ā³nhai¹tūn³te²nāu³-xai²na² ā³wxā³ain¹ta¹hxai²hē¹la². A²nxe³tū³ka³txai²na² sa²kxai³lu² a²nū²a²

ya³lu²kxai²nān²tu³ ka³ten³su² i³sa²yxau³xi²ju³ta³nū³a² yxo²ain¹ta¹hxai²nxa³-hē¹la². A²nxe²te²nāu³xa² ā³nhai¹tū³ka³txa² ā³tū³sxā³ i³wā³txain¹te³nah¹lxi¹:

24 —Je³su²jah³la² i³tih³nxe³nē³jah¹lāi³. I³yau¹ū³sa²sī¹nhē³li¹. Moi³se²ah³lu¹-tai²na² wān³txa² jau³xau³hxai²tēx¹ta² Sū³na² wān³txa² i³yau¹ū¹nhē³te³nah¹-lxi¹: “In³txi³su² ya³lu²kxi²kxai²nān²tu³ a²wē³ha³lxi³khai³xa² yū²nxa³kxe³su² ha²kxai³ a²lon³yah³lai²na² sa²kxai³lu² a²txu¹ha² so¹nyha¹ta¹ka³lxai³tā² so¹-nyha¹txai²li¹, a²lo³na² ya³lu²ā³jah³la² ta²ha² wet¹si¹jau³su¹.” Moi³se²ah³lu¹-tai²na² ta¹hxai²ti³ai¹ti²tu³wi¹. 25 Nxa²ha¹te¹ Txa²wā³ha³tih³nāu³ai²na² a²lon³-ti³tāu³xa² ha¹li¹ ha¹li¹ ha¹li¹ ka³na³ki¹ yxau²xai³lain¹na²hē³li¹. Nxe³te³na¹ ye³kan¹jah¹la² txu¹ha² so¹nha²hē¹li¹. Hā²wxān³txa³ ya³lu²na²hē³li¹. Ya³lu²-ha²kxai³ a²lon³yah³lai²na² sa²kxai³lu² a²txu¹hai²na² so¹nh²na²hē³li¹. 26 Ye³-jen¹nāu³a² ya³lu²nū³nha²kxai³ a²lo³na² ā³xa² txu¹ha² so¹nha²kxai³ ya³lu²kxi² a²lo³na² ā³xa² txu¹ha² so¹nha²kxai³ ya³lu²kxi² te²ka³kxa¹ a²lon³ti³tāu³xa² a²yo²ha²kxa¹ ya²lu¹txi²hxan³kxain¹na²hē³li¹. Yxān¹ta¹ hxi²kan¹txi³ wē³sa² we¹txi²nyhai¹nxa³hē³li¹. 27 Hā²wxān³txa³ txu¹hai²li² ya³lu²nū³nna²hē³la². 28 Jā¹nxe³ha²kxai³ yan¹nāu³a¹ ka³ten³su² i³sa²yxau³xi²ki³tāu³a¹ ta¹ka³lxai²na² sa²kxai³lu² ih¹te²la³tā³ in³txa² a²wē³sāi¹lxo³khai³lxa³te³ji¹wi¹, a²yo²ha³kxa¹ so¹xai¹ai¹nha²kxai³lu²? Nxain¹ta¹hxai²hē¹la².

29 Nxa²ha¹te¹ Je³su²jah³la² i³wa²lū³xain¹te³nah¹lxi¹:

—Kwa²yxah³lxi¹lxi¹. Txa²wā³sū³na² wān³txa² ā³ne³to³yah²lxa³nha²kxai³ Sū³na² wā³nxin¹ju³ta³la³ ā³ne³to³yah²lxa³nha²kxai³ nxe³yah³lxi¹lxi¹. 30 Yan¹-nāu³a¹ ka³ten³su² i³sa²yxau³xi²ki³tāu³a¹ txu¹ha² so¹nhyu¹ki³ju³ta³nū³a² yū²-nxa³lho³li¹. Oh³xan¹ta² nū³ka³txa² yāx¹ki³tu¹wi¹. 31 Nxe³yān¹ta¹ Txa²wā³sū³na² ū³wha²li¹txā³nxū¹txai²na² sa²kxai³lu² ka³ten³su² i³sa²yxau³xi²ki³kxe³nū³su² i³yau¹ū¹nx²ti³ta²li¹wi¹. 32 Nxe³tāu³u¹tai²na² nxe³te³nah¹lxi¹, “Txi²na² A³bra³-āu²ah³la² Sū³na² Si³yxau³kah³lo²sa¹ha²kxai³ I³sa²kah³la² Sū³na² Si³yxau³-kah³lo²sa¹ha²kxai³ Ja³ko²ah³la² Sū³na² Si³yxau³kah³lo²sa¹ha²kxai³ hi¹na¹ nxe³te²sa¹wi¹.” Nxe³ta¹hxai²hē¹li¹. Nxe³jau³su² ha²kxai³ ha¹li¹ ka³na³ki¹ jah¹-lo²nāu³xai²na² ka³ten³su² yxau³ain¹na³li¹. Txa²wā³sū³na² a²sa³wi³ha³lxi³-nāu³xa² yxo²ha³kxa¹ ka³ten³su² na³li¹. Kxā³nāu³u¹ta²kxai³ ya³lu²ain¹kxa²ha³-tā³nxān²tu³ hi¹na² ka³ten³sain¹na³li¹. Je³su²jah³la² ta¹hxai²hē¹la².

33 Nxa²ha¹te¹ jau³jau¹xai²na² a²nū²a²nāu³xai²na² ain³kxain¹tāu³a² o²lain¹ta¹hxai²hē¹la².

Txa²wā³sū³na² wān³txu¹tai²na² wa³to²hi² wxi²kan¹jau³su²

34 Nxa²ha¹te¹ fa³ri³se² nū³ka³txai²na² sa²kxai³lu² sa³tu³se²a² nū³ka³txa² i³wā³txain¹ju³ta³ ain³kxain¹nxa²ha¹te¹ ā³nū¹nain¹ta¹hxai²hē¹la². 35 Ā³nū¹nain¹-sxā³ ka³na³ka³na³te²na² ha³teh³nxā³nxa² a³la³kxi²khaix¹jah¹la² i³ye³ta³lai³-na³kxi²si¹jau³su² i³wā³txain¹te³nah¹lxi¹:

36 —I³tih³nxe³nē³jah¹lāi³. Ha³teh³nxā³nxa² Txa²wā³sū³na² wān³txu¹tai²na² ih¹jau¹la³tā³ ā³wa²to²hi² wxi²kan¹jau³la²hī³te²la¹xā³?

37 Nxa²ha¹te¹ Je³su²jah³la² i³wa²lū³xi²te³nah¹lxi¹:

—“Txa²wā³sū³na² Si³yxau³jah¹la² Txa²wā³hxi²kan¹ta² Si³yxau³jah¹lai²na² a³lxi²txai¹nhē³li¹. Wxa²ē¹nāu³ai²na² whāi²na¹ a³lxi²txai¹nhē³li¹. Txa²wā³-sū³na² wān³txa² yxo²kwai³nha²kxai³ wi¹lain³kxi¹nha²kxai³ nxe³txai¹nhē³li¹.” 38 Nxe³jau³jau¹xu¹tai²na² ā³wa²to²hi² wxi²kan¹jau³la²te²la¹wi¹. 39 Ā³ta³lo³-hē¹jau³xai²na²sa¹: “Wxa²wā³kxa²yau³nūh¹nxa²te²a² a³lxi²nha²kxa² ya¹nxe²

a³lxi¹ta¹nhē³li¹.” Nxe³ta¹hxai²ti³ai¹ti²tu³wi¹. ⁴⁰ A²nxe³jau³xu¹txai²na² Txa²wā¹sū³na² wān³txu¹ta²na² si³tah³lxi³yxau³te²ju²hē³li¹. Je³su²jah³la² ta¹hxai²hē¹la².

Txa²wā¹sū³na² A²hxi²kan¹ta² Si³yxau³tāu³lo³jah¹la²
A²wi³nu¹ta²na² i³yau¹ū³nhē³jau³su²

⁴¹ Jā¹nxe³tāu³ai²kxai³lu² fa³ri³se²a² nū³kā³txa² ā³nū²kxi²sxā³ yxau³ain¹-tāu³a² Je³su²jah³lai²na² a²yo²wān³txa² nxe³te³nah¹lxi¹:

⁴² —Txa²wā¹sū³na² A²hxi²kan¹ta² Si³yxau³tāu³lot³jah¹lo²su² ih¹te²la³ tah²-su²hī³te²la¹xā³? Nxa²ha¹te¹ i³wa²lū³xain¹te³nah¹lxi¹:

—Ta³vi²yah³la² a²ne³ta²sin²ta¹. Ta¹hxai²hē¹la².

⁴³ Nxa²ha¹te¹ Je³su²jah³lai²na² wān³txi³kxai³lu¹:

—Kxā³nhxi¹nu¹ta²na² Ta³vi²yah³lu¹ta²na² sa²kxai³lu² Sū³na² Yāu³ka³-jxah¹la² ā³si³tē³kxi²ha²kxai³ a²hxi²kan¹ti³lho³kxe³su² i³ye³ta¹hxai²ti³ai¹ti²-tu³wi¹. Nxe³te³nah¹lxi¹:

⁴⁴ “Txa²wā¹sū³na² Si³yxau³jah¹la² a²yo²wān³txi³kxai³lu² Txa²hxi²kan¹ta² Si³yxau³tāu³lo³jah¹la² ain³kxi²ti³an¹jau³kxai³lu¹: ‘Txa²wi¹nē³tāu³a¹ ā³wxe³txu¹li¹. Nxīn¹kxai²nān²tu³ wxa²ko¹ko¹xa² a²yo²ha³kxa¹ wxa²yū³hē³nāu³a² wa³ka³ti³lot³sxā³ ah³si¹hai¹na¹tu¹wi¹.’

Txa²wā¹sū³na² Si³yxau³jah¹la² ta¹hxai²hē¹li¹.”

Ta³vi²yah³lu¹ta²na² ta¹hxai²hē¹li¹. ⁴⁵ Jā¹nxe³jau³su² Ta³vi²yah³lu¹ta²na² a²yo²wān³txa² a²hxi²kan¹jah¹lo²si¹ke³la³te²kxai³ ih¹nxe³sxā³ a²ta²lhot³hī³-te²la¹xā³? Je³su²jah³la² ta¹hxai²hē¹la².

⁴⁶ Nxa²ha¹te¹ a²nū²a²nāu³xai²na² hxi²kan¹ti³ i³wa²lū³xain¹ta¹hxai²nxa³-hē¹la². Nxe³sxā³ nxe³hī¹nān¹te²tu³ āh¹i³wā³tain¹ta¹hxai²nxa³hē¹la².

A²nū²a² ū³wha²li¹txā³nxa² a²hoh³lxi³su² tū³kā³txai²na²
fa³ri³se²a² nū³kā³txai²na² i³yau¹ū³nhē³jau³su²

23 ¹ Nxa²ha¹te¹ Je³su²jah³la² āh¹e³kxi²ta¹hxai²hē¹la². A²nū²a² nū³-kā³txa² ain³kxi² a²sa³wi³ha³lxa² ain³kxi² nxain¹ta¹hxai²hē¹la². ² Nxain¹te³nah¹lxi¹:

—A²nū²a² ū³wha²li¹txā³nxu¹txai²na² a²hoh³lxi³su² nū³kā³txai²na² fa³ri³-se²a² nū³kā³txai²na² nxe³sxā³ Moi³se²ah³lu¹ta²na² wān³txa² hxi²kan¹sxā³ i³yau¹ū³ti³hit¹tain¹te²ju²hē³li¹. ³ Nxi¹nha²kxai³ i³ye³kxi¹nx²tain¹jau³xai²na² whā¹na¹ sa²yo²we¹txain¹yah³lxi³hē¹li¹. Yxān¹ta¹ kāi³ain¹kxa²yā¹nxe² kāi³-yah³lxi³txa³hē¹li¹. A²nxe³tū¹kā³txai²na² sa²kxai³lu² yau³xā³lxi² i³ye³i² yau³-ā³lxi² kāi³i² nxain¹te²ju²hē³li¹. ⁴ Te²yā¹nxe³sxā³ wān³txa² sa²te²jau³xa² sa²yo²wet¹sxā³ kāi³si¹jau³su² a²nū²a² ā³xa² kwa³na³ain¹na³li¹. Yxān¹ta¹ jau¹xain²txi³ sa²yo²we¹nhai¹nxa³wi¹. Te²yā¹nxe³kxe³hū³nxe² a²nū²a² ā³xa² yen³kxa² sa²te²kxa² ā³ta³lo³hē¹so¹si¹hain¹na³li¹. Yxān¹ta¹ yen³kxain²txi³ a²hxi²ka³ wē³sa³ka³kxan²ti³ ū³hxi²nū¹nai¹nxa³wi¹. ⁵ Nxē²nxa³kxa²yu³su² a²nū²a² e³la² i²kxain¹kxi³nū³su² o²la³kxain¹te²ju²hē³li¹. Sū³na² ha³teh³-nxā³nxa² tē³sxā³ a²yen³nāu³a² ū³yhe³hē¹nha² a²nxū²ka² ā³nxū²ki³hē¹nha² nxain¹te²ju²hē³li¹. Sū³na² a³lxi²ye²ain¹kxe³su² Sū³na² i³ye³kxi²te³lhxā³ tāu³a¹ a²wā²la³ka³lo³khai³xai²na² tīh³na² a³lu²tīh³nu² ū³kū²txi² ai³ain¹te²-ju²hē³li¹. A²nxe³tū¹kā³txai²na² sa²kxai³lu² tīh³na² a²lu²txi³ wa³to²hi²ye²te²-ju²hē³li¹. ⁶ A²nū²a² ā³nū²kxi²sxā³ yain³kxi²nyhai¹nhxai²na²hē³ nxe³tāu³a²

ã³wxe³ju³ta² sa²nën¹kxi²khaix¹nxe³te²a² ã³wxe³ka³lo³a² yxo²kwai³nai¹-
 nha²kxai³ Ju³te²a² nũ³ka³txa² ã³nũ²kxi²thi³na² te²ya¹nxe³sxã³ ã³wxe³ka³-
 lo³a² sa²nën¹nha²khaix¹nxe³te²a² ã³wxe³ka³lo³a² yxo²kwai³nain¹te²ju²hẽ³li¹.
 ⁷Sxi²je³na² ã³nxai³ain¹kxai²nãn²tu³ sa²nën¹kxi²sxã³ i³kaix¹tain¹te²ju²hẽ³li¹.
 A²nũ²a² ã³xai²na² i³kaix¹te³nah¹lxi¹: “Wxã²li² txa²hxi²kan¹jah¹lo²si¹lxi¹.”
 Nxe³jau³su² yxo²kwai³no³tain¹te²ju²hẽ³li¹. ⁸Nxe³yãn¹ta¹ wxã²nãn²ta³: “Txa²-
 hxi²kan¹jah¹lãi³.” Nxe²i³ye³kxi¹nx²tain¹jau³su² yxo²kwai³yah³lxi³txa³hẽ³li¹.
 Txa²wã³sũ³na² so¹lxi³ A²hxi²kan¹txa² Si³yxau³jah¹lai²la¹wi¹. Wxã²nãn²ta³
 a²lon³ti³tãu³su² nyhah¹lxi¹lxi¹. ⁹Te²yã¹nxe³sxã³ wxã²nãn²ta³: “Txa²wĩ³na²
 Si³yxau³jah¹lãi³.” A²nũ²a² yuh³xan¹te²na² nxe² i³lxi²yah³lxi³txa³hẽ³li¹.
 Wxa²wĩ³na² Si³yxau³kah³la² ka³na³ka³na³ta³li¹, Oh³nãn¹jah¹lo²su¹. ¹⁰Te²-
 yã¹nxũ³sxã³ wxã²nãn²ta³: “Txa²wa³kxẽn³ta³ si³yxau³kxah¹lãi³.” Nxe²-
 e³ah³lxi³txa³hẽ³li¹. Txai²na² Txa²wã³sũ³na² A²hxi²kan¹ta² Si³yxau³tãu³-
 lot³sa²jah¹lo²na¹xai²na² so¹lxi³ Wxa²wa³kxẽn³ta² Si³yxau³kah³lo²sa¹wi¹.
 ¹¹Nxe³yãn¹ta¹: “Txa²nũ³ka³txa² ã³wa²to²hi² hxi²kan¹to³na¹kxi³nũ³su² ten³sa³-
 nha¹.” Yxah³lxin¹kxai²nãn²tu³ wxa²yu³txai²na² yu³hẽn³nãu³a² hxi²nũ¹txain¹-
 yah³lxi³hẽ³li¹. ¹²Wxã²nãn²ta³ i³li³te² i³nxãn²ta³ wi¹le³kxi¹nx²tain¹ju³ta³nũ³a²
 ten³yah³lxin¹kxai²nãn²tu³ yu³hẽn³yxau³nha¹jah³lxi³hẽ³li¹. Te²yã¹nxe³sxã³ yu³-
 hẽn³yxau³nyhah¹lxin¹kxai²nãn²tu³ hxi²kan¹txi³lo³txa²lxi³tu¹wi¹.

A²nũ²a² wi¹lhin¹ki³lxo³ju³ta² i³yau¹ũ³nhẽ³jau³su²

¹³Nxa²ha¹te¹ ã³wha²li¹txã³nxũ¹tai²na² a²hoh³lxi³su² tũ³ka³txi³su² te² i³nxa²
 fa³ri³se²a² nũ³ka³txi³su² te²i³nxa² wi¹lhin¹ki³lxo³yah³lxi¹lxi¹. Yxãn¹ta¹ kō³-
 nxe³ton³khai¹yxah³lxin¹tu¹wi¹. A²nũ²a² Txa²wã³sũ³na² nũ³ka³txi³lxon³ju³ta²
 te³nain¹kxai²nãn²tu³ ã³na¹ain¹yah³lxi¹nhẽ³li¹. Nxe³sxã³ Txa²wãn³txa² en²-
 yah³lxi¹nha²kxai³ a²nũ²ai²na² Txa²wãn³txa² sa²yxo²we¹te³lhxã³ te²su² te²na²
 ã³na¹yah³lxi¹nha²kxai³ nxe³yah³lxi¹nhẽ³li¹. ¹⁴Wi¹lhin¹ki³lxo³yah³lxi¹lxi¹.
 Yxãn¹ta¹ kō³nxe³ton³khai¹yah³lxin¹tu¹wi¹. Txu¹ta³ka³lxa² wha³te³son³ta¹ka³-
 lxi²na² sxi²ha² kãi³so¹ah³lxi¹nhẽ³li¹. Hã²wxãn³txa² i³yan³txa²kxi²ki³lxot³si¹-
 yhah³lxin¹jau³su² wãn³txa² ka³lxa²khai¹nxe³jau³xa² Sũ³na² i³ye³kxi²yah³lxin¹-
 tu¹wi¹. Nxe³yah³lxi¹nha²kxai³ a²hxi²ki³la³ yah³lxin¹ju³ta² ã²la² kãi²non³tu¹wi¹.

¹⁵Wi¹lhin¹ki³lxo³yah³lxi¹lxi¹. Yxãn¹ta¹ kō³nxe³ton³khai¹yah³lxin¹tu¹wi¹.
 Yuh³xan¹ta² ha³lo²a² ai³lha²thet³jah³lxi¹lxi¹, a²nũ²a² ka³na³ka³nat³sxã³ ã³si³-
 tẽ³kxi¹nx²ti³si¹jau³su¹. ã³si³tẽ³kxi¹nx²ti³kxai²nãn²tu³ kō³nxe³ti³ kãi³yah³lxin¹-
 kxa² kãi³ wa³to²hi²si¹hain¹yah³lxi¹nhẽ³li¹. Nxe³ju³tan¹te²kxa³ya³lhu² wxã²-
 yã¹nxe³sxã³ ha³nxe²a² i³je³na² ã³na¹sa²tẽ³ain¹ju³ta³nũ³a² yũ³tu¹wi¹.

¹⁶A²nũ²a² ye³han³te²nãu³xa² ne³ka³ta²te²na² so¹te²na² yã¹yxah³lxi¹lxi¹.
 Yxãn¹ta¹ wxa²ẽ¹nãu³ai²na² wain³txi³ ain³nyhah¹lxa³nha²kxai³ ye³han³kxa²
 yã¹yxah³lxi³nũ³ni¹lxi¹. Nxe³sxã³ ki³han³jau³su² i³ye³yah³lxin¹te³nah¹lxi¹:
 “Wãn³txi³su² e³a¹wi¹. Sũ³na² sxi²ha² ã³ye³yxo²nũ¹sa²na³li¹.” Nxe³jau³xai²na²
 a²nũ²a² nxe²e³kxai²nãn²tu³ we¹ta³lun²nxa³kxan²ti³ kō³nxe³ju³ta² yũ³hĩ³-
 nx²nxa³wi¹. Yxãn¹ta¹: “Wãn³txi³su² e³a¹wi¹. Sũ³na² sxi²ha² ou²ro²ka³lo³a²
 a³lxi¹khai¹nxe³ka³lo³a² ã³ye³yxo²nũ¹sa²na³li¹.” Nxe³jau³xai²na² e³kxai²nãn²-
 tu³ a²wãn³txi³khai³xa² kãi³ũh¹kxe³su² o²la³kxi¹sẽ¹li¹.” A²nxe³jau³xai²na²
 e³yah³lxi¹lxi¹. Yxah³lxi¹nha²kxai³ kō³nxe³ton³khai¹yah³lxi¹lxi¹. ¹⁷Ã³ne³to³-
 ti³he¹yxah³lxa³lxi¹. Wxa²ẽ¹nãu³ai²na² wain³txi³ ain³nyhah¹lxa³nha²kxai³ ye³-
 han³kxa² yã¹yxah³lxi¹lxi¹. Ou²ro²ka³lo³a² a³lxi²na³li¹. Yxãn¹ta¹ sxi²hai²na²

ũ³ha³la³hē³nha²thi³na² ā²la² a³li³xī³khaix¹te²ju²hē³li¹. Jā³nxe³sxā³ sxi²hai²na² sa²kxai³lu² ou²ro²ka³lo³a² ā³nha³la³hē³nha²kxa² i³wxi²kin³ti³ton³si¹te²ju²-hē³li¹. ¹⁸Te²yā¹nxe³sxā³ āh¹jau³xa² yā¹jau³xa² e³yah³lxin¹te³nah¹li¹: “Wān³-txi³su² e³a¹wi¹. Txah³lxa³kxai²na² Sū³na² ū³yhen³kxi²ye²ka³txa² ā³ye³yo²-nū¹sa²na³li¹. Sū³na² i³ki³ha¹kxi²ye²nxa³kxi³sā¹.’ Nxe³jau³xai²na² a²nū²a² nxe²e³kxai²nān²tu³ we¹ta¹lun²nxa³kxan²ti³ ko³nxe³ju³ta² yū³hī³nx²nxa³wi¹. Yxān¹-ta¹ yen³kxa² txah³lxa³kxa² ū³nhe³wxe³jah¹lai²na² wān³txi³kxai³lu¹; ‘Sū³na² ū³hū¹kxi³nū³su² ā³ye³yo²nū¹sa²na³li¹, Sū³na² i³ki³ha¹kxi²ye²nxa³kxi³sā¹.’ Nxe³jau³su² nxe²e³kxai²nān²tu³ wān³txi³khai³xa² kái³ūh¹kxe³su² o²la³kxi²-txai²li¹.’ Nxe³jau³xai²na² e³yah³li¹li¹. ¹⁹Wxa²ē¹nāu³ai²na² wain³txi³ ain³-nyhah¹lxa³nha²kxai³ ye³han³kxa² yā¹yxah³li¹li¹. Īh¹ju³ta³la³ wxi²kin³ti³-ton³sa²wa²to²hi²hī³te²la¹xā³? Txah³lxa³kxi³su² Sū³na² ū³yho²hi²si¹ka³txai²la³ ta³nxa² yen³kxi³khai³xa² ū³hū¹ke³kxi³nū³ai²la³ ta³nxa², Īh¹ta²yen³kxa² kái²n- wa²to²hi²te²la¹xā³? ²⁰Ā³ye³yo²nū¹ki³kxai²nān²tu³ txah³lxa³kxa² ā³ye³yo²-nū¹ki³i² yen³kxa² ūh³wxe³kxi²ki³kxa² ā³ye³yo²nū¹ki³i² te²a² whāi²nah¹-li¹hī³ki³tā³li¹. ²¹Te²yā¹nxe³sxā³ Sū³na² sxi²ha² ā³ye³yo²nū¹si¹ki³jau³su² e³kxi²ki³kxai²nān²tu³ Sū³na² sxi²ha² ā³ye³yo²nū¹ki³sa²kxai³ thi¹na² yxau²xai³jah¹la² ā³ye³yo²nū¹ki³sa²kxai³ nxe³hī³ki³tā³li¹. ²²Te²yā¹nxūn³-sxā³ oh³nān¹ko³xa² ā³ye³yo²nū¹si¹ki³jau³su² e³kxi²ki³kxai²nān²tu³ Sū³na² ā³wxe³ka³lo³a² ā³ye³yo²nū¹ki³sa²kxai³ ā³wxe³ka³lo³a² wa³kxēn²yah³la² ā³ye³yo²nū¹ki³sa²kxai³ nxe³hī³ki³tā³li¹.

²³Ū³wha²li¹txa³nxu¹tai²na² a²hoh³li³su² tū³ka³txi³su² te²i³nxai²na² fa³ri³-se²a² nū³ka³txi³su² te²i³nxai²na² nxe³sxā³ wi¹lhin¹ki³lxo³yhah¹li¹li¹. Yxān¹-ta¹ ko³nxe³ton³khaix¹yah³lxin¹tu¹wi¹. Yen³kxa² jū¹nxe³te²su² te²a² yain³kxi²-ki³ki³a² o²ra²la²ki³su² ta³nxa² ēn²tro³ki³su² ta³nxa² ko³mīn²yo³ki³su² ta³nxa² yū³yah³lxin¹kxa² ki³ha¹li¹ ki³ha¹li¹ ki³ha¹li¹ ki³ha¹li¹ ki³ha¹li¹ yū³yah³lxin¹-kxai²nān²tu³ ki³ka³na³ka³nat³sxā³ Sū³na² ū³hū¹yah³li³hī³nxai¹li¹. Yxān¹-ta¹ ha³teh³nxā³nxu¹tai²na² i³yau¹ū³nhē³jau³su² ya²la³lo³khai¹su² wain³txi³ kái³ūh¹kxe³su² ta³nxa² a²nū²a² ā³xai²na² wi¹lhin¹sxā³ thāi³ti³la² sa²hau³ko³-tūh¹kxe³su² ta³nxa² e³la² kái³ūh¹kxe³su² ta³nxa² nxe³ju³tai²na² yxo²ha³kxa¹ sa²yo²ā³yah³li¹li¹. Nxe³ju³tai²na² a²wi¹lhi¹nān¹te²a² yxo²ha³kxa¹ kái³yah³-lxin¹ju³ta² wain³na³li¹. Te²yā¹nxe³sxā³ ne³ki³san¹te²a² sa²yo²ā³yah³lxin¹-ju³ta² wai³nxa³wi¹. ²⁴Wxa²ē¹nāu³ai²na² wain³txi³ ain³nyhah¹lxa³nha²kxai³ ye³han³kxa² yā¹yxah³li¹li¹. Khūn³sa¹txa² i³yo¹lah³lxin¹kxai²nān²tu³ i³ye²-ta²yxāi²nxa²li³hī³nx²na³li¹. Yxān¹ta¹ Ka³me²lai²na² ka³yxuh³xa² kái²n²te²na² wa³nūt¹sxā³ i³yo¹lhaxat³jah³li³hī³nxai¹li¹. Nxe³ju³ta² yā¹nxe² ki³han³sxā³ e³yah³lxin¹te³nah¹li¹: “Kái³ki³ju³ta² jū¹nxe² so¹li³ ko³nxe³thin¹kxai²nān²-tu³ wi¹na³li¹. Yxān¹ta¹ ko³nxe³thin¹khai¹nxe³kxai²nān²tu³ wi¹ti³he¹nxa³wi¹.’ Nxe³yah³lxin¹jau³su² wai³nxa³wi¹.

²⁵Jā³nxe³jut³su² wi¹lhin¹ki³lxo³yhah¹li¹li¹. Yxān¹ta¹ ko³nxe³ton³khaix¹-yah³lxin¹tu¹wi¹. Ka³ne²kxēn³su² ta³nxa² pra²ta²ka³lo³su² ta³nxa² a²ta²na¹ wxa²hī³li³sxā³ wxa²hxa³nxa²jah³li³hī³nxai¹li¹. Yxān¹ta¹ Wxa²ē¹nāu³ai²na² a²nū²a² yen³kxa² kái³kxi²nyhu¹ah³lxin¹ju³ta² yū³ha²kxai³ yen³kxa² kái²n²ka³tā³-yah³lxin¹ju³ta² yū³ha²kxai³ yen³kxa² kái²n² yxo²kwain³yah³lxin¹ju³ta² yū³ha²-kxai³ nxe³kxa²yā¹xah³li¹li¹. ²⁶Fa³ri³se²a² nū³ka³txi³su² te²i³nxai²na² wxa²-ē¹nāu³ai²na² wain³txi³ ain³nyhah¹lxa³nha²kxai³ ye³han³kxa² yā¹yxah³li¹li¹.

A²wi¹lhī¹na² txa²nū² ka³ne²kē³nai²na² pra²ta²ka³lo³ai²na² a²ē¹nāu³ai²na² wxa²-
hī³lxi³sā²nīn¹ka³tu³ a²txai²na¹ ā³nhxan³ka²ti³nū³nhī³nx²na³li¹.

²⁷Jā¹nxe³jut³su² ū³wha²li¹txā³nxu¹tai²na² a²hoh³lxi³su² nū³ka³txi³su² te²
ī³nxai²na² fa³ri³se²a² nū³ka³txi³su² te² ī³nxai²na² nxe³sxā³ wxa²ē¹nāu³ai²na²
wain³txi³ āin³nyhah¹lxa³nha²kxai³ ye³han³kxa² yā¹yah³lxi¹lxi¹. Yxān¹ta¹ kō³-
nxe³ton³khaix¹yah³lxi¹lxi¹. A²nū²a² ya³lu²te²na² sa²nī³kxi²ki²te³na² yāx¹yah³.
lxi¹lxi¹. Nxe³sxā³ a²txai²na¹ tīn²ta²yau³xa² hān³jau³xa² tē³sxā³ ū³to¹la³kxi²-
sxā³ ī³hān³ne³ki³te²ju²hē³li¹. Yxān¹ta¹ a²ē¹nāu³ai²na² ya³lu²te²a² a²su³ai²na²
so¹lxi³ ka³lun³ju³tai²na² so¹lxi³ yū³te²ju²hē³li¹. Nxe³kxa²yā¹nxe³yah³lxi¹lxi¹.
²⁸A²nū²a² ā³xai²nān²tu³ ī²nx²tain¹kxai²nān²tu³ wi¹lhīn¹ye²yah³lxi¹lxi¹. Yxān¹-
ta¹ wxa²ē¹nāu³ai²na² sa²kxai³lu² wi¹lhīn¹ki³lxi³ju³ta² so¹lxi³ yū³nyhah¹lxi¹-
nha²kxai³ Sū³na² wān³txa² sa²yo²ā³yah³lxin¹ju³ta² so¹lxi³ yū³nyhah¹lxi¹nha²-
kxai³ nxe³te²ju²hē³li¹.

A²nū²a² wi¹lhīn¹ki³lxi³tū³ka³txa² kō³nxe³ti³ ī³yī¹li²ju³ta³nū³a² ī³yau¹ū³jau³su²

²⁹Jā¹nxe³jut³su² ū³wha²li¹txā³nxu¹tai²na² a²hoh³lxi³su² tū³ka³txi³su² te²
ī³nxai²na² fa³ri³se²a² nū³ka³txi³su² te² ī³nxai²na² nxe³sxā³ wi¹lhīn¹ki³lxi³-
yhah¹lxi¹lxi¹. Yxān¹ta¹ kō³nxe³ton³khaix¹yah³lxi¹lxi¹. Sū³na² wān³txa² ī³hen³-
txi²tū³ka³txu¹tai²na² kwā³kxē¹na² ū³txon³yah³lxi¹lxi¹. Nxe³sxā³ a²nū²a²
wi¹lhīn¹te²u¹tai²na² a²kwā³kxē¹na² ū³yo²tū³kxi²ka³txa² wi¹wha²li¹la³kxi²-
yah³lxi¹lxi¹. Nxe³sxā³ ī³ye³yah³lxin¹te³nah¹lxi¹:

³⁰“Txa²wī³na²nāu³xu¹tai²na² yxau²xai³lai¹nhī¹nai³tā² hin¹sī¹na¹ke³la³te²-
kxai³ hai³txi³ Sū³na² wān³txa² ī³hen³txi³te²nāu³xu¹tai²na² a²ti³ha²yau³xa²
ha³li³hxan³sxā³ ī³ya²lu¹tain¹si¹si¹nxa³wi¹.” Yah³lxin¹jau³su² nxe³yah³lxi¹lxi¹.
³¹Nxe³ha²kxai³ wxa²wān³txi³khai³xa² hxi²ki³la³nx²ti³na³li¹. Sū³na² wān³txa²
ī³hen³txi³nū³ka³txu¹tai²na² ī³su¹lhā³te³nu¹tai²na² wē³ha³lxi³yah³lxi¹te²si¹lxi¹.
Te²yā¹nxe² kāi³yah³lxi³nū³ni¹lxi¹. ³²Nxain¹kxa²yā¹nxe² kāi³yah³lxin¹ju³ta²
ta³lun²yah³lxin¹ju³ta² hxi²ki³lon³yah³lxin¹ju³tai²lē¹. ³³Txi³xa² ha³nxeh³lxi³-
te²ju²hē³li¹. Nxe³kxa²yā¹nxe³sxā³ wxāi²na² ha³nxeh³lxi³yah³lxi³nū³ni¹lxi¹.
Nxe³yah³lxi¹nha²kxai³ ha³nxe²a² ī³sa²tē³ju³ta³nū³a² hxi²kan¹txi³ ih³saun³-
yah³lxan³tho³li¹. ³⁴Nxe³ha²kxai³lu¹ Sū³na² wān³txa² ī³hen³txi³tū³ka³txa²
ī³sa²si¹hā³i² a²nū²a² a³la³kxi²khaix¹te²na² ī³sa²si¹hā³i² ū³wha²li¹txā³nxu¹-
tai²na² a²hoh³lxi³su² te²na² ī³sa²si¹hā³i² nxe³nx²ta¹tu¹wi¹. Nxa¹kxai²nān²tu³
a²ha³tih³xa² ī³su¹lhā³i² a²ha³tih³xa² hi³sa³ka³txa² ī³hxi²ki¹la³kxi² a²ha³tih³xa²
Ju³te²a² nū³ka³txa² ā³nū²kxi²thī³na² ā³wih¹so¹sān²sxā³ ī³wai¹txi² a²ha³tih³xa²
khāuh³lxa³txi³sa²thet³ti² nxain¹yah³lxin¹tu¹wi¹. ³⁵Nxe³ta³lun²yah³lxin¹kxai²-
nān²tu³ hxi²ki³la³khaix¹yah³lxin¹tu¹wi¹. A²nū²a² wi¹lhīn¹te²nāu³xa² sun²tā¹-
ain¹te²nāu³xa² whāi²na¹ A³be²lah³lu¹tai²na² wi¹lhīn¹khaix¹jah¹lu¹tai²na² su²-
lhā³ai¹nhī¹nān¹te²tu³ Sa³ka³ri²ah³lu¹tai²na² Ba³ra³ki²ah³lu¹tai²na² tah²su²
ha²kxai³ a²nxe³jah¹lai²na² sa²kxai³lu² Sū³na² sxi²hē¹na² su²lhā³ain¹ta¹hxai²ti³-
ai¹ti²tu³wi¹. Jā¹nxe³te²nāu³xu¹tai²na² a²yo²ha³kxa¹ hxi²ki³la³yah³lxin¹tu¹wi¹.
³⁶Wān³txi³su² e³kxi¹nx²ta¹wi¹. Hī¹na² hin¹yah³lxin¹te² ī³nxai²na² kō³nxe³ti³
kāi²ain¹kxa² yo³ha² khāuh³lxa³ti³nx²ti³nū³tu¹wi¹.

Je³su²jah³lo²kxai³ Je³ru³sa³lē²thī³na² a³lxi²jau³su²

³⁷Nxa²ha¹te¹ Je³ru³sa³lē²thī³na² yxau²xai³yah³lxin¹te² ī³nxai²na²
Sū³na² wān³txa² ī³hen³txi³tū³ka³txa² su²lhā³ain¹yah³lxi³to³hī¹nha²kxai³

wxã³nũ¹nx²tain¹tũ³ka³txai²na² wha³tin³kxain¹yah³lxi¹nha²kxai³ nxe³sxã³ ko³nxe³ton³khaix¹yah³lxi¹lxi¹. Yah³lxi¹nha²kxai³ ka³la³ka³la² a²hã³ka³nai²na² wẽ³ha³lxa² a²nxe³ki³yu³hẽ³nãu³a² wã²nut¹te²ju²hẽ³li¹. Jãx¹te²hũ³nxa¹tũ¹xã¹. Wxa²wẽ³ha³lxa² nxe³nx²ti³to³ha¹tai¹ti²tu³wi¹. Ye³ka³lxa¹txi³nx²ti³to³ha¹tai¹ti²tu³wi¹. Yxãn¹ta¹ ten³yah²lxan³tai¹ti²tu³wi¹. ³⁸Nxe³ha²kxai³ nxe³hi¹nãn¹te²tu³ wxa²sxi²ha² a²nũ²a² yũ³ai¹nx²tho³li¹. ³⁹Ya²la³tũ³ wãn³txan²tũ³ i³ye³a¹wi¹. Hi¹nãn¹te²tu³ i³sah²lxan³tho³li¹. Kxãn³nãu³a² wxa²wãn³txi³nũ³su² i³ye³kxah²lxin¹te³nah¹lxi¹: “A²nũ²ai²na² Txa²wã¹sũ³na² sa²si¹hã³nẽ³jah¹la² wi¹lhin¹jah¹lo²su²na³li¹.” Yah³lxin¹jau³nũ³su² yxah³lxi³sã²nĩn¹ka³tũ³ hã²wxãn³txa³ i³sah¹lxin¹tu¹wi¹. Je³su²jah³la² ta¹hxai²hẽ¹la².

Sũ³na² sxi²ha² wxa²nai¹ain¹ju³ta³nũ³a² i³yau¹ũ³jau³su²

24 ¹Nxa²ha¹te¹ Je³su²jah³la² e³ta³lun²nũ²la² Txa²wã¹sũ³na² sxi²ha² a³li³ta¹hxai²hẽ¹la². A³li³tãu³a² a²sa³wi³ha³lxa²na² sa²kxai³lu² sxi²ha² wi¹txo³nain¹ju³tai³tã² wã²nã³ũ¹hain¹ta¹hxai²hẽ¹la². ²Nxe³nxa²ha¹te¹ Je³su²jah³la² i³ye³kxi²te³nah¹lxi¹:

—Sxi²hai²na² txah³lxa³kxa² wi¹lhau³kot³je¹nxain¹nĩn²tai¹. Yxãn¹ta¹ kxãn³nãu³a² txah³lxa³kxa² a²yxo²ha³kxa¹ wxa²nai¹ain¹tu¹wi¹. Ya²la³tũ³ hai³txi³ka³tha¹li¹ ã³ne³hẽ²kxi²ka³txa² yũ²nx³tho³li¹. Ta¹hxai²hẽ¹la².

Ha³lo²a² ko³nxe³ton³ju³ta³nũ³a² i³yau¹ũ³nhẽ³jau³su²

³Hã²wxãn³txa³ o³li³ve²ra³ka³txa² ka³la³sxã³ ã³wxe³ye²ta¹hxai²hẽ¹la². Nxe³ka³tũ³ a²sa³wi³ha³lxa² ã³tũ³sxã³ wã²nxũh¹ i³wã³tain¹te³nah¹lxi¹:

—Nxe³sãn²si¹lxi¹. Ih¹nxe³hi¹na² wxa²nai¹ain¹te³ji¹wi¹? Ih¹nxe³ti³wã³kxa² wã³lin¹ju³ta³nũ³a² i²ki³te³ji¹wi¹? Ih¹nxe³ti³wã³kxa² txa²wã¹ha³lo²a² ne³ki³son³ju³ta³nũ³a² i²sxã³ a³la³kxi²hĩ³ki³te³ji¹wi¹? Nxain¹ta¹hxai²hẽ¹la².

⁴Nxa²ha¹te¹ Je³su²jah³la² i³wa²lũ³xi²te³nah¹lxi¹:

—Wi¹li²nha²khai¹nxe³jah¹lxi³hẽ¹li¹. I³ki³ha¹kxi¹nx²ti³ha³tai¹. ⁵A²nũ²a² ka³lxa¹te²a² wxa³yah³lxi³ha³tai¹. Txai²la³ki³lxo³tu¹wi¹. Nxe³sxã³ wxã³sxã³ ki³han³jau³su² e³yah³lxi³te³nah¹lxi¹: “Txa²wã¹sũ³na² A²hxi²kan¹ta² Si³yxau³tãu³lot³sa²jah¹lo²sa¹wi¹. Wxa²kan³sxã³ wã³li²na¹hẽ³li¹.” Nxe³jau³su² e³yah³lxi³to³ha³tai¹. Nxe³yah³lxi³to³ha²kxai³ wxa²nũ³ka³txa² ka³lxa¹txi³ ã³nhai¹tũ¹sxã³ i³ki³ha¹kxi¹nx²ti³ha³tai¹. ⁶Jã¹nxa¹jau³su² ti¹na² yxau³tũ³ka³txi³nãu³xai²na² kãin² ã³nhe¹kxi²nyhu¹sxã³ su²lhã³nyhain¹kxai²nãn²tũ³ nũ¹ka³na¹ u²tãu³ai³tã² yxau³tũ³ka³txi³nãu³xai³tã² kãin² ã³nhe¹kxi²nyhu¹sxã³ su²lhã³nyhain¹kxai²nãn²tũ³ nxe³jau³xa² ain³kxi²yah³lxin¹kxai²nãn²tũ³ i³yu³lyhah¹lxi³txa²hẽ¹li¹. Wãn³txi³su² kxan²ti³ hai³txi³ hi¹nãn²tũ³ ha³lo²ai¹nãn²tũ³ ne³ki³so³nx³tho³li¹. ⁷A²nũ²a² nũ³ka³txa² a²nũ²a² nũ³ka³txi³ ã³xa² a²lhun³tu² ã³nhe¹kxi²nyhai¹nha²kxai³ a²hxi²kan¹ta² si³yxau³tãu³a¹ a²hxi²kan¹ta² si³yxau³tãu³ ã³xa² a²lhun³tu² ã³nhe¹kxi²nyhu¹ha²kxai³ a²nũ²a² sxi²je³na² ka³lxa¹je³na² yain³txi³ txa²khaix¹nxe³sxã³ he³ja²lun¹ti³ha²kxai³ ha³lo²a² kxih³nxa² sa²wi¹win¹nũh¹lxi²ha²kxai³ nxe³ain¹tu¹wi¹. ⁸Txu¹ha² wẽh³ni³khaix¹ta¹ka³lxa² ih³ju³ta² wxã³kxai²nãn²tũ³ wẽ³sa² a³li³lah¹kxi²ju³ta² hai¹nxe³sxã³ ã³si³wxe³te²ju²hẽ³li¹. Te²ya¹nxe³sxã³ ju³tai²na² wxã³nũ¹nx²ti³kxai²nãn²tũ³ khãuh³yxah³lxin¹ju³ta² ã³si³wxe³tu¹wi¹.

⁹Hã²wxãn³txa³ i³nx²tain¹sxã³ a²nũ²a² khãuh³lxa³thin¹kxi²ju³ta² ã³yũ³nx²tai¹nha²kxai³ i³su²lhã³nx²tai¹nha²kxai³ nxe³nx²tain¹tu¹wi¹. Txa²wãn³txa²

kan²txi³ ā³hxi²wxe³nū¹sah¹lxi¹nha²kxai³ a²nū²a² nū³kā³txi³nāu³xa² a²yo²-
ha³kxai¹ i³xan³ta³kxi¹nx²tain¹tu¹wi¹. ¹⁰Nxe³nx²ti³kxai²nān²tu³ a²nū²a²nāu³xa²
ka³lxa¹tāu³a² txa²wān³txa² sa²yo²ā³sxā³ ā³waix³sain¹tu¹wi¹. Nxe³sxā³ a²nū²-
ai²na² sa²kxai³lu² a²nū²a² ā³xa² kō³nxe³ti³ kăi³tū³kā³txa² ā³yā³nūt¹sa²kxai³
i³xan³ta³kxi²nyhai¹nha²kxai³ nyhain¹tu¹wi¹. ¹¹Nxe³kxa²yu³su² a²nū²ai²na²
sa²kxai³lu² Sū³na² wān³txa² i³hen³txi³tū³kā³txa² si¹ki¹lxo³tha²kxai³ i³ki³ha¹-
kxi¹nx²tai¹nha³tai¹. ¹²A²nū²a² kō³nxe³ti³ kăi³ju³ta² kăi²no³nha²kxai³ a²nū²a²
a³lxi²nyhu¹kxi³ju³ta² kăi²nxa³ton³tu¹wi¹. ¹³Jā¹nxe³jut³su² a²nū²ai²na² Txa²-
wān³txa² yo²i²sxā³ yxau²xai³kxai²nān²tu³ nxe³te²su² te²na² a²ē¹nāu³ai²na²
ā³wa²sut¹sxā³ yxau³tu¹wi¹. ¹⁴Jā¹nxe³sxā³ txa²wā¹ha³lo²ai²na² yuh³xan¹ko³-
nāu³xan¹ta² nū³kā³txa² hăi¹nxe³ti³xa¹ i³hen³txain¹tu¹wi¹. A²nū²a² i²li³te²na²
kō³nxe³ti³ kăi³ju³ta² i³āin²ta³kxi²nha²sxā³ ā³kxai²nān²tu³ yo²i²sain¹kxai²-
nān²tu³ nxe³te²su² te²na² a²ē¹na² sa²hau³ko³tai¹na¹ju³ta² yū³jau³nū³su² i³hen³-
txain¹tu¹wi¹. Nxe³i³hen³txi³ ta³lun²sān²te²ka³kxa¹ wā³li²na¹ju³ta² yū³tu¹wi¹.

Khāuh³lxa³thin¹khai¹nxe³ju³ta³nū³a² i³yau¹ū³nhē³jau³su²

¹⁵Nxe³yān¹ta¹ i³lxi³thin¹ti³he¹nxa³jah¹la² a²yen³kxa² yo²ha³kxa¹ wxa²-
khot³thun¹jah¹la² wxā³sxā³ Txa²wā¹sū³na² sxi²ha² ā³wih¹sxā³ sa²nxū³sxā³
yxau³ain¹tu¹wi¹. Nxe³ju³ta² wain³ti³hex¹te²sxa³yu²hē³li¹. A²nxe³ju³tai²na²
Ta³ni³e²lah³lu¹tai²na² wān³txa² ū³wha²li¹lhxā³ wxā³ju³ta²nū³a² i³yau¹ū³nē³-
ta¹hxai²ti³ai¹ti²tu³wi¹. Ha³teh³nxā³nxai²na² kăi³yain¹ju³ta² yū³hī¹na¹ ā³ye³-
wxe³yah³lxin¹tu¹wi¹. ¹⁶A²nxe³jah¹lai²na² wxā³sxā³ yxau³ju³ta² i²yah³lxin¹-
kxai²nān²tu³ ā³naun³ti² ā³nih³jah¹lxi³hē¹li¹. Ju³te²a²ko³xa² yxau³te²su² te²
i³nxa² wā³la² kī³ka³txa² ā³nih³jah¹lxi³hē¹li¹. ¹⁷A²nxe³ju³ta² a²nū²a² sxi²ha²
ne³ka³nah²nāu³a¹ he¹yah³lxin¹kxai²nān²tu³ wxa²yen³kxa² sxi²hē¹nāu³ai²na²
wi²sxa³kxai²nān²tu³ ā³wi²xi²sxā³ so¹yah³lxi³txa³hē¹li¹. Hăi¹nxe³sxā³ u²lā³-
ni¹jah³lxi³hē¹li¹. ¹⁸Te²yā¹nxe³sxā³ a²nū²a² hai³sxa³nāu³a¹ he¹yah³lxin¹kxai²-
nān²tu³ ā³wa²li²sxā³ wā²la² ha³la³sa³nān¹ka³lo³a² wxa²so¹xi²te²lhxā³ sxi²ha²
ā³wi¹hxi²sxā³ wxa²so¹xah¹lxi³txa³hē¹li¹. Hăi¹nxe³sxā³ u²lā³ni¹jah³lxi³sā²-
nhē³li¹. ¹⁹Kō³nxe³jah¹lai²na² wxā³ju³tai²nān²tu³ txu¹ha² wē³nhain¹te²su²
te²na² kăin² khāuh³nxain¹tu¹wi¹. Txu¹ha² a²wē³sa² ū³hi³lain¹te²su² te²na²
kăin² khāuh³nxain¹nūn³tu¹wi¹, hxi²kan¹txi³ yān¹txi³ ā³ni³hai¹nxa³ha²kxai³lu¹.
²⁰Nxe³yān¹ta¹ wā³txi²tāu³a¹ tā³nxa² sa²ba³to³ nxe³tāu³a¹ tā³nxa² nxe³sxā³
ā³nih³yah³lxin¹ke³la³te²kxai³ kăin² khāuh³yxah³lxi³hī³nxa¹lxi¹. Nxe³yah³-
lxin¹kxa²yan³ti³su² Txa²wā¹sū³na² i³ye³kxi¹jah³lxi³hē¹li¹. ²¹Nxe³hī¹nāu³ān²tu³
ha³lo²a² kō³nxe³khai¹nxe³ju³ta² i³lxa³thin¹ti³hex¹nxa³ju³ta² yū³tu¹wi¹. Txa²-
wā¹si³kxā³nāu³hī¹nū¹tai¹na¹nē²te²tu³ Txa²wā¹sū³na² he¹lo²ai²na² we¹i³hē¹nān¹-
te²tu³ a²kō³nxe³ju³ta² yū³ju³ta²nū³a² kū³we²ki²la² kō³nxe³thi¹nxa³ha²kxai³
yxan¹nāu³a¹ ha³lo²a² nxe²xai³tāu³a¹ kō³nxe³ju³ta² yū³ju³ta²nū³a² kū³we²ki²la²
kō³nxe³thi¹nxa³ha²kxai³ nxe³te²ju²hē³li¹. Nxe³yān¹ta¹ a²kō³nxe³ju³tai²nān²tu³
i³ye³kxi¹nx²ta¹ju³tai²nān²tu³ so¹lxi³ ā²la² kō³nxe³thin¹khai¹nxe³ju³ta² yū³-
hī³nx²na³li¹. Nxe³ju³ta² a²nū²a² ā²la² kxa²kăin² khāuh³lxa³ti³hī³nx²na³li¹.
²²Nxe³ha²kxai³ Txa²wā¹hxi²kan¹ta² si³yxau³tāu³a¹ ha³lo²ai²nān²tu³ kō³nxe³-
khai¹nxe³ju³tai²nān²tu³ ā³yā³ni²lā³ain¹sān²tu¹wi¹, a²nū²a² Txa²wā¹sū³na²
hxi²ka² ā³yū³so¹xi²kxe³su² te²a² a³lxi²khaix¹ai¹nha²kxai³lu¹. Ā³yā³ni²lā³-
ai¹nxa³ke³la³te²kxai³ hai³txi³ a²nū²a² ka³na³ka³na³ta² he³la³ku³ ka³ten³su²
yxau²xai³hī³nx²nxa³wi¹.

²³Nxe³nxat³ha¹te¹ a²nũ²a² a²ten³te²su² te²an²tu³ i³ki³han³jau³su² i³ye³kxi¹-nx²ti³kxai²nān²tu³: “Ti¹na² Txa²wā¹sũ³na² A²hxi²kan¹ta² Si³yxau³tāu³lot³-jah¹la² he¹na³li¹.” Ta³nxat², “Nũ¹ka³na¹ Txa²wā¹sũ³na² A²hxi²kan¹ta² Si³yxau³-tāu³lot³jah¹la² he¹na³li¹.” Ta³nxat² nxe³nx²tain¹kxai²nān²tu³ yxo²i²ain¹sxā³ yxau³xai³lyah³lxi³txa³hē¹li¹. ²⁴A²nũ²a² ā³wxā³ain¹sxā³ i³ki³ha¹kxi¹nx²tain¹-tu¹wi¹. Nxe³ju³ta² ka³na³ku² te²a²: “Txai²li² Sũ³na² A²hxi²kan¹ta² Si³yxau³-tāu³lot³sa²jah¹lo²sa¹wi¹.” Ka³na³ku² nũn³te²a²: “Txai²li² Sũ³na² wān³txa² i³hen³txi³jah¹lo²sa¹wi¹.” Nxe³nx²tain¹tu¹wi¹. Nain¹kxai²nān²tu³ Txa²wā¹-sũ³na² nũ³kxũn³ki³lxot³sxā³ kái³ain¹tu¹wi¹. Ain¹sxā³ a²nũ²a² Sũ³na² ā³yũ³-so¹te² i³nxai²na² i³ki³ha¹kxi¹nx²ta¹nha³ta²wi¹. On³sxā³ yxo²i²ain¹yah³lxin¹-kxa²yan³ti³su² ye¹nx²ta¹wi¹. ²⁵Yan¹nāu³a² ha³lo²ai²nān²tu³ nxe²xai³tu¹wi¹. Nxe³yān¹ta¹ Txai²li² kwēn¹ta¹na² i³hen³txi¹nx²ta¹wi¹.

²⁶Jā¹nxe³jut³su² i³ki³ha¹kxi¹nx²ti³jau³su² nxe²e³kxi¹nx²tain¹te³nah¹lxi¹: “Ha³lo²a² sxi²ha² yũ²nxat³ko³nāu³a² Sũ³na² A²hxi²kan¹ta² Si³yxau³tāu³lot³-jah¹la² he¹na³li¹.” Ta³nxat², “A²sxi²hē¹na² he¹na³li¹.” Ta³nxat². Nxe³nx²tain¹-kxai²nān²tu³ sa²yxow¹eh³jah³lxi³txa³hē¹li¹. Ki³ha¹kxi¹nx²tain¹jau³xai²la¹wi¹. ²⁷U³je³na² a³li³xi²tāu³a² ha³lai³nĩ³kxai²nān²tu³ wa³su³txi³ u³je³na² kan³tāu³a² i³kox¹kō¹tũ³na³li¹. Nxe³kxe³hũ³nxe² wa³su³txi³ wxā³kxa²yā¹nxe³sxā³ wxā³na¹-ju³ta³nu³a² e³la² i²yah³lxin¹tu¹wi¹.

²⁸Jā¹nxe³jut³su² ka³yxuh³xa² ya³lu²sxā³ti³xa² wa³lu³hxa² ā³nũn²kxi²te²ju²-hē³li¹. Nxe³ye¹nx²ta¹wi¹.

Je³su²jah³la² wxā³ju³ta²nũ³a² i³yau¹ũ³nhē³jau³su²

²⁹Yxan¹nāu³a¹ a²kō³nxe³ju³ta²nān²tu³ ne³ki³son³kxai²nān²tu³ a³lan²tan¹-ta³ki³ain²ti³ i³ka²nxai¹hi²ha²kxai³ ka³nxah³txan¹ta³ki³ain²txi³ i³ka²nxai¹hi²-ha²kxai³ i³la³kxa² wē³ha³lxa² whāi²na¹ oh³sĩn³nāu³a¹ ā³nhait¹sa²kxai³ oh³-nāu³a¹ yxau³te²su² te²a² hxi²kau³kaun³ti³ ā³nxai³lai¹nha²kxai³ nxe³ain¹tu¹wi¹. Nxe³sxā³ o³sĩ³na² whāi²na¹ i³ā³lxi³ton³tu¹wi¹. ³⁰Nxe³tāu³a¹ i³na¹je³nāu³wa³-ki³khai³xa² i²ain¹tu¹wi¹. Nxe³te²kxa²yan³tu³ a²nũ²a² nũ³ka³txi³nāu³xai²na² a²yxow¹ha³kxa¹ kō³nxe³ti³ kái³ain¹ju³ta² i³ain²ta³kxi²nyhain¹sxā³ nā³nain¹-tu¹wi¹. Jā¹nxe³sxā³ Txai²na² oh³sĩn³nān¹ka³lo³a² hān³ta³ka³lo³a² whāi²na¹ a³ka³nxĩ²na¹ka³tu³ wxā³na¹tu¹wi¹. Nũ³kxũn³txi³ i³kix³khai¹nxe³ha²kxai³ wxā³na¹tu¹wi¹. Wxā³na¹ju³ta²i²nān²tu³ a²nũ²a² yxo²ha³kxa¹ i²sain¹tu¹wi¹. ³¹Nxa¹kxai²nān²tu³ oh³xan¹ta² hxi²kan¹jah¹la² wāi²lhũ³ka³txa² wxa²no²la³-kxi²si¹hai¹na¹jau³su² i³sa²si¹hā³ai¹na¹tu¹wi¹. Nxe³sxā³ wxa²no²la³kxi²hi¹na¹ oh³xan¹ta² nũ³ka³txa² ka³lxa²te² nũ³ka³txa² i³sa²si¹hā³ai¹nũ³na¹tu¹wi¹. Nxe³-ai¹na¹kxai²nān²tu³ a²nũ²a²nāu³xa² Txa²wā¹sũ³na² ā³yũ³so¹kxe³so¹lxi³kxe³-nāu³xa² nxe³te²nāu³xa² yuh³xan¹ko³nāu³xa² u²lxi³ yxau³yah³lxi³kxan²ti³ ān³sa²so¹sxā³ ā³sa²ki³nũ²kxai¹na¹tu¹wi¹.

Hi³yāu³sa³kxa² i³tih³nxe³nē³jau³su²

³²Jā¹nxa¹jau³su² i³yau¹ũ³jau³xa² i³ye³kxi¹nx²ta¹wi¹. Nxe³na¹te³nah¹lxi¹: “Ta³kon³ta³ki³yāu³su² hau³ta³lun²sxā³ ān³ki³i²nha³na¹ nxe³kxai²nān²tu³ kwē³kon³ju³ta² yau³son²te²jai¹ti²tu³wi¹. Nxe³ju³ta² kwē³kon³ju³ta² hau³-kon³na³na¹ nxe³je³nāu³wa³kxa² a²i³lxa² ta³kon³ta³ka³ta² i³yau¹ũ³nhē³lain¹-te²jai¹ti²ti¹.” ³³Jā¹nxe³kxe³hũ³nxe² ha³lo²ai²na² ā³wxā³na¹je³nāu³wa³kxa² nxe³kxa²yā¹nxe² yũ³nũn³na³li¹. Wān³txi³su² e³kxi¹nx²ta¹wi¹. Ju¹ta¹na²

e³kxi¹nx²ta¹ju³tin³ti² ko³nxe³khaix¹ju³tin³ti² i²yah³lxin¹kxai²nān²tu³ ā³wxā³. na¹ju³ta³nū³a² a²kwēn¹tai²na¹ yū³tu¹wi¹. Wxa²sxi²yxo²a² ā³yau³son³kxi²-nx²ta¹kxa²yā¹nxe³hī³nx²na³li¹. Na¹jau³su² wā²nxū¹h¹ a³la³kxi¹jxah³lxi¹hē¹li¹.
³⁴Wān³txi³su² e³kxi¹nx²ta¹wi¹. Ju¹ta¹na² i²yah³lxin¹kxai²nān²tu³ hī¹na² ka³-ten³su² yxau²xai³tū³ka³txa² ya³lu²ai¹nxa³ta³lxa¹ jau¹xai²na² a²yxo²ha³kxa¹kāi¹ta³lun²tu¹wi¹.
³⁵Oh³nāu³nū¹ai²na² hxa³ni² ha³lo²a² yuh³xai²na² hxa³ni²nxe³ain¹tu¹wi¹. Nxe³yān¹ta¹ Txa²wān³txa² so¹lxi³ ya²la³ti³ yxau²sa²tē³tu¹wi¹.

Je³su²jah³la² wā³li²je³nāu³wa³kxa² ko³nha²ki³sxa³jau³su²

³⁶Nxe³yān¹ta¹ nxe³ju³ta²nū³ai²na² i³ye³kxi¹nx²ta¹ju³ta²nū³a² ū³hū¹nhē³-lain¹je³nāu³wa³kxa² a²nū²a² yxo²ha³kxa¹ ko³nhai¹nxa³ha²kxai³ oh³xan¹ta²nū³ka³txa² ko³nain¹nū³nxa³ha²kxai³ Txai²na¹xai²na² ko³nhū³nxa³ha²kxai³ ya³sain¹tu¹wi¹. Nxe³je³nāu³wa³kxa² Txa²wī³na² so¹lxi³ wi¹ko³nha²te²la¹wi¹.
³⁷Txai²na² a³kan³sxā³ wxā³na¹ju³ta³nu³a² No³e²ah³lu¹ta² he¹tāu³su² tāu³a² yā¹-nxe³tu¹wi¹. Kxā³nhi¹nu¹ta¹na² No³e²ah³lu¹ta²na² txa²wā¹ha³lo²a² yxau³ta¹-hxai²ti³ai¹ti²tu³wi¹.
³⁸Nxe³tāu³u¹ta¹na² i³yau³xa² ū³hū³ti³wa³kxa² a²ka³-lxa¹ti³nāu³xu¹ta¹na² kwa²i³yain³kxi²nyhu¹i² kwa²i³na²kxi²nyhu¹i² txu¹ha²so¹kxi²nyhu¹i² txu¹ha² ū³hū¹nyhu¹i² Txa²wā³sū³na² wān³txa² ain³kxi²nyhai¹-nxa³i² ain¹sxā³ No³e²ah³lu¹ta²na² sa²kxai³lu² na³vi²o²tē³na² ar²ka³tē³na² ā³wih¹ta¹hxai²hē¹li¹.
³⁹Yxān¹ta¹ No³e²ah³lu¹ta²na² wān³txa² a³la³kxi²yain¹-ta¹hxai²nxa³hē¹li¹. i³yau³xa² wē³hā¹sxā³ ā³so¹ai¹nhī¹na¹ a³la³kxi²yain¹ta¹-hxai²hē¹li¹. Te²yā¹nxe³kxe³hū³nxe² Txai²na² a³kan³sxā³ wxā³na¹ju³ta³nu³a² a³la³kxi²yain¹nx²tho³li¹.
⁴⁰Jā¹nxe³ju³kxai³lu² in³txa² ha¹li¹ hai³sxa² tau³ya³-tāu³a² ka³na³ki² sa²so¹ha²kxai³ ka³na³ki² ot³sa²kxai³ nxe³ya³tu¹wi¹.
⁴¹Al¹-nha²kxai³ txu¹ha² ha¹li¹ nxū³sa² o²la³kxi²ya³tāu³a² ka³na³ki² sa²so¹ha²kxai³ ka³na³ki² ot³sa²kxai³ nxe³ya³tu¹wi¹.
⁴²Nxe³ha²kxai³ ha³lo²a² nū¹hī²jah³lxi³-hē¹li¹, wā³li²na¹je³nāu³wa³kxa² ko³yah³lxa³nha²kxai³lu¹.
⁴³Te²yā¹nxe³ju³-kxai³lu² ka³nxah³ti³na² so¹lxi³ yen³kxa² kāi³jah¹la² hāi³a² wxā³te²ju²hē³li¹. Nxe³kxi³sa²kxai³ sxi²ha² wa³kxēn³yah³lai²na² sa²kxai³lu² yen³kxa² kāi³jah¹la² wxā³je³nāu³wa³kxa² a³la³kxi²ke³la³te²kxai³ ye³ten³nha²sxā³ wah³nxe³hī³nx²-na³li¹. Sxi²yxo²a² yxo²i²in¹kxe³su² yen³kxa² ti¹kxi¹nxa²hī³nx²nxa³wi¹.
⁴⁴Jā¹-nxe³jut³su² ye³ten³nha²kxi³hū³nxe² wah³xnxe³jah³lxi³hē¹li¹. Nxe³sxā³ wxa²ē¹-nān¹jau³kxai³: “Hī¹na² wxā²nxa³lho³na¹.” Nxe³yah³lxin¹jau³su² nxe³ti³wa³kxa²wxā³na¹ha³ta²wi¹.

Sū³na² sa³wi³ha³lxa² wi¹lhin¹te²a² wi¹lhi¹nxa³te²a² i³tih³nxe³nē³jau³su²

⁴⁵Te²yā¹nxe³jut³su² sxi²ha² wa³kxēn³yah³la² a²sa³wi³sa² wi¹lhin¹te²na²so¹lxi³ ā³ne³wxe³khaix¹te²na² so¹lxi³ a²sxi²khai³xa² hau³kot³si¹jau³su² ūh³-wxe³te²ju²hē³li¹. A²nxe³jah¹lai²na² sa²kxai³lu² wi¹lhi¹nha²kxai³ yain³-txi³su² ū³hū²xai³ain¹te²ju²hē³li¹.
⁴⁶Wi¹kāi³kxai²nān²tu³ a²wa³kxēn³yah³la² wxā³tāu³a² wi¹lxon³kxi²kxai²nān²tu³ kāi³ti³hit¹tain¹tu¹wi¹.
⁴⁷Wān³txi³su² e³kxi¹nx²ta¹wi¹. Yen³kxa² a²yxo²ha³kxa¹ hau³ko³te³lhxā³ ūh³wxe³tu¹wi¹.
⁴⁸Nxe³yān¹ta¹ a²sa³wi³sa² a²ē¹na² e³ke³la³te²kxai³ nxe³te³nah¹lxi¹: “Txa²-hxi²kan¹jah¹la² kxān³sa²sxā³ wxā²nxa³lho³na¹.” Yha²jau³su²,
⁴⁹Nxe³ka³tu³ a²wa³kxēn³yah³lai²na² sa³wi³ha³lxa² ā³xai²na² i³wai¹tā³si³wxe³ha²kxai³kāin² yai³nha²kxai³ kāin² i³na²sa³we¹nha²kxai³,
⁵⁰Nxe³tāu³ān²tu³ta¹ ko³nha²-nxa³ku¹ha² a²wa³kxēn³yah³la² i³xi²tu¹wi¹.
⁵¹Nxe³sxā³ a²sa³wi³sai²li² kāin²

ĩ³wait¹si¹ha²kxai³ ha³lo²a² wi¹lhin¹ki³lxo³te²nāu³xa² ūh³wxe³si¹je³na² ū³tĩ¹-
kxa² wxē³kxain¹tu¹wi¹. Nxe³tāu³a² ye³khāuh³lxa³thin¹ju³tan¹te²kxa³ya³lhu²
kāin² nā³ni² kāin² wxi²ka³ta³ta³ti² nxe³sa²tē³tu¹wi¹.

Txu¹ti³nāu³xa² ĩ³tih³nxe³nē³jau³su²

25 ¹Jā¹nxa¹jau³su² a²nū²a² a²ē¹na² sa²hau³ko³te²nū³a² ĩ³yau¹ū³hi² a²ē¹na²
sa²hau³ko³txa³te²nū³a² ĩ³yau¹ū³hi² nxe³nx²ta¹tu¹wi¹. A²nxe³te²na²
wāin²te²nāu³xa² yā¹nxe³ti³hĩ³nx²na³li¹. A²nxe³te²nāu³xai²na² in³txa² kwē¹-
tai²na² txu¹ha² so¹te³lhxā³ jah¹la² wahx³nxain¹nū²nhai¹. Wi¹lxon³kxi²jau³nū³a²
ĩ³ye³kxi²te³lhxā³ wahx³nxain¹nū²nhai¹. Nxe³sxā³ ka³nxa³hi²ha²kxai³ lā³pi³āu²-
tē³na² tē³sxā³ a³li³ain¹ka³tu³ wahx³nxain¹nū²nhai¹. ²A²nxe³te²wāin²te²nāu³xa²
a²wā³kxi²kxai³ ha¹li¹ ha¹li¹ ka³na³ki¹ a³la³kxi²yai¹nha²kxai³ a²wā³kxi²kxai³ ha¹li¹
ha¹li¹ ka³na³ki¹ a³la³kxi²ye³yhai¹nxa³ha²kxai³ nxe³te²wāin²te²nāu³su² nū²nhai¹.
³A²nxe³sxā³ a³la³kxi²ye³yhai¹nxa³te² wāin²te²nāu³xa² o²lyau³xa² taut³ton³-
jau³xa² sa²so¹ai¹nxa³ha²kxai³ lā³pi³āu²tē³na² so¹li³ sa²so¹ha²kxai³ nxain¹nū²-
nhai¹. ⁴Nxe³yān¹ta¹ a³la³kxi²ye³yhai¹te² wāin²te²nāu³xa² lā³pi³āu²tē³na² sa²-
so¹ha²kxai³ o²lyau³xē¹na² āh¹ sa²so¹ai¹nha²kxai³ nxain¹nū²nhai¹. ⁵Jā¹nxe³jut³su²
in³txai²na² txu¹ha² so¹nh¹jah¹la² wa³su³txi³ wā³li³nxa³ha²kxai³ wāin²te²nāu³-
xai²na² wah³nxa² hxi²tha³nhai¹nha²kxai³ āu³xi² ā³si³wxe³ain¹nū²nhai¹.

⁶Nxa²ha¹te¹ ka³nxah³ta² wi³ta³lon³sxā³ ĩ³kai³x¹tain¹jau³su² ain³kxain¹nū²-
nhai¹. Ain³kxain¹te³nah¹li¹: “In³txa² wē³sāi¹ah³lai²na² wxā²na³ni¹. Ā³ne³-
khauh²kxi¹jah³li³hē¹ni¹.” Nxe³nū²nhai¹.

⁷Nxe³ain³kxi²nyhu¹te³na¹ wāin²te²nāu³xa² a²yo²ha³kxa¹ ĩ³sa²yxau³nū²la²
a²lā³pi³āu²khai³xai²tā² wxa²hau³kot³sxā³ tē³sxā³ ai³ain¹nū²nhai¹. ⁸Nxe³tāu³a²
a³la³kxi²ye³yhai¹nxa³te² wāin²te²nāu³xai²na² a²yo²wān³txi³kxai³lu¹: a³la³-
kxi²ye³yhai¹te² wāin²te²nāu³xai²na² ĩ³ye³kxi²nyhai¹te³nah¹li¹: “Nxe³jah³-
li³si¹nxi¹. Wxa²ol²yau³xa² wā²nhū¹syah¹li³si¹ni¹. Lā³pi³āu²tē³na² tē³si¹na¹-
kxa² ĩ³yū¹la³kxi²sa²sīn¹na²ni¹.” Nxe³nyhai¹nū²nhai¹.

⁹Nxa²ha¹te¹ a³la³kxi²ye³yhai¹te² wāin²te²nāu³xa² sa²kxai³lu² ĩ³wa²lū³xi²-
nyhai¹te³nah¹li¹: “Kwa²nhi¹nxi¹. Hxi²kan¹sa²si¹nxa³nhi¹. O²lyau³xa² whāi²-
na¹ hxa³nē³kxa²yan³txi³su² nūh¹xai³yah³lxin¹sxā³ o²lyau³xa² so¹kxi²nyhu¹-
kxi³thi³na² ai³sxā³ tah²yau³xa² so¹kxi¹jah³li³hē¹ni¹.”

¹⁰Nxe³nū²la² a³la³kxi²ye³yhai¹nxa³te² wāin²te²nāu³xai²na² o²lyau³xa² āh¹-
so¹kxi²te³lhxā³ a³li³ain¹tāu³a² in³txai²li² wā³li²nū²nhai¹. Wā³li²sxā³ wah³nxe³-
te²wāin²te²nāu³xa² ĩ³yain³kxi²te³lhxā³ ā³wi¹hya³hain¹nū²nhai¹. Ā³wih¹nū²la²
hā²wxān³txa³ wi²wxā³je³nāu³wa³kxa² ha³nāu³hi²ha²kxai³ sxih²yo²a² ūh³-
yo²ĩ¹nū²la² yain³kxi²nyhai¹nū²nhai¹.

¹¹Hā²wxān³txa³ a³la³kxi²ye³yhai¹nxa³te² wāin²te²nāu³xa² ā³wa³lain¹nū²la²
ĩ³yo²to¹to¹tain¹te³nah¹li¹: “Sa²yo²than²kxi²sa²si¹nhē³li¹.” Nxain¹nū²nhai¹.

¹²Nxa²ha¹te¹ in³txai²li² ĩ³wa²lū³xi²te³nah¹li¹: “Nxe³sa²nxi¹. Ya²la³tu³ ā³ye³-
wxe³nxa²li³nxa³nhi¹. Hxi²kan¹sa²nxa³nhi¹.” Nxe³nū²nhai¹.

¹³Jā¹nxa¹jau³su² ye³ten³nha²sxā³ wahx³nxe³jah³li³hē¹li¹. Ha³lo²a² wā³li²-
na¹ti³wa³kxa² ko³yah¹lxa³li¹.

A²sa³wi³ha³lxa² ha¹li¹ ka³na³ko¹ta³lxin³te²nāu³xa² ĩ³yau¹ū³jau³su²

¹⁴Te²yā¹nxūn³jau³su² ĩ³ye³kxi¹nx²ta¹tu¹wi¹. Wi¹kāi³kxi²sain¹te²su² te²na²
a²yo³ha² wi¹lū³yho³hai¹na¹kxi³nū³su² ĩ³yau¹ū³nx²ta¹tu¹wi¹. Nxe³kxa²yā¹nxe²

hĩ³nx²na³li¹. Nxe³te³nah¹lxi¹, in³txi³su² yen³kxi³nh²jah¹la² ha³lo²a² u²la²nān¹-ko³xa² ai³te³lhxā³ nxū²nhai¹. Nxe³sxā³ a²sa³wi³ha³lxa² i³kaix¹sxā³ a²yen³-kxi³khai³xa² wā²nhū¹hai³ain¹nū²nhai¹. ¹⁵A²wi¹lhi¹nān¹ta² sa³wi³sa² ū³yho³-hi²ki³ki³a² ki³ha¹li¹ ki³ha¹li¹ ka³na³ki¹ nxe² ka³lxa²ki³a² wā²nhū¹nū²nhai¹. Ā³ta³lo³hē¹te² sa³wi³sa² ki³ha¹li¹ wā²nhū¹ha²kxai³ ne³ki³son³te² sa³wi³sa² ki³-ka³na³ki² wā²nhū¹ha²kxai³ nxain¹sxā³ ū³yho³hi²nyhu¹ki³a² hxi²ka¹nain¹kxa² yā¹nxe² a²yen³kxi³khai³xa² wā²nhū¹xai³ain¹nū²nhai¹. Nxe³ka³tu³ u²lxi²ai²nū²-nhai¹. ¹⁶Nxe²ai³tāu³a² a²wi¹lhi¹nān¹ta² a²sa³wi³sa² yen³kxa² ū³yho³hi²ki³a² ki³ha¹li¹ ki³ha¹li¹ ka³na³ki¹ so¹kxi²jah¹lai²na² sa²kxai³lu² ki³ai²na² tē³sxā³ wain³txi³ wa³kon³kxi²ha²kxai³ ki³lā³xa² āh¹ki³ha¹li¹ ki³ha¹li¹ ka³na³ki¹ āh¹-so¹kxi²nū²nhai¹. ¹⁷Te²yā¹nxe³jut³su² ā³ta³lo³hē¹te² sa³wi³sa² ū³yho³hi²ki³a² ki³ha¹li¹ so¹kxi²jah¹lai²na² sa²kxai³lu² ki³ai²na² tē³sxā³ wain³txi³ wa³kon³-kxi²ha²kxai³ ki³lā³xa² āh¹ki³ha¹li¹ āh¹so¹kxi²nū²nhai¹. ¹⁸Nxe³yān¹ta¹ ne³ki³-son³te²a² ū³yho³hi²ki³a² ki³ka³na³ka³nat³sxā³ so¹kxi²jah¹lai²na² sa²kxai³lu² ta³ki¹ai²na² tē³sxā³ a³li³nū²nhai¹. Ha³lo²a² ai³nū²la² kxi³h³nxā² wxa²xu³sxā³ ū³yho³hi²ki³ai²na² wā²nhū¹hain¹ki³ain¹ti³ ū³whi¹kxi²nū²nhai¹.

¹⁹Hā²wxān³txa³ ye³ka³lxa¹txi³ a³lan²ton³tāu³a² yen³kxa² a²wa³kxēn³-yah³la² i³xi²nū²nhai¹. Ī³xi²ka³tu³ a²yen³kxa² i³hau³kot³si¹jau³su² a²sa³wi³-ha³lxa² i³kaix¹tū²nhai¹. ²⁰Nxe³te³na¹ a²wi¹lhi¹nān¹ta² sa³wi³sa² ū³yho³hi²-ki³a² ki³ha¹li¹ ki³ha¹li¹ ka³na³ki¹ so¹kxi²jah¹lai²na² sa²kxai³lu² ki³lā³xa² so¹kxi²ki³ain¹ti³ hxi²tē³nha²sxā³ i³ye³kxi²te³nah¹lxi¹: “Txa²sū³nāi³. Ū³yho³-hi²ki³a² ki³ha¹li¹ ki³ha¹li¹ ka³na³ki¹ ū³hū¹san¹tai¹ti²tu³wi¹. Nxe³yān¹ta¹ ki³-lā³xa² āh¹lxi³sxā³ ki³ha¹li¹ ki³ha¹li¹ ka³na³ki¹ āh¹so¹kxi²na¹hē³li¹. Ī²txa²hē³li¹.” Nxe³nū²nhai¹.

²¹Nxa²ha¹te¹ a²wa³kxēn³yah³la² i³wa²lū³xi²te³nah¹lxi¹: “Wi¹na³li¹. Yen³kxa² jū¹nxe² ū³hū¹nxa²ha¹kxai³tā² wi¹wi¹nxe² wa³kon³kxi²sa²te²sin¹tai¹. Nxe³ha²-kxai³ yen³kxa² kái²li³sxā³ ū³hū¹sa³wxe³nxa²ha¹tu¹wi¹, sa²hau³kot³si¹nxa²ha¹-jau³su¹. Wi¹lo²la³kxi²xai³ki³tu¹wi¹.” Nxe³nū²nhai¹.

²²Te²yā¹nxe³sxā³ ā³ta³lo³hē¹te² sa³wi³sa² ū³yho³hi²ki³a² ki³ha¹li¹ so¹kxi²jah¹-lai²na² sa²kxai³lu² ki³lā³xa² so¹kxi²ki³ain¹ti³ hxi²tē³nha²sxā³ i³ye³kxi²te³nah¹-lxi¹: “Txa²sū³nāi³. Ū³yho³hi²ki³a² ki³ha¹li¹ ū³hū¹san¹tai¹ti²tu³wi¹. Nxe³na¹ta¹ ki³lā³xa² āh¹lxi³sxā³ ki³ha¹li¹ āh¹so¹kxi²na¹hē³li¹. Ī²txa²hē³li¹.” Nxe³nū²nhai¹.

²³Nxa²ha¹te¹ a²wa³kxēn³yah³la² i³wa²lū³xi²te³nah¹lxi¹: “Wi¹na³li¹. Yen³kxa² jū¹nxe² ū³hū¹nxa²ha¹kxai³tā² wi¹wi¹nxe² wa³kon³kxi²sa²te²sin¹tai¹. Nxe³sa¹-nha²kxai³ yen³kxa² kái²nū² ū³hū¹sa³wxe³nxa²ha¹tu¹wi¹, sa²hau³kot³si¹h¹nxa²-hajau³su¹. Wi¹lo²la³kxi²xai³ki³tu¹wi¹.” Nxe³nū²nhai¹.

²⁴Te²yā¹nxe³sxā³ ne³ki³san³te² sa³wi³sa² ū³yho³hi²ki³a² ki³ka³na³ka³-nat³sxā³ so¹kxi²jah¹lai²na² sa²kxai³lu² wai³nxa²jau³su² i³ye³kxi²te³nah¹lxi¹: “Txa²sū³nāi³. Hxi²kxāu³jah¹lo²si¹lxi¹. Yain³txa² wa³kon³nxā³kxan²ti³ hāi¹sxā³ wa³kon³kxi²nxain¹kxa² yen³kxa² sa²so¹nha²kxai³ yain³txa³ki³a² ū³hū¹wi¹xan³-kxan²ti³ yain³txa² ū³whi¹kxi²nxain¹kxa² yain³txa² sa²so¹nha²kxai³ nxe³te²-si¹lxi¹. Wxa²yen³kxa² kái²non³nha²kxai³ wxa²sa³wi³ha³lxi²na² yen³kxa² kái²no³txa³ha²kxai³ nxe³te²si¹lxi¹. ²⁵Nxi¹nha²kxai³ yuh³lxi³nxā²ha¹hē³li¹. Nxa²ha¹ha²kxai³ a³li³a¹nū²la² kxi³h³nxē¹na² wxa²yen³kxa² ū³whi¹kxi²na¹hē³li¹. Nxe³sxā³ wxa²yen³kxai²na² ti¹na² yū³ye¹nx²na³li¹.” Nxe³nū²nhai¹.

²⁶Nxa²ha¹te¹ a²wa³kxēn³yah³lai²na² wān³txi³kxai³lu¹: “Kō³nxe³thin¹khai¹-nxi¹lxi¹. Ī³lxa³thin¹ti³he¹nx²nxa³lxi¹. Yain³txa² wa³kon³nxā³kxan²ti³ hāi¹sxā³

sa²so¹na¹ha²kxai³ yain³txa³ki³a² üh³wi¹nxa³kxan²ti³ yain³txa² sa²so¹na¹ha²kxai³ nxe³na¹jut³su² i²san¹ji¹wi¹? 27 Nxi¹nha²kxai³ ih¹nxe³kxa²yan³ti³-ta³ txa²yen³kxa² tē³sxā³ a²nū²a² ü³yho³hi²ki³a² o²la³kxain¹tü³ka³txa² kwa² ü³hū¹ai¹nxā³thai¹li¹? Nxi¹ke³la³te²kxai³ hā²wxān³txa³ i³xi²na¹tāu³a² txa²-yen³kxai²na² ka³lxa¹ton³kxi³nū³su² ü³hū¹xi²sa²hī³nxa¹lxi¹. 28 Jā¹nxa¹jau³su²nxa²ha¹te¹ txa²sa²wi³ha³lxi³ ā³lxa³h³lxin¹te² i³nxa¹na² nxe³jah³lxi³hē¹li¹. Ki³-ka³na³ka³nat³sxā³ tē³ain¹kxa² sa²so¹kxi²txai¹nhē³li¹. Sa²so¹kxi²sxā³ jah¹la²ki³a² hxi²ka² hxa³sxā³ ki³ai²na² hxi²tē³nha²jah¹la² ü³hū¹txai¹nhē³li¹. 29 Nxe³-sxā³ a²nū²a² yen³kxi³nh²te²na² āh¹ kāi²non³sxā³ yen³kxa² ü³hū¹nyhain¹tu¹wi¹. Nxe³sxā³ yen³kxi³h³khai¹nxe³tu¹wi¹. Yxān¹ta¹ a²nū²a² yen³kxi³txa²jah¹la² yen³-kxa² jū¹nxe² yū³kxan²ti³ sa²so¹xi²hxa³txain¹tu¹wi¹. 30 Jā¹nxe³sxā³ jah¹lai²na² i³la³thi¹nxa³jah¹lai²na² sa²kxai³lu² tē³sxā³ ha³lo²a² ka³nxah³ha²lu²on³ju³ta² ü³sa²tā³ü¹tain¹yah³lxi³hē¹li¹. A²nxe³tāu³a² ye³khāuh³lxa³thin¹ju³tan¹te²kxa³-ya³lhu² kāin² i³nā³nha²kxai³ kāin² wxi²ka³ta³ta³tha²kxai³ nxe³tu¹wi¹.” A²wa³-kxēn³yah³la² nxe³nū²nhai¹.

A²nū²a²nāu³xa² kāi³ain¹kxa²yo³ha² i³yī¹li²jau³su²

31 Nxa²ha¹te¹ yan¹nāu³a¹ Txa²wā¹sū³na² A²hxi²kan¹ta² Si³yxau³tāu³lot³sa²-tu¹wi¹. Nxe³sa²hī¹na¹ a³ka³nxī²sxā³ wā³li²na¹tu¹wi¹. Nxa³kxai²nān²tu³ oh³-xan¹ta² nū³ka³txa² tē³i³xi²na¹tu¹wi¹. 32 Jā¹nxe³tāu³a² a²nū²a² nū³ka³txi³nāu³-xai²na² a²yxo²ha³kxa¹ ā³yā³ki³nūn²kxi²sain¹tu¹wi¹. Nxe³te³na¹ ha³na³ka³lxi³ sa³wxe² ha³na³ka³lxi³ sa³wxe² ai¹na¹tu¹wi¹. 33 Nxe³te³na¹ a²nū²a²nāu³xai²na² yxo²i²sain¹te²nāu³xa² wā²nxa³kxa² so¹sxā³ txa²wi¹lha²tāu³a² ü³h³wxe³ai¹na¹ha²kxai³ a²wā³kon³tü³ka³txa² txa²wā³tāu³a² ü³h³wxe³ai¹na¹ha²kxai³ nxe³ai¹na¹tu¹wi¹. 34 Nxa¹kxai²nān²tu³ txa²wi¹lha²tāu³a² sa³wxe³te²nāu³xa² i³ye³kxi²na¹tu¹wi¹. Nxe³na¹te³nah¹lxi¹: “Wxā³jah³lxi³hē¹li¹. Txa²wi³na² i³wi¹-lxon³kxi¹nx²ti³tu¹wi¹. A²wi¹lhī¹nu¹tai²kxai³ ha³lo²a² tah²ko³xa² i³ye³hau³-ko³ta¹hxa¹ti³ai¹ti²tu³wi¹. Hī¹na² ko³xain²txi³ ü³hū¹nx²ti³tu¹wi¹. 35 Nxe³sxā³ kxā³nxai³tā² heh³sa³hē¹li¹. Yxān¹ta¹ yain³txa² ü³hū¹sah³lxin¹tai¹ti²tu³wi¹. Yā³lxu²sa³ha²kxai³ i³na²kxi³jau³xa² ü³hū¹sah³lxin¹tai¹ti²tu³wi¹. Txa²yan³ta³ yū³sa²nxa³ha²kxai³ sxi²ha² ü³hū¹sah³lxin¹tai¹ti²tu³wi¹. 36 Wā²la² txa²sa³ha²-kxai³ wā²la² ü³hū¹sah³lxin¹tai¹ti²tu³wi¹. I³ton³sa³ha²kxai³ wxā³si²sah³lxin¹-tai¹ti²tu³wi¹. Sxi²ha² kan²thi³na² ü³ti¹kxi²sai¹nha²kxai³ wxā³si²sah³lxin¹tai¹-ti²tu³wi¹.” Nxe³na¹jau³su². Nxe²e³kxai¹na¹tu¹wi¹.

37 Nxa²ha¹te¹ wi¹lhī¹te²nāu³xa² i³wa²lū³xi²sain¹tu¹wi¹. Nxe³sain¹te³nah¹lxi¹: “Txa²hxi²kan¹ta² Si³yxau³kah³lāi³. Ih¹nxe³hī¹nai³tā² nxe² i²nxa²si¹na¹lhai¹li¹? Heh¹nxa²ha²kxai³ yain³txa² ü³hū¹nxa²si¹na¹lhai¹li¹? Yā³lxu²nxa³ha²kxai³ i³na²kxi³jau³xa² ü³hū¹nxa²si¹na¹lhai¹li¹? 38 Wxa²ya³la² yū²nxā²nxa³ha²kxai³ sxi²ha² ü³hū¹nxa²si¹na¹lhai¹li¹? Wā²la² txa²nxa²ha²kxai³ wā²la² ü³hū¹nxa²-sīn¹na¹lhai¹li¹? 39 I³ton³nxa²ha²kxai³ wxā³si²nxa²si¹na¹lhai¹li¹? Sxi²ha² kan²-thi³na² ü³ti¹kxi²nxain¹si¹nha²kxai³ wxā³si²nxa²si¹na¹lhai¹li¹? Ih¹nxe³hī¹-nai³tā² nxe²kāi³ü³hū¹nxa²si¹na¹lhai¹li¹?” Nxe³sain¹tu¹wi¹.

40 Nxa²ha¹te¹ i³ye³kxai¹na¹tu¹wi¹. Nxi¹na¹te³nah¹lxi¹: “Wān³txi³su² i³ye³-kxi¹nx²ta¹wi¹. Txa²sa³wi³ha³lxi³nāu³xa² kāi²nxa³kxan²ti³ wi¹kāi³ü³yah³lxin¹-kxai²nān²tu³ wi¹kāi³ü³hū¹sah³lxi³nū³nhī³nxa¹lxi¹.”

41 Nxe³nū²la² a²wā³tāu³a² sa²wxe³si¹hai¹na¹te²nāu³xa² yxo²i²sai¹nxa³te²-nāu³xa² i³ye³kxai¹na¹tu¹wi¹. I³ye³kxai¹na¹te³nah¹lxi¹: “Ā³waix³sah³lxi³hē¹li¹.

Ko³nxe³thin¹yah³lxi¹lxi¹. Ha³lo²ai²li² ha³nxe²a² i³ju³ta² ā²la² āu¹la³kxi³ko³-xai²na² a²ta³a²nāu³xa² ū³sa²tā³kxi²si¹ju³ta³nū³a² ū³sa²tā³nx²tain¹tu¹wi¹.
 42 Kxān³nxai³tā² heh³sa³ha²kxai³ hai³txi³ yain³txi³la³ ū³hū¹sah¹lxan³nxān³-tai¹ti²tu³wi¹. Ya³lxu²sa³ha²kxai³ i³na²kxi²jau³xa² ū³hū¹sah¹lxan³nxān³tai¹-ti²tu³wi¹. 43 Txa²yan³ta³ yū³sa²nxa³kxe³su² wxa²sxi²ha² ū³hū¹sah¹lxan³-tai¹ti²tu³wi¹. Wā²la² txa²sa²ha²kxai³ wā²la² ū³hū¹sah¹lxan³tai¹ti²tu³wi¹. Ī³ton³ta³nxa² sxi²ha² kan²thi³na² ū³ti¹kxi²sain¹tā³nxa² nxe³ha²kxai³ wxā³si²-sah²lxan³tai¹ti²tu³wi¹.” Nxai¹na¹jau³su² nxe² e³kxai¹na¹tu¹wi¹.

44 Nxa²ha¹te¹ a²wā³tāu³a² sa²wxe³ai¹na¹tu³ka³txa² i³wa²lū³xi²sain¹tu¹wi¹. Nxe³sain¹te³nah¹lxi¹: “Txa²hxi²kan¹jah¹lāi³. Īh¹nxe³hī¹nai³tā² heh³nxa²ha²-kxai³ ya³lxu¹nxa²ha²kxai³ a²yan³ta² yū³nxā²nxa³ha²kxai³ wā²la² txa²nxa²-ha²kxai³ Ī³ton³nxa²ha²kxai³ sxi²ha² kan²thi³na² ū³ti¹kxi²nxai¹nha²kxai³ nxe³nxa²ju³tai²na² ĩ²nxa²si¹na¹kxan²ti³ wi¹kāi³ūh¹nxa²sin¹nxa³lhai¹li¹?” Nxain¹jau³su² nxe² e³kxi²sain¹tu¹wi¹.

45 Nxa²ha¹te¹ i³wa²lū³xai¹na¹tu¹wi¹. Nxe³ai¹na¹te³nah¹lxi¹: “Wān³txi³su² ĩ³ye³kxi¹nx²ta¹wi¹. Txa²sa³wi³ha³lxi³nāu³a² wi¹kāi³ūh¹nx²tai¹nxa³kxai²nān²-tu³ wi¹kāi³ūh¹sah²lxan³tai¹ti²tu³wi¹.” Nxai¹na¹jau³su² nxe² e³kxai¹na¹tu¹wi¹.

46 A²nxe³te²nāu³xai²na² sa²kxai³lu² ha³lo²a² ha³nxe² i³sa²tē³ju³ta² khāuh³-lxa²ti³sa²tē³nhain¹tu¹wi¹. Nxe³yān¹ta¹ wi¹lhin¹te²nāu³xai²na² sa²kxai³lu² ka³-te³na² wi¹tāu³a¹ wi¹lhin¹sxā³ yxau²sa²tē³ain¹tu¹wi¹. Je³su²jah³lai²na² wān³txa²ta¹hxai²hē¹la².

Je³su²jah³la² hāi³a² i³so¹si¹hain¹jau³su²

26 1 Nxa²ha¹te¹ wān³txai²na² e³hxa³ta³lun²nū²la² a²sa³wi³ha³lxi³nāu³xa² āh¹e³kxi²te²nah¹lxi¹:

2 —Ye³ha¹li¹ a³la²ni²tāu³a² Pas²kwa²nxe³je³nāu³wa³kxa² ya³son³ye²tu¹wi¹. Nxe³tāu³a² hi³sa³ka³txa² i³hxi²ki¹la³kxi²sxā³ ĩ³ya²lut¹sain¹ju³ta³nū³a² ā³yū³-sain¹tu¹wi¹. Je³su²jah³la² ta¹hxai²hē¹la². A²nxe³je³nāu³wa³kxa² Ju³te²a² nū³-ka³txa² ā³yā³ki³nū²kxi¹xi²sxā³ kxā³nhxi¹nu¹ta²kxai³ Sū³na² Si³yxau³tāu³a¹ nū³kxūn³txi³ sa²hau³ko³tain¹ti³u³tu¹ta²kxai³ sa²wa²lho¹xi²sxā³ ain³kxi¹xi²-te³lhxā³ o²la³kxain¹to³ta¹hxai²hē¹la².

3 Nxe³ain¹ti³kxai³lu² wā³nxin¹ta² si³yxau³te²nāu³xai²na² a²nū²a²nāu³xa² a²hxi²kan¹te²nāu³xai²na² nxe³sxā³ ā³yā³nū²kxain¹ta¹hxai²hē¹la². Kai³fa²-sah³la² sxi²han²tu³ wā³nxin¹ta² si³yxau³te²nāu³xa² a²hxi²kan¹khaix¹jah¹la² sxi²ha² ā³yā³nū²kxain¹ta¹hxai²hē¹la². 4 Je³su²jah³la² hāi³a² i³so¹si¹hain¹-jau³su² ĩ³su²lha³si¹hain¹jau³su² ā³yā³nū²kxain¹ta¹hxai²hē¹la². 5 Nxe³tāu³a² ĩ³ye³kxi²nyhain¹te³nah¹lxi¹:

—Pas²kwa²nxe³je³nāu³wa³kxa² o²la³kxi²ki³tāu³a² hāi¹nxā¹a³sah¹lxi³sā²lxi¹, a²nū²a²nāu³xa² ā³nhe¹kxi¹nē³lain¹kxa²yan³txi³su¹. Nxe³nyhain¹ta¹hxai²hē¹la².

Je³su²jah³la² ū³nhe³kēn¹kxi²jau³su²

6 Nxa²ha¹te¹ Je³su²jah³la² Be³tān²ya³thi³na² ā³nxai³ta¹hxai²hē¹la². A²sa³-wi³ha³lxa² ā³si³tē³kxain¹ta¹hxai²hē¹la². Ā³nxai³sxā³ Si³māu²ah³la² sxi²ha² sxi²lhot¹ta¹hxai²hē¹la². A²nxe³jah³la² Si³māu²ah³lai²li² kxā³nhxi¹nai³tā² ĩ³ta³-ka³txa² ka³lxāun³sxā³ khon³ta³kxi²nē³ka³txa² ĩ³ton³ta³kxi²ta¹hxai²hē¹la². A²nxe³jah³lai²na² sxi²ha² sxi²lhot¹ta¹hxai²hē¹la². 7 A²nxe³tāu³a² ā³wxe³-sxā³ ĩ³yai³nain¹tāu³a² txu¹ha³ka³lxa² wi¹lū³jau³xē¹na² a³la³bas²tro³ē¹na²

a³lxi³khaix¹tē³na² jū¹lxi³tē³na² hxi²tē³nha²sxā³ ā³wxā³ta¹hxai²hē¹la². Nxe³-ka³tu³ wi¹lū³jau³xē¹na² wxa²nāu²lxi²sxā³ a²yau³xa² ū³whi¹sai¹sxā³ ū³nhe³kēn¹-kxain¹ta¹hxai²hē¹la². ⁸Nxe³ain¹ka³tu³ a²sa³wi³ha³lxi³nāu³xa² i²ai¹nha²kxai³ i³yxai¹hain¹sxā³ i³ye³lain¹te³nah¹lxi¹:

—Īh¹nxe³kxa²yan³ti³ta³ wi¹lū³jau³xa² kwa² hxa³kxi²nha²lxā²nān³khi³ nxa¹-nhai¹. ⁹A²nxe³jau³xai²na² tē³sxā³ a²yo³ha²khai³xa² so¹kxi²kj³ke³la²te²kxai³ a²yo³khai³xa² kāin²kxe³su² a²nū²a² yen³kxi³txa²tū³kā³txa² ā³yxu¹nū¹ai¹nhī³-ki³tā³li¹. Nxe³nyhain¹ta¹hxai²hē¹la².

¹⁰Nxa²ha¹te¹ Je³su²jah³lai²na² sa²kxai³lu² e³kxi²nyhain¹jau³xa² a³la³kxi²-ha²kxai³ i³ye³kxi²te³nah¹lxi¹:

—Ta¹ka³lxa² i³xan³ta³kxah¹lxi³txa³lxi¹. Wi¹kāi³ūh¹sain¹na²li¹. ¹¹A²nū²a² yen³kxi³txa²tū³kā³txa² yxau²sa²tē³kxi¹nx²tain¹na³li¹. Yxān¹ta¹ Txai²na² yxau²-sa²tē³ūh¹nx²ti³nxa³lho³li¹. ¹²Nxe³sxā³ jau³xai²na² wi¹lū³yau³xa² txa²ne³ka² ū³nhe³kēn²kxi²sai¹nhī¹na¹ txa²nū²a² ya³lu²na¹ju³tū³su² āu¹la³kxi²sain¹na²li¹. ¹³Wān³txi³su² e³kxi¹nx²ta¹wi¹. Sū³na² wān³txa² wi¹jau³xa² u²lxi³ ha³tā³nxe³-tu¹wi¹. Yuh³xan¹ko³nāu³a² a²yo³ha³kxa¹ ha³tā³nxe³tu¹wi¹. Nxe³tāu³a² txu¹-hai²li² wi¹kāi³ūh¹sain¹ju³ta² te²yā¹nxe² u²lxi³ ha³tā³nxe³tu¹wi¹, sa²nēn¹kxi²-si¹jau³su¹. Je³su²jah³la² ta¹hxai²hē¹la².

Je³su²jah³la² ā³yū¹ain¹si¹jau³nū³a² i³yau¹ū³jau³su²

¹⁴Nxa²ha¹te¹ a²sa³wi³ha³lxa² ā³nhai¹tū¹nūn³te²na² Ju³tas² Is³ka³ri³o²jah³-lai²na² sa²kxai³lu² wā³nxīn¹ta² si³yxau³kxa³te²nāu³xa² ā³nxai³ta¹hxai²hē¹la². ¹⁵Nxe³sxā³ i³ye³kxi²te³nah¹lxi¹:

—Je³su²jah³la² ā³yū³nx²ta¹kxai²nān²tū³ ĩh¹nxe² ū³yho³hi²sah¹lxi³hī³nxān¹-ji¹wi¹? Ta¹hxai²hē¹la². Nxū²la² pra²ta²ki³a² ū³yho³hi²ki³a² hxi²ka²hxa³nsxā³ ha¹li¹ ha¹li¹ wxa²sa²wa²la³kxi²sxā³ nxe³ki³nāu³xa² 30 nxe³ki³a² ū³yho³hi²-nyhain¹ta¹hxai²hē¹la². ¹⁶Nxe³hī¹nān¹te²tū³ Ju³tas² Is³ka³ri³o²jah³lai²na² hi²-sen³kxai³lu² Je³su²jah³la² ā³yū³ain¹si¹jau³nū³su² o²la³kxi²ta¹hxai²hē¹la².

Pas²kwa²tū³xa² wa³lo¹lo¹nxa³tū³xa² yain³kxi²nyhain¹jau³su²

¹⁷Nxe³nxā²ha¹te¹ Ju³te²a² nū³kā³txai²na² yain³txa² wa³lo¹lo¹nxa³tū³-xai²na² i³yai³nain¹to³ju³ta² ā³si³wxe³tāu³a¹ a²sa³wi³ha³lxa²na² ā³tī³sxā³ e³kxain¹te³nah¹lxi¹:

—Yain³txa² wa³lo¹lo¹nxa³tū³xai²na² yain³kxi²kxi³ju³ta² ĩh¹nu¹ān¹thīn³tā³ yain³kxi²thī³nū³a² sa²hau³kot³sīn¹te³la¹ji¹wi¹? Ain¹ta¹hxai²hē¹la².

¹⁸Nxe³ha²kxai³ i³wa²lū³xi²te³nah¹lxi¹:

—Sxi²je³na² ā³nxai³jah¹lxi³hē¹li¹. Yxah³lxin¹kxai²nān²tū³ in³txa² i³ha¹-jah¹lxin¹tu¹wi¹. ĩ³ha¹jah³lxin¹kxai²nān²tū³ i³ye³kxi²txain¹te³an¹jau³kxi³lu¹: “Txa²wā¹yah³la² wān³txi³kxai³lu¹: ‘Ha³lo²a² ne³ka³ka³tā³li¹. Pas²kwa²nxe³-je³nāu³wa³kxai²na² Txai²na² Txa²sa³wi³ha³lxa² nxe³sxā³ wxa²sxi²ha² ā³wxā³-sxā³ yain³kxi²sī¹na¹tu¹wi¹.’ Nxe³sain¹na²li¹.” Nxe³ta¹nhē³li¹. Je³su²jah³la² ta¹hxai²hē¹la².

¹⁹Nxe³nū²la² Je³su²jah³lai²na² wān³txa² sa²yo³we¹thxa³tain¹ta¹hxai²hē¹la². Pas²kwa²nxe³je³nāu³wa³kxa² āu¹la³kxain¹ta¹hxai²hē¹la².

²⁰Hā²wxān³txa³ ka³nxā³hi²tāu³a² ā³wxe³ha²kxai³ a²sa³wi³ha³lxa² a²to²se³-nxe³tū³kā³txa² ā³wxe³xai³ai¹nha²kxai³ yain³yah³lxi³ta¹hxai²hē¹la². ²¹Yain³-yah³lxi³tāu³ān²tū³ Je³su²jah³la² i³ye³kxi²te³nah¹lxi¹:

—Wān³txi³su² i³ye³kxi¹nx²ta¹wi¹. Wxāi²nāu³ i³nxa² ā³nhai¹tū³te² i³nxai²na² ko¹ko¹xa² hxi²ka²nāu³a¹ ā³yū³sai¹nin¹tu¹wi¹. Ta¹hxi²hē¹la².

22 Nxa²ha¹te¹ au³txi³ a²ē¹nāu³ai²na² kāin² āin²tai¹nha²kxai³ i³wā³wā³txi²te³nah¹lxi¹:

—Txa²sū³yah³lāi³. Txai²la³hī³na¹ji¹wi¹? Nxe²xai³lain¹to³ta¹hxi²hē¹la².

23 Nxa²ha¹te¹ i³wa²lū³xi²te³nah¹lxi¹:

—A²yain³txi³nū³xa² sa²so¹sxā³ yain³txi³yau³xa² ū³hū¹kxi²sai¹ya³sa²jah¹la² ka³na³ka³na³te² i³nxai²na² ko¹ko¹xa² hxi²ka²nāu³a¹ ā³yū³sain¹jah¹lo²su² na³li¹.

24 Ya²la³tu³ su²lhā³sain¹tu¹wi¹. Nxe³jau³xai²na² ū³wha²li¹txā³nxu¹tai²na² nxe² i³yau¹t¹nhē³ta¹hxi²hē¹li¹. Yxān¹ta¹ ā³yū³sain¹jah¹lai²na² sa²kxai³lu² ko³nxe³-ton³khai¹jah¹lo²su² na³li¹. Hai³txi³ a³li³lah¹xa³sxā³ txo¹nxa³ke³la³te²kxai³ ā²la² wi¹lhī³nx²na³li¹, jah¹lo²su¹. Je³su²jah³la² ta¹hxi²hē¹la².

25 Nxa²ha¹te¹ Ju³ta²sah³lai²na² ko¹ko¹xa² hxi²ka²nāu³a¹ ā³yū³jah¹lai²na² sa²-kxai³lu² i³wā³txi³te³nah¹lxi¹:

—Txa²hxi²kan¹jah¹lāi³. Txai²la³hī³nxān¹ji¹wi¹? Ta¹hxi²hē¹la². Nxe³ha²kxai³ Je³su²jah³lai²na² a²wān³txi³kxai³lu¹:

—Wxa²wān³txa² e³in¹jau³xai²la¹wi¹. Ta¹hxi²hē¹la².

Yain³jau³xa² a²si³yxau³tāu³khai³xa² i³yau¹ū³jau³su²

26 Nxa²ha¹te¹ yai³nain¹tāu³a² Je³su²jah³la² hi²sen³su² yain³tū³xa² hxi²-te³sān²nū²la² Sū³na² i³wi¹lxon³kxi²si¹jau³xa² i³ye³kxi²sān²sxā³ wxa²nāu²-lxi³sxā³ a²sa³wi³ha³lxa² ū³hū²xai³lain¹ta¹hxi²hē¹la². Ū³hū²xai³lain¹sxā³ i³ye³kxi²te³nah¹lxi¹:

—Yain³tū³xai²li² Txa²nū²ai²yā¹nx²na³li¹. So¹kxi²sa²sxā³ yain³jah¹lxi³hē¹li¹. Je³su²jah³la² ta¹hxi²hē¹la².

27 Nxe³nū²la² i³na²tē³na² hxi²tē³nha²nū²la² Sū³na² i³wi¹lxon³kxi²si¹jau³xa² i³ye³kxi²sxā³ ū³hū²xai³ain¹ta¹hxi²hē¹la². Nxe³te³nah¹lxi¹:

—Ī³na²xai³jxah¹lxi³hē¹li¹. 28 A²nxe³jau³jau³xai²na² Txa²ti³ha²yau³xai²yā¹-nx²na³li¹. Wān³txa² tah²yau³xa² i³ye³kxi¹nx²ta¹jau³xai³jā¹nxe² kāi³ūh¹nx²-ta¹jau³nū³ai²la¹wi¹. A²nū²a² ko³nxe³ti³ kāi³ju³ta² sa²wa²sut¹si¹ha¹jau³nū³su² Txa²ti³ha²yau³xa² ha³li³hxn³sa³tu¹wi¹. 29 Nxe³yān¹ta¹ nxe³kxa²yā¹nxa¹ju³ta³ i³na²kxi³jau³xa² wa³su³txi³ i³na²xi²nxa³lho³li¹. Txa²wi³na² A²hxi²kan¹ta² Si³-yxau³tāu³lot³sa²hī¹na¹ i³na²xi²ki³tu¹wi¹. Je³su²jah³la² ta¹hxi²hē¹la².

30 Nxe³nxa²ha¹te¹ i³yain³ta³lu²nain¹ni² i³na²ta³lu²nain¹ni² nxain¹ka³tu³ ka³li³nhē³jau³xa² i³hai³nain¹sān²ka³tu³ wā³la³ka³txa² o³li³ve²ra³kat³su¹ nxe³-hxi²na²hē³ nxe³ka³ka¹txai²na² ā³nxai³ain¹ta¹hxi²hē¹la².

Pe²jah³lai²na² Je³su²jah³la² sa²yxo²ā³jau³nū³a² i³yau¹ū³jau³su²

31 Nxe³te³na¹ Je³su²jah³la² i³ye³kxain¹te³nah¹lxi¹:

—Txa²wā¹sū³na² ū³wha²li¹txā³nxu¹tai²na² wān³txa² nxe³te³nah¹lxi¹: “O³ve²a² nū³kā³txa² a²wa³kxēn³yah³la² i³su²lhā³a¹tu¹wi¹. Na¹ha²kxai³ o³ve²a² nū³kā³txai²na² sa²kxai³lu² ā³ni³sxā³ i³ha³te¹ha³ten¹tain¹tu¹wi¹.” Nxe³ta¹hxi²-ti³ai¹ti²tu³wi¹. Nxe³jau³xai²yā¹nxe³kxi³hū³nxe² hī¹na¹ ka³nxah³nxe³hī¹na¹ wxa²nū³kā³txai²na² hāi¹nxe³ti³xa¹ i³yāu²lxi¹nx²ti³tu¹wi¹, Txai²na²su¹. Nxe³-sxā³ ā³waix³sxā³ ā³sxā³ ā³nih³sah¹lxin¹tu¹wi¹. 32 Nxe³yān¹ta¹ hā²wxān³txa³ ka³ten³su² i³sa²yxau³xi²na¹ka³tu³ Ka³li³le²a²ko³xa²nāu³a¹ ā³ne³ka²ta¹nx²ta¹-tu¹wi¹. Je³su²jah³la² ta¹hxi²hē¹la².

³³Nxa²ha¹te¹ Pe²jah³la² a²wān³txi³kxai³lu¹:

—Kwa²nxi¹lxi¹. Āu²li²sxā³ ā³nih²nxā²nxa³lho³li¹. A²nū²a² ā³xa² āu²li² hxa³-nain¹kxan²ti³ txai²li² ti³he¹nxe²nxa³lho³li¹. Ta¹hxai²hē¹la².

³⁴Nxa²ha¹te¹ Je³su²jah³la² i³wa²lū³xi²te³nah¹lxi¹:

—Wān³txi³su² e³kxi¹nx²ta¹wi¹. Ka³nxah³ta¹nān²tu³ ka³la³ka³la²a² i³yxai²-lxoh³lxi²nxa³tā³lxa¹ wxāi²na² Pe²jah³lo² i³nxai²na² sa²kxai³lu² ten³si¹sa²-nxān³jau³su² ye³ha¹li¹ ka³na³ki¹ i³ye³kxi²xin¹tu¹wi¹. “Je³su²jah³la² i²te²-txā³wi¹.” Nxēn¹jau³su² e³ye³kxi²xi¹nin¹tu¹wi¹. Je³su²jah³la² ta¹hxai²hē¹la².

³⁵Nxe³yān¹ta¹ Pe²jah³la² yxo²xūn³txi³ i³ye³kxi²te³nah¹lxi¹:

—Ko¹ko¹su² i³su¹lhā³sain¹kxa²ha³tā³nxān²ti³ hai³txi³ ten³si¹sa²nxān³jau³su² i³ye³ti³he¹nxe²nxa³lho³li¹. Pe²jah³la² ta¹hxai²hē¹la². Te²yā¹nxe³sxā³ a²sa³wi³-ha³lxa² whāi²na¹ te²yā¹nxe² e³kxain¹ta¹hxai²hē¹la².

Je³su²jah³la² Sū³na² i³ye³kxi²jau³su²

³⁶Nxa²ha¹te¹ Je³su²jah³la² a²sa³wi³ha³lxa² nxe³sxā³ ha³lo²a² Jet³-se³ma³ni² ko³xa² ā³nxai³ain¹ta¹hxai²hē¹la². Nxe³te³na¹ Je³su²jah³la² i³ye³kxain¹te³nah¹lxi¹:

—Ti¹na² ā³wxe³sxā³ wah³nxe³sah¹lxi³hē¹li¹. Nū¹a² ai³sxā³ Sū³na² i³ye³kxi²-te³la¹nhai¹. Ta¹hxai²hē¹la².

³⁷Nxe²e³nū²la² sa³wi³ha³lxa² ha¹li¹ ka³na³ki¹ Pe²jah³lo¹na² Se³be³te²ah³la² a²ki³lha³nāu³xa² ā³sa²so¹ka³tu³ jū¹nxe² yan¹nāu³a¹ ā³nxai³ain¹ta¹hxai²hē¹la². Nxe³tāu³a² ha³lo²a² ko³nxe³khaix¹ju³ta³nū³a² sa²te²txi³ i³āin²txi³ha²kxai³ hxi²-waun³ta³txi² i³āin²txi³ha²kxai³ Je³su²jah³la² ta¹hxai²hē¹la². ³⁸Nxe³te³nah¹lxi¹:

—Āin²ti³ya³lu²te²hū³sa³nhai¹. Ti¹na² ā³wxe³sxā³ wahx³nxe³sah¹lxi³hē¹li¹. Jū¹nxe² yan¹nāu³a¹ ai¹na¹ka³tu³ Sū³na² i³ye³kxi²na¹tu¹wi¹. Je³su²jah³la² ta¹hxai²hē¹la².

³⁹Nxe² e³kxi²nū²la² jū¹nxe² yan¹nāu³a¹ ā³nxai³sxā³ ā³kxu²thu²kxa² wxe³-sxā³ Sū³na² e³kxi²te³nah¹lxi¹:

—Txa²wi³nāi³. A²yen³kxa² hāi¹nxe³ti³xa¹ hxi²kan¹te²si¹lxi¹. Nxe³ha²kxai³ a²ko³nxe³ju³ta¹na² khāuh³lxa³ti³sa²ju³ta¹na² sa²wa²tot¹so¹kxi²sē¹li¹. Yxān¹-ta¹ ten³nxa²nxa³kxai²nān²tu³ wxa²wān³txa² so¹lxi³ sa²yxo²we¹txa²ti³ten³sa³-nhai¹. Ta¹hxai²hē¹la².

⁴⁰Nxe² e³ta³lun²nū²la² a²sa³wi³ha³lxa² ā³wa³li²ka³tu³ a²yxo²ha³kxa¹ āu²xi²-yain¹ta¹hxai²hē¹la². Nxe³ju³ta² sa²kxai³lu² Je³su²jah³la² i³ye³kxi²te³nah¹lxi¹:

—Pe²jah³lāi³. Jū¹nxe³ju³ta² he³la³ku³ hxi²kan¹txi³ i³ye³ten³nha²sxā³ yxau³-yah²lxan³ji¹wi¹? ⁴¹Ye³ten³nha²sxā³ yxau³jah¹lxi³sxā³ Txa²wā¹sū³na² i³ye³kxi¹-jah³lxi³hē¹li¹, ko³nxe³ju³ta³la³ ā³wih²kxi¹nxa²ti³kxa²yan³ti³su¹. Wxa²ē¹nāu³a² a²wi¹ju³ta³la³ ten³khaix¹yah³lxi¹lxi¹. Yxān¹ta¹ a²wa²sī³nai²na² sī³wi¹nx²ti³ju³-ta³la³ hau³kon³yah³lxa³lxi¹. Je³su²jah³la² ta¹hxai²hē¹la².

⁴²Nxe³ka³tu³ jū¹nxe² ā³waix³ti¹xi²nū²la² Sū³na² i³ye³kxi²xi²te³nah¹lxi¹:

—Wi³na² nxe³txi¹. Khāuh³lxa³ti³sa²ju³ta² hxi²kan¹txi³ sa²wa²tot¹so¹kxi²sa²-nxa³kxai²nān²tu³ a²yen³kxa² ten³nxa²ju³ta² so¹lxi³ ten³sa³nhai¹. Je³su²jah³la² ta¹hxai²hē¹la².

⁴³Nxe²e³ta³lun²nū²la² a²sa³wi³ha³lxa² ā³wa³li²xi²ta¹hxai²hē¹la². Yxān¹-ta¹ āu³xain¹to³ta¹hxai²hē¹la², hxi²kan¹sxā³ ye³ten³nha²sxā³ yxau³ai¹-nxa³ha²kxai³la². ⁴⁴Jā¹nxe³sxā³ ā³waix³ti¹xi²nū²la² Sū³na² wān³txain²txi³ i³ye³kxi²xi²ta¹hxai²hē¹la².

⁴⁵ Hă²wxān³txa³ wə³li²xi²ka³tū³ i³ye³kxi²te³nah¹lxi¹:

—Āu³xi²sxā³ i³ye¹nxi²sa²tē³ye²yah³lxin¹ta²lu¹wi¹. Hăi¹nxo¹nha¹jah³lxi³-să²nhē³li¹. Ha³lo²a² hau³kon³na³li¹. Hī¹nai²na² ko³nxe³thin¹te² hxi²ka²nău³a² ā³yū³sain¹tu¹wi¹. ⁴⁶ Ī³sa²yxau³sxā³ ā³nxa³ya³sah¹lxi³wxī¹. Ā³yā³yū³sa²jah¹-lo²su² te²a² yau³son³nē³na³li¹. Je³su²jah³la² ta¹hxi²hē¹la².

Ko³nxe³thin¹tū³kă³txa² Je³su²jah³la² so¹ain¹jau³su²

⁴⁷ Nxe³nxa²ha¹te¹ i³ye³ta³lun²nxa³ta³lxa¹ a²sa³wi³ha³lxa² ā³nhai¹tū³jah¹la² ka³na³ka³na³te²a² Ju³ta²sah³lo²kxai³lu² ā³tī³ta¹hxi²hē¹la². Ā³tī³te³na¹ wă³-nxīn¹te² si³yxau³tū³kă³txa² a²nū²a² hxi²kan¹te²nău³xa² nxe³sxā³ a²nū²a² ka³lxa¹tū³kă³txa² i³sa²si¹hă³ai¹nha²kxai³ Ju³ta²sah³la² ā³si³tē³la³kxain¹ta¹-hxi²hē¹la². Yū³la² kăin²te²su² te²na² tē³lxi² hi³ki²a³li³su² te²na² tē³lxi² nxē³-tain¹ta¹hxi²hē¹la². ⁴⁸ Jă¹nxe³ju³kxai³lu² a²kxă³nxa³tă² ā³yū³sol¹jah¹la² i³ye³-kxi²nyhain¹ta¹hxi²hē¹la². Nyhain¹te³nah¹lxi¹:

—In³txa² i³yo²sai¹la³kxi²na¹tu¹wi¹. Nxe³na¹te²a² kan²txi³ i³sxā³ sa²-sol¹jah¹lxi³hē¹li¹. Ju³ta²sah³la² a²kxă³nxa³tă² nxē³tain¹ta¹hxi²hē¹la². ⁴⁹ Jă¹nxe³ju³kxai³lu² Ju³ta²sah³lai²na² sa²kxai³lu² Je³su²jah³la² ā³tī³sxā³ i³ye³kxi²te³nah¹lxi¹:

—Txa²hxi²kan¹jah¹lăi³. Nxe³nū²la² i³yo²sai¹la³kxi²ta¹hxi²hē¹la². ⁵⁰ Nxa²-ha¹te¹ Je³su²jah³la² i³ye³kxi²te³nah¹lxi¹:

—Txa²ya³lăi³. A²ten³nxa²ju³ta² kăi³sē¹li¹. Nxe² e³ta³lun²nū²la² ko¹ko¹xa² nū³kă³txi³nău³xai²na² ā³tī³sxā³ i³yain¹ta¹hxi²hē¹la². ⁵¹ Nxa²ha¹te¹ Je³su²-jah³la² sa³wi³ha³lxa² ka³na³ka³na³te²năn²tū³ yū³la² kăin²ta³wxī²a² hxi²tē³-nha¹nxa²ha¹te¹ wă³nxīn¹te² si³yxau³kah³lai²na² sa³wi³sa² i³su²ta¹hxi²hē¹la². Ī³su²te³na¹ a²ne³nxē³na² ū³nhe³i²lă³ta¹hxi²hē¹la². ⁵² Nxa²ha¹te¹ Je³su²jah³la² i³ye³kxi²te³nah¹lxi¹:

—Yū³lai²li² ū³whi²xi¹sē¹li¹. Nxe³jut³su² a²nū²a² i²li³te²a² yū³la² tē³sxā³ ĩ³su²lhă³kxai²năn²tū³ nxe³jah¹lain²txi³ yū³la² ĩ³su²lhă³ain¹nūn³tu¹wi¹. ⁵³ Jă¹-nxa¹jut³su² ten³sa³kxai²năn²tū³ Txa²wi³na² ā³non²ta³kxi²sa²hī³nx²na³li¹. Oh¹năn¹ta³ nū³kă³txa² wă³lī³kha³lhon¹tū³kă³txa² hxi²ka² hxa³sxā³ ha¹li¹ wxa²sa²wa³lă³kxi² nxe³tū³kă³txi³kxi²nău¹xa² i³sa²si¹hă³sxā³ ā³non²ta³kxi²sai¹-nhī³nx²na³li¹. ⁵⁴ Yxăn¹ta¹ Sū³na² ū³wha²li¹txă³nxu¹tai²na² a²wăn³txa² yă¹nxe² kăi³ye²na¹tu¹wi¹. Je³su²jah³la² ta¹hxi²hē¹la².

⁵⁵ Jă¹nxe³tău³a² tū³kă³txi³nău³xa² āh¹ i³ye³kxain¹te³nah¹lxi¹:

—Hī³sa³ka³txa² hi³ki²a³la² tē³sxā³ wxă³yah³lxin¹ti²ti¹. A²nū²ai²na² yen³-kxa² kăi³kxi²jah¹la² i³sxā³ sa²so¹kxa²yă¹nxe² i³sxā³ sa²so¹sah¹lxin¹ta²lu¹wi¹. A³lan²ta² hăi¹nxe² Sū³na² sxi²ha² ā³wxē³sxā³ wăn³txa² wi¹jau³xa² i³yau¹ū¹nx²-ta¹tai¹ti²tu¹wi¹. Nxe³na¹tău³ai³tă² i³sxā³ sa²so¹sah¹lxan¹tai¹ti²ti¹. ⁵⁶ Yxăn¹ta¹ Sū³na² ū³wha²li¹txă³nxu¹tai²na² we¹ta³lun²si¹jau³su² kăi³ū¹sah³lxi¹lxi¹. Je³-su²jah³la² nxe³ta¹hxi²hē¹la². Nxe³nū²la² Je³su²jah³la² sa³wi³ha³lxi³nău³xa² a²yo²ha³kxa¹ ā³waix³sxā³ ih³sau³nain¹ta¹hxi²hē¹la².

Wă³nxīn¹te² hxi²kan¹te²nău³xa² Je³su²jah³la² en²tain¹jau³su²

⁵⁷ Nxa²ha¹te¹ a²nū²a²nău³xai²na² Je³su²jah³la² i³sxā³ sa²so¹nū³kă³txa² wă³-nxīn¹te² si³yxau³kah³la² Kai³fa²sah³la² sxi²ha² ā³sa²so¹ain¹ta¹hxi²hē¹la². A²nxe³-thi³na² ha³teh³nxă³nxa² a²hoh³lxi³su² tū³kă³txi³su² te²na² a²nū²a² hxi²kan¹txi³-nău³su² te²na² nxe³sxā³ a²kxă³nxa² ā³nū¹nain¹ta¹hxi²hē¹la². ⁵⁸ Nxe³yăn¹ta¹

Pe²jah³la² hi²sen³kxai³lu² u²lxi³ i³hit¹xai³ta¹hxai²hē¹la². Ai³lhxā³ Kai³fa²sah³la² sxi²ha² wai²ha² yxo²tā³lxa² ā³wih¹ka³tu³ so³ta²to²nāu³xa² ā³wxe³ye²ta¹hxai²-hē¹la². Je³su²jah³la² kāi³ū¹nyhain¹kxi³nū³su² ā³wxe³sa³wah³nxe³ta¹hxai²hē¹la².
⁵⁹Nxe³tī³kxai³lu² wā³nxīn¹ta² hxi²kan¹te²nāu³xai²na² sa²kxai³lu² hxi²kan¹ta² a²nū²kxi²tū³kā³txai²na² sa²kxai³lu² ain³nhain¹ta¹hxai²hē¹la². Je³su²jah³lai²na² i³su²lhā³ain¹si¹hain¹jau³su² ain³nhain¹ta¹hxai²hē¹la².
⁶⁰Yxān¹ta¹ hxi²kan¹ti³ ain³-nha²ti³hē¹xain¹ta¹hxai²nxa³hē¹la². A²nū²a² ka³lxa¹txi³ wān³txa² ki³han³jau³xa² Je³su²jah³la² i³ye³ki³ha¹kxain¹kxan²ti³ ain³nha²ti³hē¹xain¹ta¹hxai²nxa³hē¹la².
Nxe³nū²la² in³txa² ha¹li¹ wxā³ya³ta¹hxai²hē¹la².
⁶¹Wxā³sxā³ i³ye³ya³te³nah¹lxi¹:

—Je³su²jah³lai²na² wān³txa² ain³kxi²si¹na¹hē³li¹. Nxe³sxā³ ain³kxi²si¹na¹-te³nah¹lxi¹: “Hxi²kan¹txi³ Txa²wā¹sū³na² sxi²ha² sa²nai¹a¹kxai²nān²tu³ hā²-wxān³txa³ ye³ha¹li¹ ka³na³ki¹ a³lan²tāu³a² ū³txo³nxi²na¹tu¹wi¹.” Nxe³jau³-xai²li² ain³kxi²si¹na¹hē³li¹. In³txai²li² nxe³ya³ta¹hxai²hē¹la².

⁶²Nxa²ha¹te¹ wā³nxīn¹te²nāu³xa² a²hxi²kan¹jah¹lai²na² sa²kxai³lu² i³sa²-yxau³sxā³ i³ye³kxi²te³nah¹lxi¹:

—Je³su²jah³lai². Jau³jau¹xai²na² i³wa²lū³xi²nxān³ji¹wi¹? Ih¹nxe³jau³ta³ ko³-te³kxi²nxain¹thi²li¹? Ta¹hxai²hē¹la².

⁶³Nxe³yān¹ta¹ Je³su²jah³lo²kxai³lu² ka³nahx²nxe³sxā³ yxau³ta¹hxai²hē¹la². Nxe³te³na¹ wā³nxīn¹te²nāu³xa² a²hxi²kan¹jah¹lai²na² a²wān³txi³kxai³lu¹:

—E³lxa¹ i³yau¹ū³sa²si¹nhē³li¹. Sū³na² Si³yxau³jah¹la² i²nē³lha²kxai³ya²la³-tu³ i³yau¹ū³sa²si¹nhē³li¹. Sū³na² Ta²nhīn¹ji¹wi¹? Txa²wā¹sū³na² A²hxi²kan¹ta² Si³yxau³tāu³lot³txa²jah¹lo²sin¹ji¹wi¹? Ta¹hxai²hē¹la².

⁶⁴Nxa²ha¹te¹ Je³su²jah³la² i³wa²lū³xi²te³nah¹lxi¹:

—Wain³na³li¹. Txa²wā¹sū³na² A²hxi²kan¹ta² Si³yxau³tāu³lot³sa²jah¹lo²-sa¹wi¹. Yxān¹ta¹ wān³txi³su² e³kxi¹nx²ta¹wi¹. Ye³jen¹na² yan¹nāu³a¹ i²sah¹-lxin¹tu¹wi¹. Txa²wā¹sū³na² Si³yxau³kah³lai²na² a²wi¹tāu³a² wxi²kin³ti³ton³ti³-hit¹sain¹sxā³ ā³wxe³na¹ha²kxai³ oh³sī³nāu³a² wxa²kan³sxā³ wā³li²na¹ha²kxai³ nxe³na¹ju³ta² i²sah¹lxin¹tu¹wi¹. Je³su²jah³la² ta¹hxai²hē¹la².

⁶⁵Nxe³jau³xai²na² sa²kxai³lu² wā³nxīn¹te²nāu³xa² a²hxi²kan¹jah¹la² ain³kxi²te³na¹ a²ha³la³se³nān¹ka³lo³khai³xa² sa²ten²txi³ta¹hxai²hē¹la². Sa²ten²txi³te³nah¹lxi¹:

—Txa²wā¹sū³na² ko³nxe³te²lo³tain¹na³li¹. Hāi¹nxā¹a³sah¹lxi³wxi¹. Wxān³-txai²li² Sū³na² ko³nxe³te²lo³jau³xai²na² ain³kxi²ki³ti²tu³wi¹.
⁶⁶Nxe³ki³sa²kxai³ ih¹nxe³ki³te³ji¹wi¹? Ta¹hxai²hē¹la². Nxe³ha²kxai³ i³wa²lū³xain¹te³nah¹lxi¹:

—Su²lhā³ain¹ju³ta² so¹lxi³ wain³na³li¹. Nxain¹ta¹hxai²hē¹la².

⁶⁷Nxain¹ka³tu³ a²nū²a² i²li³te² hi²sen³kxai³lu² i³ye³ka³su³hēn¹kxi²ha²-kxai³ a²hxi²kai²na² i³su²lai¹nha²kxai³ i³wai¹tha²kxai³ nxe³ain¹ta¹hxai²hē¹la².
⁶⁸Nxe³ain¹te³nah¹lxi¹:

—Wxāi²li² Txa²wā¹sū³na² A²hxi²kan¹ta² Si³yxau³tāu³lot³txa²jah¹lo²sin¹ke³-la³te²kxai³ i³su²nxa²jah¹la² i³yau¹ū³sa²si¹nhē³li¹. Nxain¹ta¹hxai²hē¹la².

Pe²jah³la² a²yo²wān³txa² Je³su²jah³la² sa²yo²ā³jau³su²

⁶⁹Nxe³ain¹ti³kxai³lu² Pe²jah³lai²na² sa²kxai³lu² sxi²ha² wai²ha² yxo²tā³lxa² ā³wih¹sxā³ ā³yo²wxe³ta¹hxai²hē¹la². Nxe³tāu³ān²tu³ti¹ wā³nxīn¹jah¹lai²na² sa³wi³sa³ka³lxi³na² ā³ti³sxā³ i³ye³kxi²te³nah¹lxi¹:

—Wxāi²li² Je³su²jah³la² ka³li³le²a²ko³xan¹jah¹la² ā³si³tē³kxai¹nū³nīn¹tai¹-tu³wi¹. Ta¹hxai²hē¹la².

70 Nxe³nxa²ha¹te¹ i³ki³ha¹kxi²jau³su² i³wa²lũ³xi²te³nah¹lxi¹. Pe²jah³lai²na² wãn³txi³kxai³lu¹:

—Jau¹xai²na² ko³nha²nxa³nhĩ¹. Ī²te²txã³xĩ¹. Ta¹hxai²hẽ¹la².

71 Hã²wxãn³txa³ sxi²ha² wai²ha² yxo²tã³lxa² a³li³xi²te³na¹ a²sa³wi³sa³ka³-lxa² ã³xa³ka³lxa² i²kxain¹ta¹hxai²hẽ¹la². Ī²kxain¹sxã³ a²nũ²a² kwa² yxau²xai³-ain¹te²na² i³ye³kxi²te³nah¹lxi¹:

—Jah¹lai²na² sa²kxai³lu² Je³su²jah³la² Na³sa³re²thĩ³nãn¹jah¹la² ã³si³tẽ³kxi²-na²hẽ³li¹. Ta¹hxai²hẽ¹la².

72 Jã¹nxa²ha¹te¹ i³ki³ha¹kxi²jau³su² i³wa²lũ³xi²te³nah¹lxi¹:

—Jah¹lai²i² ĩ²a¹jah¹lo²su² te²txã³xĩ¹. Ta¹hxai²hẽ¹la².

73 Jũ¹nxe² ye³je¹na¹ kwa² yxau²xai³te²nãu³xa² ã³tĩ³ain¹sxã³ i³ye³kxain¹te³nah¹lxi¹:

—Je³su²jah³la² a²sa³wit³su² ta²lu¹wi¹. Jah¹la² yxo²wãn³txa² e³kxa²yã¹nxe² e³i¹lxi¹. Ain¹ta¹hxai²hẽ¹la².

74 Nxe²e³tãu³a² Pe²jah³lai²na² sa²kxai³lu² yxo²ãn³ta³ti³ i³ki³ha¹kxain¹te³nah¹lxi¹:

—Jah¹la² i³ye³kxah²lxin¹kxah³lai²na² ĩ²ti³hex¹te²txã³wi¹. Txa²wãn³-txai²na² e³a¹jau³xai²na² Txa²wã¹sũ³na² wi¹lain³kxi²sain¹na³li¹. Ki³ha¹kxi¹-nx²ta¹ke³la³te³kxai³ ǎn³txi³ju³ta² ũ³hũ¹sai¹nhĩ³nx²na³li¹. Pe²jah³la² ta¹hxai²-hẽ¹la². Nxe²e³ta³lun²tãu³ ka³la³ka³la²a² i³yxai²lxoh³lxi²xi²ta¹hxai²hẽ¹la².

75 Nxe³ka³ty³ Je³su²jah³lai²na² wãn³txin³txi² ain³kxi²xi²ta¹hxai²hẽ¹la². Ain³kxi²xi²ti³an¹jau³kxai³lu¹:

—Ka³la³ka³la²a² i³yxai²lxoh³lxi²xi²nxa³ta³lxa¹ wxã²na² Pe²jah³lo³ i³nxai²na² sa²kxai³lu² ye³ha¹li¹ ka³na³ki¹ ten³si³sa²nxãn³jau³nũ³su² i³ye³-kxi²xin¹tu¹wi¹. Ha³la³je¹nai³tã² Je³su²jah³lai²na² wãn³txa² ta¹hxai²hẽ¹la². Nxe³jau³xai²na² Pe²jah³lai²na² ain³kxi²xi²ka³ty³ ha³lo²a² a³li³sxã³ kãin² i³nãn³ta¹hxai²hẽ¹la².

Pi³la²jah³la² hxi²ka² ã³yũ³ain¹jau³su²

27 1 Nxa²ha¹te¹ a²ka³nxa³ha²ta³kxai³lu¹ wã³nxĩn¹te² si³yxau³ka³ta²nãu³xa² a²nũ²a² a²hxi²kan¹te²nãu³xa² nxe³sxã³ ã³sa²ki³nũ²kxain¹ta¹hxai²hẽ¹la². Je³su²jah³la² i³su²lhã³si¹hain¹jau³su² ǎn³nha²sxã³ nxain¹ta¹hxai²hẽ¹la². 2 ǎn³-nha²ta³lun²nũ²la² sa²hxi²ta¹kxi²sxã³ tẽ³sxã³ ǎn³sa²so¹sxã³ ha³lo²a² wa³kxẽn³-yah³la² Pi³la²jah³lo²su² ha²kxai³ a²hxi²ka² ã³yũ³ain¹ta¹hxai²hẽ¹la².

Ju³ta²sah³la² sa²ya²lu¹nha²jau³su²

3 Nxa²ha¹te¹ Ju³ta²sah³lai²na² ko¹ko¹xa²hxi²ka³nãu³a² ã³yũ³ain¹jah¹lai²na² sa²kxai³lu² ha³lo²a² yxau³sxã³ ten³sa²tã³ta¹hxai²hẽ¹la². Je³su²jah³la² ya³lu²-si¹hain¹jau³su² i²ha²kxai³ i³ãin²ta³kxi²ta¹hxai²hẽ¹la². Ī²ãin²ta³kxi²ha²kxai³ ũ³yho³hain¹ki³ai³tã² hxi²te³nha²nũ²la² wã³nxĩn¹ta² si³yxau³ka³ta²nãu³xa² a²nũ²a² a²hxi²kan¹txi³nãu³xa² nxe³sxã³ tũ¹ka³txai²na² ũ³hũ¹xi²ta¹hxai²hẽ¹la². 4 Ũ³hũ¹xi²te³ãn¹jau³kxai³lu¹:

—Kõ³nxe³ti³ kãĩ³a¹hẽ³li¹. A²nũ²a² hxi²ki³la³nxa³te²na² i³ki³ha¹kxi²sxã³ ã³yũ³nx²taĩ¹na¹hẽ³li¹. Ta¹hxai²hẽ¹la². Nxe³yãn¹ta¹ i³wa²lũ³xain¹te³nah¹lxi¹:

—Txa²ha³lo²sxa³wi¹. Nũ¹hĩ²txa²hẽ³li¹. Ain¹ta¹hxai²hẽ¹la².

5 Nxe³ka³ty³ ũ³yho³hi²ki³ai²na² tẽ³sxã³ Txa²wã¹sũ³na² sxi²hẽ¹na² ã³na¹ka³-ty³ a³li³ta¹hxai²hẽ¹la². A³li³nũ²la² ne³kxe³kxi²nha²te³nah¹lxi¹:

—Ya²lu²na¹tū¹xā¹. Nxe³jau³tu³ tih³na² a³lo³xih³na² tē³nha²sxā³ sa²yxe²ta³-tai²kxi²nha²sxā³ ha³lo²a² kī³ju³ta² a³li²sin³sxā³ sa²ya²lu¹nha²ta¹hxai²hē¹la².

⁶ Nxa²ha¹te¹ wā³nxīn¹ta² si³yxau³ka³ta²nāu³xa² ū³yho³hi²ki³ai²na² tē³nyhain¹te³nah¹lxi¹:

—Īh¹nxe³kī³thon³ku² kī³nhai¹. Ū³yho³hi²ki³ai²na² sa²kxai³lu² Sū³na²sxi²ha² ū³ha¹sxā³ wxē³kxi²kī³kxe³su² wai³nhī³nx²nxa³wi¹. A²nū²a² su²lhā³-kxa² ū³yho³hi²ki³ai²la¹wi¹. Nxain¹ta¹hxai²hē¹la².

⁷ Nxe² e³kxi²ta³lun²nyhain¹nū²la² ha³lo²a² kwa³ta³la² we¹jah¹la² ha³lo²-ai²na² so¹kxain¹ta¹hxai²hē¹la². A²nxe³ko³nāu³a¹ a²nū²a² wa³nūt³jah³la² wxā³-kxai²nān²tu³ kwa²hāi¹nxe² ya³lu²kxai²nān²tu³ a²nxe³ko¹xai²na² sa²nī³kxi²-ko³su² te²ju²hē³li¹. Nxe³ta¹hxai²hē¹la². ⁸ Jā¹nxe³jut³su² ko¹xai²na² sa²kxai³lu² tih³yau³xan¹ko³su¹ nxe² ī³li¹kxi²nyhain¹ta¹hxai²hē¹la². ⁹ A²nxe³ju³ta²na² sa²kxai³lu² kxā³nhxi¹nu¹ta¹nān¹jau³xa² we¹ta³lun²ta¹hxai²hē¹la². Nxe³sxā³ Sū³na² wān³txa² ī³hen³txi³jah¹lu¹ta²na² Je³re³mi²ah³lu¹ta²na² wān³txa² ū³wha²li¹te³nah¹lxi¹:

—Ū³yho³hi²ki³a² hxi²ka² hxa³sxā³ ye³ha¹li¹ ka³na³ki¹
wxa²sa²wa²la³kxi²sxā³ nxe³ki³ai²na² sa²kxai³lu² 30 nxe³ki³ai²na²
sa²kxai³lu² a²nū²a² ū³yho³hi²kxe³su² na³li¹. A²nxe³sxā³ ī³sa³e²
sa³wi³ha³lxa² nxe²hau³ko³tain¹na²hē³li¹.

¹⁰ Nxe³kxai²nān²tu³ kwa³ta³la² we¹jah¹lai²na² ha³lo²a² so¹kxain¹na²hē³li¹.

Nxe³ju³ta²na² Sū³na²kxai³lu² nxe³ ī³yau¹ū³sa³na²hē³li¹.
Je³re³mi²ah³lu¹ta²na² wān³txa² ta¹hxai²hē¹la².

Pi³la²jah³la² ī³wā³txi³jau³su²

¹¹ Nxa²ha¹te¹ Pi³la²jah³la² yen³nāu³a² Je³su²jah³la² ā³yū³ain¹ta¹hxai²hē¹la². Nxe³sxā³ Pi³la²jah³la² ī³wā³txi³te³nah¹lxi¹:

—Ju³te²a² nū³kā³txa² Si³yxau³jah¹lo²sin¹ji¹wi¹? Ta¹hxai²hē¹la². Nxe³ha²-kxai³ Je³su²jah³la² ī³wa²lū³xi²te³nah¹lxi¹:

—Wxa²wān³txai²na² wain³na³li¹. Ta¹hxai²hē¹la².

¹² Nxe³ka³tu³ wā³nxīn¹ta² si³yxau³ka³ta²nāu³xa² a²nū²a² a²hxi²kan¹ti³-nāu³xa² nxe³sxā³ ko³nxe³ti³hit¹si¹jau³su² ī³ye³kxain¹ta¹hxai²hē¹la². Nxain¹-kxan²ti³ ka³nahx¹sxā³ yxau³ta¹hxai²hē¹la². ¹³ Nxa²ha¹te¹ Pi³la²jah³lai²na² wān³txi³kxai³lu¹:

—Wān³txa² ka³lxa¹txi³ ko³nxe³ti³hit¹nxain¹jau³su² e³kxain¹na²li¹. Ain³kxi²-nhān²nxān³ji¹wi¹? Ta¹hxai²hē¹la².

¹⁴ Nxe³yān¹ta¹ wān³txi³la³ yau³ka³na³ka³na³kxan²ti³ hai³txi³ ī³wa²-lū³xi²ta¹h xai²nxa²hē¹la². Nxe³ju³ta²li² Pi³la²jah³lu¹ta²kxai³lu² ī²nū²la² ī³wā³wā³txi³ta¹hxai²hē¹la².

Pi³la²jah³la² Je³su²jah³la² ya³lu²si¹jau³su² kwa³na³jau³su²

¹⁵ Nxa²ha¹te¹ Pas²kwa²nxe³je³nāu³wa³kxa² nxe²xai³ti³wa³kxa² ha³lo²a² wa³kxēn³yah³la² te²hi²sen³su² nxe² kāi³ū¹hain¹ta¹hxai²hē¹la². A²nū²ai²na² sxi²ha² kan²thī³na² ū³tī¹kxi²wxe³te²na² ī³li²te²na² ka³na³ka³na³jah¹lan²-tu³ than²kxi²sa²tā³ū¹nyhain¹to³ta¹hxai²hē¹la². Ju³te²a² nū³kā³txai²na² te³-nain¹kxah³lo²su² jah¹la² than²kxi²sa²tā³ū¹nyhain¹to³ta¹hxai²hē¹la². ¹⁶ Nxe³-ju³ta² sa²kxai³lu² in³txa² ko³nxe³thin¹khaix¹jah¹la² Ba³ra³ba³sah¹la²kxai³lu² tī¹kxi²wxe³ta¹hxai²hē¹la². A²nxe³jah¹lai²na² sa²kxai³lu² a²nū²a²nāu³xai²na²

a²yo²ha³kxa¹ i²ain¹jah¹lo²su² ta¹hxai²hē¹la². 17Nxe³nxa²ha¹te¹ Ju³te²a² nū³-ka³txi³nāu³xa² ā³ya³sa²kxi³nū²kxain¹tāu³ān²tū³ Pi³la²jah³lai²na² a²yo²wān³-txa² i³ye³kxi²te³nah¹lxi¹:

—In³txa² ka³na³ka³na³te²a² than²kxi²sa²tā³ū¹hain¹to³hxai²na¹hē³li¹. Jā¹-nxa¹tu¹wi¹. Nxe³na¹ha²kxai³ in³txa² ha¹li¹ tī¹kxa²wxe³yain¹na³li¹. Nxe³na¹-jut³su² īh¹jah¹lo²tā³ than²kxi²sa²tā³ū¹te³la¹ji¹wi¹? Ba³ra³ba²sah³lo²su² tā³nxa² Je³su²jah³la² txa²wā¹ha³lo²a² si³yxau³jah¹lo²ye²kxi³jah¹la² tā³nxa² i³yau¹ū³-sah¹lxi³hē¹li¹. Pi³la²jah³la² ta¹hxai²hē¹la².

18Nxe³sxā³ Pi³la²jah³la² a²ē¹nān¹jau³kxai³lu¹:

—Je³su²jah³la² wā³nxīn¹sxā³ o²la³kxi²ha²kxai³ ka³tā³khai¹xain¹nha²kxai³ ā³yū³nyhain¹na²na¹. Ta¹hxai²hē¹la². 19Jā¹nxe³tī³kxai³lu² a²hxi²kan¹jah³la² ā³wxe³ka³lo³a² ā³wxe³tāu³ān²tū³ Pi³la²jah³lai²na² sxe³xa³ka³lxa² i³sa²si¹hā³-sxā³ i³ye³kxi²te³nah¹lxi¹:

—Jah¹lai²li² Je³su²jah³lai²li² wi¹lhin¹khai¹jah¹lo²sin²tai¹. Ka³nxa³ti³na² nxe²hxi²sxā³nhot³sa³hē²li¹. Nxe³sa³ha²kxai³ ko³nxe³ i³yī¹lain¹ju³ta³nū³a² kāi³txa³hē¹li¹. Ko³nxe³ti³ i³yī¹lai¹nīn¹kxa²yan³txi³su² hxi²waun³txi³khai¹-sa³hē²li¹. A²sxe³xa³ka³lxa² nxe³ta¹hxai²hē¹la².

20Nxe³to³ta¹ wā³nxīn¹ta² si³yxau³ka³ta²nāu³xa² a²nū²a² hxi²kan¹txi³nāu³xa² nxe³sxā³ a²nū²a² nū³ka³txa² i³ye³kxain¹te³nah¹lxi¹:

—Ba³ra³ba²sah³la² so¹lxi³ than²kxi²sa²tā³ū¹nhe³lhi¹hain¹jau³su² i³wā³txi³-sain¹txain¹yah¹lxi³si¹nhē³li¹. Yah³lxi¹nha²kxai³ Je³su²jah³la² i³su²lhā³si¹hain¹-jau³su² e³kxi¹txain¹yah¹lxi³hē¹li¹. Nxe³nyhain¹ta¹hxai²hē¹la². 21Jā¹nxe³ju³-kxai³lu² Pi³la²jah³la² i³ye³kxi²te³nah¹lxi¹:

—In³txa² ha¹lin¹te²a² īh¹jah¹lo²tā³ than²kxi²sa²tā³ū¹te³la¹ji¹wi¹? Ta¹hxai²-hē¹la². Nxe³ha²kxai³lu¹:

—Ba³ra³ba² sah³la² so¹lxi³ than²kxi²sa²tā³ū¹txai¹nhē³li¹. Nxain¹ta¹hxai²hē¹la².

22Nxa²ha¹te¹ Pi³la²jah³lai²na² a²wān³txi³kxai³lu²:

—Nxe³na¹kxai²nān²tū³ Je³su²jah³la² Txa²wā¹sū³na² A²hxi²kan¹ta² Si³yxau³-tāu³lot³jah¹la² ye²yah³lxin¹kxe³su² nxe³jah¹lai²na² sa²kxai³lu² īh¹nxe² kāi³ū¹-ha¹ju³ta³nū³a² ten³yah³lxin¹ji¹wi¹? Ta¹hxai²hē¹la². Nxe³ha²kxai³:

—Hi³sa³ka³ txa² ū³hxi²kī¹la³kxi²sxā³ su²lhā³txai¹nhē³li¹. Nxain¹ta¹hxai²hē¹la².

23Nxa²ha¹te¹ Pi³la²jah³la² i³wa²lū³xi²te³nah¹lxi¹:

—Īh¹nxe² ko³nxe³thin¹sxā³ kāi³lhai¹li¹? Nxe³jau³su² ha²kxai³ ā²la² yxo²-xūn³txi³ i³kaix¹txain¹te³nah¹lxi¹:

—Kwa²nxī¹ xi¹. Hi³sa³ka³txa² ū³hxi²kī¹la³kxi²txai¹nhē³li¹. Nxain¹ta¹hxai²hē¹la².

24Nxe³ka³tū³ hxi²kan¹txi³ wān³txa² i³wa²li²si¹hai¹nxa³kxe³su² a³la³kxi²ha²-kxai³ hāi¹sxā³ kwa²he¹kxi²si¹nyhain¹jau³nū³su² a³la³kxi²ha²kxai³ Pi³la²jah³lo²-nu¹ta²kxai³lu² hāi¹nxā¹ta¹hxai²hē¹la². Ī³yau³xē¹na² tē³nū²la² a²nū²a² nū³ka³-txa² a²yen³nāu³a² hxi²khai²lxī²ye²ta¹hxai²hē¹la². Hxi²khai²lxī²ye²te³nah¹lxi¹:

—Jah¹lai²na² ko³nxe³thin¹jah¹lo²sxa³wi¹. Su²lhā³kxe³ju³ta² hxi²ki³la³te²la²-nxa³wi¹. Nūh¹i²txain¹yah³lxi³hē¹li¹. Pi³la²jah³la² ta¹hxai²hē¹la².

25Nxa²ha¹te¹ a²nū²a² nū³ka³txai²na² a²wān³txi³kxai³lu¹:

—Txa²nū³ka³txi³na¹xai²na² so¹lxi³ txa²wē³ha³lxi³na¹xai²na² so¹lxi³ jah¹-lai²na² su²lhā³kxa² hxi²ki³te²la³si¹na¹wi¹. Nxain¹ta¹hxai²hē¹la².

²⁶ Nxe³te³na¹ Ba³ra³ba²sah³la² than²kxi²sa²tā³ū¹nyhain¹ta¹hxai²hē¹la². Te²-ya¹nxe³sxā³ so³ta²to² hxi²ka²nāu³a² Je³su²jah³la² i³ta³lo³wait¹si¹sān²nū²la² hi³sa³ka³txa² ū³hxi²ki¹la³kxi²si¹hain¹jau³su² ā³yū³nyhai¹nha²kxai³ Pi³la²-jah³la² ta¹hxai²hē¹la².

So³ta²to²nāu³xa² kq³nxe³ti³ ka³lxi¹lhain¹jau³su²

²⁷ Nxa²ha¹te¹ Pi³la²jah³lai²na² a²so³ta²to² nū³kā³txa² hi²sen³su² Prai³a³to²ri³-ā²thi³na² Je³su²jah³la² sa²so³ain¹ta¹hxai²hē¹la². Nxe³sxā³ so³ta²to² nū³kā³txa² a²yxo²ha³kxa¹ ā³tī³ain¹ta¹hxai²hē¹la². Ā³tī³ain¹sxā³ i³ye³kxi²nyhain¹te³nah¹lxi¹:

—Je³su²jah³lai²li² i³ka³lxi¹lha¹sah¹lxi¹wxi¹. Kq³nxe³ti³ kāi³ū¹sxā³ wā²la² sau¹saun¹ka³lo³a² ū³whi²kxi² wai³la² wxa²xu³kxi²sxā³ ū³nhe³hēn¹txi² nxe³-ya³sah¹lxi¹wxi¹. So³ta²to² nū³kā³txa² nxe³nyhain¹ta¹hxai²hē¹la². ²⁸ Nxe³te³na¹ Je³su²jah³la² a²wā²la³ka³lo³a² sa²sai¹kxi²sān²nū²la² wā²la²ka³lo³a² sau¹saun¹-ka³lo³a² tē³sxā³ Je³su²jah³lan²tu³ ū³whi²kxain¹ta¹hxai²hē¹la². ²⁹ Wai³la² wxa²-xu³kxain¹sxā³ ū³nhe³hēn¹tai¹nha²kxai³ hi³sa³ka³txa² wē³sa² wxi²kan¹kat³-sū³ka³txa² hxi²ka² wi¹tāu³a² ū³hxi²wxe³kxi²nha²ha²kxai³ a²ne³kxai³tāu³a² ā³ka³ti³wxe³kxain¹nha²kxai³ ta¹hxai²hē¹la². Nxe³sxā³ i³ye³kxain¹te³nah¹lxi¹:

—Wi¹lhain¹te²si¹lxi¹. Ju³te²a² nū³kā³txa² A²hxi²kan¹ta² Si³yxa³jah¹lo²si¹lxi¹. Ta¹hxai²hē¹la². Nxain¹jau³su² nxe² i³wai³ka³si³xain¹ta¹hxai²hē¹la².

³⁰ Nxe³nū²la² i³ye³ka³su³hēn¹kxai³nha²kxai³ hi³sa³ka³txa² wē³sa² sa²so³xi²-sxā³ ka¹txain²txi³ i³ne³su²lai¹nha²kxai³ nxain¹to³ta¹hxai²hē¹la². ³¹ Nxe³sxā³ kq³nxe³ti³ i³wai³ka³si³xain¹nū²la² wā²la² sau¹saun¹ka³lo³ai²na² sa²sai¹kā³ain¹-nū²la² a²wā²la³ka³lo³khai³xa² ū³whi²kxain¹ta¹hxai²hē¹la². Nxe³ka³tu³ i³hxi²-ki¹la³kxi²si¹hain¹jau³su² ā³sa²so³ain¹ta¹hxai²hē¹la².

Hi³sa³ka³txa² ū³hxi²ki¹la³kxain¹jau³su²

³² Nxa²ha¹te¹ sxi²ha² a³li³ain¹tāu³a² Si³māu²ah³la² Si³re²na²ko³xan¹jah¹la² ne³kha²hain¹ta¹hxai²hē¹la². Nxe³te³na¹ hi³sa³ka³txa² Je³su²jah³la² i³hxi²-ki¹la³kxi²ka³txa²nū³a² sa²tā³ka³la³kxi²hēt¹so¹nha²si¹jau³su² Si³māu²ah³lan²-tu³ yxo²xūn³txi³ i³kwa³na³ain¹ta¹hxai²hē¹la². ³³ Nxe³ka³tu³ ā³nxai³ain¹ka³tu³ wā²la³ka³txa² ko³ko²ta²kāt³su² nxe³jau³xa² a²si³yxa³tāu³a² sa²kxai³lu² txa²-wā²ne³ka³lo³su² nxe³hxai²na²hē³ kq³txa²nāu³a² tē³sxā³ ai³ain¹ta¹hxai²hē¹la². ³⁴ Nxe³hi¹na¹ vīn²yo³jau³xa² hi³ne³kxa² fel²yau³xa² i³nē³ju³ta² ā³wxe³nē³-jau³xa² nxe² ū³ke³ni²jau³xa² ū³hū¹ain¹ta¹hxai²hē¹la². Yxān¹ta¹ i³nxūn³sain³-nū²la² i³na²ta¹hxai²nxa³hē¹la². ³⁵ Nxe³nū²la² hi³sa³ka³txa² i³hxi²ki¹la³kxain¹-ta¹hxai²hē¹la². Nxe³ka³tu³ Je³su²jah³la² wā²la²ka³lo³a² sa²so³te²txai³ain¹sxā³ tah³lxa³wē³sa² o²la³kxain¹sxā³ a²wa³kxēn³yah¹la² nū¹hain³nyhain¹ka³tu³ wā²la²ka³lo³ai²na² sa²kxai³lu² wxa²nū³te²txai³ain¹ta¹hxai²hē¹la². ³⁶ Nxe³ka³-tu³ ha³lo²a² ā³wxe³ain¹sxā³ yxa³u³xai³sxā³ ten³sa²tā³ain¹ta¹hxai²hē¹la². ³⁷ Jā¹-nxe³tāu³a² hi³a²ka³lo³a² wān³txa² ū³wha²li¹lhān²sxā³ a²ne³ta³lxo³ka³nāu³a¹ ū³kū¹tain¹ta¹hxai²hē¹la². Ū³wha²li¹lain¹jau³xa²sa¹:

—Je³su²jah³lai²na² Ju³te²a² nū³kā³txa² a²hxi²kan¹ta² si³yxa³jah¹lai²la¹wi¹. Ta¹hxai²hē¹la². ³⁸ Jā¹nxe³tāu³a¹ in³txa² ha¹li¹ o³nxā³ti³ kāi³ya³ta¹hxai²hē³la². A²nū²a² yen³kxa² nū³kxūn³txi³ kāi³kxain¹ta¹hxai²hē¹la². Nxe³ya³te²na² tē³sxā³ i³hxi²ki¹la³kxi²yain¹nūn³ta¹hxai²hē¹la². Je³su²jah³la² a²wi¹tāu³a² ka³na³ku² i³hxi²ki¹la³kxa²wxe² a²wā³tāu³a¹ ka³na³ku² i³hxi²ki¹la³kxa²wxe² nxe³ain¹ta¹hxai²hē¹la².

³⁹Nxa²ha¹te¹ a²nū²a² kwa² wa³to²hi²te²nāu³xa² i³ne³wa³nxin³wa³nxin³. nha²sxā³ i³wai³ka³si³xi²jau³su² i³ye³kxain¹ta¹hxai²hē¹la².

⁴⁰Nxain¹te³nah¹lxi¹:

—“Txa²wā¹sū³na² sxi²ha² sa²nai¹hxa³sān²sxā³ ye³ha¹li¹ ka³na³ki¹ a³la²ni²-sxā³ ā¹sa²to³nxī²na¹tu¹wi¹.” Nxīn¹jau³su² e³in¹ta¹ti²tu³wi¹. Ya²la³tū³ Sū³na² Tah²sin¹kxai²nān²tū³ i³hxi²ta²la³kxi²nha²sxā³ a²hi³sa³ka³txa² ka²nxī¹nhu¹li¹. Nxain¹ta¹hxai²hē¹la².

⁴¹Te²yā¹nxe³sxā³ wā³nxin¹ta² si³yxau³ka³ta²nāu³xa² ha³teh³nxā³nxa² a²hoh³lxi³su² te²nāu³xa² a²nū²a² hxi²kan¹txi³su² te²nāu³xa² nxain¹sxā³ yxo²-i²yhai¹nxa³jau³su² i³wai³ka³si³xi²jau³su² i³ye³kxain¹ta¹hxai²hē¹la².

⁴²Nxain¹te³nah¹lxi¹:

—A²nū²a² ā³xa² sa²hau³ko³tain¹to³ta¹ti²tu³wi¹. Yxān¹ta¹ wā²nxū¹h¹ hxi²-kan¹txi³ sa²hau³ko³nhān²nxān³tho³li¹. I³sa³e² a²wa³kxēn³yah³lai¹la¹wi¹. Nxe³ha²kxai³ hi³sa³ka³txa² kan³ke³la³te²kxai³ yxo²i²si¹nhī³na¹wi¹. ⁴³Txa²-wā¹sū³na² yxo²i²ain¹te²sin²ta¹. Nxe³ha²kxai³ Sū³nai²na² sa²kxai³lu² wi¹lhin¹-sxā³ i²kxain¹kxai²nān²tū³ ā³wa²su¹txai¹lxi¹. A²yxo²wān³txa² ain³kxi²ki³jau³su² nxe³te³nah¹lxi¹: “Sū³na² Tah²su² te²sa¹wi¹.” Nxe³jau³xai²na² e³ha²kxai³lu¹. Nxe³ain¹ta¹hxai²hē¹la².

⁴⁴Te²yā¹nxe³sxā³ in³txa² o³nxa²ti³ kái³ya³te²na² i³hxi²kī¹la³kxi²yain¹te²na² te²yā¹nxe³jau³su² yxo²i²nyhai¹nxa³jau³xa² i³wai³ka³si³xain¹nūn³ta¹hxai²hē¹la².

Je³su²jah³la² ya³lu²ju³ta² i³yau¹ū³jau³su²

⁴⁵Nxa²ha¹te¹ ha³lo²a² whāi²na¹ ka³nxa³hi²khai¹nxe³ta¹hxai²hē¹la². A³lan²ta² ne³ka³ka³thi¹nān¹tū³ ā³ka³nxa³hi²ta¹hxai²hē¹la². Ā³sa²ti¹tā³xi²tāu³a² so¹lxi³ ha²te²ti³ye²ta¹hxai²hē¹la². ⁴⁶Nxe³te³na¹ ki³kan³te³na¹ Je³su²jah³la² kāin² i³wxan¹sxā³ i³kaix¹te³nah¹lxi¹:

—E³li¹ e³li¹ la³ma³ sa³ba³ka²ta³ni¹. Ta¹hxai²hē¹la². A²nxe³jau³xai²na² a²si³-yxau³tāu³a² nxe³te³nah¹lxi¹:

—Txa²sū³nu²khai³xah³lāi³. Txa²sū³nu²khai³xah³lāi³. Īh¹nxe³kxa²yan³ti³tā³ ā³na¹san¹thi²li¹? Ta¹hxai²hē¹la².

⁴⁷Nxe³jau³xai²na² a²nū²a² kwa² yxau³sxā³ i²tū³kā³txa² wai³nxa³txi³ ain³-kxai¹nxa³nū²la² i³ye³kxain¹te³nah¹lxi¹:

—E³li²ah³lu¹ta¹na² i³kaix¹tain¹nūn²ta¹. Nxain¹ta¹hxai²hē¹la².

⁴⁸Nxe³te³na¹ a²kwēn¹ta¹na¹ in³txa² kwa² yxau³tū³kā³txa² ka³na³ka³na³-jah³la² ā³nih³sxā³ i³yi²lho¹tū³xa² so¹sxā³ yain³txa³yau³xa² kah³jau³xa² ū³hū¹-sxā³ ū³whi¹sai¹te³na¹ hi³sa³ka³txa² ū³ki³wi²kxi²sxā³ Je³su²jah³la² i³on³na²si¹-hain¹jau³su² ū³yxō²tē³ain¹ta¹hxai²hē¹la². ⁴⁹Nxe³yān¹ta¹ a²nū²a²nāu³xai²na² wān³txi³kxai³lu¹:

—Ha³lo³kxit¹sā²nhē³li¹. E³li²ah³la² sa²hau³kot³te³lhxā³ wxā³si¹jau³nū³su² i²wah³nxe³jah³lxi³sā²nhē³li¹. Ain¹ta¹hxai²hē¹la².

⁵⁰Nxa²ha¹te¹ Je³su²jah³la² kāin² i³kwāix¹xi²ka³tū³ a²wi¹tāu³a² a³li³sxā³ ya³lu²ye²ta¹hxai²hē¹la².

⁵¹Nxe³hī¹na¹ wā²la² au³khaix¹ka³lo³a² Txa²wā¹sū³na² a²sxi²ha² nxū²kwai³-ye³la³nāu³a² au³txi³yxau³thi³na¹ yxo²tī¹ka³lo³a² ān³ten³ti³ta¹hxai²hē¹la². Oh³nāu³a¹ ā³ten³txi² wxa²kan³ka³tū³ yū³hxai²na² sa²kxai³lu² ā³ten³txi³sxā³ ā³yo²hai²ta³lxi³ta¹hxai²hē¹la². Nxe³ju³tan¹te²kxa³ya³lhu² Sū³na² yxau³je³na² e³lxah²lxi³ i²ye²ta¹hxai²hē¹la². Jā¹nxe³te³na¹ kxi³h³nxa² kāin² sa²wi¹wi¹ni²

txah³lxa³kxa² kăin²ka³txa² kwa² a²yo²hai²ta³lxi² nxe³ta³hxi²hē¹la². ⁵² Jă¹-nxe³te³na¹ kwă³kxē³na² a²nū²a² sa²nī³kxi²tē¹na² yo²hai²ta³lxi²sxă³ a²nū²a² ya³lu²te²nău³xa² wi¹lhin¹te²na² ka³lxa¹sxă³ ka³ten³su² i³sa²yxau³xain¹ta¹-hxi²hē¹la². ⁵³ Nxe³sxă³ Je³su²jah³lai²năn²tu³ ka³ten³su² i³sa²yxau³xi²hī¹-nă¹nū³a² Je³ru³sa³lē²thī³na² ā³wi¹hai¹nha²kxai³ a²nū²a² ka³ten³ti³ yxau³te²-nău³xa² wă²nă³ū¹ye²ta¹hxi²hē¹la².

⁵⁴ Nxa²ha¹te¹ so²ta²to² a²hxi²kan¹jah¹lai²na² sa²kxai³lu² a²sa³wi³ha³lxi²na² sa²kxai³lu² Je³su²jah³la² i²yxau³sxă³ wah³nxi¹nha²kxai³ Je³su²jah³la² ya³-lu²ju³ta² i²ai¹nha²kxai³ kxī³nxa² sa²wi¹wi¹ju³ta² i²ai¹nha²kxai³ yen³kxa² a²yo²ha³kxa¹ i²ai¹nha²kxai³ kăi²no²lain¹sxă³ e³kxain¹te³nah¹lxi¹:

—Ya²la³tu³ Sū³na² Tah²yah³lo²sin²ta¹. Ta¹hxi²hē¹la².

⁵⁵ Jă¹nxe³ju³kxai³lu² txu¹ti³nău³xa² ka³lxa¹txi³nău³xa² a²kxă³nxi³tă² ka³li³le²a²ko³xa² yxau²xai³lhi¹năn¹te²tu³ Je³su²jah³la² ā³si³tē³la³kxain¹ta¹-hxi²hē¹la². A²nxe³te²nău³xa² hi²sen³su² wi¹lă³non²ta³kxain¹ta¹hxi²hē¹la². A²nxe³te²nău³xa² i²yxau³ain¹nūn³ta¹hxi²hē¹la². ⁵⁶ A²nxe³sxă³ a²ha³tih³-nău³a² Ma³ri²a³ Ma³ta³lē²na³ka³lxi²na² Ti³a²kah³la² hxi²ka¹nxa³jah¹lan²-tu³ Jo³se²ah³la² nxe³sxă³ te²na² a²hă³ka³na² Ma³ri²a³ka³lxu³su² nūn³ta¹-ka³lxi²na² Se³be³te²ah³la² wē³ha³lxi²na² hă³ka³nu²su² te²na² ain¹sxă³ i²yxau³yain¹nūn³ta¹hxi²hē¹la².

Je³su²jah³la² txah³lxa³kxē¹na² sa²nī³kxain¹jau³su²

⁵⁷ Nxa²ha¹te¹ sū²ni²tău³a² in³jah³la² A³ri³ma³te²a²thī³năn¹jah¹la² yen³kxi³-khai¹jah¹la² Jo³se²ah³lo²su² ta¹hxi²hē¹la². A²nxe³jah¹la² Je³su²jah³la² sa³-wit³su²nūn³nha²kxai³ ya³lu²ju³ta² i²nūn³ta¹hxi²hē¹la². ⁵⁸ A²nxe³jah¹lai²na² sa²kxai³lu² Pi³la²jah³la² ān³tī³ta¹hxi²hē¹la². A³tī³sxă³ Je³su²jah³la²nū²a² i³wă³txi³ta¹hxi²hē¹la². Nxe³ha²kxai³ Pi³la²jah³la² hi²sen³su² Je³su²jah³-la²nū²a² ū³hū¹nha²si¹hain¹jau³su² sa²si¹hă³ain¹ta¹hxi²hē¹la². ⁵⁹ Nxe³ka³tu³ Jo³se²ah³lo²kxai³lu² Je³su²jah³la² a²nū²a² hi³sa³ka³txa² sa²sai¹kxă¹nū²la² sa²so¹nū²la² wă²la² wi¹ka³lo³a² tah²ka³lo³an²tu³ tē³sxă³ wxa²wa³lău²kxi²ta¹-hxi²hē¹la². ⁶⁰ Nxe³nū²la² Jo³se²ah³la² a²tah¹lxa³kxē¹khai³xa² tah²hēn³su² ha²kxai³ ū³whi²wxe³ta¹hxi²hē¹la². A²nxe³tē¹nai²na² sa²kxai³lu² tah³lxa³ka³-txa² wxa²xu³sxă³ wē³si¹nyhain¹jau³su² Jo³se²ah³la² a²kxă³nxi³tă² sa²si¹hă³-ta¹hxi²hē¹la². Jă¹nxe³jut³su² ya³lu²te²nū²a² ū³whi²wxe³ta³lun²nū²la² tah³-lxa³ka³txa² kăin²ka³txa² ū³wa³ti³kxi² sa²tă³sxă³ ū³h³yo²tī¹kxi²ta¹hxi²hē¹la². Ū³h³yo²tī¹kxi²nū²la² i³xi²ta¹hxi²hē¹la². ⁶¹ Nxe³ju³ta² Je³su²jah³la² sa²nī³kxi³-ju³ta² ā³wxe³sxă³ i²yxau³ain¹ta¹hxi²hē¹la², txu¹ti³nău³xa² Ma³ri²a² Ma³ta³lē²-na³ka³lxa² nxe³ha²kxai³ Ma³ri²a² ā³xa¹ka³lxa² nxe³ha²kxai³ ha¹lin¹ta¹ka³lxa² ā³wxe³sxă³ i²yxau³ain¹ta¹hxi²hē¹la².

Txah³lxa³kxē¹na² wi¹lhau³ko³tain¹jau³su²

⁶² Nxa²ha¹te¹ a²lan²nū³tău³a¹ pas²kwa² yain³txa² hau³ko³ta³lun²ti³xa² ha³-nau³hi²na³na¹ āh¹a³la²ni²tău³a¹ wă³nxin¹ta² si³yxau³ka³ta²nău³xa² fa³ri³se²a² nū²ka³txa² ain¹sxă³ Pi³la²jah³la² sxi²ha² ā³yă³sa²kxi³nū²kxain¹ta¹hxi²hē¹la². Sa²ba³to³ nxe³kxan²ti³nū¹ wxă³sxă³ ā³yă³sa²kxi³nū²kxain¹ta¹hxi²hē¹la². ⁶³ Nxe³sxă³ i³ye³ain¹te³nah¹lxi¹:

—Nxex³sa²lxi¹. Jah¹lai²na² ya³lu²jah¹la² i³ki³ha¹kxi²nē³jah¹lai²na² wăn³-txa² ain³kxi²xi²si¹na¹wi¹. Nxe³jau³xai²na²sa¹: “Ye³ha¹li¹ ka³na³ki¹ a³lan²tău³a¹

ka³ten³su² i³sa²yxau³xi²na¹tu¹wi¹.” Nxe³jau³xai³tā² ain³kxi²xi²sī¹na¹wi¹.
 64 Nxe³ha²kxai³ txah³lxa³kxē¹na² a²nū²a² kan²txi³ i²yxau³si¹hain¹jau³su² i³sa²-
 si¹hā³txai¹nhē³li¹. Ya³lu²jah¹lai²na² a²sa²wi³ha³lxa² hāi³a² wxā³sxā³ a²nū²a²
 son²sih³kxain¹kxa²yan³txi³su² ki³nhai¹. Nxe³ain¹ke³la³te²kxai³ a²nū²a² i³hen³-
 txai¹nhī³te³nah¹lxi¹: “Ya²la³tu³ ka³ten³su² i³sa²yxau³xi²ti²tu¹wi¹.” Ain¹jau³-
 nū³su² nxe³ke³la³te²kxai³ a²ne³ki³son³sxā³ ā³ke³tū¹ain¹ju³ta² ko³nxe³ti³nū¹-
 sain¹sin¹tu¹wi¹. Ain¹ta¹hxai²hē¹la².

65 Nxa²ha¹te¹ Pi³la²jah³lai²na² a²wān³ti³kxai³lu¹:

—So³ta²to² nū³ka³txa² yū³yah³lxi¹lxi¹. Txah³lxa³kxē¹na² wi¹lhau³ko³jah¹-
 lxi³hē¹li¹. Nxe³ta¹hxai²hē¹la².

66 Nxe³ka³tu³ a³li³ain¹nū²la² txah³lxa³kxē¹na² kan²txi³ wi¹lhau³ko³tha²kxai³
 a²nū²a² i²yxau³sa²tē³te²nāu³xa² sa²si¹hā³ai¹nha²kxai³ txah³lxa³kxa² ūh³yo²-
 tī¹kxi²wxe³ka³txa² ū³txā¹tha²kxai³ nxe³ain¹ta¹hxai²hē¹la². A²nxe³ka³txai²na²
 ū³txā¹tain¹ju³ta²na²sa¹. Kū³ni³nho²su² ū³txā¹tain¹ju³tan¹te²kxa³ya³lhu² hxi²-
 kan¹txi³ sa²yo²tha²nain¹ta¹hxai²nxa³hē¹la².

Je³su²jah³la² ka³ten³su² i³sa²yxau³xi²jau³su²

28 ¹Nxa²ha¹te¹ sa²ba³to³ nxe³ti³xa² ha³nāu³hi²na³na¹ i³yū¹li²nxa³ta³lxa¹
 to³min²ko³ nxe³ton³tāu³a¹ txu¹ti³nāu³xai³tā² Ma³ri²a² Ma³ta³lē²na³.
 ka³lxi³tā² Ma³ri²a² ā³xa¹ka³lxi³tā² ain¹sxā³ txah³lxa³kxē¹na² i²xi²te³lhxā³
 ā³nxai³ain¹ta¹hxai²hē¹la². ²Nxa²ha¹te¹ a²kxā³nxa² a²kwen¹tai²na¹ kxi³h³-
 nxa² kāin² sa²wi¹win¹ye²ta¹hxai²hē¹la². Nxe³sxā³ oh³xan¹jah¹la² wxa²kan³-
 sxā³ wxā³nū²la² txah³lxa³kxai²li² sa²yo²than²kxi²ta¹hxai²hē¹la². Nxe³te³na¹
 txah³lxa³kan²tu³ ā³wxe³ta¹hxai²hē¹la². ³A²nxe³jah¹lai²na² sa²kxai³lu² ha³lai³-
 yu³hū³nha²kxai³ a²wā²la³ka³lo³khai³xa² hān³khai¹nxe³sxā³ ne²ve²nū³xa² yā¹-
 nxe³hū³ta¹hxai²hē¹la². ⁴Nxa²ha¹te¹ so³ta²to² nū³ka³txa² i²yxau³sxā³ wah³nxe³-
 kxain¹te²nāu³xa² kāin² o²lai¹nha²kxai³ i³ka³ta³ta³tain¹ta¹hxai²hē¹la². A²nū²a²
 ya³lu²te²hū³sxā³ sxā³ain¹ta¹hxai²hē¹la². ⁵Nxa²ha¹te¹ oh³xan¹jah¹lai²na² wān³-
 txi³kxai³lu¹. Txu¹txa² i³ye³kxi²te³nah¹lxi¹:

—Yuh³lxa³lxi³txa³hē¹ni¹. Je³su²jah³la² i³hxi²kī¹la³kxain¹sxā³ ya³lu²jah¹-
 lai¹tā² ā³ten³yah³lxi¹ju³ta²nū³a² i²te²sa¹xī¹. ⁶Yān¹ta¹ ti¹ai²na² yū²nxa³xi¹.
 Ka³ten³su² i³sa²yxau³xi²na²ni¹. E³kxi¹nx²ti³ka²yā¹nxe² i³sa²yxau³xi²na²ni¹.
 Yān¹ta¹ sa²nī³kxi²te¹na² ya³lu²sxa³je³nai³tā² ā³wih¹sxā³ i²ja¹hē¹ni¹. ⁷Ya³hin¹-
 kxai²nān²tu³ i²ta³lun²yah³hin¹kxai²nān²tu³ a²sa²wi³ha³lxa² ai³sxā³ i³hen³-
 txi³tain¹yah³hē¹ni¹. Ka³ten³su² i³sa²yxau³xi²jau³su² i³hen³txi³tain¹yah³hē¹ni¹.
 Ya³lu²sxā³ sxa³nxa³xi¹. Nxa²ha¹te¹ Ka³li³le²a²ko³nāu³a² i³ne³ka³tah¹na²ni¹.
 Nū¹ai²na² ne³kxauh²xi²yah³hin¹tu¹xī¹. Nxe³yah³nx²ta¹xī¹. Ta¹hxai²hē¹la².

⁸Nxe³ka³tu³ ka³lih¹lxi²sxā³ o²lai¹nha²kxai³ txah³lxē²na² a³li³ain¹nū²la²
 yān¹txi³ ā³nxai³sxā³ a²sa²wi³ha³lxa² i³hen³txi³nyhain¹ta¹hxai²hē¹la². ⁹Nxe²
 a³li³sxā³ ā³nxai³ain¹tāu³a² Je³su²jah³la² hi²sen³su² ne³kxauh²xain¹ta¹hxai²-
 hē¹la². Ne³kxauh²xi²sxā³ wi¹le³kxain¹ta¹hxai²hē¹la². Nxe³ka³tu³ ā³ti³ain¹nū²la²
 ā³ka³ti³wxe³nū²la² a²yu³ki³sxā³ i³sa²nēn¹kxain¹ta¹hxai²hē¹la².

¹⁰Nxa²ha¹te¹ Je³su²jah³la² i³ye³kxain¹te³nah¹lxi¹:

—Yuh³lxa³lxi³txa³hē¹ni¹. Hāi¹nxe³sxā³ txa²wā³tā³nāu³xa² i³hen³txi³txain¹-
 ya³hē¹ni¹. “Ka³li³le²a²ko³nāu³a² ā³nxai³sxā³ ne³kxauh²xai¹na¹tu¹wi¹.” Nxe³na¹-
 jau³su² i³hen³txi³txain¹yah³hē¹ni¹. Je³su²jah³la² ta¹hxai²hē¹la². Nxe³jau³su²
 ain³kxi²nū²la² a³li³ya³ta¹hxai²hē¹la².

So³ta²to² i²yxau³ain¹te²nāu³xa² ki³han³jau³xa² i³yau¹ū³hain¹jau³su²

¹¹Nxa²ha¹te¹ a³li³ya³tī³kxai³lu² so³ta²to² te²nāu³xa² txah³lxē¹na² i²yxau³-sxā³ wahx³nxain¹te²nāu³xa² Je³ru³sa³lē²thi³na² ā³wi¹hain¹ta¹hxai²hē¹la². Ā³wi¹hain¹sxā³ wā³nxīn¹ta² si³yxau³ka³ta²nāu³xā² i³hen³txain¹ta¹hxai²hē¹la². ¹²Nxa²ha¹te¹ wā³nxīn¹ta² si³yxau³ka³ta²nāu³xa² a²nū²a² hxi²kan¹txi³su² te²-nāu³xa² ā³nū¹tain¹sxā³ ain¹nhain¹ta¹hxai²hē¹la². Nxe³ka³tū³ so³ta²to² nū³kā³-txa² ū³yho³hi²ki³a² kāin² ū³yho³hi²hain¹ta¹hxai²hē¹la².

¹³Nxe³te³nah¹li¹:

—A²nū²a² i³wā³txā¹nyhain¹kxai²nān²tū³ nxe² i³wa²lū³xi¹jah³li³hē¹li¹. Nxe³yah³li¹in¹te³nah¹li¹: “Ka³nxah³ti³na² āu³xi²si¹na¹tāu³a² ya³lu²jah³la² sa³wi³ha³lxa² hāi³a² wxā³sxā³ a²nū²a² so²a²sih³kxi²nyhain¹nū²nhai¹.” Ki³-han³jau³xa² nxe² e³kxi¹jah³li³hē¹li¹. ¹⁴Nxa²ha¹te¹ wān³txai²na² āu³xah³li¹in¹-jau³xa²na² sa²kxai³lu² Pi³la²jah³la² wxa²hxi²kan¹jah³lai²na² a²ne³nxē³na² ā³wih¹kxai²nān²tū³ wi¹le³kxi²si¹na¹tu¹wi¹. Nxe³kxe³su² kōn³ton³kxi¹nx²ti³-xah³lho³li¹. Nxe³ain¹ta¹hxai²hē¹la².

¹⁵Nxe² e³kxi²ta³lun²nū²la² so³ta²to² nū³kā³txai²na² sa²kxai³lu² ū³yho³hi²-ki³a² so¹sxā³ wān³txin³txi² ki³han³jau³xin³ti² sa²yo²we¹tain¹ta¹hxai²hē¹la². Jā¹nxe³jau³su² nxe³hī¹nān¹te²tū³ wān³txin³txi² u²li³ ha³tā³nxe³jau³su² Ju³-te²a² nū³kā³txa² yo²ti²ain¹ta¹hxai²hē¹la².

A²sa³wi³ha³li³nāu³xa² Je³su²jah³la² i²ain¹jau³su²

¹⁶Nxa²ha¹te¹ Je³su²jah³la² sa³wi³ha³lxa² hxi²ka² hxa³nsxā³ ka³na³ka³nat³-sxā³ wxa²hait¹so¹xi²nūn³tū³kā³txai²na² sa²kxai³lu² Ka³li³le²a²ko³xa² ā³nxai³-ain¹ta¹hxai²hē¹la². Wā³la² wā²nā³ū¹ka³txai³tā² ka³la³ain¹ta¹hxai²hē¹la². ¹⁷Nxa²ha¹te¹ Je³su²jah³la² i²ain¹te³na¹ i³sa²nēn¹kxain¹ta¹hxai²hē¹la². Nxe³-yān¹ta¹ a²sa³wi³ha³lxa² ka³na³ku² i³wā³wā³jain¹ta¹hxai²hē¹la². ¹⁸Nxe³ka³tū³ ā³tī³sxā³ i³ye³kxi²te³nah¹li¹: Je³su²jah³lai²na² a²wān³txi³kxai³lu¹:

—Oh³nāu³nū¹ka³nāu³a¹ yuh³nāu³nū¹ka³nāu³a¹ a²hāi¹nxe³ti³xa¹ A²hxi²-kan¹ta² Si³yxau³kat³su² tāu³sa¹wi¹. ¹⁹Nxe³te²sa¹ha²kxai³ ha³lo²a² yuh³-xan¹ko³n āu³xa² a²yo²ha³kxa¹ ai³jah³li³sxā³ a²nū²a²nāu³xai²na² txa²sa³wi³ha³li³lon³jah³li³hē¹li¹. Yxah³li¹in¹kxai²nān²tū³ i³yau³xa² ū³hū¹-kxi²sa²sai¹nyha¹ju³ah³li³hē¹li¹. Yxah³li¹in¹tāu³a² Txa²wi³na² i³lxa² ū³hū¹kxi²-sa²sai¹nyhah¹li¹nha²kxai³ A²tah²na¹xai²na² i³lxa² ū³hū¹kxi²sa²sai¹nyhah¹li¹-nha²kxai³ Sū³na² Yāu³ka³jxah¹la² i³lxa² ū³hū¹kxi²sa²sai¹nyhah¹li¹nha²kxai³ nxe³sxā³ ū³hū¹kxi²sa²sai¹nyha¹ju³ah³li³hē¹li¹. Txa²sa³wi³ha³li³syē¹nxain¹-ju³ta² e³lxah²li³tu¹wi¹. ²⁰Yxah³li¹in¹kxai²nān²tū³ Txa²wān³txa² i³ye³kxi¹nx²-ta¹jau³xa²na² a²yo²ha³kxa¹ sa²yo²wet¹si¹hain¹jau³su² i³yau¹ū³txain¹yah³-li³hē¹li¹. Nxe³ya¹nx²ta¹wi¹. Ā³si³tē³kxi²sa²tē³nx²ta¹tu¹wi¹. Yuh³xan¹ko³nāu³a² ne³ki³so³nxā³tāu³a¹ ā³si³tē³kxi²sa²tē³nx²ta¹tu¹wi¹. Nxe³ya³nx²ta¹wi¹. Je³su²-jah³la² ta¹hxai²hē¹la².

Markos

Jo³āu² Ba³tis²jah³la² Sū³na² wān³txa² ī³hen³txi³jau³su²

1 ¹Wān³txa² wi¹jau³xa² Je³su²jah³la² Txa²wā³sū³na² Ta²ha² yxau²xai³ju³ta² ī³yau¹ū³nē³jau³xa², hi¹na² ān³si³wxe²na³la². A²nxe³jah¹lai²na² sa²kxai³lu² Txa²wā³sū³na² A²hxi²kan¹ta² Si³yxau³tāu³lo³jah¹lo²su² ta¹hxai²hē¹la². ²⁻³Nxe³-jau³xai²na²sa¹, kxā³nhxi¹nu¹ta²na² I³sa³i²ah³lu¹ta²na² ū³wha²li¹txā³nxu¹-ta²na² nxe³te³nah¹lxi¹:

—A²nū²a² ā³jah¹la² wxā³tu¹wi¹. Ha³lo²ai²na² a²nū²a² yxau³ai¹nxa³ko³nāu³a² ai³sxā³ ī³ye³tu¹wi¹. Ī³ye³kxi²te³nah¹lxi¹: “A²nū²a² hxi²kan¹jah¹lo²su² wxā³ju³ta²nū³a² yū³kxai²nān²tū³ ā³wxā³tīh³na²nū³a² wxa²hau³ko³tain¹te²ju²hē³li¹. Nxe³kxa²yā¹nxe³sxā³ Txa²wā¹hxi²kan¹ta² Si³yxau³jah¹la² wxā³ju³ta²nū³a² wxa²ē¹nāu³ai²na² wxa²hau³ko³nha¹jah³lxi³hē¹li¹. Ya²la³tū³ wxā³ti³wa³ki³lxon³na³li¹.” Nxe³tu¹wi¹.

I³sa³i²ah³lu¹ta²kxai³ nxe³ta¹hxai²hē¹la².

⁴Nxe³nxa²ha¹te¹ Jo³āu² Ba³tis²jah³lo²su² te²kxai³lu¹, wxā³sxā³ ha³lo²ai²na² a²nū²a² yxau³ai¹nxa³ko³nāu³a¹ he¹ta¹hxai²hē¹la². He¹te³na¹ a²nū²a² ka³lxa¹-txi³ ā³yā³nū²kxain¹ta¹hxai²hē¹la². Ā³yā³nū²kxain¹nū²la² Jo³āu² Ba³tis²jah³la²-kxai³la¹ ī³hen³txain¹ta¹hxai²hē¹la². Nxe³te³nah¹lxi¹:

—Nxe³jah³lxi³wxi¹. Kō³nxe³ti³ kâi³yah³lxin¹ju³ta² yū³khaix¹yah³lxi¹lxi¹. Yxah³lxi¹nha²kxai³ ī³āin²ta³kxi¹nha¹jah³lxi³hē¹li¹. Nxe³yah³lxin¹kxai²nān²tū³ Txa²wā¹sū³na² hi²sen³su² kō³nxe³ti³ kâi³yah³lxin¹kxa² wah³xa² ā³wa²su¹txa²-ti³tu¹wi¹. Nxe³yah³lxin¹ju³tan¹te²kxa³yan³tū³ta¹ ī³yau³xa² ū³hū¹kxi²sa²sai¹si¹-ha¹jau³su² ā³tī³kxi¹sah¹lxi³hē¹li¹. Jo³āu² Ba³tis²jah³la²kxai³ nxe³ta¹hxai²hē¹la².

⁵Nxe³ha²kxai³ a²nū²a² Ju³te²a²ko³xa² yxau³ain¹te²su² te²a² hâi¹nxe³ti³xa¹ a³li³i² Je³ru³sa³lē²thi³na² yxau³ain¹te²su² te²a² hâi¹nxe³ti³xa¹ a³li³i² nū²la² ha³lo²a² a²nū²a² yxau³ai¹nxa³ko³xa² ā³nxai³ain¹ta¹hxai²hē¹la². A²nxe³tū³ka³txai²na² sa²-kxai³lu² a³kō³nxe³ti³ kâi³ain¹ju³ta² Sū³na² ī³hen³txain¹sān²nū²la² ī³yau³xa² ū³hū¹-kxi²sa²sai¹ta¹hxai²hē¹la². A²nxe³tū³ka³txai²na² sa²kxai³la¹ kō³nxe³ti³ kâi³ain¹kxa² yo³ha² Txa²wā¹sū³na² hxi²ki³kxai³lu² ā³wa²su¹jau³su² yxo²i²yah³lxi³ta¹hxai²-hē¹la². Yxo²i²yah³lxi³ha²kxai³ ī³yau³xa² ū³hū¹kxi²sa²sai¹yah³lxi³ta¹hxai²hē¹la².

⁶Jo³āu² Ba³tis²jah³lai²na² sa²kxai³lu² ka³yxuh³xa² ka³me²la² a²wā²la²ka³lo³a² ū³whi²kxi²nha²ha²kxai³ po¹na² a²wā²la² sa²si³i¹nha²ha²kxai³ ka³yā³txa² ī³yai³ni², txu³ha²yau³xa² ī³na² nxe³ha²kxai³ nain¹to³ta¹hxai²hē¹la². ⁷A²nxe³jah¹lo²su² jah¹la² a²wān³txi³kxai³lu¹ a²nū²a² yxo²ha³kxa¹ ī³ye³kxain¹te²nah¹lxi¹:

—Txa²si³yo³na² a²nū²a² hxi²kan¹txi³ wa³to²hi²sa²jah¹la² wxā³tu¹wi¹. Wxā³-te³na¹ hxi²kan¹txi³ wa³to²hi²sa³ha²kxai³ a²yu³kxa² yu³wi²kxi²nha²ka³lo³a²

sa²yu³ta²la³kxi²nū¹ha¹kxe³su² hxi²ka¹nhī²nxa³nha²wi¹. ⁸Txai²na² ī³yau³xa² so¹lxi³ ū³hū¹kxi²sa²sai¹ya³nx²ta¹ti²ti¹. Yxān¹ta¹ jah¹lai²na² hi²sen³su² Txawā¹-sū³na² A²yāu³ka³jxah¹la² Wi¹lhin¹jah¹la² ū³hū¹nxa²lxi³ha²kxai³ wxa²ē¹nāu³-ai²na² ā³nhxan³ka²ti³nxa²lxi³ha²kxai³ nxe³jah¹lo²su² na³li¹. Ta¹hxai²hē¹la².

Je³su²jah³la² ī³yau³xa² ū³hū¹kxi²sa²sai¹jau³su²

⁹⁻¹⁰Nxe³hī¹nu¹ta¹na², Je³su²jah³la² Na³sa³re²thī³na² Ka³li³le²a²ko³xan¹-thī³na² yxau³ta¹hxai²hē¹la². A²nxe³thī³na² a³li³nū²la² Jo³āu² Ba³tis²jah³la² hxi²ka² ū³hū¹kxi²sa²sai¹si¹jau³su² Jor²tāu²yau³xa² ā³nxai³ta¹hxai²hē¹la². Nxe³sxā³, Jo³āu² Ba³tis²jah³lai²na² a²hi²sen³kxai³lu² so¹sxā³, ū³hū¹kxi²sa²-sai¹ta¹hxai²hē¹la². Nxe³te³nah¹lxi¹, ī³yau³xa² a³li³ain¹te³nah¹lxi¹, oh³sī³nāu³a¹ sa²yo²hai¹sxā³, kwa³sxa³hū³nxe² Txawā¹sū³na² Yāu³ka³jxah¹la² oh³nāu³a¹ a³ka³nxī²xi²ye²ka³tu³ Je³su²jah³lai²na² ān³ka³la³kxi³wxe³kāin¹ta¹hxai²hē¹la². ¹¹Nxe³tāu³ān²tu³ti¹ oh³nāu³an¹te²a² wān³txa² ain³kxain¹ta¹hxai²hē¹la². Ain³kxain¹te³nah¹lxi¹:

—Wxāi²li² Txawā¹ka³lha³lxa²khaix¹si¹lxi¹. A³lxi¹nxa²ha¹kxah³lo²si¹lxi¹. Wi¹-lxo³kxi²khaix¹san¹nhai¹. Ta¹hxai²hē¹la².

Ko³nxe³ti³ kāi³sain³si¹jau³su²

¹²⁻¹³Nxe³nxa²ha¹te¹ kwē¹ta²kxai³lu¹ Txawā¹sū³na² A²yāu³ka³jxah¹la² hi²sen³kxai³lu¹, Je³su²jah³la² ha³lo²a² a²nū²a² yxau³ai¹nxa³ko³nāu³a¹ ā³sa²-so¹si¹ta¹hxai²hē¹la². Nū¹ā¹ ka³yxuh³xa² ūn³txa² he¹tāu³a¹ ye³ka³lxa¹txi³ a³lan²ta¹hxai²hē¹la². Ye³hxi²ka² hxan³sxā³ wxa²sa²wa²la³kxi²sxā³ wxa²sa²-wa²la³kxi²nūn³sxā³ te²ya¹nxe² wxa²sa²wa²la³kxi²nūn³sxā³ a³lan²ta¹hxai²hē¹la². ⁴⁰nxe² a³la²ni²ta¹hxai²hē¹la². Nxe³hī¹na¹, Sa³ta³na²jah¹la² a²hi²sen³su² o²la³kxi²sxā³ Je³su²jah³la² Txawā¹sū³na² a²ten³jau³su² jau³xa² ā³na¹si¹jau³su² ī³wa³ka³nxe³sain³ta¹hxai²hē¹la². Yxān¹ta¹ hai¹txi³ hxi²ka¹nha²txi³ti³hex¹ta¹-hxai²nxa³hē¹la². Nxe³nū²la² oh³xan¹te² nū³ka³txa² wxa²kan³sxā³ wxā³nū²la² Je³su²jah³la² sa²hau³ko³txain¹ta¹hxai²hē¹la².

Ka³li³le²a²ko³xa² wa³ka³la² kāi³ ā³si³wxe³jau³su²

¹⁴Nxe³nxa²ha¹te¹ hā²wxān³txa³ Jo³āu² Ba³tis²jah³lai²na² sxi²ha² kan²-thī³na² ū³ti¹kxi²wxe³ain¹nxa²ha¹te¹ Je³su²jah³lo²su² te²kxai³lu² Ka³li³le²a²ko³-nāu³a¹ ā³nxai³sxā³, Txawā¹sū³na² wān³txa² wi¹jau³xa² ī³ye³kxi²ta¹hxai²hē¹la². ¹⁵ī³ye³kxi²te³nah¹lxi¹:

—Ha³lo²a² hau³kon³na³li¹. Txawā¹sū³na² wān³txa² wi¹jau³xa² A²hxi²-kan¹ta² Si³yau³tāu³lo³ju³ta²nū²a² wxā³ti³wa³ki³lxon³na³li¹. Nxe³ha²kxai³lu¹ ko³nxe³ti³ kāi³yah³lxin¹ju³ta² ā³sa²wa²nha²sxā³ ā³na¹jah¹lxi³hē¹li¹. Yah³lxin¹-ka³tu³ Txawān³txa² wi¹jau³xa² so¹lxi³ yxo²i²sah¹lxi³hē¹li¹. Nxe³ta¹hxai²hē¹la².

¹⁶Nxe³nxa²ha¹te¹ a²lon³ti³tāu³xa² Si³māu²ah³la² Ān³tre²ah³la² ain¹sxā³ ai³na² hoh³lxi³su² ya³ta¹hxai²hē¹la². Ai¹nha²kxai³ ī³ye³na² Ka³li³le²ye³na² ta³lā²la²ka³lo³a² ā³na¹ya³ta¹hxai²hē¹la². Nxe³te³nah¹lxi¹ Je³su²jah³lo²su² te²-kxai³lu¹ ī³ye³na¹na² a²yo²ka³te³nhāu³ā¹ ā³nxai³te³nah¹lxi¹ a²lon³ti³tāu³-xai²na² i¹ha¹txain¹ta¹hxai²hē¹la². ¹⁷⁻¹⁸ī³ha¹txain¹sxā³, ī³ye³kxain¹te³nah¹lxi¹:

—Nxe³ja³sa²lxi¹. Ān³si³tē³sya¹hē¹li¹. Ai³na² ā³na¹yah³to³hxain¹ta¹-ti²ti¹. Yxān¹ta¹ ān³si³tē³sya¹hin¹kxai²nān²tu³ a²nū²a² ī³kaix¹so¹ya³hin¹-ju³ta² ī³yau¹ū³nx²ta¹tu¹wi¹, ā³si³tē³kxi²sya¹si¹hai¹na¹jau³su¹. Ta¹hxai²hē¹la².

Nxe³sxā³ ta³lā²la²ka³lo³nāu³xai²na² ā³ya³sxā³, kwēn¹ta²kxai³ Je³su²jah³la² ā³si³tē³ya³ta¹hxai²hē¹la².

¹⁹Nxe³ka³tu³ta¹ jū¹nxe² yxan¹nāu³a¹ Ti³a²kah³la², Se³be³te²ah³la² ta²ha²yxau² a²lo³na² Jo³āu²ah³la² yxau² ka²no¹a² yxau³ya³sxā³ ta³lā²la²ka³lo³a² ā³sa²ka³tū¹sxā³ ān³sa²hau³ko³ja³ta¹hxai²hē¹la². ²⁰Nxe³ka³tu³ Je³su²jah³la² yau³son³kxain¹sxā³ i³kaix¹tain¹ta¹hxai²hē¹la². i³kaix¹te³na¹ Jo³āu²ah³la² Ti³-a²kah³la² nxe³ya³sxā³ a²wi³na² ka²no¹a²nāu³a¹ ā³na¹i² a²sa³wi³ha³lxi³nāu³xā² ka²no¹a²nāu³a¹ ā³na¹i² nxe³sxā³ ān³si³tē³nhyā¹ta¹hxai²hē¹la².

In³txa² kō³nxe³te²a² yāu³ka³txa² nxū²kwai³wih¹sxā³ yxau³jah¹lo²su²

²¹Nxe³nxa²ha¹te¹ Ka³far³na³ū²thi³na² ā³wi¹hain¹ta¹hxai²hē¹la². Ain¹ka³tu³sa²ba³to³ nxe³ju³kxai³lu² Ju³te²a² nū³ka³txa² ā³nū²kxi²thi³na² ā³wi¹hain¹ka³-tu³ Je³su²jah³la² hi²sen³kxai³lu² Txa²wā¹sū³na² wān³txa² i³yau¹ū³nhyain¹ta¹-hxai²hē¹la². ²²Nxe² wxā³jau³xai²na² sa²kxai³lu² a²nū²a²nāu³xā² ain³kxain¹-ka³tu³ i³wā³wā³ta³kxi²nha²sxā³ ā³no²non²ta³kxi²nhyain¹ta¹hxai²hē¹la². Je³su²jah³la² wxi²kan¹khai¹nxe³sxā³ i³ye³ha²kxai³ hai³txi³ ha³teh³nxā³nxa² a²hoh³lxi³su² tū³ka³txa² i³ye³kxu¹jā¹nxe²nxa³ha²kxai³ a²nū²a² hāi¹nxe³ti³xā¹ i³wā³wā³ta³kxi²nha²sxā³ ā³no²non²ta³kxi²nhyain¹ta¹hxai²hē¹la². ²³Nxe³nxa²-ha¹te¹ ā³nū²kxi²thi³nāu³ai²na² a²nū²a² kō³nxe³te²a² yāu³ka³txa² nxū²kwai³-yxau³jah¹la² he¹ta¹hxai²hē¹la². A²nxe³jah¹la² i³wxan¹te³nah¹lxi¹:

²⁴—Je³su²jah³lāi³. Na³sa³re²thi³nān¹jah¹lo²si¹lxi¹. Īh¹nxet³sa¹nhīn¹ji¹wi¹? Sun²tā²hxat³sa²sīn¹te³lhxā³ wxā³nhīn¹ji¹wi¹? Wxāi²na² i²nxa²te²sa¹wi¹. Txa²-wā¹sū³na² Tah²si¹lxi¹. Kō³nxe³ju³ta² yū³ti³hex¹jah¹lo²si¹lxi¹. Ta¹hxai²hē¹la².

²⁵Nxa²ha¹te¹ Je³su²jah³lai²na² kō³nxe³te²a² yāu³ka³txa² wxi²kan¹sxā³ kwa³na³te³nah¹lxi¹:

—In³txai²li² ka³naxh²nxe³sxā³ nxū²kwai³li³txa²hē³li¹. Ta¹hxai²hē¹la².

²⁶Nxe³ka³tu³ kō³nxe³te²a² yāu³ka³txai²na² sa²kxai³lu² kāin² wxan¹-khai¹nxe³ka³tu³, in³txai²na² ā³nhē¹nhē¹nhyain¹te³na¹, nxū²kwai³li³ta¹-hxai²hē¹la². ²⁷Nxe³jut³su² ha²kxai³ a²nū²a² hāi¹nxe³ti³xā¹ kāin² o²lain¹sxā³ i³wā³txi³nhyu¹te³nah¹lxi¹:

—Ju¹tai²na² ih¹nxe³ju³khai³sa²hīn³te²la¹ku². Jah¹lai²na² wān³txa² tah²yau³-khai³sa²te²la¹ku². Ki³nhai¹. Je³su²jah³lai²na² wxi²kan¹txi³ kwa³na³te²la¹i¹. Kwa³na³kxai²nān²tu³ kō³nxe³te²a² yāu³ka³txa² ha³tā³nxān²txi³ sa²yo²wet¹-sxā³ a³li³ain¹na²li¹. Ta¹hxai²hē¹la².

²⁸Nxe³ju³ta² sa²kxai³ Je³su²jah³la² wxi²kan¹txi³ kāi³ye²jau³su² a²nū²a² yxo²-ha³kxa¹ Ka³li³le²a²ko³nāu³a¹ yxau³te²a² yxo²ha³kxa¹ ain³kxain¹ta¹hxai²hē¹la².

Si³māu²ah³la² hāi³na² i³ton³kxi²jau³su²

²⁹Nxe³nxa²ha¹te¹, ā³ki³nū²kxi²thi³na²na² a³li³ain¹nxa²ha¹te¹ Je³su²jah³la² Ti³a²kah³la² Jo³āu²ah³la² whāi²na¹ sxi²ha² thi³nā³xā¹ ā³wi¹hain¹ta¹hxai²hē¹la². A²nxe³thi³na²na² a²wa³kxē³nū³ka³txa² Si³māu²ah³la² Ān³tre²ah³la² nxe³ya³ta¹-hxai²hē¹la². ³⁰⁻³¹A²nxe³thi³nāu³ai²na² Si³māu²ah³lai²na² a²hāi³na¹ka³lxa² i³hī¹-la³kxi²sxā³ i³to³nha²kxai³ sxa³ye²ta¹hxai²hē¹la². Nxe³ju³tai²na² Je³su²jah³la² i³hen³txain¹ta¹hxai²hē¹la². Ain¹ka³tu³ Je³su²jah³lo²su² te²kxai³lu² wxā³sxā³ txu¹hai²na² hxi²ki³sxā³ sa²yo²ka²la¹te³te³na¹, wa³su³txi³ i³hī¹la³kxi²ka³txai²na² ā³wa²su¹ta¹hxai²hē¹la². Nxe³ju³kxai³lu¹ txu¹ha³ka³lxi²na² a²hi²sen³kxai³lu¹ Je³-su²jah³lai²na² nū³ka³txa² yain³txa² sa²hau³ko³sxā³ ū³hāu¹la³kxi²ta¹hxai²hē¹la².

Je³su²jah³la² hxi²ka² i³ton³kxi²nũ³ka³txa² we²txi²jau³su²

³² Nxe³nũ²la² ki³kan³nũ²la² a²nũ²a² wi¹lain³nha²te² hi²sen³kxai³lu¹ a²nũ²a² ã³xa² i³ton³te²su² te²a² a²hãi¹nxe³ti³xa¹ tẽ³i² a²nũ²a² kq³nxe³te²a² yãu³ka³txa² nxu²kwai³yxau³te²su² te²a² a²hãi¹nxe³ti³xa¹ tẽ³i² ain¹sxã³ Je³su²jah³la² ã³tũ³-ain¹ta¹hxi²hẽ¹la². ³³ Nxe³sxã³ sxi²yhe³nai²na² Ka³far³na³ũ²thi³nãn¹tũ³kq³-txa² a²hãi¹nxe³ti³xa¹, ti³nyhain¹ta¹hxi²hẽ¹la². Ti³nyhain¹sxã³, Je³su²jah³la² yxau³thi³na² yxo²ti²ta³lo³kxa² ã³nũ¹sxã³ yxau³ain¹ta¹hxi²hẽ¹la². I³ta³-ka³txa² i²li³te²su² i³ton³te²a² ka³lxa¹tũ³ka³txi³su² ta¹hxi²hẽ¹la². ³⁴ A²nxe³-tũ³ka³txai²na² Je³su²jah³la² sa²we²ti² kq³nxe³te²a² yãu³ka³txa² ka³lxa¹txi³ Je³su²jah³la² wxa²sa²tã³kxi² nxe³ta¹hxi²hẽ¹la². Nxe³ju³ta² Je³su²jah³la² kq³-nxe³te²a² yãu³ka³txi³nãu³xa² kan²txi³ ãn³ka³na²si¹jau³su² i³kwa³na³ain¹ta¹-hxi²hẽ¹la². Je³su²jah³la² Txa²wã¹sũ³na² A²hxi²kan¹ta² Si³yxau³tãu³lo³jah¹-lo²tain¹kxe³su² a³la³kxai¹nha²kxai³ ka³nahx²nxe³sxã³ yxau³si¹hain¹jau³su² kwa³na³ain¹ta¹hxi²hẽ¹la².

Sũ³na² wãn³txa² wi¹jau³su² i³hen³txi³jau³su²

³⁵ Nxe³nxa²ha¹te¹, ka³nxa³ha²ta³kxai³lu² i³yũ¹li²ti²he¹nxa³tãu³kxai³lu² Je³-su²jah³lai²na² i³sa²yxau³nũ²la² ha³lo²a² a²nũ²a² yxau³ai¹nxa³ko³xa², ã³nxai³-nũ²la², Txa²wã¹sũ³na² nũh¹i³ye³kxi²ta¹hxi²hẽ¹la². ³⁶ A²nxe³ti³kxai³lu² Si³-mãu²ah³la² nũ³ka³txi³kxai³lu¹ Je³su²jah³la² i³hi¹txai³lain¹ta¹hxi²hẽ¹la². ³⁷ Ain¹te³na¹ Je³su²jah³la² i³ha¹txi²te³na¹:

—A²nũ²a² yxo²ha³kxa¹ ã³ten³nxain¹na²li¹. Si³mãu²ah³la² nũ³ka³txa² nxe²e³kxain¹ta¹hxi²hẽ¹la².

³⁸ Nxe³nxa²ha¹te¹ Je³su²jah³lai²na² wãn³txi³kxai³lu¹ i³wa²lũ³xain¹te³nah¹lxi¹:
—Yxan¹nãu³a¹ sxi²yhe³na¹ ã³xã¹ ã³nxai³yah³sah¹lxi³hẽ¹li¹, Txa²wã¹sũ³na² wãn³txa² i³ye³kxain¹si¹ha¹jau³su¹. Nxe³ai¹na¹ju³ta³nũ³su² Txa²wã¹sũ³na² sa²-si¹hã³sain¹na²hẽ³li¹. Nxe³ta¹hxi²hẽ¹la².

³⁹ Nũ²la² Ka³li³le²a²ko³xai²na² yxo²ha³kxa¹ ai³lha²thet³ta¹hxi²hẽ¹la². Nxe³-sxã³ Ju³te²a² nũ³ka³txa² ã³nũ²kxi²thi³nãu³xa² a³wih¹to³ka³tu³ Txa²wã¹sũ³na² wãn³txa² wi¹jau³xa² i³hen³txi² kq³nxe³te²a² yãu³ka³txa² i³sa²si¹hã³i² nxe²ai³lain¹ta¹hxi²hẽ¹la².

A²nũ²a² khon³ta³kxi²sxã³ kq³lãun³ta³kxi²jah¹la² we²nxi²jau³su²

⁴⁰ Nxe³nxa²ha¹te¹ a²nũ²a² khon³ta³kxi²sxã³ kq³lãun³ta³kxi²jah¹la² ai³sxã³ Je³su²jah³la² wxã³sxi²ta¹hxi²hẽ¹la². Wxã³sxã³ ãn³ka³ti³we³sxã³ i³ye³kxi²te³nah¹lxi¹:

—Txa²hxi²kan¹jah¹lãi³. Txa²i³ta³ka³txa² ten³nxa²kxai²nãn²tu³ sa²hau³kot³-sa²hĩ³nxa¹lxi¹. Ta¹hxi²hẽ¹la².

⁴¹⁻⁴² Nxa²ha¹te¹ Je³su²jah³la² i³nũ³sin²nha²sxã³ wxa²wxai³sxã³ i³ye³kxi²te³nah¹lxi¹:

—Nxe³txi¹. Ten³sa³nhai¹. Wxa²i³ta³ka³txa² we²txi¹nxa²ha¹wi¹. Ta¹hxi²-hẽ¹la². Nxe³ka³tu³ wa³su³txi³ a²i³ta³ka³txai²li² we²nxi²ta¹hxi²hẽ¹la².

⁴³⁻⁴⁴ Nxe³nxa²ha¹te¹ Je³su²jah³la² a²wãn³txi³kxai³lu¹ yxo²sa³te¹txi³ i³ye³kxain¹te³nah¹lxi¹:

—We²txi¹nxa²ha¹ju³tan¹te²kxa³ya³lhu² wã³nxĩn¹te²a² si³yxau³jah¹la² sxi²ha² ai³sẽ¹li¹. Ain¹tãu³a² we²txi¹nxa²ha¹ju³ta² a²nũ²a² ã³xa² i³hen³txi³txa³hẽ¹li¹.

Hāi¹nxe³sxā³ wā³nxīn¹te²a² si³yxau³jah¹lan²tu³ ai³sxā³ i³yau¹ū¹nhat¹je¹txai¹-nhē³li¹. Nai¹nīn¹kxai²nān²tu³ hā²wxān³txa³ ka³yxuh³xa² Moi³se²ah³lu¹ta²na² i³yau¹ū¹nxain¹kxe³su² ū³hū¹txai¹nhē³li¹. Nxai¹nīn¹kxai²nān²tu³ wā³nxīn¹te²a² sa²kxai³lu² ka³yxuh³xai²na², Sū³na² ū³hū¹yhai¹tu¹wi¹. Nxai¹nīn¹kxai²nān²tu³ a²nū²a² yxo²ha³kxa¹ we²txi¹nxā²ha¹ju³ta² e³lxah²lxi³je¹nxain¹tu¹wi¹. Ta¹hxai²-hē¹la². ⁴⁵Yxān¹ta¹ jah¹lai²na² sa²kxai³lu² ā³nxai³ain¹ka³tu³, i³ta³ka³txai²na² we²nxi²jau³xa² a²nū²a² yxo²ha³kxa¹ kāin² i³ye³kxain¹to³ta¹hxai²hē¹la². Ai¹-nha²kxai³ Je³su²jah³la² hi²sen³kxai³lu² sxi²yhen³nāu³xān²ta³ ā³wih¹ta¹-hxai²nxā³hē¹la², a²nū²a² ka³lxa¹tū³ka³txa² ā³ki³ka³ti³kxain¹sxā³ ā³nhxi²-kau³kau³txain¹kxa²yan³ti³sa². Ai²nha²kxai³, Je³su²jah³lo²su² te²kxai³lu² ha³lo²a² a²nū²a² yxau³ai¹nxā³ko³xa² so¹lxi³ yxau³ta¹hxai²hē¹la². Yxau³kxan²ta¹ a²nū²a² sxi²yhen³nāu³xa² hāi¹nxe³ti³xa² a³li³sxā³ Je³su²jah³la² i²te²lhxā³ ti³nhāun¹nain¹ta¹hxai²hē¹la².

In³txa² kan²ta³kxi²ju³ta² we²nxi²jau³su²

2 ¹Nxe³nxā²ha¹te¹ ye³ka³lxa¹txi³ a³la²ni²nxā³ha²kxai³ Je³su²jah³la² Ka³-far³na³ū²thi³na² ā³wa³li²ta¹hxai²hē¹la². Nū²la² a²sxi²lho³thi³na² ha³ta³-nxa² a²nū²a² ā³xa² ain³kxain¹ta¹hxai²hē¹la². ²Ain³kxain¹te³na¹ a²nū²a² ka³-lxa¹khaix¹tū³ka³txa² Je³su²jah³lai²na² yxau³thi³na² tū³xain¹ta¹hxai²hē¹la². Nxe³sxā³ ka³lxa¹khaix¹nxe³ha²kxai³ hxi²kan¹ti³ sxi²h²yo² ti²ta³lo³kxa³nāu³a¹ ā³nū²kxi²sxā³ he¹ain¹ta¹hxai²nxā³hē¹la². Nxe³tāu³ān²ta³ Je³su²jah³la²kxai³lu² Sū³na² a²wān³txa² wi¹jau³xa² i³yau¹ū¹hain¹ta¹hxai²hē¹la². ³Nxe³nxā²ha¹te¹ in³txi³nāu³xa² ha¹li¹ ha¹lin¹tū³ka³txa², wxā³ain¹ta¹hxai²hē¹la². In³txa² i³ton³-jah¹la² kan²ta³kxi²sxā³ i³ton³jah¹la² hāi¹sxā³ sxa³ye²ta¹hxai²hē¹la². A²nxe³-jah¹la² so¹sxā³ ka²ma²ka³lo³a² whāi²na¹ ā³ki³wxen³ta³kxi²sxā³ sa²so¹sxā³ wxā³ain¹ta¹hxai²hē¹la². ⁴Nxe³ain¹tah¹lxa¹ sxi²hē²nāu³a² a²nū²a² nū³ka³txa² ā³ka³tū³je²nyhai¹nha²kxai³ hxi²kan¹txi³ ā³wi¹hain¹ta¹hxai²nxā³hē¹la². Nxe²-nxā³ha²kxai³ sxi²ha² ne³ka³nah²nāu³a² i³ka³la³nū²la² te²la²ka³lo³a² sa²sain¹-ta³kxi²ain¹ta¹hxai²hē¹la². Nxe³nū²la² i³ton³jah¹la² ka²ma²ka³lo³a² whāi²na¹ Je³su²jah³la² a²ne³kxai³tāu³a² a²nū²a² a²nxū²kwāi³wi³tan²ta² ū³yhu³lhxot¹-sxā³ ū³ha¹ain¹ta¹hxai²hē¹la².

—Je³su²jah³la² hxi²ka² kan²ta³kxi²nē³ka³txa² we²txi²ju³ta² yū³tū¹xā¹. Ain¹-jau³su² ū³whā¹ain¹ta¹hxai²hē¹la². ⁵Nxe³ju³ta²na² Je³su²jah³la² wi¹ko³nh²nxā²-ha¹te¹ kan²ta³kxi²jah¹lai²na² i³ye³kxi²te³nah¹lxi¹:

—Sa³nxe³la³kxah³lāi³. Wxa²ko³nxe³ti³ kāi³in¹ju³ta² ā³wa²su¹ti¹nxā²ha¹wi¹. Je³su²jah³la² wān³txa² ta¹hxai²hē¹la².

⁶Nxe³ju³ta²kxai³ ha³teh³nxā³nxā² a²hoh³lxi³su² tū³ka³txa² ka³na³ku²te²su² te²a² thi¹nāu³ai²na² ā³wxe³sxā³ i²yxau³ain¹ta¹hxai²hē¹la². Nxe³tū³ka³txai²na² a²ē¹nāu³a² i²wā³wā³txi³nyhai¹ta¹hxai²hē¹la². ⁷Nxe³nyhai¹te³nah¹lxi¹:

—Je³su²jah³lai²na² wān³txai²na² Txa²wā¹sū³na² Si³yxau³jah¹la² so¹lxi³, hxi²kan¹ti³ i³ye³jau³xai²la¹wi¹. A²nū²a² ko³nxe³ti³ kāi³ki³ju³ta²nān²tu³ Txa²wā¹sū³na² Si³yxau³jah¹la² so¹lxi³ hxi²kan¹ti³ wxa²wa²su¹tē³te²jai¹-ti²ti¹. Nxe³ha²kxai³ Je³su²jah³lai²na² a²nū²a²khai³so¹lxi³jah¹lai²na² a²wān³-txai²na² Txa²wā¹sū³na² ko³nxe³te²lo³jau³su² na³li¹. Nxe³jau³su² ki³han³sxā³ e³lain¹ta¹hxai²hē¹la².

⁸⁻⁹Nxain¹nxā²ha¹te¹ Je³su²jah³la²kxai³ he³son³kxi²nyhai¹jau³xa² wi¹ko³-nha²nū²la² i³ye³kxain¹te³nah¹lxi¹:

—He³son³yah³lxin¹jau³xa² ha²ya³kxa² e³li³jah³lxi³hē¹li¹. Ne³kxa²a³sah¹-lxi³wxi¹. Īh¹jau¹la³ta³ wān³txa² wa³su³jau³la³te²la¹xā³? “Wxa²ko³nxe³ti³kāi³in¹ju³ta² ā³wa³su¹txa²ha¹wi¹.” Nxe³jau³xai²la³ta³nxa²: “Ī³ton³jah¹lāi³. Ī³sa²yxau³sxā³ ā³nxi³xi¹sē¹li¹.” Nxe³jau³xai²la³ta³nxa² nxe³hī³ji¹wi¹? ¹⁰Yxān¹-ta¹ Txai²na² Sū³na² Hxi²kan¹ta² Si³yxau³tāu³lot³sa²kah³lo²su² Na¹ha²kxai³wxi²ka¹na¹ju³ta² ī³yau¹ū³nx²ta¹tu¹wi¹. Nxe³ha²kxai³ ī³ton³jah¹lo² ī³nxai²na² ī³ye³kxi¹nxa²ha¹wi¹.

¹¹Ī³sa²yxau³sxā³ wxa²sxa¹ka³lo³ai²na² whāi²na¹ sa²so¹sxā³ ā³nxi³txu¹li¹. Nxe³nxa²ha¹wi¹. Je³su²jah³la² nxe³ta¹hxai²hē¹la².

¹²Nxe³ju³tan¹te²kxa³yan³tu³ in³txai²na² sa²kxai³lu², wa³su³txi³ sxa³sxā³ ī³sa²yxau³sxā³ a²sxa³ka³lo³ai²na² sa²so¹sxā³ a³li³xi²ye²yhai¹ta¹hxai²hē¹la². Nxe³ha²kxai³ a²nū²a² yxo²ha³kxa¹ ī³wā³wā³ta³kxain¹sxā³ ā³no²non²ta³kxain¹-sxā³ ī³ye³kxi²lā³ain²te²nah¹lxi¹:

—Txa²wā³sū³na² nū³kxūn³khai¹nxe³sxā³ wi¹lhin¹khai¹nxe³te²la¹wi¹. Ha³lo²-ai²na² Sū³na² kāi³ju³ta² hī¹na² so¹lxi³ ī²ki³tā³li¹. Kxā³nxai³ta³li² te²u¹jā¹nxe³-ju³ta³la³ ī²ti³hex¹ki³sxa³ta¹ti²ti¹. Nxe³ain¹ta¹hxai²hē¹la².

Le³vi²ah³la² ī³kaix¹so¹jau³su²

¹³Nxe³nxa²ha¹te¹, Je³su²jah³la² ī³ye³na² yxo²ki³sa³nāu³a¹ ā³nxai³to³ta¹-hxai²hē¹la². Nxe³sxā³ a²nū²a² yxo²ha³kxa¹ ān³ki³ka³ti³kxain¹sxā³ Txa²wā¹-sū³na² wān³txa² wi¹jau³xa² ī³yau¹ū³hain¹ta¹hxai²hē¹la². ¹⁴Hā²wxān³txa³ Je³-su²jah³lo²kxai³lu² a³li³xi²nū²la² a²nū²a² ū³yho³ha³ki²ka² so¹kxi²nē³jah¹lai²na² Le³vi²ah³lo²su² ta¹hxai²hē¹la². A²nxe³jah¹lai²na² sa²kxai³lu² sxi²ha² ū³yho³ha³-ki²ka² ū³wha¹thi³na² ā³wxe³ta¹hxai²hē¹la². Nxe³ka³tu³ Je³su²jah³la²kxai³lu² ī²sxā³ ī³kaix¹te³nah¹lxi¹:

—Ā³si³tē³kxi¹sē¹li¹. Nxe³ta¹hxai²hē¹la². Nxe³ai¹nha²kxai³ Le³vi²ah³-la²kxai³lu² Je³su²jah³la² ā³si³tē³kxi²ta¹hxai²hē¹la². ¹⁵Hā²wxān³txa³ Je³-su²jah³lo²su² te²kxai³lu² Le³vi²ah³lai²na² sxi²ha² ā³wih¹sxā³ ā³wxe³sxā³, ī³yain³ta¹hxai²hē¹la². Je³su²jah³la² ā³wxe² a²sa³wi³ha³lxi³nāu³xa² ā³wxe², a²nū²a² nāu³xa² ko³nxe³ju³ta² kāi³to³te²su² te²nāu³xa² ka¹lxa¹te²nāu³xa² ā³wxe², a²nū²a² ū³yho³ha³ki²ka² so¹kxi²nē³tū³ka³txa² ka¹lxa¹tū³ka³txa² ā³wxe² ain¹sxā³ ī³yai³nain¹ta¹hxai²hē¹la², a²nū²a² ka¹lxa¹tū³ka³txa² Je³su²-jah³la² ā³si³tē³kxi¹nha²kxai³la². ¹⁶Nxe³ju³ta¹na² fa³ri³se²a² nū³ka³txa², ā³nhai¹tū³te²nāu³a² ha³teh³nxā³nxa² a²hoh³lxi³su² tū³ka³txa² ā³nhai¹tū³te²-nāu³a² ain¹sxā³ ī²ain¹ta¹hxai²hē¹la². Ī²ai¹nha²kxai³ Je³su²jah³la² a²sa³wi³ha³-lxi³nāu³xā² ī³ye³kxain¹te²nah¹lxi¹:

—Wxa²hxi²kan¹jah¹la² a²hi³sen³su² a²nū²a² ū³yho³ha³ki²ka² so¹kxi²nē³tū³-ka³txi³su² a²nū²a²nāu³xa² ko³nxe³ju³ta² kāi³te²su² te²nāu³xa² nxe³te²su² ain¹-sxā³ ā³wxe³sxā³ ī³yain³ya³hain¹ju³tu¹ta¹na², Īh¹nxe³kxa²yan³ti³ta³ wāi³na² ā³wxe³sxā³ ī³yain³ya³hain¹sin¹te²sin²tā³? Wi¹kāi³jah¹lo²sin¹ke³la³te²kxai³ nxe² ī³yain³ya³hai¹nhī³nx²nxa³wi¹. Ta¹hxai²hē¹la².

¹⁷Nxe³jau³xai²na² Je³su²jah³la² ain³kxain¹tāu³ ī³wā²lū³xain¹te²nah¹lxi¹:

—A²nū²a² wi¹lain³nha² te²hi³sen³su², hai³txi³ hī³ne³kxa² wa³kxēn³yah³la² ā³ten³te²sxa³yu²hē³li¹. Yxān¹ta¹ a²nū²a² ī³ton³te²su² te²a² so¹lxi³, hī³ne³kxa² wa³kxēn³yah³la² ā³ten³te²ju²hē³li¹. Jā¹nxe³ha²kxai³ Txai²li¹ hai³txi³ a²nū²-ai²na²: “Wi¹lhin¹sa³nha¹. Ko³nxe³ti³ kāi³a¹ju³ta² yū²nxa³nha¹.” Nxe³te²su² te²na² ī³kaix¹so¹te³lhxā³ wxān²nxa³wi¹. Yxān¹ta¹ a²nū²a² ko³nxe³jah¹la²

so¹lxi³ ko³nxe³ti³ käi³ju³ta² i³äin²ta³kxi²nha²sxä³ ä³na¹la³kxi²nha²te²su²
te²na² so¹lxi³ wxa²wa²su¹tain¹te³lhxa³ wxä³na¹wi¹. Ta¹hxai²hē¹la².

Heh³lxi² yxau³ju³ta² i³yau¹ü³jau³su²

¹⁸ Nxe³nxa²ha¹te¹ Jo³äu² Ba³tis²jah³la² sa³wi³ha³lxi³ nū³kä³txa² nxe³ha²-
kxai³ fa³ri³se²a² nū³kä³txa² nxe³ha²kxai³ ha¹lin¹tü³kä³txa², Txa²wä¹sü³na²
i³kä³li³kxi²te³lhxa³, kwa²hāi¹nxe² he³lxi² yxau³ain¹to³ta¹hxai²hē¹la². Nxe³-
ju³ta² a²nū²a² wxä³sxä³ Je³su²jah³la² i³ye³kxain¹te³nah¹lxi¹:

—Jo³äu² Ba³tis²jah³la² a²sa³wi³ha³lxi³nū³kä³txa² kwa²hāi¹nxe² heh³lxi²
yxau² fa³ri³se²a² nū³kä³txa² a²sa³wi³ha³lxi³nū³kä³txa² kwa²hāi¹nxe² heh³lxi²
yxau², ain¹to³nha³li¹. Yxān¹ta¹, wxa²sa³wi³ha³lxi³nāu³xai²na² nxe³ain¹to³-
hxa³wi¹. Ih¹nxe³kxa²yan³ti³ta³, wxa²sa³wi³ha³lxi³nāu³xai²na² kwa²hāi¹nxe²
heh³lxi² yxau³ain¹to³hxa³ji¹ku¹, si¹na¹nhai¹. Nxe³ain¹ta¹hxai²hē¹la².

¹⁹ Nxe³nxa²ha¹te¹ Je³su²jah³lai²na² wān³txi³kxai³lu¹:

—Yxau³nuh¹nx²ta¹tāu³a² i³äin²ta³kxi²nha²sxä³ heh³lxi² yxau³yah³lin¹-
ju³ta² wai³nxa³wi¹. A²nxe³ju³ta² in³txa² txu¹ha² so¹nyhu¹kxai²nān²tü³, a²ya³-
la²nāu³sxä³ i³kaix¹so¹yhain¹te²ju²hē³li¹. I³kaix¹so¹sxä³ ān³yan³nū²kxi²sxä³
kain² i³yain³ya³hain¹te²ju²hē³li¹. Nxe³ju³ta² sa²kxai³lu² a²wē³sāi¹ai²na² yxau³-
ye²yhai¹nh¹na¹ i³kaix¹so¹ain¹tü³kä³txai²na² i³äin²ta³kxi²nha²sxä³ heh³lxi²
yxau³ain¹ju³ta² wai³nxa³wi¹. ²⁰ Yxān¹ta¹ yxan¹nāu³a¹ a²wē³sāi¹ai²na² so¹-
kxain¹sxä³ sa²tā³tī¹kxi²yhain¹tu¹wi¹. Nxe³kxai²nān²tü³ nxe³hī¹na¹ a²nū²a²
i³kaix¹so¹ain¹tü³kä³txa² i³äin²ta³kxi²nha²sxä³ heh³lxi² yxau³ain¹ju³ta² wain³-
tu¹wi¹. Jā¹nxe³ju³kxai³lu² fa³ri³se²a² nū³kä³txai²na² sa²kxai³lu² txa²wā¹yah³-
la²nāu³xu¹ta¹na² wān³txa² sa²yxo²wet¹si¹hain¹jau³su² he³lxi² yxau³ain¹-
te²ju²hē³li¹. Ne³to³ta¹ txa²sa³wi³ha³lxi³ai²na² sa²kxai³lu² ä³waix³ta¹na¹hi¹na¹
so¹lxi³ he³lxi² yxau³ain¹tu¹wi¹.

²¹ Jā¹nxa¹jau³su² a²nū²a² wā²la² ü³whi²kxi²nha²ka³lo³ai²na² ti³ka³lo³a²
ā³ten²ti³kxai²nān²tü³ hai³txi³ tah²ka³lo³a² ü³nhū²kxi²sxä³ üh³yxāi¹ain¹te²sxa³-
yu²hē³li¹. Tah²ka³lo³ai²na² üh³nhū²kxi²kī³ke³la³te²kxai³ ü³what³kxai²nān²tü³
tah²ka³lo³ain²ti³ i³jot¹sa²kxai³ ti³ka³lo³a² i³jot¹txa³ha²kxai³ nxe³sxä³ ā³ten²ti³-
hī³nx²na³li¹. Te²yā¹nxe³kxe³hū³nxe² txa²wā¹yah³la²nāu³xu¹ta¹na² wān³txa²
ain³so¹kī³kxai²nān²tü³ hā²wxān³txa³ Txa²wān³txa² ü³nhū²kxi²kī³kxai²nān²tü³
nxe³ju³kxai³lu² wai³nxa³wi¹. Txa²wān³txa² so¹lxi³ ain³so¹kxi³ju³ta² wain³na³li¹.
²² Jā¹nxe³sxä³, hai³txi³ ka³yxuh³xa² wā²lēn¹ta³ ti³ka³lo³ēn¹ta³ yain³txi³yau³xa²
txah²yau³xa² ā³nē¹na³wi¹sxä³ ü³whā¹kī³te²sxa³yu²hē³li¹. Ā³nē¹na³wi¹sxä³
ü³whā¹kī³te²la³te²kxai³ a²yain³txi³yau³xai²na² sa²kxai³lu² wā²lē¹nai²li² i³txi³-
hau³kxi²sxä³ i³khōt³sxä³ a²yau³xa² i³ye¹na³hxa²te²ju²hē³li¹. Nxe³ha²kxai³
a²yain³txi³yau³xain³txi³ ān³tī¹i² a²ē¹nān²ti³ ā³tī¹i² nxe³te²ju²hē³li¹. Yxān¹ta¹
yain³txi³yau³xa² tah²yau³xa² wā²lē¹na² tah²ka³lo³ē¹nāu³a², ā³nē¹na³wi¹sxä³
ü³whā¹kī³te²ju²hē³li¹. Te²yā¹nxe³kxe³hū³nxe² Txa²wān³txa² a²ha³tih³xa² sa²-
yxo²we¹tha²kxai³ txa²wā¹yah³la²nāu³xu¹ta¹na² wān³txa² a²ha³tih³xa² sa²-
yxo²we¹tha²kxai³ nxe³jau³kxai³lu² wai³nxa³wi¹. Txa²wān³txa² hāi¹nxe³jau³xa¹
sa²yxo²we¹ju³ta² so¹lxi³ wain³na³li¹. Nxe³jau³su² Je³su²jah³la² ta¹hxai²hē¹la².

Sa²ba³to³ nxe³hī¹na² a²wa³ka³li³yu³ta² i³yau¹ü³jau³su²

²³ Nxe³nxa²ha¹te¹, sa²ba³to³ nxe³jut³su², Ju³te²a² nū³kä³txa² yxo²ha³-
kxa¹ i³ye¹nx¹to³jut³su² ain¹to³ta¹hxai²hē¹la². Nxe³nxa²ha¹te¹ sa²ba³to³

nxe³ju³ta²i²na² Je³su²jah³la² a²sa³wi³ha³lxi³nāu³xa² whāi³na¹, yain³txa² wen¹-ko³xa² ā³nxai³ain¹ta¹hxai²hē¹la². Ā³nxai³ain¹te³na¹ a²sa³wi³ha³lxi³nāu³xa²i²na² sa²kxai³lu² yain³txa²nā³kxa² wxa²ni²lho² ā³si³wxe³ain¹ta¹hxai²hē¹la². ²⁴Nxe³-nxa²ha¹te¹ fa³ri³se²a² nū³kā³txa² ā³nhai¹tū³te²nāu³xa²i²na² wān³txi³kxai³lu¹ Je³su²jah³la² i³ye³kxain¹te³nah¹lxi¹:

—I²txa²sī¹nhē³li¹. Ju³te²a² nū³kā³txi³su² sa²ba³to³ nxe³tāu³a² a²wa³ka³la² a²yo²ha³kxa¹ ā³na²xa³kj³te²jai¹ti²tu³wi¹. Nxe³yān¹ta¹ wxa²sa³wi³ha³lxi³a² jau³jau³xa²i²na² sa²yo²ā³ain¹ti²tu³wi¹, yain³ti³nā³kxa² wa²ni²lho¹ai¹nha²-kxai³lu¹. Nxe³ain¹ta¹hxai²hē¹la².

²⁵Yx ān¹ta¹ Je³su²jah³la² a²wān³txi³kxai³lu¹ fa³ri³se²a² nū³kā³txa² i³wa²lū³xi²te³nah¹lxi¹:

—Nxe³jah³lxi³sa²lxi¹. Sū³na² wha²li¹txā³nxa² i²yah³lxin¹ta²lu¹wi¹. Ta³vi²-yah³lu¹ta²i²na² he³ha²kxai³ a²sa³wi³ha³lxi³nāu³xu¹ta²i²na² he³hai¹nha²kxai³ nxain¹ta¹hxai²ti³ai¹ti²tu³wi¹. ²⁶Nxe³tāu³u¹ta²i²na², A³bi³a³ta²rah³lu¹ta²i²na² wā³nxīn¹te² si³yxa³ka³txa² nxe³ta¹hxai²hē¹li¹. Nxe³nxa²ha¹te¹ Ta³vi²yah³-lu¹ta²i²na² sa²kxai³lu² Txa²wā¹sū³na² sxi²ha² ā³wih¹nū²la² yain³ti³nū³xa²i²na² Sū³na² ū³yho³hi²tū³xa²i²na² wxa²so¹sxā³ i³yain³kxain¹ta¹hxai²ti³ai¹ti²tu³wi¹. A²nxe³tū³xa²i²na² Sū³na² sxi²ha² hau³ko³tū³kā³txa² so¹lxi³ yain³ti³nū³su² ta¹hxai²ti³ai¹ti²tu³wi¹.

²⁷Jā¹nxa¹jau³su² i³ye³kxi¹nx²ta¹i¹. Txa²wā¹sū³na² a²hi²sen³su² a²nū²a² we¹-sān²ka³tu³ hā²wxān³txa³nū² a²nū²a² hxi²nū¹nē³te³lhxā³ sa²ba³to³ nxe³ju³ta² i³ye¹nxi²kj³ju³ta²nū³su² hau³ko³kxi²nē³ta¹hxai²hē¹li¹. Hāi¹nxe³sxā³ a²nū²a² sa²yo²wet¹si¹ja³kxa³nū³su² hai³txi³ Txa²wā¹sū³na² sa²ba³to³ nxe³ju³ta² we¹-ta¹hxai²nxa²hē¹li¹. ²⁸Nxe³na¹kxa²yu³su² Txa²i²na² Sū³na² Hxi²kan¹ta² Si³yxa³-tāu³lot³sa²kah³lo²na¹xa²i²na² sa²ba³to³ nxe³ti³xa² a²wa³kxēn³yah³lo²sa¹wi¹. Je³su²jah³la² ta¹hxai²hē¹la².

In³txa² hxi²yā³nān³ta³kxi²jah¹la² hxi²we²txi²jau³su²

3 ¹Nxe³nxa²ha¹te¹ sxi²ha² Ju³te²a² nū³kā³txa² ā³nū²kxi²thī³na² Je³-su²jah³la² ā³wi²xi²ta¹hxai²hē¹la². Ā³wi²xi²te³na¹ in³txa² hxi²yā³-nān³ta³kxi²jah¹la² i²yain¹ta¹hxai²hē¹la². ²Nxe³ju³ta² sa²kxai³lu¹ a²nū²a² ā³nū²kxain¹tū³kā³txa² a²hi²sen³kxai³lu¹ Je³su²jah³la² hxi²we²txi²-ju³ta² i²te³lhxā³ wahx³nxain¹ta¹hxai²hē¹la². Yxān¹ta¹ kō³nxe³thin¹sxā³ he³son³kxi²nyhain¹te³nah¹lxi¹:

—Sa²ba³to³ nxe³kj³tāu³a² hxi²we²txi²kxai²nān²tu³ Txa²wā¹sū³na² ū³wha²-li¹txā³nxa² sa²yo²ā³kxi³ju³ta² i²kj³txai²li¹. Nxe² kō³nxe³thin¹sxā³ he³son³kxi²-nyhain¹ta¹hxai²hē¹la². ³Nxa²ha¹te¹ Je³su²jah³la² a²wān³txi³kxai³lu¹ a²nū²a² hxi²yā³nān³ta³kxi²jah¹lai²na² i³ye³kxi²te³nah¹lxi¹:

—Ā³wxā³txu¹li¹. Nxe³ain¹ta¹hxai²hē¹la².

⁴Nxe³ha²kxai³lu¹ a²nū²a² nū³kā³txai²na² i³ye³kxain¹te³nah¹lxi¹:

—Ne³kxa²sah¹lxi³sa²lxi¹. Sa²ba³to³ nxe³ti³xa² wi¹lo²la³kxi² tā³nxa² kō³txo²-la³kxi² tā³nxa² ih¹ju³ta² wai³nhīn³te²la¹xā³? Te²ya¹nxe³sxā³ a²nū²a² i³ya²lu¹tā³-nxa² we²txi² tā³nxa² ih¹ju³ta² wai³nhīn³te²la¹xā³? Je³su²jah³la² ta¹hxai²hē¹la². ⁵Nxe³nū²la² Je³su²jah³lo²su² te²kxai³lu¹ i³xan³txi³sxā³ a²nū²a² yo²ha³kxa¹ sa²wa³ti³nha²sxā³ i²sa²sai¹ain¹ta¹hxai²hē¹la². Ju³te²a² nū³kā³txai²na² a²ya³la³-tū³jau³xa² yo²kwīn¹kxain¹kxe³su² Je³su²jah³la² i³āin²txi³ta¹hxai²hē¹la². Nxe³-ka³tū³ Je³su²jah³la² a²wān³txi³kxai³lu¹ in³txai²na² i³ye³kxi²te³nah¹lxi¹:

—ĩ³hxi²sin²nhat¹sā²nhē³li¹. Nxe³ta¹hxai²hē¹la². Nxe³ka³tu³ in³txai²na² sa²-kxai³lu¹ sa²hxi²sin²nha²sān²ka³tu³, a²hxi²ka² sa²kxai³lu² i³we²nxi²ta¹hxai²-hē¹la². ⁶Nxe³nxa²ha¹te¹ fa³ri³se²a² nū³ka³txai²na² wa²li³ain¹sxā³, E³ro²jah³la² a²sa³wi³ha³lxi³nāu³xa² whāi³na¹ ā³nū²kxain¹ka³tu³, Je³su²jah³la² i³su²lhā³-ain¹si¹hain¹ja³kxa³nū³su² he³son³kxi²nyhain¹ta¹hxai²hē¹la².

A²nū²a² i³ton³te²a² we²txi²jau³su²

⁷-⁸ Yxān¹ta¹ Je³su²jah³lai²na² a²sa³wi³ha³lxi²na² whāi²na¹, a³li³ain¹sxā³ i³ye³-na² kāin²je³na² ā³nxai³ain¹ta¹hxai²hē¹la². Ai¹nha²kxai³ a²nū²a² ka³lxa¹tū³ka³txa² Ka³li³le²a²ko³xa² a³li³i² ka³lxa¹nūn³tū³ka³txi³ ā³xa² Ju³te²a²ko³xa² a³li³i² ka³lxa¹-nūn³tū³ka³txi³ ā³xa² Je³ru³sa³iē²thi³na² a³li³i² ka³lxa¹nūn³tū³ka³txi³ ā³xa² I³tu³-me²a³ko³xa² a³li³i² nū¹a¹ Jor³tāu²yau³xa² a²yxo²ha³ti³nhāu³ā¹ a²nū²a² ka³lxa¹-nūn³tū³ka³txi³ ā³xa² a³li³i² Ti²ro³thi³na² a²ti²ta³lo³kxa³nāu³a¹ a³li³i² Si³tō²thi³na² a²ti²ta³lo³kxa³nāu³a¹ a³li³i² ain¹ka³tu³ Je³su²jah³la² ān³si³tē³kxain¹ta¹hxai²hē¹la². A²nxe³tū³ka³txai²na² sa²kxai³lu² Je³su²jah³la² kái³ūh¹ju³tan¹jau³xa² ain³kxain¹-ta¹hxai²hē¹la². Ain¹sxā³ tū³nyhain¹ta¹hxai²hē¹la². ⁹-¹⁰ Ain¹ka³tu³ Je³su²jah³lo²su² te²kxai³lu² a²nū²a² i³ton³te²su² te²a² ka³lxa¹txi³nāu³xa² i³we²nxain¹ta¹hxai²-hē¹la². Nxe³ha²kxai³ a²nū²a² i³ton³te² nū³ka³txi³ ā³xa² ka³lxa¹nūn³tū³ka³txa² tū³nyhain¹sxā³ Je³su²jah³la² wxa²wxai³te³lhā³ ā³yān³ja³lxu²sa²tā³nyhu¹i², sa²-wxa²li²nyhu¹i² nxe³nyhain¹ta¹hxai²hē¹la². Nxe³ju³ta² sa²kxai³lu² Je³su²jah³la² a²wān³txi³kxai³lu¹ a²sa³wi³ha³lxi³nāu³xai²na² i³ye³kxain¹te³nah¹lxi¹:

—Ka²no¹a² so¹sxā³ sa²hau³ko³kxi²sah¹lxi³hē¹li¹, a²nū²a² ka³lxa¹tū³ka³-txai²na² ā³nū²kxi²sa²sxā³ ān³kho³kxi²sain¹kxa²yan³ti³su¹. Nxa¹nhai¹. Ta¹-hxai²hē¹la². ¹¹ Nxe³ju³tai²na² ko³nxe³te² a²yāu³ka³txi³nāu³xa² hi³sen³su² Je³-su²jah³la² i²ain¹to³ha²kxai³ ā³yxo²thu²ka³kxain¹ka³tu³ i³wxan¹to³te³nah¹lxi¹:

—Wxāi²na² Txa²wā¹sū³na² Tah²sa¹lxi¹. Nxe³ain¹ta¹hxai²hē¹la².

¹² Nxe³h a²kxai³ Je³su²jah³la² a²wān³txi³kxai³lu¹ yxo²xūn³txi³ i³kwa³na³ain¹to³te³nah¹lxi¹:

—Txa²wā¹sū³na² Tah²sa¹ju³ta² a²nū²a²nāu³xai²na² i³yau¹ū³yah³lxi³txa³-hē¹li¹. Nyhain¹ta¹hxai²hē¹la².

Je³su²jah³la² sa³wi³ha³lxa² i³kaix¹so¹jau³su²

¹³ Nxe³nxa²ha¹te¹, Je³su²jah³lo²kxai³lu¹ wā³la³ka³ta³nāu³a¹ ā³nxai³ain¹ta¹-hxai²hē¹la². Ai¹nha²kxai³ a²nū²a² te³nain¹kxa² so¹lxi³ i³kaix¹so¹ain¹ta¹hxai²-hē¹la². Ain¹sxā³ i³kaix¹so¹ain¹tū³ka³txai²na² ā³tū³ain¹ta¹hxai²hē¹la². ¹⁴ In³-txi³nāu³xa² hxi²ka²hxa³sxā³ ha¹li¹ wxa²sa²so¹xi²nūn³tū³ka³txa² i³nxa³kxi² i³kaix¹so¹ain¹ta¹hxai²hē¹la². I³kaix¹so¹sxā³ i³ye³kxain¹te³nah¹lxi¹:

—Kan²txi³ ā³si³tē³sah¹lxi³hē¹li¹. Sah¹lxin¹kxai²nān²tū³ i³sa³si¹hā³nx²ta¹-tu¹wi¹. A²nū²a² yxo²ha³kxa¹ Txa²wā¹sū³na² wān³txa² wi¹jau³xa², i³yau¹ū³hain¹-yah³lxin¹tu¹wi¹. ¹⁵ Ko³nxe³te² a²yāu³ka³txa² a²nū²ai²na² nxū²kwai³yxau³te²su² te²a² i³ha¹jah³lxin¹kxai²nān²tū³ nxū²kwai³li³ain¹si¹ha¹jau³su² i³sa³si¹hā³nx²ta¹-tu¹wi¹. Nxe³ta¹hxai²hē¹la². ¹⁶ A²nxe³sxā³ i³kaix¹so¹tū³ka³txa²sa¹: Si³māu²ah³la² a²i³lxa² ā³xa² Pe²jah³lo²su² nxe³ha²kxai³ ¹⁷ Ti²a²kah³la² Se³be³te²ah³la² a²ta²-ha² nxe³ha²kxai³ Jo³āu²ah³la² Ti³a²kah³lai²na² a²lo³na² nxe³ha²kxai³ a²ha¹lin¹-jah³la²nāu³xai²na² Je³su²jah³la² āh¹i³yī¹li²ta¹hxai²hē¹la².

—Wxāi²na² ta²li¹ti³hū³ya³hi¹lxi¹. Ya³hin¹ha²kxai³ Bo³a³ner²jah³la² i³yī¹li²-nx²ta¹i¹. Je³su²jah³la² nxe² i³yī¹li²jau³su² ta¹hxai²hē¹la². ¹⁸-¹⁹ Nxe³nxa²ha¹te¹

jā¹nxe³sxā³ i³kaix¹so¹tū³kā³txa²sa¹: Ān³tre²ah³la² nxe³ha²kxai³ Fi³li²pah³la² nxe³ha²kxai³ Bar³to³lo³me²ah³la² nxe³ha²kxai³ Ma³te²ah³la² nxe³ha²-kxai³ To³me²ah³la² nxe³ha²kxai³ Ti³a²kah³la² Au³fe²ah³la² a²ta²ha² nxe³-ha²kxai³ Ta³te²ah³la² nxe³ha²kxai³ Si³māu²ah³la² nxe³ha²kxai³ a²nxe³te²a² ā³lxi³sxā³ se³lo²ti³nū³kā³txi³si²ta¹hxai²hē¹la². Jā¹nxe³sxā³ Ju³tas² Is³ka³ri³-o²jah³la² yxan¹nāu³u¹ta²kxai³ kō¹kō¹xa² hxi²ka²nāu³a¹ Je³su²jah³la² ā³yū³-ain¹jah¹lo²nū³su² nxe³ha²kxai³, nxe³ain¹ta¹hxai²hē¹la². In³txi³nāu³xai²na² yxo²ha³kxa¹ Je³su²jah³la² a²hi²sen³kxai³lu² i³kaix¹so¹ta¹lun²ka³tū³ sxi²ha² i³xi²ta¹hxai²hē¹la².

Bel³se³bu²ah³la² i³yau¹ū³jau³su²

²⁰ Nxe³nxa²ha¹te¹, a²nū²a² ka³lxa¹tū³kā³txa² ān³sa²ki³nū²kxain¹to³ta¹-hxai²hē¹la². Nxe³kxa²yu³su² Je³su²jah³lai²na² a²sa³wi³ha³lxi³nāu³xai²na² ain¹sxā³, hxi²kan¹ti³ i³yai³nain¹ta¹hxai²nxa²hē¹la². ²¹ Nxe³jau³xai²na² Je³-su²jah³la² a²ya³la²nāu³xā² ain³kxain¹nxa²ha¹te¹ i³sxā³ sa²so¹te³lhxā³ wxā³ain¹ta¹hxai²hē¹la².

—Wi¹lain³nha²te²la¹ku². Wen¹te²la¹ku². Nxe³ain¹ta¹hxai²hē¹la². ²² Nxe³nxa²-ha¹te¹ ha³teh³nxā³nxa² a²hoh³lxi³su² tū³kā³txa² Je³ru³sa³lē²thi³na² a³li³sxā³ wxā³sxā³ i³ye³kxain¹te³nah¹lxi¹:

—Je³su²jah³lai²na² sa²kxai³lu² Bel³se³bu²ah³la² a²ta²nāu³xa² a²hxi²kan¹-jah¹lo²su² ha²kxai³ nxe³jah¹la² a²sa³wit³sin²ta¹. Nxe³te²si¹ha²kxai³ ā³si³tē³-kxi²ha²kxai³ hxi²kan¹txi³ kō³nxe³te² yāu³ka³txa² nxū²kwai³li³si¹jau³su² i³ye³-kxi²te²sin¹yu²hē³li¹. Nxain¹ta¹hxai²hē¹la².

²³ Yxān¹ta¹ Je³su²jah³lo²su² te²kxai³lu¹ i³kaix¹tain¹sxā³ wān³txai²na² i³yau¹-ū³jau³xai²na² i³yau¹ū³hain¹te³nah¹lxi¹:

—Ha³lo²ai²na² nxe³te²nū³nhū³na³li¹. A²ta³a² nū³kā³txa² a²hxi²kan¹te² si³yxau³tāu³a¹ Sa³ta³na²jah¹lai²la¹wi¹. Nxe³ha²kxai³, hai³txi³ Sa³ta³na²jah¹-lo²la³ a²ta³a² nū³kā³txi³khai³xa² ān³sa²tā³hxa³ta¹nx³tho³li¹. ²⁴ Jā¹nxa¹jau³su², a²nū²a² nū³kā³txa² wā²nxū¹h¹li³ ā³nhe¹kxi²yhu¹ain¹kxai²nān²tū³ ya³lu²hxa³-kxi²nyhain¹nh¹nx²na³li¹. ²⁵ Jā¹nxe³sxā³ a²wā²tā³xa²nāu³xā² a²nū²su² te²-an²tū³ ā³nhai²ta³lxi²sxā³ yxau³xai³lain¹kxai²nān²tū³ hxa³ta¹nh¹nx²na³li¹. ²⁶ Jā¹nxe³ke³la³te²kxai³, Sa³ta³na²jah¹la² a²sa³wi³ha³lxi³nāu³xa² i³yxo²kwīn¹-kxi²nyhu¹sxā³ ā³nhe¹kxi²nyhu¹ke³la³te²kxai³ kan²txi³ yxau³ai¹nh¹nx²nxa³wi¹. Nain¹kxai²nān²tū³, hxa³n³khaix¹ai¹nh¹nx²na³li¹.

²⁷ Jā¹nxa¹jau³su² sxi²ha² wā²kxēn³yah³la² nū³kxūn³jah¹lo²su² ye²kxai²nān²-tū³ hxi²kan¹ti³ sxi²hai²na² ā³wih¹sxā³ a²yen³kxa² kāi³kxi²ti³hex¹nxai¹nh¹nx²-nxa³wi¹. Yxān¹ta¹ nū³kxūn³jah¹lai²na² i³sxā³ sa²ta¹ta³lxi³kxain¹ke³la³te²kxai³ nxe³sān²nū²la² sxi²hai²na² ā³wih¹sxā³ a²yen³kxa² yxo²ha³kxa¹ hxi²kan¹ti³ kāi³wxa²so²hxa³thi³nx²na³li¹.

²⁸ A²ya³la³tū³ i³ye³kxi¹nx²ta¹wi¹. A²nū²a² a²ten³te²su² te²an²tū³ a²kō³-nxe³ju³ta² i²li³ju³tan²tū³ kāi³ain¹kxai²nān²tū³ wān³txa² kō³nxe³jau³xa² Txa²wā¹sū³na² kō³nxe³te²lo³jau³xa² i³ye³kxain¹kxai²nān²tū³, hā²wxān³txa³ i³āin²ta³kxi²nha²sxā³ ā³yxo²o³tū²ain¹kxai²nān²tū³ ā³wa²su¹tain¹ju³ta³nū³a² yū³ain¹tu¹wi¹. ²⁹ Nxe³to³ta¹ wān³txa² wai³nxa³jau³xa² e³kxain¹jau³kxai³lu¹: “A²ta³a² hxi²kan¹ta² hi²sen³su² Je³su²jah³la² i¹hxi²ka¹tin²ta¹.” Nxain¹jau³su² ain¹ta¹ Txa²wā¹sū³na² Yāu³ka³jxah¹la² kō³nxe³te²lo³tain¹na³li¹. A²nxe³jau³-xai²na² sa²kxai³lu² Sū³na² Yāu³ka³jxah¹la² kō³nxe³te²lo³jau³xai²na² sa²kxai³lu²

hai³txi³ ā³wa²su¹ju³ta² yū²nxa³wi¹. Te²yā¹nxe³sxā³ yan¹nāu³a¹ ko³nxe³ti³ kâi³. ain¹kxa² yo³ha² a³ya³tain¹ju³ta³nū³a² yū³hi¹na¹ ā³wa²su¹ju³ta³nū³a² yū³ai¹-nxa³lho³li¹. Hxi²ki³te²la³ yxau²sa²tē³ju³ta³nū³a² so¹lxi³ yū³ain¹tu¹wi¹. Je³su²-jah³la² nxe³ta¹hxai²hē¹la².

³⁰Nxe³ju³ta² ha³la³je¹nīn³kxai³ ha³teh³nxā³nxa² hoh³lxi³su² tū³ka³txa² a²wān³txa²su¹:

—Je³su²jah³la² ko³nxe³te²a² yāu³ka³txa² nxū²kwai³yxau²na³li¹. Nxe³ain¹-ta¹hxai²hē¹la². A²nxe³jau³xai²na² Je³su²jah³la² i³wa²lū³xain¹ta¹hxai²hē¹la².

Je³su²jah³la² a²hā³ka³nū¹na² a²lon³ti³tāu³xa² i³yau¹ū³jau³su²

³¹Nxe³nxa²ha¹te¹, Je³su²jah³la² a²hā³ka³na² hi²sen³su² Je³su²jah³la² a²lon³ti³tāu³xa² hi²sen³su² wxā³ain¹ta¹hxai²hē¹la². Ain¹ka³tu³ ha³lo²a² xsi²ha² ti²ta³lo³ka³nāu³a¹ yxau³ain¹ka³tū³ Je³su²jah³la² wa²li³si¹hain¹-ju³su² i³kaix¹tain¹ta¹hxai²hē¹la². ³²Nxe³ju³ta² a²nū²a² kâin² tū³ka³txa² Je³-su²jah³la² ān³ki³ka³tih³kxa²wxe³ain¹ta¹hxai²hē¹la². A²nxe³tū³ka³txai²na² a²wān³txi³kxai³lu¹:

—Nxe³si¹lxi¹. Wxa²hā³ka³na² wxa²lon³txi³tāu³xa² ha³lo²a² he¹ain¹sīn¹-na³li¹. I³ye³kxi¹nxa²ti³te³nain¹sīn¹na³li¹. Nxe³ain¹ta¹hxai²hē¹la².

³³⁻³⁴Yxān¹ta¹ Je³su²jah³la² wān³txi³kxai³lu¹:

—A²nū²a² ā³xa², txa²hā³ka³na² hū³te²su² yū², txa²lon³ti³tāu³xa² hū³-te²su² yū² nxe³ain¹na³li¹. Nxe³sxā³ ān³sa²wa³ti³nha²sxā³ a²nū²a² ā³ki³-ka³tih³kxain¹sxā³ ā³wxe³yain¹tū³ka³txa² sa²kxai³lu² i²sa²so¹ai¹nha²kxai³ i³ye³kxain¹te³nah¹lxi¹:

—Wxāi²na² txa²hā³ka³na² txa²lon³ti³tāu³xā² hū³yah³lxi¹lxi¹. ³⁵A²nū²a² a²ten³te² ten³jau³su² te²an²tū³ Txa²wā¹sū³na² a²ten³jau³su² sa²yo²wet²sxā³ kâi³kxai²nān²tū³ a²nxe³te²su² te²he³la³ku³ txa²lon³su² nxe³ha²kxai³ txa²-ha³li³ti³su² nxe³ha²kxai³ txa²hā³ka³nu²su² nxe³ha²kxai³ nxe³te²sain¹na³li¹. Ta¹hxai²hē¹la².

Yain³ta³ki³a² wi¹ki³a² ū³whī¹ju³ta² i³yau¹ū³jau³su²

4 ¹Nxe³nxa²ha¹te¹ Je³su²jah³lo²kxai³lu² i³ye³na² a²yo²ka³teh³nāu³a¹ Txa²-wā¹sū³na² wān³txa² wi¹jau³xa² i³yau¹ū³hain¹ta¹hxai²hē¹la². Ai¹nha²kxai³ a²nū²a² kâi²li³khaix¹tū³ka³txa² ā³nū²kxain¹ta¹hxai²hē¹la². Ai¹nha²kxai³ Je³-su²jah³lai²na² sa²kxai³lu², ka²no¹a² i³ye³na² sxā³ka³lo³a² ā³wih¹ta¹hxai²hē¹la². Ai¹nha²kxai³ kâi²li³tū³ka³txai²na² sa²kxai³lu² a²yo²ha³kxa¹, i³ye³na² a²yo²-ka³teh³nāu³a¹na² yxau³yain¹ta¹hxai²hē¹la². ²A²nxe³tāu³a² Je³su²jah³la² hi²-sen³su² wān³txa² i³yau¹ū³jau³xa² yau³ka³lxa¹txi³ i³tih³nxain¹ta¹hxai²hē¹la².

³i³tih³nxain¹te³nah¹lxi¹:

—Nxe³jah³lxi³sa²lxi¹. A²nū²a² hai³sxa² wa³kxēn³yah³la² yain³txa³ki³a² wi¹-ki³a² wxa²sa²tāu³wa³ya²txū³lhain¹sxā³ ū³whī¹nū²nhai¹. ⁴Ū³whī¹tāu³a² ki³-ka³na³ku² ki³su² ki³a² tih³na² yxo²ki³sa² ā³yun¹na³nū²nhai¹. Ā³yun¹na³tāu³ai³ka² wxā³sxā³ yai³nhxa³je²nū²nhai¹. ⁵Āh¹ki³ka³na³ku² ki³su² ki³a² kxīh³-nū³xa² au³txi³ tah³lxa² yū³ko³xa² ā³yun¹na³nū²nhai¹. A²nxe³ kxīh³nxai²na² kxīh³nxā² au³lxa³ha²kxai³ wa³su³txi³ ka³lū³ye²nū²nhai¹. ⁶Ka³lū³ye²te³na¹ u³je³na³kai²li² wxa²ki³ka³la³ka³tū³ i³wa³ne²nū²sxā³ wān³txi³ye²nū²nhai¹. Nxe³ju³tan¹te²kxa³ya³tū³ yain³ta³ki³a² a²nxe²kxa² au³txi³ sxā²nxa³ha²kxai³ ya²lun¹txi³ye²nū²nhai¹. ⁷Āh¹ki³ka³na³ku² ki³su² ki³a² ha³lo²a² ū³yen³ko³xa²

ā³yun¹na³nū²nhai¹. A²nxe³ki³ai²na² sa²kxai³lu² ka³lū³xi²ye²nū²nhai¹. Nxe³ta¹ ū³yen³ko³su² ha²kxai³ hi³a² kha¹ka³txa² ka³lxa¹txi³ ka³lū³ye²nū³nha²kxai³ nxe³te²kxai³lu² yain³ta³nxe²kxa² wa³ne³sa³te³kxi²sxa³ ya²lun¹txi²ye²ha²-kxai³ hai³txi³ wi¹ki³la³ ā³ki³i²ye²nxa³nū²nhai¹. ⁸Nxe³yān¹ta¹ āh¹ki³ka³na³ku² ki³su² ki³a² kxih³nū³xa² tī³tīn³tū³xa² ā³yun¹na³nū²nhai¹. A²nxe³ki³ai²na² sa²-kxai³lu² wi¹ka³lū³ha²kxai³ wi¹we¹nha²kxai³ yain³txa² kāin² ki³kan²kxi²ha²-kxai³ kāin² sxa³ye²nū²nhai¹. A²nxe³ki³ai²na² sa²kxai³lu² ā³nhai¹tū³ta³ki³sa² ki³an²tū³ kū³we²ki²la² ka³lxa²nxa³txi³ ān³ki³i²ye²ha²kxai³, āh¹ā³nhai¹tū³ta³-ki³sa² ki³an²tū³ ka³lxa¹txi³ ā³ki³i²ye²ha²kxai³, hā²wxān³txa³ āh¹ ā³nhai¹tū³-ta³ki³sa² ki³an²tū³ wā³lī³kha³lhon¹txi³ ān³ki³i²ye²ha²kxai³ nxe³ye²nū²nhai¹.

⁹Jā¹nxa¹jau³su² wi¹ko³nyah¹lxi³ti³ten³nxa²lxin¹kxai²nān²tū³, wi¹lain³kxi¹-sah¹lxi³hē¹li¹. Je³su²jah³la² ta¹hxai²hē¹la².

Yain³txa³ki³a² ū³whī¹jau³su² a²si³yxau³tāu³jau³su²

¹⁰Ain¹ka³ty³, hā²wxān³txa³ ye³jen¹nāu³kxai³ kāi²lī³tū³kā³txai²na² a³li³yai¹-nha²kxai³ Je³su²jah³la² nūh¹yxau³hīn¹kxai³ a²sa³wi³ha³lxi³nāu³xa² nxe³ha²-kxai³ a²nū²a² on³sxa³ he¹yain¹tū³kā³txa² nxe³ha²kxai³ whāi²na¹ Je³su²jah³-lai²na² i³wā³txain¹te³nah¹lxi¹.

—Wān³txa², i³yau¹ū³jau³xai²na² i³ye³kxi²sa²nhi¹n¹jau³xai²na² a²si³yxau³-tāu³a² i³tih³nxe³sa²si¹nhē³li¹. Nxe³ain¹ta¹hxai²hē¹la².

¹¹Nxe³nxa²ha¹te¹ Je³su²jah³la² a²wān³txi³kxai³lu¹ i³ye³kxain¹te³nah¹lxi¹:

—Wxa²yu³ta¹na² so¹lxi³ wān³txai²na² tah²yau³xai²na² Txa²wā¹sū³na² hi²sen³kxai³lu² a²nū²a² ē¹nāu³a² sa²hau³ko³jau³nū³su² nxe³jau³jau¹xai²na² txa²nū² ā³ne³wxe³yah³lxin¹tu¹wi¹. Yxān¹ta¹ tū¹kā³txai²na² hī¹na² ti²he¹xai¹-nxa³wi¹. ¹²Nain¹kxai²nān²tū³,

Wi¹li²ain¹kxa²ha³ta³nxān²ti³ wi¹ne³ka¹nain¹kxa²ha³ta³nxān²ti³

ā³ne³wxe³ai¹nhī³nx²nxa³wi¹.

Ā³ne³wxe³ain¹ke³la³te²kxai³, a²ko³nxe³ti³ kāi³ain¹ju³ta²

sa²ne³wa³tī³nhai¹nha²kxai³ sa²wa²su¹ta¹nhī³nx²na³li¹.

Jā¹nxain¹kxa²yān³ti³su², Txa²wā¹sū³na² wān³txa² i³yau¹ū³jau³xai²na²

so¹lxi³, i³ye³kxain¹na³li¹, a²nū²a² ā³xa²su¹.

Ta¹hxai²hē¹la².

¹³Jā¹nxe³jau³su² Je³su²jah³la² wān³txi³kxai³lu² a²sa³wi³ha³lxi³nāu³xa² i³ye³kxain¹te³nah¹lxi¹:

—Wān³txa² i³yau¹ū³jau³xa² ka³lxa²na³li¹. Nxe³jau³jau¹xai²na² i³ye³kxi¹-nx²ta¹jau³xai²na² ā³ne³wxe³yah²lxa³lxi¹. Yxān¹ta¹ jau¹xai²na² ha³ta³nxān²-txi³ ā³ne³wxe³yah²lxan³kxai²nān²tū³, ih¹nxet³sxa³ wān³txa² i³yau¹ū³jau³xa² yxo²ha³kxai¹ ā³ne³wxe³yah³lxi³hī³nxān¹te²la¹xa²?

¹⁴Jā¹nxa¹jau³su² wān³txai²na² e³kxi¹nx²ta¹jau³xai²na² a²si³yxau³tāu³a¹ i³yau¹ū³nx²ta¹tu¹wi¹. A²nū²a² yain³txa³ki³a² wxa²sa²tāu³wa³ya²txū³lhain¹sā³ ū³whī¹jah¹lo²su² te²an²tū³ a²nū²a² Txa²wā¹sū³na² wān³txa² i³ye³jah¹lo²su² kxa²ya¹nx²na³li¹. ¹⁵A²ki³ai²nān²tū³ tīh³na² yxo²ka³teh³nāu³a² ā³yun¹na³sxa³ sxa³ye²ki³ai²nān²tū³, a²nū²a² ā³xa² Txa²wā¹sū³na² wān³txa² ain³kxi²kxa² yā¹-nxe³te²ju²hē³li¹. Yxān¹ta¹, ain³kxain¹tāu³a¹, kwēn¹ta²kxai³, Sa³ta³na²jah¹la² a²ta³a² hxi²kan¹jah¹lan²tū³ wxā³sxa³ a²wān³txa² wi¹jau³xai²na² ā³wa²lho¹-kxain¹te²ju²hē³li¹. ¹⁶Jā¹nxe³sxa³ a²ki³ai²nān²tū³ tah³lxi³ju³ta¹na² ā³yun¹-na³ki³kxa² yā¹nxe³ju³tan²tū³, a²nū²a² Txa²wā¹sū³na² wān³txa² ain³kxi²kxa²

yā¹nx²na³li¹. Te²nān²tu³ a²wān³txai²na² ain³kxain¹ka³tu³ i³ka³li³hai¹nha²kxai³ wān³txai²na² te³hain¹te²ju²hē³li¹. ¹⁷Yxān¹ta¹ te²na² yain³txa³ka³ta² a²nxe²ka² yū²nxa³kxe³yā¹nxe² yxau²xai³jah¹lo²yā¹nx²na³li¹. Nxe³ha²kxai³ au³txi³ yxo²-i²xa³kxe³su² ha³lo²a² kō³nxe³to³nha²kxai³ Sū³na² wān³txa² ain³kxi²ju³tan¹-te²kxa³ya³lhu² i³kāhūh³lxa³thi¹nai¹nha²kxai³ nxe³te²ju²hē³li¹. Nxe³ju³tan¹-te²kxa³ya³lhu² wān³txai²na² wa³su³txi³ sa²yxo²ā³te²ju²hē³li¹. ¹⁸A²ki³ai²na² ha³lo²a² ū³yen³ko³nāu³a² ā³yun¹na³ki³kxa² yā¹nxe³ju³tan²tu³ a²nū²a² Txa²-wā¹sū³na² wān³txa² ain³kxi²kxa² yā¹nx²na³li¹. ¹⁹Yxān¹ta¹ ha³lo²a² hxi²waut³-ta³lxi³nha²khaix¹nxe³ha²kxai³ a²yen³kxa² ta³nxa², a²ha³teh³nxā³nxā² yo³hi²-ki³txā³nxā² ta³nxa² kāin² yxo²kwai³nai¹nha²kxai³, Txa²wā¹sū³na² wān³txa² wi¹jau³xa² ā³na¹ain¹sxā³ kwa² wa³nī³lon³sxā³ yxau²xai³lai¹nha²kxai³ nxe³kxa² yā¹nxain¹na³li¹. Nxe³ju³tan¹te²kxa³ya³lhu² Sū³na² wān³txa² sa²yxo²we¹tain¹-ta³hxai²nxa³hē³la². ²⁰Āh¹ki³ai²nān²tu³, kxīh³nū³xa² tī³tīn³tī³xa² ā³yun¹na³-sxā³ sxā³ye²ki³ai²nān²tu³ wa³lī³kha³lhon³sxā³ ān³ki³i³yhe²nū²nhai¹. Nxe³kxa² yāx¹ju³tai²nān²tu³, a²nū²a² Txa²wā¹sū³na² wān³txa² ain³kxa²so¹sxā³ kan²txi³ i³te²ju²hē³li¹. Nxe³te²a² ā³nhai¹tū³tū³ka³txa² i²li³te²a² jū¹nxe² wi¹lhin¹sxā³ sa²yxo²wet¹sai¹nha²kxai³ āh¹ ā³nhai¹tū³tū³ka³txa² āh¹ i²li³te²a² wi¹lhin¹sxā³ sa²yxo²wet¹sai¹nha²kxai³ āh¹li³nūn³sxā³ ā³nhai¹tū³tū³ka³txa² āh¹ i²li³nūn³-te²a² wi¹lhin¹khai¹nxe³sxā³ sa²yxo²wet¹sai¹nha²kxai³, nxe³kxa² yā¹nx²na³li¹. Ta¹hxai²hē³la².

Sxi²hē¹na² sa²kxi³kxi³ju³ta² i³yau¹ū³jau³su²

²¹Nxe³nxa²ha¹te¹ Je³su²jah³la² i³ye³te³nah¹lxi¹:

—Īh¹nxe³te³lhxā³ sa²kīx³kī³tē³na² ū³thū²sxā³ sxi²hē¹nāu³a¹ tē³sxā³ ā³wih¹-ki³te²la¹xā³? Hai³txi³ kwa³ta³lē³na² ū³tī¹kxi²wxe³ki³sxa³ha²kxai³ hai³txi³ ka²ma²ka³lo³a² sxā³sxā³ āu³xi²ki³ka³lo³a² a²yu³hē³nāu³a¹ ūh³wxe³ki³sxa³ha²-kxai³ nxe³ki³te²sxa³yu²hē³li¹. Yxān¹ta¹ kīn³txi³ ūh³wxe³ki³kxai²nān²tu³ sxi²-hē¹nāu³a¹ whāi²na¹ wxa²ko²ko²ta²nē¹te²jai¹ti²ti¹. ²²Jā¹nxa¹jut³su² kxān³nāu³-ān²tu³ Txa²wā¹sū³nu²kxai³lu² oh³na² yxau²jah¹la²kxai³lu² yen³kxa² hāi³te²a² whāi²na¹ wā²nā³ū¹nx²ti³tu¹wi¹. Jā¹nxe³sxā³ Txa²wā¹sū³na² yen³kxa² ū³ho¹-ain¹kxa² whāi²na¹ i³yau¹ū¹nx²ti³tu¹wi¹. ²³Jā¹nxa¹jau³su² wi¹ko³nyhah¹lxi³ti³-ten³nxa²lxin¹kxai²nān²tu³ Txa²wān³txai²na² wi¹lain³kxi¹sah¹lxi³hē¹li¹.

²⁴Wxa²kāi³nyhu¹ah³lxin¹kxa² yā¹nxe² Txa²wā¹sū³na² kāi³ūh¹nx²ti³tu¹wi¹. Ā³wa²to²hi² kāi³ūh¹nx²ti³tu¹wi¹. ²⁵A²nū²a² yen³kxi³nh²te²na² āh¹ kāi²non³sxā³ yen³kxa² ū³hū¹nyhain¹tu¹wi¹. Yxān¹ta¹ a²nū²a² yen³kxi³txa²jah¹la² yen³kxa² jū¹nxe² yū³kxan²ti³ sa²sai¹xi²hxa³tain¹tu¹wi¹. Nxe³ye¹nx²ta¹wi¹. Je³su²jah³la² ta¹hxai²hē³la².

Yain³txa³ki³a² a²wen¹ju³ta² i³yau¹ū³jau³su²

²⁶⁻²⁷Nxe³ha²kxai³la¹, āh¹ i³ye³kxi²te³nah¹lxi¹:

—Txa²wān³txa² i³yau¹ū¹nx²ta¹jau³xa² yā¹nx²na³li¹. Nxe³te³nah¹lxi¹. A²nū²a² hai³sxa²nāu³a¹ yain³txa³ki³a² wxa²sa²tāu³wa³ya²txū²lhain¹sxā³ ū³whī¹nū²-nhai¹. Nxe³ka³tu³, ka³nxah³ti³na² āu³xi² a³lan²tin³na² i³sa²yxau² jā¹nxe² jā¹nxe² nxe³kxai²nān²tu³ a²ki³ai²nān²tu³ wi¹ka³lū³xi² wi¹we¹ni² ye²nū²nhai¹. Yxān¹ta¹ a²nxe³ki³ai²na² īh¹nxet³sxā³ wi¹ka³lū³sxā³ wi¹wen¹te²sin²ta²ku². Kī³nhai¹. Kō³nxe²ki³sxa³nhai¹. Nū²nhai¹. Nxe³kxa² yā¹nx²na³li¹. ²⁸⁻²⁹Kxīh³-nū³nāu³a¹ yxau²te²ki³a² kwa²hāi¹nxe² ān³ki³i³yhe²nū²nhai¹. A²wi¹lhin¹ju³ta²

kāun³sxā³ ka³lū³ka³tu³ a²nxā³nxā² ka³lū³ka³la²na³na¹. Nxe³ka³tu³, a²wxi²a² ā³wxi²i²sxā³ ā³wxi²kan²kxi²na³na¹. Nxe³ka³tu³ hai³sxa² wa³kxēn³yah³la² wān³txi³kxai³lu¹: “Ka³ya³txa² kan¹na²hē³ni¹. Wxa²nāu²so¹jah³lxi³hē³ni¹.” Nxe³nū²nhai¹. Txa²wān³txa² yā¹nx²na³li¹. Wxa²ē¹nāu³ai²na² a³la³kxi² kǎi²-non³tu¹wi¹. Nxe³ta¹hxai²hē¹la².

Mos³tar²ta²ki³a² wi¹lwen¹ju³ta² i³yau¹ū³jau³su²

³⁰ Āh¹lxi³sxā³ wān³txa² i³yau¹ū³jau³xa² i³ye³kxi²te³nah¹lxi¹:

—Txa²wān³txa² i³yau¹ū³nx²ta¹jau³xa² yā¹nx²na³li¹. ³¹ Nxe³te³nah¹lxi¹. Yain³-txa³ki³a², Mos³tar²ta²ki³a² yā¹nx²na³li¹. Nxe³ki³ai²na² kxi³h³nū³xa² ū³whi¹-kī³tāu³a¹ hī³ne³ka³ki³a² yxo²ha³kxa¹ ki³jū¹lxi²sa²sai³ki³ai²la¹wi¹. ³² A²nxe³-ki³ki¹ai²na² ki³jū¹lxi³khai³nxe³ki³su² kxan²ti³ ta³ki¹ai²na² ka³lū³nū²la² wi¹wen³nū²la² hai³sxan¹tē³kxa² ā³wa²tot¹sa²sai¹nū²nhai¹. Hi²a²khai³xa² wen¹-nū²nhai¹. Nxe³sxā³ ai³ka² ā³wxā³ha²kxai³ yeh²nxi³nū²nhai¹. Nxe³kxa² yā¹nxe³-sxā³ Txa²wān³txa² sa²yxo²we¹jah³lxi³nxai²nān²tu³ wi¹la² i³ā³lxa³ti³hi¹txā²ti³-tu¹wi¹. Nxe³sxā³ a²wi¹lhi¹na² jū¹nxā² so¹lxi³ yxo²i²sah¹lxi³nxan²ti³ ye³jen¹na² i³kāi²non³sxā³ yxo²i²sah¹lxi³tu¹wi¹. Ta¹hxai²hē¹la².

³³ Jā¹nxe³sxā³ wān³txa² i³yau¹ū³jau³xa² ka³lxa¹jau³xa² te²u¹jā¹nxe³jau³xa² i³yau¹ū³hain¹ta¹hxai²hē¹la². A²nū²a² hxi²kan¹ti³ wi¹ko³nyhain¹kxa² yā¹nxe³-sxā³ i³yau¹ū³hain¹ta¹hxai²hē¹la². ³⁴ Wān³txa² i³yau¹ū³jau³xa² so¹lxi³ i³ye³-kxain¹ta¹hxai²hē¹la². Yxān¹ta¹ a²si³yxau³tāu³khai³xai²na² sa²kxai³lu² a²sa³-wi³ha³lxi³nāu³xa² so¹lxi³ wā²nxū¹ i³yau¹ū³hain¹ta¹hxai²hē¹la².

Ī³ye³na² ā³wxe³lhu²si¹ju³ta² i³yau¹ū³jau³su²

³⁵ Nxe³na²ha¹te¹ sū²ni²khai¹nxū²la² Je³su²jah³la² wān³txi³kxai³lu¹ a²sa³-wi³ha³lxi³nāu³xa² i³ye³kxain¹te³nah¹lxi¹:

—Ī³ye³na² Ka³li³le²a² ye³na² yxo²ha³ti³lhi³a³sah¹lxi³wxi¹. Nxe³ta¹hxai²hē¹la².

³⁶ Nxe³te³na¹, a²nū²a² nū³ka³txa² ka³lxa¹txi³ wxā³sxā³ ān³sa²ki³nū²kxain¹-tū³ka³txa² i³sa²si¹hā³yhain¹ta¹hxai²hē¹la². Ai¹nha²kxai³ Je³su²jah³lo²su² te²kxai³ a²sa³wi³ha³lxi³khai³nū³ka³txa² sa²kxai³lu² whāi²na¹ ka²no¹a²ka³-lo³ai²na² ū³hnxū³sa²tā³nū¹xi²sxā³ ai²ain¹ta¹hxai²hē¹la². Nxe³ju³ta² ka²no¹a² ā³ka³lo³a² kū³we²ki²la² ka³lxa²nxā³ka³lo³nāu³xa² ai³yain¹ta¹hxai²hē¹la². ³⁷ Nxain¹tāu³a² kāin² sa²xit³jain¹ta¹hxai²hē¹la². Sa²xit³sxā³ i³yau³xa² sa²so¹-sxā³ sa²ta³kāu³sxā³ sa²ka²la¹so¹ain¹ta¹hxai²hē¹la². Ka²no¹ai²na² i³ni³sa²wi¹-sxā³ ā³nū¹te³lhxā³ yain¹ta¹hxai²hē¹la². ³⁸ Nxe³hī¹kxai³lu² Je³su²jah³lo²su² te²kxai³lu² ka²no¹a² si³ka³la³nhāu³ā¹ sxa³sxā³ āu³xi²nū²la² wā²la²ka³lo³a² ān²ne³ka²la¹nha³sxā³ sxa³sxā³ āu³xi²ta¹hxai²hē¹la². Nxe³na²ha¹te¹ a²sa³wi³-ha³lxi³nāu³xai²na² a²wān³txi³kxai³lu¹ Je³su²jah³la² i³tu¹lxi²si¹hain¹jau³xa²sa¹:

—Tih³nxe³sa²jah¹lāi³. Nxe³si¹lxi¹. Ī³lo³nxī²nē³te³lhxā³ sīn¹na³li¹. Hxi²-waun³ta²kxi¹nha²sīn¹nxān³ji¹wi¹? Yhain¹ta¹hxai²hē¹la².

³⁹ Nxe³na²ha¹te¹ Je³su²jah³lo²su² te²kxai³lu¹ i³sa²yxau³sxā³ i³txai²na² i³kwai²kwai²kxi²ha²kxai³, i³yau³xai²na² i³ye³kxi²ha²kxai³:

—Ā³yit¹sxā³ ā³nhāu²no³txa²sā²nhē³li¹. Nxe³ta¹hxai²hē¹la². Nxe³sxā³ i³txai²na² ā³wxe², Ī³ye³nai²na² ā³nhāu²no³ti² nxe³ta¹hxai²hē¹la². ⁴⁰ Nxe³ha²-kxai³lu¹ Je³su²jah³la² i³ye³kxi²te³nah¹lxi¹:

—Īh¹nxe³kxa²yan³ti³ta³ yuh³li³nx²ti³ji¹wi¹? Hāi¹nxe³sxā³ Txa²wā¹sū³na² so¹lxi³ yxo²i²jah³lxi³hē¹li¹. Ta¹hxai²hē¹la².

⁴¹ Nxe³nxa²ha¹te¹ a²sa³wi³ha³lxi³nāu³xai²na² sa²kxai³lu¹ i³yon²ta³kxi²nha²-sxā³ i³ye³kxi²nyhu¹te³nah¹lxi¹.

—Īh¹nxe³jah¹lo²tan³te²la¹xā³? Jah¹lai²na² wān³txa² it³ta² ūn³-ju³ta² ā³wxe³si¹jau³su² i³ye³na² sa²hāu²not³si¹jau³su² nxe³ten¹tu³wi¹. Nxe³nyhain¹ta¹hxai²hē¹la².

Ko³nxe³te² yāu³ka³txa² nxū²kwai³li³jau³su²

5 ¹ Nxe³nxa²ha¹te¹ i³ye³nai²na² ā³yxo²ha³ti³sai¹ain¹ta¹hxai²hē¹la². Nxe³sxā³ ha³lo²a² Je³ra²sa² nū³ka³txa² yxau³ta³ko³xa² ā³wi¹hain¹ta¹hxai²hē¹la². ² Ā³wi¹hain¹tāu³a¹ Je³su²jah³lai²na² ka²no¹a² a³li³tāu³a¹ a²nū²a² ko³nxe³te²a² yāu³ka³txa² nxū²kwai³yxau³jah¹lo²su² te²kxai³lu¹ ne³kha²hain¹ta¹hxai²hē¹la². ³⁻⁴ A²nxe³jah¹la² ya³lu²te²a² sa²nī³kxi²ko³nāu³a¹ yxau³jah¹lo²su² ta¹-hxai²hē¹la². Hai³txi³ a²nū²a² ā³xa² hxi¹kan¹ti³ ūh³wxe³ain¹ta¹hxai²nxa³hē¹la². Ye³ka³lxa¹txi³ kwa³thi³li³h³na² sa²hxi²kī¹i² sa²yux³kī¹i² nain¹to³kxan²ti³ ya³-lot³sxā³ i³hxau³kxi²nyhain¹to³ta¹hxai²hē¹la². Hxi²kan¹ti³ i³hau³kot³tain¹to³-ta¹hxai²nxa³hē¹la². ⁵ A²nxe³jah¹la² ya³lu²te²a² sa²nī³kxi²ko³nāu³a¹ nūh¹yxau² wā³la³ka³txa²nāu³a¹ nūh¹yxau² ka³nxah³ti³na² wxan¹to³hi² tah³lxa³ka³ta² to¹-ka³ta² ū³yho³li³nha²to³hi² a³lan²ti³nha² jā¹nxe³to³hi² nxe³yain¹to³ta¹hxai²hē¹la². ⁶ Nxe³nxa²ha¹te¹ jah¹lai²na² sa²kxai³lu² Je³su²jah³la² u²ten³sa²tā³sxi²-tāu³ yān³txi³ i³ha²no¹nha²kxai³ Je³su²jah³lai²na² i³sa²nē¹kxain¹ta¹hxai²hē¹la². ⁷⁻⁸ Nxe³nxa²ha¹te¹ Je³su²jah³la² a²wān³txi³kxai³lu¹:

—A²ta³a² ko³nxe³jah¹lāi³. Wa²li³txu¹li¹. Jah¹lai²na² wxa²nxū²kwai³li³txu¹li¹. Ta¹hxai²hē¹la². Nxe³nxa²ha¹te¹ in³jah¹lai²na² sa²kxai³lu¹ wxan¹te³nah¹lxi¹:

—Je³su²jah³lāi³. Txa²wā³sū³na² Si³yxau³jah¹la² Tah²si¹li¹. Īh¹nxe³sa²te³. lin¹ji¹wi¹? Ī³khāu³lha³ti³sa²txa³hē¹li¹. Txa²wān³txai²na² i³wā³txi³sain³nxa²-ha¹jau³xai²na² Txa²wā³sū³na² hi²sen³su² oh²nāu³a¹ yxau³jah¹la² hi²sen³su² ain³kxi²sa²jau³xai²la¹li¹. Ta¹hxai²hē¹la².

⁹ Nxe³nxa²ha¹te¹ Je³su²jah³la² a²wān³txi³kxai³lu¹:

—Īh¹nxet³sxā³ i³yī¹li²nhan¹ji¹wi¹, wxa²i³lxa²su¹? Ta¹hxai²hē¹la². Nxe³nxa²-ha¹te¹ jah¹lai²na² i³wa²lū³xi²te³nah¹lxi¹:

—Txa²i³lxa² Yxo²ka³lxa¹jah¹lo²sa¹wi¹, ka³lxa¹khaix¹te²sa²sī¹nha²kxai³lu¹.

¹⁰ Jā¹nxa¹jau³su² ta²ko³xai²na² a³li³si¹sa²nhi¹n¹jau³su² i³sa²si¹hā³sa²sī¹n¹txa³-hē¹li¹. Ta¹hxai²hē¹la². ¹¹ Nxe³hi¹nāu³a² wā³la³ti²ka³nāu³a¹ ka³yxuh³xa² kwa³-jan³ta² yxa³kxa² ū³yhait¹ho³hain¹ta¹hxai²hē¹la². ¹² Nxe³ain¹ye²ha²kxai³ a²ta³a² nū³ka³txa² a²wān³ti³kxai³lu¹ Je³su²jah³la² i³wā³txi³sain³te³nah¹lxi¹:

—Yxa³kxa³nāu³xai²na² i³sa²si¹hā³sa²sī¹nhē¹li¹. Ka³yxuh³xai²na² ā³nxū²-kwa³wi¹ti³ten³sa²sī¹nhai¹. Ta¹hxai²hē¹la².

¹³ Nxe³nxa²ha¹te¹ Je³su²jah³la² a²wān³ti³kxai³lu¹:

—Jā¹nxe³jah³lxi³hē¹li¹. Nxe³sxā³, a²ta³a² nū³ka³txai²na² sa²kxai³lu² in³-txai²na² wxa²nxū²kwai³li³ain¹sxā³, yxa³kxi³nāu³xai²na² ā³nxū²kwai³wi¹hain¹-ta¹hxai²hē¹la². Nxe³ka³tū³ yxa³kxa² ka³lxa¹tū³ka³txa² sa²kxai³lu² yxo²ha³kxa¹ a²wā³la³ti²ka³nāu³ai²na² ā³ni³hi²kan³sxā³ i³yen³nāu³ai²na² ā³yu¹nū³sxā³ i³lo³-nxi² ya²lun¹ti²hxan³ta¹hxai²hē¹la².

¹⁴ Nxe³ha²kxai³lu¹ yxa³kxa² nū³ka³txai²na² a²wa³kxēn³ti³nāu³xa² sa²-kxai³lu² yuh³lxa³txi³ ā³ni³hain¹ta¹hxai²hē¹la². Sxi²yhe³nai²na² ā³ni³hi² Je³-ra²sa² nū³ka³txa² a²ko³xai²na² yxo²ha³kxa¹ ā³ni³hi² nxe³ain¹ta¹hxai²hē¹la². Ain¹ka³tū³ ha³lo²ai²na² i³ye³kxa²sa²sai¹ain¹ta¹hxai²hē¹la². Ai¹nha²kxai³,

a²nū²a² yxo²ha³kxa¹ aun³ti² wxā³ain¹ta¹hxai²hē¹la², ha³lo²ai²na² i²te³lhxā³ka².
 15 Aun³ti² wxā³ain¹ka³tu³ Je³su²jah³lai²na² i³ha¹txai¹nha²kxai³ in³txai²na²
 a²ta³a² nxū²kwai³li³nyhain¹jah¹lai²na² i²ai¹nha²kxai³, nxe³ain¹ta¹hxai²hē¹la².
 In³txai²na² wā²la² wi¹wi²kxi²nha²sxā³ yxau³ha²kxai³ wi¹lxon³kxi² yxau³ha²-
 kxai³ ta¹hxai²hē¹la². Nxe³ju³ta² a²nū²a²nāu³xai²na² i²ain¹tāu³, yuh³lā¹khaix¹-
 ain¹ta¹hxai²hē¹la². 16-18 Nxe³ju³ta² sa²kxai³lu¹ a²nū²a² ha³la³je¹nai³kxai³ ha³-
 lo²a² i²ain¹tū³kā³txa² sa²kxai³lu¹ i³ye³sxā³ aun³ti² wxā³ain¹tū³kā³txai²na²
 i³hen³txain¹ta¹hxai²hē¹la². i³hen³txain¹te³nah¹lxi¹, a²nū²a² ko³nxe³te² a²yāu³-
 ka³txi³nāu³xai²na² nxū²kwai³yxau³jah¹la² we²nxi²ju³ta² ha³ta³nxain²txi³
 i³yau¹ū³ai¹nha²kxai³ yxa³kxa² nū³kā³txa² i³ya²lun¹ti³ju³ta² i³yau¹ū³ai¹nha²-
 kxai³ ta¹hxai²hē¹la². Ai¹nha²kxai³ a²nū²a² aun³ti² wxā³ain¹tū³kā³txai²na² ain³-
 kxain¹ta¹hxai²hē¹la². Ai¹nha²kxai³ i³ye³kxain¹te³nah¹lxi¹:

—Je³su²jah³lāi³. Txa²ha³lo²a² ko³xai²na² wxa²li³txa²si¹nhē³li¹. Ta¹hxai²-
 hē¹la². Nxe³hī¹kxai³lu¹ Je³su²jah³lai²na² sa²kxai³lu¹ wa²li³te³lhxā³ nxe³ha²-
 kxai³ ka²no¹a² ā³wih¹ka³tu³ a²nū²a² a²ta³a² nxū²kwai³li³yain¹jah¹la² wxā³sxā³
 i³ye³kxi²te³nah¹lxi¹:

—Ā³si³te³nxa²ha¹ju³ta² ten³khaix¹sa³nhai¹. Ta¹hxai²hē¹la².

19 Yxān¹ta¹ hai³txi³ Je³su²jah³lo³la³ hāi¹nxe² wxa²nā¹ta¹hxai²nxa³hē¹la².
 Nxe³ju³kxai³lu¹ Je³su²jah³la² a²wān³ti³kxai³lu¹:

—Wxa²sxi²yhe²na² wxa²ya³lxi³nāu³xa² sxi²ha² i³txu¹li¹. Nīn¹ka³tu³ Txa²-
 wā¹sū³na² kāi³kxi¹nxa²ju³ta², i³hen³txi³txai¹nhē³li¹. Ta¹hxai²hē¹la².

20 Nxe³nxa²ha¹te¹ jah¹lai²na² sa²kxai³lu² i³sxā³, a²sxi²yhen³nāu³xai²na²
 hxi²ka² hxa³n³jen³nāu³xa² yxo²ha³kxa¹ i³hen³txain¹ta¹hxai²hē¹la². Je³su²jah³-
 lai²na² kāi³kxi²ju³ta² i³hen³txi³sxā³ i³yau¹ū³hain¹ta¹hxai²hē¹la². Nxe³sxā³
 a²nū²a² yxo²ha³kxa¹ kāin² i³wā³wā³txi³kxi²nhain¹ta¹hxai²hē¹la².

Jai²rah³la² Je³su²jah³la² i³ye³kxi²jau³su²

21 Nxe³nxa²ha¹te¹, i³ye³na² a²yxō²ha³tih³nāu³a¹ Je³su²jah³lai²na² ka²no¹a²
 ā³yxō²ha³ti³sa²sai¹ka³tu³ a³li³hī¹na¹ a²nū²a² ka³lxa¹tū³kā³txa² sa²kxai³lu²
 ā³nū²kxain¹sxā³ yxau³ain¹ta¹hxai²hē¹la². 22-23 Nxe³ju³ta² in³txa² a²i³lxa² Jai²-
 rah³la² ta¹hxai²hē¹la². A²nxe³jah¹la² Ju³te²a² nū³kā³txa² ā³nū²kxi²thi³na²
 a²hxi²kan¹jah³lo³su² ta¹hxai²hē¹la². Nxe³nxa²ha¹te¹ Jai²rah³lo³su² te²kxai³lu¹
 wxā³sxā³ Je³su²jah³la² i²ain¹ka³tu³, ān³kā³ti³wxe³sxā³, i³wā³txain¹te³nah¹lxi¹:

—Je³su²jah³lāi³. Txa²ka³ne³lxa² ya³lu²kxi²sa²tē³na³li¹. Wxā³sxā³ txa²-
 ka³ne³lxi²ai²na² wxa²wxai³kxi¹sē¹li¹. Nīn¹kxai²nān²tu³ we²nxi²xi²tu¹wi¹.
 Ta¹hxai²hē¹la².

24 Nxe³ha²kxai³ Je³su²jah³lai²na² sa²kxai³lu², Jai²rah³la² ā³si³tē³kxa²
 ā³nxai³ain¹ta¹hxai²hē¹la². Nxe³ju³ta² a²nū²a² ka³lxa¹tū³kā³txa² ā³ki³ka³ti³-
 kxain¹sxā³ ān³kax³tū³kxain¹ta¹hxai²hē¹la².

Txu¹ha² i³ton³kxi²ta¹ka³lxa² i³yau¹ū³jau³su²

25-26 Nxe³nxa²ha¹te¹ a²nū²a² ka³lxa¹tū³kā³txai²na² nxe³tau³ta² ka³na³ka³-
 na³ta¹ka³lxu³su² ta¹hxai²hē¹la². A²nxe³ta¹ka³lxi²na² kāin² i³ton³to³ta¹hxai²-
 hē¹la². Hxi²ka²hxa³n³sxā³ ha¹li¹ wxa²sa²so¹xi²nūn³sxā³ kwē³ko³nhi¹nai³ta² sa²-
 kxai³lu², i³si³ti³hon³ka³txa² ā³nī³ton³ ān³si³wxe³ta¹hxai²hē¹la². Nxe³ha²kxai³
 hi³ne³kxa² hoh¹lxi³sa²jah³la² i³ta³ka³txai²na² o²la³kxi²te³lhxā³ a²ha³teh³-
 nxā³nxa² ū³yho³hi²txā³nxa² hāi¹nxe³ti³xa² ū³hū¹hxa³tain¹kxan²ti³nū¹ hai³txi³

we²nxi²ti³hex¹ta¹hxai²nxa³hē¹la². Hāi¹nxe³sxā³ khāuh³lxi³ton³nha²ha²kxai³ hāi¹nxe³sxā³ ā²la² kāin² i³ton³to³ha²kxai³ ta¹hxai²hē¹la². ²⁷Nxe³nxa²ha¹te¹ ta¹-ka³lxai²na² sa²kxai³lu² Je³su²jah³la² a²nū²a² i³ton³te²su² te²a² we²txi²jau³su² ain³kxi²nha²ta¹hxai²hē¹la². Nxe³ha²kxai³ wxā³sxā³ Je³su²jah³la² i³hit¹sxā³ ā³yau³son³kxi²ka³tū³ a²wā²la²ka³lo³a² wxa²to³kxi²ta¹hxai²hē¹la². ²⁸Nxe³ju³ta² ta¹ka³lxai²na² a²ē¹nān¹jau³la³ i³ye³kxi²nha²te³nah¹lxi¹:

—Je³su²jah³la² a²wā²la²ka³lo³a² he³la³ku³ wxa²to³kxi²na¹kxai²nān²tū³ we²-nxi²sa²tū¹xā¹. Nxe³nha²sxā³ wxa²to³kxi²ta¹hxai²hē¹la². ²⁹Wxa²to³kxi²ka³tū³ wa³su²txi³ i³ta³ka³txai²li² we²nxi²ta¹hxai²hē¹la².

—Txa²nū²ai²na² wa²su¹wa²sun¹khaix¹sa³nhā¹. Nxe³nha²ta¹hxai²hē¹la². ³⁰Nxe³nxa²ha¹te¹, Je³su²jah³la² a²ē¹nān¹jau³kxai³lu¹:

—Txa²sī³na² wi¹la¹tāu³a² so¹kxi²sain¹na²na¹. Nxe³nha²ta¹hxai²hē¹la². Nxe³-ha²kxai³ a²nū²a² nū³ka³txai²na², a²nxū²kwā³ye³la³nāu³a¹ ā³sa²wa³tī³nha²sxā³ i³ye³te³nah¹lxi¹:

—Īh¹te²la³ tā³ txa²wā²la³ka³lo³ai²na² wxa²to³syah¹lxin¹si²lxi¹? Nxe³yhain¹ta¹hxai²hē¹la².

³¹⁻³² Nxe³nxa²ha¹te¹ a²sa³wi³ha³lxi³nāu³xa² a²wān³txi³kxai³lu¹ i³ye³li³te³nah¹lxi¹:

—A²nū²a² kāi²li²tū³kā³txai²na² ā³ki³ka³ti³kxi²wxe³sxā³ ān³to³nxain¹sīn¹-na³li¹. Nxe³nxai¹nha²kxai³ īh¹nxe³kxa²yan³ti³tā³. “Īh¹te²tā³ wxa²to³sain¹-ji¹wi¹?” Nxe³nhīn¹jau³xai²na² i³ye³nhīn¹ji¹wi¹? Nxain¹ta¹hxai²hē¹la². Nxe³ju³ta² a²nū²a² wxa²to³te²a² i²te³lhxa³ Je³su²jah³la² sa²wa³tī³nha²ta¹hxai²hē¹la².

³³ Yxān¹ta¹ tu¹ha³ka³lxai²na² sa²kxai³lu², ju¹ta¹na² sa²kxai³lu² ā³ne³wxe³khai¹-xain¹ta¹hxai²hē¹la². Nxe³ha²kxai³, kāin² yuh³lxi³ha²kxai³ i³ka³ta³txa³sa²ha²kxai³ wxā³sxā³ Je³su²jah³la² ā³ka³ti³wxe³ka³tū³ ha³lo²a² hāi¹nxe³ti³xa¹ i³yau¹ū³ta¹hxai²-hē¹la². ³⁴Nxe³nxa²ha¹te¹ Je³su²jah³la² a²wān³txi³kxai³lu¹ i³ye³kxi²te³nah¹lxi¹:

—Nxe³sā¹nxī¹. Yxo²i²sa¹nha²kxai³ we²txi¹nxa²ha¹xī¹. Wa²su¹wa²su¹ yxau²-xai³txa²hē³ni¹. Ta¹hxai²hē¹la².

Jai²rah³la² wē³sa² ka³teñ³su² i³sa²yxau³xi²si¹jau³su²

³⁵ Nxe³nxa²ha¹te¹, Je³su²jah³la² i³ye³kxi²nyhain¹tī³kxai³lu² a²nū²a² ka³-na³ku² Jai²rah³lai²na² sxi²ha² wxā³sxā³ i³ye³kxain¹te³nah¹lxi¹:

—Jai²rah³lāi³. Nxe³si¹lxi¹. Wxa²ka³ne³lxin³txi² ya³lu²kxi¹nx²na²li¹. Nxe³-ha²kxai³ Je³su²jah³lai²na² i³hxi²kau³kau³sīn¹txa³hē¹li¹. Ta¹hxai²hē¹la².

³⁶ Nxe³kxan²ta¹ jau¹xai²na² i³ye³kxain¹kxan²ta¹ Je³su²jah³la² a²wān³txi³-kxai³lu¹ a²hxi²kan¹jah¹lai²na² i³ye³kxain¹te³nah¹lxi¹:

—Yuh³lxi³txa³hē¹li¹. Hāi¹sxā³ yxo²i²sē¹li¹. Ta¹hxai²hē¹la².

³⁷⁻³⁸ Nxa²ha¹te¹ Je³su²jah³lai²na² hi²sen³kxai³lu¹, a²nū²a²nāu³xai²na² ā³si³-tē³kxain¹te²nāu³xa² ha³lo²a² yxau³sxā³ wahx³nxe³si¹hain¹ta¹hxai²hē¹la². Yxān¹ta¹ Pe²jah³la² so¹lxi³, Ti³a²kah³la² so¹lxi³, Jo³āu²ah³la² Ti³a²kah³la² a²lo³na² so¹lxi³, Je³su²jah³la² ā³si³tē³la³kxah¹lxi³sxā³ a²sxi²ha² yau³son³yah³-lxi³ta¹hxai²hē¹la². Nxe³te³nah¹lxi¹ thī¹nai²li² a²nū²a²nāu³xā² yxau³te²nāu³xa², kāi²nxon³sxā³, kāin²nān³ti³sxā³ hxi²kau³kau³nha²sxā³ he¹li³ye³yhain¹ta¹hxai²-hē¹la². ³⁹Nxe³ju³ta²kxai³, Je³su²jah³la² ā³wih¹sxā³ i³ye³kxain¹te³nah¹lxi¹:

—Īh¹nxe³kxa²yan³ti³tā³ hxi²waun³txi³nha²sxā³ kāin²nān³khaix¹yah³-lxin¹ji¹? Hai³txi³ wē³sa³la³ ya³lu²nxa³wi¹. Hāi¹nxe³sxā³ kāin² āu³xi²na³li¹? Nxe³yhain¹ta¹hxai²hē¹la².

⁴⁰Yxān¹ta¹ a²nū²a²nāu³xai²na² yxo²i²ai¹nxa³jau³su² i³yxo²kwa³lxi³nyhain¹-
ta¹hxai²hē¹la². Nxe³nxa²ha¹te¹ Je³su²jah³lo²kxai³lu¹ a²nū²a² a²yxo²ha³kxa¹
aun³ta²li³si¹nyhain¹ta¹hxai²hē¹la². Nxe³sxā³ a²wi³na² so¹lxi³, a²hā³ka³na²
so¹lxi³, Je³su²jah³la² sa³wi³ha³lxi³nāu³xai²na² so¹lxi³ sxā³ Je³su²jah³la² tē³-
li³yhu¹sxā³ a²wē³sa² sxā³thi³na² ā³wi¹hain¹ta¹hxai²hē¹la². ⁴¹Ā³wi¹hain¹ka³tu³
Je³su²jah³lo²su² te²kxai³lu² wē³sa² a²hxi²ka² hxi²ki³sxā³ i³ye³kxi²te³nah¹lxi¹:
—Wē³sāi³. Ī³sa²yxau³nxi¹. Nxe³nxa²ha¹xi¹. Nxe³ta¹hxai²hē¹la².

⁴²Nxe³hī¹na¹ wa³su³txi³ wē³sa²kxai³ i³sa²yxau³ka³tu³, ā³nxai³ta¹hxai²hē¹la²,
wāi²ta² wē³sa²kxai³la². Nxe³ju³ta² ān³si³tē³kxi²tū³ka³txai²na² kāin² wā³txi³-
lo³tain¹ta¹hxai²hē¹la². ⁴³Yxān¹ta¹ Je³su²jah³lai²na² sa²kxai³lu¹, yxo²xūn³txi³
i³kwa³na³ain¹te³nah¹lxi¹:

—Ju¹ta²na² a²nū²a² ā³xa² i³hen³txain¹yah³lxi³txa³hē¹li¹. Hāi¹nxe³sxā³ wē³-
sai²na² yain³txa² ū³hū¹jah³lxi³hē¹li¹. Ta¹hxai²hē¹la².

Na³sa³re²thi³nān¹tū³ka³txa² sa²yxo²ā³jau³su²

6 ¹Nxe³nxa²ha¹te¹ Je³su²jah³lo²su² te²kxai³lu¹ nū¹ā¹ wa²li³ain¹ka³tu³
a³li³lah¹sxā³ ton¹ta³ko³xai²na² ā³nxai³xi²ta¹hxai²hē¹la². Nxe³sxā³ a²sa³-
wi³ha³lxi³nāu³xai²na² sa²kxai³lu² ā³si³tē³kxain¹ta¹hxai²hē¹la². ²Nxe³nxa²-
ha¹te¹, Sa²ba³to³ nxe³ju³kxai³lu² Ju³te²a² nū³ka³txa² i³ye¹nxain¹to³ju³kxai³lu²
Ju³te²a² nū³ka³txa² ā³nū²kxi²thi³na² ā³wih¹sxā³ Txa²wā¹sū³na² wān³txa²
wi¹jau³xa² i³yau¹ū³hain¹ta¹hxai²hē¹la². Wān³txa² jau¹xai²na² a²nū²a² ka³-
lxa¹tū³ka³txa² sa²kxai³lu² ain³kxain¹ka³tu³ i³wā³wā³txain¹sxā³ yxo²o²lain¹-
ta¹hxai²hē¹la². Nxe³te³nah¹lxi¹:

—Je³su²jah³la² ih¹nxe³ju³khai³xa² i³hxi²ka³txai¹nhī³te²la¹ku¹? Īh¹te²ta³ wxi²-
kan¹jau³xa² i³tih³nxe³hī³te²la¹ku¹? Īh¹nxe³sxā³ wā³nxin¹sxā³ kāi³hī³te²la¹ku¹?
Kī³nhai¹. Ko³nū¹hxain¹ki³sxa³nhai¹. ³Jah¹lai²na² hāi¹nxe³sxā³ sxi²ha² ton³ju³ta²
a²hoh¹lxi³su² jah¹lai²la¹wi¹. Jah¹la² Ma³ri²a³ka³lxi²na² a²ki³lha³lxa² nxe³ha²kxai³
Ti³a²kah³lai²na² Jo³se²ah³lai²na² Ju³ta²sah³lai²na² Si³māu²ah³lai²na² ain¹sxā³
a²kan³ti³nāu³xa² nxe³ha²kxai³ nxe³jah¹la¹wi¹. A²ha³li³ti³nāu³xa² yxau³ye²nē³-
lain¹na³li¹. Hxi²kan¹jah¹lo²sxa³wi¹. Nxe³sxā³ hxi²ye¹ta³lxain¹sxā³ e²nain¹ta¹hxai²-
hē¹la². ⁴Nxe³nxa²ha¹te¹ Je³su²jah³la² a²wān³txi³kxai³lu¹ i³ye³kxain¹te³nah¹lxi¹:

—Txa²wā¹sū³na² a²wān³txa² hen³txi³jah¹lo²su² te²kxai³lu¹ a²nū²a² yxo²-
ha³kxa¹ yxo²i²ain¹na³li¹. Yxān¹ta¹ a²wā³tā³xa²nāu³xa² hi²sen³ta³ so¹lxi³ yxo²-
i²ai¹nxa³ha²kxai³, sxi²yhen³khai³xa² yxau³yain¹tū³ka³txa² hi²sen³ta³ so¹lxi³
yxo²i²ai¹nxa³ha²kxai³, a²nū³ka³txi³khai³xa² hi²sen³ta³ so¹lxi³ yxo²i²ai¹nxa³-
ha²kxai³ ain¹na³li¹. Ja¹nxe³sah²lxin¹nhai¹. Ta¹hxai²hē¹la².

⁵Nxe³ha²kxai³ Je³su²jah³la² hxi²kan¹ti³ nū³kxūn³ju³ta² kāi³ta¹hxai²nxa³-
hē¹la². Hāi¹nxe³sxā³ a²nū²a² i³ton³te²su² ka³lxa²nxa³te²su² te²a² so¹lxi³, wxa²-
hxi²to³hain¹sxā³ i³wē²nxain¹ta¹hxai²hē¹la². ⁶A²nū²a² yxo²i²ai¹nxa³ju³ta² Je³-
su²jah³la² i³wā³wā³nxe³khai³ain¹ta¹hxai²hē¹la². Nxe³sxā³ sxi²yhen³nāu³xa²
ai³lha²thet³sxā³ Txa²wā¹sū³na² wān³txa² wi¹jau³xa² i³yau¹ū³ain¹ta¹hxai²hē¹la².

Je³su²jah³la² a²sa³wi³ha³lxa² i³sa²si¹hā³si¹hain¹jau³su²

⁷⁻⁹Nxe³nxa²ha¹te¹ Je³su²jah³lo²su² te²kxai³lu¹ a²sa³wi³ha³lxi³nāu³xai²na²
hxi²ka² hxa³sxā³ ha¹li¹ wxa²sa²so¹xi²nūn³tū³ka³txai²na² i³kaix¹so¹sxā³,
ha¹li¹ wxa²hau³ko³tsxā³ i³sa²si¹hā³ain¹ta¹hxai²hē¹la². Ī³sa²si¹hā³ain¹sxā³
i³ye³kxain¹te³nah¹lxi¹:

—Kō³nxe³te²a² yāu³ka³txa² nxū²kwai³li³si¹tain¹yah³li³hē¹li¹. Txa²hxi²-ka¹na¹ju³ta² ū³hū¹nx²ta¹wi¹. Yxān¹ta¹ ai³yah³lxin¹ju³ta² a²yen³kxa² tē³sxā³ ai³yah³li³txa³hē¹li¹. Tāu²nxa² so¹li³, tē³sxā³ ā³nxai³jah¹li³hē¹li¹. Hai³txi³yain³txi³nū³la³ tē³xa³i² wā²lēn¹ta³ tē³xa³i² ha³teh³nxā³nxā² ū³yho²hi²ki³txā³-nxa² wā²lēn¹ta³ wi¹so¹sxā³ tē³xa³i² nxe³yah³li³txa³hē¹li¹. Yu³wi²kxi²nyhah¹-lxin¹ka³lo³a² so¹li³ yu³wi²ki²nha¹jah³li³hē¹li¹. Yxān¹ta¹ wā²la²ka³lo³la³ tē³-yah³li³txa³hē¹li¹. ¹⁰Jā¹nxain¹jau³su² i³ye³kxain¹jau³xa²sa¹:

—Sxi²yhe³na² i²li³jen³su² je³nān²tu³ ā³nxai³yah³lxin¹kxai²nān²tu³ sxi²ha² ā³wih¹te³lhxā³ a²wa³kxēn³yah³la² ka²la¹txa²lxain¹kxai²nān²tu³ a²nxe³jah¹-lo²su² jah¹la² sxi²ha² so¹li³ āu³xi², yai³ni², nxe³jah³li³hē¹li¹. Sxi²yhe³nai²na² he¹yah³li³nhī¹nān¹te²tu³ sxi²ha² ā³xa² ā³ya¹ya¹jah³li³txa³hē¹li¹. ¹¹Yxān¹-ta¹ sxi²yhe³na² i²li³jen³su² je³nān²tu³: “Wxāi²na² ten³nxā²li³si¹nx³nhai¹.” Ne³nx²tain¹kxai²nān²tu³, Txa²wā³sū³na² wān³txi³la³ ain³kxi²ti³ten³ti³he¹-xai¹nxā³kxai²nān²tu³ sxi²yhe³nai²nān²tu³ wā²li³jah³li³hē¹li¹. Wā²li³yah³-lxin¹kxai²nān²tu³ kī³h³nū³xa² wxa²yu³kxa² ti³so¹yah³lxin¹tū³xa² ti³yu³tun³ta³-kxi²nha¹jah³li³hē¹li¹. Nxe³yah³lxin¹kxai²nān²tu³ a²kō³nxe³ti³ kāi³ain¹ju³ta² i³yau¹ū³ain¹yah³li³hī³nxā¹li¹. Nxe³ain¹ta¹hxai²hē¹la².

¹²⁻¹³Nxe³ka³tu³ a²sa³wi³ha³li³nāu³xai²na² ā³nxai³ain¹ka³tu³ a²nū²a² yxo²-ha³kxa¹ Txa²wā³sū³na² wān³txa² wi¹jau³xa² i³hen³txain¹ta¹hxai²hē¹la². Txa²-wā²kō³nxe³ti³ kāi³ki³ju³ta² ā³na¹sxā³ ā³ta³lo³ta³wxe³ki³si¹jau³su² i³hen³txi²kō³nxe³te²a² yāu³ka³txa² ka³lxa¹txi³ nxū²kwai³li³si¹hai¹ni² a²nū²a² i³ton³-te²su² te²a² ka³lxa¹txi³ o²lyau³xa² a³se³to²na²yau³xa² tē³sxā³ wxa²ne³to²la³-kxi²sxā³ i³we²txi² nxe³ain¹ta¹hxai²hē¹la².

Jo³āu² Ba³tis²jah³la² su²lhā³jau³su²

¹⁴Nxe³ju³ta² sa²kxai³lu² Je³su²jah³la² kāi³ju³ta² sa²kxai³lu² a²nū²a² yxo²-ha³kxa¹ i³ye³lain¹ta¹hxai²hē¹la². Nxe³ain¹jau³xa² a²hxi²kan¹ta² si³yxau³jah¹la² E³ro²jah³lo²su² te²kxai³lu² ain³kxain¹ta¹hxai²hē¹la². Ain¹ka³tu³ a²nū²a² i²li³-te²a² e³te³nah¹li¹:

—Jo³āu² Ba³tis²jah³la² i³yau³xa² ū³hū¹kxi²sa²sai¹nē³jah¹lo²su² ya³lu²ka³tu³ hā²wxān³txa³ ka³ten³su² i³sa²yxau³xi²ha²kxai³ hī¹na² a²yen³kxa² hxi²kan¹ti³ kāi³ain¹na³li¹.

¹⁵Ain¹ka³tu³ a²nū²a² ā³xa² i²li³te²a² e³te³nah¹li¹:

—E³li²ah³lo²su² te²la¹i¹. Nxe³ain¹ka³tu³ a²nū²a² ā³xa² i³li³nūn³te²a² e³te³nah¹li¹:

—Jāh¹lai²na² Txa²wā³sū³na² wān³txa² i³hen³txi³jah¹lai²la¹i¹. Kxā³nhxi¹-nai²tā² i³sa²si¹hā³nē³kxu¹jā¹nxe³jah¹lai²la¹i¹. Ta¹hxai²hē¹la².

¹⁶Yxān¹ta¹ jau¹xai²na² E³ro²jah³lai²na² ain³kxi²ka³tu³ i³ye³te³nah¹li¹:

—Ha³la³je¹nai³tā² Jo³āu² Ba³tis²jah³la² ū³nhe³ki²lho¹si¹hai¹na¹jau³su² kwa³na³ai¹na¹hē³li¹. A²nxe³jah¹la² hī¹na² ka³ten³su² i³sa²yxau³xi²na³li¹. Nxe³ain¹ta¹hxai²hē¹la².

¹⁷⁻¹⁸Nxe³jau³xai²na² sa²kxai³lu¹, ha³la³je¹nhī¹nai³kxai³lu¹ E³ro²jah³lai²na² a²lon³na² a²i³lxa² Fi³li²pah³la² i³yī¹li²ta¹hxai²hē¹la². Nxe³ka³tu³ Fi³li²pah³-lai²na² a²sxe³xa³ka³lxa² a²i³lxa² E³ro²ti²a³ka³lxa² i³yī¹li²ta¹hxai²hē¹la². E³ro²ti²a³ka³lxa²na² sa²kxai³lu² E³ro²jah³lai²na² a²hi²sen³kxai³lu² ha³la³je¹-nhī¹nai³kxai³lu² hait¹so¹kxi²yha¹ta¹hxai²hē¹la². Nxe³ka³tu³ta¹ Jo³āu² Ba³tis²-jah³lai²na² sa²kxai³lu¹ E³ro²jah³lai²na² i³tih³nxe³jau³xa²sa¹:

—E³ro²jah¹lāi³. Nxet³sī¹lxi¹. Wxa²lon³na² Fi³li²pah³la² a¹he¹na³li¹. Nxe³kxa²-yu³su² a²sxe³xa³ka³lxai²na² hait¹so¹kxi²yha¹hin¹ju³ta² wai³nxa³wi¹. Kāi³in¹-ju³ta² Txa²wā¹sū³na² te³nxa³wi¹. Ta¹hxai²hē¹la².

¹⁹Nxe³ha²kxai³ E³ro²ti²a³ka³lxai²na² a²hi²sen³kxai³lu² Jo³āu² Ba³tis²jah³la² i³xan³ta³kxi²khai¹xain¹ta¹hxai²hē¹la². Nxe³ju³tan¹te²kxa³ya³lhu² a²wē³sāi¹-yah³lai²na² sa²kxai³lu² Jo³āu² Ba³tis²jah³la²kxai³ i³ain¹sān²sxā³ sa²ta³ikxain¹-sxā³ sxi²ha² kan²thi³na² ū³tī¹kxain¹ta¹hxai²hē¹la². Jā¹nxe³kxa²yu³su² E³ro²ti²-a³ka³lxai²na² sa²kxai³lu² Jo³āu² Ba³tis²jah³lai²na² i³su²lhā³ti³ten³khaix¹ain¹ta¹ hxi²kan¹ta¹hxai²nxa³hē¹la². ²⁰Hxi²ka¹nai¹nxa³ju³ta²sa¹: E³ro²jah³lai²na² sa²-kxai³lu¹ a²ē¹nān¹jau³kxai³lu¹:

—Jo³āu² Ba³tis²jah³lai²na² wi¹lhin¹khai¹nxe³sxā³ wain¹khaix¹jah¹lai²la¹xā¹. A²ko³nxe³ju³ta³la³ yū³ti³hex¹jah¹lo²sxa³xā¹. Yuh³lxai¹na¹nhā¹, Jo³āu² Ba³tis²-jah³lai²na²su¹. Ain¹to³ta¹hxai²hē¹la². Ai¹nhā²kxai³ a²sxe³xa³ka³lxai² an³txi³-ju³ta²kxai³ i³su²lhā³ain¹kxa²yan³ti³su² E³ro²jah³lai²na² sa²kxai³lu² Jo³āu² Ba³tis²jah³lai²na² ā³non²ta³kxi²to³ta¹hxai²hē¹la². Ain¹sxā³ Jo³āu² Ba³tis²jah³-lai²na² wān³txa² E³ro²jah³lai²na² ain³kxi²sxā³ kāin² yuh³li³to³nha²sxā³ i³wā³-wā³ta³kxi²nha²kxan²ti³nū¹ ka³lih³kxi²nha²sxā³ ain³kxain¹ta¹hxai²hē¹la².

²¹Nxe³to³ta¹ a²ha² yan³nāu³kxai³lu¹ E³ro²jah³lai²na² a²hi²sen³kxai³lu¹ a²hā³ka³na² ē¹na² a³li³la¹hain¹ju³ta³tā² ain³kxi¹xi²nha²te³lhxā³ kāi³ain¹ta¹-hxai²hē¹la². Kāi³ain¹ju³ta²sa¹, a²sa³wi³ha³li³nāu³xa² ka³lxa¹txi² so³ta²to² nū³ka³txa² a²hxi²kan¹ti³nāu³xā² hāi¹nxe³ti³xa² ka³lxa¹txi² Ka³li³le²a²ko³xa² a²hxi²kan¹ti³nāu³xa² ka³lxa¹txi², nxe³ain¹ka³tu³ ā³yā³nū²kxain¹ta¹hxai²hē¹la². Ain¹sxā³ a²yain³txa² ka³lxa¹txi³ kāin² i³yai³ni², yain³txi³yau³xa² ūn³jau³xa² kāin² i³na², nxe³ain¹ta¹hxai²hē¹la². Nxe³ka³tu³ta¹ E³ro²ti²a³ka³lxai² a²ē¹nān¹-jau³kxai³lu¹ e³kxi²nha²te³nah¹lxi¹:

—Hī¹na² txa²ha³lo²a² hau³kon³na³na¹. Hī¹na² Jo³āu² Ba³tis²jah³lai²na² su²-lhā³ai¹na¹ju³ta³nū³a² ain³nha¹nhā¹. Ta¹hxai²hē¹la². ²²Nxe³ju³ta²kxai³ E³ro²ti²-a³ka³lxai² a²ka³ne³lxai² ya³sxā³ a²nū²a² ā³yā³nū²kxain¹thi³nāu³a¹ ā³wih¹sxā³ nūh¹ ā³ha³te³yain¹ta¹hxai²hē¹la². Nxe³ju³ta² E³ro²jah³la² kāin² i³ka³li³kxi², E³ro²jah³la² i³ka³la¹tū³ka³txa² kāin² i³ka³li³kxi² nxe³yhain¹te³nah¹lxi¹ E³ro²-jah³lai²na² a²wān³txi³kxai³lu¹ wāin²ta¹ka³lxai²na² i³ye³kxain¹te³nah¹lxi¹:

—Yā¹te² yen³kxa² ten³nxa²ji¹xi¹? A²yen³kxa² a²te³nin¹kxa² i³wā³txi³san¹-kxai²nān²tu³ ū³hū¹nxa²ha¹tū¹xī¹. Ta¹hxai²hē¹la².

²³Jā¹nxe³sxā³ E³ro²jah³la² a²wān³txi³kxai³lu¹:

—Txa²yen³kxa² yxo²ha³kxa² ha³ta³nxān²txi³ i³ha³la³tāu²so¹sxā³ ū³hū¹nxa²-ha¹tū¹xī¹, i³wā³txi³san¹kxe³la³ti¹. Ki³han³nxa³xi¹. Nxe³ju³ta² txa²wān³txai²na² i³wa²li²na²ke³la³te²kxai³, Txa²wā¹sū³na² a²ko³nxe³ju³ta² ū³hū¹sa²hī³nx²na³ni¹. Jā¹nxe³sa²kxa²yan³ti³su² na¹nhī¹. Nxe³yhain¹ta¹hxai²hē¹la².

²⁴Nxe³nxa²ha¹te¹ wāin²ta¹ka³lxai²na² sa²kxai³lu² wa²li³sxā³ a²hā³ka³na² i³wā³txi³te³nah¹lxi¹:

—Hā³kāi³. Nxe³nxī¹. Yā¹te²a² yen³kxa² i³wā³tain¹hī³na¹te²la¹ku²? Na³nhī¹. Ta¹hxai²hē¹la². Yxān¹ta¹:

—“Jo³āu² Ba³tis²jah³la², i³yau³xa² ū³hū¹kxi²sa²sai¹nē³jah¹la² a²ne³ka² so¹lxi³ ten³sa³nha²wi¹.” Nxe³txai¹nhē³ni¹. A²hā³ka³nai²na² wān³txa² i³wā²lū³-xi²jau³xa² ta¹hxai²hē¹la².

²⁵Nxe³nxa²ha¹te¹ a²wāin²ta¹ka³lxai²na² sa²kxai³lu² ā³ni³hi² i³whi¹xi²ka³tu³ a²hxi²kan¹te²a² sa²kxai³lu² i³wa²lū³xi²te³nah¹lxi¹:

—Jo³au² Ba³tis²jah³la², i³yau³xa² ū³hū¹kxi²sa²sai¹nē³jah¹la² a²ne³ka² so¹lxi³ pra²ta²ka³lo³a² ū³yhe³hē²ti³sxā³ ū³hū¹xa¹sē¹li¹. Kwēn¹tai²na² ten³sa³nhai¹. Nxe³yhai¹ta¹hxai²hē¹la².

²⁶Nxe³ju³ta²kxai³ a²hxi¹kan¹ta² si³yxau³jah¹lai²na² i³ain²txi³khaix¹ta¹hxai²-hē¹la². Yxān¹ta¹ ha³la³je¹nīn³kxai³ a²wān³txai²na² a²yen³kxa² wāin²ta¹ka³-lxai²na² ū³hū¹te³lhxā³ nxe³jau³xai²na² yxo²an³ta³ti³ e³ain¹jau³xai²na² a²nū²a² yxo²ha³kxa¹ i²i² ain³kxi² nxe³ain¹ta¹hxai²hē¹la². Ai¹nha²kxai³ E³ro²jah³lai²na² sa²kxai³lu² wān³txai²na² i³wa²li²ju³ta³la³ ten³ta¹hxai²nxa³hē¹la². A²nū²a² yxo²ha³kxa¹ a²ē¹nāu³a¹ o³nxa³jau³su² i³ye³kxain¹kxa²yan³ti³su² Sū³na² ko³nxe³ju³ta³la³ ū³hū¹ain¹kxa²yan³ti³su² ta¹hxai²hē¹la². ²⁷⁻²⁸Nxe³ha²kxai³ kwēn¹ta²kxai³ so³ta²to²jah¹la² i³kwa³na³ta¹hxai²hē¹la². Jo³au² Ba³tis²jah³la² ū³nhe³ki²lho¹sxā³ tē³sxā³ wxā³si¹hain¹jau³su² i³kwa³na³ta¹hxai²hē¹la². Ain¹-ka³tū³, so³ta²to²jah¹lai²na² sa²kxai³lu² a³li³sxā³ sxi²ha² kan³thi³na² ā³wih¹-ta¹hxai²hē¹la². Nxe³nū²la² yu³la² kāin²ta²wxi²a² tē³sxā³, Jo³au² Ba³tis²jah³la² a²ne³ka² ū³nhe³ki²lho¹ta¹hxai²hē¹la². Nxe³ka³tū³ a²ne³kai²na² pra²ta²ka³lo³a² ū³yhe³hē²ti³so¹sxā³ a²wāin²ta¹ka³lxai²na² ū³hū¹ka³tū³ ta¹ka³lxai²na² a²hi²-sen³kxai³lu² a²hā³ka³na² ū³hū¹ta¹hxai²hē¹la². ²⁹Nxe³ju³ta²na² Jo³au² Ba³tis²-jah³lai²na² a²sa³wi³ha³lxa² ain³kxain¹ka³tū³ ya³lu²ta²na² a²ne³ki¹la³ yū²nxa³-sxā³ a²nū²a²nāu³ai²na² so¹lxi³ so¹sxā³ sa²nī³kxain¹ta¹hxai²hē¹la².

A²nū²a² ka³lxa²nāu³xa² yai³nain¹jau³su²

³⁰Nxe³nxa²ha¹te¹ hā²wxān³txa³ Je³su²jah³la² i³sa²si¹hā³ta³nū³ka³txai²na² sa²kxai³lu², ā³wa³lain¹ka³tū³ a²yen³kxa² kāi³ain¹ju³ta² a²yen³kxa² a²nū²a² ā³xa² i³yau¹ū³yhai¹jau³xa² a²hā¹nxe³ti³xa² Je³su²jah³la² i³hen³txain¹ta¹-hxai²hē¹la². ³¹Nxe³hi¹na² a²nū²a² ka³lxa¹tū³ka³txa² Je³su²jah³la² i²te³lhxā³ ā³tī³i² wxā³li² jā¹nxe² nxe³ain¹to³ta¹hxai²hē¹la². Nxe³ha²kxai³ Je³su²jah³-lai²na² a²sa³wi³ha³lxi³nāu³xai²na² whāi²na¹, hxi²kan¹ti³ yain³txa²ha³ta³-nxān²ti³ i³yai³nain¹to³ta¹hxai²nxa³hē¹la². Ai¹nha²kxai³, Je³su²jah³la² a²wān³-txi³kxai³lu¹ i³ye³kxain¹te³nah¹lxi¹:

—Ha³lo²a² a²nū²a² yxau³ai¹nxa³ko³xa² nūh¹ ā³nxai³ya³sah¹lxi³hē¹li¹. Nū¹ā¹ jū¹nxe² i³ye¹nxi²ya³sah¹lxi³hē¹li¹. Nxe³ta¹hxai²hē¹la².

³²Ai¹nha²kxai³ ka²no¹a² nūh¹ ā³wi¹hain¹ka³tū³ ha³lo²a² a²nū²a² yxau³-ai¹nxa³ko³xa² ā³nxai³te³lhxā³ wa²li³ain¹ta¹hxai²hē¹la². ³³Yxān¹ta¹ wa²li³-ain¹ju³ta² a²nū²a²nāu³xai²na² i²ai¹nha²kxai³ ain³kxi²xain¹ta¹hxai²hē¹la². Ain¹ka³tū³ sxi²yhen³nāu³xa² hāi¹nxe³tī³xa¹ wa²li³sxā³ a²yu³kxa² ā³nī³hain¹-ka³tū³ a²ko¹xai²na² sa²kxai³lu² a²nū²a² yxau³ai¹nxa³ko³xai²na² sa²kxai³lu² a²ne³hē³txa¹ ā³wi¹hū³yhai¹ta¹hxai²hē¹la². ³⁴Nxe³ka³tū³ Je³su²jah³lo²su² te²-kxai³lu² ān³yxoxa³ti³li³nū²la² ka²no¹a² a³li³ka³tū³, a²nū²a²nāu³xai²na² ka³-lxa¹tū³ka³txai²na² i²ain¹tāu³ Je³su²jah³lai²na² āin²ta³lxi³nha²ta¹hxai²hē¹la². Āin²ta³lxi³nha²te³nah¹lxi¹:

—Tū¹ka³txai²na² o³ve²a³ nū³ka³txi³hū³na³na¹. O³ve²a² nū³ka³txa² a²wa³-kxēn³yah¹la² yū²nxa³kxe³hū³nxe² hxi²kau³kau³nha²sxā³ yxau²xai³tū³ka³-txi³hū³na³na¹. Nxe³ha²kxai³ ā³nāin²ta³lxi³sa³nha¹, Je³su²jah³la² a²ē¹nāu³a¹ nxe³nha²ta¹hxai²hē¹la². Nxe³ha²kxai³ Txa²wā¹sū¹na² wān³txa² wi¹jau³xa² ka³-lxa¹jau³xa² i³yau¹ū³ain¹ta¹hxai²hē¹la².

³⁵Nū²la² sū²ni²khai³nxe³nū²la² a²sa³wi³ha³lxi³nāu³xai²na² a²wān³txi³-kxai³lu¹ Je³su²jah³la² i³ye³kxain¹te³nah¹lxi¹:

—Ti¹ai²na² sxi²jen³ti³la³ yū²nxa³ti²tu³wi¹. Hi¹na² ka³nxa³hi²tē³na³li¹.
³⁶Nxe³ha²kxai³ a²nū²a²nāu³xai²nān²tu³ i³sa²si¹hā³txain¹si¹nhē³li¹. Ha³lo²-
 ai²na² ta³nxa², sxi²yhen³nāu³xa² ta³nxa² a²yain³txa² so¹kxain¹si¹hain¹jau³su²
 i³sa²si¹hā³txain¹si¹nhē³li¹. Ta¹hxai²hē¹la².

³⁷Yxān¹ta¹ Je³su²jah³la² a²wān³txi³kxai³lu¹, i³wa²lū³xi²te³nah¹lxi¹:

—Wxāi²na² ū³hū¹txain¹yah³lxi³hē¹li¹, a²yain³txa²sa². Nxe³ta¹hxai²hē¹la².
 Nxe³nxa²ha²te¹ a²sa³wi³ha³lxi³nāu³xa² a²wān³txi³kxai³lu¹:

—Hxi²kan¹sa²si¹nxa³nha²wi¹. A²nū²a² nū³ka³txai²na² yain³txa³tū³xa² te³-
 nain¹tū³xa² kāin²khaix¹na³li¹. Nxe³tū³xai²na² sa²kxai³lu² a²nū²a² ka³na³ka³-
 na³jah¹la² kwē³kxa² hāi¹nxe³tū³xa² wa³ko³ni² yxau²xai³kxai²nān²tu³ hxi²-
 kan¹ti³ ū³yho³hi²nxa³lho³li¹. Nxe³ha²kxai³ hxi²kan¹ti³hex¹sa²si¹nx³nhai¹.
 Ih¹nxe³thi³nhai¹ji¹ku¹? Nha¹nhai¹. Nxe³ain¹ta¹hxai²hē¹la².

³⁸Yxān¹ta¹ Je³su²jah³la² a²wān³txi³kxai³lu¹:

—Yain³tū³xa² yū³ah³lxin¹tū³xa² ai³sxā³ wxa²hau³ko³jah¹lxi³sā²nhē³li¹. Nxe³-
 ta¹hxai²hē¹la². Nxe³sxā³ wxa²hau³ko³ta³lu²nain¹ka³tu³ i³hen³tain¹jau³xa²sa¹:

—Yain³tū³xa² tū³ha¹li¹ tū³ha¹li¹ ka³na³ki¹ tū³xa² yū² ai³na² ha¹li¹ yū² nxe³-
 sin¹nīn²su²li¹. Ta¹hxai²hē¹la².

³⁹Nxe³ain¹ka³tu³ Je³su²jah³la² a²wān³txi³kxai³lu¹:

—Si³sa³yu³ta² au³ju³ta² ā³nhai²wxe²xai³jah¹lxi³hē¹li¹. Ha³na³ka³lxi² ā³nū²-
 kxi²sxā³ jū¹nxe² so¹lxi³ ā³wxe², jū¹nxe² so¹lxi³ ā³wxe² jā¹nxe² nxe²xai³jah³-
 lxi³hē¹li¹. Nxe³ta¹hxai²hē¹la². ⁴⁰Nxe³nxa²ha²te¹ a²nū²a²nāu³xai²na² hxi²ka²
 hxa²sxā³ ye³ha¹li¹ ye³ha¹li¹ wxa²sa²wa²la³kxi¹xi²nū³ka³txa² a²nū³ka³txi³su²
 ha³na³ka³lxi³ ā³wxe² jā¹nxe² jā¹nxe² ā²la² kāi²lxi³tū³ka³txa² ā³wxe² nxe²xai³-
 ain¹ta¹hxai²hē¹la². ⁴¹Nxe³nxa²ha²te¹ Je³su²jah³lo²kxai³lu¹ yain³tū³xai²na²
 tū³ha¹li¹ tū³ha¹li¹ ka³na³ki¹ tū³xa² wxa²sa²so¹xi² ai³nai²na² ha¹li¹ wxa²sa²-
 so¹xi² nxe²ta¹hxai²hē¹la². Nxe³sxā³ ten³sa²tā³ka³la³yxo²nū²la² a²yain³txa²
 Txa²wā¹sū³na² i³wi¹lxon³kxi²jau³xa² i³ye³kxi²ta¹hxai²hē¹la². Nxe³nū²la²
 a²yain³tū³xai²na² so¹sxā³ wxa²nāu³lxi³sxā³ nxe³tū³xai²na² sa²kxai³lu² a²sa³-
 wi³ha³lxi³nāu³xai²na² sa²kxai³lu² ū³hū¹ain¹ta¹hxai²hē¹la². Hā²wxān³txa³
 a²nū²a² yxo²ha³kxa¹ ū³hū²xai³ain¹ta¹hxai²hē¹la². Jā¹nxe³sxā³ ai³nai²na² wxa²-
 nāu³lxi³sxā³ a²nū²a² yxo²ha³kxa¹ ū³hū²xai³ain¹ta¹hxai²hē¹la². ⁴²⁻⁴³Nxe³ka³-
 tu³, a²nū²a²nāu³xa² hāi¹nxe³tū³xa¹ i³yain³tain¹ka³tu³ ū³kxain¹ta¹hxai²hē¹la².
 Yain³txa³tū³xa² ai³na² wxa²nāu³lxi³kxe³su² ū³kxain¹nxa²ha²te¹ a²wā³kxi³kxai³
 wā²nxa³kxa² so¹sxā³ ha³ti²a² hxi²ka² hxa²sxā³ nē³nha¹li¹ wxa²sa²so¹xi²nūn³-
 tē³na², ne³ki¹lhain¹ta¹hxai²hē¹la². ⁴⁴Nxe³ju³tai²na² sa²kxai³lu², in³txa² nū³-
 ka³txa² hāi¹nxe³tū³xa¹ ka³lxa¹khai¹nxe³tū³ka³txa² 5.000 nxe² yain³tū³xai²na²
 i³yain³tain¹ta¹hxai²hē¹la².

Je³su²jah³la² i³ye³na² ne³ka³na²ha² wxā³jau³su²

⁴⁵Nxe³nxa²ha²te¹, kwēn¹ta²kxai³ yain³ta³lun²ka³tu³ Je³su²jah³la² hi²sen³su²
 a²sa³wi³ha³lxi³ai²na² ka³no¹a²ka³lo³a² ā³wih¹sxā³ i³ye³nai²na² Bet³sa³i²ta³-
 thi³na² yxo²ha³ti³lhi¹si¹hain¹jau³su² i³ye³kxain¹ta¹hxai²hē¹la². Nxe³ain¹tāu³a²
 a²nū²a²nāu³xin³txi² i³xi²si¹hain¹jau³su² i³sa²si¹haun¹ta²ain¹ta¹hxai²hē¹la².
⁴⁶i³sa²si¹haun¹ta²ain¹ka³tu³ nūh¹xai³sxā³ wā³la³ka³txa² wxa²ka³la³nū²la²
 Txa²wā¹sū³na² e³kxi²ta¹hxai²hē¹la². ⁴⁷Nū²la² ka³nxa³hi²nū²la², ka²no¹a²ka³-
 lo³ai²na² i³ye³na² nxū²kwai³ye³la³nāu³a² ne³hēn³kxa² hāu¹ha²kxai³ Je³su²-
 jah³la² so¹lxi³, ha³lo²a² nū¹he¹ha²kxai³ nxe³ta¹hxai²hē¹la². ⁴⁸Nxe³tāu³a² i³txa²

nũ³kxũn³txi³ ka²no¹a²ka³lo³ai²na² sa²ne³khau²kxain¹ju³ta²kxai³ a²sa³wi³ha³. lxi³nũ³xa² hxi²kan¹ti³ ũ³kwa³lxi¹nha²sxã³ ai³ai¹nxa³ju³ta²kxai³ nxe³ta¹hxai²-hẽ¹la². Nxe³ju³ta²na² a²yo²ha³kxa¹ Je³su²jah³lai²na² sa²kxai³lu² i²ta¹hxai²-hẽ¹la². Nxe³te³nah¹lxi¹ ka¹la³ka³la²a² i³yxai²lxi²ti³xa² Je³su²jah³la² i³yau³xa² a²ne³ka³na²ha² wxã³yain¹ta¹hxai²hẽ¹la². A²yu³kxa² wxã³ta¹hxai²hẽ¹la².

—Ă²wa²to¹ta¹na¹tũ¹xã¹. Ta¹hxai²hẽ¹la².

⁴⁹Yxã¹ta¹ a²sa²wi³ha³lxi³nũ³xai²na² a²hi²sen³kxai³lu² i²ain¹ta¹hxai²hẽ¹la². Je³su²jah³la² i³yau³xa² a²ne³ka³na²ha² ă³wxã³ju³ta² i²ain¹ta¹hxai²hẽ¹la².

—Ya³lu²te² yãu³ka³txi³sa²lxã²nx³nha²khi³. Nain¹jau³su², i³wxan¹-sxã³ yuh³lxi³khai¹nxen³tain¹ta¹hxai²hẽ¹la². ⁵⁰Yxã¹ta¹ Je³su²jah³lai²na² a²wãn³txi³kxai³lu¹:

—Txai¹ta³li³na¹we¹. Yuh³lxah³lxi³txa³hẽ¹le¹. Nxe³ain¹ta¹hxai²hẽ¹la².

⁵¹Nxe³sxã³ Je³su²jah³lai²na² sa²kxai³lu² ka²no¹a²ka³lo³a² wi³kxain¹ta¹-hxai²hẽ¹la². Ain¹sxã³ i³txai²na² wxa²nhũ²no³jain¹ta¹hxai²hẽ¹la². Yxã¹ta¹ a²sa²wi³ha³lxi³nũ³xai²na² kãin² yuh³lxai¹nha²kxai³ kãin² wã³ta¹nha²kxai³ ain¹ta¹hxai²hẽ¹la². ⁵²Nxe³ain¹ju³ta² yain³txi³nũ³xa² a²nũ²a² ka³lxa¹tũ³ka³txa² i³yã³lã³tain¹ju³ta²ta² a²si²yxa³tãu³khai³xa² ă³ne³to³hain¹ta¹hxai²nxa³hẽ¹la². Ai¹nha²kxai³ yuh³lxai¹nha²kxai³ wã³ta¹nha²kxai³ ta¹hxai²hẽ¹la².

Je³su²jah³la² hxi²ka² i³ton³te² nũ³kã³txa² we²txa³lxi³jau³su²

⁵³Nxe³nxa²ha¹te¹ ă³yo²ha³ti³lhi³ain¹ka³tu³ ha³lo²a² Je³ne³sa³re²ko³xa² wa²li³hain¹ka³tu³ ka²no¹a² sa²ha³lo²sa²tã³ain¹te³na¹ hi³sa³ka³txa² kan²ka³ta² sa²nĩ¹sa²ta³ka¹tain¹ta¹hxai²hẽ¹la². ⁵⁴Nxe³ain¹ka³tu³ kwẽ¹ta²kxai³ a²nũ²a²-nũ³xa² hi²sen³su² Je³su²jah³la² i²kxi²xain¹ta¹hxai²hẽ¹la². ⁵⁵Ai¹nha²kxai³, sxi²nhũ³xai²na² yo²ha³kxa¹ ă³nĩ³sxã³ ă³wi¹hain¹ka³tu³ a²nũ²a² i³ton³te²su² te²a² sxa²ain¹ka³lo³a² whã²na¹ sa²ye³hẽ²ti³so¹nyhain¹ka³tu³ Je³su²jah³la² a²he¹tãu³a² sa²kxai³lu² ă³nxai³ain¹ta¹hxai²hẽ¹la². ⁵⁶Ain¹ka³tu³ Je³su²jah³la² he¹tãu³a¹ i²li³tãu³a¹ sxi²yhen³nũ³a¹ tã³nxa², sxi²ha² ka³lxa¹thĩ³nũ³a¹ tã³-nxa², ha³lo²a² tã³nxa² a²nũ²a² wi¹lain³kxi²nha²te² hi²sen³kxai³lu² a²nũ²a² i³ton³te²a² tẽ³sxã³ sxi²yhe³na² nxũ²kwã³ye³li³nũ³a¹ a²yuh³xa² ũh³wxe³-yhain¹ka³tu³ wi¹lain³kxi²nha²tũ³kã³txa² a²wãn³txi³kxai³lu¹ Je³su²jah³la² i³ye³kxain¹te³nah¹lxi¹:

—Wxa²wã²la² yo²ka³teh³nũ³a¹ ha³tã³nxãn²txi³ a²nũ²a² i³ton³te²su² te²a² wxa²to³hũx¹ti³ten³nxain¹na¹li¹. Nxe³ain¹ta¹hxai²hẽ¹la². Ain¹ka³tu³ a²nũ²a² i³ton³te²su² te²an²tu³ Je³su²jah³la² wã²la² yo²ka³teh³nũ³a¹ wxa²to³hain¹-te²nũ³xa² ha³kxa¹, we²nhxa³sa²sai¹ain¹ta¹hxai²hẽ¹la².

Ju³te²a² si³yah³la²nũ³xu¹ta²na² i³tih³nxe³jau³su²

7 ¹⁻⁴Nxe³nxa²ha¹te¹ fa³ri³se²a² nũ³kã³txa², Ju³te²a² nũ³kã³txi³nũ³xa² ă³nhai¹tũ³kã³txi³su² ta¹hxai²hẽ¹la². Nxe³nxa²ha¹te¹ kxã³nxai³tã²txa²wa¹si³yah³la²nũ³xu¹ta²na² a²wãn³txa² i³wẽ³not³so¹ain¹jau³xa², fa³-ri³se²a² nũ³kã³txain¹txi³ sa²wai³wait³sxã³ sa²yo²we¹ti² Ju³te²a² nũ³-kã³txi³nũ³xain¹ti³ yo²ha³kxa¹ sa²wai³wait³sxã³ sa²yo²we¹ti² nxe³ain¹to³-ta¹hxai²hẽ¹la². Nxe³ain¹kxa²yu³su² kãin² wxa²hxi²han²ta³kxi²ti³nha²sãn²sxã³ i³yai³nain¹to³ta¹hxai²hẽ¹la².

—Kãin² wxa²hxi²han²ta³kxi²ti³nha²sãn²kĩ³sxa³kxai²nãn²tu³ i³yain³kĩ³-sxa³lho³li¹. Nxe³ain¹to³ta¹hxai²hẽ¹la². Jã¹nxai¹nha²kxai³, ha³lo²a² a²yen³kxa²

so¹kxi²nyhu¹ain¹tāu³a¹ ā³sxā³ sxi²ha² ā³wi¹hai¹nha²kxai³ txa²wā¹nū²a² hāi¹-
nxe³ti³xa¹ wxa²ho³xi²han³kxi²ti³nha²sān²sxā³ i³yai³nain¹to³ta¹hxai²hē¹la².
Wxa²ho³xi²han³kxi²ti³nhai¹nxa³kxai²nān²tu³ hai³txi³ i³yain³ti³hex¹nai¹nhj³-
nx²to³ta¹hxai²nxa³hē¹la². Jā¹nxain¹nū³nha²kxai³, ka¹lxa¹txi³ yau³xā³xa² txa²-
wā¹si³yah³la²nāu³xu¹ta¹ta¹na² wē³not³so¹ain¹jau³xa² fa³ri³se²a² nū³kā³txai²na²
sa²yxo²we¹tain¹to³ta¹hxai²hē¹la². Nxe³jau³xa²sa¹: Kwa³ta³lē³na² i³na²ki³tē³na²
wxa²hi³hi³la³kxi², kwa³ta³lē³na² te³tu³kxi²ki³tē³na² wxa²hi³hi³la³kxi², kwa³-
thi³lē³na² i³li³tē³na² wxa²ye³hi³hi³li² nain¹to³ta¹hxai²hē¹la². Nxe³nxa²ha¹te¹
ha³teh³nxā³nxa² ho³lhx¹su² tū³kā³txa² kwa² ā³nhai¹tū³kā³txa² Je³ru³sa³lē²-
thi³na² a³li³ka³tu³ wxā³ain¹ta¹hxai²hē¹la². Wxā³ain¹tū³kā³txa² sa²kxai³lu²,
fa³ri³se²a² nū³kā³txa² sa²kxai³lu² whāi³na¹, ā³sa²nū²kxi²sxā³ Je³su²jah³la²
i³ha¹txi²sxā³ he¹ye²yhai¹ta¹hxai²hē¹la². Ai¹nha²kxai³, nxe³hi¹na² Je³su²-
jah³la² a²sa³wi³ha³li³xi³nāu³xā² i³yai³nain¹ta¹hxai²hē¹la². Txa²wā¹lxi²nā³txa²
whāi²na¹ wxa²hxi²han³ta³kxi²nhai¹nxa³kxe³tu³ i³yai³nain¹ta¹hxai²hē¹la².
Nxe³ju³ta¹na² hxi²nā³ti³sxā³ i³yai³nain¹ju³ta¹na² fa³ri³se²a² nū³kā³txai²na²
ā³nhai¹tū³te²nāu³xai²na² hi²sen³su² i²i² ha³teh³nxā³nxa² hoh³li³su² tū³kā³-
txai²na² ā³nhai¹tū³te²nāu³xai²na² hi²sen³su² i²i² nxe³ain¹ka³tu³ Je³su²jah³la²
i³ye³kxain¹ta¹hxai²hē¹la².

5 I³ye³kxain¹te³nah¹li¹:

—Wxa²sa³wi³ha³li³nāu³xai²na², hai³txi³ txa²wā¹si³yah³la²nāu³xu¹ta¹ta¹na²
ā³wē³not³sxā³ ū³hū¹nē³jau³xa² sa²yxo²we¹ta¹nxa³te¹ni²ti¹. Yxā¹ta¹ hxi²nā³ti³
i³yai³nain¹te¹ni²ti¹. Ih¹nxe³kxa²yān³ti³tā³ txa²wā¹si³yah³la²nāu³xu¹ta¹ta¹na²
ū³hū¹nē³jau³xa² sa²yxo²we¹ta¹nxa³te²la¹xā²? Nxe³yhai¹ta¹hxai²hē¹la².

6 Nxe³nxa²ha¹te¹ Je³su²jah³lai²na² wān³txi³kxai³lu¹ i³ye³kxain¹te³nah¹li¹:

—Wxāi²na² wi¹lhin¹ki³lxot³sxā³ yxau²xai³yah³li³to³hi¹li¹. Yxau²xai³yah³-
lxin¹ju³ta² kxā³nhxi¹nai³tā² I³sa³i²ah³lu¹ta¹na² Txa²wā¹sū³na² wān³txa² i³ye³-
ain¹ta¹hxai²ti³ai¹ti²ti¹. A²nxe³jah³lu¹ta¹na² ū³wha²li¹lain¹jau³xa²sa¹:

“Txa²nū³kā³txai²na² a²yxo²wān³txa² so¹li³ sa²nēn¹kxi²ti³hit¹sain¹na³li¹.

Yxā¹ta¹ a²ē¹nān¹jau³xai²na². Sū³na² na¹xai²na² ten³sain¹jau³xa²
yū³ai¹nxa³wi¹.

7 Yxā¹ta¹ kwa²hāi¹nxe² sa²nēn¹kxi²sa²ki³lxot³sai¹nhxai²na²hē¹li¹.

A²wān³txai²na² i³tih³nxe³nyhai¹jau³xai²na² a²nū²a² wān³txa²

sa²so¹sxā³ Sū³na² wān³txi³su² ki³lxo³jau³su² i³tih³nxe³nyhai¹to³hxai²
na²hē³li¹.”

Nxe³jau³su² I³sa³i²ah³lu¹ta¹na² wān³txa² nxe³ta¹hxai²ti³ai¹ti²tu³wi¹.

8 Wxāi²na², te²yā¹nxe³sxā³ kāi³yah³li³to³hi¹li¹. Yah³li¹nha²kxai³ Txa²-
wā¹sū³na² i³kwa³na³nē³jau³xa² sa²yxo²ā³yah³li³nha²kxai³ a²nū²a² wān³-
txa² so¹li³ a²nū²a² i³wē³no³tūh¹nē³jau³xa² so¹li³ sa²wai³wait³sxā³
sa²yxo²we¹jah³li³to³hi¹li¹.

9 Wxāi²na², sa²nēn¹nha² kō³nxe³ti³ kāi³yah³li³to³hi¹li¹. Yah³lxin¹ju³ta²:
“Txa²wā¹sū³na² wān³txi³la³ i³kwa³na³nē³jau³la³ o³nxa³wi¹.” Nxe³yah³li³-
to³hi¹li¹. Yah³li¹nha²kxai³, txa²wā¹si³yah³la²nāu³xu¹ta¹ta¹na² wxa²wē³-
not³so¹yah³lxin¹jau³xa² so¹li³, a²nū²a² wān³txa² so¹li³ sa²wai³wait³sxā³
sa²yxo²we¹jah³li³to³hi¹li¹. 10 Jā¹nxai¹jau³su² Moi³se²ah³lu¹ta¹na² wān³txi³-
kxai³lu¹: “Wxa²wi³na² wxa²hā³ka³nu¹na² wi¹kāi³ūh¹xai³jah³li³hē¹li¹.” Ta¹-
hxai²hē¹li¹. A²nxe³jau³xa² yā¹nxe³te³nah¹li¹: “Wxa²wi³na² tā³nxa² wxa²-
hā³ka³na² tā³nxa² kō³nxe³jau³su² nxe³ti³hi¹txain¹kxai²nān²tu³ nxe³te²su²

te²a² i³su²lhā³jah¹lxi³hē¹li¹.” Nxe³ta¹hxai²ti³ai¹ti²tu³wi¹. ¹¹Nxe³yān¹ta¹ wxa²-wān³txa² e³kxah²lxin¹jau³su² nxe³yah³lxin¹te³nah¹lxi¹: “A²nū²a² i²li³te²su² te²a² a²wi³na² ta³nxa² a²hā³ka³na² tǝ³nxa² yen³kxa² tau³to³nain¹kxe³su² i³ye³kxi²te³nah¹lxi¹: ‘Wi³na², nxe³txi¹. Txa²yen³kxa² ū³hū³na¹tū¹xā¹.’ Nxa¹-hē¹li¹. Yxān¹ta¹ sa²yat¹sxā³ Txa²wā¹sū³na² so¹lxi³ ū³hū³ai¹na¹tu¹wi¹, txa²yen³-kxai²na²su¹.” Nxe³ain¹jau³su². ¹²Nxe³ain¹kxai²nān²tu³ wxa²nū³ka³txai²na² a²wān³txi³kxai³lu¹ a²nū²ai²na² i³ye³kxain¹yah³lxin¹te³nah¹lxi¹: “Wxa²yen³-kxai²na² wxa²wi³na² wxa²hā³ka³na² ū³hū³ai¹nxa³ju³ta² wain³na³li¹. Sū³na² yen³kxai²la¹wi¹, hī¹na²su¹.” Nxe³yah³lxi³to³hi¹lxi¹. ¹³Nxe³yah³lxi¹nha²kxai³, Txa²wā¹sū³na² wān³txi³khai³xa² i³hxi²ka¹nxa³si¹yah³lxin¹jau³su² nxe³te²-lo³jah³lxi¹nha²kxai³ wxa²si³yah³la²nāu³xu¹ta¹na² wān³txa² sa²wa²lho¹xi²-yah³lxi¹nha²kxai³ nxe³yah³lxi³to³hi¹lxi¹. A²yen³kxa² ā³xa² te²u¹jā¹nxe³te²a² ka³lxa¹te²a² kǝi³yah³lxi³to³hi¹lxi¹. Ta¹hxai²hē¹la².

Yen³kxa² kǝ³nxe³ti³hi¹tē³jau³su²

¹⁴⁻¹⁵Nxe³nxa²ha¹te¹ Je³su²jah³lo²su² te²kxai³lu¹ a²nū²a²nāu³xa² yxo²ha³kxa¹ i³kaix¹sxā³ i³ye³kxain¹te³nah¹lxi¹:

—A²nū²a² yxo²ha³kxa¹ nex³ka²kxi²sah¹lxi³hē¹li¹. Sah¹lxin¹kxai²nān²tu³ wi¹kǝ³nha¹jah³lxi³hē¹li¹. Txa²wā¹yxo²a² ū³h³yxo²wih¹nē³kxe³su² hai³txi³ kǝ³-nxe³ti³hi¹tē³lxa³wi¹. Yxān¹ta¹ txa²wā¹yxo²a² sa²yxo²sai¹nē³kxe³su² kǝ³nxe³-ti³hi¹tē³na³li¹. ¹⁶A²ne³nxē³na² yū¹nx²ti³kxai²nān²tu³ ain³kxi¹sah¹lxi³hē¹li¹. Ta¹hxai²hē¹la².

¹⁷Nxe³nxa²ha¹te¹ a²nū²a²nāu³xai²na² ā³ain¹sxā³ sxi²ha² ā³wi¹hain¹ta¹hxai²-hē¹la². ā³wi¹hain¹ka³tu³ a²sa³wi³ha³lxi³nāu³khai³xai²na² sa²kxai³lu² Je³su²-jah³la² i³ye³kxain¹sxā³ wān³txai²na² i³yau¹ū³jau³xai²na² i³wā³txain¹ta¹hxai²-hē¹la². ¹⁸Nxa²ha¹te¹ Je³su²jah³la² i³ye³kxain¹te³nah¹lxi¹:

—Wxāi²na² ā³ne³to³nxa²lxi³nūn³ta¹lu¹wi¹. Jā¹nxa¹jau³su² i³ye³kxi¹nx²-ta¹wi¹. Kǝ³nxe³ti³ kǝi³kǝ³ju³ta¹nān²tu³ yain³txi³la³ i²li³te²la³ i³yain³kǝ³-kxa² ha³ta³nxān²txi³, hai³txi³ kǝ³nxe³ti³ kǝi³kǝ³te²sxa³yu²hē³li¹. Jau³xai²na² ā³ne³wxe³nx²ti³xa³ji¹wi¹? ¹⁹A²yain³txai²na² i³yain³sxā³ txa²wā¹ē¹nāu³ai²na² ā³wih¹sxā³ tan³sa²tā³kǝ³te²jai¹ti²ti¹. Ta¹hxai²hē¹la². Nxe³jau³xai²na² a²si³-yxau³tāu²a¹ yain³txa² yxo²ha³kxa¹ wi¹te²ju²hē³la².

²⁰Jā¹nxe³sxā³ Je³su²jah³la² wān³txa² nxe³te³nah¹lxi¹:

—Kwa²hāi¹nxe² txa²wā¹ē¹nāu³a¹ tē³kǝ³jau³xa² kǝ³nxe³jau³xai²la¹wi¹. Nxe³-jau³xai²na² ne³kxe³kxi²nha²kǝ³sa²kxai³ hā²wxān³txa³ txa²wā¹hxi²ka² kǝ³-nxe³ti³ kǝi³kǝ³te²ju²hē³li¹. ²¹⁻²²Txa²wā¹ē¹nāu³a¹ tē³kǝ³jau³xa²sa¹. Wān³txa² kǝ³nxe³ti³ ain³nha²kǝ³ju³xa² tē³i², kǝ³nxe³thin¹sxā³ o²la³kxi²yhu¹kǝ³jau³xa² tē³i² a²nū²a² ā³xa² a²yen³kxa² kǝi³kxi²yhu¹kǝ³jau³xa² tē³i², su²lhā³yhu¹kǝ³-jau³xa² tē³i² ā³xa² sxe³xa³ka³lxa¹ ū³whīn¹ti³kxi²yhu¹kǝ³jau³xa² tē³i² ā³xa² wē³sāi¹ah³la² ū³whīn¹ti³kxi²yhu¹kǝ³jau³xa² tē³i² a²nū²a² ā³xa² yen³kxa² yxo²-kwai³no³nyhu¹kǝ³ju³ta² tē³i² a²yen³kxa² kǝ³nxe³ju³ta² kǝi³kǝ³jau³xa² tē³i² ki³-han³sxā³ kǝ³nxe³ti³ kǝi³ti³hi¹kǝ³jau³xa² tē³i² kwa²yxo²kau³ka³ti³ e³kǝ³jau³xa² tē³i² a²nū²a² ā³xa² i³ka³tā³yhu¹kǝ³jau³xa² tē³i² a²nū²a² ā³xa² o²nxa³sxā³ i³ye³-kxi²yhu¹kǝ³jau³xa² tē³i² yxo²sa²te³txi³ i³ye³kxi²yhu¹kǝ³jau³xa² tē³i² wān³txa² wain³jau³xa² sa²yxo²ā³kǝ³jau³xa² tē³i², nxe³jau³xa²nāu³xai²na² whāi²na¹ txa²-wā¹ē¹nāu³a¹ tē³kǝ³te²ju²hē³li¹. ²³Tē³kǝ³kxai²nān²tu³ a²nū²a² ne³kxe³kxi²nha²-kǝ³kxai²nān²tu³ kǝ³nxe³ju³ta² kǝi³kǝ³te²ju²hē³li¹. Ta¹hxai²hē¹la².

Txu¹ha³ka³lxa² yxo²i²jau³su²

²⁴Nxe³nxa²ha¹te¹ Je³su²jah³lo²su² te²kxai³lu² i³sa²yxa³sxā³ nū¹ā¹ a³li³ain¹-ka³tu³ Ti²ro³thi³nān¹ko³nāu³a³ Si³tō²thi³nān¹ko³nāu³a² ā³nxai³ta¹hxai²hē¹la². Ā³nxai³ka³tu³ sxi²ha² ā³wih¹ta¹hxai²hē¹la².

—Thi¹nāu³ai²li² nūh¹yxa³ti³ten³sa³nhā¹. Yxa³na¹ju³ta² a²nū²a² ā³xa² i²kxi²sain¹ju³ta² ten³sa²nxa³nhā¹. Je³su²jah³la² nxe³nhā²ta¹hxai²hē¹la². Yxān¹ta¹ a²nū²a² ka³na³ku² te²a² i²ain¹ta¹hxai²hē¹la². ²⁵⁻²⁶Ain¹ka³tu³ txu¹ha²yau³ā³lxi³ti³ e³ta¹ka³lxu³su² te²a² Si²ri³a³ko³xa² ton¹ta¹ka³lxu³su² te²a², Kre²-ka²yau³xa² so¹lxi³ e³ta¹ka³lxu³su² te²a² ta¹hxai²hē¹la². A²nxe³ta¹ka³lxai²na² a²ka³ne³lxa² i³ton³kxi²ta¹hxai²hē¹la². Ko³nxe³te²a² yāu³ka³txa² nxū²kwai³-yxa³ta¹hxai²hē¹la². Nxe³nxa²ha¹te¹ ta¹ka³lxai²na² sa²kxai³lu² Je³su²jah³la² yxa³ju³ta² ain³kxi³ka³tu³ wxā³sxā³ Je³su²jah³la² a²yū³kxa² ān³yxo²thu²kxi² ā³yū³ka³ta¹hxai²hē¹la². Nxe³sxā³ i³ye³kxi²te³nah¹lxi¹:

—Ko³nxe³te²a² yāu³ka³txa² txa²wē³sa² nxū²kwai³yxa³na³li¹. Te²su² i³sa²si¹hā¹kxi²txai¹nhē³li¹. Txu¹ha³ka³lxai²na² a²wān³txa² nxe³ta¹hxai²-hē¹la². ²⁷Yxān¹ta¹ Je³su²jah³lai²na² a²wān³txi³kxai³lu¹ txu¹ha³ka³lxai²na² i³ye³kxi²te³nah¹lxi¹:

—Ha³lo³kxi²si²sā²nhē³ni¹. Ju³te²a² nū³ka³txai²na² txa²ya³lxa³khai³xai²na² sa²hau³kot³sā²na¹tū¹xī¹. Na¹kxai²nān²tu³ hā²wxān³txa³ a²nū²a² ā³lxi³te²su² sa²hau³ko³tū³na¹tū¹xī¹. Nxe³jut³sū³ju³ta²sa¹. A²wi¹lhīn¹khai¹xa² a²wē³ha³lxi³-khai³xa² i³yai³nain¹sān²ka³tu³ hā²wxān³txa³nū² ān³ta³lo³hē²ti²nū²la² wai³a³-lxi³nāu³xa² sa²kxai³lu² ū³yhai¹tain¹te²ju²hē³ni¹. Ju¹ta² wain³na³ni¹. Nxe³ha²-kxai³ha³lo³kxi²si²sā²nhē³ni¹. Nxe³ta¹hxai²hē¹la².

²⁸Yxān¹ta¹ txu¹ha³ka³lxai²na² i³wa²lū³xi²te³nah¹lxi¹:

—Txa²hxi²kan¹jah¹lāi³. Wxa²wān³txa² wain³khai¹nx²na³li¹. Yxān¹ta¹ wē³-ha³lxi³nāu³xa² i³yai³nain¹kxai²nān²tu³ a²yain³txa²nū³xa² a²yū³hxai²na² a³hi²-te²su² ā³yā³nū³nū¹tā³tū³xa², a²wai³a³lxi³nāu³xa² sa²kxai³lu² ū³yhai¹tain¹te²-jai¹ti²tu³wi¹. Ta¹hxai²hē¹la².

²⁹Nxe³nxa²ha¹te¹ Je³su²jah³la² a²wān³txi³kxai³lu¹ i³ye³kxi²te³nah¹lxi¹:

—Wxa²wān³txai²na² wain³nūn³na³ni¹. Na¹ha²kxai³ a²yen³kxa² te³nīn¹kxa², kāi³sxā³ ū³hū¹nxa²ha¹tū¹xī¹. Ko³nxe³te² a²yāu³ka³txai²na², wxa²ka³ne³lxa² nxū²kwai³li³na²ni¹. Wa²su¹wa²su¹xai³txu¹ni¹. Ta¹hxai²hē¹la².

³⁰Nxe³ka³tu³ txu¹ha³ka³lxai²na² sa²kxai³lu² i³xi²ka³tu³ a²wē³sai²na² sa²-kxai³lu² a²sxa³ka³lo³a² wi¹lain³kxi²nha²sxā³ sxa³ta¹hxai²hē¹la². Ko³nxe³te² a²yāu³ka³txai²na² yū³ti³he¹yxe²ta¹hxai²nxa³hē¹la².

Yxo²kan²jah¹la² yxo²we²txi²jau³su²

³¹Nxe³nxa²ha¹te¹ Je³su²jah³la² Ti²ro³thi³nān¹ko³nāu³xa² wa²li³xi²sxā³ Si³-tō²thi³na² ā³wa²to¹ti², sxi²yhen³nāu³xā² hxi²ka² hxa³njen³nāu³xā² ā³wa²to¹ti² nxe³sxā³ i³ye³na² Ka³li³le²a²ye³na² ā³nxai³ta¹hxai²hē¹la². ³²Nxe³nxa²ha¹te¹ in³txa² hxi²kan¹ti³ha²kxai³ ne³ka³tū³ha²kxai³ nxe³jah³lo²su² ta¹hxai²hē¹la². A²nxe³jah³la² a²nū²a²nāu³xa² hi²sen³kxai³lu² tē³sxā³ ai³ain¹ka³tu³ Je³su²-jah³la² i³wā³txi²te³nah¹lxi¹:

—Je³su²jah³lāi³, jah¹la² wxa²wxait³si¹nhē³li¹. Nxe³ain¹ta¹hxai²hē¹la².

³³⁻³⁴Nxe³te³na¹, Je³su²jah³lo²su² te²kxai³lu¹ in³txai²na² i³yū³so¹ta¹hxai²-hē¹la². Nxe³nū²la² a²hxi²ka² wē³ha³lxa² a²nū²a² i³ton³jah¹lai²na² a²ne³nxe³na²

wxa²ne³tī¹la³kxain¹ka³tu³ i³ka³su³hā¹sān²sxā³ wxa²yu²hē³to³hain¹ta¹hxai²-hē¹la². Nxe³ka³tu³ oh³sīn³nāu³a¹ ten³sa²ka²la¹sxi²ka³tu³ i³yat¹sai¹kxi²nha²sxā³ i³ye³kxi²te³nah¹lxi¹:

—We²txi¹jxa³hxi¹li¹. Ta¹hxai²hē¹la².

³⁵Nxe³sxā³ in³txai²na² sa²kxai³lu² e³xa³ju³ta² yxo²we²nxi²sxā³ wi¹li³ye³i² nē³ka³tu³ju³ta² we²nxi²sxā³ wi¹ne³kat¹sa²tā³i² nxe³ta¹hxai²hē¹la². ³⁶Nxe³-te³na¹, Je³su²jah³la² a²wān³txi³kxai³lu¹ a²nū²a²nāu³xai²na² hāi¹nxe³ti³xa¹ i³ye³kxain¹te³nah¹lxi¹:

—Ju¹ta²na² i²yah³lxin¹ju³ta² a²nū²a² ā³xa² i³hen³txi³yah³lxi³txa³hē¹li¹. Ta¹hxai²hē¹la². Yxān¹ta¹, kāin² i³ye³kxain¹to³kxa² ha³ta³nxān²txi³nū¹ kāin² i³ye³kxain¹to³ta¹hxai²hē¹la². ³⁷Ain¹sxā³ a²nū²a² yxo²ha³kxa¹ i³wā³wā³txi³sxā³ i³ye³kxi²yhain¹te³nah¹lxi¹:

—Je³su²jah³lai²na² a²yen³kxa² hāi¹nxe³ti³xa¹ wi¹khai¹nxe³sxā³ kāi³na³li¹. Kāi³ha²kxai³, a²nū²a² ne³ka³tū³jah¹la² ha³ta³nxān²txi³ hī¹na² wi¹ne³kat¹sa²tā³i², a²nū²a² hai³txi³ i³ye³xa³jah¹la² ha³ta³nxān²txi³ hī¹na² i³ye³i² nxain¹-na³li¹. Nxe³ain¹ta¹hxai²hē¹la².

A²nū²a² ka³lxa¹khaix¹te²nāu³xa² yai³nain¹jau³su²

8 ¹Hā²wxān³txa³ a²nū²a² ka³lxa¹khaix¹tū³kā³txa² ān³yān³ki³nū²kxain¹ta¹-hxai²hē¹la². Ain¹nū²la² yain³txi³ txa²khaix¹ai¹nha²kxai³ Je³su²jah³lo²su² te²kxai³lu¹ a²sa³wi³ha³lxi³nāu³xa² i³kaix¹sxā³ i³ye³kxain¹ta¹hxai²hē¹la².

²i³ye³kxain¹te³nah¹lxi¹:

—Tū¹kā³txai²na² i³āin²ta³kxi²na¹nhai¹. Ye³ha¹li¹ ka³na³ki¹ a³lan²tāu³a² ā³si³tē¹la³kxi² yxau³kxi²sain¹na²hē³li¹. Nxe³hī¹nān¹te²tū³ yain³txi³la³ yū³ai¹-nxa³ai¹tū³wi¹. ³Yū³ai¹nxa³ha²kxai³ heh³ti³ ya²lun¹tain¹kxa²yan³ti³su² hai³. txi³ i³sa²si¹hā³ai¹na¹ju³ta² ten³sa²nxa³nhai¹, u¹lxi³ wxā³ai¹nha²kxai³lu¹. Je³-su²jah³la² ta¹hxai²hē¹la².

⁴Nxe³nxa²ha¹te¹ a²sa³wi³ha³lxi³nāu³xai²na² a²wān³txi³kxai³lu¹ i³wa²lū³xi²te³nah¹lxi¹:

—Ha³lo²ai²na² a²nū²a² yxau³ai¹nxa³ko³su² ye²ha²kxai³ ih¹nxet³sxā³ ka³lxa¹-ain¹tū³kā³txai²na² i³yā³lā³ja³hain¹sīn¹ki³te³ji¹wi¹? Hxi²ka¹nha²sīn¹nx³nhai¹. Nxe³ain¹ta¹hxai²hē¹la².

⁵Nxa²ha¹te¹ Je³su²jah³la² i³wā³txain¹te³nah¹lxi¹:

—Yā¹te² yain³txi³nū³txa³ yū³nx²ti³ji¹wi¹? Nxe³ain¹ta¹hxai²hē¹la². Ai¹nha²-kxai³, a²sa³wi³ha³lxi³nāu³xai²na² a²wān³txi³kxai³lu²:

—Nū³ha¹li¹ nū³ha¹li¹ nū³ha¹li¹ ka³na³ki¹ yū³sīn¹na³li¹. Nxe³ain¹ta¹hxai²hē¹la².

⁶Nxe³nxa²ha¹te¹ Je³su²jah³la² hi²sen³kxai³lu¹ a²nū²a²nāu³xa² ā³wxe³-si¹hain¹jau³su² i³ye³kxain¹ta¹hxai²hē¹la². Nxain¹ka³tu³ yain³tū³xai²na², hxi²tē³nha²nū²la² Txa²wā¹sū³na² i³wi¹lxon³kxi²kj³jau³xa² i³ye³kxi²ka³tu³ wxa²nāu²nāu²lxi³sxā³ a²sa³wi³ha³lxi³nāu³khaix³ai²na² sa²kxai³lu² ū³hū²-xai³ain¹ta¹hxai²hē¹la². Nxe³sxā³ a²sa³wi³ha³lxi³nāu³khaix³ai²na² sa²kxai³lu², a²nū²a² ā³xa² ka³lxa¹tū³kā³txai²na² sa²kxai³lu² wxa²nhū²xai³nyhain¹ta¹hxai²-hē¹la². ⁷Jā¹nxai¹nha²kxai³, āi³na² wē³ha³lxi³su² kwa²ha³ya³kxa² ka³lxa²nxa³-te²a² yū³ain¹nūn³ta¹hxai²hē¹la². Te²su² hxi²tē³nha²nū²la² i³wi¹lxon³kxi²-ki³jau³xai²na² i³ye³kxi²sān²ka³tu³, a²sa³wi³ha³lxi³khai³xa² ū³hū²xai³ka³tu³ a²nū²a²nāu³xai²na² sa²nū²xai³nyhain¹nūn³ta¹hxai²hē¹la². ⁸Nxe³sxā³ a²nū²a²

yx^oh^a3kx^a1 ū³kxⁱn²tain¹ta¹hxai²hē¹la². Nxe³nū²la² yain³txa² wxa²nāu²-
lxi³kxe³su² a²wā³kon³kxe³su² wxa²sa²wi¹sxā³ ha³ti²a² nē³nha¹li¹ nē³nha¹li¹
nē³nha¹li¹ ka³na³ki¹ ne³ki¹lhain¹ta¹hxai²hē¹la². ⁹A²nxe³sxā³ a²nū²a²nāu²xa²
wā³l³i³kha³lhon¹tū³kā³txa² ka³lxa¹khai¹nxe³sxā³ 4.000 nxe² wā³l³i³kha³lhon¹-
tū³kā³txi³su² ta¹hxai²hē¹la². A²nxe³tū³kā³txai²na² Je³su²jah³la² hi²sen³kxai³lu²
i³xi²si¹hain¹jau³su² i³sa²si¹hā³ain¹ta¹hxai²hē¹la². ¹⁰Nxe³te³na¹ kwēn¹ta²kxai³
Je³su²jah³la² a²sa³wi³ha³lxi³nāu³khai³xai²na² whāi²na¹ ka²no¹a² ā³wi¹hain¹-
ka³tū³ ha³lo²a² Tal³ma³nū²ta³ko³xa² ā³nxai³ain¹ta¹hxai²hē¹la².

Fa³ri³se²a² nū³kā³txa² yen³kxa² wā³nxin¹te²a² i³wā³txain¹jau³su²

¹¹Nxe³nxā²ha¹te¹ fa³ri³se²a² nū³kā³txa² ā³nha¹tū³te²nāu³xai²na² a²hi²-
sen³kxai³lu² tī³yhan¹sxā³ Je³su²jah³la² i³wā³wā³txi³sxā³ i³ye³ye³kxa²
i³sa²nū¹xi²yhan¹ta¹hxai²hē¹la².

—Oh³nāu³a² wā³nxin¹sxā³ kāi³ju³ta² wā²na³ū¹sah¹lxi³hē¹li¹. Nxe³ain¹ta¹-
hxai²hē¹la². Yxān¹ta¹ Je³su²jah³la² ko³nxe³ti³hi¹tain¹jau³su² i³ye³kxi²sai³nain¹-
ta¹hxai²hē¹la², fa³ri³se²a² nū³kā³txai²na²sa². ¹²Nxe³sxā³ Je³su²jah³lo²kxai³lu¹
kāin²āin²ti³sxā³ i³ye³te³nah¹lxi¹:

—Wxāi²na² yxau²xai³yah³lxin¹tū³kā³txi³ i³nxai²na² wā³nxin¹ti³ i³yau¹ū¹-
nx²ta¹ju³ta² ten³yah³lxin¹nhai¹. Ih¹nxe³kxa²yan³ti³ta³ ten³yah³lxin¹ji¹wi¹?
A²ya³la³tū³ i³ye³kxi¹nx²ta¹i¹. Hai³txi³ wā³nxin¹ti³ i³yau¹ū¹nx²ta¹ju³ta²la³ wā²-
nā³ū¹nx²ti³nxā³lho³li¹. Nxe³ain¹ta¹hxai²hē¹la².

¹³Nxe³nxā²ha¹te¹ Je³su²jah³lai²na² sa²kxai³lu² ā³ain¹sxā³ ka²no¹a²ka³lo³a²
ā³wi¹hain¹ka³tū³, i³ye³na² yxo²h^a3ti³nhāu³ā¹ ā³nxai³ta¹hxai²hē¹la².

Yain³txa² i³wā³txi³nū³xa² i³yau¹ū³jau³su²

¹⁴I³ye³nai²na² yxo²h^a3ti³lhi³ain¹tāu³a² a²sa³wi³ha³lxi³nāu³khai³-
ai²na² yain³tū³xa² ne³wā²na³ain¹ta¹hxai²hē¹la². Ka³na³ka³na³tū³xa²
so¹lxi³ ka²no¹a²nāu³a² yū³ain¹ta¹hxai²hē¹la². ¹⁵Ai¹nha²kxai³ Je³su²jah³la²
i³ye³kxain¹te³nah¹lxi¹:

—Fa³ri³se²a² nū³kā³txa² E³ro²jah³la² nxe³sxā³ a²yain³txa² i³wā³tū³xa²
i²jah¹lxi³hē¹li¹. Ā³toh³nx²ti³ha³ta¹. Nxe³ta¹hxai²hē¹la².

¹⁶Nxe³jau³xai²na² yain³txi³nū³yau³xai²na² a²sa³wi³ha³lxi³nāu³xa²
nūh¹i³ye³kxi²nhain¹te³nah¹lxi¹:

—Yain³tū³ x a² yū³nē³lxa³i¹. Nxe³ha²kxai³ nē³lain¹na²li¹.
Nxe³nhain¹ta¹hxai²hē¹la².

¹⁷Nyhai¹jau³su², Je³su²jah³lai²na² ain³kxain¹ka³tū³ i³ye³kxain¹te³nah¹lxi¹:

—Īh¹nxe³kxa²yan³ti³ta³ yain³tū³xa² yū³nē³lxa³jau³su² e³ah¹lxin¹ji¹wi¹?
Ha³lo²a² i³yah³lxan³ji¹wi¹? Ā³ne³wxe³nx²ti³xa³ji¹wi¹? i³ne³wā³nūn³kxi¹nx²-
ti³ji¹wi¹? Nxe³yhai¹ta¹hxai²hē¹la².

¹⁸—Wxa²ye³na² whāi²na¹ yū³nx²ti³kxan²ti³, i²yah³lxan³ji¹? Wxa²ne³-
nxe³na² whāi²na¹ yū³nx²ti³kxan²ti³, ain³kxi²nyhah¹lxan³ji¹? Nxe³wān²yah³-
lxin¹ji¹wi¹? ¹⁹Ha³la³je¹nh¹ai³tā², yain³tū³xa² nū³ha¹li¹ nū³ha¹li¹ ka³na³ki¹
wxa²nāu²lxa¹sxā³, a²nū²a² ka³lxa¹tū³kā³txi³su² 5.000 nxe³tū³kā³txai²na² sa²-
kxai³lu² ū³hū²xai³ai¹na¹hi¹nai³tā² a²yain³tū³xa² a²wā³kon³te²tū³xa² ih¹nxe²
ha³ti²a² ne³ki¹sxā³ so¹ah³lxin¹thai¹li¹? Nxe³ain¹ta¹hxai²hē¹la². Nxa²ha¹te¹:

—Ha³ti²a² hxi²ka² hxi³sxā³ ha¹li¹ wxa²sa²so¹xi²nūn³te³na¹, ne³ki¹sxā³ so¹-
a³sain¹tai¹ti²ti¹. A²sa³wi³ha³lxi³nāu³xa² nxe³ta¹hxai²hē¹la².

20 Jā¹nxe³sxā³ Je³su²jah³la² e³kxain¹te³nah¹lxi¹:

—Ha³la³je¹nūn³tāu³ai³tā² nū³ha¹li¹ nū³ha¹li¹ nū³ha¹li¹ ka³na³ki¹ wxa²nāu²-lxa¹sxā³, a²nū²a² ka³lxa¹tū³ka³txi³su² 4.000 nxe³tū³ka³txai²na² sa²kxai³lu² ū³hū²xai³ai¹na¹hī¹nai³tā² a²wā³kon³te²tū³xa² īh¹nxe² ha³ti²a² ne³ki¹sxā³ so¹ah³lxin¹thai¹li¹?

Nxe³nxa²ha¹te¹:

—Ha³ti²a² nē³nha¹li¹ nē³nha¹li¹ nē³nha¹li¹ ka³na³ki¹ ne³ki¹sxā³ so¹a³sain¹-tai¹ti²ti¹. A²sa³wi³ha³lxi³nāu³xai²na² nxe³ain¹ta¹hxai²hē¹la².

21 Ai¹nha²kxai³ Je³su²jah³la² a²wān³txi³kxai³lu¹:

—Wān³txai²na² a²si³yxau³tāu³khai³xa² ā³nē³wxe³nx²ti³lā²nxān³khi³. Nxe³-nx²ta¹nhai¹. Nxe³ain¹ta¹hxai²hē¹la².

Ye³han³jah¹la² we²txi²jau³su²

22 Nxe³nxa²ha¹te¹ Je³su²jah³la² nū³ka³txa² Bet³sa³i²ta³thīn³su² ta¹hxai²-hē¹la². Nxe³thi³na² ā³wi¹hain¹ka³tū³, a²nū²a² nū³ka³txi³ ā³xa² sa²kxai³lu² ye³-han³jah¹la² tē³nū²la² Je³su²jah³la² i³ha¹txi²te³lhxā³ tī³nyhain¹ta¹hxai²hē¹la². Nxe³te³nah¹lxi¹:

—Wxa²to³txain¹si¹nhē³li¹. A²nū²a²nāu³xai²na² i³wā³txi³sxā³ i³ye³ye³kxain¹-ta¹hxai²hē¹la². 23 Nxe³nxa²ha¹te¹ Je³su²jah³lo²su² te²kxai³lu¹ ye³han³jah¹-lai²na² a²hxi²ki³kxai³lu¹ hxi²ki³sxā³, tē³sxā³ ha³lo²a² sxi²yhe³na² yxo²tu³ka³-nāu³a¹ ā³nxai³ya³ta¹hxai²hē¹la². Nxe³sxā³ a²ye³na² ye³han³jah¹lai²na² a²ye³na² txa²wā¹yo²ka²si¹yha³u³xa² wxa²ye³wā³lā³kxain¹ka³tū³ a²hxi²ka² wxa²wxai³-ain¹ka³tū³ i³ye³kxain¹te³nah¹lxi¹:

—Īh¹nxe³ju³ta² i²in¹ji¹wi¹? Je³su²jah³la² ta¹hxai²hē¹la².

24 Nxe³nxa²ha¹te¹ ye³han³jah¹lai²na² a²wān³txi³kxai³lu¹:

—A²nū²a² i²a¹wi¹. Yxān¹ta¹ hi³sa³kat³sū³tain¹na³li¹. Te²su² ā³nxai³ain¹na³li¹. Ta¹hxai²hē¹la².

25 Nxe³nxa²ha¹te¹ Je³su²jah³lo²kxai³lu² jā¹nxe³sxā³ wxa²ye³wxai³ai¹nha²-kxai³, wi¹ten³sa²tā³ain¹ta¹hxai²hē¹la². A²yen³kxa² yxo²ha³kxa¹ wi¹li²ain¹ta¹-hxai²hē¹la². 26 Nxe³nxa²ha¹te¹ Je³su²jah³lo²su² te²kxai³lu² i³ye³kxi²te³nah¹lxi¹:

—Sa²wai³wait³sxā³ wxa²sxi²yhen³khai³xai³tā² i³xi²txu¹li¹. Yxān¹ta¹ sxi²-yhe³nai²na² ti¹nān²ta³, ā³wih¹txa³hē¹li¹. Ta¹hxai²hē¹la².

Txa²wā³sū³na² A²hxi²kan¹ta² Si³yxau³tāu³lo³jah¹lo²ye²kxe³jau³su²

27 Nxe³nxa²ha¹te¹, Se²sa³re²a² Fi³li³po²thi³nān¹ko³xai²na² ā³nxai³ain¹-ta¹hxai²hē¹la². Ain¹tāu³a² Je³su²jah³la² a²yo²wān³txa² a²sa³wi³ha³lxa² i³wā³txi³te³nah¹lxi¹:

—A²nū²a² ā³nāu³xai²na² sa²kxai³lu² i³yī¹li²sain¹jau³xa² e³kxi²nyhain¹kxai²-nān²tū³ i³h¹nxe³jau³tā³ i³yī¹li²sain¹jau³su² e³lain¹te²la¹xā³? Ī³yau¹ū³nha¹jah³-lxi³hē¹li¹. Je³su²jah³la² ta¹hxai²hē¹la².

28 Nxe³nxa²ha¹te¹ a²sa³wi³ha³lxi³nāu³khai³xai²na² wān³txi³kxai³lu¹ Je³su²-jah³la² i³wā²lū³xain¹te³nah¹lxi¹:

—A²nū²a²nāu³xai²na² a²ha³tih³xa² Jo³āu² Ba³tis²jah³lo²su² ka³ten³su² i³sa²yxau³xi²sxā³ wā³li²jah¹la² i³yī¹li²nxai¹nha²kxai³ ā³xa² ha³tih³xai²na² sa²-kxai³lu² E³li²ah³lo²su² i³yī¹li²nxai¹nha²kxai³ ā³xa² ha³tih³xai²na² sa²kxai³lu² Sū³na² wān³txa² i³hen³txi³jah¹lo²su² i³yī¹li²nxai¹nha²kxai³ nxe³nyhain¹sī¹-nhxai²na²hē¹li¹. A²sa³wi³ha³lxa² nxe³ta¹hxai²hē¹la².

²⁹Nxe³nxa²ha¹te¹ Je³su²jah³la² a²wān³txi³kxai³lu¹ i³wā³txain¹te³nah¹lxi¹:

—Yxān¹ta¹ wxāi²nān²ta³ ih¹nxe³jau³ta³ i³yī¹li²syah¹lxin¹jau³su² e³yah³-lxin¹ji¹wi¹? Nxe³ta¹hxai²hē¹la². Nxa²ha¹te¹ Pe²jah³lai²na² te²kxai³lu¹ i³wa²lū³xi²te³nah¹lxi¹:

—Wxāi²na² Txa²wā¹sū³na² A²hxi²kan¹ta² Si³yau³tāu³lo³txa²jah¹lo²si¹lxi¹. Nxe³ta¹hxai²hē¹la².

³⁰Nxe³ha²kxai³lu¹ Je³su²jah³la² i³wa²lū³xi²ti³an¹jau³kxai³lu¹:

—Nxe³jau³jau¹xai²na² a²nū²a² ā³xa² i³hen³txain¹yah³lxi¹txa³hē¹li¹. Nxe³ta¹hxai²hē¹la².

Je³su²jah³la² su²lhā³ju³ta³nū³a² i³yau¹ū³jau³su²

³¹Jā¹nxain¹jau³su² Je³su²jah³la² a²wān³txi³kxai³lu¹ i³yau¹ū³hain¹jau³xa²sa¹:

—Txai²na² Sū³na² A²hxi²kan¹ta² Si³yau³tāu³lot³sa²jah¹lo²na¹xai²na² Je³-ru³sa³lē²thi³na² ai³na¹ju³ta³nū³a² yū²na³li¹. Nxa¹kxai²nān²tu³ i³sa³e² a²hxi²-kan¹txi³su² te²a² Sū³na² sxi²ha² wā³nxīn¹te² si³yau³tū³ka³txi³su² te²a² ha³-teh³nxā³nxa² a²hoh³lxi³su² te²a² nxe³sxa³ te²nāu³xa² i³an³ta³kxi²sai¹nha²kxai³ khāuh³lxa³txi³sai¹nha²kxai³ i³su²lhā³sa²si¹nyhain¹jau³su² i³kwa³na³nyhain¹-tu¹wi¹. Nxe³nū²la² hā²wxān³txa³ ye³ha¹li¹ ka³na³ki¹ a³la²ni²sxā³ ka³ten³su¹ i³sa²yau³xi²na¹tu¹wi¹. Nxe³ta¹hxai²hē¹la².

³²Nx e³jau³xai²na² yxo²wain³ti³ i³ye³kxain¹ta¹hxai²hē¹la². Ain¹-ka³tu³ Pe²jah³la² a²hi²sen³kxai³lu² Je³su²jah³lo²kxai³lu² i³yū³so¹sxā³ i³kwai²kxi²te³nah¹lxi¹:

—Jā¹nxe³txa³hē¹li¹. Ta¹hxai²hē¹la², Pe²jah³la² wān³txa²sa². ³³Nxe³nxa²-ha¹te¹ Je³su²jah³lo²su² te²kxai³lu¹ sa²wa³ti³nha²sxā³ a²sa³wi³ha³lxi³nāu³-xai²na² i³sa²sai¹ain¹ka³tu³ Pe²jah³lai²na² i³kwai²ta¹lxi³te³nah¹lxi¹:

—Sa³ta³na²jah¹lāi³. Txa²si³yo³na² ā³waix³txu¹li¹. Txa²wā¹sū³na² a²ten³-jau³su² ten³nxa²nxa³i¹. A²nū²ai²na² a²ten³jau³xai²na² so¹lxi¹ te³ni¹lxi¹. Je³su²-jah³la² ta¹hxai²hē¹la².

³⁴Jā¹nxe³jau³su² a²nū²a²nāu³xai²na² ā³si³te³kxain¹te²nāu³xa² a²sa³wi³ha³-lxa² ain¹sxā³ i³ye³kxain¹te³nah¹lxi¹:

—Nxe³jah³lxi³wxi¹. A²nū²a² i²li³te²nān²tu³ ā³si³te³kxi²ti³ten³sain¹kxai²-nān²tu³ a²ē¹nāu³a¹ au³txi³ ten³khai¹nxe³ju³tan²tu³ ā³na¹txai²lxi¹. Te²yā¹nxe³-sxā³ yxo²i²sain¹ju³tan¹te²kxa³yan³tu³ i³ya²lut¹ju³ta³nū³a² yuh³lxi²nxa³sxā³ ā³si³te³kxi²sain¹txai²li¹. ³⁵Jā¹nxa¹jau³su² wxāi²na² sa²kxai³lu² i³ye³kxi²-nyhah¹lxin¹kxai²nān²tu³: “Yuh³xai²na² ti¹ai²na² yxau³na¹tāu³a² txa²wi¹la¹-tāu³a¹ a³lxi²sa³nha¹. Je³su²jah³lai²na² wān³txa² sa²yxo²ā³a¹kxan²ti³ ya³lu²-ju³ta² ten³sa²nxa³nha¹.” Nxe³nyhah¹lxin¹kxai²nān²tu³ Txa²wā¹sū³na² ha³lo²a² yxau²xai³lyah³lxan³tho³li¹. Yxān¹ta¹: “Yuh³xai²na² ti¹ai²na² yxau³na¹tāu³a² txa²wi¹la¹tāu³la³ a³lxi²sa²nxa³nha¹. Je³su²jah³lai²na² wān³txa² yxo²i²a¹ju³tan¹-te²kxa³ya³lhu² Je³su²jah³lai²na² wān³txa² i³hen³txai¹na¹ju³tan¹te²kxa³ya³lhu² i³su²lhā³sain¹kxan²ti³ yxo²i²a¹ju³ta² ā³na¹nxa³lho³na¹.” Nxe³yah³lxin¹kxai²-nān²tu³ Txa²sa³wi³ha³lxi³syah¹lxin¹tu¹wi¹. Nxe³kxa²yu³su² Txa²wā¹sū³na² ha³-lo²a² yxau²xai³lyah³lxin¹tu¹wi¹.

³⁶Te²yā¹nxūn³sxā³ yuh³nāu³ān¹ta² yen³kxa² a²hāi¹nxe³ti³xa¹ so¹kxi²-hxa³kxai²nān²tu³ yxān¹ta¹ a²ē¹nāu³ai²na² a²ka³ten³yu³ta² tī¹kxi²kxai²nān²-tu³ nxe³te²su² te²na² ju³ju¹tai¹na² a²yxo²ha³kxa¹ tī¹kxi²hī³nx²na³li¹. ³⁷Ya³-lu²kī³kxai²nān²tu³ a²ka³ten³sa²kī³ju³khai³xa² hxi²kan¹ti³ ū³yho³hxi²sxā³

so¹xi²ki³sī³nx²nxa³wi¹. ³⁸A²nū²a²nāu³xai²na² yxau²xai³lain¹tū³ka³txai²na² ko³nxe³ti³ kăi³ain¹to³hi² Txa²wā¹sū³na² ā³na¹sxā³ ā³xa²sū³na² te³nain¹to³hi² nxe³ain¹to³nha³li¹. A²nxe³tū³ka³txai²na² a²nū²a² i³li³te²an²tū³ Txa²li² i³yāu²-lxi² txa²wān³txa² wi¹jau³xa² i³yāu²lxi² nxe³sain¹kxai²nān²tū³ Txa²li² Sū³na² Hxi²kan¹ta² Si³yxau³tāu³lot³sa²jah¹lo²na¹xai²na² yan¹nāu³a¹ wxā³na¹tu¹wi¹. Txa²wi³na² wxi²kin³ti³ton³ju³ta² wxā³na¹tu¹wi¹. Sū³na² sa³wi³ha³lxi³nāu³xa² wi¹lhin¹te²nāu³xa² oh³nāu³a¹ yxau³te²nāu³xā¹, ā³si³tē³kxi²sa²sxā³ wxā³na¹-tu¹wi¹. Wxā³na¹kxai²nān²tū³ āu²li²sa²jah¹lai²na² sa²kxai³lu², Txa²li² āu³-lxain¹nū³na¹tu¹wi¹. Je³su²jah³la² ta¹hxai²hē¹la².

9 ¹Nxe³nxa²ha¹te¹ Je³su²jah³la² a²wān³txi³kxai³lu¹ i³ye³kxain¹te³nah¹lxi¹: —Jā¹nxa¹ju³kxai³lu² a²ya³la³tū³ i³ye³kxi¹nx²ta¹wi¹. Txa²wā¹sū³na² wān³txa² wi¹jau³xa² A²hxi²kan¹ta² Si³yxau³tāu³lo³sa²ju³ta³nū³su² nxe³jau³-xai²na² yxau³son³na³li¹. Wxa²nū³ka³txe² i³nxai²na² ka³na³ki²nū² ya³lu²yah³-lxi³xa²ta³lxa¹ ju¹ta²na² i²yah³lxin¹tu¹wi¹. Nxe³ye¹nx²ta¹wi¹. Je³su²jah³la² nxe³ta¹hxai²hē¹la².

Je³su²jah³la² i³ā³lxi³jau³su²

²Nxe³nxa²ha¹te¹, ye³ha¹li¹ ye³ha¹li¹ ye³ha¹li¹ a³lan²ni²tāu³kxai³lu², Je³su²-jah³lo²su² te²kxai³lu² wā³la³ka³txa² kīn³khaix¹ka³ta² ka³la³ta¹hxai²hē¹la². Nxe³te³na¹ Pe²jah³la² Ti³a²kah³la² Jo³āu²ah³la² whāi²na¹, Je³su²jah³la² ān³-sa²so¹sxā³ ka³la³ya³hain¹ta¹hxai²hē¹la². Ka³la³ya³hain¹ka³tū³ a²ne³ka³nah²-nāu³a² he¹ain¹tāu³a² Je³su²jah³la²nū²a² sa²yā¹nha²ha²kxai³ ā³lxa³txi³ i³we¹-yhe²ta¹hxai²hē¹la². ³A²wā²la³ka³lo³a² ū³whi²h²kxi²nha²ka³lo³a² wā²la² yān³txi³ hā³ka³lo³a² i³ya¹nha²ha²kxai³ kāin² hā³ni² nxe³ju³tan¹te²kxa³yan³tū³ti¹ ye³-ha²te¹ta³lxi³ta¹hxai²hē¹la². ⁴Nxe³tāu³ Moi³se²ah³lu¹ta²na² E³li²ah³lu¹ta²na² ain¹sxā³ a³ka³nxa² wxā³yai¹nha²kxai³ Je³su²jah³la² i³ye³kxi²nyhain¹ta¹-hxai²hē¹la². ⁵Nxe³tāu³a¹ Pe²jah³lai²na² a²wān³txi³kxai³lu¹ Je³su²jah³la² i³ye³kxi²te³nah¹lxi¹:

—Je³su²jah³la² Txa²hxi²kan¹jah¹lāi³. Ti¹ai²li² ha³lo²a² wi¹yxau³khaix¹sī¹na¹-nhai¹. Nxe³sī¹nha²kxai³ sxi²ha² thī³nha¹li¹ ka³na³ki¹ txon³sī¹na¹tu¹wi¹. Wxa²-sxi²ha² txo³ni² Moi³se²ah³la² sxi²ha² txo³ni² E³li²ah³la² sxi²ha² txo³ni² nxe³-sī¹na¹tu¹wi¹, ten³nxa²sin¹ke³la³te²kxai³lu¹. Nxe³ta¹hxai²hē¹la².

⁶Nxe³ju³ta² a²sa³wi³ha³lxi³nāu³xa² kāin² yuh³lai¹nha²kxai³ i³wā³wā³ta³-kxi²nha²sxā³ i³ye³ain¹ta¹hxai²hē¹la². ⁷Nxe³nxa²ha¹te¹ oh³sī³na² hā³thī³na² a³hxi²sxā³ ān³ti¹kxai¹nha²kxai³ oh³sī³nān¹ta² wān³txa² ain¹kxain¹te³nah¹lxi¹:

—Je³su²jah³lai²na² Txa²ki³lha³lxa² a³lxi²khaix¹na¹jah¹lai²la¹wi¹. Wi¹lain³-kxi¹txai¹nhē³li¹. Ta¹hxai²hē¹la².

⁸Ain¹ka³tū³ a²ha² kwēn²ta²kxai³ a²sa³wi³ha³lxi³nāu³xai²na² sa²kxai³lu² sa²-ne³wa³ti³nha²sxā³ i²sa²sai¹ain¹ka³tū³ Je³su²jah³la² so¹lxi³ i²ain¹ta¹hxai²hē¹la². A²nū²a² ā³te²su² yū³ye²ta¹hxai²nxa³hē¹la².

⁹⁻¹⁰Nxe³nxa²ha¹te¹ wā³la³ka³txai²na² wxa²ka³nain¹nxa²ha¹te¹ Je³su²jah³la² a²wān³txi³kxai³lu¹ a²sa³wi³ha³lxi³na² i³ye³kxi²te³nah¹lxi¹:

—Ju¹ta²na² i²syah¹lxin¹ju³ta²na² a²nū²a² ā³xa² i³hen³txi³ti³hex¹yah³-lxi³sān²txa³hē¹li¹. Hā²wxān³txa³ Txa²na¹xai²na² ya³lu²na¹ka³tū³ ka³ten³ti³ i³sa²yxau³xi²na¹tāu³a² hā²wxān³txa³ a²nū²a² i³hen³txain¹yah³lxin¹ju³ta³nū³a² wain³na³li¹. Ta¹hxai²hē¹la². Nxe³sxā³ a²sa³wi³ha³lxi³na² kon³ton³ti³khaix¹-ain¹ta¹hxai²hē¹la². Yxān¹ta¹ nxe³ju³ta²na² sa²kxai³lu² i³ye³lain¹te³nah¹lxi¹:

—Ya³lu²sān²sxā³ ka³ten³su² i³sa²yxau³xi²ju³ta² a²si³yxau³tāu³khai³xa² ih¹-
nxe³khai³x³te²la¹ku¹? Ain¹ta¹hxai²hē¹la². ¹¹Nxe³te³nah¹lxi¹ a²sa³wi³ha³lxi³-
nāu³xa² a²wān³txi³kxai³lu¹ Je³su²jah³la² i³wā³txain¹te³nah¹lxi¹:

—Ha³teh³nxā³nxa² a²hoh³lxi³su² tū³kā³txa² e³jau³xa²sa¹: “E³li²ah³lu¹ta¹i²na²
txa²nū² wxā³tu¹wi¹.” Ain¹na³li¹. Nxe³ju³ta² ih¹nxe³kxa²yān³ti³tā³ wān³txa²
jau³xai²na² i³ye³ain¹te²la¹xā³? Ain¹ta¹hxai²hē¹la².

¹²Nxe³nxa²ha¹te¹ Je³su²jah³la² i³ye³kxain¹te³nah¹lxi¹:

—Ya²la³tū³ E³li²ah³la² wxā³tu¹wi¹. Txa²ne³hē³txa² wxā³sxā³ yen³kxa²
yxo²ha³kxa¹ sa²hau³kot³tū¹sa²tu¹wi¹. Nxe³to³ta¹ a²nū²a²nāu³xa² en²sain¹-
sxā³ kō³nxe³ti³ kāi³ū¹sain¹tu¹wi¹. Nxe³ju³ta²nū³a² ha³teh³nxā³nxa² ū³wha²-
li¹ta¹hxai²ti³ai¹ti²tu³wi¹. ¹³Yxān¹tah¹lxa¹ wān³txi³khai³su² e³kxi¹nx²ta¹wi¹.
E³li²ah³la² ā²la² wxā³na²hē³li¹. Nxe³txai³tā² a²hxi²kan¹ti³nāu³a² hi²sen³su²
kō³nxe³ti³ kāi³ju³ta² so¹lxi³ te³nai¹nha²kxai³ kō³nxe³ti³ kāi³ū¹hain¹na²hē³li¹.
Nxe³ju³ta² ha³teh³nxā³nxa² ū³wha²li¹ta¹hxai²ti³ai¹ti²tu³wi¹. Je³su²jah³la²
nxe³ta¹hxai²hē¹la².

Wē³sa² we²txi²jau³su²

¹⁴Nxe³nxa²ha¹te¹, Je³su²jah³la² nū³kā³txa² a²hi²sen³kxai³lu² a²sa³wi³ha³-
lxi³nāu³khai³xa² wā³kon³tū³kā³txa² yau³so³nain¹ta¹hxai²hē¹la². Nxe³ju³ta²
a²nū²a² ka³lxa¹tū³kā³txi³ ā³xa² hi²sen³kxai³lu² a²wā³kon³tū³kā³txai²na² ā³ki³-
ka³ti³kxi²yhai¹nha²kxai³, a²ha³teh³nxā³nxa² a²hoh³lxi³su² tū³kā³txa² a²hi²-
sen³kxai³lu² a²wā³kon³tū³kā³txai²na² i³wā³wā³txi³sxā³ i³ye³kxi²yhai¹nha²-
kxai³, ta¹hxai²hē¹la². Nxe³ju³ta²na² Je³su²jah³la² nū³kā³txa² yau³son³sxā³
i²kxain¹ta¹hxai²hē¹la². ¹⁵Nxe³nxa²ha¹te¹ a²nū²a² ka³lxa¹tū³kā³txa² hi²sen³-
kxai³lu¹ Je³su²jah³la² i³ain¹tāu³ i³wā³wā³ta³kxai¹nha²kxai³ ā³ni³sxā³ wi¹la³
i³hen³txain¹ta¹hxai²hē¹la². ¹⁶Ain¹te³na¹ Je³su²jah³la² a²wān³txi³kxai³lu¹
i³ye³kxain¹te³nah¹lxi¹:

—Ih¹nxe³jau³tā³ i³ye³kxain¹yah³lxi¹ji¹wi¹? Ta¹hxai²hē¹la².

¹⁷Yxān¹ta¹ ka³lxa¹tū³kā³txai²na² tau³ta² a²nū²a² ka³na³ka³na³te²su² te²a²
i³ye³kxi²te³nah¹lxi¹:

—Tih³nxe³sa²jah¹lāi³. Txa²wē³sai²na² tē³sxā³ tī³nxa²ha¹wi¹. Kō³nxe³te²a²
yāu³ka³txa² nxū²kwai³yxau²na³li¹. Nxe³ha²kxai³ txa²wē³sai²na² hxi²kan¹txi³
i³ye³xa³wi¹. ¹⁸A²nxū²kwai³yxau²na³na¹ nain¹ka³tū³ kīh³nū³xa² ti³sa²tā³ yxo²-
ka²tū¹yhai¹nha²kxai³ kāin² yxo²ka³si³ha²kxai³ kāin² wxi²ka³ta³ta³tha²kxai³
a²nū²ai²na² i³kan²ta³kxi²ti³ha²kxai³ ain¹na³li¹. Ju¹ta² wxa²sa³wi³ha³lxi³-
nāu³xi²na² i³ye³kxai¹na¹li¹, kō³nxe³te²a² yāu³ka³txa² i³nxū²kwai³li³si¹hain¹-
jau³su¹. Yxān¹ta¹, hxi²kan¹ti³hex¹nai¹nxa³li¹. Ta¹hxai²hē¹la².

¹⁹Nxe³nxa²ha¹te¹ Je³su²jah³la² i³wa²lū³xi²te³nah¹lxi¹:

—Ā³ne³to²s³yah¹lxa³lxi¹. Yxo²i²nxa³sxā³ wain³txi³ ain³kxah²lxa³lxi¹,
kan²txi³ yxau³kxi¹nx²ta¹kxan²ti³nu¹. Wē³sa² tē³sxā³ wxā³jah¹lxi³hē¹li¹.
Ta¹hxai²hē¹la².

²⁰A in¹ka³tu³ wē³sai²na² sa²kxai³lu² tē³sxā³ wxā³ain¹ka³tu³ kō³nxe³te²
yāu³ka³txai²na² sa²kxai³lu² Je³su²jah³la² i²tāu³ a²wē³sai²na² tē³sxā³ i³ka³-
tā³tā³kxai¹nha²ha²kxai³ kīh³nū³xa² ā³ya³hain¹sxā³ ā³nhe¹nhe¹ain¹sxā³ ā³n-
wa³ti³wa³ti³txa¹ain¹sxā³ i³yxo²wxāun¹nha²khai¹sxā³ nxe³ta¹hxai²hē¹la².
²¹⁻²²Nxe³nxa²ha¹te¹ Je³su²jah³lai²na² a²wān³txi³kxai³lu² a²wē³sa² wi³na²
i³wā³txi³te³nah¹lxi¹:

—Īh¹nxe³hī¹nai³tā² ā³nxū²kwai³wi¹lhai¹li¹? Nxe³sxā³ ī³wa²lū³xi²te²an¹-
jau³kxai³lu¹:

—A²wē³son³ti³hī¹nai³tā² ī³to³nain¹na²hē³li¹. Ye³ka³lxa¹txi³ ha³nxe²a²nāu³a¹
ā³ya³hi²sxā³ ā³nhī³li² ye³ka³lxa¹txi³ ī³yau³xa²nāu³a¹ ā³ya³hi²sxi³ ā³nū¹i² nxe³-
hxai²na²hē³li¹, ī³ya³lu²si¹jau³su¹. Yxān¹ta¹ hxi²kan¹nxa³ke³la³te²kxai³ wxa²-
hau³kot³sa²si¹nhē³li¹. Txa²khāuh³lxa³ti³hit¹sa²sīn¹ju³ta² ī³āin²ta³kxi²sa²sī¹-
nhē³li¹. Ta¹hxai²hē¹la².

²³Nxe³nxa²ha¹te¹ Je³su²jah³la² a²wān³txi³kxai³lu¹:

—“Hxi²kan¹nhī³nxān¹ji¹?” Nxe³sa²txa³hē¹li¹. Yxo²i²san¹kxai²nān²tu³
a²yen³kxa² a²te²nīn¹kxa² Txa²wā¹sū³na² hi²sen³su² wxa²hau³ko³txa²tu¹wi¹.
Ta¹hxai²hē¹la².

²⁴Nxe³nxa²ha¹te¹:

—Yxo²i²nxa²ha¹wi¹. Sa²wai³wait³sxā³ yxo²i²nxa²ha¹ju³ta² sa²wet¹sē¹li¹.
A²wi³na² wān³txa² ta¹hxai²hē¹la².

²⁵Nxe³ka³tu³ a²nū²a²nāu³xa² ā³ni³sxā³ ā³yā³nū²ki² ā³si³wxe³ain¹ta¹hxai²-
hē¹la². Nxe³ju³ta² Je³su²jah³la² i²ka³tu³ wxi²kan¹sxā³ ko³nxe³te²a² yāu³ka³txa²
ī³kwai²kxi²te³nah¹lxi¹:

—Ko³nxe³te²a² yāu³ka³txāi³, ne³ka³tū³si¹te² yāu³ka³txāi³, yxo²ka³tū³si¹te²
yāu³ka³txāi³. Ī³ka³na³nxa²ha¹wi¹. Wē³sai²na² wxa²nxū²kwai³li¹txu¹li¹.
Ā³wi²xi²ti²hex¹txa³hē¹li¹. Ta¹hxai²hē¹la².

²⁶Nxe³nxa²ha¹te¹ ko³nxe³te²a² a²yāu³ka³txai²na² kāin² wxan¹ka³tu³ wē³-
sai²na² kāin² ā³nhē¹nhē¹khaix¹ain¹ka³tu³, a²nxū²kwai³li³ta¹hxai²hē¹la². Nxe³-
sxā³ a²wē³sai²na² sa²kxai³lu² ya³lu²te²hū³nxe² sxa³ta¹hxai²hē¹la². Nxe³ju³ta²
a²nū²a² ka³lxa¹te²a² ī³ye³ain¹te³nah¹lxi¹:

—Ya³lu²na³li¹. Ta¹hxai²hē¹la². ²⁷Yxān¹ta¹ Je³su²jah³la² hxi²ki³sxā³ sa²yxo²-
ka³ta³wxe²ain¹ka³tu³ wē³sai²na² ī³sa²yxau³ain¹ta¹hxai²hē¹la². ²⁸Nxe³nxa²-
ha¹te¹ ye³jen¹nāu³a¹ Je³su²jah³la²kxai³ sxi²nhāu³ā¹ ā³wih¹ka³tu³ a²sa³wi³ha³-
lxi³nāu³khai³xa² nūh¹ ī³wā³txain¹te³nah¹lxi¹:

—Īh¹nxe³kxa²yan³ti³ta³ ko³nxe³te² yāu³ka³txai²na² hxi²kan¹ti³ nxū²kwai³-
li³si¹sī¹nxa³thi²li¹? Ta¹hxai²hē¹la².

²⁹Nxa²ha¹te¹ Je³su²jah³la²kxai³ ī³wa²lū³xi²te³nah¹lxi¹:

—A²yāu³ka³txai²na² te²u¹jā¹nxe³ka² he³la³ku³la³ wa³su³txi³ nxū²kwai³li³si¹-
te²sxa²yu²hē³li¹. Hāi¹nxe³sxā³ sa²wai³wait³sxā³ Txa²wā¹sū³na² ī³ye³kxi²kī³sa²-
kxai³, ī³sa²si¹hā³kī³te²ju²hē³li¹. Ta¹hxai²hē¹la².

Je³su²jah³la² su²lhā³ju³ta³nū³a² ī³yau¹ū³to³jau³su²

³⁰Nxe³nxa²ha¹te¹, Je³su²jah³la² nū³ka³txai²na² wa²li³ain¹ka³tu³ Ka³li³le²-
a²ko³xa² wxa²ha³nāu³hain¹ta¹hxai²hē¹la². Yxān¹ta¹ he¹ain¹ju³ta² ha³ta³nxa²
a²nū²a² ā³xa² ain³kxain¹ju³ta² Je³su²jah³la² te³nain¹ta¹hxai²nxa³hē¹la². ³¹Hāi¹-
nxe³sxā³ nūh¹yxau³sxā³ a²sa³wi³ha³lxi³nāu³xa² wān³txi³khai³xa² ī³yau¹ū³ti³-
ten³ta¹hxai²hē¹la². Ī³yau¹ū³te³nah¹lxi¹:

—A²nū²a² ko¹ko¹xa² hxi²ka² ā³yū³nhī²sain¹tu¹wi¹. Nxe³sain¹kxai²nān²tu³
ī³su²lhā³sain¹tu¹wi¹. Yxān¹ta¹ su²lhā³sain¹kxan²ti³ ye³ha¹li¹ ka³na³ki¹ a³la²-
ni²tāu³a¹ ka³ten³su² ī³sa²yxau³xi²na¹tu¹wi¹. Je³su²jah³la² nxe³ta¹hxai²hē¹la².

³²Yxān¹ta¹ nxe³jau³xai²na² sa²kxai³lu² a²sa³wi³ha³lxi³nāu³xai²na² ā³ne³-
wxe²ain¹ta¹hxai²nxa³hē¹la². Ain¹kxan²ti³ yuh³lain¹jau³su² wān³txai²na² a²si³-
yxau³tāu³khai³xa² ī³wā³txain¹ta¹hxai²nxa³hē¹la².

A²nū²a² kāin²ti³yxau³te²la³ i³yau¹ū³jau³su²

³³Nxe³nxa²ha¹te¹ Ka³far³na³ū²thi³na² ā³wi¹hain¹nxa²ha¹te¹ Je³su²jah³-lo²su² te²kxai³lu¹ sxi²ha² ā³wih¹sxā³ yxau³ka³tu³ a²sa³wi³ha³lxi³nāu³xai²na² i³wā³txi³te³nah¹lxi¹:

—Tih³na² ā³nxai³yah³lxin¹tāu³a² ih¹nxe³jau³tā³ i³ye³kxi²nyhah¹lxin¹yu²-lhi²li¹? Ta¹hxai²hē¹la².

³⁴Yxān¹ta¹ kōn³ton³tain¹ta¹hxai²hē¹la².

—Txa²wā¹wa³kxē³na¹xai²na¹, ih¹te²la³tā³ hxi²kan¹ti³la³ ki³te³ji¹wi¹? Nxe³-jau³xai²na² tih³na² i³ye³lain¹ta¹hxai²hē¹la². Ai¹nha²kxai³ kōn³ton³tain¹ta¹-hxai²hē¹la². ³⁵Nxe³nxa²ha¹te¹ Je³su²jah³lo²kxai³lu¹ ā³wxe³sxā³, a²sa³wi³-ha³lxi³nāu³xai²na² hxi²ka²hxan³sxā³ ha¹li¹ wxa²hait¹so¹xi²nūn³te²su² te²a² i³kaix¹sxā³ i³ye³kxain¹te³nah¹lxi¹:

—ī¹ne³ka²sah¹lxi³sā²lxi¹. A²nū²a² a²ten³te²su² te²an²tu³:

“Hxi²kan¹txi³su² ti³ten³sa³nhā¹.” Nīn¹kxai²nān²tu³, a²nū²a² yxo²ha³kxa¹a²wa³ka³li³lo³je²txai¹nhu¹li¹. Ta¹hxai²hē¹la².

³⁶Nxe³te³na¹, wēn³su² sa²so¹sxā³ nxū²kwai³ye³ye³lot³sxā³ ūh³wxe³ka³tu³ wxa²sa²ha³lxi³so¹ka³tu³, a²sa³wi³ha³lxi³nāu³xai²na² i³ye³kxi²ta¹hxai²hē¹la². ³⁷ī³ye³kxi²te³nah¹lxi¹:

—A²nū²a² i²li³te² i³nxa² a³lxi²sa¹nha²kxai³ wā³sai²na² te²yā¹nxe³ te²he³-la³ku³la³ sa²hau³ko³tai¹nīn¹kxai²nān²tu³ Txai²na² hxi²nū¹san¹kxa² yā¹nxe³-hī³nx²na³li¹. Hxi²nū¹san¹kxai²nān²tu³ Sū³na² i³sa²si¹hā³sa²jah¹lo²su² te²a² hxi²nū¹nain¹kxa² yā¹nxe³hī³nx²na³li¹. Hai³txi³ Txai²na² so¹lxi³ hxi²nū¹sa²hī³-nx²nxa³lxi¹. Ta¹hxai²hē¹la².

Wxa²yā³lxah³lo²su² i³yau¹ū³jau³su²

³⁸Nxe³nxa²ha¹te¹ Jo³āu²ah³la² a²wān³txi³kxai³lu¹:

—ī³tih³nxe³sa²jah¹lāi³. In³txa² i²si¹na¹hē³li¹. A²nxe³jah¹la² wxi²ka¹nīn¹ju³ta² i²so¹nxain¹sxā³ ko³nxe³te²a² yāu³ka³txa² a³li³si¹jau³su² i³kwa³na³ain¹na²hē³li¹. Yxān¹ta¹ i³hit²txi²nxai¹nxa³ha²kxai³: “Hāi¹nxā¹txai¹nhē³li¹.” Nxe³si¹jau³su² kwa³na³ain¹si¹na¹hē³li¹, i³hi²txi²nē³lxa³ha²kxai³lu¹. Nxe³ta¹hxai²hē¹la².

³⁹Yxān¹ta¹ Je³su²jah³la² a²wān³txi³kxai³lu¹:

—ī³hxi²ko²lain¹yah³lxi³txa³hē¹li¹. Nxe³ju³tai²na² i³yau¹ū³nx²ta¹wi¹. A²nū²a² a²ten³te²su² te²an²tu³, Wxi²ka¹na¹ju³ta² i²so¹sa²sxā³ wā³nxīn¹sxā³ kāi³ain¹-kxai²nān²tu³ hai³txi³ kwēn¹ta²kxai³ wān³txa² ko³nxe³jau³xa² i³ye³kxi²sai¹-nxa³lho³li¹. Nxe³ha²kxai³ ya³nx²ta¹wi¹.

⁴⁰A²nū²a² i³kox¹ko³son²kxi²nē³lai¹nxa³te²su² te²an²tu³ txa²wā¹yan³tain¹te²-lxā²na³li¹. Nxe³ha²kxai³ i³hxi²ko²lain¹yah³lxi³txa³hē¹li¹.

⁴¹A²ya³la³tu³ i³ye³kxi¹nx²ta¹wi¹. Wxāi²na² txa²sa³wi³ha³lxi³nāu³sah¹lxi¹lxi¹. Yah³lxi¹nha²kxai³, a²nū²a² i²li³te²a² a³lxi²sai¹nha²kxai³ i³yau³xa² ka³te³ha² ne³ki¹sxā³ i³na²te³lhxā³ ū³hū¹nxa²lxain¹kxai²nān²tu³ te²kxai³ a²yo³ha² yū³-ain¹tu¹wi¹. Txa²wā¹sū³na² a²ya³la³tu³ ū³yho³hain¹tu¹wi¹.

Ko³nxe³ti³ kái³si¹nyhain¹jau³su²

⁴²A²nū²ai²na² yxo²i² ā³si³wxe³te²na² sa²kxai³lu² Txa²wān³txa² sa²yxo²-ā³si¹jau³su² i³tih³nxe³yah³lxi³txa³hē¹li¹. Nxe² i³tih³nxain¹kxa²yo³ha² kāin²khāuh³lxa³thin¹tu¹wi¹. A²nū²a² tah³lxa³kxa² sa²txe²khai¹nxe³ka³txa² tē³sxā³

ĩ³ye²ta³kũ¹nha²te²su² jah¹lan²tu³ ĩ³yau³xa² u¹jau³xa² so¹sxā³ ān³sa³nũ¹-ke³la³te²kxai³ nxe³jah¹la² khāuh³lxa³ti³nha²ju³ta² kãi³nhĩ³nx²na³li¹. Nxe³-kxa² ha³tih³xan²tu³ a²nũ²ai²na² kwēn¹ta² yxo²ĩ² ā³si³wxe³te²na² sa²kxai³lu² Txa²wān³txa² sa²yxo²ā³sa²si³hain¹jau³su² ĩ³tih³nxe³te²su² jah¹lan²tu³ kō³-nxe³thin¹khaix¹jah¹lo²su² hĩ³nx²na³li¹. A²nxe³jah¹la²kxai³la¹ khāuh³lxa³ti³wa³to²hi²hai¹nhĩ³nx²na³li¹. ⁴³Kō³nxe³ti³ kãi³yah¹lxin¹kxa²yan³ti³su² wi¹li². nha¹jah¹lxi³hē¹li¹. Nxe³yān¹ta¹ wxa²hxi²ka² kō³nxe³ti³ kãi³sih¹nx²ti³te³lhxā³kxai²nān²tu³ ĩ³hxi²yo³la³kā¹nha¹jah³lxi³hē¹li¹. Nxe³ha²kxai³ hxi²ka³na³ka³-na³ta² so¹lxi³ yũ³ah³lxin¹kxan²ti³ yan¹nāu³a¹ ka³te³na² ne³ki³so³txa³ju³ta² ā³wi¹yah³lxin¹kxai²nān²tu³ wi¹lhin¹yah³lxi³hĩ³nxa¹lxi¹. Nxe³yān¹ta¹ hxi²-kha¹li¹ yũ³ah³lxin¹sxā³ ha³nxe²a² ĩ³sa²tē³ju³ta² ĩ³yũ¹li²nxa³ju³ta² ā³wih¹ah³-lxin¹kxai²nān²tu³ khāuh³lxa³ti³nha²khai¹yxah³lxi³hĩ³nxa¹lxi¹. ⁴⁴Nxe³tāu³a²a² nũ²a² ya³lu²ju³ta² yũ²nxa³ha²kxai³ ha³nxe²a² ĩ³sa²tē³ju³ta² yũ³ha²kxai³nxe³sa²tē³tu¹wi¹. ⁴⁵Te²yā¹nxe³sxā³ wxa²yũ³kxa² kō³nxe³ti³ kãi³sih¹nx²ti³te³-lhxā³ kxai²nān²tu³ ĩ³yũ³yo³la³kā¹nha¹jah³lxi³hē¹li¹. Nxe³ha²kxai³ yũ³ka³na³-ka³na³ta² so¹lxi³ yũ³ah³lxin¹kxan²ti³ yan¹nāu³a¹ ka³te³na² ne³ki³so³txa³ju³ta² ā³wi¹yah³lxin¹kxai²nān²tu³ wi¹lhin¹yah³lxi³hĩ³nxa¹lxi¹. Nxe³yān¹ta¹ yũ³-kha¹li¹ yũ³ah³lxin¹sxā³ ha³nxe²a² ĩ³sa²tē³ju³ta² ĩ³yũ¹li²nxa³ju³ta² ā³wih¹yah³-lxin¹kxai²nān²tu³ khāuh³lxa³ti³nha²khai¹yxah³lxi³hĩ³nxa¹lxi¹. ⁴⁶Nxe³tāu³a²a² nũ²a² ya³lu²ju³ta² yũ²nxa³ha²kxai³ ha³nxe²a² ĩ³sa²tē³ju³ta² yũ³ha²kxai³nxe³sa²tē³tu¹wi¹. ⁴⁷Te²yā¹nxe³sxā³ wxa²ye³nai²na² kō³nxe³ti³ kãi³sih¹nx²ti³te³-lhxā³ kxai²nān²tu³ ũ³yhe³ki³sa²tā³nha¹jah³lxi³hē¹li¹. Nxe³sxā³ ye³ki³ka³na³-ka³nat³sxā³ ye³yũ³ah³lxin¹kxan²ti³ yan¹nāu³a¹ Txa²wā¹sũ³na² A²hxi²kan¹ta² Si³yxau³tāu³lot³sa³hĩ¹na¹ yxau³yah³nx²ti³kxai²nān²tu³ wi¹lhin¹yah³lxi³hĩ³-nxa¹lxi¹. Yxān¹ta¹ ye³ki³ha¹li¹ ye³yũ³ah³lxin¹sxā³ ha³nxe²a² ĩ³sa²tē³ju³ta² ĩ³yũ¹li²nxa³ju³ta² ā³wih¹yah³lxin¹kxai²nān²tu³ khāuh³lxa³ti³nha²khai¹yxah³-lxi³hĩ³nxa¹lxi¹. ⁴⁸Nxe³tāu³a²a² nũ²a² ya³lu²ju³ta² yũ²nxa³ha²kxai³ ha³nxe²a² ĩ³sa²tē³ju³ta² yũ³ha²kxai³nxe³sa²tē³tu¹wi¹.

⁴⁹Jā¹nxa¹jau³su² kxā³nhxi¹nu¹ta²na² ka³yxuh³xa² ũ³hĩ³lhxā³ Txa²wā¹sũ³na² ũ³hũ¹ain¹ki³kxai²nān²tu³, sah²ne³kxa² ũ³kah¹sān²sxā³ wxa²sĩ³nāu³ta¹lxi³sān²-sxā³ ũ³hĩ³lhxā³ ũ³hũ¹ain¹to³ki³ta¹hxai²ti³ai¹ti²tu³wi¹. Jā¹nxe³to³ki³tā³li¹. Jā¹-nxe³sxā³ a²nũ²a² sa²yxo²wet¹sah²lxin¹kxai²nān²tu³ ā³ne³wxe³yah³lxin¹tu¹wi¹. Nxe³yah³lxin¹kxai²nān²tu³, wxa²e¹nāu³nũ¹ai²na² whāi²na¹ wi¹le³nx²ti³tu¹wi¹. ⁵⁰Sah²ne³ki³su² tē³ki³kxai²nān²tu³ yain³txa² ũ³sa²wi²kxi²ki³kxai²nān²-tu³ wi¹yain³ki³te²ju²hē³li¹. Yxān¹ta¹ a²kah³ju³ta² yũ²nxa³sxā³ sũ¹kxai²-nān²tu³ hxi²kan¹txi³ kah³xi²te²sxa³yu²hē³li¹. Te²yā¹nxe³kxe³hũ³sxā³ hāu²-no³nyhu¹sxā³ yxau²xai³yah³lxin¹kxai²nān²tu³ sah²ne³kxa² yā¹nxe² a²nũ²a² wi¹kāi³ũ¹hain¹yah³lxi³hĩ³nxa¹lxi¹.

Txu¹ha² kwa² ā³na¹ju³ta² ĩ³tih³nxe³jau³su²

10 ¹Nxe³nxa²ha¹te¹ Je³su²jah³la² ĩ³sa²yxau³sxā³ a³li³ka³tu³ Ju³te²a²ko³-nāu³a¹ Jor³tāu²yau³xa² a²yxo²ha³tih³nāu³a¹ ā³wi¹hain¹ta¹hxai²hē¹la². Nxe³ju³ta²na² a²nũ²a² ka³lxa²tũ³ka³txa² tĩ³nhāun¹sxā³ Je³su²jah³la² ĩ²ain¹-te³lhxā³ tĩ³xain¹ta¹hxai²hē¹la². Nxe³ha²kxai³ Je³su²jah³la² wān²txa² ĩ³yau¹-ũ³hain¹to³kaix³ jā¹xain¹ta¹hxai²hē¹la². ²Nxe³nxa²ha¹te¹ fa³ri³se²an¹te²a² ka³na³ku² wxā³ain¹sxā³ Je³su²jah³la² ĩ³ki³ha¹kxi²si¹hain¹jau³su² ĩ³wā³txain¹-ta¹hxai²hē¹la². ĩ³wā³txain¹te³nah¹lxi¹:

—Je³su²jah³lai³. In³txai²na² sa²kxai³lu² i²li³tāu³a² a²txu¹ha³ka³lxa² ā³na¹-kxai²nān²tu³ wain³ji¹wi¹? Ain¹ta¹hxai²hē¹la².

³Nxe³nxa²ha¹te¹ Je³su²jah³lai²na² wān³txi³kxai³lu¹ i³wa²lū³xi²te³nah¹lxi¹:

—Ih¹nxe³jau³ta³ Moi³se²ah³lu¹tai²na² i³ye³kxi¹nx²tain¹ta¹hxai²hē¹lhai¹li¹? Ta¹hxai²hē¹la².

⁴Nxe³nxa²ha¹te¹ fa³ri³se²a² nū³ka³txa² i³wa²lū³xi²te²an¹jau³kxai³lu¹:

—Moi³se²ah³lu¹tai²na² hāi¹nxa² ā³ni³lain¹ju³tai³ta²su¹: “In³jah³lo²su² te²i³-nxa²: ‘Txa²sxe³xa³ka³lxa² ā³na¹a¹tū¹xā¹. Nēn¹kxai²nān²tu³ wxa²sxe³xa³ka³lxa² ā³na¹te³lhxā³ nēn¹jau³su² ha³teh³nxā³nxa² tē³sxā³ a²ten³jau³su² ū³wha²li¹txa²-hē³li¹. Nēn¹kxai²nān²tu³ a²sxe³xa³ka³lxa² ā³na¹in¹ju³ta² yū²na³li¹.’” Nxe³ju³ta² Moi³se²ah³lu¹tai²na² hāi¹nxa² ā³ni³lain¹ta¹hxai²ti³ai¹ti²tu³wi¹.

⁵Yxān¹ta¹ Je³su²jah³la² wān³txi³kxai³lu²:

—Txa²wā¹sū³na² wān³txa² sa²yxo²we¹ti³ten³nxa²lxa³nha³kxai³, Moi³se²ah³lu¹tai²na² wān³txa² txu¹ha² ā³na¹te³lhxā³ nxe³jau³xai²na² ū³wha²li¹lhxā³ ū³hū¹nx²tain¹ta¹hxai²ti³ai¹ti²tu³wi¹.

⁶Yxān¹ta¹ a²wi¹lhi¹nu¹tai²nān¹te²tu³, Txa²wā¹sū³na² a²hi²sen³kxai³lu¹ in³txa² we¹ti² txu¹ha² we¹ti² nxe³to³ta¹hxai²ti³ai¹ti²tu³wi¹. ⁷Jā¹nxe³ju³kxai³lu² in³txai²na² sa²kxai³lu² a²wī³na² a²hā³ka³nū¹na² nxe³sxā³ ā³waix³tū²la² a²sxe³-xa³ka³lxa² so¹lxi³ tē³tu¹wi¹. ⁸Nxe³sa³ha²kxai³ in³txa² txu¹ha² a²nū²ka³na³ka³-nat³ton³tu¹wi¹. A²nū²a² ha¹li¹o³nxa³wi¹. A²nū²ka³na³ka³nat³jah³na³li¹. ⁹Nxe³-ha²kxai³ Txa²wā¹sū³na² hi²sen³kxai³lu² ā³nū²kxi²ya³te²sin²ta²wi¹. Nxe³kxe³su² a²nū²ai²na² sa²kxai³lu² ā³nhai²ta³lxi³si¹hain¹kxai²nān²tu³ nxe² kāi³yah³lxi³-txa³hē¹li¹. Je³su²jah³la² nxe³ta¹hxai²hē¹la².

¹⁰Nxe³ju³tai²na² sa²kxai³lu² sxi²ha² ā³wi¹hain¹ka³tu³ a²sa³wi³ha³lxi²na² jā¹nxe³ju³ta² i³wā³txi³sain³nyhain¹ta¹hxai²hē¹la². ¹¹Nxe³nxa²ha¹te¹ Je³su²-jah³la² wān³txi³kxai³lu¹ i³ye³kxain¹te³nah¹lxi¹:

—In³txa² a²ten³te²su² te²an²tu³ a²sxe³xa³ka³lxa² ā³na¹ka³tu³ txu¹ha² ā³lxi³-te²a² so¹ain¹ke³la³te²kxai³ txu¹ha² ā³xa² ū³whīn¹ta³kxi²nyhain¹kxa² yā¹nxe² hxi²ki³lot³hī³nx²na³li¹. Ko³nxe³ju³ta² kāi³kxi²hī³nx²na³li¹, in³jah¹la²sa³. ¹²Jā¹-nxe³jau³su² txu¹ha² a²ten³te²su² te²an²tu³ a²wē³sai¹ai²na² ā³na¹ka³tu³ in³txa² ā³lxi³te²a² so¹ain¹ke³la³te²kxai³, in³txa² ā³lxi³te²a² ū³whīn¹ta³kxi²nyha²kxa² yā¹nxe² hxi²ki³lot³ta¹ka³lxu³su² hī³nx²na³li¹. Ko³nxe³ti³ kāi³ju³tai²la¹wi¹. Ta¹hxai²hē¹la².

Je³su²jah³la² wē³ha³lxa² a³lxi²jau³su²

¹³Nxe³nxa²ha¹te¹ a²nū²a² a²wē³ha³lxa² tē³ain¹ta¹hxai²hē¹la². Je³su²jah³la² wxa²wxai³tai¹la¹ ain¹jau³su² tē³kxain¹ta¹hxai²hē¹la². Yxān¹ta¹ a²sa³wi³-ha³lxi³nāu³xā² i³hxi²ko²lain¹jau³su² yxo²xūn³txi³ i³kwai²kxain¹ta¹hxai²-hē¹la². ¹⁴Nxe³ju³ta² sa²kxai³lu¹ Je³su²jah³lai²na² i²ka³tu³ i³xan³txi³sxā³ i³ye³kxain¹te³nah¹lxi¹:

—Ne³ka²sah¹lxi³sa²lxi¹. Wē³ha³lxa² tē³sxā³ wxā³ain¹ju³tai²na² i³hxi²-ko²lain¹yah³lxi³txa³hē¹li¹. Wē³sai²li² a²wī³na² wān³txa² yxo²i²te²ju²hē³li¹. Nxe³kxa²yā¹nxe³kxe³hū³nxe² Txa²wā¹sū³na² wān³txa² yxo²i²jah³lxi³-hē¹li¹. Nxe³yah³lxin¹ju³tan¹te²kxa³ya³lhu² Txa²wā¹sū³na² ha³lo²a² yxau³-yah³lxin¹ju³ta³nū³a² yū³nx²ti³tu¹wi¹. ¹⁵A²ya³la³tu³ Txa²wā¹sū³na² wān³-txa² wi¹jau³xa² A²hxi²kan¹ta² Si³yxau³tāu³lo³ju³ta³nū³su² nxe³jau³xa² ten³nxa²lxi³kxai²nān²tu³ Txa²wā¹sū³na² wān³txa² sa²yxo²we¹jah³lxi³hē¹li¹.

Nxe³yah³lxin¹ju³tan¹te²kxa³yā³lhu² Txa²wā¹sū³na² A²hxi²kan¹ta² Si³yxau³-
tāu³lo³ju³ta³nū³ai²li² i²yah³lxin¹tu¹wi¹. Ta¹hxai²hē¹la².

16 Nxe³sxā³ a²wē³ha³lxi³nāu³xai²na² sa²ha³lxi³so¹ain¹sxā³ wxa²wxai³ain¹-
sxā³ i³ye³kxain¹te³nah¹lxi¹:

—Txa²wā¹sū³na² wi¹ju³ta² ū³hū¹nx²ti³tū¹xā². Ta¹hxai²hē¹la².

In³txa² yen³kxi³h³khai¹jah¹la² i³yau¹ū³jau³su²

17 Nxe³nxa²ha¹te¹, Je³su²jah³la² ā³nxai³xi²te³lhxā³ nxa²ha¹te¹ in³txa² sa²-
kxai³lu² ā³ni³ha²non¹sxā³ i³ha¹txi²sxā³ ān³kax³ti³wxe³sxā³ i³wā³txi³te³nah¹lxi¹:

—Tih³nxe³sa²jah¹lāi³. Wi¹lhin¹jah¹lo²si¹lxi¹. Nxe²sā²lxi¹. Yā¹te²a³ wi¹ju³-
ta³la³ kāi³a¹ke³la³te²kxai³ ka³te³na² wi¹tāu³la² so¹kxi¹nxa²hī³na¹te²la¹xā³?
Ta¹hxai²hē¹la².

18 Nxe³nxa²ha¹te¹ Je³su²jah³la² wān³txi³kxai³lu¹ i³ye³kxi²te³nah¹lxi¹:

—Īh¹nxe³kxa²yan³ti³ta³ wi¹lhin¹jah¹lo²su² san¹ji¹wi¹? Txa²wā¹sū³na² so¹lxi¹
wi¹lhin¹te²ju²hē³li¹. Ā³xa² hai³txi³ wi¹lhin¹te²sxa³yu²hē³li¹.

19 Txa²wā¹sū³na² wān³txu¹ta¹na² ain³kxi²to³hxain¹ta¹ti²tu³wi¹: “Su²lhā³i²,
ā³xa² sxe³xa³ka³lxa² so¹sxā³ ū³whīn¹ta³kxi², ā³xa² yen³kxa² kāi³kxi² a²nū²a²
ā³xa² ki³ha¹kxi²sxā³ kō³nxe³ti³ kāi³ti³hī¹jau³su² i³ye³kxi²nyhu¹i² ki³han³-
jau³xa² ā³ye³yo²nū¹ni² nxe³yah³lxi³txa³hē¹li¹. Wxa²wi³na² wxa²hā³ka³na²
wi¹kāi³ūh¹xai³jah³lxi³hē¹li¹.” Nxe³ta¹hxai²ti³ai¹ti²tu³wi¹. Ta¹hxai²hē¹la².

20 Nxe³nxa²ha¹te¹ in³txai²na² sa²kxai³lu¹ i³wa²lū³xi²te²an¹jau³kxai³lu¹:

—Tih³nxe³sa²jah¹lāi³. Sa³nxe³la³kxa² wet¹sa²hī¹nān¹te²tu³ nxe³jau³xai²na²
sa²yo²wet¹sa²sai¹hxai²na¹hē³li¹. Ta¹hxai²hē¹la².

21 Yxān¹ta¹ Je³su²jah³lo²su² te²kxai³lu² i²ain¹sxā³ a³lxi²sxā³, i³ye³kxi¹te³-
nah¹lxi¹:

—Yu³ka³na³ka³na³ton³na³li¹. Wxa²yen³kxa² sa²so¹sxā³ a²nū²a² ā³xa² so¹-
kxi²nxa²si¹jau³su² kāi³txa²hē³li¹. Nxīn¹kxai²nān²tu³ so¹kxi²nxain¹kxa² yo³ha²
tē³sxā³ a²nū²a² yen³kxi³txa²te²na² wā²nūh²xai³txai¹nhe³li¹. Nxīn¹kxai²nān²-
tu³ oh³nāu³nū¹ka³na¹ yen³kxa² wi¹ju³ta³nū³a² yū³nxa²tu¹wi¹. Jā¹nxe³sxā³
nxe² kāi³ta³lu²nīn¹kxai²nān²tu³ ā³wxā³sxā³ ā³si³te³kxi¹sē¹li¹. Je³su²jah³la²
ta¹hxai²hē¹la².

22 Nxe³jau³xai²na² sa²kxai³lu², in³txai²na² sa²kxai³lu² ain³kxi²te³na¹ i³ye³-
han³ti³nha²sxā³ i³āin²txi³sxā³ i³ain¹ta¹hxai²hē¹la², kāin² yen³kxi³nha²kxai³la².

23 Nxe³nxa²ha¹te¹ Je³su²jah³la²kxai³lu¹ a²sa³wi³ha³lxi³nāu³xa² sa²kxai³lu¹
i²sa²sai¹ain¹sxā³ i³ye³kxain¹te³nah¹lxi¹:

—A²nū²a² kāin² yen³kxi³te²su² te²a², Txa²wā¹sū³na² wān³txa² ain³kxi²sxā³
yxau³xai³ju³ta² wa³lxe³te²ju²hē³li¹. Ta¹hxai²hē¹la².

24-25 Nxe³jau³xai²na² sa²kxai³lu², a²sa³wi³ha³lxi³nāu³khai³xa² i³wā³wā³-
tain¹ta¹hxai²hē¹la². Nxe³to³ta¹ Je³su²jah³lo²kxai³lu¹ āh¹ i³ye³kxi²te³nah¹lxi¹:

—Txa²wē³ha³lxāi³. Txa²wā¹sū³na² wān³txa² ain³kxi²sxā³ yxau³xai³ju³ta²
wa³lxe³te²ju²hē³li¹. Jā¹nxa¹jau³su² ka³me²la² ka³yxuh³xa² kāin²khai¹te²su²
te²na² hai³txi³ a²ku¹wxi²si³xē¹na² ā³wih¹sxā³ ā³wa²to¹ti³he¹nxe³lhī³nx²-
nxa³wi¹. Yxān¹ta¹ a²nū²a² kāin² yen³kxi³h³khai¹nxe³te²su² te²a² Txa²wā¹sū³na²
wān³txa² ain³kxi²sxā³ yxau³xai³ju³ta² wa³to²hi²te²ju²hē³li¹ wa³lxe³ju³ta²su¹.
Je³su²jah³la² ta¹hxai²hē¹la².

26 Nxe³sxā³ a²sa³wi³ha³lxi³nāu³xā² kāin² i³wā³wā³txi³ yxau³ain¹sxā³
i³ye³kxi²nyhain¹te³nah¹lxi¹:

—Txa²wā¹ha³lo²a²nāu³a² a²nū²ai²li² yen³kxi³kxai²nān²tu³ Txa²wā¹sū³nu²su² wi¹lhin¹sxā³ i²jah¹lo²su² ye²te²ju²hē³li¹. Nxe³jut³su² ha²kxai³ a²nū²a² yen³-kxi³te²su² te²na² kxāu³nxa³sxā³ Txa²wā¹sū³na² wān³txa² ain³kxi²sxā³ yxau²-xai³kxai²nān²tu³ a²nū²a²nāu³xa² hāi¹nxe³ti³xa¹ Sū³na² wān³txa² ain³kxi²sxā³ yxau²xai³ki³sxa³lho³li¹. Nxe³nyhain¹ta¹hxi²hē¹la².

²⁷Yxān¹ta¹ Je³su²jah³la² i²sa²sai¹ain¹sxā³ i³ye³kxain¹te²an¹jau³kxai³lu¹:

—Nxe³ju³tai²na² a²nū²a² hxi²kan¹ti³he¹xai¹nxa³wi¹. Yxān¹ta¹ Txa²wā¹sū³na² hi²sen³su² hxi²kat¹te²lo³jah¹lai²la¹wi¹. Ta¹hxi²hē¹la².

²⁸Nxe³nxa²ha¹te¹ Pe²jah³lo²kxai³lu¹ i³ye³ān³si³wxe³te³nah¹lxi¹:

—Nxe³sa²lxi¹. Txa²yen³kxa² hāi¹nxe³ti³xa¹ ā³na¹sxā³ ān³si³tē³kxi¹nxa²si¹-na¹tai¹ti²tu³wi¹. Nxe³ta¹hxi²hē¹la².

²⁹⁻³⁰Yxān¹ta¹ Je³su²jah³la² wān³txi³kxai³lu¹:

—A²nū²a² a²ten³te²su² te²an²tu³ Txai²na² a³lxi²sai¹nha²kxai³ txa²wān³txa² wi¹jau³xa² a³lxi¹nha²kxai³, sxi²ha² ā³na¹i² a²lon³ti³tāu³xa² ā³na¹i² a²ha³lī³-ti³nāu³xa² ā³na¹i² a²hā³ka³na² ā³na¹i² a²wī³na² ā³na¹i² a²wē³ha³lxi¹nāu³xa² ā³na¹i² a²ha³lo²a²ko³xa² ā³na¹i² nxe³ain¹kxai²nān²tu³, a²ha² kwēn¹tai²na² ye³ka³lxa¹txi³ sxi²ha² yū² ka³lxa¹txi³ a²lon³nāu³xa² yū², ka³lxa¹txi³ a²ha³-lī³ti³nāu³xā² yū² ka³lxa¹txi³ a²hā³ka³na² yū² ka³lxa¹txi³ a²wī³na² yū² ka³-lxa¹txi³ a²wē³ha³lxa² yū² ka³lxa¹txi³ a²ha³lo²a²ko³xa² yū² nxe³ain¹tu¹wi¹. Nxe³yān¹ta¹, hau³hau³kon³sxā³ a²nū²a² ā³xa² kō³nxe³ju³ta² ye³khāu³lxa³-thin¹sxā³ kāi³ain¹tu¹wi¹. Nxe³kxa²yu³su² yxan¹nāu³a¹ ka³te³na² wi¹tāu³a¹ yxau²xai³lain¹tu¹wi¹.

³¹Nxe³kxan²ti³nū¹ sa²nēn¹kxi²nha²yah³lxi³txa³hē¹li¹. Nxe³sxā³ a²nū²a² ka³-lxa²te²nū³ka³txa² a²hīn¹txi³ i³sa²nēn¹kxain¹ju³ta² yū³kxan²ti³ yan¹nāu³a¹ i³sa²nēn¹kxai¹nxa³ju³ta² yū³tu¹wi¹. Te²yā¹nxe³sxā³ a²nū²a² ka³lxa²te²nū³ka³-txa² a²hīn¹txi³ i³sa²nēn¹kxai¹nxa³ju³ta² yū³kxan²ti³ yan¹nāu³a¹ i³sa²nēn¹kxain¹-ju³ta² yū³tu¹wi¹. Je³su²jah³la² ta¹hxi²hē¹la².

Je³su²jah³la² su²lhā³ju³ta²nū³a² i³yau¹ū³to³jau³su²

³²Nxe³nxa²ha¹te¹ Je³ru³sa³lē²thī³na² wa²li³nhē¹tīh³na² ā³nxai³ain¹nxa²-ha¹te¹ Je³su²jah³la² ān³ne³ka³ta¹nyhain¹sxā³ ai³yain¹ta¹hxi²hē¹la². Ai³yain¹-te³na¹ a²sa³wi³ha³lxi³nāu³xa² ān³si³tē³tū³ka³txa² sa²kxai³lu² i³wā³txain¹to³-ha²kxai³ yu³lhain¹to³ha²kxai³ ain¹ta¹hxi²hē¹la². Nxe³ju³tai²na² sa²kxai³lu² Je³su²jah³la² a²hi²sen³kxai³lu² a²sa³wi³ha³lxi³nāu³khai³xa² hxi²ka² hxa³sxā³ ha¹li¹ wxa²sa²so¹xi²nūn³tū³ka³txa² i³yū³so¹ka³tū³ i³ye³kxain¹ta¹hxi²hē¹la².

³³i³ye³kxain¹te²nah¹lxi¹:

—Nxe³jah³lxi³sa²lxi¹. Je³ru³sa³lē²thī³na² ā³nxai³ki³tu¹wi¹. Nxe³ki³kxai²-nān²tu³ Txai²na² so¹sain¹sxā³ a²nū²a² wā³nxin¹te² si³yxau³tū³ka³txi³-nāu³xa² ha³te³h³nxā³nxa² a²hoh³lxi³su² tū³ka³txi³nāu³xa² nxe³te²nāu³xai²na² a²hxi²ka³nāu³a² ā³na¹sain¹tu¹wi¹. Nxe³sain¹kxai²nān²tu³ ya³lu²si¹sain¹-jau³su² i³yī¹li²sain¹tu¹wi¹. Nxe³ka³tū³ Ju³te²a² nū³ka³txi³sxa³te²nāu³xa² sa²nū¹sain¹tu¹wi¹.

³⁴sa²nū¹sain¹sxā³ kō³nxe³ i³ka³lxi¹lū¹sain¹ka³tū³ i³ye³ka³su³hēn¹kxi²sain¹-ka³tū³ ūn³txi³ i³ta³lo³wait¹sain¹ka³tū³ i³su²lhā³sain¹tu¹wi¹. Nxe³yān¹ta¹ ye³-ha¹li¹ ka³na³ki¹ a³lan²tāu³kxai³lu², ka³ten³su² i³sa²yxau³xi²na¹tu¹wi¹, Txa²wā¹-sū³na² Hxi²kan¹ta² Si³yxau³tāu³lot³sa²jah¹lo²su² na¹ha²kxai³lu¹. Je³su²jah³la² ta¹hxi²hē¹la².

Ti³a²kah³la² Jo³āu²ah³la² i³wā³txain¹jau³su²

³⁵Nxe³nxa²ha¹te¹ Se³be³te²ah³la² a²tah²nāu³su² Ti³a²kah³la² Jo³āu²ah³la² nxe³ya³ta¹hxai²hē¹la². A²nxe³te² tah²nāu³xai²na² sa²kxai³lu² Je³su²jah³la² wxā³sxā³ i³ye³kxi²ya³te³nah¹lxi¹:

—İ³tih³nxe³sa²jah¹lāi³. A²yen³kxa² i³wā³txi³nxa²ya³ha¹kxai²nān²tu³ ü³hū¹sa²sin¹te³lin¹ji¹wi¹?

³⁶Nxe³nxa²ha¹te¹ Je³su²jah³la² a²wān³txi³kxai³lu¹ i³wa²lū³xi²te³nah¹lxi¹:

—Yā¹te²a² wxa²hau³ko³kxi¹nx²ta¹ju³ta³nū³su² ten³nx²ti³ji¹wi¹? Ta¹hxai²hē¹la².

³⁷Nxa²ha¹te¹ i³wā²lū³xi²ya³te²an¹jau³kxai³lu¹:

—Wxāi²na² wxa²ha³lo²a² a²wa³kxēn³sin¹kxai²nān²tu³ ka³na³ki³ wxa²wi¹. tāu³a¹ ā³wxe², ka³na³ki² wxa²wā³tāu³a¹ ā³wxe² nxe³ya³ha¹ju³ta² ten³ya³sa³. nhai¹. Nxe³ya³ta¹hxai²hē¹la².

³⁸Yxān¹ta¹ Je³su²jah³la² i³ye³kxain¹te³nah¹lxi¹:

—A²yen³kxa² ten³ya³hin¹ju³ta² ā³ne³wxe³ya³hxa³lxi¹. A²nū²a² ko³nxe³thin¹. te²nāu³xa² khāuh³lxa³ti³sain¹tu¹wi¹. Jā¹nxe³nx²tain¹ju³ta³nū³a² hxi²kan¹ti³ en³ya²te³lin¹ji¹wi¹? Ta¹hxai²hē¹la².

³⁹Nxe³nxa²ha¹te¹ ha¹lin¹tū³ka³txa² wān³txi³kxai³lu¹:

—Hxi²kan¹ya³ha¹wi¹. Nxe³ya³ta¹hxai²hē¹la². Nxa²ha¹te¹ Je³su²jah³la² wān³txi³kxai³lu¹:

—Txai²li² khāuh³lxa³ti³sain¹tu¹wi¹. Na¹ha²kxai³ wxāi²na² jā¹nxe³sxā³ khāuh³lxa³ti³nx²tain¹nūn³tu¹wi¹.

⁴⁰Nxe³yān¹ta¹ txa²wi¹nē³tāu³a¹ ā³wxe² txa²wā³tāu³a¹ ā³wxe² nxe³ya³hin¹. ju³ta² hxi²kan¹ti³ ü³hū¹nx²ti³nxa³lho³li¹. Ju¹tai²na² Txa²wā³sū³na² a²ha³lo². ai²la¹wi¹. Txa²ha³lo²sxa³wi¹. Txa²wā³sū³na² a²ten³te²su² te²na² so¹lxi³ sa²we¹. tain¹tu¹wi¹. Ta¹hxai²hē¹la².

⁴¹Nxe³jau³xai²na² sa²kxai³lu² a²sa³wi³ha³lxa² wā³kon³te²nāu³xa² hxi²ka² hxa³n³tū³ka³txa² ain³kxain¹sxā³ kāin² i³xan³txin³tain¹ta¹hxai²hē¹la². Jo³āu². ah³lai²na² i³xan³ta³kxi² Ti³a²kah³lai²na² i³xan³ta³kxi² ain¹ta¹hxai²hē¹la².

⁴²Yxān¹ta¹ Je³su²jah³lo²su² te²kxai³lu¹ a²sa³wi³ha³lxa² hāi¹nxe³ti³xa¹ i³kaix¹. tain¹sxā³ i³ye³kxain¹te³nah¹lxi¹:

—A²nū²a² Ju³te²a² nū³ka³txi³sxa³tū³ka³txa² nxe²xai³te²jai¹ti²tu³wi¹. A²hxi². kan¹te² hi²sen³su² a²sa³wi³ha³lxa² yxo²ha³nxe¹lhxa³txi³ hxi²kan¹txi³lo³tain¹. te²jai¹ti²tu³wi¹. ⁴³Yxān¹ta¹, wxāi²na² jā¹nxe³yah³lxi³txa³hē¹li¹. Wxa²yu³ta², i²li²te² i³nxān²tu³. “Hxi²kan¹te²sa¹i¹.” Nxe³jau³tu³ ten³nxa²kxai²nān²tu³, wxa²yu³ta² a²hāi¹nxe³ti³xa¹ i³wa³ka³lxi³lo³txai¹nhē³li¹. ⁴⁴⁻⁴⁵Jā¹nxa¹jau³su², “Txai²na² a²si³yxa³juh¹lo²sa¹wi¹.” Nxa¹jau³su² ten³nxa²kxai²nān²tu³ a²nū²a² yxo²ha³kxa¹ ā³wa³ka³lxi³lo³txai¹nhē³li¹. Jā¹nxa¹jau³su² Txai²na² sa²kxai³lu² wa³ka³li³lo³sa²si¹hai¹na¹jau³nū³su² wxā²nxa³wi¹. Yxān¹ta¹ a²nū²a² yxo²ha³. kxa¹ ā³non²ta³kxi²te³lhxā³ wxā³na¹wi¹. A²nū²a²nāu³xai²na² a²ko³nxe³ti³ kāi³. sxā³ wā²nxūh¹lain¹ju³tai²na² ā³wa²su¹te³lhxā³ ya³lu²kxai¹na¹tu¹wi¹. Nxain¹. te³lhxā³ wxā³na¹wi¹. Je³su²jah³la² ta¹hxai²hē¹la².

In³txa² ye³han³te²a² ye³we²nxi²jau³su²

⁴⁶Nxe³nxa²ha¹te¹ Je³su²jah³la² nxe³ha²kxai³ a²sa³wi³ha³lxi³nāu³xa² nxe³ha²kxai³, ā³lxi³tū³ka³txa² ka³lxa¹tū³ka³txa² nxe³ha²kxai³ whāi²na¹,

tē³li³nyhu¹sxā³ Je³ri³ko²thi³na² ai³ain¹ta¹hxai²hē¹la². A²nxe³thi³na² wa²li³ain¹-
tāu³a¹ a²nū²a² ye³han³jah¹la² Bar³ti³me²ah³la² ti³h³na² kxa³lxu³sa³kxu²nxa²
ā³wxe³ta¹hxai²hē¹la². A²nxe³jah¹la² Ti³me²ah³la² a²ki³lhan³ta³ ta¹hxai²hē¹la².
Nxe³ju³ta² a²yen³kxa² i³yai³nxū³yhain¹te³lhā³ o²la³kxain¹ta¹hxai²hē¹la².
47 Nxe³te³na¹ Je³su²jah³la² Na³sa³re²thi³na² ton¹jah¹la², yau³son³ju³ta² ain³-
kxain¹te³na¹ i³kaix¹jain¹ta¹hxai²hē¹la². Kāin² i³kaix¹jain¹te²an¹jau³kxai³lu¹:

—Je³su²jah³lāi³. Txa²wā¹sū³na² Hxi²kan¹ta² Si³yxa³tāu³lot³txa²kah³-
lo²si¹lxi¹. Ye³han³sa²ju³ta²na² wi¹lhin¹sxā³ thāi³ti³la² sa²hau³kot³sē¹li¹.
Nxe³ta¹hxai²hē¹la².

48 Nxe³ju³ta³la³ a²nū²a² ka³lxa¹tū³kā³txai²na² a²wān³txi³kxai³lu¹ yxo²xūn³-
txi³ i³kwai²kxain¹te³nah¹lxi¹:

—Ā³ka³nah²nxe³si¹nhe³li¹. Ain¹ta¹hxai²hē¹la². Nain¹kxa²ha³ta³nxān²ti³ ā²la²
kāin² i³kaix¹jain¹jau³xa²sa¹:

—Txa²wā¹sū³na² Hxi²kan¹ta² Si³yxa³tāu³lot³txa²kah³lo²si¹lxi¹. Wi¹lhin¹-
sxā³ thāi³ti³la² sa²hau³kot³sē¹li¹. Ta¹hxai²hē¹la².

49 Nxe³tāu³a¹ Je³su²jah³la² a²hi²sen³kxai³lu² ā³yit¹sxā³ i³kaix¹-
so¹ain¹ta¹hxai²hē¹la². Nxe³nxa²ha¹te¹ a²nū²a² ka³lxa¹tū³kā³txai²na²
i³kaix¹tain¹te²an¹jau³kxai³lu¹:

—Ya³lo³txi²si¹nhe³li¹. Je³su²jah³la² i³kaix¹txa²sin¹nhai¹. Ī³sa²yxa³sxā³ ait³-
si¹nu¹li¹. Yhain¹ta¹hxai²hē¹la².

50 Nxe³te³na¹ a²nū²a² ye³han³jah¹lai²na² wā²la²ka³lo³a² ha³la³sān¹ka³lo³a²
sa²sai²ā³sxā³ i³sa²yxa³sxā³ Je³su²jah³la² ā³tī³ta¹hxai²hē¹la².

51 Nxe³te³na¹ Je³su²jah³la² a²wān³txi³kxai³lu¹:

—Ī³h¹nxe³ju³ta² kāi³ū¹nxa²ha¹ju³ta² ten³nxa²ji¹wi¹? Nxe³ha²kxai³lu¹ ye³-
han³jah¹lai²na² a²wān³txi³kxai³lu¹:

—Txa²hxi²kan¹jah¹lāi³. Ye³we²txi²san¹ju³ta² ten³khaix¹sa³nhai¹.
Nxe³ta¹hxai²hē¹la².

52 Nxe³nxa²ha¹te¹ Je³su²jah³la² a²wān³txi³kxai³lu¹:

—Ā³nxai³txu¹li¹. Hī¹na¹ yxo²i²sa¹nha²kxai³ ye³we²txi¹nxa²ha¹wi¹. Ta¹-
hxai²hē¹la². Nxe³ka³tū³ wa³su³txi³ ye³we²nxi²sxā³, Je³su²jah³la² ān³si³tē³kxa²
ā³nxai³ain¹ta¹hxai²hē¹la².

Je³ru³sa³lē²thi³na² ā³yat¹ā³wih¹jau³su²

11 1 Nxe³nxa²ha¹te¹ Je³su²jah³la² a²sa³wi³ha³lxi³nāu³xa² Je³ru³sa³-
lē²thi³nān¹ti³h³na² ā³nxai³ain¹ta¹hxai²hē¹la². Ā³nxai³ain¹te³na¹
wā³la² o¹li³ve²ra³ka³txa² yau³son³kxain¹ta¹hxai²hē¹la². A²nxe³ti³wa³kxa²
sxi²jen²txa² thi³nha¹li¹ wā³la³ka³txa² yxo²yxa³ta¹hxai²hē¹la². Nxe³thi³-
txa² Bet³fa³je²thi³su² ha²kxai³ Be³tān²ya³thi³su² ha²kxai³ nxe³ta¹hxai²-
hē¹la². A²nxe³thi³na² ā³yī¹ka³ty³ Je³su²jah³lo²kxai³lu² a²sa³wi³ha³lxa² ha¹li¹
i³sa²si¹hā³ta¹hxai²hē¹la². 2 Nxe³ju³kxai³lu¹ Je³su²jah³la² wān³txi³kxai³lu¹
i³sa²si¹hā³yhain¹te²an¹jau³kxai³lu¹:

—Sxi²je³na² ha³ti³hi³nāu³a¹ ai³jah³hē¹li¹. Ya³hin¹kxai²nān²ty³ a²kwēn¹-
tai²na¹ ju³mēn²ta² ka²va¹lhū³te²a² wē³sa² nxe³te²a² sa³tai³kxa² wxe³sain¹-
te²a² i²yah³hin¹tu¹wi¹. A²nxe³te²a² a²ka³ti³yau³ai¹nhxai²nxa³hē³li¹. Nxe³te²a²
sa²ta²la³kxi²so¹jah³hē¹li¹.

3 Ya³hin¹kxai²nān²ty³ a²nū²a² i²li³te²an²ty³ i³wā³txi³nx²tain¹kxai²nān²ty³:
“Ī³h¹nxe³kxa²yan³ti³ta³ sa²ta²la³kxi²ya³hin¹ji¹wi¹?” Nxe³nx²tain¹kxai²nān²ty³

ĩ³ye³kxi¹txain¹ya³hē¹li¹. “Txa²hxi²kan¹jah¹la² a²ten³jau³su² ha²kxai³ sa²si¹hā³-sain¹sin¹na²li¹.” Nxe³txain¹ya³hē¹li¹. Je³su²jah³la²kxai³ ta¹hxai²hē¹la².

⁴Nxe³nxa²ha¹te¹ ā³nxai³ya³te³na¹ ya²la³la¹ ju³mēn²ta² wē³sa² sa²tai³kxi²-kxa² sxih²yo²a² a²ti²ta³lo³kxa² yo²wxe³ain¹kxe³su² te²a² ĩ²ya³ta¹hxai²hē¹la². A²nxe³te²a² sa²ta²la³kxi²ya³ta¹hxai²hē¹la². ⁵Nxe³ju³ta² sa²kxai³lu² a²nū²a² ha³-lo²a² he¹ain¹te²a² ĩ²ye³kxain¹te³nah¹li¹:

—Īh¹nxe³kxa²yan³ti³ta³ ju³mēn²ta² wē³sai²na² sa²ta²la³kxi²ya³hin¹ji¹wi¹? Nxain¹ya³ta¹hxai²hē¹la².

⁶Nxa²ha¹te¹ ĩ²wa²lū³xi²ya³ti³an¹jau³kxai³lu¹:

—Txa²hxi²kan¹jah¹la² a²ten³jau³su² ha²kxai³ sa²si¹hā³sain¹na²li¹. Nxe³ya³-ta¹hxai²hē¹la². ⁷Nyhai¹nha²kxai³, ju³mēn²ta² wē³sai²na² tē³sxā³ Je³su²jah³la² ũ³hū¹yhai¹ka³tū³ wā²la²ka³lo³a² so¹sxā³ ũ³ka³ti³hēt¹ta¹hxai²hē¹la². Hā²wxān³. txa³ Je³su²jah³lai²na² sa²kxai³lu² ā³ka³ti³yau³ye²ha²kxai³ ā³nxai³ain¹ta¹hxai²-hē¹la². ⁸Nxa²ha¹te¹ ne³ka³ta²a² ai³ain¹tū³ka³txa² ka³lxa¹tū³ka³txa² a²wā²la³ka³-lo³khai³xa² tīh³na² Je³su²jah³la² ā³nxai³tīh³na² ũ³ha¹xai³ain¹ha²kxai³ a²nū²a² ā³xa² ka³lxa¹tū³ka³txa² he³la³nxā³nxa² sa²nāu²so¹sxā³, tīh³na² ũ³ha¹ai³ain¹-nū³nha²kxai³ nxe³ain¹ta¹hxai²hē¹la². Nxe³ain¹ju³ta² tīh³na² Je³su²jah³la² wi¹-wxa²hau³ko³kxai³si¹hain¹jau³su² ain¹ta¹hxai²hē¹la². ⁹Nxe³ha²kxai³lu¹ ā³ne³ka²-ta¹sxā³ ho³hain¹tū³ka³txain²ti³ ĩ³kaix¹ti² a²si³yo³na² ho³hain¹tū³ka³txain²ti³ ĩ³kaix¹ti² nxe³ain¹ta¹hxai²hē¹la². ĩ³kaix¹tain¹te²an¹jau³kxai³lu¹:

—Je³su²jah³la² ĩ³sa²nēn¹kxi²a³sah¹li³wxi¹. Txa²wā¹sū³na² A²hxi²kan¹ta² Si³yau³tāu³lo³jah¹lai²la¹wi¹. ¹⁰Kxā³nhxi¹nu¹tai²na² Ta³vi²yah³lu¹tai²na² sa²-kxai³lu² ĩ³wa²kxēn³to³tē³lain¹ta¹hxai²ti³ai¹ti²tu³wi¹. Te²u¹jā¹nxe³te²su² te²a² hī¹na² ā¹h¹ ũ³hū¹nē³tu¹wi¹. Nxe³ha²kxai³, Wxi²kin³txi³ton³ta² Si³yau³jah¹lai²-la¹wi¹. Nxe² e³lain¹ta¹hxai²hē¹la².

¹¹Nxe³nxa²ha¹te¹ Je³ru³sa³lē²thī³na² Je³su²jah³la²kxai³ ā³wi¹hain¹ka³tū³ Txa²wā¹sū³na² sxi²ha² ā³wi¹hain¹ta¹hxai²hē¹la². Nxe³ka³tū³ a²yen³kxa² yo²-ha³kxa¹ ĩ²ain¹ta¹hxai²hē¹la². Nū²la² ki³kan³nū²la² a³li³ain¹ta¹hxai²hē¹la². A²sa³wi³ha³li³nāu³xa² hxi²ka² hxi³sa³ ha¹li¹ wxa²sa²so¹xi²nūn³te²nāu³xa², ā³si³tē³kxain¹ka³tū³, Be³tān²ya³thī³na² ā³nxai³ain¹ta¹hxai²hē¹la².

Fi²ko²ka³txa² nxā³kxi²nxa³kxe³su² ya³lu²jau³su²

¹²Ain¹te³na¹ ka³nxa³ha²ta³kxai³lu² Be³tān²ya³thī³nai²na² a³li³sxā³ ā³nxai³-ain¹ka³tū³ Je³su²jah³la² heh³ta¹hxai²hē¹la². ¹³Nxe³ka³tū³, yain³txi³ka³ta² fi²ko²ne³kxa² ā²hā¹ u²la¹ ten³sa²tā³ta¹hxai²hē¹la². A²nxe³ka³ta² ān³yau³-son³kxi²ta¹hxai²hē¹la². Yain³txa³nā³kxa² so¹sxā³ ĩ³yain³te³lhxā³ yau³son³kxi²-ta¹hxai²hē¹la². Yxān¹ta¹ a²ka³tai²na² a²nxā³kxa² yū²nxa³kxe³su² a²nxā³nxa² so¹li³ ĩ²ain¹ta¹hxai²hē¹la². Ha³lo²la³ yain³txa³nā³kxa² ka³to³je³na³kxa² ān³-si³wxe²nxa³ha²kxai³ nxe³ta¹hxai²hē¹la². ¹⁴Nxe³te³na¹ Je³su²jah³la² wān³txi³-kxai³lu¹ a²yain³txa²ka³tai²na² ĩ³ye³kxi²te³nah¹li¹:

—Nxe³hī¹nān¹te²tū³ wen¹nxā²nxa³lho³li¹. Nīn¹ka³tū³ wxa²nxā³kxa³la³ a²nū²la³ ĩ³yain³kxi²ti³he¹nxē²nxai¹nx³tho³li¹. Nxe³ta¹hxai²hē¹la². Nxe³jau³-xai²na² a²sa³wi³ha³li³nāu³xa² ain³kxi²khaix¹ain¹ta¹hxai²hē¹la².

Txa²wā¹sū³na² sxi²ha² ā³wih¹jau³su²

¹⁵Nxe³nxa²ha¹te¹ Je³ru³sa³lē²thī³na² wxā³ain¹nxa²ha¹te¹ Txa²wā¹sū³na² sxi²ha² ā³wi¹hain¹ta¹hxai²hē¹la². Ā³wi¹hain¹ka³tū³, a²nū²a² ka³lxa¹tū³ka³txa²

yen³kxa² so¹kxi²nyhu¹sxā³ o²la³kxi² ü³yho³hi²ki³ki³a² so¹kxi²nyhu¹sxā³ o²la³-
kxi² kwa³sxa³xa² ü³yho³hi²sxā³ ü³hü¹te²a² o²la³kxi² nxe³nyhu¹ye²ta¹hxai²-
hē¹la². Jā¹nxe³ju³kxai³lu² Je³su²jah³la² hi²sen³su² yen³kxa² ü³yho³hi²nyhu¹-
ain¹te²na² ha³lo²a² sa²tā¹kxai¹nha²kxai³ ü³yho³hi²ki³ki³a² a²me²sa²ka³lo³a²
ü³sa²tā¹ha²kxai³ kwa³sxa³xa² ü³yho³hi²sxā³ ü³hü¹te²na² ā³wxe³ka³lo³ai²na²
ü³sa²tā¹ha²kxai³ nxe³ta¹hxai²hē¹la². 16 Ain¹sxā³ a²nū²a² a²yen³kxa² tē³sxā³
Txa²wā¹sū³na² sxi²hē¹na² ā³wa²to²ka² ai³si¹ja³kxa³nū³su² i³hxi²ko²lain¹ta¹-
hxai²hē¹la². 17 Nxe³nxa²ha¹te¹ Je³su²jah³la² wān³txi³kxai³lu¹ i³yau¹ü³te³lhxā³
i³ye³kxain¹te³nah¹lxi¹:

—Txa²wā¹sū³na² wha²li¹txā³nxa² jau³xau³hxai²tē³ta² nxe³te³nah¹lxi¹:

“Txa²sxi²hai²na² sa²kxai³lu² a²nū²a² nū³ka³txi³nāu³xai²na² a²yo²ha³kxa¹
i³ye³kxi²sain¹thi³nai²la¹wi¹.” Ta¹hxai²ti³ai¹ti²tu³wi¹. Yxān¹ta¹ i³ya¹nxa²sxā³
yen³kxa² kái³kxi²nyhu¹kxi³thin³su² i³ya¹ton³yah³lxi¹nhe³li¹. Je³su²jah³la²
ta¹hxai²hē¹la².

18 Nxe³jau³xai²na² sa²kxai³lu², wā³nxin¹te² si³yxau³tū³ka³txa² ain³kxai¹-
nha²kxai³, ha³teh³nxā³nxa² a²hoh³lxi³su² tū³ka³txa² ain³kxai¹nha²kxai³
ain¹sxā³ Je³su²jah³la² i³su²lhā³te³lhxā³ o²la³kxain¹ta¹hxai²hē¹la². Nxe³ju³ta²
a²nū²a² yxo²ha³kxa¹ Je³su²jah³la² wān³txa² i³wā³wā³txi³sxā³ he¹lain¹ta¹hxai²-
hē¹la². Nxe³ha²kxai³ ha¹lin¹tū³ka³txai²na² yū³lhain¹jau³su² Je³su²jah³la² i³su²-
lhā³si¹jau³nū³su² te³nain¹ta¹hxai²hē¹la².

19 Nxe³nxa²ha¹te¹ sū²ni²khaix¹nxe³sxā³ Je³su²jah³la² nū³ka³txa² Je³ru³sa³-
lē²thi³na² wa²li³ain¹ta¹hxai²hē¹la².

Fi²ko²ka³txa² i³yau¹ü³jau³su²

20 Ka³nxa³ha²ta³kxai³lu¹ ā³nxai³ain¹ka³tū³ yain³txa³ka³tai²na² sa²kxai³lu²
ā³wa²tot¹sxi²ain¹ta¹hxai²hē¹la². A²nxe³ka³ta² i³ya³nat³sxā³ ya³lu²ju³tu¹ta¹na²
i²ain¹ta¹hxai²hē¹la². 21 Nxe³hi¹na² Pe²jah³la² hi²sen³kxai³lu² ain³kxi¹xi²nū²la²
Je³su²jah³la² wān³txa² a²sū²ta³ti³kxai³ i³ye³jau³kxai³ ain³kxi¹xi²ta¹hxai²-
hē¹la². Nxe³sxā³ i³ye³kxi²te³nah¹lxi¹:

—Txa²hxi²kan¹jah¹lāi³. Yain³txa³ka³tai²na² ko³nxe³te²lo³tin¹ka³tai²na²
i³ya³na²kxi²sxā³ ya³lun²su²li¹. Nxe³ta¹hxai²hē¹la².

22-23 Yxān¹ta¹ Je³su²jah³la² wān³txi³kxai³lu¹ i³wa²lū³xi²te²an¹jau³kxai³lu¹:

—Txa²wā¹sū³na² yxo²i²jah³lxi³hē¹li¹. A²ya³la³tu³ i³ye³kxi¹nx²ta¹wi¹. A²nū²a²
a²ten³te²su² te²an²tu³ wā³la³ka³txai²na² i³ye³kxi²yah³lxin¹kxai²nān²tu³,
“Wxa²ha²txut¹sai¹sxā³ i³ye³na² kāin²je³na² ā³na¹txa²hē³li¹.” Yah³lxin¹kxai²-
nān²tu³ hau³hau³kon³sxā³ wxa²ē¹nāu³a¹ hai³txi³ i³wā³wā³ta³kxi²nyhah¹-
lxi²txa²hē¹li¹. Hāi¹nxe³sxā³ sa²wai³wait³sxā³ Txa²wā¹sū³na² yxo²i²yah³-
lxin¹kxai²nān²tu³ a²yen³kxa² ten³yah³lxin¹kxa² yū³khaix¹yah³lxin¹tu¹wi¹.
Ta¹hxai²hē¹la².

24 —Jā¹nxa¹jau³su² Txa²wā¹sū³na² i³ye³kxi²yah³lxin¹kxai²nān²tu³ i³wā³wā³-
ta³kxi²nhyah¹lxin¹kxai²nān²tu³ i³wā³wā³ta³kxi²nyhah¹lxi²txa²hē¹li¹. Hāi¹nxe³-
sxā³: “A²yen³kxa² te³na¹kxe³su² te²a² yū³khaix¹sa³tu¹wi¹.” Nxe³jah³lxi³hē¹li¹.
Kan²txi³ yxo²i²sah¹lxi³hē¹li¹. Yah³lxin¹kxai²nān²tu³ yū³khaix¹yah³lxin¹tu¹wi¹.
25 Jā¹nxa¹jau³su² e²a¹wi¹. I³sa²yxau³sxā³ Txa²wā¹sū³na² i³ye³kxi²yah³lxin¹-
kxai²nān²tu³ a²nū²a² i²li³te²hū³te²su² te²a² ko³nxe³ti³ kái³üh¹nx²ti³kxai²nān²-
tu³, nxe³ju³ta¹na² wi¹lhini¹sxā³ ne³wā²na³txain¹yah³lxi³hē¹li¹. Nain¹yah³lxin¹-
kxai²nān²tu³, Wxa²wi³na² oh³na² yxau³jah³la² ko³nxe³ti³ kái³yah³lxin¹ju³ta²

ne³wā²na³nx²ti³nūn³tu¹wi¹. ²⁶Yxān¹ta¹ wxa²e¹nān¹jau³su² nxe³ke³la³te³kxai³ te³nah¹lxi¹: “Jah¹lai²li² kō³nxe³ti³ kăi³ū¹sain¹na²hē³na¹. Ne³wā²na³ū¹hain¹- nxa³lho³na¹.” Yah³lxin¹ke³la³te³kxai³ Wxa²wi³na² oh³na² yxau³jah¹la² kō³- nxe³ti³ kăi³yah³lxin¹ju³ta² ne³wā²na³ū¹nx²ti³hī²nxa³wi¹. Je³su²jah³la² ta¹hxai²hē¹la².

Je³su²jah³la² a²hxi²kan¹ju³ta² i³tih³nxe³jau³su²

²⁷Nxe³nxa²ha¹te¹ Je³ru³sa³lê²thi³na² Je³su²jah³la² nū³ka³txa² ā³wxa³lain¹- ka³tu³ Txa²wā¹sū³na² sxi²nhāu³ā¹ ā³nxai³ain¹ta¹hxai²hē¹la². Ā³nxai³ain¹ka³- tu³, wā²nxin¹te² si³yxau³tū³ka³txa², ha³teh³nxā³na² a²hoh³lxi³su² tū³ka³txa², a²nū²a²nāu³xa² a²hxi²kan¹te² nū³ka³txa² whāi²na¹ ā³tī³ain¹ta¹hxai²hē¹la². ²⁸A³tī³sxā³ i³ye³kxain¹te³nah¹lxi¹:

—Je³su²jah³lāi³. Īh¹nxe² i³hxi²ka¹txa²hī³te²la¹xā³? Īh¹jah¹lo²ta³ i³sa²si¹hā³- nxain¹thai¹li¹? Nxe³ain¹ta¹hxai²hē¹la².

²⁹Nxa²ha¹te¹ Je³su²jah³la² i³wa²lū³xain¹te³nah¹lxi¹:

—Nxe³jah³lxi³sa²lxi¹. Wān³txa² yau³ka³na³ka³na³jau³xa² yau³ā³lxi³jau³xa² i³wā²txi¹nx²ta¹tu¹wi¹. Nxe³nx²ta¹jau³xai²na² i³wa²lū³xi²sah¹lxi³sā²nhē³li¹. Sah²lxin¹kxai²nān²tu³, i³hxi²kat¹sa²jah¹la² i³yau¹ū³nx²ta¹tu¹wi¹. Yxān¹ta¹ sa²- lxa³n³kxai²nān²tu³ nxe³nx²ti³nxa³lho³li¹. ³⁰Jo³āu² Ba³tis²jah³lai¹tā² sa²kxai³lu² a²nū²a² tē³sxā³ i³ye³na² ū³hū¹kxi²sa²sai¹ain¹kxe³su² Īh¹jah¹lo²ta³ i³sa²si¹hā³- ain¹thai¹li¹? Txa²wā¹sū³nu²khai³xai²la³ ta³nxā² a²nū²khai³xai²la³ ta³nxā² ĩh¹- nxe³hī³te²la¹xā³? Nxe³na¹jau³xai²na² i³wa²lū³xi²sah¹lxi³sā²nhē³li¹.

³¹Nxe³nxa²ha¹te¹, wā²nxūh¹ e³kxi²nyhain¹te³nah¹lxi¹:

—“Txa²wā¹sū³na² i³sa²si¹hā³kxah³lai²la¹wi¹.” Nxe²e³kxi²kī³kxai²nān²- tu³ i³wa²lū³xi²nē³lai¹nhī³te³nah¹lxi¹: “Nxe³kxi³sa²ha²kxai³ ĩh¹nxe³kxa²- yān³ti³ta³ Jo³āu² Ba³tis²jah³lai²na² wān³txa² yxo²i²yah²lxan³thai¹li¹?” Nxe³nē³lain¹tu¹wi¹.

³²Yxān¹ta¹: “A²nū²khai³xa² i³sa²si¹hā³kxah³lai²la¹wi¹.” Nxe³kī³kxai²nān²tu³ yuh³lxi³nē³na³li¹. A²nū²nāu³xai²na²: “Jo³āu² Ba³tis²jah³la² Sū³na² wān³txa² i³hen³txi³jah¹lo²khai³su¹.” Nxain¹jau³su² ha²kxai³ ya³lu²kxi²nē³lain¹kxa²yān³- txi³su² kī³nhai¹. Nyhain¹ta¹hxai²hē¹la².

³³Nxe³ha²kxai³ i³wa²lū³xi²te²an¹jau³kxai³lu¹:

—Kō³nha²sīn¹nxa³nhai¹. Nxe³ain¹ta¹hxai²hē¹la². Nxe³nxa²ha¹te¹ Je³su²- jah³la² wān³txi³kxai³lu¹ i³ye³kxain¹te³nah¹lxi¹:

—Hā³xā¹. Kō³nyhah¹lxan³kxai²nān²tu³, i³sa²si¹hā³sa³jah¹la² i³yau¹ū³nx²ti³- nxa³lho³li¹. Nxe³ta¹hxai²hē¹la².

Hai³sxa² kwa²hau³kō³tū³ka³txa² i³yau¹ū³jau³su²

12 ¹Nxe³nxa²ha¹te¹ Je³su²jah³la² wān³txa² yau³xā³xa² i³yau¹ū³ta¹hxai²- hē¹la². Ī³yau¹ū³te³nah¹lxi¹:

—Nxe³jah³lxi³sa²lxi¹. Hai³sxa² a²wa³kxēn³yah³lo²su² nū²nhai¹. A²hai³- sxai²na² u²va²nē³kxa² ū³whī¹nū²nhai¹. Ū³whī¹i² a²yxo²ka³teh³nāu³xa² txah³lxa³kxa² tē³sxā³ ū³hyxo²wxaih²na³kxa²xai³sxā³ txon³nū²nhai¹. Sxi²ha² kī³khai¹nxe³thi³na² ū³txo³te²ka³kxa¹ a²nū²a² ā³xa² wi¹wa³kon³kxi²si¹hain¹- jau³su² ū³hū¹ain¹nū²nhai¹. Hā²wxān³txa³ ha³lo²a² u²lxan¹kō³xa² ā³nxai³- nū²nhai¹. ²Hā²wxān³txa³ ā³kī³i²tāu³a² sa²kxai³lu² yain³txa³kxa² wā²- nhu¹nyhu¹si¹jau³su² a²sa³wi³sa² sa²si¹hā³nū²nhai¹. ³Yxān¹ta¹ hai³sxa²

kwa²hau³ko³tũ³ka³txa²kxai³lu² kãi³ye²ha²kxai³ wã²nhũ¹nyhai¹nxa³ke³tu³ hã¹isxã³ su²la³kxa² sa²wa²ye²nyhain¹nũ²nhai¹. ⁴Nxe³nxa²ha¹te¹ a²sa³wi³sa² ã³xa² yain³ta³ka² wã²nhu¹nyhu¹si¹jau³su² i³sa²si¹hã³nũ³nũ²nhai¹. Yxã¹ta¹ kwa²hau³ko³tũ³ka³txa²kxai³lu² i³ne³ku³lai¹nha²kxai³ ko³nxe³ti³ ãu²li²ton³-nha²kxai³ nxe³nyhain¹nũ²nhai¹. ⁵Nxe³nxa²ha¹te¹ a²sa³wi³sa² ã³xa² ãn³ta³lo³-he²ti²to³kxa² i³sa²si¹hã³kxah³la² kwa²hau³ko³tũ³ka³txai²na² i³su²lhã³ain¹nũ²-nhai¹. Jã¹nxe³sxã³ ye²ka³lxa¹txi³ hai³sxa² wa³kxën³yah³lai²na² a²sa³wi³ha³lxa² i³sa²si¹hã³ain¹ta¹ kwa²hau³ko³tũ³ka³txai²na² sa²kxai³lu² a²sa³wi³ha³lxa² ka³-na³ku² te²a² i³wai¹txi², ka³na³ku² te²a² su²lhã³i² ain¹to³nhũ²nhai¹. ⁶Nxe³ju³ta² sa²kxai³lu², a²wa³kxën³yah³la² a²ki³lha³lxa² hã¹inxe² wẽ³nha³kxa² a³li²-khai¹nxe³kxa² hã¹inxe² on³kxi²nũ²nhai¹. Nxe³te³na¹ a²wa³kxën³yah³lai²na² a²ẽ¹nã¹jau³kxai³lu¹: “Txa²wẽ³sxai²na² i³sa²si¹hã³a¹tũ¹xã¹. A²nxe³te²a² kwa²-hau³ko³tũ³ka³txai²na² sa²nẽ¹kxain¹kxi³sã¹.” Nxe³jau³tu³ i³sa²si¹hã³nũ²nhai¹. ⁷Yxã¹ta¹ a²ki³lha³lxa²na² hai³sxa² yau³son³ye²hi¹na¹ tũ¹ka³txai²na² wãn³-txi³kxai³lu¹ wxã²nxũ¹ i³ye³ain¹te³nah¹lxi¹: “Txa²wã¹wa³kxën³yah³la² ki³-lha³lxa² wxã²na²wi¹. I³su²lhã³a³sah¹lxi¹wxi¹. Nxe³ki³kxai²nã²tu³ hai³sxa² so¹kxi²ki³tu¹wi¹.” Nxe³ain¹jau³su².

⁸I³sxã³ su²lhã³ i³ya²lu¹tain¹ka³tu³ A²ki³lha³lxa²li² ü³ha³lo²sa²tã³nã¹-ain¹nũ²nhai¹.

⁹Nxe³jau³su² nxe³ju³tan¹te²kxa³ya³tu³ a²wa³kxën³yah³lai²na² ih¹nxe³ta³ kãi³te³ji¹wi¹? Nxe³ju³ju¹ta²na² e³kxi¹nx²ta¹tu¹wi¹. A²nxe³jah¹lai²na² sa²-kxai³lu² i³xi²ka³tu³ i³lxi³thi¹nxa³tũ³ka³txai²na² sun²tã²hxa³tain¹tu¹wi¹. Nain¹-ka³tu³ a²nũ³ka³txi³ ã³xa² hai³sxai²na² sa²si³wẽ³no³tũ¹hain¹tu¹wi¹.

¹⁰Txa²wã¹sũ³na² ü³wha²li¹txã³nxu¹ta²na² nxe³ta¹hxai²ti³ai¹ti²tu³wi¹. Nxe³te³nah¹lxi¹:

“Txah³lxa³kxa³txa², a²nũ²a² sxi²ha² ton³te²nũ³ka³txai²na² o³nxa³jau³su² i³ye³kxain¹sxã³ so¹sxã³ ã³sxã³ ã³na¹ain¹ka³txa², kwẽ¹ta²na² si³ka³lah³xan¹ka³khai³xa² hxi²kan¹khai¹nxe³ka³txi³lã²na³li¹.

¹¹Nxe³ju³ta²na² Txa²wã¹sũ³na² kãi³ain¹na²hẽ³li¹. Nũ³kxũ³khai¹n xe³ju³txai²la¹wi¹.” Ü³wha²li¹txã³nxu¹ta²na² nxe³ta¹hxai²ti³ai¹ti²ti¹.

Nxe³jau³xai²li² i²yah³lxin¹ta²lu¹wi¹.

Nxe³ta¹hxai²hẽ¹la².

¹²Nxe³sxã³ wãn³txa² hã³jau³xai²na² Je³su²jah³la² hi²sen³su² i³ye³-kxain¹sxã³ wã³nxĩ¹te² si³yxa³ka³nũ³ka³txai²na² ko³nxe³ti³ kãi³ain¹ju³ta² i³kwai²kxũ¹nhain¹ta¹hxai²hẽ¹la². Nxe³jau³xai²na² tũ¹ka³txai²na² sa²kxai³lu² wi¹ko³ni²ye²nyhain¹ta¹hxai²hẽ¹la². Ai¹nha²kxai³ Je³su²jah³la² i³sxã³ ü³tĩ¹kxi²-ti³ten³khaix¹ain¹ta¹hxai²hẽ¹la². Yxã¹ta¹ yuh¹lxain¹ta¹hxai²hẽ¹la².

—A²nũ²a² kãi²li³nũ³ka³txai²na² i³xan³ta³kxi²nẽ³lain¹kxa²yan³ti³su² ki³-nhai¹. Ta¹hxai²hẽ¹la². Ai¹nha²kxai³, wã³nxĩ¹te² nũ³ka³txai²na² sa²kxai³lu² hã¹inxe³sxã³ Je³su²jah³la² ã³ain¹sxã³ i³ain¹ta¹hxai²hẽ¹la².

Txa²wã¹hxi²kan¹jah¹la² ü³yho³ha³kxi²ki³ai²na²

ü³hũ¹ain¹ki³ju³ta² i³yau¹ü³jau³su¹

¹³Nxe³nxa²ha¹te¹ fa³ri³se²a² kwa² ã³nhai¹tũ³ka³txi³la³ha²kxai³ E³ro²-jah³la² a²sa³wi³ha³lxa² kwa² ã³nhai¹tũ³ka³txi³la³ha²kxai³ ã³nũ²kxain¹-sxã³ Je³su²jah³la² ãn³tĩ³xain¹ta¹hxai²hẽ¹la². Nxe³tũ³ka³txai²na² sa²kxai³lu² ãn³tĩ³xain¹ka³tu³ ko³nxe³ti³ e³jau³su² ain¹kxain¹te³lhã³ Je³su²jah³la²

wah³nxe² yx au²xai³ain¹ta¹hxai²hē¹la². ¹⁴ Ai¹nha²kxai³ ā³tī³xain¹sxā³ i³ye³kxain¹te³nah¹lxi¹:

—Ī³tih³nxe³nē³jah¹lāi³. Wān³txa² ya²la³lyau³xa² e³jah¹lo²sa² nhi¹lxi¹. A²nū²a² i²li³te²a² ye³an³txa³nih¹kxan²ti³ hxi²kan¹khaix¹kxan²ti³ wxāi²na² yuh³lxi³jah¹lo²su² sī¹nxa³lxi¹. Yxān¹ta¹, sa²wai³wait³sxā³ Txa²wā¹sū³na² wān³-txa² wain³txi³ i³yau¹ū³ai¹nhxai²nī¹nhē³li¹. Nxi¹nha²kxai³ wān³txa² wain³jau³-xan²tu³ i³yau¹ū³sa²sī¹nhē³li¹. Ro³ma²no² nū³kā³txa² a²hxi²kan¹jah¹la² Se²sa³-jah¹lo²su² a²nū²a² ū³yho³ha³kxi²ki³ai²na² ū³hū¹ain¹ki³ta³nxa² hāi¹nxā¹ta³nxa² ih¹nxe² wain³txi³ kāi³sīn¹te³la¹ji¹wi¹? Nxain¹ta¹hxai²hē¹la².

¹⁵ Yxān¹ta¹ tū¹kā³txai²na² wi¹lhin¹ki³lxo³nxe³ju³ta² Je³su²jah³la² wi¹kō³-nha²ta¹hxai²hē¹la². Wi¹kō³nha²kxe³su² i³ye³kxain¹te³nah¹lxi¹:

—Īh¹nxe³kxa²yan³ti³ta³ wān³txa² kō³nxe³jau³xa² sa²yxo²sai¹sa²te³lhxā³ ten³nx²ti³ji¹wi¹? Ū³yho³ha³kxi²ki³ai²na² tē³sxā³ ū³hū¹sah¹lxi³hē¹li¹. Ī³ti³ten³-sa³nhai¹. Je³su²jah³la² ta¹hxai²hē¹la².

¹⁶ Nxe³nxa²ha¹te¹ tē³sxā³ ū³hū¹ain¹nxa²ha¹te¹ Je³su²jah³la² i³ye³kxain¹-te³nah¹lxi¹:

—Ta³ki¹ai²na² a²ta³lo³nāu³ai²na² wān³txa² jau¹xai²na² ū³wha²li¹lain¹jau³xa² ih¹te²a² a²i³lxi³su²ji¹wi¹? A²nū²a² ye³na² ū³wha²li¹lain¹kxe³su² te²a² ih¹nxe³-te²a² a²ye³nhū³ji¹wi¹? Ta¹hxai²hē¹la². Nxa²ha¹te¹:

—A²i³lxi³ai²na² Se²sa³jah¹la² a²i³lxi³su² ha²kxai³ a²ye³nai²na² Se²sa³jah¹la² a²ye³nhū³nha²kxai³ sīn¹te²jai¹ti²ti¹. Nxe³ain¹ta¹hxai²hē¹la².

¹⁷ Nxe³nxa²ha¹te¹ Je³su²jah³la² i³wa²lū³xi²te³nah¹lxi¹:

—Se²sa³jah¹la² a²yen³kxi³khai³xa², ū³hū¹xi²yah³lxi¹nha²kxai³ Txa²wā¹-sū³na² a²yen³kxi³khai³xa², ū³hū¹xi²yah³lxi¹nha²kxai³ nxe²xai³jah³lxi³hē¹li¹. Je³su²jah³la² nxe³ta¹hxai²hē¹la². Nxe³jau³xai²na² i³wā³wā³ta³kxi²nyhain¹sxā³ ā³kōn³ton³tain¹ta¹hxai²hē¹la².

A²nū²a² ya³lu²te²su² te²a² ka³ten³su² i³sa²yxau³xi²ju³ta³nū³su²

¹⁸ Nxe³nxa²ha¹te¹, Sa³tu³se²a² nū³kā³txa² ā³nhai¹tū³te²nāu³xai²na² a²wān³-txi³kxai³lu¹ i³ye³ain¹to³jau³xa²sa¹:

—A²nū²a² ya³lu²kxai²nān²tu³ ka³ten³su² i³sa²yxau³xi²ju³ta³nū³a² yū²nxa³-lho³li¹. Nain¹to³ta¹hxai²hē¹la². A²nxe³tū³kā³txai²na² kwa² ā³nhai¹tū³kā³txa² wxā³sxā³ Je³su²jah³la² i³wā³txi³nyhain¹ta¹hxai²hē¹la².

¹⁹ Ī³wā³txi³nyhain¹te³nah¹lxi¹:

—Je³su²jah³la² i³tih³nxe³nē³jah¹lāi³. Ī³yau¹ū³sa²sī¹nhē³li¹. Moi³se²ah³lu¹-tai²na² wān³txa² e³jau³xau³hxai²tēx¹ta² Sū³na² wān³txa² i³yau¹ū³nē³te³nah¹-lxi¹: “In¹txi³su² ya³lu²kxi²kxai²nūn³tu³ a²wē³ha³lxi³khai³xa² yū²nxa³kxe³su² ha²kxai³ a²lon³yah³lai²na² sa²kxai³lu² a²txu¹ha² so¹nyha¹ta¹ka³lxi³tā² so¹-nyha¹txai²li¹, a²lo³na² ya³lu²kxi²jah¹la² ta²ha² wet¹si¹jau³sa¹.” Moi³se²ah³lu¹-tai²na² ta¹hxai²ti³ai¹ti²tu³wi¹. ²⁰ Nxe³nxa²ha¹te¹ a²lon³ti³tāu³xa² ha¹li¹ ha¹li¹ ka³na³ki¹ yxau³ain¹nū²nhai¹. A²hxi²kan¹te²a² txu¹ha² so¹ka³tu³ hā²-wxān³txa³ ye³jen¹nāu³a² ya³lu²nū²nhai¹. Hai³txi³ wē³sa³la³ yū³ti³he¹nxa³nū²-nhai¹. ²¹ Nxe³ha²kxai³ wē³sa² yū²nxa³ha²kxai³ a²lon³yah³la² so¹nū²nhai¹. Nxe³-nū²la² in³txa² ya³lu²nūn³nū²nhai¹. Hā²wxān³txa³ a²lo³na² ā³xah³la² so¹nyhu¹i² ya³lu² nxe³nū²nhai¹. Hai³txi³ wē³sa³la³ we¹ti³hex¹to³hxa³nū²nhai¹. ²² Nxe²-xai³sxā³ a²lon³ti³tāu³xa² ya²lun¹txa²hxan³nū²nhai¹. Yxān¹ta¹ hxi²kan¹txi³ wē³sa² we¹txa³nū²nhai¹. Hā²wxān³txa³ txu¹hai²na² so¹sxā³ ā³ain¹ta¹ka³lxu³su²

ha²kxai³lu¹ ya³lu²nūn³nū²nhai¹. ²³ Jā¹nxe³ha²kxai³lu¹ yan¹nāu³a¹ ka³ten³su² i³sa²yxau³xi²ki³tāu³a¹ ta¹ka³lxai²na² sa²kxai³lu² ih¹te²la³ta³ in³txa² wē³sāi¹-ah³lo²khai³su² hī³te³ji¹wi¹, a²yo²ha³kxa¹ so¹nha²xai³ain¹na²ha²kxai³lu¹? Nxain¹ta¹hxai²hē¹la².

²⁴ Nxe³nxa²ha¹te¹ Je³su²jah³la² a²wān³txi³kxai³lu¹ i³ye³kxain¹te³nah¹lxi¹:

—Kwa²yxah³lxi¹lxi¹. Txa²wā¹sū³na² wān³txa² ā³ne³to³yah³lxa³nha²kxai³ Sū³na² wā³nxin¹ju³ta³la³ ā³ne³to³yah³lxa³nha²kxai³ nxe³yah³lxi¹lxi¹. ²⁵ Yan¹-nāu³a¹ ka³ten³su² i³sa²yxau³xi²ki³tāu³a¹ txu¹ha² so¹ki³ju³ta³nu³a² yū²nxa³-lho³li¹. Oh³xan¹ta² nū³ka³txa² yā¹nxa²ki³tu¹wi¹. ²⁶ Kxā³nxu¹ta²na² Moi³se²ah³-lu¹ta²na² wān³txa² i³yau¹ū¹nhē³jau³xa² wi¹ko³nyhah¹lxin¹ta²lu¹wi¹. A²nū²a² ya³lu²te²na² ka³ten³su² i³sa²yxau³xi²si¹kxe³su² i³yau¹ū¹nhē³ta¹hxai²ti³ai¹-ti²tu³wi¹. Wān³txu¹ta²na² hi³a² nxā³nxa² ka³ten³nxa³nxa² i³sa²tē³kxan²ti³ wā²nhxa³nxa³kxe³su² nxe³jau³xu¹ta²nān¹jau³xa² nxe³te³nah¹lxi¹: “Txi²na² A³bra³āu²ah³la² Sū³na² Si³yxau³kah³lo²sa¹ha²kxai³ I³sa²kah³la² Sū³na² Si³-yxau³kah³lo²sa¹ha²kxai³ Ja³ko²ah³la² Sū³na² Si³yxau³kah³lo²sa¹ha²kxai³ hi¹na¹ nxe³te²sa¹wi¹.” Txa²wā¹sū³na² nxe³ta¹hxai²ti³ai¹ti²tu³wi¹. ²⁷ Nxe³ha²-kxai³ ha¹li¹ ka³na³ki¹ jah¹lo²nāu³xai²na² ka³ten³su² yxau³ain¹na³li¹. Txa²wā¹-sū³na² a²sa³wi³ha³lxi¹nāu³xa² yxo²ha³kxa¹ ka³ten³sa²na³li¹. Kxā³nāu³u¹ta²-kxai³ ya³lu²ain¹kxa²ha³ta³nxān²tu³ hi¹na² ka³ten³sain¹na³li¹. Nxe³ha²kxai³ wxa²nū³ka³txai²na² Txa²wā¹sū³na² a²ya³la³tu³jau³xa² ā³ne³wxe³yah²lxa³lxi¹. Je³su²jah³la² ta¹hxai²hē¹la².

Txa²wā¹sū³na² wān³txu¹ta²na² wa³to²hi² wxi²kan¹jau³su²

²⁸ Nxe³nxa²ha¹te¹, ha³teh³nxā³nxa² a²hoh³lxi³su¹ tū³ka³txa² ka³na³ka³-na³jah¹la² yau³son³ta¹hxai²hē¹la². Yau³son³nū²la² Je³su²jah³la² a²wān³txa² sa³tu³se²a² nū³ka³txai²na² i³ye³kxi²yhai¹n¹jau³xai²na² wain³txi³ i³wa²lū³-xain¹jau³xai²na² ain³kxain¹ta¹hxai²hē¹la². Ain³kxain¹ka³ty³ ha³teh³nxā³nxa² a²hoh³lxi³su² jah¹lai²na² a²wān³txi³kxai³lu¹ Je³su²jah³la² i³wā³txi³te³nah¹lxi¹:

—Txa²wā¹sū³na² wān³txu¹ta²na² ih¹jau¹la³ta³ wa³to²hi² wxi²kan¹jau³la³ te²la¹xā³?

²⁹ Nxe³nxa²ha¹te¹ Je³su²jah³la² a²wān³txi³kxai³lu¹ i³wa²lū³xi²te³nah¹lxi¹:

—Wa³to²hi² wxi²kan¹jau³xa²sa¹: “I³sa²e² nū³ka³txāi³. Ī¹ne³ka²sah¹lxi¹wxi¹. Sū³na² Si³yxau³tāu³ai²na² A²hxi²kan¹txa² Si³yxau³tāu³ai²na² hāi¹nxe² ka³-na³ka³na³jah¹lo²su² na³li¹. ³⁰ Nxe³ha²kxai³ Txa²wā¹sū³na² Si³yxau³kah³la² Txa²wā¹hxi²kan¹ta² Si³yxau³kah³lai²na² a³lxi²txai¹nhē³li¹. Wxa²ē¹nāu³ai²na² whāi²na¹ a³lxi²txai¹nhē³li¹. Txa²wā¹sū³na² wān³txa² yxo²kwai³nha²kxai³ wh¹lain³kxi¹nha²kxai³ nū³kkūn³txi³ sa²yo²we¹tha²kxai³ nxe³txai¹nhē³li¹.” ³¹ Nxe³nxa²ha¹te¹ ā³ta³lo³hē¹jau³xa²sa¹: “Wxa²wa³kxa² yxau³nūh¹nxa²te²su² te²a² a³lxi²nha²kxo² yā¹nxe² a³lxi²txai¹nhē³li¹.” Ha¹lin¹jau³xai²nān²tu³ wa³-to²hi² wxi²kan¹khaix¹jau³xai²la¹wi¹. Hai³txi³ ā²la² wxi²kan¹jau³la³ yū²nxa³wi¹. Nxe³ta¹hxai²hē¹la².

³² Nxe³nxa²ha¹te¹ ha³teh³nxā³nxa² a²hoh³lxah³lai²na² a²wān³txi³kxai³lu¹:

—Ī³tih³nxe³sa²jah¹lai³. Wxa²wān³txa² wain³khai¹nx²na³li¹. Txa²wā¹sū³na² hāi¹nxe² ka³na³ka³na³tā³li¹. Hai³txi³ Sū³na² ā³la³ yū³ti³he¹xai¹nxa³wi¹. Nxe³-nūn¹jau³xai²na² a²ya³la³jau³khaix³ai²la¹wi¹. ³³ Txa²wā¹sū³na², txa²wā¹ē¹nāu³a¹ whāi²na¹ a³lxi²ki³sa²kxai³ Txa²wā¹sū³na² wān³txa² wi¹lain³kxi¹nē³lha²kxai³ nū³kkūn³txi³ sa²yo²we¹ki³sa²kxai³ txa²wā¹wa³kxa² yxau³nū¹nhē³te²su²

te²a² a³lxi²nē³nha²kxa² yā¹nxe² a³lxi²ki³sa²kxai³ nxe³ju³ta¹i²na² whāi²na¹ wa³to²hi² wxi²kan¹ju³ta¹i²la¹wi¹. Hai³txi³ ka³yxuh³xa² su²lhā³sxā³ ū³hi³lhxā³ Txa²wā¹sū³na² ū³hū¹ain¹ki³ke³la³te²kxai³, nxe³ju³ta² wa³to²hi² wxi²ka¹nhī³-nx²nxa³wi¹. Ta¹hxai²hē¹la².

³⁴ Nxe³jau³xai²na² sa²nēn¹nha²jau³xai²na² i³wa²lū³xi²kxe³su² Je³su²jah³la² a²hi²sen³kxai³lu² ain³kxain¹ka³tu³ i³ye³kxi²te³nah¹li¹:

—Txa²wā¹sū³na² wān³txa² sa²yo²wet¹sxā³ yxau²xai³ju³ta² jū¹nxa² ā³ne³-wxe³ton³nī¹li¹. Je³su²jah³la² ta¹hxai²hē¹la². Nxe³hī¹nān¹te²tu³ a²nū²a² yo²ha³-kxa¹ yu³lhxai¹nha²kxai³, hai³txi³ Je³su²jah³la² i³wā³txi³sain³ta¹hxai²nxa³hē¹la².

Txa²wā¹sū³na² A²hxi²kan¹ta² Si³yxau³tāu³lo³jah¹la² i³yau¹ū³nē³jau³su²

³⁵ Nxe³nxa²ha¹te¹ Txa²wā¹sū³na² sxi²hē¹nāu³a¹ Je³su²jah³la² i³ye³ta¹hxai²-hē¹la². Wān³txa² i³yau¹ū³te¹lhxā³ i³ye³te³nah¹li¹:

—Ha³teh³nxā³nxa² a²hoh³lxi³su² tū³ka³txa² a²wān³txi³kxai³lu¹: “Sū³na² A²hxi²kan¹ta² Si³yxau³tāu³lo³jah¹lo²su² jah¹la² Ta³vi²yah³lu¹ta¹i²na² a²ne³-tah²nāu³ai²la¹wi¹.” Nxe³ain¹na³li¹. Nxe³jau³xai²na² a²si³yxau³tāu³khai³xa² i³yau¹ū³nx²ta¹tu¹wi¹. ³⁶ Nxe³nx²ta¹te³nah¹li¹: Kxā³nhxi¹nu¹ta¹i²na² Ta³vi²-yah³lu¹ta¹i²na² i³ye³ta¹hxai²hē¹li¹. Wān³txa² Txa²wā¹sū³na² A²yāu³ka³jxah¹la² a²hi²sen³su² i³ye³sxā³ ū³hū¹ain¹jau³su² i³ye³ta¹hxai²hē¹li¹. I³ye³te³nah¹li¹:

“Txa²wā¹sū³na² Si³yxau³jah¹la² a²yo²wān³txi³kxai³lu²

Txa²wā¹hxi²kan¹ta² Si³yxau³tāu³lo³jah¹la² ain³kxi²ti³an¹jau³kxai³lu¹:

‘Txa²wi¹nē³tāu³a¹ ā³wxe³txu¹li¹. Nxīn¹kxai²nān²tu³

wxa²ko¹ko¹xa² a²yo²ha³kxa¹ wxa²yu³hē³nāu³a² wa³ka³ti³lot³sxā³

a³hi²si¹hai¹na¹tu¹wi¹.’ Txa²wā¹sū³na² Si³yxau³jah¹la² ta¹hxai²hē¹li¹.”

Ta³vi²yah³lu¹ta¹i²na² ta¹hxai²hē¹li¹.

³⁷ Jā¹nxe³jau³su² Ta³vi²yah³lu¹ta¹i²na² a²yo²wān³txa² a²hxi²kan¹jah¹lo²-si¹ke³la³te²kxai³ i³h¹nxe³sxā³ a²ta²lhot³hī³te²la¹xā³? Je³su²jah³la² ta¹hxai²-hē¹la². Nxe³jau³xai²na² a²nū²a² kāi²li³tū³ka³txa² ain³kxain¹ka³tu³ kāin²ka³li³hain¹ta¹hxai²hē¹la².

Ha³teh³nxā³nxa² a²hoh³lxi³su² tū³ka³txi³su² i³yau¹ū³jau³su²

³⁸ Nxe³nxa²ha¹te¹ Je³su²jah³la² a²hi²sen³kxai³lu¹ a²nū²a²nāu³xa² i³yau¹ū³hain¹te³nah¹li¹:

—Ha³teh³nxā³nxa² a²hoh³lxi³su² tū³ka³txa² wi¹li²jah¹lxi³hē¹li¹. Nxe³tū³-ka³txa² hi²sen³su² wā²la² a³lu²ka³lo³a² ū³whi²kxi²nha²nū²la² a²nū²a² hxi²-kan¹te²yā¹nha²kxe³su² yo²kwai³no³ta¹nhxai²na²hē¹li¹. Tih³na² sxi²je³na² nxū²kwai³ye³lo³tih³na² ā²nxai³tāu³a² wi¹le³kxi²nyhai¹ju³ta² yo²kwai³no³-tain¹nū³nhxai²na²hē¹li¹. ³⁹ Ju²te²a² nū³ka³txa² ā²nū²kxi²thi³nai²na² ā²wxe³ka³-lo³a² sa²nēn¹nha²khai¹nxe³te²a² ā³wxe³ka³lo³a² yo²kwai³no³ta¹nha²kxai³ a²nū²a² ā²nū²kxi²sxā³ yain³kxi²nyhai¹nhxai²na²hē³ nxe³tāu³a² te²yā¹nxe³sxā³ ā³wxe³ju³ta² sa²nēn¹kxi²khai¹nxe³ta² ā³wxe³ka³lo³a² yo²kwai³no³ta¹nha²-kxai³ nxe³nyhai¹nhxai²na²hē³li¹. ⁴⁰ Nxe³kxa²yu³su² txu¹ha² wha³te³son³ta¹-ka³lxa² yen³kxa² kāi³so¹kxi²te²lhxā³ nxe³ai¹nhxai²na²hē³li¹. Nxe³ain¹tāu³a² Txa²wā¹sū³na² yau³ka³lxa¹txi³ wi¹le³kxi²ki³lo³xai¹nhxai²na²hē³li¹. Ain¹ta¹ ain³kxi²nyhai¹nxa³lho³li¹. Kxān³nāu³a¹ ko³nxe³khai¹nxe³sxā³ i³yī¹li²nu¹hain¹-tu¹wi¹. Yxān¹ta¹ nxe²kāi³ai¹nxa³tū³ka³txa² ko³nxe³ti³ i³yī¹li²nu¹hain¹ju³ta² kū³-we²ki²la² kāi²nxa³lho³li¹. Je³su²jah³la²kxai³ nxe³ta¹hxai²hē¹la².

Txu¹ha² yen³kxi³txa²ta¹ka³lxa² i³yau¹ũ³jau³su²

⁴¹Nxe³nxa²ha¹te¹, kwa³ta³la² kăin²tě³na² Sũ³na² sxi²nhău³ă¹ sxa³tě³na², ta¹hxai²hē¹la². A²nxe³tě³na², a²nũ²a² ka³lxa²te²nău³xa² wxă³sxă³ a²yen³-kxa² ũ³yho³ha³kxi²ki³a² ũ³whi¹sxă³ ũ³whă¹ain¹ta¹hxai²hē¹la², Txa²wă¹sũ³na² ũ³hũ¹te³lha³ka². Nxe³nxa²ha¹te¹ Je³su²jah³la² ă³wxă³sxă³ kwa³ta³lě³na²i²na² un²ta³kxi²nxa³je³na² ă³wxe³ain¹ka³tu³ a²nũ²a² i²te³lhxă³ ă³wxe³ta¹hxai²-hē¹la². Nxe³tău³a¹ a²nũ²a² a²yen³kxi³hăix¹sa² te²a² ka³lxa¹tũ³ka³txa² wxă³sxă³ a²yen³kxa² ũ³yho³ha³kxi²ki³a² sa²kxai³lu² ki³ka³lxa¹txi³ ũ³whă¹-ain¹ta¹hxai²hē¹la². ⁴²Nxe³ju³ta² txu¹ha² wha³te³son³ta¹ka³lxa² yen³kxi³txa²-ta¹ka³lxa², ă³wxă³sxă³ ki³jũ¹lxi³ki³a² ki³ha¹li¹ ũ³whă¹ye²ta¹hxai²hē¹la². ⁴³Ain³-te³na¹, Je³su²jah³lo²su² te²kxai³lu¹, a²sa³wi³ha³lxi³nău³xa² i³kaix¹so¹sxă³ i³ye³kxain¹te³nah¹li¹:

—A²ya³la³tu³ i³ye³kxi¹nx²ta¹wi¹. Wha³te³son³ta¹ka³lxi²na² yen³ki³ txa²-ta¹ka³lxi²na², a²yen³kxa² ũ³whă¹ki³a² kăi²nxa³kxan²ti³ Txa²wă¹sũ³na² yen³-nău³a² a²yo³ha² kăin²ye²na³li¹. Yxăn¹ta¹ a²nũ²a² a²wă³kon³tũ³ka³txa² yxo²-ha³kxa¹ Txa²wă¹sũ³na² yen³nău³a² a²yo³ha² kăin²ye²ai¹nxa³wi¹. ⁴⁴Nxe³ju³ta² a²nũ²a² yxo²ha³kxa¹ a²yen³kxi³ki³ki³a² a²wă³kon³kxain¹kxa² so¹lxi³ ũ³hũ¹-ain¹te³ni²ti¹. Yxăn¹ta¹ ta¹ka³lxi²na² sa²kxai³lo³ yen³kxi³txa²kxa²ha³tă³nxăn²-ti³nũ¹ a²yen³kxa² yũ³kxe³su² yxo²ha³kxa¹ ũ³hũ¹hxa³te¹ni²ti¹. A²yain³txi³-khai³xa² ũ³yho³ha³kxi²ki³a² yxo²ha³kxa¹ ũ³hũ¹te¹ni²ti¹. Ta¹hxai²hē¹la².

Sũ³na² sxi²ha² wxa²nai¹ain¹ju³ta³nũ³a² i³yau¹ũ³jau³su²

13 ¹Nxa²ha¹te¹ Txa²wă¹sũ³na² sxi²ha², Je³su²jah³la² a³li³ta¹hxai²-hē¹la². A³li³tău³a² a²sa³wi³ha³lxa² ka³na³ka³na³te² hi²sen³su² i³ye³kxi²te³nah¹li¹:

—İ³tih³nxe³sa²jah³lăi³. İ²txa²hē³li¹. Thi¹nai²na² yxo²ha³kxa¹ kăin²khai³ni² wi¹khai³ni² nx²na³li¹. Ta¹hxai²hē¹la².

²Nxe³yăn¹ta¹ Je³su²jah³la² wăn³txi³kxai³lu¹ i³wa²lũ³xi²te²an¹jau³kxai³lu²:

—Sxi²hai²na² txah³lxa³kxa² wi¹txo³nain¹ju³ta² i²in¹ji¹wi¹? Nxe³to³ta¹ kxăn³-nău³a² txah³lxa³kxa² a²yxo²ha³kxa¹ wxa²nai¹ain¹tu¹wi¹. Ya²la³tu³ hai³txi³ka³-tha¹li¹ ă³ne³hē²si²ka³txa² yũ²nx³tho³li¹. Ta¹hxai²hē¹la².

Ha³lo²a² kô³ton³ju³ta³nũ³a² i³yau¹ũ³ně³jau³su²

³Nxe³nxa²ha¹te¹ wă³la³ka³txa² O³li³ve²ra³ka³txa² Txa²wă¹sũ³na² sxih²-yxo²a² ten³na¹ain¹je³na²na² Je³su²jah³la² a²nũ³ka³txa² ă³wxe³ain¹ta¹hxai²-hē¹la². Ă³wxe³ain¹te³na¹, Pe²jah³la², Ti³a²kah³la², Jo³ău²ah³la² Ăn³tre²ah³la² whăi²na¹, wxa²nxũ¹ i³wă³txain¹ta¹hxai²hē¹la².

⁴İ³wă³txain¹te³nah¹li¹:

—Nxe³săn²si¹li¹. İh¹nxe³hĩ¹na² wxa²nai¹ain¹sĩn¹te³ji¹wi¹? İh¹nxe³ti³wă³-kxa² yău³son³sxă³ txa²wă¹ha³lo²a² ne³ki³son³ju³ta³nũ³a² i²sxă³ wi¹kô³nha³hĩ³-ki³te³ji¹wi¹? Nxain¹ta¹hxai²hē¹la².

⁵Nxe³nxa²ha¹te¹ Je³su²jah³la² wăn³txi³kxai³lu¹ i³ye³kxi²te³nah¹li¹:

—Wi¹li²nha²khai¹nxe³jah³lxi³hē¹li¹. İ³ki³ha¹kxi¹nx²ti³ha³ta¹. ⁶A²nũ²a² ka³-lxa¹te²a² wxă³yah³lxi³ha³ta¹. Txi²yă¹nxe³ki³lxon³tu¹wi¹. Nxe³sxă³ wxă³-sxă³ ki³han³jau³su² e³yah³lxi³te³nah¹li¹: “Txa²wă¹sũ³na² A²hxi²kan¹ta² Si³-yxau³tău³lot³sa²jah³lo²sa¹wi¹. Wxa²kan³sxă³ wă³li²na¹hē³li¹.” Nxe³jau³su²

e³yah³lxi³to³ha³tai¹. Nxe³yah³lxi³to³ha²kxai³ wxa²nū³kā³txa² ka³lxa¹ ā³nhai¹-tū³sxā³ i³ki³ha¹kxi¹nx²ti³ha³tai¹. 7Jā¹nxa¹jau³su², ti¹na² yxau³tū³kā³txi³nāu³-xai²na² kāin² ā³nhe¹kxi²nyhu¹sxā³ su²lhā³nyhain¹kxai²nān²tū³ nū¹ka³na¹ u²tāu³ai³tā² yxau³tū³kā³txi³nāu³xai³tā² kāin² ā³nhe¹kxi²nyhu¹sxā³ su²lhā³-nyhain¹kxai²nān²tū³ nxe³jau³xai²nān²tū³ ain³kxi²yah³lxin¹kxai²nān²tū³ i³yuh³lxah³lxi³txa³hē¹li¹. Ya²la³lyau³su² kxan²ti³ hai³txi³ hi¹nān²tū³ ha³lo²-ai²nān²tū³ ne³ki³so³nx³tho³li¹. 8A²nū²a² nū³kā³txa² a²nū²a² nū³kā³txi³ ā³xa² a²lhun³tu², ā³nhe¹kxi²nyhai¹nha²kxai³ a²hxi²kan¹ta² si³yxau³tāu³a¹ a²hxi²-kan¹ta² si³yxau³tāu³ ā³xa² a²lhun³tu², ā³nhe¹kxi²nyhu¹ha²kxai³ ha³lo²a² ka³-lxa¹ko³xa² kxih³nx²a² sa²wi¹wi¹nha²kxai³ a²nū²a² yain³txi³ txa²khai¹nxe³-ha²kxai³ he³ja²lun¹ti³ha²kxai³ nxe³ain¹tu¹wi¹. Nain¹kxai²nān²tū³ txu¹ha²wēh³ni³khaix¹ta¹ka³lxa² ih³ju³ta² wxā³kxai²nān²tū³ wē³sa² a³li³lah¹kxi²ju³ta² hāi¹nxe³sxā³ ā³si³wē³te²ju²hē³li¹. Te²yā¹nxe³sxā³ ju¹ta¹na² wxā³nū¹nx²ti³-kxai²nān²tū³ khāuh³yxah³lxin¹ju¹ta² ā³si³wxe³tu¹wi¹.

9Nxe³yān¹ta¹ ha³lo²ai²na² sa²wai³wait³sxā³ nū¹hi²jah¹lxi³hē¹li¹. Ju³te²a² nū³kā³txa² hxi²kan¹ta³ nū³kā³txa² ā³yā³nū²kxai¹nha²kxai³ nxe³sxā³ i³nx²-ti³sxā³ ān³yū³nx²ta¹nha²kxai³, Ju³te²a² nū³kā³txa² ā³nū²kxi²thi³nāu³a² i³ta³lo³su²nx²ti³ha²kxai³, nxe³nx²ti³ha³tai¹. Txa²wān³txa² yxo²i²sah¹lxin¹-ju¹tan¹te²kxa³ya³lhu² wxa²ha³lo²a² wa³kxē³nx²a² si³yxau³kā³txa² ko³ver³na³-to²yah³lo²su² ha²kxai³ ā³sa²so¹nx²ti³ha²kxai³ wxa²nū³kā³txa² wa³kxē³na² si³yxau³kxa³ta² Pre³si³tēn²jah³lo²su² ha²kxai³ ā³sa²so¹nx²ti³ha²kxai³ nxe³-nx²ta¹nha³tai¹. Nxe³nx²tain¹kxai²nān²tū³ yxo²i²sah¹lxin¹ju¹ta² i³wā³txi¹nx²-ti³tu¹wi¹. Nxe³nx²tain¹kxai²nān²tū³ txū¹kā³txai²na² whāi²na¹ Sū³na² wān³txa²wi¹jau³xa² i³hen³txain¹yah³lxin¹tu¹wi¹. 10Yah³lxi¹nha²kxai³ ha³lo²a² hāi¹nxe³-ti³xa² a²nū²a² yxo²hā³kxai¹ wān³txa² wi¹jau³xa² i³yau¹ū³ain¹yah³lxin¹tu¹wi¹. A²nū²a² i²li³te²na² ko³nxe³ti³ kāi³ju³ta² i³ain²ta³kxi²nha²sxā³ ā³kxai²nān²-tū³ yxo²i²sain¹kxai²nān²tū³ nxe³te²su² te²na² a²ē¹na² sa²hau³ko³ta¹na¹ju³ta²yū³jau³nū³su² i³yau¹ū³ain¹yah³lxin¹tu¹wi¹. i³yau¹ū³ta¹lu²nain¹yah³lxan³tāu³a² ha³lo²ai²na² ne³ki³so³nx³lho³li¹. 11Nxe³nx²tain¹kxai²nān²tū³ i³nx²tain¹sxā³a²nū²a² ān³yān³nū²kxi²ju³ta² ā³yū³nx²tain¹kxai²nān²tū³ hxi²waun³ta³kxi²-nhyah³lxi³txa³hē¹li¹. “Ih¹nxet³sxā³ i³ye³kxai¹na¹lhon³ku².” Nxe³yah³lxi³txa³-hē¹li¹. Nxe³nx²tain¹kxai²nān²tū³ wān³txa² wi¹jau³xa² Txa²wā³sū³na² a²hi²-sen³su² ū³hū¹nx²ti³tu¹wi¹. Nxe³jau³xai²na² so¹lxi³ i³ye³kxi²txain¹yah³lxi³hē¹li¹. Wxāi²na² i³ye³kxain¹yah³lxin¹jau³xa² hai³txi³ wxa²wān³txi³khai³sxā³lho³li¹. Txa²wā³sū³na² A²yāu³ka³jxah¹la² Wi¹lhini¹jah¹la², nxū²kwa³yxau³nx²ti³jah¹la² i³ye³kxi¹nx²ti³si¹tu¹wi¹. 12-13Nxe³hi¹na¹ yxo²i²sah¹lxin¹ju¹tan¹te²kxa³ya³lhu²a²nū²a² a²yxox²hā³kxai¹ i³an³ta³kxi¹nx²tain¹tu¹wi¹. A²nū²a² yxo²i²xa³te²na² sa²kxai³lu² a²lon³khai³xa² i³ya²lut¹si¹jau³su² ā³yū³so¹nha²tu¹wi¹. A²wi³na² sa²kxai³lu² a²wē³sa² khai³xa² ā³yū³so¹ha²kxai³ a²wē³hā³lxi²na² sa²kxai³lu² a²wi³na² a²hā³ka³na² nxe³sxā³ ā³yū³so¹nyhai¹nha²kxai³ nxe³nyhai¹nha³tai¹. Te²yā¹nxe³jut³su² nxe³nx²ti³kxai²nān²tū³ sa²yxox²ā³syah¹lxi³txa³hē¹li¹. Sa²-yxox²ā³syah²lxan³kxai²nān²tū³ kxā³nāu³a¹ Txa²wā³sū³na² A²hxi²kan¹ta² Si³-yxau³tāu³lo³ju³ta³nū³a² yxau³xai³yah³lxin¹tu¹wi¹.

Khāuh³lxa³thin¹khai¹nxe³ju³ta³nū³a² i³yau¹ū³nē³jau³su²

14Nxe³yān¹ta¹, i³lxi³thin¹ti³he¹nxa³jah¹la² a²yen³kxa² yxo²hā³kxai¹ wxa²-khot³thun¹jah¹la², wxā³sxā³, Txa²wā³sū³na² sxi²ha² ā³wih¹sxā³ sa²nxū³sxā³

yxau³ain¹tu¹wi¹. Nxe³ju³ta² wain³ti³hex¹te²sxa³yu²hē³li¹. A²nxe³jah¹-
lai²na² wxā³sxā³ yxau³ain¹na³na¹ nxe³yah³lxin¹kxai²nān²tu³ ā³naun³ti²
ā³nih³jah¹lxī³hē¹li¹. Ju³te²a²ko³xa² yxau³te²su² te² i³nxā² wā³la² kī³ka³-
txa² ā³nih³jah¹lxī³hē¹li¹. Ū³wha²li¹txā³nxu¹txai²na² i²yah³lxin¹kxai²nān²tu³
ā³ye³wxe³yah³lxin¹tu¹wi¹. ¹⁵Nxe³ju³ta² a²nū²a² sxi²ha² ne³ka³nah²nāu³ā¹ he¹-
yah³lxin¹kxai²nān²tu³ wxa²yen³kxa² sxi²hē¹nāu³ai²na² wi²sxa³kxai²nān²tu³
ā³wi²hxi²sxā³ so¹yah³lxī³txa³hē¹li¹. Hāi¹nxe³sxā³ u²lā³ni¹jah³lxī³hē¹li¹. ¹⁶Jā¹-
nxe³sxā³ a²nū²a² hai³sxa³nāu³a¹ he¹yah³lxin¹kxai²nān²tu³ ā³wa²li²sxā³ wā³la²
ha³la³sa³nān¹ka³lo³a² wxa²so¹xi²te³lhxā³ sxi²ha² ā³wi²hxi²sxā³ wxa²so¹xah¹-
lxī³txa³hē¹li¹. Hāi¹nxe³sxā³ u²lā³ni¹jah³lxī³sā²nhē³li¹. ¹⁷Ko³nxe³jah¹lai²na²
wxā³ju³tai²nān²tu³ txu¹ha² wē³nhain¹te²su² te²na² kāin² khāuh³nxain¹tu¹wi¹.
Txu¹ha² a²wē³sa² ū³hi³lain¹te²su² te²na² kāin² khāuh³nxain¹nūn²tu¹wi¹, hxi²-
kan¹txi³ ā³ni³hai¹nxā³ha²kxai³lu¹. ¹⁸Nxe³yān¹ta¹ wā³txi²tāu³a¹ ā³nih³yah³-
lxin¹ke³la³te²kxai³ kāin² khāuh³yxah³lxī³hī³nxā¹lxī¹. Nxe³yah³lxin¹kxa²yan³-
ti³su² Txa²wā¹sū³na² i³ye³kxi¹jah³lxī³hē¹li¹. ¹⁹Nxe³hī¹nāu³ān²tu³ ha³lo²a²
ko³nxe³khai¹nxe³ju³ta² i³lxī³thin¹ti³he¹nxā³ju³ta² yū³tu¹wi¹. Txa²wā¹si³-
kxā³nāu³hī¹nū¹tai²nān¹te²tu³ Txa²wā¹sū³na² ha³lo²ai²na² we¹thī¹nān¹te²tu³
a²ko³nxe³ju³ta² yū³ju³ta² kū³we²ki²la² ko³nxe³thi¹nxā³ha²kxai³ yxan¹nāu³a¹
ha³lo²a² nxe³xai³tāu³a¹ ko³nxe³ju³ta² yū³ju³ta²nū³a² kū³we²ki²la² ko³nxe³-
thi¹nxā³ha²kxai³ nxe³te²sxa³yu²hē³li¹. Nxe³yān¹ta¹ a²ko³nxe³ju³tai²nān²tu³
i³ye³kxi¹nx²ta¹ju³tai²nān²ta² so¹lxī³ ā²la² ko³nxe³thin¹khai¹nxe³ju³ta² yū³hī³-
nx²na³li¹. Nxe³ju³ta² a²nū²a² ā²la² kxa²kāin² khāuh³lxā³ti³hī³nx²na³li¹. ²⁰Nxe³-
ha²kxai³ Txa²wā¹hxi²kan¹ta² si³yxau³tāu³a¹ ha³lo²ai²nān²tu³ ko³nxe³khai¹-
nxe³ju³tai²nān²tu³ ā³yā³ni²lā³ain¹sān²tu¹wi¹, a²nū²a² Txa²wā¹sū³na² hxi²ka²
ā³yū³so¹xi²kxe³su² te²a² a³lxī²khaix¹ai¹nhā²kxai³lu¹. ā³yā³ni²lā³ai¹nxā³ke³la³-
te²kxai³ hai³txi³ a²nū²a² ka³na³ka³na³ta² he³la³ku³ yxau²xai³lhī³nx²nxā³wi¹.
A²yo²ha³kxa¹ hxa³n³khaix¹hī³nx²na³li¹.

²¹Nxe³nxā²ha¹te¹ a²nū²a² a²ten³te²su² te²an²tu³ i³ki³han³jau³su² i³ye³kxi¹-
nx²ti³kxai²nān²tu³: “Ti¹na² Txa²wā¹sū³na² A²hxi²kan¹ta² Si³yxau³tāu³lo³-
jah¹la² he¹na³li¹. Ī²jah¹lxī³hē¹li¹.” Ta³nxā², “Nū¹ka³na¹, Txa²wā¹sū³na² A²hxi²-
kan¹ta² Si³yxau³tāu³lo³jah¹la² he¹na³li¹.” Ta³nxā² nxe³nx²tain¹kxai²nān²tu³
yxō²i²ain¹sxā³ yxau²xai³lyah³lxī³txa³hē¹li¹. ²²A²nū²a² ā³wxā³ain¹sxā³ i³ki³-
ha¹kxi¹nx²tain¹tu¹wi¹. Nxe³ju³ta² ka³na³ku² te²a²: “Txi²li² Txa²wā¹sū³na²
A²hxi²kan¹ta² Si³yxau³tāu³lot³sa²jah¹lo²sa¹wi¹.” Ka³na³ku² nūn³te²a²: “Txi²li²
Txa²wā¹sū³na² wān³txa² i³hen³txi³jah¹lo²sa¹wi¹.” Nxe³nx²tain¹tu¹wi¹. Nain¹-
kxai²nān²tu³ Txa²wā¹sū³na² a²nū²kxūn³ju³ta² ki³lxot³sxā³ kāi³ain¹tu¹wi¹.
Ain¹sxā³ a²nū²a² Sū³na² ā³yū³so¹te² i³nxai²na² i³ki³ha¹kxi¹nx²tain¹tu¹wi¹.
On²sxā³ yxō²i²ain¹yah³lxin¹kxa²yan³ti³su² ye¹nx²ta¹wi¹. ²³Yxa¹nā¹nhī¹na²
ha³lo²ai²nān²tu³ nxe²xai³tu¹wi¹. Nxe³yān¹ta¹ Txi²li² kwēn¹tai²na² i³hen³txi³-
nx²ta¹wi¹. Jā¹nxe³nx²tain¹kxa²yan³ti³su² nū¹hī²jah¹lxī³hē¹li¹.

Je³su²jah³la² wxā³ju³ta²nū³a² i³yau¹ū³nē³jau³su²

²⁴Yxan¹nāu³a¹ a²ko³nxe³ju³tai²nān²tu³ ne³ki³son³kxai²nān²tu³ a³lan²tan¹-
ki³ain²ti³ i³ka³nxā³hi²ha²kxai³, ka³nxah³tan¹ki³ain²ti³ i³ka³nxā³hi²ha²kxai³
nxe³ain¹tu¹wi¹. ²⁵Jā¹nxe³sxā³ i³la³kxa² wē³ha³lxa² whāi²na¹ oh³sīn³nāu³a¹
a³hai¹nhā²kxai³ oh³nāu³a¹ yxau³te²su² te²a² hxi²kau³kaun³ti³ ā³nxai³lai¹-
nhā²kxai³ nxe³ain¹tu¹wi¹. Nxe³sxā³ o³sī³na² whāi²na¹ i³ā³lxī³ti³si¹tu¹wi¹.

²⁶ Nxe³tāu³a¹ Txai²na² oh³sīn³nān¹ka³lo³a² hān³ta³ka³lo³a² whāi²na¹ a³ka³nxi²-
na¹ka³tu³ wxā³na¹tu¹wi¹. Nū³kxūn³txi³ i³kīx³khai¹nxe³ha²kxai³ wxā³na¹tu¹wi¹.
Wxā³na¹ju³ta²i²nān²tu³ a²nū²a² yxo²ha³kxa¹ i²sain¹tu¹wi¹. ²⁷Nxe³na¹kxai²nān²-
tu³ oh³xan¹ta² nū³ka³txa² ka³lxa¹te² nū³ka³txa² i³sa²si¹hā³ai¹na¹tu¹wi¹. I³sa²-
si¹hā³ai¹na¹kxai²nān²tu³ a²nū²a² Txa²wā¹sū³na² ā³yū³so¹kxe³so¹lxin³te²kxai³
so¹sxā³ wxa²sa²nū²ti²ai¹na¹tu¹wi¹. Nū¹ā¹ u³je³na³kxa² a³li³xi²tāu³a² sxa³ain¹.
te²ain²ti³ ān³sa²so¹xi² nū¹ā¹ u³je³na³kxa² kan³tāu³a¹ sxa³ain¹te²ain²ti³ ā³sa²-
so¹xi² nū¹ā¹ u³je³na³kxa² a²ta³nā³nē³nāu³a¹ sxa³ain¹te²ain²ti³ ā³sa²so¹xi² nxe²
wxa²sa²nū²ti²ai¹na¹tu¹wi¹. Ha³lo²a² yxo²ha³kxa¹ sxa³ain¹te²su² te²a² Sū³na²
ā³yū³so¹kxe³so¹lxin³kxe³su² te²a² ān³sa²so¹sxā³ ā³sa²ki³nū²kxai¹na¹tu¹wi¹.

Hi³yāu³sa³kxa² i³tih³nxe³nē³jau³su²

²⁸ Jā¹nxa¹jau³su², i³yau¹ū³jau³su² i³ye³kxi¹nx²ta¹tu¹wi¹. Nxe³na¹te³nah¹lxi¹:
“Ta³kon³ta³ki³yāu³su² hau³ta³lun²sxā³ ān³ki³i²nha³na¹ nxe³kxai²nān²tu³ kwē³.
kon³ju³ta² yau³son³te²jai¹ti²tu³wi¹. Nxe³ju³ta² kwē³kon³ju³ta² hau³kon³na³na¹
nxe³je³na³kxa² ta³kon³ta³ka³ta² i³yau¹ū³nē³lain¹te²jai¹ti²tu³wi¹.” ²⁹ Jā¹nxe³-
kxe³hū³nxe² ha³lo²ai²na² ā³wxā³na¹je³na³kxa² nxe²kxa²yā¹nxe² yū³nūn³na³li¹.
Ya²la³tu³ e³kxi¹nx²ta¹wi¹. Ju¹ta²na¹ e³kxi¹nx²ta¹ju³tin³ti² kō³nxe³khai¹nxe³-
ju³tin³ti² i²yah³lxin¹kxai²nān²tu³ ā³wxā³na¹ju³ta²nū³a² a²kwēn¹ta²na¹ yū³-
tu¹wi¹. Wxā²sxi²h²yo²a² ā³yau³son³kxi²nx²ta¹kxa² yā¹nxe³hū³nx²na³li¹. Na¹-
jau³su² wā²nxūh¹ wi¹kō³nha¹jah³lxi³hē¹li¹. ³⁰ A²ya³la³tu³ i³ye³kxi¹nx²ta¹wi¹.
Ju¹ta²na² i²yah³lxin¹kxai²nān²tu³ hī¹na² ka³ten³su² yxau²xai³tū³ka³txa² ya³-
lu²ai¹nxa³ta³lxa¹ jau¹xai²na² a²yo²ha³kxa¹ kāi³ta³lun²tu¹wi¹. ³¹ Oh³nāu³nū¹-
ai²na² hxa³ni² ha³lo²a² yuh³xai²na² hxa³ni² nxe³ain¹tu¹wi¹. Nxe³yān¹ta¹ Txa²-
wān²txa² so¹lxi³ ya²la³ti³ yxau²sa²tē³tu¹wi¹.

Je³su²jah³la² wā³li²je³nāu³wa³kxa² kō³nha²kī³sxa³jau³su²

³² Nxe³yān¹ta¹, nxe³ju³ta²nū³ai²na² i³ye³kxi¹nx²ta¹ju³ta²nū³a² ū³hū¹nē³lain¹-
je³nāu³wa³kxa², a²nū²a² yxo²ha³kxa¹ kō³nha¹nxa³ha²kxai³ oh³xan¹ta²nū³ka³-
txa² kō³nha¹nū³nxa³ha²kxai³, Txai²na¹xai²na² kō³nha²nūn³nxa³ha²kxai³,
ya³sai¹nx³tho³li¹. Nxe³je³nāu³wa³kxa² Txa²wī³na² so¹lxi³ wi¹kō³nha²te²la¹wi¹.
³³ Nxe³ha²kxai³, ha³lo²a² nū¹hī²jah¹lxi³hē¹la², wā³li²na¹je³nāu³wa³kxa² kō³-
yah³lxa³nha²kxai³lu¹. ³⁴ Ha³lo²ai²na² nxe³te²nū³nhū³na³li¹. In³txa² sxi²ha² a³li³-
sxā³ i³ain¹nū²nha¹. I³ai¹nxa³hī¹na¹, a²sa³wi³ha³lxi³nāu³xa² yxo²ha³kxa¹ ka³-
na³ka³nat³sxā³ ha³na³ka³lxi³ kaix¹so¹sxā³ a²wa³ka³li³yu³khai³xa² wxa²nūt³sxā³
i³yau¹ū³ai¹nha²kxai³ a²nū²a² sxih²yo²a² yxo²we¹jah¹la² wi¹li²te²lhxā³ i³ye³-
kxai¹nha²kxai³ nxe³sxā³ i³ain¹nū²nha¹. Ha³lo²ai²na² nxe³te²hū³na³li¹. ³⁵ Jā¹-
nxe³te²nū³nhū³yah³lxi¹lxi¹. Nxe³ha²kxai³ wi¹li²jah¹lxi³hē¹li¹. Sxi²hai²na² a²wa³-
kxēn³yah³lai¹ta³lxi²: “Ih¹nxe³hī¹na¹ i³xain¹te³ji¹ku¹. Kō³nha¹nki³sxa³nha¹.”
Nxe³te²nū³nhū³yah³lxi¹lxi¹. “Sū²ni²khaix¹tāu³a¹ ta³nxa², ka³nxah³ti² wi³te²-
lon³ta³nxa², ka³la³ka³la²a² i³yai²lxi²tāu³a¹ ta³nxa², a³lan²tin³ti² ten³sa²tā³xi²-
tāu³a¹ ta³nxa² i³xain¹te³ji¹ku¹. Ain¹ki³nha¹.” Nxe³te²nū³nhū³yah³lxin¹nha²wi¹.
³⁶ Wxā³na¹je³nāu³wa³kxa² kō³nhyah³lxan³nha²wi¹. Nxe³ha²kxai³ wi¹li²jah¹-
lxi³hē¹li¹. Kan²txi³ āu³xi²yah³lxin¹kxa²yu³hxa², sxi²ha² wa³kxēn³yah³lai¹tā²
yān¹ti³ i³xi²ye²nx²tain¹kxa²yan³ti³su², nxe³ye¹nxa²lxa¹wi¹. ³⁷ Nxe³jau³xai²na²
i³ye³kxi¹nx²ta¹jau³xai²na² a²nū²a² yxo²ha³kxa¹ i³ye³kxai¹na¹wi¹. “Wi¹li²jah¹-
lxi³hē¹li¹.” Nxe³ai¹na¹wi¹. Je³su²jah³la² nxe³ta¹hxi²hē¹la².

Je³su²jah³la² hāi³a² wxa²i³so¹si¹hain¹jau³su²

14 ¹Nxe³nxa²ha¹te¹ kxā³nhxī¹nai³kxai³ Ju³te²a² nū³ka³txa² khāuh³lxa³-ti³hin¹sxā³ yxau²xai³lai¹nhī¹nu¹tai²na² Txa²wā¹sū³na² nū³kxūn³txi³ ā³wa²su¹tain¹ta¹hxi²hē¹la². Nxe³hī¹nān¹te²tū³ Ju³te²a² nū³ka³txa² ha³lo²-ai²na² ain³kxi²xi¹nha²si¹hain¹jau³su² ān³yā³nū²kxain¹sxā³ yain³txi³nū³xa² wa²lo¹lo¹nxa³tū³xa² i³wa¹kxi³la³ sa³wi¹hxa³tū³xai²na² so¹lxi³ i³yai³nain¹-to³ta¹hxi²hē¹la². Yān³tai²na² ā³yā³nū²kxain¹je³nāu³wa³kxa² yau³son³-kxain¹ta¹hxi²hē¹la². Ye³ha¹li¹ a³la²ni¹xi²sxā³ ha³lo²a² hau³ko³nxa³ti³xā³lxa¹ sa²kxai³lu², wā³nxīn¹te² si³yxau³ka³txa² nū³ka³txa² ha³teh³nxā³nxa² a²hoh³-lxi³su² tū³ka³txa² whāi²na¹ a²hi²sen³su², i³ne³wa³kon³nyhain¹ta¹hxi²hē¹la². Je³su²jah³la² hāi²i³sxā³ ū³tī¹kxi²sxā³ su¹lhā³te³lhxā³ i³ne³wa³kon³nyhain¹ta¹-hxi²hē¹la². ²Nxe³ju³ta² i³ye³kxi²nyhain¹te³nah¹lxi¹:

—Wa²lo¹lo¹nxa³tū³xa² i³yain³ki³si¹na¹ hau³hau³kot³sxā³ Je³su²jah³la² i³ya³-sah¹lxi³txa³hē¹li¹. A²nū²a² yxo²ha³kxa¹ ā³nhe¹kxi²nē³lain¹kxa²yan³ti³su² kī³-nhai¹. Nxe³ain¹ta¹hxi²hē¹la².

Je³su²jah³la² ū³nhe³kēn¹kxi²jau³su²

³Nxe³nxa²ha¹te¹, in³txa² Si³māu²ah³la² khon³ta³kxi²sxā³ ka³lāun³ta³kxi²-jah¹la² sxi²yhe³na² Be³tān²ya³thi³na² yxau³ain¹to³jah¹lo²su² ta¹hxi²hē¹la². A²nxe³jah¹lai²na² a²sxi²nhāu³a¹ Je³su²jah³la² ā³wxē³sxā³ i³yain³yain¹ta¹hxi²-hē¹la². A²nxe³tāu³a² ā³wxē³sxā³ i³yai³nain¹tāu³a² txu¹ha³ka³lxa² ā³wxā³sxā³ tah¹lxē¹na² wē³sa² a²i³lxa² A³la³bas²tro³ē¹na², tē³sxā³ ā³wxā³ta¹hxi²hē¹la². A²nxe³tē³nai²na² hī³ne³kxa² ha³nē³jau³xa² wi¹lū³khai¹nxe³jau³xa² a³lxi²-khai¹nxe³jau³xa² a²i³lxa² Nar²tu³yau³xa² wxē³ta¹hxi²hē¹la². Nxe³te³nah¹lxi¹, txu¹ha³ka³lxi²na² sa²kxai³lu² tah¹lxē¹nai²na² wxa²nāu²lxi³sxā³, wi¹lū³jau³-xai²na² sa²kxai³lu² Je³su²jah³la² ū³nhe³kēn¹kxi²ta¹hxi²hē¹la². ⁴Nxe³ain¹ka³-tū³ a²nū²a² kwa² i³yain³yain¹nūn³te²su² te²a² i³xan³ta³kxi²sxā³ a²ē¹nāu³a¹ i³ye³kxi²nha²te³nah¹lxi¹:

—A²nxe³jau³xai²na² a³lxi²khaix¹jau³xai²la¹wi¹. Txu¹ha³ka³lxi²na² ih¹nxe³-kxa²yan³ti³ta³ kwa² hxa³kxi²nha²tā²nxān³khi³. Nha¹nhai¹. ⁵Nxe³jau³xai²na² ū³yho³hi³ki³ke³la³te²kxai³ ū³yho³hi³ki³txā³nxa² sa²kxai³lu², a²nū²a² yen³kxi³-txa²te²su² te²a² ū³hū¹ai¹nhī³kī³tā³na¹. Ta¹hxi²hē¹la². Ain¹sxā³ i³kwai²ta³lxi³-ain¹ta¹hxi²hē¹la². ⁶Yxān¹ta¹ Je³su²jah³la² a²wān³txi³kxai³lu¹ a²nū²a²nāu³-xai²na² i³ye³kxain¹te³nah¹lxi¹:

—Ta¹ka³lxi²na² hāix¹nā¹jah³lxi³hē¹li¹. Ī³kwai²kxah¹lxi³txa³hē¹li¹. Kāi³ū¹-sain¹ju³tai²na² wi¹khaix¹na¹li¹. ⁷A²nū²a² a²yen³kxi³txa²te²su² te²a² yxau²-sa²tē³kxi²nyhah¹lxain¹te²ju²hē³li¹. Nxe³sxā³ i²li³tāu³a² wi¹kai³ū¹hain¹yah³-lxin¹ju³ta³nū³a² yū²na³li¹. Yxān¹ta¹ Txai²na² yxau²sa²tē³nū¹nx²ti³nxa³lho³li¹. ⁸Ta¹ka³lxi²na² a²yen³kxa² yū³ain¹kxa² yxo²ha³kxa¹ wxa²hau³kot³sain¹ten¹-tu³wi¹. Nxe³ju³ta² txa²nū²ai²na² ka³ten³sa²na¹kxa² ha³ta³nxān²txi³ hī³ne³ki³-yau³xai²na² wi¹lū³te²yau³xa² tē³sxā³ txa²nū²ain²txi³ ū³nhe³kēn¹ya³sai¹nhī¹na¹ ya³lu²na¹ju³ta³nū³su² āu¹la³kxi²sain¹na²li¹.

⁹A²ya³la³tū³ i³ye³kxi¹nx²ta¹wi¹. Sū³na² wān³txa² wi¹jau³xa² u²lxi³ ha³ta³-nxe³tu¹wi¹. Yuh³xan¹ko³nāu³a² a²yxo²ha³kxa¹ ha³ta³nxe³tu¹wi¹. Nxe³tāu³a² txu¹hai²li² wi¹kai³ū¹sain¹ju³ta² te²yā¹nxe² u²lxi³ ha³ta³nxe³nūn³tu¹wi¹, sa²-nēn¹kxi²si¹jau³su¹. Je³su²jah³la² ta¹hxi²hē¹la².

Je³su²jah³la² ā³yū¹ain¹si¹jau³nū³su² i³yau¹ū³jau³su²

¹⁰ Nxe³nxa²ha¹te¹, yān³tai²na² a²sa³wi³ha³lxa² ā³nhai¹tā³nū³te²na² Ju³tas² Is³ka³ri³o²jah³lai²na² sa²kxai³lu² wā³nxīn¹te² si³yxau³kxa³te²nāu³xa² ā³nxai³-ta¹hxi²hē¹la². Nxe³te²na² hxi²ka² ān³yā³yū¹ain¹si¹hain¹jau³su² i³ye³kxi²ta¹-hxi²hē¹la². ¹¹ Nxe³jau³xai²na² ain³kxain¹ka³tu³ wā³nxīn¹te² si³yxau³ka³txa² nū³ka³txai²na² sa²kxai³lu² i³ka³li³kxi²khaix¹nyhai¹nha²kxai³ ū³yho³hi²txā³-nxa² ū³hū¹kxi³nū³su² e³hau³ko³nye²nyhain¹ta¹hxi²hē¹la². Nxe³hī¹nān¹te²tu³ Ju³tas² Is³ka³ri³o²jah³lai²na² hi²sen³kxai³lu² Je³su²jah³la² ā³yū¹ain¹si¹jau³-nū³su² o¹la³kxi²ta¹hxi²hē¹la².

Yain³txa² wa²lo¹lo¹nxa³tū³xa² yain³kxi²nyhain¹jau³su²

¹² Nxe³nxa²ha¹te¹ Ju³te²a² nū³ka³txai²na² ān³yā³nū²kxain¹sxā³ yain³txa² wa²lo¹lo¹nxa³tū³xai²na² i³yai³nain¹nxa³je³na³ka² ye²ain¹ti³xa² o³ve²a² wē³sa² su²lain¹ti³wa³kwe³nxa² ān³si³wxe³tāu³a¹ hau³ko³ni² Txa²wā¹sū³na², kxā³-nhxi¹nu¹tai²na² ā³wa²su¹tain¹ju³tu¹tai²na² ain³kxi²xain¹si¹hain¹jau³su² o³ve²a² wē³sa² i³su¹lhā³to³tāu³a¹ hau³kon³nū³ni² ta¹hxi²hē¹la². Nxe³tāu³a¹ a²sa³wi³-ha³li¹nāu³xai²na² Je³su²jah³la² i³ye³kxain¹te³nah¹li¹:

—Yain³txa² wa²lo¹lo¹nxa³tū³xa² i³wa¹ki³la³ sa²wi¹hxa³tū³xai²na² yain³ni² o³ve²a² wē³sa² i³so¹ji² nxe³ki³kxi³ju³ta² i¹nhū¹ān¹thīn³ta³ yain³kxi²thī³nū³a² sa²hau³kot³sīn¹te¹la³ji¹wi¹? Ain¹ta¹hxi²hē¹la².

¹³ Nxe³nxa²ha¹te¹ Je³su²jah³la² a²wān³txi³kxai³lu¹ a²sa³wi³ha³lxa² a²ha¹lin¹-ya³ti³xa² i³sa²si¹hā³ain¹te²an¹jau³kxai³lu¹:

—Sxi²je³na² ā³nxai³ja¹hē¹li¹. Ā³nxai³ya³hin¹kxai²nān²tu³ in³txa² i³ha¹txi¹-nx²ti³tu¹wi¹. Nxe³jah³la² i³yau³xē¹na² ū³whi¹so¹tē³na² sa²ka³la³ki²wxe³kxi²-so¹nyhe¹nx²ti³tu¹wi¹. Nxe³jah³la² i³hi²txi¹jxa³hē¹li¹. ¹⁴ Ya³hin¹kxai²nān²tu³ sxi²ha² a²wa³kxēn³yah³la² i³ye³kxi²txain¹ya³hē¹li¹: “Txa²wā¹yah³la² i³ye³-kxi¹nxa²si¹sa²sīn¹jau³su² sa²si¹hā³sa²sīn¹na²li¹. ‘Ih¹thīn¹ta³ Txai²nāu³xai²na² yain³txa² wa²lo¹lo¹nxa³tū³xa² yai³na¹thī³nu³la³ sīn¹te¹la¹xā³?’ Nxe³sa²sī¹-nhē²li¹.” Nxe³ja³hē¹li¹. ¹⁵ Ya³hin¹kxai²nān²tu³ oh³xan¹thī³na², kāin²thī³na² wi¹thī³na² wā²na³ūh¹nx²ti³tu¹wi¹. A²nxe³thī³nāu³ai²na² a²yen³kxa² yxo²ha³-kxa¹ wi¹lhau³kot³sxā³ sxa³tu¹wi¹. A²nxe³thī³nai²na² yain³txa² we¹ja¹hē¹li¹. Ta¹hxi²hē¹la².

¹⁶ Nxe³ka³tu³ a²sa³wi³ha³lxa² a²ha¹lin¹ya³ti³xa² sxi²je³na² ā³wi¹hain¹ka³tu³, ha³lo²a² i²ain¹ta¹hxi²hē¹la². Je³su²jah³la² i³ye³kxain¹kxu¹jā¹nxe³ju³ta² i²ain¹-ta¹hxi²hē¹la². Ain¹ju³ta² thī¹nai²na² yain³txa² we¹ja¹ta¹hxi²hē¹la².

¹⁷ Nxe³nxa²ha¹te¹ ka³nxa³hi²tāu³a¹, Je³su²jah³lai²na² sa²kxai³lu² a²sa³wi³-ha³li¹nāu³xa² hxi²ka² hxa³sxā³ ha¹li¹ wxa²sa²so¹xi²nūn³tū³ka³txa² whāi²na¹, ā³sa²so¹nū²la² thī¹nai²na² ā³wi¹hain¹ta¹hxi²hē¹la². ¹⁸ Nxe³ain¹ka³tu³ ā³wxe³-sxā³ i³yai³nain¹ka³tu³ Je³su²jah³lo²su² te²kxai³lu¹ i³ye³kxain¹te³nah¹li¹:

—A²ya³la³tu³ i³ye³kxi¹nx²ta¹wi¹. I³yain³kxi²sah¹lxin¹tū³ka³txi³ i³nxai²na² ka³na³ka³na³te²su² te² i³nxa² ko¹ko¹xa² hxi²ka² ā³yū³sa²yai¹nīn¹tu¹wi¹. Nxe³ta¹hxi²hē¹la².

¹⁹ Nxe³ju³ta² a²sa³wi³ha³li¹nāu³xai²na² kāin² i³āin²txi³khaix¹ain¹ka³tu³ ā³si³wi¹wi¹sxā³ Je³su²jah³la² i³wā³tain¹te³nah¹li¹:

—Txai²la³ te¹la³ji¹? Txai²li² nxe²nx³tho³li¹. Ta¹hxi²hē¹la².

²⁰ Nxe³nxa²ha¹te¹ Je³su²jah³la² a²wān³txi³kxai³lu¹ i³ye³kxain¹te³nah¹li¹:

—Wxāi²na² a²yain³txi³nū³xai²na² so¹sxā³ a²yau³xai²na² ū³hū¹kxa² yain³-kxi²sah²lxin¹ti²tu³wi¹. Wxa²yu³ta² hxi²ka²hxa³sxā³ ha¹li¹ wxa²sa²so¹-xi²nūn³tū³ka³txe² i³nxa² ka³na³ka³na³te²su² te² i³nxa², ko¹ko¹xa² hxi²ka² ā³yū³sa²yai¹nin¹tu¹wi¹. 21 Ya²la³tu³ su²lhā³sain¹tu¹wi¹. Nxe³jau³xai²na² ū³wha²li¹txā³nxu¹tai²na² nxe²i³yau¹ū³nē³ta¹hxi²hē¹li¹. Yxān¹ta¹ ā³yū³sain¹-jah¹lai²na² sa²kxai³lu² kō³nxe³ti³hin¹khaix¹jah¹lo²su² na³li¹. Hai³txi³ a³li³lah¹-xa³sxā³ txo¹nxa³ke³la³te²kxai³ ā²la² wi¹lhī³nx²na³li¹, jah¹lo²su¹. Je³su²jah³la² ta¹hxi²hē¹la².

Yain³tū³xa² a²si³yxau³tāu³khai³xa² i³yau¹ū³jau³su²

22 Nxe³nxa²ha¹te¹ i³yai³nain¹tāu³a² Je³su²jah³la² yain³txa³nū³xai²na² wxa²-sa²so¹sxā³ Txa²wā¹sū³na² i³wi¹lxon³kxi²si¹jau³xa² i³ye³kxi²sān²sxā³ wxa²nāu²-lxi³sxā³ a²sa³wi³ha³lxa² ū³hū²xai³ain¹ka³tu³ i³ye³kxain¹te³nah¹lxi¹:

—Yain³tū³xai²li² Txa²nū²ai² yā¹nx²na³li¹. So¹kxi²sa²sxā³ yain³jah¹lxi³hē¹li¹. Ta¹hxi²hē¹la².

23 Nxe³nū²la² i³na²ki³tē³na² hxi²tē³nha²nū²la² Txa²wā¹sū³na² wi¹lxo³kxi²-jau³nū³a², i³ye³kxi²sān²sxā³ ū³hū¹xai³ain¹ka³tu³ a²nū³ka³txai²na² yxo²ha³-kxa¹ i³na²xai³ain¹ta¹hxi²hē¹la². 24 Nxe³ju³tai²na² sa²kxai³lu¹ Je³su²jah³la² i³ye³kxain¹te³nah¹lxi¹:

—Jau¹xai²na² Txa²ti³ha²yxau³xa² yā¹nx²na³li¹. Wān³txa² tah²yau³xa² i³ye³kxi¹nx²ta¹jau³xai³ jā¹nxe² kāi³ūh¹nx²ta¹jau³nū³ai²la¹wi¹. A²nū²a² kō³-nxe³ti³ kāi³ju³ta² ā³wa²sut¹si¹ha¹jau³nū³su² Txa²ti³ha²yau³xa² ha³li³hxa³-sa³tu¹wi¹. 25 Nxe³yān¹ta¹ nxe³kxa² yā¹nxa¹ju³ta² i³na²kxi²jau³xa² wa³su³txi³ i³na²xi²nxa³lho³li¹. Txa²wā¹sū³na² A²hxi²kan¹ta² Si³yxau³tāu³lot³sa²h¹na¹ i³na²xi²ki³tu¹wi¹. Je³su²jah³la² ta¹hxi²hē¹la². 26 Nxe³nxa²ha¹te¹ i³yain³ta³lu²-nain¹ni² i³na²ta³lu²nain¹ni² nxain¹ka³tu³ ka³li³nhē³jau³xa² i³hai³nain¹sān²-ka³tu³, wā³la³ka³txa² O³li³ve²ra³kat³su¹ nxe³hxi²na²hē³ nxe³ka³ka¹txai²na² ā³nxai³ain¹ta¹hxi²hē¹la².

Pe²jah³lai²na² Je³su²jah³la² sa²yxo²ā³jau³nū³a² i³yau¹ū³jau³su²

27 Nxe³te³na¹ Je³su²jah³la² i³ye³kxain¹te³nah¹lxi¹:

—Txa²wā¹sū³na² ū³wha²li¹txā³nxu¹tai²na² wān³txa² nxe³te³nah¹lxi¹:

“O³ve²a² nū³ka³txa² a²wa³kxē³yah³la² i³su²lhā³a¹tu¹wi¹. Na¹ha²kxai³ o³ve²a² nū³ka³txai²na² sa²kxai³lu² ā³ni³sxā³ i³hax³te¹hax³ten¹tain¹tu¹wi¹.” Nxe³ta¹hxi²ti³ai¹ti²tu³wi¹. Nxe³jau³kxa² yā¹nxe³kxe³hū³nxe² wxa²nū³ka³-txai²na² hāi¹nxe³ti³xa² i³yāu²lxi²syah¹lxin¹tu¹wi¹, Txai²na²su¹. Nxe³sxā³ ā³waix³sxā³ ā³nih³yah³lxin¹tu¹wi¹. 28 Yxān¹ta¹ hā²wxān³txa³ ka³ten³su² i³sa²-yxau³xi²na¹ka³tu³, Ka³li³le²a²kō³xa²nāu³a¹ ā³ne³ka²ta¹nx²ta¹tu¹wi¹. Je³su²-jah³la³ ta¹hxi²hē¹la².

29 Nxe³nxa²ha¹te¹ Pe²jah³la² a²wān³txi³kxai³lu¹ Je³su²jah³la² i³ye³kxi²te³nah¹lxi¹:

—Kwa²nxi¹lxi¹. Āu²li¹nxa²sxā³ ā³nih²nxā²nxa³lho³li¹. A²nū²a² ā³xa² āu²li¹-hxa³txain¹kxan²ti³nū¹ txai²li² ti³he¹nxē²nxa²hxa³lho³li¹. Ta¹hxi²hē¹la².

30 Nxa²ha¹te¹ Je³su²jah³la² i³wa²lū³xi²te³nah¹lxi¹:

—A²ya³la³tu³ i³ye³kxi¹nx²ta¹wi¹. Ka³nxah³tai²nān²tu³ ka³la³ka³la²su² ye³-ha¹li¹ i³yai¹lxi²nxa³tā³lxa¹ wxāi²na² sa²kxai³lu² Pe²jah³lo² i³nxai²na² sa²-kxai³lu² ten³si¹sa²nxā³jau³nū³su² ye³ha¹li¹ ka³na³ki¹ i³ye³kxi²xin¹tu¹wi¹.

“Je³su²jah³lai²na² i²te²txā³wi¹.” Nxēn¹jau³xai²na², ye³ha¹li¹ ka³na³ki¹ i³ye³-kxi²xin¹tu¹wi¹. Je³su²jah³la² ta¹hxai²hē¹la².

³¹ Yxān¹ta¹ Pe²jah³lai²na² yxo²xūn³txi³ i³ye³kxi²te³nah¹lxi¹:

—Kox¹ko¹su² i³su²lhā³sain¹kxa² ha³tā³nxān³txi³ hai³txi³ ten³nxa²hxa³jau³-nū³su² i³ye³ti³he¹nxe²nxa³lho³li¹. Pe²jah³la² ta¹hxai²hē¹la². Te²yā¹nxe³sxā³ a²sa³wi³ha³lxa² hāi¹nxe³tī³xa¹ i³ye³kxu¹ja¹xain¹ta¹hxai²hē¹la².

Je³su²jah³la² Sū³na² i³ye³kxi²jau³su²

³² Nxe³nxa²ha¹te¹ Je³su²jah³la² a²sa³wi³ha³lxa² whāi²na¹, ha³lo²a² Jet³-se³ma³ni²ko³xa² ā³nxai³ain¹ta¹hxai²hē¹la². Nxe³te³na¹ Je³su²jah³la² i³ye³kxain¹te³nah¹lxi¹:

—Ti¹na² ha³lo²kxa² ā³wxe³jah³lxi³sā²nhē³li¹. Txai²na² Txa²wā¹sū³na² i³ye³-kxi²na¹tu¹wi¹. Ta¹hxai²hē¹la².

³³ Nxe³sxā³ Pe²jah³la², Ti³a²kah³la², Jo³āu²ah³la² ā³sa²so¹sxā³ ā³nxai³ain¹-ka³tu³ Je³su²jah³lai²na² kāin² hxi²waun³ta³kxi²nha²sxā³ āin²ta³kxi²nha²-khaix¹ta¹hxai²hē¹la². ³⁴ Nxe³te³nah¹lxi¹:

—Āin²ti³ya³lu²te²hū³sa³nhai¹. Ti¹na² ā³wxe²yxau³sxā³ wah³nxe³sah¹lxi³-hē¹li¹. Je³su²jah³la² ta¹hxai²hē¹la².

³⁵ Nxe² e³kxi²nū²la² jū¹nxe² yan¹nāu³a² ā³nxai³sxā³ kīh³nū³xa² ān³yo²-thu²kxa¹sxā³ Txa²wā¹sū³na² i³ye³kxi²ta¹hxai²hē¹la². Ha³lo²a² a²ko³nxe³ju³ta² ā³nxē³txi³nha²te³lhxā³ nxe³ju³ta² ā³wxe³sa²si¹ha¹jau³su² i³ye³kxi²ta¹hxai²-hē¹la². ³⁶ Nxe³te³nah¹lxi¹:

—Txa²wi³nāi³. A²yen³kxa² hāi¹nxe³tī³xa¹ hxi²kan¹te²si¹lxi¹. Nxe³ha²kxai³lu¹ a²ko³nxe³ju³ta¹na² khāuh³lxa³ti³sa²ju³ta¹na² sa²wa³to²kxi²sa²hē³li¹. Yxān¹ta¹ ten³nxa²nxa³kxai²nān²tu³ wxa²wān³txa² so¹lxi³ we¹ti³ten³sa³nhai¹. Ta¹hxai²hē¹la².

³⁷ Nxe²e³ta³lun²nū²la² ā³wā³li²ka³tu³ a²sa³wi³ha³lxi³nāu³xa² āu³xi²yain¹ta¹-hxai²hē¹la². Nxe³ju³ta² sa²kxai³lu² Je³su²jah³la² i³ye³kxi²te³nah¹lxi¹:

—Si³māu²ah³lāi³. Āu³xi¹lxi¹. Jū¹nxe²ju³ta² he³la³ku³ hxi²kan¹ti³ i³ye³ten³-nha²sxā³ yxau²xai³lxan³ji¹wi²? ³⁸ Ye³ten³sxā³ yxau³jah¹lxi³sxā³ Txa²wā¹sū³na² i³ye³kxi²jah³lxi³hē¹li¹, ko³nxe³ju³ta³la³ ā³wih²kxi¹nxa²ti³kxa²yan³ti³su¹. Wxa²-ē¹nāu³a² a²wi¹ju³ta³la³ ten³khaix¹yah³lxi¹lxi¹. Yxān¹ta¹ wxa²sxī³na¹na² sī³wi¹-lhin¹ju³ta² hau³ko³nxa²lxa³lxi¹. Je³su²jah³la² ta¹hxai²hē¹la².

³⁹ I³ye³kxā¹ain¹ka³tu³ ā³nxai³ka³tu³ Txa²wā¹sū³na² i³ye³kxi²jau³xai³jau¹-xain²txi³ āh¹ i³ye³kxi²ta¹hxai²hē¹la². ⁴⁰ Nxe² e³ta³lun²nū²la² a²sa³wi³ha³lxa² ā³wā³li²xi²ta¹hxai²hē¹la². Yxān¹ta¹ āu³xain¹to³ta¹hxai²hē¹la², hxi²kan¹sxā³ ye³ten³sxā³ yxau³ai¹nxa³hē²kxai³la². Nxe³ha²kxai³la¹ i³ye³wā³nā³wā³nān³-tai¹nhā²kxai³ hxi²kan¹ti³ Je³su²jah³la² i³wa²lū³xin²tain¹ta¹hxai²nxa³hē¹la².

⁴¹ Nxe³sxā³ Je³su²jah³la² āh¹ ā³nxai³ka³tu³ ā³wā³li² āh¹ ā³ta³lo³hē²ti²to³ka³-tu³ a²sa³wi³ha³lxi³nāu³xai²na² i³ye³kxain¹te³nah¹lxi¹:

—Āu³xi²sxā³ i³ye¹nxī²sa²tē³ye²yah³lxin¹ta¹lu¹wi¹. Hāi¹nxo¹nha¹jah³lxi³-sā²nhē³li¹. Ha³lo²a² hau³kon³na³li¹. Hī¹nai²na² ko³nxe³thin¹te² hxi²ka²nāu³a² ā³yū³sain¹tu¹wi¹. ⁴² I³sa²yxau³sxā³ ā³nxai³ya³sah¹lxi¹wxi¹. A²nū²a² ā³yā³yū³-sa²jah¹lo²su² te²a² yau³son³ne³na³li¹. Je³su²jah³la² nxe³ta¹hxai²hē¹la².

Ko³nxe³thin¹tū³kā³txa² Je³su²jah³la² so¹ain¹jau³su²

⁴³ Nxe³nxa²ha¹te¹ i³ye³ta³lu²nxa³ta³lxa¹ a²sa³wi³ha³lxa² a²hāi¹nxū³-jah¹la² ka³na³ka³na³te²a² Ju³ta²sah³lo²kxai³lu² ā³tī³ta¹hxai²hē¹la². A²nū²a²

ka³lxa¹tū³ka³txa² yu³la² kāin²te²a² tē³i², hi³ki²a³la² tē³i² nxain¹tū³ka³txa² ān²si³tē³kxa² ā³tū³ain¹ta¹hxai²hē¹la². A²nxe³tū³ka³txai²na² sa²kxai³lu², wā³-nxīn¹te² si³yxau³ka³ta³nāu³xa², ha³teh³nxā³nxa² a²hoh³lxi³sa³nāu³xā² a²nū²a² hxi²kan¹te²nāu³xa² i³sa²si¹hā³ain¹tū³ka³txi³la³ ta¹hxai²hē¹la². 44 Jā¹nxe³-ju³kxai³lu² a²kxā³nxai³tā² ā³yū³so¹jah¹la² i³ye³kxi²nyhain¹ta¹hxai²hē¹la². Nyhain¹te²nah¹lxi¹:

—Nxe³jah³lxi³hē¹li¹. In³txa² i³yo²sai¹la³kxi²na¹tu¹wi¹. Nxe³na¹kxe³su² nē²-na²na¹, kan²txi³ i³sxā³ sa²so¹sxā³ tē³jah¹lxi³hē¹li¹. Ju³ta²sah³la² a²kxā³nxai³tā² nxēn³tain¹ta¹hxai²hē¹la².

45 Nxe³nxa²ha¹te¹ Ju³ta²sah³lai²na² sa²kxai³lu² Je³su²jah³la² ā³tū³sxā³ i³ye³kxi²te²nah¹lxi¹:

—Txa²hxi²kan¹jah¹lāi³. Nxe³ta¹hxai²hē¹la². Nxe³nū²la² i³yo²sai¹la³kxi²ta¹-hxai²hē¹la². 46 Nxe² e³ta³lun²nū²la² a²nū²a² ko¹ko¹xa²nū³ka³txai²na² ā³tū³sxā³ i³ain¹ta¹hxai²hē¹la². 47 Yxān¹ta¹ a²nū²a² kwa² yxau³nūn³te²su² te²a² yu³la² kāin²te²a² hxi²so¹nha²sxā³, wā³nxīn¹te² si³yxau³ka³txa² a²sa³wi³sa² i³su²lhxā³ i³ne³nxē³ni²lā³kxain¹ta¹hxai²hē¹la². 48 Nxe³nxa²ha¹te¹ Je³su²jah³la² a²wān³-txi³kxai³lu¹ a²nū²a² kāi²lxi³tū³ka³txai²na² i³ye³kxain¹te²nah¹lxi¹:

—Hi³sa³ka³txa² hi³ki²a³la² tē³sxā³ wxā³yah³lxin¹ti²ti¹. A²nū²ai²na² yen³kxa² kāi³jah¹la² i³sxā³ sa²so¹kxa² yā¹nxe² i³sxā³ sa²so¹sah¹lxin¹ta¹lu¹wi¹. 49 A³lan²ta² hāi¹nxe² Sū²na² sxi²ha² ā³wxe³na¹sxā³ wān³txa² wi¹jau³xa² i³yau¹ū¹nx²ti²ta¹-tai¹ti²tu³wi¹. Nxe³na¹tāu³ai³tā² i³sxā³ sa²so¹sah¹lxan³nxa²tai¹ti²ti¹. Yxān¹ta¹ Sū³na² ū³wha²li¹txa³nxu¹tai²na² we¹ta³lun²si¹jau³su² kāi³ū¹sah³lxi¹lxi¹. Je³-su²jah³la² nxe³ta¹hxai²hē¹la².

50 Ain¹ka³tu³ a²sa³wi³ha³lxi³nāu³xai²na² a²hāi¹nxe³ti³xa² ā³waix³sxā³ ih³sau³nain¹ta¹hxai²hē¹la².

51 Yxān¹ta¹ sa³nxe³la³kxa² ka³na³ka³na³te²su² te²a² wā²la²ka³lo³a² yxāi¹-nxā²nxa³ka³lo³a² ā³wi²kxi²nha²te²su² te²a² ā³si³tē³kxain¹ta¹hxai²hē¹la². Ain¹ka³tu³ ka³lxa¹tū³ka³txai²na² sa²kxai³lu² i³ye²nyhain¹ta¹hxai²hē¹la². 52 I³ye²nyhain¹ka³tu³ta¹ sa³nxe³la³kxah³lai²na² sa²kxai³lu² wā²la²ka³lo³ai²na² ā³na¹sxā³ a²nū²so¹lxi³ ā³nih³ta¹hxai²hē¹la².

Wā³nxīn¹te² hxi²kan¹te²nāu³xa² Je³su²jah³la² en²tain¹jau³su²

53 Nxe³nxa²ha¹te¹, wā³nxīn¹te² si³yxau³ka³ta³nāu³xa² a²nū²a² a²hxi²kan¹-te²nāu³xa² ha³teh³nxā³nxa² a²hoh³lxi³si²nāu³xa² whāi²na¹, ān³yā³sa²ki³nū²-kxain¹ta¹hxai²hē¹la². Nxe³ain¹ka³tu³ Ju³ta²sah³lai²na² nū³ka³txai²na² a²hi²-sen³kxai³lu² Je³su²jah³la² tē³sxā³ wā³nxīn¹te² si³yxau³khaix³ka² hxi²ka² ā³yū³nyhain¹ta¹hxai²hē¹la².

54 Nxe³yān¹ta¹ Pe²jah³la² a²ha¹ u²la¹ i³hit¹xai³ta¹hxai²hē¹la². Ai³lhxā³ wā³-nxīn¹te² si³yxau³ka³txa² a²sxi²ha² wai²ha² yxo²tā³lxa² ā³wih¹ka³tu³ so³ta²to² nū³ka³txa²kxai³ ā³wxe³ye²ta¹hxai²hē¹la². Nxe³sxā³ ha³nxe²a² ā³yo²wxe³-kxi²sxā³ hxi²kē³lain¹ta¹hxai²hē¹la². 55 Nxe³tū³kxai³lu² wā³nxīn¹ta¹ hxi²kan¹-te²nāu³xai²na² sa²kxai³lu² hxi²kan¹ta² ā³nū²kxi²tū³ka³txa² sa²kxai³lu² ain³-nha²ti²te³nain¹ta¹hxai²hē¹la². Je³su²jah³lai²na² i³su²lhā³ain¹si¹hain¹jau³su² ain³nha²ti²te³nain¹ta¹hxai²hē¹la². Yxān¹ta¹, hxi²kan¹ti³ ain³nha²ti³he¹nxain¹-ta¹hxai²nxa³hē¹la². 56 Nxe³ju³ta² a²nū²a² ka³lxa¹te²hi²sen³su² wān³txa² ki³-han³jau³xa² Je³su²jah³la² i³ye³ki³ha¹kxain¹ta¹hxai²hē¹la². Yxān¹ta¹ hai³txi³ wān³txa² i³ye³ain¹jau³xai²na² i³we¹nyhain¹ta¹hxai²nxa³hē¹la².

⁵⁷ Jā¹nxe³ju³ta²na² a²nū²a² ka³na³ku² te²a² i³sa²yxau³ain¹ka³tu³ i³ye³ki³ha¹kxain¹ta¹hxai²hē¹la².

⁵⁸ I³ye³ki³ha¹kxain¹te³nah¹lxi¹:

—Je³su²jah³lai²na² a²wān³txa² ain³kxi²sī¹na¹hē³li¹. Nxe³jau³xa²sa¹:

“Txa²wā¹sū³na² sxi²hai²na², a²nū²a² hxi²ka² to³nain³thi³na¹na² sa²nai¹a¹-tu¹wi¹. Na¹kxai²nān²tu³ ye³ha¹li¹ ka³na³ki¹ a³la²ni²sxā³ sxi²ha² ā³lxi²thi³na² txa²hi³na² sa²ton³ta³lu²na¹tu¹wi¹. A²nū²a² hxi²ka² sa²to³nai¹nxa³thi³na², Txai²li² sa²to³na¹tu¹wi¹.” Nxe³na²hē³li¹. Ta¹hxai²hē¹la².

⁵⁹ Nain¹ta¹ hai³txi³ we¹nyhain¹jau³la³ yū³ti³hex¹ta¹hxai²nxa³hē¹la².

⁶⁰ Nxe³nxa²ha¹te¹ wā³nxin¹te²nāu³xa² a²hxi²kan¹jah¹lai²na² sa²-kxai³lu² a²nū²a² nū³ka³txai²na² nxū²kwai³ye³ye³lo³tāu³a¹ i³sa²yxau³sxā³ i³ye³kxi²te³nah¹lxi¹:

—Je³su²jah³lāi³. Jau³jau¹xai²na² i³wa²lū³xi¹nxān³ji¹wi¹? Īh¹nxe³jau³tā³ko³-te³kxi²nxain¹thi²li¹? Ta¹hxai²hē¹la².

⁶¹ Yxān¹ta¹ Je³su²jah³lai²na² sa²kxai³lu² ka³nahx²nxe³sxā³ yxau³ta¹hxai²hē¹la². Nxe³te³na¹ wā³nxin¹te²nāu³xa² a²hxi²kan¹jah¹lo²kxai³lu¹ āh¹ i³wā³txi³te³nah¹lxi¹:

—Wxāi²na² Txa²wā¹sū³na² Tah²sin¹ji¹wi¹? Txa²wā¹sū³na² A²hxi²kan¹ta² Si³-yxau³tāu³lo³txa²jah¹lo²sin¹ji¹wi¹? Ta¹hxai²hē¹la².

⁶² Nxe³nxa²ha¹te¹ Je³su²jah³la² i³ye³kxi²te³nah¹lxi¹:

—Nxe³te²sa¹wi¹. Txa²wā¹sū³na² A²hxi²kan¹ta² Si³yxau³tāu³lot³sa²jah¹lo²-sa¹wi¹. Yxān¹ta¹ Txa²wā¹sū³na² Si³yxau³kah³lai²na² a²wi¹nē³tāu³a² wxi²kin³-ti³ton³ti³hit¹sain¹sxā³ ā³wxe³na¹ha²kxai³ oh³sī³nāu³a² wxa²kan³sxā³ wā³li²na¹-ha²kxai³ nxe³na¹ju³ta² i²sah²lxin¹tu¹wi¹. Je³su²jah³la² ta¹hxai²hē¹la².

⁶³ Nxe³nxa²ha¹te¹ wā³nxin¹te²nāu³xa² a²hxi²kan¹jah¹lo²kxai³lu¹ ain³-kxi²te³na¹ a²ha³la³se³nān¹ka³lo³khai³xa² wxa²ten²txi³ta¹hxai²hē¹la². Wxa²ten²txi³te³nah¹lxi¹:

—Hāi¹nxā¹a³sah¹lxi¹wxi¹. ⁶⁴ Wān³txai²li² Txa²wā¹sū³na² ko³nxe³te²lo³jau³-xai²na² ain³kxi²ki³ti²tu³wi¹. Nxe³ki³sa²kxai³ ĩh¹nxe³ki³te³ji¹wi¹? Nxe³yhain¹-ta¹hxai²hē¹la². Nxe³nxa²ha¹te¹ a²nū²a² ā³ki³nū²kxi²tū³ka³txai²na² a²hāi¹nxe³-ti³xa¹ i³wa²lū³xain¹te³nah¹lxi¹:

—Su²lhā³ain¹ju³ta² so¹lxi³ wain³na³li¹. Nxe³ain¹ta¹hxai²hē¹la².

⁶⁵ Ain¹ka³tu³ a²nū²a² i²li³te²a² hi²sen³su² Je³su²jah³la² i³ye³ka³su³hēn¹kxi²-ha²kxai³ a²nū²a² āh¹ i²li³nūn³te² hi²sen³su² Je³su²jah³la² ū³yhe³tī¹sān²sxā³ i³wait¹sxā³ i³ye³kxain¹te³nah¹lxi¹:

—Īh¹nxe³te²tā³ i³waitxain¹sīn¹ji¹wi¹? I³ye³kxi²sa²sīn¹hē³li¹. Nxe³ain¹ta¹-hxai²hē¹la². Nxe³ju³ta² so³ta²to² nū³ka³txa² wxa²wai¹tain¹nūn³ta¹hxai²hē¹la².

Pe²jah³la² a²yo²wān³txa² Je³su²jah³la² sa²yo²ā³jau³su²

⁶⁶ Nxe³ain¹ti³kxai³lu² Pe²jah³lai²na² sa²kxai³lu¹ sxi²ha² wai²ha² yo²tā³lxa² ā³wih¹sxā³ ā³yo²wxe³ta¹hxai²hē¹la². Nxe³tāu³ān²tu³ta¹ wā³nxin¹jah¹la² a²sa³-wi³sxa² wāin²ta¹ka³lxu³na² wxā³ka³tu³ Pe²jah³lai²na² hxi²kē³li³ju³ta² i²ka³tu³ i³ye³kxi²te³nah¹lxi¹: ⁶⁷—Wxāi²na² Je³su²jah³la² Na³sa³re²thi³na² yxau³jah¹la² ān³si³tē³kxain¹nūn³to³hin¹tai¹ti²ti¹. Ta¹hxai²hē¹la².

⁶⁸ Yxān¹ta¹ Pe²jah³lai²na² a²wān³txi³kxai³lu¹ i³ki³ha¹kxi²jau³su² i³wa²lū³xi²te³nah¹lxi¹:

—Jah¹lai²li² i²te²txā³xī¹. Wxa²wān³txai²na² ān³ne³wxe³ti³hex¹sa²nxān³nhi¹. Ta¹-hxai²hē¹la². Nxe³sxā³, sxih²yo²a² a³li³xi²ta¹hxai²hē¹la². A³li³xi²hi¹na¹ ka³la³ka³la²a²

ĩ³yxai²lxi²ta¹hxai²hē¹la². ⁶⁹Nxe³ka³tu³ wāin²ta¹ka³lxai²na² sa²kxai³lu² Pe²jah³-lai²na² i²xi²tāu³ a²nū²a² kwa² yxau²xai³lain¹te²a² i²ye³kxa² ā³si³wxe³te³nah¹lxi¹:

—Jah¹lai²na² Je³su²jah³la² a²sa³wi³sxai²la¹wi¹. Wāin²ta¹ka³lxai²na² a²wān³-txa² ta¹hxai²hē¹la².

⁷⁰Jā¹nxa²ha¹te¹ i³ki³ha¹kxi²jau³su² i³wa²lū³xi²te³nah¹lxi¹:

—Ti³he¹nx²nxa³xī¹. Pe²jah³la² nxe³ta¹hxai²hē¹la². Nxe³ai¹nha²kxai³ a²ha¹kwēn¹tai²na² a²nū²a² kwa² yxau²xai³te²a² a²wān³txi³kxai³lu¹ Pe²jah³lai²na² i³ye³kxi²te³nah¹lxi¹:

—Ka³li³le²a²ko³nāu³a¹ yxau³sxā³ tōn¹khaix³nīn¹ko³lxā²na³li¹. Nī¹nha²kxai³Je³su²jah³la² nū³ka³txa² ka³na³ka³na³te²si¹lxi¹. Ta¹hxai²hē¹la².

⁷¹Yxān¹ta¹ Pe²jah³lai²na² sa²kxai³lu² yxo²an³ta³ti³ i³ye³kxi²te²an¹jau³kxai³lu¹:

—Jah¹la² i³ye³kxah²lxin¹kxah³lai²na² i²ti³hex¹te²txā³i¹. Txa²wān³txai²na²e³a¹jau³xai²na² Txa²wā¹sū³na² wi¹lain³kxi²sain¹na³li¹. Ki³ha¹kxi¹nx²ta¹ke³la³-te²kxai³ an³txi³ju³ta² ū³hū¹sai¹nhī³nx²na³li¹. Pe²jah³lo²su² ta¹hxai²hē¹la².

⁷²Nxe³ain¹tāu³ kwēn¹ta²kxai³ ka³la³ka³lan¹ti² ye³ān³ta³lo³hē²ti²sxā³ i³yxai²-lxi²ta¹hxai²hē¹la². Nxe³ka³tu³ Pe²jah³lai²na² sa²kxai³lu² Je³su²jah³la² wān³-txa² ain³kxi²xi²ta¹hxai²hē¹la². Nxe³jau³xai²na²:

—Ka³la³ka³la²a² ye³ān³ta³lo³hē²ti² i³yxai²lxi²ta³lu²nxa³ta³lxa¹ wxāi²na²sa²kxai³lu² ye³ha¹li¹ ka³na³ki¹ ten³si¹sa²nxān³jau³nū³su² i³ye³ta³lu²nīn¹tu¹wi¹. Ha³la³je¹nai³tā² Je³su²jah³la² wān³txa² ta¹hxai²hē¹la². Nxe³jau³xai²na² Pe²jah³-lai²na² ain³kxi²xi²ka³tu³ kāin² i³āin²ta³kxi²sxā³ i³nān³khaix¹ain¹ta¹hxai²hē¹la².

Pi³la²jah³la² hxi²ka² ā³yū³ain¹jau³su²

15 ¹Nxe³nxa²ha¹te¹ a²ka³nxa³ha²ta³kxai³lu¹ ā¹ka³nxa³ha²ta³a¹, wā³-nxīn¹ta² si³yxau³ka³ta²nāu³xa² i³kaix¹ti², a²nū²a² a²hxi²kan¹ta²nū³ka³txa² i³kaix¹ti² ha³teh³nxā³nxa² a²hoh³lxi³su² tū³ka³txa² i³kaix¹ti², a²nū²a²nāu³xa² a²hxi²kan¹ti³nāu³xa² i³kaix¹ti² ain¹sxā³ ā³sa²ki³nū²kxain¹ta¹-hxai²hē¹la². A²nxe³tū³ka³txa² hi²sen³kxai³lu² Je³su²jah³la² i³su²lhā³si¹hain¹-jau³su² ain³nha²te³lhxā³ nxain¹ta¹hxai²hē¹la². Ain³nha²ta³lu²nain¹ka³tu³ Je³su²jah³la² sa²ta¹kxi²sxā³ sa²so¹sxā³ ha³lo²a² a²hxi²kan¹ta² si³yxau³jah¹la² Pi³la²jah³la² a²hxi²ka²nāu³a² ā³yū³ain¹ta¹hxai²hē¹la². ²Nxe³nxa²ha¹te¹ Pi³la²-jah³lai²na² a²wān³txi³kxai³lu¹ Je³su²jah³la² i³wā³txi³te³nah¹lxi¹:

—Wxāi²na² Ju³te²a² nū³ka³txai²na² a²si³yxau³jah¹lo²sin¹ji¹wi¹? Nxe³ta¹-hxai²hē¹la². Yxān¹ta¹:

—Wxa²wān³txai²na² wain³na³li¹. Je³su²jah³la² ta¹hxai²hē¹la².

³Nxe³ka³tu³ wā³nxīn¹ta² si³yxau³ka³te²nāu³xa² Je³su²jah³la² ko³nxe³ti³hit¹-si¹jau³su² kāin² i³ye³kxain¹ta¹hxai²hē¹la². ⁴Nxe³nxa²ha¹te¹ Pi³la²jah³lai²na² a²wān³txi³kxai³lu¹ Je³su²jah³la² āh¹ i³ye³kxi²te³nah¹lxi¹:

—Īh¹nxe³kxa²yan³ti³ta³ ā³ka³nah²nxe³sxā³ yxaun¹ji¹wi¹? Tū¹kā³txai²na²ko³nxe³ti³hi¹txa²si¹hain¹ju³ta³la³ i³tih³nxe³sa²ye²nxain¹jau³xa² ain³kxi²nhān¹-ta¹nxe³ji¹wi¹? Ta¹hxai²hē¹la².

⁵Yxān¹ta¹ Je³su²jah³la² ā³ka³nah²nxe³sxā³ yxau³yain¹ta¹hxai²hē¹la². Nxe³-ju³kxai³lu² Pi³la²jah³lo²kxai³lu² kāin² i³wā³ta³kxi²nha¹ta¹hxai²hē¹la².

Pi³la²jah³la² Je³su²jah³la² ya³lu²si¹jau³su² kwa³na³jau³su²

⁶Nxa²ha¹te¹ yain³tū³xa² wa²lo¹lo¹nxa³tū³xa² yai³nain¹je³na³-kxa² nxe³xai³ti³wa³kxa² ha³lo²a² wa³kxēn³yah³la² te²hi²sen³su² nxe²

kāi³ū¹hain¹ta¹hxai²hē¹la². A²nū²ai²na² sxi²ha² kan²thi³na² ū³tī¹kxi²sxa³te²na² i²li³te²na² ka³na³ka³na³kan²tu³ than²kxi²sa²tā³sxā³ sa²nū¹xi²nyhain¹to³ta¹-hxai²hē¹la². Ju³te²a² nū³ka³txai²na² te³nain¹kxah³lo²su² jah¹la² than²kxa² sa²nū¹xi²nyhain¹to³ta¹hxai²hē¹la². ⁷Nxe³ju³ta² sa²kxai³lu² in³jah³la² ko³-nxe³thin¹jah¹la² Ba³ra³ba²sah³la² tī³kxi²sxa³ta¹hxai²hē¹la². A²nxe³jah¹la² nū³ka³txa² a²hi²sen³kxai³lu² ha³la³je¹nhin¹kxai³lu² a²hxi²kan¹ti³nāu³xa² ā³nhe¹kxi²nyhain¹sxā³ a²nū²a² su²lhā³ain¹ta¹hxai²hē¹la². Nxe³ju³tan¹te²kxa³-ya³lu² tī¹kxi²sxa³ain¹ta¹hxai²hē¹la². ⁸⁻¹⁰Nxe³nxa²ha¹te¹ Ju³te²a² nū³ka³-txai²na² ka³lxa¹tū³ka³txai²na² ya³so³nain¹ka³tu³ yxo²xūn³txi³ Pi³la²jah³la² i³wā³txi³sain¹te³nah¹li¹:

—A²nū²a² ka³na³ka³na³te²su² than²kxa² sa²nū¹xi²sa²to³nhin¹ta¹ti²ti¹. Kwēn¹ta¹na² jā¹nxe³sa²si¹nhē³li¹. Nxe³ta¹hxai²hē¹la².

Yxān¹ta¹ Pi³la²jah³lai²na² sa²kxai³lu² wā³nxin¹ta² si³yxa³ka³ta³nāu³xa² a²ē²nān¹jau³la³ a³la³kxain¹ta¹hxai²hē¹la². Kāin² i³ka³tā³nai¹nha²kxai³ Je³su²-jah³la² ān³yū³ain¹ju³ta²kxai³ a³la³kxain¹ta¹hxai²hē¹la².

Nxe³ha²kxai³ i³ye³kxain¹te³nah¹li¹:

—Ju³te²a² nū³ka³txa² a²si³yxa³jah¹la² than²kxa² sa²nū¹xi²nx²ta¹tu¹wi¹. Ju¹-tai²na² ten³nxa²li³xa³ji¹wi¹? Pi³la²jah³la² a²wān³txa² nyhain¹ta¹hxai²hē¹la². ¹¹Yxān¹ta¹ wā³nxin¹ta² si³yxa³ka³ta³nāu³xa²na² a²hi²sen³kxai³lu² a²nū²a² kāin²tū³ka³txai²na² i³ye³kxain¹te³nah¹li¹:

—Ba³ra³ba²sah³la² so¹li³ than²kxi²sa²tā³sxā³ ū³hū¹xi²nē³lhi¹hain¹jau³su² i³wā³txi³sain¹txain¹yah³li³si¹nhē³li¹. Yah³li³nha²kxai³ Je³su²jah³la² ten³-ki³sxa³jau³su² i³ye³kxi¹txain¹yah³li³si¹nhē³li¹. Nyhain¹ta¹hxai²hē¹la². Nxe³ha²kxai³ Ba³ra³ba²sah³la² so¹li³ te³nain¹si¹hain¹jau³su² a²nū²a² kāi³-li³tū³ka³txai²na² i³ye³kxain¹ta¹hxai²hē¹la². ¹²Nxe³nxa²ha¹te¹ Pi³la²jah³la² i³wā³lū³xain¹te³nah¹li¹:

—Ba³ra³ba²sah³la² ten³yah³li³li¹. Yxān¹ta¹ jah¹lai²na² Ju³te²a² nū³ka³txa² a²si³yxa³jah¹la² i³yi¹li²yah³li³to³hin¹jah¹la² ih¹nxet³sxā³ kāi³kxi²te³la¹ji¹wi¹? Nyhain¹ta¹hxai²hē¹la².

¹³Nxe³nxa²ha¹te¹ a²nū²a² kāi³li³tū³ka³txai²na² kāin² i³wxa¹nain¹te³nah¹li¹:

—Hi³sa³ka³txa² i³ hxi²ki¹la³kxi²sxā³ i³ya²lu¹tain¹si¹nhē³li¹. Nxain¹ta¹hxai²hē¹la².

¹⁴Nxe³nxa²ha¹te¹ Pi³la²jah³lai²na² a²wān³txi³kxai³lu¹:

—Īh¹nxe² ko³nxe³thin¹sxā³ kāi³hī³thai¹li¹? Nxe³ta¹hxai²hē¹la². Yxān¹ta¹ a²nū²a² yxo²ha³kxa¹ kāin² i³kaix¹tain¹te³nah¹li¹:

—Hi³sa³ka³txa² i³hxi²ki¹la³kxi²sxā³ i³ya²lu¹tain¹si¹nhē³li¹. Ta¹hxai²hē¹la².

¹⁵Nxe³ha²kxai³ Pi³la²jah³lai²na² a²hi²sen³kxai³lu² a²nū²a² kāi³li³tū³ka³-txai²na² i³wi¹lxon³kxain¹si¹hain¹jau³su² Ba³ra³ba²sah³lai²na² than²kxi²sa²tā³-si¹sxā³ ū³hū¹xain¹ta¹hxai²hē¹la². Te²yā¹nxe³sxā³ Je³su²jah³lai²na² sa²kxai³lu² ūn³txi³ i³ta³lo³wait¹si¹hain¹ka³tu³ hi³sa³ka³txa² ū³hxi²ki¹la³kxi²si¹hain¹jau³su² ā³yū³yhai¹nha²kxai³ Pi³la²jah³la² ta¹hxai²hē¹la².

So³ta²to²nāu³xa² ko³nxe³ti³ yxo²ka³li³lain¹jau³su²

¹⁶Nxe³nxa²ha¹te¹ so³ta²to² nū³ka³txa² hi²sen³su² Je³su²jah³la² so¹ka³tu³ a²hxi²kan¹ta² si³yxa³jah¹la² sxi²ha² kāin²thi³na² Prai³a³to³ri³ā²thi³nān²tu³ ā³wi¹hain¹ta¹hxai²hē¹la². Ain¹ka³tu³ so³ta²to² nū³ka³txai²na² yxo²ha³kxa¹ ā³nū²kxi²si¹hain¹jau³su² i³kaix¹tain¹ta¹hxai²hē¹la². ¹⁷Nxe³te³na¹ so³ta²to²

nū³ka³txai²na² sa²kxai³lu¹ wā²la²ka³lo³a² sau³saun³ka³lo³a² tē³sxā³ Je³su²-jah³lai²na² ū³whi²kxai¹nha²kxai³ wai³la² wxa²xu³kxain¹sxā³ ū³nhe³hēn¹lai¹-nha²kxai³ nxe³nyhain¹ta¹hxai²hē¹la². ¹⁸ Ain¹ka³tu³ i³sa²nēn¹kxi²ki³lxot³sxā³ i³ki³wai³ka³si³xain¹te³nah¹lxi¹:

—Wi¹lhin¹te²si¹lxi¹. Ju³te²a² nū³ka³txa² A²hxi²kan¹ta² Si³yxau³jah¹lo²si¹lxi¹. Ta¹hxai²hē¹la².

¹⁹⁻²⁰ Ain¹sxā³, hi³sa³ka³txa² wē³sa² hxi²so¹xi²sxā³ Je³su²jah³la² i³ne³su²lai¹-nha²kxai³ i³ye³ka³su³hēn¹kxai¹nha²kxai³ ā³ka³ti³wxe³kxain¹sxā³ wi¹lhin¹-ki³lxo³jau³xa² i³ye³ki³ha¹kxain¹sxā³ ko³nxe³ti³ i³yo²kwa³lx¹nyhain¹ta¹-hxai²hē¹la². Nxain¹te²ka³ka¹ wā²la² sau³saun³ka³lo³ai²na² sa²sai¹kxain¹sxā³, Je³su²jah³la² a²wā²la²ka³lo³khai³xa² ū³whi²kxi²xain¹ta¹hxai²hē¹la². Hā²-wxān³txa³ i³hxi²ki¹la³kxi²si¹hain¹jau³su² sa²so¹ain¹ta¹hxai²hē¹la².

Hi³sa³ka³txa² ū³hxi²ki¹la³kxain¹jau³su²

²¹ Nxe³nxa²ha¹te¹ Si³māu²ah³la² Si³rē²ne²ko³xa² ton¹jah¹lo²su² ta¹hxai²-hē¹la². A³le³syān²trah³la² Ru²fu²jah³la² a²wi³nu²su² ta¹hxai²hē¹la². A²nxe³-jah¹lo²su² te²kxai³lu² a²kxā³nxa¹ ha³lo²a² wa²li³sxā³ wxā³ta¹hxai²hē¹la². Nxe³ka³tu³ so³ta²to² nū³ka³txai²na² sa²kxai³lu² hi³sa³ka³txa² Je³su²jah³la² i³hxi²ki¹la³kxi²ka³txa²nū³a² sa²tā³ka³la³kxi²hēt³so¹nha²si¹jau³su² Si³māu²-ah³lan²tu³ yxo²xūn³txi³ i³kwa³na³ain¹ta¹hxai²hē¹la². ²² Nxe³ka³tu³ ā³nxai³-ain¹ka³tu³ wā³la³ka³txa² Ko²ko³ta³kat³su² nxe³jau³xa² a²si³yxau³tāu³a² sa²kxai³lu² txa²wā¹ne³ka³lo³su² nxe³hxai²na²hē³ ka³txa²nāu³a² sa²so¹ain¹-ta¹hxai²hē¹la². ²³ Nxe³hī¹na¹ vīn²yo³jau³xa² hī³ne³kxa² mi²ra³jau³xa² ih³nē³-ju³ta² ā³wxe³lu¹nhē³jau³xa² nxe² ū³ke³ni²jau³xa² ū³hū¹ain¹ta¹hxai²hē¹la². Yxān¹ta¹ Je³su²jah³la² i³nxūn³sain¹nū²la² i³na²ta¹hxai²nxa²hē¹la². ²⁴ Nxe³-nū²la² hi³sa³ka³txa² i³hxi²ki¹la³kxain¹ta¹hxai²hē¹la². Nxe³ka³tu³ Je³su²jah³la² wā²la²ka³lo³a² wxa²sa²so¹te²txai³ain¹sxā³ tah³lxa² wē³sa² o²la³kxain¹sxā³ a²wa³kxēn³ton³yah³la² nū¹hain³nyhain¹ka³tu³ wā²la²ka³lo³ai²na² sa²kxai³lu² wxa²nū³te²txai³ain¹ta¹hxai²hē¹la².

²⁵ U³je³na³ka² wxa²ki³ka³la³nū²la² i³hxi²ki¹la³kxain¹ta¹hxai²hē¹la². ²⁶ Nxe³-ju³ta² hi³a²ka³lo³a² wān³txa² ū³wha²li¹lhān²sxā³ a²ne³ta³lxo³ka³nāu³a¹ ū³kū¹-tain¹ta¹hxai²hē¹la². Ū³wha²li¹lain¹jau³xa²sa¹:

—Je³su²jah³la² Ju³te²a² nū³ka³txa² a²hxi²kan¹ta² si³yxau³jah¹lai²la¹wi¹. Ta¹hxai²hē¹la².

²⁷ Nxe³ju³ta² a²nū²a² kāi³su²lhā³to³jah¹la² ha¹lin¹jah¹la² i³hxi²ki¹la³kxain¹-nūn³ta¹hxai²hē¹la². A²wi¹nē³tāu³a¹ ka³na³ka³na³jah¹la² i³hxi²ki¹wxe² a²wā³-tāu³a¹ ka³na³ka³na³jah¹la² i³hxi²ki¹wxe² nxe³ain¹ta¹hxai²hē¹la². ²⁸ A²nxe³-jut³su² kxā³nhxi¹nu¹ta¹na² Txa²wā¹sū³na² wān³txa² ū³wha²li¹txā³nxi¹ta¹na² nxe³te³nah¹lxi¹:

—Jah¹lai²li² ko³nxe³ti³ kāi³tū³ka³txi³su² ti³hi¹tain¹na²hē³li¹. Nxe³txā³nxi¹-tai²na² ta¹hxai²hē¹la².

²⁹ Nxe³nxa²ha¹te¹ a²nū²a² kwa² wa³to²hi²te²nāu³xa² i³ne³wa³nxin¹wa³nxin¹-nha²sxā³ i³wai³ka³si³xi²jau³su² i³ye³kxain¹ta¹hxai²hē¹la². Nxain¹te³nah¹lxi¹:

—Ha³we¹. “Txa²wā¹sū³na² sxi²ha² sa²nai¹hxat³sān²sxā³ ye³ha¹li¹ ka³-na³ki² a³la²ni²sxā³ āh¹sa²to³nx¹na¹tu¹wi¹.” Nxin¹jau³su² e³in¹tai¹ti²ti¹. ³⁰ Hī¹na² wā²nxū¹ i³hxi²ta²la³kxi²nha²sxā³ hi³sa³ka³txa² ka³nx¹nhu¹li¹. Nxe³ain¹ta¹hxai²hē¹la².

³¹ Jā¹nxe³jau³xa² wā³nxīn¹ta² si³yxau³kā³ta²nāu³xa² ha³te³h³nxā³nxa² a²hoh³lxi³si²nāu³xa² whāi²na¹, yxo²i²nyhai¹nxa³jau³su² i³wai³ka³si³xi²sxā³ i³ye³lain¹te³nah¹lxi¹:

—Jah¹lai²na² a²nū²a² ā³xa² sa²hau³ko³tain¹to³tai¹ti²tu³wi¹. Yxān¹ta¹ wā²-nxū¹h¹lxi³ hxi²kan¹ti³ sa²hau³ko³nha²nxa³lho³li¹. ³² I³sa³e² a²wa³kxēn³yah³-lo²su² ha²kxai³ Txa²wā¹sū³na² A²hxi²kan¹ta² Si³yxau³tāu³lo³jah¹lo²su² ha²kxai³ nxe³ke³la³te²kxai³ hi³sa³ka³txa² i³hxi²ta²la³kxi²nha²sxā³ i³ka³nxi²kxai²nān²-tu³ yxo²i²si¹nhi³na¹wi¹. Nxe³ain¹ta¹hxai²hē¹la². Te²yā¹nxe³sxā³ in³txa² ko³-nxe³ti³ kāi³ya³te²na² hi³sa³ka³txa² ā³xa³ka³txa² i³hxi²ki¹la³kxi²yain¹te²na² te²-yā¹nxe³jau³su² yxo²i²nyhai¹nxa³jau³su² i³wai³ka³si³xain¹nūn³ta¹hxai²hē¹la².

Je³su²jah³la² ya³lu²ju³ta² i³yau¹ū³jau³su²

³³ Nxa²ha¹te¹ ha³lo²a² whāi²na¹ ka³nxa³hi²khaix¹nxe³ta¹hxai²hē¹la². A³lan²ta² ne³ka³ka³nhi¹nān¹te²tu³ ā³ka³nxa³hi²ta¹hxai²hē¹la². Ā³ki³kan³-tāu³a¹ so¹lxi² i³ha²te¹txi²ye²ta¹hxai²hē¹la². ³⁴ Ki³kan³nū²la² Je³su²jah³la² kāin² i³wxan¹sxā³ i³kaix¹te³nah¹lxi¹:

—E³li¹ e³li¹ la³ma³ sa³ba³ka²ta³ni¹. Ta¹hxai²hē¹la². A²nxe³jau³xai²na² a²si³-yxau³tāu³a² nxe³te³nah¹lxi¹:

—Txa²sū³nu²khai³jah¹lāi³. Txa²sū³nu²khai³jah¹lāi³. Īh¹nxe³kxa²yān³ti³tā³ ā³na¹san¹thi²li¹? Ta¹hxai²hē¹la².

³⁵ Nxe³jau³xai²na² a²nū²a² kwa² yxau³sxā³ i²tū³kā³txa² wai³nxa³txi³ ain¹-kxain¹nū²la² i³ye³kxain¹te³nah¹lxi¹:

—Ne³kat¹jah³sah¹lxi³si¹nhe³li¹. E³li²ah³lu¹ta¹na² i³kaix¹tain¹nīn²ta¹. Nxe³ain¹ta¹hxai²hē¹la².

³⁶ Nxe³te³na¹ a²kwēn¹ta¹na¹ kwa²yxau³sxā³ i²tū³kā³txa² ka³na³ka³na³-jah¹la² ā³nih³sxā³ i³yi²lho¹tū³xa² so¹sxā³ yain²txa² yau³xa² kah³jau³xa² ū³hū¹-sxā³ ū³whi¹sai¹te³na¹ hi³sa³ka³txa² ū³ki³wi²kxi²sxā³ Je³su²jah³la² i³xon³so¹si¹-hain¹jau³su² ū³h³yo²tē³kxain¹ta¹hxai²hē¹la². Ain¹te³nah¹lxi¹:

—Ha³lo³kxa² yxau³a³sah¹lxi³hē¹li¹. E³li²ah³lu¹ta¹na² wxā³sxā³ sa²hxi²ta²la³-kxi²te²lhxā³ wxā³si¹jau³nū³su² i²wahx³nxe³yah³sah¹lxi³hē¹li¹? Ta¹hxai²hē¹la².

³⁷ Nxe³ka³tū³ Je³su²jah³la² kāin² i³kwāix¹sxā³ ya³lu²ta¹hxai²hē¹la².

³⁸ Nxe³hī¹na¹ wā²la² au³khaix¹ka³lo³a² Txa²wā¹sū³na² a²sxi²ha² nxū²-kwāi³ye³la³nāu³a¹ au³ti³yxau³thi³na¹ yxo²tī¹ka³lo³a² ā³ten²ti³ta¹hxai²hē¹la². Oh³nāu³a¹ ā³ten²txi² wxa²kan³ka³tū³ yu³hxai²na² sa²kxai³lu² ā³n³ten²ti³sxā³ ā³yo²hai²ta³lxi³ta¹hxai²hē¹la². ³⁹ Nxe³ju³ta² so²ta²to² a²hxi²kan¹jah¹lai²na² sa²kxai³lu² Je³su²jah³la² yxo²i²tāu³a¹ sa²nxū³ta¹hxai²hē¹la². A²nxe³jah¹la² Je³-su²jah¹la² ya³lu²ju³ta² i²ain¹tāu³ i³ye³te³nah¹lxi¹:

—Jah¹lai²na² ya³la³tū³ Sū³na² Tah²yah³lo³sin²ta¹. Ta¹hxai²hē¹la².

⁴⁰⁻⁴¹ Nxe³nxa²ha¹te¹ ha³la³je¹nhi¹nai³kxai³ Je³su²jah³la² Ka³li³le²a²ko³xa² he¹ai¹nhi¹kxai³ txu¹ti³nāu³xa² hi²sen³su² Je³su²jah³la² ā³si³tē³kxi² a²yen³-kxa² wi¹lā³non²ta³kxi² yhain¹to³ta¹hxai²hē¹la². Ka³lxa¹tū³kā³txi³su² ta¹-hxai²hē¹la². A²nxe³tū³kā³txa² ha¹li¹ ka³na³ki¹ ta¹ka³lxi³nāu³xa² a²i³lxa²sa¹: Ma³ri²a³ Ma³ta³lē²na³ka³lxa² nxe³ha²kxai³ Ma³ri²a³ka³lxa² Ti³a²kah³la² kau³kaun³jah¹la² a²hā³ka³na² Jo³se²ah³la² a²hā³ka³na² nxe³ha²kxai³ Sa³lo²-ma³ka³lxa² nxe³ha²kxai³ ta¹hxai²hē¹la². A²nxe³tū³kā³txa² hī¹na² ū²yxau³-sxā³ Je³su²jah³la² hxi²ki¹la³kxain¹ju³ta² i²ain¹ta¹hxai²hē¹la². Nxe³ju³ta² ha³la³je¹nhi¹nai³kxai³ txu¹ti³nāu³sxā³xa² ka³lxa¹tū³kā³txa² Je³su²jah³la²

ā³si³tē³kxa³sxā³ Je³ru³sa³lē²thi³na² ā³wi¹hain¹ta¹hxai²hē¹la². A²nxe³tū³kq³-txai²na² u²lyxau³yain¹nūn³ta¹hxai²hē¹la².

Je³su²jah³la² txah³lxa³kxē¹na² sa²nī³kxain¹jau³su²

42-43 Nxe³hī¹na² sa²ba³to³ nxe³ju³ta² ye³ka³na³ka³nat³sxā³ a³la²ni²hī¹nai³-kxai³ Ju³te²a² nū³kq³txa² a²yain³txa² wet¹sxā³ āu¹la³kxain¹to³tāu³a¹ ta¹hxai²-hē¹la². A²nxe³tāu³a¹ sū²ni²khai¹nxe³tāu³a¹ Jo³se²ah³la² A³ri³ma³te²a³thi³-nān¹jah¹la² Ju³te²a² nū³ka³txa² hxi²kan¹jah¹la²nāu³xa² ka³na³ka³na³jah¹la² wi¹lhin¹khai¹jah¹la² ta¹hxai²hē¹la². A²nxe³jah¹la² Txa²wā¹sū³na² A²hxi²-kan¹ta² Si³yxau³tāu³lo³ju³ta² wahx³nxe³jah¹lo³su² ta¹hxai²hē¹la². Jah¹lai²na² sa²kxai³lo³ ya³lo³txi²sxā³ Pi³la²jah³lai²na² ā³nxai³sxi²ka³tu³ Je³su²jah³la²-nū²a² i³wā³txi³ta¹hxai²hē¹la². 44 Nxe³jau³xai²na² sa²kxai³lu² Pi³la²jah³lai²na² sa²kxai³lu² ain¹kxi²tāu³ i³wā³wā³txi³nha²ta¹hxai²hē¹la².

—Hī¹na² Je³su²jah³la² ya³lu²te²tān²ku². Nxe³nha²ta¹hxai²hē¹la². Nxe³ha²-kxai³ so³ta²to² nū³ka³txa² hxi²kan¹jah¹la² i³kaix¹so¹sxā³ i³ye³kxi²te³nah¹lxi¹:

—Je³su²jah³lai²na² ya³lu²ta¹nx³thi²li¹? Nxe³yhu¹ta¹hxai²hē¹la². 45 Nxe³nxa²-ha¹te¹ i³wa²lū³xi²te³nah¹lxi¹:

—Ya³lu²na²li¹. Ta¹hxai²hē¹la². Nxe³ha²kxai³ Pi³la²jah³lai²na² a²wān³txi³kxai³lu¹:

—Ya³lu²jah³la²nū²a² so¹txu¹li¹, ten³nxa²kxai²nān²tu³txa¹. Nxe³ta¹hxai²-hē¹la². 46 Nxe³nxa²ha¹te¹ Jo³se²ah³lai²na² sa²kxai³lu² wā²la² hā³ta³ka³lo³a² tē³ka³tu³ a²nū²su² sa²ta²la³kxi²nyhu¹sxā³ ān³ka³nx²ka³tu³ wā²la²ka³lo³ai²na² sa²kxai³lu² wxa²wā³lāu²kxi²nyhu¹sxā³ tah³lxa³ka³te¹nāu³a¹ ū³whi²wxe³ta¹-hxai²hē¹la². A²ē²nāu³a¹ wā³la³ka³txa² tah³lxa³ka³ta² wxa²xu³sxā³ wxa²we¹-tē³nāu³a¹ ū³whi²wxe³ta¹hxai²hē¹la². Nxe³ka³tu³ a²ē²nai²na² tah³lxa³kxa²kāin²ka³ta² ū³wa³ti³kxi² sa²tā³sxā³ ūh³yo²tī¹kxi²ta¹hxai²hē¹la². 47 Nxe³ju³ta² Je³su²jah³la² sa²nī³kxi²ju³ta² txu¹ti³nāu³xa² Ma³ri²a³ Ma³ta³lē²na³ka³lxa² nxe³ha²kxai³ Ma³ri²a³ka³lxa² Jo³se²ah³la² a²hā³ka³na² nxe³ha²kxai³ ha¹lin¹-ta¹ka³lxa² i²ain¹ta¹hxai²hē¹la².

Je³su²jah³la² ka³ten³su² i³sa²yxau³xi²jau³su²

16 ¹Nxe³nxa²ha¹te¹ sa²ba³to³ nxe³ti³xa² ha³nāu³hi²na³na¹ nxe³ka³tu³ ka³-nxah³ti³wi³ta³lon³tāu³a¹ txu¹ti³nāu³xa² Ma³ri²a³ Ma³ta³lē²na³ka³lxa² nxe³ha²kxai³ Ma³ri²a³ka³lxa² Ti³a²kah³la² a²hā³ka³na² nxe³ha²kxai³ Sa³lo²-ma³ka³lxa² nxe³ha²kxai³ ain¹sxā³ hī³ne³kxa² wi¹lu³te³kxa² ū³yo³hi²sxā³ so¹-ain¹ta¹hxai²hē¹la² Je³su²jah³la²nū²a² wxa²to¹la³kxi²te³lha³ka². ²Ain¹ka³tu³ hā²wxā³txa³ To³mīn¹ko³ nxe³ju³ta²kxai³ u³je³na³ka¹na² a³li³xi²hīn¹kxai³ txu¹ti³nāu³xai²na² sa²kxai³lu² aun³ta² ā³nxai³ain¹ta¹hxai²hē¹la². Nū¹ka³na¹ sa²nī³kxain¹ju³ta² aun³ta² ā³nxai³ain¹ta¹hxai²hē¹la². ³Aun³tain¹tāu³a² i³ye³kxi²nyhu¹te³nah¹lxi¹:

—Tah³lxa³ka³lo³ai²na² yxo²tī¹nha²ka³lo³ai²na² ih¹nxe³te²ta³ sa²yxo²than²-kxi²nē³lain¹te³ji¹xī¹, kāin²khai¹ka³lo³sa²ha²kxai³lu¹? Nxe³ta¹hxai²hē¹la². ⁴Yxān¹ta¹ ten³sa²tā³ain¹te³na¹ kāin²khai¹nxe³ka³lo³ai²li² ūh³yo²than²nha²-ju³ta²nu¹tai²na² i²lain¹ta¹hxai²hē¹la². ⁵Nxe³ain¹ka³tu³ tah³lxa³kē¹nāu³ai²na² ā³wi¹hain¹ka³tu³ in³txa² sa³nxe³la³kxa² i²ain¹ta¹hxai²hē¹la². Sa³nxe³la³kxa² wā²la² hān³ka³lo³a² ū³whi²kxi²nha²jah¹la² yxau³ta¹hxai²hē¹la². A²nxe³jah¹la² txu¹ti³nāu³xa² a²wi¹nē³tāu³ai²nān²tu³ ā³wxe³ta¹hxai²hē¹la². O²khai¹xain¹sxā³

yuh³lxi³khai¹ ain¹ta¹hxai²hē¹la². ⁶Yxān¹ta¹ jah³lai²na² wān³txi³kxai³lu¹ i³ye³kxain¹te²an¹jau³kxai³lu¹:

—O²lhxā³ i³wā³jah³lxi³txa³hē¹ni¹. Je³su²jah³la² Na³sa³re²thi³na² tōn¹-jah¹la² Ju³te²a² nū³kā³txa² hi³sa³ka³txa² i³hxi²kī¹la³kxi²sxā³ i³ya³lu¹kxe³su² jah¹la² ān³ten³yah³lxi¹nxi¹. Yxān¹ta¹ jah³lai²na² ka³ten³su² i³sa³yxau³xi²-na²ni¹. Hai³txi³ ti¹nān²ta³ he¹ti³he¹xai¹nxa³xi¹. Tē¹nai²li² hāi¹kxain¹te³nai¹-ti²tu³ni¹. I²jah¹lxi³hē¹ni¹. ⁷Jā¹nxa¹jau³su² hī¹na² sa²kxai³lu² i³sxā³ Pe²jah³la² i³hen³txi² a²sa³wi³ha³lxi³nāu³xā³xa² i³hen³txi², whāi²na¹ nxe³jah³lxi³hē¹ni¹. I³hen³txain¹yah³lxin¹jau³kxai³lu¹:

“Je³su²jah³la² ne³ka³ta²nx²ti³sxā³ Ka³li³le²a²ko³xa² ā³nxai³tu¹wi¹. Nū¹ā¹ i²syah¹lxin¹tu¹wi¹.” Jau¹xai²na² ha³la³je¹nai³tā² Je³su²jah³la² i³ye³kxi¹nx²ti³-tai¹ti²tu³ni¹. Jā¹nxe³jau³su² nxe³txain¹yah³lxi³hē¹ni¹. Nxe³yhai¹ta¹hxai²hē¹la².

⁸Nxe³nxa²ha¹te¹ txu¹ti³nāu³xai²na² tah³lxē¹na² a³li³ain¹sxā³ ā³ni³hain¹ta¹-hxai²hē¹la². Kāi²no²nha²ha²kxai³ i³ka³ta³ta³tain¹ta¹hxai²hē¹la². Ai¹nha²kxai³ hai³txi³ wān³txi³la³ a²nū²a² ā³xa² i³ye³kxain¹ti³hex¹ta¹hxai²nxa³hē¹la².

Ma³ri²a² Ma³ta³lē²na³ka³lxa² Je³su²jah³la² i²jau³su²

⁹Nxe³nxa²ha¹te¹ To³mīn²ko³ nxe³ju³ta² i³yū¹li²nxa³ta³lxa² Je³su²jah³lo²su² te²kxai³lu² ka³ten³su² i³sa³yxau³xi²te³na¹ Ma³ri²a² Ma³ta³lē²na³ka³lxa² i³ha¹-txi²ta¹hxai²hē¹la². A²kxā³nxai³kxai³ ta¹ka³lxa² a²nxū²kwai³nāu³a¹, ko³nxe³-te²a² yāu³ka³txa² ka³lxa¹te²nāu³xa² ha¹li¹ ha¹li¹ ha¹li¹ ka³na³ki¹ tū³ka³txa² nxū²kwai³yxau³kxain¹ta¹hxai²hē¹la². A²nxe³ a²ta³a² nū³ka³txai²na² Je³su²-jah³la² a²ka³te³na² yxau²xai³lhi¹nai³tā² nxū²kwai³li³si¹hain¹ta¹hxai²hē¹la². ¹⁰Nxe³nxa²ha¹te¹ ta¹ka³lxi²na² sa²kxai³lu² ā³nxai³ka³tū³ Je³su²jah³la² a²ya³-la²nāu³xa² i³ye³kxain¹ta¹hxai²hē¹la². A²ya³la²nāu³xai²na² kāin² āin²tai¹nha²-kxai³ kāin² i³nā³nai¹nha²kxai³ Ma³ri²a² Ma³ta³lē²na³ka³lxi²na² sa²kxai³lu² ā³wxā³yain¹sxā³ i³ye³kxain¹ta¹hxai²hē¹la². ¹¹Yxān¹ta¹ Je³su²jah³la² ka³ten³su² i³sa³yxau³xi²jau³xa² ta¹ka³lxi²na² Je³su²jah³la² i²ain¹jau³xa² i³yau¹ū¹hain¹-to³ta¹ a²ya³la²nāu³xai²na² sa²kxai³lu² yxo²i²ti³he¹xain¹ta¹hxai²nxa³hē¹la².

A²sa³wi³ha³lxa² ha¹lin¹ya³te²a² Je³su²jah³la² i²ya³jau³su²

¹²Nxe³ka³tū³ hā²wxān³txa³ a²ya³la²nāu³xai²na² ha¹lin¹te²su² te²a² ha³-lo²a² ā³nxai³ya³tāu³ Je³su²jah³lai²na² sa²kxai³lu² ā³lxi³ sa²ya¹nha²sxā³ ā³-lxi³te²hū³yain¹ta¹hxai²hē¹la². ¹³Ha¹lin¹te²na² sa²kxai³lu² ā³h¹ ā³wa²li²ya³sxā³ a²ya³la²nāu³xai²na² wā³kon³tū³ka³txa² i³hen³txi³nyhain¹ta¹hxai²hē¹la². Je³-su²jah³lai²na² i³ā³lxi³te²hū³yain¹jau³xa² i³hen³txain¹ta¹hxai²hē¹la². Yxān¹ta¹ a²wā³kon³tū³ka³txai²na² hai³txi³ i³we¹nyhain¹ta¹hxai²nxa³hē¹la².

A²sa³wi³ha³lxi³nāu³xa² Je³su²jah³la² i²ain¹jau³su²

¹⁴Hā²wxān³txa³ ye³jen¹nāu³a¹ a²sa³wi³ha³lxi³nāu³khai³xa² hxi²ka² hxa³-sxā³ ka³na³ka³nat³sxā³ wxa²sa²so¹xi²nūn³tū³ka³txa² ā³wxe³sxā³ i³yai³nain¹-tāu³a² Je³su²jah³lo²su² te²kxai³lu² wxa²yain¹ta¹hxai²hē¹la². Wxā²yain¹sxā³ sa²yxo²we¹nyhai¹nxa³ju³ta² i³kwai²kxai¹ni² ā³ne³to³hai¹nxa³ju³ta² i³kwai²-kxai¹ni² nxe³ain¹ta¹hxai²hē¹la². Ka³ten³su² i³sa³yxau³xi²ju³tai²na² a²nū²a² i²ain¹te²na² a²wān³txa² a²sa³wi³ha³lxi³nāu³xai²na² yxo²i²ai¹nxa³ha²kxai³lu¹ nxe³ta¹hxai²hē¹la². ¹⁵Nxe³nxa²ha¹te¹ Je³su²jah³la² a²wān³txi³kxai³lu¹ i³ye³kxain¹te³nah¹lxi¹:

—Ha³lo²a² yxo²ha³kxa¹ ā³nxai³jah³lxi³hē¹li¹. Ā³nxai³yah³lxin¹kxai²nān²tu³ a²nū²a² hāi¹nxe³ti³xa¹ i³yau¹ū¹tain¹yah³lxi³hē¹li¹. Ain¹yah³lxin¹te³nah¹lxi¹: Je³su²jah³la² ka³ten³su² i³sa²yxau³xi²ju³tan¹te²kxa³ya³lhu² a²nū²a² ko³nxe³ti³ kăi³sxā³ yxau²xai³ju³ta² i³āin²ta³kxi²nha²sxā³ Je³su²jah³la² yxo²i²ain¹kxai²-nān²tu³ ko³nxe³ti³ kăi³ain¹kxa² yo³ha² wa²su¹ti³hi¹tu¹wi¹. Nxe³jau³xai²na² a²nū²a² yxo²ha³kxa¹ i³yau¹ū¹txain¹yah³lxi³hē¹li¹. ¹⁶Nxain¹yah³lxin¹kxai²nān²-tu³ a²nū²a² a²ten³te²su² te²an²tu³ yxo²i²sain¹kxai²nān²tu³ i³yau³xa² ū³hū¹-kxi²sa²sai¹nē³jau³xa² sa²yxo²wet¹sain¹kxai²nān²tu³ te²su² a²ko³nxe³ti³ kăi³-ain¹ju³ta² wa²su¹tain¹tu¹wi¹. Yxān¹ta¹ a²nū²a² sa²yxo²ā³sain¹te²su² te²an²tu³ a²ko³nxe³ti³ kăi³ju³ta² yxau²sa²tē³ai¹nha²kxai³ yxan¹nāu³a¹ Txa²wā¹sū³na² ko³nxe³te²lo³jau³su² yxau²xai³lain¹tu¹wi¹. ¹⁷A²nū²a² yxo²i²sain¹kxai²nān²tu³ a²yen¹kxa² wā³nxin¹ju³ta² kăi³ain¹tu¹wi¹. Kăi³ain¹ju³ta²sa¹: Txa²i³lxa² i³yī¹-li²sa²sxā³ ko³nxe³te²a² yāu³ka³txa² nxū²kwai³li³si¹hi² wān³txa² yau³xā³xa² tah²yau³xa² i³ye³i² nxe³ain¹tu¹wi¹. ¹⁸Jā¹nxain¹kxai²nān²tu³ txih³xa² yxo²ko³-nxe³te²a² wxa²sa²so¹ain¹kxai²nān²tu³ kho³nai¹nxā³ha²kxai³ tih³na³la³yau³xa² i³na²ain¹kxai²nān²tu³ kho³nai¹nxā³ha²kxai³ nxe³ain¹tu¹wi¹. Jā¹nxain¹kxai²-nān²tu³ a²nū²a² i³ton³te²su² te²a² wxa²wxai³ain¹kxai²nān²tu³ we²nxain¹-tu¹wi¹. Je³su²jah³la² nxe³ta¹hxai²hē¹la².

Je³su²jah³la² oh³nāu³a² wxa²ka³la³ye²jau³su²

¹⁹Nxe³nxā²ha¹te¹ Txa²wā¹hxi²kan¹ta² Si³yxau³jah³la² Je³su²jah³la² i³ye³-ta³lu²nain¹nxā²ha¹te¹ oh³nāu³a¹ Txa²wā¹sū³na² A²hi²sen³kxai³lu² so¹sxā³ ka³-la³ka³tu³ Sū³na² wi¹nē³tāu³a¹ ā³wxe³ta¹hxai²hē¹la². ²⁰Nxe³jut³su² ha²kxai³ a²sa³wi³ha³lxi³nāu³xai²na² ā³nxai³ain¹ka³tu³ ha³lo²a² i²li³je³na² ā³nxai³ain¹-kxai²nān²tu³ Txa²wā¹sū³na² wān³txa² wi¹jau³xa² i³yau¹ū³ai¹nha²kxai³ hau³-hau³kon³nū²la² Je³su²jah³la² a²hi²sen³kxai³lu² a²sa³wi³ha³lxi³nāu³xai²na² hxi²nū¹te³lhxā³ a²yen³kxa² nū³kkūn³te²su² o²la³kxai¹nha²kxai³ nxe³ta¹hxai²-hē¹la². Nxe³ha²kxai³ wān³txai²na² a²sa³wi³ha³lxi³na² i³ye³ain¹jau³xai²na² Je³su²jah³la² a²hi²sen³kxai³lu² sa²hxi²ka¹tain¹ta¹hxai²hē¹la².

Lukas

Lu²kah³lai²na² wān³txa² i³ye³ān³si³wx³e³jau³su²

1¹ Te³o²fah³lāi³. Wi¹lhin¹ti³ hxi²kan¹khaix¹jah¹lo²si¹lxa². Wān³txa² i³ye³-
kxi¹nxa²ha¹tu¹wa². A²nū²a² ka³lxa¹txi³ Txa²wā¹sū³na² A²hxi²kan¹jah¹la²
wxā³sxā³ yxau³ya³sain¹jau³xa² ū³wha²li¹lhai³nain¹na²hē³la². Nxe³jau³jau¹-
xai²na² ain³kxi²nē³lain¹tai¹ti²tu³wa². 2 Jā¹nxe³ju³ta² sa²kxai³la¹ Txa²wā¹sū³na²
A²hxi²kan¹jah¹la²kxai³lu² wxā³sxā³ yxau³ya³sai¹nhī¹nān¹te²tu³ i²ain¹tū³ka³-
txi³su² yai¹nha²kxai³ a²sa³wi³ha³lxi³su² yai¹nha²kxai³ nxe³tū³ka³txi³su² na²-
hē³la². Nxe³te²kxai³la¹ wān³txai³tā² ū³wha²li¹lho¹sxā³ i³hen³txi³nē³lain¹tai¹-
ti²tu³wa². 3 A²nxe³ju³kxai³lu² tū¹ka³txa² yā¹nxe³sxā³ a²wi¹lhi¹nān¹te²tu³ i²sxā³
ā³si³tē³kxi²na¹kxah³lo²su² nūn³te²sa¹wa². Nxe³jah¹lo²sa¹ha²kxai³ nxe³jau³jau¹-
xai²na² wi¹wi¹nxe² wain³txi³ hau³kot³sxā³ ai³jau³xai³tā² i³hen³txi³nxa²ha¹-
tu¹wa². 4 Ū³wha²li¹lye¹nxa²ha¹tu¹wa². Nxe³nxa²ha¹ha²kxai³ wi¹ko³sxā³ a³la³-
kxin¹tu¹wa². Lu²kah³lo²na¹xai²na² nxe³nxa²ha¹wa².

Jo³āu²ah³la² a³li³lah¹hī¹nū¹tai²nān¹jau³su²

5 Nxe³te³nah¹lxi¹ kxān³nxi³tā² E³ro²jah³lai²na² Ju³te²a² nū³ka³txa²
a²wa³kxēn³yah³lo²su² ta¹hxai²hē¹la². A²nxe³hi¹nai³tā² Sa³ka³ri²ah³la² Txa²-
wā¹sū³na² sxi²ha² hau³ko³ta¹hxai²hē¹la². A³bi²a³ nū³ka³txi³su² a²nu²la³-
ta¹hxai²hē¹la². A²nxe³jah¹la² a²sxe³xa² I³sa³be²la³ka³lxi²su² ta¹hxai²hē¹la².
Nxe³ta¹ka³lxa² A³bi³a²sah³la² a²nū³ka³txi³su² nūn³ta¹hxai²hē¹la². 6 A²nxe³te²-
sya¹ha²kxai³ Txa²wā¹sū³na² yen³nāu³a² wi¹lhin¹yain¹ya³ta¹hxai²hē¹la². Nxe³-
ya³ha²kxai³ a²nū²a² i²li³te²a² hxi²ka² hxi²kan¹txi³ ko³nxe³ti³hi¹tain¹ya³ta¹-
hxai²nxa³hē¹la². 7 Nxe³ain¹yah³xa³ha²kxai³la¹ ta¹ka³lxa²kxai³lu² hxi²kan¹txi³
wēh³ni²nxa³ha²kxai³ a²wē³sa³la³ yū³ya³ta¹hxai²nxa³hē¹la². Nxe³ya³kxa²yu³su²
yah³lo¹ni² a³ka³lxo¹ni² ya³ta¹hxai²hē¹la².

8 Nxa²ha¹te¹ Txa²wā¹sū³na² sxi²ha² wxa²sa³ha³la³ti²lho¹xi²sxā³ tē³sxā³
wa³ko³nai¹nhxai²na²hē³la². Jā¹nxain¹ta¹hxai²hē¹la², in³txi³nāu³xa²sa³.
9 Ai¹nha²kxai³ wxa²wē³not³sa²kxai³ ha³nxe²a² wha¹lxin¹txa² wi¹lū³ju³ta²
ū³thū²hain¹ju³ta² tē³nū²la² thī¹na² ā³wi¹hain¹to³hxai²na²hē³la². Jā¹nxain¹-
to³ta¹hxai²hē¹la², Sū³na² i³sa²nēn¹kxi²si¹jau³sa³. 10 Ā³wih¹tāu³ān²tu³ti¹ sxi²ti²-
ta³lo³kxai²li² a²nū²a² ka³lxa¹txi³ wah³nxain¹tāu³ān²tu³ti¹ Txa²wā¹sū³nai²li²
i³ye³kxain¹ta¹hxai²hē¹la². 11 Nxa²ha¹te¹ Sa³ka³ri²ah³la²kxai³lu² txah³lxa² ne³-
ka³nah²nāu³a² yax³txain¹tho³xa² a²wi¹nē³tāu³a² yxau³sxā³ wa³kon³tāu³a²
Txa²wā¹sū³na² ha³lo²an¹jah¹la² a³ka³nxi²sxā³ wxā³ta¹hxai²hē¹la². 12 Nxa²ha¹te¹
Sa³ka³ri²ah³la² i²ai¹nha²kxai³ hxi²waun³txi³sxā³ o²ta¹hxai²hē¹la². 13 Nxa²-
ha¹te¹ oh³xan¹jah¹lai²na² wān³txi³kxai³lu¹.

—Sa³ka³ri²ah³lai³. O²lha²txa³hē¹li¹. Txa²wā¹sū³na² i³ye³kxi²to³hin¹jau³-
xai³tā² ain³kxi¹nxain¹na²hē³li¹. Ain³kxi¹nxai¹nha²kxai³ wxa²sxe³xa³ka³lxa²
I³sa³be²la³ka³lxa² wē³nhi³tu¹wi¹. Wē³nhi³ka³tu³ wxa²wē³sa² we¹tin¹kxi³nū³a²
a³li³lah¹kxi²tu¹wi¹. Nxē¹kxai²nān²tu³ wē³h³sai²li² i³lxin¹jau³xa²sa¹: “Jo³āu²-
ah³lo²su¹.” Nxe³sē³li¹. ¹⁴Nxe³ya³hi¹nha²kxai³ kāin² ka³lih³nx²ti³tu¹wi¹. Te²yā¹-
nxe³sxā³ a²nū²a² ka³lxa¹te²nāu³xa² i³ka³li³hain¹nūn³tu¹wi¹. ¹⁵A²nxe³jah¹lai²li²
Txa²wā¹sū³na² kāin²ye²tu¹wi¹. Hai³txi³ vin²yau³sa² t³nx²xa² ūn³jau³sa² t³nx²a²
i³na²ti³he¹xai¹nxa³lho³li¹. Hāi¹nxe³sxā³ a³li³lah¹xa³hi¹nān¹te²tu³ Txa²wā¹sū³na²
A²yāu³ka³txa² ā³nxū²kwai³wih¹sa²tē³tu¹wi¹. ¹⁶Ai¹nha²kxai³ Txa²wā¹sū³na² Si³-
yxau³jah¹lai²na² wān³txa² i³yau¹ū³hain¹ju³tan¹te²kxa³ya³lhu² I³sa³e² nū³ka³-
txa² a²nū²a² ka³lxa¹txi³ sa²yo²wet¹ ā³si³wxe³ain¹tu¹wi¹. ¹⁷E³li²ah³lu¹ta²na²
Txa²wā¹sū³na² sa²si³hā³ū¹nx²ti³ta¹hxai²ti³ai¹ti²tu³wi¹. A²nxe³jah¹lu¹ta²kxai³lu¹
Sū³na² Yāu³ka³jxah¹la² ā³si³tē³kxi²ha²kxai³ i³nū³kxūn³si²ta¹hxai²ti³ai¹ti²tu³wi¹.
Nxe³kxa²ya¹nxe³sxā³ Jo³āu²ah³lo²su² nūn³tu¹wi¹. Sū³na² Yāu³ka³jxah¹lain²txi³
ā³si³tē³kxi²nūn³tu¹wi¹. Nxe³ju³tan¹te²kxa³ya³lhu² a²wi³na²nāu³xa² ā²wē³ha³-
lxi¹khai³xa² a³lxa³kxin²ta¹nha²kxai³ Txa²wā¹sū³na² wān³txa² sa²yo²ā³tū³ka³-
txa² i³wa²la³kxin²ta¹nha²kxai³ nxē¹txain¹tu¹wi¹. Nxe³sxā³ I³sa³e² nū³ka³txa²
hi²sen³su² Txa²wā¹sū³na² hxi²kan¹jah¹lai²na² wxā³ju³ta²nū³a² sa²hau³ko³ta³lu²-
nain¹tu¹wi¹. Oh³xan¹jah¹la² nxe³ta¹hxai²hē¹la².

¹⁸Nxa²ha¹te¹ Sa³ka³ri²ah³lai²na² wān³txi³kxai³lu¹:

—Nxex³txi¹. Txa²sxe³xa³ka³lxa² a³ka³lxo¹ni² txai²na² yah³lo¹ni² ā³h¹sa²sīn¹-
na³li¹. Īh¹nxet³sxā³ wē³h³ni³hī³na³ji¹? Ta¹hxai²hē¹la².

¹⁹Nxa²ha¹te¹ oh³xan¹jah¹lai²na² wān³txi³kxai³lu¹:

—Txai²li² Ka³bri³e²lah³lo²sa¹wi¹. Txa²wā¹sū³na² a²yen³nāu³a² yxau³na¹ha²-
kxai³ wān³txa² wi¹jau³xa² i³ti³h³nxe³nx²a²si¹sain¹jau³su² sa²si¹hā³sain¹na²li¹.
²⁰Sai¹nha²kxai³ yxo²i²n³hxān³su³li¹. Nxē¹nxān³kxan²ti³ ye³jen¹na² ya²la³tu³-
jex¹tu¹wi¹. Yxān¹ta¹ yxo²i²sa²nxā³nha²kxai³ i³ye³xan³tho³li¹. Yxo²kan²ta³kxi²-
nxa²tu¹wi¹. Kxān³nāu³a² txa²wān³txa² kāi³ta³lu²nhi¹na¹ wi¹li³ye³xin¹tu¹wi¹.
Nxe³ta¹hxai²hē¹la².

²¹Nxe³ain¹tāu³ān²tu³ti¹ ha³lo²a² yxau³tū³ka³txa² kāin² wah³nxe³sxā³
e³lain¹te³nah¹lxi¹:

—Thi¹na² kxān³sa² yxau³ain¹na²li¹. Nxe³nyhain¹ta¹hxai²hē¹la². ²²Nyhain¹-
nxa²ha¹te¹ Sa³ka³ri²ah³la² a³li³xi²te²na¹ hxi²kan¹txi³ i³ye³xa³ha²kxai³ hāi¹sxā³
wxa²ye³wxāi³wxāi³sa²tā³ain¹ta¹hxai²hē¹la². Nxe³ju³tan¹te²kxa³ya³lhu² wā³-
lain¹ta¹hxai²hē¹la². Nxain¹tāu³a² i³ye³lain¹te³nah¹lxi¹:

—Hxi²sxā³nhon³jut³sū³ju³ta² i²in²ta¹. Ain¹ta¹hxai²hē¹la².

²³Nxa²ha¹te¹ kxān³nāu³a² Sa³ka³ri²ah³lo²nu¹ta²kxai³lu² in³jah³la² ā³xa²
ā³si³wē³not³ha²kxai³ i³xi²ye²ta¹hxai²hē¹la². ²⁴Hā²wxān³txa³ a²sxe³xa³ka³lxa²
wē³h³ni³ha²kxai³ i³la³kxa² ki³ka³lxa¹tāu³kxai³la¹ a²sxi²ha² yxau³ta¹hxai²hē¹la².

²⁵Nxa²ha¹te¹ ta¹ka³lxi²na² a²wān³txi³kxai³la¹:

—Kxā³nhi¹nai³tā² wē³sa³ txa²sa³ha²kxai³ āu²li²sxai²hē¹li¹. Yxān¹ta¹ hī¹na²
wē³h³nha²ha²kxai³ āu²li²sa²hxai²nxa³hē¹li¹. Txa²wā¹sū³na² wi¹lxo³kxi²sa³nhai¹.
Nxe³ta¹hxai²hē¹la².

Je³su²jah³la² a³li³lah¹ju³ta³nū³su² i³hen³txi³jau³su²

²⁶Nxe³nx²a²ha¹te¹ ta¹ka³lxa²kxai³la¹ wē³h³ni² ā³si³wxe³hī¹nān¹te²tu³ i³la³-
ka² ki³ha¹li¹ ki³ha¹li¹ ki³ha¹li¹ sa²tā²ti¹ka³tu³ hā²wxān³txa³ Txa²wā¹sū³na²

hi²sen³kxai³lu² Ka³bri³e²lah³lai¹tā² oh³xan¹jah¹lai¹tā² āh¹ sa²si¹hā³xi²ta¹-
hxi²hē¹la². Sxi²yhe³na² ne³nā³xan¹thi³na² Na³sa³re²thi³na² sa²si¹hā³xi²-
ta¹hxi²hē¹la². A²nxe³thi³na² Ka³li³le²a²ko³xan¹thi³na² ta¹hxi²hē¹la².
27 A²nxe³thi³na² Ma³ri²a³ka³lxa² yxau²xai³ta¹hxi²hē¹la². Jā¹nxe³ta¹ka³lxa²
Ta³vi²yah³lo²nu¹txai²na² I³sa³e² nū³ka³txa² wa³kxēn³yah³lo²nu¹txai²na² a²ne³-
tah²nāu³su³ ta¹hxi²hē¹la². A²nxe³ta¹ka³lxain²txi³ Jo³se²ah¹la² hi²sen³su² so¹-
nyhu¹kxi³ju³ta³nū³a² e³hau³ko³ta³lun²ta¹hxi²hē¹la². 28 Jā¹nxe³ta¹ka³lxu²su²
kxan²ta² Ka³bri³e²lah³la² hi²sen³kxai³lu² Ma³ri²a³ka³lxa² sa²kxai³lu² tī³sxā³
ī³ye³kxi²te³nah¹lxi¹:

—Ma³ri²a³ka³lxāi³. Wi¹lhī¹nī¹nxi¹. Txa²wā¹sū³na² wi¹lhin¹sxā³ i²nxa²ha²-
kxai³ wi¹lxo³kxi¹nxa²tū¹xī¹. Ta¹hxi²hē¹la².

29 Nxa²ha¹te¹ Ma³ri²a³ka³lxu³nu¹ta²kxai³lu² ā³ne³wxe²nxa³jau³su²
e³kxi²nha²te³nah¹lxi¹:

—Īh¹nxe³hī³te²la¹ku². Nxa¹nhai¹. Nxe³ta¹hxi²hē¹la². 30 Oh³xan¹jah¹lai²na²
wān³txi³kxai³lu¹:

—Wā³wā³ta³kxi²nha²txa³hē¹ni¹. Txa²wā¹sū³na² wi¹lhin¹sxā³ i²nxa²na²-
hē³ni¹. 31 Nxi¹nha²kxai³ ye³jen¹na² wē³nhīn¹tū¹xī¹. Wē³nhīn¹ka³tu³ wē³sa²
a³li³lah¹kxi¹nxa²tū¹xī¹. Nxe³ka³tu³ wē³nyhe³nxa¹kxa², “Je³su²jah³lo²su¹.”
Nxe³sē¹ni¹. 32-33 Txa²wā¹sū³na² kāin² i³sa²nēn¹kxi¹sxā³ a²ki³lha³lxa³khai³xa²
ye²kxe³su² i³yau¹ū³nyhain¹tū¹xī¹. Txa²wā¹sū³na² Si³yxau³jah¹la² hi²sen³-
kxai³lu² wxa²ka³lxa¹ti³nāu³xa² I³se²e² nū³ka³txan²tu³ wa³kxēn³ti³hit¹tū¹xī¹.
A²nxe³jah¹lai²li² wxa²ki³lha³lxain²txi³ Ta³vi²yah³lu¹ta¹na² wxa²wa³kxēn³-
yah³lu¹ta¹na² a²ne³tah²nāu³su² jah¹lai²la¹xī¹. Kxā³nhxi¹nai³tā² wxā³sxā³
i³wa³kxēn³sain¹sa²tē³ju³ta³nū³su² i³ye³kxū¹ta¹hxi²hē¹ni¹. Wxa²wē³sai²na²
jah¹lain²txi²na³ni¹. Nxe³ye¹nxa²ha¹xī¹. Nxe³ta¹hxi²hē¹la².

34 Nxa²ha¹te¹ Ma³ri²a³ka³lxai²na² wān³txi³kxai³lu¹:

—Txai²li² in³txi³ txa²sa³ha²kxai³ nūh¹yxau²xai³la¹ha²kxai³ īh¹nxe³sī³nxa¹-
te²la¹ku². Nxa¹nhai¹. Ta¹hxi²hē¹la².

35 Nxa²ha¹te¹ oh³xan¹jah¹lai²na² wān³txi³kxai³lu¹:

—Txa²wā¹sū³na² Si³yxau³jah¹lai²na² Yāu³ka³jxah¹la² hi²sen³su² wīn¹txi¹-
nxā²nxa³kxan²ti³ wē³sa² ū³whēh³ni³nxa²tū¹xī¹. Nxīn¹te³na¹ wxa²wē³sa² Txa²-
wā¹sū³na² ki³lha³lxhu²tū¹xī¹. Wi¹lhin¹khai¹jah¹lo²si²tū¹xī¹. Nxe³kxi¹nxain¹-
tū¹xī¹. 36 Nxa²ha¹te¹ wxa²wā³tā²ta² I³sa³be²la³ka³lxai³tā² wēh³ni³nūn³na³ni¹.
Nxe³ta¹ka³lxa² hxi²kan¹txi³ wēh³nī³hxi²nxa²ta¹tu³ni¹. Yxān¹tah¹lxa¹ ta¹ka³-
lxai²li² i³la³kxa² ki³ha¹li¹ ki³ha¹li¹ ki³ha¹li¹ sa²tā³tī¹ka³tu³ wēh³nī³na²hē³ni¹.
a³ka³lxon¹kxan²ti³nu¹. 37 A²nxe³jut³su² Txa²wā¹sū³na² hxi²ki³kxai³lu² i²li³-
ju³ta² hxi²ka³nhī³nxn²na³ni¹. Oh³xan¹jah¹la² nxe³ta¹hxi²hē¹la².

38 Nxa²ha¹te¹ Ma³ri²a³ka³lxu³nu¹ta²kxai³ i³wa²lū³xi²ti³ān¹jau³kxai³lu¹:

—Txa²wā¹sū³na² a²wa³kxēn³no³sa²ka³lxu³sa¹wi¹. Sa³ha²kxai³ Txa²wā¹-
sū³na² e³kxi²nha²jau³xa² so¹lxi³ ten³sa³nhai¹. Nxe³ha²kxai³ wi¹nha¹wi¹. Ta¹-
hxi²hē¹la². Nxe² e³ta³lun²nū²la² oh³xan¹jah¹la² a³li³xi²ta¹hxi²hē¹la².

Ma³ri²a³ka³lxai²na² I³sa³be²la³ka³lxa² ai³sxi²jau³su²

39 Nxa²ha¹te¹ hā²wxān³txa³ Ma³ri²a³ka³lxa²kxai³lu² a³li³nū²la² wā³la³ka³-
txa² yū³ko³xa² Ju³te²a² ko³xan¹thi³na² wa³su³txi³ ai³ta¹hxi²hē¹la². 40 Ai³-
nū²la² Sa³ka³ri²ah³la² sxi²ha² ā³wih¹ta¹hxi²hē¹la². Ā³wih¹nū²la² I³sa³be²la³-
ka³lxa² i³ye³kxi²nyha¹te³nah¹lxi¹:

—Nxe³nxi¹. Wi¹lhi¹n¹n¹x¹i¹. Nyha¹ta¹hxi²hē¹la². ⁴¹Nyha¹nxa²ha¹te¹ jau³jau¹-xai²na² I³sa³be²la³ka³lxa² ain³kxi²hi¹na¹ a²wē³sa² yxau³nit¹te²a² hxa³lxi²ye²-ta¹hxi²hē¹la². Nxe³ka³tu³ Txa²wā¹sū³na² Yāu³ka³txa² nxū²kwai³wih¹nū²la² a²yo²wān³txa² i³ye³kxi²si¹ta¹hxi²hē¹la². ⁴²I³ye³kxi²si¹te³nah¹lxi¹:

—Tu¹txi³nāu³xa² yo²ha³kxa¹ i³ye³kxi²nxain¹tū¹x¹i¹. Nxain¹te³nah¹lxi¹: “Wxāi²-na² sa²kxai³lu² wi¹lhin¹khaix¹si¹n¹n¹x¹i¹.” Nxe³nxain¹jau³su² i³ye³kxi²nxain¹tū¹x¹i¹. Kxān³nāu³a¹ wxa²wē³sa² a³li³lah¹tū¹x¹i¹. Nxe³te²a² wi¹lhin¹nūn³tū¹x¹i¹. ⁴³Txa²-hxi²kan¹ta² Si³yxau³jah¹la² a²hā³ka³na² wxā²sxi²sain¹na³na¹. Kāin²ju³ta¹la³xā¹. Yxān¹ta¹ txai²li² kāin²sa²nxa³xā¹. ⁴⁴Wxa²wān³txa² ain³kxi²sa¹nh¹na¹ wē³sa² yxau³ni¹sa²te²a² ka³lih³sxā³ hxa³lxi²nh¹i¹. ⁴⁵Nxe³ha²kxai³ Txa²wā¹sū³na² wān³-txa² yo²i²na²hxi²ka³ wi¹lhin¹khaix¹n¹n¹x¹i¹. I³sa³be²la³ka³lxa² nxe³ta¹hxi²hē¹la².

Ma³ri²a³ka³lxa² i³hain³jau³su²

⁴⁶Nxa²ha¹te¹ Ma³ri²a³ka³lxa²na² wān³txi³kxai³lu¹:

—Txa²wā¹sū³na² Si³yxau³jah¹la² sa²nēn¹kxi²na¹nh¹i¹. Nxe³jau³xai²na² txa²ē¹nān¹jau³la³ e³kxi²nha¹nh¹i¹.

⁴⁷Txa²wā¹sū³na² Si³yxau³jah¹lai²na² txa²ē¹nāu³ai²na² ko³nxe³ti³ kāi³a¹kxa² wah³xa² sa²sai¹kxi²sain¹jah¹lai²na² i³ka³lih³sa³nh¹i¹.

⁴⁸Txai²na² sa²kxai³lu² kwa²hāi¹nxe² Txa²wā¹sū³na² a²wa³kxē³no³sa²ka³lxu³sa¹x¹i¹. Nxe³sa³kxan²ti³ ne³wān²sai¹nxa³hē³ni¹. Nxe³hi¹nān¹te²tu³ a²nū²a² yo²ha³kxa¹ Txa²wā¹sū³na² wi¹lhin¹sxā³ i²sa²si¹hain¹jau³su² i³ye³kxi²sain¹tū¹x¹i¹.

⁴⁹Txa²wā¹sū³na² Nū³kxūn³ta² Si³yxau³jah¹lai²la¹x¹i¹. Wi¹kāi³ūh¹sain¹na³ni¹. Wi¹lhin¹khaix¹jah¹lai²la¹x¹i¹.

⁵⁰sa²yo²we¹txain¹tū³ka³txa² wi¹lhin¹sxā³ thāi³ti³la² sa²hau³ko³tain¹to³tū¹x¹i¹. Ha²ya³ka³txa²ti³he¹xai¹nxa³lho³ni¹.

⁵¹A²nū²a² kāin²te²lo³nhain¹tū³ka³txa² yo²ha³kxa¹ nū³kxūn³txi³ i³hxi²kau³kau³nain¹na³ni¹.

⁵²Nxai¹nha²kxai³ a²nū²a² a²si³yxau³te²su² te²a² sa²hxi²ka¹txa³ha²kxai³ a²nū²a² kāi²nxa³te²lo³nh³te²su² te²a² hxi²kan¹ti³hi¹txai¹nha²kxai³ ai¹nhxai²na²hē³ni¹.

⁵³Jā¹nxe³ju³kxai³lu² heh³khaix¹te²a² yain³txa² ū³hū¹ai¹nha²kxai³ yxān¹ta¹ yen³kxi²te²a² hāi¹sxā³ yen³kxi²txa²sxā³ a³li³si¹jau³su² kwa³na³ha²kxai³ nxe³ai¹nhxai²na²hē³ni¹.

⁵⁴⁻⁵⁵Nxe³jut³su² wān³txu¹ta¹na² txa²ka³lxa¹txi³nāu³xu¹txai²na² i³ye³kxain¹jau³xa² yo²ha³kxa¹ we¹ta³lu²nū¹hain¹na²hē³ni¹. Nxe³te²kxai³la¹ A³bra³āu³ah³lu¹ta¹na² a²ne³tah²nāu³u¹ta¹na²nān²tu³ ko³nxe³ti³ kāi³ain¹ju³ta² wi¹lhin¹sxā³ thāi³ti³la² sa²hau³ko³tain¹t a¹hxi²ti³ai¹ti²tu³ni¹. Jā¹nxe³sa²te³yain¹na³ni¹. I³sa³e² nū³ka³txa² txa²nū³ka³txi³khai³xan²tu³ ā³non²ta³kxi²ne³na³ni¹.

Nxe³jau³su² Ma³ri²a³ka³lxa² nxe³ta¹hxi²hē¹la².

⁵⁶Nxa²ha¹te¹ i¹la³ka² ki³ha¹li¹ ka³na³ki¹ sa²tā³ti¹ka³tu³ I³sa³be²la³ka³-lxa²na² sxi²ha² yxau³kxi²ka³tu³ a³li³sxā³ wā³li²xi²ta¹hxi²hē¹la².

Jo³āu²ah³la² a³li³lah¹jau³su²

⁵⁷Nxa²ha¹te¹ ye³jen¹nāu³a² I³sa³be²la³ka³lxa² ti²kāin²nha²ta¹hxi²-hē¹la². A²wē³sa² a³li³lah¹kxi²ta¹hxi²hē¹la². ⁵⁸A³li³lah¹kxi²tāu³ān²tu³ti¹

a²nū³kā³txi³nāu³xā² a²ya³lxi³nāu³xā² a²ka³lxa¹txi³nāu³xā² ain¹sxā³ Txa²-wā¹sū³na² wi¹lhin¹sxā³ i²ye³si¹jau³su² ain³kxain¹nū²la² ka³lih³sxā³ i³ye³kxi²nyhain¹te³nah¹lxi¹:

—Txa²wā¹sū³na² wi¹lhin¹sxā³ thāi³ti³la² sa²hau³ko³tin²tai¹. Nyhain¹ta¹hxai²hē¹la².

⁵⁹Nxa²ha¹te¹ ye³ha¹li¹ ye³ha¹li¹ ye³ha¹li¹ ye³ha¹li¹ a³lan²ni²sxā³ a²wē³sa² ū³sa³si³tū³ko¹kxā¹nha²te³lhxā³ wxā³ain¹ta¹hxai²hē¹la². Nxe³ain¹tāu³a² nxe²e³lain¹te³nah¹lxi¹:

—“Sa³ka³ri²ah³lo²su².” Ī³lxi²ki³tū¹xī¹, a²wī³na² nxe² Ī³lxih²nha²ha²kxai³lu¹. Ain¹tah¹lxa¹ a²hā³ka³na² ten³yain¹ta¹hxai²nxa³hē¹la². ⁶⁰Nxa²ha¹te¹ a²hā³ka³na² Ī³wa²li²yain¹te³nah¹lxi¹:

—Nxe²nxa³wi¹. Yxān¹ta¹: “Jo³āu²ah³lo²su¹.” Kī³tu¹wi¹. A²hā³ka³na² yain¹ta¹hxai²hē¹la².

⁶¹Nxa²ha¹te¹ āh¹ Ī³ye³kxain¹te³nah¹lxi¹:

—A²nū²a² te²ya¹nxe² Ī³lxi²nha²te²la³ yū³sī¹ki³sxa³xi¹. Ain¹ta¹hxai²hē¹la².

⁶²Ai¹nha²kxai³ Ī³lxi²hain¹jau³nū³a² a²wī³na² wxa²ye³wxāix³so¹ain¹sxā³ Ī³wā³txain¹ta¹hxai²hē¹la². ⁶³Nxa²ha¹te¹ Sa³ka³ri²ah³la² hi²sen³su² ū³wha²li¹-lho¹ain¹txā³nxa² wxa²so¹nū²la² ū³ye³ka¹te³nah¹lxi¹:

—“Jo³āu²ah³lo²su¹.” Nxe² Ī³lxi²sī¹na¹wi¹. Ta¹hxai²hē¹la². ⁶⁴Nxe³ju³-tan¹te²tū³ti¹ Sa³ka³ri²ah³la²kxai³lu² āh¹Ī³sai¹sxā³ Ī³ye³xi²ta¹hxai²hē¹la². Nxe³te³nah¹lxi¹:

—Txa²wā¹sū³na² wi¹lhin¹khai¹nx²na³li¹. Ta¹hxai²hē¹la². ⁶⁵A²nxe³ju³ta¹li² Ī²ai¹nha²kxai³ kāin² on²tain¹ta¹hxai²hē¹la². Nxe³nū²la² Ju³te²a²ko³nāu³a² wā³-la³ka³txān¹ko³nāu³a² u²la³ ha³ta³nxe³yhain¹ta¹hxai²hē¹la². ⁶⁶Jā¹nxe³kxan²ta² Txa²wā¹sū³na²nāu³xa² hxi²ka² yxau³ye²kxe³su² Ī²ai¹nha²kxai³ wā²nxū¹hain³-nha²sān²sxā³ Ī³ye³lain¹te³nah¹lxi¹:

—Wē³sai²li² ih¹nxe³ton¹sxā³ kāi³hī³te³ji¹ku¹. Kī³nhai¹. Ain¹ta¹hxai²hē¹la².

Sa³ka³ri²ah³la² wān³txa² ha³lo²a² wxā³jau³nū³jau³su²

⁶⁷Ain¹nxa²ha¹te¹ Sa³ka³ri²ah³la² hi²sen³kxai³lu² Txa²wā¹sū³na² Yāu³ka³-jxah¹la² nxū²kwai³wi¹ha²kxai³ Ī³ye³kxi²ta¹hxai²hē¹la². ⁶⁸Ī³ye³kxi²te³nah¹lxi¹:

—Txa²wā¹sū³na² wi¹lhin¹khai¹nx²na³li¹. Ī³sa³e² nū³ka³txa² A²si³yxau³jah¹lai²la¹wi¹, txa²nū³ka³txai²na²su¹. Ī²nē³te³lhxā³ wxā³na²hē³li¹. Wxā³nū²la² txa²wā¹ko³nxe³ti³ kāi³kī³ju³ta² sa²hau³ko³te³na²hē³li¹.

⁶⁹Txa²wā¹sū³na² hxi²kan¹jah¹la² sa²si¹hā³sain¹jah¹la² kāin²khaix¹nx²na³li¹. Nxe³jah¹la² Ta³vi²yah³lu¹tai²na² Sū³na² wān³txa² sa²yxo²wel¹jah¹lo²su² ha²kxai³ a²ne³tah²nāu³su² na³li¹.

⁷⁰Nxe³jau³xai²na² kxā³nhxi¹nu¹tai²na² Sū³na² wān³txa² Ī³hen³txi³-tū³ka³txu¹tai²na² wi¹lhin¹tū³ka³txai²na² Ī³hen³txain¹ta¹hxai²hē¹la².

⁷¹Ī³hen³txain¹te³nah¹lxi¹:

—“Txa²wā¹sū³na² hi²sen³su² ko¹ko¹nū³ka³txa² an³ta³kxi²nē³lain¹tū³ka³txa² a²yan³txi³su² ā³non²ta³kxi²nē³lain¹na²hē³li¹.” Ain¹ta¹hxai²hē¹li¹.

⁷²Nxe³jut³su² txa²wā¹ka³lxa¹txi³nū³ka³txu¹tai²na² wi¹lhin¹sxā³ thāi³ti³la² sa²hau³ko³tin²tain¹jau³su² ko³nxe³ti³ kāi³ain¹kxa² wah³xa² ū³yoh³xai¹nxa³ha²kxai³ Txa²wā¹sū³na² wān³txa²

- ĩ³ye³kxũ¹jau³xu¹taĩ²na² wi¹lhin¹khaix¹jau³xan²tu³ kãi³ta³lu²nha²kxai³
nxe³nũ¹hain¹na²hẽ³li¹.
- 73-74 Jã¹nxe³ju³kxai³lu² A³bra³ũ²ah³lu¹taĩ²na² te²yã¹nxe²
ĩ³ye³kxũ¹nũn³te³nah¹lxi¹: “Wxa²ko¹ko¹nũ³kã³txa²
ã³non²ta³kxi¹nx²ta¹tu¹wi¹. Yũh³lxi³nx³txi³xa³lho³li¹.” Nxe³nx²ti³ju³tan¹
te²kxa³yã³lhu² kan²txi³ sa²yo²wet¹sah¹lxin¹tu¹wi¹.
- 75 Nxe³ha²kxai³ ka³ten³su² yxau³yah³lxin¹tãu³a² a³lan²ta²
yo²ha³kxah¹lxi³sxã³ wi¹lhin¹sxã³ kãi³sa²tẽ³yah³lxi¹nha²kxai³
wain³te²lo³nha²sxã³ sa²yo²wet¹sah¹lxi¹nha²kxai³
nxe³sah²lxin¹tu¹wi¹. Txa²wã¹sũ³na² nxe³ta¹hxai²hẽ¹li¹.
- 76 Jã¹nxe² i³ye³kxi²te³nah¹lxi¹:
—Txa²wẽ³sãi³. Wxãi²na² sa²kxai³lu² Txa²wã¹sũ³na² Si³yxau³jah¹lai²li²
a²wãn²txa² i³hen³txi³jah¹lo²sin¹tu¹wi¹. Nxĩ¹nha²kxai³ ne³ka³ta²a²
wxã³sxã³ Txa²wã¹hxi²kan¹ta² Si³yxau³jah¹la² a³ka³nxi²sxã³
wxã³ju³ta²nũ³a² a²nũ²a² ě¹nãu³ai²na² wxa²hau³ko³tũ²xai³si¹hain¹tu¹
wi¹.
- 77 Nxĩ¹ka³tu³ a²nũ³kã³txa² i³yau¹ũ¹hai¹nĩn¹te³nah¹lxi¹: “Wxa²ko³nxe³ti³
kãi³yah³lxin¹ju³ta² ã³na¹yah³lxin¹kxai²nãn²tu³ Txa²wã¹sũ³na²
wi¹lhin¹sxã³ i²nx²ti³sãn²sxã³ ko³nxe³ti³ kãi³yah³lxin¹ju³ta²
nxe³wã²na³kxi¹nx²ti³tu¹wi¹, i³ain²ta³lxi²sai¹nha²kxai³la¹.”
- 78-79 Te²yã¹nxe³ju³ta² sa²kxai³lu² Txa²wã¹sũ³na² hi²sen³kxai³lu²
wi¹lhin¹sxã³ thãĩ³ti³la² sa²hau³ko³tẽ³lha²kxai³ a³lan²ju³ta²
i³ha²te¹kxi²nẽ³jut³sũ³nxe² txa²wã¹ẽ¹nãu³a² sa²hau³ko³tẽ³tu¹wi¹.
Nxe³nẽ³kxai²nãn²tu³ ko³nxe³ti³ kãi³kĩ³ju³ta² ã³wa²su¹kxi²nẽ³li²
hãu²nxe³sxã³ yxau²xai³nha²si¹nhẽ³li² nxe³nẽ³tu¹wi¹.
Sa³ka³ri²ah³la² nxe³ta¹hxai²hẽ¹la².
- 80 Nxa²ha¹te¹ a²wẽ³sa²kxai³lu² Jo³ãu²ah³la²kxai³lu² wi¹txon¹nha²kxai³ a²ẽ¹-
nãu³ai²na² wxi²kan¹to³nha²kxai³ nxe³ta¹hxai²hẽ¹la². I³sa³e² nũ³kã³txai²na²
Sũ³na² wãn³txa² i³hen³txi²nxa³tã³lxa¹ ha³lo²a² a²nũ²a² yũ²nxa³ko³xu¹taĩ²na²
yxau²xai³ta¹hxai²hẽ¹la².

Je³su²jah³la² a³li³lah¹jau³su²

2 ¹⁻³Nxe³nxa²ha¹te¹ nxe³ain¹tãu³a² Au³kus²jah³la² Ro³ma²no²ko³xa² kãĩn²-
ko³xa² a²wa³li³kha³lah³lo²sa²ta¹hxai²hẽ¹la². A²nxe³jah¹la² a²ha³lo²a²
a²hãĩ¹nxe³ti³xa¹ i³kwa³na³ain¹ta¹hxai²hẽ¹la². A²sxi²jen³khai³xa² txon¹nhĩn¹-
thĩ³nai³tã² a²nũ²a² wxa²hau³kot³so¹si¹hain¹jau³su² ũ³wha²li¹lho¹si¹hain¹-
jau³su² i³kwa³na³ain¹ta¹hxai²hẽ¹la², jah¹la²sa². Nxe³ain¹tãu³a² a²wi¹lhi¹na²
ũ³wha²li¹lho¹hi¹nai³tã² Ki³ri²ah³la² Si³ri³a³ko³xa² sa²hau³ko³ta¹hxai²hẽ¹la².
A²nxe³hi¹nai³tãn²tu³:

—Wxa²txon¹nhĩn¹thĩ³nai³tã² ĩx³sĩn¹sxã³ a²nũ²a² nũ³kã³txa² ũ³wha²li¹-
lho² ha³lo²a² ũ³ha²li¹lho² nxex³sĩnhẽ³li¹. Nxe² i³kwa³na³ain¹ta¹hxai²hẽ¹la².
A²nxe³ju³kxai³lu² a²nũ²a² yo²ha³kxa¹ a²sxi²yhen³khai³xa² a²txo¹nain¹thĩ³na²
i³yain¹ta¹hxai²hẽ¹la².

4 Nxe³xai¹nha²kxai³ Jo³se²ah³la²kxai³lu² Na³sa³re²thĩ³na² Ka³li³le²a²ko³-
xan¹thĩ³na² a³li³nũ²la² a²sxi²yhe³na² a²txon¹jen³khai³xai³tã² Be³lẽ²thĩ³na²
Ju³te²a²ko³xan¹thĩ³nãn²tu³ ã³nxi³te³lhxã³ ain¹ta¹hxai²hẽ¹la². Nxe³thĩ³na² Ta³-
vi²yah³lu¹taĩ²na² a²sxi²su² ta¹hxai²hẽ¹la². A²nxe³jah¹la² Ta³vi²yah³lu¹taĩ²na²

a²ne³ta²h³nāu³su² ha²kxai³ Be³lē²thi³na² i³xi²ta¹h³xai²hē¹la². ⁵A²nxe³jah¹la² a²sxe³xa² so¹te³lhxā³ nhyā¹ta¹ka³lxa² tē³sxā³ i³nhyā¹ta¹h³xai²hē¹la². ⁶Nxe³. ha²kxai³ ū³wha²li¹lhau³ko³te³lhxā³ i³ya³ta¹h³xai²hē¹la². Nxe³sxā³ i³sa²yxa³u³. ain¹tāu³a² ta¹ka³lxa² Ma³ri²a³ka³lxa² wēh³ni³ta¹h³xai²hē¹la². ⁷Nxe³nū²la² Be³lē²thi³na² i³ai¹nhī¹na² a²ki³lha³lxa² a²hxi²kan¹te²su² te²a² a³li³lah¹ta¹. hxi²hē¹la². Po¹na² sxi²hē¹na² a³li³lah¹ta¹h³xai²hē¹la², a²nū²a² sxi²ha² ne³ki³. ha²kxai³la². Nxe³sxā³ wā²la² tē³sxā³ wxa²wā³lāu²kxi²so¹sxā³ ko²syē¹na² ā³na¹. sxā³ ā³wih¹ta¹h³xai²hē¹la².

O³ve²a² hau³ko³tū³kā³txa² i²ain¹jau³su²

⁸Ain¹nxa²ha¹te¹ ha³lo²a² a²wā³kan¹ko³xa² o³ve²a² sa²hau³ko³tū³kā³txa² he¹. lain¹ta¹h³xai²hē¹la². Ka³nxah³ta¹na² wah³nxa³ki¹lain¹ta¹h³xai²hē¹la². ⁹Nxe³. ain¹tāu³a² nxe³hī¹na¹ oh³xan¹jah¹la² wxa²kan³ta¹h³xai²hē¹la². Nxe³sxā³ wxā³. hī¹na¹ ha³lo²a² sa²ko¹ko¹ta¹h³xai²hē¹la². Sa²ko¹ko¹ju³tan¹te²kxa³ya³lhu² kāin² on²tain¹ta¹h³xai²hē¹la². ¹⁰Ain¹nxa²ha¹te¹ oh³xan¹jah¹la² a²wān³txi³kxai³lu¹:

—On²txi³sah¹lxi³txa³hē¹li¹. Wān³txa² wi¹jau³xa² a²nū²a² yxo²ha³kxa¹ ain³. kxi²sah²lxin¹jau³nū³a² i³hen³txi³nx²ti²te³lhxā³ wxā³na¹wi¹. A²nū²a² yxo²ha³kxa¹ i³ka³li³nx²ti²tu¹wi¹. ¹¹Hī¹na¹ Ta³vi²yah³la² sxi²yhe³na² wē³sa² wi¹khaix¹te²a² a³li³lah¹na²li¹. A²nxe³jah¹la² a²nū²a² yxo²ha³kxa¹ ko³nxe³ti³ kāi³yah³lxin¹ju³ta² ā³wa²su¹jah¹lo²nū³su² tu¹wi¹. Txa²wā¹sū³na² Hxi²kan¹txa² Si³yxa³u³tāu³lo³jah¹. lo²su² na³li¹. ¹²A²nxe³te²a² po¹na² sxi²ha² wxa²wā³lāu²kxi²nha²sxā³ ko²syē¹na² ā³na¹sxā³ ā³wi¹ha²kxai³ sxa²na³li¹. Nxe³ju³ta² i²ah³lxin¹tu¹wi¹. Nxe³ta¹h³xai²hē¹la².

¹³Nxa²ha¹te¹ wa³su¹txi³ oh³xan¹ta² nū³kā³txa² wxa²ka³nx¹i² wxā³yain¹ta¹. hxi²hē¹la². Wxā³yain¹nū²la² Txa²wā¹sū³na² i³sa²nēn¹kxain¹ta¹h³xai²hē¹la².

¹⁴Nxe³te³nah¹li¹:

—Txa²wā¹sū³na² oh³xa² yxaut³jah¹la² kāi²te²a² Si³yxa³u³jah¹lai²la¹wi¹.

Nxe³ha²kxai³ i³wxi²kin³ti³ton³ti³hit¹txai¹yah³lxi³hē¹li¹. Yxah³lxin¹sxā³

a²nū²a² yuh³xan¹ko³xan¹ta³ nū³kā³txa² wi¹lhin¹sxā³ yxa³u³ain¹tu¹wi¹,

Txa²wā¹sū³na² wi¹lhin¹sxā³ i²ai¹nha²kxai³lu¹.

Nxe³ta¹h³xai²hē¹la².

¹⁵I³ye³ta³lu²nain¹nū²la² oh³xa² wxa²ka³la³xi²yain¹ta¹h³xai²hē¹la². Ain¹nxa². ha¹te¹ o³ve²a² sa²hau³ko³tū³kā³txi³nu¹ta²kxai³lu² i³ye³kxi²nyhain¹te³nah¹li¹:

—Nū¹ka³na¹ Be³lē²thi³na² ai³si²a³sah¹lxi³wxi¹. Txa²wā¹sū³na² kwēn¹ta² i³ye³kxi²nē³lain¹jau³xa² ain³kxi² i²i² a³sah¹lxi³wxi¹. Nxēn³tain¹ta¹h³xai²hē¹la².

¹⁶Nxe³ain¹nū²la² wa³su³txi³ ai³ain¹nū²la² po¹na² sxi²ha² a³li³kxi²nyhain¹. nū²la² Ma³ri²a³ka³lxa² Jo³se²ah³la² i²ain¹ta¹h³xai²hē¹la². Nxe³sxā³ a²wē³. sa² whāi²na¹ i² nxe³nyhain¹ta¹h³xai²hē¹la². ¹⁷Hā²wxān³txa³ i²ta³lun²nū²la² i³xain¹tāu³a² wān³txai³tā² oh³xan¹jah¹lai²na² wān³txai³tā² a²nū²a² yxo²ha³. kxa¹ i³hen³txain¹ta¹h³xai²hē¹la². ¹⁸Nxe³ai¹nha²kxai³ o³ve²a² sa²hau³ko³tū³kā³. txai²na² wān³txa² ain³kxain¹te²na² i³yon²txi³nyhain¹te³nah¹li¹:

—Ih¹nxe³te²la¹ku². Wān³txa² ya²la³tū³te²nha²ku². Kī³nhai¹. Nxe³yhain¹ta¹. hxi²hē¹la². ¹⁹Nxa²ha¹te¹ Ma³ri²a³ka³lxa²kxai³ ju¹ta²li² i²sxā³ ne³wa³kon³sa². tē³nha²ta¹h³xai²hē¹la². ²⁰Nxa²ha¹te¹ o³ve²a² sa²hau³ko³tū³kā³txa² ā³naun³ta² i³xain¹ta¹h³xai²hē¹la². Nxe³te³na¹ Txa²wā¹sū³na² sa²nēn¹kxi²nyhain¹te³nah¹li¹:

—Txa²wā¹sū³na² Kāin²ta² Si³yxa³u³jah¹lai²la¹wi¹. Oh³xan¹jah¹la² sa²si¹ha³ū¹. nhē³jah¹lai²na² wān³txin³txi² ya²la³tū³ i²ki³ten¹tu³wi¹. Nxe³kī³sa²kxai³ Sū³na² sa²nēn¹kxi²a³sah¹lxi³wxi¹. Nxe³ain¹ta¹h³xai²hē¹la².

Je³su²jah³la² i³lxa² i³lxi²jau³su²

²¹ Ain¹nxa²ha¹te¹ ye³ha¹li¹ ye³ha¹li¹ ye³ha¹li¹ ye³ha¹li¹ a³lan²ni²nũ²la² nxe³-hi¹na¹ wẽ³sa² ũ³sa³si³tũ³ko³kxã¹nha²te³lhxã³ a²nũ²kxi²xain¹ta¹hxai²hẽ¹la².

—Je³su²jah³lo²su¹. Nxe² i³lxi²nyhain¹ta¹hxai²hẽ¹la². Nxe³te²i³lxa² a²wi¹-lhĩ¹na² Ma³ri²a³ka³lxa² wẽh³ni²nxa³hi¹nai³tã² oh³xan¹jah¹la² wxa²kan³sxã³ i³lxi²hain¹ta¹hxai²hẽ¹la².

—Je³su²jah³lo²su¹. Nxe² i³lxi²hain¹ta¹hxai²hẽ¹la².

Txa²wã¹sũ³na² sxi²ha² ai³ain¹jau³su²

²²⁻²⁴ Ain¹nxa²ha¹te¹ a²wi¹lhĩ¹nu¹ta¹na² Moi³se²ah³lu¹ta¹na² hi²sen³su² Txa²wã¹sũ³na² wãn³txa² ũ³wha²li¹ta¹hxai²hẽ¹la². Nxe³te³nah¹lxi¹:

—Txu¹ha² kwẽ¹ta² wẽ³sa² a³li³la¹kxi²ta¹ka³lxu² i³nxai²na² wẽ³sa² tu³-kxi²tãu³a¹ wa³ka³li³yu³ta² hã¹ni¹xã¹txa²sã²nhi¹. Moi³se²ah³lu¹ta¹na² nxe³-ta¹hxai²hẽ¹la². Ain¹jau³su² ha²kxai³ Ma³ri²a³ka³lxa²kxai³ ain³kxi²nha²sxã³ ã³ta¹hxai²hẽ¹la². Nxe³nũ²la² a²wẽ³sa² tu³kxi¹nxa²ha¹te¹ Txa²wã¹sũ³na² sxi²ha² Je³ru³sa³lẽ²thĩ³nã¹ta² sxi²ha² wẽ³sai²li² tẽ³sxã³ ã³wih¹ka³tũ³ wã²nã³ũ¹hi² yen³kxa² hxi²tẽ³nha²sxã³ ũ³hũ² nxe³ain¹ta¹hxai²hẽ¹la². Nxe³ju³kxai³lu¹ kxã³-nhxi¹nu¹ta¹na² Txa²wã¹sũ³na² kwa³na³te³nah¹lxi¹:

—Wxa²ki³lha³lxa² a²hxi²kan¹te²nãu³xa² ten³sa²nhai¹. Nxe³te²nãu³xa² txa²-sa³wi³ha³lxi¹nãu³si²tu¹wi¹. Āh¹lxi³sxã³ kwa³sxa³xa² ki³ha¹li¹ kwa³jan³ta² kwa³sxa³xai²la³ tã³nxa² sa³wxe³nã¹te²la³ tã³nxa² nxex³sxã³ tẽ³sxã³ Txa²wã¹-sũ³na² sxi²nhãu³ai²na² ũ³hũ¹se¹li¹. Nxe³ta¹hxai²hẽ¹la².

²⁵ Nxa²ha¹te¹ nxe³ain¹tãu³a² a²nũ²a² Si³me³ãu²ah³la² Je³ru³sa³lẽ²thĩ³na² yxau²xai³ta¹hxai²hẽ¹la². A²nxe³jah¹lai²li² Txa²wã¹sũ³na² wãn³txa² wi¹lhĩ¹-sxã³ wet¹ta¹hxai²hẽ¹la². Te²yã¹nxe³sxã³ I³sa³e² nũ³ka³txa² A²hxi²kan¹jah¹la² Txa²wã¹sũ³na² hxi²ka² wxã³jah¹la² kãin² wah³nxain¹ta¹hxai²hẽ¹la². A²nxe³-jah¹lai²li² Txa²wã¹sũ³na² A²yãu³ka³txa² ã³si³tẽ³kxi²ta¹hxai²hẽ¹la². ²⁶ ã³si³tẽ³-kxi²sxã³ nxe³te³nah¹lxi¹:

—Si³me³ãu²ah³lã³. Hi¹na² wa³su³txi³ ya³lu¹nxã²nxa³lho³li¹. Txa²wã¹sũ³na² A²hxi²kan¹ta² Si³yxau³tãu³lo³jah¹la² i²sã²nĩn¹tu¹wi¹. Yan¹nãu³a¹ sa²kxai³lu¹ ya²lun¹ju³ta² yũ³tu¹wi¹. Nxe³jau³xai²na² i³hen³txi³nyha¹ta¹hxai²hẽ¹la². ²⁷ Ai¹-nha²kxai³ Txa²wã¹sũ³na² Yãu³ka³txa² ã³si³tẽ³kxi²sxã³ Si³me³ãu²ah³la² ai³-ya³sxã³ Txa²wã¹sũ³na² sxi²ha² ã³wih¹ya³ta¹hxai²hẽ¹la². Nxe³tãu³ãn²tu³ti¹ a²wẽ³sã¹ah³la² a²hã³ka³nai²na² nxe³sxã³ Je³su²jah³la² sa²ha³lxo¹so¹sxã³ wxã³-ain¹ta¹hxai²hẽ¹la². Nxe³nũ²la² Moi³se²ah³lu¹ta¹na² wãn³txa² we¹te³lhxã³ ya³-ta¹hxai²hẽ¹la². ²⁸ Nxa²ha¹te¹ Si³me³ãu²ah³la² sa²kxai³lu¹ wẽ³sa² sa²ha³lxo¹so¹-kxi²nũ²la² Txa²wã¹sũ³na² i³sa²nẽn¹kxi²ta¹hxai²hẽ¹la².

²⁹⁻³² Nxe³te³nah¹lxi¹:

—Sũ³na² nxe³txi¹. Wãn³txa² i³ye³kxi²san¹jau³xai³tã² hi¹na² ta³lun²ye¹tu¹ti²tu³wi¹. Nxe³ju³ta² wxa²hxi²kan¹jah¹la² txa²yen³nãu³a² i²a¹wi¹. Nxe³jah¹la² kxã³nxa² ũ³yhe³kxũ¹sa²nhĩn¹jah¹la² a²nũ²a² yxo²ha³kxa¹ i²ain¹tu¹wi¹. A²nxe³jah¹la² I³sa³e² nũ³ka³txi³sxa³te²nãu³xa² a²yxo²ha³kxa¹ wxa²wãn³txa² i³hen³txi³nyhai¹nha²kxai³ I³sa³e² nũ³ka³txa² Txa²wã¹sũ³na² kãin²si¹hain¹jau³su² i²hen³txai¹nha²kxai³ nxe³ain¹tu¹wi¹. Ai¹nha²kxai³ ya³lu²na¹ju³ta² hi¹na² wi¹na³li¹. Ka³lih³khaix¹sa³nha²wi¹.

Ta¹hxai²hē¹la².

³³ĭ³ye³ta³lun²nxa²ha¹te¹ a²wi³na² a²hā³ka³na² whāi²na¹ wān³txai²na² ain³-kxai¹nha²kxai³ o²lya³ta¹hxai²hē¹la². O²lya³te³nah¹lxi¹:

—ĭh¹nxe³te²la¹ku². Kĭ³nhai¹. Nxe³ta¹hxai²hē¹la². ³⁴⁻³⁵Nxa²ha¹te¹ Si³me³āu²-ah³lai²na² wān³txi³kxai³lu¹:

—Nxe³jah³wxi¹. Txa²wā¹sū³na² wi¹lhin¹ti³hi¹txa²ti³na³li¹. Nxe³jau³su²e³sān²ka³tu³ Ma³ri²a³ka³lxa² e³kxi²te³nah¹lxi¹:

—Ma³ri²a³ka³lxi¹. Wxa²wēh³sai²li² kxān³nāu³a² a²nū²a² ĩ³sa³e² nū³ka³txa²ka³na³ka³nat³te²a² ā³kāi²non³si¹ha²kxai³ a²ka³na³ka³nat³te²a² a²kāi²nxa³-tot³si¹ha²kxai³ nxe³ain¹tu¹xī¹. Nxain¹kxai²nān²tu³ a²nū²a² ka³lxa¹te²a² sa²-yxo²a³ain¹tū¹xī¹. Nxain¹kxai²nān²tu³ti² au³txi³ āin²ti³khai¹nxe³nxa²tu¹xī¹. A²nxe³jah¹lo²kxai³lu² a²nū²a² a²ē¹nān¹jau³la³ ĩ³sa¹ai¹nxa³jau³la² wi¹ko³nha²-hxat³tain¹tu¹xī¹. Nxe³ta¹hxai²hē¹la².

³⁶⁻³⁷Nxa²ha¹te¹ nxe³ain¹tāu³ān²tu³ti¹ txu¹ha² A²na³ka³lxa² yxau³nūn³ta¹-hxai²hē¹la². Nxe³ta¹ka³lxa²na² sa²kxai³lu² a²wi³na² Fa³nu³e²lah³lo²su² ha²-kxai³ a²ka³lxa¹ti³nāu³xa² A³se²ra³ nū³ka³txi³su² ha²kxai³ nxe³ta¹hxai²hē¹la². A²nxe³ta¹ka³lxa²kxai³lu² kwē³kxa² ko³ha¹li¹ ko³ha¹li¹ ko³ha¹li¹ ka³na³ki²-tāu³a² in³txa² so¹nyhain¹sxā³ yxau³ya³ta¹hxai²hē¹la². Nxe³nū²la² jah¹la² ya³lu²kxi²ta¹hxai²hē¹la². Ya³lu²kxi²nxa²ha¹te¹ kwē³kxa² ka³lxa¹txi³ 84 nxe² kwē³kon³tāu³a² nūh¹yxau³ha²kxai³ a¹ka³lxon³khaix¹nxe³sxā³ kxān³su² yxau²-xai³ta¹hxai²hē¹la². A²nxe³ta¹ka³lxa²kxai³lu¹ Txa²wā¹sū³na² wi¹lhin¹ju³ta² ĩ³hen³txi³to³ta¹hxai²hē¹la². Txa²wā¹sū³na² sxi²ha² wi³xi²ta¹hxai²hē¹la². Wi³-xi²sxā³ ĩ³ye³kxi²te³nah¹lxi¹:

—Kāin²khaix¹nxi¹lxi¹. Nxe² ĩ³ye³sxā³ ā³ti³hex¹ta¹ka³lxu²su² nxa³ha²kxai³yain³txa² ā³na¹ha²kxai³ hāi¹sxā³ Txa²wā¹sū³na² ĩ³ye³kxi²ta¹hxai²hē¹la². ³⁸Jā¹-nxe³kxan²ta² Si³me³āu²ah³lo²kxai³lu² ĩ³ye³ta³lun²kxan²ta² ta¹ka³lxa²kxai³lu² A²na³ka³lxa²kxai³lu² wi³xi²ta¹hxai²hē¹la². Wi¹xi²nū²la² Txa²wā¹sū³na² sa²-nēn¹kxi²ta¹hxai²hē¹la². Nxe³jau³xai²na² sa²kxai³lu² Je³ru³sa³lē²thi³nān¹tū³-ka³txa² Sū³na² Hxi²kan¹ta² Si³yxau³jah¹lai²na² wxā³ju³ta²nū³a² wah³nxain¹-te²nāu³xa² a²yxo²ha³kxa¹ ain³kxain¹ta¹hxai²hē¹la².

Na³sa³re²thi³na² ĩ³ain¹jau³su²

³⁹Ain¹nxa²ha¹te¹ Moi³se²ah³la² kwa³na³jau³xu¹ta²na² sa²yxo²we¹ta³lu²-nain¹nxa²ha¹te¹ Ka³li³le²a²ko³xa² ĩ³ain¹ta¹hxai²hē¹la³, Je³su²jah³la² a²wi³na² a²hā³ka³nū¹ta³sa³. A²sxi²yhen³khai³xa² Na³sa³re²thi³na² ĩ³xi²sxā³ yxau³ain¹-ta¹hxai²hē¹la². ⁴⁰Nxe³tāu³a² a²wē³sa²kxai³lu² wi¹txo¹ni² nū³kxūn³txo¹ni² wxi²-kan¹sxā³ txo¹ni² nxe³ta¹hxai²hē¹la². Nxe³kxa²yu³su² Txa²wā¹sū³na² wi¹lhin¹-sxā³ ĩ³ain¹ta¹hxai²hē¹la².

Txa²wā¹sū³na² sxi²nhāu³a² e³kxi²nyhu¹jau³su²

⁴¹⁻⁴²Kxā³nhxi¹nu¹ta²na² Txa²wā¹sū³na² hi²sen³kxai³lu² ĩ³sa³e² nū³ka³txa²ā³non²ta³kxi²ta¹hxai²hē¹la². E³ji²ta²ko³xa² a³li³si¹hain¹jau³su² ā³non²ta³kxi²-ta¹hxai²hē¹la². Nxe³hi¹nu¹ta²nān¹te²tu³ kwē³kxa² hāi¹nxe³ti³xa¹ ye³ka³na³-ka³nat³sxā³ Sū³na² kāi³ū¹hain¹ju³tu¹ta²na² ĩ³sa²wa²lho¹xain¹ta¹hxai²hē¹la². Je³ru³sa³lē²thi³na² ā³nūn²ta³kxain¹sxā³ ĩ³sa²wa²lho¹xain¹ta¹hxai²hē¹la². Nxe³-ti³xai²na² sa²kxai³lu² pas²kwa²ti³xa²su¹. Nxe³ta¹hxai²hē¹la². Jā¹nxe³ju³ta² Je³-su²jah³la² a²wi³na² a²hā³ka³nai²na² nxe³ya³sxā³ jā¹nxe³ya³to³ta¹hxai²hē¹la².

Hā²wxān³txa³nū² Je³su²jah³la²kxai³lu² kwē³kxa² hxi²ka² hxa³sxā³ āh¹
 ha¹li¹ wxa²sa²so¹xi²nūn³ka³tu³ kwē³kon³sxā³ txo¹nhī¹na¹ a²wī³na² a²hā³ka³-
 nai²na² nxe³ya³te²kxai³lu² wē³sai²na² ā³sa²so¹sxā³ ai³yain¹to³ta¹hxi²hē¹la².
 43-44 Nxa²ha¹te¹ ā³sa²wa²lho¹xi²ta³lun²nyhain¹nxa²ha¹te¹ a²wī³na² a²hā³ka³na²
 i³xi²te³lhxā³ a³li³ain¹ta¹hxi²hē¹la². Je³su²jah³la² ā³si³tē³kxain¹te³ji¹xā¹. Ain¹-
 tah¹lxa¹ hai³txi³ ain¹ta¹hxi²nxa³hē¹la². Hāi¹sxā³ Je³ru³sa³lē²thī³na² yxau³ye²-
 ta¹hxi²hē¹la². Nxe³ha²kxai³ a²wī³na² a²hā³ka³na² ju¹tai²na² ko³nhe²ya³nxa³-
 ha²kxai³ ye³ka³na³ka³nat³sxā³ a³lan²ni²sxā³ a³li³sxā³ ā³nxi³ya³ta¹hxi²hē¹la².
 45 Hā²wxān³txa³ i²xi²ya³hxa³ha²kxai³ hxi²waun³ta³kxi²ya³ta¹hxi²hē¹la².
 Nxa²ha¹te¹ a²nū³ka³txa² ā³si³tē³kxain¹te²nāu³xa² whāi¹na¹ i²ai¹nxa³ha²kxai³
 Je³ru³sa³lē²thī³na² ā³te³nxi²te³lhxā³ wā³lain¹ta¹hxi²hē¹la². 46 Wā³lain¹nū²la²
 ye³ha¹li¹ ka³na³ki¹ a³lan²nū²la² Txa²wā³sū³na² sxi²ha² ā³wih¹ka³tu³ i²kxain¹-
 ta¹hxi²hē¹la². A²kxā³nxa² wā³li²si²ai¹nxa³ta³lxa¹ jah¹la²kxai³lu² a²hoh³-
 lxa³nū³ka³txa² ā³tj³xi²nū²la² nxū²kwai³ye³lot³sxā³ ā³wxe³ta¹hxi²hē¹la².
 Nxe³nū²la² ain³kxi²nyhu¹ha²kxai³ wān³txa² i³wā³txi³nyhu¹ai¹nha²kxai³ nxe³-
 nyhu¹ta¹hxi²hē¹la². 47 Nxe³nyhu¹ju³tan¹te²kxa³ya³lhu² wē³sai²na² wān³txa²
 ain³kxain¹te²a² on²tain¹ta¹hxi²hē¹la², Je³su²jah³lai²na² wān³txa² wxi²kan¹-
 jau³su² ha²kxai³la². 48 Jā¹nxe³kxan²ta² a²wī³na² a²hā³ka³na² nxe³ya³sxā³ Txa²-
 wā³sū³na² sxi²nhāu³ai²na² ā³wih¹sxā³ i²ai¹nha²kxai³ kāin² o²lai¹nha²kxai³ ta¹-
 ka³lxa² i³ye³kxi²te³nah¹lxi¹:

—Wē³sai³. Īh¹nxe³nhin¹thai¹li¹? Kāin² ā³ten³nxa²nha¹hē³li¹. Hxi²waun³txi³-
 khaix¹sa²si¹nhē¹li¹. Ta¹hxi²hē¹la².

49 Nxa²ha¹te¹ i³wa²lū³xi²ti³an¹jau³kxai³lu¹:

—Īh¹nxe³kxa²yan³ti³ta³ ten³syahin¹thai¹ni¹? Txa²wī³na² sxi²ha² ā³wih¹sxā³
 ā³wxe³na¹ha²kxai³ i²syahxa³n³thai¹ni¹? Ta¹hxi²hē¹la².

50 Nxa²ha¹te¹ jau¹xai²na² a³la³kxi²ti³hex¹ta¹hxi²nxa³hē¹la².

51 Nxa²ha¹te¹ Je³su²jah³la²kxai³lu² ā³si³tē³kxi²sxā³ Na³sa³re²thī³na² i³xi²-
 sxā³ yxau³ain¹to³ta¹hxi²hē¹la². A²wī³na² a²hā³ka³na² wān³txa² yxo²-
 ha³kxa¹ we¹ta¹hxi²hē¹la². A²nxe³ju³tai²li² a²hā³ka³na² a²ē¹nāu³ai²na²
 ain³so¹tu³ta¹hxi²hē¹la².

52 Nxa²ha¹te¹ Je³su²jah³la²kxai³lu² wi¹txo¹ni² wxi²kan¹to³ni² nxe³ye²ta¹-
 hxi²hē¹la². Nxe³kxa²yu³su² Txa²wā³sū³na² wi¹hin¹sxā³ i²ai¹nha²kxai³ a²nū²a²
 yxo²ha³kxa¹ ka³li³lhi³sxā³ i²ai¹nha²kxai³ nxe³ta¹hxi²hē¹la².

Jo³āu² Ba³tis²jah³la² Sū³na² wān³txa² i³hen³txi³jau³su²

3 1-3 Ju¹ta³la³ nxe³ha²kxai³ Ti³be³ri²ah³lai¹tā² Ro³ma²no²ko³xa² kāin²-
 ko³xa² ā³wē³non³sxā³ ā³wa³li³khan³tot³ta¹hxi²hē¹la². Kwē³kxa² ka¹lxa¹-
 ton³nū²la² 15 nxe² kwē³kon³nū²la² Jo³āu² Ba³tis²jah³la²kxai³lu² ha³lo²ai²li²
 a²nū²a² yxau³ai¹nxa³ko³xa² ho³tāu³a² Txa²wā³sū³na² hi²sen³su² i³ye³kxi²ta¹-
 hxi²hē¹la². Nxe³jah¹la² Sa³ka³ri²ah³la² ki³lha³lhxu² ta¹hxi²hē¹la². Jā¹nxe³hi¹-
 nai³tā² Ju³te²a²ko³xa² Pōn³si³o³ Pi³la²jah³la² a²wa³li³kha³lah³lo²lo³tha²kxai³
 Ka³li³le²a²ko³xa² E³ro²jah³la² a²wa³li³kha³lah³lo²lo³tha²kxai³ I³te³ri²a²ko³xa²
 Tra³ko³ni²ta³ko³xa² ko³ha¹lin¹ko³xa² Fi³li²pah³la² a²wa³li³kha³lah³lo²lo³tha²-
 kxai³ nxe³jah¹la² E³ro²jah³la² a²lon³syhe²nyha¹ta¹hxi²hē¹la². Jā¹nxe³sxā³
 A³bi³le²nā²ko³xa² Li³sa³ni²ah³la² a²wa³li³kha³lah³lo²lo³tha²kxai³ nxe³ta¹-
 hxi²hē¹la². Nxe³hi¹na² Txa²wā³sū³na² sxi²ha² Kai³fa²sah³lai¹tā² A³na²sah³-
 lai¹tā² nxe³sxā³ sa²hau³ko³tain¹ta¹hxi²hē¹la². Jā¹nxe³tāu³ān²tu³ti¹ Jo³āu²

Ba³tis²jah³lo²kxai³lu² Jo³r³tāu³yau³xan¹ko³nāu³a² ai³lha²thet³ta¹hxai²hē¹la². Yuh³xan¹ta² ha³lo²a² whāi²na¹ ai³lha²thet³te³na¹ a²nū²a² ka³lxa¹txi³ ā³yā³. nū²kxain¹ta¹hxai²hē¹la². Ā³yā³nū²kxain¹nū²la² Jo³āu² Ba³tis²jah³la²kxai³la¹ i³hen³txain¹te³nah¹lxi¹:

—Nxe³jah³lxi³wxi¹. Ko³nxe³ti³ kāi³yah³lxin¹ju³ta² yū³khaix¹yah³lxi¹lxi¹. Yxah³lxi¹nha²kxai³ i³āin²ta³kxi¹nyha¹jah¹lxi³hē¹li¹. Nxe³nyhah¹lxin¹kxai². nān²tu³ Txa²wā¹sū³na² hi²sen³su² ko³nxe³ti³ kāi³yah³lxin¹kxa² wah³xa² sa²wa²su¹txa²ti³tu¹wi¹. Nxe³nyhah¹lxin¹ju³tan¹te²kxa³yan³tu³ta¹ i³yau³xa² ū³hū¹kxi²sa²sai¹si¹ha¹jau³su² ā³tī³kxi¹sah¹lxi³hē¹li¹. Jo³āu² Ba³tis²jah³la²kxai³ nxe³ta¹hxai²hē¹la².

⁴Nxe³jut³su² I³sa³i²ah³lu¹ta¹na² kxā³nxa² ū³wha²li¹txā³nxu¹ta¹na² nxe² e³te³nah¹lxi¹:

—A²nū²a² ā³jah¹la² wxā³tu¹wi¹. Ha³lo²ai²na² a²nū²a² yxau³ai¹nxa³ko³nāu³a² ai³sxā³ i³ye³kxi²tu¹wi¹. I³ye³kxi²te³nah¹lxi¹: “A²nū²a² hxi²kan¹jah¹lo²su² wxā³ju³ta²nū³a² yū³kxai²nān²tu³ ā³wxā³tīh³nū³a² wxa²hau³ko³tain¹te²ju²hē³li¹. ⁵Wain³tīh³na² a³li³ha²kxai³ tīh³na² kīn³sxi²ju³ta² i³wau³waut³sxi²ha²kxai³ tīh³na² ka²yāu¹ka²yāu¹ju³ta² i³ha³la³tu³la³kxi²ha²kxai³ tīh³na² yax³lū¹yax³lū¹si¹ju³ta² sa²ne³ka³tū²si²ha²kxai³ nxe³te²ju²hē³li¹. A²nxe³jut³su² tīh³na²nū³a² wa³su³hī³te²ju²hē³li¹. Nxe³kxa²yā¹nxe³sxā³ Txa²wā¹hxi²kan¹ta² Si³yxau³jah¹la² wxā³ju³ta²nū³a² wxa²ē¹nāu³ai²na² wxa²hau³ko³nha¹jah³lxi³hē¹li¹. ⁶Nxe³ju³tan¹te²kxa³ya³lhu² a²nū²a² yxo²ha³kxa¹ Txa²wā¹sū³na² hxi²ka¹nain¹ju³ta² i²ain¹tu¹wi¹. Nxe³sxā³ ko³nxe³ti³ kāi³ain¹ju³ta² i³āin²ta³kxi²nha²sxā³ Sū³na² wān³txa² yxo²i²ain¹kxai²nān²tu³ a²ē¹na² sa²hau³ko³tū¹hain¹tu¹wi¹. Nxe³ju³ta² i²ain¹tu¹wi¹. Ya²la³tu³ wxā³ti³wa³ki³lxon³na³li¹.” Nxe³jau³su² i³ye³kxi²tu¹wi¹.

I³sa³i²ah³lu¹ta¹kxai³ nxe³ta¹hxai²hē¹la².

⁷Nxa²ha¹te¹ a²nū²a² i³yau³xa² ū³hū¹kxi²sa²sai¹ju³ta² a²ten³te²nāu³xa² ka³lxa¹txi³ wxā³ain¹ta¹hxai²hē¹la². Nxa²ha¹te¹ Jo³āu² Ba³tis²jah³la² i²ain¹te³nah¹lxi¹:

—Nxe³jah³lxi³wxi¹. Txa²wā¹sū³nai²li² an³txi¹nx²ti³na³li¹. Nxe³sxā³ wxa²ē¹. nān¹jau³su² nxe³nyhah¹lxin¹te³nah¹lxi¹: “I³yau³xa² ū³hū¹kxi²sa²sai¹sain¹kxai². nān²tu³ wi¹lhin¹yex¹sain¹tū¹xā¹, a²nū²a² yxo²ha³kxa²su¹.” Nxe³nyhah¹lxin¹. kxan²ti³ ti³he¹nxe³nx²ti³xa³wi¹. Nxe³sxā³ wi¹lhin¹ki³lxo³jah³lxin¹kxan²ti³ Txa²wā¹sū³nai²li² i³ki³ha¹kxi²yah³lxan³tho³li¹. ⁸⁻⁹Nxe³ha²kxai³ wxa²ko³nxe³ti³ kāi³yah³lxin¹ju³ta² ya²la³tu³ ā³yah³lxin¹kxai²nān²tu³ wi¹lhin¹yah³lxin¹ju³ta² wa²nā³ū¹sah¹lxi³hē¹li¹. Jā³nxe³ju³kxai³lu² hi³a³ ne³ka² i²li³hxa³te²la³ wi¹nā³. kxi²nxa³kxai²nān²tu³ a²nū²a² hxi²ka² i³tau³ka²ta³sān²nū²la² ha³nxe²a² yat³sxā³ hxa³te²ju²hē³li¹. Nxe³kxa²yā¹nxe³sxā³ wi¹kāi³yah³lxan³kxai²nān²tu³ ko³nxe³ti³ i³yī¹li¹nx²ti³tu¹wi¹. A²nxe³ju³kxai³lu²: “A³bra³āu²ah³lu¹ta¹na² a²ne³tah²nāu³su² sīn¹te²sa¹wi¹.” Yah³lxin¹jau³xa² e³yah³lxi³txa³hē¹li¹. E³yah³lxin¹kxai²nān²tu³ Txa²wā¹sū³na² hi²sen³su² txah³lxa³kxa² tē³sxā³ A³bra³āu²ah³lu¹ta¹na² a²ne³. tah²nāu³su² we¹ti³hit¹ju³ta² hxi²kan¹na³li¹. Nxe³ye¹nx²ta¹wi¹. Ta¹hxai²hē¹la².

¹⁰Nxa²ha¹te¹ tū¹ka³txai²na² wān³txi³kxai³lu¹:

—Nxe³kxai²nā²nt²u³ i³h¹nxet³sxā³ o²la³kxi²sīn¹te³la¹ji¹wi¹? Ain¹ta¹hxai²hē¹la².

¹¹ Nxa²ha¹te¹ i³wa²lū³xi²ti³an¹jau³kxai³lu¹:

—A²nū²ai²li² a²ha³la³san¹ka³lo³a² ka³lo³ha¹li¹ yū³yah³lxin¹kxai²nān²tu³ ka³lo³ka³na³ka³nat³sxā³ tē³sxā³ a²nū²a² a²ha³la³san¹ka³lo³la³ yū²nxa³te²a² wā²nhū¹txai¹yah³lxī³hē¹li¹. Te²yā¹nxe³sxā³ yain³txa² wā²nhū¹txai¹yah³lxī³-nū³nhē¹li¹. Nxe³ta¹hxai²hē¹la².

¹² Nxa²ha¹te¹ in³txa² ū³yho³hi²kī³ka² so¹kxi²nē³tū³ka³txa² i³yau³xa² ū³hū¹-kxi²sa²sai¹ju³ta² te³nai¹nha²kxai³ yxau³so³nain¹ta¹hxai²hē¹la². Nxe³tū³ka³txa² hi²sen³su² ro³ma²no² ū³yho³hi²txā³nxa² sa²so¹xai³lain¹ta¹hxai²hē¹la². I³sa³e² nū³ka³txa² sa²so¹xai³lain¹ta¹hxai²hē¹la². A²nxe³tū³ka³txai²li² yau³so³nain¹-nū²la² i³ye³kxain¹te³nah¹li¹:

—Hxi²kan¹jah¹lāi³. Txai²nāu¹xai²na² i³yau³xa² ū³hū¹kxi²sa²sai¹sa²nhīn¹te³-lhxā³ ih¹nxe² o²la³kxi²sīn¹te³la¹ji¹wi¹? Ain¹ta¹hxai²hē¹la².

¹³ Nxa²ha¹te¹ i³ye³kxain¹te³nah¹li¹:

—A²yo³ha² wain³txā³nxa² so¹li¹ so¹kxi²txai¹yah³lxī³hē¹li¹. Wain³ta² a²yo³-ha² ā³sen³sai¹te²la³ so¹kxai¹yah³lxī³txa³hē¹li¹. Ta¹hxai²hē¹la².

¹⁴ Nxa²ha¹te¹ so³ta²to² nū³ka³txa² i³wā³txi³ti³an¹jau³kxai³lu¹:

—Txa²nū³ka³txi³nāu³xa²sa¹. Ih¹nxe³sxā³ o²la³kxi²sīn¹te³la¹ji¹wi¹? Ain¹ta¹-hxai²hē¹la². Nxa²ha¹te¹:

—Nū³kxūn³txi³ yen³kxa² sa²so¹kxai¹yah³lxī³txa³hē¹li¹. Yah³lxī¹nha²kxai³ a²nū²a² ko³nxe³te²lo³jah³lxī³txa³hē¹li¹. Yah³lxī¹nha²kxai³ yen³kxa² ū³yho³hi²-nxa²lxain¹txā³nxa² hāi¹sxā³ i³ka³li³jah³lxī³hē¹li¹. Ta¹hxai²hē¹la².

¹⁵ Nxa²ha¹te¹ a²nū²a² ya³lo³txi²sxā³ i³ye³kxi²nyhain¹te³nah¹li¹:

—Jah¹lai²li² Txa²wā¹sū³na² Hxi²kan¹ta² Si³yxau³tāu³lo³jah¹lo¹la³-te²la¹ku². Kī³nhai¹. Nyhain¹ta¹hxai²hē¹la². ¹⁶ Nxa²ha¹te¹ a²nū³ka³txa² i³ye³kxi²te³nah¹li¹:

—Txa²si³yo³na² a²nū²a² hxi²kan¹txi³ wa³to²hi²sa²jah¹la² wxā³tu¹wi¹. Wxā³-te³na¹ hxi²kan¹txi³ wa³to²hi²sa²ha²kxai³ a²yu³kxa² yu³wi²kxi²nha²ka³lo³a² sa²ta²la³kxi²nū¹ha¹kxe³su² hxi²ka¹nhī²nxa³nha²wi¹. Nxe²nxa³ha²kxai³ i³-yau³xa² ū³hū¹kxi²sa²sai¹nx²ta¹ju³ta² hxi²ka¹nhī³na¹wi¹. Txa²si³yo³na² wxā³-jah¹lai²na² sa²kxai³lu² Txa²wā¹sū³na² Yāu³ka³jxah¹la² ū³hū¹nx²ti³ha²kxai³ wxa²ē¹nāu³ai²na² ā³nhxan³ka²ti³nx²ti³ha²kxai³ nxe³jah¹lo²su² na³li¹. ¹⁷ Jā¹-nxe³kxe³hū³nxe² hai³sxa² wa³kxēn³yah³lai²na² hai³sxa² wi¹we¹nha²kxai³ ki³kan²tāu³a² yain³ta³ki³a² wxa²so¹te²ju²hē³li¹. Wxa²so¹kxai²nān²tu³ wā³-na³la³ka³lo³a² hxi²tē³nha²sxā³ yain³txa³ki³a² i³ya³lan³kxi²xai³te²ju²hē³li¹. I³ya³lan³kxi²nū²la² yain³ta³ki³a² a²wi¹ki³a² so¹sxā³ ū³wha¹ha²kxai³ a²ka³-lo³a² ā³na¹sxā³ sa²yat³sa²ha²kxai³ nxe³kī³te²ju²hē³li¹. Nxe³kxa²yā¹nxe³sxā³ a²nū²a² wī¹lhin¹te²nāu³xa² oh³nāu³nū¹ka³nān¹ko³xa² ū³h³wxe³ū¹hai¹nha²-kxai³ a²nū²a² i³lxa³thi¹nxa³te²a² yuh³nān¹ta³ko³xa² ha³lo²a² i³sa²te³ko³xa² ā³na¹kxai¹nha²kxai³ nxēn³tain¹tu¹wi¹. Jo³āu² Ba³tis²jah³la² nxe³ta¹hxai²hē¹la².

¹⁸ A²nxe³jau³xa² wi¹jau³xa² yau³ka³lxa¹txi³ Sū³na² wān³txa² i³hen³txi³sxā³ e³kxi²nyhain¹ta¹hxai²hē¹la². ¹⁹ Nxa²ha¹te¹ Jo³āu² Ba³tis²jah³lo²nu¹ta²kxai³lu² E³ro²jah³la² i³ye³kxi²ta¹hxai²hē¹la². I³ye³kxi²te³nah¹li¹:

—E³ro²jah¹lāi³. Wxāi²na² ko³nxe³thin¹khaix¹ni¹li¹. E³ro³ti²a³ka³lxa² so¹-kxi²nyha¹hin¹ju³ta² ko³nxe³ti³ kāi³ju³ta²la¹wi¹. Wxa²lon³yah³la² a²sxe³xai²-la¹wi¹. Nxe³ha²kxai³ wxāi²na² so¹kxi²nyha¹hin¹ju³ta² ko³nxe³ti³ kāi³ju³ta²-la¹wi¹. Ta¹hxai²hē¹la². Nxe³ain¹kxan²ti³nū¹ sa²yxo²we¹ta¹nxa³ha²kxai³la¹ ko³nxe³ti³ o²la³kxi² kāi²non³ta¹hxai²hē¹la². ²⁰ Jā¹nxe³kxa²yu³kxai³la¹

kxā³ta³lon³tāu³a² E³ro²jah³la² hi²sen³kxai³lu² Jo³āu² Ba³tis²jah³lo²kxai³ sa²-
 so¹sxā³ sxi²ha² kxan²thi³na² ū³tī¹kxain¹ta¹hxai²hē¹la².

Je³su²jah³la² ī³yau³xa² ū³hū¹kxi²sa²sai¹kxi²jau³su²

21 Nxa²ha¹te¹ ū³tī¹kxai¹nxa³ta³lxa¹ Jo³āu² Ba³tis²jah³la²kxai³ a²nū²a² ī³-
 yau³xa² ū³hū¹kxi²sa²sai¹ta³lun²nū²la² Je³su²jah³la² ī³yau³xa² ū³hū¹kxi²sa²-
 sai¹nūn³ta¹hxai²hē¹la². Nxa²ha¹te¹ ū³hū¹kxi²sa²sai¹nxa²ha¹te¹ Je³su²jah³-
 la²kxai³la¹ Txa²wā¹sū³na² ī³ye³kxi²ta¹hxai²hē¹la². Nxe³tāu³a¹ oh³sīn³na²
 sa²yxo²hai¹ta¹hxai²hē¹la². 22 Sa²yxo²hai¹ka³tu³ kwa³sxa³xa² hū³nxe² Txa²-
 wā¹sū³na² Yāu³ka³jxah¹la² oh³nāu³a² a³ka³nxi²xi²ye²ka³tu³ Je³su²jah³lai²na²
 a²ka³la³ki²wxe²kxi²ta¹hxai²hē¹la². Ain¹tāu³ān²tu³ti¹ oh³nāu³an¹te²a² wān³txa²
 ain³kxain¹ta¹hxai²hē¹la². Ain³kxain¹te³nah¹lxi¹:

— Wxā²li² txa²ki³lha³lxa³khai³si¹lxi¹. A³lxi¹nxa²ha¹kxah³lo²si¹lxi¹. Wi¹lxo³-
 kxi²khaix¹san¹nhai¹. Ta¹hxai²hē¹la².

Je³su²jah³la² si³kxā³nāu³an¹ta² wī³na²nāu³xan¹jau³su²

23 Nxa²ha¹te¹ Je³su²jah³la² hi²sen³kxai³lu² a²wah³ka³li³yu³ta² ān³si³wxe³ta¹-
 hxai²hē¹la². A²nxe³jah³lai²li² Jo³se²ah³la²ki³lha³lxi²ta¹. Ain¹ta¹hxai²hē¹la².
 Jā¹nxe³sxā³ Je³su²jah³la² sa²kxai³lu² kwē³kon³sxā³ 30 nxe² ye³ka³lxa¹txi³
 kwē³kon³sxā³ wa³ka³li³yu³ta² ā³si³wxe³ta¹hxai²hē¹la². Jā¹nxe³sxā³ Jo³se²-
 ah³la² wī³nu²tu³ E³li²ah³lo²su² ta¹hxai²hē¹la². 24 E³li²ah³la² wī³nu²tu³ Ma³-
 ta²jah³lo²su² ta¹hxai²hē¹la². Ma³ta²jah³la² wī³nu²tu³ Le³vi²ah³lo²su² ta¹hxai²-
 hē¹la². Le³vi²ah³la² wī³nu²tu³ Me³ki²ah³lo²su² ta¹hxai²hē¹la². Me³ki²ah³la²
 wī³nu²tu³ Ja³nai²ah³lo²su² ta¹hxai²hē¹la². Ja³nai²ah³la² wī³nu²tu³ Jo³se²ah³-
 lo²su² ta¹hxai²hē¹la². 25 Jo³se²ah³la² wī³nu²tu³ Ma³ta²ti²ah³lo²su² ta¹hxai²-
 hē¹la². Ma³ta²ti²ah³la² wī³nu²tu³ A³mo²sah³lo²su² ta¹hxai²hē¹la². A³mo²sah³la²
 wī³nu²tu³ Na³ū²ah³lo²su² ta¹hxai²hē¹la². Na³ū²ah³la² wī³nu²tu³ Es³li²ah³lo²su²
 ta¹hxai²hē¹la². Es³li²ah³la² wī³nu²tu³ Na³ka³i²ah³lo²su² ta¹hxai²hē¹la². 26 Na³-
 ka³i²ah³la² wī³nu²tu³ Ma³a³te²ah³lo²su² ta¹hxai²hē¹la². Ma³a³te²ah³la² wī³nu²-
 tu³ Ma³ta²ti²ah³lo²su² ta¹hxai²hē¹la². Ma³ta²ti²ah³la² wī³nu²tu³ Se³me³i²ah³-
 lo²su² ta¹hxai²hē¹la². Se³me³i²ah³la² wī³nu²tu³ Jo³se²ah³lo²su² ta¹hxai²hē¹la².
 Jo³se²ah³la² wī³nu²tu³ Jo³ta²ah³lo²su² ta¹hxai²hē¹la². 27 Jo³ta²ah³la² wī³nu²-
 tu³ Jo³ā³nā²ah³lo²su² ta¹hxai²hē¹la². Jo³ā³nā²ah³la² wī³nu²tu³ Re³sa²ah³lo²su²
 ta¹hxai²hē¹la². Re³sa²ah³la² wī³nu²tu³ So³ro³ba³be²lah³lo²su² ta¹hxai²hē¹la².
 So³ro³ba³be²lah³la² wī³nu²tu³ Sa³la³ti³e²lah³lo²su² ta¹hxai²hē¹la². Sa³la³ti³-
 e²lah³la² wī³nu²tu³ Ne³ri²ah³lo²su² ta¹hxai²hē¹la². 28 Ne³ri²ah³la² wī³nu²tu³
 Me³ki²ah³lo²su² ta¹hxai²hē¹la². Me³ki²ah³la² wī³nu²tu³ A³ti²ah³lo²su² ta¹-
 hxai²hē¹la². A³ti²ah³la² wī³nu²tu³ Ko³sā²ah³lo²su² ta¹hxai²hē¹la². Ko³sā²-
 ah³la² wī³nu²tu³ E³ma³tā²ah³lo²su² ta¹hxai²hē¹la². E³ma³tā²ah³la² wī³nu²tu³
 E²rah³lo²su² ta¹hxai²hē¹la². 29 E²rah³la² wī³nu²tu³ Jo³su³e²ah³lo²su² ta¹hxai²-
 hē¹la². Jo³su³e²ah³la² wī³nu²tu³ E³li³e²sah³lo²su² ta¹hxai²hē¹la². E³li³e²sah³la²
 wī³nu²tu³ Jo³ri²ah³lo²su² ta¹hxai²hē¹la². Jo³ri²ah³la² wī³nu²tu³ Ma³ta²jah³-
 lo²su² ta¹hxai²hē¹la². Ma³ta²jah³la² wī³nu²tu³ Le³vi²ah³lo²su² ta¹hxai²hē¹la².
 30 Le³vi²ah³la² wī³nu²tu³ Si³me³āu²ah³lo²su² ta¹hxai²hē¹la². Si³me³āu²ah³la²
 wī³nu²tu³ Ju³ta²ah³lo²su² ta¹hxai²hē¹la². Ju³ta²ah³la² wī³nu²tu³ Jo³se²ah³-
 lo²su² ta¹hxai²hē¹la². Jo³se²ah³la² wī³nu²tu³ Jo³nā²ah³lo²su² ta¹hxai²hē¹la².
 Jo³nā²ah³la² wī³nu²tu³ E³lya³ki²mah³lo²su² ta¹hxai²hē¹la². 31 E³lya³ki²mah³la²

wi³nu²tu³ Me³le³a²ah³lo²su² ta¹hxai²hē¹la². Me³le³a²ah³la² wi³nu²tu³ Me³na²-ah³lo²su² ta¹hxai²hē¹la². Me³na²ah³la² wi³nu²tu³ Ma³ta³ta²ah³lo²su² ta¹hxai²-hē¹la². Ma³ta³ta²ah³la² wi³nu²tu³ Na³tā²ah³lo²su² ta¹hxai²hē¹la². Na³tā²ah³la² wi³nu²tu³ Ta³vi²yah³lo²su² ta¹hxai²hē¹la². ³²Ta³vi²yah³la² wi³nu²tu³ Je²sah³-lo²su² ta¹hxai²hē¹la². Je²sah³la² wi³nu²tu³ O³be²jah³lo²su² ta¹hxai²hē¹la². O³be²jah³la² wi³nu²tu³ Bo³a²sah³lo²su² ta¹hxai²hē¹la². Bo³a²sah³la² wi³nu²-tu³ Sa²lah³lo²su² ta¹hxai²hē¹la². Sa²lah³la² wi³nu²tu³ Na³sō²mah³lo²su² ta¹-hxai²hē¹la². ³³Na³sō²mah³la² wi³nu²tu³ A³mi³na³ta²bah³lo²su² ta¹hxai²hē¹la². A³mi³na³ta²bah³la² wi³nu²tu³ A³ta³mi²ah³lo²su² ta¹hxai²hē¹la². A³ta³mi²ah³la² wi³nu²tu³ A³nhi²ah³lo²su² ta¹hxai²hē¹la². A³nhi²ah³la² wi³nu²tu³ Es³rāu²ah³-lo²su² ta¹hxai²hē¹la². Es³rāu²ah³la² wi³nu²tu³ Pe³re²sah³lo²su² ta¹hxai²hē¹la². Pe³re²sah³la² wi³nu²tu³ Ju³ta²ah³lo²su² ta¹hxai²hē¹la². Ju³ta²ah³la² wi³nu²tu³ Ja³ko²ah³lo²su² ta¹hxai²hē¹la². ³⁴Ja³ko²ah³la² wi³nu²tu³ I³sa²kah³lo²su² ta¹-hxai²hē¹la². I³sa²kah³la² wi³nu²tu³ A³bra³āu²ah³lo²su² ta¹hxai²hē¹la². A³bra³-āu²ah³la² wi³nu²tu³ Te³ra²ah³lo²su² ta¹hxai²hē¹la². Te³ra²ah³la² wi³nu²tu³ Na³ko²rah³lo²su² ta¹hxai²hē¹la². ³⁵Na³ko²rah³la² wi³nu²tu³ Se³ru²kah³lo²su² ta¹hxai²hē¹la². Se³ru²kah³la² wi³nu²tu³ Ra³ka³u²ah³lo²su² ta¹hxai²hē¹la². Ra³-ka³u²ah³la² wi³nu²tu³ Fa³le²kah³lo²su² ta¹hxai²hē¹la². Fa³le²kah³la² wi³nu²tu³ E³pe²rah³lo²su² ta¹hxai²hē¹la². E³pe²rah³la² wi³nu²tu³ Sa²lah³lo²su² ta¹hxai²-hē¹la². ³⁶Sa²lah³la² wi³nu²tu³ Kai³nā²ah³lo²su² ta¹hxai²hē¹la². Kai³nā²ah³la² wi³nu²tu³ A³fa³sat²jah³lo²su² ta¹hxai²hē¹la². A³fa³sat²jah³la² wi³nu²tu³ Se²-mah³lo²su² ta¹hxai²hē¹la². Se²mah³la² wi³nu²tu³ No³e²ah³lo²su² ta¹hxai²hē¹la². No³e²ah³la² wi³nu²tu³ La³ma²kah³lo²su² ta¹hxai²hē¹la². ³⁷La³ma²kah³la² wi³-nu²tu³ Me³tu³sa³lē²ah³lo²su² ta¹hxai²hē¹la². Me³tu³sa³lē²ah³la² wi³nu²tu³ E³no²kah³lo²su² ta¹hxai²hē¹la². E³no²kah³la² wi³nu²tu³ Ja³re²jah³lo²su² ta¹-hxai²hē¹la². Ja³re²jah³la² wi³nu²tu³ Ma³la³le²lah³lo²su² ta¹hxai²hē¹la². Ma³-la³le²lah³la² wi³nu²tu³ Kai³nā²ah³lo²su² ta¹hxai²hē¹la². ³⁸Kai³nā²ah³la² wi³-nu²tu³ E³no²sah³lo²su² ta¹hxai²hē¹la². E³no²sah³la² wi³nu²tu³ Se²tah³lo²su² ta¹hxai²hē¹la². Se²tah³la² wi³nu²tu³ A³tāu²ah³lo²su² ta¹hxai²hē¹la². Nxe³jah³la² Txa²wā¹sū³na² hi²sen³su² wā²nxūh¹wet¹ta¹hxai²hē¹la², a²hā³ka³na² a²wi³na² yū²nxa³ha²kxai³la². Nxe³ta¹hxai²hē¹la².

Sa³ta³na²jah³la² hxi²ka² kō³nxe³ti³ kái³sain³si¹hain¹jau³su²

4 ¹Jā¹nxe³kxan²ta² Je³su²jah³la²kxai³lu² Jor³tāu²yau³xa² a³li³nū²la² ha³lo²a² a²nū²a² yxau³ai¹nxa³ko³xa² ai³lha²thet³ta¹hxai²hē¹la². Txa²-wā¹sū³na² Yāu³ka³txa² hi²sen³su² nxū²kwa³iyxau³sa²tē³ha²kxai³ ā³si³tē³-kxi²ta¹hxai²hē¹la². Nxe³sxā³ i¹tih³nxe³sxā³ ā³so³xiya³ta¹hxai²hē¹la². ²Nxe³-nyhai¹nhī¹na² Sa³ta³na²jah³la² wxā³nū²la² Txa²wā¹sū³na² a²ten³jau³su² sa²yxō²ā³ i³wa³ka³nxe³sain³si¹ta¹hxai²hē¹la². A³lan²ta² ye³ka³lxa³txi³sxā³ ⁴⁰nxe² ye³ka³lxa³txi³ a³la²ni²ta¹hxai²hē¹la². Nxe³tāu²a² yain³txa² kwa² ā³na¹-ha²kxai³ he³ha² yxau³ta¹hxai²hē¹la². ³Nxa²ha¹te¹ Sa³ta³na²jah³la²kxai³ i³ye³kxi²te³nah¹lxi¹:

—Je³su²jah³lāi³. Txa²wā¹sū³na² Tah²su² nxī¹nha²kxai³ txah³lxa³kxa² tē³sxā³ yain³txa²nū³xa² wxa²ya¹ta²sxā³ wxa²wet¹txa²hē³li¹. Ta¹hxai²hē¹la².

⁴Nxa²ha¹te¹ Je³su²jah³lai²na² wān³txi³kxai³lu¹:

—Kwa²nxī¹lxi¹. Txa²wā¹sū³na² wān³txu¹ta¹na² jau³xau³hxai²-tēx¹ jau³xu¹ta¹na² nxe³te³nah¹lxi¹: “Yain³txi³khai³xa² so¹lxi³ yain³sxā³

yxau²xai³yah³lxi³txa³hē¹li¹. Txa²wā¹sū³na² wān³txa² hāi¹nxe³ti³jau³xa¹ wet¹-yxau²xai³jah³lxi³hē¹li¹.” Ta¹hxai²hē¹li¹. Nxe³ta¹hxai²hē¹la².

⁵⁻⁷Nxa²ha¹te¹ Sa³ta³na²jah¹la² hi²sen³su² Je³su²jah³la² sa²so¹sxā³ wā³la² kī³khai¹nxe³ka³txa² ūh³wxe³kxi²ta¹hxai²hē¹la². Nxe³tāu³a² ha³lo²ai²li² yxo²ha³kxa¹ yuh³xan¹ta² nū³kā³txi³nāu³xa² a²yxo²ha³kxa¹ a²kwēn¹ta¹na¹ wā²nā³ū¹te³nah¹li¹:

—Je³su²jah³lāi³. Ko¹xai²na² yxo²ha³kxa¹ txa²ha³lo²su² tai¹tu³wi¹. Txai²-na¹xai²na² ha³lo²a² a²wa³kxēn³su²na¹tai¹tu³wi¹. Nxe³ha²kxai³ ha³lo²ai²na² a²nū²a² ā³xa² ūh³wxe³ai¹na¹ju³ta² hxi²ka¹na¹wi¹. Ai¹na¹ha²kxai³ txa²yu³hē³na² sa²yxo²wet¹je²san¹kxe³su² ā³ka³tih³wxe¹sē¹li¹. Nxīn¹ka³tu³ sa²nēn¹kxi²sa²hē³li¹. Nxe³san¹ju³tan¹te²kxa³yan³tu³ ju¹tai²li² ū³hū²nxa²ha¹tu¹wi¹. A²wa³kxēn³su²-hit¹txā²ha¹tu¹wi¹. Ta¹hxai²hē¹la².

⁸Nxa²ha¹te¹ i³wa²lū³xi²ti³an¹jau³kxai³lu¹:

—Kwa²nxi¹li¹. Txa²wā¹sū³na² wān³txu¹tai²na² jau³xau³hxai²tēx¹jau³xu¹-tai²na² nxe³te³nah¹li¹: “Txa²wā¹sū³na² Si³yxau³kah³la² Txa²wā¹hxi²kan¹ta² Si³yxau³jah¹la² so¹lxi³ ā³ka³ti³wxe³sxā³ sa²nēn¹kxi¹txa²hē³li¹. Nxe³jah¹la² so¹lxi³ sa²yxo²wet¹sxā³ yxau²xai³jah³lxi³hē¹li¹.” Ta¹hxai²hē¹li¹. Nxe³ta¹hxai²hē¹la².

⁹Nxa²ha¹te¹ Sa³ta³na²jah¹la² hi²sen³kxai³lu² Je³su²jah³la² sa²so¹ā³nū²la² Je³ru³sa³lē²thi³na² ā³wih¹nū²la² Txa²wā¹sū³na² sxi²ha² a²ne³ka³nah²nāu³a² ūh³wxe³kxi²ta¹hxai²hē¹la². Nxe³sxā³ i³ye³kxi²ti³ān¹jau³kxai³lu¹:

—Je³su²jah³lāi³. Wxāi²na² Txa²wā¹sū³na² Tah²su² nxi¹nha²kxai³ a³li²sin³-sxā³ ā³ya³hi¹sē¹li¹. Nxīn¹kxai²nān²tu³ Txa²wā¹sū³na² Si³yxau³jah¹la² a²hxi²-ki³kxai³lu² wi¹lhau³ko³txa²tu¹wi¹. ¹⁰Nxīn¹kxai²nān²tu³ Txa²wā¹sū³na² wān³-txu¹tai²na² jau³xau³hxai²tēx¹jau³xu¹tai²na² yau³xā³xai²na² nxe³te³nah¹li¹: “Txa²wā¹sū³na² hi²sen³su² oh³xan¹ta² nū³kā³txa² wi¹lhau³ko³txa²si¹hain¹-jau³su² i³ye³kxain¹na²hē³li¹.” ¹¹Āh¹jau³xa²sa¹: “Wi¹lhau³ko³txain¹kxai²nān²tu³ a²hxi²ki³khai³xa² ā³sa²so¹nxain¹tu¹wi¹. Txah³lxa³kxa² sa²tā³yu³kxi³to³txa²-kxa²yan³txi³su² nxe³nxa²ha¹wi¹.” Ta¹hxai²hē¹la².

¹²Nxa²ha¹te¹ Je³su²jah³la² wān³txi³kxai³lu¹:

—Kwa²nxi¹li¹. Txa²wā¹sū³na² wān³txu¹tai²na² jau³xau³hxai²tēx¹ jau³xu¹-tai²na² yau³xā³xai²na² nxe³te³nah¹li¹: “Txa²wā¹sū³na² Si³yxau³jah¹la² Wxa²-hxi²kan¹txa² Si³yxau³jah¹la² wi¹la² ā³si³tē³kxi²ju³ta² ye²si¹jau³su² wā²nxīn¹-ju³ta² o²la³kxi²sain³txa³hē¹li¹.” Ta¹hxai²hē¹la².

¹³Nxa²ha¹te¹ Sa³ta³na²jah¹la²kxai³lu² Txa²wā¹sū³na² a²ten³jau³su² sa²yxo²ā³ i³wa²ka³nxe³sain³si¹jau³xa² e³hxa³tū²la² hāi¹nxa¹sxā³ ā³waix³tain¹ta¹hxai²hē¹la².

Ka³li³le²a²ko³nāu³a² o²la³kxi² ā³si³wxe³jau³su²

¹⁴Nxa²ha¹te¹ ye³jen¹nāu³a² Ka³li³le²a²ko³xa² ā³wa³li²ta¹hxai²hē¹la², Je³su²-jah³la²sa³. Nxe³te³na¹ Txa²wā¹sū³na² Yāu³ka³jxah¹la² nū³kxūn³txi¹ ā³si³tē³-kxi²ta¹hxai²hē¹la². Nxe³ju³su² u²lxi³ ha³ta³nxe³ta¹hxai²hē¹la². ¹⁵Jā¹nxe³nū²la² Ju³te²a² nū³kā³txa² ā³nū²kxi²thi³nāu³xa² ā³wi¹lha²the³to³ta¹hxai²hē¹la². Ā³wih¹nū²la² Sū³na² wān³txa² i³hen³txi³ta¹hxai²hē¹la². A²nxe³jau³xai²na² ain³-kxain¹ju³tan¹te²kxa³ya³lhu² a²nū²a² yxo²ha³kxa¹ sa²nēn¹kxain¹ta¹hxai²hē¹la².

Na³sa³re²thi³na² i³xi²to³jau³su²

¹⁶Nxa²ha¹te¹ Na³sa³re²thi³na² txo¹nain¹thi³na² i³xi²nū²la² sa²ba³to³ nxe³hi¹na² Ju³te²a² nū³kā³txa² ā³nū²kxi²thi³na² wi²xi²to³hxai²kxai³

jā¹nxe³to³ta¹hxai²hē¹la². Nxe³nū²la² Txa²wā¹sū³na² ū³wha²li¹txān³nxa² i³yau¹-
ūh¹si¹jau³su² i³sa²yxau³ta¹hxai²hē¹la². 17I³sa²yxau³nū²la² I³sa³i²ah³lu¹tai²na²
Txa²wā¹sū³na² wān³txa² i³hen³txi³jah¹lu¹tai²la³ha²kxai³ kxā³nhxīn¹nū¹tai²na²
Txa²wā¹sū³na² wān³txa² ū³wha²li¹ta¹hxai²hē¹la². Nxe³txā³nxa² ū³wha²li¹txān³-
nxai²li² ū³hū¹ain¹nū²la² sa²hai¹nū²la² wān³txai²li² a³txi²sxā³ i³ye³ta¹hxai²-
hē¹la². 18I³ye³te³nah¹lxi¹:

—Txa²wā¹sū³na² Yāu³ka³jxah¹la² ā³si³tē³kxi²sa²na³li¹. Txa²wā¹sū³na²
wān³txa² wi¹jau³xa² a²nū²a² ko³nxe³te²a² i³hen³txi³te³lhxā³
sa²si¹hā³sain¹na³li¹. Sai¹nha²kxai³ a²nū²a² ū³tī¹kxi²yxau³te²a²
wa³su³txi³ a³li³xi²si¹jau³nū³su² i³hen³txi³ha²kxai³ a²nū²a²
ye³han³te²a² wi¹li²sxā³ we¹si¹jau³nū³su² i³hen³txi³ha²kxai³
a²wah³ka³te²a² ā³wa²sut¹si¹jau³nū³su² i³hen³txi³ha²kxai³
nxe³ai¹na¹tu¹wi¹.

19 Jā¹nxe³sxā³ Txa²wā¹sū³na² hi²sen³kxai³lu² ko³nxe³ti³ kāi³kxa² wah³xa²
ā³wa²su¹tū¹hain¹ti³wa³kxa² yau³son³si¹jau³su² i³hen³txai¹na¹tu¹wi¹.
Nxe³jau³xa² Je³su²jah³lo²kxai³ i²sxā³ i³ye³kxi²ta¹hxai²hē¹la².

20 Nxe² i³ye³ta³lun²nū²la² ta²nxā¹nxai²na² sa²wā³lāu²kxi²sxā³ ū³hū¹xi²-
ta¹hxai²hē¹la². Nxū²la² ā³wxe³xi²ta¹hxai²hē¹la². Ā³nū²kxi²tū³ka³txa² ain³-
kxi² yxau²xai³lain¹ta¹hxai²hē¹la². 21 Nxe³ha²kxai³la¹ Je³su²jah³lai²na²
wān³txi³kxai³lu¹:

—Jau¹xai²na² e³ain¹jau³xu¹tai²li² hī¹na² ā³si³wxe²na³li¹. Ta¹hxai²hē¹la².

22 Nxa²ha¹te¹ a²nū²a² ain³kxain¹tū³ka³txa² wi¹le³ha²kxai³ kwa²on²tain¹ta¹-
hxai²hē¹la². Nxe³te³nah¹lxi¹:

—Īh¹nxe³kxa²yan³ti³ta³ nxe²e³kxi²ji¹? Jah¹lai²li² hāi¹sxā³ Jo³se²ah³la² ta²-
hai²la¹wi¹. Nyhain¹ta¹hxai²hē¹la².

23 Nxa²ha¹te¹ Je³su²jah³la² i³ye³kxi²te³nah¹lxi¹:

—Nxe³jah³lxi³wxī¹. Wān³txai²na² e³kxi²sah¹lxin¹ta²lu¹wi¹. Nxe³jau³xa²sa¹,
wxāi²na² hī³ne³kxa² wa³kxēn³si¹lxi¹. Nxī¹nha²kxai³ wā²nxūh¹we¹txi²nhī¹lxi¹.
Nxe³jau³xai²na² e³kxi²sah¹lxin¹ta²lu¹wi¹. Āh¹lxi³jau³xa²sa¹: Ka³far³na³ū²thi³-
nai²na² wi¹lo²la³kxin¹ju³ta² ain³kxi²si¹na¹hē³li¹. Wxa²txo¹nin¹thi³na² te²yā¹-
nxe³ we¹txa²hē³li¹.

24 Yān¹tah¹lxi¹ a²nū²ai²na² Txa²wā¹sū³na² wān³txa² hen³txi³te²nān²tu³
a²sxi²yhen³khai³xan¹ta³ nū³ka³txa² en²tain¹te²ju²hē³li¹. Nxe³te²yā¹nxe³-
sxā³ en²txi³sain¹nūn³na³li¹. 25 Ne³ka²sah¹lxi³wxī¹. Kxā³nhxī¹nu¹tai²kxai³lu²
E³li²ah³lu¹tai²na² yxau³hī¹nū¹tai²kxai³lu² Ju³te²a² tu¹ha² a²wha³te³son³ta¹-
ka³lxu³nāu³xa² ya²la³tu³ ka³lxa¹txi³ yū³ta¹hxai²hē¹li¹. Nxe³ain¹ta¹ ye³ha¹li¹
ka³na³ki¹ ye³kwē³kon³ta¹hxai²hē¹li¹. 26 Ha³lo²a² whāi²na¹ wēh³ha²yxau³xa²
ā³na³xa³tāu³a² hai³txi³ Ju³te²a² tu¹ha³ka³lxa² ka³lxa¹kxan²ti³ hai³txi³ ā³non²-
ta³kxi²te³lhxā³ sa²si¹hā³ū¹hxa³ha²kxai³ yxān¹ta¹ Si³tō²ko³xa² Sa³rep²ta³thi³-
nān¹ta¹ka³lxa² a²wha³te³son³ta¹ka³lxa²na² so¹lxi¹ ā³non²ta³kxi²te³lhxā³ sa²-
si¹hā³ūh¹ta¹hxai²hē¹li¹. 27 Te²yā¹nxe³sxā³ E³li³se²ah³la² yxau³hī¹nu¹ta²kxai³lu²
Ju³te²a² nū³ka³txi³nāu³a² a²nū²a² khon³ta³kxi²sxā³ ka³lāun³ta³kxi²sxā³ kāin²
i³ton³tain¹ta¹hxai²hē¹li¹. Yxān¹ta¹ hai³txi³ we²txain¹ta¹hxai²nxa³hē¹li¹. Yxān¹-
ta¹ Na³māu²ah³la² so¹lxi³ Si²ri³a³ nū³ka³txi³su² jah¹lai²na² so¹lxi³ we²txain¹-
ta¹hxai²hē¹li¹. Nxe³ta¹hxai²hē¹la².

28 Nxa²ha¹te¹ wān³txai²li² ain³kxain¹nxa²ha¹te¹ ā³nū²kxain¹tū³ka³txa² kāin²
an³ta³kxain¹ta¹hxai²hē¹la². 29 Nxain¹ju³tan¹te²kxa³ya³lhu² i³sa²yxau³ain¹nū²la²

Je³su²jah³la² hxi²ki³sa²wa²yat¹sa²tā³ha³lo²sai¹ain¹ta¹hxai²hē¹la². Ai¹nha²kxai³wa³la² ne³ka³nah³nān¹je³na² sxi²yhe³na² txo³nain¹jen³ka³si²ha²kxai³ ka³la³. ain¹nū²la² Je³su²jah³la² ā³na¹sxā³ a³ka³ti²sxā³ ā³ya²lu¹tū¹xā¹. Ain¹jau³su² ain¹ta¹hxai²hē¹la². ³⁰ Ain¹ta¹ hxi²ka¹nain¹ta¹hxai²nxa³hē¹la². Nxa²ha¹te¹ Je³su²jah³lo²kxai³lu² a²hāix¹tīh³na² i³ka³nxi²sxā³ ā³waix³ta¹hxai²hē¹la².

Ko³nxe³te²a² yāu³ka³txa² nxū²kwai³wih¹sxā³ yxau³jah³lo²su²

³¹ i³ka³nxi²nū²la² Ka³far³na³ū²thi³na² Ka³li³le²a²ko³xan¹thi³nai²na² ā³wih¹ta¹hxai²hē¹la². Ā³wih¹nū²la² sa²ba³to³ nxa²hi¹na¹ a²nū²a² ā³nū²kxi²te²a² Txa²wā¹sū³na² wān³txa² i³hen³txi³ta¹hxai²hē¹la². ³² Ai¹nha²kxai³ ain¹kxain¹tū³ka³txa² i³yo²o²lhain¹ta¹hxai²hē¹la², wxi²kan¹txi³ i³ye³kxai¹nha²kxai³la². ³³ Nxe³ain¹tāu³a² ā³nū²kxi²thi³nāu³ai²na² in³txa² ko³nxe³te²a² yāu³ka³txa² kxā³nxa² nxū²kwai³wih¹ta¹hxai²hē¹la². Nxe³jah³la² i³wxan¹sxā³kaix¹ta¹hxai²hē¹la².

³⁴ Kaix¹te³nah¹lxi¹:

—Je³su²jah³lai³. Na³sa³re²thi³nān¹jah³lo²si¹lxi¹. Īh¹nxe³sa²nhi¹ji¹wi¹? Sun²tā¹hxat³sa²sin¹te³lhxa³ wxā³nhi¹ji¹wi¹? Ī²nxa²te²sa¹wi¹. Txa²wā¹sū³na² Tah²si¹lxi¹. Ko³nxe³ju³ta² yū³ti³hex¹jah³lo²si¹lxi¹. Ta¹hxai²hē¹la².

³⁵ Nxa²ha¹te¹ Je³su²jah³lai²na² sa²kxai³lu² ko³nxe³te²a² yāu³ka³txa² wxi²kan¹txi³ kwa³na³te³nah¹lxi¹:

—In³txai²li² ka³nahx²nxe³sxā³ nxū²kwai³li³txa²hē³li¹. Ta¹hxai²hē¹la². Nxa²ha¹te¹ ko³nxe³te²a² yāu³ka³txa² ā³nhe¹nhē¹yain¹te³na¹ ā³na¹nū²la² nxū²kwai³li³ta¹hxai²hē¹la². Nxe³ju³tan¹te²kxa³ya³lhu² in³txai²li² wi¹lain³kxi²xi²ye²ta¹hxai²hē¹la². Nxe³jut³su² we¹txain¹ju³ta² a²nū²a² yxo². ha³kxa¹ i²ain¹ta¹hxai²hē¹la². ³⁶ Nxa²ha¹te¹ a²nū³ka³txa² kāin² o²lain¹sxā³ i³ye³kxi²nyhain¹te³nah¹lxi¹:

—Īh¹nxe³ju³khai³nxe³hīn³te²lā¹xā³? Jah³lai²li² ko³nxe³te²a² a²yāu³ka³txa² wxi²kan¹txi³ kwa³na³ha²kxai³ nxū²kwai³li³ain¹txā²na³li². Nxe³nyhain¹ta¹hxai²hē¹la².

³⁷ Nxe³jut³tai²li² ha³lo²a² u²lxi³ ha³ta³nxe³ta¹hxai²hē¹la².

Je³su²jah³la² hxi²ka² a²nū²a² i³ton³te²nāu³xa² we²txain¹jau³su²

³⁸ Nxa²ha¹te¹ Je³su²jah³la²kxai³lu² Ju³te²a² nū³ka³txa² ā³nū²kxi²thi³na² a³li³xi²nxa²ha¹te¹ Si³māu²ah³la² sxi²ha² ā³nxi³sxā³ ā³wih¹ta¹hxai²hē¹la². Nxe³ain¹tāu³a² a²hāi³na¹ka³lxa² kāin² i³hī¹la³kxi²ha²kxai³ Je³su²jah³la² i³hen³txain¹ta¹hxai²hē¹la². ³⁹ Nxe³ha²kxai³ a²sxan³ka³lo³a² ā³nxi³sxā³ ā³yau³son³kxi²nū²la² i³ta³ka³txai²na² we²nxi²si¹jau³su² kwa³na³ta¹hxai²hē¹la². Nxe³. nū²la² a²kwēn¹tai²na¹ we²txi²nū²la² i³sa²yxau³sxā³ yain³txa² hau³kot³sxā³ ū³hāu¹la³kxi²ta¹hxai²hē¹la².

⁴⁰ Nxa²ha¹te¹ ka³nxa³hi²te³lhxa³ tāu³a² a²nū²a² i³ta³ka³txa² i³ton³te²a² yxo². ha³kxa¹ sa²so¹nū²la² Je³su²jah³la² ā³tī³ain¹ta¹hxai²hē¹la². Nxe³nū²la² wxa²wai³te²a² a²hāi¹nxe³ti³xa¹ we²txain¹ta¹hxai²hē¹la². ⁴¹ Nxa²ha¹te¹ ko³nxe³te²a² a²yāu³ka³txa² kāin² a³li³nū²la² i³wxan¹sxā³ kaix¹jain¹ta¹hxai²hē¹la². Kaix¹jain¹te³nah¹lxi¹:

—Wxāi²na² Txa²wā¹sū³na² Tah²si¹lxi¹. Ain¹ta¹hxai²hē¹la². Nxa²ha¹te¹ Je³su²jah³la² Txa²wā¹sū³na² A²hxi²kan¹ta² Si³yxau³tāu³lot³jah³lo²sin¹kxe³su² a³la³. kxai¹nha²kxai³ ka³nahx²sxā³ yxau³si¹hain¹jau³su² kwa³na³ain¹ta¹hxai²hē¹la².

Sū³na² wān³txa² wi¹jau³xa² i³hen³txi³jau³su²

⁴²Nxe³ai¹nha²kxai³ i³yū¹li²nxa³ta³lxa¹ sxi²yhe³na² a³li³xi²nū²la² ha³lo²a² a²nū²a² yxau³ai¹nxa³ko³xa² nūh¹xai³ta¹hxai²hē¹la². Nxa²ha¹te¹ Ka³far³na³-ū²thi³nān¹tū³ka³txa² ā³nī²xi²te³lhxā³ a³li³ain¹ka³tū³ hā²wxān³txa³ i³ha¹txi²-nū²la² a³li³sxā³ ā³waix³si¹hai¹nxa³jau³su² i³ye³kxain¹ta¹hxai²hē¹la². ⁴³Nxa²-ha¹te¹ i³wa²lū³xi²te³nah¹li¹:

—Sxi²yhe³na² yxo²ha³kxa¹ ai³lha²thet³sā²na¹tu¹wi¹. Nxa¹kxai²nān²tū³ Txa²-wā¹sū³na² wān³txa² wi¹jau³xa² A²hxi²kan¹ta² Si³yxau³tāu³lot³ju³ta³nū³su² nxe³jau³xa² i³hen³txai¹na¹tu¹wi¹. Nxe³ai¹na¹ju³ta²nū³su² Txa²wā¹sū³na² sa²-si¹hā³sain¹na²hē³li¹. Nxe³ta¹hxai²hē¹la².

⁴⁴Nxe³ain¹jut³su² Ju³te²a² nū³ka³txa² ā³nū²kxi²thi³nāu³xa² Ju³te²a²ko³xan¹-thi³nāu³xa² whāi³na¹ ai³lha²thet³tū²la² Txa²wā¹sū³na² wān³txa² wi¹jau³xa² i³hen³txa² ai³ain¹ta¹hxai²hē¹la².

Je³su²jah³la² a²sa³wi³ha³lxa² i³kaix¹so¹ ā³si³wxe³jau³su²

5 ¹Hā²wxān³txa³ i³ye³na² Je³ne³sa³re²ye³na² yxo²ka³teh³nāu³a² ai³sxā³ ā³yit¹ta¹hxai²hē¹la². Nxe³tāu³a² a²nū²a² ka³lxa¹txi³ Txa²wā¹sū³na² wān³-txa² ain³kxi²te³lhxā³ wxā³sxā³ ā³nū²kxi²nyhain¹ta¹hxai²hē¹la². ²Nxe³ai¹nha²-kxai³ a²ne³kūn²nāu³a² ka³no¹a² ka³lo³ha¹li¹ i²yain¹ta¹hxai²hē¹la². A²nxe³te²a² ai³na² sai¹te³lhxā³ ain¹ka³lo³su² ta¹hxai²hē¹la². Yxān¹ta¹ ai³na² sai¹tū³ka³txa² a³li³nū²la² ta³lā²la²ka³lo³a² wxa²hi³la³kxi²yain¹ta¹hxai²hē¹la². ³Nxe³ain¹-kxan²ta² Je³su²jah³la²kxai³lu² ka³no¹a² ā³wih¹nū²la² a²wa³kxēn³yah³la² Si³-māu²ah³lo²su² ta¹hxai²hē¹la². Jā¹nxe³sxā³ ā³wih¹nū²la² i³ye³kxi²te³nah¹li¹:

—Ha³lo²a² jū¹nxe² ā³nhai¹a³sa³wi¹. Nyha¹ta¹hxai²hē¹la². Nxe³-nū²la² ā³wxe³ka³tū³ ā³nū²kxi²tū³ka³txai²li² Txa²wā¹sū³na² wān³txa² i³yau¹ū³hain¹ta¹hxai²hē¹la².

⁴Hā²wxān³txa³ i³yau¹ū³ta³lu²nain¹nū²la² i³ye³kxi²nyha¹te³nah¹li¹:

—Si³māu²ah³lāi³. I³ye³na² ut¹tāu³a² ta³lā²na²ka³lo³a² tē³sxā³ ā³na¹sxā³ ā³nū²jah¹li³hē¹li¹. Ai³na² sai¹a³sah¹li³wxi¹. Nxe³ta¹hxai²hē¹la².

⁵Nxa²ha¹te¹ Si³māu²ah³lai²na² i³wa²lū³xi²nyha¹ti³ān¹jau³kxai³lu¹:

—Je³su²jah³la² txa²hxi²kan¹jah¹lāi³. O²la³kxi²sxā³ ā³a³lan²sīn¹na¹-hē²li¹. Nxe³nhā¹kxan²ti³ hai³txi³ ain³ta³ sai¹ti³hex¹sī¹nxa³hē²li¹. Yxān¹-ta¹ i³ye³kxi²sa²nhī¹nha²kxai³ ta³lā²na²ka³lo³a² ā³na¹sxā³ ā³nū²ta¹tu¹wi¹. Nyha¹ta¹hxai²hē¹la².

⁶Nxa²ha¹te¹ ā³na¹sxā³ ā³nū²tain¹nū²la² ai³na² ka³lxa¹txi³ sa²sai¹ai¹nha²kxai³ ta³lā²na²ka³lo³ai²na² sa²ten²ta³kxi²te³lhxā³ ta¹hxai²hē¹la², ai³na² ka³lxa¹sxā³ sax²txē¹yai¹nha²kxai³la². ⁷Nxe³ai¹nha²kxai³ a²ya³lā²nāu³xa² ka³no¹a² ka³lo³-ā³sa²nū³ka³lo³a² wxa²ye³wxāix³so¹nyhain¹ta¹hxai²hē¹la². Nxe³sxā³ ā³wxā³-ain¹nū²la² ka³no¹a² ka³lo³ha¹lin¹ti³xa² ai³na² ne³ki¹sxā³ sa²sai¹ai¹nha²kxai³ ā³nxū¹te³lhxā³ ain¹ta¹hxai²hē¹la². ⁸Ain¹jut³su² Si³māu² Pe²jah³la²kxai³lu² Je³su²jah³la² hxi²kan¹khai¹nxe³jut³su² i²nxa²ha¹te¹ a²ne³kxai³tāu³a² ā³ka³ti³-lhu³ta³kxa² wxē³sxā³ i³ye³kxi²nyha¹te³nah¹li¹:

—Je³su²jah³lāi³. Kō³nxe³ti³ kai³jah³lo²sa¹wi¹. Nxe³na¹ha²kxai³ ā³nix³txu¹li¹. Nyha¹ta¹hxai²hē¹la².

⁹Jā¹xain¹jut³su² Pe²jah³lai²na² a²sa³wi³ha³lxi³nāu³xai²na² sa²-kxai³lu² ain¹sxā³ ai³na² ka³lxa¹txi³ sai¹nha²kxai³ on²tain¹ta¹hxai²hē¹la².

¹⁰ Te²ya¹nxe³jut³su² Si³māu²ah³la² ya³li²nyhain¹tū³ka³txa² Se³be³te²ah³la² ki³. lha³nāu³su² ta¹hxai²hē¹la². Nxe³te²na² i³lxa² Ti³a²kah³lo²su² ha²kxai³ Jo³āu²-ah³lo²su² ha²kxai³ ya³ta¹hxai²hē¹la². A²nxe³ya³te²a² on²txain¹ta¹hxai²hē¹la². Jā¹nxe³ju³kxai³lu² Je³su²jah³la²kxai³lu² i³wa²lū³xi²nyha¹te³nah¹lxi¹:

—Pe²jah³lāi³. O²txa³hē¹li¹. Ai³na² ā³na¹to³hxain¹ta¹ti²tu³wi¹. Yxān¹ta¹a¹hi¹nān¹te²tu³ ā³si³tē³san¹kxai²nān²tu³ a²nū²a² i³kaix³so¹nīn¹ju³ta² i³yau¹ū³-nxa²ha¹tu¹wi¹, ā³si³tē³kxi²sa²si¹hain¹jau³su¹. Nxe³ta¹hxai²hē¹la².

¹¹ Ai¹n¹nxa²ha¹te¹ ka²no¹a² sa²ne³ha³lo²sa²tā³nū²la² Je³su²jah³la²kxai³ i³hit²txain¹ta¹hxai²hē¹la².

Khon³ta³kxi²sxā³ ka³lāun³ta³kxi²jah¹la² we²txi²jau³su²

¹² Nxa²ha¹te¹ ye³jen¹nāu³kxai³lu² sxi²yhe³na² Je³su²jah³la²kxai³ ā³wih¹-ta¹hxai²hē¹la². Nxe³nū²la² a²nū²a² khon³ta³kxi²sxā³ ka³lāun³ta³kxi²ta¹-hxai²hē¹la². Nxe³jah¹la² yau³son³kxi²ta¹hxai²hē¹la². Yau³son³kxi²nū²la² jah¹la²kxai³lu² Je³su²jah³la²kxai³ i²nū²la² a²ne³kxaix³tāu³a² ā³ka³ti³wxe³ta¹-hxai²hē¹la². Nxe³sxā³ win¹ta²te²lxi³ i³ye³kxi²te³nah¹lxi¹:

—Txa²hxi²kan¹jah¹lāi³. “Wxa²i³ta³ka³txa² hxi²kan¹txi³ we²txi¹nxa²ha¹-tū¹xā¹.” Sa¹ki³la³te²ki³lha³ti¹. Nyha¹ta¹hxai²hē¹la².

¹³ Nx a²ha¹te¹ Je³su²jah³la²kxai³ sa²nū³sin²sxā³ wxa²wxai³nyha¹sxā³ i³ye³kxi²te³nah¹lxi¹:

—Ten³sa³nhai¹. Wxa²i³ta³ka³txa² ā³wa²su¹tūh¹nxa²ha¹wi¹. Nxe³nyha¹-ta¹hxai²hē¹la². Nxe³nyha¹hī¹na¹ a²nū²a² kwēn¹tai²na² i³to³nain¹te²a² a²kwēn¹tai²na¹ we²txi²ta¹hxai²hē¹la². ¹⁴ A²nxe³jut³su² Je³su²jah³la²kxai³la¹ i³ye³kxain¹ti³ān¹jau³kxai³lu¹:

—Nxe³nxa²ha¹ju³tan¹te²kxa³ya³lhu² wā³nxin¹ta² si³yxau³jah¹la² ai³sē¹li¹. Ain¹tāu³a² we²txi²nxa²ha¹ju³ta² a²nū²a² ā³xa² i³hen³txi³txa³hē¹li¹. Hāi¹nxe³-sxā³ wā³nxin¹ta² si³yxau³jah¹lan²tu³ ka³yxuh³xa² Moi³se²ah³lu¹ta¹na² i³yau¹-ūh¹nxain¹kxe³su² ū³hū¹txai¹nhē³li¹. Nxi¹nīn¹kxai²nān²tu³ hā²wxān³txa³ wā³-nxin¹jah¹lai²na² sa²kxai³lu² ka³yxuh³xai²na² tē³sxā³ Sū³na² ū³hū¹yhain¹tu¹wi¹. Nxe³kxai²nān²tu³ti² a²nū²a² a²yo²ha³kxa¹ Txa²wā³sū³na² we²txi²nxa²ju³ta² i³yau¹ū³yhe²ai¹nīn¹tu¹wi¹. Nxe³ta¹hxai²hē¹la².

¹⁵ Nxe³yān¹tah¹lxa¹ nxe² i³ye³kxi²kxan²ti³nū¹ ju¹ta¹na² u²lxi³ ha³ta³nxe² i³ye³e²nyhain¹ta¹hxai²hē¹la². Nxe³ju³tan¹te²kxa³ya³lhu² a²nū²a²nāu³xa² kāin² ā³nū²kxi²nū²la² Je³su²jah³lai²na² wān³txa² ain³kxi² i³to³nain¹te²a² we²txi² nxe³te³lhxā³ ā³nū²kxi²nyhain¹ta¹hxai²hē¹la². ¹⁶ Nxe³nyhain¹to³ta¹ Je³su²jah³-la²kxai³lu² ā³waix³tū²la² ha³lo²ai²li² a²nū²a² yxau³ai¹nxa³ko³xa² ā³nxai³to³ta¹-hxai²hē¹la². Txa²wā³sū³na² i³ye³kxi²te³lhxā³ ā³nxai³to³ta¹hxai²hē¹la².

In³txa² kan²ta³kxi²jah¹la² we²txi²jau³su²

¹⁷ Ain¹nxa²ha¹te¹ kxā³non³tāu³a² a²nū²a² āh¹lxi³sxā³ kāin² ā³nū²kxi²nyhain¹-ta¹hxai²hē¹la². Sxi²yhe³na² Ka³li³le²a²ko³xan¹thi³nāu³a² a³li³i² sxi²yhe³na² Ju³te²a²ko³xan¹thi³nāu³xa² a³li³i² Je³ru³sa³le²thi³na² a³li³i² nxe³ain¹ta¹hxai²-hē¹la². Jā¹nxe³tū³ka³txa² fa³ri³se²a² nū³ka³txi³su² ha²kxai³ Txa²wā³sū³na² wān³txai²na² i³yau¹ū³tū³ka³txi³su² ha²kxai³ nxe³yain¹sxā³ sxi²yhe³na² a³li³-sxā³ ā³nū²kxi²nyhain¹nū²la² ā³tū³ain¹ta¹hxai²hē¹la². Ain¹tāu³a² Txa²wā³sū³na² hi²sen³kxai³lu² Je³su²jah³la² kāin² ā³nhi²ka¹tha²kxai³ a²nū²a² yxo²ha³kxa¹ nū³kxūn³sxā³ i³we²txa³lxain¹ta¹hxai²hē¹la². ¹⁸ Nxe³tāu³ān²tu³ti¹ in³txi³nāu³xa²

wxā³ain¹ta¹hxai²hē¹la². Nxe³tū³kā³txai²li² in³txa² kan²ta³kxi²ha²kxai³ hāi¹sxā³ ka²ma²ka³lo³a² sxa³ta¹hxai²hē¹la². Nxe³te²a² ka²ma²ka³lo³a² whāi²na¹ ā³ki³-wxen³ta³kxi²sxā³ sa²so¹sxā³ ā³nxai³ain¹ta¹hxai²hē¹la². Nxe³ain¹nū²la²:

—Ā³wih¹sīn¹kī³tū¹xā¹. Kan²ta³kxi²jah¹la² tē³sxā³ Je³su²jah³la² a²ne³kxai³-tāu³a² ū³ha¹ā³sīn¹kī³tū¹xā¹. In³txi³nāu³xa² ain¹ta¹hxai²hē¹la². ¹⁹Nxe³ain¹tah¹-lxa¹ sxi²hē¹nāu³a² a²nū²a² nū³kā³txa² ā³kā³tū³je²nyhai¹nha²kxai³ hxi²kan¹txi³ ā³wih¹hain¹ta¹hxai²nxa³hē¹la². Nxe²nxa³ha²kxai³ sxi²ha² ne³ka³nah²nāu³a² i³ka³la³nū²la² te²la²ka³lo³a² sa²sain¹ta³kxi²ain¹ta¹hxai²hē¹la². Nxe³nū²la² i³ton³jah¹la² ka²ma²ka³lo³a² whāi²na¹ Je³su²jah³la² a²ne³kxai³tāu³a² a²nū²a² a²nxū²kwai³wit³ta² ū³yhu³lhxot¹sxā³ ū³ha¹ain¹ta¹hxai²hē¹la².

²⁰—Je³su²jah³la² hxi²ka² kan²ta³kxi²nē³ka³txa² we²txi²ju³ta² yū³tū¹xā¹. Ain¹jau³su² ū³ha¹ain¹ta¹hxai²hē¹la². Nxe³ju³ta²na² Je³su²jah³la²kxai³ wi¹kō³-nh²nxa³ha¹te¹ ā³yxo²o³tū¹nū²la² i³ton³jah¹la² i³ye³kxi²te³nah¹lxi¹:

—Wxa²kō³nxe³ti³ kāi³in¹ju³ta² ā³wa²su¹txa²ha¹wi¹. Nxe³ta¹hxai²hē¹la².

²¹Nxa²ha¹te¹ fa³ri³se²a² nū³kā³txa² ha³teh³nxā³nxa² a²hoh³lxi³su² tū³kā³-txa² nxain¹sxā³ he³son³kxi²nyhain¹sxā³ ki³han³jau³su² e³lain¹te³nah¹lxi¹:

—A²nū²a² kō³nxe³ti³ kāi³ju³ta² Txa²wā¹sū³na² so¹lxi³ hxi²kan¹txi³ ne³wā²-na³ain¹te²ju²hē³li¹. Yxān¹ta¹ Je³su²jah³lai²li² a²nū²khai³xai²la¹wi¹. Hxi²kan¹-nxa³wi¹. Nxe³ha²kxai³ Sū³na² kō³nxe³te²lo³jah¹lo²su² na³li¹. Nxe³jau³su² ki³-han³sxā³ e³lain¹ta¹hxai²hē¹la².

²²⁻²³Ain¹nxa³ha¹te¹ Je³su²jah³la²kxai³ he³son³kxi²nyhain¹jau³su² wi¹kō³nh²-nū²la² i³ye³kxi²te³nah¹lxi¹:

—He³son³jah³lxi³in¹jau³xa² ha³ya³kxa² e³li³jah³lxi³hē¹li¹. Nxe³ka²a³sah¹lxi³-wxī¹. Ih¹jaut³tā³ wān³txa² wa³sut³jau³la³te²la¹xā³? “Wxa²kō³nxe³ti³ kāi³in¹-ju³ta² ā³wa²su¹txa²ha¹wi¹.” Nxe³jau³xai²la³ta³nxa²; “i³ton³jah¹lāi³. i³sa²yxau³-sxā³ ā³nxī³xi¹sē¹li¹.” Nxe³jau³xai²la³ta³nxa² nxe²hī³ji¹wi¹? ²⁴Yxān¹ta¹ Txai²na² Sū³na² Hxi²kan¹ta² Si³yxau³tāu³lot³sa²kah³lo²su² na¹ha²kxai³ wxi²ka¹na¹ju³ta² i³yau¹ū³nx²ta¹tu¹wi¹. Nxe³ha²kxai³ i³ton³jah¹lo² i³nxai²na² i³ye³kxi²nxa²-ha¹wi¹. i³sa²yxau³txi¹. Wxa²sxan¹ka³lo³ai²na² sa²so¹sxā³ ā³nxī³txu¹li¹. Nxe³-nxa²ha¹wi¹. Je³su²jah³la² nxe³ta¹hxai²hē¹la².

²⁵Nxe³ju³tan¹te²kxa³yān³tū³ i³ton³jah¹la² wa³su³txi³ i³sa²yxau³nū²la² a²sxa³ka³lo³a² sa²so¹sxā³ ā³nxī³xi²ta¹hxai²hē¹la². Txa²wā¹sū³na² sa²nēn¹kxi² kāi²non³jau³su² a²nū²a² yxo²ha³kxa¹ i³ye³kxi²lā³ain¹ta¹hxai²hē¹la². ²⁶Nxe³ai¹-nha²kxai³ a²nū²a² yxo²ha³kxa¹ i³wā³wā³txi³sxā³ i³ye³kxi²nyhain¹te³nah¹lxi¹:

—Txa²wā¹sū³na² nū³kxūn³khaix¹nxe³sxā³ wi¹lhin¹khai¹nx²na³li¹. Kwēn¹-tai²na¹ i²kī³tā³li¹. Yxān¹ta¹ kxā³nxai³kxai³lu² te²xi²yā¹nxe³ju³ta² i²kī³sxai²-nxa³tai²tu³wi¹. Tah¹ hī¹na¹ i²kī³tā³li¹. Nxe³ta¹hxai²hē¹la².

Le³vi²ah³la² i³kaix¹so¹jau³su²

²⁷Hā²wxān³txa³ Je³su²jah³la²kxai³lu² a³li³xi²nū²la² a²nū²a² ū³yho³hi²ki³ka² so¹kxi²nē³jah¹lai²na² Le³vi²ah³lo²su² ta¹hxai²hē¹la². A²nxe³jah¹lai²na² sa²-kxai³lu² sxi²ha² ū³yho³hi²ki³ka² ū³ha¹thi³na² ā³wxe³ta¹hxai²hē¹la². Nxe³te²na² Pu³pli³ka²no² nū³kā³txi³su² ta¹hxai²hē¹la². Nxe³ka³tū³ta¹ Je³su²jah³la²kxai³lu² i²sxā³ i³kaix¹te³nah¹lxi¹:

—Ā³si³tē³kxi²sē¹li¹. Nxe³ta¹hxai²hē¹la².

²⁸Nxe³ai¹nha²kxai³ Le³vi²ah³la²kxai³lu² a²yen³kxa² whāi²na¹ wxa²wxe²a³-nū²la² ā³si³tē³kxi²ta¹hxai²hē¹la². ²⁹Nxe³ju³tan¹te²kxa³yā³lhu² hā²wxān³txa³

Le³vi²ah³la² a²sxi²nhau³a² yain³txa² kain² we¹tain¹ta¹hxai²hē¹la². Nxe³sxā³ Je³su²jah³la²kxai³ wxā³sxā³ i³yain³si¹jau³su² kaix¹tain¹ta¹hxai²hē¹la². Nxe³-ain¹tāu³a² ū³yho³hi²ki³ka² so¹kxi²nē³tū³ka³txa² ka³lxa¹txi³ ā³wxā³ha²kxai³ a²nū²a² ā³xa² ka³lxa¹txi³ nū¹nain¹sxā³ yai³nain¹ta¹hxai²hē¹la². ³⁰Nxe³ain¹nxa²-ha¹te¹ fa³ri³se²a² nū³ka³txi³nāu³a² ha³teh³nxā³nxa² a²hoh³lxi³su² tū³ka³txa² nxain¹sxā³ ju¹ta² i²ain¹sxā³ kain² i³h¹ta³lxi³sxā³ Je³su²jah³la² a²sa³wih³ha³-lxa² i³kwai²kxain¹te³nah¹lxi¹:

—Īh¹nxe³kxa²yān³ti³ta³ a²nū²a² ū³yho³hi²ki³ka² so¹kxi²nē³tū³ka³txi³su² ko³nxe³ju³ta² kâi³te²su² te²nāu³xa² nxe³te²su² ain¹sxā³ ā³nū²kxi²sxā³ yain³ni² i³na² nxe³kxah³lxi¹si¹li¹? Ain¹ta¹hxai²hē¹la².

³¹Nxe³nxa²ha¹te¹ Je³su²jah³la² i³wa²lū³xi²nyhain¹ti³ān¹jau³kxai³lu¹:

—Ne³ka²sa²sa²lxi¹. A²nū²a² wi¹lain³kxi²nha²te² hi³sen³su² hi³ne³kxa² wa³-kxēn³yah³la² ā³ten³te²sxa³yū²hē³li¹. Yxān¹ta¹ a²nū²a² i³ton³te²su² te²a² so¹lxi³ ā³ten³te²ju²hē³li¹. ³²Te²yā¹nxe³sxā³ a²nū²ai²na²: “Wi¹lhin¹sa²nha¹. Ko³nxe³ti³ kâi³a¹ju³ta² yū²nxa³nha¹.” Nxe³te²su² te²na² i³kaix¹so¹ai¹na¹ju³ta² yū²nxa³wi¹. Yxān¹tah¹lxa¹ hâi¹sxā³ ko³nxe³jah¹la² so¹lxi³ a²ko³nxe³ti³ kâi³ju³ta² i³āin²ta³-kxi²nha²sxā³ ā³na¹la³kxi²nha²te²su² te²na² so¹lxi³ wxa²wa²su¹tain¹te³lhxa³ i³kaix¹so¹ai¹na¹ju³ta² yū²na³li¹. Ta¹hxai²hē¹la².

He³lhxi² yxau³ju³ta² i³yau¹ū³jau³su²

³³Nyhain¹nxa²ha¹te¹ i³ye³kxi²nyhain¹te³ān¹jau³kxai³lu¹:

—Je³su²jah³lâi³. Īh¹nxe³kxa²yān³ti³ta³ Jo³āu² Ba³tis²jah³la² sa³wi³ha³-lxa¹na² sa²kxai³lu² Sū³na² i³ka³li³kxi²te³lhxa³ he³lhxi² yxau³to³hain¹sxā³ Txa²wa¹sū³na² i³ye³kxain¹to³lhai¹li¹? Ai¹nha²kxai³ fa³ri³se²a² a²sa³wi³ha³lxa² te²yā¹yxain¹nū³nhxai¹na²hē³li¹. Ain¹ta¹ wxa²sa³wi³ha³lxa² hai³txi³ ti³hex¹yū³-nxān²nxa³wi¹. Nyhain¹ta¹hxai²hē¹la².

³⁴Nxa²ha¹te¹ i³wa²lū³xi²ti³ān¹jau³kxai³lu¹:

—Yxau³nuh¹nx²ta¹tāu³a² i³āin²ta³kxi²nha²sxā³ he³lhxi² yxau³yah³lxi¹-ju³ta² wai³nxa³wi¹. A²nxe³ju³ta² in³txa² txu¹ha² so¹nyhu¹kxai²nān²tū³ a²ya³-la²nāu³xa² i³kaix¹so¹yhain¹te²ju²hē³li¹. Nxe³ju³ta² sa²kxai³lu² a²wē³sāi¹yah³la² yxau³ye²yhai¹hi¹na¹ i³kaix¹so¹ain¹tū³ka³txai²na² i³āin²ta³kxi²nha²sxā³ he³-lhxi² yxau³ain¹ju³ta² wai³nxa³wi¹. ³⁵Yxān¹ta¹ yxan¹nāu³a¹ a²wē³sāi¹yah³-lai²na² so¹kxain¹sxā³ sa²tā³tī¹kxi²nyhain¹tu¹wi¹. Nxe³kxai²nān²tū³ nxe³hī¹na¹ a²nū²a² i³kaix¹so¹ain¹tū³ka³txa² i³āin²ta³kxi²nha²sxā³ he³lhxi² yxau³ain¹ju³ta² wain³tu¹wi¹. Jā¹nxe³ju³kxai³lu² fa³ri³se²a² nū³ka³txai²na² Jo³āu² Ba³tis²jah³la² a²sa³wi³ha³lxi³nāu³xai²na² nxain¹sxā³ txa²wa¹yah³la²nāu³xu¹ta¹na² wān³txa² sa²yo²wet¹si¹hain¹ju³su² he³lhxi² yxau³ain¹te²ju²hē³li¹. Ne³to³ta¹ txa²sa³wi³-ha³lxi²na² sa²kxai³lu² ā³waix³txai¹na¹hi¹na¹ so¹lxi³ he³lhxi² yxau³ain¹tu¹wi¹. Ā³waix³txa¹na¹kxe³su² i³āin²ta³kxi²nha²sxā³ he³lhxi² yxau³ain¹tu¹wi¹.

³⁶Nxe³ha²kxai³la¹ i³yau¹ū³jau³xa² āh¹ i³ye³kxi²te³nah¹lxi¹:

—A²nū²a² wā²la² kwēn¹ta² yxāi¹ka³lo³a² wi¹ka³lo³a² tē³sxā³ ko³nxe³ka³-lo³a² ā³ten³ti³ka³lo³a² ū³nhū²kxi²sxā³ ūh³yxāi¹yain¹te²sxa³yū²hē³li¹. Yxān¹ta¹ ūh³yxāi¹yain¹ke³la³te²kxai³ wā²la² wi¹ka³lo³a² ā³kho³te²ju²hē³li¹. Jā¹nxe³-kxa²yū³su² wā²la² ti³ka³lo³la³ ā³sai¹hī³nx²nxa³wi¹. ³⁷Jā¹nxe³jau³su² yain³-txi³yau³xa² txah²yau³xa² hai³txi³ ka³yxuh³xa² wā²lē¹na² ti³ka³lo³e¹nān²ta³ ā³nē¹na³wi¹sxā³ ū³wha¹ki³te²sxa³yū²hē³li¹. Ā³nē¹na³wi¹sxā³ ū³wha¹ki³ke³la³-te²kxai³ a²yain³txi³yau³xai²na² sa²kxai³lu² wā²lē¹nai²li² i³txi³hau³kxi²sxā³

ĩ³khot³sxā³ a²yau³xa² ā³nē¹na³hxa³te²ju²hē³li¹. Nxe³ha²kxai³ a²yain³txi³yau³-
xain²txi³ ha³li³hxa³ni² wā²lē¹nain²ti³ ā³kho³ti² nxe³te²ju²hē³li¹. ³⁸Yxān¹ta¹
yain³txi³yau³xa² tah²yau³xan²ta³ wā²lē¹na² ta²hē¹nāu³a² ā³nē¹na³wi¹sxā³
ū³wha¹ki³te²ju²hē³li¹. Nxe³ki³kxai²nān²tu³ wā²lē¹nai²na² ā³kho³txa³ha²-
kxai³ a²yain³txi³yau³xa² ā³nē¹a³na¹xa³ha²kxai³ nxe³te²ju²hē³li¹. ³⁹A²nxe³sxā³
a²nū²a² vīn²yau³xa² tīn³yau³xa² tē³sxā³ i³na²ain¹kxai²nān²tu³ tah²jau³xa²
āh¹ ā³te³nain¹te²sxa³yu²hē³li¹. Nxe³ha²kxai³lu¹: “Tī³yau³xa² ā²la² wi¹na³li¹.”
Nxain¹te²ju²hē³li¹. Nxe³ta¹hxai²hē¹la².

Sa²ba³to³ nxe³hī¹na² a²wa³ka³li³yu³ta² i³yau¹ū³jau³su²

6 ¹Nxa²ha¹te¹ kxā³nāu³a² Je³su²jah³la² a²sa³wi³ha³lxa² whāi²na¹ hai³sxa²
ha³nāu³ha² ai³ain¹ta¹hxai²hē¹la². Ain¹tāu³a² a²sa³wi³ha³lxa² yain³txa³-
nā³kxa² wxa²ni²lho¹nū²la² wxa²ti³kxi²sxā³ wxa²ki³ka³tuk³kxa² sai¹sxā³ yai³-
nain¹ta¹hxai²hē¹la². ²Ain¹nxa²ha¹te¹ fa³ri³se²a² nū³ka³txa² i²ain¹te³nah¹li¹:

—Yain³txa³nā³kxa² wxa²ni²lho¹yah³li¹li¹. Nxe³to³ta¹ Ju³te²a² nū³ka³txa²
sa²ba³to³ nxe³tāu³a² a²wa³ka³la² a²yxo²ha³kxa¹ ā³na¹xai³ki³te²jai¹ti²tu³wi¹.
Nxe³yah³li¹in¹ta¹ jau³jau¹xai²na² sa²yxo²ā³yah³li¹ten¹tu³wi¹, yain³ti³nā³kxa²
wxa²ni²lho¹yah³li¹nha²kxai³lu¹. Nxain¹ta¹hxai²hē¹la².

³⁻⁴Nxa²ha¹te¹ Je³su²jah³lai²na² i³wa²lū³xi²ti³an¹jau³kxai³lu¹:

—Nxe³jah³li¹sa¹li¹. Sū³na² ū³wha²li¹txā³nxa² i²nx²ti³ta²lu¹wi¹. Ta³vi²-
yah³lu¹ta²na² he³ha²kxai³ a²sa³wi³ha³li¹nāu³xu¹ta²na² he³hai¹nha²kxai³
nxain¹ta¹hxai²ti³ai¹ti²tu³wi¹. Nxain¹tāu³kxai³lu² Sū³na² sxi²ha² ā³wih¹-
nū²la² yain³tū³xai²na² Sū³na² ū³yho³hi²tū³xai²na² wxa²so¹sxā³ i³yain³-
kxain¹ta¹hxai²ti³ai¹ti²tu³wi¹. A²nxe³tū³xai²na² Sū³na² sxi²ha² hau³ko³tū³ka³-
txai²na² so¹li³ yain³tū³su² ta¹hxai²ti³ai¹ti²tu³wi¹. Nxe³kxa²ha³tā³nxān²ti³
yai³nain¹ta¹hxai²ti³ai¹ti²tu³wi¹.

⁵Nxe³na¹kxa²yu³su² Txai²na² Sū³na² Hxi²kan¹ta² Si³yxau³tāu³la³sa²kah³-
lo²na¹xai²na² sa²ba³to³ nxe³ti³xa² a²wa³kxēn³yah³lo²sa¹wi¹. Je³su²jah³la²
nxe³ta¹hxai²hē¹la².

A²nū²a² hxi²yā³nān³ta³kxi²ha²kxai³ we²txi²jau³su²

⁶Hā²wxān³txa³ āh¹ sa²ba³to³ nxe³ti³xa² Ju³te²a² nū³ka³txa² ā³nū²kxi²-
thī³na² ā³wih²xi²nū²la² Txa²wā¹sū³na² wān³txa² i³hen³txi³to³hain¹ta¹-
hxai²hē¹la². Nxe³tāu³a² in³txa² a²hxi²wi¹nē³tāu³a² hxi²yā³nān³ta³kxi²sxā³
ā³wih¹sxā³ ā³wxe³ta¹hxai²hē¹la². ⁷Fa³ri³se²a² nū³ka³txa² wxā³sxā³ ā³wih¹hi²
ha³teh³nxā³nxa² a²hoh³li³su² tū³ka³txa² wxā³sxā³ ā³wih¹hi² nxe³ain¹ta¹hxai²-
hē¹la². Nxe³te²nāu³xai²na² sa²kxai³lu² hxi²we²txi²ju³ta² i²te²li³hxā³ wahx³-
nxain¹ta¹hxai²hē¹la². Yxān¹ta¹ ko³nxe³thin¹sxā³ he³son³kxi²nhain¹te³nah¹li¹:

—Sa²ba³to³ nxe³ki³tāu³a² hxi²we²txi²kxai²nān²tu³ Txa²wā¹sū³na² ū³wha²-
li¹txā³nxa² sa²yxo²ā³kxi³ju³ta² i²ki³txai²li¹. Nxe² ko³nxe³ti³ he³son³kxi²-
nyhain¹ta¹hxai²hē¹la². ⁸Nxa²ha¹te¹ he³son³kxi²nyhain¹jau³xa² Je³su²jah³la²-
kxai³lu² a³la³kxi²ha²kxai³ hxi²yā³nān³ta³kxi²jah¹la² e³kxi²te³nah¹li¹:

—i³sa²yxau³sxā³ ā³wxāx³txu¹li¹. Nxe³jau³su² nū²la² in³txai²li² i³sa²yxau³-
sxā³ ā³wxā³ye²ta¹hxai²hē¹la². ⁹Nxa²ha¹te¹ Je³su²jah³lai²na² wān³txi³kxai³la¹:

—Ne³kxa²sah¹li³sa¹li¹. Sa²ba³to³ nxe³ti³xa² wi¹lo²la³kxi²tā³nxa² ko³to²la³-
ki²tā³nxa² i¹h¹ju³ta² wai³nhī³te²la¹xā³? Te²yā¹nxe³sxā³ a²nū²a² su²lhā³tā³nxa²
we²txi²tā³nxa² i¹h¹ju³ta² wai³nhīn³te²la¹xā³? Ta¹hxai²hē¹la².

¹⁰ Ai¹ nha² kxai³ la¹ i² sa² sai¹ ain¹ ka³ tu³ in³ txai² li² e³ kxi² te³ nah¹ lxi¹:

—ĩ³ hxi² sin² nha² si¹ hain¹ jau³ kxai³ lu¹. Nxe³ ha² kxai³ i³ hxi² sin² nha² sxā³ we²-txi² ta¹ hxai² hē¹ la². ¹¹ Nxa² ha¹ te¹ a² nū² a² he³ son³ kxi² nyhain¹ tū³ ka³ txin³ ti² kāin² i³ an³ ta³ kxi² sxā³ i³ ye³ lain¹ te³ nah¹ lxi¹:

—ĩ³ h¹ n¹ xet³ sxā³ Je³ su² jah³ la² su² lhā³ hī³ kī³ te³ ji¹ ku¹. Tū¹ ka³ txai² li² nxe² e³ lain¹ ta¹ hxai² hē¹ la².

Je³ su² jah³ la² sa³ wi³ ha³ lxa² i³ kaix¹ so¹ jau³ su²

¹² Hā² wxān³ txa³ Je³ su² jah³ la² kxai³ lu² wā³ la³ ka³ txa² ka³ la³ ta¹ hxai² hē¹ la², Sū³ na² i³ ye³ kxi² te³ lha³ ka². Nxe³ sxā³ Txa² wā¹ sū³ na² e³ kxa³ lan² ta¹ hxai² hē¹ la². ¹³ Nxe³ nū² la² a³ lan² ni² nū² la² a² sa³ wi³ ha³ lxa² i³ kaix¹ ta¹ hxai² hē¹ la². A² nxe³ tū³ ka³ txi³ nāu³ xa² a² sa³ wi³ ha³ lxa² hxi² ka² hxa³ sxā³ ha¹ li¹ wxa² hait¹ so¹ xi² nūn³-tū³ ka³ txa² i² sxā³ sa² so¹ te³ nah¹ lxi¹:

—Sa² si¹ hā³ nx² ta¹ tū³ ka³ txi³ syah¹ lxin¹ tu¹ wi¹. Ta¹ hxai² hē¹ la². ¹⁴ Nxe³ ha²-kxai³ la¹ tū¹ ka³ txai² li² i³ yī¹ li² jau³ xa² sa¹ Si³ māu² ah³ lo² su² ha² kxai³ a² nxe³-jah¹ la² i³ lxa² ā³ xai² na² Pe² jah³ lo² su² ta¹ hxai² hē¹ la². A² nxe³ jah¹ lo² kxai³ lu² a² lon³ yah³ la² Ān³ tre² ah³ lo² su² ta¹ hxai² hē¹ la². Jā¹ nxe³ sxā³ Ti³ a² kah³ lo² su² ha² kxai³ Jo³ āu² ah³ lo² su² ha² kxai³ Fi³ li² pah³ lo² su² ha² kxai³ Bar³ to³ lo³ me²-ah³ lo² su² ha² kxai³. ¹⁵ Ma³ te² ah³ lo² su² ha² kxai³ To³ me² ah³ lo² su² ha² kxai³ Ti³ a² kah³ lo² su² ha² kxai³ a² nxe³ jah¹ lai² li² au³ fe² ah³ la² ki³ lha³ lhxu² ta¹ hxai² hē¹ la². Jā¹ nxe³ sxā³ Si³ māu² ah³ lo² su² ha² kxai³ a² nxe³ te² a² ā³ lxi³ sxā³ Se³ lo² ti³ nū³ ka³ txi³ si² ta¹ hxai² hē¹ la². ¹⁶ Jā¹ nxe³ sxā³ Ju³ ta² sah³ lai² na² ha¹ lo³ ta³ lxi³ sxā³ ka³ na³ ki² te² a² Ti³ a² kah³ la² ki³ lha³ lhxu² ha² kxai³ ā³ xai² na² su² Is³ ka³ ri³ o²-jah³ lo² su² ha² kxai³ nxe³ ta¹ hxai² hē¹ la². A² nxe³ te² nān² tū³ kxā³ nāu³ a¹ Je³ su²-jah³ la² kxai³ i³ ki³ ha¹ kxi² jah¹ lo² su² ta¹ hxai² hē¹ la². Ī³ ki³ ha¹ kxi² sxā³ a² nū² a² ko³ nxe³ thin¹ tū³ ka³ txa² ā² yā³ yū¹ kxain¹ ta¹ hxai² hē¹ la². A² nxe³ tū³ ka³ txai² na² a² yxo² ha³ kxa¹ Je³ su² jah³ la² kxai³ lu² i² sxā³ sa² so¹ ta¹ hxai² hē¹ la².

Je³ su² jah³ la² i³ tih³ nxe³ jau³ su²

¹⁷⁻¹⁸ Nxe³ nū² la² i³ kaix¹ so¹ ta¹ lun² nū² la² a³ ka³ nxain¹ tāu³ a² wā³ la² yxe² ta² wau³-waun³ ju³ ta² ā³ yit¹ tāu³ a² a² nū² a² ka³ lxa¹ txi³ nū² kxi² ta¹ hxai² hē¹ la². Ju³ te² a² ko³-xan¹ te² a² wxā² Je³ ru³ sa³ lē² thi³ nān¹ te² a² wxā² i³ ye³ nai² na² yxo² ka³ teh³ xan¹ ko³ xa² a² sxi² je³ nai² na² sa¹ Ti² ro³ thi³ nān¹ te² a² wxā² Si² to² thi³ nān¹ te² a² wxā² nxe³ ai¹ nha²-kxai³ Txa² wā¹ sū³ na² wān³ txa² ain³ kxi² te³ lhxā³ nū² kxi² ta¹ hxai² hē¹ la². Ai¹ nha²-kxai³ lu¹ i³ ta³ ka³ txa² i³ ton³ te² a² we² txi² ju³ ta³ nū³ a² wah³ nxa³ kxi² a² ko³ nxe³ te² a² a² yāu³ ka³ txa² nxū² kwai³ wi¹ sxā³ te² a² nxū² kwai³ li³ si¹ jau³ nū³ su² wah³ nxa³ kxi² nxe³ ain¹ ta¹ hxai² hē¹ la². ¹⁹ Nxe³ ai¹ nha² kxai³ wxa² wxai³ sai¹ nain¹ ju³ tan¹ te² kxa³ ya³-lhu² a² hāi¹ nxe³ ti³ xa¹ we² txain¹ ta¹ hxai² hē¹ la², Je³ su² jah³ la² wa³ nxi¹ nha² kxai³ la².

A² nū² a² ka³ lih³ kxi² jau³ nū³ su²

²⁰ Ai¹ n¹ nxa² ha¹ te¹ Je³ su² jah³ la² kxai³ lu² a² sa³ wi³ ha³ lxa² i² sxā³ i³ ye³ kxi² te³ nah¹ lxi¹:

—Nxex³ jah³ lxi³ wxi¹. Yen³ kxi³ txa¹ nxa² lxi³ ji¹ wi¹? Nxe³ nx² ti³ kxi² nān² tū³ ka³ lih³ jah³ lxi³ hē¹ li¹. Yah³ lxi¹ nha² kxai³ kxān³ nāu³ a¹ Txa² wā¹ sū³ na² A² hxi² kan¹ ta² Si³ yxau³ tāu³ lo³ ju³ ta³ nū³ a² yxau² xai³ yah³ lxin¹ tu¹ wi¹.

²¹ Āh¹ jau³ xa² sa¹ hī¹ na² he³ ja³ lu¹ nxa² lxi³ ji¹ wi¹? Nxe¹ nx² ti³ kxi² nān² tū³ ka³ lih³ jah³ lxi³ hē¹ li¹. Yah³ lxi¹ nha² kxai³ kxān³ nāu³ a² ū³ kxi¹ nx² ti³ tu¹ wi¹.

Hi¹na² kāin² nan³yah³lxin¹ji¹wi¹? Yah³lxin¹kxai²nān²tu³
ka³lih³jah¹lxī³hē¹li¹. Yah³lxī¹nha²kxai³ kxān³ton³sxā³ kāin²
ka³lxī¹yah³lxin¹tu¹wi¹.

²² Sa²yo²wet¹sah¹lxin¹te² i³nxai²na² ka³lih³jah¹lxī³hē¹li¹. Yah³lxī¹nha²kxai³
kxān³ton³sxā³ i³an³ta³kxi¹nx²txai¹nha²kxai³ ā³ten³nxa²lxai¹nxa³ha²kxai³ ko³-
nxe³ti³hi¹txa²txi³si¹hain¹jau³su² ha²kxai³ ha³ya³kxa³ti³lo³txa²ta¹nha²kxai³
nxe³nx²tain¹tu¹wi¹. ²³ Nxe³nx²tain¹kxan²ti³nū¹ kāin² ka³lih³jah¹lxī³hē¹li¹.
Nxe³nx²tain¹kxa² yā¹nxe³sxā³ yān³ta²na¹ Txa²wā¹sū³na² wān³txa² i³hen³-
txi³nū³ka³txu¹ta²na² nxe³nyhain¹to³ta¹hxai²ti³ai¹ti²tu³wi¹. Jā¹nxe³nx²tain¹-
ju³kxai³lu² ka³lxī¹sxā³ a³li²sin³jah¹lxī³hē¹li¹. Nxe³nx²tain¹sxā³ khāuh³lxa³txi³-
yhah¹lxin¹kxa² yo³ha² wi¹ju³ta² kāin² yū³nx²ti³tu¹wi¹.

²⁴ Yxān¹ta¹ yen³kxi³te² i³nxai²na² hi¹na² so¹lxī³ ka³lih³khaix¹yah³lxī¹lxī¹.

Yxān¹ta¹ kxā³ton³sxā³ i³āin²ta³kxi¹nx²ti³tu¹wi¹.

²⁵ Te²yā¹nxe³sxā³ yain³txa² kāin² yūh³te² i³nxai²na² hi¹na²kxai³ ka³lih³-
yah³lxī¹lxī¹. Yxān¹ta¹ kxā³nāu³a² he³ja²lun¹ti³nx²ti³tu¹wi¹. Nxe³nx²ti³ha²-
kxai³ ye³khāuh³lxa³thi¹yah³lxin¹tu¹wi¹. Te²yā¹nxe³sxā³ hi¹na²kxai³ kāin²
ka³lxih¹te² i³nxai²na² ka³li³yah³lxī¹lxī¹. Yxān¹ta¹ kxā³nāu³a² āin²ti³sxā³
nān³yah³lxin¹tu¹wi¹.

²⁶ Te²yā¹nxe³sxā³ hi¹na²kxai³ a²nū²a² yo²ha³kxa¹ wi¹le³nx²ti³na³li¹. Nxe³nx²-
ti³kxa² yā¹nxe³ju³ta² kxā³nxi¹nu¹ta²na² Txa²wā¹sū³na² wān³txa² i³hen³txi³-
ki³lxo³tū³ka³txu¹ta²na² te²yā¹nxe³ kāi³ū¹nyhain¹to³ta¹hxai²ti³ai¹ti²tu³wi¹.

A²nū²a² a²ko¹ko¹nāu³xa² a³lxain¹ki³jau³su²

²⁷ Nxa²ha¹te¹ ne³ka²kxi²syah¹lxin¹te² i³nxai²na² i³ye³kxi¹nx²ta¹tu¹wi¹.
Wxa²ko¹ko¹nū³ka³txa² a³lxī¹ta¹yah³lxī³hē¹li¹. I³an³ta³kxi¹nx²tain¹te²su²
te²a² i³wa²lū³xi²sxā³ i³an³ta³kxi¹nxān²nxa³sxā³ wi¹la³ kāi³ūh¹txain¹yah³lxī³-
hē¹li¹. ²⁸ A²nū²a² ko³nxe³te²lo³txa²tain¹kxan²ti³ wi¹la³te²lo³txain¹yah³lxī³-
hē¹li¹. Te²yā¹nxe³sxā³ a²nū²a² ko³nxe³ti³ kāi³ūh¹nx²tain¹kxan²ti³ Txa²wā¹-
sū³na² nxe² i³ye³kxi²txain¹yah³lxī³hē¹li¹. Nxe²e³kxain¹yah³lxin¹te³nah¹lxī¹:
“Txa²wā¹sū³na² nex³txi¹. Tū¹ka³txai²li² ko³nxe³ti³ kāi³ū¹sain¹na²hē³li¹. Nxe³-
sain¹kxan²ti³ wi¹li²txai¹nhē³li¹.” Txa²wā¹sū³na² nxe³txain¹yah³lxī³hē¹li¹.
²⁹ Te²yā¹nxe³sxā³ wxa²ne³su²nx²tain¹kxai²nān²tu³ wxa²ne³ha³tih³nāu³a²
ā³na³wa³ti³tū¹txain¹yah³lxī³hē¹li¹. Wxa²wā²la²ka³lo³a² wi²kxi²nhān¹ka³lo³a²
kāi³kxi¹nx²tain¹kxai²nān²tu³ wxa²ha³la³sē³nān¹ka³lo³a² a³lxī²yah³lxī³txa³-
hē¹li¹. ³⁰ Te²yā¹nxe³sxā³ wxa²yen³kxa² yo²kwai³n³kxi¹nx²tain¹kxai²nān²tu³
ū³hū¹txain¹yah³lxī³hē¹li¹. Yah³lxin¹kxai²nān²tu³ ū³hū¹xi¹nx²ti³si¹hain¹jau³su²
i³ye³kxain¹yah³lxī³txa³hē¹li¹. ³¹ A²nxe³ju³ta² a²nū²a² wi¹lo²la³kxi¹nx²tain¹-
ju³ta² ten³nxa²lxī³kxa² yā¹nxe³sxā³ kāi³ūh¹txain¹yah³lxī³hē¹li¹.

³²⁻³⁵ A²nū²a² a³lxī¹nx²tain¹te²na² so¹lxī³ i³wa²lū³xi²sxā³ a³lxain¹-
yah³lxin¹ji¹wi¹? A²nū²a² wi¹kāi³ūh¹nx²tain¹te²na² so¹lxī³ i³wa²lū³xi²-
sxā³ wi¹kāi³ū¹hain¹yah³lxin¹ji¹wi¹? A²nū²a² kāin² yen³kxi³te²a² so¹lxī³
kwa²ū³hū¹ain¹yah³lxin¹ji¹wi¹? Nxe² kāi³ain¹yah³lxī³txa³hē¹li¹. A²nū²a² ko³-
nxe³thin¹te²a² ju¹ta²na² a²yo²ha³kxa¹ te²yā¹nxe³ kāi³ai¹nhxai²na²hē³li¹.
Yxān¹ta¹ a²nū²a² wxa²ko¹kon¹nū³ka³txa² a³lxī²nha¹jah³lxī³hē¹li¹. Wi¹kāi³-
ūh¹txain¹yah³lxī³hē¹li¹. Yen³kxa² wā²nxūh¹ ū³hū¹nha¹jah³lxī³hē¹li¹. Ū³yho³-
hxi¹nx²tain¹ju³ta²nū³a² ne³wa³kon³nyhah¹lxī³txa³hē¹li¹. Nxe³yah³lxin¹kxai²-
nān²tu³ oh³nāu³nū¹ka³na¹ wi¹kāi³yah³lxin¹kxa² yo³ha² kāin² yū³nx²ti³tu¹wi¹.

Yah³lxin¹kxai²nān²tu³ti² Txa²wā¹sū³na² Si³yxau³jah¹lai²na² a²ki³lha³nāu³su² ti³hi¹txa²ti³tu¹wi¹. Nxe³ha²kxai³ te²yā¹nxe³ju³tai²li² Txa²wā¹sū³na² kăi³jah¹-lo²su² hxai²na²hē³li¹. ³⁶ Jā¹nxe³ju³su² Txa²wā¹wi³na² Si³yxau³jah¹la² wi¹-lhin¹sxā³ thăi³ti³la² sa²hau³ko³te³lhxā³ wi¹ju³ta³lo³tē³na³li¹. Nxe³nē³kxa² yā¹nxe³sxā³ a²nū²a² ā³xai²na² wi¹lhin¹sxā³ thăi³ti³la² sa²hau³ko³jah³lxin¹sxā³ wi¹ju³ta³lo³txain¹yah³lxi³hē³li¹.

Ko³nxe³ti³ i³yī¹li² waun¹nyhu¹kxi³jau³su²

³⁷ A²nū²a² ā³xai²na² ko³nxe³ti³ ju³ta² a³ya³txi²yah³lxi³txa³hē³li¹. Nxe³yah²-lxan³kxai²nān²tu³ ko³nxe³ti³ ju³ta² a³ya³txi¹nx²tai¹nxa³lho³li¹. Jā¹nxe³ju³-kxai³la¹ a²nū²a² ā³xai²na² kăi³ain¹ju³ta² ko³nxe³ti³ i³yī¹lai¹yah³lxi³txa³hē³li¹. Nxe³yah²lxan³kxai²nān²tu³ ko³nxe³ti³ i³yī¹li¹nx²tai¹nxa³lho³li¹. Te²yā¹nxūn³-sxā³ ko³nxe³ti³ kăi³ūh¹nx²tain¹ju³ta² ne³wā²na³jah¹lxi³hē³li¹. Nxe³yah³lxin¹-kxai²nān²tu³ ko³nxe³ti³ kăi³yah³lxin¹ju³ta² ne³wā²na³nx²tain¹nūn³tu¹wi¹. ³⁸ A²nū²a² yen³kxi³txa²te²su² te²a² wxa²yen³kxa² wā²nhū¹ah³lxin¹kxai²nān²-tu³ Txa²wā¹sū³na² hi²sen³su² yen³kxa² wā²nhū¹nx²ti³nūn³tu¹wi¹. Nxe³sxā³ yen³kxa² ka³lxa¹txi³ tē³sxā³ wxa²hxi²ka² ū³hxi²kū²xai³nx²ti³tu¹wi¹. Nxe³-sxā³ hxi²kan¹txi³ hxi²tē³nyhah¹lxan³so³li¹, yen³kxa² ka³lxa¹txi³ hū¹nx²ti³-ha²kxai³la². Nxe³ju³kxai³lu² hxi²kxāu³ti²la³nxax³nha³sxā³ o²la³kxi¹nyhu¹ah³-lxin¹kxa² yā¹nxe² Txa²wā¹sū³na² hxi²kxāu³ti²la³nxax³sxā³ kăi³ūh¹nx²ti³tu¹wi¹. Ā³wa²to²hi² kăi³ūh¹nx²ti³tu¹wi¹.

³⁹ Āh¹lxi³sxā³ i³yau¹ū³jau³xa² i³ye³kxi²te³nah¹lxi¹:

—A²nū²a² ye³han³jah¹la² yā¹nx²na³li¹. Nxe³sxā³ a²nū²a² nū³ka³txa² ye³-han³tū³ka³txa² ne³ka³ta² i³hau³ko³kxain¹sxā³ ai³kxai²nān²tu³ kxi³h³nxē¹na² ne³ka³ta² ai³jah¹lai²li² a³hi² i³hi²tain¹tū³ka³txa² a³hai¹ni² nxe³yain¹tu¹wi¹. ⁴⁰ Te²yā¹nxe³kxe³hū³nxē² a²nū²a² a²hoh³lxi³su² te²a² hxi²kan¹na³li¹. Yxān¹ta¹ a²hoh³lxi³su²nxax³te²a² hxi²ka¹nxax³wi¹. Yxān¹ta¹ tih³xain¹nū³nhī¹na¹ a²hoh³-lxi³su²nūn³tu¹wi¹. Nxe³sxā³ hxi²kan¹nūn³tu¹wi¹.

⁴¹ Wxa²wā³tā³xa² ko³nxe³ti³ kăi³ju³su² ju³ta² ko³nxe³ti³ i³yī¹li¹yah³lxi³-txa³hē³li¹. Ko³nxe³ti³ kăi³yah³lxin¹ju³ta² kăin² wa³to²hi²na³li¹. Nxe³yah³-lxin¹ju³ta² wai³nxax³wi¹. A²nxe³ju³tai²na² yā¹nx²na³li¹. Wxa²wā³tā³xai²li² hi³a² sī³na² ye³we²kxe³su² yū³hī³nx²na³li¹. Nxe³yān¹ta¹ hi³sa³ka³txa² ā³ye³wau¹-kxi²nha²hī³nxax³li¹. Nxe³kxe³su² wxa²e¹nān¹jau³kxai³lu²: “Txa²wā³tā³xai²li² hi³a² sī³na² sa²ye³sai¹kxi²na¹tū¹xā¹.” Nxe³yah³lxin¹jau³su² yxān¹ta¹ hi³sa³ka³-txa² ā³ye³wau¹kxi²nha²kxe³su² i²nyhah¹lxan³kxe³su² wai³nhī³nx²nxax³wi¹. ⁴² Nxe³sxā³ wxa²wā³tā³xai²li² e³kxain¹yah³lxin¹te³nah¹lxi¹: “Hi³a² sī³na² sa²-ye³sai¹kxi¹sin¹nxax³ha¹tu¹wi¹.” Nxe³yah³lxin¹jau³su² yxān¹ta¹ hi³sa³ka³txa² ā³ye³wau¹kxi²nha²kxe³su² yū³yah³lxi³hī³nxax³li¹. Nxe³yah³lxin¹ju³kxai³lu² wxāi²li² wi¹lhin¹ki³lxo³jah¹lo²su² yah³lxi¹lxi¹. Hi³sa³ka³txa² sa²ye³sai¹nhat¹-jah³lxi³sā²nhē³li¹. Nxe³sān²nū²la² wi¹li²nha²sxā³ wxa²wā³tā³xai²li² hi³a² sī³na² sa²ye³sai¹kxi²nyhah¹lxin¹tu¹wi¹.

Hi³a² ne³ka² a²nxā³kxa² i³yau¹ū³jau³su²

⁴³ Jā¹nxe³ju³kxai³lu² hi³sa³ka³txa² wi¹ka³txai²na² sa²kxai³lu² hai³txi³ ko³-ta³nxā³kxa² ā³nxā³ki²te²sxa³yu²hē³li¹. Te²yā¹nxe³sxā³ hi³sa³ka³txa² ko³-ka³txai²na² sa²kxai³lu² wi¹ta³nxā³kxa² ā³nxā³ki²te²sxa³yu²hē³li¹. ⁴⁴ Jā¹nxe³ju³kxai³lu² hi³sa³ka³khai³xa² yxo²ha³kxa¹ ā³nxā³kxi³khai³xa² so¹lxi³

nxā³kxi³te²ju²hē³li¹. Fi²ko²nxā³kxa² kwa²hi³sa³kax³khai³xa² ā³nxā³kxi²te²-
sxa³yu²hē³li¹. Te²yā¹nxe³ju³kxi³lu¹ u²va²ki³a² kwa²hu³kxē¹ha² kūh²sxa³te²-
sxa³yu²hē³li¹. U²va²kxē¹ha² so¹lxi³ kūh²sxa³te²ju²hē³li¹. ⁴⁵Jā¹nxe³ju³kxi³la¹
a²nū²a² wi¹lhin¹te²a² a²ē¹nāu³ai²na² wi¹lhi¹nha²kxi³ wi¹lo²la³kxi²te²ju²hē³li¹.
Nxe³ain¹ta¹ a²nū²a² kō³nxe³thin¹te²a² a²ē¹na² whāi²na¹ kō³nxe³thi¹nha²kxi³
wi¹lo²la³kxi²nha²te²sxa³yu²hē³li¹. Nxe³ju³kxi³lu² a²ē¹nān¹jau³khai³xai²na²
so¹lxi³ a²yo²xo²khai³xa² i³ye³kxi²te²ju²hē³li¹.

Sxi²ha² si³tah³nāu³a² i³yau¹ū³jau³su²

⁴⁶Nxe³ain¹nxa²ha¹te¹ e³kxi²sah¹lxin¹jau³kxi³lu¹: “Txa²hxi²kan¹jah¹lo²si¹-
lxi¹.” Sah¹lxin¹ta¹i²ti²tu³wi¹. Yxān¹ta¹ ih¹nxe³kxa²yan³ti²ta³ txa²wān³txa² sa²-
yo²we¹sah²lxan³ji¹wi¹? ⁴⁷⁻⁴⁹Ne³ka²sah¹lxi³wxi¹. Hi¹na² i³yau¹ū¹nx²ta¹jau³xa²
i³ye³kxi¹nx²ta¹tu³wi¹. A²nū²a² sxi²ha² txon³te³lhxā³ ain¹nū²nhai¹. Ain¹ka³-
tu³ta¹ ka³wā³lxa³ nxe³ku²nxa² au³txi³ wxa²xu³sxā³ ūh³ya³lāux³sxā³ kan²txi³
ūh³wxe³ain¹nū²nhai¹. Hā²wxān³txa³ ka³wā³lxa² hūx¹kxan²ti³ a³hi²yai¹nxa³-
nu²nhai¹. Jut¹ai²li² a²nū²a² yāx¹nhī³nx²na³li¹. Txa²wān³txai²na² ain³kxi²sxā³
sa²yo²we¹kxi²nān²tu³ nxe³jah¹lai²li² a²nū²a² yā¹nxai¹nhī³nx²na³li¹. Hai³txi³
yo²i²sxā³ hxi²tha²on³te²sxa³yu²hē³li¹. Yxān¹ta¹ Txa²wān³txa² ain³kxi²sxā³
sa²yo²ā³ain¹kxi²nān²tu³ a²nū²a² ā³xa² yā¹nxai¹nhī³nx²na³li¹. Nxe³te²na²sa¹,
a²nū²ai²li² sxi²ha² txon³nūn³nū²nhai¹. Yxān¹ta¹ jah¹lai²li² hai³txi³ au³txi³
ū³si³wxe²nxa³nū²nhai¹. Nxe³ju³tan¹te²kxa³ya³lhu² hā²wxān³txa³nū² ka³wā³-
lxa² hūx¹thi¹na² a³hi²sxā³kho³je²nū²nhai¹. Nxe³ju³ta¹li² a²nū²a² yāx¹hī³nx²-
na³li¹. Txa²wān³txa² sa²yo²ā³te²su² te²a² te²yāx¹hī³nx²na³li¹. Yo²i²sxā³ hxi²-
tha²on³te²ju²hē³li¹. Je³su²jah³la² nxe³ta¹hxai²hē¹la².

So³ta²to²jah¹la² sa³wi³sa² i³ton³te²a² we²txi²jau³su²

7 ¹Nxa²ha¹te¹ tū¹ka³txai²na² e³kxi²ta³lun²ka³tu³ Ka³far³na³ū²thi³na² ai³-
ta¹hxai²hē¹la². ²Ain¹tāu³a² Ro³ma²no² nū³ka³txa² so³ta²to² a²wa³kxēn³-
yah³la² yxau³ta¹hxai²hē¹la². Nxe³te²a² sxi²hē¹nai²na² a²sa³wi³sa² i³ton³sxā³
ya³lu²kxi²te²lhxā³ sxa³ye²ta¹hxai²hē¹la². ³Ai¹nha²kxi³ a²sa³wi³sa² a³lxi²ha²-
kxi³ Je³su²jah³la² yau³son³jau³xa² ain³kxain¹ka³tu³ Ju³te²a² yah³la²nāu³xa²
sa²si¹hā³ain¹te³nah¹lxi¹:

—Je³su²jah³la² wxā³te³lhxā³ nxū²nhai¹. Jau³xa³ ain³kxi²na¹wi¹. Tāu³a² ai³-
jah³lxi³sxā³ ne³kxauh²jah³lxi³hē¹li¹. Ne³kxauh²hah³lxin¹kxi²nān²tu³ i³ye³-
kxi¹jah³lxi³hē¹li¹. I³ye³kxah¹lxin¹te³nah¹lxi¹: “Jah¹la² sa³wi³sxa² i³ton³kxi²-
sīn¹na³li¹. Nxe³kxe³su² hxi²waun³ta³kxi²nha²sīn¹na²li¹. Nxe³sīn¹sxā³ wxā³sxā³
we²txi²si¹nxain¹sīn¹jau³su² i³ye³kxi²sain¹sīn¹na²li¹.” Nxe³na³jau³su² i³ye³-
kxi¹jah³lxi³hē¹li¹. Nxe³nyhain¹ta¹hxai²hē¹la². ⁴⁻⁵Nxa²ha¹te¹ yah³la²nāu³xa²-
kxi³lu² a³li³ain¹nū²la² Je³su²jah³la² ne³kxauh²hain¹nū²la² win¹ta²jau³lxi³
i³ye³kxah²lxi³te³nah¹lxi¹:

—Nxex³si¹lxi¹. Je³su²jah³lāi³. Jah¹lai²li² wi¹lhin¹khaix¹sīn¹nhxai²na²hē³li¹.
Txa²nū³ka³txa² a³lxi²sa²sīn¹nhxai²na²hē³li¹. Nxe³ha²kxi³ sxi²ha² a²nū²kxi²-
nha¹thi¹na² txon³kxi²sain¹sīn¹na²hē³li¹. Nxe³ju³tan¹te²kxa³ya³lhu² jah¹la² wi¹-
lhin¹sxā³ ain³kxi¹txai¹nhē³li¹. Ain¹ta¹hxai²hē¹la².

⁶Ai¹nha²kxi³ ne³kxauh²sxā³ ā³sa²so¹sxā³ tē³xī³xain¹nxa²ha¹te¹ jah¹la²
sxi²ha² yau³son³nū²la² so³ta²to² wa³kxēn³yah³la² sa³wi³sa² ā³xa² i³hen³txain¹-
te³lhxā³ sa²si¹hā³ta¹hxai²hē¹la². Sa²si¹hā³te³nah¹lxi¹:

—Nxex³sa²lxi¹. Txa²sxi²ha² wxā³txa³hē¹li¹. Txai²li² wxa²ye³na² kăin²sa²-nxa³wi¹. Txa²sxi²h²nāu³a² wxā³sxā³ ā³wi¹hin¹ju³ta³nū²a² āu²li²sa³nhai¹. ⁷Nxe³-sa³ha²kxai³ wxā³sxā³ ā³tī³nxa²sxā³ i³ye³kxi¹nxa¹ha¹ju³ta² āu²li²sa³nhai¹. Nxe³sa³ha²kxai³la¹ hāi¹nxe³sxā³ wān³txa² u²lxi³ i³ye³a³na¹in¹kxai²nān²tū³txa²sa³wi³sai²na² we²txi²tu¹wi¹. ⁸Jā¹nxe³na¹jut³su² te²yā¹nxūn³na¹wi¹. Hxi²-kan¹jah¹lo²su² yū³sa²nū³nha²kxai³ sa²yo²wet¹sain¹tū³kā³txa² yū³nū³na¹ha². Kxai³ te²sa¹wi¹. Nxe³sxā³ txa²sa³wi³sai²na² ai³si¹ha¹jau³su² i³ye³kxi²na¹kxai²-nān²tū³ ai³hī³nx²na³li¹. Te²yā¹nxe³sxā³ txa²sa³wi³sa² ā³xai²li² wxā³si¹jau³su² i³kai¹so¹na¹kxai²nān²tū³ ya²la³tū³ ā³wxā³hī³nx²na³li¹. Te²yā¹nxūn³sxā³ txa²-wa³ka³lxah³la² wa³kon³si¹ha¹jau³su² i³ye³kxi²na¹kxai²nān²tū³ ya²la³tū³ wa³-kon³kxi²sai¹nhī³nx²na³li¹. Te²yā¹nxūn³te²sa¹wi¹. Ta¹hxai²hē¹la².

⁹Nxa²ha¹te¹ jau¹xai²na² ain³kxi²nxa²ha¹te¹ Je³su²jah³la² ā³yo²o³tū¹nū²la² tū¹kā³txa² ā³nhit¹tain¹tū³kā³txa² i³ye³kxi²te³nah¹lxi¹.

—Ju¹tai²na² sa²kxai³lu² jah¹la²nū¹tai²li² i²sain¹te²sa¹nxa³nū²nhai¹. Nxe³ta¹yo²i²sain¹nū²nhai¹. Yxān¹ta¹ I³sa³e² nū³kā³txa² a²yo²ha³kxa¹ hxi²ka¹na¹-ju³ta² ye³ka³lxai¹txi³ i²sai¹nhxai²na²hē³li¹. Yxān¹ta¹ kū³we²ki²la² yo²i²sai¹-nhxai²nxa³hē³li¹. Nxe³ta¹hxai²hē¹la².

¹⁰Nxe³nxa²ha¹te¹ a²sa³wi³ha³lxai² sa²kxai³lu² so³ta²to² wa³kxēn³yah³lai²na² sxi²ha² wa³lxai¹nhī¹na² i³ton³jah¹la²kxai³ we²txi²ye²ta¹hxai²hē¹la².

Wē³sa² ka³tēn³su² i³sa²yxa³xi²jau³su²

¹¹A³lan²nūn³tāu³a² Na³i²thi³na² Je³su²jah³la²kxai³lu² ai³ta¹hxai²hē¹la². Ai³-tāu³ān²tū³ a²sa³wi³ha³lxai² ā³si³tē³kxi² a²nū²a² ka³lxai¹txi³ ā³nhit¹txi² nxe³ta¹-hxai²hē¹la². ¹²Yān³txai²na¹ sxi²je³nān¹ta¹ka³lxu³su² a²wē³sa² ka³na³ka³na³jah¹la² so¹lxi³ a³li³lah¹ta¹hxai²hē¹la². Hā²wxān³txa³ tu¹hai²na² a²wē³sāi¹yah³la² ya³lu²-ta¹hxai²hē¹la². Hā²wxān³txa³nū² in³txa² wē³sa²kxai³ sa³nxe³la³kxi³lo³nhī¹na² ya³lu²nūn³ta¹hxai²hē¹la². Ya³lu²kxan²ta¹ in³txai²na² kwēn¹ta²kxai³ ya³lu²jah¹-lai²li² ki³li³la³kxi² sa²so¹sxā³ a³li³ain¹ta¹hxai²hē¹la². Nxe³ai¹nha²kxai³ sxi²je³na² yxa³tū³kā³txa² ka³lxai¹txi³ ā³nhī¹nyhain¹ta¹hxai²hē¹la². Ā³nhī¹nyhain¹sxā³ sxi²je³na² ā³yau³so³nhī¹na¹ a³li³tū³kā³txin³ti² i³ha¹txain¹ta¹hxai²hē¹la². ¹³I³ha¹-txain¹nū²la² Je³su²jah³lo²kxai³lu² i³yan³ta³kxi²nha²sxā³ i³ye³kxi²te³nah¹lxi¹.

—Ī³nān³ta³nxi¹. Nxe³ta¹hxai²hē¹la².

¹⁴Nxe² e³kxi²ta³lun²nū²la² hi³a² ka³lo³ē¹na² kwā³kxē¹na² yau³son³kxi²nū²la² wxa²wxai³sain³nū²la² ki³li³la³kxi² sa²so¹tū³kā³txa² ā³yit¹tain¹ta¹hxai²hē¹la². Nxe³-nxa²ha¹te¹ Je³su²jah³la²kxai³lu² ya³lu²jah¹la²kxai³ i³ye³kxi²ti³an¹jau³kxai³lu².

—Nxex³txi¹. Ī³sa²yxa³txi¹. Ta¹hxai²hē¹la².

¹⁵Nxa²ha¹te¹ ya³lu²jah¹la²kxai³ kwēn¹tai²na¹ i³sa²yxa³nū²la² i³ye³ā³si³-wxe³ta¹hxai²hē¹la². Nxe³ju³tan¹te²kxa³ya³lhu² Je³su²jah³la² hi²sen³kxai³lu² in³txai²li² kwēn¹ta² ka³tēn³si²jah¹lai²na² sa²kxai³lu² wi¹lxo³kxi²nha²sxā³ a²hā³ka³na² sxi²ha² ā³wā³li²ta¹hxai²hē¹la². Ū³hū¹xi²ta¹hxai²hē¹la². ¹⁶Jā¹nxe³-ju³tan¹te²kxa³yan³tū³ti¹ tū¹kā³txai²na² kăin² on²tain¹te³nah¹lxi¹.

—Txa²wa¹sū³na² kăin²khaix¹nx²na³li¹. Wi¹li²nē³lain¹na³li¹. Nxe³nē³lai¹nha²-kxai³ Sū³na² wān³txa² i³hen³txi³jah¹la² wxi²kan¹khaix¹te²a² i³sa²si¹hā³nē³-lain¹na³li¹. Nyhain¹ta¹hxai²hē¹la².

¹⁷Jā¹n xe³ain¹jut³su² jau¹xai²na² u²lxi³hen³txi³nyhain¹ta¹hxai²hē¹la². Ju³te²a²ko³xa² yo²ha³kxa¹ a²wa³kā¹ko³xa² yo²ha³kxa¹ nxe³jau³jau¹xa² ha³ta³nxe³ye²nyhain¹ta¹hxai²hē¹la².

Jo³au² Ba³tis²jah³lai²na² wān³txa² i³wā³txi³jau³su²

¹⁸Nxa²ha¹te¹ ju¹ta²i²na² Jo³au² Ba³tis²jah³la² a²sa³wi³ha³lxa² i²ain¹ta¹hxai²-hē¹la². I²ain¹nū²la² Jo³au² Ba³tis²jah³la² i³hen³txain¹ta¹hxai²hē¹la². ¹⁹Ain¹-nxa²ha¹te¹ Jo³au² Ba³tis²jah³la²kxai³lu² a²sa³wi³ha³lxa² ha¹li¹ i³kaix¹so¹nū²la² sa²si¹hā³ain¹te³nah¹lxi¹:

—Je³su²jah³lai²tā² nxe² i³wā³txi³txai¹ya³hē¹li¹. “Je³su²jah³lāi³. Txa²wā¹-sū³na² Si³yxau³tāu³u¹ta²i²na² i³sa²si¹hā³ū¹sa³nxa²sīn¹jah¹la² nhīn¹ji¹wi¹? Nxe²-nxā³kxai²nān²tu³ a²nū²a² ā³xa² wah³nxe³sa²si¹sīn¹te³lin¹ji¹wi¹?” Nxe³txai¹ya³-hē¹li¹. Ta¹hxai²hē¹la².

²⁰Nxa²ha¹te¹ a²li³ya³nhū²la² Je³su²jah³la² yau³so³nain¹nū²la² i³ye³kxi²ya³te³nah¹lxi¹:

—Nxex³txi¹. Jo³au² Ba³tis²jah³la² i³wā³txi¹nxa²si¹sain¹sīn¹jau³su² e³kxi²-sain¹sīn¹te³nah¹lxi¹: “Txa²wā¹sū³na² Si³yxau³tāu³u¹ta²i²na² i³sa²si¹hā³ū¹-sa³nxa²sīn¹jah¹la² nhīn¹ji¹wi¹? Nxe²nxā³kxai²nān²tu³ a²nū²a² ā³xa² wah³-nxe³sa²si¹sīn¹te³lin¹ji¹wi¹? Nxe³ta¹ya³hē¹li¹.” Nxe³sain¹sīn¹na²hē³li¹. Nxe³ta¹hxai²hē¹la².

²¹Nxe³ain¹tī³kxai³lu² Je³su²jah³la² hi²sen³kxai³lu² a²nū²a² i³ta³ka³txa² a²yo³ha³kxa¹ ā²la² we²txi² ko³nxe³te²a² yāu³ka³txa² nxū²kwai³li³si¹jau³su² ā²la² kwa³na³i² nxe³ta¹hxai²hē¹la². ²²Nxe³nxa²ha¹te¹ Je³su²jah³lai²na² wān³txi³kxai³lu¹:

—Nxex³jah³wxi¹. Ju¹ta²i²li² kwēn¹ta² i²yah³hin¹ju³ta² wān³txai²li² kwēn¹ta² ain³kxa¹hin¹jau³xa² i³hen³txi³ja¹hē¹li¹. Nxe³ju³ta²sa¹: Ye³han³te²su² te²a² ye³-we²txi²ha²kxai³ ha¹lxu³ha² ai³te²su² te²a² a²yū³wi¹lha²kxai³ a²nū²a² khon³-ta³kxi²sxā³ ka³lāun³ta³kxi²te²su² te²a² we²txi²ha²kxai³ a²ne³nxē³na² ne³-ka³tū³te²su² te²a² nxe³we²txi²ha²kxai³ a²nū²a² ya³lu²te²su² te²a² ka³ten³su² i³sa²yxau³xi²ha²kxai³ a²nū²a² yen³kxi³txa²te²su² te²a² Sū³na² wān³txa² wi¹-jau³xa² ko³nxe³ti³ kāi³ain¹ju³ta² wa³hxa² ā³wa²su¹ti³hit¹tain¹ju³ta²nū³a² nxe³-jau³xan²tu³ i³hen³txi³nyhai¹nha²kxai³ nxe³jau³su² ha³kxa¹ i³hen³txi³ja¹hē¹li¹. ²³Txa²wān³txa² i³wā³qā³txi³sxā³ sa²yo³ā³sai¹nxa²te²su² te²a² wi¹lhin¹khaix¹-xain¹na³li¹. Je³su²jah³la² ta¹hxai²hē¹la².

²⁴Nxa²ha¹te¹ ain³kxi²yah³nū²la² i³ya³ta¹hxai²hē¹la². Nxa²ha¹te¹ Je³su²jah³-lai²na² sa²kxai³lu² ā³sa²wa³ti³nxa²xi²sxā³ a²nū²a² ā³si³tē³la³kxi² te²nāu³xa² i³ye³kxain¹te³nah¹lxi¹:

—Jo³au² Ba³tis²jah³lai²tā² ai³sxā³ i²yah³li¹nhī¹nai³tā² ih¹nxe³te²he³la³-kah³la³ i²te³lhxā³ ai³lyah³lxin¹thai¹li¹? Ka³ti³ka³ti²nxā³nxa² kwa² sa³xit³sxā³ sa²hā³hain³jut³sū³nxe² a²nū²a² i³wā³qā³ta³kxi²sain¹jah¹la² i³te³lhxā³ ai³-lyah³lxin¹thai¹li¹? ²⁵Nxe²nxa³kxai²nān²tu³ ih¹te²he³la³kxah³la² i²te³lhxā³ ai³-lyah³lxin¹thai¹li¹? A²nū²ai²na² yen³kxi³h³jah¹la² wā²la² a³li³xh³khai¹nxe³ka³lo³a² au³khai¹nxe³ka³lo³a² wi¹khai¹nxe³ka³lo³a² i²te³lhxā³ ai³lyah³lxin¹thai¹li¹? Nxēn²nxa³wi¹. A²nū²a² wā²la² wi¹khaix¹ka³lo³a² wi²kxi²nha²te²he³la³kxa² a²nū²a² sxi²ha² kāin² te²si³yxau³kxah³la² sxi²ha² so¹li³ yxau³xai³lain¹te²jai¹-ti²tu³wi¹. ²⁶Nxe²nxa³kxai²nān²tu³ ih¹nxe³kxa²yan³ti³ta³ ai³lyah³lxin¹thai¹li¹? Txa²wā¹sū³na² wān³txa² i³hen³txi³jah¹la² i²te³lhxā³ ai³lyah³lxin¹thai¹li¹? Jau¹xai²na² wain³jau³xai²la¹wi¹. Yxān¹ta¹ i³hen³txi³tū³ka³txa² ā³wa²to²hi²-sxā³ yxau³sa²te³jah¹lai²la¹wi¹. ²⁷Txa²wā¹sū³na² wān³txa² jau³xau³hxai²tēx¹ jau³xu¹ta²i²na² nxe³nē³te³nah¹lxi¹: “Ne³ka²a³sah¹li³wxi¹. Txa²sa³wit³su²

ne³ka³ta²nxa²sxā³ i³sa²si¹hā³a¹tu¹wi¹. Nxa¹kxai²nān²tū³ a²nū²a²nāu³xa² i³tih³. nxain¹tu¹wi¹. Txa²wān³txa² Hxi²kan¹txa² Si³yxau³tāu³lo³jah¹lo²sih¹nxa²ha¹-jau³su² nxe³jau³xai²na² i³hau³ko³tain¹tu¹wi¹.” Nxe³ta¹hxai²hē¹li¹.

²⁸ Jā¹nxa¹jau³su² ya²la³tū³ e³kxi¹nx²ta¹wi¹. Sū³na² wān³txa² i³hen³txi³tū³-ka³txu¹ta¹nān¹jau³xai²na² wxi²kan¹jau³xai²la¹wi¹. Yxān¹ta¹ Jo³āu² Ba³tis²-jah³la² wān³txa² i³tih³nxe³jau³xai²na² wxi²kan¹sxā³ wa³to²hi²na³li¹. Nxe³-kxan²ti³nū¹ Txa²sa³wi³ha³lxai²na² hxi²kan¹tū³ka³txi³sai¹nxa³kxan²ti³nū¹ wān³txa² i³hen³txi³si¹hai¹na¹jau³xai²na² wxi²kan¹sxā³ wa³to²hi²sa²tē³na³li¹. Je³su²jah³la² nxe³ta¹hxai²hē¹la².

²⁹ Nxa²ha¹te¹ a²nū²a² yxo²ha³kxa¹ wān³txai²li² ain³kxain¹nū²la² Txa²wā¹-sū³na² wain³txi³ kái³ū¹hain¹jau³su² Sū³nu²kxai³lu² sa²nēn¹kxain¹ta¹hxai²-hē¹la². A²nxe³tū³ka³txai²li² kxā³nxai³tā² Jo³āu² Ba³tis²jah³la² hi²sen³su² i³yau³xa² ū³hū¹kxi²sa²sai¹ain¹ta¹hxai²hē¹la². Ai¹nha²kxai³ a²nū²a² ū³yho³-hi²ki³ka² so¹kxi²nē³tū³ka³txa² te²yā¹nxain¹nūn³ta¹hxai²hē¹la². ³⁰ Ain¹ta¹ fa³ri³se²a² nū³ka³txi³su² te²a² ha³teh³nxā³nxā² a²hoh³lxi³su² tū³ka³txi³su² te²a² nxe³te²su² Txa²wā¹sū³na² wān³txa² sa²yxo²ā³ain¹ta¹hxai²hē¹la². Kxā³nhxi¹nai³tā² Jo³āu² Ba³tis²jah³la² hi²sen³kxai³lu² hai³txi³ i³yau³xa² ū³hū¹kxi²sa²sai¹ain¹ta¹hxai²nxā³hē¹la².

³¹ Nxa²ha¹te¹ Je³su²jah³la²kxai³lu² āh¹lxi³ i³ye³kxi²te³nah¹lxi¹:

—Nxe³yān¹ta¹ a²nū²a² a²hī¹nān¹te²nū³ka³txi³nāu³xa² ih¹nxe³kxe³hū³nhī³-te²la¹xā³? ³² Wē³ha³lxa² yā¹nxain¹na³li¹. Sxi²je³na² kwa² wa³nī³lo³nain¹te²ju²-hē³li¹. Wa³nī³lon³sxā³ kaix¹nyhu¹ain¹te³nah¹lxi¹: “Wān³txa² wi¹lhin¹jau³xa² i³hain³kxi²sīn¹nx²ta¹ta¹ti²tu³wi¹. Yxān¹ta¹ i³ka³li³kxi²ya³sai¹nxān³ta¹ti²-tu³wi¹. Hā²wxān³txa³nū² i³āin²ta³kxi²jau³xa² i³hain³kxi²sīn¹nx²ta¹ta¹ti²-tu³wi¹. Yxān¹ta¹ nān³kxi²ya³sai¹nxān³ta¹ti²tu³wi¹.” Nxe³kxe³hū³sxā³ a²nū²a² a²hī¹nān¹te² nū³ka³txi³nāu³xa² kā³nxai³tān¹tū³ka³txa² yā¹nxain¹na³li¹. Txa²-wā¹sū³na² wān³txa² i³hen³txi³tū³ka³txa² en²tain¹na³li¹. ³³ Jā¹nxe³jut³su² Jo³āu² Ba³tis²jah³la² wxā³hī¹nai³tā² yain³txa² kwa²hāi¹nxē² ā³na¹ha²kxai³ vīn²yau³xa² i³na²xa³ha²kxai³ Jo³āu² Ba³tis²jah³la² ta¹hxai²hē¹li¹. Nxe³te³na¹ a²nū²ai²na² en²txain¹sxā³ wān³txa² wai¹nxā³jau³su² e³lain¹te³nah¹lxi¹: “Jo³āu² Ba³tis²jah³lai²li² kō³nxe³te² yāu³ka³txa² nxū²kwai³yxau³jah¹lo²sin²ta¹.” Nxe² e³lain¹na²hē³li¹. ³⁴ Jā¹nxēn³ta¹ Txai²li² wxā³na¹hī¹nai³tā² yain³txa² i³yai³ni² yain³jau³xa² i³na² nxa¹ta¹ti²tu³wi¹. Nxe³na¹ta¹ a²nū²ai²nān²ta² wān³txi³-kxai³lu¹, en²kxi²sain¹te³nah¹lxi¹: “Je³su²jah³lai²na² yain³txa² kāin²yain³jah¹-lai²la¹wi¹. Yain³jau³xa² i³na²sa³wen¹jah¹lai²la¹wi¹. A²nū²a² ū³yho³hi²ki³ka² so¹kxi²nē³tū³ka³txi³nāu³xa² kō³nxe³thin¹tū³ka³txa² nxe³sxā³ ā³ya³lxi²nyhain¹-jah¹lai²la¹wi¹.” Nxe²e³lain¹na²hē³li¹. ³⁵ Nxe³lain¹kxan²ti³ a²nū²ai²na² a²hoh³-lxi³su² te²a² wain³txi³ kái³kxai²nān²tu³ a²wē³ha³lxa² wain³txi³ kái³ain¹nūn³-tu¹wi¹. Je³su²jah³la² nxe³ta¹hxai²hē¹la².

Txu¹ha³ka³lxa² Je³su²jah³la² wxa²yu³hīn³ta³kxi²jau³su²

³⁶ Nxa²ha¹te¹ a²nū²a² fa³ri³se²ah³la² i³kaix¹so¹te³nah¹lxi¹:

—Je³su²jah³lāi³. Ā²wxā³sē¹li¹. Txa²sxi²ha² yain³ya³sa³wi¹. Ta¹hxai²hē¹la². Ai¹nha²kxai³ Je³su²jah³la² i³sa²yxau³sxā³ wxā³nū²la² sxi²hē¹nāu³a² ā³wih¹-sxā³ ā³wxe³ta¹hxai²hē¹la². ³⁷⁻³⁸ Ain¹nxa²ha¹te¹ txu¹ha² sxi²je³na² yxau³xai³-ta¹ka³lxa² kō³nxe³thin¹ta¹ka³lxu³su² ta¹hxai²hē¹la². Nxe³ta¹ka³lxa² hi²sen³su² fa³ri³se²ah³la² sxi²ha² i³yai³nain¹jau³xa² ain³kxi¹nxa²ha¹te¹ wi¹lū³jau³xē¹na²

ne³kih¹tē³na² tē³sxā³ tī³ta¹hxai²hē¹la². Je³su²jah³la² a²yon³nāu³a² wxā³-sxā³ ā³wxe³ta¹hxai²hē¹la². Ā³wxe³ka³tū³ kāin² nān³kxe³su² a²ye³yāu³sxa² ā³yu³kxē¹kxi²ta¹hxai²hē¹la². Nxe³nū²la² ta¹ka³lxai²na² a²ne³kī³sai²na² Je³-su²jah³la² a²yu³kxa² sa²yu³hon³ta³kxi²ta¹hxai²hē¹la². Ī³yu³jut¹sxā³ ī³yu³-sai¹la³kxi²ta¹hxai²hē¹la². Nxe³ka³tū³ wi¹lū³jau³xai²na² ān³yu³kēn¹kxi²ta¹-hxai²hē¹la². ³⁹Nxa²ha¹te¹ fa³ri³se²ah³la²kxai³lu² ju¹ta¹na² ī²ain¹nū²la² a²e²na² ī³ye³kxi²nha²jau³kxai³lu¹:

—Jah¹lai²li² Txa²wā¹sū³na² wān³txa² ī³hen³txi³jah¹lo²su² ke³la³te³kxai³ ta¹-ka³lxai²na² ko³nxe³thin¹te²sin¹ju³ta² wi¹ko³nha²hī³nx²na³na¹. Yxān¹ta¹ ti³he¹-yxe²nxān³tā¹. Nxe³nha¹ta¹hxai²hē¹la².

⁴⁰Nha¹nxa²ha¹te¹ Je³su²jah³la²kxai³ e³kxi²te³nah¹li¹:

—Si³māu²ah³lāi³. Ī³yau¹ū³jau³xa² ī³ye³kxi¹nxa²ha¹tu¹wi¹. Ta¹hxai²hē¹la². Nxa²ha¹te¹:

—Ī³ye³kxi²sē¹li¹. Ain³kxi¹nxa²ha¹tu¹wi¹. Fa³ri³se²ah³lai²na² ta¹hxai²hē¹la².

⁴¹Nxa²ha¹te¹ Je³su²jah³lai²na² wān³txi³kxai³lu¹:

—In³txa² ha¹lin¹te²su² te²a² yen³kxi³txa²ya³nhu²nhai¹. Ya³ha²kxai³ a²wa³-kxēn³yah³la² kwa² ū³hū¹si²yha³jau³su² ī³ye³kxi²ya³nhu²nhai¹. Ya³ka³tū³ kwa² ū³hū¹nū²nhai¹. Ka³na³ka³nat³te²a² ha³teh³nxā³nxa² 50 txā³nxa² kāin²txā³-nxa² ū³hū¹ha³kxai³ ā³xah³la² ha³teh³nxā³nxa² 50 txā³nxa² kāi²nxa³txā³nxa² ū³hū¹ha²kxai³ nxe³nū²nhai¹. ⁴²Hā²wxān³txa³ ha³teh³nxā³nxa² ū³hū¹xi²je³na² ti³wa³ki³lon³ta¹ ha³teh³nxā³nxa² yū³ya³hxa³ha²kxai³la¹ hxi²kan¹ya³hxa³nū²-nhai¹. Yah²hxa³ha²kxai³ a²wa³kxēn³yah³lai²na² hi²sen³kxai³lu² ī³yan³ta³kxi²-nyha¹ha²kxai³ ū³yho³hxi²txā³nxa² ū³hū¹xi²ya³ju³ta² ā³wa²su¹kxi²nū²nhai¹. A²nxe³ju³kxai³lu² nxe³ain¹kxai²nān²tū³ īh¹te²la³ta³ ha³teh³nxā³nxa² a²wa³-kxēn³yah³la² a³li² wa³to²hi²te²la³hīn³te²la¹xā³? Ta¹hxai²hē¹la².

⁴³Nxa²ha¹te¹ Si³māu²ah³la² wān³txi³kxai³lu¹:

—Ha³teh³nxā³nxa² kāin²txā³nxa² ā³wa²su¹kxi²te²la³hī³nx²na³li¹. Ta¹hxai²-hē¹la². Nxa²ha¹te¹ Je³su²jah³la² ī³wa²lū³xi²ti³an¹jau³kxai³lu¹:

—Wain³txi³ ī³yī¹li¹li¹. Ta¹hxai²hē¹la².

⁴⁴Nxe³ha²kxai³la¹ txu¹hai²li² wxa²lak¹kxi²nū²la² āh¹ ī³ye³te³nah¹li¹:

—Si³māu²ah³lāi³. Ne³ka²sa²sa²li¹. Wxa²sxi²ha² ā³wi¹ha¹ten¹tu³wi¹. Na¹ta¹wxāi²li² wxa²yu³hīn³ta³kxi²sā²nxān³ten¹tu³wi¹. Nxē²nxān³ta¹ ta¹ka³lxai²li² a²ye³yāu³sxa² wxa²yu³hīn³ta³kxi²sain¹nū²la² a²ne³kxi³sxa² sa²yu³hon³ta³-kxi²sain¹ten¹tu³wi¹. ⁴⁵Wxāi²li² ī³yxo²jut¹sā²nxān³ten¹tu³wi¹. Yxān¹ta¹ ta¹-ka³lxai²li² ī³yu³yu³jut¹sa²sxā³ sa²ju³ti³na² hai³txi³ ā³na¹xa³wi¹. ⁴⁶Wxāi²na²wxa²ne³to¹lyxau³sa²nxān³ten¹tu³wi¹. Yxān¹ta¹ ta¹ka³lxa² wi¹lū³jau³xa² tē³sxā³ ū³yhu³to¹la³kxi²sain¹ten¹tu³wi¹. ⁴⁷Nxe³ju³tan¹te²kxa³ya³lhu² ta¹ka³lxai²na² kuh³lxa³sin¹khaix¹ta¹ka³lxu³su² te²jai¹ti²tu³wi¹. Yxān¹ta¹ kuh³lxa³sin¹ta² kāi³-kxai³tā² ā³na¹ha²kxai³ kāi³ju³ta¹tā² wah³yu³ta² ne³wā²na³kxi²sa²te³a¹hē³li¹. Nxe³ju³tan¹te²kxa³yan³tū³ti¹ kāin² a³li²sain¹na³li¹. Nxe³kxa²ha³tih³xan²-tū³ a²nū²a² ī²li³te²su² te²na² sa²kxai³lu² ko³nxe³ti³ kāi³kxa² a²wah³yu³ta² kāi²nxa³ke³la³te²kxai³ ne³wā²na³kxi²sa²te³a¹ju³ta² kāi²nhi³nx²nxa³wi¹. A²nxe³te²he³la³kxai²na² jū¹nxa² so¹li³ a³li²sai¹nhi³nx²na³li¹. Je³su²jah³la²nxe³ta¹hxai²hē¹la².

⁴⁸Nxa²ha¹te¹ txu¹ha² e³kxi²te³nah¹li¹:

—Wxa²ko³nxe³ti³ kāi³in¹ju³ta² ne³wā²na³kxi²sa²te³kxi¹nxa²ha¹hē³ni¹. Je³-su²jah³la² ta¹hxai²hē¹la².

⁴⁹Nxa²ha¹te¹ yai³nain¹tū³ka³txa²kxai³lu² i³ye³lain¹te³nah¹lxi¹:

—Īh¹te²la³ta³ ko³nxe³ti³ kăi³ki³ju³ta² ya²la³tu³ ne³wă²na³kxi²nē³te²la³hī³-ji¹wi¹? Nxe³lain¹ta¹hxai²hē¹la².

⁵⁰Nxa²ha¹te¹ Je³su²jah³la² sa²kxai³lu² txu¹ha³ka³lxa²kxai³lu² e³kxi²te³-nah¹lxi¹:

—Txa²wăn³txa² yxo²i²sa¹nha²kxai³ wxa²ē¹nău³ai²na² wi¹lhin¹ti³hi¹txa²ha¹-hē²ni¹. Nxe³nxa²ha¹ha²kxai³ wi¹lhin¹să³ i³sē¹ni¹. Nxe³ta¹hxai²hē¹la².

Txu¹ti³nău³xa² Je³su²jah³la² â³si³tē³la³kxain¹jau³su²

8 ¹Hă²wxăn³txa³ sxi²jen³nău³a² kăin²thîn³su² ta³nxa² kăi²nxa³thîn³su² ta³nxa² hăi¹nxe³thi³na¹ ai³lha²thet³ta¹hxai²hē¹la². Nxe³tău³a² Txa²-wă¹sū³na² wăn³txa² wi¹jau³xa² a²hxi²kan¹txa² si³yau³tău³lot³ju³ta³nū³a² nxe³jau³xa² i³yau¹ū³ta¹hxai²hē¹la². Nxe³tī³kxai³lu² a²sa³wi³ha³lxa² hxi²ka² hxan³să³ âh¹ ha¹li¹ wxa²sa²so¹kxi²să³ nxe³tū³ka³txa² â³si³tē³kxi²nyhain¹-ta¹hxai²hē¹la². ²⁻³Nxe³ain¹ka³tu³ta¹ txu¹ti³nău³xa² ka³lxa¹txi³ â³si³tē³kxi²-nyhain¹nūn³ta¹hxai²hē¹la². Nxe³tū³ka³txa² kă³nxa² Je³su²jah³la² hxi²ki³-kxai³lu² we²txi²nyhain¹ta¹hxai²hē¹la². Ī³ta³ka³khai³xa² we²txi² a²nū²a² ko³nxe³te²a² yău³ka³txa² nxū²kwăi³yaut³te²a² nxū²kwăi³li³si¹hain¹jau³su² kwa³na³i² nxe³ain¹ta¹hxai²hē¹la². Nxe³tū³ka³txa²sa¹: Ma³ri²a² Ma³ta³lē²na³. ka³lxu³su² ta¹hxai²hē¹la². A²nxe³ta¹ka³lxa² ko³nxe³te²a² yău³ka³txa² hi²-sen³su² â³nxū²kwăi³yaut³ta¹hxai²hē¹la². Yău³ka³txa² ha¹li¹ ha¹li¹ ha¹li¹ ka³na³ki¹ â³nxū²kwăi³wih¹ain¹ta¹hxai²hē¹la². Nxe³ta¹ka³lxai²na² Je³su²jah³-lo²kxai³lu² nxū²kwăi³li³xi²si¹hain¹jau³su² kwa³na³ta¹hxai²hē¹la². Ai¹nha²-kxai³ Jo³ă²na³ka³lxai²na²su² in³txa² so¹ha²kxai³ Ku²sah³lo²su¹ ta¹hxai²hē¹la². A²nxe³jah¹la² E³ro²jah³la² a²sa³wi³sa³la³ta¹hxai²hē¹la². Ai¹nha²kxai³ Su³. sâ²na³ka³lxa² â³si³tē³kxi² txu¹ti³nău³xa² ka³lxa¹txi³ Je³su²jah³la² hi²sen³-kxai³lu² we²txi²nū¹hain¹ju³tan¹te²kxa³ya³lhu² â³si³tē³kxi²nyhain¹ta¹hxai²-hē¹la². Nxe³ain¹jut³su² Je³su²jah³la² nū³ka³txa² yen³kxi³la³ yū²nxa³ha²kxai³ wă²nhū¹nyhain¹ta¹hxai²hē¹la².

Hai³sxa² ū³whi¹ki³ju³ta² i³yau¹ū³jau³su²

⁴Nxe³ain¹nū²la² a²nū²a² ka³lxa¹txi³ nū¹nain¹ta¹hxai²hē¹la². Nxe³nū²la² Je³-su²jah³la²kxai³lu² wăn³txa² i³yau¹ū³jau³xa² i³ye³kxi²ta¹hxai²hē¹la².

⁵Ī³ye³kxi²te³nah¹lxi¹:

—A²nū²ai²na² hai³sxa³nău³a² ai³nū²nhai¹. Yain³ta³ki³a² wi¹ki³a² ū³whi¹te³-lhxa³ wxa²sa²tău³wa³ya²txū³lhain¹să³ ū³whi¹nū²nhai¹. Ū³whi¹tău³a² yain³-ta³ki³ai²na² ki³ka³na³ku² ki³su² ki³a² tih³na² yxo²ki³sa² â³yun¹na³nū²nhai¹. Ā²yun¹na³tău³ a²nū²a² ai³să³ tī³ti³ha²kxai³ ai³ka³nău³xa² wxă³să³ yai³-nhxa³kxi²ha²kxai³ nxe³nū²nhai¹. ⁶Āh¹ki³ka³na³ku² ki³su² ki³a² kxi³h³nū³xa² au³txi³ si³tah³lxi³ kxi³h³nū³xa² â³yun¹na³nū²nhai¹. Nxe³nū²la² ka³lū³nū²la² Ī³-yau³xa² yū²nxa³kxe³su² i³wa³ne²ni² wxăn³nū²nhai¹. ⁷Āh¹ki³ka³na³ku² ki³su² ki³a² ha³lo²a² ū³yen³ko³xa² â³yun¹na³nū²nhai¹. A²nxe³ki³ai²na² sa²kxai³lu² ka³lū³xi²nū²nhai¹. Nxe³ta¹ ū³yen³ko³su² ha²kxai³ hi³a² kha¹ka³txa² ka³lxa¹-txi³ ka³lū³ye²nū²nha²kxai³ nxe³te²kxai³lu² yain³ta³nxe²kxa² wă²ne³sa³te³-kxi²să³ ya²lun¹txi²ye²nū²nhai¹. ⁸Nxe³yăn¹ta¹ âh¹ki³ka³na³ku² ki³su² ki³a² kxi³h³nū³xa² tī³tīn³kxi³h³nxa² â³yun¹na³nū²nhai¹. A²nxe³ki³ai²na² sa²kxai³lu² wi¹ka³lū³ha²kxai³ wi¹we¹nha²kxai³ yain³txa² kăin² ki³kan²kxi²ha²kxai³ kăin²

sxa³nū²nhai¹. Jā¹nxa¹jau³su² wi¹ko³nyhah¹lxi³ti³ten³nxa²lxin¹kxai²nān²tu³ wi¹lain³kxi¹sah¹lxi³hē¹li¹. Je³su²jah³la² nxe³ta¹hxai²hē¹la².

Hai³sxa² ū³whī¹kxi³ju³ta² a²si³yxau³jau³su²

⁹Nxe³nxa²ha¹te¹ a²sa³wi³ha³lxi³nū³ka³txa² i³wā³txain¹ta¹hxai²hē¹la². I³wā³txain¹te³nah¹li¹:

—Je³su²jah³lāi³. Jau¹xai²na² a²si³yxau³tāu³khai³xa² ih¹te²tan³te²la¹xā³? Ain¹ta¹hxai²hē¹la². ¹⁰Nxa²ha¹te¹ i³wa²lū³xi²te³nah¹li¹:

—Wxa²yu³tai²na² so¹lxi³ wān³txai²na² tah²yau³xai²na² Txa²wā¹sū³na² hi²sen³kxai³lu² a²nū²a² ē¹nāu³a² sa²hau³ko³jau³nū³su² nxe³jau³jau¹xai²na² txa²nū² ā³ne³wxe³yah³lxin¹tu¹wi¹. Yxān¹ta¹ tū¹ka³txai²na² hīn¹ti² ti³hē¹xai¹-nxa³wi¹. Wān³txa² i³yau¹ū³jau³xa² so¹lxi³ e³kxai¹na¹wi¹. Nxa¹na¹kxan²ti³ i²ain¹kxan²ti³ ā³ye³wxe³ai¹nxa³lho³li¹. Ain³kxain¹kxan²ti³ ā³ne³wxe³ai¹nxa³-lho³li¹. Yxān¹ta¹ wxāi²na² wi¹li²yah³lxin¹tu¹wi¹.

¹¹⁻¹²Jā¹nxe³ha²kxai³la¹ wān³txa² i³yau¹ū³jau³xa² a²si³yxau³tāu³khai³xa²sa¹. Yain³txa³ki³ai²na² sa²kxai³lu² Txa²wā¹sū³na² wān³txa² te²yā¹nx²na³li¹. Ki³ka³-na³ki² tih³na² ne³kūn²nāu³a² a³hi²yain¹ki³ai²na² a²nū²a² ain³kxain¹te²la³ te²yā¹-nx²na³li¹. Nxe³te³na¹ Sa³ta³na²jah¹lai²na² sa²kxai³lu² wxā³nū²la² a²ē¹nāu³ai²na² a²jau¹xa² sa²kxai³lu² sa²sai¹lho¹kxi²nyhain¹na³li¹. Sū³na² wān³txa² yxo²i²ain¹-kxai²nān²tu³ ko³nxe³ti³ kāi³ain¹kxa² yo³ha² ā³wa²su¹tū¹hain¹kxa²yan³txi³su² sa²-sai²lho¹kxi²nyhain¹na³li¹. ¹³Ki³lā³xa² kxīh³nū³xa² a²si³tah³nāu³a² tah³lxa³kxa² hāi¹kxi²ju³ta² a³hi²yain¹ki³ai²na² ne³ki³ai²nān²tu³ kxīh³nū³xa²nāu³a² a²nxe³ka² au³txi³ yxau²nxa³kxe³su² wi¹we¹nxa³wi¹. A²nxe³kxa² yā¹nxe³sxā³ a²nū²a² yā¹-nx²na³li¹. Txa²wā¹sū³na² wān³txa² yxo²i²ai¹nha²kxai³ ka³li³hain¹na³li¹. Yxān¹ta¹ hā²wxān³txa³ ha³lo²a² ko³ton³tāu²a² Txa²wā¹sū³na² wān³txa² ā³na¹la³kxi²na³li¹. ¹⁴Te²yā¹nxūn³sxā³ ki³lā³xa² ū³yen³ko³xa² a³hi²yain¹ki³ai²na² nxe³ki³ai²nān²tu³ hxi²kan¹txi³ wi¹we¹nxa³wi¹. Nxe³ju³tan¹te²kxa³ya³lhu² ki³kan²kxi²te²a² wxa²ni²-lho¹kxi²nyhai¹nxa³wi¹. Nxe³ki³ai²na² a²nū²a² yā¹nx²na³li¹. Txa²wā¹sū³na² wān³-txa² ain³kxain¹na³li¹. Ain³kxain¹te³na¹ ha³lo²a² hxi²waut³ta³lxain¹to³ha²kxai³ a²yen³kxa² kāin² yxo²kwai³nai¹nha²kxai³ kwa² wa³ni³lon³sxā³ yxau²xai³lai¹nha²-kxai³ nxain¹na³li¹. Nxe³ju³tan¹te²kxa³ya³lhu² yxo²i²sxā³ yxau²ai¹nxa³wi¹. ¹⁵Te²-yā¹nxūn³sxā³ ki³lā³xa² kxīh³nū³xa² ti³ti³nū²tū³xa² a³hi²yain¹ki³ai²na² a²nū²a² yā¹nx²na³li¹. A²nxe³te²nān²tu³ Txa²wā¹sū³na² wān³txa² ain³kxi²sxā³ wi¹ko³nha²-so¹ain¹na³li¹. A²nxe³te²a² a²ē¹nāu³ai²na² wi¹lhin¹sxā³ Txa²wā¹sū³na² wān³txa² ya³-nān³ta³ki²la²sxā³ kan²txi³ sa²yxo²we¹tain¹na³li¹. Je³su²jah³la² nxe³ta¹hxai²hē¹la².

Sxi²hē¹na² sa²kxi³kxi³ju³ta² i³yau¹ū³jau³su²

¹⁶Āh¹lxi³sxā³ i³ye³kxi²te³nah¹li¹:

—Te²yā¹nxe³ju³ta²su²: “Lā³pi³āu²tē³na² tē³sxā³ sa²kīx³ta¹tū¹xā¹.” Nxe³ki³-kxai²nān²tu³ ih¹nū¹la³ta³ ūh³wxe³hī³ki³te²la¹xā³? Hai³txi³ kwa³ta³lē³tā³ ū³ti¹kxi²kī³sxa³ha²kxai³ hai³txi³ ka²ma²ka³lo³la³ yuh³hē³nāu³a² ūh³wxe³kī³-sxa³ha²kxai³. Nxe³ki³sxa³kxan²ti³ oh³xa² ū³kūh¹si³ki³tā³li¹. Nxe³ju³tan¹te²-kxa³ya³lhu² sxi²ha² whāi²na¹ wxa²ko²ko²txi³hī³nx²na³li¹. Nxe³ki³kxai²nān²tu³ thi¹nai²na² a²nū²a² ā³wih¹kxai²nān²tu³ wi¹li²ki³te²ju³hē³li¹. ¹⁷Jā¹nxa¹jut³su² kxān³nāu³ān²tu³ Txa²wā¹sū³nu²kxai³lu² Oh³na² yxau³jah¹la²kxai³lu² yen³kxa² hāi³te²a² whāi²na¹ wā²nā³ū¹nx²ti³tu¹wi¹. Jā¹nxe³sxā³ Txa²wā¹sū³na² yen³kxa² ū³ho¹ain¹kxa² whāi²na¹ i³yau¹ū¹nx²ti³tu¹wi¹.

¹⁸ Jā¹nxe³jut³su² wān³txa² ain³kxah²lxin¹jau³xai²na² wi¹lain³kxi¹jah³lxi³. hē¹li¹. Yah³lxin¹kxai²nān²tu³ wān³txa² kāin² yxo²i²yah³lxin¹kxai²nān²tu³ kāin² yen³kxi¹h¹nxa²lxain¹tu¹wi¹. Yxān¹ta¹ yxo²i²ti³he¹xah³lxan³kxai²nān²tu³: “Yen³kxa² yū³sa²sīn¹tū¹xā¹.” Nxe³yah³lxin¹kxan²ti³ sa²so¹hxa³kxi¹nx²tain¹-tu¹wi¹. Nxe³jau³su² Je³su²jah³la² nxe³ta¹hxai²hē¹la².

Je³su²jah³la² a²hā³ka³na² a²lon³ti³tāu³xa² wxā³ain¹jau³su²

¹⁹ Ain¹nxa²ha¹te¹ Je³su²jah³la² a²hā³ka³na² a²lon³ti³tāu³xa² ā³wxā³ain¹ta¹-hxai²hē¹la². Yxān¹ta¹ a²nū²a² ka³lxa¹txi³ ā³ka³lxa¹ti³nha²sxā³ yxau³e²nyhai¹-nha²kxai³ hxi²kan¹txi³ ā³nhe²kxi²nyhain¹ta¹hxai²nxa³hē¹la². ²⁰ Ain¹nxa²ha¹te¹ a²nū²a² sa²kxai³lu² Je³su²jah³la²kxai³ i³hen³txi³nyhain¹te³nah¹lxi¹:

—Nxe³txi¹. Wxa²hā³ka³na² wxa²lon³ti³tāu³xa² i²nxa²te³lhxā³ wxā³ain¹-na³li¹. Ha³lo²a² yxau³ain¹na³li¹. Ain¹ta¹hxai²hē¹la².

²¹ Nxe³ha²kxai³ i³wa²lū³xi²nyhain¹ti³ān¹jau³kxai³lu¹:

—Txa²wā¹sū³na² wān³txa² sa²yxo²we¹nyhain¹te²a² txa²hā³ka³na² txa²lon³-txi³tāu³xa² te²yā¹xain¹na³li¹. Nxe³yain¹ta¹hxai²hē¹la².

Ī³ye³na² i³txa² ā³wxe³lu²si¹jau³su²

²² Nxa²ha¹te¹ Je³su²jah³la² sa²kxai³lu² a²sa³wi³ha³lxa² whāi²na¹ tē³nū²la² ka³no¹a² ā³wi¹hain¹ta¹hxai²hē¹la². Ā³wi¹hain¹nū²la² i³ye³kxi²te³nah¹lxi¹:

—Ī³ye³na² Ka³li³le²a²ye³na² yxo²ha³ti³li³yha³sah¹lxi³wxi¹. Nxe³jau³kxai³lu² e³kxi²nū²la² ūh³nxū³sa²ta³nū¹xi²sxā³ ai³ain¹ta¹hxai²hē¹la². ²³ Ai³ain¹tāu³a² Je³su²jah³la² āu³xi²te³lhxā³ sxā³yain¹ta¹hxai²hē¹la². Āu³xi²yain¹kxa²si³-yo³na² it³ta² ūn³te²a² sa²xit³jain¹ta¹hxai²hē¹la². Sa²xit³jain¹te³na¹ ka³no¹ai²li² i³yau³xa² sa²ni³sa²wih¹yain¹ta¹hxai²hē¹la². Nxe³ain¹ju³tan¹te²kxa³ya³lhu² ā³nxū²te³lhxā³ yain¹ta¹hxai²hē¹la². ²⁴ Nxe³nxa²ha¹te¹ a²sa³wi³ha³lxi³nāu³-xai²na² sa²kxai³lu² Je³su²jah³lo²su² te²kxai³lu² wxa²yūn³kxi²sxā³ i³ye³kxain¹-ta¹hxai²hē¹la². Ī³ye³kxain¹te³nah¹lxi¹:

—Je³su²jah³la² txa²hxi²kan¹jah¹lāi³. Nxex³si¹lxi¹. Ā³nxū¹txe³lhīn¹te³na³li¹. Nxe³ta¹hxai²hē¹la². Nxe³nxa²ha¹te¹ Je³su²jah³la²kxai³lu² txu¹lxi²ka³tu³ it³-tai²na² i³ye³na² ūn³je³nai²na² yxo²xūn³txi³ i³kwai²kxi²ta¹hxai²hē¹la², it³ta² ā³wxe³si¹jau³sa². Nxe³ju³tan¹te²kxa³ya³lhu² sa²hāu²not³sxā³ ā³yit¹je²ta¹-hxai²hē¹la². ²⁵ Nxe³nxa²ha¹te¹ sa²hāu²not³sxā³ ā³yit¹txā²ha¹te¹ Je³su²jah³la² a²wān³txi³kxai³lu¹:

—Hxi²ka¹na¹ju³ta² yxo²i²sah²lxin¹ta²nxa³wi¹. Ta¹hxai²hē¹la². Nxe³nxa²-ha¹te¹ on²txai¹nha²kxai³la¹:

—Īh¹te²la³khai³nxe³ji¹ku¹. Kī³nhai¹. It³ta² ūn³te²a² ā³wxe³si¹jau³su² i³ye³na² sa²hāu²not³si¹jau³su² ain¹ten²tu³wi¹. Nxe³nyhain¹ta¹hxai²hē¹la².

Kō³nxe³te² yāu³ka³txa² nxū²kwai³li³si¹jau³su²

²⁶ Nyhain¹nxa²ha¹te¹ i³ye³na² yxo²ha³ti³li³nxa²ha¹te¹ Je³ra²sa²ko³xa² ai³-ain¹ta¹hxai²hē¹la². ²⁷⁻²⁹ Ai³ain¹nxa²ha¹te¹ Je³su²jah³la² sa²kxai³lu² ka³no¹a² a³li³nū²la² in³txa² i³ha¹txi²ta¹hxai²hē¹la². A²nxe³te²a² kō³nxe³te²a² a²yāu³-ka³txa² ā³nxū²kwai³wi¹ta¹hxai²hē¹la². Ye³ka³lxa¹txi³ ā³wih¹to³ta¹hxai²hē¹la². A²nxe³jah¹la²kxai³ hai³txi³ wā²la²ka³lo³la³ ū³whi²kxi²nh²nxa³ha²kxai³ hai³txi³ a²sxi²lha³ sxā²nxa³ha²kxai³ nxe²nxa³ha²kxai³la¹ hāi¹sxā³ ha³lo²a² a²nū²a² ya³lu²te²a² sxā³ko³xa² so¹lxi³ ho³ta¹hxai²hē¹la². Nxe³ju³ta² Je³ra²sa²

nū³ka³txa² hi²sen³kxai³lu² kwa³thi³li³h³na² hxi²tē³nha²sxā³ sa²hxi²tai³kxain¹-to³ta¹hxai²hē¹la². Ain¹kxan²ti³nū¹ jah¹la²nū¹ta²kxai³lu² sa²hxi²hxau³kxi²nha²-sxā³ sa²hxi²tai³kxain¹tī³h³na² sa²yo³li³yain¹to³ta¹hxai²hē¹la². Nxe³ju³kxai³lu² ko³nxe³te²a² yāu³ka³txa² hi²sen³kxai³lu² a²nxū²kwai³wi¹jah¹la² kwa³na³ain¹-to³ta¹hxai²hē¹la². Ha³lo²a² a²nū²a² yxau³ai¹nxa³ko³kxi²na² kwa³na³sxā³ ai³-si¹ta¹hxai²hē¹la². Nxe³nxa²ha¹te¹ jah¹la² sa²kxai³lu² Je³su²jah³la² i²ain¹tāu³a² hxi²kan¹sxā³ ā³sen³sai¹ta¹hxai²hē¹la². Nxe³jut³su² a³la³kxi²nū²la² a²ne³kxi²ai³-tāu³a² ā³ka³ti³wxe³ta¹hxai²hē¹la². Nxa²ha¹te¹ Je³su²jah³lai²na² wān³txi³-kxai³lu¹ ko³nxe³te²a² yāu³ka³txa² a²ne³nxē³na² kwa³na³te³nah¹lxi¹:

—In³txai²na² a³li³xi¹jah³li³hē¹li¹. Je³su²jah³la² nxe³ta¹hxai²hē¹la². Nxe³-te³na¹ in³txa² i³wxan¹sxā³ i³kaix¹ta¹hxai²hē¹la². I³kaix¹te³nah¹lxi¹:

—Je³su²jah³lai³. Txa²wā¹sū³na² Si³yxau³jah¹la² Tah²si¹li¹. I³h¹nxe³sa²te³lin¹-ji¹wi¹? I³kāuh³lxa³ti³sa²txa³hē¹li¹. Nxe³ta¹hxai²hē¹la².

³⁰Nxa²ha¹te¹ Je³su²jah³la² i³ye³kxi²nyha¹te³an¹jau³kxi³lu¹:

—I³h¹nxet³sxā³ i³yī¹li²nhān¹ji¹wi¹ wxa²i³lxa²su¹? Ta¹hxai²hē¹la². Nxa²ha¹te¹ i³wa²lū³xi²nyhu¹ti³ān¹jau³kxi³lu¹:

—Txa²i³lxa² Yxo²ka³lxa¹jah¹lo²sa¹wi¹, ka³lxa¹khai¹te²sa²si¹nha²kxi³lu¹. Ta¹hxai²hē¹la².

³¹Nxe³ha²kxi³la¹ āh¹ i³ye³kxi²nyha¹te³nah¹lxi¹:

—Ha³lo²a² i³kāuh³lxa³ti³sa²si¹nhīn¹jen³nū³a² sa²si¹hā³sa²sin¹txa³hē¹li¹. Nxe³nyhain¹ta¹hxai²hē¹la².

³²Nxe³nyhain¹nxa²ha¹te¹ wā³la³ti²ka³nāu³a² ka³yxuh³xa² yxa³kxa² ka³lxa¹-txi³ ū³nyhai¹tain¹to³ta¹hxai²hē¹la². Nxe³ain¹ye²ha²kxi³ ko³nxe³te²a² yāu³ka³-txa² sa²kxi³lu² Je³su²jah³la²kxi³ i³wā³txain¹ti³an¹jau³kxi³lu¹:

—Yxa³kxa³nāu³xa² i³sa²si¹hā³sa²si¹nhē¹li¹. Ka³yxuh³xa²ni²na² a²nxū²kwai³-wi¹kxi²ain¹ti³ten³sa²si¹nhai¹. Ain¹jau³kxi³lu² nxa²ha¹te¹:

—Jā¹nxe³jah³li³hē¹li¹. Je³su²jah³la² nxe³ta¹hxai²hē¹la². ³³Ain¹nxa²ha¹te¹ ko³nxe³te²a² yāu³ka³txai²na² sa²kxi³lu² in³txi³su² te²kxi³lu² nxū²kwai³li³-xi²nū²la² yxa³kxa³nū¹ta²kxi³lu² a²nxū²kwai³wi¹hain¹ta¹hxai²hē¹la². Ain¹ju³-tan¹te²kxa³yā³tū³ti¹ yxa³kxa³nū¹ta²kxi³lu² a²wā³la³ti²ka³nāu³ai¹na² ā³ni³hi²-kan³sxā³ i³ye³na² ā³yu¹nū³sxā³ i³lo³nxī² ya²lun¹ti²hxan³ta¹hxai²hē¹la².

³⁴Nxe³te²kxa³yān³tū³ in³txai²na² yxa³kxi²na² wa³kxē³nāu³xa² i²ain¹nū²la² yuh³lxa³txi³ ā³ni³hain¹ta¹hxai²hē¹la². Sxi²yhe³na² ā³ni³hi² Je³ra²sa²ko³xa² ā³ni³-hi² ain¹sxā³ ha³lo²ai²na² i³ye³kxa²sa²sai¹ain¹ta¹hxai²hē¹la². ³⁵Nyhain¹nxa²ha¹te¹ tū¹kā³txai²li² wxā³sxā³ i²ye²nyhain¹ta¹hxai²hē¹la². Wxā³sxā³ i²ye²nyhain¹te³na¹ Je³su²jah³lo²kxi³ yāu³so³nain¹te³na¹ ko³nxe³te²a² yāu³ka³txa² nxū²kwai³li³-jah¹la² i²ain¹ta¹hxai²hē¹la². A²nxe³jah¹lai²na² sa²kxi³lu² Je³su²jah³lai²na² a²ne³kxi²ai³tāu³a² ā³wxe³sxā³ yxau³ye²ta¹hxai²hē¹la². Nxe³ye²hi²nān¹te²tū³wā²la² ū³whi²kxi²nha² wain³txi³ wā²nxū¹hain³nhā² nxe³ye²ta¹hxai²hē¹la². Nxe³-ju³kxi³lu² tū¹kā³txai²li² wxā³ain¹tū³kā³txa² i²ain¹ju³tan¹te²kxa³yā³lhu² on²-txain¹ta¹hxai²hē¹la². ³⁶Ain¹nxa²ha¹te¹ i²ta³lu²nain¹nū²la² i³xain¹ta¹hxai²hē¹la². I³xain¹tāu³a² in³txa² we²nxī²ju³tī³na² i³hen³txi³nyhain¹ta¹hxai²hē¹la². ³⁷Nxe³-nyhain¹ju³tan¹te²kxa³yā³lhu² a²nū³ka³txa² Je³ra²sa² nū³ka³txa² a²yo³ha³kxi² on²tai¹nha²kxi³ Je³su²jah³lai²na² yuh³lxi³sxā³ a³li³xi²jau³su² kāin² i²ye³kxi²-nyhain¹ta¹hxai²hē¹la². Nxe³jut³su² ha²kxi³ ka³no¹a² ā³wi¹hain¹ta¹hxai²hē¹la². ³⁸Nxa²ha¹te¹ in³txai²na² ko³nxe³te²a² yāu³ka³txa² a³li³xain¹jah¹la² Je³su²jah³-lo²su² te²kxi³ win¹ta²te²lxi³ i³ye³kxi²ti³ān¹jau³kxi³lu¹:

⁵⁰ Nxa²ha¹te¹ Je³su²jah³lo²kxai³ jau³jau¹xai²na² ain³kxi²nũ²la² i³wa²lũ³xi²te³nah¹lxi¹:

—Yuh³lxah³lxi³txa³hẽ¹li¹. Hãi¹sxã³ yxo²i²syah¹lxi³hẽ¹li¹. Ta¹ka³lxa² we²nxi²-tu¹wi¹. Ta¹hxai²hẽ¹la².

⁵¹ Nxe³nxa²ha¹te¹ Jai²rah³la² sxi²ha² yau³so³nain¹ka³tu³ ã³wi¹hain¹ta¹hxai²-hẽ¹la². Je³su²jah³la² so¹lxi³ a²sa³wi³ha³lxa² so¹lxi³ nxe³te²su² Pe²jah³lo¹na² Jo³ãu²ah³lo¹na² Ti³a²kah³lo¹na² nxain¹ta¹hxai²hẽ¹la². A²nxe³te²a² so¹lxi³ wẽ³sa² a²wi³na² whãi²na¹ a²hã³ka³na² whãi²na¹ nxe³te²a² so¹lxi³ ã³wi¹hain¹-ta¹hxai²hẽ¹la². ã³xa² nũ³ka³txa² ha³lo²a² yxau³sxã³ wah³nxe³si¹hain¹jau³su² i³ye³kxain¹ta¹hxai²hẽ¹la².

⁵² Hã²wxã³txa³nu² ã³wi¹hain¹tãu³a² a²nũ²a² ka³lxa¹txi³ yũ³ye²ta¹hxai²-hẽ¹la². A²nxe³te²a² kãin² i³nã³ti² kãin² wxa¹ni³ ain¹ta¹hxai²hẽ¹la². Nxe³te²na¹ Je³su²jah³la²kxai³ i³ye³kxi²ti³ãn¹jau³kxai³lu¹:

—Nãn³jah³lxi³ta³lxi¹. Ta¹ka³lxa² ya³lu²nxa³wi¹. Hãi¹sxã³ ãu³xi²na³li¹. Je³su²-jah³lo²kxai³ nxe³ta¹hxai²hẽ¹la².

⁵³ Nxa²ha¹te¹ wẽ³sai²na² ya³lu²sxa³ye²ain¹kxe³su² a³la³kxain¹nxa²ha¹te¹ yxo²ka³lxi³nyhain¹ta¹hxai²hẽ¹la². ⁵⁴ Ain¹nxa²ha¹te¹ Je³su²jah³lai²na² sa²-kxai³lu² a²wẽ³sa² hxi²ki³nũ²la² i³ye³kxi²ta¹hxai²hẽ¹la². i³ye³kxi²te³nah¹lxi¹:

—Nxe³nxi¹. i³sa²yxau³nxi¹. Ta¹hxai²hẽ¹la².

⁵⁵ Nxa²ha¹te¹ wẽ³sa² sa²kxai³lu² a²yãu³ka³txi³khai³xa² nxũ²kwai³wih¹xi²-sxã³ wa³su³txi³ ka³ten³su² i³sa²yxau³xi²ta¹hxai²hẽ¹la². Nxe³nxa²ha¹te¹ Je³su²-jah³la² wãn³txi³kxai³lu¹:

—Yain³txa² ũ³hũ¹jah³lxi³hẽ¹li¹. Ta¹hxai²hẽ¹la². ⁵⁶ Nxe³ain¹jut³su² wẽ³sa² a²wi³na² whãi²na¹ a²hã³ka³na² whãi²na¹ ka³lih³khai³te³nah¹lxi¹:

—Ta¹ka³lxa² we²txi²na³li¹. Te²yã¹nxe³ju³ta² hai³txi³ i²ki³sxa³wi¹. Nxe³ju³-tan¹te²kxa³ya³lhu² kãin²khai¹jah¹lo²sin²ta²wi¹. Ta¹hxai²hẽ¹la². Nxa²ha¹te¹:

—A²nũ²a² ã³lxi³te²a² wẽ³sa² we²txi²ju³tin³txi³ i³ye³kxain¹yah³lxi³txa³hẽ¹li¹. Je³su²jah³la² nxe³ta¹hxai²hẽ¹la².

Je³su²jah³la² a²sa³wi³ha³lxi³nãu³xa² ũ³sa²si¹hã³jau³su²

9 ¹ Ain¹nxa²ha¹te¹ a³lan²ton³tãu³a² Je³su²jah³la²kxai³lu² a²sa³wi³ha³-lxa² hxi²ka² hxa³sxã³ ãh¹ ha¹li¹ wxa²sa²so²xi²nũn³sxã³ nxe³tũ³ka³txa² i³kaix¹so¹ta¹hxai²hẽ¹la². i³kaix¹so¹sxã³ i³ye³kxi²te³nah¹lxi¹:

—A²nũ²a² i³ta³ka³txa² a²hãi¹nxe³ti³xa¹ we¹txa²lxi¹yah³lxin¹ju³ta² hĩ¹na² hxi²kan¹ti³hi¹ta¹lxa¹ha²kxai³ a²nũ²a² kq³nxe³te²a² yãu³ka³txa² yũ³te²a² nxũ²-kwai³li¹si¹jau³su² kwa³na³yah³lxin¹ju³ta² hxi²kan¹ti³hi¹ta¹lxa¹ha²kxai³ nxe³-nxa²lxa¹wi¹. Nxe³nxa²lxa¹kxe³su² a²hxi²kan¹jah¹lo²la²yãx¹yah³lxin¹tu¹wi¹. Nxe³jau³su² Je³su²jah³la²kxai³ nxe³ta¹hxai²hẽ¹la². ² Nxe² e³ta³lun²nũ²la² sa²-si¹haun³tain¹ta¹hxai²hẽ¹la². Sa²si¹haun³tain¹te³nah¹lxi¹:

—Sxi²je³na² yxo²ha³kxa¹ ã³naun³ti¹jah³lxi³hẽ¹li¹. Nxe³yah³lxin¹tãu³a² Txa²-wã¹sũ³na² wãn³txa² wi¹jau³xa² A²hxi²kan¹ta² Si³yxau³tãu³lot³ju³ta³nũ³su² nxe³jau³xa² i³yau¹ũ³txain¹yah³lxi³hẽ¹li¹. Yah³lxin¹kxai²nãn²tu³ a²nũ²a² i³ta³-ka³txa² yũ³te²a² hãi¹nxe³ti³xa¹ we²txi²txai¹yah³lxi³hẽ¹li¹. ³ Nxe³yah³lxin¹-kxai²nãn²tu³ti² yen³kxa² tẽ³yah³lxi³txa³hẽ¹li¹. Nxe³sxã³ khau²sa²ka³txa³la² tẽ³yah³lxa³nha²kxai³ wã²lẽn¹ta³ tẽ³yah³lxa³nha²kxai³ yain³txi³la³ tẽ³yah³lxa³-nha²kxai³ ha³te³h³nxã³nxa² ũ³yho³hxi²ki³txã³nxãn²ta³ tẽ³yah³lxa³nha²kxai³ wã²la²ka³lo³la³ ũ³whẽ³no³tã³wi²kxi²nyha¹lxin¹ka³lo³la³ tẽ³yah³lxa³nha²kxai³

nxe³jah³lxi³hē¹li¹. Yxān¹ta¹ a²nū²so¹lxi³ aun³txi¹jah³lxi³hē¹li¹. ⁴Yah³lxin¹kxai²-nān²tū³ sxi²ha² wi¹lā³wi¹yah³lxin¹kxai²nān²tū³ kan²txi³ yxau³jah³lxi³hē¹li¹. Hen³txi³ta³lun³sān²na³na¹ yah³lxin¹ka³tū³ a³li³xi¹jah³lxi³hē¹li¹. ⁵Yxān¹ta¹ wi¹lā³wi¹yah³lxan³kxai²nān²tū³ti² Txa²wā¹sū³na² wān³txa² ain³kxi²ti³ten³-ti³he¹xai¹ nxa³kxai²nān²tū³ sxi²je³nai²nān²tū³ wa²li³jah³lxi³hē¹li¹. Wa²li³-yah³lxin¹kxai²nān²tū³ kxi³nū³xa² wxa²yū³kxa² ti³son¹tū³xa² ti³yū³tun³ta³-kxi²nha¹jah³lxi³hē¹li¹. Nxe³ain¹yah³lxin¹kxai²nān²tū³ ko³nxe³ti³ kăi³ain¹ju³ta² i³yau¹ū³ain¹yah³lxi³hi³nxa¹lxi¹. Nxe³ta¹hxai²hē¹la².

⁶Nxa²ha¹te¹ i³ye³ta³lun³nxa²ha¹te¹ a²sa³wi³ha³lxi³nū³ka³txai²na² a³li³-ain¹sxā³ ai³lh²a²thet³tain¹ta¹hxai²hē¹la². Nxe³tāu³a² Txa²wā¹sū³na² wi¹-jau³xa² i³he³n³txi³ha²kxai³ i³ta³ka³txa² yū³te²a² we²txa³lxai¹nha²kxai³ ain¹tah¹hxai²hē¹la².

E³ro²jah³la² wā³wā³txi³nha²jau³su²

⁷Nxa²ha¹te¹ E³ro²jah³la² Ka³li³le²a²ko³xai²na² a²hxi²kan¹jah¹lo²su² ta¹hxai²-hē¹la². Nxe³ka³tū³ta¹ a²sa³wi³ha³lxai²na² sa²kxai³lu² wān³txai²na² jau³jau¹-xai²na² ain³kxain¹nxa²ha¹te¹ E³ro²jah³la² ne³nxe³na² i³hen³txi³yah³lxi³ta¹-hxai²hē¹la². I³hen³txi³yah³lxi³te³nah¹lxi¹:

—Jo³āu² Ba³tis²jah³la² ka³ten³su² i³sa²yxau³xi²te²sin²ta¹. Jau³jau¹xai²na² ka³na³ku² te²na² i³hen³txi³ta¹hxai²hē¹la².

⁸Ā³jah³lai²na² sa²kxai³lu²:

—E³li²ah³la² ka³ten³su² i³sa²yxau³xi²te²sin²ta¹. Jau³jau¹xai²na² i³hen³txi³ha²kxai³:

—Sū³na² wān³txa² i³hen³txi³ nū³ka³txai³tā² ka³na³ka³na³te²a² ka³ten³su² i³sa²yxau³xi²te²sin²ta¹. Nxe³jau³xai²na² ka³lxa¹txi³ E³ro²jah³la² i³hen³txi³ha²-kxai³ nxe³ain¹ta¹hxai²hē¹la². ⁹Nxe³ju³tan¹te²kxa³ya³lhu² E³ro²jah³la²kxai³lu² ain³nha²te³nah¹lxi¹:

—Jo³āu² Ba³tis²jah³lai²tā² ū³nhe³ki²lho¹si¹hai¹na¹jau³su² kwa³na³ai¹na¹-hē³li¹. Yxān¹ta¹ jah³lai²li² ih¹jah¹lo²tan³te²la¹ku². Nxa¹nhai¹. I²ti³ten³khaix¹-sa³nhai¹. E³ro²jah³la²kxai³ nxe³ta¹hxai²hē¹la².

Yain³txa² wā²nhū¹yhain¹jau³su²

¹⁰Jā¹nxe³kxan²ta² nxe³nū²la² a²sa³wi³ha³lxi³nū³ka³txai³li² ā³wa³lain¹-ta¹hxai²hē¹la². Ā³wa³lain¹nū²la² ā³nū¹nain¹nū²la² ai³lh²a²thet³tain¹ju³ta¹tā² nxe³kxe³su² i³hen³txain¹ta¹hxai²hē¹la². Nxa²ha¹te¹ Je³su²jah³la² Bet³sa³i²ta³-thi³na² kăi²nxa³thi³na² a²sa³wi³ha³lxi³nāu³xa² nū¹hi³ye³kxi²te³lhxā³ ā³sa²-so¹ain¹ta¹hxai²hē¹la². ¹¹Nxe³tah¹lxa¹ a²nū²a² ka³lxa¹te²a² i²ain¹ti³kxai³lu² aun³txi² hit¹ta¹i³lain¹ta¹hxai²hē¹la². Nxe³te³na¹ Txa²wā¹sū³na² wān³txa² wi¹-jau³xa² A²hxi²kan¹ta² Si³yxau³tāu³lo³ju³ta³nū³su² nxe³jau³xa² ka³lih³sxā³ i³yau¹ū³ha²kxai³ a²nū²a² i³ton³txi³nū³ka³txa² wxā³kxai²nān²tū³ we²txi³ha²-kxai³ nxe³ta¹hxai²hē¹la².

¹²Nx a² ha¹te¹ a¹sū²ni²tāu³a² a²sa³wi³ha³lxi³nū³ka³txa² ā³tī³sxā³ i³ye³kxain¹te³nah¹lxi¹:

—Je³su²jah³lai². I²sa²sa²lxi¹. Hi¹na² sū²nē³lhīn¹na³li¹. Heh³sa²sīn¹nhai¹. Txa²nū³ka³ti³xi³nāu³xai²li² heh³sa²sīn¹nha²kxai³ wxā³ain¹tū³ka³txa² he³-hai¹nha²kxai³ nxe³ain¹sīn¹na³li¹. Yxān¹ta¹ ti¹ai²li² yain³txi³la³ yū²nxa³-ha²kxai³ sxā³kī³thīn³ta³ yū²nxa³ha²kxai³ nxe³sīn¹na³li¹. Nxe³sīn¹nha²kxai³

sxi²jen³nāu³a² yain³txa² sa²so² sxa³sxāu³xain¹thi³na² āu¹la³kxi²nha² nxe³si¹-hain¹jau³su² i³sa²si¹hā³txai¹nhē³li¹. Nxain¹ta¹hxi²hē¹la².

13 Nxa²ha¹te¹ Je³su²jah³lai²na² wān³txi³kxai³lu¹:

—Wxāi²nāu³ i³nxai²na¹ yain³txa² ū³hū¹txai¹yah³lxi³hē¹li¹. Ta¹hxi²hē¹la². Nxe³nxa²ha¹te¹:

—Yxān¹ta¹ yain³txa² yū³ki³kxa² kái²nxa³wi¹. Yain³tū³xa² nū³ha¹li¹ nū³ha¹li¹ ka³na³ki¹ so¹lxi³ ai³na² ha¹li¹ so¹lxi³ nxe³te²na² so¹lxi³ yū³nē³na³li¹. Nxe³nha¹ju³tan¹te²kxa³ya³lhu² yain³txa² so¹kxi²nha¹ju³ta² i³sa²si¹hā³sa²sin¹te³lin¹ji¹, a²nū²a² yxo²ha³kxa¹ i³yain¹si¹sa²nhin¹jau³su¹? Ain¹ta¹hxi²hē¹la².

14 A²nxe³tū³ka³txai²na² ka³lxa¹khaix¹ta¹hxi²hē¹la². In³txa² 5.000 nxe² ka³-lxa¹khaix¹ta¹hxi²hē¹la². Nxa²ha¹te¹ Je³su²jah³lai²na² wān³txi³kxai³lu¹:

—A²nū²a² ā³nū²kxi²sxā³ ā³wxe³si¹hain¹yah³lxin¹jau³su² i³ye³kxi¹txai¹yah³-lxi³hē¹li¹. Nxe³ain¹yah³lxin¹ju³kxai³la¹, a²nū²a²nāu³xai²na² hxi²ka² hxa³sxā³ ye³ha¹li¹ ye³ha¹li¹ wxa²sa²wa²la³kxi¹xi²tū³ka³txa² 50 nxe² a²nū³ka³txi³su² ha³-na³ka³lxi³ ā³wxe² jā¹nxe² jā¹nxe² nxe²xai³si¹hain¹yah³lxin¹jau³su² i³ye³kxi¹-txai¹yah³lxi³hē¹li¹. Ta¹hxi²hē¹la².

15 Nxe³nū²la² wān³txai²na² sa²yxo²we¹thxa³tain¹ta¹hxi²hē¹la². 16 Nxa²ha¹te¹ Je³su²jah³la²kxai³lu² yain³tū³xai²li² ai³nai²li² nxe³sxā³ hxi²tē³nha²nū²la² ten³-sa²tā³ka³la³yxo²nū²la². Sū³na² i³wi¹lxon³kxi²ki³jau³su² i³ye³ta¹hxi²hē¹la². Nxe²e³ta³lun²ka³tū³ yain³tū³xa² ai³na² nxe³sxā³ wā²nāu³lxi³sxā³ a²sa³wi³-ha³lxa² ū³hū²xai³ka³tū³ a²nū²a²nāu³xai²na² sa²nū²xai³yain¹ta¹hxi²hē¹la². 17 Nxe³ha²kxai³ a²nū²a² yxo²ha³kxa¹ yai³nai¹nha²kxai³ ū³kxain¹ta¹hxi²hē¹la². Nxe³nū²la² hā²wxān³txa³ yain³txa² wxa²nāu²lxi³kxe³su² wā³kon³kxe³su² wxa²-nxa³ki²so¹ka³tū³ ha³ti²a² hxi²ka² hxa³sxā³ nxē³nha¹li¹ wxa²sa²so¹xi²nūn³-tē³na² i³ne³kxi¹lhain¹ta¹hxi²hē¹la². Yain³txa² kái²n² wā³kon³ta¹hxi²hē¹la².

**Je³su²jah³la² Txa²wā¹sū³na² A²hxi²kan¹ta² Si³
yxau³tāu³lo³jah¹lo²ye²kxe³jau³su²**

18 Ain¹nxa²ha¹te¹ ha³la³jen¹nāu³su² Je³su²jah³la²kxai³ a³li³nū²la² Txa²-wā¹sū³na² nūh¹e³kxi²ta¹hxi²hē¹la². Nxe³te³na¹ a²sa³wi³ha³lxa² ā³wxā³sxā³ i³wā³tain¹te³nah¹lxi¹:

—A²nū²a²nāu³xai²li² ih¹nxe³jau³tā³ i³yi¹li²sain¹jau³su² e³lain¹te²la¹xā³? Ta¹hxi²hē¹la².

19 Nxa²ha¹te¹ i³wa²lū³xain¹ti³an¹jau³kxai³lu¹:

—Nxe³nxa³wi¹. A²nū²a²nāu³xai²na² a²ha³tih³xa² Jo³āu² Ba³tis²jah³lo²su² i³yi¹li¹nxai¹nha²kxai³ ā³xa² ha³tih³xai²na² sa²kxai³lu² E³li²ah³lu¹tai¹na² i³yi¹li¹-nxai¹nha²kxai³ ā³xa² ha³tih³xai²na² sa²kxai³lu² Txa²wā¹sū³na² wān³txa² i³hen³-txi³tū³ka³txi²na² ka³ten³su² i³sa²yxau³xi²ha²kxai³ wā³li² te²su² te²a² i³yi¹li¹-nxai¹nha²kxai³ nxe³nyhain¹si¹nhxi²na²hē³li¹. A²sa³wi³ha³lxa² nxe³ta¹hxi²hē¹la².

20 Nxa²ha¹te¹ Je³su²jah³lai²na² wān³txi³kxai³lu¹:

—Nxe³yān¹ta¹ wxāi²nān²ta³ ih¹nxe³jau³tā³ i³yi¹li²syah¹lxin¹jau³su² e³yah³-lxin¹ji¹wi¹? Ta¹hxi²hē¹la². Nxa²ha¹te¹ Pe²jah³lai²na² wān³txi³kxai³lu¹:

—Wxāi²nān²ta³ Txa²wā¹sū³na² A²hxi²kan¹ta² Si³yxau³tāu³lo³txa²jah¹lo²si¹-lxi¹. Txa²wā¹sū³na² Ka³ten³ta² Si³yxau³jah¹lai²na² Tah²si¹lxi¹. Ta¹hxi²hē¹la².

Je³su²jah³la² ya³lu²kxi²ju³ta³nū³a² i³yau¹ū³hain¹jau³su²

21 Nxa²ha¹te¹ Je³su²jah³la²kxai³lu² i³ye³kxi²te³nah¹lxi¹:

—Jau¹xai²na² a²nū²a² i³hen³txain¹yah³lxi³txa³hē¹li¹. Hāi¹sxā³ kwa² ain³kxa²so¹kxi¹txai¹yah³lxi³hē¹li¹. ²²Yxān¹ta¹ kxān³ton³tāu³a¹ Txa²na² Sū³na² A²hxi²-kan¹ta² Si³yxau³tāu³lot³sa²jah¹lo²na¹xai²na² khāuh³lxa³txi³sa²ju³ta³nū³a²yū³tu¹wi¹. A²nū²a² I³sa³e² hxi²kan¹txi³su² te²a² Sū³na² sxi¹ha² wā³nxīn¹te²si³yxau³tū³ka³txi³su² te²a² ha³teh³nxā³nxa² a²hoh³lxi³su² te²a² nxe³sxā³ te²-nāu³xa² i³yen²ta³kxi²sai¹nha²kxai³ i³su²lhā³si¹sain¹tu¹wi¹. Nxe³nū²la² hā²-wxān³txa³ ye³ha¹li¹ ka³na³ki¹ a³lan²ka³tū³ ka³ten³su² i³sa²yxau³xi²na¹tu¹wi¹. Je³su²jah³la² nxe³ta¹hxai²hē¹la².

²³Hā²wxān³txa³ a²nū²a² yxo²ha³kxa¹ āh¹ i³ye³kxi²te³nah¹lxi¹:

—Ne³ka²sah¹lxi³wxi¹. A²nū²a² i²li³te²nān²tū³ ā³si³tē³kxi²ti³ten³sain¹kxai²-nān²tū³ a²e¹nāu³a¹ au³txi³ ten³khaix¹nxe³ju³tān²tū³ ā³na¹txai¹lxi¹. Te²yā¹nxe³-sxā³ yxo²i²sain¹ju³tan¹te²kxa³yan³tū³ i³ya²lu¹ju³ta³nū³a² yuh³lxin²nxa³sxā³ ā³si³tē³kxi²sain¹txai²li¹. ²⁴Te²yā¹nxe³ju³kxai³lu² a²nū²a² te³nah¹lxi¹: “Yuh³-xai²na² ti¹ai²na² yxau³na¹tāu³a² txa²e¹na² wi¹la¹tāu³a² a³lxi²sah³nha¹. Je³-su²jah³lai²na² wān³txa² sa²yxo²ā³a¹kxan²ti³ ya³lu²ju³ta² ten³sa²nxa³nha¹.” Nxe³kxai²nān²tū³ Txa²wā¹sū³na² ha³lo²a² yxau³xai³ju³ta³nū³a² yū²nxa³-lho³li¹. Yxān¹ta¹: “Yuh³xai²na² ti¹ai²na² yxau³na¹tāu³a² txa²e¹na² wi¹la¹tāu³la³ a³lxi²sa²nxa³nha¹. Je³su²jah³lai²na² wān³txa² yxo²i²a¹ju³tan¹te²kxa³ya³lhu²su²lhā³sain¹kxan²ti³ yxo²i²a¹ju³ta² ā³na¹nxa³lho³na¹.” Nxe³kxai²nān²tū³ Txa²-sa³wi³ha³lxi³sain¹tu¹wi¹. Nxe³kxa²yu³su² Txa²wā¹sū³na² ha³lo²a² yxau³xai³ju³-ta³nū³a² yū³tu¹wi¹. ²⁵Nxe³ha²kxai³ yuh³xan¹ko³xa² yxo²ha³kxa¹ a²wa³kxēn³-syah³lxin¹kxan²ti³ wxa²e¹nāu³ai²na² wxa²ka³ten³su² yah³lxin¹ju³ta²kxai³ ā³ti¹kxi² kāin² khāuh³lxa³txi³nyhah¹lxi¹ni² nxe³kxai²nān²tū³ wi¹lyah³lxi³-hī³nxān¹ji¹wi¹? Hai³txi³ wi¹ti³he¹xai¹nxa³wi¹. ²⁶Nxe³ju³kxai³la¹ hī¹na² Txa²i-²li² i³yāu²lxi² Txa²wān³txa² wi¹jau³xa² i³yāu²lxi² nxe³sah¹lxin¹kxai²nān²tū³ kxān³nāu³a¹ wxā³na¹hī¹na² kāin² wxi²kin³ti³ton³na¹tu¹wi¹. Txa²wā¹sū³nu²-kxai³ a²wxi²kin³ti³ton³ju³tain²txi³ oh³xan¹tū³ka³txai²na² a²wxi²kin³ti³ton³-ju³tain²txi³ Txa²wxi²kin³ti³to³na¹ju³tain²txi³ nxe³nx²na³li¹. Jā¹nxe³hi¹na² āu²li²to³txa²lxa¹tu¹wi¹. ²⁷Jā¹nxa¹ju³kxai³lu² a²ya³la³tū³ i³ye³kxi¹nx²ta¹wi¹. Txa²wā¹sū³na² wān³txa² wi¹jau³xa² A²hxi²kan¹ta² Si³yxau³tāu³lot³ju³ta³nū³su² nxe³jau³xai²na² yxau³son³na³li¹. Wxa²nū³ka³txe² i³nxai²na² ka³na³ki²nū²ya³-lu²yah³lxi³xa³ta³lxa¹ ju¹ta²na² i²yah³lxin¹tu¹wi¹. Nxe³ye¹nx²ta¹wi¹. Je³su²-jah³la² nxe³ta¹hxai²hē¹la².

Je³su²jah³la² i³ā³lxi³jau³su²

²⁸I³ye³ta³lun²nū²la² hā²wxān³txa³ ye³ha¹li¹ ye³ha¹li¹ ye³ha¹li¹ a³la²-ni²sxā³ Je³su²jah³la²kxai³ Txa²wā¹sū³na² i³ye³kxi²xi²nyha¹te¹lhxā³ a³li³nū²la² wā²la³ka³txa² ka³la³ta¹hxai²hē¹la². Nxe³ka³tū³ta¹ a²sa³wi³ha³lxi²na² Pe²jah³-lo²su² ha²kxai³ Jo³āu²ah³lo²su² ha²kxai³ Ti³a²kah³lo²su² ha²kxai³ nxe³sxā³ ā³sa²so¹sxā³ ai³nyhain¹ta¹hxai²hē¹la². ²⁹Ā³sa²so¹sxā³ ai³nyhain¹ka³tū³ta¹ Txa²-wā¹sū³na² e³kxain¹tāu³a² a²yen³nāu³a² ye³ā³lxi³hi² a²wā²la²ka³lo³a² whā¹na¹ kāin² hān³ni² nxe³ju³tan¹te²kxa³yan³tū³ti¹ kāin² ye³ha²te¹ta¹lxi³ta¹hxai²hē¹la². ³⁰A²nxe³ti³kxai³lu² in³txa² ha¹li¹ kwēn²ta²kxai³ a²ta³lye²nyhain¹ta¹hxai²hē¹la². Nxe³sxā³ i³ye³kxin²txi³nyhain¹ta¹hxai²hē¹la². Nxe³te²a² Moi³se²ah³lo²su² ha²-kxai³ E³li²ah³lo²su² ha²kxai³ nxe² i³yī¹li²nyhain¹ta¹hxai²hē¹la². ³¹Jā¹nxe³-te²na² sa²kxai³lu² Txa²wā¹sū³na² ha³tet¹ju³ta² i³ki³kxain¹ta¹hxai²hē¹la². Nxe³-ka³tū³ta¹ i³ye³kxi²nyhain¹ka³tū³ta¹ Je³su²jah³la²kxai³lu² Je³ru³sa³lē²thi³na²

ā³wih¹tāu³a¹ an³txi³tū³kā³txa² hi³ka² su²lhā³si¹hain¹ju³ta³nū³su² i³ye³kxi²-nyhain¹ta¹hxai²hē¹la². Nxe³jau³xai²na² kxā³nhxi¹nai²tā² Txa²wā¹sū³na² i³ye³-kxi²ta¹hxai²hē¹la². ³²A²nxe³yān³txai²na¹ Pe²jah³la² sa²kxai³lu² a²ya³lxi³nū³kā³-txai²na² sa²kxai³lu² nxe³sxā³ hxi²tha³ai¹nha²kxai³ kāin² āu³xain¹ta¹hxai²hē¹la². Ain¹nū²la² i³tu¹lxi²nū²la² Je³su²jah³lai²na² in³txai²na² i³ye³kxi²nyhain¹ju³ta² i²i² sa²ha²tet¹ju³ta² i²i² nxe³ta¹hxai²hē¹la². ³³Nxa²ha¹te¹ in³txai²li² a³li³te³lhxā³nx²na³na¹ ai¹nhī¹na¹ Pe²jah³lai²na² sa²kxai³lu² i³ye³kxi²te³nah¹lxi¹:

—Je³su²jah³la² txa²hxi²kan¹jah¹lāi³. Ti¹ai²li² ha³lo²a² wi¹khaix¹si¹na¹nhai¹. Nxe³si¹nha²kxai³ sxi²ha² nēn³nha¹li¹ ka³na³ki² txo³na¹tu¹wi¹. Wxa²sxi²ha² txo³ni² Moi³se²ah³la² sxi²ha² txo³ni² E³li²ah³la² sxi²ha² txo³ni² nxe³nxa²lxa¹-tu¹wi¹. Nxe³jau³su² Pe²jah³lai²na² a²yo²e³jau³su² kxan²ti³ a²si³yxa²tāu³-khai³xa² ā³ne³to³ta¹hxai²nxa³hē¹la².

³⁴Nxa²ha¹te¹ e³kxi²tāu³a² o³si³na² ā³ti¹kxain¹nū²la² a²sa³wi³ha³-lxi³nāu³xa² on²txain¹ta¹hxai²hē¹la². ³⁵Nxe³ain¹tāu³a² o³si³nān¹jau³xa² ain³kxain¹te³nah¹lxi¹:

—Jah¹lai²li² Txa²ki³lha³lxi²la¹wi¹. Ī²sxā³ sa²so¹ai¹na¹hē³li¹. Ain³kxi¹txai¹-yah³lxi³hē¹li¹. Ta¹hxai²hē¹la².

³⁶Nxa²ha¹te¹ i³ye³ta³lun²nū²la² Je³su²jah³la² so¹lxi³ i²kxain¹ta¹hxai²hē¹la². Hā²wkān³txa³ a³la²ni²xi²tāu³a² a²ka³nxain¹ta¹hxai²hē¹la². Yxān¹ta¹ ju¹ta¹na² a²nū²a² ā³lxi²nūn³tū³kā³txa² i³ye³kxi²nyhain¹ta¹hxai²nxa³hē¹la².

Wē³sa² we²txi²jau³su²

³⁷Nxa²ha¹te¹ a²ka³nxi²nū²la² a²nū²a² ka³lxa¹nū³kā³txa² ne³khaux²xi²-nyhain¹ta¹hxai²hē¹la². ³⁸Nxa²ha¹te¹ a²nū²a²nāu³xai²na² in³txa² ka³na³ka³nat³-sxā³ i³kaix¹te³nah¹lxi¹:

—Tih³nxe³sa²jah¹lāi³. Txa²wē³sa² sa²hau³ko³kxi²sa²sā²nhē³li¹. Nū¹ta² we³-ta¹jah¹lai²la¹wi¹. Nxe³sxā³ a³lxi²khaix¹sa³nhai¹. ³⁹Nxe³te²na² ko³nxe³te²a² yāu³ka³txa² an³txi³ ā³wih¹nū²la² kāin² wxan¹si¹hi² nū³kxūn³txā³nhē¹kxi²hi² nxe³to³hxai²na²hē³li¹. Jā¹nxe³na²li¹. Nxe³hī¹na² kāin² yxo²ka³sih¹xi²ha²-kxai³ wa³su³txi³ a³li³ti³he¹xai¹nxa³hē³li¹. ⁴⁰Nxa²ha¹te¹ a³li³si¹hain¹jau³su² wxa²sa³wi³ha³lxa² win¹ta²te²lxi³ i³ye³kxai¹na¹li¹. Yxān¹ta¹ hxi²ka¹nai¹nxān³-su²li¹. Nxi²na³ha²kxai³ sa²hau³ko³kxi²sa²sā²nhē³li¹. Nxe³ye³nxa²ha¹wi¹. Ta¹hxai²hē¹la².

⁴¹Nxa²ha¹te¹ Je³su²jah³lai²na² wān³txi³kxai³lu¹:

—Ā³ne³tot³syah¹lxa³lxi¹. Yxo²i²nxa³sxā³ wain³txain³kxah²lxa³lxi¹, kan²-txi³ yxa²uxi¹nx²ta¹kxan²ti³nu¹. Wē³sai²li² tē³sxā³ wxā³jah¹lxi³hē¹li¹. Ta¹hxai²hē¹la².

⁴²Nxa²ha¹te¹ so¹sxā³ wxā³tāu³a² ko³nxe³te²a² yāu³ka³txa² kāin² ā³nhē¹-kxi²sxā³ wēn³sa² sa²tā³kxi²ta¹hxai²hē¹la². Nxe³ain¹nxa²ha¹te¹ Je³su²jah³la² hi²sen³kxai³lu² ko³nxe³te²a² yāu³ka³txa² i³kwai²kxi¹nxa²ha¹te¹ wē³sai²li² we²txi²ta¹hxai²hē¹la². We²txi²nū²la² a²wi³na² ū³hū¹xi²ta¹hxai²hē¹la². ⁴³Nxe³-jut³su² a²nū²a²nāu³xa²kxai³lu² Txa²wā¹sū³na² nū³kxūn³sxā³ o²la³kxain¹ju³ta² i²ain¹ta¹hxai²hē¹la². Nxain¹ju³tan¹te²kxa³yā³lhu² on²tain¹ta¹hxai²hē¹la².

Ya³lu²kxi²ju³ta³nū³a² i³yau¹ū³to³jau³su²

Ain¹nxa²ha¹te¹ nxe³ain¹tī³kxai³lu² Je³su²jah³la² ā³yxo²o³tū¹nū²la² a²sa³wi³-ha³lxa² i³ye³kxi²ta¹hxai²hē¹la².

44 Ī³ye³kxi²te³nah¹lxi¹:

—Ain³kxi²khai¹nxe³sah¹lxi³hē¹li¹. A²nū²a²nāu³xai²na² ko¹ko¹xa²nāu³-xai²na² hxi²ka² ā³yū³so¹sain¹tu¹wi¹. Nxe³jau³xai²na² ne³wā²yah³lxi³txa³hē¹li¹. Ta¹hxai²hē¹la².

45 Nxe³to³ta¹ nxe³jau³jau¹xai²na² a²si³yxau³tāu³khai³xa² tī²kxi²ha²kxi³hxi²kan¹txi³ a³la³kxain¹ta¹hxai²nxa³hē¹la². Ain¹kxan²ti³ yuh³lxain¹jau³su²jau³jau¹xai²na² ĩ³wā³txain¹ta¹hxai²nxa³hē¹la².

A²nū²a² kāin²txi³yxau³te²la³ ĩ³yau¹ū³jau³su²

46 Nxe³nū²la² hā²wxān³txa³ ĩ³ye³nyhain¹ta¹hxai²hē¹la². ĩ³ye³nyhain¹-te³nah¹lxi¹:

—Txa²wā¹ki³nāu¹xai²na² ih¹jah¹lo²ta³ kāin²txi³yxau³jah¹lo²su²hī³te²la¹xā³? Ta¹hxai²hē¹la². 47 Nxa²ha¹te¹ Je³su²jah³la²kxi³lu² a²sa³wi³ha³lxai²na² ē¹nān¹-jau³xai²li² a³la³kxi¹nxa²ha¹te¹ wēn³su² tē³sxā³ ā³ka³lu³sa³wxe³kxi²ta¹hxai²-hē¹la². 48 Nxe³nū²la² a²sa³wi³ha³lxai²kxi³ ĩ³ye³kxi²te³nah¹lxi¹:

—Ne³ka²ka²sah¹lxi³wxi¹. A²nū²a² ĩ²li³te² ĩ³nxa² a³li³sa¹nha²kxi³ wē³-sai²na² sa²hau³ko³tai¹nīn¹kxi²nān²tu³ Txa²na² hxi²nū¹san¹kxa² yā¹nxe³-hī³nx²na³li¹. Hxi²nū¹san¹kxi²nān²tu³ Sū³na² ĩ³sa²si¹hā³sa²jah¹lo²su² te²a² hxi²nū¹nain¹kxa² yā¹nxe³hī³nx²na³li¹. Te²yā¹nxe³sxā³ wxa²ē¹nān¹jau³xan²tu³ e³kxi²nāh¹jau³xan²tu³. “Txa²nū³ka³txa² ĩ³kāin²txi³nha²sxā³ wa³to²hi²sain¹-kxan²ti³ wi¹na³na¹.” Nxe²e³kxah¹lxin¹te² ĩ³nxān²tu³ kāin²txi³ yxau³jah¹lo²su² hī³nxa¹lxi¹. Je³su²jah³la² ta¹hxai²hē¹la².

Wxa²ya³lxah³lo²su² ĩ³yau¹ū³jau³su²

49 Nxa²ha¹te¹ Jo³āu²ah³la²kxi³lu² ĩ³ye³kxi²te³nah¹lxi¹:

—Je³su²jah³lai³. Txa²si³yxau³jah¹lo²si¹lxi¹. A³lan²tai³tā² in³txa² ĩ²sī¹na¹-hē³li¹. Nxe³jah¹la² wxi²ka¹nīn¹ju³ta² ĩ³so¹nxain¹sxā³ kō³nxe³te²a² yāu³ka³txa²a³li³si¹jau³su² ĩ³kwa³na³ai¹nhe³li¹. Yxān¹ta¹ ĩ³hi²txi²nxai¹nxa³ha²kxi³: “Hāi¹-nxā¹txai¹nhe³li¹.” Nxe³si¹hain¹nha¹jau³su² kwa³na³ain¹sī¹na¹hē³li¹, wxa²sa³-wi³ha³lxi³sxa³ha²kxi³lu¹. Ta¹hxai²hē¹la².

50 Nxa²ha¹te¹ Je³su²jah³lai²na² wān³txi³kxi³lu¹:

—Ī³hxi²ko²lain¹yah³lxi³txa³hē¹li¹. A²nū²ai²li² wxa²ko¹ko¹sai¹nxa³kxi²nān²-tu³ wxa²ya³lxhain¹na³li¹. Nxe³ha²kxi³ ĩ³hxi²ko²lain¹yah³lxi³txa³hē¹li¹. Je³su²-jah³la² ta¹hxai²hē¹la².

Sa³ma³ri³ta²na²thī³nān¹te²su² te²a² Je³su²jah³la² e²nain¹jau³su²

51 Kxān³ta³lon³tāu³a² Txa²wā¹sū³na² ha³lo²a² ĩ³ka³la³si¹ja³kxa³nū³su²yau³so³nhi¹na² Je³ru³sa³lē²thī³na² ā³nxai³ti³wa³kxa² yau³son³nha²kxi³nū¹kan¹sxā³ ai³ain¹ta¹hxai²hē¹la². 52 Nxe³ha²kxi³ Sa³ma²ri²a²thī³na²a²sxi²ha² āu³xi²thī³nū³a² sa²hau³kot³si¹jau³su² sa²si¹hā³ta¹hxai²hē¹la². 53 Sa²si¹hā³nxa²ha¹te¹ ai³nū²la² ā³wi¹hain¹nū²la² thī¹na² sa²hau³ko³ki³-te²sa¹ji¹xā¹. Ain¹tah¹lxa¹ yxau²xai³tū³ka³txa² yxai¹ha²kxi³ ūn³txi³e³kxain¹te³nah¹lxi¹:

—Ā³nxai³jah¹hē¹li¹. Je³su²jah³lai²na² wxāi²li² nxe³yah³lxi³ ĩ³nxai²na² Je³-ru³sa³lē²thī³nān¹tīh³na² ai³yah³lxi¹nha²kxi³ ten³nxa²lxi³nxa³nhai¹. Ain¹ya³-ha²kxi³ aun³ta² wā³la² ĩ³xi²ya³ta¹hxai²hē¹la². 54 Ain¹nxa²ha¹te¹ Jo³āu²ah³la²-kxi³ Ti³a²kah³la²kxi³ nxe³sxā³ ĩ²ain¹tāu³ ĩ³ye³kxain¹te³nah¹lxi¹:

—Je³su²jah³lāi³. E³li²ah³lu¹tai²na² yā¹nxe³sxā³ oh³xa² ha³nxe²a² sa²si¹hā³-si¹na¹kxai²nān²tu³ Sa²ma³ri³tā²na² nū³ka³txa² ū³thū²kxain¹nha¹ju³ta² ten³-nxa²sīn¹ji¹wi¹? Ain¹ta¹hxai²hē¹la².

⁵⁵Nxa²ha¹te¹ Je³su²jah³la²kxai³lu² ā³yxo²ko³tū¹te³nah¹lxi¹:

—Nxex³jah³wxī¹. Ten³sa²nxa³nhai¹. Txa²wā³nxī¹na¹ju³ta² wi¹ko³nh³yah³-hxa³lxi¹. Ya³hxa³nha²kxai³ Txa²i²na² sa²kxai³lu² a²nū²a² su²lhā³te³lhā³ wxā²-nxa³ha²kxai³ yxān¹ta¹ we²txi²si¹ja³kxa³nū³a² so¹lxi³ wxā³na¹ha²kxai³ nxa¹hē³li¹. Ta¹hxai²hē¹la². ⁵⁶Nxe³ain¹jut³su² ā³nxa³sxā³ si³nā³xa² sxa³ain¹ta¹hxai²hē¹la².

Je³su²jah³la² ā³si³tē³kxi²ju³ta² te³nain¹jau³su²

⁵⁷Ā³nxai³ain¹tāu³a² in³txa² wxā³sxā³ i³ye³kxi²te³nah¹lxi¹:

—Je³su²jah³lāi³. Ha³lo²a² i²li³je³na² ā³nxai³lin¹tāu³a² ā³si³tē³kxi¹nxa²ha¹-tu¹wi¹. Ta¹hxai²hē¹la².

⁵⁸Nxa²ha¹te¹ Je³su²jah³lai²na² wān³txi³kxai³lu¹:

—Wai³a³lxa²si³ta³lā²tē¹nai²na² a²sxi²lho³tē³na² yū³te²ju²hē³li¹. Te²yā¹nxe³-sxā³ ai³kai²na² a²ye³sa² wet¹sxā³ a²sxi²lho³ju³ta² yū³te²ju²hē³li¹. Nxe³ain¹ta¹ a²nū²a² oh³xa² wxā³jah¹lo²na¹xai²na² hai³txi³ ha³lo²a² kwa² sxa³na¹ju³ta²nū³a² yū²nxa³wi¹. Nxe³ta¹hxai²hē¹la².

⁵⁹Nxa²ha¹te¹ a²nū²a² ā³sa²nūn³te²a² i³ye³kxi²te³nah¹lxi¹:

—Ā³si³tē³kxi¹sē¹li¹. Nxe³ta¹hxai²hē¹la². Nxa²ha¹te¹ i³wa²lū³xi²ti³an¹-jau³kxai³lu¹:

—Txa²wī³na² ka³ten³su² hin¹tāu³a² yxau³kxi²nū³na¹tu¹wi¹. Hā²wxān³-txa³ ya³lu²kxi²sān²nū²la² sa²nī³kxi²sā²na¹ka³tu³ ā³si³tē³kxi¹nxa²ha¹tu¹wi¹. Ta¹hxai²hē¹la².

⁶⁰Nxa²ha¹te¹ Je³su²jah³lai²na² wān³txi³kxai³lu¹:

—Nxet³sā²lxi¹. A²nū²a² i²li³te²su² te²a² Txa²wā¹sū³na² wān³txa² sa²yxo²-we¹txa³kxai²nān²tu³ a²nū²a² ya³lu²te²a² yā¹nxe²na³li¹. Nxe³te²na² sa²kxai³lu² wxa²ka³lxa¹te²su² te²a² ya³lu²kxai²nān²tu³ sa²nī¹kxi²txai²li¹. Nxī¹nha²kxai³ wxāi²na² sa²kxai³lu² hāi¹nxe³sxā³ ā³si³tē³kxi¹sē¹li¹. Ta¹hxai²hē¹la².

⁶¹Nxa²ha¹te¹ a²nū²a² ā³sa²nūn³te²a² i³ye³kxi²te³nah¹lxi¹:

—Je³su²jah³lāi³. Ā³si³tē³kxi²ti³ten³khaix¹sa³nhai¹. Yxān¹ta¹ i³xi²sā²na¹ka³-tu³ txa²ka³lxa¹ti³nāu³xa² i³yxo²sai¹la³kxi²sā²na¹tu¹wi¹. Hā²wxān³txa³ ā³si³tē³-kxi¹nxa²ha¹tu¹wi¹. Ta¹hxai²hē¹la².

⁶²Nxa²ha¹te¹ Je³su²jah³lai²na² wān³txi³kxai³lu¹:

—A²nū²ai²nān²tu³ a²wa³ka³li³yu³khai³xa² ā³si³wxe³kxai²nān²tu³ hā²wxān³-txa³ ā³na¹sxā³ ā³waix³kxai²nān²tu³ nxe³te²a² he³la³ko³la³ hai³ya³khin¹te²-ju²hē³li¹. Te²yā¹nxe³kxe³hū³nxe² i³hit¹sah¹lxin¹kxai²nān²tu³ nxe³yah³lxin¹ta¹ ā³na¹sxā³ ā³waix³sah¹lxin¹kxai²nān²tu³ Txa²wā¹sū³na² wān³txa² wi¹jau³xa² A²hxi²kan¹ta² Si³yxau³tāu³lot³ju³ta²nū³su² nxe³jau³xai²na² hxi²kan¹txi³ a³la³-kxah²lxan³tho³li¹. Je³su²jah³la² nxe³ta¹hxai²hē¹la².

70 nxe³tū³ka³txa² ū³sa²si¹hā³jau³su²

10 ¹⁻³Nxa²ha¹te¹ hā²wxān³txa³ Txa²wā¹hxi²kan¹ta² Si³yxau³jah¹la²-kxai³lu² a²nū²a² ā³lxi³nūn³tū³ka³txa² 70 nxe² i³kaix¹so¹ain¹ta¹hxai²-hē¹la². Nxe³nū²la² i³ye³kxi²te³nah¹lxi¹:

—Ye³jen¹na² sxi²yhen³na² ka³lxa¹txi³ ā³nxai³lha²the³ta¹tu¹wi¹. Nxe³na¹ju³ta³-nū³su² ha²kxai³ i³sa²ne³ka³ta¹hā³nha²sxā³ ū³sa²si¹hā³nx²ta¹tu¹wi¹. Txa²wā¹sū³na²

wān³txa² wi¹jau³xa² i³hen³txi³si¹ja³kxa³nū³su² ü³sa²si¹hā³nx²ta¹tu¹wi¹. Nxe³-nx²ta¹ha²kxai³la¹ nū¹a² ha¹li¹ sa²si¹hā³i² nū¹a² ha¹li¹ sa²si¹hā³i² nū¹a² ha¹li¹ sa²si¹hā³i² nū¹a² ha¹li¹ sa²si¹hā³i² nxe³nx²ta¹tu¹wi¹. Nxe³nx²ta¹ka³tj³ta¹ o³ve²a² wēn³sa² yā¹yah³lxi¹lxi¹. Nxe³te²na² sa²kxai³lu² ha³lo²a² he¹lain¹tāu³a² hau³xa² ka³lxa¹txi³ ho³hai¹nha²kxai³ i³so¹ji²te³lhxā³ ai¹nhī³nx²na³li¹. Nxe³kxa²yā¹nxe³-kxe³hū³nxe² ha³lo²a² ha³nxe³lxi³ju³ta² i³ha¹txi¹nx²ti³to³ha³ta²wi¹. Te²yā¹nxe³-ju³ta² hai³sxa² yain³txa² sxa³ko³xa² wa²ni²lho¹kxi³tj³ka³txa² yā¹xah³lxi¹lxi¹. A²nxe³ko³xai²na² wi¹we¹nha²kxai³ hxi²kan¹txi³ wa²ni²lho²hxa³tai¹nxa³lho³li¹. Nxe³kxa²yā¹nxe³kxe³hū³nxe² sxi²jen³nāu³xa² ka³lxan¹ti³ha²kxai³ hxi²kan¹ti³ ai³lha²thet³thxa³jah²lxan³tho³li¹. Yah²lxa³nha²kxai³ a²wa³kxēn³ta² Si³yxau³-jah¹la² wi¹li³ye³kxi²txain¹yah³lxi³hē¹li¹. Nxe³yah³lxin¹te³nah¹lxi¹: “A²nū²a² ā³xa² hxi²nūn¹ta³kxi²si¹sain¹sīn¹ja³kxa³nū³su² ā³nū²kxi²sxā³ i³so¹ta²si¹nhē³li¹.” Win¹ta²te²lxi³ nxe² i³ye³kxi¹txain¹yah³lxi³hē¹li¹. Nxe³yah³lxin¹te³na¹ ain³ta³-kxi¹jah³lxi³hē¹li¹. ⁴Yxah³lxin¹kxai²nān²tu³ wā²lēn¹ta³ tē³yah³lxa³nha²kxai³ ha³teh³nxā³n³nxēn¹ta³ tē³yah³lxa³nha²kxai³ yu³wi²kxi²nha²ka³lo³la³ wē³no³-kxa² tē³yah³lxa³nha²kxai³ nxe³jah³lxi³hē¹li¹. Ti³h³na² ai³yah³lxin¹tāu³a² a²nū²a² ne³kxauh³hah³lxin¹kxāi²nān²tu³ i³ye³kxah¹lxi³txa³hē¹li¹. Hāi¹sxā³ ā³yit¹txa³sxā³ ā³wa²to¹jah¹lxi³hē¹li¹. ⁵Yah³lxin¹kxai²nān²tu³ sxi²ha² ā³wih¹yah³lxin¹ti³wa³kxa¹ i³ye³kxah¹lxi³sā²nin¹te³nah¹lxi¹: “Sū³na² hāun²ju³ta² ā³wxe³nūh¹nxa²lxi³ju³ta² ten³sa³nhai¹.” ⁶Yah³lxin¹ka³tj³ sxi²ha² wa³kxēn³yah³la² wi¹lhin¹ye¹nx²ti³kxai²-nān²tu³ Sū³na² hāun²ju³ta² wi¹lā³wxe³nū¹hain¹tu¹wi¹. Yxān¹ta¹ sxi²ha² wa³kxēn³-yah³la² wi¹lhi¹nxa³kxai²nān²tu³ Sū³na² hāun²ju³ta² i³sa²si¹wha²nx²ti³tu¹wi¹. ⁷Wi¹-lhin¹sxā³ ā³wih¹yah³lxin¹kxai²nān²tu³ hāi¹sxā³ yxau³jah¹lxi³hē¹li¹. Sīn³ka³lxa¹ti³ yxau³sa²thet³jah³lxi³txa³hē¹li¹. Kwa²yain³txa² yū³ain¹kxa² yai³ni² i³na² nxe³jah³-lxi³hē¹li¹. Wa³kon³kxi²sah¹lxi¹nha²kxai³ yain³txa² kwa² ü³hū¹nx²tain¹tu¹wi¹.

⁸Jā¹nxe³sxā³ sxi²ye³na² ā³wih¹yah³lxin¹tāu³a² wi¹li³hen³txi¹nx²tain¹kxai²-nān²tu³ kwa²yain³txi³su² yain³jah¹lxi³hē¹li¹. ⁹I³ta³ka³txa² yū³te²su² te²a² i²ain¹-yah³lxin¹kxai²nān²tu³ we²txain¹yah³lxi³hē¹li¹. Nxe³ain¹yah³lxin¹ka³tj³ i³ye³-kxain¹yah³lxin¹te³nah¹lxi¹: “Txa²wā¹sū³na² wān³txa² wi¹jau³xa² A²hxi²kan¹ta² Si³yxau³tāu³lo¹ju³ta³nū³su² nxe³jau³xa² ye³jen¹na² yū³nūh¹nx²ti³tu¹wi¹.” Nxe³jah³lxi³hē¹li¹. ¹⁰Yxān¹ta¹ sxi²je³nai²nān¹ta² wān³txi³kxai³lu¹: “Wxāi²-na² ten³nxa²lxi³si¹nxa²nhai¹.” Nxe³nx²tain¹kxai²nān²tu³ wa²li³jah³lxi³hē¹li¹. Yah³lxin¹kxai²nān²tu³ i³ye³kxi²txai¹yah³lxi³hē¹li¹. ¹¹Ain¹yah³lxin¹te³nah¹lxi¹: “Kxi³h³nū³xa² sxi²je³nān¹ta² kxi³h³nū³xa² txa²yu³ti³son¹tj³xa² ti³yu³hen²ta³-kxi²ye²si¹nx²ta¹wi¹. Nxe³ye²si¹nx²ta¹kxe³su² ko³nxe³ti³ kāi³syah¹lxin¹ju³ta² yū³-khaix¹je¹nx²ti³na³li¹. Nxe³yān¹ta¹ Txa²wā¹sū³na² wān³txa² wi¹jau³xa² A²hxi²-kan¹ta² Si³yxau³tāu³lo³ju³ta³nū³su² nxe³jau³xa² yau³son³na³li¹. Nxe³jau³su² wi¹ko³nha¹jah³lxi³hē¹li¹.” Nxe³yah³lxin¹jau³nū²a² i³ye³kxi¹txai¹yah³lxi³hē¹li¹.

¹²Jā¹nxe³ju³kxai³lu² kxān³ton³tāu³a² Txa²wā¹sū³nu²kxai³lu² a²nū²a² yxo²-ha³kxa¹ a²wa³kxēn³su²tu¹wi¹. Nxe³tāu³a¹ Txa²wā¹sū³na² hi²sen³kxai³lu² So³to²ma²thī³nu¹tai²nān¹tj³ka³txa² kāin² ye³khāuh³lxa³ti³hi¹tain¹tu¹wi¹. Yxān¹ta¹ nyhain¹je³na² wi¹lhin¹sxā³ ā³wih¹yah²lxan³je³nai²nān¹tj³ka³txa² ye³khāuh³lxa³ti³hi¹tain¹ju³ta³nū³a² wa³to²ha² he¹tain¹tu¹wi¹.

Sxi²jen³nāu³a² en²tain¹jau³su² i³yau¹ü³jau³su²

¹³N xa²ha¹te¹ Ko²ra³si²thī³na² Bet³sa³i²ta³thī³na² nxe³tj³ka³txi³ i³nxai²na² ko³nxe³ton³kxai¹yxah³lxin¹tu¹wi¹. Kxā³nhxi¹nai³tān¹thī³na²

Ti²ro³thi³nān¹tū³kā³txai³tā² Si³tō²thi³nān¹tū³kā³txai³tā² nxe³sxā³ ko³nxe³-thin¹khai¹nxai¹nha²kxai³ ya³lu²hxa³nain¹ta¹hxai²ti³ai¹ti²tu³wi¹. Yxān¹ta¹wā³nxīn¹sxā³ kāi³ūh¹nx²ta¹ju³ta² i²ain¹ke³la³te²kxai³ a²ko³nxe³ti³ kāi³ain¹-ju³tu¹ta¹na² ā³na¹sxā³ ā³yo²o³tū¹sai¹nhī³nx²na³li¹. Wā²la² sa²kē³nā²ka³lo³a² ū³whi²kxi²nha²sxā³ ha³nxe²a² wā²nhxan³tū³xa² ā³wxe³sān²sxā³ ā³yo²o³tū¹-sai¹nhī³nx²na³li¹. ¹⁴Nxe³kxa²ha³tā³nxān²ti³ yan¹nāu³a¹ txa²wā¹o²la³kxi²kj³-kxa² yo³ha² Sū³na² ū³yho³hi²nē³tāu³a¹ Ti²ro³thi³nān¹tū³kā³txai³tā² Si³tō²-thi³nān¹tū³kā³txai³tā² nxe³sxā³ ko³nxe³ti³ kāi³ain¹kxa² yo³ha² kāi³nxā³lho³li¹. Yxān¹ta¹ ko³nxe³ti³ kāi³yah³lxin¹kxa² yo³ha² ā²la² kāi³non³tu¹wi¹. ¹⁵Nxa²-ha¹te¹ Ka³far³na³ū²thi³nān¹tū³kā³txe² i³nxai²na² sa²kxai³lu¹: “Oh³nān¹ko³-nāu³a² Sū³na² ha³lo²a²nāu³a² ka³la³sxā³ ā³wi¹ha¹tū¹xā¹.” Nxīn¹jau³su² yxān¹ta¹yuh³xan¹ko³nāu³a² ha³nxe² i³ko³nāu³a² sa²yū³lho¹tin¹tu¹wi¹. Je³su²jah³la²nxe³ta¹hxai²hē¹la².

¹⁶Nxa²ha¹te¹ 70 nxe³tū³kā³txa² āh¹ i³ye³kxi²te³nah¹lxī¹:

—Ai³lah³lxin¹tāu³a² wxa²wān³txa² ain³kxi¹nx²tain¹kxai²nān²tu³ Txa²wān³-txa² ain³kxi²sain¹nūn³na³li¹. Yxān¹ta¹ wxa²wān³txa² sa²yo²ā³nx²tain¹kxai²-nān²tu³ Txa²wān³txa² sa²yo²ā³sain¹nūn³na³li¹. Te²yā¹nxe³sxā³ Txa²wān³txa² sa²yo²ā³sain¹kxai²nān²tu³ sa²si¹hā³sain¹jah¹la² sa²yo²ā³ain¹nūn³na³li¹. Je³-su²jah³la²kxai³ nxe³ta¹hxai²hē¹la².

70 nxe³tū³kā³txai²li² a²wā³lxain¹jau³su²

¹⁷Nxa²ha¹te¹ kxān³nāu³a² aun³txa² wā³lxain¹tāu³a² kāin²ka³lih³lhe¹kxain¹-te³nah¹lxī¹:

—Txa²hxi²kan¹jah¹lāi³. Ko³nxe³te²a² yāu³ka³txa² a³li³ain¹si¹nha¹jau³su² kwa³na³ain¹si¹na¹hē³li¹. Sa²hi²kat¹sah²nhī¹nha²kxai³ yo²ha³kxa¹ sa²yo²-wet³sain¹si¹na²hē³li¹. Ain¹ta¹hxai²hē¹la².

¹⁸Nxa²ha¹te¹ Je³su²jah³lai²na² wān³txi³kxai³lu¹:

—Ha³lai³xa² wa³su³txi³ i³wa³tu³kj³kxa² yā¹nxe³sxā³ Sa³ta³na²jah¹la² sa²hi²-kat¹txa³kxe³su² oh³nāu³a² wa³su³txi³ a³hi²sxā³ wa²ka³nxe² wxa²na³li¹. ¹⁹Nxe³-yān¹ta¹ ne³ka²a³sah¹lxī³sā²lxī¹. Wā³nxīn¹na¹ju³ta² ū³hū¹nx²ta¹ta¹ti²tu³wi¹. Nxe³nx²ta¹ha²kxai³ txih³xa² i³nxā²lxī³kxan²ti³ sxe³sxe³kka² ūh³nxā²lxī³-kxan²ti³ ūh³hi¹to³txa²lxī³xa³lho³li¹. Te²yā¹nxe³sxā³ Sa³ta³na²jah¹la² nū³kxūn³-kxan²ti³ hxi²kan¹txi³ wa³ka³to³txa²lxī³xa³lho³li¹. ²⁰Nxe³ju³ta¹li² wi¹na³li¹. Yxān¹ta¹ wxa²i³lxai²li² oh³nāu³a² nū¹ka³na¹ Txa²wā¹sū³na² ū³wha²li¹txā³nxā² ū³wha²li¹la³kxi²sa²tē³ju³ta² ā²la² wi¹lhī³nx²na³li¹. Nxe³jut³su² ka³lih³jah¹lxī³-hē¹li¹. Je³su²jah³la² nxe³ta¹hxai²hē¹la².

Je³su²jah³la² wi¹lxo³kxi²jau³su²

²¹Nxa²ha¹te¹ Je³su²jah³lo²kxai³la¹ Sū³na² Yāu³ka³txa² ka³lih³si¹ha²kxai³ i³ye³kxi²ta¹hxai²hē¹la². Txa²wā¹sū³na² ne³nxe³na² i³ye³kxi²te³nah¹lxī¹:

—Txa²wi³nāi³. Oh³xan¹thi³na² whāi²na¹ yuh³xan¹thi³na² whāi²na¹ A²hxi²-kan¹ta² Si³yxau³jah¹lo²si¹lxī¹. Nxīn¹sxā³ ha³teh³nxā³nxā² a²hoh³lxī³su² te²-nāu³xa² a³la³kxi²khai¹nxe³te²nāu³xa² nxe³sxā³ wa³ka³la² kāi³in¹ju³ta¹na¹ wān³txa² i³tih³nxīn¹jau³xai²na¹ i³yau¹ū³hai¹nxā³nhē³li¹. Yxān¹ta¹ a²hoh³-lxī³sxā³te²nāu³xa¹ wxa²wān³txai²na² i³yau¹ū³hai¹nī¹nhē³li¹. Nxai¹nī¹nha²kxai³ sa²nēn¹kxi¹nxā²ha¹wi¹. Wā²nxūh¹lxī³sxā³ nxe²kāi³i¹nhē³li¹. Nxe³jau³su² Je³-su²jah³lo²kxai³lu² Sū³na² i³ye³kxi²ta¹hxai²hē¹la².

²² Nxe³ha²kxai³lu¹ Je³su²jah³la² āh¹ i³ye³te³nah¹lxi¹:

—Yen³kxa² a²yo²ha³kxa¹ Txa²wi³na² ū³hū¹sa³na²hē³li¹. Txa²wi³na² so¹lxi³ a²ki³lha³lxa²na¹xai²na² i²sa²jah¹lai²la¹wi¹. Te²yā¹nxe³sxā³ Txa²wi³na² i²te²la³yū²nxa³wi¹. Txi²na² a²ki³lha³lxa²na¹xai²na² so¹lxi³ i²jah¹lo²sa¹wi¹. Te²yā¹-nxū³sxā³: “A²nū²a² ā³xai²na² Txa²wi³na² i³yau¹ū³hai¹na¹tū¹xā¹.” Nxa¹kxai²-nān²tū³ nxe³jah¹lai²na² sa²kxai³lu² Wi³na² i²jah¹lo²su² nū³nhī³nx²na¹li¹. Je³-su²jah³lo²kxai³ nxe³ta¹hxai²hē¹la².

²³ Nxa²ha¹te¹ hā²wxān³txa³ a²sa³wi³ha³lxa² hxi²ka² hxa³n³sxā³ āh¹ ha¹li¹ wxa²sa²so¹xi²nū³sxā³ nxe³tū³ka³txa² nū¹hī³ye³kxi²te³nah¹lxi¹:

—Nxex³jah³lxi³sa²lxi¹. Ju¹ta¹li² i²ah³lxi¹nha²kxai³ wi¹lhin¹yah³lxi¹lxi¹. ²⁴ Te²yā¹nxe³ju³kxai³lu² Txa²wā¹sū³na² wān³txa² i³hen³txi³ tū³ka³txu¹ta¹na² a²yo²ha³kxa¹ I³sa³e² nū³ka³txa² a²wa³kxēn³nai³tā² a²yo²ha³kxa¹ ju¹ta² i²ti²te²nain¹ta¹hxai²hē¹li¹. Te²yā¹nxe³sxā³ wān³txa² ain³kxah²lxin¹jau³xā² ain³kxi²ti³te³nain¹ta¹hxai²hē¹li¹. Nxe³ain¹te²ji¹xā¹. Ain¹tah¹lxa¹ nxe³ain¹ta¹-hxai²nxa³hē¹li¹. Nxe³ha²kxai³ i²yah³lxi¹nha²kxai³ wi¹lhin¹yah³lxi¹lxi¹. Nxe³-ye¹nx²ta¹wi¹. Je³su²jah³la²kxai³ ta¹hxai²hē¹la².

A²wā³kxa² yxau³nū¹su²te²na² i³yau¹ū³jau³su²

²⁵ Nxa²ha¹te¹ ha³teh³nxā³nxa² a²hoh³lxi³su² jah¹la² ā³tī³nū²la² i³ye³ta³lxi¹-kxi²ye³si¹jau³su² i³ye³kxi²te³nah¹lxi¹:

—Tih³nxe³sa²jah¹lāi³. Ā¹te²tā³ wi¹ju³ta³la³ kāi³a¹ke³la³te²kxai³ ka³te³na² wi¹tāu³la³ so¹kxi²hī³na¹te²la¹xā³? Ta¹hxai²hē¹la².

²⁶ Nxa²ha¹te¹ Je³su²jah³la² i³wa²lū³xi²ti³an¹jau³kxai³lu¹:

—Txa²wā¹sū³na² ū³wha²li¹txā³nxu¹ta¹na² ih¹nxe³te²la¹xā³? Ih¹nxet³sxā³ i³yau¹ū³nxa²te³la¹xā³? Ta¹hxai²hē¹la².

²⁷ Nxa²ha¹te¹ jah¹lai²na² wān³txi³kxai³lu¹:

—Txa²wā¹sū³na² ū³wha²li¹txān³sxu² te³nah¹lxi¹: “Txa²wā¹sū³na² Si³yxau³-kah³la² Txa²wā¹hxi²kan¹ta² Si³yxau³kah³lai²na² a³lxi¹tai¹nhē³li¹. Wxa²ē¹nāu³-ai²na² whāi²na¹ a³lxi¹tai¹nhē³li¹. Txa²wā¹sū³na² wān³txa² yxo²kwai³nha²kxai³ nū³kxūn³txi³ sa²yo²we¹tha²kxai³ wi¹lain³kxi²nha²ha²kxai³ nxe³txai¹nhē³li¹. Te²yā¹nxūn³sxā³ a²nū²a² a²wā³kxa² yxau³nū¹nx²ti³te²na² a³lxi²nha²kxa² yā¹nxe² a³lxi²txai¹nūn³nhē¹li¹.” Jau³jau¹xai²na² Txa²wā¹sū³na² wha²li¹txā³-nxu¹ta¹na² nxe³ta¹hxai²hē¹li¹. Jah¹la²kxai³ nxe³ta¹hxai²hē¹la².

²⁸ Nxa²ha¹te¹ Je³su²jah³lai²na² wān³txi³kxai³lu¹:

—Wain³txi³ e³i¹lxi¹. Jau³jau¹xai²na² hāi¹nxe³ti³xa¹ sa²yo²wet¹hxa³tin¹-kxai²nān²tū³ ka³te³na² wi¹tāu³la³ yū¹nxa²tu¹wi¹. Ta¹hxai²hē¹la².

²⁹ Nxa²ha¹te¹ jah¹la²kxai³ wi¹lhin¹ye²nha²kxe³su² wā²nā³ū¹sain¹sxā³ i³ye³kxi²te³nah¹lxi¹:

—Nxe³ha²kxai³ ih¹te²la³tā³ a²wā³kxa² yxau³nū¹sa²te²la³hī³te²la¹xā³? Ta¹hxai²hē¹la².

³⁰ Nxa²ha¹te¹ Je³su²jah³la² i³ye³kxi²te³nah¹lxi¹:

—Ne³ka²sa²sa²lxi¹. A²nū²a² ai³nū²nhai¹. Je³ru³sa³lē²thī³na² a³li³nū²la² Je³-ri³ko²thi³nān¹tū¹h¹na² si³ka³la³hi²nū²nhai¹. Nxe³sxā³ a³li³sxā³ si³ka³la³hi²tāu³a² kuh³lxa³thin¹tū³ka³txa² ne³kha²uh²hain¹nū²la² i³su²lhxā³ i³yix¹to³tai¹nha²-kxai³ a²wā²la² kāi³kxai¹nha²kxai³ ain¹ka³tu³ ā³ain¹nū²nhai¹. Ī³ya²lu¹te³lhxā³ ai¹nha²kxai³ ā³ain¹nū²nhai¹. ³¹ Nxa²ha¹te¹ ye³jen¹na² a²nū²ai²na² Sū³na² yen³-nāu³a² ā³ye³yo²nū¹nyhain¹jah¹la² ā³si³hē²kxi²nū²nhai¹. Ā³si³hē²kxi²tāu³a²

sun²ta³kxi²sā³ain¹jah¹lai²li² i²nū²nhai¹. I²ka³tu³ta¹ tih³na² ya¹nān²tih³na² ā³ni²lhxā³ si³ka³la³hi²nū²nhai¹. ³²Nxa²ha¹te¹ ye³jen¹nūn³tāu³a² Le³vi²a² nū³-ka³txi³sa²jah¹la² a²jā¹nxe² ā³si³hē²kxi²nyhain¹nū²nhai¹. Ai¹nha²kxai³ i²ain¹-sān²sxā³ tih³na² ne³ha³ti³hi²nān¹tih³na² ā³ni²lhxā³ si³ka³la³hi²nū²nhai¹. ³³Nxa²ha¹te¹ Sa³ma²ri²a²ko³xan¹jah¹la² a²jā¹nxe² ā³si³hē²kxi²nyhain¹nū²nhai¹. Nxe³te²a²kxai³lu² i²ain¹te³na¹ i³yan³ta³kxain¹nū²nhai¹. ³⁴Ā³tī³ain¹nū²nhai¹. Nxe³nū²la² o²lyau³xa² yū³ha²kxai³ vīn²yau³xa² yū³ha²kxai³ nxe³sxā³ i²su²-lain¹je³na² wxa²to¹lain¹nū²nhai¹. Nxe³sān²nū²la² sa²tai³kxain¹nū²la² hā²-wxān³txa³ a²ka³fa¹la³ khai³xa² tē³nū²la² so¹sxā³ ū³ka³ti³wxe³kxi²nū²la² ā³sa²-so¹xi²nū²nhai¹. Ā³sa²so¹xi²nū²la² sxa³sxāu³xi²thi³na² ai³sxā³ ū³ha¹nū²nhai¹. Nxe³thi³nān¹ta² wa³kxe³na² wi¹la³ i²nū²nhai¹. ³⁵Ā³ka³nxa³ha²ta³a² thi¹nai²na² a²wa³kxēn³yah³la² e³kxi²te³nah¹lxi¹. “Wi¹la³ hau³ko³txai¹nhē³li¹. Ā³wa³li²na¹-tāu³a² ū³yho³hi¹nxa²ha¹tu¹wi¹. Hi¹na² ki³ha¹li¹ ū³yho³hi¹nxa²ha¹ka³tu³ kxān³-nāu³a² wā³kon³kxai²nān²tu³ jā¹nxe² ū³yho³hi¹nxa²ha¹tu¹wi¹.” Ain¹nū²nhai¹. Je³su²jah³la²kxai³ nxe³ta¹hxai²hē¹la².

³⁶Jā¹nxe³jau³kxai³la¹:

—Nxe³jau³xai²li² in³txa² ha¹li¹ ka³na³ki² te²a² ih¹te²la³ta³ i³ton³jah¹la² a²wā³kxa² yxau³nū³sa²te²la³ hī³te²la¹xā³? Je³su²jah³la² ta¹hxai²hē¹la².

³⁷Nxa²ha¹te¹ jah¹lai²li² i³ye³kxi²te³nah¹lxi¹:

—i³yan³ta³kxain¹jah¹la² a²wā³kxa² yxau³nū³sa²te²hū³jah¹lai²lxā²na³li¹. Ta¹-hxai²hē¹la². Nxū²la² Je³su²jah³lai²na² wān³txi³kxai³lu¹:

—Nxe³kxai²nān²tu³ jah¹la² kái³kxi²nū³ jā¹nxe² a²nū²a² ā³xa² kái³ūh¹txai¹-nhē³li¹. Je³su²jah³la²kxai³ ta¹hxai²hē¹la².

Mar²ta³ka³lxa² Ma³ri²a³ka³lxa² ai³sxā³ i²jau³su²

³⁸Nxa²ha¹te¹ Je³su²jah³la² a²sa³wi³ha³lxi³nāu³xa² nxe³ain¹sxā³ aun³tain¹-nū²la² sxi²je³na² wxa²li³ain¹ta¹hxai²hē¹la². Wxa²li³ain¹nxa²ha¹te¹ Mar²-ta³ka³lxa² sxi²je³nān¹ta¹ka³lxu³su² ta¹hxai²hē¹la². A²nxe³ta¹ka³lxai²na² wān³txi³kxai³lu¹:

—Txa²sxi²ha² ā³wi²kxi²sxā³ i³yain³ya³sah¹lxi³sī¹nhē³li¹. Nxe³nyhain¹nxa²-ha¹te¹ ā³wi²kxi²nyhain¹ta¹hxai²hē¹la². ³⁹⁻⁴⁰A²nxe³ta¹ka³lxa² a²ha³līn³ta³ka³-lxa² Ma³ri²a³ka³lxu³su² ta¹hxai²hē¹la². Nxa²ha¹te¹ Je³su²jah³la² ā³wih¹kxan²ta² Ma³ri²a³ka³lxai²na² sa²kxai³lu² Je³su²jah³lai²na² a²ne³kxai³tāu³a² ā³wxe³nū²la² a²wān³txa² i³yau¹ū³jau³xa² ain³kxi²ta¹hxai²hē¹la². Nxa²ha¹te¹ Mar²ta³ka³lxai²na² sa²kxai³lu² a²wa³ka³li³yu³ta² hxi²ye¹ta¹lxi³nha²sxā³ i³ye³kxi²te³nah¹lxi¹:

—Je³su²jah³lāi³. Txa²ha³lī³ta² wa³ka³li³yu³ta² ā³nū²la² hāi¹sxā³ ā³wxe²-na³li¹. Ā³nhī²nū¹sa²si³hai¹nīn¹jau³su² i³ye³kxi²ta¹lxi¹. Nxe³ta¹hxai²hē¹la².

⁴¹Nxa²ha¹te¹ Je³su²jah³lai²na² wān³txi³kxai³lu¹:

—Mar²ta³ka³lxāi³. I²sā³ni¹. Wxa²wa³ka³lxi³yu³ta² kāin² hxi²waun³ta³txi²-nha²khaix¹nī¹nxi¹. ⁴²Nxe³ai¹nīn¹ta¹ yu³ka³na³ka³ju³ta² on³na³ni¹. Nxe³-ju³ta² Ma³ri²a³ka³lxa² i²sxā³ sa²so¹na²ni¹. Txa²wān³txa² ain³kxi²sa³na²ni¹. Ju¹-tai²na² ā²la² wi¹na³ni¹. Sa²sai¹kxin²nxa³lho³ni¹. Nxe³ta¹hxai²hē¹la².

Sū³na² i³ye³kxi²ki³jau³xa² i³yau¹ū³jau³su²

11 ¹Nxa²ha¹te¹ ha³la³jen¹nāu³a² Je³su²jah³la²kxai³lu² Txa²wā¹sū³na² i³ye³kxi²te³lhxā³ a³li³ta¹hxai²hē¹la². Hā²wxān³txa³ i³ye³kxi²ta¹lun²-nxa²ha¹te¹ a²sa³wi³sa² i³ye³kxi²te³nah¹lxi¹:

—Je³su²jah³lai³. Jo³au² Ba³tis²jah³lai³tā² a²yxo²wān³txa² a²sa³wi³ha³lxi³. khai³xa² i³ye³kxain³sīn¹ta¹hē¹li¹. Txa²wā¹sū³na²li² wain³txi³ i³ye³kxi²jau³xa² i³yau¹ū³nyhain³sīn¹ta¹hē¹li¹. Nxe³jāx¹jau³xa² i³yau¹ū³sa²nhīn¹ju³ta² ten³sa²-nūn³sīn¹nhai¹. Ta¹hxai²hē¹la².

²Nxa²ha¹te¹ Je³su²jah³la² i³ye³kxi²te³nah¹lxi¹:

—Ne³ka²sah¹lxi³wxi¹. “Txa²wā¹sū³na² i³ye³kxi²ti³ten³sa³nhai¹.” Yxah³lxin¹-kxai²nān²tu³ nxe² e³kxi¹jah³lxi³hē¹li¹:

“Txa²wā¹wi³nāi³. Wi¹lhin¹sxā³ sa²nēn¹kxi² kāin²no³txa²ju³ta²

ten³sah²sīn¹nhai¹. Wa³su³txi³ A²hxi²kan¹ta²

Si³yxau³tāu³lo³txa²ju³ta³nū³su² ten³sa²sīn¹nhai¹.

³Yain³txa² hāi¹nxe² ū³hū¹sa²nhīn¹tu¹xai³sa²sī¹nhē³li¹.

⁴A²nū²a² ā³xai²na² ko³nxe³ti³ kāi³ū¹sain¹sīn¹kxai²nān²tu³

ne³wā²na³ū³hain¹sī¹na¹wi¹. Nxe³ain¹sī¹na¹kxa² yā¹nxe³sxā³ ko³nxe³ti³

kāi³ū¹h¹nxa²sī¹na¹ju³ta² ne³wā²na³ū³sa²sī¹nhē³li¹. Ha³lo²a² ko³nxe³ti³

kāi³sī¹sī¹na¹ju³ta³nū³a² ā³sa²so¹sa²sīn¹txa³hē¹li¹.”

Nxe³jau³xa² he³la³kxa² Txa²wā¹sū³na² i³ye³kxi²txai¹yah³lxi³hē¹li¹. Ta¹hxai²hē¹la².

⁵⁻⁶Nxe²e³ta³lun²nū²la² a²sa³wi³ha³lxa² i³ye³kxi²xi²te³nah¹lxi¹:

—Ne³ka²sah¹lxi³wxi¹. I³yau¹ū³nx²ta¹jau³xa² i³ye³kxi²nx²ta¹tu¹wi¹. A²nū²a² sxi²lho³jah³lo²su² nū²nhai¹. A²nxe³jah³lai²na² sa²kxai³lu² kā³nxah³ta³wi³ta² sxi²ha² a³li³nū²la² a²ya³lxa² sxi²ha² ai³sxā³ ā³tī³nū²la² i³kaix¹so¹sxā³ i³ye³-kxi²te³nah¹lxi¹: “Nex³sa²lxi¹. Yain³ta³nū³xa² so¹kxi¹nx²te³lhxā³ wxā³na¹wi¹. Txa²wā¹tā³ah³la² sxi²ha² u²lxi³thi³na² i²sa²te³lhxā³ wxā³na²li¹. Yxān¹ta¹ yain³ti³la³ yū³sa²nxa³ha²kxai³ āu²li²sa³hē²li¹. Nxe³sa²ju³tan¹te²kxa³ya³lhu² yain³txi³nū³xa² nū³ha¹li¹ ka³na³ki¹ ū³hū¹sē¹li¹.” Nxe³nū²nhai¹.

⁷Nxa²ha¹te¹ sxi²ha² wa³kxēn³yah³la² i³wa²lū³xi²ti³an¹jau³kxai³lu¹: “U³-lha³nhai¹. Txa²wē³ha³lxa² āu³xa³kxi²sa³nhai¹. Nxe³ha²kxai³ hxi²kan¹sa²nxa³-nhai¹.” Nxe³nū²nhai¹.

⁸Nxe³jut³su² ne³ke³la³te²kxai³ i³h¹nxe³tai¹nhīn³te³ji¹wi¹? I³yau¹ū³nx²ta¹-tu¹wi¹. Ain³kxi²nhai¹jah³lxi³hē¹li¹. Yā³li³nyha¹ha²kxai³ ū³kxan²ti³nū¹ i³ye³-ye³kxi²nyha¹ha²kxai³ yain³txa² te³nain¹tū³xai²li² ū³hū¹ai¹nhī³nx²na³li¹.

⁹Te²yā¹nxe³kxe³hū³sxā³ Txa²wā¹sū³na² i³wā³jah³lxin¹kxai²nān²tu³ yen³kxa² wi¹kxa² ū³hū¹nx²ti³tu¹wi¹. Te²yā¹nxe³sxā³ yen³kxa² ā³ten³yah³lxin¹ju³ta² ā³ya³jah³lxin¹tu¹wi¹. Te²yā¹nxūn³sxā³ sxi²ha² a²yxo²a² i³yxo²to¹tot¹jah³lxin¹-kxai²nān²tu³ sa²yxo²than²yex¹tain¹tu¹wi¹.

¹⁰Te²yā¹nxe³kxe³hū³sxā³ Sū³na² i³wā³jah³lxin¹kxai²nān²tu³ nxe³yah³lxi³te² i³nxān²tu³ a²wi¹ju³ta² ū³hū¹-nx²ti³tu¹wi¹. Yen³kxa² ā³ten³yah³lxi³te² i³nxān²tu³ a²ya³ti²yah³lxin¹tu¹wi¹. Sxi²ha² i³yxo²to¹to¹jah³lxin¹te² i³nxān²tu³ sa²yxo²than²ye¹nx²ti³tu¹wi¹.

¹¹Te²yā¹nxe³ju³kxai³la¹ wxa²wē³sai²li² yain³tū³xa² i³wā³txi³nx²ti³kxai²-nān²tu³ tah³lxa³kxa² ū³hū¹yah³lxi³hī³nhān¹te²la¹xā³? Te²yā¹nxe³sxā³ ai³na² i³wā³txi³nx²ti³kxai²nān²tu³ txi³hxa² ū³hū¹yah³lxi³hī³nhān¹te²la¹xā³? ¹²Te²-yā¹nxūn³sxā³ ai³ka³nāu³xa² i³wā³txi³nx²ti³kxai²nān²tu³ sxe³sxe³kxa² ū³hū¹-yah³lxi³hī³nhān¹te²la¹xā³? ¹³Ti³he¹nxa³wi¹. Ko³nxe³ti³hin¹yah³lxin¹kxan²ti³

yen³kxa² wi¹te²a² so¹lxi³ wxa²wē³ha³lxa² ū³hū¹ain¹yah³lxi³hī³nxa¹lxi¹. Te²-yā¹nxe³ha²kxai³ Txa²wā¹sū³na² Si³yxau³jah³la² Oh³nān¹jah³la² sa²kxai³lu² i³wā³txi³yah³lxin¹kxai²nān²tu³ Sū³na² Yāu³ka³txi³khai³xa² ū³sa²sī¹hā³nx²-ti³tu¹wi¹. Ta¹hxai²hē¹la².

Bel³se³bu²ah³la² i³yau¹ũ³jau³su²

¹⁴Hã²wxãn³txa³ a²nũ²ai²na² kō³nxe³te²a² yãu³ka³txa² nxũ²kwai³yxau³te²a² i³ha¹txain¹ta¹hxai²hẽ¹la². A²nxe³jah¹lai²li² hxi²kan¹txi³ e³ta¹hxai²nxa³hẽ¹la². Nxa²ha¹te¹ Je³su²jah³la² hi²sen³kxai³lu² a²kō³nxe³te²a² yãu³ka³txa² nũ³kwai³-wi²sxa³te²a² yxo²xũn³txi³ a³li³si¹jau³su² kwa³na³ta¹hxai²hẽ¹la². Nxe³ju³tan¹-te²kxa³ya³lhu² wa³su³txi³ a³li³ha²kxai³ we²txi³ha²kxai³ wi¹le³xi²ye²ta¹hxai²-hẽ¹la². Nxe³jut³su² a²nũ²a²nũ³xa² on²txain¹sxã³ i³ye³lain¹te³nah¹lxi¹:

—Txa²wã¹sũ³na² kãin²khaix¹nx²na³li¹. Ka³lih³khaix¹sa²sĩ¹nhai¹. Nxe³ta¹hxai²hẽ¹la². ¹⁵Nxe³to³ta¹ a²nũ²a² yxo²i³ai¹nxa³tũ³ka³txa² e³ki³ha¹kxain¹te³nah¹lxi¹:

—Jah¹lai²li² Bel³se³bu²ah³la² a²ta³a² hxi²kan¹txi³su² te²a² a²sa³wi³sai²la¹wi¹. Nxe³ha²kxai³ hxi²kan¹ti³hi¹txai¹nha²kxai³ kō³nxe³te²a² yãu³ka³txa² a³li³si¹-jau³su² kwa³na³in²ta¹i. Txa²wã¹sũ³nu²su² ti³hẽ¹xa¹nxa³wi¹. Ain¹ta¹hxai²hẽ¹la².

¹⁶Nxa²ha¹te¹ a²nũ²a² ã³xai²na² ã³wxã³ain¹ta¹hxai²hẽ¹la². Kō³nxe³ti³hi¹nain¹-jau³su² i³ye³kxi²sai³nain¹ta¹hxai²hẽ¹la². I³ye³kxi²sxã³ i³wã³txain¹te³nah¹lxi¹:

—Txa²wã¹sũ³na² ya²la³tu³ i³hxi²ka¹txain¹kxai²nãn²tu³ oh³nũ³a² wã³nxĩn¹-sxã³ kãĩ³ju³ta² wã²na³ũ³sa²sĩ¹nhẽ³li¹. Ta¹hxai²hẽ¹la². ¹⁷Ain¹nxa²ha¹te¹ Je³su²-jah³la² te²kxai³lu² a²ẽ¹nãn¹jau³xa² wi¹kō³nha²ha²kxai³ i³ye³kxi²te³nah¹lxi¹:

—Ne³ka²sah¹lxi³sa²lxi¹. A²nũ²a²nũ³xa²na² sa²kxai³lu² wã²nxũh¹lxi³sxã³ ã³nhẽ¹kxi²nyhu¹ain¹kxai²nãn²tu³ ya³lu²kxa²hxa³kxi²nyhain¹te²ju²hẽ³li¹. Te²-yã¹nxe³sxã³ sxi²ha² a²yu³ta¹na² ã³nhai²ta³lxi²sxã³ yxau³ain¹kxai²nãn²tu³ kan²txi³ yxau³sa²tẽ³ai¹nxa³lho³li¹. ¹⁸Te²yã¹nxe³sxã³ Sa³ta³na²jah³la² nũ³ka³-txa² he¹kxi²nyhu¹ain¹kxai²nãn²tu³ ã³nhai²ta³lxi²hain¹tu¹wi¹. Nxe³ju³tan¹-te²kxa³ya³lhu² nũ³kxũn³yai¹nxa³ha²kxai³ wa³su³txi³ hxa³nain¹tu¹wi¹. Jã¹-nxe³yah³lxin¹jau³kxai³lu¹: “Jah¹la² Bel³se³bu²ah³la² a²sa³wit³su² ha²kxai³ i³wã³nxĩn¹txi³nĩn²ta¹i. Nxe³ha²kxai³ kō³nxe³te²a² yãu³ka³txa² a³li³si¹jau³su² wxi²kan¹sxã³ kwa³na³in²ta¹i.” Nxe² i³ye³lah³lxi¹nhẽ²li¹. ¹⁹Nxe³ha²kxai³ wxa²-wãn³txa² e³yah³lxin¹te³nah¹lxi¹: “Je³su²jah³lai²li² Bel³se³bu²ah³la² sa³wi³sai²-la¹wi¹.” Yah³lxin¹jau³su² yxãn¹ta¹ wxa²nũ³ka³txe² i³nxai²na² wxa²wẽ³ha³lxa² kãĩ³yah³lxin¹kxa² yã¹nxe² kãin³ain¹nũ³na³li¹. Nxe³ai¹nha²kxai³ wxa²nũ³ka³-txai²na² ih¹te²la³ta³ sa³wi³ha³lxin³ta³ hĩ³te²la¹xã³? ²⁰Yxãn¹tah¹lxa¹ Txa²wã¹-sũ³na² Yãu³ka³txa² Te²hi²sen³su² i³hxi²kat¹sa³ha²kxai³ hxi²kan¹txi³ kō³nxe³te² yãu³ka³txa² nxũ²kwai³li³si¹jau³su² i³ye³kxi²na¹wi¹. Nxe³na¹kxe³su² ya²la³txi³ Txa²wã¹sũ³na² A²hxi²kan¹txa² Si³yxau³tãu³lot³sa²jah³lo²su² ye²te²sa¹wi¹.

²¹Te²yã¹nxe³jut³su² a²nũ²a² nũ³kxũn³te²a² sxi²ha² wi¹lhau³kō³kxai²nãn²-tu³ a²yen³kxa² a²yxoh²hã³kxa¹ wi¹yxau³te²ju²hẽ³li¹. ²²Yxãn¹ta¹ a²nũ²a² ã³la² nũ³kxũn³te²a² wxã³sxã³ he¹li³nũ²la² i³sun²txi³nyhain¹kxai²nãn²tu³ hu³kxi³su² he¹kxi²nyhain¹ta³ka³ta¹na² yxo²i²nyhain¹ka³txan²tu³ i³sxã³ sa²ni²lho¹kxi² a²yen³kxa² sa²so¹kxi²nxain¹ka³tu³ tẽ³sxã³ i³xain¹tu¹wi¹.

²³Jã¹nxe³jut³su² a²nũ²a² ã³ya³lxi²sai¹nxa³kxai²nãn²tu³ txa²kō¹kō¹sain¹-na³li¹. Te²yã¹nxe³sxã³ o³ve²a² yã¹nxe² ã³nũ²kxi²sxã³ yxau³ya³sai¹nxa³kxai²-nãn²tu³ ha³ten¹txain¹tu¹wi¹.

Kō³nxe³te²a² yãu³ka³txa² wã³li²jau³su²

²⁴Te²yã¹nxe³ju³kxai³lu² kō³nxe³te²a² yãu³ka³txa² a²nũ²a² nxũ²kwai³li³kxai²-nãn²tu³ ha³lo²ai²na² i³yau³la³ yũ²nxa³kō³xai²na² sa²kxai³lu² i³ye¹nxi²te³lhxã³

ai³lha²thet³tin²ta¹. Nxe³to³ta¹ hxi²kan¹txi³ i³ye¹nx²xa³kxai²nān²tu³ i³ye³-kxi²nha²te³nah¹lxi¹: “Txa²sxi²ha² a³li³a¹thi³nai³tā² ā³wa³li²na¹tū¹xā¹.” Ain¹-jau³su² ha²kxai³ ā³wa³lin²ta¹. ²⁵Ā³wa³li²tāu³a² a²nū²ē¹nai³ta³lxi³ a²nū²-yū²nx³ha²kxai³ wi¹we¹txi³ha²kxai³ wi¹lhau³ko³nha²kxai³ nxe³ye²tin²ta¹. ²⁶Nxe³ye²kxe³su² ha³lo²a² ai³lxi²nīn²ta¹. Ai³lxi²ka³tu³ ko³nxe³te²yāu³ka³txi³-nāu³xa² ha¹li¹ ha¹li¹ ha¹li¹ ka³na³ki¹ nxe³te²nāu³xa² ko³nxe³ti³khaix¹ wa³to³. hain¹te²nāu³xa² i³ha¹txin²txai¹nīn²ta¹. Nxe³te²nāu³xa² sa²so³sxā³ ā³wa³li²xi²-sa²tē³in²ta¹. Nxe³ju³ta³txai³lu² in³txa² ē¹nāu³a² ko³nxe³ti³ ā³wa³to²hin²ta¹. Nxe³ye²nx²ta¹wi¹. Ta¹hxai²hē¹la².

Wi¹lhin¹sa²tē³nē³jau³su²

²⁷Nxe³ta³lu²nū²la² txu¹ha² i³kaix¹te³nah¹lxi¹:

—Je³su²jah³lāi³. Wxa²hā³ka³na² wēh³ni³nx³sxā³ kūh¹txa²sxā³ we¹txa²ta¹-ka³lxa² ka³lih³khaix¹ta¹ka³lxi³su² na³li¹. Ta¹hxai²hē¹la².

²⁸Nxa²ha¹te¹ Je³su²jah³lai²na² a²wān³txi³kxai³lu¹:

—Wain³na³ni¹. Yxān¹ta¹ a²nū²ai²li² Txa²wā¹sū³na² wān³txa² ain³kxi²-sxā³ sa²yxo²we¹kxai²nān²tu³ nxe³te²a² ā²la² kāin² ka³lih³hain¹na³ni¹. Ta¹hxai²hē¹la².

Txa²wā¹sū³na² wā³nxīn¹ju³ta² i²ti³te³nain¹jau³su²

²⁹Nxa²ha¹te¹ i³ye³ta³lu²nū²la² a²nū²a² ā³wxā³wxā³ai¹nha²kxai³ ka³lxa¹txi³ ā³nū¹tain¹ta¹hxai²hē¹la². Nxe³te³na¹ i³ye³kxi²te³nah¹lxi¹:

—Ko³nxe³thin¹khai¹yah³lxi¹lxi¹. Sū³na² i³sa²si¹hā³sa²jau³su² jau³xa²ten³ti³he¹yah³lxa³lxi¹. Yah²lxa³nha²kxai³ Sū³na² i³sa²si¹hā³sa²kxe³su² wā³-nxīn¹sxā³ kāi³a¹ju³ta³la³ i³ye³kxi²sah¹lxi¹nhē³li¹. Nxe³yān¹ta¹ hi¹na¹ wā³-nxī¹na¹ju³ta³la³ wā²nā³ū¹nx²ti³nx³lho³li¹. Wān³txa² wā²nā³ū¹nx²ta¹jau³xa²ti³yau³xu¹ta²na² so¹lxi³ i³yū¹yah³lxin¹tu¹wi¹. ³⁰Nxe³jau³xu¹ta²na²sa¹. Jo²na³-jah³lu¹ta²na² sa²kxai³lu² ye³ha¹li¹ ka³na³ki¹ a³la²ni²tāu³a² ai³na² a²ē¹nai²na² ka³ten³su² sx³ta¹hxai²ti³ai¹ti²tu³wi¹. Hā²wxān³txa³ a³li³sa²sai¹ta¹hxai²-ti³ai¹ti²tu³wi¹. Nxe³kxa²yā¹nxe³kxe³hū³nxe² Txai²na² Sū³na² A²hxi²kan¹ta² Si³yxa³tāu³lot³sa²jah¹lo²na¹xai²na² sa²kxai³lu² ye³ha¹li¹ ka³na³ki¹ a³la²-ni²tāu³a¹ kxi³hnxē¹na² ya³lu²sxā³ sx³na¹tu¹wi¹. Hā²wxān³txa³ ka³ten³su² i³sa²yxa³xi²na¹tu¹wi¹. Nxe³ju³ta³na¹ Sū³na² sa²si¹hā³sa²ju³ta² e³lxah²lxi³ i²yah³lxin¹tu¹wi¹. ³¹Jā¹nxe³jut³su² kxā³nhxi¹nu¹ta²na² Se²ba³thi³na² a²wa³-kxēn³na¹ka³lxu¹ta²na² sa²kxai³lu² Sa³lo³māu²ah³lu¹ta²na² wān³txa² a²hoh³-lxi³khaix¹nxe³jau³xa² ain³kxi²te³lhxā³ u²lan¹thi³na² a³li³sxā³ wxā³ta¹hxai²-ti³ai¹ti²tu³wi¹. A²nxe³ta¹ka³lxi²na² sa²kxai³lu² yan¹nāu³a¹ Txa²wā¹sū³na² sa²kxai³lu² a²nū²a² kāi³ain¹kxa² yo³ha² a³ya³ti³kxe³su² nxe³ti³xa¹ ko³nxe³ti³ i³yī¹li¹nx²ti³tu¹wi¹. Kxā³nhxi¹nu¹ta²na² Sa³lo³māu²ah³lu¹ta²na² wān³txa²wi¹lain³kxi²ta¹hxai²ti³ai¹ti²tu³wi¹. Yxān¹ta¹ Txai²na² sa²kxai³lu² Sa³lo³māu²-ah³la² i³kāin²wa³to²hi²na¹jah¹lo²sa¹wi¹. Nxe³sa³kxan²ti³nū¹ Txa²wān³txa² ain³kxi²ti³ten³nx²lxa³lxi¹. ³²Te²yā¹nxe³jut³su² yan¹nāu³a¹ Txa²wā¹sū³na² sa²kxai³lu² a²nū²a² yxo²ha³kxa¹ kāi³ain¹kxa² yo³ha² a³ya³txi²kxe³su² nxe³-ti³xa¹ Ni³ni³ve²thi³nān¹ta² nū³ka³txu¹ta²na² nxe³te²hi²sen³kxai³lu² ko³nxe³ti³ i³yī¹li¹nx²tain¹tu¹wi¹. A²nxe³te²nāu³xu¹ta²na² sa²kxai³lu² Jo²na³jah³lu¹ta²na² wān³txa² ain³kxai¹nha²kxai³ ko³nxe³thi¹nain¹ju³tu¹ta²na² ā³na¹ain¹ta¹hxai²-ti³ai¹ti²tu³wi¹. Jo²na³jah³la² hxi²kan¹jah¹lo²su² ta¹hxai²ti³ai¹ti²tu³wi¹. Yxān¹ta¹

kāin²wa³to²hi²jah¹lo²sa¹wi¹. Nxe³sa³kxan²ti³nū¹ Txa²wān³txa² sa²yxo²wet¹-sah²lxa³lxi¹. Je³su²jah³la² ta¹hxai²hē¹la².

Txa²wā¹nū²a² sa²kxi³kxi²nē³jau³su²

³³Nxe³ha²kxai³lu¹ yau³xā³xa² i³ye³kxi²te³nah¹lxi¹:

—A²nū²ai²li² lā³pi³āu²te³na² tē³sxā³ ū³thū²kxi²sa²no¹kī³sxa³ha²kxai³ kwa³-ta³lē³na² ū³ti¹kxi²wxē³kī³sxa³ha²kxai³ nxe³kxi³te²sxa³yu²hē³li¹. Yxān¹ta¹ kī³txi³ ū³kūt¹tū²la² sxi²hē¹na² yxo²ha³kxa¹ wi¹sa²kix³te²ju²hē³li¹. A²nū²a² ye³khe¹txi³ ā³wi¹hai¹nhī³nx²na³li¹. ³⁴⁻³⁶Txa²wā¹ye³nai²li² ye³wi¹kxai²nān²-tu³ txa²wā¹nū²a² whāi²na¹ wi¹lo²la³kxi²nha²kī³te²ju²hē³li¹. Yxān¹ta¹ ye³wi¹-lxa³kxai²nān²tu³ txa²wā¹nū²a² whāi²na¹ hai³txi³ wi¹lo²la³kxi²nha²te²sxa³-yu²hē³li¹. Nxe³kxa²yā¹nxe³jut³su² txa²wā¹ē¹nāu³ai²na² wi¹lxa³kxai²nān²tu³ wi¹kāi³sxā³ yxau²xai³kī³sxa³wi¹. Je³su²jah³la²kxai³ ta¹hxai²hē¹la².

**A²nū²a² ū³wha²li¹txā³nxu¹tai²na² fa³ri³se²a²
nū³kq³txai²na² i³yau¹ū³nē³jau³su²**

³⁷I³ye³ta³lun²nū²la² fa³ri³se²a² in³jah³la² ā³tj³sxā³ i³ye³kxi²te³nah¹lxi¹:

—Txa²sxi²ha² ā³wih¹sxā³ i³yain³kxi²sē¹li¹. Nxai¹nha²kxai³ ā³wi¹hain¹nū²la² ā³wxē³ain¹ta¹hxai²hē¹la². Yxān¹ta¹ Je³su²jah³la² hxi²khai²lxi²sā²nxa³sxā³ ā³wxē³ta¹hxai²hē¹la². ³⁸Ā³wxē³ka³tu³ta¹ fa³ri³se²ah³la²kxai³ ju¹ta² i²nū²la² o²nyha¹ta¹hxai²hē¹la². ³⁹Nxa²ha¹te¹ Je³su²jah³lo²kxai³ Txa²wā¹hxi²kan¹ta² Si³-yxau³jah¹lo²kxai³lu² i³ye³kxi²te³nah¹lxi¹:

—Ne³ka²sa²sa²lxi¹. Wi¹lhin¹kī³lxot³jah³lxi¹lxi¹. Yxān¹ta¹ ko³nxe³ton³khai¹-yah³lxin¹tu¹wi¹. Ka³ne²kxēn³su² ta³nxa² pra²ta²ka³lo³su² ta³nxa² a²tai²na¹ wxa²hi³la³kxi²sxā³ wxa²hxa³kxa³txi³yah³lxi³hī³nxa¹lxi¹. Yxān¹ta¹ wxa²ē¹-nāu³ai²na² a²nū²a² yen³kxa² kāi³kxi²nyhu¹ah³lxin¹ju³ta² yū³ha²kxai³ ko³-nxe³ti³hin¹ju³ta² kāin² yū³ha²kxai³ nxe³kxa² yā¹yxah³lxi¹lxi¹. ⁴⁰A²hoh³lxi³-sa²yah³lxa³lxi¹. A²wi¹lhi¹nu¹tai²na² Txa²wā¹sū³na² hi²sen³kxai³lu² a²nū²a² yxo²ha³kxa¹ we¹jah¹lo²su² ta¹hxai²ti³ai¹ti²tu³wi¹. A²nū²khai³su² we¹txi² a²ē¹nāu³ai²na² we¹txi² nxe³ta¹hxai²ti³ai¹ti²tu³wi¹. ⁴¹Nxe³ha²kxai³ ko²pe³na² pra²to²ka³lo³ai²na² yen³kxa² wxi²sxa³te²a² tē³nū²la² a²nū²a² yen³kxi³txa²sxā³ sxa³te²a² wā²nhū¹txai¹yah³lxi³hē¹li¹. Nxe³yah³lxin¹kxai²nān²tu³ wxa²ē¹nāu³a² i³ha³ne³nx²ti³jut³sū³nxe² wi¹lhin¹nxa²lxi³tu¹wi¹.

⁴²Yxān¹ta¹ wxa²nū³kq³txai²na² fa³ri³se²a² nū³kq³txi³su² te² i³nxai²na² wi¹-lhin¹kī³lxo³jah³lxi¹lxi¹. Yxān¹ta¹ ko³nxe³ton³khai¹yxah³lxin¹tu¹wi¹. Yah¹lxi¹-nha²kxai³ yen³kxa² jū¹nxe³te²su² te²a² yain³kxi²kī³ki³a² or³ta³lā²ki³su² ta³-nxa² a³ru²ta³ki³su² ta³nxa² hi³ne³ki³nxā³nxa² yū³yah³lxin¹kxa² nxā³nha¹li¹ nxā³nha¹li¹ nxā³nha¹li¹ nxā³nha¹li¹ yū³yah³lxin¹kxai²nān²tu³ nxā³na³ka³na³nat³sxā³ Txa²wā¹sū³na² ū³hū¹yah³lxi³hxain¹tai¹ti²tu³wi¹. Yxān¹ta¹ ha³teh³nxā³nxu¹tai²na² i³yau¹ū³nē³jau³su² ā²la² wxi¹kan¹kxe³su² wain³txi³su² kāi³ūh¹kxe³su² ta³nxa² Txa²wā¹sū³na² a³lxi¹yah³lxin¹kxe³su² ta³nxa² nxe³ju³tai²na² ha³kxa¹ sa²yxo²ā³yah³lxi¹lxi¹. Nxe³ju³tai²na² a²wi¹lhi¹-nān¹te²a² yxo²ha³kxa¹ kāi³yah³lxin¹ju³ta² wain³na³li¹. Te²yā¹nxe³sxā³ ne³ki³-san¹te²a² sa²yxo²ā³yah³lxin¹ju³ta² wai³nxa³wi¹.

⁴³Te²yā¹nxe³sxā³ fa³ri³se²a² nū³kq³txi³ i³nxai²na² ko³nxe³ton³khai¹yxah³-lxin¹tu¹wi¹. Ju³te²a² nū³kq³txa² ā²nū²kxi²thi³na² wxi¹kan¹ti³ton³te²na² ā³wxē³-ju³ta² yxo²kwain³yah³lxi¹nha²kxai³ sxi²je³na² ā³nxai³yah³lxin¹kxai²nān²tu³

sa²nēn¹kxi³sxā³ i³kaix¹nx²ti³te²ju²hē³li¹. A²nū²a² ā³xai²na² i³kaix¹te³nah¹lxi¹: “Wxāi²li² txa²hxi²kan¹jah¹lo²si¹lxi¹.” Nxe³jau³su² yxo²kwain³yah³lxi¹nha²kxai³ nxe³yah³lxi³hxai¹nhē³li¹.

⁴⁴Yxah³lxi³nha²kxai³ kō³nxe³ton³khai¹yxah³lxin¹tu¹wi¹. Wxa²nū³-ka³txai²na² kxi³h³nxā² kwā³kxē¹na² yāx¹yah³lxi¹lxi¹. Nxe³je³nai²li² a²nū²a²nāu³xai²na² sxa³ye²je³nai³tā² kō³nhxai¹nxā³ha²kxai³ sa²ka³-nex³tai¹nha²kxai³ kō³to³nain¹te²ju²hē¹li¹. Nxe³kxa² yāx¹yah³lxin¹sxā³ wxa²ē¹nāu³xai²na² kō³nxe³khaix¹na³li¹. Nxe³ha²kxai³ a²nū²a² i²li³te²a² i³tih³nxe³yah³lxin¹kxai²nān²tu³ kō³nxe³te²lo³tūn³tu¹wi¹. Nxe³ye¹nx²-ta¹wi¹. Ta¹hxai²hē¹la².

⁴⁵Nxa²ha¹te¹ ha³teh³nxā³nxā² a²hoh³lxi³sa²jah¹la² i³ye³kxi²te³nah¹lxi¹:

—Tih³nxe³sa²jah¹lāi³. Nxe³jau³xai²li² yxo²xūn³txi³ i³kwai²kxi²sa²nhin¹-nhai¹. Ta¹hxai²hē¹la².

⁴⁶Nxa²ha¹te¹ Je³su²jah³lai²na² wān³txi³kxai³lu¹:

—Wxāi²na² wxa²nū³ka³txai²na² kō³nxe³ton³khai¹yxah³lxin¹tu¹wi¹. Yah³lxi¹nha²kxai³ wān³txa² sa³te¹jau³xa² sa²yxo²wet¹sxā³ kāi³si¹jau³su² a²nū²a² ā³xa² kwa³na³yah³lxi¹lxi¹. Yxān¹ta¹ jau¹xain²txi³ sa²yxo²we¹jah²-lxa³lxi¹. Te²yā¹nxe³kxe³hū³nxe² a²nū²a² ā³xa² yen³kxa² sa³te¹kxa² ā³ta³-lo³hē¹so¹si¹yah³lxi¹lxi¹. Yxān¹ta¹ yen³kxain²txi³ a²hxi²ka² wē³sa³kxan²ti³ ū³hxi²nū¹yah³lxa³lxi¹. ⁴⁷Nxe³ha²kxai³ kō³nxe³ton³khai¹yxah³lxin¹tu¹wi¹. Yah³lxi¹nha²kxai³ Txa²wā¹sū³na² wān³txa² i³hen³txi³tū³ka³txu¹ta¹na² wxa²ka³lxa¹ti³nāu³xu¹ta¹na² hi²sen³kxai³lu² sun²tā¹ain¹te³nai¹ti²tu³wi¹. ⁴⁸Nxe³ain¹ju³tu¹ta¹na² e³kxah²lxin¹te³nah¹lxi¹: “I³sun²tā¹nyhain¹ju³-tu¹ta¹na² wi¹lhi¹tain¹na²hē³li¹.” Yah³lxin¹jau³su² nxe³ha²kxai³ wxa²ka³-lxa¹ti³nāu³xu¹ta¹na² ya²la³tu³ sun²tā¹nyhain¹ti³ai¹ti²tu³wi¹. Yxān¹ta¹ wxa²nū³ka³txi³nāu³xai²na² wxa²hxi²nū¹nain¹tū³ka³txa² yā¹yxah³lxi¹lxi¹. ⁴⁹Nxe³yah³lxin¹kxe³su² Txa²wā¹sū³na² wān³txi³kxai³lu¹: “Txa²wān³txa² i³hen³txi³ta¹tū³ka³txai²na² i³kaix¹so¹ai¹na¹tū³ka³txi³sa²te²a² nxe³sxā³ sa²-si¹hā³a¹tu¹wi¹. Ai¹na¹ta¹ sun²tā¹i² kāin² i³yī¹to³ti² nxe³nyhai¹nha³ta²wi¹.” Txa²wā¹sū³na² nxe³ta¹hxai²hē¹li¹. ⁵⁰⁻⁵¹Nxe³ha²kxai³la¹ wxāi²na² wxa²nū³-ka³txi³khai³xa² Txa²wā¹sū³na² hi²sen³su² kō³nxe³ti³ i³yī¹li¹nx²ti³tu¹wi¹. Kxā³nhxi¹nu¹ta²kxai³ txa²nū³ka³txa² sun²tā¹sain¹ju³tan¹te²kxa³ya³lhu² hī¹nai²na² kō³nxe³ti³ i³yī¹li¹nx²ti³tu¹wi¹. A²wi¹lhi¹nu¹ta²kxai³ A³be²lah³-lu¹ta¹na² su²lhā³ju³tu¹ta¹na² Sa³ka³ri²ah³lai¹tā² sun²tā¹ju³ta¹tā² nxe³-jah¹la² Txa²wā¹sū³na² sxi²hē¹nāu³a² sun²tā¹ain¹te³nai¹ti²tu³wi¹. Jā¹nxe³ju³-kxai³la¹ wxa²nū³ka³txa² sun²tā¹ain¹yah³lxin¹ju³ta² yxo²ha³kxa¹ kō³nxe³ti³ i³yī¹li¹nx²ti³tu¹wi¹.

⁵²Jā¹nxe³yah³lxin¹ju³kxai³la¹ wi¹lhin¹ki³lxo³jah³lxi¹lxi¹. Yxān¹ta¹ kō³nxe³-ton³khai¹yxah³lxin¹tu¹wi¹. A²nū²a² Txa²wā¹sū³na² nū³ka³txi³lxon³ju³ta² te³-nain¹kxai²nān²tu³ ā³na¹ain¹yah³lxi¹nhē³li¹. Nxe³sxā³ Txa²wān³txa² en²yah³-lxi¹nha²kxai³ a²nū²ai²na² Txa²wān³txa² sa²yxo²we¹te³lhxā³ te²su² te²na² ā³na¹yah³lxi¹nha²kxai³ nxe³yah³lxi¹nhē³li¹. Nxe³ye¹nx²ta¹wi¹. Je³su²jah³la²-kxai³ nxe³ta¹hxai²hē¹la².

⁵³⁻⁵⁴Nxe²e³ta³lun²nū²la² a³li³ta¹hxai²hē¹la². Nxa²ha¹te¹ jau¹xai²li² i³an³ta³-kxain¹nū²la² ta³nxū¹ka³txa²kxai³lu² kō³nxe³te²lo³ta¹nha²kxai³ ki³ha¹kxi²so¹-te³lhxā³ i³wā³txi³sai³nain¹ta¹hxai²hē¹la².

—Ū³tī¹kxi²na¹tū¹xā¹. Ain¹jau³su² nxe³ta¹hxai²hē¹la².

A²nū²a² i³ki³ha¹ki²nē³jah¹la² i³yau¹ū³jau³su²

12 ¹Nxe³nxa²ha¹te¹ a²nū²a² ka³lxa¹khaix¹nxe³sxā³ ā³wā³wā³sxā³ ā³ka³tūx³tain¹ta¹hxai¹hē¹la². Nxe³ain¹tāu³a² a²sa³wi³ha³lxa² i³ye³kxi²te³nah¹li¹:

—Ne³ka²sah¹li³sa²li¹. Fa³ri³se²a² nū³ka³txa² wi¹li²jah¹li³hē¹li¹. I³ki³ha¹kxi²nx³ti³ha³tai¹. Wi¹lhin¹ki³lxo³tain¹na³li¹. Yxān¹ta¹ a²ē¹nāu³ai²na² ko³-nxe³ti³ kăi³sxā³ yxau²xai³lain¹na³li¹. Nxe³ju³tai²li² ā³ke³tū¹nx²ti³ha³ta²wi¹. Yain³txa² i³wa¹txi³nū³xa² tē³ki³kxai²nān²tū³ yain³txa³nū³xa² ā³kwa³li¹sān²-sxā³ yain³tū³xa² whāi²na¹ i³wa¹te²ju²hē³li¹. Te²yā¹nxe³kxe³hū³sxā³ fa³ri³se²a² nū³ka³txai²na² wān³txa² jū¹nxā² ain³kxi²yah³lxin¹kxai²nān²tū³ tū¹ka³txai²na² yā¹nxe² kăi³yah³li¹nha³ta²wi¹. Ju¹tai²na² wi¹ko³nha¹jah³li³hē¹li¹. ²Nxe³ha²-kxai³la¹ hăi³a² kăi³sxā³ yxau²xai³lain¹ju³tai²na² Txa²wā¹sū³na² hi²sen³kxai³lu² e³lxah²li³si¹hain¹tu¹wi¹. ³Nxe³ju³t²su² ha²kxai³ ka³nxah³tai²na² wān³txa² e³kxah¹lxin¹jau³xai²na² a³lan²tāu³a² a²nū²a² yxo²ha³kxa¹ jau¹xain²txi³ ain³-kxain¹tu¹wi¹. Te²yā¹nxe³sxā³ sxi²hē¹nāu³a² wān³txa² he³son³kxah²lxin¹jau³-xai²na² jau¹xain²txi³ yxo²kăi³li³ e³kxi²jau³xan²ta³ a²nū²a² yxo²ha³kxa¹ ain³kxain¹tu¹wi¹.

Yuh³li³ki³jah¹lo²su² i³yau¹ū¹nhē³lain¹jau³su²

⁴Nxa²ha¹te¹ txa²ya³lxah²lxin¹te² i³nxai²na² ne³ka²a³sah¹li³wxi¹. Txa²wā¹nū²-ai²na² i³ya²lu¹tē³jah¹la² yuh³lxah³li³txa³hē¹li¹. Nxe³te²su² hxi²kan¹txi³ txa²wā¹-yāu³ka³txa² i³ya²lu¹tē³lxa³lho³li¹. ⁵Yxān¹ta¹ wxa²yāu³ka³txai²na² wxa²nū²ai²na² nxe³sxā³ whāi²na¹ tē³sxā³ ha³lo²a² ko³nxe³ko³xa² ha³nxe² i³sa²tē³ko³xa² ā³na¹-kxi²jah¹la² Txa²wā¹sū³na² Si³yxau³ka³jah¹lai²na² so¹li³ yuh³li³jah³li³hē¹li¹.

⁶Jā¹nxe³ju³kxai³lu² ai³ka² wē³sa² ki³ha¹li¹ ki³ha¹li¹ ka³na³ki¹ nxe³te²a² hxi²-tē³yah³lxin¹kxai²nān²tū³ ū³yho³hi²ki³a² ki³ha¹li¹ ki³su² nxe³ki³a² ū³yho³hi¹-nx²ti³h³nx²na³li¹. A²yo³ha² kăi²nxa³wi¹, ai³ka² a³li²nxa³ha²kxai³lu¹. Nxe³-kxan²ti³nū¹ Txa²wā¹sū³na² yen³nāu³a² ne³wā²na³ju³ta² yū³jah¹lo²sxa³wi¹. ⁷Jā¹nxe³ju³kxai³la¹ Txa²wā¹sū³nu²kxai³lu² A²hoh³li³ Si³yxau³jah¹lo²su² na³li¹. Nxe³sxā³ txa²wā¹ne³ki³sxa² yxo²ha³kxa¹ i³hau³ko³tai¹n¹hxai²na²hē³li¹. Te²-yā¹nxe³ju³kxai³lu² ai³ka² wē³sa² ki³kăi²nxa³kxan²ti³ a³li²te²ju²hē³li¹. Nxe³-kxa²ha³tih³xan²tū³ wxāi²nān²tū³ a³li² wa³to²hi²nū¹nx²ti³te²ju²hē³li¹, Txa²-wā¹sū³na² yen³nāu³a²su¹. Nxe³ju³tan¹te²kxa³ya³lu² yuh³lxah³li³txa³hē¹li¹. Nxe³ye²nx²ta¹wi¹.

Je³su²jah³la² wi¹le³kxi²ki³jau³su²

⁸Nxa²ha¹te¹ a²nū²a² i²li³te² i³nxai²na² a²nū²a² ā³xa² i³hen³txi³yah³lxin¹-te³nah¹li¹: “Txi²li² Je³su²jah³la² a²sa³wi³sa¹wi¹.” Yah³lxin¹kxai²nān²tū³ oh³xan¹tū³ka³txa² i³hen³txi³na¹tu¹wi¹. Nxe³na¹te³nah¹li¹: “Jah¹lai²li² txa²-sa³wi³sai²la¹wi¹.” Nxe³na¹jau³su² nxe³ai¹na¹tu¹wi¹. ⁹Yxān¹ta¹ a²nū²a² i²li³te² i³nxai²na² a²nū²a² ā³xa² i³hen³txi³yah³lxin¹te³nah¹li¹: “Txi²li² Je³su²jah³-lai²na² a²sa³wit³sin²nxa³wi¹. Yah³lxin¹kxai²nān²tū³ oh³xan¹tū³ka³txa² i³hen³-txi³na¹tu¹wi¹.” Nxe³na¹te³nah¹li¹: “Jah¹lai²li² txa²sa³wit³su²nxa³wi¹.” Nxe³-na¹jau³su² nxe³ai¹na¹tu¹wi¹.

¹⁰Jā¹nxe³ha²kxai³ a²nū²a² i²li³te²su² te²an²tū³ ko³nxe³ti³ kăi³kxai²-nān²tū³ hă²wxān³txa³ i³āin²ta³kxi²nha²sxā³ ā³yxo²o³tū¹kxai²nān²tū³

ā³wa²su¹tain¹ju³ta² yū²na³li¹. Txai²na² Sū³na² A²hxi²kan¹ta² Si³yxau³tāu³. lot³sa²jah¹lo²su² te²sa¹jah¹lo²na¹xai²na² ko³nxe³te²lot³sain¹kxan²ti³ ā³wa²su¹-tain¹ju³ta²nū³a² yū²tu¹wi¹. Nxe³to³ta¹ wxāi²na² wai³nxa³jau³xa² e³lah³lxin¹-jau³kxai³lu¹: “A²ta³a² hxi²kan¹ta² hi²sen³su² Je³su²jah³la² i³hxi²kat¹tin²ta¹.” Yah³lxin¹jau³su² yah³lxin¹ta¹ Txa²wā¹sū³na² Yāu³ka³jxah¹la² ko³nxe³te²lo³-jah³lxī¹lxī¹. A²nxe³jau³xai²na² sa²kxai³lu² Sū³na² Yāu³ka³jxah¹la² ko³nxe³te²-lo³jau³xai²na² sa²kxai³lu² hai³txi³ ā³wa²su¹ju³ta² yū²nxa³wi¹.

¹¹Nxe³ha²kxai³lu¹ a²nū²a² an³txi³te²a² sa²kxai³lu² sa²so¹nxa³lxī³kxai²nān²tu³ Ju³-te²a² nū³ka³txa² ā³nū²kxi²thi³nāu³a² sa²so¹ta³nxa² ha³lo²an¹ta² a²si³yxau³ka³txa² sa²so¹ta³nxa² nxe³nx²tain¹kxai²nān²tu³ i³wa³lxīn³yah³lxin¹jau³nū³a² hxi²waun³-jah³lxī³txa³hē¹li¹. ¹²Sa²so¹nx²ti³hi¹na¹ Txa²wā¹sū³na² A²yāu³ka³txa² hi²sen³kxai³lu² wān³txa² i³wa²lū³xain¹yah³lxin¹jau³nū²a² i³yau¹u¹nx²ti³tu¹wi¹. Nxe³ju³tan¹te²kxa³-yā³lu² yūh³lxah³lxī³txa³hē¹li¹. Nxe³ye¹nx²ta¹wi¹. Je³su²jah³la² ta¹hxi²hē¹la².

Yen³kxi³khaix¹jah¹la² i³yau¹ū³jau³su²

¹³Nxa²ha¹te¹ Je³su²jah³la²kxai³lu² i³ye³ta³lun²nū²la² aun³txa² wxā³ain¹tū³-ka³txa² a²nū²a² ka³na³ka³na³te²a² i³ye³kxi²te³nah¹lxī¹:

—i³ti³h³nxe³nē³jah¹lāi³. Txa²wī³na² ya³lu²sa²si¹nha²kxai³ yen³kxa² ū³hū¹-sain¹sin¹na²hē³li¹. Sain¹si¹nha²kxai³ txa²lon³na² wā²nūt³ja³sa²si¹hai¹na¹jau³su² nxa¹nhai¹. Na¹jau³xai²li² i³ye³kxi²txai¹nhē³li¹. Ta¹hxi²hē¹la².

¹⁴Nxa²ha¹te¹ Je³su²jah³la²kxai³lu² i³kwai²kxi²te³nah¹lxī¹:

—Nxex³sa²lxī¹. Wxa²yen³kxa² wain³txi³ wxa²hau³kot³sān²sxā³ wā²nhū¹-nx²ta¹ju³ta² yū²nxa³wi¹. Hai³txi³ txa²wa³ka³li³yut³sxa³wi¹. Je³su²jah³la² nxe³ta¹hxi²hē¹la².

¹⁵Nxe³ha²kxai³la¹ tū¹ka³txai²li² i³ye³kxi²te³nah¹lxī¹:

—Yen³kxa² hāi¹nxē² yxo²kwain³yah³lxī³txa³hē¹li¹. Kāin² yen³kxi³yah³-lxin¹kxan²ti³ kān³su² hin¹yah²lxan³so³li¹. Nxe³ta¹hxi²hē¹la².

¹⁶Nxe³ha²kxai³lu¹ i³yau¹ū³jau³xa² i³ye³kxi²te³nah¹lxī¹:

—A²nū²a² yen³kxi³khaix¹te²a² hai³sxa² wi¹ko³xa² a³nū²nhai¹. ¹⁷Nxe³nū²la² yain³txa² kāin²sa²so¹ha²kxai³ a²e¹na² e³kxi²nh²te²nah¹lxī¹: “Txa²hai³sxa² wi¹-wen¹khaix¹nēn³ta²kū². Yxān¹ta¹ yain³txa² sa²ta³a¹thi³nū³a² si³kāi²nxa³kū². Nxe³ha²kxai³ ih¹nxe³ta¹lhon³ku² nxa¹nha²kū². ¹⁸Yxān¹ta¹ nxe² kāi³a¹tū¹xā¹. Yain³txa² sa²ta³a¹thi³nū³a² sa²hai¹sa²so¹na¹tū¹xā¹. Nxa¹kxai²nān²tu³ yain³-txa² kāin² sa²ta³a¹ha²kxai³ txa²yen³kxa² yxo²ha³kxa¹ ū³ha¹a¹ha²kxai³ nxa¹-tū¹xā¹. ¹⁹Nxa¹kxai²nān²tu³ i³ye³kxi²nha¹tū¹xā¹. Nxe³nha¹te³nah¹lxī¹: “Txai²li² wi¹lhīn¹khaix¹na¹xā¹. Txa²yen³kxa² ka³lxa¹sa³xā¹. Nxe³sxa³ kwe³kon³ju³ta² ko³ka³lxai¹txi³ kwe³kon³sa³kxan²ti³ hxa³n³kxi²sa²nxa³lho³na¹. Nxe³sa²nxa³-ha²kxai³ kāin² i³yai³ni² kāin² i³na² wi¹lxo³kxi²nha¹khaix¹nxe² na¹tū¹xā¹. ” Nxe³ain¹nū²nhai¹. ²⁰Nxa²ha¹te¹ Txa²wā¹sū³na² i³wa²lū³xi²te³nah¹lxī¹: “Wxāi²-na² ā³ne³wxe²nxa³lxī¹. Ka³nxah³ta¹na² ya²lu¹nxa²tu¹wi¹. Nxān¹kxai²nān²tu³ ih¹te²ta³ wxa²yen³kxa² so¹kxi¹nxain¹te³ji¹wi¹?” Txa²wā¹sū³na² nxe³nū²nhai¹.

²¹Te²yā¹nxe³jut³su² a²nū²ai²li² yen³kxa² wā²nxū¹ ū³ha¹te²su² te²na² sa²-kxai³lu² yxān¹ta¹ Txa²wā¹sū³na² yen³nāu³a² yen³kxi²txa²jut³sa²kxai³ nxe³-jah¹la² yā¹nx²na³li¹. Je³su²jah³la² nxe³ta¹hxi²hē¹la².

Hxi²waun³ta³kxi²nha²kī³sxa³jau³su²

²²Nxe³ha²kxai³la¹ a²sa³wi³ha³lxa² āh¹ i³ye³kxi²ti³ān¹jau³kxai³lu¹:

—Jā¹nxā¹jau³su² yain³txi³su² yain³yah³lxin¹kxe³nū³a² hxi²waun³ta³-
kxi²nyhah¹lxī³txa³hē³li¹. Te²yā¹nxe³sxā³ wā²la²ka³lo³ai²li² ū³whih²kxi²-
nhān¹ka³lo³nū³ai²li² hxi²waun³ta³kxin²nha²sxā³ yxau²xai³ah³lxī³txa³hē³li¹.
²³ A²nxe³ju³kxi³lu² ka³te³na² yxau²xai³ki³ju³ta² sa²kxi³lu² yain³txi³su²
a³li² wa³to²hi²te²ju²hē³li¹. Te²yā¹nxūn³sxā³ txa²wā¹nū²ai²na² sa²kxi³lu²
wā²la²ka³lo³su² a³li² wa³to²hi²te²ju²hē³li¹. ²⁴ Ā³ka² i²jah¹lxī³hē³li¹. Yain³-
txa² ūh³wī¹xa³ha²kxi³ yain³txa² sa²so²nxā³ha²kxi³ yain³txa² sa²ta³thi³-
nū³a² yū²nxā³ha²kxi³ nxe³te²ju²hē³li¹. Nxe³kxan²ti³ Txa²wā¹sū³na² sa²-
kxi³lu² ai³ka² a³li²na³li¹. Yxān¹ta¹ wxāi²li² a³li² wa³to²hi² nxe³nx²ti³na³li¹.
²⁵ Nxe³ha²kxi³lu¹ ka³te³na² yxau²xai³lyah³lxin¹ju³ta³nū³a² hxi²waun³ta³-
kxi²nyhah¹lxin¹kxan²ti³ hai³txi³ ā²la² a³lu²on³sxā³ ka³te³na² yxau²xai³lyah³-
lxī³hī²nxā³li¹. ²⁶ Yxah³lxin¹ju³ta² ha³lo²a² yu³jūx¹ju³ta² hxi²kan¹txi³ kāi³-
yah²lxan³kxi³nān²tu³ ha³lo²a² yu³tā³lxī³ju³ta² hxi²waun³jah³lxī³txa³hē³li¹.
²⁷ Te²yā¹nxe³sxā³ si³sa² yāu³sa² ha³lo²a² wen¹kxa² i²jah¹lxī³hē³li¹. Hai³txi³
hai³sxa³la³ wa³ko³nai¹nxā³ha²kxi³ wān²ta³ wet¹tai¹nxā³ha²kxi³ ain¹te²-
sxa³yu²hē³li¹. Sa³lo³māu²ah³lu¹ta¹na² I³sa³e² nū³kā³txa² a²wa³kxēn³ta²
kāin²jah¹lo²su² ta¹hxai²ti³ai¹ti²tu³wi¹. Yen³kxi³h³khaix¹nxe³ha²kxi³ wā²la²
wi¹khaix¹ka³lo²a² ū³whi²kxi²nha²ta¹hxai²ti³ai¹ti²tu³wi¹. Nxe³kxan²ti³nū¹ si³sa²
yāu³sa³kxi³na² wi¹wa³to²hi²te²ju²hē³li¹. ²⁸ Nxe³ha²kxi³ Txa²wā¹sū³na² hi²-
sen³su² si³sa² yāu³sa² wi¹la³ we¹te²ju²hē³li¹. Nxe³te²a² hī¹na² wi¹la³ we¹nha²-
kxi³ ka³nxā³ha²ta³a² i³hxa³nha²kxi³ nxe³te²ju²hē³li¹. A²nxe³te²a² wi¹la³
we¹nhī¹na² wi¹lhi¹txu¹xai³te²ju²hē³li¹. A²nxe³ju³ta¹li² yxo²i²yah²lxan³ta²-
lu¹wi¹. ²⁹ Jā¹nxe³ju³kxi³lu² yain³txa² yain³yah³lxin¹ju³ta³nū³la³ i³na²kxi²-
yah³lxin¹jau³nū³la³ nxe² hxi²waun³txi³yah³lxī³txa³hē³li¹. ³⁰ Nxe³ju³ta¹na²
a²yxo²ha³kxi¹ Sū³na² wān²txa² yxo²i²ai¹nxā³tū³ka³txi³nāu³xai²na² yen³-
kxa² yxo²kwāin³sxā³ ān³te³nain¹te²ju²hē³li¹. Nxe³yān¹ta¹ wxāi²kxi³ ha³lo²a²
ā³taut³to³jah³lxin¹kxe³su² Wxa²wi³na² Si³yxau³tāu³a¹ hi²sen³kxi³lu² taut³to³-
jah³lxin¹kxa² whāi²na¹ i²jah¹lo²su² na³li¹. ³¹ Nxe³yah³lxī³nha²kxi³ Txa²wā¹-
sū³na² wān³txa² sa²yxo²wet¹hxa³jah³lxī³sā²nhē³li¹. Yxah³lxin¹kxi³nān²tu³
yen³kxi³na² ā³taut³to³txai³yah³lxin¹kxi³li² ū³tet³sū³nx²ti³tu¹wi¹. Je³su²-
jah³la² ta¹hxai²hē³la².

Oh³nāu³ nū¹ka³nāu³ān¹ta² yen³kxi³su²

³² Nxe³ha²kxi³la¹:

—Txa²sa³wi³ha³lxī³sah¹lxī¹li¹. Yuh³lxah³lxī³txa³hē³li¹. Txa²wā¹sū³na² hi²-
sen³su² oh³xa² a²ha³lo²a² si³yxau³tāu³su² ti³hi¹txa²lxī³ju³ta² ten³na³li¹. ³³ Nxe³-
ha²kxi³ wxa²yen³kxa² sa²kxi³lu² a²nū²a² yen³kxi³txa²te²a² wā²nhū¹txai¹-
yah³lxī³hē³li¹. Yah³lxin¹kxi³nān²tu³ oh³nāu³a² so¹lxī³ Txa²wā¹sū³na² ha³lo²a²
so¹lxī³ wxa²yan³txi³nū³a² a³li²kxi³nū³a² so¹lxī³ ū³ha¹jah¹lxī³hē³li¹. Nxe³yah³-
lxin¹kxi³nān²tu³ hai³txi³ kāi³kxi¹nx²ta¹nxā³ha²kxi³ hai³txi³ kho³nxā³ha²-
kxi³ hai³txi³ hxa³nxā³ha²kxi³ nxe³ye¹nx²ti³tu¹wi¹. ³⁴ Nxe³ju³ta¹na² wxa²yan³-
txi³nū³a² ū³ha¹ah³lxin¹ti³xa² so¹lxī³ wxa²e¹nāu³a² nxū¹hain³nyhah¹lxin¹tu¹wi¹.

Ye³ten³nha²sxā³ wah³nxe³kxi²jau³su²

³⁵⁻³⁸ Nxe³ha²kxi³lu¹ i³yau¹ū³jau³xa² i³ye³kxi¹nx²ta¹tu¹wi¹. Sxi²ha² wa³-
kxēn³yah³la² sa²kxi³lu² txu¹ha² so¹ju³tan¹te² yain³txa³nū³a² yain³te³-
lhxā³ a³li³nū²nha¹. Nxe³nū²la² a²sa³wi³ha³lxa² whāi²na¹ wā³li²ju³ta²

wah³nxa³kxi²nū²nhai¹. Hā²wxān³txa³ wā³li²tāu³a² i³yo²to¹tot¹si¹na² wa³-
su³txi² sa²yo²than²kxi²nū²nhai¹. Nxe³ha²kxai³ a²sa³wi³ha³lxi²na² ye³-
ten³kxe³su² wi¹lhin¹ye²nū²nhai¹. Ka³nxah³ta² wi³ta³lon³tāu³a² tǎ³nxa²
a³lan²ti³li³lxi² tǎ³nxa² wā³li²kxai²nān²tu³ ye³ten³su² wi¹lhin¹ye²nū²nhai¹.
Nxain¹kxai²nān²tu³ wi¹lhin¹sxā³ wah³nxain¹ju³tan¹te²kxa³ya³lhu² a²wa³-
kxēn³yah³la² sa²kxai³lu² yain³txa² tē³sxā³ kwa²ū³hū¹nū²nhai¹. Te²yā¹nxe³-
sxā³ Txa²wā¹sū³na² wxā³ju³ta² ye³ten³sxā³ wah³nxe³jah³lxi³hē¹li¹. Yen³kxa²
hau³kot³sxā³ wxē³ti² wā²la²ka³lo³a² ū³whi²kxi²nha² lǎ³pi³āu²tē³na² sa²kix³-
sxā³ ū³thū²ka²sa²wxe² nxe³kxa²yā¹nxe³kxe³hū³sxā³ hau³kot³sxā³ wah³nxe³-
jah³lxi³hē¹li¹. ³⁹Te²yā¹nxe³ju³kxai³lu² ka³nxah³ti³na² so¹lxi³ yen³kxa² kǎi³-
jah¹la² hāi³a² wxā³te²ju²hē³li¹. Nxe³kxi³sa²kxai³ sxi²ha² wa³kxēn³yah³lai²na²
sa²kxai³lu² yen³kxa² kǎi³jah¹la² wxā³je³nāu³wa³kxa² wi¹ko³nha²ke³la²te²kxai³
ye³ten³sxā³ wah³nxe³hī³nx²na³li¹. A²sxi²h²yo²a² ū³kāu³txi²nxā³kxe³su² yen³-
kxa² ti¹kxi²nxa³kxe³su² nxe³hī²nxa³li¹. ⁴⁰Jā¹nxe³jut³su² ye³ten³nha²kxi³hū³-
nxe² wah³nxe³jah³lxi³hē¹li¹. Nxe³sxā³ wxa²e¹nān¹jau³kxai³: “Hī¹na² wxā²-
nxa³lho³na¹.” Nxīn¹jau³su² nxe³ti³wa³kxa² wxā³na¹ha³ta²wi¹. Je³su²jah³la²
ta¹hxai²hē¹la².

Wi¹la³ wa³kon³te²su² te²a² wi¹lū³yho³hi²jau³su²

⁴¹Nxa²ha¹te¹ Pe²jah³lai²na² a²wān³txi³kxai³lu¹:

—Txa²hxi²kan¹jah¹lāi³. Jau¹xai²li² txa²nū³kǎ³txi³nāu³xa² so¹lxi³ i³ye³kxi²-
tǎ³nxa² a²nū²a² yo²ha³kxa¹ i³ye³kxi²tǎ³nxa² nxēn¹si²lxi¹? Ta¹hxai²hē¹la².

⁴²Nxa²ha¹te¹ Je³su²jah³la²kxai³lu² i³ye³kxi²te³nah¹lxi¹:

—Sxi²ha² wa³kxēn³yah³la² a²sa³wi³sa² wi¹lhin¹te²na² so¹lxi³ ne³kheh¹-
te²na² so¹lxi³ a²sxi²khai³xa² i³hau³kot³si¹jau³su² ūh³wxe³te²ju²hē³li¹. A²nxe³-
jah¹lai²na² sa²kxai³lu² wi¹lhi¹nha²kxai³ yain³txi³su² ū³hū¹xai³lain¹te²ju²hē³li¹.
⁴³Wi¹kāi³kxai²nān²tu³ a²wa³kxēn³yah³la² wxā³tāu³a² i³wi¹lxon³kxi²kxai²-
nān²tu³ wi¹lhin¹ti³hi¹tain¹tu¹wi¹. ⁴⁴Ya²la³tu³ e³kxi¹nx²ta¹wi¹. Yen³kxa² yo²-
ha³kxa¹ hau³kot³si¹jau³su² ūh³wxe³kxi²tu¹wi¹. ⁴⁵Yxān¹ta¹ nxe²nxa³kxai²nān²-
tu³ wā²nxū¹ e³kxi²te³nah¹lxi¹: “Txa²si³yxau³ka³txa³ wa³sut³si¹nxa³lho³na¹.”
Nxe³jau³su² ha²kxai³ a²si³yxau³ka³txai²na² sa³wi³ha³lxa² in³txi³su² tǎ³nxa²
txu¹su² tǎ³nxa² i³wait¹ān³si³wxe³hī³nx²na³li¹. Nxe³te³na¹ kǎin² i³yai³ni² i³na²-
sxā³ we¹ni² nxe³hī³nx²na³li¹. ⁴⁶Nxe³tāu³a² ko³nha²nxa³ku¹ha² a²si³yxau³-
jah¹la² i³xi²tu¹wi¹. Nxe³kxai²nān²tu³ jah¹lai²li² ūn³txi³ i³wait¹sān²ka³tu³ ko³-
nxe³thin¹tū³kxa³txa² ha³lo²a² ū³tī³kxa² wxē³kxai¹nhī³nx²na³li¹.

⁴⁷Te²yā¹nxe³sxā³ a²sa³wi³sai²li² kwa³na³kxain¹jau³xa² ā³ne³wxe³kxai²nān²-
tu³ yxān¹ta¹ kwa²hāi¹nxe² wet¹txa³kxai²nān²tu³ nxe²na² sa²kxai³lu² kǎin²
i³wai¹txai¹nhī³nx²na³li¹. ⁴⁸Yxān¹ta¹ a²sa³wi³sai²li² kwa³na³kxain¹jau³xa² kū³-
we²ki²la² ā³ne³wxe²nxa³kxai²nān²tu³ kǎin² i³wai¹txai¹nxa³lho³li¹. Jā¹nxe³-
jut³su² yen³kxa² kǎin² ū³hū¹ain¹kxai²nān²tu³ nxe³jah¹lo²kxai³lu² wā²nhū¹-
si¹ja³kxa³nū³su² kǎin² i³ye³kxi²tain¹tu¹wi¹. Je³su²jah³la²kxai³ ta¹hxai²hē¹la².

Je³su²jah³la² yo²i²kī³ju³tan¹te²kxa³ya³lhu² i³hait²ta³lxi³nē³jau³su²

⁴⁹—Nxa²ha²kxai³ ha³lo²a² yo²ha³kxa¹ heh³ni³kxi³kxa²yā¹ wxā³na¹-
hē³li¹. Wa³su³txi³ ā³si³wxe³na¹txai²lā¹. ⁵⁰Te²yā¹nxe³sxā³ i³yau³xa² ū³hū¹-
kxi²sa²sai¹kxi³jut³sū³nxe² ya³lu²na¹ju³ta² yū³tu¹wi¹. Nxe³na¹ju³kxai³lu²
ta³lun²kxi³sxa³tǎ³lxa¹ hxi²kau³kau³nha²te³lxa¹nhai¹. ⁵¹Jā¹nxa¹ju³kxai³lu²

wxā³na¹ju³tan¹te²kxa³ya³lhu² a²nū²a²nāu³xa² hāu²non³sxā³ yxau²xai³nyhu¹-
ah³lxi³ju³ta³nū³a² yū²nxa³lho³li¹. Nxe³to³ta¹ he¹kxi²nyhu¹ah³lxi³ju³ta³nū³a²
yū²tu¹wi¹. ⁵² A²hīn¹tāu³a² a²nū²a² ha¹li¹ ha¹li¹ ka³na³ki¹ sxi²ha² si³ka³na³ka³-
na³thi³na² a²yut³su² nyhu¹ain¹te²nān²tu³ a²nū²a² ha¹lin¹te²na² a²nū²a² ā³xa²
ha¹li¹ ka³na³ki¹ nxe³tū³ka³txa² he¹kxi²nyhu¹ah³lxi³tu¹wi¹. ⁵³ A²wi³na² a²ki³-
lha³lxa² ā³nhe¹kxi²nyhu¹ha²kxai³ a²hā³ka³na² a²ka³ne³lxa² ā³nhe¹kxi²nyhu¹-
ha²kxai³ a²hāi³na² a²sā³nxe³lxa² he¹kxi²nyhu¹ha²kxai³ nxe³nyhu¹ain¹tu¹wi¹.
Je³su²jah³la² ta¹hxi²hē¹la².

Ha³lo²a² i³yau¹ū¹nhē³jau³su²

⁵⁴ Nxa²ha¹te¹ Je³su²jah³la²kxai³la¹ a²nū²a²nāu³xa² āh¹ i³ye³kxi²te³nah¹lxi¹:
—U³je³na² kan³tāu³a² o³si³na² yū²kxai²nān²tu³ nxe³yah³lxin¹te³nah¹lxi¹:
“Wē³ha²yau³xa² wxān³tu¹wi¹.” Yxah³lxin¹jau³su² ha²kxai³ ya²la³tu³ wxā³ye¹-
nx²ti³tu¹wi¹. ⁵⁵ Te²yā¹nxe³sxā³ u³je³na² ta³nān³nāu³a² kāin² ik³kxai²nān²tu³
nxe³yah³lxin¹te³nah¹lxi¹: “A³lan²khaix¹tu¹nhē³tu¹wi¹.” Yxah³lxin¹jau³su² ha²-
kxai³ ya²la³tu³ wxā³ye¹nx²ti³tu¹wi¹. ⁵⁶ Nxe³yah³lxin¹ju³kxai³lu² wi¹lhin¹ki³-
lxo³jah³lxi¹lxi¹. Yxān¹ta¹ kō³nxe³thin¹khai¹yxah³lxi¹lxi¹. Ha³lo²ai²la³ ta³nxa²
o³si³nai²la³ ta³nxa² ye³khe¹yah³lxi¹lxi¹. Yxān¹ta¹ Txa²wā¹sū³na² wān³txa²
ā³ne³wxe³yah³lxi¹lxi¹.

Txa²wā¹kō³kō³sa²jah¹la² hāu²no³nha²ki³jau³su²

⁵⁷ Wain³txi³ o²la³kxah³lxin¹ju³ta³nū³a² hxi²kan¹txi³ ā³ya³jah¹lxan³-
kxai²lē¹. ⁵⁸ A²nū²a² i³xan³ta³kxi¹nx²ti³kxai²nān²tu³ hxi²kan¹ta² si³yxau³-
jah¹la² ā³sa²so¹nx²ti³ha²ta²wi¹. Nxe³nx²ti³kxa²yan³txi³su² wa³su³txi³ i³hāu²-
no³nyhu¹jah³lxi³hē¹li¹. Yxān¹ta¹ nxe³yah²lxan³kxai²nān²tu³ a²hxi²kan¹ta²
si³yxau³jah¹la²kxai³lu² sxi²ha² kan²thi³na² ū³tī¹kxi²nx²ti³si³hain¹jau³su²
kwa³na³ai¹nha³ta²wi¹. ⁵⁹ Nxe³nx²tain¹kxai²nān²tu³ wa³su³txi³ ā³wa²su¹kxi¹-
nx²ti³xa³lho³li¹. Yen³kxa² ū³yho³hi²ta³lun²yah³lxi³sa²nīn¹ka³tu³ hā²wxān³txa³
ā³wa²su¹kxi²nx²ti³ju³ta³nū³a² yū²hī³nx²na³li¹. Nxe³ye¹nxa²lxa¹wi¹. Je³su²jah³-
la²kxai³lu² nxe³ta¹hxi²hē¹la².

Kō³nxe³ti³ kái³ju³ta² i³āin²ta³kxi²nha²jau³su²

13 ¹ Nxa²ha¹te¹ i³ye³ta³lun²nū²la² a²nū²a² ā³tī³sxā³ i³hen³txi³te³nah¹lxi¹:
—Je³su²jah³lāi³. Pi³la²jah³la² sa²kxai³lu² hxi²ki³te²la³ka³tu³ Ka³-
li³le²a² nū³ka³txa² sun²tā¹nyhain¹nū²hē³li¹. Txa²wā¹sū³na² sxi²ha² kwēn¹-
tai²na²: “Yen³kxa² ū³hū¹na¹tū¹xā¹.” Ai¹nhi¹na¹ ā³wih¹nū²la² ā³si³hē²kxi²te²a²
hi²sen³su² sun²tā¹nyhain¹nū²hē³li¹. Nxe³ha²kxai³ kō³nxe³thin¹khai¹nxēn³tai¹.
Ain¹ta¹hxi²hē¹la². ² Ain¹nxa²ha¹te¹ Je³su²jah³lai²na² wān³txi³kxai³lu¹:

—Ka³li³le²a² nū³ka³txai²li² kō³nxe³thin¹ wa³to²hain¹tū³ka³txi³su² ha²kxai³
sun²tā¹ain¹thai¹li¹? ³ Ti³he¹nxa³wi¹. Yxān¹ta¹ wxāi² i³nxai²na² sa²kxai³lu²
i³āin²ta³kxi²nha²sān²sxā³ wxa²kō³nxe³thin¹yah³lxin¹ju³ta² ā³na¹la³kxi²-
nyhah¹lxan³kxai²nān²tu³ ya²lu²nxa²lxi³ju³ta² yū²nx²ti³tu¹wi¹. ⁴ Jā¹nxe³ju³-
kxai³lu² kxā³nhxi¹nu¹tai²na² sxi²ha² kī³thi³na² Si³lo²e²thi³na² nxe³thi³nu¹-
tai²na² ā³ya³hi²ta¹hxi²ti³ai¹ti²tu³wi¹. ā³ya³hi²hi¹nu¹tai²na² a²nū²a²nāu³xa²
¹⁸ nxe³te²nāu³xu¹tai²na² ā³ya²lu¹ta²lxi³ta¹hxi²ti³ai¹ti²tu³wi¹. A²nxe³tū¹ka³-
txu¹tai²na² kō³nxe³thin¹ wa³to²hain¹tū³ka³txi³su² ha²kxai³ ā³ya²lu¹ta²lxi³-
ta¹hxi²yu²lhai¹li¹? Te²yā¹nxe³sxā³ Je³ru³sa³lē²thi³nān¹tū³ka³txa² wi¹lhin¹

wa³to²hain¹tū³ka³txi³su² ta¹hxai²yu²lhai¹li[?] 5Ti³he¹xai¹nxā³wi¹. Yxān¹ta¹wxāi²na² sa²kxai³lu² i³āin²ta³kxi²nha²sān²sxā³ wxa²kō³nxe³thin³yah³lxin¹-ju³ta² ā³na¹la³kxi²nyhah¹lxan³kxai²nān²tū³ ā³ya²lu¹txa²lxi³ju³ta² yū³nx²ti³-tu¹wi¹. Je³su²jah³la²kxai³ ta¹hxai²hē¹la².

Fi³ke²ra²ka³txa² nxā³kxi¹hxa³ka³txa² i³yau¹ū³jau³su²

6Nxa²ha¹te¹ Je³su²jah³la²kxai³la¹ i³yau¹ū³jau³xa² i³ye³kxi²te³nah¹lxi¹:

—Hai³sxa³nāu³a² fi²kō²nē³ka² wi¹wen¹nū²nhai¹. Wi¹wen¹ka³tū³ta¹ a²wa³-kxē³yah³la² a²nā³ka² wxa²so¹te³lhxā³ wxā³nū²nhai¹. Yxān¹ta¹ hai³txi³ yū³-ye²nxā³nū²nhai¹. 7Yū³ye³nxā³nū²la² a²sa³wi³sa² i³kaix¹so¹te³nah¹lxi¹: “Ye³-ha¹li¹ ka³na³ki¹ kwē³kon³tāu³a² fi²kō²nā³ka² wxa²so¹te³lhxā³ wxā³na¹ta¹ hai³txi³ i²tuh³nxā³hē¹li¹. Nxe²nxā³ha²kxai³ tau³kxi²lū³ā¹txa²hē³li¹. Hai³sxa²a³lxi²sa³nhai¹. Ki³lā³lxi²ki³a² ūh³wī¹a¹tu¹wi¹.” Nxe³nū²nhai¹. 8Nxa²ha¹te¹a²sa³wi³sa² i³wa²lū³xi²ti³an¹jau³kxai³lu¹: “Hāi¹nxe²wxe³sā²nhē³li¹. Ye³ka³na³-ka³nat³sxā³ kwē³kxa² wahx³nxe³sxā³ i²ya³sa²sa²nhē³li¹. Nxe³ki³kxai²nān²tū³kīh³nxā² ū³kxē³ni²sxā³ wxa²si³sa²ta³kxi²na¹tu¹wi¹. 9Hā²wxān³txa³ nā³kxi²-kxai²nān²tū³ wi¹tu¹wi¹. Ta¹ nā³kxi²hxa³kxai²nān²tū³ nxe³hī¹na²sa² tau³kxi²-lū³ā¹a¹tu¹wi¹.” Ain¹nū²nhai¹. Je³su²jah³la²kxai³ nxe³ta¹hxai²hē¹la².

Txu¹ha² i³ton³ta³kxi²ta¹ka³lxa² we²txi²jau³su²

10Nxe³nū²la² hā²wxān³txa³ sa²ba³to³ nxe³tāu³a² Ju³te²a² nū³ka³txa² ā³nū²-kxi²thi³na² ā³wih¹nū²la² Txa²wā¹sū³na² wān³txa² i³yau¹ū³ta¹hxai²hē¹la². 11i³yau¹ū³tāu³a² txu¹ha² i³ton³ta³ka³lxu³su² ta¹hxai²hē¹la². A²nxe³ta¹ka³lxi²li²kō³nxe³te²a² yāu³ka³txa² nxū²kwai³yau³ha²kxai³ hxi²kan¹txi³ i³sin²kxi²nha²-sxā³ ai³ta¹hxai²nxā³hē¹la². Hāi¹sxā³ ku²thu²kxa² ai³ta¹hxai²hē¹la². Kwē³kxa²ye³ka³lxi²txi³ kwē³kon³sxā³ 18 nxe² kwē³kon³tāu³a² sxa²xai³ye²ta¹hxai²hē¹la². 12Nxa²ha¹te¹ Je³su²jah³la²kxai³la¹ i²kxi²nū²la² i³kaix¹so¹te³nah¹lxi¹:

—Ī²sā³ni¹. Hī¹na² wxa²xī³ta³ka³txa² ā³wa²su¹txa²ha¹xī¹. Ta¹hxai²hē¹la².

13Nxe²e³ta³lun²nū²la² txu¹hai²na² wxa²ta³lo³wxai³nū²la² we²txi²ta¹hxai²-hē¹la². We²txi¹nxā²ha¹te¹ wa³su²txi³ i³sin²kxi²nha²sxā³ i³ye³kxi²te³nah¹lxi¹:

—Txa²wā¹sū³na² wi¹lhin¹khai¹nx²na³li¹. Nū³kxūn³khai¹nx²na³li¹. Wi¹lxo³-kxi²sa³nhai¹. Txu¹ha²kxai³ ta¹hxai²hē¹la². 14Nxe³ju³tai²na² thi¹na² wa³kxē³-yah³la² i²ta¹hxai²hē¹la². Ī²nxā²ha¹te¹ kāin² hit³te³nah¹lxi¹:

—Ye³ha¹li¹ ye³ha¹li¹ ye³ha¹li¹ a³lan²tāu³a² so¹lxi³ wa³ka³li³yu³ta² o²la³kxi²-ki³te²jai¹ti²tu³wi¹. Nxe³kxi³sa²kxai³ sa²ba³to³ nxe³tāu³a² Ju³te²a² nū³ka³txa²wa³kon³ki³te²sxa³yu²hē³li¹. Ki³sxa³ha²kxai³ sa²ba³to³ nxe³hī¹na² we²txi²sih¹-nxā²lxi³jau³su² wxā²yah³lxi³txā²hē¹li¹. Ta¹hxai²hē¹la².

15Nxa²ha¹te¹ Je³su²jah³lai²na² wān³txi³kxai³lu¹:

—Wi¹lhin¹ki³lxo³jah³lxi¹lxi¹. Yxān¹ta¹ kō³nxe³thin³yah³lxi¹lxi¹. Wxa²pon¹su²ta³nxā² wxa²ka³va¹lhu² ta³nxā² yū³yah³lxin¹kxa² sa²ta²la³kxi²so¹sxā³ ka³wā³-lxa² tē³sxā³ ā³nxai³ka³tū³ ū³tih¹yah³lxi³hxai¹nhē³li¹, sa²ba³to³ nxe³kxan²ti³nū¹. 16Te²yā¹nxe³ju³kxai³lu² ta¹ka³lxa² A³bra³āu²ah³lo²nu¹ta¹na² a²sa³wi³sa³ka³-lxu³su² na³li¹. Nxe³yān¹ta¹ Sa³ta³na²jah³la² hi²sen³su² kwē³kxa² kō³ka³lxi¹-txi³ 18 nxe² kwē³kon³tāu³a² kan²ta³kxin²ta¹. Nxe³ha²kxai³ we²txai¹na¹ju³ta²wain³na³li¹, sa²ba³to³ nxe³kxan²ti³nū¹. Je³su²jah³la²kxai³ ta¹hxai²hē¹la².

17Nxa²ha¹te¹ jau¹xai²na² ain³kxi²nū²la² hit³txain¹tū³ka³txai²na² āu²lxa²-to³nain¹ta¹hxai²hē¹la². Yxān¹ta¹ tū¹ka³txai²na² i³hi²txain¹nū³ka³txai²na²

sa²kxai³lu² Je³su²jah³lai²na² o²la³kxi²ju³ta² i²ai¹nha²kxai³ i³ka³lih³kxi²-nyhain¹ta¹hxai²hē¹la².

Mos³tar²ta²ki³a² i³yau¹ū¹nhē³jau³su²

18 Nxa²ha¹te¹ Je³su²jah³la²kxai³la¹ āh¹ i³ye³kxi²te³nah¹lxi¹:

—Txa²wān³txa² i³yau¹ū³nx²ta¹jau³xa² yā¹te²ta³ yāx¹hī³te²la¹xā³? Nxe³-jau³jau¹xai²na² i³yau¹ū³nx²ta¹tu¹wi¹. 19 Mos³tar²ta²ki³a² yā¹nx²na³li¹. Nxe³-ki³ai²na² tē³sxā³ ūh³wī¹nū²la² wi¹wen¹te²ju²hē³li¹. Hā²wxān³txa³ hi³a² kīn³-ka³txa² we¹nha²kxai³ ai³ka² a²ye³sa² ā³nhē¹ti³te²ju²hē³li¹. Je³su²jah³la²kxai³ta¹hxai²hē¹la².

Yain³tū³xa² ū³wha¹kxi³ju³ta² i³yau¹ū³jau³su²

20 —Nxe³ha²kxai³la¹ Txa²wān³txa² i³yau¹ū³nx²ta¹jau³xa² yā¹te²ta³ yāx¹-hī³te²la¹xā³? Nxe³jau³jau¹xai²na² i³yau¹ū³nx²ta¹tu¹wi¹. Ain³kxi²sah¹lxi³-hē¹li¹. 21 Yain³txa² ū³wha¹tū³xa² yā¹nx²na³li¹. Nxe³tū³xa² txu¹hai²li² tē³sxā³ tri¹ka²nū³xa² ye³ha¹li¹ ka³na³ki¹ ū³hau³kot³sxā³ ū³kwa³lxī¹te²ju²hē³li¹. Nxe³-ju³tan¹te²kxa³ya³lhu² tū¹xai²na² yxo²ha³kxa¹ kāin² i³wa¹je²te²ju²hē³li¹. Ta¹hxai²hē¹la².

Sū³na² wān³txa² i³hit²tain¹tū³kq³txi³su²

22 i³ye³kxi²ta³lun²nū²la² Je³ru³sa³lē²thī³nān¹tīh³na² ai³ta¹hxai²hē¹la². Txa²wā¹sū³na² wān³txa² i³yau¹ū³si¹ja³kxa³nxū³su² sxi²je³na² yxo²ha³-kxa¹ ā³nxai³lha²the³ta¹hxai²hē¹la². 23 Nxe²xai³ain¹tāu³a² in³txa² ā³tī³sxā³ i³wā³txi³te³nah¹lxi¹:

—Txa²hxi²kan¹jah¹lāi³. Txa²wā¹sū³na² wān³txa² i³hi²txain¹tū³kq³txi³nū³a² ka³lxa²ai¹nxa³ji¹wi¹? Ta¹hxai²hē¹la².

24 Nxa²ha¹te¹ Je³su²jah³lai²na² wān³txi³kxai³lu¹:

—Txa²wā¹sū³na² ha³lo²a² ā³wih¹ki³ju³ta³nū³a² kan²na³li¹. Ī²li³ju³ta² kāi³-sxā³ ā³wih¹ki³te²sxayū²hē³li¹. A²nū²a² ka³lxa¹khaix¹nxe³te²nāu³xa² ā³wih¹ti³-te³nain¹ta¹ wain³txi³ ā³te³nai¹nxa³ha²kxai³ ā³wi¹hai¹nxa³lho³li¹. Sxi²yxo²a² kái²nxa³te²yxo²hū³nxe² Sū³na² wān³txa² yxo²i²te²na² so¹lxi³ ā³wih¹te²ju²-hē³li¹. Nxe³kxe³su² ha²kxai³ nxū²kwai³lxū²sxā³ sxi²yxo²a² kái²nxa³te²yxo²a² ā³wih¹kxe³hū³nxe² Sū³na² wān³txa² yxo²i²sxā³ yxau²xai³jah¹lxi³hē¹li¹.

25 Te²yā¹nxe³sxā³ sxi²ha² wa³kxēn³yah³la² i³sa²yxau³sxā³ sxi²yxo²a² ūh³yxo²wī¹tu¹wi¹. Nxe³kxai²nān²tū³ ti²ta³lo³kan¹tū³kq³txa² i³kaix¹sxā³ i³ye³kxain¹te³nah¹lxi¹: “Txa²hxi²kan¹jah¹lāi³. Sa²yxo²than²txa²sī¹nhē³le¹.” Nxe³nū¹la² sxi²hē¹nān¹jah¹lai²na² wān³txi³kxai³lu¹: “Īh¹nhu¹nān¹te²tan³yah³-lxin¹ji¹wi¹?” 26 Nxa²ha¹te¹ i³wa²lū³xain¹ti³an¹jau³kxai³lu¹: “Txa²sxi²je³nai²na² i³ti³h³nxe³nīn¹tai¹tu³we¹. Ī³yai³ni² i³na² nxe³ki³tai¹tu³we¹.” Nxe³ain¹tu¹wi¹. 27 Nxe³ha²kxai³lu¹: “Wxāi²nāu³ i³nxai²na² i²nx²ti³te²tā³wi¹. Ā³sxā³ ā³waix³-jah¹lxi³hē¹li¹. Kō³nxe³thin¹sxā³ kái³sxā³ yxau²xai³lyah³lxi¹lxi¹.” Nxa¹tu¹wi¹. 28 A³bra³āu²ah³lu¹tai²na² I³sa²kah³lu¹tai²na² Ja³ko²ah³lu¹tai²na² Txa²wā¹-sū³na² wān³txa² i³hen³txi³tū³kq³txu¹tai²na² a²yxo²ha³kxa¹ Txa²wā¹sū³na² ha³-lo²a² oh³xan¹ko³nāu³an²ta³ yxau²xai³ti³hi¹je²tain¹tu¹wi¹. Yxān¹ta¹ wxāi²na² sa²kxai³lu² ha³lo²a² sa²tā³nx²ti³tu¹wi¹. Nxe³nx²ti³kxe³su² ye³khāuh³lxa³thi¹-nx²ti³ju³tan¹te²kxa³ya³lhu² kāin² nā³ni² kāin² wxi²ka³ta³ta³ti² nxe³sa²tē³yah³-lxin¹tu¹wi¹. 29 Nxe³kxa²yon³kxai³lu² u³je³na² a³li³xi²tāu³su² tāu³a² u³je³na²

kan³tāu³su² tāu³a² u³je³na² ta³nān³nāu³su² tāu³a² a²nū²a² ka³la¹txi³ Txa²wā¹-
sū³na² ha³lo²a² oh³xan¹ko³nāu³an²ta³ ā³nūt¹tain¹tu¹wi¹. Nxe³hī¹na² ā³wxe³sxā³
yain³kxi²nyhain¹tu¹wi¹. ³⁰ Jā¹nxe³hī¹na¹ a²nū²a² ā³ne³ki³so³te²na² sa²kxai³lu²
ka³na³ki²nū² ne³ka²ta¹xai³si¹ha²kxai³ a²nū²a² ne³ka³ta² ā³si³wxe³te²na² sa²-
kxai³lu² ka³na³ki²nū² ā³ne³ki³sot³si¹ha²kxai³ nxe³ain¹tu¹wi¹. Je³su²jah³la²-
kxai³ ta¹hxai²hē¹la².

Je³ru³sa³lē²thī³nān¹tū³kā³txa² a³lxin²tain¹jau³su²

³¹ Fa³ri³se²a² nū³ka³txa² a²hāi¹nxe³hī¹na² ā³wxā³sxā³ i³ye³kxain¹te³nah¹lxi¹.
—A³li³txu¹li¹. E³ro²jah³la² su²lhā³nxa²te³lhā³ nxe³ain¹na³li¹. Ain¹ta¹hxai²-
hē¹la². ³² Nxa²ha¹te¹ Je³su²jah³la² i³wa²lū³xi²te³nah¹lxi¹.

—Jah¹lai²na² wai³ka³lxa²ta³lā²tē¹nhū³na³li¹. Wain³txi³ i³ye³ai¹nxa³wi¹. Nxe²-
nxa³ha²kxai³ i³wa²lū³xi²tain¹yah³lxi³hē¹li¹. Nxe³yah³lxin¹te³nah¹lxi¹: “Hī¹na²
ko³nxe³te²a² yāu³ka³txa² nxū²kwa³i³li³si¹hai¹na¹ha²kxai³ i³ta³ka³txa² we²txai¹-
na¹ha²kxai³ nxa¹tu¹wi¹. Hī¹na² o²la³kxi² ka³nxa³ha²ta² o²la³kxi² nxe³sxā³ ka³-
nxa³ha²ta³nūn³tāu³a² ta³lun²na¹tu¹wi¹.” E³ro²jah³la² nxe³txain¹yah³lxi³hē¹li¹.
³³ A²nxe³na¹kxan²ta² hī¹na² ā³nxai³li² ka³nxa³ha²ta² ā³nxai³li² te²yā¹nxūn³-
tāu³a² ā³nxai³li² nxe³na¹tu¹wi¹. Nxe³na¹te²kxai³lu² Je³ru³sa³lē²thī³na² so¹lxi³
Sū³na² wān³txa² i³hen³txi³tū³kā³txa² su²lhā³ain¹tai¹ti²tu³wi¹.

³⁴ Nxe³ha²kxai³la¹ Je³ru³sa³lē²thī³na² yxau²xai³yah³lxin¹te² i³nxai²na²
Sū³na² wān³txa² i³hen³txi³tū³kā³txa² su²lhā³ain¹yah³lxi³to³hi¹nha²kxai³
wxā²nū¹nx²tain¹tū³kā³txai²na² wha³tin³kxain¹yah³lxi¹nha²kxai³ nxe³sxā³ ko³-
nxe³ton³khaix¹yah³lxi¹lxi¹. Yah³lxi¹nha²kxai³ ka³la³ka³la²a² a²hā³ka³nai²na²
wē³ha³lxa² a²nxe³ki³yū³hē³nāu³a² wā²nut¹te³ju²hē³li¹. Jāx¹te²hū³na¹tū¹xā¹.
Wxa²wē³ha³lxa² nxe³nx²ti³to³ha¹tai¹ti²tu³wi¹. Ye³ka³lxa¹txi³nx²ti³to³ha¹tai¹-
ti²tu³wi¹. Yxān¹ta¹ ten³yah²lxan³tai¹ti²tu³wi¹. ³⁵ Nxe³ha²kxai³ nxe³hī¹nān¹te²-
tū³ wxā²sxi²ha² a²nū²a² yū²ai¹nx³tho³li¹. Ya²la³ty³ wān³txan²ty³ i³ye³a¹wi¹.
Hī¹nān¹te²ty³ i²xi²sah²lxan³tho³li¹. Kxān³nāu³a² wxā²wān³txi³nū³su² i³ye³-
kxah²lxin¹te³nah¹lxi¹: “A²nū²ai²na² Txa²wā¹sū³na² sa²si¹hā³ne³jah¹la² wi¹-
lhin¹jah¹lo²su² na³li¹.” Yah³lxin¹jau³nū³su² yah³lxi³sā²nīn¹ka³ty³ hā²wxān³txa³
i²xi²sah¹lxin¹tu¹wi¹. Je³su²jah³la² nxe³ta¹hxai²hē¹la².

In³txa² i³ton³te²a² we²txi²jau³su²

14 ¹ Hā²wxān³txa³ sa²ba³to³ nxe³hī¹na² fa³ri³se²a² kāin²jah¹lai²na² sa²-
kxai³lu² a²sxi²ha² yain³ya³si¹jau³su² i³ye³kxi²ta¹hxai²hē¹la². Nxe³-
nū²la² sxi²ha² ā³wi¹yha³ta¹hxai²hē¹la². Ā³wi¹yha³te²na¹ an³txi³tū³kā³txa²
hāi¹a² i²yxau³ain¹ta¹hxai²hē¹la². ² Nxe³ka³ty³ta¹ i³ton³jah¹la² ā³tī³xain¹ta¹-
hxai²hē¹la². A²nxe³jah¹lai²na² sa²kxai³lu² a²nū²nāu³a² whāi²na¹ wan¹sxā³
i³ton³ta¹hxai²hē¹la². ³ Nxa²ha¹te¹ Je³su²jah³la²kxai³ i²kxi²nū²la² ha³teh³-
nxā³nxa² a²hoh³lxi³su² tū³kā³txi³su² te²a² fa³ri³se²a² nū³ka³txi³su² te²a²
i³wā³txi²te³nah¹lxi¹:

—Sa²ba³to³ nxe³ti³xa² a²nū²a² i³ton³te²su² te²a² we²txi²kxai²nān²ty³ wain³-
te²lā²xā³? Moī³se²ah³lu¹tai²na² wān³txu¹txai²na² ih¹nxe³te²tū²lhai¹na²? Nxe³-
jau³jau¹xai²na² wi¹ko³nyhah¹lxin¹ta²lu¹wi¹. Je³su²jah³la² ta¹hxai²hē¹la².

⁴ Yxān¹ta¹ i³wa²lū³xain¹ta¹hxai²nxa³hē¹la². Nxa²ha¹te¹ Je³su²jah³la² hi²sen³-
kxai³lu² i³ton³jah¹la² we²txi²sān²nū²la² ih³xi²si¹jau¹su² sa²si¹hā³xi²ta¹hxai²-
hē¹la². ⁵ Nxe³ha²kxai³la¹ i³ye³kxi²te³nah¹lxi¹:

—Ne³ka²a³sah¹lxi³wxi¹. Wxa²wē³sa² tã³nxa² wxa²po¹na² tã³nxa² nxe³-te²a² kxi³h³nũ³xē¹na² i³yau³xē¹na² ā³nāu²ke³la³te²kxi³ i³kxi¹nhī¹na¹ wa³-su³txi³ sa²sai¹xi²hī³nxān¹ji¹, sa²ba³to³ nxe³kxi³an²ti³nũ¹? Je³su²jah³la²kxi³ta¹hxi²hē¹la².

⁶Nxa²ha¹te¹ hxi²kan¹txi³ i³wa²lũ³xain¹ta¹hxi²nxa²hē¹la².

Yu³hē³nāu³a² yxau³nyhu¹ki³jau³su² i³yau¹ū¹nhē³jau³su²

⁷Nx²a²ha¹te¹ a²nũ²a²nāu³xa² yain³te³lhxā³ nũ¹nain¹te²nāu³xa² sa²-kxi³lu² a²si³yxau³ka³txai²na² ā³wxe³ka³lo³a² so¹lxi³ te³nain¹ta¹hxi²-hē¹la². Nxe³jut³su² i²nũ²la² Je³su²jah³la²kxi³lu² wān³txa² i³yau¹ū³jau³xa² i³ye³kxi²ta¹hxi²hē¹la².

⁸i³ye³kxi²te³nah¹lxi¹:

—In³txa² sa³nxe³la³kon³te³lhxā³ ā³nũ²kxi²sxā³ yain³yah³lxin¹kxi²nān²tu³ a²si³yxau³ka³txa³ he³la³kai²na² ā³wxe³ka³lo³a² wxē³ah³lxi³txa³hē¹li¹, a²nũ²a² hxi²kan¹sxā³ wa³to²hi²te²a² i³kaix¹ju³tan¹te²kxa³yan³tu³ wxā³kxa²yan³txi³sa³. ⁹Wxā³kxi²nān²tu³ sxi²ha² wa³kxēn³yah³la²kxi³lu² wxāi²li² jah¹la² ha¹li¹ i³kaix¹so¹nx²ti³jah¹lo²kxi³lu² i³ye³kxi¹nx²ti³tu¹wi¹. i³ye³kxi¹nx²ti³te³nah¹-lxi¹: “Jah¹lai²na² yxau³ka³lo³ai²na² ā³wxe³lxi¹. i³sa²yxau³txu¹li¹. Jah¹lai²li² kāin² wa³to²hi²na³li¹. Nxe³ha²kxi³ ju¹xa¹ ā³wxe³txu¹li¹.” Nxe³ain¹jau³su² ha²kxi³ kwa² ā³wxe³ka³lo³a² āu²la²to³nha²ha²kxi³ ā³wxen¹tu¹wi¹. ¹⁰Nxe³-yān¹ta¹ ā³wih¹xi¹nhī¹na² kwa² ā³wxe³ka³lo³a² yxau³sē¹li¹. Nīn¹kxi²nān²-tu³ kāin²jah³la² wxā²nxa³kxi²nān²tu³ nxe²i³ye³kxi²nxain¹te³nah¹lxi¹: Ya²-ha³wi¹. Ti¹a² ā³wxe³ka³lo³a² wi¹ka³lo³a² yxaut³txu¹li¹. Nxe³nxa²kxi²nān²tu³ wxā³ain¹tũ³ka³txa² a²yo²ha³kxi¹ wi¹le³kxi¹nxain¹tu¹wi¹. ¹¹Nxe³ju³kxi³lu² wxāi²nān²ta³ i²li³te² i³nxān²ta³ wi¹le³kxi¹nx²tain¹ju³ta³nũ³a² ten³yah³lxin¹-kxi²nān²tu³ a²yu³hē³nāu³a² yxau³nha¹jah³lxi³hē¹li¹. Te²ya²nxē³sxā³ a²yu³hē³-nāu³a² yxau³nyhah¹lxin¹kxi²nān²tu³ i³kāi²non³si¹nx²ti³tu¹wi¹. Ta¹hxi²hē¹la².

¹²Nxe³ha²kxi³lu¹ sxi²ha² wa³kxēn³yah³lai²na² i³ye³kxi²jau³su² nxe³te³nah¹lxi¹:

—Nxex³sa²lxi¹. A²nũ²a² i³yain³kxi²te³lhxā³ i³kaix¹so¹ai¹nīn¹kxi²nān²tu³ wxa²ya³lxi²nũ³ka³txi³su² tã³nxa² wxa²lon³txi³tāu³su² tã³nxa² a²nũ²a² yen³-kxi³h³te²su² tã³nxa² nxe³te²na² so¹lxi³ i³kaix¹so¹ain¹txa³hē¹li¹. Tah¹ nīn¹kxi²-nān²tu³ i³wa²lũ³xi²sxā³ i³kaix¹so¹nx²ti³nhyu¹tu¹wi¹. Nxain¹kxe³su² ū³yho³hi²-nxai¹nhī³nx²na³li¹. ¹³Yxān¹ta¹ a²nũ²a² yen³kxi³txa²te²a² a²ha³lxu²ha² ai³te²a² yu³kan²ta³kxi²te²a² ye³han³te²a² nxe³te² he³la³kxi³nāu³xa² i³yain³te³lhxā³ si¹-hin¹jau³su² i³kaix¹so¹txain¹nũ³nhē¹li¹. Nxain¹kxe³su² nxīn¹tāu³a² hxi²kan¹txi³ i³wa²lũ³xi²sxā³ ū³yho³hi²nxai¹nhī³nx²na³wi¹. ¹⁴Nxīn¹kxi²nān²tu³ hxi²kan¹txi³ ū³yho³hi²nxai¹nxā³ha²kxi³ kxān³ton³tāu³a² a²nũ²a² wi¹lhin¹te²a² yxo²-ha³kxi¹ ya³lu²sān²ki³ka³tu³ hā²wxān³txa³ ka³ten³su² i³sa²yxau³xi²ki³tāu³a² Txa²wā¹sũ³na² hxi²ka² ū³yho³hi²nx²ti³tu¹wi¹. Je³su²jah³la²kxi³ta¹hxi²hē¹la².

Txa²wā¹sũ³na² wxā³ju³ta²nũ³a² i³yau¹ū¹nhē³jau³su²

¹⁵Nxa²ha¹te¹ in³txa² yain³kxi²te²nāu³su² jah¹la² i³ye³kxi²te³nah¹lxi¹:

—Txa²wā¹sũ³na² A²hxi²kan¹ta² Si³yxau³tāu³lo³jut³su² tāu³a² wxā³tu¹wi¹. Nxe³tāu³a² Txa²wā¹sũ³na² ā³wxe³sxā³ yain³ka³lo³nũ³a² ā³wxe³te²a² wi¹lhin¹-jah¹lo²su² tu¹wi¹. Ta¹hxi²hē¹la².

¹⁶Nxa²ha¹te¹ Je³su²jah³la²kxi³lu² i³wa²lũ³xi²te³nah¹lxi¹:

—Wain³na³li¹. Ā³wih¹sxā³ ā³wxe³te³la³ ke³la³ti¹. Nxe³ju³tai²li² i³yau¹ū³-
jau³xa² i³ye³kxi¹nxa²ha¹tu¹wi¹. Nxe³te³nah¹lxi¹, ha³lo²a² wa³kxēn³yah³la²
yain³txa² kāin² we¹tū²nhai¹. A²ya³lxi³nū³kā³txa² i³yain³si¹hain¹jau³su² i³kai¹-
so¹ain¹nū²nhai¹. ¹⁷Yain³ti²wa²kxa²wxe³hī¹na¹ a²sa³wi³sa²kxai³lu² sa³wi³ha³-
lxi³nāu³xa² wxā³si¹hain¹jau³su² ū³sa²si¹hā³nū²nhai¹. Ū³sa²si¹hā³te³nah¹lxi¹:
“Yā³hit¹jah³lhu¹li¹. Yain³txa² we¹ta³lun²na¹li¹.” Ain¹jau³su² ain¹nū²nhai¹.

¹⁸Nxa²ha¹te¹ hxi²kan¹txi³ wxā³ai¹nxa³nhai¹. A²yxo²ha³kxa¹ i³ki³han³sxā³
e³ain¹nū²nhai¹. A²wi¹lhi¹nān¹te²a² nxe³te³nah¹lxi¹: “Hai³sxa² kwēn¹ta² so¹-
kxai¹na¹ha²kxai³ i²te³lhxā³ nxa¹nhai¹. Nxe³na¹ha²kxai³ hxi²kan¹sa²nxa³nhai¹.”
Ain¹nū²nhai¹.

¹⁹Ā³su² te²a² nxe³te³nah¹lxi¹: “Po¹na² ha¹li¹ ha¹li¹ ha¹li¹ ha¹li¹ ha¹li¹ nxe³sxā³
kwēn¹ta² so¹kxai¹na¹hē³li¹. Wi¹la³ tē³sxā³ ā³nxai³nha¹. Nxe³na¹tu¹wi¹. Nxe³ha²-
kxai³ hxi²kan¹sa²nxa³nhai¹.” Ain¹nū²nhai¹.

²⁰Ā³sa²nūn³te²a² nxe³te³nah¹lxi¹: “Kwēn¹tai²na¹ txu¹ha² so¹na¹wi¹. Nxe³ha²-
kxai³ hxi²kan¹txi³ wxā³nxa³nhai¹.” Ain¹nū²nhai¹.

²¹Nxa²ha¹te¹ a²sa³wi³sa²kxai³lu² jau³jau¹xai²na² ain³kxi²sān²nū²la² i³xi²-
nū²nhai¹. I³xi²nū²la² a²wa³kxēn³yah³la² i³hen³txi³nū²nhai¹. Nxa²ha¹te¹ a²wa³-
kxēn³yah³la²kxai³ i³an³txi³sxā³ i³ye³kxi²te³nah¹lxi¹: “Sxi²je³na² ā³wā³li¹sē¹li¹.
Nin¹kxai²nān²tu³ yen³kxi³txa²te²a² sa²so¹nha²kxai³ yu¹kan²ta³kxi²te²a² sa²-
so¹nha²kxai³ ye³han³te²a² sa²so¹nha²kxai³ a²ha³lxu²ha² ai³te²a² sa²so¹nha²-
kxai³ nxe³sē¹li¹. Wa³su³txi³ ai³txu¹li¹.” Ain¹nū²nhai¹.

²²Ye³jen¹nāu³a² a²sa³wi³sa² i³xi²tāu³a² i³ye³kxi²xi²te³nah¹lxi¹: “Txa²hxi²-
kan¹jah¹lāi³. Wxa²wān³txa² i³ye³kxi²san¹jau³xin³na² a²yxo²ha³kxa¹ we¹ta³lu²-
na¹li¹. Yxān¹ta¹ wxa²sxi²ha² hai³txi³ ne³kxi³xa³wi¹.” Nxe³nū²nhai¹.

²³Nxa²ha¹te¹ a²wa³kxēn³yah³lai²na² wān³txi³kxai³lu¹: “Ha³lo²a²nāu³a²
ai³txu¹li¹. Ain¹kā³tu³ a²nū²a² i²li³te²na² i³ye³kxai¹nī¹nha²kxai³ sa²so¹-
ai¹nī¹nha²kxai³ nxe³sē¹li¹. Txa²sxi²ha² ā³ne³kih¹hain¹ju³ta² ten³sa³nhai¹.

²⁴Yxān¹ta¹ a²wi¹lhi¹na² i³kai¹txai¹na¹tu³kā³txa² wxā³ai¹nxa³lho³li¹. Txa²-
yain³txi³su² i³wah³kā³nxe³kxi²sai²nxa³lho³li¹.” Ain¹nū²nhai¹. Je³su²jah³la²
nxe³ta¹hxai²hē¹la².

Sū³na² sa³wi³ha³lxi³si¹nhē³jau³su² i³yau¹ū³nhē³jau³su²

²⁵Nxe²e³ta³lun²nū²la² a³li³sxā³ ā³nxai³ta¹hxai²hē¹la². Nxe³nū²la² a²nū²a²
ka³lxa¹khaix¹nxe³tū³kā³txa² i³hi¹txai¹nha²kxai³ ā³yi¹ka³tu³ ā³yxo²o³tū¹xi²sxā³
i³ye³kxi²ta¹hxai²hē¹la².

²⁶I³ye³kxi²te³nah¹lxi¹:

—Nxe³jah³lxi³sa²lxi¹. A²nū²a² ā³si³tē³kxi²sa²ti³te³nain¹kxai²nān²tu³ kwa²ā³-
si³tē³kxi²sain¹ju³ta² yū²nxa³lho³li¹. Yxān¹ta¹ ya²la³tu³tain¹kxai²nān²tu³ a²wi³-
na² a²hā³ka³na² a²sxe³xa² a²wē³ha³lxa² a²lon³ti³tāu³xa² a²hā³lin³ti³tāu³xa²
nxain¹sxā³ a³lxi²nyhai¹nhxai²na²hē³li¹. Nyhain¹kxan²ti³ txai²na² a³lxi² wa³-
to²hi²sain¹ju³ta² so¹lxi³ wain³na³li¹. Nxe³kxai²nān²tu³ te²na² so¹lxi³ txa²-
sa³wit³su² tu¹wi¹. ²⁷Te²yā¹nxe³sxā³ i³hit¹sah¹lxin¹kxai²nān²tu³ i³ye³kxāuh³-
lxa²thi¹txa²lxain¹ju³ta²nū³su² tā³nxa² i³ya²lu¹txa²lxain¹ju³ta²nū³su² tā³nxa²
nxe³nxa²lxain¹ju³ta²nū³su² yuh³lxah³lxin¹ju³tan¹te²kxa³ya³lhu² txa²wān³txa²
sa²yxo²ā³sah¹lxin¹kxai²nān²tu³ hxi²kan¹txi³ txa²sa³wit³sa²yah²lxan³tho³li¹.
²⁸Te²yā¹nxe³ju³kxai³lu² a²nū²ai²li² sxi²ha² kīn³thi³na² txon³te³lhxā³ ain¹kxai²-
nān²tu³ ā³si³wxe²nxa³tā³lxa¹ ū³yho³hi²txā³nxa² hau³kot³sā²nhī³nx²na³li¹.

Hā²wxān³txa³ sxi²ha² kāin²thīn³su² tã³nxa² kãin²nxa³thīn³su² tã³nxa² hxi²ka¹-nain¹thīn³ta³ txo³nhj³nx²na³li¹. ²⁹Hau³ko³txa³ke³la³te²kxai³ sxi²ha² txon³ã³-si³wxe³hi¹na¹ hxi²kan¹txi³ ta³lu²nhj³nx²nxa³wi¹. Nxe³ju³tan¹te²kxa³ya³lhu² i³wã³ka³si³xai¹nhj³nx²na³li¹. ³⁰Nxe³ain¹te³nah¹lxi¹: “Jah¹lai²li² sxi²ha² txon³-ã³si³wxe³kxan²ta¹. Hxi²kan¹txi³ ta³lun²ye²nxa³wi¹. Hxi²kan¹ye²nxān³ta³wi¹.” Nxe³ai¹nhj³nx²na³li¹.

³¹Te²yā¹nxe³jut³su² ha³lo²a² a²si³yxau³kax³jah¹la² sī³nã³xān¹jah¹la² su²-nhyu¹te³lhxā³ wxā³hī³nx²na³li¹. Wxā³kxai²nān²tũ³ ha³lo²a² wxa²hau³-kot³sā²nhj³nx²na³li¹. In³txi³nāu³xa² ka³lxa¹txi³ 10.000 nxe³tũ³ka³txa² tē³kxai²nān²tũ³ ā³xa² 20.000 nxe³tũ³ka³txa² hxi²kan¹txi³ ā³wã³lxi³nyhe²-nyhain¹kxai²nān²tũ³ a³li³sxā³ ne³khau²nyhai¹nhj³nx²na³li¹. ³²Yxān¹ta¹ hxi²kan¹txi³ ā³wa³lxi³nyhe²nyhai¹nxa³kxai²nān²tũ³ a²sa³wi³ha³lxa² hāu²not³si¹-hain¹jau³su² ũ³sa²si¹hā³u¹nyhai¹nhj³nx²na³li¹.

³³Te²yā¹nxe³jut³su² wxa²yen³kxa² a³lxah³lxin¹kxai²nān²tũ³ hxi²kan¹txi³ sa³wi³ha³lxin³nxa²lxi³nxa³lho³li¹.

Sah²ne³ka² a²kah³ju³ta² ha³li³hxa³kxi²jau³su²

³⁴Te²yā¹nxe³ju³kxai³la¹ sah²ne³ki³su² tē³ki³kxai²nān²tũ³ yain³txa² ũ³sa²-wi²si²ki³kxai²nān²tũ³ wi¹yain³kxi²ki³te²ju²hē³li¹. Yxān¹ta¹ a²kah³ju³ta² sū¹-nxe³kxi²kxai²nān²tũ³ hxi²kan¹txi³ āh¹lxi³sxā³ ā³kah³nxe³xi²te²sxa³yu²hē³li¹. ³⁵A²nxe³ki³ai²na² tē³ki³kxai²nān²tũ³ hai³sxa²nāu³a² ā³na¹xai³ki³kxa²ha³-tã³nxān²txi³ hai³txi³ wi¹la³ wen¹si¹te²sxa³yu²hē³li¹. Nxe³to³ta¹ hāi¹nxe³sxā³ ha³lo²a² sa²yxu¹kxā³ki³te²ju²hē³li¹. Nxe³na¹jau³su² ya²la³tũ³ wi¹ko³nyhah¹-lxi³ti³ten³nxa²lxin¹kxai²nān²tũ³ wi¹lain³kxi¹sah¹lxi³hē³li¹. Je³su²jah³la²kxai³ta¹hxai²hē³la².

O³ve²a² wē³sa² ih³sa³ti¹kxi²jau³su²

15 ¹Ain¹nxa²ha¹te¹ a²nū²a²nāu³xa² Je³su²jah³lai²na² wān²txa² ain³kxi²-te³lhxā³ ā³ti³ain¹ta¹hxai²hē³la². A²nū²a² ũ³yho³hi²ki³ka² so¹kxi²nē³-tũ³ka³txi³su² te²a² ā³ti³i² ko³nxe³ju³ta² kãi³te²su² te²a² ā³ti³i² nxe³tũ³ka³txa² ka³lxa¹sxā³ ā³ti³xain¹ta¹hxai²hē³la². ²Ain¹nxa²ha¹te¹ fa³ri³se²a² nū³ka³txa² ā³nhai¹tũ³te²nāu³xai²na² yxaih¹tē³txi³ i³ye³kxi² ha³teh³nxā³nxa² a²hoh³lxi³su² tũ³ka³txa² ā³nhai¹tũ³te²nāu³xai²na² yxaih¹tē³txi³ i³ye³kxi² nyhain¹ta¹hxai²-hē³la². I³ye³kxi²nyhain¹te³nah¹lxi¹:

—Jah¹lai²li² a²nū²a² ko³nxe³ju³ta² kãi³te²a² i³yain³kxi²te³lhxā³ ā³si³tē³-kxain¹na³li¹. Ain¹ta¹hxai²hē³la².

³Ain¹nxa²ha¹te¹ Je³su²jah³la²kxai³lu² i³yau¹ũ³jau³xa² i³ye³kxain¹-ta¹hxai²hē³la².

⁴Nxe³te³nah¹lxi¹:

—Ne³ka²kxi²sah¹lxi³sā²lxi¹. A²nū²ai²na² o³ve²a² ka³lxa¹txi³ 100 nxe³tũ³-ka³txa² a²wa³kxē³yah³lo²su² nū²nhai¹. A²nxe³jah¹la² wi¹lhau³ko³tain¹tāu³a² o³ve²a² ka³na³ka³nat³sxā³ ha³lo²a² ih³sa³ti¹kxain¹nū²nhai¹. Nxe³ai¹nha²-kxai³ o³ve²a² a²ka³lxa¹te²nāu³xa² ha³lo²a² ā³nū²la² ih³sa³ti¹te²a² ā³ten³nū²-nhai¹. Nxe³sxā³ ā³te³nxi² ā³te³nxi² ain¹ka³tũ³ i²sxā³ at³xi²nū²la² sa²so¹xi²-nū²nhai¹. ⁵Sa²so¹xi²te³na¹ sa²tā³ka³la³hē¹nha²nū²la² ka³lih³kxi²la²nha² i³xi²nū²nhai¹. I³xi²ka³tũ³ a²ka³lxa¹txa² sa²tā³nū²kxi²xain¹nū²nhai¹. ⁶I³xi²-ka³tũ³ta¹ a²ya³la²nū³ka³txa² i³kaix¹te³nah¹lxi¹: “Nxex³jah³lxi³wxi¹. O³ve²a²

ih³sa³tī¹kxi²sa²kxai³tā² so¹xi²na¹li¹. Nxe³na¹ha²kxai³ ka³lih³khaix¹sa³nhai¹. Nxe³ju³tan¹te²kxa³ya³lhu² i³ka³li³ha³sah¹lxi³wxi¹.” Nxe³ain¹nū²nhai¹.

7Te²yā¹nxe³kxe³hū³nxe² a²nū²a² nū³ka³txa² ka³lxa¹tū³ka³txa² 99 nxe³tū³-ka³txa² wi¹lhin¹sxā³ yxau³ain¹nū²nhai¹. Nxe³te²nāu³ān²tu³ Txa²wā¹sū³na² nū³ka³txa² oh³xan¹tū³ka³txa² ka³li³hain¹tu¹wi¹. Yxān¹ta¹ a²nū²a² kō³nxe³-thin¹te²a² ka³na³ka³nat³sxā³ i³āin²ta³kxi²nha²sxā³ a²kō³nxe³ti³ kái³ju³ta² ā³na¹kxai²nān²tu³ ka³lih³ wa³to²hain¹tu¹wi¹.

Ū³yho³hi²ki³a² tī¹kxi²jau³su²

8Te²yā¹nxe³sxā³ txu¹hai²li² ū³yho³hi²ki³a² ki³ha¹li¹ ki³ha¹li¹ ki³ha¹li¹ ki³-ha¹li¹ ki³ha¹li¹ 10 nxe³ki³ai²na² tē³sxā³ ū³ha¹nū²nhai¹. A²nxe³ki³ai²na² ki³-ka³na³ka³nat³sxā³ tī¹kxi²kxai²nān²tu³ sxi²ha² whāi²na¹ sa²kxi³sxā³ ūh³-wxe²txi³nū²la² kāin² ā³te³nxī²te²kxa³kxa¹ tī¹kxi²ki³ai²tā² i³ha¹txi³sxā³ so¹xi²hī³nx²na³li¹. Nxe³jut³su² nxe³ai¹nhxai²na²hē³li¹. 9A²nxe³jut³su² tī¹-kxi²ki³ai²tā² so¹xi²ka³tu³ a²ya³li³nū³ka³txa² txu¹ti³nāu³xā² ka³lxa¹txi³ ā³nū²-kxain¹te³nah¹lxi¹: “Ka³lih³ha³sah¹lxi³nxī¹. Ū³yho³hi²ki³ai²na² tī¹kxi²sa²-ki³ai²tā² so¹xi²na¹ni¹. Nxe³na¹ju³tan¹te²kxa³ya³lhu² ka³lih³ha³sah¹lxi³nxī¹.” Nxe³ai¹nhxai²na²hē³li¹.

10Te²yā¹nxe³kxe³hū³nxe² oh³xan¹ta² nū³ka³txa² Txa²wā¹sū³na² sa³wi³-ha³lxa² kāin² ka³li³hain¹tu¹wi¹. A²nū²a² kō³nxe³thin¹te²a² a²kō³nxe³ti³ kái³ju³ta² ā³na¹kxai²nān²tu³ kāin² ka³li³hain¹tu¹wi¹. Je³su²jah³la²kxai³ nxe³ta¹hxai²hē¹la².

Wē³sa² ih³sa³tī¹kxi²jau³su²

11Nxe³ha²kxai³lu¹ āh¹ i³ye³kxi²te³nah¹lxi¹:

—A²nū²a² yxau³nū²nhai¹. A²ki³lha³lxa² ha¹li¹ yxau² a²wi³na² yxau² nxain¹-nū²nhai¹. 12Ain¹nxa²ha¹te¹ ka³kaun³jah¹la² kái²nxa³jah¹lai²na² sa²kxai³lu² a²wi³na³ i³ye³kxi²te³nah¹lxi¹: “Wī³na² nxex³txi¹. Wxa²yen³kxa² wxa²hau³kot³-sxā³ wā²nhū¹sa²sī¹nhē³li¹.” Nxai¹nha²kxai³ yen³kxa² hau³kot³sxā³ wā²nhū¹-nū²nhai¹. 13Wā²nhū¹nū²la² hā²wxān³txa³ ka³kaun³jah¹la² sa²kxai³lu² yen³kxa² wxa²nū²kxa²so¹nū²la² ha³lo²a² u²lan¹ko³xa² ai³nū²nhai¹. Nxe³tāu²a² yen³kxa² wa³su²txi³ wxa²sa²ya¹txū³nū²nhai¹, kō³nxe³thin¹sxā³ yxau²xai³lha²kxai³lu¹.

14Nxa²ha¹te¹ ha³lo²ai²li² yain³txa² yai³nhxa³txai¹nha²kxai³ ha³lo²a² yxau²-xai³tū³ka³txa² whāi²na¹ he³hain¹nū²nhai¹. Nxe³ju³tan¹te²kxa³ya³lhu² heh³-khaix¹nxe³nū²nhai¹. 15Nxe³ka³tu³ta¹ ha³lo²a² yxau²tū³ka³txa² kwa²ā³ya³-lxi³nū²nhai¹. Nxa²ha¹te¹ kwa³jan³ta² yxa³kxa² ū³yhait¹si¹jau³su² ha³lo²a² i³sa²si¹hā³nū²nhai¹. 16Nxa²ha¹te¹ ū³yhai¹tain¹tāu²a² he³ha²kxai³ yxa³kxa² yain³txa² yxo²kwa³in³to³nhū²nhai¹. I³yain³kxi²te³lhxā³ ain¹tah¹lxa¹ hai³txi³ ū³hū¹nyhai¹nxa³nū²nhai¹. 17Ain¹jut³su² a²ē¹nāu³ai²na² wxa²nxū¹hain³nha²te³-nah¹lxi¹: “Txa²wi³na² a²sa³wi³ha³lxa² yain³txa² kāin² yū¹hxai²na²hē³na¹. Ain¹-kxa²ha³tih³xan²tu³ txai²li² heh³ja³lut²sa³nha¹. 18Nxe³na¹ha²kxai³ i³sa²yxau³sxā³ i³na¹tū¹xā¹, txa²wi³na² sxa²thi³na²sā¹. Na¹kxai²nān²tu³ i³ye³kxi²na¹te³nah¹lxi¹: “Wī³na² nxex³txi¹. Kō³nxe³thin¹te²sa¹wi¹. Oh³xa² nū¹ka³na¹ Txa²wā¹sū³na² kō³-nxe³ti³ kái³ū¹ha¹ha²kxai³ wxāi²na² kō³nxe³ti³ kái³ū¹hain³ha¹ha²kxai³ nxe³na¹-hē³li¹. 19Nxe³nx²ta¹ju³kxai³lu¹ hī¹nān¹te²tu³ wxa²ki³lha³lxu¹xi²na¹ju³ta²nū²la² hxi²kan¹sa²nxa³lho³li¹. Hāi¹sxā³ wxa²sa³wi³su¹xi²na¹tu¹wi¹. Nxe³ai¹na¹tū¹xā¹.” Nxe³nū²nhai¹. 20Ain¹jau³su² ha²kxai³ i³sa²yxau³sxā³ i³nū²nhai¹. Nxe³nxa²ha¹te¹

u²lxi³xi²ti³kxai³lu² a²wi³na²kxai³lu² i²ain¹tāu³a² ye³kāuh³lxa³nha³yai¹nha²-
kxai³ ā³nih³sxā³ ā³ne³kāuh²kxi²ha²kxai³ wxa²ye²ta³wau¹kxi²ha²kxai³ ka³-
li³hain¹jau³su² i³yo²sai¹la³kxi²ha²kxai³ nxe³nū²nhai¹. ²¹Nxa²ha¹te¹ wē³sa²-
kxai³lu² i³ye³kxi²ti³ān¹jau³kxai³lu¹: “Wi³na² nxex³txi¹. Ko³nxe³thin¹te³sa¹wi¹.
Oh³xa² nū¹ka³na¹ Txa²wā¹sū³na² ko³nxe³ti³ kāi³ū¹ha¹ha²kxai³ wxāi²na² ko³-
nxe³ti³ kāi³ū¹nxa²ha¹ha²kxai³ nxe³nxa²ha¹hē³li¹. Nxe³nxa²ha¹ha²kxai³ wxa²-
ki³lha³lxu¹xi²na¹ju³ta³nū³la³ hxi²kan¹sa²nxa³lho³li¹.” Ain¹nū²nhai¹.

²²Nxa²ha¹te¹ a²wi³na² sa²kxai³lu² a²sa³wi³ha³lxa² i³ye³kxain¹te³nah¹lxi¹:
“Nxe³jah³lxi³wxi¹. Wā²lai²na² wi¹khaix¹ka³lo³a² sa²so¹sxā³ ū³whi²kxi² ya³-
lau³xa² ū³hxi²wxe³kxi² a²yu³kxan¹ka³lo³a² ū³yhu³wi²kxi² jah¹la² nxe³txain¹-
sī¹nhē³li¹. Sa²to³h³xā¹nxe³jah³lxi³hē³li¹. ²³Yah³lxin¹tāu³a² po¹na² wē³sa² ha³nē³-
te²a² su²lhxā³ hi³jah¹lxi³hē³li¹. Sa²kwxā³not³sxā³ sa²to³h³xā¹nxe³jah³lxi³hē³li¹.
²⁴Txa²wā¹wē³sai³ta³lxi² kxā³nxi²tā¹ ya²lu²kxi²sa²te²nū³ti²hē³li¹. Yxān¹ta¹
hi¹na² ka³ten³su² i³xai¹nīn²ta¹. Nxe³ju³tan¹te²kxa³ya³lhu² kāin² i³yain³sān²-
ka³tu³ kāin² ka³lih³ki³tu¹wi¹.” A²wi³nu²kxai³ nxe³nū²nhai¹. Nxe³ha²kxai³ kāin²
i³ka³lxih³ ā³si³wxe³ain¹nū²nhai¹. Hai³ni² sa²ha³te¹ti² yain¹nū²nhai¹.

²⁵Nxe³ain¹ti³kxai³lu² a²sai³lah³la² hai³sxa² wa³kon³nū²nhai¹. Hā²wxān³-
txa³ wa³kon³ta³lun²nū²la² i³xi²nū²nhai¹. I³xi²tāu³a² sxi²ha² yau³so³nxi²tāu³a²
i³wi¹lxa³kxi²nyhain¹jau³xa² ain³kxi² sa²ha³te¹ju³ta² i²i² nxe³yain¹nū²nhai¹.
²⁶Nxe³ha²kxai³la¹ a²sa³wi³sa² i³kaix¹tū²la² sxi²hai²na² hai³nain¹ju³ta² i³ye³-
kxi²nū²nhai¹. I³ye³kxi²te³nah¹lxi¹: “Hain³ye²nxain¹nhai¹. I³h¹nxe³tain¹si²lxi¹?”

²⁷Nxa²ha¹te¹ a²sa³wi³sa² i³wa²lū³xi²ti³an¹jau³kxai³lu¹: “Wxa²lon³yah³lai¹tā²
i³xi²na²li¹. Wi¹lhin¹sxā³ i³xi²ha²kxai³ wxa²wi³na² sa²kxai³lu² po¹na² wē³sa²
ha³nē³te²na² su²lhi¹sain¹jau³su² i³ye³kxi²sain¹na²li¹.” Ain¹nū²nhai¹.

²⁸Nxa²ha¹te¹ ain³kxain¹nxa²ha¹te¹ i³an³tain¹ju³ta³la³ te³nain¹te²nu³sxan³-
tai¹. Nxe³ain¹ju³su² a²wi³na² jau³jau¹xai²na² ain³kxi²nū²la² a³li³xi²nū²la²
win¹ta²te²lxi³ i³ye³kxi²nū²nhai¹. Nxe² i³ye³kxi²te³nah¹lxi¹: “Wxa²lon³yah³-
lai¹tā² i³xi²na²li¹. I³ka³li¹ha³sē¹li¹.” Ain¹nū²nhai¹. ²⁹⁻³⁰Nxa²ha¹te¹ a²sai³lah³la²
i³yxaih¹tē³txi³ i³wa²lū³xi²ti³an¹jau³kxai³lu¹: “Kwē³kxa² ko³ka³lxa¹txi³ wa³-
kon³kxi¹nxa²ha¹tai¹ti²tu³wi¹. Nxe³nxa²ha¹tāu³a² i³ye³kxi²san¹jau³xa² wet¹-
txa²ha¹ju³ta² so¹lxi³ yū³te²sa¹wi¹. Yxān¹ta¹ hi¹na² sa²kxai³lu² wxa²wē³sai²li²
wxa²yen³kxa² sa²so¹nū²la² sa²so¹hxa³tain¹nū²nhai¹. Txu¹ti³nāu³xa² ko³nxe³-
thin¹ta³ka³lxi³nāu³xā² wā²nhū²hxa³nyhain¹nū²nhai¹. Nxe³ai¹nha²kxai³ i³xi²-
nū²la² nxe³ain¹ju³tan¹te²kxa³ya³lhu² po¹na² wē³sa² ha³nē³te²a² hi³lain¹si¹hin¹-
jau³su² i³ye³kxai¹nīn²ta¹. Jā¹nxa¹ju³kxai³lu² ka³pri²ta² wē³sa² ju¹nxe³kxan²ti³
ū³sa²nxān³ta¹ti²tu³wi¹, txa²ya³lxi³nū³ka³txa² i³ka³lxih³nū³sīn¹te³la³ku¹.”
Ain¹nū²nhai¹.

³¹Nxe³nxa²ha¹te¹: “Wē³sa² nxex³txi¹. Txa²sxi²ha² kan²txi³ yxau³ya³ha¹-
tu¹wi¹. Txa²yen³kxa² yo²ha³kxa¹ wxa²yen³kxi³su² nūn³na³li¹. ³²Ain¹jut³su²
kāin² i³ka³lxih³hin¹ju³ta² wain³na³li¹. Wxa²lo³nai²li² kxā³nxa² ya³lu²kxi²nē³-
lha²kxai³ hi¹na² ka³ten³ti³ yxau³ha²kxai³ wi¹na³li¹. A²nxe³jah¹lai²li² ko³nxe³-
thin¹sxā³ ih³sa³ti¹jah¹lai¹ta³lxi² i³xi²na²li¹. Nxe³ha²kxai³ wi¹na³li¹.” Ain¹nū²-
nhai¹. Nxe³jau³su² Je³su²jah³la² nxe³ta¹hxi²hē¹la².

Yen³kxa² hau³ko³tū¹jah¹la² ko³nxe³ti³ kāi³jau³su²

16 ¹Nxa²ha¹te¹ i³ye³ta³lun²nū²la² Je³su²jah³la²kxai³lu² a²sa³wi³ha³lxa²
i³ye³kxi²ta¹hxi²hē¹la². I³ye³kxi²te³nah¹lxi¹:

—Sxi²ha² wa³kxēn³yah³la² kāin² yen³kxi³nhū²nhai¹. Nxe³ka³tū³ta¹ yen³. kxa² i²ū³hain¹si¹jau³su² a²sa³wi³sa² sa²wxe³ain¹nū²nhai¹. Yxān¹ta¹ jah³lai²li² yen³kxa² wain³txi³ hau³ko³txa³ha²kxai³ ha³teh³nxān³nxa² kǎi³hxa³sa²kxai³ nxe³nū²nhai¹. Nxe³ju³ta¹li² a²wa³kxēn³yah³lai²na² ne³nxēn³kxai³lu² i³yau¹-ū¹hain¹nū²nhai¹. ²Nxa²ha¹te¹ a²wa³kxēn³yah³la²kxai³la¹ i³kaix¹so¹te³nah¹lxi¹: “Nxex³sa²lxi¹. Kō³nxe³kxan³ti³ sa²hau³ko³tin¹jau³xa² ain³kxai¹na¹hē³li¹. Nxe³-ju³ta¹li² ten³sa²nxa³ha²kxai³ ha³teh³nxān³nxa² wxa²hau³ko³sa²nū²nka³tū³ wa³kon³kxi²san¹ju³ta³ ne³ki³son³tu¹wi¹.” Ain¹nū²nhai¹.

³Nxa²ha¹te¹ yen³kxa² hau³ko³jah¹lai²na² a²ē¹nān¹jau³kxai³lu¹: “Wa³kon³-kxai¹na¹ju³ta² ne³ki³son³te³lhxā³ nx²na³na¹. Nxe³kxai²nān²tū³ i³h¹nxe³ta³ kǎi³-a¹lhon³ku² nxa¹nha¹. Nū³kxūn³txi³ wa³ko³na¹ju³ta² hxi²kan¹sa²nxa³ha²kxai³ a²yo³ha² so¹lxi³ ai³nxū³hai¹na¹ju³ta² āu²lxa²to³nha¹ha²kxai³ nxa¹nha¹. ⁴Nxe³-na¹jau³su² hi¹na¹ i²a¹xā¹ te²yā¹nxe² we¹ta¹tū¹xā¹. Wa³kon³kxai¹na¹ju³ta² ne³-ki³son³na³na¹. Hā²wxān³txa³txa²ya³lxa²nāu³xa² ka³lxa¹ha²kxai³ ā³nū²kxi²sxā³ yxau³ya³sain¹tū¹xā¹.” Nxe³nha²nū²nhai¹.

⁵Nxe³nū²la² a²nū²a²nāu³xai²li² a²si³yxau³ka³txa² yen³kxa² kwa²ū³hū¹tū³-ka³txa² ka³na³ka³nat³sxā³ i³kaix¹te³nah¹lxi¹: “Nxex³txi¹. Txa²wā¹si³yxau³ka³-txa² yā¹ta² yen³kxi³ta³ ū³hū¹nxain¹thai¹li¹?” Ain¹nū²nhai¹.

⁶Nxa²ha¹te¹ i³wa²lū³xi²ti³an¹jau³kxai³lu¹: “A³se³to²na²jau³xa² tā³po²-rē¹na² nēn³ka³lxa¹txi³ 100 nxe² ū³sain¹na²hē³li¹.” Nxe³nū²nhai¹. Nxa²ha¹te¹ i³ye³kxi²ti³ān¹jau³kxai³lu¹: “Txān¹nxai²li² ū³hau³ko³txā³nxai²la¹wi¹. Nxe³-ta³nxā¹nxai²li² tā³po²rē¹na² 50 nxe² ka³lxa²nxa³tē³na² ū³wha²li¹txa²hē³li¹.” Nxe³nū²nhai¹.

⁷Nxe³nū²la² a²ā³xah³la² i³ye³kxi²te³nah¹lxi¹: “Wxāi²na²sa¹ yā¹te²yen³kxi³ta³ ū³hū¹nxain¹thai¹li¹?” Ain¹nū²nhai¹. Nxa²ha¹te¹: “Tri²ka²ki³a² sa²kē³na² nēn³-ka³lxa¹txi³ 100 nxe² ū³hū¹sain¹na²hē³li¹.” Ain¹nū²nhai¹. Nxa²ha¹te¹ jah³lai²na² wān³txi³kxai³lu¹: “Nxex³sa²lxi¹. Sa²kē³na² 80 nxe² ka³lxa²nxa³tē³na² ū³wha²-li¹txa²hē³li¹.” Ain¹nū²nhai¹.

⁸Nxa²ha¹te¹ a²wa³kxēn³yah³lai²na² sa²kxai³lu² jau³jau¹xai²na² ain³kxi²-nū²la² i³ye³kxi²te³nah¹lxi¹: “Jah¹lai²li² ne³khen¹tai¹. Ki³ha¹kxi³sain¹kxan³ti³ ne³khen¹tai¹. Kō³nxe³thin¹tū³ka³txai²li² yen³kxa² so¹kxi²nyhu¹kxi³tāu³a² ne³khe¹khaix¹xain¹te²ju²hē³li¹. Yxān¹ta¹ Txa²wā¹sū³na² i³hit¹tain¹tū³ka³txa² kū³we²ki²la² ne³khe¹ain¹te²sxa³yu²hē³li¹.” Nxe³ain¹nū²nhai¹. ⁹Te²yā¹nxe³ju³-kxai³la¹ nxe² o²la³kxah³lxin¹kxai²nān²tū³ Txa²wā¹sū³na² ha³lo²a² ya²la³tū³ ā³wi¹hah³lxi³hī³nxān¹te²la¹xā³? ¹⁰Ti³he¹nxa³wi¹. Nxe³yān¹ta¹ yen³kxa² jū¹-lxi²te²a² wain³txi³ o²la³kxah³lxin¹kxai²nān²tū³ ā²la² kāin²te²su² ju²ta² wain³-txi³ o²la³kxah³lxi³nū³nin¹tu¹wi¹. Yxān¹ta¹ jū¹nxe² ki³han³sxā³ o²la³kxah³lxin¹-kxai²nān²tū³ ā²la² kāin²te²su² ju²ta² ki³han³sxā³ o²la³kxah³lxi³nū³nin¹tu¹wi¹. ¹¹Jā¹nxe³ju³kxai³lu² wxa²yen³kxi³khai³xa² wain³txi³ o²la³kxah²lxan³kxai²-nān²tū³ a²ha²jā¹nxe² Txa²wā¹sū³na² yen³kxa² hxi²kan¹txi³ wain³txi³ o²la³-kxah²lxan³so³li¹. ¹²Wain³txi³ o²la³kxah²lxan³kxai²nān²tū³ti² wi¹la³ wa³kon³-yah³lxin¹kxa² yo³ha² Txa²wā¹sū³na² sa²kxai³lu² ū³yho³hi¹nx²ti³xa³lho³li¹.

¹³A²nxe³jut³su² a²nū²a² ha¹lin¹te²na² nxe³ya³sxā³ nxe³te²na² wān³txai²na² hxi²kan¹ti³ sa²yo²we¹ka³te²sxa³yu²hē³li¹. Nxe³sxā³ txa²wā¹hxi²kan¹ti³-lo³tē³jah¹la² ka³na³ka³na³te²na² i³hī³ki³sa²kxai³ txa²wā¹hxi²kan¹ti³lo³tē³-jah¹la² ā³xai²na² a³lxi²ki³sa²kxai³ nxe³hī³ki³te²ju²hē³li¹. Te²yā¹nxe³sxā³ txa²wā¹hxi²kan¹ti³lo³tē³jah¹la² ka³na³ka³na³te²na² sa²yo²we¹ki³sa²kxai³

txa²wā¹hxi²kan¹ti³lo³tē³jah¹la² ā³xai²na² sa²yo²ā³ki³sa²kxai³ nxe³ki³te²ju²-
hē³li¹. Jā¹nxe³jut³su² Txa²wā¹sū³na² so¹lxi³ sa²yo²we¹ta²nxa² yen³kxa² kwa²
ū³ha¹kxi²ki³ju³ta²nū³a² o²la³kxi²ta²nxa² yu³ka³na³ka³na³ju³ta² so¹lxi³ hxi²-
kan¹txi³ kāi³ki³te²ju²hē³li¹. Je³su²jah³lo²kxai³ nxe³ta¹hxi²hē³la².

Je³su²jah³lai²na² wān³txa² i³yau¹ū³jau³su²

¹⁴ Nxa²ha¹te¹ fa³ri³se²a² nū³ka³txa² jau³jau¹xai²na² ain³kxain¹ta¹hxi²hē³la².
A²nxe³tū³ka³txai²li² ū³yo³hi²txā³nxa² a³lxi²khai¹xai¹nha²kxai³ i³wa³ka³si³-
xain¹ta¹hxi²hē³la². ¹⁵ Nxa²ha¹te¹ Je³su²jah³lai²na² wān³txi³kxai³lu¹:

—Kō³nxe³ti³ o²la³kxah³lxi¹lxi¹. Yah³lxi¹nha²kxai³ a²nū²a² wi¹le³kxi¹nx²-
tain¹ju³ta² ya³nī³li³yah³lxi¹lxi¹. Nxe² wi¹le³kxi¹nx²tain¹te³nah¹lxi¹: “Wain³-
txi³ o²la³kxah³lxi¹lxi¹.” Nxe³jau³xa² ya³nī³li³yah³lxi¹lxi¹. Yxān¹ta¹ wi¹lhin¹-
lxi³lxi³nyhah³lxi¹lxi¹. Nxe³ju³ta²li² Txa²wā¹sū³na² hi³sen³kxai³lu² a²e¹na²
e³yah³lxin¹jau³xa² yo²ha³kxa¹ a³la³kxi¹nxa²lxi³na³li¹. A³la³kxi²ha²kxai³
ten³nxa²lxi³xa³wi¹.

¹⁶ A²kxā³nxān¹jau³xu¹ta²na² Sū³na² wān³txa² ū³wha²li¹jau³xu¹ta²na²
Sū³na² wān³txa² i³hen³txi³tū³ka³txu¹ta²na² nxe³jau³xu¹ta²na² i³yau¹ū³-
nyhain¹ta¹hxi²ti³ai¹ti³tu³wi¹. Nxe³ka³tu³ hā²wxān³txa² Jo³āu² Ba³tis²jah³la²
wxā³sxā³ i³yau¹ū³nhē³te³nah¹lxi¹: “Txa²wā¹sū³na² A²hxi²kan¹ta² Si³yau¹tāu³-
lot³ju³ta²li² hi¹na² yū²na³li¹.” Nxe³nē³ti³ai¹ti³tu³wi¹. Nxe³nē³lhi¹nān¹te²tu³
a²nū²a² i²li³te²na² ā³yo²o²tū³sxā³ Sū³na² yo²i²kxai²nān²tu³ a²e¹na² sa²-
hau³ko³ju³ta² yū²na³li¹. Nxe³ju³tan¹te²kxa³ya³lhu² a²nū²a² ka³lxa¹te²nāu³xa²
Sū³na² wān³txa² ain³so¹ai¹nha²kxai³ ya³lo³txi²sxā³ Sū³na² yo²i²ain¹na³li¹.

¹⁷ Kxā³nāu³a¹ txa²wā¹ha³lo²ai²na² oh³nān¹ko³nāu³a² yuh³nān¹ko³nāu³a²
nxe³sxā³ ti¹hxa³kxi²nē³ju³ta² yū³tu¹wi¹. Nxe³kxan²ti³nū¹ Txa²wā¹sū³na² wān³-
txa² a³lu²xa³jau³su² jau³kxan²ti³ hai³txi³ ti¹hxa³kxi²nē³lxa³lho³li¹. Wān³txu¹-
tai²na² e³kxi²jau³xu¹jā¹nxe² we¹thxa³tu¹wi¹.

¹⁸ A²nxe³ju³kxai³lu² in³txai²li² txu¹ha² ti³na³ka³lxa² ā³nū²la² txu¹ha² ta²ha¹-
ka³lxa² so¹kxai²nān²tu³ txu¹ha² ā³xa² ū³whīn¹ta³kxi²nyhu¹kxa² yā¹nxa² hxi²-
ki³lxi³jah¹lo²su² hī³nx²na³li¹. Kō³nxe³ti³ kāi³ju³ta²la¹wi¹. Āh¹lxi³sxā³ in³txa²
txu¹ha² so³sxā³ye²nyhu¹in¹kxa² ti¹a² sxa³nūn³te²a² so¹ye³nyhu¹in¹kxai²nān²tu³
txu¹ha² ā³xa² ū³whīn¹ta³kxi²nyhu¹kxa² yā¹nxe² hxi²ki³lxi³jah¹lo²su² hī³nx²-
na³li¹. Kō³nxe³ti³ kāi³ju³ta²la¹wi¹. Ta¹hxi²hē³la².

La²sa³rah³la² i³yau¹ū³jau³su²

¹⁹ —Nxa²ha¹te¹ a²nū²a² yen³kxi³khai¹te²a² yxau³nū²nhai¹. A²wā²la³-
ka³lo³a² a³lxi²ka³lo³a² so¹lxi³ ū³whi²kxi²nha²ha²kxai³ yain³txa² wi¹te²a²
so¹lxi³ yai³nha²kxai³ ain¹nū²nhai¹. ²⁰⁻²¹ Nxa²ha¹te¹ in³txa² yen³kxi³txa²te²a²
yxau³nūn³nū²nhai¹. A²sxi²yo²a² a³lan²ta² yo²ha³kxa¹ yo²sxa³to³nhū²-
nhai¹. Jah¹la²kxai³la¹ i³yau³xa³kxi²sxā³ ka³lāun³ta³kxi²nū²nhai¹. Nxe³ha²-
kxai³ hxi²kan¹txi³ wa³ko³nxa³ha²kxai³ hāi¹sxā³ yain³txa² yen³kxi³jah¹la²
wā³kon³kxe³su²: “Ā³yū³xi²sa²te³ji¹xā¹.” Ain¹tah¹lxa¹ yain³txi³la³ ā³yū³xai¹-
nxa³nū²nhai¹. Nxe³yān¹ta¹ wai³a³lxa² wxā³nū²la² yau³xa³kxi²je³na² i³tūn³-
ta³kxi²nū²nhai¹. A²nxe³jah¹la² La²sa³ro³jah³lo²su² nū²nhai¹. ²² Hā²wxān³-
txa³ jah¹la²kxai³lu² ya³lu²nū²nhai¹. Ya³lu²nū²la² oh³xan¹tū³ka³txa² wxā³sxā³
oh³nāu³a¹ A³bra³āu²ah³la² yxaut³ju³ta² sa²so¹sūh³wxe³ain¹nū²nhai¹. Hā²-
wxān³txa³nū² yen³kxi³jah¹la² ya³lu²nū³nha²kxai³ sa²nī³kxain¹nū²nhai¹.

²³ Sa² nī³ kxain¹ ka³ tū³ ha³ lo² a² ko³ nxe³ khaix¹ ju³ ta² kăin² ye³ khăuh³ lxa³ ti³ - nha² khai¹ nxū² nhai¹. Nxe³ ain¹ tâu³ a² sa² yxo² ka³ la¹ nha² nū² la² u² ju³ ta² A³ bra³ - âu² ah³ la² i² ha² kxai³ La² sa³ ro³ jah³ la² â³ ka³ lu³ sa² wxe³ nha² kxe³ su² i² ha² kxai³ ain¹ nū² nhai¹. ²⁴ Nxa² ha¹ te¹ i³ kaix¹ te³ nah¹ lxi¹: “A³ bra³ âu² ah³ li¹. Txa² wī³ nī¹. Nxex³ txe¹. Wi¹ lhin¹ sxā³ thăi³ ti³ la² sa² hau³ kot³ sē¹ le¹. La² sa³ ro³ jah³ la² sa² si¹ - hă³ txai¹ nhē³ le¹. Ī³ yau³ xa² wxa² hxi² kū³ nha² sxā³ txa² yo² he³ wax³ sa³ si¹ hai¹ na¹ - jau³ su² nxe³ na¹ nha² we¹. Txai² li² khăuh³ nha² khai¹ nxa¹ nha² we¹. Ha³ nxe² a² a³ lan² khaix¹ nx³ nha² we¹.” Ain¹ nū² nhai¹.

²⁵ Nxa² ha¹ te¹ A³ bra³ âu² ah³ lu¹ tai² na² wăn³ txi³ kxai³ lu¹: “Wē³ sa² nxex³ txe¹. Yuh³ xan¹ ko³ xa² yxau¹ nhin¹ nai³ tă² yen³ kxa² wi¹ te² a² yū² khaix¹ nī¹ nha² kxai³ jah³ la² kăin² ye³ khăuh³ lxa³ ti³ ha² kxai³ nyha¹ hin¹ tai¹ tu³ we¹. Yxăn¹ ta¹ hī¹ na² jah³ lai² li¹ wi¹ lhin¹ sxā³ yxau³ ha² kxai³ wxăi² na² khăuh³ nha² khaix¹ nxī¹ nha² - kxai³ ya³ hin¹ ti² tu³ we¹. ²⁶ Nxe³ kxa² yu³ su² wxa² ha³ lo² a² txa² ha³ lo² a² wit³ txa² a² ē¹ na² u³ tē³ na² yū³ te² ju² hē³ le¹. Nxe³ tē³ na² a² nū² a² yxo² ha³ ti³ lhi³ te² nū³ a² hxi² kan¹ txi³ yxo² ha³ ti³ lhi³ ai¹ nxa³ lho³ le¹.”

²⁷⁻²⁸ Nxa² ha¹ te¹ yen³ kxi³ jah¹ lai² na² wăn³ txi³ kxai³ lu¹: “Wī³ na² nex³ txe¹. Nxēn² nxăn³ kxai² năn² tū³ txa² sxi² je³ nai³ tă² sa² si¹ hă³ txai¹ nhē³ le¹. Txa² wă³ tă³ - nău³ xa² ha¹ li¹ ha¹ li¹ ka³ na³ ki¹ yū³ hxai² na¹ hē³ le¹. Wxă³ sxā³ khăuh³ lxa³ ti³ - nain¹ kxa² yan³ txi³ su² nxa¹ nha² we¹. Nxe³ ha² kxai³ wxă³ si¹ nyhai¹ nxa³ jau³ su² i³ hen³ txi³ nyhu¹ si¹ nyhai¹ na¹ jau³ su² nxa¹ nha² we¹. Nxe³ ha² kxai³ La² sa³ ro³ - jah³ la² sa² si¹ hă³ txai¹ nhē³ le¹.” Ain¹ nū² nhai¹.

²⁹ Nxa² ha¹ te¹ A³ bra³ âu² ah³ lai² na² wăn³ txi³ kxai³ lu¹: “Wxa² lon³ txi³ tâu³ xa² Sū³ na² wăn³ txa² ū³ wha³ li¹ txă³ nxu¹ tai² na² yū³ ha² kxai³ Sū³ na² wăn³ txa² i³ hen³ txi³ tū³ ka³ txu¹ tai² na² wăn³ txa² yū³ ha² kxai³ nxe³ jau³ xai² na¹ ain³ kxain¹ - txai² lē¹.” Nxe³ nū² nhai¹.

³⁰ Nxa² ha¹ te¹ yen³ kxi³ jah¹ lai² na² wăn³ txi³ kxai³ lu¹: “Wī³ na² nxex³ txe¹. Kwa² nxī¹ lxe¹. Ya³ lu² tū³ kă³ txa² ka³ ten³ su² i³ sa² yxau³ xi² sxā³ wxă³ ke³ la³ te² kxai³ nxe³ jah³ la² ain³ kxi² nū² la² i³ ain² ta³ kxi² nha² sxā³ a² ko³ nxe³ ti³ kăi³ ju³ ta² â³ na¹ - la³ kxi² nhai¹ nhī³ nx² na³ le¹.” Ain¹ nū² nhai¹.

³¹ Nxa² ha¹ te¹ A³ bra³ âu² ah³ lu¹ tai² na² wăn³ txi³ kxai³ lu¹: “Nxe² nxa³ we¹. Txa² - wă¹ sū³ na² wăn³ txa² ū³ wha³ li¹ txă³ nxu¹ tai² na² Sū³ na² wăn³ txa² i³ hen³ txi³ - tū³ kă³ txu¹ tai² na² wăn³ txa² ain³ kxai¹ nxa³ kxi² năn² tū³ a² nū² a² ya³ lu² te² a² ka³ ten³ su² i³ sa² yxau³ xi² sxā³ wxă³ kxan² ti³ ain³ kxai¹ nhī³ nx² nxa³ we¹.” Ain¹ - nū² nhai¹. Je³ su² jah³ la² kxai³ nxe³ ta¹ hxai² hē¹ la².

Ko³ nxe³ ti³ kăi³ kī³ ju³ ta² ne³ wă² na³ jau³ su²

17 ¹ Nxa² ha¹ te¹ a² sa³ wi³ ha³ lxa² i³ ye³ kxi² te³ nah¹ lxi¹:

—Txa² wă¹ yuh³ xan¹ ko³ nău³ ai² na² hin¹ ki² tâu³ a¹ ko³ nxe³ ti³ kăi³ - si¹ nhē³ ju³ ta² yū³ hxai² ti³ ai¹ ti² tu³ wi¹. Nxe³ sxā³ ko³ nxe³ ton³ tu¹ wi¹. Yxăn¹ ta¹ hxi² ki³ su² te² lē¹. Ko³ nxe³ ton³ khaix¹ nxe³ tu¹ wi¹. ² A² nū² a² tah³ lxa³ kxa² sa² - txe² khai¹ nxe³ ka³ txa² tē³ sxā³ i³ yxe² ta³ kū¹ nha² te² su² jah³ lan² tū³ Ī³ yau³ xa² u¹ jau³ xa² so¹ sxā³ ân³ sa³ nū¹ ke³ la³ te² kxai³ nxe³ jah³ la² khăuh³ lxa³ ti³ nha² ju³ ta² kăin² hī³ nx² na³ li¹. Nxe³ kxa² ha² tih³ xan² tū³ a² nū² ai² na² kwēn¹ ta² yxo² tē² â³ si³ - wxe³ te² na² sa² kxai³ lu² Txa² wăn³ txa² sa² yxo² â³ sa² si¹ hain¹ jau³ su² i³ tih³ nxe³ - te² su² jah³ lan² tū³ ko³ nxe³ thin¹ khaix¹ jah¹ lo² su² hī³ nx² na³ li¹. A² nxe³ jah¹ - la² kxai³ la¹ khăuh³ lxa³ ti³ wa³ to² hi² hai¹ nhī³ nx² na³ li¹. ³ Jă¹ nxe³ ju³ kxai³ lu² wi¹ lī² jah¹ lxi³ hē¹ li¹. Wxa² wă³ tă³ xai² li² ko³ nxe³ ti³ kăi³ ye² nxain¹ kxai² năn² tū³

ĩ³kwai²kxi¹txai¹nhē³li¹. Nxēn¹kxai²nān²tu³ ĩ³āin²ta³kxi²nha²kxai²nān²tu³ nxe³wā²na³txai¹nhē³li¹. ⁴Nxe³ha²kxai³la¹ ye³ka³na³ka³nat³sxā³ a³lan²tāu³a² yau³ha¹li¹ yau³ha¹li¹ yau³ha¹li¹ ka³na³ki¹ hĩ³txain¹kxai²nān²tu³ hā²wxān³txa³ ĩ³āin²ta³lxi²nxain¹kxai²nān²tu³ ju¹ta²na² yxo²ha³kxa¹ nxe³wā²na³txa²hē³li¹. Je³su²jah³la² nxe³ta¹hxai²hē³la².

Je³su²jah³la² yxo²i²ki³jau³su²

⁵Nxa²ha¹te¹ a²sa³wi³ha³lxai²na² a²wān³txi³kxai³lu¹:

—Je³su²jah³lāi³. Kāin² yxo²i²nxa²nha¹ju³ta² ten³sa²sī¹nhai¹. Ta¹hxai²hē³la².

⁶Nxa²ha¹te¹ Je³su²jah³lai²na² wān³txi³kxai³lu¹:

—Yxo²i²sah¹lxin¹jut³ta²na² yain³txa³ki³a² mos³tar²ta²ki³a² ki³jū¹nxe²ka² ya¹nxi³la²sxā³ ju¹nxe³ yxo²i²sah¹lxin¹kxai²nān²tu³ hĩ³a² a³mo³re²ra²nē³ka² nxe²ye³kxah³lxin¹te³nah¹li¹: “A³mo³re²ra²nē³kāi³. Sa²ha³txu²kxa²sai¹nhat¹-sxā³ ĩ³ye³na² kāin²je³na² ūh³wi¹nha¹sē¹li¹.” Nhān¹kxai²nān²tu³ a³mo³re²ra²-nē³kxai²li² ĩ³we²txa²lxi¹hĩ³nx²na³li¹.

A²sa³wi³sa² wi¹kāi³jau³su²

⁷Yxān¹ta¹ yxo²kāin²txi³nha²sxā³ ain³nyha¹yah³lxi¹txa³hē³li¹. Wxa²sa³wi³-sai²na² hai³sxa² wa³kon³ta³nxa² o³ve²a² hau³ko³ta³nxa² nxe³hĩ³nx²na³li¹. Nxe³sxā³ ĩ³xi²nū²la² nxe²i³ye³kxai¹nhĩ³nxān¹te²la¹xā³? “Wxāi²thā²ta³ ĩ³yain³-txa²sā²nhē³li¹.” Jau¹xai²na² ĩ³ye³kxai¹nhĩ³nxān¹te²la¹xā³? ⁸Ti³he¹nx²nxa³wi¹. Yxān¹ta¹ nxēn¹te³nah¹li¹: “Yain³txa² ū³txe³kxi¹sān²nū²la² ū³hū¹sa²sā²nīn¹ka³-tu³ yain³ta³lun²na¹kxai²nān²tu³ hā²wxān³txa³ txa²si³yo³na² yain³txa²hē³li¹.” Nxe³jau³xai²na² ĩ³ye³kxai¹nhĩ³nxā¹li¹, kwa²wa³kon³kxi¹nxa²jah¹lo²su² ha²-kxai³la². ⁹Nxe³jau³kxai³la¹ ĩ³ye³kxain¹yah³lxin¹jau³su² wet¹txain¹kxai²nān²-tu³: “Wi¹lxo³kxi³sa¹li¹.” Ain¹jau³su² wxa²sa³wi³sa² ĩ³ye³kxi¹te²sxa³yu²hē³li¹. ¹⁰Te²yā¹nxe³ju³kxai³lu² Txa²wā¹sū³na² kwa²wa³kon³kxi¹yah³lxi¹nha²kxai³ ĩ³wa²lū³xai¹yah³lxin¹te³nah¹li¹: “Txai²li² kāin²sa²nxa³wi¹. Wxa²wa³ka³lxi³-nū³a² so¹lxi³ nxe³te²si²na¹wi¹. ĩ³ye³kxi²san¹ju³ta² yxo²ha³kxa¹ sa²wet¹te²si²-na¹wi¹.” Nxēn¹tu¹wi¹. Je³su²jah³la²kxai³ ta¹hxai²hē³la².

Ka³lāun³ta³kxi²sxā³ ĩ³to³nain¹te²nāu³xa² we¹txain¹jau³su²

¹¹Nxa²ha¹te¹ Je³su²jah³la²kxai³la¹ Je³ru³sa³lē²tih³na² ai³ta¹hxai²hē³la². Ai³-te³na¹ Sa³ma²ri²a² ko³xa² Ka³li³le²a² ko³xa² wi³tān¹tih³na² ai³ta¹hxai²hē³la². ¹²Ai³tāu³ān²tu³ sxi²je³na² yxau³son³sxā³ ā³wih¹ta¹hxai²hē³la². Nxe³tāu³ān²-tu³ta¹ a²nū²a² in³txi³nāu³xa² ha¹li¹ ha¹li¹ ha¹li¹ ha¹li¹ a²sī³na² ka³lāun³-ta³kxi²sxā³ ĩ³to³nain¹te²nāu³xa² ĩ³ha²txi²nyhain¹ta¹hxai²hē³la². Sxi²je³na² yxo²ka²teh³xa² ai³tāu³a² u²lxi³je³na² ā³yit¹tain¹ka³tu³ Je³su²jah³la² ten³sa²-tā³ain¹tāu³a² ĩ³ain¹ta¹hxai²hē³la². ¹³Nxe³ain¹te³nah¹li¹:

—Je³su²jah³li¹. Wxāi²li² Txa²wā¹hxi²kan¹jah¹lo²si¹lxe¹. Txa²i³ta³ka³txa² wi¹-lhin¹sxā³ thāi³ti¹la² sa²hau³kot³sa²sī¹nhē³le¹. Ain¹ta¹hxai²hē³la².

¹⁴Nxa²ha¹te¹ ĩ³kxain¹nū²la² ĩ³wa²lū³xi²te³nah¹li¹:

—Wā³nxin¹ta² si³yxau³jah³la²nāu³xa² ai³jah¹lxi³sxā³ wā²nā³ū¹nha¹je¹tain¹-yah³lxi²hē³li¹. Je³su²jah³la²kxai³ nxe³ta¹hxai²hē³la². Nxe³nū²la² aun³txa² ai³ain¹-ta¹hxai²hē³la². Nxe³ain¹tāu³a¹ wa³su³txi³ we²nxain¹ta¹hxai²hē³la². ¹⁵Nxe³te³na¹ in³txa² ka³na³ka³na³te²su² te²kxai³lu² we²nxix²ye²kxe³su² wā³li²ta¹hxai²hē³la². ¹⁶Wā³li²nū²la² Je³su²jah³la² a²yen³na² ā³kxu²thu²kxa¹sxā³ ĩ³kaix¹te³nah¹li¹:

—Txa²wā¹sū³na² wā³nxīn¹jah¹lo²si¹lxi¹. Nxi¹nha²kxai³ we²txi²sa¹nha²-
kxai³ wi¹lxo³kxi³san¹nhai¹. Ain¹jau³su² ta¹hxai²hē¹la². A²nxe³jah¹lai²li² Sa³-
ma²ri²a²ko³xan¹jah¹lo²su² ta¹hxai²hē¹la². ¹⁷Nxa²ha¹te¹ Je³su²jah³lai²na²
wān³txi³kxai³lu¹:

—A²nū²a² ka³lxa¹txi³ 10 nxe³sxā³ we²txai¹na¹li¹. Yxān¹ta¹ ka³na³ka³na³te²a²
so¹lxi³ Sa³ma²ri²a²ko³xan¹jah¹la² so¹lxi³ ā³wā³lin²ju²li¹. ¹⁸⁻¹⁹Jah¹la² so¹lxi³
txa²nū³kā³txi³sxa³kxan²ti³ ā³wā³lin²ju²li¹, Txa²wā¹sū³na² wi¹le³kxi²te³lha³ku¹.
Ain¹jau³su² ha²kxai³ ā³kxu²thu²kxa¹jxah¹la²kxai³ i³ye³kxi²te³nah¹lxi¹:

—Ī³sa²yxau³sxā³ īx³txu¹li¹. Yxo²i²sah¹lxin¹nha²kxai³ we²txi¹nx²ta¹ten¹-
tu³wi¹. Je³su²jah³la²kxai³ ta¹hxai²hē¹la².

Txa²wā¹sū³na² A²hxi²kan¹ta² Si³yxau³tāu³lot³ju³ta³nū³a² i³yau¹ū³jau³su²

²⁰Nxa²ha¹te¹ i³ye³ta³lun²nū²la² fa³ri³se²a²nāu³xa² ā³nhai¹tū³te²nāu³xai²na²
ī³wā³txain¹te³nah¹lxi¹:

—Txa²wā¹sū³na² A²hxi²kan¹ta² Si³yxau³tāu³lo³ju³ta³nū³su² tāu³su² tāu³a²
īh¹nxe³hī¹na² ā³si³wxe³te³ji¹wi¹? Ain¹tah¹hxai²hē¹la². Ain¹nxa²ha¹te¹ Je³su²-
jah³lai²na² wān³txi³kxai³lu¹:

—Txa²wā¹sū³na² A²hxi²kan¹ta² Si³yxau³tāu³lot³sa²ju³tan¹ti²wa³kxa² i²yah³-
lxan²tho³li¹. ²¹Txa²wā¹e¹na² so¹lxi³ i²nha²ki³tu¹wi¹. Yxān¹ta¹ wxa²ye³na²
i²yah³lxan³tho³li¹. Nxe³jut³su² ha²kxai³. “Ti¹a² wxā²na³li¹.” Jau³xai²la³ ta³-
nxa²: “Ju¹xa² wxā³nai¹.” Jau³xai²la³ ta³nxa² nxe³jau³jau¹xai²na² e³yah²lxan³-
tho³li¹. Ta¹hxai²hē¹la².

²²Nxa²ha¹te¹ a²sa³wi³ha³lxa² āh¹ i³ye³kxi²te³nah¹lxi¹:

—Kxān³nāu³a² nū³kxūn³sxā³ ā³wā³li²na¹ju³ta² i²nx²ti³lxun¹nxa²ti³tu¹wi¹.
Yxān¹ta¹ i²syah¹lxan³tho³li¹. ²³Nxe³hī¹na² i³ye³kxi¹nx²tain¹te³nah¹lxi¹: “Ti¹-
kxai²lxa²na³li¹.” Ain¹jau³su² ta³nxa²: “Nū¹ka³nai²lxa²na³li¹.” Nxe³jau³tai²la³
ta³nxa² nxain¹kxai²nān²tu³ ain³kxah²lxi³txa³hē¹li¹. ²⁴Ha³lai³xa² ha³lai³-
nī³kxai²nān²tu³ ha³lo²a² whāi²na¹ i³ko²ko²kxi²te²ju²hē³li¹. Nxe³kxa² yā¹-
nxe³sxā³ wā³li²na¹ju³ta³nū³a² a²nū²a² hāi¹nxe³ti³xa¹ ul²yxau³ain¹kxan²ti³
i²kxi²sain¹tu¹wi¹. ²⁵Nxe³yān¹ta¹ wā³lin²nxa²ta³lxa¹ hī¹na² yxau³tū³kā³txa²
a²hxi²ki³kxai³lu² ye³kā³lxa¹txi³sxā³ khāuh³lxa³ti³sain¹to³tu¹wi¹, en²txi³sain¹-
tū³kā³txa²su¹. ²⁶Kxā³nhxi¹nu¹tai²na² No³e²ah³lu¹tai²na² yxau³hī¹nu¹ta² yā¹-
nxe³kxe³hū³nxe² a²kan³sxā³ wxā³na¹ju³ta³nu³a² yā¹nxe³tu¹wi¹. ²⁷Jā¹nxe³hī¹-
nu¹tai²na² tū¹kā³txu¹tai²na² kwa²i³yain³kxi²nyhu¹i² kwa²i³na²kxi²nyhu¹i²
txu¹ha² so¹kxi²nyhu¹i² txu¹ha² ū³hū²nyhu¹i² nxe³ta¹hxai²ti³ai¹ti²tu³wi¹. Nxe³-
nyhu¹ain¹te³na² No³e²ah³lu¹tai²na² sa²kxai³lu² na³vi²o²tē³na² ar²ka³tē³na²
ā³wi¹nhū²la² wē³ha²yau³xa² ā³ān³si³wxe³ta¹hxai²ti³ai¹ti²tu³wi¹. Nxe² wē³hā¹-
hūx³sa²kxai³ a²nū²a² hāi¹nxe³ti³xa¹ ya²lun¹ta² hxa³n³ta¹hxai²ti³ai¹ti²tu³wi¹.
Te²yā¹nxe³kxe³hū³nxe² ha³lo²a² wah³nxai¹nx³ti³wa³kxa² Txai²na² a²kan³-
sxā³ wxā³na¹tu¹wi¹. ²⁸Jā¹nxe³ju³kxai³lu¹ kxā³nhxi¹nu¹tai²na² Lo²ah³lu¹tai²na²
yxau³hī¹nu¹tai²na² a²nū²a² yxo²ha³kxa¹ kwa²i³yain³kxi²nyhu¹i² kwa²i³na²-
kxi²nyhu¹i² yen³kxa² so¹kxi²nyhu¹i² hai³sxa² ūh³wī¹i² sxi²ha² txo³ni² ain¹ta¹-
hxai²ti³ai¹ti²tu³wi¹. ²⁹So²to²ma²thī³nu¹tai²na² Lo²ah³lu¹ta²kxai³lu² a³li³hī¹na¹
oh³xa² wēh³ha²yau³xa² yā¹nxe³la²sxā³ ha³nxe² i³kxa² ah³hi² ēn³syo²fre²nū³xa²
i³kxa² ah³hi² nxe³ju³tan¹te²kxa³ya³lhu² a²nū²a² yxo²ha³kxa¹ wxā³ya²lun¹ta³-
lxa² hxa³n³ta¹hxai²ti³ai¹ti²tu³wi¹. ³⁰Te²yā¹nxe³kxe³hū³nxe² a²nū²a² wah³nxe³-
sai¹nx³ti³wa³kxa² Txai²na² a²kan³sxā³ wxā³na¹tu¹wi¹. ³¹Nxe³hī¹na¹ a²nū²a²

sxi²ha² ne³ka³nah²nāu³a¹ he¹kxai²nān²tu³ yen³kxa² sxi²hē¹nāu³ai²na² wi²-
sxa³kxai²nān²tu³ ā³wih²xi²sxā³ so¹ju³ta²nū³a² yū²nxa³lho³li¹. Hāi¹nxe³sxā³
u²lā³ni³txai²la¹. Te²yā¹nxe³sxā³ a²nū²a² hai³sxa³nāu³a¹ he¹kxai²nān²tu³ sxi²ha²
ā³wih²xi²ju³ta² yū²nxa³lho³li¹. Hāi¹nxe³sxā³ u²lā³ni³txai²la¹. ³²Nxe³ha²kxai³
Lo²ah³lu¹ta²na² a²sxe³xa² ne³wā²yah³lxi³txa³hē¹li¹. ³³Te²yā¹nxe³ju³kxai³la¹
a²nū²a² e³te³nah¹lxi¹: “Yuh³xai²na² ti¹ai²na² yxau³na¹tāu³a² txa²wi¹na¹tāu³a¹
a³lxi²sa³nha¹. Je³su²jah³lai²na² wān³txa² sa²yxō²ā³a¹kxan²ti³ ya³lu²ju³ta² ten³-
sa²nxa³nha¹.” Nxe³kxai²nān²tu³ Txa²wā¹sū³na² ha³lo²a² yxau²xai³ju³ta²nū³a²
yū²nxa³lho³li¹. Yxān¹ta¹: “Yuh³xai²na² ti¹ai²na² yxau³na¹tāu³a² txa²wi¹na¹-
tāu³la³ a³lxi²sa³nxa³nha¹. Je³su²jah³lai²na² wān³txa² yxō²i²a¹ju³tan¹te²kxa³-
ya³lhu² i³ya²lut¹sain¹kxan²ti³ yxō²i²a¹ju³ta² ā³na¹nxa³lho³na¹.” Nxe³kxai²-
nān²tu³ Txa²sa³wi³ha³lxi³sain¹tu¹wi¹. Nxe³kxa²yu³su² Txa²wā¹sū³na² ha³lo²a²
yxau²xai³ju³ta²nū³a² yū³tu¹wi¹. ³⁴Jā¹nxe³ju³kxai³la¹ ka³nxah³ta²na² in³txa²
ha³li¹ āu³xi²ya³tāu³a² ka³na³ki³ sa²so¹ha²kxai³ ka³na³ki³ ot³sa²kxai³ nxe³ya³-
tu¹wi¹. ³⁵Nxe³ya³ha²kxai³ txu¹ha² ha³li¹ nxū³sa² o²la³kxi²ya³tāu³a² ka³na³ki²
sa²so¹ha²kxai³ ka³na³ki² ot³sa²kxai³ nxe³ya³tu¹wi¹. ³⁶Nxe³ya³ha²kxai³ in³txa²
ha³li¹ hai³sxa² tau³ya³tāu³a² ka³na³ki² sa²so¹ha²kxai³ ka³na³ki² ot³sa²kxai³
nxe³ya³tu¹wi¹. Je³su²jah³la²kxai³ nxe³ta¹hxai²hē¹la².

³⁷Nxa²ha¹te¹ a²sa³wi³ha³lxi³na² wān³txi³kxai³lu¹:

—Txa²hxi²kan¹jah¹lāi³. Jau¹xai²na² ih¹nxu¹la²tan³te³ji¹wi²? Ta¹hxai²hē¹la².
Nxa²ha¹te¹ Je³su²jah³la²kxai³ i³yau¹ū³jau³xa² i³wa²lū³xi²ti³an¹jau³kxai³lu¹:

—Ka³yxuh³xa² ya³lu²sxa³je³na² wa³lu³hxa² ā³nū²kxi²te²ju²hē³li¹.
Ta¹hxai²hē¹la².

Tu¹ha² wā³ha³te³son³ta¹ka³lxu³su²

18 ¹Ain¹nxa²ha¹te¹ āh¹ i³ye³kxi²ta¹hxai²hē¹la²:

—Ī³nxū²kwai³lxū¹nha²sxā³ Txa²wā¹sū³na² i³ye³kxi²sa²tē³to³jah¹-
lxi³hē¹li¹. Nxe³jau³xa² i³yau¹ū³te³lhxā³ āh¹ i³ye³kxi²ta¹hxai²hē¹la².

²Nxe³ha²kxai³lu¹:

—Sxi²hē¹nāu³ai²na² a²hxi²kan¹jah¹lo²su² nū²nhai¹. A²nxe³jah¹la²kxai³la¹
yuh³lxi³ti³hex¹ai¹nxa³nū²nhai¹. A²nū²a² yuh³lxai¹nxa³ha²kxai³ Txa²wā¹sū³na²
yuh³lxai¹nxa³ha²kxai³ nxe³nū²nhai¹. ³Nxe³ju³kxai³lu² txu¹ha² wā³ha³te³son³-
ta¹ka³lxa² sxi²je³nān¹ta¹ka³lxu³su² nū²nhai¹. A²nxe³ta¹ka³lxa²kxai³ i³ye³kxi²-
te³nah¹lxi¹: “Txa²hxi²kan¹jah¹lāi³. Ain³kxi²sē¹li¹. Kō³nxe³ti³ kāi³sain¹jah¹la²
i³wai³kxū¹sē¹li¹.” Nxe³jau³xa² i³ye³ye³kxi²to³nū²nhai¹.

⁴Nxa²ha¹te¹ jah¹la²kxai³lu² a²ē¹nān¹jau³kxai³lu¹: “Ta¹ka³lxai²li² ain³kxai¹-
na¹ju³ta³la³ ten³sa²nxa³nha¹. Txa²wā¹sū³na² yuh³lxi³sa²nxa³ha²kxai³ a²nū²a²
yuh³lxi³sa²nxa³ha²kxai³ nxa¹nha¹. ⁵Nxe³sa²nxa³kxan²ti³nū¹ hxi²that³sain¹-
kxa²yan³txi³su² nxa¹nha¹. Kwa²i³wai³kxū¹ai¹na¹tu¹xā¹.” Nxe³nū²nhai¹.

⁶A²nxe³jut³su² hxi²kan¹jah¹la²kxai³lu² kō³nxe³thin¹kxan²ti³ i³wai³kxū¹-
ye²nū²nhai¹. ⁷Te²yā¹nxe³ju³kxai³lu² Txa²wā¹sū³na² wi¹lhin¹sa²sai¹ye²kxe³su²
nxe³te² hi²sen³kxai³lu² a²nū²ai²na² i²sxā³ ā³yū³so¹te²nāu³xa² ya²la³tu³ i³wai³-
kxū¹ain¹tu¹wi¹. Ye³ka³lxa¹txi³ a³lan²tāu³a² i³kaix¹to³hain¹kxan²ti³ i³hxi²-
nū¹nū¹hain¹tu¹wi¹. ⁸Wa³su³txi³ i³wai³kxū¹ain¹tu¹wi¹. Jā¹nxa¹ju³kxai³la¹
a²kan³sxā³ wā³li²na¹hī¹na¹ ti¹ai²nān¹ko³nāu³a¹ i³nxū²kwai³lxū¹nha²sxā³
Sū³na² i³ye³kxi²sa²tē³to³te²na² ka³na³ki² te²a² yū³ye²tu¹wi¹. Je³su²jah³la²
nxe³ta¹hxai²hē¹la².

In³txi³nāu³xa² ha¹lin¹ya³te²nāu³xa² Sū³na² i³ye³kxi²ya³jau³su²

⁹Nxe³ha²kxai³la¹ yau³ā³xai²na² i³ye³kxi²ta¹hxai²hē¹la². In³txa²i³ye³kxi²nha²te³nah¹lxi¹:

—Txai²na² so¹lxi³ hxi²kan¹te²lā³na¹nha¹. Txai²na² so¹lxi³ wi¹lhin¹te²-lā³na¹nha¹. Nxe²e³kxa²yā¹nxe³tū³kā³txa² i³yau¹ū³te³lhxā³ Je³su²jah³la² i³ye³kxain¹ta¹hxai²hē¹la².

¹⁰—Nxe³nū²nhai¹. In³txa² ha¹lin¹ti³nū²nhai¹. Txa²wā¹sū³na² sxi²ha² ā³wi¹-yha³nhū²nhai¹. Ā³ne³ka²ta¹te²a² fa³ri³se²ah³lo²su² nxe³ha²kxai³ ā³ta³lo³-hē¹te²a² a²nū²a² ū³yho³hi²ki³ka² so¹kxi²nē³jah¹la² nxe³ha²kxai³ nxe³ya³-nhū²nhai¹. ¹¹Ain¹nxa²ha¹te¹ fa³ri³se²ah³la²kxai³ txa²nū² Txa²wā¹sū³na² yxo²ha³txe³ti³nha²sxā³ nūh¹e³kxi²ti³ān¹jau³kxai³lu¹: “Sū³na² nex³txi¹. A²nū²a² yxo²ha³kxa¹ kō³nxe³khai¹xai¹nhxai²na²hē³li¹. Kāi³kxi²nyhu¹li² wain³ju³ta² o²la³kxi²nyhu¹xa³i² tu¹ha² ā³xa² ū³whin¹ta³kxi² nxe³ai¹nhxai²na²hē³li¹. Yxān¹-ta¹ txai²li² ti³hex¹te²txā³wi¹. Nxe³na¹kxa²yo³kxai³la¹ jah¹lai²li² a²nū²a² ū³yho³-hi²ki³kxa² so¹kxi²nē³jah¹lai²na² yā¹nxēn²nxa³wi¹. Ā³lxi³na¹wi¹. Nxe³jut³su² wi¹lxo³kxi²nha¹nha²wi¹. ¹²Yxān¹tah¹lxi¹ txai²na² sa²kxai³lu² ye³ka³na³ka³-na³ta³ sa²ba³to³ nxe³hī¹na² i³yai³na¹ju³ta² ye³ha¹li¹ ā³na¹a¹ha²kxai³ yen³kxa² ¹⁰nxe² so¹kxi²na¹ke³la³te²kxai³ ka³na³ka³nat³te²a² ū³hū¹nxa²ha¹ha²kxai³ nxe³te²sa¹wi¹.” Nxe³jau³xai²li² fa³ri³se²ah²la² i³ye³kxi²nū²nhai¹.

¹³Ain¹nxa²ha¹te¹ ā³lxi³jah¹la² u²lxi³yxau³jah¹la² āin²ti³nha²sxā³ ā³kxu²thu²-kxa² ai³nū²nhai¹. Txa²wā¹sū³na² i³ye³kxi²te³nah¹lxi¹: “Sū³na² nxex³txi¹. Kō³-nxe³khai¹te²sa¹wi¹. Nxe³te²sa¹ha²kxai³ kō³nxe³ti³ kāi³a¹ju³ta² wi¹lhin¹sxā³ thāi³ti³la² sa²hau³kot³sē¹li¹.” Nxe³jau³su² nxe³nū²nhai¹.

¹⁴Nxe²e³ta¹luh²nū²la² jah¹la²kxai³lu² a³li³nū²la² ka³nxī²sxā³ i³xi²tāu³a² Txa²wā¹sū³na² hi²sen³kxai³lu² kō³nxe³ti³ kāi³ju³ta² nxe³wā²na³kxi²nū²nhai¹. Nxe³ju³tan¹te²kxa³ya³lhu² wi¹lhin¹te²lot³sxā³ i³nū²nhai¹. Nxa²ha¹te¹ ā³lxi³-jah¹lai²na² fa³ri³se²ah³lai²na² hai³txi³ nxēn²nxa³nū²nhai¹. Nxe³ye¹nx²ta¹wi¹. Jā¹nxe³jut³su² a²nū²a² a²kāin²jah¹lo²su² kxe³su² yxo²kwai³no³tain¹kxai²nān²-tū³ kxān³nāu³a¹ Txa²wā¹sū³na² hi²sen³kxai³lu² i³kāi²nxa³te²lo³tain¹tu¹wi¹. Yxān¹ta¹ hī¹nai²na² a²kāi²nxa³jah¹lo²su² kxe³su² yxo²kwai³no³tain¹kxai²nān²-tū³ kxān³nāu³a¹ Txa²wā¹sū³na² hi²sen³kxai³lu² i³kāin²te²lo³tain¹tu¹wi¹. Je³su²-jah³la² ta¹hxai²hē¹la².

Sū³na² ha³lo²a² yxau³sa²tē³ju³ta³nū³su² i³yau¹ū³jau³su²

¹⁵Ain¹nxa²ha¹te¹ a²nū²a² a²wē³ha³lxa² tē³ain¹ta¹hxai²hē¹la². Je³su²jah³la² wxa²ne³wxaix³te³lhxā³ tē³kxain¹ta¹hxai²hē¹la². Nxa²ha¹te¹ a²sa³wi³ha³lxi³-nāu³xa² i²ain¹nxa²ha¹te¹ i³hxi²ko²lain¹si¹jau³su² yxo²xūn³txi³ i³kwai²kxain¹-ta¹hxai²hē¹la². ¹⁶Ain¹jut³su² Je³su²jah³la² jut³si²nū²la² a²sa³wi³ha³lxi³-nāu³xa² i³ye³kxi²te³nah¹lxi¹:

—Ne³ka²sah¹lxi³sa²lxi¹. Wēh³ha³lxa² tē³sxā³ wxā³ain¹ju³ta¹na² i³hxi²-ko³lain¹yah³lxi³txa³hē¹li¹. Wē³sai²li² a²wi³na² wān³txa² yxo²i²te²ju²hē³li¹. Nxe³kxa²yā¹ nxe³kxe³hū³nxe² Txa²wā¹sū³na² wān³txa² yxo²i²jah³lxi³-hē¹li¹. Nxe³yah³lxin¹ju³tan¹te²kxa³ya³lhu² Txa²wā¹sū³na² ha³lo²a² yxau³-yah³lxin¹ju³ta³nū³a² yū³nx²ti³tu¹wi¹. ¹⁷Ya²la³tū³ Txa²wā¹sū³na² wān³-txa² wi¹jau³xa² A²hxi²kan¹ta² Si³yxau³tāu³lo³ju³ta³nū³su² nxe³jau³xa² ten³nxa²lxi³kxai²nān²tū³ Txa²wā¹sū³na² wān³txa² sa²yo²we¹jah¹lxi³hē¹li¹.

Nxe³yah³lxin¹ju³tan¹te²kxa³ya³lhu² Txa²wā¹sū³na² A²hxi²kan¹ta² Si³yxau³-
tāu³lo³ju³ta³nū³ai²li² i²yah³lxin¹tu¹wi¹.

Yen³kxi³khaix¹jah¹lo²su² i³yau¹ū³jau³su²

¹⁸Hā²wxān³txa³ a²nū²a² hxi²kan¹te²su² te²a² yau³son³ta¹hxai²hē¹la². Nxe³-
sxā³ i³wā³txi³ti³an¹jau³kxai³lu¹:

—Txa²hxi²kan¹jah¹lāi³. Wi¹lhin¹jah¹lo²si¹li¹. Īh¹nxe² o²la³kxi²nha²sxā³ ka³-
te³na² wi¹tāu³la³ so¹kxi²hī³na¹te²la¹xā³? Ta¹hxai²hē¹la².

¹⁹Nxa²ha¹te¹ Je³su²jah³lai²na² wān³txi³kxai³lu¹:

—Īh¹nxe²kxa²yan³ti³ta³ wi¹lhin¹te²su² san¹ji¹wi¹? Txa²wā¹sū³na² so¹li³ wi¹-
lhin¹jah¹lo²lxā²na³li¹. ²⁰Txa²wā¹sū³na² wān³txu¹txai²na² ain³kxi²to³hxain¹-
tai¹ti²tu³wi¹. Nxe³jau³xa²sa¹: “Txu¹ha² ā³xa¹ka³lxā² ū³whīn¹ta³kxi²nyhu¹txa³-
hē¹li¹. A²nū²a² i³su²lhā³nyhu¹txa³hē¹li¹. Yen³kxa² kái³kxi²nyhu¹txa³hē¹li¹.
A²nū²a² kō³nxe³te²lo³nyhu¹txa³hē¹li¹. Wxa²wi³na² wxa²hā³ka³nu¹na² sa²nēn¹-
kxai¹nīn¹ju³ta² so¹li³ kái³ūh¹txai¹nhē³li¹.” Nxe³jau³jau¹xu¹tai²na² yxo²ha³kxa¹
sa²yxo²we¹txa²hē³li¹. Ta¹hxai²hē¹la².

²¹Nxa²ha¹te¹ i³wa²lū³xi²ti³an¹jau³kxai³lu¹:

—Sa³nxe³la³kon³sa³hī¹nān¹te²tu³ sa²yxo²wet¹sa²sai¹hxai²na¹hē³li¹.
Nxe³ta¹hxai²hē¹la².

²²Nxa²ha¹te¹ Je³su²jah³lai²na² a²wān³txi³kxai³lu¹:

—Yu³ka³na³ka³na³ton³na³li¹. Wxa²yen³kxa² sa²so¹sxā³ a²nū²a² ā³xa² so¹-
kxi²nxa²si¹jau³su² kái³txa²hē³li¹. Nxīn¹kxai²nān²tu³ so¹kxi²nxain¹kxa² yo³ha²
tē³sxā³ a²nū²a² yen³kxi³txa²te²na² wā²nhūh²xai¹txai¹nhē³li¹. Nxīn¹kxai²nān²-
tu³ oh³nāu³nū¹ka³na¹ yen³kxa² wi¹ju³ta³nū³a² yū³nxa²tu¹wi¹. Jā¹nxe³sxā³ nxe²
kái³ta³lu²nīn¹kxai²nān²tu³ ā³wxā³sxā³ ā³si³tē³kxi¹sē¹li¹. Je³su²jah³la²kxai³
ta¹hxai²hē¹la².

²³Nxe³jau³xai²na² sa²kxai³lu² in³txai²na² sa²kxai³lu² ain³kxi²te³na¹ āin²ta³-
kxi²nha²ta¹hxai²hē¹la², kāin² yen³kxi³ha²kxai³la². ²⁴Nxa²ha¹te¹ Je³su²jah³-
la²kxai³ i²kxi²nū²la² i³ye³kxi²te³nah¹li¹:

—A²nū²a² kāin² yen³kxi³te²su² te²a² Txa²wā¹sū³na² wān³txa² ain³kxi²sxā³
yxau²xai³ju³ta² wa³lxe³te²ju²hē³li¹. ²⁵Jā¹nxa¹jau³su² ka³me²la² ka³yxuh²xa²
kāin²khaix¹te²su² te²na² hai³txi³ a²ku¹wxi²si³xē¹na² ā³wih¹sxā³ ā³wa²to¹ti³-
he¹nxe³lhī³nx²nxa³wi¹. Yxān¹ta¹ a²nū²a² kāin² yen³kxi³khai¹nxe³te²su² te²a²
Txa²wā¹sū³na² wān³txa² ain³kxi²sxā³ yxau²xai³ju³ta² wa³to²hi² wa³lxe³te²ju²-
hē³li¹. Je³su²jah³la² ta¹hxai²hē¹la².

²⁶Nxa²ha¹te¹ a²nū²a² ain³kxi²tū³ka³txan¹te²a² a²wān³txi³kxai³lu¹:

—Txa²wā¹ha³lo²a²nū²a² a²nū²ai²li² yen³kxi³kxai²nān²tu³ Txa²wā¹sū³-
na²su² wi¹lhin¹sxā³ i²jah¹lo²su² ye²te²ju²hē³li¹. Nxe³jut³su² ha²kxai³ a²nū²a²
yen³kxi³te²su² te²na² kxāu³nxa³sxā³ Txa²wā¹sū³na² wān³txa² ain³kxi²sxā³
yxau²xai³kxai²nān²tu³ a²nū²a²nāu³xa² hāi¹nxe³ti³xa¹ Txa²wā¹sū³na² wān³txa²
ain³kxi²sxā³ yxau²xai³ki³sxa³lho³li¹. Ta¹hxai²hē¹la².

²⁷Nxe³nū²la² Je³su²jah³la² i³ye³kxain¹te³nah¹li¹:

—A²nū²a² hxi²kan¹ti³he¹xai¹nxa³wi¹. Yxān¹ta¹ Txa²wā¹sū³na² hi²sen³su²
hxi²kan¹te²lo³jah¹lai²la¹wi¹. Je³su²jah³la² nxe³ta¹hxai²hē¹la².

²⁸Nxa²ha¹te¹ Pe²jah³lai²na² wān³txi³kxai³lu¹:

—Nxex³txi¹. Txa²wā¹yen³kxi³khai³xa² ā³na¹sān²sī¹na¹ka³tu³ wxāi²na²
so¹li³ ā³si³tē³la³kxi¹sī¹na¹wi¹. Nxe³ta¹hxai²hē¹la².

29-30 Nxa²ha¹te¹ i³wa²lū³xi²ti³an¹jau³kxai³lu¹:

—Ya²la³tu³ i³ye³kxi¹nx²ta¹wi¹. A²nū²a² i²li³te²na² Txai²na² a³lxi²sai¹nha²-kxai³ sxi²ha² ā³na¹i² a²sxe³xa³ka³lxa² ā³na¹i² a²lon³ti³nāu³xa² ā³na¹ai¹ni² a²wi³na² ā³na¹i² a²hā³ka³na² ā³na¹i² a²wē³ha³lxi³khai³xa² ā³na¹ai¹ni² nxe³-ain¹kxai²nān²tu³ ā³si³tē³la³kxi²sain¹te²na² sa²kxai³lu² kāin² wa³to²hi²sxā³ ū³yho³hai¹na¹ju³ta² yū³tu¹wi¹. Nxe³ai¹na¹kxa²yu³su² a²kan³sxā³ wā³li²na¹-hī¹na¹ ka³tēn³su² i³sa²yxau³xi²ti³hi¹ta¹na¹tu¹wi¹. Te²yā¹nxe³nūn³sxā³ kāi³-ūh¹nx²ti³nū³na¹tu¹wi¹. Je³su²jah³la² nxe³ta¹hxai²hē¹la².

Je³su²jah³la² su²lhā³ain¹ju³ta²nū³a² i³yau¹ū³to³jau³su²

31 Hā²wxān³txa³ a²sa³wi³ha³lxa² hxi²ka² hxa³sxā³ āh¹ ha¹li¹ wxa²-sa²so¹kxi²nūn³sxā³ nxe³te²nāu³xa² nūh¹lxi³sxā³ i³ye³kxi²ta¹hxai²hē¹la². Nxe³te³nah¹lxi¹:

—Nxex³jah³lxi³wxi¹. Je³ru³sa³lē²thī³na² ā³nxai³ki³tu¹wi¹. Nxe³ki³kxai²-nān²tu³ Sū³na² wān³txa² i³hen³txi³te²nāu³xu¹ta¹na² e³kxi²syē¹nyhain¹jau³-xu¹jā¹nxe² kāi³hxa³je²sain¹tu¹wi¹. 32 Nxe³ju³kxai³la¹ Ju³te²a² nū³kā³txi³-sxa³te²nāu³xa² a²hxi²ki³kxai³lu² ā³yāu³hū¹nha²sain¹tu¹wi¹. Nxe³sain¹nū²la² khāuh³lxa³ti³sain¹ni² i³wa³ka³si³sain¹ni² ye³ka³su³hē¹kxi² nxe³sain¹tu¹wi¹. 33 Hā²wxān³txa³ i³ta³lo³wait¹sain¹sān²nū²la² i³su²lhā³sain¹tu¹wi¹. Nxe³ka³tu³hā²wxān³txa³ ye³ha¹li¹ ka³na³ki¹ a³lan²ni²sxā³ ka³tēn³su² i³sa²yxau³xi²na¹-tu¹wi¹. Je³su²jah³la²kxai³ nxe³ta¹hxai²hē¹la².

34 Nxa²ha¹te¹ a²sa³wi³ha³lxi³nū³ka³txai²na² sa²kxai³lu² jau³jau¹xai²na² a²si³-yxau³tāu³khai³xa² ā³ne³to³ti³hex¹ta¹hxai²nxa³hē¹la².

Ye³han³nha²jah¹la² ye³we²txi²jau³su²

35 I³ye³ta³lu²nain¹nū²la² Je³ru³sa³lē²thī³nān¹tih³na² ā³nxai³ain¹to³ta¹-hxai²hē¹la². Nxe³nū²la² Je³ri³ko²thī³na² yau³son³tāu³a¹ a²nū²a² i³hat¹-txi³nyhain¹ta¹hxai²hē¹la². A²nxe³jah¹la² yen³kxa² ai³nxū³nyhu¹te¹lhxā³ ā³wxe³e²nyhu¹ta¹hxai²hē¹la². Ye³ha³nha²kxai³ hxi²kan¹txi³ yen³kxa² i²sxā³ o²la³kxi²ta¹hxai²nxa³hē¹la². Hāi¹nxe³sxā³ tih³na² ne³ku²nxa² ā³yi¹ka³tu³a²yen³kxa² ai³nxū³sa²tē³ain¹ta¹hxai²hē¹la². 36 Nxe³ha²kxai³la¹ a²nū²a² ka³-lxa¹tū³ka³txa² wxā³yain¹ju³ta² ain³kxai¹nha²kxai³ i³wā³txain¹ta¹hxai²hē¹la². Nxe³te³nah¹lxi¹: ĩh¹te²tan³yah³lxi¹nhā¹. Nyhain¹ta¹hxai²hē¹la².

37 Nxa²ha¹te¹ i³wa²lū³xain¹ti³an¹jau³kxai³lu¹:

—Je³su²jah³la² Na³sa³re²thī³na² yxau³xai³jah¹lai²li² ā³wa²to²ka² wxā³-tu¹wi¹. Nxe³nyhain¹ta¹hxai²hē¹la².

38 Nyhain¹nxa²ha¹te¹ kāin² i³kaix¹ti³ān²jau³kxai³lu¹:

—Je³su²jah³li¹. Txa²wā¹sū³na² A²hxi²kan¹ta² Si³yxau³tāu³lo³txa²-kah³lo²si¹lxe¹. Nxī¹nha²kxai³ wi¹lhin¹sxā³ thāi³ti³la² sa²hau³kot³sē¹le¹. Nxe³ta¹hxai²hē¹la².

39 Nxe³nxa²ha¹te¹ a²nū²a²nāu³xa² ne³ka³ta²a² wxā³ain¹te²nāu³xa² i³ye³kxain¹te³nah¹lxi¹:

—Ka³nahx²nxe³sē¹li¹. ĩ³kaix¹txa³hē¹li¹. Ain¹jau³su² nxe² ain³kxi²kxan²ti³kāin² i³kai¹xi²te³nah¹lxi¹:

—Je³su²jah¹li¹. Txa²wā¹sū³na² A²hxi²kan¹ta² Si³yxau³tāu³lo³txa²-kah³lo²si¹lxe¹. Nxī¹nha²kxai³ wi¹lhin¹sxā³ thāi³ti³la² sa²hau³kot³sē¹le¹. Nxe³ta¹hxai²hē¹la².

⁴⁰ Nyhain¹ nxa² ha¹ te¹ Je³ su² jah³ la² kxai³ lu² jau³ jau² xai² na² ain³ kxi²-
tāu³ a² ā³ yit¹ ta² ai³ ain¹ sxā³ jah¹ la² ā³ sa² so¹ sxā³ wxā³ si¹ hain¹ jau³ su² i³ ye³-
kxain¹ ta¹ hxai² hē¹ la². Nxe³ ju³ tan¹ te² kxa³ ya³ lhu² ā³ sa² so¹ sxā³ wxā³ ain¹ nū² la²
i³ wā³ txi³ ta¹ hxai² hē¹ la².

⁴¹ Nxe³ te³ nah¹ lxi¹:

—Īh¹ nxe³ ju³ ta³ kái³ ūh¹ nxa² ha¹ ju³ ta³ la³ ten³ nxa² ji¹ wi¹? Nxe³ ha² kxai³ lu¹:

—Txa² hxi² kan¹ jah¹ lai³. Ye³ we² txi³ san¹ ju³ ta² ten³ sa³ nhai¹. Ta¹ hxai² hē¹ la².

⁴² Nxa² ha¹ te¹ Je³ su² jah³ la² kxai³ i³ wa² lū³ xi² ti³ an¹ jau³ kxai³ lu¹:

—Ye³ we² txi¹ nxa² ha¹ wi¹. Yxo² i² sa¹ nha² kxai³ hī¹ na² ye³ we² txi¹ nxa² ha¹ wi¹.
Nyha¹ ta¹ hxai² hē¹ la².

⁴³ Nxe³ ju³ tan¹ te² kxa³ ya³ lhu² kwēn¹ tai² na¹ ye³ we² nxi² ta¹ hxai² hē¹ la². Nxe³-
hī¹ nān¹ te² tū³ Je³ su² jah³ la² ā³ si³ tē³ kxi² Txa² wā¹ sū³ na² i³ sa² nēn¹ kxi² nxe³ ta¹-
hxai² hē¹ la². Nxe³ ju³ tan¹ te² kxa³ ya³ kxai³ lu² a² nū² a² yxo² ha³ kxa¹ ye³ we² txi²-
ju³ ta² i² ain¹ tū³ kq³ txa² Txa² wā¹ sū³ na² sa² nēn¹ kxain¹ nūn³ ta¹ hxai² hē¹ la².

Sa³ ke² ah³ lo² su² i³ yau¹ ū³ jau³ su²

19 ¹ Nxa² ha¹ te¹ Je³ ri³ ko² thī³ na² wxa² li³ ta¹ hxai² hē¹ la². ² Nxe³ ka³ tū³ ta¹
Sa³ ke² ah³ la² yen³ kxi² khaix¹ jah¹ lo² su² ta¹ hxai² hē¹ la². A² nū² a² ū³ yho³-
hī² ki³ kxa² so¹ kxi² nē³ tū³ kq³ txa² a² hxi² kan¹ jah³ lo² su² ta¹ hxai² hē¹ la². ³ A² nxe³-
jah¹ la² hī² sen³ su² Je³ su² jah³ la² i² ti³ ten³ khaix¹ ta¹ hxai² hē¹ la². Nxe³ yān¹ ta¹ kī³ txi³
sa² nxi² nxa³ ha² kxai³ i³ hī² tain¹ tū³ kq³ txa² ka³ lxa¹ ai¹ nha² kxai³ ā³ yxe² ta³ sin²-
thīn² te³ lha³ ta¹ ā³ nhi² ka¹ tain¹ ta¹ hxai² nxa³ hē¹ la². ⁴ Ai¹ nha² kxai³ lu¹ Sa³ ke²-
ah³ la² kxai³ lu² ne³ ka³ ta² sxā³ ā³ nih³ nū² la² Je³ su² jah³ la² ā³ wa² to¹ tih³ na² nū³ a²
ā³ yit¹ ta¹ hxai² hē¹ la². Ā³ yit¹ tū² la² si³ ko³ mo² ra² nē³ ka² i³ ka³ la³ sxā³ yau³ kxi² sxā³
wah³ nxe³ ta¹ hxai² hē¹ la². ⁵ Nxa² ha¹ te¹ Je³ su² jah³ la² ā³ wa² to¹ kxa² wxā³ nū² la²
sa² yxo² ka² la¹ nha² sxā³ i³ ye³ kxi² te³ nah¹ lxi¹:

—Sa³ ke² ah³ lai³. Wa³ su³ txi³ i³ ka³ nxi¹ sē¹ li¹. Wxa² sxi² ha² ā³ wih¹ ti³ ten³ khaix¹-
sa³ nhai¹. Ta¹ hxai² hē¹ la².

⁶ Nxa² ha¹ te¹ Sa³ ke² ah³ la² kxai³ wa³ su³ txi³ i³ ka³ nxi² nū² la² i³ ka³ lih³ nū² la²
sxi² ha² tē³ sxā³ ā³ wih² xi² ta¹ hxai² hē¹ la². ⁷ Ā³ wih² xi² nū² la² kwa² i² ain¹ tū³ kq³ txa²
a² yxo² wān³ txi³ su² nxe³ te³ nah¹ lxi¹, hī³ the³ sot³ tain¹ te³ nah¹ lxi¹:

—Je³ su² jah³ lai² li² a² nū² a² kq³ nxe³ thin¹ te² a² sxi² ha² yxau³ kxain¹ nīn² tai¹.
Nxe³ ain¹ ta¹ hxai² hē¹ la².

⁸ Nxa² ha¹ te¹ Sa³ ke² ah³ la² kxai³ i³ sa² yxau³ sxā³ i³ ye³ kxi² te³ nah¹ lxi¹:

—Txa² hxi² kan¹ jah¹ lai³. Txa² yen³ kxa² a² nū² a² yen³ kxi³ txa² te² a² wā² nhū¹ ai¹-
na¹ tu¹ wi¹. Te² ya¹ nxe³ sxā³ a² nū² a² yen³ kxa² ka³ na³ ka³ nat³ sxā³ i³ ki³ ha¹ kxi² sxā³
kái³ kxi² so¹ kxain¹ na¹ te² su² te² nān² tū³ yen³ kxa² ha¹ li¹ ha¹ li¹ nxe³ ti³ xa¹ ū³ hū¹-
xai¹ na¹ tu¹ wi¹. Ta¹ hxai² hē¹ la².

⁹ Nxa² ha¹ te¹ Je³ su² jah³ lai² na² wān³ txi³ kxai³ lu²:

—Hī¹ na² su² sxi² ha² thī¹ nai² nān¹ tū³ kq³ txa² kq³ nxe³ ti³ kái³ sxā³ yxau² xai³-
lain¹ ju³ ta² ā³ wa² su¹ tai¹ na¹ ju³ ta² yū² na³ li¹, A³ bra³ āu² ah³ lu¹ tai² na² a² ne³ tah²-
nāu³ su² ha² kxai³ lu¹. ¹⁰ Jā¹ nxe³ jut³ su² a² nū² a² kq³ nxe³ ti³ kái³ sxā³ yxau² xai³-
te² su² te² nān² tū³ a² ē¹ na² sa² hau³ ko³ tūh¹ te³ lhxā³ wxā³ na¹ hē³ li¹. Je³ su² jah³ la²
nxe³ ta¹ hxai² hē¹ la².

Ū³ yho³ hī² ki³ a² ū³ hū² xai³ jau³ su²

¹¹ Nxa² ha¹ te¹ ain³ kxain¹ tū³ kq³ txa² na²:

—Txa²wā¹sū³na² wān³txa² wi¹jau³xa² A²hxi²kan¹ta² Si³yxau³tāu³lot³ju³ta³. nū³su² nxe³jau³xa² wa³su³txi³ yau³son³te²ji¹xā¹. Ain¹ta¹hxai²hē¹la². Ain¹ka³. tū³ta¹ Je³ru³sa³lē²thi³na² ai³ain¹tāu³ān²tū³ta¹ i³yau¹ū³jau³xa² i³ye³kxi²ta¹. hxai²hē¹la². ¹²i³ye³kxi²te³nah¹lxi¹:

—A²nū²a² ha³lo²a² yxau³nū²nhai¹. A²nxe³jah¹la²kxai³lu² i³ye³nha²nū²nhai¹. i³ye³nha²te³nah¹lxi¹. “Ha³lo²a² u²ko³xa² a²si³yxau³kax³su² te²lo³sa²kxe³nū³su² ā³nxai³te³lhā³ nxa¹nha¹. Nxe³sa³kxai²nān²tū³ hā²wxān³txa³ i³xi²na¹tū¹xā¹.” Nxe³nū²nhai¹. ¹³Nxe³ka³tū³ a²sa³wi³ha³lxa² 10 nxe³te²a² ka³lxa²txi³ i³kaix¹so¹te³nah¹lxi¹: “Hī¹na² ai³na¹tu¹wi¹. Nxa¹ha²kxai³ ū³yho³hi²ki³a² ki³ka³na³ka³. nat³sxa³ ū³hū²xai³nx²ta¹tu¹wi¹. Nxe³nx²ta¹kxai²nān²tū³ ai³na¹tāu³a² yen³kxa² so¹kxi²nyhu¹ah³lxin¹nū²la² yen³kxa² āh¹so¹kxi¹jxah³lxi³hē¹li¹. Yah³lxin¹kxai²nān²tū³ i³xi²na¹hī¹na² i³hau³ko³ki³tu¹wi¹.” Nxe³nū²nhai¹.

¹⁴Nxe³tah¹lxa¹ ai³ain¹ka²si³yo³na² a²ka³lxa²ti³khai³xa² sa²kxai³lu² i³ān³ta³. kxai¹nha²kxai³ u²ko³xai²na² a²si³yxau³ka³txa² sa²si¹hā³ain¹te³nah¹lxi¹: “Jah¹lai²li² a²si³yxau³kax³su² sain¹sīn¹ju³ta² ten³sa²sīn¹nxa³nhai¹.” Ain¹nū²nhai¹.

¹⁵Nxa²ha¹te¹ kxān³nāu³a² jah¹la²kxai³lu² a²hxi²kan¹jah¹la² son¹sxa³ wā³li². nū²nhai¹. Wā³li²tāu³a² a²sa³wi³ha³lxa² ū³yho³hain¹tū³ka³txai³tā² i³kaix¹so¹xi². nū²la² ū³yho³hi²ki³ai³tā² hau³kot³si¹hain¹jau³su² i³wā³txain¹nū²nhai¹. ¹⁶Nxa². ha¹te¹ a²wi¹lhi¹nān¹te²a² i³ye³kxi²te³nah¹lxi¹: “Txa²hxi²kan¹jah¹lāi³. Ki¹ai²na² ū³hū¹san¹ki³ai³tā² o²la³kxi²na¹ka³tū³ hī¹na² ki³ha¹li¹ ki³ha¹li¹ ki³ha¹li¹ ki³ha¹li¹ 10 nxe³ki³a² so¹kxai¹na¹hē³li¹.” Nxe³nū²nhai¹.

¹⁷Nxa²ha¹te¹ a²hxi²kan¹jah¹lai²na² a²wān³txi³kxai³lu¹: “Wi¹na³li¹. Yen³kxa² kái²nxa³te²a² ū³hū¹nxa²ha¹ta¹ti²tu³wi¹. Nxe³ju³ta¹li² wi¹wa³kon³kxi²san¹ju³tan¹te²kxa³ya³lhu² hī¹na² sxi²je³na² ye³ha¹li¹ ye³ha¹li¹ ye³ha¹li¹ ye³ha¹li¹ ye³ha¹li¹ 10 nxe³je³na² a²sxi²jen³na² ka³lxa²je³na² a²wa³kxēn³yah³lo³sin¹tu¹wi¹.” Ain¹nū²nhai¹.

¹⁸Nxa²ha¹te¹ ā³ta³lo³hē²ti²jah¹lai²na² wān³txi³kxai³lu¹: “Txa²hxi²kan¹jah¹lāi³. Ki¹ai²na² ū³hū¹san¹ki³ai³tā² o²la³kxi²na¹ka³tū³ hī¹na² ki³ha¹li¹ ki³ha¹li¹ ka³na³ki¹ so¹kxai¹na¹hē³li¹.” Nxe³nū²nhai¹.

¹⁹Nxa²ha¹te¹ a²hxi²kan¹jah¹lai²na² a²wān³txi³kxai³lu¹: “Wi¹wa³kon³kxi²san¹ju³tan¹te²kxa³ya³lhu² hī¹na² sxi²je³na² ye³ha¹li¹ ye³ha¹li¹ ka³na³ki² sxi²jen³na² ka³lxa²je³na² a²wa³kxēn³yah³lo³sin¹tu¹wi¹.” Nxe³nū²nhai¹.

²⁰A²sa²wi³sa² ā³xa² tū³sxā³ i³ye³kxi²te³nah¹lxi¹: “Txa²hxi²kan¹jah¹lāi³. Ki¹ai²na² ū³hū¹san¹ki³ai³tā² wā²la²ka³lo³a² wxa²wā³lāu²kxi²sā²na¹ka³tū³ kan²txi³ ū³ha¹a¹hē³li¹. Ki¹ai²ta³lxi²na³li¹. ²¹Nxa¹ka³tū³ta¹ wxāi²na² ha²ya³kxa² yen³kxa² a³lxi²jah¹lo²sxa³lxi¹. Wa³ko³nxā³kxan²ti³ a²nū²a² yen³kxa² kwa² sa²so¹nha²kxai³ hai³sxa² ū³whi¹nxā³kxan²ti³ yain³txa² kwa² sa²so¹nha²kxai³ nxīn¹ta¹ti²tu³wi¹. Nxī¹nha²kxai³ yuh³lxi³nxā²ha¹hē¹li¹.” Nxe³nū²nhai¹.

²²Nxa²ha¹te¹ i³wa²lū²xi²ti³an¹jau³kxai³lu¹: “Wxāi²na² kō³nxe³thin¹khai¹nxī¹lxi¹.” Nxe²e²kxi³san¹jau³xi³na²sa¹: “Wxāi²na² sa²kxai³lu² ha²ya³kxa² yen³kxa² a³lxi²jah¹lo²sxa³lxi¹. Wa³ko³nxā³kxan²ti³ yen³kxa² kwa² sa²so¹nha²kxai³ hai³sxa² ū³whi¹nxā³kxan²ti³ yain³txa² kwa² sa²so¹nha²kxai³ nxe³te²si¹lxi¹.” Nxīn¹jau³su² san¹ten¹tu³wi¹. ²³Nxe³na¹ju³kxai³lu²: “Īh¹nxe³kxa²yan³ti³tā³ki³. ki¹ai²li² a²nū²a² ū³yho³hi²ki³a² o²la³kxain¹tū³ka³txa² ū³hū¹ai¹nxā³thai¹li¹? Nxīn¹ke³la³te²kxai³ i³na¹tāu³a² ki³ka³lxa²ti³lo³nhī³nx²na³li¹.” Nxe³nū²nhai¹.

²⁴Nxa²ha¹te¹ kwa²wxā³ain¹tū³ka³txa² i³ye³kxi²te³nah¹lxi¹: “Ki¹ka³na³ka³. nat³sxa³ tē³ain¹kxa² sa²so¹kxi²txai¹nhē³li¹. Sa²so¹kxi²sxā³ jah¹la² ki³a² hxi²ka²hxan³sxā³ ki³ai²na² hxi²tē³nha²jah¹la² ū³hū¹txai¹nhē³li¹.” Nxe³nū²nhai¹.

²⁵ Nxe³nxa²ha¹te¹ tū¹kā³txai²na² wān³txi³kxai³lu¹: “Txa²hxi²kan¹jah¹lāi³. Jah¹lai²li² ki³ka³lxa¹txi³ 10 nxe² yū³ten¹tu³wi¹.” Ain¹nū²nhai¹.

²⁶ Nxa²ha¹te¹ i³wa²lū³xi²ti³an¹jau³kxai³lu¹: “A²nū²a² yen³kxi³te²na² āh¹kāi²non³sxā³ yen³kxa² ū³hū¹nyhain¹tu¹wi¹. Yxān¹ta¹ a²nū²a² yen³kxi³txa²-jah¹la² yen³kxa² jū¹nxe² yū³kxan²ti³ sa²so¹xi²hxa³txain¹tu¹wi¹. Nxe³ye¹nx²-ta¹wi¹. ²⁷ Jā¹nxa¹ju³kxai³lu² i³an³ta³kxi²sain¹tū³kā³txai³tā³ a²hxi²kan¹jah¹-lo²su² ai¹na¹ju³ta³nū³a² ā³ten³sai¹nxa³tū³kā³txai³tā² tē³sxā³ wxā³jah¹lxi³hē¹li¹. Yah³lxin¹kxai²nān²tu³ ti¹ai²na² sun²tā¹jah¹lxi³hē¹li¹.” Nxe³nū²nhai¹. Je³su²-jah³la² nxe³ta¹hxai²hē¹la².

Je³ru³sa³lē²thi³na² ā³yat¹ā³wih¹jau³su²

²⁸ I³ye³ta³lun²nū²la² Je³ru³sa³lē²thi³nān¹tih³na² wā³lxa² ka³la³xi²ta¹hxai²-hē¹la². ²⁹ Nxe³nū²la² wā³la² o³li³ve²ra³kat³su² yau³son³ta¹hxai²hē¹la². A²nxe³-ti³wa³kxa² sxi²jen³txa² thi³nha¹li¹ wā³la³ka³txa² yxo²yxau³ta¹hxai²hē¹la². Nxe³thi³txa² Bet³fa³je²thi³nsu² ha²kxai³ Be³tān²ya³thi³nsu² ha²kxai³ nxe³-ta¹hxai²hē¹la². ³⁰ A²nxe³tāu³a² a²sa³wi³ha³lxa² ha¹li¹ sa²si¹hā³te³nah¹lxi¹:

—Sxi²je³na² ha³ti³hi³nāu³a¹ ai³jah³hē¹li¹. Ya³hin¹kxai²nān²tu³ ju³mēn²ta² ka²va¹lhū³nān²ta² wē³sa² nxe³te²a² sa²ta¹kxa²wxe³sain²te²a² i²yah³hin¹tu¹wi¹. A²nxe³te²a² ā³ka³ti³yau³ai¹nha²nxa³hē³li¹. Nxe³te²a² sa²ta²la³kxi²so¹jah³-hē¹li¹. ³¹ Nxe³ya³hin¹te³na¹ a²nū²a² nxe² i³wā³txi³nx²ti³kxai²nān²tu³: “Ih¹nxe³-kxa²yan³ti³ta³ sa²ta²la³kxah³hin¹ji¹wi¹?” Nxe³nx²tain¹kxai²nān²tu³ i³wa²lū³-xain¹ya³hin¹ti³ān¹jau³kxai³lu¹: “Txa²hxi²kan¹jah¹la² a²ten³jau³su² ha²kxai³ sa²si¹hā³sain¹sīn¹na²li¹.” Nxe³txain¹ya³hē¹li¹. Je³su²jah³la²kxai³ ta¹hxai²hē¹la².

³² Nxa²ha¹te¹ ā³nxai³yah³nū²la² ya²la³la¹ Je³su²jah³la² e³kxi²ya³jau³xa² ya¹-nxa²sxā³ ha³lo²a² i³ha¹txi²ya³ta¹hxai²hē¹la². ³³ Nxe³ha²kxai³ sa²ta²la³kxi²ya³-tāu³a² ju³mēn²ta² wē³sa² a²wa³kxē³nxa² wān³txi³kxai³lu¹:

—Ih¹nxe³kxa²yan³ti³ta³ sa²ta²la³kxi²ya³hin¹ji¹wi¹? Nxain¹ya³ta¹hxai²hē¹la².

³⁴ Nxa²ha¹te¹ i³wa²lū³xi²ti³an¹jau³kxai³lu¹:

—Txa²hxi²kan¹jah¹la² a²ten³jau³su² ha²kxai³ sa²si¹hā³sain¹sīn¹na²li¹. Nxe³ya³ta¹hxai²hē¹la².

³⁵ Nxe² i³ye³hau³ko³tū²la² ju³mēn²ta² wē³sa² sa²so¹sxā³ ā³nxixi²ya³ta¹-hxai²hē¹la². I³xi²ya³tāu³a² wā²la²ka³lo³a² so¹sxā³ ū³ka³ti³hēt¹ta¹hxai²hē¹la². Hā²wxān³txa³ Je³su²jah³la²kxai³ ā³ka³ti³yau³ye²ta¹hxai²hē¹la². ³⁶ Nxe³nū²la² ju³mēn²ta² ā³ka³ti³yau³sxā³ ai³tāu³a² a²sa³wi³ha³lxi³nāu³xa²kxai³lu² a²wā²la³-ka³lo³khai³xa² tē³nū²la² tih³na² ū³ha¹sxa²xai³ain¹ta¹hxai²hē¹la². ³⁷ Nxe³nū²la² Je³ru³sa³lē²thi³na² yau³son³nū²la² o³li³ve²ra³ka³txa² a³ka³nxe³te³lhxa³ tāu³a¹ a²sa³wi³ha³lxa² ka³lxi³khai³nxe³tū³kā³txa² ā³nhe²kxi²yain¹ta¹hxai²hē¹la². Txa²wā¹sū³na² wā³nxin¹sxā³ o²la³kxi²ju³ta² i²ai¹nha²kxai³ ka³li³hain¹jau³su² Txa²wā¹sū³na² sa²nēn¹kxain¹ta¹hxai²hē¹la². ³⁸ Nxain¹te³nah¹lxi¹:

—Je³su²jah³la² i³sa²nēn¹kxi²a³sah¹lxi³wxi¹. Txa²wā¹sū³na² A²hxi²kan¹ta² Si³yxau³tāu³lot³jah¹lai²la¹wi¹. Nxe³ha²kxai³ oh³nāu³nū¹ka³nān¹tū³kā³txa² wi¹lhini¹sxā³ yxau³ain¹tu¹wi¹, Txa²wā¹sū³na² wi¹lhini¹sxā³ i²ai¹nha²kxai³lu¹. Nxe³ha²kxai³ Txa²wā¹sū³na² i³sa²nē¹kxi²jah³lxi³hē¹li¹. A²sa³wi³ha³lxi³na² nxe³ta¹hxai²hē¹la².

³⁹ Nxa²ha¹te¹ fa³ri³se²a² nū³ka³txai²na² i³kwai²kxain¹te³nah¹lxi¹:

—Je³su²jah³lāi³. Wxa²sa³wi³ha³lxa² ka³nahx²si¹hai¹nīn¹jau³su² i³kwa³na³-txai¹nhe³li¹. Ain¹ta¹hxai²hē¹la².

⁴⁰ Nxa²ha¹te¹ Je³su²jah³lai²na² wān³txi³kxai³lu¹:

—Ī³ka³nahx²ain¹ke³la³te³kxai³ txah³lxa³kxa³txa² sa²kxai³lu² ĩ³kaix¹txai¹-nhĭ³nx²na³li¹. Txa²wā¹sū³na² wi¹lhin¹jau³su² ĩ³sa²nē¹kxai¹nhĭ³nx²na³li¹. Nxe³ta¹hxai²hē¹la².

Je³ru³sa³lē²thī³na² ĩ²sxā³ nān³jau³su²

⁴¹ Nxa²ha¹te¹ hā²wxān³txa³ Je³ru³sa³lē²thī³na² ten³sa²tā³te³na¹ kāin² ĩ³āin²-ta³kxi²nha²ha²kxai³ ĩ³nān³ta¹hxai²hē¹la². ⁴² ĩ³nān³te³nah¹lxi¹:

—Je³ru³sa³lē²tū³ka³txi³ ĩ³nxāi³. Ko³nxe³ton³khai¹yxah³lxi¹lxi¹. Wxa²ē¹-nāu³ai²na² sa²hāu²no³nx²ta¹ju³ta² yū³nx²ti³hĭ³nx²na³li¹. Yxān¹ta¹ hxi²kan¹-txi³ ĩ²yah³lxi³hĭ²nxa³lxi¹. ⁴³ Yah²lxa³nha²kxai³ ye³jen¹na² ko¹kon¹nū³ka³txa² wxā³sxā³ ā³ki³wa³nū³kxi¹nx²tain¹tu¹wi¹. Nxe³nx²tain¹kxai²nān²tū³ hxi²kan¹-txi³ a³li³si³kxah¹lxan³tho³li¹. ⁴⁴ Nxe³nx²tain¹kxai²nān²tū³ti² wxa²nū³ka³txa² a²yo²ha³kxa¹ sun²tā¹nx²tain¹tu¹wi¹. Nxe³kxa²yu³ha² txah³lxa³kxa² ū³hē²ta²-ka³la³yah³lxin¹ki²a² yxo²ha³kxa¹ sa²nai¹ā³ain¹tu¹wi¹. Txa²wā¹sū³na² kwēn¹ta² wxā³nūh¹nx²ti³ju³ta² ā³ne³wxe³yah²lxa³nha²kxai³ nxe³nx²tain¹tu¹wi¹. Je³su²-jah³la²kxai³ ta¹hxai²hē¹la².

Sū³na² sxi²ha² ā³wih¹sxā³ o²la³kxi²jau³su²

⁴⁵ Nxa²ha¹te¹ Txa²wā¹sū³na² sxi²ha² ā³wih¹nū²la² a²nū²a² yen³kxa³ so¹kxi²-nyhu¹tū³ka³txa² ĩ²ain¹ta¹hxai²hē¹la². ĩ²ka³tu³ta¹ a³li³si¹jau³su² yxo²xūn³txi³ kwa³na³ain¹ta¹hxai²hē¹la². ⁴⁶ Kwa³na³ain¹te³nah¹lxi¹ Txa²wā¹sū³na² ū³wha²-li¹txā³nxa² nxe³te³nah¹lxi¹: “Txa²sxi²ha² ĩ³ye³kxi²sah³lxin¹thi³nai²la¹wi¹.” Nxe³jau³su² tai¹ti²tu³wi¹. Nxe³yān¹ta¹ yen³kxa² kāi³kxi²tū³ka³txai²na² a²sxi²-sin²ta²wi¹. Nxe³thīn³su² sa²ne³yax¹jah³lxin¹tai¹ti²tu³wi¹. Je³su²jah³la²kxai³ ta¹hxai²hē¹la².

⁴⁷ Hā²wxān³txa³ a³lan²ta² yxo²ha³kxa¹ thi¹nai²na² Txa²wā¹sū³na² wān³-txa² ĩ³yau¹ū³hain¹ta¹hxai²hē¹la². Nxe³yān¹ta¹ wā³nxīn¹ta² si³yxau³ka³-te²nāu³xa² ha³te³h³nxā³nxa² a²hoh³lxi³su² te²nāu³xa² a²nū²a² a²hxi²-kan¹txi³nāu³xa² nxe³sxā³ su²lhā³te³lhxā³ o²la³kxain¹ta¹hxai²hē¹la². ⁴⁸ Ain¹tah¹lxa¹ ā³si³tē³kxi²tū³ka³txai²li² kāin² ain³kxain¹ju³tan¹te²kxa³ya³lhu² ĩ³hxi²ka¹nyhain¹ta¹hxai²nxa³hē¹la².

Je³su²jah³la² hxi²kan¹jah¹lo²lo³jau³su²

20 ¹ Nxa²ha¹te¹ ha³la³jen¹su² Txa²wā¹sū³na² wān³txa² wi¹jau³xa² ĩ³yau¹-ū³tāu³a² tū¹ka³txai²na² an³txi³tū³ka³txai³ta³lxi² ā³nū²kxi²nū²la² aun³txa² tī³yain¹ta¹hxai²hē¹la², Txa²wā¹sū³na² sxi²ha²sa³. ² Tī³ain¹nū²la² ĩ³ye³kxain¹te³nah¹lxi¹:

—Īh¹jah¹lo²ta³ ĩ³sa²si¹hā³nxa²lhai¹li¹? Īh¹nxe² ĩ³hxi²ka¹txa²hĭ³te²la¹xā³? Ain¹ta¹hxai²hē¹la².

³ Nxa²ha¹te¹ Je³su²jah³lai²na² wān³txi³kxai³lu¹:

—Nxe³jah³lxi³wxi¹. Yau³xā³lxi³jau³xa² ĩ³wā³txi¹nx²ti³nū³na¹tu¹wi¹. ⁴ Jo³āu² Ba³tis²jah³lai¹tā² sa²kxai³lu² a²nū²a² tē³sxā³ ĩ³ye³na² ū³hū¹kxi²sa²sai¹ain¹-kxe³su² ĩh¹jah¹lo²ta³ ĩ³sa²si¹hā³ain¹thai¹li¹? Txa²wā¹sū³nu²khai³xai²la³ ta³nxa² a²nū²khai³xai²la³ ta³nxa² nxe² ĩ³yau¹ū³jah¹lxi³txa²sā²nhē³li¹. Je³su²jah³la² ta¹hxai²hē¹la².

⁵ Nxa²ha¹te¹ hit³the³so³nyhain¹te³nah¹lxi¹:

—Īh¹jau¹la³ta³ i³wa²lū³xi²ki²te³ji¹? Ki³sa²kxai³: “Txa²wā³sū³na² sa²si¹hā³-ain¹nīn²ta¹l.” Nxe³ki³jau³su² nxe³ki³kxai²nān²tu³ i³wa²lū³xi²nē³te³nah¹lxi¹: “Wain³na³li¹. Yxo²i²txai¹yah³lxi¹hē¹li¹.” Nēn³jau³su². ⁶Nxe³yān¹ta¹: “A²nū²a²hi²sen³su² sa²si¹hā³ain¹nīn²ta¹l.” Nxe³ki³jau³su² nxe³ki³kxai²nān²tu³ ā³si³tē³-kxain¹tū³kā³txa² hi²sen³su² txah³lxa³kxa² hxi²tē³nha²sxā³ wha³tin³kxi²nē³-lain¹tu¹wi¹, Jo³āu² Ba³tis²jah³lai¹tā² Txa²wā³sū³na² wān³txa² i³hen³txi³jah¹-lo²su² ye²yhai¹nha²kxai³lu¹.

⁷Nxe³ye²yhai¹n¹jau³su² ha²kxai³ an³txi³tū³kā³txai²na² wān³txi³kxai³lu¹:

—Īh¹jah¹lo²ta³ i³sa²si¹hā³ain¹te²la¹ku² si¹na¹nhai¹. Ko³nxe³si¹nxa³nhai¹. Ta¹hxai²hē¹la².

⁸Nxa²ha¹te¹ Je³su²jah³la²kxai³ i³wa²lū³xi²ti³an¹jau³kxai³lu¹:

—Nxe³kxa¹i²n ān²tu³ i³sa²si¹hā³sa³jah¹la² i³yau¹ū³nx²ti³nxa³lho³li¹. Ta¹hxai²hē¹la².

Hai³sxa² kwa²hau³ko³tū³kā³txa² i³yau¹ū³jau³su²

⁹Nx e²e³ta³lun²nū²la² i³yau¹ū³jau³xa² i³ye³kxi²ta¹hxai²hē¹la². Nxe³te³nah¹lxi¹:

—Nxe³jah³lxi³sa²lxi¹. Hai³sxa² a²wa³kxēn³yah³lo²su² nū²nhai¹. A²hai³sxa²na² u²va²tē³kxa² ū²whī¹nū²nhai¹. Ū²whī¹ta³lun²nū²la² a²nū²a² ā³xa² wi²wa³kon³-si¹hain¹jau³su² ū³hū¹ain¹nū²nhai¹. Ain¹ka³tu³ hā²wxān³txa³ ha³lo²a² u²lxan¹-ko³xa² ā³nxai³nū²nhai¹. ¹⁰Hā²wxān³txa³ ā³ki³i²tāu³a² sa²kxai³lu² yain³txa³kxa² wā²nhu¹nyhu¹si¹jau³su² a²sa³wi³sa² sa²si¹hā³nū²nhai¹. Yxān¹ta¹ sa²hau³ko³-tū³kā³txa²kxai³lu² kāi³ye²ha²kxai³ wā²nhū¹nyhai¹nxa³ke³tu³ hāi¹su²la³kxa² sa²wa²nyhain¹nū²nhai¹. ¹¹Nxa²ha¹te¹ a²sa³wi³sa² ā³xa² yain³ta³ka² wā²nhū¹-nyhu¹si¹jau³su² sa²si¹hā³xi²nū²nhai¹. Yxān¹ta¹ sa²hau³ko³tū³kā³txa²kxai³lu² i³wait¹txi²ha²kxai³ ko³nxe³ti³ i³āu²lxi²to³tha²kxai² nxe³nyhain¹nū²nhai¹. Nxe³-ka³tu³ wā²nhū¹nyhai¹nxa³ke³tu³ sa²wa²nyhain¹nū²nhai¹. ¹²Nxa²ha¹te¹ a²sa³-wi³sa² ā³xa² sa²si¹hā³xain¹ta¹ hai³txi³ wet¹txai¹nxa³ha²kxai³ i³su²lain¹sxā³ kāin² i³yīx¹tot³sxā³ so¹sxā³ ā³na¹ai¹nha²kxai³ ain¹nū²nhai¹. ¹³Ain¹nxa²ha¹te¹ a²wa³-kxēn³yah³la²kxai³lu² wā²nxūh¹hain³nha²te³nah¹lxi¹: “Īh¹nxe³ta¹lhon³kū². Nxa¹-nhai¹. Āh¹ hī¹na² nū²ta²wē³sa³khai³xa² i³sa²si¹hā³a¹tū¹xā¹. Jah¹lai²na² so¹lxi³yū²na³kxa² a³lxi²na³kxa² sa²nēn¹kxain¹kxi³sā¹.” Nxe³nū²nhai¹.

¹⁴Yxān¹tah¹lxa¹ sa²hau³ko³tū³kā³txa²kxai³ wxā³yai¹nhī¹na¹ i³ye³lain¹te³-nah¹lxi¹: “Txa²wā¹wa³kxēn³yah³la² ki³lha³lxa² wxān³na²wi¹. Ī³su²lhā³a³sah¹-lxi³wxi¹. Nxe³ki³kxai²nān²tu³ hai³sxa² so¹kxi²ki³tu¹wi¹.” Nxe³lain¹jau³su².

¹⁵Ī³su²li³ya²lut¹sxā³ sa²tā³nyhain¹nū²nhai¹. Nxe³ain¹jut³su² ha²kxai³ a²wa³kxēn³yah³la² i³xi²tāu³a² Īh¹nxe³ta³ kāi³te³ji¹wi¹? ¹⁶Ne³ka²sah¹lxi³wxi¹. A²wa³kxēn³yah³lai²na² hi²sen³kxai³lu² i³xi²kxai²nān²tu³ tū¹kā³txai²li² sun²-tā¹sān²ka³tu³ nū³kā³txi³ ā³xa² sa²si³wē³no³tain¹tu¹wi¹. Je³su²jah³la²kxai³ ta¹-hxai²hē¹la². Nxa²ha¹te¹ ain³kxain¹tū³kā³txai²na² a²wān³txi³kxai³lu¹:

—Nxe³sīn¹txa³hē¹li¹. Ta¹hxai²hē¹la².

¹⁷Nxa²ha¹te¹ Je³su²jah³lai²na² wān³txi³kxai³lu¹:

—Txa²wā¹sū³na² wha²li¹txā³nxu¹ta¹na² nxe³ta¹hxai²ti³ai¹ti²tu³wi¹. Nxe³te³nah¹lxi¹:

“Txah³lxa³kxa³txa² a²nū²a² sxi²ha² ton³te²nū³kā³txai²na² o³nxa³jau³su² i³ye³kxain¹sxā³ so¹sxā³ ā³sxā³ ā³na¹ain¹ka³txa² kwēn¹ta¹na² si³ka³lah³ā³ka³khai³xa² hxi²kan¹khai¹nxe³ka³txa³lā²na³li¹.”

Ū³wha²li¹ txā³nxu¹ta²na² nxe³ta¹hxai²ti³ai¹ti²tu³wi¹. Nxe³jau³xai²li² i²yah³-lxin¹ta²lu¹wi¹. ¹⁸Nxe³ha²kxai³la¹ txah³lxa³kxa³txai²li² kwa²sa²tā³yu³to³-kxai²nān²tu³ kāin² ā³nī¹to³ta³lxi³hī³nx²na³li¹. Yxān¹ta¹ txah³lxa³kxa³txai²li² ā³hi³sā³nhe¹ta²lxi³kxai²nān²tu³ sa³txe¹ha²kxai³ ā³ya²lu¹txa²lxi³hī³nx²na³li¹. Je³su²jah³la²kxai³ nxe³ta¹hxai²hē¹la².

Ha³lo²a² a²wa³kxēn³yah³la² ū³yho³hi²ki³jau³su²

¹⁹Nxa²ha¹te¹ ha³teh³nxā³nxa² a²hoh³lxi³su² tū³ka³txi²su² te²a² wā³nxīn¹ta²si³yxau³ka³txe²nāu³su² te²a² ko³nxe³ti³ i³yī¹li²hain¹jau³su² a³la³kxain¹ta¹-hxai²hē¹la². Nxe³ju³tan¹te²kxa³ya³lhu²:

—Wā²nū³so¹sxā³ ū³tī¹kxi²ki³te²ji¹xā¹. Ain¹tah¹lxa¹ a²nū²a²nāu³xa² yuh³-lxain¹jau³su² hi³ka¹nai¹nxa³ha²kxai³ hāi³a² wah³nxain¹ta¹hxai²hē¹la². ²⁰Nxe³. ha²kxai³la¹ kāin² i³ān³ta³kxai¹nha²kxai³ a²sa³wi³ha³lxa² kwa³na³ain¹ta¹hxai²-hē¹la². Kwa³na³ain¹te³nah¹lxi¹:

—Jah¹lai²na² wān³txa² hāi³a² ain³kxi¹jah³lxi³hē¹li¹. Wi¹lhin¹ki³lxo³nxe³-jah³lxi³hē¹li¹. Nxe³sxā³ ki³han³jau³su² e³kxai²nān²tu³ i³hen³txi³sah¹lxi³hē¹li¹. Sah¹lxin¹kxai²nān²tu³ Ro³ma²no² a²si³yxau³jah¹la² i³ye³kxai¹na¹ka³ti³ ū³tī¹-kxain¹tu¹wi¹. Nxe³ju³ta² ten³sa²sīn¹nhai¹. Ain¹ta¹hxai²hē¹la². ²¹Nxa²ha¹te¹ sa²-si¹hā³jah¹lai²na² wān³txi³kxai³lu¹:

—Je³su²jah³lai³. Txa²wā¹hxi²kan¹jah¹lo²si¹lxi¹. Wān³txa² ya²la³lyau³xa² e³jah¹lo²si¹lxi¹. Txa²wā¹sū³na² wān³txa² wain³txi³ i³yau¹ū³ai¹nhxai¹nhē³li¹. A²nū²a² i²li³te²a² ye³an³txa³nih¹kxan²ti³ hxi²kan¹khaix¹kxan²ti³ wxāi²na² yuh³lxi³jah¹lo²sxā³lxi¹. ²²Nxi¹nha²kxai³ wān³txa² wain³jau³xan²tu³ i³yau¹-ū³sah¹lxi³si¹nhē³li¹. Ro³ma²no² nū³ka³txa² a²hxi²kan¹jah¹la² Se²sa³jah¹lo²su² a²nū²a² ū³yho³hi²ki³ai²na² ū³hū¹ain¹ki³ta³nxa² hāi¹nxā²tā³nxa² ih¹nxe² wain³-txi³ kāi³sīn¹te¹la¹ji¹wi¹? Nxain¹ta¹hxai²hē¹la².

²³Nxa²ha¹te¹ Je³su²jah³la²kxai³lu² a²e¹nān¹jau³xa² a³la³kxi²ta¹hxai²hē¹la².

²⁴i³ye³kxi²te³nah¹lxi¹:

—Ū³yho³hi²ki³a² wā²nā³ū¹syā¹hē¹li¹. A²nū²a² ye³na² ū³wha²li¹lain¹kxe³su² te²a² ih¹nxe³te²a² a²ye³nhū³ji¹wi¹? Ih¹te²a² a²i³lxi³su² ji¹wi¹? Ta¹hxai²hē¹la². Nxa²ha¹te¹ i³wa²lū³xain¹ti³an¹jau³kxai³lu¹:

—Se²sa³jah¹la² a²yen³su² ha²kxai³ a²i³lxi³su² ha²kxai³ te²la¹wi¹. Ain¹ta¹-hxai²hē¹la². ²⁵Nxa²ha¹te¹ Je³su²jah³lai²na² wān³txi³kxai³lu¹:

—Se²sa³jah¹la² a²yen³kxi³khai³xa² ū³hū¹yah³lxi³nha²kxai³ Txa²wā¹sū³na² a²yen³kxi³khai³xa² ū³hū¹yah³lxi³nha²kxai³ nxe²xai³jah³lxi³hē¹li¹. Je³su²jah³la² ta¹hxai²hē¹la².

²⁶Nxe³ju³kxai³lu² wain³txi³ i³wa²lū³xi²ha²kxai³ a²nū²a² ka³lxa¹txi³ yxau³-yai¹nha²kxai³ hxi²kan¹txi³ i³ki³han³si¹hai¹nxa³ha²kxai³ hāi¹sxā³ ka³nahx²sxā³ yxau²xai³lain¹ta¹hxai²hē¹la².

A²nū²a² ya³lu²te²a² ka³ten³su² i³sa²yxau³xi²ju³ta³nū³a² i³yau¹ū³jau³su²

²⁷Nxa²ha¹te¹ i³ye³ta³lun²nū²la² sa³tu³se²a² nū³ka³txa² ā³wxā³ain¹ta¹hxai²-hē¹la². Nxe³tū³ka³txai²na² sa²kxai³lu² a²nū²a² ya³lu²kxai²nān²tu³ ka³ten³su² i³sa²yxau³xi²ju³ta³nū³a² yxo²i²ain¹ta¹hxai²nxa³hē¹la². A²nxe³te²nāu³xa² ā³nhai¹tū³ka³txa² ā³tī³ain¹ta¹hxai²hē¹la². ²⁸Ā³tī³sxā³ i³ye³kxain¹te³nah¹lxi¹:

—Je³su²jah³la² i³tih³nxe³nē³jah¹lai³. i³yau¹ū³sa²si¹nhē³li¹. Moi³se²ah³lu¹-tai²na² wān³txa² jau³xau³hxai²tēx¹ta² Sū³na² wān³txa² i³yau¹ū³nē³te³nah¹lxi¹:

“In³txi³su² ya³lu²kxi²kxai²nān²tu³ a²wē³ha³lxi³khai³xa² yū²nxa³kxe³su² ha²-
kxai³ a²lon³yah³lai²na² sa²kxai³lu² a²txu¹ha² so¹nyha¹ta¹ka³lxai³tā² so¹nyha¹-
txai²li¹, a²lon³ya³lu²jxah³la² ta²ha² wet¹si¹jau³sa¹.” Moi³se²ah³lu¹tai²na² ta¹-
hxai²ti³ai¹ti²tu³wi¹. ²⁹Nxa²ha¹te¹ a²lon³ti³tāu³xa² ha¹li¹ ha¹li¹ ha¹li¹ ka³na³ki¹
yxau³ain¹nū²nhai¹. A²hxi²kan¹te²a² txu¹ha² so¹ka³tu³ hā²wxān³txa³ ye³jen¹na²
ya²lu²nū²nhai¹. ³⁰Nxe³ha²kxai³ wē³sa² yū²nxa³ha²kxai³ a²lon³yah³la² so¹nū²-
nhai¹. Nxe³nū²la² in³txa² ya³lu²nūn³nū²nhai¹. ³¹Hā²wxān³txa³ a²lon³na² ā³xa²
so¹kxi² ya³lu² nxe²xai³sā³ a²lon³ti³tāu³xa² ya³lun¹txa²hxan³nū²nhai¹. Yxān¹ta¹
hxi²kan¹txi³ wē³sa² we¹txi²nyhai¹nxa³nū²nhai¹. ³²Hā²wxān³txa³ txu¹hai²na²
ya³lu²nūn³nū²nhai¹. ³³Jā¹nxe³ha²kxai³lu¹ yan¹nāu³a¹ ka³ten³su² i³sa²yxau³xi²-
ki³tāu³a¹ ta¹ka³lxai²na² sa²kxai³lu² ih¹te²la³ta³ in³txa² wē³sāi¹ah³lo²khai³su²
hī³te²ji¹wi¹, a²yo²ha²kxa¹ so¹nha²xai³ain¹na²ha²kxi³lu¹? Nxain¹ta¹hxai²hē¹la².
³⁴Nxa²ha¹te¹ Je³su²jah³lai²na² wān³txi³kxi³lu¹:

—Ne³ka²sah¹li³wxi¹. Yuh³xan¹ta³nū³ka³txa² in³txa² txu¹ha² so¹nyhai¹-
nhxai²na²hē³li¹. ³⁵Ai¹nha²kxai³ oh³nāu³nū¹ka³na¹ Txa²wā¹sū³na² hi²sen³su²
a²nū²a² sa²yo²we¹txain¹te²a² ka³ten³su² ti³hi¹ta¹nhī¹na¹ so¹nyhu¹kxi³ju³ta²
yū²nxa³lho³li¹. ³⁶Nxe³ha²kxai³ oh³xan¹ta² nū³ka³txa² txu¹ha² so¹nyhu¹xa³ha²-
kxai³ ya³lu²ju³ta² yū²nxa³ha²kxai² nxain¹te²ju²hē³li¹. Nxe³kxa²yā¹xain¹tu¹wi¹.
Ya³lu²xain¹ju³ta² yū²nxa³ha²kxai² ka³ten³su² i³sa²yxau³xain¹ju³ta² yxau²sa²tē³-
ai¹nha²kxai² nxain¹tu¹wi¹, Txa²wā¹sū³na² wē³ha³lxi³su² ti³hi¹ta¹nhā²kxai³lu¹.
³⁷Kxā³nxu¹tai²na² Moi³se²ah³lu¹tai²na² wān³txa² i³yau¹ū¹nhē³ta¹hxai²ti³ai¹-
ti²tu³wi¹. A²nū²a² ya³lu²te²na² ka³ten³su² i³sa²yxau³xi²si¹kxe³su² i³yau¹ū¹-
nhē³ta¹hxai²ti³ai¹ti²tu³wi¹. Wān³txu¹tai²na² hi³a² nxā³nxa² ka³ten³nxā³nxa²
i³sa²tē³kxan²ti³ i³hxa³txa³kxe³su² nxe³jau³xu¹tai²nān¹jau³xa² nxe³te³nah¹li¹:
“Txi¹na² A³bra³āu²ah³la² Sū³na² Si³yxau³kah³lo²sa¹ha²kxi³ I³sa²kah³la²
Sū³na² Si³yxau³kah³lo²sa¹ha²kxi³ Jā³ko²ah³la² Sū³na² Si³yxau³kah³lo²sa¹ha²-
kxi³ hī¹na¹ nxe³te²sa¹wi¹.” Txa²wā¹sū³na² nxe³ta¹hxai²ti³ai¹ti²tu³wi¹. ³⁸Nxe³-
jau³su² ha²kxi³ ha¹li¹ ka³na³ki² jah¹lo²nāu³xai²na² ka³ten³su² yxau³ain¹na³li¹.
Txa²wā¹sū³na² a²sa³wi³ha³lxi³nāu³xa² yo²ha²kxa¹ ka³ten³su² na³li¹. Kxā³nāu³-
u¹ta²kxi³ ya³lu²ain¹kxa²ha²ta²nxān²tu³ hī¹na² ka³ten³sain¹na³li¹. Nxe³ha²kxi³
a²yo²ha²kxa¹ ka³ten³su² ye²nx²tain¹na³li¹. Je³su²jah³la² nxe³ta¹hxai²hē¹la².

³⁹Nxa²ha¹te¹ ha²teh³nxā³nxā² a²hoh³lxi³su² tū³ka³txa² i³ye³kxain¹te³nah¹li¹:

—Wain³txi³ e³i¹li¹. Ain¹jau³su² ta¹hxai²hē¹la².

⁴⁰Ā²u¹lxa²to³nha²kxi³ i³wā³txain¹kxe³su² ha²kxi³ hāi¹nxa¹ain¹ta¹-
hxai²hē¹la².

Kris²tu³jah³la² a²si³yah³lo²nu¹tai²na² nxe³jau³su²

⁴¹Nxa²ha¹te¹ Je³su²jah³la² i³ye³kxi²te³nah¹li¹:

—Nxe³ai¹nhxai²na²hē³li¹. “Kris²tu³jah³la² Ta³vi²yah³lu¹tai²na² a²ne³tah²-
nāu³ai²la¹wi¹.” Ain¹jau³su² hxai²na²hē¹li¹. ⁴²Ain¹ta¹ Ta³vi²yah³lu¹tai²na²
hain³jau³xu¹tai²nān¹jau³su² nxe³te³nah¹li¹:

“Txa²wā¹sū³na² Si³yxau³jah³la² a²yo²wān³txi³kxi³lu² Txa²hxi²kan¹ta²
Si³yxau³tāu³lo³jah³la² ain³kxi²ti³an¹jau³kxi³lu¹: ‘Txa²wi¹nē³tāu³a²
ā³wxe³txu¹li¹’.

⁴³Nxīn¹kxi²nān²tu³ wxa²ko¹ko¹xa² a²yo²ha²kxa¹ wxa²yu³hē³nāu³a²
wa³ka³ti³lot³sā³ ah³si¹hai¹na¹tu¹wi¹. ‘Txa²wā¹sū³na² Si³yxau³jah³la²
ta¹hxai²hē¹li¹’.”

Ta³vi²yah³lu¹ta²na² ta¹hxai²hē¹li¹. ⁴⁴Jā¹nxe³jau³su² Ta³vi²yah³lu¹ta²na² a²yo²wān³txa² a²hxi²kan¹jah¹lo²si¹ke³la³te²kxai³ ih¹nxe³sxā³ a²ta²lhot³hī³-te²la¹xā³? Je³su²jah³la² ta¹hxai²hē¹la².

Ha³teh³nxā³nxa² hoh³lxi³su² tū³ka³txi³su² i³yau¹ū³jau³su²

⁴⁵Nxe²e³ta³lun²nū²la² a²yo²o³tū¹nū²la² a²sa³wi³ha³lxa² i³ye³kxi²ta¹hxai²hē¹la².

⁴⁶Nxe³te³nah¹lxi¹:

—Ha³teh³nxā³nxa² hoh³lxi³su² tū³ka³txa² wi¹li²jah¹lxi³hē¹li¹. Nxe³tū³ka³txa² hi²sen³su² wā²la² a²lu²ka³lo³a² ūh³wih²kxi²nha²nū²la² a²nū²a² hxi²kan¹te²sa²-ye²kxe³su² yo²kwai³no³ta¹nha²na²hē³li¹. Tih³na² sxi³je³na² nxū²kwai³ye³-lo³tih³na² ā³nxai³tāu³a² wxi²kan¹te²sa²si¹nyhai¹jau³su² yo²kwai³no³tain¹-nū³nha²na²hē³li¹. Ju³te²a² nū³ka³txa² ā³nū²kxi²thi³nai²na² ā³wxe³ka³lo³a² sa²nēn¹nha²khaix¹nxe³te²a² ā³wxe³ka³lo³a² yo²kwai³no³ta¹nha²kxai² a²nū²a² ā³nū²kxi²sxā³ yain³kxi²nyhai¹nha²na²hē³ nxe³tāu³a² te²yā¹nxe³sxā³ ā³wxe³-ju³ta² sa²nēn¹kxi²khaix¹nxe³te²a² ā³wxe³ka³lo³a² yo²kwai³no³ta¹nha²kxai² nxe³nyhai¹nha²na²hē³li¹. ⁴⁷Nxe³kxa²yu³su² txu¹ha² wha³te³son³ta¹ka³lxa² yen³kxa³ kăi³so¹kxi²te³lhā³ nxe³ai¹nha²na²hē³li¹. Nxe³ain¹tāu³a² Txa²wā¹-sū³na² yau³ka³lxa¹txi³ wi¹le³kxi²ki³lxo³xai¹nha²na²hē³li¹. Ain¹ta¹ ain³kxi²-nyhai¹nxa³lho³li¹. Kxān³nāu³a¹ ko³nxe³khai¹nxe³sxā³ i³yī¹li²nu¹hai¹tu¹wi¹. Yxān¹ta¹ nxe²kăi³ai¹nxa³tū³ka³txa² ko³nxe³ti³ i³yī¹li²nu¹hai¹ju³ta² kū³we²-ki²la² kăi²nxa³lho³li¹. Je³su²jah³la²kxai³ nxe³ta¹hxai²hē¹la².

Txu¹ha² yen³kxi³txa²ta¹ka³lxa² i³yau¹ū³jau³su²

21 ¹I³ye³ta³lun²nū²la² a²nū²a² yen³kxi³te²nāu³xa² i²ta¹hxai²hē¹la². Kai²syē¹na² ū³yho³hi²ki³a² ū³whi¹ye²tū³ka³txa² yxau³sxā³ i²yxau³-ta¹hxai²hē¹la². A²nū²a² yen³kxi³khaix¹te²a² wxā³nū²la² ki³ka³lxa¹txi³ ū³whi¹-yhe²ta¹hxai²hē¹la². ²Nxe³ain¹tāu³a² txu¹ha²ka³lxa² wha³te³son³ta¹ka³lxa² yen³kxi³txa²ta¹ka³lxa² wxā³nū²la² ki³jū¹lxi³ki³a² ki³ha¹li¹ ū³whi¹yhe²ta¹hxai²-hē¹la². ³⁻⁴Nxe³ju³kxai³lu² i²nū²la² i³ye³kxi²te³nah¹lxi¹:

—I²sah¹lxi³sā²lxi¹. Ta¹ka³lxa²li² ki³kăi²lxi²nxa³kxe³su² kxan²ti² Txa²wā¹-sū³na² yen³nāu³a² a²yo³ha² kăin²ye²na³li¹. Yxān¹ta¹ a²nū²a² ā³xa² a²yo³ha² kăin²ye²nxa³wi¹. Nxe³ju³ta²li² yen³kxi³tū³ka³txa² a²wā³kon³ki³a² so¹lxi³ ū³whi¹ye²ain¹na²li¹. Yxān¹ta¹ ta¹ka³lxa²li² hăi¹ki³li³ ū³whi¹yhe²na²li¹. Nxe³-ha²kxai³ a²yo³ha² kăin²ye²na³li¹, ta¹ka³lxa²su¹. Nxe³ta¹hxai²hē¹la².

Sū³na² sxi²ha² a³lun²ta² hxa³kxi²te³lhā³ jau³su²

⁵Nxa²ha¹te¹ a²sa³wi³ha³lxi³nāu³xa² hi²sen³kxai³lu² Txa²wā¹sū³na² sxi²ha² i²nū²la² e³lxi³ain¹te³nah¹lxi¹:

—Txah³lxa³kxa² wi¹lū³hē¹ti² wi¹lū³wha²li²li² nxai¹nīn²ta¹. Ta¹hxai²hē¹la².

⁶Nxa²ha¹te¹ Je³su²jah³lai²na² wān³txi³kxai³lu¹:

—I²sah¹lxi³sā²lxi¹. Txah³lxa³kxa² wi¹lhau³ko³thē¹je¹nxain¹nīn²ta¹. Nxe³-kxan²ti³ kxān³nāu³a² txah³lxa³kxa² a²yo²ha²kxa¹ sa²nai¹ain¹tu¹wi¹. Hai³txi³ka³tha¹li¹ ā³ne³hē²kxi²ka³txa² yū²nx³tho³li¹. Ta¹hxai²hē¹la².

Ha³lo²a²nū³a² ko³nxe³ton³kxi²jau³su²

⁷Nxa²ha¹te¹ i³wā³tain¹te³nah¹lxi¹:

—Je³su²jah³la² i³tih³nxe³sa²jah¹lāi³. Ī³yau¹ū³sa²sīn¹nhē³li¹. Īh¹nxe³hī¹na² sa²nai¹ain¹te³ji¹wi¹? Īh¹nxe³ti³wa³kxa² yau³son³sxā³ wi¹ko³nha²hī³ki³te³ji¹wi¹? Nxain¹ta¹hxai²hē¹la².

⁸Nxa²ha¹te¹ Je³su²jah³lai²na² wān³txi³kxai³lu¹:

—Wi¹li²n ha²khai¹nxe³jah¹lxi³hē¹li¹. Ī³ki³ha¹kxi¹nx²ti³ha³ta¹. Nxe³ha²-kxai³ a²nū²a² ka³lxa¹te²a² wxā³sxā³ ki³han³jau³su² e³yah³lxi³te³nah¹lxi¹: “Txa²wā¹sū³na² A²hxi²kan¹ta² Si³yxau³tāu³lot³sa²jah¹lo²sa¹wi¹.” Nxe³jau³su² e³yah³lxi³to³hi²: “Hī¹na² wxā²na³li¹.” Nxe³jau³su² e³yah³lxi³to³hi² nxe³nx²-tain¹kxai²nān²tu³ wet¹txai¹yah³lxi³txa³hē¹li¹. ⁹Jā¹nxa¹jau³su² ti¹na² yxau³-tū³kā³txi³nāu³xai²na² kāin² ā³nhe¹kxi²nyhu¹sxā³ su²lhā³nyhain¹kxai²nān²tu³ nū¹ka³na¹ u²tāu³ai³tā² yxau³tū³kā³txi³nāu³xai²tā² kāin² ā³nhe¹kxi²nyhu¹sxā³ su²lhā³nyhain¹kxai²nān²tu³ nxe³jau³xa² ain³kxi²yah³lxi¹n¹kxai²nān²tu³ i³yū³-lyhah³lxi³txa³hē¹li¹. Ya²la³lyau³su² kxan²ti³ hai³txi³ hī¹nān²tu³ ha³lo²ai²nān²-tū³ ne³ki³so³nx³tho³li¹.

¹⁰Nxe³sxā³ a²nū²a² nū³kā³txa² a²nū²a² nū³kā³txi³ ā³xa² a²lhun³tu² ā³nhe¹-kxi²nyhai¹nha²kxai³ a²hxi²kan¹ta² si³yxau³tāu³a¹ a²hxi²kan¹ta² si³yxau³tāu³ ā³xa² a²lhu³n³tu² ā³nhe¹kxi²nyhu¹ha²kxai³ nxe³nyhain¹tu¹wi¹. ¹¹Ha³lo²a² kxi³h³na² sa²wi¹win¹nū¹lxi²ha²kxai³ i³ta³ka³txa² kāin² wxā³nū¹lxi³ha²kxai³ a²nū²a² sxi²je³na² ka³lxa¹je³na² yain³txi³ txa²khai³nxe³sxā³ he³ja¹lun¹ti³ha²-kxai³ oh³sīn³nāu³a² i³yo²la²ti³ju³ta³nū²a² yū³ye²ha²kxai³ nxe³ju³tan¹te²kxa³-ya³lhu² kāin² yū³h³lxain¹tu¹wi¹.

¹²Yxān¹ta¹ wxā²nxa³ta³lxa¹ an³txi³tū³kā³txa² i³nx²tain¹sxā³ ye³khāuh³la³-thi¹nx²tain¹tu¹wi¹. Ju³te²a² nū³kā³txa² ā³nū²kxi²thi³na² ā³yū³nx²tain¹nū²la² ū³tī¹kxi¹nx²tain¹tu¹wi¹. Ha³lo²a² a²wa³kxēn³ti³nāu³xa² kō³nxe³ti³ i³yī¹li¹nx²-tain¹tu¹wi¹. Txa²wān³txa² kan²txi³ yxo²i²sah¹lxi¹nha²kxai³ a²nū²a² nū³kā³-txi³nāu³xa² i³an³ta³kxi¹nx²tain¹tu¹wi¹. ¹³Nxe³nx²tain¹kxai²nān²tu³ a²ya³-la³tū³jau³xa² sa²yxo²wet¹sah²lxin¹jau³xa² i³yau¹ū³hain¹yah³lxin¹tu¹wi¹. ¹⁴Yah³lxi¹nha²kxai³: “Īh¹nxe³ju³ta³ wa³lxi³nha¹lhon³ku².” Nxe³jau³xa² i³ye³-kxah²lxi³txa³hē¹li¹. Hxi²waun³jah³lxi³txa³hē¹li¹. ¹⁵Yxān¹ta¹ i³wā³txi¹nx²ti³-hī¹na¹ txa²wān³txi³khai³xa² ū³hū¹nx²ta¹tu¹wi¹. Na¹kxai²nān²tu³ wxa²ko¹-kon¹nū³kā³txa² wān³txai²na² e³yah³lxin¹jau³xai²na² ain³kxain¹kxai²nān²tu³ hxi²kan¹txi³ en²nhai¹nxa³sxā³ i³wa²lū³xi²nx²txai¹nxa³lho³li¹. ¹⁶Nxe³kxa²-yū³su² wxa²nū³kā³txi³khai³xa² an³ta³kxi²nx²tain¹tū³kā³txa² hxi²ki³kxai³ ā³yāu³hū¹nx²tain¹tu¹wi¹. Wxa²wī³na² ta³nxa² wxa²lon³txi³tāu³xa² ta³nxa² wxa²wā³tā³xa² ta³nxa² kwa²ya³lxi²tū³kā³txi³su² ta³nxa² nxe³sxā³ ā³ke³tū¹-nx²tain¹sxā³ sun²tā¹nx²tain¹tu¹wi¹. ¹⁷Nxe³hī¹nai²na² yxo²i²sah¹lxin¹ju³-tan¹te²kxa³ya³lhu² a²nū²a² yxo²ha³kxa¹ i³an³ta³kxi²nx²tain¹tu¹wi¹. ¹⁸Nxe³-nx²tain¹kxan²ti³ wxa²ne³ki³sa² ka³na³ka³na³kxan²ti³ tī¹kxi¹nx²ti³xa³lho³li¹. ¹⁹Ya³nān³ta³ki²la²sxā³ yxo²i²yah³lxin¹kxai²nān²tu³ ya³lu²yah³lxan³tho³li¹.

Je³ru³sa³lē²thi³na² sa²nai¹ju³ta³nū²a² i³yau¹ū³jau³su²

²⁰Nxa²ha¹te¹ a²nū²a² an³txi³tū³kā³txai²na² wxā³hī¹na¹ Je³ru³sa³lē²thi³na² ā³ki³ka³ti³ki²txai¹nhi¹na¹ sxi²je³nān²ta³ sa²nai¹ain¹ju³ta² yau³son³tu¹wi¹. ²¹Nxe³kxai²nān²tu³ Ju³te²a²ko³xa² yxau³te²su² te² i³nx²xa² wā³la² ki³ka³txa² ā³nih³jah¹lxi³hē¹li¹. Sxi²je³na² yxau³te²su² te² i³nx²xa² ā³naun³tih¹jah³lxi³-hē¹li¹. Te²yā¹nxe³sxā³ ha³lo²a² ā³nxai³te²su² te² i³nx²xa² a²sxi²khai³xa² wā³li¹-yah³lxi³txa³hē¹li¹. ²²A²nxe³hī¹na² kō³nxe³ti³ kái³te²nāu³xa² ta³lan²txai²na²

ye³khāuh³ lxa³thi¹nyhain¹kxi³ai²la¹wi¹. Nxe³ju³ta²nū³a² Txa²wā¹sū³na² ū³wha²li¹txān³nxu¹ta²na² kxān³nxān¹txā³nxu¹ta²na² i³ye³kxū¹nē³ta¹hxai²-ti³ai¹ti²tu³wi¹. ²³Nxe³ha²kxai³ txu¹ha² wēh³nhain¹te²su² te²na² kāin² khāuh³-nxain¹tu¹wi¹. Txu¹ha² a²wē³sa² ū³hi³lain¹te²su² te²na² kāin² khāuh³nxain¹-nūn³tu¹wi¹. Nxe³kxa²yu³su² Txa²wā¹sū³na² hi²sen³su² I³sa³e² nū³ka³txa² ko³nxe³ti³ kăi³ain¹kxa²yo³ha² ko³nxe³ti³ i³yī¹lai¹nha²kxai³ ha³lo²a² yxo²ha³-kxa¹ ko³ton³tu¹wi¹. ²⁴Jā¹nxe³ju³ta² ā³nhē¹kxi²sxā³ sun²tā¹sxā³ ya³lu²ai¹nha²-kxai³ Ju³te²a² nū³ka³txi³sxa³te²nāu³xa² hi²sen³su² a²nū²a² sa²so¹sxā³ ha³lo²a² u²lxan¹ko³xa³nāu³xa² kan²txi³ ūh³wxe³ha²kxai³ nxe³ain¹ta¹hxai²hē¹li¹. Nxe³-nū²la² tū¹ka³txai²li² Je³ru³sa³lē²thi³na² ā³wih¹nū²la² yxau²sa²tē³ain¹tu¹wi¹. Hā²wxān³txa³ wa³ka³to³nain¹ju³ta² ne³ki³so³nain¹tu¹wi¹.

Je³su²jah³la² wxā³ju³ta²nū³a² i³yau¹ū³jau³su²

²⁵Jā¹nxe³ju³kxai³lu² u³je³na³ki³su² te²a² i³la³kxi³su² te²a² hi³ka²ta³su² te²a² sa²ne³yax¹tain¹tu¹wi¹. I³ye³na² kāin² hxa³lxi²ha²kxai³ a²nū²a² hxi²kau³kau³-nhain¹tu¹wi¹. ²⁶A²nxe³ju³kxai³lu² a²nū²a²nāu³xai²li² i²ai¹nha²kxai³ yuh³lxi³-ya²lun¹tain¹tu¹wi¹, o³sī³na² ko¹ko¹sa²ye²kxe³su² i³ā³lxi³si¹ha²kxai³la². ²⁷Hā²-wxān³txa³ oh³sīn³nān¹ka³lo³a² hān³ta³ka³lo³a² whāi²na¹ ān³ka³nxi²na¹ka³tū³wxā³na¹tu¹wi¹. Nū³kxūn³txi³ i³kix³khai¹nxe³ha²kxai³ wxā³na¹tu¹wi¹. Wxā³na¹-ju³ta²nān²tū³ a²nū²a² yxo²ha³kxa¹ i²sain¹tu¹wi¹. ²⁸Ju¹ta²li² ā³sī³wxe³hī¹na¹ i³sa²yxau³sxā³ sa²yo²ka²la¹nha¹jah³lxi³hē¹li¹. Txa²wā¹sū³na² sa²yo²we¹ta¹-yah³lxin¹tū¹ka³txe² i²nxai²na² ā³wa²su¹jah³lxin¹ju³ta²nū³a² ti³wa³ki³lon³-tu¹wi¹. Je³su²jah³la²kxai³ ta¹hxai²hē¹la².

Hi³yāu³sa³kxa² i³yau¹ū³jau³su²

²⁹Nxe³ha²kxai³lu¹ i³yau¹ū³jau³xa² āh¹ i³ye³kxi²te³nah¹lxi¹:
—Te²ya¹nxe³jut³su² sa³wxe³na² i²jah¹lxi³hē¹li¹. ³⁰Ta³kon³ta³ki³yāu³su² hau³ta³lun²sxā³ ān³ki³i²nha³na¹nxe³hī¹na¹ yxo²kwē³kon³ju³ta² yau³so³nhī³-nx²na³li¹. ³¹Te²ya¹nxe³ju³kxai³lu² ju¹ta²na² i³yau¹ū¹nx²ta¹ju³tin³ti² i²yah³-lxi¹nhī¹na¹ Txa²wā¹sū³na² A²hxi²kan¹ta² Si³yxau³tāu³lot³sa²ju³ta²nū³su² yū³-tu¹wi¹. Nxe³sxā³ wa³su³txi³ wxā³na¹tu¹wi¹. Hi³yāu³sa³kxa² hau³ta³lun²sxā³ ān³ki³i²nha²ti³hū³nxe² wa³su³txi³ wxā³na¹tu¹wi¹.

³²Ya²la³tū³ e³kxi¹nx²ta¹wi¹. Ju¹ta²na² i²yah³lxin¹kxai²nān²tū³ hī¹na² ka³-ten³su² tū³ka³txa² ya³lu²ai¹nxa³ta³lxa¹ jau¹xai²na² yxo²ha³kxa¹ kăi³ta³lun²-tu¹wi¹. ³³Oh³nāu³nū¹ai²na² hxa³ni² ha³lo²a² yuh³xai²na² hxa³ni² nxe³ain¹-tu¹wi¹. Nxe³yān¹ta¹ txa²wān³txa² so¹lxi³ ya²la³tū³ yxau²sa²tē³tu¹wi¹.

Ye³ten³nha²sxā³ i²yxau³sa²tē³ki³jau³su²

³⁴Nxe³jut³su² wi¹li²jah¹lxi³hē¹li¹. Wxā³na¹ju³ta² o²nx²ta¹kxa²yan³txi³su² nxa¹-nhai¹. Kāin² i³yai³ni² kāin² i³na²sxā³ we¹ni² kāin² hxi²waun³txi² nxe³yah³lxi³-txa²hē¹li¹. Nxe³ha²kxai³ wi¹li²syah²lxan³kxai²nān²tū³ ka³yxuh³xa² ta³lā²la² wi³-kxai²nān²tū³ wa³su¹txi³ ū³ti¹kxi²te²ju²hē³li¹. Nxe³ju³ta² yā¹nxe² wxā³na¹ju³ta² wa³su³txi³ yū³tu¹wi¹. ³⁵Nxe³ju³ta²li² a²nū²a² yuh³xa² yxau³tū³ka³txa² yxo²ha³kxa¹ i²kxi²sah²lxin¹tu¹wi¹. ³⁶Wi¹li²jah¹lxi³hē¹li¹. Txa²wā¹sū³na² i²nū³kūn³nxe³lhi¹hah³-lxin¹jau³su² i³ye³kxi¹jah³lxi³hē¹li¹. Yah³lxin¹kxai²nān²tū³ ju³ta² ā³wa²to¹ta³lun²-ka³tū³ hā²wxān³txa³ Txa²wā¹sū³na² A²hxi²kan¹ta² Si³yxau³tāu³lot³sa²jah³lo²na¹-xai²na² wxa²yen³nāu³a² i²sah¹lxin¹tu¹wi¹. Je³su²jah³la²kxai³ ta¹hxai²hē¹la².

³⁷A²nxe³tāu³a² a³lan²ta² hāi¹nxe³ti³xa¹ Txa²wā¹sū³na² sxi²ha² ai³nū²la² a²nū²a² i³yau¹ū³to³ta¹hxai²hē¹la². Nxe³yān¹ta¹ ka³nxah³ta² hāi¹nxe³ti³xa¹ a³li³nū²la² O³li³ve²ra³ka³txa² ka³la³to³ta¹hxai²hē¹la². ³⁸Ai¹nha²kxai³ i³yū¹li²-nxa³tā³lxa¹ a²nū²a²nāu³xa² ka³lxa¹khaix¹nxe³sxā³ Je³su²jah³lai²na² wān³txa² ain³kxi²te³lhxā³ ha²kxai³ Txa²wā¹sū³na² sxi²ha² ā³wi¹hain¹to³ta¹hxai²hē¹la².

Je³su²jah³la² su²lhā³ain¹ju³ta³nū³a² he³son³kxain¹jau³su²

22 ¹Nxa²ha¹te¹ Pas²kwa²nxe³tū³xa² yai³nain¹ju³ta³nū³a² yau³son³ta¹-hxai²hē¹la². A²nxe³ti³xa²na² kxā³nHXi¹nu¹ta²na² Txa²wā¹sū³na² hi²sen³kxai³lu² I³sa³e² nū³kā³txu¹ta²na² ā³non²ta³kxi²ta¹hxai²hē¹la². Nxe³-hi¹nān¹te²tū³ kwē³kon³kxa² hāi¹nxe³ti³xa¹ ye³ka³na³ka³nat³sxā³ Sū³na² kāi³-ū¹hain¹ju³tu¹ta²na² ā³sa²wa²lho¹xi²yhain¹ta¹hxai²hē¹la². Nxe³tāu³a² yain³txa² wa²lo¹lo¹nxa³tū³xa² i³wa¹kxi³la³ sa³wi¹hxa³tū³xa²na² so¹li³ yai³nain¹to³ta¹-hxai²hē¹la². ²Jā¹nxe³ju³kxai³lu² Pas²kwa²nxe³ti³xa² yau³son³ti³xa² a²nū²a² ko³nxe³thin¹sxā³ kāi³ain¹ta¹hxai²hē¹la². Wā³nxin¹te²a² si³yxau³tāu³a² nxe³te²-nāu³xa² ha³teh³nxā³nxa² hoh³li³su² te²nāu³xa² nxe³tū³kā³txai²na² ko³nxe³-thin¹sxā³ he³son³kxi²nyhain¹ta¹hxai²hē¹la². Nxe³ain¹tah¹lxa¹ Je³ru³sa³lē²thi³-nān¹tū³kā³txa² i³ān³ta³kxi²nyhain¹kxa²yān³ti³su² yūh¹lxain¹ta¹hxai²hē¹la².

Ju³ta²sah³la² i³ki³ha³kxi²sxā³ kāi³jau³su²

³Nxa²ha¹te¹ nxe³nyhain¹tū³kxai³lu² Ju³ta²sah³la² Is³ka³ri³o²jah³la² i³yī¹lih²nūn³-jah¹la² nxe³te²a² Sa³ta³na²jah¹la² hi²sen³su² ā³si³tē³kxi²ta¹hxai²hē¹la². A²nxe³jah¹la² Je³su²jah³la² a²sa³wi³ha³li³su² hxi²ka² hXan³sxā³ ha¹li¹ wxa²sa²so¹xi²tū³kā³txi³su² nxe³tau³ta² ka³na³ka³na³jah¹lo²su² nxe³ta¹hxai²hē¹la². ⁴A²nxe³sxā³ Sa³ta³na²jah¹-lai²na² ā³si³tē³kxi²jah¹la² hi²sen³kxai³lu² ā³nxai³tāu³a² wā³nxin¹te²a² si³yxau³-kxa³te³nāu³xa² te²a² Txa²wā¹sū³na² sxi²ha² a²so³ta²to² nū³kā³txi³su² te²a² nxe³sxā³ ā³yā³nū²kxi²nyhain¹ta¹hxai²hē¹la². Nyhain¹sxā³ i³ye³kxi²nyhain¹te³nah¹li¹:

—Je³su²jah³la² ā³yāu³hū¹nx²ta¹tu¹wi¹. Nxe³ta¹hxai²hē¹la². ⁵Nxa²ha¹te¹ jau³-jau¹xai²na² ain³kxain¹nxa²ha¹te¹ ka³li³hai¹nha²kxai³ ū³yho³hi²txā³nxa² ū³hū¹-kxi³nū³su² e³hau³ko³nye²nyhain¹ta¹hxai²hē¹la². ⁶Nxe³jau³xai²na² Ju³ta²sah³-la²kxai³lu² ain³kxi²nū²la² ka³lih³kxi²la²nha² e³kxi²te³nah¹li¹:

—Wi¹na³li¹. Jah¹lai²i² ā³yāu³hū¹nx²ta¹tu¹wi¹. Nxe² i³he³son³kxi²nyhain¹ta¹-hxai²hē¹la². Nxe³nū²la² Je³su²jah³la² ā³yāu³hū¹te³lhxā³ yxai¹nha²kxai³ hāi³a² wahx³nxain¹ta¹hxai²hē¹la².

Pas²kwa²nxe³tū³xa² hau³kot³si¹jau³nū³su² i³ye³kxi²jau³su²

⁷Nxa²ha¹te¹ Pas²kwa²nxe³tū³xa² wa³lo¹lo¹nxa³tū³xa² yai³nain¹nxe³je³-nāu³wa³ka² ye²ain¹ti³xa² o³ve²a² wē³sa² su²lain¹ti³wa³kwe³nxa² yxau³son³-ta¹hxai²hē¹la². ⁸Nxe³hi¹na¹ Je³su²jah³la² hi²sen³kxai³lu² Pe²jah³lo²su² te²a² Jo³āu²ah³lo²su² te²a² nxe³sxā³ sa²si¹hā³te³nah¹li¹:

—Pas²kwa²nxe³tū³xa² yain³ki³thi³nū³a² sa²hau³kot³ja¹hē¹li¹. Ta¹hxai²hē¹la².

⁹Nxa²ha¹te¹:

—Īh¹nū¹ān¹thi³n³ta³ yain³kxi³thi³nū³a² sa²hau³kot³sīn¹te³la¹ji¹wi¹? Nxe³ya³ta¹hxai²hē¹la².

¹⁰Nxa²ha¹te¹ Je³su²jah³lai²na² wān³txi³kxai³lu¹:

—Ī²sah¹wxi¹. Sxi²je³na² ā³nxai³ja¹hu¹li¹. Nxe³ya³hin¹tāu³a² in³txa² i³ha¹txi¹nx²ti³tu¹wi¹. Nxe³jah¹la² i³yau³xē¹na² ū³whi¹so¹tē³na²

sa²ka³la³ki²wxe³kxi²so¹nyhe¹nx²ti³tu¹wi¹. Nxe³jah¹la² i³hi²txi¹ja¹hē¹li¹. Sxi²ha² wi³xi²thi³na² ā³wih²kxi¹ja¹hē¹li¹. 11 Ya³hin¹kxai²nān²tu³ sxi²ha² a²wa³kxē³. nxa² i³ye³kxi²ya³hin¹te³nah¹lxi¹: “Txa²wā¹yah³la² i³ye³kxi¹nxa²si¹sa²sin¹. jau³su² sa²si¹hā³sa²sin¹na²li¹. Īh¹thīn¹ta³ Txi²nāu¹xai²na² Pas²kwa²nxe³tū³xa² yai³na¹thi³nu³la³sin¹te¹la¹xā³?” Nxe³sa²si¹nhē²li¹.” Nxex³ja¹hē¹li¹. 12 Ya³hin¹kxai²nān²tu³ oh³xan¹thi³na² kāin²thi³na² wi¹thi³na² wa²na³ūh¹nx²ti³tu¹wi¹. Nxe³thi³na² wi¹hau³kot³ja¹hē¹li¹. Je³su²jah³la²kxai³lu² nxe³ta¹hxai²hē¹la².

13 Ī³ye³ta³lun²nū²la² a³li³xi²ya³ta¹hxai²hē¹la². Nxe³ya³ha²kxai³ wān²txa² e³kxi²jau³xa¹ yxo²ha³kxa¹ i²hxa³ja³ta¹hxai²hē¹la². A²nxe³thi³nāu³ai²na² Pas²kwa²nxe³tū³xa² sa²hau³ko³tain¹ta¹hxai²hē¹la².

Pas²kwa²nxe³tū³xa² yai³nain¹jau³su²

14 Nxa²ha¹te¹ ha³lo²a² ā³nhau³hau³kot³hī¹na¹ Je³su²jah³lai²na² sa²kxai³lu² a²sa³wi³ha³lxi³nāu³xa² hxi²ka² hxa³sxā³ ha¹li¹ wxa²sa²so¹xi²nūn²tū³ka³. txa² ā³sa²so¹nū²la² th¹nai²na² ā³wi¹hain¹ta¹hxai²hē¹la². Ā³wi¹hain¹nū²la² me²sa²ka³lo³a² ā³wxe²xai³ain¹ta¹hxai²hē¹la². 15 Nxa²ha¹te¹ Je³su²jah³la² i³ye³kxi²te³nah¹lxi¹:

—Khāuh³lxa³ti³sxā³ su²lhā³sain¹ju³ta² ti³wa³ki³lon³na³li¹. Nxe³sa²ju³kxai³lu² sai¹nx a³ta³lxa¹ Pas²kwa²nxe³tū³xa² yain³ki³ju³ta² yxo²kwāin³. khaix¹sa³hē²li¹. 16 Nxe³tū³xa² nxe³tū³xa²yā¹nxe³tū³xa² āh¹lxi³sxā³ wa³su³txi³ i³yai³nxi²ki³sxa³lho³li¹. Kxān³ton³tāu³a² Txa²wā¹sū³na² A²hxi²kan¹ta² Si³yxau³tāu³lo³ju³ta³nū³su² ā³si³wxe³hī¹na² jā¹nxū³na¹tu¹wi¹. Nxe³hī¹na² Pas²kwa²nxe³ju³ta² yain³kxi²jau³xu¹tai²na² ta³lu²nhxa³tu¹wi¹. Nxe³ye¹nx²ta¹wi¹. Je³su²jah³la²kxai³ ta¹hxai²hē¹la².

17 Nxa²ha¹te¹ Je³su²jah³la²kxai³la¹ i³na²kxē¹na² hxi²tē³nha²nū²la² Txa²wā¹sū³na² i³wi¹lxon³kxi²si¹jau³xa² i³ye³kxi²ta¹hxai²hē¹la². Nxe³nū²la² a²sa³wi³ha³lxi³nāu³xa² i³ye³kxi²te³nah¹lxi¹:

—Ī³na²kxē¹na² tē³sxā³ ĩ³na²xai³jxah³lxi³hē¹li¹. 18 Nxe³yān¹ta¹ nxe³kxa²yā¹nxa¹ju³ta² i³na²kxi³jau³xa² wa³su³txi³ ĩ³na²xi²nxa³lho³li¹. Txa²wā¹sū³na² A²hxi²kan¹ta² Si³yxau³tāu³lot³sa²hī¹na¹ ĩ³na²xi²yah³lxi³ki³tu¹wi¹. Ta¹hxai²hē¹la².

19 Hā²wxān³txa³ yain³tū³xa² hxi²tē³sān²nū²la² Sū³na² i³wi¹lxon³kxi²si¹jau³xa² i³ye³kxi²ta¹hxai²hē¹la². Nxe³sān²ka³tu³ a²sa³wi³ha³lxa² wā²nāu²lxi²sxā³ ū³hū²xai³ain¹ta¹hxai²hē¹la². Ū³hū²xai³sxā³ i³ye³kxi²te³nah¹lxi¹:

—Yain³tū³xai²na² Txa²nū²a² yā¹nx²na³li¹. Ya³lu²kxi²nūh¹nx²ta¹tu¹wi¹. Yain³tū³xai²li² ya³lu²kxi²nūh¹nx²ta¹kxa² ĩ²xi²sah¹lxin¹tū³xai²li² yain³nūh¹sah¹lxi³to³hē¹li¹. Ta¹hxai²hē¹la².

20 Te²y ā¹nxe³sxā³ yain³ta³lun²ka³tu³ hā²wxān³txa³ ĩ³na²kxē¹na² ū³hū¹ain¹te³nah¹lxi¹:

—Ī³na²xai³jxah³lxi³hē¹li¹. A²nxe³jau³jau³xai²na² Txa²ti³ha²yau³xa² yā¹nx²na³li¹. Wān²txa² tah²yau³xa² i³ye³kxi¹nx²ta¹jau³xai³ jā¹nxe² kāi³ūh¹nx²ta¹jau³nū³ai²la¹wi¹. A²nū²a² ko³nxe³ti³ kāi³ju³ta² ā³wa²sut¹si¹ha¹jau³nū³su² Txa²ti³ha²yau³xa² ha³li³hxa³sa³tu¹wi¹. 21 Ne³ka²sah¹lxi³wxī¹. Jah¹lai²li² ā³yāu³hū²sa²jah¹la² txa²wā¹me²sa³ka³lo³a² ā³wxe²na³li¹. 22 Su²lhā³sain¹sxā³ ya³lu²na¹tu¹wi¹. Nxe³ju³ta² Txa²wā¹sū³na² wān²txu¹tai²na² i³ye³kxū¹nē³ta¹hxai²ti³ai¹ti²tu³wi¹. Yxān¹ta¹ ā³yāu³hū²sa²jah¹lo²kxai²le¹. Ko³nxe³ton³khai¹nxe³tu¹wi¹. Je³su²jah³la² ta¹hxai²hē¹la².

²³Nxa²ha¹te¹ jau¹xai²li² ain³kxain¹te³na¹ e³lain¹te³nah¹li¹:
—İh¹jah¹lo²ta³ ko³te³hin¹te²la¹xā³? Nxe² e³lain¹ta¹hxai²hē¹la².

Hxi²kan¹ta² Si³yxau³jah¹lo²su² i³yau¹ū³jau³su²

²⁴Nxe² e³lain¹nxa²ha¹te¹ jau¹xai²li² ta³lun²nū²la² a²sa³wi³ha³lxa² e³kxi²-nyhu¹ain¹ta¹hxai²hē¹la². Nxe³te³nah¹li¹:

—Txai²li² hxi²kan¹txi³lxā³na¹wi¹. Yxān¹ta¹ wxāi²li² kāin²te²sxa³li¹.
Āh¹li³sxā³:

—Kwa²nxi¹li¹. Txai²na² so¹li³ hxi²kan¹te³lxā³na¹wi¹. Wxāi²na²
kāin²te²sxa³li¹. Nxe³nyhain¹ta¹hxai²hē¹la². ²⁵Nxa²ha¹te¹ Je³su²jah³la²
i³ye³kxi²te³nah¹li¹:

—Ju²te²a² nū³kā³txi³sxa³te²nāu³xa² a²si³yxau³ka³txa² hi²sen³su² a²sa³-
wi³ha³li³nāu³xa² yxo²xūn³txi³ kwa³na³nyhain¹te²ju²hē³li¹. Ai¹nha²kxai³
a²sa³wi³ha³lxa² nxe² e³lain¹te³nah¹li¹: “Jah¹lai²li² wi¹la³ ā³non²ta³kxi²nē³-
jah¹lai²la¹wi¹.” Ain¹jau³su². Te³nai¹nhxai²na²hē³li¹. ²⁶Nxain¹kxan²ti³ te²yā¹-
xah³li³txa³hē¹li¹. Yxān¹ta¹: “Hxi²kan¹te²sa¹wi¹.” Nxe³jau³jau¹xai²na² e³yah³-
lxin¹kxai²nān²tū³ a²nū²a² hxi²ka¹nxa³te²a² yā¹nxe² i²ū¹nha¹jah³li³hē¹li¹.
Te²yā¹nxe³sxā³: “A²wa³kxēn³su² te²sa¹wi¹.” Nxe³jau³jau¹xai²na² e³yah³lxin¹-
kxai²nān²tū³ kwa² sa³wi³sa²yā¹nxa² ā³non²ta³kxi²nū¹nha¹jah³li³hē¹li¹. ²⁷Te²-
yā¹nxe³ju³kxai³lu² ih¹jah¹lo²ta³ hxi²kan¹ wa³to²hi² jah¹lo²la³te²la¹xā³? Yain³-
txi³su² āu¹la³kxi²sxā³ ū³hū²jah¹lo²su² te²la³ ta³nxa², hāi¹nxe³sxā³ ā³wxe³sxā³
yain³jah¹lo²su² te²la³ ta³nxa², ih¹jah¹lo²ta³ hxi²kan¹ wa³to²hi² jah¹lo²su² hī³-
te²la¹xā³? Nxe²nxa³wi¹. Hāi¹sxā³ ā³wxe³sxā³ yain³jah¹lo²su² te²na² hxi²kan¹
wa³to²hi² jah¹lo²su² te²la¹wi¹. Nxe³to³ta¹ Txai²na² sa²kxai³lu² yain³txa² āu¹-
la³kxi²jah¹lo²kxa² yā¹nxe³sxā³ a²wa³ka³li³lo³jah¹la²yā¹nxa¹wi¹.

²⁸Nxe³na¹ha²kxai³ ā³si³tē³kxi²sah²lxin¹ta¹tu³wi¹. Ha³lo²a² ko³ton³kxi²sa²-
kxan²ti³ kan²txi³ ā³si³tē³kxi²sah²lxin¹ta¹ti²tu³wi¹. ²⁹Sah¹li¹nha²kxai³ Txa²-
wī³na² hxi²ki³kxai³lu² A²hxi²kan¹ta² Si³yxau³tāu³lot³sa²tu¹wi¹. Nxe³sa³kxai²-
nān²tū³ ha³lo²a² a²yxo²ha³kxa¹ a²wa³kxēn³si¹ta¹tu¹wi¹. ³⁰Nxa¹kxai²nān²tū³
Txai²yā¹nxe³sxā³ I³sa³e² nū³kā³txi³nāu³xa² ha³ti³h³xa² hxi²ka² hxa³sxā³ ha¹li¹
wa²sa²so²xi²nūn³ka³tū³ nxe³te²nū³kā³txi³nāu³xa² a²wa³kxēn³si¹yah³lxin¹nū³-
nīn¹tu¹wi¹. Nxe³yah³lxin¹kxa²yu³su² txa²yai³na¹ka³lo³a² ā³wxe³sxā³ yain³kxi²-
syah¹lxin¹tu¹wi¹. Je³su²jah³la²kxai³ nxe³ta¹hxai²hē¹la².

Pe²jah³lai²na² Je³su²jah³la² sa²yxo²ā³jau³nū³su²

³¹Nxe³ha²kxai³la¹:

—Si³māu²ah³lāi³. Ne³ka²sa²sa²li¹. Sa³ta³na²jah¹la² e³kxi²sain¹te³nah¹li¹:
“Je³su²jah³li¹. Wxa²nū³ka³txai²li² ū³hū¹sē¹li¹. Sa²yxo²ā³nxain¹ju³ta² i³ye³kxi²-
sai³nai¹na¹tu¹wi¹.” Sa³ta³na²jah¹la² nxe³sain¹na²hē³li¹. ³²Ain¹ta¹ Txa²wā¹-
sū³na² i³ye³kxai¹na¹hē³li¹, kan²txi³ yxo²i²sah¹li³si¹hin¹jau³su¹. Nxe³ha²kxai³
ā³yxo²o³tū¹xi²san¹kxai²nān²tū³ txa²sa³wi³ha³lxa² yxo²i²sain¹nūn³si¹hin¹-
jau³su² ā³nxū²kwāi³lxū¹txi³txai¹nhē³li¹. Je³su²jah³la²kxai³ ta¹hxai²hē¹la².

³³Nxa²ha¹te¹ Pe²jah³lai²na² wān³txi³kxai³lu¹:

—Txa²hxi²kan¹jah¹lāi³. Kan²txi³ ā³si³tē³kxi¹nxa²ha¹tu¹wi¹. Ū³tī¹kxi²-
sain¹kxan²ti³ su²lhā³sain¹kxan²ti³ ya²la³tū³ sa²yxo²ā³nxa²sa²si¹nxa³lho³li¹.
Ta¹hxai²hē¹la².

³⁴Nxa²ha¹te¹ Je³su²jah³la² i³ye³kxi²te³nah¹li¹:

—Pe²jah³lāi³. Ne³ka²sa²sa²lxi¹. Ka³nxah³tai²na² ka³la³ka³la²a² i³yxai²lxi²-
nxa³ta³lxa¹ jau³nū³a² nxe²e³in²te³nah¹lxi¹: “Je³su²jah³la² i²ti³hex¹te²txā³wi¹.”
Nxe²i³ki³ha¹kxi²san¹jau³xa² ye³ha¹li¹ ka³na³ki¹ i³ye³kxi²xin¹tu¹wi¹. Je³su²-
jah³la² ta¹hxai²hē¹la².

Yen³kxa² āu¹la³kxi²jau³su²

³⁵ Nxa²ha¹te¹ Je³su²jah³la²kxi³la¹ e³kxi²te³nah¹lxi¹:

—Kxā³nhxī¹nai³tā² sa²si¹hā³nx²ta¹hī¹nai³tā² ha³teh³nxā³nxē¹ta³ yū²nxa³-
ha²kxi³ wā²lē¹ta³ yū²nxa³ha²kxi³ yu³wi²kxi²nha²ka³lo³a² wē³no³kxi³la³ yū²-
nxa³ha²kxi³ nxe³kxan²ti³ yā¹te²ta³ wā³kon³kxi¹nx²ti³lhai¹li¹? Ta¹hxai²hē¹la².
Nxa²ha¹te¹:

—Wā³kon³sīn¹nxa³tai¹tu³wi¹. Ain¹ta¹hxai²hē¹la².

³⁶ Nxa²ha¹te¹:

—Hī¹kxi³ ha³teh³nxā³nxē¹na² ta³nxa² wā²lē¹na² ta³nxa² yū³ke³la³te²kxi³
so¹xi¹jah³lxi³hē¹li¹. Yah³lxi¹nha²kxi³ yu³la² kāin² ta³wxi²a² yū²nxa³kxi²-
nān²tu³ so¹kxi²txai¹yah³lxi³hē¹li¹, wxa²wā²la²ka³lo³a² ū³hū¹ai¹yah³lxin¹kxan²-
ti³nū¹. ³⁷ Nxe³ha²kxi³ Txa²wā¹sū³na² ha³teh³nxā³nxu¹tai²na² nxe³te³nah¹lxi¹:
“A²nū²a²nāu³xa² te²hi²sen³su² Txa²wā¹sū³na² hxi²kan¹jah¹la² i³ye³ki³ha¹kxain¹-
te³nah¹lxi¹: ‘Jah¹lai²li² kō³nxe³thin¹jah¹la² hē¹la³kxi³syē¹txi³na³li¹’ Nxe²e³.
ain¹tu¹wi¹.” Ū³wha²li¹txā³nxu¹tai²na² nxe³ta¹hxai²hē¹li¹. Hī¹na² nxe³kxa²yā¹-
nxe³jut³su² kāi³ta³lun²sain¹tu¹wi¹. Je³su²jah³la²kxi³ ta¹hxai²hē¹la².

³⁸ Nxa²ha¹te¹ a²sa³wi³ha³lxai²na² wān³txi³kxi³lu¹:

—Ī²sa²si¹lxi¹. Ti¹ai²li² yu³la² kāin²ta³wxi²a² wxi²ha¹li¹ yū³sīn¹na³li¹. Ain¹-
ta¹hxai²hē¹la². Nxa²ha¹te¹:

—Ān²na³li¹. Je³su²jah³la² nxe³ta¹hxai²hē¹la².

Je³su²jah³la² Sū³na² i³ye³kxi²jau³su²

³⁹ Nxa²ha¹te¹ e³ta³lun²nxa²ha¹te¹ Je³su²jah³la²kxi³lu² a³li³nū²la² wā³la³-
ka³txa² O³li³ve²ra³ka³txa² ka³la³hxai²na²hē³ jā¹nxe³to³ta¹hxai²hē¹la². Nxe³-
tāu³a² ā³si³te³kxain¹ta¹hxai²hē¹la². ⁴⁰ Jā¹nxe³sxā³ ka³la³to³nhū²la² ā³yi¹ka³tu³
e³kxi²te³nah¹lxi¹:

—Txa²wā¹sū³na² i³ye³kxi¹jah³lxi³hē¹li¹. Kō³nxe³ju³ta³la³ ā³wih¹kxi¹nx²ti³-
kxa²yan³txi³su² nxe³nx²ta¹nhai¹. Ta¹hxai²hē¹la².

⁴¹ Nxe³nū²la² jū¹nxe² ā³ya¹not³ta¹hxai²hē¹la². Nxe³nū²la² ā³ka³ti³lhu³ta³kxa²
wxe³sxā³ Txa²wā¹sū³na² i³ye³kxi²ta¹hxai²hē¹la². ⁴² E³kxi²te³nah¹lxi¹:

—Wī³na² nxex³ti¹. Ten³nxa²ke³la³te²kxi³ a²kō³nxe³ju³tai²na² khāuh³-
lxa³ti³sa²ju³tai²na² sa¹txa²tot²so¹kxi²sē¹li¹. Yxān¹ta¹ ten³nxa²nxa³kxi²nān²tu³
wxa²wān³txa² so¹lxi¹ we¹txa²ha¹tu¹wi¹. Ta¹hxai²hē¹la².

⁴³ Nxe²e³ti³kxi³lu² oh³xan¹jah¹la² a³ka³nxī²nū²la² ān³sī³nxūn³nxe³ta¹-
hxai²hē¹la². ⁴⁴ Nxe³ha²kxi³ jā¹nxe³sxā³ ā³ka³ti³lhu³ta³kxa² wxe³sxā³ Txa²-
wā¹sū³na² e³kxi²ta¹hxai²hē¹la². Nxe²e³kxi²tāu³a² āin²ti³sa²txē¹khaix¹nxe³ha²-
kxi³ i³kax³lāux³ka³lāu¹nha²jau³xa² a²tih³yau³khai³xa² ha³li³at¹ta¹hxai²hē¹la².
⁴⁵ Hā²wxān³txa³ e³ta³lun²nū²la² a²sa³wi³ha³lxa² ā³wā³li²sxi²nū²la² āin²ti³-
khaix¹nxe³ha²kxi³ āu³xain¹ta¹hxai²hē¹la². ⁴⁶ Āu³xain¹ka³tu³ta¹ Je³su²jah³la²
e³kxi²te³nah¹lxi¹:

—Īh¹nxe³ha²kxi³ āu³xah³lxin¹ji¹wi¹? Txa²wā¹sū³na² i³ye³kxi¹jah³lxi³hē¹li¹.
Kō³nxe³ju³ta³la³ ā³wih¹kxi¹nx²ti³kxa²yan³txi³su² nxe³nx²nhai¹. Ta¹hxai²hē¹la².

Ko³nxe³thin¹tũ³ka³txa² Je³su²jah³la² so¹ain¹jau³su²

47 Nxa²ha¹te¹ i³ye³kxi²ta³lun²nxa³ta³lxa¹ a²nũ²a² ka³lxa¹tũ³ka³txa² yau³-so³nain¹ta¹hxi²hē¹la². Nxain¹sxā³ a²sa³wi³ha³lxa² ā³nhai¹tũ³jah¹la² ka³na³-ka³na³te²a² Ju³ta²sah³lo²kxai³lu² ne³ka³ta²a² wxā³ye²ta¹hxi²hē¹la². Nxe³-kxan²ta² yau³son³kxi²nũ²la² Je³su²jah³la² i³yxo²sai¹la³kxi²ta¹hxi²hē¹la². 48 Nxa²ha¹te¹ Je³su²jah³lai²na² wān³txi³kxai³lu¹:

—Ju³ta²sah³lāi³. Ī³yxo²sai¹la³kxi²san¹jau³xa² ā³yāu³hũ¹kxi²san¹ji¹wi¹? Nxe³ta¹hxi²hē¹la².

49 Nxa²ha¹te¹ a²sa³wi³ha³lxa² hi²sen³kxai³lu² wxā³ain¹tũ³ka²txa² i²ain¹-tāu³a² ĩ³ye³ain¹te³nah¹lxi¹:

—Txa²hxi²kan¹jah¹lāi³. Yu³la² kāin²ta³wxi²a² hxi²tē³nha²sxā³ sun²tā¹sīn¹-te³la¹ji¹wi¹? Ain¹ta¹hxi²hē¹la².

50 Nxe²e³ain¹ti³kai³lu² Je³su²jah³lai²na² a²sa³wi³ha³lxi²na² ka³na³ka³-nat³sxā³ wā³nxīn¹ta² si³yxau³kah³lai²na² a²sa³wi³sa² yau³son³kxi²nũ²la² yu³la² kāin²ta³wxi²a² hxi²tē³nha²ta¹hxi²hē¹la². Nxe³te³na¹ a²ne³nxe³na² a²nē³wi¹tāu³a² ūh³nxe³i²lā³ta¹hxi²hē¹la². 51 Nxa²ha¹te¹ Je³su²jah³lai²na² wān³txi³kxai³lu¹:

—Hāi¹nxā¹jah¹lxi³sā²nhē³li¹. Nxe³jau³su² nũ²la² in³txa² ne³nxē³na² txa²-wā¹ne³wi¹nē³tāu³a² wxa²ne³wxai³sain³sxā³ wxa²ne³we²txi³ta¹hxi²hē¹la². 52 Nxa²ha¹te¹ wā³nxīn¹ta² Si³yxau³kah³lo²su² te²a² a²so³ta²to² nũ³ka³txi³su² te²a² Ju³te²a² a²hxi²kan¹tũ³ka³txi³su² te²a² nxe³te²su² Je³su²jah³lai²na² wān³txi³kxai³lu¹:

—Yu³la² kāin²ta³wxi²a² tē³i² hi³sa³ka³txa² tē³i² yah³lxin¹sxā³ wxā³yah³-lxin¹ti²ti¹. A²nũ²a² yen³kxa² kái³kxi²jah¹la² i³sxā³ sa²so¹kxa² yā¹nxe³ i³sxā³ sa²so¹sah¹lxin¹ta¹lu¹wi¹. 53 Txa²wā¹sũ³na² sxi²ha² ye³ka³lxa¹txi³ ā³yūh¹sxi²-na¹tai¹ti²tu³wi¹. Na¹tāu³ai³tā² so¹sah¹lxi³hxi²nxā³tai¹ti²tu³wi¹. Yxān¹ta¹ hi¹na² ka³nxa³hi²ha²kxai³ Sa³ta³na²jah¹la² nũ³kxūn³sxā³ o²la³kxi²te²ju²hē³li¹. Te²yā¹nxe³ha²kxai³ wxa²nũ³ka³txai²na² ko³nxe³ti³ o²la³kxah³lxin¹tu¹wi¹. Je³-su²jah³lo²kxai³ nxe³ta¹hxi²hē¹la².

Pe²jah³la² a²yxo²wān³txa² Je³su²jah³la² sa²yxo²ā³jau³su²

54 Ain¹nxa²ha¹te¹ Je³su²jah³lo²kxai³ i³sxā³ sa²so¹ai¹nha²kxai³ wā³nxīn¹ta² si³yxau³kah³la² hxi²kan¹jah¹la² a²sxi²ha² tī¹kxain¹sxā³ ā³wi¹hain¹ta¹hxi²hē¹la². Nxain¹tāu³a² Pe²jah³la²kxai³ a²si³yo³na² sxi²ha² wai²ha² yxo²tā³lxa² ā³wi¹ta¹hxi²hē¹la². 55 A²nxe³thi³na² ti²ta³lo³ka² ha³nxe²a² sa²ya³tain¹ta¹-hxi²hē¹la². A²nxe³tho³xai²na² Pe²jah³lo²kxai³lu² tī³nũ²la² a²yxo²we³ka²nũ¹-hain¹ta¹hxi²hē¹la². 56 Nxe³tāu³a² wā³nxīn¹ta² si³yxau³kah³la² hxi²kan¹jah¹la² a²sa³wi³sa¹ka³lxa² e³te³nah¹lxi¹:

—Jah¹lai²li² Je³su²jah³la² a²si³tē³kye¹nxain¹na²li¹. Ta¹hxi²hē¹la².

57 Nxa²ha¹te¹ Pe²jah³la² ki³ha¹kxain¹sxā³ e³kxi²te³nah¹lxi¹:

—Nxex³sa²nxi¹. Jah¹lai²li² hai³txi³ i²te²txā³xi¹. Ta¹hxi²hē¹la².

58 Ye³jen¹nāu³a² in³txa² i²ain¹nũ²la² e³kxi²te³nah¹lxi¹:

—Wxāi²na² Je³su²jah³la² a²sa³wit³sin¹tai¹. Ta¹hxi²hē¹la². Nxa²ha¹te¹ Pe²-jah³lai²na² ĩ³ki³ha¹kxi²sxā³ a²wān³txi³kxai³lu¹:

—Nxex³sa²lxi¹. Txai²li² ti³he¹nxē²nxa³wi¹. Ta¹hxi²hē¹la².

59 Ye³jen¹nūn³tāu³a² in³txa² ā³xa² i²ain¹te³nah¹lxi¹:

—Jah¹lai²li² ā³si³tē³kxai¹te²nu³tā³li¹. Ka³li³le²a² a²nū³kā³txi³su² ye²ha²-
kxai³lu¹. Ta¹hxai²hē¹la².

⁶⁰Nxa²ha¹te¹ Pe²jah³la² i³ki³ha¹kxi²sxā³ i³wa²lū³xi²ti³an¹jau³kxai³lu¹:

—Nxex³sa²lxi¹. Jau¹xai²li² ko³nha²ti³hex¹te²txā³wi¹. Ta¹hxai²hē¹la². Nxa²-
ha¹te¹ e³ta³lun²hī¹na¹ ka³la³ka³la²a² i³yxai²lxi²ta¹hxai²hē¹la². ⁶¹Nxe³tāu³a²
Je³su²jah³la² sa²ne³wa²tū³nha²sxā³ Pe²jah³la² ten³sa²tā³ta¹hxai²hē¹la². Nxe³-
hī¹na¹ Pe²jah³la² sa²kxai³lu² Je³su²jah³la² a²wān³txai²li² i³ne³sai¹xi²nha²ta¹-
hxai²hē¹la². Nxe³jau³xa²sa¹:

—Ka³nxah³ta² ka³la³ka³la²a² i³yxai²lxi²nxa³ta³lxa¹ wxāi²na² Pe²jah³lo²
i³nxai²na² sa²kxai³lu² ye³ha¹li¹ ka³na³ki¹ ten³si¹sa²nxān³jau³nū³su² i³ye³kxi²-
xin¹tu¹wi¹. Ta¹hxai²hē¹la². ⁶²Nxe³jau³xa²na² Pe²jah³lai²na² ain³kxi²xi²ka³tū³
ha³lo²a² a³li³xi²nū²la² āin²ta³kxi²nha²sxā³ kāin²nān³ta¹hxai²hē¹la².

Je³su²jah³la² i³su²lain¹jau³su²

⁶³Nxa²ha¹te¹ so³ta²to² nū³kā³txa² Je³su²jah³la² tū³kxain¹tū³kā³txai²na²
i³wai³ka³si³jau³su² i³ye³kxai¹ni² i³su²lai¹ni² nxe³ain¹ta¹hxai²hē¹la². ⁶⁴Nxe³-
ain¹kxa²yu³su² wā²la²ka³lo³a² tē³sxā³ ū³yhe³tī¹kxain¹nū²la² i³su²lain¹ka³tū³
i³wā³txi³te³nah¹lxi¹:

—Īh¹te²tā³ i³su²nxain¹thi²li¹? Ī³yau¹ū³sē¹li¹. Ain¹ta¹hxai²hē¹la².

⁶⁵Te²yā¹nxe³ju³ta² ko³nxe³te²lo³jau³xa² yau³ka³lxa¹txi³ i³ye³kxain¹ta¹-
hxai²hē¹la².

Ju³te²a² a²hxi²kan¹ta² nū³kā³txa² i³wā³txain¹jau³su²

⁶⁶A³lan²ton³tāu³a² Ju³te²a² a²hxi²kan¹ta² nū³kā³txi³su² te²a² wā³nxin¹ta²
si³yxau³tū³kā³txi³su² te²a² ha³teh³nxā³na² a²hoh³lxi³su² tū³kā³txi³su² te²a²
ain¹sxā³ ā³nū²kxi²nū²la² Je³su²jah³la² sa²so¹ain¹ka³tū³ e³kxain¹ta¹hxai²hē¹la².
⁶⁷E³kxain¹te³nah¹lxi¹:

—Txa²wā¹sū³na² A²hxi²kan¹ta² Si³yxau³tāu³lo³txa²jah¹lo²sin¹-
ji¹wi¹? Ī³yau¹ū³nha²sē¹li¹. Ain¹ta¹hxai²hē¹la². Nxa²ha¹te¹ Je³su²jah³la²
i³wa²lū³xi²te³nah¹lxi¹:

—Ī³yau¹ū³nx²ta¹kxai²nān²tū³ yxo²i²sah²lxan²tho³li¹. ⁶⁸Yxān¹ta¹ i³wā³-
txi³nx²ta¹kxai²nān²tū³ hai³txi³ i³wa²lū³xi²sah²lxan²tho³li¹. ⁶⁹Yxān¹tah¹lxa¹
ye³jen¹na² yan¹nāu³a¹ Txai²na² Sū³na² A²hxi²kan¹ta² Si³yxau³tāu³lot³sa²jah¹-
lo²na¹xai²na² i²sah¹lxin¹tu¹wi¹. Txa²wā¹sū³na² Si³yxau³jah¹la² a²wi¹nē³tāu³a²
ā³wxe³na¹tu¹wi¹. Je³su²jah³lo²kxai³ ta¹hxai²hē¹la².

⁷⁰Nxa²ha¹te¹ a²yxo²ha³kxa¹ i³wā³txain¹te³nah¹lxi¹:

—Wxāi²na² Txa²wā¹sū³na² Ta²su² nin¹ji¹wi¹? Ain¹ta¹hxai²hē¹la². Nxa²ha¹te¹
i³wa²lū³xi²ti³an¹jau³kxai³lu¹:

—Wain³txi³ e³yah³lxi¹lxi¹. Txai²la³na¹wi¹. Je³su²jah³lo²kxai³ nxe³ta¹-
hxai²hē¹la².

⁷¹Nxa²ha¹te¹ e³kxi²nyhain¹te³nah¹lxi¹:

—Hī¹na² i²ki³ti²tu³wi¹. Je³su²jah³la² a²yxo²wān³txa² Sū³na² ko³nxe³te²lo³-
jau³xa² ain³kxi²ki³ti²tu³wi¹. Hāi¹nxā¹a³syah¹lxi³sa²lxi¹. Ain¹ta¹hxai²hē¹la².

Pi³la²jah³la² i³wā³txi³jau³su²

23 ¹Nxa²ha¹te¹ e³kxi²nyhain¹nū²la² ā³nū²kxi²tū³kā³txai²na² hi²sen³-
kxai³lu² Je³su²jah³la²kxai³ ā³nū²kxa² so¹sxā³ ai³ain¹ta¹hxai²hē¹la².

Pi³la²jah³la² sxi²ha² ā³nxai³ain¹ta¹hxai²hē¹la². ²Nxe³nū²la² ā³nū²kxa² so¹ain¹-tū³ka³txa² i³ki³ha³kxi²sxā³ i³ye³kxi²te³nah¹lxi¹:

—Je³su²jah³lai²li² txa²wā¹nū³ka³txa² ā³ke³tū¹ain¹na²hē³li¹. Nxe³te³-nah¹lxi¹: “Ro³ma²no² nū³ka³txa² a²hxi²kan¹jah¹la² Se²sa³jah¹lo²su² a²nū²a² ū³yho³hi²ki³ki³a² ū³yho³hi²yah³lxi³txa²hē¹li¹.” Nxe³jau³su² ha²kxai³: “Txai²li² Txa²wā¹sū³na² A²hxi²kan¹ta² Si³yxau³tāu³lot³sa²jah¹lo²sa¹wi¹. Wxa²si³yxau³-kax³sa¹wi¹.” Nxe³jau³xa² yxo²ha³kxa¹ nxe² ain³kxi²si¹na¹hē³li¹. I³ki³ha³nain¹-jau³xa² ain¹ta¹hxai²hē¹la².

³Nxa²ha¹te¹ Pi³la²jah³lai²na² a²wān³txi³kxai³lu¹:

—Wxāi²na² Ju³te²a² nū³ka³txai²na² a²hxi²kan¹ta² si³yxau³jah¹lo²sin¹ji¹wi¹? Ta¹hxai²hē¹la². Nxa²ha¹te¹ Je³su²jah³lai²na² wān³txi³kxai³lu¹:

—Wxa²wān³txai²na² wain³na³li¹. Ta¹hxai²hē¹la².

⁴Nxa²ha¹te¹ Pi³la²jah³la² hi²sen³kxai³lu² e³kxi²te³nah¹lxi¹. Wā³nxin¹ta² si³-yxau³tū³ka³txi³su² te²a² a²nū²a²nāu³xa² a²yxo²ha³kxa¹ ain³kxain¹te³nah¹lxi¹:

—Jah¹lai²li² ko³nxe³ti³ kâi³ju³ta² hai³txi³ i²a¹jah¹lo²sxa³wi¹. Wi¹lhin¹jah¹-lo²syē¹nx²ti³na³li¹. Ta¹hxai²hē¹la².

⁵Nxa²ha¹te¹ i³wa²lū³xain¹te³nah¹lxi¹:

—Kwa²nxī¹lxi¹. Jah¹lai²na² wān³txa² he¹li²nha²si¹nyhain¹jau³su² i³yau¹-ū³hxai²na²hē³li¹. Jā¹nxē³na³li¹. Nū¹ka³na¹ Ka³li³le²a²ko³xa² ā²si³wxe³nū²la² Ju³te²a²ko³xa² ā³wa²to²hi²ka³tū³ hī¹na² wxā²na³li¹. Ain¹jau³su² kâin² ki³han³-jau³su² e³kxain¹ta¹hxai²hē¹la².

E³ro²jah³la² i³wā³txi³jau³su²

⁶Nxa²ha¹te¹ Pi³la²jah³la²kxai³lu² i³ye³kxi²te³nah¹lxi¹:

—Jah¹lai²li² Ka³li³le²a² ko³xan¹jah¹lo²su² te²la¹xā³? Ta¹hxai²hē¹la².

⁷⁻⁸Nxa²ha¹te¹:

—Wain³sin¹na³li¹. Ta¹hxai²hē¹la². Nxe³te³na¹ Pi³la²jah³la² hi²sen³kxai³lu² i³sa²si¹hā³nyhai¹nha²kxai³ E³ro²jah³la² sxi²ha² ā³wih¹si¹nyhain¹ta¹hxai²-hē¹la². A²nxe³jah¹la²kxai³ Ka³li³le²ko³xa² a²wa³kxēn³yah³lo²su² ta¹hxai²-hē¹la². Jā¹nxē³tāu³a² Je³ru³sa³lē²thi³na² yxau²xai³ta¹hxai²hē¹la². Kxān³su² Je³su²jah³la²kxai³ i²ain¹ju³ta² ten³kxe³su² ka³lih³kxi²la²ta¹hxai²hē¹la². Kxā³-nhxi¹nai³tā² Je³su²jah³la² hxi²ka¹nain¹jau³xa² ain³kxai¹nha²kxai³ hī¹na² sa²kxai³lu² a²ya³la³lhu²si¹nhē³tū¹xā¹. Ain³jau³su² nxe³ta¹hxai²hē¹la². ⁹Nxa²-ha¹te¹ E³ro²jah³la²kxai³ kâin² i³wā³txi³nyha¹ta¹hxai²hē¹la². Nxe³ta¹ Je³su²-jah³la²kxai³ hai³txi³ i³we¹nyha¹ta¹hxai²nxā³hē¹la². ¹⁰Nxe³ain¹kxa²yu³su² wā³nxin¹ta² si³yxau³tū³ka³txi³su² te²a² ha³teh³nxā³nxā² a²hoh³lxi³su² te²-nāu³xa² ain¹sxā³ ki³ha³kxi²sxā³ ko³nxe³ti³hi¹jau³su² i³ye³kxain¹ta¹hxai²hē¹la². ¹¹Nxa²ha¹te¹ E³ro²jah³lo²su² te²a² a²so³ta²to² nū³ka³txi³su² te²a² nxe³te²a² sa²kxai³lu² i³wa³ka³si³ai¹ni² i³ha³nū³nxe² nxain¹ta¹hxai²hē¹la². Ai¹nha²kxai³ wā²la² wi¹khaix¹ka³lo³a² tē³sxā³ Je³su²jah³la²kxai³ ū³whi²kxain¹nū²la² Pi³-la²jah³la² sxi²ha² i³whā¹li²si¹ta¹hxai²hē¹la². ¹²Nxa²ha¹te¹ kxā³nhxi¹nai³tā³ E³ro²jah³la² Pi³la²jah³la² hi³nyha¹ta¹hxai²hē¹la². Yxān¹ta¹ hī¹nān¹te²tū³ya³li³xi²nyha¹ta¹hxai²hē¹la².

Pi³la²jah³la² Je³su²jah³la² ya³lu²si¹jau³su² kwa³na³jau³su²

¹³Nxa²ha¹te¹ wā³nxin¹ta² si³yxau³tū³ka³txi³su² te²nāu³xa² Ju²te²a² nū³ka³-txa² hxi²kan¹txi³nū³ka³txi³su² te²nāu³xa² a²nū²a² yxo²ha³kxa¹ Pi³la²jah³la²

hi²sen³kxai³lu² i³kaix¹so¹ta¹hxai²hē¹la². 14 Nxe³sxā³ i³ye³kxi²te³nah¹lxi¹ Je³su²-jah³lai²li² hi²sen³kxai³lu² a²nū²a² nū³ka³txa² he¹li²nha²si¹nyhain¹jau³su² tē³sxā³ e³kxi²sah¹lxin¹ten¹tu³wi¹. Yxān¹ta¹ wān³txa² ka³lxa¹txi² wā³txai¹na¹ten¹tu³wi¹. Ī³wā³txai¹na¹kxan²ti³ ko³nxe³ti³ kái³ju³ta² hai³txi³ a³ya³txi²nxa³wi¹. 15 Na¹kxa²-yu³su² E³ro²jah³la² te²yāx¹ta¹hē¹li¹. Nxe³ha²kxai³ sa²si¹hā³xi²sain¹tai¹tu³wi¹. Ain¹jut³su² jah¹lai²li² ko³nxe³ti³ kái³ha²kxai³ i³ya²lut¹si¹ha¹jau³nū³su² hxi²ki³-ye²nx²ti³xa³wi¹. 16 Nxe²nxa³ju³tan¹te²kxa³ya³lhu² hāi¹sxā³ i³wai¹tain¹si¹sā²na¹-ka³tū³ wxa²wa²sut¹sxā³ ū³hū¹xi¹nx²ta¹tu¹wi¹. Pi³la²jah³la²kxai³ nxe³ta¹hxai²-hē¹la². 17 Nxa²ha¹te¹ kxā³nhxi¹nai³tā² Pas²kwa²nxe³tū³xa² yai³nai¹nh¹nai³tā³ a²nū²a² ū³tī¹kxi²tū³ka³txa² a²nū²a² ka³na³ka³na³te²a² wxa²wa²sut¹sxā³ sa²tā³-xi²to²ta²hxai²hē¹la². Nxe³sxā³ ye³ka³lxa¹txi³ Pas²kwa²nxe³tū³xa² yai³nain¹ju³ta² Pi³la²jah³la² hxi²ka² jā¹xain¹to²ta¹hxai²hē¹la².

18 Nxain¹kxan²ta² te²yā¹nxe³ju³ta² te³nai¹nha²kxai³ a²nū²a² yxo²ha³kxa¹ kāin² i³kaix¹tain¹te³nah¹lxi¹:

—Je³su²jah³la² su¹lhā³txa²si¹nhē³li¹. Ba³ra³ba²sah³la² so¹lxi³ wxa²wa²sut¹-sxā³ sa²tā³xit¹si¹nhē³li¹. Ain¹ta¹hxai²hē¹la². 19 Nxa²ha¹te¹ Ba³ra³ba²sah³la² sa²kxai³lu² a²kxā³nxai³tā² a²nū²a² su¹lhā³ha²kxai³ Je³ru³sa³lē²thi³na² a²wa³-kxēn³nū³ka³txa² he¹li²nha²si¹nyhain¹jau³su² o²la³kxi²ha²kxai³ ain¹ju³tan¹te²-kxa³ya³lhu² ū³tī¹kxain¹ta¹hxai²hē¹la².

20 Nxa²ha¹te¹ Pi³la²jah³la² hi²sen³kxai³lu² Je³su²jah³la² wxa²wa²sut¹sxā³ sa²tā³xi²ju³ta² ten³jau³su² āh¹ i³ye³kxain¹ta¹hxai²hē¹la². 21 Ain¹tah¹lxa¹ yxo²-xūn³txi³ i³wa²lū³xain¹te³nah¹lxi¹:

—Hi³sa³ka³txa² ū³hēt¹sxā³ i³hxi²kī¹la²kxi²sxā³ i³ya²lu¹tai¹nhē³li¹. Ū³hxi²kī¹-hēt¹txai¹nhē³li¹. Nxe³nyhain¹to²ta¹hxai²hē¹la².

22 Nxa²ha¹te¹ Pi³la²jah³la² āh¹ i³ye³kxi²te³nah¹lxi¹:

—Īh¹nxe³ta³ ko³nxe³ti³ kái³ te²la¹xā³? Ko³nxe³ti³ kái³ha²kxai³ i³ya²lut¹-si¹ha¹jau³nū³su² hxi²ki³ye²nx²ti³xa³wi¹. Nxe³ha²kxai³ i³wai¹txi²sā²na¹ka³tū³ wxa²wa²sut¹sxā³ sa²tā³xi²si¹hai¹na¹tu¹wi¹. Ta¹hxai²hē¹la².

23 Nxa²ha¹te¹ Je³su²jah³la² i³hxi²kī¹la³kxi²si¹hain¹jau³xa² yxo²xūn³txi³ e³jau³-xai²na² i³ye³sxā³ ā³na¹ti³he¹xain¹ta¹hxai²nxa³hē¹la². Ai³na¹ Pi³la²jah³la² ye³ye³non¹-ta¹hxai²hē¹la². 24 Ain¹ju³tan¹te²kxa³ya³lhu² Je³su²jah³la²kxai³ su¹lhā³si¹hain¹jau³su² Pi³la²jah³lai²na² a²yxo²wān³txa² kwa³na³nyhain¹ta¹hxai²hē¹la². 25 Nxe³ain¹kxa²-yu³su² Ba³ra³ba²sah³la² a²nū²a² nū³ka³txa² he¹li²nha²si¹nyhain¹jau³su² a²nū²a² su¹lhā³ha²kxai³ nxe³jah¹la² ū³tī¹kxain¹jah¹lai¹tā² wxa²wa²sut¹sxā³ sa²tā³xi²si¹-nyhain¹jau³xa² te³nain¹ta¹hxai²hē¹la². Je³su²jah³la² su¹lhā³si¹nyhain¹jau³su² te³-nai¹nha²kxai³ Pi³la²jah³la² hi²sen³kxai³lu² sa²yxo²we¹nyhain¹ta¹hxai²hē¹la².

Hi³sa³ka³txa² i³hxi²kī¹la³kxain¹jau³su²

26 Nxa²ha¹te¹ Je³su²jah³la² tē³sxā³ a³li³ain¹ta¹hxai²hē¹la². Nxe³ain¹tāu³a² Si³-māu²ah³la² Si³re²ne²ko³xan¹jah¹la² ne³khau²hain¹ta¹hxai²hē¹la². Nxe³jah¹la² a²ha³lo²khai³xa² a³li³nū²la² Je³ru³sa³lē²thi³na² ā³wih¹te³lhā³ ta¹hxai²hē¹la². A²nxe³jah¹la²kxai³ tū³ka³txai²na² hi²sen³kxai³lu² i³ain¹ta¹hxai²hē¹la². Hi³sa³-ka³txa² sa²tā³ka³la³kxi²hēt¹so¹nha²si¹hain¹jau³su² kwa³na³ain¹ta¹hxai²hē¹la². Nxe³ha²kxai³ Je³su²jah³la² yo³na² i³hit¹ai³ta¹hxai²hē¹la².

27 Nxa²ha¹te¹ tū¹ka³txa² ka³lxa¹tū³ka³txa² i³hi¹txain¹ta¹hxai²hē¹la². Nxe³te²a² txu¹ti³nāu³xa² i³hi¹txain¹te²a² āin²tai¹nha²kxai³ kāin² nān³kxain¹ta¹hxai²hē¹la².

28 Nxa²ha¹te¹ Je³su²jah³la² i²ain¹nū²la² sa²wa³tī³nha²sxā³ i³ye³kxi²te³nah¹lxi¹:

—Nxe³jah³lxi³nx¹l. Je³ru³sa³lē²thi³na² a²wa³kxē³na³ka³lxi²nāu³syah¹lxi¹-
nx¹l. Txai²li² i³nān³kxi²sah¹lxi³txa³hē¹ni¹. Yxān¹ta¹ wxāi²na² wxa²wē³ha³lxa²
wxa²nxūh¹ i³nān³kxi²nha¹jah³lxi³hē¹ni¹. ²⁹Ye³jen¹nāu³a² wxa²ha³lo²a² ko³-
ton³kxi²khaix¹nxe³nx²ti²tū¹xī¹. Nxe³tāu³a² e³kxain¹tu¹xī¹. Nxe³te³nah¹lxi¹:
“Txuh¹hai²li² wē³sa³ txa²te²a² ka³li³hi² txu¹hai²li² wēh³ni²nxa³te²a² ka³li³hi²
txu¹hai²li² wē³sa³ i³lxa³te²a² ka³li³hi² nxe³nx²tain¹tu¹xī¹.” ³⁰Nxe³hī¹na¹ wā³-
la³ka³txa³ e³kxain¹te³nah¹lxi¹: “Ū³tī¹kxi²sē¹li¹. A³hi²sxā³ i³ya²lut¹sē¹li¹.” Nxe³-
ain¹tu¹xī¹. ³¹Ai¹nha²kxai³ ko³nxe³ti³ kăi³ū¹sain¹na³li¹. Nxe³kxa²yā¹nxe³kxa²-
ha³tih³xan²tu³ ko³nxe³ti³ kăi³wa³to²hi²nū¹nx²tain¹tu¹wi¹. Ta¹hxai²hē¹la².

³²Nxa²ha¹te¹ in³txa² ko³nxe³ti³ kăi³sxā³ yxau²xai³jah¹la² ū³tī¹kxi²te²a² ha¹-
lin¹sxā³ su²lha³si¹hain¹jau³su² ān³sa²so¹ain¹ta¹hxai²hē¹la². ³³Nxe³ai¹nha²kxai³
wā³la³ka³txa² txa²wā¹ne³ka³lo³kat³su² ta¹hxai²hē¹la². Nxe³ka³txa² ka³la³ain¹-
nū²la² Je³su²jah³la² tē³sxā³ hi³sa³ka³txa² i³hxi²ki¹wxe³ai¹nha²kxai³ in³txa²
ko³nxe³ti³ kăi³sxā³ yxau²xai³jah¹la² ha¹lin¹te²a² hi³sa³ka³txa² i³hxi²ki¹wxe³-
ain¹ya³ha²kxai³ nxe³ain¹ta¹hxai²hē¹la². A²nxe³sxā³ wi³txā¹ka³txa² Je³su²-
jah³la² i³hxi²ki¹wxe³ain¹ta¹hxai²hē¹la².

³⁴Nxa²ha¹te¹ Je³su²jah³lai²na² sa²kxai³lu² Txa²wā¹sū³na² e³kxi²te³nah¹lxi¹:
—Wī³na² nxe³txi¹. Ko³nxe³ti³ kăi³sain¹jut³su² wi¹ko³nhai¹nxa³wi¹. Nxe³ha²kxai³
ne³wā³na³txai¹nhē¹li¹. Ta¹hxai²hē¹la². Nxe³nxa²ha¹te¹ so²ta²to² nū³ka³txa² txah³-
lxa³ki²a² wxa²sa²tā³ain¹sān²sxā³ Je³su²jah³la² wā³la³ka³lo³a² so¹kxi²sxā³ wxa²nū³-
tain¹ta¹hxai²hē¹la². ³⁵Nxa²ha¹te¹ a²nū²a²nāu³xa² i²yxau²xai³ain¹tāu³a² Ju³te²a²
nū³ka³txa² a²si³yxau³ka³txa² i³wai³ka³si³xi²jau³su² i³ye³kxain¹te³nah¹lxi¹:

—A²nū²a² ā³xa² sa²hau³ko³tain¹to²tai¹ti²tu³wi¹. Yxān¹ta¹ wā²nxūh¹sxā³ hxi²-
kan¹txi³ sa²hau³ko³nha²nxa³lho³li¹. Txa²wā¹sū³na² A²hxi²kan¹ta² Si³yxau³tāu³lot³-
jah¹lo²su² ke³la³te²kxai³ wā²nxūh¹sxā³ sa²hau³ko³nha²txai¹li¹. Ain¹ta¹hxai²hē¹la².

³⁶Te²yā¹nxe³sxā³ so²ta²to² nū³ka³txa² yau³son³nū²la² i³wai³ka³si³xi²sxā³
yain³txa³yau³xa² kxah³yau³xa² i³na²si¹jau³su² ū³hū¹ain¹ta¹hxai²hē¹la². ³⁷Nxe³-
sxā³ i³ye³kxain¹te³nah¹lxi¹:

—Ju³te²a² nū³ka³txa² a²hxi²kan¹txa² si³yxau³kax³sin¹ke³la³te²kxai³ sa²-
hau³ko³nha¹sē¹li¹. Ain¹ta¹hxai²hē¹la².

³⁸Ai¹nha²kxai³ hi³a²ka³lo³a² wān³txa² ū³wha²li¹lhan²sxā³ a²ne³ta³lxo³ka³-
nāu³a¹ ū³kū¹tain¹ta¹hxai²hē¹la². Ū³wha²li¹lain¹jau³xa²sa¹:

—Je³su²jah³lai²li² Ju³te²a² nū³ka³txa² a²hxi²kan¹ta² si³yxau³jah¹lai²la¹wi¹.
Nxe³ta¹hxai²hē¹la².

³⁹Nxa²ha¹te¹ in³txa² ko³nxe³ti³ kăi³sxā³ yxau²xai³jah¹la² ka³na³ka³na³te²a²
i³wai³ka³si³nūn³te³nah¹lxi¹:

—Wxāi²li² Txa²wā¹sū³na² A²hxi²kan¹ta² Si³yxau³tāu³lot³txa²jah¹lo²su² nxīn¹-
ke³la³te²kxai³ sa²hau³ko³nha²sē¹li¹. Nhān¹kxai²nān²tu³ jāx¹sa¹nhūn³si¹nhē³li¹.
Ta¹hxai²hē¹la².

⁴⁰Nxa²ha¹te¹ in³txa² ko³nxe³thin¹te²a² ā³xa² a²wān³txi³kxai³lu¹:

—Txa²wā¹sū³na² o²nxā²nxa³ji¹wi¹? Jah¹la² yā¹nxe² ya³lu²nūn³nīn¹tu¹wi¹.

⁴¹Nxe³sxā³ su²lha³nē³lain¹ju³ta² wain³na³li¹. Yxān¹ta¹ Je³su²jah³lai²li² hai³txi³
ko³nxe³thin¹sxā³ yxau²xai³jah¹lo²sxa³wi¹. Ta¹hxai²hē¹la².

⁴²Nxe³sxā³ āh¹ i³ye³kxi²te³nah¹lxi¹:

—Je³su²jah³lāi³. Ī³ye³kxi¹nxa²ha¹tu¹wi¹. Kxā³ton³sxā³ a²nū²a² Txa²wā¹-
sū³na² A²hxi²kan¹ta² Si³yxau³tāu³lot³txa²tāu³a¹ wxāi²na² nxe³wā²sa²txa³-
hē¹li¹. Ta¹hxai²hē¹la².

43 Nxa²ha¹te¹ Je³su²jah³la² i³wa²lū³xi²ti³an¹jau³kxai³lu¹:

—Hi¹na² Txa²wā¹sū³na² yxau³ju³ta² i³na¹tu¹wi¹. Nxa¹kxai²nān²tu³ ā³sa²so¹-nxa²ha¹tu¹wi¹. Ta¹hxai²hē¹la².

Je³su²jah³la² ya³lu²ju³ta² i³yau¹ū³jau³su²

44 Nxa²ha¹te¹ ha³lo²a² whāi²na¹ ka³nxa³hi²khai¹nxe³ta¹hxai²hē¹la². A³lan²ta² ne³ka³ka³nhī¹nān¹te²tu³ ā³ka³nxa³hi²ta¹hxai²hē¹la². Ā³ki³kan³tāu³a¹ so¹lxi³ i³ha²te¹txi²ye²ta¹hxai²hē¹la². 45 Nxe³hī¹na¹ wā²la²ka³lo³a² au³ka³lo³a² Txa²wā¹-sū³na² sxi²ha² au³tan¹thi³na¹ yxo²ti¹ka³lo³a² ā³ten²ti²sxā³ ā³yo²hai²ta¹lxi³-ta¹hxai²hē¹la². Ā³ka³lo³ha³lo³ta³lxi³ta¹hxai²hē¹la². 46 Nxa²ha¹te¹ Je³su²jah³la² kāin² i³kaix¹te³nah¹lxi¹:

—Wi³na² nex³txi¹. Txa²yāu³ka³txa² ū³hū¹nxa²ha¹wi¹. Ain¹jau³su² nxe³sxā³ ya³lu²ta¹hxai²hē¹la². 47 Nxa²ha¹te¹ so³ta²to²jah¹la² a²hxi²kan¹jah¹la² ju¹ta¹na² i²te³nah¹lxi¹:

—Jah¹lai²li² ya²la³tu³ wi¹lhin¹jah¹lo²su²te²nū³tā³li¹. Ta¹hxai²hē¹la².

48 Nxe³ha²kxai³ a²nū²a²nāu³xa² kwa² ten³sa²tā³ain¹te²nāu³xa² ya³lu²-yain¹nxa²ha¹te¹ ain²ti³sxā³ aun³txa² wā³li²xain¹ta¹hxai²hē¹la². 49 Nxa²-ha¹te¹ Je³su²jah³lai²na² a²sa³wi³ha³lxa²kxai³lu² u²lxi³ yxau³sxā³ ten³-sa²tā³ain¹ta¹hxai²hē¹la². Ai¹nha²kxai³ txu¹ti³nāu³xa² Ka³li³le²a² ko³xa² yxau²xai³lhi¹nān¹te²tu³ ā³si³tē³la³kxain¹ta¹hxai²hē¹la². A²nxe³te²nāu³xa² ten³sa²tā³ain¹nūn³ta¹hxai²hē¹la².

Je³su²jah³la² txah³lxa³kxē¹na² sa²nī³kxain¹jau³su²

50-51 Nxa²ha¹te¹ Jo³se²ah³la² A³ri³ma³te²a²thi³na² Ju³te²a²ko³xa² sxā³-thīn³su² ta¹hxai²hē¹la². A²nxe³thi³nān¹jah¹la² yxau³sxā³ i²nūn³ta¹hxai²hē¹la². A²nxe³jah¹la² wi¹lhin¹jah¹lo²su² ta¹hxai²hē¹la². Txa²wā¹sū³na² A²hxi²kan¹ta² Si³yxau³tāu³lo³ju³ta³nū³su² wah³nxe³ta¹hxai²hē¹la². A²nxe³jah¹la²kxai³lu² Je³su²jah³la² su²lhā³ain¹ju³ta² ten³ta¹hxai²nxa³hē¹la². Ju³te²a² a²hxi²kan¹-jah³lo²su² kxan²ti³ ten³ta¹hxai²nxa³hē¹la². 52 A²nxe³jah¹lai²na² sa²kxai³lu² Pi³la²jah³la² ā³ti³ta¹hxai²hē¹la². Je³su²jah³la²nū²a² ya³lu²ta²nū²a² sa²nī³-kxi²si¹jau³su² i³wā³txi³ta¹hxai²hē¹la². 53 Nxa²ha¹te¹ wi¹li³wa²lū³xi²nxa²ha¹te¹ Jo³se²ah³la²kxai³lu² hi³sa³ka³txin³ti³ sa²sai¹kxā¹kxain¹ta¹hxai²hē¹la². Nxe³-nū²la² wā²la²ka³lo³a² līn²yo²ka³lo³a² wi¹ka³lo³a² sa²wā³lāu²kxi²nū²la² txah³-lxa³kxē¹na² sa²so¹sxā³ ū³whi¹sxā³ ū³ti¹kxa²wih¹ta¹hxai²hē¹la². Nxe³tē³na² kwā³kxa² tah²hēn³su² ta¹hxai²hē¹la². 54-56 Nxa²ha¹te¹ txu¹ti³nāu³xa² Ka³li³-le²an¹ta¹ka³lxu³nāu³xa² a²sa³wi³ha³lxi³su² ha²kxai³ Jo³se²ah³la²kxai³ ā³si³-tē³kxi²nū²la² txah³lxa³kxē¹na² i²ha²kxai³ Je³su²jah³la² ū³whih¹wxe³je³na² i²ain¹ta¹hxai²hē¹la². Ī²ain¹nū²la² ā³ya³wa²lain¹ta¹hxai²hē¹la². Hā²wxān³txa³ a²nū²a² ya³lu²te²a² wxa²to¹la³kxi²jau³nū³a² hau³ko³tain¹ta¹hxai²hē¹la², txu¹-ti³nāu³xa²sa³. Nxi¹nha²kxai³ ka³nxa³ha²ta² Ju³te²a² nū²ka³txa² a²sa²ba³to³ nxe³nha²kxai³ Txa²wā¹sū³na² ū³wha²li¹txā³nxa² wet¹si¹nyhain¹jau³su² hāi¹-sxā³ i³ye¹nxi²sxā³ yxau³ain¹ta¹hxai²hē¹la².

Je³su²jah³la² ka³ten³su² i³sa²yxau³si¹jau³su²

24 ¹Nxa²ha¹te¹ to³mīn²ko³ nxe³hī¹na² i³yū¹li²nxa³ta³lxa¹ txu¹ti³nāu³xa² sa²kxai³la¹ a²jā¹nxe² wā³lain¹ta¹hxai²hē¹la². ¹I³yau³xa² a²nū²a² ya³-lu²te²a² wxa²to¹la³kxi²jau³xa² tē³sxā³ wā³lain¹ta¹hxai²hē¹la². ²Nxa²ha¹te¹

kwā³kxē¹na²kxai³lu² txah³lxa³ka³lo³a² kâin²ka³lo³a² tē³sxā³ ūh³yo²ti¹ain¹ta¹-
hxi²hē¹la². Nxe³kxan²ta² txu¹ti³nâu³xa²kxai³lu² wā³lain¹tâu³a¹ kwā³kxē¹na²-
kxai³lu² a²ne³hē³txa¹ sa²yo²than²nha²sxā³ yxau³ye³ta¹hxi²hē¹la². A²nxe³-
tē³na² ān³ti³tâu³a² i²te³na¹ sa²yo²than²nha²sxā³ yxau³ye³ta¹hxi²hē¹la².
3 Nxe³ain¹nū²la² yo²than²nha²sxā³ yxau³ye³ha²kxai³ ā³wi¹hain¹ta¹hxi²hē¹la².
Nxe³ka³tu³ a²nū²la² Je³su²jah³la² Txa²wā¹hxi²kan¹jah¹lai²na² a²nū²la² yū³ne¹-
yhe²yhain¹ta¹hxi²nxa³hē¹la². 4 Nxa²ha¹te¹ i²ai¹nxa³ha²kxai³ e³lain¹te³nah¹lxi¹:

—Īh¹nxe³te²sin²ta²ku². Ki³nhi¹. Ain¹tâu³a² in³txa² ha¹li¹ i³ha¹txi²nyhain¹ta¹-
hxi²hē¹la². A²nxe³te²a² a²wā²la³ka³lo³a² ha³te¹tha²kxai³ hxi²kan¹txi³ i²nxūn³-
kxi²nyhain¹ta¹hxi²nxa³hē¹la². 5 Txu¹ti³nâu³xa² ju¹ta² i²sxā³ o²nha²sxā³ i³ye³-
āu²la²to³tha²kxai³ i²sxā³ sa²kxu²thu¹nha²ta¹hxi²hē¹la². Nxe³ain¹ti³kxai³lu²
in³txi³nâu³xa² a²wān³txi³kxai³lu¹:

—Īh¹nxe³kxa²yan³ti³tā³ txah³lxe¹na² a²nū²a² ya³lu²te²a² sa²nī³kxain¹tē³na²
nū²kxah¹lxin¹thi²ni¹? 6 Hī¹nai²li² a²nū²a² yū²nxa³xi¹. Ka³ten³su² i³sa²yxau³xi²-
na²ni¹. A³li³xi²na²ni¹. Nxe³ju³kxai³lu² kxā³nxai³tā² Ka³li³le²a²ko³xa² yxau³hi¹-
nai³tā¹jau³xa² nxe³hi¹nai³tā² ne³ka²kxah¹lxan³sai¹ni¹? Nxe³wā²nxa²lxin¹ji¹?
7 Nxe³jau³xa²sa¹: “Kō³nxe³thin¹tū³ka³txa² hi²sen³kxai³lu² sa²so¹sain¹nū²la² hi³-
sa³ka³txa² i³hxi²ki¹la³kxi²sain¹sxā³ i³ya²lut¹sain¹tu¹wi¹. Nxe³sain¹kxa²ha³tā³-
nxān²tū³ ye³ha¹li¹ ka³na³ki¹ a³lan²ni²sxā³ ka³ten³su² i³sa²yxau³xi²na¹tu¹wi¹.”
Nxe³jau³xai³tā² ain³kxi²yah³lxin¹tai¹ti²tu¹ni¹. Nyhain¹ta¹hxi²hē¹la².

8-9 Ain¹nxa²ha¹te¹ txu¹ti³nâu³xā² wān³txa² ti³ya³u³xai³tā² sa²wa²lho¹xain¹-
ta¹hxi²hē¹la². Sa²wa²lho¹xain¹sxā³ i³xain¹ka³tu³ a²sa³wi³ha³lxa² hxi²ka²
hxi²sa³ka³na³ka³nat³sxā³ wa²sa²so¹xi²nūn³ka³tu³ nxe³tū³ka³txa² a²sa³-
wi³ha³lxa² hāi¹nxe³ti³xa¹ nxe³jau³xai²na² yo²ha³kxa¹ i³hen³txain¹ta¹hxi²
hē¹la². 10 A²nxe³txu¹ti³nâu³xa² i³lxi²nyhain¹tū³ka³txa²sa¹: Ma³ri²a² Ma³-
ta³lē²na³ka³lxa² nxe³ha²kxai³ Jo³ā²na³ka³lxa² nxe³ha²kxai³ Ma³ri²a³ka³lxa²
nxe³ha²kxai³ a²nxe³ta¹ka³lxi²na³ Ti³a²kah³la² a²hā³ka³nū²la³ta¹hxi²hē¹la².
Ai¹nha²kxi³ txu¹ti³nâu³xa² ka³lxa¹txi³ a³li³ain¹nū²la² a²sa³wi³ha³lxi³-
nū³ka³txa² i³ha¹txi²sxā³ nxe³jau³xai²na² i³hen³txi³nyhain¹ta¹hxi²hē¹la².
11 Nxe³nyhain¹tah¹lxa¹ a²sa³wi³ha³lxi³nū³ka³txa² jau³jau³xai²na² hai³txi³
yo²i²nyhain¹ta¹hxi²nxa³hē¹la²:

—Toh³li³ta² wān³txai²la¹wi¹. Nxe²e³lain¹ta¹hxi²hē¹la². 12 Nxa²ha¹te¹ jau³-
jau¹xai²na² ain³kxi²nū²la² Pe²jah³la² i³sa²yxau²ā³ka³tu³ Je³su²jah³la² kwā³-
kxē¹na² txah³lxē¹nān²ta² ā³nih³nū²la² ā³ku²thu²kxa¹sxā³ ā³wih¹ta¹hxi²hē¹la².
Ā³wih¹nū²la² wā²la²ka³lo³a² Je³su²jah³la² ē³kxain¹ka³lo³a² so¹lxi³ sxa³ne²yhe²-
ta¹hxi²hē¹la². Yxān¹ta¹ Je³su²jah³la² yū³ne¹yhe²ta¹hxi²nxa³hē¹la². Nxe³sxā³
a³li³sxā³ i³xi²tāu³a²:

—Īh¹nxe³te²sin²sun²kū¹. Nxe²e³nha²ta¹hxi²hē¹la².

E³ma³u²thi³nān¹tih³na² ai³ya³tih³nān¹jau³su²

13 Nxa²ha¹te¹ sūn²ta²txai²na² a²sa³wi³ha³lxa² ha¹lin¹te²a² Je³ru³sa³lē²-
thi³na² a³li³nū²la² E³ma³u²thi³na² ai³ya³ta¹hxi²hē¹la². Nxe³thi³na² 10 ki³lo²-
me³tro³ nxe² u²lxi³ye²ta¹hxi²nxa³hē¹la². 14 Nxe³ya³ti³kxai³lu² Je³su²jah³la²
ya³lu²ju³ta² e³kxi²nha²ta¹hxi²hē¹la². 15 Nxe³yah³nxa²ha¹te¹ Je³su²jah³la²
i³hi¹tai³lhxā³ a²tih³na² ai³le²tih³na² i³ha¹txi²ya³ta¹hxi²hē¹la². i³ha¹txi²sxā³
ā³sa²so¹ā³ya³ka³tu³ ai³yah³lxi³ta¹hxi²hē¹la². 16 Yxān¹ta¹ kō³nyhain¹ta¹hxi²-
nxa³hē¹la². 17 Nxa²ha¹te¹ Je³su²jah³la² i³ye³kxi²te³nah¹lxi¹:

—Ai³ya³hin¹tāu³a² ih¹nxe³jau³ta³ wā³wā³nx²ti³jau³ta³ e³la³hin¹thi²li¹? Ta¹-hxai²hē¹la². ¹⁸Nxa²ha¹te¹ ā³yit¹txā²ha¹te¹ Kle³o³pah³la² āin²ta³kxi²nha²sxā³e³kxi²te³nah¹lxi¹:

—Je³ru³sa³lē²thi³na² ha³la³ka³lxa³lo³nīn¹kxan²ti³ jau¹xai²na² ā³ne³wxe³-nxa²nxa³ta³lu¹wi¹. Ta¹hxai²hē¹la².

¹⁹Nxa²ha¹te¹ Je³su²jah³lai²na² wān³txi³kxai³lu¹:

—Īh¹nxe³jaut³tan³te²la¹xā³? Ta¹hxai²hē¹la². Nxa²ha¹te¹ i³wa²lū³xi²ya³ti³-an¹jau³kxai³lu¹:

—Je³su²jah³la² Na³sa³re²thi³nān¹jah¹lo²su¹. Nxe³jah¹lai²li² Txa²wā¹sū³na² wān³txa² hen³txi³jah¹lo²su¹. Ain¹ta¹hē¹li¹. Ai¹nha²kxai³ hxi²kan¹nē³lxa³ju³ta²kāin² o²la³kxi²sain¹sīn¹na²hē³li¹. Nxe³ju³ta¹na² Txa²wā¹sū³na² wān³txa²wain³txi³ sa²yo²wel¹jah¹lo²su² ye²ta¹hē¹li¹. ²⁰Nxe³to³ta¹ wā³nxīn¹ta² si³yxau³-tū³ka³ti³su² te²nāu³xa² txa²wā¹hxi²kan¹ti³su² te²nāu³xa² ain¹sxā³ i³ya²lut¹si¹-jau³su² i³yī¹li²hain¹ta¹hē¹li¹. Nxain¹ju³tan¹te²kxa³ya³lhu² hxi²ki¹la³kxain¹ta¹-hē¹li¹. ²¹Nxe³kxan²ti³ Txa²wā¹sū³na² A²hxi²kan¹jah¹lai²li² I³sa³e² nū³ka³txa²wxa²wa²su¹tū¹nhē³jah¹lo²su² te²ji¹xā¹. Nha¹jau³su² nxe³sā²nha¹kxa²yu³su² ye³ha¹li¹ ka³na³ki¹ a³la²ni²te²jai¹tu³wi¹. ²²Jā¹nxe³kxa²yu³su² i³yū¹li²nxa³ta³-lxa¹ txu¹ti³nāu³xa² kwā³kxē¹na² ai³ain¹tāu³a² i³wā³wā³ta³kxi²sa²sī¹nhē¹li¹. ²³Je³su²jah³lo²la³ hai³txi³ i²ain¹ta¹hxa³hē²li¹. Hā²wxān³txa³ i³xain¹nū²la²e³kxi²sain¹te³nah¹lxi¹: “Hxi²sxā³nho³jut³sū³ju³ta² i²sī¹na¹hē³li¹. Nxe³ju³ta¹na²oh³xan¹jah¹la²nāu³xa² i³hen³txi³sain¹sīn¹te³nah¹lxi¹: ‘Je³su²jah³la² ka³ten³su²yxau²na³ni¹’ Nxe³sain¹sīn¹na²hē³li¹.” Nyhain¹ta¹hē¹li¹. Nxe³jau³xai²na² on²-txi³khaix¹sa²sī¹nhē²li¹. ²⁴Jā¹nxe³ha²kxai³la¹ txa²wā¹nū³ka³txa² ka³na³ki²sa²-nī³kxi²te³na² ā³nxai³nū²la² i³hen³txi³sain¹sī¹kxa²ya¹nxe³jut³su² i²ain¹ta¹hē²li¹. Nxe³ta¹ Je³su²jah³lo²la³ hai³txi³ i²ain¹ta¹hxa³hē²li¹. Nyhain¹ta¹hxai²hē¹la².

²⁵Nxa²ha¹te¹ Je³su²jah³lai²na² wān³txi³kxai³lu¹:

—Wxāi²na² ā³ne³to³ti³he¹nxe³nx²ti³xa³wi¹. Txa²wā¹sū³na² wān³txa² i³hen³txi³-nū³ka³txa² e³ain¹jau³xai³tā² wa³su¹txi³ ā³ne³wxe³yah²lxa³lxi¹. ²⁶Nxe³jau³xai³tā²i³ye³kxū¹ain¹te³nah¹lxi¹: “Txa²wā¹sū³na² A²hxi²kan¹ta² Si³yxau³tāu³lo³jah¹la²ju¹ta¹na² ha³kxa¹ ye³kāuh³lxa³ti³sain¹tu¹wi¹. Nxe³sxā³ i³su¹lhā³ain¹sān²ka³tū³hā²wxān³txa³ ka³ten³su² i³sa²yxau³xi²tu¹wi¹. Nxe³te²kxa³kxa¹ kāin²wxi²kin³ti³-ton³tu¹wi¹.” Nxe³jau³su² i³ye³kxū¹nē³lain¹ta¹hxai²hē¹li¹. Nxe³ta¹hxai²hē¹la².

²⁷Nxe³nū²la² ū³wha²li¹txā³nxa² tē³nū²la² Moi³se²ah³lu¹tai²na² ū³wha²li¹-jau³xa² a²yo²ha³kxa¹ Txa²wā¹sū³na² wān³txa² i³hen³txi³nū²ka³txu¹ta¹na²wān³txa² ū³wha²li¹jau³xa² a²yo²ha³kxa¹ nxe³jau³su² tē³nū²la² Je³su²jah³la²su¹lhā³ain¹ju³ta² i³yau¹ū¹nyhain¹ta¹hxai²hē¹la².

²⁸Nxa²ha¹te¹ E³ma³u³thi³na² yau³son³nxa²ha¹te¹ ā³wa²to¹te³lhxā³ ta¹hxai²-hē¹la². ²⁹Yxān¹ta¹ ā³yit¹tū²la² e³kxain¹te³nah¹lxi¹:

—Txa²sxi²ha² sxa³sxā³ āu³xi²sē¹li¹. Ka³nxah³hi²nē³te³na³li¹. Ain¹ta¹hxai²-hē¹la². Nxe³jau³su² ha²kxai³ sxi²ha² ā³wi¹yah³lxi³ta¹hxai²hē¹la². ³⁰Nxa²ha¹te¹ ā³wi¹nhū²la² i³yain¹te³lhxā³ ā³wxe³ain¹nū²la² yain³tū³xa² hxi²tē³nha²nū²la²Txa²wā¹sū³na² i³wi¹lxon³kxi²kj³jau³su² i³ye³kxi²ta¹hxai²hē¹la². Hā²wxān³txa³yain³tū³xa² ha³la³tāu²lxū¹ta¹hxai²hē¹la². ³¹Nxe³ju³ta¹na² i²ai¹nhī¹na¹ ā³ye³-wxe³ain¹ta¹hxai²hē¹la². Ain¹ta¹ ā³ye³wxe³ai¹nhī¹na¹ wā³sā² yxain¹ta¹hxai²-hē¹la². ³²Nxa²ha¹te¹ e³kxi²nyha¹te³nah¹lxi¹:

—Wān³txa² i³yau¹ū³nē³lhi¹na¹ i³xi²kj³tāu³a² txa²wā¹ē¹nāu³ai²na² ka³lih³-khaix¹nē³lhē²li¹. Ta¹hxai²hē¹la².

³³ Nxa²ha¹te¹ wa³su¹txi³ i³sa²yxau³nū²la² Je³ru³sa³lē²thi³na² wā³lain¹ta¹-hxi²hē¹la². Nxe³tāu³a² a²sa³wi³ha³lxa² hxi²ka² hxi²na³sxā³ ka³na³ka³nat³sxā³ wa²sa²so¹xi²nūn³ka³tū³ nxe³nū³ka³txi³su² te²a² a²sa³wi³ha³lxa² ka³lxa¹txi³ nū¹nain¹ta¹hxi²hē¹la². ³⁴ Nxain¹sxā³ i³ye³kxain¹te³nah¹lxi¹:

—Ya²la³tū³ Txa²wā¹hxi²kan¹jah¹la² ka³te³nai²la¹wi¹, Si³māu²ah³la² i²ye²ha²-kxai³lu¹. Ain¹ta¹hxi²hē¹la².

³⁵ Nxa²ha¹te¹ i³ye³kxi²ya³te³nah¹lxi¹:

—i³xi²nha¹tāu³a² Txa²wā¹sū³na² wān³txa² yxo²ha³kxa¹ i³hau³ko³tūh¹sa²-sīn¹na²li¹. Nxe³ha²kxai³ sxi²ha² wi³xi²sī¹na¹ka³tū³ hā²wxān³txa³ yain³tū³xa² wxa²nxū²xai³sa²sī¹nhī¹na¹ ā³ye³wxe³sa²sī¹nhē²li¹. Sī¹na¹jut³su² Je³su²jah³la² ka³ten³ti³ yxau²na³li¹. Ye¹nx²ta¹wi¹. Ta¹hxi²hē¹la².

Je³su²jah³la² a²sa³wi³ha³lxa² ā³yū¹txi²jau³su²

³⁶ Nxa²ha¹te¹ i³hen³txain¹ti³kxai³lu² Je³su²jah³la² hi²sen³kxai³lu² a²sa³-wi³ha³lxa² a²nxū²kwai³wi³tāu³a² wxā³sxā³ ā³yū²txi²ta¹hxi²hē¹la². Nxe³sxā³ i³ye³kxi²te³nah¹lxi¹:

—Yuh³lxah³lxi³txa³hē¹li¹. Wi¹lxo³kxi¹jah³lxi³hē¹li¹. Ta¹hxi²hē¹la².

³⁷ Yxān¹ta¹ on²ta¹nha²kxai³ nxe²e³kxain¹te³nah¹lxi¹:

—A²yāu³ka³txi³su² ji¹xā¹. Nyhain¹ta¹hxi²hē¹la². ³⁸ Nxa²ha¹te¹ Je³su²jah³la² i³ye³kxi²te³nah¹lxi¹:

—i³h¹nxe³ka²yan³ti³ta³ i³wā³wā³ta³kxi²nha²sxā³ on²txi³nx²ta¹ji¹wi¹? ³⁹ Txa²-hxi²ka² i² txa²yu³kxa² i² nxe³sah¹lxi³hē¹li¹. Wxa²wxai³sain³sah¹lxin¹kxai²-nān²tū³ yxo²i²syah¹lxin¹tu¹wi¹. Txi²li² a²yāu³ka³txi³sin²nxā³wi¹. Yxān¹ta¹ a²nū²khai³sa¹wi¹. Nxe³ju³ta¹na² a²yāu³ka³txa² hai³txi³ a²sīn³ta³ yū²nxā³-ha²kxai³ hai³txi³ a²su³la³ yū²nxā³ha²kxai³ nxe³te²jai¹tu³wi¹. Je³su²jah³la² ta¹hxi²hē¹la².

⁴⁰ Nxe³nū²la² a²hxi²ka² wā²nā³ū¹hi² a²yu³kxa² wā²nā³ū¹hi² nxe³sxā³ wā²-nā³ū¹ta³kxi²nha²ta¹hxi²hē¹la². ⁴¹ Nxe³ta¹ ka³lih³khaix¹ain¹kxan²ti³ hai³txi³ yxo²i²ain¹ta¹hxi²nxā³hē¹la². Nxa²ha¹te¹ āh¹ i³ye³kxi²te³nah¹lxi¹:

—Yain³txa² ū³hū¹sah¹lxi³hē¹li¹. i³yain³te³la¹wi¹. Ta¹hxi²hē¹la².

⁴² Nxe³nū²la² ai³na² hi³nha²te²a² ū³hū¹ain¹ta¹hxi²hē¹la². ⁴³ Ai¹nha²kxai³ wxa²nhī²yain¹ta¹hxi²hē¹la². ⁴⁴ Nxa²ha¹te¹ āh¹ i³ye³kxi²te³nah¹lxi¹:

—Nxe³na¹ju³ta¹li² i³yau¹ū³nx²ta¹ta¹tu³wi¹. Txa²wā¹sū³na² ha³teh³nxā³nxā² yxo²ha³kxa¹ ya²la³tū³ta¹tu³wi¹. Moi³se²ah³lu¹ta¹na² wān³txa² ya²la³tū³ti² Txa²wā¹sū³na² wān³txa² i³hen³txi³tū³ka³txu¹ta¹na² wān³txa² ya²la³tū³ti² Ta³-vi²yah³lu¹ta¹na² wān³txa² ya²la³tū³ti² nxe³ta¹tu³wi¹. Sa²yxo²we¹nha²sxā³ kăi³ta³lu²na²hē³li¹. Je³su²jah³la² ta¹hxi²hē¹la².

⁴⁵ N x e³te³na¹ Txa²wā¹sū³na² ha³teh³nxā³nxai³tā² i³la³kxi²ti³hi¹-tain¹ta¹hxi²hē¹la².

⁴⁶ —Jā¹nxe³sxā³ Txa²wā¹sū³na² ha³teh³nxā³nxā² i³yau¹ū³sa²jau³su² nxe³-te³nah¹lxi¹: “Txa²wā¹sū³na² A²hxi²kan¹ta² Si³yxau³tāu³lo³jah¹la² kăin² ye³-khāuh³lxa³ti³sān²nū²la² ya³lu²tu¹wi¹. Yxān¹ta¹ ye³ha¹li¹ ka³na³ki¹ a³lan²ni²sxā³ ka³ten³su² i³sa²yxau³xi²tu¹wi¹.” Txa²wā¹sū³na² ha³teh³nxā³nxā² nxe³ta¹hxi²-hē¹li¹. ⁴⁷ Nxe³ju³tan¹te²kxa³ya³lhu² a²nū²a² ko³nxe³ti³ kăi³sxā³ yxau²xai³ju³ta² i³āin²ta³kxi²nha²sxā³ Je³su²jah³la² yxo²i³ain¹kxai²nān²tū³ ko³nxe³ti³ kăi³ain¹-kxa² yo³ha² ā³wa²su¹ti³hi¹tu¹wi¹. Nxe³jau³xai²na² Je³ru³sa³lē²thi³na² i³hen³-txi² ā³si³wxe³ka³tū³ hu³ a²nū²a² nū³ka³txa² ka³lxa¹txi³nāu³xa² yxo²ha³kxa¹

ĩ³hen³txi³txain¹yah³lxi³hē¹li¹. ⁴⁸Nxe³jau³jau³xai²na² wān³txa² tĩ³yau³xu¹-
tai²na² ĩ³ye³kxū¹jau³xu¹tai²nān²tu³ Txai²na² sa²kxai³lu² sa²yxo²we¹nha²sxā³
kāi³ta³lu²na¹tai¹ti²tu³wi¹. Nxe³ju³tai²na² ā³ye³yxo²nū¹kxa² nū³kā³txi³su² yah³-
lxi¹lxi¹. ⁴⁹Nxe³yah³lxi¹nha²kxai³ ye³jen¹na² Txa²wā¹sū³na² Yāu³ka³jxah¹la²
ĩ³sa²si¹hā³ūh¹nx²ta¹tu¹wi¹. Nxe³ju³ta² Txa²wā¹wĩ³na² ĩ³ye³kxū¹nx²ti³tai¹ti²-
tu³wi¹. Jā¹nxe³ha²kxai³ Je³ru³sa³lē²thĩ³na² wah³nxe² yxau³jah¹lxi³sā²nhē³li¹.
Sū³na² Yāu³ka³txa² a³ka³nxa² wxā³sxā³ ā³si³tē³kxi¹nx²ti³hĩ¹na¹ ĩ³hxi²ka¹ti³hi¹-
txa²ti³tu¹wi¹. Nxe³ye¹nx²ta¹wi¹. Je³su²jah³lo²kxai³ nxe³ta¹hxai²hē¹la².

Je³su²jah³la² oh³nāu³a² wxa²ka³la³ye²jau³su²

⁵⁰ĩ³ye³ta³lun²nū²la² a²sa³wi³ha³lxa² ā³sa²so¹nū²la² Je³ru³sa³lē²thĩ³na²
a³li³ain¹ta¹hxai²hē¹la². A³li³nū²la² Be³tān²ya³thĩ³na² ai³ain¹ta¹hxai²hē¹la².
Ain¹ka³tū³ ā³yit¹tū²la² a²hxi²ka³la¹nha²ta²hxai²hē¹la². Nxe³sxā³ wān³txa²
wi¹lhin¹ti³hit¹jau³su² a²sa³wi³ha³lxa² ne³nxē³na² ĩ³ye³kxi²ta¹hxai²hē¹la².
⁵¹Nxe² ĩ³ye³kxi²tāu³a² ā³waix³sxā³ oh³xa² ka³la³xi²ye²ta¹hxai²hē¹la². ⁵²Nxa²-
ha¹te¹ a²sa³wi³ha³lxi³nāu³xu¹ta²kxai³lu² Txa²wā¹sū³na² sa²nēn¹kxi²jau³su²
e³kxain¹nū²la² Je³ru³sa³lē²thĩ³na² ka³lih³kxi²sxā³ ā³wā³lain¹ta¹hxai²hē¹la².
⁵³Nxain¹ka³tū³ Txa²wā¹sū³na² sxi²ha² ā³wih¹to³hain¹sxā³ Txa²wā¹sū³na²
sa²nēn¹kxi²to³hain¹ta¹hxai²hē¹la².

João

A²wān³txi³khai³su² jah¹la², ka³te³na² si³yxau³tāu³su² nxe³jau³su²

1 ¹Txa²wā¹si³kxā³nāu³u¹ta¹na² A²wān³txi³khai³su² jah¹la² yxau³ta¹hxai²-hē¹la². A²yen³kxa² yū²nxa³ha²kxai³ a²nū²a² yū²nxa³ha²kxai³ nxe³tāu³-u¹ta¹na² jah¹la² so¹lxi³ yxau³ta¹hxai²hē¹la². A²wān³txi³khai³su² Jah¹la² sa²-kxai³lu² Txa²wā¹sū³na² Si³yxau³tāu³la³ yxau³ya³ta¹hxai²hē¹la². ²Nxe³sxā³ A²wān³txi³khai³su² Jah¹la² sa²kxai³lu² yxau², Txa²wā¹sū³na² Si³yxau³tāu³la³ yxau², txa²wā¹si³kxā³nāu³u¹ta¹na² nxe³ya³yhu¹ta¹hxai²hē¹la². A²wān³txi³-khai³su² Jah¹lain²txi³, Txa²wā¹sū³na² Si³yxau³tāu³ain²txi³ nxe³ta¹hxai²hē¹la². ³A²nxe³jah¹la² hxi²ka² a²yen³kxa² yxo²ha³kxa¹ wet¹sa²sai¹ta¹hxai²hē¹la². A²yen³kxa² we¹txa³kxe³su² wā³ko³kxe³su² ta¹hxai²nxa³hē¹la². ⁴A²wān³txi³-khai³su² Jah¹la² sa²kxai³lu² ka³te³na² si³yxau³tāu³su² tāu³a² sa²kxai³lu² nxe³-ta¹hxai²hē¹la². A²nxe³jah¹la² sa²kxai³lu¹ ka³te³na² wi¹tāu³a¹ ũ³hū¹nhē³lha²-kxai³, tīh³na² wain³tīh³na² so¹lxi³ wi¹tīh³na² so¹lxi³ i³yau¹ũ³nē³lha²kxai³, nxe³sxā³ sa²ha²te¹kxi²nē³jut³sū³nxe² a²nū²a² yxo²ha³kxa¹ nxe³te²ki³na¹xai¹na¹ sa²hau³ko³tē³ta¹hxai²hē¹la². ⁵Nxe³sxā³ sa²ha²te¹jah¹lai²na² sa²kxai³lu² ka³-nxah³ju³ta² sa²ha²te¹sa²tē³na³la². Nxe³kxan²ta² hxi²kan²txi³ a²ta³a² hxi²ka², ka³nxah³ta² a²wa³kxēn³yah³la² hxi²ka², ko³nxe³ti³ kāi³si¹nhē³jah¹la² hxi²ka², wxa²nū¹li²nxa³wa². Ha³lo²a² nxe³jut³sū³na³la².

⁶Nxe³nxa²ha¹te¹ in³txa² Jo³āu² Ba³tis²jah³lo²su² ta¹hxai²hē¹la². A²nxe³-jah¹la² Txa²wā¹sū³na² Si³yxau³tāu³a¹ i³sa²si¹hā³kxe³su² jah¹la² ta¹hxai²hē¹la². Nxe³ha²kxai³ txa²wā¹ha³lo²ai²na² wxā³ta¹hxai²hē¹la². ⁷Wxā³nū²la² sa²ha²-te¹kxi²nē³jah¹lai²na² sa²kxai³lu², Je³su²jah³lo²su² te²kxai³lu² ũ³yhe³ka¹tē³-te³lhxā³ wxā³ta¹hxai²hē¹la². A²nū²a² hāi¹nxe³ti³xa¹ Sū³na² sa²yo²wet¹si¹-nhē³jau³nū³su² Jo³āu² Ba³tis²jah³la² wxā³ta¹hxai²hē¹la². ⁸Hai³txi³ Jo³āu² Ba³tis²jah³lo²la³ sa²ha²te¹kxi²nē³jah¹lo²su² ta¹hxai²nxa³hē¹la². Hāi¹nxe³sxā³ sa²ha²te¹kxi²nē³jah¹la² ũ³yhe³ka¹tē³te³lhxā³ Jo³āu² Ba³tis²jah³la² wxā³ta¹-hxai²hē¹la². ⁹Yxān¹ta¹ kwēn¹ta¹na² sa²ha²te¹kxi²nē³jah¹lo²khai³xa², a²nū²a² yxo²ha³kxa¹ sa²ha²te¹kxi²nē³jah¹lo²su² jah¹la², txa²wā¹ha³lo²ai²na² ā³wxā³-te³lhxā³ ta¹hxai²hē¹la².

¹⁰⁻¹¹A²nxe³jah¹la² sa²kxai³lu² ha³lo²ai²na² yuh³xan¹ko³xai²na² yān³-tai²na² wet¹sa²sai¹ta¹hxai²hē¹la². Yxān¹ta¹ kwēn¹ta¹na² ha³lo²ai²na² wxā³-ye²yhain¹kxan²ti³ hxi²kan¹kxan²ti³ ha³lo²an¹tū³ka³txi³la³ hāi¹nxe³sxā³ wā³txi³nū¹lyhain¹ta¹hxai²hē¹la². Jā¹nxe³kxan²ti³ a²ka³lxa¹ta² sxi²ha² ā³wxā³-ye²yhain¹kxan²ti³ a²ka³lxa¹ti³su² te²la³ Ju³te²a² nū³ka³txi³la³ha²kxai³ ā³yo²-o³tū²ain¹to³ta¹hxai²nxa³hē¹la². ¹²Ain¹nxa²ha¹te¹ a²nū²a² ka³na³ki² on³tāu³su² tāu³a¹ ā³yo²o³tū²yah³lxi³ka³tu³ sa²we¹tain¹ta¹hxai²hē¹la².

—A²nxe³tāu³su² tāu³a¹ yxo²ha³kxa¹ Sū³na² Si³yxa³tāu³a¹ wē³ha³lxi³ai²la¹i¹. Je³su²jah³la² wān³txa² hxi²kan¹txi³ i³wē³ha³lxi³lo³tain¹jau³su² yain¹ta¹hxi²hē¹la². 13 Sū³na² wē³ha³lxa² wē³ha³lxi³lo³tē³ju³ta²sa¹: Hāi¹nxe³sxā³ Sū³na² wē³ha³lxi³lo³kxe³su² te²nāu³xa² so¹lxi³ Sū³na² wē³ha³lxi³in³te²ju³hē³la². Yxān¹ta¹ a²nū²a² hxi²kan¹khai¹nxe³kxan²ti³ a²wē³sa² we¹kxa² yuh³xai²nān¹te² wē³sa² so¹lxi³ wet¹sa²kxai³, a²nū²a² a²ē¹nāu³a¹ wē³nhī²nha²kxan²ti³ yuh³xai²nān¹te² wē³sa² so¹lxi³ wet¹sa²kxai³, in³txa² txu¹ha² ten³nha²yu³kxan²ti³ yuh³xai²nān¹te² wē³sa² so¹lxi³ wet¹sa²kxai³ te²ju³hē³la². Jā¹nxe³sxā³ Sū³na² wē³ha³lxi³lo³kxe³su² te²a² a²nū²a² Je³su²jah³la² sa²we¹tain¹te²su² te²nāu³xa² so¹lxi³ wē³ha³lxi³lo³tain¹ta¹hxi²hē¹la².

14 Nxe³nxa²ha¹te¹ A²wān³txi³khai³su² jah¹lai²na² sa²kxai³lu² Je³su²jah³lo²su² te²kxai³lu¹ ha³lo²ai²na² wxā³ta¹hxi²hē¹la². Txa²wā¹nū²āin²ti³ wen¹nū²la² a²nū²khai³su² wen¹nū²la² ha³lo²a² yuh³xan¹ko³xai²na² wxā³ta¹hxi²hē¹la². Jū¹nxe² kxān³su² yxa³u³ya³nhē³ta¹hxi²hē¹la². Nxe³ju³ta² a²ya³li³nāu³xa² a²ye³na² i²ain¹ta¹hxi²hē¹la². I²ain¹ju³ta²su¹: A²wān³txi³khai³su² jah¹lai²na² wxi²kin³ti³ton³ta¹hxi²hē¹la². Txa²wā¹wi³na² si³yxa³u³jah¹lo²khai³xa² a²ki³lha³lxa² hāi¹nxe³te²a², hāi¹nxe² we¹kxe³su² te²a² sa²kxai³lu² wxi²kin³ti³ton³khai³ta¹hxi²hē¹la². A²nxe³jah¹lo²su² te²kxai³lu¹ kāin² hāun²ya¹ta² wi¹lhin¹jah¹lo²su² nxe³ha²kxai³ a²ya³la³lyau³tu³ a²si³yxa³u³tāu³su² nxe³ha²kxai³ ta¹hxi²hē¹la².

15 Nxe³nxa²ha¹te¹ Jo³āu² Ba³tis²jah³la² i³kaix³sxā³, Je³su²jah³la² hxi²kan¹khai³ju³ta² i³yau¹ū³nhē³te³lhxā³ i³kaix¹te³nah¹lxi¹:

—Jah¹lai²na² txa²si³yo³na¹ wxā³jah¹lai²la¹i¹. Yxān¹ta¹ sa²sen³sai¹sa²sxā³ hxi²kan¹khai³jah¹lai²la¹i¹, yān³ta² yū³sa²nxa³hī¹nu¹tai²na² yxa²u³xai³jah¹lo²su² ha²kxai³lu¹. Ta¹hxi²hē¹la².

16 Jah¹lai²na² kāin² hāun²ya¹ta² wi¹lhin¹sxā³ a²nū²a² yxo²ha³kxa¹ ki³na¹xai²na² whāi²na¹, sa²hau³ko³tē³ta¹hxi²hē¹la². 17 Jā¹nxe³ju³ta²sa¹ Moi³se²ah³lu¹tai²na² Sū³na² wā²nxa³kxa² so¹jah¹lo²su² ta¹hxi²ti³ai¹ti²tu³wa². A²nxe³jah¹lu¹tai²na² Sū³na² wān³txa² i³kwa³na³nē³jau³xu¹tai²na² tē³nū²la² txa²wā¹si³yah³la²-nāu³u¹tai²na² i³yau¹ū³nyhain¹ta¹hxi²ti³ai¹ti²tu³wa². Nxa²ha¹te¹ Je³su²jah³-lai²na² Sū³na² A²hxi²kan¹ta² Si³yxa³u³tāu³lo³jah¹lo²su² te²la¹wa². A²nxe³jah¹-la²kxai³lu² Sū³na² a³lxi²nē³kxe³su² i³yau¹ū³nhē³lha²kxai³ Sū³na² yen³nāu³a¹ ā³wa²sut¹sxā³ yxa²u³xai³la³kxi²nē³jau³nū³su² ya²la³lyau³xan²tu³ i³yau¹ū³nhē³-lha²kxai³ nxe³jah¹lai²la¹wa². 18 Jā¹nxe³jau³su² Sū³na² Si³yxa³u³tāu³la³ hxi²kan¹txi³ yuh³xai²nān¹tu³kā³txi³ki³na¹xai²na² i²ki³jah¹lo²sxa³wa². Yxān¹ta¹, A²ta²ha² hāi¹nxe³te²a² so¹lxi³, Txa²wā¹wi³na² A²ta²ha² so¹lxi³ a³lxi²khai¹-nxe³kxe³su² te²a² so¹lxi³ yxa²u³xai³ya³nhē³lain¹sxā³ Sū³na² Si³yxa³u³tāu³a¹ wxa²ye³ka¹tū¹nhē³lain¹ta¹hxi²hē¹la².

Jo³āu² Ba³tis²jah³la² a²wān³txi³su² i³yau¹ū³jau³su²

19 Nxe³nxa²ha¹te¹ Jo³āu² Ba³tis²jah³lo²su² te²kxai³la¹ Be³tān²ya³thi³na² he¹-ta¹hxi²hē¹la². Nxe³ka³tu³ta¹ a²nū²a² nū³kā³txa² wā³nxin¹te² nū³kā³txi³su² ā³nhai¹tūn³tū³kā³txa², Le³vi²ta³ nū³kā³txi³su² ā³nhai¹tūn³tū³kā³txa² ā³wxā³-ain¹ta¹hxi²hē¹la². Ju³te²a² nū³kā³txa² a²hxi²kan¹txi³nāu³xa² Je³ru³sa³lē²-thi³nān¹te²nāu³xa² hi²sen³kxai³lu² i³sa²si¹hā³kxain¹ta¹hxi²hē¹la². A²nxe³te² nū³kā³txa² sa²kxai³lu² Jo³āu² Ba³tis²jah³lai²na² sa²kxai³lu² i³ha¹txain¹ta¹-hxi²hē¹la². I³ha¹txain¹sxā³ i³wā³txain¹te³nah¹lxi¹:

—Wxăi²na² Sũ³na² Si³yxau³tău³a¹ A²hxi²kan¹ta² Si³yxau³tău³lo³jah¹lo²su² ta³nxa² a²nũ²a² ă³su² ta³nxa² nhĩn¹te²la¹xă³? Ta¹hxi²hē¹la². 20Nxe³nxa²ha¹te¹ Jo³ău² Ba³tis²jah³lai²na² sa²kxai³lu¹ wai³wain³ki²txi³ i³ye³kxain¹te³nah¹lxi¹:

—Ti³he¹nxē²nxa³wi¹. Hai³txi³ Sũ³na² A²hxi²kan¹ta² Si³yxau³tău³lo³jah¹lo²su² te²txă³wi¹, txai²li¹. Ta¹hxi²hē¹la². 21Nxe³nxa²ha¹te¹ tũ¹kă³txai²na² wăn³txi³kxai³lu¹:

—Wxăi²na² E³li²ah³la² nhĩn¹ji¹wi¹? Ta¹hxi²hē¹la². Nxe³nxa²ha¹te¹ Jo³ău² Ba³tis²jah³lai²na² wăn³txi³kxai³lu¹:

—Ti³hex¹te²txă³wi¹. Ta¹hxi²hē¹la². Nxe³nxa²ha¹te¹ tũ¹kă³txai²na² wăn³txi³kxai³lu¹:

—Sũ³na² wăn³txa² i³hen³txi³jah¹lo²su² nhĩn¹ji¹wi¹? Ju¹ta² Moi³se²ah³lu¹-tai²na² kxă³nhxi¹nu¹tai²na² e³ain¹jau³xa² a²nũ²a² wxă³nũ¹nhē³jah¹lo²nu³su² e³kxi²ta¹hxi²ti³ai¹ti²tu³wi¹. A²nxe³jah¹lo²su² nhĩn¹ji¹wi¹? Ta¹hxi²hē¹la². Yxăn¹ta¹:

—Ti³hex¹te²txă³wi¹. Ta¹hxi²hē¹la².

22Nxe³nxa²ha¹te¹ a²nũ²a² nũ³kă³txa² wăn³txi³kxai³lu¹:

—İh¹nxe³ju³tan¹nũ²su²khaix³nhĩn¹ji¹wi¹? İ³wa²lũ³xi²sa²sĩ¹nhē³li¹. Sa¹nhĩn¹-kxai²năn²tũ³ a²nũ²a² i³sa²si¹hă³sain¹sĩn¹tũ³kă³txa² i³wa²lũ³xain¹nha¹txai²li¹. İh¹nxe³kăi³jah¹lo²sa²nhĩn¹te²la¹xă³? Ta¹hxi²hē¹la².

23Nxe³nxa²ha¹te¹ Jo³ău² Ba³tis²jah³lai²na² wăn³txi³kxai³lu¹, i³wa²lũ³xain¹te³nah¹lxi¹:

—Txai²li¹ ha³lo²ai²na² a²nũ²a² yxau³ai¹nxa³ko³nău³a² ai³sxă³ i³ye³kxi²jah¹lo²sa²wi¹. İ³ye³kxi²na¹te³nah¹lxi¹:

“A²nũ²a² hxi²kan¹jah¹lo²su² wxă³ju³ta²nũ³a² yũ³kxai²năn²tũ³
ă³wxă³ti³h³na²nũ³a² wxă³hau³ko³tain¹te²ju²hē³li¹. Nxe³kxa²
yă¹nxe³sxă³ Txa²wă¹hxi²kan¹ta² Si³yxau³jah¹la² wxă³ju³ta²nũ³a²
wxă²ē¹nău³ai²na² wxă²hau³ko³nha¹jah³lxi¹hē¹li¹.”

Nxe³jau³xai²na² kxă³nhxi¹nău³u¹tai²na² İ³sa³i²ah³lu¹tai²na² Sũ³na² wăn³txa² i³hen³txi³jah¹lu¹tai²na² jau³xau³hxi²têx¹ta² nxe³ta¹hxi²hē¹li¹. Jo³ău² Ba³tis²-jah³la² ta¹hxi²hē¹la².

24-25Nxe³nxa²ha¹te¹ wxă³yain¹tũ³kă³txai²na² sa²kxai³lu¹ fa³ri³se²a² ye²te²-nũ³kă³txa² i³sa²si¹hă³kxe³nũ³kă³txai²na² sa²kxai³lu² i³ye³kxain¹te³nah¹lxi¹:

—Nxet³si¹lxi¹. “Sũ³na² A²hxi²kan¹ta² Si³yxau³tău³lot³sa²jah¹lo²su² te²-txă³wi¹.” Nhĩ¹nha²kxai³: “E³li²ah³lo²su² te²txă³wi¹.” Nhĩ¹nha²kxai³: “Sũ³na² wăn³txa² i³hen³txi³jah¹lo²su² te²txă³wi¹.” Nhĩ¹nha²kxai³, nhĩ¹lxi¹. Nhĩn¹kxai²-năn²tũ³, İh¹nxe³kxa²yan³ti³ta³ a²nũ²a² İ³yau³xa² ũ³hũ¹kxi²sa²sai¹yhu¹ju³ta² kăi³nhĩn¹ji¹wi¹? Ta¹hxi²hē¹la².

26-27Nxe³nxa²ha¹te¹ Jo³ău² Ba³tis²jah³lai²na² i³wa²lũ³xain¹jau³xa²sa¹:

—Txai²li² İ³yau³xa² so¹lxi³ a²nũ²a² ũ³hũ¹kxi²sa²sai¹yhu¹to³ha¹wi¹. Yxăn¹-ta¹ jah¹la² wxă²nũ³kă³txi³nău³a¹ yxau²xai³ya³nx²ti³jah¹la², txă²si³yo³na¹ wxă³ya³nx²ti³tu¹wi¹. Jah¹la² İ²ain¹yah³lxi³te²sxă³lxi¹. A²nxe³jah¹la² sa²sen³-sai¹sa²sxă³ hxi²kan¹khaix¹jah¹lai²la¹wi¹. Nxe³te²sa²jau³su² jah¹lai²na² wă²la² yũ³hē²ta³lxi³nha²ka³lo³a² hai³txi³ txai²li² hxi²kan¹txi³ sa²yxo²thu¹nha²sxă³ sa²yũ³ta³la³kxi²te²nũ³nhũ³te²txă³wi¹, hxi²kan¹jah¹lo²sin²nxa³ha²kxai³lu¹. Ta¹hxi²hē¹la².

28Nxe³jau³xai²na² sa²kxai³lu², Jo³ău² Ba³tis²jah³lai²na² sa²kxai³lu² a²nũ²a² nũ³kă³txa² ă³tũ³xain¹tũ³kă³txa² i³ye³kxain¹ta¹hxi²hē¹la². Nxe³hĩ¹na¹ Jo³ău²

Ba³tis²jah³lai²na² sxi²je³na² Be³tān²ya³thi³na² Jor³tāu²yau³xa² a²yan¹yo²ha³.
ti³nhān¹je³na² yxau³sxā³ a²nū²a² ā³xa² ī³yau³xa² ū³hū¹kxi²sa²sai¹yhu¹ta¹hxai².
hē¹la². Nxe³tāu³a¹ wān³txai²na² i³ye³kxain¹ta¹hxai²hē¹la².

Je³su²jah³la² O³ve²a² Wēn³sū³jah¹lo²su² i³yau¹ū³jau³su²

²⁹ Nxe³nxa²ha¹te¹ ka³nxa³ha²ta³kxai³lu¹ Je³su²jah³la² ān³tī³yhain¹nxa².
ha¹te¹ Jo³āu² Ba³tis²jah³lai²na² wān³txi³kxai³lu¹ e³te³nah¹lxi¹:

—Jah¹lai²na² wi¹li²jah¹lxi³hē¹li¹. Txa²wā¹sū³na² Si³yxau³tāu³a¹ i³sa²si¹hā³.
ū¹nhē³kxah¹lo²su² na³li¹. Ye³jen¹na² ya³lu²kxi²nē³tu¹wi¹. Txa²wā¹ko³nxe³ti³
kāi³ki³ju³ta² ā³wa²su¹tē³txai²li¹. Ka³yxuh³xa² hū³sxā³ O³ve²a² Wēn³sū³jah¹lai².
la¹i¹. O³ve²a² Wē³sa² i³ya²lu¹ki³te²jai¹ti²tu³wi¹. Jā¹nxe³kxe³hū³nxe² ye³jen¹na²
a²nū²a² ā³xa² i³ya²lu¹tain¹tu¹wi¹, jah¹lai²na²su¹. ³⁰ A²nxe³jah¹lai²na², ha³la³.
je³nai³tā² i³ye³kxi¹nx²ta¹ta¹ti²ti¹. Na¹te³nah¹lxi¹: “Txa²si³yo³na¹ wxā³jah¹lo².
nū³su² sa²sen³sai¹sa²sxā³ hxi²kan¹khaix¹jah¹lai²la¹wi¹, yān³ta² txai²na² a³li³.
la¹nhxa³hī¹nu¹ta¹na² yxau³xai³jah¹lo²su² ha²kxai³lu¹.” Nxe³nx²ta¹ta¹ti²tu³wi¹.
³¹⁻³⁴ “Je³su²jah³lai²na² hxi²kan¹khaix¹jah¹lai²la¹xā¹.” Na¹ta¹ kxān³su² a³la³kxi².
sa²hxai²nxa³hē¹li¹. Yxān¹ta¹ kwēn¹ta¹na² a³la³kxi²na¹nhai¹. Ha³la³je¹nai³ta²
Je³su²jah³la² a²hxi²kan¹ju³ta² ye³kan¹sxā³ a³la³kxi²na¹hē³li¹. Nxe³na¹ju³ta²sa¹.
Kxā³nxai³tā² Txa²wā¹sū³na² Si³yxau³tāu³a¹ i³sa²si¹hā³sa²sxā³, a²nū²a² i³yau³xa²
ū³hū¹kxi²sa²sai¹te³lhxā³ i³sa²si¹hā³sa²na²hē³li¹. i³sa²si¹hā³sa²sxā³ i³ye³kxi²sa².
te²an¹jau³kxai³la¹: “A²hxi²kan¹khaix¹jah¹lo²nū³a² ye³kan¹txa²hē³li¹. Ye³ka¹nīn¹.
ju³ta²nū³a²sa¹: Ye³jen¹nāu³a¹ Txa²yāu³ka³jxah³la² Wi¹lhin¹jah¹la² a³ka³nxī²xi².
sxā³ kwa³sxa³hū³sxā³ a³ka³nxī²xi²ka³tu³ a²nū²a² ka³na³ka³na³jah¹la² so¹lxi³
ā³ka³la³ki³wē³kxi²tu¹wi¹. Nxe³kxe³su² jah¹la² sa²kxai³lu² kwa³sxa³hū³sxā³
ā³ka³la³ki³wē³kxi²kah³lo²su² jah¹la² sa²kxai³lu² hxi²kan¹khaix¹jah¹lai²la¹wi¹.
Te²a² ye³kan¹txa²hē³li¹. A²nxe³jah¹lai²na² sa²kxai³ wxa²nū³ka³txi³ i³nxai²na²
sa²hau³ko³nx²ti³sxā³ Txa²yāu³ka³jxah³la² ā³nxū²kwai³wi¹ti³hi¹txa²lxi³tu¹wi¹.”
Sū³na² Si³yxau³tāu³a¹ wān³txa² i³sa²si¹hā³sa²te²an¹jau³su², sain¹na²hē³li¹.
Jo³āu² Ba³tis²jah³lai²na² wān³txa² ta¹hxai²hē¹la². Nxe³ka³tu³ta¹ Jo³āu² Ba³tis².
jah³la² wān³txi³kxai³la¹, āh¹ i³ye³te²an¹jau³kxai³la¹:

—Sain¹na²hē³li¹. Sain¹ka³tu³ta¹ ha³lo²a² nxe²xai³nū²la², hā²wxān³txa³ ten³.
sa²ka²la¹sxā³ i²a¹hē³li¹. Ī²a¹tāu³ Txa²wā¹sū³na² Yāu³ka³jxah³la² kwa³sxa³hū³.
sxā³ a³ka³nxī²xi²ka³tu³, Je³su²jah³lai²na² a²ka³la³ki³nāu³ai²na² sa²kxai³lu²
ā³ka³la³ki³wē³kxain¹na²hē³li¹. Ju¹ta² i²a¹hē³li¹. Ī²a¹ka³tu³: “Hā³xā¹, Je³su²jah³.
lai²na² hxi²kan¹khaix¹jah¹lai²la¹xā¹.” Nxe³jau³xai²na² a³la³kxi²na¹hē³li¹. Na¹.
ha²kxai³ Je³su²jah³lai²na² a²hxi²kan¹khaix¹nxe³ju³ta² ye³ka¹na¹hē³li¹. Na¹ha².
kxai³ i³ye³kxi¹nx²ta¹te³nah¹lxi¹: “Je³su²jah³lai²na² hxi²kan¹khaix¹jah¹lai²la¹i¹.
Txa²wā¹sū³na² Si³yxau³tāu³a¹ A²ta²hai²la¹i¹. Ya²nx²ta¹i¹.” Jo³āu² Ba³tis²jah³la²
wān³txa² a²sa³wi³ha³lxa² ta¹hxai²hē¹la².

Je³su²jah³la² a²wi¹lhi¹na² a²sa³wi³ha³lxi³lo³jau³su²

³⁵⁻³⁶ Nxe³nxa²ha¹te¹ ka³nxa³ha²ta³kxai³lu¹ Jo³āu² Ba³tis²jah³lai²na² yxau²,
a²sa³wi³ha³lxa² ha¹lin¹te²a² yxau³yai¹ni², nxa²ha¹te¹ Je³su²jah³lo²su² te².
kxai³lu¹ ai³sxā³ wxa²ha³nāu³hain¹na³na¹. Nxe³te²i³, Jo³āu² Ba³tis²jah³lai²na²
sa²kxai³lu² ten³sa²yxō²ka²la¹nhā²tāu³ i²ju³tan¹jau³kxai³lu¹:

—Jah¹la² wi¹li²jah¹lxi³hē¹li¹. Sū³na² Si³yxau³tāu³a¹ i³sa²si¹hā³ū¹nhē³kxah¹.
lo²su² na³li¹. O³ve²a² Wēn³sū³jah¹lai²la¹i¹. Jo³āu² Ba³tis²jah³la² wān³txa²

ta¹hxa²i²hē¹la². ³⁷⁻³⁸ Ain¹nxa²ha¹te¹ a²sa³wi³ha³lxa² ha¹lin¹te²a² wān³txai²na², ain³kxi²te³na¹ ā³na¹yah³sxā³, Je³su²jah³la² aun³ti² i³hi¹txai³li²ya³ta¹hxa²i²hē¹la². Nxe³ya³te³na¹ Je³su²jah³lai²na² sa²kxai³lu² ā³yo²o³tā³xi²sxā³ ten³sa²-wa²nha²tāu³, i³hi¹txai²ya³jah¹lo²nāu³xai²na² i²tāu³, i³wā³txain¹te³nah¹lxi¹:

—Ya¹te² ā³ten³sxā³ i³hi¹txai³lxi²sa¹hin¹ji¹? Je³su²jah³la² wān³txa² ta¹hxa²i²hē¹la². Te³nah¹lxi¹:

—Txa²hxi²kan¹jah¹lāi³. ĩ¹ti¹la³tā³ yxau³nñh¹ji¹? Ha¹lin¹jah¹lo²nāu³xa² wān³-txa² ta¹hxa²i²hē¹la². ³⁹Te³nah¹lxi¹:

—Wxā³sxi²sa²hē³li¹. Je³su²jah³la² ta¹hxa²i²hē¹la². Nxe³hi¹na² ā³yān³wa²su¹-ta¹hxa²i²hē¹la². Ya³ka³tu³ ai³sxā³ Je³su²jah³la² sxi²ha² yxau³thi³na² i²ya³sxā³, ā³yā³sū²na³kxi²ya³ta¹hxa²i²hē¹la². ⁴⁰Nxe³ju³ta²na² ha¹lin¹jah¹lo²nāu³xai²nān¹-jah¹la², a²i³lxa² Ān³tre²ah³la², Si³māu² Pe²jah³la² a²lon³yah³lo²su² ta¹hxa²i²hē¹la². A²nxe³jah¹la², Jo³āu² Ba³tis³jah³la² wān³txa² ain³kxain¹ta¹hxa²i²hē¹la². Ain³kxain¹nū²la² Je³su²jah³la² ā³si³tē³la³kxain¹ta¹hxa²i²hē¹la². ⁴¹Nxe³nxa²-ha¹te¹ kwēn¹ta²kxai³lu¹ Ān³tre²ah³lai²na² sa²kxai³lu² ā³sxā³, a²lon³yah³la² Si³māu²ah³lan²tu³ ān³ten³sxā³, ā³yā³nā³tī³xi²yhu¹te²ka³ka¹:

—Txa²wā¹sū³na² Si³yxau³tāu³a¹ A²hxi²kan¹ta² Si³yxau³tāu³lo³jah¹lo²nū³su² jah¹la² i³ha¹txi²si¹na¹li¹. Ān³tre²ah³la² wān³txa² ta¹hxa²i²hē¹la². ⁴²Ain¹ka³tu³ a²lon³yah³lai²na² tē²sxā³ Je³su²jah³la² a³ya³txi¹xi²ya³ta¹hxa²i²hē¹la². Ain¹-sxā³, Je³su²jah³lai²na² sa²kxai³lu² Si³māu²ah³lai²na² wi¹wi¹nxe² i²ain¹sxā³ i³ye³kxi²te³nah¹lxi¹:

—Wxāi²na², Si³māu²ah³lo²si¹lxi¹. Jo³āu²ah³la² tah²si¹lxi¹. Yxān¹ta¹ Se²fah³lo²su² i³yī¹li²nñh¹tu¹wi¹. Ta¹hxa²i²hē¹la². Nxe³te²i³lxi²na², Se²fah³lo²su² nxe³te²i³lxain²-txi³, Pe²jah³lo²su² nxe³te²i³lxain²txi³, ka³na³ka³na³te²si³yxau³tāu³a¹ so¹lxi³ te²ju²-hē³la². ĩ³yī¹li²nñh¹jau³xa² a²si³yxau³tāu³a¹, Tah³lxi³hū³jah¹lo²su², nxe³te²ju²hē³la².

Je³su²jah³la²kxai³ Fi³li²pah³la² Na³ta³na³e²lah³la² i³kaix¹so¹ain¹jau³su²

⁴³⁻⁴⁴ Nxe³nxa²ha¹te¹ ka³nxa³ha²ta³kxai³lu¹ Je³su²jah³la² sa²kxai³lu¹:

—Ka³li³le²a²ko³xa² ā³nxi³ai¹lū¹xā¹. Nxe²xai³te²i³ Fi³li²pah³lai²na² ne³-khau²ta¹hxa²i²hē¹la². Nxe³ju³ta² Fi³li²pah³lain²txi³ Bet³sa³i²ta³thi³na² yxau³-jah¹lo²su² ha²kxai³, Ān³tre²ah³lain²txi³ Bet³sa³i²ta³thi³na² yxau³jah¹lo²su² ha²kxai³, Pe²jah³lain²txi³ Bet³sa³i²ta³thi³na² yxau³jah¹lo²su² ha²kxai³, ta¹-hxa²i²hē¹la². Nxe³nxa²ha¹te¹ Je³su²jah³lai²na² wān³txi³kxai³lu¹ Fi³li²pah³-lai²na² a³ya³ti²te²an¹jau³kxai³lu²:

—Ā³si³tē³la³kxi²sē¹li¹. Ta¹hxa²i²hē¹la². ⁴⁵Nxe³te³na² Fi³li²pah³lai²na² sa²-kxai³lu² ai³sxā³ Na³ta³na³e²lah³la² sa²kxai³lu² i³ha¹txi²sxā³ i³ye³kxi²te³nah¹lxi¹:

—A²nū²a² a³ti²si¹na¹li¹. Je³su²jah³lo²su² na³li¹. Na³sa³re²thi³na² yxau³jah¹-lo²su² ha²kxai³, Jo³se²ah³la² tah²yah³lo²su² ha²kxai³ nx²na³li¹. A²nxe³jah¹-lai²na² sa²kxai³lu² kxā³nñh¹nu¹tai²na² Moi³se²ah³lu¹tain²txi³ ũ³wha²li¹la³-kxi²nē³te³nah¹lxi¹: “A²nū²a² wxā³nū¹nhē³jah¹lo²nū³su² na³li¹.” Nxe³ha²kxai³, ha³na³ka³li³ Txa²wā¹sū³na² wān³txa² i³hen³txi³nū³ka³txu¹tain²txi³ ũ³wha²li¹-la³kxi²nē³te³nah¹lxi¹: “A²nū²a² wxā³nū¹nhē³jah¹lo²nū³su² na³li¹.” Nxe³ha²kxai³ ta¹hxa²i²ti³ai¹ti²ti¹. Ũ³wha²li¹la³kxi²nē³kxah¹lo²su² Je³su²jah³lo²su² na³li¹. Ta¹-hxa²i²hē¹la². ⁴⁶Ta¹ i³wa²lū³xi²te³nah¹lxi¹:

—Ko³nxe²nx³nhai¹. Na³sa³re²thi³na² tōn¹tū¹ka³txa², a²nū²a² wi¹lhin¹te²la³ yū³te²la¹ku², nxa¹nhai¹. Na³ta³na³e²lah³lai²na² wān³txa² ta¹hxa²i²hē¹la². Nxe³-tē³na¹ Fi³li²pah³la² wān³txi³kxai³lu¹:

—Ā³wxā³sxi²txa²sa³ku¹. Ta¹hxai²hē¹la². ⁴⁷Nxe³nxa²ha¹te¹ Na³ta³na³e²lah³-lai²na² ā³wxā³nxa²ha¹te¹, Je³su²jah³lai²na² wān³txi³kxai³lu¹, ten³sa³ka²la¹sxi²-sxā³ i³ye³te³nah¹lxi¹:

—Wi¹lhin¹khaix¹jah¹lo²su² wxā²na³li¹. Ta²ko¹ta²kon¹txi³ i³ye³kxi²nīn¹nha²-jah¹lo²sxa³i¹. I³sa³e² nū³ka³txi³khai³yah³lai²la¹i¹. Ta¹hxai²hē¹la². ⁴⁸Nxe³te³na¹Na³ta³na³e²lah³lai²na² wān³txi³kxai³lu¹:

—Īh¹nxe³ju³ta² i²sa²te²sin¹ji¹ku¹, nxa²ha¹nhai¹. Ta¹hxai²hē¹la². Yxān¹ta¹:

—Fi³li²pah³lai²na² i³kaix¹txa²nxa³hī¹na¹, ha³lu³ha³lu²ka³ta² yu³hē³na¹yxau¹nhī¹na¹, i²nxa²ha¹li¹. Je³su²jah³la² wān³txa² ta¹hxai²hē¹la². ⁴⁹Nxe³nxa²-ha¹te¹ Na³ta³na³e²lah³lai²na² wān³txi³kxai³lu¹:

—Txa²hxi²kan¹jah¹lāi³. Wxāi²na² Txa²wā¹sū³na² Si³yxau³tāu³a¹ A²tah²si¹-lxi¹. I³sa³e² nū³ka³txai²na² a²hxi²kan¹ta² si³yxau³kat³si¹lxi¹. Ta¹hxai²hē¹la². ⁵⁰Nxe³nxa²ha¹te¹ Je³su²jah³la² wān³txi³kxai³lu¹, i²wa²lū³xi²te³nah¹lxi¹:

—“Ha³lu³ha³lu²ka³ta² yu³hē³na² yxau¹nhī¹na¹ i²nxa²ha¹li¹.” Nxe³nxa²ha¹li¹. Nxe³nxa²ha¹jau³xai²na² so¹lxi³ ain³kxi²san¹ka³tu³ yxo²i²sa¹lxi¹. Yxo²i²sa¹-nha²kxai³ a²yen³kxa² ā²la² nū³kxūn³khai¹nxe³ju³ta² i²in¹tu¹wi¹. ⁵¹A²ya³la³tu³wān³txi³tu³ e³kxi¹nx²ta¹i¹. Yxan¹nāu³a¹ oh³sī³nāu³nū¹ka³nāu³a¹ ā³nxū²kwai³-hāi¹sxā³, oh³xan¹ta² nū³ka³txai²na² sa²kxai³lu¹ ka³nxī¹xi²sxā³ Txa²wā¹sū³na²Hxi²kan¹ta² Si³yxau³tāu³lot³sa²jah¹lo²na¹xai²na² yxau³na¹tāu³a¹ ka³nxī¹xi²-sxā³ a³ya³ti², wa³li² ka³la³xi², jā¹nxe³to³hi², nxe³kxi²sain¹to³tu¹wi¹. Nxe³kxi²-sain¹ju³ta² wxāi²na² i²yah³lxin¹tu¹wi¹. Je³su²jah³la² wān³txa² ta¹hxai²hē¹la².

Ka²na³thi³na², in³txa² txu¹ha² wa²ko³li²nyha¹jau³su²

2 ¹Nxe³nxa²ha¹te¹ ye³ha¹li¹ ka³na³ki¹ a³la²ni²ka³tu³, nū¹ā¹thi³na² a²i³lxa²Ka²na³thi³na², Ka³li³le²a²ko³xa² nxū²kwai³ye³lan¹thi³na² ta¹hxai²hē¹la². A²nxe³thi³nāu³a¹ a²nū²a² txu¹ha² wa²ko³li²ta¹hxai²hē¹la². Wa²ko³li²ju³tan¹te²-ka³ya³tu³txi¹ a²nū²a² ka³lxa¹tū³ka³txa² yain³txa² i³yai³ni², yain³txa³yau³xa²i³na², nxe³te³lhxā³ ka²la¹tain¹sxā³ i³kaix¹tain¹ta¹hxai²hē¹la². Nxe³ju³ta² Je³-su²jah³la² a²hā³ka³nū²la³ he¹yain¹nūn³ta¹hxai²hē¹la². ²Ain¹ka³tu³, a²wa³-kxēn³yah³la² sa²kxai³lu² i³yain³te³lhxā³, Je³su²jah³lain²txi³ i³ka²la¹ti², Je³su²-jah³la² a²sa³wi³ha³lxi³nāu³xain²txi³ whāi²na¹, i³ka²la¹ti² yhain¹ta¹hxai²hē¹la². ³Nxe³te³na¹ i³yai³nain¹te³na¹ a²yain³txi³yau³xa² hxa³n³kxain¹ta¹hxai²hē¹la². Hxa³n³kxain¹nxa²ha¹te¹ Je³su²jah³lai²na² a²hā³ka³nū²su² te²kxai³lu¹ a²ki³lha³-lxa² i³ye³kxi²te³nah¹lxi¹:

—A²yain³txi³yau³la³ hxa³n³kxain¹na³li¹. Ta¹hxai²hē¹la². Ta¹:

⁴—Hā³ka³nāi³. Nxe³sa¹nxi¹. Ī³kwa³na³sa²sān²txa³hē¹ni¹. Txa²ha³lo²a² hau³ko³-nxa³xi¹. Je³su²jah³la² wān³txa² ta¹hxai²hē¹la². ⁵Nxe³nxa²ha¹te¹, a²hā³ka³nai²na²wān³txi³kxai³lu¹, sxi²ha² wa³kxēn³yah³la² a²sa³wi³ha³lxa² i³ye³kxain¹te³nah¹lxi¹:

—Je³su²jah³lai²na² wān³txa² a²ten³jau³jau¹xai²na² i³ye³kxi¹nx²ti³kxai²nān²-tu³ sa²yo²we¹txain¹yah³lxi³hē¹li¹. Ta¹hxai²hē¹la². ⁶Nxe³ju³ta², kwa³ta³la² tah³-lxēn³su², nē³nha¹li¹ nē³nha¹li¹ nē³nha¹li¹ ye²ta¹hxai²hē¹la². Kāin²khai¹nxe³tēn³su²tam³bo²-rē³tēn³ya¹nxe³tēn³su², i³yau³xa² Ju³te²a² nū³ka³txa² wxa²hī³la³kxi²nha²-jau¹nū²su² wxē³tēn³su² ta¹hxai²hē¹la². ⁷Nxe³nxa²ha¹te¹, Je³su²jah³la² wān³txi³-kxai³lu¹, sxi²ha² a²wa³kxēn³yah³la² a²sa³wi³ha³lxi²na² i³kwa³na³te³nah¹lxi¹:

—Ī³yau³xa² ū³whi¹sai¹sxā³, tē¹nai²na² yxo²ha³kxa¹ ā³nē¹ne³ki¹jah¹lxi³-hē¹li¹. Ta¹hxai²hē¹la². Nxe³ka³tu³ ā³nē¹ne³ki¹ki¹khaix¹ain¹ta¹hxai²hē¹la².

⁸Ain¹ka³tu³ta¹:

—Tē¹na²i²nān¹jau³xa² ū³whi¹sai¹jah³lxi³sxā³, i³yai³nain¹tū³kā³txai²na²wxa²hau³ko³jah¹la², tē³sxā³ ū³hū¹jah³lxi³hē¹li¹. Je³su²jah³la² wān³txa²ta¹-hxai²hē¹la². Nain¹ka³tu³sxi²hai²na²a²sa³wi³ha³lxi³nāu³xai²na²sa²kxai³lu², jā¹nxain¹ta¹hxai²hē¹la². ⁹Ain¹ka³tu³, i³yai³nain¹tū³kā³txai²na²wa²hau³ko³-jah¹lai²na²a²yau³xai²na²i³na²sain³tāu³:

—Yain³txi³yau³xa²wi¹jau³xai²la¹i¹. Ta¹hxai²hē¹la². Yxān¹ta¹, i³yau³xa²so¹lxi³ Je³su²jah³la²sa²yat¹sxā³sa²wel¹jau³su², ta¹hxai²hē¹la². Yxān¹ta¹, ju¹-tai²na²a³la³kxain¹nxa³kxe³su²wxa²hau³ko³jah¹lai²na²i³na²ta¹hxai²hē¹la². Nxe³ju³ta², a²sxi²ha²a²sa³wi³ha³lxi³nāu³xai²na²so¹lxi³a³la³kxain¹ta¹hxai²-hē¹la². ¹⁰Nxe³nxa²ha¹te¹, wxa²hau³ko³jah¹lo²su²te²kxai³lu¹, i³ye³sxā³a²wē³-sāi¹yah³la²i³kaix¹sxā³i³ye³kxi²te³nah¹lxi¹:

—Nxe³sā¹lxi¹. A²yain³txi³yau³xa²wi¹khai¹nxe³jau³xai²la¹i¹. A²nū²a²ā³xa²o²la³kxain¹ju³su²nxe³te³nah¹lxi¹: A²wi¹lhīn¹khai¹xa²a²yain³txi³yau³xa²wi¹khai¹nxe³jau³xa²ū³hū¹nē³sān²ka³tu³, hā²wxān³txa³, kāin²i³na²nū²la², ā³ta³lo³hē²ti²jau³xan²tu³, kū³we²ki²la²o³nxa³jau³xan²tu³, i³na²te³lhxā³ū³hū¹nē³te²ju²hē³li¹. Yxān¹ta¹wxāi²li²nxe²nxā³lxi¹. A²yain³txi³yau³xa²wi¹-khai¹nxe³jau³xa²ū³h³wxe³sān²nīn¹ka³tu³, hā²wxān³txa³kwēn¹tai²na²so¹lxi³wi¹khai¹nxe³jau³xai²na²ū³hū¹sa¹nhīn¹te¹ni²ti¹. Ta¹hxai²hē¹la².

¹¹Nxe³ju³ta², Je³su²jah³la²Ka²na³thi³na²Ka³li³le²a²ko³xa²nxū²kwai³-ye³lan¹thi³na²yxau³sxā³nū³kxūn³txi³kāi³ju³tai²na², nū³kxūn³ā³si³wxe³-ta¹hxai²hē¹la². Kāi³ain¹te³na¹, Je³su²jah³la²a²wxi²kin³ti³ton³ju³ta²a²nū²a²yxō²ha³kxa¹i²i², a²sa³wi³ha³lxi³nāu³xa²sa²kxai³lu²Je³su²jah³la²yxō²i²i²nain¹ta¹hxai²hē¹la².

¹²Nū²la², ye³jen³nāu³a¹Je³su²jah³la²a²hā³ka³na²a²lon³ti³tāu³xa²a²sa³-wi³ha³lxi³nāu³xa²ain¹sxā³Ka³far³na³ū²thi³na²tē³li³yhu¹sxā³aun³ti²si³ka³la³hxi²sxā³ā³wi¹hain¹ta¹hxai²hē¹la². Yxān¹ta¹ye³ka³lxa¹txi³a³la²nain¹ta¹hxai²nxa³hē¹la².

Je³su²jah³la²Txa²wā¹sū³na²sxi²ha²ā³wih¹sxā³o²la³kxi²jau³su²

¹³Nū²la²Ju³te²a²nū³kā³txa²ā³yān³ki³nū²kxi²xi²sxā³i³yain³yah³lxi³ju³ta²ha³lo²a²yau³son³ye²ta¹hxai²hē¹la². Yān³tai²na², Txa²wā¹sū³na²Si³yxau³tāu³a¹ā³wa²to²hi²sxā³nū³kxūn³txi³sa²hau³ko³tain¹ta¹hxai²hē¹la². Nxe³ju³tu¹ta²-kxai³lu²sa²wa²lha²so¹xi²sxā³ain³kxi¹xi²te³lhxā³i³yain³yah³lxi³to³ta¹hxai²-hē¹la². A²nxe³je³na³kxa²a²i³lxa²Pas²kwa²nxe³je³na³kxa², ha³lo²a²yain³te³lhxā³ah³lxi³je³na³kxa³, yau³son³ye²yah³lxi³ta¹hxai²hē¹la². Nxe³nxa²ha¹te¹, Je³su²jah³-lo²su²te²kxai³lu¹, Je³ru³sa³lē²thi³na²wa²li³nhē¹ka³tu³, Txa²wā¹sū³na²sxi²ha²ā³wi¹hain¹ta¹hxai²hē¹la². ¹⁴Ain¹ka³tu³ka³yxuh³xa²ū³yho²hain¹tū³kā³txa²yxau³sxā³, po¹na²ū³yho³hi², o³ve²a²ū³yho³hi², kwa³sxa³xa²ū³yho³hi², nxe³-ju³ta²Je³su²jah³la²i²ha²kxai³a²nū²a²ā³xa²ū³yho³hi²ki³ta³ka³lo³nū³a²sa²yat¹-sxā³o²la³kxi², nxe³ju³ta²Je³su²jah³la²i²ha²kxai³ta¹hxai²hē¹la². ¹⁵I²ain¹tāu³Je³su²jah³lo²su²te²kxai³lu¹hu³kxē¹ha²wē³sa²so¹sxā³, ka³yxuh³xa²i³si³wxai¹-ki³ti³nhā²nū³a²sa²xu³kxi²sxā³we¹ta¹hxai²hē¹la². Wet¹sān²nū²la²a²nū²a²nū³-kā³txai²na²yxō²ha³kxa¹i³yo²la²tā³ha³lo²sai¹xain¹ta¹hxai²hē¹la². Ka³yxuh³xa²yxō²ha³kxa¹i³yo²la²tā³ha³lo²sai¹xi², ū³yho³hi²ki³ta³ka³lo³a²sa²ya¹tū³ka³txa²yxau³ain¹ta¹ka³lo³a²nū³kxūn³txi³wxa²wa²yat¹sa²tā³si³ka³la²kā¹kxai¹ni², ū³yho³hi²ta³ka³lo²ai²na²wxa²sa²tā³yxu¹kā³kxai¹ni², yain¹ta¹hxai²hē¹la². ¹⁶Nxe³-ka³tu³kwa³sxa³xa²ū³yho³hi²tū³ka³txa²yxō²xūn³txi³i³ye³kxain¹te³nah¹lxi¹:

—ĩ²sah¹lxi³sā²lxi¹. A²yen³kxai²na² yxo²ha³kxa¹ sa²so¹sxā³ ha³lo²a² wa²li³-jah³lxi³hē¹li¹. Txa²wī³na² sxi²ha² ā³yat¹jah³lxi¹lxi¹. Thi³nā³xa² ũ³yho³hi²yah³-lxin¹thi³na² i³ya¹kxah¹lxi¹lxi¹. Hxai²kxi²ai¹jā¹nxe³yah³lxi³txa³hē¹li¹. Je³su²-jah³lai²na² wān³txa² nxe²e³kxi²nha²ta¹hxai²hē¹la².

17 Nxe³ju³ta², a²sa³wi³ha³lxi³nāu³xai²na² sa²kxai³lu² i²ain¹ka³-tu³, Txa²wā¹sū³na² a²ha³te³h³nxā³nxān¹jau³xa² sa²wa²lho¹xi²sxā³ ain³kxi¹xain¹ta¹hxai²hē¹la².

—Txa²wī³na² sxi²ha² a³lxi²khaix¹sa³nhai¹, i³ya²lut¹sain¹kxa²ha³ta³nxān²-ti³nū¹. Ta¹hxai²ti³ai¹ti²ti¹. Nxe³jau³xau³hxai²tēx¹tā² a²sa³wi³ha³lxi³nāu³xai²na² ain³kxi¹xi²te³nah¹lxi¹:

—Nxe²na³na¹. Je³su²jah³lai²na² nxe³jau³xau³hxai²tēx¹ jā¹nxe³sxā³ a²wī³na² sxi²ha² a³lxi²khaix¹jah³lo²su² na³na¹. Nxe²e³kxi²nha²ta¹hxai²hē¹la².

18 Nxe³nxa²ha¹te¹ Ju³te²a² nū³k₃txa² ā³nhai¹tūn³te²nāu³xa² wān³txi³-kxai³lu¹. Je³su²jah³la² ũ³sa²nū¹xain¹jau³xa²sa¹:

—Īh¹te²ta³ hxi²kan¹txi³lo³txa²ha²kxai³ kái³in¹thi²li¹? Wā³nxīn¹sxā³ kái³-ju³ta² kái³sxā³ ũ³hū¹sa²sī¹nhē³li¹, wxa²hxi²ka¹nhīn¹ju³ta² ũ³yhe³kat¹sa²sīn¹-sax³ku¹. Ain¹ta¹hxai²hē¹la². 19 Nxe³nxa²ha¹te¹ Je³su²jah³la² wān³txi³kxai³lu¹ i³wa²lū³xain¹te³nah¹lxi¹:

—Txa²wā¹sū³na² sxi²hai²na² sa²nai¹hxat³jah³lxin¹kxai²nān²tu³, ye³ha¹li¹ ka³-na³ki¹ a³la²ni²ka³tu³, sxi²ha² ta²hī³na² sa²ton³ta³lu²na¹tu¹wi¹. Ta¹hxai²hē¹la².

20 Nxe³nxa²ha¹te¹ Ju³te²a² nū³k₃txa² ā³nhai¹tūn³te²nāu³xa² wān³txi³kxai³lu¹:

—Kwa²nhi¹lxi¹. Ye³ko³ Txa²wā¹sū³na² sxi²hai²na² kāin²yāx¹sīn¹na³lai². Nxe³thi³na² ton³ki³ju³ta²sa¹: In³txa² wē³sa² a³li³la¹hī¹na¹ sxi²hai²na² ton³ān³-si³wxe³ki³kxai²nān²tu³, hau³hau³kon³sxā³ wē³sain²txi³ to¹ni², sxi²hain²txi³ a²nū²a² ka³lxa¹tū³ka³txa² to³ni², nxe²xai³ki³kxai²nān²tu³ta¹ hu³, hā²wxān³txa³ wē³sai²na² a³li³la¹jah¹lain²txi³ yah³lo¹ni², sxi²hain²txi³ ta³lu²ni² nxe³hī³nx²-na³li¹. Jā¹nxe³ta¹hxai²hē¹li¹. Nxe³ha²kxai³, Je³su²jah³la² i³nxai²na², ye³ha¹li¹ ka³na³ki¹ a³la²ni²sxā³ wa³ko³nīn¹kxai²nān²tu³, ton³ta³lun²ti³he¹nxe³sī¹nxān³-tho³li¹. Ki³han³nhi¹lxi¹. Ta¹hxai²hē¹la².

21 Yxān¹ta¹ Je³su²jah³la² wān³txa² hāi³jau³xa² i³ye³ta¹hxai²hē¹la². Nxe³jau³-xai²na² a²si³yxau³tāu³khai³xa²sa¹:

—Txa²nū²ai²na² Txa²wā¹sū³na² sxi²hū³na³li¹. Na¹kxai²nān²tu³ ya³lu²na¹-kxai²nān²tu³, ye³ha¹li¹ ka³na³ki¹ a³la²ni²ka³tu³, ka³ten³su² i³sa²yxau³xi²na¹-tu¹wi¹, a²si³yxau³tāu³a²su¹. Ta¹hxai²hē¹la². A²nxe³jau³xa² hāi³jau³xai²na², a²nū²a² a in³kxi²te²su² te²nū³ka³txa² ā³ne³wxe³ain¹ta¹hxai²nxa³hē¹la².

22 Yxān¹ta¹ kxā³nxūn³tāu³a¹ Je³su²jah³la² ya³lu²ju³ta² ka³ten³su² i³sa²yxau³-xi²ta³lun²tāu³a¹ a²sa³wi³ha³lxi³nāu³xai²na² sa²kxai³lu² wān³txai²na² sa²wa²-lho¹xi²sxā³ ain³kxi¹xain¹ta¹hxai²hē¹la². Ain¹ka³tu³ ha³te³h³nxā³nxān¹jau³-xai²na² yxo²i²i², Je³su²jah³la² wān³txai²na² yxo²i²i² ain¹ta¹hxai²hē¹la².

Je³su²jah³la², a²nū²a² a²ē¹nān¹jau³xa² a³la³kxi²jau³su²

23 Nxe³nxa²ha¹te¹ Pas²kwa²nxe³je³na³kxa², Je³ru³sa³iē²thi³na² Je³su²-jah³la² yxau³hī¹na², yxau³sxā³ wā³nxīn¹sxā³ kái³ta¹hxai²hē¹la². Nxe³-ju³ta² a²nū²a² ka³lxa¹tū³ka³txa² i²ain¹ka³tu³, Je³su²jah³la² wān³txa² yxo²-i²ain¹ta¹hxai²hē¹la². 24-25 Ain¹ta¹ Je³su²jah³la² a²ē¹nāu³a¹ wi¹ko³nha²sxā³ a³la³kxi²te²an¹jau³kxai³lu¹:

—Tū¹ka²txai²na² yxo²i²ū¹hain¹nxa³lho³na¹. Na¹ju³ta² a²nū²a² yxo²ha³kxa¹au³txi³ a²ē¹nān¹jau³su² jau³xa² wā²nxū¹ a³la³kxi²ta³lu²na¹nhā¹. Na¹ha²kxai³na¹xā¹. Nxe³na¹jut³su², hai³txi³ a²nū²a² ā³xa² i³hen³txi³sa²ju³ta³la³ yū³sa²nxa³-kxan²ti³ a³la³kxi²khai¹nxe³hī³na¹nhā¹, txai²lā¹. Nxe³nha²ta¹hxai²hē¹la².

Je³su²jah³la² Ni³ko³tē²yah³la² i³ye³kxi²nyhu¹jau³su²

3 ¹Nxe³nxa²ha¹te¹ in³txa² a²i³lxa² Ni³ko³tē²yah³lo²su² ta¹hxai²hē¹la². Fa³-ri³se²a² nū³ka³txi³sain¹ta¹hxai²hē¹la². A²nxe³jah³la² Ju³te²a² nū³ka³txa²a²hxi²kan¹txi³su² ta¹hxai²hē¹la². ²Nxe³nxa²ha¹te¹ Ni³ko³tē²yah³lo²su² te²-kxai³lu¹, ka³nxah³ti³na² wxā³sxā³, Je³su²jah³la² i³ye³kxi²te²an¹jau³kxai³lu¹:

—Nxe³sā²lxi¹. Hxi²kan¹txi³si¹lxi¹. Wān³txa² wi¹jau³xa² i³yau¹ū³sa²nhīn¹-jah¹lo²si¹lxi¹. Nxe³te³lhxā³, Txa²wā¹sū³na² Si³yxa³tāu³a¹ i³sa²si¹hā³nxa²kxah³-lo²sin¹tai¹. Nxe³te²sin¹jau³su², wxā²na² yxa³yē²sa²sin¹sxā³, wā³nxin¹sxā³kāi³ye²sa²si¹nhxai¹nhē³li¹. Nhīn¹ju³ta² Sū³na² Si³yxa³tāu³a¹ yxa³yā³nxa²-kxe³su² wā³nxin¹sxā³ kāi³si¹nxai¹nhē³li¹. Yxān¹ta¹ Sū³na² yxa³yā³nxa²nxa³-kxai²nān²tu³ hxi²kan¹nxa²hī³nx²nxa³i¹. Wā³nxin¹sxā³ kāi³in¹kxu¹jā¹nxe³te²la³, hxi²kan¹txi³ kāi³hī³nx²nxā³lxi¹. Ta¹hxai²hē¹la².

³Nxe³nxa²ha¹te¹ Je³su²jah³la² wān³txi³kxai³lu¹ i³ye³kxi²te²nah¹lxi¹:

—i¹ne³ka³sai¹. Wān³txi³khai³xa² i³ye³kxi²nxa²ha¹i¹. “Sū³na² wēn³su² na¹-tū¹xā¹.” Nīn¹kxai²nān²tu³ āh¹ a³li³la¹sxā³ tōn¹txa²hē¹li¹. Yxān¹ta¹ āh¹ a³li³-la¹sxā³ tō¹nān³kxai²nān²tu³ hai³txi³ Sū³na² wēn³su² ti³he¹nxe²nxān³tho³li¹. Ta¹hxai²hē¹la².

⁴Nxe³to³ta¹ Ni³ko³tē²yah³lai²na² wān³txi³kxai³lu¹:

—Kō³nxe²nxān³nhai¹. Īh¹nxe²te²sin²ta²ku², nxa²ha¹nhai¹. Yah³lon¹sa³nhai¹, txai²li¹. Na¹ha²kxai³ hxi²kan¹txi³ ān³ta³lo³hē²ti²sxā³ āh¹ a³li³lah¹xin²nxa³-lho³li¹. Kō³nxe² txa²hā³ka³na² ē¹nāu³a¹ ā³wa²lih²xi²sxā³ ān³ta³lo³hē²ti²sxā³ āh¹ a³li³lah¹xin²nxa³lho³li¹. Ta¹hxai²hē¹la².

⁵Nxe³nxa²ha¹te¹ Je³su²jah³la² wān³txi³kxai³lu¹:

—i³yau³xa² ū³hū¹kxi²sa²sai¹nxa²ha²kxai³, Txa²wā¹sū³na² Yāu³ka³jxah¹la² wi¹lhin¹jah¹la² ā³nxū²kwai³wih¹nxa²ha²kxai³, nīn¹kxai²nān²tu³, āh¹ a³li³la¹-nhīn¹ju³ta² yū³hī³nx²na³li¹. Nīn¹kxai²nān²tu³, Sū³na² wēn³su² hī³nxa¹lxi¹. Ta¹, nxe²nxān³kxai²nān²tu³, Sū³na² wēn³su² ti³hex¹hī³nx²nxa³lxi¹. 6-7 “Āh¹ tōn¹-txa²hē¹li¹.” Ye¹nxa²ha¹li¹. Nxe³na¹jau³xai²na² i³wā³txa³kxi²nha²txa³hē¹li¹. Jā¹-nxa¹jau³su² txa²wā¹sū³na² so¹lxi³ a³li³la¹nhē³kxai²nān²tu³, yuh³xai²nān²te²a² so¹lxi³ yxa²xai³lhī³ki³tā³li¹. Yxān¹ta¹ Txa²wā¹sū³na² Yāu³ka³jxah¹la² wi¹lhin¹-jah¹la² we¹te³kxai²nān²tu³, a²nū²a² tah²lxi³ wi¹we¹te³lhī³nx²na³li¹. 8 Jā¹nxa¹-jau³su² it³ti³su² a²ten³tāu³a¹ sa²xit³te²jai¹ti²ti¹. Nxe³ka³tu³ it³ta²nxon³jau³xa²ain³kxi²te²si¹lxi¹. Yxān¹ta¹ a²si³yxa³tāu³la³ kō³nxe²te²sxā³lxi¹. “Īh¹nū¹la³ta³ai³te²la¹ku². Īh¹nū¹la³tā³ wxā³te²la¹ku².” Nxe³te²si¹lxi¹. Jā¹nxe³jut³sū³nxe²Txa²wā¹sū³na² Yāu³ka³jxah¹la² wxa²we¹te³ju³ta² te²yā¹nxe³te²hū³te²lxi³ wxa²-we¹te³te²ju³hē³li¹. Nxe³ha²kxai³ kō³nxe³te²sxa³lxi¹. Ta¹hxai²hē¹la².

⁹Nxe³nxa²ha¹te¹ Ni³ko³tē²yah³lai²na² wān³txi³kxai³lu¹:

—A²yen³kxai²na² i³ye³kxin¹kxai²na², Īh¹nxe²sxā³ yū³hī³te²sin²ta²ku², nxa²ha¹nhai¹. ¹⁰Nxe³nxa²ha¹te¹ Je³su²jah³la² wān³txi³kxai³lu¹:

—Wxā²na² i³sa³e² a²nū³ka³txa² a²hxi²kan¹te²si¹lxi¹. Yxān¹ta¹ hxi²kan¹te²-xa³lhū³nxe² a²yen³kxai²na² ā³ne³wxe³te²sxā³lxi¹. ¹¹A²ya³la³tu³ wān³txi³tu³e³kxi¹nxa²ha¹i¹. Ha³lo²a² e³kxi¹nxa²ha¹kxai²na² a³la³kxi²khai¹si¹na¹ha²kxai³,

ĩ²ta³lun²sĩ¹na¹ha²kxai³ nxe³sĩ¹nhxai²na¹hẽ³li¹. Nxe³na¹kxe³a² so¹lxi³ e³kxi¹-nx²ti³sĩ¹na¹i¹. Nxe³nx²ti³sĩ¹na¹ta¹ ten³ti³he¹yxah³lxi³sĩ¹nxã³lxi¹. 12 A²yen³kxa² yuh³xai²nãn¹te² yen³kxa² so¹lxi³ i³ye³kxi²ya³nx²ta¹i¹. Na¹ta¹ ain³kxi² yxau²-xai³ti³he¹nxe³syah¹lxa³lxi¹. Jã¹nxa¹kxai²nãn²tu³ ha³na³ka³lxi³ oh³nãu³u¹tai²-nãn¹te² yen³kxai²lẽ¹. I³ye³kxi¹nx²ta¹kxai²nãn²tu³ ain³kxi²yah³lxi³hĩ³nxãn¹-jĩ¹ku¹. Nxe³nx²ta¹nhai¹. 13 Jã¹nxa¹jau³su² hai³txi³ a²nũ¹la³ oh³nãu³nũ¹ka³nãu³a¹ i³ka³la³sxã³ i²ki³te²sxa³yu²hẽ³li¹. Yxãn¹ta¹ Txa²na², Txa²wã¹sũ³na² Hxi²kan¹-txa² Si³yxau³tãu³lot³sa²jah¹lo² na¹xai²na² so¹lxi³, i²to³hxai²na¹hẽ³li¹. Na¹ha²-kxai³ kwẽn¹tai²na² i³ka³nxi²xi²sxã³ yuh³xai²nãn¹ko³xai²na² wxã³ye¹nx²ta¹i¹.

14 Kxã³nhxi¹nu¹tai²na² I³sa³e² nũ³ka³txa² ha³lo²a² a²nũ²a² yxau²xai³lai¹nxa³-ko³xa² ho²xai³lain¹ta¹hxai²ti³ai¹ti²ti¹. Nxe³hi¹nu¹tai²na² Moi³se²ah³lu¹tai²na², txih³xa² yãu³ka³txa², kwa³thi³la² we¹kxa², tẽ³sxã³ hi³sa³ka³txa² ki³txi³ ũ³kũ¹-tain¹ta¹hxai²ti³ai¹ti²ti¹. A²nũ²a² wix³txa² i³te²a² ten³sa²tã³kxai²nãn²tu³ i³we²-nxi²si¹hain¹jau³su², ta¹hxai²ti³ai¹ti²ti¹. Ju¹tau³hxai²tẽx¹ jã¹nxe³sxã³, Txa²na² Txa²wã¹sũ³na² Hxi²kan¹txa² Si³yxau³tãu³lot³sa²jah¹lo²na¹xai²na² hi³sa³ka³txa² ũ³kũ¹sain¹tu¹wi¹. Hi³sa³ka³txa² i³hxi²ki¹la³kxi²sa²sxã³ ũ³kũ¹sain¹tu¹wi¹. 15 Sain¹-ju³tan¹te²kxa³yan³tu³ a²nũ²a² a²ten³te²su² te²an²tu³, yxo²i²sain¹kxai²nãn²tu³, te²nãn²tu³ Txa²wã¹sũ³na² i³xan³txi³ju³ta² yxau²sa²tẽ³ai¹nxa³kxe³su² ka³tẽ³na² wi¹tãu³su² tãu³a¹ yxau²sa²tẽ³ain¹tu¹wi¹. Je³su²jah³lai¹na² wãn¹txa² nxe³ta¹-hxai²hẽ³la². 16 Jã¹nxe³ju³kxai³lu² Txa²wã¹sũ³na² Hi²sen³kxai³lu² a³lxi²nẽ³na³la². A²nũ²a² yuh³xai²nãn¹tũ³ka³txi³ ki³nãu³xai²na² whã¹na¹, Txa²wã¹sũ³na² Hi²sen³-kxai³lu² a³lxi²nẽ³na³la². A³lxi²nẽ³jau³su², A²ta²hai²na² hã¹nxe² wet¹sa²te²na² i³sa²si¹hã³ũ¹nhẽ³na²hẽ³la². Nxe³ha²kxai³ a²nũ²a² a²ten³te²su² te² i³nxãn²tu³, yxo²i²in¹kxai²nãn²tu³, Txa²wã¹sũ³na² i³xan³txi³ju³ta² yxau²sa²tẽ³nxãn³tho³la². Nxe³te² i³nxa²kxai³, Txa²wã¹sũ³na² i³xan³txi³ju³ta² yxau²sa²tẽ³nxãn³kxe³su², ka³tẽ³na² wi¹tãu³a¹ hã¹nxe² yxau²sa²tẽ³in¹tu¹wa². 17 Jã¹nxe³te³lhxã³, Txa²wã¹-sũ³na² Si³yxau³tãu³a¹, ha³lo²a² yuh³xai²nãn¹ko³xai²na² A²ta²hai²li² Je³su²jah³-lan²tu³ i³sa²si¹hã³na²hẽ³la². Nxe³ju³ta²sa¹, hai³txi³ a²nũ²a² yxo²ha³kxa¹ nxe³te² i³nxai²na², ko³nxe³te²la³ i³yĩ¹li²si¹nx²ti³jau³la³, wxã³hĩ³nxa²nxa³wa². Yxãn¹ta¹ wxa²ko³nxe³ti³ kã¹yah³lxin¹ju³ta² wxa²wa²su¹kxi¹nx²ti³te³lhxã³ wxã³na²hẽ³la².

18 Nxe³ha²kxai³ a²nũ²a² Je³su²jah³la² yxo²i²te²su² te²an²tu³, hai³txi³ Sũ³na² Si³yxau³tãu³a¹ ko³nxe³te²la³ i³yĩ¹li²kxah³lo²su² hĩ³nx²nxa³wa². “Ko³nxe³thin¹-te²si¹lxi¹.” Sũ³na² wãn³txi³la³, ai¹nhĩ³nx²nxa³wa². Yxãn¹ta¹, a²nũ²a² Je³su²jah³la² yxo²i²xa³kxai²nãn²tu³, te²lẽ¹ Sũ³na² Si³yxau³tãu³a¹ ko³nxe³te²la³ i³yĩ¹li²kxe³su² yxau²xai³lhĩ³nx²na³la², kwẽn¹tai²nah¹lxi¹ Sũ³na² Ta²hai²na² hã¹nxe³te²na² sa²yxo²-ã³ha²kxai³la². 19 A²ko³nxe³te²la³ i³yĩ¹lain¹ju³ta²sa¹: Je³su²jah³la² A²ha²te¹jah¹lai¹na² ha³lo²a² ko³xai²na² wxã³sxã³ yxau³yain¹to³kxan²ti³, A²ha²te¹jah¹lai¹na² te¹nai¹nxa³-kxe³tu³, hã¹nxe³sxã³ a²ka¹nxah³ju³ta² so¹lxi³ te³nain¹na³la². Ko³nxe³ti³ kã¹ain¹to³-ha²kxai³, ain¹na³la². 20 A²nũ²a² i³lxi³thi¹nxa³te²su² te²an²tu³, ha³lo²a² a²ha²te¹ju³ta² yxo²kwĩn¹kxain¹jau³su² hã¹a² yxau³yain¹na³la². A²ko³nxe³ti³ kã¹ain¹ju³ta², a²nũ²a² ã³xa² i²ain¹kxa²yan³ti³su², ain¹na³la². 21 Yxãn¹ta¹ a²nũ²a² wain³txi³ kã¹to³te²su² te²an²tu³, a²ha²te¹ju³ta² wxã³sxã³ yxau³sxĩ²yxau²xai³lain¹na³la². Ain¹sxa³ Txa²wã¹-sũ³na² sa²yxo²wet¹sxã³ wain³txi³ kã¹ain¹ju³ta² wxa²ye³ka¹te³lain¹na³la².

Je³su²jah³la² Jo³ãu² Ba³tis²jah³la² nxe³nyha¹jau³su²

22 Nxe³nxa²ha¹te¹ ye³jen¹nãu³kxai³lu¹ Je³su²jah³lo²su² te²kxai³lu¹ a²sa³wi³-ha³lxi³nãu³xa² tẽ³ain¹sxã³ whã¹na¹ Ju³te²a²ko³xa² ã³wi¹hain¹ka³tu³, kan²txi³

yxau³ain¹ka³tj³, a²nũ²a² i³yau³xa² ũ³hũ¹kxi²sa²sai¹yhain¹ta¹hxai²hẽ¹la².
 23-24 Hau³hau³kon³sxã³ Jo³au² Ba³tis²jah³lai²na² ha³lo²a² yu³tã³lxi³ yxau³sxã³
 a²nũ²a² ũ³hũ¹kxi²sa²sai¹yhain¹nũn³ta¹hxai²hẽ¹la². Nũ¹ã¹, E³nãu²je³na² Sa³li²-
 thi³na² un²ta³kxi²nxa³je³na², i³yau³xa² kãin² yũ³jen³su² ta¹hxai²hẽ¹la². Nxe³-
 ha²kxai³ nũ¹ã¹ Jo³au² Ba³tis²jah³lai²na² yxau³sxã³ o²la³kxi²ta¹hxai²hẽ¹la².
 Ain¹sxã³ a²nũ²a² ka³lxa¹tũ³kã³txa² ũ³hũ¹kxi²sa²sai¹yhain¹to³ta¹hxai²hẽ¹la².
 Yãn³ta¹na² Jo³au² Ba³tis²jah³lai²na² sxĩ²ha² kan²thĩ³na² ũ³tĩ¹kxain¹sã²nxa³-
 hi¹na¹ ũ³hũ¹kxi²sa²sai¹yhain¹to³ta¹hxai²hẽ¹la².

25 Nxe³nxa²ha¹te¹ Jo³au² Ba³tis²jah³lai²na² a²sa³wi³ha³lxa² ã³nhai¹tũ³tũ³-
 kã³txa² sa²kxai³lu² Ju³te²a² in³txa² sa²kxai³lu² i³yi²lho¹kxi²yhu¹sxã³ i³ye³-
 kxi²yhain¹ta¹hxai²hẽ¹la². i³yau³xa² ũ³hũ¹kxi²sa²sai¹ain¹ju³ta² Txa²wã¹sũ³na²
 Si³yxau³tãu³a¹ a²yen³nãu³a¹ i³wi¹lhin¹nẽ³nha²si¹hain¹ju³ta² i³ye³ i³yi²lho¹kxi²-
 yhu¹sxã³ i³ye³kxi²yhain¹ta¹hxai²hẽ¹la². 26 Nxe³ain¹te³na² a²sa³wi³ha³lxi³nãu³-
 xai²na² sa²kxai³lu¹ wxã³sxã³ Jo³au² Ba³tis²jah³lai²na² i³ye³kxain¹te³nah¹lxi¹:

—Txa²hxi²kan¹jah¹lãi³. Ha³la³je¹nai³tã² Jor³tãu²yau³xa² a²yo²ha³tih³-
 nãu³a¹ yxaun¹nhĩn¹nai³tã² in³txa² he¹ye¹nxa²sĩn¹ta¹ti²ti¹. A²nxe³jah¹lai²na²,
 a²i³lxa² Je³su²jah³la², i³ye³kxi²sa²nhĩn¹ta¹ti²ti¹. Yxãn¹ta¹ a²hĩ¹nai²na² Je³-
 su²jah³lai²na² a²nũ²a² i³yau³xa² ũ³hũ¹kxi²sa²sai¹ain¹sĩn¹na³li¹. Ai¹nha²kxai³
 a²nũ²a² yxo²hã³kxa¹ ãn³si³tẽ³la³kxain¹sĩn¹na³li¹. Yxãn¹ta¹ wxãĩ²na² ã³si³tẽ³-
 la³kxi¹nxain¹sĩ¹nxa³i¹, hi¹na²su¹. Ta¹hxai²hẽ¹la².

27 Nxe³nxa²ha¹te¹ Jo³au² Ba³tis²jah³lai²na² wãn³txi³kxai³lu¹,
 i³wa²lũ³xain¹te³nah¹lxi¹:

—Hã³xã¹, Je³su²jah³lai²na² hxi²kan¹khai¹nx²na³li¹. Yxãn¹ta¹ txa²wã¹ki³na¹-
 xai²na² yuh³xai²nãn¹tũ³kã³txi³ki³na¹xai²na¹. “Hxi²ka¹na¹xã¹.” Nxe³ki³kxai²-
 nãn²tũ³ hãĩ¹nxe³sxã³ Txa²wã¹sũ³na² Si³yxau³tãu³ul¹taĩ²na² hxi²kan¹txi³lox³tẽ³-
 ju³ta² so¹lxi³ hxi²ka¹nhĩ³ki³tã³li¹. Yxãn¹ta¹ hxi²kan¹txi³lox³tẽ³lxa³kxai²nãn²tũ³,
 hai³txi³ hxi²kan¹txi³he¹nxe³hĩ³ki³sxa³i¹. 28 Na¹ha²kxai³, txai²li¹ hai³txi³ Sũ³na²
 Si³yxau³tãu³a¹ A²hxi²kan¹ta² Si³yxau³tãu³lot³sa²kah³lo²txã³i¹. Yxãn¹ta¹, Sũ³na²
 A²hxi²kan¹ta² Si³yxau³tãu³lo³kxah³lo²khai³jah¹la² a²ne³hẽ³txa² yxau³si¹sain¹-
 jau³su² i³sa²si¹hã³sa³na²hẽ³li¹. Sa³ha²kxai³ wxã³ain¹ju³ta²nũ³a² a²ha²ta³nxa²
 ain³sxã³ e³ya³nx²ta¹i¹. Jã¹nxe³te³lhxã³ i³sa²si¹hã³sa³na²hẽ³li¹. Ya³nx²ti³to³-
 hxai²na¹taĩ²ti²ti¹. 29 Na¹ha²kxai³ txa²yxau³xai³la¹jut³sũ³ju³ta² e³ya³nx²ta¹i¹.
 Na¹kxai²nãn²tũ³: a²wẽ³sãĩ¹yah³la², a²sxe³xa³ka³lxa² wa²kõ³li²yhu¹kxai²nãn²-
 tũ³, a²wẽ³sãĩ¹ah³lai²na² so¹lxi³, txu¹hai²na² a²wa³kxẽn³yah³lo²la³ hĩ³nx²na³li¹.
 Jah¹la² kãin² i³ka³li³hĩ³nx²na³li¹. Yxãn¹ta¹ a²nũ²a² ã³su² te²an²tũ³, a²wẽ³sãĩ¹-
 ah³lai²na² a²ya³lxa²khai³su² te²an²tũ³, hai³txi³ a²wa³kxẽn³yah³lo²su² hĩ³nx²-
 xa³li¹. Hãĩ¹nxe³sxã³ a²ya³lxa² hĩ³nx²na³li¹. “Hãĩ¹nxe³sxã³ a²wẽ³sãĩ¹ah³lai²na²
 ã³nhxi²nũ²te³lhxã³ nxa¹nhã¹.” Nxe³jah¹lo²su² hĩ³nx²na³li¹. A²nxe³jah¹lo²su²
 te²an²tũ³ a²wẽ³sãĩ¹yah³la² wãn³txa² kãin² ka³lih³jau³xa² ain³kxain¹kxai²nãn²-
 tũ³, te²yã¹nxe³sxã³ i³ka³li³khai¹nxe³hĩ³nx²na³li¹. “A²wẽ³sãĩ¹ah³lai²na² txu¹ha²
 wa²kõ³li²yhu¹sxã³ kãin² i³ka³li³nhã³na¹. Nxe³ha²kxai³ txai²li¹ te²yã¹nxe³sxã³
 ka³li³sa²nũ³nhã¹.” A²ya³lxa² a²ẽ¹nãn¹jau³su² nxe³hĩ³nx²na³li¹. Jã¹nxe³jut³sũ³-
 nxe² Je³su²jah³la² so¹lxi³ a²wẽ³sãĩ¹ah³lo²hũ³jah¹lo²su² hĩ³nx²na³li¹. Hxi²kan¹-
 khai¹jah¹lai²la¹i¹. Yxãn¹ta¹ txai²na² Jo³au² Ba³tis²jah³lo²na¹xai²na² hãĩ¹nxe³-
 sxã³ a²ya³lxah³lo²hũ³jah¹lo²sa¹i¹. Hxi²kan¹jah¹lo²txã³i¹, txai²li¹. Na¹ha²kxai³
 Je³su²jah³lai²na² wãn³txa² wi¹jau³xa², txai²na¹xai²na² ain³kxai¹na¹kxai²nãn²-
 tũ³ ã³ka³li³khai¹nxe³sa³nhai¹. A²ya³lxah³lo²su² i³ka³li³khai¹ya³kxa²yã¹nxe²

nxe³na¹nhai¹. ³⁰Nxe³ju³ta² Je³su²jah³la² so¹lxi³ hxi²kan¹kāi²non³sxā³ yxau²-xai³sa²tē³tu¹wi¹. Yxān¹ta¹ txai²na¹xai²na² hau³hau³kon³sxā³ hxi²kan¹kāi²-nxa³ton³sxā³ yxau²xai³sa²tē³a¹tu¹wi¹. Ju¹ta² wain³na³li¹. Nxe³ha²kxai³ka³li³sa³nhai¹.

Oh³nāu³a¹ ka³nxi²xi²sxā³ wxā³nū¹nhē³jah¹lo²su² nxe³jau³su²

³¹Nxe³ha²kxai³ jah¹lai²na² oh³nāu³u¹tai²na² ka³nxi²xi² wxā³nū¹nhē³jah¹-lai²na² so¹lxi³ hxi²kan¹ta²si³yxau³khai³jah¹lai²la¹i¹. Yxān¹ta¹ a²nū²a² ā³xa² yxo²ha³kxa¹ hxi²kan¹ki³sxa³i¹. A²nū²a² yuh³xai²nān¹ta²ko³xai²na² yxau³sxā³ton¹tū³kā³txi³ki³na¹xai²na² yuh³xai²nān¹tū³kā³txi³su² ki³tā³li¹. Kī³sa²kxai³yuh³xai²nān¹jau³xa² so¹lxi³ e³tū³kā³txi³su² ki³tā³li¹.

³²Yxān¹ta¹ oh³nāu³u¹tai²na² ka³nxi²xi² wxā³nū¹nhē³te²su² te²an²tu³, oh³-nāu³a¹ ha³lo²a² i²ta³lu²ni², ain³kxi²ta³lu²ni² nxe³jah¹lo²sain¹na³li¹. Nxe³-jau³xa² so¹lxi³ i³hen³txi³nē³lain¹na³li¹. Nxe³nē³lain¹jau³xai²na² hai³txi³a²nū²a² ā³xa² ain³kxi²te²la³ ka³lxa²ai¹nxa³wi¹. ³³Yxān¹ta¹ i³hen³txi³nē³-lain¹jau³xai²na² a²nū²a² i²te²hū³te²su² te²an²tu³, sa²yo²we¹kxai²nān²tu³, a²nxe³te²su² kxai²nān²tu³, “Txa²wā¹sū³na² Si³yxau³tāu³a¹ wi¹le³jah¹lai²la¹xā¹. A²ya³la³tu³ jau³tu³ wi¹le³jah¹lai²la¹xā¹.” Nxe³jau³xai²na² sa²ye³ka¹tē³lhī³-nx²na³li¹. ³⁴⁻³⁵Txa²wā¹sū³na² Si³yxau³tāu³a¹ a²e¹nān¹jau³kxai³lu¹: “Txa²ki³-lha³lxa², a²i³lxa² Je³su²jah³la² i³sa²si¹hā³a¹tū¹xā¹. A¹lxi²khai¹na¹nha¹. Na¹-ha²kxai³ Txa²yāu³ka³jxah³la² yxo²ha³kxa¹, kāin² ū³hū¹khai¹ai¹na¹xā¹. Kwa²i³ta²ta²nax³kxain¹nxa³lho³nā¹. A²nxe³jah¹la² txa²wān³txa² so¹lxi³ e³tū¹xā¹. A²yen³kxa² yxo²ha³kxa¹ kāin² hxi²kan¹txi³lox³ta¹na¹xā¹.” Sū³na² Si³yxau³-tāu³a¹ nxe³nha²ta¹hxai²hē¹li¹. ³⁶Nxe³ha²kxai³ a²nū²a² i²li³te²su² te²an²tu³: “Txa²wā¹sū³na² A²ta²ha² yxo²i²a¹xā¹.” Nxe²yxau²xai³jah¹lo²su² kxai²nān²tu³ ka³te³na² wi¹tāu³a¹ yxau²xai³lain¹tu¹wi¹. Yxān¹ta¹: “Txa²wā¹sū³na² A²ta²ha² sa²yo²a³a¹xā¹.” Nxe²yxau²xai³jah¹lo²su² kxai²lē¹. Hai³txi³ ka³ten³nāu³la³ i²ai¹nxa³lho³li¹. “A²nxe³jah¹la² an³ta³kxai¹na¹nhā¹. An³ta³kxai¹na¹ju³ta² so¹lxi³ yxau²sa²tē³ain¹tū¹xā¹.” Txa²wā¹sū³na² Si³yxau³tāu³a¹ a²e¹nān¹jau³su² nxe³hī³-nx²na³li¹. Ta¹hxai²hē¹la².

Je³su²jah³la² Sa³ma³ri³tā²nān¹ta¹ka³lxa² e³kxi²nyhu¹jau³su²

4 ¹Nxe³nxa²ha¹te¹ fa³ri³se²a² nū³kā³txa² a²ne³nxē³na² ain³kxain¹-te³nah¹lxi¹:

—Je³su²jah³la² a²nū²a² ka³lxa¹txi³ a²sa³wi³ha³lxi³lo³ti², ka³lxa¹txi³ i³yau³xa² ū³hū¹kxi²sa²sai¹yhu¹i², ain¹na³li¹. Yxān¹ta¹ hai³txi³ Jo³āu² Ba³tis²jah³lo²la³ a²nū²a² a²sa³wi³ha³lxi³lot³sxā³ i³yau³xa² ū³hū¹kxi²sa²sai¹yhu¹kxe³la³ ka³lxa²-nxa³wi¹. Nxe³jau³xai²na² ain³kxain¹ta¹hxai²hē¹la². ²Nxe³yān¹ta¹, a²ya³la³tu³ Je³-su²jah³la² a²kxā³nxa¹ a²sa³wi³ha³lxi³nū³kā³txi³su² te²a² so¹lxi³, a²nū²a² ā³xa² hxi²ka² ū³hū¹kxi²sa²sai¹yhain¹ta¹hxai²hē¹la². Hai³txi³ Je³su²jah³lo² hxi²ki³la³, a²nū²a² ū³hū¹kxi²sa²sai¹yhain¹ta¹hxai²nxa³hē¹la². ³Nxe³nxa²ha¹te¹, fa³ri³se²a² nū³kā³txa² a²ne³nxē³na² ain³kxain¹jau³xai²na², Je³su²jah³la² ain³kxi²sxā³ a³la³-kxi²ka³tu³, Ju³te²a²ko³nāu³a¹ ā³na³sxā³ wa²li³ta¹hxai²hē¹la². Wa²li³ka³tu³, nū¹ā¹ Ka³li³le²a²ko³xa² a²wa³li²te³lhxā³ ai³ta¹hxai²hē¹la². ⁴Nxe³ka³tu³, ka³nxū³nxān¹-ko³xa² Sa³ma³ri³a²ko³xa² ā³ha³tih³sa²sai¹sān²te³lhxā³ ai³ta¹hxai²hē¹la².

⁵A²nxe³ko³xa² ā³nxai³ka³tu³, Si³ka²thi³na², Sa³ma³ri³a²ko³xai²na² nxū²kwai³ye³lan¹thi³na² yau³so³nxī²ta¹hxai²hē¹la². A²nxe³thi³nai²na²

kxã³nh xī¹nu¹ta²kxai³ Ja³ko²ah³lu¹ta²kxai³ yxau³ta³ko³u¹ta²kxai³ un²ta³-
 kxi²nxā³thīn³su² ta¹hxai²hē¹la². A²nxe³ko³u¹ta²kxai³ Ja³ko²ah³lu¹ta²kxai³
 yxau³sxā³, a²ki¹lha³lxa² Jo³se²ah³la² ū³si³wxē³no³tū¹hain¹ko³su² ta¹hxai²-
 hē¹la². ⁶Nxe³thi³nai²na² Si³ka²thi³nai²na², kxã³nxu¹ta²kxai³ i³yau³xē¹na²
 po²su²te³na² u¹khai¹nxe³te³na², Ja³ko²ah³lu¹ta²na² ū³sxā³ we¹ta¹hxai²hē¹la².
 Nxe³nxā²ha¹te¹, Je³su²jah³lo²su² te²kxai³lu¹, u²lxã³nxai³nxā²ha¹te¹, ai³hxi²-
 tha³nhā²ka³tū³ i³yau³xē¹nai²na² a²yxo²ka³teh³xa² ā³wxe³ta¹hxai²hē¹la². Nxe³-
 ka³kat³sxā³ ā³wxe³ta¹hxai²hē¹la².

⁷Ā³wxe³te³na¹, txu¹ha² Sa³ma²ri²a²ko³xan¹ta¹ka³lxu³su² te²kxai³lu¹ tī³xi²-
 ta¹hxai²hē¹la². Ū³whi¹sai¹te³lhxā³ tī³xi²ta¹hxai²hē¹la². Nxe³nxā²ha¹te¹ Je³su²-
 jah³lai²na² wān³txi³kxai³lu¹ txu¹ha³ka³lxai²na² i³ye³kxi²te³nah¹lxi¹:

—i³yau³xa² ū³hū¹sē¹ni¹. i³na²te³lhxā³ nxa¹nhi¹. Nain¹ta¹hxai²hē¹la². ⁸Nxe³-
 hī¹na², Je³su²jah³lai²na² a²sa³wi³ha³xi³nāu³xa² he¹yain¹ta¹hxai²nxā²sxā³hē¹la².
 Yain³txa² yo³hi²sxā³ so¹kxi²te³lhxā³, sxi²jen³nāu³a² aun³ta² hxa³nain¹ta¹hxai²-
 hē¹la². Nxe³ha²kxai³ Je³su²jah³la² so¹lxi³ nūh¹ yxau³ta¹hxai²hē¹la².

⁹Nxe³nxā²ha¹te¹, Sa³ma²ri²a²thi³nān¹ta¹ka³lxai²na² wān³txi³kxai³lu¹ Je³su²-
 jah³lai²na² i³ye³kxi²te³nah¹lxi¹:

—Wxāi²na² Ju³te²a² nū³ka³txi³yah³lo²si¹lxi¹. Txai²lē¹. Nxēn²nxā³i¹. Sa³ma²-
 ri²a²thi³nān¹ta¹ka³lxu³sa¹i¹. Nxe³ki³sa²kxai³, ih¹nxe³kxa²yan³ti³ta³ i³yau³xa³
 i³na²kxi²sa²te³lhxā³, nīn¹ji¹wi¹? Hai³txi³, Ju³te²a² nū³ka³txi³ i³nxā² Sa³ma²-
 ri²a² nū³ka³txi³na¹xai²na² wi¹li³we¹yhu¹ki³ju³ta³la³ yū²nxā³i¹. Ta¹hxai²hē¹la².

¹⁰Nxe³nxā²ha¹te¹, Je³su²jah³la² wān³txi³kxai³lu¹, i³wa²lū³xain¹te³nah¹lxi¹:

—Nxe³sā¹nxī¹. Txa²wa¹sū³na² Si³yxau³tāu³a² a²yen³kxa² wi¹te²a² ū³hū¹-
 nxa²ti³ten³na³ni¹. Ta¹, ā³ne³wxe³nxā³nxī¹. Hai³txi³ wxāi²li² i²sa²te²sxā³nxī¹.
 i²sa²te²sin¹kxai²nān²tū³, i³yau³xa² i³na²kxi²nxā²te³lhxā³ nxe³na¹te³na¹xai²na²,
 i²sa²te²sin¹kxai²nān²tū³, Sū³na² yen³kxa² a³la³kxin¹kxai²nān²tū³ i³ye³kxi²sa²-
 hī³nxā¹nxī¹. “i³na²te³lhxā³ ū³hū¹sē¹li¹.” Nxe³sa²hī³nxā¹nxī¹. San¹kxai²nān²tū³,
 Sū³na² i³yau³khai³xa² ū³hū¹nxā²hī³na¹xī¹. A²nxe³jau³xai²na² i³nān¹kxai²nān²-
 tū³, ka³te³na² wi¹tāu³a¹ yxau³xai³lhī³nxā¹nxī¹. Ta¹hxai²hē¹la².

¹¹Nxe³nxā²ha¹te¹, txu¹ha³ka³lxai²na² wān³txi³kxai³lu¹, i³wa²lū³xain¹-
 te³nah¹lxi¹:

—Hxi²kan¹jah¹lāi³. i³yau³xa² u¹khai¹nxe³sxā³ si³hē³ta³nī¹khai¹nxe³ha²-
 kxai³, wxāi²na² kwa³ta³lēn³ta³ ū³whi¹sai¹ki³tēn³ta³ yū³nxān²nxā³ha²kxai³,
 nxe²na³li¹. Nxe³kxa²yu³su², ih¹nū¹la³ta³ Sū³na² i³yau³khai³xai²na² ū³whi¹-
 sai¹sxā³ ū³hū¹sa²hī³nxān¹ji¹ku¹, nxa²ha¹nhai¹. ¹²Kxã³nhxī¹nu¹ta²na² Ja³ko²-
 ah³lu¹ta²na², txa²sū³nu²su² sīn¹ta¹hxai²ti³ai¹ti²ti¹. A²nxe³jah³lo²nu¹ta²na²
 wxa²xu³sxā³ i³yau³xē¹nai²na² wet¹sxā³ ū³hū¹sain¹sīn¹ta¹hxai²ti³ai¹ti²ti¹.
 A²nxe³jau³xai²na² jah¹lu¹tain²txi³ i³na²ha²kxai³, a²wē³ha³lxi³nāu³xu¹tain²txi³
 i³na²kxai¹nha²kxai³, a²ka³yxuh³nāu³xu¹ta²na² a²wāi²lo³tain¹kxe³nāu³xu¹-
 tain²txi³ i³na²kxai¹nha²kxai³ ta¹hxai²ti³ai¹ti²ti¹. Ja³ko²ah³lu¹ta²na² hxi²kan¹-
 khaix¹ta¹hxai²ti³ai¹ti²ti¹. Nxe³kxan²ti³ a²wi¹lhi¹na², “i³yau³xa² ū³whi¹sai¹-
 na¹tū¹xā¹.” Nain¹kxai²nān²tū³, hāi¹sxā³ i³yau³xē¹na² wxa²xu³sān²sxā³
 ū³whi¹sai¹ain¹ta¹hxai²ti³ai¹ti²ti¹. Yxān¹ta¹, wxāi²na² ā²la² hxi²kan¹khaix³nhī³-
 nxān¹te²la¹ku², nxa²ha¹nhai¹. Ta¹hxai²hē¹la².

¹³Nxe³nxā²ha¹te¹, Je³su²jah³lai²na² wān³txi³kxai³lu¹, i³wa²lū³xi²te³nah¹lxi¹:

—i³yau³xai²na² ū³whi¹sain¹jau³xai²na² i³nān¹kxai²nān²tū³, hā²wxān³-
 txa³ ya³lxu¹xi¹nxā²tū¹xī¹. ¹⁴Yxān¹ta¹, a²nū²a² i²li³te²su² te²an²tū³, Sū³na²

ĩ³yau³khai³xa² ũ³hũ¹ai¹na¹jau³nũ³a² ĩ³na²kxi²sain¹kxai²nān²tũ³, a²ē¹nāu³-nũ¹na² ĩ³na²wxe³nha³kxi²sain¹kxai²nān²tũ³, ĩ³nũ³sa³la³la³kxi³hũ³jau³la³ hāi¹-nxe² kōn³jau³hũ³nxe² yen³kxi³hai¹nhĩ³nx²na³ni¹. A²ē¹nāu³a¹ yen³kxi³hai¹-nhĩ³nx²na³ni¹. A²nxe³jah¹lo²su² kxai²nān²tũ³, ya³lxu²xi²ti³he¹nxa³ha²kxai³, ka³te³na² wi¹tāu³a¹ yxau²xai¹lai¹nha²kxai³ ai¹nhĩ³nx²na³ni¹. Ta¹hxai²hē¹la².

¹⁵Nxe³nxa²ha¹te¹ txu¹ha³ka³lxai²na² wān³txi³kxai³lu¹:

—Hxi²kan¹jah¹lāi³. Nxe³jau³xai²na² ũ³hũ¹sē¹li¹. San³kxai²nān²tũ³, ya³lxu¹-xi²sa²nxa³kxe³su² ũ³whi¹sai¹xi²te³lhxā³ ā³wxā³ti³hex¹to³nxa³lho³li¹. Nxe³-te³lhxā³ nxa¹i¹. Ta¹hxai²hē¹la².

¹⁶Nxe³nxa²ha¹te¹, Je³su²jah³lai²na² wān³txi³kxai³lu¹:

—Ī³txu¹ni¹. Nĩn¹ka³tũ³, wxa²wē³sāi¹ah³la² ĩ³kaix¹son¹ka³tũ³, te²a² wxāi²na² wā³li¹ja³hē¹ni¹. Ta¹hxai²hē¹la².

¹⁷Nxe³to³ta¹:

—Txa²in³txi³la³ yũ²te²txā³i¹. Ta¹hxai²hē¹la². ¹⁸Nxe³nxa²ha¹te¹, Je³su²jah³la² wān³txi³kxai³lu¹, txu¹ha³ka³lxai²na² ĩ³ye³kxi²te³nah¹lxī¹:

—Wxa²wān³txai²na² a²wē³sāi¹yah³la² yũ³nxa²nxa³jau³xai²na² wān³txi³-khai¹xai²la¹xī¹. A²wē³sāi¹a² ha¹li¹ ha¹li¹ ka³na³kin¹jah³la², tē³sxā³ yxau²-xai³li¹nhē³ni¹. Tē³sxā³ yxau²xai³lhxā³ ā³to³hi¹nhē³ni¹. Nĩn¹ka³tũ³, a²ha²kwēn¹tai²na² tē³in¹jah¹lai²na², hai³txi³ wxa²wē³sāi¹sxa³xi¹. Nxe³ha²kxai³wān³txi³tũ³ ĩ³ye³i¹nxī¹. Ta¹hxai²hē¹la².

¹⁹Nxe³nxa²ha¹te¹, txu¹ha³ka³lxai²na² wān³txi³kxai³lu¹:

—Hxi²kan¹jah¹lāi³. Hĩ¹na² ĩ²a¹i¹. Txa²wā¹sũ³na² Si³yxau³tāu³a² a²wān³txa² ĩ³hen³txi³jah¹lo²su² ye¹lxī¹. ²⁰Jā¹nxa¹jau³su², Txa²wā¹sũ³na² Si³yxau³tāu³a¹ ĩ³wi¹lxon³kxi²si¹kĩ³ju³ta² ĩ³yau¹ũ³sē¹li¹. Ī¹ti¹la¹ta³ o²la³kxi²hĩ³kĩ³te²la¹ku², nha¹nhai¹. Nxe³ju³ta²su¹, kxā³nhxi¹nu¹tai²na² txa²sũ³nũ²nāu³xu¹tai²na² wā³-la³ka³txai²na² so¹lxī³ o²la³kxain¹to³sĩn¹ta¹hxai²ti³ai¹ti²ti¹. Yxān¹ta¹, wxa²nũ³-ka³txi³ ĩ³nxai²na² Ju³te²a² nũ³ka³txi³ ĩ³nxai²na² Je³ru³sa³lē²thĩ³na² so¹lxī³ ĩ³ye³kxi²yah³lxĩ³to³hin¹tai¹ti²ti¹, Txa²wā¹sũ³na² Si³yxau³tāu³a¹ ĩ³wi¹lxon³-kxi²si¹kĩ³ju³ta²su¹. Yah³lxĩ¹nha²kxai³: “Ī³wi¹lxon³kxi²si¹kĩ³jau³su² o²la³kxi²-na¹tũ¹xā¹.” Nha¹kxai²nān²tũ³, ĩh¹ti¹la¹ta³ wain³txi³ o²la³kxi²hĩ³nha¹te²la¹ku², nha¹nhai¹. Ta¹hxai²hē¹la².

²¹Nxe³nxa²ha¹te¹, Je³su²jah³la² wān³txi³kxai³lu¹:

—Nxet³sā¹nxī¹. Txa²wān³txai²na² yxo²i²sē¹ni¹. Ha³lo²a² hau³kon³tē³na³ni¹. Nxe³tāu³a¹: “Txa²wā¹wĩ³na² ĩ³wi¹lxon³kxi²si¹kĩ³jau³la³ o²la³kxi²na¹tũ¹xā¹.” Yah³lxĩn¹kxai²nān²tũ³, hai³txi³ wā³la³ka³ta²nāu³ai²na² so¹lxī³ o²la³kxah¹-lxa³nha²kxai³, hai³txi³ Je³ru³sa³lē²thĩ³na² so¹lxī³ o²la³kxah¹lxa³nha²kxai³, yah³lxĩn¹tũ¹xī¹. Yxān¹ta¹, ha³lo²a² ĩ²li³jut³sũ³ju³ta² he¹yah³lxĩn¹kxai²nān²tũ³, nxe³yah³lxĩn¹tāu³a¹ sa²wai³wait³sxā³ Txa²wā¹wĩ³na² ĩ³wi¹lxon³kxi²si¹yah³-lxĩn¹jau³la³ o²la³kxah¹lxĩn¹tũ¹xī¹. ²²Yxān¹ta¹, kwēn¹tai²na² Sa³ma³ri³tā²na² nũ³ka³txi³ ĩ³nxai²na²: “Txa²wā¹wĩ³na² ĩ³wi¹lxon³kxi²si¹kĩ³jau³su² o²la³kxi²-si¹na¹xā¹.” Yah³lxĩn¹kxan²ti³, hai³txi³ Txa²wā¹wĩ³na² wi¹li²tũ³ka³txi³sah²lxa³-nxī¹. Yxān¹ta¹, txa²nũ³ka³txi³na¹xai²na² Ju³te²a² nũ³ka³txi³na¹xai²na² Txa²-wā¹wĩ³na² wi¹li²tũ³ka³txi³su² si¹na¹xī¹. Nxe³si¹na¹ju³ta²sa¹: Txa²wā¹wĩ³na² a²hxi²kan¹ta² Si³yxau³tāu³lo³jah¹lo²su² jah¹la² Ju³te²a² nũ³ka³txi³jah¹lo²su² na³ni¹. A²nxe³jah¹la² wxa²kō³nxe³ti³ kãi³yah³lxĩn¹ju³ta² ha³lo²an¹tũ³ka³txi³ ĩ³nxai²na² a²kō³nxe³ti³ kãi³yah³lxĩn¹ju³ta² wxa²wa²su¹txa²lxĩ³tu¹xī¹. Nxe³ha²-kxai³, Ju³te²a² nũ³ka³txi³na¹xai²na² Txa²wā¹wĩ³na² wi¹li²tũ³ka³txi³si¹na¹xī¹.

²³ Yxān¹ta¹ ha³lo²a² hau³kon³tū¹xī¹. A²ha¹kwēn¹ta¹i²na¹ hau³kon³na³ni¹. Nxe³-kxai²nān²tu³: “Txa²wā¹wi³na² wain³txi³ wi¹lxo³kxi²ti³hi¹ta¹tū¹xā¹.” Nxe³-ki³kxai²nān²tu³, txa²wā¹ē¹nāu³a¹ wi¹lain³nha²sxā³ wi¹lxo³kxi², wān³txi³tu³ wi¹lxo³kxi² nxe³ki³kxai²nān²tu³, wain³txi³ wi¹lxo³kxi²ti³hi¹hī³ki³tā³ni¹. Jā¹-nxe³sxā³, wain³txi³ o²la³kxi²ti³hi¹ki³kxai²nān²tu³ Txa²wā¹wi³na² ten³nē³-kxe³su² hī³nx²na³ni¹. ²⁴Nxe³ju³ta² sa²kxai³lu¹, Txa²wā¹sū³na² Si³yxau³tāu³a¹ txa²wā¹ye³na² i²ki³kxah³lo²su² nxa³xī¹, txa²wā¹sī³na² yū²nxa³jah³lo²su² ha²-kxai³lu¹. Nxe³kxan²ti³, ka³te³na² a²si³yxau³tāu³su² ha²kxai³, txa²wā¹ē¹nāu³a¹ au³txi³ i²ta³lu²nē³jah³lo²su² ha²kxai³, nx²na³na¹. Nxe³ha²kxai³: “Txa²wā¹-sū³na² Si³yxau³tāu³a¹ wi¹lxon³kxi²txai²lā¹.” Nxe³ki³kxai²nān²tu³, txa²wā¹ē¹-nāu³a¹ whāi²na¹ wi¹lain³nha²sxā³ wi¹lxo³kxi², wān³txi³tu³ wi¹lxo³kxi² nxe³si¹-ki³jau³su² o²la³kxi²ya³sa³ni¹. Ju¹ta² so¹lxi³ wain³na³ni¹. Ta¹hxai²hē¹la².

²⁵ Nxe³nxa²ha¹te¹, txu¹ha³ka³lxai²na² wān³txi³kxai³lu¹:

—Txa²wā¹sū³na² A²hxi²kan¹ta² Si³yxau³tāu³lo³jah³lo²su² te²a², a²i³lxa² Me³-si²ah³la², wxā³nū¹nhē³tu¹wi¹. Jau¹xai²na² so¹lxi³ ā³ne³wxe³sa³nhai¹. Wxā³nū¹-nhē³kxai²nān²tu³ a²yen³kxa² yxo²ha³kxa¹ i³yau¹ū³nhē³tu¹wi¹. Ta¹hxai²hē¹la².

²⁶ Nxe³nxa²ha¹te¹, Je³su²jah³la² wān³txi³kxai³lu¹.

—Txai²na², i³ye³kxi¹nxa²ha¹te³na¹xai²na² Txa²wā¹sū³na² A²hxi²kan¹ta² Si³-yxau³tāu³lot³sa²jah³lo²sa¹xī¹. Ta¹hxai²hē¹la².

²⁷ Nxe³hī¹na¹, i³ye³ta³lu²nxa³hī¹na¹ a²sa³wi³ha³lxi³nāu³xa² ā³wa³li² tū³-xi²sxā³ Je³su²jah³lai²na² txu¹ha³ka³lxai²na² i³ye³kxi²yhu¹ju³ta² i²ain¹ka³-tū³, a²sa³wi³ha³lxi³nāu³xa² sa²kxai³lu² i³wā³txain¹kxan²ti³ kōn³ton³ti² yxau³yain¹ta¹hxai²hē¹la².

—Yā¹te²ta³ ten³nxa²ji¹wi¹? Nxe³jau³xa² i³ye³kxai¹nxa³ha²kxai³:

—Īh¹nxe³kxa²yan³ti³ta³ txu¹ha³ka³lxai²na² i³ye³kxai¹nin¹ji¹ku¹, nxe³nxa²-nha¹nhai¹. Nxe³jau³xa² i³ye³kxai¹nxa³ha²kxai³, ta¹hxai²hē¹la².

²⁸ Nxe³te³na¹, txu¹ha³ka³lxai²na² a²kwa³ta³lē³na² ā³sxā³ sxi²yhe³na² i³xi²-ka³tū³, a²nū²a² sxi²yhe³nai²na² yxau³ain¹tū³ka³txa² i³ye³kxain¹te³nah¹lxi¹:

²⁹ —Ne³ka²ki²sah¹lxi³sa¹lxi¹. Nū¹ā¹ in³txa² yxau²na³li¹. A²nxe³jah³la², txa²-si³to¹na¹tāu³su² tāu³a¹ kāi³to³ha¹ju³ta² yxo²ha³kxa¹ i³tih³nxe³sain¹na²li¹. Wxā³sxā³ i²jah¹lxi³hē¹li¹. Txa²wā¹sū³na² Si³yxau³tāu³a¹ A²hxi²kan¹ta² Si³-yxau³tāu³lo³jah³lo²sin²ta²i¹, jah³lai²na²su¹. Ta¹hxai²hē¹la². ³⁰ Nxe³te³na¹, tū¹-ka³txai²na² sa²kxai³lu² sxi²yhe³na² aun³ti² wa²li³ain¹ka³tū³, Je³su²jah³la² a³ya³tain¹ta¹hxai²hē¹la².

³¹ Nxe³nxa²ha¹te¹ a³ya³tain¹nxa³ta³lxa¹ a²sa³wi³ha³lxi³nāu³xa²na² sa²-kxai³lu¹, Je³su²jah³la² i³ye³kxain¹ta¹hxai²hē¹la². Nxain¹te³nah¹lxi¹:

—Txa²hxi²kan¹jah¹lāi³. Ī³yain³txa²si¹nhē³li¹. Ta¹hxai²hē¹la².

³² Yxān¹ta¹:

—Txa²yain³txi³la³ i³yai³na¹tū³la³ yū²na³li¹. Yxān¹ta¹, ā³ne³wxe³yah²lxa³lxi¹. Je³su²jah³la² wān³txa² ta¹hxai²hē¹la².

³³ Nxe³nxa²ha¹te¹, a²sa³wi³ha³lxi³nāu³xa²na² e³lain¹ti³an¹jau³kxai³lu¹:

—A²nū²a² ā³xa² yain³txa² tē³sxā³ ū³hū¹ain¹te²tān²ku², ki³nhai¹. Nēn³tain¹ta¹hxai²hē¹la².

³⁴ Yxān¹ta¹, Je³su²jah³la² i³ye³kxain¹te³nah¹lxi¹:

—“Ī³yain³sxā³ ū³kxi²sa³nhā¹.” Na¹kxai²nān²tu³, ka³li³sa²hī³nx²na³li¹. Ju¹ta² yā¹nxe³sxā³ Txa²wi³na² i³sa²si¹hā³sa²jah³la² a²ē¹nāu³a¹ au³txi³ te³-nain¹jau³su² sa²yo²we¹ta¹na¹kxai²nān²tu³ Txa²wi³na² wa³ka³li³yu³ta²

ta³lu²na¹kxai²nān²tu³, ka³li³sa²hī³nx²na³li¹. “ĩ³yain³sxā³ ũ³kxi²sa³nhā¹.” Na¹-ke³la³te²kxai³, ju¹ta² yā¹nxe² ai³sxā³ ka³li³sa²hī³nx²na³li¹.

³⁵ Jā¹nxal¹jau³su², wxa²nũ³ka³txi³ ĩ³nxai²na² wān³txi³kxai³lu¹ ĩ³ye³yah³-lxin¹te³nah¹li¹: “I³la³kxa² ki³ha¹li¹ ki³ha¹li¹ sa²tā³tī¹tāu³a¹ so¹lxi³, ka³ya³txa² kan¹tāu³a¹ wxa²nāu²so¹jah³lxi³hē¹li¹.” Nxe³yah³lxi¹li¹. Yxān¹ta¹, txa²wān³-txi³kxai³lu¹ ĩ³ye³kxi¹nx²ta¹jau³xa² sa²kxai³lu¹: “Ta¹wi¹. Ha³na³ka³lxi³ ten³-sa²ka²la¹sxā³ ha³lo²ai²na² ĩ²sa²sai¹jah³lxi³hē¹li¹. A²nũ²a² ka³lxa¹tũ³ka³txa² wxā²ain¹na³li¹. Txa²wān³txa² te²nain¹jau³su² wxā²ain¹na³li¹. Wān³txi³khaix³-tũ³ ĩ³yau¹ũ³hain¹ki³kxai²nān²tu³, tũ¹ka³txai²na² ye³jen¹na² sa²yo²wet¹-sain¹tu¹wi¹. Yxān¹ta¹, ha³lo²a² kău³ki³jut³sxan³ta¹. Hau³kon³khai¹nx²na³li¹. Ka³ya³txa² kan¹ta³lun²sxā³ ĩ³si³sa³te³kxi²na³na¹. Nxe³kxa² yā¹nxe³sxā³, tũ¹-ka³txai²na² sa²yo²wet¹sa²te³lhxā³, nxe³sain¹ju³ta³nũ³a² hau³kon³na³li¹.” ³⁶ Jā¹nxal¹jau³su², yain³txa² wxa²nāu²so¹te²su² te²an²tu³, a²yo³ha² yũ³tu¹wi¹. Nxe³kxai²nān²tu³ ka³lih³tu¹wi¹. Jā¹nxe³jut³sũ³nxe², a²nũ²a² sa²yo²wet¹si¹-hain¹yah³lxin¹jau³nũ³su² o²la³kxi²yah³lxin¹kxai²nān²tu³, a²nxe³tũ³ka³txa² sa²yo²wet¹sain¹tũ³ka³txi³nũ³a², ka³te³na² wi¹tāu³a² yxau²xai³lain¹tu¹wi¹. Nain¹kxai²nān²tu³, wxāi²na² sa²kxai³lu² ka³lih³yah³lxin¹tu¹wi¹. Yain³txa² wxa²nāu²so¹te²su² te²a² ka³li³hain¹kxa² yā¹nxe² yah³lxin¹tu¹wi¹.

³⁷ Txa²wā¹ki³na¹xai²na² Txa²wi³na² wa³ka³li³yu³ta² wa³kon³ki³jut³sũ³na³li¹. A²wi¹lhi¹nān²tu³ txa²sa³wi³ha³lxi³su² te²an²tu³, txa²wān³txa² wi¹jau³xa² ĩ³ye³-sxā³ a²nũ²a² ĩ³yau¹ũ³hain¹sān²kxai²nān²tu³, hā²wxān³txa³ a²si³yo³nān²ta³ txa²sa³wi³ha³lxi³ ā³su² te²kxai³lu¹, te²yā¹nxe³sxā³ txa²wān³txa² wi¹jau³xa² āh¹ ĩ³ye³sxā³ ĩ³yau¹ũ³hain¹to³kxai²nān²tu³, ha³lo²a² hau³kon³na³na¹, nxe³kxai²-nān²tu³, ain³kxain¹tũ³ka³txai²na² sa²yo²wet¹sain¹tu¹wi¹. Nxe³ju³ta² jut³sũ³-nxe² txa²sa³wi³ha³lxi³ a²wi¹lhi¹na² txa²wān³txa² wi¹jau³xa² ĩ³ye³sxā³ a²nũ²a² ĩ³yau¹ũ³hain¹sān²tũ³ka³txa² yain³txa³ki³a² ũ³whi¹tũ³ka³txi³hũ³tũ³ka³txi³sai¹-nha²kxai³, hā²wxān³txa³, ha³na³ka³lxi³ txa²sa³wi³ha³lxi³ ā³su² te²a² sa²kxai³lu¹, ān³ta³lo³hēt¹sxā³ txa²wān³txa² wi¹jau³xa² a²nũ²a² āh¹ ĩ³yau¹ũ³hain¹ka³tu³, ain³-kxain¹tũ³ka³txa² sa²yo²wet¹sain¹tu¹wi¹. A²nxe³te²a² sa²wi³ha³lxi³ ā³xa² ā³ta³-lo³hēt¹sxā³ wān³txa² wi¹jau³xa² e³te²su² te²nũ³ka³txa² ka³ya³txa² kan¹ta³lun²-te²ki³a² wxa²nāu²so¹tũ³ka³txi³hũ³tũ³ka³txi³sai¹nha²kxai³ nxai¹nhĩ³nx²na³li¹. Nxe³kxai²nān²tu³, txa²sa³wi³ha³lxi³ yain³txa³ki³a² ũ³whi¹te²hũ³te²ain²txi³ ĩ³ka³li³hi², ha³na³ka³lxi³, txa²sa³wi³ha³lxi³ ā³xa² ka³ya³txa² kan¹ta³lun²te²ki³a² wxa²nāu²so¹te²hũ³te²ain²txi³ ĩ³ka³li³hi², nxe³hĩ³nx²na³li¹. Ha³lo²a², nxe³jut³-sũ³na³li¹. Nxe³ju³ta²na², Sũ³na² wān³txa², kxā³nxān¹jau³xa² ā³si³wxē³no³tē³-jau³xu²ta²na², nxe³te²nah¹li¹: “A²nũ²a² yain³txa³ki³a² ũ³whi¹i², a²nũ²a² ā³su² te²an²tu³, yain³txa² wxa²nāu²so¹, ain¹tu¹wi¹.” Ta¹hxi²ti³ai¹ti¹ti¹. Nxe³jau³-xai²na², a²ya³la³lyau³tu³ jau³xai²la¹i¹. ³⁸ Jā¹nxe³kxe³hũ³nxe², Sa³ma³ri³tā²na² nũ³ka³txai²na² txa²wān³txa² wi¹jau³xa² ĩ³yau¹ũ³txain¹yah³lxi³hē¹li¹. Yah³lxin¹-kxai²nān²tu³, sa²yo²wet¹sain¹tu¹wi¹. A²nxe³tũ³ka³txai²na², kxān³su² a²nũ²a² ā³lxi³tũ³ka³txa² wān³txa² wi¹jau³xa² ĩ³yau¹ũ³hai¹nhxai²na²hē³li¹. Yxān¹ta¹, kwēn¹ta²na² so¹lxi³ ha³lo²a² hau³kon³yain¹na³li¹. Ain¹ka³tu³, wxa²wān³txa² ain³kxi¹nx²tain¹ka³tu³, sa²yo²wet¹sain¹tu¹wi¹. Sain¹kxai²nān²tu³, wxa²nũ³ka³-txai²nān²tu³, a²wi¹lhi¹na² o²la³kxah¹lxan³kxan²ti³, ha³lo²a² wi¹ju³ta² a²nũ²a² nũ³ka³txai²na² sa²yo²wet¹sain¹ju³ta³nũ³a² a³ya³ti²yah³lxin¹tu¹wi¹. Yah³lxin¹-ju³ta² jut³sũ³nxe², a²nũ²a² ka³ya³txa² wxa²nāu²so¹te²hũ³nxe² a²yain³txa²ki³a² ũ³whi¹xa³kxan²ti³ wxa²nāu²so¹te²hũ³nxe², yah³lxin¹tu¹wi¹. Ta¹hxi²hē¹la².

³⁹Nxe³nxa²ha¹te¹, ye³jen¹nāu³kxai³lu¹, a²nū²a² ka³lxa¹tū³ka³txa² Si³ka²-thi³nai²na² yxau³ain¹tū³ka³txa² ān³yā³nhai¹tūn³tū³ka³txi³su² te²kxai³lu¹, Je³-su²jah³la² sa²yo²we¹tain¹ta¹hxai²hē¹la². A²nxe³tū³ka³txai²na² ha³la³je¹na² txu¹ha³ka³lxai²na² wān³txa² ain³kxain¹ta¹hxai²hē¹la². Ain³kxain¹jau³xa² sa²kxai³lu¹:

—Je³su²jah³lai²na², txa²ha³lo²a² txa²wē³son³ti³na¹hī¹nān²tū³ kǎi³xi²yxau²-xai³la¹ju³ta² hu³, yxo²ha³kxa² nūn²ta¹ i³ye³kxi²tū³li³ū³sa³na²li¹. Txu¹ha³ka³-lxai²na² wān³txa² ta¹hxai²hē¹la². Nxe³jau³xai²na², a²nū²a² nū³ka³txai²na² ain³-kxain¹ka³tū³, Je³su²jah³la² sa²yo²we¹tain¹ta¹hxai²hē¹la².

⁴⁰Ain¹ka³tū³, Sa³ma³ri³tā²na² nū³ka³txai²na² sa²kxai³lu², Je³su²jah³la² i³ha¹txain¹ka³tū³, i³ye³kxain¹te³nah¹lxi¹:

—Kan²txi³, txa²sxi²ha² yxau³ya³sa²sān²sī¹nhē³li¹. Yhain¹ka³tū³, Je³su²jah³-lo²su² te²kxai³lu¹ ye³ha¹li¹ a³lan²yain¹ta¹hxai²hē¹la².

⁴¹Yain¹ka³tū³, ha³na³ka³lxi³ Si³ka²thi³nai²na² wā³kon³tū³ka³txa² ān³yā³-nhai¹txe³nūn³tū³ka³txa² ka³lxa¹nūn³tū³ka³txa² sa²kxai³lu², Je³su²jah³la² wān³txa² ain³kxain¹ka³tū³, sa²yo²we¹tain¹nūn³ta¹hxai²hē¹la².

⁴²Nxe³te³nah¹lxi¹, tū¹ka³txai²na² wān³txi³kxai³lu¹, txu¹ha³ka³lxai²na² i³ye³kxain¹te³nah¹lxi¹:

—Nxe³sān²si¹nxi¹. Hī¹na² sa²yo²we¹tain¹nha¹xī¹. Je³su²jah³la² a²yo²-wān³txi³khai³xa² ain³kxain¹nha¹ka³tū³ sa²yo²we¹tain¹nha¹xī¹. Kxān³su², wxa²wān³txa² so¹lxi³ ain³kxi¹nxa²to³nha¹ta¹ti²tū³ni¹. Yxān¹ta¹, hī¹na² wxa²-wān³txain²txi³ ain³kxi², Je³su²jah³lai²na² wān³txain²txi³ ain³kxi², nxe³sa²-sīn¹jau³su² wi¹wi¹nxe² sa²yo²we¹tain¹nha¹xī¹. Nha¹ka³tū³, Je³su²jah³lai²na² Sū³na² Si³yxau³tāu³a¹ A²hxi²kan¹ta² Si³yxau³tāu³lo³jah¹lo²su² na³na¹. Yuh³-xai²nān¹tū³ka³txi³ki³na³xai²na² ko³nxe³thin¹ki³ju³ta² sa²wa²su¹tē³jah¹lo²su² na³na¹. Jau¹xa² a³la³kxi²nha¹xī¹. Ta¹hxai²hē¹la².

Je³su²jah³la² a²hxi²kan¹jah¹la² ki³lha³lxa² i³we²txi²jau³su²

⁴³Nxe³nxa²ha¹te¹, ye³ha¹li¹ a³lan²ti³kxai³lu¹, Je³su²jah³la² wa²li³ka³tū³ ha³-lo²a² Ka³li³le²a²ko³xa² ā³wih¹ta¹hxai²hē¹la².

⁴⁴⁻⁴⁵Nxe³te³nah¹lxi¹:

—Txa²wā¹sū³na² wān³txa² i³hen³txi³jah¹lai²na², a²ha³lo²khai³xa² ā³wih¹-sxā³ i³xi²kxai²nān²tū³, a²ka³lxa¹ti³khai³xa² i³wet¹si¹nyhain¹jau³la³ yū³ai¹-nxa³i¹. Jāx¹sain¹nūn³na³li¹. Je³su²jah³la² wān³txa², ta¹hxai²hē¹la². Ain¹sxā³, Ka³li³le²a²ko³xa² ā³wih¹ka³tū³, Ka³li³le²a²ko³xan¹tū³ka³txa² sa²kxai³lu² i³sa²-nēn¹kxain¹ta¹hxai²hē¹la². I³sa²nēn¹kxain¹ju³ta²na²sa¹:

—Je³su²jah³lai²na² wi¹kāi³jah¹lo²su² na³na¹. Ha³la³je¹nhī¹nai³tā², a²nū²a² yxo²ha³kxa¹ Je³ru³sa³lē²thi³na² ān³yān³ki³nū²kxi¹xain¹sxā³ i³yai³ni², Sū³na² Si³yxau³tāu³a¹ i³ka³li¹te³lhxā³ o²la³kxi², ain¹ta¹ti²tū³na¹. Nxe³hī¹nai³tā² Je³-su²jah³lai²na² yxau³ya³nhē³lain¹sxā³, ha³lo²a² nū³kxūn³ju³ta² so¹lxi³ kǎi³-ya³nhē³lain¹ta¹tū³na¹. I²ta³lun²ki³ta¹tū³na¹. Wi¹kāi³jah¹lo²su² na³na¹. Ka³-li³le²a²ko³xan¹tū³ka³txai²na² wān³txa², nxe³nha²ta¹hxai²hē¹la². Ain¹sxā³, Je³su²jah³lai²na² i³sa²nēn¹kxain¹ta¹hxai²hē¹la².

⁴⁶Nxe³nxa²ha¹te¹, Je³su²jah³lo²su² te²kxai³lu¹, sxi²yhe³na² Ka²na³thi³na² ā³wih¹xi²ta¹hxai²hē¹la². A²nxe³thi³nāu³ai²na², ha³la³je¹nhī¹nai³kxai³ Je³-su²jah³la² i³yau³khai³xa² ā³sa²yāt¹sxā³ yain³txi³yau³ wi¹khaix¹jau³xa² sa²wet¹ta¹hxai²hē¹la². A²nxe³thi³nāu³a¹, hī¹na² ā³wih¹xi²ka³tū³, a²nū²a²

a²hxi²kan¹jah³lo²su² ta¹hxai²hē¹la². Ka³far³na³ũ²tĩ³na², Ka²na³thĩ³nai²na² kũ³we²ki²la² un²ta³kxi²nxa³thĩ³na² yxau³jah¹lo²su², ta¹hxai²hē¹la². A²nxe³-jah¹la² a²ki³lha³lxa² i³ton³kxi²ta¹hxai²hē¹la².

⁴⁷Nxe³nxa²ha¹te¹, a²wĩ³nai²na² sa²kxai³lu² a²ē¹nān¹jau³su² te³nah¹lxi¹:

—Hĩ¹na² wān³txa² wi¹jau³xa² ain³kxi²na¹nhā¹. Je³su²jah³la² he¹na³na¹. Ju³-te²a²ko³xa² a³li³ka³tũ³ Ka³li³le²a²ko³xai²na² he¹na³na¹. Ī²sxā³ i³ye³kxai¹na¹-tũ¹xā¹. Ain¹ka³tũ³ a²wĩ³nai²na² sa²kxai³lu² Je³su²jah³la² i³ha¹txi²sxā³ kăin² i³ye³kxi²te³nah¹lxi¹:

—Txa²wē³sa² ya³lu²saun³kxi²sa²na³li¹. Kan³si²sxā³ i²sxā³ we²txi²sxũ³xi²-sē¹li¹. A²wĩ³na² wān³txa² ta¹hxai²hē¹la².

⁴⁸Nxe³nxa²ha¹te¹, Je³su²jah³la² wān³txi³kxai³lu², i³ye³kxi²te³nah¹lxi¹:

—A²yen³kxa² nũ³kxũn³te²a² i²yah³lxan³kxai²nān²tũ³ yxo²i²sah¹lxin¹ju³ta² ten³thex¹yah³lxa³lxi¹. Ta¹hxai²hē¹la².

⁴⁹Nxe³nxa²ha¹te¹, a²hxi²kan¹jah³lai²na² wān³txi³kxai³lu¹, i³ye³kxi²-te³nah¹lxi¹:

—Txa²hxi²kan¹jah¹lāi³. Hĩ¹na² kan³sxā³ wxā³sē¹li¹. Kău³kxi²txa³hē¹li¹. Txa²-wē³sa² ya³lu²kxi²sa²ju³ta²yan³txi³su², na¹nhai¹.

⁵⁰Yxān¹ta¹:

—Ā³nxi³xi²txu¹li¹. Wăi³lxa² wi¹we²nxi²sxā³ wi¹yxau³ye³nx²na³li¹, hĩ¹-na²su¹. Je³su²jah³la² wān³txa² ta¹hxai²hē¹la². Nxe³jau³xai²na², a²wĩ³nai²na² sa²kxai³lu¹ ain³kxi²ka³tũ³ ā³nxi³xi²te³lhxā³ nxe²xai³ta¹hxai²hē¹la². ⁵¹Ai³-ka³tũ³, tĩ³h³na² kan³si²ka³tũ³, a²sa³wi³ha³lxi³nāu³xa² sa²kxai³lu¹, a²hxi²kan¹-jah³lai²na² sxi²ha² yxau³sxā³ a³li³ain¹te²nāu³xa² sa²kxai³lu¹, i³ha¹txi²sxā³ i³ye³kxain¹te³nah¹lxi¹:

—Wxa²wē³sa² wi¹we²nxi²sxā³ ka³tēn³ti³ yxau³na²li¹. Nain¹ta¹hxai²hē¹la².

⁵²Ain¹ka³tũ³, a²hxi²kan¹jah³lai²na² wān³txi³kxai³lu¹, i³wă³txi³-sxi³ye³kxain¹te³nah¹lxi¹:

—Īh¹nxe³hĩ¹nai³ta¹ we²nxi²lhai¹li¹? Ta¹hxai²hē¹la². Nxe³nxa²ha¹te¹, i³wa²lũ³xain¹te²an¹jau³kxai³lu¹:

—Sũn²ta³taĩ³tā² u³je³na³ka² ā³ni²lā³ni²hĩ¹nai³tā² wē³sa² i³sũ²kxi²sxā³ i³we²-nxi²khaix¹sĩn¹na²hē¹li¹. A²sa³wi³ha³lxi³nāu³xa² wān³txa² ta¹hxai²hē¹la².

⁵³Nxe³ju³ta², a²wĩ³nai²na² ain³kxi¹xi²nha²ta¹hxai²hē¹la². Nxe³te³nah¹lxi¹:

—Hā³xā¹. Sũn²ta³taĩ³tā² te²yā¹nxe³hĩ¹khai³xai³tā², ti¹kxai²na² son³txi³-ai³tā², Je³su²jah³lai²na² i³ye³kxi²sain¹na²hē³na¹. “Ā³nxi³txu¹li¹. Wxa²wē³sa² we²nxi²sxā³, ka³tēn³ti³ yxau³na³li¹.” Sain¹na²hē³na¹. Wain³na³na¹. Je³su²-jah³la² yxo²i²a¹xā¹. A²wĩ³na² a²ē¹nān¹jau³la³ i³ye³kxi²nha²ta¹hxai²hē¹la². Nxe³ha²kxai³ a²wĩ³nān²txi³, Txa²wā¹sũ³na² Si³yxau³tāu³a¹ yxo²i²i², a²sxi²ha² ya³lxi³hain¹tũ³ka³txain²txi³ yxo²ha³kxa¹ Txa²wā¹sũ³na² Si³yxau³tāu³a¹ yxo²-i²i², ain¹ta¹hxai²hē¹la².

⁵⁴Nxe³ju³taĩ²na² Je³su²jah³la² nũ³kxũn³txi³ kăi³ain¹ju³ta², Ju³te²a²ko³xa² wa²li³sxā³ Ka³li³le²a²ko³xa² ā³wih¹sxā³ yxau³hĩ¹na¹ kăi³ain¹ju³ta¹, ā³ta³lo³hē²-ti²sxā³ nũ³kxũn³txi³ kăi³ain¹ta¹hxai²hē¹la².

Ī³ye³na² a²yo²ka³tēh³nāu³a¹ yxau³jah¹la² i³we²txi²jau³su²

5 ¹Nxe³nxa²ha¹te¹ kwēn¹ta²kxai³lu¹ Ju³te²a² nũ³ka³txa² ā³yā³nũ¹tain¹sxā³ i³yai³ni², Sũ³na² i³wă³nxĩn²kxi², nxe³ain¹je³nāu³wa³kxa² hau³kon³ye²ta¹-hxai²hē¹la². Jă¹nxe³te³lhxā³, Je³su²jah³lo²su² te²kxai³lu¹, Je³ru³sa³lē²thĩ³na²

wā²ka³la³sā³ a³li³nhē¹ta¹hxai²hē¹la². ²A²nxe³thi³nāu³a², sxih²yo²a² o³ve²a³ nū³ka³txa² ā³wi²xi²ta³yo²a² yū³ta¹hxai²hē¹la². Nxe³ta³yo²a² a²yo²ka³teh³-nāu³a², i³ye³na² a²i³lxa² Be³te³sa²ta²yau³xa² ta¹hxai²hē¹la². A²nxe³je³nai²na² a²yo²ka³teh³nāu³a², sxi²ha² ha¹li¹ ha¹li¹ ka³na³ki¹ thi³na² yū³ta¹hxai²hē¹la². ³A²nxe³thi³nāu³a¹, a²nū²a²nāu³xa² i³ton³tū³ka³txa² ye³han³tū³ka³txa², su³-kan²ta³kxi²tū³ka³txa², txa²wā¹nū²ai²na² whāi²na¹ kan²ta³kxi²tū³ka³txa² sxa²-ho³hain¹to³ta¹hxai²hē¹la². ⁴Nxe³te³nah¹lxi¹:

—Sxa³sxā³ wah²nxe² sxa³na¹nhā¹. Na¹kxai²nān²tu³, ha³lo²a² Sū³na² Si³yxau³-tāu³a¹ wā²nxū¹ i³yī¹li²nū¹nhē³ju³ta² hau³kon³na³na¹. Nxe³kxai²nān²tu³, Sū³na² a²sa³wi³sa² oh³xan¹jah¹la² a³ka³nxi²xi²sxā³ wxā³nū²la² i³yau³xai²na² sa²ta³kāu³-ta³kāu³nxe²na³na¹. Nxe³kxai²nān²tu³, a²nū²a² i³ton³te²su² i²li³te²su² te²an²tu³ ā³nxai³lhxā³, a²nū²a² ā³xa² yxo²ha³kxa¹ ā³ne³ka²ta¹sai¹sxā³ ā³nxai³kxai²nān²-tu³, i³yau³xa² ā³nū¹nhā²na³na¹. A²nxe³jah¹lo²su² kxai²nān²tu³, we²nxi²ta³lu²-nai¹nh¹i³nx²na³na¹. Kxān³su² te²yā¹nxe³to³hxai²na²hē³na¹. Jā¹nxe³ne³tū³xā¹. Nxe³tāu³a¹, i³yau³xa² ā³nū¹sa²sxā³ we²nxi²sa²ju³ta², txa²li² ten³sa³nhā¹. A²nū²a² i³ton³tū³ka³txa² wān³txa², a²e¹nāu³a¹ i³ye³kxi²nha²sxā³, nxēn³tain¹ta¹hxai²-hē¹la². Ai¹nsxā³ sxa²ho³hain¹ta¹hxai²hē¹la². ⁵A²nxe³tū³ka³txai²na², in³jah³la² ye³ha¹li¹ ka³na³ki¹ hxi²ka² hxa³nsxā³ ye³ha¹li¹ ye³ha¹li¹ wxa²sa²wa²li³ki²sxā³ nxe³ko³xa², kan²ta³kxi² sxa²xai³kwē³kon³ta¹hxai²hē¹la². A²nxe³jah¹la² a²nū²a²-nāu³xai²na² nxū²kwai³ye³ye³lo²tāu³a¹ sxa²ye²ta¹hxai²hē¹la². ⁶Nxe³nxa²ha¹te¹, Je³su²jah³lo²su² te²kxai³lu¹ yau³son³ye²ka³tu³, sxa²yain¹jah¹la² i²i², a³lu²txi³ i³ton³ju³ta² ā³ne³wxe², ai¹nhā²kxai³ i³wā³txi³te³nah¹lxi¹:

—We²nxi²ti³ten³khai¹nxe³nxa²ji¹wi¹? Je³su²jah³la² wān³txa² ta¹hxai²hē¹la². ⁷Nxe³nxa²ha¹te¹:

—Txa²hxi²kan¹jah¹lai³. Nxe³sā¹lxi¹. We²nxi²txi³ ten³khai¹sa³nhai¹. Na¹ha²-kxai³ yxau³sxā³ i³yau³xai²na² ān²ta³kāu³ta³kāu³ju³ta³nū³a² wah³nxe³to³ha¹i¹. We²nxi²sa²txai²li¹. Na¹ta¹ a²nū²a² i²sa³te²la³ yū²nxa³i¹. Sa²nxa³kxe³su², i³yau³-xai²na² ā³ta³kāu³ta³kāu³kxai²nān²tu³, hai³txi³ a²nū²a² sa²ha³lxo¹so¹sa²sxā³ i³ye³na² ū³nhū¹sa²te²la³ yū³sa²nxa³kxe³su², ā³nxai³lhxā³ ā³nū¹a¹tū³xā¹. Nxe³-na¹te²i³, a²nū²a² ā³xa² so¹lxi³ ā³ne³ka²ta¹sain¹sxā³ i³yau³xa² ā³nū¹ain¹ka³tu³, we²nxain¹na³li¹. Yxān¹ta¹ txai²na² ā³nū¹sa²sxā³ we²nxi²sa²ju³ta³la³ yū³sa²-nxa³i¹. Ta¹hxai²hē¹la².

⁸Yxān¹ta¹, Je³su²jah³la² wān³txi³kxai³lu¹:

—i³sa² yxa²u³sxā³ wxa²sxa¹ka³lo³ai²na² sa²sot¹sxā³ ā³nxai³txu¹li¹. Ta¹hxai²hē¹la².

⁹Ai¹nhā²kxai³, in³jah³lai²na² sa²kxai³lu² kwēn¹ta²kxai³ we²nxi²ta³lu²ni²-ka³tu³, a²sxa²ka³lo³a² wā²nxū¹ sa²so¹sxā³, a²yu³kxa² ā³nxai³ta¹hxai²hē¹la². Nxe³hi¹na², Sa²ba³to³ nxe³ju³ta², Ju³te²a² nū³ka³txa² i³ye¹nxi²yhain¹to³ju³ta² ti³wa³ki³lon³ta¹hxai²hē¹la². ¹⁰Nxe³nxa²ha¹te¹, Ju³te²a² nū³ka³txa² a²hxi²kan¹-txi³nāu³xa² ā³nhai¹tūn³tū³ka³txa² wān³txi³kxai³lu¹, in³txa² we²nxi²jah¹lai²na² i²sxā³ i³ye³kxain¹te²an¹jau³kxai³lu¹:

—Hi¹na² sa²ba³to³ nxe³ki³tā³li¹. Ki³sa²kxai³, ha³ya³kxa² wxa²sxa¹ka³lo³-ai²na² te²sxā³ ā³nxai³sīn¹txa²hē¹li¹. On³sxā³ kái³xa³lxi¹. Ta¹hxai²hē¹la².

¹¹Yxān¹ta¹, i³wa²lū³xain¹te²an¹jau³kxai³lu¹:

—A²nū²a² i³we²txi²sa³jah¹la² i³ye³kxi²sa²te³nah¹lxi¹: “Wxa²sxa¹ka³-lo³ai²na² sa²so¹sxā³ ā³nxai³txu¹li¹.” Sain¹na²li¹. In³jah³lai²na² wān³txa², ta¹hxai²hē¹la².

12 Nxe³nxa²ha¹te¹, Ju³te²a² nũ³kã³txai²na² wãn³txi³kxai³lu¹:

—Īh¹te²ta³ i³ye³kxi¹nxain¹thi²li¹? “Wxa²sxa¹ka³lo³ai²na² sa²so¹sxã³ã³nxai³sẽ¹li¹.” Nxe³nxain¹tẽ³nũ³ta²li² ĩh¹te²khaix³ta³ i³ye³kxi¹nxain¹thi²li¹? Ta¹hxai²hẽ¹la².

13 Yxãn¹ta¹, we²nxi²jah³lai²na², Je³su²jah³la² a²ĩ³lxa² a³la³kxi²ta¹hxai²nxa³-hẽ¹la². Nxe³ju³ta²sa¹: Ha³la³je¹nĩn³kxai³, a²nũ²a² ka³lxa¹tũ³kã³txa² ã³yãn³ki³-nũ²kxai¹nha²kxai³, Je³su²jah³la² hã³a² i³ha²li²si³ta¹hxai²hẽ¹la². Nxe³ha²kxai³, Je³su²jah³la² he¹yai¹nxa³ha²kxai³, we²nxi²jah³lai²na² sa²kxai³lu² kq³nxe²i³yi¹li²hain¹ta¹hxai²nxa³hẽ¹la².

14 Nxe³nxa²ha¹te¹, ye³jen¹nãu³kxai³lu¹, Je³su²jah³lo²kxai³lu¹ Txa²wã¹-sũ³na² sxi²ha²nãu³a¹ he¹ain¹tãu³kxai³lu¹, in³jah³lai²na² i³ha¹txain¹ka³tũ³, i³ye³kxain¹te³nah¹li¹:

—Hi¹na²li² wi¹lain³kxi²nhãn¹nhai¹. Nĩ¹nha²kxai³, a²wẽn³txa³ kq³nxe³-ju³ta³la³ kã³xi²sxã³ yxau²xai³txa³hẽ¹li¹. Kã³in¹kxai²nãn²tũ³, ha³lo²a² ã²la² khãuh³lxa³thin¹khai¹nxe³ju³ta² a³ya³tin¹kxa²yãn³ti³su² ya³nxa²ha¹i¹. Je³su²-jah³lai²na² wãn³txa² ta¹hxai²hẽ¹la².

15 Nxe³ka³tũ³, in³jah³lai²na² sa²kxai³lu² a³li³sxã³ Ju³te²a² nũ³kã³txa² a²hã¹-tũn³te²nãu³xa² i³ye³kxain¹te³nah¹li¹:

—Ī³we²txi²sa³jah³la² a²ĩ³lxa², Je³su²jah³lai²na² i³we²txi²sa³hẽ²li¹. Ta¹hxai²-hẽ¹la². 16 Nxe³ju³kxai³lu¹, Je³su²jah³lai²na² sa²ba³to³ nxe³ju³ta² i³we²txi²ju³-kxai³lu¹, Ju³te²a² nũ³kã³txa² a²hã¹tũn³te²nãu³xa² sa²kxai³lu¹ kã²in² i³xan³-tain¹ta¹hxai²hẽ¹la². Ī³xan³ta¹nha²kxai³, Je³su²jah³la² khãuh³lxa³tain¹ju³ta² te³ni², Je³su²jah³la² i³su²lhã³te³lhã³ o²la³kxi², ain¹ta¹hxai²hẽ¹la². Nxe³si¹-hain¹jau³su², Je³su²jah³la² a³ya³tain¹ta¹hxai²hẽ¹la².

17 Nxe³nxa²ha¹te¹, Je³su²jah³la² wãn³txi³kxai³lu¹, i³ye³kxain¹te³nah¹li¹:

—Txa²wĩ³na² wa³kon³na²wi¹. Ha³ya³kxa² wa³kon³ti³he¹xai¹nxa³wi¹. Ai¹-nha²kxai³, Txa²na² sa²kxai³lu² wa³kon³nũ³na¹wi¹. Ta¹hxai²hẽ¹la².

18 Ain¹nxa²ha¹te¹, Ju³te²a² nũ³kã³txa² ã³nhã¹tũn³te²nãu³xai²na² sa²kxai³lu² Je³su²jah³la² i³su²lhã³ti³ten³khaix¹ain¹ta¹hxai²hẽ¹la². Nxe³ain¹jau³xa²sa¹:

—Je³su²jah³lai²na² sa²ba³to³ nxe³ju³ta² sa²yxo²ã³sxã³ wa³kon³nãn³khi³. Nain¹jau³su²: “Sũ³na² Si³yxa³tãu³a¹ Txa²wĩ³na²i¹la¹i¹.” Ain¹na³li¹. Ain¹sxã³te²yã¹nxe³te²lox³nha²sxã³ ã²la² kq³nxe³khai¹nxe³ju³ta² kã³nãn³khi³. Nain¹-jau³su², i³su²lhã³te³lhã³ ã²la² ten³khaix¹ain¹ta¹hxai²hẽ¹la².

Je³su²jah³la² hxi²kan¹khai¹nxe³jau³su²

19 Nxe³nxa²ha¹te¹, Je³su²jah³la² wãn³txi³kxai³lu¹, i³wa²lũ³xain¹te³nah¹li¹:

—A²ya³la³tũ³ wãn³txan²tũ³ i³ye³ya³nx²ta¹i¹. Hai³txi³ A²tah²na¹xai²na² a²yen³kxa² nũh¹ kã³a¹ju³ta² yũ²nxa³i¹. Hxi²kan¹txi³ nũh¹ kã³sa²hxai²nxa³-hẽ¹li¹. Na¹ha²kxai³, hã¹sxã³ Txa²wĩ³na² yen³kxa² kã³ju³ta² so¹lxi³, A²tah²na¹-xai²na² i²sxã³ kã³a¹i¹. Txa²wĩ³na² kã³ju³ta² ha³kxa¹ kã³hxi²so¹ya³nx²ta¹i¹. 20 Jã¹nxe³jau³su², Txa²wĩ³na² a²ẽ¹nãn¹jau³xa²sa¹: “Txa²ki³lha³lxa² a³lxi²-na¹nhã¹. Na¹ha²kxai³, a²yen³kxa² kã³a¹ju³ta² ha³kxa¹ i³yau¹ũ³ai¹nhxai²na¹-hẽ³na¹.” Sa²na³li¹. Nxe³sa²ju³ta², hi¹na² i³ton³jah³la² we²txi²ye¹nx²ta¹te¹ni²ti¹. Ye¹nx²ta¹ha²kxai³, a²yen³kxa² nũ³kxũn³te²a² kã³ya³nx²ta¹te¹ni²ti¹. Yxãn¹ta¹, ye³jen¹na² a²yen³kxa² ã²la² nũ³kxũn³khai¹nxe³te²a² ka³lxa¹te²a², Txa²wĩ³na² i³yau¹ũ³sa³tu¹wi¹. Sa³kxai²nãn²tũ³, kã³ya³nx²ta¹tu¹wi¹. Na¹ju³ta²nãn²tũ³, wxa²nũ³kã³txai²nãn²tũ³, i²yah³lxin¹kxai²nãn²tũ³: “Nũ³kxũn³khai¹nx²nxãn³ko¹.

Jā¹nxūn³xa³ko¹.” Wxāi²kxai³ yah³lxin¹tu¹wi¹. ²¹ Jāx¹nha¹ju³ta²nān²tu³ta¹, txa²nū³kxūn³nha¹ju³ta²nān²tu³ta¹. Txa²wi³na² hxi²ka², a²nū²a² ya³lu²kxan²ti³, hxi²kan¹txi³ i³we²ti¹xi²sxā³ ka³ten³su² i³sa²yxau³xi²ye²ha²kxai³, ka³ten³su² we²txi²jah¹lai²la¹i¹. Jā¹nxe³sxā³ A²tah²na¹xai²na² a²nū²a² a²te³na¹kxa² so¹lx¹i³, ya³lu²ju³ta² ka³ten³txi³ we²txi²jah¹lo²sa¹i¹. ²² Jā¹nxa¹jau³xai²nān²tu³ta¹, txa²-hxi²kan¹txi³ ha³lo²a² wā²nxū¹hain³nha¹ju³ta²nān²tu³ta¹: A²nū²a² ha³lo²ai²na² yxau³ai¹nh¹na² kăi³yxau²xai³lain¹ju³ta²nān²tu³, Txi²na² A²tah²na¹xai²na², yxan¹nāu³a¹ ha³lo²a² wā²nxū¹hi²sxā³ wā²nxū¹hain³nha¹tu¹wi¹. Na¹ka³tu³, kăi³-ain¹kxa² yā¹nxe³sxā³, wi¹lhin¹te²nū³ka³txa² wi¹lhin¹sxā³ i³yī¹li²na¹ha²kxai³, ha³na³ka³lx¹i³ i³lx¹i³thi¹nxa³tū³ka³txa² i³lx¹i³sxā³ i³yī¹li²nxa³ha²kxai³, a²nū²a² yxo²ha³kxa¹ nxe²xai¹lai¹na¹tu¹wi¹. Na¹kxai²nān²tu³, Txa²wi³na² hxi²kan¹txi³-lot³sa²sxā³ ha³lo²a² wā²nxū¹hain³nha¹tu¹wi¹. Nxe³ju³ta²su¹, Txa²wi³na² a²e¹-nān¹jau³su² te³nah¹lx¹i¹: “Txi²ai²i² hai²txi³ a²nū²a² kăi³yxau²xai³lain¹ju³ta² i³yī¹-lain¹nxa³lho³na¹. Yxān¹ta¹, Txa²tah²hai²na² so¹lx¹i³ i³yī¹lain¹tū³xā¹.” Sain¹na³li¹. Sai¹nha²kxai³, ha³lo²a² hxi²kan¹txi³ wā²nxū¹hain³nha¹tu¹wi¹. ²³ Na¹ha²kxai³ a²nū²a² yxo²ha³kxa¹ i³sa²nēn¹kxi²sain¹tu¹wi¹. Txa²wi³na² i³sa²nēn¹kxain¹kxa² yā¹nxe³sain¹tu¹wi¹. Ju¹ta² Txa²wi³na² ten³na³li¹. Yxān¹ta¹, a²nū²a² i²li³te²nān²-tu³, A²tah²na¹xai²na² i³sa²nēn¹kxi²sai¹nxa³kxai²nān²tu³, te²yā¹nxe² Txa²wi³-nāin²txi³ i³sa²si¹hā³sa²jah¹lain²txi³ i³sa²nēn¹kxai¹nh¹nx²nxa³li¹.

²⁴ A²ya³la³tu³ wān³txi³tu³ e³kxi¹nx²ta¹i¹. A²nū²a² a²ten³te²su² te²an²tu³, txa²wān³txa² ain³kxi², Txa²wi³na² i³sa²si¹hā³sa²jah¹lu¹ta²na² yxo²i²i², nxe³-sain¹sīn¹kxai²nān²tu³, ka³te³na² wi¹tāu³a¹ a²lhun³tu² yxau²xai³lain¹na³li¹, kwēn¹ta²nah¹lx¹i¹. A²nxe³jah¹lo²su² kxai²nān²tu³, wi¹wi¹nxe² kwēn¹ta²na² ya³lu²tāu³a¹ a³li³ā³ya¹ka³tu³, ka³ten³nāu³a² sa²kxai³lu² ā³sa²ha³ti³sa²sai¹sxā³ yxau³ain¹na³li¹. A²nxe³jah¹la², yxan¹nāu³a¹ hāi¹nxe³sxā³ wi¹lhin¹sxā³ i³yī¹-lain¹nha¹tu¹wi¹. A²hi¹na², kăi³ yxau²xai³lain¹ju³ta², ain¹nha¹tu¹wi¹. ²⁵ A²ya³-la³tu³ wān³txi³tu³ i³ye³kxi¹nx²ta¹i¹. A²nū²a² ko³nxe³ti³ kăi³ain¹te²su² te²an²-tu³, ya³lu²te²hū³sxā³ Sū³na² Si³yxau³tāu³a¹ yxau²xai³lain¹tū³ka³txi³sain¹na³li¹. Yxān¹ta¹ ha³lo²a² hau³kon³tu¹wi¹. Nxe³tāu³a¹ a²nū²a² ya³lu²te² yā¹nxe³tū³-ka³txai²nān²tu³, Txa²wān³txa² Sū³na² Tah²na¹xai²na² wān³txa² ain³kxi²sain¹-kxai²nān²tu³, a²ha¹ ain³kxi²sain¹te²a² whāi²na¹ tah²lx¹i³ ka³ten³su² yxau²xai³-lain¹tu¹wi¹. Kwēn¹ta²na² ha³lo²a² hau³kon³na³li¹. ²⁶ Nxe³ju³ta² Txa²wi³na² ka³te³na² six³ka³ti³yah³lo²khai³xai²la¹i¹. Nxe³te²sa²kxan²ta¹ ai¹nha²kxai³, A²tah²na¹xai²na² ka³te³na² si³ka³ti³na²kxa² yā¹nxe³te²su² te²yā¹nxe³sxā³ ti³-hit¹sa³na²hē³li¹. ²⁷ Jā¹nxa¹jut³su² Txa²wi³na² i³ye³kxi¹sa²te³nah¹lx¹i¹: “Wxāi²-na² a²nū²a² Tah²si¹lx¹i¹. Nxa²ha¹i¹. Nxa²ha¹ha²kxai³ hxi²kan¹txi³lo³txa²ha¹i¹.” Txa²wi³na² sa³na²hē³li¹. Sa³ha²kxai³ Txi²na² hxi²kan¹txi³ a²nū²yo²xo²ha²kxa¹ kăi³yxau²xai³lain¹ju³ta² wā²nxū¹hain³nha²sxā³ i³yī¹lai¹na¹tu¹wi¹. Txi²na² a²nū²a² Tah²sa¹i¹. Txa²wi³na² Tah²nūn³sa¹i¹. Na¹ha²kxai³ ai¹na¹tu¹wi¹.

²⁸ Txa²wān³txai²na² i³ye³kxi¹nx²ta¹jau³xai²na², i³wā³wā³txi³yah¹lx¹i³txa³-hē¹li¹. “Īh¹nxe³jau³ta³ e³ji¹ku¹.” Sah¹lx¹i³txa³hē¹li¹. Ha³lo²a² nxe²xai³tu¹wi¹. Nxe³tāu³a¹ a²nū²a² e³la² ya³lu²hāi¹kxi²te²su² te²a² txa²wān³txa² ain³kxi²-sain¹tu¹wi¹. Sain¹kxai²nān²tu³ ka³ten³su² a³li³ain¹tu¹wi¹. ²⁹ A³li³ain¹kxai²nān²-tu³, a²nū²a² wi¹lhin¹sxā³ kăi³ain¹te²nū³ka³txa² ka³ten³su² i³sa²yxau³xi²sxā³ ka³te³na² wi¹tāu³a¹ yxau²xai³lain¹tu¹wi¹. Yxān¹ta¹, a²nū²a² i³lx¹i³thi¹nxa³txi³ kăi³ain¹te²nū³ka³txa² ha³na³ka³lx¹i³ ka³ten³su² i³sa²yxau³xi²sxā³, Sū³na² i³hi³-txain¹ju³ta² ā³yu¹kā³ain¹tu¹wi¹.

Je³su²jah³la² a²hxi²kan¹ju³ta² wxa²ye³ka¹tē³jau³su²

³⁰ Txai²li² hxi²kan¹txi³ a²yen³kxa² nxū¹hī²sxā³ kái³te²txā³xi¹. Yxān¹ta¹, Txa²-wī³na² wān³txa² ain³kxi²so¹sxā³ wā²nxū¹hain³nha²sxā³ i³yī¹lai¹na¹i¹. Na¹ha²-kxai³ wain³txi³ wā²nxū¹hain³nha¹i¹. Na¹ha²kxai³ hai³txi³ txa²ē¹nāu³a¹ au³txi³ te³na¹jau³la³ o²la³kxi²te²txā³i¹. Yxān¹ta¹ Txa²wī³na² i³sa²si¹hā³sa²jah³lo²nu¹-tai²na² te³nain¹jau³xa² so¹lxi³ o²la³kxi²te²sa¹i¹.

³¹ Txa²yen³kxa² i³yau¹ū³nx²ti³te³lhā³ na¹i¹. Wān³txa² so¹lxi³ e³kxi¹nx²-tai¹i¹. Yxān¹ta¹: “Wxa²wān³txa² wān³txi³sxa³i¹.” Nxe³sah²lxin¹nha¹i¹. Nxe³na¹-jau³xai²na² nūh¹ txai²na² so¹lxi³ i³ye³kxi¹nx²ta¹kxai²nān²tū³, a²nū²a² ā³xa² i³ye³yo²nū¹sai¹nxa³kxe³su² i³ye³kxi¹nx²ta¹kxai²nān²tū³ i³wā³ti³sah¹lxi³hī³-nxa¹lxi¹. ³² Yxān¹ta¹, a²nū²a² ā³jah¹la² txa²yen³kxa² i³hen³txi³nxa²lxi³si¹sain¹-jau³su² e³na³li¹. A²nxe³jah¹lai²na² wān³txa² i³ye³kxi¹nx²ti³ye²sain¹jau³xa² wān³txi³khai³xai²la¹i¹. ³³ Jā¹nxa¹jau³su², Jo³āu² Ba³tis²jah³lai¹tā² i³ye³sxā³, txa²yen³kxa² i³yau¹ū³nx²ti³na²hē³li¹. Nxe³jut³su², ha³la³je¹nai³tā² wxa²sa³wi³-ha³lxi³nāu³xa² i³sa²si¹hā³ain¹yah³lxin¹tai¹ti²ti¹. A²nxe³tū¹ka³txa² Jo³āu² Ba³-tis²jah³lai¹tā² wān³txa² ain³kxain¹tai¹ti²ti¹. ³⁴ Yxān¹ta¹ a²nū²a² i³ye³yo²nū¹si¹-sain¹jau³su² yū³sa²nxa³kxan²ti³ wain³txi³ e³a¹wi¹. Na¹ta¹ Jo³āu² Ba³tis²jah³la² i³ye³sxā³ txa²yen³kxa² i³yau¹ū³nx²ti³na²hē³li¹. Ya³nx²ta¹i¹. Nxe³na¹jau³xai²na² ain³kxi¹xi²si¹nx²ta¹jau³su² wxa²ko³nxe³ti³ kái³yah³lxin¹ju³ta² sa²wa²sut¹si¹-nx²ta¹jau³su² e³kxi¹nx²ta¹i¹.

³⁵ Jā¹nxa¹jau³su², Jo³āu² Ba³tis²jah³lai¹tā² wi¹sa²ko²ko²kxi²nē³te²hū³nxe² yxau²xai³la³kxi¹nx²tain¹to³tai¹ti²ti¹. Nxe³nx²txai¹nha²kxai³, jū¹nxe² kxān³su² wxa²sa²kī³kxi¹nx²tain¹ju³tai²na² wi¹lxon³kxi² yxau²xai³la³kxain¹yah³lxi³to³-hin¹tai¹ti²ti¹. ³⁶ A²nxe³jah¹la², txa²yen³kxa² i³yau¹ū³nx²ti³tai¹ti²ti¹. Na¹ka³tū³ Jo³āu² Ba³tis²jah³lai²na² wān³txa² hxi²kan¹ju³ta² yū²na³li¹. Nxe³ju³ta²sa¹: Txai²na¹xai²na² ha³lo²a² kái³ya³nx²ti³to³ha¹i¹. Txa²wī³na² wa³ka³li³yu³ta² kái³-ta³lun²si¹sa²jau³su² i³sa²si¹hā³sa²na²hē³li¹. Nxe³si¹sa²jau³su² kái³ya³nx²ti³to³-ha¹i¹. Ya³nx²ta¹ha²kxai³ Txa²wī³na² i³sa²si¹hā³sa²jau³xa² wxa²ye³ka¹txa²lxa¹i¹. Jo³āu² Ba³tis²jah³lai²na² wān³txa² txa²yen³kxa² i³yau¹ū³nx²ti³kxa² yā¹nxe², txa²kāi³a¹ju³ta² ā³la² hxi²kan¹khai¹nxe² wxa²ye³ka¹txa²lxa¹i¹. ³⁷ Jā¹nxe³jut³su², Txa²wī³na² i³sa²si¹hā³sa²jah³lo²nu¹tai²na² i³ye³sxā³ sa²wxi²kat¹sa³na²hē³li¹. Txa²wī³na² sa²wxi²kat¹si¹sa²jau³xai²na² i³ye³kxi¹nx²ti³si¹sain¹to³nha²hē³li¹. Yxān¹ta¹, wxa²nū³ka³txi³ i³nxai²na² Txa²wī³na² wān³txa² ain³kxah¹lxa³nha²-kxai³, Txa²wī³na² i²yah³lxa³nha²kxai³ yah³lxi³hxai¹nhē³li¹. Yah³lxin¹kxan²ti³ i³ye³kxi¹nx²ti³jah¹lai²la¹i¹. ³⁸ Wxa²nū³ka³txi³ i³nxai²na², hai³txi³ Txa²wī³na² wān³txi³la³ wxa²ē¹nāu³a¹ au³txi³ ā³wih¹ti³he¹nxe²nx²ti³xa³i¹, Txa²wī³na² i³sa²-si¹hā³sa²kxah³lo²su² na¹xai²na² sa²yo²wet¹sah³lxa³nha²kxai³lu¹. ³⁹⁻⁴⁰ Jā¹-nxa¹jau³su², wxa²nū³ka³txi³ i³nxai²na², Sū³na² ha³teh³nxā³nxa² kxā³nxai³tā² ū³wha²li¹la³kxi¹nx²ti³jau³xu¹tai²na², kāin² o²la³kxah¹lxi³to³hin¹tai¹ti²ti¹. “Txā²ti³xai²na² a³la³kxi²kī³kxai²nān²tū³ ka³te³na² wi¹tāu³a¹ a³ya³ti²kī³tū¹xā¹.” Nxe³yah³lxi³to³hin¹tai¹ti²ti¹. Yxān¹ta¹, nxe³ta³nxā³nxai²nān¹jau³xa² nxe³te³-nah¹lxi¹. “Ka³te³na² wi¹tāu³a¹ a³ya³ti²na¹tū¹xā¹. Yah³lxin¹kxai²nān²tū³, Sū³na² A²hxi²kan¹ta² Si³yxau³tāu³lo³jah³lo²su² te²a², wxā²sxā³ i³ye³kxi¹txain¹yah³lxi³-hē¹li¹.” Ta¹hxai²hē¹li¹. Nxe³ha²kxai³, wxa²yu³ta², wxā²sah¹lxin¹ke³la³te²kxai³, ka³te³na² wi¹tāu³a¹ ū³yen³kxi¹nx²ti³hī³na¹i¹. Yxān¹ta¹ wxā²ti³he¹yxah³lxan³-tai¹ti²ti¹. Nxe³ha²kxai³ ka³te³na² wi¹tāu³a¹ ū³yhen³kxi¹nx²ta¹ju³ta² yū²nxā³i¹.

⁴¹ Txai²li² a²nū²a² wi¹lhin¹si¹sa¹jau³la³ yxo²kwain³sa²nxa³nhai¹. ⁴² Na¹ta¹, wxa²ē¹nān¹jau³la³ i²ta³lun²nx²ta¹i¹, Txai²li². Wxa²ē¹nāu³a¹ au³txi³, hai³txi³ Txa²wā¹sū³na² Si³yxa³ū³ta³a¹ a³lxi²ti³hex¹yah³lxi³to³hxa³lxi¹. ⁴³ Yah³lxi¹nha²-kxai³, Txa²wi³na² i³kwa³na³sa³ha²kxai³ wxā³sxā³ yxa³ya³nx²ta¹i¹. Ya³nx²ta¹-kxa²ha³ta³nxā²txi³ en²syah¹lxin¹ta¹i²ti¹. Nxe³yān¹ta¹, a²nū²a² ā³lxi³te²su² te²an²tū³, nūh¹ hxi²kan¹txi³lo³nha²jah¹lan²tū³ wxā³ya³nx²ti³kxai²nān²tū³, te²su² ten³yah³lxi³hī³nxa¹lxi¹. ⁴⁴ Wi¹lhin¹si¹nhyah¹lxin¹jau³xa² so¹lxi³ ten³kxi²-nhyah¹lxi³to³hi¹lxi¹. Yah³lxin¹kxe³su², wi¹lhin¹si¹ye²yhu¹jau³su² wxa²yxo²a² so¹lxi³ e³yah³lxi¹lxi¹. Yah³lxin¹ta¹, Sū³na² Si³yxa³ū³ka³txa² ka³na³ka³nat³so¹-lxin³jah¹la² wi¹lhin¹si¹nx²ti³jau³la³ ten³kxah¹lxi³to³hxa³lxi¹. Yah³lxi¹nha²-kxai³, kō³nxē² Sū³na² Si³yxa³ū³ka³jah¹la² sa²yxo²we¹jah²lxan³tho³li¹. ⁴⁵ Txai²-li² wxa²ē¹nān¹jau³su² yuh¹lxa³kxi²nhyah¹lxin¹jau³su² a³la³kxi²na¹nhai¹. Nxe³yah³lxin¹jau³su² te³nah¹lxi¹: “Je³su²jah³lai²na² i³ye³sxā³ Txa²wā¹sū³na² Si³yxa³ū³ta³a¹ a²yen³nāu³a¹ kō³nxē³thin¹si¹nhē³jau³la³ i³ye³kxain¹tū¹xā¹. Jā¹nxe³te³lhxā³ txā²nān³khi³ ki³nhā¹.” Wxa²ē¹nāu³a¹ sah¹lxi³hxai¹nhē³li¹. Jā¹nxe³sah¹lxi³txa³hē¹li¹. Hai³txi³, txai²la³ kō³nxē³thin¹si¹nx²ta¹jau³la³, Txa²-wi³na² i³ye³kxain¹nxa³lho³li¹. Yān¹ta¹, a²nū²a² ā³xa² Moi³se²ah³lo²nu¹ta¹i²na² on³si¹nx²txai¹nxa³jau³su² e³na³li¹. Nxe³ju³ta², wxa²ē¹nān¹jau³su² te³nah¹lxi¹: “Wi¹lhin¹sxā³ yxa³ū³xai³ki³tū¹xā¹. Moi³se²ah³lo²nu¹ta¹i²na² a²wān³txa² o²la³-kxi², a³la³kxi², to³ki³tā³na¹. Ki³sa²kxai³, ki³tā³xā¹.” Yah³lxi³to³hi¹lxi¹. Jā¹nxe³-yah³lxi³txa³hē¹li¹. Moi³se²ah³lu¹ta¹i²na² on³si¹nx²txai¹nxa³jau³xa² e³na³li¹. Wxa²nū³ka³txi³ i³nxai²na² Moi³se²ah³lo²nu¹ta¹i²na² wān³txa² sa²yxo²ā³yah³-lxi¹nha²kxai³ nx²na³li¹. ⁴⁶ Nxe³ju³ta² sa²kxai³lu¹, kxā³nhxi¹nu¹ta¹i²na² Moi³-se²ah³lo²nu¹ta¹i²na² sa²kxai³lu² ha³teh³nxā³nxa² ū³wha²li¹lain¹jau³xa², Sū³na² Si³yxa³ū³ta³a¹ A²hxi²kan¹ta² Si³yxa³ū³ta³lot³sa²ju³ta² ū³wha²li¹la³kxi¹nx²-ti³ta¹hxai²ti³ai¹ti²ti¹. Yxān¹ta¹ sa²yxo²ā³yah³lxi³hxai¹nhē³li¹. A²nxe³jau³xa² Moi³se²ah³lo²nu¹ta¹i²na² wān³txai²na² sa²yxo²we¹tain¹yah³lxin¹ke³la³te²kxai³ txa²wān³txain²txi³ sa²yxo²wet¹sah²lxi³nū³nhī³nxa¹lxi¹. ⁴⁷ Yxān¹ta¹ Moi³se²ah³-lo²nu¹ta¹i²na² wān³txa² sa²yxo²ā³yah³lxi³hxai¹nhē³li¹. Ain¹yah³lxin¹kxai¹lē¹, hai³txi³ txa²wān³txi³la³ sa²yxo²wet¹sah²lxin¹ju³ta² yū²nxa³i¹. Je³su²jah³la² wān³txa² ta¹hxai²hē¹la².

Je³su²jah³la² a²nū²a² ka³lxa¹tū³kā³txa² ū³yhai²ta³lxain¹jau³su²

6 ¹ Nxe³nxa²ha¹te¹ ye³jen¹nāu³kxai³lu¹ Je³su²jah³lo²su² te²kxai³lu¹, i³ye³na² Ka³li³le²a²ye³na² a²i³lxi³ ā³xa² Ti³be³ri²a³ti²ye³na² ā³yxo²ha³ti³sai¹ta¹hxai²hē¹la². ² Ain¹ka³tū³, a²nū²a² ka³lxa¹tū³kā³txa² ān³si³tē³la³kxain¹ta¹hxai²hē¹la².

—Je³su²jah³la² nū³kxūn³txi³, a²nū²a² i³ton³te²su² te²a² i³we²txi²na³na¹. Nxe³-ju³ta² i²ti³ten³sa³nhā¹. Ain¹sxā³ Je³su²jah³la² ā³si³tē³la³kxain¹ta¹hxai²hē¹la². ³ Ain¹nxa²ha¹te¹, Je³su²jah³lai²na² sa²kxai³lu¹ wā³la³ka³txa² txi²ta³lo³kxa² wa²-li³nhē¹ta³nū²ti²sxā³ a²sa³wi³ha³lxi³nāu³xa² whā²na¹ ā³wxe³yain¹ta¹hxai²hē¹la². ⁴ Nxe³hī¹na², Pas²kwa²tū³xa² i³yai³nain¹ju³ta³nū³a² yau³son³yain¹ta¹hxai²hē¹la². A²nxe³je³na³kxa² Ju³te²a² nū³kā³txa² ā³yān³ki³nū²kxi¹xi²sxā³, kxā³nhxi¹nu¹ta²-kxai³ Sū³na² Si³yxa³ū³ta³a¹ nū³kxūn³txi³ sa²hau³ko³tain¹ju³tu¹ta²kxai³ sa²wa²-lho¹xi²sxā³ ain³kxi¹xi²te³lhxā³ o²la³kxain¹to³ta¹hxai²hē¹la². A²nxe³je³na³kxa² hī¹na² yau³son³yain¹ta¹hxai²hē¹la². ⁵ Nxe³nxa²ha¹te¹, Je³su²jah³lo²su² te²kxai³lu¹

ten³sa²ka²la¹sxā³, a²nū²a² ka³lxa¹tū³ka³txai²na² wxā³yain¹tū³ka³txai²na² i²ain¹-ka³tu³, i³ye³sxā³ Fi³li²pah³la² i³wā³txain¹te³nah¹lxi¹:

—Ī¹ti¹la³tā³ yain³txi³nū³xa² ū³yho³hi²sxā³ so¹kxi²kj²te³ji¹wi²? A²nū²a² kâi²-li³tū³ka³txai²na² ū³yhai¹tain¹kj²txai²li¹. Je³su²jah³la² wān³txa² ta¹hxai²hē¹la².⁶ Yxān¹ta¹, Je³su²jah³lai²na² a²e¹nān¹jau³su² te³nah¹lxi¹:

—Ha³lo²a² a³la³kxi²na¹nhā¹. Txa²kāi³aju³ta³nū²a² a³la³kxi²na¹nhā¹. Yxān¹-ta¹, Fi³li²pah³lai²na² i³wā³txai¹na¹tū¹xā¹. Jah¹lai²na² ye³kan¹txi³ yxo²i²sa²-ta³nxa², sa²nxa³tā³nxa², nxe³sa²ju³ta² i³wa³ka³nxe³sxā³ i²a¹tū¹xā¹. Nxe³sxā³ Je³su²jah³la² i³ye³sxā³ Fi³li²pah³lai²na² i³wā³txain¹ta¹hxai²hē¹la².

⁷Nxe³nxa²ha¹te¹, Fi³li²pah³lai²na² wān³txi³kxai³lu¹, i³wa²lū³xi²te³nah¹lxi¹:

—A²yain³txi³nū³xa² hxi²kan¹txi³ ū³yho³hxi²sxā³ so¹kxi²kj²sxa³lho³li¹. Nxe³-ju³ta², a²nū²a² ka³na³ka³na³jah¹lo²na¹xai²na², kwē³kxa² hāi¹nxe³ti³xa² wa³-ko³ni² yxau²xai³lhxā³ wa³kon³sa²tē³na¹kxai²nān²tū³, hxi²kan¹txi³ ū³yho³hin²-nxa³lho³li¹. A²nū²a² ka³lxa¹tū³ka³txai²na² yain³txa² jū¹nxe³tū³xa² he³la³ko³ ū³hū²xai³kj²txai²li¹. Ta¹hxai²hē¹la².

⁸Nxe³ain¹tāu³, a²sa³wi³sxa² a²i³lxa² Ān³tre²ah³la², Si³māu² Pe²jah³la² a²lon³yah³la² te²wān³txi³kxai³lu¹:

⁹—Txa²hxi²kan¹jah¹lāi³. In³txa² wēn³su² na³li¹. A²nxe³jah¹la² yain³txi³-nū³xa² nū³ha¹li¹ nū³ha¹li¹ ka³na³ki¹ yū², ai³na² ha¹li¹ yu², nx²na³li¹. Yxān¹ta¹, a²nū²a² ka³lxa¹tū³ka³txai²la¹i¹. Wi¹lhit¹sxā³ yain³txai²na² ū³hū²xai³kj²kxe³su² te²la¹ku¹, na¹nhai¹.

¹⁰Yxān¹ta¹ Je³su²jah³la² wān³txa² nxe³te³nah¹lxi¹:

—Nxe²nxa³i¹. Ā³wxe³si¹hain¹yah³lxin¹jau³su² a²nū²a² yxo²ha³kxa¹ i³ye³kxi¹-txain¹yah³lxi¹hē¹li¹. Ta¹hxai²hē¹la². A²nxe³ko³xa², ha³lo²a² si³sa² au³nū¹lhi²-ko³xa² kâin²ko³xa² ye²ta¹hxai²hē¹la². Nxe³ha²kxai³ in³txi³nū³ka³txa² wa³lī³-kha³lhon¹tū³ka³txa² 5.000 nxe² wa³lī³kha³lhon¹tū³ka³txi³su² ta¹hxai²hē¹la². A²nxe³tū³ka³txai²na² ā³wxe²xai³ain¹ta¹hxai²hē¹la².¹¹ Ā³wxe²xai³ain¹ka³tu³ Je³su²jah³lai²na² sa²kxai³lu², a²yain³txi³nū³xai²na² sa²so¹sxā³ Txa²wā¹sū³na² Si³yxau³tāu³a¹ i³wi¹lxo³kxi²kj²jau³xa² i³ye³ta³lun²ka³tu³, a²nū²a² ā³wxe³-yain¹tū³ka³txai²na² sa²kxai³lu² ū³hū²xai³ain¹ta¹hxai²hē¹la². Jā¹nxe³te²hū³nxe² ai³na² ū³hū²xai³ain¹ta¹hxai²hē¹la².¹² Nxe³sxā³, a²nū²a² wa³lī³kha³lhon¹tū³-ka³txai²na² yxo²ha³kxa¹ ū³ki²lā²ain¹ta¹hxai²hē¹la². Ū³ki²ta³lu²nain¹te²ka³ka¹:

—A²yain³txa² a²wā³kon³kxa²kxai³, wxa²sa²wxe³jah³lxi³hē¹li¹. Kwa²-ān³tī¹kxi²nē³lha³ta¹. Je³su²jah³lai²na² wān³txa² a²sa³wi³ha³lxi³nāu³xa² nxe³yain¹ta¹hxai²hē¹la².

¹³Jā¹nxain¹te²ka³ka¹, yain³txi³nū³xai²na² ha¹li¹ ha¹li¹ ka³na³ki¹ nxe³tū³-xai²na² wxa²sa²so¹xi²nū³sxā³ ha³ti²a² hxi²ka² hxa³sxā³ ha¹li¹ wxa²sa²so¹-xi²nū³tē³na², ne³ki²lhain¹ta¹hxai²hē¹la².

¹⁴Nxe³nxa²ha¹te¹, a²nū²a² nū³ka³txai²na² wān³txi³kxai³lu¹, ha³lo²a² nū³-kxū³ju³ta¹na² i²ain¹ka³tu³, i³ye³kxi² nxe² ka³li³yhain¹te³nah¹lxi¹:

—A²ya³la³tu³, Je³su²jah³lai²na² Txa²wā¹sū³na² Si³yxau³tāu³u¹ta¹na² wān³txa² i³hen³txi³ne³jah¹la² Sū³na² hxi²ka² i³sa²si¹hā³ū³nhē³kxah³lai²la¹i¹. Ta¹hxai²hē¹la².

¹⁵Ain¹ka³tu³:

—Je³su²jah³la² i³a¹tū¹xā¹. Hxi²kan¹txi³lot³si¹kxi³jau³su² i³a¹tū¹xā¹. A²nū²a² ka³-lxa¹tū³ka³txai²na² a²e¹nāu³a¹ ain¹ta¹hxai²hē¹la². Yxān¹ta¹ Je³su²jah³la² wā²nxū¹h¹ a³la³kxi²kxe³su², wā²nxū¹h¹ wa²li³sxā³ wā³la² kīn³ka³ta² wa²li³nhē³ta¹hxai²hē¹la².

Je³su²jah³la² i³ye³na² a²ne³ka³na²ha² wxā³jau³su²

16-17 Nxe³nxa²ha¹te¹, i³yxo²ka²nxah¹ti³kxai³lu¹, a²sa³wi³ha³lxi³nāu³xai²na² sa²kxai³lu² i³ye³na² ka³nain¹ka³tu³, ka²no¹a² hāu¹ta³ka³lo³a² kan³sxā³ ā³wi¹hain¹ta¹hxai²hē¹la². Ain¹ka³tu³, Ka³far³na³ū²thi³na² ān³yxo²ha³ti³sai¹te³-lhxā³ ai³ain¹ta¹hxai²hē¹la². Ka³nxah¹hain¹kxan²ta², Je³su²jah³la² he¹yai¹nxa³kxan²txa¹, ai³ain¹ta¹hxai²hē¹la². 18 Nū²la², kāin² sa²it³ti², i³ye³na² kāin² sa²ta³kāu³hi², yain¹ta¹hxai²hē¹la². 19 Nū²la², u²lxū³kwa³lxi¹nha² ai³nū²la², a²sa³wi³ha³lxi³nū³ka³txi³su² te²kxai³lu¹, ten³sa²tā³ain¹tāu³, Je³su²jah³la² i²ain¹ta¹hxai²hē¹la². I³ye³na² ne³ka³nah²nāu³a¹ ti³ne³wxe³yxau²xai³sxā³, ka²no¹ai²na² ān³ti³xi²yain¹ta¹hxai²hē¹la². O²khaix¹nxain¹ta¹hxai²hē¹la².

—Īh¹nxe³khai³hīn³te²la¹ku², kī³nhai¹. A²sa³wi³ha³lxi³nāu³xa² ta¹hxai²hē¹la². 20 Yxān¹ta¹:

—Txain²txi³na¹we¹. Ha³ya³kxa² yuh³lxi³jah³lxi³hē¹le¹. Je³su²jah³la² i³kaix¹-tain¹jau³xa² ta¹hxai²hē¹la².

21 Ai¹nha²kxai³, a²sa³wi³ha³lxi³nāu³xai²na² sa²kxai³lu¹ i³ye³sxā³ Je³su²-jah³la² ka²no¹ai²na² ā³wi¹hū³si¹hain¹jau³su² i³ye³kxain¹ka³tu³, Je³su²jah³-lai²na² sa²kxai³lu² ā³wi¹hū³ain¹ta¹hxai²hē¹la². Ain¹ka³tu³, a²ha² kwēn¹tai²na² ha³lo²a² ā³yxo²ha³ti³sai¹sxā³ a³ya³tain¹ko³nū³a² a³tain¹ta¹hxai²hē¹la².

A²nū²a² ka³lxa¹tū³kq³txa² Je³su²jah³la² ā³te³nain¹jau³su²

22-24 Nxe³nxa²ha¹te¹, ka³nxa³ha²ta³kxai³lu¹, a²si³yo³nān¹tū³kq³txa² sa²-kxai³lu² i³ye³nai²na² a²yxo²ha³tih³nāu³a¹ hāi¹nxe³sxā³ yxau³tū³kq³txa² sa²-kxai³lu¹ kāi²li³tū³kq³txa² sa²kxai³lu¹, Je³su²jah³la² ān³te³nain¹ta¹hxai²hē¹la². Nxe³lain¹te³nah¹lxi¹:

—Je³su²jah³la² āh¹ i²ti³ten³sa³nhā¹. Ti¹ai²na² sūn²ta³tai³tā² Je³su²jah³lai¹tā² yxau³ye²nē³lhxā³ yain³txi³nū³xa² ū³hū¹nhē³tai¹tu³na¹. A²nxe³tū³xa², Txa²wā¹-sū³na² Si³yxau³tāu³a¹ i³wi¹lxo³kxi²sān²sxā³ ū³hū¹nhē³tū³xai²na², i³yain³sxā³ ū³ki²ki³tai¹tu³na¹, ti¹ai²na²sā¹. Yxān¹ta¹, hī¹na² Je³su²jah³lain²txi³ he¹ai¹nxa³-ha²kxai³, a²sa³wi³ha³lxain²txi³ he¹ai¹nxa³ha²kxai³, ain¹na³na¹. Īh¹nū¹ai²la³-tq³ he¹ai¹nhī³te²la¹ku², ai¹na¹nhā¹. Sūn²ta³tai³tā², ka²no¹a² ka³lo³ka³na³ka³-nat³sxā³ so¹lxi³ a³li³sxā³ ā³yxo²ha³ti³sai¹ain¹na²hē³nā¹. A²nxe³ka³lo³ai²na² a²sa³wi³ha³lxi³nāu³xa² so¹lxi³ a³li³ain¹na²hē³na¹. Hai³txi³ Je³su²jah³lo²la³, ka²lo¹ai²na² ā³nxai³ai¹nxa³hē³na¹. Īh¹nū¹ai²la³ta³ yxau³ain¹te²la¹ku², ān³yxo²-ha³tih³nān¹thi³na² Ka³far³na³ū²thi³na² yxau³ain¹te²la¹ku², ai¹na¹nhā¹. Yxān¹ta¹, kwēn¹tai²na² ka²no¹a² kāin²ka³lo³a² ka³lo³ha¹li¹ yū³nē³na³na¹. Nū¹a¹, Ti³be³-ri²a³ti²thi³na² a³li³sxā³ ti¹ai²na² ā³wi¹hū³nē³jain¹ka³lo³a² nīn²ju²na¹. A²nxe³ka³-lo³ai²na² kan³sxā³ ā³wi¹sxā³ ā³yxo²ha³ti³sai¹na¹tū¹xā¹. Nū¹ka³nāu³a¹, Ka³far³-na³ū²thi³na² ā³nxai³sxā³, Je³su²jah³la² ān³te³nxi²na¹tū¹xā¹. Kāi²li³tū³kq³txai²na² ain¹ta¹hxai²hē¹la². Ain¹ka³tu³, te²yā¹nxe³sxā³ ka²no¹ai²na² kāin²ka³lo³ai²na² kan³sxā³ ā³yxu¹kxā³wi¹hain¹ka³tu³, ā³yxo²ha³ti³sai¹ain¹ta¹hxai²hē¹la².

Je³su²jah³la² yain³txi³nū³hū³nxe² yxau³ya³nhē³jah¹lo²su² jau³su²

25 Ain¹ka³tu³, yxan¹yxo²ha³tih³nāu³a¹ Je³su²jah³la² i³ha¹txain¹ka³tu³ i³ye³kxain¹te³nah¹lxi¹:

—Txa²hxi²kan¹jah¹lāi³. Īh¹nxe³hī¹nai³tā² wxān¹thai¹li¹? Kāi²li³tū³kq³-txai²na² wān³txa², ta¹hxai²hē¹la².

²⁶Nxe³nxa²ha¹te¹, Je³su²jah³la² wān³txi³kxai³lu¹, i³wa²lū³xain¹te³nah¹lxi¹:

—Īh¹nxe³kxa²yan³ti³ta³ ā³ten³sah¹lxin¹ji¹? A²ya³la³tū³ wān³txi³tū³ e³kxi¹-nx²ta¹l¹. Sūn²ta³ta¹tā² Txa²wā¹sū³na² wā³nxin¹ju³ta² kǎi³ya³nx²ta¹ta¹ti²ti¹. Ju¹ta² i²yah³lxin¹ta¹ti²ti¹. Yah³lxin¹kxan²ti³ Txa²wā¹sū³na² wā³nxin¹ju³ta² ye³kan¹yah³lxa³nha²kxai³: “Je³su²jah³lai²na² Sū³na² A²hxi²kan¹ta² Si³yau³-tāu³lo³jah¹lo²su²na³na¹.” Sah¹lxa³nha²kxai³, hǎi¹nxe³sxā³ kwa² yain³txi³-nū³xa² so¹lxi³ ū³kǐ¹khai¹yxah³lxin¹kxa² yā¹nxe³te³lhxā³ ā³ten³sah¹lxi¹lxi¹. ²⁷Ne³ka²sah¹lxi³sa¹lxi¹. A²yain³txi³nū³xa² ān³ten³yah³lxin¹tū³xa² wa³su³txi³ ān³khot³sxā³ hxa³n³tū³xai²la¹l¹. A²nxe³tū³xai²na² so¹lxi³ wa³kon³yah³lxi³-txa³hē¹li¹. Yxān¹ta¹, yain³txi³nū³xā³xa² a²yain³txi³nū³khai³xa² hxa³n³ti³he¹-nx²nxa³tū³xa², kxā¹nxa² ha³ta³nxān²txi³ yxau²sa²te³tū³xa², yū³nūn³na³li¹. A²nxe³tū³xai²na² i³yain³yah³lxin¹kxai²nān²tū³ a²ka²te³na² wi¹tāu³a¹ yxau²-sa²tē³yah³lxin¹tu¹wi¹. Nxe³ha²kxai³ a²yain³txi³nū³khai³xa²na² wa³kon³jah¹-lxi³hē¹li¹. Nxe³tū³xai²na², txai²na² Sū³na² A²hxi²kan¹ta² Si³yau³tāu³lot³sa²-kah³lo²na¹xai²na² ū³hū¹nx²ta¹tu¹wi¹. Nxe³si¹nx²ta¹jau³su² Txa²wi³nu²khai³xa² hxi²kan¹txi³lot³sa³na²hē³li¹. Sa³ha²kxai³ txa²hxi²ka¹na¹ju³ta² wxa²ye³ka¹nx²-ti³ta¹ti²ti¹. Ta¹hxai²hē¹la².

²⁸Nxe³nxa²ha¹te¹, a²nū²a² kǎi²li³tū³kā³txai²na² wān³txi³kxai³lu¹:

—Txa²wā¹sū³na² Si³yau³tāu³a¹ wa³ka³li³yu³ta² wa³kon³ti³ten³sa²sīn¹nhai¹. Nha¹kxai²nān²tū³, ĩh¹nxet³sxā³ kǎi³sīn¹te³la¹ji¹wi¹? Ain¹ta¹hxai²hē¹la².

²⁹Nxe³nxa²ha¹te¹, Je³su²jah³la² wān³txi³kxai³lu¹:

—“Txa²wā¹sū³na² Si³yau³tāu³a¹ a²wa³ka³li³yu³ta² wa³kon³ti³ten³sa³nhā¹.” Yah³lxin¹kxai²nān²tū³ Sū³na² Si³yau³tāu³a¹ i³sa²si¹hā³sa²kxah³lo²na¹xai²na² sa²yo²wet¹sah¹lxi³hē¹li¹. Sah¹lxin¹kxai²nān²tū³ Txa²wā¹sū³na² Si³yau³tāu³a¹ a²wa³ka³li³yu³ta² kǎi³yah³lxi³hī³nxai¹lxi¹. Ta¹hxai²hē¹la².

³⁰Nxe³nxa²ha¹te¹, kǎi²li³tū³kā³txai²na² wān³txi³kxai³lu¹:

—A²yen³kxa² wā³nxin¹ju³ta² kǎi³ū¹sa²sī¹nhē³li¹. Ju¹ta² i²nha¹kxai²nān²tū³ sa²yo²we¹txa²nha¹tu¹wi¹. Nxe³ju³ta², yā¹te² wa³ka³li³yu³ta² kǎi³jah¹lo²sa²-nhīn¹ji¹wi¹? ³¹Jāx¹nha¹jau³su², kxā³nhxi¹nu¹ta¹na² txa²sū³na²nāu³xu¹ta¹na² ha³lo²a² a²nū²a² yxau²xai³lxa³ko³xa² yxau²xai³lain¹to³ta¹hxai²ti³ai¹ti²ti¹. Nxe³hī¹nu¹ta¹na², yain³txi³nū³xa² ma²na³tū³xa², Moi³se²ah³lo²nu¹ta¹na² ū³hū¹ain¹to³ta¹hxai²ti³ai¹ti²ti¹. A²nxe³tū³xu¹ta¹na², i³yai³nain¹to³ta¹hxai²-ti³ai¹ti²ti¹. Nxe³ju³tu¹ta¹na², Sū³na² ha³teh³nxā³na² ū³wha²li¹jau³xa²sa¹: “Yain³txa² oh³nāu³u¹ta¹nān²tū³xa², i³yain³si¹hain¹jau³su² ū³hū¹ain¹ta¹hxai²-hē¹li¹.” Nxe³ta¹hxai²ti³ai¹ti²ti¹. Nxe³jau³xau³hxai²tēx¹ jā¹nxe³sxā³ kǎi³ta¹hxai²-ti³ai¹ti²ti¹. Ta¹hxai²hē¹la².

³²Nxe³nxa²ha¹te¹, Je³su²jah³lai²na² wān³txi³kxai³lu¹:

—Ta¹wi¹. Txa²wā¹sū³na² Si³yau³tāu³a² hī²sen³su² so¹lxi³ a²yain³txi³nū³xa², ma²na³tū³xa², ū³hū¹nx²ti³ta¹hxai²ti³ai¹ti²ti¹. Hai³txi³ Moi³se²ah³lo²nu¹ta¹na² nān²ta³ ma²na³tū³lxa³ ū³hū¹nx²ti³ta¹hxai²nxa³ti³ai¹ti²ti¹. A²nxe³tū³xu¹ta¹na² wxa²sū³na²nāu³xu¹ta¹na² Ju³te²a² nū³ka³txi³ i³nxu¹ta¹na² i³yain³yah³lxi³to³-hxain¹ta¹hxai²ti³ai¹ti²ti¹. Yxān¹ta¹, hai³txi³ oh³nāu³u¹ta¹nān²tū³khai³su² ta¹-hxai²nxa³hē¹li¹. Hǎi¹nxe³sxā³ khon³sxā³ hxa³n³tū³su² ta¹hxai²hē¹li¹. Yxān¹ta¹, kwēn¹ta¹na² Txa²wi³nu¹ta¹na² ū³hū¹nx²ti³tū³xa², ā²la² wi¹khai¹nxe³tū³xa², a²yain³txi³nū³khai³xa² oh³nāu³u¹ta¹nān²te² yain³txi³khai³su², ū³hū¹nx²ti³-na³li¹. ³³A²nxe³tū³xa² a²yain³txi³nū³khai³xa² Txa²wi³nu¹ta¹na² ū³hū¹nx²-ti³tū³xa², oh³nāu³a¹ i³sa²si¹ka³ti²nū¹nx²ti³ha²kxai³, ka³nx¹nū¹nx²ti³na³li¹.

Nxe³ha²kxai³, nxe³tū³xai²na² ha³lo²an¹tū³kā³txi³ i³nxai²na² i³yain³yah³lxin¹-
kxai²nān²tū³, ka³te³na² wi¹tāu³a¹ yxau²xai³yah³lxin¹tu¹wi¹. Je³su²jah³la²
ta¹hxai²hē¹la².

³⁴Nxe³nxa²ha²te¹, kāi²li³tū³kā³txai²na² wān³txi³kxai³lu¹:

—Txa²hxi²kan¹jah¹lāi³. A²yain³txi³nū³khai³xai²na² wa³su³txi³ ān³si³wi¹wi¹-
sxā³ ū³hū²sa²tē³kxi²sa²to³si¹nhē³li¹. Ten³khai³sa²sin¹nhai¹. Ta¹hxai²hē¹la².

³⁵Nxe³nxa²ha²te¹, Je³su²jah³la² wān³txi³kxai³lu¹ i³wa²lū³xain¹te³nah¹lxi¹:

—Txi²na² yain³txi³nū³khai³hū³nxe², ā²la² wi¹khai¹nxe³tū³hū³nxe² yxau³-
ya³nx²ta¹i¹. Nxe³ya³nx²ta¹jut³sū³ju³ta¹, “Heh³sa³nhā¹.” Yah³lxin¹kxai²nān²tū³,
yain³txi³nū³xa² i³yain³yah³lxih³nxa¹lxi¹. Yah³lxin¹kxai²nān²tū³, ū³ki²sxā³
i³ka³li³hi², ka³ten³su² yxau²xai³li², yah³lxih³nxa¹lxi¹. Jā¹nxe³jut³sū³nxe²,
wxā²na² wxā³sxā³ sa²yo²wet¹sah¹lxin¹kxai²nān²tū³, ka³te³na² wi¹tāu³a¹
yxau²xai³sa²tē³yah³lxin¹tu¹wi¹. Yah³lxin¹kxai²nān²tū³, wxa²yxau²xai³lyah³-
lxin¹jut³sū³ju³ta¹ heh³nxa²lxix³ha²kxai³, ya³lxu¹nxa²lxix³ha²kxai³, yah³-
lxin¹jut³sū³nxe², wa²su¹wa²sun¹khai¹nxe², ka³lih³khai¹nxe², ka³te³na² wi¹-
tāu³a¹ yxau²xai³yah³lxih³nxa¹lxi¹.

³⁶Yxān¹ta¹, wxa²nū³kā³txi³ i³nxai²na² wā³nxin¹ti³ kāi³ya³nx²ta¹ju³ta² ha³-
ta³nxān²txi³ wxa²ye³na² i²sah²lxin¹kxa²ha³ta³nxān²txi³ sa²yo²wet¹sah¹-
lxa³lxi¹. Ya³nx²ta¹i¹. ³⁷A²nū²a², Txa²wī³na² wxa²sa²hait¹sa²so¹sxā³ ū³hū¹-
sain¹kxe³su² te²a² yo²ha³kxa¹ ān³si³tē³la³kxi² wxā³sain¹tu¹wi¹. Na¹ha²kxai³,
a²nū²a² i²te²hū³te²a² ā³si³tē³la³kxi² wxā³sain¹kxai²nān²tū³ i³sa²si¹wha²lxain¹-
nxa³lho³li¹. ³⁸Nxe³ju³ta² Txi²na² oh³nāu³a¹ ka³nx¹xi²sxā³ wxā³ya³nx²ta¹i¹.
Na¹te³na¹xai²na¹, txa²ē¹nāu³a¹ yo²kwai³na¹jau³su² e³kxi²nhai¹jau³su² kāi³-
te²txā³i¹. Yxān¹ta¹, Txa²wī³na² i³sa²si¹hā³sa²jah¹lo²nu¹ta¹na² te³nain¹tāu³-
lai¹nh¹nx²na³li¹. Nxe³jau³xa² sa²wai³wait³sxā³ kāi³te²sa¹wi¹. ³⁹Txa²wī³na²
i³sa²si¹hā³sa²jah¹lu¹ta¹na² ten³ju³ta²sa¹: A²nū²a² ū³hū¹sa²te²nū³kā³txa²
yo²ha³kxa¹ yxan¹nāu³a¹ yuh³xai²nān¹ta³ko³xai²na² hxa³n³tāu³a¹ ka³ten³su²
i³sa²yxau³xi²ti¹hi¹tain¹si¹sa²jau³nū³su² te³ni², hai³txi³ ka³na³ka³na³te² he³-
la³ko³ tau³ton³sxā³ ān³tī¹kxi²sa²si¹hxa³jau³nū³su² te³ni² Txa²wī³na² nx²na³li¹.
⁴⁰A²nū²a² nū³kā³txa², Sū³na² Tah²na¹xai²na² yo²sa²sxā³ sa²yo²wet¹sain¹-
tū³kā³txa² yo²ha³kxa¹, ka³te³na² wi¹tāu³a¹ yxau²xai³lain¹ju³ta², Txa²wī³na²
te³ni², yxan¹nāu³a¹ yuh³xai²nān¹ta³ko³xai²na² hxa³n³tāu³a¹ ka³ten³su² i³sa²-
yxau³xi²si¹hai¹na¹ju³ta³nū³a² Txa²wī³na² te³ni², nx²na³li¹. Ta¹hxai²hē¹la².

⁴¹Ain¹ka³tū³, Ju³te²a² nū³kā³txai²na² ā³nhai¹tūn³te²nāu³xai²na² sa²kxai³lu²
i³we¹ta¹nxa³jau³su² i³he³son³txain¹ta¹hxai²hē¹la².

—Txi²li², yain³txi³nū³khai³hū³nxe² oh³nāu³a¹ kā³nxa² wxā³ya³nx²ti³jah¹-
lo²sa¹i¹. Nxe³jau³xai²na². Je³su²jah³la² wān³txai²na², i³we¹tain¹ta¹hxai²nxa³-
hē¹la². ⁴²i³we¹ta¹nxa³te³nah¹lxi¹:

—Je³su²jah³lai²na² a²nū²so¹lxin³na³li¹. Jo³se²ah³la² a²ki³lha³lxai²la¹i¹.
A²wī³na² i²i², a²hā³ka³na² i²i², nxe³te²sa²ki³tā³li¹. Ain¹ki³sa²kxai³, ih¹nxe³-
jau³xa²yan³ti³tā³ wān³txai²na² oh³nāu³a¹ kā³nxa² wxā³ya³nhē³jau³xai²na²
e³kxi²ne³te²sin²tā³? Ju³te²a² nū³kā³txa² ta¹hxai²hē¹la².

⁴³Nxe³nxa²ha²te¹, Je³su²jah³la² wān³txi³kxai³lu¹, i³wa²lū³xain¹te³nah¹lxi¹:

—Ha²ya³kxa² i²wet¹sah¹lxan³jau³xa² i³he³son³kxi²sah¹lxi³hē¹li¹. ⁴⁴A²nū²a²
kwa²to³toh³lxi³ ā³si³tē³la³kxi²sa²jah¹la² yū²nxa³i¹. Nxe³ju³ta² i³sa²si¹hā³sa²-
jah¹la² Txa²wī³nai²la¹i¹. Nxe³ha²kxai³ txa²wī³nai²na² i³kaix¹tain¹kxe³su²
te²a² so¹lxi³ ā³si³tē³la³kxi²sain¹tu¹wi¹. Ān³si³tē³la³kxi²sain¹kxai²nān²tū³

yan¹nāu³a¹ ha³lo²ai²na² ne³ki³son³tāu³a¹ ka³ten³su² i³sa²yxau³xi²ti³hi¹ta¹na¹-
tu¹wi¹. Yxān¹ta¹ Txa²wi³na² hi²se³na² te³nai¹nxa³kxe³su² te²la³ ā³si³tē³la³kxi²-
sai¹nxa³lho³li¹. 45 Jā¹nxa¹jau³su² e³a¹i¹. Ha³teh³nxā³nxān¹jau³xu¹ta²kxai³lu¹,
kxā³nhi¹nu¹ta¹na² a²nū²a² Sū³na² wān³txa² i³hen³txi³tū³kā³txu¹ta²kxai³lu¹,
ū³wha²li¹la³kxi²nē³te³nah¹li¹: “Txa²wā¹sū³na² Si³yxau³tāu³a¹ a²nū²a² yxo²-
ha³kxa¹ a²ya³la³lyau³tu³ i³yau¹ū³hain¹tu¹wi¹.” Kxā³nxu¹ta¹nān¹jau³la³ ta¹-
hxi²ti³ai¹ti²ti¹. A²nxe³jau³xau³hxi²tē¹ jā¹nxe³sxā³ kwēn¹ta¹nān²tu³, Txa²-
wi³nai²nān²tu³ a²ya³la³lyau³tu³ i³yau¹ū³nx²ti³na³li¹. Yah³lxin¹kxai²nān²tu³,
Txa²wi³na² wān³txai²na² ain³kxi², ā³ne³wxe², nxe³yah³lxin¹te²su² te² i³nxa²
so¹li³ ā³si³tē³la³kxi²sah¹lxin¹tu¹wi¹. 46 A²nū²a² yuh³xai²nān¹te²la³ hai³txi³
Txa²wi³na² i²te²sxa³yu²hē³li¹. Yxān¹ta¹, Txai²na¹xai²na² Txa²wi³na² a²yen³-
nāu³a¹ i²yxau³na¹ju³ta² wxā³na¹hē³li¹. Na¹ha²kxai³, Txai²na² so¹li³ Txa²-
wi³na² i²te²sa¹i¹.

47 Jā¹nxa¹jau³su², a²ya³la³tu³ wān³txi³tu³ e³ya³nx²ta¹i¹. A²nū²a² sa²-
yxo²wet¹sain¹te²su² te²an²tu³ a²ka³te³na² wi¹tāu³a¹ yxau²xai³lain¹tu¹wi¹.
48 Nxe³na¹ju³ta², txai²na² yain³txi³nū³khaix³hū³nxe² yxau³ya³nx²ta¹i¹. Sa²-
yxo²wet¹sah¹lxin¹kxai²nān²tu³, heh³nx²ti³xa³jut³sū³nxe², wi¹wi¹nxe² yxau²-
xai³lyah¹lxin¹tu¹wi¹. 49 Jā¹nxa¹jau³su², wxa²sū³na²nāu³xu¹ta¹na² ha³lo²ai²na²
a²nū²a² yxau²xai³lai¹nxa³ko³nāu³u¹ta¹na² yxau²xai³lain¹tāu³u¹ta¹na², yain³-
txi³nū³xa² ma²na³tū³xa² i³yai³nain¹to³kxa²ha³ta³nxān²txi³, hāi¹nxe³sxā³
ya²lun¹txi³hxa³nain¹ta¹hxi²ti³ai¹ti²ti¹. 50 Yxān¹ta¹ oh³nāu³u¹ta¹na² ka³nx²i²-
nū¹nx²ti³tū³xa² i³ye³kxi¹nx²ta¹i¹. A²nxe³tū³xai²na², a²nū²a² i²li³te²la³ i³yain³-
kxai²nān²tu³ ya³lu²nx³tho³li¹. 51 Txai²na² yain³txi³nū³hū³nxe² oh³nāu³u¹-
ta¹na² ka³nx²i²sxā³ a³ti¹nx²ta¹i¹. Nxe³tū³xai²na², a²nū²a² i²te²hū³te²su² te²
i³nxai² i³yain³kxi¹sah¹lxin¹kxai²nān²tu³, a²ka³ten³yu³ta² so¹li³ yxau²xai³lha²-
tē³yah³lxin¹tu¹wi¹. Nxe³tū³xa² ū³hū¹nx²ta¹tū³xai²na² txa²sī³hai³la¹i¹. Txa²sī³-
nai²na² yuh³xai²nān¹tū³kā³txi³ i³nxai²na² whāi²na¹ ū³hū¹nx²ta¹i¹. A²ka³ten³-
yu³ta² yxau²xai³lyah³li³sih¹nx²ta¹jau³su² ya³nx²ta¹i¹. Ta¹hxi²hē¹la².

52 Nxe³jau³xai²na² Ju³te²a² nū³kā³txa² ā³nhai¹tūn³te²nāu³xai²na² sa²kxai³lu²
ain³kxi²yah³li³ka³tu³ i³xan³ta³kxah¹li³ta¹hxi²hē¹la². Ain³ka³tu³ ā³kwa³li²-
wi²kxi² i³wā³txa³kxi²nhah¹li³te³nah¹li¹:

—Ko³txi³hi¹ki³sxa³nhai¹. Īh¹nxet³sxā³, Je³su²jah³lai²na² a²sī³na², i³yain³si¹-
nhē³jau³su² ū³hū¹nē³lain¹te²la¹ku¹, ki³nhai¹. Yah³li³ta¹hxi²hē¹la².

53-54 Nxe³nxai²ha¹te¹ Je³su²jah³la² wān³txi³kxai³lu¹, i³ye³kxain¹te³nah¹li¹:

—A²ya³la³tu³ wān³txi³tu³ i³ye³kxi¹nx²ta¹i¹. Txai²na², Sū³na² A²hxi²kan¹ta²
Si³yxau³tāu³lot³sa²jah¹lo²sa¹i¹. Na¹te³na¹xai²na¹, a²nū²a² a²ten³te²su² te²
i³nxai²nān²tu³, txa²sī³na²na² i³yai³ni², txa²ti³ha²yau³xai²na² i³na², nxe³yah³-
lxin¹kxai²nān²tu³, ka³te³na² wi¹tāu³a¹ hī¹na² yū³nx²ti³ha²kxai³, yxan¹nāu³a¹
ha³lo²ai²na² hxa³nāu³a¹ ka³ten³su² i³sa²yxau³xi²si¹nx²ta¹ha²kxai³, nxe³nx²ta¹-
tu¹wi¹. Yxān¹ta¹, txa²sī³nai²na² i³yain³yah³lxan³kxai²nān²tu³, txa²ti³ha²yau³-
xai²na² i³na²yah³lxan³kxai²nān²tu³, hai³txi³ ka³te³na² wi¹tāu³la³ yū³nx²ti³xa³-
lho³li¹. 55 Wxāi²na² yain³txi³nū³xa² wi¹tū³xa² i³yai³ni², i³yau³xa² wi¹jau³xa²
i³na², yah³lxin¹kxai²nān²tu³, ū³ki²sxā³ ka³lih³yah³li³hī³nxai¹li¹. Yxān¹ta¹,
ha³lo²a² ā³la² wi¹te²a² yū³na³li¹. Nxe³ju³ta²sa¹: Txa²sī³nai²na² yain³txi³-
khai³su² ha²kxai³, txa²ti³ha²yau³xai²na² i³na²ki³jau³khai³su² ha²kxai³, nxe²-
na³li¹. A²nxe³te²a² i³yai³ni², i³na², nxe³kxi²sah¹lxin¹kxai²nān²tu³, te²yā¹nxe³-
sxā³ ān³sen³sai¹khai¹nxe³sxā³ kāin² i³ka³lih³yah³li³hī³nxai¹li¹. 56 A²nū²a²,

txa²sĩ³nai²na² i³yai³ni², txa²ti³ha²yau³xai²na² i³na², nxe³sain¹te²su² te²an²tu³,
 ā³nũ²ti²sa²sxā³ nxũ²kwai³yxau³sai¹nha²kxai³, nxũ²kwai³yxau³ai¹na¹ha²kxai³,
 ya³sai¹nhĩ³nx²na³li¹. 57 Jā¹nxa¹jau³su², Txa²wĩ³nu¹ta¹na² ka³te³na² si³ka³ti³-
 lyah³lai²la¹i¹. A²nxe³jah¹la², i³sa²si¹hā³sa³na²hē³li¹. Sa³ha²kxai³, Txa²wĩ³na²
 a²ka³ten³yu³ta² ũ³hũ¹sa²kxa² so¹lxi³ yxau³xai³to³ha¹i¹. Nha¹ha²kxai³, te²yā¹-
 nxe³sxā³, a²nũ²a² txa²sĩ³na² i³yain³kxi²sain¹kxai²nān²tu³, txa²ka³te³na¹ju³ta²
 ũ³hũ¹ai¹na¹kxa² so¹lxi³ ka³ten³su² yxau³xai³lain¹tu¹wi¹. 58 Kxā³nhxĩ¹nu¹ta¹na²,
 wxa²sũ³nũ²nāu³xu¹ta¹na² ma²na³tũ³xu¹ta¹na² so¹lxi³ i³yai³nain¹to³ta¹hxai²-
 ti³ai¹ti²ti¹. Ain¹to³kxan²ti³, hāi¹nxe³sxā³ ya²lun¹ti²hxa³nain¹ta¹hxai²ti²ai¹ti²ti¹.
 Yxān¹ta¹, txa²sĩ³nai²na² oh³nāu³u¹ta¹na² ka³nxĩ³xi²nũ¹nx²ti³tũ³xai²la¹i¹. Hai³-
 txi³ ma²na³tũ³xa² yā¹nxe³tũ³sxa³i¹. Yxān¹ta¹, ā²la² wi¹khai¹nxe³tũ³xai²la¹i¹.
 A²nxe³tũ³xai²na², a²nũ²a² i³yain³kxi²sain¹kxai²nān²tu³, hxa³nxa³kxe³su² ka³-
 ten³su² so¹lxi³ yxau³xai³sa²tē³ain¹tu¹wi¹.

59 Nxe³jau³xai²na² Je³su²jah³la², sxi²ha² Ju³te²a² nũ³ka³txa² ā³nũ²kxain¹-
 thi³na² yxau³sxā³ i³yau¹ũ³hain¹ta¹hxai²hē¹la². Ka³far³na³ũ²thĩ³na² nxũ²kwai³-
 ye³lan¹thĩ³na² yxau³yain¹sxā³ i³yau¹ũ³hain¹ta¹hxai²hē¹la².

—Je³su²jah³la² wān³txa² ka³ten³yau³la²na³li¹. Nxe³jau³su²

60 Nxe³jau³xai²na² sa²kxai³lu², Je³su²jah³la² ā³si³tē³la³kxain¹tũ³ka³txa²
 ā³nhai¹tũn³tũ³ka³txa² sa²kxai³lu² ka³lxa¹tũ³ka³txa² sa²kxai³lu² wān³txai²na²
 ain³kxain¹ka³tũ³, i³xan³ta³kxain¹sxā³ i³ye³kxi²yhain¹te³nah¹li¹.

—Je³su²jah³lai²na² wān³txa² an³txi³si¹nhē³jau³xai²la¹i¹. On³jau³sxa³i¹.
 Ain³kxa¹sah¹lxi³txa³hē¹li¹.

61 Ain¹jau³xai²na², Je³su²jah³la² a²ē¹nāu³a¹ wā²nxũ¹ a³la³kxi²nũ²la²,
 ain³kxain¹ta¹hxai²hē¹la². A²sa³wi³ha³lxi³nāu³xai²na² an³ta³kxain¹jau³xa²
 i³hē³son³kxi²yhain¹jau³xa² wā²nxũ¹ a³la³kxi²ta¹hxai²hē¹la². Nxe³ka³tũ³,
 i³ye³kxain¹te³nah¹li¹.

—Txa²wān³txai²na² i³ye³kxi²nx²ta¹jau³xai²na² i³xan³ta³kxi²sah¹lxin¹tā²-
 na³li²? 62 Yah³lxin¹kxai²nān²tu³, ye³jen¹na² i³sa²yxau³sxā³ i³na¹tu¹wi¹. Ha³-
 lo²a² kxān³su² yxau³na¹tāu³u¹ta¹na² ka³la³xi²sxā³ i³na¹tu¹wi¹. Na¹kxai²nān²-
 tũ³ i³na¹ju³ta²nũ³a² i²yah³lxin¹kxai²nān²tu³ ih¹nxet³sxā³ kái³yah³lxi¹te³lin¹ji¹?
 63 Jā¹nxa¹jau³su² e³a¹i¹. Txa²wā¹sũ³na² Yāu³ka³jxah¹la² so¹lxi³ a²ka³te³na² wi¹-
 tāu³a¹ ũ³hũ¹nx²ti³jah¹lai²la¹i¹. Yxān¹ta¹, txa²wā¹sĩ³na² so¹lxi³ a²ka³te³na² wi¹-
 tāu³a¹ yũ²nxa³i¹. Ya³nx²ta¹i¹. Yah³lxin¹kxai²nān²tu³, txa²wān³txa² i³ye³kxi²-
 nx²ta¹jau³xai²na² yxo²i²sah²lxin¹kxai²nān²tu³, Txa²wā¹sũ³na² Yāu³ka³jxah¹la²
 yxau³ya³nx²ti³ha²kxai³, ka³te³na² wi¹tāu³a¹ yxau³yah³lxin¹tu¹wi¹. 64 Yxān¹ta¹,
 wxa²yu³ta² ā³yā³nhai¹jah³lxin¹tũ³ka³txa² yxo²i²sah²lxin¹ta¹na² i³li¹. Ta¹hxai²hē¹la².
 Nxe³ju³ta² Je³su²jah³la² a²wi¹lhi¹nān¹ju³ta¹na² ta²nũ² a³la³kxi²ta¹lun²ta¹-
 hxai²hē¹la². A²nũ²a² yxo²i²ai¹nxa³te²su² te²a² a³la³kxi², ye³jen¹nāu³a¹ ko¹-
 ko¹xa² hxi²ka²nāu³a¹ ā³yũ³jah¹lo²nũ³a² a³la³kxi², ta¹hxai²hē¹la².

65 Nxe³ha²kxai³ Je³su²jah³lai²na² i³ye³kxi²te³nah¹li¹:

—Txa²wĩ³nai²na² i³kaix¹tain¹kxe³su² te²a² so¹lxi³, wxā³sxā³ ā³si³tē³la³kxi²-
 sain¹tu¹wi¹. Yxān¹ta¹ i³kaix¹tai¹nxa³ke³la³te³kxai³, te²la³ wxā³ti³hex¹sai¹nxa³-
 lho³li¹. Ye¹nx²ta¹ten¹ti¹. Kwēn¹ta¹na² yxo²i²sah²lxan³ju³ta¹na², ha³la³je¹nhĩ¹-
 ni³na² a³la³kxi²ye¹nx²ta¹li¹, txai²li¹. Na¹ha²kxai³ ye¹nx²ta¹li¹. Ta¹hxai²hē¹la².

66 Nxe³ju³tan¹te²kxa³yan³tu³ nxe³hĩ¹nān¹te²tu³ ā³si³tē³la³kxain¹tũ³ka³txa²
 ā³nhai¹tũn³tũ³ka³txai²na² sa²kxai³lu² ka³lxa¹tũ³ka³txai²na² sa²kxai³lu², Je³-
 su²jah³la² ā³na¹sxā³ ha³ya³kxa² ā³si³tē³la³kxain¹ta¹hxai²hē¹la². 67 Nxa²ha¹te¹

Je³su²jah³la² wān³txi³kxai³lu¹, a²sa³wi³ha³lxi³khai³xai²na² hxi²ka² hxa³nsxā³ ha¹li¹ wxa²sa²so¹xi²nūn³tū³ka³txa² i³wā³txain¹te³nah¹li¹:

—Wxa²nū³ka³txe² i³nxai²na² ā³na¹sah¹lxi³nūn³te³lin¹ji¹wi¹? Ta¹hxai²hē¹la².

68-69 Nxe³nxa²ha¹te¹, Si³māu² Pe²jah³la² i³wa²lū³xain¹te³nah¹li¹:

—Txa²hxi²kan¹jah¹lāi³. A²nū²a² ā³lxi³te²la³ ān³si³tē³la³kxi²sīn¹nxa³lho³li¹. Wxa²wān³txai²na² so¹lxi³ ka³ten³yau³la³ sīn¹na³li¹. Nha¹ha²kxai³ yxo²i²nxa²-nha¹nhai¹. Sū³na² Si³yau³tāu³a¹ Wi¹lhin¹ta² Si³yau³tāu³lo³kxah³lo²su² nhi¹-li¹. Jau¹xai²na² yxo²i²i², a³la³kxi² sī¹na¹nhai¹. Ta¹hxai²hē¹la².

70 Nxe³nxa²ha¹te¹, Je³su²jah³la² wān³txi³kxai³lu¹, i³wā²lū³xain¹te³nah¹li¹:

—Wxa²yu³ta² hxi²ka² hxa³nsxā³ ha¹li¹ wxa²sa²so¹xi²nūn³tū³ka³txa² i³nxai²na² i²sxā³ sa²so¹nxa²lxa¹ta¹ti²ti¹. Na¹kxa²ha³ta³nxān²ti³, wxa²nū³ka³-txi³nāu³ai²na² ka³na³ka³na³tin¹te²a², a²ta³hū³te²si¹li¹. Ta¹hxai²hē¹la².

71 Nxe³jau³xai²na² a²si³yau³tāu³a¹su¹: Ju³ta²sah¹la², Si³māu²ah³la² Tā³ki³lo²-ko³xa² yxau³nū³jah¹la² a²ki³lha³lxa², i³ye³kxi²ta¹hxai²hē¹la². A²nxe³jah¹lai²na² Ju³ta²sah³lai²na² ye³jen¹su² ko¹ko¹xa² hxi²ka² Je³su²jah³la² ā³yū³hū¹te³lhxā³ ta¹hxai²hē¹la²:

—A²sa³wi³ha³lxi³su² na¹xā¹. Hxi²ka² hxa³nsxā³ ha¹li¹ wxa²sa²so¹xi²sa²tū³-ka³txi³su² na¹xā¹. Ain¹kxa²ha³ta³nxān²txi³, i³kox¹kō¹son²kxain¹ta¹hxai²hē¹la².

Je³su²jah³la² a²wā³tā³nāu³xa² e³kxi²nyhain¹jau³su²

7¹ Nxe³nxa²ha¹te¹ Je³su²jah³la² Ka³li³le²a²ko³xa² so¹lxi³ yxau²xai³to³-ta¹hxai²hē¹la². Hai³txi³ Ju³te²a²ko³nāu³a¹ yxau²xai³ta¹hxai²nxa³hē¹la². Nxe³ju³ta², Ju³te²a² nū³ka³txa² ā³nhai¹tūn³te²nāu³xai²na² i³su²lha³ti³ten³-ta¹hxai²hē¹la². Jā¹nxe³kxa²yan³ti³su² ta¹hxai²hē¹la². 2-3 Nxe³hī¹na², Ju³te²a² nū³ka³txa² sxi²ha² wē³sa² sa²ton³sxā³ yxau³sxā³ i³yain³yah³lxi³te³lhxā³ nxe³. je³na³kxa² yau³son³ye²yah³lxi³ta¹hxai²hē¹la². Nxe³nxa²ha¹te¹, Je³su²jah³la² a²wā³tā³nāu³xa² wān³txi³kxai³lu¹:

—Ai³nhxu¹li¹. Ju³te²a²ko³nāu³ai³tā² ai³nhxu¹li¹. Nhīn¹kxai²nān²-tū³, wā³nxīn¹ti³ kái³in¹ju³ta² wxa²sa³wi³ha³lxi³nāu³xa² i³yau¹u³txain¹-sī¹nhē³li¹. 4 “A²nū²a² yxo²ha³kxa¹ sa²yxo²wet¹sa²txai²lā¹.” Nhīn¹kxai²-nān²tū³, hāi³a² yxau³sxā³ kái³sīn¹txa³hē¹li¹. E³lē³na² yxau²xai³sxā³ kái³je¹txain¹sī¹nhē³li¹. 5 Nxe³jau³xai²na², a²wā³tā³nāu³xa² yxo²i²ai¹nxa³jau³su² i³ye³kxain¹ta¹hxai²hē¹la².

6-7 Nxe³nxa²ha¹te¹, Je³su²jah³la² wān³txi³kxai³lu¹:

—Nxe²nxa³wi¹. Txa²hxi²kī³li³la³ hau³ko³nxa³i¹. Yxān¹ta¹ wxa²nū³ka³txa² hxi²kī³la² hau³kon³na³li¹. Nxe³ha²kxai³ yuh³xan¹tū³ka³txai²na² yxo²kwīn¹-kxi¹n²txai¹nxa³lho³li¹. Yxān¹ta¹ Txai²li² yxo²kwīn¹kxi²sain¹na³li¹, a²kō³-nxe³ti³ kái³ain¹ju³ta² i³tih³nxai¹na¹ha²kxai³lu¹. 8-9 Wxāi²na² ai³jah³lxi³sxā³ ā³yān³kxi²nū²kxi¹xi²sxā³ i³yain³ja¹hain¹yah³lxi³hē¹li¹. Nxe³yān¹ta¹, Txai²-li² ain²nxa³lho³li¹, txa²hxi²kī³li³la³ hau³ko³nxa³ha²kxai³lu¹. Ta¹hxai²hē¹la². Yhain¹ka³tū³, Je³su²jah³la² Ka³li³le²a²ko³xa² kan²txi³ yxau³ta¹hxai²hē¹la².

Sxi²ha² wē³sa² sa²ton³sxā³ yxau³yah³lxi³jau³su²

10 Yxau³ta¹, a²lon³ti³tāu³xa² ai³kxa² si³yo³nān²tū³, Je³su²jah³lo²su² te²-kxai³lu² hāi³txen³su² ai³sxā³ ā³yān³ki³nū²kxi²yhain¹tū³ka³txa² ā³nū²kxain¹-ta¹hxai²hē¹la². 11 Nxe³hī¹na², Ju³te²a² nū³ka³txa² ā³nhai¹tūn³te²nāu³xa² hi²-sen³su² Je³su²jah³la² ān³te³nain¹ta¹hxai²hē¹la². Ā³te³nain¹te²an¹jau³kxai³lu¹:

—Īh¹ti¹la³ta³ he¹ain¹ji¹, Je³su²jah³la²su¹? Ta¹hxai²hē¹la².

¹² Ain¹sxā³, a²nū²a² kái²li³tū³ka³txai²na² káin² i³he³son³kxain¹jau³kxai³lu¹:

—Wi¹lhin¹jah¹lai²la¹i¹. A²nū²a² kwa² ha²ya³kxa² ka³lxa²nxa³tū³ka³txa² wān³txa² nxe³ha²kxai³:

—Nxe³nxa³i¹. Jah¹la² wān³txa² a²nū²a² ā³xa² tih³na² wi¹tih³na² ā³na¹sxā³ ko¹tih³na² so¹li³ ā³kex³te³lhxā³ e³sīn¹na³li¹. Ī³we¹ki³jau³sa²si¹nxa³i¹. Kwa² ha²ya³kxa² ka³lxa²nū³nxa³tū³ka³txa² wān³txa² nxe³ha²kxai³, ta¹hxai²hē¹la².

¹³ Nain¹ta¹, hai³txi³ a²nū²a² e³lē³na² i³ye³kxain¹ta¹hxai²nxa³hē¹la². Ju³te²a² nū³ka³txa² yuh³li³yhu¹jau³su² ta¹hxai²hē¹la².

¹⁴ Nxe³nxa²ha¹te¹, Je³su²jah³lai²na² sa²kxai³lu² a²nū²a² nū³ka³txa² i³yai³-nxa³l ain¹ju³ta² i³yai³nā³wi³ti³lox³ta¹nhī¹na¹, Txa²wā¹sū³na² Si³yxau³-tāu³a¹ sxi²ha² ā³wih¹ka³tū³, wān³txa² wi¹ja³na² hxi²kan¹jau³xa² a²nū²a² yxo²ha³kxa¹ i³yau¹ū³hain¹ta¹hxai²hē¹la². ¹⁵ Nain¹jau³xai²na² sa²kxai³lu², Ju³te²a² nū³ka³txa² sa²kxai³lu² i³wā³txi³sxā³ i³hxi²ka¹ta¹nxa³ha²kxai³, i³ye³kxain¹te³nah¹li¹:

—Jah¹lai²na², hai³txi³ ha³teh³nxā³yu³ta³la³ o²la³kxi²ki³kxa² yā¹nxain¹-hxai²nxa³te³nai¹ti²ti¹. Nxe³kxan²ti³, wā²nxū¹ a³la³kxi²na³li¹. Īh¹nxe³khai³-nxe³sxā³ a³la³kxi²khai³nxe³sxā³ i³ye³ain¹te²la¹xā³? Ta¹hxai²hē¹la².

¹⁶ Nxe³nxa²ha¹te¹, Je³su²jah³lai²na² wān³txi³kxai³lu¹, i³ye³kxain¹te³nah¹li¹:

—Wān³txai²na² i³yau¹ū³nx²ta¹jau³xai²na², hai³txi³ txa²wān³txi³khai³-sxa³i¹. Nxe³jau³xai²na² Txa²wi³na² i³sa²si¹hā³sa²jah¹la² wān³txai²la¹i¹. ¹⁷ Jā¹-nxa¹jau³su², wxa²nū³ka³txi³ i³nxa²nān²tū³, “Txa²wā¹wi³na² a²e¹nāu³a¹ au³ti³ te³nain¹jau³su² jau³xa² so¹li³, sa²yxo²we¹ti³ten³sa³nhā¹.” Nxe³yah³lin¹kxai²-nān²tū³, a²hxi²ki³lxa² a³la³kxi²yah³li³hī³nxa¹li¹. Yah³lin¹kxai²nān²tū³, txa²wān³txai²nān²tū³ i³yau¹ū³nx²ta¹jau³xai²nān²tū³ Txa²wi³na² Si³yxau³-tāu³a² wān³txi³khai³xa², nxe³kxai²nān²tū³ ha³na³ka³li³ ain³nha²sxā³ a³la³-kxi², kwa² txa²e¹nān¹jau³khai³xa² so¹li³ nxe³kxai²nān²tū³ ha³na³ka³li³ ain³-nha²sxā³ a³la³kxi² yah³li³hī³nxa¹li¹.

¹⁸ Nxe³ju³ta², wā²nxū¹ Txi²li² hxi²kan¹txi³lo³nha²sxā³ i³ye³kxi¹nx²ta¹ke³-la³te²kxai³, wi¹lhin¹si¹sah¹lin¹jau³nū³su² ten³hī³na¹i¹. Yxān¹ta¹, Txi²li² hai³-txi³ te²txā³xi¹. Txa²wi³na² i³sa²si¹hā³sa²jah¹lu¹ta¹na² wi¹lhin¹si¹sain¹jau³xa² so¹li³ ten³sa³nhai¹. Na¹ha²kxai³, wi¹lhin¹ki³lxo³nha²sxā³ e³jah¹lo²txā³i¹. Wān³txi³khai³xa² so¹li³ i³ye³kxi¹nx²ti³to³ha¹i¹. ¹⁹ Jā¹nxa¹jau³su² kxā³nhxi¹-nu¹ta¹na² Moi³se²ah³lu¹ta¹na² i³kwa³na³nx²tain¹jau³xa² ū³wha²li¹la³kxi¹nx²-tain¹ta¹hxai²ti³ai¹ti²ti¹. Nxe³kxa²ha³ta³nxān²ti³ wxa²nū³ka³txi³ i³nxa² yxo²-ha³kxa¹ sa²yxo²a³yah³li³hxain¹ta¹ti²ti¹. Hāi¹nxe³sxā³ i³hā³nū³sah¹li¹li¹. Īh¹nxe³kxa²yan³ti³ta³ su²lhā³sah¹lxun¹yah³lin¹ji¹? Ta¹hxai²hē¹la².

²⁰ Nxe³nxa²ha¹te¹, ka³lxa¹tū³ka³txai²na² wān³txi³kxai³lu¹ i³wa²lū³xain¹te³nah¹li¹:

—Ko³nxe³te²yāu³ka³txa² nxū²kwai³yxau³nxa²jah¹lo²sa²nhi¹li¹. Nxe³-ha²kxai³ e³wen¹nhī¹li¹. A²nū²a² i³su²lhā³nxa²ti³ten³te²la³ yū³si¹nxa³i¹. Ta¹hxai²hē¹la².

²¹ Nxe³nxa²ha¹te¹, Je³su²jah³la² wān³txi³kxai³lu¹, i³ye³kxain¹te³nah¹li¹:

—Nxe³nxa³i¹. Ī³wā³txa³kxi²nhyah¹li¹li¹. Txa²wā³nxī¹na¹ju³ta² ye³-ka³na³ka³na³ta² so¹li³ sa²ba³to³ nxe³ju³ta² hāi¹nxe² i³ye¹nxī²to³ki³ju³ta² kái³ya³nx²ta¹ta¹ti²ti¹. Kái³ya³nx²ta¹ha²kxai³ i³wā³txi³sxā³ i³xan³ta³kxi²-sah¹li¹li¹li¹. ²²⁻²³ Txa²wān³txa² wi¹li²jah¹li³hē¹li¹. Kxā³nhxi¹nu¹ta¹na²,

Moi³se²ah³lu¹ta²na² i³kwa³na³nx²ti³ta¹hxai²ti³ai¹ti²ti¹. In³txa² wē³sa² ū³sa³si³. tū³ko¹kxā¹si¹nx²ti³jau³su² i³kwa³na³nx²ti³ta¹hxai²ti³ai¹ti²ti¹. Nxe³te³nah¹lxi¹. “In³txa² wē³sa² a³li³lah¹kxai²nān²tū³, ye³ha¹li¹, ye³ha¹li¹, ye³ha¹li¹, ye³ha¹li¹ a³la²ni²ka³tū³ ha³lo²a² hau³kon³na³li¹. Nxe³tāu³a¹, wē³sai²na² ū³sa³si³tū³ko¹-kxā¹jah¹lxi³hē¹li¹.” Ta¹hxai²ti³ai¹ti²ti¹. Yxān¹ta¹, ū³sa³si³tū³ko¹kxā¹yah³lxin¹-ju³ta² hai³txi³ Moi³se²ah³lu¹ta²na²nān²ta³ ān³si³wxe³ain¹ta¹hxai²nxa³hē¹li¹. A²nxe³jah¹lu¹ta²na² hāi¹nxe³sxā³ ain³kxi¹xi²yah³lxin¹te³lhxā³ i³kwa³na³. nx²ti³ta¹hxai²hē¹li¹. Yxān¹ta¹, kxā³nhxī¹nu¹ta²na² Moi³se²ah³la² yū³ti³he¹-nxa³hī¹nū¹ta²na² wxa²sū³nū²nāu³xu¹ta²na² kāi³ ā³si³wxe³ain¹ta¹hxai²hē¹li¹. Yah³lxin¹ha²kxai³, “A²hxi²kī³li³yu³ta² ā³nha³ko³tā³na¹. Hī¹na² wē³sa² ye³-ha¹li¹ ye³ha¹li¹ ye³ha¹li¹ ye³ha¹li¹ a³la²ni²na³na¹.” Yah³lxin¹kxai²nān²tū³, kwēn¹ta²kxai³, ū³sa³si³tū³ko¹kxā¹yah³lxin¹hxain¹ta¹ti²ti¹. Yah³lxin¹ha²kxai³, “A²hxi²kī³lxa² hau³kon³na³na¹.” Nxe³kxai²nān²tū³, “Sa²ba²to³ nxe³ju³ta² i³ye¹nx²to³kī³ju³ta³la²na³na¹.” Yah³lxin¹kxa²ha²ta²nxān²txi³, in³txa² wē³sa² ū³sa³si³tū³ko¹kxā¹yah³lxin¹hxain¹ta¹ti²ti¹. Ān³kāu³kāu³la³kxah¹lxin¹hxai²nxān³-tai¹ti²ti¹. Moi³se²ah³lu¹ta²na² a²wān³txa² ū³sa³si³tū³ko¹kxā¹si¹nx²ti³jau³xu¹-tai²na² sa²yo²a³yah³lxin¹kxa²yan³txi³su² yah³lxin¹hxain¹ta¹ti²ti¹. Ju¹ta², wi¹-kāi³yah³lxin¹hxain¹ta¹ti²ti¹. Yxān¹ta¹, txai²na¹xai²na² sa²ba²to³ nxe³ju³ta²na² a²nū²a² i³ton³jah¹la² sa²wē²txi²sxā³, txa²wā¹nū²na² whāi¹na¹ sa²wē²txi² ta³lu²-nai¹na¹ta¹ti²ti¹. Nxe² kāi³a¹ju³ta², ā²la² wi¹ju³ta², ā²la² wā³nxin¹ju³ta² kāi³ya³-nx²ta¹ta¹ti²ti¹. Nxe³ya³nx²ta¹ha²kxai³, i¹h¹nxe³kxa²yan³ti³ta³, i³xan³ta³kxi²-sah¹lxin¹ji¹wi¹? ²⁴Jā¹nxa¹jau³su², wxa²nū³ka³txi³ i³nxai²na² txa²hxi²kī³li³a³ txa²kāi³a¹ju³ta² a³la³kxi²yah³lxa³li¹. Yah²lxan³kxan²ti³, ko³nxe³thin¹te²la³ i³yī¹li²sah¹lxin¹li¹. Jā¹nxe³sah¹lxin¹txa³hē¹li¹. Ju¹ta² wai³nxa³i¹. A²nū²a² ā³xa², a²hxi²kī³lxa² kāi³ain¹ju³ta² a³la³kxi²ta³lu²yah³lxan³kxai²nān²tū³, kwa²to³-toh³lxin³, ko³nxe³thin¹te²la³ i³yī¹lain¹yah³lxin¹txa³hē¹li¹. Ju¹ta², wai³nxa³i¹. Yxān¹ta¹: “A²nū²a² ā³xa², a²hxi²kī³lxa² kāi³ain¹ju³ta², wain³txi³ i³yī¹lai¹na¹-tū¹xā¹.” Yah³lxin¹kxai²nān²tū³: “Ye³ka¹ka¹nha² i²sxā³ a³la³kxi²ta³lu²nain¹sxā³ i³yī¹lai¹na¹tū¹xā¹.” Yah³lxin¹kxai²nān²tū³, wain³txi³ i³yī¹lain¹yah³lxin¹hī³nxa¹-li¹. Jā¹nxe³jah¹lxin¹hē¹li¹. Ta¹hxai²hē¹la².

Je³su²jah³la² Sū³na² A²hxi²kan¹ta² Si³yxau³tāu³lo³jah¹lo²sain¹ji¹?

²⁵Nxe³nxa²ha¹te¹, Je³ru³sa³lē²thi³nān¹tū³ka³txa² ā³nhai¹tū³tū³ka³txa² ka³-lxa²nxa³tū³ka³txa² wā²nxū¹ i³ye³li³yah³lxin¹te³nah¹lxi¹:

—Je³su²jah³lai²na², fa³ri³se²a² nū³ka³txa² i³su²lhā³lhu¹nain¹kxah³lo²nū³su² ta²lu¹i¹. ²⁶Ain¹kxa²ha²ta²nxān²txi³, e³lē³na² e³ti²tu³wi¹. Ta¹, fa³ri³se²a² nū³ka³-txai²na² kon²to³nxe³ yxau³xain³tain¹na³li¹. Nxe³ain¹ka³tu³: “Je³su²jah³lai²na² Sū³na² Si³yxau³tāu³a¹ A²hxi²kan¹ta² Si³yxau³tāu³lo³jah¹lo²su² na³na¹.” Nxe³-jau³xai²na² fa³ri³se²a² nū³ka³txa² hxi²kan¹txi³nū³ka³txa² a³la³kxi²sxā³ kon³-ton³tain¹ji¹ku¹, kī³nhai¹. ²⁷Yxān¹ta¹, ti³hex¹te²sxa³yu²hē³li¹. Je³su²jah³lai²na² yxau³sxā³ to¹nain¹ko³xa² i²ta³lu²kī³tā³li¹. Yxān¹ta¹, Sū³na² Si³yxau³tāu³a¹ A²hxi²kan¹ta² Si³yxau³tāu³lo³jah¹lo²nū³su² jah¹la² wxā³ya³nhe³kxai²nān²tū³, yxau³sxā³ to¹nain¹ko³nū³a² i²ti³he¹nxe³hī³kī³sxa³i¹. Ta¹hxai²hē¹la².

²⁸Nxe³ain¹nxa²ha¹te¹ Je³su²jah³la² Txa²wā¹sū³na² sxi²ha² yuh³xai²nān¹-thi³na² yxau³sxā³ kāin²kait¹sxā³ i³hen³txain¹te³nah¹lxi¹:

—Wxa²nū³ka³txi³ i³nxai²na² i²sah¹lxin¹te²jah³lin¹ji¹wi¹? Na¹ju³ta², hai³txi³ kwa² hxi²kan³ti³lo³nha²sxā³, Txai²li² wxā³hī³nā²nxa³i¹. Yxān¹ta¹, a²ya³la³tū³

a²si³ka³ti³yah³lu¹ta¹na² i³sa²si¹hā³sa³ha²kxai³, wxā³na¹hē³li¹. A²nxe³jah¹lu¹ta¹na² i²ain¹te²jah³lxa³lxi¹. ²⁹Yxān¹ta¹, Txai²li² i²ain¹te²sa¹i¹. Jah¹la² txa²si³yxau³na¹tāu³u¹ta¹la²na³li¹. I³sa²si¹hā³sa³jah¹lo²sain¹na³li¹. Nxe³ha²kxai³, i²ain¹te²sa¹i¹. Ta¹hxai²hē¹la².

³⁰Nxe³sxā³ i³sxā³ sa²so¹ti³te³nain¹ta¹, hxi²ka¹nxa³to³tain¹ta¹hxai²nxa³hē¹la², Je³su²jah³la² a²hxi²ki³lxi³la³ A²wi³na² i³yī¹li²nū¹ju³ta² hau³kon³ye²nxa³ha²kxai³la². ³¹Ain¹ka³tū³, ān³yān³ni²la³kxā¹ain¹nūn³tū³kā³txa² sa²kxai³lu² Je³su²jah³la² sa²yo²we¹tain¹ta¹hxai²hē¹la². Nxe³ain¹te³nah¹lxi¹:

—Je³su²jah³lai²na² wā³nxīn¹ju³ta² ka³lxa¹ju³ta² kái³sīn¹na³li¹. Sū³na² Si³yxau³tāu³a¹ A²hxi²kan¹ta² Si³yxau³tāu³lo³jah¹lo²su² sīn¹na³li¹. A²hxi²kan¹ta² Si³yxau³tāu³lo³txa³ke³la³te²kxai³, a²nū²a² ā³xa² Sū³na² A²hxi²kan¹ta² Si³yxau³tāu³lo³ke³la³te²kxai³, wxā³ya³nhē³ke³la³te²kxai³, te²su² hxi²kan¹txi³ a²hxi²ki³la² ā²la² wā³nxīn¹ju³ta³la³ ā²la² ka³lxa¹ju³ta³la³ kái³ya³nhē³lhī³nx²nxa³i¹. Ta¹hxai²hē¹la².

Fa³ri³se²a² nū³kā³txa² Je³su²jah³la² i³sa²so¹te³lhā³ i³kwa³na³jau³su²

³²Nxe³nxa²ha¹te¹, a²nū²a² nū³kā³txa² wān³txai²na², Je³su²jah³la² a²hxi²ki³lxa² kái³ju³ta² i³he³son³ti³sxā³ i³ye³lain¹jau³xai²na² sa²kxai³lu¹, fa³ri³se²a² nū³kā³txai²na² sa²kxai³lu² ain³kxi²yhai¹ta¹hxai²hē¹la². Yhai¹ka³tū³, fa³ri³se²a² nū³kā³txai²na² sa²kxai³lu² wā³nxīn¹te² si³yxau³tū³kā³txa² sa²kxai³lu² whāi²na¹ nū²la², po³li²sa² nū³kā³txa² i³kaix¹sxā³ i³sa²si¹hā³ain¹te³nah¹lxi¹:

—Je³su²jah³la² i³sa²so¹sxā³ ā³wa²la¹sah¹lxi³sī¹nhē³li¹. Ta¹hxai²hē¹la².

³³Nxe³nxa²ha¹te¹, Je³su²jah³lo²su² te²kxai³lu¹ a²nū²a² yxo²ha³kxa¹i³ye³kxain¹te²an¹jau³kxai³lu¹:

—Jū¹nxe² kxān³su² yxau³ya³nx²ta¹ka³tū³, hā²wxān³txa³ ā³nxī³na¹tu¹wi¹. I³sa²si¹hā³sa³jah¹lu¹ta¹na² yxau³tāu³a¹ ā³nxī³na¹tu¹wi¹. ³⁴Na¹kxai²nān²tū³, ā³ten³sah¹lxin¹kxa²ha³tā³nxān²txi³ a³ti¹xi²sah¹lxan³tho³li¹. Hxi²kan¹txi³ i³hi²txi²sa²sxā³ ai³la³kxi²sah¹lxan³tho³li¹. Ta¹hxai²hē¹la².

³⁵⁻³⁶Nxe³nxa²ha¹te¹ Ju³te²a² nū³kā³txai²na² e³kxi²yhu¹ah³lxi³te³nah¹lxi¹:

—Īh¹nū¹la³tā³ ā³nxī³te³lhā³ nain¹ji¹? Īh¹nū¹la³tā³ ā³nxī³ai¹nha²kxai³, hxi²kan¹txi³ i³hi²txi²sxā³ i³ha¹txi²xain¹ki³sxa³jau³la³ e³ain¹ji¹? Nū¹ā¹ ha³lo²a² wa³ka³li³ko³u¹ta¹na² Kre²ka² nū³kā³txa² yxau³ain¹ta³ko³xu¹ta¹la²na³li¹. A²nxe³ko³xu¹ta¹na² txa²wā¹nū³kā³txi³su² te²ki³na¹xai²na² ā³nhai¹tain¹nūn³tū³kā³txa² ā³yān³kwa³li²wi²kxi²sxā³ yxau³ya³yhai¹nhai¹. Nū¹ka³nān¹ta³ko³nāu³a¹ ā³nxī³si¹jau³nū³su² e³ji¹ku¹, ā³yān³kwa³li²wi²kxain¹tū³kā³txu¹ta¹na² tā³nxā² ā³nxī³sxā³ i³hen³txain¹te³lhā³ e³ji¹ku¹, Kre²ka² nū³kā³txi³khai³xu¹ta¹na² tā³nxā² i³hen³txain¹te³lhā³ e³ji¹ku¹, kī³nhai¹. Jah¹la² wān³txa², “Ān³ten³sah¹lxin¹kxa²ha³tā³nxān²txi³, i³ha¹txi²sah¹lxan³tho³li¹. Hxi²kan¹txi³ i³hi²txi²sa²sxā³ ai³la³kxi²sah¹lxan³tho³li¹.” Nxe³ain¹jau³xai²na² ĩh¹nxe² a²si³yxau³tāu³khai³su² ji¹ku¹, kī³nhai¹. A²nū²a² nū³kā³txai²na² wān³txa², ta¹hxai²hē¹la².

**Ī³yau³xa² wi¹jau³xa² ka³wā³lxa² wxa²ē¹nāu³a¹ ha³li³k
an³nih¹nx²ti³ti³hū³ju³ta³nū³a² i³yau¹ū³jau³su²**

³⁷Nxe³nxa²ha¹te¹, a²nū²a² ā³yān³ki³nū²kxi²yhai¹sxā³ i³yain³ye²yhai¹ju³ta², i³yain³ ne³ki³so³te³lhā³ hxi²kan¹khai¹nxe³te² a³la²ni²tāu³a¹, Je³su²jah³lo²su² te²kxai³lu¹ i³sa²yxau³sxā³ kāin² i³kaix¹te³nah¹lxi¹:

—A²nũ²a² i²te²hũ³te²su² te² i³nxân²tũ³: “Yā³lxu²sa³nhā¹.” Yah³lxin¹kxai²-nân²tũ³, wxā³sxā³ i³na²kxi²sah¹lxi³hē¹li¹. ³⁸Sa²yo²wet¹sah¹lxin¹kxai²nân²tũ³, i³yau³xa² wi¹jau³xa² i³na²wxe³nhyah¹lxin¹kxai²nân²tũ³, nxe³jau³xai²nân²tũ³, hxa³ya³nx²ti³xa³lho³li¹. Yah³lxin¹kxai²nân²tũ³ wxā¹i²na² yā³lxu²yah³lxa³-nha²kxai³, a²nũ²a² ā³xa² yā³lxu²te²su² te²a² i³na²kxi²nx²txai¹nha²kxai³, yah³-lxin¹tu¹wi¹. Yah³lxin¹kxai²nân²tũ³, nxe³jau³xai²na², hxa³nxa³jau³xai²na², wi¹jau³xai²na² ka³wā³lxa² ka³lxa¹jau³xa², wxa²ē¹nāu³a¹ ha³li³kan³nih¹nx²ti³. ti³hũ³nxe² nxe³ye¹nx²ti³tu¹wi¹. A²nũ²a² ā³xa² yā³lxu²te²su² te²a² i³na²kxi²nx²-ti³si¹hai¹na¹jau³su² ya³nx²ta¹i¹. Wān³txai²na² Sũ³na² ha³teh³nxā³nxān¹jau³su² ta¹hxai²ti³ai¹ti²ti¹. Nxe³ha²kxai³ wān³txi³khai³xai²la¹i¹. Sa²yo²wet¹sah¹lxin¹-kxai²nân²tũ³, wxā³sxā³ yxau³xai³lyah³lxin¹ju³ta², nxe³jau³xau³hxai²tē¹ jā¹-yxah³lxin¹tu¹wi¹. Ta¹hxai²hē¹la².

³⁹A²nxe³ jau³jau¹xai²na², Je³su²jah³lai²na² e³jau³xai²na², Txa²wā¹sũ³na² A²yāu³ka³jxah¹la² ā³nxū²kwai³yxau³kxi²nē³ju³ta³nũ³a² e³ta¹hxai²hē¹la². Je³-su²jah³lai²na² wān³txa² yo²i²sxā³ yxau³xai³kj³te²su² te²na² whā¹i²na¹ Txa²-wā¹sũ³na² A²yāu³ka³jxah¹la² ā³nxū²kwai³yxau³kxi²nē³ju³ta³nũ³su² ta¹hxai²-hē¹la². Nxe³hī¹na¹, Txa²wā¹sũ³na² A²yāu³ka³jxah¹la² ū³hū¹nē³lxa³hī¹na¹, Je³su²jah³la² wān³txai²na² e³ta¹hxai²hē¹la². Yxān¹ta¹, ye³jen¹nāu³a¹, Je³su²-jah³la² ka³tēn³su² i³sa²yxau³xi²sxā³ oh³nāu³a¹ ka³la³xi²tāu³a¹ wxi²kin³ti³. to³tain¹ta¹hxai²hē¹la². Ain¹ka³tũ³, Jū¹nxe² ye³jen¹nūn³tāu³a¹, Txa²wā¹sũ³na² Yāu³ka³jxah¹la² ū³hū¹nē³ta¹hxai²hē¹la². Yxān¹ta¹, yān³tai²na² ū³hū¹nē³lxa³-hī¹na¹, wān³txai²na² Je³su²jah³la² e³ta¹hxai²hē¹la².

A²nũ²a² nũ³kā³txa² i³yo²nũ¹yhai¹nxa³jau³su²

⁴⁰E³ka³tũ³ta¹, a²nũ²a² ā³yān³nũ²kxain¹tũ³kā³txai²na² ā³nhai¹tũ³tũ³kā³txa² nxe³jau³xai²na² ain¹kxain¹ka³tũ³, e³te³nah¹lxi¹:

—Jah¹lai²na², Sũ³na² i³sa²si¹hā³ū¹nhē³jah¹lo²khai³sin²ta¹. Ai¹nha²kxai³.

⁴¹⁻⁴²A²nũ²a² ā³lxi³tũ³kā³txa² i³ye³te³nah¹lxi¹:

—Jah¹lai²na², Txa²wā¹sũ³na² Si³yxau³ka³txa² A²hxi²kan¹ta² Si³yxau³tāu³lo³-jah¹lo²sin²ta¹. Ain¹ta¹, a²nũ²a² ā³lxi³te²nāu³xa² e³te³nah¹lxi¹:

—Nxe²nxa³i¹. Je³su²jah³lai²na² Ka³li³le²a²ko³xa² a³li³la¹sxā³ ton¹jah¹lai²-la¹i¹. Yxān¹ta¹ Sũ³na² ha³teh³nxā³nxān¹jau³su² te³nah¹lxi¹: “Sũ³na² A²hxi²-kan¹ta² Si³yxau³tāu³lo³jah¹lo²su² jah¹la², Ta³vi²yah³lu¹ta¹na² a²sa³wit³su² ha²kxai³, te²su² Be³lē²thi³na² Ta³vi²yah³lu¹ta¹na² ton¹kxu¹jā¹nxe³thi³na² ton¹jah¹lo²su² ha²kxai³, nxe³tu¹wi¹.” Ta¹hxai²ti³ai¹ti²ti¹. Hai³txi³, Txa²wā¹-sũ³na² A²hxi²kan¹ta² Si³yxau³tāu³lo³jah¹lo²la³ Ka³li³le²a²ko³xa² a³li³la¹te²sxa³-jai¹ti²ti¹. Yhain¹ta¹hxai²hē¹la².

⁴³Yhain¹ka³tũ³ yo²nũ¹yhai¹ju³ta³la² yū³ta¹hxai²nxa³hē¹la². ⁴⁴Nxe³sxā³ Je³su²jah³la² i³te³lhxā³ ain¹ta¹, hai³txi³ hxi²ki³ain¹ta¹hxai²nxa³hē¹la².

Ju³te²a² nũ³kā³txa² a²hxi²kan¹txi³nāu³xa² yo²i²ai¹nxa³jau³su²

⁴⁵Nxe³hī¹na¹, so³ta²to² nũ³kā³txai²na² sa²kxai³lu² Je³su²jah³lai²na² i³sxā³ so¹-ai¹nxa³kxe³su², aun³ta² wā³lain¹ka³tũ³ wā³nxin¹te² si³yxau³ka³ta³nāu³xa² i³xi²-ye²yhu¹ha²kxai³ fa³ri³se²a² nũ³kā³txa² i³xi²ye²yhu¹ha²kxai³ nxe³ye²yhai¹nũ²la²:

—Īh¹nxe³ju³ta²yan³ti³ta³ i³sxā³ so¹sxā³ tē³ain¹yah²lxan³kxe³su², hāi¹nxe³-sxā³ aun³ta² wā³lxa²xī³xi²yah³lxin¹thi²li¹? Fa³ri³se²a² nũ³kā³txai²na² wān³-txa², wā³nxin¹te² si³yxau³ka³ta³nāu³xa² wān³txa², ain¹ta¹hxai²hē¹la².

46 Nxe³ta¹, i³wa²lũ³xain¹te³nah¹lxi¹:

—Je³su²jah³lai²na² wãn³txa² ain³kxain¹nha¹jau³xan²tu³, hxi²kan¹txi³a²nũ²a² so¹lxin³ke³la³te²kxai³ e³hĩ³sĩ¹nxa³i¹. So³ta²to² nũ³kã³txa² wãn³txa²ta¹hxai²hẽ¹la².

47-49 Nxe³nxa²ha¹te¹, fa³ri³se²a² nũ³kã³txai²na² wãn³txi³kxai³lu¹i³wa²lũ³xain¹te³nah¹lxi¹:

—Jah¹la² ki³han³jau³xa² yxo²i²yah³lxi³nũ³nhĩn¹tan²ta²i²? Ĩ²sah¹lxi³sĩ¹-nhẽ³li¹. Fa³ri³se²a² nũ³kã³txi³na¹xain²txi³ yxo²i²nha¹te²la³ yũ³ti³hex¹sĩn¹nxa³-ha²kxai³, a²hxi²kan¹txi³nũ³xain²txi³ yxo²i²ain¹te²la³ yũ³ti³hex¹sĩn¹nxa³ha²-kxai³, nha¹nhai¹. Nxe³ta¹, a²nũ²a² nũ³kã³txai²na² ha³nxe¹khin¹tũ³kã³txai²na² ha³teh³nxa³nxa² ã³ne³wxe³ti³he¹nxe²nxa³tũ³kã³txai²na² so¹lxi³ yxo²i²ain¹-na¹li¹. Te²su² khãuh³lxa³thin¹tũ³kã³txai²la¹i¹. Yhain¹ta¹hxai²hẽ¹la².

50-51 Ain¹ka³tũ³, Ni³ko³tẽ²yah³lo²su² te²kxai³lu¹, fa³ri³se²a² nũ³kã³txain²txi³nxe³te²su² te²kxai³lu¹, ha³la³je¹nhĩ¹nai³kxai³ ka³nxa³ta² Je³su²jah³la² i²te³lhxã³wxã³ta¹hxai²hẽ¹la². A²nxe³jah¹lo²su² te²kxai³lu¹, kwẽn¹ta²kxai³ i³ye³te³nah¹lxi¹:

—Je³su²jah³la² ko³nxe³te²la³ kwa²lox³ki³ten¹tu³wi¹. Hai³txi³ wãn³txa²e³ain¹jau³xa² ain³kxi²ki³sxa³ha²kxai³, ha³lo²a² kãi³ain¹ju³ta² i²ki³sxa³ha²kxai³, nxe³ki³kxe³su² i³lxi³thin¹si¹ki³sxa³jau³su² kwa² ox³ki³ten¹tu³wi¹. Nxe³ki³ju³ta²wi¹te²si³lxi²nxa³i¹. Ta¹hxai²hẽ¹la².

52 Yxãn¹ta¹, fa³ri³se²a² nũ³kã³txa² wãn³txi³kxai³lu¹, i³wa²lũ³xain¹te³nah¹lxi¹:

—Kwa²nhĩ¹lxi¹. Ĩh¹nxe³kxa²yan³ti³ta³, Je³su²jah³lai²na² ten³nxa²sĩn¹ji¹? Je³su²jah³lai²na², Ka³li³le²a²ko³xa² ton¹jah¹lo²su² na³li¹. Nxe³ha²kxai³, hxi²kan¹txi³hex¹jah¹lo²sxa³i¹. Wxãi²na² Ka³li³le²a²ko³xa² ton¹jah¹lo²nũn³sĩn¹ji¹? Ĩ²sa²sĩnhẽ³li¹. Ka³li³le²a²ko³xa² ton¹jah¹lo²nũ³kã³txa², hai³txi³ Txa²wa¹sũ³na² Si³yxau³tãu³a¹ a²wãn³txa² i³hen³txi³nẽ³jah¹la² yũ³nxa³i¹. Hai³txi³ ka³na³-ka³na³te² he³la³ko³ yũ³nxa³i¹. Sũ³na² ha³teh³nxa³nxa², wi¹wi¹nxe² i²txa²sĩnhẽ³li¹. Nhĩn¹kxai²nãn²tu³, nxe³nha¹jau³xai²na² wxa²ye³ka¹nhat¹sĩnhẽ³li¹. Fa³ri³se²a² nũ³kã³txa² wãn³txa² ta¹hxai²hẽ¹la². 53 Ain¹ka³tũ³, i³ye³ ã³na¹ain¹-ka³tũ³, ha³na³ka³lxi³ sxi²lho³ta² ai³thĩ³na² aun³ti² i²yxau³ain¹ta¹hxai²hẽ¹la².

Txu¹ha² ko³nxe³ti³ kãi³ta¹ka³lxa² i³so¹ain¹jau³su²

8 1 Yxãn¹ta¹, Je³su²jah³la² wã³la³ka³txa² O³li³ve²ra³ka³txa² ã³nxa¹ta¹hxai²-hẽ¹la². 2 Nxe³nxa²ha¹te¹, ka³nxa³ha²ta²kxai³lu¹, Txa²wã¹sũ³na² sxi²ha²yuh³xai²nãn¹thĩ³na² ã³wi²xi²ka³tũ³, a²nũ²a² ka³lxa¹txi³ ã³wa³nxẽ²kxain¹ka³-tũ³, Je³su²jah³lai²na² ã³wxe³yain¹sxa³ Sũ³na² wãn³txa² i³yau¹ũ³hain¹ta¹hxai²-hẽ¹la². 3-4 Nxe³nxa²ha¹te¹, ha³teh³nxa³nxa² hoh¹lxi³su² nũ³kã³txa² ã³nhai¹tũn³-tũ³kã³txa², fa³ri³se²a² nũ³kã³txa² ã³nhai¹tũn³tũ³ka³txa² nũ²la², txu¹ha² so¹sxa³nxe³te²a² wãĩ¹na¹ ã³wi²kxain¹ka³tũ³, a²nũ²a² nũ³kã³txai²na² a²nxũ²kwai³ye³-la³nãu³a¹ fa³ri³se²a² nũ³kã³txai²na² sa²kxai³ txu¹ha³ka³lxi²na² ũh³wxe³ain¹-ta¹hxai²hẽ¹la². Ũh³wxe³ain¹te²an¹jau³kxai³lu¹, fa³ri³se²a² nũ³kã³txa² wãn³txa² Je³su²jah³lai²na² i³ye³kxain¹te³nah¹lxi¹:

—Txa²hxi²kan¹jah¹lãi³. Nxet³sã¹lxi¹. Txu¹ha³ka³lxi²na² ha³la³je¹nhĩ¹nĩ³na² in³txa² wa³ka³lxa² kwa² sxa³te²su² te²a² ũ³whĩn¹ti³sĩn¹na²li¹. A²nxe³ta¹ka³-lxi²na² ko³nxe³ti³ kãi³ju³tan¹te²kxa²ya³lhu² i³so¹sxa³ tẽ³sxa³ wxã³sĩ¹na¹li¹. Ko³nxe³thin¹ta¹ka³lxu³su² sĩn¹na¹li¹. Ĩh¹nxe³ kãi³nha¹lhon³ku² nha¹hẽ¹li¹.

5 Nxe³ju³ta², Moi³se²ah³lu¹ta¹na² ũ³wha²li¹la³kxi²nẽ³jau³xa²sa¹: “Tah³lxa³ka³ta² so¹sxa³ ã³nan³sxa³ txu¹ha² ko³nxe³thin¹ta¹ka³lxi²na²

ã³ya²lu¹jah¹lxi³hē¹li¹.” Moi³se²ah³la² wān³txa² sīn¹ta¹hxa²i²ti³ai¹ti²ti¹. Yxān¹-ta¹, wxāi²na² Je³su²jah³la² i³nxai²na² ih¹nxe² kái³sī¹na¹ju³ta² i³ye³kxi²sa²sīn¹-te³lin¹ji¹? Fa³ri³se²a² nū³ka³txa² wān³txa² ta¹hxa²i²hē¹la². ⁶Nxe³jau³xai²na², ta²ko¹ta²kon¹jau³xai²na², fa³ri³se²a² nū³ka³txai²na² i³ye³ain¹sxā³:

—Je³su²jah³la² ko³nxe³ti³ e³txai²lā¹. Nxain¹jau³su², i³wa³ka³nxe³sai³nain¹-te³lhxā³ i³ye³kxain¹ta¹hxa²i²hē¹la². Nxe³yān¹ta¹, Je³su²jah³lai²na² sa²kxai³lu² ā³si³ka³tā³wxe³sxā³, kīh³nxā² wxa²wha²li¹lhēn¹jain¹ta¹hxa²i²hē¹la². Ain¹ka³tū³, fa³ri³se²a² nū³ka³txai²na² āh¹ i³ye³ye³lin³tain¹to³tāu³:

—Īh¹nxe³ju³ta³ kái³kxi²ki³te³ji¹? Ī³ya¹ū³sa²sī¹nhē³li¹. Nxe³ain¹to³tāu³,

⁷⁻⁸Je³su²jah³lai²na² sa²kxai³lu² i³sa²yxa³yain¹sxā³ i³ye³kxain¹te³nah¹lxi¹:

—Wxa²nū³ka³txi³nāu³xai²na² kuh³lxa³txi³ kái³ti³he¹nxe²nxān³jah¹lo²su² te² i³nxā², tah³lxa³ka³ta² a²wi¹lhī¹nān¹ka³ta² sa²so¹sxā³, txu¹ha³ka³lxi²na² ā³nan³jah¹lxi³sā²nhē³li¹. Ta¹hxa²i²hē¹la². Ain¹sxā³ āh¹ ā³si³ka³tā³wxe³sxā³ kīh³nxā² āh¹ wxa²wha²li¹lhēn¹jain¹ta¹hxa²i²hē¹la². ⁹Nxe³nxā²ha¹te¹, fa³ri³se²a² nū³ka³txai²na² sa²kxai³lu², Je³su²jah³lai²na² wān³txai²na² ain³kxain¹ka³tū³, a²hxi²kan¹ta² a²wi¹lhī¹na² ta²nū², tah³lxa³ka³ta² ā³na³nxā³kxe³su² hāi¹nxe³-sxā³ wa²li³yhu¹sān²nū²la² hā²wxān³txa³ a²wā³kon³tū³ka³txai²li² ha³na³ka³-lxi³ ka³na³ka³nat³sxā³ ai³lxa² wa²li³i², ā³la³te²la³ ha³na³ka³lxi³ ka³na³ka³-nat³sxā³ ai³lxa² ā³to³hi², jā¹nxe², jā¹nxe² nxe³ka³tū³, wax³tā³, ai³lxa² ā³sxā³ ĩn²hxa³nxain¹ta¹hxa²i²hē¹la².

—Kuh³lxa³txi³ kái³jah¹lo²sa¹xā¹. Nxain¹jau³su², Je³su²jah³la² wān³txa² ain³-kxi¹xain¹jau³su², hāi¹nxe³sxā³ ai³lxa² ā³sxā³, ĩn²hxa³nxain¹ta¹hxa²i²hē¹la². Ain¹ka³tū³, Je³su²jah³la² so¹lxi³yxa², txu¹ha³ka³lxi²na² so¹lxi³sax³nūn³sxā³yxa², nxe³ya³ta¹hxa²i²hē¹la². ¹⁰Nxe³nxā²ha¹te¹ Je³su²jah³lai²na² sa²kxai³lu¹, āh¹ ĩsa²yxa³sxā³, i³ye³te³nah¹lxi¹:

—Nxe³nxī¹. A²nū²a² ĩn²hxa³nxai¹nxai¹nīn²ju²ni¹. Ī³ya¹lu¹txa²te³lhxā³ nxe³-nxain¹tū³ka³txa² ĩn²hxa³nxai¹nxai¹nīn²ju²ni¹. Ta¹hxa²i²hē¹la².

¹¹Yxān¹ta¹:

—Txa²hxi²kan¹jah¹lāi³. Ī³ya²lut¹sain¹te³lhxā³ nxe³tū³ka³txa² yū²nxa³i¹. Txu¹ha³ka³lxi²na² wān³txa² ta¹hxa²i²hē¹la². Nxe³nxā²ha¹te¹, Je³su²jah³lai²na² wān³txi³kxai³lu¹:

—Hai³txi³ Txai²li² i³ya²lu¹txa²lxa¹ju³ta³nū³la³ ten³sa²nxā³nhi¹. Ī³txu¹ni¹. Nīn¹kxai²nān²tū³, āh¹ ko³nxe³ti³ kái³sxā³ yxa²u²xai³txa³hē¹ni¹. Ta¹hxa²i²hē¹la².

“Txai²na² ha²te¹te¹hū³jah¹lo²sa¹i¹.” Nxe³jau³su²

¹²Nxe³nxā²ha¹te¹, Je³su²jah³la² wān³txi³kxai³lu¹, a²nū²a² nū³ka³txa² āh¹ i³ye³kxain¹te³nah¹lxi¹:

—Txai²na² Sū³na² yen³kxa² i³ya¹ū³nx²ti³jah¹lo²sa¹i¹. Na¹ha²kxai³, sa²-yxo²wet¹sah¹lxin¹kxai²nān²tū³, a²ya³la³tū³ wān³txi³tū³ a³la³kxi², ka³te³na²wi¹tāu³a¹ yxa²u²xai³li² yah³lxin¹tu¹wi¹. Na¹ha²kxai³ ha²te¹te¹hū³jah¹lo²sa¹i¹. Na¹te³na¹xai²na², ā³si³te³sah¹lxin¹kxai²nān²tū³, hai³txi³ a²ta³a² ha³lo²la³ ka³-nxah³jut³sū³ju³ta³la³ yxa²u²xai³yah²lxa³nha²kxai³, hai³txi³ ko³nxe³ti³ kái³sxā³yxa²u²xai³yah²lxa³nha²kxai³, yah³lxin¹tu¹wi¹. Yah³lxin¹kxai²nān²tū³, hāi¹nxe³-sxā³ ha²te¹jut³sū³ju³ta² so¹lxi³, ka³te³na² wi¹tāu³a¹ so¹lxi³, yxa²u²xai³yah³lxin¹-tu¹wi¹. Ta¹hxa²i²hē¹la².

¹³Nxe³nxā²ha¹te¹, fa³ri³se²a² nū³ka³txa² ā³nhai¹tūn³tū³ka³txa² wān³txi³-kxai³lu¹, i³wa²lū³xain¹jau³xa²sa¹:

—Wā²nxūh¹ wxāi²na² so¹lxi³ e³nhi¹lxi¹. A²nū²a² ā³xa² i³ye³yo²nū¹nxa²-nxa³kxe³su² e³nhi¹lxi¹. Nhī¹nha²kxai³, wān³txi³khai³xa² e³sīn¹nxā³lxi¹. Ta¹hxa²i²hē¹la².

¹⁴Yxān¹ta¹, Je³su²jah³la² wān³txi³kxai³lu¹:

—Nxe²nxa³i¹. Txai²na², a²nū²a² ā³xa² i³ye³yo²nū¹sa²nxa³kxe³su² e³a¹-kxan²ti³, wān³txi³khai³xa² e³a¹i¹. Na¹ha²kxai³, txa²si³yxau³na¹tāu³a¹ i²nha², yxan¹nāu³a¹ i³te³lhxā³ na¹tāu³a¹ i²nha², te²sa¹i¹. Nxe³te³sa¹jau³su², wi¹la³la³-kxi²te³sa¹jau³su², wān³txi³tu³ e³a¹i¹. Yxān¹ta¹, wxāi²na² txa²si³yxau³na¹tāu³a¹ i²sah¹lxa³nha²kxai³, yxan¹nāu³a¹ i³te³lhxā³ na¹tāu³a¹ i²sah¹lxa³nha²kxai³, nxe³sah²lxin¹tū³kā³txi³su² syah¹lxi¹lxi¹. ¹⁵Wxa²nū³kā³txi³ i³nxai²na², txa²e¹-nāu³a¹ au³txi³ e³a¹jau³la³ a³la³kxi²sah¹lxi³hxi²nxa³nhē³li¹. Sah²lxan³kxan²ti³ wā²nxūh¹ wxāi²na² i³on³si³sah¹lxan³jau³su² ain³sxā³ e³kxi²sah¹lxi¹lxi¹. Yxān¹ta¹, txain²txi³, a²nū²a² ā³xa² i³lxi³thi¹nxa³te²la³ ox³tain¹te²txā³i¹. ¹⁶Na¹-kxan²ti³, i³lxi³thi¹nxa³te²la³ ox³ta¹na¹ke³la³te²kxai³: “i³lxi³thin¹te²sxā³lxi¹.” Nai¹na¹ke³la³te²kxai³, wān³txi³su² so¹lxi³ e³kxai¹nhī³na¹i¹. Hai³txi³ ki³ha³nhī³-nxā²nxa³i¹. Na¹ha²kxai³, txa²wī³na², i³sa²si¹hā³sa²jah¹lu¹ta²na² whāi²na¹ ain³-nha²ya³sa²na³li¹. Ya³sa³ha²kxai³, wain³txi³ ox³ja³sain¹na³li¹. Hai³txi³ Txai²na² so¹lxi³ nū¹hain³nha¹ju³ta³la³ yū²nxa³i¹. ¹⁷Nxe³ju³ta²na², Moi³se²ah³lu¹ta²na² ū³wha²li¹la³kxi²nē³jau³xau³hxi²tē¹tā² wxa²nū³kā³txi³ i³nxai²na² a³la³kxi²-yah³lxin¹jau³xa², nxe³te³nah¹lxi¹: “Ha³lo²a² yxau²xai³ju³ta², a²nū²a² ha¹li¹ i²sxā³ i³we²txi²yhain¹jau³xa² i³ye³kxi²nē³kxai²nān²tu³, nxe³jau³xai²na² so¹lxi³ wān³txi³khai³xai²la¹i¹. Yxo²i²yhu¹ki³jau³sin²ta¹i¹. Yxān¹ta¹, a²nū²a² ka³na³ka³-na³jah¹la² so¹lxi³, ha³lo²a² i²sxā³ i³ye³kxi²nē³kxai²nān²tu³, nxe³jau³xai²na² so¹lxi³ yxo²i²yhu¹ki³jau³nū³su² te²sin²ta²ku² nxe³hī³ki³tā³li¹.” Ta¹hxi²ti³ai¹-ti²ti¹. ¹⁸Ju¹ta²ya¹nxe³sxā³, Txai²na²xain²txi³ txa²yen³kxa² i³yau¹ū³nx²ti³nū³nha²kxai³, nxe³ya³nx²ti³to³nha¹nhai¹. Nha¹ha²kxai³, ha¹lin¹te³na¹xai²na² i³we²txi²yhu¹-nha¹jau³xai²na² wān³txi³khai³su² sīn¹na³li¹. Yxo²i²yhu¹ki³jau³su² sīn¹na³li¹. Nxe³ta¹hxi²hē¹la².

¹⁹Nxe³nxa²ha¹te¹, a²nū²a² nū³kā³txai²na² wān³txi³kxai³lu¹, i³wā³txain¹te³nah¹lxi¹:

—Īh¹nū¹la³ta³ wxa²wī³na² yxau³sīn¹te²la¹xā³? Ain¹ta¹hxi²hē¹la². Yxān¹ta¹, Je³su²jah³la² wān³txi³kxai³lu¹, i³wa²lū³xain¹te³nah¹lxi¹:

—Wxa²nū³kā³txi³ i³nxai²na² Txain²txi³ i²sah¹lxi³te²sxa³nha²kxai³, Txa²wī³-nāin²txi³ i²yah³lxi³te²sxa³nha²kxai³, nxe³yah³lxi³hxi²nhē³li¹. i²sah¹lxin¹ke³-la³te²kxai³, Txa²wī³na² i²yah³lxi³nū³nhī³te²si¹li¹. Ta¹hxi²hē¹la².

²⁰Nxe³jau³xai²na², Je³su²jah³la² i³ye³sxā³, Txa²wā²sū³na² Si³yxau³tāu³a¹ sxi²ha² yuh³xai²nān¹thi³nāu³a² yxau³sxā³, kwa³ta³lē³na² kāin²te³na², Ju³te²a² nū³kā³txa² ū³yho²hi²ki³ki³nū³a² ū³hā¹ain¹te³na² u²lxi³ yxau²nxa³sxā³ i³ye³-jau³xai²na², a²nū²a² yxo²ha³kxa¹ i³yau¹ū³te³lhxā³ i³ye³kxain¹ta¹hxi²hē¹la². Nxe³jau³xai²na² Ju³te²a² nū³kā³txa² a²hxi²kan¹txi³nāu³xa² i³xan³tain¹ta¹hxi²-hē¹la². Yxān¹ta¹, i³sxā³ sa²so¹ain¹ta¹hxi²nxa³hē¹la². A²hxi²ki³lxa² A²wī³na² i³yī¹li¹nū¹je³na² hau³kon³ye²nxa³ha²kxai³ ta¹hxi²hē¹la².

—Ā³nxī³na¹tāu³a¹ ā³si³tē³la³kxi²sah²lxan³tho³li¹. Nxe³jau³su²

²¹Nxe³nxa²ha¹te¹, Je³su²jah³la² wān³txi³kxai³lu¹, āh¹ i³ye³kxain¹te³nah¹lxi¹:

—Ye³jen¹na² i³na¹tu¹wi¹. Na¹kxai²nān²tu³, ān³te³nxī²sah¹lxin¹kxa²-ha³ta³nxān²txi³ a³ti²sah¹lxan³tho³li¹. Yah³lxin¹ka³tu³, wxa²kō³nxe³ti³

kāi³yah³lxin¹ju³ta² sa²wa²su¹nyhah¹lxan³kxe³tu³, hāi¹nxe³sxā³ ya²lun¹jah³. lxin¹tu¹wi¹. Ā³nxī³na¹tāu³a¹ wxa²yu³ta² hxi²kan¹txi³ ān³si³tē³la³kxi²sah¹lxan³. tho³li¹. Ta¹hxai²hē¹la².

²² Yxān¹ta¹, Ju³te²a² nū³ka³txa² wān³txi³kxai³lu¹:

—Jah¹la² e³jau³xa², “Ī³na¹tāu³a¹ hxi²kan¹txi³ ā³si³tē³la³kxi²sah¹lxan³. tho³li¹.” Sīn¹ten¹tu¹wi¹. Nxe³jau³xi²na² a²si³yxau³tāu³a¹ kō³nū¹kī³sxa³nhai¹. Ī³ya²lu¹nha²te³lhxā³ e³ji¹ku¹ kī³nhai¹. Ta¹hxai²hē¹la².

²³ Nxe³nxa²ha¹te¹, Je³su²jah³la² wān³txi³kxai³lu¹:

—Wxa²si³yxau³yah³lxin¹tāu³a¹ ha³lo²ai²na² yuh³xan¹ko³xai²la²na³li¹. Yxān¹ta¹ txa²si³yxau³na¹tāu³a¹ oh³nān¹ko³xu¹ta¹la²na³li¹. Wxāi²na², ha³lo²ai²na² yuh³xan¹tū³ka³txi³sah¹lxī¹lxī¹. Yxān¹ta¹ Txai²li² ha³lo²ai²na² yuh³xai²nān¹te²sin²nxa³li¹. ²⁴ Na¹ha²kxai³, oh³nān¹jah¹lo²na¹xai²na² hxi²ka¹na¹jau³xa² ĩ³ye³kxi¹nx²ta¹ten¹ti¹. “Wxa²ko³nxe³ti³ kāi³yah³lxin¹kxa² yo³ha² sa²wa²su¹nyhah¹lxan³kxe³su². Ya²lun¹jah³lxin¹tu¹wi¹. Ya³nx²ta¹ten¹ti¹.” Yxān¹ta¹, “Txa²ko³nxe³ti³ kāi³a¹kxa² yo³ha² sa²wa²su¹nha²ti³ten³sa³nā¹hā¹.” Yah³lxin¹-kxai²nān²tu³: “Je³su²jah³lai²na² Txa²wā¹sū³na² Si³yxau³tāu³a¹ txa²ko³nxe³ti³ kāi³a¹kxa² yo³ha² sa²wa²su¹nha²sa²kxah³lo²su² na³na¹.” Nxe³sah¹lxī¹hē¹li¹. Sah¹lxan³kxai²lē¹. Hāi¹nxe³sxā³ wxa²ko³nxe³ti³ kāi³yah³lxin¹kxa² yo³ha² sa²wa²su¹nhyah¹lxan³kxe³su² ya²lun¹jah³lxin¹tu¹wi¹. Ta¹hxai²hē¹la².

²⁵ Nxe³nxa²ha¹te¹ Ju³te²a² nū³ka³txa² wān³txi³kxai³lu¹:

—Ī³h¹ju³tan¹nū²su² nhīn¹te²sin²tā³? Ta¹hxai²hē¹la². Yxān¹ta¹ Je³su²jah³la² wān³txi³kxai³lu¹, ĩ³wa²lū³xain¹te³nah¹lxī¹:

—Nxe²nxa³i¹. Txa²si³yxau³na¹tāu³a² kxā³nxai³tā² ĩ³ye³kxi¹nx²ta¹ta¹ti²ti¹. Na¹ka³tu³, a²wi¹lhīn¹nān¹jau³xai²na² ye³ka³lxa¹txi³ ĩ³ye³ya³nx²ti³to³hxai²na¹. ta¹ti²ti¹. ²⁶ Jā¹nxai¹jau³su² wxa²ko³nxe³ti³ kāi³yah³lxin¹ju³ta² ĩ³tih³nxe³nx². ta¹jau³nū³a² kāin² wā³kon³na³li¹. Nxe³jau³xai²na² ĩ³ye³kxi¹nx²ta¹kxai²nān²tu³ wān³txa² so¹lxī³ ĩ³ye³kxi¹nx²ti³hī³na¹i¹. Yxān¹ta¹ ĩ³sa²si¹hā³sa²jah¹lu¹ta¹na² a²ya³la³lyau³tu³ jau³tu³ e³jah¹lai²la¹i¹. Nxe³jau³xai²na² ain³kxi²so¹kxi²na¹ka³. tu³, a²nū²a² ha³lo²an¹tū³ka³txai²na² āh¹ ĩ³hen³txain¹to³ha¹i¹. Ta¹hxai²hē¹la².

²⁷ Yxān¹ta¹ hai³txi³ Ju³te²a² nū³ka³txi³la³ ā³ne³wxe³ain¹ta¹hxai²nxa³hē¹la². Je³su²jah³la² ĩ³sa²si¹hā³jah¹la² a²ĭ³lxa², Ju³te²a² nū³ka³txa² a²hxi²kan¹txi³. nāu³xa² ā³ne³wxe³ain¹ta¹hxai²nxa³hē¹la².

—Txa²wī³na² ĩ³sa²si¹hā³sa²na²hē³li¹. Je³su²jah³la² wān³txa², yhain¹to³ta¹-hxai²hē¹la². Nxe³jau³xai²na², kwēn¹ta¹na² ha³tā³nxān²txi³, hai³txi³ Ju³te²a² nū³ka³txa² a²hxi²kan¹ti³nāu³xa² ā³ne³to³hain¹ta¹hxai²nxa³hē¹la². ²⁸ Ai¹nha²-kxai³, Je³su²jah³lo²su² te²kxai³lu¹ ĩ³ye³kxain¹te³nah¹lxī¹:

—Nxe³jah³lxī³so²sa¹li¹. Txa²hxi²kī³la² kwēn¹ta¹na² ā³ne³wxe³nx²ti³xa³i¹. Yxān¹ta¹ ye³jen¹nāu³a¹ sa²ka²la¹hēt¹so¹sa²sxā³ ĩ³hxi²kī³la³kxi²sah¹lxin¹tu¹wi¹. Nxe³tāu³a¹ ā³ne³wxe³yah³lxin¹tu¹wi¹. Nxe³yah³lxin¹jau³nū³a²sa¹: “Je³su²jah³-lai²na², Sū³na² Si³yxau³tāu³a¹ A²hxi²kan¹ta² Si³yxau³tāu³lo³jah¹lo²su² na³li¹. Hai³txi³ wā²nxū¹ hxi²kan¹txi³lo³nha²sxā³ wā²nxū¹ o²la³kxi²jah¹lo²sxa³i¹. A²wī³na² wān³txa² ĩ³yau¹ū³hain¹jau³xa² so¹lxī³ sa²wai³wait³sxā³ e³jah¹-lo²su² na³li¹.” Sah¹lxin¹tu¹wi¹. Sah¹lxin¹kxai²nān²tu³ txa²ha³lo²a² ā³ne³wxe³. yah³lxin¹tu¹wi¹. ²⁹ Na¹ha²kxai³ ĩ³sa²si¹hā³sa²jah¹lu¹ta¹na² whāi²na¹ yxau³-ya³to³ha¹i¹. Nūh¹ yxau³ye²na¹ju³ta²yan³ti³su², Txa²wī³na² ā³na¹sa²ju³ta² yū²nxa³i¹, a²yen³kxa² ĩ³ka³li³si¹hai¹na¹jau³su² sa²wai³wait³sxa³ kāi³to³ha¹-ha²kxai³lu¹. Ta¹hxai²hē¹la². ³⁰ Nxe³nxa²ha¹te¹, Nxe³jau³xai²na² Je³su²jah³la²

ĩ³ye³kxain¹nxa²ha¹te¹, a²nũ²a² ka³lxa¹tũ³kā³txa² hi²sen³kxai³lu¹ yxo²ĩ²ain¹ta¹-hxa¹hē¹la². Nxe³ha²kxai³ Ju³te²a² nũ³ka³txa² a²hxi²kan¹txi³nāu³xa² ā³nhait¹-so¹tũ³kā³txa² wān³txi³kxai³lu¹, ĩ³ye³lain¹te³nah¹lxi¹:

—Je³su²jah³lai²na², Txa²wā¹sũ³na² Si³yxau³tāu³a¹ ĩ³sa²si¹hā³kxah³lo²sin²-tai¹. Wān³txa² so¹lxi³ e³jah³lo²sin²tai¹. Ta¹hxa¹hē¹la².

Wa²su¹wa²sun¹khai¹nxe² yxau²xai³yah³lxin¹tu¹wi¹. Nxe³jau³su²

³¹Nxe³nxa²ha¹te¹, Je³su²jah³la² wān³txi³kxai³lu¹, Ju³te²a² nũ³ka³txa² a²hxi²-kan¹txi³nāu³xa² ā³nhait¹so¹tũ³kā³txai²na² ĩ³ye³kxain¹te³nah¹lxi¹:

—Txa²wān³txa² jau¹xai²na² a²lhun³tu² sa²wai³wait³sxā³ sa²yo²wet¹sa²tē³-sah¹lxin¹kxai²nān²tu³, txa²sa³wi³ha³lxix³nāu³khai³sah¹lxi³hĩ³nxa¹lxi¹. ³²Yah³-lxin¹kxai²nān²tu³, a²ya³la³tũ³khai³nxe² ā³ne³wxe³yah³lxin¹tu¹wi¹. Yah³lxin¹-kxai²nān²tu³, wa²su¹wa²su¹ yxau²xai³yah³lxin¹tu¹wi¹. Ta¹hxa¹hē¹la².

³³Nxe³nxa²ha¹te¹, ĩ³wa²lũ³xain¹te²an¹jau³kxai³lu¹:

—Txa²yu³tai²na², Ju³te²a² nũ³ka³txi³na¹xai²na² A³bra³āu²ah³lu¹tai²na² a²ne³tah²nāu³su² nha¹l. Hxi²kan¹nha¹l. Nha¹ha²kxai³, hai³txi³ a²nũ²a² ĩ²li³-te²su² te²a² ĩ³kwa³na³sain¹sĩn¹ju³ta² wa³ka³li³lot³sxā³ yxau²xai³ti³hex¹si¹-nhxain²nxa³hē³li¹. Wa²su¹wa²su¹ yxau²xai³tũ³kā³txi³su² sĩ¹nhxai²na³hē³li¹. Nha¹ha²kxai³, ih¹nxe³kxa²yān³ti³tā³: “Wa²su¹wa²sun¹yah³lxin¹tu¹wi¹.” Sa²-nhĩn¹thi²li¹? Ta¹hxa¹hē¹la².

³⁴Nxe³nxa²ha¹te¹, Je³su²jah³la² wān³txi³kxai³lu¹:

—A²ya³la³tũ³ wān³txi³tu³ ĩ³ye³kxi¹nx²ta¹l. A²nũ²a² a²te³nĩn¹kxa² kō³nxe³ti³ kãi³yah³lxin¹kxai²nān²tu³, wxa²kō³nxe³ti³ kãi³yah³lxin¹ju³ta³lot³sxā³ yxau²-xai³yah³lxi³hĩ³nxa¹lxi¹. Hxi²kan¹txi³ ā³na¹yah³lxi³hĩ³nx²nxā³lxi¹. A²nũ²a² yxo²hā³nxe¹lxi³ti³su² te²a² ĩ³kwa³na³nx²ti³ju³ta³lot³sxā³ yxau²xai³yah³lxin¹-jut³sũ³nxe² yxau²xai³yah³lxi³hĩ³nxa¹lxi¹. Hai³txi³ wa²su¹wa²su¹ yxau²xai³ti³-hex¹yah³lxi³hĩ³nx²nxa³lxi¹, kō³nxe³ti³ kãi³yah³lxin¹kxai²nān²tu³ti¹. ³⁵Jā¹nxa¹-jau³su², sxi²ha² a²nũ²a² yxau³ju³ta²sa¹: a²wa³kxēn³yah³la² a²ta²ha² so¹lxi³, kan²txi³ a²wa³kxēn³yah³la² sxi²ha² yxau³ya³tu¹wi¹. Yxān¹ta¹, a²nũ²a² ā³xa², a²wa³kxēn³yah³lai²na² kwa² wa³ka³li³yu³ta³lo³kxe³su² te²a², kan²txi³ yxau²-nxa³lho³li¹, hxi²ka¹nxa³ha²kxai³lu¹. ³⁶Jā¹nxa¹jau³su², wxāi²na² sa²kxai³lu² wxa²kō³nxe³ti³ kãi³yah³lxin¹ju³ta³lot³sxā³ yxau²xai³yah³lxi³to³hi¹lxi¹. Yxān¹-ta¹, A²tah²na¹xai²na² hxi²kan¹txi³na¹xai²na² wxa²wa²su¹txa²lxa¹kxai²nān²tu³ wa²su¹wa²sun¹khai¹nxe²sxā³ yxau²yah³lxin¹tu¹wi¹. Hai³txi³ wxa²kō³nxe³ti³ kãi³yah³lxin¹ju³ta³lot³sxā³ yxau²xai³yah³lxan³tho³li¹. ³⁷Wxa²nũ³ka³txa², A³bra³āu²ah³lu¹tai²na² a²ne³tah²nāu³sah¹lxin¹ti²ti¹. Yah³lxin¹kxa²ha³tā³-nxān²txi³, ĩ³su²lhā³sa²ti³ten³yah³lxi¹lxi¹. Txa²wān³txa² yxo²ĩ²sah²lxan³kxe³su² yah³lxi¹lxi¹. ³⁸Nxe³ju³ta², txa²wān³txa² ĩ³ye³kxi¹nx²ta¹jau³xa², a²yen³kxa² Txa²wĩ³na² ĩ³yau¹ũ³sa²kxa² so¹lxi³ ĩ³ye³kxi¹nx²ta¹l. Te²yā¹nxe²sxā³, wxa²nũ³-kā³txi³ ĩ³nxai²na² kãi³yah³lxin¹ju³ta², wxa²sũ³na² ĩ³yau¹ũ³nx²ti³ju³ta² so¹lxi³ kãi³yah³lxi³to³hi¹lxi¹. Ta¹hxa¹hē¹la².

³⁹⁻⁴⁰Nxe³nxa²ha¹te¹, Ju³te²a² nũ³ka³txa² wān³txi³kxai³lu¹, ĩ³wa²lũ³xain¹te³nah¹lxi¹:

—Nxe²nxa³i¹. A³bra³āu²ah³lu¹tai²na² txa²sũ³nu²su² sĩn¹ta¹hxa²ti²ai¹ti²ti¹. Ta¹hxa¹hē¹la². Yxān¹ta¹, Je³su²jah³la² wān³txi³kxai³lu¹:

—A³bra³āu²ah³lu¹tai²na² a²ne³tah²nāu³sah¹lxi¹lxi¹. Yah³lxin¹kxan²ti³, sa²-yxow²etain¹yah³lxi³hxa¹nxā³nhē³li¹. Sa²yo²we¹tain¹yah³lxin¹ke³la³te²kxai³

wi¹kāi³yah³lxi³hī³nxa¹lxi¹. Wxa²kāi³yah³lxi³hī³nxa¹lxi¹. Yxān¹ta¹, yah³lxi³to³-hxa³lxi¹. Ā³lxi³yah³lxi¹lxi¹. Ī³su²lhā³sa²ti³ten³yah³lxi¹lxi¹. Txai²na², a²ya³la³-tū³ wān³txi³tū³: “Txa²wā¹sū³na² Si³yxau³tāu³a¹ ain³kxi²so¹na¹jau³xa² so¹lxi³ ī³ye³kxā¹nxe³nx²ta¹xā¹.” Na¹ta¹ ī³su²lhā³sa²ti³ten³yah³lxi¹lxi¹. Ju¹ta² yā¹nxe³-ju³tan²tā³, hai³txi³ A³bra³āu²ah³lu¹tai²nān²tā³ ten³ta¹hxi²nxa³hē¹li¹. Yxān¹ta¹, wxa²nū³kā³txai²na² wxa²sū³na² ā³yah³la² kāi³jut³sū³nxe² yxau²xai³yah³lxi¹-lxi¹. ⁴¹Nxe³nxa²ha¹te¹, Ju³te²a² nū³kā³txai²na² a²hxi²kan¹txi³nāu³xa² wān³-txi³kxai³lu¹, Je³su²jah³la² ī³ye³kxain¹te³nah¹lxi¹:

—Ti³he¹nxe²nxa³i¹. Txa²nū³kā³txai²na², hai³txi³ a²nū²a² wa³ka³lxa² a²wē³-ha³lxi³su² ti³hex¹sīn¹nxa³i¹. Txa²wi³na² ka³na³ka³na³jah¹lo²su² sīn¹na³li¹. Sū³na² Si³yxau³tāu³a¹ oh³nāu³u¹tai²nān¹jah¹la² txa²wi³nu²su² sīn¹na³li¹.

⁴²⁻⁴³Yxān¹ta¹, Je³su²jah³la² wān³txa² nxe³te³nah¹lxi¹:

—Txa²wā¹sū³na² Si³yxau³tāu³a¹ wxa²wi³nu²su² ke³la³te²kxai³, a³lxi²sah¹-lxi³hī³nxa¹lxi¹. Yxān¹ta¹, sah¹lxi³to³hxa³lxi¹. Txa²si³yxau³na¹tāu³su² tāu³a¹, Txa²wā¹sū³na² Si³yxau³tāu³la²na³li¹. Nū¹ā¹, yxau³na¹ka³tū³, a³li³sxā³ ko¹-xai²na² wxā³na¹hē³li¹. Txa²wi³na² ī³sa²si¹hā³sa³na²hē³li¹. Hai³txi³, txa²ē¹-nāu³a¹ wā²nxū¹ ī³ye³kxi²nha²sxā³: “Wxā³na¹tū¹xā¹.” Nxe³sxā³ wxān²nxa³-hē³li¹. Yxān¹ta¹, wxāi²na² hai³txi³ txa²wān³txi³la³ ā³ne³to³nx²ti³to³hxa³i¹, ain³kxi²ti³ten³sah¹lxa³nha²kxai³lu¹. ⁴⁴Wxa²sū³nu²khai³xa², Sa³ta³na²jah¹lo²la³ sū³nu²lo³jah³lxi¹lxi¹. Yah³lxi³jau³su², wxa²sū³nai²na² a²ē¹nāu³a¹ ko³nxe³ti³ kāi³ti³ten³na³li¹. Jā¹xah³lxi³jau³su², kāi³yah³lxi¹lxi¹. A²nxe³jah¹la² Sa³ta³-na²jah¹la², txa²wā¹si³kxā³nāu³u¹tai²nān²tū³ ha²ya³kxa² a²nū²a² ī³su²lhā³ai¹-nhxai²nxa³hē³li¹. Hai³txi³ a²ya³la³tū³ wān³txa² e³ti³he¹xai¹nhxai²nxa³hē³li¹, a²wān³txa² wi¹le³jau³la³ a²ē¹nāu³a² yū²nxa³ha²kxai³lu¹. Ī³ye³ki³ha¹kxi²nē³-kxai²nān²tū³, a²ē¹nāu³a² a²ko³nxe³ti³ e³jau³su² sa²sai¹nha²sxā³ e³kxi²nē³na³li¹, ki³han³ta² a²si³yxau³tāu³khai³jah¹lo²su² ha²kxai³lu¹. ⁴⁵Yxān¹ta¹ Txai²na² a²ya³la³lyau³tū³ jau³tū³ so¹lxi³ e³to³ha¹i¹. Na¹ha²kxai³ wxāi²na² sa²kxai³lu² yxo²i²sah¹lxi³to³hxa³lxi¹. ⁴⁶Txai²li² wi¹lhīn¹jah¹lo²sa¹i¹. Na¹ha²kxai³, wxa²nū³-ka³txa² hxi²kan¹txi³ txa²ko³nxe³ti³ kāi³a¹ju³ta¹la³ a³ya³ti²kxi²sah¹lxan³tho³li¹, yū³sa²nxa³ha²kxai³lu¹. “A³ya³ti²na¹xā¹.” Yah³lxi³ke³la³te²kxai³, ū³yhe³kat¹-sah¹lxi³hē¹li¹. Yxān¹ta¹, ko³nxe³ju³ta² yū³sa²nxa³kxai²nān²tū³, wān³txa² so¹lxi³ e³a¹kxai²nān²tū³, īh¹nxe³kxa²yan³ti³tā³ yxo²i²sah¹lxi³to³hxa³n³ji¹? ⁴⁷Nxe³ju³ta², wxa²yu³ta¹na²: “Txa²wā¹sū³na² Si³yxau³tāu³a¹ a²wē³ha³lxi³su² nha¹xā¹.” Yah³lxi³ke³la³te²kxai³, Sū³na² wān³txa² ain³kxain¹yah³lxi³hī³-nxa¹lxi¹. Yxān¹ta¹, wxāi²na² Sū³na² Si³yxau³tāu³a¹ a²wē³ha³lxi³sah¹lxa³-lxi¹. Yah³lxi³jau³su² Sū³na² wān³txa² ain³kxain¹yah³lxi³hxi²nxā³nhē³li¹. Ta¹hxi²hē¹la².

Je³su²jah³la² A³bra³āu²ah³la², nxe³jau³su²

⁴⁸Nxe³nxa²ha¹te¹, Ju³te²a² nū³kā³txa² a²hxi²kan¹txi³nāu³xa² wān³txi³-kxai³lu¹:

—Īh¹nxe³kxa²yan³ti³tā³: “Sū³na² Si³yxau³tāu³a¹ a²wē³ha³lxi³sah¹lxa³lxi¹.” Sa²nhi¹ji¹? Wxāi²na² ko³nxe³thin¹tū³ka³txi³sa²nhi¹lxi¹. Sa³ma³ri³tā²na² nū³-ka³txi³sa²nhi¹lxi¹. Ko³nxe³te²na² yāu³ka³txa² nxū²kwai³wxe³nha²jah¹lo²sa²-nhi¹lxi¹. Wān³txi³su² e³sīn¹nxa³ji¹? Ta¹hxi²hē¹la².

⁴⁹Nxe³nxa²ha¹te¹, Je³su²jah³la² wān³txi³kxai³lu¹.

—Txa²nxū²kwai³nāu³a¹, hai³txi³ko³nxe³te²yāu³ka³txi³la³yū³sa²nxa³i¹. Na¹-ha²kxai³Txa²wī³na²wi¹lhin¹si¹ha¹jau³xa²e³a¹i¹. Yxān¹ta¹wxāi²li²on³si¹sah¹-lxan³jau³su²i³ye³kxi²sah¹lxi¹to³hi¹lxi¹. ⁵⁰Na¹ta¹, wi¹lhin¹si¹sah¹lxin¹jau³su²yū³sa²nxa³kxan²ti³Txai²li¹wi¹na³li¹. Txa²wī³na²ka³na³ka³na³jah¹la²wi¹lhin¹si¹sa²jau³xa²e³na³li¹. Jā¹nxe³ha²kxai³, jah¹la²e³kxi¹nx²ti³te³nah¹lxi¹: “Ju³te²a²nū³kā³txi³i³nxai²na², Je³su²jah³la²wi¹lhin¹si¹yhah³lxin¹jau³su²e³jah¹lxi³-hē¹li¹.” Txa²wī³na²nxe³nx²ti³na³li¹. Nxe³nx²ti³ha²kxai³, nxe³si¹sah¹lxin¹jau³su²i³ye³kxi²sah¹lxin¹kxai²nān²tu³, Txa²wī³na²wi¹lhin¹te²la³i³yī¹li²nx²ti³hī³nx²-na³li¹. Yxān¹ta¹, sah²lxan³kxai²lē¹. i³lxi¹sxā³i³yī¹li²nx²ti³hī³nx²nxa³i¹. ⁵¹A²ya³-la³tu³e³kxi¹nx²ta¹i¹. A²nū²a²txa²wān³txai²na²sa²yxo²wet¹sain¹kxai²nān²tu³, hai³txi³ya³lu²ain¹ju³ta³la³a³ya³ti²xai¹nxa³lho³li¹. Ta¹hxi²hē¹la².

⁵²Nxe³nxa²ha¹te¹, Ju³te²a²nū³kā³txa²wān³txi³kxai³lu¹:

—Hā³xā¹. A²ta³a²nxū²kwai³yxau³nxa²sīn¹na³li¹. Nxe³nxa²sīn¹ha²kxai³, e³nhi¹lxi¹. “A²nū²a², Txa²wān³txa²sa²yxo²wet¹sain¹kxai²nān²tu³ya³lu²ain¹-ju³ta³la³a³ya³ta¹nxa³lho³li¹.” Nhi¹lxi¹. Nhīn¹jau³xai²na²a²ta³a²wān³txai²-la¹i¹. Ne³kxa¹sa²sīn¹hē³li¹. A³bra³āu²ah³lu¹ta¹na²ya³lu²ju³ta²a³ya³ti²ha²kxai³, a²nū²a²Txa²wā¹sū³na²wān³txa²i³hen³txi³nē³tū³kā³txain²txi³ya³lu²ju³ta²a³ya³ti²sxā³ya²lun¹ti³hxa³nai¹nha²kxai³, nxe³sīn¹ta¹hxi²ti³ai¹ti²ti¹. Ki³ha³-nhi¹lxi¹. ⁵³A³bra³āu²ah³lu¹ta¹na², txa²sū³nū¹ta¹na²ya³lu²jah¹lu¹ta¹na²kāin²-khai¹xain¹sīn¹ta¹hxi²ti³ai¹ti²ti¹. Wxāi²na²ā³sen³sai¹nhīn¹ji¹? Txa²wā¹sū³na²wān³txa²i³hen³txi³nē³tū³kā³txa²ya²lun¹ti³hxa³nain¹nūn³sīn¹ta¹hxi²ti³ai¹-ti²ti¹. Ih¹nxe³ju³tan¹jah¹lo²su²nhīn¹ji¹? “A³bra³āu²ah³lu¹ta¹na²ā³sen³sai¹na¹-ha²kxai³, Sū³na²Si³yxau³tāu³a¹wān³txa²i³hen³txi³nē³tū³kā³txa²ā³sen³sai¹-na¹ha²kxai³, na¹xā¹.” Nhīn¹ji¹? Ta¹hxi²hē¹la².

⁵⁴Nxe³nxa²ha¹te¹, Je³su²jah³la²wān³txi³kxai³lu¹, i³wa²lū³xain¹te³nah¹lxi¹:

—Txai²li², kwa²wxi²kin³ti³to³nha¹ju³ta³la³yū²nxa³i¹. Kwa²wxi²kin³ti³to³-nha¹kxai²nān²tu³, txa²wān³txi³la³i³wā³txi³sah¹lxin¹kxai²nān²tu³, wain³txi³i³wā³txi³sah¹lxi³hī³nxa¹lxi¹. Yxān¹ta¹, Txa²wī³nu¹ta¹na²wxi²kin³ti³to³sa²-jah¹lu¹ta¹na²na³li¹. A²nxe³jah¹lu¹ta¹na²wxa²nū³kā³txi³i³nxai²na²i³ye³-kxi²yah³lxin¹te³nah¹lxi¹: “Txa²wā¹sū³nu²su²sīn¹na³li¹.” Yah³lxi³hxi¹nhē³li¹. ⁵⁵Yah³lxin¹kxa²ha³ta³nxān²txi³, i²ain¹yah³lxi³te²sxā³lxi¹. Yxān¹ta¹, Txai²li²Txa²wī³nu¹ta¹na²i²ain¹te²sa¹i¹. Na¹kxai²nān²tu³: “i²te²txā³i¹.” Nxe³na¹kxai²-nān²tu³ki³ha³nhī³na¹i¹. Ki³han³yah³lxin¹kxa²yā¹nxe³jah¹lo²su²hī³na¹i¹. Yxān¹ta¹, Txai²li²Txa²wī³na²i²i², Txa²wī³na²wān³txa²sa²yxo²we¹ti²nxe³-jah¹lo²sa¹i¹. A²ya³la³tu³wān³txi³tu³e³a¹i¹. ⁵⁶Jā¹nxa¹jau³su², wxa²sū³nū¹ta¹na²A³bra³āu²ah³lu¹ta¹na², txa²hxi²ki³la²i²i²txa²wxā³na¹ju³ta¹na²i²i², kxā³-nhxi¹nāu³ta¹na²i²sa²na²hē³li¹. Nxe³sa³ha²kxai³ka³lih³kxi²khaix¹na²hē³li¹. Ta¹hxi²hē¹la².

⁵⁷Nxe³ta¹, Ju³te²a²nū³kā³txa²i³wa²lū³xain¹te³nah¹lxi¹:

—Kwa²nhi¹lxi¹. Yah³lon¹te²sxā³lxi¹. Wxa²yxau¹ju³ta²A³bra³āu²ah³lu¹-tai²na²i²lxa²nxa³hēn³khi³, nxa²nha¹nhai¹. Ta¹hxi²hē¹la².

⁵⁸Nxe³nxa²ha¹te¹, Je³su²jah³la²wān³txi³kxai³lu¹:

—A²ya³la³tu³wān³txi³tu³e³a¹i¹. Kxā³nxu¹ta¹na²A³bra³āu²ah³lu¹ta¹na²ton¹ti²he¹nxa²hī¹nū¹ta¹na²yxau³to³ha¹i¹, Txai²li¹. Je³su²jah³la²wān³txa², Ju³-te²a²nū³kā³txa²a²hxi²kan¹txi³nāu³xa²ta¹hxi²hē¹la².

⁵⁹Yxān¹ta¹, Ju³te²a²nū³kā³txai²na²a²hxi²kan¹txi³nāu³xai²na²sa²kxai³lu¹tah³lxa³ka³ta²so¹sxā³:

—Je³su²jah³la² ā³na³na¹tū¹xū³. Kxe³sxa³n³thai¹le¹. Je³su²jah³la² hāi³a² i³ha²li¹sxā³ Txa²wā¹sū³na² sxi²nhāu³a¹ wa²li³ā¹sxā³ ha³lo²a² ā³waix³txi²ta¹hxai²hē¹la².

Ye³han³sxā³ wen¹jah¹la² Je³su²jah³la² ye³we²txi²jau³su²

9 ¹Nxe³nxa²ha¹te¹ Je³su²jah³lo²su²te²kxai³lu¹, a²sa³wi³ha³li³nāu³xai²na² whāi²na¹, ā³nxai³ain¹te³na¹, in³jah³la² ye³han³jah¹la², a³li³la¹hī¹nū¹-tai²na² ye³han³sxā³ wen¹jah¹la², i²ain¹ta¹hxai²hē¹la². ²Nxe³ka³tu³ta¹, a²sa³-wi³ha³li³nāu³xa² wān³txi³kxai³lu¹, i³wā³txain¹te²an¹jau³kxai³la¹:

—Txa²hxi²kan¹jah¹lāi³. Jah¹la² ih¹nxe³ju³ta² ye³han³sxā³ a³li³la¹sīn¹-te²sin²ta¹? Jah¹la² tã³nxa², a²wi³nu²su² tã³nxa² a²hã³ka³nū²su² tã³nxa², a²kõ³nxe³ju³ta² kã³ai¹nha²kxai³, jah¹la² ye³han³sxā³ a³li³la¹sīn¹te²sin²ta¹? Ain¹ta¹hxai²hē¹la².

³Yxān¹ta¹, Je³su²jah³la² wān³txi³kxai³lu¹, i³wa²lū³xain¹te²an¹jau³kxai³lu¹:

—Nxe²nxa³i¹. A²wi³nai²la³ tã³nxa², a²hã³ka³nai²la³ tã³nxa², a²wē³sai²la³ tã³nxa², hai³txi³ kō³nxe³ti³ kã³ai¹nha²kxai³ ye³han³si¹hain¹ju³ta³la³ yū²-nxa³i¹. Yxān¹ta¹, Txa²wā¹sū³na² Si³yxau³tāu³a¹ nū³kxūn³khai¹ju³ta² ye³-we²txi²tu¹wi¹. Nxe³kxai²nān²tu³, Sū³na² nū³kxūn³ju³ta²nān²tu³, a²nū²a² yxo²hã³kxa¹ i²ain¹tu¹wi¹. Jā¹nxe³te³lhã³, kxā³nāu³ai³tã² jah¹la² ye³han³sxā³ a³li³la¹nha²hē³li¹. ⁴⁻⁵Na¹ha²kxai³, hī¹na² wa³kō³na¹tu¹wi¹. Txai²na¹xai²na² yuh³xai²nān¹ta³kō³xai²na² yxau³na¹tāu³a² sa²ha²te¹jah¹lo²hū³nxe² yxau³yai¹-na¹i¹. Na¹ha²kxai³, hī¹na² ha²te¹jut³sū³nhī¹na¹ wa³kō³na¹tu¹wi¹. Txa²wi³nu¹-tai²na² i³sa²si¹hã³sa²jah¹lu¹tai²na² a²wa³ka³li³yu³ta² wa³kō³na¹tu¹wi¹. Yxān¹-ta¹, jū¹nxe² ye³jen¹nāu³a¹, Txa²wi³na² yxau³tāu³a¹ ā³nxī³na¹tu¹wi¹. Txai²na² ha²te¹jah¹lo²na¹xai²na² ā³nxī³na¹tu¹wi¹. Na¹kxa²si³yo³na¹, yuh³xai²nān¹ta³kō³-xai²na² ka²nxah³jut³sū³ju³ta² yxau³ain¹tu¹wi¹. Nxe³tāu³a¹, hxi²kan¹txi³ wa³-kon³ki³sxa³lho³li¹. Jā¹nxe³kxa²yan³ti³su², a²hī¹nai²na², ha³lo²a² ha²te¹jut³sū³-nhī¹nai²na² wa³kō³na¹tu¹wi¹. Ta¹hxai²hē¹la².

⁶⁻⁷Nxe³ka³tu³, wān³txai²na² i³ye³ta³lun²ka³tu³, yuh³xa² i³ka³su³hã¹ka³-tu³, a²nū³xa² wxa²we¹ka³tu³, ye³han³jah¹la² a²ye³na² wxa²sa²ye³to¹ka³tu³, i³ye³kxi²te³nah¹lxi¹:

—Ī³txu¹li¹. Īn¹ka³tu³, i³ye³na² a²i³lxa² Si³lo³e²ye³na² wxa²ye³hi³li³nhã¹-nhu¹li¹. Ta¹hxai²hē¹la². A²nxe³te² i³lxa² a²si³yxau³tāu³khai³xa², i³sa²si¹hã³-kxe³su² nxe³te²ju²hē³la². Nxe³nxa²ha¹te¹, in³txai²na² sa²kxai³lu² i³te³na¹, wxa²ye³hi³nhã²ka³tu³, wi¹ i³ye³ten³nhã²sxā³ ten³sa²tã³ta¹hxai²hē¹la². ⁸⁻⁹Nxe³-nxa²ha¹te¹, in³txai²na² we²nxi²nxa²ha¹te¹, a²nū²a² nū³ka³txa² sa²kxai³lu² in³txai²na² i²sxā³ i³ye³ain¹ta¹hxai²hē¹la². Nxe³sxā³, a²nū²a² kxān³su² i²ain¹-to³tū³ka³txa²na² kwēn¹tai²na² i²sxā³ i³ye³i², ā³nū³ka³txa² in³txai²na² a²sxi²-yhe³na² kxān³su² yxau³kxi²yhain¹tū³ka³txan²ta³ kwēn¹tai²na² i²sxā³ i³ye³i², nxe² i³ye³lain¹te³nah¹lxi¹:

—Jah¹lai²na² sa²kxai³lu², kxān³su² ye³han³jah¹lo²sin²ta¹? Kxān³su² a²yen³-kxa² so¹te³lhã³ hāi¹nxe³sxā³ i³yai³nxū³hain¹to³jah¹lo²sin²ta¹? Nxe³nxa²ha¹te¹, ha³na³ka³li³, a²nū²a² ā³nūn³tū³ka³txa² wān³txi³kxai³lu¹, i³ye³lain¹te³nah¹lxi¹:

—Hã³xa². Jah¹la²khai³xai²la¹i¹. Nxe³nxa²ha¹te¹, ha³na³ka³li³, ā³nūn³tū³ka³-txa² wān³txi³kxai³lu¹, i³ye³lain¹te³nah¹lxi¹:

—Nxe²nxa³i¹. Yxān¹ta¹ nxe³jah¹lo²hū³na³li¹. Nain¹ta¹hxai²hē¹la². Yxān¹ta¹, ye³han³jah¹lo²nū¹tai²na² wān³txi³kxai³lu¹:

—Txai²la³na¹i¹. Ta¹hxai²hē¹la².

¹⁰Nxe³nxa²ha¹te¹, a²nū²a²nāu³xai²na² wān³txi³kxai³lu¹, ye³han³sxā³ we²-nxi²jah¹la² i³wā³txain¹te³nah¹lxi¹:

—Īh¹nxi²sxā³ wxa²ye³na² i³ye³we²txi²nhān¹thi²li¹? Ta¹hxai²hē¹la².

¹¹Nxe³nxa²ha¹te¹, i³wa²lū³xain¹te³nah¹lxi¹:

—In³txai²na², a²i³lxa² Je³su²jah¹la², wxā³sxā³ a²nū³xa² wet¹sxā³ wxa²ye³-to¹lhain¹na²li¹. Sain¹ka³tū³, i³ye³kxi²sa²te³nah¹lxi¹: “i³txu¹li¹. Īn¹kxai²nān²-tū³, Si³lo³e²ye³na² wxa²ye³hij³nha¹sē¹li¹.” Sain¹na²li¹. Sain¹ka³tū³, txai²na² sa²kxai³lu² i³na¹ka³tū³ wxa²ye³hij³lxi³nha¹li¹. Na¹ka³tū³, txa²wā¹ye³nai²na² whāi²na¹ i³ye³ten³nha¹li¹. Ye³han³jah¹la² wān³txa², ta¹hxai²hē¹la².

¹²Nxe³nxa²ha¹te¹, a²nū²a²nāu³xai²na² wān³txi³kxai³lu¹, i³ye³kxain¹-te³nah¹lxi¹:

—Ye³we²txi¹nxa²jah¹lai²na², ĩh¹ti¹la³tā³ yxau³ain¹ji¹wi¹? Ta¹hxai²hē¹la². Yxān¹ta¹:

—Kō³xain¹nxa³nhai¹. In³txai²na² wān³txa², ta¹hxai²hē¹la².

Fa³ri³se²a² nū³ka³txa² kāin² i³wā³txain¹jau³su²

¹³⁻¹⁴Nxe³ju³ta², Je³su²jah¹la² a²nū³xai²na² wet¹sxā³ in³txai²na² i³ye³we²-txain¹ju³ta², Sa²ba³to³ nxe³ju³ta², Ju³te²a² nū³ka³txa² wa³kon³ti³he¹nxain¹to³-hxa³je³na³kxa² i³ye³we²txain¹ta¹hxai²hē¹la². Nxe³nxa²ha¹te¹, a²nū²a² nū³ka³-txai²na² sa²kxai³lu², in³txa² ye³han³sxā³ a³li³lah¹jah¹lai²na² tē³sxā³, fa³ri³se²a² nū³ka³txa² ā³nhai¹tūn³tū³ka³txa² a²yen³nāu³a¹ ā³yo²o³tū¹yhain¹ta¹hxai²-hē¹la². ¹⁵Nxe³te³nah¹lxi¹, āh¹ i³wā³txain¹te³nah¹lxi¹:

—Īh¹nxi²sxā³ i³ye³ten³nhān¹yu²lhāi¹li¹? Fa³ri³se²a² nū³ka³txai²na² wān³-txa², ta¹hxai²hē¹la². Nxe³nxa²ha¹te¹, in³jah¹lai²na² wān³txi³kxai³lu¹:

—A²nū²a² hi²sen³su² a³lū³nū³xai²na² wxa²ye³to¹lhain¹na²hē³li¹. Sai¹nha²-kxai³, wxa²ye³hij³nha¹ka³tū³, i³ye³ten³nha¹hē¹li¹. Ta¹hxai²hē¹la².

¹⁶Nxe³nxa²ha¹te¹, fa³ri³se²a² nū³ka³txai²na² i²li³te²a² e³te³nah¹lxi¹:

—Jah¹lai²na², hai³txi³ Txa²wā¹sū³na² Si³yxau³tāu³a¹ i³sa²si¹hā³kxah³lo²-sxa³i¹, Sa²ba³to³ nxe³ju³ta² hāi¹nxe³sxā³ i³ye³inxi²to³ki³ju³ta² sa²yo²ā³jah¹-lo²su² ha²kxai³lu¹. Ta¹hxai²hē¹la². Yxān¹ta¹, fa³ri³se²a² nū³ka³txa² i²li³tū³ka³-txa² ā³lxi³tū³ka³txa² wān³txi³kxai³lu¹:

—Nxe²nxa³i¹. Jah¹lai²na² wi¹lhini¹jah¹lai²la¹i¹. ĩ³lxi³thi¹nxa³kxai²nān²tū³, hxi²kan¹txi³ wā³nxīn¹khai¹nxe³ju³tai²na² kāi³ai¹nhī³nx²nxa³i¹. Ta¹hxai²hē¹la². Nxe³ain¹sxā³, hai³txi³ i³wi¹lhi²nxain¹ju³ta³la³ yū³ti³hex¹ain¹ta¹hxai²nxa³-hē¹la². ¹⁷Nxe³nxa²ha¹te¹, fa³ri³se²a² nū³ka³txai²na² sa²kxai³lu², in³txai²na² ye³han³sxā³ we²nxi²jah¹lai²na² āh¹ i³wā³txain¹te³nah¹lxi¹:

—“Je³su²jah¹lai²na² i³ye³we²txi²sa³hē¹li¹.” Nhī¹lxi¹. Nhī¹nha²kxai³, jah¹-lai²na² ĩh¹nxe³ju³tān¹nū²su² hī³nhīn¹te²la¹xā³? Ain¹ta¹hxai²hē¹la². Nxe³nxa²-ha¹te¹, in³txai²na² wān³txi³kxai³lu¹, i³wa²lū³xain¹te³nah¹lxi¹:

—Nxe²nxa³i¹. Je³su²jah¹lai²na², Txa²wā¹sū³na² Si³yxau³tāu³a¹ wān³txa² i³hen³txi³nē³jah¹lai²la¹i¹. Ta¹hxai²hē¹la².

¹⁸⁻¹⁹Yxān¹ta¹, Ju³te²a² nū³ka³txai²na² ā³ne³to³hain¹ta¹hxai²nxa³hē¹la². In³txai²na² kxān³su² ye³han³sxā³ yxau³xai³ju³ta², ā³ne³to³hai¹nxa³ha²kxai³, ha³la³je¹nīn³kxai³ i³ye³we²txi²ju³ta² ā³ne³to³hai¹nxa³ha²kxai³, Ju³te²a² nū³ka³txa² ta¹hxai²hē¹la². Ai¹nxa³kxe³su², a²wi³na² i³kaix¹so², a²hā³ka³na² i³kaix¹so², ain¹ka³tū³, i³wā³txain¹te³nah¹lxi¹:

—Jah¹lai²na², wxa²ki³lha³lxa²sín¹te²la¹xā³? “Ye³han³sxā³ a³li³la¹jah¹lai²-la¹i¹.” Ya²nhi¹lxi¹. Ya³hxin¹jau³su², ih¹nxet³sxā³ wi¹ten³sa²tā³sín¹ji¹wi¹, hī¹-na²su¹? Ta¹hxai²hē¹la².

20-21 Nxe³nxa²ha¹te¹, a²wi³na² a²hā³ka³na² wān³txi³kxai³lu¹, i³wa²lū³-xain¹te³nah¹lxi¹:

—Jah¹lai²na², txa²wēt³su² sín¹na³li¹. Ye³han³sxā³ a³li³la¹sín¹na²hē³li¹. Jau¹-xai²na² so¹lxi³ ā³ne³wxe³nha¹nhai¹. Yxān¹ta¹, ih¹nxet³sxā³, kwēn¹tai²na² wi¹-ten³sa²tā³te²sin²ta²ku², ih¹nxe³te²ta³ ye³we²txain¹te²sin²ta²ku², si¹na¹nhai¹. Nxe³jau³xa² ko³txi³hex¹sín¹nxa³nhai¹. Jah¹lai²na² in³txai²la¹i¹. Wēn³sxa³i¹. Nxe³te²na² i³ye³kxi²sxā³ i³hau³ko³txa²lxain¹tu¹wi¹. Ta¹hxai²hē¹la².

22 Nxe³jau³xai²na², a²wi³na² a²hā³ka³na² wān³txai²na², fa³ri³se²a² nū³ka³-txai²na² yuh³li³khaix¹nēn³tain¹jau³su² i³ye³ain¹ta¹hxai²hē¹la². A²wi³nai²na², a²hā³ka³na²na² a²ē³nāu³a² yuh³lxain¹jau³xa²sa¹:

—Ī³hen³txain¹ki³sxa³lho³na¹. “Je³su²jah³lai²na², Txa²wā¹sū³na² A²hxi³kan¹ta² Si³yxau³tāu³lo³jah¹lo²su² na³li¹.” Nxe³ki³kxai²nān²tu³, fa³ri³se²a² nū³ka³txai²na² sa²kxai³lu² Ju³te²a² nū³ka³txa² ā³nū³kxi²ki³thi³na² ū³nhū³sa²tā³ha³lo²sai¹nē³-lhi³nx²na³na¹. Nxe³ju³tai²na², fa³ri³se² nū³ka³txa² wā²nxū¹hain³nhain¹te³nai¹-ti²tu³na¹. Jā¹nxēn³kxa²yān³ti³su² i³hen³txain¹ki³sxa³lho³na¹. A²wi³na² a²hā³-ka³na² a²ē³nān¹jau³su², ta¹hxai²hē¹la². 23 Nain¹jau³su², i³wa²lū³xain¹te³nah¹lxi¹:

—Ko³sín¹nxa³nhai¹. Jah¹lai²na² wēn³sxa³i¹. Ī³ye³kxi¹txain¹yah³li³hē¹li¹. A²wi³na² a²hā³ka³na² wān³txa² fa³ri³se²a² nū³ka³txa² yhain¹ta¹hxai²hē¹la².

24 Nxe³ju³tan¹te²kxa³yā³tu³ti¹, fa³ri³se²a² nū³ka³txai²na² sa²kxai³lu¹ ān³-ta³lo³hēt¹sxā³ in³txa² ye³han³jah¹lai²na² i³kaix¹tain¹sxā³ ū³h³yxo¹tu³nha²sxā³ i³ye³kxain¹te³nah¹lxi¹:

—Ye³we²txi²nxa²ju³ta², Txa²wā¹sū³na² Si³yxau³tāu³a¹ so¹lxi³ sa²nēn¹kxi¹-txain¹si¹nhē³li¹. Yxān¹ta¹, Je³su²jah³lai²na² i³li³thin¹jah¹lo²sxa³i¹. Sa²nēn¹-kxi²sín¹txa³hē¹li¹. Ta¹hxai²hē¹la².

25 Yxān¹ta¹, in³txai²na² wān³txi³kxai³lu¹, i³wa²lū³xain¹te³nah¹lxi¹:

—Je³su²jah³lai²na² wi¹lhin¹jah¹lo²su² ta³nxa², i³li³thin¹nxa³jah¹lo²su² ta³-nxa², nxe³yah³lin¹jau³su², ko³nxe²nx²ti³nxa³nhai¹. Yxān¹ta¹, kxān³su² ye³-han³sxā³ yxau³hxai²na¹hē³li¹. Hī¹na² wi¹ten³sa²tā³a¹nhai¹. Jau¹xai²na² so¹lxi³ ā³ne³wxe³na¹nhai¹. Ta¹hxai²hē¹la².

26 Nxe³nxa²ha¹te¹, fa³ri³se²a² nū³ka³txai²na² wān³txi³kxai³lu¹:

—Īh¹nxe³ju³ta² kái³kxi¹nxain¹sín¹thai¹li¹? Īh¹nxe³sxā³ ā³ye³wex²nhīn¹-thai¹li¹? Ta¹hxai²hē¹la².

27 Yxān¹ta¹, in³jah³lai²na² wān³txi³kxai³lu¹:

—Jau¹xai²na² i³hen³txi³nx²ta¹te¹ni²ti¹. Yxān¹ta¹ ain³kxi²sah¹lxan³te¹ni²ti¹. Nxe³jau³xai²na² ih¹nxe³kxa²yān³ti³ta³ āh¹ ān³ta³lo³hē¹ti² ne³ka¹te³lhxa³ten³yah³lin¹ji¹wi¹? “Je³su²jah³lai²na² a²sa³wi³ha³li³su² si¹na¹tū¹xā¹.” Yah³-li³nū³nīn¹ji¹wi¹? Ta¹hxai²hē¹la².

28-29 Nxe³nxa²ha¹te¹, fa³ri³se²a² nū³ka³txai²na² sa²kxai³lu¹, yxo²ān³ta³ti³ on³sih¹xa³jau³su² i³ye³kxain¹te³nah¹lxi¹:

—Wxāi²na² so¹lxi³, Je³su²jah³la² a²sa³wit³su² nhi¹lxi¹. Txa²nū³ka³txai²na² Moi³se²ah³lu¹tai²na² a²sa³wi³ha³li³su² si¹na¹i¹. Kxā³nhxi¹nu¹tai²na² Txa²-wā¹sū³na² Si³yxau³tāu³a¹ Moi³se²ah³lu¹tai²na² i³ye³kxi²sín¹ta¹hxai²ti³ai¹ti²ti¹. Yxān¹ta¹, Je³su²jah³lai²na² ih¹nxe³ju³tu¹tai²nān¹te²nū²su² te²sin²ta²ku², nha¹-nhai¹. Ta¹hxai²hē¹la².

³⁰⁻³¹ Nxe³nxa²ha¹te¹, in³txai²na² wān³txi³kxai³lu¹:

—Nxe²nxa³i¹. Jah¹lai²na² txa²ye³na² ye³we²txi²sain¹na²hē³li¹. Nxe³-kxan²ti³: “Īh¹nxe³ju³tu¹ta²i²nān¹te²nū²su² te²sin²ta²ku².” Yah³lxi¹lxi¹. Yxān¹-ta¹: “Īh¹nxe³ju³ta²yan³ti³tā³ i³wā³txa³kxi²yah³lxi¹ji¹ku¹.” Ye¹nx²ta¹i¹. Īne³-ka²sah¹lxi³hē¹li¹. A²nū²a² wi¹lhin¹jah¹lo²su² kxai²nān²tu³, “Txa²wā¹sū³na² Si³yxau³tāu³a¹ sa²nēn¹kxi²na¹xā¹. Sa²yo²hau³ko³ta¹xā¹.” Nxe³kxai²nān²tu³, a²nxe³jah¹la² wān³txa² so¹lxi³, Txa²wā¹sū³na² Si³yxau³tāu³a¹ ain³kxai¹nhī³-nx²na³li¹. Yxān¹ta¹ ko³nxe³thin¹jah¹lo²su² wān³txi³la³, hai³txi³ Txa²wā¹sū³na² Si³yxau³tāu³la³ ain³kxi²txi³hex¹jau³sxa³i¹. ³²⁻³³ Jā¹nxa¹jau³su², Je³su²jah³-lai²na² txa²ye³nai²na² whāi²na¹ ye³we²txi²sa³na²hē³li¹. Nxe³ha²kxai³, wi¹-lhin¹jah¹lai²la¹i¹. Jah¹lai²na² wān³txa², Sū³na² Si³yxau³tāu³a¹ ain³kxi²na³li¹. Nxe³ha²kxai³, ye³we²txi²sa³na²hē³li¹. Je³su²jah³lai²na² ān³si³wxe³tāu³a¹ Txa²wā¹sū³na² Si³yxau³tāu³sin²tai¹. Nxe²nxa³ke³la³te³kxai³, hxi¹kan¹txi³he¹-xai¹nhī³nx²nxa³i¹. Hxi²kan¹txi³ sa²hau³kot³sai¹nhī³nx²nxa³i¹. Jā¹nxa¹jau³su², txa²wā¹ha³lo²a² ko¹xai²na², ān³si³wxe³hī¹nu¹ta²i²nān²tu³ta¹, kxān³su² nxe²xai³-ka³tu³ta¹, hai³txi³ a²nū²a² ye³han³sxā³ a³li³la¹jah¹lo²su² ye³we²txi²ju³ta³la³, yū³ti³hex¹ta¹hxai²nxa³ti³ai¹ti²ti¹. Yxān¹ta¹, kwēn¹ta²na² so¹lxi³, Je³su²jah³-lai²na² ye³we²txi²sa³na²hē³li¹. Jah¹lai²na², wi¹lhin¹jah¹lai²la¹i¹. Ya³nx²ti³to³-ha¹i¹. Ta¹hxai²hē¹la².

³⁴ Nxe³nxa²ha¹te¹, fa³ri³se²a² nū³ka³txai²na² wān³txi³kxai³lu¹:

—Ko³nxe³t hin¹jah¹lo²su² nhi¹lxi¹. Yān³ta²na², wxa²hā³ka²ē¹nāu³a¹ a³li³la¹xan³tā³lxa² ko³nxe³ti³ kái³nhīn¹nū²hē³li¹. Nhī¹nha²kxai³, ye³han³-sxā³ a³li³la¹jah¹lo²su² nhi¹lxi¹. Ko³nxe³thin¹jah¹lo²su² nhi¹lxi¹. Wān³-txai²na² i³tih³nxe³sa²nhīn¹te²ji¹khi³. Nxe²nxa²ha¹nhai¹. Nxe³ain¹ka³tu³, Ju³te²a² nū³ka³txai²na² sa²kxai³lu² Ju³te²a² nū³ka³txa² ā³nū²kxain¹thi³na² ū³nhū³sa²tā³ha³lo²sai¹xain¹ta¹hxai²hē¹la².

A²nū²a² ye³han³te²hū³nxe² yxau²xai³tū³ka³txi³su² i³yau¹ū³jau³su²

³⁵ Nxe³ju³ta², ū³nhū³sa²tā³ha³lo²sai¹xain¹ju³ta²na² a²ha³tā³nxa², Je³su²jah³-lai²na² ain³kxi²te³na¹, i³ha¹txi²ka³tu³ i³wā³txi²te³nah¹lxi¹:

—Txa²wā¹sū³na² A²hxi²kan¹ta² Si³yxau³tāu³lo³jah¹la² yo²i²in¹ji¹wi¹? Je³-su²jah³la² wān³txa², ta¹hxai²hē¹la².

³⁶ Nxe³nxa²ha¹te¹, in³jah³lai²na² wān³txi³kxai³lu¹:

—Hxi²kan¹jah¹lāi³. Īh¹jah¹lo²tān³te²la¹xā³? Yo²i²ti³ten³sa³nhai¹. Ta¹hxai²hē¹la².

³⁷ Ai¹nha²kxai³, Je³su²jah³la² wān³txi³kxai³lu¹:

—Txa²na² i³sa¹lxi¹. Nxe³te²na¹xai²na² i³ye³kxi¹nxa²ha¹jah¹lo²na¹xai²na², Txa²wā¹sū³na² A²hxi²kan¹ta² Si³yxau³tāu³lot³sa²jah¹lo²sa¹wi¹. Ta¹hxai²hē¹la².

³⁸ Nxe³nxa²ha¹te¹, in³jah³lai²na² wān³txi³kxai³lu¹:

—Txa²hxi²k an¹jah¹lāi³. Yo²i²nxa²ha¹nhai¹. Ain¹sxā³: “Je³su²jah³-lai²na² hx¹i²kan¹khai¹nx²na³nā¹. Ye³ka¹na¹nhā¹, hī¹na²sā¹.” Ain¹ka³tu³, ā³ka³tih³wxe³kxain¹ta¹hxai²hē¹la².

³⁹ Nxe³nxa²ha¹te¹, Je³su²jah³lai²na² wān³txi³kxai³lu¹:

—Txa²na¹xai²na² wxa²ha³lo²ai²na² wxā³na²hē³li¹. Na¹ka³tu³, txa²wān³-txa² wi¹jau³xai²na² a²nū²a² yo²ha³kxa¹ i³ye³kxain¹to³ha¹i¹. Ai¹na¹ka³tu³, txa²wān³txai²na² sa²yo²wet¹sain¹tū³ka³txa² yū², ha³na³ka³lxi³ sa²yo²-wet¹sai¹nxa³tū³ka³txa² yū², nxe³tu¹wi¹. Nxe³ju³ta², a²nū²a² yo²ha³kxa¹

wā²nxū¹hain³nha¹ain¹tu¹wi¹. Nain¹ju³ta²sa¹: A²nū²a² nxe³te²hū³te²la³: “Ye³. han³te²hū³nxe² yxau²xai³la¹xā¹. Wān³txi³khai¹lxa³ a³la³kxi²sa²nxā³nhā¹. Yxān¹ta¹, ten³khai¹sa³nhā¹.” Nxe³te²su² te²an²tu³, sa²yo²wet¹sain¹kxai²nān²-tu³, wān³txi³khai¹lxa³ a³la³kxain¹tu¹wi¹. Sain¹kxai²nān²tu³, wi¹ten³sa²tā³te²-hū³nxe² yxau²xai³lain¹tu¹wi¹. Yxān¹ta¹, a²nū²a² ā³su² te²hū³te²la³: “Wān³txi³-khai¹lxa³ wi¹la³la³kxi²na¹nhā¹. Wi¹ten³sa²tā³te²hū³na¹xā¹.” Nxe³te²su² kxai²lē¹. Sa²yo²ā³sain¹tū³kā³txi³su² hī³nx²na³li¹. Te²lē¹. Wān³txi³khai¹lxa³ a³la³kxi²-nxa³kxe³su², hāi¹nxe³sxā³ ye³han³te²hū³nxe² yxau²xai³tū³kā³txi³su² hī³nx²-na³li¹. Ta¹hxai²hē¹la².

⁴⁰ Nxe³jau³xai²na² sa²kxai³lu², fa³ri³se²a² nū³kā³txa², kwa² yxau³yain¹tū³kā³-txa² ka³lxa²nxa³tū³kā³txa² sa²kxai³lu² ain³kxi²te³na¹, i³ye³kxain¹te³nah¹lxi¹:

—Txa²nū³kā³txai²na² ha³ta³nxān²txi³ ye³han³te²hū³nxe² yxau²xai³tū³kā³-txi³sa²nūn³sin¹te³ji¹wi¹? Ta¹hxai²hē¹la².

⁴¹ Nxe³nxa²ha¹te¹, Je³su²jah³lai²na² wān³txi³kxai³lu¹:

—Nxe²nxa³i¹. “Wi¹ten³sa²tā³te²hū³na¹xā¹.” Yah³lxi¹hxai¹nhē³li¹. Nxe³ju³-ta²su¹: “Ye³han³te²hū³na¹xā¹. Wān³txi³khai¹lxa³ a³la³kxi²nhā²nx³nhā¹.” Yah³-lxin¹ke³la³te²kxai³, kō³nxe³te²la³ i³yī¹li¹nx²ta¹ju³ta³la² yū³nx²ti³hī³nx²nxa³i¹. Yxān¹ta¹, wxa²yu³ta² yah³lxi³hxai²nxā³nhē³li¹. “Wi¹ten³sa²tā³te²hū³nhā¹. nhai¹.” Yah³lxi³hxai¹nhē³li¹. Yah³lxin¹kxai²lē¹. Wān³txi³khai¹lxa³ a³la³kxi²-yah³lxan³kxe³su², wxa²kō³nxe³ju³ta² so¹lxi³ yxau²xai³yah³lxi³to³hi¹nha²kxai³, Txai²li² kō³nxe³te²la³ i³yī¹li¹nx²ta¹ha²kxai³, nx²na³li¹. Je³su²jah³la² wān³txa², ta¹hxai²hē¹la².

O³ve²a² nū³kā³txi³hū³tū³kā³txi³su² i³yau¹ū³jau³su²

10 ¹⁻² Nxe³nxa²ha¹te¹ nxe³hī¹na² Je³su²jah³lai²na² sa²kxai³lu², wān³txa² i³yau¹ū³jau³xa² i³ye³ta¹hxai²hē¹la². I³ye³sxā³ ha³lo²a² Je³su²jah³la² a²sa³wi³ha³lxa² yxau²xai³ye²yhu¹ju³ta³la³ i³yau¹ū³nē³te³lhxā³ i³ye³ta¹hxai²-hē¹la². Nxe³jau³xa²sa¹:

—Txa²sa³wi³ha³lxi³nāu³xa² ka³yxuh³xa² o³ve²a³ nū³kā³txi³hū³tū³kā³-txi³su² ha²kxai³, Txai²na¹xai²na² o³ve²a² a²wa³kxēn³yah³lo²hū³jah¹lo²sa¹-ha²kxai³, nx²na³li¹. Nxe³jau³xai²na² i³ye³sxā³ i³yau¹ū³hain¹ta¹hxai²hē¹la². Nxe³te³nah¹lxi¹:

—Nxe³jah³lxi³sa²lxi¹. O³ve²a² a²wa³kxēn³yah³lo²su² nxe³kxai²nān²tu³: “O³ve²a² sxi²ha² ā³wi¹ha¹tū¹xā¹.” Nxe³kxai²nān²tu³, wain³txi³ sxih²yo²a² so¹lxi³ ā³wi¹hī³nx²na³li¹. Yxān¹ta¹, a²nū²a² kō³nxe³thin¹te²su² te²a² o³ve²a² kāi³sa²no¹jah¹lo²su² te²a², hāi¹nxe³sxā³ hāi³a² yu³tā³lxi³ i³ka³la³sxā³ sxi²ha² ā³wi¹ha¹nhī³nx²na³li¹. Yxān¹ta¹, a²wa³kxēn³yah³lo²su² te²kxai³lu¹, sxih²-yo²a² so¹lxi³ ā³wi¹hai¹nhī³nx²na³li¹. ³ “Ā³wi¹ha¹tū¹xā¹.” Nain¹kxai²nān²tu³, a²nū²a² ā³xa² sxih²yo²a² yxo²i²jah¹la² sa²yo²than²kxai¹nhī³nx²na³li¹. Ain¹-nū²la², a²wa³kxēn³yah³lai²na² a²o³ve²a² i³kaix¹tain¹kxai²nān²tu³, a²wa³-kxē³na² a²yo²wān³txa² a²o³ve²ai²na² ain³kxai¹nhī³nx²na³li¹. Nxe³ha²kxai³, a²wa³kxēn³yah³lai²na² sa²kxai³lu² a²o³ve²a² nū³kā³txai²na² ka³na³ka³nat³sxā³ yau³ā³lxi³ i³yī¹li²xai³ain¹sxā³, i³kaix¹tai¹nha²kxai³, ā³ne³ka²ta¹sxā³ ān³te³ain¹-sxā³ wa²li³ai¹nhī³nx²na³li¹. ⁴ Tū¹kā³txai²na² yxo²ha³kxa¹ wa²li³ta³lu²nain¹-ka³tu³, a²wa³kxēn³yah³lai²nān²tu³ ā³ne³ka²ta¹sxā³ ai³lai¹nha²kxai³, a²o³-ve²a² nū³kā³txai²na² sa²kxai³lu² a²yon³nān²tā³ ā³naun³ti² hi¹tai¹nha²kxai³, nxe³ai¹nhī³nx²na³li¹. A²wa³kxēn³yah³la² a²yo²wān³txa² a²ne³nxē³kxai³

ain³kxain¹sxā³ ā³naun³ti² hi¹tai¹nhī³nx²na³li¹. ⁵Yxān¹ta¹, hai³txi³ a²nū²a² toh³lxa³ti³su² te²la³ o³ve²a² nū³ka³txa² ā³naun³ti² hi¹tai¹nhī³nx²nxa³i¹. Hāi¹-nxe³sxā³ ā³naun³ti²kxai¹nhī³nx²na³li¹. A²nū²a² toh³lxa³ti³su² te²yxo²wān³txa² ne³nxē³kxai³ ain³kxi¹xai¹nxa³kxe³su² ā³naun³ti²kxai¹nhī³nx²na³li¹.

⁶Nxe³jau³xai²na² i³yau¹ū³jau³xai²na², Je³su²jah³la² i³ye³kxain¹ta¹-hxai²hē¹la². Yxān¹ta¹, a²si³yxau³tāu³a¹ a²nū²a² nū³ka³txa² ā³ne³wxe³-ain¹ta¹hxai²nxa³hē¹la².

—Txai²na² wi¹lhin¹te² wa³kxēn³yah³lo²hū³te²sa¹i¹. Nxe³jau³su²

⁷Ā³ne³wxe³ai¹nxa³ha²kxai³, Je³su²jah³la² wān³txi³kxai³lu¹, āh¹ i³ye³kxain¹te³nah¹li¹:

—A²ya³la³tu³ i³ye³kxi¹nx²ta¹i¹. Txai²li² o³ve²a² yxau³thī³na² sxih²yxo²hū³-te²sa¹i¹. ⁸Na³he²kxai³, a²nū²a² ā³xa² ā³ne³ka²ta¹sain¹sxā³ wxā³ye¹nx²tain¹-tai¹ti²ti¹. Wxā³ye¹nx²tain¹sxā³ i³ki³ha¹kxi¹nx²tain¹ta¹ti²ti¹. Yxān¹ta¹, txa²nū³-ka³txai²na² ain³kxai¹nxa³ta¹ti²ti¹. i³ki³ha¹kxi¹nx²tain¹tū³ka³txa², ko¹ko¹xa² a²o³ve²a² kāi³sa²no¹jah¹lo²su² kāi³jut³sū³nxe² i³ki³ha¹kxi¹nx²tain¹ta¹ti²ti¹. Yxān¹ta¹, txa²nū³ka³txa² ain³kxai¹nxa³sxā³ a²o³ve²a² a²nū²a² toh³lxa³ti³su² te²-yxō²wān³txa² ain³kxai¹nxa³jut³sū³nxe², a²ki³han³jau³xai²na² txa²nū³ka³txa² ain³kxai¹nxa³ta¹ti²ti¹. ⁹Yxān¹ta¹, Txai²li² sxih²yxo²hū³te²sa¹i¹. Na³kxai²nān²-tū³, o³ve²a² sxih²yxo²a² ā³wi¹hain¹kxai²nān²tū³, wa²su¹wa²su¹ yxau²xai³lai¹-nhī³nx²na³li¹. Wi¹lha²hau³ko³kxe³su² te²a² wa²su¹wa²su¹ wa²li³i², ā³yā³wi²hi², jā¹nxe², si³sa² wi¹ju³ta² yain³te³lhxā³ a³ti², ai¹nhī³nx²na³li¹. Te²yā¹nxe³te²hū³-nxe², a²nū²a² a²ten³te²su² te²an²tū³, Txai²na² yxo²i²sain¹kxai²nān²tū³, ka³-te³na² wi¹tāu³a¹ wa²su¹wa²su¹ yxau²xai³lain¹tu¹wi¹. ¹⁰Jā¹nxa¹jau³su², a²nū²a² kāi³sa²no¹jah¹lo²su² kxai²nān²tū³, sxi²ha² ā³wxā³kxai²nān²tū³, hāi¹nxe³sxā³ a²o³ve²a² kāi³i², i³su²lha³i² wxā³kho³ti², nxe³te³lhxā³ wxā³hī³nx²na³li¹. Yxān¹-ta¹, Txai²na²kxai²na² ha³lo²ai²na² wxā³na¹ju³ta¹na², txa²ka³te³na² wi¹la²tāu³a¹, a²nū²a² ū³hū¹te³lhxā³, kāin² ū³hū¹te³lhxā³ wxā³na¹hē³li¹. Na³ha²kxai³, wa²su¹-wa²sun¹khai¹nxe² ka³te³na² wi¹tāu³a¹ yxau²xai³lain¹tu¹wi¹.

¹¹Txai²li² wi¹lhin¹te² wa³kxēn³yah³lo²hū³te²sa¹i¹. A²wi¹lhin¹te² wa³kxēn³-yah³la² a²o³ve²a² a³li²xhai¹nxe³te²su² na³li¹. Ain¹sxā³, ya³lu²kai¹nhī³nx²na³li¹. Te²yā¹nxe³te²hū³nxe², Txai²na²kxai²na² txa²nū³ka³txa² a³li²xhai¹nxe³te²su² te³na¹xai²na², ya³lu²kxain¹te²su² na¹i¹. Txa²ka³te³na¹yu³ta² ā³na¹ū³hain¹jah¹-lo²su² na¹i¹. ¹²Yxān¹ta¹, a²nū²a² o³ve²a² wa³kxēn³sxa³te²su² te²an²tū³, kwa² a²yo³ha² so¹lxi³ yxo²kwain³jau³su² wa³kon³te²su² te²an²tū³, hai³txi³ a²o³ve²a² ya³lu²kxain¹jah¹lo²su² ti³he¹nx²nxa³i¹. A²nxe³jah¹lo²su² kxai²nān²tū³: “Hau³-xa² ya³son³na³na¹.” Nxe³kxai²nān²tū³, o³ve²ai²na² ā³na¹sxā³ yuh³lxa³txi³ ā³ni³hai¹nhī³nx²na³li¹. Nxe³kxai²nān²tū³, a²si³yo³nān²tā³ hau³xai²na² sa²-kxai³lu² ā³wxā³kxai²nān²tū³, o³ve²a² a³li²sin³sxā³ i³sxā³ sa²so², sa²tā³ ān³-ka³txe²ta³lxi¹ni², nxe³ai¹nhī³nx²na³li¹. ¹³Jah¹lai²na², kwa² yo³ha² so¹lxi³ yxo²kwain³jau³su² wa³kon³jah¹lai²na² yuh³lxa³txi³ ā³ni³hain¹ju³ta², a²yo³ha² so¹lxi³ yxo²kwain³jau³su², hai³txi³ o³ve²a² a³li²nxa³jau³su², ā³na¹sxā³ yuh³-lxa³txi³ ā³ni³hai¹nhī³nx²na³li¹. ¹⁴Yxān¹ta¹, a²wi¹lhin¹te² wa³kxēn³yah³lo²su² te²ain²txi³ a²o³ve²a² ye³ka¹nai¹nha²kxai³, a²o³ve²ain²txi³ a²wa³kxēn³yah³la² ye³ka¹nai¹nha²kxai³ yu³hain¹na³li¹. Jā¹nxe³kxe³hū³nxe², Txai²na²xain²txi³ txa²nū³ka³txa² ye³ka¹nai¹na¹ha²kxai³, txa²nū³ka³txain²txi³ ye³kan¹sai¹nha²-kxai³ yu³sain¹na³li¹. ¹⁵Txai²na² Txa²wi³na² ye³ka¹na²waun¹nyhu¹a³sa²na³li¹. Sa³kxa² yā¹nxe², txa²nū³ka³txa² ye³ka¹na²waun¹nyhu¹a³sa²na³li¹. Na¹ka³tū³,

txa²nũ³ka³txa² a³lxi²na¹kxe³su² na¹ha²kxai³, txa²ka³te³na¹ju³ta² ā³na¹ũ³hain¹-
sxā³ ya³lu²kxai³na¹jah¹lo²su² na¹i¹. ¹⁶Na¹ha²kxai³, a²o³ve²a² wa³kxēn³yah³la²
ka³na³ka³na³jah¹lo²su² nxe³kxan²ti³, hai³txi³ o³ve²a² ka³na³ka³na³tũ³ka³txa²
so¹lxi³ wāi²lo³tain¹te²sxa³yu³hē³li¹. Yxān¹ta¹, ā³lxi³tũ³ka³txi³nāu³xa² ha³lo²a²
yu³tā³lxi³ yu³ta² ka³lxa¹ju³ta² yxau³tũ³ka³txi³nāu³xa² yxo²ha³kxa¹ wāi²lo³-
tain¹te²ju³hē³li¹. Jā¹nxe³kxe³hũ³nxe², txa²nũ³ka³txa² yu³tā³lxi³ yu³ta² ka³lxa¹-
ju³ta² yxau³tũ³ka³txi³nāu³xa² yxo²ha³kxa¹, Txai²na¹xai²na² a³lxi²nũ³na¹tũ³-
ka³txi³nāu³xai²la¹i¹. A²nxe³tũ³ka³txi³nāu³xai²na² sa²so¹ti³ten³sa³nhai¹. Te²su²,
txa²wān³txa² ain³kxi²sain¹nũn³tu¹wi¹. Sain¹kxai²nān²tu³, Txai²na² a³lxi²sai¹-
nha²kxai³, a³lxi²wau¹nyhai¹nha²kxai³ ya³sain¹tu¹wi¹. Ya³sain¹kxai²nān²tu³,
ha³lo²a² yu³tā³lxi³ yu³ta² ka³lxa¹ju³ta² yxau³ain¹tũ³ka³txi³su² kxa²ha³tā³-
nxān²ti³, a²jut¹so¹lxi³ yxau³jut³sũ³nxe² nxe³tũ³ka³txi³nũ³ai²la¹i¹. Nxe³sxā³,
a²hxi²kan¹jah¹lo²na¹xai²na² ka³na³ka³na³jah¹lo²na¹xai²na² so¹lxi³ na¹ha²kxai³,
txa²nũ³ka³txai²na² sa²kxai³lu² txa²ka³lxa¹ti³hũ³tũ³ka³txi³su² nxe³ha²kxai³,
ai¹nhĩ³na¹i¹.

¹⁷Txai²li², txa²ka³te³na¹yu³ta² hxi²kan¹txi³ ā³na¹a¹kxai²nān²tu³, hā²wxān³-
txa³ sa²so¹xi²na¹tu¹wi¹. Na¹kxai²nān²tu³, ka³te³na² wi¹tāu³a¹ so¹lxi³ yxau³sa²-
tē³a¹tu¹wi¹. Na¹ha²kxai³, ā³na¹a¹kxai²nān²tu³, sa²so¹xi²te³lhxā³ ā³na¹sā²na¹-
tu¹wi¹. Nxe³na¹ha²kxai³, Txa²wĩ³na² a³lxi²sain¹na³li¹. ¹⁸Hai³txi³ a²nũ²a² ā³xa²
hxi²kan¹txi³ txa²ka³ten³yu³ta³la³ sa²so¹kxi²sa²nxa³lho³li¹. Yxān¹ta¹. Txai²na¹-
xai²na² txa²e¹nāu³a¹ te³na¹jau³xa² so¹lxi³ hxi²ka¹ka¹nhe²la² txa²ka³ten³yu³ta²
ā³na¹a¹ka³tu³, ya³lu²na¹tu¹wi¹. Hxi²kan¹txi³ txa²ka³ten³yu³ta² ā³na¹ũ³sxā³ ya³-
lu²na¹ha²kxai³, hā²wxān³txa³, hxi²kan¹txi³ sa²so¹xi²sxā³ ka³ten³su² i³sa²yxau³-
xi²na¹ha²kxai³, na¹tu¹wi¹. Nxe³na¹jau³xai²na², Txa²wĩ³na² a³lxi²sa³ha²kxai³,
i³kwa³na³sa²jau³xai²la¹i¹. Je³su²jah³la² wān³txa², ta¹hxai²hē¹la².

¹⁹Wān³txai²nān²tu³, Ju³te²a² nũ³ka³txai²na² ain³kxain¹ka³tu³, wi¹
ĩ³we¹yu¹ha³kxe³sxu², a²e¹nāu³a¹ e³kxi²nĩ¹nha²sxā³ ā³nhai¹tā³yhain¹sxā³
yxau³ye²yhain¹ta¹hxai²hē¹la².

²⁰Nxe³te³nah¹lxi¹, ā³nhai¹so¹tũ³ka³txa² ka³lxa¹tũ³ka³txa² e³te³nah¹lxi¹:

—Hā²xā¹. Kō³nxe³te² yāu³ka³txa² nxũ²kwai³yxau³jah¹lai²la¹i¹. Wen¹sxā³
e³jah¹lo²txā³li¹. Ain³kxain¹ya³sah¹lxi³txa³hē¹li¹.

²¹Yxān¹ta¹, ā³nhai¹so¹tũ³ka³txa² ā³xa² e³te³nah¹lxi¹: “Nxe²nxa³i¹. Jah¹-
lai²na² wi¹lhin¹jah¹lai²la¹i¹.” E³ain¹jau³xa², hai³txi³ kō³nxe³te² yāu³ka³txa²
nxũ²kwai³yxau³jah¹la² wān³txi³sxa³i¹. Jā¹nxe³kxa¹, kō³nxe³te² yāu³ka³txa²
nxũ²kwai³yxau³jah¹lo²su²kxa¹, hxi²kan¹txi³ ye³han³jah¹lo²su² a²ye³na² ye³-
we²ti³ti³hex¹hĩ³nx²nxa³i¹. Ta¹hxai²hē¹la².

Ju³te²a² nũ³ka³txa² hi²sen³su² Je³su²jah³la² e²nain¹jau³su²

²²Nxe³nxa²ha¹te¹, wā³txi²tāu³a¹, ta¹hxai²hē¹la². Nxe³hĩ¹na¹, Ju³te²a² nũ³-
ka³txa² Je³ru³sa³lē²thĩ³na² ā³yān³ki³nũ²kxain¹sxā³ i³yain¹tai¹ni², i³ka³li³-
hai¹ni², Sũ³na² Si³yxau³tāu³a¹ i³ka³li³si¹hain¹jau³su² i³ye³kxi², ain¹ta¹hxai²-
hē¹la². Yān³tai²na², Sũ³na² sxi²ha² yuh³xai²nān¹thĩ³nũ¹tai²na², ko¹ko¹xa²
nũ³ka³txa² sa²kho³tain¹ta¹hxai²hē¹la². Yxān¹ta¹, Ju³te²a² nũ³ka³txu¹tai²na²
ā³h¹ sa²hau³ko³txi¹xi²ta¹hxai²hē¹la². A²kxā³nxu¹tai²na² sa²hau³ko³txi¹-
xi²ju³tu¹tai²na², kwēn¹tai²na² a²nũ²a² nũ³ka³txai²na² ain³kxi¹xi²te³lhxā³
ā³yān³ki³nũ²kxi², i³ka³li³hi², i³yain³ti² ain¹ta¹hxai²hē¹la². Ain¹sxā³, sa²-
hau³ko³txi¹xi²ju³tu¹tai²na² ain³kxi¹xi²te³lhxā³ ta¹hxai²hē¹la². ²³Nxe³tāu³a¹,

Je³su²jah³lo²su² te²kxai³lu¹, Txa²wā³sū³na² sxi²ha² a²ti²ta³lo³kxan¹thi³na², Sa³lo³māu²yah³lu¹ta¹na² ton³thi³na² ā³nxai³lha²the³ta¹hxai²hē¹la². ²⁴Nxe³-te³nah¹lxi¹, Ju³te²a² nū³kā³txa² ā³nhai¹tūn³te²nāu³xa² ān³ki³ka³ti³kxain¹sā³i³ye³kxain¹te³nah¹lxi¹:

—Nxe³si¹lxi¹. Kxān³su² i³wā³wā³ta³kxi²sa²sī¹nhxai¹nhē³li¹. Jā¹nxe³sa²-sīn¹txa³hē¹li¹. Si³ka³ka³kxi² i³ye³kxi²sa²sī¹nhē³li¹. Nhīn¹kxai²nān²tū³: “Txa²-wā³sū³na² Si³yxau³tāu³a¹ A²hxi²kan¹ta² Si³yxau³tāu³lo³jah³lo²su² na¹xā¹.” Nhīn¹kxai²nān²tū³, i³wa²su¹wa²sut¹sxā³ i³yau¹ū³sa²sī¹nhē³li¹. “Nxe³sa²-kxah³lo²sa¹l.” Nxe³sa²sī¹nhē³li¹. Ju³te²a² nū³kā³txa² a²hxi²kan¹txi³nāu³xa², ta¹hxai²hē¹la².

²⁵Nxe³nxa²ha¹te¹, Je³su²jah³la² wān³txi³kxai³lu¹, i³wa²lū³xain¹te³nah¹lxi¹:

—A²lau³ya³nx²ti³to³ha¹ta¹ti²ti¹. Na¹ta¹, yxo²i²sah²lxan³ta¹. Jā¹nxa¹jau³su², txa²wa³ka³li³yu¹ta¹na² kăi³ya³nx²ta¹ju³ta¹na², Txa²wi³nu¹ta¹na² hxi²kan¹-txi³lot³sa³ha²kxai³ kăi³ya³nx²ti³to³ha¹ta¹ti²ti¹. Na¹ha²kxai³, txa²hxi²ka¹na¹-ju³ta² ā³ye³yxo²nū¹sa²sxā³ i³yau¹ū³nx²ti³to³ha¹ta¹ti²ti¹. ²⁶Nxe³ya³nx²ta¹-kxa²ha³tā³nxān²txi³, yxo²i²sah²lxan³ta¹. Wxāi²na² txa²nū³ka³txi³sah¹lxa³lxi¹. Nxe³ha²kxai³, yxo²i²sah²lxan³ta¹. ²⁷Yxān¹ta¹, txa²nū³ka³txa² ha³na³ka³lxin³-na³li¹. Txa²wān³txa² ain³kxi²sain¹tū³ka³txi³su² na³li¹. Sain¹ju³ta², ka³yxuh³xa² o²ve²a² nū³kā³txa² ain³kxi²sxā³, a²wa³kxēn³yah³la² a²yxo²wān³txa² so¹lxi³ ain³kxain¹kxe³hū³nxe², txa²nū³ka³txa² ain³kxi²sain¹na³li¹. Ī²lxa²ta³lu²nai¹-na¹tū³ka³txi³su² na³li¹. Nai¹nha²kxai³, ān³si³tē³la³kxi²sa²tū³ka³txi³su² na³li¹. ²⁸Ka³te³na² wi¹tāu³a¹ ū³hū¹ai¹na¹l. Na¹ha²kxai³ i³xan³ta³kxai¹nīn¹ju³ta² yxau²sa²tē³ti³he¹nxai¹nx³tho³li¹. Txa²li², txa²nū³ka³txa² nū³kxūn³txi³ sa²-hau³ko³jah³lo²sa¹l. Na¹ha²kxai³, a²nū²a² ko³nxe³thin¹jah³lo²su² kxai²nān²-tū³: “Je³su²jah³la² a²sa³wi³sxa² sa²so¹kxi²na¹tū³xā¹.” Nxe³kxan²ti³, txa²-hxi²ka³nāu³a¹ sa²so¹kxi²sa²nyhain¹ju³ta³la³ yū²nxa³i¹. ²⁹Jā¹nxa¹jau³su², txa²nū³ka³txai²na² Txa²wi³na² ū³hū¹sa²tū³ka³txai²la¹l. Txa²wi³na² hxi²ka²-nāu³a¹ yxau³tū³ka³txi³su² na³li¹. Nxe³ha²kxai³, a²nū²a² ko³nxe³thin¹jah³lo²su² kxai²nān²tū³: “Je³su²jah³la² a²sa³wi³sxa² sa²so¹kxi²na¹tū³xā¹.” Nxe³kxan²ti³ Txa²wi³na² hxi²ka²nāu³a¹ sa²so¹kxi²nyhain¹ju³ta³la³ yū²nxa³i¹. Txa²wi³na² kăin² nū³kxūn³khaix¹jah¹lai²la¹l. Ā²la² kăin² nū³kxūn³te²la³ yū²nxa³i¹. Nxe³-ha²kxai³, Txa²wi³na² nyhai¹nxa³lho³li¹. ³⁰Txai²na² A²tah²na¹xai²na², Txa²wi³-nāin²txi³te²sa¹l. Je³su²jah³la² wān³txa², ta¹hxai²hē¹la².

³¹Nxe³te³na¹ Ju³te²a² nū³kā³txa² ā³nhai¹tūn³te²nāu³xai²na² sa²kxai³lu¹, tah³lxa³ka³ta² sa²so¹sxā³ tē³ain¹ta¹hxai²hē¹la². Je³su²jah³la² ā³nan³sxā³ ā³ya²lu¹te³lhxā³ ain¹ta¹hxai²hē¹la². ³²Ain¹ta¹, Je³su²jah³la² wān³txi³kxai³lu¹ i³wa²lū³xain¹te³nah¹lxi¹:

—Txa²wi³na² wa³ka³li³yu³ta² wi¹ju³ta² ka³lxa¹txi³ kăi³sxā³ i³yau¹ū³nx²-ti³to³ha¹ta¹ti²ti¹. Īh¹nxe² kăi³a¹ju³ta² i³xan³ta³kxi²sa²sxā³ su²lhā³sa²te³lhxā³ yah³lxin¹ji¹? Ta¹hxai²hē¹la².

³³Nxe³te³na¹, Ju³te²a² nū³kā³txa² wān³txi³kxai³lu¹:

—Hai³yo¹. Wi¹kăi³nhi¹lxi¹. Wi¹kăi³nhīn¹ju³ta²kxai³, su²lhā³nxa²hī³sīn¹-nxa³i¹. Yxān¹ta¹, wxa²yxo²a² ko³nxe³ti³ e³nhī¹lxi¹. Txa²wā³sū³na² Si³yxau³-tāu³a¹ ko³nxe³te²lo³jau³su² e³kxi²nhī¹lxi¹. Wxāi²na² a²nū² so¹lxin³nhī¹lxi¹. Nhīn¹kxan²ti³, Txa²wā³sū³na² Si³yxau³tāu³a¹ hi¹nha²nhī¹lxi¹. “Txai²na² txa²-wi³nāin²txi³te²sa¹l.” Nhi¹lxi¹. Nhī¹nha²kxai³, su²lhā³nxa²sī¹na¹ju³ta³nū³a² wain³na³li¹. Ju³te²a² nū³kā³txa² a²hxi²kan¹txi³nāu³xa² ta¹hxai²hē¹la².

³⁴ Nxe³nxa²ha¹te¹, Je³su²jah³la² wān³txi³kxai³lu¹, Ju³te²a² nū³kā³txa² a²hxi²-kan¹txi³nāu³xai²na² i³wa²lū³xain¹te³nah¹lxi¹:

—Nxe³jah³lxi³sa²lxi¹. Txa²wā¹sū³na² Si³yxau³tāu³a¹ a²ha³teh³nxā³nxa² wi¹-ko³nha²sxā³ a³la³kxah¹lxi¹lxi¹. Nxe³jau³xai²na²sa¹: “Txai²na¹xai²na² Sū³na² Si³yxau³te³na¹xai²na² e³kxi¹nx²ta¹te³nah¹lxi¹: ‘Wxa²nū³kā³txi³ i³nxai²na², txa²nū³kā³txa² a²hxi²kan¹txi³sah¹lxi¹lxi¹. Yah³lxi¹nha²kxai³, sū³nāin²jah³lxi¹-lxi¹. Ya³nx²ta¹!’ ” Txa²wā¹sū³na² Si³yxau³tāu³a² wān³txa² ta¹hxai²ti³ai¹ti²ti¹. ³⁵ Wān³txi³khai³xai²la¹lxi¹. Hai³txi³ sa²yo²ā³ki³jau³sxa³ta¹. Nxe³ju³ta² Sū³na² Si³yxau³tāu³a¹, nxe³te³nah¹lxi¹: “Wxa²nū³kā³txi³ i³nxai²na², txa²wān³txai²na² ū³hū¹nx²ta¹ta¹ti²ti¹. Yah³lxi¹nha²kxai³ sū³nāin²jah³lxi¹lxi¹.” Ta¹hxai²ti³ai¹ti²ti¹. “Sū³nāin²tain¹na³na¹. Txai²yā¹nxain¹na³na¹.” Sū³na² Si³yxau³tāu³a¹, a²ē¹nān¹jau³su², yhai¹ta¹hxai²hē¹li¹. ³⁶ Jā¹nxai³jau³su², Txai²na² Je³su²jah³lo²na¹xai²na² Txa²wi³na² Si³yxau³tāu³a¹ A²hxi²kan¹ta² Si³yxau³tāu³lot³sa²kah³lo²sa¹lxi¹. Nxe³-sa²sxā³ yuh³xai²nān¹ko³xai²na² i³sa²si¹hā³sa³na²hē³li¹. Na¹ha²kxai³, Txa²wi³na² a²wa³ka³li³yu³ta² kāi³te³lhxa³ wxā³na¹hē³li¹. Jā¹nxe³sa²ju³tan¹te²ka³ya³tu³: “Txa²wā¹sū³na² Si³yxau³tāu³a¹ A²tah²sa¹lxi¹.” Ya³nx²ta¹lxi¹. Na¹ha²kxai³, hai³-txi³ Sū³na² Si³yxau³tāu³a¹ ko³nxe³te²lo³jau³su² e³nxai²lxi¹. Ih¹nxe³kxa²yan³ti³-ta³: “Sū³na² Si³yxau³tāu³a¹ ko³nxe³te²lo³jau³su² e³nh¹lxi¹lxi¹.” Sah¹lxin¹ji¹wi²? ³⁷⁻³⁸ Txa²kāi³a¹ju³ta², Txa²wi³na² kāi³kxa²yā¹nxe³sxā³ kāi³ya³nx²ta¹lxi¹. Na¹kxai²-nān²tu³, txa²kāi³a¹ju³ta²na² i²sah¹lxi³sxā³ wxa²ē¹nāu³a¹ au³txi³ yo²i²sah¹lxi³-hē¹li¹. Sah¹lxin¹kxai²nān²tu³: “Je³su²jah³la² yo²wān³txa² yo²i²nxai³lho³na¹.” Yah³lxin¹kxan²ti³, txa²kāi³a¹ju³ta² so¹lxi³ i²sah¹lxi³hē¹li¹. Sah¹lxin¹kxai²nān²-tu³: “Txa²wā¹sū³na² Si³yxau³tāu³a¹ kāi³kxa² yā¹xain¹na³na¹, Je³su²jah³lo²su¹.” Nxe³sah¹lxi³hē¹li¹. Sah¹lxin¹kxai²nān²tu³, ha³lo²a² a³la³kxi²yah³lxin¹tu¹wi¹. “Sū³nāin²txi¹na³xā¹. Txa²wā¹sū³na² Si³yxau³tāu³a¹ nxū²kwai³yxau³na¹ha²kxai³, nxū²kwai³yxau³sa³ha²kxai³ ya³ha¹xā¹.” Nxe³na¹jau³su² a³la³kxi²yah³lxin¹tu¹wi¹. Yxān¹ta¹, txa²kāi³a¹ju³ta², Txa²wi³na² kāi³kxa² yā¹nxēn²nxai³ke³la³te²kxai³, ki³-ha³nh¹lxi³na¹lxi¹. Na¹ke³la³te²kxai³, txa²yo²wān³txai²na² sa²yo²ā³sah¹lxin¹ju³ta² wai³nh¹lxi³nx²na³li¹. Yxān¹ta¹, nxe²nxai²lxi¹. Ki³han³jah¹lo²txā³lxi¹. Txa²wi³na² kāi³-kxa² yā¹lxai³lo²sa¹lxi¹. Je³su²jah³la² wān³txa² ta¹hxai²hē¹la².

³⁹ Nxe³ka³tu³, Ju³te²a² nū³kā³txa² a²hxi²kan¹txi³nāu³xai²na² i³xan³ta³-kxain¹sxā³ i³sa²so¹te³lhxa³ āh¹ o²la³kxain¹ta¹hxai²hē¹la². Ain¹ta¹ Je³su²jah³-lai²na² au³nain¹ta¹hxai²hē¹la².

⁴⁰ Nxe³nxa²ha¹te¹, Je³su²jah³lo²su² te²kxai³lu¹, ā³ain¹sxā³ Jor³tāu²yau³xa² ān³yo²ha³ti³sa¹ain¹ta¹hxai²hē¹la². Ain¹ka³tu³, nū¹ā¹ ha³lo²a² a²wi¹lhi¹nh¹-nai³tā² Jo³āu² Ba³ti³s²jah³lai¹tā² a²nū²a² i³yau³xa² ū³hū¹kxi²sa²sai¹yhu¹ta¹-hxai²hē¹la². Nxe³te²na², kwēn¹tai²na² Je³su²jah³la² ā³wi¹hain¹sxā³ yxau³-ain¹ta¹hxai²hē¹la². ⁴¹ Ain¹te²na¹, a²nū²a² ka³lxai¹tū³kā³txa² ā³ti³yhai¹n¹sxā³ a³ya³txain¹sxā³ i³ye³te³nah¹lxi¹:

—Je³su²jah³lai²na² wā³nxin¹khaix¹jah¹lai²la¹lxi¹. Jah¹lai²na² a²nū³kxūn³-ju³ta², kxā³nhxi¹nai³tā² Jo³āu² Ba³ti³s²jah³lai¹tā² i³yau¹ū³ta³lun²nē³te³nai¹-ti²ti¹. Hai³txi³ Jo³āu² Ba³ti³s²jah³lai¹tān³ta³, ha³lo²a² wā³nxin¹ju³ta³la³ kāi³ya³-nhē³lhi¹nxa³ta¹ti²ti¹. Nxe³kxan²ti³, wān³txi³khai³xa² so¹lxi³ i³ye³kxi²nē³lhxa³ Je³su²jah³lai²na² wā³nxin¹sxā³ kāi³ju³ta² i³yau¹ū³nhē³lhin¹te³nai¹ti¹ti¹. A²nū²a² ka³lxai¹tū³kā³txai²na² wān³txa² ta¹hxai²hē¹la².

⁴² Ain¹kxe³tu³ a²nū²a² kāi²li³tū³kā³txa² Je³su²jah³la² sa²yo²we¹tain¹ta¹hxai²hē¹la².

La²sa³ro³jah³la² ya³lu²jau³su²

11 1-2 Nxe³nxa²ha¹te¹ a²nũ²a² a²i³lxa² La²sa³ro³jah³la² ta¹hxai²hē¹la². Sxi²je³na² Be³tān²ya³thi³na² yxau³jah¹lo²su² ta¹hxai²hē¹la². A²nxe³te²a² a²ha³li³ta³ka³lxa² Mar²ta³ka³lxa² yxau², a²ha³li³ta³ka³lxa² ā³xa² Ma³ri²-a³ka³lxa² yxau² nxe³yain¹ta¹hxai²hē¹la². A²nxe³ta¹ka³lxa² Ma³ri²a³ka³lxa²na² sa²kxai³lu², ye³je¹nhī¹kxai³lu², i³ka³li³sxā³ hī³ne³kxa² wi¹lũ³tē³kxa² sa²so¹sxā³, Je³su²jah³la² a²yu³kxa² whāi²na¹ ũ³yhu³to¹la³kxi²ka³tu³, a²ne³ki³sa³nāu³a¹ ne³ki³sa³lu²kxi²kxe³su² wxa²so¹sxā³ Je³su²jah³lai²na² a²yu³kxa² ũ³yhu³ho³-la³kxi², ta¹ka³lu³nũ³su² ta¹hxai²hē¹la². Yxān¹ta¹, a²hī¹nai²na¹ ũ³yhu³to¹la³kxi²-nxa³hī¹na¹, Ma³ri²a³ka³lxa²na² a²lon³yah³la² La²sa³ro³jah³la², kāin² i³ton³-yain¹ta¹hxai²hē¹la². Nxe³hī¹na², Je³su²jah³la² u²yxau³yain¹ta¹hxai²hē¹la². ³Kāin² i³ton³ju³tan¹te²ka³yē³tu³ti¹, a²ha³li³ti³ti³nāu³xai²na² wān³txi³kxai³lu¹, Je³su²jah³la² u²lxi³ i³ye³kxi²ti³hi¹nyha¹te³nah¹lxi¹:

—Txa²hxi²kan¹jah¹lāi³. Txa²wā³tā³xai²na² a³lxi¹n¹kxah³lo²su² te²a² i³ton³-kxi²sa¹sa²na³li¹. Ta¹hxai²hē¹la². ⁴Nxe³jau³kxai³lu¹, Je³su²jah³la² sa²kxai³lu¹, ain³kxi²sxā³ i³ye³te³nah¹lxi¹:

—i³ton³ta¹hē¹li¹. Nxe³yān¹ta¹, hai³txi³ ya³lu²ju³ta² wa³ka³li³yu³ta³lot³sxā³ yxau²nx³tho³li¹. Nxe³ju³ta², Sũ³na² Si³yxau³jah¹lu¹tain²txi³ wxi²kin³ti³ton³-te²la³ ti³hi¹nha²ha²kxai³, txain²txi³ Sũ³na² Tah²na¹xain²txi³ wxi²kin³ti³ton³-te²la³ hi¹sa³ha²kxai³, nha¹tu¹wi¹. Nxe³nha¹ju³ta² a²nũ²a² yxo²ha³kxa¹ i²sain¹-sīn¹tu¹wi¹. Ta¹hxai²hē¹la².

⁵Nxe³ju³ta², Je³su²jah³la² Mar²ta³ka³lxain²txi³ a³lxi², Mar²ta³ka³lxai²na² a²ha³līn³ta³ka³lxain²txi³ a³lxi², La²sa³ro³jah³lain²txi³ a³lxi², ain¹to³ta¹hxai²hē¹la². ⁶-7 Ai¹nha²kxai³, wān³txai²na² La²sa³ro³jah³lai²na² i³ton³ju³ta² a²ha³-tā³nxa² ain³kxi²nha²ka³tu³, hāi¹nxe³sxā³ yxau³ta¹hxai²hē¹la². Ye³ha¹li¹ a³lan²-ta¹hxai²hē¹la². Nxe³nũ²la² ye³ha¹li¹ a³lan²nũ²la² yxau²ta³lun²te²ka³kxah¹lxi¹, Je³su²jah³lo²su² te²kxai³lu¹, a²sa³wi³ha³lxi³nāu³xa² i³ye³kxain¹te³nah¹lxi¹:

—Ju³te²a²ko³nāu³a¹ ā³nxa³ki³kai³ jāx¹yah³sah¹lxi³hē¹li¹. La²sa³ro³jah³la² i²ki³txai²li¹. Je³su²jah³la² wān³txa², ta¹hxai²hē¹la².

⁸Nxe³nxa²ha¹te¹, a²sa³wi³ha³lxi³nāu³xai²na² wān³txi³kxai³lu¹:

—Txa²hxi²kan¹jah¹lāi³. Ju³te²a² nũ³ka³txa² ā³nhai¹tūn³te²nāu³xai²na² ha³-la³je¹nai³tā² su²lhā³nxain¹te³lhxā³, tah³lxa³ka³ta² ā³nan³nxain¹ju³ta² ten³-khaix¹ain¹to³tai¹ti²ti¹. Jā¹nxe³nxain¹kxa²yān³ti³su², nũ¹ā¹ Ju³te²a²ko³nāu³a¹ ā³nxa³lin¹ju³ta³nũ³a² wi¹khai¹nxe³hī³te²la¹ku², nha¹nhai¹. Ta¹hxai²hē¹la².

⁹-10 Nxe³nxa²ha¹te¹, Je³su²jah³la² wān³txi³kxai³lu¹, i³wa²lũ³xain¹-te²an¹jau³kxai³lu¹:

—Ne³ka²ki²sah¹lxi³hē¹li¹. Txai²li² yuh³lxi³sa²nxā³nhai¹. Txa²ha³lo²a² yut³-sũ³ju³ta² i³yau¹ũ³nx²ta¹i¹. U³je³na³kai²li², a³li³xi¹nxa²ha¹te¹, i³ha²te¹te²jai¹ti²ti¹. A²ha²te¹ju³ta², ā³nxa³ki³kxai²nān²tu³, hxi²ka¹ka¹nhe² ai³lhī³ki³tā³li¹. Hai³txi³ ā³sa²tā³yxo²thu²kā¹hī³ki³sxa³i¹, txa²wā¹ha³lo²a² ha²te¹ju³ta² wi¹li²ki³sa²kxai³lu¹. Nxe³yān¹ta¹, ka³nxa³hi²nē³na³na¹. Ha²te¹ju³ta² ne³ki³son³na³na¹. Nxe³ki³kxai²-nān²tu³, ka³nxah³ju³ta² ā³nxa³ki³kxai²nān²tu³, ā³sa²tā³yxo²thu²kā¹hī³ki³tā³li¹. Ha²te¹ju³ta³la³ yũ²nxa³ha²kxai³ ye³ka³nxa³nhē³ha²kxai³, nxe³hī³ki³tā³li¹. Jā¹-nxe³jut³sũ³nx² kwēn¹tai²na² Twa²wī³na² a²hxi²ki³lxa² i³yī¹li²nũ¹sa²ju³ta² hau³-ko³nxa³i¹. Hau³ko³nxa³ta³lxa¹ Txai²na¹xai²na² ha²te¹jut³sũ³ju³ta² ā³nxa³lhi³-na¹i¹. Na¹ha²kxai³, hxi²ka¹ka¹nhe² Ju³te²a²ko³nāu³a¹ ā³nxa³la¹tu¹wi¹. Ju³te²a²

nũ³ka³txa² a²hxi²kan¹txi³nũ³xa² su²lhã³sa²ti³te³nain¹na³li¹. Sain¹kxan²ti³ yuh³. lxi³sa²nxã³nhai¹. Txa²wi³na² i³yī¹li²nũ³sa²ju³ta² hau³ko³nxã³ta³lxa², hai³txi³Ju³te²a² nũ³ka³txi³la³ hxi²kan¹txi³ su²lhã³sai¹nxã³lho³li¹.

¹¹ Na¹ha²kxai³, txa²wā¹ya³la² La²sa³ro³jah³la², āu³xi²na³li¹. Ju¹ta¹ wxa²yūn³-kxi²te³lhã³ ā³nxai³la³kxi²na¹tu¹wi¹. Je³su²jah³la² wān³txa² ta¹hxai²hē¹la².

¹²⁻¹³ Nxe³nxã³ha¹te¹, a²sa³wi³ha³lxi³nũ³xa² wān³txi³kxai³lu¹:

—Txa²hxi²kan¹jah¹lāi³. Jah¹lai¹tā² āu³xi²ke³la³te²kxai³ we²nxi²tu¹wi¹. Ta¹hxai²hē¹la². Yxān¹ta¹ ā³ne³to³hain¹ta¹hxai²nxã³hē¹la². Je³su²jah³lai²na² e³jau³xai²na², La²sa³ro³jah³la² ya³lu²jau³su² i³ye³ta¹hxai²hē¹la². Yxān¹ta¹, a²sa³wi³ha³lxi³nũ³xai²na² ā³ne³to³hain¹ta¹hxai²nxã³hē¹la². La²sa³ro³jah³la² āu³xi²sxã³ i³ye¹nxi²sxã³ nxe³te²an¹jau³xa² so¹lxi³, ain³kxi²nhain¹ta¹hxai²-hē¹la². ¹⁴⁻¹⁵ Nxe³nxã³ha¹te¹, Je³su²jah³la² wān³txi³kxai³lu¹ sa²wai³wait³sxã³ i³ye³kxain¹jau³sa¹:

—La²sa³ro³jah³la² ya³lu²na³li¹. He¹sxi²nxã³kxa²yu³hxa² ya³lu²na³li¹. Nxe³-ju³ta² Txi²na² wi¹na³li¹. Ha³lo²a² wã³nxin¹ju³ta² i²yah³lxin¹tu¹wi¹. Yah³-lxin¹kxai²nān²tu³, Txa²wā¹sū³na² Si³yxau³tāu³a¹ yxo²i²yah³lxin¹tu¹wi¹. Yah³-lxin¹kxai²nān²tu³ wi¹lxon³kxi¹nx²ti³tu¹wi¹. Ju¹ta² ka³li³sa³nhai¹. Yxān¹ta¹ ā³nxai³la³kxa¹sah¹lxi³hē¹li¹. Ta¹hxai²hē¹la².

¹⁶ Ai¹nha²kxai³, To³me²ah³la² ha¹lin¹ti³xa¹ ton²txi³ya³ta¹hxai²hē¹la². A²nxe³-jah¹la² wān³txi³kxai³lu¹, a²sa³wi³ha³lxi³nũ³xa² i³ye³kxain¹te²nah¹lxi¹:

—Ā³nxai³ya³sah²lxi³nũ³nhē¹li¹. Txa²wā¹hxi²kan¹ta² ya³lu²kxai²nān²tu³, ya³-lu²kxa¹sah¹lxi³nũ³nhē¹li¹. Yhain¹ta¹hxai²hē¹la².

Ya³lu²ju³ta² ka³ten³su² i³sa²yxau³xi²ti³hi¹khai³jah¹lo²su²

¹⁷ Nxe³nxã³ha¹te¹, nũ¹ā¹ko³xa² Je³su²jah³la² yau³son³nxã³ha¹te¹, wān³txa² La²-sa³ro³jah³lai²na² ya³lu²sxã³ye³ha¹li¹ ye³ha¹li¹ a³lan²nxe³hi¹nai³kxai³ sa²nĩ³kxain¹-jau³su², ain³kxain¹ta¹hxai²hē¹la². ¹⁸ Nxe³thi³na² Be³tān²ya³thi³na², a²ha³lĩn³ti³-tāu³xa² ha¹lin¹te²nũ³xa² Mar²ta³ka³lxa² Ma³ri²a³ka³lxa² nxe³ta¹ka³lxu³nũ³xa² yxau³ain¹thĩn³su² ta¹hxai²hē¹la². A²nxe³thi³na² hai³txi³ Je³ru³sa³lē²thi³na² kũ³-we²ki²la² un²ta³kxi²nxã³thĩn³su² ta¹hxai²hē¹la². ¹⁹ Nxe³ha²kxai³, Ju³te²a² nũ³-ka³txa² ka³lxa¹tũ³ka³txa² Je³ru³sa³lē²thi³nai²na² a³li³ka³tũ³, a²ha³lĩn³ti³tāu³xa² ai³la³kxi²nyhain¹ta¹hxai²hē¹la². A²lon³yah³la² ya³lu²kxain¹ju³ta² sa²ye³kwē²-kxi¹xi²yhain¹te³lhã³, ti³yhain¹ta¹hxai²hē¹la². ²⁰ Nxe³ju³ta², Mar²ta³ka³lxi²na², a²wān³txa² Je³su²jah³la² ti³yhain¹jau³su² ain³kxi²te³na¹, sxi²ha² a³li³ka³tũ³, ā³ne³-khauh²sxã³ i³ha¹txi²ka³tũ³, hau³hau³kon³sxã³ Ma³ri²a³ka³lxi²na² sa²kxai³lu² sxi²ha² kan²txi³ yxau³ha²kxai³, ain¹ta¹hxai²hē¹la². ²¹⁻²² Ai¹nha²kxai³, Mar²ta³ka³-lxi²na² wān³txi³kxai³lu¹, i³ha¹txi²sxã³ i³ye³kxi²te²an¹jau³kxai³lu¹:

—Txa²hxi²kan¹jah¹lāi³. Wxāi²na² he¹in¹ke³la³te²kxai³ txa²wā¹tā³xa² ya³lu²-hĩ³nx²nxã³i¹. Yxān¹ta¹, ya³lu²kxa²ha³tā³nxān²txi³, hĩ¹na² a²yen³kxa² a²te³nĩn¹-kxa² Txa²wā¹sū³na² Si³yxau³tāu³a¹ i³wā³txai¹nĩn¹kxai²nān²tu³, te²su² ũ³hũ¹-nxain¹tu¹wi¹. Ta¹hxai²hē¹la².

²³ Nxe³ka³tũ³, Je³su²jah³la² wān³txi³kxai³lu¹:

—Wxa²wā¹tā³xai²na² ka³ten³su² i³sa²yxau³xi²tũ¹xĩ¹. Ta¹hxai²hē¹la².

²⁴ Yxān¹ta¹, Mar²ta³ka³lxi²na² wān³txi³kxai³lu¹:

—Yxan¹nāu³a¹ a²yen³kxa² yxo²ha³kxa¹ ne³ki³son³tāu³a¹, a²nũ²a² yxo²ha³-kxa¹ ka³ten³su² i³sa²yxau³xain¹tu¹wi¹. Nxe³ki³tāu³a¹, txa²wā¹tā³xai²na² ka³-ten³su² i³sa²yxau³xi²nũn³tu¹wi¹. Jau¹xai²na² wi¹ko³nha¹i¹. Ta¹hxai²hē¹la².

²⁵Nxe³nxa²ha¹te¹, Je³su²jah³la² wān³txi³kxai³lu¹, i³ye³kxi²te²an¹jau³kxai³lu¹:
—Txi²na², ya³lu²ju³ta² Ka³ten³su² i³sa²yxau³xi²ti³hi¹khaix³jah¹lo²sa¹-
ha²kxai³, txa²wā¹ka³ten³nāu³a¹ a²si³yxau³jah¹lo²sa¹ha²kxai³ sa¹xi¹. Txi²na²
a²nū²a² yxo²ha³kxa¹ ka³te³na² wi¹tāu³a¹ ū³hū¹ai¹na¹jah¹lo²sa¹xi¹. Na¹ha²kxai³,
a²nū²a² a²ten³te²su² te²an²tū³ yxo²i²sa³kxai²nān²tū³, ya³lu²kxan²ti³ ka³ten³-
sa²tū¹xi¹. ²⁶Jā¹nxe³ju³su², a²nū²a² a²ten³te²su² te²an²tū³, yxo²i²sa³sxā³ yxau²-
xai³kxai²nān²tū³, te²su² ya³lu²nxa³lho³ni¹. Txa²wān³txai²na² ain³kxi²sa²sxā³
yxo²i²san¹ji¹xi¹? Ta¹hxi²hē¹la².

²⁷Nxe³nxa²ha¹te¹, ta¹ka³lxai²na² wān³txi³kxai³lu¹:

—Txa²hxi²kan¹jah¹lāi³. Nxe³nxa²ha¹nhai¹. Wxāi²na² Txa²wā¹sū³na² Tah²-
si¹lxi¹. Txa²wā¹sū³nu²khai³xa² A²hxi²kan¹ta² Si³yxau³tāu³lo³txa²kah³lo²si¹-
lxi¹. Txa²ha³lo²ai²na² yuh³xai²nān¹ko³xai²na² ā³wxā³kxi²sa²jah¹lo²sa²nhi¹lxi¹.
Jau¹xai²na² yxo²i²nxa²ha¹i¹. Ta¹hxi²hē¹la².

Je³su²jah³la² i³nān³jau³su²

²⁸Nxe³nxa²ha¹te¹, i³ye³kxi²ta³lun²nxa²ha¹te¹, ta¹ka³lxai²na² ai³nū²la²,
a²ha³līn³ta³ka³lxa² Ma³ri²a³ka³lxa² i³kaix¹ka³tū³, ha³na³ka³lxi³ so¹sxā³
i³ye³kxi²te³nah¹lxi¹:

—Txa²wā¹hxi²kan¹jah¹la² he¹na³ni¹. I³kaix¹txa²na³ni¹. Ta¹hxi²hē¹la².

²⁹Ai¹nha²kxai³, nxe³jau³xai²na² sa²kxai³lu² Ma³ri²a³ka³lxai²na² sa²kxai³lu²
ain³kxi²te³na¹ i³sa²yxau²ā³sxā³ Je³su²jah³la² i³ha¹txi²te³lhxā³ ā³nxi³ta¹hxi²-
hē¹la². ³⁰⁻³¹Nxe³hi¹na¹, Ju³te²a² nū³ka³txa² sxi²nhāu³a² yxau³yain¹tū³ka³txa²,
Ma³ri²a³ka³lxai²na² āin²ti³ju³ta² wxa²ye³kwxēn²ki¹xain¹te³lhxā³ yxau³yain¹-
ta¹hxi²hē¹la². A²nxe³tū³ka³txai²na² sa²kxai³lu² Ma³ri²a³ka³lxai²na² i³sa²-
yxau²ā³sxā³ a³li³ju³ta² i²ain¹ka³tū³, aun³ta² i³hi¹txain¹ta¹hxi²hē¹la².

—Kwā³kxa² i³nān³te³lhxā³ a³li³sxā³ ai²na³li¹. Ain¹sxā³, i³hi¹txain¹ta¹hxi²-
hē¹la². Nxe³tāu³a¹ Je³su²jah³la² sxi²yhen³nāu³ai²nān²ta³ a³li³xa³kxe³su², hāi¹-
nxe³sxā³ ha³lo²a² Mar²ta³ka³lxai²na² i³ha¹txain¹tāu³a¹ he¹ain¹ta¹hxi²hē¹la².

³²⁻³³Nxe³nxa²ha¹te¹, Ma³ri²a³ka³lxai²na² sa²kxai³lu¹ ā³nxi³ka³-
tū³ Je³su²jah³la² i³ha¹txi²ju³tan¹te²kxa³ya³tū³ti¹, Je³su²jah³la² yu³kxa²
ā³yu³nē³ka³la³kxi²te³nah¹lxi¹:

—Txa²hxi²kan¹jah¹lāi³. A²kxā³nxi³tā² wxa²he¹ū³xi²san¹ke³la³te²kxai³, txa²-
wā³tā³xai³tā² ya³lu²kxi²sa²hi³nx²nxa³nhai¹. Ta¹hxi²hē¹la². Nxe³sxā³, ta¹ka³-
lxain²txi³ i³nā³nha²kxai³, Ju³te²a² nū³ka³txa² ta¹ka³lxai²na² ā³sa²si³hē¹yhu¹-
tū³ka³txain²txi³ i³nā³nai¹nha²kxai³, nxe³ain¹ta¹hxi²hē¹la². Nxe³ain¹ju³ta²
Je³su²jah³lo²su² te²kxai³lu¹ i²sa²te³kxi²nha²sxā³ i³yat¹sai¹kxi²nha²sxā³, au³txi³
a²ē¹nāu³a² āin²ti³khaix¹ta¹hxi²hē¹la². ³⁴Nxe³te³nah¹lxi¹, i³ye³kxain¹te³nah¹lxi¹:

—Ih¹ti¹la³ta³ sa²nī³kxah¹lin¹thai¹? Ta¹hxi²hē¹la². Nxe³nxa²ha¹te¹,
i³wa²lū³xain¹te³nah¹lxi¹:

—Txa²hxi²kan¹jah¹lāi³. Wxā³sxi²txa²sī¹nhē³li¹. Ta¹hxi²hē¹la².

³⁵Ain¹ka³tū³, Je³su²jah³la² i³nān³ta¹hxi²hē¹la².

³⁶Nxe³ju³tan¹te²kxa³ya³tū³ti¹, Ju³te²a² nū³ka³txai²na² wān³txi³kxai³lu¹:

—Kāin² a³li³ti³khaix¹nai¹nhxi²na²hē³li¹. I²jah¹lxi³hē¹li¹. Ta¹hxi²hē¹la².

³⁷Yxān¹ta¹, a²nū²a² kū³we²ki²la² ka³lxa²nxa²tū³ka³txa² e³te³nah¹lxi¹:

—Jah¹lai²na² a²nū²a² ye³han³tū³ka³txa² ye³we²txain¹jah¹lo²su² te³nai¹ti²ti¹.
Yxān¹ta¹, La²sa³ro³jah³lai²na² ya³lu²te³lhxā³ nxe³ju³ta² hxi²kan¹txi³ sa²hau³-
ko³tain¹hī³te²la¹ku², hxi²ka¹nxa³te²la¹ku², ki³nhai¹. Ta¹hxi²hē¹la².

La²sa³ro³jah³la² ka³tɛn³su² i³sa²yxau³xi²jau³su²

³⁸ Nxe³nxa²ha¹te¹, Je³su²jah³lai²na² sa²kxai³lu¹ a²ē¹nāu³a¹ au³txi³ kăin² ain²ti³ha²kxai³, sa²nī³kxain¹ti³xa² tī³xain¹ta¹hxai²hē¹la². Tah³lxē³na² tah³-lxa³ka³txa² a²ne³tā³lxa² ū³nhe³tī¹kxi²wi¹hain¹ta¹hxai²hē¹la².

³⁹ Tī³xain¹ka³tū³ i³ye³kxain¹te³nah¹lxi¹:

—Tah³lxa³ka³txai²na², sa²ne³than²kxi¹jah³lxi³hē¹li¹. Yxān¹ta¹, Mar²ta³ka³-lxai²na² ya³lu²jah¹lai²na² a²ha³lin³ta³ka³lxai²na² wān³txi³kxai³lu¹:

—Txa²hxi²kan¹jah¹lāi³. Hī¹na² ka³lu²sxā³ ūn³nhai¹. Ye³ha¹li¹, ye³ha¹li¹ a³lan²hī¹nai³tā² ya³lu²na²hē³li¹. Ta¹hxai²hē¹la².

⁴⁰ Yxān¹ta¹, Je³su²jah³la² wān³txi³kxai³lu¹:

—Hāi¹nxe³sxā³, Txa²wā¹sū³na² Si³yxau³tāu³a¹ yxo²i²txain¹yah³lxi³hē¹li¹. Yah³lxin¹kxai²nān²tū³, Sū³na² wxi²kin³ti³ton³ju³ta² i²yah³lxin¹tu¹wi¹. Ya³nx²-ta¹li¹. Ta¹hxai²hē¹la².

⁴¹⁻⁴² Ain¹sxā³, a²nū²a² nū³ka³txai²na² tah³lxa³ka³tai²na² sa²ne³than²kxain¹-ta¹hxai²hē¹la². Nxe³ju³kxai³lu¹, Je³su²jah³la² wān³txi³kxai³lu¹, sa²yxo²ka²la¹-nha²sxā³ i³ye³te³nah¹lxi¹:

—Wī³na² nxe³txi¹. Txa²wān³txai²na² ain³kxi²san¹te¹ni²ti¹. San¹ju³ta² ka³-lih³khaix¹sa³nhai¹. Txa²wān³txa² yxo²ha³kxa¹ wxāi²na² ain³kxi²sa²jah¹lo²si¹-lxi¹. Yxān¹ta¹, a²nū²a² nū³ka³txai²na² ā³nū²kxi²sxā³ he¹ya³sain¹tū³ka³txai²na² a²yxo²ha³kxa¹, ain³kxi²sa²si¹hai¹na¹jau³su², Wī³na² i³nxai²na² i³si²si¹hā³san¹-ju³ta² a²nū²a² yxo²ha³kxa¹ yxo²i²sa²si¹hai¹na¹jau³su², wān³txai²na² e³a¹li¹. Ta¹hxai²hē¹la².

⁴³ Ain¹te³na¹ kăin² i³kaix¹te³nah¹lxi¹:

—La²sa³ro³jah³lāi³. Yā²ha³we¹. Wa²li³txu¹le¹. Kxe³sxan³thai¹le¹.

⁴⁴ A²nū²a² ya³lu²te³nū¹ta²kxai³lu² wa²li³ka³tū³, wā²la²ka³lo³a² sa²hxi²tai³-kxi²nha²ha²kxai³, sa²yū³tai³kxi²nha²ha²kxai³, a²yen³nāu³a¹ wā²la²ka³lo³a² sa²ye³wa²lāu¹kxi²nha²ha²kxai³, nxe³sxā³ wa²li³ta¹hxai²hē¹la². A³li³ka³tū³:

—Sa²ta²lhon¹ta³kxi²sxā³ a²nū² so¹lxi³ ā³na¹jah¹lxi³hē¹li¹. Ā³nxai³txai²li¹. Je³su²jah³la² wān³txa², ta¹hxai²hē¹la².

Je³su²jah³la² hāi³a² wxa²i³so¹si¹hain¹jau³su²

⁴⁵ Nxe³ju³ta², Je³su²jah³lai²na² a²nū²a² ya³lu²te²a² sa²yxo²ka³ta³wxe³xi²-ju³ta², Ju³te²a² nū³ka³txa² Ma³ri²a³ka³lxai²na² ha³la³ka³lxa³lon³kxi²tū³ka³-txa² ā³nhait¹so¹tū³ka³txa² sa²kxai³lu² ka³lxa¹tū³ka³txa² sa²kxai³lu² i²ain¹ta¹-hxai²hē¹la². Ī²ain¹tē³na¹, Je³su²jah³la² yxo²i²ain¹ta¹hxai²hē¹la². ⁴⁶ Yxān¹ta¹, kwa² ha²ya³kxa² ha¹lin²te²a² ā³sxā³ fa³ri³se²a² nū³ka³txa² ā³nhai¹tūn³tū³-ka³txa² i³hen³txain¹ta¹hxai²hē¹la². Je³su²jah³lai²na² kăi³ju³tai²na² i³hen³-txain¹ta¹hxai²hē¹la². ⁴⁷⁻⁴⁸ Ain¹ka³tū³ta¹, wā³nxin¹te² si³yxau³ka³khai³nāu³xa² sa²kxai³lu², fa³ri³se²a² nū³ka³txa² sa²kxai³lu² whāi²na¹ nū²la², a²hxi²kan¹ti³-nāu³xa² so¹lxi³ ā³nyān³ki³nū³kxi²xi²ti³hi¹tain¹ta¹hxai²hē¹la². Ain¹te³nah¹lxi¹:

—Īh¹nxet³sxā³ kăi³kī³te³ji¹? Je³su²jah³lai²na² wā³nxin¹sxā³ kăi³ju³ta² ha²-ya³kxa² kăi³ti³he¹te³sxa³i¹. Nxe³ha²kxai³, hāi¹nxe² ā³ain¹kī³ju³ta² wi¹lxa³i¹. Hāi¹nxe² ā³ain¹kī³kxai²nān²tū³, a²nū²a² yxo²ha³kxa¹ yxo²i²ain¹tu¹wi¹. “Je³su²-jah³la² so¹lxi³ sa²yxo²we¹jah³lxi³hē¹li¹. Yxān¹ta¹, ko¹ko¹xa² nū³ka³txa² i³kwa³-na³ne³tū³ka³txa² Ro³ma²no³ nū³ka³txa² sa²yxo²ā³ya³sah¹lxi³hē¹li¹.” A²nū²a² yxo²ha³kxa¹ nain¹tu¹wi¹. Jā¹nxain¹kxa²yan³ti³su², kī³nhai¹. Jā¹nxain¹kxai²lē¹.

Ro³ma²no³ nũ³ka³txai²na² sa²kxai³lu², i³xan³ta³kxi²nẽ³kxai²nãn²tu³. “Ju³te²a² nũ³ka³txai²na² sa²yo²ã³sain¹nãn³khi³.” Nẽ³lain¹kxai²nãn²tu³, nũ³kxũn³txi³ Txa²wã¹sũ³na² Si³yxau³tãu³a¹ sxi²hxain²txi³ wi¹khai¹nxe³thi³nãn²txi³, sun²-tã¹hxa³ti², txa²wã¹nũ³ka³txain²txi³ sun²tã¹hxa³ti², nxe³nẽ³lain¹tu¹wi¹. Jã¹nxe³-nẽ³lain¹kxa²yan³ti³su², ha³lo²a² ko³nxe³khai¹nxe³ju³ta³nũ³ai²na² ũ³hũ¹nẽ³-kxa²yan³ti³su² kĩ³nhai¹. Ta¹hxai²hẽ¹la².

49-52 Yxãn¹ta¹ a²nxe³te²a² kwẽ³kon³tãu³a¹ wã³nxĩn¹te² si³yxau³ka³khai³-jah¹la², ka³na³ka³na³jah¹la², Kai³fa²sah³la², a²wãn³txi³kxai³lu¹, i³ye³te³nah¹lxi¹:

—Ta¹wi¹. Ko³nha²sxã³ e³yah²lxa³lxi¹. Wã³nxĩn¹jau³su² sa²nẽn¹nha²sxã³ e³yah³lxi¹lxi¹. Ha³lo²a² i³yau¹ũ³nx²ta¹tu¹wi¹. Nxe³ju³ta²su¹, a²nũ²a² ka³na³-ka³na³te²a² so¹lxi³ ya³lu²kxi²nẽ³kxai²nãn²tu³ txa²wã¹kĩ³na¹xai²na² yxo²ha³-kxa¹ ka³ten³su² yxau³xai³lhĩ³kĩ³tã³li¹. Ju¹ta² wi¹lhĩ³nx²na³li¹. Yxãn¹ta¹, jah¹la² ya³lu²kxi²nẽ³lxa³kxa²lẽ¹. Txa²wã¹kĩ³na¹xai²na² Ju³te²a² nũ³ka³txi³kĩ³na¹-xai²na² yxo²ha³kxa¹ ko¹ko¹xa² nũ³ka³txa² sun²tã¹hxa³tẽ³tu¹wi¹. Ju¹ta² wi¹-lxa³i¹. Jã¹nxe³ka²yan³ti³su², ya³nx²ta¹i¹. ã³ne³wxe³yah²lxan³ji¹? Kai³fa²sah³la² a²yo²wãn³txa² ta¹hxai²hẽ¹la². A²nxe³jau³xai²na², Kai³fa²sah³lai²na² yxo²a² e³kxan²ti³, Txa²wã¹sũ³na² Si³yxau³tãu³a¹ a²wãn³txi³khai³xa², ta¹hxai²hẽ¹la². Nxe³te³nah¹lxi¹, Txa²wã¹sũ³na² Si³yxau³tãu³a¹ a²ẽ¹nãn¹jau³su²:

—Txa²wãn³txa², wã³nxĩn¹te² si³yxau³ka³khai³xa² Kai³fa²sah³la² a²nxũ²-kwai³nãu³a¹, ã³nxũ²kwai³wxe³nũ¹hai¹na¹tũ¹xã¹. Ai¹na¹ka³tũ³, Kai³fa²sah³-lai²na² sa²kxai³lu² a³la³kxi²nxa³kxe³tũ³, a²yo²a² so¹lxi³, wãn³txai²na² e³tũ¹xã¹. Txa²wã¹sũ³na² Si³yxau³tãu³a¹ ta¹hxai²hẽ¹la². Nxe³jau³xai²na² a²si³yxau³tãu³khai³xa²sa¹:

—Ye³jen¹na² Je³su²jah³lai²na² ya³lu²tũ¹xã¹. Ya³lu²kxai²nãn²tu³, Ju³te²a² nũ³ka³txain²txi³ sa²hau³ko³ti², te²yã¹nxe³sxã³ Txa²wã¹sũ³na² a²wẽ³ha³lxa² yxo²ha³kxa¹ ha³lo²a² i²li³ko³nãu³a¹ ã³nxax³te²kax³te²nũ¹lxi²kxi²tũ³ka³-txain²txi³ ã³yãn³sa²kĩ³nũ²kxi² ain¹tũ¹xã¹. Jã¹nxe³te³lhxã³ Je³su²jah³la² ya³-lu²tũ¹xã¹. Kai³fa²sah³lai²na² a²wãn³txa² a²si³yxau³tãu³a¹ ta¹hxai²hẽ¹la².

53 Nxe³ka³tũ³, Kai³fa²sah³lai²na² i³ye³ta³lun²ka³tũ³, ain³kxain¹tũ³ka³txa² wãn³txi³kxai³lu¹, wi¹li³we¹yhu¹sxã³ i³ye³lain¹te³nah¹lxi¹:

—Hai³yo¹. Je³su²jah³lai²na² ya³lu²ju³ta³nũ³a² wain³na³li¹. Ta¹hxai²hẽ¹la². Nxe³hĩ¹nãn¹te²tu³, su²lhã³si¹jau³nũ³su² i³ne³wa³kon³nhain¹ta¹hxai²hẽ¹la². 54 Nxe³ha²kxai³, hai³txi³ Ju³te²a²ko³xa² e³lẽ³na² Je³su²jah³lo²la³ ã¹ yxau²-xai³ta¹hxai²nxa³hẽ¹la². Yxãn¹ta¹, ko¹xai²na² ã³ka³tũ³ ã³nxai³ka³tũ³, ha³lo²-ai²na² a²nũ²a² yxau³ai¹nxa³ko³xai²na², yxo²ka³teh³xan¹thĩn³su² thĩ³na² ã³nxai³ka³tũ³, sxi²ye³na² E³fra³i²thĩ³na² ã³wih¹sxã³ a²sa³wi³ha³lxi¹nãu³xa² whã²na¹, yxau³nũ¹hah³lxi³ta¹hxai²hẽ¹la².

55 Nũ²la², Pas²kwa²nxe³je³na³kxa² yau³son³nũ³la² a²nũ²a² ha³lo²a² yxau³-ain¹tũ³ka³txa² ka³lxa¹tũ³ka³txa² Je³ru³sa³lẽ²thĩ³na² aun³ta² ã³tĩ³xain¹ta¹-hxai²hẽ¹la². Ha³lo²an¹je³na³kxa² ã³nĩ¹li²nxa³hĩ¹na¹ aun³txa² ã³tĩ³xain¹ta¹-hxai²hẽ¹la². A²nxã³ta² a²ko³nxe³thĩ³nain¹ju³ta² wxa²han³kxi²ti³nha²te³lhxã³ nxain¹ta¹hxai²hẽ¹la². 56 A²nxe³tũ³ka³txai²na² sa²kxai³lu², Je³su²jah³la² ã³te³-nain¹ta¹hxai²hẽ¹la². Nxe³te³nah¹lxi¹, Txa²wã¹sũ³na² sxi²ha² yuh³xai²nãn¹-thĩ³na² yxau³sxã³ i³wã³txi³sxã³ i³ye³li³yah³lxi³te³nah¹lxi¹:

—Ã³yãn³kĩ³nũ²kxi¹xi²sxã³ i³yain³te³lhxã³ nxe³kĩ³tãu³nũ³ã¹, Je³su²jah³-lai²na² wxã³ai¹nhĩ³te²la¹ku² ain¹kĩ³nhai¹. Ĩ¹h¹nxe³tin¹jau³la³ e³in¹ji¹ku¹, nxa²-ha¹nhai¹. Nxe³yhu¹ah³lxi³ta¹hxai²hẽ¹la².

⁵⁷Nxe³ju³ta²na², ha³na³ka³lxi³ wā³nxin¹te² si³yxau³tū³ka³txa² fa³ri³se²a² nū³ka³txa² ain¹sxā³, i³kwa³na³ain¹te³nah¹lxi¹.

—A²nū²a² kwa² i²te³hū³te²su² te² i³nxān²tu³, Je³su²jah³la² he¹tāu³la³ wi¹-ko³nha²te²la³ na¹nha¹. Yah³lxin¹kxai²nān²tu³, i³hen³txi³sah¹lxi³si¹nhē³li¹. Je³-su²jah³lai²na² i³sxā³ sa²so¹si¹hai¹nha¹jau³nū³su² nha¹l¹. Ta¹hxai²hē¹la².

Je³su²jah³la² Be³tān²ya³thi³na² yxau³jau³su²

12 ¹Nxe²xai³nū²la² Pas²kwa²je³na³kxa² yau³son³nxe³hi¹na¹, ye³ha¹li¹ ye³-ha¹li¹ ye³ha¹li¹ a³la²ni²sxā³ ān²te²ti²xai²nxa³hi¹na¹, Je³su²jah³lo²su² te²kxai³lu¹ Be³tān²ya³thi³na² ā³wih¹ta¹hxai²hē¹la². A²nxe³thi³na² La²sa³ro³-jah³lo²su² te²a², ha³la³je¹nai³kxai³ ya³lu²ju³ta² Je³su²jah³la² a²hxi²ka² sa²-yxō²ka³ta³wxe³xi²kxah³lo²su² te²a² a²yxau³thi³na², ta¹hxai²hē¹la². ²Nxe³-nxa²ha¹te¹, a²nxe³thi³nān¹tū³ka³txa² yain³txa² wxa²we¹tain¹sxā³ Je³su²jah³la² i³yain³yain¹te³lhxā³ i³ka²la¹tain¹ta¹hxai²hē¹la². i³ka³li³kxi²sxā³ i³sa²nēn¹-kxain¹te³lhxā³ i³ka²la¹tain¹ta¹hxai²hē¹la². Nxe³ju³ta² La²sa³ro³jah³lai²na² i³yain³yain¹nū³nha²kxai³, Mar²ta³ka³lxai²na² a²yain³txa² wet¹sxā³ ū³ai¹nha²-kxai³ ta¹hxai²hē¹la². ³Yai³nai¹nhī¹na¹ Ma³ri²a³ka³lxai²na² sa²kxai³lu² hī³-ne³kxa² ha³nē³yau³xa² wi¹lū³khai¹nxe³jau³xa² a³lxi²khai¹nxe³jau³xa² Nar²-tu³khai¹nxe³jau³xa², tē³sxā³ Je³su²jah³la² a²yu³kxa² whāi²na¹ ā³yu³kē¹kxi², ta¹ka³lxai²na² a²nē³kī³sa³na¹ Je³su²jah³la² a²yu³kxa² i³yu³ya³na³ta³kxi², nxe³kxain¹ta¹hxai²hē¹la². Nxe³tāu³a¹ sxi²nhāu³ai²na² whāi²na¹ wi¹lū³ne³-yhain¹ta¹hxai²hē¹la². ⁴Yxān¹ta¹, Ju³ta²sah³lo²su² Ki³lo²thi³na² ton¹jah³lo²su², Je³su²jah³lai²na² a²sa³wit³su² ye³jen¹na² ko¹ko¹xa² hxi²ka² ān³yu³hū¹ain¹jah¹-lo²nū³su² jah¹la²kxai³lu² e³ta¹hxai²hē¹la².

⁵E³te³nah¹lxi¹:

—Hi³ne³ka³yau³xai²na² a³lxi²khai¹nxe³jau³xai²la¹l¹. A²nxe³jau³xai²na² ū³yo³hi²kī³kxai²nān²tu³, ū³yo³hi²kī³txā³nxa² kāin²khai¹nxe³txā³nxa² 300 nxe³txā³nxa² so¹kxi²hī³kī³tā³li¹. Nxe³kī³kxai²nān²tu³ a²nū²a² yen³kī³txa²-khai¹nxe³tū³ka³txa² ā³yxu¹nū³ai¹nhī³kī³tā³li¹. Yxān¹ta¹ nxe³kī³sxa³wi¹. Īh¹-nxe³kxa²yan³ti³tā³ ā³yxu¹nū³ain¹kī³sxa³ji¹? Na¹nhai¹. Ta¹hxai²hē¹la².

⁶Yxān¹ta¹, kī³han³ta¹hxai²hē¹la². Hai³txi³ a²nū²a² yen³kī³txa²tū³ka³txa² a³lxi²yhu¹si¹jau³su², Ju³ta²sah³la² a²ē¹nāu³a¹ au³txi³ i³ye³kxi²nha²ta¹hxai²-nxa³hē¹la². Yxān¹ta¹, Ju³ta²sah³lai²na² kāi³ū³o¹jah³lo²su² ta¹hxai²hē¹la². Nxe³ju³ta²sa¹:

—Txa²wā¹ū³yo³hi²kī³txā³nxū³a² wi¹wi¹nxe² ū³ha¹kxi²sa²si¹nhē³li¹. Ye³-jen¹na² a²yen³kxa² ū³yo³hi²kī³txai²li¹. Je³su²jah³la² wān³txa² i³ye³sxā³ Ju³-ta²sah³lai²na² i³ye³kxain¹kxan²ti³, hāi¹nxe³sxā³ ū³ha¹te³lhxā³ ū³hū¹yhain¹-txā³nxū³a², Ju³ta²sah³la² kāi³ū³o¹kxain¹to³ta¹hxai²hē¹la².

⁷Nxe³nxa²ha¹te¹, Je³su²jah³la² wān³txi³kxai³lu¹, i³wa²lū³xain¹te³nah¹lxi¹:

—Hāi¹nxā¹txain¹yah³lxi³hē¹li¹, Ma³ri²a³ka³lxai²na²su¹. Ye³jen¹nāu³a¹ ya³lu²-na¹tu¹wi¹. Na¹ka³tū³ a²nū²a² sa²nī³kxi²sain¹tu¹wi¹. Nxe³sa²ju³ta³nū³su², a²ha²ka³ten³su² yxau²xai³la¹hī¹nai²na², ta¹ka³lxai²na² txa²nū²ai²na² ya³lu²na¹jut³. sū³nxe², hī³ne³kxa² wi¹khai¹nxe³jau³xa² ū³hēn¹ta³kxi²sa²sxā³ sa²hau³kot³syē². nx²ti³te²ni²ti¹. Hāi¹nxā¹txain¹yah³lxi³hē¹li¹. ⁸Jā¹nxā¹jau³su², a²nū²a² yen³kī³-txa²tū³ka³txa² kan²txi³ yxau³ya³nx²tain¹tu¹wi¹. Yxān¹ta¹, Txai²li² hai³txi³ kan²txi³ yxau³ya³nx²ti³nxa³lho³li¹. Nxe³ha²kxai³ yxau³ya³nx²ta¹hī¹nai²na² ta¹ka³lxai²na² sa²hau³kot³sain¹ju³ta²na² wain³na³li¹. Ta¹hxai²hē¹la².

La²sa³ro³jah³la² su²lhā³te³lhā³ jau³su²

⁹Nxe³nxa²ha¹te¹, Ju³te²a² nũ³ka³txa² ka¹lxa¹tũ³ka³txa² sa²kxai³lu² Je³su²-jah³la² a²yxau³ju³ta² a²ha³ta³nxa² ain³kxai¹nha²kxai³, wxā³sxi²ain¹ta¹hxai²-hē¹la². Je³su²jah³lain²txi³ wxā³sxi²i², La²sa³ro³jah³la² Je³su²jah³la² hxi¹ka² ya³lu²ju³ta² ka³ten³su² i³sa²yxau³xi²si¹kxah³lo²su² jah¹lain²txi³ wxā³sxi²i², nxe³ain¹ta¹hxai²hē¹la². 10-11 Ain¹ka³tu³, ya³lu²ju³ta² ka³ten³su² i³sa²yxau³-xi²si¹kxah³lai²na² i²ai¹nha²kxai³, ā³nhai¹tũ³tũ³ka³txa² sa²kxai³lu² ka¹lxa¹-nũn³tũ³ka³txa² sa²kxai³lu², Je³su²jah³la² yxo²i²ain¹ta¹hxai²hē¹la². Nxe³ju³-tan¹te²kxa³ya³kxai³lu¹, wā³nxin¹te² si³yxau³ka³txa² nũ³ka³txa² sa²kxai³lu¹ La²sa³ro³jah³lai²na² i³su²lhā³te³lhā³ i³nē³wa³kon³nhain¹ta¹hxai²hē¹la².

—Je³su²jah³lain²txi³ i³su²lhā³i², La²sa³ro³jah³lain²txi³ i³su²lhā³i², ju¹ta² wi¹na³li¹. A²nũ²a² yxo²ha³kxa¹ sa²yxo²we¹tain¹kxa²yan³ti³su² kī³nhai¹. Ta¹hxai²hē¹la².

Je³su²jah³la² Je³ru³sa³lē²thī³na² ā³wih¹jau³su²

12-19 Nxe³nxa²ha¹te¹, a²ka³nxa³ha²ta³kxai³lu¹, a²nũ²a² ka¹lxa¹tũ³ka³txa², Pas²kwa²nxe³je³na³kxa² i³yain³si¹jau³nũ³su² ā³yān³ki³nũ³kxain¹tũ³ka³txi³su², ta¹hxai²hē¹la². A²nxe³tũ³ka³txai²na² sa²kxai³lu², Je³su²jah³la² Je³ru³sa³lē²-thī³na² yau³son³ju³ta² a²ha³ta³nxa² ain³kxain¹ka³tu³, he³la³nxā³nxa² sa²nāu²-so¹sxā³ i³ne³kxau²hain¹ka³tu³, i³kaix¹tain¹te³nah¹li¹:

—i³sa²nēn¹kxi²sīn¹nxa²ha¹tu¹wi¹. Nxe³ha²kxai³, wxāi²na² Je³su²jah³lo² i³nxai²na², Txa²wā¹sũ³na² Si³yxau³tāu³a¹ A²hxi²kan¹ta² Si³yxau³tāu³lo³txa²-kah³lo²su² te² i³nxai²na², wxā³nhi¹li¹. Txa²nũ³ka³txi³na¹xai²na² I³sa³e² nũ³-ka³txi³na¹xai²na², Txa²hxi²kan¹ta² Si³yxau³tāu³su² nhi¹li¹. Ta¹hxai²hē¹la². Nxe³ka³tu³, Je³su²jah³la² ju³mēn²ta² wē³sa² a³ti²sxā³ ka³tih³yau³kxi²sxā³ wxā³yain¹ta¹hxai²hē¹la². Wxā³yain¹ju³tai²na², Sũ³na² ha³teh³nxā³nxān¹jau³-xau³hxai²tēx¹tā² e³te³nah¹li¹:

—Si³āu²thi³na² yxau³tũ³ka³txa² nxe³txi¹. Ha²ya³kxa² yuh³lxi³sē¹li¹.

Wxa²hxi²kan¹txa² Si³yxau³tāu³a¹ wxā³tu¹wi¹. Ju³mēn²ta² wēn³su² ka³ti³h³yau³kxi²sxā³ wxā³tu¹wi¹. Ī²txa²hē³li¹.

Kxā³nxān¹jau³xa² ta¹hxai²ti³ai¹ti²tu³wa². A²nxe³jau³xau³hxai²tēx¹ jā¹nxe³sxā³ hi¹na² Je³su²jah³la² wxā³yain¹ta¹hxai²hē¹la². Wxā³yain¹nxa²ha¹te¹ a²nũ²a² kái²li³tũ³ka³txai²na² Je³su²jah³la² i³sa²nēn¹kxain¹ju³ta² a²ha³ta³nxa², fa³-ri³se²a² nũ³ka³txa² ā³nhai¹tūn³tũ³ka³txa² sa²kxai³lu² ain³kxain¹nũ²la² kāin² i³xan³txi³sxā³ i³ye³kxi²nyhu¹ah³lxi³te³nah¹li¹:

—i²sah¹lxi³hē¹li¹. Je³su²jah³la² hxi²kan¹ti³hex¹nē³lxa³nhai¹. A²nũ²a² yxo²-ha³kxa¹ ā³si³tē³la³kxain¹na³li¹. Ā³na¹nē³lain¹sxā³ Je³su²jah³lai²na² so¹lxi³ sa²yxo²we¹tain¹te³ji¹khi³. Na¹nhai¹. Ta¹hxai²hē¹la². Yxān¹ta¹, Je³su²jah³la² a²sa³wi³ha³lxi³nāu³xai²na² ha³lo²ai²na² ā³ne³wxe³ain¹ta¹hxai²nxa³hē¹la². Ā³ne³wxe³ai¹nxa³ju³ta²sa¹:

—Īh¹nxe³kxa²yan³ti³ta³ kái²li³tũ³ka³txai²na² Je³su²jah³lai²na² kāin² i³sa²-nēn¹kxain¹te²la¹ku², ĩh¹nxe³ju³khai³ta³ kái³ain¹ji¹ku², na¹nhā¹. A²sa³wi³-ha³lxi³nāu³xa² a²ē¹nān¹jau³su² ta¹hxai²hē¹la². Kwēn¹tai²na² ta¹hxai²hē¹la². Yxān¹ta¹, yxan¹nāu³a¹ Je³su²jah³la² ya³lu²sxā³ ka³ten³su² i³sa²yxau³xi²sxā³ wxi²kin³ti³ton³te²la³ ne³ti³hi¹nha²tāu³a¹ ha³lo²ai²na² ā³sa²wa²la³kxi¹xain¹sxā³ ā³ne³wxe³ain¹ta¹hxai²hē¹la². Ain¹te³nah¹li¹:

—Hai³yo¹. Hī¹na² ā³ne³wxe³sa³nhā¹. Je³su²jah³la² Sū³na² A²hxi²kan¹ta² Si³yxau³tāu³lo³kxah³lo²su² na³na¹. Nxe³ha²kxai³, Sū³na² ha³teh³nxā³nxān¹-jau³xa², “Wxa²hxi²kan¹txa² Si³yxau³tāu³a¹ wxā³tu¹wi¹.” Nxe³jau³xai²na² wain³txi³ i³ye³i², ha³na³ka³lxi³ kxā³nxai³tā² a²nū²a² kāi²li³tū³kā³txai³tā² Je³su²jah³la² kāin² i³sa²nēn¹kxain¹ju³tai³tā² wain³txi³ i³sa²nēn¹kxi² ain¹na²-hē³na¹. A²sa³wi³ha³lxi³nāu³xa² nha²ta¹hxai²hē¹la².

Kre²ka² nū³kā³txa² Je³su²jah³la² ā³te³nain¹jau³su²

²⁰Nxe³nxa²ha¹te¹, nxe³hī¹na² a²nū²a² ka³lxa¹khaix¹nxe³tū³kā³txa² Je³ru³-sa³lē²thi³na² ā³yān³ki³nū²kxi¹xi²sxā³ i³yain³yah³lxi³te³lhxā³ Sū³na² Si³yxau³-tāu³a¹ i³ka³li³si¹jau³xa² i³ye³yah³lxi³te³lhxā³ wxā³yah³lxi³ta¹hxai²hē¹la². Yah³lxi³ha²kxai³, Kre²ka² nū³kā³txa² yau³xā³li³ e³ain¹tū³kā³txa² kwa² ha²-yā³kxa² ka³la²nxa²tū³kā³txa² sa²kxai³lu², a²nū²a² ka³lxa¹khai¹nxe³tū³kā³txa² ā³nū²kxi²yhu¹sxā³ ā³yā³lxi³yhu¹sxā³ tū³nhaun¹nain¹nūn³sxā³ wxā³ain¹nūn³-ta¹hxai²hē¹la². ²¹A²nxe³tū³kā³txai²na² Kre²ka² nū³kā³txai²na² sa²kxai³lu² Fi³-li²pah³lai²na² a³ya³ti²sxā³ i³ye³kxain¹ta¹hxai²hē¹la². A²nxe³jah³lai²na², Fi³li²-pah³lai²na², Bet³sa³i²ta³thi³na² Ka³li³le²a²ko³xa² wi³wi³to³thi³na² yxau³sxā³ tōn¹jah¹lo²su² ta¹hxai²hē¹la². I³ye³te³nah¹lxi¹:

—Nxe³si¹lxi¹. Je³su²jah³la² i²ti³ten³sa²sīn¹nhai¹. Kre²ka² nū³kā³txa² wān³-txa² ta¹hxai²hē¹la².

²²Nxe³te³na¹, Fi³li²pah³lai²na² sa²kxai³lu² ain³kxain¹sxā³ wxē²ā³ain¹nū²la², Ān³tre²ah³la² a³ya³ti¹xi²yha¹nū²la² i³ye³kxi²yha¹nū²la², ha¹lin¹jah¹lai²na² sa²-kxai³lu² ā³tū³xi²ya³nhū²la², Je³su²jah³la² i³ye³kxain¹ta¹hxai²hē¹la². ²³Ain¹ka³-tū³, Je³su²jah³la² wān³txi³kxai³lu¹, i³wa²lū³xain¹te³nah¹lxi¹:

—Kwēn¹tai²na² wxi²kin³ti³to³ti³hit¹sa²tu¹wi¹. Hī¹na² ye³jen¹na² ya³lu²na¹-ju³ta² yū³tu¹wi¹. Hā²wxān³txa³ ka³ten³su² i³sa²yxau³xi²sxā³ oh³xan¹ko³xa² wa³li²na¹tu¹wi¹. Nxe³na¹hī¹na¹ wxi²kin³ti³to³ti³hit¹sa²ju³ta²nū³a² yū³tu¹wi¹, Txai²na² Txa²wā¹sū³na² A²hxi²kan¹ta² Si³yxau³tāu³lot³sa²kah³lo²su² te²sa¹ha²-kxai³lu¹. ²⁴Jā¹nxa¹ju³ta² sa²kxai³lu¹ a²ya³la³tū³ wān³txi³tū³ i³ye³kxi¹nx²ta¹i¹. Ha³lo²a², nxe³jut³sū³ju³ta²sa¹: Ka³yā³ki³a² kīh³nū³xa² ū³whī¹kī¹kxai²nān²tū³, hau³hau³kon³sxā³ a²ki³ai²na² wa³lu³lon³sxā³ hxa³nka³tū³, a²nxā³nxa² tah²-nxā³nxa² ā³kwa³lxi²xi²sxā³ wi¹ka³lū³sxā³ ki³ka³lxa¹txi³ ā³ki³i²te²jai¹ti²ti¹. Nxe³yān¹ta¹, nxe³ki³ai²na² hxa³nxa³kxai²lē¹. Tah²nxā³ta³ ū³sai¹nxa³kxe³su² hāi¹nxe³sxā³ nūh¹ yxau³te²jai¹ti²ti¹. Jā¹nxe³jut³sū³nxe², Txai²na¹xai²na² ya³-lu²na¹kxai²nān²tū³, a²nū²a² ka³lxa¹tū³kā³txa² ka³te³na² wi¹tāu³a¹ tah²lxi³ ū³hū¹ai¹na¹tu¹wi¹. ²⁵Jā¹nxa¹jau³su², wxāi²na² sa²kxai³lu² i³ye³kxi²nyah¹lxin¹-kxai²nān²tū³: “Yuh³xai²na² ti¹ai²na² yxau³na¹hī¹na² txa²wi¹la¹tāu³a¹ so¹lxi³ a³lxi²sa³nhā¹.” Je³su²jah³lai²na² wān³txa² sa²yxō²ā³a³kxan²ti³ ya³lu²ju³ta² ten³sa²nxa³nhā¹. Nxe³nhyah¹lxin¹kxai²nān²tū³ Txa²wā¹sū³na² ha³lo²a² yxau²-xai³lyah²lxan³tho³li¹. Yxān¹ta¹: “Yuh³xai²na² yxau³na¹hī¹na² txa²wi¹la¹tāu³la³ a³lxi²sa²nxa³nhā¹. Je³su²jah³lai²na² wān³txa² yxō²i²a¹ju³tan¹te²kxa³ya³lhu² su²lhā³sain¹kxan²ti³ yxō²i²a¹ju³ta² ā³na¹nxa³lho³na¹.” Nxe³yah³lxin¹kxai²-nān²tū³, ka³te³na² a²wi¹lxon³kxi²tāu³a¹ kan²txi³ yxau²xai³lyah³lxin¹tu¹wi¹. ²⁶Jā¹nxa¹jau³su², a²nū²a² i²li³te²su² te² i³nxān²tū³: “Je³su²jah³la² a²sa³wit³-so¹na¹tū¹xā¹.” Nxe³yah³lxin¹kxai²nān²tū³, sa²wai³wait³sxā³ ā³si³te³la³kxi²-sah¹lxi³hē¹li¹. Sah²lxin¹kxai²nān²tū³, ha³lo²a² i²li³jut³sū³ju³ta² he¹a¹kxai²-nān²tū³, txa²sa³wi³ha³lxi³ i³nxai²na² whāi²na¹ ā³nho³yha³sah¹lxin¹tu¹wi¹.

A³sah¹lxin¹kxai²nān²tu³, sa²yo²wet¹sah²lxin¹kxai²nān²tu³, Txa²wi³na² wi¹-
lhin¹si¹nx²ti³jau³la³ i³ye³kxi¹nx²ti³tu¹wi¹.

Je³su²jah³la² ya³lu²ju³ta³nū³a², i³yau¹ū³jau³su²

²⁷Na¹ha²kxai³, txa²ē¹nāu³a¹ au³txi³ hxi²waun³ta³kxi²nāh²ha²kxai³, āin²ta³-
kxi²nāh²ha²kxai³ nha¹nhai¹. Nha¹ha²kxai³, ih¹nxe² Txa²wi³na² e³kxi²te³la¹-
ji¹wi¹? “Wi³na² nxe³txi¹. Ha³lo²a² khāuh³lxa³ti³hit¹sa²ju³ta³nū³a² nxe³sa²ju³-
ta²yan³ti³su² sa²so¹xi²sē¹li¹.” Nxe³te³la¹ji¹? Yxān¹ta¹, hxi²kan¹txi³ jau¹xai²na²
i³ye³kxin²nxa³lho³li¹. Txa²li² khāuh³lxa³ti³hit¹sa²ju³ta³nū³ai²na² ā³ne³-
khauh²kxi²si¹sa²jau³su² wxā³na¹hē³li¹. Nxe³sa²ju³ta³nū³a² ā³na¹ti³ten³sa²-
nxān¹nhai¹. Je³su²jah³la² wān³txa², ta¹hxai²hē¹la². ²⁸Nxe³nxa²ha¹te¹, Je³su²-
jah³la² wān³txi³kxai³lu¹, e³lē³na² A²wi³na² e³te³nah¹li¹:

—Wi³na², nxe³txi¹. Wxi²kin³ti³to³nhat¹sxā³ i³yī¹li²nhat¹je¹txai¹nhu¹li¹.
Je³su²jah³la² wān³txa², ta¹hxai²hē¹la². Nxa²ha¹te¹, oh³nāu³a¹ yxau³jah¹la²
wān³txi³kxai³lu¹:

—Wxi²kin³ti³to³nha²sxā³ i³yī¹li²nha²yai²na¹li¹. Jā¹yxai¹na¹tu¹wi¹.
Ta¹hxai²hē¹la².

²⁹Nxe³jau³xai²na², a²nū²a² ān³yān³nū²kxain¹tū³ka³txa² a²ne³nxē³na² ain³-
kxain¹ka³tu³, ha³lo²a² a³la³kxai¹nxa³kxe³su² e³ain¹te³nah¹li¹:

—Ta²li¹na²li¹. Nxe³nxa²ha¹te¹, ā³li³te² nū³ka³txa² e³ain¹te³nah¹li¹:

—Oh³xan¹jah¹la² e³kxi²te²sin²ju²li¹. Ta¹hxai²hē¹la². ³⁰Yxān¹ta¹, Je³su²-
jah³la² wān³txi³kxai³lu¹, a²nū²a² nū³ka³txai²na² i³ye³kxain¹te³nah¹li¹:

—Txa²wi³na² wān³txi³na² i³ye³kxi²nē³jau³xī³na² ain³kxi²si¹nx²ti³jau³su²
e³na³li¹. Hai³txi³, Txa²na² so¹li³ ain³kxi²si¹sa²jau³su² e³xa³wi¹. ³¹Kwēn¹-
tai²na² yuh³xai²nān¹tū³ka³txa² kō³nxē³ti³ kái³ain¹ju³ta² a²yo³ha² ain³nha²ta³-
lu²nain¹na³li¹. Txa²wā¹sū³na² Si³yxau³tāu³a¹ ain³nhain¹ka³tu³ kō³nxē³te²lo³-
tain¹tu¹wi¹. Kwēn¹tai²na² ha³lo²a² hau³kon³na³li¹. Nxe³ha²kxai³, kwēn¹tai²na²
yuh³xai²nān¹ko³xa² a²wa³kxēn³yah³la² Sa³ta³na²jah¹la² ū³nhū³sa²ta³ain¹-
tu¹wi¹. ³²Ai¹nha²kxai³, Txa²na² Txa²wā¹sū³na² A²hxi²kan¹ta² Si³yxau³tāu³-
lot³sa²kah³lo²na¹xai²na² sa²kxai³lu² sa²so¹sa²sxā³ sa²ka²la¹hēt¹sain¹sxā³
su²lhā³sain¹kxai²nān²tu³, a²nū²a² yxo²ha³kxa¹ i³kaix¹sa²so¹ai¹na¹tu¹wi¹. Ta¹-
hxai²hē¹la². ³³Wān³txai²na² Je³su²jah³lai²na² i³ye³ka³tu³, ye³jen¹na² su²lhā³-
ain¹ju³ta³nū³a², hi³sa³ka³txa² ū³hxi²kī¹la³kxi²sxā³ ya²lu¹kxi²nē³lain¹ju³ta³-
nū³a² i³yau¹ū³nha²yain¹ta¹hxai²hē¹la².

³⁴Nxe³nxa²ha¹te¹, a²nū²a² ā³yān³ki³nū²kxi²xain¹tū³ka³txai²na² wān³txi³-
kxai³lu¹, i³wa²lū³xain¹te³nah¹li¹:

—Txa²wā¹ha³teh³nxā³nxān¹jau³xa² kxā³nxu¹tai²na² ū³wha²li¹la³kxi²nē³-
jau³xu¹tai²na²sa¹: “Txa²wā¹sū³na² Si³yxau³tāu³a¹ A²hxi²kan¹ta² Si³yxau³-
tāu³lo³jah¹lo²su² jah¹la² kxā¹nāu³a¹ ha³ta³nxān²txi³, ka³te³na² so¹li³ yxau²-
wa³to²hi²sa²tē³tu¹wi¹.” Ta¹hxai²ti³ai¹ti²ti¹. Jau¹xai²na² wain³jau³xai²la¹li¹.
Yxān¹ta¹, wxa²wān³txi³kxai³lu¹: “Txa²na² Sū³na² A²hxi²kan¹ta² Si³yxau³-
tāu³lot³sa²kah³lo²na¹xai²na² sa²ka²la¹hēt¹sain¹sxā³ su²lhā³sain¹tu¹wi¹.” Nxe³-
nhī¹li¹. Nhīn¹kxai²nān²tu³, ka³ten³su² yxau²wa³to²hi²sa²tē³hī³nx²nxā³li¹,
Wxāi²li¹. Nhī¹nha²kxai³, Wxāi²na² Txa²wā¹sū³na² Si³yxau³tāu³a¹ A²hxi²kan¹ta²
Si³yxau³tāu³lo³txa²kah³lo²su² nhīn¹ji¹ku¹, ih¹nxe³ju³tan¹nū³su² nhīn¹ji¹ku¹
nxa²nha¹nhai¹. Ta¹hxai²hē¹la².

³⁵Nxe³nxa²ha¹te¹, Je³su²jah³lai²na² wān³txi³kxai³lu¹:

—Jū¹nxe² hī¹na²kxai³, ha²te¹jah¹lo²na¹xai²na², Sū³na² yen³kxa² i³yau¹ū³. nx²ti³jah¹lo²na¹xai²na² yxau²xai³lyā³nx²ta¹tu¹wi¹. Na¹ka³tu³, yxau³ya³nx²-ta¹hī¹na¹ txa²wān³txa² ain³kxi²sah¹lxi³hē¹li¹. A²ya³la³tu³ wān³txan²tu³ a³la³-kxah¹lxin¹txai²lā¹. Yah³lxin¹kxai²nān²tu³, a²ha²te¹ju³ta² ā³nxai³ti³hū³nxe², a²ya³la³lyau³tu³ wi¹la³la³kxah¹lxin¹tu¹wi¹. Jā¹nxai³jau³su², ka³nxah³ju³ta² ā³nxai³ki³kxai²nān²tu³: “Īh¹nū¹la³ta³ ā³nxai³lah¹lon³ku².” Nxe³hī³ki³ta³li¹. Jā¹nxe³kxe³hū³nxe², Txai²na¹xai²na², ha²te¹jah¹lo²na¹xai²na² ā³nxī³sxā³ he¹-ya³nx²ti³nxā³kxai²nān²tu³, na¹kxa²si³yo³na¹, ka³nxah³ju³ta² ai³yah³lxin¹-jut³sū³nxe²: “Īh¹nū¹la³ta³ ai³na¹lhon³ku².” Nxe³yah³lxin¹jut³sū³nxe², yxau²-xai³yah³lxi³hī³nxā³lxi¹. Yah³lxin¹kxai²nān²tu³, hxi²kan¹txi³ txa²wān³txa² ain³kxi²sah¹lxan³tho³li¹. Sah²lxan³kxe³su², a²ya³la³lyau³tu³, a³la³kxi²yah³-lxi³hī³nx²nxā³lxi¹. ³⁶Nxe³ha²kxai³, he¹ya³nx²ta¹hī¹na¹ txa²wān³txai²na² ain³kxi², sa²yo²we¹ti³, nxe³sah¹lxi³hē¹li¹. Sah¹lxin¹kxai²nān²tu³ Txai²yā¹-xah¹lxin¹tu¹wi¹. Yah³lxin¹kxai²nān²tu³, a²nū²a² ā³xa² a²ya³la³lyau³xan²tu³ i³yau¹ū³hain¹yah³lxin¹tu¹wi¹. Yah³lxin¹kxai²nān²tu³ sa²ha²te¹tain¹te²hū³nxe² yxau²xai³yain¹yah³lxi³hī³nxā³lxi¹. Ta¹hxai²hē¹la². Nxe³jau³xai²na² e³ta³lun²-te²ka³ka¹ Je³su²jah³la² ā³na¹ain¹sxā³ ā³no¹wxe³yain¹ta¹hxai²hē¹la².

Ju³te²a² nū³kā³txa² Je³su²jah³la² sa²yo²ā³ain¹jau³su²

³⁷Nxe³ju³ta², Je³su²jah³la² ha³lo²ai²na² yxau²xai³lhī¹na², wā³nxī¹sxā³ kāi³ju³ta² ka³lxa¹ju³ta² kāi³yain¹ta¹hxai²hē¹la². Yain¹kxan²ti³, Ju³te²a² nū³-kā³txa² a²hxi²kan¹txi³nāu³xa² sa²yo²we¹tain¹ta¹hxai²nxā³hē¹la². ³⁸Ha³lo²a² sa²yo²we¹ta¹nxā³ju³ta²na², yān³ta²na² I³sa³i²ah³lu¹ta²na², Txa²wā³sū³na² Si³yxau³tāu³a¹ wān³txa² i³hen³txi³nē³jah¹lu¹ta²na² e³te³nah¹lxi¹:

—Sū³nāi³. Txa²wā³wān³txain²txi³ i³hen³txain¹ki³jau³xain²txi³ sa²yo²we¹tē³lai¹nxā³ha²kxai³, Sū³nu² i³nxai²na² nū³kxū³nīn¹ju³txain²txi³ ye³kan¹ti³he¹nxai¹nxā³ha²kxai³, nxe²na³li¹. Kxā³nxān¹jau³su² ta¹hxai²ti³ai²ti²ti¹.

A²nxe³jau³xu¹ta²kxai³ nxe³je³na³kxa² ti¹ai²na² so¹lxi³, a²ya³la³tu³ nxe³jau³-xau³hxai²tēx¹ jā¹nxe³sxā³, Ju³te²a² nū³kā³txa² a²hxi²kan¹txi³nāu³xa² Je³su²-jah³la² sa²yo²we¹tain¹ta¹hxai²nxā³hē¹la². ³⁹Jā¹nxain¹jut³su² Ju³te²a² nū³-kā³txai²na² sa²kxai³lu¹ hxi²kan¹txi³ Je³su²jah³la² sa²yo²we¹ta¹nxā³ju³ta² I³sa³i²ah³lu¹ta²kxai³ wān³txa² yau³ā³lxi³ yān³ta²na² e³te²an¹jau³kxai³lu¹:

⁴⁰—Txa²wā³sū³na² Si³yxau³tāu³a¹ i³ye³sxā³ a²nū²a² i³lxi³thin¹ti³h e¹nxā³tū³kā³txa² i³ye³te³nah¹lxi¹: “Ī³lxi³thin¹ti³hex¹yah³lxi¹hx ai²nxān³ta²ti²ti¹. Yah³lxi¹nha²kxai³, ye³han³te²hū³nxe² yxau², nex³kax³ti³te²hū³nxe² yxau², yah³lxin¹tu¹wi¹. Yah³lxin¹kxai²lē¹. Txa²nū³kxū³na¹ju³ta²la³ ye³kan¹txi³ i²ti³hex¹sah¹lxa³nha²kxai³, Txa²wān³txa² wi¹jau³xa² nex³kan¹txi³ ā³ne³to³yah³lxa³nha²kxai³, yah³lxin¹tu¹wi¹. Yah³lxin¹kxai²lē¹. Wxā³sxā³ wxa²ko³nxe³ti³ kāi³yah³lxin¹ju³ta² wxa²wa²su¹txa²txi³si¹sah¹lxin¹jau³la³ wxā³yah³lxan³tho³li¹. Jā¹yxah³lxin¹kxa²yān³ti³su² ya³nx²ta¹i¹. Wxā³sah¹lxin¹ju³ta² ten³ti³hex¹sa²nxān³nhai¹, kāin² i³lxi³thin¹ti³hex¹y ah³lxa³nha²kxai³lu¹.” Sū³na² Si³yxau³tāu³a¹ wān³txa² na²hē³li¹.

I³sa³i²ah³lu¹ta²na² ta¹hxai²hē¹la².

⁴¹Nxe³jau³xau³hxai²tēx¹tā², I³sa³i²ah³lu¹ta²kxai³lu² kxā³nxi¹nu¹ta²kxai³, Je³su²jah³la² i²ain¹ta¹hxai²hē¹la². Ain¹te³nah¹lxi¹:

—Je³su²jah³lai²na² wxi²kin³ti³ton³khaix¹jah¹lo²su² na³na¹. I³sa³i²ah³lu¹-tai²na² a²ē¹nān¹jau³la³, ta¹hxi²hē¹la². Ain¹sxā³:

—Je³su²jah³la², ha³lo²ai²na² wxā³ju³ta²nū³a² i³ye³a¹tū¹xā¹. Ain¹sxā³, wān³-txai²na², Ju³te²a² nū³ka³txa² a²hxi²kan¹txi³nāu³xa², Je³su²jah³la² sa²yxo²we¹-tai¹nxa³jau³nū³u¹tai²na² i³ye³kxū¹nē³ta¹hxi²hē¹la².

42-43 Nxe³kxa²ha³ta³nxān²ti³, Ju³te²a² nū³ka³txai²na² a²hxi²kan¹txi³ nū³-ka³txa² ha³ta³nxān²txi³ wxa²hait¹so¹yhain¹tū³ka³txa² ka³lxa¹tū³ka³txa² Je³-su²jah³la² sa²yxo²we¹tain¹ta¹hxi²hē¹la². Yxān¹ta¹, hai³txi³ sa²yxo²wet¹si¹-hain¹jau³la³ txa²wā¹ē¹nāu³a² i³sai¹sxā³ e³lē³na² i³ye³ain¹ta¹hxi²nxa³hē¹la², fa³ri³se²a² nū³ka³txa² yuh³li³yhu¹jau³su² ha²kxai³la².

—Ju³te²a² nū³ka³txa² ā³nū²kxi²ki³thi³na² ūh³nūn³sa²tā³ha³lo²sai¹nē³lain¹-kxa²yan³ti³su², ki³nhai¹. Ki³sa²kxai³ kōn³to³ni² yxau³ki³tū¹xā¹. Fa³ri³se²a² nū³-ka³txa² i³wi¹lhin¹si¹nhē³jau³xa² so¹lxi³ kāin² yxo²kwain³ki³ta³nā¹, a²ē¹nāu³-a²su¹. Ain¹ta¹hxi²hē¹la². Ain¹kxai²lē¹. A²nū²a² wi¹lhin¹si¹hain¹jau³su² so¹lxi³, kāin² yxo²kwai³nain¹kxai²lē¹. Hai³txi³ Sū³na² Si³yxau³tāu³a¹ wi¹lhin¹si¹hain¹-jau³la³ yxo²kwai³nain¹ta¹hxi²nxa³hē¹la². Ain¹jau³su², hai³txi³ Je³su²jah³la² sa²yxo²wet¹si¹hain¹jau³la³ e³lē³na² i³ye³ain¹ta¹hxi²nxa³hē¹la².

Je³su²jah³la² wān³txa², kō³nxe³te²la² i³yī¹lain¹jau³su²

44 Nxe³nxa²ha¹te¹, Je³su²jah³la² wān³txi³kxai³lu¹, kāin² i³kaix¹te³nah¹lxi¹:

—A²nū²a² a²ten³te²su² te²an²tu³, sa²yxo²wet¹sain¹kxai²nān²tu³, Txa²wī³na² i³sa²si¹hā³sa²jah¹lu¹tai²na² sa²yxo²we¹tain¹nū³nhī³nx²na³li¹. Hai³txi³ Txai²-na² so¹lxi³ sa²yxo²wet¹sai¹nhī³nx²nxa³i¹. 45 Jā¹nxa¹jau³su², Txain²txi³ a²nū²a² yxo²i²sain¹kxai²nān²tu³ Txa²wī³na² i³sa²si¹hā³sa²jah¹lain²txi³ yxo²i²ain¹-nū³nhī³nx²na³li¹. 46 Txai²li² yuh³xai²nān¹ko³xai²na² wxā³na¹ju³ta², a²nū²a² yxo²ha³kxa¹ sa²ha²te¹te³hū³nxe² wxā³na¹hē³li¹. Na¹kxai²nān²tu³, a²nū²a² sa²-yxo²wet¹sain¹kxai²nān²tu³, hai³txi³ kō³nxe³ti³ kāi³kxa² wah³yu³ta³la³ ka³-nxah³jut³sū³ju³ta³la³ yxau²xai³lai¹nx³tho³li¹. 47 Yxān¹ta¹, a²nū²a² i²li³te²la³ txa²wān³txai²na² a²ne³nxē³na² so¹lxi³ ain³kxi²sain¹kxan²ti³, a²ē¹nāu³a¹ au³-txi³ sa²yxo²wet¹sai¹nxa³kxai²nān²tu³, hai³txi³ kō³nxe³te²la³ ox³tain¹nxa³-lho³li¹, Txai²li¹. Na¹jut³su² a²nū²a² yxo²ha³kxa¹ wxa²wa²sut¹si¹hai¹na¹jau³su², ha³lo²ai²na² wxā³na¹hē³li¹. Hai³txi³ a²nū²a² kō³nxe³te²la³ ox³tain¹te³lhxā³ nxe³jah¹lo²txā³i¹, Txai²li¹. 48 Yxān¹ta¹, a²nū²a² en²sa³ha²kxai³, txa²wān³txa² sa²yxo²ā³sa³ha²kxai³, a²nxe³jah¹lo²su² kxai²nān²tu³, kō³nxe³te²la³ i³yī¹lain¹-ju³ta³nū³a² yū³tu¹wi¹. Nxe³ju³ta²sa¹, txa²wān³txai²nān²tu³, hī¹na² i³ye³-kxai¹na¹jau³xai²nān²tu³, yxau²sa²tē³xai³ka³tu³ hu³, yxan¹nāu³a¹ ha³lo²ai²na² hxa³tāu³a¹, a²nxe³jah¹la² txa²wān³txai²na² wi¹jau³xai²na² ain³kxi²xain¹-tu¹wi¹. Ain¹kxai²nān²tu³, “Je³su²jah³la² wān³txa² wi¹jau³xa² kxā³nxa² sa²-yxo²ā³a¹hē³li¹. Hī¹na² Sū³na² Si³yxau³tāu³a¹ i³lxi³sxā³ i³yī¹li²sa²nxa³lho³li¹.” Ain¹tu¹wi¹.

49 Txa²wān³txa² e³a¹jau³xai²na², kwa² hxi²kan¹txi³lo³nha²sxā³ e³nxa³i¹. Nxe³yān¹ta¹, Txa²wī³nu¹tai²na² i³sa²si¹hā³sa²jah¹lu¹tai²na² i³kwa³na³sa³-na²hē³li¹. Nxe³sa²jau³xa² i³wet¹sa²so¹sxā³ e³a¹i¹. 50 Txa²wī³na² wān³txa², i³kwa³na³nē³jau³xa², ka³te³na² wi¹tāu³a¹ a²nū²a² yxo²ha³kxa¹ yxau²xai³te³-lhxā³ i³kwa³na³nē³na³li¹. Nxe³ju³ta³, a³la³kxi²na¹nhai¹. Na¹ha²kxai³, Txa²-wī³na² wān³txa² i³wet¹sa²so¹na¹jau³xa² so¹lxi³ e³ya³nx²ta¹i¹. Je³su²jah³la² ta¹hxi²hē¹la².

Je³su²jah³la² a²sa³wi³ha³lxi³nāu³xa² wxa²yu³hjn³ta³kxā¹jau³su²

13 ¹Nxe³nxa²ha¹te¹ Pas²kwa²nxe³je³na³kxa², Ju³te²a² nū³ka³txai²na² ā³yān³ki³nū²kxain¹sxā³ kāin² i³yain³tai¹ni² Txa²wā¹sū³na² Si³yxau³-tāu³a¹ i³ka³li³si¹hain¹jau³su² i³ye³kxai¹ni², nxe³je³na³kxa² yau³son³kxain¹-ta¹hxai²hē¹la². Nxe³hī¹na², Je³su²jah³la² a²sa³wi³ha³lxa² whāi²na¹ sxi²ha² thī³nāu³xā¹ yxau³ain¹ta¹hxai²hē¹la². Yxau³ain¹nxa²ha¹te¹, Je³su²jah³lai²na² sa²kxai³lu² a²ē¹nān¹jau³kxai³lu¹:

—Txa²hxi²kī³la², Txa²wī³na² i³yī¹li²nū¹sa²ju³ta² hau³kon³na³na¹. Yuh³-xai²nān¹ko³xai²na² wa²li³sxā³ Txa²wī³na² yxau³tāu³a¹ i³na¹ju³ta³nū³a² yau³-son³kxi²na³na¹. Na¹ha²kxai³, txa²sa³wi³ha³lxi²na² yuh³xai²nān¹ko³xa² a²sa³wi³ha³lxi³ye²te²nū³ka³txai²na² kxān³su² a³lxi²hxai²na¹hē³nā¹. Ka¹txi³ a³lxi²sa²tē³hxai²na¹hē³na¹. Na¹ha²kxai³, kāin² a³lxi¹na¹ju³ta² txa²sa³wi³ha³-lxi²na² i³yau¹ū³hai¹na¹tū¹xā¹. Ta¹hxai²hē¹la².

²Yxān¹ta¹, Ju³ta²sah³la² Je³su²jah³la² a²sa³wi³sxa² ha³la³je¹nai³kxai³tā² Sa³-ta³na²jah¹la² wān³txa² ain³kxain¹ta¹hxai²hē¹la².

—Ju³ta²sah³lāi³. Je³su²jah³la² i³kox¹ko¹son²kxi¹sē¹li¹. Sa³ta³na²jah¹la² yhain¹ta¹hxai²hē¹la². Yxān¹ta¹:

—Hā³xā¹, na¹tu¹wi¹. Ju³ta²sah³la² yhain¹ta¹hxai²hē¹la². Nxe³jau³xai²na² i³kox¹ko¹son²kxi²si¹jau³nū³su², Ju³ta²sah³lai²na² ain³kxi²so¹sxā³ a²ē¹nāu³a¹ wxa²sa²no¹kxin¹ta¹hxai²hē¹la². Nxe³kxe³su², Ju³ta²sah³lai²na² a²sa³wi³ha³-lxi³nāu³xai²na² wā³kon³te²nāu³xai²na² whāi²na¹, yxau³yain¹ta¹hxai²hē¹la². ³Nxe³ju³tan¹te²kxa³ya³tū³ti¹, Je³su²jah³lai²na² sa²kxai³lu¹ a²sa³wi³ha³lxi³-nāu³xai²na² sa²kxai³lu¹ whāi²na¹ ā³yān³ki³nū²kxi¹xi²sxā³ i³yai³nain¹ta¹hxai²-hē¹la². Yxān¹ta¹, ha³lo²a² Je³su²jah³la² nūh¹ a³la³kxi²ta³lun²ta¹hxai²hē¹la².

—Txa²wī³na² hxi²kan¹txi³lot³sa³na²hē³nā¹. Na¹ha²kxai³ ha³lo²a² yxo²ha³-kxa¹ hxi²ka¹na¹nhā¹. Kxā³nxa², Txa²wī³na² ye³na¹ a³li³sxā³ wxā³na¹hē³na¹. A¹hī¹na¹, Txa²wī³na² yxau³tāu³a¹ i³na¹tū¹xā¹. Yxān¹ta¹, txa²sa³wi³ha³lxi²na² kāin² a³lxi²na¹nhā¹. Na¹ha²kxai³, hī¹na² īn²nxa³ta³lxa¹ txa²a³lxi²khaix¹na¹-ju³ta² i³yau¹ū³hai¹na¹tū¹xā¹. Nxe²e³kxi²nha²ta¹hxai²hē¹la². 4-5 Nxe³ju³tan¹te²-kxa³ya³tū³ti¹, Je³su²jah³lo²su² te²kxai³lu¹ i³yain³ta¹lun²sa²nxa³kxe³tū³, nūh¹ i³sa²yxau³sxā³ a²wā²la² wi²kxi²nha²ka³lo³a² sa²sai¹kxi²nha²sxā³ ū³hā¹nū²la², to³a²ya³ka³lo³a² wā²la²ka³lo³a² ū³yhu³yā³na³kxi²nha²ki³ka³lo³nū³a² so¹sxā³ sa²si³wā³lāu²kxi²nha²ka³tū³, i³yau³xa² kwa³ta³lē³nāu³a¹ ā³nē¹so¹nū²la², a²sa³-wi³ha³lxi³nāu³xai²na² a²yu³kxa² sa²kxai³lu¹ wxa²yu³hjn³ta³kxi², wā²la²ka³-lo³ai²na² sa²si³wā³lāu²kxi²nha²ka³lo³ai²na² ū³yhu³yā³na³ta³lxi³kxi² ū³yhu³-yā³na³ta³kxi² nxe³xai³yain¹ta¹hxai²hē¹la². 6 Nxe³xai³yain¹nū²la², Pe²jah³la² ā³wxā³nū²la²:

—Txa²hxi²kan¹jah¹lāi³. Īh¹nxe³kxa²yan³ti³ta³ wxa²yu³hjn³ta³kxi²sa²te³-lin¹ji¹? Pe²jah³lai²na² wān³txa², ta¹hxai²hē¹la².

7 Nxe³ta¹, Je³su²jah³la² wān³txi³kxai³lu¹:

—Kāi³kxi¹nxa²ha¹ju³ta² kwēn¹tai²na² ā³ne³wxe²nxā³lxi¹. Yxān¹ta¹, a²yan¹-nāu³a¹ wi¹lā³ne³wxe³nx²tu¹wi¹. Ta¹hxai²hē¹la².

8 Nxe³nxa²ha¹te¹, Pe²jah³la² wān³txi³kxai³lu¹:

—Wxāi²na² ā³sen³sai¹sa²sxā³ hxi²kan¹khaix¹te²si¹lxi¹. Nī¹nha²kxai³ wxa²yu³hjn³ta³kxi²sa²txa³hē¹li¹. A²nū²a² hxi²kan¹te²su² te²a² a²sa³wi³-ha³lxa² yu³kxa² wxa²yu³hjn³ta³kxi²ki³ju³ta² wai³nxa³i¹. Nxe³ha²kxai³

yu³kex³nū³nxa²hxa³lho³li¹. Pe²jah³lai²na² ta¹hxa²i²hē¹la². Nxe³nxa²ha¹te¹, Je³-su²jah³la² wān³txi³kxai³lu¹, i³wa²lū³xain¹te³nah¹li¹:

—Wxa²yu³hi³la³kxi¹nxa²hxa³kxai²nān²tu³, txa²sa³wit³sa²hi³nx²nxa³li¹. Ā³nhē¹txa²hi³nxān²nxa³i¹. Ta¹hxa²i²hē¹la².

⁹Nxe³nxa²ha¹te¹, Pe²jah³lai²na² wān³txa²te³nah¹li¹:

—Txa²hxi²kan¹jah¹lāi³. Txa²hxi²ka³na² whāi²na¹ wxa²hxi²hi³la³kxi², txa²-yu³ka³na² whāi²na¹ wxa²yu³hin³ta³kxi², txa²ne³ka³nai²na² whāi²na¹ wxa²-ne³hi³la³kxi², nxe³sē¹li¹. Txa²yu³kxa² so¹li³ wxa²yu³hin³ta³kxi²sa²txa³hē¹li¹. Sah¹lxin¹kxai²nān²tu³, wxa²sa³wi³sxa³khai³sa³tu¹wi¹. Ju¹ta² ten³sa³nhai¹. Ta¹hxa²i²hē¹la².

¹⁰Nxe³nxa²ha¹te¹, Je³su²jah³la² wān³txi³kxai³lu¹:

—Txa²wā¹nū²a² whāi²na¹ ho³xi²han³kxi²te³nha², nxe³ki³kxai²nān²tu³, hā²-wxān³txa³, txa²wā¹yu³kxa² so¹li³ nā³ti³nē³lhi³nx²na³li¹. Nxe³kxai²nān²tu³, wxa²yu³hin³ta³kxi²nha²ki³kxai²nān²tu³, txa²wā¹nū²a² whāi²na¹ han³kxi²-ta³lun²nē³lhi³nx²na³li¹. Jā¹nxa¹jau³xai²na², wxa²nū³ka³txi³ i³nxai²na² han³-ta³lun²nx²ti³kxe³hū³nxe² wxa²ko³nxe³yah³lxin¹ju³ta² wxa²wa²su¹txa²lxa¹-tai¹ti²ti¹. Yxān¹ta¹, wxa²yu³ta² ka³na³ka³na³jah¹la² so¹li³ on³yah³li¹li¹. A²nxe³jah¹la², ko³nxe³ju³ta² yxau²xai³lain¹na³li¹. Txa²wā¹nā³ta² han³kxi²-nxa³te²hū³nxe² a²ko³nxe³ju³ta² yxau²xai³lain¹na³li¹. ¹¹Nxe³jau³xai²na², Je³-su²jah³la² ha³lo²a² a³la³kxi²kxe³su²:

—Ju³ta²sah³lai²na² ye³jen¹na² ko¹ko¹xa² hxi²ka²nāu³a¹ ā³yū³sain¹tū¹xā¹. Nxe³nha²ta¹hxa²i²hē¹la². Nxe³jau³xai²na², a³la³kxi²ta³lun²kxe³su², i³ye³sxā³:

—Wxa²yu³ta² ka³na³ka³na³jah¹la² so¹li³ on³yah³li¹li¹. A²nxe³jah¹la² ko³-nxe³ju³ta² yxau²xai³lain¹na³li¹. Ta¹hxa²i²hē¹la².

¹²Nxe³nxa²ha¹te¹, wxa²yu³hin³ta³kxai²ta³lun²nxa²ha¹te¹, wā²la² ū³whi²-kxi¹xi²nhā²nū²la², ā³wxe³xi²nū²la², Je³su²jah³lo²su² te²kxai³lu¹ a²sa³wi³ha³-li³nāu³xa² i³ye³kxain¹te³nah¹li¹:

—Wxa²yu³hin³ta³kxi¹nx²ta¹ju³txai²na² a²si³yxau³tāu³a¹ i³yau¹ū¹nx²ta¹-tu¹wi¹. Ā³ne³wxe³nx²ti³xa³ta²lu¹i¹. ¹³Nxe³tāu³a² sa²kxai³lu¹: “Txa²sū³nu²-yah³lāi³, Txa²hxi²kan¹jah¹lāi³.” Nxe³sah¹li³to³hi¹li¹. Jau³xai²na², wain³txi³e³yah³li³to³hi¹li¹, wxa²sū³nū²sa¹ha²kxai³, wxa²hxi²kan¹txi³sa¹ha²kxai³, nxe³na¹i¹. ¹⁴Yxān¹ta¹, wxa²yu³hin³ta³kxi²nē³ju³ta² a²sa³wi³sxa² so¹li³ a²wa³-ka³li³yu³tai²la¹i¹. Hai³txi³ a²hxi²kan¹jah³la² a²sa³wi³ha³lxa² yu³kxa² wxa²yu³-hin³ta³kxi²ju³ta²la² yū²nxa³i¹. Nxe³kxan²ti³, Txai²na¹xai²na² wxa²sū³nu²su² na¹kxan²ti³, wxa²hxi²kan¹txi³su² na¹kxan²ti³, wxa²yu³hin³ta³kxi¹nx²ta¹te¹-ni²ti¹. Jā¹nxe³nhat¹jah¹li³hē¹li¹. ¹⁵Kāi³kxi¹nx²ta¹ju³ta² i³ye³ū¹nx²ta¹i¹. Nxe³-nx²ta¹ju³txai²na² kāi³kxi¹nx²ta¹kxa²yāx¹nhat¹jah¹li³hē¹li¹. ¹⁶Jā¹nxa¹jau³su², a²sa³wi³sxa² hxi²ka³nxa³i¹. Yxān¹ta¹ a²sū³na²yah³la² hxi²kan¹te²lā²na³li¹. Jā¹nxe³sxā³, i³kwa³na³nx²ta¹te²su² te³na¹xai²na² hxi²kan¹te²sa¹i¹. Yxān¹ta¹ i³kwa³na³nx²ta¹kxe³su² te² i³nxai²na² hxi²kan¹nx²ti³hi³nx²nxa³i¹. ¹⁷Nxe³na¹-jau³xai²na², ā³ne³wxe³yah³lxin¹kxai²nān²tu³, sa²yxo²wet¹sa²sxā³ kāi³jah¹li³-hē¹li¹. Yah³lxin¹kxai²nān²tu³, wi¹lxon³kxi²yah³lxin¹tu¹wi¹.

¹⁸Yxān¹ta¹, txa²wān³txai²na² i³ye³kxi¹nx²ta¹jau³xai²na², wxa²yu³tai²na² i²sxā³ ā³yū³so¹nx²ta¹kxe³su² te² i³nxai²na² so¹li³ i³ye³kxi¹nx²ta¹i¹. Nxe³nx²-ta¹kxe³su² te² i³nxai²na² ye³kan¹txi³ i²nx²ta¹jah¹lo²sa¹i¹. Yxān¹ta¹, wxa²yu³-tai²na² sa²yxo²ā³san¹jah¹lo²nū³su² te² i³nxa² yū³ah³li¹li¹. A²nxe³jah¹lo²su², Sū³na² ha³te³h³nxā³nxān¹jau³xa² kxā³nhxi¹nu¹tai²na² e³te³nah¹li¹: “A²nū²a²

yain³txi³nũ³xa² i³yain³ya³sain¹jah¹lo²su² te²a² ha³ta³nxān²txi³ i³kox¹ko¹-son²kxi²sain¹tu¹wi¹.” Ta¹hxai²ti²ai¹ti²ti¹. A²nxe³jau³xau³hxai²tēx¹ jā¹nxe³-sxā³ ye³jen¹na² a²nũ²a² kãi³kxi²sain¹tu¹wi¹. Sain¹kxai²nān²tu³, ha³teh³nxā³-nxān¹jau³xa² a²ya³la³tu³ ta³lun²tu¹wi¹. ¹⁹Yxān¹ta¹, Txai²na¹xai²na² ha³lo²a² ũ³hũ¹nx²ti²xa³ta³lxa² wān³txai²na² i³tih³nxe³nx²ta¹i¹. Nxe³nx²ta¹ka³tu³, hā²-wxān³txa³ ā³nhau³ko³khai¹nxe³tāu³a¹ ha³lo²a² i²yah³lxin¹kxai²nān²tu³, txa²-wān³txai²na² yxo²i²sah¹lxin¹tu¹wi¹. “Hai³yo¹. Je³su²jah³la² wān³txi³khai³xa² so¹lxi³ i³ye³kxi²nē³ta¹ti²ti¹. Sũ³na² Si³yxau³tāu³a¹ A²hxi²kan¹ta² Si³yxau³tāu³-lo³kxah³lo²su² na³li¹.” Sah¹lxin¹tu¹wi¹. ²⁰A²ya³la³tu³ wān³txi³tu³ e³kxi¹nx²-ta¹i¹. A²nũ²a² i²li³te²su² kxai²nān²tu³, txa²sa³wi³sa² i³sa³si¹hā³a¹kxe³su² te²a² sa²yxo²we¹tũ³sain¹kxai²nān²tu³, a²nxe³jah¹lo²su² kxai²nān²tu³, Txai²na² Je³-su²juh¹lo²na¹xai²na² sa²yo²wet³sain¹nũ³nhĩ³nx²na³li¹. Sain¹kxai²nān²tu³, Txa²-wi³nu¹ta¹na² i³sa³si¹hā³sa²jah¹lu¹ta¹na² sa²yxo²we¹tain¹nũ³nhĩ³nx²na³li¹.

—Ko¹ko¹xa² hxi²ka²nāu³a¹ ā³yũ³sai¹nĩn¹tu¹wi¹. Nxe³jau³su²

²¹Nxe³nxa²ha¹te¹, i³ye³ta³lun²nxa²ha¹te¹, Je³su²jah³la² a²ē¹nāu³a¹ au³txi³kāin² i³āin²ta³kxi²nha²ha²kxai³, i³ye³te³nah¹lxi¹:

—A²ya³la³tu³ wān³txi³tu³ e³kxi¹nx²ta¹i¹. Wxa²yu³ta² ka³na³ka³na³tin¹te² i³nxā² ko¹ko¹xa² hxi²ka²nāu³a¹ ā³yũ³sai¹nĩn¹tu¹wi¹. Ta¹hxai²hē¹la².

²²Nxe³ju³tan¹te²kxa³ya³lhu², a²sa³wi³ha³lxi³nāu³xa² sa²kxai³lu² i³wā³wā³-ta³kxi²nha²sxā³ ā³nĩ²la³kxi² ta³lun²nhain¹te³nah¹lxi¹:

—Īh¹nxe³te²la³ta³ i³yxaih²kxi²ki²te²la³ji¹? A²ē¹nāu³a¹ nhain¹ta¹hxai²hē¹la².

²³A²nxe³tāu³a² a²sa³wi³sxa² Je³su²jah³la² a³lxi²khai¹nxe³kxah³lo²su² te²a² Je³-su²jah³la² a²wi³lē³nāu³a¹ sa²nēn¹kxi²khaix¹nxe³je³nāu³a² ā³wxe³ain¹ta¹hxai²hē¹la². ²⁴Nxe³nxa²ha¹te¹, Pe²jah³lai²na² wān³txi³kxai³lu¹, a²sa³wi³sxa²na² hāi³a² i³ye³kxin¹te³nah¹lxi¹:

—Ya²ha³we¹. Je³su²jah³la² i³ye³kxi¹txai¹nhē³li¹. “Īh¹te²ta³ i³ye³kxin¹te²-la¹xā¹?” Nxe³txai¹nhē³li¹. Ta¹hxai²hē¹la².

²⁵Nxe³nxa²ha¹te¹, a²sa³wi³sxa²na² Je³su²jah³la² sa²nēn¹kxi²khaix¹nxe³-je³na² ā³wxe³jah³lai²na² wān³txi³kxai³lu¹, Je³su²jah³la² e³kxi²te³nah¹lxi¹:

—Txa²hxi²kan¹jah¹lāi³. Īh¹te²ta³te²la¹xā³? Yhain¹ta¹hxai²hē¹la².

²⁶Nxe³nxa²ha¹te¹, Je³su²jah³la² wān³txi³kxai³lu¹ i³wa²lũ³xi²te³nah¹lxi¹:

—A²yain³txi³nũ³xa² sa²so¹sxā³ yain³txi³yau³xa² ũ³hũ¹kxi²sa²sai¹sā²na¹ka³-tu³, i³kox¹ko¹son²kxi²sa²jah¹lo²nũ³ai²na² ũ³hũ¹ai¹na¹tu¹wi¹. Nxe³jah¹lo²su²na³li¹. Ta¹hxai²hē¹la². Nxe³ka³tu³, Je³su²jah³lo²su² te²kxai³lu² yain³txi³-nũ³xa² sa²so¹sxā³ a²yau³xa² ũ³hũ¹kxi²sa²sai¹sxā³ Ju³ta²sah³la² sa²kxai³lu², Ki³lo²ko³xa² tōn¹jah¹la² sa²kxai³lu², Si³māu²ah³la² a²tah²yah³la² sa²kxai³lu², ũ³hũ¹ain¹ta¹hxai²hē¹la². ²⁷Nxe³tũ³xai²na², Ju³ta²sah³lai²na² sa²so¹sxā³ i³yai³-nain¹tāu³ Sa³ta²nā²jah¹la² sa²kxai³lu² Ju³ta²sah³lai²na² a²nxũ²kwai³nāu³a¹ ā³nxũ²kwai³wi¹hain¹ta¹hxai²hē¹la². Nxe³nxa²ha¹te¹ Je³su²jah³la² wān³txi³-kxai³lu¹, Ju³ta²sah³la² i³ye³kxi²te³nah¹lxi¹:

—Ha³lo²a² kãi³te³lhxā³ nĩn¹ju³ta² hxi²wa³su³sē¹li¹. Ta¹hxai²hē¹la².

²⁸Yxān¹ta¹, wān³txai²na² hāi³jau³xai²na² a²si³yxau³tāu³la³ hai³txi³ a²sa³-wi³ha³lxi³nāu³xai²na² ā³wxe³yain¹tũ³ka³txai²na² a³la³kxin¹ta¹hxai²nxa³-hē¹la². ²⁹A³la³kxai¹nxa³ju³ta²sa¹, a²sa³wi³ha³lxi³nāu³xai²na² a²ē¹nān¹jau³xa² i³ye³kxi²nha²jau³xa²sa¹:

—Ju³ta²sah³lai²na², txa²wā¹yo³hi²ki³txā³nxũ³a² ũ³hā¹kxi²nē³jah¹-lo²su² na³na¹. Nxe³ha²kxai³, Je³su²jah³lai²na² wān³txai²na² Ju³ta²sah³la²

ĩ³ye³kxain¹jau³xai²na²sa¹: “Yain³txi³nũ³xa² Pas²kwa²nxe³je³na³kxa² ĩ³yain³-kĩ³tũ³nxũ³a² ũ³yho³hi²so¹kxi²si¹hain¹jau³su² ta³nxa², a²nũ²a² a²yen³kxi³hxa³-te²su² te²a² txa²wā³yo³hi²kĩ²txā³nxũ³a² ũ³hũ¹si¹hain¹jau³su² ta³nxa², nxe³hĩ³-nx²na³na¹ Je³su²jah³la² wān³txa²su¹.” A²sa³wi³ha³lxi³nāu³xa² a²ē¹nān¹jau³su² ta¹hxai²hē¹la².

³⁰Nxe³ka³tũ³, Ju³ta²sah³lai²na² a²yain³txi³nũ³xa²na² sa²so¹kxi²sxā³ ĩ³yain³-ta³lun²ka³tũ³, wa²li³ka³tũ³ ka³nxah³ju³ta² wa²li³ta¹hxai²hē¹la².

Wān³txa² tah²yau³xa² ĩ³kwa³na³jau³su²

³¹Nxe³nxa²ha¹te¹, wa²li³nxa²ha¹te¹, Je³su²jah³la² wān³txi³kxai³lu¹ a²sa³wi³-ha³lxa² wā³kon³te²nāu³xa² ĩ³ye³kxain¹te³nah¹lxi¹:

—Kwēn¹ta¹na² ha³lo²a² hau³kon³na³li¹. Na¹ha²kxai³, Txai²na² wxi²-kin³ti³to³ti³hit¹sa³tu¹wi¹. Nxe³sa²ju³ta², a²nũ²a² yxo²ha³kxa¹ ĩ²sain¹tu¹wi¹. Sain¹kxai²nān²tũ³, a²nũ²a² yxo²ha³kxa¹ txa²kāi³a¹ju³ta² ĩ²sain¹kxai²nān²-tũ³: “Txa²wā¹sũ³na² Si³yxau³tāu³a¹ wxi²kin³ti³ton³khai¹nx²na³li¹.” A²nũ²a² yxo²ha³kxa¹, sain¹tu¹wi¹. ³²Sain¹kxai²nān²tũ³, Txa²wā¹sũ³na² Si³yxau³tāu³a¹ a²hxi²ka² wxi²kin³ti³to³ti³hit¹sa³tu¹wi¹, kwēn¹ta¹nah¹lxi¹. Sa¹kxai²nān²tũ³, a²nũ²a² yxo²ha³kxa¹ ĩ²sain¹kxai²nān²tũ³: “Hai³yo¹. Je³su²jah³lai²na² wi²-kin³ti³ton³khai¹nx²na³li¹. Txa²wā¹sũ³na² Si³yxau³tāu³a¹ wxi²kin³ti³ton³kxa² yā¹nx²na³li¹.” Sain¹tu¹wi¹. ³³Txa²wē³ha³lxāi³. Jũ³nxe² kxān³su² yxau³ya³-nx²ta¹ka³tũ³ ā³nx¹na¹tu¹wi¹. Na¹tāu³a¹, ā³ten³sah¹lxin¹tu¹wi¹. Sah¹lxin¹ta¹, ĩ³te³lhxā³ na¹tāu³a¹ hxi²kan¹txi³ ān³si³tē³sah¹lxan³tho³li¹. Nxe³na¹jau³xai²na², Ju³te²a² nũ³ka³txai³tā² ĩ³ye³kxai¹na¹ta¹ti²ti¹. Hĩ¹nai²na² jau³jau¹xai²na² yā¹-nxe³jau³xa² ya³nx²ta¹i¹. ³⁴Na¹ha²kxai³, wān³txa² tah²yau³xa² ĩ³kwa³na³-nx²ta¹i¹. Nxe³jau³xa²sa¹, a³lxi²waun¹nhat¹jah³lxi³hē¹li¹. A³lxi¹nx²ta¹kxa² yā¹nxe³nhat¹jah³lxi³hē¹li¹.

³⁵Nxe³nyah¹lxin¹kxai²nān²tũ³, txa²sa³wi³ha³lxi³lo³txa²lxa¹jau³xa² a²nũ²a² yxo²ha³kxa¹ ain³kxi²nx²tain¹tu¹wi¹. “Tũ¹ka³txai²na² Je³su²jah³la² a²sa³wi³ha³-lxi³khai³nũ³ka³txai²la¹i¹.” Nxe³nyhain¹tu¹wi¹. Ta¹hxai²hē¹la².

Pe²jah³lai²na² Je³su²jah³la² sa²yo²ā³jau³nũ³a² ĩ³yau¹ũ³jau³su²

³⁶Nxe³nxa²ha¹te¹, Si³māu² Pe²jah³lai²na² wān³txi³kxai³lu¹:

—Txa²hxi²kan¹jah¹lāi³. Ĩh¹nũ¹la³tā³ ĩ³te³lin¹ji¹? Ta¹hxai²hē¹la². Yxān¹ta¹:

—ĩ³te³lhxā³ na¹tāu³a¹ hxi²kan¹txi³ ān³si³tē³kxi²sa²nxān³tho³li¹, hĩ¹nai²-na²su¹. Yxān¹ta¹, yxan¹nāu³a¹ ān³si³tē³kxi²san¹tu¹wi¹. Je³su²jah³la² wān³txa², ta¹hxai²hē¹la².

³⁷Nxe³ta¹, Pe²jah³lai²na² wān³txi³kxai³lu¹:

—Txa²hxi²kan¹jah¹lāi³. Hĩ¹na² ā³si³tē³nxa²ha¹ju³ta² ten³khai¹sa³nhai¹. Ĩh¹-nxe³kxa²yan³ti³tā³ hĩ¹na² ā³si³tē³nxa²ha¹ju³ta²la³ yũ²nxa³te²la¹xā³? A³lxi²-khai¹nxā²ha¹nhai¹. Na¹ha²kxai³, su²lhā³sain¹kxan²ti³ ā³nā¹nxā²hxa³lho³li¹. Ta¹hxai²hē¹la².

³⁸Nxe³nxa²ha¹te¹, Je³su²jah³la² wān³txi³kxai³lu¹:

—“A³lxi¹nxā²ha¹jau³su² su²lhā³sain¹kxan²ti³ ā³nā¹nxā²hxa³lho³li¹.” Sah¹lxi¹-lxi¹. Yxān¹ta¹, kō³nhxa²sxā³ e³xā³lxi¹. A²ya³la³tũ³, wān³txi³tũ³ e³kxi¹nxā²ha¹i¹. Ka³la³ka³la²a² ĩ³yai²li²nxā³tā³lxa¹, wxāi²na² ten³si¹sa²nxān³jau³nũ³su² ye³-ha¹li¹ ka³na³ki¹ nxe² ĩ³ye³xi²to³hin¹tu¹wi¹: “Je³su²jah³la² ĩ²ti³hex¹te²txā³i¹.” Nxe³kxi²san¹tu¹wi¹. Jau³su² ya³nxā²ha¹i¹. Ta¹hxai²hē¹la².

Txa²wā¹wī³na² i³la³kxi²si¹nhē³jau³su² i³yau¹ū³jau³su²

14 ¹Nxe³nxa²ha¹te¹ Je³su²jah³la² wān³txi³kxai³lu¹, a²sa³wi³ha³lxi³-nāu³xa² i³ye³kxain¹te³nah¹lxi¹:

—Hxi²waun³ta³kxi²yhah¹lxi³txa³hē¹li¹. Txa²wā¹sū³na² Si³yxau³tāu³a¹ yxo²-i²jah³lxi³hē¹li¹. Jā¹nxe³sxā³ yxo²i²sah¹lxi³hē¹li¹. ²Txa²wī³na² sxi²nhāu³a¹ ka³lxa¹khai¹nxe³thi³na² yū²na³li¹. Na¹ha²kxai³, nū¹ka³nāu³a¹ wxa²ha³lo²su² ko³su² nūn³tāu³a¹ nū¹ka³nāu³a¹ sa²hau³ko³kxi¹nx²ti³te³lhxā³ ā³nxī³na¹tu¹wi¹. Wxa²ha³lo²su² ko³su² nū³ā¹ yū²nxa³ke³la³te²kxai³ i³hen³txi³nx²ti³hī³na¹i¹. “Yū²nxa³i¹.” Nxe³nx²ti³hī³na¹i¹. Yxān¹ta¹, yū²na³li¹. ³Na¹kxai²nān²tu³, i³na¹-kxai²nān²tu³, wxa²ha³lo²a² sa²hau³ko³ta³lun²kxi¹nx²ta¹kxai²nān²tu³, ā³wā³-li¹xi²na¹tu¹wi¹. Na¹kxai²nān²tu³, ā³sa²so¹nx²ta¹tu¹wi¹. Kan²txi³ yxau³ya³-sa²si¹nx²ta¹jau³su² nx²ta¹tu¹wi¹. Na¹kxai²nān²tu³, ha³lo²a² i²li³jut³sū³ju³ta² he¹a¹tāu³a¹ yxau³ya³sah¹lxi¹na¹tu¹wi¹. ⁴Nxe³ju³ta², tih³na² ā³nxī³na¹ti³h³na²-nū³a² wi¹la³la³kxah¹lxi¹nha²kxai³, ha³lo²a² ā³nxī³te³lhxā³ na¹tāu³a¹ wi¹la³la³-kxah¹lxi¹nha²kxai³, yah³lxi¹lxi¹. Ta¹hxai²hē¹la².

⁵Nxe³nxa²ha¹te¹, To³me²ah³la² wān³txi³kxai³lu¹:

—Txa²hxi²kan¹jah¹lāi³. Nxe³nxa³i¹. Ha³lo²a², ā³nxī³nhīn¹ko³nū³a² ko³nū¹-ti³he¹nxe³nxa³sin¹nxān³nhai¹. Sin¹nxa³ha²kxai³, ih¹nxe³sxā³ tih³na² ā³nxī³-nhīn¹ti³nha²nū³a² sa²kxai³lu² wi¹la³la³kxi²nha²hī³nha¹ji¹ku¹, nha¹nhai¹.

⁶Nxe³nxa²ha¹te¹, Je³su²jah³la² wān³txi³kxai³lu¹:

—Txai²li² ti³nhū²sa¹ha²kxai³, Txai²li² a²ya³la³tu³ te²sa¹ha²kxai³, Txai²li² ka³te³na² Si³yxau³tāu³sa¹ha²kxai³, te²sa¹i¹. A²nū²a² a²ten³te²su² te²an²tu³, ā³si³tē³sa³kxai²nān²tu³, Txa²wī³na² a³ya³ti²tu¹wi¹. Yxān¹ta¹, ā³si³tē³sa²nxa³-kxai²nān²tu³, Txa²wī³na² a³ya³ti²sxī²ai¹nx³tho³li¹. ⁷Wxa²yu³tai³na², kxān³-su² Txa²wī³na² i²ain¹yah³lxi¹hxai²nxā³nhē³li¹, Txai²li² ye³kan¹txi³ i²sah¹lxi³-nhxai²nxā³nha²kxai³lu¹. Wi¹li²sah¹lxi¹ke³la³te²kxai³, Txa²wī³na² ye³kan¹txi³ i²yah³lxi³nū³nhī³nxa¹lxi¹. Yxān¹ta¹, nxe³hī¹nān¹te²tu³ wi¹li²sah¹lxi¹lxi¹. Sah¹-lxi¹nha²kxai³ Txa²wī³nāin²txi³ ye³kan¹txi³ wi¹li²yah³lxi³nū³nxa¹lxi¹.

⁸Yxān¹ta¹, Fi³li²pah³la² wān³txi³kxai³lu¹:

—Txa²hxi²kan¹jah¹lāi³. Wxa²wī³na² i³yau¹ū³sa²sī¹nhē³li¹. Ju¹tai²na² so¹lxi³-ten³sa²sin¹nhai¹. Ta¹hxai²hē¹la².

⁹Nxe³nxa²ha¹te¹, Je³su²jah³la² wān³txi³kxai³lu¹:

—Fi³li²pah³lāi³. Kxān³su² yxau³ya³nx²ti³to³ha¹i¹. Ya³nx²ta¹kxan²ti³, txa²-hxi²ka¹na¹ju³ta² ye³kan¹txi³ i²sah¹lxan³ji¹wi¹? A²nū²a² i²sa²te²su² te²an²tu³, Txa²wī³na² i²nūn³te²su² hī³nx²na³li¹. Nxe³ha²kxai³, ih¹nxe³kxa²yan³ti³ta³: “Wxa²wī³na² i³yau¹ū³sa²sī¹nhē³li¹.” Nin¹ji¹wi¹? ¹⁰Ne³ka²kxi²sah¹lxi³hē¹li¹. Txain²txi³, Txa²wī³na² nxū²kwai³nāu³a¹ nxū²kwai³yxau³na¹ha²kxai³, Txa²-wī³nāin²txi³ nxū²kwai³yxau³sa³ha²kxai³, nha¹i¹. Nxe³na¹jau³xai²na² ā³ne³-to³nxa²lxi³ta¹lu¹i¹. Na²ha²kxai³, wān³txai²na² i³ye³kxi¹nx²ta¹jau³jau³xai²na², hai³txi³ txa²ē¹nāu³nū¹ai²na² wān³txa² ā³si³wxē³jau³su² jau³sxa³wi¹. Yxān¹-ta¹, Txa²wī³na² nxū²kwai³yxau³sa²jah¹lai²na² i³wet¹sa²so¹sxā³, wān³txa² wi¹jau³xain²txi³ i³ye³i², ha³lo²a² nū³kxūn³ju³txain²txi³ wxa²kai³i², ya³nx²-ta¹i¹. ¹¹Txa²wān³txai²na² yxo²i²sah¹lxi³hē¹li¹. Txain²txi³, Txa²wī³na² nxū²-kwai³nāu³a¹ nxū²kwai³yxau³na¹jau³xain²txi³ yxo²i²i², Txa²wī³nāin²txi³ nxū²-kwai³yxau³sa²jau³xain²txi³ yxo²i²i² nxe³sah¹lxi³hē¹li¹. Yxān¹ta¹, jau³xai²na² hxi²kan¹txi³ yxo²i²sah¹lxan³kxai²nān²tu³, ha³lo²a² nū³kxūn³txi³ kai³a¹ju³ta²

ĩ'sah¹lxi³sxā³, yxo²ĩ'sah¹lxi³hē¹li¹. ¹² A²ya³la³tu³ wān³txi³tu³ ĩ³ye³kxi¹nx²-ta¹li¹. Na¹ha²kxai³, Txa²wĩ³na² yxau³tāu³a¹ ā³nxĩ³na¹tu¹wi¹. Na¹kxa²si³yo³na¹, a²nũ²a² sa²yxowet¹sain¹te²su² te²an²tu³, hxi³kan¹txi³lox³ta¹na¹tu¹wi¹. Ai¹-na¹kxai²nān²tu³, ha³lo²a² nũ³kxūn³txi³ kãi³a¹kxa² yā¹nxe³sxā³ kãi³ain¹-tu¹wi¹. Ā²la² nũ³kxūn³khai¹nxe³te²su² sa²kãi³ain¹tu¹wi¹. ¹³ Jā¹nxa¹jau³su², a²yen³kxa² ĩ²li³te²la³, Txa²wĩ³na² ĩ³wā³jah³lxin¹kxai²nān²tu³, txa²ĩ³lxa² ĩ³yĩ¹li²sa²sxā³ ĩ³wā³jah³lxin¹kxai²nān²tu³, a²nxe³te² yen³kxa² yxo²ha³kxa¹ kãi³kxi¹nx²ta¹tu¹wi¹. Na¹kxai²nān²tu³, a²nũ²a² yxo²ha³kxa¹ txa²kãi³a¹ju³ta² ĩ²sain¹kxai²nān²tu³, Txa²wĩ³na² wxi²kin³ti³ton³ju³ta² ĩ²ain¹tu¹wi¹. “Txa²wā¹-wĩ³na² wxi²kin³ti³ton³khai¹nx²na³li¹.” A²nũ²a² yxo²ha³kxa¹, nxe³ain¹tu¹wi¹. Jā¹nxe³te²lhxā³ kãi³a¹tu¹wi¹. ¹⁴ Jā¹nxa¹jau³su², a²yen³kxa² ĩ²li³te²lxi³, txa²ĩ³-lxa² ĩ³yĩ¹li²sa²sxā³, Txa²wĩ³na² ĩ³wā³jah³lxin¹kxai²nān²tu³, a²nxe³te² yen³kxa² kãi³kxi¹nx²ta¹tu¹wi¹.

Sũ³na² A²yāu³ka³jxah¹la² kan²txi³ yxau³ya³nhē³jau³nũ³su²

¹⁵ Ne³ka²sah¹lxi³hē¹li¹. “Txa²hxi²kan¹jah¹la² a³lxi²na¹nhā¹.” Nxe³sah¹lxin¹-kxai²nān²tu³, Txa²wān³txa² ĩ³kwa³na³nx²ta¹jau³xa² sa²yxowet¹sah¹lxi³hē¹li¹. ¹⁶ Sah¹lxin¹kxai²nān²tu³, Txa²wĩ³na² ĩ³ye³kxai¹na¹tu¹wi¹. ĩ³ye³kxai¹na¹kxai²-nān²tu³, Txa²wĩ³na² sa²kxai³lu² a²nũ²a² ā³xa² Txai²yā¹nxe³jah¹la² ĩ³sa²-si¹hā³ūh¹nx²ti³tu¹wi¹. A²nxe³jah¹la² ā³nhxi²nũ¹nx²ti³jah¹lo²nũ³su² na³li¹. Nxe³sxā³ kan²txi³ yxau³sa²tē³ya³nx²ti³tu¹wi¹. Ā³na¹nx²ti³xa³lho³li¹. ¹⁷ A²nxe³-jah¹la² Txa²wā¹sũ³na² A²yāu³ka³jxah¹lai²la¹li¹. A²ya³la³tu³khai³jah¹lai²la¹li¹. Jah¹lai²na², hai³txi³ ko³nxe³thin¹ko³xai²nān²tu³ka³txi³la³ ĩ²ain¹tũ³ka³txi³-sai¹nxa³ha²kxai³, ā³ye³wxe³ain¹tũ³ka³txi³sai¹nxa³ha²kxai³, nain¹na³li¹. Nai¹nhā²kxai³, hai³txi³ ā³nxũ²kwai³wi¹hain¹ju³ta³la³ hxi²kan¹txi³hex¹tũ³-ka³txi³sai¹nxa³li¹. Yxān¹ta¹, wxāi²na² ĩ²yah³lxi³te²si¹lxi¹. Nxe³yah³lxi³te²sin¹-jau³su², Sũ³na² Yāu³ka³jxah¹lai²na² ka³lu³sa³wxe³nha¹nx²ti³sxā³ yxau³ya³-nx²ti³nha²kxai³, wxa²nxũ²kwai³nāu³a¹ nxũ²kwai³yxau³nx²ti³tu¹wi¹. Nxe³sxā³ ĩ²ki²la²khai³yah³lxi³te²si¹lxi¹.

¹⁸ Txai²li² hai³txi³ kwa²hāi¹nxe² ā³na¹nx²ti³nxa³lho³li¹. Sai³ki³hũ³sxā³ yxau³yah²lxan³tho³li¹. Txai²yā¹nxe³jah¹la² wxā³ya³nx²ti³sxā³ yxau³ya³nx²ti³-tu¹wi¹. ¹⁹ Jũ¹nxe² ye³jen¹nũ³tāu³a¹ yuh³xai²nān²tũ³ka³txai²na² ĩ²sai¹nx³tho³li¹. Yxān¹ta¹, wxāi²na² so¹lxi³ ĩ²sah¹lxin¹tu¹wi¹. Sah¹lxin¹kxai²nān²tu³, Txai²na² ka³te³na² a²si³yxau³tāu³lo³khai³nxe³jah¹lo²sa¹li¹. Nxe³na¹ju³ta², wxāi²na² sa²-kxai³lu² txa²ka³ten³sa²ju³ta² yxau³xai³lya³sah¹lxin¹tu¹wi¹. ²⁰ Yxan¹nāu³a¹, Sũ³na² Yāu³ka³jxah¹la² yxau³ya³nx²ti³tāu³a¹, ha³lo²a² a³la³kxah¹lxin¹tu¹wi¹. Nxe³yah³lxin¹ju³ta²sa¹: Txain²txi³, Txa²wĩ³na² nxũ²kwai³nāu³a¹ nxũ²-kwai³yxau³na¹ha²kxai³, wxāin²txi³ txa²nxũ²kwai³nāu³a¹ nxũ²kwai³yxau³-sah¹lxi¹nha²kxai³, txain²txi³ nxũ²kwai³yxau³nx²ta¹ha²kxai³, nxe³ki³ju³ta² a³la³kxah¹lxin¹tu¹wi¹.

²¹ A²nũ²a², txa²wān³txa² ĩ³kwa³na³a¹jau³xa² ā³ne³wi¹sxā³ sa²yxowet¹sa²-jah¹lo²su² kxai²nān²tu³, a³lxi²sa²jah¹lo²su² hĩ³nx²na³li¹. A³lxi²sa²ju³ta² nxe² ā³wxe²xai³nxa²ha¹te¹, Txa²wĩ³na² a²ē¹nān¹jau³kxai³lu²: “A²nũ²a², Txa²ki²lha³-lxa² a³lxi²nyhu¹sa³nha¹. Nxe³ha²kxai³, Txai²na² a³lxi²yuh³na¹tũ³xā¹.” Nxe³-hĩ³nx²na³li¹. Nxe³kxai²nān²tu³, Txai²na² sa²kxai³lu² Je³su²jah³lo²na¹xai²na² sa²kxai³lu² a³lxi²sa²jah¹lai²na² a³lxi²nũ³na¹tu¹wi¹. Na¹kxai²nān²tu³, ĩ³yau¹ũ³-nha²ye²na¹tu¹wi¹. Ta¹hxai²hē¹la².

²² Nxe³nxa²ha¹te¹, Ju³ta²sah³la² ā³xa², Ki³lo²ko³xa² to¹nxa³jah¹la² wān³txi³kxai³lu¹:

—Txa²hxi²kan¹jah¹lāi³. Īh¹nxe³ju³ta²yan³ti³ta³, txa²nū³kā³txai²na² so¹lxi³ i³yau¹ū³nha²sa²sin¹te³lin¹ji¹wi¹? A²nū²a² yuh³xai²nān¹tū³kā³txai²na² yxo²ha³-kxa¹ i³yau¹ū³nha²yain¹sin¹te³lxan³ji¹wi¹? Ta¹hxi²hē¹la².

²³ Nxe³nxa²ha¹te¹, Je³su²jah³la² wān³txi³kxai³lu¹, i³wa²lū³xain¹te³nah¹lxi¹:

—A²nū²a² i²li²te²hū³te²an²tū³ a³lxi²sa²sxā³ yxau²xai³lain¹kxai²nān²tū³, txa²wān³txa² sa²yxo²wet¹sain¹tu¹wi¹. A²nxe³jah³lo²su² kxai²nān²tū³ Txa²wi³na² hi²sen³kxai³lu² a³lxain¹tu¹wi¹. Ai¹nha¹kxai²nān²tū³ ān³tī³xain¹sxā³ yxau³yain¹nha¹tu¹wi¹. ²⁴ Yxān¹ta¹, a²nū²a² a³lxi²sa²nxa³sxā³ yxau²xai³jah¹-lo²su² kxai²nān²tū³, txa²wān³txa² sa²yxo²wet¹sai¹nx³tho³li¹. Jā¹nxa¹jau³su² wān³txai²na² ne³kā²ki²sah¹lxin¹jau³xai²na² hai³txi³ txa²wān³txi³khai³sxa³wi¹. Nxe³jau³xai²na² Txa²wi³na² i³sa²si¹hā³sa²jah¹la² a²wān³txai²la¹l¹.

²⁵ Nxe³na¹jau³xai²na² yxo²ha³kxa¹ yxau³kxi¹nx²ta¹kxa²yu³su² i³hen³txi³nx²-ta¹i¹. ²⁶ Yxān¹ta¹ ye³jen¹na² i³na¹tu¹wi¹. Na¹kxa²si³yo³na¹ ā³nxi²nū¹nx²ti³jah¹lo²-nū³a² A²yāu³kā³txa² wi¹lhin¹jah¹la² wxā³nx²ti³sxā³, kan²txi³ yxau³ya³nx²ti³tu¹wi¹. A²nxe³jah³la², Txa²wi³na² Si³yxau³tāu³su² tāu³a¹ sa²wet¹sa²sxā³ i³sa²si¹hā³ūh¹nx²-ti³kxah³lai²la¹i¹. A²nxe³jah³lo²su² te²kxai³lu¹ a²yen³kxa² yxo²ha³kxa¹ i³yau¹ū³nx²-ti³hā³kxai³, txa²wān³txai²na² i³ye³kxi¹nx²ti³jau³xai²na² yxo²ha³kxa¹ ain³kxi²ta²-hot³si¹nx²ti³jau³su² i³ye³kxi¹nx²ti³hā³kxai³, Nxe³nx²ti³tu¹wi¹.

²⁷ Txa²hāu²na¹ju³ta² ā³nha²no³txa²lxa¹i¹. Hi¹na² ĩn²nxa³ti³xa³ta³lxa¹ ā³nxū²-kwai¹lxū¹nx²ta¹i¹. Nxe³nx²ta¹ha²kxai³ wi¹lhin¹sxā³ yxau²xai³jah¹lxi³hē¹li¹. Yuh³xai²-nān¹tū³kā³txai²na² hāu²non³sxā³ yxau²xai³tū³kā³txi³sxa³i¹. “Hāu²no³ta¹xā¹.” Nain¹-kxan²ti³, hāi¹nxe², hxi²waut³ta³lxain¹sxā³ yxau²xai³yai¹nhī³nx²na³li¹. Yxān¹ta¹, Txa²na¹xai¹na² txa²hāu²na¹ju³ta² txa²wi¹lhin¹khai¹na¹ju³ta² ā³nxū²kwai¹lxū¹nx²-lxa¹i¹. Nxe³nx²ta¹ha²kxai³, hāu²non³sxā³ yxau²xai³la¹kxa²yā¹nxe² yah³lxin¹tu¹wi¹. Yah³lxin¹kxai²nān²tū³, hxi²waut³ta³lxi³nhyah¹lxa³nha²kxai³, yuh³lxa³kxi²yah³lxa³-nha²kxai³ nxe³jah³lxi³hē¹li¹. ²⁸ Txa²wān³txai²na²: “Ī³na¹tu¹wi¹. Na¹kā³tū³, ā³wā³la² i³xi²sxā³ yxau³ya³nx²ta¹tu¹wi¹.” Nxe³na¹jau³xai²na² ain³kxi²sah¹lxi¹lxi¹. Nxe³na¹-ju³ta²nū³a², a³lxi²sah¹lxin¹kxai²nān²tū³ i³kā³li³kxi²sah¹lxi³hī³nxa¹lxi¹. Txa²wi³na² yxau³tāu³a¹ i³na¹ju³ta²nū³a² i³kā³li³kxi²sah¹lxi³hī³nxā¹lxi¹, Txa²wi³na² ā³sen³-sai¹sa²sxā³ hxi²kan¹khai¹jah¹lo²su² ha²kxai³lu¹. ²⁹ Ha³lo²a² yan¹nāu³a¹ ai³ju³ta² i³yau¹ū³nx²ta¹i¹. Hi¹na², ha³lo²a² ū³hū¹nx²ti³xa³ta³lxa² i³yau¹ū³nx²ta¹i¹. Nxe³nx²-ta¹kxai²nān²tū³, hā²wxān³txa³, ha³lo²ai²na² ū³hū¹nx²ti³kxai²nān²tū³, txa²wān³-txai²na² ain³kxi²xi²sah¹lxin¹tu¹wi¹. Sah¹lxin¹kā³tū³: “Hai³yo¹. Je³su²jah³la² wān³-txi³khai³xa² so¹lxi³ e³kxi²nē³te³nai¹ti²ti¹.” Yan¹nāu³a¹ nxe³sah¹lxin¹tu¹wi¹. ³⁰ Jū³nxe² ye³jen¹nāu³a¹ so¹lxi³ āh¹ i³ye³kxi¹nx²ta¹tu¹wi¹. Ha³lo²a² ko²nxe³thin¹ko³xai²nān¹-tū³kā³txa² a²wa³kxēn³yah¹la² Sa³ta²na²jah¹la² yau³son³na³li¹. Ā³sen³sai¹sa²te³lhxā³ yau³son³kxi²sa²na³li¹. Yxān¹ta¹, jah¹la² kū³we²ki²la² hxi²ka¹nxa³i¹. Txa²na² so¹lxi³ hxi²kan¹khai¹jah¹lo²sa¹i¹. ³¹ Na¹kxan²ti³, Txa²wi³na² i³kwa³na³sa²jau³xa² so¹lxi³ sa²wai³wait³sxā³ kāi³a¹i¹. “Ya³lu²na¹tū¹xā¹.” Na¹kxan²ti³nū¹. Na¹ha²kxai³, Txa²-wi³na² a³lxi²na¹ju³ta², a²nū²a² yxo²ha³kxa¹ wxa²ye³kā¹ta¹na¹tu¹wi¹. Nxe³ha²kxai³, i³sa²yxau³sxā³ ā³nxai³yah³sah¹lxi³hē¹li¹. Je³su²jah³la² wān³txa² ta¹hxi²hē¹la².

Je³su²jah³la² yain³tē¹ha² wi¹khai¹nxe³tē¹ha² te²hū³ye²jau³su²

15

¹—Txa²i²li² yain³tē¹ha² u²vē¹nhu²khai³xa² wi¹khai¹nxe³-tē¹ha² te²hū³te²sa¹i¹. Txa²wi³nai²na² sa²kxai³lu², hai³sxa²

wa³kxēn³yah³lo³hū³te³la³l³. Wxāi²na² sa²kxai³lu², u²va²nxū³ki³hū³te³syah³lxi¹-lxi¹. ²Nxe³nxā²ha²te¹, a²nū³kxan²tū³ yain³txa³ki³a² ān³ki³i²txa³tū³ka³txi³su² a²yo²ha³kxan²tū³, Txa²wī³na²i²na² i³nū³kxi³lho³sā³ ā³sxā³ ā³na²te²ju²hē³li¹. Yxān¹ta¹, a²nū³kxa² yxo²ha³kxa¹ yain³txa³ki³a² ān³ki³i²tū³kxan²tū³, hāi¹-nxe³sxā³ ū³nhū³we²kxi²te²ju²hē³li¹, ā²la² ka³lxa¹txi³ ā³ki³i²si¹jau³su². ³Jā¹-nxa¹jau³su², wān³txa² i³ye³kxi³nx²ti³to³ha¹ta¹ti²ti¹. Nxe³nx²ta¹jau³su², wxa²-ko²nxe³yah³lxin¹ju³ta² ā³wa²su¹txa²lxi³sxā³, hī¹na² wi¹lhin¹nxa²lxi³na³li¹. ⁴Yah³lxi¹nha²kxai³, nxū²kwai³yxau³sah¹lxi³hē¹li¹. Yah³lxin¹kxai²nān²tū³, Txai²na² sa²kxai³lu² nxū²kwai³yxau³nx²ta¹tu¹wi¹. Yain³txa³nū³kxa², wā²nxū³h¹ha³na³ka³lxi³ yxau³kxai²nān²tū³, hxi²kan¹txi³ ā³ki³i²te²sxa³yu²hē³li¹. Yxān¹-ta¹, a²nū³kxa² au³txi³ nū³yxau³kxai²nān²tū³, wi¹ki³i²te²ju²hē³li¹. Jā¹nxe³kxe³-hū³nxe², wxa²nū³ka³txai²nān²tū³, nxū²kwai³yxau³sah¹lxan³kxai²nān²tū³, hxi²kan¹txi³ a²yen³kxa² wi²te³la³ kăi³yah³lxan³tho³li¹.

⁵Txai²na² yain³tē¹ha² hū³te²sa¹ha²kxai³, wxāi²na² a²nū³kxa³nāu³hū³te²jah³-lxi¹nha²kxai³, ki³te²ju²hē³li¹. A²nū²a² nxū²kwai³yxau³sa³kxai²nān²tū³, Txai²-na² nxū²kwai³yxau³na¹kxai²nān²tū³, a²nxe³te²nān²tū³, ha³lo²a² wi¹ju³ta² kăi³-hī³nx²na³li¹. Yain³txa³nū³kxa², wi¹ki³i²te²nū³kxe³hū³nxe², ha³lo²a² wi¹ju³ta² kăi³hī³nx²na³li¹. Yxān¹ta¹, ā³na¹sa²sxā³ ha³na³ka³lxi³ yxau³yah³lxin¹kxai²-nān²tū³, hxi²kan¹txi³he¹yxah³lxan³tho³li¹. ⁶A²nū²a² nxū²kwai³yxau³sai¹nxa³-kxai²nān²tū³, Txa²wī³na² hi²sen³kxai³lu² on³si¹hai¹nxa³jau³su² i³ye³kxai¹nhī³-nx²na³li¹. Wa³lu³la³nxū³kxa² o³nxa³tū³kxa² wxa²sa²ki³nū²ki²sxā³ ha³nxe²a² sa²ya³ki³te²ju²hē³li¹. Jā¹nxe³kxe³hū³nxe², Txa²wī³na² on³si¹hai¹nxa³jau³su² i³ye³kxai¹nhī³nx²na³li¹. ⁷Yxān¹ta¹, txa²nxū²kwai³nāu³a¹ nxū²kwai³yxau³-sah¹lxi¹nha²kxai³, txa²wān³txa² au³txi³ wxa²e¹nāu³a¹ yxau³ya³nx²ti³ha²kxai³, nxe³sah¹lxin¹kxai²nān²tū³, a²yen³kxa² a²ten³yah³lxin¹kxa² yxo²ha³kxa¹ i³wă³-txi³sah¹lxin¹kxai²nān²tū³, a²nxe³te²su² yen³kxi³ta³lun²yah³lxin¹tu¹wi¹. ⁸Yah³-lxin¹kxai²nān²tū³, ha³lo²a² wi¹ju³ta² so¹lxi³ kăi³yah³lxin¹tu¹wi¹. Yain³tē¹ha² ki³ka³lxa¹txi³, ā³ki³i²tū³kxe³hū³nxe² wi¹kăi³yah³lxin¹tu¹wi¹. Yah³lxin¹kxai²-nān²tū³, a²nū²a² yxo²ha³kxa¹ wxa²wi¹kăi³yah³lxin¹ju³ta² i²nx²tain¹kxai²nān²-tū³, Txa²wī³na² i³sa²nēn¹kxain¹tu¹wi¹. “Txa²wā¹wī³na² wxi²kin³ti³ton³khai¹-nx²na³li¹.” A²nū²a² yxo²ha³kxa¹, ain¹tu¹wi¹. Ain¹kxai²nān²tū³, wxāi²nān²ta³, txa²sa³wi³ha³lxi³nāu³khai³syah³lxin¹tu¹wi¹. ⁹A³lxi¹nx²ta¹i¹. Txa²wī³na² a³lxi²sa³kxa² yā¹nxe³sxā³ a³lxi¹nx²ta¹i¹. Nxe³nx²ta¹ha²kxai³, a³lxi¹nx²ta¹-jau³xai²na² ain³kxi¹xi²sah¹lxi³sxā³ yxau²sa²tē³jah¹lxi³hē¹li¹. ¹⁰Txa²wān³txa², i³kwa³na³nx²ta¹jau³xai²na² sa²yo²wet¹sah²lxin¹kxai²nān²tū³, txa²a³lxi²nx²-ta¹jau³xai²na² yxau²xai³yah³lxi³nhī³nxa¹lxi¹. Txai²na² Txa²wī³na² wān³txa² i³kwa³na³sa³jau³xa² sa²yo²wet¹to³hxai²na¹ta¹ti²ti¹. Na¹ha²kxai³, Txa²wī³na² a³lxi²sa³jau³xai²na² yxau²sa²tē³to³hxai²na¹ta¹ti²ti¹. Jā¹nxe³sah¹lxi³hē¹li¹.

¹¹Txa²wān³txai²na² i³ye³kxi³nx²ta¹i¹. Ī³ka³li³si¹nx²ta¹jau³su², nxe³nx²-ta¹i¹. Txai²na² kăin²ka³lih³sxā³ yxau²xai³khai¹nxe³na¹kxa² yā¹nxe³si¹-nx²ta¹jau³su², nxe³nx²ta¹i¹. ¹²Txa²wān³txa² i³kwa³na³nx²ta¹jau³xa²sa¹: “A³lxi²waun¹nhat¹jah³lxi³hē¹li¹. Txai²li² a³lxi¹nx²ta¹i¹. Nxe³nx²ta¹kxa² yā¹-nxe³nhat¹ju³yah³lxi³hē¹li¹.” ¹³A³lxi²khaix³yhu¹ju³ta²sa¹, txa²ka³tē³na² wi¹la¹-tău³a¹ ā³sxā³ txa²ya³lxa³nāu³ i³nxai²na² ya³lu²kxi¹nx²ta¹tu¹wi¹. Ju¹ta¹na², a³lxi²khaix³yhu¹ju³ta²la³ te²ju²hē³li¹. A³lxi²yhu¹ju³ta²la³, ā²la² wi¹ju³ta²la³ yū³te²sxa³yu²hē³li¹. ¹⁴Jā¹nxa¹jau³su², i³kwa³na³nx²ta¹jau³xa² a²ha³kxa¹ sa²yo²wet¹sah²lxin¹kxai²nān²tū³, txa²ya³lxah¹lxi³hī³nxa¹lxi¹. ¹⁵Hī¹na²:

“Txa²ya³lxi³nāu³xa².” Nxe³nx²ta¹tu¹wi¹. Kxān³su²: “Kwa²wa³ka³li³lo³kxi²-sah²lxin¹te²nāu³xa².” Nxe³nx²ti³hxai²na¹ta¹ti²ti¹. Yxān¹ta¹, hī¹na² nxe³nx²-ti³nxa³lho³li¹. Kwa²wa³ka³li³lo³kxi²kxai²nān²tu³, a²sū³na² ha³lo²la³ a³la³kxi²-nū¹ti³he¹xai¹nhī³nx²nxa³i¹. Yxān¹ta¹, wxāi²na² txa²ha³lo²a² a³la³kxah¹lxi¹lxi¹.¹⁶ Hai³txi³ wxa²yu³ta¹li² ka³na³ki² i²sxā³ ā³yū³so¹sah¹lxan³ta¹ti²ti¹. Yxān¹ta¹, Txa¹na¹xai²na² i²sxā³ ā³yū³so¹nxa²ta¹ta¹ti²ti¹. I²sxā³ ā³yū³so¹nxa²ta¹ka³tu³, ha³lo²a² wi¹ju³ta² kăi³sa²tē³si¹nx²ta¹jau³su² i³ka²lat¹so¹nx²ta¹ta¹ti²ti¹. Nxe³-nx²ta¹ha²kxai³, a²yain³txa²ki³a² wi¹ki³i²txi³hū³nxe² wi¹kăi³yah³lxin¹tu¹wi¹. Jā¹nxe³sxā³ a²yain³txa²ki³a² wi¹te²ta³ki³a² ā³kho³txa³kxe³su² wi¹lxi³yxau³-ki³ai²la¹wi¹. Jā¹nxe³kxe³hū³nxe², wxa²wi¹kăi³yah³lxin¹ju³ta³nū³a² wi¹kăi³-sa²tē³yah³lxin¹tu¹wi¹. Jā¹nxe³si¹nx²ta¹jau³su² i³ka²lat¹so¹nx²ta¹ka³tu³ hxi²-kan¹txi³lo³txa²lxa¹ta¹ti²tu³wi¹. Yah³lxin¹kxai²nān²tu³, a²yen³kxa² Txa²wi³na² i³wă³txain¹yah³lxin¹kxa² a²yo²xo²ha¹kxa¹, txa²i³lxa² i³yī¹li²sa²sxā³ i³wă³txain¹-yah³lxin¹kxai²nān²tu³ ū³hū¹nx²tain¹tu¹wi¹. Jā¹nxe³si¹nx²ta¹jau³su² i³ka²lat¹-so¹nxa²lxa¹ta¹ti²ti¹.¹⁷ Jā¹nxa¹jau³su², a³lxi²waun¹nhat¹jah³lxi³hē¹li¹. Nxe³na¹-jau³xai²na² i³kwa³na³nx²ta¹li¹.

“Yuh³xan¹ta³ko³xan¹tū³kă³txai²na²
yxo²kwīn¹kxi¹nx²tain¹tu¹wi¹.” Nxe³jau³su²

¹⁸ Ne³ka²ki²sah¹lxi³hē¹li¹. Yuh³xan¹ta³ko³tan¹tū³kă³txa² ko³nxe³thin¹ko³-xai²nān¹tū³kă³txa² yxo²kwīn¹kxi¹nx²tain¹na³li¹. Nxe³ju³ta² hxi²waut³ta³kxah³-lxi³txa³hē¹li¹. A²nxe³tū³kă³txa² kxān³su² yxo²kwīn¹kxi²sain¹to³hxai²ta¹ti²ti¹. Sai¹nha²kxai³, jā¹nxe³nx²tain¹na³li¹. Yān³ta¹na², yxo²kwīn¹kxi¹nx²txai¹nxa³-ta³lxa² yxo²kwīn¹kxi²sain¹to³hxai²ta¹ti²ti¹.¹⁹ Wxa²yu³ta¹li²: “Yuh³xan¹ta³-ko³xan¹tū³kă³txi³sa¹xā¹.” Yah³lxin¹ke³la³te²kxai³, a³lxi¹nx²ta¹nhī³nx²na³li¹. “Hā³xa¹, txa²wā¹nū³kă³txi³sain¹na³li¹. A³lxi²ki³tu¹wi¹.” Nxe³nx²txai¹nhī³nx²-na³li¹. Yxān¹ta¹, wxāi²na² yuh³xan¹ta³ko³xan¹tū³kă³txi³sah¹lxa³lxi¹. Txa¹na² yuh³xan¹ta³ko³xan¹tū³kă³txa² ā³sa²hait¹so¹nx²ta¹ha²kxai³ txa²nū³kă³txi³-sah¹lxi¹lxi¹. Nxe³nx²ta¹ta¹ti²ti¹. Nxe³ha²kxai³, yxo²kwīn¹kxi¹nx²tain¹na³li¹.²⁰ Txa²wān³txa², i³ye³kxi¹nx²ta¹jau³xai²na² ain³kxi²sah¹lxi³hē¹li¹. Nxe³na¹-jau³xa²sa¹: Kwa²wa³ka³li³lo³ah³lxin¹te² i³nxai²na² kū³we²ki²la² hxi²kan¹-yah³lxa³lxi¹. Sū³nu²na¹xai²na² so¹lxi³ ā²la² hxi²ka¹na¹wi¹. Yxān¹ta¹, yuh³-xan¹ta³ko³xan¹tū³kă³txai²na² Sū³nu²na¹xai²na² ha³ta³nxān²txi³ ko³nxe³ju³ta² so¹lxi³ kăi³kxi²sain¹to³ta¹ti²ti¹. Ai¹nha²kxai³ kwa²wa³ka³li³lo³ah³lxin¹te² i³nxān²txi³ jā¹nxe³nx²tain¹tu¹wi¹. Jā¹nxain¹kxai²nān²tu³, txa²wān³txa² sa²-yxo²a³sain¹to³ta¹ti²ti¹. Te²yā¹nxe³sxā³ wxa²wān³txain²txi³ sa²yxo²a³nx²-tain¹tu¹wi¹.²¹ Yuh³xan¹ta³ko³xan¹tū³kă³txai²na² sa²kxai³lu², Txa²wi³na² i³sa²si¹hā³sa²jah¹lu¹ta¹na² i²ain¹tū³kă³txi³sxai¹nxa³wi¹. I²ai¹nxa³jau³su² yxo²-kwīn¹kxi²sain¹na³li¹. Sai¹nha²kxai³, jā¹nxe³sxā³, Txa¹li² sa²hē¹ta²lxa¹kxe³su² yxo²kwīn¹kxi¹nx²tain¹nūn³tu¹wi¹, txa²sa³wi³ha³lxi³sah¹lxi¹nha²kxai³lu¹.²² A²nxe³tū³kă³txai²na², wān³txa² wi¹jau³xa² i³ye³kxai¹na¹ta¹ti²tu³wi¹. Na¹-kxan²ti³ sa²yxo²a³sa²sxā³ ko³nxe³ti³ kăi³ai¹nhxai²ta¹ti²tu³wi¹. Ain¹ka³tu³, Txa²wi³na² ē¹nān¹jau³kxai³lu¹: “Yuh³xan¹ta³ko³xan¹tū³kă³txai²na² ā²la² kăin² ko³nxe³ti³ kăi³ain¹tū³kă³txai²la¹xā¹.” Ain¹na³li¹. A²nxe³tū³kă³txai²na² wxā²sxā³ Txa²wān³txa² i³ye³kxain¹nxa³ke³la³te²kxai³, sa²yxo²a³sain¹ju³ta³la³ yū³ai¹nhī³nx²nxa³i¹. Ain¹ke³la³te²kxai³, hai³txi³ Txa²wi³nu²la³ ko³nxe³thin¹-tū³kă³txi³la³ i³yī¹lai¹nhī³nx²nxa³i¹.²³ A²nū²a² yxo²kwīn¹kxi²sain¹jah¹lo²su²

kxai²nān²tu³, Txa²wī³nāin²txi³ yxo²kwīn¹kxain¹nūn³jah¹lo²su² hī³nx²na³li¹.
 24 A²nxe³tū³ka³txai²na², Txai²na² yxau³yain¹sxā³ ha³lo²a² nū³kxūn³ju³ta²
 kái³yain¹to³hxai²na¹tai¹ti²ti¹. Ha³lo²a² a²nū²a² ā³xa² hxi²kan¹txi³ kái³ti³-
 he¹nxa³kxa², Txai²na¹xai²na² kái³yain¹to³hxai²na¹tai¹ti²ti¹. Yai¹na¹ha²kxai³,
 yuh³xan¹ta³ko³xan¹tū³ka³txai²na² Txain²txi³ i²sai¹nha²kxai³, Txa²wī³nāin²txi³
 i²yhai¹nha²kxai³ ya³sai¹nhxai²tai¹ti²ti¹. Ya³sain¹kxan²ti³, ā³ne³to³ti³he¹xai¹-
 nhxai²nxa³tai¹ti²ti¹. Ā³ne³to³hxai¹nxa³kxe³su², hāi¹sxā³ Txain²txi³ yxo²kwīn¹-
 kxi²sai¹nha²kxai³, Txa²wī³nāin²txi³ yxo²kwīn¹kxi²yhai¹nha²kxai³, yuh³xan¹-
 ko³xan¹tū³ka³txai²na² ya³sai¹nhxai²tai¹ti²ti¹. Ai¹nha²kxai³, Txa²wī³nu²la³
 ko³nxe³thin¹tū³ka³txa² i³yī¹lain¹tu¹wi¹. “Ko³nxe³thin¹tū³ka³txi³khaix¹syah¹-
 lxi¹lxi¹.” Ain¹tu¹wi¹. Yxān¹ta¹, Txa²wī³na² wi¹lhin¹khaix¹jah¹lai¹la¹i¹. Ain¹-
 jut³su², yuh³xan¹ta³ko³xan¹tū³ka³txai²na² wxā³sxā³, ha³lo²a² nū³kxūn³ju³ta²
 kái³yain¹nxa³ke³la³te²kxai³, txa²nū³kxū³na¹ju³ta² i³yau¹tū³hain¹nxa³ke³la³-
 te²kxai³, tū³ka³txai²na² i²sai¹nhī³nx²nxa³i¹. Sai¹nxa³ke³la³te²kxai³, sa²yxo²ā³-
 sain¹ju³ta³la³ yū³hī³nx²nxa³i¹. Ai¹nha²kxai³, hai³txi³ Txa²wī³nu²la³ ko³nxe³-
 thin¹khai¹nxe³tū³ka³txi³la³ i³yī¹lai¹nhī³nx²nxa³i¹. “Tū³ka³txai²na², hai³txi³
 txa²nū³kxū³na¹ju³ta³la³ i³yau¹tū³hain¹nxa³hē³na¹. Nxe³ha²kxai³ sa²yxo²ā³-
 sain¹ju³ta³la³ yū²nxa³xā¹.” Txa²wī³na² ai¹nhī³nx²na³li¹. Yxān¹ta¹, nxe²nxa³i¹.
 Tū³ka³txai²na² i²sain¹kxan²ti³ yxo²kwīn¹kxi²sain¹na³li¹. 25 Yxo²kwīn¹kxi²sain¹-
 sīn¹ju³tai²na², kxā³nhxi¹nu¹tai²na² yuh³xan¹ta³ko³xan¹tū³ka³txai²na² a²ha³-
 te³nxā³nxān¹jau³xau³hxai²tēx¹tā² e³te³nah¹lxi¹: “Txai²na¹xai²na², hāi¹nxe²
 wain²txi³ kái³yai¹nhxai²na¹hē³li¹. Na¹kxan²ti³, kwa²hāi¹nxe² yxo²kwīn¹kxi²-
 sai¹nhxai²na²hē³li¹.” Kxā³nxān¹jau³su² ta¹hxai²ti³ai¹ti²ti¹. Yxān¹ta¹, kwēn¹-
 tai²na² nxe³jau³xau³hxai²tēx¹ ja¹nxe³sxā³, yuh³xan¹ta³ko³xan¹tū³ka³txai²na²
 yxo²kwīn¹kxi²sain¹to³hxai²tai¹ti²ti¹, kwēn¹tai²na², kxā³nxān¹jau³xa¹ a²ya³-
 la³tu³ ta³lu²nain¹na³li¹.

26 Yxān¹ta¹, i²tū¹nx²ti³jah¹la², A²ya³la³tu³jah¹la², A²yāu³ka³jxah¹la² i³sa²si¹-
 hā³ūh¹nx²ta¹tu¹wi¹. A²nxe³jah¹la² a²si³yxau³kax³khai³xa², Txa²wī³nai²la¹i¹.
 Txa²wī³na² a²yen³nāu³a¹ a¹li³sxā³ ai³sxā³ tū³nx²tain¹tu¹wi¹. Ain¹ka³tu³, A²ya³-
 la³tu³jah¹lai²na² sa²kxai³lu², Txai²na² a²nū²a² yxo²ha³kxa¹ i³yau¹tū³hain¹-
 ya³sa³tu¹wi¹. 27 Ai¹nha²kxai³, wxāi²na² sa²kxai³lu² te²yā¹nxe³sxā³ Txai²na²,
 a²nū²a² yxo²ha³kxa¹ i³yau¹tū³hain¹ya³sah¹lxin¹tu¹wi¹, a²wi¹lhi¹na² kxān³su²
 ān³si³tē³kxi²sah¹lxi³to³hi¹nha²kxai³lu¹. Ta¹hxai²hē¹la².

16

1—Ne³ka²ki²sah¹lxi³hē¹li¹. Ye³jen¹nāu³a¹, yuh³xan¹ta³ko³xan¹tū³-
 ka³txai²na² ye³khāuh¹lxā³ti³nx²tain¹tu¹wi¹. Nxe³tāu³a¹, i³yxaih²-
 kxi²sah¹lxi³sxā³ yxo²i²sah¹lxin¹ju³tai²na² ā³na¹sah¹lxin¹kxa²yan³ti³su²
 i³ye³kxi¹nx²ta¹i¹. Kwēn¹tai²na², ha³lo²a² ū³hū¹nx²ti³xa²ta³lxa¹ wān³txai²na²
 i³ye³kxi¹nx²ta¹i¹. 2 Na¹ka³tu³, Ju³te²a² nū³ka³txa² ā³nū³kxain¹thi³na² ā³wih¹-
 yah³lxin¹ju³ta² Ju³te²a² nū³ka³txa² ū³nhū³sa²tā³ha³lo²sai¹xi¹nx²tain¹tu¹wi¹.
 Yxān¹ta¹, ha³na³ka³lxi³ yxan¹nāu³a¹ ha³lo²a² ā²la² ko³nxe³ju³ta² yū³tu¹wi¹.
 Nxe³hi¹nāu³u¹tai²na² a²nū²a² i³su¹lhā³nx²tain¹kxai²nān²tu³, a²ē¹nāu³a¹ i³ye³-
 kxi²nha²te³nah¹lxi¹: “Jah¹lai²na² ko³nxe³thin¹jah¹lai²la¹xā¹. Na¹ha²kxai³
 i³su¹lhā³ai¹na¹kxai²nān²tu³, Txa²wā¹sū³na² Si³yxau³tāu³a¹ a²wa³ka³li³yu³ta²
 kái³si¹sa²jau³su² i³su¹lhā³ai¹na¹xā¹, a²nū²ai²na²sā¹.” Nxe³nhain¹tu¹wi¹. 3 Ko³-
 nxe³ti³ kái³kxi¹nx²ti³ju³ta³nū³a², Txa²wī³nāin²txi³ i²ai¹nxa³kxe³su², Txain¹txi³
 i²sai¹nxa³kxe³su², ko³nxe³ti³ kái³kxi¹nx²tain¹tu¹wi¹. 4 Yxān¹ta¹, hī¹na² ha³lo²a²
 ū³hū¹nx²ti³xa²ta³lxa² wān³txai²na² i³ye³kxi¹nx²ta¹i¹. Yah³lxin¹kxai²nān²tu³,

ha³lo²a² hau³kon³na³na¹ nxe³ye¹nx²ti³kxai²nān²tu³, txa²wān³txai²na² ain³. kxi¹xi²sah¹lxin¹tu¹wi¹. “Ha³lo²ai²na² kxā²nxa² Je³su²jah³la² i³hen³txi²nē³na². hē³na¹.” Sah¹lxin¹tu¹wi¹. Wān³txai²na² a²wi¹lhi¹nhī¹nai¹tā² i³ye³kxi¹nx²ti³. nxa³tai¹ti²ti¹, yxau³ya³nx²ta¹ha²kxai³lu¹.

Txa²wā¹sū³na² Yāu³ka³jxah¹la² a²wa³ka³li³yu³ta² i³yau¹ū³jau³su²

⁵Yxān¹ta¹ hī¹na² i³te³la¹i¹. I³sa²si¹hā³sa²jah¹lu¹ta¹na² yxau³tāu³a¹ i³te³. la¹i¹. Na¹ja³u³xai²na²: “Ih¹nū¹la³ i³te³lin¹ji¹?” Nxe³sah¹lxa³lxi¹. ⁶Yxān¹ta¹ wān³txai²na² i³ye³kxi¹nx²ta¹ja³u³xai²na² wxa²ē¹nāu³a¹ kāin² i³āin²txi³nx². ti³na³li¹. ⁷Nxe³kxan²ti³, a²ya³la³tu³ i³ye³kxi¹nx²ta¹i¹. Txa²xī³na¹ju³ta³nū³a² wi¹lxon³kxi¹nx²ti³si¹ha¹ja³u³su² i³te³la¹i¹. I³n²nxa³kxai²nān²tu³, hai³txi³ Hxi². nū¹nx²ti³jah¹lo²la³ wxā³ye¹nx²ti³xa³lho³li¹. Yxān¹ta¹ i³na¹kxai²nān²tu³ i³sa². si¹hā³ūh¹nx²ta¹tu¹wi¹. Nxe³nx²ta¹kxai²nān²tu³ ka³lih³nx²ti³tu¹wi¹. ⁸Nxe³. nx²ta¹kxai²nān²tu³, wxā³ye¹nx²ti³kxai²nān²tu³, Hxi²nū¹nx²ti³jah¹lai²na² sa²kxai³lu² wān³txa² yau³ha¹li¹ ka³na³ki¹ yuh³xan¹ta³ko³xan¹tū³ka³txai²na² i³yū²kxain¹tu¹wi¹. Ha³na³ka³lxi³ a²ko³nxe³ti³ kāi³ain¹ju³tain²txi³ i³yū²kxai¹. nha²kxai³, ha³na³ka³lxi³ txa²wai³na¹ju³ta² i³yū²kxai¹nha²kxai³, ha³na³ka³lxi³ a²nū²a²: “Sū³na² Si³yxau³tāu³a¹ yxo²kwīn¹kxi²na¹nhā¹.” Nxe² yxau²xai³te²su² kxai²nān²tu³, yxan¹nāu³a¹ Txa²wā¹sū³na² Si³yxau³tāu³a¹ ko³nxe³ti³ i³yī¹lain¹. sxā³ i³wai¹tain¹tu¹wi¹. Nxe³ju³ta²nū³ain²txi³ i³yū²kxai¹nha²kxai³ ain¹tu¹wi¹. ⁹Yuh³xan¹ta³ko³xan¹tū³ka³txai²na² yxo²i²ti³hex¹sa²tū³ka³txi³sai¹nxa³i¹. Yxo². i²sai¹nxa³ju³tain²txi³sxā³ ko³nxe³ti³ kāi³ain¹ju³ta¹la²na³li¹. Nxe³ja³u³xai²na² Hxi²nū¹nx²ti³jah¹lai²na² i³yū²kxain¹tu¹wi¹. ¹⁰Jā¹nxe³sxā³ ha³lo²ai²na² yxau³. na¹hī¹na¹ txa²wai³na¹ju³ta² a²nū²a² yxo²ha³kxa¹ i³yau¹ū³hai¹nhxai²na¹hē³li¹. Yxān¹ta¹, ye³jen¹na² Txa²wī³na² yxau³tāu³a¹ ā³nxī³na¹tu¹wi¹. Na¹ka³tu³, wxāi²na² sa²kxai³lu¹ i²sah¹lxan³tho³li¹. Yxān¹ta¹, i³na¹kxa²si³yo³na¹ Sū³na² Yāu³ka³jxah¹lai²na² sa²kxai³lu² ha³lo²ai²na² ā³wxā³sxā³ wain³txi³ kāi³tu¹wi¹. Wain³txi³ kāi³a¹kxa² yā¹nxe³tu¹wi¹. Nxe³ha²kxai³, yuh³xan¹ta³ko³xan¹tū³ka³. txai²na² txa²wai³na¹ju³ta² i³yū²kxain¹tu¹wi¹. ¹¹Jā¹nxe³sxā³, yuh³xan¹ta³ko³. xan¹tū³ka³txai²na² ko³nxe³thin¹ko³xai²nān¹tū³ka³txai²na² a²wa³kxēn³yah³la² sa²kxai³lu² Sa³ta³na²jah¹la² sa²kxai³lu² Txa²wā¹sū³na² Si³yxau³tāu³a¹ yxo². kwīn¹kxi²khaix¹jah¹lai²la¹i¹. Nxe³ha²kxai³, yxan¹nāu³a¹ ha³lo²ai²na² ne³ki³. son³tāu³a¹ Txa²wā¹sū³na² Si³yxau³tāu³a¹ ko³nxe³ti³ i³yī¹lain¹sxā³ i³wai¹tain¹. tu¹wi¹, Sa³ta³na²jah¹lai²na²su². Jā¹nxe³kxai²nān²tu³ a²nū²a² ā³xa² i²li³te²su² te²an²tu³: “Txa²wā¹sū³na² Si³yxau³tāu³a¹ yxo²kwīn¹kxi²na¹nhā¹.” Nxe²yxau². xai³jah¹lo²su² kxai²lē¹. Yxan¹nāu³a¹ Txa²wā¹sū³na² Si³yxau³tāu³a¹ ko³nxe³ti³ i³yī¹lain¹sxā³ i³wai¹tain¹nūn³tu¹wi¹. Jā¹nxe³ju³ta²nū³a² Hxi²nū¹nx²ti³jah¹. lai²na² i³yū²kxain¹tu¹wi¹.

¹²Wān³txa² ka³lxa¹ja³u³xa² wā³kon³na³li¹. Yxān¹ta¹, hī¹na² i³ye³kxi¹nx²ti³. nxa³lho³li¹. I³ye³kxi¹nx²ta¹ke³la³te²kxai³, wxāi²na² e³nxū¹sah¹lxi³hī³nx²nxā³. lxi¹. ¹³Yxān¹ta¹, A²yāu³ka³jxah¹la² A²ya³la³tu³jah¹la² wxā³ye¹nx²ti³kxai²nān². tu³, a²ya³la³tu³ja³u³xa² yxo²ha³kxa¹ i³yau¹ū³ta³lu²ni¹nx²ti³tu¹wi¹. A²nxe³jah³la² e³ja³u³xa² hai³txi³ a²ē¹nāu³a¹ ā³n³si³wxe³ja³u³sxa³i¹. A²wān³txa² Txa²wī³na² ain³kxi²sa²so¹kxi²ja³u³xa² so¹lxi³ A²yāu³ka³jxah¹lai²na² sa²kxai³lu² i³ye³ya³nx². ti³tu¹wi¹. Ya³nx²ti³kxai²nān²tu³, ha³lo²a² yxan¹nāu³a¹ ai³ju³ta² i³yau¹ū³nx²ti³. tu¹wi¹. ¹⁴⁻¹⁵A²nxe³jah¹lai²na², txa²wxi²kin³ti³to³na¹ju³ta² a²nū²a² yxo²ha³kxa¹ i³yau¹ū³hain¹tu¹wi¹. Nxe³te³lhxā³, txa²ē¹nān¹ja³u³xa² txa²wi¹lhi¹na¹ja³u³xa²

ain³kxi²sa²so¹sxā³ wxa²yu³ta² i³yau¹ū³nx²ti³tu¹wi¹. Nxe³ju³ta², Txa²wi³na² a²ē¹nān¹jau³xa² yxo²ha³kxa¹ txa²ē¹nān¹jau³xai²la¹i¹. Nxe³ha²kxai³, txa²ē¹nān¹-jau³xai²na² ain³kxi²sa²so¹sxā³ i³yau¹ū³nx²ti³tu¹wi¹. Ya³nx²ta¹i¹.

“Āin²ti³nx²ti³kxan²ti³ ā³yat¹sxā³ ka³lih³nx²ti³tu¹wi¹.” Nxe³jau³su²

16 Jū¹nxe² ye³jen¹nāu³a¹ i²sah¹lxan³tho³li¹. Sah²lxan³kxai²nān²tu³, hā²-wxān³txa³ ye³jen¹nūn³tāu³a¹ i²xi²sah¹lxin¹tu¹wi¹. Je³su²jah³la² ta¹hxai²hē¹la².

17 Nxe³nxā²ha¹te¹, i²li²te²a² a²sa³wi³ha³lxi³lo³kxa² wān³txi³kxai³lu¹, ha³na³-ka³lxi³ i³ye³kxi²lā³yhain¹te³nah¹lxi¹:

—Īh¹nxe²jau³ta³ i³ye³te²sin²ta²ku²: “Jū¹nxe² ye³jen¹nāu³a¹ i²sah¹lxan³-tho³li¹. Sah²lxan³kxai²nān²tu³. Hā²wxān³txa³ ye³jen¹nū³tāu³a¹ i²xi²sah¹lxin¹-tu¹wi¹.” Nxe³jau³xai²na² a²si³yxau³tāu³khai³xa² kō³kī³sxa³ha²kxai³, wān³txa²yau³xā³xa²: “Txa²wi³na² yxau³tāu³a¹ i³na¹tu¹wi¹. Na¹ha²kxai³ na¹i¹.” Nxe³-jau³xai²na² a²si³yxau³tāu³khai³xa² kō³nūn³kī³sxa³ha²kxai³, kī³nhai¹. 18 Jā¹-nxe³sxā³, jah¹lai²na² wān³txa²: “Jū¹nxe² ye³jen¹nāu³a¹.” Nxe³nē³lain¹ten¹ti¹. Nxe³jau³xai²na² a²si³yxau³tāu³a¹ ĩh¹nxe³jau³tan³te²sin²ta²ku² kī³nhai¹. Je³su²-jah³la² i³wā³txi³sain³ti³ten³kī³tā³li¹. Nxe² ha³na³ka³lxi³ yxau³sxā³ nxe² i³ye³-lain¹ta¹hxai²hē¹la². Ain¹kxan²ti³, hāi¹nxe³sxā³ kōn³ton³tain¹ta¹hxai²hē¹la².

19 Yxān¹ta¹, a²sa³wi³ha³lxi³nāu³xa² i³ye³lain¹jau³xai²na²sa¹:

—Wān³txa² kō³kī³sxa³nhai¹. ĩ³wā³txi³sain³ti³ten³kī³nhai¹. Nxe³jau³xai²na², Je³su²jah³la² a³la³kxi²ta¹hxai²hē¹la². Nxe³ha²kxai³la¹ Je³su²jah³la² wān³txa² i³ye³kxain¹te³nah¹lxi¹:

—Nxe³jah³lxi³sa²lxi¹. Txa²wān³txai²na² a²si³yxau³tāu³a² i³wā³txa³kxi²-nhyah¹lxin¹ta¹i¹. Txa²wān³txai²na²: “Jū¹nxe² ye³jen¹nāu³a¹ i²sah¹lxan³tho³li¹. Sah²lxan³kxai²nān²tu³, hā²wxān³txa³ ye³jen¹nūn³tāu³a¹ i²xi²sah¹lxin¹tu¹wi¹.” Nxe³nx²ta¹ten¹ti¹. Nxe³na¹jau³xai²na² i³wā³wā³ta³kxi²nhyah¹lxin¹ta¹i¹. 20 A²ya³-la³tu³ i³ye³kxi²nx²ta¹i¹. Txa²li² ā³nx³na¹tu¹wi¹. Na¹kxa²si³yo³na¹, wxāi²na² hxi²yen³txi² nān³yah³lxin¹tu¹wi¹. Au³ti³ āin²ti³nx²ti³tu¹wi¹. Yah³lxin¹ta¹, yuh³xan¹ta³kō³xan¹tū³kā³txa² i³ka³li³hain¹tu¹wi¹. Nain¹yah³lxin¹kxai²nān²-tu³, nān³yah³lxin¹kxan²ti³, āin²ti³nx²ti³ju³ta² ha³na³ka³lxi³ ān³yāt¹sxā³ i³ka³-li³yah³lxin¹tu¹wi¹. 21 Wxa²ha³lo²a² nxe³jut³sū³ju³ta²sa¹: Txu¹ha² wē³nhi³-sxā³ a³li³lah¹te³lhxā³ nx²na³na¹. Nxe³kxai²nān²tu³, ĩh¹khaix¹yain¹te²jai¹ti²ti¹. Kxān³su² na³na¹, ha³lo²a² hau³kon³na³na¹, wē³sa² a³li³la¹ju³ta³nū³a²su¹, te²-jai¹ti²ti¹. Yxān¹ta¹ wē³sa² a³li³lah¹ta³lun²kxai²nān²tu³, ū³hū¹nē³kxai²nān²tu³, kāin²ka³lih³khaix¹nxe³te²sē¹li¹. Nxe³ha²kxai³, āin²ti³ju³ta²kxai³ ne³wā²nē³te²-sē¹li¹. Jā¹nxe³kxe³hū³nxe² yxau³xai³lah³lxin¹tu¹wi¹. 22 Yah³lxin¹kxai²nān²tu³, hī¹na² sa³kxi³ au³txi³ wxa²ē¹nāu³a¹ āin²ti³khaix¹yah³lxi¹lxi¹, txa²xi³na¹ju³-ta³nū³a²su¹. Yxān¹ta¹, ā³wa³li² i³xi²sxā³ a³ti³xi²nx²ta¹tu¹wi¹. Nxe³nx²ta¹ka³-tu³, i²yhu¹kī³tu¹wi¹. Nxe³tāu³a¹, i³ka³lih³khaix¹yah³lxin¹tu¹wi¹. Ka³lih³sa²tē³-yah³lxin¹tu¹wi¹. Wxa²ka³lih³yah³lxin¹ju³ta³nū³a² hxi²kan¹txi³ a²nū²a² ā³xa²so¹kxi²nx²ti³xa³lho³li¹.

23 Nxe³tāu³a¹, Txa²wā³sū³na² Yāu³ka³jxah¹la² ū³hū¹nx²ti³tāu³nū³ā¹ hai³-txi³ wān³txi³la³ i³wā³txi³sah¹lxan³tho³li¹. “Wān³txai²na² ĩh¹nxe² a²si³yxau³-tāu³su² ji¹ku¹.” Sah²lxan³tho³li¹. A²ya³la³tu³ i³ye³kxi²nx²ta¹i¹. A²yen³kxa² i²li²te²la³ Txa²i³lxa² i³yī¹li²sa²sxā³ Txa²wi³na² i³wā³txain¹yah³lxin¹kxai²-nān²tu³, ū³yhen³kxi²nx²tain¹tu¹wi¹. 24 A²si³ta³lo³nāu³hī¹nān²tu³, Txa²-wi³na² i³ye³kxi²yah³lxin¹kxai²nān²tu³, hai³txi³ Txa²i³lxa² i³yī¹li²sa²sxā³

a²yen³kxa² i³wā³txi³yah³lxi³to³hxai²nxā³nhē³li¹. Yxān¹ta¹, hī¹na² Txa²i³lxa² i³yī¹li²sa²sxā³, Txa²wī³na² i³wā³txi³sxā³ i³ye³kxi¹txain¹yah³lxi³hē¹li¹. Yah³-lxin¹kxai²nān²tu³, ū³yhen³kxi¹nx²tain¹tu¹wi¹. Yah³lxin¹kxai²nān²tu³, kāin²ka³lih³khaix¹yah³lxin¹tu¹wi¹.

Yuh³xan¹ta³ko³xan¹tū³ka³txai²na² ā³sen³sai¹ain¹sxā³ hxi²kan¹jah¹lo²su²

25 A²wi¹lhi¹nān²tu³, kxān³su² wān³txa² hāi³jau³xa² so¹lxi³ i³ye³kxi¹nx²ti³-to³hxai²na¹tai¹ti²ti¹. Yxān¹ta¹, ha³lo²a² hau³kon³tu¹wi¹. Nxe³tāu³a¹, e³lē³na¹ i³ye³kxi¹nx²ta¹tu¹wi¹. Na¹kxai²nān²tu³, wān³txa² si³ka³kan³jau³xa² so¹lxi³ i³ye³kxi¹nx²ta¹tu¹wi¹. Txa²wī³na² wān³txa² si³ka³kan³jau³xa² so¹lxi³ i³ye³kxi¹nx²ta¹tu¹wi¹. Txa²wī³na² i³yau¹ū³nx²ti³te³lhxā³ i³ye³kxi¹nx²ta¹tu¹wi¹. 26 A²nxe³tāu³ai²nān²tu³, wxāi²nān²ta³ Txa²i³lxa² i³yī¹li²sa²sxā³ wi²ka¹ka¹nhe² Txa²wī³na² i³wā³txain¹yah³lxin¹tu¹wi¹. Yah³lxin¹kxai²nān²tu³, Txa²wī³na² hi²se³na² a³lxi¹nx²tain¹na³li¹. Nxe³nx²tain¹kxe³su² ain³kxi¹nx²tain¹ka³tu³, sa²hau³ko³nx²tain¹tu¹wi¹. Nxe³ha²kxai³, Txa²i³li² sa²hau³ko³kxi¹nx²ti³si¹hai¹-na¹jau³la³ Txa²wī³na² i³ye³kxain¹nxa³kxan²ti³, sa²hau³ko³kxi¹nx²txai¹nhī³-nx²na³li¹. 27 Jā¹nxa¹jau³su², wxāi²na² sa²kxai³lu² Je³su²jah³lo²na¹xain²txi³ a³lxi², Txa²wān³txa²: “Txa²wī³na² yxau³tāu³a¹ a³li³sxā³ ha³lo²ai²na² wxā³na¹-hē³li¹.” Nxe³na¹jau³xai²na² yxo²i²i² nxe³sah¹lxi³hxai¹nhē³li¹. Sah¹lxi¹nha²kxai³ Txa²wī³na² a³lxi¹nx²tain¹na³li¹. 28 Jā¹nxa¹jau³su² a²ya³la³tu³ Txa²i³li², Txa²wī³na² yxau³tāu³a¹ a³li³sxā³ ha³lo²ai²na² wxā³na¹hē³li¹. Na¹ha²kxai³, hī¹na² ha³lo²ai²na² a³li³sxā³ Txa²wī³na² yxau³tāu³a¹ i³na¹tu¹wi¹. Ain¹ta¹hxai²hē¹la².

29 Nxe³nxā²ha¹te¹, a²sa³wi³ha³lxi³nāu³xai²na² wān³txi³kxai³lu¹:

—Ha³xā¹. Kwēn¹tai²na² si³ka³ka³ni³ e³nhī¹lxi¹. Hai³txi³ hāi³jau³la² e³sīn¹-nxā³lxi¹. 30 Kwēn¹tai²na² ain³kxi¹nx²nha¹nhai¹. A²yen³kxa² yxo²ha³kxa¹ a³la³-kxi², a²nū²a² ē¹nān¹jau³xa² ha³ta³nxān²txi³ a³la³kxi²ta³lu²ni², nxe³jah¹lo²su² nhī¹lxi¹, a²nū²a² ā³xa² i³ye³kxi¹nxā²hxa³kxan²ti³nū¹. Nha¹ha²kxai³, Wxa²si³-yxau³te²khai³xa² Txa²wā¹sū³na² Si³yxau³tāu³ai²la¹xā¹. Nxe³nhīn¹ju³ta² hī¹na² yxo²i²nxā²nha¹nhai¹. Ta¹hxai²hē¹la².

31 Nxe³nxā²ha¹te¹, Je³su²jah³la² wān³txi³kxai³lu¹ i³wa²lū³xain¹te²an¹jau³kxai³lu¹:

—“Hī¹na² yxo²i²nxā²nha¹nhai¹.” Nxe³sah¹lxi¹lxi¹. 32 Yxān¹ta¹, txa²wān³txai²na² ain³kxi¹sah¹lxi³hē¹li¹. Ha³lo²a² nxe²xai³tu¹wi¹. Hī¹na² ai²na³li¹. Wxa²nū³ka³-txai²na² ā³nih³sxā³ i³hax³te¹hax³ten¹jah³lxin¹tu¹wi¹. Sxi²khai³xa² ān³kē³nā¹la³-kxi²yah³lxin¹tu¹wi¹. Sah¹lxin¹kxai²nān²tu³, Txa²i³na² so¹lxi³ nūh¹ yxau³na¹tu¹wi¹. Yxān¹ta¹, nūh¹ yxaun²nxa³lho³li¹. Txa²wī³na² whāi²na¹ yxau³kxi¹sa³tu¹wi¹. 33 Txa²-wān³txai²na² hāi¹nxe¹ti³xa² i³yau¹ū³nx²ta¹li¹. Yxo²i²sa²sxā³, wxa²ē¹nāu³a¹ au³txi³ ā³nha²no³si¹nx²ta³jau³su² e³kxi¹nx²ta¹li¹. Yuh³xan¹ta³ko³xan¹tū³ka³txai²na² yxo²-kwīn¹kxi²sain¹tū³ka³txi³sain¹na³li¹. Sai¹nha²kxai³, ha³lo²ai²na² yxau³hxi¹lxi¹-nhī¹na¹ ye³khāuh³lxa³ti³nx²tain¹tu¹wi¹. Yxān¹ta¹, Txa²i³na² ān³sen³sai¹ain¹sxā³ ā²la² hxi²kan¹khai¹nxa¹li¹. Na¹ha²kxai³, wxāi²na² hxi²ka¹ka¹nhe² yxau³xai³jah¹lxi³hē¹li¹. Je³su²jah³la² wān³txa², a²sa³wi³ha³lxi³nāu³xa² i³ye³ta¹hxai²hē¹la².

Je³su²jah³la² A²wī³na² i³ye³kxi¹jau³su²

17 1 Nxe³nxā²ha¹te¹ wān³txai²na² i³ye³ta³lun²nxa²ha¹te¹, Je³su²jah³lo²su² te²kxai³lu¹ o³sī³nāu³a¹ sa²yo²ka²la¹nha²sxā³ i³ye³te³nah¹lxi¹:

—Wī³na², nxe³txi¹. Ha³lo²a² hau³kon³na³li¹. Nxe³ha²kxai³, wxa²wē³-sa³na¹xai²na² wxi²kin³ti³to³ti³hit¹se¹li¹. Wxi²kin³ti³to³nīn¹kxa² yā¹nxe³

kāi³ti³hit¹sē¹li¹. San¹kxai²nān²tu³, wxi²kin³ti³to³nīn¹kxa² yā¹nxē² kāi³a¹tu¹wi¹. Na¹kxai²nān²tu³, a²nū²a² yxo²ha³kxa¹ Wī³na² i³nxai²na² sa²nēn¹kxi¹nxain¹tu¹wi¹. ²A²nū²a² yxo²ha³kxa¹ a²wa³kxēn³ta³ ti³hit¹san¹tai¹ti²ti¹. Sa¹nha²-kxai³, a²nū²a² Wī³nu² i³nxai²na² ū³hū¹san¹kxa² yxo²ha³kxa² so¹lxi³ ka³te³na² wi¹tāu³a¹ ū³hū¹ai¹na¹tu¹wi¹. Si¹san¹jau³su², ti³hit¹san¹tai¹ti²ti¹. ³A²nxē³ju³ta²su¹: A²nū²a² wi¹li²nē³lhxā³ sa²yxo²we¹tē³te²su² kxai²nān²tu³, ka³te³na² wi¹tāu³a¹ yxau²xai³te²su² hī³nx²na³li¹. Nxe³kxai²nān²tu³, wxāin²txi³ Sū³na² Si³yxau³kat³su² te² i³nxāin²txi³ hāi¹nxē²te² i³nxāin²txi³ wi¹li²nxa²sxā³ sa²-yxo²we¹txai¹ni², Txai²na¹xain²txi³ Je³su²jah³lo²na¹xain²txi³ Hxi²kan¹ta² Si³yxau³tāu³lot³sa²sxā³ i³sa²si¹hā³san¹kxah³lo²na¹xain²txi³ wi¹li²sa²sxā³ sa²yxo²wet¹sai¹ni², nē³lain¹kxai²nān²tu³, ka³te³na² wi¹tāu³a¹ yxau²xai³lai¹-nhī³nx²na³li¹. ⁴Txai²na¹xai²na², wxa²wa³ka³li³yu³ta² ū³hū¹san¹ju³ta² kāi³ta³-lu²na¹te¹ni²ti¹. Na¹ha²kxai³ wxi²kin³ti³to³nīn¹ju³txai²na² a²nū²a² a²yxo²ha³kxa¹ i³yau¹ū³hain¹to³hxai²na¹tai¹ti²ti¹. ⁵Wī³na², nxe³ti¹. Jū¹nxē³ ye³jen¹nāu³a¹ wxa²yxau¹tāu³a¹ i³xi²na¹tu¹wi¹. Na¹ka³tu³, wxa²yen³nāu³a¹ yxau³na¹tu¹wi¹. Na¹ka³tu³ ne³hi¹na¹ wxi²kin³ti³to³ti³hit¹sē¹li¹. Yuh³xai²nān¹ko³xai²na² yū³ti³-he¹nxē²nxa³hi¹nāu³u¹tai²na² wxi²kin³ti³ton³ki³kaix¹ jā¹yxa³sē¹li¹.

⁶Txa²nū³ka³txi³su² ū³hū¹san¹tai¹ti²ti¹. A²nū²a² yuh³xan¹ta³ko³xan¹tū³ka³-txai²na² ā³yā³nhai¹tā³nū¹san¹tai¹ti²ti¹. A²nxē³tū³ka³txa² a²wi¹lhi¹na² wxa²-nū³ka³txi³sin¹tai¹ti²ti¹. Hā²wxān³txa³ ū³hū¹san¹tai¹ti²ti¹. Nxe³ha²kxai³, hī¹na² txa²nū³ka³txi³su² na³li¹. Wxa²yxo²wān³txa² ain³kxi²so¹sxā³ sa²yxo²we¹-txain¹tū³ka³txi³su² ai¹nhxai²tai¹ti²ti¹. A²nxē³tū³ka³txa² so¹lxi³, hxi²kan¹khai¹-nxīn¹ju³ta² i³yau¹ū³hai¹na¹tai¹ti²ti¹. ⁷Wī³na², nxe³txi¹. A²yen³kxa² ū³yhen³-kxi²san¹kxa² yxo²ha³kxa¹ wxa²yen³kxi³su² hxai²tai¹ti²ti¹. Nxe³jau³xai²na² txa²nū³ka³txai²na² hī¹na² a³la³kxain¹na³li¹. ⁸Wxa²wān³txa² ū³hū¹san¹jau³xai² i³yau¹ū³hain¹to³hxai²na¹tai¹ti²ti¹. Ai¹na¹ha²kxai³, a³la³kxain¹na³li¹. A²nxē³-na¹jau³xai²na² ain³kxi²so¹kxi²sa²sxā³ a²ē¹nāu³a¹ sa²wi¹nhain¹to³tai¹ti²ti¹. Sai¹nha²kxai³, Wxāi²na² txa²si³yxau³kat³sin¹jau³su² ain³kxi²nha², Wxāi²na² i³sa²si¹hā³san¹jau³su² ain³kxi²nha², txa²nū³ka³txai²na², sain¹to³hxai²tai¹ti²ti¹.

⁹Txa²nū³ka³txai²na² so¹lxi³ sa²hau³ko³tain¹sih¹nxa²ha¹jau³su² i³ye³kxi¹-nxa²ha¹i¹. Hai³txi³ yuh³xan¹ta³ko³xan¹tū³ka³txi³la³ yxo²ha³kxa¹ i³ye³kxi¹-nxa²hxa³i¹. Yxān¹ta¹ txa²nū³ka³txai²na² so¹lxi³ ū³hū¹san¹tū³ka³txai²na² so¹lxi³ i³ye³kxi¹ nxa²ha¹i¹. Wxa²nū³ka³txi³su² nū³nha²kxai³ ya³nxa²ha¹i¹. ¹⁰Txa²-nū³ka³txa² wxa²nū³ka³txi³sah¹lxi¹nha²kxai³, wxa²nū³ka³txa² sa²kxai³lu² txa²nū³ka³txi³su² nha¹ha²kxai³, nxe³ki³te²jai¹ti²ti¹. A²nxē³tū³ka³txai²na² sa²kxai³lu², e³le³na² yxau³sxā³ wi¹kāi³yxau²xai³lain¹na³li¹. Wi¹kāi³yxau²xai³-la¹kxa² yā¹xain¹na³li¹. Ain³sxā³, txa²wxi²kin³ti³to³na¹ju³ta² a²nū²a² yxo²ha³kxa¹ i³yau¹ū³hain¹na³li¹. ¹¹Na¹ha²kxai³, Txai²na² i³xi²na¹tu¹wi¹. Na¹ka³tu³, yxau³ya³nxa²ha¹tu¹wi¹. Ha³lo²ai²na² yxau²nxa³lho³li¹. Na¹kxa²si³yo³na¹ txa²nū³ka³txai²na² ha³lo²ai²na² nūh¹ yxau³ain¹tu¹wi¹. Wī³nāi³, hāi¹nxē² wi¹-lhin¹khai¹jah¹lāi³. Nxe³txi¹. Wxāi²li² nū³kxūn³khai¹te²sin¹jai¹ti²ti¹. Nxe³te²-sin¹jau³su², a²nū²a² ū³hū¹san¹kxa² ha³lo²ai²na² nūh¹ yxau³ain¹tū³ka³txi³nū³a², nū³kxūn³txi³ ā³non²ta³kxi¹tai¹nhē³li¹. ¹²Yxau³yai¹na¹hī¹na², a²nū²a² ū³hū¹-san¹tū³ka³txai²na² ā³non²ta³kxain¹to³hxai²na¹tai¹ti²ti¹. Wxāi²li² nū³kxūn³-khai¹nxi¹lxi¹. Nxī¹nha²kxai³, nū³kxūn³ti³hit¹san¹kxe³su² ā³non²ta³kxain¹to³-hxai²na¹tai¹ti²ti¹. Hai³txi³ a²ta³a² hxi²ka² sa²so¹kxi²nē³lhxā³ tī¹kxi²nē³te²la³ yū²nxa³i¹. Yxān¹ta¹, ka³na³ka³na³jah¹la² so¹lxi³ tī¹kxi²nē³na³li¹. A²nxē³jah¹la²,

kxā³nxai³tā² Wī³na² ī³nxai²na² ha³teh³nxā³nxā² ū³wha²lī³tī³hī³tin³te³nah³-
 lxi¹: “Jah¹la² ī³xan³ta³kxai¹nīn¹ju³ta² yxau²sa²tē³ain¹tu¹wi¹.” Ta¹hxai²tī³ai¹-
 ti²ti¹. A²nxe³jau³xau³hxai²tē³x¹ta² jā¹nxe³sxā³, ye³jen¹na² ka³na³ka³na³jah¹-
 lai²na² so¹lxi³ ī³xan³ta³kxai¹nīn¹ju³ta² yxau²sa²tē³ain¹tu¹wi¹. ¹³Ye³jen¹na²
 yxau³na¹hī¹na¹, txa²nū³kā³txai²na² a²yen³nāu³a¹ yxau³sxā³ txa²wān³txai²na²
 ī³ye³kxi¹nxā²ha¹i¹. Na¹kxai²nān²tu³, a²nxe³tū³kā³txai²na² ain³kxi²sain¹-
 sxā³, wi¹lxon³kxi²ta³lun²sa²kxa² yā¹nxe³si¹hai¹na¹jau³su² e³a¹i¹. ¹⁴Txa²nū³-
 kā³txai²na², Wī³na² ī³nxai²na² wān³txa² ī³yau¹ū³hain¹to³hxai²na¹tai¹ti²ti¹.
 Ai¹na¹ha²kxai³, yuh³xan¹ta³ko³xan¹tū³kā³txai²na² hi²sen³su² yxo²kwīn¹-
 kxain¹na³li¹. Yxo²kwīn¹kxi²sain¹kxa² yā¹nxain¹na³li¹. Nxe³ju³ta², Txain²txi³
 yuh³xan¹ta³ko³xan¹tū³kā³txi³sin²nxā³ha²kxai³, txa²nū³kā³txain²txi³ yuh³-
 xan¹ta³ko³xan¹tū³kā³txi³sai¹nxā³ha²kxai³, ya³sain¹na³li¹. Nxe³ha²kxai³, yuh³-
 xan¹ta³ko³xan¹tū³kā³txai²na² yxo²kwīn¹kxi²sain¹sīn¹na³li¹. ¹⁵Ha³lo²ai²na²,
 txa²nū³kā³txai²na² sa²so¹sxā³ ū³ho¹ain¹si¹nxā²ha¹jau³su² ī³ye³kxi¹nxā²hxa³-
 lho³li¹. Yxān¹ta¹, ī³lxi³thi¹nxā³jah¹la² a²si³yxau³ka³txa², Sa³ta³na²jah¹lai²na²
 txa²nū³kā³txai²na² ā³non²ta³kxi¹txai¹nhē³li¹. Ye¹nxā²ha¹i¹. ¹⁶Jā¹nxā¹jau³su²,
 txa²nū³kā³txai²na² yuh³xan¹ta³ko³xan¹tū³kā³txi³sai¹nxā³i¹. Txi²li² yuh³-
 xan¹ta³ko³xan¹tū³kā³txi³sin²nxā³kxa² yā¹nxe², ain¹nūn³na³li¹. ¹⁷Ai¹nha²-
 kxai³, txa²nū³kā³txai²na² sa²hait¹so¹txain¹sxā³ a²ē¹nāu³a¹, wxa²wān³txa²
 a²ya³la³tu³khaix¹jau³xa² ū³whi¹tai¹nhē³li¹. Wxāi²ya¹nxe³sxā³ wi¹lhin¹tī³hit¹-
 txai¹lxi¹. Wxa²wān³txa² a²ya³la³tu³khaix¹jau³xai²la¹i¹. ¹⁸⁻¹⁹Wxāi²na² yuh³-
 xan¹ta³ko³xai²na² ī³sa²si¹hā³san¹tai¹ti²ti¹. Jā¹xai¹na¹i¹. Txa²nū³kā³txai²na²su¹
 na¹i¹. Na¹ha²kxai³, Txi²li²na¹i¹. Wxa²wa³ka³li³yu³ta² wi¹kāi³te³lhxa³
 wi¹lhi¹na¹i¹. Na¹ha²kxai³, txa²nū³kā³txai²na² wi¹lhin¹si¹hai¹na¹jau³su² na¹i¹.
 Wxa²wa³ka³li³yu³ta² wi¹kāi³ain¹txai²li¹.

²⁰Ain¹kxai²nān²tu³, txa²nū³kā³txai²na² ti¹ai²nān¹tū³kā³txai²na² wxa²wān³-
 txa² wi¹jau³xa² tah²yau³xa² ī³ye³ain¹tu¹wi¹. Nxe³ain¹jau³nū³a², a²nū²a² ā³xa²
 ain³kxain¹kxai²nān²tu³, sa²yxo²wet¹sain¹nūn³tu¹wi¹. Sain¹kxai²nān²tu³ nxe³-
 tāu³a¹ Txi²li² sa²yxo²wet¹sain¹tū³kā³txi³nū³ai²na² yxo²ha³kxa¹, hī¹na² ī³ye³-
 kxi¹nxā²ha¹i¹. Sa²hau³ko³tain¹sih¹nxā²ha¹jau³su², nxa²ha¹i¹. Hai³txi³ txa²nū³-
 kā³txai²na² ti¹ai²nān¹tū³kā³txai²na² so¹lxi³ sa²hau³ko³tain¹sih¹nxā²ha¹jau³la³
 ī³ye³kxi¹nxā²hxa³i¹. ²¹ī³ye³kxi¹nxā²ha¹jau³xa²sa¹: Sa²yxo²wet¹sain¹tū³kā³-
 txi³nū³ai²na² yxo²ha³kxa¹ wi¹lī³we¹yhu¹khai¹nxe³sxā³ yxau²xai³lain¹te³lhxa³
 ī³ye³kxi¹nxā²ha¹i¹. Ju¹ta² ten³khaix¹sa³nhai¹. Wī³nu² ī³nxāin²txi³ nxū²kwai³-
 yxau³sa²sxā³ wi¹lī³we¹sa¹nha²kxai³, nxe²yxau²xai³ki³ta³li¹. Nxe³ki³sa²kxai³
 nxe³ki³kxa² yā¹nxe³sxā³ sa²yxo²wet¹sain¹tū³kā³txi³nū³ai²na² nxū²kwai³-
 yxau³nē³lain¹sxā³ wi¹lī³we¹te³lai¹nha²kxai³ wi¹lī³we¹yhai¹nha²kxai³, nxe²
 yxau²xai³la³nhē³lain¹ju³ta³nū³a² ten³sa³nhai¹. Nxe³nē³lain¹ju³ta³nū³ai²na²
 yuh³xan¹ta³ko³xan¹tū³kā³txi³ tū¹kā³txai²na² sa²kxai³lu² ī²nē³lain¹sxā³ ī³ye³-
 ain¹te²an¹jau³kxai³lu¹: “Hā³xā¹. Je³su²jah³la² Txa²wā¹sū³na² Si³yxau³tāu³a¹
 ī³sa²si¹hā³kxah³lo²khai³xai²la¹i¹.” Yuh³xan¹ta³ko³xan¹tū³kā³txai²na² wān³-
 txa², nē³lain¹tu¹wi¹. ²²Wxi²kin³ti³to³ti³hi¹san¹tai¹ti²ti¹. Nxe³san¹kxa² yā¹-
 nxe³sxā³ txa²nū³kā³txai²na² wxi²kin³ti³to³ti³hi¹tai¹na¹tai¹ti²ti¹. Nai¹na¹ha²-
 kxai³, wi¹lī³we¹yhu¹sxā³ yxau²xai³ki³kxa² yā¹xain¹tu¹wi¹. ²³Na¹kxai²nān²tu³,
 sa²yxo²wet¹sain¹tū³kā³txain²txi³, wi¹lī³we¹tain¹sxā³ yxau³kxai¹na¹ha²kxai³,
 Wxāin²txi³ wi¹lī³we¹san¹sxā³ yxau³kxi¹sa¹nha²kxai³, nxe³nē³lain¹tu¹wi¹.

Nxe³nē³lain¹kxai²nān²tū³, yuh³xan¹ta³ko³xan¹tū³ka³txai²na² wān³txi³kxai³lu¹, i²nē³lhxā³ i³ye³kxi²nha²te³nah¹lxi¹: “Hai³yo¹. Je³su²jah³lai²na² Sū³na² Si³-yxau³tāu³a¹ i³sa²si¹hā³kxah³lai²la¹xā¹. A²ya³la³tū³ Sū³na² Si³yxau³tāu³a¹ Je³-su²jah³lain²txi³, a³lxi², te²ya¹nxe³sxā³ a²sa³wi³ha³lxain²txi³ a³lxi², ain¹na³na¹.” Yuh³xan¹ta³ko³xan¹tū³ka³txa² a²ē¹nān¹jau³su², sain¹tu¹wi¹. Ju¹ta² ten³sa³nhai¹.

²⁴ Wī³na², nxe³txi¹. Ū³hū¹san¹tū³ka³txai²na² kan²txi³ ān³si³tē³la³kxi²-sain¹ju³ta² ten³sa²nūn³nhai¹. Txai²nān²tū³ wxa²ha³lo²a² oh³xan¹ko³nāu³a² ha³lo²lot³sxā³ he¹a¹kxai²nān²tū³, ān³si³tē³la³kxi²sain¹ju³ta²nū³a² ten³sa³-nhai¹. Sain¹kxai²nān²tū³, txa²wxi²kin³ti³to³na¹ju³ta² ū³hū¹san¹kxa² i²ain¹-tu¹wi¹. Nxe³ti³ten³sa³nhai¹. Ha³lo²ai²na² yuh³xai²nān¹ko³xai²na² ā³si³-wxe³ti³he¹nxa³hī¹nū¹tai²nān²tū³ a³lxi²sa²to³hxain¹tai¹ti²ti¹. San¹jau³su² wxi²kin³ti³to³ti³hit¹san¹tai¹ti²ti¹. Nxe³na¹ju³ta², txa²nū³ka³txai²na² yxo²ha³-kxa¹ i²ain¹kxai²nān²tū³, ka³lih³khaix¹sa³tu¹wi¹. Ju¹ta² ten³sa³nhai¹. ²⁵ Wī³nāi³. Wain³te²si³yxau³ka³txai³. Yuh³xan¹ta³ko³xan¹tū³ka³txai²na², hai³txi³ i²nxa²-tū³ka³txi³sai¹nxa³i¹. Nxain¹kxan²ti³, Txai²na² wi¹li²nxa²te²sa¹i¹. Na¹ha²kxai³, txa²nū³ka³txai²na² ū³hū¹san¹tū³ka³txai²na² yxo²ti²sain¹na³li¹. Sai¹nha²kxai³: “Je³su²jah³lai²na², Sū³na² Si³yxau³tāu³a¹ i³sa²si¹hā³kxah³lo²su² na³na¹.” Sain¹na³li¹. Nxe³jau³xai²na², txa²nū³ka³txai²na² a³la³kxain¹na³li¹. ²⁶ Txa²nū³-ka³txai²na², hxi²kan¹khaix¹te²sin¹ju³ta² i³yau¹ū³hain¹to³hxai²na¹tai¹ti²ti¹. Jā¹xai¹na¹tu¹wi¹. Ai¹na¹kxai²nān²tū³, ha³lo²a² a³la³kxain¹tu¹wi¹. Nxe³ju³tan¹-te²kxa³yan³tu³ a³lxi²san¹kxa² yā¹nxe² a³lxai¹nīn¹ju³ta² yū²na³li¹. Nxai¹nī¹-nha²kxai³ Txai²na² Wxa²tah²na¹xai²na² nxū²kwai³yxau³ai¹na¹ju³ta² yū³nūn³-na³li¹. Je³su²jah³la² wān³txa² ta¹hxai²hē¹la².

Ko³nxe³thīn¹tū³ka³txa² Je³su²jah³la² i³sa²so¹ain¹jau³su²

18 ¹ Nxe³nxa²ha¹te¹ Je³su²jah³lo²kxai³lu² wān³txai²na² i³ye³ta³lun²-ka³tū³, a²sa³wi³ha³lxi¹nāu³xa² whāi²na¹ ān³sa²si³wa³lu²ne³kxi² ai³sxā³ tē³li³yhu¹sxā³, i³nū³kxa² Se³trō²yau³xa² ā³yxo²ha³ti³sa²sai¹ain¹ka³tū³, sa³wxe³na² ā³wi¹hain¹ta¹hxai²hē¹la². ² A²nxe³ko³xai²na², Je³su²jah³lai²na² a²sa³wi³ha³lxi¹nāu³xai²na² a²kxā³nxa², ye³ka³lxa¹txi³ ā³nho³hain¹to³ta¹hxai²-hē¹la². Nxain¹sxā³, wi¹li²ain¹to³ta¹hxai²hē¹la². Nxe³ha²kxai³, a²sa³wi³sxa² Ju³ta²sah³la², sa³wxe³nai²na² wi¹li²nūn³to³ta¹hxai²hē¹la². A²nxe³jah³lai²na², ye³jen¹na², Je³su²jah³la² a²ko¹ko¹xa² hxi²ka² ā³yā³yū²kxi²jah³lo²nū³su², ta¹-hxai²hē¹la². ³ Nxe³ju³tan¹te²kxa³yā³tū³ti¹, Ju³ta²sah³lo²su² te²kxai³lu¹, fa³ri³-se²a² nū³ka³txain²txi³ i³wā³txi², wā³nxīn¹te² si³yxau³tū³ka³txain²txi³ i³wā³-txi², ain¹te³nah¹lxi¹, so³ta²to² nū³ka³txa² ā³nū³so¹ain¹nū²la² tē³sxā³ whāi²na¹ ai³nū²la², sa³wxe³nai²na² Je³su²jah³la² kwēn¹ta¹na² yxau³ko³xai²na², ā³yau³-son³kxi² ai³lain¹ta¹hxai²hē¹la², yu³lxa² kài²te²a² ā³tē³i², lā³pi³āu²te²na² tīh³na² sa²kī³kxi²nē³tē³nū³a² ā³tē³i², yā³wi³ta² ā³tē³i² nxe²xai³nū²la², aun³ti² ā³yau³-son³kxi² ai³lain¹ta¹hxai²hē¹la². ⁴ Ain¹ka³tū³, Je³su²jah³lai²na² a²ē¹nāu³a¹, ha³-lo²a² yxan¹nāu³a¹ ū³hū¹ain¹ju³ta²nū³a², a³la³kxi²ta³lu²nain¹ta¹hxai²hē¹la². Nxe³kxe³su² a³ya³tain¹sxā³ i³ye³kxain¹te³nah¹lxi¹:

—Īh¹te²la³ta³ ten³yah³lxi¹ji¹? Je³su²jah³la² wān³txa², ta¹hxai²hē¹la².

⁵ Nxe³nxa²ha¹te¹, Ju³ta²sah³la² nū³ka³txai²na² wān³txi³kxai³lu¹, i³wa²lū³xain¹te³nah¹lxi¹:

—Je³su²jah³la², Na³sa³re²thī³na² tōn¹jah³la², ten³yah³lxa¹nhai¹. Ain¹ta¹-hxai²hē¹la². Nxe³hī¹na², Ju³ta²sah³la² hī²sen³su², Je³su²jah³la² kox¹ko¹xa²

hxi²ka² ā³yū³ain¹jah¹lo²nū³su² jah¹la², he¹yain¹ta¹hxai²hē¹la². Nxe³nxa²ha¹te¹, Je³su²jah³la² wān³txi³kxai³lu¹, i³ye³kxain¹te³nah¹lxi¹:

—Txai²la³na¹i¹. Ta¹hxai²hē¹la². ⁶Ain¹tāu³, nxe³jau³xai²na², Ju³ta²sah³lai²na² nū³ka³txai²na² ain³kxain¹tāu³, ā³si³tu³kxa² ai³sxā³, a²yu³hē³nāu³a¹ a³hain¹ta¹-hxai²hē¹la². ⁷Ain¹ka³tu³, āh¹ i³ye³kxain¹te³nah¹lxi¹:

—Īh¹nxe³te³ta³ ten³yah³lxin¹ji¹? Ya³nx²ta¹i¹. Je³su²jah³la² wān³txa², ta¹-hxai²hē¹la². Ain¹ka³tu³:

—Je³su²jah³la², Na³sa³re²thi³na² ton¹jah¹la² ā³ten³si¹na¹nhai¹. Ta¹hxai²hē¹la².

⁸Nxe³nxa²ha¹te¹, Je³su²jah³la² wān³txi³kxai³lu¹:

—Txai²li² Je³su²jah³lo²sa¹i¹. Ya³nx²ta¹ten¹ti¹. Txai²na² so¹lxi³ ten³sah¹lxin¹-kxai²nān²tu³, tū³ka³txai²na² ā³si³tē³kxi²sain¹tū³ka³txai²na², hāi¹nxe² ā³txain¹-yah³lxi³sā²nhē³li¹. Ā³wa²to¹tain¹txai²li¹. Je³su²jah³la² wān³txa², ta¹hxai²hē¹la². ⁹Nxe³ju³ta², ha³la³je¹nai³kxai³ Je³su²jah³lai²na² i³ye³sxā³ A²wī³na² i³ye³-kxain¹ta¹hxai²hē¹la². Nxe³jau³xa²sa¹:

—Wī³nāi³. Txa²sa³wi³ha³lxi³nāu³xai²na² ū³hū¹san¹tū³ka³txai²na² tī¹kxi²-sa³kxa², yū²nxa³lho³li¹. Hai³txi³ ka³na³ka³na³te²a² ha³ta³nxān²txi³ tī¹kxi²sa²-nxa³lho³li¹. A²yxo²ha³kxa¹ he¹lain¹na³li¹. Ta¹hxai²hē¹la². Nxe³jau³xait³ jā¹nxe³-sxā³, a²ya³la³tu³ hī¹na², Je³su²jah³la² a²sa³wi³ha³lxi³nāu³xa² wa²su¹wa²su¹yxau³xai³lain¹ta¹hxai²hē¹la². Hai³txi³ a²sa³wi³sxa² ka³na³ka³na³te²a² ha³ta³-nxān²txi³, so³ta²to² nū³ka³txa² i³sa²so¹ain¹ju³ta³la³, yū³ta¹hxai²nxa³hē¹la².

¹⁰Yxān¹ta¹, Pe²jah³lai²na² sa²kxai³lu² a²i³lxi³ ā³xa² Si³māu²ah³lo²su² te²-kxai³lu¹, yu³la² kāin²ta³wxi²a² sa²si³sai¹nha²sxā³, wā³nxīn¹te² si³yxau³ka³-khai³su² jah¹la² a²sa³wi³sxa², a²i³lxa² Mau²kah³lo²su² nxe³jah¹la², txa²wā¹-wi¹nē³tāu³a¹ a²ne³nxē³nāu³a¹ i³ne³i²lā³kxain¹ta¹hxai²hē¹la². ¹¹Nxe³nxa²ha¹te¹, Je³su²jah³la² wān³txi³kxai³lu¹, Pe²jah³lai²na² i³ye³kxain¹te³nah¹lxi¹:

—Wxa²yu³lai²na², ū³si³wi³xi²nhat¹sā²nhē³li¹. Ā³nhe¹kxain¹txa³hē¹li¹. Txa²-wī³na² i³kwa³na³sain¹jau³xa², ye³khāuh³lxa³ti³sa²ju³ta³nū³a² i³kwa³na³sain¹na²-hē³li¹. Nxe³sain¹jau³xai²na¹ sa²yxo²ā³ti³ten³sa²nxān¹nhai¹. Nxe³ha²kxai³, so³ta²to² nū³ka³txai²na² i³sa²so¹sain¹ju³ta³nū³a², hāi¹nxe² ā³txai¹nhē³li¹. Ta¹hxai²hē¹la².

A³na²sah³la² i³wā³txi³jau³su²

¹²-¹⁴ Ain¹ka³tu³, Ro³ma²no² nū³ka³txai²na² a²hxi²kan¹jah³la² i³kwa³na³ta¹-hxai²hē¹la². Ain¹ka³tu³, a²so³ta²to³ nū³ka³txai²na² nxe³ha²kxai³, Ju³te²a² nū³-ka³txa² a²so³ta²to³ nū³ka³txa² nxe³ha²kxai³, ain¹sxā³, Je³su²jah³lai²na² sa²-kxai³ i³sa²so¹sxa³ sa²tai³kxain¹ta¹hxai²hē¹la². Ain¹ka³tu³, sxi²ha² kāin²thi³na² tē³sxa³ ā³nxai³ta¹hxai²hē¹la². Ain¹sxā³, wā³nxīn¹te² si³yxau³ka³khai³su² jah¹la² a²i³lxa² Kai³fa²sah³la² a²kūx³ka³nai²na² a²i³lxa² A³na²sah³la² a²sxi²ha² sa²-kxai³lu², tē³sxa³ ā³nxai³ta¹hxai²hē¹la². Nxe³ain¹sax³kūx¹, ha³la³je¹nhī¹nai³-kxai³lūx¹, wā³nxīn¹te² si³yxau³ka³khai³su² jah³lai²na² sa²kxai³lu² a²i³lxa² Kai³fa²sah³lai²na² sa²kxai³lu¹, e³te³nah¹lxi¹:

—A²nū²a² ka³na³ka³na³jah¹la² so¹lxi³, Je³su²jah³lai²na² so¹lxi³ ya³lu²kxi²-nē³ju³ta² wi¹na³li¹. Kai³fa²sah³lai²na² wān³txa² Ju³te²a² nū³ka³txa² ā³nhai¹-tūn³te²nāu³xa², ye²yhain¹ta¹hxai²hē¹la².

Pe²jah³la² a²yxo²wān³txa² Je³su²jah³la² sa²yxo²ā³jau³su²

¹⁵Nxe³nxa²ha¹te¹, so³ta²to² nū³ka³txai²na² Je³su²jah³la² tē³sxā³ ā³nxai³-nxa²ha¹te¹, Pe²jah³lain²txi³ Je³su²jah³la² a²si³ti³nha² ū²lxi³ ān³si³tē³kxi²,

a²sa³wi³sxa² ā³xain²txi³ Je³su²jah³la² a²si³ti³nha² ā³si³tē³kxi², ain¹ta¹hxai²-hē¹la². A²nxe³te²a² sa³wi³sxa² ā³xai²na², wā³nxin¹te² si³yxau³ka³khai³xa² wi¹li²ain¹kxah³lo²su² to³ta¹hxai²hē¹la². Nxe³ain¹kxe³su², a²sa³wi³sxa² ā³-xai²na² sa²kxai³lu², Je³su²jah³lai²na² ān³si³tē³la³kxi², wā³nxin¹te² si³yxau³-ka³khai³xa² sxi²ha² wai²ha² yxo²tā³lxa² ā³wi¹hain¹ta¹hxai²hē¹la². ¹⁶Yxān¹ta¹, Pe²jah³lai²na² ha³lo²a² sxih²yo²a² ā³yo²wa³ti³kxi²sxā³ yxau³ain¹ta¹hxai²-hē¹la². Nxe³ha²kxai³, a²sa³wi³sxa² ā³xai²na² sa²kxai³lu² wā³nxin¹te² si³yxau³-ka³khai³xa² wi¹li²kxah³lo²su² te²kxai³lu¹, sxi²ha² a³li³ka³tū³, a²wāi²ta¹ka³lxa² sxih²yo²a² wxa²hau³ko³ta¹ka³lxa², a³ya³ti²sxā³ i³ye³kxain¹te³na¹, Pe²jah³-lai²na² sa²kxai³lu² sa²so¹sxā³ tē³sxā³ whāi²na¹, sxi²ha² ā³wi¹hain¹ta¹hxai²-hē¹la². ¹⁷Ā³wi¹hain¹ka³tū³, wāi²ta¹ka³lxa²na² sxih²yo²a² wxa²hau³ko³ta¹ka³-lxa²na² wān³txi³kxai³lu¹, Pe²jah³lai²na² i³ye³kxain¹te³nah¹lxi¹:

—Wxāi²na², Je³su²jah³lai²na² a²sa³wit³sxan³ji¹wi¹? Ta¹hxai²hē¹la². Nxe³-nxa²ha²te¹, ki³han³jau³su² i³wa²lū³xain¹te³nah¹lxi¹:

—Nxe²nxa³xī¹. Je³su²jah³la² a²sa³wit³sin²nxa³xī¹, txai²li¹. Pe²jah³la² wān³-txa², ta¹hxai²hē¹la².

¹⁸Nxe³hī¹na², ha³lo²a² a³li³khaix¹yain¹ta¹hxai²hē¹la². Nxe³ha²kxai³, wā³nxin¹te² si³yxau³ka³txa² a²sa³wi³ha³li³nāu³xa² nxe³ha²kxai³, so³-ta²to² nū³ka³txa² a²hxi²kan¹txi³nāu³xa² nxe³ha²kxai³, ain¹sxā³, ha³nxe²a² sa²ya³tain¹tāu³a² i³wa³nēn³kxi²te³lhā³ ā³nū²kxa² yxau³ain¹ta¹hxai²-hē¹la². Nxe³ain¹tho³xa², Pe²jah³lai²na² sxa³yain¹sxā³ i³wa³nēn³kxi²te³lhā³ sxa³yain¹nūn³ta¹hxai²hē¹la².

Wā³nxin¹te² si³yxau³ka³khai³xa² Je³su²jah³la² i³wā³txain¹jau³su²

¹⁹Nxe³nxa²ha²te¹, wā³nxin¹te² si³yxau³ka³khai³xa² wān³txi³kxai³lu¹, Je³su²-jah³la² i³ye³kxain¹te³nah¹lxi¹:

—Ī²sa³wi¹. Wxa²sa³wi³ha³li³nāu³xai²na² ha³lo²a² o²la³kxain¹ju³tain²txi³ i³yau¹ū³hi², wxa²wān³txa², a²nū²a² yxo²ha³kxa¹ i³ye³kxain¹to³hin¹jau³xain²-txi³ i³yau¹ū³hi² nxe³sē¹li¹. Ta¹hxai²hē¹la². ²⁰Nxe³nxa²ha²te¹, Je³su²jah³la² wān³txi³kxai³lu¹, i³wa²lū³xain¹te³nah¹lxi¹:

—A²nū²a² yxo²ha³kxa¹, e³lē³na² yxau³sxā³ i³ye³kxain¹to³hxai²na¹tai¹-ti²ti¹. Nxe³na¹ju³ta²sa¹, Ju³te²a² nū³ka³txa² ā³nū²kxain¹thi³nāu³xain²txi³, kxān³su² yxau³sxā³ i³ye³kxai³ni², Txa²wā¹sū³na² Si³yxau³tāu³a¹ sxi²khai³xa² yuh³xai²nān¹thi³khai³xain²txi³ Ju³te²a² nū³ka³txa² yxo²ha³kxa¹ ā³nū²kxa² hē¹ain¹tāu³ain²txi³, kxān³su² yxau³sxā³ i³ye³kxai³ni², ain¹to³hxai²na¹tai¹-ti²ti¹. Hai³txi³ hāi³a² yxau³sxā³ i³ye³kxain¹to³hxain²nxa²tai¹ti²ti¹. ²¹Ī¹nxe³-kxa²yan²ti³tā³, Txai²na² i³wā³txi³san¹ji¹? A²nū²a² Txa²wān³txa² ain¹kxi²-sain¹tū³ka³txa² ka³lxa¹khaix¹nxe³tū³ka³txai²la¹i¹. Ī³wā³txi³txai¹nhē³li¹. Tū¹ka³txai²na² ā³ne³wxe³ain¹te²la¹i¹, Txa²wān³txa² i³ye³kxai³na¹jau³xai²-na²su¹. Ta¹hxai²hē¹la².

²²Nxe³ka³tū³ta¹, so³ta²to² nū³ka³txa² a²hxi²kan¹txi³nāu³xai²na² ka³na³ka³-na³jah¹la² hi²sen³su², Je³su²jah³la² wxa²ne³su²lain¹ta¹hxai²hē¹la². Wxa²ne³su²-lain¹sxā³ i³ye³kxain¹te²an¹jau³kxai³lu¹:

—Wā³nxin¹te² si³yxau³ka³khai³xa² hxi²kan¹khaix¹jah¹lai²la¹i¹. Yxān¹-ta¹, wxāi²lē¹. Ī³lxa³thi¹nxa³jau³xa² i³ye³kxai³ni¹lxi¹. Jā¹nxe³txa³hē¹li¹. Ta¹hxai²hē¹la².

²³Nxe³nxa²ha²te¹, Je³su²jah³la² wān³txi³kxai³lu¹, i³wa²lū³xain¹te³nah¹lxi¹:

—On³sxā³ i³ye³nxa³ke³la³te²kxai³ i³yau¹ū¹sē¹li¹. Yxān¹ta¹, wi¹li³ye³a¹kxai²-nān²tū³ i¹h¹nxe³kxa²yan³ti³ta³ wxa²ne³su²lhan¹ji¹? Ta¹hxai²hē¹la².

²⁴Nxe³ka³tū³, A³na²sah³lai²na² sa²kxai³lu², Je³su²jah³la² sa²tai³ki²ti³hi¹-tain¹sxā³ i³sa²si¹hā³sxā³, Kai³fa²sah³lai²na² sa²kxai³lu² wā³nxin¹te² si³yxau³-kq³khai³sa²nūn³jah¹la² sa²kxai³lu², i³sa²si¹hā³ū¹hain¹ta¹hxai²hē¹la².

Pe²jah³la² ā³ta³lo³hēt¹sxā³ Je³su²jah³la² sa²yo²ā³jau³su²

²⁵Nxe³nxa²ha¹te¹, hau³hau³kon³sxā³ Pe²jah³lai²na² sa²kxai³lu², sax³nūn³-sxā³ wā³nēn³kxi²ta¹hxai²hē¹la². Nxe³ju³ta², a²nū²a²nāu³xa², ha³nxe²a² yo²ki³-sa³nāu³a² kwa² yxau³ain¹te²nāu³xa², wān³txi³kxai³lu¹, i³ye³kxain¹te³nah¹lxi¹:

—Wxāi²na², Je³su²jah³la² sa³wit³su² nū³nhī¹ji¹wi¹? Ta¹hxai²hē¹la². Yxān¹-ta¹, Pe²jah³lai²na² wān³txa² ki³ha¹ki²ti³ān¹jau³kxai³lu¹:

—Ti³hex¹te²txā³i¹. Hai³txi³ Je³su²jah³la² a²sa³wit³su² te²txa³i¹, txai²li¹. Ta¹hxai²hē¹la².

²⁶Ain¹ka³tū³, wā³nxin¹te² si³yxau³kq³khai³xai²na² a²sa³wi³sxa² wān³txi³-kxai³lu¹, Pe²jah³lai²na² i³ye³kxi²te³nah¹lxi¹:

—Sa³wxe³nai²na² he¹yai¹nīn¹te³nai¹ti²ti¹. Nxe³tāu³a¹, wxāin²txi³ i²i², Je³-su²jah³lain²txi³ i²i², nxe³nx²ta¹tai¹ti²ti¹. Ta¹hxai²hē¹la². A²nxe³jau³xai²na² e³jah¹la² a²wā³i³ā³su² te²a², ha³la³je¹nhī¹nai³kxai³ Pe²jah³lai²na² i³ne³i²lā³-kxi²kxah³lo²su² ta¹hxai²hē¹la².

²⁷Nxe³nxa²ha¹te¹, Pe²jah³lai²na² wān³txi³kxai³lu¹, āh¹ i³ki³ha¹-kxi²te³nah¹lxi¹:

—Hai³txi³ txai²li² Je³su²jah³la² a²sa³wit³sin²nxa³i¹. Ta¹hxai²hē¹la². Nxe³ka³-tū³ kwēn¹ta²kxai³, ka³la³ka³la²a² i³yai²lxi²ta¹hxai²hē¹la².

Pi³la²jah³la² i³wā³txi³jau³su²

²⁸Nxe³nxa²ha¹te¹, Ju³te²a² nū³ka³txa² sa²kxai³lu² Je³su²jah³lai²na² tē³sxā³, whāi²na¹ Kai³fa²sah³la² a²sxi²ha² a³li³ain¹ka³tū³, a²nū²a² Ro³ma²no² nū³ka³-txa² hxi²kan¹ta² si³yxau³tāu³a¹ sxi²ha² sa²kxai³lu² ā³tī³xain¹ta¹hxai²hē¹la², i³yū¹li²nxa³ta³lxa¹ ta¹hxai²hē¹la². Yxān¹ta¹, hāi¹nxe³sxā³ sxih²yo²a² ā³yo²-wxe³ain¹ta¹hxai²hē¹la². Ā³wi¹hain¹ta¹hxai²nxa³hē¹la². Ā³wi¹hai¹nxa³ju³ta²sa¹:

—A²nū²a² Ro³ma²no² nū³ka³txa² sxi²ha² ā³wih¹ki³sxa³lho³na¹. Ā³wih¹sxā³, Ro³ma²no² nū³ka³txai²na² ān³ka³li²wi²kxi²sxā³ he¹yain¹ki³kxai²nān²tū³ kō³-nxe³ti³hi¹te³kxa²yan³ti³su², Pas²kwa²nxe³je³na³kxa² a²yain³txa² hxi²kan¹txi³ i³yain³ki³sxa³kxa²yan³ti³su², ki³nhā¹. Ju³te²a² nū³ka³txai²na² ta¹hxai²hē¹la². ²⁹Ā³wi¹hai¹nxa³kxe³tū³, Ro³ma²no² nū³ka³txa² a²hxi²kan¹te² si³yxau³ka³-ta² sa²kxai³lu² a²i²lxa² Pi³la²jah³la² sa²kxai³lu², wa²li³sxā³ i³ha¹txain¹sxā³ i³ye³kxain¹te³nah¹lxi¹:

—Īh¹nxe³ju³ta² on³sxā³ kāi³ai¹nxa³lhai¹li¹, Je³su²jah³lai²na²su¹? Ta¹hxai²hē¹la².

³⁰Nxe³nxa²ha¹te¹, i³wa²lū³xain¹te²an¹jau³kxai³lu¹:

—Jah¹lai²na² kō³nxe³thin¹jah¹lai²la¹i¹. Kō³nxe³thin¹sxā³ kāi³to³hxa³ke³la³-te²kxai³ ā³yū³nxa²si¹nhī¹nxa²nxa³i¹. Ta¹hxai²hē¹la².

³¹Nxe³nxa²ha¹te¹, Pi³la²jah³lai²na² wān³txi³kxai³lu¹:

—Ne³ka²sah¹lxi³sa²lxi¹. Je³su²jah³lai²na², sa²so¹jah³lxi³sxā³ a³li³jah¹-lxi³hē¹li¹. Yah³lxi¹n¹kxai²nān²tū³, Moi³se²ah³lu¹tai²na² ū³wha²li¹la³kxi¹-nx²ti³jau³xu¹tai²na² i³we¹jah³lxi³sxā³ wā²nxū¹hain³nha²sxā³, jah¹lai²na²

kāi³kxi¹txain¹yah³lxi³hē¹li¹. Ta¹hxi²hē¹la². Nxe³nxa²ha¹te¹, Ju³te²a² nū³kq³-txai²na² wān³txi³kxai³lu¹, i³wa²lū³xain¹te³nah¹lxi¹.

—Jah¹lai²na² i³ya²lu¹nha¹ju³ta² wain³sī¹nhī³nx²na³li¹. Yxān¹ta¹ hxi²-kan¹sa²sī¹nxa³nhai¹. Wxa²nū³kq³txai²na² i³kwa³na³sah¹lxi¹nhī¹jau³xai²na² a²nū²a² su²lhā³nha¹ju³ta², hāi¹nxe² ā³sah¹lxi³to³sī¹nxān³tai¹ti²ti¹. Wxa²nū³-kq³txai²na² so¹lxi³, a²nū²a² kuh¹lxa³thin¹te²a² hxi²kan¹txi³ su²lhā³ain¹sī¹nhī³-nxa¹lxi¹. Ta¹hxi²hē¹la². Ain¹ka³tū³, ye³jen¹nāu³a¹ Ro³ma²no² nū³kq³txai²na² so¹lxi³ Je³su²jah³la² i³hxi²kī¹la³kxi²te³lhxā³ ain¹ta¹hxi²hē¹la².

³² Yxān¹ta¹, Je³su²jah³la², a²kxā³nxa² ha³lo²a² a³la³kxi²ta³lun²kxe³tū³, i³ye³te³nah¹lxi¹:

—Hi³sa³ka³txa² i³hxi²kī¹la³kxi²sain¹sxā³ su²lhā³sain¹tu¹wi¹. Je³su²jah³la² wān³txa² a²kxā³nxa², ta¹hxi²hē¹la². A²nxe³jau³xai³ jā¹nxe³sxā³ kwē¹tai²na² Ro³ma²no² nū³kq³txai²na² Je³su²jah³lai²na² i³hxi²kī¹la³kxi²sxā³ su²lhā³ain¹te³lhxā³, ta¹hxi²hē¹la².

³³ Nxe³nxa²ha¹te¹, Pi³la²jah³lai²na² sa²kxai³lu² a²sxi²hai²na² ā³wi²xi²ka³tū³, Je³su²jah³lai²na² i³kaix¹tain¹sxā³ i³ye³kxain¹te³nah¹lxi¹:

—Wxāi²na² Ju³te²a² nū³kq³txai²na² a²hxi²kan¹ta² si³yxau³khaix³jah¹lo²sin¹-ji¹wi¹? Pi³la²jah³la² wān³txa², ta¹hxi²hē¹la².

³⁴ Nxe³nxa²ha¹te¹, Je³su²jah³la² wān³txi³kxai³lu², i³wa²lū³xain¹te³nah¹lxi¹:

—Nxe³sā²lxi¹. Ī³ye³kxi²san¹jau³xai²na², wxa²wān³txi³khai³su² ta³nxa², wa³ka³li³yau³su² ta³nxa², nxe³hī³te²la¹xā³? Ta¹hxi²hē¹la².

³⁵ Nxe³nxa²ha¹te¹, Pi³la²jah³lai²na² wān³txi³kxai³lu¹:

—Ī³sa²wi¹. Txai²li², hai³txi³ Ju³te²an¹jah¹lo²sin²nxa³i¹. Nxe³ha²kxai³, ih¹nxe³-sxā³ wxa²nū³kq³txa² kāi³yah³lxin¹ju³ta² ā³ne³wxē³hī³na²te²la¹ku², nxa²ha¹nhai¹. Yxān¹ta¹, wxa²nū³kq³txain²txi³, wxa²wā³nxin¹te² si³yxau³kq³ta²nāu³xain²txi³ ain¹sxā³, txa²hxi²kai²na² ā³yū³sya¹nxain¹tai¹ti²ti¹. Nxe³ha²kxai³, ih¹nxe³ju³ta³ on³sxā³ kāi³xān³thai¹li¹? Nxa²ha¹nhai¹? Pi³la²jah³la² wān³txa², ta¹hxi²hē¹la².

³⁶ Nxe³nxa²ha¹te¹, Je³su²jah³la² wān³txi³kxai³lu¹, i³wa²lū³xain¹te³nah¹lxi¹:

—Nxe²nxa³i¹. Txa²ha³lo²a² i³yau¹ū³nx²ta¹tu¹wi¹. Yxān¹ta¹ yuh³xai²nān¹ta³-ko³xai²na² a²hxi²kan¹ta² si³yxau³jah¹lo²sxa³i¹. Nxe³na¹ke³la³te²kxai³ txa²sa³-wi³ha³lxi³nāu³xai²na² ā³nhe¹kxain¹ti³hit¹sī³na¹i¹. Ju³te²a² nū³kq³txa² hxi²ka² ā³yū³sain¹kxa²yan³ti³su² nxe³hī³na¹i¹. Yxān¹ta¹, Txai²li¹ yuh³xai²nān¹ta³ko³-xai²na² hxi²kan¹te²lot³sai¹nxa³i¹. Ta¹hxi²hē¹la².

³⁷ Nxe³nxa²ha¹te¹, Pi³la²jah³lai²na² wān³txi³kxai³lu¹:

—Wxāi²na², hxi²kan¹txa² si³yxau³kq³khaix³sin¹tai¹? Ta¹hxi²hē¹la². Nxe³-nxa²ha¹te¹, Je³su²jah³lai²na² wān³txi³kxai³lu¹:

—“Hxi²kan¹txa² si³yxau³kq³khai³sin¹tai¹?” Sa¹lxi¹. Yxān¹ta¹, Txai²na¹-xai²na², a²nū²a² yxo²ha³kxal¹ a²ya³la³jau³tū³ i³yau¹ū³hain¹si¹ha¹jau³su², yuh³-xai²nān¹ta³ko³xai²na² wxā³na¹hē³li¹. Jā¹nxe³te³lhxā³, txa²hā³ka³na² ē¹nāu³a¹ a³li³la¹ha¹hē³li¹. Na¹ha²kxai³: “A²ya³la³jau³tū³ ten³sa³nha¹.” A²nū²a² ē¹li³te²su² nxe³kxai²nān²tū³, Txa²wān³txai²na² ain³kxi²sain¹na³li¹. Ta¹hxi²hē¹la².

³⁸-³⁹ Nxe³nxa²ha¹te¹, Pi³la²jah³la² wān³txi³kxai³lu¹ i³ye³kxain¹te³nah¹lxi¹:

—A²ya³la³jau³tū³ a²si³yxau³jau³tū³, ih¹nxe³te²la¹xā³? Ta¹hxi²hē¹la².

Pi³la²jah³la² Je³su²jah³la² su²lhā³si¹hain¹jau³su² kwa³na³jau³su²

Nxe³jau³xai²na² i³ye³kxi²ta³lun²ka³tū³, Pi³la²jah³lai²na² sa²kxai³lu² wa²li³-sxā³ Ju³te²a² nū³kq³txai²na² i³ye³kxain¹te³nah¹lxi¹:

—Je³su²jah³lai²na² ko³nxe³ti³ kái³ha²kxai³ su²lhā³si¹ha¹jau³nũ³su² hxi²-ki³ye²nx²ti³xa³wi¹. Yxān¹ta¹, wxa² Pas²kwa²nxe³je³na³kxa² yau³son³na³li¹. Nxe³ha²kxai³, a²nũ²a² sxi²ha² kan²thi³na² ũ³ti¹kxai¹na¹tũ³ka³txa² yũ²na³li¹. A²nxe³tũ³ka³txa² sa²kxai³lu², txai²na² sa²kxai³lu² Pas²kwa²nxe³je³na³kxai²na² ka³na³ka³na³jah¹la² so¹lxi³, than²kxi²sa²tā³sxā³ sa²nũ¹xi¹nx²ti³to³hxi¹na¹tai¹-ti²ti¹. Hi¹na² jā¹nxe³nx²ta¹tu¹wi¹. Yā¹jah¹lo²ta³ than²kxi²sa²tā³sxā³ sa²nũ¹xi¹-nx²ti³te³la¹ji¹? Je³su²jah³lai²na², Ju³te²a² nũ³ka³txai²na² a²si³yxau³ka³khai³-xai²na² than²kxi²sa²tā³sxā³ sa²nũ¹xi¹nx²ta¹ju³ta³nũ²a² ten³nxa²lxi³xa³ji¹? Ta¹hxi²hē¹la².

⁴⁰Yxān¹ta¹, Ju³te²a² nũ³ka³txai²na² wān³txi³kxai³lu¹, kái²n² i³wxan¹te³nah¹lxi¹.

—Je³su²jah³lai²na² ten³ti³hex¹sa²sín¹nxān¹nai¹. Yxān¹ta¹, Ba³ra³ba²sah¹la² so¹lxi³ ten³sa²sín¹nai¹. Ta¹hxi²hē¹la². Yxān¹ta¹, Ba³ra³ba²sah¹la² kái³su²lhā³-jah¹lo²su² ta¹hxi²hē¹la².

19 ¹Nxe³nxa²ha²te¹ Pi³la²jah³lai²na² sa²kxai³lu² i³kwa³na³ka³tu³, Je³-su²jah³la² sa²so¹sxā³ i³ta³lo³wai¹ti³hi¹tain¹ta¹hxi²hē¹la². ²Ain¹ka³-tu³, so³ta²to² nũ³ka³txai²na² sa²kxai³lu² wai³lxa² so¹sxā³, wxa²xu³kxain¹sxā³, Je³su²jah³lai²na² a²ne³ka² ũ³nhe³hēn¹kxain¹ta¹hxi²hē¹la². Ain¹ka³tu³, wā²la² sau¹saun¹ka³lo³a² a²hxi²kan¹ta² si³yxau³ka³txa² ũ³whi²kxi²nha²ka³lo³hũ³ka³-lo³a² ũ³whi²kxain¹ta¹hxi²hē¹la². ³Ain¹ka³tu³, ā³yau³son³kxain¹ka³tu³, i³sa²-nēn¹kxi²ki³lxot³sxā³ i³wai³ka³si³xain¹te³nah¹lxi¹:

—Wi¹lhin¹te²si¹lxi¹. Ju³te²a² nũ³ka³txa² a²hxi²kan¹te² si³yxau³kat³si¹lxi¹. Ain¹ta¹hxi²hē¹la². Ain¹ka³tu³, ye³ka³lxa¹txi³ wxa²ne³su²lain¹to³ta¹hxi²hē¹la². ⁴Nxe³nxa²ha²te¹, Pi³la²jah³lai²na² wān³txi³kxai³lu¹, a³li³xi²sxā³ Ju³te²a² nũ³-ka³txai²na² āh¹ i³ye³kxain¹te³nah¹lxi¹:

—i³ne³ka²sah¹lxi³xi¹. Je³su²jah³lai²na² wxa²yen³nau³a¹ wā²na³uh¹xi¹nx²-ta¹i¹. Jah¹lai²li² ko³nxe³ti³ kái³ju³ta² hai³txi³ i²a¹jah¹lo²sxa³i¹. Wi¹lhin¹jah¹lo²-sye¹nx²ti³na³li¹. Ta¹hxi²hē¹la².

⁵Ain¹ka³tu³, Je³su²jah³lai²na² a³li³ye²ta¹hxi²hē¹la². Wai³lxa³ka³lo³ai²na² ne³hē¹nha²sxā³, wā²la² sau¹saun¹ka³lo³a² wi²kxi²nha²sxā³, a³li³ye²ta¹hxi²hē¹la². Nxe³te³nah¹lxi¹, Pi³la²jah³lai²na² wān³txi³kxai³lu¹, Ju³te²a² nũ³ka³-txai²na² i³ye³kxain¹te³nah¹lxi¹:

—Nxe³jah³lxi³hē¹li¹. Jah¹lai²na² wi¹li²jah¹lxi³hē¹li¹. Ta¹hxi²hē¹la².

⁶Yxān¹ta¹, wā³nxīn¹ta² si³yxau³ka³ti³nāu³xain²txi³, a²sa³wi³ha³lxi³nāu³-xain²txi³, Je³su²jah³lai²na² i²ain¹tāu³ kái²n² i³wxan¹te³nah¹lxi¹:

—Hi³sa³ka³txa² i³hxi²kī¹la³kxi²sxā³ su²lhā³txa²si¹nhē³li¹. Hi³sa³ka³txa² i³hxi²kī¹la³kxi²sxā³ su²lhā³txa²si¹nhē³li¹. Ain¹to³ta¹hxi²hē¹la². Nxe³nxa²-ha²te¹, Pi³la²jah³lai²na² wān³txi³kxai³lu¹:

—Wxāi²na² so¹jah³lxi³sxā³ hi³sa³ka³txa² su²lhā³jah¹lxi³hē¹li¹. Yxān¹ta¹, jah¹-lai²li² ko³nxe³ti³ kái³ju³ta² hai³txi³ i²a¹jah¹lo²sxa³i¹. Wi¹lhin¹jah¹lo²sye¹nx²ti³-na³li¹. Ta¹hxi²hē¹la².

⁷Nxe³nxa²ha²te¹, Ju³te²a² nũ³ka³txa² ā³nhai¹tũn³te²nāu³xai²na² wān³txi³-kxai³lu¹, i³wa²lũ³xi²te³nah¹lxi¹:

—Je³su²jah³lai²na² e³jau³xa² on³txi³hex¹jau³sxa³i¹. “Txai²na², Txa²wā¹-sũ³na² Si³yxau³tāu³a¹ A²tah²sa¹i¹.” Ain¹sī¹nhxi²na²hē³li¹. Nxe³jau³xai²na², on³jau³sa²sī¹nxa³i¹. Nxe³ha²kxai³, su²lhā³tain¹sī¹na¹ju³ta² wain³sīn¹na³li¹. Su²lhā³tain¹sī¹na¹ju³ta³nũ²a², Txa²wā¹sũ³na² Si³yxau³tāu³a¹ a²ha³teh³nxā³-nxa² i³kwa³na³sa²sín¹ta¹hxi²hē¹li¹. Nxe³te³nah¹lxi¹: “A²nũ²a² Txa²wā¹sũ³na²

Si³yxau³tāu³a¹ te²yā¹nxe³te²lox³nha²sxā³ i³ye³jah¹lo²su² kxai²nān²tu³, su²-lhā³tain¹yah³lxi³hē¹li¹.” Sa²sīn¹ta¹hxai²hē¹li¹. Jāx¹nha¹ju³ta² ten³sa²sīn¹nhai¹. Ta¹hxai²hē¹la².

⁸Nxe³nxa²ha¹te¹, nxe³jau³xai²na² sa²kxai³lu² Pi³la²jah³lai²na² ain³kxain¹-ka³tu³, ā²la² kāin² yuh³lxi³ta¹hxai²hē¹la². ⁹Ain¹ka³tu³, sxi²hai²na² ā³wi²xi²-ka³tu³, i³ye³sxā³, Je³su²jah³la² i³ye³kxain¹te³nah¹lxi¹:

—Īh¹nū¹la³ta³ yxau³jah¹lo²sin¹ji¹? Ain¹ta¹, Je³su²jah³lo²kxai³ wān³txi³la³ yau³ka³na³ka³na³kxan²ti³ hai³txi³ i³wa²lū³xi²ta¹hxai²nxa³hē¹la². ¹⁰Nxe³nxa²-ha¹te¹, Pi³la²jah³lai²na² wān³txi³kxai³lu¹, Je³su²jah³la² i³ye³kxi²te³nah¹lxi¹:

—Īh¹nxe³kxa²yan³ti³ta³ i³wa²lū³xi²sa²nxān³te²la¹xā³? Txai²na² hxi²kan¹te²-sa¹i¹. Na¹ha²kxai³, i³kwa³na³ai¹na¹kxai²nān²tu³, su²lhā³nxa²si¹hai¹na¹jau³su² e³a¹kxai²nān²tu³, su²lhā³nxain¹tu¹wi¹. Yxān¹ta¹, sa²than²kxi²sa²tā³si¹hai¹na¹-jau³su² e³a¹kxai²nān²tu³, sa²than²kxi²sa²tā³nxain¹tu¹wi¹. Txai²na² hxi²kan¹-khaix¹te²sa¹i¹. Nxe³na¹ju³ta²na² ā³ne³wxen¹ji¹? Ta¹hxai²hē¹la².

¹¹Yxān¹ta¹, Je³su²jah³la² wān³txi³kxai³lu¹:

—Nxet³sa¹lxi¹. Wxa²hxi²ka¹nīn¹ju³ta²na², Txa²wā¹sū³na² Si³yxau³tāu³-u¹ta²na² oh³nāu³a¹ yxau³jah¹lu¹ta²na² ū³hū¹nxain¹ju³ta²la²na³li¹. Nxe²-nxān³ke³la³te²kxai³, hxi²ka¹nīn¹nxā³lxi¹. Nxe³ha²kxai³, wi¹kāi³txa²hē³li¹. Nxe²nxān³kxai²nān²tu³, Txa²wā¹sū³na² Si³yxau³tāu³a¹ i³xan³ta³kxi¹nxa²-kxa²yan³ti³su², nxe³nxa²ha¹nhai¹. Yxān¹ta¹, Kai³fa²sah³lai²na² wā³nxin¹te²si³yxau³kax³khai³su² jah¹lai²na², wxa²hxi²ka³nāu³a¹ ā³yū³syā¹nxain¹te¹ni²ti¹. A²nxe³jah¹la², Txa²wā¹sū³na² Si³yxau³tāu³a¹ sa²yo²ā³sxā³ kāi³sxā³ ā³yū³syā¹-nxain¹te³na¹ti²ti¹. Ain¹jau³su², ā²la² ko³nxe³khai¹nxe³txi³ kāi³ain¹na³li¹. Jā¹-nxain¹jau³su², ain¹na³li¹.

¹²Nxe³jau³xai²na², Pi³la²jah³lai²na² hi²sen³kxai³lu² ain³kxain¹ka³tu³, Je³-su²jah³la² sa²than²kxi²sa²tā³ti³ten³khai¹xain¹ta¹hxai²hē¹la². Yxān¹ta¹, Ju³te²a² nū³ka³txai²na² wān³txi³kxai³lu¹ yxo²sa²te¹txi³ i³ye³kxain¹te³nah¹lxi¹:

—Jah¹la² sa²than²kxi²sa²tā³sīn¹txa³hē¹la². Sa²than²kxi²sa²tā³in¹kxai²-nān²tu³, hai³txi³ txa²wā¹hxi²kan¹ta² si³yxau³ka³khai³xa² Se²sa³jah¹la², a²ya³lhxa³lxi¹. A²nū²a² i²lu³te²a² i³ye³kxai²nān²tu³: “Txai²na² hxi²kan¹txa² si³yxau³ka³khai³sa¹i¹.” A²nxe³jah¹lo²su² kxai²nān²tu³, Se²sa³jah¹la² i³ko¹x-ko¹son²kxi²jah¹lo²su² hī³nx²na³li¹. Jā¹nxe³jah¹lo²su² na³li¹, Je³su²jah³lo²su¹. Nxe³ha²kxai³, sa²than²kxi²sa²tā³sīn¹txa³hē¹li¹. Ya³nxa²sī¹na¹i¹. Se²sa³jah¹la² i³xan³ta³kxi¹nxa²kxa²yan³ti³su², nxa²sī¹na¹nhai¹. Ta¹hxai²hē¹la².

¹³A²nxe³jau³xai²na², Pi³la²jah³lai²na² ain³kxain¹ka³tu³, Je³su²jah³la² tē³sxā³, ha³lo²a² a¹li³ka³tu³, tah³lxa³ka³txa² Ju³te²a² nū³ka³txa² wān³txa² a²i³lxa² k³ba³ta²ka³txa², ā³wxe³ta¹hxai²hē¹la². A²nxe³ka³txai²na², kxān³su² Pi³la²jah³lai²na² ā³wxe³to³ta¹hxai²hē¹la². Nxe²sxā³, a²nū²a² i³lxa²thi¹nxā³-te²a², i²li³te²su² te²a², so³ta²to² nū³ka³txa² ā³yū³ain¹kxe³nū³su² te²a², a²ha³-lo²a² Pi³la²jah³lai²na² wā³nxū¹hain³nha²sxā³ i³kwa³na³ain¹to³ta¹hxai²hē¹la². “Jah¹lai²na², su²lhā³txain¹yah³lxi³hē¹li¹.” Tā³nxa², “Sa²than²kxi²sa²tā³txain¹-yah³lxi³hē¹li¹.” Tā³nxa², nxe³sxā³ Pi³la²jah³lai²na² wā³nxū¹hain³nha²sxā³ i³kwa³na³ain¹to³ta¹hxai²hē¹la². Hī¹na², jā¹nxe³sxā³ Je³su²jah³la² ha³lo²a² wā³-nxū¹hain³nha²te³lhā³ Pi³la²jah³lai²na² ā³wxe³ta¹hxai²hē¹la². ¹⁴Nxe³hī¹na², Pas²kwa²nxe³je³na³kxa² a³lan²ti³hī¹nai³tā² i³yū¹li²nxa³tā³lxa² ta¹hxai²hē¹la². Nxe³nxa²ha¹te¹, Pi³la²jah³lai²na² wān³txi³kxai³lu¹, Ju³te²a² nū³ka³txai²na² i³ye³kxain¹te³nah¹lxi¹:

—Wxa²hxi²kan¹txa² si³yxau³ka³txa² i²jah¹lxi³hē¹li¹. Ta¹hxai²hē¹la².

¹⁵Yxān¹ta¹, Ju³te²a² nū³ka³txai²na² wān³txi³kxai³lu¹:

—Jah¹la² ū³nhū³ha³lo²sa²tā³sxā³, hi³sa³ka³txa² i³hxi²kī¹la³kxi²sxā³ su²-lhā³txa²si¹nhē³li¹. Ain¹ta¹hxai²hē¹la². Nxe³nxa²ha¹te¹, Pi³la²jah³lai²na² wān³txi³kxai³lu¹:

—Wxa²hxi²kan¹txa² si³yxau³ka³txa² hi³sa³ka³txa² i³hxi²kī¹la³kxi²sxā³ su²-lhā³a¹ju³ta³nū³a² wain³te²la¹xā³? Ta¹hxai²hē¹la². Yxān¹ta¹, wā³nxin¹ta² si³-yxau³ka³ti³nāu³xai²na² wān³txi³kxai³lu¹, i³wa²lū³xain¹te³nah¹lxi¹:

—Kwa²nhī¹lxi¹. Txa²nū³ka³txa² hxi²kan¹ta² si³yxau³ka³txa² Se²sa³jah¹lo²so¹-lxin³sīn¹na³li¹. Ā³xa²yū³sī¹nxa³i¹. Ain¹ta¹hxai²hē¹la².

¹⁶Ain¹ka³tū³, Pi³la²jah³la² hi²sen³kxai³lu¹, Je³su²jah³la² sa²so¹ti³hit¹sxā³ Ju³te²a² nū³ka³txai²na² hxi²ka²nāu³a¹ ā³yū³yhai¹ta¹hxai²hē¹la². Hi³sa³ka³-txa² i³hxi²kī¹la³kxi²sxā³ su²lhā³ain¹ju³ta³nū³a² ā³yū³yhai¹ta¹hxai²hē¹la². Nain¹ka³tū³, Ju³te²a² nū³ka³txai²na² hi²sen³kxai³lu¹, Je³su²jah³la² sa²so¹sxā³ tē³sxā³ a³li³ain¹ta¹hxai²hē¹la².

Hi³sa³ka³txa² i³hxi²kī¹la³kxain¹jau³su²

¹⁷Te³nah¹lxi¹, Je³su²jah³lo²kxai³lu¹ hi³sa³ka³txa² sa²ka³la³ki³hēt¹so¹-nha²sxā³ ā³nxai³ta¹hxai²hē¹la². Ha³lo²a²ko³xa² a²i³lxa² Txa²wā¹ne³ka³-lo³a²je³na² Ju³te²a² nū³ka³txa² i³yī¹li²jau³xa² Ko²ko³ta³jen³su² nxe³je³na² ā³nxai³ta¹hxai²hē¹la².

¹⁸Nū¹ā¹, hi³sa³ka³txa² i³hxi²kī¹la³kxain¹ta¹hxai²hē¹la². Ain¹ka³tū³, a²wi¹nē³-tāu³a¹ a²nū²a² ā³xa² ka³na³ka³nat³sxā³ i³hxi²kī¹i², a²wā³tāu³a¹ a²nū²a² ā³xa² ka³na³ka³nat³sxā³ i³hxi²kī¹i², nain¹ka³tū³, wi³wi³tot³sxā³ Je³su²jah³la² i³hxi²-kī¹i², nxe³ain¹ta¹hxai²hē¹la². ¹⁹Nxe³ju³ta², Pi³la²jah³la² i³kwa³na³sxā³ wān³-txa² i³yī¹li²jau³xa² hi³a³ka³lo³a² ū³wha²li¹lhā³ hi³sa³ka³txai²na² sa²kxai³lu² a²ne³ka³lo³ka³nāu³a¹ i³yī¹ne³hē¹ta¹hxai²hē¹la². Ū³wha²li¹lain¹jau³xai²na²sa¹:

—Je³su²jah³lai²na² Na³sa³re²thī³na² tōn¹jah¹lai²la¹i¹. Ju³te²a² nū³ka³-txai²na² hxi²kan¹ta² si³yxau³ka³khai³xai²la¹i¹. Nxe³ta¹hxai²hē¹la². ²⁰Nxe³jau³-xai²na², Ju³te²a² nū³ka³txa² wān³txain²txi³ ū³wha²li¹li², wān³txa²yau³xā³xa² la³ti²yau³xain²txi³ ū³wha²li¹li², ā³xa² wān³txa²yau³xā³xa² Kre²ka² nū³ka³-txa² wān³txain²txi³ ū³wha²li¹li², ain¹ta¹hxai²hē¹la². A²nxe³je³na² ha³lo²a² Je³su²jah³la² i³hxi²kī¹la³kxain¹je³na² Je³ru³sa³lē²thī³na² sxi²ha² kāin²khai¹-nxe³thī³na² un²ta³kxi²nxa³jen³su² ta¹hxai²hē¹la². Nxe³ha²kxai³, ū³wha²li¹-lain¹jau³xai²na² a²nū²a² ka³lxa¹tū³ka³txa² Ju³te²a² nū³ka³txi³su² te²nū³ka³-txa² i²ain¹ta¹hxai²hē¹la². ²¹I²ain¹ka³tū³, wā³nxin¹ta² si³yxau³ka³txa²nāu³xa² wān³ti³kxai³lu¹, Pi³la²jah³lai²na² i³ye³kxain²te³nah¹lxi¹:

—Wān³txa² ū³wha²li¹lin¹jau³xai²na² ū³sa²ya³txa²si¹nhē³li¹. Ū³sa²ya³tin¹-kxai²nān²tū³, wān³txa²tah²yau³xa² ū³wha²li¹txa²si¹nhē³li¹. “Txai²na² Ju³te²a² nū³ka³txa² hxi²kan¹ta² si³yxau³ka³khai³sa¹i¹.’ Jau³xai²na² Je³su²jah³lai²na² e³ain¹sīn¹na²hē³li¹.” Nxe³jau³xai²na² so¹lxi³, ū³wha²li¹lhā³ i³yī¹li²ne³hēt¹ja³-sain¹sī¹nhē³li¹. Ain¹ta¹hxai²hē¹la².

²²Yxān¹ta¹, Pi³la²jah³lai²na² wān³txi³kxai³lu¹, i³wā²lū³xain¹te³nah¹lxi¹:

—Wān³txa² ū³wha²li¹la¹jau³xai²na², hāi¹nxe² yxau³tu¹wi¹. Ū³sa²ya³txā³-lho³li¹. Ta¹hxai²hē¹la².

²³Nxe³nxa²ha¹te¹, Je³su²jah³lai²na² i³hxi²kī¹la³kxi²sxā³ ū³h³wxe³ta³lu²nain¹-ka³tū³, so³ta²to² nū³ka³txa² sa²kxai³lu² ha¹li¹ ha¹li¹ jah¹la²nāu³xa² sa²kxai³lu²,

Je³su²jah³lai²na² a²wā²la²ka³lo³a² wi²kxi²nha²ka³lo³a² wxa²sa²so¹te²tu³ ai³-
ain¹ta¹hxai²hē¹la². Yxān¹ta¹, a²ha³la³se³nān¹ta³ka³lo³a² wā²kon³kxain¹ta¹-
hxai²hē¹la². A²nxe³ka³lo³ai²na² hāi¹nxe³sxā³ wxa²xu³ka³lo³su² ta¹hxai²hē¹la².
Ūh³yxāi¹ka³lo³su² ta¹hxai²nxā³hē¹la². ²⁴ Ain¹ka³tu³, so³ta²to² nū³kā³txai²na²
i³ye³lain¹te³nah¹lxi¹:

—Ta³ka²lo¹ai²na² wā²la² wi²khai¹nx²na³li¹. Sa²ten²txi³te²txai³ya³sah¹lxi³-
txa³hē¹li¹. Hāi¹nxe³sxā³ tah³lxa² wē³sa² o²la³kxi²sxā³ wā²nxū¹hain³nha²kj³-
tu¹wi¹. Ain³nha²kj³jah¹lo²nū³a² ka³na³ka³na³jah¹lo²nū³a² a²wa³kxēn³yah³lo²-
nū³su² tu¹wi¹. Nxe³yhain¹ta¹hxai²hē¹la². Yhain¹sxā³, jā¹nxain¹ta¹hxai²hē¹la².
Ain¹ka³tu³, Sū³na² ha³teh³nxā³nxā² kxā³nhi¹nu¹ta²kxai³ ū³wha²li¹la³kxi²nē³-
ta¹hxai²ti³ai¹ti²tu³wa². Nxe³te³nah¹lxi¹:

—Txa²wā²la³ka³lo³a² wxa²sa²so¹te²tu³ ai³li²,

txa²ha³la³se³nān¹ta³ka³lo³a² sa²kxai³lu² tah³lxa² wē³sa² o²la³kxi²sxā³
a²wa³kxēn³yah³la² nū¹hain³nha², sain¹tu¹wi¹.

Ta¹hxai²ti³ai¹ti²tu³wa². Nxe³jau³xau³hxai²tēx¹ jā¹nxe³sxā³ hi¹na² so³ta²to² nū³-
kā³txai²na² kāi³ain¹ta¹hxai²hē¹la².

²⁵ Yxān¹ta¹, hi³sa³ka³txa² a²si³ka³lah³yu³ta² Je³su²jah³la² a²hā³ka³na² sax³nū²,
a²hā³ka³na² ha³līn¹ta³ka³lxa² sax³nū², Ma³ri²a³ka³lxa² Klo²pah³la² sxe³xa³ka³lxa²
sax³nū², Ma³ri²a³ Ma³ta³iē²na³ka³lxa² sax³nū² nxe³ain¹ta¹hxai²hē¹la². ²⁶ Nxe³ka³-
tu³, Je³su²jah³lai²na² sa²kxai³lu¹ i²sxā³ a²hā³ka³na² i²ai¹nha²kxai³, a²sa³wi³sxa²
a³lxi²khai¹nxe³kxah³lo²su² jah¹la² i²ai¹nha²kxai³, ta¹hxai²hē¹la². Nxe³te³nah¹lxi¹:

—Hā³ka² nxe³nxī¹, jah¹lai²na² wxa²wēt³sū³na³li¹. I²txu¹ni¹. Je³su²jah³la²
wān³txa², a²hā³ka³na², nxe³ta¹hxai²hē¹la².

²⁷ Nxe³nū²la² ha³na³ka³lxi³ i³ye³te³nah¹lxi¹:

—Nxe³txi¹. Ta³ka³lxi²na² wxa²hā³ka³nu²hū³na³li¹. I²txa²hē³li¹. Je³su²jah³-
lai²na² wān³txa², a²sa³wi³sxai²na², nain¹ta¹hxai²hē¹la². Nain¹sxā³ kwēn¹ta²-
kxai³ a²sa³wi³sxai²na² sa²kxai³lu², Je³su²jah³la² a²hā³ka³na²na² ā³tē³sxā³
sxi²ha² ā³wih¹sxā³ yxau³sxā³ sa²hau³kot³sa²te³ain¹ta¹hxai²hē¹la².

Je³su²jah³la² ya³lu²ju³ta² i³yau¹ū³jau³su²

²⁸ Nxe³nxā²ha¹te¹, Je³su²jah³lai²na² a²ē¹nān¹jau³kxai³lu¹:

—Hi¹na², txa²wa³ka³li³yu³ta² ta³lu²na¹xā¹. Nxe³ha²kxai³ a²yo²a² e³te³nah¹lxi¹:

—Ya³lxu²sa²na³li¹. Ta¹hxai²hē¹la². Nxe³ju³ta², kxā³nhi¹nu¹ta²na² Txa²wā¹-
sū³na² ha³teh³nxā³nxā² ū³wha²li¹jau³xau³hxai²tēx¹ jā¹nxe³sxā³, Je³su²jah³la²
e³ta¹hxai²hē¹la².

²⁹ Nxe³ka³tu³ta¹, yain³txa² yau³xa², u²va²yau³xa² khon³sxā³ ka³ya²jau³xa²
kwa³ta³lē³na² yxau³ye²ta¹hxai²hē¹la². Nxe³te³nah¹lxi¹, a²nū²a² kwa² yxau³-
te²su² te²a² i³yi¹lho¹tū³xa² sa²so¹sxā³ ka³ya²jau³xa²na² ū³hū¹kxa²sai¹sxā³,
hi³sa³ka³txa² wa²tāi¹tāi¹ka³txa² ū³ki³wi²kxa²so¹sxā³ tē³sxā³ Je³su²jah³la²
a²yo²a² ūh³yo²tē³ū¹hain¹ta¹hxai²hē¹la². ³⁰ Ain¹ka³tu³, Je³su²jah³lai²na² sa²-
kxai³lu², i³yi²la³kxi² i³na²ta³lun²yain¹te²ka³ka¹:

—Txa²wi³na² wa³ka³li³yu³ta² ta³lu²na¹i¹. Nxe³ka³tu³, i³ku³thu²nha²sxā³,
a²wi¹tāu³a¹ a³li³yain¹ta¹hxai²hē¹la².

Je³su²jah³la² ū³txi²ta³nā³tau¹tain¹jau³su²

³¹ Nxe³hī¹na², sa²ba³to³ nxe³ju³ta² ā²la² hxi²kan¹khai¹nxe³te² sa²-
ba³to³ nxe³ju³ta² a²sū²ta³ti³kxai³ ta¹hxai²hē¹la². Nxe³ha²kxai³, Ju³te²a²

nũ³ka³txa² a²hxi²kan¹txi³nãu³xa² hxi²waun³ta³kxain¹ta¹hxai²hē¹la². Hxi²waun³ta³kxain¹te³nah¹lxi¹:

—Ka³nxa³ha²txai²na² Sa²ba³to³ nxe³ki³ju³tũ³a² a²hxi²kan¹khaix¹nxe³ki³ju³-ta³nũ³a² ã³yõn³ki³tu¹wi¹. Ki³sa²kxai³, ya³lu²te²nãu³xa² nũ²a² hxi²kĩ¹la³kxi²sxã³ hi³sa³ka³txa² sa²ka²la¹hēt¹sxã³, Sa²ba³to³ nxe³ju³ta²na² e³lẽ³na² wxẽ³kxi²nẽ³-te³ji¹khi³. Ha³lo²a² yxo²ha³kxai²na² ã³kho³kxi²nẽ³kxa²yan³ti³su² nxe³nxa²ha¹-nha²khi³. Ki³nhai¹. Ain¹jau³su², hxi²waun³ta³kxain¹ta¹hxai²hē¹la². Jã¹nxain¹-kxa²yan³ti³su², ã³wxã³sxã³, Pi³la²jah³la² i³wã³txain¹te³nah¹lxi¹:

—A²nũ²a² i³hxi²kĩ¹la³kã¹in¹kxah³lo²nãu³xa², txa²wã¹su³ya³ta³la³ka³txai²na² whã²na¹ i³su³ãu²la³kxã¹sxã³ su²lhã³ti³hi¹txa²sxã³ ya²lu²te²nãu³xa²nũ²a² sa²-so¹ti³hi¹txa²sĩ¹nhe³li¹. Ju³te²a² nũ³ka³txa² a²hxi²kan¹txi³nãu³xa² wãn³txa², ta¹hxai²hē¹la². Ain¹ka³tu³, Pi³la²jah³la² wãn³txi³kxai³lu¹:

—Hai³yo¹. Jã¹nxa¹tu¹wi¹. Ta¹hxai²hē¹la². ³²Nxa²ha¹te¹, Pi³la²jah³la² i³kwa³-na³nxa²ha¹te¹, so³ta²to² nũ³ka³txa² sa²kxai³lu¹ hi³sa³ka³txa² ã³tĩ³xain¹tãu³, a²nũ²a² ã³xa² ha¹lin¹te²nãu³xa² Je³su²jah³la² i³hxi²kĩ¹la³kxi²yain¹kxah³lo²-nãu³xa² yxau³tãu³a¹ ã³nĩ³xain¹tãu³, a²wi¹lhi¹nã¹jah¹lain²txi³ i³su³ãu²la³kxã¹-sxã³ i³ya²lu¹ti², ã³nã³ta³lo³hẽ²ti²jah¹lain²txi³ i³su³ãu²la³kxã¹sxã³ i³ya²lu¹ti², ain¹ta¹hxai²hē¹la². ³³Ain¹ta¹, Je³su²jah³la² yxau³tãu³a¹ ã³tĩ³xain¹tãu³:

—Ya³lun²ta¹. Ain¹sxã³ i³su³ãu²la³kxã¹ain¹ta¹hxai²nxa³hē¹la². ³⁴Yxã¹ta¹, so³ta²to² nũ³ka³txai²na² ka³na³ka³na³jah³la² yu³la² s³lu²ta³wxi²a² tẽ³sxã³ Je³-su²jah³lai²na² a²ti²ta³nã³yu³ta²na² ũ³txi²ta³nã³ja¹lxu³kxi²sxã³ ũ³tau¹tain¹-ka³tu³, kwẽ¹ta²kxai³ a²ti³ha²yau³xa² ha³li³ka³ni², i³yau³xa² ha³li³ka³ni² ye²ta¹hxai²hē¹la².

³⁵Ha³lo²ai²na² a²nũ²a² i²sxã³ i³hen³txi³sa²sĩ¹na²hẽ³la². Nxe³sa²sĩ¹jau³su², i³ye³kxi²ti³hi¹txa²lxi³sĩ¹na²hẽ³la². Wãn³txi³tu³ yxo²i²sĩ¹nx²ti³jau³nũ³su² i³ye³kxi²ti³hi¹txa²lxi³sĩ¹na²hẽ³la². A²nxe³jah¹lai²na², i³ye³kxi²sa²sĩ¹jah¹-lai²na². Wãn³txi³khai³xa² so¹lxi³ e³jah¹lo²su² sĩ¹na²la².

—Ha³lo²a² wi¹li²sxã³ wãn³txi³tu³ i³ye³kxi²nx²ta¹i¹. Nxe³sa²sĩ¹-na²hẽ³la². ³⁶Kxã³nhi¹nu¹ta²kxai³, Txa²wã¹sũ³na² Si³yxau³tãu³a¹ ha³teh³nxã³nxãn¹jau³kxai³lu¹:

—Jah¹la², hai³txi³ txa²wã¹su³a²nãu³xa² su³ka³na³ka³na³te²su³a² ha³tã³-nxãn²txi³ i³su³ãu²la³kxai¹nxa³lho³li¹. Nxe³jau³xain²txi³ ha³teh³nxã³nxãn¹-jau³su² ha²kxai³, ha³na³ka³lxi³:

³⁷—Ũ³tau¹tain¹kxah³la² i²ain¹tu¹wi¹. Nxe³jau³xain²txi³ ha³teh³nxã³nxãn¹-jau³su² ha²kxai³, ta¹hxai²ti³ai¹ti²tu³wa². Nxe³jau³xau³hxai²tẽ¹x¹ jã¹nxe³sxã³, kwẽ¹ta²na² a²ya³la³tu³ kã¹ain¹ta¹hxai²ti³ai¹ti²tu³wa².

Je³su²jah³la² tah³lxa³kẽ¹na² sa²nĩ³kxain¹jau³su²

³⁸Nxe³nxa²ha¹te¹, Jo³se²ah³la² A³ri³ma³te²a³thĩ³na² tõn¹jah¹lo²su² ta¹hxai²-hē¹la². Je³su²jah³la² a²sa³wit³sxu² ta¹hxai²hē¹la². Yxã¹ta¹, Ju³te²a² nũ³ka³txa² ã³nhai¹tũn³te²nãu³xa² yuh³lxi³yhu¹jau³su² hã¹sũ³ni²ta¹hxai²hē¹la². A²nxe³-jah¹lai²na² sa²kxai³lu², Pi³la²jah³lai²na² wxã³sxã³ i³ye³kxi²te³nah¹lxi¹:

—Je³su²jah³la²nũ²a² sa²ka³na³kxi²sah²lxun¹nhai¹. Hã¹nxũ¹sẽ¹li¹. Jo³se²-ah³la² wãn³txa², ta¹hxai²hē¹la². Nxe³ha²kxai³lu¹:

—Hã¹nxũ¹nxa²ha¹i¹. Jã¹nxe³sẽ¹li¹. Pi³la²jah³lai²na² wãn³txa², ta¹hxai²-hē¹la². Nxe³sxã³ Jo³se²ah³lai²na² sa²kxai³lu², hi³sa³ka³txa² ã³tĩ³sxã³, Je³su²-jah³la² nũ²a² sa²ta²la³kxi²sxã³ sa²ka³na³kxain¹ta¹hxai²hē¹la². ³⁹⁻⁴⁰Nxe³ju³ta²,

Ni³ko³tē²yah³lo²su², kxā³nxai³kxai³ Je³su²jah³la² ka³nxah³ta² ha³la³ka³lxa³-lon³kxi²jah³lo²su² ta¹hxai²hē¹la². A²nxe³jah³lo²su² te²kxai³lu¹, kwēn¹tai²na² ā³wxā³sxā³, hī³ne³kxa² wi¹lū³khai¹nxe³tē³kxa² ha³ti²a² kāin²tē³na² wxa²ne³-ki¹sxā³ ah³sxā³ tē³sxā³, Jo³se²ah³la² ā³ti³xi²ya¹te²lon³ta¹hxai²hē¹la². Nxe³-nxa²ha¹te¹, ha¹lin¹jah³lo²nāu³xai²na² sa²kxai³lu², Je³su²jah³la² nū²a² sa²so², hī³ne³kxai²na² wi¹lū³tē³kxain¹txi³ sa²so² ya³sxā³, whāi²na¹ wā²la² a³lu²khai¹-ka³lo³a² sa²wa³lāu²kxi²ta³lun²ya³ta¹hxai²hē¹la². Ju³te²a² nū³ka³txa² a²nū²a² ya³lu²te²a² sa²nī³kxi²kxa² yā¹nxe³te³lhxā³ kāi³ain¹ta¹hxai²hē¹la². ⁴¹Nxe³ha²-kxai³, ha³lo²a² i³hxi²ki¹la³kxain¹ko³xa² ya³nū³ta³ko³xa² ta¹hxai²hē¹la². A²nxe³-ko³nāu³a¹, tah³lxē¹na² ta²hē³na² wa³nūn³tēn³su² tē³na² a²nū²a² ā³xa² nū²a² sa²wi¹sxā³ sa²nī³kxai¹nxa³tē³na² ta¹hxai²hē¹la². A²nxe³tē³na², Je³su²jah³la²-kxai³ sa²nī³kxain¹ta¹hxai²hē¹la².

⁴²—Ka³nxah³ha²txai²na², Pas²kwa²nxe³je³na³kxa² wa³kxē³non³ki³-tu¹wi¹. Tē¹nai²na² u²l³na³tē³na² sa²wi¹ya³sē¹li¹. Ain¹sxā³, Je³su²jah³la² sa²nī³kxi²ya³ta¹hxai²hē¹la².

Kwā³kxa² sxā³sxā³ yū³nī¹ye²nxa³jau³su²

20 ¹Nxe³nxa²ha¹te¹ to³mīn²ko³ nxe³hī¹na² i³yū¹li²nxa³ta³lxa¹, Ma³-ri²a³ Ma³ta³lē²na³ka³lxa² kwā³kxai²na² i²te²lhxā³ wxā²ta¹hxai²-hē¹la². Wxā³ka³tu³ tah³lxa² ha³la³je¹nāu³a³kxai³tā² ā³yo²ti¹a²ne³tī¹xa² yū³ye²ta¹hxai²nxa³hē¹la². ²Nxe³ha²kxai³lu¹, Ma³ri²a³ Ma³ta³lē²na³ka³lxu³-kxai³lu¹ i²ā³nū²la² ā³ni³hi² ā³wa²lhxā³ Si³māu³ Pe²jah³la² i³ha¹txi², a²sa³wi³-sxa² ā³xa² Je³su²jah³la² a³lxi²kxah³lo²su² jah³la² i³ha¹txi², nxe³yhain¹ka³tu³ i³ye³kxain¹te³nah¹lxi¹:

—Txa²wā¹hxi²kan¹ta² Si³yxau³jah³lai¹tā² o²kxi²sa²tā³kxi²nē³lain¹te²nūn³-sin²ju²li¹. Īh¹nū¹la³ta³ sa²tā³kxi²nē³lain¹te²sin²ta²ku², na¹hē²li¹. Ta¹hxai²hē¹la².

³⁻⁴Nū²la², Pe²jah³lai²na² sa²kxai³lu², a²sa³wi³sxa² ā³xai²na² sa²kxai³lu² ain¹sxā³ aun³ti² ā³ni³hi² kwā³kxa² yxau³tāu³a¹ tī³xain¹ta¹hxai²hē¹la². Ā³ni³-hain¹nū²la², a²sa³wi³sxa² ā³xa² sa²kxai³lu² ā³ne³ka²ta¹kxain¹ka³tu³, kwā³kxa² tī³xain¹nū²la², ⁵Tah³lxē¹nāu³a¹, a²yo²wē³sxā³ ān³si³ka³tā³wxe³ain¹sxā³ ā³ye³-ka³tit²sxā³ i²ain¹tāu³, wā²la² wxa²ki²wā³lāu²kxi²nha²ka³lo³a² so¹lxi³ sxa³nih¹-ta¹hxai²hē¹la². Yxān¹ta¹, a²ē¹nāu³a¹ ā³wi¹hain¹ta¹hxai²nxa³hē¹la². ⁶⁻⁷Nū²la², Si³māu³ Pe²jah³lai²na² sa²kxai³lu² i³hi²ti² tī³yhain¹ka³tu³ ā³wi¹sxi²khai¹-nū²la², wā²la² wxa²ki²wā³lāu²kxi²nha²ka³lo³ai²na² ha³na³ka³lxi³ a²yuh³nāu³a¹ sxa², ya³lu²te²a² ne³ka² wxa²ne³wā³lāu²kxi²nha²ta³ka³lo³ai²na² ha³na³ka³lxi³ a²yuh³nāu³a¹ sxa², nxe³ye²ta¹hxai²hē¹la². ⁸Nxe³nxa²ha¹te¹, a²sa³wi³sxa² ā³xa² sa²kxai³lu² ā³ne³ka²ta³sxā³ kwā³kxai²na² tī³jah³lai²na² sa²kxai³lu², tah³lxē¹-nāu³a¹ ā³wi¹hain¹nūn³ka³tu³, ha³lo²a² kwēn¹tai²na² i²ha²kxai³, Je³su²jah³la² ka³-tēn³su² i³sa²yxau³xi²jau³xa² yo²i²ta¹hxai²hē¹la².

—Hai³yo¹. Je³su²jah³la² ka³tēn³su² i³sa²yxau³xin²ju²na¹. Nxe²e³kxi²nha²ta¹-hxai²hē¹la². ⁹Ain¹ka³tu³ ha¹lin¹jah³la²nāu³xai²na² sa²kxai³lu² ain³kxain¹ta¹-hxai²hē¹la². Ain³kxain¹sxā³, i³ye³kxi²nhain¹te²an¹jau³kxai³lu¹:

—Hī¹na² so¹lxi³ Sū³na² ha³te³h³nxā³nxān¹jau³xau³hxai²tēx¹tā² ā³ne³wxe³-na¹nhā¹. “Je³su²jah³la² ya³lu²kxan²ti³ ka³tēn³su² i³sa²yxau³xi²tu¹wi¹.” Nxe³ta¹-hxai²hē¹na¹. Nxe³jau³xau³hxai²tēx¹tā², kxān³su² ā³ne³wxe³hxain²nxa³hē³na¹. Kwēn¹tai²na² so¹lxi³ ā³ne³wxe³na¹nhā¹. A²ya³la³tu³ Je³su²jah³la² ka³tēn³su² i³sa²yxau³xin²ju²na¹. Pe²jah³lain¹txi³, a²sa³wi³sxa² ā³xain²txi³ a²ē¹nān¹jau³la³

ta¹hxai²hē¹la². ¹⁰ Ain¹ka³tū³, a²sa³wi³ha³lxi³nāu³xai²na² sxi²ha² ā³wā³la² wi³xain¹ta¹hxai²hē¹la².

Je³su²jah³la² Ma³ri²a³ Ma³ta³lē²na³ka³lxa² i²jau³su²

¹¹ Yxān¹ta¹, Ma³ri²a³ Ma³ta³lē²na³ka³lxa²na² sa²kxai³lu² nūh¹ tah³lxe¹na² yxo²ka³teh³xa² yxau³sxā³ i³nān³ta¹hxai²hē¹la². I³nān³ka³tū³, tah³lxa³ka³txa² ē¹nāu³a¹ ā³ye³ka³tit³sxā³ i²tāu³, a²nū²a² oh³xan¹jah¹la²nāu³xa² ha¹lin¹jah¹la². nāu³xa² sa²kxai³lu², wā²la² hān³ta³ka³lo³a² wi²kxi²lā³nha²ya³jah¹la²nāu³xa² sa²kxai³lu² yxau³ye²ta¹hxai²hē¹la². Nxe³te²nāu³xa² i²ta¹hxai²hē¹la². Hai³txi³ Je³su²jah³la² nū²a² yxau³ye²ta¹hxai²nxa³hē¹la². ¹² Yxān¹ta¹, ka³na³ye²kxa² si³-yo³na¹ yān³ta¹na² a²ne³ka³nāu³a¹ a²wa³yā³ka² ka³na³ka³na³jah¹la² ā³wxe², ha³na³ka³lxi³ a²yu³kxa³nāu³a¹ a²wa³yā³ka² ka³na³ka³na³jah¹la² ā³xa² ā³wxe² nxe³ye²ta¹hxai²hē¹la². ¹³ A²nxe³jah¹lo²nāu³xai²na² wān³txi³kxai³lu¹:

—Īh¹nxe³kxa²yan³ti³ta³ i³nā³nhīn¹ji¹xī¹? Ta¹hxai²hē¹la². Nxe³nxa²ha¹te¹, ta¹-ka³lxa²na² wān³txi³kxai³lu¹, i³wa²lū³xain¹te³nah¹lxi¹:

—Txa²hxi²kan¹ta² Si³yxau³tāu³ai³tā² o²kxi²sa²no¹kxi²sain¹te²nūn³sin²-ju²li¹. Īh¹nū¹la³ta³ sa²no¹kxi²sain¹te²sin²ta²ku², ai¹na¹nhai¹. Ko³nxe²nx³nhai¹. Ta¹hxai²hē¹la².

¹⁴ Yxān¹ta¹, hī¹na¹ Je³su²jah³la² sax³nūn³sxā³ yxau³yain¹ta¹hxai²hē¹la². Nū²la², ta¹ka³lxa²na² sa²kxai³lu² i³ye³ta³lun²nū²la², sa²wa³ti³nha²tāu³ Je³-su²jah³la² i²ta¹hxai²hē¹la². Yxān¹ta¹, ā³ye³wxe³xi²ta¹hxai²nxa³hē¹la². ¹⁵ Nxe³-nxa²ha¹te¹, Je³su²jah³la² wān³txi³kxai³lu¹:

—Txu¹hāi³. Nxe³sā¹nxi¹. Īh¹nxe³kxa²yan³ti³ta³ nā³kxīn¹ji¹xī¹? Īh¹te²ta³ ten³sxā³ nā³kīn¹ji¹xī¹? Ta¹hxai²hē¹la². Yxān¹ta¹ ta¹ka³lxa²na², hai³txi³ Je³su²-jah³la² ān³ye³wxe³xi²nxa³kxe³su²:

—Hai³sxa³ wē³sa³ko³xai²na² wa³kxēn³yah³lo²sin²tā¹. A²ē¹nāu³a¹ nxe²e³kxi²-nha²ta¹hxai²hē¹la². Nxe³kxe³su², e³te³nah¹lxi¹:

—Nxe³sā¹lxi¹. O²kxi²sa²no¹kxi²san¹kxai²nān²tū³, a²hxi²kī³lxa² i³yau¹ū³-sē¹li¹, sa²no¹in¹ju³ta²su¹. San¹kxai²nān²tū³, ya³lu²te²nū²a² sa²so¹xi²te³lhxa³ nxa¹nhai¹. Ta¹hxai²hē¹la².

¹⁶ Nxe³nxa²ha¹te¹, Je³su²jah³lai²na² e³te³nah¹lxi¹:

—Ma³ri²a³ka³lxi³. Ta¹hxai²hē¹la². Nxe³ka³tū³, ta¹ka³lxa²na² sa²kxai³lu² sa²wa³ti³nha²xi²tāu³, e³te³nah¹lxi¹:

—Txa²hxi²kan¹jah¹lāi³. Ta¹hxai²hē¹la².

¹⁷ Nxe³nxa²ha¹te¹, Je³su²jah³la² wān³txi³kxai³lu¹:

—I³sa²txa³hē¹ni¹. A¹hī¹na² Txa²wī³na² yxau³tāu³ta¹na² ka³la³xi²sxā³ ā³wxe³-ta³lun²nxa³xi¹. Na¹ha²kxai³, i³sa²txa³hē¹ni¹. Ye¹nxa²ha³xī¹. Na¹ha²kxai³, Ī³txu¹ni¹. Nīn¹kxai²nān²tū³, txa²wā³tā³nāu³xa² a³ya³txi²sxā³ i³ye³kxi²txai¹nhē²ni¹. Ī³ye³kxai¹-nīn¹te³nah¹lxi¹: “Je³su²jah³la² wān³txa², nxe³te³nah¹lxi¹: ‘Je³su²jah³lo²na¹xai²na² ka³la³xi²sxā³, Txa²wī³na² yxau³tāu³a¹ ā³nxī³na¹tu¹wī¹. Nxe³na¹ha²kxai³, Txa²wī³-nu²su² ha²kxai³, Wxa²wī³nu²su² ha²kxai³, Txa²sū³na² Si³yxau³tāu³su² ha²kxai³, Wxa²sū³na² Si³yxau³tāu³su² ha²kxai³ a²nxe³jah¹la² yxau³tāu³a¹ i³na¹tu¹wī¹. ” Nxe³-na¹jau³xai²na² txa²wā³tā³nāu³xa² i³ye³kxi²txai¹nhē²ni¹. Je³su²jah³la² ta¹hxai²hē¹la².

¹⁸ Nxe³nxa²ha¹te¹, Ma³ri²a² Ma³ta³lē²na³ka³lxa²na² sa²kxai³lu², ā³nxī³nxa²-ha¹te¹, a²sa³wi³ha³lxi³nāu³xā² i³ha¹txi²sxā³ i³ye³kxain¹te³nah¹lxi¹:

—Nxe³jah³lxi³sa²lxi¹. Txa²wā¹hxi²kan¹jah¹la² i²a¹li¹. Ī³ye³kxi²sain¹-na²li¹. Sain¹te³nah¹lxi¹: “Je³su²jah³lo²na¹xai²na² ka³la³xi²sxā³ Txa²wī³na²

yxau³tāu³a¹ ā³nxī³na¹tū¹xī¹. Nxe³na¹ha²kxai³, Txa²wī³nu²su² ha²kxai³, Wxa²-wī³nu²su² ha²kxai³, Txa²sū³na² Si³yxau³tāu³su² ha²kxai³ Wxa²sū³na² Si³-yxau³tāu³su² ha²kxai³ nxe³jah¹la² yxau³tāu³a¹ ī³na¹tū¹xī¹. Nxe³na¹jau³xai²na², txa²wā³tā³xai³tā² ī³ye³kxi¹txai¹nhē³ni¹.” Je³su²jah³la² sain¹na²li¹. Ma³ri²a² Ma³ta³lē²na³ka³lxai²na² wān³txa², ta¹hxai²hē¹la².

A²sa³wi³ha³lxi³nāu³xa² Je³su²jah³la² ī²ain¹jau³su²

¹⁹Nxe³hī¹na¹, to³mīn²ko³ nxe³ju³ton³ta¹hxai²hē¹la². Nxe²xai³kxa² ka³nxah³-ti³kxai³lu¹ a²sa³wi³ha³lxi³nāu³xai²na² sxi²ha² ā³wi¹hain¹ka³tū³, Ju³te²a² nū³-ka³txa² yuh³lxi³yhu¹jau³su² sxih²yo²ai²na² yo²wī¹la³kxi²nha²ka³tū³, ā³yān³-nū²ti²sxā³ yxau³ain¹nxa²ha¹te¹, Je³su²jah³lo²su² te²kxai³lu¹, sxih²yo²a² yxo²wī¹la³kxi²nha²kxan²ti³ ā³wi¹hū³ain¹ka³tū³, kax³nū³kax³nū³no³te³na¹ sax³nūn³sxā³ ā³wxe³yain¹sxā³ ī³ye³kxain¹te³nah¹lxi¹:

—Ā³nhāu²no³jah³lxi³hē¹li¹. Ta¹hxai²hē¹la².

²⁰Yain¹ka³tū³, a²hxi²kain²txi³ whāi²na¹ ī³yau¹ū³nha², a²ta³nā³tī³nhāin²-txi³ ī³yau¹ū³nha², nxe³yain¹ta¹hxai²hē¹la². Yain¹te³na¹, a²sa³wi³ha³lxi³nāu³-xai²na² sa²kxai³lu² A²hxi²kan¹jah³la² ī²ain¹te³na¹ wi¹lxon³kxi²khaix¹ain¹-ta¹hxai²hē¹la². ²¹Nxe³te³nah¹lxi¹, Je³su²jah³lai²na² wān³txi³kxai³lu¹, āh¹ ī³ye³kxain¹te³nah¹lxi¹:

—Ā³nhāu²no³jah³lxi³hē¹li¹. Ī³sa²si¹hā³nx²ta¹i¹. Txa²wī³na² ī³sa²si¹hā³sa²kxa² ya¹nxe³nx²ta¹i¹. Yain¹ta¹hxai²hē¹la².

²²Ain¹ka³tū³, ī³ye³i³ti³hā³sxā³ ī³ye³kxain¹te³nah¹lxi¹:

—Txa²wā³sū³na² A²yāu³ka³jxah¹la² ā³nxū²kwai³wi¹nx²ti³si¹hain¹jau³su² ī³ka²la¹txain¹yah³lxi³hē¹li¹. Yah³lxin¹kxai²nān²tū³, ā³nxū²kwai³wi¹nx²tain¹-tū¹wi¹. Yah³lxin¹kxai²nān²tū³, a²nxū²kwai³wxe³nx²ti³jah³lo²nū³ā² ī³wet¹sa²-so¹txain¹yah³lxi³hē¹li¹. ²³Yah³lxin¹kxai²nān²tū³, a²nū²a² ī²li³te²su² te²an²tū³, ī³ye³kxain¹yah³lxin¹kxai²nān²tū³: “Hā³xā¹. Txa²wā³sū³na² Si³yxau³tāu³a¹ wxa²kō³nxe³ti³ kái³in¹ju³ta² wxa²wa²su¹txa²na³li¹.” Nxe³ain¹yah³lxin¹kxai²-nān²tū³, a²nxe³jah³lo²su² kxai²nān²tū³, Txa²wā³sū³na² Si³yxau³tāu³a¹ ā²la² wxa²wa²su¹tain¹na²hē³li¹. Yxān¹ta¹, a²nū²a² ī²li³te²su² te²ā³xān²tū³, ī³ye³-kxain¹yah³lxin¹kxai²nān²tū³: “Hai³txi³ Txa²wā³sū³na² Si³yxau³tāu³a¹ wxa²kō³-nxe³ti³ kái³in¹ju³ta³la³ wxa²wa²su¹txa²nxa³i¹.” Nxe³ain¹yah³lxin¹kxai²nān²tū³, a²kō³nxe³ju³ta² so¹lxi³ yxau³xai³lai¹nhī³nx²na³li¹. Ta¹hxai²hē¹la².

Je³su²jah³la² To³me²ah³la² nxe³nyha¹jau³su²

²⁴Yxān¹ta¹, nxe³hī¹na¹ Je³su²jah³la² ā³yān³te²tain¹sxā³ a²sa³wi³ha³lxi³-nāu³xai²na² ā³yān³te²tai¹nhī¹na¹, a²sa³wi³sxa² ka³na³ka³na³jah¹la² so¹lxi³ he¹yain¹ta¹hxai²nxa³hē¹la². A²nxe³jah³la², a²ī³lxa² To³me²ah³lo²su² a²ī³lxi³ ā³xa² hau³hau³kon³sxā³ ton²txi³jah¹lo²su² nxe³ha²kxai³, Je³su²jah³la² a²sa³-wi³ha³lxi³khai³su² tū³kā³txi³su² jah¹lo²su² ha²kxai³, hxi²ka² hxa³n³sxā³ ha¹li¹ wxa²sa²so¹xi²nūn³tū³kā³txi³su² jah¹lo²su² ha²kxai³, nxe³te²a² so¹lxi³ he¹yai¹-nxa³sxā³ Je³su²jah³la² ī²ain¹ta¹hxai²nxa³hē¹la². ²⁵Nxe³kxan¹ta¹, a²sa³wi³ha³-lxi³nāu³xa² wā³kon³tū³kā³txa² wān³txi³kxai³lu², To³me²ah³lai²na² a³ya³ti²sxā³ ī³ye³kxain¹te³nah¹lxi¹:

—Txa²wā³hxi²kan¹jah¹la² ī²si¹na¹hē³li¹. Ain¹ta¹:

—Yxo²i²nx²ti³nxa³lho³li¹. A²hxi²ka² whāi²na¹ ū³hxi²kī¹la³kxain¹jē³na¹ ī²i², txa²hxi²ka²wē³ha³lxa² wxa²hxi²kō¹li², a²ta³nā³tī³nha² ū³txi²tau¹tain¹jē³na²

wxa²txi²xo¹i² nxe²nxa³ta³lxa¹ yxo²i²nxa³lho³li¹. To³me²ah³la² wân³txa², ta¹hxai²hê¹la².

²⁶Nxe³ha²kxai³lu¹, ye³ha¹li¹ ye³ha¹li¹ wxa²sa²wa²la³kxi²sxã³ a³lan²nûn³tâu³-kxai³lu¹ a²sa³wi³ha³lxi³nâu³xai²na² sa²kxai³lu² sxi²ha²nâu³ai²na² âh¹ he¹ye²-yhai¹nha²kxai³, To³me²ah³lai²na² sa²kxai³lu² he¹yain¹nûn³nha²kxai³, ta¹hxai²-hê¹la². Nxe³ju³ta² sxih²yo²ai²na² yxo²wi¹la³kxi²nha²kxan²ti³ Je³su²jah³la² â³yân³te²txi²xain¹ka³tu³ yxau³yai¹nha²kxai³, i³hen³txain¹te³nah¹li¹:

—Â³nhâu²no³jah¹lxi³hê¹li¹. Je³su²jah³la² wân³txa² ta¹hxai²hê¹la².

²⁷Nxe³ain¹ka³tu³, Je³su²jah³lo²kxai³lu² i³ye³sxã³ To³me²ah³la² i³ye³kxi²te³nah¹li¹:

—To³me²ah³lãi³, wxa²hxi²ka³wê³ha³lxi²na² wxa²hxi²ko¹sain³sa¹nha²kxai³, txa²hxi²ka²na² whãi²na¹ i²sa¹nha²kxai³, â³nxû³sin²sxã³ wxa²hxi²ka² txa²ta³nã³-ti³nhain²txi³ wxa²txi²xo³sain³sa¹nha²kxai³, nxe³sê¹li¹. San¹kxai²nân²tu³, wê³-txi³sa²txa³hê¹li¹. Hãi¹nxe³sxã³ yxo²i²sê¹li¹. Je³su²jah³la² wân³txa², ta¹hxai²hê¹la².

²⁸Ain¹ka³tu³, To³me²ah³lai²na² wân³txi³kxai³lu¹:

—Txa²hxi²kan¹jah¹lãi³. Txa²sû³na² Si³yxau³ka³tãi³. Ta¹hxai²hê¹la².

²⁹Nxe³nxa²ha¹te¹, Je³su²jah³la² wân³txi³kxai³lu¹, To³me²ah³lai²na² i³ye³kxi²te³nah¹li¹:

—Wxãi²na², To³me²ah³la² i³nxa² kwên¹tai²na² so¹lxi³ sa²yo²wet¹sã¹li¹. Kwên¹tai²na² wxa²ye³na² i²sa¹li¹. Nxe³san¹jau³su², sa²yo²wet¹sa¹li¹. Sa¹-nha²kxai³ ka³li³hi¹li¹. Yxân¹ta¹, yân³txai²na² a²nû²a² â³lxi³te²su² te²a² i²la³-kxi² txa²ye³na² ye³i²li² sai¹nxa³kxan²ti³ sa²yo²wet¹sain¹tu¹wi¹. Sain¹kxai²-nân²tu³, a²nxe³te²su² te²a² â³la² wi¹lxon³kxi²sxã³ ka³lih³khai¹xain¹tu¹wi¹. Je³su²jah³la² wân³txa², ta¹hxai²hê¹la².

Sa²yo²we¹jah³lxin¹si¹nx²ta¹jau³su² ü³wha²li¹la³kxi¹nx²ta¹jau³su²

³⁰Hi¹na² txa²wân³txa² ta³lu²na¹wa². Ha³lo²a² Je³su²jah³la² kãi³ain¹ju³ta² ü³wha²li¹ta³lu²na¹wa². Yxân¹ta¹, a²yen³kxi³ â³xa² nû³kxûn³te² â³xa² ka³lxa¹-te²a² kãi³ain¹nûn³ta¹hxai²hê¹la². A²nxe³te²su² te²a² txã¹nxai²na² ü³wha²-li¹nxã³hê³la². ³¹Yxân¹ta¹, jau¹xai²na² so¹lxi³ ü³wha²li¹la³kxi¹nx²ta¹hê³la². A²ya¹la³tu³ wân³txi³tu³ sa²yo²we¹jah³lxin¹si¹nx²ta¹jau³su² ü³wha²li¹la³kxi¹-nx²ta¹hê³la². Nxe³nx²ta¹ha²kxai³, Je³su²jah³la² Txa²wã¹sû³na² Si³yxau³tâu³a¹ A²hxi²kan¹ta² Si³yxau³tâu³lo³kxah³lo²su² na³na¹. Txa²wã¹sû³na² Si³yxau³-tâu³a¹ A²tah²hah³lo²su² na³na¹. Nxe³jau³xai²na², sa²yo²we¹tain¹yah³lxin¹-si¹nx²ta¹jau³su² nxe³ya³nx²ta¹hê³la². Sa²yo²we¹tain¹yah³lxin¹kxai²nân²tu³, ka³te³na² wi¹tâu³a¹ yxau²xai³yah³lxin¹tu¹wa². Jã¹nxe³te³lhã³ ya³nx²ta¹wa².

A²sa³wi³ha³lxi³nâu³xa² Je³su²jah³la² â³yân³te²ti²jau³su²

21 ¹Nxe³nxa²ha¹te¹ ye³jen¹nâu³kxai³lu¹ Je³su²jah³lo²su² te²kxai³lu¹ a³ya³txi²xain¹sxã³ âh¹ a²sa³wi³ha³lxi³nâu³xai²na² â³yân³te²txi²-xain¹ta¹hxai²hê¹la². I³ye³na² Ti³be³ri²a³je³na² a²yo²ka³te³h³nâu³a¹ âh¹ â³yân³te²txi²xain¹ta¹hxai²hê¹la².

²Nxe³te³nah¹li¹, Si³mãu² Pe²jah³la² nxe³ha²kxai³, To³me²ah³la² hau³hau³-kon³sxã³ tøn¹jah¹la² nxe³ha²kxai³, Na³ta³na³e¹lah³la² Ka²na³thi³na² Ka³li³le²-a²ko²xa² nxû²kwai³ye³lan¹thi³na² tøn¹jah¹la² nxe³ha²kxai³, Se³be³te²ah³la² a²tah²nâu³xa² ha¹lin¹ya³te²nâu³xa² nxe³ha²kxai³, a²sa³wi³ha³lxi³ â³su² nûn³-te²a² ha¹lin¹yah³nûn³te²a² nxe³ha²kxai³, ain¹ta¹hxai²hê¹la². ³Nxe³sxã³ Si³mãu² Pe²jah³la² wân³txi³kxai³lu¹:

—Ai³na² ā³na¹a¹tu¹wi¹. Nxa²ha¹te¹, a²sa³wi³ha³lxa² wā³kon³tū³kā³txai²na² sa²kxai³lu² e³te³nah¹lxi¹:

—Ten³sa²nūn³sin¹nhai¹. Ān³si³tē³la³kxi¹nxa²nha¹tu¹wi¹. Ta¹hxi²hē¹la². Ain¹-ka³tu³, ka³nain¹ka³tu³, ka²no¹a² kāin²ta³ka³lo³a² kan³sxā³ ā³wi¹hain¹ka³tu³, ai³na² o²la³kxa¹ a³la²nain¹ta¹, hai³txi³ ka³na³ki² te²he³la³ko³ sai¹ti³he¹xain¹ta¹hxi²nxa³-hē¹la². ⁴Nxe³nxa²ha¹te¹, āh¹ ka³nxa³ha²ta³kxai³lu¹ ū³je³na³kxa² jū¹nxe² ū³nhe³-sai¹xi²nh²tū³kxai³lu¹, Je³su²jah³lo²su² te²kxai³lu¹ i³ye³nai²na² a²yo²ka³teh³nāu³a¹ yxau³yain¹ta¹hxi²hē¹la². Yxān¹ta¹, a²sa³wi³ha³lxi³nāu³xai²na² ā³ye³wxe³ain¹ta¹-hxi²nxa³hē¹la². ⁵Nxe³ka³tu³, Je³su²jah³la² i³kaix¹sa²tā³yain¹te³nah¹lxi¹:

—Txa²ya³lxa³nāu³xāi³. Ai³na² sai¹yah¹lxin¹ta¹nxe³lhe¹? Je³su²jah³la² wān³-txa², ta¹hxi²hē¹la². Nxe³ta¹:

—Sa²to³kxi²txi¹he¹nxe³sin¹nxa³nha²we¹. A²sa³wi³ha³lxi³nāu³xa² wān³txa², ta¹hxi²hē¹la².

⁶Nxe³nxa²ha¹te¹, Je³su²jah³la² wān³txi³kxai³lu¹:

—Wxa²wi¹nx²ti³tāu³a¹ sa³we³la³ka³lo³tai²li² ā³na¹jxah¹lxu¹le¹? Ta¹hxi²-hē¹la². Ai¹nha²kxai³ a²sa³wi³ha³lxi³nāu³xai²na² a²wi¹tāu³a¹ ā³na¹ai¹nha²kxai³, ai³na² ka³lxa¹khaix¹sxā³ ā³ne³kih¹sxā³ ā³wi¹hū³ain¹ta¹hxi²hē¹la². Sa³txe¹-khai¹nxe³yai¹nha²kxai³, hxi²kan¹txi³ sa³we³la³ka³lo³ai²na² sa²sai¹sxā³ ka²no¹-a²ka³lo³a² a²ye³ē¹nāu³a¹ so¹sxā³ ū³whi¹so¹ain¹ta¹hxi²nxa³hē¹la². ⁷Nxe³nxa²-ha¹te¹, a²sa³wi³sxa² Je³su²jah³la² a³lxi²kxah³lo²su² jah¹la² wān³txi³kxai³lu¹ Pe²jah³la² i³ye³kxi²te³nah¹lxi¹:

—Jah¹lai²na² Txa²wā¹hxi²kan¹ta² Si³yxau³ka³txai²la¹i¹. Ta¹hxi²hē¹la². Ai¹-nha²kxai³, Si³māu² Pe²jah³lai²na² sa²kxai³lu² a²nū² so¹lxi³ nha²kxai³, wā²la² ha³la³sēn³nān¹ta³ka³lo³a² so¹lxi³ ū³ha³la³wi²kxi²nha²ka³tu³, ka²no¹a² a³li²-sin³sxā³ wa²li³sxā³, i³yau³xa² ā³sa²yu³kū³ain¹ka³tu³, Je³su²jah³la² yxau³tāu³a² sa²kxai³lu² ā³ti³xain¹ta¹hxi²hē¹la². i³ye³na² u²lxa³ha²kxai³ ta¹hxi²hē¹la². Ain¹ka³tu³, a²wā³kon³tū³ka³txa² sa²kxai³lu² ka²no¹a² yxau³sxā³ ha³lo²a² ai³-yau³son³ta¹hxi²hē¹la². ⁸Ai¹nha²kxai³, sa³we³la³ka³lo³a² ai³na² ne³ki¹ta³ka³-lo³a², ka²no¹a² sa²si³tai³kū¹nha²sxā³ sa²si³nxe² te³sxā³ ai³ain¹ta¹hxi²hē¹la². Ha³lo²a² yxo²hā³na³to³nha²kxai³, ta¹hxi²hē¹la². ⁹Nain¹ka³tu³, ha³lo²a² a³tain¹ka³tu³, ha³nxe²a² i²tho³xa² i²ain¹ta¹hxi²hē¹la². A²nxe³tho³xa² a²ne³-ka³nah²nāu³a¹ ai³na² yxau², yain³txi³nū³xa² yxau², nxe³yain¹ta¹hxi²hē¹la². ¹⁰Nxe³nxa²ha¹te¹, Je³su²jah³la² e³te³nah¹lxi¹:

—Ai³na² sa²sai¹yah¹lxin¹kxe³su² te²a² kwa² ha³ya³kxa² ha¹li¹ so¹sxā³ ū³hū¹-sah¹lxi³hē¹li¹. Ta¹hxi²hē¹la².

¹¹Ain¹ka³tu³, Si³māu² Pe²jah³lai²na² sa²kxai³lu² ka²no¹ai²na² wxa²kan³si²-sxā³ ā³wih¹sxā³ sa³we³la³ka³lo³ai²na² sa²kxai³lu² sa²ha³lo²sa²tā³ta¹hxi²hē¹la². A²nxe³ka³lo³ai²na² ne³ki³khaix¹ne³ka³lo³a² nxe³kxa²ha³tā³nxān²ti³, ai³na² ka³lxa¹khai¹nxe³tū³ka³txa² 153 nxe³tū³ka³txa² nxe³kxa²ha³tā³nxān²ti³, hai³-txi³ a²ka³lo³ai²na² sa²ten²txi³sxā³ ā³kho³ta¹hxi²nxa³hē¹la². ¹²Nxe³nxa²ha¹te¹, Je³su²jah³la² wān³txi³kxai³lu¹, i³ye³kxain¹te³nah¹lxi¹:

—Wxā³sxā³ i³yain³jah¹lxi³hē¹li¹. Ta¹hxi²hē¹la². Yxān¹ta¹, a²sa³wi³ha³lxi³-nāu³xai²na² hāi¹nxe³sxā³ kōn³to³nxe² yxau³yain¹ta¹hxi²hē¹la². Nxe³ha²kxai³:

—Txa²wā¹hxi²kan¹ta² Si³yxau³ka³txai²la¹xā¹. Nxe³jau³xai²na², a²ē¹nāu³a¹ i³ye³kxi²nhain¹ta¹hxi²hē¹la². Wxi²kan¹txi³ e³lē³na² i³ye³kxain¹ta¹hxi²hē¹la².

—Wxāi²na², yā¹jah¹lo²ta³nhīn¹te²sin²tā³? Nxe³ain¹jau³nū³xai²na², a²sa³-wi³ha³lxi³nāu³xai²na², Je³su²jah³lai²na² i³ye³kxain¹ta¹hxi²nxa³hē¹la².

¹³Nxe³nxa²ha¹te¹ Je³su²jah³lai²na² sa²kxai³lu² ā³tī³xain¹sxā³, a²yain³-txi²nū³xai²na² sa²so¹sxā³ ū³hū¹ai¹ni², ai³nai²na² sa²so¹sxā³ ū³hū¹ai¹ni², ain¹ta¹hxai²hē¹la².

¹⁴Nain¹ju³ta², Je³su²jah³lai²na² sa²kxai³lu² a²sa³wi³ha³lxi³nāu³xa² ā³yān³-te²txi²xain¹ta¹hxai²hē¹la². Nain¹sxā³, Je³su²jah³la² ya³lu²ju³ta² ka³ten³su²ī³sa²yxa³xi²hī¹nān¹te²tu³, ān³yān³ta³lo³hē²ti¹xi²nūn³sxā³, a²sa³wi³ha³lxa² ān³yān³te²txi²xi²ju³ta², ta¹hxai²hē¹la².

Je³su²jah³la² Pe²jah³la² nxe³nha²jau³su²

¹⁵ī³yain³ta³lun²nū²la², Je³su²jah³la² wān³txi³kxai³lu¹, Si³māu² Pe²jah³la² ī³ye³kxi²te³nah¹lxi¹:

—Si³māu²ah³lāi³. Jo³āu²ah³la² ta²hāi³. Nxe³sā¹lxi¹. A²ya³la³tu³ a³lxi²-khaix¹san¹ta¹nxe³ji¹wi¹? Txa²sa³wi³ha³lxa² wā³kon³tū³kā³txai²na² a³lxi²sain¹-ju³ta² ān³sen³sai¹khai¹xain¹sxā³ a³lxi²khaix¹sa²tu¹nxān¹ji¹? Ta¹hxai²hē¹la². Nxe³nxa²ha¹te¹:

—Txa²hxi²kan¹jah¹lāi³. Ā³ya³lxi¹nxa²ha¹nhai¹. Ā³ya³lxi¹nxa²ha¹ju³ta² a³la³-kxi²sxā³ wi¹kō³nhā¹lxi¹. Pe²jah³la² wān³txa² ta¹hxai²hē¹la². Nxe³nxa²ha¹te¹, Je³su²jah³la² wān³txa² te³nah¹lxi¹:

—Hā³xā¹. Txa²nū³kā³txa² wān³txa² wi¹jau³xa² ī³yau¹ū³txai¹nhē³li¹. Wi¹-lhin¹te² wa³kxēn³yah³la² a²ka³yxuh³xa² wē³ha³lxa² ū³yhai¹tain¹jut³sū³nxe² txa²nū³kā³txa² wān³txa² wi¹jau³xa² ī³yau¹ū³txai¹nhē³li¹. Ta¹hxai²hē¹la².

¹⁶Nxe³ka³tu³ta¹. Ā³ta³lo³hēt¹sxā³ Je³su²jah³la² ī³wā³txi³te³nah¹lxi¹:

—Si³māu²ah³lāi³, Jo³āu²ah³la² ta²hāi³. A³lxi²san¹ta¹nxe³ji¹wi¹? Ta¹hxai²-hē¹la². Ta¹:

—Txa²hxi²kan¹jah¹lāi³. Ā³ya³lxi¹nxa²ha¹nhai¹. Ā³ya³lxi¹nxa²ha¹ju³ta² wi¹-kō³nhā¹lxi¹. Pe²jah³la² wān³txa² ta¹hxai²hē¹la². Te³nah¹lxi¹, Je³su²jah³la² wān³txa² te³nah¹lxi¹:

—Txa²nū³kā³txa² wān³txa² wi¹jau³xa² ī³yau¹ū³txai¹nhē³li¹. Wi¹lhin¹te² wa³-kxēn³yah³la² a²o³ve²a² wi¹lū³yhai¹tain¹jut³sū³nxe², txa²nū³kā³txa² wān³txa² wi¹jau³xa² ī³yau¹ū³txai¹nhē³li¹. Ta¹hxai²hē¹la².

¹⁷Nxe³ka³tu³ta¹, ī³ye³ān³ta³lo³hē²ti²nūn³jau³xa² Je³su²jah³la² ī³ye³te³nah¹lxi¹:

—Si³māu²ah³lāi³. Jo³āu²ah³la² ta²hāi³. Ā³ya³lxi²san¹ta¹nxe³ji¹wi¹? Ta¹hxai²-hē¹la². Nxe³ju³ta², Pe²jah³lai²na² a²ē¹nāu³a² au³txi³ ī³āin²txi³ta¹hxai²hē¹la². Ī³āin²txi³te³nah¹lxi¹:

—“A²ya³la³tu³ ā³ya³lxi²san¹ji¹wi¹?” Nxe³jau³xai²na² Je³su²jah³la² e³kxi²sa³-na²na¹. Na¹ha²kxai³, āin²ti³sa³nhā¹. Pe²jah³la² nxe³e³kxi²nha²ta¹hxai²hē¹la². Ai¹nha²kxai³ e³te³nah¹lxi¹:

—Txa²hxi²kan¹jah¹lāi³. A²yen³kxa² yxo²ha³kxa¹ a³la³kxi²te²si¹lxi¹. Jā¹nxe³-te²sin¹jau³su², ā³ya³lxi¹nxa²ha¹ju³ta² wi¹kō³nha² a³la³kxi¹lxi¹. Pe²jah³lai²na² wān³txa², ta¹hxai²hē¹la². Ain¹ka³tu³, Je³su²jah³la² wān³txi³kxai³lu¹:

—Txa²nū³kā³txa² wān³txa² wi¹jau³xa² ī³yau¹ū³txai¹nhē³li¹. Wi¹lhin¹te² wa³-kxēn³yah³la² a²o³ve²a² wi¹lū³yhai¹tain¹jut³sū³nxe², txa²nū³kā³txa² wān³txa² wi¹-jau³xa² ī³yau¹ū³txai¹nhē³li¹. ¹⁸Jā¹nxa¹jau³su², a²ya³la³tu³ wān³txi³tu³ e³kxi¹nxa²-ha¹l. Sa³nxe³la³ku³nī¹nhīn¹nai³tā² sa²si³ī¹nha²ta³ka³lo³a² ū³si³wi²kxi²nha²sxā³ ha³lo²a² a²te³nīn¹ko³xa² ā³nxai³to³hxai¹nhē³li¹. Yxān¹ta¹, yxan¹nāu³a¹: “Yah³lon¹-sa³nhā¹.” Nīn¹tāu³ān¹tu³ ī³nū³hāi¹la³kxi²nhā¹nha²kxai³ a²nū²a² ā³su² te²su² te²a²

kan²txi³ sa²tai³ta³lxi³kxi¹nxa²ka²tü³, ha³lo²a² ai³ti³ten³ti³he¹nxe²nxān³tāu³nū³ā¹ ā³te³nxa²sxā³ ā³nxai³nxain¹tu¹wi¹. Je³su²jah³la² wān³txa² ta¹hxai²hē¹la².

¹⁹A²nxe³jau³xai²na² a²si³yxau³tāu³a¹ nxe³te³nah¹lxi¹:

—A²yan¹nāu³a¹ Pe²jah³la² i³nxai²na² a²ya²lun¹ju³ta³nū³a², hi¹na² ka³ten³su² yxau¹nhī¹na² i³yau¹ū³nxa²ha¹i¹. A²nū²a² ā³su² te²su² te²a² i³nū³hai¹la³kxi²-nha¹nha²kxai³ i³hxi²kī¹la³kxi¹nxa²ka²tü³, su²lhā³nxain¹tu¹wi¹. Su²lhā³nxain¹-kxai²nān²tü³, Txa²wā¹sū³na² a²wxi²kin³ti³ton³ju³ta², a²nū²a² yxo²ha³kxa¹ i³yau¹ū³hai¹nin¹tu¹wi¹. Je³su²jah³la² wān³txai²na² a²si³yxau³tāu³a¹, ta¹hxai²-hē¹la². Ain¹sxā³, āh¹ i³ye³kxi²te³nah¹lxi¹:

—Ā³si³te³la³kxi¹sē¹li¹. Je³su²jah³la² wān³txa² ta¹hxai²hē¹la².

Je³su²jah³la² a²sa³wi³sxa² ā³xa² nxe³nha²jau³su²

²⁰Ain¹ka³tü³, Je³su²jah³lain²txi³ ā³nxai³li², Pe²jah³lain²txi³ ā³si³te³la³kxi², ain¹ta¹hxai²hē¹la². Ain¹te³nah¹lxi¹, Pe²jah³lai²na² sa²kxai³lu² sa²wa³tj³nhā²-sxā³ i²tāu³, a²sa³wi³sxa² ā³xa² Je³su²jah³la² a³lxi²khaix¹kxah³lo²su² jah¹la³, ā³si³te³la³kxain¹ju³ta² i²ain¹ta¹hxai²hē¹la². A²nxe³te²a² sa³wi³sxa² ā³xai²na² sa²kxai³lu², kxā³nhxi¹nai³kxai³lu² a²sa³wi³ha³lxi³nāu³xai²na² yxo²ha³kxa¹ sa²-nēn¹kxi²khaix¹nxe³je³na² ā³wxe³sxā³ i³yai³nain¹ti³wa³kxai²kxai³, Je³su²jah³la² a²wi³tē³nāu³a¹ sa²nēn¹kxi²khaix¹nxe³je³na² ā³wxe³sxā³ i³wā³txain¹te³nah¹lxi¹:

—Txa²hxi²kan¹jah¹lāi³. Īh¹nxe²te²khai³xan²tü³ i³kox¹ko¹son²kxi¹nxain¹te³-ji¹wi¹? Kxā³nhxi¹nai³kxai³, ta¹hxai²hē¹la². A²nxe³te² a²sa³wi³sxa² kwēn¹tai²na² ā³si³te³la³kxain¹ta¹hxai²hē¹la². ²¹Ain¹te³na¹, Pe²jah³lai²na² wān³txi³kxai³lu², Je³su²jah³la² i³ye³kxi²te³nah¹lxi¹:

—Txa²hxi²kan¹jah¹lāi³. Jah¹lai²na² yxan¹nāu³a¹ ha³lo²a² yxau²xai³tāu³a¹ īh¹nxe² sa²ko¹tai¹nhī³te¹la¹ku¹, ka³ten³su² yxau²sa²tē³ai¹nhī³te¹la¹ku², ai¹na¹-nhai¹. Ī³ye³kxi¹sē¹li¹. Ta¹hxai²hē¹la².

²²Nxe³ta¹, Je³su²jah³la² wān³txi³kxai³lu¹, i³wa²lū³xain¹te³nah¹lxi¹:

—Nxet³sā¹lxi¹. Jah¹lai²na² i³kwa³na³ai¹na¹kxai²nān²tü³: “Yxan¹nāu³a¹ yuh³xai²nān¹ko³xai²na² i³xi²na¹tāu³nū³ā¹ wxāi²na² ka³ten³su² yxau³sxā³ wah³nxe³san¹tu¹wi¹.” Nxe³ai¹na¹jau³su², Je³su²jah³lo²na¹xai²na² jah¹lai²na² i³kwa³na³ai¹na¹kxai²nān²tü³, nxe² a²hxi²kī³lxi³su² kxai²nān²tü³, jah¹lai²na² a²hxi²kī³lxi³khai³su² hī³nx²na³li¹. Hai³txi³ Pe²jah³lo² i³nxai²na² wxa²hxi²kī³-lxi³syu¹nx²nxa³i¹. Ta¹hxai²hē¹la².

²³A²nxe³jau³xai²na², a²nū²a² Je³su²jah³la² ā³si³te³la³kxi²tū³ka³txai²na² yxo²ha³kxa¹ i³ye³kxi² sa²nē³sai¹yhu¹to¹ta¹hxai²hē¹la². Nxe³te³nah¹lxi¹, a²sa³-wi³sxai²na² ya³lu²ai¹nx³tho³li¹. Nxe³yhai¹ta¹hxai²hē¹la². Yxān¹ta¹, tū¹ka³-txai²na² ha³lo²a² a³la³kxi²nxā³kxe³tü³, wain³txi³ i³ye³ta¹hxai²nxa³hē¹la². Yān³tai²na², Je³su²jah³la² e³jau³xa²:

—Jah¹lai²na² ya³lu²ai¹nx³tho³li¹. Nxe³jau³xa² hai³txi³ Je³su²jah³la² e³ta¹-hxai²nxa³hē¹la². Nxe³ju³ta², Je³su²jah³la² e³jau³xa²sa¹:

—Jah¹lai²na² i³kwa³na³ai¹na¹kxai²nān²tü³: “Txa² i³xi²na¹tāu³nū³ā¹, wxāi²-na² ka³ten³su² yxau³sxā³ wah³nxe³san¹tu¹wi¹.” Nxe³ai¹na¹kxai²nān²tü³, nxe² a²hxi²kī³lxi³su² kxai²nān²tü³, jah¹la² a²hxi²kī³lxi³khai³su² hī³nx²na³li¹. Jau¹-xai²na² so¹lxi³ Je³su²jah³la² e³ta¹hxai²hē¹la².

²⁴A²nxe³te²a² a²sa³wi³sxai²na², Je³su²jah³la² a³lxi²khaix¹kxah³lo²su² jah¹-lai²na², a²hxi²kī³lxa² i³yau¹ū³hi², wān³txai²na² yxo²ha³kxa¹ ū³ha²li¹la³kxi² sa²sīn¹na²hē³la². Wān³txi³tü³ e³jah¹lo²su² sīn¹na³la².

A²ne³ki³san¹jau³su²

²⁵ Jã¹nxa¹jau³su², ha³lo²a² yu³tã³lxi³, Je³su²jah³la² ka³lxa¹txi³ kãi³-sa²sai¹ta¹hxai²hẽ¹la². A²nxe³ju³ta² yxo²ha³kxa¹ hxi²kan¹txi³ ã³wha²li¹ũ³hau³ko³ta³lun²sa²so¹hĩ³ki³sxa³wa².

— ã³wha²li¹ta³lu²na¹tũ¹xã¹. Nxe³ki³kxai²nãn²tũ³, a²ha³teh³nxã³nxa² yuh³-xai²nãn¹ta³ko³xai²nãn¹txã³nxai²na² yxo²ha³kxa¹ ã³wha²li¹ãn³yxo²ka³tũ³-kxi²sa²so² wxa²nã¹la³kxi²nũ² nxe³ki³kxai²nãn²tũ³, ha³teh³nxã³nxai²na² yxo²ha³kxa¹ hxa³n³khai¹nxe³tãu³a¹ ha³ta³nxãn²txi³, hxi²kan¹txi³ Je³su²-jah³la² kãi³ju³ta² ka³lxa¹ju³ta² ha³kxa¹ ã³hau³ko³ta³lun²sa²so¹hĩ³ki³sxa³wa². Ta³lu²na¹wa².

Atos

1 ¹⁻² Te³o²fah³lāi³. Wān³txa² tah²yau³xa² ū³wha²li¹lū³nxa²ha¹tu¹wa². Kxā³-
nxai³tā¹jau³la³ Je³su²jah³lai²na² wā³nxīn¹sxā³ o²la³kxi²ju³ta² i³ye³kxi²
i³yau¹ū³sain¹jau³xai³tā² i³ye³kxi² nxe³nxa²ha¹ta¹ti²tu³wa². Nxe³jah¹lo²nu¹ta²-
kxai³lu² txon¹sxā³ wi¹lo²la³kxi² ā³si³wxe³ka³tu³ oh³xa² wxa²ka³la³xi²nxe³hī¹nai³-
tā¹jau³la³ ū³wha²li¹lū³nxa²ha¹ta¹ti²tu³wa². Jā¹nxe³sxā³ wxa²ka³la³xi²nxa³ta³lxa¹
tū¹ka³txai²na² i³sa²si¹hā³ū¹hain¹tū³ka³txai³tā² wā²nxa³kxa² so¹ain¹tū³ka³txa²
i³yau¹ū³ta¹hxai²hē¹la². Txa²wā¹sū³na² A²yāu³ka³txa² i³hxi²ka¹tain¹kxe³su² i³yau¹-
ū³yhain¹ta¹hxai²hē¹la². ³ Jā¹nxe³kxan²ta² khāuh³lxa³ti³nha²sxā³ ya³lu²kxi²nē³ka³-
tu³ ka³ten³su² i³sa²yxau³xi²nū²la² a³lan²ta² ye³ka³lxa¹txi³ 40 nxe² a³lan²tāu³ai³tā²
wā²nā³ū¹hain¹ta¹hxai²hē¹la². Nxain¹ju³kxai³lu² ka³ten³su² i³sa²yxau³xi²ju³ta¹tā²
a²ya³la³tu³jai¹nha²kxai³lu¹ Txa²wā¹sū³na² hxi²ki³kxai³lu² kō³nxe³ti³ kāi³sxā³
yxau²xai³ki³ju³ta² sa²hau³ko³tū¹nhē³jau³su² i³yau¹ū³hain¹ta¹hxai²hē¹la². ⁴ Nxain¹-
kxa²yu³su² ā³nū²kxi²nyhain¹nū²la² kwa³na³ain¹te³nah¹lxi¹:

—Je³ru³sa³lē²thī³na² a³li³yah³lxi³sān²txa³hē¹li¹. Hāi¹nxe³sxā³ ha³lo³kxi²
yxaut³jah³lxi³sā²nhē³li¹. Txa²wī³na² wān³txai³tā² i³ye³kxū¹nx²ti²jau³xai³tā²
wah³nxe³jah³lxi³sā²nhē³li¹. Nxe³ju³ta² i³yau¹ū³nx²ta¹ta¹ti²tu³wi¹. ⁵ Yah³lxin¹-
kxai²nān²tu³ Jo³āu² Ba³ti²jah³lai¹tā² i³yau³xa² ū³hū¹kxi²sa²sai¹nx²ti³ta¹ti²-
tu³wi¹. Yxān¹ta¹ ye³jen¹na² Txa²wā¹sū³na² hi²sen³su² A²yāu³ka³jxah¹la² i³hxi²-
ka¹ta²sai¹nx²ti³tu¹wi¹. Je³su²jah³la² nxe³ta¹hxai²hē¹la².

Je³su²jah³la² oh³xa²nāu³a² a²wa³li²jau³su²

⁶ Nxa²ha¹te¹ ā³nū²kxi²nyhain¹tāu³u¹ta¹nān²tu³ i³ye³kxi²nyhain¹te³nah¹lxi¹:
—Je³su²jah³la² txa²hxi²kan¹jah¹lāi³. Hī¹nai²nān²tu³ a²nū²a² nū³ka³txi³
ā³xa² nū³ka³txi³nāu³xa² ā³wa²sut¹sxā³ yxau²xai³ki³ju³ta³nū³su² I³sa³e² nū³-
ka³txa² i³nū³kxū³non³nē³lhīn¹ju³ta³nū³su² Txa²wā¹sū³na² A²hxi²kan¹ta² Si³-
yxau³tāu³lo³txa²ju³ta² sa²so¹kxi²sīn¹te³lin¹ji¹wi¹? Nxe³ain¹ta¹hxai²hē³la².

⁷ Nxa²ha¹te¹ Je³su²jah³lo²nu¹ta²kxai³lu¹ i³wa²lū³xi²ti³an¹jau³kxai³lu¹:

—Nxe³jah³lxi³wxi¹. Txa²wī³na² e³kxi²nha²jau³nū³su² kō³nyhah¹lxa³lxi¹.
Yxān¹ta¹ Txa²wī³na² so¹lxi³ e³kxi²nha²jau³su² na³li¹. ⁸ Nxe³yān¹ta¹ Txa²wā¹-
sū³na² A²yāu³ka³txa² wxa²ka³nxi²sxā³ a²nxū²kwai³wih¹nx²ti³tu¹wi¹. A²nxe³-
nx²ti³hī¹nai²na² i³hxi²ka¹txa²lxi³tu¹wi¹. Nxe³nx²ti³ha²kxai³ ha³lo²a² a³la³-
kxi²yah³lxin¹ju³ta² a²nū²a² yxo²ha³kxa¹ i³ye³kxi²nyhu¹sih¹nx²ta¹jau³nū³su²
i³sa²si¹hā³nx²ta¹tu¹wi¹. Je³ru³sa³lē²thī³na² sa²si¹hā³i² Ju³te²a²ko³xa² sa²si¹-
hā³i² Sa³ma²ri²a²ko³xa² sa²si¹hā³i² ha³lo²a² yxo²ha³kxa¹ u²lxan¹ko³su² kxan²-
ti³ sa²si¹hā³i² nxe³nx²ta¹tu¹wi¹. Nxe³ta¹hxai²hē¹la².

⁹ Nxe² i³ye³ta³lun²nū²la² i²sa²tē³kxain¹tāu³a² wxa²ka³la³xi²ye²yah³lxi³-
ta¹hxai²hē¹la². Nxe³sxā³ oh³sī³na² ā³tī¹kxi²sa²so¹ye²yah³lxi³ta¹hxai²hē¹la².

¹⁰ Ain¹ti³xa² sa²kxai³lu² in³txa² ha¹li¹ u²lā³na³ki²la² so¹sxā³ ūh³wxe³āx¹txa² ai³lyain¹ya³ta¹hxai²hē¹la². Nxe³te²a² wā²la² hā³ka³lo³a² so¹lxi³ wih²kxi²nha² yain¹ya³ta¹hxai²hē¹la². ¹¹Nxe³jah¹lo²nāu³xa² a²wān³ti³kxai³lu¹:

—Nxe³jah³lxi³si¹lxi¹. Ka³li³le²a² in³txi³nāu³syah¹lxi³nhi¹lxi¹. Īh¹nxe³kxa²-yan³ti³ta³ o³si³na² ten³sa²tā³ah³lxin¹ji¹wi¹? Je³su²jah³la² kwēn¹tai²na¹ ka³-la³xi²jah¹lain²txi³ wxa²ka³nxi³xi²tu¹wi¹. A²nxe³jah¹lain²txi³ ka³la³xi²kxa²yā¹nxe² ka³nxi³xi²tu¹wi¹. Nxe³ya³ta¹hxai²hē¹la².

Ma³ti²ah³la² ī²sxā³ ī³so¹ain¹jau³su²

¹²Nxa²ha¹te¹ a³pos²to³lo² nū³ka³txu¹ta²kxai³lu² wā³la³ka³txa² O³li³ve²ra³-ka³txa² wxa²ka³nxi²nū²la² Je³ru³sa³lē²thi³na² ā³wi²kxi²nyhain¹ta¹hxai²hē¹la². Nxe³tīh³na² ū²ki³lō²me³tro³ nxe² kū³we²ki²la² yan¹yain¹ta¹hxai²nxa³hē¹la². ¹³Nxe³ha²kxai³ sxi²ha² oh³xan¹ko³xan¹thi³nū³a² ā³wi²xain¹ta¹hxai²hē¹la². Nxe³tū³ka³txai²na² ī³lih¹jau³xa²sa¹, Pe²jah³lo²su² ha²kxai³ Jo³āu²ah³lo²su² ha²kxai³ Ti³a²kah³lo²su² ha²kxai³ Ān³tre²ah³lo²su² ha²kxai³ Fi³li²pah³lo²su² ha²kxai³ To³me²ah³lo²su² ha²kxai³ Bar³to³lo³me²ah³lo²su² ha²kxai³ Ma³te²-ah³lo²su² ha²kxai³ Ti³a²kah³lo²su² ha²kxai³ a²nxe³te²a² Au³fe²ah³la² ki³lha³-lhxu² ta¹hxai²hē¹la². Nxe³ha²kxai³ Si³māu²ah³lo²su² ha²kxai³ a²nxe³jah¹la² se³lo²ti³nū³ka³txi³su² ta¹hxai²hē¹la². A²nxe³jah¹lai²na² a²ha³lo²ko³khai³xa² a³lxi²khai¹jah¹lo²su² ta¹hxai²hē¹la². Nxe³ha²kxai³ Ju³ta²sah³lo²su² ha²kxai³ a²nxe³jah¹lai²li² Ti³a²kah³la² ki³lha³lhxu² ta¹hxai²hē¹la². Tū¹ka³txai²li² nxe³-ta¹hxai²hē¹la². ¹⁴A²nxe³te²nāu³xa² yxo²ha³kxa¹ ā³yā³nū²kxain¹nū²la² a²nū²a² ā³sa²nūn³te²a² wxā³ain¹nūn³ta¹hxai²hē¹la². Nxe³ha²kxai³ Ma³ri²a³ka³lxa² Je³su²jah³la² a²hā³ka³nū²su² wxā² Je³su²jah³la² a²lon³ti³tāu³su² wxā² txu¹ti³-nāu³xa² ka³lxa¹txi³ wxā² nxain¹sxā³ ā³nū²kxi²nyhain¹ta¹hxai²hē¹la². Nxe³tū³-ka³txa² yxo²ha³kxa¹ Txa²wā¹sū³na² ī³ye³kxain¹to³ta¹hxai²hē¹la².

¹⁵Nxa²ha¹te¹ Je³su²jah³lai²na² wān³txa² yxo²ain¹tū³ka³txai²na² ka³lxa¹-te²a² ¹²⁰nxe² ka³lxa¹tū³ka³txa² ā³nū²kxain¹tī³kxai³lu² Pe²jah³lo²nu¹ta²-kxai³lu² ī³sa²yxau³sxā³ ī³ye³yain¹ta¹hxai²hē¹la².

¹⁶⁻¹⁹ī³ye³yain¹te³nah¹lxi¹:

—Txa²wā³tā³nāu³xāi³. Ju³tas² Is³ka³ri³o²jah³lai¹tā² txa²wā¹nū³ka³txi³su² tai¹ti²tu³wi¹. Je³su²jah³la² ī³kaix¹so¹nūn³jah¹lai²li² kuh³lxa³thin¹tū³ka³txa² ne³ka³ta² wxā³nū²la² Je³su²jah³lai²na² sa²so¹sxā³ tī¹kxi²te³lhxā³ wā²nā³ū¹-nyhain¹tai¹ti²tu³wi¹. Nxe³ha²kxai³ ū³yho³hi²ki³ai²na² ū³yho³hi²nyhain¹ki³-ai²na² tē³sxā³ ha³lo²a² so¹kxi²tai¹ti²tu³wi¹. Nxe³ha²kxai³ kuh³lxa³thin¹ju³tan¹-te²kxa³ya³lhu² ha³lo²a² so¹kxain¹ko³xai²na² ā³ya³hi²sxā³ ā³tī³ha³lā³kxi³sxā³-ā³ya²lū¹tai¹ti²tu³wi¹. Nxe³ju³tan¹jau³su² Je³ru³sa³lē²thi³na² yxau²xai³tū³ka³-txa² jau³jau¹xai²na² ain²kxi²nū²la² ī³ye³kxi²nyhain¹te³nah¹lxi¹: “Ko¹xai²na² A³keu²ta³ma²su¹. Nx²na³li¹. A²ī³lxa²su¹. Nxe³jau³xai²li² a²si³yxau³tāu³khai³xa² a²ti³ha²yau³xa² so¹kxi²ko³xai²la¹wi¹. Ain¹tai¹ti²tu³wi¹.” Nxe³ta¹hxai²hē¹li¹. Jā¹-nxe³ju³kxai³lu² kxā³nhxi¹nu¹tai²na² Txa²wā¹sū³na² A²yāu³ka³txa² hi²sen³su² Ta³vi²yah³lu¹tai²na² sa²kxai³lu² a²nxū²kwai³wih¹sxā³ ī³ye³kxi²ta¹hxai²hē¹li¹. Ju³ta²sah³la² ya³lu²ju³ta³nū³a² ī³yau¹ū³nhē³ta¹hxai²hē¹li¹.

²⁰ī³ye³kxi²te³nah¹lxi¹ sau²mo³jau³xai²na² nxe²te³nah¹lxi¹:

“Sxi²hai²li² a²nū²la³ ye³yū²nxa³wi¹. Yxau³ti³he¹xai¹nxa³lho³li¹.”

Ta¹hxai²hē¹li¹. Te²yā¹nxe³sxā³:

“A²wa³ka³li³yu³ta² sa²wē³not³txai¹nhē³li¹.”

Ta¹hxai²hē¹li¹.

²¹⁻²² Jā¹nxe³ju³kxai³la¹ a²nū²a² ā³sa²nūn³te²a² ā³ten³sxā³ sa²so¹a³sah¹lxī³-wxi¹. Je³su²jah³la² ka³ten³su² i³sa²yxau³xi²ju³ta² wān³txai²li² i³hen³ja³nhē³-lain¹te²nū³a² so¹lxī³ ān³si³te³nē³lain¹tu¹wi¹. Nxe³jah¹lai²na²su² kxā³nxā³si³tē³-kxi²nē³jah¹lo²nū³su² te²a² so¹lxī³ ā³ten³nē³nhai¹. A²nxe³jah¹la² a²wi¹lhi¹nai³tā² Jo³āu² Ba³tis²jah³lai²tā² a²nū²a² ū³hū¹kxi²sa²sai¹ti³yu¹tai²na² i²ha²kxai³ Je³-su²jah³lai²na² ka³ten³su² i³sa²yxau³xi²ju³tai³tā² i²ha²kxai³ i³ka³la³xi²ju³ta² i²ha²kxai³ nxe³hxai²jah¹lai²tā² so¹lxī³ ā³ten³sxā³ sa²so¹a³sah¹lxī³wxi¹. Pe²jah³-lo²nu¹ta²kxai³lu² nxe³ta¹hxai²hē¹la².

²³ Nxe³nxā²ha¹te¹ in³txa² ha¹li¹ i³ye³kxi²nyhain¹ta¹hxai²hē¹la². Jo³se² Bar³-sa³ba²sah³lo²su² ha²kxai³ a²nxe³jah¹la² Jus²tu³jah¹lo²su¹ ta¹hxai²hē¹la². Jā¹-nxe³sxā³ Ma³ti²ah³lo²su² ha²kxai³ nxe³ain¹ta¹hxai²hē¹la². ²⁴⁻²⁵ Ain¹nxā²ha¹te¹ Txa²wā¹sū³na² i³ye³kxain²te³nah¹lxī¹:

—Sū³na² nxe³txi¹. Wxāi²na² so¹lxī³ a²nū²a² a²ē¹nāu³ai²nān¹jau³xa² a²hoh³lxī³si¹lxī¹. Nxe³te²si¹nha²kxai³ Ju³ta²sah³lai²tā² sa²wē³not³jah¹lo²-nu³su² i³yau¹ū³sa²si¹nhē³li¹. Ju³ta²sah³lai²tā² ha³lo²a² kō³kō³ta²kō³xa² sa²-we³xain¹na²hē³li¹. Nxe³ha²kxai³ a²wē³not³jah¹la²nū³a² in³txa² ha¹lin¹-jah¹la² i²sxā³ wxa²hait¹son¹jau³nū³a² i³yau¹ū³sa²si¹nhē³li¹. A²sa³wi³ha³lxa² nxe³nyhain¹ta¹hxai²hē¹la².

²⁶ Nxe²e³kxi²ta³lu²nain¹nū²la² txah³lxa³ki³a² ā³na¹sxā³ a²i³lxa² sa²so¹xai¹-nha²kxai³ Ma³ti²ah³la² a²i³lxa² i³hait¹so¹ha²kxai³ ā³wē³non³ta¹hxai²hē¹la². Nxai¹nha²kxai³ i³kaix¹so¹te² nū³kā³txa² nxe² i³yī¹li²nyhai¹nha²kxai³ nxe³tū³-kā³txai²na² ā³yā³nū²kxain¹ta¹hxai²hē¹la².

Txa²wā¹sū³na² Yāu³ka³jxah¹la² wxā³jau³su²

2 ¹ Nxa²ha¹te¹ yain³txa² ā³yā³nū²kxain¹sxā³ yai³nai¹nhī¹nu¹tai²na² Pēn³ta³-kos²ta²ti³xa² nxe³hī¹nu¹tai²na² Je³su²jah³lai²na² wān³txa² sa²yo²we¹-tū³kā³txu¹ta²kxai³lu² sxi²hē¹na² ā³nūn¹txain¹ta¹hxai²hē¹la². ² Ā³nūn¹txai¹nhī¹-nu¹tai²na² o³si³na² it³ti³hū³nxe² kāin² nxon³yain¹ta¹hxai²hē¹la². ³ Nxe³ka³tū³ha³nxe²a² tho³hū³nxe² wxa²kan³yain¹nxā²ha¹te¹ a²nū²a² yxo²ha³kxa¹ ā³wxe²-xai³yain¹ta¹hxai²hē¹la². ⁴ Yain¹tāu³ān²tū³ti¹ Txa²wā¹sū³na² A²yāu³ka³txa² ā³nxū²kwai³wi¹ha²kxai³ wān³txai²li² a²nū²a² ā³sa²nūn³te²a² wān³txa² yau³-ā³lxī³txi³ i³ye³ain¹ta¹hxai²hē¹la², Txa²wā¹sū³na² A²yāu³ka³txa² ā³nhi²ka³jah³-lxī³ha²kxai³la².

⁵ Nxain¹ti³kxai³lu² Je³ru³sa³lē²thi³nu¹tai²na² Ju³te²a² nū³kā³txa² sa²kxai³lu² ha³lo²a² u²lxī³ yxau³ain¹nūn³tū³kā³txa² nxe³sxā³ wxā³ai¹nha²kxai³ ain³kxi²-yah³lxī³ta²hxai²hē¹la². Nxe³tū³kā³txai²li² Txa²wā¹sū³na² ha²teh³nxā³nxā²sa²kxai³ sa²yo²we¹tain¹ta¹hxai²hē¹la². ⁶ Jā¹nxe³ju³kxai³lu² jau³xai²li² ain³-kxi²xai³nyhai¹nha²kxai³ a²nū²a² ā³no²lai¹nha²kxai³ ā³yā³ki³nū²kxain¹ta¹hxai²-hē¹la². ⁷ Ain¹sxā³ i³ye³lain¹te³nah¹lxī¹:

—Īh¹nxe³te²la¹ku¹. Ju¹tai²li² hai³txi³ i²kī³sxa³tai¹ti²tu³wi¹. Tū¹kā³txai²li² Ka³li³le²a² nū³kā³txi³su² yex¹txain¹nīn²tai¹. ⁸ Nxain¹kxan²ti³ txa²wān³txi³-khai³xa² ha³na³ka³lxī³ e³xi²xai³yex¹txai¹nīn²tai¹. ⁹ Hī¹nān²tū³ txa²wā¹nū³-kā³txa² ka³lxa¹khai¹nxe³si¹na¹wi¹. Par²ti³a² nū³kā³txi³su² ha²kxai³ Me³ta² nū³kā³txi³su² ha²kxai³ E³la² nū³kā³txi³su² ha²kxai³ Me³so³po³tā²mi²a² nū³kā³-txi³su² ha²kxai³ Ju³te²a² nū³kā³txi³su² ha²kxai³ Ka³pa³to²si² nū³kā³txi³su² ha²-kxai³ Pōn²to² nū³kā³txi³su² ha²kxai³ A²si³a³ nū³kā³txi³su² ha²kxai³ ¹⁰ Fri²ji²a²

nũ³ka³txi³su² ha²kxai³ Pãn³fi²li²a² nũ³ka³txi³su² ha²kxai³ E³ji²ta² nũ³ka³txi³su² ha²kxai³ Li²bi³a³ nũ³ka³txi³su² ha²kxai³ Si³re²na² nũ³ka³txi³su² ha²kxai³ Ro²-ma²thi³nai²nãn¹te² Ju³te²a² nũ³ka³txi³su² ha²kxai³ a²nũ²a² ă³li²nũn³te²a² yxãn¹ta¹ kwa²hãi¹nxe² Txa²wă¹sũ³na² ũ³wha²li¹txă³nxai³txa² sa²yo²we¹te²su² ha²kxai³ ¹¹nxain¹kxa²yu³su² Kre²ta² nũ³ka³txi³su² ha²kxai³ A³ra²bi²a² nũ³ka³-txi³su² ha²kxai³ nxe³tũ³ka³txi³nău³xa² a²yo²ha³kxa¹ wãn³txa² ha³na³ka³li³ e³xi²xai³ki³kxan²ti³ txa²wă¹wãn³txi³khai³xa² ain³kxi²nha²xai³ki³tă³li¹. Txa²-wă¹sũ³na² kăin²khai¹nxe³jau³su² nũ³kxũn³khai¹nxe³jau³su² ain³kxi²nha²-xai³ki³tă³li¹. Ain¹ta¹hxai²hě¹la².

¹²Nxe³ha²kxai³ ăh¹ i³ye³kxi²nyhain¹te³nah¹li¹:

—Īh¹nxe³kxa²yă³n³ti³tă³ nxain¹te²la¹ku², nxain¹ki³nhai¹. Nyhain¹to³-ta¹hxai²hě¹la².

¹³Ă³sa²nũn³te²a² wãn³txi³kxai³lu¹:

—Tũ³ka³txai²li² vîn²yau³xa² i³na²sxă³ we¹nai¹nîn²tai¹. Ta¹hxai²hě¹la².

Pe²jah³lai²na² wãn³txa² i³wa²lũ³xi²jau³su²

¹⁴Ain¹nxă²ha¹te¹ a³pos²to³lo² nũ³ka³txai²li² i³sa²yxau³ain¹nũ²la² Pe²jah³-lai²na² hi²sen³kxai³lu² yxo²kăin²i³ye³kxain¹te³nah¹li¹:

—Nxe³jah³li³xwex¹. I³ye³kxi¹nx²ta¹tu¹we¹. Txa²ka³lxa¹txi³sah¹li¹lxe¹. Ain³-kxi²sah¹li³hě¹le¹. ¹⁵In³txi³nău³xai²li² hai³txi³ vîn²yau³xa² i³na²sxă³ we¹nain¹-sĩ¹nxă²we¹. Wă²ki³ka³la³hĩ¹na² we¹nain¹te²sxa³yu²hě³le¹. ¹⁶Yxãn¹ta¹ Jo³e²lah³-lu¹tai²na² i³ye³kxain¹jau³xu¹tai²na² te²yă¹nx²na³le¹.

¹⁷Nxe³jau³xa²sa¹:

“Txa²wă¹sũ³na² i³ye³kxi²sain¹te³nah¹li¹: ‘Ha³lo²a² yxo²ha³kxa¹ ne³ki³so³nxă³tă³lxa¹ a²nũ²a² yxo²ha³kxa¹ Txa²yău³ka³txa² ũ³hũ²xai³ai¹na¹tu¹wi¹. Wxa²wě³ha³lxa² sa²kxai³lu² Txa²wă¹sũ³na² wãn³txa² i³hen³txain¹tu¹wi¹. In³txa² sa³nxe³la³kxi³nău³xai²na² hxi²sxă³nho³jut³sũ³ju³ta² i²ain¹tu¹wi¹. Wxa²yah³la³nău³xain²txi³ kăin² hxi²sxă³nho³tain¹tu¹wi¹.

¹⁸Nxai¹nhi¹na¹ txa²sa³wi³ha³lxa² in³txi³su² tă³nxă² txu¹su² tă³nxă² nxain¹sxă³ a²yo²ha³kxa¹ Txa²yău³ka³txa² a²nxũ²kwai³wi¹hai¹nha²kxai³ txa²wãn³txa² i³hen³txi³nyhain¹tu¹wi¹.

¹⁹Nxe³na¹ha²kxai³ oh³sĩ³nău³a² wă³nxĩn¹sxă³ o²la³kxi² yuh³nău³a² wă³nxĩn¹sxă³ kăi³i² nxe³na¹tu¹wi¹. A²ti³ha²yau³xa² yũ³ha²kxai³ ha³nxe²a² yũ³ha²kxai³ ha³nxe²a² wha³lxin¹txa² yũ³ha²kxai³ nxe³tu¹wi¹.

²⁰Jă¹nxe³tău³a² u³je³na³kai²li² ka³nxah¹ha²kxai³ i³lxai²li² ki³hě³hen³ka²to³nha²kxai³ nxe³tu¹wi¹. Nxe³săn²kxa²yu³su² hă²wxãn³txa³ Txa²wă¹hxi²kan¹ta² Si³yxau³ka³jah³la² wxă³tu¹wi¹. Wxi²kin³ti³ton³sxă³ wxi²kan¹sxă³ a²nũ²a²nău³xa² kăi³sxă³ yxau³xai³lain¹kxa² yă¹nxe² ũ³yho³hxain¹tu¹wi¹.

²¹A²nxe³hĩ¹na² a²nũ²ai²na² i²li²te²li³ kô³nxe³ti³ kăi³sxă³ yxau³xai³lain¹ju³tai²li² Txa²wă¹sũ³na² i³ăin²ta³kxi²nha²sxă³ i³hen³txain¹kxai²năn²ty³ nxe³te²na² a²hăi¹nxe³ti³xa¹ kô³nxe³ti³ kăi³ain¹kxa² yo³ha² ne³wă²na³ain¹sxă³ wi¹lhin¹ti³hi¹tain¹tu¹wi¹. Nxe³jau³xai²na² Txa²wă¹sũ³na² nxe³sain¹na²hě³li¹.’ Jo³e²lah³lu¹tai²na² nxe³ta¹hxai²hě¹li¹.

²² Nxe³ain¹jau³su² ne³kxa²kxi¹jah³lxi³hē¹le¹. I³sa³e² nū³ka³txi³syah³lxi¹lxe¹. Txa²wā¹sū³na² hi²sen³su² Je³su²jah³lai²na² Na³sa³re²thi³na² yxaut³jah¹la² sa²kxai³lu² nū³kxūn³khaix¹nxe³sxā³ sa²si¹hā³na²hē³le¹. Nxe³ju³tai²li² i²ki³-tai¹ti²tu³wi¹. Kāin² i³wā³nxin¹ju³ta² i³yau¹ū³nhē³lha²kxai³ on²tain¹kxe³su² i³yau¹ū³nhē³lha²kxai³ nxe³ne³lain¹tai¹ti²tu³we¹, Txa²wā¹sū³na²su¹. ²³ Jā¹nxe³-ju³kxai³lu² Je³su²jah³lain²txi³ i³sa²so¹si¹yhah³lxin¹ka³tu³ kō³nxe³thin¹tū³kā³-txa² hxi²ki³kxai³lu² hi³sa³ka³txa² i³hxi²ki¹la³kxi²sxā³ ya²lu¹tain¹jau³nū³su² kwa³na³ain¹yah³lxin¹tai¹ti²tu³we¹. Nxe³ju³tai²na² whāi²na¹ a²wi¹lhi¹nu¹-tai²kxai³ kāi³yah³lxin¹ju³tai³kxai³lu² Txa²wā¹sū³nu²kxai³lu² e³hau³ko³nha²-ta¹hxai²hē¹le¹. Nxe³ju³tan¹te²kxa³ya³kxai³lu² wxa²nū³kā³txa² su²lha³ain¹-jau³nū³su² kwa³na³yah³lxin¹tai¹ti²tu³we¹. ²⁴ Yxān¹ta¹ ya³lu²sa³tī¹ju³ta³la³ nū³kxūn³txi³ ā³sen³sai¹ha²kxai³ hxi²kan¹ti³ ya³lu²sa³tī¹ta¹hxai²nxa³hē¹le¹. Txa²wā¹sū³na² hxi²ki³kxai³lu² ka³ten³su² i³sa²yxau³xi²ta¹hxai²hē¹le¹. ²⁵ Nxe³-ju³kxai³lu² kxā³nhxi¹nu¹tai²na² Ta³vi²yah³lu¹tai²na² i³ye³kxi²ta¹hxai²hē¹le¹. I³ye³kxi²te³nah¹lxi¹:

“Txa²wā¹hxi²kan¹ta² Si³yxau³jah¹la² i²ai¹nhxi²na¹hē³li¹.

Txa²wi¹lha²tāu³a² yxau³hxai²na²hē³li¹.” Nxe³sxā³
hxi²waun³ta³kxi²nha²sxā³ yuh³lxi³sa²hxai²nxa³hē³li¹.

²⁶ Nxe³sa²ju³kxai³lu² txa²ē¹nāu³ai²na² ka³lih³kxi²la²nha²sxā³
Txa²wā¹sū³na² sa²nēn¹kxi²hxai²na¹hē³li¹. Ya³nān³ta³ki²la²sxā³
yxau³hxai²na¹hē³li¹.

²⁷ Nxe³na¹ha²kxai³la¹: “Txa²yāu³ka³txa² a²nū²a² kō³nxe³thin¹te²na²
ya³lu²sxa³je³na² ā³na¹sa²nxān³tho³li¹. Wxa²ki¹lha³lxa² wi¹lhin¹te²na²
ya³lu²sxā³ khon³ju³ta² yū²nxa³lho³li¹.”

²⁸ Yxān¹ta¹ tih³na² ka³ten³tih³na² i³yau¹ū³san¹tai¹ti²tu³wi¹.
Nxe³sa¹nha²kxai³ ā³si³tē³kxi²sa¹nha²kxai³ ka³li³ha²
yxau²xai³la¹nhai¹.”

Nxe³jau³xai²li² Ta³vi²yah³lu¹tai²na² i³ye³kxi²ta¹hxai²hē¹le¹. Pe²jah³la²
nxe³ta¹hxai²hē¹la².

²⁹ Nxe³ha²kxai³ Pe²jah³lai²li² āh¹ i³ye³te³nah¹lxi¹:

—Txa²wā³tā³nāu³xāi³. Txa²wā¹hxi²kan¹jah¹lu¹tai²na² Ta³vi²yah³lu¹-
tai²na² wain³txi³ i³yau¹ū³nx²ta¹tu¹we¹. Nxe³jah¹lu¹tai²na² ya³lu²ha²kxai³
sa²nī³kxain¹ta¹hxai²ti³ai¹ti²tu³we¹. A²kwā³kxa³yu³tai²li² yū³te²jai¹ti²tu³we¹.
³⁰ A²nxe³jah¹lai²li² Txa²wā¹sū³na² wān³txa² i³hen³txi³jah¹lo²su² te²la³-
kxe³su² ta¹hxai²ti³ai¹ti²tu³we¹. Nxe³ha²kxai³ Txa²wā¹sū³na² hi²sen³kxai³lu²
i³ye³kxi²te³nah¹lxi¹:

“Ta³vi²yah³lāi³. Wxāi²na² I³sa³e² nū³ka³txa² a²hxi²kan¹ta² si³yxau³jah¹lo²-
si¹lxi¹. Nxe³sxā³ ā³yā³wē³not³si¹nxa²jau³su² wxa²ne³tah²nāu³su² ūh³wxe³-
na¹tu¹wi¹. A²nxe³jah¹lai²li² Kris²tu³jah¹lo²sin¹tu¹wi¹. Nxe³ye¹nxa²ha¹wi¹.”
Ta¹hxai²hē¹le¹. Nxe³jau³xai²li² Ta³vi²yah³lu¹ta²kxai³ a³la³kxi²ta¹hxai²ti³ai¹ti²-
tu³we¹. ³¹ Nxe³ha²kxai³ ju¹tai²na² a³la³kxi²ha²kxai³ Kris²tu³jah¹lai¹tā² Txa²-
wā¹sū³na² A²hxi²kan¹ta² Si³yxau³tāu³lo³jah¹lai¹tā² ka³ten³su² i³sa²yxau³xi²-
ju³ta³nū³a² nxe²e³kxi²nūn³te³nah¹lxi¹:

“Kris²tu³jah¹lai²li² ya³lu²kxan²ti³ kxān¹su² tī¹xa³lho³li¹. A²nū²ai²na²
ka³lu²sxā³ tī¹xa³lho³li¹.”

Ta³vi²yah³lu¹ta²kxai³ nxe³ta¹hxai²hē¹le¹. ³² Jā¹nxe³ju³kxai³lu¹ ya²la³-
tu³ Txa²wā¹sū³na² hi²sen³kxai³lu² Je³su²jah³lai¹tā² sa²kxai³lu² ka³ten³su²

ĩ³sa²yxau³xi²na²hē³le¹. Nxe³ju³ta²i²na² ĩ²si¹na¹hē³le¹. ³³Nxe³ha²kxai³ ka³-ten³su² ĩ³sa²yxau³xi²ka³tu³ Txa²wā¹sū³na² yxau³ju³ta² ka³la³xi²nū²la² a²wi¹-tāu³a² ā³wxe³na²hē³le¹, Jah¹la² Hxi²kan¹ta² Si³yxau³jah¹lo²su² ha²kxai³lu¹. Nxe³ka³tu³ Txa²wā¹sū³na² Yāu³ka³txa² ĩ³ye³kxi²nē³jah¹la² a³ka³nxe³na²-hē³le¹. A²nxe³ju³ta²i²li² a²kxā³nhxi¹nu¹ta²i²na² Txa²wā¹sū³na² hi²sen³kxai³lu² nxe² ĩ³yau¹ū³nhē³ta¹hxai²hē¹le¹. Nxe³ju³ju¹ta²i²na² ā³ne³wxe³kī³tā³le¹. ³⁴Nxe³ha²kxai³lu¹ Je³su²jah³la² yā¹nxe³kxe³hū³nxe² Ta³vi²yah³lu¹ta²i²na² sa²-kxai³lu² oh³xan¹ko³nāu³a² hai³txi³ ĩ³ka³la³si²ta¹hxai²nxa³hē³le¹. Hāi¹nxe³sxā³ ĩ³ye³kxi²te³nah¹lxi¹:

“Txa²wā¹sū³na² wān³txi³kxai³lu¹: ‘Txa²hxi²kan¹jah¹lāi³.

Txa²wi¹lha²tāu³a² ā³wxe³se¹li¹.

³⁵Ye³jen¹nāu³a² wxa²ko¹ko¹nū³ka³txa² a²wa³ka³ti³lo³txa²lain¹ju³ta² yan³txi³su² ĩ³hxi²ka¹txa²ha¹tu¹wi¹. Nxe³nxa²tu¹wi¹.’ Txa²wā¹sū³na² nxe³ta¹hxai²hē¹li¹.”

Nxe³jau³jau¹xai²na² Ta³vi²yah³lu¹ta²kxai³ nxe³ta¹hxai²hē¹le¹. ³⁶Jā¹nxe³-jut³su² Je³su²jah³lai¹tā² ĩ³hxi²kī¹la³kxah¹lxin¹jah¹lai¹tā² Txa²wā¹sū³na² hi²-sen³kxai³lu² Txa²wā¹hxi²kan¹ta² Si³yxau³ka³jah¹la² ne³te²lo³tha²kxai³ Kris²-tu³jah¹lo²su² ne³te²lo³tha²kxai³ nxe³ye¹nx²tain¹na²hē³le¹. Nxe³jau³su² ĩ³sa³e² nū³ka³txa² yxo²ha³kxa¹ ain³kxi²jau³nū³ai²la¹we¹. Na¹jau³su² nxe³ye¹nx²ta¹we¹. Pe²jah³lu¹ta²kxai³ nxe³ta¹hxai²hē¹la².

³⁷Nxa²ha¹te¹ tū¹ka³txai²li² jau³jau¹xai²na² ain³kxain¹nū²la² a²ē¹nāu³ai²na² ĩ³ain²ta³kxi²nha²sxā³ Pe²jah³lu¹ta²kxai³ ĩ³ye³kxain¹te³nah¹lxi¹:

—Nxe³si¹lxi¹. Txa²wā³tā³sa²nhī¹lxi¹. Īh¹nxe³ju³ta² o²la³kxi²sīn¹te³la¹ji¹wi¹, ko³nxe³ti³ kái³si¹na¹ju³ta² ū³hū¹sa²nhīn¹kxa²yan³txi³su¹? Ain¹ta¹hxai²hē¹la².

³⁸Nxa²ha¹te¹ Pe²jah³lu¹ta²i²na² sa²kxai³lu² ĩ³wa²lū³xi²ti³an¹jau³kxai³lu¹:

—Wxāi²na² yxo²ha³kxa¹ ko³nxe³ti³ kái³yah³lxin¹ju³ta² ĩ³ain²ta³kxi²nha²-sān²sxā³ ā³na¹jah¹lxi¹hē¹le¹. Yah³lxin¹kxai²nān²tu³ wxa²ko³nxe³ti³ju³ta² ā³wa²su¹kxi²nx²ti³tu¹we¹. Nxe³yah³lxin¹ka³tu³ ĩ³yau³xa² ū³hū¹kxi²sa²sai¹nx²-tain¹ju³ta²nū³a² ĩ³ye³kxi²txai¹yah³lxi¹hē¹le¹. Nxe³yah³lxin¹kxai²nān²tu³ Je³su² Kris²tu³jah¹la² a²sa³wi³ha³lxi¹nūn³syah¹lxin¹tu¹we¹. Nxe³sxā³ Txa²wā¹sū³na² A²yāu³ka³txa² nxū²kwai³yxau³nx³ti³tu³we¹. ³⁹Nxe³ha²kxai³ Txa²wā¹sū³na² A²yāu³ka³txa² ū³hū¹nx²ti³kxe³nū³syē²ah³lxi¹nha²kxai³ Txa²wā¹sū³na² ten³-na³le¹. Wxāi²la³ tā³nxa² wxa²wē³ha³lxai²la³ tā³nxa² ul²yxau³tū³ka³txai²la³ tā³nxa² Txa²wā¹sū³na² ĩ³kaix¹so¹nx²ti³kxai²nān²tu³ nxe³te² ĩ³nxān²tu³ yxo²-ha³kxa¹ ain³kxah¹lxin¹jau³su² na³le¹. Nxe³jau³xai²na² a²kxā³nhxi¹nu¹ta²i²na² Txa²wā¹sū³na² wi¹yxo²ain³nha²sxā³ ĩ³ye³kxū¹ta¹hxai²hē¹le¹. Pe²jah³lu¹ta²kxai³ ta¹hxai²hē¹la².

⁴⁰Nxe³jau³xai²li² yau³ka³lxa¹txi³ win¹ta²te²lxi³ e³kxain¹te³nah¹lxi¹:

—Ti¹ai²li² a²nū²a² yxau³te²a² ko³nxe³thin¹khai¹nxa² kái³ain¹na³li¹. Nxain¹kxa² yo³ha² kāin² khāuh³lxa³thi¹nain¹tu¹wi¹. Nxe³sxā³ ko³nxe³ti³ kái³yah³lxin¹ju³ta² ā³na¹ye²ah¹lxan³kxai²nān²tu³ jā¹nxe³nx²ti³ha³ta¹i¹. Nxe³ta¹hxai²hē¹la².

⁴¹Nxe³jau³xai²na² ain³kxain¹nū²la² a²nū²a² ka³lxa¹te²a² yxo²ĩ²ain¹-sxā³ ĩ³yau³xa² ū³hū¹kxi²sa²sai¹ain¹ta¹hxai²hē¹la². A²nū²a² ka³lxa¹-txi³ 3.000, nxe² yxo²i² ā³si³wxe³ain¹ta¹hxai²hē¹la². ⁴²Nxe³tū³ka³txai²li² ĩ³kaix¹so¹tū³ka³txu¹ta²kxai³ ā³si³tē³kxi² wān³txa² ĩ³yau¹ū³jau³xa² ain³-kxi² Txa²wā¹sū³na² wān³txa² ĩ³ye³kxi²nyhu¹i² yain³txi³su² wā²nū²

nxē³nyhain¹ta¹hxai²hē¹la². Wi¹lhin¹sxā³ yxau³kxi²nyhain¹ta¹hxai²hē¹la². Txa²-wā¹sū³na² i³ye³kxi²yah³lxi³to³ta¹hxai²hē¹la².

Yxo²i²tū³kā³txa² yxau²xai³lain¹jau³su²

⁴³ Nxa²ha¹te¹ i³kai¹so¹tū³kā³txu¹ta²kxai³ wā³nxīn¹khaix¹nxe³ju³ta² o²la³-kxain¹to³ha²kxai³ a²nū²a² kwa²i²ain¹tū³kā³txa² on²txain¹to³ta¹hxai²hē¹la². ⁴⁴⁻⁴⁵ Nxa²ha¹te¹ Je³su²jah³lai²na² wān³txa² yxo²i²ain¹tū³kā³txa² yxo²ha³kxa¹ye³kā³lxa¹txi² ā³nū²kxi²to³hi² yen³kxa² wā²nhūh¹nyhu¹i² nxe³nyhain¹to³ta¹-hxai²hē¹la². ⁴⁶ Nxai¹nha²kxai³ a³lan²ta² yxo²ha³kxa¹ Txa²wā¹sū³na² sxi²ha²ā³wi¹hain³to³hi² a²sxi²khai³xa² ā³nū²kxi²sxā³ i³yai³ni² ain¹to³ha²kxai³ ka³-lih³kxi²la²nha² wi¹lhin¹sxā³ yxau³kxi²nyhain¹ta¹hxai²hē¹la². ⁴⁷ Txa²wā¹sū³na² kāin²khaix¹si¹jau³su² sa²nēn¹kxain¹ta¹hxai²hē¹la². A²nū²a² yxo²ha³kxa¹i³ye³kxi²nyhain¹te³nah¹lxi¹:

—Je³su²jah³lai²na² wān³txa² sa²yxowē¹tain¹kxe³su² wi¹na³li¹. Ain¹ta¹-hxai²hē¹la². A³lan²ta² hāi¹nxe³ti³xa¹ a²nū²a² ā³nū²kxain¹to³sxā³ Je³su²jah³-lai²na² wān³txa² yxo²i² ā³si³wxe³ain¹ta¹hxai²hē¹la².

In³txa² kan²ta³kxi²sxā³ sxa³jah¹la² i³yau¹ū³jau³su²

3 ¹⁻² Ha³la³jen¹nāu³a² ā³sa²ti¹ta³xi²tāu³a² Txa²wā¹sū³na² i³ye³kxi²te³lhxā³ai³ain¹ta¹hxai²hē¹la². Ai³ain¹ka³tū³ Pe²jah³lo²nu¹ta²kxai³ Jo³āu²ah³lo²-nu¹ta²kxai³ ain¹sxā³ Txa²wā¹sū³na² sxih²yo²a² Fo³mo²sa² yxo²ai²na² ā³wih²-kxain¹sxā³ in³txa² sa²nah³so¹nyhu¹sxā³ ne³kha²nyhu¹ye²ya³ta¹hxai²hē¹la². A²nxe³jah¹lai²li² ko³nxe² i³hxa³la³kxi²nha²ye²ya³ta¹hxai²nxa³hē¹la². A³li³-lah¹nxe³hī¹nu¹ta¹na² ā³nxai³jah¹lo²su² ta¹hxai²nxa³hē¹la². A³lan²ta² hāi¹nxe³-ti³xa¹ sxih²yo²a² sa²wē¹ta³ yxo²wxe²xai³lain¹to³ta¹hxai²hē¹la². Nxe³tāu³a²a²nū²a² ā³wih²te³lhxā³ wxā³kxi²nān²tū³ win¹ta²te²lxi³ a²yen³kxa² ai³nxū³-si¹hain¹jau³su² i³ye³kxain¹ta¹hxai²hē¹la². ³ Nxe³ha²kxai³la¹ Pe²jah³lu¹ta²-kxai³ Jo³āu²ah³lu¹ta²kxai³ ain¹sxā³ i²kxain¹nū²la² yo³hi²ki³ai²na² ai³nxū³si¹-jau³su² i³ye³ta¹hxai²hē¹la². ⁴ Nxe³nxa²ha¹te¹ i²kxain¹nū²la² Pe²jah³lu¹ta¹na² i³wa²lū³xi²ti³an¹jau³kxi³lu¹:

—i²txa²sān²si¹nhē³li¹. Ta¹hxai²hē¹la².

⁵ Nxe³nū²la² i²kxain¹ka³tū³:

—Wā²nhūh¹sain¹te²ji¹xā¹. Nxe³ta¹hxai²hē¹la². ⁶ Nxa²ha¹te¹ Pe²jah³lu¹ta¹na² wān³txi³kxi³lu¹:

—Yen³kxi³la³ yū³sa²sīn¹nxa³wi¹. Nxēn²nxa³kxan²ti³ i³hxi²nū¹nxa²si¹na¹-tu¹wi¹. Je³su² Kris²tū³jah¹la² Na³sa³re²thi³na² yxau²xai³jah¹lai¹tā² i³sa²yxau³-sxā³ ā³nxai³si¹hin¹jau³su² i³ye³kxi²nxa²sīn¹na³li¹. Nxe³ta¹hxai²hē¹la².

⁷ Nxe²e³ta³lun²nū²la² txa²wā¹hxi²ka² wi¹nē³tāu³a² hxi²ki³nū²la² sa²yo²-kax³ta³wxe³ka³tū³ wa³su³txi³ we²txi²ta¹hxai²hē¹la². ⁸ Nxe³ju³tan¹te²kxa³-ya³lhu² ka³lih³nū²la² a³li²si³ni² ā³nxai³li² nxe³ta¹hxai²hē¹la², yu³wē²ti²ha²-kxai³la². Nxe³ka³tū³ Txa²wā¹sū³na² sxi²hu¹ta¹li² ā³wih¹nū²la² ā³nxai³li² a³li²si³ni² Txa²wā¹sū³na² wi¹lhin¹ye²jau³su² i³ye³sa²nēn¹kxi² nxe³ta¹hxai²-hē¹la². ⁹⁻¹⁰ A²nxe³ju³tan¹te²kxa³ya³lhu² tū³kā³txa² i²yxau³nyhu¹nūn³tū³kā³txa² on²txai¹nha²kxai³ i³ye³kxi²nyhu¹te³nah¹lxi¹:

—Jah¹lain²txi³ si³kan²ta³kxi²hxai²jah¹lai¹ta³lxi³ yhe¹nx²ti³ha³ta¹i². Sxi²-yo²a² Fo³mo²sa² yxo²a² yxo²yxau²xai³lhxi²jah¹lai¹ta³lxi³ yhe¹nx²ti³ha³ta¹i². Ih¹nxe³te²la¹ku². Ki³nhai¹. Nyhu¹yah³lxi³ta¹hxai²hē¹la².

Txa²wā¹sū³na² sxi²nhāu³a² Pe²jah³la² i³ye³jau³su²

¹¹ Ain¹nū²la² jah¹lu¹tain²txi³ we²txi²jah¹lain²txi³ Pe²jah³lo²nu¹ta²kxai³ Jo³-
 āu²ah³lo²nu¹ta²kxai³ a²xai³lya³tīh³na² ā³sxā³ tī³he¹yxa³ta¹hxi²nxa³hē¹la².
 Txa²wā¹sū³na² sxi²nhu¹tai²na¹ a²ta³nā³nē³thi³na² Sa³lo³māu²thīn³su¹ nxe³ta¹-
 hxi²hē¹la². A²nxe³thi³nu¹ta²kxai³ a²nū²a²nāu³xa² ā³ki³nū²kxi²ye²nyhain¹ta¹-
 hxi²hē¹la². ¹² Pe²jah³lu¹tai²na² sa²kxai³lu² jut³si²nū²la² i³ye³kxi²te³nah¹lxi¹:

—Nxe³jah³lxi³wxi¹. I³sa³e² nū³ka³txi³syah¹lxi¹lxi¹. Īh¹nxe³kxa²yan³ti³ta³
 on²jah³lxin¹te²sin²tā²? Īh¹nxe³kxa²yan³ti³ta³ i²yxau²xai³syah¹lxin¹te²sin²tā²?
 Txa²wā¹sū³na² yen³nāu³a² txa²wā³nxī¹na¹ju³khai³xa² ta³nxa² txa²wi¹lhi¹na¹-
 ju³khai³xa² ta³nxa² wet¹txai¹na¹te²sin²tā²? Tī³he¹nx²nxa³wi¹. ¹³ Txa²wā¹sū³na²
 Si³yxau³jah¹la² A²hxi²kan¹ta² Si³yxau³jah¹lai²la¹wi¹. Txa²wā¹si³yah³la²nāu³.
 xu¹tai²na² a²hxi²kan¹ta² Si³yxau³jah¹lai²la¹wi¹. A³bra³āu²ah³lu¹tai²na² I³sa²-
 kah³lu¹tai²na² Ja³ko²ah³lu¹tai²na² ain¹sxā³ A²hxi²kan¹txa² Si³yxau³jah¹lai²-
 la¹wi¹. Txa²wā¹sū³na² Si³yxau³jah¹lain²txi³ Je³su²jah³lai¹tā² A²ta²han²tu³
 wā³nxīn¹ti³ wxi²kin³ti³ton³si¹ta¹hxi²hē¹li¹. A²nxe³jah¹lain²txi³ sa²so¹yah³-
 lxin¹ka³tu³ Pi³la²jah³la² hxi²ka² sa²nū¹yah³lxin¹tai¹ti²tu³wi¹. Nxe³yah³lxin¹-
 ju³ta² Je³su²jah³lai¹tā² en²sxā³ ā³yah³lxin¹tai¹ti²tu³wi¹. Pi³la²jah³lai²na² ne³.
 kxe³kxi³nha³jau³kxai³lu¹: “Ā³wa²sut¹sxā³ ā³ai¹na¹tū¹xā¹.” Nxe³jau³su² kxan²ti³
 en²sxā³ ā³yah³lxin¹tai¹ti²tu³wi¹. ¹⁴ A²nxe³jah¹lai¹tā² wi¹lhin¹khaix¹kxan²ti³
 wān³txi³su² e³kxan²ti³ sa²yxo²ā³yah³lxin¹tai¹ti²tu³wi¹. Nxe³yān¹ta¹ Ba³ra³-
 ba²sah³lai¹tā² a²nū²a² su²lhā³jah¹lo²si²tai¹ti²tu³wi¹. Su²lhā³jah¹lo²su² kxan²ti³
 ā³wa²sut¹si¹jau³su² Pi³la²jah³la² kwa³na³yah³lxin¹tai¹ti²tu³wi¹. ¹⁵ Nxe³kxa²-
 ha³tīh³xan²tu³ a²nū²a² ya³lu²te²a² we²txi²jah¹lai²li² su²lhā³si¹hah³lxin¹jau³su²
 yah³lxin¹tai¹ti²tu³wi¹. Je³su²jah¹la²su¹. Yxān¹ta¹ Txa²wā¹sū³na² hxi²ki³kxai³lu²
 ka³ten³su² i³sa²yxau³xi²na²hē³li¹. Nxe³hī¹nān²tu³ ka³ten³su² yxau³nhai¹. Ī²si¹-
 na¹hē³li¹. ¹⁶ Jā¹nxe³ju³kxai³lu² Je³su²jah³lai²na² a²wā³nxīn¹ju³ta² ā³nhxi²ka¹-
 txai¹nha²kxai³ yu³we²nxi²ten¹tu³wi¹. Je³su²jah³lai²na² wān³txa² yxo²i²ha²-
 kxai³ yu³we²nxi²ten¹tu³wi¹. Yxo²i²xa³ke³la³te²kxai³ yu³we²nxi²hī³nx²nxa³wi¹.
 Yxān¹ta¹ yxo²i²ha²kxai³ yu³we²nxi²ten¹tu³wi¹.

¹⁷ Jā¹nxe³ju³kxai³lu² txa²wā³tā³sah¹lxi¹lxi¹. Ī³ye³kxi¹nx²ta¹tu¹wi¹. Wxāi²li²
 wxa²hxi²kan¹txa² nū³ka³txai²li² yah³lxin¹sxā³ ju¹tai²li² ko³nyhah¹lxa³nha²-
 kxai³ nxe²kāi³yah³lxin¹tai¹ti²tu³wi¹. ¹⁸ Kxā³nhxi¹nu¹tai²na² Kris²tu³jah¹la²
 Txa²wā¹sū³na² A²hxi²kan¹ta² Si³yxau³tāu³lo³jah¹lu¹tan²tu³ ye³khāuh¹lxa³-
 thi¹nain¹ju³ta³nū³a² nxe³ju³tai²na² Txa²wā¹sū³na² wān³txa² i³hen³txi³tū³-
 ka³txu¹tai²na² ā²la² i³hen³txain¹ta¹hxi²hē¹li¹. Nxe³ain¹ju³ta² kwēn¹ta¹ we¹-
 ta³lun²yain¹tai¹ti²tu³wi¹. ¹⁹ Jā¹nxe³ju³tan¹te²kxa³ya³tu³ wxāi²na² sa²kxai³lu²
 wxa²ko³nxe³ti³ kāi³yah³lxin¹ju³ta² i³āin²ta³kxi²nha²sxā³ ā³na¹la³kxi²nha¹-
 jah³lxi³hē¹li¹. Yah³lxin¹kxai²nān²tu³ Txa²wā¹sū³na² ā³yxo²o³tū¹yah³lxin¹-
 kxai²nān²tu³ wxa²ē¹nāu³ai²na² sa²wa²su¹txa²ti³tu¹wi¹. Nxe³nx²ti³nūn³sxā³
 ā¹jā¹nxe² ā³nxū²kwai³lxū¹nū³nx²ti³tu¹wi¹. ²⁰ Kxān³ton³tāu³a² Je³su²jah³la²
 a³ka³nxi²si¹jau³su² sa²si¹hā³ain¹tu¹wi¹. Nxe³jah¹lai²li² Kris²tu³jah¹lo²su² na³li¹.
 A²nxe³jah¹lai²kxai³lu² a²wi¹lhi¹nu¹tai²na² Sū³na² hxi²kai²na² wā²nxa³kxa²
 so¹ta¹hxi²hē¹li¹. Nxe³ju³tan¹te²kxa³yan³tu³ kxā³nāu³a¹ txa²wā¹ko³nxe³ti³
 kāi³ki³kxa² yo³ha² sa²wa²su¹tū¹nhē³si¹jau³nū³su² ya³lu²kxi²nē³tu¹wi¹. Nxe³-
 si¹ju³ta³nū³su² Txa²wā¹sū³nu²kxai³lu² Kris²tu³jah¹lo²nu¹ta²kxai³ wā²nxa³kxa²
 so¹ta¹hxi²hē¹li¹. A²nxe³jah¹lo²lxi²na³li¹. ²¹ Oh³xan¹ko³xa² yxau²na³li¹. Yxān¹ta¹

kxā³nāu³a² a³ka³nxī²tāu³a² ha³lo²a² wi¹lhxi²kxai³ jā¹nxe³sxā³ wi¹lhau³ko³-txi²tu¹wi¹. Nxe³ju³taī²na² Txa²wā¹sū³na² wān³txa² i³hen³txi³tū³ka³txu¹taī²na² wi¹lhin¹tū³ka³txan²tu³ e³kxain¹ta¹hxai²hē¹li¹. ²²Nxe³sxā³ Moi³se²ah³lu¹taī²na² wān³txi³kxai³lu¹: “Txa²wā¹sū³na² hi²sen³su² A²wān³txi³khai³xa² i³hen³txi³-jah¹la² sa²si¹hā³nx²ti³tu¹wi¹. Wxa²nū³ka³txi³khai³xa²na² wā²nxa³kxa² so¹sxā³ sa²si¹hā³nx²ti³tu¹wi¹. Txa²i²yā¹ye¹nx²ti³tu¹wi¹. Nxe³te²na² wān³txa² i³ye³kxi¹-nx²ti³jau³xa² wi¹lain³kxi¹jah³lxi³hē¹li¹. ²³Yxān¹ta¹ wi¹lain³kxah²lxan³kxai²-nān²tu² nxe³te² i³nxān²tu³ i³hait¹so¹nx²ti³sān²nū²la² sū²lhā³nx²ti³tu¹wi¹.” A²nxe³jau³su² Moi³se²ah³lu¹taī²na² nxe³ta¹hxai²hē¹li¹. ²⁴Te²yā¹nxe³sxā³ Sa³-mu³e¹lah³lu¹taī²na² yxau³hī¹nān¹te²tu³ Sū³na² wān³txa² i³hen³txi³tū³ka³-txu¹taī²na² nxe³sxā³ Kris²tu³jah¹lu¹ta²kxai³lu² a³ka³nxī²sxā³ wxā³jau³nū³su² nxe² i³hen³txain¹ta¹hxai²hē¹li¹. ²⁵Txa²wā¹sū³na² wān³txa² i³hen³txi³tū³ka³-txu¹taī²na² a²ne³tah²nāu³syah¹lxi¹lxi¹. Sū³na² wān³txa² wi¹lain³nha²sxā³ e³kxain¹tū³ka³txu¹taī²na² wxa²ne³tah²nāu³syah¹lxi¹lxi¹. Nxe³sxā³ A³bra³āu²-ah³lu¹ta²kxai³ i³ye³kxi²ta¹hxai²hē¹li¹. I³ye³kxi²te³nah¹lxi¹: “Wxa²ne³tah²nū³a² yū¹kxe³nū³a² a²nū²a²nāu³xa² a²yo²ha³kxa¹ wi¹lhin¹si¹hain¹ju³ta³nū³a² yū³-yah³lxin¹tu¹wi¹.” Txa²wā¹sū³nu²kxai³lu² wi¹lain³nha²sxā³ e³ta¹hxai²hē¹li¹.

²⁶Nxe³ju³tan¹te²kxa³ya³tu³ Sū³nu²kxai³lu² A²tah²khai³xa² i³sa²si¹hā³nx²ti³-na²hē¹li¹. Nxe³sxā³ ko³nxe³ti³ kăi³sxā³ yxau²xai³yah³lxin¹ju³ta² ā³na¹ah³lxi³-sā²nin¹kxai²nān²tu³ wi¹lhin¹sxā³ i²nx²ti³tu¹wi¹. Nxe³ya³nx²ta¹wi¹. Pe²jah³lu¹-ta²kxai³lu² nxe³ta¹hxai²hē¹la².

Pe²jah³la² Jo³āu²ah³la² sxā³ so²ā³ain¹jau³su²

4 ¹Nxe² i³ye³kxi²ti³kxai³lu² a²nū²a² ka³lxa¹txi³ ā³ti³ain¹ta¹hxai²hē¹la². Wā²nxin¹te² si³yxau³te²nāu³xa² ā³nhai¹tū³tū³ka³txa² ā³wxā² Txa²wā¹-sū³na² sxi²ha² hau³ko³jah¹la² ā³wxā² sa³tu³se²a² nū³ka³txa² ā³nhai¹tū³tū³ka³-txa² ā³wxā² nxe³yain¹ta¹hxai²hē¹la². ²Ai¹nha²kxai³ Pe²jah³lo²nu¹taī²na² Jo³-āu²ah³lo²nu¹taī²na² nxe³sxā³ a²nū²a² i³ye³kxi²ya³ti³ān¹jau³kxai³lu¹:

—Je³su²jah³la² ka³ten³su² i³sa²yxau³xi²na²hē³li¹. Nxe³ju³tan¹te²kxa³ya³tu³ yxo²i²ah³lxin¹kxai²nān²tu³ te²yā¹ya³nx²ti³tu¹wi¹. Ain¹jau³su² tū¹ka³txai²li² kwēn¹taī²na² ā³ti³ain¹tū³ka³txai²na² sa²kxai³lu² jau¹xai²na² ain³kxain¹ka³tu³ i³yxai¹hain¹ta¹hxai²hē¹la². ³I³yxaih¹nū²la² Pe²jah³lo²nu¹taī²na² Jo³āu²ah³lo²-nu¹taī²na² i³yxaih¹sxā³ sa²so¹nū²la² ū³ti¹kxi²nyhain¹nū²la² wxe²a³la²nain¹ta¹-hxai²hē¹la², sūn²ta³ta² ti¹kxai¹nha²kxai³la². ⁴Ain¹nxa²ha¹te¹ a²nū²a² ka³lxa¹-txe²nāu³xai²na² ain³kxi²nyhai¹nha²kxai³ yxo²i²ain¹ta¹hxai²hē¹la². A²nxe³sxā³ in³txi³nāu³xa² yxo²i²ain¹tū³ka³txa² ā³yā³nu¹taī²nha²kxai³ ka³lxa¹khaix¹nxe² 5.000, nxe² yxo²i²ain¹ta¹hxai²hē¹la². ⁵Ain¹nxa²ha¹te¹ a³lan²tāu³a² Ju²te²a² nū³ka³txa² a²hxi²kan¹ti³su² te²a² a²nū²a² yah³lon¹te²nāu³xa² ha³teh³nxā³nxa² a²hoh³lxi³nū³ka³txa² nxain¹sxā³ Je³ru³sa³lē²thi³nu¹ta²kxai³ ā³nū²kxain¹ta¹-hxai²hē¹la². ⁶Ā³nū²kxain¹nū²la² A³na²sah³lai¹tā² wā²nxin¹te² si³yxau³tāu³a² a²hxi²kan¹jah³lo²su² ta¹hxai²hē¹la². Jā¹nxe³sxā³ Kai³fa²sah³lai¹tā² Jo³āu²ah³-lai¹tā² A³le³syān²trah³lai¹tā² yxo²ha³kxa¹ A³na²sah³la² a²sa³wi³ha³lxa² ka³-lxa¹txi³ wxā³sxā³ ā³nū²kxain¹ta¹hxai²hē¹la². ⁷Jā¹nxain¹ju³kxai³lu² Pe²jah³-lu¹taī²na² Jo³āu²ah³lu¹taī²na² ā³sa²so¹si¹hain¹ta¹hxai²hē¹la². Nxe³ain¹nū²la² i³ye³kxain¹te³nah¹lxi¹:

—Īh¹te²ta³ i³hxi²ka¹txa²lxi³sxā³ we¹txai¹ya³hin¹thai¹li¹? Nxain¹-ta¹hxai²hē¹la².

⁸ Nxa²ha¹te¹ Pe²jah³lai²na² hi²sen³kxai³lu² Txa²wā¹sū³na² Yāu³ka³txa² i³hxi²kat¹sa²kxai³ i³wa²lū³xi²te³nah¹lxi¹:

—Nxe³jah³lxi³wxi¹. Ju³te²a² nū³ka³txa² a²hi³kan¹txa² si³yxau²tū³ka³-txi³su² a²nū²a² hxi²kan¹te²nāu³su² nxe³yah³lxi¹lxi¹. I³ye³kxi¹nx²ta¹tu¹wi¹. ⁹“Jah¹lai²na² kwēn¹ta² we²nx¹i²jah¹la² ih¹te²ta³ i³hxi²ka¹txa²lxi³sxā³ we¹-txai¹ya³hin¹thai¹li¹?” Nxe²i³wā³txi³sah¹lxi³nhi¹na²li¹. ¹⁰Nxe³jau³su² i³yau¹-ū¹nx²ta¹tu¹wi¹. I³sa³e² nū³ka³txa² yxo²ha³kxa¹ nxe³te² i³nxai²na² i³yau¹ū¹-nx²ti³nha¹tu¹wi¹. Nxa¹jau³kxai³la¹ Je³su² Kris²tu³jah¹lai¹tā² Na³sa³re²thi³na² yxau²xai³jah¹lai¹tā² i³hxi²ki¹la³kxah¹lxin¹jah¹lai¹tā² Txa²wā¹sū³na² hi²sen³-kxai³lu² ka³ten³su² i³sa²yxau³xi²na²hē³li¹. A²nxe³jah¹lai¹tā² hi²sen³kxai³lu² we²txi²nyhain¹na²hē³li¹, kāin² wā³nx¹i²nha²kxai³lu¹. ¹¹Jā¹nxe³ju³kxai³lu² Txa²-wā¹sū³na² ū³wha²li¹txā³nxai³tān¹jau³su² nxe³te³nah¹lxi¹:

“Txah¹ka³kxa² sxi²ha² txo³nain¹tū³ka³txa² ā³na¹ain¹ki³ai²na² kwēn¹ta² sxi²ha² ū³nhe³hē¹txain¹ki³a² ūh³wxe³ain¹na²hē³li¹.”

Nxe³ta¹hxai²hē¹li¹. A²nxe³ka³ka¹txai²li² Je³su²jah³la² yā¹nx²na³li¹. En²sxā³ ā³yah³lxin¹ta¹ti²tu³wi¹. ¹²Nxe³to³ta¹ Je³su²jah³lai²na² so¹lxi³ txa²wā¹ko³-nxe³ti³ kāi³ki³ju³ta² sa²wa²su¹tē³lain¹ju³ta² hxi²kan¹na³li¹. Ha³lo²a² yxo²ha³-kxa¹ i²yah³lxin¹kxan²ti³ a²nū²a² te²yā¹nxā² wā³nx¹i²sxā³ sa²wa²su¹tē³lain¹-te²na² i²yah³lxan³tho³li¹. Txa²wā¹sū³na² hi²sen³kxai³lu² Je³su²jah³la² a²i³lxa² so¹lxi³ ū³hū¹nē³lain¹na²hē³li¹. Nxe³te²a² so¹lxi³ wā³nx¹i²sxā³ sa²wa²su¹tē³-lain¹tu¹wi¹. Pe²jah³lu¹ta²kxai³ nxe³ta¹hxai²hē¹la².

¹³Nxa²ha¹te¹ a²hxi²kan¹txa² he³la³kxa² nū³ka³txa² sa²kxai³lu² Pe²jah³-lo²nu¹ta¹na² Jo³āu²ah³lo²nu¹ta¹na² ya³lo³txi²ye²kxe³su² i²ai¹nha²kxai³ i³wā³txi³nyhain¹te³nah¹lxi¹:

—Je³su²jah³lai¹tā² ān³si³te³kxi²nyhain¹tū³ka³txi³sin²tai¹. Yxān¹ta¹ ha³teh³-nxān³yu³ta² hai³txi³ o²la³kxi²tū³ka³txi³sxa³ha²kxai³ a²hxi²kan¹txa² he³la³-kxi³si²ya³hxa³ha²kxai³ yah³na³li¹. Nyhain¹ta³hxai²hē¹la². ¹⁴Nxe³nyhain¹kxa²-yo³su² jah¹lai²li² we²txi²jah¹la² ka³lu³sa³yxau³ye²ya³ha²kxai³ hxi²kan¹txi³ i³hi³txain¹ya³ta¹hxai²nxā³hē¹la². ¹⁵Nxe³ju³tan¹te²kxa³ya³lhu² a³li³ain¹si¹-jau³su² kwa³na³ain¹ta¹hxai²hē¹la². Nxe³sān²nū²la² nūh¹i³ye³kxi²nyhain¹ta¹-hxai²hē¹la². ¹⁶Nxe³nyhain¹te³nah¹lxi¹:

—Īh¹nxe³te³ji¹ku²? Ki³nhai¹. Je³ru³sa³le²thi³nān¹tū³ka³txa² yxo²ha³-kxa¹ we²txain¹ju³ta² i²ye²nyhain¹nīn²ta¹. Nxe³ha²kxai³ kāin² wā³nx¹i²-nain¹ju³ta² hxi²kan¹txi³ i³ki³han³sxā³ ū³ho¹ki³sxa³lho³li¹. ¹⁷Yxān¹ta¹ Je³-su²jah³lai²na² i³wā³nx¹i²ju³ta² ka³nah²nxe³sxā³ yxau³ain¹si¹ki³jau³su² yxo²xūn³txi³ i³kwa³na³ya³sain¹yah³lxi³wxi¹, u²lxi³ ha³ta³nxe³kxa²yan³txi³su¹. Nxe³nyhain¹ta¹hxai²hē¹la².

¹⁸N xe²e³ta³lu²nain¹nū²la² i³kaix¹tain¹nū²la² yxo²xūn³txi³ i³ye³kxain¹te³nah¹lxi¹:

—Je³su²jah³lai²na² a²i³lxa² jā¹nx¹i³ye³kxi²ja³txa³hē¹li¹. A²nū²a² ā³nū²kxain¹-kxan²ti³ jā¹nxe³ i³hen³txain¹ya³txa³hē¹li¹. Nxain¹ta¹hxai²hē¹la². ¹⁹Nxa²ha¹te¹ i³wa²lū³xi²ya³te³nah¹lxi¹:

—Nxe³jah³lxi³wxi¹. Txa²wā¹sū³na² wān³txa² sa²yxo²we¹ta³nxā² wxa²wān³-txa² sa²yxo²we¹ta³nxā² nū¹hi²jah¹lxi³hē¹li¹. ²⁰Yxān¹ta¹ Je³su²jah³la² ā³si³-tē³kxi²si¹na¹hī¹nān¹te²tu³ i²nha¹ju³ta¹tā² so¹lxi³ ain³kxai¹nha¹jau³xai³tā² so¹lxi³ nxe³ju³ta² so¹lxi³ i³ye³kxi²nha¹tu¹wi¹. Ā³sxā³ i³ye³sīn¹nxā³lho³li¹. Nxe³ya³ta¹hxai²hē¹la².

²¹ Nxa²ha¹te¹ wain³txi³ i³ye³ya³ha²kxai³ a²nū²a² yxo²ha³kxa¹ sa²nēn¹kxain¹te³nah¹lxi¹:

—Txa²wā¹sū³na² kāin²khaix¹nx²na³li¹. A²nū²a² we²txi²ha²kxai³ wi¹lhin¹khai¹-nx²na³li¹. Ain¹jau³su² ha²kxai³ hxi²kan¹txi³ i³wa²lū³xi²nyhain¹ta¹hxai²nxa³hē¹la³, a²hxi²kan¹ta² nū³kā³txa²sa³. Nxe³ha²kxai³ hāi¹sxā³ yxo²xūn³txi³ i³kwai²tain¹-sān²ka³tū³ sa²wa²su¹kxain¹ya³ta¹hxai²hē¹la². ²² A²nxe³jah¹lai²li² we²nxi²jah¹la² kwē³kxa² ye³ka³lxa¹txi³ 40 nxe² kwē³kon³sxā³ yah³lon¹ta¹hxai²hē¹la².

Yxo²i²tū³kā³txai²na² a²yxo²wān³txa² Sū³na² i³ye³kxain¹jau³su²

²³ Nxa²ha¹te¹ ā³wa²su¹kxain¹yah³nū²la² a²nū³kā³txi³khai³xa² i³xi²yah³nū²la² wān³txi³na² Ju³te²a² nū³kā³txa² hxi²kan¹te²nāu³xai²na² wā³nxin¹te² si³yxau³-te²nāu³xai²na² nxain¹sxā³ i³kwai²kxi²nyhain¹jau³xi³na² i³hen³txi³nyhain¹-ta¹hxai²hē¹la². ²⁴ i³hen³txi³ta³lu²nain¹yah³nū²la² tū¹kā³txai²na² yxo²ha³kxa¹ Txa²wā¹sū³na² sa²nēn¹kxain¹te³nah¹lxi¹:

—Txa²wā¹sū³na² nxe³txi¹. Wxāi²na² kāin²khai¹nxi¹lxi¹. Ha³lo²a² yxo²ha³-kxa¹ we¹txi² oh³sī³na² we¹txi² i³ye³na² we¹txi² a²nū²a² yxo²ha³kxa¹ we¹txi² nxe¹lxi¹. ²⁵ Nxe³ha²kxai³ kxā³nhxi¹nu¹ta¹na² Wxa²yāu³ka³txa² hi²sen³su² Ta³-vi²yah³lu¹ta¹na² ū³wha²li¹si¹jau³su² kwa³na³te³nah¹lxi¹:

“Ju³te²a² nū³kā³txi³sxa³te²nāu³xai²na² ih¹nxe³kxa²yan³ti³ta³ i³xan³ta³kxain¹nū²lhai¹li¹? Te²yā¹nxe³sxā³ kwa²hāi¹nxe² su²lhā³ain¹si¹jau³su² hāi³a² i³ye³kxi²nyhain¹nū²lhai¹li¹?

²⁶ Ha³lo²a² a²wa³li¹kha³la³nāu³xa² he¹li³te³lhxā³ i³hau³ko³nha²sxā³ ā³yā³nū²txain¹na²hē³li¹. Txa²wā¹sū³na² he¹kxi² Txa²wā¹sū³na²

A²hxi²kan¹ta² Si³yxau³tāu³lo³jah¹la² he¹kxi² nxe³te³lhxā³ ain¹na²hē³li¹.” Ta³vi²yah³la² ū³wha²li¹txā³nxu¹txai²na² nxe³ta¹hxai²hē¹li¹. ²⁷ Jā¹nxe³ju³kxai³lu² kxān³kxai³ E³ro²jah³lai¹tā² Pōn³si³o³ Pi³la²jah³lai¹tā² nxe³ya³sxā³ Ju³te²a² nū³kā³txa² whāi²na¹ ā³nū²kxi² Ju³te²a² nū³kā³txi³sxa³te²nāu³xa² ā³nū²kxi² nyhain¹na²hē³li¹. Nxe³sxā³ Je³su²jah³lai²na² wxa²ki³lha³lhxu² te²a² wi¹lhin¹-khaix²jah¹la² sun²tā¹te³lhxā³ ain¹na²hē³li¹. A²nxe³jah¹lai²li² Wxa²hxi²kan¹txa² Si³yxau³tāu³lo³jah¹lo²su² nī¹nhē³li¹. ²⁸ Jā¹nxe³sxā³ tū¹kā³txai²li² ko³nxe³thin¹-sxā³ o²la³kxi²te³lhxā³ nxain¹na²hē³li¹. Nxe³to³ta¹ a²wi¹lhi¹nu¹ta¹na² wxāi²-na² sa²kxai³lu² ju¹ta¹na² yxo²ha³kxa¹ a³la³kxi²nha²sxā³ i³hau³ko³ta¹hi¹nhē³li¹. Nxe³jau³xu¹ta¹na² a²kwēn¹ta¹na¹ we¹ta³lu²nain¹na²hē³li¹. ²⁹ Nxe³jut³su² i³ha³nū³sain¹sī¹jau³su² ain³kxi¹sē¹li¹. Txai²nāu³xai²na² wxa²sa³wi³ha³lxi³su² sī¹na¹wi¹. Nxe³sī¹na¹ha²kxai³ ā³nhi²kat¹sa²so¹sa²sī¹nhē³li¹. Nxe³sa²nhin¹-kxai²nān²tū³ wxa²wān³txa² wxi²ka¹ka¹nha²sxā³ i³hen³txi³nxa²sī¹na¹tu¹wi¹. ³⁰ Nxe³ha²kxai³ wā³nxin¹khaix¹nhin¹ju³ta² i³hxi²kan¹txa²sī¹nhē³li¹. Ya³sa²-nhin¹kxai²nān²tū³ a²nū²a² i³ton³te²a² we²txi² kāin² wā³nxin¹sxā³ o²la³kxi² nxe³-sī¹na¹tu¹wi¹. Sī¹na¹ha²kxai³ wxa²ki³lha³lxa² Je³su²jah³lai²na² wi¹lhin¹khai¹nxe³-ju³tan¹te²kxa³ya³lhu² nxe²kāi³ū¹nhē³na³li¹. Nxe³nyhain¹ta¹hxai²hē¹la².

³¹ Nxa²ha¹te¹ ta³lu³ti²nyhain¹nū²la² sxi²ha² ā³nū²kxain¹thi³nu¹ta²kxai³ kāin² ka³ta³ta³tha²kxai³ Txa²wā¹sū³na² Yāu³ka³txa² i³hxi²ka¹ti³nhain¹ta¹hxai²hē¹la². Nxe³sxā³ Txa²wā¹sū³na² wān³txa² wxi²kan¹txi³ i³hen³txain¹ta¹hxai²hē¹la².

Yen³kxa² wā²nhū¹nyhain¹jau³su²

³² Jā¹nxe³ju³kxai³lu² yxo²i²ain¹tū³kā³txu¹ta²kxai³ wi¹lhin¹sxā³ yxau³-ha²kxai³ wān³txa² yau³ka³na³ka³nat³sxā³ ne³kxe³kxi²nhai¹nha²ha²kxai³

nxain¹ta¹hxai²hē¹la². Nxe³ai¹nha²kxai³ yen³kxa² wā²nhū¹yu¹lhu¹nai¹nxa³jau³la² i³ye³lai¹nxa³ha²kxai³ hāi¹sxā³ wā²nhū¹nyhain¹ta¹hxai²hē¹la². ³³Jā¹nxe³ha²kxai³ Je³su²jah³lai²na² Txa²wā¹hxi²kan¹ta² Si³yxau³jah¹lu¹ta²kxai³ ka³ten³su² i³sa²-yxau³si¹jau³su² wxi²kan¹txi³ i³hen³txain¹ta¹hxai²hē¹la². Nxe³ju³tan¹te²kxa³ya³-lhu² Txa²wā¹sū³na² wi¹lhini¹sxā³ i²ta¹hxai²hē¹la². ³⁴⁻³⁵Nxe³ain¹ju³kxai³la¹ a²nū²a² yen³kxi³txa²te²a² yū³ain¹ta¹hxai²hē¹la². Ain¹sxā³ yen³kxi³su² tã³nxa² ha³lo²su² tã³nxa² yū³kxai³nān²tu³ yen³kxa² yxo²kwain³te²a² so¹kxain¹nxa²ha¹te¹ ü³yho³. hi²txā³nxa² a³pos²to³lo² nū³ka³txa² hxi²ka² ü³hū¹ain¹ta¹hxai²hē¹la². Nxe³nxa²-ha¹te¹ so¹kxain¹sxā³ a²nū²a² yen³kxi³txa²te²a² wā²nhū¹xai³nyhain¹ta¹hxai²hē¹la². ³⁶⁻³⁷Nxe³ain¹jut³su² Jo³se²ah³la² hai³sxa² yū³ta¹hxai²hē¹la². Nxa²ha¹te¹ ha³lo²a² yxo²kwain³te²a² so¹kxain¹nxa²ha¹te¹ ā³yo³hi²txā³nxa² Jo³se²ah³la² hxi²ka² ü³hū¹ain¹nū²la² a³pos²to³lo² nū³ka³txa² hxi²kan¹tu³ ü³hū¹ain¹ta¹hxai²-hē¹la². ²A²nxe³jah¹lai²li² Le³vi²ta² nū³ka³txi³su² ta¹hxai²hē¹la². Kxā³nxu¹ta²-kxai³ Si²pri²ko³xa² yxau²xai³lha²kxai³ nxe³ju³tan¹te²kxa³ya³lhu² a³pos²to³lo² nū³ka³txa² hi²sen³kxai³lu² Bar³na³be²ah³lo²su¹ nxe³ain¹ta¹hxai²hē¹la². Nxe³-jau³xai²na² a²si³yxau³tāu³a² i³nū³kxūn³ti³hi²tē³jah¹lo²su² nxe³ta¹hxai²hē¹la².

A³na³ni²ah³la² Sa³fi²ra³ka³lxa² nxe³ya³sxā³ i³ya²lun¹ti³ya³jau³su²

5 ¹Nxa²ha¹te¹ A³na³ni²ah³la² a²sxe³xa³ka³lxa² Sa³fi²ra³ka³lxa² ya³jah¹-la²nāu³xa² hai³sxa² yū³ya³ta¹hxai²hē¹la². A²nxe³ko³xa² ha³lo²a² yxo²-kwain³te²a² ü³hū¹ain¹nū²la² a²yo³kxai³lu² A³na³ni²ah³la² hxi²ki³kxai³lu² sa²so¹kxi²ta¹hxai²hē¹la². ²Nxe³nū²la² i³ye³li¹ya³sān²nū²la² ha³teh³nxā³nxa² hai³sxa² a²yoh³nxā³nxa² wā²hait¹so¹xi²ya³ta¹hxai²hē¹la². Yah³nū²la² A³na³ni²-ah³lo²nu¹ta²kxai³lu² wā³kon³kxi³kxai³lu² a³pos²to³lo² nū³ka³txa² ü³hū¹ain¹ta¹-hxai²hē¹la². ³⁻⁴Nxa²ha¹te¹ Pe²jah³lai²na² wān³txi³kxai³lu¹:

—A³na³ni²ah³lāi³. Sa³ta³na³jah¹la² hi²sen³su² ā³nxū²kwai³wih¹nxa²ha²kxai³ Txa²wā¹sū³na² A²yāu³ka³jxah¹la² i³ki³ha¹ki¹lxi¹. Hai³sxa² a²yoh³nxā³nxa² jū¹nxe² ü³ho¹a³ya³sā³ i³ki³ha¹ki¹lxi¹. A²wi¹lhī¹na² hai³sxai²li² wxa²hait³su² tai¹ti²tu³wi¹. Nxe³ha²kxai³ a²yoh³nxā³nxai²li² wxa²yen³kxi³syu¹nx²na²hē³li¹. Nxe²nxa³kxa³lhu³nxe² ü³hū¹ain¹sxā³ a²nū²a² i³ki³ha¹kxi² Txa²wā¹sū³na² A²yāu³ka³jxah¹la² i³ki³ha¹kxi² nxī¹nhē³li¹. Ih¹nxe³kxa²yan³ti³ta³ nxīn¹thi²li¹? Pe²jah³lo²nu¹ta²kxai³ nxe³ta¹hxai²hē¹la².

⁵Nxa²ha¹te¹ A³na³ni²ah³lo²nu¹ta²kxai³ jau¹xai²na² ain³kxi²nha²nū²la² yxo²ka³nxa² yxau³ju³ta¹ ya³lu²a³hi²ye²ta¹hxai²hē¹la². Nxe³ju³tan¹te²kxa³ya³-lhu² a²nū²a² yxo²ha³kxa¹ ain³kxai¹nha²kxai³ o²lain¹ta¹hxai²hē¹la². ⁶Yain¹-ju³kxai³lu² in³txa² sa³nxe³la³kxa² wxā³nū²la² wā²la² sa²wā³lāu²kxi³so¹sxā³ sa²nī³kxain¹ta¹hxai²hē¹la².

⁷Ye³jen¹nāu³a² a²sxe³xa³ka³lxu¹ta²kxai³ ā³wih¹nūn³ta¹hxai²hē¹la². Yxān¹ta¹ a²wē³sāi¹ah³la² ya³lu²kxi²jau³xa² ain³kxi²nha²ta¹hxai²nxa³hē¹la². ⁸Nxa²ha¹te¹ Pe²jah³lo²nu¹ta²kxai³ i³ye³kxi²te³nah¹lxi¹:

—İ²sā³ni¹. Hai³sxa² so¹kxi¹nx²tain¹kxa² yo³ha² a²yo²ha³kxah¹lxi³te²la¹xā³? Nxe³ta¹hxai²hē¹la².

Nxa²ha¹te¹ a²sxe³xa³ka³lxu¹ta²na² i³wa²lū³xi²ti³an¹jau³kxai³lu¹:

—Wain³na³li¹. A²yo³ha² a²yo²ha³kxah¹lxi²na³li¹. Nxe³ta¹hxai²hē¹la².

⁹Nxa²ha¹te¹ Pe²jah³lu¹ta²na² wān³txi³kxai³lu¹:

—Wxa²wē³sāi¹ah³la² wxāi²na² sxā³ Txa²wā¹sū³na² A²yāu³ka³-txa² i³ki³ha¹kxai¹ya³hin¹tai¹tu³ni¹. Nxe³ya³hin¹ju³tan¹te²kxa³ya³lhu²

sa³nxe³la³kxi³nāu³xai³na² wxa²wē³sāi¹ah³la² sa²nī³kxain¹sxā³ sxi²ha² yau³-so³nain¹na³ni¹. Ya³lun¹tāu³a² sa²so¹nxain¹nūn³tū¹xī¹. Ta¹hxai²hē¹la².

¹⁰Nxe³ha²kxai³ Pe²jah³la² ī³ye³kxi²sxā³ ā³na¹hī¹na¹ ta¹ka³lxu³nu¹ta²kxai³ wa³su¹txi³ ya³lu²ah³xi¹ta¹hxai²hē¹la². Nxe³ye²tuh³nxa²ha¹te¹ sa³nxe³la³kxah³-lo²nu¹ta²kxai³ wxā²toh³nū²la² ya³lu²ye²to³nxa²ha¹te¹ sa²so¹toh³nū²la² a²wē³-sāi¹yah³la² sa²nī³kxain¹kxe³nu¹jā¹nxe² sa²nī³kxi²to³ta¹hxai²hē¹la². ¹¹Nxe³-ye²tuh³nxa²ha¹te¹ Je³su²jah³lai²na² wān³txa² yxo²ī²sxā³ yxau²xai³tū³kā³txa² a²yxo²ha³kxa¹ o²lah³lxi³ta¹hxai²hē¹la². Te²yā¹nxe³sxā³ a²nū²a² ā³sa²nūn³te²-nu¹ta²na² wān³txai²na² ha³ta³nxe³jau³xa² o²lah³lxi³nūn³ta¹hxai²hē¹la².

Wā³nxīn¹sxā³ we²nxain¹jau³su²

¹²⁻¹⁶Nxe³ju³kxai³la¹ a³pos²to³lo² nū³kā³txa² kāin² wā³nxīn¹sxā³ o²la³-kxai¹nha²kxai³ a²nū²a² īh³ton³te²a² tē³sxā³ wxā³nū²la² tih³na² ne³ha²tih³-hē³nāu³a² a²sxa³ka³lo³a² ū³ha¹sxā³ sxa³ain¹ta¹hxai²hē¹la². Pe²jah³lai²na² a²yāu³ka³txa² ā³tī¹kxa² wxa²ha³nāu³hi²sa³ta¹lā¹. Ain¹jau³su² sxa³sxā³ wah³-nxain¹ta¹hxai²hē¹la². Ha³lo²a² wā³kan¹ko³xa² sxi²je³na² a³li³nū²la² a²nū²a² īh³ton³te²a² ka³lxa¹txi³ tē³sxā³ wxā³ha²kxai³ ko³nxe³te²a² yāu³ka³txa² nxū²kwā³i³wih¹te²su²nūn³te²a² tē³sxā³ wxā³ha²kxai³ ā³yxo²ha³kxa¹ we²-txain¹ta¹hxai²hē¹la². Nxa²ha¹te¹ yxo²ī²tū³kā³txa² Txa²wā³sū³na² sxi²ha² na³hē³x³thī³na² Sa³lo³māu²thī³nāu³a² ā³nū²kxain¹to³ta¹hxai²hē¹la². Nxe³-ha²kxai³ a²nū²a² yxo²ha³kxa¹ wi¹le³ye²nyhai¹nha²kxai³ a²nū²a² ka³lxa¹txi³ yxo²ī² ā³si³wxe³ain¹ta¹hxai²hē¹la². Yxān¹ta¹ yxo²ī²xa³te²a² hai³txi³ wxā³sxā³ ā³nū²kxi²nyhai¹ta¹hxai²nxa³hē¹la².

A³pos²to³lo² nū³kā³txa² khāuh³lxa³ti³nhain¹jau³su²

¹⁷Nxe³ain¹nxa²ha¹te¹ wā³nxīn¹ta² si³yxau³ka³jxah³lu¹ta²kxai³ a²sa³wi³ha³-lxi³su² te²u¹ta²kxai³ a²yxo²ha³kxa¹ sa³tu³se²a² nū³kā³txi³sai¹nha²kxai³ kāin² ī³an³ta³kxi²nyhai¹ta¹hxai²hē¹la². ¹⁸Ai¹nha²kxai³ wā²nxūh¹ ne³kxe³kxi²nyhai¹-lxi³ka³tu³ a³pos²to³lo² nū³kā³txu¹ta²kxai³ sa²so¹sxā³ ū³tī¹kxi²nyhu¹ah³lxi³ta¹-hxai²hē¹la². ¹⁹Nxe³nyhu¹nxa²ha¹te¹ ka³nxah³ta² wi³ton³tāu³a² Txa²wā³sū³na² ha³lo²an¹jah¹la² wxa²kan³nū²la² tī¹kxa² wxe³ain¹thī³na² sa²yxo²than²kxi²-nū²la² a³pos²to³lo² nū³kā³txa² sa²sai¹xain¹ta¹hxai²hē¹la².

²⁰Nxe³sxā³ ī³ye³kxi²te³nah¹lxi¹:

—Txa²wā³sū³na² sxi²ha² ā³wih¹jah¹lxi³hē¹li¹. Yah³lxin¹kxai²nān²tu³ wān³-txa² wi¹jau³xa² Je³su²jah³la² txa²wā¹ē¹nāu²a² we¹tē³jau³nū³su² nxe³jau³nū³a² ī³yau¹ū³txai¹yah³lxi³hē¹li¹. Nxe³ta¹hxai²hē¹la².

²¹Nxa²ha¹te¹ ī³yū¹li²nxa³ta³lxa¹ a³pos²to³lo² nū³kā³txu¹ta²kxai³ Sū³na² sxi²hai²na² ā³wih¹ain¹nū²la² wān³txa² wi¹jau³xa² ī³yau¹ū³ ā³si³wxe³ain¹-ta¹hxai²hē¹la². Nxe³ain¹tī³kxai³lu² wā³nxīn¹ta² si³yxau³ka³jxah³lu¹ta²kxai³ ā³wxā² a²sa³wi³ha³lxi³yu¹ta²kxai³ ā³wxā² nxain¹sxā³ a²nū²a² hxi²kan¹te²su² te²nāu³xu¹ta²na² kaix¹tain¹ta¹hxai²hē¹la². Nxe³sxā³ Ju²te²a² hxi²kan¹txi³nāu³-xu¹ta²na² ī³kaix¹tha²kxai³ Ju²te²a² wā³kxē³nāu³xu¹ta²na² ī³kaix¹tha²kxai³ nxain¹ta¹hxai²hē¹la². Nxain¹nū²la² ī³ye³kxi²nyhai¹ta¹hxai²hē¹la². ī³ye³kxi²-nyhai¹sān²nū²la² tī¹kxa² wxe³thī³nai³tā² a³pos²to³lo² nū³kā³txu¹ta² sa²so¹-xi²si¹hain¹jau³su² kwa³na³ain¹ta¹hxai²hē¹la². ²²Nxa²ha¹ta¹ a³pos²to³lo² nū³-kā³txu¹ta²kxai³ ī³ha¹txain¹ta¹hxai²nxa³hē¹la². Nxai¹nxa³ha²kxai³ wā³li²sxā³ ī³hen³txain¹ta¹hxai²hē¹la². ²³ī³hen³txain¹te³nah¹lxi¹:

—Tĩ¹kxa² wxē³thĩ³nai³tā² ai³si²nha¹tāu³a² kan²txi³ yxo²wĩ¹nha² so³ta²to² nũ³ka³txa² a²sxi²h²yxo²a² kan²txi³ wah³nxa² yxo²yxau² nxain¹kxan²ti³ sa²-yxo²tha²nain¹tāu³a² a²nũ²la³ yũ³ni³si¹nxa³li¹. Ain¹ta¹hxai²hē¹la².

²⁴ Nxa²ha¹te¹ Txa²wā¹sũ³na² sxi²ha² o²la³kxi²jah¹la² a²hxi²kan¹jah¹lo²su² te²a² wā³nxĩ¹te² si³yxau³te²nāu³xa² ain¹sxā³ jau¹xai²li² ain³kxain¹nũ²la² nxe²e³yah³lxi²te³nah¹lxi¹:

—Īh¹nxe³te²tũ³nha²ku². Kĩ³nhai¹. Ain¹ta¹hxai²hē¹la². ²⁵ Nxe³ain¹tĩ³kxai³lu² a²nũ²a² ā³xa² wxā³sxā³ ĩ³hen³txi³te³nah¹lxi¹:

—Nxe³jah³lxi³sa²lxi¹. Tũ¹ka³txai²li² ũ³tĩ¹kxai¹yah³lxin¹tũ³ka³tai¹tā² Txa²wā¹sũ³na² sxi²ha² ĩ²kxain¹sĩ¹na¹li¹. A²nũ²a² ĩ³yau¹ũ³nyhain¹na²li¹. Ta¹hxai²hē¹la².

²⁶ Nxa²ha¹te¹ Sũ³na² sxi²ha² o²la³kxi²jah¹la² a²hxi²kan¹jah³lu¹ta²kxai³lu² a²sa³wĩ³ha³lxi³nu¹tai²na² tē³sxā³ a³li³ta¹hxai²hē¹la². Nxe³nũ²la² ain³-kxain¹tũ³ka³txa² hxi²ka² wa³thin³kxā²ya²lu¹tain¹kxa²yan³txi³su² yuh³-lxai¹nha²kxai³ win¹ta²te²lxi³ a³pos²to³lo² nũ³ka³txu¹ta²kxai³ sa²so¹sxā³ wā³lain¹ta¹hxai²hē¹la². ²⁷ Nxa²ha¹te¹ wā³lain¹nxa²ha¹te¹ a³pos²to³lo² nũ³ka³-txu¹ta²kxai³ ā³wih¹si¹hain¹ta¹hxai²hē¹la². Nxe³sxā³ kăin²jah¹la² a²yen³nāu³a² ũh³wxe³ain¹ta¹hxai²hē¹la².

²⁸ Nxe³ain¹nũ²la² wā³nxĩ¹ta² si³yxau³ka³jxah³lu¹tai²na² wān³txi³kxai³lu¹:

—Nxe³jah³lxi³sa²lxi¹. Jah¹lai²na² a²ĩ³lxa² ĩ³ye³kxah¹lxan³jau³nũ³su² ĩ³ye³-kxi¹nx²ta¹tai¹ti²tu³wi¹. Yxān¹ta¹ hai³txi³ ā³ka³nah²yxah³lxa³nhē³li¹. Hăi¹sxā³ Je³ru³sa³lē²thĩ³na² yxau²xai³tũ³ka³txa² yxo²ha³kxa¹ ĩ³yau¹ũ³yah³lxi³ta¹hĩ¹-nhē¹li¹. Nxe³yah³lxin¹te³nah¹lxi¹: “Wā³nxĩ¹te² si³yxau³te²nāu³xa² hi²sen³su² Je³su²jah³lai¹tā² su²lhā³ain¹na²hē³li¹. Wā²nxũh¹lxain¹na³li¹.” Nxe³jau³xa² e³kxah²lxi³ta¹hĩ¹nhē¹li¹. Nxe³ah³lxin¹ju³tan¹te²kxa³ya³lhu² ĩ³ān³txi³sa²sĩn¹-nhai¹. Ta¹hxai²hē¹la².

²⁹ Nxa²ha¹te¹ Pe²jah³lo²nu¹tai²na² a³pos²to³lo² nũ³ka³txu¹tai²na² a²wān³txi³kxai³lu¹:

—Txa²wā¹sũ³na² wān³txa² so¹lxi³ sa²yxo²we¹kxi²ju³ta² wain³na³li¹. A²nũ²a² wān³txa² kăi²nxa³wi¹. ³⁰ Wxa²nũ³ka³txa² hi²sen³su² Je³su²jah³la² hi³sa³ka³txa² ĩ³hxi²kĩ¹la³kxi²sxā³ su²lhā³yah³lxin¹tai¹ti²tu³wi¹. Yxān¹ta¹ Txa²wā¹sũ³nain²-txi³ txa²wā¹si³yah³la²nāu³xu¹tai²na² Sũ³năin²ti³ nxe³te²na² hxi²kĩ³kxai³lu² ka³ten³su² ĩ³sa²yxau³xi²ti³hi¹tā²hē³li¹. ³¹ Nxe³ka³ty³ Txa²wā¹sũ³na² hi²sen³-kxai³lu² Je³su²jah³lo²su² te²kxai³ a²wi¹tāu³a² ũ³whxe³na²hē³li¹. Txa²wā¹-hxi²kan¹ta² Si³yxau³jah¹la² ti³hi¹tha²kxai³ txa²wā¹kō³nxe³ti³ kăi³kĩ³ju³ta² sa²wa²su¹ti³hi¹tē³lha²kxai³ nxe³jah¹lo²su² na²hē³li¹. Hĩ¹na²kxai³lu² a²nũ²a² a²kō³nxe³ti³ kăi³ju³ta² ĩ³ăin²ta³kxi²nha²sān²sxā³ ā³na¹la³kxi²nha²kxai²năn²-tũ³ sa²wa²su¹tu¹wi¹. ³² Nxe³ju³tsu² ĩ²sĩ¹na¹hē³li¹. Txi²nāu¹xai²na² ĩ²sĩn¹sxā³ ĩ³hen³txi³sĩ¹na¹ha²kxai³ Txa²wā¹sũ³na² A²yău³ka³txa² ĩ²sxā³ ĩ³hen³txi³ha²-kxai³ si¹na¹hē³li¹. A²nxe³ju³kxai³lu² Sũ³na² wān³txa² yxo²ĩ²kĩ³kxai²năn²tũ³ Sũ³na² Yău³ka³txai²li² ā³nxũ²kwai³wih¹sa²tē³nē³tu¹wi¹. Pe²jah³lu¹ta²kxai³ nxe³ta¹hxai²hē¹la².

³³ Nxa²ha¹te¹ jau¹xai²na² ain³kxain¹ju³tan¹te²kxa³ya³lhu² ĩ³ān³jah³-lxi³ha²kxai³ ĩ³su²lhā³si¹jau³su² ĩ³ye³lain¹ta¹hxai²hē¹la². ³⁴ Nxe³ain¹ta¹ Ka³ma³lĩ³e²lah³lu¹tai²na² ĩ³ye³kxi²te³lhxā³ ĩ³sa²yxau³ta¹hxai²hē¹la². Nxe³jah¹lai²li² fa³ri³se²a³ nũ³ka³txi³su² ha²kxai³ Txa²wā¹sũ³na² ha³tēh³-nxā³nxa² a²hoh³lxi³su² ha²kxai³ nxe³ta¹hxai²hē¹la². Yain¹jah¹lo²su² ha²kxai³

sa²yo²hau³ko³tain¹to³jah¹lo²su² ta¹hxai²hē¹la². A²nxe³jah¹lai²li² i³sa²yxau³-
nū¹la² a²pos²to³lo² nū³ka³txu¹ta²kxai³ a³li³sān²si¹hain¹jau³su² kwa³na³ain¹ta¹-
hxai²hē¹la². ³⁵A³li³ain¹kxa² si³yo³na² i³ye³yain¹te³nah¹lxi¹:

—Nxe³jah¹lxi³sa²lxi¹. In³txi³nāu³xai²li² kǎi³ain¹yah³lxin¹ju³ta³nū³a² wi¹-
lain³nha¹jah³lxi³sā²nhe³li¹. ³⁶Nxe³ha²kxai³lu¹ kxā³nhxi¹nai³tā² Te³u³ta²-
sah³lai¹ta² txa²wā¹ha³lo²a² ā³wih¹sā³ wxā³tai¹ti²tu³wi¹. Nxe³nū²la² in³txa²
ka³la¹txi³ 400 nxe² ān³si³tē³kxain¹tai¹ti²tu³wi¹. “Txi²li² wxa²hxi²kan¹jah¹-
lo²su² te²sa²wi¹.” Ain¹tah¹lxa¹ ye³jen¹na² su²lhā³ain¹tai¹ti²tu³wi¹. Nxe³ka³tu³
a²sa³wi³ha³lxa² ha³ten¹tain¹tai¹ti²tu³wi¹. ³⁷Ā³ta³lo³hē¹tū²la² a²nū²a²nāu³xa²
a²yo²ha³kxa¹ ū³wha²li¹lhau³ko³tē³nhī¹nai³tā² Ju³ta²sah³lai¹tā² Ka³li³le²a²-
ko³xa² a³li³nū²la² nū³kxūn³txi³ o²la³kxi²nū²la² a²nū²a² ā³sa²so² ā³si³wxe³-
ain¹tai¹ti²tu³wi¹. Yxān¹ta¹ ye³jen¹nūn³tāu³a² su²lhā³nū²la² a²sa³wi³ha³lxa²
ha³ten¹tain¹nūn³si³tai¹ti²tu³wi¹. ³⁸Nxe³jut³su² in³txi³nāu³xai²li² wxa²wxai³-
yah³lxi³txa³hē¹li¹. Ju¹tai²li² wā²nxūh¹ o²la³kxain¹kxai²nān²tu³ ye³jen¹na²
ne³ki³son³tu¹wi¹. ³⁹Yxān¹ta¹ Txa²wā¹sū³na² sa²yo²we¹tain¹tū³ka³txi³su²
kxai²nān²tu³ hxi²kan¹nē³lxa³lho³li¹. Txa²wā¹sū³na² he¹kxi²ne³lain¹ju³ta³nū³a²
ten³ti³hex¹ki³sxa³lho³li¹. Nxe³na¹jut³su² tai²li² nxe³ye¹nx²ta¹wi¹. Nxe³ta¹hxai²-
hē¹la². ⁴⁰Nxa²ha¹te¹ wā²nxīn¹te² si³yxau³te²nāu³xa² whāi²na¹ jau¹xai²na² ain³-
kxain¹nū²la² sa²yo²we¹tain¹ta¹hxai²hē¹la². Nxa²ha¹te¹ a³pos²to³lo² nū³ka³txa²
i³kaix¹so¹xain¹nū²la² i³ta³lo³wai¹txain¹ka³tu³ Je³su²jah¹lai²na² a²i³lxa² i³ye³-
kxi²si¹hai¹nxa³jau³nū³su² kwa³na³ain¹ta¹hxai²hē¹la². Ain¹nū²la² sa²tā³xain¹ta¹-
hxai²hē¹la². ⁴¹Nxa²ha¹te¹ a³pos²to³lo² nū³ka³txu¹ta²kxai³lu² a²hxi²kan¹ta² he³-
la³kxi³nū³ka³txa² ā³nū²kxain¹thi³na² wxa²li³ain¹nū²la² i³ye³lain¹te³nah¹lxi¹:

—Txa²wā¹sū³na² kǎin²khai¹nx²na³li¹. Wi¹lxo³kxi²nē³lain¹na³li¹. Je³su²jah³-
lai²na² a²sa³wi³ha³lxi³sa²ki³sa²kxai³lu² ye³khāuh³lxa³ti³nha²ki³nhai¹. Nxe³-
kxan²ti³ka³lih³khai¹nē³nhai¹. Ain¹ta¹hxai²hē¹la². ⁴²A³lan²ta² hāix¹nxe³ti³xa¹
Txa²wā¹sū³na² sxi²ha² tā³nxa² a²sxi²h²khai³sa² tā³nxa² Txa²wā¹sū³na² wān³-
txa² wi¹jau³xa² i³yau¹ū³hain¹te³nah¹lxi¹:

—Je³su²jah³lai²na² sa²kxai³lu² Txa²wā¹sū³na² A²hxi²kan¹ta² Si³yxau³tāu³-
lo³jah¹lai²la¹wi¹. Nxe³jau³jau¹xai²na² i³yau¹ū³hain¹ta¹hxai²hē¹la².

Ā³non²ta³kxi²nū³ka³txa² wā²nxa³kxa² so¹ain¹jau³su²

6 ¹Nxe³xain¹tāu³u¹tai²nān²tu³ yxo²i²tū³ka³txa² wxā³sxā³ ā³nū²kxi² jā¹nxe²
jā¹nxe² to³ta¹hxai²hē¹la². Kǎin² ka³lxa¹txi³ ā³nū¹tain¹ta¹hxai²hē¹la².
Nxe³tāu³u¹tai²nān²tu³ta¹ yxo²xūn³txi³ i³ye³kxi²nyhain¹ta¹hxai²hē¹la². Kre²-
ka²ko³xa² e³tū³ka³txa² ha³na³ka³lxi² i³ye³kxi² Ju³te²a²ko³xa² e³tū³ka³txa² ha³-
na³ka³lxi² i³ye³kxi² nyhain¹ta¹hxai²hē¹la². Nxe³sxā³ Kre²ka² nū³ka³txu¹ta²na²
wān³txi³kxai³lu¹:

—Txa²wā¹txu¹txi³nāu³xai²na² wha³te³sa³ka³lxi³nāu³xai²na² ne³wā²na³-
yah³lxin¹nū²hē³li¹. Yen³kxa² wā²nhū¹ain¹yah²lxan³nū²hē³li¹. Nxe³ju³ta² wai³-
nxa³wi¹. Ain¹ta¹hxai²hē¹la². ²Nxe³ju³tan¹te²kxa³yā³lhu² a³pos²to³lo² nū³ka³-
txu¹ta²na² wān³txu¹ta²na² ain³kxain¹nū²la² yxo²i²tū³ka³txa² yxo²ha³kxa¹
i³kaix¹tain¹te³nah¹lxi¹:

—Txi²nāu³xai²na² Txa²wā¹sū³na² wān³txa² i³yau¹ū³si¹na¹ju³ta² so¹lxi³
o²la³kxi²si¹na¹wi¹. Yxān¹ta¹ yen³kxa² wā²nhū¹nyhain¹si¹hxa³jau³su² i³ye³-
kxain¹nū²hē³li¹. Ain¹tah¹ wa³ka³li³yu³ta² kǎi²nha²kxai³ hxi²kan¹sa²si¹nxa³-
nhai¹. ³Nxe³sa²si¹nxa³ha²kxai³ wxāi² i³nxai²na² txa²wā³tā³sah¹lxi¹nha²kxai³

ain³kxi²sah¹lxi³hē¹li¹. In³txa² ha¹li¹ ha¹li¹ ha¹li¹ ka³na³ki¹ wā²nxa³kxa² so¹-jah³lxi³hē¹li¹. Nxe³te²a² Txa²wā¹sū³na² Yāu³ka³jxah¹la² nxū²kwai³yxau³-te²a² so¹lxi³ a²hoh³lxi³su² te²a² so¹lxi³ wā²nxa³kxa² so¹jah³lxi³hē¹li¹. Ah³-lxin¹kxai²nān²tu³ yen³kxa² wā²nhū¹nyhain¹te²nū³su² ūh³wxe³ki³tu¹wi¹. ⁴Nxe³ki³kxai²nān²tu³ txai²nāu¹xai²na² sa²kxai³lu² Txa²wā¹sū³na² i³ye³kxi² A²wān³txa² i³yau¹ū³hi² nxe³si¹na¹tu¹wi¹. Nxe³ju³ta¹na² ten³sa²si¹nha²wi¹. Nxe³ta¹hxai²hē¹la².

⁵A²nxe³ju³kxai³lu² jau¹xai²na² i³ka³li³hain¹ta¹hxai²hē¹la². Nxai¹nha²kxai³ in³txi³nāu³xu¹ta²kxai³ wā²nxa³kxa² so¹ain¹te³nah¹lxi¹, Es³te³vāu²ah³lo²-nu¹ta¹na² wā²nxa³kxa² so¹ha²kxai³ nxe³jah¹lo²nu¹ta¹na² Je³su²jah³lai²na² wān³txa² kāin² yxo²i² Txa²wā¹sū³na² Yāu³ka³txa² kāin² nxū²kwai³yxau² nxe³ta¹hxai²hē¹la². Jā¹nxe³sxā³ Fi³li²pah³lo²nu¹ta¹na² wā²nxa³kxa² so¹ha²-kxai³ Pro³ko³ro²ah³lo²nu¹ta¹na² wā²nxa³kxa² so¹ha²kxai³ Ni³ka³no²rah³lo²-nu¹ta¹na² wā²nxa³kxa² so¹ha²kxai³ Ti³māu²ah³lo²nu¹ta¹na² wā²nxa³kxa² so¹ha²kxai³ Par³me³na²sah³lo²nu¹ta¹na² wā²nxa³kxa² so¹ha²kxai³ Ni³ko³-lau²ah³lo²nu¹ta¹na² wā²nxa³kxa² so¹ha²kxai³ a²nxe³jah¹lo²nu¹ta¹na² Ān³-ti³o³ki²a²thi³na² yxau²xai³lha²kxai³ Ju³te²a² nū³kā³txi³sxa³kxan²ti³ Ju³te²a² wān³txa² ain³kxi²nūn³jah¹lo²su² ta¹hxai²hē¹la². A²nxe³jah¹lo²nu¹ta¹na² Ju³-te²a² nū³kā³txi³sxa³kxan²ti³ yxo²i²ta¹hxai²hē¹la². Nxe³tū³kā³txu¹ta¹na² wā²-nxa³kxa² so¹ain¹ta¹hxai²hē¹la². ⁶A²nxe³te²nāu³xu¹ta²kxai³la¹ wā²nxa³kxa² so¹ain¹nū²la² a³pos²to³lo² nū³kā³txu¹ta¹na² yen³nāu³a² ūh³wxe³ain¹ta¹hxai²-hē¹la². Nxe³ain¹nū²la² a²hxi²ka² wxa²ne³hē²ta³lā¹ain¹nū²la² Txa²wā¹sū³na² wi¹lhin¹sxā³ i²kxain¹si¹jau³su² i²ye³kxain¹ta¹hxai²hē¹la². ⁷A²nxe³jut³su² Txa²-wā¹sū³na² wān³txa² u²lxi³ ha³ta³nxe³jau³xu¹ta¹li² i³sa²nē³sin²ta¹hxai²hē¹la². Nxe³sxā³ yxo²i²ain¹tū³kā³txa² kāin² ka³lxa¹txi³ ā²nū¹tain¹ta¹hxai²hē¹la². Ai¹nū³ni² wā³nxin¹te² nū³kā³txa² ka³lxa¹txi³ Je³su²jah³lai²na² wān³txa² yxo²i²ain¹nūn³ta¹hxai²hē¹la².

Es³te³vāu²ah³lo²nu¹ta¹na² ū³ti¹kxain¹jau³su²

⁸Nxa²ha¹te¹ Es³te³vāu²ah³lo²nu¹ta²kxai³lu² Txa²wā¹sū³na² yen³nāu³a² wi¹-lhin¹sxā³ i²ha²kxai³ kāin² i³hxi²ka¹ti³hi¹ta¹hxai²hē¹la². Nxe³ju³kxai³la¹ kāin² wā²nxin¹sxā³ o²la³kxi²ta¹hxai²hē¹la². ⁹Nxe³tah¹lxa¹ yxo²i²xa³tū³kā³txai²na² hi²sen³tu³ti¹ ko³nxe³thi¹nha²kxai³ Es³te³vāu²ah³lo²nu¹ta²kxai³ wān³txa² yxo²xūn³txi³ i³wa²lū³xain¹ta¹hxai²hē¹la². Nxe³tū³kā³txu¹ta¹na² Li³ber²to² nū³kā³txi³su² ha²kxai³ Si³re²ne² nū³kā³txi³su² ha²kxai³ A³le³syān³tri³a² nū³-kā³txi³su² ha²kxai³ Si³li²si²a² nū³kā³txi³su² ha²kxai³ A²si³a³ nū³kā³txi³su² ha²kxai³ ain¹sxā³ ā³nū²kxain¹nū²la² Es³te³vāu²ah³lo²nu¹ta²kxai³ wān³txa² yxo²xūn³txi³ i³wa²lū³xain¹ta¹hxai²hē¹la². ¹⁰Nxa²ha¹te¹ Es³te³vāu²ah³lo²nu¹-ta²kxai³lu² Txa²wā¹sū³na² Yāu³ka³jxah¹la² a²hoh³lxi³si¹ha²kxai³ hxi²kan¹txi³ i³wa²lū³xain¹ta¹hxai²nxa³hē¹la², ko³nxe³thin¹tū³kā³txa²sa³. ¹¹Nxa²ha¹te¹ tū¹-kā³txu¹ta² hi²sen³kxai³lu² in³txa² hāi³a² ū³yo³hi²sān²ka³tu³ i³ki³ha¹ni³ye³si¹-jau³su² kwa³na³ain¹ta¹hxai²hē¹la². Nxe³te³nah¹lxi¹:

—Es³te³vāu²ah³lai²li² ko³nxe³te²lo³jau³su² e³na²hē³li¹. Txa²wā¹sū³na² ko³-nxe³te²lo³ti² Moi³se²ah³lu¹ta¹na² ko³nxe³te²lo³ti² nxe³na²hē³li¹. Txa²ne³-nxē³na² ain³kxi²si¹na¹hē³li¹. Nxe² i³ki³ha³ni³ye³kxain¹ta¹hxai²hē¹la².

¹²I³ki³ha³ni³ye³kxain¹nū²la² a²nū²a² hxi²kan¹txa³ he³la³kxi³su² te²a² ha³teh³nx ā³ nxa² a²hoh³lxi³su² te²a² nxain¹sxā³ a²nū²a² ka³lxa¹txi³

ain³nhain¹ta¹hxai²hē¹la². Nxa¹nha²kxai³ Es³te³vāu²ah³la² tī³nū²la² nū³-
kxūn³txi³ i³ain¹ta¹hxai²hē¹la². Ju³te²a² a²hxi²kan¹ta³ yen³nāu³a² ā³sa²so¹-
ain¹ta¹hxai²hē¹la². ¹³Nxa²ha¹te¹ in³txai²li² ko³nxe³thin¹te²a² i³kaix¹so¹nū²la²
i³ki³ha³ni³ye³kxain¹te³nah¹li¹:

—Jah¹lai²li² Es³te³vāu²ah³lai²li² ko³nxe³jau³xa² so¹li³ e³kxi²to³na²-
hē³li¹. Txa²wā¹sū³na² sxi²ha² ko³txe³i² Sū³na² wān³txu¹txai²na² ko³txe³i²
nxe³to³na²hē³li¹. ¹⁴Nxe³sxā³ jah¹lai²na² wān³txa² ain³kxi²nha¹te³nah¹li¹:
“Je³su²jah³la² Na³sa²re²thi³na² yxau²xai³jah¹lai²tā² hi²sen³su² Txa²wā¹sū³na²
sxi²ha² sa²nai¹ain¹tu¹wi¹. Moi³se²ah³lu¹ta¹i²nān¹jau³xa² i³yax¹txain¹to³-
tu¹wi¹.” A²nxe³jau³jau¹xai²li² ain³kxi²sī¹na¹hē³li¹. Nxe³sain¹sīn¹na²hē³li¹. Nxe²
i³ye³ki³ha³nain¹ta¹hxai²hē¹la².

¹⁵Nxe²e³ta³lun²nū²la² a²hxi²kan¹txa² nū³ka³txu¹ta¹na² sa²kxai³lu² Es³te³-
vāu²ah³lo²nu¹ta²kxai³ ten³sa²tā³sxā³ i²lxain¹ta¹hxai²hē¹la². Ain¹tāu²a² Es³te³-
vāu²ah³la² a²yen³na² oh³xan¹jah¹la² ye³nhū³ye²ta¹hxai²hē¹la².

Es³te³vāu²ah³lai²na² wān³txa² i³wa³lxīn³nha²jau³su²

7 ¹Nxa²ha¹te¹ wā³nxīn¹ta² si³yxau³ka³jxah³lai²na² wān³txi³kxai³lu¹:

—Es³te³vāu²ah³lāi³. Jau¹xai²li² i³ye³kxain¹jau³xai²na² ya¹la²tū³ji¹wi¹?
Ta¹hxai²hē¹la².

²Nxa²ha¹te¹ Es³te³vāu²ah³lo²nu¹ta² i³wa³lū³xi²ti³an¹jau³kxai³lu¹:

—Nxe³jah³li³wxi¹. Txa²lon³ti³nāu³xa² txa²wī³na²nāu³su² nxe³syah¹li¹-
li¹. Ain³kxi²sah¹li³hē¹li¹. Kxā³nhxi¹nu¹ta¹na² A³bra³āu²ah³lo²nu¹ta¹na²
txa²wā¹wī³nu²su² ta¹hxai²ti³ai¹ti²tu³wi¹. A²nxe³jah¹lo²nu¹ta²kxai³ Me³so³-
po³tā²mi²a²ko³xu¹ta¹na² yxau³hi¹nu¹ta¹na²kxai³lu² A²rā²thi³nāu³xu¹ta¹na²
ai²nxa³thi¹nu¹ta¹na² Txa²wā¹sū³na² Wxi²kin³ti³ton³khai¹nxe³jah¹lai²na² hi²-
sen³su² tī³sxā³ i³ye³kxi²ta¹hxai²hē¹li¹. ³Tī³sxā³ i³ye³kxi²te³nah¹li¹: “A³bra³-
āu²ah³lāi³. Wxa²ka³lxa¹ti³nāu³xa² ā³sxā³ a³li³txa²hē³li¹. Ha³lo²a² u²lan¹ko³xa²
i²xan³ko³xa² wā²nā³ū¹nxa²ha¹tu¹wi¹.” Ta¹hxai²hē¹li¹. ⁴Nxa²ha¹te¹ Kau³te²a²
nū³ka³txu¹ta¹na² ā³wxe²ā³nyhain¹nū²la² A³rā²thi³nāu³xu¹ta¹na² ā³wih¹-
ta¹hxai²hē¹li¹. Nxe³tī³kxai³lu² a²wī³nu¹ta¹na² ya³lu²kxi²ta¹hxai²hē¹li¹. Hā²-
wxān³txa³ ko¹xu¹ta¹na² a³li³xi²nū²la² txa²wā¹ha³lo²khai³xai²na² yxau³ki³-
ko³xai²na² ā³wih¹ta¹hxai²hē¹li¹. Nxe³ju³tu¹ta²kxai³lu² kxān³su² Txa²wā¹sū³na²
kwa³na³ain¹ta¹hxai²hē¹li¹. ⁵⁻⁶Nxa²ha¹te¹ A³bra³āu²ah³lo²nu¹ta²kxai³lu² wē³sa²
yū²nxa³hi¹nu¹ta¹na²kxai³lu² Txa²wā¹sū³na² hi²sen³kxai³lu² i³ye³kxi²te³nah¹-
li¹: “Hi¹nai²na² ta²ko¹xai²na² jūx¹te²he³la³ko³ ū³hū¹nxa²hxa³lho³li¹. Yxān¹-
ta¹ kxā³non³tāu³a² ta²ko¹xai²na¹ yxo²ha³kxa¹ wxa²ne³tah²nāu³lo³tin¹tāu³a²
ū³hū¹ai¹na¹tu¹wi¹. Nxa¹na¹tāu³a² kan²txi³ yxau²xai³lain¹tu¹wi¹. Nxe³ai¹na¹-
hi¹na¹ ha³lo²a² ā³sa²nūn³ko³xa² ā³we¹ta³wxe³ain¹tu¹wi¹. Ain¹kxai²nān²tu³
ta²ko¹xai²na² yxau²xai³tū³ka³txi³khai³xa² a²hxi²ki³kxai³ kwa²wa³ka³li³nū³-
lo³nyhain¹tu¹wi¹. Nxe³sxā³ kwē³kxa² ko³ka³lxa¹txi³ 400 nxe² kwē³kon³tāu³a²
khāuh³lxa³ti³nyhain¹tu¹wi¹.

⁷Nxe³nyhain¹ka³tu³ wa³ka³ti³lo³te²nāu³xa² ko³nxe³ti³ i³yī¹li²hai¹na¹tu¹wi¹.
Hā²wxān³txa³ a³li³sxā³ ā³wa²lā³wih²xain¹tu¹wi¹. Ā³wih²xain¹kxai²nān²tu³
sa²yxox²wet¹sain¹sxā³ yxau²xai³lain¹tu¹wi¹.” Txa²wā¹sū³na² nxe³nyhain¹ta¹-
hxai²hē¹li¹. ⁸Hā²wxān³txa³ ū³sa²si³tū³ko¹kxā¹kxi³ju³ta² i³ye³kxi²te³nah¹li¹:
“Txa²wān³txa² ya¹la²tū³tā³li¹. Nxe³sxā³ wxa²ki³lha³lxa³nāu³xa² ū³sa²si³tū³-
ko¹kxā¹ain¹yah³lxin¹kxai²nān²tu³ txa²wān³txa² ne³wān²yah³li³txa³hē¹li¹.”

Txa²wā¹sū³nu²kxai³lu² nxe³ta¹hxai²hē¹li¹. Jā¹nxe³nū²la² A³bra³āu²ah³lo²nu¹-ta²kxai³lu² a²ki³lha³lxu¹ta²kxai³ I³sa²kah³lo²nu¹tai²na² a³li³lah¹hī¹na² ye³-ha¹li¹ ye³ha¹li¹ ye³ha¹li¹ ye³ha¹li¹ a³lan²ni²sxā³ ū³sa³si³tū³ko¹kxā¹ta¹hxai²hē¹li¹. Hā²wxān³txa³ I³sa²kah³lo²nu¹ta² a²ki³lha³lxu¹tai²na² a³li³lah¹nū²la² Ja³ko²-ah³lo²su² ta¹hxai²hē¹li¹. Ā³ta³lo³hē¹tū²la² Ja³ko²ah³lo²nu¹ta² a²ki³lha³lxa²-nāu³xu¹tai²na² hxi²ka² hxa³n³sxā³ ha¹li¹ wxa²sa²so¹xi²nū³te²nāu³xu¹tai²na² a³li³lah¹ah³lxi³ta¹hxai²hē¹li¹.

⁹Hā²wxān³txa³ Ja³ko²ah³la² a²ki³lha³lxi³nāu³xu¹ta² hi²sen³kxai³lu² Jo³-se²ah³lo²nu¹tai²na² ka³tā³ain¹ta¹hxai²nxa³hē¹li¹. Nxa¹nxa³ha²kxai³ E³ji²ta² nū³ka³txu¹tai²na² a²hxi²ka² ā³yū²ain¹ta¹hxai²hē¹li¹. Ain¹ta¹ Txa²wā¹sū³na² ā³si³tē³kxi²ha²kxai³ ā³non²ta³kxi²ha²kxai³ ye³khāu³lxa³thin¹ju³ta² ā³na¹ta¹-hxai²hē¹li¹. ¹⁰Txa²wā¹sū³na² sa²kxai³lu² ā³nhi²ka¹tai¹nha²kxai³ a²hoh³lxi³su²ta¹hxai²hē¹li¹. Nxe³ju³tan¹te²kxa³ya³lhu² E³ji²ta²ko³xu¹tai²na² a²hxi²kan¹jah³-lu¹tai²na² Fa³ra³o²ah³lo²su¹ nxe³ta¹hxai²ti³ai¹ti²tu³wi¹. A²nxe³te²u¹tai²na² hi²-sen³kxai³lu² Jo³se²ah³lu¹ta²kxai³ i³kaix¹so¹nū²la² ha³lo²u¹tai²na² whāi²na¹ a²hxi²kan¹te²lon³ta¹hxai²hē¹li¹. Nxe³sxā³ Fa³ra³o²ah³la² a²sa³wi³ha³lxu¹tai²na² yxo²ha³kxa¹ a²sxi²yhu³ta² whāi²na¹ a²wa³kxēn³no³tain¹ta¹hxai²hē¹li¹. ¹¹Nxa²-ha¹te¹ ha³lo²a² kāin² kwē³kon³ta¹hxai²hē¹li¹. E³ji²ta²ko³xu¹tai²na² whāi²na¹ Ka³na²ā²ko³xa² whāi²na¹ wē³ha²yau³xa² ā³xa²ha²kxai³ yain¹txa² wi¹we¹-nxa³ha²kxai³ he³ja²lun¹tain¹ta¹hxai²hē¹li¹. Nxe³ju³tan¹te²kxa³ya³lhu² txa²-wā¹wī³na²nāu³xu¹ta²kxai³ hxi²kan¹txi³ yain¹txi³la³ we¹sxā³ yai³nain¹ki³la³so¹kxain¹ta¹hxai²nxa³hē¹li¹. ¹²Nxa²ha¹te¹: “E³ji²ta²ko³xu¹tai²na² yain¹txa²-sxa³nū²nha¹.” Nxe³jau³xa² Ja³ko²ah³lo²nu¹tai²na² ain³kxi²nha²nū²la² txa²wā¹-wi³na²nāu³xu¹ta²kxai³ i³sa²si¹hā³ain¹ta¹hxai²hē¹li¹. ¹³Ā³ta³lo³hē¹tāu³u¹tai²na² Jo³se²ah³lo²nu¹ta² hi²sen³kxai³lu² a²lon³ti³tāu³xu¹ta²kxai³ wā²nā³ū¹nyhain¹-ta¹hxai²hē¹li¹. Nxe³nyhain¹nū²la² a²sa³wi³ha³lxi³nu¹ta² whāi²na¹ tē³lxi²nū²la² Fa³ra³o²ah³lo²nu¹ta²kxai³ wā²nā³ū¹hain¹nū³ta¹hxai²hē¹li¹. ¹⁴Nxe³ka³tu³ Jo³-se²ah³lo²nu¹tai²na² a²hi²sen³kxai³lu² a²wī³nu²su² te²a² a²ka³lxa¹txa² whāi²-na¹ 75 nxe³tū³ka³txa² wxā³sxā³ yxau³si¹hain¹jau³su² sa²si¹hā³ta¹hxai²hē¹li¹. ¹⁵Nxa²ha¹te¹ sa²si¹hā³nxa²ha¹te¹ wxā³sxā³ yxau³xai¹lyain¹ta¹hxai²hē¹li¹. Nxain¹ko³xu¹tai²na² Ja³ko²ah³lo²nu¹ta²kxai³ ya³lu²ha²kxai³ txa²wā¹wī³na³-nāu³xu¹tai²na² yxo²ha³kxa¹ yah³lon¹sxā³ ya²lun¹ti³ha²kxai³ ain¹ta¹hxai²hē¹li¹. ¹⁶Nxe³ai¹nha²kxai³ Si³kē²ko³nāu³u¹tai²na² a²nū²a² tē³sxā³ ai³nū²la² i³kxain¹-ta¹hxai²hē¹li¹. Nxe³ko³xu¹tai²na¹ A³bra³āu²ah³lo²nu¹ta²kxai³ so¹kxi²ta¹hxai²-hē¹li¹. E³mo²ra² nū³ka³txu¹tai²na² Si³kē²ko³xan¹ta² wa³kxē³nu¹tai²na² ū³yho³-hi²sān²nū²la² so¹kxain¹ta¹hxai²hē¹li¹. A²nxe³ko³xu¹tain²txi³ yah³lon¹sxā³ ya³lu²ti³ te²nāu³xa² sa²nī³kxain¹ta¹hxai²hē¹li¹.

¹⁷-¹⁹Nxa²ha¹te¹ kwē³kxa² ye³ka³lxa¹txi³ kwē³kon³tāu³u¹tai²na² txa²wā¹-nū³ka³txi³nu¹tai²na² ka³lxa¹txi³ ā³nū¹tai¹nhī¹nu¹tai²na¹ E³ji²ta²ko³xan¹ta² a²hxi²kan¹jah³lo²nu¹tai²na² wē³non³tain¹ta¹hxai²hē¹li¹. Nxe³jah¹lo²nu¹ta²-kxai³ Jo³se²ah³lo²nu¹ta² i²jah¹lo²sxa³ha²kxai³ txa²wā¹nū³ka³txi³nu¹tai²na² a³lxa¹nxa³ha²kxai³ nxe³ain¹ta¹hxai²hē¹li¹. Nxe³ha²kxai³ E³ji²ta²ko³xan¹ta² a²hxi²kan¹jah¹lo²nu¹ta²kxai³la¹ ki³ha¹kxi²nhai¹ni² nū³kxūn³txi³ o²la³kxi²-si¹hai¹ni² wē³ha³lxa² kwēn¹ta¹ a³li³lah¹te²u¹tai²na² ha³lo²a² ā³na¹sxā³ya²-lu¹si¹hain¹jau³su² kwa³na³ai¹ni² nxain¹ta¹hxai²hē¹li¹. Nxe³hī¹nu¹ta²kxai³lu¹Txa²wā¹sū³na² wān³txi³nu¹tai²na² A³bra³āu²ah³lo²nu¹tai²na² i³ye³kxi²-jau³xu¹tai²na² we¹ta³lun²te³lhxā³ ta¹hxai²hē¹li¹. ²⁰Nxe³hī¹nu¹ta²kxai³la¹

Moi³se²ah³lo²nu¹ta²na² a³li³lah¹sa³xā³ txon¹ta¹hxai²hē¹li¹. A²nxe³sa³xā³ wē³sa² wi¹lye¹nxa²ha¹te¹ i³la³ka² ki³ha¹li¹ ka³na³kin¹tāu³u¹ta²na²nān²tu³ a²wi³nu¹ta²na² a²sxi²khai³xa² hāi²a³sa³xā³ txo¹ta¹hxai²hē¹li¹. ²¹Yan¹nāu³a¹ wē³sa² kāi²-non³tāu³a¹ hxi²kan¹txi³ ū³ho¹ya³hxa³kxa²yan³txi³su² a²hā³ka³nū³nu¹ta²na² hi²sen³su² ha³lo²a² ā³na¹ta¹hxai²hē¹li¹. Ā³na¹nū²la² E³ji²ta²ko³xan¹ta² a²hxi²-kan¹jah³lo²nu¹ta²na² a²ka³ne³lxa²nu¹ta²na² wxā³ a³ya³txi²nū²la² i³āin²ta³-kxi²sa³ wēn³sa³nu¹ta²kxai³ so¹sa³ i³nū²la² a²ki³lha³lhū³nxe³sa³ txot¹ta¹-hxai²hē¹li¹. ²²Nxe³ha²kxai³ E³ji²ta² wān³txa² wi¹jau³xa² a²hoh³lxi³su² jau³xa² i³yau¹ū³ha²kxai³ Moi³se²ah³lu¹ta²na² wain³txi³ e³i² wi¹lo²la³kxi² nxe³sa³ wxi²kan¹txi³lon¹ta¹hxai²hē¹li¹.

²³Nxa²ha¹te¹ kwē³kon³ka³lxa¹ton³nū²la² 40 nxe³sa³xā³: “Txa²ka³lxa¹-txa² I³sa³e² nū³ka³txa² a³si²a¹tū¹xā¹.” Moi³se²ah³lu¹ta²kxai³ ta¹hxai²hē¹li¹. ²⁴⁻²⁵Nxe³sa³xā³ ai³tāu³ Fa³ra³o²ah³lo²nu¹ta²na² sa³wi³sa² hi²sen³su² I³sa³e² in³txi³nu¹ta²na² i³su²lye²ta¹hxai²hē¹li¹. Nxe³jut³su² i²nū²la² Moi³se²ah³lo²-nu¹ta²na² a²e¹nān¹jau³kxai³lu¹: “Wa³lxi³a¹tū¹xā¹ ā³non²ta³kxi²na¹tū¹xā¹. Fa³-ra³o²ah³la² sa³wi³sa² su²lhā³a¹tū¹xā¹.” Nxe³jau³kxai³la¹ su²lhā³ta¹hxai²hē¹li¹. Nxe³nū²la² a²e¹nān¹jau³kxai³lu¹: “Kāi³a¹ju³ta²na² txa²nū³ka³txa² ain³kxi²-nhain¹sa³ ā³wxa³sa³non²ta³kxai³na¹ju³ta² wi¹la³la³kxain¹tū¹xā¹. Txa²wā¹sū³-nai²li² I³sa³e² nū³ka³txa² khāuh³lxa³txi³nha²sa³ wa³kon³kxain¹si¹hain¹ju³ta² a³la³kxain¹tū¹xā¹. Nxe³ha²kxai³ nū³kxūn³sa³ ā³sa²so¹nū¹hain¹ju³ta²nū³su² a³la³kxain¹tū¹xā¹.” Ain¹jau³su² nxe³kxan²ti³ a²ka³lxa¹txi³nāu³xu¹ta²kxai³ hai³txi³ a³la³kxi²ye²nyhu¹ain¹ta¹hxai²nxa³hē¹li¹. ²⁶Ha³la³jen¹nāu³u¹ta²na²nān²-tu³ I³sa³e² a²in³txi³nu¹ta²na² ha¹lin¹te²nāu³xa² he¹li²ye²yhai¹ta¹hxai²hē¹li¹. Nxe³jut³su² i²ai¹nha²kxai³ ā³nhāu²no³si¹nyhu¹jau³su² i³ye³kxi²ya³te³nah¹-lxi¹: “Nxe³ja³sa²lxi¹. Wxa²lon³sa²nyhu¹a³hi¹nha²kxai³ he¹li²nyha¹txa³hē¹li¹.” Nyhain¹ta¹hxai²hē¹li¹.

²⁷Nxa²ha¹te¹ hxi²ki³te²nu¹ta²kxai³lu² i³an³ta³kxi²nū²la² nū³kxūn³txi³ ū³hnxūn³sa²tā³ta¹hxai²hē¹li¹. Nxe³te³na¹ yxo²xūn³txi³ i³ye³kxi²te³nah¹lxi¹: “Wxāi²na² txa²hxi²kan¹jah¹lo²sa³lxi¹. Sa²hāu²not³sa²jah¹lo²sa³lxi¹. ²⁸Sūn²-ta³ta²ta² Fa³ra³o²ah³lai²na² sa³wi³sa² su²lhā³i¹nhē³li¹. Nxe³kxai³ jāx¹sa²te³-lin¹ji¹wi¹?” Ta¹hxai²hē¹li¹. ²⁹Nxe³jau³xan¹te²kxa³ya³lhu² u²lxi³ ih³saun³sa³ i³hāi³ta¹hxai²hē¹li¹. Mi³ti³ā²ko³xu¹ta²na² ā³wih¹sa³ yxau³nū²la² yxau³hi¹-nu¹ta²kxai³lu² a²ki³lha³lxa² ha¹li¹ a³li³lah¹kxi²sa³ txon²ti³ya³ta¹hxai²hē¹li¹.

³⁰⁻³¹Nxe³nū²la² ye³ka³lxa¹txi³ kwē³kon³sa³xā³ 40 nxe² kwē³kon³sa³ yxau³-tāu³u¹ta²na²nān²tu³ ha³lo²a² a²nū²a² yxau³ai¹nxa³ko³xu¹ta²na² ho³hain¹-ti³kxai³lu² wā³la³ka³txu¹ta²na² Si³na³i²ka³txu¹ta²na² ā³tī³ta¹hxai²hē¹li¹. Ā³tī³nū²la² hi³a² i³xi²yxau³ka³txu¹ta²na² ten³sa²tā³si²ta¹hxai²hē¹li¹. Ten³-sa²tā³si²nū²la² ā³tī³ta¹hxai²hē¹li¹. ³²⁻³⁴Nxa²ha¹te¹ Txa²wā¹sū³na² i³ye³kxi²-te³nah¹lxi¹: “Moi³se²ah³lāi³. Wxa²wi³na²nāu³xu¹ta²na² A³bra³āu²ah³lo²nu¹-tai²na² I³sa³kah³lo²nu¹ta²na² Ja³ko²ah³lo²nu¹ta²na² wxa²nū³ka³txu¹ta²na² yxo²ha³kxa¹, ‘Wxa²sū³nu²sa¹wi¹.’” Nxe³ta¹hxai²hē¹li¹. Nxa²ha¹te¹ Moi³se²-ah³lo²nu¹ta²kxai³ yuh³lxi³khai¹nxe³ha²kxai³ hxi²kan¹txi³ i²nxūn³kxi²ta¹-hxai²nxa³hē¹li¹. Nxa²ha¹te¹ āh¹ i³ye³kxi²te³nah¹lxi¹: “Wā³nxin¹khai¹nxe³-ju³ta²la¹wi¹. Nxe³ha²kxai³ yu³wi²kxi²nhān¹ka³lo²a² sa²yu³sai¹kxi²nha¹lxi¹. Txa²ha³lo²a² tī³i¹lxi¹. Txa²sa³wi³ha³lxa²na² E³ji²ta²ko³xa² yxaut³te²a² a²nū³-ka³txa² ye³khāuh³lxa³thi¹nain¹ju³ta² i²ai¹na¹hē³li¹. Kāin² i³nān³kxi³sai¹-nha²kxai³ ā³non²ta³kxai³na¹tu¹wi¹. Nxai¹na¹kxai²nān²tu³ E³ji²ta²ko³xa²

sa²si¹hā³nxā²ha¹tu¹wi¹. Wa³su³txi³ ā³sa²wa²lxi¹sē¹li¹.” Txa²wā¹sū³na² nxe³ta¹hxai²hē¹li¹.

³⁵ Nxe³jut³su² Moi³se²ah³lo²nu¹tain²txi³ I³sa³e² nū³kā³txu¹tai²na² sa²-kxai³lu² sa²yo²ā³ain¹te³nah¹lxi¹: “Moi³se²ah³lāi³. Wxāi²na² txa²wā¹hxi²kan¹-jah³lo²sxā³lxi¹. Kāi³si¹na¹ju³ta² i³hau³kot³sa²sīn¹te²sī¹nxā³lxi¹.” Kxān³kxai³ ain¹ta¹hxai²hē¹li¹. Nxe³ka³tu³ Moi³se²ah³lo²nu¹tain²txi³ Txa²wā¹sū³na² hi²-sen³kxai³lu² E³ji²ta²ko³xu¹ta²kxai³ i³sa²si¹hā³ū¹hain¹ka³tu³ I³sa³e² nū³kā³-txu¹tai²na² a²hxi²kan¹jah³lo²su² ti³hi¹tha²kxai³ wa²su¹wa²su¹ a³li³kxain¹ti³-hi¹jah³lo²su² ti³hi¹tha²kxai³ nxe³ta¹hxai²hē¹li¹. Oh³xan¹jah³la² hi³a² i³ka³txa² i³ye³kxi²jah¹lu¹tai²na² wxā³sxā³ ā³non²ta³kxi²ta¹hxai²hē¹li¹. ³⁶ Hā²wxān³-txa³ Moi³se²ah³lo²nu¹tain²txi³ I³sa³e² nū³kā³txu¹ta²kxai³ ā³sa²so¹nū²la² E³ji²ta²ko³xu¹ta²kxai³ aun³ta² a³li³xain¹ta¹hxai²hē¹li¹. I³ye³na² kāin²je³na², he³hen³jau³su¹, ta¹hxai²hē¹li¹. A²nxe³je³nu¹ta²kxai³ a²yo²ha³ti³li³hain¹ka³-tu³ ha³lo²ai²li² a²nū²a² yxau³ai¹nxā³ko³xu¹tai²na² ho³hain¹ta¹hxai²hē¹li¹. Nxe³tāu³u¹tai²nān²tu³ Moi³se²ah³lo²nu¹tai²na² wā³nxīn¹sxā³ kāi³ū¹hain¹to³-ta¹hxai²hē¹li¹. Ye³ka³lxa¹txi³ kwē³ko³nha²kxai³ 40 nxe² kwē³kon³sxā³ nxe² kāi³ū¹hain¹to³ta¹hxai²hē¹li¹. ³⁷ Nxe³sxā³ Moi³se²ah³lo²nu¹tain²txi³ i³ye³kxi²-te³nah¹lxi¹: “Txa²wā¹sū³na² hi²sen³kxai³lu² Sū³na² wān³txa² i³hen³txi³jah³la² sa²si¹hā³nx²ti³tu¹wi¹. Txi²yā¹ye¹nx²ti³tu¹wi¹. Txa²wā¹nū³kā³txi³yah³lo²-sa²tu¹wi¹.” Moi³se²ah³lo²nu¹ta²kxai³ nxe³ta¹hxai²hē¹li¹. ³⁸ Te²yā¹nxe³sxā³ I³sa³e² nū³kā³txu¹ta²kxai³ ha³lo²ai²li² ho³hain¹tāu³u¹tai²na² jah³lain²txi³ ān³-si³tē³kxi²ta¹hxai²hē¹li¹. Wā³la³ka³txa² Si³na³i²ka³txa² ā³nū²kxi²sxā³ yxau²-xai³lain¹tāu³a² oh³xan¹jah³la² e³kxi²hi¹na² ā³si³tē³kxi²ta¹hxai²hē¹li¹. A²nxe³-tāu³u¹tai²nān²tu³ Txa²wā¹sū³na² wān³txa² ain³kxi²nū²la² txah³lxa³ka³lo³a² ū³wha²li¹lho¹ain¹ta¹hxai²hē¹li¹. Nxe³jau³xu¹tai²na² ain³kxi²kī³jau³nū³a² ū³hū¹nē³ta¹hxai²hē¹li¹.

³⁹ Ain¹nxā²ha¹te¹ txa²wā¹wī³na³nāu³xu¹tai²na² Moi³se²ah³lo²nu¹tai²na² wān³txa² te³nai¹nxā³ha²kxai³ en²sxā³ a³ain¹ta¹hxai²hē¹li¹. E³ji²ta²ko³xu¹-tai²na² a²yen³kxu¹tai²na² yxo²kwāin³nu¹hain¹jau³su² i³ye³kxain¹ta¹hxai²hē¹li¹. ⁴⁰ Nxe³tū³kā³txu¹ta² wān³txi³kxai³lu¹: “A³rāu²ah³lāi³. Moi³se²ah³lai³ta² E³ji²-ta²ko³xa² ān³sa²so¹nē³jah³lai³tā² ti¹kxi²nē³nhai¹. Nxe³nē³lha²kxai³ txah³lxa³-kxa² tē³sxā³ Txa²wā¹sū³nu²lo³kxi³kxa² we¹txa²sī¹nhē³li¹. Nxēn¹kxai²nān²tu³ ne³ka³ta²nē³tu¹wi¹. Nxe³nē³ju³tan¹te²kxa³ya³lhu² wi¹lhin¹sxā³ yxau³kī³tu¹wi¹.” Ain¹ta¹hxai²hē¹li¹. ⁴¹ Nxe³nū²la² A³rāu²ah³lo²nu¹ta² hi²sen³kxai³lu² txah³lxa³-kxa² tē³sxā³ a²wā³nxīn¹jut³sū³ju³ta² po¹na² wēn³sū³ju³ta² we¹tū²la² a²yo³ha² ū³hū¹ain¹ta¹hxai²hē¹li¹. Nxe³ka³tu³ a²nū²nāu³xu¹ta²kxai³ kāin² yai³ni² i³na² nxain²te³nah¹lxi¹: “Wā³nxīn¹ju³ta² txa²wā¹hxi²kī³khai³xa² we¹kī³ti²tu¹wi¹. Ka³lih³khai³nē³nhai¹.” Ain¹ta¹hxai²hē¹li¹. ⁴² Nxe³ain¹ta¹ Txa²wā¹sū³na² hi²-sen³kxai³lu² oh³sī³nai²na² hi³ka²ta³a² so¹lxi³ sa²yo²we¹tain¹si¹jau³su² ā³na¹-la³kxi²ta¹hxai²hē¹li¹. Nxe³ju³tai²li² Sū³na² wān³txa² i³hen³txi³tū³kā³txu¹-tai²na² ū³wha²li¹lain¹ta¹hxai²hē¹li¹. Ū³wha²li¹lain¹te³nah¹lxi¹:

“Txa²wā¹sū³na² wān³txi³kxai³lu¹: I³sa³e² nū³kā³txāi³. Ha³lo²ai²li² a²nū²a² yxau³ai¹nxā³ko³xa² yxau³yah³lxi³nhī¹nhī¹nai³tā² 40 nxe² kwē³kon³sxā³ yxau³yah³lxi³nhī¹nhī¹nai³tā² ka³yxuh³xa² su²lhxā³ ū³hū¹sah²lxan³tai¹ti²tu³wi¹.

⁴³ Yxān¹ta¹ a²wā³nxīn¹ju³ta² wxa²hxi²kai²na² we¹jah³lxin¹te²a² sa² yxo²we¹txai¹yah³lxin¹tai¹ti²tu³wi¹. A²nxe³te²a² Mo³lo²kah³la²

- sxi²ha² wā²lē³nān¹thi³na² sa²ka³la³hēt¹so¹yah³lxin¹tai¹ti²tu³wi¹. Ah³lxin¹ha²kxai³ Rēn³fā²ah³la² hi³ka²ta³a² a²yāu³ka³txa² sū³nu²sa²ki³lxo³te²a² wet¹jah³lxin¹tai¹ti²tu³wi¹. A²nxe³te²a² so¹lxī³ sa² yxo²we¹jah³lxin¹ju³tan¹te²kxa³yā³lhu² nū¹ka³na¹ ha³lo²a² u²lan¹ko³xa² Ba³bi³lo²na²ko³xa² ya¹nān¹ta³ko³xai²li² sa²si¹hā³nx²ta¹tu¹wi¹, sa²yxo²ā³sah³lxin¹ha²kxai³lu¹. Txa²wā¹sū³na² nxe³ta¹hxai²hē¹li¹.”
- Sū³na² wān³txa² i³hen³txi³tū³kā³txu¹tai²na² nxe² ū³wha²li¹lain¹ta¹hxai²hē¹li¹. 44 Nxe³ha²kxai³la¹ txa²wā¹wi³na²nāu³xu¹tai²na² ha³lo²a² a²nū²a² yxau³-ai¹nxā³ko³xu¹tai²na² ho³hain¹tāu³a² wā²lē¹nu¹tai²na² Txa²wā¹sū³na² wān³-txa² ū³wha²li¹ka³lo³a² ū³ha¹ain¹thi³nu¹tai²na² sa²so¹sxā³ tē³ain¹ta¹hxai²hē¹li¹. Nxe³thi³nu¹tai²na² Moi³se²ah³lu¹ta² hi²sen³kxai³lu² Txa²wā¹sū³na² wān³txa² i³yau¹ū³jau³xu¹tai²na² ain³kxi²sān²nū²la² wain³txi³ we¹ta¹hxai²hē¹li¹. Nxe³-thi³nu¹ta²kxai³la¹ wā¹la³ka³txa² Si³na³i²ka³txu¹tai²na² ka³la³hi¹nu¹tai²na² Txa²wā¹sū³na² a²yxo²wān³txa² i³hau³ko³tūh¹ta¹hxai²hē¹li¹. 45 Nxe³sxā³ tū³kā³-txu¹tai²na² a²ne³tah²nāu³u¹tai²na² Jo³su³e²ah³lu¹tai²na² nxe³sxā³ thi¹nāin²txi³ sa²so¹sxā³ tē³ain¹nū²la² ha³lo²a² tah²ko³xu¹tai²na² ā³wih¹sxā³ yxau³ain¹ta¹-hxai²hē¹li¹. A²wi¹lhi¹nu¹tai²na² yxau²xai³lain¹ta³ nū³kā³txu¹tai²na² a³li³si¹-jau³su² kwa³na³ain¹ta¹hxai²hē¹li¹. Nxe³sxā³ txa²wā¹wi³na²nāu³xu¹tai²na² ā³wi¹hain¹ta¹hxai²hē¹li¹. Nxe³hi¹nān¹te²tū³ thi¹nāin²txi³ kan²txi³ yxau²xai³-ta¹hxai²hē¹li¹. Yxau²xai³ka³tū³ hu³ Ta³vi²yah³lo²nu¹tai²na² a²txon¹sxā³ yxau³-hi¹na² yxau²xai³ta¹hxai²hē¹li¹. 46 Nxe³sxā³ Ta³vi²yah³lo²nu¹ta² hi²sen³kxai³lu² Txa²wā¹sū³na² sxi²ha² kāin²thi³na² txon³te³lhā³ i³wā³txi³te³nah¹lxī¹: “Sū³na² nxe³txi¹. Ja³ko²ah³lo²nu¹tai²na² wxa²wān³txa² sa²yxo²we¹txa²ta¹hxai²hē¹li¹. Te²yā¹nxūn³te²sa¹wi¹. Nxe³te²sa¹ha²kxai³ wi¹wi¹nxe³san¹kxai³nān²tū³ sxi²ha² kāin²thi³na² txon³kxi¹nxā²ha¹tu¹wi¹.” Ta³vi²yah³lo²nu¹ta²kxai³ nxe³ta¹hxai²-hē¹li¹. 47 Ain¹ta¹ Sa³lo³māu²ah³lo²nu¹tai²na² hi²sen³su² Txa²wā¹sū³na² sxi²ha² txon³jah¹lo²la³ ta¹hxai²hē¹li¹.
- 48 Nxe³yān¹ta¹ Txa²wā¹sū³na² Si³yxau³jah¹la² sa²kxai³lu² sxi²ha² a²nū²a² hxi²ka² we¹tain¹thi³na¹li² hxi²kan¹txi³ yxau³jah¹lo²su² te²sxa³wi¹. Nxe³jau³-jau¹xai²na² Sū³na² wān³txa² i³hen³txi³jah¹lo²nu¹tai²na² nxe² ū³wha²li¹ta¹-hxai²hē¹li¹. 49 Ū³wha²li¹te³nah¹lxī¹:
- “Txa²wā¹sū³na² wān³txi³kxai³lu¹: ‘Oh³xan¹ko³xai²na² ā³wxe³na¹ka³lo³a² yā¹nxe³ha²kxai³ yuh³xan¹ko³xai²na² ti³yū³wxe³nha¹ka³lo³a² yā¹nxe³ha²kxai³ nxe²na³li¹. Nxe³ha²kxai³ sxi²ha² yxau³na¹thi³na² hxi²kan¹txi³ txon³yah³lxī³hī²nxā³lxī¹. Txon³yah³lxin¹kxan²ti³ hxi²kan¹txi³ yxau³hī³nxā²nxā³wi¹.’
- 50 Yen³kxa² yxo²ha³kxai¹ we¹jah¹lo²sa¹wi¹. Txa²wā¹sū³na² nxe³ta¹hxai²hē¹li¹.”
- Sū³na² wān³txa² i³hen³txi³jah¹lo²nu¹ta²kxai³ nxe² ū³wha²li¹ta¹hxai²hē¹li¹.
- 51 Nxe³ju³tan¹te²kxa³yā³lhu² wxāi² i³nxai²na² ko³nxe³thin¹khai¹yxah³lxī¹-lxī¹. Ē³ton³yah³lxī¹lxī¹. Txa²wā¹sū³na² wān³txa² sa²yxo²we¹jah²lxā³lxī¹. Wxa²-si³yxau³yah³lxin¹tāu³u¹tai²na² yā¹xah³lxī¹lxī¹. Txa²wā¹sū³na² A²yāu³ka³txa² wān³txa² sa²yxo²ā³ah³lxin¹tai¹ti²tu³wi¹. 52 Wxa²si³yxau³yah³lxin¹tāu³u¹ta² hi²sen³kxai³lu² Sū³na² wān³txa² i³hen³txi³ tū³kā³txu¹tai²na² yxo²ha³kxai¹ ye³khāuh³lxā³ti³nyhain¹tai¹ti²tu³wi¹. Txa²wā¹sū³na² Wi¹lhin¹te² Si³yxau³-jah¹la² wxā³na²hē¹li¹. Yān³txai²na¹ wxā³ju³ta²nū³su² jau³su² i³hen³txi³tū³kā³-txu¹tai²na² su²lhā³ain¹ta¹hxai²ti³ai¹ti²tu³wi¹. Ai¹nha²kxai³ hī¹na² sa²kxai³lu²

Txa²wā¹sū³na² Wi¹lhini²te² Si³yxau³jah³lai²li² wxā³hi¹na² i³ki³ha¹ka²so¹yah³.
lxin¹nū²la² su²lhā³yah³lxin¹tai¹ti²tu³wi¹. ⁵³Wxāi²na² sa²kxai³lu² oh³xan¹-
jah¹la² hi²sen³su² Txa²wā¹sū³na² wān³txa² i³hen³txi³nx²tain¹tai¹ti²tu³wi¹.
Yxān¹ta¹ sa²yo²we¹jah²lxan³tai¹ti²tu³wi¹. Jā¹nxa¹jau³su² tai²li² nxe³ye¹nx²-
ta¹wi¹. Es³te³vāu²ah³lo²nu¹ta²kxai³ nxe³ta¹hxai²hē¹la².

Es³te³vāu²ah³la² su²lhā³ain¹jau³su²

⁵⁴Nxa²ha¹te¹ hxi²kan¹txa³ nū³ka³txu¹ta²kxai³ jau³jau¹xai²na² ain³kxi²-
nū²la² kāin² i³yxaih¹sxā³ i³an³ta³kxi²khaix¹xain¹ta¹hxai²hē¹la². ⁵⁵Nxe³nxa²-
ha¹te¹ Es³te³vāu²ah³lo²nu¹ta² hi²sen³kxai³lu² Txa²wā¹sū³na² A²yāu³ka³txa²
nxū²kwai³yxau³ha²kxai³ sa²ye³ka²la¹nha²sxā³ oh³xa² ten³sa²tā³ta¹hxai²hē¹la².
Nxe³tāu³ān²tu³ti¹ Txa²wā¹sū³na² a²wxi²kin³ti³ton³ju³ta² i² Je³su²jah³lo²nu¹-
tai²na² Txa²wā¹sū³na² a²wi¹tāu³a² hxi²kan¹khai¹nxe³je³nān²tu³ ā³sa³nxū³-
ju³ta² i² nxe³ta¹hxai²hē¹la². ⁵⁶Nxe³jah³lai²na² a²wān³txi³kxai³lu¹:

—Ī²sah¹lxi³wxi¹. Oh³sī³na² ā³ye³hai¹na³li¹. Nxe³sxā³ Txa²wā¹sū³na² A²hxi²-
kan¹te² Si³yxau³tāu³lo³jah¹la² Txa²wā¹sū³na² a²wi¹tāu³a² ā³sa³nxū²na³li¹. Es³-
te³vāu²ah³lo²nu¹ta²kxai³ nxe³ta¹hxai²hē¹la².

⁵⁷Nxa²ha¹te¹ kāin² i³wxan¹yah³lxi³nū²la² wxa²ne³tī¹la³kxi²nhain¹ka³tu³
wa³su²txi³ ā³tī³yah³lxi³ta¹hxai²hē¹la². ⁵⁸Yah³lxi³ka³tu³ yxo²xūn³txi³ sxi²jen³.
nu¹tai²na² a³li³si¹hain¹jau³su² nxē³tai¹nha²kxai³ txah³lxa³kxa² wxa²so¹sxā³
wha³tin³kxi²ya²lu¹tain¹ta¹hxai²hē¹la². Nxe³ain¹tī³kxai³lu² a²ha³la³san¹ka³-
lo³a² sa²sai¹kxi²nha²sxā³ Sau²lah³la² a²ne³kxaix³tāu³a² ā³sxā³ ā³na¹ain¹ta¹-
hxai²hē¹la². ⁵⁹Ya³lu²nxa³ta³lxa¹ Es³te³vāu²ah³lo²nu¹ta²kxai³lu² i³kaix¹sxā³
i³ye³kxi²te³nah¹lxi¹:

—Je³su²jah³lāi³. Txa²yāu³ka³txa² sa²so¹sē¹li¹. ⁶⁰Nxe² e³nū²la² ā³ka³ti³wxe³-
sxā³ āh¹ i³ye³kxi²te³nah¹lxi¹:

—Je³su²jah³lāi³. Ju¹tai²li² kō³nxe³ti³ kāi³sain¹ju³tai²na² kō³nxe³ti³ i³yī¹-
lain¹txa³hē¹li¹. Nxe² e³ta³lun¹ka³tu³ ya³lu²ta¹hxai²hē¹la².

Sau²lah³la² yxo²i²tū³ka³txa² ye³khāuh³lxa³tain¹jau³su²

8 ¹⁻³Nxe³nxa²ha¹te¹ in³txa² Je³su²jah³lai²na² wān³txa² yxo²i²te²a² ka³-
na³ku² te²nāu³xa² wxā³ain¹nū²la² Es³te³vāu²ah³lo²nu¹tai²na² wha³-
tin³kxi²ya²lu¹tain¹jah¹lo²nū¹tā² sa²so¹sxā³ sa²nī³kxain¹ta¹hxai²hē¹la².
Nxain¹ka³tu³ i³āin²ta³kxi²sxā³ kāin²nān³kxain¹ta¹hxai²hē¹la². Ain¹te³na¹ Sau²-
lah³lo²nu¹ta²kxai³lu² yxau³sxā³ i²nū²la² i³ye³kxi²te³nah¹lxi¹:

—Es³te³vāu²ah³la² su²lhā³ain¹ju³ta² wi¹na³li¹. Te²ya¹nxa¹tu¹wi¹. Ta¹hxai²-
hē¹la². Nxe³ai¹nhī¹na² Je³ru³sa³lē²thi³na² Je³su²jah³lai²na² wān³txa² yxo²i²sxā³
yxau³xai³lain¹tū³ka³txu¹tai²na² khāuh³lxa³txi³khaix¹nyhain¹ta¹hxai²hē¹la².
Nxa²ha¹te¹ Sau²lah³lo²nu¹ta² hi²sen³kxai³la¹ yxo²i²ain¹tū³ka³txa² su²lhā³hxat³-
si¹jau³su² o²la³kxain¹ta¹hxai²hē¹la². Nxe³sxā³ sxi²ha² yxo²ha³kxa¹ ā³ten³sa²-
the³ta¹hxai²hē¹la². Nxe³sxā³ i³ha¹txi²hi¹na¹ sa²so¹sxā³ ū³tī¹kxain¹ta¹hxai²hē¹la².
In³txi³su² ta³nxa² txu¹su² ta³nxa² yxo²i²te²a² a³tain¹kxai²nān²tu³ sa²so¹sxā³
ū³tī¹kxain¹to³ta¹hxai²hē¹la². Nyhain¹ju³tan¹te²kxa³ya³lhu² Je³su²jah³lai²na²
wān³txa² yxo²i²ain¹tū³ka³txai²na² a²yo²ha³kxa¹ Je³ru³sa³lē²thi³na² a³li³nū²la²
ha³ten¹jah³lxi³nū²la² Ju³te²a² ko³nāu³u¹tai²na² ā³wi¹hi² Sa³ma²ri²a² ko³nāu³-
u¹tai²na² ā³wi¹hi² yah³lxi³ta¹hxai²hē¹la². Ain¹nxa²ha¹te¹ a³pos²to³lo² nū³ka³-
txu¹ta² so¹lxi³ Je³ru³sa³lē²thi³na² yxau³ye²yhain¹ta¹hxai²hē¹la².

Sa³ma²ri²a²ko³xa² Sū³na² wān³txa² ain³kxain¹jau³su²

⁴Ai¹nha²kxai³ a³li³sxā³ ha³ten¹txi³ tū³ka³txi³nu¹ta² hi²sen³kxai³la¹ ha³-lo²a² yxo²ha³kxa¹ ā³nxai³nū²la² Txa²wā¹sū³na² wān³txa² wi¹jau³xa² i³yau¹-ū³yah³li³ta¹hxi²hē¹la². ⁵⁻⁷Ai¹nha²kxai³ Fi³li²pah³lo²nu¹ta²i²na² a³li³nū²la² Sa³ma²ri²a²ko³xan¹je³na² ā³wih¹ka³tū³ Txa²wā¹sū³na² A²hxi²kan¹ta² Si³yxau³-tāu³lo³jah¹la² wxā³ju³tu¹ta²i²na² i³yau¹ū³ta¹hxi²hē¹la². Nxai¹nhī¹na¹ a²ta³a² ko³nxe³te²a² a²yāu³ka³jxah¹la² nxū²kwai³yxau³te²a² i³wxan¹sxā³ wxa²li³ye²-ha²kxai³ a²nū²a² ā³xa² i³to³nain¹kxai²nān²tu³ ka³lāun³ta³kxi²ta³nxa² ha³-lū²ha² ai³ta³nxa² jah¹lo²su² ye²kxan²ti³nu¹ we²txi³ha²kxai³ nxe³ta¹hxi²hē¹la². Yain¹jut³su² yxau²xai³tū³ka³txu¹ta²i²na² wā³nxīn¹sxā³ o²la³kxi²yain¹ju³ta² i²wān³txa² wi¹jau³xa² e³jau³xa² ain³kxi²yah³li³ka³tū³ ju¹ta²i²na² whāi²na¹ ain³-so¹ain¹ta¹hxi²hē¹la². ⁸Kāin² ka³li³yah³li³ta¹hxi²hē¹la².

⁹⁻¹¹Nxe³ha²kxai³ Si³māu²ah³lo²nu¹ta²i²na² sxi²ye³na²je³nu¹tain²txi³ yxau²xai³jah¹lo²nu²tain²txi³ kxā³nxa² wā³nxīn¹ju³ta² o²la³kxi²ha²kxai³ kāin²ki³lxo³nha²te³nah¹lxi¹:

—Txi²li² a²hxi²kan¹jah¹lo²sa¹wi¹. Txa²wā¹sū³na² i³wā³nxīn¹ju³ta² yū³-na¹wi¹. Nxe² i³yau¹ū³ha²kxai³ yxau²xai³tū³ka³txu¹ta²kxai³lu² yxo²ha³kxa¹ kāi²nxa³kxan²ti³ ain³kxah¹lxi³nū²la² i³ye³lain¹te³nah¹lxi¹:

—Txa²wā¹sū³na² a²wā³nxīn¹khai³ju³ta² hxi²kan¹ta²nut³tā³li¹. Yah³li³-jau³su² nxe³to³ta¹hxi²hē¹la². ¹²Kwēn¹ta²i²na¹ Fi³li²pah³lo²nu¹ta²i²na² wān³txa² wi¹jau³xu¹ta² ain³kxain¹te³nah¹lxi¹:

—Txa²wā¹sū³na² wān³txa² wi¹jau³xa² A²hxi²kan¹ta² Si³yxau³tāu³lot³-ju³ta³nū³su² nxe³jau³xai²na² ye³jen¹na² yū³tu¹wi¹. Nxe³sxā³ Je³su² Kris²-tu³jah¹lai²li² Txa²wā¹sū³na² tah²su² ha²kxai³ nxe³jah¹lai²li² wā³nxīn¹-khai¹jah¹lai²li² yxo²i²jah³li³hē¹li¹. Nxe³ta¹hxi²hē¹la². Nxe³jau³xai²na² yxo²i²yah³li³nū²la² in³txi³nāu³xa² ka³lxa¹ha²kxai³ tu¹txi³nāu³xa² ka³lxa¹-ha²kxai³ ain¹sxā³ i³yau³xa² ū³hū¹kxi²sa²sai¹ain¹ta¹hxi²hē¹la². ¹³Yain¹nxa²-ha¹te¹ Si³māu²ah³lo²nu¹tain²txi³ yxo²i²nū³nha²kxai³ i³yau³xa² ū³hū¹kxi²sa²-sai¹sān²nū²la² Fi³li²pah³lu¹ta²i²na² ā³ne³hit¹ta¹hxi²hē¹la². Ā³ne³hit¹tāu³ān²tā³ Fi³li²pah³lu¹ta²i²na² kāin² i³wā³nxīn¹ye²ju³ta² i²ha²kxai³ o²lha²kxai³xain¹-sxā³ i³ye³kxi²te³nah¹lxi¹:

—Jah¹la² kāin²na³li¹, kāin² wā³nxī¹nha²kxai³lu¹. Nxe³ta¹hxi²hē¹la².

¹⁴Nxa²ha¹te¹ a³pos²to³lo² nū³ka³txu¹ta²kxai³lu² Je³ru³sa³lē²thi³na² yxau²-xai³lain¹nū³ka³txu¹ta²kxai³lu² wān³txa² u²lxi³ ha³ta³nxe³jau³xu¹tain²txi³ ain³kxain¹ta¹hxi²hē¹la².

Sa³ma²ri²a² nū³ka³txai²na² Txa²wā¹sū³na² wān³txa² yxo²i²ain¹jau³su² nxe² ain³kxain¹ju³tan¹te²kxa³ya³lhu² Pe²jah³lo²nu¹ta²i²na² Jo²āu²ah³lo²nu¹ta²i²na² nxe³sxā³ sa²si¹hā³ū¹nyhain¹ta¹hxi²hē¹la². ¹⁵⁻¹⁷A²kxā³nxu¹ta²i²na² Fi³li²pah³-lai²na² hxi²ka² a²nū²a² i²li³te²a² Je³su²jah³lai²na² wān³txa² yxo²i²kxai²nān²-tū³ i³yau³xa² ū³hū¹kxi²sa²sai¹ain¹ta¹hxi²hē¹la²:

—Je³su²jah³lai²na² wān³txa² yxo²i²a¹wi¹. Nxe³jah¹lo²su² kxai²nān²tu³ e³kxi²sān²nū²la² Fi³li²pah³lo²nu¹ta² hxi²ki³kxai³lu² i³yau³xa² ū³hū¹kxi²sa²-sai¹ain¹ta¹hxi²hē¹la². Yxān¹ta¹ Sū³na² Yāu³ka³jxah¹la² ā³nxū²kwai³wih¹ta¹-hxi²nxa³hē¹la². Jā¹nxe³ha²kxai³ Pe²jah³la² Jo²āu²ah³la² nxe³ya³jah¹lo²nu¹-ta²kxai³lu¹ ā³wxā³ya³tāu³a² a²nū²a² yxo²i²te²nāu³xu¹ta²kxai³ te³li²ya³sxā³ a²hxi²ka² wxa²ne³hē²ta¹li³sxā³ Txa²wā¹sū³na² i³ye³kxi²te³nah¹lxi¹:

—Sũ³na² nxe³txi¹. Wxa²yau³ka³txa² ā³nxũ²kwai³wi¹hai¹nĩn¹ju³ta² ten³. sa²sĩn¹nhai¹. Nxe³ya³jau³xan¹te²kxa³ya³lhu² Txa²wā¹sũ³na² A²yau³ka³txa² nxũ²kwai³wi¹yah³lxi³ta¹hxai²hē¹la².

18-19 Nxa²ha¹te¹ Si³māu²ah³lo²nu¹ta²na² sa²kxai³lu² jut³sĩ²nũ²la² Pe²jah³lo². nu¹ta²na² Jo³āu²ah³lo²nu¹ta²na² nxe³sxā³ i³ye³kxi²te³nah¹lxi¹:

—Nxe³jah³wxi¹. Wā³nxĩn¹khaix¹yah³hi¹lxi¹. A²nũ²a² wxa²hxi²ka² wxa²ne³. hē²ta³lxi³ya³hin¹kxai²nān²tu³ Txa²wā¹sũ³na² A²yau³ka³txa² nxũ²kwai³wi¹. ye¹nx²ti³hĩ³nx²na³li¹. Ya³hin¹kxa² yā¹nxa¹ju³ta² ten³sa³nhai¹. Sa³hin¹kxai². nān²tu³ ũ³yho³hi¹nx²ta¹tu¹wi¹. Nxe³ta¹hxai²hē¹la².

20-23 Nxa²ha¹te¹ Pe²jah³lo²nu¹ta²kxai³lu² wxi²kan¹txi³ i³wa²lũ³xi²te³nah¹lxi¹:

—Nxe³sa²lxi¹. Wxāi²na² kō³nxe³thi¹ni¹lxi¹. Kō³nxe³thin¹sxā³ o²la³kxi¹. lxi¹. Wxāi²na² yāx¹te²a² ha³lo²a² kō³nxe³khaix¹ju³ta² sa²tā³kxi²te²ju²hē³li¹. Jā¹nxe³nxa²ha³ta²wi¹. Ha²ya³kxa² yxo²kwain³txa²hē³li¹. Ũ³yho³hi²san¹ju³ta² ten³sa²nxa³nhai¹. Kō³nxe³thi¹nĩn¹ju³ta² ā³na¹la³kxi²nha²nxā³nha²kxai³ Txa². wā¹sũ³na² wān³txa² sa²yxo²we¹ki³lxo³ni¹lxi¹. Txa²wā¹sũ³na² Yāu³ka³txa² ũ³yho³hi²sxā³ so¹kxi²ki³ju³ta² yũ²nxa³wi¹. Nxe³ha²kxai³ kō³nxe³thi¹nĩn¹ju³ta² i³āin²ta³kxi²nha²sxā³ ā³na¹la³kxi²nha¹sē¹li¹. Nxēn¹kxai²nān²tu³ kō³nxe³ti³ kāi³in¹ju³ta² Txa²wā¹sũ³na² nxe³wā²na³nxa²jau³nũ³su² win¹ta²jau³lxi³ i³ye³. kxi²txai¹nhē³li¹. Nxe³ya³nxa²ha¹wi¹. Pe²jah³lo²nu¹ta²kxai³ nxe³ta¹hxai²hē¹la².

24 Nxa²ha¹te¹ Si³māu²ah³lo²nu¹ta²kxai³ i³ye³kxi²te³nah¹lxi¹:

—Wxāi²na² sa²kxai³lu² Txa²wā¹sũ³na² i³ye³kxi²txai¹ya³hē¹li¹. Ju³ta² kō³. nxe³ju³ta²la² khāuh³lxa³txi³nha¹kxa²yan³txi³su² nxa¹nhai¹. Nxe³ta¹hxai²hē¹la².

25 Nxa²ha¹te¹ a³la²ni²nũ²la² Je³su²jah³lai¹tā² o²la³kxi²ju³ta² i²ya³kxe³su² i³hen³txi² Txa²wā¹sũ³na² wān³txa² i³yau¹ũ³hi² nxe³ta³lun²ya³sān²ka³tu³ Je³. ru³sa³lē²thĩ³na² i³xi²te³lhxā³ ai³lha²thet³ja³ta¹hxai²hē¹la². Nxe³ya³ka³tu³ Sa³. ma²ri²a² kō³xan¹thĩn³ta² Txa²wā¹sũ³na² wān³txa² i³yau¹ũ³sa²the³tain¹ya³ta¹. hxai²hē¹la². Je³su²jah³lu¹ta²na² hi²sen³su² a²nũ²a² kō³nxe³ti³ kāi³ain¹kxa² yo³ha² sa²wa²su¹ju³ta² yũ³jau³nũ³su² i³yau¹ũ³sa²the³tain¹ya³ta¹hxai²hē¹la².

Fi³li²pah³la² E³ti³o³pi²ah³la² e³kxi²nyhu¹kxi³jau³su²

26 Nxe³ain¹nxa²ha¹te¹ oh³xan¹jah¹lo²nu¹ta² hi²sen³su² Fi³li²pah³lo²nu¹ta². kxai³ i³ye³kxi²te³nah¹lxi¹:

—Fi³li²pah³lāi³. Ī³sa²yau³sxā³ a³li³txu¹li¹. Tĩh³nai²na² Je³ru³sa³lē²thĩ³na² Ka²sa³thĩ³na² nxe² ne³ki³son³ta³kxi²tĩh³na² nxe³tĩh³nān²tu³ u³je³na² ta³nān³. nāu³a² ain¹tāu³a² tĩh³na² ā³nhe¹tin¹tu¹wi¹. Nxe³tĩh³na² sxi²ha² yũ²nxa³tĩh³na² ai³sē¹li¹. Ta¹hxai²hē¹la².

27-28 Nxa²ha¹te¹ ā²nxaĩ³nũ²la² tĩh³na² ai³sxā³ ā³nhēx¹tāu³a² a²nũ²a² E³ti³. o³pi²ah³lai²na² ne³khauh²ta¹hxai²hē¹la². A²nxe³jah¹la² a²i¹na² i³lxa² Kān³. ta²sa¹ka³lxi³su² ta¹hxai²hē¹la². A²nxe³jah¹lo²nu¹ta²na² hi²sen³kxai³lu² ta¹. ka³lxa² a²sa³wit³su² ha²kxai³ ũ³yho³hi²txā³nxa² hau³ko³jah¹lo²su² ha²kxai³ nxe³jah¹lo²su² ta¹hxai²hē¹la². Kxā³nxa² Txa²wā¹sũ³na² sa²nēn¹kxi²te³lhxā³ Je³ru³sa³lē²thĩ³na² ā³wih¹ta¹hxai²hē¹la². Nxe³ta³lun²nũ²la² kwēn¹ta²kxai³ a³li³sxā³ tĩh³na² ai³lhi²ta¹hxai²hē¹la². Ka²va¹la² ũ³si³kũh¹nha²ka³lo³a² ā³wxe³. ha²kxai³ Ī³sa³i²ah³lo²nu¹ta²na² ha²teh³nxā³nxu¹ta²na² Txa²wā¹sũ³na² wān³. txa² i³hen³txi³jah¹la² ha²teh³nxā³nxu¹ta²na² i²tĩ³kxai³lu² Fi³li²pah³lo²nu¹. tai²na² ne³khauh²ta¹hxai²hē¹la². 29 Nxa²ha¹te¹ Txa²wā¹sũ³na² Yāu³ka³txa² wān³txi³kxai³lu²:

—Fi³li²pah³lai³. Hi³ye³ka³lo³a² ka²va¹la² ũ³si³kūh¹nha²ka³lo³a² ā³tī³txa²-hē³li¹. Nxe³ta¹hxi²hē¹la².

³⁰⁻³³Nxe³nū²la² Fi³li²pah³lo²nu¹ta²kxai³ ā³nih³sxā³ ā³tī³nū²la² I³sa³i²ah³-lu¹ta²na² wān³txa² ain³kxi²ta¹hxi²hē¹la². Nxe³sxā³ I³sa³i²ah³lo²nu¹ta²na² wān³txai²na²sa¹:

—O³ve²a² su²ju³ta² yū³kxai²nān²tu³ ā³nhe¹te²sxa³yu²hē³li¹. Jā¹nxe³sxā³ a²wxe³txa² ũ³yho³kxi²son¹kxan²ti³ hai³txi³ i³wai¹te²sxa³yu²hē³li¹.

Te²yā¹nxe³jut³su² a²nū²a² ko³nxe³thin¹sxā³ o²la³kxain¹na²hē³li¹. Yxān¹ta¹wi¹lhini¹jah¹lo²su² ha²kxai³ ka³nahx²sxā³ yxau³na²hē³li¹. Wain³txi³ o²la³kxi²nyhai¹nxa²hē³li¹. Nxe³ain¹kxa²yu³su² su²lhā³ai¹nha²kxai³ a²sa³wi³ha³lxa² yū²nxa³ha²kxai³ hxi²kan¹txi³ i³yau¹ū³nyhain¹nx³tho³li¹. Nxe³jau³xai²li² I³sa³i²ah³lu¹ta²kxai³ nxe³ta¹hxi²hē¹la². Nxa²ha¹te¹ Fi³li²pah³-lo²nu¹ta²kxai³la¹ i³ye³kxi²te³nah¹lxi¹:

—E³ti³o³pi²ah¹lai³. Wān³txa² i³yī¹lin¹jau³xai²li² ā³ne³wxe³nxa²ji¹wi¹? Nxe³-ta¹hxi²hē¹la². Nxe³sxā³ i³wa²lū³xi²ti³an¹jau³kxai³lu¹:

—Fi³li²pah³lai³. A²nū²a² i²li³te²a² i³yau¹ū³sai¹nxa³ha²kxai³ ā³ne³wxe³-sa²nxa³nhai¹. Ta¹hxi²hē¹la². Nxe³nū²la² Fi³li²pah³lo²nu¹ta²kxai³ ka³la³sxā³ ā³wxe³si¹jau³su² i³ye³kxi²ta¹hxi²hē¹la².

³⁴Jā¹nxe³jau³kxai³la¹:

—I³sa³i²ah³lo²nu¹ta²na² i³yau¹ū³nē³jah¹lo²su² ta³nxa² a²nū²a² ā³xa² i³yau¹-ū³nē³jau³su² ta³nxa² nxe³te²sin²ta²ku² nxa¹nhai¹. Nxe³jau³xai²li² i³yau¹ū³-sē¹li¹. E³ti³o³pi²ah³lu¹ta²kxai³ nxe³ta¹hxi²hē¹la².

³⁵Nxa²ha¹te¹ Fi³li²pah³lo²nu¹ta²na² sa²kxai³lu² Txa²wā¹sū³na² ha³teh³nxā³-nxa² wha²li¹txā³nxu¹ta²na² tē³nū²la² nxe³jau³xu¹tain²txi³ ā³si³wxe³ya³ka³-tū³ Je³su²jah³lai²na² wān³txa² wi¹jau³xa² i³yau¹ū³ta¹hxi²hē¹la². Nxe³nū²la² yxo²i²ta¹hxi²hē¹la².

³⁶Nxa²ha¹te¹ ā³nxai³ya³tī³kxai³lu² ka³wā³lxa² ā³nhe²kxi²ya³ka³tū³ E³ti³o³-pi²ah³lu¹jah¹la² wān³txi³kxai³lu¹:

—I²sa³wi¹. Ju¹xa² i³yau³sin²na²wi¹. Ū³hū¹kxi²sa²sai¹san¹ju³ta² wi¹ji¹wi¹? Nxe³ta¹hxi²hē¹la².

³⁷Nxa²ha¹te¹ Fi³li²pah³lo²nu¹ta²na² i³wa²lū³xi²ti³an¹jau³kxai³lu¹:

—Je³su²jah³la² wān³txa² yxo²i²in¹kxai²nān²tu³ wi¹lhī³nx²na³li¹. Ta¹hxi²-hē¹la². Nxa²ha¹te¹:

—Yxo²i²a¹wi¹. Je³su² Kris²tu³jah¹la² Txa²wā¹sū³na² Tah²su² na³li¹. E³ti³o³-pi²ah³lu¹ta²na² nxe³ta¹hxi²hē¹la².

³⁸Nxe³ha²kxai³ ka²va¹la² ā³yix¹si¹jau³su² i³ye³kxi²nū²la² Fi³li²pah³lo²-nu¹ta²na² hi²sen³kxai³lu² E³ti³o³pi²ah³lo²nu¹ta²na² nxe³sxā³ wxa²ka³nxī²-yah³nū²la² i³yau³xa² ā³nū¹ya³ka³tū³ Fi³li²pah³lo²nu¹ta²na² hi²sen³kxai³lu² ũ³hū¹kxi²sa²sai¹nyha¹ta¹hxi²hē¹la².

³⁹Nxe³nū²la² i³yau³xa² a³li³xi²yah³nū²la² Txa²wā¹sū³na² Yāu³ka³jxah¹la² hi²sen³kxai³lu² Fi³li²pah³lo²nu¹ta²na² sa²kxai³lu² ā³sa²so¹sxā³ nū¹ka³na¹ A³so²to²thi³na² ā³wih¹si¹jau³kxai³lu² ta¹hxi²hē¹la². Nxa²ha¹te¹ E³ti³o³pi²-ah³lo²nu¹ta²kxai³ a²wē³ta³te²la³ i²xi²ti³he¹xain¹ta¹hxi²nxa³hē¹la². Hāi¹sxā³ ka³lih³kxi²la²nha² i²xi²ta¹hxi²hē¹la². ⁴⁰Nxa²ha¹te¹ Fi³li²pah³lo²nu¹ta²na² sa²kxai³lu² Se²sa³re²a²thi³nu¹ta²na² ā³nxai³tāu³a² sxi²je³na² yxo²ha³kxa¹ Txa²wā¹sū³na² wān³txa² wi¹jau³xa² i³hen³txi³lha²the³ta¹hxi²hē¹la². Nxe³ka³-tū³ Se²sa³re²a²thi³nu¹ta²na² a³li³kxain¹ta¹hxi²hē¹la².

Sau²lah³la² yxo²i² ā³si³wxe³jau³su²

9¹ Nxe³nxa²ha¹te¹ Sau²lah³lo²nu¹ta²na² hi²sen³kxai³lu² Je³su²jah³la² a²sa³wi³ha³lxa² i³su²lhā³si¹hain¹jau³su² yxo²ha³nxe³lha³txi³ i³ye³yain¹-ta¹hxai²hē¹la². ²Nxe³sxā³ wā³nxin¹ta² si³yxau³ka³jxah³la² i³ye³kxi²te³nah¹lxi¹:

—Nxex³sa²lxi¹. Ta³mas²ko²thi³na² ai³te³la¹wi¹. Nxa¹kxai²nān²tu³ a²nū²a² in³txi³su² ta³nxa² txu¹su² ta³nxa² Je³su²jah³lai²na² wān³txa² ā³si³tē³kxi²te²-an²tu³ i²ai¹na¹kxai²nān²tu³ sa²hxi²ta³kxi² so¹na¹nū²la² Je³ru³sa³lē²thi³na² wā³li²na¹tu¹wi¹. Nxe³jut³su² ten³sa³nhai¹. Nxe³na¹ha²kxai³ Ju³te²a² nū³ka³txa² ā³nū²kxain¹thi³nāu³a² yxo²ha³kxa¹ sa²si¹hā³sē¹li¹. San¹ka³tu³ ā³nxai³na¹ju³-txān¹nxān³su² ū³wha²li¹lhxa³ ū³hū¹sa²hē³li¹. Nxe³ta¹hxai²hē¹la².

³Nxe³nū²la² ā³nxai³ka³tu³ Ta³mas²ko²thi³na² yau³so³nain¹ti³kxai³lu² wa³-su³txi³ oh³sī³na² i³ha²te¹tha²kxai³ hxi²kan¹txi³ i²nxūn³pha²ta¹hxai²nxa³-hē¹la². ⁴Ā³yah³xi²sxā³ ā³si³ka³ta³wxe³yain¹ta¹hxai²hē¹la². Nxe³tāu³a² a²nū²a² wān³txa² ain³kxi²jau³kxai³lu¹:

—Sau²lah³lāi³. Sau²lah³lāi³. Īh¹nxe³kxa²yan³ti³ta³ khāuh³lxa³txi³san¹ji¹wi¹? Nxe³ta¹hxai²hē¹la².

⁵Nxa²ha¹te¹:

—Īh¹jah¹lo²ta³nīn¹ji¹wi¹? Sau²lah³lo²nu¹ta²kxai³ nxe³ta¹hxai²hē¹la². Nxa²ha¹te¹:

—Txai²li² Je³su²jah³lo²lxi³na¹wi¹. Ye³khāuh³lxa³ti³san¹jah¹lo²sa¹wi¹. ⁶Ī³sa²-yxau³txu¹li¹. Nxēn¹ka³tu³ sxi²je³na² ā³wih¹txu¹li¹. Nxēn¹tāu³a² o²la³kxin¹ju³-ta³nū³a² i³hen³txi³nxain¹tu¹wi¹. Ta¹hxai²hē¹la².

⁷A²nxe³ti³kxai³lu² a²sa³wi³ha³lxi³nu¹ta²kxai³lu² ka³nahx²sxā³ ā³yit¹tain¹-ta¹hxai²hē¹la². Yxān¹ta² a²nū²a² i²ain¹ta¹hxai²nxa³hē¹la². Hāi¹sxā³ a²e³jau³xa² so¹lxi³ ain³kxain¹ta¹hxai²hē¹la². ⁸Jā¹nxe³nū²la² Sau²lah³lo²nu¹ta²na² ye³-han³ta³kxi²kxe³su³ i³sa²yxau³ta¹ i²nha²ta¹hxai²nxa³hē¹la². A²sa³wi³ha³-lxi³nu¹ta²na² hi²sen³su² hxi²ki³ain¹sxā³ tē³sxā³ Ta³mas²ko²thi³na² tē³sxā³ ai³ain¹ta¹hxai²hē¹la². ⁹Nxe³nū²la² ye³ha¹li¹ ka³na³ki¹ a³lan²tāu³a² hai³txi³ i³yai³nxa³ha²kxai³ i³na²nxa³ha²kxai³ hāi¹sxā³ sxa³yain¹ta¹hxai²hē¹la².

¹⁰Nxa²ha¹te¹ nxe³thi³nu¹ta²na¹ yxau³jah¹lo²su² A³na³ni²ah³lo²su² ta¹hxai²-hē¹la². Je³su²jah³lai²na² a²sa³wit³su² ta¹hxai²hē¹la². A²nxe³jah¹lo²nu¹ta²na² sa²-kxai³lu² hxi²sxā³nho³jut³sū³ju³ta² ain³kxi²ta¹hxai²hē¹la². Ain³kxi²te³nah¹lxi¹:

—A³na³ni²ah³lāi³. Ta¹hxai²hē¹la². Nxa²ha¹te¹ A³na³ni²ah³lo²nu¹ta²kxai³ i³wa²lū³xi²te³nah¹lxi¹:

—Txa²wa¹hxi²kan¹ta² Si³yxau³jah¹lāi³. Īh¹nxe³tin¹ji¹wi¹? Ta¹hxai²hē¹la².

¹¹Hxi²kan¹txa² Si³yxau³jah¹lo²nu¹ta²na² wān³txi³kxai³lu¹:

—Nxex³sa²lxi¹. Ī³sa²yxau³sxā³ a³li³txu¹li¹. Tih³nai²na² Wain³si²tih³no²su¹ nxe³hxai²na²hē³li¹. Nxe³tih³na² ā³nxain¹ka³tu³ Ju³ta²sah³lai²na² sxi²ha² ā³wih¹txa²hē³li¹. Nxīn¹kxai²nān²tu³ Sau²lah³lai²na² Tar²so²thi³na² yxau³xai³-jah¹lai¹tā² i³wā³txi³sain¹txai¹nhē³li¹. ¹²Nxe³jah¹lai²li² hī¹na² Txa²wā¹sū³na² i³ye³kxi²to³nha³li¹. Hxi²sxā³nho³jut³sū³ju³ta² i²nū²nhai¹. Ī²ju³ta²sa¹, in³txa² i³lxa² A³na³ni²ah³la² wxā³sxā³ wxa²ye³wxai³h³nū²la² wxa²ye³we²txi²nū²nhai¹. Nxe³ju³ta²li² i²nū²nhai¹. Nxe³ta¹hxai²hē¹la².

¹³Nxa²ha¹te¹ A³na³ni²ah³lo²nu¹ta²na² wān³txi³kxai³lu¹:

—Txa²wā¹hxi²kan¹ta² Si³yxau³jah¹lāi³. Nxe³sa²lxi¹. Jah¹lai²li² ko³nxe³thin¹-khaix¹ta¹hē¹li¹. Je³ru³sa³lē²thi³na² yxau³hī¹nai¹ta³ Je³su²jah³lai²na² wān³txa²

yx²i²ain¹tū³ka³txa² ye³khāuh³lxa³ti³nyhain¹to³ta¹hē¹li¹. ¹⁴Jā¹nxain¹sxā³kwēn¹ta¹na¹ wā³nxin¹te² si³yxau³jah¹lo²nāu³xa² hi²sen³kxai³lu² Ta³mas²-ko²thi³nāu³a² Je³su²jah³lai²na² wān³txa² yxo²i²ain¹te²a² sa²so¹sxā³ ū³tī¹kxi²-si¹hain¹jau³su² sa²si¹hā³yhain¹txā³nxa² ū³hū¹nyhain¹ta¹hē¹li¹. Kwēn¹ta¹na¹wxā³ain¹ta¹hē¹li¹. Nxe³ta¹hxai²hē¹la².

¹⁵Nxa²ha¹te¹ Txa²wā¹hxi²kan¹ta² Si³yxau³jah¹lo²nu¹ta¹na² wān³txi³kxai³lu¹:

—İ³kaix¹so¹ai¹na¹jah¹lai²la¹wi¹. Hāi¹sxā³ ai³sē¹li¹. Ye³jen¹na² txa²wān³txa²u²lxi³ tē³sxā³ ai³sxā³ i³hen³txi³tu¹wi¹. Ju³te²a² nū³ka³txi³sxa³te²su² te²a² a²si³-yxau³ka³txa² he³la³kxi³su² te²a² nxe³sxā³ i³hen³txai¹nha²kxai³ I³sa³e² nū³-ka³txa² i³hen³txai¹nha²kxai³ nxe³tu¹wi¹. ¹⁶Nxe³ha²kxai³ Txi²na² sa²kxai³lu² txa²wān³txa² yxo²i²sai¹nha²kxai³ kāin² khāuh³lxa³txi³nyhain¹tu¹wi¹. Nxe³ju³-tai²na² i³yau¹ū³ai¹na¹tu¹wi¹. Nxe³ta¹hxai²hē¹la².

¹⁷Nxe³nxa²ha¹te¹ A³na³ni²ah³lo²nu¹ta²kxai³ a³li³nū²la² Ju³ta²sah³la² sxi²ha²ā³wih¹ta¹hxai²hē¹la². Ā³wih¹nū²la² Sau²lah³la² ye³na² wxa²ye³wxe³te³nah¹lxi¹:

—Sau²lah³lāi³. Txa²wā³tā³si¹lxi¹. Txa²wā¹hxi²kan¹ta² Si³yxau³jah¹lai²na² Je³su²jah³la² hi²sen³su² sa²si¹hā³sain¹na²li¹. A²nxe³jah¹lain²txi³ tih³na² wxā¹-nh¹nai³tā² i²in¹nū²hē³li¹. A²nxe³jah¹la² ye³we²txi³sih¹nxa²ha¹jau³su² sa²-si¹hā³sain¹na²li¹. Nxe³sxā³ ye³we²txi³nxa²ha²kxai³ Txa²wā¹sū³na² Yāu³ka³-jxah¹la² ā³nxū²kwai³wih¹nxa²ha²kxai³ nxēn¹tu¹wi¹. Ta¹hxai²hē¹la².

¹⁸Nxe³te³na¹ ai³na²ka³lo³hū³nxe² ye³hē³jā¹nxe³kxe³hū³te²su² ā²ye³hai¹tā³-nxa²ha¹te¹ i³ye³ten³nha²ta¹hxai²hē¹la². Nxe³nū²la² i³sa²yxau³nū²la² i³yau³xa²ū³hū¹kxi²sa²sai¹ain¹ta¹hxai²hē¹la². ¹⁹Nxe³hi¹na¹ i³yai³nx¹i²ha²kxai³ a²nū²-nāu³la³ i³si³nxū³to³nxe²ha²kxai³ nxe³ye²yha¹ta¹hxai²hē¹la².

Ta³mas²ko²thi³na² yxau²xai³jau³su².

Nxe³sxā³ Ta³mas²ko²thi³na² yxo²i²tū³ka³txa² ā²la² kxān³su² yxau³a³-nyhain¹ta¹hxai²hē¹la². ²⁰Yxau³a³nyhain¹tāu³a² Ju³te²a² nū³ka³txa² ā³nū²kxi²-thi³nāu³xa² ā³wih¹sxā³ i³ye³kxi²te³nah¹lxi¹:

—Je³su²jah³lai²tā² Txa²wā¹sū³na² Tah²hai²la¹wi¹. Nxe³jau³xa² wxi²kan¹txi³i³hen³txi³ta¹hxai²hē¹la².

²¹Nxe³jut³su² a²nū²a² ain³kxain¹tū³ka³txu¹ta²kxai³ nxain¹te³nah¹lxi¹:

—Jah¹lai²li² i²ki³jah¹lo²su² te²la¹kū², kxā³nxa² Je³ru³sa³lē²thi³na² yxau³-ain¹na²hē³kū², nxe³hi¹nai³tā² Je³su²jah³la² wān³txa² yxo²i²ain¹tū³ka³txa² su²-lhā³te³lhxā³ ain¹na²hē³kū², nxe³kxa²yā¹nxe² kāi³te³lhxā³ wxā³ain¹te²la¹kū², wā³nxin¹te² si³yxau³te²nāu³xa² hxi²ki³kxai³lu² a²nū²a² ū³tī¹kxi²si¹jau³su² sa²-si¹hā³ai¹nhin³te²la¹kū², ki³nhai¹. Nxe³ain¹ta¹hxai²hē¹la².

²²Nxain¹kxan²ti³ Sau²lah³lo²nu¹ta² hi²sen³kxai³lu² e³te³nah¹lxi¹:

—Je³su²jah³lai²tā² Txa²wā¹sū³na² A²hxi²kan¹ta² Si³yxau³tāu³lot³jah¹lai²-la¹wi¹. Nxe³jau³jau³xai²na² a²ya³la³tu³khai³nx²na³li¹. Nxe³jau³su² wxi²kan¹txi³i³hen³txi³ha²kxai³ hxi²kan¹txi³ i³wa¹lū³xi²nyhain¹ta¹hxai²nxa³hē¹la².

²³Nyhain¹ka³tu³ ye³ka³lxa¹txi³ a³lan²tāu³a² Ju³te²a² nū³ka³txa² ā³nhai¹-tū³te²nāu³a² ā³yā³nū²kxi²nū²la² Sau²lah³lo²nu¹ta²kxai³ su²lhā³si¹jau³su² hāi³tēn³su² i³ye³yah³lxi³ta¹hxai²hē¹la². ²⁴Nxe³sxā³ sxi²thi³na² ki³tā¹kxi²-nha²thi³na² yxo²a² yxo²ha³kxai³ hāi³a² wah³xah³lxi³ta¹hxai²hē¹la². A³lan²ta² whāi²na¹ ka³nxah³ta² whāi²na¹ su²lhā³te³lhxā³ ye³ten³kxa² wah³xah³lxi³ta¹-hxai²hē¹la². Ain¹tah¹lxa¹ Sau²lah³la² a²sa³wi³sa³nu¹tai²na² nxain¹jau³nu¹tā² ain³kxi²nha²nū²la² i³hen³jah³lxi³ta¹hxai²hē¹la². ²⁵Nxe³ju³tan¹te²kxa³ya³lhu²

ka³nxa³hi²tāu³a² a²sa³wi³ha³lxi³nu¹ta² hi²sen³kxai³lu² Sau²lah³lo²nu¹tai²na² sa²so¹nū²la² sxi²ha² ki³tā¹kxi²nha²thi³na² a²ne³kan¹ta³yo²a² sa²yo²than²-sxā³ ha³ti²a² ū³ki³kū¹tain¹nū²la² Sau²lah³lo²nu¹ta²kxai³ sa²wi¹hain¹ka³tu³ win¹ta²te²lxi³ sa²ha³lo²sa²tā³ain¹ta¹hxai²hē¹la².

Je³ru³sa³lē²thi³na² ai³jau³su²

²⁶ Nxa²ha¹te¹ Sau²lah³lo²nu¹ta²kxai³la¹ a³li³nū²la² Je³ru³sa³lē²thi³na² ai³-ta¹hxai²hē¹la². Ai³tāu³a²:

—Je³su²jah³lai²na² sa³wi³ha³lxa² ā³nū²kxai¹na¹tū¹xā¹. Jau³su² nxe³tah¹lxa¹ a²kxā³nxa² yxau³tū³kā³txai²na² i³wā³wā³ta³kxi²yah³lxi³te³nah¹lxi¹:

—A²ya³la³tu³ Sau²lah³lai²na² Je³su²jah³lai²na² wān³txa² yo²i²te²sin²-ta²ku² ki³nhai¹. Ain¹ta¹hxai²hē¹la². ²⁷ Nxa²ha¹te¹ Bar³na³be²ah³lo²nu¹ta² hi²-sen³kxai³lu² Sau²lah³lo²nu¹ta²kxai³ a³ya³ti²sxā³ ā³yā³sa²so¹sxā³ a³pos²to³lo² nū³kā³txu¹tai²na² ai³sxā³ i²ya³ta¹hxai²hē¹la². i³ye³kxi²ya³te³nah¹lxi¹:

—Nxe³jah³lxi³si¹lxi¹. Sau²lah³lai²li² Txa²wā¹hxi²kan¹ta² Si³yxau³jah¹la² i²sxā³ i³ye³kxi²nū²nhai¹. Nxe³nū²la² Ta³mas²ko²thi³nāu³ai²na² Je³su²jah³-lai²na² wān³txa² wxi²kan¹txi³ i³hen³txi³nū²nhai¹. Nxe³ya³ta¹hxai²hē¹la². ²⁸ Nxe³nū²la² Sau²lah³lo²nu¹ta²kxai³la¹ Je³ru³sa³lē²thi³nāu³ai²na² Je³su²jah³-lai²na² wān³txa² wxi²kan¹txi³ i³ye³sa²the³jain¹ta¹hxai²hē¹la². ²⁹ Ju³te²a² nū³-kā³txa² Kre²ka² wān³txa² e³tū³kā³txu¹tai²na² i³hen³txain¹ta¹ Je³su²jah³lai²na² wān³txa² ain³kxi²ti³ten³ti³hex¹xai¹nxa³jau³su² su²lhā³ain¹jau³nū³su² i³ye³-lain¹ta¹hxai²hē¹la². ³⁰ Nxa²ha¹te¹ yo²i²ain¹te² nū³kā³txai²na² hi²sen³kxai³lu² Sau²lah³la² su²lhā³te³lhxā³ nxain¹jau³xa² ain³kxi²nha²nū²la² Sau²lah³lo²nu¹-ta²kxai³ Se²sa³re²a²thi³na² te³sxā³ ā³nxai³ain¹ta¹hxai²hē¹la². Ya¹nān¹thi³na² Tar²so²thi³na² sa²si¹hā³ain¹ta¹hxai²hē¹la².

³¹ Nxe³ju³kxai³la¹ Je³su²jah³lai²na² wān³txa² yo²i²tū³kā³txi³nāu³xu¹tai²na² yo²ha³kxa¹ Ju³te²a²ko³xai²na² Ka³li³le²a²ko³xai²na² Sa³ma²ri²a²ko³xai²na² nxe³sxā³ tū¹kā³txai²na² yo²ha³kxa¹ ka³lih³kxi²la²nha² yxau³ho³hah³lxi³ta¹-hxai²hē¹la². Nxe³tāu³a² yo²i²tū³kā³txu¹ta²kxai³la¹ kāin² ā³ya³tet¹sa²kxai³ Txa²wā¹sū³na² Yāu³ka³txa² ā³non²ta³kxi²ha²kxai³ nxe³ta¹hxai²hē¹la². Te²-yā¹nxūn³sxā³ a²nū²a² ain³kxi²khaix¹nxe³ha²kxai³ Txa²wā¹sū³na² Yāu³ka³txa² i³nxū²kwai³lxū¹txain¹ta¹hxai²hē¹la².

Pe²jah³la² Jo³pe²thi³na² yxau²xai³jau³su²

³² Nxe³ain¹tāu³a² Pe²jah³lo²nu¹ta² hi²sen³kxai³lu² u²lxi³ ā³nxai³lha²the³ta¹hxai²-hē¹la². Nxe³tāu³a² Li²ta²thi³na² ā³wih¹ka³tu³ Je³su²jah³la² yo²i²tū³kā³txu¹ta²kxai³ ai³si²ta¹hxai²hē¹la². ³³ Nxe² ai³tāu³a² E³ne³i²ah³la² i³hat¹xi³ta¹hxai²hē¹la². A²nxe³-jah¹lo²nu¹ta²kxai³lu² si³kan²ta³kxi²ha²kxai³ hxi²kan¹txi³ ai³lxa³ha²kxai³ hāi¹sxā³sxa²xai³ta¹hxai²hē¹la². Kwē³kxa² ka³lxa¹txi³ 8 nxe² kwē³kon³tāu³a² sxa²xai³ta¹-hxai²hē¹la². ³⁴ Nxa²ha¹te¹ Pe²jah³lo²nu¹tai²na² wān³txi³kxai³lu¹:

—E³ne³i²ah³lāi³. Hī¹na² Je³su² Kris²tu³jah¹la² we²txi²nxa²tu¹wi¹. i³sa²-yxau³txu¹li¹. Sxan¹ka³lo³a² sa²hau³kot³sxā³ ā³nxai³txu¹li¹. Nxe³ta¹hxai²hē¹la². Nxe² i³ye³kxi²yha¹hī¹na¹ wa³su¹txi³ i³sa²yxau³ta¹hxai²hē¹la². ³⁵ Nxe³ju³tan¹te²-kxā³ya³lhu² Li²ta² nū³kā³txu¹tai²na² yo²ha³kxa¹ Sa³ro²na² nū³kā³txu¹tai²na² yo²ha³kxa¹ i²ai¹nha²kxai³ Je³su²jah³la² yo²i² ā³si³wxe³ain¹ta¹hxai²hē¹la².

³⁶ Nxa²ha¹te¹ Jo³pe²thi³na² jū¹nxa² u²thi³su² ta¹hxai²hē¹la². Nxe³thi³nāu³-ai²na² Ta³pi²ta¹ka³lxa² yxau²xai³ta¹hxai²hē¹la². Nxe³ta¹ka³lxu¹ta² a²i³lxa²

Kre²ka² wān³txa² i³yīli²nha²jau³xa² Tor²ka³ka³lxu³su¹ ta¹hxi²hē¹la². A²nxe³ ta¹ka³lxa² yxo²i²ha²kxai³ wi¹lo²la³kxi²ha²kxai³ a²nū²a² yen³kxi³txa²te²a² a²hi²nū¹nha²kxai³ nxe³to³ta¹hxi²hē¹la². ³⁷Nxa²ha¹te¹ ta¹ka³lxu³nu¹ta²kxai³lu² i³ton³nū²la² ya³lu²ta¹hxi²hē¹la². Nxa²ha¹te¹ a²nū²nāu³a² wxa²hi³la³kxain¹-sān²ka³tū³ sxi²ha² jū¹nxa² kīn³thi³na² ūh³wa¹ain¹ta¹hxi²hē¹la². ³⁸Nxa²ha¹te¹ Li²ta²thi³nu¹ta¹nān²ta² yxo²i²tū³ka³txu¹ta¹na² ain³kxi²nyhain¹jau³kxai³lu¹ Pe²jah³lai²li² Jo³pe²thi³na² yxau³nū²nha¹, Ain¹jau³su² ha²kxai³ in³txa² ha¹li¹ sa²si¹hā³nyhain¹ta¹hxi²hē¹la². Nxain¹jau³kxai³la¹:

—Pe²jah³lāi³. Ī²sa²te³lhxā³ wa³su¹txi³ wxā³sxā³ ĩ²sa²si¹nhē³li¹. Nxe²e³kxah¹lxi³ta¹hxi²hē³la².

³⁹Nxa²ha¹te¹ Pe²jah³lo²nu¹ta²kxai³lu² nxe³jau³kxai³lu² ain³kxi²nha²nū²la² ā³sa²so¹nxa²ha¹te¹ ā³si³tē³kxa² i³xi²ya³ta¹hxi²hē¹la². Ya³ka³tū³ sxi²nhu¹ta² tē³sxā³ ā³wi²xi²ya³ta¹hxi²hē¹la² oh²xan¹thin³ta²sa³. Nxe³ha²kxai³ txu¹ti³-nāu³sa² wha²tē³se³na³ka³lxu³nāu³xa² ā³tū³xi²ka³tū³ i³nān³yah³lxi³ha²kxai³ wā²la²ka³lo³a² ya³lu²ta¹ka³lxi²na² wā²nhū¹ ū³hū¹ain¹ka³lo³nāu³xa² wā²nā³-ū¹yhah³lxi³ta¹hxi²hē¹la². Ka³lo³ka³lxa¹txi³ wet¹sxā³ ū³hū¹ain¹ka³lo³nāu³xa² wā²nā³ū¹yhah³lxi³ta¹hxi²hē¹la². ⁴⁰Nxa²ha¹te¹ Pe²jah³lo²nu¹ta¹na² hi²sen³-kxai³lu² a²yxo²ha²kxa¹ a³li³si¹jau³su² i³ye³kxah¹lxi³ta¹hxi²hē¹la². Nxe³nū²la² ā³ka³tih³wxe³nū²la² Txa²wā¹sū³na² e³kxi²ta¹hxi²hē¹la². Nxe² i³ye³kxi²sxā³ ā³na¹nxa²ha¹te¹ ā³yxo²o³tū¹sxā³ i³ye³kxi²te³nah¹lxi¹:

—Ta³pi²ta¹ka³lxi³. Ī³sa²yxau³txu¹ni¹. Ta¹hxi²hē¹la². Nxe² i³ye³kxi²hi¹na¹ ya³lu²ta¹ka³lxu³nu¹ta²kxai³ i³ye³ten³nha²ta¹hxi²hē¹la². Nxe³sxā³ ĩ²tāu³ Pe²jah³lo²nu¹ta¹na² ĩ²ta¹hxi²hē¹la². ⁴¹Nxa²ha¹te¹ Pe²jah³lo²nu¹ta²kxai³lu² hxi²ki³nū²la² sa²yxo²ka³ta³wxe³ta¹hxi²hē¹la². Nxe³nū²la² Je³su²jah³lai²na² wān³txa² yxo²i²tū³ka³txi²su² te²a² txu¹ha² wha²tē³sa²te²su² te²a² nxe³sxā³ i³kaix¹sa²nū²kxi²xi²sxā³ i³ye³kxi²te³nah¹lxi¹:

—Ta¹ka³lxi²na² hī¹na² ka³ten³su²xi²na³ni¹. Pe²jah³lo²nu¹ta²kxai³ nxe³ta¹hxi²hē¹la².

⁴²Nxe³jut³su² Jo³pe²nū³ka³txa² yxo²ha²kxa¹ ain³kxai¹nha²kxai³ a²nū²a² ka³-lxa¹txi³ yxo²i² ā³si³wxe³ain¹ta¹hxi²hē¹la². ⁴³Nxe³nū²la² Pe²jah³lo²nu¹ta² hi²sen³-kxai³lu² Si³māu²ah³la² sxi²ha² ye³ka³lxa¹txi³ a³lan²ni²sxā³ yxau³ta¹hxi²hē¹la², Jo³pe²thi³na²sa³. A²nxe³jah³la² po¹na³ wā²la² o²la³kxi²jah¹lo²su² ta¹hxi²hē¹la².

Pe²jah³la² Ko³ne²lah³la² nxe³ya³jau³su²

10 ¹Nxa²ha¹te¹ Se²sa³re²a²thi³nu¹ta¹na² Ko³ne²lah³la² yxau³ta¹hxi²-hē¹la². Yxau³ka³tū³ I³ta³li³ā²na² nū³ka³txa² so³ta²to² nū³ka³txan²tū³ a²hxi²kan¹jah³lo²su² ta¹hxi²hē¹la². A²nxe³jah¹lu¹ta¹na² Ro³ma²no²ko³xa² a²wa³kxē³nxa² hxi²ki³kxai³lu² i³hxi²kat¹jah¹lo²su² ta¹hxi²hē¹la². ²A²nxe³-jah¹lo²nu¹ta¹na² hi²sen³kxai³lu² Ju³te²an¹te²su² te²a² yen³kxi³txa²kxai²nān²-tū³ wā²nhū¹nyhain¹to³ta¹hxi²hē¹la². Nxe³kxa²yu³su² jah¹lain²txi³ a²sxe³-xa³ka³lxa² a²wē³ha³lxa² whāi²na¹ Txa²wā¹sū³na² i³ye³kxain¹to³ta¹hxi²hē¹la². Nxe³sxā³ Sū³na² wān³txa² sa²yxo²we¹jah¹lxi³to³ta¹hxi²hē¹la². ³A²nxe³jah¹lu¹-ta²kxai³la¹ ā³sa²ti¹ta³xi²tāu²a² i³hxi²sxā³nhot³jut³sū³ju³ta² ĩ²ta¹hxi²hē¹la². Oh²xan¹jah¹la² wxa²kan³sxā³ i³ye³kxi²te³nah¹lxi¹:

—Ko³ne²lah³lāi³. Nxe³ta¹hxi²hē¹la².

⁴Nxa²ha¹te¹ Ko³ne²lah³lo²nu¹ta²kxai³lu² ten³sa²tā³sxā³ yuh³lxi³tēn³txi³ i³ye³kxi²te³nah¹lxi¹:

—Txa²hxi²kan¹jah¹lāi³. Īh¹nxe³tin¹ji¹wi¹? Ta¹hxai²hē¹la². Nxa²ha¹te¹ oh³-xan¹jah¹lo²nu¹tai²na² wān³txi³kxai³lu¹:

—Txa²wā¹sū³na² hi²sen³kxai³lu² wxa²wān³txa² i³ye³kxai¹nīn¹jau³xa² ain³-kxi²ha²kxai³ wi¹lo²la³kxin¹ju³ta² i²ha²kxai³ nxe³ju³tan¹te²kxa³ya³lhu² wi¹-kai³ūh¹nx²ti³tu¹wi¹. ⁵Nxe³ūh¹nx²ti³ha²kxai³ Jo³pe²thi³na² wxa²sa³wi³ha³-lxa² sa²si¹hā³txai¹nhē³li¹. Nxe³thi³tāu³ai²na² Si³māu² Pe²jah³la² yxau²na³li¹. ⁶A²nxe³jah¹la² Si³māu²ah³lai²na² po¹na² wā²la² o²la³kxi²jah¹lai²na² sxi²ha²ha³la³ka³lxa³lon³na³li¹. Nxe³thi³na² i³ye³na² yxo²ka³teh³xan¹thi³su² na³li¹. A²nxe³jah¹la² wxā³si¹jau³su² sa²si¹hā³txai¹nhē³li¹. Nxe³ta¹hxai²hē¹la².

⁷Nxa²ha¹te¹ oh³xan¹jah¹lu¹tai²na² a³li³kxa²si³yo³na² Ko³ne²lah³lu¹ta² hi²-sen³kxai³lu² a²sa³wi³ha³lxa² i³kaix¹ta¹hxai²hē¹la². A²sa³wi³ha³lxa² ha¹li¹ a²so²ta²to² ka³na³ka³na³tha²kxai³ a²nxe³jah¹la² Txa²wā¹sū³na² i³ye³kxi²-nūn³jah¹lo²su² ta¹hxai²hē¹la². A²nxe³te²na² i³kaix¹ta¹hxai²hē¹la². ⁸i³kaix¹-tū²la² hxi²sxā³nho³tēx³jut³sū³ju³ta² i³yau¹ū³ain¹sān²nū²la² Jo³pe²thi³na² sa²si¹hā³ain¹ta¹hxai²hē¹la².

⁹Nxa²ha¹te¹ a³lan²nūn³tāu³a² tih³na² ā³nxai³ain¹ti³kxai³lu² Jo³pe²thi³na² yau³so³nain¹ti³kxai³lu² Pe²jah³lo²nu¹ta² hi²sen³kxai³lu² sxi²ha² kī³txan¹-thi³na² ka³la²ta¹hxai²hē¹la². Ne³ka³ka³ton³tāu³a² Txa²wā¹sū³na² i³ye³kxi²-te²lhxā³ ta¹hxai²hē¹la². ¹⁰Nxe³tāu³a² he³ha²kxai³ yain³txa² te³ki²ta³lun²sān²-tai²lā¹ nxe³jau³su² wah³nxe³tāu³a² hxi²sxā³nho³jut³sū³ju³ta² i²ta¹hxai²hē¹la². ¹¹Nxe³ye²te³nah¹lxi¹ oh³sīn³na² ā³nhai²ta³lxi²ye²ha²kxai³ wā²la²ka³lo³hū³-ka³lo³a² kāin²ka³lo³a² sa³yu³ka³txū²la³kxi²kxe³jut³sū³nxe² ā³yu³lho¹je²ta¹-hxai²hē¹la². ¹²Ā³yu³lho¹je²nū²la² a²wā²lē¹nāu³a² ka³yxuh³xa² ka³lxa¹txi³wi²-sxa³ye²ta¹hxai²hē¹la². Ha³lo²a² ai³te²a² wi²sxa² sa³wxe³na² ai³te²a² wi²sxa² txih³nāu³xa² he³la³kxa² wi²sxa² ai³ka³nāu³xa² he³la³kxa² wi²sxa² ka³-yxuh³xa² wi¹te²su² kxan²ti³ ko³nxe³te²su² kxan²ti³ wi²xai³ye²ta¹hxai²hē¹la². ¹³Nxa²ha¹te¹ Pe²jah³lo²nu¹ta²kxai³lu² wān³txa² oh³xan¹jah¹la² e³jau³xa² ain³kxi²te³nah¹lxi¹:

—Pe²jah³lāi³. Ī³sa²yxau³txu¹li¹. Ā³nan³ta²sxā³ ū³hī³lī¹txu¹li¹. Ta¹hxai²hē¹la².

¹⁴Nxa²ha¹te¹ Pe²jah³lo²nu¹tai²na² wān³txi³kxai³lu¹:

—Sū³na² kāin²jah¹lāi³. Nxēn²nxa³wi¹. Ju³te²a² nū³ka³txa² ka³yxuh³xa² wi¹-te²a² so¹lxi³ wxa²nhīn²te²ju²hē³li¹. Jāx¹te²sa¹wi¹. Ka³yxuh³xa² ko³xte²la³ hai³-txi³ wxa²nhī²te²txā³wi¹. Nxe³ha²kxai³ ten³sa²nxa³nhai¹. Ta¹hxai²hē¹la².

¹⁵Nxa²ha¹te¹ oh³xan¹jah¹la² wān³txa² ain³kxi²te³nah¹lxi¹:

—Nxe²nxa³wi¹. Ka³yxuh³xai²li² Txa²wā¹sū³na² wi¹te²lo³kxe³su² ko³te²lo³-txa³hē¹li¹. Nxe³ta¹hxai²hē¹la².

¹⁶Te²yā¹nxe³jut³su² ye³ha¹li¹ ka³na³ki¹ āh¹ e³kxi²xi²ka³tu³ sa²ka³la³so¹xet²ta¹hxai²hē¹la².

¹⁷Ai¹nha²kxai³ Pe²jah³lo²nu¹ta²kxai³ i³wā³wā³ta³kxi²ta¹hxai²hē¹la². Nxe³ti³-kxai³lu² Ko³ne²lah³la² a²sa³wi³ha³lxi³nu¹ta²kxai³lu² Si³māu²ah³la² sxa³thi³na² i³wā³txain¹ta¹hxai²hē¹la². Ain¹ka³tu³ i³yau¹ū³hain¹nū²la² sxi²ha² a²yo²xa² yau³son³sxa³ ā³yit¹tain¹ta¹hxai²hē¹la². ¹⁸Ā³yit¹sxa³ i³kaix¹tain¹te³nah¹lxi¹:

—Nxe³txe¹. Thī¹nāu³ai²na² Si³māu² Pe²jah³la² yxau³ji¹we¹? Ain¹ta¹hxai²hē¹la².

¹⁹Nxe³ju³tan¹ti³kxai³lu² Pe²jah³lo²nu¹ta²kxai³lu² hxi²sxā³nho³jut³sū³ju³-tu¹ta² ne³kxe³kxi²nha²yxau³ta¹hxai²hē¹la². Nxe³tāu³a² Txa²wā¹sū³na² A²yāu³-ka³txa² i³ye³kxi²te³nah¹lxi¹:

—Nxe³sa²lxi¹. In³txa² ha¹li¹ ka³na³ki¹ i²nxa²te³lhxā³ wxā³ain¹na²li¹.
²⁰Nxe³ha²kxai³ i³sa²yxau³sxā³ a³ka³nxi¹txu¹li¹. Hxi²waun³txi²nhxān³kxe³su²
 ā³si³tē³kxi¹txai¹nhē³li¹. Txai²li² sa²si¹hā³ū¹nxai¹na¹hē³li¹. Sū³na² Yāu³ka³txa²
 nxe³ta¹hxai²hē¹la².

²¹Nxa²ha¹te¹ Pe²jah³lo²nu¹ta²kxai³ wxa²ka³nxi²nū²la² i³ye³kxi²te³nah¹lxi¹:

—Nxe³jah³lxi³sa²lxi¹. A²nū²a² ā³ten³yah³lxin¹jah¹lu¹txain²txi³na¹wi¹. Ih¹-
 nxe³ka²yan³ti³tā³ wxā³yah³lxin¹ji¹wi¹? Ta¹hxai²hē¹la².

²²Nxa²ha¹te¹ i³wa²lū³xain¹te³nah¹lxi¹:

—Txa²hxi²kan¹jah¹la² Ko³ne²lah³la² sa²si¹hā³sa²sīn¹na²hē³li¹. A²nxe³jah¹la²
 wi¹lhin¹jah¹lo²su² sīn¹na³li¹. Txa²wā¹sū³na² wān³txa² sa²yo²wet¹sī¹n¹hxai²-
 na²hē³li¹. Nxe³ka³tu³ Ju³te²a² nū³ka³txa² yxo²ha³kxa¹ ā³nū¹ti²te²syu¹hain¹-
 sīn¹na³li¹. A²nxe³jah¹lai²na² sa²kxai³lu² oh³xan¹jah¹lai²na² wān³txa² ain³-
 kxi²te³nah¹lxi¹: “Si³māu² Pe²jah³la² i³kaix¹so¹si¹jau³su² sa²si¹hā³txa²hē³li¹.
 Nīn¹kxai²nān²tu³ i³ye³kxi¹nxain¹jau³xa² wi¹lain³kxi¹txai¹yah³lxi³hē¹li¹.” Nxe³-
 na²hē³li¹. Nxe³ta¹hxai²hē¹la².

²³Nxe² e³ta³lun²nū²la² Pe²jah³lo²nu¹ta²na² wān³txi³kxai³lu¹:

—Ā³wih²jah¹lxi³hē¹li¹. Txa²sxi²ha² yxau³sxā³ āu³xi¹jxah³lxi³hē¹li¹. Nxe³-
 ta¹hxai²hē¹la². Ai¹nha²kxai³ ka³nxa³ha²ta³a² i³sa²yxau³sxā³ ā³si³tē³-
 kxain¹ta¹hxai²hē¹la². Jo³pe²thi³nān¹ta² in³txa² Je³su²jah³lai²na² wān³txa²
 yxo²i²te²an²tu³ ka³na³ki²nū² ān³si³tē³kxi²nyhain¹nūn³ta¹hxai²hē¹la². ²⁴Ka³-
 nxa³ha²ta³nūn³tāu³a² Se²sa³re²a²thi³na² ā³wi¹hain¹ta¹hxai²hē¹la². Nxe³-
 tāu³a² Ko³ne²lah³lo²su² te²a² a²sa³wi³ha³lxi³su² te²a² a²wā³tā³txi³nāu³su²
 te²a² yxo²ha³kxa¹ wah³nxain¹ta¹hxai²hē¹la². A²kxā³nxa² a²nū²a² ka³lxa¹txi³
 i³kaix¹tai¹nha²kxai³ ā³yā³nū²kxain¹ta¹hxai²hē¹la². ²⁵Nxa²ha¹te¹ Pe²jah³lo²nu¹-
 tai²na² sa²kxai³lu² sxi²ha² yau³so³nai¹nhī¹na² Ko³ne²lah³lo²nu¹ta²kxai³ ne³-
 khau²hain¹ta¹hxai²hē¹la². Ne³kxau²hain¹ka³tu³ Pe²jah³la² a²ne³kxai³tāu³a²
 i³sa²nēn¹kxi²te³lhxā³ ā³ka³ti³wxe³ta¹hxai²hē¹la². ²⁶Nxa²ha¹te¹ Pe²jah³lo²-
 nu¹ta²kxai³lu² hxi²ki³nū²la² sa²yo²ka³ta³wxe³yha¹ta¹hxai²hē¹la². Nxe³sxā³
 i³ye³kxi²te³nah¹lxi¹:

—i³sa²yxau³sē¹li¹. Txai²na² a²nū²khai³su² nūn³te²sa¹wi¹. Wxa²hxi²kan¹txa²
 Si³yxau³jah¹lo²su² te²txā³wi¹. Ta¹hxai²hē¹la².

²⁷Nxe³ha²kxai³ i³ye³kxi²sxā³ ā³wi¹hain¹nū²la² a²nū²a² ka³lxa¹txi³ nūn¹-
 sxā³ wah³nxe³yah³lxi³ta¹hxai²hē¹la². ²⁸Nxe³ha²kxai³la¹ Pe²jah³lu¹ta²na²
 wān³txi³kxai³lu¹:

—Txai²li² Ju³te²ah³lo²su² nxa¹ha²kxai³ wxāi²na² Ju³te²a² nū³ka³txi³-
 syah¹lxa³nha²kxai³ nxe³ki³sxai²tai¹ti²tu³wi¹. Nxe³ha²kxai³ ha³na³ka³lxi³
 yxau²xai³ki³sxai²tai¹ti²tu³wi¹. Ju³te²a² nū³ka³txa² ū³wha²li¹txā³nxu¹ta²na²
 nxe³te³nai¹ti²tu³wi¹. Nxe³yān¹ta¹ kwēn¹tai²na¹ Txa²wā¹sū³na² i³yau¹ū³sain¹-
 na²hē³li¹. i³yau¹ū³sain¹ka³tu³ a²nū²a² nū³ka³txa² ā³sa³nūn³te²a² ha³na³ka³lxi²
 yxau³kxan²ti³ ko³nxe³ju³ta² kāi³ain¹jau³su² i³yī¹li²hai¹na¹ju³ta² wai³nxa³wi¹.
²⁹Nxe³ju³tan¹te²kxa³ya³lhu² sa²si¹hā³sai¹nhī¹na² wa³su³txi³ wxā³ye¹nx²ta¹wi¹.
 Nxe³na¹ha²kxai³ ih¹nxe³kxa²yan³ti³tā³ i³kaix¹so¹sah¹lxin¹sai¹li¹? Pe²jah³lo²-
 nu¹ta²kxai³ nxe³ta¹hxai²hē¹la².

³⁰Nxa²ha¹te¹ Ko³ne²lah³lo²nu¹ta²na² wān³txi³kxai³lu¹:

—Ye³ha¹li¹ ka³na³ki² a³la²nhīn¹nai³tā² ā³sa²ti¹tā³xi²hī¹nai³tā² Txa²-
 wā¹sū³na² i³ye³kxi²na¹hē³li¹. Nxe³na¹tāu³a² a²nū²a² wa³su³txi³ wxā³na²-
 hē³li¹. A²wā²la²ka³lo³a² kāin² ha³te¹tha²kxai³ txa²ne³kxai³tāu³a² wxā³sxā³

ĩ³ye³kxi²sa³na²hē³li¹. ³¹Nxe³sa³te³nah¹lxi¹: “Ko³ne²lah³lāi³. Txa²wā¹sū³na²hi²sen³su² wān³txai²li² i³ye³kxi²nin¹jau³xa² ain³kxi²nxa²ha²kxai³ wi¹lo²la³. kxin¹ju³ta² i²nxa²ha²kxai³ nxe³na²hē³li¹. ³²Nxe³ju³ta² nxe³se¹li¹. Jo³pe²thi³na²wxa²sa³wi³ha³lxa² tē³sxā³ ū³sa²si¹hā³txai¹nhē³li¹. Si³māu² Pe²jah³la² i³kai¹so¹sē¹li¹. A²nxe³jah¹lai²li² Si³māu²ah³lai²na² po¹na² wā²la² o²la³kxi²jah¹la²sxi²ha² ha³la³ka³lxa³lon³na³li¹. ĩ³ye³na² yxo²ka³teh³xan¹thi³na² yxau²na³li¹.” Sain¹na²hē³li¹. ³³Sai¹nha²kxai³ wa³su³txi³ ū³sa²si¹hā³ai¹na²hē³li¹. Nxe³ai¹na¹ha²kxai³ wa³su³txi³ wxān¹ten¹tu³wi¹. Jā¹nxe³na¹ju³kxai³lu² Txa²wā¹sū³na²yen³nāu³a² yxau³ki³sa²kxai³ wān³txa² i³ye³kxi²nxain¹jau³xa² ain³kxi¹nxa²-sīn¹te³la¹wi¹. Nxe³ta¹hxai²hē³la².

Pe²jah³lo²nu¹tai²na² wān³txa² i³yau¹ū³jau³su²

³⁴Nxa²ha¹te¹ Pe²jah³lo²nu¹ta²kxai³lu² i³ye³kxi²te³nah¹lxi¹:

—Txa²wā¹sū³na² hi²sen³su² Ju³te²a² nū³ka³txa² so¹lxi³ yū³te²sxa³yu²hē³li¹. A²nū²a² yxo²ha³kxa¹ ten³te²ju²hē³li¹. Nxe³ju³tai²li² a²kwen¹tai²na¹ e³kxi²-nha¹wi¹. ³⁵Nxa¹ha²kxai³ a²nū²a² nū³ka³txi³nāu³xai²na² a²nū²a² i²li³te²su²te²na² Txa²wā¹sū³na² wān³txa² yxo²i²sxā³ sa²yxo²we¹te²su² te²an²tu³ Txa²-wā¹sū³na² yen³nāu³a² wi¹lhin¹sxā³ i²tu¹wi¹. ³⁶Nxe³jut³su² ha²kxai³ Ju³te²a²-ko³xa² whāi¹na¹ Txa²wā¹sū³na² wān³txa² wi¹jau³xa² ha³ta³nxe³tai¹ti²tu³wi¹. Ha³ta³nxe³te³nah¹lxi¹: “Je³su² Kris²tu³jah¹lai²na² so¹lxi³ a²nū²a² ē¹nāu³a² ā³sa²hāu²no³tain¹te³lhxā³ wxā³tai¹ti²tu³wi¹. A²nxe³jah¹lai²li² Txa²wā¹sū³na²A²hxi²kan¹txa² Si³yxau³jah¹lo²su² tai¹ti²tu³wi¹.” ³⁷⁻³⁸A²nxe³jah¹lai²na² hi²-sen³kxai³lu² Txa²wā¹sū³na² Yāu³ka³txa² ā³nxū²kwa¹wi¹hain¹sxā³ i³nxū³kū³ti³lxon³tai¹ti²tu³wi¹. Je³su²jah¹lain²txi³ Na³sa³re²thi³na² ton¹ta³lun²ka³tu³Jo³āu² Ba³tis²jah³lai¹tā² a²hxi²ki³kxai³lu² i³yau³xa² ū³hū¹kxi²sa²sai¹ain¹tai¹ti²tu³wi¹. Nxe³ka³tu³ Ka³li³le²a²ko³xa² yxo²ha³kxa¹ a²wa³kan¹ko³xa² yxo²ha³-kxa¹ nxe³sxā³ wā³nxīn¹sxā³ o²la³kxi²tai¹ti²tu³wi¹. Nxe³ha²kxai³ Sa³ta³na²jah¹-lai¹tā² sa²kxai³lu² a²nū²a² wa³ka³ti³lo³txain¹kxai²nān²tu³ Je³su²jah³lai²na²hi²sen³kxai³lu² sa²wa²su¹txai¹nhxai²tai¹ti²tu³wi¹, Txa²wā¹sū³na² ā³si³tē³-kxi²ha²kxai³lu¹. ³⁹Nxe³ju³tai²na² yxo²ha³kxa¹ i²sī¹na²hē³li¹. Ju³te²a²ko³xa²yxau³sxā³ wi¹kāi³i² Je³ru³sa³lē²thi³na² yxau³sxā³ wi¹kāi³i² nxe³ju³tai²tā²whāi²na¹ i²sī¹na²hē³li¹. Nxe³ka³tu³ hi³sa³ka³txa² i³hxi²ki¹la³kxain¹nū²la²i³ya²lu¹tain¹na²hē³li¹.

⁴⁰Nxe³yān¹ta¹ ye³ha¹li¹ ka³na³ki¹ a³lan²nxe³tāu³a¹ Txa²wā¹sū³na² hi²sen³-kxai³lu² ka³ten³su² i³sa²yxau³xi²na²hē³li¹. Nxe³nū²la² a²nū²a² a²yen³khai³xa²i²ain¹na²hē³li¹. ⁴¹Yxān¹ta¹ kwa²nū³ka³txa² hai³txi³ i²ai¹nxa³hē³li¹. Hāi¹nxe³-sxā³ a²pos²to³lo² nū³ka³txa² i³kai¹so¹tū³ka³txai³tā² so¹lxi³ i²ain¹si¹na²hē³li¹. ĩ³yai³ni² i³na² nxe³ya³si¹na²hē³li¹. ⁴²Nxe³ha²kxai³ kwa³na³sain¹sin¹te³nah¹lxi¹: “Je³su²jah³la² ka³ten³su² i³sa²yxau³xi²jau³su² a²nū²a² yxo²ha³kxa¹ i³hen³txi³-txai¹yah³lxi³hē³li¹. A²nū²a² ka³ten³su² ta³nxa² ya³lu²te²su² ta³nxa² nxe³te²su²te²yo²ha³kxa¹ Je³su²jah³lain²txi³ a²nū²a² wi¹lhin¹ta³nxa² ko³nxe³thin¹ta³nxa²kāi³ain¹kxa² yā¹nxe³jau³su² i³yī¹li²hain¹tu¹wi¹. ĩ³hxi²ka¹ti³hi¹tai¹na²hē³li¹, Txa²wā¹sū³na² i³hxi²ka¹tai¹nha²kxai³lu¹.” Nxe³sain¹sin¹na²hē³li¹. ⁴³Te²yā¹-nxe³ju³kxai³lu² Sū³na² wān³txa² i³hen³txi³tū³ka³txa² ū³wha²li¹txā³nxai³tān¹-jau³su² e³ain¹te³nah¹lxi¹: “A²nū²a² i²li³te²na² sa²kxai³lu² Je³su²jah³lai²na²wān³txa² yxo²i²kxai²nān²tu³ a²ko³nxe³ti³ kāi³ju³ta² ā³na¹la³kxi²nha²kxai²-nān²tu³ ko³nxe³ti³ kāi³ain¹kxa² yo³ha² sa²wa²su¹tain¹tu¹wi¹, Je³su²jah³lai²na²

ĩ³lxa² wxi²ka¹nha²kxai³lu¹.” Sũ³na² ũ³wha²li¹txā³nxai³tā² nxe³ta¹hxai²hē¹li¹. Pe²jah³la² nxe³ta¹hxai²hē¹la².

Sũ³na² Yāu³ka³jxah¹la² Ju³te²a² nũ³ka³txi³sxa³te²a² nxũ²kwai³yxau³jau³su²

44 ĩ³ye³ta³lu²nxat³lxa¹ Txa²wā¹sũ³na² Yāu³ka³txa² hi²sen³kxai³lu² a²nũ²a² ain³kxi²nyhain¹te²a² ā³nxũ²kwai³wi¹yhah³lxi³ta¹hxai²hē¹la². 45-46 Nxe³tāu³a² wān³txa² a²nũ²a² ā³sa²nũn³te²a² e³jau³xa² ĩ³ye³kxi² Txa²wā¹sũ³na² ĩ³sa²nēn¹-kxi² nxe³yah³lxi³ta¹hxai²hē¹la². Nxe³ain¹jut³su² Pe²jah³lai²na² ā³si³tē³kxi²tũ³-ka³txu¹ta²na² o²lain¹te³nah¹lxi¹:

—Txa²wā¹sũ³na² Yāu³ka³txa² hi²sen³su² Ju³te²a² nũ³ka³txi³sxa³te²su² te²a² ā³nxũ²kwai³wi¹hain¹nũn³nĩn²ta¹. Nxe³ain¹ta¹hxai²hē¹la².

47 Nxa²ha¹te¹ Pe²jah³lo²nu¹ta²na² wān³txi³kxai³lu¹:

—Txa²wā¹sũ³na² A²yāu³ka³txa² ā³nxũ²kwai³wi¹hain¹nũn³na³li¹. Txa²wā¹-kxi²nāu¹xai² yā¹xe¹nxain¹na³li¹. Nxe³ha²kxai³ ĩ³yau³xa² ũ³hũ¹kxi²sa²sai¹ain¹-ju³ta² wain³na³li¹. Nxe³ta¹hxai²hē¹la².

48 Nxe³ha²kxai³ Je³su² Kris²tu³jah¹la² a²wān³txa² yxo²ĩ²ai¹nha²kxai³ ĩ³-yau³xa² ũ³hũ¹kxi²sa²sai¹ain¹ta¹hxai²hē¹la². Nxe³ta¹lun²nũ²la² Ko³ne²lah³lo²-nu¹ta²na² wān³txi³kxai³lu¹:

—Ye³ha¹li¹ ka³na³ki¹ a³lan²sxā³ yxau³syah¹lxi³hē¹li¹. Nhyai¹nha²kxai² a²ya³-la³tu³ yxau³kxi²nyhain¹ta¹hxai²hē¹la².

Pe²jah³la² wān³txa² yxo²ĩ²sxā³ hxi²kan¹te²nāu³xa² ĩ³hen³txi³jau³su²

11 1 Jā¹nxe³jau³su² u²lxi³ ha³ta³nxe³ha²kxai³ yxo²ĩ²tũ³ka³txa² Ju³te²a²-ko³xa² yxau³xai²tũ³ka³txan²tu³ nxe³jau³jau³xai²na² ain³kxi² a³pos²-to³lo² nũ³ka³txa² ain³kxi² nxe³ain¹ta¹hxai²hē¹la². Nxe³te³nah¹lxi¹:

—Ju³te²a² nũ³ka³txi³sxa³te²a² Txa²wā¹sũ³na² wān³txa² ain³kxi²sxā³ sa²-yxo²we¹tain¹nũ²nhai¹. Ain¹ta¹hxai²hē¹la². 2-3 Nxa²ha¹te¹ Pe²jah³lai²na² sa²-kxai³lu² Je³ru³sa³lē²thi³na² ā³wih¹ta¹hxai²hē¹la². Ā³wih¹nxa²ha¹te¹ Ju³te²a² nũ³ka³txa² yxo²ĩ²te²an²tu³ ĩ³ye³kxain¹te³nah¹lxi¹:

—Pe²jah³lāi³. Ju³te²a² nũ³ka³txi³sxa³te²na² sxi²ha² ā³wih¹ta¹hĩ¹nhē¹li¹. Nxe³kxa²yu³su² ĩ³yain³ya¹hain¹ta¹hĩ¹nhē¹li¹. Nxe³ju³ta²li² txa²wā¹nũ³ka³txi³-sxa³ha²kxai³ wai³nxax³wi¹. Ain¹ta¹hxai²hē¹la².

4 Nxai¹nha²kxai³ Pe²jah³lo²nu¹ta²kxai³ wān³txai²na² yxo²ha³kxa¹ nxe²ĩ³yau¹ũ³ta¹hxai²hē¹la².

5 ĩ³yau¹ũ³te³nah¹lxi¹:

—Nxe³jah³lxi³sa²lxi¹. Ju¹ta²na² ĩ³yau¹ũ¹nx²ta¹tu¹wi¹. Ā³wi¹lhi¹na² Jo³-pe²thi³na² ha³la³ka³lxa³lo³na¹hĩ¹na³tā² Txa²wā¹sũ³na² ĩ³ye³kxi²na¹tāu³a² hxi²sxā³nhot³sa²jut³sũ³ju³ta² ĩ²a¹hē³li¹. ĩ²a¹ka³tu³ta¹ wā²la²ka³lo³hũ³ka³-lo³a² kāin²ka³lo³a² oh³sĩ³na² a³ka³nxĩ²sxā³ ā³yu³lho¹je²na²hē³li¹. 6 Ā³yu³-lho¹je²nũ²la² wā²lē¹nāu³ai²na² ka³yxuh³xa² ka³lxa¹txi³ wi²sxa³ye²na²hē³li¹. Ka³yxuh³xa² wi¹te²su² wi²sxa² ka³yxuh³xa² ko³te³su² wi²sxa² txih³xa² wi²sxa² ai³ka² wi²sxa² nxa²hē³li¹. 7 A²nxe³hĩ¹na² oh³xan¹ta² e³jau³xai²na² ain³kxai¹na¹te³nah¹lxi¹: “Pe²jah³lāi³. ĩ³sa²yxau³txu¹li¹. Ā³nan³txa²sxā³ nũ¹-hi³lhi¹txu¹li¹.” Sain¹na²hē³li¹. 8 Nxe³sain¹nxa²ha¹te¹: “Ti³hex¹sa²nxa³nhai¹. Ka³yxuh³xa² wi¹lxa³te²a² hai³txi³ hi³lhi²te²txā³wi¹.” Nxe³ai¹na¹hē³li¹. 9 Nxa²-ha¹te¹ oh³xan¹jau³xa² ā¹hain¹kxi²na¹te³nah¹lxi¹: “Ka³yxuh³xai²li² Txa²wā¹-sũ³na² wi¹te²lo³jau³su² nxe³nxain¹kxai²nān²tu³ ĩ³so¹jĩ²sē¹li¹. Ka³yxuh³xai²li²

ko³nxe³te²lo³jau³su² i³ye³txa³hē³li¹.” Nxe³sain¹na²hē³li¹. ¹⁰Te²yā¹nxe³jut³su² ye³ha¹li¹ ka³na³ki¹ i³ye³kxi²xi²sain¹ka³tu³ sa²ka³la³so¹xi²na²hē³li¹. ¹¹Nxe³na¹tāu³a² in³txa² ha¹li¹ ka³na³ki¹ nxe³sxā³ Se²sa³re²a²thi³na² a³li³ain¹ka³tu³ sxi²ha² yxau³na¹thi³nai³tā² ā³si³tē³kxi²si¹hai¹na¹jau³su² i³ye³kxi²sain¹na²hē³li¹. Nxe³sxā³ ye³jen¹nāu³a² ān³si³tē³kxai¹na¹hē³li¹. ¹²Nxe³ti³kxai³lu² Txa²wā¹sū³na² A²yāu³ka³txa² i³ye³kxi²sain¹te³nah¹li¹: “Ān³si³tē³kxai¹nīn¹ju³ta³nū³a² hxi²waun³txi³txa³hē³li¹. Hāi¹sxā³ ā³si³tē³kxi²tain¹yah¹li¹hē³li¹.” Nxe³sain¹na²hē³li¹. Nxe³sain¹ju³tan¹te²kxa³ya³lhu² Se²sa³re²a²thi³na² ai³si¹na¹hē³li¹. In³txa² yxo²i²te²a² ha¹li¹ ha¹li¹ ha¹li¹ txai²na² nxe³sxā³ ā³si³tē³kxain¹si¹na¹hē³li¹. Nxe³te³na¹ Ko³ne²lah³lai³na² sxi²ha² ā³ti³sxā³ ā³wih¹si¹na¹hē³li¹. ¹³Ā³wih¹si¹na¹nxa²ha¹te¹ Ko³ne²lah³la² i³ye³kxi²sain¹si¹te³nah¹li¹: “A²wi¹lhi¹na¹ oh³xan¹jah¹lai³na² wxā³sxā³ txa²sxi²ha² ā³wih¹sxā³ i³ye³kxi²sain¹te³nah¹li¹: ‘Nxe³sa²li¹. Jo³pe²thi³na² sa²si¹hā³txai¹nhē³li¹. A²nū²a² Si³māu² Pe²jah³la² ā³wxā³si¹hai¹nīn¹jau³su² i³ye³kxi²txai¹nhē³li¹. ¹⁴Nxe³jah¹lai²li² i³ye³kxi²nx²tain¹tu¹wi¹. Wān³txa² wi¹jau³xa² ko³nxe³ti³ kāi³sxā³ yxau²xai³lyah¹lxin¹kxa² yo³su² sa²wa²su¹kxi²nx²ti³jau³nū³xa² i³yau¹ū¹nx²tain¹tu¹wi¹. A²nxe³jau³xai²na² wxa²sxi²ha² yxau²xai³te²a² yxo²ha³kxa¹ ain³kxah¹lxin¹jau³nū³ai²la¹wi¹.’ Nxe³sain¹na²hē³li¹.” Ko³ne²lah³la²kxai³lu² nxe³sa³na²hē³li¹. ¹⁵Nxa²ha¹te¹ ā³wxā³na¹nū²la² i³yau¹ū¹ai¹na¹tāu³a² Txa²wā¹sū³na² Yāu³ka³txa² ā³nxū²kwa³wi¹hain¹na²hē³li¹. Ā³wih¹nē³lain¹ju³taix³ jā³xain¹na²hē³li¹. ¹⁶Nxe³kxe³su² Je³su²jah³lai³na² wān³txa² ne³wān²sa²jau³xai³tā² hī¹na² ain³kxi²xi²nha¹hē³li¹. Nxe³jau³xa²sa¹: “Jo³āu² Ba³tis²jah³lai³tā² i³yau³xa² ū³hū¹kxi²sa²sai¹ain¹tai¹ti²tu³wi¹. Yxān¹ta¹ ye³jen¹na² Txa²wā¹sū³na² A²yāu³ka³txa² i³hxi²kat¹sa²sai¹nx²ti³tu¹wi¹.” Nxe³nē³lain¹tai¹ti²tu³wi¹. ¹⁷Nxe³ha²kxai³ Ju³te²a² nū³kā³txi³sxa³te²na² sa²kxai³lu² Txa²wā¹sū³na² hi²sen²kxai³lu² A²yāu³ka³txa² ū³hū¹nē³kaix³ jā³xain¹na³li¹, Txa²wā¹hxi²kan¹ta² Si³yxau³jah¹la² Je³su² Kris²tu³jah¹la² yxo²i²ai¹nha²kxai³lu¹. Ai¹nha²kxai³ Txa²wā¹sū³na² sa²yxo²ā³a¹jau³su² ten³sa²nxa³hē³li¹. Nxe³na¹jau³su² tai²li² nxe³ye¹nx²ta¹wi¹. Pe²jah³lo²nu¹tai²na² nxe³ta¹hxai²hē³la².

¹⁸N xa²ha¹te¹ a³pos²to³lo² nū³kā³txa² nxe³jau³xai²na² ain³kxain¹nū²la² hāi¹nxa¹sxā³ i³kwa²kxain¹ta¹hxai²nxa³hē³la². Hāi¹nxe³sxā³ Sū³na² sa²nēn¹kxain¹te³nah¹li¹:

—Txa²wā¹sū³na² wi¹lhin¹khai¹nx²na³li¹. Ju³te²a² nū³kā³txi³sxa³te²nāu³xa² ko³nxe³ti³ kāi³sxā³ yxau²xai³lain¹ju³ta² ā³na¹la³kxi²nh²sān²nū²la² Je³su²jah³la² yxo²i²ain¹kxai²nān²tu³ Txa²wā¹sū³na² hi²sen²kxai³lu² ko³nxe³ti³kāi³sxā³ yxau²xai³lain¹kxa² yo³ha² sa²wa²su¹kxain¹ju³ta³nū³a² yū³tu¹wi¹. Nxe³ju³tan¹te²kxa³ya³lhu² ka³te³na² wi¹tāu²a² kan²txi³ yxau³ain¹ju³ta³nū³a² yū³ye¹nxain¹na³li¹. Nxe³nyhain¹ta¹hxai²hē³la².

Ān³ti³o³ki²a²thi³na² yxo²i²tū³kā³txi³su² i³yau¹ū³jau³su²

¹⁹Nxe³jut³su² Es³te³vāu²ah³la² su²lhā³ai¹nhī¹nān¹te²tu³ yxo²i²tū³kā³txa²kāin² ye³kāhū³lxā³thi¹nain¹ta¹hxai²hē³la². Nxe³ju³tan¹te²kxa³ya³kxai³lu² u²lxi³ ha³ten¹txa³nū¹lhain¹ta¹hxai²hē³la². Fe³ni²si²a²ko³xa² aun³txi² Syi²pri²ko³xa² aun³txi² Ān³ti³o³ki²a²thi³na² aun³txi² nxain¹kxan²ti³nū¹ Ju²te²a²nū³kā³txa² so¹li¹ Txa²wā¹sū³na² wān³txa² wi¹jau³xa² i³hen³txi³nyhain¹ta¹hxai²hē³la². ²⁰Ain¹tah¹lxā¹ Syi²pri² nū³kā³txa² Si³re²na² nū³kā³txa² nxe³sxā³yxo²i²tū³kā³txan²tu³ aun³txain¹nū²la² Ān³ti³o³ki²a²thi³na² ā³ti³ain¹nū²la²

Ju³te²a² nū³ka³txi³sxa³te²nāu³xa² i³hen³txi³nyhain¹nūn³ta¹hxai²hē¹la². Je³-su²jah³lai¹tā² Txa²wā¹hxi²kan¹ta² Si³yxau³jah³lai¹tā² i³hen³txi³nyhain¹ta¹-hxai²hē¹la². ²¹Ai¹nha²kxai³ Txa²wā¹sū³na² i³hxi²ka¹ta²so¹ain¹ta¹hxai²hē¹la². Nxe³ju³tan¹te²kxa³ya³lhu² a²nū²a² yxau²xai³te²a² i³hen³txi³nyhain¹nū²la² a²nū²a² ka³lxa¹txi³ yxo²i² ā³si³wxe³ain¹ta¹hxai²hē¹la².

²²⁻²⁴Nxe³jut³su² Je³ru³sa³lē² nū³ka³txa² nxe³jau³jau¹xai²na² ain³kxain¹-ka³tū³ Bar³na³be²ah³la² sa²si¹hā³ain¹ta¹hxai²hē¹la². A²nxe³jah³la² wi¹lhin¹-khai¹nxe³ha²kxai³ Txa²wā¹sū³na² Yāu³ka³txa² ā²nxū²kwai³wi¹ha²kxai³ kăin² yxo²i²ta¹hxai²hē¹la². Sa²si¹hā³ain¹ka³tū³ Ān³ti³o³ki²a²thi³na² ā³wih¹tāu³a² yxo²i²tū³ka³txa² i³ha¹txi²nyhain¹ta¹hxai²hē¹la². I³ha¹txi²nyhain¹te³nah¹lxi¹:

—Txa²wā¹sū³na² wi¹lhin¹sxā³ i²nx²ti³na³li¹. Nxe³ha²kxai³ ka³lih³khaix¹-sa³nhai¹. Nxe³ha²kxai³ Txa²wā¹sū³na² wān³txa² sa²yo²ā³ah³lxi³txa³hē¹li¹. Yxān¹ta¹ nxi²kwai³lxū¹sxā³ sa²yo²we¹jah¹lxi³hē¹li¹. Ain¹jau³xa² yxo²ha³kxa¹ a²nū²a² ka³lxa¹txi³ yxo²i² ā³si³wxe³ain¹ta¹hxai²hē¹la².

²⁵Nxe³ain¹nū²la² Bar³na³be²ah³lo²nu¹ta²na² Ān³ti³o³ki²a²thi³na² a³li³-nū²la² Tar²so²thi³na² ā³wih¹ta¹hxai²hē¹la², Sau²lah³lai²na² i³ha¹txi²si¹jau³sa³. ²⁶I³ha¹txi²nū²la² Ān³ti³o³ki²a²thi³na² ān³sa²so²xai³ta¹hxai²hē¹la². Nxe³ka³tū³kwē³kxa² ka³na³ka³nat³sxā³ yxau²tāu³a² yxo²i²tū³ka³txa² ā³nū²kxain¹to²tāu³a² Sū³na² wān³txa² i³tih³nxain¹to²ta¹hxai²hē¹la². Nxe³sxā³ a²nū²a² ka³lxa¹txi³ i³tih³nxain¹ta¹hxai²hē¹la². Nxe³tāu³a² a²nū²a² ā³sa²nūn³te²a² wān³txi³kxai³lu¹:

—Tū¹ka³txai²li² Kris²tu³ tū³ka³txi³sin²ta²wi¹. Ain¹jau³su² nxe³sxā³ Ān³ti³o³-ki²a²thi³na² nxe² i³yī¹lih² ā³si³wxe³eh²nyhain¹ta¹hxai²hē¹la².

²⁷Nxe³ain¹tāu³a² Sū³na² wān³txa² i³hen³txi³tū³ka³txa² hi²sen³kxai³lu² Je³-ru³sa³lē²thi³na² a³li³ain¹nū²la² Ān³ti³o³ki²a²thi³na² ā³wxā³ain¹ta¹hxai²hē¹la².

²⁸A²nxe³tāu³ai²na² a²nū²a² A³ka²bah³la² Txa²wā¹sū³na² Yāu³ka³txa² i³yau¹ū³-hain¹jau³su² i³ye³kxi²te²nah¹lxi¹:

—Nxe³jah³lxi³sa³lxi¹. Ye³jen¹na² wē³ha²yau³xa² wē³hā¹xa³lho³li¹. Nxe²-nxa³ha²kxai³ ha³lo²a² yxo²ha³kxa¹ kăin² kwē³kon³na²ha³ta¹. Nxe³ha²-kxai³ yain³txa² hxi³nx²ti³ha³ta¹. Ta¹hxai²hē¹la². Nxe³ju³tai²li² ya²-la³lxa¹ Klau²jah³lo²nu¹ta²na² Ro³ma²no² a²wa³kxēn³su² hī¹nai³tā² kăin² kwē³kon³ta¹hxai²hē¹la².

²⁹⁻³⁰A²nxe³tāu³a² Ān³ti³o³ki²a²thi³na² yxo²i²tū³ka³txa² hi²sen³kxai³lu² ū³yho³hi²txā³nxa² sa²nū²kxi²sān²nū²la² hā²wxān³txa³ Ju³te²a²ko³xa² yxo²-i²tū³ka³txa² ū³hū¹te³lhxā³ ta³nxā¹nxu¹ta²kxai³lu² sa²si¹hā³ū¹nyhain¹ta¹-hxai²hē¹la². Nxe³te³na¹ Bar³na³be²ah³lo²nu¹tā² Sau²lah³lo²nu¹tā² nxe³sxā³ ai³ya³tāu³a² ū³hū¹ain¹ta¹hxai²hē¹la². Nxe³yah³nū²la² Je³ru³sa³lē²thi³na² yxo²-i²tū³ka³txai²na² sa²kxai³lu² ū³hū¹nyhain¹ta¹hxai²hē¹la², yxo²i²te²a² a²hxi²-kan¹ta² he³la³kxa²sa³.

E³ro²jah³la² hxi²ka² ye³khāuh³lxa³thi¹nyhain¹jau³su²

12 ¹Nxe³nxa²ha¹te¹ E³ro²jah³la² Ju³te²a²ko³xai²na² a²wa³kxēn³yah³-lo²su² ta¹hxai²hē¹la². A²nxe³jah³la² hi²sen³su² yxo²i²tū³ka³txa² kăin² ye³khāuh³lxa³thin¹si¹hain¹ta¹hxai²hē¹la². ²Nxe³ka³tū³ta¹ Ti³a²kah³la² sa²-so¹ta¹hxai²hē¹la². Nxe³jah³lo²nu¹ta²kxai³lu² Jo³āu²ah³la² a²lon³yah³lo²su² nyha¹ta¹hxai²hē¹la². Jā¹nxe³sxā³ Ti³a²kah³lo²nu¹ta²kxai³lu² sa²so¹sxā³ ū³ti¹-kxi²nū²la² hi³ki²a³la² te³sxā³ su²lhā³ta¹hxai²hē¹la². ³Su²lhā³ain¹nxa²ha¹te¹ Ju³te²a² nū³ka³txa² i²sxā³ i³ye³kxain¹te³nah¹lxi¹:

—Su²lhā³ain¹ju³ta² wi¹na³li¹. Ain¹ta¹hxi²hē¹la². Nxe³nxa²ha¹te¹ E³ro²jah³-lo²nu¹ta²na² a²ē¹nān¹jau³kxai³lu¹:

—Ka²li¹hai¹na¹hē³na¹. Jā¹nxa¹tū¹xā¹. Nxe³ta¹hxi²hē¹la². Nxe³nū²la² yain³-txa³nū³xa² wa²tāi¹tāi¹tū³xa² yain³hī¹na¹ E³ro²jah³la² hi²sen³kxai³lu² Pe²jah³-lo²nu¹ta²na² sa²so¹sxā³ ū³tī¹kxa² wxē³ta¹hxi²hē¹la². ⁴⁻⁵Ū³tī¹kxa² wxē³ka³tū³so³ta²to² nū³ka³txa² in³txa² ha¹li¹ ha¹li¹ wah³nxe³sxā³ i²yxa³u³ha²kxai³ ā³ta³-lo³hē¹tū³ka³txa² te²yā¹nxe³sxā³ yxa³u³sxi²yxa³u³to³hi² jā¹nxe² jā¹nxe² to³ta¹-hxi²hē¹la². Nxe³ain¹ju³tan¹te¹kxa³ya³lhu² Pe²jah³lo²nu¹ta²na² sa²kxai³lu² ū³tī¹kxi² yxa³u³ta¹hxi²hē¹la². Yxā¹ta¹ yxo²i²tū³ka³txai²na² hi²sen³kxai³lu² Txa²wā¹sū³na² i²ye³kxain¹to³ta¹hxi²hē¹la². Nxe³ain¹ka³tū³ E³ro²jah³lo²nu¹-tai²na² a²ē¹nān¹jau³kxai³lu¹:

—Yain³txa² wa²tāi¹tāi¹tū³xa² i²yai³nain¹na³na¹ sxā³ hā²wxā³txa³ Pe²jah³-lai²li² sa²sai¹xi³sā²na¹ka³tū³ Ju³te²a² nū³ka³txa² ko³nxe³ti³ i³hen³txi³si¹hai¹-na¹jau³nū³su² wā²nā³ū¹hai¹na¹tū¹xā¹. Ain¹jau³su². Nxe¹ta¹hxi²hē¹la².

Pe²jah³la² sa²than²kxi²jau³su²

⁶Nxa²ha¹te¹ ka³nxa³hi²tāu³a² ko³nxe³ti³ i³yī¹li²ju³ta² yxa³u³so¹nhi¹na¹ Pe²-jah³lu¹ta²na² sa²kxai³lu² so³ta²to² ha¹li¹ nxū²kwai¹ye³la³nāu³a² sxa³sxā³ āu³xi²ha²kxai³ kwa³thi³lih³na² tih³nu²ha¹li¹ sa²hxi²tai³kxai¹nha²kxai³ nxe³-ain¹tu³ka³tū³ sxi²ha² tī¹kxi²thi³nu¹ta²yxo²a² so³ta²to² ha¹li¹ āh¹ yxo²yxa³-ha²kxai³ sa²ye³te²nxa² yxa³u³a³la²nain¹ta¹hxi²hē¹la². Nxe³kxan²ti³nū¹ Pe²-jah³la² wi¹lāu³xi²ta¹hxi²hē¹la². ⁷Nxe³ain¹tī³kxai³lu² oh³xan¹jah¹la² wa³su³txi³wxa²ka³nha²kxai³ tī¹kxain¹thi³na²ē¹nāu³a² kāin² sa²ha²te¹ā³nī²ye²ta¹hxi²hē¹la². A²nxe³jah¹lu¹ta²na² hi²sen³kxai³lu² Pe²jah³lo²nu¹ta²kxai³ ka³la³ki³sxā³wxa²yū³kxi²te³nah¹lxi¹:

—Pe²jah³lāi³. Pe²jah³lāi³. Txu¹lxi¹txi¹. Ta¹hxi²hē¹la². Nxe³ha²kxai³ Pe²jah³-lo²nu¹ta²kxai³lu² txu¹lxi²ta¹hxi²hē¹la². Nxe³ha²kxai³la¹:

—Wa³su¹txi³ i³s a²yxa³u³sē¹li¹. Nxe³ha²kxai³ kwa³thi³lih³na² hxi²ka³li³lah¹kxi²ta¹hxi²hē¹la².

⁸Nxe³nū²la² i²ye³kxi²xi²ti³ān¹jau³kxai³la¹:

—Sin²ta²ka³lo³a² sa²si³i¹nhā¹nha²kxai³ wxa²yū³kxa³ka³lo³a² ū³yhu³wi²kxi²-nhā¹nha²kxai³ wxa²ha³la³sē³nān¹ka³lo³a² ū³whi²kxi²nhā¹nha²kxai³ nxe³sē¹li¹. Ta¹hxi²hē¹la².

⁹Nxe³ta³lun²nū²la² āh¹ i²ye³kxi²te³nah¹lxi¹:

—i³hit²txi²sē¹li¹. Nxa²ha¹te¹ i³hit²ti²ta¹hxi²hē¹la². ¹⁰Nxe³nū²la² thī¹nai²na² a³li³xi²ya³sān²ka³tū³ si³nā³xa² a³li³xi²nūn³ta¹hxi²hē¹la². Nxe³ka³tū³ sxih²-yxo²a² kwa³thi³la² wet¹tain¹ka³lo³a² sxi²je³na² ā³wih¹ta³yxo²a² yxo²tī¹nha²-ka³lo³syē²ta¹hxi²hē¹la². A²nxe³ti³xa² yau³son³ya³ta¹hxi²hē¹la². Yau³son³ya³-nxa²ha¹te¹ sxih²yxo²a² wā²nxū¹ yxo²than²ye²ya³ta¹hxi²hē¹la². Nxe³nū²la² sxi²ha² a³li³xi²ya³ta¹hxi²hē¹la². Nxe³ka³tū³ tih³na² ka³na³ka³nat³sxā³ ā³nxai³-ya³tāu³a² oh³xan¹jah¹lo²nu¹ta²kxai³lu² a³li²sih³sa³ti¹ta¹hxi²hē¹la². Nxa²ha¹te¹ Pe²jah³lai²na² sa²kxai³lu² a²wi¹lhi¹na²:

—Hxi²sxā³nhot³sa²jut³sū³ju³ta² i²a¹xā¹. Nxe³jau³su² nxe³ka³tū³ tih³na² nūh¹xai³tāu³a² wain³txi³ ne³kxe³kxi²nha²ta¹hxi²hē¹la². ¹¹Ne³kxe³kxi²nha¹-ka³tū³ nxe³te³nah¹lxi¹:

—Hi¹na² ya²la³tū³ i²a¹xā¹. Txa²wā¹sū³na² hi²sen³su² oh³xan¹jah¹la² sa²-si¹hā³ū¹sa³ha²kxai³ ū³tī¹kxi²sai¹nha²kxai³ thī³na² sa²sai¹xi²sa³na²nā¹.

E³ro²jah³la² nū³kxūn³txi³ khāuh³lxa³ti² Ju³te²a² nū³kā³txa² ko³ti³kāi³i² nxe³-na¹tū¹xā¹. Sain¹na³na¹. Nxe³yān¹ta¹ Txa²wā¹sū³na² ā³non²ta³kxi²sa³na²na¹. Nxe³ta¹hxai²hē¹la².

12-14 Nxa²ha¹te¹ ā³nxai³xi²nū²la² Ma³ri²a³ka³lxa² sxi²ha² ā³nxai³ta¹hxai²-hē¹la². A²nxe³ta¹ka³lxa² a²ki³lha³lxa² Jo³au² Mar²ko³jah³lo²su¹ nxe³ta¹hxai²-hē¹la². Nxe³nū²la² sxi²ha² yau³son³nū²la² i³yo²to¹tot¹sxā³ i³kaix¹tū²la² sxi²ha² wā³kxē³na² ta¹ka³lxi³su² a²sa³wi³sa³ka³lxu²su² Ro²ta³ka³lxi³su¹ nxe³ta¹hxai²-hē¹la². A²nxe³ta¹ka³lxi³nu¹ta²kxai³lu² Pe²jah³lai²na² wān³txa² ain³kxi²nū²la² wxā³sxi²ta¹hxai²hē¹la². Wxā³sxi²nū²la² ka³lih³jau³su² sxih²yo²a² sa²yo²tha²-nxa³ka³tu³ ne³wā²na³ka³tu³ i³xi²sxā³ i³hen³txain¹te³nah¹lxi¹:

—Pe²jah³lai¹txa³lxi² ā³wxā²na³li¹. Wah³nxe³nē³na²li¹. Ta¹hxai²hē¹la². A²nxe³thi³nai²na² kān¹su² a²nū²a² ka³lxa¹txi³ ā³nū²kxi²nū²la² Txa²wā¹sū³na² i³yo²kxi²te³lhxā³ ta¹hxai²hē¹la². 15 Nxe³tū³ka³txai²na² wān³txi³kxai³lu¹:

—Wen¹sī¹ni¹nxī¹. Ki³han³sī¹ni¹nxī¹. Ta¹hxai²hē¹la². Ain¹tah¹lxa¹ Ro²ta³ka³-lxa² i³wa²lū³xain¹te³nah¹lxi¹:

—Ya²la³tu³tā³li¹. Ta¹hxai²hē¹la². Nxa²ha¹te¹ tū³ka³txai²na² wān³txi³kxai³lu¹:

—Pe²jah³la² a²yāu³ka³txi³su²na²xi¹. Ain¹ta¹hxai²hē¹la².

16 Nxe³nyhain¹tī³kxai³lu² Pe²jah³lai²li² sxi²ha² yo²a² yo²to¹to¹ta² ai³-lye²ai¹nha²kxai³ sa²yo²than²yah³lxi³ta¹hxai²hē¹la². Nxa²ha¹te¹ ā³wih¹ta¹-hxai²hē¹la². On²tain¹ta¹hxai²hē¹la². 17 Nxa²ha¹te¹ Pe²jah³lo²nu¹ta²kxai³lu² ā³ka³nahx²ye²si¹jau³su² wxa²ye³wxāi³tū²la² sxi²ha² ū³tī¹kxi²thi³nai²na² Txa²-wā¹sū³na² ā³non²ta³kxi²sxā³ a³li³xi²si¹hain¹jau³xa² i³hen³txi³ta¹hxai²hē¹la². I³hen³txi³ta¹lun²nū²la² āh¹ i³ye³kxi²te³nah¹lxi¹:

—Jau¹xai²na² Ti³a²kah³la² i³hen³txi² yo²i²tū³ka³txa² yo²ha³-kxa¹ i³hen³txi² nxe³txai¹yah³lxi³hē¹li¹. Nxe³jau³su² nxe²e³ta³lun²nū²la² a³li³sih³xi²sa³ti¹ta¹hxai²hē¹la².

18 Nxa²ha¹te¹ a³la²ni²nū²la² so³ta²to² nū³ka³txa² hxi²kau³kau³nha²ha²kxai³ kāin² yuh³lxi³ha²kxai³ nxain¹ta¹hxai²hē¹la², Pe²jah³lo²nu¹ta²kxai³ ih³sau³-nai¹nha²kxai³la². 19 Nxa²ha¹te¹ E³ro²jah³lo²nu¹ta²na² hi²sen³kxai³lu² ā³te³-nxi²si¹jau³su² so³ta²to² nū³ka³txa² kwa³na³ain¹ta¹ hai³txi³ i³ha¹txain¹ta¹-hxai²nxa³hē¹la². Nxe³nxa²ha¹te¹ i³ha¹txai¹nxa³ju³tan¹te²kxa³ya³lhu² sxi²ha² ū³tī¹kxi²thi³na² a²nū²a² wah³nxe³sxā³ i²yxau³tū³ka³txai²ta² sa²so¹ka³tu³ ko³-nxe³ kāi³ki³lxo³yhain¹sxā³ a²nū²a² ā³xa² i³kwa³na³nyhai¹nha²kxai³ su²lhā³-ain¹ta¹hxai²hē¹la². Nxain¹tī³kxai³lu² Pe²jah³lo²nu¹ta²kxai³lu² Ju³te²a²ko³xa² a³li³xi²nū²la² Se²sa³re²a²thi³na² yxau³ta¹hxai²hē¹la².

E³ro²jah³la² ya³lu²jau³su²

20 Nxa²ha¹te¹ kxā³nxai³tā² Ti²ro³tū³ka³txi³su² te²a² Si³tō²tū³ka³txi³su² te²a² nxe³sxā³ E³ro²jah³la² hxi²ki³kxai³lu² i³an³ta³kxai¹nha²kxai³ yuh³lxain¹ta¹-hxai²hē¹la². Nxa²ha¹te¹ a²sa³wi³ha³lxa² ā³nhāu²no³si¹jau³su² sa²si¹hā³ain¹ta¹-hxai²hē¹la². Kxān³su² a²yain³txi³khai³xa² E³ro²jah³lu¹ta²na² hxi²ki³kxai³lu² wā²nhū¹nyhain¹tah¹lxa¹ i³an³ta³kxi²nyhai¹nha²kxai³ hāi¹nxā¹ta¹hxai²hē¹la². Nxe³ju³tan¹te²kxa³ya³lhu² sa²si¹hā³ain¹tū³ka³txu¹ta²na² Blas²to³jah³la² win¹ta²te²lxi³ i³ye³kxain¹ta¹hxai²hē¹la², E³ro²jah³la² sa³wit³sa²ha²kxai³la². Hā²wxān³txa³ Blas²to³jah³la² hi²sen³kxai³lu² E³ro²jah³lu¹ta²kxai³ hāu²non³-si¹nyhain¹jau³su² i³ye³kxi²ta¹hxai²hē¹la². 21 Nxe³jut³su² a³lan²tāu³a² E³ro²jah³-lu¹ta²kxai³lu² wā²la²ka³lo³a² wi¹khai¹nxe³ka³lo³a² ū³whi²kxi²nha²sān²nū²la²

a²hxi²kan¹ta³ ā³wxe³ka³lo³a² ā³wxe³ka³tu³ a²nū²a² kăin² i³ye³kxi²ta¹hxai²-hē¹la². ²²Nxa²ha¹te¹ i³ye³kxi²ta³lun²nū²la² ain³kxi² yxau²tū³ka³txu¹ta¹na² kăin² i³ye³lain¹te³nah¹lxi¹:

—Jah¹lai²li² hai³txi³ a²nū²sxa³wi¹. Yxăn¹ta¹ Txa²wă¹sū³na² Oh³năn¹jah¹lai²-la¹wi¹. Nxain¹ta¹hxai²hē¹la².

²³Nxa²ha¹te¹ jau¹xai²na² E³ro²jah³lo²nu¹ta²kxai³ i³wi¹lxo³kxai¹nha²kxai³ nxe²i³ye³xa³te³nah¹lxi¹:

—Txa²wă¹sū³na² so¹lxi³ kăin²khaix¹nx²na³li¹. Yxăn¹ta¹ te²yăx¹te²txă³wi¹. Kăi²nxa³wi¹. Txa²wă¹sū³nu²sxa³wi¹. A²nū²sa¹wi¹. Nxe³jau³xai²na² i³ye³xa³-ha²kxai³ nxe³ju³tan¹te²kxa³ya³lhu² Txa²wă¹sū³na² ha³lo²an¹jah¹la² wa³su³-txi³ wxa²kan³nū²la² i³ta³ka³txa² a²ē¹nău³a² ā³wih¹si¹jau³su² kwa³na³ta¹-hxai²hē¹la². Nxe³ha²kxai³ yū³yū³kxa² hi²sen³su² a²ē¹nău³ai²na² ā³wih¹să³ i³ya²lu¹ta¹hxai²hē¹la².

²⁴Nxa²ha¹te¹ a²nū²a² ka³lxa¹txi³ Txa²wă¹sū³na² wăn³txa² yxo²i²ain¹ta¹-hxai²hē¹la². Nxe³ju³tan¹jau³xa² u²lxi³ ha³ta³nxe³ye²ta¹hxai²hē¹la².

²⁵Nxa²ha¹te¹ Bar³na³be²ah³lu¹ta¹na² Sau²lah³lu¹ta¹na² nxe³sxă³ ū³yho³-hi²txă³nxa² ū³hū¹ain¹yah³nxa²ha¹te¹ Je³ru³sa³lê²thi³na² a³li³yah³nū²la² i³xi²ya³ta¹hxai²hē¹la². Nxe³ya³tău³a² Jo³ău² Mar²ko³jah³la² ā³sa²so¹să³ i³ya³ta¹hxai²hē¹la².

Bar³na³be²ah³la² Sau²lah³la² nxe³sxă³ i²să³ so¹jau³su²

13 ¹Nxa²ha¹te¹ Ān³ti³o³ki²a²thi³na² Je³su²jah³lai²na² wăn³txa² yxo²-i²ain¹te²nău³xai²na² sa²kxai³lu² Sū³na² wăn³txa² i³hen³txi³te²na² yū³ha²kxai³ Txa²wă¹sū³na² wăn³txa² i³yau¹ū³tū³ka³txa² yū³ha²kxai³ nxe³-ta¹hxai²hē¹la². A²nxe³tū³ka³txa²sa¹ Bar³na³be²ah³lo²su² Si³me³ău²ah³lo²su² jah¹la² a²tun³jah³lo²su¹ ta¹hxai²hē¹la². A²nxe³sxă³ Lu³si³u²ah³lo²su² nxe³-jah¹la² Si³re²na²ko³xa² yxau²xai³ta¹hxai²hē¹la². Āh¹ jă¹nxe² Ma³na³ē²ah³lo²su² jah¹la² E³ro²jah³la² Ka³li³le²a²ko³xai²na² a²wa³kxên³yah¹lo²su² te²a² a²wă³tă³-xi²nhyu¹ta¹hxai²hē¹la². Āh¹ jă¹nxe² Sau²lah³lo²su² nxe³ta¹hxai²hē¹la². ²Jă¹-nxe³tū³ka³txu¹ta²kxai³lu² yain³txa² ā³ha²kxai³ Txa²wă¹sū³na² wăn³txa² so¹lxi³ o²la³kxi²ha²kxai³ nxe³ain¹tău³a² Txa²wă¹sū³na² Yău³ka³txa² wăn³txi³kxai³lu¹:

—Nxe³jah³lxi³sa²lxi¹. Bar³na³be²ah³la² Sau²lah³la² nxe³sxă³ i²să³ so¹-txain¹yah³lxi³hē¹li¹. Wa³ka³li³yu³ta² i³ye³kxai¹na¹ju³ta² o²la³kxain¹tu¹wi¹. Nxe³ta¹hxai²hē¹la².

³Nxa²ha¹te¹ tū¹ka³txu¹ta²kxai³la¹ yain³txa² ā³na¹to³săn²nū²la² a²hxi²ka² wxa²ne³hē¹tain¹ka³tu³ Txa²wă¹sū³na² i³ye³kxain¹ta¹hxai²hē¹la². Hă²wxăn³txa³ sa²si¹hă³ain¹ta¹hxai²hē¹la².

Syi²pri²ko³xa² ai³ya³jau³su²

⁴Nxa²ha¹te¹ Bar³na³be²ah³lo²nu¹tă² Sau²lah³lo²nu¹tă² nxe³ya³tū³ka³-txai²na² sa²kxai³lu² Sū³na² Yău³ka³txai²na² hxi²ka² i³sa²si¹hă³nxa²ha¹te¹ aun³ja³ta¹hxai²hē¹la², Ān³ti³o³ki²a²thi³na²sa³. Nxe³sxă³ aun³ja³te³na¹ Jo³ău² Mar²ko³jah³la² ā³non²ta³kxi²si¹jau³su² ā³sa²so¹ain¹ta¹hxai²hē¹la². Nxe³sxă³ aun³tain¹nū²la² Se³lu²si²a²thi³na² ā³wi¹hain¹ta¹hxai²hē¹la². Ā³wi¹hain¹nū²la² Syi²pri²ko³xa² ā³nxai³te³lhă³ ta¹hxai²hē¹la². A²nxe³ko³xai²na² i³ye³na² kăin²-je³na² wi³wi³ta³lot³să³ sxa³je³na² ka³no¹a²ka³lo³a² ā³wih¹să³ yxo²ha³ti³lhi³-ain¹ta¹hxai²hē¹la². ⁵Nxe³nū²la² Sa³la³mi²na³thi³na² ā³wi¹hain¹ta¹hxai²hē¹la².

Ā³wi¹hain¹ka³tu³ Ju³te²a² nū³kā³txa² ā³nū²kxi²thi³na² ā³wi¹hain¹ta¹hxai²-
hē¹la². Ā³wi¹hain¹te³na¹ Txa²wā³sū³na² wān³txa² wi¹jau³xa² i³yau¹ū³nyhain¹-
ta¹hxai²hē¹la². ⁶Nxe³nū²la² Syi²pri²ko³xa² whāi²na¹ ai³lha²thet³tū²la² Pa²fo³-
thi³na² ā³wi¹hain¹ta¹hxai²hē¹la². Ā³wi¹hain¹ka³tu³ Bar³je³su²jah³la² Ju³te²a²
in³txi³su² ha²kxai³ i³hat¹txi³nyhain¹ta¹hxai²hē¹la². A²nxe³jah¹la² E³li²mah³-
lo²su¹ Kre²ka² wān³txa² nxe²i³lxi²hain¹ta¹hxai²hē¹la². A²nxe³jah¹lo²nu¹ta²-
kxai³la¹ Sū³na² wān³txa² i³hen³txi²ki³lxo³jah¹lo²su² ta¹hxai²hē¹la². Ain¹ta¹
kāin²ki³han³ta¹hxai²hē¹la². ⁷Nxe³kxa²yu³su² ko¹xai²na² a²wa³kxēn³yah³la²
ā³ya³lxi²ta¹hxai²hē¹la². Nxa²ha¹te¹ a²wa³kxēn³yah³lai²na² sa²kxai³lu² Ser³-
ji³o³ Pau²lah³lo²su² nxe³ta¹hxai²hē¹la². A²hoh³lxi³sa²ta¹hxai²hē¹la². Bar³na³-
be²ah³la² nū³kā³txa² i³khaix¹so¹te³nah¹lxi¹:

—Bar³na³be²ah³lāi³. Txa²wā³sū³na² wān³txa² ain³kxi²ti³ten³sa³nhai¹.
i³yau¹ū³sē¹li¹. Nxe³ta¹hxai²hē¹la². Nxa²ha¹te¹ Bar³na³be²ah³lo²nu¹ta²kxai³lu²
Txa²wā³sū³na² wān³txa² i³yau¹ū³hain¹ta¹hxai²hē¹la². ⁸Nxe³ha²kxai³ i³yau¹ū³-
hain¹tāu³a² E³li²mah³lo²nu¹ta²kxai³lu² i³ki³ha¹kxi²te³nah¹lxi¹:

—Ain³kxain¹txa³hē¹li¹. Wān³txa² wi¹lxa³wi¹. Nxe³ta¹hxai²hē¹la². ⁹Nxa²-
ha¹te¹ Sau²lah³lo²nu¹ta²kxai³lu² Pau²lah³lo²su² i³lxi²nha²nūn³ta¹hxai²hē¹la².
A²nxe³jah¹lo²nu¹ta²na² hi²sen³kxai³lu² Txa²wā³sū³na² Yāu³ka³txa² ā³si³tē³-
kxi²sxā³ ten³sa²tā³sxā³ i²nū²la² i³ye³kxi²ta¹hxai²hē¹la². ¹⁰i³ye³kxi²te³nah¹lxi¹:

—E³li²mah³lāi³. Sa³ta³na²jah¹la² tah²si¹lxi¹. A²nū²a² i³ki³ha¹kxi²so¹ain¹-
te³lhxā³ o²la³kxi¹lxi¹. Ko³nxe³thin¹ju³ta² so¹lxi³ kāi³i¹lxi¹. Wi¹lhin¹jut³su²
ten³ti³he¹nxē²nxā³lxi¹. Txa²wā³sū³na² wān³txa² i³kho³kxi¹lxi¹. ¹¹Nxē¹nha²-
kxai³ Txa²wā³sū³na² nū³kxūn³txi³ i³wai¹txa²tu¹wi¹. Ye³ha¹la² a³lan²tāu³a²
ye³han³nxa²tu¹wi¹. Nxe³ta¹hxai²hē¹la². Nxe³ju³tan¹te²kxa³ya³lhu² wa³su³txi³
ye³han³ta¹hxai²hē¹la². Ye³han³khai¹nxe³ha²kxai³ a²nū²a² ā³xa² hxi²ki³sxā³
tē³xai³lain¹ju³ta² ten³ta¹hxai²hē¹la². ¹²Nxa²ha¹te¹ ha³lo²a² a²wa³kxēn³yah³lo²-
nu¹ta²na² sa²kxai³lu² ju³ta³nu¹ta²na² i²nū²la² yxo²i² ā³si³wxe³ta¹hxai²hē¹la².
Txa²wā³sū³na² wān³txa² i³ka³lih³kxain¹ta¹hxai²hē¹la².

Ān³ti³o³ki²a²thi³na² ai³ya³jau³su²

¹³Ain¹nxa²ha¹te¹ i³ye³ta³lun²nū²la² Pau²lah³la² nū³kā³txa² a³li³xain¹nū²la²
Pa²fi²li²a²ko³xa² ā³nxai³ya³te³lhxā³ na³vi²o²tē³na² ā³wi¹hain¹ta¹hxai²hē¹la².
Yxān¹ta¹ Jo³āu² Mar²ko³jah³la² ā³si³tē³kxai¹nxa³sxā³ Je³ru³sa³lē²thi³na² i³ta¹-
hxai²hē¹la². Āh¹ jā¹nxūn³tū³kā³txai²li² Per²je²thi³na³ ā³nxai³ain¹ta¹hxai²-
hē¹la². ¹⁴Ā³nxai³ain¹nū²la² hā²wxān³txa³ a³li³xain¹nū²la² Ān³ti³o³ki²a²thi³na²
Pi³si²ti²a²ko³xan¹thi³nān²tu³ ā³wi¹hain¹ta¹hxai²hē¹la². Nxe³tāu³a² sa²ba³to³
nxe³hi¹na² Ju³te²a² nū³kā³txa² ā³nū²kxi²thi³na² ā³wi¹hain¹sxā³ ā³wxe³ain¹ta¹-
hxai²hē¹la². ¹⁵Hā²wxān³txa³ thi³na² a²hxi²kan¹jah³lai²na² sa²kxai³lu² ha²teh³-
nxā³nxa² tē³sxā³ Moi³se²ah³lo²nu¹ta²na² wān³txa² i³ye³kxi² Txa²wā³sū³na²
wān³txa² i³hen³txain¹tū³kā³txi³nu¹ta²na² ū³wha²li¹jau³xa² i³ye³kxi² nxe³ta¹-
hxai²hē¹la². Nxe³nū²la² Pau²lah³la² nū³kā³txa² i³wā³txi²te³nah¹lxi¹:

—Wān³txa² i³nxū²kwai³lxū¹sa²nhin¹jau³nū³su² yū³yah³lxin¹kxai²nān²tu³
i³ye³kxi²sah¹lxi³si¹nhē³li¹. Nxe³ta¹hxai²hē¹la².

¹⁶Nxa²ha¹te¹ Pau²lah³lo²nu¹ta²kxai³lu² i³sa²yxau³nū²la² ka³nahx²si¹jau³su²
wxa²sa²tā³yi¹tain¹ta¹hxai²hē¹la². Nxe³nū²la² i³ye³kxi²te³nah¹lxi¹:

—Nxe³jah³lxi³wxi¹. Ju³te²a² nū³kā³txi³su² tā³nxa² ā³xa² nū³kā³-
txi³su² tā³nxa² Txa²wā³sū³na² wān³txa² sa²yxo²we¹jah³lxin¹kxai²nān²tu³

ain³kxi²sah¹lxi³hē¹li¹. ¹⁷Kxā³nhxī¹nu¹ta²na² Txa²wā¹sū³na² hi²sen³su² txa²-wā¹si³yah³la²nāu³hī¹nu¹ta²na² wā²nxa³kxa² so¹ain¹ta¹hxai²ti³ai¹ti²tu³wi¹. Hā²wxān³txa³ E³ji²ta²ko³xu¹ta²na² yxau³ain¹tāu³u¹ta²na² kāin² ā³tet¹sxā³ka³lxa¹ti³lon³tain¹ta¹hxai²ti³ai¹ti²tu³wi¹. Ka³lxa¹txi³lon³nū²la² hā²wxān³-txa³ Txa²wā¹sū³na² hi²sen³kxai³lu² kāin² wā³nxī¹nha²kxai³ ta²ko¹xai²na² sa²sai¹xain¹ta¹hxai²ti³ai¹ti²tu³wi¹. ¹⁸Sa²sai¹xain¹nū²la² ha³lo²a² a²nū²a²yxau³ai¹nxa³ko³xa² ho³hain¹ta¹hxai²ti³ai¹ti²tu³wi¹. Kwē³kxa³ ye³ka³lxa¹txi³kwē³ko³nha²kxai³ 40 nxe² kwē³kon³tāu³a² ho³hain¹tāu³a² Txa²wā¹sū³na² hi²-sen³kxai³lu² ā³sa²ya³nān³ta³kxi²nū²la² sa²hau³ko³tain¹ta¹hxai²ti³ai¹ti²tu³wi¹. ¹⁹Nxe³nū²la² Ka³na³ā²ko³xa² ā³sa²so¹sxā³ ā³wi¹hain¹nū²la² yxau³xai³tū³ka³-txi³nu¹ta²na² ka³lxa¹txi³ ha¹li¹ ha¹li¹ ha¹li¹ ka³na³ki¹ nxe³tū³ka³txi³nāu³sxu²ha²kxai³ kāin² ko³nxe³thi¹nha²kxai³ sun²tā¹nū²la² ta²ko¹xu¹tain²txi³ ū³hū¹-ain¹ta¹hxai²ti³ai¹ti²tu³wi¹. ²⁰Ū³hū¹ain¹ka³tu³ kwē³kxa² ka³lxa¹txi³ kwē³kon³-sxā³ 450 nxe² kwē³kon³ta¹hxai²ti³ai¹ti²tu³wi¹. Hā²wxān³txa³ a²hxi³kan¹txa²nū³ka³txa² Txa²wā¹sū³na² wān³txai²na² a²hoh³lxi³su² te²a² sa²si¹hā³ain¹tot³-sān²ka³tu³ hā²wxān³txi³nū² Sa³mu³e²lah³lo²nu¹ta²na² Txa²wā¹sū³na² wān³-txa² i³hen³txi³jah¹lan²tu³ ā³wxā³ta¹hxai²ti³ai¹ti²tu³wi¹. ²¹Nxe³nū²la² hā²-wxān³txa³: “A²si³yxau³kax³khai³xa² ten³sah²sīn¹nhai¹.” Ain¹jau³su² ha²kxai³Txa²wā¹sū³na² hi²sen³kxai³lu² Sau²lah³lo²nu¹ta²na² Ki²jah³la² ki³lha³lxan²tu³Bēn³ja³mi² nū³ka³txi³su² ha²kxai³ nxe³jah¹la² ūh³wxe³ta¹hxai²ti³ai¹ti²tu³wi¹. A²nxe³jah¹la² kwē³kxa² ka³lxa¹txi³ 40 nxe² kwē³kon³sxā³ i³sa³e² nū³ka³txa²sa²hau³ko³ta¹hxai²ti³ai¹ti²tu³wi¹. ²²Sa²hau³ko³tū²la² hā²wxān³txa³ ya³lu²-nū²la² Txa²wā¹sū³na² hi²sen³su² Ta³vi²yah³lo²nu¹ta²na² ūh³wxe³te³nah¹lxi¹: “Ta³vi²yah³lai²li² Je²sah³la²ki³lha³lxa² ten³sa³nhai¹. Txa²wān³txa² yxo²-ha³kxa¹ sa²yo²wet¹sa²jah¹lo²su² tu¹wi¹. Wi¹lxo³kxi²sain¹ju³ta³nu³a² so¹lxi³ten³tu¹wi¹.” Nxe³ta¹hxai²ti³ai¹ti²tu³wi¹. ²³Hā²wxān³txa³ Txa²wā¹sū³na² hi²-sen³kxai³lu² Je³su²jah¹lai²na² Ta³vi²yah³la² a²ne³tah²nāu³su² ha²kxai³ txa²-wā¹ē¹na² sa²hau³ko³tē³jah¹lo²nū³su² ūh³wxe³ta¹hxai²ti³ai¹ti²tu³wi¹. Nxe³sxā³i³sa³e² nū³ka³txa² yxo²ha³kxa¹ a²ē¹na² sa²hau³ko³txa²lxain¹jah¹lo²su² nxe³-ta¹hxai²ti³ai¹ti²tu³wi¹. Nxe³jut³su² kxā³nhxī¹nu¹ta²na² Txa²wā¹sū³na² nxe²i³yau¹ū¹hain¹ta¹hxai²ti³ai¹ti²tu³wi¹. ²⁴Yxān¹ta¹ Je³su²jah¹lo²nu¹ta²kxai³ wxā²-nxa³ta³lxa¹ Jo³āu² Ba³tis²jah³la² wxā³nū²la² i³sa³e² nū³ka³txa² yxo²ha³kxa¹nxe² i³hen³txi²te³nah¹lxi¹: “Wxa²ko³nxe³ti³ju³ta² i³āin²ta³kxi²nha²sān²sxā³ā³na¹la³kxi²nha¹jah¹lxi³hē¹li¹. Hā²wxān³txa³ i³yau³xa² ū³hū¹kxi²sa²sai¹nx²ti³-ju³ta² kāi³jah³lxi³hē¹li¹.” Jo³āu² Ba³tis²jah³lo²nu¹ta²na² nxe³na²hē³li¹. ²⁵Nxe³-ka³tu³ta¹ a²wa³ka³li³yu³ta² ne³ki³son³si¹jau³nū³su² i³ye³kxi²xi²te³nah¹lxi¹: “Txi²li² kāin²te²xā³wi¹. Txa²wā¹sū³na² Hxi²kan¹jah¹lo²sin¹nxa³wi¹. Yxān¹ta¹txa²si³yo³na² wxā³tu¹wi¹. Nxe³jah¹la² Txa²wā¹sū³na² A²hxi³kan¹ta² Si³yxau³-jah¹lo²su² tu¹wi¹. Nxe³jah¹lo²su² ha²kxai³ a²yu³kxa² yu³wi²kxi²nha²ka³lo³a²sa²yu³sai¹kxai¹na¹ju³ta² āu²la²to³nha¹nhai¹, kāin²khaix¹xai¹nha²kxai³lu¹.” Jo³āu² Ba³tis²jah³lo²nu¹ta²kxai³ nxe³ta¹hxai²hē¹li¹.

²⁶Nxe³na¹jut³su² txa²wā³tā³syah¹lxi¹lxi¹. A³bra³āu²ah³lo²nu¹ta²na² a²ne³-tah²nāu³su² ki³tā³li¹. Ju³te²a² nū³ka³txi³sxa³te²su² yah¹lxin¹te² i³nxa² Txa²-wā¹sū³na² wān³txa² sa²yo²we¹jah³lxin¹kxai²nān²tu³ wxa²ē¹nāu³ai²na² sa²-hau³ko³txa²lxain¹ju³ta² yū³tu¹wi¹. Nxe³jau³su² tai²li² i³ye³kxi²nx²ta¹wi¹. ²⁷Nxe³yān¹tah¹lxa¹ Je³ru³sa³lē² tū³ka³txi³su² te²a² a²hxi³kan¹txa³ he³la³-kxi³su² te²a² jau³jau¹xai²na² ā³ne³wxe³ai¹nxa³hē³li¹. Nxain¹kxa²yu³su² Sū³na²

wān³txa² i³hen³txain¹tū³kā³txai²na² ū³wha²li¹jau³xai³tā² ā³ne³wxe³ain¹nū³-
nxa³hē³li¹. Sa²ba³to³ nxe³ti³xa² yxo²ha³kxa¹ i²ain¹kan²ti³ ā³ne³wxe³ai¹nxa³-
jau³kxai³la¹ Je³su²jah³la² tē³sxā³ su²lhā³ain¹na²hē³li¹. Nxe³ha²kxai³ wā²-
nxū¹lxi³ain¹na³li¹. Nxe³jau³xai²na² a²kxā³nhxi¹nu¹ta¹na² Sū³na² wān³txa²
i³hen³txi³nē³tū³kā³txa² e³xain¹ta¹hxai²ti³ai¹ti²tu³wi¹. ²⁸Nxe³ain¹kxa²yu³su²
kō³nxe³ti³ kāi³ai¹nxa³kxan²ti³ su²lhā³si¹hain¹jau³su² Pi³la²jah³la² i³ye³kxain¹-
na²hē³li¹. ²⁹Nxain¹ju³kxai³lu² kō³nxe³ti³ o²la³kxi²ta³lu²nain¹nū²la² ya³lu²-
nū²la² hi³sa³ka³txa² sa²sai²ā³nū²la² kwā³kxē¹na² sa²nī³kxain¹ta¹hē³li¹. ³⁰Nxe³-
yān¹ta¹ Txa²wā³sū³na² hi²sen³kxai³lu² ka³ten³su² i³sa²yxau³xi²si¹ta¹hxai²hē³li¹.
³¹Hā²wxān³txa³ a²sa³wi³ha³lxa² i²yxau³nyhain¹ta¹hē³li¹. Ka³li³le²a²ko³xa²
ā³si³tē³kxi²hī¹nān¹te²tu³ Je³ru³sa³lē²thi³na² ā³si³tē³kxain¹nūn³ta¹hē³li¹. Ye³-
ka³lxa¹txi³ a³lan²ni³sxā³ i²yxau³nyhain¹to³ta¹hē³li¹. Nxe³ju³tan¹te²kxa³ya³lhu²
i²ain¹ju³ta³tā² a²nū²a² yxo²hā³kxa¹ i³hen³txi³nyhain¹ta¹hē³li¹.

³²⁻³³Jā¹nxa¹ju³su² jau³xai²na² i³hen³txi³nx²ti³te³lhxā³ ā³wxā³ye¹nx²ti³-
nha¹wi¹. Txa²wā³sū³na² hi²sen³kxai³lu² txa²wā³si³yah³la²nāu³u¹ta¹na² i³ye³-
kxain¹jau³xu¹ta¹na² kwēn¹ta¹ we¹ta³lun²na²hē³li¹, Je³su²jah³la² ka³ten³su²
i³sa²yxau³xi²ha²kxai³lu¹. Nxe³ju³ta²li² kxā³nhxi¹nu¹ta¹kxai³lu² Ta³vi²yah³-
lo²nu¹ta¹na² Sa²mo³ 2 nxe³jau³xu¹ta¹na² nxe³te³nah¹lxi¹:

“Wxāi²kxai³ txa²wē³si¹lxi¹. Hī¹na² wxa²wi³nū²sa¹wi¹.”

Ta³vi²yah³lo²nu¹ta¹kxai³ nxe³ta¹hxai²ti³ai¹ti²tu³wi¹.

³⁴Nxe³ha²kxai³ ka³ten³su² i³sa²yxau³xi²ju³ta¹nān¹jau³xa² a²nū²a² ka³lu²-
nxa³ju³ta¹nān¹jau³xa² i³ye³kxi²nūn³te³nah¹lxi¹:

“Ta³vi²yah³lo²nu¹ta¹na² i³ye³kxai¹na¹ju³ta¹na² wi¹ju³ta² so¹lxi³
ū³hū¹ai¹na¹tu¹wi¹.”

Nxe³ta¹hxai²ti³ai¹ti²tu³wi¹. ³⁵Te²yā¹nxūn³jau³xai²na²sa¹: “Wxa²sa³wi³sa²
Wi¹lhin¹ta² Si³yxau³te²a² a²nū²nāu³ai²na² ka³lu²ju³ta³nū³a² yū²nxa³lho³li¹.”
Nxe³ta¹hxai²ti³ai¹ti²tu³wi¹.

³⁶Nxe³ha²kxai³la¹ Ta³vi²yah³lo²nu¹ta¹na² hi²sen³kxai³lu² Txa²wā³sū³na²
wān³txa² sa²yo²we¹ta³lun²ka³tu³ ya³lu²nū²la² a²si³yah³la²nāu³xu¹ta¹na²
ya¹nxe³sxā³ ya³lu²nū²la² a²nū²khai³xa² ka³lu²ta¹hxai²ti³ai¹ti²tu³wi¹. ³⁷Yxān¹-
ta¹ Jah¹lai²li² Txa²wā³sū³na² ka³ten³su² i³sa²yxau³xi²jah¹lai²na² sa²kxai³lu²
hai³txi³ ya³lu²sxā³ ka³lu²ti³he¹nxa³hē³li¹. ³⁸⁻³⁹Jā¹nxe³ju³kxai³lu² Je³su²jah³-
lai²na² so¹lxi³ wxa²ko³nxe³ti³ kāi³yah³lxi¹ju³ta² ne³wā²na³kxe³su² hxi²-
kan¹na³li¹. Jah¹la² so¹lxi³ ka³ten³su² i³sa²yxau³jah¹la² so¹lxi³ a²nū²a² yxo²-
i²kxai²nān²tu³ a²ē¹nāu³ai²na² wi¹lhin¹sxā³ sa²hau³ko³thi³nx²na³li¹. Yxān¹ta¹
Mo¹se²ah³lo²nu¹ta¹na² wān³txa² hxi²kan¹txi³ a²ē¹na² sa²hau³ko³te³lhī³nx²-
nxa³wi¹. Je³su²jah³la² so¹lxi³ hxi²kan¹na³li¹. Nxe³na¹jau³su² nxe³ye¹nx²ta¹wi¹.
⁴⁰Nxe³jau³xai²na² ain³kxi¹jah³lxi³hē³li¹. Yxān¹ta¹ ain³kxah³lxan³kxai²nān²tu³
Sū³na² wān³txa² i³hen³txi³tū³kā³txu¹ta¹na² ū³wha²li¹jau³xu¹ta¹na² wān³txa²
ū³jau³xa² a³txi¹nx²ti³ha³ta¹. ⁴¹Nxe³jau³xa²sa¹:

“Yxo²i²xa³tū³kā³txāi³. I²sah¹lxi³sā²lxi¹. O²lhxā³ ya³lu¹ta²lxi³ha³ta¹.

Txa²wa³ka³lxa² o²la³kxi²na¹ju³ta³nū³a² yxo²i²sah²lxan³tho³li¹.

Wain³txi³ i³yau¹ū³nx²ti³kxan²ti³ yxo²i²ah²lxan³tho³li¹.”

Nxe³jau³xai²na² Sū³na² wān³txa² i³hen³txi³tū³kā³txi³nu¹txai²na² ū³wha²li¹-
jau³xu¹ta¹na² nxe³ta¹hxai²ti³ai¹ti²tu³wi¹. Nxe³ha²kxai³ wxāi²na² yxo²i²ah²-
lxan³kxai²nān²tu³ te²ja¹nxe³nx²ti³ha³ta¹. Yxān¹ta¹ Je³su²jah³la² yxo²i²si¹nx²-
ta¹jau³su² i³ye³kxi¹nx²ta¹wi¹. Pau²lah³lo²nu¹ta¹kxai³ nxe³ta¹hxai²hē³la².

⁴² Nxa²ha¹te¹ Pau²lah³lo²nu¹ta² Bar³na³be²ah³lo²nu¹ta² nxe³sxā³ i³ye³ta³. lun²nū²la² a³li³xi²tāu²a² ya¹nān¹ta² sa²ba³to³ nxe³ti³xa² ā³wa³li²si¹hain¹-jau³su² i³ye³kxi²lā³ain¹ta¹hxai²hē¹la². ⁴³ Nxe³ain¹nū²la² a²nū²a² ka³lxa¹te²-nāu³xa² Ju³te²a² nū³ka³txi³su² te²a² ā³jah¹la² Ju³te²a² nū³ka³txi³sxa³kxan²ti³ Ju³te²a² wān³txa² ain³kxi²te²su² te²a² yxo²i²ain¹te²nāu³xa² ān³si³tē³-kxain¹ta¹hxai²hē¹la². Nxe³ju³tan¹te²kxa³ya³lhu² Pau²lah³lo²nu¹tā² Bar³na³-be²ah³lo²nu¹tā² nxe³sxā³ Sū³na² wān³txa² i³yau¹ū³hain¹ta¹hxai²hē¹la². Nxe³te³nah¹lxi¹:

—Txa²wā¹sū³na² wi¹li²nx²ti³jau³nū³su² yxo²i²sxā³ yxau²xai³jah¹lxi³hē¹li¹. Nxe³ta¹hxai²hē¹la².

⁴⁴ Nxa²ha¹te¹ sa²ba³to³ nxe³tāu³a² sxi²je³nān¹tū³ka³txa² ka³lxa¹khai¹nxe³-sxā³ ā³yā³nū²kxain¹nū²la² Sū³na² wān³txa² ain³kxi²te³lhxā³ nxain¹ta¹hxai²-hē¹la². ⁴⁵ Nxe³ain¹ta¹ Ju³te²a² in³txi³nāu³xa² ā³nhai¹tū²te²nāu³xa² i²kxain¹-nū²la² i³an³txi³jau³su² i³kwai²kxain¹te³nah¹lxi¹:

—Pau²lah³lai²na² wān³txa² ain³kxah¹lxi³txa³lxi¹. i³ki³ha¹kxi¹nx²ti³na³li¹. Nxe³jau³su² a²hxi²kan¹jah¹lo²sa²ki³lxo³nha²sxā³ ki³han³jau³xa² i³ye³kxain¹-ta¹hxai²hē¹la². ⁴⁶ Nxa²ha¹te¹ Pau²lah³lo²nu¹tā² Bar³na³be²ah³lo²nu¹tā² nxe³-ya³sxā³ yxo²xūn³txi³ i³wa²lū³xain¹te³nah¹lxi¹:

—Txa²wā¹sū³na² wān³txa² tē³sxā³ wxa²nū³ka³txi³ i³nxai²na² i³yau¹ū³nx²-ti³sān²nha¹ten¹tu³wi¹. Nxe³yān¹ta¹ ten³yah³lxi³si¹nxān³ten¹tu³wi¹. Ka³ten³su² i³sa²yxau³yah³lxin¹ju³ta³nū³a² ten³yah³lxi³sā²nxān³ta²lu¹wi¹. Nxe³ju³tan¹te²-kxa³ya³lhu² wxa²nū³ka³txi³ i³nxai²na² ā³na¹nx²ta¹ka³tu³ Ju³te²a² nū³ka³txi³-sxa³te²nāu³xa² i³yau¹ū³hain¹si¹na¹tu¹wi¹. ⁴⁷ A²nxe³ju³ta¹li² Txa²wā¹sū³na² kwa³na³sa²sin¹te³nah¹lxi¹:

“Ju³te²a² nū³ka³txi³sxa³te²nāu³xai²na² ko¹kon¹tih³na²

wā²nā³ū²tain¹yah³lxi³hē¹li¹. Nxe³yah³lxin¹kxai²nān²ty³ a²nū²a²
i²li³te²na² u²lxi³ yxau³kxan²ti³ yxo²i²sain¹sxā³ kō³nxe³ti³ kái³sxā³
yxau²xai³lain¹ju³ta² ā³wa²su¹tain¹ju³ta³nū³a² yū³ain¹tu¹wi¹.”

Nxe³sa²sin¹na²hē³li¹. Pau²lah³lo²nu¹ta²kxai³ nxe³ta¹hxai²hē¹la².

⁴⁸⁻⁵² Nxa²ha¹te¹ Ju³te²a² nū³ka³txi³sxa³te²nāu³xa² jau³jau¹xai²na² ain³-kxain¹nū²la² ka³li³hain¹jau³su² e³kxain¹te³nah¹lxi¹:

—Ka³lih³sa²sin¹nhai¹. Txa²wā¹sū³na² wān³txa² so¹lxi³ sa²yxo²wet¹si¹na¹-tu¹wi¹. Txa²wā¹sū³na² Yāu³ka³txa² ā³si³tē³kxi²sain¹nūn³sin¹na³li¹. Hī¹na² yxo²i²si¹na¹nhai¹. Ain¹ta¹hxai²hē¹la². Jā¹nxe³sxā³ a²nū²a² i²li³te²hū³te²a² Txa²wā¹sū³na² a²yxo²wān³txa² i³kaix¹jau³su² ain³kxi²kxai²nān²ty³ nxe³-te²su² te²a² yxo²i²ain¹nūn³ta¹hxai²hē¹la². Jā¹nxe³jut³su² ha³lo²ai²na² yxo²-ha³kxa¹ Txa²wā¹sū³na² wān³txa² u²lxi³ ha³tā³nxe³ta¹hxai²hē¹la². Nxe³yān¹ta¹ Ju³te²a² nū³ka³txa² ā³nhai¹tū²te² nū³ka³txa² hi²sen³kxai³lu² sxi²je³na² hxi²-kan¹te²su² te²a² Ju³te²a² nū³ka³txi³sxa³te²a² txu¹ta¹ka³lxi³nāu³xa² kāin²-te²su² te²a² nxe³tū³ka³txa² i³ki³ha¹kxi²sxā³ i³ye³kxai¹nha²kxai³ i³an³ta³-kxi²si¹hain¹ta¹hxai²hē¹la². i³an³ta³kxi²si¹hain¹ka³tu³ta¹ Pau²lah³lo²nu¹tā² Bar³na³be²ah³lo²nu¹tā² nxe³sxā³ khāuh³lxa³ti³nyhain¹sān²ka³tu³ ha³lo²a² sa²tā³ain¹ta¹hxai²hē¹la². Nxe³ain¹ju³tan¹te²kxa³ya³lhu² Pau²lah³lo²nu¹tā² Bar³na³be²ah³lo²nu¹tā² nxe³sxā³ kīh³nū³xa² sa²yu³sai¹kxi²nha²sān²sxā³ sa²yxu¹kā³ain¹te³nah¹lxi¹:

—Txa²wā¹sū³na² i³xan³ta³kxi¹nx²ti³na³li¹. Ain¹jau³su² ka³ty³ thī³na² a³li³-xi²nū²la² i³ko²ni²a²thi³na² ā³wi¹yha³ta¹hxai²hē¹la².

I³ko²ni²a²thi³na² ai³ya³jau³su²

14 I¹ko²ni²a²thi³nu¹ta²kxai³ ā³wih¹yah³nū²la² Ju³te²a² nū³ka³txa² ā³nū²-
kxi²thi³na² ai³ya³ka³tu³ wxi²kan¹txi³ i³hen³txi³nyhain¹ta¹hxai²hē¹la².
Nxe³ju³tan¹te²kxa³ya³lhu² Ju³te²a² nū³ka³txa² yxo²i²ha²kxai³ Ju³te²a² nū³-
ka³txi³sxa³te²nū³ka³txa² yxo²i²ha²kxai³ nxe³sxā³ a²nū²a² ka³lxa¹txi³ yxo²i²
ā³si³wxe³ain¹ta¹hxai²hē¹la². ²Nxe³yān¹ta¹ yxo²i²xa³tū³ka³txa² Ju³te²a² nū³ka³-
txan²tu³ i³xan³ta³kxi²nū²la² yxo²i²tū³ka³txa² Ju³te²a² nū³ka³txi³sxa³txan²tu³
sa²yxo²ā³si³hain¹jau³su² kāin² i³ye³kxain¹ta¹hxai²hē¹la². Nxe³ju³tan¹te²kxa³-
ya³lhu² Ju³te²a² nū³ka³txi³sxa³te²ain²txi³ i³an³ta³kxain¹nūn³ta¹hxai²hē¹la².
³Nxa²ha¹te¹ Pau²lah³lo²nu¹tā² Bar³na³be²ah³lo²nu¹tā² nxe³sxā³ ye³ka³lxa¹txi³
yxau²a³lan²ya³ta¹hxai²hē¹la². Txa²wā¹sū³na² wi¹li²sa²tē³kain¹kxe³su² wxi²-
kan¹txi³ i³hen³txi³ya³ta¹hxai²hē¹la². Nxe³ya³ha²kxai³ wān³txai²na² ya²la²tu³-
je²ha²kxai³ Sū³na² hxi²ki³kxai³la¹ i³nū³kxūn³si¹ya³jau³nū³su² kāin² wā³nxi²-
kxi²ya³ta¹hxai²hē¹la². ⁴Nxe³ain¹ju³kxai³la¹ sxi²je³nān¹tū³ka³txai²na² wān³txa²
i³ye³i³yi²lho¹kxi²nyhain¹te³nah¹lxi¹:

—Pau²lah³la² nū³ka³txa² wain³txi³ e³ain¹na³li¹. A²wā³kxi³kxai³ nxe²
e³ai¹nha²kxai³:

—Kwa²yah³lxi¹lxi¹. Wain³ti³he¹xai¹nxa³wi¹. Ju³te²a² nū³ka³txa² wain³txi³
e³ain¹na³li¹. A²wā³kxi³kxai³ nxe² e³ai¹nha²kxai³ nxe²nyhain¹ta¹hxai²hē¹la².

⁵Ai¹nha²kxai³ tū³ka³txa² ā³nū²kxi²nū²la² a²hxi²kan¹ti³nāu³xa² ā³nū²kxain¹-
nū³nha²kxai³ yxo²xūn³txi³ an³ta³txi³ e³lain¹te³nah¹lxi¹:

—Pau²lah³la² nū³ka³txa² khāuh³xa³sain¹yah³lxi³wxi¹. Txah³lxa³kxa² tē³sxā³
wha³tin³kxi²sā³ya²lu¹jah³lxi³wxi¹. Ta¹hxai²hē¹la². ⁶Ain¹nxa²ha¹te¹ jau³jau¹-
xai²na² ain³kxi²nha²ya³ha²kxai³ ā³nih³sxaun³yah³nū²la² Li³kau³ni²a²ko³xa²
Lis²tra²thi³na² Ter²be²thi³na² nxe³ko³nāu³a¹ ai³ya³ta¹hxai²hē¹la².

Lis²tra²thi³na² Ter²be²thi³na² nxe³ya³thi³na² ai³ya³jau³su²

⁷Nxe³ya³ha²kxai³ Lis²tra²thi³na² ā³wih¹yah³nū²la² Txa²wā¹sū³na² wān³txa²
wi¹jau³xa² i³yau¹ū³hain¹ta¹hxai²hē¹la². ⁸Ā³wih¹ya³te³na¹ in³txa² yu³kan²ta³-
kxi²te²a² ā³wxe³ye²ta¹hxai²hē¹la². Nxe³jah¹la² a³li³la¹hi¹nu¹ta¹i²na¹ hai³txi³
ā³nxi³ti³hex¹jah¹lo²sxa³ha²kxai³ hāi¹sxā³ sxa³ye²ta¹hxai²hē¹la². ⁹A²nxe³jah¹-
lo²nu¹ta²kxai³lu¹ Pau²lah³lo²nu¹ta²na² wān³txa² ain³kxi²sxā³ yu³we²txi²xi²-
si¹jau³nū³su² yxo²i²ye²ta¹hxai²hē¹la². ¹⁰Nxe³ju³kxai³lu¹ Pau²lah³lo²nu¹ta²-
kxai³lu¹ i²kxi²nū²la² yxo²kāin²i³ye³kxi²te³nah¹lxi¹:

—Nxe³txi¹. I³sa²yxau³txi¹. Txa²wā¹sū³na² hxi²kan¹txi³ we²txi²xi¹nxa²si¹hin¹-
jau³su² yxo²i²ni²ha²kxai³ we²nxi¹lxi¹. Nxe³jau³su² ha²kxai³ wa³su³txi³ a³li²sin³-
sxā³ ā³nxi³ta¹hxai²hē¹la². ¹¹Nxe³ju³kxai³lu² i³hi¹tain¹tū³ka³txa² i²ain¹nū²la²
Li³kau³ni²a²ko³xa² a²wān³txa² e³ain¹jau³xa² yxo²kāin²i³ye³lain¹te³nah¹lxi¹:

—Txa²wā¹sū³na² nū³ka³txa² a³ka³nxi²sxā³ ā³wxā³ain¹nīn²ta¹. A²nū²hū³-
kxan²ti³ hai³txi³ a²nū²sai¹nxa³wi¹.

¹²Nxe³ha²kxai³ jah¹lai²na²su² a²hxi²kan¹txi³sin²ta¹. Ju³pi²jah³lo²sin²ta¹.
Nxe³jah¹lan²tu³ Bar³na³be²ah³lo²su² ta¹hxai²hē¹la². A²nxe³sxā³ jah¹lai²na²su²
wi¹le³ha²kxai³ Mer³ku²ri²ah³lo²sin²ta¹. Nxe³jah¹lan²tu³ Pau²lah³lo²su² ta¹-
hxai²hē¹la². Nxe³nyhain¹ta¹hxai²hē¹la². ¹³Nxain¹kxa²yu³su² Ju³pi²jah³-
lai²na² sxi²ha² hau³ko³jah¹la² ā³tū³ta¹hxai²hē¹la². Nxe³thi³na² sxi²je³na² a³li³-
kxai²nān²tu³ tīh³na² un²ta³kxi²ta¹hxai²nxa³hē¹la². A²nxe³jah¹la² po¹na²

tē³i² hi³yāu³sa³kxa² tē³i² nxe³nū²la² sxi²je³na² yxo²ka³teh³nāu³a² tē³sxā³ wah³nxe³ta¹hxai²hē¹la².

—In³txai²li² Txa²wā¹sū³na² nū³ka³txi³la³ha²kxai³ po¹na² su²lhā³ka³tū³ ū³hū¹ai¹na¹tū¹xā¹. Ain¹ta¹, ¹⁴Bar³na³be²ah³lo²nu¹tā² Pau²lah³lo²nu¹tā² nxe³te² hi²sen³kxai³lu² jau³jau¹xai²na² ain³kxi²yah³nū²la² ka³lih³ti³hex¹ya³ta¹hxai²-nxa³hē¹la². Nxe³yah³xa³ha²kxai³ a²wā²la² sa²te²lā³yah³nū²la² tū¹ka³txa² nxū²-kwai³ye³la³nāu³a² ā³tī³ya³sxā³ yxo²kāin² i³ye³ya³ta¹hxai²hē¹la².

¹⁵Nxe³ya³te³nah¹lxi¹:

—Nxe³jah³lxi³sa²lxi¹. Īh¹nxe³kxa²yan³ti³ta³ nxe² kāi³yah³lxi¹ji¹wi¹? Txai²-na² a²nū²su²nūn³na¹wi¹. Wxāi²yāx¹te²sa²nha¹wi¹. Txa²wā¹sū³na² wān³txa²wi¹jau³xa² i³hen³txi³nx²ti³te³lhā³ wxā³sī¹na¹wi¹. Txa²wā¹sū³na² ka³ten³su²yxau²na³li¹. Yxān¹ta¹ Ju³pi²jah³lai²na² nū³ka³txa² hai³txi³ ka³ten³su²nxa³wi¹. Tah³lxa³kxa² so¹lxi³ we¹tain¹te²ju²hē³li¹. Yxān¹ta¹ Txa²wā¹sū³na² hi²sen³-kxai³lu² yen³kxa² yxo²ha³kxa¹ we¹ta¹hxai²hē¹li¹. Oh³xan¹ko³xa² we¹tha²kxai³yuh³xan¹ko³xa² we¹tha²kxai³ i³ye³na² we¹tha²kxai³ yen³kxa² yxo²ha³kxa¹ we¹te²ju²hē³li¹. ¹⁶Kxān³su² a²nū²to³h³la³ta² yxo²i²ain¹ju³ta² yū³na²hē³li¹. Nxe³kxan²ti³nū¹ Txa²wā¹sū³na² yxo²xūn³txi³ i³ye³kxin²nxa³hē³li¹. ¹⁷Yxān¹ta¹ Txa²wā¹sū³na² a²kāin²ju³ta² a²nū²a² wā²nā³ū¹nha²hxai²na²hē³li¹. Ya²la³tū³we³ha³yau³xa² sa²si¹hā³i² hai³sxa² wi¹wen¹ju³ta² kāi³ū¹hai¹ni² yain³txa² sa²si¹-hā³i² nxe²na³li¹. Nxe³ha²kxai³ i³ka³lih³yah³lxi³hxain¹tai¹ti²tu³wi¹. Nxe³jut³su² Txa²wā¹sū³na² so¹lxi³ kāin²khaix¹nx²na³li¹. Nxe³jau³su² tai²li² i³ye³ye¹nx²-ta¹wi¹. Nxe³ta¹hxai²hē¹la².

¹⁸Nxe³sxā³ wān³txa² ka³lxa¹txi³ i³ye³kxain¹ya³sān²ka³tū³ hā²wxān³txa³ ain³kxain¹ta¹hxai²hē¹la². Nxe³sxā³ Txa²wā¹sū³nu²su² ti³hit¹sxā³ o²la³kxain¹-ju³ta² hāi¹nxā¹ain¹ta¹hxai²hē¹la². ¹⁹Nxa²ha¹te¹ ye³jen¹nāu³a² kō³nxe³thin¹tū³-ka³txi³nu¹tai²na² wxā²ta¹hxai²hē¹la². Ān³ti³o³ki²a²thi³na² Pi³si²ti²a²ko³xa²sxa³jen³nai²na² a³li³ha²kxai³ I³ko²ni²a²thi³na² a³li³ha²kxai³ nxe³ta¹hxai²-hē¹la². Nxe³tū³ka³txa² i³ki¹ha¹kxain¹nū²la² Pau²lah³la² wān³txa² sa²yxo²ā³-si¹ha²kxai³ su²lhā³te³lhā³ ain¹ta¹hxai²hē¹la². Nxe³sxā³ txah³lxa³kxa² hxi²tē³-nha²sxā³ wha³tin³kxain¹nū²la²:

—Ya³lun²ta¹. Nxēn³txain¹sxā³ Pau²lah³lo²nu¹ta²kxai³ hxi²ki³la³kxi²nū²la² sxi²je³na² sa²si³nxe² a³li³sxā³ ā³na¹ain¹ta¹hxai²hē¹la². ²⁰Yxān¹ta¹ yxo²i²-ain¹tū³ka³txa² ā³nū²kxain¹sxā³ i²yxau³ain¹tāu³a² Pau²lah³lo²nu¹ta²kxai³lu² a²nxū²kwai³ye³la³nāu³a² ya³lu²te²hū³sxā³ sxa³ta¹hxai²hē¹la². Sxa³nxā²-ha¹te¹ i³sa²yxau³xi²nū²la² nxe³thi³nu¹tain²txi³ ih³wi¹xi²ta¹hxai²hē¹la². Hā²-wxān³txa³nū² āh¹ a³lan²nūn³tāu³a² je³na² a³li³xi²ya³ka³tū³ Ter²be²thi³na² ā³nxai³ya³ta¹hxai²hē¹la².

Ān³ti³o³ki²a²thi³na² wā³li²xi²ya³jau³su²

²¹Ā³nxai³ya³ka³tū³ta¹ Txa²wā¹sū³na² wān³txa² wi¹jau³xa² i³hen³txi³nyhai¹-nha²kxai³ a²nū²a² ka³lxa¹txi³ yxo²i²sxā³ yxau²xai³lain¹ta¹hxai²hē¹la². Hā²-wxān³txa³ i³xi²te³lhā³ a³li³xi²yah³nū²la² Lis²tra²thi³na² ā³wih¹sxā³li³xi² I³ko²ni²a²thi³na² ā³wih¹sxā³li³xi² nxe³nū²la² Ān³ti³o³ki²a²thi³na² Pi³si²ti²-a²ko³xan¹thi³nai²na² ā³wih¹ya³ta¹hxai²hē¹la². ²²⁻²³Nxe³sxā³ ā³nxai³ain¹ti³-kxai³lu² Je³su²jah³lai²na² wān³txa² yxo²i²sxā³ yxau²xai³tū³ka³txi³nāu³xa² yxo²ha³kxa¹ sa²hau³kot³sxā³ a²hxi²kan¹ti³nū²su² te²a² ūh³wxe³ya³ta¹hxai²-hē¹la². Nxe³ya³te³nah¹lxi¹:

—Txa²wā¹sū³na² wān³txa² wi¹jau³xa² A²hxi²kan¹ta² Si³yxau³tāu³lo³ju³ta³-nū³su² nxe³jau³xa² yxo²i²ki³kxai²nān²tu³ ye³khāuh³lxa³ti³nē³lha³tai¹. Nxe³-nē³lha²kxai³ Je³su²jah³lai²na² wān³txa² ya³lo³txi¹jah³lxi³hē¹li¹. Wān³txai²li² sa²yxo²ā³yah³lxi³txa³hē¹li¹. Nxe³nyhain¹ta¹hxai²hē¹la². Nxe³nū²la² yain³txa² ā³sān²ka³tū³ Txa²wā¹sū³na² i³ye³kxain¹ta¹hxai²hē¹la². Nxe³te³nah¹lxi¹:

—Sū³na² nxe³txi¹. Tū³ka³txai²li² yxo²i²nxain¹na³li¹. Nxe³te²na² wi¹li²txai¹-nhē³li¹. Nxe³ya³ta¹hxai²hē¹la².

²⁴Nxa²ha¹te¹ Pi³si²ti²a²ko³xa² a³li³xi²yah³nū²la² Pā³fi²li²a²ko³xa² ā³wih¹ya³-ta¹hxai²hē¹la². ²⁵Ā³wih¹yah³nū²la² Per²je²thi³na² ā³yit¹tū²la² Txa²wā¹sū³na² wān³txa² i³yau¹ū³ya³ta¹hxai²hē¹la². Nxe³nū²la² A³ta²li²a²thi³na² ā³nxai³ya³-ta¹hxai²hē¹la². ²⁶Hā²wxān³txa³nū² Ān³ti³o³ki²a²thi³na² Si²ri³a³ko³xa² sxa³-thi³nai²na² i³ya³ta¹hxai²hē¹la². Nxe³thi³na² ā³wi¹lhi¹nai³tā² a³li³ya³hi¹nai³tā² yxo²i²ain¹tū³ka³txai²na² sa²kxai³lu² Txa²wā¹sū³na² wi¹li²si¹hain¹jau³su² i³ye³kxain¹ta¹hxai²hē¹la².

²⁷Nxe³ha²kxai³ a²wa³ka³li³yu³ta² ta³lu²nha²kxai³ i³xi²nū²la² yxo²i²tū³ka³-txa² i¹kaix¹sa²kxi³nū²kxi²nū²la² i³hen³txain¹ya³te³nah¹lxi¹:

—Txa²wā¹sū³na² wi¹lhin¹na³li¹. Kāin²khaix¹nx²na³li¹. Ju³te²a² nū³ka³txi³-sxa³te²nāu³xa² yxo²i²ain¹ju³ta² i³yau¹ū³hain¹na²hē³li¹. Nxe³ha²kxai³ a²nū²a² yxo²ha³kxa¹ yxo²i²ti³te³nain¹kxai²nān²tu³ hxi²ka¹nain¹tu¹wi¹. Nxe³ya³ta¹-hxai²hē¹la². ²⁸Jā¹nxe³ha²kxai³ a²nū²ai²na² yxo²i²te²na² sxi²ha² ha³la³ka³lxa³-lon³sxā³ kxān³su² a³la²nain¹ta¹hxai²hē¹la².

Je³ru³sa³lē²thi³na² i³xi²sxā³ e³kxi²nyhu¹kxi³jau³su²

15 ¹Nxa²ha¹te¹ in³txi³nāu³xa² Ju³te²a²ko³xu¹tai²na² a³li³xain¹nū²la² Ān³-ti³o³ki²a²thi³na² ā³wi¹hain¹ta¹hxai²hē¹la². Ā³wi¹hain¹nū²la² yxo²i²tū³-kā³txa² i³ye³kxain¹te³nah¹lxi¹:

—Kxā³nhxi¹nu¹tai²na² Moi³se²ah³lu¹tai²na² e³ta¹hxai²hē¹li¹. E³te³nah¹-lxi¹: “Wxa²ki³lha³lxa² tē³sxā³ a²ki³wā²la² ū³sa³si³tū³ko¹kxā¹ju³ta² i³yau¹-ū³nx²ta¹ju³ta² wet¹sah¹lxi³hē¹li¹.” Nxe³jau³xai²li² Moi³se²ah³lu¹tai²na² ū³wha²li¹ta¹hxai²ti³ai¹ti²tu³wi¹. Nxe³ha²kxai³ Ju³te²a² nū³ka³txi³sxa³te²su² te²syah¹lxan³kxan²ti³ te²yā¹nxe³jah³lxi³hē¹li¹. Yxān¹ta¹ yah¹lxan³kxai²nān²tu³ Txa²wā¹sū³na² hxi²ki³kxai³lu² wxa²ko³nxe³ti³ kái³yah¹lxin¹ju³ta² hxi²kan¹txi³ ne³wā²na³nx²ti³xah³lho³li¹. Nxe³nyhain¹ta¹hxai²hē¹la².

²Nxa²ha¹te¹ Pau²lah³lo²nu¹tā² Bar³na³be²ah³lo²nu¹tā² nxe³sxā³ yxo²xūn³-txi³ i³wa²lū³xain¹te³nah¹lxi¹:

—Kwa²xah³lxi¹lxi¹. Jau³jau³xai²na² wain³ti³he¹nxa³wi¹. Ain¹ta¹hxai²hē¹la². Nxe³ain¹jut³su² Je³ru³sa³lē²thi³na² a²pos²to³lo² nū³ka³txa² a²hxi²kan¹ta³ he³la³kxa² i³wā³txi³sain²te³lhxā³ sa³si¹hā³ain¹ta¹hxai²hē¹la². Nxe³ha²kxai³ Pau²lah³lo²nu¹tā² Bar³na³be²ah³lo²nu¹tā² a²sa³wi³ha³lxi³nu¹tai²na² nxe³sxā³ sa³si¹hā³ain¹ta¹hxai²hē¹la².

³Nxe³jut³su² yxo²i²tū³ka³txa² sa³si¹hā³ain¹ka³tū³ a³li³ain¹nū²la² Fe³ni²-si²a²ko³xa² ā³wa²to¹tha²kxai³ Sa³ma²ri²a²ko³xa² ā³wa²to¹tha²kxai³ nxe³-ain¹tāu³a² a²nū²a² yxau²xai³tū³ka³txa² i³hen³txi³nyhain¹ta¹hxai²hē¹la². i³hen³txi³nyhain¹te³nah¹lxi¹:

—Ju³te²a² nū³ka³txi³sxa³te²nāu³xa² Txa²wā¹sū³na² wān³txa² wi¹jau³xa² yxo²i²ain¹nūn³na³li¹. Ain¹jau³su² ha²kxai³ kāin² ka³li³hain¹ta¹hxai²hē¹la².

⁴Nxe³nū²la² a³li³xain¹nū²la² Je³ru³sa³lē²thi³na² ā³wi¹hain¹ta¹hxai²hē¹la².

Ā³wi¹hain¹ka³tu³ yxo²i²tū³ka³txi³su² te²a² a³pos²to³lo² nū³ka³txi³su² te²a² a²hxi²kan¹txa³ he³la³kxi³su² te²a² ā³yā³nū³kxain¹ta¹hxai²hē³la². Ā³yā³nū³-kxain¹ka³tu³ Ju³te²a² nū³ka³txi³sxa³te²nāu³xa² yxo²i²ain¹ju³ta² i³hen³txain¹-ta¹hxai²hē³la². ⁵Ain¹nxa²ha¹te¹ fa³ri³se²a² in³txi³nāu³xu¹ta¹na² Je³su²jah³-lai²na² wān³txa² yxo²i²ain¹te²an²tu³ i³sa²yxau³sxā³ i³ye³kxain¹te³nah¹lxi¹:

—Wain³ti³he¹nxa³wi¹. Moi³se²ah³lu¹ta¹na² wān³txa² sa²yxowet¹si¹hain¹-jau³su² kwa³na³txai¹yah³lxi³hē³li¹. Nxe³kxa²yu³su² a²ki³lha³lxi²na² a²ki³-wā²la² ū³sa³si³tū³ko³kxā¹si¹hain¹jau³su² kwa³na³txain¹yah³lxi³hē³li¹. Ju¹-tai²na² so¹lxi³ wain³na³li¹. Fa³ri³se²a² in³txi³nāu³xu¹ta¹na² nxe³ta¹hxai²hē³la².

⁶Ai¹nha²kxai³ a³pos²to³lo² nū³ka³txi³su² te²a² a²hxi²kan¹ta² he³la³kxi³su² te²a² ā³yā³nū³kxain¹sxā³ i³ye³lain¹ta¹hxai²hē³la². ⁷Kxān³su² i³ye³lain¹nū³la² Pe²jah³lo²nu¹ta² hi²sen³su² i³sa²yxau³sxā³ i³ye³kxi²te³nah¹lxi¹:

—Nxe³jah³lxi³wxi¹. I³ye³kxi¹nx²ta¹tu¹wi¹. Txa²wā²tā³sah¹lxi¹lxi¹. Kxā³nhxi¹-nai³tā² Txa²wā¹sū³na² i³kaix¹so¹sa³na²hē³li¹. I³kaix¹so¹sa³te³nah¹lxi¹: “Ju³te²a² nū³ka³txi³sxa³te²nāu³xa² a²yxau³tāu³a² sa²si¹hā³nxa²ha¹tu¹wi¹. Nxa²ha¹kxai²-nān²tu³ Txa²wān³txa² i³yau¹ū³hai¹nīn¹tu¹wi¹. Nxe³ha²kxai³ yxo²i²sain¹tu¹wi¹.” Txa²wā¹sū³na² nxe³sa³na²hē³li¹. ⁸Nxe³jut³su² Txa²wā¹sū³na² sa²kxai³lu² a²ē¹-nāu³ai²na² hxi²kan¹txi³ i²jah¹lo²su² ha²kxai³ wi¹lhin¹te¹lo³txa²lain¹na²hē³li¹. Nxe³ju³tan¹te²kxa³ya³lhu² Txa²wā¹sū³na² Yāu³ka³txa² ā²nxū³kwa³i³wih¹hain¹-na²hē³li¹. Txa²i²yā¹xain¹nūn³na²hē³li¹. ⁹Hai³txi³ ha³na³ka³lxi³ i²sa²si¹nxa³hē³li¹. Tū¹ka³txai²na² a²kō³nxe³ti³ kāi³ain¹ju³ta² sa²wa²su¹kxain¹nūn³na²hē³li¹, yxo²-i²ai¹nha²kxai³lu¹. ¹⁰Nxe³ain¹jut³su² ih¹nxe³kxa²yan³ti³ta³ nxe²e³yah³lxin¹ji¹wi¹? Txa²wā¹si³yah³la²nāu³u¹ta¹na² Moi³se²ah³lu¹ta¹na² wān³txa² hxi²kan¹txi³ sa²-yxowet¹txain¹ta¹hxai²nxa²ti³ai¹ti²tu³wi¹. Ai¹nhxai²kxai³ jā¹nxe³sxā³ hxi²kan¹-nē³lxa³wi¹. Nxe³nē³lxa³ha²kxai³ tū¹ka³txai²na² Ju³te²a² nū³ka³txi³sxa³ha²kxai³ hxi²ka¹nain¹nū³nxa³lho³li¹. ¹¹Nxe³yān¹ta¹ Je³su²jah³la² yxo²i²ki³sa²kxai³ kō³-nxe³ti³ kāi³ki³ju³ta² sa²wa²su¹kxi²nē³tu¹wi¹. Nxe³ha²kxai³ Ju³te²a² nū³ka³txi³-sxa³te²nāu³xa² te²yā¹nxain¹nūn³tu¹wi¹. Pe²jah³lo²nu¹ta²kxai³ nxe³ta¹hxai²hē³la².

¹²Nxe³ha²kxai³ ain³kxain¹tū³ka³txa² ka³nahx²sxā³ yxau³ain¹ta¹hxai²hē³la². Nxe³nū²la² Bar³na³be²ah³lo²nu¹tā² Pau²lah³lo²nu¹tā² nxe³sxā³ Txa²wā¹sū³na² hi²sen³kxai³lu² Ju³te²a² nū³ka³txi³sxa³te²nāu³xa² wā³nxin¹sxā³ o²la³kxain¹-ju³tu¹ta¹nān¹jau³xa² a²yxowet¹ha³kxa¹ i³hen³txi³nyhain¹ta¹hxai²hē³la². ¹³Nxe³-nxa²ha¹te¹ i³hen³txi³nyhain¹nū²la² Ti³a²kah³lo²nu¹ta¹na² wān³txi³kxai³lu¹:

—Nxe³jah³lxi³wxi¹. Ain³kxi²sah¹lxi³hē³li¹. Txa²wā²tā³nāu³sah³lxi¹lxi¹. ¹⁴Ju³-te²a² nū³ka³txi³sxa³te²nāu³xa² a²wi¹lhi¹na² yxo²i² ā³si³wxe³ju³ta² Si³māu²-ah³la² i³yau¹ū³nē³lain¹ten¹tu³wi¹. Nxe³ha²kxai³ Txa²wā¹sū³na² hi²sen³su² yxo²i²ain¹tū³ka³txa² i²sxā³ so¹ain¹na²hē³li¹. ¹⁵Nxe³ju³kxai³lu² Txa²wā¹sū³na² ū³wha²li¹txā³nxu¹ta¹na² ¹⁶Nxe³te³nah¹lxi¹:

“Hā²wxān³txa³ ā³wa³li²na¹tu¹wi¹. Nxe³na¹tāu³a² Ta³vi²yah³la² a²ne³tah²nāu³a² ā³yā³nū³kain¹sxā³ i³kāin²te²lo³ta¹na¹tu¹wi¹.

¹⁷Nxe³na¹kxai²nān²tu³ a²nū²a² yxo²ha³kxa¹ Txa²wā¹sū³na² wān³txa² sa²yxowet¹tain¹kxi³nū³su² te³nain¹tu¹wi¹. Nxe³sxā³ i³kaix¹ta¹na¹te²a² yxo²i²sain¹tu¹wi¹.

¹⁸Nxe³jau³xai²na² kxā³nhxi¹nu¹ta¹na² Txa²wā¹sū³na² nxe³ta¹hxai²hē³li¹.” Ū³wha²li¹txā³nxu¹ta¹na² nxe³ta¹hxai²hē³li¹.

¹⁹Jā¹nxe³ju³kxai³lu² tū¹ka³txai²na² kwēn¹ta¹na¹ yxo²i²ā³si³wxe³te²a² wān³txa² sa³txe¹jau³xa² i³ye³kxai¹yah³lxi³txa³hē³li¹. ²⁰Nxe³yān¹ta¹ nxe²

ũ³wha²li¹kain¹ki³te³nah¹lxi¹: “Ju¹ta²na² so¹lxi³ sa²yo²we¹jah¹lxi³hē¹li¹. Yain³txa² ko³nxe³te²a² a²yāu³ka³txa² sa²nū¹txain¹kxai²nān²tu² nxe³tū³xai²na² i³yain³yah³lxi³txa³hē¹li¹. A²nū²a² ā³xa² in³txi³su² ta³nxa² a²nū²a² ā³xa² sxe³-xa³ka³lxi³su² ta³nxa² yo²kwain³nha²sxā³ ũ³whīn¹ta³kxi²nyhu¹ah³lxi³txa³-hē¹li¹. Ka³yxuh³xa² a²ti³ha²yau³xa² i³na²yah³lxi³txa³hē¹li¹. Te²yā¹nxe³sxā³ a²ti³ho³nxa³te²a² wā²nhī²yah³lxi³txa³hē¹li¹.” ²¹Nxe³jut³su² sxi²je³na² yo²ha³-kxa¹ sa²ba³to³ nxe³hīn¹su² kxai²nān²tu³ Moi³se²ah³lu¹ta²na² wān³txa² i³ye³-hxai²na²hē³li¹. Ju³te²a² nū³ka³txa² ā³nū²kxi²thī³nāu³xa² nxēn³tai¹nhxai²na²-hē³li¹. Ti³a²kah³lo²nu¹ta² nxe³ta¹hxai²hē¹la².

Ju³te²a² nū³ka³txi³sxa³te²nāu³xa² i³yau¹ũ³hain¹jau³su²

²²Nxe²e³ta³lun²nū²la² a³pos²to³lo² nū³ka³txa² a²hxi²kan¹txa² hē³la³kxai²na² nxe³sxā³ yxo²i²tū³ka³txa² yo²ha³kxa¹ i³ye³kxi²nyhain¹ta¹hxai²hē¹la². i³ye³kxi²nyhain¹te³nah¹lxi¹:

—Pau²lah³la² Bar³na³be²ah³la² sxā³ Ān³ti³o³ki²a²thī³na² i³te³lhxā³ ain¹-na³li¹. Ai¹nha²kxai³ in³txa² ha¹li¹ i²sxā³ so¹ki³kxai²nān²tu³ ā³si³tē³kxain¹-si¹jau³su² kwa³na³ain¹ki³kxai²nān²tu³ wi¹lhī³nx²na³li¹. Nxe³nyhain¹ta¹-hxai²hē¹la². Ai¹nha²kxai³ Ju³ta²sah³la² ā³si³tē³kxi²ha²kxai³ nxe³jah¹la² Bar³sa³ba²sah³lo²su² nxe³ta¹hxai²hē¹la². Jā¹nxe³sxā³ Si²lah³la² ā³si³tē³kxi²-ha²kxai³ nxe³ya³te²a² wi¹lhīn¹ya³ha²kxai³ a²hxi²kan¹ti³la³ha²kxai³ nxe³ya³-ta¹hxai²hē¹la². ²³Nxe³ha²kxai³ ha³teh³nxā³nxa² ũ³wha²li¹lhū³ain¹te³nah¹lxi¹:

—Nxe³jah³lxi³wxi¹. A³pos²to³lo² nū³ka³txi³su² te²a² a²hxi²kan¹txi³su² te²a² nxe³te²a² txa²wā³tā³xi²nyhain¹na³li¹. Nxe³ha²kxai³ Ju³te²a² nū³ka³txi³sxa³te²-nāu³xa² Ān³ti³o³ki²a²thī³na² yxau³ta³nxa² Si²ri³a³ko³xa² yxau³ta³nxa² Si³li²si²-a³ko³xa² yxau³ta³nxa² nxe³yah³lxin¹te² i³nxai²na² txa²wā¹wā³tā³sah¹lxi¹lxi¹.

²⁴Nxe³yah³lxi¹nha²kxai³ txa²nū³ka³txa² wxā³sxā³ i³ye³kxi²nx²tain¹ta¹hē¹li¹. Nxe³jau³xa² hxi²waun³txi³sxā³ i³yxaih¹yah³lxi³ta¹hī¹nhē¹li¹. Yxān¹ta¹ jau¹-xai²na² hai³txi³ sa²si¹hā³nx²ti³sīn¹nxa³hē³li¹. ²⁵⁻²⁷Nxe³na¹ju³kxai³lu² a²nū²a² i²sxā³ so¹si¹na¹tu¹wi¹. Si¹na¹kxai²nān²tu³ Bar³na³be²ah³la² Pau²lah³la² ya³-li³khai¹xai¹yah³lxin¹kxe³su² ā³si³tē³kxi²nyhain¹tu¹wi¹. Ju³ta²sah³lai²na² Si²-lah³lai²na² nxe³sxā³ sa²si¹hā³ain¹si¹na¹tu¹wi¹. Nxe³ain¹si¹na¹ha²kxai³ Bar³-na³be²ah³lai²na² Pau²lah³lai²na² nxe³sxā³ ā³si³tē³kxi²nyhain¹tu¹wi¹. Nxe³te²a² Je³su² Kris²tu³jah¹lai²na² Txa²wā¹hxi²kan¹ta² Si³yxau³jah¹lai²na² wi¹lo²la³-kxain¹ju³ta² kain² i³hen³txi³nyhain¹na²hē³li¹. Su²lhā³te³lhxā³ nyhain¹kxan²-ti³nū¹ ya³lo³txi²sxā³ Sū³na² wān³txa² ha²ya³kxa³ i³hen³txi³nyhain¹to³na²-hē³li¹. Nxe³ha²kxai³ a³lxi¹nha¹nhai¹. A²nxe³tū³ka³txa² wxā³ain¹kxai²nān²tu³ wān³txai²li² ũ³wha²li¹lū³nx²ta¹jau³xain²txi³ i³ye³nhajau³xain²txi³ i³yau¹ū¹-nx²tain¹tu¹wi¹. Ki³ha¹kxi¹nx²ta¹ka²yan³txi³su² nxa¹nhai¹. ²⁸Jā¹nxe³ju³kxai³lu² Txa²wā¹sū³na² Yāu³ka³txi³su² te²na² wān³txa² txa²nū³ka³txi³su² te²na² wān³-txa² nxe³sxā³ ā³nhau³ko³tā³li¹. Nxe³ha²kxai³ jau¹xai²na² so¹lxi³ sa²yo²wet¹-si¹nx²ta¹jau³su² kwa³na³nx²ti³si¹na¹wi¹. ²⁹Nxe³jau³xa²sa¹ yain³txi³su² ko³-nxe³te²a² a²yāu³ka³txa² sa²nū¹tain¹kxai²nān²tu³ i³yain³yah³lxi³txa³hē¹li¹. A²ti³ha²yau³xa² i³na²yah³lxi³txa³hē¹li¹. A²ti³ho³nxa³te²a² wā²nhī²yah³lxi³-txa³hē¹li¹. A²nū²a² ā³xa² in³txi³su² ta³nxa² a²nū²a² ā³xa² sxe³xa³ka³lxi³su² ta³-nxa² yo²kwain³sxā³ ũ³whīn¹ta³kxi²nyhu¹ah³lxi³txa³hē¹li¹. Nxe³jau³xai²na² sa²yo²we¹jah³lxin¹kxai²nān²tu³ wai³nhī³nx²na³li¹. Na¹jau³su² tai²li² nxe³ye¹-nx²ta¹wi¹. Ta³lun²na¹wi¹. Ti³a²kah³lo²nu¹ta²kxai³lu² nxe³ta¹hxai²hē¹la².

³⁰ Nxa²ha¹te¹ tū¹ka³txai²li² sa²si¹hā³kxe³su² a³li³ain¹nū²la² Ān³ti³o³ki²a²-thi¹na² ā³wi¹hain¹ka³tu³ yxo²i²tū³ka³txa² i³kaix¹sxā³ ā³nxū¹tū²la² ha³teh³-nxā³nxai²li² ū³hū¹nyhain¹ta¹hxai²hē¹la². ³¹ Ai¹nha²kxai³ ta²nxā¹nxai²li² so¹kxi²sxā³ i²hxa³tain¹nū²la² ka³lih³kxi²la²nha² nxū²kwai³lxū¹txain¹ta¹-hxai²hē¹la². ³² Ain¹nxa²ha¹te¹ Ju³ta²sah³lo²nu¹tā² Si¹lah³lo²nu¹tā² nxe³sxā³ Txa²wā¹sū³na² wān³txa² i³hen³txain¹ya³ha²kxai³ ye³ka³lxa¹txi³ i³yau¹ū³ain¹-ya³ha²kxai³ i³nxū²kwai³lxū¹txain¹ya³ha²kxai³ nxe³nyhain¹ta¹hxai²hē¹la². ³³ Nxe³ha²kxai³ ye³jen¹nāu³kxai³lu²:

—Wi¹lhin¹sxā³ i³xi¹jah³lxu¹li¹. Ain¹jau³su² ai¹nha²kxai³ Ju³ta²sah³la² nū³-ka³txi³nu¹ta²kxai³ wi¹lhin¹sxā³ i³xain¹ta¹hxai²hē¹la². ³⁴ Yxān¹ta¹ Si²lah³lo²nu¹-tai²na² so¹lxi³ a²yo³not¹sxā³ yxau³ta¹hxai²hē¹la².

³⁵ Nxa²ha¹te¹ Pau²lah³lo²nu¹tā² Bar³na³be²ah³lo²nu¹tā² nxū²la² kan²-txi³ yxau³ya³ha²kxai³ Txa²wā¹sū³na² wān³txa² i³yau¹ū³ya³ta¹hxai²-hē¹la². Te²yā¹nxe³sxā³ a²hxi²kan¹ta³ he³la³kxa³ wān³txai²na² jau³xain²txi³ i³yau¹ū³hain¹nūn³ta¹hxai²hē¹la².

Pau²lah³la² Bar³na³be²ah³la² ā³nhait¹ja³jau³su²

³⁶ Nxa²ha¹te¹ Pau²lah³lo²nu¹ta²kxai³ i³ye³kxi²te³nah¹lxi¹:

—Bar³na³be²ah³lāi³. Sxi²jen³ti³nāu³xa² Txa²wā¹sū³na² wān³txa² i³yau¹-ū³sa²the³ki³thi¹tax²tai³tā² āh¹lxi³ ai³sxi²xa²sai¹. Wi¹lhin¹tin²tā¹ ki³txai²li¹. Ta¹hxai²hē¹la².

³⁷ Nxa²ha¹te¹ Bar³na³be²ah³lo²nu¹tai²na² wān³txi³kxai³lu¹:

—Wi¹na³li¹. Ai³ya³sa³wi¹. Nxe³ki³kxai²nān²tu³ Jo³āu² Mar²ko³jah³la² ka²lat¹sxā³ tē³ya³sē¹li¹. Ta¹hxai²hē¹la². ³⁸ Nxa²ha¹te¹ Pau²lah³lo²nu¹tai²na² wān³txi³kxai³lu¹:

—Jau¹xai²na² wi¹lxa³wi¹. Pā³fi²li²a²ko³xa² ā³nxai³ki³si¹nai³tā² jah¹lai²na² sa²kxai³lu² ā³nē³lhxā³ ih³xi²ti³ai¹ti²tu³wi¹, ya³lo³txi²nxa³ha²kxai³lu¹. Nxe³-ha²kxai³ tē³ki³ju³ta² wi¹lxa³wi¹. Ta¹hxai²hē¹la². ³⁹ Nxe³ha²kxai³ yxo²xūn³txi³ i³ye³li³ya³ha²kxai³ ā³nhai²ta¹lxi³sxā³ ai³ya³ta¹hxai²hē¹la². Nxe³ha²kxai³ Bar³-na³be²ah³lo²nu¹ta²kxai³ Mar²ko³jah³lo²nu¹ta² ā³sa²so¹sxā³ na³vi²o²tē³na² Syi²-pri²ko³xa² ā³nxai³ka³lo³su² ā³wih¹sxā³ ā³nxai³ya³ta¹hxai²hē¹la². ⁴⁰⁻⁴¹ Nxe³ai¹-nha²kxai³ Pau²lah³lo²nu¹tai²na² sa²kxai³lu² Si²lah³lo²nu¹tā² ā³sa²so¹ha²kxai³ Si²ri³a³ko³xa² Si³li²si²a²ko³xa² nxe³ko³nāu³a² Txa²wā¹sū³na² wān³txa² yxo²-i²tū³ka³txi³nāu³xa² ā³nxū²kwai³lxū¹te³lhxā³ ā³nxai³ya³ta¹hxai²hē¹la². Nxe²-nxa³ta³lxa¹ yxo²i²sxā³ yxau³xai³tū³ka³txi³nu¹tai²na² wān³txi³kxai³lu¹:

—Txa²wā¹sū³na² wi¹li¹nx²ti³tu¹wi¹. Wi¹lhin¹sxā³ ā³nxai³jah³hē¹li¹. Nxe³ain¹-ta¹hxai²hē¹la². Nxe³ain¹ya³ha²kxai³ ā³nxai³ya³ta¹hxai²hē¹la².

Ti³mo²jah³la² ā³nū²kxi²sxā³ ai³yah³lxi³jau³su²

16 ¹ Nxa²ha¹te¹ Ter²be²thi³na² ā³nxai³ya³ta¹hxai²hē¹la². Nxe³nū²la² a³li³-nū²la² Lis²tra²thi³na² ā³nxai³ya³ka³tu³ Ti³mo²jah³la² i³ha¹txi²ya³ta¹-hxai²hē¹la². A²nxe³jah¹lo²nu¹tai²na² Txa²wā¹sū³na² wān³txa² yxo²i²ha²kxai³ a²hā³ka³na² Ju³te² ta¹ka³lxan²tu³ yxo²i²ha²kxai³ a²wi³na² Kre²kah³lo²su² te²-an²tu³ nxe³ta¹hxai²hē¹la². ² A²nxe³jah¹lo²nu¹tai²na² sa²kxai³lu² Lis²tra² nū³-ka³txa² yxo²ha³kxa¹ I³ko²ni²a² nū³ka³txa² yxo²ha³kxa¹ yxo²i²tū³ka³txan²tu³ Ti³mo²jah³lo²nu¹ta²kxai³ wi¹lhin¹ye¹nxa²ha¹te¹ e³kxain¹ta¹hxai²hē¹la². ³ Nxa²-ha¹te¹ Pau²lah³lo²nu¹ta²kxai³lu² a²e¹nān¹jau³kxai³lu¹:

—Ti³mo²jah³la² ā³sa²so¹na¹tū¹xā¹. Nxe³yān¹ta¹ Ti³mo²jah³la² wī³nai¹tā² Kre²ka² nū³ka³txi³si²na²hē³na¹. Nxe³ha²kxai³ Ju³te²a² a²nū³ka³txi³sxa³xā¹. Nxe²nxa³ju³tan¹te²kxa³ya³lhu² Ju³te²a² nū³ka³txa² i¹ha¹txi²kxai²nān²tu³ kū³-we²ki²la² wi¹lxa³xā¹. Nxe³ha²kxai³ sa²yxo²ā³xa³khih³. Nxe³jau³su² nxe³ju³-tan¹te²kxa³ya³lhu² ā³sa²so¹nū²la² a²ki³wā²la² ū³sa³si³tū³ko¹kxā¹ta¹hxi²hē¹la². ⁴Nxe³thi³nāu³xai²li² ai³lha¹thet³tāu³a² ha³teh³nxā³nxai²li² Je³ru³sa³lē²thi³na² tē³sxā³ wxā³txā³nxai²li² i³yau¹ū³nyhain¹ta¹hxi²hē¹la². Wān³txai²li² sa²yxo²-we¹nyhain¹si¹jau³su² i³ye³kxain¹ta¹hxi²hē¹la². Nxe³ta³nxā³nxu¹ta²kxai³la¹ a²kxā³nxai³tā² a³pos²to³lo² nū³ka³txa² Je³ru³sa³lē²thi³na² a²hxi²kan¹txi³-nāu³xa² sxā³ ū³wha²li¹lhā³ain¹ta¹hxi²hē¹la². ⁵Nxe³ju³tan¹te²kxa³ya³lhu² Txa²wā¹sū³na² wān³txa² yxo²i²ain¹tū³ka³txi³nāu³xa² yxo²ha³kxā¹ ā³nxū²-kwai¹lxū¹nyhain¹ta¹hxi²hē¹la². Ā³nxū²kwai¹lxū¹sxā³ yxo²i²ain¹tū³ka³txa² ā³te¹txain¹ta¹hxi²hē¹la².

Pau²lah³lai²na² hxi²sxā³nho³jut³sū³ju³ta²

⁶Nxe³nū²la² Fri²ji²a²ko³xa² Ka³la²si²a²ko³xa² sxā³ ā³nxai³ain¹ta¹hxi²hē¹la². Ā³nxai³ain¹tū³kxai³lu²:

—A²si³a³ko³xa² ā³wi¹ha¹tū¹xā¹. Ain¹ta¹ Txa²wā¹sū³na² Yāu³ka³txa² hi²-sen³su² ai³si¹hai¹nxai³jau³su² i³yau¹ū³hain¹ta¹hxi²hē¹la². ⁷Ha²wxā³txa³ Mi²-si²a²ko³xa² yau³son³nū²la²:

—Pi³ti²ni²a²ko³xa² ai³na¹tū¹xā¹. Ain¹tah¹lxa¹ Je³su²jah³la² Yāu³ka³txa² ai³-si¹hai¹nxai³jau³su² i³yau¹ū³ju³tan¹te²kxa³ya³lhu² ai³ain¹ta¹hxi²nxai³hē¹la². ⁸Nxe³ha²kxai³ Mi²si²a²ko³xa² wain³txi³ ā³wa²to²ka² ai³nū²la² Tro³a²te²thi³na² kan³sxā³ ā³wi¹hain¹ta¹hxi²hē¹la². ⁹Nxe³tāu³a² ka³nxai³hi²ta¹hxi²hē¹la². Ka³-nxa³hi²nū²la² Pau²lah³lo²nu¹ta²kxai³lu² hxi²sxā³nho³jut³sū³ju³ta² i²ta¹hxi²hē¹la². Ī²ka³tū³ta¹ in³txa² Ma³se³to²na²ko³xan¹jah¹la² ā³wxā³ye²ta¹hxi²hē¹la². Ā³wxā³ye²nū²la² win¹ta²te²lxi³ i³ye³kxi²te³nah¹lxi¹:

—Ma³se³to²na²ko³xa² ā³wxā³sē¹li¹. Ā³non²ta³kxi²sa²si¹nhē³li¹. Nxe³ye²-ta¹hxi²hē¹la². ¹⁰Nxe³ju³tan¹te²kxa³ya³lhu² yen³kxa² wxa²hau³ko³tū²la² Ma³se³to²na²ko³xa² wa³su³txi³ ā³nxai³ya³sain¹na²hē³la². Txai²li² Lu²kah³-lo²na¹xai²na² ū³wha²li¹jah¹lo²sa¹wa². Ā³si³tē³kxai¹na¹hē³la². Nxe³sxā³ Ma³se³-to²na²ko³xan¹tū³ka³txa² Txa²wā¹sū³na² wān³txa² wi¹jau³xa² i³hen³txi³te³lhxā³ ai³ya³sain¹na²hē³la², Txa²wā¹sū³na² sa²si¹hā³sain¹si¹nha²kxai³la².

Li²ta³ka³lxa² yxo²i² ā³si³wxe³jau³su²

¹¹Nxe³ha²kxai³ na³vi²o²te³na² ā³wih¹ya³sain¹nū²la² Tro³a²te²thi³na² a³li³-ya³sain¹nū²la² i³ye³na² kāin²je³na² hāu¹sxā³ ai²ya³sain¹na²hē³la². Nxe³nū²la² Sa³mo³tra²si²a²ko³xa² kwa² u²te³na¹nha¹ka³tū³ a³lan²tāu³a² Ne³a²po³lis²-thi³na² ā³nxai³sxā³ a³li³kxi²ya³sain¹na²hē³la². ¹²Te²ya¹nxūn³tāu³a² i³ye³na²-kxai³lu² ā³sxā³ Fi³li³pos²thi³na² a²yu³kxa² ā³nxai³ya³sain¹na²hē³la². A²nxe³-thi³na² Ma³se³to²na²ko³xan¹thi³su² ha²kxai³ sxi²yhe³na² kāin²thi³su² ha²kxai³ nxe³hxi²na²hē³la². Nxe³ha²kxai³ Ro³ma²no² nū³ka³txa² a²hxi²-kan¹ta² yxau³thi³su² hxi²na²hē³la². A²nxe³thi³na² ye³ha¹li¹ yxau²a³lan²-ya³sain¹na²hē³la². ¹³Nxe³ya³sai¹nha²kxai³ sa²ba²to³nxe³ti³xa² thi¹nai²na² a³li³ya³sain¹ka³tū³:

—Ka³wā³lxa² yxo²ka³teh³nāu³a² Ju³te²a² nū³ka³txai²na² sa²kxai³lu² Txa²wā¹sū³na² i³ye³kxi²te³lhxā³ ā³wxā³sxā³ ā³nū²kxai¹nhxi²na²hē³na¹.

Jā¹nxain¹tū¹xā¹. Nha¹jau³su² ai³sxi²ya³sain¹na²hē³la². Ya³sai¹nha²kxai³ ā³wxe³nha¹nū²la² txu¹ti³nāu³xa² i³yau¹ū³ain¹sī¹na¹hē³la². ¹⁴Nxe³tāu³a² Li²-ta³ka³lxa² Ti³a³ti²ra²thi³nān¹ta¹ka³lxa² wxā³nūn³nū²hē³la². A²nxe³sxā³ ta¹ka³-lxai²na² sa²kxai³lu² wā²la²ka³lo³a² wi³win³ka³lo³a² au³ka³lo³an²tu³ o²la³kxi²-hxai²na²hē³la². A²nxe³sxā³:

—Txa²wā¹sū³na² wān³txa² ain³kxi²na¹tū¹xā¹. Nxe³jau³su² Pau²lah³lai²na² wān³txa² wi¹lain³kxi²na²hē³la². Nxe³tāu³a² wān³txai²na² wi¹la³la³kxi²si¹-jau³su² Txa²wā¹sū³na² hi²sen³su² i³hxi²ka¹tā²hē³la². Nxe³ju³tan¹te²kxa³ya³lhu² yxo²i² ān³si³wxe³na²hē³la². ¹⁵Nxa²ha¹te¹ ta¹ka³lxai²na² sxi²ha² yxau³kxi²tū³-ka³txa² whāi²na¹ yxo²i²ai¹nha²kxai³ i³yau³xa² ū³hū¹kxi²sa²sai¹ain¹na²hē³la². Nxe³nū²la² i³ye³kxi²sain¹sīn¹te³nah¹lxi¹:

—Hi¹na² yxo²i²nū³na¹wi¹. Nxe³na¹ha²kxai³ txa²sxi²ha² yxaut³jah³lxi³hē¹li¹. Nxe³sain¹to³sī¹nha²kxai³ ā³wih¹sxā³ yxau³ya³sain¹na²hē³la².

Sxi²ha² kan²thī³na² ū³tī¹kxain¹ya³jau³su²

¹⁶Ka³nxa³ha²ta³nūn³tāu³a² Txa²wā¹sū³na² i³ye³kxi²je³na² ai³lxi²ya³sain¹-tāu³a² wāi³lxa² i³ha¹txi²sī¹na¹hē³la². A²nxe³ta¹ka³lxai²na² sa²kxai³lu² ko³-nxe³te²a² yāu³ka³txa² a²nxū²kwai³wi¹ha²kxai³ wān³txa² ye³jen¹na² wxā³-ju³ta²nū³a² i³yau¹ū³hxai²na²hē³la². Nxe³kxai³ a²wa³kxēn³yah³la² kāin² ū³yho³hi²nyhai¹nhxai²na²hē³la². ¹⁷A²nxe³ta¹ka³lxa² i³hit¹sain¹sīn¹sxā³ i³kaix¹te³nah¹lxi¹:

—In³txi³nāu³xai²li² Txa²wā¹sū³na² Hxi²kan¹ta² Si³yxau³jah¹la² a²sa³wi²-ha³lxai²la¹wi¹. Wān³txa² wi¹jau³xa² wain³txi³ e³ain¹na³li¹. Txa²wā¹ko³nxe³ti³ kāi³ki³ju³ta² ā³na¹la³kxi²nha²sān²sxā³ ne³wā²na³ju³ta³nū³a² i³yau¹ū³hai¹-nhxai²na²hē³li¹. Nxe³na²hē³la².

¹⁸Nxe³jau³xai²na² ye³ka³lxa¹txi³ e³a³lan²ni²to³na²hē³la². Ai³la² Pau²lah³-lo²nu¹tai²na² hi²sen³kxai³lu² hxi²ye¹ta³lxi³ha²kxai³ ā³yxo²o³tū¹nū²la² a²yāu³-ka³txa² i³ye³kxi²te³nah¹lxi¹:

—Je³su² Kris²tu³jah¹lai²na² a²sa³wit³sa¹wi¹. Nxa¹ha²kxai³ nxū²kwai³li³si¹-hin¹jau³su² Je³su²jah³la² kwa³na³nxān²na³li¹. Nxe³jau³su² ha²kxai³ a²yāu³-ka³txa² wa³su³txi³ nxū²kwai³li³na²hē³la². ¹⁹Nxe³ju³tan¹te²kxa³ya³lhu² a²wa³-kxēn³yah³la² a²yo³ha² so¹hxai²na¹kai³ jāx¹si¹sa²nxax³khih³. Nxe³jau³su² kāin² hit³txain¹na²hē³la². Nxe³ka³tu³ Pau²lah³lo²nu¹tā² Si²lah³lo²nu¹tā² nxe³sxā³ nū³kxūn³sxā³ sa²so¹ain¹ya³sxā³ sxi²je³na² nxū²kwai³se³lan¹je³na² a²hxi²-kan¹ta² nū³ka³txa² hxi²ka²nāu³a² sa²nū¹ain¹na²hē³la². ²⁰⁻²¹Ai¹nha²kxai³ Ro³-ma²no² nū³ka³txa² a²hxi²kan¹ta³ sa²nū¹ain¹te³nah¹lxi¹:

—Jah¹la²nāu³xai²li² Ju³te²a² nū³ka³txi³su² na¹li¹. Yxān¹ta¹ txa²wā¹ki³-nāu¹xai²li² Ro³ma²no² nū³ka³txi³su² ki³tā³li¹. Nxe³ki³sa²kxai³ Ju³te²a² wān³txa² sa²yxo²wet¹si¹hain¹jau³su² i³hen³txi³nyhain¹na³li¹. Yxān¹ta¹ txa²-wā¹ki³nāu¹xai²li² Ro³ma²no² nū³ka³txi³su² ki³sa²kxai³ hxi²kan¹txi³ i³we¹-tain¹ki³sxa³nhai¹. Nxe³jau³su² sxi²jen³na² yxo²ha³kxa¹ i³wā³txi³nyhain¹na³li¹. Nxe³na²hē³la².

²²Nxe³ain¹ka³tu³ tū¹ka³txa² kwa² ten³sa²tā³sī²ain¹tū³ka³txa² te²yā¹nxe³-jau³su² e³kxain¹na²hē³la². Nxe³nū²la² a²hxi²kan¹jah³lo²nu¹tai²na² hi²sen³-kxai³lu² Pau²lah³lo²nu¹tā² Si²lah³lo²nu¹tā² nxe³te²a² wā²la²ka³lo³a² sa²sai¹-kxain¹sān²nū²la² hi³sa³ka³txa² i³wait¹si¹hain¹jau³su² kwa³na³ain¹na²hē³la².

²³Kāin² i³wai¹txain¹nū²la² kan²txi³ ū³tī¹kxain¹na²hē³la². Ye³ka³na³ka³nat³sxā³

ka³nxā³hi²sxā³ tī¹kxi²si¹hain¹jau³su² kwa³na³ain¹na²hē³la². ²⁴Nxe³nū²la² tī¹kxi²thi³na² hau³ko³jah¹lai²na² hi²sen³su² sa²so¹yain¹nū²la² nxū²kwai³-ye³lan¹thi³na² ū³tī¹kxa² wxē³ain¹na²hē³la². Nxe³ka³tū³ hi³sa³ka³txa² kāin²-ka³txa² tē³sxā³ sa²yu³kī¹la³kxain¹na²hē³la². Nxe³ha²kxai³ yu³ke³nxā² yxau³ain¹na²hē³la².

²⁵Nxa²ha¹te¹ ka³nxah³ta² wi³ta³lon³tāu³a² Pau²lah³lo²nu¹tā² Si²lah³lo²-nu¹tā² nxe³sxā³ Txa²wā¹sū³na² i³ye³kxi² Txa²wā¹sū³na² wān³txa² wi¹jau³xa² hai³ni² nxe³ain¹na²hē³la². Nxe³nxā²ha¹te¹ ū³tī¹kxain¹ya³tū³ka³txi³nu¹ta² a²yo²ha³kxa¹ ain³kxain¹na²hē³la². ²⁶Nxa²ha¹te¹ wa³su³txi³ kxī³h³nū³xa² kāin² i³ka³ta³tat³sa²kxai³ sxi²nhu¹tain²txi³ tī¹kxain¹ya³thi³nu¹tain²txi³ kāin² i³ka³-ta³tat³sa²kxai³ sxi²ha² yo²ha³kxa¹ ha³nxeh³lxa³ti³ hxa³li²ha²kxai³. Sxi²h²-yo²a² sa²yo²than²nha²kxai³ kwa³thi³li³h³na² hxi²kī¹la³kxain¹ya³ti³h³na² hxi²ka³li³h³hxi²ka³txi³ nxe³na²hē³la². ²⁷Nxa²ha¹te¹ sxi²ha² hau³ko³jah¹-lo²nu¹ta²kxai³lu² txu¹li²nū²la² sxi²yo²a² sa²yo²than²kxe³su² i²nū²la² i³ye³kxi²nhā²te³nah¹li¹:

—Tū¹ka³txai²li² ū³tī¹kxai¹na¹tū³ka³txa² aun³ta³li³si³lxa²hi². Nxe³jau³su² hi³-ki²a³la² tē³sxā³ wā²nxū¹ su²lhā³nha²te³lhxā³ nxa²hē³la². ²⁸Ain¹ta¹ Pau²lah³-lo²nu¹ta²kxai³ yo²kāin²txi³ i³kaix¹te³nah¹li¹:

—Wā²nxū¹ su²lhā³nha²txa³hē¹le¹. A²yo²ha³kxa¹ yxau³si¹na¹we¹. Nxe³ain¹na²hē³la².

²⁹Nxa²ha¹te¹ sxi²ha² tī¹kxi²thi³na² hau³ko³jah¹lo²nu¹tai²na² sa²kxai³lu² ya³wit³ta³ i³ka³txa² sxi²hē¹nāu³a² wxa²ko²ko²ta³ni²ye²si¹jau³su² sa²si¹hā³-sān²nū²la² ā³wih¹nū²la² Pau²lah³lo²nu¹tā² i² Si²lah³lo²nu¹tā² i² nxe² ten³-na¹na²hē³la². Ten³na¹nū²la² kāin¹ka³ta³tat³sa²ha²kxai³ Pau²lah³la² a²yen³-nāu³a² ā³ka³ti³h³wxe³na²hē³la². ³⁰Nxe³nū²la² sa²sai¹xi²yhain¹na²hē³la². Nxe³te³nah¹li¹:

—Txa²hxi²kan¹jah¹lāi³. Nxe³jah³wxi¹. Ī¹h¹nxe³ju³ta² txa²ē¹nāu³ai²na² sa²-hau³ko³nha¹ju³ta³ o²la³kxi²te³la¹ji¹wi¹? Nxe³na²hē³la².

³¹Nxa²ha¹te¹ Pau²lah³lo²nu¹ta²kxai³ i³ye³kxi²nyha¹te³nah¹li¹:

—Txa²wā¹hxi²kan¹ta² Si³yxau³ka³txa² Je³su² Kris²tu³jah¹la² yo²i²in¹kxai²-nān²tū³ wxa²ē¹nāu³ai²na³ sa²hau³ko³txa²tu¹wi¹. Wxa²sxi²ha² yxau³ain¹tū³ka³-txa² yo²ha³kxa¹ te²yā¹nxain¹nū³tu¹wi¹. Nxe³na²hē³la².

³²Nxe³ha²kxai³ tū¹ka³txai²na² yo²ha³kxa¹ ain³kxain¹sxā³ Txa²wā¹sū³na² wān³txa² wi¹jau³xa² i³hen³txain¹na²hē³la². Nxe³ju³tan¹te²kxa³ya³lhu² yo²-i²ain¹na²hē³la². ³³Nxe³hī¹nu¹tai²na² tī¹kxi²thi³nu¹tai²na² hau³ko³jah¹lo²nu¹-tai²na² hi²sen³kxai³lu² wai¹nyhain¹ju³ta² wxa²hi³li³kxi²nyhain¹na²hē³la². Nxe³ain¹sān²ka³tū³ hā²wxān³txa³ sxi²ha² yxau³kxain¹tū³ka³txa² yo²ha³kxa¹ i³yau³xa² ū³hū¹kxi²sa²sai¹ain¹na²hē³la². ³⁴Nxain¹nū²la² a²sxi²nhāu³a² tē³sxā³ ā³wih¹nū²la² yain³txa² ū³hū¹ain¹na²hē³la². A²nxe³jah¹lo²nu¹ta²kxai³la¹ ka³lih³-khaix¹na²hē³la², Txa²wā¹sū³na² yo²i²ai¹nha²kxai³la².

³⁵Nxa²ha¹te¹ a³la²ni²tāu³a² Ro³ma²no² nū³ka³txa² a²hxi²kan¹ta² nū³ka³txa² sa²kxai³lu² po³li²sa² nū³ka³txi³su² te²kxai³ kwa³na³ain¹te³nah¹li¹:

—In³txai²li² sa²ta²la³kxa²tā³txain¹ya³hē¹li¹. Nxe³na²hē³la². ³⁶Nxe³ha²kxai³ tī¹kxi²thi³nu¹tai²na² hau³ko³jah¹lo²nu¹tai²na² wān³txi³kxai³lu¹:

—Pau²lah³lāi³. A²hxi²kan¹ta² nū³ka³txa² ha³lo²a² sa²than²kxi² sa²tā³nx²ti³-si¹sain¹jau³su² kwa³na³sain¹na²li¹. Nxe³ha²kxai³ ka³lih³kxi²la²nhā²sxā³ a³li³-ja¹hē¹li¹. Nxe³nyhain¹na²hē³la².

³⁷Nxa²ha¹te¹ Pau²lah³lo²nu¹tai²na² wān³txi³kxai³lu¹:

—A²wi¹lhi¹na² Ro³ma²no² wān³txa² sa²yo²ā³sī¹nxa³tai¹ti²tu³wi¹. Ro³ma²no² nū³ka³txi³sa²sī¹na¹kxan²ti³ sxi²jen³nāu³ai²na² tē³sxā³ i³wait¹sain¹sīn¹-tai¹ti²tu³wi¹. Nxe³sain¹sīn¹ju³ta² a²nū²a² yxo²ha³kxa¹ i²sain¹sīn¹tai¹ti²tu³wi¹. Nxe³sain¹sīn¹ka³tu³ ū³tī¹kxi²sain¹sīn¹tai¹ti²tu³wi¹. Nxe³ha²kxai³: “Hī¹na² hāi³a² a³li³ja¹hē³li¹.” Sain¹jau³su² sa²yo²we¹tain¹sīn¹nxa³lho³li¹. Nxe³yān¹ta¹ a²hxi²kan¹jah¹la² wxā³ka³tu³: “A³li³ja¹hē³li¹.” Sa²sīn¹kxai²nān²tu³ a³li³nha¹-tu¹wi¹. Nxe³na²hē³la². ³⁸Nxe³ai¹nha²kxai³ po³li²sa² nū³ka³txi³nu¹ta²kxai³lu² jau¹xai²na² yxo²ha³kxa¹ Ro³ma²no² hxi²kan¹jah¹lo²nu¹tai²na² i³hen³txi³-nyhain¹na²hē³la². Nxe³yān¹ta¹:

—Ro³ma²no² nū³ka³txi³sain¹na³li¹. Ain¹jau³su² Ro³ma²no² hxi²kan¹jah¹-lo²nu¹ta²kxai³ ain³kxain¹ka³tu³ yuh³lxain¹na²hē³la². ³⁹Nxe³nū²la² ū³tī¹kxi²-thi³na² ā³wi¹hain¹nū²la² i³āin²ta³kxi²nyhain¹ka³tu³ sa²tā³nyhain¹te³nah¹lxi¹:

—Txa²sxi²je³na² wa³su³txi³ a³li³xi²jah¹hē³li¹. Nxe³ain¹na²hē³la². ⁴⁰Nxe³ain¹-ya³nxa²ha¹te¹ a³li³xi²yah³nū²la² Li²ta³ka³lxa² sxi²ha² ā³nxai³sxā³ ā³wih¹yah³-na²hē³la². Ā³wih¹yah³nū²la² wān³txa² wi¹jau³xa² i³nxū²kwai³lxū¹txain¹jau³xa² Je³su²jah³lai²na² wān³txa² yxo²i²tū³ka³txa² i³hen³txi³nyhain¹na²hē³la². Nxe³-nū²la² a³li³xi²sxā³ ā³waix³txi²yah³na²hē³la², Pau²lah³lo²nu¹tā² Si²lah³lo²nu¹tā² nxe³ya³sxā³ ā³waix³txi²yah³na²hē³la². Nxe³ha²kxai³ txa²li² Lu²kah³lo²na¹-xai²li² Fi³li³pos²thi³na² yo³na² yxau³na¹hē³la².

Te³sa³lo²ni³ka²thi³na² ai³ain¹jau³su²

17 ¹A³li³xi²yah³nū²la² Ā³fi²po³li²thi³na² ā³ya¹tā³wih¹ya³ta¹hxai²hē³la². Ā³ya¹tā³wih¹yah³nū²la² a³li³xi²sxā³ A³po³lo²ni³a²thi³na² ā³ya¹tā³. wih¹ya³tu³ta¹hxai²hē³la². Ā³ya¹tā³wih¹yah³nū²la² a³li³xi²sxā³ Te³sa³lo²ni³ka²-thi³na² ā³ya¹tā³wih¹ya³ta¹hxai²hē³la². Nxe³thi¹nāu³ai²na² Ju³te²a² nū³ka³txa² ā³nū²kxi²thi³na² yū³ta¹hxai²hē³la². ²Nxe³thi³na² Pau²lah³lo²nu¹ta²kxai³lu² ā³wih¹hxai²kxai³ jā¹nxe³tu³ta¹hxai²hē³la². Ye³ha¹li¹ ka³na³ki¹ sa²ba³to³ nxe³-sxā³ ā³wih¹nū²la² Txa²wā¹sū³na² wān³txa² wxi²kan¹txi³ i³yau¹ū³nyhain¹tu³-ta¹hxai²hē³la². ³Ī³yau¹ū³nyhain¹tu³te³nah¹lxi¹:

—Kxā³nhxi¹nu¹tai²na² Txa²wā¹sū³na² ū³wha²li¹txā³nxu¹tai²nān¹jau³xa² e³te³nah¹lxi¹: “Yan¹ye³jen¹nāu³ai²na² Hxi²kan¹ta² Si³yxau³tāu³lo³ta¹jah¹la² a³ka³nxā² wxā³tu¹wi¹. Wxā³kxai²nān²tu³ kāin² khāuh³lxa³txi³nha²sxā³ ya³lu²-kxi¹nx²ti³tu¹wi¹. Nxe³yān¹ta¹ ka³ten³su² i³sa²yxau³xi²tu¹wi¹.” Nxe³jau³xai²na² Txa²wā¹sū³na² ū³wha²li¹txā³nxu¹tai²nān¹jau³xa² nxe³ta¹hxai²hē³li¹. Nxe³jah¹-lain²txi³ Je³su²jah³la² i³yau¹ū³nx²ta¹jah¹lain²txi³ Txa²wā¹sū³na² Hxi²kan¹ta² Si³yxau³tāu³lo³jah¹lo²xi²na³li¹. Pau²lah³lo²nu¹ta²kxai³ nxe³ta¹hxai²hē³la².

⁴Nxe²e³ta³lun²yain¹nxa²ha¹te¹ Ju³te²a² nū³ka³txai²na² i²li³jah¹lo²nāu³xa² so¹lxi³ yxo²i²ain¹ta¹hxai²hē³la². Te²yā¹nxe³sxā³ Kre²ka² nū³ka³txa² ka³lxa¹-txi³ Txa²wā¹sū³na² wān³txa² yxo²i²ain¹nūn³ta¹hxai²hē³la². Nxe³ta³nū³ka³-txu¹tai²na² sa²kxai³lu² Pau²lah³lo²nu¹tai²na² wān³txa² i³yau¹ū³nyhain¹jau³xa² hī¹na² so¹lxi³ ain³kxi²nyhai¹nha²kxai³ Je³su²jah³la² wān³txa² yxo²i²ain¹ta¹-hxai²hē³la². Te²yā¹nxe³nūn³sxā³ txu¹ti³nāu³xa² a²hxi²kan¹ta³ka³lxu³nāu³xa² yxo²i²ain¹nūn³ta¹hxai²hē³la². A²nxe³ta³nxū³ka³txi³nu¹ta² yxo²ha³kxa¹ Pau²-lah³la² Si²lah³la² nxe³sxā³ ān³sa²si³te³kxi²yah³lxi¹ta¹hxai²hē³la².

⁵Nxe³yā¹nūn³tah¹lxa¹ te³nxa³tū³ka³txi³sa²tū³ka³txa² ka³txā³nain¹jau³su² Pau²lah³lo²nu¹tai²na² wān³txa² te³nai¹nxa³jau³su² a²nū²a² kō³nxe³ti³

kāi³tū³kǎ³txa² i³kaix¹ki³nū²kxi²nyhu¹sxā³ i³ki³han³sxā³ Pau²lah³la² ko³nxe³ti³
i³hen³txain¹ta¹hxai²hē¹la². Nxain¹ka³tū³ i³xan³txin²tain¹ka³tū³ Pau²lah³la²
Si²lah³la² nxe³sxā³ sa²so¹ain¹te³lhxā³ sxi²ta² yxo²ha³kxa¹ ā³ten³tain¹ta¹hxai²-
hē¹la². Yxān¹ta¹ i³ha¹txain¹ta¹hxai²nxa³hē¹la². Nxe³ai¹nha²kxai³ Ja³sāu²ah³la²
sxi²ha² ūn¹txi³ sxi²h²yxo²a² ū³khot³sxā³ ā³wi¹hain¹ta¹hxai²hē¹la². Nxe³ain¹-
to³ta¹ Pau²lah³lo²la³ Si²lah³lo²la³ i²ain¹tu³ta¹hxai²nxa³hē¹la². 6 Nxe³ai¹nxa³-
ha²kxai³ Ja³sāu²ah³la² sa²so² in³txi³nāu³xa² i²li³tū³kǎ³txa² yxo²i²tū³kǎ³txa²
sa²so² ain¹sxā³ a²nū²a² hxi²kan¹ta² o²la³kxain¹thi³na² tē³sxā³ ā³nxa³nyhain¹-
ta¹hxai²hē¹la². Nxain¹ka³tū³ yxo²kāin²i³ye³lain¹te³nah¹lxi¹:

—Tū³kǎ³txai²li² ko³nxe³ti³ kāi³ai¹nhxai²na²hē³li¹. Sxi²je³na² yxo²ha³kxa¹
ju¹ta² yā¹nxe² kāi³ain¹nīn²tai¹. Jā¹nxain¹te³lhxā³ txa²wā¹sxi²je³na² wxā³ain¹-
nīn²tai¹. 7 Jā¹nxain¹sxā³ Ja³sāu²ah³la² sxi²ha² ha³la³ka³lxa³lon³kxain¹nīn²tai¹.
Nxain¹ka³tū³ txa²wā¹hxi²kan¹jah¹la² Ro³ma²no³ko³xan¹ta² a²wa³li³kha³lhx³-
lai²na² wān³txa² sa²yxo²ā³yain¹sxā³ Je³su²jah³la² txa²wā¹si³yxau³kax³su² ti³-
hi¹jai¹nha²kxai³ nxe³yain¹nīn²tai¹. Nxe³nyhain¹ta¹hxai²hē¹la².

8 A²nxe³jau³kxai³lu² ko³nxe³ti³ kāi³tū³kǎ³txain²txi² ain³kxai¹ni² a²hxi²-
kan¹te²nāu³xain²ti² ain³kxai¹ni² ain¹ju³tan¹te²kxa³ya³lhu² yuh³lxi² hxi²-
waun³ta³kxi²nha² nxe³nyhain¹ta¹hxai²hē¹la². 9 Ain¹jau³su² Ja³sāu²ah³la² nū³-
kǎ³txi³nu¹ta²kxai³ ū³yho³hi²txā³nxa² ū³yho³hi²si¹hain¹jau³su² yxo²xūn³txi³
i³yai³nxū³hain¹ta¹hxai²hē¹la². Nxe³ain¹ka³tū³ ū³yho³hain¹nxa²ha¹te¹ hā²-
wxān³txa³ ā³na¹ain¹ta¹hxai²hē¹la².

Be³re²a²thi³na² ai³ain¹jau³su²

10 Nxa²ha¹te¹ ka³nxa³hi²tāu³a² Pau²lah³lo²nu¹tā² Si²lah³lo²nu¹tā² nxe³sxā³
kwa³na³ain¹ya³sxā³ Be³re²a²thi³na² sa²si¹hā³ain¹ya³ta¹hxai²hē¹la². Nxa²ha¹te¹
Be³re²a²thi³na² ā³ya²tā³wih¹ya³ka³tū³ Ju³te²a² nū³kǎ³txa² ā³nū²kxi²thi³na²
ā³wih¹ya³ta¹hxai²hē¹la². 11 Ā³wih¹yah³nū²la² Txa²wā¹sū³na² wān³txa² i³yau¹ū³-
hain¹ya³tu³ta¹hxai²hē¹la². A²nxe³jau³xa² Be³re²a² nū³kǎ³txa² wi¹lain³kxi²ha²-
kxai³ a³lan²ta² hāi¹nxe³ti³xa¹ Txa²wā¹sū³na² ū³wha²li¹txā³nxu¹tai²na² win¹ta²
i³yil¹li²sxā³ i²ha²kxai³ nxe³ain¹tu³ta¹hxai²hē¹la². Wān³txa² ki³han³jau³su² txa²-
nān³khi³ ain¹ta¹hxai²hē¹la². Jā¹nxe³sxā³ Te³sa³lo²ni³ka² nū³kǎ³txa² ko³nxe³ti³
kāi³ain¹kxu¹jā¹nxe² Be³re²a² nū³kǎ³txa² kāi³ti³he¹xain¹ta¹hxai²nxa³hē¹la².
12 Jā¹nxain¹jau³su² tū³kǎ³txai²na² sa²kxai³lu² ka³lxa¹txi³ yxo²i²ai¹nha²kxai³
Kre²ka² hxi²kan¹ta¹ka³lxi³nāu³xa² yxo²i²ai¹nha²kxai³ Kre²ka² in³txi³jah³-
lo²nāu³xa² yxo²i²ai¹nha²kxai³ nxain¹ta¹hxai²hē¹la². 13 Ain¹tah¹lxa¹ Ju³te²a²
nū³kǎ³txa² Te³sa³lo²ni³ka²thi³nān¹tū³kǎ³txa² ha³tan³sai¹ain¹sxā³ i³hi¹tai³-
lain¹ta¹hxai²hē¹la². I³hi¹tai¹lāin¹ka³tu³ta¹ wān³txa² ki³han³jau³xa² i³hen¹txi³-
nyhain¹ta¹hxai²hē¹la². Ain¹jau³xan¹te²kxa³ya³lhu² Be³re²a²thi³nān¹tū³kǎ³txa²
jau¹xai²na² ain³kxi²nyhain¹ju³tan¹te²kxa³ya³lhu² Pau²lah³la² nū³kǎ³txai²li²
i³xan³ta³kxain¹ya³ta¹hxai²hē¹la². 14 Nxa²ha¹te¹ yxo²i²tū³kǎ³txu¹ta² hi²sen³-
kxai³lu² Pau²lah³lu¹tai²na² sxi²yhe³na² a²i³lxa² A³te²nas²thi³na² tē³sxā³
ai³ain¹ta¹hxai²hē¹la². Yxān¹ta¹ Si²lah³lo²nu¹tai²na² so¹lxi³ Ti³mo²jah³lo²-
nu¹tai²na² so¹lxi³ on³sxā³ yxau³ya³ta¹hxai²hē¹la². 15 Nxa²ha¹te¹ Pau²lah³lo²-
nu¹tai²na² wān³txi³kxai³lu¹ tē³sxā³ ai³ain¹tū³kǎ³txa² i³ye³kxain¹te³nah¹lxi¹:

—Nxe³jah³lxi³wxī¹. Wa³lxi¹jah³lxi³hē¹li¹. Nxe³ah³lxin¹ka³tū³ Si²lah³la² Ti³-
mo²jah³la² wa³su¹txi³ ā³ne³hit¹sa³si¹hain¹yah¹lxin¹jau³su² i³ye³kxi¹txain¹yah³-
lxi³hē¹li¹. Nxe³ta¹hxai²hē¹la².

A³te²nas²thi³na² ai³ain¹jau³su²

¹⁶Nxe³nū²la² wah³nxai¹nhī¹na¹ A³te²nas²thi³na² ai³lha²thet³tāu³a² i²ta¹-hxai²hē¹la². I²tāu³ān²tu³ txa²wā¹sū³nu² sa²ki³lho³xain¹jah¹la² ka³lxa¹txi³yū³ye²ta¹hxai²hē¹la². Nxe³ju³kxai³lu² hxi²ye¹txa³lxi³ta¹hxai²hē¹la². ¹⁷Nxe³-nū²la² Ju³te²a² nū³kā³txa² ā³nū²kxi²thi³na² ā³wih¹ka³tu³ Ju³te²an¹tū³kā³-txa² wxi²kan¹txi³ i³yau¹ū³ha²kxai³ Ju³te²an¹tū³kā³txi³sxa³kxa³ha³tā³nxān²ti³Sū³na² wān³txa² sa²yxo²we¹te²su² kxai²nān²tu³ wxi²kan¹txi³ i³yau¹ū³ha²-kxai³ Pau²lah³la² nxe³ta¹hxai²hē¹la². Sxi²je³na² e³lho¹lxin³ko³nāu³a² a³lan²ta²hāi¹nxe³ti³xa¹ wxi²kan¹txi³ i³yau¹ū³hain¹ta¹hxai²hē¹la². ¹⁸Je³su²jah³la² ka³-ten³su² i³sa²yxa³xi²jau³xa² i³yau¹ū³hain¹ta¹hxai²hē¹la². Nxa²ha¹te¹ E³pi³-ku³le²o² nū³kā³txa² ā³wxā² e³sto³i²ko² nū³kā³txa² ā³wxā² nxe³yain¹sxā³i³ye³kxain¹te³nah¹lxi¹:

—A³hoh³lxi³su² ki³tā³li¹. Yxān¹ta¹ jah¹la² ih¹nxe³jau³ta³ i³ye³kxi²nē³-te³ji¹wi¹? Nxe³ain¹jau³su² nxai¹nha²kxai³ ā³nū³kā³txai²na² i³ye³te³nah¹-lxi¹: “Txa²wā¹sū³na² ā³xa² i²ki³sxa³jah¹la² wān³txa² i³ye³kxi²te³na³li¹.” Nxain¹ta¹hxai²hē¹la².

¹⁹⁻²¹A³te²nas²thi³nān¹tū³kā³txu¹ta¹na² kwa²ha³la³ka³lxa³lon³tū³kā³txu¹-tai²na² nxain¹sxā³ a³lan²ta² hāi¹nxe³ti³xa¹ wān³txa² tah²yau³xa² ain³kxi²-nyhain¹te³lhxā³ e³kxi²nyhain¹tu³ta¹hxai²hē¹la². Jā¹nxe³nyhain¹ta¹hxai²-hē¹la². Pau²lah³lo²nu¹ta²kxai³lu² ā³sa²so¹ā³nū²la² A³re³o²pa³ko²thi³na² tē³sxā³ā³wih¹sxā³ i³ye³kxain¹te³nah¹lxi¹:

—Pau²lah³lāi³. Wān³txa² tah²yau³xa² e³nhi¹lxi¹. Nxe³jau³xai²li² ā³ne³-wxe³sa²sīn¹nxā³nha²wi¹. Nxe³ha²kxai³ wain³txi³ i³yau¹ū³sa²sīn¹hē³li¹. Ain¹ta¹hxai²hē¹la². ²²Nxa²ha¹te¹ thi¹nai²na² nxū²kwai³ye³la³nāu³a² a²nū²-nāu³xa² nxū²kwai³ye³la³nāu³a² Pau²lah³lo²nu¹ta²kxai³lu² i³sa²yxa³sxā³i³ye³yain¹te³nah¹lxi¹:

—Nxe³jah³lxi³wxi¹. A³te²nas²thi³na² yxaut³tū³kā³txi³sah¹lxi¹lxi¹. Txa²-wā¹sū³na²nāu³xa² a²yxo²ha³kxa¹ i³ka³txā³nxe²nxa³sxā³ a²yxo²ha³kxa¹ i³sa²-nēn¹kxah³lxi¹lxi¹. ²³Jā¹nxe³yah³lxin¹jau³su² sxi²je³na² ā³ye³xai³lxi³ha¹tāu³a²txah³lxa³kxa² txa²wā¹sū³na² sa²ki³lxo³yah³lxin¹ka³txa² ka³ka³lxa¹txi³ i²a¹-hē³li¹. I²a¹tāu³a² txah³lxa³kxai²li² ū³wha²li¹nha²ju³ta²: “Txa²wā¹sū³na² i²ki³sxa³kxah³lo²su¹.” Nxe³jau³xa² i²a¹hē³li¹. A²nxe³jah¹la² i²yah³lxan³-kxah³lo²sa²ki³lxo³yah³lxi¹lxi¹. Yah³lxin¹kxan²ti³ wi¹lhin¹ki³lxo³yah³lxi¹lxi¹. A²nxe³jah¹lain²txi³ wain³txi³ i³yau¹ū³nx²ta¹tu¹wi¹. ²⁴Nxē¹ka³tū³ta¹ Txa²-wā¹sū³na² hi²sen³kxai³lu² ha³lo²a² a²yxo²ha³kxa¹ we¹tha²kxai³ yen³kxa²yxou²ha³kxa¹ we¹tha²kxai³ ta¹hxai²hē¹li¹. Nxe³jah¹la² Txa²wā¹sū³na² A²si³-yxau³tāu³ai²la¹wi¹. Oh³xan¹ko³xa² a²wa³kxēn³su² ha³kxai³ yuh³xan¹ko³xa²a²wa³kxēn³su² ha³kxai³ nxe³ta¹hxai²hē¹li¹. Yxān¹ta¹ sxi²ha² a²nū²a² txo³-nain¹thīn³su² kxa²ha³tā³nxān²ti³ yxau³kxi²nē³tu³ta¹hxai²nxa³hē¹li¹. ²⁵Jā¹-nxe³ju³kxai³lu² a²nū²a² yxo²ha³kxa¹ we¹tai¹ni² a²nū²a² yen³kxa² yxo²kwai³-nxa³i² nxe³ju³tan¹te²kxa³ya³lhu² hxi²kan¹txi³ ā³non²ta³kxain¹ki³sxa³lho³li¹. Nxe³yān¹ta¹ a²nū²a² ka³ten³su² ki³ju³ta² ū³hū¹nē³lai¹nha²kxai³ i³yax¹ki³ju³ta² ū³hū¹nē³lai¹nha²kxai³ yen³kxa² a²yxo²ha³kxa¹ ū³hū¹nē³lha²kxai³ nxēn³ta¹-hxai²hē¹li¹. ²⁶Jā¹nxe³ju³kxai³la¹ a²wi¹lhī¹nu¹ta¹ta²kxai³lu² a²nū²a² ka³na³-ka³nat³sxā³ wet¹sān²ka³tu³ hā²wxān³txa³ a²nū²nāu³xa² yxo²ha³kxa¹ txon¹-sxā³ yxau²xai³ki³ta¹hxai²hē¹li¹. A²nxe³ju³tan¹te²kxa³ya³lhu² Txa²wā¹sū³na²

hi²sen³kxai³lu² a²wi¹lhi¹nu¹ta²kxai³lu² ā²la² ha³lo²a² wet¹sxā³ ü³hü²xai³nē³-
ta¹hxa²i²hē¹li¹. Nxe³ha²kxai³ a²nū²a² yxo²ha³kxa¹ yān³ta² yū³nē³lxa³hī¹na¹
ha³lo²a² sa²hau³ko³ta¹hxa²i²hē¹li¹. 27 Ā³te³nxi²si¹ki³jau³nū³su² we¹ta¹hxa²i²-
hē¹li¹. Jā¹nxe³jut³su² ā³te³nxi²ki³kxai²nān²tu³ i³ha¹txi²hī³ki³tā³li¹. Hai³txi³
u²lxi³ he¹xa³nhai¹. 28 Txa²wā¹sū³na² hi²sen³kxai³lu² ka³ten³sa²ti³hi¹tē³na³li¹.
Nxe³nhē³nha²kxai³ wi¹lhxa³lxi²ki³tā³li¹. Txa²wā¹nū²ai²na² wi¹lhe¹ki³tā³li¹.
Nxe³jau³xa² yā¹nxe³sxā³ wxa²nū³ka³txi³su² te²a² e³lain¹te³nai¹ti²tu³wi¹. Nxe²
e³lain¹te³nah¹lxi¹: “Txa²wā¹sū³na² a²ne³tah²nāu³su² ki³tā³li¹.” Nxe³nx²tain¹-
te³nai¹ti²tu³wi¹. 29 Jā¹nxe³te²su² a²ne³tah²nāu³su² ki³sa²kxai³ Txa²wā¹sū³na²
ka³ten³su² nūn³na³li¹. Hai³txi³ txah³lxa³kxi³sxa³wi¹. Nxe³ha²kxai³ a²nū²a²
hi²sen³su² txah³lxa³kxa² tē³sxā³ hxi²kan¹txi³ Txa²wā¹sū³na² we¹ki³jah¹lo²-
sxa³wi¹, Txa²wā¹sū³na² ka³ten³su² ha²kxai³lu¹. 30 Nxe³ju³tu¹tai²nān¹te²kxa³-
ya³lhu² a²kxā³nhxi¹nai³tā² Txa²wā¹sū³na² wān³txa² ā³ne³wxe³ki³sxa³ta²wi¹.
Nxe³ju³tu¹tai²na² Txa²wā¹sū³nu²kxai³lu² ne³wā²na³kxi²nē³lin²tai¹. Yxān¹ta¹
hi¹na² sa²kxai³lu² ko³nxe³ti³ kái³ki³ju³ta² hāi¹nxe³ti³xa¹ ā³na¹la³kxi²nha²-
si¹nhē³jau³su² kwa³na³nē³na³li¹. 31 Nxe³sxā³ Txa²wā¹sū³na² a²ten³jau³su²
i³yau¹ü¹nhē³ta¹hxa²i²hē¹li¹. Nxe³te³nah¹lxi¹: “Yan¹nāu³a¹ a²nū²a² a²yxo²ha³-
kxa¹ txa²yen³nāu³a¹ wxa²ki³nū²kxai¹na¹tu¹wi¹. Ai¹na¹kxai²nān²tū³ Je³su²-
jah³la² i²sxā³ so¹ai¹na¹jah¹lo²su² na³li¹. A²nxe³jah¹lo²kxai³lu² wān³txa² ya²-
la³lyau³xa² so¹lxi³ e³jah¹lai²la¹wi¹. Kxā³nxa² jah¹lain²txi³ ya³lu²na²hē¹li¹.
Yxān¹ta¹ ka³ten³su² i³sa²yxau³xi²si¹ha¹jau³su² nxe³na¹hē³li¹. Nxe³jah¹lain²txi³
i²sxā³ sa²so¹ai¹na¹hē³li¹. Ī²sxā³ sa²so¹ai¹na¹jah¹la²kxai³lu² Je³su²jah³lo²su²
Jah¹lu¹ta²kxai³ nxe³te² hi²sen³kxai³lu² a²nū²a² a²yxo²ha³kxa¹ wxa²ki³nū²-
kxai¹na¹tū³ka³txain²txi³ wā²nxa³kxa² so¹ha²kxai³ ko³nxe³thin¹tū³ka³txa²
ha³na³ka³lxi³ wā²nxa³kxa² so¹ha²kxai³ nxe³tain¹tu¹wi¹. Ha³lo²a² i³yī¹li²na¹-
jen³nāu³wa³kxa² nxe³tain¹tu¹wi¹. Nxe³jut³su² ha²kxai³ a²nū²a²nāu³xain²txi³
ko³nxe³ti³ kái³sxā³ yxau²xai³lain¹ju³ta² i³āin²ta³kxi²nha²sxā³ ā³na¹la³kxi²-
nha²si¹nhē³lha²kxai³ Je³su²jah³la² yxo²i²yah³lxi³kxai²nān²tu³ wi¹lhin¹te²lo³-
jah³lxi³tu¹wi¹.” Txa²wā¹sū³na² wān³txa² nxe³ta¹hxa²i²hē¹li¹. Pau²lah³lo²nu¹ta²-
kxai³ nxe³ta¹hxa²i²hē¹la².

32 Nxa²ha¹te¹ A³te²nas²thī³nān¹tū³ka³txu¹ta²kxai³lu¹ ka³ten³su² i³sa²-
yxau³xi²jau³xai²na² ain³kxain¹tāu³ kāin²ka³lxi¹lain¹ta¹hxa²i²hē¹la². Ā³xai²na²
wān³txi³kxai³lu¹:

—Hā²wxān³txa³ jah¹lai²na² wān³txa² āh¹ain³kxi²nxa²sah²lxun¹sīn¹nhai¹.
Nxe³ta¹hxa²i²hē¹la².

33 Nxe³nū²la² Pau²lah³lo²nu¹ta²kxai³ a³li³xi²ta¹hxa²i²hē¹la². 34 A³li³kxain¹-
nū²la² a²nū²a² yxo²i² ā³si³wxe³ai¹nha²kxai³ ā³si³tē³kxain¹ta¹hxa²i²hē¹la². Nxe³-
sxā³ Ti³o³ni²sah³la² ā³si³tē³kxi²ha²kxai³ a²nxe³jah¹la² A³re³o²pa³ko²thi³nān¹-
jah¹lo²su² ta¹hxa²i²hē¹la². Jā¹nxe³sxā³ Ta³ma²ri³sa³ka¹lxa² ā³si³tē³kxi²ha²kxai³
a²nū²a² ka³lxa¹txi³ yxo²i²sxā³ ā³si³tē³kxain¹ta¹hxa²i²hē¹la².

Ko³rīn²to²thī³na² ai³ain¹jau³su²

18 1 Nxa²ha¹te¹ Pau²lah³lo²nu¹ta²kxai³lu² A³te²nas²thī³na² a³li³ā¹ta¹-
hxa²i²hē¹la². A³li³ā¹nū²la² Ko³rīn²to²thī³na² ā³wih¹ta¹hxa²i²hē¹la².
2 Ā³wih¹ka³tū³ a²nū²a² i³hat¹txi³ta¹hxa²i²hē¹la². Nxe³jah¹la² A³kwi²lah³-
lo²su² ta¹hxa²i²hē¹la². Ju³te²a² nū³ka³txi³su² ain¹ta¹ Pōn²to²ko³xa² txon¹-
ta¹hxa²i²hē¹la². Kxā³nhxīn¹kxai³lu² Klau²jah³lai²li² Ro³ma²no²ko³xa²

a²wa³kxēn³yah³lo²su² ta¹hxai²hē¹la². A²nxe³jah¹lo²nu¹ta²kxai³lu² Ju³te²a² nū³ka³txa² i³ye³kxi²te³nah¹lxi¹:

—Ro²ma²thi³na² a³li³hxa³n³jah¹lxi³hē¹li¹. Nxe³ai¹nha²kxai³ a³li³hxa³nain¹-ta¹hxai²hē¹la², Ju³te²a² nū³ka³txa²sa³. Nxe³ju³tan¹te²kxa³ya³lhu² A³kwi²lah³-lo²nu¹ta²kxai³la¹ a²txu¹ha² Pri³si²la³ka³lxi³nu¹ta²na² tē³sxā³ I³tal²ya²ko³xa² a³li³ā¹ya³sxā³ Ko³rīn²to²thi³na² ā³wih¹sxā³ yxau³ya³ta¹hxai²hē¹la². ³Nxe³. ya³tāu³a² po¹na² wā²la² o²la³kxi²sxā³ po¹na² wā²la² sxi²ha² we¹ja³ta¹hxai²-hē¹la². A²nxe³te²a² sxi²ha² wā²li³na² yxo²kwain³te²a² so¹kxain¹ya³nxa²ha¹te¹ ū³yho³hain¹ya³txā³nxa² A³kwi²lah³la² hxi²ka² so¹kxain¹ya³to³ta¹hxai²hē¹la². Te²ya¹nxe³jut³su² Pau²lah³lo²nu¹ta²kxai³ wa³kon³jut³su² ha²kxai³ i³ha¹txi²-nyha¹ka³tū³ yxau³kxi²nyha¹nū²la² wa³kon³ hxi²nūn¹nyha¹ta¹hxai²hē¹la². ⁴Yxau³yi³ka³tū³ sa²ba²to³ nxe³ti³xa² yxo²ha³kxa¹ Ju³te²a² nū³ka³txa² ā³nū²-kxain¹thi³na² ā³wi¹yha³nhū²la² i³hen³txi³ta¹hxai²hē¹la². A²nū²a² yxo²ha³kxa¹ Ju³te²an¹te²su² tā³nxa² Kre²kan¹te²su² tā³nxa² nxe³sxā³ Txa²wā¹sū³na² wān³-txa² yxo²i²si¹hain¹jau³su² wxi²kan¹txi³ i³hen³txi³ta¹hxai²hē¹la².

⁵Nxe³ti³xa² sa²kxai³lu² Si²lah³lo²nu¹tā² Ti³mo²jah³lo²nu¹tā² nxe³ya³-sxā³ Ma³se²to²na²ko³xa² a³li³sxā³ wxā³yah³nxa²ha¹te¹ Pau²lah³la² sxi²ha² wā²la² wa³kon³ju³ta² ā³na¹nū²la² a³lan²ta² whā²na¹ Ju³te²a² nū³ka³txa² Txa²wā¹sū³na² wān³txa² i³hen³txain¹tu³ta¹hxai²hē¹la². Je³su²jah¹lain²txi³ Txa²wā¹sū³na² A²hxi²kan¹ta² Si³yxau³tāu³lo³jah¹lo²lxi³si¹jau³su² i³hen³-txain¹tu³ta¹hxai²hē¹la². ⁶Nxe³nxa²ha¹te¹ tū¹ka³txu¹ta²na² jau³jau¹xai²na² sa²-yxo²ā³ha²kxai³ ko³te³ā³si³wxe³ain¹ta¹hxai²hē¹la². Nxe³ju³tan¹te²kxa³ya³lhu² Pau²lah³lo²nu¹ta²na² a²wān³txi³kxai³lu²:

—Nxe³jah¹lxi³wxi¹. Txa²wā¹sū³na² wān³txa² i³yau¹ū¹nx²ta¹ti²tu³wi¹. Yxān¹-ta¹ten³yah²lxa³lxi¹. Nxe³yah²lxa³nha²kxai³ wān³txa² sa²yxo²ā³yah³lxi¹ju³ta² wā²nxū¹lxah³lxi¹te²tu³wi¹. Nxe³jut³su² twa²wā²la³ka³lo³a² i³tū³kxi²yhe¹-nx²ta¹wi¹. Nxe³na¹ha²kxai³ txa²wān³txa² sa²yxo²ā³sah¹lxi¹ju³ta² e³lxah²-lxi³ti²tu³wi¹. Nxe³ha²kxai³ hī¹nān²tū³ Ju³te²a² nū³ka³txi³sxa³te²nū³ka³txa² Txa²wā¹sū³na² wān³txa² i³yau¹ū³ai¹na¹tu¹wi¹. Nxe³nx²ta¹wi¹. Pau²lah³lo²nu¹-ta²kxai³lu² nxe³ta¹hxai²hē¹la².

⁷Nxe³ka³tū³ ā³ain¹nū²la² sxi²ha² nēn³nxā³xa² Ju³te²a² nū³ka³txi³sxa³te²-nān¹thi³na² ā³wih¹sxā³ yxau³ta¹hxai²hē¹la². A²nxe³thi³na² Ti²si³o³ Jus²jah³la² a²wa³kxēn³yah³la² ha²kxai³ yxo²i²nūn³ta¹hxai²hē¹la². A²nxe³thi³na² Ju³te²a² nū³ka³txa² ā³nū²kxi²thi³na² a²wa³kan¹thīn³su² ta¹hxai²hē¹la². ⁸Nxe³yān¹ta¹ Ju³te²a² nū³ka³txa² ā³nū²kxi²thi³na² a²wa³kxēn³yah³la² Kris³po²ah³lo²su² nxe³ta¹hxai²hē¹la². Nxe³jau³xai²na² ain³kxi²nū²la² yxo²i²ha²kxai³ a²wē³-ha³li³yū³ta² yxo²ha³kxa¹ yxo²i²ha²kxai³ Ko³rīn²to²thi³nān¹tū³ka³txa² ka³-lxa¹txi³ yxo²i² ān³si³wxe³ain¹ta¹hxai²hē¹la². Nxe³ai¹nha²kxai³la¹ i³yau³xa² ū³hū¹kxi²sa²sai¹ain¹ta¹hxai²hē¹la².

⁹Nxa²ha¹te¹ ka³nxah³ti³nāu³a² Txa²wā¹sū³na² hi²sen³kxai³lu² Pau²-lah³lo²nu¹ta²kxai³ i³ye³kxi²ta¹hxai²hē¹la². Hxi²sxā³nho³tēx³jut³sū³nxe² i³ye³kxi²te³nah¹lxi¹:

—Pau²lah³lāi³. Txa²wān³txa² i³hen³txai¹nīn¹ju³ta² kon³to³txa³hē¹li¹. Yuh³-lxi³txa³hē¹li¹. Hāi¹nxet³sxā³ i³hen³txi³sa²tē³tain¹to³hē¹li¹. Txai²na² sa²kxai³lu² ā³si³tē³kxi¹nxa²ha¹tu¹wi¹. ¹⁰A²nū²a² hxi²ki³kxai³lu² i³su²nxai¹nxa³lho³li¹. Thi³nai²li² a²nū²a² yxo²i²sain¹te²nū³a² ka³lxa¹txi³ yū³ye¹nxa²tu¹wi¹. Txa²wā¹-sū³na² a²wān³txi³su² nxe³ta¹hxai²hē¹la².

¹¹ Nxe³ha²kxai³ kwē³kxa² ko³ha¹li¹ Txa²wā¹sū³na² wān³txa² i³hen³txi³ yxau²xai³lain¹ta¹hxai²hē¹la².

¹² Nxa²ha¹te¹ hā²wxān³txa³ Kre²sa²ko³xan¹ta² wa³kxēn³yah³la² ā³wē³no³-tain¹ta¹hxai²hē¹la³, Ro³ma²no² nū³ka³txa² a²si³yxau³ka³txa² hxi²ka²sa³. Nxe³-ha²kxai³ Ka²li³o³jah¹la² wxa²sa²ha³la³ti²lho¹ain¹ta¹hxai²hē¹la². Nxe³tāu³a² Ju³te²a² hxi²kan¹jah¹la² hi²sen³su² i³yxaih¹sxā³ i³xan³txi³sxā³ a²nū²a² nū³-ka³txa² ā³nhai¹tū³te² nū³ka³txa² ā³ki³nū³kxi²nū²la² Pau²lah³lo²nu¹ta²kxai³ ā³sa²so¹nū²la² Ka²li³o³jah¹la² sxi²ha² tē³sxā³ ai³ain¹ta¹hxai²hē¹la². ¹³ Nxe³sxā³ ki³han³yain¹jau³xa² i³ye³kxain¹te³nah¹li¹:

—Nxex³si¹li¹. Pau²lah³lai²na² wxa²wān³txa² sa²yo²ā³nxa²sin¹na³li¹. Txa²-wā¹sū³na² wān³txa² sa²yo²wet¹si¹hain¹jau³su² i³hen³txai¹nha²kxai³ wain³txi³ e³ai¹nxa³wi¹. Nxe³ha²kxai³ tai²li² tē³sxā³ wxā³si¹na¹wi¹. Ain¹ta¹hxai²hē¹la².

¹⁴ Nxa²ha¹te¹ Pau²lah³lo²nu¹ta²kxai³ i³wa²lū³xi²te³lhxā³ nxain¹ta¹ Ka²li³o³-jah¹lo²nu¹ta² so¹li³ i³wa²lū³xain¹te³nah¹li¹:

—Txa²wān³txa² sa²yo²ā³sa²ta³nxa² ko³nxe³thin¹sxā³ o²la³kxi²ta³nxa² nxe³-ke³la³te²kxai³ sa²yo²we¹txa²li³hī³na¹wi¹. ¹⁵ Yxān¹ta¹ hai³txi³ nxe²nxa³wi¹. Yxān¹ta¹ kwa²wān³txa² so¹li³ a²nū²a² i³lih¹ju³ta² so¹li³ wān³txa² i³kwa³na³-yah³lxin¹jau³xa² so¹li³ i³ye³yah³li¹li¹. Nxe³ju³tai²li² nūh¹i³jah¹li³hē¹li¹. Ain³kxi¹nx²ta¹ju³ta² ten³sa²nxa³nhai¹.

¹⁶ Nxe³ha²kxai³ sxi²ha² aun²ta² a³li³xi²si¹hain¹jau³su² kwa³na³ain¹ta¹hxai²-hē¹la². ¹⁷ Nxa²ha¹te¹ Ju³te²a² nū³ka³txa² i³yxaih¹nū²la² Sos³te³ne²sah³la² ā³sa²so¹ain¹ta¹hxai²hē¹la². Ā³sa²so¹nū²la² Ka²li³o³jah¹la² a²ye³na² nū³kxūn³-txi³ i³wai¹txain¹ta¹hxai²hē¹la². A²nxe³jah¹la² Sos³te³ne²sah³lo²nu¹ta²kxai³lu² Ju³te²a² nū³ka³txa² ā³nū²kxi²thi³na² a²wa³kxēn³yah³lo²su² ta¹hxai²hē¹la². Nxe³nxa²ha¹te¹ Ka²li³o³jah¹lo²nu¹ta²kxai³lu² jut³su² i²kxan²ti³ hai³txi³ we¹txain¹ta¹hxai²nxa³hē¹la².

Ān³ti³o³ki²a²thi³na² wā³lain¹jau³su²

¹⁸ Nxa²ha¹te¹ Pau²lah³lo²nu¹ta²kxai³lu² ye³ka³lxa¹txi³ yxau³a³lan²to³ta¹-hxai²hē¹la². Hā²wxān³txa³ Ko³rīn²to²thi³nu¹ta²kxai³lu² ā³ā¹sxā³ a³li³xi²ta¹-hxai²hē¹la². Nxe³ha²kxai³ Pri³si²la³ka³li³xi²nu¹ta² A³kwi²lah³lo²nu¹ta² nxe³-sxā³ ā³si³tē³kxi²ya³ta¹hxai²hē¹la². Nxe³nū²la² Sē³kre²a²thi³na² ā³wih¹nū²la² Pau²lah³lo²nu¹ta²na² hi²sen³kxai³lu² Txa²wā¹sū³na² i³ye³kxi²ha²kxai³ ū³nhē³ko¹la³kxi²ta¹hxai²hē¹la². ¹⁹⁻²⁰ Nxe³nū²la² na³vi²o²tē³na² ā³wi¹hain¹-ka³tū² E²fe³so³thi³na² ā³wi¹hain¹ta¹hxai²hē¹la². Ā³wi¹hain¹nū²la² Pau²lah³-lo²nu¹ta²kxai³lu² Ju³te²a² nū³ka³txa² ā³nū²kxi²thi³na² ā³wih¹ka³tū³ Txa²wā¹-sū³na² wān³txa² i³hen³txi³ta¹hxai²hē¹la². Nxe³ta¹lun²nū²la² ain³kxi²tū³ka³txa² wān³txi³kxai³lu¹:

—Pau²lah³lai³. Ti¹ai²na² kan²txi³ yxaut³si¹nhē³li¹. Nxe³ain¹ta¹hxai²hē¹la².

²¹ Nxa²ha¹te¹ i³wa²lū³xain¹ti³an¹jau³kxai³lu¹:

—Hi¹na² hxi²kan¹sa²nxa³nhai¹. Yxān¹ta¹ Txa²wā¹sū³na² wi¹lin¹sxā³ i²sa³-kxai²nān²tū² ā³wā³li²na¹tu¹wi¹. Nxe³ta¹hxai²hē¹la². Nxe³nū²la² Pri³si²la³ka³-li³xi²nu¹ta²na² A³kwi²lah³lo²nu¹ta²na² sxā³ ā³ā¹sān²nū²la² Pau²lah³la² so¹li³ a³li³xi²ta¹hxai²hē¹la². ²² A³li³xi²nū²la² Se²sa²re²a²thi³na² ā³wih¹ta¹hxai²hē¹la². Hā²wxān³txa³ ā³ā¹sxā³ a³li³xi²nū²la² Je³ru³sa³lē²thi³na² ā³nxai³sxā³ ā³wih¹ta¹-hxai²hē¹la². Ā³wih¹nū²la² Txa²wā¹sū³na² wān³txa² yxo²i²ain¹tū³ka³txa² i²sxā³ wi¹li³ka³lih³kxi²nyhain¹ta¹hxai²hē¹la². Ī²sxā³ wi¹li³ka³lih³kxi²nyhain¹nū²la²

a³li³xi²nū²la² Ān³ti³o³ki²a²thi³na² ā³wih¹ta¹hxi²hē¹la². ²³Nxe³nxa²ha¹te¹ ye³. ka³lxa¹txi³ a³la²ni²nxa³tāu³a² a³li³xi²ta¹hxi²hē¹la². A³li³xi²nū²la² Ka³la²si²a²-ko³xa² Fri²ji²a²ko³xa² nxe³tāu³a² ai³lha²thet³ta¹hxi²hē¹la². Nxe³sxā³ yxo²i²-ain¹tū¹kā³txi³nāu³xa² i³nxū²kwai³lxū¹nain¹ta¹hxi²hē¹la².

A³po²lah³la² i³yau¹ū³jau³su²

²⁴⁻²⁵Nxa²ha¹ta¹ a²si³yon³nāu³a² E²fe³so³thi³nu¹ta¹i²nān²tu³ Pri³si²la³ka³. lxi³nu¹ta¹i²na² A²kwi²lah³lo²nu¹ta¹i²na² nxe³sxā³ yxau³ya³tāu³a² A³po²lah³la² i³hat¹txi³nyhain¹ta¹hxi²hē¹la². Nxe³jah¹la² A³le³syān³tri³a²thi³na² txon¹jah¹-lo²su² ha²kxai³ Ju³te²a² a²nū³kā³txi³su² ha²kxai³ nxe³ta¹hxi²hē¹la². A²nxe³-jah¹la² Txa²wā¹sū³na² wān³txa² ū³wha²li¹jau³xu¹ta¹i²na² wxi²kan¹txi³ i³hen³-txi³ta¹hxi²hē¹la². Jo³āu² Ba³ti³s²jah³la² i³hen³txain¹jau³xa² so¹lxi³ wain³txi³ i³hen³txi³ta¹hxi²hē¹la². Yxān¹ta¹ Jo³āu² Ba³ti³s²jah³la² i³yau³xa² ū³hū¹kxi²-sa²sai¹ju³ta² so¹lxi³ ā³ne³wxe³ha²kxai³ Je³su²jah³la² kā³ten³su² i³sa²yxau³-xi²ju³ta² ā³ne³wxe³nxa³ha²kxai³ nxe³jah¹lo²su² ta¹hxi²hē¹la². ²⁶Nxe³sxā³ Ju³te²a² nū³kā³txa² ā³nū²kxi²thi³na² ā³wih¹tāu³a² wxi²kan¹txi³ i³hen³txi³-ta¹hxi²hē¹la². Nxa²ha¹te¹ i³hen³txi³tāu³a² Pri³si²la³ka³lxi³nu¹tā² A³kwi²-lah³lo²nu¹tā² nxe³sxā³ i³ha¹txi²ya³ta¹hxi²hē¹la². i³ha¹txi²yah³nū²la² sxi²ha² yxau³ya³thi³na² sa²so¹yah³nū²la² Je³su²jah³la² wān³txa² wain³txi³ i³yau¹ū³-ya³ta¹hxi²hē¹la². ²⁷⁻²⁸i³yau¹ū³ya³nxa²ha¹ta¹ A³po²lah³lo²nu¹ta¹kxai³ a³li³sxā³:

—Kre²sa²ko³xa² a³li³sxā³ ā³nxai³na¹tū¹xā¹. Nxe³jau³su² ha²kxai³ E²fe³so³-thi³na² Txa²wā¹sū³na² wān³txa² yxo²i²sxā³ yxau³xai³lain¹tū¹kā³txa² ha²teh³-nxā³nxa² ū³wha²li¹lhā³ Kre²sa²ko³xan¹ta² yxo²i²te²nū³kā³txa² sa²si¹hā³ain¹-ta¹hxi²hē¹la². Sa²si¹hā³ain¹te³nah¹lxi¹:

—Nxe³jah³lxi³wxi¹. A³po²lah³lai²li² wi¹lhin¹na³li¹. Sū³na² wān³txa² yxo²-i²jah³lo²su² na³li¹. Ain¹ta¹hxi²hē¹la². Nxe³nū²la² Kre²sa²ko³xa² ā³wih¹tāu³a² Ju³te²a² nū³kā³txa² wxi²kan¹txi³ i³ye³kxi²te³nah¹lxi¹:

—Je³su²jah³lai²na² Txa²wā¹sū³na² Hxi²kan¹ta² Si³yxau³tāu³lo³jah¹lai²la¹wi¹. Nxe³jau³xai²na² Txa²wā¹sū³na² ū³wha²li¹jau³xu¹ta¹i²na² nxe³ta¹hxi²hē¹li¹. Wain³jau³xai²la¹wi¹. Wxa²wān³txai²li² hai³txi³ wai³nxa³wi¹. Nxe³jau³su² ha²-kxai³ yxo²i²tū³kā³txa² i³nxū²kwai³lxū¹txain¹ta¹hxi²hē¹la². Nxe³tū³kā³txa² a²wi¹lhi¹nai³tā² Txa²wā¹sū³na² hi²sen³kxai³lu² wi¹lhin¹sxā³ i²ain¹ju³tan¹te². kxa³yā³lhu² yxo²i² ā³si³wxe³ain¹ta¹hxi²hē¹la².

Pau²lah³lai²na² E²fe³so³thi³na² yxau³jau³su²

19 ¹Nxa²ha¹te¹ Ko³rīn²to²thi³na² Kre³sa²ko³xan¹thi³nai²li² ā³wih¹sxā³ yxau³ta¹hxi²hē¹la². Nxe³ain¹tī³kxai³lu² Pau²lah³lo²nu¹ta¹kxai³ A²si³-a³ko³xa² ā³nxai³lha²the³ta¹hxi²hē¹la². Ā³nxai³lha²the³tū²la² E²fe³so³thi³na² ā³wih¹ta¹hxi²hē¹la². Ā³wih¹nū²la² in³txi³nāu³xai²li² yxo²i²te²nū³kā³txa² i³ha¹txi²ta¹hxi²hē¹la². Nxe³tū³kā³txa² kū³we²ki²la² ka³lxa¹ye²ta¹hxi²nxa³-hē¹la². Nxe³tū³kā³txa² 12 ye²ta¹hxi²hē¹la². ²A²nxe³tū³kā³txa² i³ha¹txi²sxā³ i³ye³kxi²te³nah¹lxi¹:

—Nxe³jah³lxi³wxi¹. Yxo²i²yah³lxi¹nhī¹nu¹ta¹i²na² Txa²wā¹sū³na² Yāu³ka³-txa² ā³nxū²kwai³wih¹nx²tī³lhai¹li¹? Nxe³ta¹hxi²hē¹la². Nxa²ha¹te¹ tū¹kā³-txai²na² wān³txi³kxai³lu¹:

—Ko³sīn¹nxa³nhai¹. Txa²wā¹sū³na² Yāu³ka³txa² ain³kxi²sīn¹te²txā³wi¹. Ain¹ta¹hxi²hē¹la².

³Nxa²ha¹te¹ nxe³yah³lxin¹kxai²nān²tu³ i³yau³xa² ū³hū¹kxi²sa²sai¹yah³lxi¹-
nhī¹nu¹tai²na² ih¹nxe³ju³ta² a²si³yxau³jut³su² lhai¹li¹? Pau²lah³lo²nu¹ta²kxai³
nxe³ta¹hxai²hē¹la². Nxa²ha¹te¹:

—Jo³āu² Ba³tis²jah³lai¹tā² wān³txa² i³hen³txi³sa²sīn¹jau³xai³tā² a²si³yxau³-
ju³ta³la² sīn¹na³li¹. Ain¹ta¹hxai²hē¹la². ⁴Nxa²ha¹te¹ Pau²lah³lo²nu¹ta²kxai³
i³wa²lū³xi²ti³an¹jau³kxai³lu¹:

—Jau¹xai²na² wain³na³li¹. A²nū²a² a²ko³nxe³ju³ta² i³ain²ta³kxi²nha²sān²-
sxā³ ā³na¹la³kxi²nha²ha²kxai³ i³yau³xa² ū³hū¹kxi²sa²sai¹ain¹na²hē³li¹. Nxe³-
ai¹nha²kxai³: “Txa²si³yo³na² wxā³jah¹lai²na² so¹lxi³ Je³su²jah³lai²na² so¹lxi³
yxo²i²jah³lxi³hē¹li¹.” Nxe³jau³xai²na² Jo³āu² Ba³tis²jah³lai¹tā² i³hen³txi¹nx²-
tain¹ta¹hē¹li¹. Nxe³jau³su² Pau²lah³lo²nu¹ta²kxai³lu² nxe³ta¹hxai²hē¹la².

⁵I³hen³txain¹nxa²ha¹te¹ Je³su²jah³la² wān³txa² yxo²i²ain¹ta¹hxai²hē¹la².
Nxe³ju³tan¹te²kxai³:

—Je³su²jah³la² wān³txa² yxo²i²nha¹nhai¹. Ain¹jau³su² ai¹nha²kxai³
i³yau³xa² ū³hū¹kxi²sa²sai¹ain¹ta¹hxai²hē¹la². ⁶⁻⁷Hā²wxān³txa³ Pau²-
lah³lo²nu¹ta²kxai³lu² wxa²ne³wxai³nū²la² Txa²wā¹sū³na² Yāu³ka³txa²
nxū²kwai³wih¹ta¹hxai²hē¹la². Nxe³sxā³ wān³txa² yau³ā³lxi³jau³xa² i³ye³-
kxai¹nhā²kxai³ Txa²wā¹sū³na² wān³txa² wi¹jau³xa² i³hen³txai¹nha²kxai³
nxe³ain¹ta¹hxai²hē¹la².

⁸Kxān³su² i³la³kxa² ki³ha¹li¹ ka³na³ki¹ sa²tān³ti¹sxā³ Ju³te²a² nū³ka³txa²
ā³nū²kxi²thī³na² ā³wih¹to³nhū²la² Txa²wā¹sū³na² wān³txa² wxi²kan¹txi³
wain³txi³ i³yau¹u³to³ta¹hxai²hē¹la².

—Txa²wā¹sū³na² A²hxi²kan¹ta² Si³yxau³tāu³lo³jah¹lo²su² Je³su²jah³lai²-
la¹wi¹. Txa²wā¹e¹nāu³ai²na² sa²hau³ko³tē³jah¹lai²la¹wi¹. Nxe³jau³su² i³hen³txi³-
ta¹hxai²hē¹la². ⁹Hā²wxān³txa³ yxo²i²xa³te²a² sa²ka³lu³ i³ye³ain¹te³nah¹li¹:

—Jau¹xai²na² Je³su²jah³lai²na² wān³txa² ā³si³tē³kxi²ju³ta² wain³ti³hex¹-
nxa³wi¹. We¹jah³lxi³txa³hē¹li¹. Ai¹nha²kxai³ Pau²lah³lo²nu¹ta² hi²sen³kxai³lu²
yxo²i²ain¹tū³ka³txa³ tē³sxā³ a³li³ain¹ta¹hxai²hē¹la². Ti³ra²no³jah³la² sxi²ha²
ha³teh³nxā³nxa² i³hen³txi³thī³nān²tu³ ā³wih¹sxā³ i³hen³txain¹ta¹hxai²hē¹la².
¹⁰Kwē³kxa² ko³ha¹li¹ kwē³kon³tāu³a² a³lan²ta² yxo²ha³kxa¹ i³hen³txi³sxā³
ā³ti³hex¹ta¹hxai²nxa³hē¹la². Nxe³ha²kxai³ A²si³a³ nū³ka³txa² yxo²ha³kxa¹ Ju³-
te²a² nū³ka³txi³su² te²a² Ju³te²a² nū³ka³txi³sxa³te²nū³ka³txi³su² te²a² a²yxo²-
ha³kxa¹ Txa²wā¹sū³na² wān³txa² ain³kxain¹ta¹hxai²hē¹la².

Se²vah³lai²na² a²ki³lha³lxa²nāu³xa² o²la³kxain¹jau³su²

¹¹Nxe³ain¹tāu³a² Txa²wā¹sū³nu²su² Jah¹lo²kxai³lu² Pau²lah³lo²su² te²kxai³
kāin² i³hxi²ka¹ta¹nha²kxai³ kāin² wān³xin¹ti³hi¹ta¹hxai²hē¹la². ¹²Nxe³ju³-
tan¹te²kxa³ya³lhu² Pau²lah³lai²na² wā²la²ka³lo³a² sa²so¹ka³tu³ a²nū²a² i³ton³-
te²a² ū³ti¹kxi²kxai²nān²tu³ we²txain¹tu³ta¹hxai²hē¹la². Te²yā¹nxe³sxā³ a²nū²a²
ko³nxe³te²a² yāu³ka³txa² ā³nxū²kwai³wih¹te²a² jā¹nxe³ kāi³sxā³ wā²lain²txi³
tē³sxā³ ū³ti¹kxi²kxai²nān²tu³ nxū²kwai³li³ta¹hxai²hē¹la².

¹³⁻¹⁴Nxe³nxa²ha¹te¹ a²nū²a²nāu³xa² ā³sa²nūn³te²nāu³xa² nxe³ain¹te³nah¹li¹:

—Ko³nxe³te²a² yāu³ka³txa² nxū²kwai³li³si¹jau³su² Pau²lah³la² hxi²ki³-
kxai³lu² kwa³na³ain¹na²na¹. Pau²lah³la² yā¹nxe² kāi³sī¹na¹tū¹xā¹. Nxe³-
jau³su² i³ye³lain¹ta¹hxai²hē¹la². Nxe³tū³ka³txa² Ju³te²a² sxi²jen³nāu³a² ai³-
lha²thet³sxā³ o²la³kxi²sain³nyhah¹lxi³ta¹hxai²hē¹la². Jā¹nxe³sxā³ Se²vah³la²
tah²nāu³xa² ju¹ta²nū¹jā¹nxe² o²la³kxain¹ta¹hxai²hē¹la². A²nxe³jah¹la²nāu³xa²

a²wi³na²na² sa²kxai³lu² Sū³na² sxi²ha² wā³nxin¹te² si³yxau³jah¹lo²su² kxan²-
ti³ nxe²na³na¹ nxe²nxa²ka²tū³ a²ki³lha³nāu³xa² nxe² o²la³kxain¹ta¹hxai²hē¹la².
A²nxe²tū³ka²txi³nu¹tai²li² ko³nxe²te²a² yāu³ka²txa² nxe²i³ye³kxain¹te³nah¹lxi¹:

—Nxū²kwai³li³si¹hai¹nhīn¹jau³su² Je³su²jah³la² kwa³na³nxa²sīn¹na³li¹.
Nxe³jah¹lai²li² Pau²lah³la² i³hen³txi³jah¹lai²la¹wi¹. Nxe³jau³xai²li² ko³nxe³-
te²a² yāu³ka²txa² kwa³na³ain¹ta¹hxai²hē¹la². ¹⁵Nxa²ha²te¹ ko³nxe²te²a² yāu³-
ka²txu¹tai²na² wān³txi³kxai³lu¹:

—Je³su²jah³la² i²a¹ha²kxai³ Pau²lah³la² o²la³kxi²ju³ta² ain³kxi²na¹ha²kxai³
te²sa¹wi¹. Yxān¹ta¹ wxāi²na² ih¹jah¹lo²ta³yah³lxin¹ji¹wi¹?

¹⁶Ain¹sxā³ in³txai²li² ko³nxe²te²a² yāu³ka²txa² nxū²kwai³yxau³jah¹la² hi²-
sen³kxai³lu² nū³kxūn³txi³ ā³nhe¹kai¹nha²kxai³ a²wā²la³ka³lo³a² sa²ten²ta³-
kxi²lā³ai¹nha²kxai³ kāin² i³yīx¹to³ta³lxai¹nha²kxai³ nxe³ain¹ta¹hxai²hē¹la².
Nxe³sxā³ hxi²ye²ta³lxin³ta¹nha²kxai³ aun³ti¹hain¹ta¹hxai²hē¹la². ¹⁷Nxe³-
ju³tan²te²kxa²ya³lhu² E²fe³so³thi³nān¹ta² nū³ka²txa² a²yo²ha³kxa¹ Ju³te²a²
nū³ka²txa² a²yo²ha³kxa¹ Ju³te²a² nū³ka²txi³sxa²te²nū³ka²txa² a²yo²ha³kxa¹
i²ai¹nha²kxai³ on²tain¹ta¹hxai²hē¹la². Nxe³ha²kxai³ i³ye³lain¹te³nah¹lxi¹:

—Je³su²jah³lai²li² Txa²wā¹hxi²kan¹ta² Si³yxau³jah¹lai²la¹wi¹. Sa²nēn¹kxi²-
a³sah¹li³wxi¹. Nxe³ain¹ta¹hxai²hē¹la². ¹⁸Nxain¹ka²tū³ a²nū²a² ka³lxai¹txi³
ko³nxe³ju³ta² ā³na¹la³kxi²nha²si¹hain¹jau³su² i³hen³txain¹sān²sxā³ yxo²i²-
ain¹ta¹hxai²hē¹la². ¹⁹Nxe³ka²tū³ tū¹ka²txa² sa²kxai³lu² ha³te¹h³nxā³nxa² ko³-
nxe³jau³xa² wā³nxin¹ju³ta² i³yau¹ū³txā³nxa² yū³kxai²nān²tū³ wxa²sa²ta³sxā³
ū³thū²kxi²sa³hē¹txain¹ta¹hxai²hē¹la². A²nxe³txā³nxa² a³lxī²khaix¹txā³sa²ye²-
kxan²ti³ 50.000 nxe² a³lxī²kxan²ti³ hāi¹sxā³ ū³thū²kxi²sa³hē¹txain¹ta¹hxai²-
hē¹la². Nxe³ju³ta²li² a²nū²a² yxo²ha³kxa¹ i²ain¹ta¹hxai²hē¹la². ²⁰Nxe³jut³su²
Je³su²jah³lai²na² wān³txa² wā³nxī¹nxe² wxi²kan¹yai¹ni² nxe³jau³xa² a²ha²te¹-
lhxa³ u²lon³ta³kxi²yain¹ta¹hxai²hē¹la².

E²fe³so³thi³nān¹tū³ka²txa² he¹kxi²nyhain¹jau³su²

²¹Nxe³nū²la² Pau²lah³lo²nu¹tā² a²wān³txi³kxai³lu¹:

—Hi¹na² ai³na¹tu¹wi¹. Ma³se³to²na²ko³xa² ai³sā²na¹ka²tū³ hā²wxān³-
txa³ Kre³sa²ko³xa² ai³nū³na¹tu¹wi¹. Jā¹nxa¹ka²tū³ Je³ru³sa³lē²thi³na²
ā³wi¹ha¹tu¹wi¹. Nūn³to³ha¹ka²tū³ Ro²ma²thi³na² ā³ya²sa³we¹ti¹ha¹tu¹wi¹.
Nxe³ta¹hxai²hē¹la².

²²Nxe³ha²kxai³ Ti³mo²jah³lo²nu¹tā² E³ras²to³jah³lo²nu¹tā² nxe³sxā³ a²sa³-
wi³ha³lxa² Ma³se³to²na²ko³xa² ā³nxai³si¹jau³su² sa²si¹hā³ta¹hxai²hē¹la².
Ain¹ka²tū³ Pau²lah³lo²nu¹tai²na² sa²kxai³lu² A²si³a³ko³xu¹tai²na² yo³na²
yxau³tu³ta¹hxai²hē¹la².

²³Yo³na² yxau³ti³xa² sa²kxai³lu² Je³su²jah³lai²na² wān³txa² ā³si²tē³kxain¹te²
nū³ka²txa² E²fe³so³thi³nān¹te²a² ye³khāuh³lxa³ti³nyhain¹ju³ta² ān³si³wxe³-
ain¹ta¹hxai²hē¹la², Txa²wā¹sū³na² wān³txa² yxo²i²xa²tū³ka²txa² hxi²ka²sa³.
²⁴Ā³si³wxe³te³nah¹lxi¹ a²nū²a² E²fe³so³thi³nān¹jah¹la² Te³me²tri³o³jah¹lo²su¹
nxe³ta¹hxai²hē¹la². A²nxe³jah¹la² pra²ta²ki³a² ya³te³ya³ten³ki³a² o²la³kxi²ha²-
kxai³ Ti²a²na³ka³lxa² sū³na² sa²ki³lxo³ta¹ka³lxa² txah³lxa³kxa² we¹tain¹ta¹ka³-
lxa² a²sxi²ha² wē³ha³lxa² jū¹lxi³thi³na² we¹ta¹hxai²hē¹la². A²nxe³ta¹ka³lxai²li²
hai³txi³ ka³ten³sxa³ha²kxai³ txah³lxa³kxa² we¹tain¹ta¹ka³lxu³su² ta¹hxai²-
hē¹la². A²nxe³ta¹ka³lxa² a²sxi²ha² wē³ha³lxa² yxo²kwain³te²a² so¹kxain¹-
kxai²nān²tū³ a²yo³ha² Te³mi²tri³o³jah¹la² hxi²ka² ū³yho³hain¹ta¹hxai²hē¹la².

Nxe³ain¹ju³tan¹te²kxa³ya³lhu² a²sa³wi³ha³lxa² kăin² yen³kxi³hain¹ta¹hxai²-hê¹la². Nxe³yain¹nxa²ha¹te¹ E²fe³so³ nû³ka³txu¹txa² Je³su²jah³lai²na² wân³txa² yxo²i² â³si³wxe³ha²kxai³ a²nxe³hî¹na¹ Ti³a²na³ka³lxa² txah³lxa³kxa² we¹tain¹-ta¹ka³lxa² yxo²kwai³nain¹ta¹hxai²nxa³hê¹la². ²⁵Jă¹nxain¹ju³kxai³lu² Te³me²-tri³o³jah¹lu¹ta² hi²sen³kxai³lu² pra³ta²ki³a² ya³te³ya³ten³ki³a² o²la³kxain¹tû³-ka³txa² î³kaix¹so¹sxa³ î³ye³kxi²nyhain¹te³nah¹lxi¹:

—Nxe³jah³lxi³sa²lxi¹. Pra³ta²ki³a² tē³sxa³ Ti³a²na³ka³lxa² txah³lxa³kxa² we¹-tain¹ta¹ka³lxa² a²sxi²ha² wē³ha³lxa² jû¹lxi³thî³na² we¹ki³sa²kxai³ yen³kxi³hî³ki³-sxai²ta¹ti²tu³wi¹. ²⁶Nxe³yân¹ta¹ jah¹lai²li² Pau²lah³lai²na² wân³txa² ko³te³kxi²-ne³ta¹ti²tu³wi¹. Nxe³jau³xa²sa¹: “Txa²wâ¹sû³nu²su² ki³lxo³kxa² a²nû²a² hxi²ka² we¹txain¹kxa² hai³txi³ wâ³nxî¹nxa³wi¹. Hai³txi³ ka³ten³su² nxa³wi¹.” Nxe³jau³su² A²si³a³ko³xai²na² yxau³tû³ka³txa² yxo²ha³kxa¹ E²fe³so³thî³na² yxau³tû³ka³txa² yxo²ha³kxa¹ î³hen³txai¹nha²kxai³ Txa²wâ¹sû³na² wân³txa² yxo²i² â³si³wxe³xain¹-na³li¹. ²⁷Ai¹nha²kxai³ txa²wâ¹wa³ka³li³yu³ta² â³te³nai¹nxa³kxa³yan³txi³su² nxa¹-nhai¹. Te²yâ¹nxe³sxa³ Ti³a²na³ka³lxa² â³te³nai¹nxa³kxa³yan³txi³su² nxe³na¹nhai¹. Ta¹ka³lxa² kăin²khaix¹kxan²ti³ ne³wâ²na³ain¹kxa²yan³txi³su² nxa¹nhai¹. A²si³a³ nû³ka³txi³su² te²a² a²nû²a² yxo²ha³kxa¹ ta¹ka³lxa² sa²nên¹kxain¹te³jai¹ti²tu³wi¹. Yxân¹ta¹ hî¹na² ne³wâ²na³ain¹kxa²yan³txi³su² nxa¹nhai¹. Na¹jau³su² tai²li² e³ye¹-nx²ta¹wi¹. Te³me²tri³o³jah¹la² nxe³ta¹hxai²hê¹la².

²⁸Nxe³nxaxa²ha¹te¹ wân³txa² e³yain¹jau³xa² ain³kxain¹nû²la² a²sa³wi³ha³lxa² î³xan³txi³sxa³ yxo²kăin²txi³ î³ye³kxain¹te³nah¹lxi¹:

—Ti³a²na³ka³lxa² E²fe³so³thî³nân¹ta¹ka³lxa² kăin²khaix¹sîn¹na³li¹. Nxe³nyhain¹to³ta¹hxai²hê¹la².

²⁹Nxai¹nha²kxai³ sxi²je³nai²na² whâi²na¹ nxe² î³kaix¹tain¹ta¹hxai²hê¹la². Nxe³ha²kxai³ Kai²ah³lai²na² A³ris³tar²ko³jah³lai²na² nxe³sxa³ hxi²kxün³txi³ hxi²ki³ain¹yah³nû²la² â³nû²nain¹thî³na² â³sa²so¹ain¹ya³ta¹hxai²hê¹la². A²nxe³-jah¹lo²nău³xa² Ma³se³to²nân¹jah¹lo²nău³su² ya³ta¹hxai²hê¹la². Nxe³ya³jah¹lo²-nău³xa² Pau²lah³lo²nu¹ta¹na² kxân³su² â³si³tē³kxi²ya³ta¹hxai²hê¹la². ³⁰Nxe³-nxa²ha¹te¹ Pau²lah³lo²nu¹ta¹na² sa²kxai³lu¹:

—Â³wih¹nûn³na¹tû¹xâ¹. Nxe³tah¹lxi³na¹ Je³su²jah³lai²na² wân³txa² yxo²i²-tû³ka³txa² â³na¹ain¹ta¹hxai²nxa³hê¹la². ³¹Nxe³kxa²yu³su² ha³lo²a² hxi²kan¹-te²a² kxân³su² ya³li³ha²kxai³ sa²si¹hâ²te³nah¹lxi¹:

—Pau²lah³lâi³. Nû¹nain¹thî³nai²na² â³wih¹txa³hê¹li¹. Su²lhâ³nxain¹nha³ta¹. Nxe³ta¹hxai²hê¹la². ³²Nxe³ye²nyhai¹nha²kxai³ â³ki³nû²kxi²tû³ka³txa² a²wâ³-kxi³kxai³ wân³txa² yau³â³xa² î³kaix¹txi² a²wâ³kxi³kxai³ wân³txa² yau³â³xa² î³kaix¹txi² nxe³yah³lxi³ha²kxai³ î³khu³khu³nxe² î³kaix¹jah³lxi³ha²kxai³ hxi²-kan¹txi³ ain³kxi²nyhain¹ta¹hxai²nxa³hê¹la². ³³Nxa²ha¹te¹ Ju³te²a² nû³ka³txa² sa²kxai³lu² A²le³syân²trah³la² sa²so¹sxa³ tē³sxa³ a²nû²a² yen³nău³a² ûh³wxe³-ain¹ta¹hxai²hê¹la². Nxe³ka³tû³ ka³nahx²nxe³si¹hain¹jau³su² wxa²sa²tâ³yi¹tain¹-ta¹hxai²hê¹la². Nxe³ain¹ka³tû³ î³ye³kxi² ân³si³wxe³ta¹hxai²hê¹la². ³⁴Yxân¹ta¹ Ju³te²a² nû³ka³txi³su² ha²kxai³ Ju³te²a² wân³txa² e³kxi²ta¹hxai²hê¹la². Nxe³-ju³ta¹li² î³ain¹tău³a² âh¹lxi³sxa³ yxo²kăin²txi³ î³kaix¹ta¹lxain¹te³nah¹lxi¹:

—Ti³a²na³ka³lxi²na² E²fe³so³thî³nân¹ta¹ka³lxi²na² kăin²khaix¹nx²na³li¹. Nyhain¹to³ta¹hxai²hê¹la². Wa²su²txi³ kaix¹tâ³ti³he¹nxên²tain¹ta¹hxai²nxa³hê¹la².

³⁵A²nxe³thî³nu¹ta¹na² a²hxi²kan¹jah¹lai²li² a²yen³nău³a² î³sa²yxau³nû²la² â³ka³nahx²nxe³yain¹si¹hain¹jau³su² wah³nxain¹nû²la² â³ka³nahx²yxain¹nxa²-ha¹te¹ î³ye³kxi²te³nah¹lxi¹:

—Nxe³jah³lxi³wxe¹. E²fe³so³thi³na² käin²khaix¹nx²na³le¹. Nxe³ha²kxai³txa²wā¹nū³kā³txai²na² sa²kxai³lu² Ti³a²na³ka³lxa² sxi²ha² sa²hau³ko³txi²txah³lxa³kxa² wā³nxīn¹ki³ai²na² oh³xa² a³hi²ki³a² sa²hau³ko³txi² nxe³ki³tā³le¹. Te²jai¹ti²tu³we¹. ³⁶Nxe³jau³xai²li² a²nū²a² yxo²ha³kxa¹ a³la³kxi²ki³jau³xai²la¹we¹. Nxe³ha²kxai³ hāi¹nxai¹jah¹lxi³sā²nhē³le¹. Ā³to³toh³lxi²kāi³ah³lxi³txa³hē¹le¹. ³⁷Nxe³ha²kxai³ in³txi³nāu³xai²li² tē³sxā³ wxā³yah³lxin¹te²a² ko³nxe³ti³o²la³kxai¹nxān³ta²we¹. A²wā³nxīn¹thīn³ta³ yen³kxa² hai³txi³ kāi³ai¹nxā³ha²kxai³ Ti³a²na³ka³lxa² ko³nxe³ti³ e³kxai¹nxā³ha²kxai³ nxe³ai¹nxā³tai¹ti²tu³we¹. ³⁸Nxe³ai¹nha²kxai³ Te³me²tri³o³jah¹la² a²sa³wi³ha³lxa² nxe³sxā³ wān³txa²i³kwai²kxi²jau³xa² yū³ain¹kxai²nān²tu³ ha³lo²ko³xai²na² hxi²kan¹txi³nāu³xa² ā³nū²kxai¹nhī¹na¹ i³hen³txi³nyhain¹txai²lē¹. ³⁹Yxān¹ta¹ wān³txa² an³txi³khaix¹nxe³jau³xa² yū³kxi²nān²tu³ yxau²xai²tū³kā³txa² i³kai³xsā³ sa²nū²kxi²nyhain¹ka³tu³ i³hau³ko³nyhain¹tu¹we¹. ⁴⁰Nxe³ha²kxai³ hī¹na² kwa²hāi¹nxe² ā³ki³nū²kxah³lxi¹lxe¹. Wā²nxū^hlxi³ki³tā³le¹. Nxe³ha²kxai³ Ro³ma²no²a²hxi²kan¹jah¹la² jau³jau¹xai²na² ain³kxi²nē³lain¹kxai²nān²tu³ i³ye³kxi²nē³lain¹te³nah¹lxi¹: “Wxa²nū³kā³txa² he¹kxi²sa²te³lhxā³ ā³ki³nū²kah³lxi¹lxi¹. Nxe³ha²kxai³ wā²nxū^hlxi³ah³lxi¹lxi¹.” Nxe³nē³lain¹ke³la³te²kxai³ hxi²kan¹txi³wān³txa² wain³jau³la² i³wa²lū³xai¹nhī³ki³sxa³we¹. Nxe³ha²kxai³ khāuhx³nē³lai¹nha³ta²we¹. A²hxi²kan¹jah³la² nxe³ta¹hxai²hē¹la².

⁴¹Nxe³ha²kxai³ aun³txa² i³si¹hain¹jau³su³ i³ye³kxi²ta¹hxai²hē¹la². Nxe³ha²kxai³ aun³txa² i³yain¹ta¹hxai²hē¹la².

Pau²lah³lai²li² Ma³se³to²na²ko³xa² Kre²sa³ko³xa² ai³jau³su²

20 ¹Aun³ta² i³yain¹sxā³ ā³nhāu²no³jain¹nxā²ha¹te¹ Pau²lah³lo²nu¹ta² hi²sen²kxai³lu² Je³su²jah³lai²na² wān³txa² yxo²i²te²nū³kā³txa² i³kai³lso¹sxā³ ā³nū²kxi²nū²la² wān³txa² wi¹jau³xa² i³nxū²kwai³lxū¹nain¹jau³xa² i³ye³kxi²ta¹hxai²hē¹la². Nxe³nū²la² ā³waix³txi²ta¹hxai²hē¹la². Ā³waix³txi²nū²la² Ma³se³to²na²ko³xa² ā³nxai³lha²the³ta¹hxai²hē¹la². ²Ai³lha²thet³tāu³a²a²nū²a² yxo²i²te²a² wān³txa² wi¹jau³xa² i³nxū²kwai³lxū¹nain¹jau³xa² i³hen³txain¹ta¹hxai²hē¹la². Nxe³ha²kxai³ yxo²i² kāi²no³nain¹ta¹hxai²hē¹la². Nxe³nū²la² a³li³sxā³ Kre²sa³ko³xa² ā³nxai³ta¹hxai²hē¹la². ³Nxe³xai³ti³kxai³lu² i³la³ka² ki³ha¹li¹ ka³na³ki¹ sa²tā³tī¹sxā³ ta³ko¹xu¹ta¹na² yxau³ta¹hxai²hē¹la². Nxe³nū²la² Si²ri³a³ko³xa² ā³nxai³te³lhxā³ nxe³tah¹lxa¹ Ju³te²a² nū³kā³txa² ā³nhai¹tū³ tū³kā³txa² su²lhā³te³lhxā³ ain¹jau³su² ain³kxi²nha²nū²la² ā³wa²li²sxā³:

—Ma³se³to²na²ko³xa² wā³li²te³la¹wi¹. Nxe³ain¹ta¹hxai²hē¹la². ⁴⁻⁵Ai¹nha²kxai³ a²ne³hē³ta² a²sa³wi³ha³lxa² wā³lain¹ta¹hxai²hē¹la². Tro³a²te²thi³na²wah³nxe³sain¹ta¹hxai²hē¹la². Nxe³tū³kā³txa²sa¹, So²pa³trah³lo²su² ha²kxai³ A³ris³tar²kah³lo²su² ha²kxai³ Se³kūn²jah³lo²su² ha²kxai³ Kai²ah³lo²su² ha²kxai³ Ti³mo²jah³lo²su² ha²kxai³ Ti²ki³kah³lo²su² ha²kxai³ Tro³fi²mah³lo²su² ha²kxai³ nxain¹ta¹hxai²hē¹la². Jā¹nxe³tū³kā³txu¹ta²kxai³la¹ So²pa³trah³lai²na²su² Pi²rah³la² tah²su² ha²kxai³ Be³re²a²thi³nān¹jah¹lo²su² ta¹hxai²hē¹la². Jā¹nxe³sxā³ A³ris³tar²kah³la² Se³kūn²jah³la² nxe³sxā³ Te³sa³lo²ni³ka²thi³nān¹jah¹lo²nāu³sxu² ta¹hxai²hē¹la². Nxe³ha²kxai³ Kai²ah³lai²na²su² Ter²be²thi³nān¹jah¹lo²su² ta¹hxai²hē¹la². Jā¹nxe³sxā³ Ti²ki³kah³la² Tro³fi²mah³la² nxe³sxā³ A²si³a³ko³xan¹jah¹la²nāu³sxu² ta¹hxai²hē¹la². Nxe³tū³kā³txai²li²wah³nxe³sain¹ta¹hxai²hē¹la². Txai²li² Lu²kah³lo²na¹xai²na² Fi³li³pos²thi³na²

yxau³na¹hē³la². ⁶Nxa²ha¹te¹ yain³txa² wa³lo¹lo¹nxa³tū³xa² yai³nain¹ju³ta² yain³ta³lun²ya³sain¹nū²la² hā²wxān³txa³ Fi³li³pos²thi³na² a³li³xa³sain¹na²-hē³la². Nxe³sxā³ ye³ha¹li¹ ye³ha¹li¹ ka³na³ki¹ a³lan²sxā³ Tro³a²te²thi³na² ā³wi¹-ha³sain¹na²hē³la². Ā³wi¹ha³sain¹nū²la² ye³ha¹li¹ ye³ha¹li¹ ye³ha¹li¹ ka³na³ki¹ a³lan²sxā³ yxau³a³sain¹na²hē³la².

Tro³a²te²thi³na² ai³ya³sain¹jau³su²

⁷⁻⁸Jā¹nxe³ha²kxai³ sa²ba³to³ nxe³hi¹na² i³tut³sa²kxai³ ā³nū²kxi²sxā³ yain³-ya³sain¹na²hē³la². Nxe³ya³sai¹nha²kxai³ sxi²ha² oh³xan¹thi³na² ka³la³sxā³ ā³wi¹ya³sain¹na²hē³la². Nxe³sxā³ ka³nxah³hi²ha²kxai³ lā³pi³āu²tē³na² ka³-lxa¹tēn³ti³nāu³xa² ū³thū²kxi²sa²kū²ta³ain¹na²hē³la². Nxe³nū²la² Pau²lah³lo²-nu¹ta²na² sa²kxai³lu²:

—Ka³nxa³ha²ta²na² a³li³sxā³ ā³waix³txi²ki³tu¹wi¹. Sain¹si¹nha²kxai³ wān³-txa² wi¹jau³xa² i³hen³txi² ān³si³wxe³sain¹sin¹na²hē³la². ⁹I³hen³jah³lxi³sain¹-ka³tu³ i³ye³sxā³ ā³na¹ti³he¹xai¹nxa³ha²kxai³ wēn³sa² Eu³ti²kah³la² sa²kxai³lu² sxi²ha² kīn³txi³ yxo²u³nha²ta³yxo²a² ā³wxe³ha²kxai³ kxān³su² ain³kxi²yxau³-ha²kxai³ kāin²hxi²tha³o³nha²kxai³ i³āu³xi²na²hē³la². I³au³xi²tāu³ kīn³txi³ yxau³ha²kxai³ i³āu³xa¹nha²ju³ta² ā³ya²lu¹tā²hē³la². Nxe³nxa²ha¹te¹ a²nū²a² wxa³sa³non²ta³kxi²na¹tū¹xū³ ain¹nxa²ha¹te¹:

—Ā³ya²lu¹tā³li¹. Nyhain¹na²hē³la². ¹⁰Nyhain¹nxa²ha¹te¹ Pau²lah³lo²nu¹ta²-kxai³lu² a³ka³nxi²sxā³ ā³ti³xain¹na²hē³la². Ā³ti³xain¹nū²la² ā³ka³ti³lhu³ta³-kxa²wxe³sxā³ wxa²ha³la³wau¹kxi²na²hē³la². Nxe³sxā³ i³ye³kxi²te³nah¹lxi¹:

—Āin²jxah³lxi³txa³hē¹li¹. A²wi¹tāu³a² āh¹ nxū²kwai³yxau³n¹ta¹. Pau²lah³-lo²nu¹ta²kxai³ nxe³na²hē³la².

¹¹Nxe³nū²la² sxi²hē¹na² ka³la³xi²na²hē³la². Ka³la³xi²nū²la² yain³tū³xa² tē³sxā³ wā²nāu²lxa¹nū²la² yain³ya³sa²sin¹na²hē³la². Nxe³nū²la² āh¹i³hen³txi³-sa²sin¹na²hē³la². Nxe³sa²sin¹te³na¹ i³yū¹li²nxa³ta³lxa¹ ta³lun²sin¹na²hē³la². Nxe³ka³tu³ ā³sxā³ ā³waix³ja³sa²sin¹na²hē³la². ¹²Ā³sxā³ ā³waix³ja³sa²sin¹nū²la² wē³sa² Eu³ti²kah³lo²nu¹ta²na² sa²so¹ain¹sxā³ i³xain¹na²hē³la². Ka³ten³su² tē³sxā³ i³xi²ha²kxai³ wi¹lxo³kxain¹na²hē³la².

Mi³le²to²thi³na² ai³jau³su²

¹³Nxa²ha¹te¹ A³sos²thi³na² ā³nxai³si¹na²hē³la². Nxe³jut³su² Pau²lah³lo²-nu¹ta²kxai³la¹ ā³sxā³ ā³waix³sa²si¹nxa³ta³lxa¹ nxe² i³ye³kxi²sa²sin¹na²hē³la². I³ye³kxi²sa²sin¹te³nah¹lxi¹:

—A³sos²thi³na² ā³nxai³jah³lxi³hē¹li¹. Tāu³a² i³ha¹txi²xi¹nx²ta¹tu¹wi¹. Nxe³-ha²kxai³ na³vi²o²tē³na² ā³wi¹sxā³ ā³nxai³jah³lxi³hē¹li¹. Yah³lxi³n¹kxai³nān²tu³txai²na² sa²kxai³lu² ha³lo²a² ti³h³nān²ta³ ā³nxai³na¹tu¹wi¹. Nxe³sa²si¹na²hē³la². Nxe³ha²kxai³ na³vi²o²tē³na² ā³wi¹sxā³ ā³nxai³si¹na²hē³la². ¹⁴Nxe³nha¹nū²la² A³sos²thi³na² a³li³kxain¹si¹na²hē³la² i³ha¹txi²xi²sa²sin¹na²hē³la². I³ha¹txi²xi²sa²-sin¹nū²la² ā³nū²ti²sā²nha¹ka³tu³ na³vi²o²tē³na² ā³wi¹nha¹ka³tu³ A³sos²thi³na² a³li³xi²nha¹hē³la². A³li³xi²nha¹nū²la² Mi³ti³le²na²thi³na² ā³ya²sā³wi¹nha¹-hē³la². ¹⁵Ā³ya²sā³wi¹sā²nha¹ka³tu³ hā²wxān³txa³ a³li³xi²nha¹hē³la². A³lan²ni²-nūn²tāu³a² Ki²os²ko³xa² ya³son³sxā³ ka³nxaxi²nha¹hē³la². Nha¹ka³tu³ ka³-nxa²ha²ta²nūn³tāu³a² Sa²mos²ko³xa² ā³ya²sā³wi¹nha¹hē³la². Nxe³nha¹nū²la² a³li³xi²nha¹nū²la² a³lan²nūn³tāu³a² Mi³le²to²thi³na² ya³son³sxā³ ā³ya²sā³wi¹-kxi²xai³nha¹hē³la². ¹⁶Kxā³nxa²kxai³lu² Pau²lah³lo²nu¹ta²na² wān³txi³kxai³lu¹:

—Je³ru³sa³lě²thi³na² wa³su³txi³ ā³nxai³na¹ju³ta² ten³sa³nhai¹. Pēn³te³-kos²ta² nxe³ti³xa² ah³xi²nxā²ta³lxa¹ ā³wi¹ha¹tū¹xā¹. Nxa¹nhai¹. Nxe³na¹ju³ta² A²si³a³ko³xa² ā³nhxi²kat¹sai¹nxā³kxa²yan³txi³su² nxa¹nhai¹. Nxa¹ha²kxai³ E²fe³so³thi³na² wain³txi³ ā³wa²to¹ja³sah¹lxi³hē¹li¹. Nxe³sa³si¹na²hē³la².

Pau²lah³lo²nu¹tai²na² wān³txa² i³hen³txi³jau³su²

17Nxe³jut³su² E²fe³so³thi³na² Je³su²jah³lai²na² wān³txa² yxo²i²ain¹te² nū³-ka³txai³tā² a²hxi²kan¹ta² wxā³si¹hain¹jau³su² i³kaix¹so¹na²hē³la². 18Nxe³sxā³Mi³le²to²thi³na² wxā³sxā³ ā³wi¹hain¹nū²la² Pau²lah³lo²nu¹ta² hi²sen³kxai³lu² i³ye³kxi²te³nah¹lxi¹:

—Nxe³jah³lxi³sa²lxi¹. I³ye³kxi¹nx²ta¹tu¹wi¹. Kxā³nhxī¹nai³tā² E²fe³so³-thi³na² yxau³hxai¹na¹tai¹ti²tu³wi¹. Yxau²xai³la¹ju³ta² ha³kxa¹ i²yah³lxi³-hxai¹ta¹ti²tu³wi¹. 19Nxe³na¹ju³kxai³lu² Ju³te²a² nū³ka³txa² ā³nhai¹tūn³tū³-ka³txa² ye³ka³lxa¹txi³ khāuh³lxa³txi³sain¹to³ta¹ti²tu³wi¹. Nxe³sain¹ju³kxai³lu² Txa²wā³sū³na² a²sa³wit³su² na¹ha²kxai³ win¹ta²txe²lxi³ wet¹ta¹na¹tai¹ti²-tu³wi¹. A²nū²ai²na² khāuh³lxa³txi³sain¹to³ha²kxai³ i²āin²txi³sxā³ nān³to³ha¹-tai¹ti²tu³wi¹. 20Nxe³yān¹ta¹ wān³txa² wi¹jau³xa² wi¹lyxau³yah³lin¹ju³ta² so¹lxi³ i³yau¹ū³nx²ta¹ta¹ti²tu³wi¹. Wxa²sxi²ha² ta³nxā² nūn¹yah³lxin¹thi³na² ta³nxā² i³yau¹ū³nx²ta¹ta¹ti²tu³wi¹. Jau¹xai²na² o¹hxain²nxā³ta¹ti²tu³wi¹. 21Te²yā¹-nxe³sxā³ Ju³te²a² nū³ka³txa² yxo²ha³kxa¹ Ju³te²a² nū³ka³txi³sxa³te²nū³ka³-txa² yxo²ha³kxa¹ ko³ti³hi¹nain¹ju³ta² ā³na¹la³kxi²nha²sxā³ Je³su²jah³lai²na² Txa²wā³sū³na² Hxi²kan¹ta² Si³yxau³tāu³lo³jah¹la² yxo²i²si¹hai¹na¹jau³su² i³yau¹ū³ai¹na¹tai¹ti²tu³wi¹. Nxe³ju³ta² yxo²ha³kxa¹ i²yah³lxin¹ta¹ti²tu³wi¹. 22Nxe³na¹ha²kxai³ hī¹na² Txa²wā³sū³na² Yāu³ka³txa² hi²sen³su² Je³ru³sa³lě²-thi³na² ā³nxai³si¹sa³jau³su² kwa³na³sa³ha²kxai³ we¹ta¹tu¹wi¹. Na¹kxai²nān²tu³ ai³na¹tāu³a² ih¹nxet³sxā³ kái³sa²hī³te²la¹ku². Nxa¹nhai¹. 23-24Nxa¹na¹ha²kxai³ sxi²je³na² yxo²ha³kxa¹ ai³lha²thet³to³ha¹tāu³ai³tā² Txa²wā³sū³na² Yāu³ka³txa² i³yau¹ū³sa²to³te³nah¹lxi¹: “A²nū²a² i³xan³ta³kxi²nxai¹nha³ta¹. Khāuh³lxa³ti³-nxai¹nha³ta¹. Kan²txi³ ū³ti³kxi²nxai¹nha³ta¹. Txa²wā³sū³na² wān³txa² wain³-txi³ sa²yxo²we¹txin¹ju³tan¹te²su² nxe³nxai¹nha³ta¹.” Nxe³sa³toh³na²hē³li¹. Nxe³sa³kxan²ti³ su²lhā³sain¹kxan²ti³ sa²yxo²we¹ta¹tu¹wi¹. Je³su²jah³lai²na² Txa²wā³hxi²kan¹ta² Si³yxau³ka³txa² kwa³na³sa³ju³ta² so¹lxi³ o²la³kxi²na¹wi¹. Nxe³ha²kxai³ Txa²wā³sū³na² wān³txa² wi¹jau³xa² i³yau¹ū³hxain¹to³ha¹wi¹. Nxe³jau³xa²sa¹ wxa²ko³nxe³ti³ kái³yah³lxin¹ju³ta¹li² ā³na¹la³kxi²nhyah¹-lxin¹sān²nū²la² Je³su²jah³la² yxo²i²ah³lxin¹kxai²nān²tu³ wi¹lhin¹te²lo³txa²ti³-tu¹wi¹. Nxe³jau³xa² so¹lxi³ i³yau¹ū³hxain¹to³ha¹wi¹.

25Nxe³jau³xa²so¹lxi³ i³yau¹ū³nx²ti³hxai¹na¹tai¹ti²tu³wi¹. Nxe³na¹jut³su² ā³waix³kxi²na¹hī¹na² āh¹i²kxi²xi²sah¹lxan³tho³li¹. 26Nxe³na¹jut³su² hī¹na² e³lai²na¹ Txa²wā³sū³na² wān³txa² sa²yxo²ā³sxā³ ā³na¹ah³lxin¹kxai²nān²tu³ wā²nxūh¹lxah³lxin¹tu¹wi¹. Txai²lan²nxā³lho³li¹. 27Txa²wā³sū³na² wān³txa² a²ten³jau³xa² a²yxo²ha³kxa¹ i³yau¹ū³nx²ti³hxai¹na¹tai¹ti²tu³wi¹. O¹hxain²-nxā³ta¹ti²tu³wi¹. 28A²nxe³ju³kxai³lu² wxāi²na² sa²kxai³lu² wxa²e¹nāu³la³ wi¹lī¹nha¹jah³lxi³hē¹li¹. Je³su²jah³lai²na² wān³txa² yxo²i²sxā³ yxau³xai³te² nū³ka³txa² wi¹lī³hau³ko³nha¹jah³lxi³hē¹li¹. Nxe³sih¹nx²ti³jau³su² Txa²wā³-sū³na² Yāu³ka³txa² ūh³wxe³nx²ti³na²hē³li¹. Nxe³ju³kxai³la¹ tū¹ka³txai²li² Txa²-wā³sū³na² Ta²ha² ya³lu²hī¹nai³tā¹ju³ta³la² yxo²i²te²a² Txa²wā³sū³na² nū³ka³-txi³sah²lxin¹tu¹wi¹. Nxe³tū³ka³txai²li² Txa²wā³sū³na² a²sa³wi³ha³lxai²la¹wi¹.

²⁹ Nxe³na¹ha²kxai³ ā³waix³txi²na¹kxa²si³yo³na² a²nū²a² ko³nxe³thin¹te²a² wxā³ye¹nx²tain¹tu¹wi¹. Wxā³kxai²nān²tu³ khāuh³lxa³thi¹ta²lxain¹sxā³ he¹-kxa³ha³te²ta³lxi³nx²ta¹nha³ta¹. ³⁰ Nxain¹kxa²yu³su² wxa²nū³ka³txai²na² i²li³te² i³nxai²na² Sū³na² wān³txa² ain³kxi²nxa³te²a² yū³ah³lxi¹lxi¹. i³ki³ha¹-kxi¹nx²ta¹nha³ta¹. Nxe³sxā³ Txa²wā¹sū³na² wān³txa² sa²yo²a³sa²si¹nx²tain¹-jau³su² i³yau¹ū³nx²tain¹sxā³ sa²so¹nx²ta¹nha³ta¹. ³¹ Nxe³ju³ta²nū²a² wi¹li²-khai¹nxe³jah³lxi³hē¹li¹. Kwē³kxa² ko³ha¹li¹ ka³na³ku²tāu³a² Txa²wā¹sū³na² wān³txa² hai³txi³ i³hen³txi³sxā³ ā³na¹ain¹to³nxa³ta¹ti²tu³wi¹. Ka²nxah³ti²-sa²kxa²ha³ta³nxān²ti³ a³lan²ti²sa²kxa²ha³ta³nxān²ti³ khāuh³lxa³txi³nha²sxā³ i³nān³ti³hit¹sain¹kxa²ha³ta³nxān²ti³ i³āin²ta³kxi¹nāh²nxa³sxā³ Txa²wā¹sū³na² wān³txa² wi¹jau³xa² i³yau¹ū³nx²ta¹ta¹ti²tu³wi¹.

³² Nxe³na¹jut³su² hī¹nān¹te²tu³ Txa²wā¹sū³na² hxi²ka²nāu³a² ū³hū¹nx²ta¹wi¹. Nxe³te²na² wān³txa² yxo²i²yah³lxi¹nha²kxai³ wi¹li²nx²ti³tu¹wi¹. Nxe³sxā³ ā³nxū²kwai³lxū¹nxa²lxi³tu¹wi¹. i³ya³lo³ti¹nx²ti³tu¹wi¹, yxo²i²yah³lxin¹ju³ta² ā³na¹yah³lxin¹kxa²yan³txi³su¹. Jā¹nxe³sxā³ wi¹lhau³ko³txa²lxi³tu¹wi¹. Hā²-wxān³txa³ Txa²wā¹sū³na² wā³li²hī¹na¹ yxo²i²tū³ka³txa² yxo²ha³kxa¹ wxa²-nū¹txa²lxain¹nū²la² ha³lo²a² wi¹ko³xa² sa²wxe³nx²tain¹tu¹wi¹. Nxe³tāu³a² a²ko³nxe³ti³ kāi³ain¹ju³ta³la³ yū²nxa³lho³li¹. Txa²wā¹sū³na² so¹lxi³ yxo²i²tū³-ka³txa² so¹lxi³ yxau³kī³tu¹wi¹. ³³ Jā¹nxa¹jut³su² wxa²yen³kxai²li² wā²la²ka³-lo³su² ta³nxa² ha³teh³nxān³su² ta³nxa² so¹kxi¹nx²ti¹hxain²nxa³ta¹ti²tu³wi¹. ³⁴ Nxe³yān¹ta¹ txa²hxi²ka² so¹lxi³ nū³kxūn³sxā³ wa³ko³nhxai²na¹ta¹ti²tu³wi¹. Jā¹nxe³sxā³ txa²nū³ka³txa² nū¹ nū³kxūn³sxā³ sa²hau³ko³ta¹na¹ta¹ti²tu³wi¹. ³⁵ Nxe³na¹ha²kxai³ a²nū²ai²na² hxi²ka¹nxa³te²a² ā³non²ta³kxi¹nx²ta¹ha²kxai³ te²u¹jā¹nxe² kāi³te²nū³su² i³yau¹ū³nx²ta¹ta¹ti²tu³wi¹. Te²yā¹nxe³jut³su² Je³-su²jah³lai²na² Txa²wā¹hxi²kan¹ta² Si³yxau³jah¹la² sa²kxai³lu² i³ye³kxi²sa²te³-nah¹lxi¹: “Yen³kxa² so¹lxain¹kī³ju³ta² wi¹na³li¹. Nxe³yān¹ta¹ yen³kxa² wā²-nhū¹ain¹kī³ju³ta² wi¹khaix¹hī³nx²na³li¹.” Nxe³sain¹na²hē³li¹. Nxe³na¹jau³su² tai²li² nxe³ye¹nx²ta¹wi¹. Pau²lah³lo²nu¹ta²kxai³lu² nxe³na²hē³la².

³⁶ Nxe²e³ta³lun²nū²la² ā³ka³ti³wxe³ya³sain¹nū²la² Txa²wā¹sū³na² i³ye³kxi²-na²hē³la². ³⁷ Nxa²ha¹te¹ i³sa²yxau³xi²nū²la² Pau²lah³la² kāin² i³nān³kxin²tain¹-na²hē³la². Nxe³sxā³ ha³la³ti³ain¹nū²la² i³yo²sa¹la³kxin²tain¹na²hē³la². Ai¹-nha²kxai³ wi¹lhin¹sxā³ a³li³si¹hain¹jau³su² i³ye³kxain¹na²hē³la². ³⁸ Nxa²ha¹te¹ Pau²lah³lo²nu¹ta²na² wān³txa² ā³wa³li²nxa³jau³su² i³hen³txi³ha²kxai³ i³āin²-ta³kxin²tain¹na²hē³la². Nxe³nū²la² na³vi²o²tē³na² sxā³je³na² ā³si³tē³kxi²sain¹-sīn¹nū²la² i²sa³sain¹sīn¹nxa²ha¹te¹ ai³ya³sain¹na²hē³la².

Je³ru³sa³lē²thī³na² ai³jau³su²

21 ¹ Ai³ya³sain¹nū²la² i³ye³na² yxo²ha³ti³lhi³ya³sain¹ka³tu³ Kos²thī³na² ā³yat¹tā³wi¹ha³sain¹na²hē³la². Ā³yat¹tā³wi¹ha³sain¹nū²la² ka³nxa³-ha²ta³nūn³tāu³a² a³li³ya³sain¹nū²la² Ro²tes³thī³na² ā³yat¹tā³wi¹ha³sain¹na²-hē³la². Ā³yat¹tā³wi¹ha³sain¹nū²la² hā²wxān³txa³ Pa²ta³ra³thī³na² ā³yat¹tā³-wi¹ha³sain¹na²hē³la². ² Nxe³ya³sain¹tāu³a² na³vi²o²tē³na² Fe³ni²si²a²ko³xa² ai³tē³na² i³ha¹ja³sai¹nha²kxai³ ā³we¹ti¹sxā³ ai³ya³sain¹na²hē³la². ³ Ai³ya³sain¹-nū²la² Si²y²pri²ko³xa² ten³sa²tā³sxā³ i²nha¹yu²hē³la². Nha¹tāu³a² a²wi¹tāu³a² yxo²wa³ti³kxi²sxā³ ai³ya³sain¹na²hē³la². Ti²ro³thī³na² Si²ri¹a³ko³xan¹thī³na² ā³we¹ti¹yha³sain¹na²hē³la². Ā³we¹ti¹yha³sain¹ka³tu³ a²yen³kxa² wxa²sa²nū¹-nyha¹sain¹ti³kxai³lu² te¹nai²li² ā³sxā³ a³li³ya³sain¹na²hē³la². ⁴ Nxe³ka³tu³

Je³su²jah³lai²na² wān³txa² yxo²i²tū³ka³txa² i³ha¹txi²nyha¹sai¹nha²kxai³ ye³. ha¹li¹ ye³ha¹li¹ ye³ha¹li¹ ka³na³ki¹ yxau³a³lan²ya³sain¹na²hē³la². Nxe³ya³sain¹-tāu³a² Txa²wā¹sū³na² Yāu³ka³txa² hi²sen³kxai³lu² i³yau¹ū³tin³tain¹nū²hē³la². Nxe³nxa²ha¹te¹ Pau²lah³la² i³hen³txain¹te³nah¹lxi¹:

—Je³ru³sa³lē²thi³na² ai³nhi¹kxai²nān²tu³ khāuh³lxa³ti³nxain¹sī¹nha³tai¹. Ain¹jau³su² yxo²i²tū³ka³txa² sa²kxai³lu² hxi²waun³ta³kxain¹sxā³ ai³si¹hai¹-nxa³jau³su² Pau²lah³lo²nu¹ta²kxai³ i³ye³kxain¹na²hē³la². ⁵Nxain¹kxan²ti³ ye³jen¹nūn³tāu³a² a³li³ya³sai¹nha²kxai³ tū¹ka³txai²na² whāi²na¹ in³txa² txu¹ha² wē³ha³lxa² yxo²ha³kxa¹ ā³si³tē³kxi²sain¹sī¹na²hē³la². Nxe³sxā³ i³-ye³na² yxo²ka³teh³nāu³a² ā³yit¹ta²xai³sxā³ ā³ka³ti³lhu³ta³kxa² ā³wxe²xai³sxā³ Txa²wā¹sū³na² i³ye³kxa³sain¹na²hē³la². ⁶i³ye³li²ta³lun²nū²la² na³vi²o²tē³na² ā³wi¹ha³sain¹na²hē³la². Nxe³ya³sain¹nxa²ha¹te¹ tū¹ka³txai²li² i³ha¹txi²yha¹-sain¹tū³ka³txai²li² wā³lain¹na²hē³la².

⁷Wā³lxain¹nxa²ha¹te¹ Ti²ro³thi³na² ā³sxā³ a³li³ya³sain¹na²hē³la². Ā³sxā³ a³li³ya³sain¹nū²la² To³le³mai²ta³thi³na² ā³yat¹ti¹yha³sain¹na²hē³la². Ā³ya¹ti¹-yha³sain¹nū²la² ye³ka³na³ka³nat³sxā³ a³lan²ni²sxā³ Je³su²jah³lai²na² wān³txa² yxo²i²tū³ka³txa² i³ha¹txi²ya³sain¹sxā³ i³ye³li³ya³sain¹na²hē³la². ⁸Nxe³nū²la² a³lan²ni²tāu³a² ā³sxā³ a³li³xi²nyha¹sain¹na²hē³la². Nxe³nyha¹sain¹nū²la² Se²-sa³re²a²thi³na² ā³we¹ti¹yha³sain¹na²hē³la². Ā³we¹ti¹yha³sain¹nū²la² Fi³li²-pah³lai²na² sxi²ha² yxau³ya³sain¹na²hē³la². A²nxe³jah¹lai²li² kxā³nhxi¹nai³tā² Je³ru³sa³lē²thi³na² yxau³hi¹nai³tā² a³pos²to³lo² nū³ka³txa² i²sxā³ sa²so¹-ain¹jah³lo²su² tai¹ti²tu³wa². Nxe³jah¹lo²su² ha²kxai³ Txa²wā¹sū³na² wān³-txa² i³hen³txi³na²hē³la². ⁹A²nxe³jah¹lai²na² sa²kxai³lu² ha¹li¹ ha¹li¹ a²ka³-ne³nāu³xa² yū³ta¹ in³txa² yū²nxa³ta¹ka³lxu²nāu³su² ha²kxai³ Txa²wā¹sū³na² wān³txa² i³hen³txain¹na²hē³la². ¹⁰Nxain¹nxa²ha¹te¹ ha³la³jen¹nāu³a² A²ka³-bo³jah³la² Ju³te²a²ko³xan¹jah¹la² wxā³na²hē³la². A²nxe³jah¹la² Txa²wā¹sū³na² wān³txa² i³hen³txi³jah¹lo²su² ha²kxai³ Txa²wā¹sū³na² wān³txa² i³hen³txain¹-na²hē³la². ¹¹Jā¹nxe³sxā³ Pau²lah³lo²nu¹ta²kxai³lu² i³ha¹txi²nyha¹nha²hē³la². i³ha¹txi²nyha¹nhū²la² Pau²lah³lo²nu¹ta²na² sa²si³i¹nha²ka³lo³a² sa²so¹kxi²-nyha¹sxā³ sa²hxi²ta³ta³kxi²nyha¹ha²kxai³ sa²yu³ta³ta³kxi²nyha¹ha²kxai³ nxe³nyha¹nha²hē³la². Nxe³sxā³ i³ye³kxi²nyha¹te³nah¹lxi¹:

—Txa²wā¹sū³na² Yāu³ka³txa² i³ye³kxi²sa²te³nah¹lxi¹: “Ju³te²a²nāu³xa² Je³ru³sa³lē²thi³na² yxau³xai³te²a² hi²sen³su² sa²si³i¹nha²ka³lo³ai²na² a²wa³-kxēn³sin¹te² i³nxai²na² sa²so¹nxain¹sxā³ sa²ta³kxi²nxain¹tu¹wi¹. Nxain¹kxai²-nān²tu³ Ju³te²a² nū³ka³txi³sxa³te² nū³ka³txi³su² a²hxi²ka² ū³hū¹nxain¹tu¹wi¹.” Nxe³jau³xa² i³ye³kxi²sa³na²li¹. A²ka³bo³jah³la² nxe³nyha¹nha²hē³la².

¹²Nxa²ha¹te¹ jau³xai²na² sa²kxai³lu² Se²sa³re²a²thi³na² yxau³xai³tū³ka³-txa² ain³kxi² txa²wā¹ki³na²xai²na² ain³kxi² nxe³sī¹sxā³ Pau²lah³lo²nu¹ta² i³ye³kxi²sī¹na²te³nah¹lxi¹:

—Je³ru³sa³lē²thi³na² ai³sī¹txa³hē¹li¹. Nxe³sī¹na²hē³la². ¹³Nxa²ha¹te¹ Pau²-lah³lo²nu¹ta²na² wān³txi³kxai³lu¹:

—i³nān³yah³lxi³txa³hē¹li¹. i³āin²ta³lxi³sah¹lxi¹nha³tai¹. Yuh³lxi³ti³hex¹sa²-nxa³nhai¹. Je³su²jah³lai²na² Txa²wā¹hxi²kan¹ta² Si³yxau³jah¹la² a²sa²wit³sa¹-ha²kxai³ su²lhā³sain¹kxan²ti³ yuh³lxain¹nxa³nhai¹. Nxe³ha²kxai³ hāi¹nxa¹sah¹-lxi³hē¹li¹. Pau²lah³lo²nu¹ta²kxai³ nxe³sī¹na²hē³la².

¹⁴Nxe³ju³kxai³lu² hxi²kan¹txi³ i³wa²lū³xi²sī¹nxa³ha²kxai³ hāi¹nxā¹sī¹na¹-hē³la². Nxe³sxā³ i³ye³kxi²sī¹na²te³nah¹lxi¹:

—Wi¹lhīn¹na³li¹. Txa²wā¹sū³na² a²ten³jau³su² sa²yo²wet¹sin¹ki³tu¹wi¹. Nxe³si¹na¹hē³la².

¹⁵Nxe³nū²la² yen³kxa² tē³sxā³ ai³nha¹kxa² wxa²hau³kot³so¹xi²nha¹ka³tu³ ā³sxā³ a³li³ya³sain¹na²hē³la². ¹⁶Ā³sxā³ a³li³ya³sain¹tāu³a² txa²wā¹tā³nāu³xa² Se²sa³re²a²thi³nān¹tū³ka³txa² ā³si³tē³kxi²yah³li³sain¹na²hē³la². Nxe³sxā³ Je³ru³sa³lē²thi³na² ā³wi¹ha³sain¹na²hē³la². Ā³wi¹ha³sain¹nū²la² Me³na³sō²ah³la² sxi²ha² Se²sa³re²a²thi³na² yxau²xai³lhxai²na²hē³la². A²nxe³jah¹la² sxi²ha² ā³wi¹ya³sain¹na²hē³la². A²nxe³sxā³ Me³na³sō²ah³lai²li² kxā³nhxi¹nai³tā² Syi²pri²ko³xa² yxau²xai³lhi¹nai³tā² a²wi¹lhi¹na² yo²i²ta¹hē³la².

Pau²lah³lai²na² Ti³a²kah³lai²na² e³kxi²nyhu¹jau³su²

¹⁷Jā¹nxe²ya³sain¹ju³kxi³lu² txa²wā¹wā³tā³nāu³xa² Je³ru³sa³lē²thi³na² ai³la³ya³ti²nyhu¹sxā³ i³ka³lih³ya³sa³sin¹na²hē³la². ¹⁸Nxe³ya³sa³sin¹nū²la² hā²wxān³txa³ ka³nxaxa³ha²ta³kxi³lu² Pau²lah³lo²nu¹ta²kxi³lu² Ti³a²kah³la² i³ye³kxi²te³lhxā³ ai³ya³sa³sin¹na²hē³la². Nxe³ya³sa³sin¹tāu³a² a²hxi²kan¹ta² Je³su²jah³lai²na² wān³txa² yo²i²jah¹la²nāu³xa² ā³ya³sa³kxi²nū²kxain¹na²hē³la². ¹⁹Nxain¹nū²la² Pau²lah³lo²nu¹ta²na² hi²sen³kxi³lu² Txa²wā¹sū³na² i³hxi²ka¹txai¹nha²kxi³ Ju³te²a² nū³ka³txi³sxa³te² nū³ka³txa² Je³su²jah³lai²na² wān³txa² yo²i² ān³si³wxe³ai¹nhī¹nu¹ta²na²nān¹jau³xa² i³hen³txi²nyhain¹na²hē³la². ²⁰Nxa²ha²te¹ nxe³jau³xai²na² ain³kxain¹nū²la² ka³lih³kxi²la²nha² Txa²wā¹sū³na² sa²nēn¹kxain¹ta¹hxai²hē³la². Nxain¹ka³tu³ i³ye³kxain¹te³nah¹li¹.

—Pau²lah³lāi³. Ain³kxi²sa²si¹nhē³li¹. Nxe³ju³ta²li² i²txa²si¹nhē³li¹. Ti¹ai²li² Ju³te²a²nāu³xa² ka³lxa¹txi³ Je³su²jah³lai²na² wān³txa² yo²i²ain¹na³li¹. Yxān¹ta¹ Moi³se²ah³lu¹ta²na² wān³txa² sa²yo²wet¹tain¹na³li¹. ²¹Nxai¹nha²Yxai³ ki³han³jau³xa² ain³kxain¹te³nah¹li¹: “Pau²lah³lai²na² hi²sen³su² Ju³te²a² nū³ka³txa² sa²kxi³lu² Ju³te²a² nū³ka³txi³sxa³te²a² yxau²ain¹ko³xa² yxau²kxi²nyhain¹tū³ka³txa² Pau²lah³la² kwa³na³ain¹nu²hē³li¹. Moi³se²ah³lu¹ta²na² ū³wha²li¹txā³nxai³tā² sa²yo²ā³si¹hain¹jau³su² kwa³na³ain¹nu²hē³li¹. A²wē³ha³lxa² a²ki³wā²la² ū³sa³si³tū³ko¹kxā¹ain¹ju³ta² hāi¹nxai¹si¹hain¹jau³su² kwa³na¹ai¹nha²kxi³ Ju³te²a² nū³ka³txa² o²la³kxi²hxai²ju³ta²i²tā² a²yo²ha³kxi¹ hāi¹nxai¹si¹hain¹jau³su² kwa³na³ai¹nha²kxi³ nxain¹nū²hē³li¹.” Nxe³jau³xai²na² ain³kxain¹na²hē³li¹. Yxān¹ta¹ ki³ha³nain¹nū²hē³li¹. ²²Jā¹nxai¹nha²kxi³ wxān¹jau³xa² ain³kxi¹nxain¹tu¹wi¹. ²³Nxain¹kxi²nān²tu³ nxe³sē¹li¹. In³txi³nāu³xa² ha¹li¹ ha¹li¹ nxe³sxā³ kxā³nhxi¹nai³tā² Txa²wā¹sū³na² i³ye³kxain¹na²hē³li¹, we¹tain¹ju³ta²nū³a²su¹. Hi¹na² e³kxain¹jau³xai³tā² we¹ta³lu²nain¹tu¹wi¹. ²⁴Nxai¹nha²kxi³ ā³si³tē³kxi²txai¹nhē³li¹. Nīn¹kxi²nān²tu³ Moi³se²ah³lo²nu¹ta²na² wān³txa² sa²yo²wet¹ya²sa²nhē³li¹. Nxīn¹kxi²nān²tu³ Txa²wā¹sū³na² yen³nāu³a² ā³nhan³ka²ti³ye²yah³lxin¹tu¹wi¹. Sa²yo²wet¹ta³lu²yah³lxin¹kxi²nān²tu³ a²yen³kxa² i²li³te²a² wā³kon³kxi²nān²tu³ so¹sxā³ ū³yho³hi¹txai¹nhē³li¹. Nxe² ta³lu²nīn¹kxi²nān²tu³ ū³nhe³ko¹la³kxin²tain¹tu¹wi¹. Nxe³yah³lxin¹te²ka³kxi¹ a²nū²a² yo²ha³kxi¹ ko³nxe³ti³ o²la³kxin¹ju³ta²i²tā² i³ki³ha¹kxi²ain¹jau³xa² a³la³kxi²ain¹tu¹wi¹. Moi³se²ah³lo²nu¹ta²na² ū³wha²li¹txā³nxai³tā² sa²yo²wet¹tin¹ju³ta² i²ain¹tu¹wi¹. Nxe³jau³su² tai²li² i³ye³a¹wi¹. ²⁵Nxa²ha²te¹ Ju³te²a² nū³ka³txi³sxa³te²nū³ka³txa² yo²i²te²a² ū³wha²li¹lhi¹na¹hē³li¹. Nxe³si¹na¹te³nah¹li¹: “Jau¹xai²na² so¹li³ sa²yo²wet¹jah³li¹hē³li¹. Yain³txa² ko³nxe³te²a² a²yāu³ka³txa² sa²nū¹tain¹kxi²nān²tu³ i³yain³yah³li³txa³hē³li¹. Ka³yuh³xa² a²ti³ha²yau³xa² i³na²yah³li³txa³hē³li¹.”

A²ti³ho³nxa³te²a² wā²nhi²yah³lxi³txa³hē¹li¹. A²nū²a² ā³xa² in³txi³su² tã³nxa² a²nū²a² ā³xa² sxe³xa³ka³lxi³su² tã³nxa² yxo²kwain³nha²sxã³ ũ³whĩn¹ta³kxi²-nyhu¹ah³lxi³txa³hē¹li¹. Nxe³jau³xai²na² sa²yxo²we¹jah³lxi³hē¹li¹.” Nxe³ain¹si¹-na¹hē³li¹. Ti³a²kah³lo²nu¹ta²kxai³lu² nxe³ta¹hxai²hē¹la².

²⁶ Nxa²ha¹te¹ in³txi³nāu³xai²li² Pau²lah³lo²nu¹ta²na² sa²kxai³lu² ā³si³tē³-kxi²ta¹hxai²hē¹la². Nxe³nū²la² ka³nxa³ha²ta²a² Moi³se²ah³lo²nu¹ta²na² wān³-txa² sa²yxo²we¹ta³lun²ju³ta³nū³su² ā³nhan³ka²ti³nha²yain¹ta¹hxai²hē¹la². Nxe³ta³lun²sān²nū²la² Txa²wā¹sū³na² sxi²ha² ā³wih¹nū²la² Txa²wā¹sū³na² wān³txa² sa²yxo²we¹te³lhxã³ i³hen³txi³ta¹hxai²hē¹la². Nxe³hĩ¹na¹ Txa²wā¹-sū³na² yen³nāu³a² ā³nhan³ka²ti³nha²yain¹ta¹hxai²hē¹la². Nxe³ta³lun²ka³tu³ka³yuh³xa² ũ³hũ¹ain¹kxe³nū³a² sa²yxo²we¹txain¹ta¹hxai²hē¹la².

Pau²lah³la² i³sxã³ ũ³tĩ¹kxain¹jau³su²

²⁷ Nxa²ha¹te¹ ye³ha¹li¹ ye³ha¹li¹ ye³ha¹li¹ ka³na³ki¹ a³lan²tāu³a² Moi³se²-ah³lu¹ta²na² wān³txa² sa²yxo²we¹ta³lun²te³lhxã³ nxe³hĩ¹na¹ Txa²wā¹sū³na² sxi²ha² ā³wih¹sxã³ yxau³ain¹ti³kxai³lu² Ju³te²a²nāu³xai³tã² A²si³a³ko³xa² wxã³ain¹tũ³kã³txai³tã² hi²sen³su² Pau²lah³la² i²ain¹ka³tu³ i³ain¹ta¹hxai²hē¹la². ²⁸ I²sxã³ i³sxã³ i³kaix¹tain¹te³nah¹lxi¹:

— I³sa³e² nũ³kã³txã³. Ain¹kxi¹sah¹lxi³hē¹le¹. Ā³non²ta³kxi²sah¹lxi³hē¹le¹. Jah¹lai²li² wān³txa² kō³nxe³jau³xa² i³tih³nxai¹nĩn²ta²we¹. I³sa³e² nũ³kã³txa² kō³te³kxi²ha²kxai³ Moi³se²ah³lo²nu¹ta²na² wān³txa² kō³te³kxi²ha²kxai³ Txa²-wā¹sū³na² sxi²ha² kō³te³kxi²ha²kxai³ nxain¹kxa²yu³su² Ju³te²a² nũ³kã³txi³-sxa³te²a² in³txa² sa²so¹ka³tu³ thi¹nai²na² tē³sxã³ ā³wi¹ha²kxai³ ā³kho³txain¹-nĩn²ta²we¹. Nxain¹ta¹hxai²hē¹la².

²⁹ Ain¹ta¹ wān³txai²li² wain³ta¹hxai²nxa³hē¹la². A³lan²ta²i²tã² Pau²lah³lo²-nu¹ta²kxai³lu² Tro³fi²mah³lai²na² E²fe³so³thĩ³nān¹jah¹la² nxe³sxã³ Je³ru³sa³-lē²thĩ³na² ai³ya³ju³ta² i²ai¹nha²kxai³ Txa²wā¹sū³na² sxi²ha² ā³wi¹yhah³lxa²-na³na¹. Nxain¹jau³su² nxain¹ta¹ hai³txi³ ā³wi¹yhain¹ya³ta¹hxai²nxa³hē¹la². Pau²lah³lo²nu¹ta²na² so¹lxi³ ā³wih¹ta¹hxai²hē¹la². ³⁰ Nxain¹ju³kxai³lu² a²nū²a² yxo²ha³kxa¹ jau³jau¹xai²na² ain³kxi²nū²la² kũ³we²ki²la² ā³ne³wxe³ai¹nxa³ha²-kxai³ ā³yã³nū²kxain¹ta¹hxai²hē¹la². Ā³yã³nū²kxain¹nū²la² Pau²lah³lo²nu¹ta² hxi²kxũn³txi³ sa²so¹ka³tu³ Txa²wā¹sū³na² sxi²ha² sa²sai²ā³ain¹ta¹hxai²hē¹la². Sa²sai²ā³hĩ¹na¹ sa²yxo²tĩ¹ain¹ta¹hxai²hē¹la². ³¹ Nxain¹ju³kxai³la¹ su²lhã³te³-lhxã³ nxe²xai³ai¹nha²kxai³ so³ta²to² nũ³kã³txi³su² te²a² hxi²kan¹jah¹lu¹ta²na² i³hen³txain¹ta¹hxai²hē¹la². I³hen³txain¹te³nah¹lxi¹:

— Je³ru³sa³lē² tũ³kã³txa² yxo²ha³kxa¹ he¹li²nyhain¹nĩn²ta²i¹. Nxain¹ta¹hxai²-hē¹la². ³² Nxa²ha¹te¹ so³ta²to² nũ³kã³txa² a²hxi²kan¹ju¹ta²na² a²sa³wi¹ha³-lxa² wa³su³txi³ tē³sxã³ ti³ain¹ta¹hxai²hē¹la². Ai¹nha²kxai³ a²nū²a²nāu³xa² i²ain¹ka³tu³ Pau²lah³lo²nu¹ta²li² su²lhã³te³lhxã³ ain¹ta¹ wxã³ye²nyhai¹nha²-kxai³ hãĩ¹nxa¹ain¹ta¹hxai²hē¹la². ³³ Nxain¹nxa²ha¹te¹ so³ta²to² hxi²kan¹jah¹-lo²nu¹ta² hi²sen³su² Pau²lah³lo²nu¹ta²kxai³ ũ³tĩ¹kxi²si¹jau³su² sa²no¹te³lhxã³ ā³sa²so¹ta¹hxai²hē¹la². Ā³sa²so¹nū²la² kwa³thi³lih³na² tĩh³no²ha¹li¹ sa²taĩ³kxi²-ta¹hxai²hē¹la². Sa²taĩ³kxi²nū²la² i³wã³txi³te³nah¹lxi¹:

— Jah¹lai²li² ih¹jah¹lo²tan³te²la¹xã³? Ih¹nxe³ka²yãn³ti³tã³ he¹kxain¹si²lxi¹. Nxe³ta¹hxai²hē¹la².

³⁴ Nxa²ha¹te¹ a²nū²a²nāu³xa² i³ye³ye³li³ha²kxai³ hxi²kan¹txi³ ain³-kxi²ta¹hxai²nxa³hē¹la². Nxe³ha²kxai³ Pau²lah³lo²nu¹ta² ā³wih¹si¹jau³su²

ta¹hxai²hē¹la². ³⁵Nxa²ha¹te¹ es³ka²ta²ka³txa² ka³la³te³lhxā³ ain¹ta¹ a²nū²a²nū³ka³txa² ān³sa²ta³ti³hex¹ye²yai¹nxa³ha²kxai³ hāi¹sxā³ su²lhā³ti³ten³-khaix¹ye²yhai¹nha²kxai³ ā³nhxi²ka¹nyhain¹ta¹hxai²nxa³hē¹la². Nxe³ha²kxai³ sa²ye²ta³wxe³kxi²so¹nyhain¹ta¹hxai²hē¹la². ³⁶Nxa²ha¹te¹ a²nū²a²nū³xa² i³kaix¹te³nah¹lxi¹:

—Su²lhā³txa²sī¹nhē³le¹. Su²lhā³txa²sī¹nhē³le¹. Nxe³nyhain¹ta¹hxai²hē¹la².

Pau²lah³la² a²yo²wān³txa² i³wa³lxin³nha²jau³su²

³⁷Nxa²ha¹te¹ sxih²yo²a² ā³wih¹te³lhxā³ tǎu³a² Pau²lah³lo²nu¹ta²na² wān³-txi³kxai³lu¹, so³ta²to² hxi²kan¹ta² i³wā³txi³te³nah¹lxi¹:

—i³ye³kxi¹nxa²ha³la²wi¹. Ta¹hxai²hē¹la². Nxa²ha¹te¹ so³ta²to² hxi²kan¹ta² wān³txi³kxai³lu¹:

—Kre²ka² wān³txa² wxāin²txi³ e³in¹te²la¹xā³? ³⁸E³ji²jah³lo²sxan³ji¹wi¹? Ha³la³je¹nhī¹nai³tā² E³ji²jah³lai¹tā² a²nū²a²nū³xa² ka³lxa¹te²a² 4.000 nxe³-tū³ka³txa² ā³sa²so¹sxā³ kāin² ko³nxe³ti³ kǎi³ai¹nha²kxai³ sxi²je³na² yo²ha³-kxa¹ ā³nhē¹kxi²nyhain¹nū²la² ha³lo²a² sxi²ha² yū²nxa³ko³xa² ā³sa²so¹sxā³ ai³-nyhain¹nū²hē³li¹. A²nxe³jah¹lo²sxan³te²la¹xā³? Nxe³ta¹hxai²hē¹la².

³⁹Nxa²ha¹te¹ Pau²lah³lo²nu¹ta²na² wān³txi³kxai³lu¹:

—Txai²na² sa²kxai³lu² Ju³te²ah³lo²sa¹wi¹. Tar²so³thi³na² Si³li²si²a²ko³xan¹-thi³na² txon¹jah¹lo²sa¹wi¹. A²nxe³thi³na² nēn³kāin²khaix¹te²ju²hē³li¹. Nxe³-ha²kxai³ a²nū²a²nū³xai²li² i³ye³kxi²ti³ten³sa³nhai¹. Pau²lah³lo²nu¹ta²kxai³lu² nxe³ta¹hxai²hē¹la².

⁴⁰Nxa²ha¹te¹ so³ta²to² hxi²kan¹jah¹lo²nu¹ta²na² wān³txi³kxai³lu¹:

—i³ye³kxi²txai¹nu¹li¹. Nxe³ai¹nha²kxai³ es³ka²ta²ka³txa² i³sa²yxau³nū²la² i³ka³nahx²si¹jau³su² wxa²ye³wxāix³sa²kxai³ i³ka³nah²xain¹ta¹hxai²hē¹la². Nxe³nū²la² E³bre²ah³la² wān³txa² i³ye³kxi²ta¹hxai²hē¹la².

22 ¹i³ye³kxi²te³nah¹lxi¹:

—Nxe³jah³lxi³wxi¹. Txa²wā³tā³nāu³sxu² txa²wi³na²nāu³su² yah³lxi¹lxi¹. Nxa¹ju³ta²li² i³yau¹ū³nx²ta¹tu¹wi¹. Ain³kxi²sah¹lxi³hē¹li¹. Nxe³ta¹hxai²hē¹la².

²Nxa²ha¹te¹ tū¹ka³txai²li² E³bre²ah³la² wān³txa² ain³kxain¹nū²la² ka³nah²xain¹ta¹hxai²hē¹la².

³Nxe³nū²la² Pau²lah³lo²nu¹ta²na² wān³txi³kxai³lu¹:

—Txai²li² Ju³te²a² nū³ka³txi³sa¹wi¹. Tar²so³thi³na² Si²ri³a³ko³xan¹thi³na² txon¹jah¹lo²sa¹wi¹. Txo¹na¹nū²la² Je³ru³sa³lē²thi³na² ai³na¹nū²la² Ka³ma³li³-e²lah³lo²nu¹ta²na² hi²sen³su² txa²wā¹si³yah³la²nāu³xu¹ta²na² wān³txa² yo²-ha²kxa¹ i³yau¹ū³sain¹na²hē³li¹. Nxe³sai¹nha²kxai³ Txa²wā¹sū³na² wān³txa² ya³-lo³jah³lxin¹ka³tū³ sa²yo²we¹jah³lxin¹kxa² yāx¹jah¹lo²sa¹wi¹. ⁴Nxa¹ha²kxai³ a²nū²ai²li² Je³su²jah³lai¹tā² wān³txa² ān³si³tē³kxi²te²a² i³ha¹txai¹na¹hē³li¹. A²nxe³tū³ka³txa² in³txi³su² tā³nxa² txu¹su² tā³nxa² nxe³kxan²ti³ khāuh³-lxa³txain¹tu³ha¹hē³li¹. Nū³kxūn³txi³ sa²so¹ain¹sā²na¹ka³tū³ hā²wxān³txa³ ū³tī¹kxi²tā³nxa² su²lhā³tā³nxa² nxai¹na¹hē³li¹. ⁵Nxe³na¹ju³ta² Sū³na² sxi²ha² wā²nxīn¹ta² si³yxau³jah¹la² i²sai¹nha²kxai³ Ju³te²a² nū³ka³txa² a²hxi²kan¹txi³-nāu³xa² i²sai¹nha²kxai³ nxe³sain¹na²hē³li¹. Kāi³a¹jau³su² i³wā³txi³txai¹nhē³li¹. Ki³han³txa²nān³khih³ nxe³nx²ta¹nhai¹. Jā¹nxain¹ju³kxai³lu² ha³teh³nxā³nxa² ū³wha²li¹lain¹te³nah¹lxi¹: “Ta³mas²ko²thi³na² ā³nxain¹kxai²nān²tū³ wxa²nū³-ka³txa² Je³su²jah³lai¹na² wān³txa² yo²i²ain¹te²na² i³ha¹txin¹kxai²nān²tū³

sa²so¹ai¹n¹n¹ka³tu³ Je³ru³sa³lê²thi³na² ũ³tĩ¹kxi²txai¹nhê³li¹. Nxên¹ka³tu³ khâuh³lxa³ti³txai¹nhê³li¹.” Nxe³jau³su² wha²li¹txa³nxai²li² ũ³hũ¹sai¹nha²kxai³ ai³na¹hê³li¹.

Pau²lah³la² yxo²ĩ² ă³si³wxe³jau³xai³tă² i³hen³txain¹jau³su²

⁶ Ai³na¹tĩ³kxai³lu² Ta³mas²ko²thi³na² yau³so³na¹hê³li¹. Nxe³ha²kxai³ ne³-ka³ka³tâu³a² oh³xa² wa³su³txi³ ha³tet¹sa²kxai³ hxi²kan¹txi³ i³sa²nxũ³nxa³-hê³li¹. ⁷ Nxa¹tâu³a² ă³ya³hi²na¹tâu³a² wân³txai²li² ain³kxi²na¹te³nah¹lxi¹: “Sau²lah³lăi³. Sau²lah³lăi³. Ĩh¹nxe³kxa²yân³ti³tă² khâuh³lxa³txi³san¹thi²lxi¹?” Nxe³sain¹na²hê³li¹.

⁸ Nxa²ha¹te¹ i³ye³kxi²na¹te³nah¹lxi¹: “Ĩh¹jah¹lo²tă³nhĩ¹ji¹wi¹?” Nxe³ai¹na¹-hê³li¹. Nxa²ha¹te¹: “Je³su²jah³la² Na³sa³re²thi³na² yxau³kxi²na¹jah¹lai¹ta²lxi³-na¹wi¹. Ye³khâuh³lxa³ti³san¹kxah³lo²sa¹wi¹.” Nxe³sain¹na²hê³li¹.

⁹ Nxe³jau³xai²na² txai²na² so¹lxi³ ain³kxai¹na¹hê³li¹. Txa²sa³wi³ha³lxa²na² ha³lo²a² ha³tet¹ju³ta² so¹lxi³ i²ain¹na²hê³li¹. Yxân¹ta¹ wân³txi³khai³la³ ain³-kxai¹nxa³hê³li¹. ¹⁰ Nxe³sxă³ i³wa²lũ³xi²na¹te³nah¹lxi¹: “Ĩh¹nxe³ju³ta² kăi³te³-la¹ji¹wi¹?” Nxe³na¹hê³li¹. Nxe³ha²kxai³: “I³sa²yxau³txu¹li¹. Ta³mas²ko²thi³na² ă³wih¹txu¹li¹. Nxên¹kxai²nân²tu³ Txa²wă¹sũ³na² kwa³na³nxa²ju³ta² i³hen³txi³-nxa²tu¹wi¹.” Nxe³sain¹na²hê³li¹.

¹¹ Nxa²ha¹te¹ ha³lo²a² kăin² ha³te¹tha²kxai³ ye³ka³tũ³ta³kxi²sa³hê³li¹. Nxe³-ha²kxai³ txa²sa³wi³ha³lxa² hxi²ki³sa³nũ²la² sxi²je³na² tē³sxă³ ă³nxai³sa³-na²hê³li¹. ¹² Nxe³nxa²ha¹te¹ sxi²je³na² A³na³ni²ah³la² yxau³hxai²na²hê³li¹. A²nxe³jah¹la² Ju³te²a² wân³txu¹txai²na² yxo²ha³kxa¹ sa²yo²wet¹hxai²na²-hê³li¹. Nxe³ka³tu³ Ju³te²a² nũ³ka³txa² yxo²ha³kxa¹ wi¹le³kxi²nyhain¹na²hê³li¹. ¹³ A²nxe³jah¹la²txai³la¹ ă³wih¹xa² wxă³sxă³ i³ye³kxi²sain¹te³nah¹lxi¹: “Sau²-lah³lăi³. Txa²wă³tă³si¹lxi¹. Hĩ¹na² wi¹li²nhân¹tu¹wi¹.” Nxe³sai¹nhĩ¹na¹ ye³-we²nxĩ²sa³hê³li¹. ¹⁴ Nxa²ha¹te¹ i³ye³kxi²sain¹te³nah¹lxi¹: “Txa²wă¹sũ³na² Si³-yxau³jah¹lo²nu¹taĩ²na² txa²si³yah³la²nău³xu¹taĩ²na² sa²yo²we¹tain¹kxah³la² Si³yxau³jah¹lo²nu¹taĩ²na² te²hi²sen³su² i²sxă³ sa²so¹nxain¹na²hê³li¹. Nxe³ha²-kxai³ a²wân³txai²li² a²ten³jau³xai²na² a³la³kxi²ti³hi¹txa²tu¹wi¹. A³la³kxi²ti³. hi¹txa²sân²kxa²yu³su² Je³su²jah³la² Wi¹lhin¹ta² Si³yxau³jah¹la² i²in¹ju³tain²-txi³ a²wân³txa² ain³kxin¹ju³tain²txi³ nxên¹tu¹wi¹. ¹⁵ Nxê¹nha²kxai³ ju³taĩ²li² i²in¹ju³taĩ²na¹ e³kxi²nxa²jau³xai²na¹ a²nũ²a² yxo²ha³kxa¹ i³ye³kxi²txai¹nĩn¹-tu¹wi¹. ¹⁶ Nxên¹ju³su² ha²ya³kxa² wah³nxe³sê¹li¹. I³sa²yxau³sê¹li¹. I³yau³xa² ũ³hũ¹kxi²sa²sai¹nxa²sih¹nxa²jau³su² i³ye³kxi²txai¹nhê³li¹. Nxên¹kxai²nân²tu³ Je³su²jah³la² wân³txa² yxo²i²in¹kxai²nân²tu³ wxa²ko³nxe³nxa²ju³ta² Txa²-wă¹sũ³na² sa²kxai³lu² nxe³wă²na³kxi¹nxa²tu¹wi¹.” A³na³ni²ah³lo²nu¹ta²kxai³ nxe³sain¹na²hê³li¹.

Pau²lah³la² e³kxi²ju³tan¹te²kxa³ya³la²yau³su²

¹⁷ Nxa¹nũ²la² hă²wxăn³txa³ Je³ru³sa³lê²thi³na² ă³wă³li²na¹hê³li¹. ă³wă³li²na¹-tâu³a² Txa²wă¹sũ³na² sxi²ha² ă³wih¹sxă³ i³ye³kxi²na¹tâu³a² hxi²sxă³nho³têx³jut³-sũ³ju³ta² i²a¹hê³li¹. ¹⁸ I²a¹ju³ta²sa¹ Txa²hxi²kan¹ta² Si³yxau³jah¹la² i³ye³kxi²sa²te³-nah¹lxi¹: “Je³ru³sa³lê²thi³nân¹ta² nũ³ka³txa² wxa²wân³txa² i³ye³kxi²nĩn¹jau³xa² sa²yo²ă³nxain¹tu¹wi¹. Nxe³ha²kxai³ wa³su³txi³ a³li¹xi¹sê¹li¹.” Nxe³sain¹na²hê³li¹.

¹⁹ Nxa²ha¹te¹ i³wa²lũ³xai¹na¹te³nah¹lxi¹: “Txa²hxi²kan¹jah¹lăi³. A²nũ²a² yxo²ha³kxa¹ o²la³kxi²na¹ju³taĩ²tă² e³lxah¹ i²sai¹nhxai²na²hê³li¹. Ju³te²a²

nū³ka³txa² ā³nū²kxi²thi³na² ā³wih¹sa²the³tū²la² wxa²sa³wi³ha³lxa² yxo²i²-
nxa¹in¹te²a² sa²so¹sxā³ ū³tū¹kxi²ta³nxa² i³wai¹ta³nxa² nxe³nha²ai²na¹hē³li¹.
Ju¹ta² yxo²ha³kxa¹ e³lxah¹ i²sai¹nha²ai²na¹hē³li¹. ²⁰Nxe³ain¹kxa²yu³su² Es³-
te³vāu²ah³la² wxa²sa³wi³sai³tā² su²lhā³ai¹nhi¹nai³tā² i²nūn³na¹hē³li¹. ‘Wi¹-
na³li¹.’ Ai¹na¹jau³su² ai¹na¹hē³li¹. Nxa¹ha²kxai³ su²lhā³ain¹ta³nū³ka³txai²na²
hxi²ki³te²na² sa²kxai³ a²wā²la² sa²hau³ko³kxain¹to³ha¹hē³li¹.” Nxe³na¹hē³li¹.

²¹Nxa²ha¹te¹ Txa²hxi²kan¹ta² Si³yxau³jah¹lai²na² wān³txi³kxai³lu¹: “Ai³txa²-
sā²nū¹li¹. Nxe¹kxai²nān²tu³ ha³lo²a² u²ko³xai²na² Ju³te²a² nū³ka³txi³sxa³te²-
nān¹ta³ko³xai²na² i³sa²si¹hā³nxa²ha¹tu¹wi¹.” Nxe³sain¹na²hē³li¹. Pau²lah³lo²-
nu¹ta²kxai³ nxe³ta¹hxi²hē¹la².

²²Nxa²ha¹te¹ a²wi¹lhi¹na² wi¹lain³kxain¹ta¹hxi²hē¹la². Yxān¹ta¹ Ju³te²a²
nū³ka³txi³sxa³te²nān¹ta³ko³xa² i³sa²si¹hā³si¹jau³su² jau³jau¹xai²na² ain³kxain¹-
tāu³ hit³txain¹sxā³ i³kaix¹tain¹te³nah¹lxi¹:

—Pau²lah³lai²li² su²lhā³txa²si¹nhe³le¹. I³la³thi¹ti³hex¹si¹nxa³we¹. Ka³ten³su²
yxau²xai³ju³ta² ten³ti³hex¹sa²si¹nxa³nha²we¹. Nxa¹in¹ta¹hxi²hē¹la².

²³Nxe³ha²kxai³ i³an³ta³kxi²khaix¹ai¹nha²kxai³ kāin² i³wxan¹tai¹nha²kxai³
wā²la²ka³lo³a² hxi²tē³nha²sxā³ i³txu³kxin²tai¹nha²kxai³ kīh³nū³xa² wxa²-
xuh³sa²ka²la¹lhin³tai¹nha²kxai³ yxain¹ta¹hxi²hē¹la², kāin² i³an³ta³kxin²-
tain¹sa³ka². ²⁴Ain¹nxa²ha¹te¹ so³ta²to² a²hxi²kan¹jah³lu¹ta²kxai³lu² ju¹ta²na²
i²ain¹nū²la² a²sa³wi³ha³lxa² i³ye³kxi²te³nah¹lxi¹:

—Pau²lah³lai²li² sa²wi¹jah¹lxi³hē¹li¹, sxi²hē¹nai²na²su¹. Yah³lxin¹kxai²-
nān²tu³ tū¹ka³txai²na² i³an³ta³kxain¹ju³ta² si³yxau³tāu³a² a³ya³ti²ki³tu¹wi¹.
Nxe³ha²kxai³ ye³ka²lxa¹txi³ nū³kxūn³txi³ i³ta³lo³wai¹txai¹yah³lxi³hē¹li¹. Nxe³-
ta¹hxi²hē¹la². ²⁵Nxa²ha¹te¹ sa²ta¹kxain¹tāu³a² Pau²lah³lo²nu¹ta²kxai³lu²
i³ye³kxain¹te³nah¹lxi¹:

—Txai²li² Ro³ma²no² nū³ka³jxah¹lo²sa¹wi¹. Nxa¹ha²kxai³ i³ta³lo³wai¹sah²-
lxin¹ju³ta² wain³ji¹wi¹? Txa²wā¹hxi²kan¹jah¹lai²na² yen³nāu³a² ko³nxe³ti³
i³yi¹li²sai¹nxa³tai¹tu³wi¹. Nxe³sai¹nxa³ha²kxai³ txa²wān³txa² ya²lan³tu³ta³-
nxa² ki³han³tu³ta³nxa² ā³ne³wxe³yah²lxan³tai¹ti²tu³wi¹. Pau²lah³lo²nu¹ta²-
kxai³ nxe³ta¹hxi²hē¹la².

²⁶Nxa²ha¹te¹ sa²ta¹kxi²tū³ka³txa² ain³kxi²nū²la² a²hxi²kan¹jah¹lo²nu¹-
tai²na² i³hen³txain¹nxa²ha¹te¹:

—Jah¹lai²li² Ro³ma²no² nū³ka³jxah¹lo²su² na³li¹. Nxe³ha²kxai³ wi¹li²jah³-
lxi³sā²nhe³li¹. Nxe³ta¹hxi²hē¹la².

²⁷Nxa²ha¹te¹ a²hxi²kan¹jah¹lo²nu¹ta²na² sa²kxai³lu² Pau²lah³lo²nu¹ta²kxai³
i³wā³txi³te³nah¹lxi¹:

—Ro³ma²no² nū³ka³txi³sin¹jau³xai²li² ya²la³tu³tin¹te²la¹xā³? Nxe³ta¹hxi²-
hē¹la². Nxa²ha¹te¹ Pau²lah³lo²nu¹ta²na² wān³txi³kxai³lu¹:

—Ya²la³lyau³xai²la¹wi¹. Nxe³ta¹hxi²hē¹la².

²⁸Nxa²ha¹te¹ a²hxi²kan¹jah¹lo²nu¹ta²na² wān³txi³kxai³lu¹:

—Txai²li² a²kxā³nxa¹ ū³yho³hi²txā³nxa² kāin² ū³yho³hi²hain¹sā²na¹ka³tu³
Ro³ma²no² nū³ka³txi³su² we¹na¹hē³li¹. Nxe³ta¹hxi²hē¹la². Nxa²ha¹te¹ Pau²-
lah³lo²nu¹ta²na² wān³txi³kxai³lu¹:

—Txai²li² Ro³ma²no² nū³ka³txi³su² sxā³ txon¹te²sa¹wi¹. Nxe³ta¹hxi²hē¹la².

²⁹Nxe³ju³tan¹te²kxa³ya³lhu² yxo²i²ain¹ta¹hxi²hē¹la². A²hxi²kan¹jah³lo²-
nu¹ta²kxai³lu² Pau²lah³lo²nu¹ta²kxai³ yuh³lxi³ha²kxai³ ū³tū¹kxi²ta¹hxi²nxa³-
hē¹la², Ro³ma²no² nū³ka³txi³su² ha²kxai³la².

Hxi²kan¹ta² ā³nū²kxi²tū³kā³txa² ī³wā³tain¹jau³su²

³⁰Nxa²ha¹te¹:

—Ju¹tai²li² wain³txi³ ā³ne³wxe³ti³ten³sa³nha²khih³. Nxe³jau³su² ka³tu³Pau²lah³lo²nu¹ta²kxai³ sa²ta²la³kxi²sān²nū²la² hā²wxān³txa³ wā³nxīn¹ta² si³-yxau³te²nāu³xa² ī³kaix¹tha²kxai³ Ju³te²a² hxi²kan¹ta² ā³nū²kxi²te²nāu³xa² ī³kaix¹tha²kxai³ nxe³tū¹kā³txai²na² a²yen³nāu³a² Pau²lah³lo²nu¹tai²na² sa²-so¹sā³ ūh³wxe³tain¹ta²hxai²hē¹la².

23 ¹Nxa²ha¹te¹ Pau²lah³lo²nu¹tai²na² hi²sen³kxai³lu² Ju³te²a² hxi²-kan¹txa² ā³nū²kxi²te²nāu³xa² ten³sa²tā³la³kxi²nha²sxā³ ī²sxā³ī³ye³kxi²te³nah¹lxi¹:

—Nxe³jah³lxi³wxi¹. Txa²wā³tā³nāu³syah¹lxi¹lxi¹. Ain³kxi²sah¹lxi³hē¹li¹. Txa²wā³sū³na² yen³nāu³a² yxau³xai³la¹ju³ta² kō³nxe³ti³ ī³yī¹li²nha²ti³hē¹-nxēn²nxa³wi¹. Nxe³ta¹hxai²hē¹la².

²Nxa²ha¹te¹ wā³nxīn¹ta² si³yxau³jah¹la² A³na³ni²ah³lo²su² jah¹lan²tu³ a²sa³-wi³ha³lxa² ka³lu³sa³ yxau³ain¹te²na² ī³ye³kxi²te³nah¹lxi¹:

—Pau²lah³lai²li² wxa²yo²su²jah¹lxi³hē¹li¹. Nxe³ta¹hxai²hē¹la². ³Nxa²ha¹te¹ Pau²lah³lo²nu¹tai²na² wān³txi³kxai³lu¹:

—Wxāi²na² wi¹lhin¹ki¹lxo³nxī¹lxi¹. Yxān¹ta¹ kō³nxe³thi¹ni¹lxi¹. ī³yī¹li²-san¹ju³ta² wai³nxa³wi¹. Txa²wā³yah³la²nāu³xai³tā² wān³txa² wet¹txa³lxi¹. Wxa²yo²su²lha²si¹hai¹nīn¹jau³su² kwa³na³ai¹ni¹lxi¹. Jau¹xai²na² wai³-nxa³wi¹. Nxe³ha²kxai³ Txa²wā³sū³na² hi²sen³kxai³lu² wxa²yo²su²nxa²tu¹wi¹. Nxe³ta¹hxai²hē¹la².

⁴Nxa²ha¹te¹ jau³jau¹xai²na² ain³kxain¹nū²la² in³txi³nāu³xa² ten³sa²tā³a²yxau³ain¹te²na² wān³txi³kxai³lu¹:

—Wā³nxīn¹ta² si³yxau³jah¹la² Txa²wā³sū³na² wā²nxa³kxa² so¹jah¹-lo²su² te²jai¹ti²tu³wi¹. Nxe³ha²kxai³ kō³ti³hen³tai¹nīn¹jau³xa² wai³nxa³wi¹. Nxain¹ta¹hxai²hē¹la².

⁵Nxa²ha¹te¹ Pau²lah³lo²nu¹tai²na² wān³txi³kxai³lu¹:

—Txa²wā³tā³nāu³xāi³. Ju¹tai²na² wā³nxīn¹ta² si³yxau³jah¹lo²su² ju¹-ta³la³ kō³nha²nxa³hē²li¹. Txa²wā³sū³na² wān³txu¹tai²na² sa²yo²we¹te²-sa¹wi¹. A²nxe³jau³xu¹tai²na² nxe³te³nah¹lxi¹: “Wxa²hxi²kan¹jah¹la² kō³-te³kxi²txa³hē¹li¹.” Nxe³jau³xu¹tai²na² sa²yo²ā³a³ju³ta² ten³sa²nxa³nhai¹. Nxe³ta¹hxai²hē¹la².

⁶⁻⁸Nxa²ha¹te¹ Ju³te²a² a²hxi²kan¹ta² nū³kā³txi³nāu³xa² a²wā³kxi³kxai³lu² sa³tu³se²a² nū³kā³txi³su² ha²kxai³ a²wā³kxi³kxai³lu² fa³ri³se²a² nū³kā³txi³su² ha²kxai³ nxain¹ta¹hxai²hē¹la². Jā¹nxe³ju³kxai³lu² sa²tu³se²a² nū³kā³txai²na² sa²kxai³lu² a²nū²a² ya³lu²khaix¹te²a² ka³ten³su² ī³sa²yxau³xi²ju³ta²nū³a² yo²i²xa³ha²kxai³ a²nū²a² yāu³ka³txa² yū³ju³ta² yo²i²xa³ha²kxai³ oh³xan¹-jah¹la² yū³ju³ta² yo²i²ai¹nxa³ha²kxai³ nxain¹ta¹hxai²hē¹la². Nxain¹ta¹ fa³ri³-se²a² nū³kā³txai²na² sa²kxai³lu² ju¹ta² yo²ha³kxa¹ yo²i²ta³lu²nain¹ta¹hxai²-hē¹la². Jā¹nxe³ju³kxai³lu² Pau²lah³lo²nu¹ta²kxai³lu² ju¹tai²na² a³la³kxi²nū²la² ī³kaix¹te³nah¹lxi¹:

—Nxe³jah³lxi³sa²lxi¹. Txa²wa³tā³nāu³syah¹lxi¹lxi¹. Txai²na² sa²kxai³lu² fa³-ri³se²ah³lo²sa¹wi¹. Txa²wi³na² fa³ri³se²a²lo²su² te²ju²hē³li¹. Nxe³na¹jut³su² a²nū²a² ya³lu²khaix¹kxai²nān²tu² ka³ten³su² ī³sa²yxau³xi²ju³ta² yo²i²a¹-ha²kxai³ ya³nān³ta³ki²la²sxā³ wah³nxe³na¹ha²kxai³ nxe³na¹ju³ta² kō³nxe³ti³

ĩ³yi¹li²sah¹lxi¹lxi¹. Nxe³ta¹hxai²hē¹la². Nxa²ha¹te¹ jau¹xai²na² ain³kxain¹nū²la² ā³nhai²ta³lxi³ka³tū³ fa³ri³se²a² nū³ka³txu¹ta¹na² sa³tu³se²a² nū³ka³txu¹ta¹na² yxo²xūn³txi³ i³ye³i³yi²lho¹kxi²nyhain¹ta¹hxai²hē¹la². ⁹Nyhai¹nha²kxai³ fa³ri³se²a² jah³la²nāu³xu¹ta¹na² a²nū²a² wha²li¹txā³nxa² a²hoh³lxi³su² te²nāu³xa² yxo²xūn³txi³ i³ye³kxain¹te³nah¹lxi¹:

—Jah³lai²li² ko³nxe³ti³ kái³ju³ta³la³ yū²yai¹nxa³nū²nhai¹. Nxe³ha²kxai³ a²yāu³ka³txa² ta³nxa² oh³xan¹jah¹lai²la³ ta³nxa² i³ye³kxi²hī³te¹la¹ku² nxe³-nū¹hain¹ki³nhai¹. Nxe³ha²kxai³ hāi¹nxa¹jah¹lxi³sā³lxi¹. Nxain¹ta¹hxai²hē¹la².

¹⁰Ain¹tah¹lxa¹ ha²ya³kxa² i³kwai²ta³lxi³ti³he¹xai¹nxa³ha²kxai³ so³ta²to² hxi²kan¹jah¹lo²nu¹ta¹na² a²ē¹nān¹jau³kxai³lu¹:

—Pau²lah³lai²li² nū³ki³la³kxi² sa²sin³so¹ain¹kxai²nān²tū³ sa²ya²lu¹tain¹te³-lin¹ji²? Nxe³jau³su² Pau²lah³lo²nu¹ta¹kxai³ sa²so¹xi²si¹nyhain¹jau³su² so³ta²to² a²sa²xū³ha³lxi³nu¹ta¹na² sa²si¹hā³ain¹ta¹hxai²hē¹la². Nxai¹nha²kxai³ tī¹kxi²-thī³nai²li² sa²wi¹hain¹ta¹hxai²hē¹la².

¹¹Nxe³ha²kxai³ ka³nxah³ton³tāu³a² Txa²wā¹sū³na² ā³tī³sxā³ i³ye³kxi²te³nah¹lxi¹:

—Pau²lah³lāi³. Yuh³lxi³txa³hē¹li¹. Ī³ya³lo³ti²khaix¹nxe³sē¹li¹. Je³ru³sa³lē²-thī³nāu³ai²na² txa²wān³txa² wain³txi³ i³hen³txai¹nīn¹ta¹ti²tu³wi¹. Nxe¹kaix³ jā¹nxe³sxā³ Ro²ma²thī³na² i³hen³txain¹nū³nīn¹tu¹wi¹. Nxe³ta¹hxai²hē¹la².

Pau²lah³la² hāi³a² he³son³kxi²sxā³ su²lhā³te³lhxā³ nxain¹jau³su²

¹²Nxa²ha¹te¹ ka³nxa³ha²ta³a² Ju³te²a² in³txi³nāu³xa² ā³ki³nū²kxain¹sxā³ hāi³a² i³ye³lain¹te³nah¹lxi¹:

—Pau²la³h¹lai²li² su²lhā³a³sah¹lxi³wxi¹. Yain³txa² ten³ni³lxa³ha²kxai³ i³na³kxi³jau³xa² ten³ni³lxa³ha²kxai³ nxe³ki³nhai¹. Su²lhā³sān³ki³kxai²nān²-tū³ yain³ni² i³na² nxe³ki³tu¹wi¹. Nxain¹ta¹hxai²hē¹la². ¹³A²nxe³tū³ka³txai²li² in³txa² ka³lxa¹txi³ 40 ta³nxa² 50 ta³nxa² nxe³ain¹ta¹hxai²hē¹la². ¹⁴Nxain¹-nū²la² hāi³a² i³ye³li³ta² nū³ka³txai³tā² a²wān³txi³kxai³lu¹, Txa²wā¹sū³na² sxi²ha² wā³nxīn¹te² a²hxi²kan¹ti³nāu³xai²na² Ju³te²a² a²hxi²kan¹ti³nāu³-xai²na² nxēn³tain¹sxā³ nxe²ain³kxain¹te³nah¹lxi¹:

—Nxe³jah³lxi³sān²si¹lxi¹. Pau²lah³lai²na² su²lhā³nha¹ju³ta² so¹lxi³ ten³-sa²si¹nha¹. Nxe³te³lhxā³ yain³txa² ā³na¹nha¹hē³li¹. Su²lhā³sā²nha¹ka³-tū³ yai³nxī²si¹na¹tu¹wi¹. ¹⁵Nxe³nha¹ha²kxai³ wxāi²nāu³ i³nxai²na² Ju³te²a² hxi²kan¹ta³nāu³xai²na² nxe³yah³lxi¹sxā³ so³ta²to² a²hxi²kan¹ta² i³hen³-txi³tain¹yah³lxi³si¹nhē¹li¹. Pau²lah³lai²li² tē³sxā³ wxā³ain¹si¹nha¹jau³su² i³hen³txi³txain¹yah³lxi³si¹nhē³li¹. Yah³lxi¹nxai²nān²tu³ āh¹i³wā³txi³sain³-ki³lxo³xain¹nha¹tu¹wi¹. Nxe³nha¹ka³tū³ a²ha²tīh³na¹ su²lhā³te³lhxā³ ā³wah³-nxe³nha¹tu¹wi¹. Hāi³a² i³ye³li³ta²nū³ka³txa² nxain¹ta¹hxai²hē¹la².

¹⁶Nxe³nxa²ha¹te¹ Pau²lah³la² a²ha¹līn³ta³ka³lxa² a²ki³lha³lxa² nxe³jah¹la² sa²kxai³lu² jau³jau¹xai²na² ain³kxi²nha²ta¹hxai²hē¹la². Pau²lah³lai²li² su²-lhā³te³lhxā³ nxain¹jau³su² ain³kxi²nha²ta¹hxai²hē¹la². Nxe³ha²kxai³ ū³tī¹kxa² ā³wxe³ain¹thī³na² ā³wih¹nū²la² Pau²lah³lo²nu¹ta¹kxai³ i³hen³txi³ta¹hxai²-hē¹la². ¹⁷I³hen³txi³nxa²ha¹te¹ Pau²lah³lo²nu¹ta¹na² sa²kxai³lu² so³ta²to² hxi²-kan¹jah¹lo²nu¹ta² i³kaix¹so¹sxā³ i³ye³kxi²te³nah¹lxi¹:

—Wē³sai²li² tē³in¹ka³tū³ wxa²hxi²kan¹jah¹la² hxi²ka² ūh³wxe³sē¹li¹. Wān³-txi³khai¹su² yū²ain¹nha²wi¹. Nxe³ta¹hxai²hē¹la².

¹⁸Nxai¹nha²kxai³ ūh³wxe³nū²la² i³ye³kxi²te³nah¹lxi¹:

—Pau²lah³la² ū³tī¹kin¹jah¹lai²li² i³kaix¹sain¹sxā³ wē³sai²li² wxa²hxi²ka² ūh³wxe³kxi¹nxa²si¹sain¹jau³su² kwa³na³sain¹na²li¹. Wān³txi³khai¹xa² i³ye³-kxi¹nx²ti³ten³na³li¹. Nxe³ta¹hxai²hē¹la².

¹⁹Nxe³ha²kxai³ wē³sa² hxi²ki³sxā³ tē³nū²la² nūh¹ i³wā³txi³te³nah¹li¹:

—Īh¹nxe³jau³ta³ i³ye³kxi²sa²ti³ten³nxa²ji¹wi¹? A²hxi²kan¹jah¹lo²nu¹ta²na² nxe³ta¹hxai²hē¹la².

²⁰Nxa²ha¹te¹ i³wa²lū³xi²ti³an¹jau³kxai³lu¹:

—Ju³te²a² nū³ka³txa² e³kxi²nyhain¹na²hē³li¹. E³kxi²nyhain¹te³nah¹li¹: “Ka³nxa³ha²ta²na² Pau²lah³lai²li² āh¹ i³wā³txi³te³lhxā³ tē³sxā³ wxā³si¹-hain¹jau³su² sa²si¹hā³ki³tu¹wi¹. Wxā³kxai²nān²tu³ wain³txi³ ā³ne³wxe³ki³-lxo³te³lhxā³ i³wā³txi³si¹na¹tu¹wi¹.” Nxe³jau³xai²na² e³kxi²nyhain¹sxā³ i³wā³-txi³nx²tain¹tu¹wi¹. ²¹Nxain¹ta¹ we¹txain¹txa³hē¹li¹. Nxe³sxā³ in³txi³nāu³xa² ka³lxa¹txi³ 40 ta³nxa² 50 ta³nxa² hāi³a² wah³nxe³kxain¹tu¹wi¹. Nxe³tū³ka³-txai²li² yain³txa² ā³i² i³na²kxi²jau³xa² ā³i² nxain¹na²hē³li¹. Nxai¹nha²kxai³ Pau²lah³lai²li² su²lhā³ain¹sān²ka³tu³ i³yai³nxain¹tu¹wi¹. Nxe³ain¹jut³su² wxa²-wān³txa² we¹ta¹nīn¹jau³nū³a² wah³nxe³kxi¹nxain¹tu¹wi¹. Nxe³ta¹hxai²hē¹la².

²²Nxa²ha¹te¹ so³ta²to² hxi²kan¹jah¹lo²nu¹ta²na² wān³txi³kxai³lu¹:

—Jau³jau¹xai²na² i³ye³kxi²san¹jau³xa² a²nū²a² i³hen³txain¹txa³hē¹li¹. Nxe³-nū²la² wē³sai²li² a²ha³lo²nāu³a² i³si¹jau³su² i³sa²si¹hā³xi²ta¹hxai²hē¹la².

Fe²lis³jah³la² hxi²ka² ā³yā³yū¹nyhain¹jau³su²

²³Nxa²ha¹te¹ a²sa³wi³ha³lxai²na² in³txa² ha¹li¹ i³kaix¹sxā³ i³sa²si¹hā³-te³nah¹li¹:

—Nxe³jah³wxi¹. So³ta²to² nū³ka³txa² ka³lxa¹txi³ 200 nxe² wxa²hau³ko³ti² ka²va¹la² yau³kxi²tū³ka³txai²li² ka³lxa¹txi³ 70 nxe² wxa²hau³ko³ti² a²nū²a² ā³xa² nū³ka³txa² hi³ki²a³la² nū³khe¹txi³ o²la³kxain¹tū³ka³txa² ka³lxa¹txi³ 200 nxe² wxa²hau³ko³ti² nxe³jah³hē¹li¹. Nxe³ya³hin¹kxai²nān²tu³ ka³nxah³ta² sa²ka²nī¹nī¹tāu³a² Se²sa³re²a²thi³na² ā³nxai³jah³lxi³hē¹li¹. ²⁴Pau²lah³lai²li² ka²va¹lai²na² sa²ka³ti³wxe³kxi²so¹sxā³ ā³nxai³jah³lxi³hē¹li¹. Yxah³lxin¹kxai²-nān²tu³ Fe²lis³jah³la² Ju³te²a²ko³xa² a²wa³kxēn³yah³la² win¹ta² ū³hū¹txain¹-yah³lxi³hē¹li¹. Nxe³ta¹hxai²hē¹la².

²⁵Nxe³nū²la² ha³teh³nxā³nxa² ū³wha²li¹lhū³ain¹ta¹hxai²hē¹la².

²⁶Ain¹te³nah¹li¹:

—Ko³ver³na³to² Fe²lis³jah³lāi³. Ju³te²a²ko³xa² wa³kxēn³yah³lo²si¹li¹. Txai²li² Klau²ti³o³ Li²si³ah³lo²sa¹wi¹. Wa²su¹wa²su¹nīn¹ta¹ji¹wi¹? Txai²li² wa²su¹wa²su¹na¹wi¹.

²⁷Hi¹na² a²nū²a² i³sa²si¹hā³ūh¹nxa²ha¹wi¹. Nxa¹ha²kxai³ Ju³te²a² nū³-ka³txa² ko³nxe³thin¹tū³ka³txai²na² hxi²ka² sa²so¹na¹hē³li¹. Su²lhā³te³lhxā³ nxe³te²nū³su² nū³kxūn³sxā³ ā³nū²kxain¹nū²hē³li¹. Nxai¹nha²kxai³ jah³lai²li² Ro³ma²no² jah¹lo²su² ha²kxai³ txa²sa³wi³ha³lxa² sa²si¹hā³a¹ha²kxai³ ā³non²-ta³kxai¹na¹hē³li¹. ²⁸Ko³nxe³ti³hin¹ye¹nx²ti³ta²nū²nhai¹. Na¹jau³su² na¹ka³-tū³ i³yau¹ū³nhi²yain¹kxai²nān²tu³ wain³txi³ i³yī¹lain¹ta²lā¹na¹jau³su² Ju³-te²a² hxi²kan¹txi³ nū³ka³txa² hxi²ka² i³sa²si¹hā³ai¹na¹hē³li¹. ²⁹Nxe³nū²la² ko³to²la³kxain¹ju³ta² yū²nxa³ha²kxai³ hxi²kan¹txi³ su²lhā³ain¹ta³nxa² ū³tī¹-kxain¹ta³nxa² ye²nxain¹nxa³lho³li¹. Nxe³yān¹ta¹ Ju³te²a² wān³txu¹ta²na² so¹li³ sa²yxo²ā³ye¹nx²tin²ta¹. ³⁰Nxe³ha²kxai³ Ju³te²a² in³txi³nāu³xa² su²lhā³ti³te³nain¹jau³su² hāi³a² wah³nxain¹jau³su² ain³kxi²nha¹ka³tū³

ĩ³sa²si¹hā³ũh¹nxa²ha¹wi¹. Nxe³ha²kxai³ tũ¹kā³txai²li² ā³wxā³sxā³ ĩ³hen³txi³-
nxa²si¹hai¹na¹jau³su² kwa³na³ai¹na¹hē³li¹. Nxe³na¹jau³su² nxa¹wi¹. Ta³lun²-
na¹wi¹. Klau²ti³o³ Li²si³ah³la² nxe³ta¹hxai²hē¹la².

³¹Nxe³nũ²la² so³ta²to² nũ³kā³txa² wān³txa² whāi²na¹ sa²yxo²we¹tain¹ta¹-
hxai²hē¹la². Ka³nxa³hi²tāu³a² Ān³ti³pa²tri³te³thi³na² Pau²lah³lo²nu¹ta²kxai³
tē³sxā³ ā³nxa¹ain¹ta¹hxai²hē¹la². ³²Ka³nxa³ha²ta³a² a²yū³kxa² ā³nxa¹ain¹ta³
nũ³kā³txa² ā³wa³la² ĩ³xain¹ta¹hxai²hē¹la². Nxain¹tĩ³kxai³lu² ka²va¹la² ā³nxa¹-
ain¹ta³ nũ³kā³txa² ā³nxa¹li²sxā³ āh¹ yan¹nāu³a² Se²sa³re²a²thi³na² ai³ain¹-
ta¹hxai²hē¹la². ³³Tē³sxā³ ā³wi¹hain¹nũ²la² ha³teh³nxā³nxa² Fe²lis³jah³lo²-
nu¹ta²na² hxi²ka² sa²nũ¹ain¹ta¹hxai²hē¹la². Te²yā¹nxūn³sxā³ Pau²lah³lai²li²
Fe²lis³jah³la² hxi²ka² ũ³hũ¹ain¹ta¹hxai²hē¹la². ³⁴Ain¹nxa²ha¹te¹ Fe²lis³jah³-
lai²li² ha³teh³nxā³nxa² ĩ³sān²nũ²la² ĩ³wā³txi³te³nah¹li¹:

— Pau²lah³lāi³. Īh¹nxe³ta³kō³xa² yxau³te²sin¹ji¹wi¹? Nxe³nxa²ha¹te¹ Pau²-
lah³lo²nu¹ta²na² ĩ³wa²lũ²xi²te³nah¹li¹:

— Se³li²si²a²kō³xa² yxau³te²sa¹wi¹. Nxe³ta¹hxai²hē¹la². ³⁵Nxa²ha¹te¹ Fe²lis³-
jah³lo²nu¹ta²kxai³ ĩ³wa²lũ²xi²ti³an¹jau³kxai³lu¹:

— Tũ¹kā³txai²li² kō³te³kxi²nxain¹tũ¹kā³txai²li² ā³wxā³ai¹nhĩ¹na¹ wxa²wān³-
txa² ain³kxi¹nxa²ha¹tu¹wi¹. Nxain¹ka³tũ³ E³ro²jah³la² sxi²ha² kāin²thi³na²
ũ³tĩ¹kxi²si¹jau³su² kwa³na³ta¹hxai²hē¹la².

Pau²lah³la² kō³nxe³ti³ kãi³jau³su² ĩ³ki³ha¹kxain¹jau³su²

24 ¹Nxa²ha¹te¹ ye³ha¹li¹ ye³ha¹li¹ ka³na³ki¹ a³lan²tāu³a² A³na³ni²ah³la²
Sũ³na² sxi²ha² wā³nxĩn¹ta² si³yxau³jah¹la² wxā³ta¹hxai²hē¹la². Wxā³-
ka³tũ³ta¹ a²nũ²a²nāu³xa² ĩ³hi²txa² wxā³ain¹ta¹hxai²hē¹la². Ju²te²a² a²hxi²-
kan¹txa² nũ³kā³txa² ā³wxā³ha³kxai³ Ter²tu³lo³jah³lai²na² ha³teh³nxā³nxa²
a²hoh³lxi³sa²khaix¹nxe³jah¹la² kxeh³kon³kxi²nxa³jah¹la² ā³wxā³ha³kxai³
nxain¹ta¹hxai²hē¹la². Nxain¹ka³tũ³ta¹ Pau²lah³lo²nu¹ta²kxai³ kō³to²la³kxi²-
ki³lot³xain¹sxā³ ĩ³ki³han³jau³su² e³ain¹ta¹hxai²hē¹la². ²Nxe³ha²kxai³la¹
Pau²lah³lo²nu¹ta²kxai³ ĩ³kaix¹so¹sān²nũ²la² Ter²tu³lo³jah³la² kō³te³kxi²
ā³si³wxe³te³nah¹li¹:

— Fe²lis³jah³lāi³. Txa²wā¹ha³lo²a² sa²hāu²not³ja³sa²si¹nhxai¹nhē³li¹. A²hoh³-
lxi³si¹nha²kxai³ wi¹lhau³kot³ja³sa²nhĩn¹ta¹ti²tu³wi¹. ³Nxe³ha²kxai³ wi¹-
lxo³kxi²sa²nhĩn¹ta¹ti²tu³wi¹. Nxe³ha²kxai³ sa²nēn¹kxi¹nx²nha¹wi¹. ⁴Nxe³-
nha¹jut³su² wān³txa² ain³kxi²sa¹nha²kxai³ hxi²tha³txa²ha¹kxa²yān³txi³su²
nxe³nxa²ha¹nhai¹. Nxe³nxa²ha¹ha²kxai³ a³lu²te³nxa³lho³li¹. Jũ¹nxa² so¹lxi³
ain³kxi²sē³li¹. ⁵Jah¹lai²li² ha³nxeh³lxa³ti³ kãi³ũ¹nhē³lhxai²na²hē³li¹. Ju²te²a²
nũ³kā³txi³nāu³xa² yxo²ha³kka¹ ul²yxau³kxan²ti³ he¹li³si¹jau³su² kwa³na³-
hxai²na²hē³li¹. Nxe³ha²kxai³ Na³sa³re²na² nũ³ka³txa² a²hxi²kan¹jah³lai²la¹wi¹.
⁶Nxe³sān²kxa²yū³su² Txa²wā¹sũ³na² sxi²ha² ā³khot³te³lhxā³ ā³wih¹na²hē³li¹.
Nxe³ha²kxai³ ũ³tĩ¹kxi²na²hē³li¹. Txa²wā¹yah³la²nāu³xu¹ta¹na² wān³txa²
sa²yxo²wet¹si¹ja³kxa³jau³su²: “Kō³nxe³thin¹ta³nxa² wi¹lhĩn¹ta³nxa² a³ya³-
txi²si¹na¹tũ¹xā¹.” Nxe³nha¹hē³li¹. ⁷Nxe³ta¹ Li²si³o³ah³la² so³ta²to² hxi²kan¹-
jah¹lan²tũ³ ā³wxā³nũ²la² nũ³kxūn³txi³ sa²so¹kxi²sain¹sĩn¹na²hē³li¹. ⁸Nxe³-
sain¹sĩn¹nũ²la² ĩ³yau¹ũ³nxa²si¹sain¹jau³su² kwa³na³sain¹na²hē³li¹. Nxe³jut³su²
wān³txa² ĩ³wā³txain¹sā²nĩn¹ka³tũ³ ĩ³yau¹ũ³nxain¹kxai²nān²tũ³ wain³txi³ a³la³-
kxin¹tu¹wi¹. Nxe³ta¹hxai²hē¹la².

⁹Nxe³e³nũ²la² Ju²te²a² nũ³kā³txu¹ta¹na² ĩ³ye³kxi²ti³ān¹jau³kxai³lu¹:

—Wain³sīn¹na³li¹. Wān³txi³khai³xai²la¹wi¹. Nxain¹ta¹hxai²hē³la². Nxain¹ta¹kāin²ki³ha³nain¹ta¹hxai²hē³la².

Pau²lah³la² a²yo²wān³txa² i³wa³lxin³nha²jau³su²

¹⁰ Nxa²ha¹te¹ i³wa²lū³xi²si¹jau³su² Fe²lis³jah³lo²nu¹ta²kxai³lu² wxa²ye³-wxāi³ta¹hxai²hē³la². Nxe³ha²kxai³ Pau²lah³lo²nu¹ta²kxai³ i³ye³kxi²te³nah¹li¹.

—Fe²lis³jah³lāi³. A²hoh³lxi³si¹li¹. A²nū²a² wain³txi³ sa²hau³kot³sxai¹nhē³li¹. Nxe³na¹jut³su² ka³lih³kxi²la²nha² wain³txi³ i³yau¹ū³nx²ta¹tu¹wi¹. ¹¹ Jā¹nxa¹-jut³su² a³lan²ti³hī¹nai³tā² ye³ ¹² nxe² a³lan²ti³hī¹nai³tā² Txa²wā¹sū³na² e³kxi²-si¹jau³nū³su² Je³ru³sa³lē²thi³na² ā³wi¹ha¹hē³li¹. Nxe³na¹ju³ta² ya²la³tu³tu²-na³na¹. Nxe³sxā³ a²nū²a²nāu³xa² i³wā³txi³txai¹nhē³li¹. ¹² Jā¹nxe³na¹tāu³ai³tā² Txa²wā¹sū³na² sxi²ha² ā³wi¹ha¹tāu³a² yo²xū³txi³ i³ye³nxa³ha²kxai³ a²nū²-a²nāu³xa² he¹li¹si¹hain¹jau³su² kwa³na³nxa³ha²kxai³ nxe²nxa³hē³li¹. Ju³te²a²nū³ka³txa² ā³nū²kxi²ti³na² ta³nxa² Je³ru³sa³lē²thi³na² whāi²na¹ nxe²nxa³-hē³li¹. ¹³ Nxe³kxa²yu³su² ko³nxe³ti³ ti³hit¹sain¹jau³su² hxi²kan¹txi³ i³ye³-yo²nū¹nyhai¹nxa³lho³li¹. ¹⁴⁻¹⁶ Nxe³na¹ju³kxai³lu² tū¹kā³txai²na² sa²kxai³lu² ko³te³kxi²sain¹tū³kā³txai²nān²tu³ Mo³se²ah³lo²nu¹tai²na² ū³wha²li¹txā³nxa² ain³kxi² Sū³na² wān³txa² i³hen³txi³tū³kā³txu¹tai²na² ū³wha²li¹txā³nxa² ain³-kxi² nxe³ai¹nhxai²tai¹ti²tu³wi¹. Nxain¹sxā³ a²nū²a² ko³nxe³thin¹te²sa² ta³nxa² wi¹lhin¹te²sa² ta³nxa² nxe³te²a² yo²ha³kxa¹ ya³lu²kxai²nān²tu³ ka³ten³su² i³sa²yxau³si¹jau³nū³su² yo²i²ain¹te²jai¹ti²tu³wi¹. Nxain¹ka³tu³ wah³nxe³-kxain¹te²jai¹ti²tu³wi¹. Nxain¹kxa² yā¹nxū³te²sa¹wi¹. Jau¹xai²na² yo²ha³kxa¹ yo²i²nū³na¹wi¹. Nxa¹ha²kxai³ txa²ē¹nāu³ai²na² sa²kxai³lu² Txa²wā¹sū³na² i²sa²ta³nxa² a²nū²a² i²sa²ta³nxa² nxe³sain¹sxā³ txa²ē¹nāu³ai²na² wi¹lxī³yxau²-xai³nha¹ju³ta² ten³sa³nhai¹. Nxe³na¹kxa²yu³su² Je³su²jah³lai²na² wān³txa² ā³si³te³kxi²jah¹lo²sa¹wi¹. Nxe³na¹ha²kxai³ Txa²wā¹sū³na² Si³yxau³ka³txai²na² txa²wā¹yah³la²nāu³xu¹tai²na² sa²yo²we¹tain¹jah¹lain²txi³ sa²yo²we¹tū³-na¹wi¹. Nxe³na¹ta¹ tū¹kā³txai²na² ko³te³kxi²sain¹tū³kā³txan²tu³ nxe³te²na² wān³txi³kxai³lu¹: “Wān³txa² Je³su²jah³lai²na² wān³txa² yo²i²kxi³ju³ta² wai³-nxa³wi¹.” Jau¹xai²na² nxe³ain¹na³li¹. Ain¹kxan²ti³nū¹ txai²na² sa²kxai³lu² Je³-su²jah³lai²na² wān³txa² yo²i²te³sa¹wi¹.

¹⁷ Nxe³na¹jut³su² kwē³kxa² ko³ha¹li¹ ko³ha¹li¹ kwē³kon³sxā³ ul²xai³na¹-hē³li¹. Hā²wxān³txa³ Je³ru³sa³lē²thi³na² ā³wā³li² i³xi²na¹hē³li¹. Nxe³na¹-tāu³a² txa²nū³kā³txa² ū³yho³hi²txā³nxa² wā²nhū¹nxe² Txa²wā¹sū³na² kwa²-ū³hū¹nxe² nxe³na¹hē³li¹. ¹⁸ Nxe³sxā³ ā³ta³lu²na¹tī³kxai³lu² Txa²wā¹sū³na² sxi²ha² i³ha¹txi²sain¹na²hē³li¹. Nxe³sain¹to³ta¹ hai³txi³ ko³nxe³tū³kā³txa² ā³si³te³kxi²sai¹nxa³ha²kxai³ ā³nhē¹li¹na¹ju³ta²la³ yū²nxā³ha²kxai³ nxe³na¹-hē³li¹. ¹⁹ Nxe³na¹ka³tu³ Ju³te²a² nū³kā³txai²li² nū³ka³na¹ A²si³a³ko³xa² wxā³-ain¹te²nū³kā³txai²li² thī¹nai²na² i³ha¹txi²sain¹na²hē³li¹. Nxe³sain¹jut³su² ko³to²la³kxi²na¹ke³la³te²kxai³ i³hen³txi³nxai¹nhī³nx²na³li¹. Yxān¹ta¹ wxā³-ye¹nxai¹nxān³tai¹. ²⁰ Ye¹nxai¹nxa³kxai²nān²tu³ ti¹ai²li² wxā³ain¹tū³kā³txai²na² sa²kxai³lu² Je³ru³sa³lē²thi³na² i³wā³txi³sain¹jau³xai³tā² i²sain¹na²hē³li¹. Ko³-to²la³kxi²na¹ju³ta² yū³yai¹na¹ke³la³te²kxai³ i³yau¹ū³sa²si¹hai¹na¹jau³su² kwa³-na³txai¹nhē³li¹. ²¹ Jā¹nxa¹jut³su² yau³ka³na³ka³nat³sxā³ ā³te³nai¹nxa³hē³li¹. Nxe³na¹te³nah¹li¹: “A²nū²a² ya³lu²te²a² ka³ten³ti³ i³sa²yxau³xi²ju³ta²nū³su² yo²i²a¹nhai¹.” Nxa¹jau³xai³tā² i³ye³a¹ha²kxai³ hit³sain¹na²hē³li¹. Nxe³na¹-jau³su² i³ye³ye¹nx²ta¹wi¹. Pau²lah³lo²nu¹ta²kxai³ nxe³ta¹hxai²hē³la².

²² Nxa²ha¹te¹ Fe²lis³jah³lo²su² hi²sen³kxai³lu² Je³su²jah³lai¹tā² wān³txa² ā³si³tē³kxi²kxe³su² ā³ne³wxe³ha²kxai³ hāi¹nxa¹si¹jau³su² kwa³na³te³nah¹lxi¹:
—Klau²ti³o³ Li²si³o³ah³la² wxā³hī¹na¹ āh¹ i³ye³kxi¹nx²ta¹tu¹wi¹.
Nxe³ta¹hxai²hē¹la².

²³ Nxa²ha¹te¹ a²sa³wi³sai²li² i³kwa³na³te³nah¹lxi¹:

—Pau²lah³lai²li² ū³tī¹kxi¹xī¹sē¹li¹. Yxān¹ta¹ a²sa³wit³su² wxā³kxai²nān²-
tu³ hāi¹nxā¹txa²hē³li¹. Yain³txi³su² tā³nxā² yen³kxi³su² tā³nxā² tē³sxā³ wxā³-
kxe³su² ū³hū¹txai²li¹. Nxe³ta¹hxai²hē¹la². Nxi¹nha²kxai³ Pau²lah³lo²nu¹ta²-
kxai³ ū³tī¹kxi²xi²ta¹hxai²hē¹la².

Fe²lis³jah³la² Tru³si²la³ka³lxa² so¹sxā³ ā³kxi³jau³su²

²⁴ Nxa²ha¹te¹ ye³ha¹la² a³lan²tāu³a² Fe²lis³jah³lo²nu¹ta²kxai³lu² wā³li²ta¹-
hxai²hē¹la². A²sxe³xa² Tru³si²la³ka³lxi³su² ta¹hxai²hē¹la². A²nxe³ta¹ka³lxa² Ju³-
te²a² nū³ka³txa¹ka³lxi³su² ta¹hxai²hē¹la². A²nxe³ya³te²na² ā³wxā³ya³ha²kxai³
Pau²lah³lo²nu¹ta²i²na² i³kaix¹te³nah¹lxi¹:

—Je³su² Kris²tu³jah¹lai²na² wān³txa² yxo²i²kxi³ju³ta² ain³kxi²ti³ten³sa³-
nhai¹. Nxi¹nha²kxai³ jau¹xai²na² Pau²lah³lo²nu¹ta²kxai³la¹ i³yau¹ū³ta¹hxai²-
hē¹la². ²⁵ i³yau¹ū³jau³kxai³la¹:

—Txa²wā³sū³na² wān³txa² wain³txi³ sa²yxo²we¹txa²hē³li¹. “Kō³nxe³ti³ kăi³-
ti³ten³sa³nha¹.” Nxīn¹jau³la³ e³kxi²nha²txa³hē¹li¹. Kxān³nāu³a² Txa²wā³sū³na²
yen³nāu³a¹ kăi³kī³kxa² yo³ha² ū³yho³hi²nē³tu¹wi¹. Wi¹lhin¹sxā³ kăi³tā³nxā²
kō³nxe³ti³ kăi³tā³nxā² Txa²wā³sū³na² hxi²kī³kxai³lu² wain³txi³ ū³yho³hi²xai³-
nē³tu¹wi¹. Nxe³ta¹hxai²hē¹la². Nxa²ha¹te¹ Fe²lis³jah³lo²nu¹ta²kxai³lu² jau¹-
xai²na² ain³kxi²ju³tan¹te²kxa³ya³lhu² yuh³lxi³khai¹nxe³ju³tan¹te²kxa³ya³lhu²
i³ye³kxi²te³nah¹lxi¹:

—Hī¹na² a³li³xi¹txu¹li¹. Hāi¹nxo³kī³tu¹wi¹. Kxān³ton³sxā³: “Jā¹nxa¹tū¹xā¹.”
Na¹kxai²nān²tu³ i³kaix¹txa²ha¹tu¹wi¹. Nxe³ta¹hxai²hē¹la².

²⁶ Nxe³ha²kxai³la¹:

—Pau²lah³lai²li² ū³yho³hi²sain¹kxai²nān²tu³ wi¹wi¹nxā² sa²tā³a¹tū¹xā¹.
A²ē¹nān¹jau³su² ye³ka³lxa¹txi³ i³kaix¹so¹sxā³ i³ye³kxi²nyu¹to³ta¹hxai²hē¹la².

²⁷ Nxa²ha¹te¹ ye³ha¹li¹ kwē³kon³tāu³a² Por³si³o³ Fe²s²jah³la² ā³wē³non³jah¹-
lo²nū³su² wxā³ta¹hxai²hē¹la². Nxe³ju³tan¹te²kxa³ya³lhu² Fe²lis³jah³lo²nu¹ta²
hi²sen³kxai³lu² Ju³te²a² nū³ka³txai²na² ū³yhe³wāx³te³lhxā³ ha²kxai³ Pau²lah³-
lo²nu¹ta²kxai³ ū³tī¹kxi²wxe³ain¹ta¹hxai²hē¹la².

Ro³ma²no² a²hxi²kan¹jah¹la² i³hau³ko³tūh¹si¹jau³nū³su² i³ye³kxi²jau³su²

25 ¹ Nxa²ha¹te¹ Fe²s²jah³lo²nu¹ta²kxai³ ā³wē³not³te³na¹ ye³ha¹li¹ ka³-
na³ki² a³lan²tāu³a² Se²sa³re²a²thi³na² yxau³sān²nū²la² hā²wxān³txa³
Je³ru³sa³lē²thi³na² ai³ta¹hxai²hē¹la². ² Ai³tāu³a² Sū³na² sxi²ha² wā³nxīn¹ta²
si³yxau³te²nāu³xa² Ju³te²a² nū³ka³txa² hxi²kan¹txi³nāu³xa² nxe³sxā³ ā³wxā³-
nū²la² Pau²lah³lo²nu¹ta²kxai³ kō³nxe³te²lo³tain¹ta¹hxai²hē¹la². ³ Kō³nxe³te²lo³-
tain¹ka³tu³ Pau²lah³lo²nu¹ta²i²li² ā³sa²so¹sxā³ wxā³si¹jau³su² i³ye³kxi²nyhai¹-
ta¹hxai²hē¹la². Nxe³ka³tu³ nūh¹he³son³tain¹te³nah¹lxi¹:

—Pau²lah³la² wxā³tāu³a² hāi²a² wah³nxe³sxā³ su²lhā³kī³tu¹wi¹. Ain¹ta¹-
hxai²hē¹la². ⁴ Nxa²ha¹te¹ Fe²s²jah³lo²nu¹ta²i²na² wān³txi³kxai³lu¹:

—Se²sa³re²a²thi³na² kan²txi³ ū³tī¹kxi¹na¹hē³li¹. Nxe³na¹ta¹ ye³jen¹na²
i³na¹tu¹wi¹. ⁵ Nxe³na¹kxai²nān²tu³ wxa²hxi²kan¹txi³nāu³ i³nxai²na²

ā³nhi¹ti³ten³sah¹lxin¹kxai²nān²tu³ ā³nhi¹syah¹lxin¹tu¹wi¹. Jā¹nxe³yah³lxin¹-
kxai²nān²tu³ti² ko³to²la³kxi²ju³ta² yū³ke³la³te²kxai³ wain³txi³ i³yau¹ū³sah²-
lxin¹tu¹wi¹. Nxe³ta¹hxai²hē¹la².

6 Nxe³nū²la² a³lan²ta² ye³ 8 ta³nxa² ye³ 10 ta³nxa² nxe³tāu³su² tāu³a²
yxaun³txain¹nū²la² Se²sa³re²a²thi³na² i³xain¹ta¹hxai²hē¹la². I³xain¹ka³tu³
a³lan²nūn³tāu³a² ā³nū²kxi²thi³na² ā³wih¹sān²nū²la² a²hxi²kan¹ta² ā³wxe³-
ka³lo³a² ā³wxe³ta¹hxai²hē¹la². Ā³wxe³nū²la² Pau²lah³lo²nu¹tai²na² wxā³-
si¹jau³su² sa²si¹hā³ta¹hxai²hē¹la². 7 Nxa²ha¹te¹ Pau²lah³lo²nu¹tai²na² wxā³-
ye¹nxa²ha¹te¹ Je³ru³sa³lē²thi³na² wxā³tū³ka³txi³su² te² hi²sen³kxai³lu²
Pau²lah³lo²nu¹tai²na² tē³nū²la² ki³han³sxā³ ko³nxe³te²lo³tain¹ta¹hxai²hē¹la².
Yxān¹ta¹ ya²lan³tu³jain¹ta¹hxai²nxa³hē¹la². 8 Nxa²ha¹te¹ Pau²lah³lo²nu¹tai²na²
i³wa²lū³xi²ti³an¹jau³kxai³lu¹:

—Txai²li² ko³to²la³kxi²na¹ju³ta² yū²nxa³wi¹. Hai³txi³ txa²wā¹si³yah³la²nāu³-
xu¹tai²na² wān³txa² sa²yo²ā³nxa³ha²kxai³ Txa²wā¹sū³na² sxi²ha² ko³te³nxa³-
ha²kxai³ Ro³ma²no² si³yxa³u³tū³ka³txai²na² wān³txa² sa²yo²ā³nxa³ha²kxai³
nxa¹tai¹ti²tu³wi¹. Nxe³ta¹hxai²hē¹la².

9 Nxa²ha¹te¹ Fe²jah³lo²nu¹tai²na² hi²sen³kxai³lu² Ju³te²a² nū³ka³txa²
ū³yhe³wāx³te³lhxā³ i³ye³kxi²te³nah¹lxi¹:

—Pau²lah³lāi³. Ko³nxe³te²lo³txain¹na³li¹. Nxe³ju³tai²li² Je³ru³sa³lē²thi³na²
ai³lhxā³ i³hau³ko³tūh¹nxa²ha¹ju³ta² ten³nxa²ji¹wi¹? Nxe³ta¹hxai²hē¹la².

10-11 Nxa²ha¹te¹ Pau²lah³lo²nu¹tai²na² wān³txi³kxai³lu¹:

—Wxāi²na² Ro³ma²no² hxi²kan¹jah¹lo²si¹lxi¹. Txai²na² sa²kxai³lu² Ro³-
ma²no² nū³ka³jxah¹lo²sa¹wi¹. Nxe³na¹ju³ta² ti¹a² i³hau³ko³tūh¹san¹ju³ta²
wain³na³li¹. Yxān¹ta¹ Ju³te²a² hxi²kan¹ta² i³hau³ko³tūh¹sain¹ju³ta² wai³-
nxa³wi¹. Su²lhā³sain¹ju³ta² so¹lxi³ te³nain¹na³li¹. Yxān¹ta¹ ko³to²la³kxai¹-
na¹ju³ta² yū³hxain²nxa³tai¹ti²tu³wi¹. Yū³ke³la³te²kxai³ su²lhā³sain¹ju³ta²
yuh³lxi³hī³nxān²nxa³wi¹. Nxe³yān¹ta¹ i³ki³han³sxā³ i³yau¹ū³nxain¹na³li¹.
Nxe³na¹ju³su² Se²sa³jah¹la² Ro³ma²no² si³yxa³u³ka³txai²na² so¹lxi³ i³hau³ko³-
tūh¹sa²ju³ta² ten³sa³nhai¹. Ju³te²a² i³hau³ko³tū³sain¹ju³ta² ten³sa²nxa³nhai¹.
Nxe³ta¹hxai²hē¹la².

12 Nxa²ha¹te¹ Fe²jah³lo²nu¹ta²kxai³lu² a²hxi²kan¹txi³ te²nū³ka³txa² i³ye³-
kxi²nyhain¹sān²nū²la² i³yo²o³tū¹nū²la² i³ye³kxi²te³nah¹lxi¹:

—Pau²lah³lāi³. “Se²sa³jah¹lai²na² so¹lxi³ i³hau³ko³tūh¹sa²ju³ta² ten³sa³-
nhai¹.” Nxīn¹jau³su² nxīn¹ju³tan¹te²kxa³ya³lhu² Se²sa³jah¹la² sxi²ha² sa²si¹-
hā³nxa²ha¹tu¹wi¹. Nxe³ta¹hxai²hē¹la².

A³kri²pah³la² Be³re³ni²sa³ka³lxa² so¹sxā³ ā³yā³jau³su²

13 Nxa²ha¹te¹ hā²wxān³txa³ A³kri²pah³lai²na² Ju³te²a²ko³xā² a²si³yxa³-
ka³txai²na² wxā³ta¹hxai²hē¹la². Fe²jah³lo²nu¹ta² i³hen³txi³nyhu¹te³lhxā³
Se²sa³re²a²thi³na² ā³wih¹ta¹hxai²hē¹la². Nxe³sxā³ a²ha³līn³ta³ka³lxa² Be³re³-
ni²sa¹ka³lxi²na² ā³sa²so¹nyha¹ta¹hxai²hē¹la². 14 Nxe³nū²la² ye³ha¹la² a³lan²-
tāu³a² Fe²jah³lo²nu¹ta² hi²sen³kxai³lu² Pau²lah³lo²nu¹tai²na² ū³tī¹kxi²ju³su²
i³yau¹ū³te³nah¹lxi¹:

—Kxā³nhxi¹nai³tā² Fe²lis³jah³lai¹tā² ti¹a² yxa³hī¹nai³tā² a²nū²a² ū³tī¹kxa²
a³ain¹ta¹hē¹li¹. 15 Nxe³nū²la² ā³si³wē³no³tai¹na¹nū²la² Je³ru³sa³lē²thi³na² ai³-
na¹hē³li¹. Nxe³na¹tāu³a² Sū³na² sxi²ha² wā³nxīn¹te² hxi²kan¹txi³nū³ka³txa²
Ju³te²a² hxi²kan¹txi³nū³ka³txa² nxe³sxā³ tī³sxā³ i³yau¹ū³sain¹na²hē³li¹. Tī³sxā³

ĩ³yau¹ũ³sain¹te³nah¹lxi¹: “Jah¹lai²li² kō³nxe³thin¹khaix¹sĩn¹na³li¹. Su²lhā³si¹-hai¹nĩn¹jau³su² i³yĩ¹lit¹si¹nhē³li¹.” Nxe³sain¹na²hē³li¹. 16 Nxe³sai¹nha²kxai³ i³ye³kxai¹na¹te³nah¹lxi¹: “A²nũ²a² kwa²su²lhā³kxi³ju³ta² Ro³ma²no² nũ³kā³-txa² yũ³te³sxa³yu²hē³li¹. Nxe³yān¹ta¹ wān³txa² i³wa³lxĩn¹nha²jau³xa² i³wa²-lũ³xi²nē³sān²nũ²la² hā²wxān³txa³ kō³nxe³ti³ i³yĩ¹li²hain¹kxai²nān²tu³ nxe³-ju³tan¹te³kxa³yān³tu³ti¹ ũ³tĩ¹kxi²tā³nxa² su²lhā³tā³nxa² nxe³si¹jau³nũ³su² i³yau¹ũh³nyhai¹nhĩ³nx²na³li¹.” Nxe³ai¹na¹hē³li¹. 17-18 Nxe³na¹jut³su² a³lan²-tāu³a² ā³wxā³sxā³ ā³nũ²kxi²nyhain¹nũ²la² ā³nũ²kxi²thĩ³na² ā³wih¹ha¹ka³tu³ a²hxi²kan¹ta² ā³wxe³ka³lo³a² ā³wxe³na¹hē³li¹. Ā³wxe³na¹nũ²la² Pau²lah³lai²li² i³kaix¹so¹nũ²la² kō³nxe³te³lo³tain¹na²hē³li¹. Nxain¹tah¹lxa¹ Pau²lah³la² hxi²-kai²na² kō³nxe³ti³ kāi³ju³ta³la³ a³ya³tin²nxa³hē³li¹. 19 Ju³te²a² yah³la³nāu³xu¹-tai²na² wān³txa² sa²yo²we¹ju³ta² so¹lxi³ i³yau¹ũ³sain¹na²hē³li¹. Nxe³te³nah¹-lxi¹: “Je³su²jah³la² ya³lu²na²hē³li¹. Yxān¹ta¹ Pau²lah³lai²na² wān³txi³kxai³lu¹: “Je³su²jah³la² hai³txi³ ya³lu²sa³ti¹xa³wi¹. Ka³ten³su² yxau²-na³li¹.” Nxe³sain¹na²hē³li¹. 20 Nxe³nyhain¹ju³kxai³lu² ih¹nxe³ta¹lhon³ku² na¹hē³li¹. Nxe³sxā³ i³ye³kxai¹na¹te³nah¹lxi¹: “Pau²lah³lāi³. Kō³nxe³te³lo³-txain¹ju³ta² i³yau¹ũ³sain¹na²hē³li¹. Nxe³sai¹nha²kxai³ Je³ru³sa³lē²thĩ³na² ai³ti³ten³nxa²kxai²nān²tu³ i³hau³ko³tũh¹nxa²ha¹tu¹wi¹.” Nxe³ai¹na¹hē³li¹. 21 Nxe³yān¹ta¹ Se²sa³jah¹la² so¹lxi³ i³hau³ko³tũh¹si¹jau³su² te³nha²kxai³ ũ³tĩ¹-kxi²wxe³si¹hai¹na¹jau³su² i³wā³txi³sain³sain¹na²hē³li¹. Nxe³sain³sain¹ju³tan¹-te³kxa³ya³lhu² Se²sa³jah¹la² sxi²ha² sa²si¹hā³si¹jau³nũ³su² ũ³tĩ¹kxi²wxe³ai¹-na¹hē³li¹. Nxe³na¹jau³su² tai²li² nxe³ye¹nxa²ha¹wi¹. Fe²s²jah³lo²nu¹ta²kxai³lu² nxe³ta¹hxai²hē¹la².

22 Nxa²ha¹te¹ A³kri²pah³lo²nu¹tai²na² wān³txi³kxai³lu¹:

—Fe²s²jah³lāi³. Jah¹lai²li² ain³kxi²sa²nũn³sxun¹nhai¹. Ta¹hxai²hē¹la². Nxa²ha¹te¹:

—Ha³yo². Wi¹na³li¹. Ka³nxa³ha²ta² ain³kxi²kĩ³tu¹wi¹. Fe²s²jah³lo²nu¹ta²kxai³ nxe³ta¹hxai²hē¹la².

23 Nxe³ha²kxai³ a³lan²tāu³a² A³kri²pah³lo²nu¹tai²na² Be³re³ni²sa³ka³lxi³nu¹-tai²na² nxe³sxā³ wā²la²ka³lo³a² a³lxi²khaix¹ka³lo³a² ũh³wih¹kxi²nha²nũ²la² a²sa³wi³ha³lxa² i³sa²nēn¹kxi²ti³hi¹txi² ā³sa²so¹ka³tu³ ā³nũ²kxi²thĩ³na² ā³wi¹-hain¹ta¹hxai²hē¹la². Ā³wi¹hain¹tāu³a² so³ta²to² a²hxi²kan¹ta² nũ³kā³txai²na² sxi²je³na² a²hxi²kan¹ta² nũ³kā³txai²na² nxe³sxā³ ā³wxā³sxā³ ā³wi¹hain¹nũn³-ta¹hxai²hē¹la². Nxe³nũ²la² Pau²lah³la² ā³sa²so¹si¹hain¹jau³su² Fe²s²jah³lo²nu¹-ta²kxai³ kwa³na³ta¹hxai²hē¹la². 24 Nxa²ha¹te¹ ā³nũ²kxain¹nxa²ha²te¹ Fe²s²jah³-lo²nu¹ta²kxai³lu² i³ye³kxi²te³nah¹lxi¹:

—A³kri²pah³lāi³. Wxāi²li² a²nũ²a²nāu³xa² ā³nũ²jah³lxin¹tũ³kā³txi³ i³nxai²na² a²yo²ha³kxa¹ i³ye³kxi¹nx²ta¹tu¹wi¹. Ain³kxi²sah¹lxi³hē¹li¹. Jah¹-lai²li² kwēn¹ta² ā³wih¹jah¹lai²na² sa²kxai³lu² kō³nxe³te³lo³tain¹jah¹lai¹ta¹lxa²-na³li¹. Ju³te²a² nũ³kā³txa² Je³ru³sa³lē²thĩ³na² yxau²xai³te²a² i³ye³kxi² Ju³te²a² nũ³kā³txa² Se²sa³re²a²thĩ³na² yxau²xai³te²a² i³ye³kxi² yxo²kāin² i³ye³kxi²-sai¹nhxai²na²hē³li¹. Nxe³sain¹te³nah¹lxi¹: “Kō³nxe³thin¹khaix¹na³li¹. Su²lhā³-si¹hai¹nĩn¹jau³su² i³yĩ¹li²txai¹nhē³li¹.” Nxe³sai¹nhxai²na²hē³li¹. 25 Nxe³sain¹ta¹ kō³nxe³thĩ¹nain¹ju³ta³la² hai³txi³ i²nxa³ha²kxai³ we¹txai¹nhxain²nxa³hē³li¹. Hai³txi³ su²lhā³hxain²nxa³hē³li¹. Nxe³sān²kxa²yu³su² jah¹lai²na² wān³txi³-kxai³lu¹: “Se²sa³jah¹la² hxi²ka² so¹lxi³ i³hau³ko³tũh¹sain¹ju³ta² ten³sa³nhai¹.” Nxai¹nha²kxai³ Se²sa³jah¹la² sxi²ha² i³sa²si¹hā³ai¹na¹tu¹wi¹. 26 Nxe³yān¹ta¹

ko³nxe³thin¹ju³ta² i²nxa³ha²kxai³ hxi²kan¹txi³ wain³txi³ ũ³wha²li¹lhũ³ai¹nxa³.
nhai¹. Wi¹lhini¹yā¹nx²nān³ku¹. Nxa¹nhai¹. Nxe³na¹jut³su² ain³kxi²si¹hin¹jau³su²
ā³sa²so¹na¹li¹. Nxe³ha²kxai³ Se²sa³jah¹la² sxi²ha² wain³jau³xa² ũ³wha²li¹lhũ³.
a¹tu¹wi¹. ²⁷Nxe³ha²kxai³ a²nũ²a² ũ³tī¹kxi²te²nān²tu³ a²ko³nxe³ju³ta² wain³txi³
ũ³wha²li¹lhxā³ i³yau¹ũ³ai¹nxa³kxai²nān²tu³ Se²sa³jah¹la² i³sa²si¹hā³a¹ju³ta²
wain³ye¹nx²nxa³wi¹. Nxe³na¹jau³su² tai²li² nxe³ye¹nxa²ha¹wi¹. Fes²jah³lo²nu¹.
ta²kxai³ nxe³ta¹hxai²hē¹la².

A³kri²pah³la² Pau²lah³lo²nu¹tai²na² i³wa³lxin³nha²jau³su²

26

¹Nxa²ha¹te¹ A³kri²pah³lo²nu¹tai²na² wān³txi³kxai³lu¹:

—Pau²lah³lāi³. O²la³kxin¹ju³tai³tā² wi¹wi¹nxe² wa³lxī³nha².
jau³su² i³yau¹ũ³sē¹li¹. Nxe³ta¹hxai²hē¹la². Nxa²ha¹te¹ i³hxi²ka²lah¹nha²nũ²la²
e³kxi²ta¹hxai²hē¹la².

²E³kxi²te³nah¹lxi¹:

—A³kri²pah³lāi³. Ju³te²a²ko³xa² a²si³yxa³kat³si¹lxi¹. Ju³te²a² nũ³ka³.
txai²na² ko³nxe³te²lot³sain¹na²hē³li¹. Nxe³sain¹kxe³su² txa²wān³txa² i³ye³
i³wa³lxin³nha²jau³su² i³ye³kxi¹nxa²ha¹ha²kxai³ ka³lih³sa³nhai¹. ³Ju³te²a²
a²si³yah³la²nāu³xu¹tai²na² wān³txa² a²yxo²ha³kxa¹ a²hoh³lxi³si¹nha²kxai³
wān³txa² i³ye³ i³yi¹lhon¹ta³kxi²nha¹jau³xai²na² yxo²ha³kxa¹ a²hoh³lxi³si¹.
nha²kxai³ nxi¹lxi¹. Nxe³na¹ju³kxai³lu² wān³txi³khai³su² i³ye³kxi¹nxa²ha¹.
tu¹wi¹. Ya³nān³ta³ki²la²sxā³ ain³kxi²sē¹li¹.

⁴Nxe³na¹ju³kxai³la¹ kxān³su² txo¹na¹hī¹nān¹te²tu³ Ju³te²a²nāu³xa² i²sai¹.
nhxai²na²hē³li¹. Nxe³sai¹nha²kxai³ yxa²xai³la¹ju³tai²na² txa²ha³lo²khai³xa²
yxa²xai³la¹ju³ta² i²sai¹nha²kxai³ Je³ru³sa³lē²thi³na² yxa²xai³la¹ju³ta² i²sai¹.
nha²kxai³ nxe³sai¹nhxai²na²hē³li¹. ⁵Fa³ri³se²ah³lo²su² te²sa¹wi¹. Fa³ri³se²a²
nũ³ka³txai²na² wān³txa² a²yxo²ha³kxa¹ sa²yxo²we¹jah¹lo²su² te²sa¹wi¹. Ju³.
te²a² in³txa² i²li³te²su² te²na² txa²wā¹si³yah³la²nāu³xu¹tai²na² wān³txa² sa².
yxo²we¹tai¹nhxai²na²hē³li¹. Ain¹ta¹ fa³ri³se²a² in³txa² wa³to²hi² sa²yxo²we¹.
tai¹nhxai²na²hē³li¹. Te²yā¹nxūn³te²sa¹wi¹. Nxe³na¹ju³kxai³lu² Ju³te²a²nāu³xa²
i²sai¹nhxai²na²hē³li¹. Hxi²kan¹txi³ i³ye³yxo²nũ³sai¹nhī³nx²na³li¹, te³nain¹ke³.
la³te²kxai³lu¹. ⁶⁻⁷Kxā³nhxi¹nu¹tai²na² Txa²wā¹sū³na² a²yxo²wān³txa² i³ye³.
sxā³ txa²wā¹yah³la²nāu³xu¹tai²na² i³yau¹ũ³ta¹hxai²hē¹li¹. Txa²wā¹ē¹nāu³a²
ā³wa²su¹tū¹nhē³ju³ta²nũ³a² i³yau¹ũ³ta¹hxai²hē¹li¹. Nxe³sxā³ nxe³hī¹nān¹te²tu³
Ju³te²a² nũ³ka³txi³nāu³xa² 12 nxe³tū³ka³txi³nāu³xa² a²yxo²ha³kxa¹ Sū³na²
wān³txa² sa²yxo²we¹tain¹sxā³ wah³nxain¹ta¹hxai²hē¹li¹. Jā¹nxa¹ju³kxai³lu²
te²yā¹nxūn³te²sa¹wi¹. Yxo²i²nũ³na¹ju³tan¹te²kxa³ya³lhu² ko³nxe³te²lot³sain¹.
na²hē³li¹. ⁸A²nũ²a² ya³lu²kxai³nān²tu³ hā²wxān³txa³ Txa²wā¹sū³na² hxi²ki³.
kxai³lu² ka³ten³su² i³sa²yxa³xi²si¹jau³su² nxe³jau³jau¹xai²na² toh³lxi³jau³su²
ye¹nxa²hī³te²la¹xā³?

⁹Jā¹nxa¹ju³kxai³la¹ Je³su²jah³lai²na² Na³sa³re²thi³na² yxa²xai³jah¹lai¹tā²
a²wān³txai²na² yxo²i²ain¹tū³ka³txai²li² khāuh³lxa³tai¹na¹kxe³su² wain³na³na¹
nxe³na¹hē³li¹. ¹⁰Nxe³na¹ju³tan¹te²kxa³yan³kxai³lu² Je³ru³sa³lē²thi³na² ai³.
na¹tāu³a² khāuh³lxa³txai¹na¹hē³li¹. Nxa¹ha²kxai³ Sū³na² sxi²ha² wān³nxin¹te²
hxi²kan¹te²nāu³xa² nxe³te²na² hxi²ki³kxai³lu² i³hxi²kat¹sain¹te³nah¹lxi¹.
“Je³su²jah³lai²na² wān³txa² yxo²i²te²na² i³ha¹txin¹kxai²nān²tu³ sxi²ha² kan².
thi³na² ũ³tī¹kxi²txai¹nhē³li¹.” Nxe³sain¹jau³su² nxe³ju³tan¹te²kxa³ya³lhu² yxo².
i²te²nāu³xa² ka³lxa¹txi³ ũ³tī¹kxai¹na¹hē³li¹. Hā²wxān³txa³ ā³sa²so¹ain¹nũ²la²

su²lhā³ain¹na²hē³li¹. Nxe³na¹jau³su² i³ye³yo²nū¹na¹na¹hē³li¹. ¹¹Nxe³na¹-kxa²yu³su² Ju³te²a² nū³kā³txa² ā³nū²kxi²thi³nāu³xa² ai³lha²thet³ta¹tāu³a² yo²i²te²na² i³ha¹txai¹na¹kxai²nān²tu³ Je³su²jah³lai²na² kō³nxe³te²lot³si¹-hai¹na¹jau³su² kwa³na³ai¹na¹ha²kxai³ kāin² khāuh³lxa³txai¹na¹ha²kxai³ nxe³-ai¹na¹hē³li¹. Nxe³ha²kxai³ i³xan³txi³khaix¹sa³ha²kxai³ ai³lhxā³ sxi²je³na² u²kxan²ti³ ā³nxai³na¹nū²la² khāuh³lxa³ta¹na¹hē³li¹.

Pau²lah³la² yo²i² ā³si³wxe³jau³xai³tā² i³yau¹ū³jau³su²

¹²Hā²wxān³txa³ Sū³na² sxi²ha² wā³nxīn¹te² hxi²kan¹txi³nāu³xa² a²hxi²-ki³kxai³lu² ha³teh³nxā³nxā² khāuh³lxa³ta¹na¹si¹jau³su² ū³hū¹sai¹nha²kxai³: “Ta³mas²ko²thi³na² te²yā¹nxā¹tū¹xā¹.” Na¹jau³su² ai³na¹hē³li¹. ¹³Al¹na¹tāu³a² ne³ka³ka³ton³tāu³a² ha³lo²a² sa²ha²te¹tā²hē³li¹. U³je³na³ka² hai¹txi³ kāin² sa²-ko¹ko¹txa³wi¹. Yxān¹ta¹ i²a¹tāu²a² sa²ko¹ko¹kxi²la² wa²to²hi²na²hē³li¹. Nxe³-kxe³su² txai²nāu¹xai²na² txa²sa³wi³ha³lxa² yo²ha³kxi¹ a²ye³na¹ sa²ko¹ko¹-je²na²hē³li¹. ¹⁴Nxe³ju³tan¹te²kxa³ya³lhu² i³sa²ta³na¹xe²xai³sa²sīn¹na²hē³li¹. Nxe³sa²sīn¹na²ha¹te¹ wān³txai²li² E³bre²a² wān³txa² ain³kxi²na¹te³nah¹lxi¹: “Sau²lah³lāi³. Sau²lah³lāi³. Īh¹nxe³kxa²yan³ti³ta³ khāuh³lxa³txi¹san¹ji¹wi¹? Ā³wa³lxi³nhān¹kxai²nān²tu³ ā³nī¹to³nhā¹nha³ta¹. Te²yā¹nxe³ju³ta² ka²va¹la² ti³yī¹to¹ta¹nha²na²hē³li¹. Ka²va¹lai²li² wxa²wān³txa² sa²yo²ā³ti³ten³kxai²-nān²tu³ ti³ka²yā¹nhxe³kxai²nān²tu³ a²wa³kxēn³yah³lai²li² hi³sa³ka³txa² tē³-ain¹ka³txa² ti³yī¹to¹ta¹nha²na²hē³li¹. Te²yā¹nxe³sxā³ ā³wa³lxi³nhān¹kxai²-nān²tu³ ā³nī¹to³nhā¹nha³ta¹.” Nxe³sain¹na²hē³li¹.

¹⁵Nxe³sxā³ i³wa²lū³xai¹na¹te³nah¹lxi¹: “Īh¹jah¹lo²ta³nhīn¹ji¹wi¹?” Nxe³ai¹-na¹hē³li¹. Nxa²ha¹te¹ i³wa²lū³xi²sain¹te³nah¹lxi¹: “Txa²li² Je³su²jah³lo²sa¹wi¹. Ye³khāuh³lxa³ti³san¹jah¹lo²sa¹wi¹. ¹⁶Ī³sa²yxau³txu¹li¹. Txa²sa³wi³sa³nū³su² we¹txa²ha¹tu¹wi¹. Kwēn¹ta² i²in¹ju³ta¹na² ye³jen¹nāu³a² i²in¹ju³ta³nū³su² nxe³sxā³ a²nū²a² yo²ha³kxi¹ i³yau¹ū³txai¹nhē³li¹. ¹⁷Nxe¹nha²kxai³ Ju³te²a² nū³kā³txi³sxa³te² nū³kā³txi³su² sa²si¹hā³nxā²ha¹tu¹wi¹. Nxa²ha¹kxai²nān²tu³ Ju³te²a² nū³kā³txi³su² ta³nxā² Ju³te²a² nū³kā³txi³sxa³te² nū³kā³txi³su² ta³-nxā² khāuh³lxa³ti³nxain¹kxai²nān²tu³ wxā³sxā³ ā³non²ta³kxi²nxā²ha¹tu¹wi¹. ¹⁸Jā¹nxe³sxā³ sa²si¹hā³nxā²ha¹tāu³a² a²ē¹nāu³ai²na² sa²kxai³lu² Txa²wā¹sū³na² wān³txa² ā³ne³wxe³si¹hai¹nīn¹jau³nū³su² i³yau¹ū³ai¹nīn¹tu¹wi¹. Nxe³sxā³ Sa³-ta³na²jah¹lai²na² hxi²ka²nāu³a² a³li³yain¹si¹hain¹ka³tu³ Txa²wā¹sū³na² hxi²-ka²nāu³a² yxau²xai³lain¹ju³ta³nū³su² yū³ain¹tu¹wi¹. Nxi¹nha²kxai³ yo²-i²sai¹nha²kxai³ a²kō³nxe³ju³ta² a²wēn³ta³te²la³ i³ye³kxi¹nxā²hxa³lho³li¹. Nxe³sxā³ Txa²wā¹sū³na² i²sxā³ sa²so¹ai¹nha²kxai³ sa³wi³ha³lxi³su² te²lo³-tai¹na¹tu¹wi¹. Hā²wxān³txa³ Txa²wā¹sū³na² yxau³ju³ta² ā³wi¹hain¹tu¹wi¹.” Nxe³sain¹na²hē³li¹.

Pau²lah³lo²nu¹ta¹na² a²wa³ka³li³yu³ta² i³yau¹ū³jau³su²

¹⁹Nxe³na¹ju³kxai³lu² hxi²sxā³nho³tēx³jut³sū³ju³ta¹tā² wān³txa² oh³xan¹jau³-xai³tā² sa²yo²we¹ta¹hē³li¹. ²⁰Ta³mas²ko²thi³na² Je³ru³sa³lē²thi³na² nxe³sxā³ ā³nī¹si³wxe³sā²na¹ka³tu³ hā²wxān³txa³ Ju³te²a² nū³kā³txi³su² te²a² ha³lo²ko³xa² yo²ha³kxi¹ Ju³te²a² nū³kā³txi³sxa³te² nū³kā³txi³su² te²a² ha³lo²ko³xa² yo²ha³-kxi¹ ā³wih¹sxā³ Txa²wā¹sū³na² wān³txai²na² i³hen³txai¹na¹hē³li¹. Ī³hen³txai¹-na¹te³nah¹lxi¹: “Kō³nxe³ti³ kāi³yah³lxi¹n¹ju³ta² i³ain²ta³kxi²nha²sān²sxā³ ā³na¹-la³kxi²nha¹jah³lxi³hē¹li¹. Txa²wā¹sū³na² wān³txa² sa²yo²we¹jah³lxi³hē¹li¹.”

Nxe³jau³xai²na² i³hen³txai¹na¹hē³li¹. ²¹ Jā¹nxa¹jut³su² nxe² i³yau¹ū³ai¹na¹ju³. tan¹te²kxa³ya³lhū² Txa²wā¹sū³na² sxi²ha² ā³wi¹ha¹tāu³ai³tā² Ju³te²a² nū³ka³. txa² ā³nhai¹tū³te² nū³ka³txa² i²sain¹na²hē³li¹. I²sain¹nū²la² i³sain¹sxā³ su²lhā³. sain¹te³lhxā³ i³sain¹na²hē³li¹. ²² Nxe³yān¹ta¹ Txa²wā¹sū³na² hi²sen³kxai³lu² ā³non²ta³kxi²sa²hxai²na²hē³li¹. Jā¹nxe³sa³hē¹li¹. Nxe³ha²kxai³ ka³ten³su² yxau²xai³la¹ha²kxai³ a²nū²a² yxo²ha³kxa¹ kāin²te²su² t³axa² kāi²nxa³te²su² t³axa² i³hen³txai¹na¹wi¹. E³kxai¹na¹jau³xai²na² sa²kxai³lu² Txa²wā¹sū³na² wān³txa² i³hen³txi³tū³ka³txu¹ta²na² Moi³se²ah³lo²nu¹ta²na² nxe³te²na² wān³. txain²txi³ txa²wān³txa² i³hen³txai¹na¹jau³xain²txi²na³li¹. ²³ Nxe³jau³xa²sa¹: “Kris²tu³jah¹la² Txa²wā¹sū³na² A²hxi²kan¹ta² Si³yxau³tāu³lo³jah¹la² khāuh³. lxa³txi³sān²nū²la² hā²wxān³txa³ su²lhā³ain¹tu¹wi¹. Hā²wxān³txa³ ka³ten³su² i³sa²yxau³xi²si¹tu¹wi¹. Jā¹nxe³sxā³ i³sa²yxau³sā²nha²kxai³ a²wē³ta³te²lxi³ a²nū²a² yxo²ha³kxa¹ Ju³te²a² nū³ka³txi³su² t³axa² Ju³te²a² nū³ka³txi³sxā³te² nū³ka³txi³nāu³sxu² t³axa² nxe³sxā³ ya³lu²ka³tu³ ka³ten³su² i³sa²yxau³xi²te². nū³su² ya²la³tu³ yū³ain¹tu¹wi¹.” Nxe³ain¹ta¹hxai²hē¹li¹. Nxe³na¹jut³su² te²yā¹- nxe³jau³xa² i³hen³txai¹na¹wi¹. Pau²lah³lo²nu¹ta²kxai³lu² nxe³ta¹hxai²hē¹la².

²⁴ Nxa²ha¹te¹ Pau²lah³lo²nu¹ta²kxai³ nxe²e³jau³xa² Fes²jah³la² i³kaix¹te³nah¹lxi¹:

—Pau²lah³lāi³. Wen¹nxān²na³li¹. Ha³te³h³nxā³na² kāin² o²la³kxi¹nha²kxai³ wen¹nxān²na³li¹. Nxe³ta¹hxai²hē¹la².

²⁵ Nxa²ha¹te¹ Pau²lah³lo²nu¹ta²na² wān³txi³kxai³lu¹:

—Fes²jah³lāi³. Nxēn²nxa³wi¹. Wen¹nxa³wi¹. Wān³txi³khai³su² i³ye³a¹wi¹. Nxe³ta¹hxai²hē¹la². ²⁶ Nxe³ha²kxai³la¹ āh¹ i³ye³kxi²te³nah¹lxi¹:

—A³kri²pah³lāi³. Txa²hxi²kan¹jah¹lo²si¹lxi¹. Jau¹xai²na² yxo²ha³kxa¹ a²hoh³. lxi³si¹lxi¹. Nxe³ha²kxai³ i³ya³lo³ti²sxā³ i³ye³kxi¹nxa²ha¹wi¹. Nxe³ha²kxai³ hāi³a² i³ye³kxain¹jau³sxa³wi¹. A²nū²a² yxo²ha³kxa¹ ā³ne³wxe³ai¹nhxai²na². hē³li¹. ²⁷ Nxe³sxā³ A³kri²pah³lāi³. Sū³na² wān³txa² i³hen³txi³tū³ka³txu¹ta²na² wān³txa² yxo²i²in¹ji¹wi¹? Yxo²i²in¹ju³ta² i²nxa²te²sa¹wi¹. Pau²lah³lo²nu¹ta²- kxai³ nxe³ta¹hxai²hē¹la².

²⁸ Nxa²ha¹te¹ A³kri²pah³lai²na² wān³txi³kxai³lu¹:

—Pau²lah³lāi³. Wa³su³txi³ yxo²i²nha¹si¹jau³nū³su² i³yau¹ū³san¹ji¹wi¹? Nxe³ta¹hxai²hē¹la².

²⁹ Nxa²ha¹te¹ i³wa²lū³xi²ti²an¹jau³kxai³lu¹:

—Wa³su³txi³ t³axa² win¹ta²te²lxi³ t³axa² yxo²i²in¹ju³ta² wxa²nū³ka³txa² yxo²ha³kxa¹ txai²yā¹nxe² yxo²i²a¹kxa² yā¹nxe³yah³lxin¹ju³ta² ten³sa³nhai¹. Nxe³jut³su² Txa²wā¹sū³na² i³wā³txai¹nhxai²na²hē³li¹. Yxān¹ta¹ sa²hxi²ta¹kxi²- sain¹kxa² yā¹nxe³yah³lxin¹ju³ta² so¹lxi³ ten³sa²nxa³nhai¹. Nxe³ta¹hxai²hē¹la².

³⁰ Nxa²ha¹te¹ e³ta³lun²nū²la² A³kri²pah³lo²nu¹tā² Fes²jah³lo²nu¹tā² Be³- re³ni²sa³ka³lxu³nu¹tā² a²sa³wi³ha³lxi³nu¹tā² nxe³sxā³ i³sa²yxau³ain¹- nū²la² jū¹nxa² a³li³sxā³ ā³waix³tain¹ta¹hxai²hē¹la². ³¹ Ā³waix³tain¹nū²la² nūh¹e³kxi²nyhain¹te³nah¹lxi¹:

—Jah¹lai² li² kō³nxe³thin¹ju³ta² yū³yai¹nxān³tai¹. Ū³tī¹kxi²ta³- nxa² su²lā³tā³nxa² nxe³kī³jau³su² kwa³na³ain¹kī³ju³ta² wai³nxa³wi¹. Nxe³nyhain¹ta¹hxai²hē¹la².

³² Nxa²ha¹te¹ A³kri²pah³lo²nu¹ta² i³ye³kxi²te³nah¹lxi¹:

—Fes²jah³lāi³. Jah¹lai²na² sa²kxai³lu² Se²sa³jah¹la² hxi²ki³la² i³hau³ko³- tūh¹te³lhxā³ sa²si¹hā³si¹ha¹jau³su² e³kxin²nxa³ke³la²te²kxai³ sa²ta²la³kxi²sxā³

ā³wa²su¹ta¹nhī³na¹wi¹. Yxān¹ta¹ ā²la² ī³ye³kxi²sai¹nha²kxai³ hxi²kan¹sa²nxa³-
nhai¹. Nxe³ha²kxai³ sa²si¹hā³ai¹na¹tu¹wi¹. Nxe³ta¹hxai²hē¹la².

Ro²ma²thī³na² so²ā³sxā³ ai³sxā³ ā³yā³ain¹jau³su²

27 ¹Nxe³nxa²ha¹te¹:

—I³ta²lya²ko³xa² sa²si¹hā³ya³sain¹yah³lxi³wxi¹. Nxai¹nha²kxai³
Pau²lah³lo²nu¹ta²na² ū³tī¹kxi²jah³lo²nu¹ta²na² ā³sa²so¹ain¹nū²la² Ju²lah³la²
so³ta²to² a²hxi²kan¹jah³lan²tu³ sa²nū¹nyhain¹ta¹hxai²hē¹la². A²nxe³jah³lai²li²
Au³kus²jah³la² nū³ka³txa² a²hxi²kan¹jah³lo²su² ta¹hxai²hē¹la². Nxe³ka³tu³ta¹
a²nū²a² ū³tī¹kxi²tū³ka³txa² ka³lxa¹txi³ sa²nū¹ain¹nūn³ta¹hxai²hē¹la². Nxe³ha²-
kxai³ txai²li² Lu²kah³lo²sa²ha²kxai³ Pau²lah³lai²li² ā³ya³lxi²yai¹na¹ha²kxai³
ā³si³tē³kxi²ya³sain¹na²hē³la². ²Jā¹nxe³ka³tu³ta¹ na³vi²o²tē³na² A³tra³mi²ti²-
o²thi³na² ai³ta³ka³lo³a² ā³wxā³ta³ka³lo³a² ā³wih¹ya³sain¹na²hē³la². Nxe³ya³-
sai¹nha²kxai³ A³ris³tar²kah³lai²li² Te³sa³lo²ni³ka³thi³na² Ma³se²to²na²ko³-
xan¹thi³na² yxau²xai³jah³la² ā³si³tē³kxi²sain¹nūn³sin¹na²hē³la². Nxa²ha¹te¹
A²si³a³ko³xa² sxi²jen³txi³nāu³xai²li² ai³lha²thet³te³lhxā³ a³li³ya³sain¹na²-
hē³la². ³Nxe³ya³sain¹nū²la² a³lan²tāu³a² Si³tō²thi³na² ā³ya¹tā³wih¹ya³sain¹-
na²hē³la². Nxe³tāu³a² Ju²lah³lo²nu¹ta² wi¹lhi¹nha²kxai³ ī³ye³kxi²te³nah¹lxi¹:

—Pau²lah³lāi³. Wxa²ya³li³nū³ka³txa² ī²ti³ten³nxa²kxai²nān²tu³ na³vi²o²-
tē³na² wxa²li³txa²sxā³ tī³sxi²txu¹li¹. Nxīn¹kxai²nān²tu³ yen³kxi³su² ta³nxa²
yain³txi³su² ta³nxa² yū²nx²nxa³kxai²nān²tu³ sa²hau³kot³sxā³ ū³hū¹nxain¹-
tu¹wi¹. Nxai¹nha²kxai³ wxa²li³sxā³ ā³nxai³ya³sain¹na²hē³la². I²ta³lun²yha¹-
sain¹nū²la² na³vi²o²tē³na² ā³wā³la² ā³wih²xi²ya³sain¹na²hē³la². ⁴Ā³wā³la²
ā³wih²xi²ya³sain¹nū²la² hā²wxān³txa³ na³vi²o²tē³na² ā³nxai³ya³sain¹to³nha²-
hē³la². Nxe³ya³sain¹nū²la² txa²yen³nāu³a² it³ta² ūn²te²a² ne³kxauh²sa²sin¹-
na²hē³la². Nxe³ha²kxai³ Syi²pri²ko³xai²li² ī³ye³na² nxū²kwai³ye³lan¹ta³ko³su²
te²ju²hē³la². Nxe³ko³xai²na² nāu³wa³ti³na² ai³lyā³sain¹na²hē³la², it³ta² yū²-
nxa³ju³ta² ī³ha¹txi²te³lha³ka². ⁵Si³li²si²a²ko³xa² Pā³fi²li²a²ko³xa² nxe³sxā³
wha³to²hi²ya³sain¹na²hē³la². Wha³to²hi²ya³sain¹nū²la² Mi²ra³thi³na² Li²si³-
a³ko³xan¹thi³nai²li² ā³ya²sxā³wih¹ya³sain¹na²hē³la². ⁶Nxe³ya³sain¹tī³kxai³lu²
na³vi²o²tē³na² ka³lo³ā³xa² A³le³syān²tre²thi³nai²na² wxā³ka³lo³a² ī³ha¹txi²si¹-
na²hē³la². A²nxe³ta³ka³lo³ai²na² ā³ya²sxā³wi¹si¹sain¹sin¹jau³su² kwa³na³sain¹-
si¹nha²kxai³ ā³ya²sxā³wih¹ya³sain¹na²hē³la². Nxe³ka³lo³ai²li² I³ta²lya²ko³xa²
ā³nxai³te³lhxā³ ka³lo³su² ta¹hxai²hē¹la².

⁷Nxe³nū²la² ye³ka³lxa¹txi³ a³lan²ton³tāu³a² win¹ta²te²lxi³ ā³nxai³ya³-
sai¹nha²kxai³ Kni²to²thi³na² yau³son³tāu³a² it³ta² sa²ne³it³tha²kxai³ hxi²-
kan¹txi³ ā³nxai³si¹nxa³ha²kxai³la¹ hāi¹sxā³ Kre²ta²ko³xa² ī³ye³na² sa²ki³-
wa³le³ka¹ko³xa² ā³ki³hain³kxi² ai³lyā³sain¹na²hē³la², it³ta² ā³wxe³tāu³a²
ī³ha¹txi²te³lha³ka². Ai³ya³sain¹nū²la² Sal³mo²na²ko³xa² wha³to²hi²ya³sain¹-
nū²la² ⁸Kre²ta²ko³xa² hxi²kau³kaun³ti³ ai³lha²sin¹kxan²ti³nū¹ ā³ki³wa³ti³kxi²
ai³ya³sain¹nū²la² La³se²a²thi³na² yau³son³ya³sain¹na²hē³la². Yau³son³ya³sain¹-
nū²la² Bōns³ Por²to²thi³na² ā³wih¹ya³sain¹na²hē³la².

⁹Nxe³tāu³a² ye³ka³lxa¹txi³ a³lan²ni²sxā³ yxau²ya³sain¹na²hē³la². Nxe³ya³-
sain¹nū²la² Ju²te²a² nū³ka³txai²na² yain³txa² yain³ju³ta² ā³na¹ain¹je³na² yai³-
nai¹nxa³ju³ta² yū³hīn¹su² yū³te²ju²hē³la². A²nxe³hī¹na² ā³wa²to¹kxai²nān²tu³
ti³ha³lun³je³na² ā³si³wxe³ha²kxai³ na³vi²o²tē³na² ai³ju³ta² wi¹te²sxa³yu²-
hē³la². A²nxe³ju³ta²li² Pau²lah³lo²nu¹ta²kxai³ ī³ye³sin¹na²hē³la².

¹⁰ĩ³ye³sĩn¹te³nah¹lxi¹:

—Nxe³jah³lxi³wxi¹. Hĩ¹na² ha³lo²a² wi¹ju³ta² wa³to²hi²nē³na³li¹. Nxe³ha²-kxai³ ti³ha³lun³nē³na³li¹. Na³vi²o²tē³na² sa²tā³kho³kxi²nē³li² yen³kxa² ā³kho³-ta³lxi³kxi²nē³li² a²nū²kĩ³na¹xain²ti³ i³lon³ti³nē³li² nxe³nē³lha³ta¹. Pau²lah³lo²-nu¹ta²kxai³ nxe³sĩn¹na²hē³la².

¹¹⁻¹² Nxe³nxa²ha¹te¹ na³vi²o²tē³na² a²wa³kxē³yah³lai²na² wān³txi³kxai³lu¹:

—Nxe³jah³lxi³wxi¹. Ti¹ai²li² na³vi²o²tē³na² ā³kĩ³ju³ta² wi¹lxa³wi¹. Ti³ha³lun³-kxai²nān²tu³ ka²lo¹ai²li² it³sa²tā³kho³kxa²yan²txi³su² nxa³wi¹. Nxe³ha²kxai³ Fe³ni²se²thi³na² Kre²ta²ko³xan¹thi³nai²li² ā²la² wi¹lhi³nx²na³li¹. It³ta² ti³ha³-luh³xa² hai³txi³ yū³te²sxa³yu²hē³li¹. Nxe³thi³na² ai³sxā³ yxau³a³sah¹lxi³wxi¹. Nxe³sĩn¹na²hē³la². A²sa³wi³ha³lxa² te²yā¹nxe² e³ain¹sĩn¹na²hē³la². Nxe³yān¹ta¹ so²ta²to² hxi²kan¹te²na² hi²sen³kxai³lu² na³vi²o²tē³na² a²wa³kxē³yah³lai²na² wān³txa² ain³kxi² a²sa³wi³ha³lxi²na² wān³txa² ain³kxi² nxe³sĩn¹na²hē³la². Yxān¹ta¹ Pau²lah³lai²na² wān³txa² sa²yo²ā³ain¹sĩn¹na²hē³la².

ĩ³ye³na² kăin² sa²xit³jau³su²

¹³ Nxe³nū²la² a³lan²tāu³a² it³ta² win¹ta²te²lxi³ sa²xit³sa²kxai³:

—Ha³lo²ai²li² wi¹lxa²na³li¹. Ain¹jau³su² na³vi²o²tē³nai²na² kwa³thi³la³ka³-txa² i¹nha²sxā³ sxa³ka³txa² sa²sai¹xi²nū²la² a³li³ya³sain¹na²hē³la². ĩ³ye³na² ne³kwix³tē³ti³ha³na² ai³ya³sain¹na²hē³la². ¹⁴ Nxe³yān¹ta¹ it³ta² ũ³khaix¹te²a² sa²ta³lo³xit³sa²kxai³ yū³tā³lxi³ kwa² ā³nxai³ya³sain¹na²hē³la². ¹⁵ A²nxe³tāu³a¹ ā³nhi¹kat¹sa²si¹nxa³ha²kxai³ hāi¹sxā³ ā³ne³ko³ta³wxe³ya³sain¹na²hē³la². ¹⁶ Nxe³ya³sain¹nū²la² Kau²ta²ko³xa² ĩ³ye³na² sa²ki³wa³le³ka¹ko³xa² yau³son³-ya³sain¹tāu³a² ā³ki³hain³kxi² ai³ya³sain¹na²hē³la², it³ta² ā³wxe³lhu²ju³ta² ĩ³ha¹txi²te³lha³ka². Nxe³nū²la² it³ta² jū¹nxe² ā³wxe³lhu²tāu³a² ā³yit¹tū²la² na³vi²o²tē³na² ka²no¹a²ka³lo³khai³xa² sa²hau³ko³te³lhxā³ sa²ya¹ta³wi¹yha³-sain¹na²hē³la². ¹⁷ Sa²ya¹ta³wi¹yha³sain¹ka³tu³ hā²wxān³txa³ kwa³thi³li³h³na² tē³nū²la² na³vi²o²tē³khai³xa²kxai³lu² sa²ha³la³ta¹kxain¹sĩn¹na²hē³la². Nxe²ta³lu²nain¹nū²la² ĩ³ye³kxi²nyhain¹sĩn¹te³nah¹lxi¹:

—Ā³ne³ko³ta³wxe³xi²sxā³ ai³kĩ³kxai²nān²tu³ nū¹ka³na¹ Li²bi³a³ko³xai²li² yau³son³kĩ³kxai²nān²tu³ ka³wā³lxē³na² ka³yā³la³nū³xa² khāu³khāun³na³li¹. Tāu³a² kăin² yū³te²ju²hē³li¹. Ā³nxūt¹sxā³ na³vi²o²tē³na² ā³kho³kxi²nē³lha³ta¹. Nxe³ain¹jau³su² wā²la² kăin²khaix¹ka³lo³a² na³vi²o²tē³na² kūt¹so¹xai³lain¹-ka³lo³ai²li² sa²so¹sxā³ ũ³ye³hē³wih¹so¹ain¹nū²la² kwa²ā³nxai³si¹na²hē³la², it³ta² ũ³nha²kxai³la². ¹⁸ Nxa²ha¹te¹:

—Ha²ya³kxā¹nxe³sxā³ ha³ya³kxa² sa²xit³sxā³ ā³te²ji¹xā¹. Ain¹ta¹ hai³txi³yain¹nxa³ha²kxai³ yen³kxa² wi¹so²xai³lain¹kxa² ĩ³ye³na² wxa²nū³ĩ¹ ā³si³wxe³-ain¹sĩn¹na²hē³la². ¹⁹ A³lan²ni²nūn²tāu³a² na³vi²o²tē³na² yen³kxa² hau³ko³kxa² a²hxi²ka² hxi²tē³nha²sxā³ ĩ³ye³na² wxa²nū³ĩ¹ain¹sĩn¹na²hē³la².

²⁰ Nxe³yān¹ta¹ it³ti³la² ha³ya²ti³nha²txi³he¹nx²nxa³ha²kxai³ u³je³na²ka² hi³-ka²ta² nxe³sxā³ kxān³su² i²ti³hex¹si¹nxa³ha²kxai³ ai³la² i³ya³lo³ti²nxa³ti³lon³-sa²si¹nhē¹li¹. Nxain¹sĩn¹na²hē³la².

²¹ Nxe³ha²kxai³ a²nū²a²nāu³xa² ye³ka³lxa¹txi³ a³la²ni²sxā³ yain³sxā³ ā³nhai¹-nxa³ha²kxai³ he³ja¹lun¹txain¹sĩn¹na²hē³la². Nxe³ha²kxai³ Pau²lah³la² hi²sen³-kxai³lu² i³sa²yxau³sxā³ ĩ³ye³kxi²sĩn¹te³nah¹lxi¹:

—Nxe³jah³lxi³wxi¹. Kre²ta²ko³xa² yxau³kĩ³si¹nai³tā² txa²wān³txai³tā² sa²yo²wet¹sa¹h¹lxin¹ke³la³te²kxai³ ju¹tai²li² i²yah³lxi³hĩ³nx²nxa³lxi¹.

22 Nxe³yān¹ta¹ hī¹na²kxai³ ya³lo³txi¹jah³lxi³hē¹li¹. Hai³txi³ ya³lu²nē³lxa³lho³li¹. Na³vi²o²tē³na² so¹lxi³ tī¹kxi²nē³tu¹wi¹. 23 Jā¹nxa¹ju³kxai³lu² Txa²wā¹sū³na² a²sa³wit³sa¹wi¹. Sa²yo²we¹ta¹na¹wi¹. Ka³nxah³ta¹tā² oh³xan¹jah¹la² wxā³-sxā³ i³ye³kxi²sain¹na²hē³li¹. 24 Nxe³sain¹te³nah¹lxi¹: “Pau²lah³lāi³. Yuh³lxi³-txa³hē¹li¹. Ai³tū³kā³txa² yxo²ha³kxa¹ ka³ten³ti³ yxau²xai³lyah³lxin¹tu¹wi¹. In³txa² ka³na³ka³na³te² he³la³ku³ ya³lu²nxa³lho³li¹. Kxā³nāu³a² Se²sa³jah¹la² Ro³ma²no² si³yxau³kax³su² ha²kxai³ nxe³te²na² sxi²ha² ā³wi¹hin¹tu¹wi¹.” Nxe³sain¹na²hē³li¹. 25 Ne³sain¹ju³kxai³lu² Txa²wā¹sū³na² wān³txa² yxo²i²a¹wi¹. Wān³txin³txi² e³kxi²sain¹jau³xin³txi² wain³txi³ sa²hau³ko³tū¹nhē³tu¹wi¹. Nxe³ha²kxai³ i³ya³lo³ti¹jah³lxi³hē¹li¹. Ya³lu²nē³lxa³lho³li¹. 26 Hāi¹sxā³ ha³lo²-ai²na² i³ye³na² sa²ki³wa³le³ka¹ko³xa² it³sa²tā³nē³tu¹wi¹. Pau²lah³lo²nu¹ta²-kxai³ nxe³sīn¹na²hē³la².

27 Nxe³nū²la² ye³ka³lxa¹txi³ a³lan²ni²nū²la² ye² 14 nxe² ka³nxah³ti³lon³-nū²la² i³ye³na² A³tri³a²ti³ka²ye³na² it³sa²tā³sa²sīn¹ti³kxai³lu² ka³nxah³ta² wi³ta³lon³tāu³a²:

—Ha³lo²a² yau³son³ki³ta²nū²nhai¹. Ain¹jau³su² 28 A³lo³xih³na² a³lu²tih³na² tē³sxā³ kwa³thi³la³ki³a² ū³ki³kūh¹tū²la² i³ye³na² u¹ju³ta² ū³hau³ko³te³lhxā³ ā³na¹sxā³ ā³nū¹ain¹sīn¹na²hē³la². Nxe³ha²kxai³ 36 me²tros³ ā³nhau³ko³jain¹-sīn¹na²hē³la². Nxe³nū²la² 27 me²tros² ā³nhau³ko³jain¹sīn¹na²hē³la². 29 Nxai¹-nha²kxai³ tah³lxa³kxai²li² it³sa²tā³sxā³ ā³kho³kxa²yan³txi³su² na³vi²o²tē³na² ā³yit¹si¹hain¹jau³su² kwa³thi³la³ka³txa² kax³tha¹li¹ kax³tha¹li¹ tē³ain¹nū²la² a³lo³xih³na² au³lha³kāin²tih³na² ū³si³kūh²ta¹lxain¹nū²la² na³vi²o²tē³na² a²ki³ki³nāu³a² u¹txi³ ā³na¹ain¹na²hē³la². Nxe³nū²la² a³lan²ni²si¹hain¹jau³su² wah³nxe² yxaun³tain¹na²hē³la². 30 Nxa²ha¹te¹ in³txi³nāu³xa² na³vi²o²tē³na² hau³ko³tū³ka³txa² hāi³a² ih³xi²ti³te³nain¹na²hē³la². Ai¹nha²kxai³ kwa³thi³la³-ka³txa² na³vi²o²tē³na² a²ne³ka³nāu³a² ā³na¹ki³lxo³xain¹sxā³ ka³no¹a²ka³lo³a² win¹ta²te²lxi³ i³ye³nai²li² sa²nū³ain¹na²hē³la². 31 Yain¹nxa²ha¹te¹ Pau²lah³lo²-nu¹ta² hi²sen³kxai³lu² so³ta²to² hxi²kan¹jah¹la² a²so³ta²to² nū³ka³txa² ain¹sxā³ i³ye³kxi²te³nah¹lxi¹:

—Nxe³jah³lxi³wxi¹. Na³vi²o²tē³na² hau³ko³tū³ka³txai²li² ih³xain¹kxai²-nān²tū³ hxi²kan¹txi³ ka³ten³su² a³li³xi²ki³sxa³lho³li¹. Pau²lah³lo²nu¹ta²kxai³ nxe³sīn¹na²hē³la².

32 Nxe³ju³tan¹te²kxa³ya³lhu² so³ta²to² nū³ka³txa² ka²no¹a²ka³lo³a² ū³si³-kūh¹je²yhain¹ka³lo³a² tē³sxā³ ū³whi²lho¹sxā³ ā³na¹ain¹sīn¹na²hē³la².

33 Nxa²ha¹te¹ i³yū¹li²nxa³tā³lxa¹ Pau²lah³lo²nu¹ta²kxai³lu² āh¹ i³ye³kxi²sīn¹te³nah¹lxi¹:

—Nxe³jah³lxi³sa²lxi¹. Ye³ka³lxa¹txi³ kho³ka³lon³kxi² ai³ki³tā²hē³li¹. A³lan²ta² ye³ka³lxa¹txi³ ye² 14 nxe² a³lan²tāu³a² hai³txi³ i³yain³yah³lxa³-nhē³li¹. Hāi¹sxā³ wah³nxa² yxau²ho³hah³lxi¹nhē³li¹. 34 Yah³lxi¹nha²kxai³ hī¹na² yain³jah¹lxi³hē¹li¹. Ā³si³nūn³ta³i¹nx²ti³ta¹li¹. Hai³txi³ ā³nīn¹to³txa²-lxi³xa³lho³li¹. Wxa²ne³ki³sa² ka³na³ka³na³te² he³la³ku³ ā³ni²lā³kxi¹nx³ti³xa³-lho³li¹. Nxe³ha²kxai³ i³yain³jah¹lxi³hē¹li¹. Nxe³sīn¹na²hē³la².

35 i³ye³ta³lun²nū²la² yain³tū³xa² hxi²te³nha²sān²nū²la² āh¹ i³ye³sīn¹te³nah¹lxi¹:

—Txa²sū³nāi³. Yain³txa² ū³san¹tū³xa² wi¹lxo³kxi²san¹nhai¹. Nxe²e³nū²la² tū¹xai²li² wxa²nāu²lxi³sxā³ i³yain³sīn¹na²hē³la². 36-37 Nxe³nxa²ha¹te¹ yain³-yain¹ju³ta² i²kxain¹nxa²ha¹te¹ i³ya³lo³tain¹nū²la² in³txi³nāu³xai²na² 276

tū³kā³txa² yxo²ha³kxa¹ yain³ya³sain¹na²hē³la². ³⁸Yain¹sxā³ ū³kxi²ya³sain¹-ka³tū³ hā²wxān³txa³ tri²ka²ki³a² wi¹so²xai³la³sain¹ki³a² tē³sxā³ i³ye³na² wxa²-nū³ū¹xain¹na²hē³la², na³vi²o²tē³na² ā³sa³te¹ti³sxā³ ā³ne³kā³tu¹ka²yan³txi³sa².

Ū³yau³xai²li² sa²sai²hxa³tain¹jau³su²

³⁹Nxa²ha¹te¹ a³lan²ni²ha²kxai³ ha³lo²a² u²ten³sa²tā³sxā³ i²ain¹kxan²ti³nu¹ ha³lo²a² i³xi³la³ ko³nxai¹nxa³hē³la². Nxa¹nxa³ha²kxai³ i³ye³na² ne³kūn²-ti³h³na¹ tah³lxa³kxa² yū²nxa³tih³na¹ i²ai¹nha²kxai³:

—Ju¹xai¹ ū³nhe³ha³lo²sa²tā³ya³sah¹lxi³wxi¹. Nxain¹sīn¹na²hē³la². ⁴⁰Kwa³-thi³la³ka³txai²li² sa²ni²lā³nū²la² hi³sa³ka³txai²li² na³vi²o²tē³na² i³hau³-ko³ta³ka³txai²na² sa²ta²la³kxi²ka³tū³ hā²wxān³txa³ wā²la²ka³lo³a² kāin²ka³lo³a² ū³kū²txi²ha²kxai³ it³ta² it³sa²ha³lo²sa²sai²si¹nha²kxai³ a³li³-ya³sain¹sīn¹na²hē³la². ⁴¹Nxe³ya³sain¹tāu³a² na³vi²o²tē³na² hi²sen³kxai³lu² i³ye³nāu³ai²li² ka³yā³la² au³txi³sxa²nxa³ha²kxai³ it³sa²ta³sa²si¹nha²kxai³ hxi²kan¹txi³ ā³nxai³ya³sai¹nxa³ha²kxai³ it³ta² ū³nha²kxai³ na³vi²o²tē³na² a²ki³ki³nāu³a² ā³yo²āu²so¹sxā³ ā³kho³thxa³kxi²sa²sīn¹na²hē³la².

⁴²Nxa²ha¹te¹ so³ta²to² nū³kā³txa² hi²sen³kxai³lu²:

—Tī¹kxain¹tū³kā³txai²nā² sun²tā¹a³sah¹lxi³wxi¹. Wxa²ho²hi² aun³ti³saun³-kxa²yan³txi³su². Nxa¹nhai¹. Nxe³nyhain¹na²hē³la². ⁴³Nxe³ain¹ta¹ a²hxi²kan¹-jah³lo²nu¹ta²na² sa²kxai³lu² Pau²lah³lo²nu¹ta² ā³non²ta³kxi²si¹jau³nū³su² i³ye³kxi²sīn¹te³nah¹lxi¹:

—Sun²tā¹yxah³lxi³txa³hē¹li¹. Nxe³sīn¹na²hē³la². Nxe³sxā³ i³ye³kxi²xi²-sīn¹ti³ān¹jau³kxai³la¹:

—Nxe³jah³lxi³wxi¹. Hxi²kan¹txi³ wxa²ho²tū³kā³txi³ i³nxai²na² wxa²ho²hi² nxa²lxi³jah¹lxi³hē¹li¹. ⁴⁴Hā²wxān³txa³ hxi²ka¹nxa³tū³kā³txi³ i³nxai²nān²tū³ hi³sa³ka³txa² sa²so¹sxā³ ā³tē³sxā³ ā³nho²jah¹lxi³hē¹li¹. Nxe³nyhai¹nha²kxai³ in³txi³ nū³kā³txa² a²yxo²ha³kxa¹ ā³nho²xi² ai³sxā³ wxa²li³ya³sain¹na²hē³la².

Mal²ta²ko³xa² ai³ain¹jau³su²

28 ¹Wxa²li³hxa³ya³sain¹nū²la² ha³lo²a² i³lxa² i³yau¹ū³sain¹-sīn¹te³nah¹lxi¹:

—Mal²ta²ko³su¹. Nxe³sain¹sīn¹na²hē³la². ²Nxe³nxa²ha¹te¹ wxa²li³ya³sain¹-nū²la² ko¹xai²nān¹tū³kā³txa² ne³khauh²sxā³ ā³nū²kxi²sain¹sīn¹na²hē³la². Wē³ha²yau³xa² a³li³txa³sa²si¹nha²kxai³ ha³nxe²a² yax³sxā³ wā³nēn³kxi²si¹-na¹hē³la². ³Nxe³nxa²ha¹te¹ Pau²lah³lo²nu¹ta²kxai³lu² ha³nxe²a² so¹nū²la² ā³na¹sxā³ ā³nhi³na²hē³la². Txih³xa² ha³nxeh¹lxi³te²a² ha³nxe²a² i³sxā³ wā²-nha²kxai³ i³ha²li¹nū²la² Pau²lah³la² hxi²ka² hxi²kxi³sīn¹na²hē³la². ⁴Nxa²ha¹te¹ a²nū²a² yxau²xai³tū³kā³txa² i²ain¹ka³tū³ i³ye³lain¹te³nah¹lxi¹:

—Jah¹lai²li² ko³nxe³thin¹jah¹lo²su² te²nu³tā³li¹. Nxe³ha²kxai³ i³ye³na² i³lo³-nxi²ya³lu²yā¹nx²nxa³hē³li¹. Nxe³kxa²ha³ta³nxān²ti³ txih³xa² i³na³li¹. Nxe³ha²-kxai³ hī¹na² wan¹sxā³ ā³ya³hi²sxā³ ya²lu¹tu¹wi¹. Nxain¹na²hē³la².

⁵Nxe³ain¹ta¹ Pau²lah³lo²nu¹ta² hi²sen³kxai³lu² i³hxi²wa³tā³nha²sxā³ txih³-xa² i³yi²lā³sīn¹na²hē³la². ⁶Nxe³ha²kxai³ ā³yah³sxā³ ya³lu²ju³ta² i²te¹lhxā³ wah³nxa³kxain¹sīn¹na²hē³la². Yxān¹ta¹ wi¹lain³nha²sīn¹na²hē³la². Hai³txi³ ya³-lu²si¹nxa³hē³la². Nxe³ju³tan¹te²kxa³ya³lhu² i³wa²li²sxā³ e³lain¹sīn¹te³nah¹lxi¹:

—Jah¹lai²li² Txa²wā¹sū³nu²su² te²nu³tā³li¹. Nxain¹sīn¹na²hē³la². Yxān¹ta¹ wi¹la³la³kxi²sxā³ e³lai¹nxa³hē³la².

⁷Nxain¹nxā²ha¹te¹ Pu²bli³o³jah³la² ha³lo²a² wa³kxēn³yah³lo²su² hxai²-
na²hē³la². A²nxe³jah¹lai²na² a²sxi²ta² u²lxa³ha³kxai³ wxā³sxā³ ā³wih¹yain¹-
si¹nhā¹jau³su² i³ye³kxi²sain¹sīn¹na²hē³la². Nxe³ha³kxai³ ā³wi¹nhān¹nū²la²
ye³ha¹li¹ ka³na³ki¹ yxau²a³lan²sīn¹na²hē³la². ⁸Nxe² yxau³nhā¹tī³kxai³lu² Pu²-
bli³o³jah³lai²na² wī³na² kāin² i³ton³na²hē³la². Kāin² si³yuh²hi²ha²kxai³ kāin²
i³hi¹la³kxi²nha²to³ha²kxai³ nxe³sīn¹na²hē³la². Nxa²ha¹te¹ Pau²lah³lo²nu¹ta²-
kxai³lu² ā³tī³sxā³ i²sīn¹na²hē³la². I²te³na¹ Txa²wā¹sū³na² i³ye³kxi²sān¹nū²la²
wxa²wxa³i³kxi²na²hē³la². Nxe³ju³tan¹te²kxa³ya³lhu² we²txi²sīn¹na²hē³la².
⁹Nxe³ju³tan¹te²kxa³yan³tu³ta¹ a²nū²a² i³ton³te²na² i²li³te²a² yxo²ha³kxa¹
wxā³yain¹nū²la² Pau²lah³lo²nu¹ta² hxi²ki³kxai³lu² wxa²we²tain¹sīn¹na²-
hē³la². ¹⁰⁻¹¹Nxe³ain¹jut³su² i³ka³li³hai¹nhā²ha²kxai³ yen³kxa² ka³lxa¹txi³
ū³hū¹sain¹sīn¹na²hē³la².

Ro²ma²thī³na² ai³ain¹tāu³su² jau³su²

Nxa²ha¹te¹ i³la³kxa² ki³ha¹li¹ ka³na³ki¹ sa²tā³tīn¹nū²la² ti³ha³la² ne³ki³-
so³nhā²kxai³ na³vi²o²tē³na² A³le³syān²tre²thī³na² wxā³ka³lo³a² ti³ha³la²
yxau³sxā³ka³lo³a² a³li³te³lhxā³ nxe³sīn¹na²hē³la². Nxe³ka³lo³a² Ti³o³sku²ru²-
ka³lo³su¹. Ai¹nhxai²na²hē³la². Nxe³ha³kxai³ a³li³xi²ya³sain¹ti³wa³kxa² ya³-
li³sain¹sīn¹tū³ka³txa² a²yen³kxa² tē³sxā³ ā³nxai³nhā¹kxi³nū³a² āu¹la³kxi²-
sain¹sīn¹kxe³su² ū³hū¹sain¹sīn¹na²hē³la². ¹²Nxe³ya³sain¹ka³tu³ a³li³xi²sxā³
ai³nhān¹nū²la² Si²ra³ku²sa²thī³na² ā³ya²sxā³ ā³wi¹ha³sain¹na²hē³la². Ā³ya²-
sxā³ ā³wi¹ha³sain¹nū²la² ye³ha¹li¹ ka³na³ki¹ yxau²a³lan²nhān¹nū²la² a³li³xi²-
ya³sain¹na²hē³la². ¹³A³li³xi²ya³sain¹nū²la² Re²ji³o³thī³na² ā³ya²sxā³ ā³wih¹-
ya³sain¹na²hē³la². Nxe³nū²la² a³lan²tāu³a² txa²si³yo³na² it³ta² wxā³ha²kxai³
a³li³xi²ka³tu³ ye³ha¹li¹ ai³la³la¹ni²tāu³a² Po³su²o²li²thī³na² ā³ya²sxā³ ā³wi¹-
ha³sain¹na²hē³la². ¹⁴⁻¹⁵Nxe³ya³sain¹tāu³a² a²nū²a² Je³su²jah³lai²na² wān³txa²
yxo²i²te²a² i³ha¹ja³sain¹sīn¹na²hē³la². Nxe³sxā³ i³ye³kxi²sain¹sīn¹te³nah¹li¹:

—Txa²sxi²ha² ā³wih¹jah³li³hē¹li¹. Ye³ha¹li¹ ye³ha¹li¹ ye³ha¹li¹ ka³na³ki¹
yxau²a³lan²ni¹jah³li³hē¹li¹. Nxe³sain¹sīn¹nhā²kxai³ ā³wih¹sxā³ yxau³sīn¹na²-
hē³la². Yxau³a³lan²ya³sain¹tī³kxai³lu² nū¹ka³na¹ Ro²ma²thī³na² yxau³son³sīn¹-
na¹jau³su² ha²ta³nxe³yain¹sīn¹na²nū²hē³la². Nxe³ha³kxai³ a³li³ain¹nū²la² Pra³sa³
ti³ A²pi²o²thī³na² Tres² Vēn²tas²thī³na² nxe³sxā³ wah³x³sain¹sīn¹nū²hē³la².
Nxe³ain¹tī³kxai³lu² Po³su²o²li²thī³na² a³li³xi²nhā¹nū²la² Pra³sa³ ti³ A²pi²o²-
thī³na² Tres² Vēn²tas²thī³na² sxā³ ā³wih¹sxā³ i³ha¹txi²sain¹sīn¹na²hē³la². Nxe³-
jut³su² Pau²lah³lo²nu¹ta²kxai³ ka³lih³kxi²la²nhā² i³ya³lo³ti²sxā³ Txa²wā¹sū³na²
wi¹lxo³kxi²si¹jau³su² i³ye³kxi²sīn¹na²hē³la². Nxe³ya³sain¹nū²la² ā³sa²so¹sain¹-
sīn¹sxā³ ā³wa²li²sxā³ Ro²ma²thī³na² ā³ya²sxā³ ā³wi²xi²a³sain¹sīn¹na²hē³la².

Ro²ma²thī³na² yxau²xai³jau³su²

¹⁶Ā³ya²sxā³ ā³wi¹ha³sain¹nū²la² Ju²lah³lo²nu¹ta² hi²sen³kxai³lu² Pau²lah³-
lo²nu¹ta²kxai³ ū³tī¹kxi²nxā³hē³la². Hāi¹sxā³ i³ye³kxi²te³nah¹li¹:

—Wxa²sxi²khai³xa² yxau³sē¹li¹. Ū³tī¹kxi²nxā²hxa³lho³li¹. Nxe³ha³kxai³
txa²sa³wi³sai²na² so³ta²to² ka³na³ka³na³jah¹lai²na² yxau³ya³nx²tu¹wi¹.
Nxe³sīn¹na²hē³la².

¹⁷Nxa²ha¹te¹ ye³ha¹li¹ ka³na³ki¹ a³lan²ni²sxā³ Pau²lah³lo²nu¹ta² hi²sen³-
kxai³lu² Ju³te²a² hxi²kan¹ta²nāu³xa² i³kaix¹so¹ta¹hxi²hē¹la². Nxe³ha³kxai³
wxā³sxā³ ā³nū²kxain¹nū²la² i³ye³kxi²te³nah¹li¹:

—Nxe³jah³lxi³wxi¹. Txa²wā³tā³sah¹lxi¹lxi¹. Ain³kxi²sah¹lxi³hē¹li¹. Ī³ye³kxi¹-nx²ta¹tu¹wi¹. Kxā²nxai³tā² Je³ru³sa³lē²thi³na² yxau³na²hī¹nai³tā² ū³tī¹kxi²-sain¹na²hē³li¹. Txa²si³yah³la²nāu³xu¹ta¹na² wān³txa² sa²yo²ā³nxaxa²kxai³txa²wā¹nū³kā³txa² kō³to²la³kxain¹nxaxa²kxai³ nxe²nxaxan²ti³ ū³tī¹kxi²-sain¹nū²la² Ro³ma²no² nū³kā³txa² sa²nūh¹sa²nyhain¹na²hē³li¹. ¹⁸Nxe³sa²-nyhai¹nha²kxai³ kāin² ĩ³wā³wā³txi³sain¹sān²kā³tū³ hā²wxān³txa³ ĩ³ye³-kxi²sain¹te³nah¹lxi¹: “Kō³to²la³kxin¹ju³ta² ĩ²nxaxsīn¹nxaxwi¹. Nxe³hā²kxai³ā³wa²sut¹si¹nīn¹ju³ta² wain³sīn¹na³li¹.” ¹⁹Nxe³sain¹ta¹ Ju³te²a² nū³kā³txai²na²ā³nhai¹tū³te² nū³kā³txai²na² wān³txi³kxai³lu¹: “Kwa²xah³lxi¹lxi¹. Su²lhā³-jah¹lxi³hē¹li¹.” Nxain¹na²hē³li¹. Nxai¹nha²kxai³ Se²sa³jah¹la² ĩ³hau³ko³tūh¹-sain¹ju³ta² ĩ³kaix¹ta²lxan¹ta²wi¹. Yxān¹ta¹ Se²sa³jah¹la² ĩ²a¹kxai²nān²tū³txa²nū³kā³txa² kō³nxe³te²lo³ta¹na¹ju³ta²nū³a² yū²nxaxho³li¹. ²⁰Nxai¹jut³su² ĩ³ye³kxi²si¹nx²ta¹jau³su² ĩ³kaix¹txa²lxai¹wi¹. Txa²wā³sū³na² A²hxi²kan¹ta² Si³-yxau³tāu³lo³jah¹la² yxo²ĩ²a¹wi¹. Nxe³na¹kxa²yā¹nxe² ĩ³sa³e² nū³kā³txa² yxo²ĩ²-yah³lxi³nū³ni¹lxi¹. Jā¹nxe³na¹ju³tan¹te²kxa³yā³lhu² kwa³thi³līh³na² tīh³nai²li²sa²hxi²ta¹kxi²sain¹na²hē³li¹. Nxe³jau³su² tai²li² ĩ³ye³ye¹nx²ta¹wi¹. Pau²lah³-lo²nu¹ta²kxai³lu² nxe³ta¹hxai²hē¹la².

²¹Nxe³nxaxa²ha¹te¹ Ju³te²a²nāu³xu¹ta¹na² wān³txi³kxai³lu¹:

—Jau¹xai²na² hai³txi³ ain³kxi²nha²si¹nxaxhē³li¹. Ha³teh³nxā³nxaxa² wxā²-nxaxhē³li¹. Txa²wā³tā³nāu³xa² kō³nxe³te²lo³nxain¹jau³xa² ain³kxi²nha²si¹-nxaxhē³li¹. ²²Nxe³yān¹ta¹ tū¹kā³txai²na² wxā¹yā¹nxaxa² yxo²ĩ²ain¹te²nāu³a² kō³nxe³te²lo³ta¹nhxai²na²hē³li¹, ti¹ai²nān¹tū³kā³txa²su¹. A²nxe³ju³ta¹li² ĩ³yau¹ū³sa²nhīn¹jau³su² ten³sa²sīn¹nhai¹.

²³Nxe³sa²si¹nha²kxai³ kā³nxaxa²ta² ā³wā³li²si¹na¹tu¹wi¹. Nxe³hī¹na¹ ĩ³yau¹-ū³sa²si¹nhē³li¹. Nxain¹ta¹hxai²hē¹la². Nxe³nū²la² kā³nxaxa²ta²kxai³lu² a²nū²a² kā³lxa¹txi³ wā³lain¹ta¹hxai²hē¹la². Nxa²ha¹te¹ Pau²lah³lo²nu¹ta²kxai³lu² Txa²-wā¹sū³na² wān³txa² wi¹jau³xa² Txa²wā¹sū³na² hxi²ki³kxai³lu² Txa²wā¹hxi²-kan¹ta² Si³yxau³tāu³lot³ju³ta² nxe³jau³xa² ĩ³hen³txi³ta¹hxai²hē¹la². Nxe³hā²-kxai³ e³sū²ni²ta¹hxai²hē¹la². ĩ³yau¹ū³hain¹te³nah¹lxi¹:

—Txa²wā¹sū³na² hi²sen³su² Je³su²jah³la² sa²si¹hā³ū¹nhē³na²hē³li¹. Nxe³jah¹-lai²li² Moi³se²ah³lo²nu¹ta¹na² wān³txa² ĩ³yau¹ū³nē³lha²kxai³ Sū³na² wān³-txa² ĩ³hen³txi³tū³kā³txu¹ta¹na² wān³txa² ĩ³yau¹ū³nē³lha²kxai³ nxe³jah¹lo²su²na²hē³li¹. Pau²lah³lo²nu¹ta²kxai³lu² nxe³ta¹hxai²hē¹la². ²⁴Nxe³ju³tan¹te²kxa³-yā³lhu² a²wā³kxi³kxai³ yxo²ĩ²ai¹nha²kxai³ a²wā³kxi³kxai³ yxo²ĩ²ai¹nxaxa²-kxai³ nxain¹ta¹hxai²hē¹la². ²⁵Nxai¹nha²kxai³ hā²wxān³txa³ a³li³ain¹tāu³a² ĩ³ye³ye³lain¹ta¹hxai²hē¹la². Nxain¹nxaxa²ha¹te¹ Pau²lah³lo²nu¹ta²kxai³lu² ĩ³ye³kxi²te³nah¹lxi¹:

—Kxā²nhxi¹nu¹ta¹na² Txa²wā¹sū³na² Yāu³kā³txa² hi²sen³kxai³lu² ĩ³sa³i²-ah³lo²nu¹ta¹na² ĩ³ye³kxi²ta¹hxai²hē¹li¹. ²⁶⁻²⁷Ī³ye³kxi²te³nah¹lxi¹:

“Wxa²nū³kā³txa² kō³nxe³thi¹nain¹na³li¹. Txa²wān³txa² te³nai¹nxaxwi¹.

Yxo²ĩ²sai¹nxaxwi¹. Nxai¹nha²kxai³ a²yen³na² whāi²na¹ wxaxye³tī¹i² a²ne³nxē³na² whāi²na¹ wxaxne³tī¹i² nxe³kxa²yā¹nxain¹na³li¹.

Nxe³hā²kxai³ a²ē¹nāu³ai²na² kā³nha²kxai² ā³ne³wxe³ai¹nxaxho³li¹.

Nxe³yān¹ta¹ nxai¹nxaxke³la³te²kxai³ a²yen³na² ā³ye³wxe³ai¹nha²kxai³ a²ne³nxē³na² ain³kxai¹nha²kxai³ nxe³sxā³ a²ē¹nāu³ai²na²

txa²wān³txa² ā³ne³wxe³ain¹kxai²nān²tū³ yxo²ĩ²sai¹nhī³nx²na³li¹.

Nxe³kxai²nān²tū³ a²ē¹nāu³ai²na² sa²hau³ko³ta¹nhī³na³wi¹.

Yxān¹ta¹ te³na¹nxa³wi¹. Nxe³ju³tan¹te²kxa³ya³lhu² txa²wān³txai²li²
 ā³ne³wxe³ai¹nxa³wi¹. Jā¹nxai¹nha²kxai³ wxa²nū³ka³txa² ai³sxā³
 ī³hen³txai¹nhē³li¹. Ī³hen³txai¹nīn¹te³nah¹lxi¹: ‘Hī¹na² wān³txa²
 ain³kxah¹lxin¹tu¹wi¹. Yxān¹ta¹ ā³ne³wxe³yah²lxan³tho³li¹.

Te²yā¹nxe³sxā³ ī²ah³lxin¹tu¹wi¹. Yxān¹ta¹ ā³ye³wxe³ah³lxan³tho³li¹.”
 Nxe³jau³xai²na² Txa²wā¹sū³na² Yāu³ka³txa² hi²sen³kxai³lu² I³sa³i²ah³lo²nu¹-
 tai²na² nxe² ī³hen³txi³ta¹hxai²hē¹li¹.

²⁸ Jā¹nxe³sxā³ Txa²wā¹sū³na² wān³txa² wxa²ē¹na² sa²hau³ko³nx²ti³jau³-
 xai²na² ten³yah²lxan³ti²tu³wi¹. Yah²lxa³nha²kxai³ Ju³te²a² nū³ka³txi³sxa³te²
 nū³ka³txa² ī³hen³txai¹na¹tu¹wi¹. Nxe³tū³ka³txa² ain³kxi²sain¹tu¹wi¹. Nxe³na¹-
 jau³xai²li² wān³txi³khai³xai²la¹wi¹. Wi¹lain³kxi¹jah³lxi³hē¹li¹. Pau²lah³lo²nu¹-
 ta²kxai³lu² nxe³ta¹hxai²hē¹la². ²⁹ Nxe²e³ta³lun²yain¹nxa²ha¹te¹ Ju¹te²a²nāu³-
 xu¹tai²na² kāin² ī³ye³ye³li³sxā³ a³li³xain¹ta¹hxai²hē¹la².

³⁰ Nxa²ha¹te¹ Pau²lah³lo²nu¹tai²na² ye³ha¹li¹ kwē³kon³ti³kxai³lu² a²sxi²-
 khai³xa² yxau³sxā³ wa³kon³ta¹hxai²hē¹la². A²nxe³tāu³a² a²nū²a² ha³la³ka³-
 lxa³lon³kxain¹sxā³ wxā³kxai²nān²tu³ wi¹lhin¹sxā³ ā³wih¹kxain¹ta¹hxai²hē¹la².
³¹ Ā³wih¹kxain¹kxai²nān²tu³ Pau²lah³lo²nu¹tai²na² sa²kxai³lu² Txa²wā¹sū³na²
 wān³txa² wi¹jau³xa² A²hxi²kan¹ta² Si³yxau³tāu³lo³ju³ta³nū³su² nxe³jau³xa²
 ī³hen³txi³ha²kxai³ Txa²wā¹sū³na² wān³txa² ī³hen³txi³ha²kxai³ Je³su² Kris²-
 tu³jah¹la² Txa²wā¹hxi²kan¹jah¹lo²su² ti³hi¹jau³xa² ī³hen³txi³ha²kxai³ nxe³ta¹-
 hxai²hē¹la². Nxe³jau³xa² hāi¹nxa¹si¹jau³su² ī³ye³ta¹hxai²nxa³hē¹la². Nxe³ju³-
 tan¹te²kxa³ya³lhu² e³lai²na¹ ī³hen³txi³ta¹hxai²hē¹la².

Romanos

1 ¹Pau²lah³lo²na¹xai²na² ũ³wha²li¹lhxã³, wxai²na² Ro²ma²thi³na² yxau³-yah³lxin¹tũ³kã³txi³ i³nxai²na² ũ³wha²li¹la³kxi¹nx²ta¹wa². Txai²na¹-xai²na², Je³su² Kris²tu³jah¹la² a²sa³wit³sa¹ha²kxai³, Je³su²jah³lai²na² wãn³txa²a²wa³ka³i³lot³sxã³ yxau²xai³jah¹lo²su² na¹ha²kxai³, Txa²wã¹sũ³na² Si³yxau³-tãu³a¹ i³hait¹so¹sa²kxe³su² na¹ha²kxai³:

—Sũ³na² Si³yxau³tãu³na¹xai²na², Txa²wãn³txa² wi¹jau³xa² i³ye³sxã³ a²nũ²a²yxo²ha³kxa¹ i³yau¹ũ³txai¹nhẽ³li¹. Nxe³sih¹nx²ta¹jau³su² i³hait¹so¹nx²ta¹i¹. Nxe³sa²kxah³lo²su² na¹ha²kxai³, na¹wa².

²A²nxe³te² wãn³txa² Je³su² Kris²tu³jah¹la² i³yau¹ũ³nẽ³jau³xa² wi¹jau³xai²na², Txa²wã¹sũ³na² Si³yxau³tãu³a² kxã³nãu³u¹ta¹na² i³ye³ka³tu³ wã²nxũh¹ sa²yxowet¹-nha²sxã³ sa²yxowet¹ã³nha²nxa³sxã³ i³ye³ta¹hxai²hẽ¹la². I³ye³jau³xai²na² sa²kxai³lu², a²nũ²a² Txa²wã¹sũ³na² wãn³txa² i³hen³txi³tũ³ka³txu¹ta² i³sa²si¹hã³ũ¹nhẽ³kxah³lo²-nãu³xu¹ta² sa²kxai³lu² ain³kxi¹so¹sxã³ ha³teh³nxã³nxãu³a¹ ũ³wha²li¹la³kxi¹nẽ³to³-ta¹hxai²hẽ¹la². ³⁻⁴Nxe³nẽ³jau³xai²na², Txa²wã¹sũ³na² A²ta²ha², Txa²wã¹hxi²kan¹ta² Si³yxau³jah¹la² a²i³lxa² Je³su² Kris²tu³jah¹la² i³yau¹ũ³nhẽ³jau³su² hĩ³nx²na³la². A²nxe³jah¹lo²su² te²kxai³lu¹, txa²wã¹ha³lo²ai²na² ã³wxã³nũ¹nhẽ³lhxã³, a²nũ²su²wen¹sxã³ Ta³vi²yah³lu¹ta¹na² a²sa³wi³sa² wen¹sxã³ a³li³lah¹ta¹hxai²hẽ¹la². Nxe³-nxa²ha¹te¹, Txa²wã¹sũ³na² Yãu³ka³jxah¹la² wi¹lhin¹jah¹la² hi²sen³su², nũ³kxũn³txi³ Je³su²jah³lai²na² ya³lu²ju³ta² ka³ten³su² i³sa²yxau³xi²si¹ta¹hxai²hẽ¹la². Ain¹sxã³:

—Je³su²jah³la² a²ya³la³tu³ Txa²tah²khaix¹ai²la¹i¹. Na¹ha²kxai³, ka³ten³su² i³sa²yxau³xi²si¹ha¹i¹. Sũ³na² Si³yxau³tãu³na¹xai²na² ya³nx²ta¹i¹. Nxe³jau³su², a²nũ²a² yxo²ha³kxa¹ nxe³te²kĩ³na¹xai²na² nũ³kxũn³txi³ wxa²ye³ka¹tẽ³ta¹hxai²-hẽ¹la². ⁵Nxe³ju³ta², Txa²wã¹sũ³na² Si³yxau³tãu³a² hi²sen³su² Je³su²jah³lai²na² wxa²hait¹so¹sa²te³lhxã³ i³ye³ta¹hxai²hẽ¹la². Nxe³nxa²ha¹te¹, A²si³yxau³-tãu³a² wãn³txai²na² sa²kxai³lu¹, Je³su²jah³lai²na² sa²kxai³lu¹ ain³kxi¹so¹sxã³ wxa²hait¹so¹sa²te²an¹jau³kxai³lu¹:

—Nxet³sã¹lxi¹. Wxã²na² Pau²lah³lo² i³nxai²na² wxa²hait¹so¹khai¹nxe³-nxa²ha¹kxe³nũ³ka³txi³si¹lxi¹. Nxe³nxa²ha¹ka³tu³, a²nũ²a² yuh³xai²nãn¹te²-nũ³ka³txi³nãu³xai²na² yxo²ha³kxa¹ i³ye³sxã³, yxo²i²sa²si¹hai¹nĩn¹jau³nũ³su² i³ye³kxi², sa²yxowet¹sa²si¹hai¹nĩn¹jau³nũ³su² i³ye³kxi², tĩh³na² wi¹tĩh³na² ã³nxai³ain¹si¹hai¹nĩn¹jau³nũ³su² i³ye³kxi², nxe³txai¹nhẽ³li¹. Ai¹nĩn¹kxai²nãn²-tu³, ã³yã³nhai¹tain¹tũ³ka³txa² Je³su²jah³lo²na¹xai²na² sa²yxowet¹sain¹tu¹wi¹. Nxe³jau³xai²na² Je³su²jah³la² a³lxi²khai¹nxe³sa²kxe³su² sain¹na²hẽ³la². ⁶Te²-yã¹nxe³sxã³, wxã²na² sa²kxai³lu² Ro²ma²thi³nãn¹tũ³ka³txi³ i³nxai²na² sa²-kxai³lu², Je³su²jah³la² ã³wxe³nũ¹yhah³lxin¹te² i³nxai²na² sa²kxai³lu² Txa²-wã¹sũ³na² Si³yxau³tãu³a¹ i³kaix¹so¹nxa²lxi²kxe³nũ³ka³txi³yah³lxi³nũ³ni¹lxa². Yah³lxi¹nha²kxai³, Je³su²jah³la² a²wẽ³ha³lxi³syah³lxi³nũ³ni¹lxa².

⁷Yah³lxi¹n¹ju³su², txai²na² Pau²lah³lo²na¹xai²na² ũ³wha²li¹la³kxi¹nx²ta¹wa². Wxai²na² Ro²ma²thi³nān¹tū³ka³txi³ i³nxai²na² Txa²wā¹sū³na² Si³yxau³tāu³a¹ a³lxi¹nx²ti³sxā³ wxa²hait¹so¹nx²ti³na³la². Je³su²jah³lai²na² wān³txa² yxo²i²-yah³lxi¹te² i³nxai²na²:

—Sū³na² Si³yxau³tāu³na¹xai²na² Txa²nū³ka³txi³lo³txa²lxa¹i¹. Nxe³nx²-ti³na³la². Nxe³tū³ka³txi³ i³nxai²na² Txa²wā¹sū³na² Si³yxau³tāu³a¹ Txa²wā¹-wī³nu²su² na³la². A²nxe³te²a² A²ki³lha³lxa² a²i³lxa² Je³su² Kris²tu³jah³la² Txa²wā¹hxi²kan¹ta² Si³yxau³tāu³lxā²na³la². Ha¹lin¹ya³te²nāu³xai²na² kāin² thāi³ti³la² a³lxi¹nx²ti³si¹jau³nū³su² te³ni², wxa²nxū²kwai³nāu³a² ā³nhāu²no³-txa²lxi³si¹jau³nū³su² te³ni², nxe³ti³ten³nxa²lxa¹nha²wa².

Pau²lah³lai²li² Sū³na² i³ye³kxi²jau³su²

⁸Nxe³nx²ta¹ka³tū³, nxe² e³kxi¹nx²ta¹wa². Txa²wā¹sū³na² Si³yxau³tāu³a¹ wi¹-wi¹nxe² sa²yxo²we¹jah³lxi³to³ta¹hxain¹ti³ai¹ti²tu³wa². Yah³lxi¹n¹ju³ta² a²ha³ta³-nxa², a²nū²a² yuh³xai²nān¹tū³ka³txa² yxo²ha³kxa¹ ain³kxain¹na³la². Ju¹ta² ka³-lih³khaix¹sa³nha²wa². Na¹ha²kxai³, Je³su² Kris²tu³jah³la² i³ye³kxi²to³ha¹wa².

—Txa²wā¹sū³na² Si³yxau³tāu³a¹ wi¹lhin¹jah³lai²la¹i¹. Nxe³to³ha¹wa². ⁹Na¹-ha²kxai³, Txa²wā¹sū³na² Si³yxau³tāu³a¹ a²wa³ka³li³yu³ta³lot³sxā³ kāi³jah¹-lo²sa¹wa². Na¹ha²kxai³, wān³txa² wi¹jau³xa² e³sxā³ Txa²wā¹sū³na² A²ta²ha² a²i³lxa² Je³su²jah³la² a²yxa²u²xai³la³nhē³ju³ta² e³jah³lo²sa¹wa². Na¹ha²kxai³, txai²na² Sū³na² Si³yxau³tāu³a¹ i³ye³kxi²na¹kxai²nān²tu³, sa²hau³ko³txa²-lxi³si¹ha¹jau³nū³su² yxo²ha³tin³ti³ i³ye³kxi²to³ha¹wa². Nxe³na¹ju³ta², wān³-txi³khai³xa² e³a¹wa². Txa²wā¹sū³na² ain³kxi²sa²na³la². Nxe³ha²kxai³, txa²-wān³txai²na² i³yxo²nū¹nū³sa²jah³la²nū³a² yū²na³la². ¹⁰Na¹ha²kxai³, Sū³na² i³ye³kxi²na¹kxai²nān²tu³:

—Ro²ma²thi³nān¹tū³ka³txa² ā³nxai³si²ti³ten³khaix¹sa³nha²wi¹. Ha³lo²a² hxi²kat¹sē¹li¹. “Wi¹na³na¹.” Sū³na² i³nxai²na² nān¹kxai²nān²tu³ti¹. Nxe³to³-hxai²na¹hē³la². ¹¹Ā³nxai³si²nx²ta¹ju³ta³nū³a², ten³khaix¹sa²to³nha²wa². Na¹kxai²nān²tu³, i²nx²ta¹kxai²nān²tu³, Sū³na² Yāu³ka³jxah¹la² ha³lo²a² wi¹-ju³ta² i³yau¹ū³sain¹kxe³su² ju³ta² wā²nhū¹nx²ta¹ka³tū³ i³yau¹ū³nx²ta¹tu¹wa². i³nxū²kwai³lxū¹nx²ti³txai²la². Nxe³nx²ta¹kxai²nān²tu³, hxi²ka¹ka¹nhe²la² wxa²ē¹nāu³a¹ au²txi³ e³kxi²nha²sxā³ yxa²u²xai³lyah³lxi¹tu¹wa². ¹²Nxe³-ha²kxai³, ā³nhxi²nū¹yhu¹ki³tu¹wa². Nxe³ki³kxai²nān²tu³, wxāin²txi³ Sū³na² sa²yxo²we¹ta¹ju³ta² i²sah¹lxi¹n¹kxai²nān²tu³, wxa²ē¹nāu³a¹ i³nxū²kwai³lxū¹-nx²ti³tu¹wa². Te²ya¹nxe³sxā³, txain²txi³ Sū³na² sa²yxo²we¹jah³lxi¹n¹ju³ta² i²nx²ta¹kxai²nān²tu³, txa²ē¹nāu³a¹ i³nxū²kwai³lxū¹sa²tu¹wa². Nxe³sxā³, ā³nhxi²nū¹yhu¹ki³tu¹wa².

¹³Txa²wā¹ta³nāu³xāi³. Txa²wān³txai²na² wi¹ko³nha¹jah³lxi¹hē¹la². Txai²na² ye³ka³lxa¹txi³ txa²ē¹nāu³a¹ e³kxi²nha²to³ha¹te³nah¹lxi¹:

—Ro²ma²thi³nān¹tū³ka³txa² ā³nxai³si²a¹tū¹xā¹. Nxe³to³ha¹hē¹la². Na¹-kxan²ti³, ha³lo²a² i²li³ju³ta² ā³nhxi²kat¹sa²hxai²nxa³hē¹la². Jāx¹sa³nha²wa². Sa³ha²kxai³, nxe³nx²ti³to³h³nxa³hē¹la². Na¹ha²kxai³, ha³teh³nxā³nxai²na² so¹lxi³ ũ³wha²li¹la³kxi¹nx²ta¹wa². Yxān¹ta¹, yxan¹nāu³a¹ wxā³si²nx²ta¹kxai²-nān²tu³, Sū³na² ā³ne³wxe³nū¹sih¹nx²ta¹jau³su² yxo²nū¹nū¹nx²ta¹tu¹wa². A²nū²a² nū³ka³txi³ ā³xa² yxo²nū¹nū¹hai¹na¹kaix³ ja¹nxē² ya³nx²ti³ti³ten³sa³-nha²wa². ¹⁴Je³su²jah³la² wxa²hait¹so¹sa²sxā³ wān³txa² wi¹jau³xa² a²nū²a² yxo²ha³kxa¹ i³yau¹ū³hxat³nx²ti³si¹ha¹jau³nū³su² i³sa²si¹hā³sa³na²hē³la².

Na¹ka³tu³, i³sa²si¹hā³sa²jau³xai²na² sa²yo²we¹ta³lu²na¹ju³ta³nū³a² wain³-
hī³nx²na³la². Na¹ha²kxai³, a²nū²a² Kre²ku²yau³xa² i³ye³ain¹tū³ka³txain²txi³
Sū³na² wān³txa² i³yau¹ū³hai¹na¹ha²kxai³, a²nū²a² ā³xa² Kre²ku²yau³xa² i³ye³-
ai¹nxa³tū³ka³txain²txi³ jā¹nxe², a²nū²a² ha³teh³nxā³nxa² ā³ne³wxe³khaix¹tū³-
ka³txain²txi³ jā¹nxe², a²nū²a² ā³ne³wxe³nxa³tū³ka³txain²txi³ jā¹nxe², nxe³xai³-
na¹ju³ta³nū³a² ten³sa³nha²wa². 15 Te²yā¹nxe³kxe³hū³nxe² wxa²nū³ka³txai²na²
Ro²ma²thi³nān¹tū³ka³txi³ i³nxai²na² Sū³na² wān³txa² i³yau¹ū³nhūn³nx²ta¹ju³-
ta³nū³a² ten³khaix¹sa³nha²wa².

Sū³na² wān³txa² wā³nxīn¹jau³su²

16 Txai²na¹xai²na² Sū³na² wān³txa² wi¹jau³xa² i³yo²kāin²ti²la²nha²sxā³
e³kxi²na¹wa². Hai³txi³ āu²li²ti³hex¹na¹jau³sxa³wa². Nxe³ha²kxai³, na¹wa².
Nxe³jau³xai²na², a²nū²a² i³li³te²a² yo²ha³kxai¹:

—Sū³na² wān³txa² yo²i²a¹xā¹. Nxe³te²su² kxai²nān²tu³, Je³su² Kris²-
tu³jah¹la² hxi²ki³kxai³lu² a²ko³nxe³ti³ kái³ju³ta² ā³wa²sut¹sxā³ ka³te³na²
wi¹tāu³a¹ yxau²xai³te²su² hī³nx²na³la². Txa²wā¹sū³na² nū³kxūn³khai¹nxe³-
ha²kxai³ a²wān³txa² wi¹jau³xa² wxi²kan¹jau³su² na³la². Nxe³ha²kxai³, nū³-
kxūn³txi³, ā³wxe³nū¹te²su² te²a² yo²ha³kxai¹ sa²wa²su¹ta¹nhī³nx²na³la².
Ā³wxe³nū¹hain¹tū³ka³txa² sa²kxai³lu², Ju³te²a² ye²tū³ka³txa² Sū³na² nū³-
kxūn³txi³ sa²wa²su¹tain¹sān²ka³tu³, hā²wxān³txa³ a²wā³kon³tū³ka³txa² sa²-
kxai³lu², Ju³te²a² nū³ka³txi³su² ye²nxa³te²a² sa²kxai³lu², Sū³na² nū³kxūn³txi³
sa²wa²su¹tain¹nū³nha²kxai³, nxe³hī³nx²na³la². 17 A²nxe³te² wi¹jau³xa² i³yau¹-
ū³nhē³ju³ta², Txa²wā¹sū³na² wain³te²lo³tē³ju³ta², a²nū²a² Je³su²jah¹la² yo²-
i²te²su² te²a² so¹lxi³ wain³te²lo³tē³ju³ta² nxe³te³nah¹lxi¹:

—A²nū²a² yo²i²sa²te²su² te²a² a²yo²ha³kxa² so¹lxi³ wain³te²lo³ta¹tū¹xā¹.
Nxe³na¹kxe³su² te²a², ka³te³na² wi¹khai¹nxe³tāu³a¹ so¹lxi³ yxau²xai³lain¹-
tū¹xā¹, yo²i²sa³ha²kxai³lā¹. Sū³na² a²ē¹nān¹jau³su² nxe³hī³nx²na³la².

A²nū²a² i³lxa³thi¹nxa³jau³su²

18 Txa²wā¹sū³na² Si³yxau³tāu³a¹ oh³nāu³nū¹ka³nāu³an¹jah¹la² hi²sen³su²
i³xān³txi³sxā³ ko³nxe³ti³ i³yī¹li²hain¹na³la². A²nū²a² i³lxi³thin¹kāi³xa³ha²-
kxai³, a²ē¹nāu³a¹ i³lxi³thi¹ne³ki²nh²nxa³ha²kxai³ nxe³te²nāu³xa² an³txi³sxā³
ko³nxe³ti³ i³yī¹li²hain¹na³la². A²nxe³te² i³lxi³thi¹nxa³tū³ka³txa² i³lxi³thin¹sxā³
kāi³ai¹nxa³ha²kxai³, Sū³na² wān³txi³tu³ a²ya³la³jau³tu³ ā³tī¹kain¹na³la².

—Sū³na² wān³txi³tu³ a²nū²a² ā³xa² ain³kxi²sxā³ yo²i²ain¹kxa²yan³ti³sā¹.
Ain¹jau³su² ain¹na³la². 19-20 Nxe³ju³ta², Txa²wā¹sū³na² Si³yxau³tāu³a¹ a²ē¹nān¹-
jau³su² te³nah¹lxi¹:

—Txai²na¹xai²na² hāi¹nxe² ka³na³ka³nat³sxā³ Sū³na² Si³yxau³tāu³su² na¹-
ha²kxai³, yxau²sa²tē³ ai³wa³to²hi²na¹ha²kxai³, nū³kxūn³txi³ ha³nāu³hi² ai³-
na¹ha²kxai³, nxe³jah¹lo²su² na¹xā¹. Na¹ha²kxai³, ha³lo²a² yuh³xai²nān¹ta³-
ko³xai²na² nū³kxūn³txi³ wi¹we¹ta¹hē³na¹. We¹ta³lu²na¹hī¹nān¹ju³tu³, a²nū²a²
i²li²te²su² te²an²tu³: “Txa²wā¹sū³na² hxi²ka² kái³kxa² i²a¹tū¹xā¹.” Nxe³kxi²-
sa³kxai²nān²tu³, ha³lo²ai²na² wi¹we¹ta¹ko³xai²na² ye³kan¹txi³ i²hī³nx²na³na¹.
Nxe³kxai²nān²tu³, txa²nū³kxū³na¹ju³ta² a³la³kxi², Txai²na¹xai²na² hāi¹nxe²te²
Sū³nu²na¹xai²na² a³la³kxi², nxe³sa²hī³nx²na³na¹. Nxe³ha²kxai³, Sū³na² Si³-
yxau³tāu³na¹xai²na² a²nū²a² ye³na² i²sain¹ju³ta² yū²nxa³kxan²ti³, a³la³-
kxi²sain¹ju³ta³la³ yū³hī³nx²na³na¹, te³nain¹ke³la³te²kxai³lā¹. Yxān¹ta¹, kwa²

ĩ³lxi³thi¹nai¹nxa³kxe³su² ten³sai¹nxa³xā¹. Na¹ha²kxai³ wā²nxūh¹ hxi²ki³te²la³ nxai¹nha²kxai³ ye³khāuh³lxa³ti³hi¹ta³lxi¹na¹xā¹. Sū³na² Si³yxau³tāu³a¹ a²ē¹-nān¹jau³su², nxe³hĩ³nx²na³la². ²¹Jā¹nxe³jau³su² te³nah¹lxi¹:

—A²nū²a² nū³kā³txai²na² Sū³nu²na¹xai²na² wi¹kāi³a¹ju³ta² i²sain¹kxan²ti³ i³sa²nēn¹kxi²sain¹to³hxi²nxa³hē³na¹: “Wxāi²na² Sū³na² Si³yxau³tāu³khaix¹-si¹lxi¹. Ha³lo²a² wi¹kāi³in¹ju³ta² ka³li³sa³nhai¹.” Ti³hex¹sai¹nhxai²nxa³-hē³na¹. Nain¹kxan²ta², ōn³txi³he¹nxa³jau³xa² so¹lxi³, hxi²kau³kaun³jau³xa² so¹lxi³, a²ē¹nāu³a¹ i³ye³kxi²nha², i³ne³wa³nūn³ta³ki², ain¹sxā³, ka³nxah³ti³-hū³jau³xa² so¹lxi³ i³ye³kxi²nha² ain¹tū³kā³txai²la¹xā¹. ²²“A³la³ki²nha¹wi¹.” Nxe³tū³kā³txai²la¹xā¹. Ain¹kxan²ti³, a³la³kxi²txi³he¹xain¹tū³kā³txi³sxa³xā¹. Hxi²kau³kaun³tū³kā³txai²la¹xā¹. ²³Sū³na² Si³yxau³tāu³na¹xai²na² ya³lu²ti³-he¹nxēn¹nxa³te³na¹xai²na² i³sa²nēn¹kxi²sain¹ju³ta² wai¹nhi³nx²na³na¹. Yxān¹-ta¹ sai¹nxa³xā¹. Hāi¹nxe³sxā³ ā³sa²sxā³, a²yen³kxa² a²nū²a² hxi²kāi³nha²kxa² so¹lxi³ a²nū²hūn³ka³txa² sa²nēn¹kain¹na³na¹. Nxe³sxā³, a²yāu³ka³txa² a²nū²-hū³te² a²yāu³ka³txa² so¹lxi³, ai³ki³hū³te² a²yāu³ka³txa² so¹lxi³, ka³yxuh³hū³te² a²yāu³ka³txa² so¹lxi³ txi³hū³te² a²yāu³ka³txa² so¹lxi³ hxi²ka² we¹tain¹ka³tū³, sa²yo²wet¹sxā³ i³sa²nēn¹kxain¹na³na¹.

²⁴I³lxi³thin¹ti³he¹xai¹nxa³xā¹. Nxe³ha²kxai³, hāi¹nxe² ā³ai¹na¹xā¹. A²ē¹nāu³a¹ au³txi³ yxo²kwai³nain¹jau³su², kō³nxe³thi¹ne³ki²nhain¹jau³su² kāi³ain¹txai²lā¹. Ai¹nha²kxai³, kō³nxe³ti³ kāi³khaix¹nhyain¹na³na¹. Āu²la²to³nha²si¹jau³su² nyhain¹na³na¹. ²⁵A²nxe³tū³kā³txai²na², Sū³nu²na¹xai²na² wān³txa², ā³na¹ki²-sain¹sxā³ sa²ya¹tain¹ka³tū³, ki³han³jau³xa² so¹lxi³ sa²so¹sxā³ sa²yo²wet¹tain¹-tū³kā³txai²la¹xā¹. Nain¹kxe³su², a²yen³kxa² hxi²kāi³nha²sa²sai¹na¹kxa² hxi²-ka¹nxa³xā¹. Nxe³kxan¹ti³, te²a² so¹lxi³ sa²yo²wet¹sxā³ i³sa²nēn¹kxain¹na³na¹. Ta¹, Txai²na¹xai²na², a²yen³kxa² yxo²ha³kxa¹ hxi²kan¹txi³ wet¹sa²sai¹jah¹lo²-khaix³na¹xai²na² sa²yo²ā³sain¹na³na¹. Nxe³sain¹tū³kā³txai²la¹xā¹. Yxān¹ta¹, Txai²na² so¹lxi³, a²nū²a² yxo²ha³kxa¹ sa²nēn¹ki²sa²tē³sa²ju³ta² wain³na³na¹. Wain³khai¹nx²na³na¹. ²⁶Nxe³ha²kxai³, ten³sai¹nxa³kxe³tū³, ā³na¹ai¹na¹hē³na¹. Ha³lo²a² wā²nxūh¹ i²lain¹sxā³, kō³nxe³ti³ yxo²kwai³nain¹ju³ta² yā¹nxe³sxā³ kāi³ain¹txai²lā¹. Nain¹ka³tū³, txu¹ha² sa²kxai³lu² in³txa² wa²kō³li²yhu¹jau³su² sa²yo²ā³sxā³, txu¹ta¹lhun³tū² in³txi³lot³sxā³, o²la³kxi²yhu¹na³na¹. Hai³txi³ wain³txi³ o²la³kxi²ti³he¹nx²nxa³xā¹. ²⁷Jā¹nxe³kxe³hū³nxe², in³txa² sa²kxai³lu², txu¹ha² wain³txi³ wa²kō³li²yhu¹jau³su² sa²yo²ā³sxā³, in³txa¹lhun³tū² yxo²-kwai³yhu¹khai¹nxe² ū³whīn¹ti³yhu¹na³na¹. Ain¹ju³ta², Txai²li² āu²li²khai¹-nxe³sa³nha¹. Yxān¹ta¹, tū³kā³txai²na² kō³nxe³ti³ kāi³ain¹ju³ta² yo³su² yxau²-xai³lhxa³ sī³kō³nxe³ti³ yxau²xai³te²lo³tai¹na¹xā¹.

²⁸“Sū³na² wān³txi³tū³ ain³kxi¹xi²ti³ten³sa²nxa³nha¹. Sa²yo²we¹ti³ten³-sa²nxa³nha¹.” Sai¹nhxai²na²hē³na¹. Sai¹nha²kxai³, hāi¹nxe² ā³ai¹na¹xā¹. Wain³jau³xa² āh¹ i³ti³h³nxain¹nxa³lho³na¹. Ai¹na¹ha²kxai³, a²kō³nxe³ti³ e³kxi²nha²jau³xa² so¹lxi³ yxau²xai³lain¹na³na¹. Hai³txi³ wain³txi³ yxau²-xai³ti³he¹xai¹nxa³xā¹. ²⁹A²nxe³tū³kā³txa² wain³ti³he¹nxa³ju³ta² so¹lxi³ kāi³-to³hi², a²in³txi³sxa³te²a² tā³nxa² a²sxe³xa³ka³lxi³sxa³te²a² tā³nxa² ū³whīn¹-txi¹nyhu¹sxā³ yxau²xai³li², kō³nxe³ti³ kāi³to³hi², a²nū²a² ā³xa² yen³kxa² kain² yxo²kwai³ni², kō³nxe³ti³ kāi³ki²nyhu¹i², i³ka³txā³yhu¹i², su²lhā³yhu¹i², kwa² wān³txa² i³ye³sxā³ i³yi²yi²lhon¹ta³ki²nyhu¹i² ki³ha³ki²yhu¹i², kain² i³an³ta³-kxi²yhu¹i², a²nū²a² ā³xa² kō³nxe³ti³ hāi³a² i³he³son³ki²yhu¹i², nxe³ain¹tū³kā³-txai²la¹xā¹. ³⁰Jā¹nxe³sxā³ a²nū²a² ā³xa² o³nxa³ti³lot³sxā³ i³ye³kxi²yhu¹i², Sū³na²

Si³yxau³tāu³na¹xai²na² yxo²kwīn¹kxi², kwa² yxo²kau³ka³nxe³txi³ i³ye³i², kăin²ki³lxo³nxe³nha²sxā³ i³ye³i², yxo²ha³txe³txi³ i³ye³kxi²nha², ko³nxe³ti³ kăi³te³lhxā³ i³ne³wa³kon³nha², a²wi³na² sa²yxo²ā³i², a²hā³ka³na² sa²yxo²ā³i² nxe³ain¹tū³ka³txai²la¹xā¹. ³¹Jā¹nxe³sxā³ hxi²kau³kaun³ti³ i³ye³kxi²nha², sa²yxo²ā³nha²sxā³ i³ye³i², ā³xa² i³yan³ta³ki²yhu¹xa³i², a²nū²a² ā³xa² ko³nxe³ti³ kăi³kain¹ju³ta² ne³wā²nā³ai¹nxa³i², hăi¹nxe³sxā³ i³wa³lxi³nha²te³lhxā³ kăi³i², nxe³ain¹tū³ka³txai²la¹xā¹. ³²Tū¹ka³txai²na², Txa²wān³txa² i³tih³nxai¹na¹jau³xa² ā³ne³wxe³ain¹tū³ka³txai²la¹xā¹. “A²nū²a² te²yā¹nxe³sxā³ ko³nxe³ti³ kăi³yxau²-xai³te²su² te²a² ya³lu²tu¹wi¹. Ju¹ta² wain³na³li¹.” Nxe³ai¹na¹jau³xai²na² ā³ne³-wxe³ta³lu²nain¹na³na¹. Nain¹kxa²ha³ta³nxān²ti³, ā³na¹ai¹nxa³kxe³su², hăi¹-nxe³sxā³ ko³nxe³ti³ kăi³sa²tē³i², a²nū²a² ā³xa² ko³nxe³ti³ kăi³nūn³tū³ka³txa² i³sa²nēn¹kxi² ain¹na³na¹. Txa²wā¹sū³na² a²ē¹nān¹jau³su² hī³nx²na³la².

Sū³na² ko³nxe³te²lo³sxā³ i³yī¹li²jau³su²

2 ¹Nxe³ha²kxai³ txa²ya³lxa³nāu³ i³nxai²na² i³ye³kxi¹nx²ta¹wa². A²nū²a² ā³xa² ko³nxe³te²la³ i³yī¹li²yah³lxi³txa³hē¹la². Ā³xa² ko³nxe³te²la³ i³yī¹-li²yah³lxi³nxai²nān²tū³, ā³xai²na² i³yī¹li²yah³lxi³nxai² kxa² yā¹nxe³sxā³ wā²nxū¹ kăi³yah³lxi³lxa². Nxe³sxā³ a²ya³la³tū³ wā²nxū¹ te²yā¹nxe³sxā³ ko³nxe³te²la³ i³yī¹li²nhyah³lxi³hī³nxai²lxa². ²Yxān¹ta¹, a²nū²a² ko³nxe³ti³ kăi³ain¹ju³ta² i³tih³nxe³nx²ta¹te¹ni²tu³wa². Nxe³ha²kxai³, te²yā¹nxe³sxā³ kăi³ain¹tū³ka³txa² Txa²wā¹sū³na² hi²sen³su² wā²nxū¹ ain³nha²sxā³ kăi³ain¹kxa² yā¹nxe³jau³-nū³su² i³yī¹li²xai³ain¹tu¹wa². Txa²wā¹sū³na² wain³txi³ ain³nha²jah¹lai²la¹wa². Nxe³ha²kxai³ jah¹lai²na² ko³nxe³te²la³ i³yī¹lain¹kxan²ti³ wain³txi³ i³yī¹lai¹-nhī³nx²na³la². Ju¹ta² wain³na³la². Nxe³ju³ta²li² a³la³kxi²kī³tā³la². ³Yxān¹ta¹, wxāi²na² a²nū²a² ā³xa² ko³nxe³ti³ i³yī¹lain¹yah³lxi³nxai² kxa² yā¹nxe³sxā³ kăi³-yah³lxi³hxai¹nhē³la². Yah³lxi³nha²kxai³, Txa²wā¹sū³na² ko³nxe³te²lo³sxā³ i³yī¹li²nx²ti³kxa²yan³ti³su², hxi²kan¹txi³ aun³yah³lxi³nxai² kxa²yan³ti³su² ye¹nx²-ta¹wa². ⁴Txa²wā¹sū³na² wi¹lhin¹khai¹nxe², thăi³ti³la² wi¹lhi¹ni², ko³nxe³ti³ kăi³yah³lxi³ju³ta² wxāi¹ta² i³xan³ta³kxi¹nx²ti³xa³i² nxe³ya³nx²ti³jah¹lai²-la¹wa². Nxe³nx²ti³ju³ta² sa²hā³nxē¹kot³jah³lxi³txa³hē¹la²:

—A²nū²a² ko³nxe³ti³ kăi³ain¹ju³ta² ān³ta³lo³ta³wxe³sxā³ ā³na¹ain¹sxā³ ā³yxo²o³tū³sain¹txai²lā¹. Nxe³jau³su², Txa²wā¹sū³na² wi¹lhin¹ya³nx²ti³na³la². Jau¹xai²na² a³la³kxi²nhyah³lxi³nta²lu¹wa². ⁵Yxān¹ta¹, ā³ne³wi¹xa³sxā³ ā³ne³-toh³ya³sxā³ ah³lxi³to³hxa³lxa². Yah²lxi³nxai²kxe³su², yxan¹nāu³a¹, Txa²wā¹-sū³na² wain³txi³ wā²nxū¹ ain³nha²sxā³, txa²wā¹ko³nxe³ti³ kăi³kī³ju³ta² i³xan³ta³kxi², wā²nxū¹ kăi³kī³kxa² yā¹nxe³sxā³ i³yī¹li²xai², nxe³ne³tu¹wa². Nxe³ne³lha²kxai³, hī¹na² ā³ne³to³yah³lxi³nxai²nān²tū³, yah³lxi³nxai² kxa² yā¹nxe³ yxan¹nāu³ai²na² Txa²wā¹sū³na² ko³nxe³te²lo³sxā³ i³yī¹li²nx²ti³tu¹wa². ⁶Txa²wā¹sū³na² ū³yho³hi²nē³ju³ta²nū³a², a²nū²a² wā²nxū¹ kăi³kī³kxa² yā¹-nxe³sxā³ ū³yho³hi²xai³ne³tu¹wa². ⁷Nxe³ju³ta², a²nū²a² ha³lo²a² wi¹ju³ta² so¹lxi³ wi¹kăi³sxā³ yxau²xai³kxai²nān²tū³:

—Sū³na² ka³tē³na² wi¹ti³hit¹sa³txai²lā¹. Sū³na² sa²nēn¹ki²sa³txai²lā¹. Nxe³-jau³su², yxau²xai³jah¹lo²su² kxai²nān²tū³, Txa²wā¹sū³na² Si³yxau³tāu³a¹ ka³-tē³na² wi¹tāu³a¹ ū³yhen³kxi²kah³lo²su² hī³nx²na³la². ⁸Yxān¹ta¹, a²nū²a² ā³su² kxai²nān²tū³:

—Tē³na¹jau³xa² so¹lxi³ kăi³a¹tū¹xā¹. Sū³na² wān³txa² sa²yxo²we¹txā³lho³na¹. Hăi¹nxe³sxā³ ko³nxe³ti³ kăi³a¹tū¹xā¹. Nxe³jah¹lo²su² kxai²nān²tū³, ko³nxe³ti³

kāi³ain¹ju³tan¹te²kxa²yan³tū³ Txa²wā¹sū³na² i³xan³ta³kxi²sxā³ khāuh³lxa³-txi³sxā³ i³wai¹tain¹kah³lo³su² hī³nx²na³la². ⁹Jā¹nxa¹jau³su², a²nū²a² ko³-nxe³ti³ kāi³ain¹tū³kā³txa² yxo²ha³kxa¹ Txa²wā¹sū³na² Hi²sen³su² khāuh³lxa³-ti³hi¹tain¹tu¹wa². Nxe³ju³ta²sa¹, Ju³te²a² nū³kā³txa² ā³nhait¹sxā³ ko³nxe³ti³ kāi³te²a² kāin² khāuh³lxa³ti³hi¹tai¹nha²kxai³, te²u¹jā¹nxe² Ju³te²a² nū³kā³-txi³sxa³tū³kā³txa² ā³nhait¹sxā³ ko³nxe³ti³ kāi³te²a² yxo²ha³kxa¹ khāuh³lxa³-ti³hi¹tain¹nū³nha²kxai³, nain¹tu¹wa². ¹⁰Yxān¹ta¹, a²nū²a² wi¹kāi³tū³kā³txa² yxo²ha³kxa¹, Txa²wā¹sū³na² i³kā³li³hain¹sxā³ Ju³te²a² nū³kā³txa² ā³nhait¹sxā³ wi¹kāi³te²a² kāin² wxi²kin³ti³to³ti³hi¹ti², kāin² i³sa²nēn¹kxi², kāin² wxa²hau²-no³ti², ain¹tu¹wa². Te²yā¹nxe³sxā³ Ju³te²a² nū³kā³txi³sxa³tū³kā³txa² ā³nhait¹-sxā³ wi¹kāi³te²a² a²yxo²ha³kxa² sa²kxai³lu² wxi²kin³ti³to³ti³hi¹tū³ni², i³sa²-nēn¹kxi²nū³ni², wxa²hau²no³tū³ni², ain¹tu¹wa². ¹¹Nxe³ju³ta², Txa²wā¹sū³na² a²ē¹nān¹jau³su² te³nah¹li¹:

—A²nū²a² wā²nxūh¹ ain³nha¹tū¹xā¹. Na¹kxai²nān²tu³, ko³nxe³ti³ kāi³te²a² khāuh³lxa³ti³hi¹ti², wi¹kāi³te²a² wxi²kin³ti³to³ti³hi¹ti², ha³na³kā³li³ jau¹xai² yā¹nxe³jau³xa² so¹li³ i³yī¹li²xai³lai¹na¹tū¹xā¹. Hai³txi³ jau¹xai²na² sa²yat¹sxā³ i³yī¹li²ha¹ju³ta³la³ yū³jah¹lo²txā³xā¹. Nxe³te²ju²hē³la².

¹²Nxe³ju³ta², Ju³te²a² nū³kā³txa² Moi³se²ah³lu¹tai²na² i³tih³nxain¹ta¹hxai²-ti³ai¹ti²tū³wa². A²nxe³tū³kā³txa², ko³nxe³ti³ kāi³ain¹kxai²nān²tu³, Txa²wā¹-sū³na² Si³yau³tāu³a² khāuh³lxa³ti³hi¹tain¹tu¹wa².

—Moi³se²ah³la² wān³txa² ā³ne³to³hai¹nxa³xā¹. Nxe³ha²kxai³, wān³txai² yā¹-nxe³sxā³ khāuh³lxa³ti³hi¹ta¹tū¹xā¹. Sū³na² nxe³hī³nx²na³la². Yxān¹ta¹, Ju³te²a² nū³kā³txi³sxa³tū³kā³txa², hai³txi³ Moi³se²ah³lu¹tai²na² i³tih³nxe³tū³kā³txi³su² ta¹hxai²nxa³hē¹la². Nxe³ha²kxai³, ko³nxe³ti³ kāi³ain¹kxai²nān²tu³:

—Moi³se²ah³lu¹tai²na² wān³txa² ā³ne³to³yuhah³li³to³hxai²nxā³nhē³li¹. Nxe³jau³la³ Txa²wā¹sū³na² i³tih³nxain¹te²sxa³yū³hē³la². Nain¹kxan²ti³ kwa² ko³nxe³ti³ kāi³ain¹kxe³su² ain¹ju³tan¹te²kxa³ya³lhu² hxa³nai¹nhī³nx²na³la². ¹³Nxe³ha²kxai³, Moi³se²ah³lu¹tai²na² i³tih³nxe³nē³jau³xa² sa²yxo²we¹kī³sxa³-kxe³su², kwa² txa²wā¹ne³nxē³na² so¹li³ ne³ka²ki²ki³kxai²nān²tu³, hai³txi³ Txa²wā¹sū³na² wain³te²lo³tē³lhī³nx²nxa³wa². Yxān¹ta¹, wān³txai² yā¹nxe³sxā³ kāi³ki³kxai²nān²tu³, Sū³na² wain³te²lo³tē³ju³ta³nū³a² yū³nē³lhī³nx²na³la². ¹⁴Jā¹nxa¹jau³su², a²nū²a² ju³te²a² nū³kā³txi³sxa³tū³kā³txa² Moi³se²ah³lu¹-tai²na² wān³txa² yū³nxa³ha²kxai³, a³la³kxi²nha²tū³kā³txi³sxa³wa². Nain¹-kxan²ti³, a²ē¹nāu³a¹ au³txi³ ain³nha²sxā³:

—Wain³na³na¹. Nxe³jau³su², Moi³se²ah³la² wān³txa² yā¹nxe³sxā³ kāi³ain¹-kxai²nān²tu³, a²nxe³te² wān³txa² a³la³kxi²nha²te²hū³nxe² sa²yxo²wet¹sxā³ yxau²xai¹lai¹nhī³nx²na³la². ¹⁵Ain¹ju³ta² ko³nxe³ti³ kāi³ain¹kxai²nān²tu³, a²ē¹-nāu³a¹ au³txi³ ko³nxe³ti³ i³tih³nxe³nha²:

—Wai³nxa³xā¹. Nxe² wi¹kāi³ain¹kxai²nān²tu³, a²ē¹nāu³a¹ au³txi³ wi¹lxo³ki²nha²:

—Wi¹na³na¹. Nxe² ai³ai¹nhī³nx²na³la². Ai¹nha²kxai³, Moi³se²ah³lu¹tai²na² wān³txa² a²ē¹nāu³a¹ au³txi³ yū³kxa² yā¹nxe² kāi³yxau²xai¹lain¹tū³kā³txai²-la¹wa². ¹⁶Txai²na¹xai²na² Pau²lah³lo²na¹xai²na² a²hī¹nai²na² wān³txa² wi¹-jau³xa² tah²yau³xa² a²nū²a² yxo²ha³kxa¹ i³tih³nxai¹nhxai²na¹hē³la². Nxe³-ai¹na¹jau³xai² yā¹nxe³sxā³, yxan¹nāu³a¹ sa²kxai³lu² Je³su² Kris²tu³jah¹la² sa²kxai³lu² Txa²wā¹sū³na² Si³yau³tāu³a¹ i³wet¹sa²so¹sxā³, a²nū²a² yxo²ha³-kxa¹ i³yī¹li²xai³nē³tu¹wa². Nē³lha²kxai³, txa²wā¹ki³na¹xai²na² a²hī¹nai²na²

a²ē¹nāu³a¹ au³txi³ hāi³a² i³ye³kxi²nha³k³jau³xa² ha³ta³nxān²txi³, Je³su²jah³la² wain³txi³ wā²nxūh¹ ain³nha²sxā³ i³yī¹li²xai³nē³tu¹wa².

Ju³te²a² nū³kā³txa² Moi³se²ah³lu¹tai²na² wān³txa² i²ain¹jau³su²

17-18 Nxe³nxa²ha¹te¹, wxāi²na² sa²kxai³lu² Ju³te²a² nū³kā³txi³ i³nxai²na² sa²-kxai³lu² ne³ka²ki²sah¹lxi³hē¹la².

—Txai²na² Ju³te²a² nū³kā³txi³sa¹i¹. Yah³lxi³hxai¹nhē³la². Yah³lxin¹ka³tu³.

—Moi³se²ah³lu¹tai²na² wān³txa² a³la³kxi²nha¹xā¹. Na¹ha²kxai³, Txa²wā¹-sū³na² wi¹lhin¹ti³hit¹sa³tū¹xā¹. Txa²nū³ka³txai²na² so¹lxi³ Txa²wā¹sū³na² Sū³ni¹khaix¹tū³ka³txi³sa¹xā¹. Sa³ha²kxai³, Moi³se²ah³lu¹tai²na² wān³txa² i²ta³lu²na¹xā¹. Na¹ha²kxai³, Txa²wā¹sū³na² Si³yxau³tāu³a¹ a²ē¹nāu³a¹ au³txi³ te³nain¹jau³su² wi¹la³la³kxi², ha³lo²a² wain³khai¹nxe³ju³ta² so¹lxi³ hxi²kan¹-txi³ i³hau³kot³so², na¹xā¹. Yah³lxi³hxai¹nhē³la². 19 Yah³lxin¹ka³tu³:

—Ju³te²an¹jah¹lo²sa¹xā¹. Nxe³na¹ha²kxai³ a²nū²a² ha³lo²a² wi¹ju³ta² a³la³-kxi²nxa³te²su² te²a², ye³han³te²hū³sxā³ yxau³te²su² te²a², ha³lo²a² wi¹ju³ta² i³yau¹u³te²hū³jah¹lo²sa¹xā¹. Te²yā¹nxe³sxā³, a²nū²a² Sū³na² tih³na² i²xa³te²su² te²a², ka³nxah³tāu³a¹ ai³te²hū³te²su² te²a², sa²ha²te¹kxe³hū³sxā³ sa²hau³ko³-te²hū³jah¹lo²sa¹xā¹. 20 Na¹ha²kxai³, a²nū²a² nxū²kwai³wa³sa³sān³te²su² te²a², i³wai³ki²so¹te³lhxa³ i³tih³nxe², te²yā¹nxe³sxā³ a²nū²a² Sū³na² tih³na² wēn³-sū³sxā³ hxi²kau³kaun³te²su² te²a² i³tih³nxe², nxe³jah¹lo²su² na¹xā¹. Na¹ka³-tū³, Moi³se²ah³lu¹tai²na² wān³txa² a³la³kxi²nha²ta³lu²na¹xā¹. Na¹ha²kxai³, ha³lo²a² i²li³ju³ta² a³la³kxi²ta³lu²ni², Sū³na² wān³txi³tu³ a³la³kxi²ta³lu²ni², nxe³jah¹lo²su² na¹xā¹. Yah³lxi³hxai¹nhē³la². 21 Yah³lxin¹ta¹, kwa² a³la³kxi²-ki³lxo³nhyah¹lxi¹lxa². A²nū²a² ā³xa² i³tih³nxe³yah³lxi³hxai¹nhē³la². Yah³-lxin¹ta¹, te²yā¹nxe³sxā³ i³tih³nxe³nhyah¹lxi¹hxai²nxā³nhē³la². Ya³nx²ta¹wa². Jā¹nxe³yah³lxin¹kxe³hū³nxe²:

—Kāi³sa²no¹ki²yah³lxi³txa³hē¹li¹. A²nū²a² ā³xa², yah³lxi³hxai¹nhē³la². Yah³-lxin¹kxan²ti³, a²nū²a² ā³xa² yen³kxa² kāi³sa²no¹ki²yah³lxi³hxai¹nhē³la². Ya³-nx²ta¹wa². 22 Jā¹nxe³yah³lxin¹kxe³hū³nxe²:

—Ā³xa² sxe³xa³ka³lxa² i³wa³ni³lon³kxah¹lxi³txa³hē¹li¹. A²nū²a² ā³xa² yah³-lxi³hxai¹nhē³la². Yah³lxin¹kxan²ti³, ā³xa² sxe³xa³ka³lxa² i³wa³ni³lon³kxah¹lxi³-hxai¹nhē³la². Ya³nx²ta¹wa². Jā¹nxe³yah³lxin¹kxe³hū³nxe²:

—Sū³nu²su² ki³lxo³te²a², a²nū²a² hxi²ka² we¹kxe³su² te²a² yxo²kwīn¹kxi²-sa³nhai¹. Yah³lxi³hxai¹nhē³la². Yah³lxin¹ta¹, a²yen³kxa² Sū³nu²su² ki³lxo³te²a² sxa³thi³nān¹te² yen³kxa² kāi³sa²no¹yah³lxi³hxai¹nhē³la². Nxe³ju³ta² wai³-nx³wa². Sū³nu²su² ki³lxo³te²ain²txi³ ko³nxe³thi¹ni², a²yen³kxa² sxa³yain¹te² yen³kxain²txi³ sa²hēt³sa²kxai³ ko³nxe³thi¹ni², te²ju³hē³la². Ya³nx²ta¹wa². 23 Hāi¹nxe³kxe³hū³sxā³:

—Txa²wā¹sū³na² wān³txa² a²wa³kxē³nū³ka³txi³su² na¹xā¹. Yah³lxin¹jau³su², kāin²ki³lxo³nha²sxā³ e³yah³lxi³hxai¹nhē³la². Yah³lxin¹ta¹, sa²yxo²ā³yah³lxi³-hxai¹nhē³la². Yah³lxi³nha²kxai³, a²nū²a² ā³xa² sa²kxai³lu², wxa²ko³nxe³ti³, kāi³yain¹yah³lxin¹ju³ta² i²nx²tain¹ka³tu³, wxāi²nān²ta³, ko³nxe³te²lo³txa²-lxai¹nha²kxai³, Txa²wā¹sū³nain²txi³ ko³nxe³te²lo³tai¹nha²kxai³, nai¹nhī³nx²-na³la². 24 Nxe³ju³ta², Txa²wā¹sū³na² ha³te³h³nxā³nxān¹jau³xau³hxai²tēx¹ta³la³ te³nah¹lxi¹:

—Txai²li² Sū³nu¹na¹xai²na² e³a¹wi¹. A²nū²a² Ju³te²a² nū³ka³txi³sxa³-tū³ka³txa² ko³nxe³te²lot³sa²sxā³ i³ye³kxi²sa²na³li¹, wxāi²na² Ju³te²a²

nũ³ka³txi³ i³nxai²na² ko³nxe³ti³ kai³yain¹yah³lxi¹nha²kxai³lu¹. Txa²wā¹sũ³na² ta¹hxai²hē¹la².

²⁵ Wxa²yu³ta² Ju³te²a² nũ³ka³txi³syah¹lxi¹lxa². Yah³lxi¹nha²kxai³:

— Ū³sa³si³tũ³ko³kxā¹sa²kah³lo²sa¹xā¹. Sa³ha²kxai³ Txa²wā¹sũ³na² Si³yxau³-tāu³a¹ a²nũ³ka³txi³khai³su² i³yī¹li²nha¹xā¹. Yah³lxi¹ta¹hxain¹ti³ai¹ti²tu³wa². Yah³lxin¹kxe³su², Moi³se²ah³lu¹ta¹na² wān³txa² sa²yo²we¹jah³lxin¹kxai²nān²-tũ³, a²ya³la³tũ³ Txa²wā¹sũ³na² Si³yxau³tāu³a¹ a²nũ³ka³txi³khai³su² hī³nxa¹lxa². Yxān¹ta¹, sa²yo²ā³yah³lxin¹kxai²lē¹. Ū³sa³si³tũ³ko³kxā¹nx²ti³xa³ka³lhũ³nxe², Sũ³na² a²nũ³ka³txi³khai³xa² i³yī¹li²nhyah¹lxan³ka³lhũ³nxe² yxau²xai³yah³-lxi¹hī³nxa¹lxa². ²⁶ Jā¹nxe³jut³su², Ju³te²a² nũ³ka³txi³sxa³tũ³ka³txi³su² te²a² ū³sa³si³tũ³ko³kxā¹nha²kah³lo²su² te²sxa³jai¹ti²tu³wa². Nain¹kxan²ti³, a²nxe³-jah¹lai²nān²tũ³, Moi³se²ah³lu¹ta¹na² wān³txa² sa²yo²we¹tain¹kxai²nān²tũ³, Txa²wā¹sũ³na² Si³yxau³tāu³a¹ wi¹li²ai¹nhī³nx²na³la². Ain¹sxā³:

— Jah¹lai²na² ū³sa³si³tũ³ko³kxā¹nha²kxe³hxūn¹jah³lo²su² na³na¹, txai²lā¹. Txa²wā¹sũ³na² ai¹nhī³nx²na³la². ²⁷ Nxe³sxā³, Ju³te²a² nũ³ka³txi³ i³nxai²na², Moi³se²ah³lu¹ta¹na² wān³txa² ū³wha²li¹la³kxi¹nx²ti³jau³xa² yū², ū³sa³si³-tũ³ko³kxā¹nha², yah³lxin¹kxa²ha³tā³nxān²txi³, wān³txai²na² sa²yo²ā³yah³-lxi¹hxai¹nhē³la². Yxān¹ta¹, Ju³te²a² nũ³ka³txi³sxa³tũ³ka³txi³nāu³xai²lē¹. Ū³sa³si³tũ³ko³kxā¹nhai¹nxa³kxan²ti³, Moi³se²ah³lu¹ta¹na² wān³txa² sa²yo²-we¹tain¹tũ³ka³txi³sain¹na³la². Nxe³ain¹jau³su², wxa²ko³nxe³ti³ kai³yah³lxin¹-ju³ta², Ju³te²a² nũ³ka³txi³sxa³tũ³ka³txai²na² wxa²ye³ka¹txa²lxai¹nhī³nx²-na³la². ²⁸ Jā¹nxa¹jau³su², Ju³te²a² nũ³ka³txi³khai³su² jah³lo²su² kxai²nān²tũ³, sa²wai³wait³sxā³ Txa²wā¹sũ³na² wān³txa² sa²yo²wet¹sxā³ yxau²xai³jah³lo²su² hī³nx²na³la². Nxe³ha²kxai³, a²nũ²a² kwa² txa²wā¹ye³na² i²yhu¹sxā³:

— Ju³te²a² nũ³ka³txi³hũ³na¹la². A²nxe³kī³kah³lo²su² nxe³nha²ye²kxan²ti³, Ju³te²a² nũ³ka³txi³khai³su² jah³lo²su² ta³nxā², ā³lxi³jah³lo²su² ta³nxā², nxe³-hī³nx²na³la². Jā¹nxe³sxā³, kwa² txa²wā¹wā¹lai²na² so¹lxi³ ū³sa³si³tũ³ko³kxā¹-nha²sxā³, Txa²wā¹sũ³na² i³lxa² i³yī¹li²nha¹jah³lo²su² kxai²nān²tũ³, a²ē¹nāu³a¹ au³txi³ sa²yo²we¹txa³kxai²nān²tũ³, hai³txi³ Ju³te²a² nũ³ka³txi³khai³su² jah³lo²la³ ti³hex¹hī³nx²nxa³wa². ²⁹ Yxān¹ta¹, Ju³te²a² nũ³ka³txi³khai³su² jah³-lo²su² kxai²nān²tũ³, Txa²wā¹sũ³na² wān³txa² sa²yo²wet¹sxā³ yxau²xai³jah³-lo²su² hī³nx²na³la². A²nxe³jah¹la² Txa²wā¹sũ³na² Yāu³ka³jxah¹la² sa²yo²-we¹ti³hi¹kah³lo²su² hī³nx²na³la². Hxi²kan¹txi³ Moi³se²ah³lu¹ta¹na² wān³txa² ū³wha²li¹la³kxi¹nx²ti³jau³xu¹ta¹na² sa²yo²we¹ti³hi¹tē³lhī³nx²nxa³wa², nxe³-ha²kxai³la². Jā¹nxe³sxā³, Txa²wā¹sũ³na² wān³txa² sa²yo²wet¹sxā³ yxau²xai³-jah³lo²su² kxai²nān²tũ³, Txa²wā¹sũ³na² i³sa²nēn¹kxi¹kah³lo²su² hī³nx²na³la². Hai³txi³ a²nũ²a² yuh³xai²nān²te²a² i³sa²nēn¹kxi¹kah³lo²su² hī³nx²nxa³wa².

3 ¹ Yxān¹ta¹, wxāi²na² i²wā³ti³sah¹lxin¹kxai²nān²tũ³:

— Ih¹nxet³sxā³ Ju³te²a² nũ³ka³txai²li² a²nũ²a² nũ³ka³txi³ ā³xa² ān³-sen³sai¹yhain¹sxā³, ā²la² ha³lo²a² wi¹ju³ta² yū³tũ³ka³txi³sain¹sīn¹ji¹? Ju³-te²a² nũ³ka³txa² ū³sa³si³tũ³ko³kxā¹nhain¹ju³ta², ih¹nxe³ju³ta² ha³lo²a² wi¹-ju³ta²lo³te³lhxā³ nain¹sīn¹ji¹? ² Nxe³sah¹lxin¹kxai²nān²tũ³, txai²na¹xai²na² sa²kxai³lu² i³yau¹ũ³nx²ta¹tu¹wa². Ti³he¹nxe³nxa³wa². Sũ³na² wān³txa² yū³-ai¹nha²kxai³ kāin² ā³sen³sai¹yhain¹sxā³ wi¹ju³ta²lo³te³lhxā³ nain¹na³la². Wi¹ju³ta² a²hxi²kan¹khaix¹nxe³ju³ta² nxe³te³nah¹lxi¹. A²wi¹lhi¹na² Txa²-wā¹sũ³na² Si³yxau³tāu³su² tāu³a¹ a²wān³txi³khai³xa² Ju³te²a² nũ³ka³txa² ū³h³wxe³nũ¹yhain¹ta¹hxai²hē¹la².

—Txa²wān³txi³k hai³xa² i²ū³sah¹lxi³sā²nhē³li¹. Nyhain¹ta¹hxi²hē¹la².
³Yxān¹ta¹, Ju³te²a² nū³ka³txa² ka³na³ki² te²a², Sū³na² wān³txai²na² sa²yo²-
 ā³sxā³ kăi³ain¹ta¹hxi²hē¹la². Nain¹kxa²ha³tq³nxān²ti³, hai³txi³ Txa²wā¹sū³na²
 sa²yo²ā³nha²ti³hex¹jah¹lo²sxa³wa². ⁴Txa²wā¹sū³na² wān³txi³tu³ jau³xa²
 so¹lxi³ e³jah¹lai²la¹wa². Ki³han³jah¹lo²sxa³wa². Nxe³ha³kxai³, yuh³xai²nān¹-
 tū³ka³txa² yxo²ha³kxa¹ ki³han³kxa² ha³ta³nxān²txi³, Txa²wā¹sū³na² ki³han³-
 ti³hex¹nxe³hī³nx²nxa³wa². Nxe³ju³ta², Txa²wā¹sū³na² ha³teh³nxā³nxān¹jau³su²
 te³nah¹lxi¹:

—Sū³nu² i³nxai²na² i³ye³in¹kxai²nān²tu³, wain³jau³xa² so¹lxi³
 i³ye³te²si¹lxi¹. Nī¹nha²kxai³, wxa²wai³nīn¹ju³ta², a²nū²a² yxo²ha³kxa¹
 e³lxah¹lxi³tu¹wi¹. Te²yā¹nxe³sxā³, Sū³na² wān³txai²na² wain³txi³
 e³xa³ki³lxo³nxe³nxain¹kxan²ti³ wxa²wān³txa² e³in¹jau³xan²tu³
 e³lē³na¹ wain³txi³ e³in¹tu¹wi¹.

Ta¹hxi²hē¹la².

⁵Jā¹nxe³kxe³hū³nxe², a²nū²a² yuh³xai²nān¹te²a² ko³nha²nxa³jau³su²
 i³ye³te³nah¹lxi¹:

—Ko³nxe³ti³ kăi³ki³kxai²nān²tu³, wi¹lhī³nx²na³li¹. Hăi¹nxe³sxā³, Txa²-
 wā¹sū³na² wain³ju³ta² wā²nxū¹h¹ ā³sai¹txi³, a²nū²a² yxo²ha³kxa¹ wi¹ wxa²-
 ye³ka¹tai¹nhī³ki³tā³li¹. Ki³sa²kxai³, Txa²wā¹sū³na² ā³nhxi²nū¹nū³hī³ki³tā³li¹.
 Nxe³ki³kxai²nān²tu³, ko³nxe³ti³ kăi³ki³kxa² yo³lha³ i³wai¹tē³kxai²nān²tu³,
 Txa²wā¹sū³na² wain³txi³ kăi³ū¹nhē³lhī³nx²nxa³wi¹. Nxe³hī³nx²na³la². ⁶Yxān¹-
 ta¹, txa²wān³txi³kxai¹lu¹, i³wa²lū³xai¹na¹jau³xa²sa¹:

—Ta¹wi¹. Wain³txi³ kăi³jah¹lo²su² na³li¹. Txa²wā¹sū³na² Si³yxau³tāu³su²
 tāu³a¹, wain³txi³ kăi³jah¹lo²su² ha²kxai³, txa²wā¹ki³na¹xai²na² kăi³ki³ju³ta²
 wain³txi³ wā²nxū¹h¹ āin³nha²sxā³ kăi³ki³kxa² yā¹nxe³sxā³ i³yī¹li²xai³nē³lha²-
 kxai³, nxe³jah¹lo²su² na³li¹. Nxe³ai¹nhī³na¹wa².

⁷Nxe³nxa²ha²te¹, a²nū²a² ā³xa² ko³nha²nū³nxa³jah¹la² e³te³nah¹lxi¹:

—Txa²wā¹ki³na¹xai²na² kăi³ki³ju³ta² sa²yo²ā³nha²sxā³ ko³nxe³ti³ kăi³ki³-
 kxai²nān²tu³, Txa²wā¹sū³na² wi¹kăi³ju³ta² sa²yo²we¹nha²sxā³ wi¹ kăi³ju³ta²
 wā²nxū¹h¹ ā³sai¹txi³, a²nū²a² yxo²ha³kxa¹ wi¹ wxa²ye³ka¹tai¹nhī³ki³tā³li¹. Ki³-
 sa²kxai³, Txa²wā¹sū³na² kăin² wxi²kin³ti³to³ti³hit¹sī³ki³tā³li¹. Nxe³ki³kxai²-
 nān²tu³, sa²yo²ā³nha²sxā³ ko³nxe³ti³ kăi³ki³kxai²nān²tu³, ih¹nxe³kxa²yan³ti³-
 tā³ a²yoh³la³ Txa²wā¹sū³na² ko³nxe³te²lo³sxā³ i³yī¹li²nē³lhī³te²la¹xā¹? A²nū²a²
 ā³xa² ko³nha²nxa³jah¹la² ai¹nhī³nx²na³la². ⁸Jā¹nxe³jau³su²:

—Ko³nxe³ti³ kăi³a³sah¹lxi³hē¹li¹. Nxe³ki³kxai²nān²tu³, Txa²wā¹sū³na² wxi²-
 kin³ti³to³ti³hit¹sī³ki³tā³li¹. Ju³ta² wi¹lhī³nx²na³li¹. Jā¹nxe³jau³xai²na² Pau²-
 lah¹la²na² i³tih³nxe³nē³jau³xai²la¹li¹. A²nū²a² ka³na³ki² ko³nha²nxa³te²a²
 i³ki³ha¹lxi²sai¹nhxi²na²hē³la². Yxān¹ta¹, i³wa²lū³xai¹na¹te³nah¹lxi¹:

—Ā³ne³wxe³ti³he¹yah³lxa³lxi¹. Yah³lxi¹nha²kxai³ e³yah³lxi¹lxi¹. A²ya³la³-
 tu³, Txa²wā¹sū³na² ko³nxe³te²lo³sxā³ i³yī¹li²nx²ti³tu¹wi¹. Ju³ta² wain³na³li¹.
 Nxe³ai¹nhī³na¹wa².

A²nū²a² wi¹lhīn¹khaix¹te²la³ yū²nxa³jau³su²

⁹Hăi¹nxe³kxe³hū³nxe², a²nū²a² yxo²ha³kxa¹ ko³nxe³ti³ kăi³ki³ju³ta²lot³sxā³
 yxau²xai¹ki³tā³la². Txa²nū³ka³txi³na¹xai²na² Ju³te²a² nū³ka³txi³na¹xai²na²,
 hai³txi³ a²nū²a² ā³xa² ā³sen³sai¹ain¹sxā³ wi¹lhīn¹sīn¹nxa³wa². Nxe³sxā³, Ju³-
 te²a² nū³ka³txain²txi³ ko³nxe³ti³ kăi³ki³ju³ta²lot³sxā³ yxau²xai³li², Ju³te²a²

nū³ka³txi³sxa³tū³ka³txain²txi³ ko³nxe³ti³ kâi³ki³ju³ta³lot³sxā³ yxau²xai³li²,
nxe³ki³tā³la². ¹⁰⁻¹¹ Nxe³ju³ta², Sū³na² ha³teh³nxā³nxā² nxe³te³nah³lxi¹:

—A²nū²a² wain³txi³ kâi³te²la³ yū²nxā³wi¹. A²nū²la³ Txa²wā¹sū³na²
a³la³kxi²te²la³ yū²nxā³wi¹. “Txa²wā¹sū³na² ā³nū²nxi²sxā³
yxau²ti³ten³sa³nhā¹.” Nxe³te²la³ yū²nxā³wi¹. Nx²na³li¹.

¹² A²nū²a² yxo²ha³kxa¹ Sū³na² ā³na¹ain¹sxā³ ā³ta³lo³ta³wxe³ain¹na³li¹.

A²yxo²ha³kxa¹ q³nai¹nxā³wi¹. Wi¹kâi³te²la³ ka³na³ka³na³te² he³la³ko³
yū²nxā³wi¹.

¹³ A²nxe³tū³ka³txa² yxo²ko³nxe³ti³ i³ye³sxā³, a²nū²a² ā³xa²
ya³lu²ti³hi¹jau³xa² so¹lxi³ e³ain¹na³li¹. Ain¹sxā³, ha³tin³ti³
ko³nxe³ti³ i³ye³sxā³ i³ki³ha¹ki², txih³xa² ko³nxe³te²a²
a²wxi²yau³xa² i³ya²lu¹tē³kxa² yā¹nxe³sxā³ tū¹ka³txai²na² e³jau³xa²
i³ya²lu¹si¹nhē³jau³xa² so¹lxi³ i³ye³ti³, nxe³tū³ka³txi³sain¹na³li¹.

¹⁴ A²nū²a² ā³xa² kâin² yxo²kwî¹n¹kxi²ti³hi¹khai¹nxe³sxā³
khâuh³lxa³ti³hi¹jau³xa² so¹lxi³ ko³nxe³te²lo³jau³xa² so¹lxi³
e³tū³ka³txi³sain¹na³li¹.

¹⁵ Hâi¹sxā³, a²nū²a² ā³xa² khâuh³lxa³ti³hi¹ti², i³su²lâh³i²,
nxe³yhu¹si¹hain¹jau³su² so¹lxi³ yxau²xai³lain¹na³li¹.

¹⁶ Nxe³ha²kxai³, a²nū²a² ā³xa² i³sun²tā¹hxa³ti², i³khâuh³lxa³txi²,
nxe³yhu¹si¹hain¹jau³su², yxau²xai³tū³ka³txi³sain¹na³li¹.

¹⁷ Nxe³ha²kxai³, hai³txi³ i³hâu²no³ti³hi¹tē³ju³ta³la³ yū²nxā³ha²kxai³,

¹⁸ Txa²wā¹sū³na² Si³yxau³tāu³a¹ yxo²o²lxa³sxā³ yuh³lxi²nxā³ha²kxai³,
nxe³tū³ka³txi³sain¹na³li¹.

Sū³na² ha³teh³nxā³nxā² nxe³ta¹hxai²hē¹la².

¹⁹ Nxe³ha²kxai³, Txa²wā¹sū³na² wān³txai²na² i²so¹sxā³, i³ye³kxi¹nx²ta¹-
jau³xai²na², a²nū²a² yxo²ha³kxa¹ ha³lo²a² i³ye³kxi¹nx²ta¹wa². Nxe³ha²kxai³,
Ju³te²a² nū³ka³txain²txi³ ko³nxe³ti³ kâi³yxau²xai³li², Ju³te²a² nū³ka³txi³-
sxa³tū³ka³txi³nāu³xain²txi³ ko³nxe³ti³ kâi³yxau²xai³li² nxe³te²jai¹ti²tu³wa².
Nxe³ha²kxai³, nxe³jau³xai²na² ū³wha²li¹la³kxi²nē³lhxa³ i³tih³nxe³nē³kxe³su²
yuh³xai²nān¹tū³ka³txi³ki³na¹xai²na² hxi²kan¹txi³ Txa²wā¹sū³na² i³yon²ta³kxi²-
nha²hī³ki³sxa³wa². Hâi¹nxe² te²ki³na¹xai²na² yxo²ha³kxa¹, Txa²wā¹sū³na² ko³-
nxe³ti³ i³yī¹li²xai³nē³ju³ta³nū³lot³sxā³ yxau³hī³ki³tā³la². Jā¹nxe³nē³si¹jau³su²,
wān³txai²na² Txa²wā¹sū³na² ū³wha²li¹la³kxi²nē³ta¹hxai²hē¹la². ²⁰ Yxān¹ta¹:

—Moi³se²ah³lu¹tai²na² wān³txa² yā¹nxe² kâi³a¹tū¹xā¹. Txa²wā¹sū³na²
wain³te²la³ i³yī¹li²sa³txai²lā¹. Nxe³ki³kxa² ha³ta³nxān²txi³, hai³txi³ nxe³ki³-
jau³xai² yā¹nxe³ja³na³ Txa²wā¹sū³na² wain³te²la³ i³yī¹li²nē³ju³ta³la³ yū³-
hī³nx²nxā³wa². Ka³na³ka³na³te² ki³na¹xai²na² te²he³la³ko³ nxe³nē³ju³ta³la³
yū³hī³nx²nxā³wa². Yuh³xai²nān¹te² ki³na¹xai²na² hxi²kan¹txi³ Moi³se²ah³-
lu¹tai²na² wān³txa² yā¹nxe³sxā³ kâi³ki³sxa³wa². Hâi¹nxe³sxā³, txa²wā¹ko³-
nxe³ti³ kâi³ki³ju³ta² i³yau¹ū³nha²si¹nhē³jau³nū³su², Moi³se²ah³lu¹tai²na²
ū³wha²li¹la³kxi²nē³ta¹hxai²hē¹la².

Wain³te²lo³tē³jau³su²

²¹⁻²² Yxān¹ta¹, a²hī¹nai²na² Txa²wā¹sū³na² wain³te²lot³sxā³ i³yī¹li²nē³ju³ta²
i³yau¹ū³nhē³na³la². Nxe³ju³ta²sa¹. A²nū²a²:

—Je³su² Kris²tu³jah¹la² yxo²i²a¹xā¹. A²nxe³jah¹lo²su² kxai²nān²tu³,
Sū³na² wain³te²lō³kah³lo²su² hī³nx²na³la². Jā¹nxe³jau³su², Je³su²jah³la²

yx^{o2}i²ain¹tū³kā³txa² hāi¹nxe³tū³kā³txa² whāi²na¹, Sū³na² wain³te²lo³tū³kā³. txi³su² hī³nx²na³la². A²nxe³ju³ta², a²hī¹nai²na² wain³te²lo³tē³ju³ta²nū³ai²na², Moi³se²ah³lu¹tain²txi³ a²kxā³nxa² i³ye³yx^{o2}nū¹ni², Txa²wā¹sū³na² Si³yxau³-tāu³a² a²wān³txa² i³hen³txi³tū³kā³txain²txi³ a²kxā³nxa² i³ye³yx^{o2}nū¹ni² ain¹-to³ta¹hxai²hē¹la². Yxān¹ta¹, kxā³nāu³u¹tai²nān¹jau³xa² Moi³se²ah³lu¹tai²na² i³kwa³na³nē³jau³xau³hxai²tē³xā² hxi²kan¹txi³ sa²yx^{o2}we¹ki³jau³sxa³wa². Nxe³ki³kxa² ha³tā³nxān²txi³, Je³su²jah³la² yx^{o2}i²te²su² te²a², Sū³na² wain³-te²lo³ta¹nhī³nx²na³la². Yxān¹ta¹:

—Je³su²jah³la² yx^{o2}i²nxa³xā¹. Nxe³te²su² kxai²lē¹. Wain³te²lo³kah³lo²su² ti³he¹nxe³hī³nx²nxa³wa². Sū³na² i³wai³ki²sa²so¹nē³tīh³na² hāi¹nxe² ka³na³-ka³na³tīh³no²su² hī³nx²na³la². ²³Txa²wā¹ki³na¹xai²na² yx^{o2}ha³kxa¹ i³lxi³thin¹-ki³sxa³wa². Nxe³ha²kxai³, Ju³te²an¹jah¹lain²txi³ Ju³te²an¹te²sxa³jah¹lain²txi³ a²wā³kon³ye²ki³te²ki³na¹lxa³ yū³ki³sxa³wa². Ki³sxa³ha²kxai³ Txa²wā¹sū³na² wi¹lhin¹ju³khai³xa² yā¹nxe² ā³nhau³kon³ki³te²la³ yū³ki³sxa³wa². A²yx^{o2}-ha³kxa¹ kāin² tau³ton³ki³tā³la². ²⁴Yxān¹ta¹, Txa²wā¹sū³na² Si³yxau³tāu³a¹ thāi³ti³la² wi¹lhin¹jah¹lo²su² tāu³a¹, kwa²hāi¹nxe² a³lxi²khai¹nxe³nē³jau³su² wain³te²lo³tē³na³la². Je³su² Kris²tu³jah¹la² txa²wā¹ko³nxe³ti³ kāi³ki³ju³ta² sa²wa²su¹te³lha²kxai³, Sū³na² Si³yxau³tāu³a² sa²kxai³lu² wain³te²lo³tē³na³la². Hai³txi³ txa²wā¹ki³na¹xai²na² wi¹kāi³ki³ju³ta³la³ yū³ki³sxa³wa². Nxe³ha²kxai³:

—Wi¹kāi³tū³kā³txi³sain¹na³na¹. Nxe³ha²kxai³ ū³yho³hai¹na¹jau³su² wain³-te²lo³ta¹na¹xā¹. Sū³na² Si³yxau³tāu³a¹ nē³lai¹nhī³nx²nxa³wa². Yxān¹ta¹, kwa²hāi¹nxe² a³lxi²nē³jau³xa² so¹lxi³ wain³te²lo³tē³na³la². ²⁵Txa²wā¹sū³na² Si³yxau³tāu³su² tāu³a² Je³su²jah³la² i³sa²si¹hā³ū¹nhē³ta¹hxai²hē¹la². Nxe³nē³-lha²kxai³, ya³lu²kxi²nē³ta¹hxai²hē¹la². Nxe³ju³tan¹te²kxa³ya³tū³, yx^{o2}i²te²su² te²ki³na¹xai²na² so¹lxi³ sa²wa²su¹sxā³, txa²wā¹i³lxi³thin¹ki³sxa³ju³ta² sa²-wa²su¹tē³na³la². Jā¹nxe³si¹nhē³jau³nū³su², a²wain³ju³khai³xa² wxa²ye³kat¹-si¹nhē³jau³nū³su², Je³su²jah³la² i³sa²si¹hā³ū¹nhē³ta¹hxai²hē¹la². Nxe³ju³ta², Txa²wā¹sū³na² Si³yxau³tāu³su² tāu³a¹ txa²wā¹si³kxā³nāu³u¹tai²na² yxau³xai³-sa²tē³jah¹lo²su² tāu³a¹ nxe³nha²te³nah¹lxi¹:

—A²nū²a² kxān³su² ko³nxe³ti³ kāi³ai¹nhxai²na²hē³na¹. Nain¹kxe³su² kwa² sa²wa²su¹tai¹na¹ju³ta² yū²nxa³lho³na¹. Yan¹nāu³a¹ Je³su²jah³la² ya³lu²kxi²-hī¹na¹ i³lxa³thi¹nai¹nxa³ju³ta² sa²wa²su¹tū¹hain¹ju³ta²nū³a² yū³tu¹wi¹. Nxe³-ju³ta²nū³a² wah³nxe³sā²na¹tū¹xā¹. Ya³nān³ta³ki²la² jah¹lo²sa¹xā¹. Sū³na² Si³yxau³tāu³a¹ a²ē¹nān¹jau³su², ta¹hxai²hē¹la². ²⁶Yxān¹ta¹, a²hī¹nai²na² txa²-wā¹ko³nxe³ti³ kāi³ki³ju³ta² sa²hau³ko³tē³na³la². Nxe³ha²kxai³:

—Sū³nu²na¹xai²na² wain³jah¹lo²sa¹xā¹. Nxe³jau³xain²txi³ wxa²ye³ka¹-tē³lha²kxai³:

—“A²nū²a² Je³su²jah³la² yx^{o2}i²sa²na³na¹.” A²nxe³te²su² kxai²nān²tu³, Sū³-nu²na¹xai²na² wain³te²lo³ta¹xā¹. Nxe³jau³xain²txi³ wxa²ye³ka¹tē³lha²kxai³ nxe³nē³na³la². A²nxe³ju³ta²na² Sū³na² a²wain³ju³ta² wxa²ye³kat¹si¹nhē³-jau³su² Je³su²jah³la² wxa²ta¹hxai²hē¹la².

²⁷⁻²⁸Nxe³ha²kxai³, yuh³xai²nān¹tū³kā³txi³ki³na¹xai²na² hxi²kan¹txi³lo³nha²-sxa³ i³wi¹lhin¹si¹nhē³jau³nū³su² e³hī³ki³sxa³wa².

—Wā²nxūh¹ o²la³kxi²sxā³ wi¹kāi³jah¹lo²sa¹i¹. Nxe³ki³jau³nū³su² yū³hī³ki³-sxa³wa². Txa²wā¹ki³na¹xai²na² hxi²kan¹txi³ sa²wai³wait³sxā³ wi¹kāi³hī³ki³-sxa³wa². Hxi²kan¹txi³ Moi³se²ah³lu¹tai²na² i³kwa³na³nē³jau³xu¹tai² yā¹nxe³-sxā³ wi¹kāi³hī³ki³sxa³wa². Nxe³ki³kxe³su²:

—Sū³na² wain³te²lot³sa²ju³ta² ten³sa³nhā¹. Nxe³ki³kxai²nān²tu³, hāi¹nxe³-sxā³, Je³su²jah³la² ya³lu²kxi²nē³ju³ta² yxo²i²ki³jau³su² wain³te²lo³tē³lhī³nx²-na³la². Ki³sa²kxai³, hxi²kan¹txi³ i³kāin²ti³nha²sxā³ e³hī³ki³sxa³wa². ²⁹Txa²-wā¹sū³na² Si³yxau³tāu³a¹ ka³na³ka³na³jah¹lai²la¹wa². Ju³te²a² nū³kā³txain²txi³ Sū³nu²lo³jah¹lo²su² ha²kxai³, a²nū²a² yuh³xai²nān¹te²a² a²wā³kon³tū³kā³txi³-nāu³xai²na² a²yxo²ha³kxain²txi³ Sū³nu²lo³jah¹lo²su² ha²kxai³ nxe³jah¹lai²-la¹wa². ³⁰Txa²wā¹sū³nai²na² ka³na³ka³na³jah¹lai²na² wain³te²lo³tē³ju³ta², Ju³te²a² nū³kā³txain²txi³ Je³su²jah³la² yxo²i²jau³nū³a² so¹lxi³ wain³te²lot³sa²-kxai³, Ju³te²a² nū³kā³txi³sxa³tū³kā³txi³nāu³xai²na² a²yxo²ha³kxain²txi³ Je³-su²jah³la² yxo²i²jau³nū³a² so¹lxi³ wain³te²lot³sa²kxai³, nxe³nē³lhī³nx²na³la². ³¹Nxe³ki³kxai²nān²tu³:

—Je³su²jah³la² yxo²i²a¹xā¹. Nxe³ki³kxai²nān²tu³, hai³txi³ Moi³se²ah³lu¹-tai²na² i³kwa³na³nē³jau³xu¹ta²na² sa²yxo²wa³yat¹sī³ki³sxa³wa². A²ya³la³tu³, Moi³se²ah³lu¹ta²na² wain³txi³ e³kxi²nē³ta¹hxai²hē¹la². Nxe³jau³xu¹ta² yā¹-nxe³sxā³ wi¹wi¹nxe² kāi³hī³ki³tā³la², Je³su²jah³la² yxo²i²ki³kxai²nān²tu³ta².

A³bra³āu²ah³lu¹ta²na² yxo²i²jau³su²

4 ¹Nxe³ju³ta² A³bra³āu²ah³lu¹ta²na² Ju³te²a² nū³kā³txi³nāu³xai²na² kwa²-txa²wā¹sū³nū²su² jah¹lu¹ta²na² ta¹hxai²ti³ai¹ti²tu³wa². A²nxe³jah¹lu¹-tai²na² kāi³yxau³xai³lain¹ju³tu¹ta²na² a²ha³ta³nxu¹ta²na², Txa²wā¹sū³na² Si³yxau³tāu³a¹ a²ha³teh³nxā³nxā² ū³wha²li¹la³kxi²nē³ta¹hxai²ti³ai¹ti²tu³wa². ²⁻³Nxe³nē³te³nah¹lxi¹:

—Txa²wā¹sū³na² Si³yxau³tāu³a¹ a²yxo²wān³txa² A³bra³āu²ah³lu¹ta²na² yxo²i²ta¹hxai²hē¹li¹. Nxe³ha²kxai³, Txa²wā¹sū³na² Sa²kxai³lu² wain³te²lo³-tain¹ta¹hxai²hē¹li¹. Nxe³ta¹hxai²hē¹la². Yxān¹ta¹, A³bra³āu²ah³lu¹ta²na² hxi²-kan¹txi³ wi¹kāi³sa²tē³ta¹hxai²nxā³hē¹la². Nxe³ha²kxai³:

—A³bra³āu²ah³lai²na² wi¹kāi³na³na¹. Nxe³kxa² yo³su² ū³yho³hi²sxā³ wain³te²lo³ta¹tū¹xā¹. Txa²wā¹sū³na² ti³hex¹ta¹hxai²nxā³hē¹la². Hāi¹yxān¹ta¹, Txa²wā¹sū³na² yxo²i²kxe³su² nxe³ju³ta² so¹lxi³, A³bra³āu²ah³lu¹ta²na² wain³te²lo³ta¹hxai²hē¹la². Wi¹kāi³ain¹kxa² yo³lha³ ū³yho³hi²sxā³ wain³te²-lo³tain¹kxai²nān²tu³, A³bra³āu²ah³lu¹ta²kxai³ wxi²kan¹txi³ i³kāin²ti³nha²sxā³ i³ye³hī³nx²na³la².

—Txai²na² wi¹kāi³jah¹lo²sa¹i¹. Nxe³sa²jau³su² Txa²wā¹sū³na² wain³te²-lot³sa²na³li¹. Nxe² e³kxai²nān²tu³, wain³txi³ wxi²kan¹txi³ e³hī³nx²na³la². Yxān¹ta¹, ti³hex¹te²sxa³yu²hē³la². Txa²wā¹sū³na² so¹lxi³ wi¹kāi³jah¹lo²su² te²-ju²hē³la². Hai³txi³ A³bra³āu²ah³lu¹ta²na² wi¹kāi³ta¹hxai²nxā³hē¹la². Nxe³ha²-kxai³, wxi²kan¹txi³ i³kāin²ti³nha²ta¹hxai²nxā³hē¹la². ⁴Nxe³ju³ta² jut³sū³ju³-ta²sa¹: A²nū²a² ā³xa² wa³kon³kxi²ki³kxai²nān²tu³, wai³wain³ki²txi³ a²yo³ha² so¹kxi²hī³ki³tā³la². A²nxe³te² yo³hai²na² so¹kxi²ki³kxai²na², hai³txi³ a²wa³-kxēn³yah³lai²na² kwa²hāi¹nxe² ū³hū¹nhē³kxa² yen³kxi³sxa³wa². Hāi¹yxān¹ta¹, wa³kon³kxi²ki³kxai²na² a²yo³khai³xai²la¹wa². ⁵Jā¹nxe³jut³sū³nxē², wi¹kāi³-sa²tē³ki³ke³la³te²kxai³, nxe³ki³kxa² yo³lha³ Txa²wā¹sū³na² wain³te²lo³tē³lhī³-nx²na³la². A²nū²a² wi¹wa³kon³kxi²kxa² yo³ha² ū³yho³hi³kxa² yā¹nxe² nxe³-nē³lhī³nx²na³la². Yxān¹ta¹, yuh³xai²nān¹tū³kā³txe² ki³na¹xai²na², hxi²kan¹txi³ wi¹kāi³sa²tē³hī³ki³sxa³wa². Nxe³ki³sxa³kxa² ha³ta³nxān²txi³, Txa²wā¹sū³na² yxo²i²ki³kxai²nān²tu³, a²ya³la³tu³ wain³te²lo³tē³tu¹wa². Nxe³nē³ju³ta², Txa²-wā¹sū³na² a²e¹nān¹jau³kxai³lu¹:

—A²nū²a² i³lxi³t³hi³nxa³te²su² kxa³ha³tā³nxān²ti³, yxo²i²sa²kxai²nān²tu³ wain³te²lo³ta¹hxi²hē¹la². Na¹ju³ta², Sū³nu²na¹xai²na², a²nū²a² yxo²i²sa²ju³ta² so¹lxi³ ten³sa³nhā¹. Txa²wā¹sū³na² ta¹hxi²hē¹la². 6-8 Jā¹nxe³ju³su², Ta³vi²-yah³lu¹ta¹na² a²ha³teh³nxā³nxa² ū³wha²li¹la³kxi²ne³te³nah¹lxi¹:

—A²nū²su² kxai²nān²tu³, a²kō³nxe³ti³ kăi³ju³ta² Txa²wā¹sū³na² wxa²wa²sut³sxā³ wxa²hxa³n³kxi²ti³kxai²nān²tu³, a²nxe³kah¹lo²su² jah¹la² ka³lih³khaix¹jah¹lo²su² hī³nx²na³li¹. Jā¹nxe³sxā³, a²nū²su² kxai²nān²tu³, Txa²wā¹sū³na² a²e¹nān¹ju³xa² i³ye³kxi²nha²kxai²nān²tu³: “Jah¹lai²na² kō³nxe³ti³ kăi³jah¹lo²sain¹na³na¹. Na¹ta¹, kō³nxe³te²lo³tain¹nxa³lho³na¹.” A²nxe³kah¹lo²su² kxai²nān²tu³, ka³lih³khaix¹jah¹lo²su² hī³nx²na³li¹.

Ta¹hxi²hē¹la². A²nxe³ju³xai²na² Ta³vi²yah³lu¹ta¹na² ha¹lin¹ju³xai²na² i³ye³kxi²ne³ju³xai²na² a²si³yxau³tāu³a²sa¹:

—Txa²wā¹sū³na² Si³yxau³tāu³a¹ wi¹kăi³ūh¹ki³sxa³kxa² ha³tā³nxān²txi³: “Wain³te²lot³sa²na³na¹.” Nxe³ki³kxai²nān²tu³, ka³lih³khaix¹hī³ki³tā³li¹. Nxe³te²ju³hē³la².

9 A²nxe³ju³xu¹ta¹na² i³ka³li³ju³xu¹ta¹na² Ta³vi²yah³lu¹ta¹na² i³yau¹-ū³nhē³ju³xu¹ta¹na²sa¹: Txa²wā¹sū³na² yxo²i²te² ki³na¹xai²na² yxo²ha³kxa¹ i³ka³li³nhē³lhi³nx²na³la². Hai³txi³ ū³sa³si³tū³ko¹kxā¹nha²jah¹lo²nāu³xa² so¹lxi³ Txa²wā¹sū³na² Si³yxau³tāu³a¹ i³ka³li³hī³nx²nxa³wa². Yxān¹ta¹, a²nū²a² ū³sa³-si³tū³ko¹kxā¹nha²jah¹lo²su² tā³nxa², ū³sa³si³tū³ko¹kxā¹nha²nxa³jah¹lo²su² tā³-nxa², nxe³kxa² ha³tā³nxān²txi³, a²yo²ha³kxa¹, Txa²wā¹sū³na² Si³yxau³tāu³a¹ i³ka³li³nhē³lhi³nx²na³la². Nxe³ju³ta², Txa²wā¹sū³na² ha³teh³nxā³nxān¹ju³su² te³nah¹lxi¹:

—A³bra³āu²ah³lu¹ta¹na² Txa²wā¹sū³na² yxo²i²ta¹hxi²hē¹li¹. Nxe³ju³su², wain³te²lo³ta¹hxi²hē¹li¹. Ta¹hxi²hē¹la². 10 A²nxe³ju³tu¹ta¹na²sa¹, Txa²-wā¹sū³na² A³bra³āu²ah³lu¹ta¹na² wain³te²lo³ju³tu¹ta¹na²sa¹, yān³ta¹na² A³bra³āu²ah³lu¹ta¹na² ū³sa³si³tū³ko¹kxā¹nha²sān²nxa³tā³lxa¹, Txa²wā¹-sū³na² Si³yxau³tāu³a¹ wain³te²lo³ta¹hxi²hē¹la². 11 Nain¹sxā³, yān³ta¹na² ū³sa³si³tū³ko¹kxā¹nha²nxa³kxe³tu³, hāi¹nxe³sxā³ Txa²wā¹sū³na² wān³txa² yxo²i²ain¹ju³su² wain³te²lo³tain¹ta¹hxi²hē¹la². Nxe³sxā³, hā²wxān³txa³ wain³te²lo³ju³ta² a²nū²a² yxo²ha³kxa¹ wxa²ye³ka¹nha²yhu¹te³lhxā³ ū³sa³si³-tū³ko¹kxā¹nha²sxā³ i³yī¹li²nha²ta¹hxi²hē¹la². Nxe³ha²kxai³, a²wi¹lhin¹khai¹xa² Txa²wā¹sū³na² Si³yxau³tāu³a¹ A³bra³āu²ah³lu¹ta¹na² txa²nū² yxo²i²ju³su² wain³te²lo³ta¹hxi²hē¹la². Hā²wxān³txa³, te²yā¹nxe³te²hū³te²lxi³ txa²wā¹ki³-na¹xain²txi³ yxo²i²ki³ju³su² wain³te²lo³tē³na³la². Ū³sa³si³tū³ko¹kxā¹nha²-ki³sxa³kxan²ti³nū² nxe³ne³lhi³nx²na³la². Nxe³ha²kxai³, A³bra³āu²ah³lo²su² jah¹lu¹ta¹na² Txa²wā¹wi³nu²hū³ya³nhē³lhi³nx²na³la². A²wi¹lhi¹na² txa²nū² jah¹lu¹ta¹na² txa²nū² Sū³na² wān³txa² yxo²i²sān²jah¹lo²su² ha²kxai³, txa²wā¹-ki³na¹xai²na² Sū³na² yxo²i²te² ki³na¹xai²na² txa²wā¹wi³nu²hū³ya³nhē³lhi³-nx²na³la². 12 Jā¹nxe³sxā³, ū³sa³si³tū³ko¹kxā¹nha²tū³ka³txain²txi³ A³bra³āu²-ah³lo²su² jah¹lu¹ta¹na² a²wi³nu²hū³yai¹nhī³nx²na³la². A²nxe³tū³ka³txai²na², Txa²wā¹sū³na² yxo²i²ain¹te²a² so¹lxi³ wain³te²lo³ta¹hxi²hē¹la². A³bra³āu²-ah³lu¹ta¹na² yān³ta¹na² ū³sa³si³tū³ko¹kxā¹nha²sā²nxa³hī¹na², Txa²wā¹sū³na² yxo²i²jah¹lo²su² ta¹hxi²hē¹la². Nxe³kxu¹jā¹nxe³tū³ka³txi³su² ta¹hxi²hē¹la².

—Sū³na² wain³te²lot³sa²ju³ta² ten³sa³nhā¹. Nxain¹kxai²nān²tu³ ū³sa³si³-tū³ko¹kxā¹ain¹kxan²ti³ Sū³na² yxo²i²ain¹sān²nū²la² nxe³hī¹na² so¹lxi³ Sū³na² wain³te²lo³tain¹ta¹hxi²hē¹la².

Tĩ³yau³xu¹tai²na² yxo²i²jau³su²

¹³Txa²wā¹sū³na² wān³txa², A³bra³āu²ah³lu¹tai²na² i³ye³kxain¹te³nah¹lxi¹:

—Nxet³sā¹lxi¹. Ha³lo²ai²na² yuh³xai²nān¹ta³ko³xai²na², wxāin²txi³ a²wa³-
kxēn³to³ti² wxa²nē³kan²nxa²tāu³sin¹tāu³āin²ti³ nxe³nx²ta¹tu¹wi¹. Sa²yxo²-
we¹nha¹i¹. Na¹ha²kxai³, wxāi²na² yxo²i²sa¹lxi¹. Nxe³te²sin¹jau³su², wain³te²-
lo³txa²ha¹i¹. Na¹ha²kxai³, ha³lo²ai²na² ū³hū¹nxa²ha¹i¹. Moi³se²ah³lu¹tai²na²
wān³txu¹jā¹nxe³sā³ wi¹kāi³xan³kxan²ti³, wain³te²lo³txa²ha¹ha²kxai³, ha³lo²-
ai²na² ū³hū¹nxa²ha¹i¹. Ta¹hxai²hē¹la².

¹⁴—Moi³se²ah³lu¹tai²na² wān³txu¹tai² yā¹nxe³sā³ kāi³tū³kā³txa² so¹lxi³
ten³sa³nhā¹. Ta³nxū¹kā³txai²na² so¹lxi³ ha³lo²a² wi¹ju³ta² ū³hū¹na¹tū¹xā¹. Txa²-
wā¹sū³na² nxe³nē³lhī³nx²nxa³wa². Jā¹nxe³nē³ke³la³te²kxai³, hai³txi³:

—Yxo²i²a¹xā¹. Nxe³ki³ju³ta³la³ Txa²wā¹sū³na² ten³ki²nū³nhē³lhī³nx²-
nxa³wa². Jā¹nxe³nē³ke³la³te²kxai³la¹ Txa²wā¹sū³na² yxo²i²ki³ju³ta³la³ yū³-
nē³lxa³ha²kxai³, hau³hau³kon³sā³ Moi³se²ah³lu¹tai²na² wān³txu¹jā¹nxe³sā³
hxi²kan¹txi³ kāi³ki³sxa³ha²kxai³, nxe³hī³ki³tā³la². ¹⁵Txa²wā¹sū³na² i³kwa³na³-
nē³jau³xa² sa²yxo²a³ki³kxai²nān²tu³, i³xan³ta³kxi²nē³lhxa³ ko³nxe³ti³ i³yī¹-
li²nē³lhī³nx²na³la². Yxān¹ta¹, Txa²wā¹sū³na² tih³na² wi¹tih³na² i³kwa³na³-
nē³jau³la³ yū³nē³lxa³kxai²nān²tu³, hxi²kan¹txi³ wain³txi³ ai³lhī³ki³sxa³wa².
Nxe³ki³kxe³su²:

—Kō³nxe³ti³ kāi³a¹xā¹. Nxe³ki³kxan²ti³, ko³nxe³te²lo³tē³ju³ta³la³
yū³nē³lhī³nx²nxa³wa².

¹⁶Kxā³nhxi¹nu¹tai²na² A³bra³āu²ah³lu¹tai²na², Txa²wā¹sū³na² wān³txa²
yxo²i²ta¹hxai²hē¹la². Nxe³te³nah¹lxi¹:

—A³bra³āu²ah³lāi³. Txa²wān³txai²na² yxo²i²sā¹lxi¹. Nxe³sa²te²sin¹jau³su²,
ha³lo²a² wi¹ju³ta² ū³hū¹nxa²lxa¹tu¹wi¹. Nxa²lxa¹ha²kxai³, wxāin²txi³ ū³hū²,
wxa²nē³kan²nxa²tāu³sin¹tāu³āin²txi³ yxo²ha³kxa¹ ū³hū², nxe³nx²ta¹tu¹wi¹.
Nxe³te²sa¹jau³su², sa²yxo²we¹nhū¹nx²ta¹i¹. Txa²wā¹sū³na² wān³txa², ta¹-
hxai²hē¹la². Nxe³ha²kxai³, a²nū²a² Moi³se²ah³lu¹tai²na² wān³txa² sa²yxo²-
we¹tain¹tū³kā³txain²txi³, ha³lo²a² wi¹ju³ta² ū³hū², Txa²wā¹sū³na² yxo²i²te²-
ki³na¹xain²txi³ ha³lo²a² wi¹ju³ta² ū³hū², nxe³yain¹ta¹hxai²hē¹la². Nxe³sā³,
A³bra³āu²ah³lu¹tai²na² txa²wā¹wi³nu²hū³ya³nhē³ta¹hxai²hē¹la², jah¹lu¹tai²na²
txa²nū², Txa²wā¹sū³na² wān³txa² yxo²i²sān²te²su² ha²kxai³la². ¹⁷Nxe³ju³ta²,
Txa²wā¹sū³na² ha³teh³nxā³nxa² ū³wha²li¹la³kxi²nē³te³nah¹lxi¹:

—A³bra³āu²ah³lāi³. A²nū²a² nū³kā³txi³nāu³xai²na² ka³lxa¹khai¹nxe³tū³-
kā³txi³nāu³xai²na² i³hen²ki¹nxain¹te³nah¹lxi¹: “A³bra³āu²ah³lai²na² txa²wā¹-
wi³nu²hū³ya³nhē³na³li¹.” Nxain¹tu¹wi¹. Txa²wā¹sū³na² sa²yxo²we¹nhā²sā³,
A³bra³āu²ah³la² wē³sa² yū²nxa³hī¹nu¹tai²na² nxe³ta¹hxai²hē¹la². Txa²wā¹-
sū³na², a²nū²a² ya³lu²te²a² ka³ten³ti³hi¹ti², Txa²wā¹sū³na² i³kwa³na³kxai²-
nān²tu³, a²yen³kxa² a²kxā³nxa² yū³ti³he¹nxe²nxa³te²sa²tē³te² yen³kxa²
kwēn¹ta²kxai³ i³yū¹hi², nxe³jah¹lai²la¹wa². A²nxe³jah¹la² A³bra³āu²ah³lu¹-
tai²na² yxo²i²ta¹hxai²hē¹la². ¹⁸Nxe³ain¹jau³xa²sa¹, A³bra³āu²ah³lu¹tai²na²
a²ē¹nān¹jau³xa²sa¹:

—Wē³sa² we¹ta¹kxa² yū³ti³hex¹sa²nxa³xā¹. Na¹kxa²ha³ta³nxān²ti³, Txa²wā¹-
sū³na² kan²txi³ yxo²i²sa²tē³a¹xā¹. A²ya³la³tu³, ha³lo²a² i³ye³kxi²sa²ju³ta² ū³hū¹-
sa³tū¹xā¹. A³bra³āu²ah³lu¹tai²na² nxe³ta¹hxai²hē¹la². Ain¹ju³txan¹te²kā³ya³tu³,
a²nū²a² nū³kā³txi³nāu³xa² ka³lxa¹tū³kā³txi³nāu³xa² A³bra³āu²ah³lu¹tai²na²

a²wi³nu²hũ³te²lo³tain¹ta¹hxai²hē¹la². Nxe³ju³ta², Txa²wā¹sũ³na² a²ha³teh³. nxā³nxa² ũ³wha²li¹te³nah¹lxi¹:

—Wxa²ne³kan²nxa²tāu³sin¹tāu³su² ka³lxa¹khaix¹tũ³ka³txi³nāu³su² ya³nxa²-tu¹wi¹. Ta¹hxai²hē¹la². Nxe³jau³xai² yā¹nxe³jau³lxi³, A³bra³āu²ah³lu¹tai²na² yain¹ta¹hxai²hē¹la². ¹⁹Jā¹nxe³jau³su², A³bra³āu²ah³lu¹tai²na² nxe³te³nah¹lxi¹:

—Txi²na² yah³lon¹sa³nhā¹. Txa²nũ²ai²na² ya³lu²te²nũ³hũ³sa²na³na¹. Hxi². kan¹txi³ wē³sa³la³ we¹ti³hex¹sa²nxa³nhā¹. Jā¹nxe³sxā³, txa²sxe³xa³ka³lxi²na² Sa²ra³ka³lxi²na² a³ka²lon¹khai¹nx²na³na¹. Hxi²kan¹ti³ wē³sa³la³ wē³nhē³txi³. he¹xai¹nxa³xā¹. ²⁰⁻²¹Nxe³na¹kxa²ha³ta³nxān²ti³, hāi¹nxe³sxā³, Txa²wā¹sũ³na² wān³txai²na² kāin² yxo²i²a¹tū¹xā¹. I³wā³txa³nũ¹ha¹ju³ta³la³ yũ²nxa³xā¹. Ha³-lo²ai²na², Txa²wā¹sũ³na² sa²yo²we¹nha²sxā³ i³ye³kxi²sa²ju³txai²na², a²ya³la³-tu³ kāi³ũ¹sa³tū¹xā¹. Nxe³ta¹hxai²hē¹la². Nxe³sxā³, hāi¹nxe³sxā³ Txa²wā¹sũ³na² yxo²i²kāi³no³ni², kāin² i³sa²nēn¹kxi², A³bra³āu²ah³lu¹tai²na² nxe³ain¹ta¹hxai²-hē¹la². ²²Nxe³ain¹kxe³su², Txa²wā¹sũ³na² i³yī¹lain¹te³nah¹lxi¹:

—A³bra³āu²ah³lāi³. Yxo²i²sa¹lxi¹. Sa¹nha²kxi³ wain³te²lo³txa²ha¹i¹. Ta¹-hxai²hē¹la². ²³⁻²⁴A²nxe³jau³xu¹tai²na²:

—Wain¹te²lo³txa²ha¹i¹. Nxe³jau³xu¹tai²na², Txa²wā¹sũ³na² i³ye³sxā³, A³bra³-āu²ah³lu¹tain²txi³ i³ye³kxi², txa²wā¹ki³na¹xain²txi³ i³ye³kxi²nē³li², nxe³jau³su² ta¹hxai²hē¹la². Hai³txi³ A³bra³āu²ah³lu¹tai²na² so¹lxi³ i³ye³kxi²jau³su² ta¹-hxai²nxa³hē¹la². Txa²wā¹ki³na¹xai²na²:

—Txa²wā¹sũ³na² yxo²i²a¹xā¹. A²nxe³jah¹la² nũ³kxūn³txi³ Je³su²jah³la² Txa²wā¹hxi²kan¹ta² Si³yxau³jah¹la² ya³lu²tāu³a¹ ka³ten³su² i³sa²yxau³xi²ta¹-hxai²hē¹na¹. Nxe³ki³kxi²nān²tu³, a²nxe³te² ki³na¹xai²na² yxo²ha³kxi¹ so¹lxi³ Txa²wā¹sũ³na² wain³te²lo³tē³lhī³nx²na³la². ²⁵Txa²wā¹sũ³na² Si³yxau³tāu³a¹ Je³su²jah³la² i³sa²si¹hā³ũ¹nhē³ta¹hxai²hē¹la². Nxe³nē³ka³tu³, txa²wā¹ko³nxē³ti³ kāi³ki³ju³ta² a²wah³yu³ta² ũ³yho³hi²ki²nē³si¹jau³nũ³su² ya³lu²kxi²nē³ta¹hxai²-hē¹la². Jā¹nxe³sxā³, hā²wxān³txa³ta¹li²nũ¹ wain³te²lo³tē³si¹jau³nũ³su² ka³-ten³su² i³sa²yxau³xi²ta¹hxai²hē¹la².

Sũ³na² hxi²ka² wain³te²lo³tē³jau³su²

5 ¹Nxe³ha²kxi³ hī¹na² Je³su²jah³la² yxo²i²ki³kxi²nān²tu³, wain³te²lo³tē³. lhī³nx²na³la². Nē³lha²kxi³, Je³su²jah³la² wxa²hāu²no³tē³lhī³nx²na³la². Ki³sa²kxi³:

—Sũ³na² Si³yxau³tāu³a¹ a²yen³nāu³a¹ hāu²non³sxā³ yxau³na¹xā¹. Txa²wā¹-ē¹nāu³a¹ au³txi³ nxe³hī³ki³tā³la². ²Yxo²i²ki³sa²kxi³, Je³su²jah³la² sa²hau³ko³-tē³lha²kxi³, Txa²wā¹sũ³na² Si³yxau³tāu³a¹ a²yen³nāu³a¹ sa²wxe³nē³lha²kxi³, thāi³ti³la² a³lxi²nē³jah³la² a²yen³nāu³a¹ kan²txi³ yxau³xai³sa²tē³hī³ki³tā³la². Ki³sa²kxi³ ka³li³hī³ki³tā³la². Jā¹nxa¹jau³su²:

—A²ya³la³tu³, Txa²wā¹sũ³na² Si³yxau³tāu³a¹ kāin² wxi²kin³ti³ton³khaix¹-jah¹lo²su² na³na¹. A²nxe³ju³ta² wā²nhũ¹nē³lha²kxi³, te²yā¹nxe³ki³tū¹xā¹, yxan¹nāu³a²sā¹. Sũ³na² sa²yo²we¹nha²jah¹lo²su² na³na¹. Nxe³ha²kxi³, nē³-tū¹xā¹. Nxe³nha²ki³jau³su² ka³li³hī³ki³tā³la². ³Jā¹nxe³sxā³:

—Khāuh³lxa³thin¹ki³ju³ta² ha³lo²a² ũ³hũ¹sxan³tā¹. Nxe³ki³kxi²nān²tu³, ka³li³hī³ki³tā³la². Nxe³ju³tan¹te²kxa³yan³tu³ ya³nān³ta³ki²la²sxā³ Txa²wā¹sũ³-nai²li² yxo²i² kāi²non³ki³tā³la². ⁴Nxe² ya³nān³ta³ki²la²sxā³ Txa²wā¹sũ³nai²li² yxo²i² kāi²non³ki³ju³tan¹te²kxa³yan³tu³ Txa²wā¹sũ³na² ā³waix³kxi² wxē³nũ¹-hī³ki³tā³la². Ki³sa²kxi³:

—A²ya³la³tu³, Txa²wā¹sū³na² wi¹te² yen³kxa² so¹lxi³ ū³hū¹nhē³tū¹xā¹. A²ya³-la³tu³ e³jah¹lo²su² na³na¹. Kī³sa²kxai³, Sū³na² i³āu²lxi²kī³ju³ta³la³ yū²nxa³xā¹, ha³lo²a² kō³nxe³kxan²ti³nū¹. Nxe³hī³kī³tā³la². ⁵Kī³sa²kxai³, Txa²wā¹sū³na² a³lxi²nē³jau³su²:

—Sū³na² a³lxi¹nx²na³na¹. Nxe³nē³jau³su², Txa²wā¹sū³na² Yāu³ka³jxah¹la² hi²sen³su², Sū³na² Si³yxau³tāu³a¹ ū³hū¹nē³lhā³ nxū²kwai³yxau³nē³kah³-lo²su² jah¹la² hi²sen³su² i³ye³kxi²nē³lhā³, sa²yxō²so¹nha²nxa³sxā³ i³ye³-kxi²sa²tē³nē³na³la². Nxe³kī³sa²kxai³, txa²wā¹ē¹nāu³a¹ au³txi³, Sū³na² a³lxi²-nē³jau³su² wi¹lain³nha²sxā³ yxau³xai³lhī³kī³tā³la². Nxe³ju³ta³i²na² ha³kxa¹a³la³kxi²nha²kī³tā³la².

⁶Jā¹nxe³sxā³ Txa²wā¹sū³na² a³lxi²nē³jau³xa²sa¹. Yān³ta¹i²na² txa²wā¹kī³na¹-xai²na² kō³nxe³ti³ kāi³kī³kxa² yō³ha² kō³nxe³te²lo²tē³sxā³ yxau³kī³sī¹nai³tā² Txa²wā¹sū³na² ha³lo²a² sa²hau³kō³tē³ju³ta³nū³a² i³yī¹li²nū¹nhē³ta¹hxai²hē¹la². Nxe²xai³ti³kxai³lu², ha³lo²a² hau³kon³na³na¹, nxe³je³nax³kī³kxai³lu², Je³su²-jah³la² ya³lu²kxi²nē³ta¹hxai²hē¹la². I³lxi³thin¹kī³sxa³tū³ka³txi³kī³na¹xai²na² sa²hau³kō³tē³te³lhā³ nxe³kxi²nē³ta¹hxai²hē¹la². ⁷Txa²wā¹kī³na¹xai²na² ya³-lu²nē³ju³ta³la³ ten³ti³hex¹kī³te²sxa³jai¹ti²tu³wa². Kī³sa²kxai³, a²nū²a² ā³xa²wain³khaix¹jah¹lo²su² kxa³ha²ta³nxān²txi³:

—Ya³lu²te³lhā³ nx²na³na¹. Nxe³kī³kxai²nān²tu³, hai³txi³:

—Ya³lu²kai¹na¹tū¹xā¹. Jah¹la² ka³ten³txi³ yxau³xai³txai²lā¹. Nxe³hī³kī³-sxa³wa². Hai³txi³ ā³yat¹sxā³ ya³lu²so¹kī³te²sxa³jai¹ti²tu³wa². Yxān¹ta¹, a²nū²a² wi¹lhin¹khaix¹jah¹lo²su² kxai²nān²tu³:

—Ya³lu²te³lhā³ nx²na³na¹. Nxe³kī³kxai²nān²tu³, ā³yat¹so¹sxā³ ya³lu²-kain¹kī³ju³ta³nū³a² yū²nū³nhī³nx²nxa³wa². Yxān¹ta¹, a²nū²a² ka³na³ka³na³te²he³la³kō³ ya³lu²kain¹ju³ta³ yū²ta³nxā² nxe³hī³te²la¹ku² kī³nha²wa². ⁸Nxe³-kxa²ha²ta³nxān²ti³, txa²wā¹kī³na¹xai²na² i³lxi³thin¹ti³hex¹kī³sxa³hī¹na², Je³su²jah³la² ya³lu²kxi²nē³ta¹hxai²hē¹la². Ain¹sxā³, Txa²wā¹sū³na² a³lxi²-nē³ju³ta³ kāin² wxa²ye³ka¹tē³ta¹hxai²hē¹la². ⁹Kō³nxe³te²lo²tē³sxā³ yxau³-xai³kī³sī¹nai³tā² Je³su²jah³la² ya³lu²kxi²nē³ta¹hxai²hē¹la². Nxe³nē³lha²kxai³ Txa²wā¹sū³na² Si³yxau³tāu³a¹ wain³te²lo²tē³ta¹hxai²hē¹la². Nxe³nē³lha²kxai³, a²ya³la³tu³ ā³sen³sai¹khai¹nxe³sxā³, yxan¹nāu³a¹ kō³nxe³ti³ kāi³sxā³ yxau³-xai³kī³kxa²yō³su² Txa²wā¹sū³na² hxi²kī³kxai³lu² kō³nxe³ti³ i³yī¹li²nē³lhā³ i³khāuh³lxa³ti³nē³ju³ta³nū³a² yū²nxa³lho³la², Je³su²jah³la² ya³lu²kxi²nē³lha²-kxai³la². ¹⁰Kxān³su², Sū³na² i³kox¹kō¹son²ki²to³kī³sxa²ta¹ti²tu³wa². Yxān¹ta¹, Je³su²jah³la² ya³lu²kxi²nē³lha²kxai³, Sū³na² wi¹li³we¹yhu¹ti³hi¹te³lhā³ wi¹lā³-ya³lxi³xi²ti³hi¹tē³ta¹hxai²hē¹la². Nē³lha²kxai³, hī¹na² Je³su²jah³la² ka³ten³su² nxū²kwai³yxau³nē³na³la². Nxe³nē³lha²kxai³, ā²la² ā³sen³sai¹sxā³ hxi²kāin²txi³ sa²hau³kō³tē³lhī³nx²na³la². Nxe³kxa²yō³su² yan¹nāu³a¹ Txa²wā¹sū³na² yxau³-ya³sain¹ni² A²kī³lha³lxa² Je³su²jah³la² yxau³ya³sain¹ni² nxe³sa²tē³ya³sain¹-tu¹wa². ¹¹Jā¹nxe³nūn³jau³hū³nxe², Sū³na² i³ka³li³hī³kī³tā³la². Nxe³sa³ku¹:

—Txa²wā¹sū³na² ka³lih³ti³hit¹sa³nhā¹. Sa²jut³su², hī¹nai²na² Sū³na² ā³ya³-lxi³xi²yhu¹sxā³ yxau³sxā³, ka³li³sa³nhā¹. Txa²wā¹hxi²kan¹jah¹la² Je³su²jah³la² ā³ya³lxi³xi²ti³hi¹tē³lha²kxai³la¹. Nxe³kī³jau³su², ka³li³hi² yxau³xai³lhī³kī³tā³la².

A³tāu²ah³lu¹ta¹i²na² Je³su²jah³lai²na² i³yau¹ū³nē³jau³su²

¹²Txa²wā¹si³kxā³ka³nāu³u¹ta¹i²na², a²nū²a² ka³na³ka³na³jah¹la² a²i³lxa² A³tāu²ah³la² txa²nū² kō³nxe³ti³ kāi³ān³si³wxe³ta¹hxai²hē¹la². Ain¹jau³su²,

ya³lu²ain¹ta¹hxai²hē¹la². Nxe³ju³tan¹te²kxa³ya³tu³, ko³nxe³ti³ kai³ti³hi¹tē³. lha²kxai³, ya³lu²nē³ju³ta³nū³a² yū³ti³hi¹tē³lha²kxai³, nxe³nē³ta¹hxai²hē¹la². Nxe³sxā³, a²nū²a² yxo²ha³kxa¹ nxe³te²ki³na¹xu¹ta¹i²na² ko³nxe³ti³ kai³sxā³ yxau²xai³ki³ta¹hxai²hē¹la². Ki³sa²kxai³, a²nū²a²nāu³xai²na² a²yo²ha³kxa¹ ya²lu²nē³ju³ta² yū²hxan³nē³ta¹hxai²hē¹la². ¹³Txa²wā¹sū³na² a²tih³na² wain³-ti³tih³na², Moi³se²ah³lu¹ta¹i²na² i³tih³nxain¹ta¹hxai²hē¹la². Nxe³jau³xai²na² ne³kat¹so¹ki²sxā³ i³kwa³na³nē³ta¹hxai²hē¹la². Nxe³ta³lun²nē³te²ka³ka¹:

—Nxe³jah³lxi³xi¹. Sū³na² wān³txai²na² sa²yo²ā³ah³lxi¹nha³ta¹i². Nxe³nē³-ta¹hxai²hē¹la². Yxān¹ta¹, yān³ta¹i²na² Moi³se²ah³lu¹ta¹i²na² i³kwa³na³nē³lxa³-ta³lhxī¹nū¹ta¹i²na², a²nū²a² yuh³xai²nān¹tū³ka³txi³ki³na¹xu¹ta¹i²na² ko³nxe³ti³ kai³to³ki³ta¹hxai²hē¹la². Nxe³ki³ta¹, hai³txi³ Sū³na² ko³nxe³te²lo³tē³lhxā³ wxē³nē³ta¹hxai²nxa³hē¹la².

—Yān³ta¹nān¹tū³ka³txa² i³kwa³na³ain¹nxa³hē³na¹. Na¹ha²kxai³, ko³nxe³te²-lo³tain¹nxa³lho³na¹. Sū³na² ē¹nān¹jau³su² nxe³ta¹hxai²hē¹la². ¹⁴Nxe³kxa²ha³ta³-nxān²ti³, a²wi¹lhi¹na² A³tāu²ah³lu¹ta¹i²na² Sū³na² yxo²wān³txa² sa²yo²ā³nū¹la² ko³nxe³ti³ kai³ta¹hxai²hē¹la². A²nxe³hi¹nū¹ta¹i²nān¹ju³tu³, A³tāu²ah³la² a²sa³wi³-ha³lxa² wīn¹txi³sxā³ wet¹sxā³ sa³wi³ha³lxi³lo³txi³ ai¹ka³tu³, Moi³se²ah³lu¹ta¹i²na² sa³wi³ha³lxi³lo³tain¹nūn³ta¹hxai²hē¹la². A²nxe³tū³ka³txu¹ta¹i²na² yxo²ha³kxa¹ ya²lun¹tain¹ju³ta² yū²hxan³tain¹ta¹hxai²hē¹la². A²nxe³tū³ka³txu¹ta¹i²na², A³tāu²-ah³la² ko³nxe³ti³ kai³ain¹kxu¹jā¹nxain¹ta¹hxai²nxa³hē¹la². Ain¹ta¹, ko³nxe³ti³ kai³ain¹ta¹hxai²hē¹la². Nxe³ha²kxai³, ya²lun¹ta² hxan³tain¹ta¹hxai²hē¹la².

Jā¹nxe³sxā³ A³tāu²ah³lu¹ta¹i²na² ko³nxe³ti³ kai³ju³tan¹te²kxa²yan³tu³ a²nū²-a²nāu³xa² a²yo²ha³kxa¹ ko³nxe³ti³ kai³si¹hain¹ta¹hxai²hē¹la². Nxe³to³ta¹ Je³su² Kris²tu³jah¹lu¹ta¹i²na² ya³lu²kxi²nē³ju³tan¹te²kxa³ya³tu³ a²nū²a² i²li³-hxa³te²a² ka³ten³ti³hi¹tē³ju³ta³nū³a² yū³nē³na³la². ¹⁵Yxān¹ta¹, ha³na³ka³-lxin³khai¹nxe³yhu¹ta¹hxai²hē¹la². Nxe³yhu¹ju³ta²sa¹: A³tāu²ah³la² ko³nxe³ti³ kai³ta¹hxai²hē¹la². Ai¹nha²kxai³ a²nū²a² ya²lun¹tain¹ju³ta² yū²hxan³tain¹ta¹-hxai²hē¹la². Yxān¹ta¹, ha³na³ka³lxin³khai¹nxe³sxā³, Txa²wā¹sū³na² kāin² thāi³-ti³la² a³li²nē³lhxā³, A³tāu²ah³la² ko³nxe³ti³ kai³ju³ta² ān³sen³sai¹khai¹nxe³-sxā³ a³li²nē³na³la². Nē³lha²kxai³, a²nū²a² ka³na³ka³na³jah¹la² Je³su²jah¹la² i³sa²si¹hā³ū¹nhē³lha²kxai³, ya³lu²kxi²nē³ta¹hxai²hē¹la². Nxe³ju³tan¹te²kxa³-yan³tu³ Txa²wā¹sū³nu²kxai³lu² wi¹li²nē³ju³ta² yū³nē³na³la². ¹⁶Jā¹nxe³kxe³-hū³nxe², a²nū²a² ka³na³ka³na³jah¹la² A³tāu²ah³la² ko³nxe³ti³ kai³ju³ta²kxai³, Txa²wā¹sū³na² ko³nxe³te²lo³tain¹ta¹hxai²hē¹la². Nxe³xai³ti³kxai³, a²nū²a² yxo²ha³kxa² te²ki³na¹xai²na² ko³nxe³ti³ kai³te²lo³tē³xi³ta¹hxai²hē¹la². Nē³lha²-kxai³, ko³nxe³ti³ kai³yxau²xai³ki³ta¹hxai²hē¹la². Nxe³ki³kxa²ha³ta³nxān²ti³, Txa²wā¹sū³na² thāi³ti³la² a³li²nē³lha²kxai³ wain²te²lo³tē³ta¹hxai²hē¹la². Hai³-txi³ kai³ki³kxa² yā¹nxe³ki³ju³ta³lo³tē³ta¹hxai²nxa³hē¹la². Nxe³ta¹, ko³nxe³ti³ kai³ki³te²sxa³kxa² yā¹nxe² wi¹lhi¹nū¹nhē³ta¹hxai²hē¹la². A²nxe³ju³ta¹i²na² Txa²wā¹sū³na² ū³hū¹nhē³ju³ta¹la¹wa². ¹⁷Jā¹nxa¹jau³su², a²nū²a² ka³na³ka³-na³jah¹la² ko³nxe³ti³ kai³ju³ta²kxai³, a²nū²a² yxo²ha³kxa¹ ya³lu²ju³ta³lot³sxā³, yxau²xai³lha²tē³ki³ta¹hxai²hē¹la². Yxān¹ta¹, wi¹lhin¹ ān³sen³sai¹khai¹nxe³sxā³ ka³na³ka³na³jah¹la² Je³su²jah¹la² sa²hau³ko³tē³ta¹hxai²hē¹la². Nxe³ha²kxai³, Txa²wā¹sū³na² Si³yxau²tāu³a¹ kāin² thāi³ti³la² wi¹lhin¹ye²nē³lha²kxai³, wain³-te²lo³tē³ju³ta² ū³hū¹nē³ti³ten³na³la². Nxe³kxai²nān²tu³:

—Ten³sa³nhā¹. Nxe³ki³kxai²nān²tu³, hxi²kan¹txi³ ka³tē³na² wi¹tāu³a¹ yxau²-xai³lhi³ki³tā³la², Je³su²jah¹la² hxi²kan¹txi³lo³tē³lha²kxai³la².

¹⁸ A²wi¹lhi¹nu¹tai²na² A³tāu²ah³lu¹tai²na² ko³nxe³ju³ta² ka³na³ka³na³ju³ta² kăi³ta¹hxai²hē¹la². Nxe³ju³tu¹tai²na², sa²nē³hē¹tē³lhxā³ a²nū²a² yxo²ha³kxa¹ te²k³na¹xai²na² ko³nxe³te²lo³sxā³ wxē²xai³nē³ta¹hxai²hē¹la². Yxān¹ta¹, te²yā¹-nxe³kxe³hū³sxā³ Je³su²jah³la², ha³lo²a² wain³ju³ta² ka³na³ka³na³ju³ta² kăi³-ta¹hxai²hē¹la². Nxe³nē³ju³tan¹te²kxa³ya³tū³, a²nū²a² yxo²ha³kxa¹ nxe³te²k³-na¹xai²na² ā³wa²su¹ti², ka³ten³ti³hi¹ti² nxe³nē³ta¹hxai²hē¹la². ¹⁹ Jā¹nxe³sxā³, a²nū²a² ka³na³ka³na³jah³la² A³tāu²ah³la² Txa²wā¹sū³na² wān³txa² sa²yxō²ā³-ain¹ta¹hxai²hē¹la². Nxe³ju³tan¹te²a², a²nū²a² yxo²ha³kxa¹ ka³lxa¹tū³ka³txi³-ki³na¹xai²na² ko³nxe³ti³ kăi³ti³hi¹tē³ta¹hxai²hē¹la². Te²yā¹nxe³kxe³hū³nxe², a²nū²a² ā³xa² ka³na³ka³na³jah³la² Je³su²jah³la², Txa²wā¹sū³na² Si³yxau³tāu³a¹ wān³txa² sa²yxō²we¹ta³lun²ta¹hxai²hē¹la². Nxe³ju³tan¹te²kxa³ya³tū³, ka³lxa¹-ki³tū³ka³txi³ te²k³na¹xai²na² Txa²wā¹sū³na² wain³te²lo³tē³ta¹hxai²hē¹la².

²⁰ Txa²wā¹sū³na² i³ye³sxā³, Moi³se²ah³lu¹tai²na² i³kwa³na³nē³lhi¹jau³nū³su² i³ye³kxi²ta¹hxai²hē¹la², Txa²wā¹ko³nxe³ti³ kăi³ki³ju³ta² i³tih³nxe³nē³te³-lha³ka². Yxān¹ta¹, Txa²wā¹sū³na² wān³txa² en²ki³lha²kxai³ ko³nxe³ti³ kăi³kăi²-non³ki³ta¹hxai²hē¹la². Nxe³ki³kxa²ha³tā³nxān²ti³, Txa²wā¹sū³na² Si³yxau³-tāu³a¹ ā³sen³sai¹khai¹nxe³nē³lhxā³ thăi³ti³la² a³lxi² kăi²non³nē³ta¹hxai²hē¹la². ²¹ Txa²wā¹ko³nxe³ti³ kăi³ki³ju³ta²lot³sxā³ ya³lu²ki³ta¹hxai²hē¹la². Yxān¹ta¹, Txa²wā¹sū³na² thăi³ti³la² a³lxi²nē³lhxā³, wain³te²lo³tē³ta¹hxai²hē¹la². Nxe³ju³-tan¹te²su², Je³su² Kris²tu³jah³la² Txa²wā¹hxi²kan¹ta² Si³yxau³jah³la² ka³te³na² wi¹tāu³a¹ ka³ten³su² wxē²nē³ta¹hxai²hē¹la².

Ka³ten³su² tah²lxi³ yxau³xai³ki³ju³ta²

6 ¹—Ko³nxe³ti³ kăi³kăi²non³ki³kxa²ha³tā³nxān²ti³, Txa²wā¹sū³na² a³lxi²-kăi²non³khai¹nxe³sxā³ ā³ne³sen³sai¹khai¹nxē³lhxā³ a³lxi²nē³lhi¹nx²na³li¹. Ta¹hxai²hē¹la². Nxe³ha²kxai³:

—Īh¹nxet³sxā³ kăi³ki³te³ji¹? Ko³nxe³ti³ kăi³sa²tē³ki³te³ji¹? Sū³na² thăi³ti³la² a³lxi²kăi²non³nē³txai²li¹. Jau¹xai²na² wain³ji¹? Nxe³sah¹lxin¹kxai²nān²tū³:

—Wain³ti³he¹nx²nxa³wi¹. Ko³nxe³ti³ kăi³sa²tē³ki³ju³ta² wain³ti³he¹-nx²nxa³wi¹. Nxe³nx²ti³h¹na¹wa². ² Wain³ti³he¹nxa³ju³ta²sa¹. Txa²wā¹ko³-nxe³ti³ kăi³ki³ju³ta² ā³na¹ki³tai¹ti²tū³wa². Ki³sa²kxai³, a²nū²a² ya³lu²kxai²-nān²tū³, a²yen³kxa² yxo²ha³kxa¹ ā³na¹sxā³ na¹xā¹. Te²sxa³jai¹ti²tū³wa². Jā¹nxe³kxe³hū³nxe²:

—Txa²wā¹ko³nxe³ti³ kăi³ki³ju³ta² ā³na¹a¹tū¹xā¹. Nxe³ki³kxai²nān²tū³, ā³na¹-sxā³ na¹xā¹. Nxe³h¹ki³sxa³wa². Nxe³ki³kxai²nān²tū³, a²nū²a² ya³lu²te²a² āin³-nha²nxa³te²hū³nxe², nxe³h¹ki³tā³la². Nxe³ki³kxai²nān²tū³:

—Ī³we²nxe²te²hū³sxā³ āh¹ ko³nxe³ti³ kăi³yai¹na¹tū¹xā¹. Nxe³ki³kxai²nān²-tū³, wain³ti³he¹nx²nxa³wa². ³ Je³su²jah³la² ā³nū²nxe³sxā³ yxau³h¹ki³tā³la².

—Ā³nū²nx²isxā³ yxau³ki³txai²lā¹. Je³su²jah³la² ya³lu²ta¹hxai²hē¹na¹. Jā¹-nxe³kxe³hū³nxe², ko³nxe³ti³ kăi³sxā³ yxau³xai³ki³kxai²tā² ā³na¹sxā³ yxau²-xai³ki³tā³na¹. Nxe³jut³su² ha²kxai³ ā³nū²nx²isxā³ ya³lu²yai¹na¹jut³sū³nxe² yai¹na¹tū¹xā¹. Nxe³ki³jau³su², ĩ³yau³xa² ũ³hū¹ki²sa²sai¹yhu¹ki³te²ju²hē³la². ⁴ Je³su²jah³la² ya³lu²sxā³ sa²nī³kain¹ta¹hxai²hē¹la². Te²yā¹nxe³kxe³hū³nxe²:

—Ko³nxe³ti³ kăi³sxā³ yxau³xai³ki³kxai²tā² ā³na¹sxā³ yxau³xai³ki³tā³na¹. Je³-su²jah³la² ā³nū²nx²isxā³ ya³lu²yain¹sxā³ sa²nī³ki²yai¹na¹jut³sū³nxe² yai¹na¹-tū¹xā¹. Nxe³ki³jau³su², ũ³hū¹ki²sa²sai¹yhu¹ki³te²ju²hē³la². Ki³sa²kxai³, Txa²wā¹-wī³na² wxi²kin³ti³ton³khai¹nxe² ka³ten³su² ĩ³sa²yxau³xi²ti³hi¹ta¹hxai²hē¹la².

Ain¹sxā³, ka³ten³su² tah²lxi³ yxau²sa²tē³ain¹na³la². Te²yā¹nxe³kxe³hū³nxe², txa²wā¹ki³na¹xai²na² ā³nū²kxain¹sxā³ ka³ten³su² tah²lxi³ yxau²xai³lhī³ki³-tā³la². Jā¹nxe³te³lhxā³ yhu¹ki³te²ju²hē³la².

⁵Je³su²jah³la² ya³lu²ju³tau³hxai²tēx¹ jā¹nxe³sxā³, txa²wā¹ki³na¹xai²na² ā³nū²kain¹ki³kxai²nān²tū³, ko³nxe³ti³ kái³sxā³ yxau²xai³ki³kxai³tā² ā³na¹sxā³ yxau²xai³ki³kxai²nān²tū³ ka³na³ka³na³te²hū³nxe² ya³lu²yain¹ki³jut³sū³nxe² yxau²xai³yai¹nhī³ki³tā³la². Hā²wxān³txa³, Je³su²jah³la² ka³ten³su² i³sa²yxau³-xi²sxā³ ka³ten³su² yxau²xai³jut³sū³nxe², txa²wā¹ki³na¹xai²na² tah²lxi³ wet¹tē³-sxā³ wī¹kāi³sxā³ yxau²xai³ki³kxe³nū³a² kái³sxā³ yxau²xai³ki³kxai²nān²tū³ ka³-na³ka³nat³sxā³ yxau²xai³yain¹te²hū³nxe² ka³ten³su² i³sa²yxau³xi²jut³sū³nxe² yxau²xai³yai¹nhī³ki³tā³la². ⁶Kxān³su² ko³nxe³ti³ kái³sxā³ yxau²xai³ki³tai¹ti²-tu³wa². Yxān¹ta¹, Je³su²jah³la² i³hxi²ki¹la³ki²sxā³ i³ya²lu²tain¹ta¹hxai²hē¹la². Nxe³tāu³au³hxai²tēx¹tā², Txa²wā¹kxā³nxān¹te²ki³na¹xai²tā² ko³nxe³ti³ kái³-sxā³ yxau²xai³te²ki³na¹xai²tā² ya³lu²kxi²te²hū³sxā³ Je³su²jah³la² ya³lu²kxa² yā¹nxe³te²hū³nxe² ya³lu²ki³te²hū³ki³ta¹hxai²hē¹la². Ko³nxe³ti³ kái³ki³ju³ta³-lo³ki³ju³ta² ā³wa²su¹tē³te³lhxā³ ta¹hxai²hē¹la². ⁷A²nū²a² ya³lu²kxai²nān²tū³, ko³nxe³ti³ kái³ti³hē¹nxe³hī³nx²nxa³wa². Hai³txi³ ko³nxe³ti³ kái³ki³ju³ta³lot³-sxā³ yxau²xai³lhī³nx²nxa³wa². Yxān¹ta¹, a²ko³nxe³ju³ta² yxo²ha³kxa¹ ā³wa²-su¹tāu³la³ yxau²xai³lhī³nx²na³la². ⁸Jā¹nxe³jau³su²:

—Ko³nxe³ti³ kái³sxā³ yxau²xai³ki³ju³tai³tā² Je³su²jah³la² ā³nū²nxi²sxā³ ya³lu²-yai¹na¹jut³sū³nxe² yai¹na¹tū¹xā¹. Nxe³ki³kxai²nān²tū³, te²yā¹nxe³sxā³, Je³su²jah³la² ka³ten³su² i³sa²yxau³xi²sxā³, ka³ten³su² tah²lxi³ yxau²xai³lain¹kxa² yā¹nxe² yai¹-nhī³ki³tā³la². Jau¹xai²na² a³la³kxi²nha²ki³jau³sin²ta²wa². ⁹Je³su²jah³la² ya³lu²-ju³ta² ka³ten³su² i³sa²yxau³xi²ta¹hxai²hē¹la². Nxe³ha²kxai³, wā³li² ya²lu²xi²ju³ta³la³ yū³ti³hē¹nx²nxa³wa². Hai³txi³ a²wēn²ta³te²la³ ya³lu²ju³ta³lot³sxā³ yxau²xai³ti³hē¹-nx²nxa³lho³la². ¹⁰Je³su²jah³la² ya³lu²ka³tū³, txa²wā¹ko³nxe³ti³ kái³ki³ju³ta³lot³sxā³ ya³lu²ta¹hxai²hē¹la². Ye³ka³na³ka³nat³sxā³ so¹lxi³ ya³lu²ha²kxai³, ā³wa²su¹ta¹hxai²-hē¹la². Nxe³ha²kxai³, hī¹nai²na² Txa²wā¹sū³na² Si³yxau³tāu³a¹ ā³nū²nxi²khai¹nxe³-sxā³ ka³ten³ta³ yxau²sa²tē³ain¹na³la². ¹¹Jā¹nxe³jut³sū³nxe²:

—Txa²wā¹ko³nxe³ti³ kái³ki³ju³ta³lo³ki³tāu³a¹ ā³na¹sxā³ ā³wa²su¹nha²sxā³ a²nū²a² ya³lu²te²a² ā³wa²su¹tain¹jut³sū³nxe² wa²su¹wa²su¹ yxau²xai³la¹tū¹xā¹. Na¹ka³tū³, Je³su² Kris²tu³jah³la² ā³nū²nxi²sxā³, Txa²wā¹sū³na² Si³yxau³tāu³a¹ sa²yxo²we¹te³lhxā³ yxau²xai³la¹tū¹xā¹. Nxe³jah³lxi³hē¹la².

¹²Wxa²nū² i³nxai²na², ko³nxe³ti³lxun¹nxa²lxi³jau³su² kái³nx²ti³nxa²lxi³-na³la². Ju¹ta², i³we¹jah³lxi³txa³hē¹la². Jā¹nxe³jau³su², wxa²ē¹nāu³ai²na² ko³-nxe³ti³ yxo²kwain³yah³lxin¹jau³su², a²yu³ta³lot³sxā³ yxau²xai³yah³lxi³txa³-hē¹la². ¹³Yxān¹ta¹, wxa²nū²ai²na² yxo²ha²kxa¹, Txa²wā¹sū³na² Si³yxau³tāu³a¹ ū³hū¹nha¹jah³lxi³hē¹la². Wi¹ju³ta² so¹lxi³ kái³ti³hi¹txa¹lxi³txai²la². Yah³lxin¹-kxai²nān²tū³, wxa²nū²ai²na² ka³na³ka³na³ju³ta² ha³tā³nxān²txi³, wā³kon³sxā³ ko³nxe³ti³yu³txa³lo³tāu³a¹ ū³hū¹nyhu¹ah³lxi³txa³hē¹la². Wxāi²na² a²ha² kxā³-nxa² ya³lu²te²hū³sxā³ yxau²xai³yah³lxi³hxai¹nhē³la². Yxān¹ta¹, Txa²wā¹sū³na² ka³ten³ti³hi¹txa¹lxi³na²hē³la². Nxe³nx²ti³ha²kxai³, wxa²nū²ai²na² yxo²ha³kxa¹ ū³hū¹nha¹jah³lxi³hē¹la². Wi¹kāi³si¹yah³lxi³txai²la². ¹⁴Wxa²yu³ta², Txa²wā¹-sū³na² thāi³ti³la² a³lxi²nē³jau³su² yxau²xai³yah³lxi³te²sin¹yu¹hē³la². Nxe³ha²-kxai³, sa²hau³ko³txa¹lxi³ju³ta² yū³nx²ti³hī¹nx²na³la². Nxe³nx²ti³kxe³su²:

—Ko³nxe³ti³ kái³a¹tū¹xā¹. Yah³lxin¹jau³su² a²yu³ta³lot³sxā³ yxau²xai³-yah³lxi³txa³hē¹la². Yah³lxin¹jut³su², kxā³nxu¹tai²na² Moi³se²ah³lu¹tai²na²

ĩ³kwa³na³nx²ti³jau³xu¹ta²na² so¹lxi³ yxau²xai³yah³lxin¹ke³la³te²kxai³, ko³-
nxe³ti³hin¹sxā³ yah³lxin¹ju³ta³lo³jah³lxin¹tāu³a¹ hxi²kan¹txi³ a³li³yah³lxĩ-
hĩ³nx²nxā³lxa². Yxān¹ta¹, hai³txi³ jau³la³ yxau²xai³yah³lxĩ³te²sxan³yu²hē³la².
Nxe³ha²kxai³, sa²hau³ko³txa²lxi³ju³ta² yũ³khai¹nx²ti³na³la².

Sũ³na² hxi²ka²nāu³lon³sxā³ yxau²xai³ki³jau³su²

¹⁵Nxe³ju³tan¹te²kxa³ya³tu³:

—Ko³nxe³ti³ kãi³a¹tũ¹xā¹. Ya³sah¹lxi³txa³hē¹la². Moi³se²ah³lu¹ta²na²
yxo²xũ³txi³ ĩ³kwa³na³nē³jau³xu¹ta²na² yaun²nxa³xā¹. Hāi¹nxe³sxā³
Sũ³na² thāi³ti³la² a³lxi²sa²na³na¹. Nxe³jau³su² yxau²xai³lhĩ³ki³tā³la².
Nxe³ki³kxa²ha²ta³nxān²ti³:

—Ko³nxe³ti³ kãi³a¹tũ¹xā¹. Nxe³ki³jau³su², wain³ti³he¹nx²nxa³wa².
¹⁶Wai³nxa³ju³ta²sa¹:

—Ko³nxe³ti³ kãi³a¹tũ¹xā¹. Nxe² yxau²xai³yah³lxin¹kxai²nān²tu³, ko³nxe³ti³
kāi³yah³lxin¹ju³ta³lot³sxā³ kan²txi³ yxau²xai³yah³lxĩ³hĩ³nxa³la². Hai³txi³ a³li³-
sxā³ ā³wa²su¹nhyah¹lxin¹ju³ta³la³ yũ³nx²ti³hĩ³nx²nxa³wa². Hāi¹nxe³sxā³, ya²-
lu¹nxa²lxi³hĩ³nx²na³la². Jā¹nxe³nx²ti³ha²ta²wa². Yxān¹ta¹:

—Txa²wā¹sũ³na² ũ³hũ¹nha¹tũ¹xā¹. Sa²yxo²we¹ta¹txai²lā¹. Yah³lxin¹kxai²-
nān²tu³, Sũ³na² hxi²ka²nāu³a¹ a³li³yah³lxan³kxe³su² kan²txi³ yxau², wain³-
te²lo³txa²lxi², nxe³nx²ti³hĩ³nx²na³la². ¹⁷Yxān¹ta¹, ti³he¹nx²nxa³wa². Txa²-
wā¹sũ³na² ka³li³si¹nhē³na³la². Nxe³si¹nhē³jau³xa²sa¹: wxa²yu³ta², kxān³su²
wxa²ko³nxe³ti³ kãi³yah³lxin¹ju³ta³lot³sxā³, yxau²xai³yah³lxĩ³ta¹hxai¹nhē¹la².
Yah³lxin¹ta¹:

—A²hĩ¹nai²na² Txa²wā¹sũ³na² wān³txa² wi¹jau³xa² a²ya³la³tu³jau³xa²
ĩ³yau¹ũ³nx²ti³si¹na¹jau³xa² ain³kxi²so¹sxā³, au³txi³ wxa²ē¹nāu³a¹ whāi²-
na¹ sa²kxai³lu² ten³khai¹nxe³sa²tun³nhā¹. Nxe³sxā³ sa²yxo²we¹jah³lxĩ³ta¹-
hxain¹ti³ai¹ti²tu³wa². ¹⁸Yah³lxin¹te²ka³ka¹, Txa²wā¹sũ³na² Hi²sen³kxai³lu¹,
wxa²wa²su¹txa²lxi³ta¹ti³ai¹ti²tu³wa². Yah³lxin¹ka³tu³, Sũ³na² hxi²ka²nāu³-
lon³nũ²la² yxau²xai³yah³lxĩ³ta¹hxain¹ti³ai¹ti²tu³wa². Wain³txi³ kãi³yah³lxin¹-
txai²la². ¹⁹Yxān¹ta¹, txai²na¹xai²na² e³kxi¹nx²ta¹jau³xai²na² yuh³xai²nān¹te²
wān³txa² so¹lxi³, wain³txi³ e³kxi¹nx²ta¹wa². Wxāi²na² yuh³xai²nān¹te² ĩ³nxa²
wi¹lain³ki²sa²si¹nx²ta¹jau³su² na¹wa². Na¹jau³xa²sa¹, kxā³nxai³tā² ko³nxe³-
yah³lxin¹ju³ta² so¹lxi³, wai³nxa³ju³ta² so¹lxi³, kãi³te³lhxā³ wxa²nũ²a² whāi²-
na¹ ũ³hũ¹nha²nhyah¹lxĩ³ta¹hxai¹nhē¹la². Ko³nxe³ti³ kãi³yah³lxin¹ju³ta² so¹lxi³
a²wa³ka³li³lot³sxā³, yxau²xai³yah³lxĩ³ta¹hxai¹nhē¹la². Yxān¹ta¹, a²hĩ¹nai²na²
hāi¹nxe³kxe³hũ³sxā³:

—Wain³txi³ kãi³a¹tũ¹xā¹. Nxe³yah³lxin¹jau³su², a²wa³ka³li³lot³sxā³ wxa²-
nũ²a² whāi²na¹ ũ³hũ¹nha²nha¹jah³lxĩ³hē¹la²:

—Je³su²jah³la² nũ³ka³txi³khai³su² na¹txai²lā¹. Nxe³jah³lxĩ³hē¹la².

²⁰Jā¹nxa¹jau³su², kxā³nxai³tā² hāi¹nxe³sxā³:

—Txa²wā¹ko³nxe³ti³ kãi³ki³ju³ta³lot³sxā³ yxau³na¹xā¹. Yah³lxĩ³ta¹hxai¹-
nhē¹la². Yah³lxin¹tāu³ai²ta², hai³txi³, Txa²wā¹sũ³na² ĩ³kwa³na³nē³jau³xa²
a²yu³ta³lot³sxā³ yxau²xai³yah³lxĩ³ta¹hxai²nxa³nhē³la². ²¹Yxān¹ta¹:

—ĩ³wi¹lxon³ki²nhyah¹lxin¹ju³ta³la³ yũ³ah³lxin¹ta¹te²sin²ta¹. Ya³nx²ta¹wa².
Yxān¹ta¹, yũ³ti³he¹xah³lxĩ³ta¹hxai²nxā³nhē³la². Hāi¹sxā³, āu²li²tq³nha²ki³-
ju³ta² so¹lxi³, ya³lu²ti³hi¹tē³ju³ta² so¹lxi³ kãi³yah³lxĩ³ta¹hxai¹nhē¹li¹. Ya³-
nx²ta¹wa². ²²Yxān¹ta¹, Txa²wā¹sũ³na² Hi²sen³su² sa²wa²su¹txa²lxi³ka³tu³,

ko³nxe³ti³hit¹sxā³ kăi³yah³lxin¹tău³a¹ sa²wa²su¹txa²lxi³ta¹ti³ai¹ti²tu³wa². Nxe³nx²ti³ha²kxai³, Sũ³na² hxi²ka²nău³lon³sxā³ yxau²xai³lyah³lxi³to³hi¹lxa².

—Txa²nũ²ai²na² whăi²na¹ Sũ³na² ũ³hũ¹nha²nha¹xā¹. Wi¹kăi³a¹txai²lă¹. Nxe²yxau²xai³yah³lxi³to³ta¹hin¹ti³ai¹ti²tu³wa². Yah³nha²kxai³, ka³te³na² wi¹tău³a¹ yxau²xai³lha²tē³yah³lxi³to³hi¹lxa². ²³Ko³nxe³ti³ kăi³sxā³ yxau²xai³kĩ³ju³ta² a²yo³su² ya³lu²nē³tu¹wa². Yxăn¹ta¹, Txa²wă¹sũ³na² a²yen³kxa² wă²nxũ¹ ũ³hũ¹nhē³kxe³su² te²a², a³lxi²nē³jau³xa² so¹lxi³, ka³te³na² wi¹tău³a¹ ũ³hũ¹nhē³. na³la². Nxe³tău³a¹, Je³su² Kris²tu³jah¹la² Txa²wă¹hxi²kan¹ta² Si³yxau³jah¹la² ā³nũ²nxi²sxā³ yxau²sa²tē³xai³kĩ³tu¹wa².

Txu¹ha² in³txa² tē³kxi²nyhu¹jut³sũ³jau³su²

7 ¹Txa²wă¹tă³nău³xăi³. Wăn³txai²na² i³ye³kxi¹nx²ta¹jau³nũ³ai²na² wi¹lă³. ne³wxe³yah³lxin¹tu¹wa², Moi³se²ah³lu¹ta¹na² i³kwa³na³nē³jau³xu¹ta¹na² wi¹ a³la³kxah¹lxin¹ha²kxai³la². Na¹jau³xa²sa¹, a²nũ²a² i²li²te²su² kxai²năn²tu³ ka³te³na² yxau²na³na¹. Nxe³tău³a¹ so¹lxi³, Moi³se²ah³lu¹ta¹na² a²wăn³txa² i³kwa³na³nē³ju³ta¹lot³sxā³ yxau²xai³lhĩ³nx²na³la². Yxăn¹ta¹, a²nxe³jah¹lai²na² ya³lu²kxai²năn²tu³, hai³txi³ Moi³se²ah³lu¹ta¹na² wăn³txi³lot³sxā³ yxau²xai³lhĩ³nx²nxa³wa² ²Jă¹nxe³jut³sũ³nxe², txu¹ha² in³txa² tē³kxe²ta¹ka³lxu³su² kxai². năn²tu³, a²wē³săi¹yah³lo²lot³sxā³ yxau³ta¹ka³lxu³su² te²jai¹ti²tu³wa². Ju¹ta², Moi³se²ah³lu¹ta¹na² i³kwa³na³nē³ta¹hxai²ti³ai¹ti²tu³wa². Yxăn¹ta¹:

—Txa²wē³săi¹ah³la² ya³lu²kxi²sa²na³na¹. Nxe³kxai²năn²tu³, ta¹ka³lxai²na² sa²kxai³lu² a²wē³săi¹yah³lai²na² ya³lu²ju³tan¹te²kxa³ya³lhu² ā³wa²sut¹sĩ³nx²na³la². ³Nxe³ha²kxai³, ta¹ka³lxai²na² sa²kxai³lu² a²wē³săi¹yah³la² ā¹ha² ka³ten³su² yxau³ye²hĩ¹năn²tu³, ā³nhai¹tă³yhu¹sxā³ in³txi³ă³xa², wa²ko³li²-yhu¹kxai²năn²tu³, ko³nxe³ti³ kăi³ta¹ka³lxu³su² hĩ³nx²na³la². Yxăn¹ta¹, a²wē³-săi¹yah³lai²na² ya³lu²kxi²kxai²năn²tu³, a²wē³săi¹ah³lai²na² yu³ta¹lot³sxā³ yxau³ta¹ka³lxu³su² hĩ³nx²nxa³wa². Ā³wa²sut¹sĩ³nx²na³la². Nxe³kxai²năn²tu³, in³txa² ā³su² te²a² wa²ko³li²yhu¹kxai²năn²tu³, ko³nxe³ti³ kăi³hĩ³nx²nxa³wa². ⁴Te²yă¹nxe³kxe³hũ³sxā³, Je³su²jah¹la² ya³lu²kxi²nē³ta¹hxai²hē¹la². Nxe³nē³-lha²kxai³, wxăi²na² sa²kxai³lu² txa²wă¹tă³ i³nxai²na² sa²kxai³lu² Je³su²jah¹la² ā³nũ²nxi²sxā³ ya³lu²te²nũ³nhũ³sxā³ yxau²xai³yah³lxi³hĩ³nxa¹lxa². Nxe³ha²-kxai³, Moi³se²ah³lu¹ta¹na² i³kwa³na³nē³jau³xu¹ta¹na² ā³wa²sut¹te²hũ³sxā³ yxau²xai³yah³lxi³hĩ³nxa¹lxa². Yah³lxin¹ha²kxai³, a²hĩ¹nai²na² Je³su²jah¹la² hxi²ka²nău³a¹, Txa²wă¹sũ³na² Si³yxau³tău³a¹ ka³ten³su² i³sa²yxau³xi²ti³hi¹-kah³lo²su² te²hxi²ka³nău³a¹ yxau²xai³yah³lxi³hĩ³nxa¹lxa², Sũ³na² sa²yo²wet¹-sxā³ wi¹kăi³yah³lxin¹txai²la². ⁵A²ha¹ kxă³nxa², txa²wă¹sĩ³na² ko³nxe³ti³ e³ki²-nha²sxā³ yxau²xai³kĩ³sxai²tai¹ti²tu³wa². Nxe³kĩ³ju³ta²sa¹, Moi³se²ah³lu¹ta¹na² i³tih³nxe³nē³jau³xu¹ta¹na² wi¹jau³xai²la¹wa². Ha³lo²a² ko³nxe³ju³ta² kăi³ye²-kĩ³kxa²yan³ti³su² i³tih³nxe³nē³jau³xai²la¹wa². Yxăn¹ta¹, nxe³nē³jau³xai²na² txa²wă¹kĩ³na¹xai²na² ne³kat¹so¹kin¹ta¹, sa²yo²we¹kĩ³sxa³kxe³su², a²ko³nxe³-jau³xa² so¹lxi³ ā³ya³la³kxi²so¹sxā³ i³yo²kwăi³n³sxā³:

—Ko³nxe³ti³ kăi³a¹tũ¹xă¹. Nxe³kĩ³jau³su², hăi¹nxe³sxā³ ya³lu²kĩ³te³lhxă³ ko³nxe³ti³ kăi³kĩ³sxai²tai¹ti²tu³wa². ⁶A²ha² kxă³nxa² Moi³se²ah³lu¹ta¹na² i³kwa³na³nē³ju³ta¹lo³nxe³nē³tău³a¹ yxau²xai³kĩ³sxai²tai¹ti²tu³wa². Yxăn¹ta¹, a²hĩ¹nai²na² nxe³tău³a¹ ā³wa²sut¹sxā³ ain³kĩ³tă³la². Ya³lu²te²nũ³nhũ³sxā³ ko³-nxe³ti³ kăi³sxā³ yxau²xai³kĩ³ju³ta¹tă² ā³wa²sut¹sxā³ yxau²xai³lhĩ³kĩ³tă³la². Kĩ³sa²kxai³:

—Txa²wā¹sū³na² sa²yo²we¹ta¹tū¹xā¹. Nxe³kī³kxai²nān²tu³, tah²lxi³ Sū³na² Yāu³ka³jxah¹la² sa²hxi²ka¹tē³lha²kxai³, sa²yo²wet¹sī³kī³tā³la².

Moi³se²ah³lu¹tai²na² i³kwa³na³nē³jau³su²

⁷Yxān¹ta¹, Moi³se²ah³lu¹tai²na² hai³txi³ kō³nxe³jau³la³ i³kwa³na³ti³hex¹nē³-ta¹hxai²nxa³hē¹la². Wi¹jau³xa² so¹lxi³ i³kwa³na³nē³ta¹hxai²hē¹la². A²nxe³jau³-xai²na² txa²wā¹kī³na¹xai²na² kō³nxe³ti³ kái³kī³ju³ta² a³la³kxi²si¹nhē³jau³nū³ai²-la¹wa². Jā¹nxe³sxā³ku¹, Moi³se²ah³lu¹tai²na² wān³txa² i³tih³nxe³nē³te³nah¹lxi¹:

—A²nū²a² ā³xa² yen³kxa² yo²kwain³yah³lxi³txa³hē¹li¹. Nxe³nē³ta¹hxai²ti³-ai¹ti²tu³wa². Nxe³jau³xau³hxai²tē³xā², txai²na¹xai²na² ain³kxi²so¹na¹ka³tu³, i³ye³kxi²nha¹te³nah¹lxi¹:

—Nx²na³na¹. A²nū²a² ā³xa² yen³kxa² yo²kwai³na¹ju³ta² kō³nxe³khai¹nx²-na³na¹. Jā¹nxe³hxai²na¹hē³na¹. Nxe³ha²kxi³, a²hī¹nai²na² txa²kō³nxa¹ju³ta² i²nha¹nha¹. Yxān¹ta¹, wān³txai²na² Moi³se²ah³lu¹tai²na² i³tih³nxe³nē³lxa³-kxai²nān²tu³, txa²kō³nxa¹ju³ta² i²nha²hī³nā²nxa³xā¹. Na¹hē¹la². ⁸Moi³se²ah³-lu¹tai²na² wān³txa²:

—A²nū²a² ā³xa² yen³kxa² yo²kwain³yah³lxi³txa³hē¹li¹. Nxe³jau³xai²na², wi¹jau³xai²la¹wa². Yxān¹ta¹, txa²kō³nxa¹ju³ta² sa²kxai³lu² au³txi³ yū³sa³-ha²kxai³, wi¹jau³xai²na² i³kāi²not³sxā³ i³khot³sxā³ i³kī³ha¹ki²nha¹ha²kxai³, a²nū²a² ā³xa² yen³kxa² ka³lxa¹te²a² yen³kxa² kāin² yo²kwain³ti³hit¹sa²hxai²-hē¹la². Yxān¹ta¹, Moi³se²ah³lu¹tai²na² wān³txai²na² yū³nē³lxa³kxai²nān²tu³, hxi²kan¹txi³ txa²kō³nxa¹ju³ta³la³, wān³txa² yū³nē³lxa³jau³la³ i³kāi²not³sxā³ i³khot³sxā³ i³kī³ha¹ki²sa²hī³nx²nxa³wa². Sa³ha²kxai³, hxi²kan¹txi³ a²nū²a² ā³xa² yen³kxa² yo²kwain³ti³hit¹sa²hī³nx²nxa³wa². Kō³nxe³ti³ kái³ye²kxe³su² kō³nha²hī²kī³sxa³wa². ⁹Txai²na¹xai²na² a²wī¹lhi¹na² txa²nū² Moi³se²ah³lu¹-tai²na² i³kwa³na³nē³jau³xa² kō³nhān²nxa³kxe³su², kō³nxe³ti³ kái³a¹ju³ta² kō³-nha²hxain²nxa³hē¹la². Na¹ta¹, hā²wxān³txa³:

—Moi³se²ah³lu¹tai²na² wān³txa² a³la³kxi²na¹xā¹. Na¹te³na¹, txa²kō³-nxa¹ju³ta² sa²kxai³lu² au³txi³ yū³sa²ju³ta² sa²kxai³lu² kāin² i³kī³ha¹ki²sa²-sxā³, wān³txa² wi¹jau³xai²na² sa²yo²ā³ti³hit¹sa²hxai²hē¹la². Sa²jau³su², hxi²ye¹ta³lxi³sa²hxai²hē¹la²:

—Yā³lu²te²hū³sxā³ yxau³na¹nha¹. Sū³na² yen³nāu³a¹ yxau²xai³la¹ju³ta³nū³a² yū²nxa³lho³na¹. Na¹jau³su², hxi²ye¹ta³lxi³sa²hxai²hē¹la². ¹⁰Na¹ha²kxai³:

—Moi³se²ah³lu¹tai²na² wān³txa² wi¹jau³xai²la¹xā¹. Sa²yo²we¹ta¹kxai²nān²-tu³, ka³ten³su² ti³hit¹sa²tū¹xā¹. Sū³na² yen³nāu³a¹ yxau²xai³la¹ju³ta³nū³a² yū³-ti³hit¹sa²tū¹xā¹. To³ha¹hē¹la². Na¹kxa²ha²ta³nxān²ti³, hāi¹nxe³sxā³ sa²yo²ā³-a³kxe³su², hxi²ye¹ta³lxi³sa²to³hxai²hē¹la². ¹¹Nxe³ha²kxai³, txa²kō³nxa¹ju³ta² a²hī³ti³ yū³sa²sxā³ i³kī³ha¹ki²sa²sxā³, wān³txa² wi¹jau³xa² Moi³se²ah³lu¹tai²na² i³kwa³na³nē³jau³xa² i³khot³sa³ha²kxai³, kō³nxe³ti³ kái³ti³hit¹sa²hxai²hē¹la². Sa³ha²kxai³, ya³lu²te³lhxā³ ti³hit¹sa²hxai²hē¹la², kō³nxe³ti³ kái³a¹ha²kxai³la².

¹²Nxe³ha²kxai³, Moi³se²ah³lu¹tai²na² i³kwa³na³nē³jau³xa² Sū³na² wān³-txi³su² ha²kxai³, wain³jau³su² ha²kxai³, wī¹lhin¹jau³su² ha²kxai³, te²jai¹ti²-tu³wa². ¹³Nxe³ha²kxai³, ya³lu²te³lhxā³ ti³hit¹sa²ju³ta²sa¹, hai³txi³ Moi³se²ah³-lu¹tai²na² wān³txa² wi¹jau³xa² ya³lu²te³lhxā³ ti³hit¹sa²jau³sxa³wa². Yxān¹ta¹, txa²kō³nxa¹ju³ta² au³txi³ yū³sa²sxā³ i³kī³ha¹ki²sa²sxā³, Moi³se²ah³lu¹tai²na² wān³txa² wi¹jau³xa² i³khot³sxā³ i³kī³ha¹ki²sa²sxā³ kō³nxe³ti³ kái³ti³hit¹sa³ha²-kxai³, ya³lu²te³lhxā³ ti³hit¹sa²na²hē³la². Sa³ha²kxai³:

—Kāin² kō³nxe³khaix¹te²ju²hē³na¹, txa²kō³nxa¹ju³ta²sa¹. Nxe³jau³su², i³tih³-nxe³nē³lhxā³, Moi³se²ah³lu¹tai²na² wān³txai²na² i³kwa³na³nē³jau³xai²na² ũ³hū¹nē³ta¹hxai²hē¹la².

Txa²wā¹ē¹nāu³ai²na² i³wā³wā³txi²nē³jau³su²

14 Moi³se²ah³lu¹tai²na² i³kwa³na³nē³jau³xu¹tai²na², Sū³na² wān³txi³khai³su² ta¹hxai²ti³ai¹ti²tu³wa². Yxān¹ta¹, txai²lē¹ yuh³xai²nān¹jah¹lo²khai³su² na¹-ha²kxai³, txa²kō³nxa¹ju³ta²lot³sa²kah³lo²su² na¹ha²kxai³, nxe³jah¹lo²sa¹wa². 15 Na¹te³na¹xai²na², txa²yxau²xai³la¹ju³ta² wi¹kō³nha²ti³he¹nxē²nx³nha²wa². Nxe³na¹te³nah¹lxi¹, ha³lo²a² wi¹ju³ta² te³na¹ju³ta² kái³nxa³ha²kxai³, ha³lo²a² kō³nxe³ju³ta² yxo²kwīn¹kxi²na¹ju³ta² so¹lxi³ kái³a¹ha²kxai³, nxe³jah¹lo²sa¹wa². 16 Na¹ha²kxai³, kō³nxe³ti³ kái³a¹kxan²ti³:

—Ha³lo²a² ten³nxa³ju³ta² kái³a¹xā¹. Nxe³hī³na¹wa². Na¹kxai²nān²tu³:

—Moi³se²ah³lu¹tai²na² wān³txa² wain³jau³xai²la¹xā¹. Yxān¹ta¹ hxi²ka¹-nhā²nx³nhā¹. Nxe³hī³na¹wa². Na¹kxai²nān²tu³, Moi³se²ah³lu¹tai²na² wān³txa² wain³ye²hī³na¹wa². 17 Na¹kxe³su², kō³nxe³ti³ kái³a¹wa². Na¹kxan²ti³, hai³txi³ wā²nxūh¹ txai²khai³lxa³, Txa²wā¹sū³na² wet¹sa²kxe³na¹khai³lxa³ kō³nxe³ti³ kái³hī³nā²nxa³wa². Ta¹, txa²kō³nxa¹ju³ta², au³txi³ txa²ē¹nāu³a¹ yū³sa²sxā³, kō³nxe³ti³hit¹sa²sxā³ nxe³sa²jau³su² kái³hī³na¹wa². 18 Txai²lē¹ wi¹kai³ti³hit¹-sa²ju³ta³la³ yū³sa²nxa³wa². Txa²sī³nai²na² kō³nxe³ti³hit¹sa²te²sain¹na¹la². Na¹ha²kxai³:

—Wi¹kai³a¹tū¹xā¹. Na¹kxa²ha³tā³nxān²ti³, hxi²kan¹txi³ wi¹kai³hī³nā²-nxa³wa². 19 Na¹ha²kxai³, txai²na¹xai²na² a²wi¹ju³ta² ten³khaix¹na¹ju³ta² kái³-nxa³ha²kxai³, ta¹, a²kō³nxe³ju³ta² ten³ti³he¹nxē²nxa³ju³ta² kái³a¹ha²kxai³, nxe³jah¹lo²sa¹wa². 20 Nxe³ha²kxai³, ten³ti³he¹nxē²nxa³ju³ta² so¹lxi³ kái³a¹-kxai²nān²tu³, hai³txi³ txai²khai³lxa³ Sū³na² tah¹lxi³ wet¹sa²kxe³na¹khai³lxa³ kái³hī³nā²nxa³wa². Ta¹, txa²kō³nxa¹ju³ta² au³txi³ txa²ē¹nāu³a¹ yū³sa²sxā³ kō³-nxe³ti³hit¹sa²sxā³ sa²jau³su², kái³hī³na¹wa².

21 Hāi¹nxe³kxe³hū³sxā³ ha³lo²lot³sa²ju³ta²sa¹:

—Txa²ē¹nāu³a¹ au³txi³ wi¹ju³ta² kái³ti³ten³sa³nha¹. Nxe³jah¹lo²sa¹wa². Na¹kxan²ti³, a²kō³nxe³ti³ kái³a¹ju³ta³nū³a² so¹lxi³ yū³sa²hī³nx²na³la². 22-23 Txai²khai³nxa¹xai²na³, Txa²wā¹sū³na² wet¹sa²kxe³na¹xai²na² au³txi³ i³ye³kxi²nha¹te³nah¹lxi¹:

—Sū³na² wān³txa² ka³lih³khai¹nxe³sa³nhā¹. Na¹jau³su², na¹ta¹, txa²kō³-nxe³ti³ e³a¹jau³xa² au³txi³ yū³sa²sxā³ nū³kxūn³txi³ kō³nxe³ti³hit¹sa²sxā³, txai²-khai³nxa¹xai²na² Sū³na² tah¹lxi³ wet¹sa²kxe³na¹xai²na² nū³kxūn³txi³ sa²ne³-khau²ki²sa³ha²kxai³, nxe³sa²jau³su², kō³nxe³na¹ju³ta²lot³sxā³ yxau³hī³na¹wa². 24 Na¹ha²kxai³:

—Khāuh³lxa³ti³khaix¹san¹nhi². Hāi¹nxe³sxā³ kō³nxe³ti³ kái³jah¹lo²si¹nxa²-ha¹i². Txa²nū²ai²na² kō³nxe³ti³ kái³jah¹lo²si¹nxa²ha¹i². Ya³lu²ti³hit¹san¹nhi². Yā¹jah¹lo²tā³ wxa²wa²sut¹sa²te³lin¹ji². Na¹nha²wa². 25 Yxān¹ta¹, Txa²wā¹sū³na² Si³yxau³tāu³a¹ kāin² ka³lih³khaix¹sa³nha²wa². A²nxe³jah¹la² wxa²wa²sut¹-sa²te³lhxā³ e³kxai²nān²tu³, a²ya³la³tu³ Txa²wā¹hxi²kan¹jah¹la² Je³su² Kris²-tu³jah¹la² Hi²sen³su² sa²wa²sut¹sa²ju³ta² yū²na³la². Hāi¹nxe³kxe³hū³nxe², txai²khai³nxa¹xai²na², Sū³na² tah¹lxi³ wet¹sa²kxe³na¹xai²na² Sū³na² wān³txi³-lot³sxā³ yxau³na¹ha²kxai³, ha³na³ka³lxi³ txa²sī³nai²na² sa²kxai³lu² kō³nxe³ti³ kái³a¹ju³ta³nū³lot³sxā³ yxau³na¹ha²kxai³, nxe³jah¹lo²sa¹wa².

Sũ³na² Yău³ka³jxah¹la² yxau²ya³nhē³jau³su²

8 ¹—Je³su²jah³la² ā³nũ²nxi²sxā³ yxau²xai³jah¹lo²sa³xā¹. Nxe³na¹kxai²nān²-tu³, Sũ³na² Si³yxau³tāu³a¹ o³nxa³te²lot³sa²ju³ta³la³ yũ²nxa³wa². A²nxe³-sxā³ txa²wā¹sĩ³na² kō³nxe³ti³ i³ye³kxi²nha¹jau³xa² sa²wet¹so¹nxa³ha²kxai³ Txa²wā¹sũ³na² Yău³ka³jxah¹lai²na² wān³txa² sa²wet¹so¹na¹ha²kxai³ nxe³te²-sa¹wa². ²Nxe³ju³ta² Txa²wā¹sũ³na² Yău³ka³jxah¹la² ka³ten³su² ti³hi²tē³jah¹-lo²su²na³la².

—Je³su² Kris²tu³jah¹la² ā³nũ²nxi²sxā³ yxau²xai³la¹tũ¹xā¹. Nxe³ki³kxai²-nān²tu³, Sũ³na². Yău³ka³jxah¹la² hxi²kan¹ti³hi²tē³lhĩ³nx²na³la². Kō³nxe³ti³ kăi³sxā³ yxau²xai³ki³kxai²nān²tu³ ya³lu²ki³tu¹wa². Yxān¹ta¹, Sũ³na² Yău³-ka³jxah¹la² hxi²kan¹txi³ wxa²wa²su¹tē³na³la². Nxe³nē³lha²kxai³ kō³nxe³ti³ kăi³ki³ju³ta² ā³wa²su¹ti² ya³lu²nē³ju³ta² ā³wa²su¹ti² nē³lha²kxai³ ka³ten³su² ti³hi²tē³lhĩ³nx²na³la². ³Kxā³nxān¹jau³xu¹ta¹i²na² Moi³se²ah³lu¹ta¹i²na² i³kwa³na³nē³jau³xu¹ta¹i²na² wain³jau³su² ta¹hxai²hē¹la². Yxān¹ta¹ txa²-wā¹ki³na¹xai²na² hxi²kan¹txi³ jau³xu¹jā¹nxe³sxā³ yxau²xai³lhĩ³ki³sxa³wa², txa²wā¹sĩ³na² hxi²kan¹nē³lxa³ha²kxai³la². Yxān¹ta¹ Txa²wā¹sũ³na² Si³yxau³-tāu³a¹ hxi²kan¹na³la². Nxe³sxā³ A²ta²ha² a²i³lxa² Je³su²jah³la² i³sa²si¹hā³ũ¹-nhē³ta¹hxai²hē¹la². A²nxe³jah¹la² wxā³sxā³ txa²wā¹sĩ³nhũ³sĩ³na² kō³nxe³ti³ kăi³sxā³ yxau²xai³ki³ta³sxi³nhũ³sĩ³na² ā³wih¹sxā³ tōn¹nũ²la² wxā³ta¹hxai²-hē¹la². Txa²wā¹kō³nxe³ti³ kăi³ki³ju³ta² hxi²kan¹nē³lhxā³ ya³lu²kxi²nē³ta¹-hxai²hē¹la². Ain¹sxā³ ā³sen³sai¹khai¹nxe³sxā³ hxi²kan¹ti³ txa²wā¹kō³nxe³ti³ kăi³ki³ju³ta² wxa²hxi²kan¹nē³ta¹hxai²hē¹la². ⁴Hxi²kan¹nē³lha²kxai³, Moi³se²ah³lu¹ta¹i²na² i³kwa³na³nē³jau³xu¹jā¹nxe³sxā³ yxau²xai³ki³ju³ta² yũ²nē³lhĩ³nx²na³la². Nxe³sxā³ txa²wā¹ki³na¹xai²na² Sũ³na² Yău³ka³jxah¹la² ten³jau³xa² so¹lxi³ yxau²xai³li² txa²wā¹sĩ³na² kō³nxe³ti³ e³kxi²nha²ki³jau³xa² sa²yo²we¹ki³sxa³ka³tu³ yxau²xai³li², nxe³te²ki³na¹xai²na², Moi³se²ah³lu¹-tai²na² wān³txa² yā¹nxe³sxā³ yxau²xai³ki³ju³ta² yũ²nē³lhĩ³nx²na³la². ⁵Ki³-sa²kxai³, txa²wā¹sĩ³nāu³ai²na² kō³nxe³ti³ e³kxi²nha²ki³jau³xa² i³wet¹so¹-sxā³ yxau²xai³ki³kxai²nān²tu³, yuh³xai²nān¹te²yen³kxa² kō³nxe³thin¹te² yen³kxa² so¹lxi³ yen³ki³sxā³ ten³ki³jau³su² yxau²xai³lhĩ³ki³tā³la². Jā¹nxe³-yah³sah¹lxi³txa³hē¹la². Yxān¹ta¹, Txa²wā¹sũ³na² Yău³ka³jxah¹la² i³ye³kxi²-nē³jau³xa² i³wet¹so¹sxā³ yxau²xai³ki³kxai²nān²tu³, Txa²wā¹sũ³na² ha³lo²a² ten³ki³jau³xa² so¹lxi³ yxau²xai³lhĩ³ki³tā³la². Jā¹nxe³yah³sah¹lxi³hē¹la². ⁶Jā¹nxai³jau³su²:

—Yuh³xai²nān¹te² yen³kxa² so¹lxi³ ten³sa³nhā¹. Nxe² e³kxi²nha²sxā³ yxau²-xai³ki³kxai²nān²tu³, Txa²wā¹sũ³na² u² ha³na³ka³lxi³ yxau², ya³lu²ju³tān²ta³ a³ti² nxe³hĩ³ki³tā³la². Yxān¹ta¹, Sũ³na² Yău³ka³jxah¹la² i³wet¹so¹sxā³ yxau²-xai³ki³kxai²nān²tu³, ka³te³na² wi¹tāu³a¹ yxau²xai³li², hău²non³sxā³ yxau²-xai³li² nxe³hĩ³ki³tā³la². ⁷Nxe³ha²kxai³, yuh³xai²nān¹te² yen³kxa² kō³nxe³-thin¹kxa² yo²kwain³ki³jau³su² yxau²xai³ki³kxai²nān²tu³, Txa²wā¹sũ³na² Si³yxau³-tāu³a¹ i³kox¹ko¹son²kxi²hĩ³ki³tā³la². Nxe³ki³kxai²nān²tu³, Sũ³na² i³kwa³na³nē³jau³xa² sa²yo²we¹ki³ju³ta² yũ²nē³lhĩ³nx²na³wa², hxi²kan¹txi³ sa²yo²we¹ki³sxa³ha²kxai³lu¹. ⁸Nxe³ki³kxai²nān²tu³:

—Yuh³xai²nān¹te² yen³kxa² ten³sa³nhā¹. Nxe² e³kxi²nha²sxā³ yxau²-xai³ki³kxai²nān²tu³, hxi²kan¹txi³ Txa²wā¹sũ³na² Si³yxau³-tāu³a¹ i³wi¹lxo³kxi²hĩ³ki³sxa³wa².

⁹Yxān¹ta¹, wxāi²nān²ta³ ha³na³ka³lxin³yah³lxi³hxai¹nhē³la². Wxa²sī³na² ko³nxe³ti³ e³ki²nyah¹lxin¹jau³la³, ain³kxi²nha² yxau²xai³yah³lxi³hxai²nxa³-hē³la². Yah³lxin¹ta¹, hāi¹nxe³sxā³ Txa²wā¹sū³na² Yāu³ka³jxah¹la² e³ki¹nx²ti³-jau³xa² ain³kxi²nha² yxau²xai³tū³kā³txi³jah³lxi¹lxa², Sū³na² Yāu³ka³jxah¹la² nxū²kwai³yxau³nx²ti³ha²kxai³la². Yxān¹ta¹, a²nū²a² i²li³te²su² kxai²nān²tu³, Sū³na² Yāu³ka³jxah¹la² nxū²kwai³yxau²nxa³kah³lo³su² kxai²nān²tu³, hai³-txi³ Je³su²jah³la² a²sa³wit³su² ti³he¹nx²nxa³wa². ¹⁰Yxān¹ta¹ Je³su²jah³la² nxū²kwai³yxau³nē³kxai²nān²tu³:

—Ko³nxe³ti³ kái³ki³ju³ta² yū³ju³tan¹te²kxa³yan³tu³ txa²wā¹nū²ai²na² ya³-lu²tū¹xā¹. Nēn³kxan²ti³ a²kxā³nxu¹ta¹na² Je³su²jah³la² txa²wā¹ko³nxe³-ki³ju³ta² sa²wa²su¹tē³lha²kxai³ wain³te²lo³tē³ta¹hxai²hē¹la². Nxe³ha²kxai³ka³ten³su² ti³hi¹tē³na³la². ¹¹Jā¹nxal¹jau³su² Txa²wā¹sū³na² Sī³yxau³tāu³a¹nū³kxūn³txi³ Je³su²jah³la² ka³ten³su² i³sa²yxau³xi²ti³hi¹ta¹hxai²hē¹la². Nxe³-ha²kxai³, Sū³na² Yāu³ka³jxah¹la² nxū²kwai³yxau³nx²ti³kxai²nān²tu³, te²yā¹-nxe³sxā³ka³ten³su² ti³hi¹tū¹nx²ti³tu¹wa². Wxa²nū²ai²na² ya³lu²te³lhxā³ nxe³-te²nū²ai²na²ka³ten³su² ti³hi¹tū¹nx²ti³tu¹wa². Txa²wā¹sū³na² Yāu³ka³jxah¹la² nxū²kwai³yxau³nx²ti³jah¹la² nxe³nx²ti³tu¹wa².

¹²Nxe³ju³tan¹te²kxa³ya³tu³ i³ye³kxi¹nx²ta¹wa². Txa²wā¹tā³nāu³xāi³. Hāi¹nxe³sxā³ Txa²wā¹sū³na² Yāu³ka³jxah¹la² i³ye³kxi²nē³jau³xa² yā¹-nxe³sxā³ yxau²xai³lyā³sah¹lxi³hē¹la². Yxān¹ta¹, Txa²wā¹sī³na² ko³nxe³ti³ i³ye³kxi²nha²ki³jau³xa² sa²wet¹so¹sxā³ yxau²xai³ya³sah¹lxi³txa³hē¹la². Ya³nx²ta¹wa². ¹³Txa²wā¹sī³na² sa²wet¹so¹sxā³ yxau²xai³lyah³lxin¹kxai²-nān²tu³ ya³lu²yah³lxin¹tu¹wa². Jā¹nxe³nx²ti³ha³ta²wa². Yxān¹ta¹, Txa²wā¹-sū³na² Yāu³ka³jxah¹la² sa²wet¹so¹sxā³ wxa²ko³nxe³ti³ kái³yah³lxin¹ju³ta² ā³nā¹hxa³jah³lxin¹kxai²nān²tu³:

—Ī³su²lhā³nha¹jut³sū³nxe², txa²ko³nxe³ti³ kái³a¹ju³ta² ā³nā¹hxa³ta¹tū¹xā¹. Nyhah¹lxin¹kxai²nān²tu³, ka³tē³na² wī¹tāu³a¹, yxau²xai³lha²tē³khaix¹yah³-lxin¹tu¹wa². ¹⁴Jā¹nxe³jut³su², Txa²wā¹sū³na² Yāu³ka³jxah¹la² sa²wet¹so¹-yah³lxin¹kxai²nān²tu³ Txa²wā¹sū³na² wē³ha³lxi³su² yah³lxi³hī³nxal¹lxa². ¹⁵Jut³su², Txa²wā¹sū³na² Yāu³ka³jxah¹la² nxū²kwai³yxau³nē³kxai²nān²tu³, Sū³na² wē³ha³lxi³lo³tē³na³la². Wē³ha³lxi³lo³tē³lha²kxai³ yuh³lxi³jau³su² kwa²wa²ka³li³lot³sxā³ yxau²xai³ki³sxa³wa². Nxe³ki³sxa³ha²kxai³ a³li³xi²sxā³ yxau²-xai³ki³tā³la². Yxān¹ta¹ wē³ha³lxi³lo³tē³ju³tan¹te²kxa³ya³lhu² Txa²wā¹wī³na² i³ye³kxi²ki³kxai²nān²tu³:

—Wī³nāi³. Txa²wī³nu²si¹lxi¹. Nxe³ki³kxai²nān²tu³, Sū³na² Yāu³ka³jxah¹la² i³ye³ti³hi¹tē³jau³su² e³hī³ki³tā³la². ¹⁶Nxe³ki³kxai²nān²tu³, au³txi³ txa²wā¹ē¹-nāu³āin²txi³ i³ye³kxi²nha², Sū³na² Yāu³ka³jxah¹lain²txi³ i³ye³kxi²nē³li², nxe²i³ye³yo²nū¹nyhu¹sxā³:

—Sū³na² wē³ha³lxi³su² ki³tā³li¹. Nxe³jau³su² i³ye³hī³ki³tā³la². ¹⁷Txa²wā¹ki³na¹xai²na²:

—Sū³na² wē³ha³lxi³su² na¹xā¹. Nxe³ki³kxai²nān²tu³, Txa²wā¹wī³na², a²yen³-kxa² kwēn¹ta¹na² ū³ha¹kxi²nē³kxe³su² te² yen³kxa², yxan¹nāu³a¹ ū³yhen³-kxi²nhē³tu¹wa². Ī³ka³li³si¹nhē³jau³su² ū³yhen³kxi²nhē³tu¹wa². Nxe³tāu³a¹, Je³su²jah³lain²txi³ ū³yhen³kxi²u¹jā¹nxe³sxā³ txa²wā¹ki³na¹xain²txi³ ū³yhen³-kxi²ya³nhē³lain¹tu¹wa². Nxe³ju³ta², Je³su²jah³la² khāuh³lxa³thin¹ta¹hxai²-hē¹la². Te²yā¹nxe³sxā³, khāuh³lxa³ti³hi¹tē³kxai²nān²tu³, yxan¹nāu³a¹ Je³su²-jah³la² wxi²kin³ti³ton³ti³hi¹tāu³nū³a¹ te²yā¹nxe² wxi²kin³ti³ton³nē³nūn³tu¹wa².

Wxi²kin³ti³ton³ti³hi¹tē³ju³ta³nū³su²

¹⁸Ha³lo²a² wi¹li²sxā³ wi¹kō³nha³sxā³ e³ya³nx²ta¹wa². Hī¹nai²na² ha³lo²a² khāuh³lxa³thi¹tē³na³la². Nē³kxan²ti³, yxan¹nāu³a¹ Txa²wā³sū³na² Si³yxau³-tāu³a¹ kāin² wxi²kin³ti³to³ti³hi¹tē³tu¹wa². Ha³lo²a² kāin² wi¹khai¹nxe³ju³ta² i³yau¹ū³nhē³tu¹wa². Hī¹na¹ kwēn¹tai²nān¹ta³ ha³lo²a² khāuh³lxa³thi¹tē³na³la². Nxe³ta¹, yxa¹nān¹ta³ ha³lo²a² a²wēn³ta³te²la³ kāin² wxi²kin³ti³to³ ā³ne³sen³-sai¹khai¹nxe³tu¹wa². ¹⁹Nxe³ju³ta², a²yen³kxa² Txa²wā³sū³na² wxa²wet¹sa²sai¹-kxa² a²yo²ha³kxa² sa²kxai³lu² wah³xain¹na³la². Ain¹te²an¹jau³kxai³lu¹:

—Txa²wā³sū³na² Si³yxau³tāu³a¹ a²wē³ha³lxa² e³lē³na² wxa²ye³kat¹sa²sīn¹-tū¹xā¹. Nxe³ju³ta²nū³a² i²ti³ten³khai¹nxe³sa²sīn¹nhā¹. Nain¹jau³su², wah³-xain¹na³la². ²⁰Kxā³nhxi¹nu¹ta¹na² a²nū³a² kō³nxe³ti³ kāi³ān³si³wxe³hī¹nāu³-u¹ta¹na², Txa²wā³sū³na² wā²nxūh¹ ain³nha²te²nah¹lxi¹:

—A²nū³a² sa²yō²ā³sain¹na³na¹. Sai¹nha²kxai³ ha³lo²a² wet¹sa²sai¹na¹kxa² yxo²ha³kxa¹ ha²ya³kxa³lxi³hi¹ta¹xā¹. Ta¹hxai¹hē¹la². Jā¹nxe³ju³ta² a²lhun³tu², ha³lo²a² nxe²xai³hxai²tai¹ti²tu³wa². Hxi²kan¹txi³ ain³nha²nxa³kxa²ha³ta³-nxān²txi³, ha²ya³kxa³thin¹sxā³ ai³hxai²tai¹tu³wa². ²¹Yxān¹ta¹, yxan¹nāu³a¹ Sū³na² wē³ha³lxi³su² te²kī³na¹xai²na² e³lē³na² wxa²ye³ka¹tē³tu¹wa². Nxe³nē³-tē³nāu³a¹, wa²su¹wa²su¹yxau²xai³kī³tu¹wa². Nxe³ha²kxai³, Sū³na² Si³yxau³-tāu³a¹ a²yen³kxa² wet¹sa²sai¹kxa² yxo²ha³kxa¹ ā³wa²su¹tain¹sxā³, hī¹na² ha²-ya³kxa³thin¹sxā³ ā³kho³jau³su² yxau²xai³lain¹te²na² yen³kxa² yxo²ha³kxa¹ ā³wa²su¹tain¹tu¹wa². Ain¹ka³tu³, ha³lo²a² yxo²ha³kxa¹ wxi²kin³ti³ton³txi³ wa²su¹wa²su¹yxau²xai³kī³ju³tū³a² yā¹nxe² ain¹tu¹wa². ²²Ha³lo²a² nxe³ju³tū³sū³-ju³ta²sa¹. Txu¹ha² wē³nhī³sxā³, a³li³la¹te³lhxā³ nx²na³na¹. Nxe³kxai²nān²tu³, kāin² ih³khaix¹yain¹sxā³ i³wxai¹hī³nx²na³la². Jā¹nxe²te²an¹jau³nū³su², ha³lo²-ai²na² i³wxai¹jau³hū³nxe² yxau²xai³lhī³nx²na³la².

—Kwēn¹tai²na² ā³wa²sut¹sa²tū¹xā¹. Nxe³hī³nx²na³la². ²³Jā¹nxe³ju³ta² a²wi¹-lhī¹na², Txa²wā³sū³na² Yāu³ka³jxah¹la² ā³nxū²kwai³wi¹hū³nhē³na³la².

—A²ha² yxan¹nāu³a¹ wa²su¹wa²sun¹khai¹nxe² ka³lih³khai¹nxe² yxau²xai³-lyah³lxin¹tu¹wi¹. Nxe³nē³jau³su², ā³nxū²kwai³wi¹hū³nhē³na³la². Nxe³kī³sa²-kxai³, ha³lo²a² wah³nxe³sxā³, txa²wā¹ē¹nāu³a¹ au³txi³ i³wxai¹kī³jau³hū³nxe² i³ye³kxi²nha²hī³kī³tā³la².

—Yxan¹nāu³a¹ Txa²wā³sū³na² wē³ha³lxi³lo³tē³tū¹xā¹. Nxe³tāu³nū³ā¹, txa²-wā¹nū²ai²na² tah²lxi³ wxen¹sxā³ wa²su¹wa²sun¹khai¹nxe² yxau²xai³kī³tū¹xā¹. A²nxe³je³na³kxa², wai¹ta¹na² yau³son³ki²nē³lxa³khi³. Nxe³nha²kī³jau³su² yxau²xai³lhī³kī³tā³la². ²⁴⁻²⁵Txa²wā³sū³na² Si³yxau³tāu³a¹, txa²wā¹kō³nxe³ti³ kāi³kī³ju³ta² sa²wa²su¹tē³ta¹hxai²ti³ai¹ti²tu³wa². Nxe³ju³ta², Txa²wā³sū³na² wān²txa² e³kxi²nē³te³nah¹lxi¹:

—Yxan¹nāu³a¹ wxa²nū²ai²na² tah²lxi³ wet¹sxā³ ū³hū¹nx²ta¹tu¹wi¹. Wā²nxūh¹ sa²yo²we¹nha¹i¹. Sū³na² wān³txa² ū³wha²li¹la³kxi²nē³ta¹hxai²ti³ai¹ti²tu³wa². Nxe³nē³jau³su², sa²wa²su¹tē³ta¹hxai²ti³ai¹ti²tu³wa². Yxān¹ta¹, hai³txi³ hī¹nai²na² txa²wā¹nū²ai²na² tah²lxi³ i²hī³kī³sxa³wa². Txa²wā¹ye³na² i²kī³kxai²nān²tu³:

—A²yen³kxa² yū³nē³na³na¹. Nxe³hī³kī³tā³la². Yxān¹ta¹, kī³sxa³wa². Nxe³kī³kxai²nān²tu³:

—Jā¹nxēn³tū¹xā¹. Sū³na² sa²yo²we¹nha²sxā³ e³na³na¹. Nxe³sxā³ yxau²-wah³nxe³hī³kī³tā³la². Ya³nān³ta³ki²li² txa²wā¹ye³na² i²kī³sxa³kxe³tu³, yxau²-wah³nxe³ki² ai³lhī³kī³tā³la².

²⁶ Txa²wā¹sū³na² Yāu³ka³jxah¹la² sa²hau³ko³tē³na³la². Txa²wā¹kī³na¹xai²na² hxi²kan¹nē³lxa³wa². Nē³lxa³ha³kxai³:

—Txa²wā¹wī³na² ī³ye³kxi²na¹tū¹xā¹. Nxe³kī³kxai²nān²tu³, hai³txi³ wxi²-kan¹txi³ ī³hau³kot³sxā³ ī³ye³kxi²hī³kī³sxa³wa².

—Īh¹nxe³jau³ta³ wain³txi³ e³kxi²na¹lhon³ku². Nxe³hī³kī³tā³la². Nxe³kī³te²-an¹tu³ti¹, Txa²wā¹sū³na² Yāu³ka³jxah¹la² hi²sen³kxai³lu¹ ī³ye³kxi²nū¹nhē³. lhī³nx²na³la², Txa²wā¹wī³na² wain³txi³ ī³ye³kxi²kī³txai²la². Wān³txa² wxi²-kan¹txi³ ī³ye³kxi²kī³sxa³jau³xa² ī³ye³kxi²nū¹nhē³lhxā³, ī³wxai¹kī³jau³hū³nxe² ī³ye³kxi²nū¹nhē³lhī³nx²na³la². ²⁷Nxe³ha²kxai³, Txa²wā¹wī³nu²kxai³lu², txa²-wā¹ē¹nān¹jau³su² ī²ta³lun²nē³jah¹lo²su² te²kxai³lu², Sū³na² Yāu³ka³jxah¹la² au³txi³ a²ē¹na² a²ten³jau³su² a³la³kxi²nūn³na³la². Nxe³te³nah¹lxi¹:

—Txa²yāu³ka³jxah¹la² ī³ye³kxi²sa²sxā³, Txa²ē¹nāu³ai²nān¹jau³xa² yā¹nxe³-jau³su², Wī³nu²na¹xai²na² te³na¹jau³xa² yā¹nxe³sxā³ ī³ye³kxi²sa²na³na¹. A²nū²-a²nāu³xa² yxo²ī²sain¹te²nāu³xa² sa²hau³ko³tain¹si¹sa²jau³su² sa²na³na¹. Txa²-wā¹wī³na² a³la³kxi²nha²sxā³ nxe³hī³nx²na³la². ²⁸Nxe³ha²kxai³:

—Ha³lo²la³ ī²li³hxa³ju³ta³la³, wi¹tā³nxa², ko³nxe³tā³nxa² nxe³ko³la³, ha³-lo²lo³ta¹xā¹. Nxe³kī³kxai²nān²tu³, Txa²wā¹sū³na² Si³yxau³tāu³a¹ ha³lo²ai²na² o²la³kxi²nū¹nhē³lhī³nx²na³la². Ī³wi¹lxon³ki²nē³lhi¹jau³nū³su² nxe³nū¹nhē³lhī³-nx²na³la². Txa²wā¹kī³na¹xai²na²:

—Sū³na² a³lxi²na¹nha¹. Kxā³nāu³u¹tai²na² Sū³na² wā²nxūh³ ain³nha²sxā³ ī²sxā³ ā³yū³so¹nē³ta¹hxai²hē¹na¹. Wē³ha³lxi³lo³te³lhxā³ nē³ta¹hxai²hē¹na¹. Nxe³te²kī³na¹xai²na² Sū³na² o²la³kxi²nū¹nhē³na³la². ²⁹A²wi¹lhi¹nu¹tai²nān²tu³ Txa²wā¹sū³na² hi²sen³kxai³lu² yxo²ī²te²kī³na¹xa²nū³a² ī²sa²tē³ta¹hxai²hē¹la². A²nxe³te²kī³na¹xa²nū³ai²na² sa²kxai³lu² ī²sxā³ ā³yū³so¹nē³ta¹hxai²hē¹la². Nxe³te³nah¹lxi¹:

—Txa²kī³lha³lxa² Je³su²jah³la² yā¹xain¹tū¹xā¹. Nxe³si¹hai¹na¹jau³su², tū¹-kā³txai²na² ī²sxā³ ā³yū³so¹ai¹na¹hē³na¹. Sū³na² Si³yxau³tāu³a¹ a²ē¹nān¹jau³su² nxe³kxi²nē³na³la². Nxe³jau³su², Je³su²jah³la² txa²nū² txa²wā¹hxi²kan¹ti³su² ha²kxai³, ī²sxā³ ā³yū³so¹nē³kxe³nū³kā³txi³su² te²kī³na¹xai²na² sa²kxai³lu² a²lon³nāu³su² kī³sa²kxai³, nxe³hī³kī³tā³la². ³⁰Kxā³nāu³u¹tai²na², Txa²wā¹-sū³na² ī²sxā³ ā³yū³so¹nē³si¹jau³nū³su², wā²nxūh¹ ain³nha²ta¹hxai²hē¹la².

—Ī²sxā³ ā³yū³so¹na¹tū¹xā¹. Wain³te²lo³ta¹txai²lā¹. Nxe³nē³jau³su², ī¹sxā³ ā³yū³so¹nē³ta¹hxai²hē¹la². Ī²sxā³ ā³yū³so¹nē³ka³tu³, wain³te²lo³tē³ta¹-hxai²hē¹la². Nxe³nē³lha²kxai³, wxi²kin³ti³to³ti³hi¹tai¹na¹tū¹xā¹. Sū³na² nxe³nē³ta¹hxai²hē¹la².

Txa²wā¹sū³na² Je³su² Kris²tu³jah¹la² a³lxi²jau³su²

³¹ Txa²wā¹sū³na² Si³yxau³tāu³a¹ hxi²nū¹nū³nhē³jah¹lai²la¹wa². Nxe³nē³-ju³tan¹te²kxa³ya³tu³, a²nū²a² ā³xa² ī²li³te²hū³te²la³ ī³ko³kq¹son²kxi²nē³-kxan²ti³, hxi²kan¹txi³ ān³sen³sai¹nē³lhī³nx²nxa³wa², Txa²wā¹sū³na² hxi²-kāin²khai¹nxe³sxā³ hxi²nū¹nū³nhē³lha²kxai³la². ³² Txa²wā¹sū³na² A²ta²ha² ū³hū¹nē³ta¹hxai²hē¹la².

—Tē³a¹ju³ta² tē³a¹xā¹. Txa²wā¹sū³na² wān³txa² nxe²nxa³kxe³hū³nxe², ū³hū¹-nē³lhxā³, ko³nxe³ti³ kāi³kī³kxa² yo³ha² ya³lu²kxi²nē³te³lhxā³ ū³hū¹nē³ta¹hxai²-hē¹la². Te²yā¹nxūn³kxe³hū³sxā³, a²yen³kxa² wi¹la² ā³sen³sai¹kxe³tu³ ū³hū¹-nhē³nūn³tu¹wa². ³³ A²nū²a² ko³nxe³te²lo³tē³jah¹la² yū²nxa³wa², Txa²wā¹sū³na² ā²la² hxi²kan¹txi³ wain³te²lo³tē³lha²kxai³la². Nxe³jut³su² txa²wā¹kī³na¹xai²na²,

Txa²wā¹sū³na² i²sxā³ ā³yū³so¹nē³kxe³nū³ka³txi³su² ha²kxai³, wain³te²lo³tē³-
kxe³nū³ka³txi³su² ha²kxai³, hī³ki³tā³la². Kī³sa²kxai³, a²nū²a² ā³xa² hxi²kan¹txi³
ko³nxe³te²lo³tē³lhi³nx²nxa³wa². ³⁴ Je³su²jah³la² ya³lu²sxā³, txa²wā¹ko³nxe³ti³
kāi³ki³ju³ta² wxa²wa²su¹tē³lhi³jau³su² ya³lu²kxi²nē³ta¹hxi²hē¹la². Ain¹sxā³,
wi¹la² ka³ten³su² i³sa²yxau³sxā³ Sū³na² Si³yxau³tāu³a¹ a²yen³nāu³a¹ a²wi¹-
tāu³a² yxau²xai³lain¹na¹la². Ain¹sxā³, sa²wi¹wi¹nxe² e³kxain¹sxā³ a²si³yxau³-
tāu³a¹ wi¹li²nē³lhi³jau³nū³su² e³kxain¹na¹la². ³⁵ Je³su²jah³la² hxi²ka²nāu³a¹
a³lxi²nē³te² hxi²ka²nāu³a¹ yxau²xai³ki³tā³la². Kī³sa²kxai³:

—Ha³lo²la³ i²ki³sxa³ko³la³ ha³lo²lo³ta¹xā¹. Khāuh³lxa³ti³hin¹sa³nhā¹. Tā³-
nxa², a²ē¹nāu³a¹ kāin² hxi²waut³ta³lxi³sa³nhā¹. Tā³nxa², Sū³na² wān³txa²
yxo²i²a¹ha²kxai³ ko³nxe³ti³ kāi³sain¹na³na¹. Heh³sa³nhā¹. Tā³nxa², yen³kxa²
hxa³nxi²khaix¹sa³nhā¹. Tā³nxa², ha³lo²a² ha³nxe³lha³thin¹ki²sa²na³na¹. Tā³-
nxa², i³su²lha³sa²tē³na³na¹. Tā³nxa², nxe² ha³lo²lo³ta¹xā¹. Nxe³ki³kxa²ha³ta³-
nxān²ti³, Je³su²jah³la² a³lxi²nē³te² hxi²ka²nāu³a¹ wi¹wi¹nxe² yxau³hī³ki³tā³la².

—Ha³lo²a² ko³nxe³khai¹nxe³kxan²ti³, Txa²hxi²ka³nāu³ai²na² sa²so¹ki²syā¹-
nx²ti³ju³ta³la³ yū²nxa³i¹, Txa²wē³ha³lxi³ i³nxai²na²su¹. Je³su²jah³la² nxe³-
nē³ta¹hxi²hē¹la². ³⁶ Nxe³nē³ju³ta², Txa²wā¹sū³na² ha³teh³nxā³nxān¹jau³su²
nxe³te³nah¹lxi¹:

—Txa²sū³nāi³. Nxe³si³lxi¹. Wxa²wān³txa² sa²yxo²we¹txa²te²su² si¹na¹i¹.
Nxe³ha²kxai³, a²nū²a² kuh³lxa³thin¹tū³ka³txa² khāuh³lxa³ti³hit¹sa²tē³
sain¹sīn¹na³li¹. Nxe³sa²sīn¹ju³ta²sa¹: “Ha²ya³khin¹tū³ka³txi³su² na³na¹.
‘Ka³yxuh³xa² o³ve²a² wā²nhit¹te³lhxa³ te²nū³a² su²lha³a¹tū³xā¹.
Nxe³na¹tū³ka³txi³hū³na³na¹.” Nxe³sa²sīn¹jau³su² khāuh³lxa³ti³hit¹sain¹
sīn¹na³li¹. Nxe³ha²kxai³: “Su²lha³sa²ha³tā¹.” Nxe³si¹na¹jau³su², yxau²x
ai³lhi¹nhxai²na¹ta¹ti²ti¹.

Ta³vi²yah³lu¹ta²na² wān³txa² ta¹hxi²hē¹la². Jā¹nxe³jau³xau³hxi²te²x¹ jā¹-
nxe³sxā³ ha³lo²lo³tē³na³la².

³⁷Yxān¹ta¹:

—Ha³lo²la³ i²li³ko³la³ ha³lo²lo³ta¹xā¹. Nxe³ki³kxai²nān²tu³, Je³su²jah³la²
a³lxi²nē³jah¹la² kāin² hxi²kan¹txi³lo³khaix¹nē³na¹la². Nē³lha²kxai³, ha³lo²-
an²tā³ khāuh³lxa³ti³ti³hi¹tē³ju³tan¹ta³ hxi²kan¹ ān³sen³sa¹khai¹nxe³hī³ki³-
tā³la². ³⁸⁻³⁹ A³la³kxi²sxā³ e³a¹wa². Na¹jau³xai²na²sa¹, Je³su²jah³la² a³lxi²nē³te²
hxi²ka²nāu³a¹ yxau²xai³ki³sa²kxai³, ha³lo²a² ko³nxe³te² ha³ta³nxān²txi³ sa²-
hxi²so¹ki²nha²nē³ju³ta³la³ yū²nxa³wa². Kī³sa²kxai³, ka³ten³su² tā³nxa², ya³-
lu²te²su² tā³nxa² yxau²xai³ki³kxai²nān²tu³, Je³su²jah³la² hxi²ka² sa²so¹ki²-
nha²nē³ju³ta³la³ yū²nxa³wa². Te²yā¹nxe³sxā³ a²ta³nāu³xa² oh³xai²nān¹te²su²
te²nāu³su² tā³nxa² a²ta³nāu³xa² hxi²kan¹ta³ si³yxau³te²su² te²nāu³su² tā³-
nxa², a²ta³nāu³xa² nū³kxūn³te²su² te²nāu³su² tā³nxa², nxe³kxai²nān²tu³, hxi²-
kan¹txi³ Je³su²jah³la² hxi²ka² sa²so¹ki²nha²nē³lhi³nx²nxa³wa², Je³su²jah³la²
hxi²ka² ā²la² i³khai¹nxe³sxā³ yāu³ki²khaix¹nē³lha²kxai³la². Te²yā¹nxe³nūn³-
kxe³hū³sxā³, kwēn¹ta²i²nān¹te² ha³lo²a²su² tā³nxa², yxa¹nān¹te² ha³lo²a²su²
tā³nxa², oh³nāu³u¹ta²i²nān¹te² ha³lo²a²su² tā³nxa², yuh³xu¹ta²i²nān¹te² ha³lo²-
a²su² tā³nxa² nxe³sxā³:

—Je³su²jah³la² hxi²ka² sa²hxi²so¹ki²na¹tū³xā¹. Nxe³kxi²nē³kxa²ha³ta³-
nxān²ti³, hai³txi³ Je³su²jah³la² hxi²ka² sa²hxi²so¹ki²nha²nē³ju³ta³la³ yū²-
nxa³wa². A²hāi¹nxe³te² ya¹nxe³kxe³hū³nxe², txa²wā¹ki³na¹xai²na² Je³su²
Kris²tu³jah¹la² Txa²wā¹hxi²kan¹jah¹la² sa²hau³ko³tē³te²ki³na¹xai²na³,

Sū³na² Si³yxau³tāu³a¹ te²hxi²ka³nāu³a¹ a³lxi²nē³jah¹lo²su² te²hxi²ka³nāu³a¹ wxa²sa²yāu³ki²nha²xi²nē³lhxā³ yxau³hī³ki²tā³la². Kī³sa²kxai³, Sū³na² Si³-yxau³tāu³a¹ so¹lxi³ hxi²kan¹na³la². Hai³txi³, a²yen³kxi³la³ wet¹sa²sai¹-kxe³su² nxe³te² yen³ki³la³ hxi²ka¹nxa³wa². Nxe³ha²kxai³, hxi²kan¹ti³ sa²hxi²so¹ki²nha²nē³lhi³nx²nxa³wa².

I³sa³e² nū³kā³txa² i³yau¹ū³nē³jau³su²

9 ¹A²ya³la³tu³ wān³txi³tu³ e³a¹wa². Ki³han³nxa³wa². Txi²na¹xai²na² Je³su² Kris²tu³jah¹la² ā³nū²nxī²sxā³ i³ye³i², txa²e¹nāu³a¹ au³txi³ Txa²wā¹sū³na² Yāu³ka³jxah¹la² e³ki²nū¹sxā³ i³ye³i², na¹wa². Na¹ha²kxai³, ki³han³nxa³wa². ²Na¹jau³xa²sa¹. Kāin² āi²ta³lxi³sai¹nha²kxai³, txa²e¹nāu³a¹ au³txi³ hxi²ye¹ta³-lxin³ti²sai¹nha²kxai³, sain¹nha²wa². Txa²nū³kā³txa², a²i³lxa² I³sa³e² nū³kā³-txa², txa²nū³kā³ti³sain¹tū³kā³txa² txa²ka³lxa¹ti³sain¹tū³kā³txa², Txa²wā¹sū³na² sa²yxo²ā³tū³kā³txi³sain¹na³la². Ain¹jau³su², āi²ta³lxi³khaix¹sain¹nha²wa². ³Na¹ha²kxai³, yxo²i²ain¹ju³ta³nū³a² ten³khaix¹sa³nha²wa². Nxe³sa²kxe³su²:

—Txa²wā¹sū³na² ko³nxe³ti³hit¹sa³tū¹xā¹. Je³su² Kris²tu³jah¹la² ā³na¹sa³-tū¹xā¹. Nxe³sa³kxan²ti³, jā¹nxe³sa²kxa² yo³ha², Txa²wā¹sū³na² Hi²sen³su² I³sa³e² nū³kā³txa² sa²hau³ko³kxi²sain¹na³na¹. Na¹kxai²nān²tū³:

—Sū³na² ko³nxe³ti³hit¹sa³ju³ta² wain³na³na¹. Nxe³hī³na¹wa², Yxān¹ta¹, nxe²nxa³wa². ⁴A²nxe³tū³kā³txai²na² I³sa³e² nū³kā³txai²na², Txa²wā¹sū³na² wxa²hait¹so¹ain¹tū³kā³txi³sain¹na³la². Nxe³sxā³, a²wē³ha³lxi³lo³ti², wā³nxin¹-khaix¹nxe³sxā³ yxau³kxi²ye²nyhain¹ju³ta² i³yau¹ū³hi², nxe³tū³kā³txi³sain¹-ta¹hxai²hē¹la². Jā¹nxe³sxā³, Txa²wā¹sū³nu²su² te²kxai³lu² ha³lo²a² wi¹ju³ta² i³ye³kxi²sxā³ i³hau³ko³tū¹hai¹ni², Sū³na² wain³txi³ i³wi¹lxo³kxi²ki³jau³nū³su² i³yau¹ū³hai¹ni², wān³txa² wain³jau³xa²:

—Jau¹xai²yā¹nxe³sxā³ kāi³txai²lā¹. Nxe³jau³xa² i³kwa³na³ai¹ni², Sū³na² wain³txi³ i³ka³li³si¹hain¹jau³nū³su² i³yau¹ū³hai¹ni², ta¹hxai²hē¹la². ⁵Jā¹nxe³sxā³:

—A³bra³āu²ah³lu¹ta¹na² a²nū³kā³txi³nāu³u¹ta¹na² hxi²kan¹khai¹nxe³tāu³-u¹ta¹na², txa²si³yxau³na¹tū³kā³txi³su² ta¹hxai²hē¹na¹. A²nxe³te²a² a²ne³kan²-tāu³sa¹xā¹. I³sa³e² nū³kā³txai²na² i³ye³kxain¹jau³su² nxe³tū³kā³txi³sain¹na³la². Hāi¹nxe³kxe³hū³nxe², Je³su² Kris²tu³jah¹la² Sū³na² A²hxi²kan¹ta² Si³yxau³-tāu³lo³jah¹la² txa²wā¹sū³na² wen¹nū²la², I³sa³e² nū³kā³txi³su² jah¹la² a³li³-la¹sxā³ ton¹jah¹lo²su² ta¹hxai²hē¹la². Ju¹ta² wi¹khai¹nx²na³la². Nxe³ha²kxai³, Txa²wā¹sū³nain²txi³ Kris²tu³jah¹lain²txi³ a²yen³kxa² a²yxo²ha³kxa¹ a²nū²a² a²yxo²ha³kxa¹ ā³sen³sai¹te²su² na³la². A²nxe³jah¹la² i³sa²nēn¹kxi²sa²tē³a³sah¹-lxi³hē¹la². Ju¹ta² wain³na³li¹.

⁶Yxān¹ta¹, I³sa³e² nū³kā³txai²na², Sū³na² wān³txa² sa²yxo²ā³ain¹to³ta¹hxai²-ti³ai¹ti²tu³wa². Ain¹sxā³, a²hī¹nai²na² ha³lo²a² wi¹ju³ta³la³ yxau³xai³tū³kā³-txi³sai¹nxa³wa². Nain¹kxa²ha³ta³nxān²ti³, hai³txi³ Txa²wā¹sū³na² wān³txi³la³ sa²yxo²ā³nha²jau³sxa³wa². Hai³txi³:

—Txa²wā¹sū³na² ha³lo²a² wi¹ju³ta³lo³tain¹jau³nū³a², I³sa³e² nū³kā³txa² i³ye³kxain¹ta¹hxai²hē¹na¹. Yxān¹ta¹, wi¹ju³ta³la³ yū³ai¹nxān³tā¹. Nxe³ki³-jau³la³ yū²nxa³wa². Yxān¹ta¹, Txa²wā¹sū³na² a²nū²a² wxa²hait¹so¹tū³ka³-txa², hai³txi³ I³sa³e² nū³kā³txa² yxo²ha³kxa¹ sa²tī¹li³ta¹hxai²nxa³hē¹la². Hāi¹nxe³sxā³ ā³ni²la³kxa¹tū³kā³txa² so¹lxi³ i²sxā³ ā³yū³so¹ain¹ta¹hxai²-hē¹la². ⁷Jā¹nxe³kxe³hū³nxe², A³bra³āu²ah³lu¹ta¹na² a²ki³lha³nāu³xa²

ka³lxa¹txi³ ta¹hxai²ti³ai¹ti²tu³wa². Ain¹ta¹, Txa²wā¹sū³na² Si³yxau³tāu³a¹ i³ye³kxi²te³nah¹lxi¹:

—Wxa²ki³lha³lxi²na² I³sa²kah³lai²na² a²ne³tah²nāu³a² so¹lxi³ wxa²sa³-wi³ha³lxi³khai³su² na³li¹. A²nxe³te²a² so¹lxi³, txa²wē³ha³lxi³lo³ta¹na¹wi¹. Sū³na² wān³txa², A³bra³āu²ah³lu¹ta¹na² ta¹hxai²hē¹la². Nxe³ha²kxai³, hai³-txi³ A³bra³āu²ah³lu¹ta¹na² a²ne³kan²tū³kā³txa² yxo²ha³kxa¹ Txa²wā¹sū³na² wē³ha³lxi³su² nxa³wa². ⁸Nxe³ha²kxai³, hai³txi³ A³bra³āu²ah³lu¹ta¹na² a²tah²nāu³xa² yxo²ha³kxa¹, Txa²wā¹sū³na² a²wē³ha³lxi³su² ta¹hxai²nxa³-hē¹la². Yxān¹ta¹, a²wē³sai²na² Txa²wā¹sū³na² sa²yxo²we¹nha²sxā³ i³ye³kxū¹-kxa² wē³sai²na² so¹lxi³, Txa²wā¹sū³na² wē³sa³la³ ta¹hxai²hē¹la². ⁹Nxe³ju³ta², Txa²wā¹sū³na² wān³txi³kxai³lu¹, sa²yxo²we¹nha²sxā³ A³bra³āu²ah³lu¹ta¹na² i³ye³kxi²te³nah¹lxi¹:

—Nxe³sā¹lxi¹. Yxa¹nān¹ta³ kwē³kxa³nāu³a¹, ha³lo²a² hau³kon³na³na¹. Na¹-ka³tu³, ā³wa³li² i³xi²ye¹nx²ta¹tu¹wi¹. Na¹ka³tu³ wxa²sxe³xa³ka³lxi²na² sa²-kxai³lu² a²i³lxa² Sa²ra³ka³lxi²na² sa²kxai³lu², in³txa² wēn³su² we¹tin¹kxa² a³li³la¹kxi¹nxa²tu¹wi¹. Ta¹hxai²hē¹la². Ain¹ka³tu³, nxe³tāu³a¹ wān³txa² yā¹nxe³-sxā³ a²ki³lha³lxi² a²i³lxa² I³sa²kah³la² a³li³la¹kxi²ta¹hxai²hē¹la².

¹⁰Nxe³nxa²ha¹te¹, I³sa²kah³lai²na² sa²kxai³lu¹ Ju³te²a² nū³kā³txa² a²si³-yxau³jah¹lo²su² te²kxai³lu¹, kan²ton³ka³tu³, a²sxe³xa³ka³lxi² Re³be³ka³ka³lxi² so¹ta¹hxai²hē¹la². Ain¹sxā³, a²ki³lha³nāu³xa² ha¹li¹ hau³hau³kot³sxā³ wē³nhi³-ta¹hxai²hē¹la². Yxān¹ta¹, a²wi³na² ka³na³ka³na³jah¹la² so¹lxi³ ta¹hxai²hē¹la². ¹¹⁻¹²Nxe³tāu³a¹, a³li³la¹xa³hī¹nāu³a¹, Txa²wā¹sū³na² Si³yxau³tāu³a¹ wān³txi³-kxai³lu¹ a²hā³ka³nai²na² i³ye³kxi²te³nah¹lxi¹:

—Nxe³sā²nx¹. Wxa²ki³lha³lxi² sai³la³lha² jah¹la² a²kau³kaun³jah¹la² a²wa³ka³li³yu³ta³lot³sxā³ yxau³yain¹tū¹xī¹. Nxe³ha²kxai³, a²kau³kaun³jah¹-lai²na² so¹lxi³ hxi²kan¹ ā³sen³sai¹nyhu¹tū¹xī¹. Ta¹hxai²hē¹la². Nxe³jau³xai²na², yān³ta¹na² a²ki³lha³nāu³xai²na² a³li³la¹hai¹nxa³tā³lxi¹, ha³lo²a² wi¹ju³txain²-txi³ kāi³ai¹nxa³tā³lxi², kō³nxe³ju³txain²txi³ kāi³ai¹nxa³tā³lxi² nxe³sxā³, Txa²-wā¹sū³na² wān³txai²na² ain³nha²sxā³, a²hā³ka³nai²na² e³kxi²ta¹hxai²hē¹la². Nxe³ha²kxai³, Txa²wā¹sū³na² Si³yxau³tāu³a¹, a²nū²a² wā²nxūh¹lxi³sxā³ wā²-nxa³ka² so¹nē³ju³ta² nxe³te³nah¹lxi¹:

—Hāi¹nxe³sxā³ Sū³nu²na¹xai²na² wā²nxūh¹ ain³nha¹ka³tu³, kwa² jah¹la² ten³sa³nā¹. Na¹ha²kxai³, wā²nxa³ka² so¹na¹tū¹xā¹. Nxe³jau³xa² so¹lxi³, Txa²-wā¹sū³na² wā²nxa³ka² so¹nē³te²ju²hē³la². Hai³txi³ txa²wā¹ki³na¹xai²na² wi¹-kāi³ki³ju³ta² yo³lha³, Txa²wā¹sū³na² wā²nxa³ka² so¹nē³te²sxa³yu³hē³la². ¹³Jā¹-nxe³ju³ta², Sū³na² ha³teh¹nxā³nxān¹jau³su² te³nah¹lxi¹:

—A²kau³kaun³jah¹la² Ja³ko²ah³la² so¹lxi³ a³li³na¹hē³li¹. Yxān¹ta¹, a²sai³-la³lhai²lē¹ E³sa³u²ah³lai²lē¹. Yxo²kwīn¹kxi²na¹hē³li¹. Na¹ju³txai²na², Sū³nu²-na¹xai²na² wā²nxūh¹ ain³nha¹hē³li¹. Ta¹hxai²hē¹la².

¹⁴Nxe³kxa²ha³tā³nxān²ti³, Txa²wā¹sū³na² wain³txi³ kāi³jah¹lai²la¹wa². Nxe³ha²kxai³:

—Txa²wā¹sū³na² wain³txi³ kāi³ain¹te³lxan³ji². Nxe³ki³jau³la³ yū²-nxa³wa². ¹⁵Jā¹nxe³ju³ta², Txa²wā¹sū³na² wān³txa², Moi³se²ah³lu¹ta¹na² i³ye³kxi²te³nah¹lxi¹:

—Sū³nu²na¹xai²na² wā²nxūh¹ ain³nha¹ka³tu³, a²nū²a² i²sxā³: “Jah¹la² wi¹-lhin¹sxā³ thāi³ti³la² sa²hau³ko³ta¹nā¹. Na¹jau³su², wi¹ju³ta³lo³ta¹na¹tū¹xā¹.” Na¹na¹kxai²nān²tu³, wi¹ju³ta³lo³ta¹na¹tu¹wi¹. Ta¹hxai²hē¹la². ¹⁶Nxe³ha²kxai³,

Txa²wā¹sū³na² wi¹ju³ta³lo³tē³ju³ta³la³ nxe³te³nah¹lxi¹, hai³txi³ yuh³xai²nān¹-tū³ka³txi³ ki³na¹xai²na²:

—Sū³na² wi¹ju³ta² ten³sa³nhā¹. Tā³nxa², wi¹kai³a¹xā¹. Ta³nxa², nxe³-ki³jau³la³, wi¹ju³ta³lo³tē³lhī³nx²nxa³wa². Nxe³ta¹, Txa²wā¹sū³na² nxūh¹ ain³nha²sxā³:

—Jah¹la² wi¹lhin¹sxā³ thāi³ti³la² sa²hau³ko³ta¹nhā¹. Na¹ha²kxai³, wi¹ju³-ta³lo³ta¹tū¹xā¹. Nxe³nē³jau³xa² so¹lxi³ wi¹ju³ta³lo³tē³lhī³nx²na³la². 17 Jā¹-nxe³kxe³hū³nxe², kxā³nāu³u¹tai²na² Fa³ra³o²ah³lu¹tai²na² a²hxi²kan¹ta² si³-yxau³jah¹lo²su² ta¹hxai²hē¹la². A²nxe³jah¹lu¹tai²na², Txa²wā¹sū³na² wān³txa² ha³teh³nxā³nxa² ū³wha²li¹la³kxi²nē³te³nah¹lxi¹:

—Sū³nu²na¹xai²na² Fa³ra³o²ah³lo² ī³nxai²na², kāin² hxi²kan¹txi³lo³txa²-ha¹hē³li¹. Nxe³nxa²ha¹ha²kxai³, nū³kxūn³khai¹nxe³txi³ kái³ya³nx²ta¹tu¹wi¹. Na¹ha²kxai³, a²nū²a² yuh³xai²nān¹tū³ka³txi³nāu³xai²na² yxo²ha³kxa² ī²sain¹-ka³tū³. “Txa²wā¹sū³na² hxi²kan¹khaix¹jah¹lai²la¹xā¹.” Sain¹tu¹wi¹. Jā¹nxe³sa²-si¹hai¹na¹jau³nū³su², hxi²kan¹txi³lo³txa²ha¹hē³li¹. Ta¹hxai²hē¹la². 18 Nxe³ha²-kxai³, Txa²wā¹sū³na² wā²nxūh¹ ain³nha²sxā³:

—Jah¹la² wi¹lhin¹sxā³ thāi³ti³la² sa²hau³ko³ta¹jau³su², wi¹ju³ta³lo³ta¹tū¹xā¹. Nxe³kxai²nān²tū³, a²ya³la³tū³ wi¹ju³ta³lo³te³ju²hē³la². Te²ya¹nxe³sxā³ a²nū²a² ā³xa² ha³na³ka³lxi³te³nah¹lxi¹:

—Jah¹lai²na² Txa²wān³txa² ā³ne³to³hxa³ti³hi¹ta¹tū¹xā¹. Nxe³kxai²nān²tū³, a²ya³la³tū³ ā³ne³to³hxa³ti³hi¹te³ju²hē³la².

Txa²wā¹sū³na² ko³nxe³te²la³ ī³yi¹li²nē³jau³su²

19 Nxe³kxai²nān²tū³, a²nū²a² ī²li³te²la³ ī³wā³txi³sain¹kxai²nān²tū³:

—Nxe³ti¹. Txa²wā¹sū³na² ā³ne³to³hxa³ti³hi¹tē³kxa²ha³ta³nxān²txi³, hxi²-kan¹txi³ ī³yi¹li²nha²hī³ki³sxa³i¹. Nxe³ki³kxai²nān²tū³, Txa²wā¹sū³na² ā³ne³-to³ki³sxa³kxa²ha³tā³nxān²txi³, hāi¹nxe³sxā³ ne³ti³hi¹tē³ju³ta² so¹lxi³ kái³-hī³ki³tā³li¹. Ki³sa²kxai³, txa²wā¹ā³ne³to³ki³sxa³ju³ta²kxai³, Txa²wā¹sū³na² ko³nxe³te²la³ ī³yi¹li²nē³kxai²nān²tū³, wai³nhī³nx²nxa³wi¹, hxi²kan¹txi³ yu³tā³la³ kái³ki³sxa³ha²kxai³lu¹. 20-21 Sain¹kxai²nān²tū³, txai²na¹xai²na² ī³wa²lū³xai¹na¹te³nah¹lxi¹:

—Nxe²nxa³i¹. Wxāi²na² yuh³xai²nān¹te² a²nū²a² so¹lxi³ ni¹lxi¹. Nī¹nha²-kxai³, Txa²wā¹sū³na² ī³yi¹li²nhān¹jau³la³ yū²nxa³wi¹. Nxe³ai¹nhī³na¹wa². Jā¹nxe³jut³sū³ju³ta²sa¹:

—Kwa³ta³lē³na² ka³nxū³sē¹na² we¹ta¹tū¹xā¹. Nxe³ki³kxai²nān²tū³, a³lū³-nū³xa² tē³sxā³ wxa²hait³so¹sxā³ a²ha³la³ha³ti³hē³nān¹tū³xa², kwa³ta³la² wi¹-khai¹nxe³tē³na² we¹ti², a²yxō²ha³ti³hē³nān¹tū³xa² sa²kxai³lu², kwa³ta³la² ha²ya³kxa³lxi³su² tē³tā³ we¹ti², na¹tū¹xā¹. Nxe³ki³kxai²nān²tū³, jā¹nxe³hī³ki³-tā³la². Nxe³ki³kxai²nān²tū³, hxi²kan¹txi³ txa²wā¹hxi²ka² we¹ki³kxe³su² te²-kwa³ta³lē¹nai²na² ī³ye³sxā³ ī³yi¹li²nha²sxā³:

—Īh¹nxe³kxa²yan³ti³tā³ ha²ya³kxa³lxi³su² we¹san¹nū²lhai¹li¹? Nxe³nē³-jau³la³ yū³te²sxa³jai¹ti²tu³wa². Jā¹nxe³kxe³hū³nxe², Txa²wā¹sū³na² kwa³ta³-lē³na² we¹jah¹lo²hū³nha²kxai³, a²nū²a² ā³ne³to³hxa³te²a² sa²kxai³lu², kwa³ta³-lē³na² ha²ya³kxa³lxi³su² tē³nhū³nha²kxai³, nxe³hī³nx²na³la². Te²yā¹nxūn³sxā³ a²nū²a² wi¹ju³ta³lo³te²a² sa²kxai³lu² kwa³ta³lē³na² wi¹khai¹nxe³tē³nhū³nha²-kxai³ nxe³hī³nx²na³la².

22 Jā¹nxe³jut³sū³nxe², Txa²wā¹sū³na² a²ē¹nān¹jau³kxai³lu¹:

—Txa²na¹xai²na² hxi²ka¹ni², a²nū²a² kō³nxe³ti³ kăi³ain¹ju³ta² i³xan³ta³kxi², nxe³jah¹lo²sa¹xā¹. Nxe³na¹ju³ta² a²nū²a² yxo²ha³kxa¹ i³yau¹ū³hai¹na¹tū¹xā¹. Na¹-ha²kxai³, a²nū²a² i³xan³ta³kxi²na¹tū³ka³txi³nū³ai²na² kwa³ta³la² ha²ya³kxa³lxi³su² tē³nhū³tū³ka³txai²na² sa²kxai³lu² yxan¹nāu³a¹ i³wai¹ta¹na¹ha²kxai³ khāuh³lxa³-ti³sa²tē³ain¹tū¹xā¹. Yxān¹ta¹ a²hī¹nai²na² ya³nān³ta³ki³li² en³txai¹na¹tū¹xā¹. ²³Na¹-ha²kxai³, a²nū²a² ā³xa² sa²kxai³lu² wi¹lhin¹sxā³ thāi³ti³la² sa²hau³ko³ta¹nha²sxā³ wi¹ju³ta³lo²ta¹kxe³nū³ka³txi³nū³a² kwa³ta³la² wi¹khai¹nxe³tē³nhū³tū³ka³txai²na² sa²kxai³lu² wxi²kin³ti³to³ti³hi¹ta¹na¹tū¹xā¹. A²nxe³tū³ka³txi³nū³ai²na² kxā³nāu³u¹-tai²na² wā²nxa³ka² so¹ai¹na¹hē³na¹. Wxi²kin³ti³to³ti³hi¹ta¹na¹txai²lā¹. Na²hē³na¹. Na¹ha²kxai³, yuh³xai²nān¹tū³ka³txai²na² yxo²ha³kxa¹ txa²wxi²kin³ti³to³na¹ju³ta² wā²nā³ū¹hai¹na¹tū¹xā¹. Txa²wā¹sū³na² nxe³nha²ta¹hxai²hē¹la². ²⁴Nxe³ha²kxai³, txa²wā¹ki³na¹xai²na², Txa²wā¹sū³na² wā²nxa³ka² so¹nē³tū³ka³txi³su² ki³tā³la². Nxe³ki³sa²kxai³, Ju³te²a² nū³ka³txi³na¹xain²txi³, Txa²wā¹sū³na² wā²nxa³ka² so¹-nē³li², Ju³te²a² nū³ka³txi³sxa³tū³ka³txain²txi³ Txa²wā¹sū³na² wā²nxa³ka² so¹nē³li² nxe³nē³tū³ka³txi³su² ki³tā³la². ²⁵Jā¹nxe³ju³ta², kxā³nāu³u¹ta¹na² O³se²ah³lu¹-tai²na² ū³wha²li¹lhxā³, Txa²wā¹sū³na² yxo²wān³txa² ū³wha²li¹la³kxi²nē³te³nah¹lxi¹:

—“Txa²na² Sū³nu²na¹xai²na², a²nū²a² a²kxā³nxa²

Txa²nū³ka³txi³sxa³te²a², hī¹na² Txa²nū³ka³txi³la³ hī¹ta¹na¹tu¹wi¹.

Jā¹nxa¹ka³tū³, a²nū²a² nū³ka³txa² a²ha² kxā³nxa² a³lxi²ti³he¹nxē²nxa² tū³ka³txa², hī¹na² a³lxi²na¹tū³ka³txi³la³ hī¹ta¹na¹tu¹wi¹, Txa²lī¹.

²⁶Jā¹nxa¹jau³su²: ‘Wxāi²na² Txa²nū³ka³txi³syah¹lxa³lxi¹.’ Ai¹na¹hē³li¹.

Yxān¹ta¹, a²nxe³tū³ka³txai²na² hī¹na² i³yat¹sxā³ i³yī¹lai¹na¹tu¹wi¹.

Nxe³na¹te³nah¹lxi¹: ‘Wxāi²na² Txa²tah²nāu³syah¹lxi¹lxi¹.

Sū³nu²na¹xai²na², ka³ten³ta³ yxau²wa³to²hi²na¹te³na¹xai²na² a²tah²nāu³syah¹lxi¹lxi¹.’ Ai¹na¹tu¹wi¹.”

Sū³na² yxo²wān³txa² O³se²ah³lu¹ta¹na² ain³kxi²so¹sxā³ ū³wha²li¹la³kxi²nē³-jau³su², ta¹hxai²hē¹la².

²⁷Jā¹nxe³jau³su², I³sa³i²ah³lu¹ta¹na² yxo²sa³te¹txi³ i³ye³sxā³, I³sa³e² nū³ka³-txa² ha³lo²lo³tain¹ju³ta³nū³a² i³yau¹ū³nhē³te³nah¹lxi¹:

—I³sa³e² nū³ka³txa² wā³lī³kha³lon¹tū³ka³txai²la¹lī¹. Ka³yā³la³nū³hū³nxe² I³sa³e² nū³ka³txa² nxe³ain¹na¹lī¹. Nain¹kxan²ti³, ā³si³kwa³lxi²lho¹tū³ka³txa² so¹lxi³, kō³nxe³ti³ kăi³ain¹kxa² yo³ha² Txa²wā¹sū³na² hxi²ki³kxai³lu² wxa²-wa²su¹tain¹tu¹wi¹. ²⁸Nxe³ju³ta², Txa²wā¹sū³na² Si³yxau³tāu³a¹, wa³su¹txi³ yuh³xai²nān¹tū³ka³txa² yxo²ha³kxa¹ kō³nxe³ti³ kăi³ain¹ju³ta² ū³yho³hi²sa²-sai¹ain¹tu¹wi¹. I³sa³i²ah³lu¹ta¹na² nxe³ta¹hxai²hē¹la². ²⁹Jā¹nxe³ju³ta², I³sa³i²-ah³lu¹ta¹na² yān³ta¹na² ha³lo²a² ū³hū¹nē³lxa³tā³lxa² i³ye³kxi²nē³te³nah¹lxi¹:

—A²ya³la²tū³, Txa²wā¹sū³na² Si³yxau³tāu³a¹ a²nū²a² yxo²ha³kxa¹ nū³kxūn³-txi³ wa³to²hi¹khai¹nxe³te³si³yxau³tāu³a¹ ā³non²ta³ki²nē³tu¹wi¹. Nxe³nē³lha²-kxai³, ā³si³kwa³lxi²lho¹nē³tū³ka³txa² ka³ten³su² yxau³ya³nhē³tu¹wi¹. Yxān¹ta¹, nxe³nē³lxa³ke³la³te²kxai³ ya²lun¹ti² hxn³nē³lhī³nx²na³lī¹. Jā¹nxe³ju³ta²sū³nxe², kxā³nāu³u¹ta¹na² So³to²ma²thī³nu¹ta¹na² Ko³mo²ra²thī³nu¹ta¹na² ain¹sxā³, kuh³lxa³thin¹khai¹xain¹ta¹hxai²hē¹lī¹. Nxe³ha²kxai³, Txa²wā¹sū³na² khāuh³lxa³-ti³hit¹sxā³ ya²lu¹thxa³tain¹ta¹hxai²hē¹lī¹. Jā¹nxe³nē³lhī³nx²na³lī¹, Txa²wā¹sū³na² ā³non²ta³ki²nē³lxa³kxai²nān²tū³ta². I³sa³i²ah³lu¹ta¹na² nxe³nē³ta¹hxai²hē¹la².

Sū³na² hxi²kai²na² I³sa³e² nū³ka³txa² wain³te²lo³jau³su²

³⁰Hāi¹nxe³jau³xai²ya¹nxe³sxā³, a²nū²a² Ju³te²a² nū³ka³txi³sxa³te²nāu³xa²:

—Sũ³na² wain³te²lo³tẽ³ju³ta² ten³khaix¹sa³nhã¹. A²ha² kxã³nxã² nxe³tũ³kã³. txi³su² ta¹hxai²nxã³ti³ai¹ti²tu³wa². Nain¹kxa²ha³ta³nxã²ti³, a²hi¹nai²na² Txa²-wã¹sũ³na² yxo²i²ain¹na³la². Ai¹nha²kxai³, wain³te²lo³tain¹na³la². ³¹Nain¹ta¹, I³sa³e² nũ³kã³txai²lẽ¹. Txa²wã¹sũ³na² sa²hait¹so¹tũ³kã³txai²lẽ¹:

—Sũ³na² wain³te²lot³sa³ju³ta² ten³sa³nhã¹. Nxe³ha²kxai³, Moi³se²ah³lu¹ta² wãn³txu¹ta²i²yã¹nxe³sxã³ kã³ai¹tũ¹xã¹. Ain¹tũ³kã³txai²la¹wa². Ain¹kxan²ti³, a³ti²ti³he¹xain¹ta¹hxai²nxã³hẽ¹la². ³²A³ta¹nxã³kxe³tu³ta¹, hai³txi³ Je³su²-jah³la² Tah³lxi³hũ³jah¹la² yxo²i²ai¹nxã³kxe³su²:

—Wã²nxũ¹ wi¹kã³a¹xã¹. Na¹ha²kxai³, Sũ³na² wain³te²lot³sa³tũ¹xã¹. Nain¹-jau³su², hxi²kan¹ti³ Txa²wã¹sũ³na² wain³te²lo³tain¹ju³ta³la³ a³tain¹ta¹hxai²-nxã³hẽ¹la². A²nxe³tũ³kã³txa² Je³su²jah³la² sa²yxo²ã³ain¹ta¹hxai²hẽ¹la². Nxe³-ha²kxai³, a³tain¹ta¹hxai²nxã³hẽ¹la². ³³Sa²yxo²ã³ain¹ju³ta², kxã³nãu³u¹ta²na² Txa²wã¹sũ³na² ha³teh³nxã³nxã² ũ³wha²li¹la³kxi²nẽ³te³nah¹lxi¹:

—Ne³ka²ki²sah¹lxi³hẽ¹li¹. Txi²na¹xai²na² Sũ³nu²na¹xai²na²

Txa²hxi²kan¹ta² Si³yxau³tãu³lo³ta¹kah³lo²su² jah¹la²

i³sa²si¹hã³ũ¹hain¹sxã³, Si³ãu²thi³na² Ju³te²a² nũ³kã³txa²

yxau³ain¹thi³na² ũh³wxe³nũ¹hai¹na¹i¹. A²nxe³jah¹la² tah³lxa², a²nũ²a²

sa²tã³yxo²thu²kã¹sxã³ a³hi²ki³kat³sũ³jah¹lai²la¹i¹. Nxe³kxi²nãn²tu³,

a²nũ²a² Txa²hxi²kan¹ta² Si³yxau³tãu³lo³ta¹kah³lai²na²

sa²yxo²ã³kxi²nãn²tu³, kq³nxe³ju³ta³lot³sxã³ yxau³tu¹wi¹.

Tah³lxa³ka³txa² sa²tã³yxo²thu²kã¹sxã³ a³hi²sxã³ hxi²kan¹txi³

i³sa²yxau³xi²nxã³jut³sũ³nxe² kq³nxe³ju³ta³lot³sxã³ yxau³tu¹wi¹.

Yxãn¹ta¹, a²nũ²a² Txa²hxi²kan¹ta² Si³yxau³tãu³lo³ta¹kah³lai²na²

yxo²i²kxi²nãn²tu³, te²a² so¹lxi³ i³yxaih¹xa³lho³li¹.

Txa²wã¹sũ³na² ha³teh³nxã³nxã² nxe³ta¹hxai²hẽ¹la².

10 ¹Txa²wã¹tã³nãu³xã³. Ne³ka²ki²sah¹lxi³hẽ¹la². Txa²ka³lxa¹ti³nãu³xa² a²i³lxa² I³sa³e² nũ³kã³txa² kq³nxe³thin²tain¹na³la². Nai¹na¹ha²kxai³, a²kq³nxe³ju³ta² sa²wa²su¹tain¹ju³ta³nũ²a² ten³khaix¹jah¹lo²sa¹wa². Au³txi³ txa²yxo²ka³nãu³ai²na² whã²na¹ ten³khaix¹jah¹lo²sa¹wa². Nxe³na¹jau³su², Txa²wã¹sũ³na² ha³tin²ti³ i³ye³kxi²hxai²na¹hẽ¹la²:

—I³sa³e² nũ³kã³txa² a²kq³nxe³ju³ta² wxa²wa²su¹txai¹nhẽ³li¹. Nxe³hxai²na¹-hẽ³la². ²Jã¹nxã¹jau³su², txa²ka³lxa¹txi³nãu³xa² a²ẽ¹nãn¹jau³xa²sa¹:

—Sũ³na² tĩh³na² ã³si³tẽ³a¹tũ¹xã¹, txa²yxo²ka³nãu³ai²na² whã²na²sã¹. Nxe³-ain¹jau³su² yxau²ho³hain¹na³la². Nain¹kxa²ha³ta³nxã²ti³, a²ya³la³tu³ Sũ³na² ẽ¹nãn¹jau³su² a³la³kxi²ti³he¹xai¹nxã³kxe³tu³, yxau²ho³hain¹na³la². ³Sũ³na² wain³te²lo³tẽ³jau³la³ ta³nxũ¹kã³txai²na² a³la³kxi²nxã³wa². Nxe³kxa²yu³su²:

—Wã²nxũ¹ txi²na² so¹lxi³ sa²hau³ko³nha²sxã³ wain³te²lot³nhã¹-tũ¹xã¹. Nain¹jau³su², Sũ³na² wãn²txi³la³ wain³te²lo³tẽ³jau³la³ sa²yxo²-we¹ta²nxã³kxe³su² yxau²ho³hain¹tũ³kã³txi³sain¹na³la². ⁴Txa²wã¹sũ³na² wain³te²lo³tẽ³te³nah¹lxi¹:

—A²nũ²a² Je³su² Kris²tu³jah¹la² hxi²ka² yxo²i²a¹xã¹. A²nxe³jah¹lo²su² kxi²-nãn²tu³, Sũ³na² Si³yxau³tãu³a¹ wain³te²lo³kah³lo²su² hĩ³nx²na³la². Nxe³ha²-kxai³, Moi³se²ah³lu¹ta²na² i³kwa³na³nẽ³jau³xu¹ta²na² Je³su²jah³la² hi²-sen³su² sa²ha³ya³khit¹sxã³ sa²sen³sai¹hĩ³nx²na³la².

A²nũ²a² a²yxo²ha³kxa¹ Je³su²jah³la² yxo²i²ju³ta² yũ³jau³su²

⁵Kxã³nãu³u¹ta²na² Moi³se²ah³lu¹ta²na² ũ³wha²li¹jau³xu¹ta²na²sa¹:

—A²nū²a² i³lxi³te² i³nxān²tu³, txa²wān³txai²na² Moi³se²ah³lo²na¹xai²na² i³kwa³na³nx²ta¹jau³xai²na² wā³kon³yah³lxi³kan³kxe³tu³, sa²yo²we¹te²tu³xai³-syah³lxi³n¹kxai²nān²tu³, Txa²wā³sū³na² yen³nāu³a¹ ka³ten³su² yxau²ho³yhah³-lxi³tu¹wi¹. Ta¹hxi²ti³ai¹ti²tu³wa². 6-8 Yxān¹ta¹:

—Je³su²ja³h³la² yxo²i²a¹xā¹. Nxe³ki³jau³su², Sū³na² wain³te²lo³tē³ju³-ta³nū³a² ha³na³ka³lxi³ Sū³na² ha³teh³nxā³nxā² ū³wha²li¹la³kxi²nē³na³la². Nxe³nē³te³nah¹lxi¹:

—Nxe³nhyah¹lxi³txa³hē¹li¹. Yah³lxi³ka³tu³: “Oh³nāu³a¹ Je³su²jah³la² kīn³txi³ yxau²na³na¹. Nxe³ha²kxai³ wxa²ka³la³sxā³ Je³su²jah³la² sa²hau³-ko³tē³ju³ta³nū³a² wxa²ka³la³sxā³ sa²so¹a³sah¹lxi³hē¹li¹. Yxān¹ta¹, hxi²kan¹-txi³ wxa²kan³ki³sxa³nhai¹.” Nxe² e³kxi²nhyah¹lxi³txa³hē¹li¹. Te²yā¹nxe³sxā³: “Yuh³nāu³nū³ka³nāu³a¹ a²nū²a² ya³lu²te²a² yxau³tāu³a¹, Je³su²jah³la² yxau²-na³na¹. Wxa²kan³sxā³, Je³su²jah³la² sa²hau³ko³tē³ju³ta³nū³a² wxa²kan³sxā³ sa²so¹a³sah¹lxi³hē¹li¹. Yxān¹ta¹, hxi²kan¹txi³ wxa²kan³ki³sxa³nhai¹.” Nxe² e³kxi²nhyah¹lxi³nūn³txa³hē¹li¹. Nxe² ū³wha²li¹la³kxi²nē³ta¹hxi²hē¹la². Yxān¹-tah¹lxi¹ Sū³na² wān³txa² ū³wha²li¹la³kxi²nē³te³nah¹lxi¹:

—Sū³nu²na¹xai²na² e³kxi¹nx²ta¹jau³xai²na² wān³txai²nān²tu³ ā²la² e³kxi²-yah³lxi¹nha²kxai³ wxa²ē¹nāu³ai²na² yxo²i²ya³lxi¹nha²kxai³ nxe³yah³lxi¹-tai¹ti²tu¹wi¹. Nxe³ta¹hxi²hē¹la². A²nxe³jau³jau³xain²txi³ yxo²i²yah³lxi¹jau³-xain²txi³ i³tih³nxe³nx²ta¹wa². 9 Wxa²yo²a² i³sai¹sxā³ i³ye³sxā³:

—Je³su²jah³la² Txa²hxi²kan¹ta² Si³yxau³jah¹lai²la¹i¹. Nxe³sxā³ wxa²yo²a² e³lē³na² i³ye³i², wxa²ē¹nāu³a¹:

—Txa²wā³sū³na² Si³yxau³tāu³a¹ Je³su²jah³la² ya³lu²ju³ta² ka³ten³su² i³sa²-yxau³xi²ti³hi¹jah¹lo²su² ta¹hxi²hē¹na¹. Nxe³sxā³, au³txi³ i³ye³kxi²nha²sxā³ yxo²i²nha², nxe³yah³lxi¹n¹kxai²nān²tu³, Txa²wā³sū³na² Si³yxau³tāu³a² sa²-kxai³lu² wxa²ko³nxe³ti³ kái³yah³lxi¹ju³ta² sa²wa²su¹txa²lxi³tu¹wa².

10 Nxe³ju³ta²kxai³, txa²wā³ē¹nāu³a¹ au³txi³:

—Sū³na² wān³txa² yxo²i²a¹xā¹. Nxe³ki³kxai²nān²tu³, Sū³na² wain³te²lo³tē³-lha²kxai³, txa²wā³yo²a² e³lē³na² i³ye³sxā³:

—Je³su²jah³la² Txa²hxi²kan¹ta² Si³yxau³jah¹lai²la¹i¹. Nxe³ki³kxai²nān²tu³, Sū³na² txa²wā³kō³nxe³ju³ta² sa²wa²su¹tē³lha²kxai³, nxe³nē³te³ju³hē³la². 11 Jā¹-nxe³jau³su², Sū³na² ha³teh³nxā³nxān¹jau³su² Je³su²jah³la² i³yau¹ū³nē³jau³su² nxe³te³nah¹lxi¹:

—A²nū²a² i²li³te²la³, Sū³na² wān³txa² yxo²i²ki³kxai²nān²tu³: “Sū³na² i³yxaih²-kxi²na¹xā¹.” Ti³hex¹ki³sxa³lho³li¹. Ta¹hxi²hē¹la². 12 Nxe³jau³xau³hxi²tē³ta² a²nū²a² yuh³ta²nān¹tū³kā³txi³ ki³na¹xai²na² yxo²ha³kxa¹, ha³lo²a² wi¹ju³ta³lo³-tē³jau³nū³su² ta¹hxi²hē¹la². Txa²wā³hxi²kan¹ta² Si³yxau³jah¹la² ka³na³ka³jah¹-lai²la¹wa². Nxe³sxā³, Ju³te²a² nū³kā³txain²txi³ A²hxi²kan¹ta² Si³yxau³jah¹lo²su² ha²kxai³, Ju³te²a² nū³kā³txi³sxa³tū³kā³txain²txi³ A²hxi²kan¹ta² Si³yxau³jah¹lo²su² ha²kxai³, nxe³jah¹lai²la¹wa². Ha³na³ka³lxi³ju³ta³la³ yū²nxā³wa². A²nxe³jah¹la² yxo²i²sxā³ i³ye³kxi²ki³kxai²nān²tu³, ha³lo²a² wi¹ju³ta² so¹lxi³ ū³yhen³kxi²nē³lhī³-nx²na³la². 13 Jā¹nxai¹jau³su², Sū³na² ha³teh³nxā³nxān¹jau³su² te³nah¹lxi¹:

—A²nū²a² i²li³hxa³te²a² yxo²ha³kxa¹ Txa²wā³hxi²kan¹ta² Si³yxau³jah¹la² yxo²i²sxā³, sa²wa²su¹si¹hain¹jau³nū³su² i³ye³kxain¹kxai²nān²tu³, a²nxe³te²a² yxo²ha³kxa¹ sa²wa²su¹tain¹tu¹wi¹. Ta¹hxi²hē¹la².

14-15 Sa²wa²su¹tē³ju³ta²sa¹: A²wi¹lhī¹na² Txa²wā³sū³na² txā², a²nū²a² i³sa²-si¹hā³ū¹nhē³lhān²sxā³ wān³txa² wi¹jau³xa² i³tih³nxe³nē³lhī³nx²na³la².

Nxe³nē³kxai²nān²tu³, nxe³jau³xai²na² ne³ka²ki²ki³kxai²nān²tu³, Je³su²jah³la² yxo²i²hī³ki³tā³la². Nxe³ki³kxai²nān²tu³, yxo²i²sxā³ sa²wa²su¹tē³lhi¹ki³jau³-nū³su², Je³su²jah³la² i³ye³kxi²ki³kxai²nān²tu³, sa²wa²su¹tē³lhi¹nx²na³la². Yxān¹ta¹, Txa²wā¹sū³na² a²nū²a² i³sa²si¹hā³ū¹nhē³lxa³kxai²nān²tu³, wān³txa²wi¹jau³la³ i³tih³nxe³nē³lhi¹nx²na³wa². i³tih³nxe³nē³lxa³kxai²nān²tu³, hxi²-kan¹ti³ ne³ka²ki²hī³ki³sxa³wa². Ne³ka²ki²ki³sxa³kxai²nān²tu³, hxi²kan¹txi³ Je³su²jah³la² yxo²i²hī³ki³sxa³wa². Yxo²i²ki³sxa³kxai²nān²tu³, Je³su²jah³la² sa²wa²su¹tē³si¹ki³jau³nū³su² i³ye³kxi²hī³ki³sxa³wa². Nxe³ha²kxai³, sa²wa²-su¹tē³ju³ta³nū³la³ yū³hī³ki³sxa³wa². Nxe³sxā³, wān³txa²wi¹jau³la³ i³tih³nxe³-yhu¹xa³kxai²nān²tu³, hxi²kan¹txi³ ne³ka²ki²nx²ha²kxai³, hxi²kan¹txi³ yxo²-i²xa³ha²kxai³, nxe³hī³nx²na³la². Yxān¹ta¹, nxe²nx²na³wa². Jā¹nxe³ju³ta² Sū³na² ha³teh³nxā³nxān¹jau³xa² i³ye³kxi²nē³te³nah¹lxi¹:

—A²nū²a² nū³ka³txa² wxā³ain¹na³li¹. Wān³txa²wi¹jau³xa² i³tih³nxe³nē³-lain¹te³lhxā³ ain¹na³li¹. Nxe³ju³ta², wi¹khai¹nxe³sxā³ ka³lih³khai¹nxe³ki³-tā³li¹. Ta¹hxai²ti³ai¹ti²tu³wa².

¹⁶Nxe³kxa²ha³tā³nxān²ti³, wān³txa²wi¹jau³xai²na², a²nū²a² kwa² ha²ya³-kxa² ka³lxa²nx²tū³ka³txa² so¹lxi³ sa²yxo²we¹tain¹na³la². Nxe³ju³ta² kxā³nāu³-u¹tai²na² I³sa³i²ah³lu¹tai²na² i³ye³te³nah¹lxi¹:

—Sū³nāi³. Txa²wā¹wān³txai²na²wi¹jau³xai²na² a²nū²a² sa²yxo²we²ki²nē³-tū³ka³txi³la³ yū²nx²awi¹. Ta¹hxai²ti³ai¹ti²tu³wa². Jā¹nxe³jau³xau³hxai²tē¹jā¹nxe³sxā³ hī¹nai²na² Ju³te²a² nū³ka³txa² sa²yxo²we¹tai¹nx²na³wa². ¹⁷Jā¹nx²-jau³su², wān³txa²wi¹jau³xa² i³tih³nxe³nē³kxai²nān²tu³, Je³su²jah³la² yxo²i²-ki³ju³ta³nū³a² yū³hī³nx²na³la². A²nxe³jau³xai²na²wi¹jau³xai²na² a²si³yxau³-tāu³a¹ Je³su² Kris²tu³jah¹lai²la¹wa².

¹⁸Yxān¹ta¹:

—Ī¹nxe³kxa²yan³ti³ta³ I³sa³e² nū³ka³txa² yxo²i²ai¹nx²ai³ji¹? Wān³txa²wi¹-jau³xa² ne³ka²kai¹nx²kxe³su² yxo²i²ai¹nx²ai³ji¹? Nxe³sah¹lxin¹kxai²nān²tu³:

—Nxe²nx²awi¹. Wān³txa²kāin² ne³ka²ki²khai¹xain¹na³li¹. Ain¹ta¹, kwa²hāi¹-nxe² ā³ne³to³hai¹nx²awi¹. Nxe³nx²ti³hī³na¹wa². Nxe³ju³ta², Sū³na² ha³teh³-nxā³nxān¹jau³su² te³nah¹lxi¹:

—Txa²wā¹sū³na² hi²sen³su² a²sa³wi³sa² i³sa²si¹hā³ū¹nhē³na³li¹. A²nxe³tū³-ka³txai²na² yxo²wān³txa², yuh³xai²nān¹tū³ka³txi³ki³na¹xai²na² a²ne³nxē³-nāu³a¹ ne³ka²ki²ki³tā³li¹. Ha³lo²a² u³je³na² kan³tāu³a¹ tā³nx²a², a³li³xi²tāu³a¹ tā³nx²a² nxe³kxa²ha³tā³nxān²ti³, txa²wā¹ne³nxē³nāu³a¹ ne³ka²ki²ki³jau³lin³tai¹. Ta¹hxai²ti³ai¹ti²tu³wa². Yxān¹ta¹, wā³kon³sxā³ sa²yxo²we¹txa³tū³ka³txi³su² yū³te³jai¹ti²tu³wa².

¹⁹Jā¹nx²jau³su², I³sa³e² nū³ka³txa² Sū³na² wān³txa² a³la³kxain¹ta¹hxai²-ti³ai¹ti²tu³wa². Ain¹ta¹, hai³txi³ yxo²i²ain¹ta¹hxai²nx²hē¹la². Hāi¹nxe³sxā³, a²nū²a² Ju³te²a² nū³ka³txi³sxa³te²nāu³xa² so¹lxi³ Sū³na² wān³txa² yxo²i²ain¹-na³la². Yhain¹ju³ta², Moi³se²ah³lu¹tai²na² txā², Sū³na² yxo²wān³txa² ain³kxi²-so¹sxā³ ū³wha²li¹la³kxi²nē³te³nah¹lxi¹:

—Txai²na¹xai²na² Sū³nu²na¹xai²na² a²nū²a² Ju³te²a²

nū³ka³txi³sxa³te²nāu³xa² wi¹ju³ta³lo³tai¹na¹tu¹wi¹. Na¹ha²kxai³, wxāi²na² sa²kxai³lu² I³sa³e² nū³ka³txi³ i³nxai²na² sa²kxai³lu²

yxo²kwai³no³txa²lx³nx²ta¹tu¹wi¹. Nxe³nx²ta¹kxai²nān²tu³,

nyhah¹lxin¹te³nah¹lxi¹: “A²nū²a² Ju³te²a² nū³ka³txi³sxa³te²nāu³xai²na²

Sū³na² wān³txa² hai³txi³ ā³ne³to³hai¹nx²axā¹. Ha³yax³ka³li³nū³”

ka³txi³sain¹na³na¹. A²nxe³tū³ka³txai²na² i³yo²kwai³no³txa³lxi²,
i³xan³ta³kxi², na¹xā¹.” Yah³lxin¹tu¹wi¹.

Sū³na² wān³txa² ta¹hxai²ti³ai¹ti²tu³wa². ²⁰ Jā¹nxe³kxe³hū³nxe², I³sa³i²ah³lu¹-
tai²na² Sū³na² yo²wān³txa² ain³kxi²so¹jau³xa², Ju³te²a² nū³ka³txi³sxa³te²-
nāu³xai²na² ha³lo²a² ya³lo³txi²sxā³ i³ye³kxi²nē³te³nah¹lxi¹:

—Tū¹ka³txai²na² ā³te³nxi²sai¹nxa³kxa²ha³ta³nxān²txi³,
a³ya³ti²sain¹na²hē³li¹. A²nxe³tū³ka³txa²: “Txa²ko³nxa¹ju³ta², Sū³na²
sa²wa²su¹ki²sa²ti³ten³sa³nhā¹.” Nxe³sai¹nxa³kxa²ha³ta³nxān²ti³,
i³ya¹ū³nha²yai¹na¹hē³li¹.

Sū³na² ta¹hxai²ti³ai¹ti²tu³wa². ²¹ Yxān¹ta¹, I³sa³e² nū³ka³txai²na² ha³lo²a²
Sū³na² wān³txa² i³ye³kxi²nē³te³nah¹lxi¹:

—Kxān³su² wi¹li³we¹yhu¹si¹hai¹na¹jau³nū³su², txai²li² yxau²sa²tē³yai¹-
nhxai²na¹hē³li¹. Nai¹na¹ta¹, ā³ne³to³lhai¹nxa³ha²kxi³, hai¹nxe³sxā³ sa²yo²-
ā³sai¹nha²kxi³, sai¹nhxai²na²hē³li¹. Sū³na² ta¹hxai²hē¹la².

Sū³nu²kxi³lu² I³sa³e² nū³ka³txa² a³lxin²tain¹jau³su²

11 ¹ Hai³txi³ Txa²wā¹sū³na² Si³yxau³tāu³a² hi²sen³su² I³sa³e² nū³ka³txa²
i³yen²sxā³ ā³na¹ju³ta³la³ yū²nxa³wa². Kxā³nhxi¹nu¹tai²na² a²nū³ka³-
txi³lo³tain¹ta¹hxai²hē¹la². Nxe³ha²kxi³, hi¹na² i³yen²sxā³ ā³na¹ju³ta³la³ yū³-
ti³he¹nx²nxa³wa². Txai²na² Pau²lah³lo²na¹xai²na² ha³ta³nxān²txi³ I³sa³e² nū³-
ka³txu¹tai²la³na¹wa². Na¹ha²kxi³, A³bra³āu²ah³lu¹tain²txi³ a²kan¹ti³nāu³su²
na¹ha²kxi³, Bēn³ja³mi²ah³lu¹tain²txi³ a²kan¹ti³nāu³su² na¹ha²kxi³, na¹wa².
Nxe³na¹kxe³su², Txa²wā¹sū³na² i³yen²sxā³ ā³na¹sa²sīn¹ju³ta³la³ yū³sī¹nxa³wa².
² Jā¹nxa¹jau³su², Txa²wā¹sū³na² a²wi¹lhīn¹khai¹hī¹nu¹tai²na² a²nū²a² yū²-
nxa³hī¹nu¹tai²na² I³sa³e² nū³ka³txu¹tai²na² sa²hait¹so¹sxā³:

—Txa²nū³ka³txi³lo³ta¹i¹. Ta¹hxai²hē¹la². A²nxe³tū³ka³txu¹tai²na² a²hi¹-
nai²na² i³yen²sxā³ ā³na¹ju³ta³la³ yū³ti³he¹nx²nxa³wa². Jā¹nxe³jut³sū³ju³ta²
a²kxā³nhxi¹nu¹tai²na² E³li²ah³lu¹tai²na² wān³txa², Txa²wā¹sū³na² Si³yxau³-
tāu³a¹ i³ye³kxi²sxā³ I³sa³e² nū³ka³txu¹tai²na² ko³nxe³te²lo³tain¹ta¹hxai²hē¹la².
A²nxe³jau³xu¹tai²na² Sū³na² ha³teh³nxā³nxa² ū³wha²li¹la³kxi²nē³te³nah¹lxi¹:

³—Sū³nāi³. I³sa³e² nū³ka³txai²na² kuh³lxa³thin¹tū³ka³txi³sain¹na³li¹.
A²nxe³tū³ka³txa² sa²kxi³lu² wxa²wān³txa² i³hen³txi³tū³ka³txain²txi³ i³sun²-
tā¹hxa³ti², ha³lo²a² yxau²sxā³ yen³kxa² ū³hū¹nxa²sī¹na¹ju³ta³nū³ain²txi³
ū³lhun²tā¹hxa³ti², nxe³tū³ka³txai²la¹i¹. Ai¹nha²kxi³, txai²na² so¹lxi³ ka³-
ten³su² on³sxā³ yxau²xai³na¹te³na¹xai²na², i³su²lhā³te³lhxa³ ten³khai¹sain¹-
na³li¹. E³li²ah³lu¹tai²na² ta¹hxai²hē¹la². ⁴ Yxān¹ta¹ Txa²wā¹sū³na² wān³txi³-
kxi³lu¹, E³li²ah³lu¹tai²na² i³ti³hnxain¹te³nah¹lxi¹:

—Ta¹wi¹. Txa²sa³wi³ha³lxi³nāu³xa² ka³lxa¹tū³ka³txa² 7.000 te²nū³ka³txa²
on³sxā³ yxau²ya³sain¹na³li¹. A²nxe³tū³ka³txai²na² a³lxi²na¹jau³su² wxa²sa²no¹-
a¹tū³ka³txai²la¹i¹. Yxān¹ta¹, a²nū²a² ā³xa² kuh³lxa³thin¹tū³ka³txa² kái²li³tū³ka³-
txa², Bau²ah³la² kwa² sū³nu²su² ki³lxo³tain¹sxā³ yxau²ho³hai¹nhxai²tai¹ti²ti¹.
Nain¹kxa²ha³ta³nxān²ti³, Txa²sa³wi³ha³lxi³nāu³xai²na² hai³txi³ Bau²ah³lo²la³
yuh³xai²na² ā³ka³ti³hwxē³sxā³ i³sa²nēn¹kxi²ti³hex¹tū³ka³txi³sxa³wi¹. Sū³na²
wān³txa² ta¹hxai²hē¹la². ⁵ Kxā³nāu³u¹tai²na² Txa²wā¹sū³nai²kxi³lu² ka³lxa¹tū³-
ka³txin³ti² i²sxā³ ā³yū³so¹ta¹hxai²hē¹la². Kwēn¹tai²na² nxe³kxa²ya¹nxe²na³la².
Nxe³ju³ta²sa¹. Txa²wā¹sū³na² a³lxi²nē³jau³su² I³sa³e² nū³ka³txi³syē²tū³ka³txa²

kwa² ha²ya³kxa² ka³lxa²nxa³tū³ka³txa² wxa²sa²hait¹so¹ain¹sxā³ a²sa³wi³ha³. lxi³lo³tain¹na³la². ⁶Nxe³ju³ta², Txa²wā³sū³na² a²ē¹nān¹jau³xa²sa¹:

—Hāi¹nxe³sxā³ thāi³ti³la²sxā³ a³lxi¹na¹jau³xa² so¹lxi³ i²sxā³ ā³yū³so¹ai¹na¹xā¹. Yxān¹ta¹: “Wi¹kāi³tū³ka³txi³sain¹na³na¹. Sai¹nha²kxai³, a²yoh³la³ i²sxā³ ā³yū³so¹ai¹na¹tū³xā¹.” Nxe³na¹jau³la³, yūn²nxa³xā¹. Yū³sa²ke³la³te²kxai³, hāi¹nxe² a²yo³ha² so¹lxi³ kāi³jah¹lo²su² hī³na¹xā¹. Hai³txi³ a³lxi¹na¹jau³xa² so¹lxi³ kāi³jah¹lo²su² hī³nā²nxa³xā¹. Nxe²na³la².

⁷Āh¹jau³hū³nxe², I³sa³e² nū³ka³txa²:

—Tih³na² wain³txi³ tih³na² ā³te³nxi²na¹xā¹. Nain¹kxa²ha³ta³nxān²ti³, a³ti¹xi²ti³hex¹ta¹hxai²nxa³ti³ai¹ti²tu³wa². Kwa² ha²ya³kxa² ān³kwa³lxi²sai¹sxā³ ā³ya³la¹txa³tū³ka³txa² Txa²wā³sū³na² i²sxā³ ā³yū³so¹tū³ka³txa² so¹lxi³ a³ya³ti¹xi²ta¹hxai²ti³ai¹ti²tu³wa². Yxān¹ta¹ a²wā³kon³tū³ka³txi³su² kāi²li³tū³ka³txi³su² tū³ka³txa² ne³ka²tū³te³hū³nxe², Sū³na² wān³txa² a³la³kxi³txi³hex¹te²sxa³yu². hē³la². ⁸Nxe³ju³ta², Txa²wā³sū³na² ha³teh³nxā³nxān¹jau³xa²sa¹:

—Txa²wā³sū³na² I³sa³e² nū³ka³txa² ā³ne³to³hxa³ti³hi¹tain¹ta¹hxai²hē¹li¹. Nxe³kxe³su², ū³yhe³ti¹la³kxi²kxe³hū³nxe², ū³nhe³ti¹la³ki²kxe³hū³nxe², nain¹kxe³su², a²hī¹nai²na² ha³ta³nxān²txi³: “Txa²ye³nai²na² i²a¹tū³xā¹. Txa²ne³nxē³nai²na² ne³ka²ki²na¹tū³xā¹.” Nain¹kxa²ha³ta³nxān²ti³, hxi²kan¹txi³ Sū³na² wān³txa² a³la³kxi²ti³hex¹ yxo²i²ti³hex¹ nxe³ai¹nxa³wi¹. Ta¹hxai²hē¹la². ⁹Jā¹nxe³jau³hū³nxe², Ta³vi²yah³lu¹ta¹na² i²ye²te³nah¹lxi¹:

—Kāin² kuh³lxa³thin¹khai¹nxe³tū³ka³txi³sain¹na³li¹. Nxe³ha²kxai³:

“Ka³li³sa²nān³ka¹. Ā³yā³nū²ki²sxā³ yain³txa² wxa²sa²wa²so³ta¹kxe³su² te²a² kāin² i³yai³na¹tū³xū³.” Nain¹te²i³, a²yoh³la³ kwēn¹ta²kxai³ Txa²wā³sū³na² Hi²sen³kxai³lu² khāuh³lxa³ti³hi¹tain¹tu¹wi¹.

Āi¹nha²kxai³, a³li²sin³sxā³ aun³te²la³ yū¹tai¹nx³tho³li¹.

¹⁰Ye³han³te²hū³sxā³ yxau²ho³hain¹tū³ka³txi³sain¹na

³li¹. Ain¹sxā³, jā¹nxe³jut³sū³nxe² a²nū²a² a²yen³kxa²

sa³txē¹khai¹nxe³te²a² ah³xai³te²hū³nxe², sa²yxō²thut¹sa²kxai³:

“Khāuh³lxa³ti³khaix¹nha¹nhā¹. Sa²wa²su¹nha¹ju³ta³la³ yūn²nxa³xā¹.” Nxe³te²hū³nxe², ta³nxū¹ka³txai²na² a²kō³nxe³ju³ta³lo³tain¹sxā³ yxau² ho³lhain¹tū³ka³txi³sain¹na³li¹.

Ta³vi²yah³lu¹ta¹na² wān³txa² nxe³ta¹hxai²hē¹la².

¹¹Ju³te²a² nū³ka³txa² Je³su²jah³la² i²ye²nain¹na²hē³la². Nain¹sxā³, kō³nxe³ti³ kāi³ain¹na²hē³la². Nxe³ha²kxai³, a²nū²a² sa²tā³yxō²thu²kxā¹sxā³ a³hi²sxā³ yuh³xai²na² sxā³te²hū³nain¹na³la². Yxān¹ta¹, Txa²wā³sū³na² sa²hau³ko³tain¹tu¹wa². Ain¹kxai²nān²tū³, a²nū²a² a³hi²te²a² i³we²nxi²sxā³ i³sa²yxau³xi²te²hū³nxe², Ju³te²a² nū³ka³txa² yxau²ain¹tu¹wa². Hxa³nai¹nxa³lho³la². Yxān¹ta¹, hī¹nai²na² txā², Ju³te²a² nū³ka³txai²na² txā²nū², Sū³na² wān³txa² i²ye²nain¹jau³xan¹te²ka³ya³tū³, wxā³na¹nū²la², a²nū²a² Ju³te²a² nū³ka³txi³sxa³te²nū³ka³txai²na² sa²kxai³lu², Sū³na² wān³txa² ain³kxi²sxā³ sa²yo²we¹tain¹sxā³ ka³te³na² wi¹tāu³a¹ a³ti¹xai¹nhxai²na²hē³la². Ain¹kxa²yu³su², a²hī¹na² Ju³te²a² nū³ka³txa² a²yo²kwain³ti³lo³nain¹na³la². ¹²Jā¹nxe³sxā³ Ju³te²a² nū³ka³txa² kō³nxe³ti³ kāi³ain¹ju³tan¹te²kxa²ya³tū³, yuh³xai²nān¹ko³xan¹tū³ka³txa² a²yo²hā³kxa¹, Sū³na² ha³lo²a² wi¹ju³ta³lo²te³lhi³nx²na³la². Yxān¹ta¹, yxan¹nāu³a¹ Ju³te²a² nū³ka³txa² sa²si³. wa³ti³so¹xi²sxā³, Txa²wā³sū³na² wān³txa² sa²yo²we¹ta³lun²tu¹wa². Nxe³tāu³a¹, Ju³te²a² nū³ka³txi³su² te²a² Ju³te²a² nū³ka³txi³sxa³te²su² te²a² ain¹sxā³ ha³lo²a² wi¹khai¹nxe³sxā³ ā³sen³sai¹khai¹nxe³sxā³ wi¹ju³ta³lo³tain¹tu¹wa².

Sū³nu²kxai³lu² Ju³te²a² nū³kā³txi³sxa³te²na² ā³yā³lxi²yhai¹jau³su²

¹³ Jā¹nxa¹jau³su², a²hī¹nai²na² Ju³te²a² nū³kā³txi³sxa³te² ī³nxai²na² ī³ye³-kxi¹nx²ta¹wa². Na¹ka³tū³, Txa²wā¹sū³na² sa³wi³sa³lot³sa³sxa³ ī³sa³si¹hā³ūh¹-nxa²sa¹nx²ti³na²hē¹la². A²wa³ka³li³yu³ta² hxi¹kan¹khai¹nxe³ju³ta² o²la³kxi¹-nx²ti³te³lhxā³ nxe³sa¹nx²ti³na²hē¹la². Na¹ha²kxai³, txa²wa³ka³li³yu³txai²na² kāin²ju³ta¹lot³ja³nx²ta¹wa². ¹⁴ Na¹ha²kxai³, txa²ka³lxa¹ti³su² tū³kā³txa² a²ī³-lxa² ī³sa³e² nū³kā³txai²na²:

—Txa²wa³ka³li³yu³txai²na² ī²sain¹sxā³, yxo²kwai³no³tai¹na¹ji¹ku¹. Ain¹to³ha¹hē¹la².

—Txa²wā¹sū³na² sa²yxo²we¹tain¹sxā³ a²ko³nxe³ti³ kāi³ain¹ju³ta² ā³na¹-ain¹sxā³, ā³wa²su¹te³lhxā³ ain¹ji¹ku¹. Ain¹to³ha¹hē¹la². ¹⁵ A²kxā³nxā² Txa²-wā¹sū³na² Si³yxa³ū³tāu³su² tāu³a¹, ī³sa³e² nū³kā³txai²na² ī³ye²nain¹ta¹hxi²-ti³ai¹ti²tu³wa². Nain¹kxe³su², Txa²wā¹sū³na² yuh³xai²nān¹tū³kā³txi³ ā³su² yxo²ha³kxa¹ te²nāu³xa² ā³yā³lxi²hain¹ta¹hxi²hē¹la². Yxān¹ta¹, yxan¹nāu³a¹ ī³sa³e² nū³kā³txai²na² ā³yān³yā³lxi¹xi¹xain¹tu¹wa². Nxe³tāu³nū³a¹, ha³lo²a² wi¹khai¹nxe³sxā³ ā³sen³sai¹nxe³hī³ki³tā³la². A²nū²a² ya³lu²te²hū³nxe² ka³-ten³su² ī³sa²yxa³xi²ju³tū³sū³nxe², ha³lo²a² wi¹khai¹nxe³hī³nx²na³la².

¹⁶ Jā¹nxe³ti³hū³nxe²:

—Hi³a² kāin²ta³ka³txa², Txa²wā¹sū³na² ū³hū¹na¹tū¹xā¹. Yah³lxin¹kxai²-nān²tu³, a²nxe²ka³ti³nāu³a¹ so¹lxi³ ū³hū¹yah³lxin¹kxai²nān²tu³, a²ka³tai²na² whāi²na¹ a²nū³kā³txai²na² whāi²na¹ ha³ta³nxān²txi³, Txa²wā¹sū³na² wi¹-lhin¹te²lo³ta³ka³ta³nū³ai²la¹wa². Jā¹nxe³ju³tū³sū³nxe², A³bra³āu²ah³lu¹tai²na² hī³a² nxe²ka³ti³hū³jah¹lo²su² ha²kxai³, a²ne³kan²tū³kā³txai²na² sa²kxai³lu² Ju³te²a² nū³kā³txai²na² kwēn¹tai²nān¹tū³kā³txai²na² sa²kxai³lu² hī³a² nū³kā³-txi³hū³tū³kā³txi³su² ha²kxai³, te²ju²hē³la². Nxe³jau³su², a²wi¹lhi¹nu¹tai²na² Txa²wā¹sū³na² Si³yxa³ū³tāu³su² tāu³a¹ A³bra³āu²ah³lu¹tai²na² wi¹lhin¹te²lo³-ta¹hxi²ti³ai¹ti²tu³wa². Te²yā¹nxe³sxā³ sa²nē³hēt¹sxā³ Ju³te²a² nū³kā³txai²na² kwēn¹tai²nān¹tū³kā³txai²na² Txa²wā¹sū³na² wi¹lhin¹te²lo³tū³kā³txi³nū³ai²-la¹wa². ¹⁷ Jā¹nxe³ju³tū³sū³nxe², yain³ta³ka³ta² O³li³ve²ra³ka³txa², a²nū²a² wa³-kon³ka³ta² a²nxū³ka² nū³ka³na³ki² ta³nxū³ka² ūh³nxū³ki²lā³sān²ka³tū³, kwa² sa³wxe³na² wen¹ka³ta² O³li³ve²ra³ka³txa² a²nxū³ka² sa²kxai³lu² ūh³nhe³ki²-lho¹sxā³ a²nxe³tū³ka² sa²kxai³lu² ūh³nxū³ne³wxen³ti³te²na¹. Hā²wxān³txa³ ka³lū³ā³nxū³kxi¹ka³tū³, wi¹wen¹ye²nū²nha²wa². Jā¹nxe³ju³tū³sū³nxe², Ju³te²a² nū³kā³txa² sa²kxai³lu² hai³sxa² yain³txa³ka³ta², a²nū²a² wa³kon³kat³sū³nxe² yxa²u²xai³lai¹nha²kxai³, wxāi²na² Ju³te²a² nū³kā³txi³sxa³te² ī³nxai²na² sa²-kxai³lu² kwa² sa²wxe³na² kwa² wen¹kat³sū³nxe² yxa²u²xai³yah³lxi¹nha²kxai³, nxe³yain¹yah³lxi³te²sin¹yu²hē³la². Kxān³su², ha³lo²a² wi¹ju³ta² un²ta³ki²sxā³ yxa²u²xai³yah³lxi³hxi¹nhe³la². Yxān¹ta¹, kwēn¹tai²na² yain³txa³ka³ta² a²nū²a² wa³kon³ka³ta² ūh³nxū³ne³wxen³ti³sxā³ wi¹wen¹ ā³nxū³ki¹ju³tū³sū³nxe², yah³-lxi³hī³nxai¹lxa². Nxe³ha²kxai³, Txa²wā¹sū³na² Si³yxa³ū³tāu³a¹ ha³lo²a² wi¹-ju³ta¹lot³sxā³ yxa²u²xai³yah³lxi³hī³nxai¹lxa². ¹⁸ Yxān¹ta¹, Ju³te²a² nū³kā³txa² yxa²u²xai³lai¹nju³ta², wa³kon³ka³ta² a²wi¹lhi¹nān¹ta³nxū³ka² ūh³nxū³ki²-lā³txū³ki³hū³nxe² yxa²u²xai³lai¹na³la². Yain¹yah³lxin¹kxa²ha³ta³nxān²txi³, ha³ya³kxa³lxi³hit¹sxā³ ī³ye³kxain¹yah³lxi³txa³hē¹la². Ī³ya³lo³nhyah¹lxin¹-kxai²nān²tu³, hai³txi³ wain³txi³ ī³ye³kxi²nhyah¹lxi³hī³nx²nxā³lxa². Nxe³yah³-lxin¹ju³tū³sū³ju³ta²sa¹. Yain³txa³ka³ta² a²nxe²ka³nāu³a¹ so¹lxi³ a²yā¹ki³tāu³su²

te²jai¹ti²tu³wa². Hai³txi³ a²nxū³ki³nāu³la³ a²yā¹ki³tāu³sxa³wa². Wxāi²na² Ju³te²a² nū³ka³txi³sxa³te² i³nxai²na² a²nxū³ki³hū³sxā³ yxau²xai³yah³lxi³hī³-nxa¹lxa². Yah³lxi¹nha²kxai³, a²nxe²ka³ti³hū³tū³ka³txa² Ju³te²a² nū³ka³txa² ti³hi¹txa²txi³ha²kxai³, ka³ten³su² yxau²xai³yah³lxi³hī³nxa¹lxa². Yxān¹ta¹, a²nxe²ka³ti³hū³tū³ka³txa², wxāi²na² a²nxū³ki³hū³tū³ka³txi³ i³nxai²na² ti³hi¹-jah³lxi¹ju³ta³la³ yū²nxa³wa².

¹⁹ Jā¹nxe³yah³lxi¹nxai²nān²tū³:

—Hai³sxa³nān¹ta³ka³ta² a²wi¹lhi¹nān¹te²nxū³ka² txā² ūh³nxū³ki³lā³nū²-hē³li¹. Txai²na² sa³wxe³nān¹ta³nxū³ka³na¹xai²na² ūh³nxū³ne³wxen³ti³nha²-sa³txai²li¹. Nxe³ha²kxai³ kăi²na¹wi¹. Nxe³yah³lxi¹nxai²nān²tū³, nxe³yah³lxi³-txa³hē¹la². ²⁰⁻²¹ Jā¹nxe³jau³su², wxāi²na² sa²kxai³lu² yxo²i²yah³lxi¹nxe³su², Sū³na² wē³ha³lxi³lo²txa²txi²te²jai¹ti²tu³wa². Yah³lxi¹ka³tū³, hai³sxa¹ka³ta² wā³nūn³ta³nxū³ka² ūh³nxū³ne³wxen³ti³nha²ti³hū³sxe² yxau²xai³yah³lxi³-hī³nxa¹lxa². Yah³lxi¹kxan²ti³, kăin²te²lo³nhyah¹lxi³txa³hē¹la². Hăi¹nxe³sxā³ i³yxuh³lxi³jah³lxi³hē¹la², sa²yo²ā³syah¹lxi³sxā³ ā³ni²lā³nx²ti³kxa²yan³txi³sa². A²ya³la³tū³, Ju³te²a² nū³ka³txa² txā², Sū³na² wān³txa² yxo²i²ai¹nxa³kxe³tū³, Txa²wā¹sū³na² hi²sen³su² i³ye²nain¹ta¹hxai²ti³ai¹ti²tu³wa². Hai³sxa² a²wi¹-lhi¹nān¹ta³nxū³kxa² yain³txi³ka³ta² a²nxū³ka³ti³khai³xa² ūh³nxū³ki³lā³ti³-hū³xain¹sxā³ i³yen²sxā³ khāuh³lxa³ti³hi¹tain¹ta¹hxai²ti³ai¹ti²tu³wa². Jā¹nxe³-nx²ti³kxa²yan³ti³su² sa²yo²ā³syah¹lxi³txa³hē¹la². ²² Txa²wā¹sū³na² kăin² a³lxi²nē³na³la². Yxān¹ta¹, khāuh³lxa³ti³hi¹tē³ju³ta³la³ yū³nū³nhī³nx²na³la². Sa²yo²ā³ki³kxai²nān²tū³, Txa²wā¹sū³na² hxi²ki³kxai³lu² khāuh³lxa³ti³hi¹tē³-ju³ta³la³ yū³nē³lhi³nx²na³la². Jā¹nxe³nx²ti³kxa²yan³ti³su²:

—Sū³na² a³lxi²nē³jah¹lo²su² na³na¹. Yxo²i²a¹xā¹. Nxe³nhyah¹lxi¹jau³su², yxau²sa²tē³jah¹lxi³hē¹la². Khāuh³lxa³ti³hi¹txa²txi³kxa²yan³ti³su², Ju³te²a² nū³-ka³txa² ūh³nxū³ki³lā³tū³ki³hū³sxe² khāuh³lxa³ti³hin³sxā³ yxau²xai³lain¹kxa² yā¹nxe³nx²ti³kxa²yan³ti³su² ya³nx²ta¹wa². ²³ Yxān¹ta¹, Ju³te²a² nū³ka³txa² ha³yax³khin¹sxā³ sa²yo²ā³ain¹kxai²nān²tū³, Txa²wā¹sū³na² sa²hau³ko³tain¹-tu¹wa². A²wi¹lhi¹nān¹txū³kxa² hai³sxa¹ka³ta² ūh³nxū³wxe³xi²jut³sū³sxe² sa²hau³ko³tain¹tu¹wa². Nxe³ha²kxai³, a²kxā³nxa² ka³lū³sxā³ ā³nxū³yaun³ti³-jut³sū³sxe² yxau²ain¹tu¹wa². ²⁴ Jā¹nxa¹jau³su², wxāi²na² Ju³te²a² nū³ka³txi³-sxa³te² i³nxai²na² yxau²xai³yah³lxi¹ju³ta², yain³txa³ka³ta² wa³nū³ta³ka³ta² kwa² sa³wxe³nān¹ka³ta² a²nxū³ka² ūh³nxū³ki³lho¹sxā³ yxau²xai³jut³sū³yah³-lxi³hxai¹nhē¹la². Nxe³sxā³ hai³sxa¹ka³ta², a²wi¹lhi¹na² ka³lū³ye²nxa³ka³ta² sa²kxai³lu² ūh³nxū³ne³wxen³ti³sxā³ ā³nxū³ki³sa²so¹sxā³ wi¹wen¹jut³sū³sxe² yxau²xai³yah³lxi³hī³nxa¹lxa². Yxān¹ta¹, ha³na³ka³lxi² Ju³te²a² nū³ka³txa² sa²ltxai³lu² yain³txa³ka³tā³xa² a²nū²a² wa³kon³kxe³su² te²kat³sū³sxe² yxau²-ain¹tū³ka³txai²la¹wa². Txa²wā¹sū³na² i³hait¹so¹kxe³nū³ka³txi³khai¹xu¹ta¹lā²-na³la². Nxe³ha²kxai³:

—Ha³lo²a² hau³kon³na³na¹. Ju³te²a² nū³ka³txa² ūh³nxū³wxe³xi²-jut³sū³sxe² sa²hau³ko³ta¹tu¹xā¹. Sū³na² nxe³kxai²nān²tū³, hxi²kan¹txi³ sa²hau³ko³tain¹tu¹wa².

Sū³nu²kxai³lu² a²nū²a² yxo²ha³kxa¹ a³lxi²nē³jau³su²

²⁵ Txa²wā¹tā³nāu³xāi³. Wān³txi³khai³xa² hăi³jau³xa² i³yau¹ū³nx²ta¹wa². Nxe³na¹jau³xai²na² a³la³kxi¹jah³lxi³hē¹la². Kwa² a³la³kxi²te²lo³nhyah¹lxi¹-kxa²yan³ti³su² ya³nx²ta¹wa². Nxe³na¹jau³su² te²nah¹lxi¹. I³sa³e² nū³ka³txai²na²

a²hī¹nai²na² Sū³na² sa²yo²ā³ain¹tū³kā³txi³sain¹na³la². Yxān¹ta¹, sa²ha³ya³-
khit¹sxā³ sa²yo²ā³ain¹tu¹wa². Nxe³ju³ta², a²ha² kwēn¹ta¹na² Txa²wā¹sū³na²
Sī³yxau³tāu³a¹, a²nū²a² Ju³te²a² nū³kā³txi³sxa³tū³kā³txi³nāu³xa² yo²i²ain¹si¹-
jau³su² i³kaix¹tain¹na³la². Yxān¹ta¹, yxan¹nāu³a¹:

—Ta³lu²na¹hē³na¹. I³kaix¹ta¹tū³kā³txi³nū³a² Ju³te²a² nū³kā³txi³sxa³tū³kā³-
txi³nāu³su² nxe³ye²sa²ta³nū³kā³txi³nū³a² hau³kon³na³na¹. Sū³na² Sī³yxau³-
tāu³a¹, ain¹tu¹wa². Nain¹kxai²nān²tū³, nxe³tāu³nū³a² I³sa³e² nū³kā³txa² Sū³na²
sa²si³wa³tit³so¹xain¹tu¹wa². ²⁶Nxe³tāu³a¹, Txa²wā¹sū³na² I³sa³e² nū³kā³txa²
a²yo²hā³kxa¹ a²ko³nxain¹ju³ta² sa²wa²su¹tain¹tu¹wa². A²nxe³ju³ta²nū³a²,
Sū³na² ha³teh³nxā³nxā² ū³wha²li¹la³kxi²nē³te³nah¹lxi¹:

—Si³āu²thi³nān¹tū³kā³txa² a²nū²a² a³li³la³ki²nē³lhxā³ ū³hū¹nhē³tu¹wi¹.

Wxa²wa²su¹tē³jah¹lo²nū³ai²la¹i¹. A²nxe³jah¹lo²nū³ai²na²,

Ja³ko²ah³lu¹ta¹na² a²nē³kan¹tū³kā³txa² yo²hā³kxa¹

a²ko³nxain¹ju³ta², wxa²wa²su¹tain¹tu¹wi¹.

²⁷Nxe³ha²kxai³, Txai²na¹xai²na² Sū³nu²na¹xai²na² a²ko³nxain¹ju³ta²

wxa²wa²su¹tai¹na¹kxai²nān²tū³, wān³txa² tah²ya³uxa²

wxa²si³yah³la²nāu³xu¹ta¹na² i³ye³kxū¹hai¹na¹jau³xu¹ta¹na²

sa²yo²we¹nha²sxā³ ū³hū¹ai¹na¹tu¹wi¹.

Sū³na² wān³txa² ta¹hxai²hē¹la².

²⁸Jā¹nxa¹jau³su², Ju³te²a² nū³kā³txai²na² Sū³na² wān³txa² wi¹jau³xa² te³-
nai¹nxa³wa². Nain¹jau³su², Sū³na² i³kox¹ko¹son²kain¹na³la². Jā¹nxain¹sān²-
kxa²yuh³su², wxāi²na² sa²kxai³lu² Ju³te²a² nū³kā³txi³sxa³tū³kā³txi³ i³nxai²na²
sa²kxai³lu² ha³lo²a² wi¹ju³ta³lo³txa²txain¹te²ju²hē³la². Yxān¹ta¹, Txa²wā¹-
sū³na² Sī³yxau³tāu³a¹ a²ē²nān¹jau³su² te³nah¹lxi¹:

—Ju³te²a² nū³kā³txa² a³li³xi²na¹nhā¹. Kxā³nāu³a¹ A³bra³āu²ah³lu¹ta¹na²
I³sa²kah³lu¹ta¹na² Ja³ko²ah³lu¹ta¹na² nxe³te²nu¹ta¹na² a²nē³kan¹tāu³a¹ sa²-
yo²we¹nha²sxā³ i²sxā³ ā³yū³so¹na¹hē³na¹. Nxe³ha²kxai³ na¹xā¹. Nxe³hī³nx²-
na³la². ²⁹Nxe³ju³ta², Txa²wā¹sū³na² wā²nxū¹hain³nha²sxā³:

—Ta³nxū¹kā³txai²na² i²sxā³ ā³yū³so¹na¹tū¹xā¹. Ha³lo²a² wi¹ju³ta² ū³hū¹ai¹-
na¹txai²la¹. Nxe³kxai²nān²tū³, wān³txai²na² i³wa²la³ki²nhā²sxā³ ā³na¹ju³ta³la³
yū³ti³hex¹te²sxa³yū²hē³la². ³⁰Jā¹nxa¹jau³su², Ju³te²a² nū³kā³txi³sxa³tū³kā³txi³
i³nxai²na² a²ha² kxā³nxā² Txa²wā¹sū³na² sa²yo²ā³yah³lxi³ta¹hxain¹ti³ai¹ti²-
tu³wa². Yxān¹ta¹, hī¹nai²na² Txa²wā¹sū³na² wi¹lhin¹sxā³ thāi³ti³la² sa²hau³ko³-
nx²ti³na³la². Ju³te²a² nū³kā³txa² sa²yo²ā³ain¹sān²kxa²yū³tū³ Sū³na² ā³nhxi²-
nū¹nū³nx²ti³na³la². ³¹Jā¹nxe³jut³sū³ju³ta², a²hī¹nai²na² Ju³te²a² nū³kā³txai²na²
Txa²wā¹sū³na² sa²yo²ā³ain¹na³la². Nxe³ta¹, Txa²wā¹sū³na² wi¹lhin¹sxā³ thāi³-
ti³la² sa²hau³ko³tain¹tu¹wa². Nxe³nx²ti³kxa²yā¹nxe² wi¹lhin¹sxā³ thāi³ti³la²
sa²hau³ko³tain¹tu¹wa². ³²Txa²wā¹sū³na² i³ye³kxi²ki²nhā²nē³te³nah¹lxi¹:

—A²nū²a² yo²hā³kxa¹ sa²yo²ā³sa²te²sain¹na³na¹. Nxe³jut³su², hxi²-
kan¹txi³ wxa²wa²su¹nhai¹nx³tho³na¹. Nxe³nē³lhī³nx²na³la². Nxe³jau³-
xai²lot³sxā³ yxau²xai³lhī³ki³tā³la². Yxān¹ta¹, a²yo²hā³kxa¹lhxi³ te²ki³-
na¹xai²na² wi¹lhin¹sxā³ thāi³ti³la² sa²hau³ko³tē³na³la². Jā¹nxe³nē³lhxā³,
sa²yo²ā³te²lo³tē³ta¹hxai²hē¹la².

Sū³na² i³sa²nēn¹kxi²ki³jau³su²

³³Txa²wā¹sū³na² Sī³yxau³tāu³a¹ thāi³ti³la² a³li³xi²khaix¹nē³na³la². Te²-
yā¹nxe³nūn³sxā³, wān³txa² wā²nxū¹ a³la³kxi²ta³lu²ni², wā²nxū¹

wi¹kq³nha²ta³lu²ni², nxe³kxa² Si³yxau³jah¹lo²su² na³la². A²nxe³jah¹la² wā²-
nxūh¹ a²ē¹nāu³a¹ au³txi³ ain³nha²jau³la³ ko³nxe² ā³ten³ki²ki³sxa³ha²kxai³,
ha³lo²a² kăi³ain¹ju³ta³la³ a³la³kxi²ki³sxa³ha²kxai³, nxe³nē³lhi³jah¹lo²su²
na³la². ³⁴Nxe³ju³ta², Sū³na² ha³teh³nxā³nxa² ū³wha²li¹la³kxi²nē³te³nah¹lxi¹:

—Txa²wā¹sū³na² a²ē¹nān¹jau³su², hxi²kan¹txi³, a³la³kxi²ki³sxa³ha²kxai³,

Txa²wā¹sū³na² hxi²kan¹txi³ i³tih³nxe³ki³sxa³ha²kxai³, nxe³ki³tā³li¹.

³⁵Jā¹nxe³ti³hū³sxā³:

—Txi²na² txā² a²yen³kxa² wi¹te²a² Txa²wā¹sū³na² ū³hū¹sā²na¹hē³na¹.

Na¹ha²kxai³, a²yo³ha² ū³yho³hi¹xi²sain¹kxe³nū³a² tau³ton³ye²na³na¹.

Nxe³ki³kah¹lo²nū³la³ yū³ti³he¹nx²nxa³wi¹.

Ta¹hxi²hē¹la². ³⁶Txa²wā¹sū³na² Si³yxau³tāu³a¹ a²yen³kxa² yxo²ha³kxa¹ wet¹-
sa²sai¹ta¹hxi²hē¹la². Ai¹nha²kxai³, a²hi¹nai²na² ye³ha³te³txi³ i²ha²kxai³,
a²yen³kxa² yxo²ha³kxa¹ ai²na³la². Nxe³ha²kxai³, a²yen³kxa² we¹kxa² yxo²-
ha³kxa¹ yxau³sxā³, Txa²wā¹sū³na² i³sa²nēn¹kxi²te³lhxā³ yxau³na³la². Nxe³-
ha²kxai³, Txa²wā¹sū³na² i³sa²nēn¹kxi² sa²wa²to¹ja³sah¹lxi³hē¹la². Ju¹ta²
wain³na³la².

Txa²wā¹sū³na² wa³ka³la² o²la³kxi²kxe³su²

12 ¹Txa²wā³tā³nāu³xāi³. Ne³ka²ki²sah¹lxi³hē¹la². Txa²yxō²ka³nāu³ai²na²
whāi²na¹ wi¹lāin³nha²sxā³ i³ye³kxi¹nx²ta¹wa². Txa²wā¹sū³na² Si³-
yxau³tāu³a¹ wi¹lhin¹sxā³ thāi³ti³la² sa²hau³ko³tē³na³la². Nxe³nē³lha²kxai³,
wxa²nū²nāu³ai²na² a²wi¹tāu³a¹ Txa²wā¹sū³na² hxi²ka²nāu³a¹, ā³wxe³je¹jxah³-
lxi³hē¹la². Wxa²nū²nāu³ai²na² ka³ten³su² tāu³a¹ wi¹lhin¹sxā³ Txa²wā¹sū³na²
i³ka³li³txai²la¹. Yah³lxi¹n¹jau³su² wxa²nū²nāu³a¹ a²wi¹tāu³a¹ ā³wxe³je¹jxah³-
lxi³hē¹la². Yah³lxi¹n¹kxai²nān²tu³, a³la³kxi²khai¹nxe³sxā³ Txa²wā¹sū³na²
sa²yxō²we¹jah³lxi³hī³nxā¹lxa². Jā¹nxe³si¹nx²ta¹jau³nū³su² ye¹nx²ta¹wa².
²Yah³lxi¹n¹kxai²nān²tu³, yuh³xai²nān¹tū³ka³txai²yā¹nxe³sxā³ kăi³yxau³xai³-
yah³lxi³txa³hē¹la². Yah³lxi¹n¹ta¹, Txa²wā¹sū³na² wxa²ē¹nāu³a¹ au³txi³ tah²lxi³
wxa²we¹txa²lxi³na³la². Nxe³nx²ti³jau³su², tah²lxi³ yxau³xai³jah¹lxi³hē¹la².
Yah³lxi¹n¹kxai²nān²tu³, Txa²wā¹sū³na² a²ē¹nān¹jau³xa² ha³lo²lo³txa²lxi³si¹-
jau³nū³su² wi¹la³la³kxi²yah³lxi¹tu¹wa². Yah³lxi¹n¹kxai²nān²tu³, Txa²wā¹sū³na²
a²ē¹nān¹jau³su² jau³xa²:

—Txa²wē³ha³lxa² ū³hū¹ai¹na¹ju³ta² wi¹khai¹nxe³ju³ta² so¹lxi³, i³ka³li³sa²-
ju³ta³nū³a² so¹lxi³, ka³na³ku² wā³ko³nxa³kxe³tu³ wain³khai¹nxe³ju³ta² so¹lxi³,
ū³hū¹ai¹na¹tū¹xā¹. Nxe³nx²ti³jau³su² jau³xa² a³la³kxi²yah³lxi¹tu¹wa².

³Txa²wā¹sū³na² thāi³ti³na² a³lxi²sa²sxā³ hxi²kan¹txi³lot³sa³na²hē³la². Nxe³-
sa²kxe³su², wxa²yu³ta² yxo²ha³kxa¹ i³ye³kxi¹nx²ta¹wa². Kwa² ha³lo²a² ā³sen³-
sai¹sxā³ kwa² kăin²te²lo³nhyah¹lxi³txa³hē¹la². Yah³lxi¹n¹ta¹:

—Wi¹lāin³nha²sxā³ wi¹li²nha¹xā¹. A²ya³la³tu³ Txa²wā¹sū³na² hxi²kan¹-
txi³lot³sa²jau³xa² yā¹nxe³jau³lxi³ yxau³xai³la¹tū¹xā¹. Nxe³jah³lxi³hē¹la².

⁴Yah³lxi¹n¹kxai²nān²tu³, txa²wā¹nū²ai²na² ka³na³ka³na³tā³la². Nxe³kxan²ti³
ka³lxan¹ta³kxi² kī³tā³la². Jā¹nxe³sxā³ ka³lxan¹ta³kxi²kxan²ti³ ha³na³ka³-
lxi³ ha³na³ka³lxi³ o²la³kxi²xai³ki³te²ju²hē³la². ⁵Jā¹nxe³kxe³hū³nxe², txa²-
wā¹ki³na¹xai²na², Sū³na² wē³ha³lxi³su² te²ki³na¹xai²na² ka³lxa¹ki³te²jai¹ti²-
tu³wa². Nxe³ki³sa²kxai³ ha³na³ka³lxi³ o²la³kxi²xai³ki³kxan²ti³ Je³su²jah³la²
ā³nū²nx²isxā³ yxau³xai³ye²ki³te²ju²hē³la². Kī³sa²kxai³, wi¹li³we¹yhu¹ki³-
kxe³su², a²hāi¹nxe³jau³xa² so¹lxi³ a²nū²a² ka³na³ka³na³ki³te²hū³nxe²nū²

yxau²xai³ye²ki³te²ju²hē³la². Txa²wā¹nū²ai²yā¹nxe³te²nāu³su² wi¹li³we¹yhu¹-sxā³ o²la³kxi³xai³ki³te²ju²hē³la². Jā¹nxe³kxe³hū³nxe², Sū³na² wē³ha³lxi³su² te²ki³na¹xai²na² wi¹li³we¹waun¹yhu¹sxā³ yxau²xai³ki³ju²ta² so¹lxi³ wain³-na³la². ⁶Nxe³ki³kxai²nān²tu³, Txa²wā¹sū³na² thāi³ti³la² a³lxi²nē³kxe³su² i³la³kxi²te²lo³tū³nē³na³la². Nxe³nē³ju²su², a²nū²a² a²hoh³lxi³khaix¹nū³tu³ i³la³kxi²te²lo³tū³nē³li², a²nū²a² ā³su² te²an²tu³ a²hoh³lxi³khaix¹nū³ā³nū³-tu³ ha³na³ka³lxi³ i³la³kxi²te²lo³tū³ni², jā¹nxe², jā¹nxe², hu³ ū³hū²xai³nē³-na³la². Nxe²xai³nē³jau³su², Sū³na² wān³txa² a²nū²a² ā³xa² i³yau¹ti³si¹nhē³-jau³nū³su² i³la³kxi²te²lo³tū³nē³kxai²nān²tu³, Sū³na² wān³txa² yxo²i²ki³kxa² yā¹nxe² i³yau¹ū³ya³sain¹yah³lxi³hē¹la². ⁷Jā¹nxe³ju²sū³nxe², txa²wā¹wā³tā³-nāu³xa² ā³nhxi²nū³si¹nhē³jau³su², Sū³na² i³la³kxi²te²lo³tū³nē³kxai²nān²-tu³, ā³nhxi²nū³ya³sain¹yah³lxi³hē¹la². Jā¹nxe³ju²sū³nxe², Sū³na² wān³txa² i³yau¹ū³hain¹si¹nhē³jau³su² hxi²kan¹to³nū³nhē³kxai²nān²tu³, i³yau¹ū³ya³-sain¹yah³lxi³hē¹la². ⁸Jā¹nxe³ju²sū³nxe², a²nū²a² ā³xa² i³nxū²kwai³lxū³si¹-nhē³jau³su² i³la³kxi²te²lo³tū³nē³kxai²nān²tu³ jā¹nxe³ya³sah¹lxi³hē¹la². Te²yā¹nxe³sxā³:

—A²nū²a² ā³xa² txa²yen³kxa² wā²nhū¹ai¹na¹tū¹xā¹, Sū³na² i³la³kxi²te²lo³-tū¹sa³ha²kxai³lā¹. Nxe³ki³kxai²nān²tu³, hxi²kxāu³xa³sxā³ wā²nhū¹ya³sain¹-yah³lxi³hē¹la². Te²yā¹nxe³nū³sxā³, Sū³na² hxi²kan¹txi³lo³tē³kxai²nān²tu³, a²nū²a² ā³xa² sa²hau³ko³ja³sain¹yah³lxi³hē¹la². Nxe³nē³kxe³su², ā³wi¹wi¹nxe² nū³kxū³txi³:

—Txa²yxo²ka³nāu³ai²na² whāi²na¹ wi¹lain³nha¹nha¹. Nxe³ki³jau³su², a²nū²a² ā³xa² sa²hau³ko³ja³sain¹yah³lxi³hē¹la². Te²yā¹nxe³nū³sxā³, a²nū²a² khāuh³lxa³ti³hin¹sxā³ yxau²xai³lain¹tū³ka³txa², i³ton³tū³ka³txi³su² ta³nxa² hē³ja²lun¹tū³ka³txi³su² ta³nxa²:

—Wi¹lhin¹sxā³ thāi³ti³la² sa²hau³ko³ta¹tū¹xā¹. Nxe³ki³kxai²nān²tu³, ka³lih³-kxi²nha²ki³jau³su² sa²hau³ko³ja³sain¹yah³lxi³hē¹la².

⁹A²nū²a² ā³xa² a³lxi²waun¹nha¹jah³lxi³hē¹la².

—Txa²wā¹yxo²ka³nāu³ai²na² whāi²na¹ wi¹lain³nha²sxā³, a³lxi²khaix¹na¹-nha¹. Nxe³sxā³ a³lxi²waun¹nha¹jah³lxi³hē¹la². Hai³txi³ a³lxi²ki³lxo³xah³lxi³-txa³hē¹la². Jā¹nxe³sxā³, ha³lo²a² ko³nxe³ju²ta² ā³na¹jah¹lxi³hē¹la².

—Ko³nxe³ju²ta² yxo²kwīn¹kxi²na¹nhā¹. Yah³lxin¹jau³su², ā³na¹jah¹lxi³hē¹la². Yah³lxin¹ka³tu³, wi¹ju²ta² so¹lxi³ i³jah¹lxi³sxā³ ā³tē³sxā³ ā³kāi³jah¹lxi³hē¹la². ¹⁰A²nū²a², Je³su²jah³la² yxo²i²ain¹tū³ka³txa² yxo²ha³kxa¹, txa²wā¹wā³tā³nāu³-hū³nxe² yxau²xai³ya³nhē³lain¹na³la². Nxe³ha²kxai³, a³lxi²khai¹nxe²waun¹-nha¹jah³lxi³hē¹la². Jā¹nxe³sxā³, a²nū²a² ā³xa²:

—Wi¹kāi³i², hxi²ka¹ni², ain¹na³na¹. Yah³lxin¹kxai²nān²tu³, i³sa²nēn¹kxi¹-tain¹yah³lxi³hē¹la². ¹¹Txa²wā¹sū³na² wa³ka³li³yu³ta² ū³lyah³lxi³txa³hē¹la². Nxe³ta¹, Sū³na² Yāu³ka³jxah¹la² nxū²kwai³yxau²nx²ti³jah¹la² ten³te²lo³txa²-txi³na³la². Nxe³nx²ti³ha²kxai³, wxa²yxo²ka³nāu³ai²na² whāi²na¹:

—Sū³na² a³lxi²khaix¹na¹nha¹. Yah³lxin¹jau³su², wa³kon³kxi¹jah³lxi³hē¹la².

¹²—A²ya³la³tu³ Sū³na² yen³nāu³a¹ yxau³na¹tū¹xā¹. Sū³na² sa²yxo²we¹nha²-jah¹lo²su² na¹na¹. Nxe³yah³lxin¹jau³su², i³ka³li³jah¹lxi³hē¹la². Yah³lxin¹nha²-kxai³, ha³lo²a² khāuh³lxa³ti³hi¹txa²txi³kxai²nān²tu³, kan²txi³ i³jah¹lxi³hē¹la². Yah³lxin¹ka³tu³, ā³na¹yah¹lxan³kxe³su², sa²wai³wait³sxā³ Sū³na² i³ye³-kxi¹jah³lxi³hē¹la². Sa²hau³ko³txa²txi³txai²la². ¹³Sū³na² wān³txa² yxo²i²te²-nāu³xa² yen³kxi³txa²kxai²nān²tu³, wxa²yen³kxa² wā²nhū¹txain¹yah³lxi³hē¹la².

Jā¹nxe³kxe³hū³nxe², Sū³na² wē³ha³lxa² ha³la³ka³lxa³lon³ki¹nx²ti³kxai²nān²-
tū³, wi¹lhen³txi³jah³lxi³hē¹la².

¹⁴A²nū²a² khāuh³lxa³ti³hi¹txa²txi³kxai²nān²tū³, Sū³na² i³ye³kxi²ki¹-
txain¹yah³lxi³hē¹la².

—Wi³na². Nxe³ti¹. Ha³lo²a² wi¹ju³ta² so¹lxi³ ū³hū¹txain¹si¹nhē³li¹. Nxe³kxi²-
ki¹txain¹yah³lxi³hē¹la². Hai³txi³ ha³lo²a² khāuh³lxa³ti³hi¹tain¹si¹yah³lxin¹jau³-
nū³la³ Sū³na² i³ye³kxi²kain¹yah³lxi³txa³hē¹la². Hāi¹nxe³sxā³:

—Wi¹lhin¹ju³ta² so¹lxi³ yxau³txai²lā¹, kuh³lxa³thin¹tū³ka³txai²na²sā¹. Yah³-
lxin¹jau³su², Sū³na² i³ye³kxi²ki¹txain¹yah³lxi³hē¹la². ¹⁵A²nū²a² ā³xa² i³ka³-
li³hain¹kxai²nān²tū³, wxāi²nān²ta³ i³ka³li³txa²ya³hain¹yah³lxi³hē¹la². Te²-
yā¹nxe³te²hū³te²lxi³, a²nū²a² ā³su² te²a² āin²ti³sxā³ i³nā³nain¹kxai²nān²tū³,
wxāi²nān²ta³ i³nān³txa²ya³hain¹yah³lxi³hē¹la². ¹⁶Wi¹li³yo²we¹nha¹jah³lxi³-
sxā³ yxau³txai²jah³lxi³hē¹la². Yah³lxin¹ka³tū³, kwa² kāin²te²la³ i³yī¹li²nhyah¹-
lxi³txa³hē¹la². Yah³lxin¹ta¹, a²nū²a² hxi²ka¹nxa³te²a² ā³hxi²yu³hē³nāu³lo³nha¹-
jah³lxi³hē¹la². Hai³txi³:

—Txai²na² so¹lxi³ a³la³kxi²na¹nhā¹. Yah³lxi³txa³hē¹la².

¹⁷A²nū²a² i²li³te²a² ko³nxe³thin¹sxā³ ā³kāi³ū¹nx²ti³kxai²nān²tū³:

—Nxe³sain¹kx a² yā¹nxe³sxā³ ā³yo³hi²nha¹tū¹xā¹. Yah³lxi³txa³hē¹la².
Hāi¹nxe³sxā³:

—Wi¹te²tū³ ai²na³na¹. A²nū²a² yxo²ha³kxa¹ nxe³nx²tain¹jau³nū³a² so¹lxi³
ā³kāi³txa²ya³hain¹yah³lxi³hē¹la². ¹⁸Jā¹nxe³sxā³:

—A²nū²a² yxo²ha³kxa¹ hāu²non³sxā³ yxau³xai³lyā³yhu¹na¹tū¹xā¹. Na¹ha²-
kxai³, ko³nxe³ti³ i³ye³ān³si³wxe³na¹ju³ta² yū²nxā³xā¹. Nxe³si¹nx²ti³jau³nū³su²
yxau³xai³jah³lxi³hē¹la². ¹⁹Jā¹nxe³jau³hū³nxe³, a²nū²a² ko³nxe³thin¹sxā³ kāi³-
ūh¹nx²ti³kxai²nān²tū³, i³wa³lxi³nhyah¹lxi³txa³hē¹la². Hāi¹nxā¹si²jah³lxi³-
hē¹la². Txa²wā¹sū³na² hxi²ka² wain²txi³ i³wa³lxi³nē³lhū³nx²na³la². Nxe³jau³su²
kxā³nāu³u¹tai²na² Txa²wā¹sū³na² ū³wha²li¹la³kxi²nē³jau³xau³hxai²tēx¹tā²
nxe³te³nah¹lxi¹:

—“Sū³nu²na¹xai²na² wxa²wā³lxi³nx²txi³jah¹lo²sa¹i¹. Txai²na² ū³yho³hai¹-
na¹tu¹wi¹.” Sū³na² wān³txa² ta¹hxai²ti³ai¹ti²tū³wi¹. Sū³na² ū³wha²li¹txā³nxa²
nxe³ta¹hxai²ti³ai¹ti²tū³wa². Nxe³ha³kxai³ ya³nx²ta¹wa². ²⁰Yxān¹ta¹, Sū³na²
kxā³nāu³u¹tai²na² ū³wha²li¹la³kxi²nē³jau³xau³hxai²tēx¹ jā¹nxe³jah³lxi³hē¹li¹.
Nxe³jau³xa²su¹ a²nū²a² ko¹ko¹son³ki¹nx²ti³jah¹lo²su² kxai²nān²tū³:

—He³hai¹nīn²tā¹. Yah³lxin¹kxai²nān²tū³ ū³yhai¹txain¹yah³lxi³hē¹li¹.
Te²yā¹nxe³sxā³:

—Yā³lxu²ai¹nīn²tā¹. Yah³lxin¹kxai²nān²tū³, i³na²tai²lā¹. Ain¹yah³lxin¹-
jau³su² ū³hū¹txain¹yah³lxi³hē¹la². Yah³lxin¹kxai²nān²tū³, āu²li²tō²tain¹yah³-
lxin¹tu¹wa². ²¹A²nū²a² ko³nxe³ti³hin¹sxā³ kāi³ūh¹nx²ti³kxai²nān²tū³, hai³txi³
ko³nxe³ti³hi¹txa²txi³ju³txai²na² ā³wa³ka³li³yu³txa³lot³sxā³ i³wa³lxi³nhyah¹-
lxi³txa³hē¹la². Yah³lxin¹ta¹, hāi¹nxe³sxā³ wi¹kāi³ū³sxā³ ū³yho³hi¹txain¹yah³-
lxi³hē¹la². Yah³lxin¹kxai²nān²tū³, a²ko³nxe³ju³txai²na² sa²tā³si³yo³not³sxā³
ā³sen³sai¹ain¹yah³lxin¹tu¹wa².

Txa²wā¹hxi²kan¹ti³nū³ka³txa² sa²yo²we¹tain¹ki³jau³su²

13 ¹Yuh³xai²nān¹te² hxi²kan¹txi³ nū³ka³txa² Koverno nū³ka³txa²
sa²yo²we¹jah³lxi³hē¹la², a²nū²a² yxo²ha³kxah¹la². Ī³kwa³na³-
nx²ti³tū³ka³txai²na², Txa²wā¹sū³na² Hi²sen³su² hxi²kan¹txi³lon³ka³tū³,

ūh³wxe³nūh¹nx²ti³tū³kā³txi³su² te²ju²hē³la². A²nxe³tū³kā³txai²na² Txa²wā¹-sū³na² Hi²sen³su² hāi¹nxe² ā³na¹ū³nx²ti³tū³kā³txi³su² te²ju²hē³la². Hāi¹nxe² ā³na¹ū³nx²ti³xa³ke³la³te²kxai³ yū³hī³nx²nxa³wa². ²Nxe³ha²kxai³, a²nū²a² i²li³te²la³:

—Koverno nū³kā³txa² sa²yo²ā³a¹xā¹. A²nxe³te²su² kxai²nān²tu³, Txa²-wā¹sū³na² ūh³wxe³nū¹nhē³tū³kā³txa² sa²yo²ā³te²su² hī³nx²na³la². Nxe³ha²-kxai³, a²yoh³la³ khāuh³lxa³ti³hi¹nha²hī³nx²na³la². ³Nxe³ha²kxai³, wi¹kāi³-yah³lxin¹kxai²nān²tu³, Koverno nū³kā³txai²na² i³kwa³na³nē³tū³kā³txai²na² yuh³lxah³lxin¹ju³ta³la³ yū³nx²ti³hī³nx²nxa³wa². Yxān¹ta¹, ko³nxe³ti³ kāi³yah³-lxin¹kxai²nān²tu³, Koverno nū³kā³txai²na² yuh³lxah³lxin¹ju³ta³la³ yū³nx²ti³-hī³nx²na³la². Jā¹nxe³nx²ti³kxa²yan³ti³su²:

—Koverno nū³kā³txai²na² yuh³lxī³na¹ju³ta² ten³sa²nxa³nhā¹. Yah³lxin¹-kxai²nān²tu³, hāi¹nxe³sxā³ wi¹kāi³jah³lxī³hē¹la². Yah³lxin¹kxai²nān²tu³, tū¹-kā³txai²na² i³kā³li³ki¹nx²ti³jau³su² i³ye³kxi¹nx²ti³tu¹wa².

—Wi¹kāi³tū³kā³txi³syah³lxī¹lxī¹. Nxe³nx²ti³tu¹wa². ⁴Koverno nū³kā³txi³su² jah¹la² Txa²wā¹sū³na² ū³whxe³nū¹nx²ti³kxe³su² jah¹la², i³wi¹lhin¹ti³hi¹txa²-lxī³si¹jau³nū³su² o²la³kxi²jah¹lai²la¹wa². Yxān¹ta¹, wain³txi³ kāi³yah³lxan³-kxai²nān²tu³, yuh³lxī³jah³lxī³hē¹la². Jah¹la² nū³kxūn³na³la². Nxe³ha²kxai³, wxa³ko³nxe³ti³ kāi³yah³lxin¹ju³ta² yo³lha³ nū³kxūn³txi³ wai¹txa²lxain¹kxa²-yan³ti³su² ye¹nx²ta¹wa². Jah¹la², Txa²wā¹sū³na² i³kwa³na³ū¹nx²ti³kah³lai²-la¹wa². A²nū²a² ko³nxe³ti³ kāi³te²su² te²a² ū³yho³hi²sxā³, Txa²wā¹sū³na² an³-txi³ju³ta² ū³yho³hi²te³lxhā³ nxe³nx²ti³jah¹lai²la¹wa². ⁵Nxe³ha²kxai³, Koverno nū³kā³txa² sa²yo²we¹jah¹lxī³hē¹la². Yah³lxin¹ta¹, hāi³txi³:

—Txa²wā¹sū³na² i³xan³ta³kxi²sa²sxā³ ko³nxe³ti³ i³yi¹li²sa²kxa²yan³ti³sā¹. Yah³lxin¹jau³xa² so¹lxī³, Koverno nū³kā³txai²na² sa²yo²we¹jah³lxī³txa³-hē¹la². Nxe³ju³ta², txa²wā¹ē¹nāu³a¹ txa²wā¹yo²ka³nāu³ai²na² whāi²na¹ au³-txi³ ain³nha²sxā³:

—Ju¹ta² wain³na³na¹. Nxe² e³ki²nha²ki³te²jai¹ti²tu³wa². Nxe³nha²ki³jau³-xai²yā¹nxe³sxā³ i³wet¹sa²so¹sxā³ Koverno nū³kā³txa² sa²yo²we¹jah¹lxī³hē¹la².

⁶Jā¹nxe³jau³hū³nxe², Koverno nū³kā³txa² i³kwa³na³nx²ti³sxā³:

—A²nū²a² yo²ha³kxa¹ ha³teh³nxā³nxa² ū³yho³hi²txā³nxa² ū³hū¹sah¹-lxī³hē¹li¹. Ha³lo²a² Koverno nū³kā³txi³na¹xai²na² a²wa³ka³li³yu³ta² ū³yho³-hi²txai²li¹. Nxe³nx²ti³kxai²nān²tu³, ū³hū¹txain¹yah³lxī³hē¹la². A²nxe³tū³-kā³txai²na² wi¹ wa³ko³nain¹kxai²nān²tu³, Txa²wā¹sū³na² wa³ka³li³yu³ta² kāi³ai¹nh³ix²na³la². Nxe³ha²kxai³, ya³nx²ta¹wa². ⁷Yah³lxin¹kxai²nān²tu³, ū³yho³hi²txā³nxa² Koverno nū³kā³txa² ū³yho³hi²tau³to³tain¹yah³lxin¹kxai²-nān²tu³, ū³yho³hi²hxa³tain¹yah³lxī³hē¹la². Jā¹nxe³ju³sū³nxe², a²nū²a² kāin²-te²nāu³xa² yo²ha³kxa¹ i³sa²nēn¹kxi², kāin²te²lo³ti² nxe³txain²yah³lxī³hē¹la².

A²nū²a² ā³xa² wi¹kāi³kxi²ki³jau³su²

⁸Yxān¹ta¹, a²nū²a² i²li³te²la³ ū³yho³hi²txā³nxa² ū³yho³hi²tau³to³tain¹yah³-lxin¹jau³su² yxau²xai³yah³lxī³txa³hē¹la². Yxān¹ta¹, ha³lo²a² yu³ka³na³ka³na³-ju³ta² so¹lxī³ tau³ton³ki²nē³na³la². Nxe³nē³ju³ta²sa¹:

—A²nū²a² yo²ha³kxa¹ a³lxī²waun¹nha¹jah³lxī³hē¹li¹. Nxe³ju³ta², a²nū²a² ā³xa² a³lxī²ki³kxai²nān²tu³, Moi³se²ah³lu¹tai²na² i³kwa³na³nē³jau³xu¹tai²na² ha³kxa¹ sa²yo²we¹ta³lu²ni²hī³ki³tā³la². ⁹Nxe³ju³ta², Moi³se²ah³lu¹tai²na² i³kwa³na³nē³jau³xu¹tai²na² nxe³te³nah¹lxī¹:

—A²nū²a² ā³xa² sxe³xa³ka³lxa² ū³whīn¹ta³kxi²nyhu¹i² a²nū²a² ā³xa² su²-lhā³i², ā³xa² yen³kxa² kâi³sa²no¹ki², ā³xa² yen³kxa² yxo²kwai³ni², nxe³yah³-lxi³txa³hē¹li¹. Ta¹hxai²ti³ai¹ti²tu³wa². A²nxe³jau³xau³hxai²tēx¹ta² whāi²na¹, Sū³na² i³kwa³na³nē³jau³xa² yau³xā³xa² ha³kxa² whāi²na¹ ka³lxa²na³la². Yxān¹-ta¹, a²si³yxa³jau³xa² hāi¹nxe² ka³na³ka³na³jau³xa² so¹lxin³na³la². Nxe²:

—A²nū²a² ā³xa² a³lxi²waun¹nha¹jah³lxi³hē¹li¹. A³lxi²nhā¹kxa²yā¹nxe³ a³lxi²-waun¹nha¹jah³lxi³hē¹li¹. Jau³xa² so¹lxin³na³la².

¹⁰—A²nū²a² ā³xa² a³lxi²na¹nhā¹. Nxe³ki³kxai²nān²tu³, hai³txi³ ko³nxe³ti³ kâi³kain¹ki³ju³ta³la³ yū³hī³nx²nxa³wa². Nxe³ha²kxai³, a²nū²a² ā³xa² a³lxi²ki³-kxai²nān²tu³, Moi³se²ah³lu¹tai²na² i³kwa³na³nē³jau³xau³hxai²tēx¹tā² ha³kxa¹ sa²yxo²we¹ta³lu²ni²hī³ki³tā³la².

¹¹⁻¹² Txa²wān³txa² i³ye³kxi¹nx²ta¹jau³xai²yā¹nxe³sxā³, a³lxi²waun¹nyhu¹-sxā³ yxau²xai³jah¹lxi³hē¹la². Ko³nxe³ti³ kai³ki³kxa² ā³wa²su¹kxi²nē³jen³nū³a² a²wa³kxai³ yau³son³na³la². Nxe³ha²kxai³, ye¹nx²ta¹wa². Txa²wā¹ha³lo²a² ha³-lo²lo³tē³ju³ta² jut³sū³ju³ta²sa¹:

—Ka³nxah³ta² i³yū¹li²nxa³tā³lxa² nx²na³na¹. Nxe³ki³kxai²nān²tu³:

—Ka³nxah³ta² ha³nāu³hi²khai¹nx²na³li¹. Wa³su¹txi³ a³la²ni²xi²ju³ta² yau³-so³nxē²na³li¹. Nxe³ha²kxai³, ha²yā³kxa² āu³xi²ya³sah¹lxi³hē¹li¹. Nxe³sxā³ wxa²yū³ki²yhu¹sxā³ i³tu¹lxi²ki²tu¹wi¹. Nxe³ki³te²jai¹ti²tu³wa². Jā¹nxe³jut³-sū³nxe², yuh³xai²nān¹ko³xai²na² yxau³ki³ko³xai²na² ko³nxe³ju³ta² ka³nxah³-jut³sū³ju³ta² a²yu³ta³lot³sxā³ yxau²na³la². Yxān¹ta¹, jū¹nxe² ye³jen¹nāu³a¹ Je³su²jah³la² ha²tet¹jut³sū³jah¹la² i³xi²tu¹wa². Nxe³ki³kxai²nān²tu³, ha²te¹-jut³sū³ju³ta² yxau²nū¹ki³tu¹wa². Ki³sa²kxai³, kwēn¹tai²na² nū³kxūn³txi³ wi¹-kâi³ya³sah¹lxi³hē¹la². Ha²yā³kxa² āu³xi²ki³jut³sū³nxe² ū³ya³sah¹lxi³hē¹la². Ki³sa²kxai³, ko³nxe³ju³ta² ka³nxah³jut³sū³ju³ta² ā³na¹ya³sah¹lxi³hē¹la². Ā³na¹ki³sa²kxai³, Je³su²jah³la² ha²tet¹jut³sū³jah¹la² yxo²i²sxā³ ko³nxe³ju³ta² ka³nxah³jut³sū³ju³ta² hxa³n³te³lhxā³ o²la³kxi²ya³sah¹lxi³hē¹la². Nxe³sxā³, ā³sen³sai¹khai¹nxe³ki³sa²kxai³, Je³su²jah³la² yxau²xai³kxa² yā¹nxe³sxā³ yxau²-xai³ya³sah¹lxi³hē¹la². ¹³Ki³sa²kxai³, wain³txi³ kâi³ya³sah¹lxi³hē¹la². E³lē³na² ha²te¹ju³ta² yxau²xai³ki³kxe³hū³nxe² yxau²xai³ya³sah¹lxi³hē¹la². Ki³sa²kxai³, hai³txi³ i³yain³sxā³ ko³nxe³ti³ wa³nī³lon³kxi²yhu¹i² yain³jau³xa² ūn³jau³xa² i³na²sxā³ we¹ni², txu¹ha² ā³xa² wa³nī³lon³kxi², a²nū²a² ā³xa² kuh³lxa³thin¹sxā³ o²la³kxi²ju³ta² so¹lxi³ yxo²kwain³to³hi², kwa² wān³txa² i³ye³sxā³ i³yi²yi²lhon¹-ta³kxi²yhu¹i², i³ka³tā³nxe³yhu¹i² ya³sah¹lxi³txa³hē¹la². Ju¹ta² wai³nxa³wa². ¹⁴Yxān¹ta¹, Je³su²jah³la² ā³nū²nxi²sxā³ yxau²xai³la³nhē³kxa²yā¹nxe² yxau²-xai³ya³sah¹lxi³hē¹la². Ki³sa²kxai³, txa²wā¹si³nai²na² ko³nxe³ti³ ain³nha²ki³-ju³ta² sa²yxo²we¹ja³sah¹lxi³txa³hē¹la².

ī³yi²yi²lhon¹ta³kxi²nyhu¹xa³jau³su²

14 ¹A²nū²a² Je³su²jah³la² yxo²i²ha²kxai³ yxān¹ta¹ Sū³na² wān³txai²na² wain³txi³ sa²yxo²we¹kxe³su² ko³nha²nxa³te²su² te²a², wxa²yu³ta¹na² sa²kxai³lu², wi¹lhen³txi³yhu¹sxā³ ā³nū¹jah¹lxi³hē¹la². Yxān¹ta¹, hai³txi³ kwa² wān³txa² i³ye³sxā³ i³yi²yi²lhon¹ta³kxi²yhu¹te³lhxā³ ā³nū¹yah³lxi³txa³hē¹la². ²ī³ye³sxā³, i³yi²yi²lhon¹ta³kxi²yhu¹yah³lxan³ju³ta²sa¹, a²nū²a² ka³na³ku² te²a² nxe³te³nah¹lxi¹:

—Yain³txi³la³ i²li³te²la³ ha³kxa¹, nxe³kxan²ti³, i³yai³na¹kxai²nān²tu³, wain³txi³ i³yai³nhī³na¹xa¹. Yxān¹ta¹, a²nū²a² ka³na³ku² te²ā³xa², Je³su²jah³la²

yxo²i²ha²kxai³ yxān¹ta¹ Sū³na² wān³txai²na² wain³txi³ sa²yxowe¹kxe³su² ko³-
nha²nxa³te²su² te²a² a²ē¹nān¹jau³kxai³la¹:

—Ta¹xā¹, txai²li² te²tā³xā¹. Ka³yxuh³lxa³ i²te²tā³xā¹. Hāi¹sxā³ hi³ka² so¹lxi³
i³yai³na¹ju³ta² wain³na³na¹. Nxe³te²jai¹ti²tu³wa². ³Nxe³ju³ta², Pau²lah³lo²-
na¹xai²na² wxa²yu³ta² whāi¹na¹ i³ye³kxi¹nx²ta¹wa². Na¹ha²kxai³, wxāi²na²:

—Yain³txa² i²li³te²a² ha³kxa¹ yain³te²sa¹xā¹. Yah³lxin¹te² i³nxā² txā²
i³ye³kxi¹nx²ta¹wa².

—A²nū²a² ā³su² te²a² hi³ka² so¹lxi³ yain³te²su² te²a² ha³ya³kxa³lxu³su²
i³yī¹lain¹yah³lxi³txa³hē¹li¹. Ya³nx²ta¹wa². Na¹ha²kxai³, te²yā¹nxe³te²hū³sxā³,
wxāi²na²:

—Hi³ka² so¹lxi³ yain³te²sa¹xā¹. Yah³lxin¹te² i³nxān²tu³, i³ye³kxi²-
nū³nx²ta¹wa².

—A²nū²a² ā³su² te²a² yain³txa² i²li³te² ha³kxa¹ yain³te²su² te²a², ko³nxe³-
te²lo³tain¹yah³lxi³txa³hē¹li¹, jah¹la², Txa²wā¹sū³na² sa³wi³sa³lo³kah³lo²su²
ha²kxai³lu¹. Ya³nx²ta¹wa². ⁴Jah¹la², Txa²wā¹sū³na² sa³wi³sai²la¹wa². Nxe³-
ha²kxai³, ko³nxe³te²lo³tain¹yah³lxin¹kxai²nān²tu³, wain³txi³ kāi³yah³lxi³-
hī³nx²nxa³lxa². Kwa² hxi²kan¹txi³lo³nhyah¹lxi³hī³nxa¹lxa². Yxān¹ta¹, jah¹la²
kāi³ain¹ju³ta² yā¹nxe³sxā³, a²wa³kxēn³yah³la² so¹lxi³, Txa²wā¹sū³na² so¹lxi³
wā²nxū¹hain³nha³sxā³, wi¹kāi³tā³nxa², ko³nxe³ti³ kāi³tā³nxa², nxe³ti³lo³tai¹-
nhī³nx²na³la². A²ya³la³tu³, Txa²wā¹sū³na² hxi²kan¹khai¹nx²na³la². Nxe³ha²-
kxai³, hxi²kan¹txi³ a²sa³wi³sai²na² wi¹kāi³ti³hi¹sī³nx²na³la².

⁵Jā¹nxa¹jau³su², a²nū²a² ka³na³ku² te²a² a²ē¹nān¹jau³su² te³nah¹lxi¹:

—A³lan²ta² ta³ko¹xai²na² so¹lxi³, hxi²kan¹khai¹nxe³ta³ko³xa² a³lan²ti³su²
na³na¹. Yxān¹ta¹, a³lan²ta² ā³su² hxi²ka¹nxa³xā¹. Nxe³hī³nx²na³la². Hā²wxān³-
txa³, a²nū²a² ka³na³ku² ā³su² te²a² sa²kxai³lu² a²ē¹nān¹jau³kxai³lu²:

—Nxe²nxa³xā¹. A³lan²ta² yxo²ha³kxa¹ ta²ko¹xain²ti³ ai²na³na¹. A³lan²tu¹-
tai²na² hxi²kan¹txi³ ā³sen³sai¹sxā³ a³lan²ti³la³ yū²nxa³xā¹. Nxe³hī³nx²na³la².
Nxe³yah³lxin¹ju³tai²na² i³wā³wā³ta³kxi²nhyah¹lxi³txa³hē¹la². Hāi¹nxe³sxā³,
wxa²ē¹nāu³a¹ āu³txi³ wā²nxū¹hain³nha³sxā³:

—Wain³na³na¹. Yah³lxin¹jau³su², nxe²yxau²xai³jah¹lxi³hē¹la².

⁶—A³lan²ta² ta²ko¹xai²na² hxi²kan¹khai¹nxe³ta³ko³su² na³na¹. A²nxe³kah³-
lo²su² kxai²nān²tu³:

—Txa²wā¹sū³na² i³yxowe¹ti³ten³sa³nha¹. Nxe³jau³su², hxi²kan¹ta² a³lan²-
ta²ko³su² hi¹sī³nx²na³la². Jā¹nxe³kxe³hū³nxe²:

—Yain³txa² i²li³te²ha³kxa¹ yain³te²sa¹xā¹. A²nxe³kah³lo²su² kxai²nān²tu³:

—Txa²wā¹sū³na² i³yxowe¹ti³ten³sa³nha¹. Nxe³jau³su², i³yai³nhī³nx²na³la².
A²nxe³jah¹lai¹na², yān³tai²na² i³yai³nxa³tā³lxa¹ Txa²wā¹sū³na² i³ka³li³ti³hi¹-
te³lhxā³ i³ye³kxi²sā²nhī³nx²na³la². Yxān¹ta¹, ha³na³ka³lxi³, a²nū²a² ā³xa²:

—Ka³yxuh³lxa³ i²te²tā³xā¹. A²nxe³kah³lo²su² kxai²nān²tu³, Txa²wā¹sū³na²
i³yxowe¹ti³ten³sa³nha¹. Nxe³jau³su², hi³ka² so¹lxi³ i³yai³nhī³nx²na³la².
A²nxe³jah¹lain²txi³, yān³tai²na² a²hi³kai²na² i³yai³nxa³tā³lxa¹, Txa²wā¹sū³na²
i³ka³li³ti³hi¹te³lhxā³ i³ye³kxi²sā²nhī³nx²na³la². Nxe³ha²kxai³, a²yo²ha³kxa¹
Txa²wā¹sū³na² i³yxowe¹ti³ten³tū³ka³txi³sai¹nhī³nx²na³la². ⁷⁻⁸Ka³ten³su²
yxau²xai³ki³kxai²nān²tu³, Txa²wā¹sū³na² sa²yxowe¹si¹nhē³jau³su², yxau²-
xai³hī³ki³tā³la². Yxān¹ta¹, ya³lu²ki³kxai²nān²tu³, Txa²wā¹sū³na² hxi²ka²nāu³-
lon³sxā³ ya³lu²hī³ki³tā³la². Nxe³ha²kxai³, ka³ten³su² yxau²xai³ki³kxai²nān²tu³,
Txa²wā¹sū³na² hxi²ka²nāu³ain²txi³, yxau²ki³sa²kxai³, ya³lu²ki³kxai²nān²tu³,

Txa²wā¹sū³na² hxi²ka²nāu³ain²txi³, yxau³kī³sa²kxai³, nxe³hī³kī³tā³la². Nxe³kxa²yu³su²:

—Nxūh¹ txai²na² te³na¹ju³ta² so¹lxi³ kāi³a¹xā¹. Nxe³kī³jau³su², ka³ten³su² yxau²xai³tā³nxa², ya³lu²tā³nxa² nxe³kī³te²sxa³yu²hē³la². Nxūh¹, txa²wā¹-yxō²ka³nāu³a¹ au³txi³ ain³nha²sxā³, ka³ten³su² yxau²xai³kī³ju³ta² yū²nxa³-ha²kxai³, ya³lu²kī³ju³ta² yū²nxa³ha²kxai³, te²ju²hē³la². ⁹Je³su² Kris²tu³jah³la² a²ha² kxā³nxa² ya³lu²ka³tu³, ka³ten³su² i³sa²yxau³xi²ta¹hxi²hē¹la². Nxe³-hī¹nān¹te²ka³ya³tu³, a²nū²a² ka³ten³tū³ka³txain²txi³ Je³su²jah³la² A²hxi²-kan¹ta² Si³yxau³tāu³la³ Hi¹kah³lo²su² ha²kxai³, a²nū²a² ya³lu²tū³ka³txain²txi³ Je³su²jah³la² A²hxi²kan¹ta² Si³yxau³tāu³la³ Hi¹kah³lo²su² ha²kxai³, nxe³-jah¹lai²la¹wa². ¹⁰Nxe³ha²kxai³, wxa²yu³ta² i²li³te² i³nxa², wxa²wā³tā³xa² kō³nxe³te²lo³jah³lxin¹kxai²nān²tu³, wain³txi³ kāi³yah³lxi³hī³nx²nxa³lxa². Te²ya¹nxe³sxā³, i²li³te² ā³te² i³nxa² wxa²wā³tā³xa² ha³yax³ka³lxu³lo³jah³-lxin¹kxai²nān²tu³, wain³txi³ kāi³yah³lxi³hī³nx²nxa³lxa². Kwa² hxi²kan¹ti³lo³-nhyah¹lxi³hī³nxa¹lxa². Jā¹nxe³yah³lxi³txa³hē¹la². Yxan¹nāu³a¹, ha³lo²ai²na² ne³kī³son³tāu³a¹, txa²wā¹kī³na¹xai²na² yxo²ha³kxa¹, Txa²wā¹sū³na² Si³yxau³-tāu³a¹ a²yen³nāu³a¹ sa²nxū³sxā³ yxau³ye²kī³tu¹wa². Nxe³ha²kxai³, hī¹nai²na² kāi³yxau²xai³kī³kxa² yā¹nxe³sxā³ i³yī¹li²xai³nē³txai²la². Txa²wā¹sū³na² wā²-nxū¹hain³nha²sxā³ i³yī¹li²xai³nē³txai²la². ¹¹Nxe³ju³ta², Sū³na² wān³txa² ha³-teh³nxā³nxān¹jau³su² te³nah¹lxi¹:

—Nxe³jah³lxi³sa²lxi¹. Sū³nu²na¹xai²na² ka³ten³su² yxau²wa³to²hi²na¹te³na¹xai²na² e³sxā³, wān³txi³tu³ e³a¹i¹. A²nū²a² yxo²ha³kxa¹ i³kāin²te²lot³syu¹sa²jau³su² yuh³xa² ā³wxe³nū¹syu¹sa³ha²kxai³: “Wxāi²na² Txa²wā¹sū³na² Si³yxau³jah³lo²khaix¹si¹lxi¹.” Nxe³sa³ha²kxai³, e³lē³na² a²nū²a² yxo²ha³kxa¹ sain¹tu¹wi¹.

Sū³na² wān³txa² ta¹hxi²ti³ai¹ti²tu³wa².

¹²Nxe³ha²kxai³, a²ya³la³tu³ a²nū²a²nāu³xai²na² yxo²ha³kxa¹ yxan¹nāu³a¹, Txa²wā¹sū³na² i³ye³kxi²kī³sa²kxai³, txa²wā¹yxau²xai³kī³ju³txai²na² wā²nxūh¹ i³yau¹u³nha²xai³kī³tu¹wa².

Wxa²wā³tā³xai²na² kō³nxe³ti³ kāi³si¹txa³hē¹la². Jau³su²

¹³Nxe³jut³su² ha²kxai³, ha²ya³kxa² kō³nxe³te²lo³ta³waun¹nhyā¹sah¹lxi³-hē¹la². Jā¹nxa¹jau³su²:

—Txai²na² ha³lo²ai²na² wi¹na³na¹. Kāi³a¹tū¹xā¹. Yxān¹ta¹, txa²wā³tā³xai²na² i²sa²so¹sa²sxā³ i³yxaih¹sxā³ kō³nxe³ti³ kāi³kxa²yan³ti³sā¹. Nxe³kī³kxai²nān²tu³:

—Kāi³nxa³lho³na¹. Txa²wā³tā³xai²na² a³lxi²na¹nhā¹. Na¹ha²kxai³lā¹. Nxe³-kī³jau³su² yxau²xai³ya³sah¹lxi³hē¹la². ¹⁴Txai²na² Je³su²jah³la² ā²nū²nxī²sxā³ yxau³jah³lo²sa¹wa². Na¹te³na¹xai²na², yain³txa² kwa²hāi¹nxe² kō³nxe³te²-lo³kī³kxa² yain³txi³la³ yū²nxa³wa². Nxe³jau³su² a³la³kxi²na¹wa². Yxān¹ta¹, a²nū²a² i²li³te²la³ a²ē¹nāu³a¹ i³ye³kxi²nha²kxai²nān²tu³:

—Yain³txa² te³xai²na² kō³nxe³thin¹na³na¹, txai²lā¹. A²nxe³jah³lo²su² kxai²-nān²tu³, a²nxe³te² yain³txa² i³yain³kxai²nān²tu³, kō³nxe³ti³ kāi³hī³nx²na³la². Jā¹nxe³jau³su², a³la³kxi²nū²na¹nha²wa². ¹⁵Nxe³ha²kxai³, wxa²wā³tā³xa² ka³-na³ku²te²a²:

—Yain³txa² te³xai²na² yain³kī³kxe³sxa³ta¹. Nxe³kxai²nān²tu³, i³yen²sxā³ i³ye³kxi²kxai²nān²tu³, a²nxe³te² a²yain³txai²na² i³yain³yah³lxi³txa³hē¹la².

ĩ³yain³yah³lxin³kxai²nān²tu³, wxa²wā³tā³xai²na² a³lxi¹yah³lxin³jau³su²,
ĩ³yain³yah³lxi³hĩ³nx²nxā³lxa². Wxa²wā³tā³xai²na² ĩ³yxaih¹sxā³, Sũ³na² tĩh³na²
ā³na¹sxā³, ha³lo²a² ko³nxe³ju³ta³lot³sxā³ hxa³n³kxi¹nx²ti³kxa²yan³ti³su² ya³-
nx²ta¹wa². Wxa²wā³tā³xai²na² Je³su²jah³la² ya³lu²kxi²ta¹hxai²hē¹la². Nxe³ha²-
kxai³, ye¹nx²ta¹wa². 16 Yah³lxin³kxai²nān²tu³:

—Ha³lo²a² wi¹na³na¹. Yah³lxin³kxan²ti³, a²nũ²a² ā³xa² ĩ³yen²kxai²nān²tu³:

—Ha³lo²a² wi¹lxa³ĩ¹. Nxe³kxai²nān²tu³ a²nxe³te²a² ha³lo²ai²na² kãi³yah³-
lxi³txa³hē¹la². Kãi³yah³lxin³kxai²nān²tu³:

—Ha³lo²ai²na² wi¹na³na¹. Nxe³yah³lxin³kxe³su², te² ha³lo²ai²na², a²nũ²a² ā³xa²
ko³nxe³ti³ ĩ³yĩ¹li²nũ¹nx²ti³kxa²yan³ti³su² ya³nx²ta¹wa². 17 Hãi¹nxe³kxe³hũ³nxe²,
yain³txa² ĩ²li³te²la³ ĩ³yain³ta³nxā², ĩ³yai³nxā³ta³nxā², yain³txa²yau³xa² ĩ²li³te²la³
ĩ³na²tā³nxā², ĩ³na²nxā³ta³nxā² nxe³txi³ju³ta³la³ ha³yax³ka³lxai²la¹wa². Hxi²ka¹-
nxa³wā². Hxi²kan¹ju³ta² nxe³te³nah¹lxi¹, Txa²wā¹sũ³na² ĩ³kwā³na³nē³ju³ta³lot³sxā³
yxau²xai³ki³tā³la². Ki³sa²kxai³, Sũ³na² Yāu³ka³jxah¹la² nxũ²kwai³yxau²nē³jah¹la²
sa²kxai³lu² wain³txi³ kãi³ki³ju³ta² ti³hi¹tē³li², hāu²no³ti³hi¹tē³li², txa²wā¹ē¹nāu³a¹
au³txi³ ĩ³wi¹lxon³ki²ti³hi¹tē³li², nxe³nē³na³la². Nxe³ju³ta², hxi²kan¹khai¹nxe³ju³-
txai²la¹wa². 18 Jā¹nxe³ju³ta² yā¹nxe³sxā³, yxau²xai³ki³kxai²nān²tu³, Je³su² Kris²tu³-
jah¹la² sa²yo²wet¹sĩ³ki³tā³la². Nxe³ki³kxai²nān²tu³, Txa²wā¹sũ³na² Sĩ³yxau³tāu³a¹
ka³lih³kxi²nē³li², a²nũ²a² ā³xa² wi¹lhin¹te¹lo³tē³li², nxe³nē³lhĩ³nx²na³la².

19 Nxe³ha²kxai³:

—Txa²wā¹ki³na¹xai²na² hāu²no³waun¹yhu¹ki³txai²lā¹. Sũ³na² yo²ĩ² kãi²-
no³ki³txai²lā¹. Ju¹ta² ten³sa³nhā¹. Nxe³ki³jau³su², ā³nhxi²nũ¹nũ³yha¹sah¹lxi³-
hē¹la². 20 Jā¹nxa¹jau³su², yain³txa² yo²ha³kxa¹ wi¹na³la². Yxān¹ta¹, a²ĩ²li³te²
yain³txa² ĩ³yain³yah³lxin³ju³ta³nũ²a² wxa²wā³tā³xai²na² ĩ²so¹sxā³ yxaih¹sxā³,
ko³nxe³ti³ kãi³ain¹kxai²nān²tu³, ĩ³yain³yah³lxi³txa³hē¹la². Wxa²wā³tā³xai²na²
Txa²wā¹sũ³na² hxi²ka² we¹kah³lai²la¹wa². Nxe³nx²ti³kxa²yuh³su²:

—Yain³txai²na² yo²kwain³sa³nhā¹. Yah³lxin³kxan²ti³, ĩ³yain³yah³lxi³txa³-
hē¹la². Wxa²wā³tā³xai²na² ĩ³yxaih¹sxā³, Sũ³na² ko³nxe³ti³ ĩ³yĩ¹li²nx²ti³kxa²-
yan³ti³su², ya³nx²ta¹wa². 21 Nxe³ha²kxai³:

—Ka³yxuh³xa² wi¹na³na¹. Na¹kxan²ti³, wā²nhĩ²na¹kxai²nān²tu³, txa²wā³-
tā³xa² hi³ka² so¹lxi³ yain³jah¹la² ĩ²so¹sa³sxā³, ĩ³yxaih¹sxā³ ko³nxe³ti³ kãi³kxa²-
yan³ti³sā¹. Nxe³ki³kxai²nān²tu³, a²nxe³te²a² ka³yxuh³xa² wā²nhĩ²ya³sah¹lxi³-
txa³hē¹la². Te²yā¹nxe³sxā³, yain³txi³yau³xa² ũn³jau³xa² ĩ³na²ki³ju³ta³nũ²a²:

—Txa²wā³tā³xai²na² ĩ²so¹sa³sxā³, ko³nxe³ti³ kãi³kxa²yan³ti³sā¹. Nxe³ki³-
kxai²nān²tu³, ĩ³na²ya³sah¹lxi³txa³hē¹la². Te²yā¹nxe³nũn³te²nũ³nhũ³sxā³:

—Ha³lo²a² ĩ²li³ju³ta² kãi³a¹tũ¹xā¹. Yxān¹ta¹, kãi³a¹kxai²nān²tu³, txa²wā³-
tā³xa² ĩ²so¹sa³sxā³ ĩ³yxaih¹sxā³ ha³lo²a² ko³nxe³ti³ kãi³kxa²yan³ti³sā¹. Nxe³-
ki³kxai²nān²tu³, a²nxe³te² ha³lo²a² kãi³ya³sah¹lxi³txa³hē¹la².

22 —Yain³txa² ĩ²li³te²a² yo²ha³kxa¹ ha³ta³nxān²tu³, yain³te²sa¹xā¹. Yah³-
lxin³kxai²nān²tu³, wā²nxũh¹ Txa²wā¹sũ³na² so¹lxi³ ĩ³ye³sxā³ ĩ³yau¹ũ³nha²sxā³
ĩ³hau³ko³nhā¹jah³lxi³hē¹la². Yah³lxin³kxai²nān²tu³:

—Ha³lo²ai²na² kãi³a¹tũ¹xā¹. Txa²yo²ka³nāu³a¹ nũ¹hain³nha²sxā³ sa²yo²-
ā³nha²nx³nhā¹. Na¹jau³su² kãi³a¹tũ¹xā¹. Yah³lxin³kxai²nān²tu³, ka³lih³khai¹-
nxe³sxā³ yxau²xai³yah³lxi³hĩ³nxā¹lxa². Nxe³kxa²yu³su² Txa²wā¹sũ³na² hi²sen³-
kxai³lu² wxa²ē¹nān¹jau³su² ĩ²jah¹lai²la¹wa². 23 Yxān¹ta¹:

—Yain³txai²na² ĩ³wā³wā³ta³kxi²nha¹nhā¹. Wain³txi³ ĩ³yai³na¹kxe³su²
te²ju²lhain¹ku². Na¹nhā¹. Yah³lxin³kxai²nān²tu³, a²nxe³te²yain³txi³la³

ĩ³yain³yah³lxi³txa³hē¹la². ĩ³yain³yah³lxi³l³nxai²nān²tu³, au³txi³ wxa²ē¹nāu³a¹ sa²yo²a³nha²sxā³ ĩ³yain³yah³lxi³hĩ³nxal³la². Nxe³ha²kxai³, kō³nxe³ti³ kãi³-yah³lxi³hĩ³nxal³la². Jā¹nxal³jau³su², au³txi³ txa²wā¹ē¹nāu³a¹ ĩ³ye³kxi²nha²kĩ³-jau³xa² sa²yo²a³nha²sxā³ ha³lo²a² ĩ²li³ju³ta² kãi³kĩ³kxai²nān²tu³, kō³nxe³ti³ kãi³hĩ³kĩ³tā³la². Jā¹nxe³kxa²yan³ti³su² ya³nx²ta¹wa².

Ā³nxū²kwai³lxū¹nū³nyhu¹kĩ³jau³su²

15 ¹Txa²wā¹kĩ³na¹xai²nān²tu³, Je³su²jah³la² yo²ĩ²khai¹nxe³ha²kxai³ Sũ³na² wān³txai²na² wain³txi³ sa²yo²we¹kxe³su² kō³nha²kĩ³sa²kxai³ nxe³te²kĩ³na¹xai²nān²tu³:

—A²nū²a² ā³xa² Je³su²jah³la² yo²ĩ²ha²kxai³ yxān¹ta¹ Sũ³na² wān³txai²na² wain³txi³ sa²yo²we¹kxe³su² kō³nha¹nxā³xā¹. Nxe³kĩ³kxai²nān²tu³, ya³nān³-ta³kĩ²la²sxā³ ā³nxū²kwai³lxū¹nū³yha³sain¹yah³lxi³hē¹la². ²Nxe³kĩ³kxe³su²:

—Txai²na² so¹lxi³ ĩ³ka³li³ha¹tū¹xā¹. Ya³sah¹lxi³txa³hē¹la². Yxān¹ta¹, txa²-wā¹tā³xa² ĩ³ka³li³hi², ĩ³wi¹lhin¹ti³hi¹ti², nxe³si¹hain¹kĩ³jau³nu³su² ā³nxū²-kwai³lxū¹nū³yha³sain¹yah³lxi³hē¹la². Je³su²jah³la² yo²ĩ²kāi²non³txai²la². ³Jā¹nxe³jut³sũ³nxe², Je³su²jah³la² yxau²xai³la³nhē³ju³tau³hxai²tēx¹tā², hai³txi³:

—Txai²na² so¹lxi³ ĩ³ka³li³sa³txai²lā¹. Nxe³jau³su², yxau²xai³la³nhē³ta¹hxai²-nxa³hē¹la². Yxān¹ta¹:

—A²nū²a² yo²ha²kxa¹ sa²hau³kō³txai²lā¹. Nxe³jau³su² Je³su²jah³la² khāuh³-lxa³ti³hin¹sxā³ yxau²xai³la³nhē³ta¹hxai²hē¹la². Nxe³ju³ta², Sũ³na² Si³yxau³-tāu³a¹ ha³teh³nxā³nxā² yān³tai²na² Je³su²jah³la² yxau³ya³nhē³lxa³hi¹na² ũ³wha²li¹la³kxi²nē³te³nah¹lxi¹:

—Wĩ³nāi³. A²nū²a² kō³nxe³ti³hin¹sxā³ ĩ³ye³kxi¹nxain¹tai¹ti²ti¹. Jā¹nxain¹-jau³hũ³nxe², ĩ³yen²sa²sxā³ khāuh³lxa³ti³hit¹sain¹tai¹ti²ti¹. Je³su²jah³la² wān³-txa² ĩ³ye³sxā³, a²ha¹ kxā³nxā² ta¹hxai²ti³ai¹ti²tu³wa². Nxe³jau³xau³hxai²tēx¹ jā¹nxe³sxā³ kwēn¹ta²kxai³ Je³su²jah³la² yxau²xai³la³nhē³ta¹hxai²hē¹la². ⁴Kxā³-nāu³u¹tai²na², Sũ³na² ũ³wha²li¹la³kxi²nē³jau³xu¹tai²na², wān³txi³tu³ ĩ³yau¹ũ³-nhē³te³lhxā³ ũ³wha²li¹la³kxi²nē³ta¹hxai²hē¹la².

—Ha³lo²a² kō³nxe³kxan²ti³, ya³nān³ta³ki²li² ān³tē³a¹xā¹. Nxe³si¹nhē³jau³-nū³su², ũ³ha²li¹la³kxi², ha³lo²a² wxa²kwē²ki²nē³si¹jau³nū³su² ũ³wha²li¹la³kxi², nxe³nē³ta¹hxai²hē¹la². Nxe³nē³kxe³su²:

—Sũ³na² a²ya³la³tu³ yxan¹nāu³a¹ wxi²kin³ti³tot³sa³tū¹xā¹. Nxe³kĩ³jau³su², yxau²xai³txai²lā¹. Nxe³nē³jau³su², ũ³wha²li¹la³kxi²nē³ta¹hxai²hē¹la². ⁵⁻⁶Nxe³-hā²kxai³, Txa²wā¹sũ³na² ĩ³ye³kxi²to³ha¹wa². Wxāi²na² Ro³ma²no³ nū³kā³txi³ ĩ³nxai²na² wi¹li³we¹yhu¹sxā³, Je³su² Kris²tu³jah¹la² yxau²xai³kxa² yā¹nxe³jut³-sũ³nxe² wi¹li³we¹yhu¹yah³lxi³ju³ta² ten³sa³nha²wa². Jā¹nxe³te³lhxā³, Txa²-wā¹sũ³na² Si³yxau³tāu³a¹ ĩ³ye³kxi²to³ha¹wa².

Jā¹nxal³jau³su²:

—Ha³lo²a² kō³nxe³jut³su² na³na¹. Nxe³kĩ³kxai²nān²tu³, Txa²wā¹sũ³na² Si³-yxau³tāu³a¹ ĩ³ye³kxi²nha²ki²nē³te³nah¹lxi¹:

—Txa²wē³ha³lxa² wxa²kwē²ki², ha³lo²a² ya³nān³ta³ki²li² ĩ³sa²tē³ti³hi¹ti², ai¹na¹tū¹xā¹. Nxe³kxi²nē³lhi²nx²na³la². Na¹kxai²nān²tu³, wxa²yu³ta² whāi²-na¹ wi¹lain³nha²sxā³ hāi¹nxe³jau³hũ³nxe² ĩ³ye³yah³lxi³ka³tu³, Txa²wā¹sũ³na² Si³yxau³tāu³a¹, Txa²wā¹hxi²kan¹jah¹la² Je³su² Kris²tu³jah¹lo²su² Jah¹la² A²wĩ³-nu²su² tāu³a¹ ĩ³sa²nēn¹kxi¹jah³lxi³hē¹la². Ju¹ta² ten³sa³nha²wa².

Ju³te²a² nũ³kā³txi³sxa³te²na² wān³txa² wi¹jau³xa² ain³kxain¹jau³su²

7 Wi¹lhen³txi³waun¹nha¹jah³lxi³hē¹la². Je³su² Kris²tu³jah¹la² wi¹lhen³txi³-nx²ti³kxa² yā¹nxe³nha¹jah³lxi³hē¹la². Nxe³nhyah¹lxin¹kxai²nān²tu³, a²nũ²a² yxo²ha³kxa¹ Txa²wā¹sũ³na² i³sa²nēn¹kxain¹tu¹wa². Jā¹nxe³te³lhxā³ ya³nx²-ta¹wa². 8 Jā¹nxa¹jau³su², Je³su²jah³la² wxā³sxā³, Ju³te²a² nũ³kā³txa² ā³nhi²-nũ¹nũ³hain¹ta¹hxai²ti³ai¹ti²tu³wa². Ā³nhi²nũ¹nũ³hai¹nha²kxai³:

—Txa²wā¹sũ³na² Si³yxau³jah¹la² sa²yxowē¹nha²jah¹lo²su² na³na¹. Nxe³-jau³su², a²nũ²a² yxo²ha³kxa¹ wxa²ye³ka¹tē³ta¹hxai²ti³ai¹ti²tu³wa². Nxe³sa³ku¹, kxā³nhi²nu¹tai²na², Txa²wā¹sũ³na² Si³yxau³jah¹la² A³bra³āu²ah³lu¹tai²na² i³ye³kxū¹te³nah¹lxi¹:

—Txi²na¹xai²na² sa²yxowē¹nha¹i¹. Na¹te³na¹xai²na¹, wxa²kan¹sa²tāu³a¹ ha³lo²a² wi¹ju³ta² ū³hũ¹nx²ta¹tu¹wi¹. Ta¹hxai²hē¹la². Jā¹nxe³jau³xau³hxai²tē³jā¹nxe³sxā³ hi¹na² Je³su²jah³la² wxā³sxā³, Ju³te²a² nũ³kā³txa² kái²ũ¹hain¹ta¹-hxai²hē¹la². Nxe³ha²kxai³, kxā³nxā² i³ye³kxū¹hain¹jau³xai³ta³lxi³ sa²yxowē¹-nha²ta³lun²ta¹hxai²hē¹la². 9 Jā¹nxe³sxā³, Je³su²jah³la² wxā³nũ¹nhē³ju³ta²sa¹, a²nũ²a² Ju³te²a² nũ³kā³txi³sxa³tũ³kā³txa², Txa²wā¹sũ³na² Si³yxau³tāu³a¹ i³sa²nēn¹kxi²si¹hain¹jau³nũ³su²:

—Txa²wā¹sũ³na² Si³yxau³tāu³a¹ wi¹lhin¹sxā³ thāi³ti³la²

a³lxi²nē³jah¹lai²la¹i¹. Nxe³ha²kxai³, i³sa²nēn¹kxi²kĩ³tā³lĩ¹.

A²nũ²a² Ju³te²a² nũ³kā³txi³sxa³tũ³kā³txa² yxo²a² nxe³si¹hain¹jau³nũ³su², Je³-su²jah³la² wxā³nũ¹nhē³ta¹hxai²hē¹la². Nxe³ju³ta², kxā³nāu³u¹tai²na² Txa²wā¹-sũ³na² Si³yxau³tāu³a¹ ū³wha²li¹la³kxi²nē³lhxā³, Je³su²jah³la² a²yxowān³txa² i³yau¹ũ³nhē³te³nah¹lxi¹:

—Txi²na¹xai²na², a²nũ²a² Ju³te²a² nũ³kā³txi³sxa³tũ³kā³txa²

yxau³yai¹na¹ka³tu³, Sũ³na² Si³yxau³tāu³a¹ i³nxā² i³ka³li³ti³hi¹ti²,

i³hain³sxā³ i³sa²nēn¹kxi², nxe³nxā²ha¹tu¹wi¹.

Ta¹hxai²ti³ai¹ti²tu³wa². Hi¹nai²na² wān³txai²yā¹nxe³sxā³, Je³su²jah³la² kái²-ũ¹nhē³ta¹hxai²hē¹la². 10 Jā¹nxa¹jau³su², Sũ³na² ha²teh³nxā³nxān¹jau³su² yau³-xā³xa², nxe³te³nah¹lxi¹:

—A²nũ²a² Ju³te²a² nũ³kā³txi³sxa³tũ³kā³txāi³. Ī³ka³li³jah³lxi³hē¹li¹.

Yah³lxi¹nha²kxai³, Txa²wā¹sũ³na² Si³yxau³tāu³a¹,

i³hai¹so¹tũ³kā³txi³khai³xa² Ju³te²a² nũ³kā³txa² ā³nũ²nxi²ya³hain¹yah³lxin¹ka³tu³, a²yxowā³kxa¹ i³ka³li³ja¹hain¹yah³lxi³hē¹li¹.

Ta¹hxai²ti³ai¹ti²tu³wa². 11 Jā¹nxe³sxā³, ha²teh³nxā³nxān¹jau³xā³xa²sa¹:

—A²nũ²a² Ju³te²a² nũ³kā³txi³sxa³tũ³kā³txi³nāu³xa²

yxowā³kxah¹lxi³tũ³kā³txāi³. Txa²wā¹sũ³na² i³sa²nēn¹kxi²jah³lxi³hē¹li¹.

A²nũ²a² yxo²ha³kxah¹lxi³tũ³kā³txāi³. Txa²wā¹sũ³na²

i³sa²nēn¹kxi²jah³lxi³hē¹li¹.

Ta¹hxai²ti³ai¹ti²tu³wa². 12 Jā¹nxe³jau³su², kxā³nāu³u¹tai²na² I³sa³i²ah³lu¹-tai²na² i³ye³te³nah¹lxi¹:

—In³txa² wē³sa² tōn¹ye²nē³tu¹wi¹. Txa²wā¹yah³lu¹tai²na² a²i³lxa²

Je²se³jah³lu¹tai²na² a²kan¹san¹tāu³su² tu¹wi¹. A²nxe³jah¹lai²na²

a²i³lxa² Je³su²jah³la² wxā³nũ¹nhē³lhxā³, Ju³te²a² nũ³kā³txi³sxa³tũ³kā³

txi³nāu³xa² yxo²ha³kxa¹ i³kwa³na³ain¹tu¹wi¹. Ī³kwa³na³ai¹nha²kxai³,

Ju³te²a² nũ³kā³txi³sxa³tũ³kā³txai²na² yxo²ha³kxa¹ yxo²i²ain¹tu¹wi¹.

Ta¹hxai²ti³ai¹ti²tu³wa².

¹³ Hāi¹nxe³sxā³ Sū³na² yxo²i²nha²ti³hi¹txa²txi³na³la². Nxe³ha²kxai³, Sū³na² kăin² ka³lih³ti³hi¹txa²lxi³ha²kxai³, kăin² hâu²no³ti³hi¹txa²lxi³ha²kxai³, nxe³-nx²ti³tu¹wa². Yxo²i²yah³lxi¹nha²kxai³ nxe³nx²ti³tu¹wa². Nxe³nx²ti³kxai²nân²-tu³, Txa²wā¹sū³na² Yău³ka³jxah¹la² nū³kxūn³txi³ sa²hau³ko³txa²txi³kxe³su², ya³nân³ta³ki²la²sxā³ Sū³na² sa²hau³ko³ta³lun²nx²ti³ju³ta³nū³a² yxo²i²nha²sxā³ wah³yxah³lxin¹tu¹wa². Ju³ta² ten³sa³nha²wa².

Pau²lah³la² e³lē³na¹ i³yau¹ū³jau³su²

¹⁴ Txa²wā³tā³nāu³xāi³. Wxa²yu³ta² wi¹lhin¹khai¹nxe³ha²kxai³, a³la³kxi²-khai¹nxe³ha²kxai³, yah³lxin¹tū³ka³txi³syah¹lxi¹lxa². Yah³lxin¹kxe³su², hxi²-kan¹txi³ Sū³na² ha³lo²a² i³yau¹ū³waun¹yhu¹sxā³ i³hau³ko³nū¹waun¹yhu¹tū³-ka³txi³syah¹lxi¹lxa². Ju³ta¹, wi¹lāin³nha²sxā³ i³ye³ya³nx²ta¹wa². ¹⁵ Na¹kxan²ti³, ya³lo²sxā³ ha³lo²a² ka³na³ku² ju³ta¹na² te²yu³ta¹na² tau³to³nū¹nx²ti³ju³-txai²na² ū³wha²li¹la³kxi¹nx²ta¹wa². Nxe³na¹jau³xai²na², ha³lo²a² sa²wa²lho¹-xi²sxā³, ain³kxi¹nx²ti³te³lhxā³ ya³nx²ta¹wa². Txa²wā¹sū³na² a³lxi²sa²sxā³ wa³ka³li³yu³ta³lot³sa³na²hē³la². Sa³ha²kxai³, ya³nx²ta¹wa². ¹⁶ A²nū²a² Ju³-te²a² nū³ka³txi³sxa³tū³ka³txi³nāu³xa² ā³nhxi²nū¹nū³si¹sain¹jau³su², Je³su² Kris²tu³jah¹la² sa³wi³sa³lot³sa³na²hē³la². Na¹ha²kxai³, txai²na² Txa²wā¹sū³na² wān³txa² wi¹jau³xa² tah²yau³xa² i³yau¹ū³jah¹lo²sa¹wa². Na¹kxai²nân²tu³, i³yau¹ū³hai¹na¹kxai²nân²tu³, Ju³te²a² nū³ka³txi³sxa³tū³ka³txi³nāu³xai²nân²-tu³, Sū³na² wān³txai²na² yxo²i²ain¹kxai²nân²tu³, yxo²i²te²a² so¹lxi³, Sū³na² Yău³ka³jxah¹la² nū³kxūn³txi³, i³wi¹lhin¹ti³hi¹tain¹sān²ka³tu³, hā²wxān³txa³, txai²na² sa²kxai³lu² Sū³na² Si³yxau³tāu³a¹ a²hxi²ka³nāu³a¹ ū³hū¹ai¹na¹tu¹wa². Na¹kxai²nân²tu³, Sū³na² Si³yxau³tāu³a¹ i³ka³li³te³nah¹lxi¹.

—Txa²nū¹ka³txai²na² ka³lih³khaix¹sa³nhā¹. Ain¹tu¹wa². Jā¹nxe³si¹ha¹jau³su², ya³nx²ta¹wa². ¹⁷ Na¹ha²kxai³, txai²na² Je³su² Kris²tu³jah¹la² ā³nū²nx²i²sxā³ Sū³na² Si³yxau³tāu³a¹ wa³ka³li³yu³ta² wa³ko³nū¹jah¹lo²sa¹wa². Nxe³na¹jau³su², txa²wa³ka³li³yu³ta¹na² hxi²kan¹ju³ta³la³ hit¹sxā³ e³a¹wa². ¹⁸⁻¹⁹ Txai²na² ya³-lot³nha²sxā³ i³ye³ya³nx²ta¹wa². Na¹kxai²nân²tu³, Je³su²jah³la² hxi²ka² kăi³-ū¹sain¹ju³ta² so¹lxi³ i³ye³ya³nx²ti³hī³na¹wa². Nxe³na¹te³nah¹lxi¹, Je³su²jah³la² hxi²kan¹txi³lot³sa³na²hē³la². Ju³te²a² nū³ka³txi³sxa³tū³ka³txi³nāu³xa² Sū³na² sa²yxowet¹si¹hai¹na¹jau³nū³su² i³sa²si¹hā³sa³na²hē³la². Na¹ha²kxai³, txai²-na² sa²kxai³lu² Ju³te²a² nū³ka³txi³sxa³tū³ka³txi³nāu³xa² yxau³yai¹na¹ka³tu³, Sū³na² wān³txa² i³ye³kxai¹ni², ha³lo²a² kăi³ū¹hai¹ni², nū³kxūn³ju³ta² kăi³ū¹-hai¹ni², nxe³yain¹to³ha¹hē³la². Na¹ha²kxai³, hau³hau³kon³sxā³, Txa²wā¹sū³na² Yău³ka³jxah¹la² hxi²kan¹khai¹nxe³sxā³ o²la³kxi²ya³sain¹to³nha²hē³la². Ya³-sai¹nha²kxai³, Ju³te²a² nū³ka³txi³sxa³tū³ka³txi³nāu³xai²na² sa²kxai³lu² Sū³na² sa²yxowet¹tain¹to³nha²hē³la². Je³su²jah³la² kăi³ū¹sain¹ju³ta² i²ain¹sxā³ sa²-yxowet¹tain¹to³nha²hē³la². Nxe³sxā³, Je³ru³sa³lē²thi³na² a³li³sxā³ ai³la¹ka³-tu³, wān³txa² wi¹jau³xa² tah²yau³xa² Je³su²jah³la² i³yau¹ū³hai¹na¹jau³nū³a², a²nū²a² yxo²ha³kxai¹ sxi²ta² yxo²ha³kxai¹ i³yau¹ū²xai³lai¹na¹ka³tu³, nxe²xai³la¹-nū²la², hā²wxān³txa³ ne³kxūh¹tān¹ko³xa² a²i³lxa² I³li³ra³kū²ko³xa² ā³wi¹ha¹-hē³la². ²⁰ A²nū²a² Ju³te²a² nū³ka³txi³sxa³tū³ka³txa² Je³su²jah³la² a²i³lxa² ko³-nxe³nxai¹nxai²tū³ka³txa² kăin² yū²na³la². A²nxe²tū³ka³txa², Sū³na² wān³txa² wi¹jau³xa² i³hen³txi³ti³ten³khaix¹sa³nha²wa². Ju³ta¹na² so¹lxi³ yu³ka³na³ka³-nat³sxā³ i³ye³lxu¹na¹jau³su² yxau³xai³lhxai²na¹hē³la². Yxān¹ta¹, ha³lo²a² i²li³-ko³xa² a²nū²a² ā³xa² Sū³na² wān³txa² i³hen³txi² ān³si³wxe³ain¹kxai²nân²tu³,

txai²na² ān³si³wē³nxī²sxā³ i³hen³txi³ti³ten³sa³nxa³nha²wa². ²¹Kxā³nhxī¹nu¹-tai²na², Sū³na² wān³txa² ū³wha²li¹la³kxi²nē³te³nah¹lxi¹:

—A²nū²a², kxā³nxa² wān³txa² wi¹jau³xa² ā³ne²wxe²nxa³i², Je³su²jah³la² i³lxa² kō³nxe²nxa³i², nxe³ain¹tū³kā³txa², hī¹na² i²i², a³la³kxi², ain¹tu¹wi¹.

Nxe³jau³xau³hxai²tēx¹tā². Nxe³nē³ta¹hxai²hē¹la².

Pau²lah³lo²kxai³lu² Ro²ma²thi³na² ai³si²ju³ta³nū³su²

²²Txai²na² ā³wxā³sxā³ i²nx²ti³lxu¹nhxai²na¹hē¹la². Kxān³su² wxā³te³lhxā³e³hxai²na¹hē³la². Na¹ta¹, hxi²ka¹nha²hxain²nxa³hē¹la². A²nū²a² Ju³te²a² nū³-kā³txi³sxa³tū³kā³txai²na² Sū³na² wān³txa² kāin²i³hen³txi³hxai²na¹hē³la². Na¹-ha²kxai³, hxi²kan¹txi³ ā³na¹sxā³ ā³nxa¹sxi²nx²ti³hxain²nxa³hē¹la². ²³⁻²⁴Yxān¹-ta¹, Ju³te²a² nū³kā³txi³sxa³tū³kā³txai²na² hī¹na² i³hen³txi³ta³lu²na¹hē³la². Na¹ha²kxai³:

—Kxān³su² Ro²ma²nū³kā³txa² Je³su²jah³la² wān³txa² yxo²i²ain¹tū³kā³txa² ā³nxa¹sxi²lhxun¹to³ha¹hē³na¹. Na¹jau³su² ye³jen¹su² ā³wxā³sxi²nx²ti³lxun¹-sa³hē¹la². Na¹ka³tū³, Es³pā²ya³kō³xa² ā³nxa¹la¹tū¹xā¹. To³ha¹hē¹la². Ya¹nān¹-ta³kō³xa² wa²to²hi²na¹tāu³a² ā³nxa¹la¹tāu³nū³a² ha³la³ka³nxū³nān¹thi³na² wxa²yxa³yah²lin¹thi³na² ā³nī²nx²ta¹tu¹wa². Ā³nī²nx²ta¹kxai²nān²tū³ i³ka³-li³kxi²sah¹lxin¹tu¹wa². Nxe³sah¹lxin¹kxai²nān²tū³, hā²wxān³txa³:

—Ha³lo²a² ā³ne³sen³sai¹kō³xa² ā³nxa¹la¹tū¹xā¹. Na¹jau³su², ā³nhxi²nū¹nū³-sah¹lxi¹hē¹la². ²⁵Yxān¹ta¹, hī¹na² sa²kxai³lu² Je³ru³sa³lē²thi³na² ā³nxa¹sā²-na¹tu¹wa². Na¹kxai²nān²tū³, Txā²wā¹sū³na² yxo²i²ain¹tū³kā³txa² Je³ru³sa³-lē²thi³na¹nān¹tū³kā³txa² nxe³yain¹thi³ka³txa² ā³nhxi²nū¹nū³hai¹na¹tu¹wa². ²⁶Nxe³ju³ta², Txā²wā¹sū³na² yxo²i²tū³kā³txi³nāu³xa², Ma³se³to²na²kō³xa² yxau³yai¹ni², Kre²sa²kō³xa² yxau³yai¹ni², nxe² ha¹lin¹yain¹tū³kā³txi³nāu³xa² wā²nxū¹hain³nhain¹te³nah¹lxi¹:

—Nū¹ā¹ Je³ru³sa³lē²thi³nāu³a¹ Txā²wā¹sū³na² yxo²i²yain¹tū³kā³txa², a²nū²a² yen³kxi³ txa²ye²tū³kā³txa² yū³ye²na³li¹. Yxān¹ta¹, Txā²wā¹kī³na¹xai²na² yen³-kxi³h³kī³tā³li¹. Kī³sa²kxai³, Txā²wā¹ha³teh³nxā³nxa² wā²nhū¹ya³sain¹yah³lxi³-hē¹li¹. A²yen³kxi³ txa²tū³kā³txai²na² ā³nhxi²nū¹nū³hain¹txai²la². Ka³lih³khai¹-nxe³sxā³ ū³hū¹ain¹kī³tā³li¹. Ain¹ta¹hē¹la². Nain¹sxā³, a²ha³teh³nxā³nxa²na² ū³hū¹sain¹na²hē³la².

—Nū¹ā¹tū³kā³txa² ū³hūt¹sī¹nhē³li¹. Sain¹sxā³ ū³hū¹sain¹na²hē³la². ²⁷Ain¹-ju³ta², ā³nhxi²nū¹nū³hain¹ju³ta² wain³na³la². Nxe³sxā³ Je³ru³sa³lē²thi³nān¹-tū³kā³txa² Ju³te²a² nū³kā³txi³lxa²na³la². Yxān¹ta¹, Ma³se³to²na²kō³xan¹tū³kā³-txain²txi³, Kre²sa²kō³xan¹tū³kā³txain²txi³, hai³txi³ Ju³te²a² nū³kā³txi³sxa³wa². Ju³te²a² nū³kā³txi³sxa³tū³kā³txi³lxa²na³la². A²ha² kxā³nxa² Ju³te²a² nū³kā³-txai²na² ā³nxa¹sxā³, Ju³te²a² nū³kā³txi³sxa³tū³kā³txai²na² Sū³na² wān³txa² wi¹jau³xa² oh³nāu³u¹ta¹nān¹jau³xa² i³yau¹ū³hain¹ta¹ti²ai²ti²tu³wa². Nxe³kxa²-yo³ha² wā³kon³ye²na³la². Nxe³ha²kxai³, hī¹na¹na² Ju³te²a² nū³kā³txi³sxa³tū³-kā³txai²na² a²ha³teh³nxā³nxa² ū³yho³hi²txā³nxa² a²yen³kxa² yuh³xai²nān¹te² yen³kxa² tē³ain¹ka³tū³ Ju³te²a² nū³kā³txa² ū³yho³hi²xain¹te³lhxā³ nxe³tai¹-ti²tu³wa². Ain¹kxai²nān²tū³, hāi¹nxe³sxā³ ha³lo²a² wā³kon³ye²ju³ta² so¹lxi³ o²la³kxai¹nhī³nx²na³la². ²⁸Na¹kxai²nān²tū³, Je³ru³sa³lē²thi³nān¹tū³kā³txa² ā³nhxi²nū¹nū³ta³lu²na¹kxai²nān²tū³, a²ha³teh³nxā³nxa² wā²nhū¹yain¹txā³-nxū³a² wā³kō³nxa³te²tū³:

—Ū³hū²ta³lu²nai¹na¹hē³na¹. Na¹kxai²nān²tu³, Es³pā²ya³ko³xu¹ta²na² ā³nxai³la¹tū¹xā¹. To³ha¹hē¹la². Na¹kxai²nān²tu³, tih³na² ya³la³sxa³n¹thi³na² txā² ā³ni²ain¹sā²na¹tū¹xā¹. Na¹jau³su², ā³wxā³sxi²nx²ti³sā²na¹tu¹wa². ²⁹Na¹kxai²-nān²tu³, txai²na² ā³wxā³sxi²nx²ta¹kxai²nān²tu³, Je³su² Kris²tu³jah¹la² a²wi¹-ju³ta² hxi²kan¹ju³ta² yxo²ha³kxa¹ kāin² ā³tē³sxā³ wā³kon³ti³he¹nxa³kxe³su² ā³wxā³sxi²nx²ta¹tu¹wa². Jau¹xai²na² a³la³kxi²na¹wa².

³⁰⁻³¹Txa²wā³tā³nāu³xāi³. Ne³ka²ki²sah¹lxi³hē¹li¹. Txa²wā¹hxi²kan¹ta² Si³yxau³jah¹la² Je³su² Kris²tu³jah¹la² yxo²i²ki³sa²kxai³, Txa²wā¹sū³na² Yāu³ka³jxah¹la² a³lxi²ti³hi¹tē³lha²kxai³ a³lxi²waun¹yhu¹ki³sa²kxai³, nxe³-ki³te²jai¹ti²tu³wa². Nxe³ki³kxe³su², txa²ē¹nāu³a¹ au³txi³ ain³nha²sxā³ ten³-khai¹na¹jau³su², i³ye³kxi²nx²ta¹wa². Nxe³na¹te³nah¹lxi¹:

—Nū³txū³txi³, ha¹li¹ ā³nhxi²nū³sah¹lxi³sxā³, Txa²wā¹sū³na² Si³yxau³tāu³a¹ ha³tin³i³ i³ye³kxi²nū³nū³sah¹lxi³hē¹li¹. Sah¹lxin¹kxai²nān²tu³:

—Nū³ka³na¹ Ju³te²a² ko³nāu³a¹ ā³nxai³la¹tū¹xā¹. Na¹ta³ko³nāu³a¹, a²nū²a² Sū³na² wān³txa² sa²yo²ā³ain¹tū³ka³txa² yxau³ain¹na³la². A²nxe³tū³ka³txa²:

—Īh¹nxet³sai¹nhxīn³te¹la¹ku². Na¹jau³su², Txa²wā¹sū³na² hxi²ka² wxa²-sa²naun¹sa²si¹yhah³lxin¹jau³nū³su², ha³tin³ti³ i³ye³kxi²nū³nū³sah¹lxi³hē¹la². Nxe³sah¹lxin¹kxai²nān²tu³, nū¹ā¹ Je³ru³sa³iē²thi³na² ā³nxai³lhxā³, Txa²-wā¹sū³na² yxo²i²tū³ka³txa² ā³nhxi²nū³nū³hain¹te³lhxā³ ā³nxai³la¹tu¹wa². Na¹kxai²nān²tu³, a²nxe³te²a² hxi²nū³nū³hai¹na¹ju³ta²nū³a² ka³lih³kxi²la² sa²so¹sai¹nxa³jau³lhu¹na¹jau³su² Txa²wā¹sū³na² i³ye³kxi²nū³nū³sah¹lxi³nū³-nhē¹la². ³²Na¹kxai²nān²tu³, hā²wxān³txa³ i³ka³li³khai¹nxe³sxā³, i³nxū²kwai³-lxū¹sxā³ ā³wxā³sxi²nx²ta¹tu¹wa². Txa²wā¹sū³na² a²ten³jau³su² kxai²nān²tu³, ā³wxā³sxi²nx²ta¹tu¹wa². Nxe³nx²ta¹kxai²nān²tu³, i³ye³ya¹yhu¹ki³tu¹wa². Nxe³na¹jau³nū³su², jau³xa² a²yo²ha³kxa³nū³a² Txa²wā¹sū³na² i³ye³kxi²nū³-nū³sah¹lxi³hē¹la². ³³Na¹ha²kxai³, Txa²wā¹sū³na² Si³yxau³jah¹la² wxa²hāu²no³-ti³hi¹tē³jah¹lo²su² jah¹la² sa²hau³ko³txa²txi³ju³ta² ten³sa³nha²wa².

A²ha³tā³nxax² ū³sa²si¹hā³jau³su²

16 ¹Fe²ba³ka³lxa² i³sa²si¹hā³ūh¹nx²ta¹wa². A²nxe³ta¹ka³lxa² txa²wā¹-wā³tā³ta²su² ha²kxai³ Txa²wā¹sū³na² yxo²i²ta¹ka³lxu³su² ha²kxai³, nx²na³la². Nū¹ā¹ Sē³kre²a²thi³nān¹tū³ka³txa² Je³su²jah¹lai²na² wān³txa² yxo²i²sxā³ yxau³xai²tū³ka³txa² kāin² ā³nhxi²nū³nū³hain¹ta¹ka³lxai²la¹wa². ²Ta¹ka³lxa² Je³su²jah¹lai²na² wān³txa² yxo²i²ta¹ka³lxai²la¹wa². Nxe³ha²kxai³, wi¹lhen³txi³txain¹yah³lxi³hē¹la². Ju¹ta² wain³na³la², Je³su²jah¹lai²na² wān³-txa² yxo²i²tū³ka³txi³syah¹lxi¹nha²kxai³la². Jā¹nxe³sxā³, ta¹ka³lxai²na² ha³lo²a² i²li²ju³ta² wā³kon³ye²kxai²nān²tu³, i²ū¹tain¹yah³lxi³hē¹la². A²nū²a² ā³xa² wi¹-li²yū¹hi², txain²txi³ ā³nhxi²nū³nū³sa³i², sa³ta¹ka³lxai²la¹wa². Nxe³ha²kxai³ ye¹nx²ta¹wa².

³Na¹ha²kxai³, Pri³si²la³ka³lxa², A³kwi²lah³la² nxe³sxā³, txa²ha³tā³nxax² i³hen³-txi³jah¹lxi³hē¹la². A²nxe³te²nāu³xa² ā³nū²ki²ya³sain¹sxā³, Je³su² Kris²tu³jah¹la² a²wa³ka³li³yu³ta² wā³kon³ya³sain¹na²hē³la². ⁴A²nxe³te²nāu³xa², ha³lo²a² ha³-nxeh³lxi³khai¹nxe³ju³ta² wxa²sa²naun¹sain¹na²hē³la². Ya¹lu²sain¹jau³su² wxa²-sa²naun¹sain¹na²hē³la². Sai¹nha²kxai³, txain²txi³ kāin² i³ka³li³hi², Ju³te²a² nū³-ka³txi³sxa³tū³ka³txa² ā³nhai¹tūn³sxā³ Je³su²jah¹lai²na² wān³txa² yxo²i²sxā³ yxau³xai²ye²yhain¹tū³ka³txain²txi³ kāin² i³ka³li³hi² ya³sain¹na²hē³la². ⁵Jā¹nxe³-sxā³, Je³su²jah¹lai²na² wān³txa² yxo²i²sxā³ yxau³xai²tū³ka³txa², A²ki³lha³lxai²na²

sxi²ha² ā³yān³ki³nū²ki² tū³ka³txa² txa²ha³ta³nxa² i³hen³txi³txain¹yah³lxi³nū³-
nhē¹la². Jā¹nxe³sxā³, E³pe³ne³tah³la² i³hen³txi³txain¹yah³lxi³nū³nhē¹la². A²nxe³-
jah¹la² txa²ya³lxa³khai³su² ha²kxai³, a³lxi²na¹kxah³lo²su² ha²kxai³, nx²na³la².
A²kxā³nxa² A²si³a³ko³xa² yxau³tū³ka³txa² jah¹la² txā², Je³su² Kris²tu³jah¹la² sa²-
yxo²wet¹sān²na²hē³la². ⁶Jā¹nxe³sxā³, Ma³ri²a³ka³lxa² txa²ha³ta³nxa² i³hen³txi³-
txain¹yah³lxi³nū³nhē¹la². Ta¹ka³lxa² kāin² wa³kon³ya³nx²tain¹te³na¹ti²tu³wa².
⁷Jā¹nxe³sxā³ Ān³tro²na³kah³la² Jū²ni³a³ka³lxa² ain¹sxā³, txai²yā¹nxe³sxā³ Ju³-
te²a² nū³ka³txi³sain¹na³la². Txa²ha³ta³nxa² i³hen³txi³txain¹yah³lxi³hē¹la². A²ha²
kxā³nxa², a²nū²a² ā³xai²na² hxi²ka² sxi²ha² kan²thi³na² ū³ti¹ki²wxe³sain¹na²-
hē³la². Nxe³na¹hi¹nai³tā², a²nxe³te²nāu³xai²na² ū³ti¹ki²wxe³ya³sain¹to³nha²hē³la².
A²nxe³te²nāu³xai²na², txa²nū³ka³txi³na¹xai²na² wi¹li²si¹nhxai²na¹hē³la². Txa²wā¹-
sū³na² wān³txa² yuh³xai²nān¹tū³ka³txai²na² i³tih³nxe³si¹na¹tū³ka³txi³na¹xai²na²
wi¹li²si¹nhxai²na¹hē³la². A²nxe³te²nāu³xai²na², a²ha² kxā³nxa² txai²na² Je³su²-
jah³la² sa²yxo²wet¹txa²ta³lxa² ā²la² sa²yxo²wet¹tain¹ta¹hē¹la².

⁸Jā¹nxe³sxā³, Ām³pli³a²jah³la² txa²ya³lxa³nū³ai²la¹wa². A³lxi²na¹kxah³lai²-
la¹wa². Txa²wā¹hxi²kan¹ta² Si³yxau³jah¹la² ā³nū²nxi²sxā³ yxau³jah¹lai²la¹wa².
A²nxe³jah¹la² txa²ha³ta³nxa² i³hen³txi³txain¹yah³lxi³nū³nhē¹la². ⁹Jā¹nxe³sxā³,
U³bā²nah³la² Je³su² Kris²tu³jah¹la² wa³ka³li³yu³ta³lot³sxā³ ā³nhxi²nū¹nū³sa²-
sīn¹jah¹lo²su² nxe³ha²kxai³, Es³ta²kah³la² txa²ya³lxa² a³lxi²na¹kxah³lo²su²
nū²nha²kxai³, nain¹na³la². A²nxe³jah¹la²nāu³xa² txa²ha³ta³nxa² i³hen³txi³-
txain¹yah³lxi³nū³nhē¹la². ¹⁰Jā¹nxe³sxā³, A³pe²lah³la² Je³su²jah³la² kan²txi³
sa²yxo²wet¹khai¹jah¹lai²la¹wa².

—Ha³lo²a² ha³nxe³lxi²na³na¹. Nxe³kxan²ti³, hāi¹yxān¹ta¹ sa²yxo²wet¹-
jah¹lai²la¹wa². A²nxe³jah¹la² txa²ha³ta³nxa² i³hen³txi³txain¹yah³lxi³hē¹la².
Jā¹nxe³sxā³, A³ris³to²bah³la² a²ka³lxa¹ti³su² te²a² txa²ha³ta³nxa² i³hen³txi³-
txain¹yah³lxi³hē¹la². ¹¹Jā¹nxe³sxā³, E³ro³ti³āu²ah³la² txai²yā¹nxe³sxā³, Ju³te²a²
nū³ka³txi³sain¹na³la². A²nxe³jah¹la² txa²ha³ta³nxa² i³hen³txi², Na³si²sah³la²
a²ka³lxa¹ti³su² tū³ka³txa², ā³nhai¹tū³sxā³ Je³su²jah³la² yxo²i²ye²yhain¹tū³ka³-
txa² txa²ha³ta³nxa² i³hen³txi², nxe³txain¹yah³lxi³hē¹la².

¹²Jā¹nxe³sxā³, Tri³fē²na³ka³lxa² Tri³fo²sa³ka³lxa² ain¹sxā³, Txa²wā¹hxi²kan¹-
jah¹la² wa³ka³li³yu³ta³lot³sxā³ wa³kon³ta¹ka³lxi³nāu³xai²la¹wa². Nxe³ta¹ka³lxi³-
nāu³xa² txa²ha³ta³nxa² i³hen³txi³txain¹yah³lxi³nū³nhē¹la². Jā¹nxe³kxe³hū³sxā³,
txa²ya³lxa² Pe²si³ta³ka³lxa² a³lxi²ki³ta¹ka³lxa² Txa²wā¹hxi²kan¹jah¹la² kāin²
wa³kon³kxi²ta¹ka³lxi²la¹wa². A²nxe³ta¹ka³lxa² txa²ha³ta³nxa² i³hen³txi³-
txain¹yah³lxi³nū³nhē¹la². ¹³Jā¹nxe³sxā³, Ru²fah³la² a²nū²a² ā³xa² ā³sen³sai¹-
sxā³, Txa²wā¹sū³na² kāin² sa²yxo²wet¹jah¹lai²la¹wa². A²nxe³jah¹la² txa²ha³ta³-
nxa² i³hen³txi³txain¹yah³lxi³nū³nhē¹la². A²nxe³jah¹la² a²hā³ka³na² sa²kxai³lu²,
txa²hā³ka³na² hū³sxā³ ā³nhxi²nū¹nū³sai¹nhxai²na²hē³la². A²nxe³ta¹ka³lxa²
txa²ha³ta³nxa² i³hen³txi³txain¹yah³lxi³hē¹la². ¹⁴Jā¹nxe³sxā³, A³si²kri³jah³la²,
Fle³kō²jah³la², Er²me³sah³la² Pa²tro³bah³la², Er²ma³sah³la² ain¹sxā³, txa²ha³-
ta³nxa² i³hen³txi², Txa²wā¹sū³na² nū³ka³txi³su² jah¹lo²nāu³xa² ā³xa² A³si²kri³-
jah³lai²na² nū³ka³txai²na² sxi²ha² yxau³yain¹jah¹lo²nāu³xa² txa²ha³ta³nxa²
i³hen³txi², nxe³txain¹yah³lxi³nū³nhē¹la². ¹⁵Jā¹nxe³sxā³, Fi³lo²lo²kah³la² Ju²li³-
a³ka³lxa² ain¹sxā³, txa²ha³ta³nxa² i³hen³txi², Ne³re²ah³la², a²hā³lin³ta³ka³lxa²
ain¹sxā³ txa²ha³ta³nxa² i³hen³txi², O³li²pah³la² txa²ha³ta³nxa² i³hen³txi², Je³-
su²jah³lai²na² wān³txa² yxo²i²sxā³ yxau³xai²tū³ka³txa² yxau³yain¹tū³ka³txa²
txa²ha³ta³nxa² i³hen³txi² nxe³txain¹yah³lxi³hē¹la².

¹⁶ A³lxi²waun¹nha¹jah³lxi³sxā³ i³hen³txi³nha¹jah³lxi³hē¹la². Yah³-lxi¹nha²kxai³, Je³su²jah³la² sa²yo²we¹tain¹tū³kā³txi³nāu³xa² yo²ha³-kxai¹ ha³lo²lo³txai³lain¹ju³ta² yxau²xai³lain¹sxā³ i³ka³li³si¹nx²ti³jau³su², i³sa²si¹hā³ūh¹nx²tain¹na³la².

İ³tih³nxe³jau³xa² a²ne³ki³san¹jau³su²

¹⁷Nxe³jah³lxi³sa²lxa². Txa²wā³tā³yah³lxi¹lxa². Na¹ha²kxai³, txa²yo²ka³-nāu³ai²na² whāi²na¹ au²txi³ ain³nha²sxā³ i³ye³kxi¹nx²ta¹wa². Ain³kxi²sah¹-lxi³hē¹la². A²nū²a² ku³lhxa³thin¹te²a² ya³nx²ti³ha³ta²wa². A²nxe³tū³kā³txa² wi¹li³we¹yhu¹yah³lxin¹ju³ta² kho³te³lhxā³ o²la³kxi², Txa²wā¹sū³na² sa²yo²-we¹jah³lxin¹ju³ta² ā³ke³tā³nā¹sih¹nxā²ti³jau³nū³su² o²la³kxi², Txa²wā¹sū³na² wān³txa² sa²yo²we¹jah³lxin¹jau³xa² sa²yo²a³si¹nx²ti³jau³nū³su² i³tih³nxe², nxe³nx²ti³ha³ta²wa². A²nxe³tū³kā³txai²lē¹. Yxau²nū²kah³lxi³txa³hē¹la². Hāi¹-nxe³sxā³ ā³nhait¹sxā³ ha³na³ka³lxi³ yxau³je²txain¹yah³lxi³hē¹la². ¹⁸A²nxe³-tū³kā³txa², hai³txi³ Txa²wā¹hxi²kan¹jah¹la² Je³su² Kris²tu³jah¹la² sa²yo²we¹-tū³kā³txi³sxa³wa². Hāi¹nxe³sxā³ yuh³xai²nān¹te² yen³kxa² so¹lxi³ kō³nxe³ti³yo²kwain³tū³kā³txai²la¹wa². Wān³txa² wi¹ki³lxo³jau³xa² i³ki³ha¹ki¹nx²ti³sxā³kwa² wi¹lhin¹ki³lxo³ti³hi¹txa²lxi³ha³ta²wa². Te²u¹jā¹nxe³jau³xa², a²nū²a² a³la³-kxi²nxā²te²su² te²a² ain³kxi²kxai²lē¹. Txa²wā¹sū³na² wān³txa² ān³ke³tā³nā¹-hī³nx²na³la². Jā¹nxe³nx²ti³ha³ta²wa². ¹⁹Yxān¹ta¹, wxa²yu³ta² Txa²wā¹sū³na² wān³txa² kan²txi³ sa²yo²we¹jah³lxi³to³ta¹hi¹nhē³la². Nxe³yah³lxin¹ju³tau³-tēx¹tā², a²nū²a² yo²ha³kxai¹ a³la³kxain¹na³la². Nxe³ha²kxai³, ka³li³sa²si¹yah³-lxin¹nha²wa². Jā¹nxai³jau³su², ha³lo²a² wi¹ju³ta² so¹lxi³ a³la³kxi², ha³na³ka³lxi³kō³nxe³ju³ta² sa²yo²we¹jah³lxan³kxe³su², wi¹lhin¹sxā³ yxau², nxe³jah³lxi³-hē¹la². Yah³lxin¹ju³ta²nū³a² ten³sa³nha²wa². ²⁰Txa²wā¹sū³na² Si³yxau³tāu³a¹ ā³nhau²no³ti³hi¹tē³jah¹lo²su² na³la². A²nxe³jah¹lo²su² jah¹la² jū¹nxe³ ye³jen¹-nāu³a¹ Sa³ta³na²jah¹la² nū³kxūn³ju³ta² wa³ka³ti³lo³tu¹wa². Nxe³kxai²nān²tū³, Txa²wā¹sū³na² hxi²ki³kxai³lu² wxa²nū³kxūn³yah³lxin¹ju³ta²lot³sxā³ Sa³ta³na²-jah¹la² yxau³syē¹nx²ti³tu¹wa². Hai³txi³, nū³kxūn³txi³ sa²nē³kxau²ki¹xi¹nx²ti³-xa³lho³la². Yah³lxin¹kxai²nān²tū³, hāu²non³sxā³ yxau³yah³lxin¹tu¹wa². Nxe³-ha²kxai³, Txa²wā¹hxi²kan¹ta² Si³yxau³jah¹la² Je³su²jah³la² kāin² thāi³ti³la² a³lxi¹nx²ti³ju³ta² ten³sa³nha²wa².

²¹Ti³mo²jah³la² txai²yā¹nxe³sxā³ Je³su²jah³la² wa³ka³li³yu³ta² wa³kon³kxi²-jah¹lo²su² jah¹la² a²ha³tā³nxā² ū³sa²si¹hā³ū¹nx²ti³na³la². Jā¹nxe³sxā³, Lu²si³-ah³la², Ja³sāu²ah³la², So³si³pa²jah³la² ain¹sxā³, txai²yā¹nxe³sxā³ Ju³te²a² nū³-kā³txi³sain¹na³la². A²nxe³jah¹lo²nāu³xa² Je³su²jah³la² yo²i²ain¹tū³kā³txi³su² ha²kxai³ a²ha³tā³nxā² ū³sa²si¹hā³ū¹nx²tain¹na³la².

²²Jā¹nxe³sxā³, txai²na¹xai²na² Te²si³o³ah³lo²na¹xai²na² Pau²lah³la² yo²-wān³txa² ain³kxi²so¹sxā³, ta³nxā¹nxai²na² ū³wha²li¹la³kxi¹nx²ta¹wa². Wxāi²-yā¹nxe³sxā³ Je³su²jah³la² a²sa³wit³sa¹wa². Na¹te³na¹xai²na² txa²ha³tā³nxā² i³hen³txi³nx²ta¹wa².

²³Jā¹nxe³sxā³, Kai²ah³la² a²ha³tā³nxā² i³hen³txi³nx²ti³na³la². A²nxe³jah¹la² sxi²ha², Pau²lah³lo²na¹xai²na² yxau³yai¹na¹ha²kxai³, Je³su²jah³lai¹na² wān³-txa² yo²i²sxā³ yxau²xai³tū³kā³txai²na² thi¹nāin²txi³ ā³yā³nū²kxi²ya³sain¹-to³sīn¹na³la². Jā¹nxe³sxā³, E³ras²jah³la² sxi²jen³na² kāin²je³na² yxau³na¹-je³je¹nai²nān¹tū³kā³txa² ū³yho³hi²txā³nxā² i³hau³kot³so¹ain¹jah¹lai²la¹wa². A²nxe³jah¹la² a²ha³tā³nxā² i³hen³txi³nx²ti³na³la². Jā¹nxe³sxā³, Kwa³jah³la²

txa²wā³tā³jah¹la² a²ha³ta³nxa² i³hen³txi³nx²ti³na³la². ²⁴Jā¹nxa¹jau³su², Txa²-wā¹hxi²kan¹ta² Si³yxau³jah¹la² Je³su² Kris²tu³jah¹la² kăin² thăi³ti³la² a³lxi¹-nx²ti³ju³ta² ten³sa³nha²wa².

Sū³na² i³sa²nēn¹kxi²kj³jau³su²

²⁵Txa²wā¹sū³na² i³sa²nēn¹kxa¹sah¹lxi³hē¹la². A²nxe³jah¹la² so¹lxi³ hxi²-kan¹txi³lo³txa²lxi³jah¹lo²nū³ai²la¹wa². Yah³lxin¹kxai²nān²tu³, kan²txi³, Sū³na² sa²yo²wet¹sa²tē³yah³lxin¹tu¹wa². Jā¹nxe³si¹nx²ti³jau³su², nxe³nx²-ti³na³la². Txai²na¹xai²na² i³ye³kxi¹nx²ta¹ka³tu³, Je³su²jah¹la² Txa²wā¹sū³na² A²hxi²kan¹ta² Si³yxau³tāu³lot³jah¹la² i³yau¹ū³nx²ti³to³hxai²na¹ta¹ti²tu³wa². Nxe³na¹jau³xai²yā¹nxe³jau³lxi³ Txa²wā¹sū³na² hxi²kan¹txi³lo³txa²lxi³tu¹wa². Wān³txai²na² tah²yau³xai²na² i³ye³kxi¹nx²ti³sxā³, Je³su²jah¹la² i³yau¹ū³nx²-ti³te³lhxā³ i³ye³kxi¹nx²ti³to³ha¹wa². Nxe³na¹jau³xai²na², kxā³nāu³u¹ta¹na² a²lhun³tu² a³la³kxi²txi³hex¹ki³sxa³jau³su² ha²kxai³, wān³txa² hăi³jau³su² ha²-kxai³, ta¹hxai²ti³ai¹ti²tu³wa². Yxān¹ta¹, a²jut¹so¹lxi³ a²nū²a² ū³wha²li¹lhxā³ ū³h³yū²ki²nē³ta¹hxai²ti³ai¹ti²tu³wa². ²⁶Nxe³ju³ta², ha³la³je¹nū³wa³kxu¹ta¹na² Txa²wā¹sū³na² nū³ka³txa² i³tih³nxe³tū³ka³txi³su² tū³ka³txi³nū³a² i³sa²si¹hă³-ū¹nhē³ta¹hxai²ti³ai¹ti²tu³wa². A²nxe³tū³ka³txai²na², Sū³na² wān³txa² ain³-kxi²so¹ki²sxā³ ū³wha²li¹la³kxi²nē³lhxā³, wān³txi³tū³ tah²yau³tū³ ū³h³yū²ki²-nē³ta¹hxai²ti³ai¹ti²tu³wa². Nxe³te²na¹, hī¹nai²na² sa²kxai³lu² Txa²wā¹sū³na² Si³yxau³tāu³su² tāu³kxai³lu², ka³ten³su² yxau²wa³to²a³li³tāu³su² tāu³kxai³lu², i³kwa³na³te³nah¹lxi¹, a²sa³wi³ha³lxi³nāu³xai²na² sa²kxai³lu² sa²yo²we¹te³na¹, wān³txai²na² tah²yau³xai²na² i³ye³sxā³, a²nū²a² yuh³xai²nān¹ko³xan¹tū³ka³-txi³nāu³xa² yxo²ha³kxa¹ e³lē³na² i³yau¹ū³hain¹na³la². A²nū²a² yxo²ha³kxa¹ Sū³na² wān³txa² yxo²i²i², sa²yo²we¹ti², nain¹txai²lā¹. Ain¹na³la².

²⁷Nxe³ha²kxai³, Txa²wā¹sū³na² Si³yxau³tāu³su² tāu³a¹ hăi¹nxe² a³la³kxi²ta³-lun²khai¹nxe³tāu³su² tāu³a¹, wxi²kin³ti³ton³sxā³ i³yī¹li²wa³to²hi²ya³sah¹lxi³-hē¹la². Je³su² Kris²tu³jah¹la² kăin² sa²hau³ko³tē³lha²kxai³, nxe³ya³sah¹lxi³-hē¹la². Ju¹ta² wain³na³la². Ta³lu²na¹wa².

1 Korīntios

1 ¹Pau²lah³lo²na¹xai²na² ū³wha²li¹la¹txā³nxa² ū³hū¹nx²ta¹tu¹wa². A²kxā³-nxa² Txa²wā¹sū³na² hi²sen³su² ī³sa²si¹hā³ū¹sa¹nx²ti³na²hē³la². Ī³sa²si¹-hā³ū¹sa¹nx²ti³ha²kxai³ Je³su² Kris²tu³jah¹lai²na² wān³txai³tā² ī³hen³txi³jah¹-lo²sa¹wa². Txa²wā¹sū³na² a²ten³jau³su² ha²kxai³ hxi²kan¹txi³lot³sa³na²hē³la². Sos³tē²yah³lo²su² txa²wā¹lon³yah³lo²su² yxau³ya³sain¹nūn³na³la². ²Ko³rin²-to²thi³na² yxau³yah³lxin¹tū³ka³txi³ ī³nxa² Je³su²jah³lai²na² wān³txa² yxo²-ī²sxā³ yxau³xai³tū³ka³txi³ ī³nxa² ain³kxi²sah¹lxi³hē¹la². Je³su² Kris²tu³jah¹la² sa²kxai³lu² txa²wā¹ē¹nāu³ai²na² sa²wa²su¹txa²lxi³ha²kxai³ ko³nxe³thin¹yah³-lxin¹ju³ta² ā³wa²sut¹sxā³ yxau³yah³lxi¹lxa². Yxo²ī²yah³lxi³si¹nx²ti³nūn³jau³su² ī³kaix¹so¹nx²ti³nūn³na²hē³la². Te²yā¹nxe³sxā³ ha³lo²a² ī²li³thi³na² yxau³yah³-lxin¹tū³ka³txi³ ī³nxa² Je³su² Kris²tu³jah¹la² Txa²wā¹hxi²kan¹ta² Si³yxau³-jah¹lo²su² ha²kxai³ ā³non²ta²kxi¹nx²ti³si¹jau³su² ī³ye³kxi²yah³lxin¹te² ī³nxa² ū³wha²li¹lhxū¹nx²ta¹wa². Ain³kxi²sah¹lxi³hē¹la².

³Nxa¹ha²kxai³ Txa²wā¹sū³na² Si³yxau³tāu³a² Txa²wā¹wi³nu²su² nxe³te²-nān²tū³ Je³su² Kris²tu³jah¹la² Txa²wā¹hxi²kan¹ta² Si³yxau³jah¹lo²su² nxe³te²-nān²tū³ nxe³ya³sxā³ kāin² thāi³ti³la² a³lxi²nx²ti³si¹hi² wxa²nxū²kwai³nāu³a² ā³nhau²no³txa²lxi³si¹hi² nxe³nx²ti³si¹ha¹jau³su² ten³sa³nha²wa².

Txa²wā¹sū³na² wi¹lhin¹sxā³ ī²nē³jau³su²

⁴Txa²wā¹sū³nu²kxai³lu² kāin² thāi³ti³la² a³lxi¹nx²ti³ha²kxai³ Je³su² Kris²-tu³jah¹la² ā³nū²nxī²sxā³ yxau³yah³lxi¹lxa². ⁵Nxe³yah³lxin¹ju³tan¹te²kxa³ya³-lhu² Txa²wā¹sū³na² wān³txa² wain³txi³ a³la³kxah¹lxi¹nha²kxai³ wxi²kan¹txi³ ī³tih³nxe³nyhu¹ah³lxi¹nha²kxai³ nxe³yah³lxi³ta¹hi¹nhē¹la². Jā¹xah³lxin¹ju³-tai²na² Txa²wā¹sū³na² sa²nēn¹kxi²to³ha¹wa². ⁶Txa²wā¹sū³na² wān³txa² e³kxi¹-nx²ta¹jau³xai³tā² Kris²tu³jah¹la² wi¹lhin¹ti³hi¹txa²ti³jau³xai³tā² ya²la³la¹ kāi³-ūh¹nx²ti³tai¹ti²tu³wa². ⁷Nxe³sxā³ Je³su² Kris²tu³jah¹la² Txa²wā¹hxi²kan¹ta² Si³yxau³jah¹lo²su² ha²kxai³ a³ka³nxī²ju³ta³nū³a² wahx³yah³lxin¹tāu³a² wxa²ē¹-nāu³ai²na² yen³kxa² wi¹te²a² wā³ko³txa²lxi³xa³hē³la². A²yxo²ha³kxa¹ ū³hū¹nx²-ti³na²hē³la². ⁸Nxe³hi¹nān¹te²tū³ a³ka³nxī²nxa³ta³lxa¹ ā³nxū²kwai³lxū¹nxa²lxi³-tu¹wa². Ā³nxū²kwai³lxū¹nxa²lxi³ha²kxai³ kxān³ton³tāu³a¹ Je³su² Kris²tu³jah¹la² Txa²wā¹hxi²kan¹ta² Si³yxau³jah¹lo²su² ha²kxai³ a³ka³nxī²tāu³a¹ ko³nxe³ti³kāi³yah³lxin¹ju³ta² wxāi³ti³nx²ti³xa³lho³la², Sū³na² wān³txa² kan²txi³ yxo²ī²-yah³lxi¹nha²kxai³la². ⁹Txa²wā¹sū³na² wān³txai²li² ya²la³lai²la¹wa². Wān³txa² e³kxai²nān²tū³ ya²la³tū³ ī³yūt¹se³tu¹wa². A²nxe³jah¹la² hi²sen³su² ī³kaix¹so¹-nx²ti³ha²kxai³ Je³su² Kris²tu³jah¹la² Txa²wā¹hxi²kan¹ta² Si³yxau³jah¹lo²su² ha²kxai³ yxo²ī²yah³lxi¹lxa². Wxa²ē¹nāu³ai²na² ā³nū²kxi¹nx²ti³sxā³ yxau³xai³-lah³lxi¹lxa². A²nxe³jah¹lai²na² sa²kxai³lu² Txa²wā¹sū³na² Ta²hai²la¹wa².

Yxo²i²tū³kā³txa² ā³nhai²ta³lxi³ yxau²xai³jau³su²

¹⁰Txa²wā³tā³nāu³xāi³. Ī³ye³kxi¹nx²ta¹tu¹wa². Wi¹lain³kxi²sah¹lxi³hē¹la². Je³su² Kris²tu³jah¹la² Txa²wā¹hxi²kan¹ta² Si³yxau³jah¹lo²su² ha²kxai³ nxe³-te²na² a²wān³txa² i³yau¹ū¹nx²ta¹tu¹wa². Ī³ye³i³yi²lhon¹ta³kxi²sxā³ ā³nhai²-ta³lxi³yah³lxi³txa³hē¹la². Hāi¹sxā³ wxa²ē¹nān¹jau³xa² yxau²ka³na³ka³nat³-sxā³ ain³nha¹jah³lxi³hē¹la². Ā³lxa²txi³ ain³waun¹txi³nyhu¹ah³lxi³txa³hē¹la². Ko³nxe³ti³ i³yi¹li²waun¹nyhu¹ah³lxi³txa³hē¹la². ¹¹Txa²wā³tā³nāu³xāi³. Klo³-e²yah³la² a²sa³wi³ha³lxa² i³hen³txi³sain¹na²hē³la². Ī³ye³i³yi²lhon¹ta³kxi²sxā³ i³hait²ta³lxi³nyhu¹ah³lxi³ta¹hi¹nhē¹la². ¹²Nxe³yah³lxin¹jau³xa²sa¹, wxa²ha³-tih³xan¹tū³kā³txi³ i³nxa² a²wān³txi³kxai³lu¹:

—Txi²li² Pau²lah³lai²na² wān³txa² sa²yo²we¹jah¹lo²sa¹wi¹. Yxah³lxi¹nha²kxai³:

—A³po²lah³lai²na² wān³txa² sa²yo²we¹jah¹lo²sa¹wi¹. Yxah³lxi¹nha²kxai³:

—Txi²kxai³ Pe²jah³lai²na² wān³txa² sa²yo²we¹jah¹lo²sa¹wi¹. Yxah³lxi¹nha²kxai³:

—Yxān¹ta¹ txi²li² Kris²tu³jah¹lai²na² wān³txa² sa²yo²we¹jah¹lo²sa¹wi¹. Yxah³lxi¹nha²kxai³ yah³lxi³ta¹hi¹nhē¹la². Yau³xā³lxa³txi³ e³xai³yah³lxi³ta¹-hi¹nhē¹la². ¹³Nxe³yah³lxi¹nha²kxai³ Kris²tu³jah¹la²kxai³lu² i³hait²ta³lxi²xai³-hī³te²la¹xa³? Pau²lah³lo¹na² sa²kxai³lu² i³hxi²kī¹la³kxi²nū¹nx²tain¹te²la¹xā³? Pau²lah³la² i³lxa² yxo²i²yah³lxi¹nha²kxai³ i³yau³xa² ū³hū¹kxi²sa²sai¹nx²tain¹-thai¹la²? Hai³txi³ ti³he¹nx²nxa³wa².

¹⁴Ī³yau³xa² ū³hū¹kxi²sa²sai¹nx²ti³xa³ta¹ti²tu³wa². Yxān¹ta¹ Kris³po²ah³la² so¹lxi³ Kai²ah³la² so¹lxi³ tē³sxā³ ū³hū¹kxi²sa²sai¹ai¹na¹ta¹ti²tu³wa². Nxe³na¹-jut³su² Txa²wā¹sū³na² sa²nēn¹kxi²na¹wa². ¹⁵Nxe³ha²kxai³ hxi²kan¹txi³ e³yah²-lxa³lxa². E³yah²lxan³te³nah¹lxi¹:

—Pau²lah³lai²na² a²i³lxa² yxo²i²a¹ha²kxai³ i³yau³xa² ū³hū¹kxi²sa²sai¹sa³na²-hē³li¹. Yah³lxin¹jau³su², hxi²kan¹txi³ e³yah²lxan³tho³la². ¹⁶Jā¹nxa¹jut³su² Es³te²-fa³na²sah³la² nū³kā³txa² tē³sxā³ i³yau³xa² ū³hū¹kxi²sa²sai¹ain¹nū³na¹ta¹tu³wa². A²nū²a² ā³xa² ū³hū¹kxi²sa²sai¹nū³na¹te²ta²hē³ku² nxa¹nha²wa². Yxān¹ta¹ hāix¹-te²si³lxi³nha³la². Tē²na² so¹lxin³na³la². ¹⁷A²nū²a² tē³sxā³ i³yau³xa² ū³hū¹kxi²sa²-sai¹si¹sain¹jau³su² i³sa²si¹hā³sai¹nxa³hē³la². Yxān¹ta¹ Txa²wā¹sū³na² wān³txa² wi¹jau³xa² i³yau¹ū¹nx²ti³si¹sain¹jau³su² i³sa²si¹hā³sain¹na²hē³la². A²nū²a² a²hoh³-lxi³su² jau³khai³xa² e³nxa³hē³la². Kris²tu³jah¹la² ya³lu²kxi²nē³jau³xai³tā² hi³sa³-ka³txa² i³hxi²kī¹la³kxain¹ju³ta² so¹lxi³ e³a¹ta¹ti²tu³wa². Nxe³yān¹ta¹ Je³su²jah³la² ya³lu²kxi²nē³jau³xai³tā² e³nxa³ke³la²te²kxai³ kwa²toh³lxi³jau³su² hī³nx²na³la².

Txa²wā¹sū³na² wān³txa² wā³nxī¹ni² a²hoh³lxi³si² nxe³jau³su²

¹⁸Nxe³yān¹ta¹ Kris²tu³jah¹la² ya³lu²kxi²nē³ju³ta² hi³sa³ka³txa² i³hxi²kī¹la³-kxain¹ju³ta² nxe³jau³xai²na² te³nai¹nxa³te²na² yū²na³la². Ā³la² a²ē¹nāu³ai²na² ya³lu²ju³ta³nū³a² ā³la² yū²na³la², Kris²tu³jah¹lai²na² wān³txa² yxo²i²ai¹nxa³-ha²kxai³la². Nxe³yān¹ta¹ txa²wā¹kī³na¹xai²na² kwa²toh³lxi³jau³sxa³wa². Nxe³-nxa²ha¹te¹ Kris²tu³jah¹lai²na² wān³txa² yxo²i²kī³sa²kxai³ txa²wā¹ē¹nāu³ai²na² ka³te³na² wi¹tāu³a¹ ā³la² ū³hū¹nē³na³la². Wān³txa² wā³nxīn¹jau³su² na³la². ¹⁹Kxā³kxai³ Txa²wā¹sū³na² ū³wha²li¹jau³su² nxe³te³nah¹lxi¹:

—A²nū²a² a²hoh³lxi³si²ju³khai³xa² ā³na¹a¹tu¹wi¹. Te²yā¹nxe³sxā³ a²nū²a² wain³txi³ wā²nxū¹hain³nhain¹ju³khai³xa² ā³na¹nū³na¹tu¹wi¹.

Nxe³ta¹hxi²hē¹la². Je³su² Kris²tu³jah¹la² ya³lu²kxi²nū¹nhē³ju³ta² te³nai¹nxa³-ha²kxai³ nxe² ū³wha²li¹ta¹hxi²hē¹la².

²⁰ Jā¹nxe³ju³kxai³lu² a²nū²a² wān³txa² a²hoh³lxi³su² te²na² kâi²nxa³ha²kxai³ ha³teh³nxā³nxa² ū³wha²li¹txā³nxai³tā² i³yau¹ū³te²su² te²na² kâi²nxa³ha²kxai³ a²nū²a² a²hoh³lxi³su² ha²kxai³ i³ye³i³yi²lhon¹ta¹kxi²nyhu¹te²su² te²na² kâi²-nxa³ha²kxai³ nxe²na³la². Txa²wā¹sū³na² yen³nāu³a¹:

—Kwa²toh³lxi³jau³xai²la¹wi¹, yuh³xai²nān¹jau³xa²su¹. Txa²wā¹sū³na² nxēn³ta²wa².

²¹ Nxe³ha²kxai³ yuh³xai²nān¹te²a² a²hoh³lxi³su² ju³ta² so¹lxi³ yū³kxai²nān²-tu³ hxi²kan¹txi³ Txa²wā¹sū³na² i²hī³ki³sxa³wa². Nxe³yān¹ta¹ Txa²wā¹sū³na² wān³txa² yxo²i²te²su² te²a² so¹lxi³ a²ē¹na² sa²hau³ko³tain¹na³la². Txa²wā¹-sū³na² wān³txa² i³yau¹ū³si¹na¹jau³xa² a²nū²a² ā³xa² kwa²toh³lxi³jau³hū³ye²-kxan²ti³ a²ē¹na² sa²hau³ko³tū¹nhē³jau³xai²la¹wa². Nxe³ju³ta² so¹lxi³ Txa²-wā¹sū³na² ten³te²ju²hē³la². ²² Jā¹nxe³sxā³ Ju³te²an¹te²su² te²a² sa²kxai³lu² wā³nxin¹sxā³ kâi³ju³ta² so¹lxi³ te³nai¹nha²kxai³ Kre²ka² nū³ka³txe²nān¹te²su² te²a² sa²kxai³lu² a²hoh³lxi³sa²ju³ta² so¹lxi³ te³nai¹nha²kxai³ nxain¹na³la².

²³ Nxain¹kxan²ti³ Je³su² Kris²tu³jah¹lo²su² te²kxai³lu² hi³sa³ka³txa² i³hxi²ki¹-la³kxain¹sxā³ ya³lu²kxi²nē³ta¹ti²tu³wa². Nxe³jau³xai²na² so¹lxi³ i³yau¹ū³nx²-ti³jah¹lo²sa¹wa². Jā¹nxe³jau³xai²na² Ju³te²an¹te²su² te²a² ain³kxi²nha²kxai²-nān²tu³ i³xan³ta¹nha²kxai³ Ju³te²an¹te²sxa³te²a² ain³kxi²nha²kxai²nān²tu³ kwa²toh³lxi³jau³su² yai¹nha²kxai³ nxe³yain¹na³la². ²⁴ Nxe³kxan²ti³ a²nū²a² i²li³te²su² te²a² Txa²wā¹sū³na² i²sxā³ i³so¹tu¹wa². Ju³te²an¹te²su² te²la³ ta³-nxa² Ju³te²an¹te²sxa³te²su² te²la³ ta³nxa² Txa²wā¹sū³na² hi²sen³su² i²sxā³ i³so¹tu¹wa². Nxe³te²nān²tu³ Kris²tu³jah¹lo²su² te²kxai³lu² Txa²wā¹sū³na² a²wā³nxin¹ye²kxe³la³ ha²kxai³ Txa²wā¹sū³na² a²hoh³lxi³ye²kxe³la³ ha²kxai³ nxe²na³la². Kris²tu³jah¹lo²su² na³la². ²⁵ Nxe³sxā³ a²nū²a² yuh³xai²nān¹te²a² a²hoh³lxi³su² ju³ta² jū¹nxe² a²hoh³lxi³su² na³la². Nxe³yān¹ta¹ Txa²wā¹sū³na² wān³txa² kwa²toh³lxi³jau³su² ki³lxo³yah³lxin¹jau³xai²na² ā²la² ā³sen³sai¹sxā³ a²hoh³lxi³su² jau³xai²la¹wa². Te²yā¹nxe³sxā³ a²nū²a² a²nū³kxūn³ju³ta² jū¹nxa² yū²na³la². Nxe³yān¹ta¹ Txa²wā¹sū³na² kū³we²ki²la² nū³kxūn³nxa³ki³lxo³xa³-lhin¹kxan²ti³ ā²la² ā³sen³sai¹sxā³ nū³kxūn³khaix¹nx²na³la².

²⁶ Txa²wā³tā³nāu³xāi³. Ain³kxi²sah¹lxi³hē¹la². Txa²wā¹sū³na² i²sxā³ i³so¹-nx²ti³hi¹nai³tā² i²xi²nha¹jah³lxi³hē¹la². Nxe³hi¹nai³tā² yuh³xai²nān¹te²a² a²hoh³lxi³su² te² i³nxa² ka³lxa¹yah³lxa³nha²kxai³ hxi²kan¹khai¹nxe³te² i³nxa² ka³lxa¹yah³lxa³nha²kxai³ a²nū²a² kâin² sa²nēn¹kxi¹nx²ti³xa³ha²kxai³ nxe³-nx²ti³ta¹ti²tu³wa². ²⁷ Te²yā¹nxe³sxā³ yuh³xai²nān¹te²a² a²hoh³lxi³su² te²a² kâin² yū³yah²lxa³lxa². Nxe³yah²lxan³kxan²ti³ Txa²wā¹sū³na² a²hoh³lxi³su² ju³ta² ne²ti³hi¹txa²lxi³ha²kxai³ ā³sen³sai¹ain¹yah³lxi¹lxa². Te²yā¹nxūn³sxā³ yuh³xai²nān¹te²a² a²nū³kxūn³ju³ta² kâin² yū³yah²lxa³lxa². Nxe³yah²lxan³-kxan²ti³ Txa²wā¹sū³na² a²nū³kxūn³ju³ta² i³nū³kxūn³ti³nx²ti³ha²kxai³ ā³sen³-sai¹ain¹yah³lxi¹lxa². Nxe³yah³lxin¹ju³tan¹te²kxa³ya³lhu² āu²lxa²to³tain¹yah³-lxin¹tu¹wa². ²⁸ A²nū²a² hxi²ka¹nxa³jah¹lo²hū³jah¹la² Txa²wā¹sū³na² i²sxā³ i³so¹ain¹na²hē³la². Kō³te²hū³te²a² i²sxā³ i³so¹ain¹na²hē³la². Nxe³ha²kxai³ yuh³xai²nān¹te²su² te²a² kâin²ki³lxo³nha²ju³ta² ā²na¹la³kxi²nha²ti³hi¹tu¹wa². ²⁹ Jā¹nxe³jut³su² ha²kxai³ Txa²wā¹sū³na² yen³nāu³a¹ hxi²kan¹txi³ yxo²kâin²-txi³ e³te²sxa³yu²hē³la². ³⁰ Txa²wā¹sū³na² hi²sen³su² ka³te³na² wi¹tāu³la³ ū³hū¹-nx²ti³na³la². Nxe³sxā³ Je³su² Kris²tu³jah¹la² ā³nū²kxi²wxe³nū¹nx²ti³na³la².

Kris²tu³jah¹lai²na² sa²kxai³lu² txa²wā¹ki³na¹xai²na² a²hoh³lxi³su² nū¹nhē³-na³la². Kris²tu³jah¹lo²kxai³lu² yxo²i²ki³sa²kxai³ Txa²wā¹sū³nu²su² te²kxai³lu² wain³te²lo³tē³na³la². Nxe³ha²kxai³ wi¹lhin¹sxā³ yxau³xai³ti³hi¹tē³na³la². Ko³-nxe³ti³ kái³ki³kxa² yo³ha² ā³wa²su¹kxi²nē³sxā³ yxau³ya³nhē³na³la². ³¹Nxe³ju³-tai²li² Txa²wā¹sū³na² ū³wha²li¹txā³nxai³tā² nxe³te³nah¹lxi¹:

—A²nū²a² i²li³te²a² wā²nxū¹l yxo²kāin²e³kxai²nān²tu³ wai³nxa³wi¹. Yxān¹-ta¹ Txa²wā¹sū³na² i³hau³ko³tū¹nhē³ju³ta² so¹lxi³ yxo²kāin²e³kxai²nān²tu³ wain³na³li¹. Nxe³ta¹hxai²hē¹la².

Je³su²jah³la² ya³lu²kxi²nē³jau³su²

2 ¹Txa²wā¹tā³nāu³xāi³. A²wi¹lhi¹nai³tā² Txa²wā¹sū³na² wān³txa² i³yau¹ū³-nx²ti³te³lhxā³ wxā³na¹hi¹nai³tā² wān³txa² wa³lxe³jau³su² e³kxi¹nx²ti³-nxa³ha²kxai³ nxe³nx²ta¹tai¹ti²tu³wa². ²Nxe³yān¹ta¹ Je³su² Kris²tu³jah¹lai²na² wān³txa² so¹lxi³ i³yau¹ū³nx²ta¹ju³ta² ten³sa³hē¹la². Hi³sa³ka³txa² i³hxi²ki¹la³-kxai¹nha²kxai³ ya³lu²kxi²nē³ju³ta² so¹lxi³ i³yau¹ū³nx²ta¹tai¹ti²tu³wa². Yau³xā³xa² yxo²ha³kxa¹ nxe³wā²na³a¹tai¹ti²tu³wa². ³Nxe³nx²ta¹hi¹nai³tā² ya³lo³txi³na¹-ju³ta² yū³sa²nxa³ha²kxai³ yuh³lxi³sa²sxā³ ka³ta³ta³sa³ha²kxai³ sa³tai¹ti²tu³wa², Sū³na² wān³txai²na² wain³txi¹ i³yau¹ū³nx²ti³nxa³kxa²yān³txi³sa³. ⁴Txa²wān³txa² e³kxi¹nx²ta¹jau³su² wa³lxe³txa³ha²kxai³ yuh³xai²nān¹te²a² a²hoh³lxi³su² jau³xa² e³kxi¹nx²ti³nxa³ha²kxai³ nxe³nx²ta¹tai¹ti²tu³wa². Hāi¹sxā³ Txa²wā¹sū³na² Yāu³-ka³jxah¹la² i³hxi²ka¹sa²jau³su² wxi²kan¹txi³ i³yau¹ū³nx²ta¹tai¹ti²tu³wa². Nxe³-nx²ta¹ju³tan¹te²kxa³ya³lhu² Kris²tu³jah¹la²kxai³ yxo²i²yah³lxi¹nai³ti²tu³wa². ⁵Nxe³sxā³ yxo²i²yah³lxi¹nai³ju³ta² hai³txi³ a²nū²a² a²hoh³lxi³su² khai³xan¹jau³xa² hxi²kan¹txi³ ā³nhxi²wxe³nūh¹ki³sxa³wa². Txa²wā¹sū³na² wān³txa² wā³nxin¹jau³-khai³xai²la¹wa². Nxe³jau³xai²na² so¹lxi³ ā³nhxi²wxe³nūh¹ki³tā³la².

Txa²wā¹sū³na² wān³txa² a²hoh³lxi³su² jau³su²

⁶Nxa²ha¹te¹ Txa²wā¹sū³na² wān³txa² ā³ne³wxe³te²su² te²a² kái²non³te²na² so¹lxi³ wān³txa² a²hoh³lxi³su² jau³xa² i³yau¹ū³ai¹na¹wa². Yuh³xai²nān¹te²a² a²hoh³lxi³su² jau³xa² e³nxa³ha²kxai³ yuh³xai²nān¹te²a² hxi²kan¹te²na² wān³-txa² a²hoh³lxi³su² jau³xai²li² e³nxa³ha²kxai³ te²sa¹wa². A²nxe³jau³xai²na² yxo²ha³kxa¹ ye³jen¹na² ā³wa²sut¹sxā³ ne³ki³son³tu¹wa². ⁷Txa²wā¹sū³na² a²hoh³lxi³su² jau³xa² so¹lxi³ e³a¹wa². A²nū²khai³xa² ko³nhain¹jau³sxa³wa². A²wi¹lhi¹nu¹tai²nān²tu³ txa²wā¹ha³lo²a² yū²nxa³hi¹nū¹tai²nān²tu³ Txa²wā¹-sū³na² hi²sen³kxai³lu² a²e¹nān¹jau³kxai³ e³te³nah¹lxi¹:

—A²nū²ai²na² sa²kxai³lu² Txa²ki³lha³lxa² yxo²i²te²na² sa²kxai³lu² wi¹lhin¹-ti³hi¹tai¹na¹tū¹xā¹. Txa²ki³lha³lxi²na² sa²kxai³lu² i³hxi²ki¹la³kxi²sxā³ su²-lhā³ain¹tū¹xā¹. Nxain¹kxai²nān²tu³ ko³nxe³ti³ kái³ain¹ju³ta² sa²wa²su¹kxai¹-na¹tū¹xā¹. Txa²wē³sa² yā¹xain¹tū¹xā¹. Txa²wā¹sū³na² a²e¹nān¹jau³kxai³lu² nxe³ta¹hxai²hē¹la². Nxe² kái³jau³nū³a² Txa²wā¹sū³nu²kxai³lu² a³la³kxi²ta¹-hxai²hē¹la². ⁸Yuh³xai²nān¹te²a² a²hxi²kan¹ti³nāu³xai²na² Txa²wā¹sū³na² a²hoh³lxi³su² jau³xa² a³la³kxain¹jau³sxa³wa². A³la³kxain¹ke³la³te²kxai³ Txa²-wā¹hxi²kan¹ta² Si³yxau³jah¹la² Txa²wā¹sū³na² Tah³si²ha²kxai³ tē³sxā³ hi³-sa³ka³txa² i³hxi²ki¹la³kxai¹nh³nx²nxa³wa². ⁹Jā¹nxe³jut³su² Txa²wā¹sū³na² ū³wha²li¹txā³nxai³tān¹jau³xa² e³te³nah¹lxi¹:

—Txa²wā¹sū³na² a³lxi²ki³te²nāu³xai²na² Txa²wā¹sū³na² hxi²ki³kxai³lu² yen³kxa² wi¹te²a² āu¹la³kxi²nē³na²hē³li¹. A²nxe³te²na² txa²wā¹ye³na²

ĩ²kĩ³sxa³ha²kxai³ txa²wā¹ne³nxē³na² ain³kxi²nha²kĩ³sxa³ha²kxai³
 txa²wā¹ē¹nāu³a² a³la³kxi²kĩ³sxa³ha²kxai³ kĩ³sxa³ju³taĩ²la¹wi¹.
 Wi¹ju³ta³nū³a² so¹lxi³ yū³nē³tu¹wi¹.

Nxe³ta¹hxai²ti³ai¹ti²tu³wa².

¹⁰ Nxe³ha²kxai³ Txa²wā¹sū³na² wā²nxū^h au³txi³ e³kxi²nha²jau³khai³xa² i³yau¹ū¹nhē³na³la². Txa²wā¹sū³na² Yāu³ka³jxah¹la² hi²sen³su² i³yau¹ū¹nhē³. jah¹lai²la¹wa². A²hoh³lxi³su² khaix¹jah¹lai²la¹wa². Txa²wā¹sū³na² au³txi³ e³kxi²nha²jau³khai³xa² i³yau¹ū¹nhē³na³la². ¹¹ Nxa²ha¹te¹ a²nū²a² ka³na³ka³. na³te²a² wā²nxū^h e³kxi²nha²jau³xa² hxi²kan¹txi³ a²nū²a² ā³xa² e³kxi²nha²ye²nyhu¹in¹jau³xa² ain³kxi²nyhu¹kĩ³te²sxa³yu²hē³la². Wān³txa² wā²nxū^h e³kxi²nha²jah¹la² so¹lxi³ a³la³kxi²te²ju²hē³la². Te²yā¹nxe³sxā³ Txa²wā¹sū³na² wā²nxū^h e³kxi²nha²jau³xa² a²nū²a² ā³xa² a³la³kxi²hĩ³kĩ³sxa³wa². Txa²wā¹sū³na² Yāu³ka³jxah¹la² so¹lxi³ Txa²wā¹sū³na² e³kxi²nha²jau³xa² a³la³kxi²hĩ³. nx²ta³la². ¹² Nxe³ha²kxai³ Txa²wā¹sū³na² hi²sen³su² A²yāu³ka³txi³khai³xa² nxū²kwai³yxau³nē³ye²si¹jau³nū³su² ū³hū¹nē³na²hē³la². Hai³txi³ yuh³xan¹te²a² yāu³ka³txi³la³ ko³nxe³te²la³ ū³hū¹nē³lxa³hē³la². Yxān¹ta¹ Txa²wā¹sū³na² Yāu³ka³txa² i³sa²si¹hā³ū¹nē³kxah³lai²na² ū³hū¹nē³na²hē³la². Nxe³lha²kxai³ Txa²wā¹sū³na² wān³txa² ā³ne³wxe³nūh¹kĩ³tā³la². Txa²wā¹sū³na² wi¹lhin¹sxā³ i²nē³. jau³nū³su² ā³ne³wxe³nūh¹kĩ³tā³la².

¹³ Jā¹nxe³jau³su² wān³txai²li² i³yau¹ū¹nx²ta¹jau³xai²na² Txa²wā¹sū³na² Yāu³ka³jxah¹la² i³yau¹ū¹sa²jau³xa² so¹lxi³ i³yau¹ū¹nx²ta¹wa². Hai³txi³ a²nū²a² kwa² a²hoh³lxi³su² ki³lxo³te²a² wān³txi³sxa³wa². Oh³nān¹jau³xa² so¹lxi³ Txa²wā¹sū³na² wān³txa² so¹lxi³ tē³sxā³ i³yau¹ū¹nx²ta¹wa². ¹⁴ Yxān¹ta¹ a²nū²ai²li² Txa²wā¹sū³na² Yāu³ka³jxah¹la² nxū²kwai³yxau³nxa³jah¹la² sa²kxai³lu² hxi²kan¹txi³ Txa²wā¹sū³na² wān³txa² ā³ne³wxe³te²sxa³yu²hē³la². Hāi¹nxe³sxā³:

—Kwa²to³h³lxi³jau³syex¹nx²na³li¹. Nxe³nyhu¹te²ju²hē³la². Txa²wā¹sū³na² Yāu³ka³txai²na² nxū²kwai³yxau³jah¹la² so¹lxi³ oh³xai²nān¹jau³xa² a³la³kxi²te²ju²hē³la². ¹⁵ Nxe³yān¹ta¹ Txa²wā¹sū³na² Yāu³ka³jxah¹la² nxū²kwai³yxau³jah¹la² sa²kxai³lu² i²li³ju³ta² wi¹tā³nxa² wi¹lxa³tā³nxa² a³ya³txi²te²ju²hē³la². Yxān¹ta¹ yuh³xai²nān¹jau³xa² so¹lxi³ ain³kxi²jah¹la² sa²kxai³lu² ha³lo²a² wi¹tā³nxa² wi¹lxa³tā³nxa² hxi²kan¹txi³ a³ya³txi²te²sxa³yu²hē³la². ¹⁶ Nxe³jau³. xai²li² Txa²wā¹sū³na² ū³wha²li¹txā³nxai³tān¹jau³xa² e³te³nah¹lxi¹:

—Txa²wā¹sū³na² wā²nxū^h e³kxi²nha²jau³xa² a³la³kxi²nū¹te²la³
 yū³kĩ³te²sxa³yu²hē³li¹. A²nū²a² Txa²wā¹sū³na² i³tih³nxe³kĩ³ju³ta²
 yū³te²sxa³yu²hē³li¹.

Nxe³ta¹hxai²hē³la². Nxe³yān¹ta¹ wā²nxū^h Kris²tu³jah¹lai²na² aūn³nha²jau³xa² so¹lxi³ ū³hū¹nē³na³la².

Txa²wā¹sū³na² wa³ka³la² kái³kĩ³tā³la².

3 ¹ Txa²wā¹tā³nāu³xāi³. Ain³kxi²sah¹lxi³hē³la². Wē³ha³lxa² yā¹yxah³lxi¹-lxa². Je³su²jah³lai²na² wān³txa² kwēn¹ta² yxo²i² ā³si³wxe³jah¹la² yā¹-yxah³lxi¹lxa². Yuh³xai²nān¹ta² wān³txa² so¹lxi³ ain³kxi²yah³lxi¹lxa². Wxa²ē¹. nāu³ai²na² hxi²kan¹yah³lxa³nha²kxai³ hxi²kan¹txi³ wān³txa² hxi²kan¹jau³la³ i³yau¹ū¹nx²ti³nxa³hē³la². ² Wē³sai²na² a²su³su³yau³xa² so¹lxi³ i³te²ju²hē³la². Yain³txi³khai³xa² hxi²kan¹txi³ i³yain³te²sxa³yu²hē³la². Jā¹nxe³jut³sū³nxe²-yah³lxi¹lxa². Txa²wā¹sū³na² wān³txa² kwēn¹tai²na¹ yxo²i² ā³si³wxe³te²yā¹-yxah³lxi¹lxa². Txa²wā¹sū³na² wān³txa² wxi²kan¹jau³khai³xa² hxi²kan¹txi³

ā³ne³wxe³yah²lxa³lxa². ³Yuh³xai²nān¹jah¹la² yā¹nxe² yxau³yah³lxi¹lxa². Wxa²nū³ka³txi³ i³nxai²na² i³ka³tā³nxe³nyhu¹ah³lxi¹nha²kxai³ kwa² wān³txa² i³ye³sxā³ i³yi²yi²lhon¹ta³kxa¹ah³lxi¹nha²kxai³ nxe³yah³lxi³ta¹hi¹nhē¹la². Nxe³-yah³lxi¹nha²kxai³ yuh³xai²nān¹jah¹la² yā¹yxah³lxi¹lxa². Yuh³xai²nān¹jah¹la² yā¹nxe² kāi³yah³lxi¹lxa². ⁴Wxa²nū³ka³txai²na² i²li³te²a² e³lah³lxin¹te³nah¹lxi¹:

—Pau²lah³lai²na² wān³txa² so¹lxi³ sa²yo²we¹jah¹lo²sa¹wi¹. Nxe² e³i², āh¹i²li³te²a² e³lah³lxin¹te³nah¹lxi¹:

—Txai²li² A³p o² lah³lai²na² wān³txa² so¹lxi³ sa²yo²we¹jah¹lo²-sa¹wi¹. Nxe² e³i², nxe³yah³lxin¹kxai²nān²tū³ yuh³xai²nān¹jah¹la² yā¹nxe² kāi³yah³lxi³h³nxai¹lxa².

⁵Nxe³ha²kxai³ A³po²lah³lai²li² hxi²kan¹jah¹lo²sxa³wa². Te²yā¹nxe³sxā³txai²li² Pau²lah³lo²na¹xai²li² hxi²kan¹jah¹lo²su²nū³nxai³wa². Hāi¹sxā³ Txa²-wā¹sū³na² a²sa³wi³ha³lxi³su² sī¹na¹wa². Txa²wā¹sū³na² wān³txa² i³yau¹ū¹-nx²ti³sī¹na¹ha²kxai³ yxo²i² ā³si³wxe³yah³lxin¹ta¹ti²tu³wa². Txa²wā¹sū³nai²li² i³kwa³na³sa²sī¹nha²kxai³ ju¹ta¹li² i³yau¹ū²xai³nxai²lxi³sī¹na¹wa². ⁶Hai³-sxai²na² wa³kon³ki³ju³ta² yā¹nx²na³la². Hai³sxai²na² ū³whi¹ki³jut³sū³nxe² Txa²wā¹sū³na² wān³txa² i³tih³nxe³nx²ta¹ta¹ti²tu³wa². Yain³ta³ne³kxa² i³-yau³xa² ū³wha³kxi²ki³jut³sū³nxe² A³po²lah³lai²kxai³ Txa²wā¹sū³na² wān³txa² i³yau¹ū¹nx²ti³ta¹hē¹la². Nxe³nx²ti³ha²kxai³ Txa²wā¹sū³na² hi²sen³kxai³lu² yain³ta³ne³kxai²na² i³wi¹we¹kxa² yā¹nxe² a²nū² i³nxai²na² yxo²i²si¹nx²ti³-na³la². ⁷Nxe³yān¹ta¹ ki¹ai²na² ū³whi¹jah¹lai²li² hai³txi³ hxi²kan¹jah¹lo²sxa³-ha²kxai³ ka³lū³ju³ta³nū³a² i³yau³xa² ū³wha³kxi²jah¹lai²li² hai³txi³ hxi²kan¹-jah¹lo²sxa³ha²kxai³ nxe³te²ju²hē³la². Nxe³yān¹ta¹ Txa²wā¹sū³nai²na² so¹lxi³ yain³ta³ki³ai²na² ka³lū³ti³hi¹tha²kxai³ wi¹wen¹ti³hi¹tha²kxai³ nxe³te²ju²-hē³la². Nxe³jah¹la² so¹lxi³ hxi²kan¹sa²sai¹jah¹lai²la²wa². ⁸Nxe³ha²kxai³ ū³whi¹-kxi²jah¹lo²su² ta³nxai² i³yau³xa² ū³wha³kxi²jah¹lo²su² ta³nxai² ā³sen³sai¹nyhu¹-ki³ju³ta³la³ yū³ai¹nxai³wa². A²hxi²kan¹ju³ta² hau³kon³yah³na³la². Wi¹kāi³xa² ai³ya³ha²kxai³ Txa²wā¹sū³na² ū³yho³hxi²te²ju²hē³la². ⁹Jā¹nxe³nha¹ha²kxai³ Txa²wā¹sū³na² wa³ka³li³lot³sa²tū³ka³txi³si²nha¹wa². Nxe³ha²kxai³ wxāi²na² Txa²wā¹sū³na² hai³sxa² yā¹xah³lxi¹lxa². Nxe³nx²ta¹ti²tu³wa². Te²yā¹nxe³nūn³-sxā³ Txa²wā¹sū³na² sxi²ha² yā¹yxah³lxi³nū³ni¹lxa². ¹⁰Sxi²ha² txah³lxa³kxa² au³txi³ ā³kat¹ta³ka³ta³nū³su² ū³wha³kxi²ju³ta²yā¹nxe²na³la², Kris²tu³jah¹-la²sa². Au³txi³ ā³ka³ti³si¹hin¹jau³su² ū³si³ya³ki³kxai²nān²tū³ sxi²ha² hai³txi³ ā³ya³hxi²sxā³ ā³kho³te²sxa³yu²hē³la². Jā¹nxe³jut³sū³nxe² khāuh³lxa³txon³-nyhah¹lxin¹kxa²yan³txi³su² Kris²tu³jah¹lai²na² wān³txa² yxo²i²ah³lxi³si¹nx²-ta¹jau³su² i³yau¹ū¹nx²ti³to³ha¹ta¹ti²tu³wa². Txa²wā¹sū³na² hi²sen³kxai³lu² yxo²i²xa²te²nān³xa² i³yau¹ū²si¹hai¹na¹jau³su² i³hxi²kat³sain¹na²hē³la². Jā¹-nxe³kxe³su² Kris²tu³jah¹lai²na² wān³txan²tū³ i³hen³txi³ki³kxe³su² sxi²ha² au³txi³nāu³xa² yā¹nx²na³la². Txai²yā¹nxe³sxā³ a²nū²a² ā³xa² wi¹li³sxa³kat³sū³-na³la². A²nxe³te²na² sxi²ha² txon³tū³ka³txa² yā¹nxain¹na³la². Wain³txi³ i³tih³-nxe³txai¹lxa². ¹¹Jā¹nxe³ju³kxai³lu² Txa²wā¹sū³na² hi²sen³kxai³lu² Je³su² Kris²-tu³jah¹la² i³sa²si¹hā³ū¹nhē³na²hē³la². i³sa²si¹hā³sxā³ i³ye³kxi²nē³te³nah¹lxi¹:

—Txa²ki³lha³lxa² so¹lxi³ yxo²i²sa²tē³jah¹lxi¹hē¹li¹. A²nū²a² ā³xai²na² yxo²-i²ah³lxi³txa³hē¹li¹. Nxe³nē³lain¹na²hē³la². A²nxe³jah¹la² sxi²ha² txah³lxa³ki³a² au³txi³ ū³si³ya³kxi²ki³ka³ta² yā¹nxe² Txa²wā¹sū³na² A²ki³lha³lxa² ū³whxe³-ū¹nhē³na²hē³la². Nxe³ju³tan¹te²kxa³ya³lhu² yxo²i²ki³kxai²nān²tū³ en²nē³-nxa³lho³la². ¹²Nxe³tū³ka³txai²na² sxi²ha² ton³tū³ka³txa² yā¹nxain¹na³la².

Jā¹nxe³nū²la² a²nū²a² i²li³te²a² ou²ro²ki³su² ta³nxa² pra²ta²ki³su² ta³nxa² txah³lxa³kxa² a³lxi²ki³a² i²li³ki³su² ta³nxa² nxe³ki³a² te³sxā³ sxi²ha² wi¹thi³na² txo³nai¹nhī³nx²na³la². A²nxe³thi³nai²na² wān²ju³ta³la³ yū³hī³nx²nxa³wa². Jā¹nxe³jut³sū³nxe² i³tih³nxe³nx²ti³tū³ka³txa²kxai³ wain³jau³su² i³tih³nxe³nx²ti³kxai²nān²tu³ sxi²ha² wā²nxa³thi³na² ton³tū³ka³txa² yā¹nxain¹na³la². Te²yā¹nxūn³jut³su² a²nū²a² ā³xa² hi³sa³kat³su² ta³nxa² wai³nhxān³sxu² ta³-nxa² si³sa³nxān³su² ta³nxa² nxe³sxā³ tē³nū²la² sxi²ha² txo³nai¹nhī³nx²na³la². A²nxe³thi³nai²na² wān²ju³ta³ yū³hī³nx²na³la². Jā¹nxe³jut³sū³nxe² i³tih³nxe³nx²ti³tū³ka³txa² wai³nxa³jau³su² i³tih³nxe³nx²ti³kxai²nān²tu³ sxi²ha² wān²-thi³na² ton³tū³ka³txa² yā¹nxai¹nhī³nx²na³la². ¹³Nxain¹kxai²nān²tu³ kxā³-non³tāu³a¹ Kris²tu³jah¹la² a³ka³nxī²sxā³ wxā³tāu³a¹ txa²wā¹wa³ka³li³yu³ta² i²te³lhxa³ wxā³tāu³a¹ kāi³ki³ju³ta² i²nē³lain¹tu¹wa². Kāi³ki³ju³ta² wi¹ta³nxa² wi¹lxa²ta³nxa² e³lxa¹ i²nē³lain¹tu¹wa². I²nē³lhxa³ a³ya³txi²sxā³ i³yī¹li²nē³-tu¹wa². I³yī¹li²nē³ju³ta² ha³nxe²a² yā¹nxe³hī³nx²na³la². Kāi³ki³ju³ta² ha³nxe²a² yan³sxā³ wān²ki³kxa² yā¹nxe³sxā³ Kris²tu³jah¹lai²na² i²nē³lhān²sxā³ i³yī¹li²-nē³lain¹tu¹wa². ¹⁴A²nxe³jah¹la² sxi²ha² txon³thi³na² wā²na³kxi²ti³hi¹txa³jah¹-lo²su² kxai²nān²tu³ wi¹wi¹nxe² ū³yho³hi²nyhain¹tu¹wa². ¹⁵Nxe³yān¹ta¹ sxi²ha² ū³txo³nain¹ju³ta² wā²nhxan³kxai²nān²tu³ ū³yho³hi²kxe³nū³a² tī¹kxi¹hī³nx²-na³la². Nxe³ha³kxai³ sxi²ha² ū³ton³jah¹la² sa²kxai³lu² ha³nxe²a² wān²kxi²-kxai²nān²tu³ a²nū²a² so¹lxi³ ih³hī³nx²na³la². Nxe³kxa² yā¹nxe² Txa²wā¹sū³na² wa³ka³li³yu³ta² wi¹kāi³xa³te²su² te²a² a²yo³ha² yū³hī³nx²nxa³wa². ¹⁶Nxe³-yān¹ta¹ wxa²nū³ka³txi³ i³nxai²na² Je³su²jah³lai²na² wān³txa² yxo²i²yah³-lxin¹te² i³nxai²na² Txa²wā¹sū³na² sxi²ha² yā¹xah³lxi¹lxa². Txa²wā¹sū³na² Yāu³-ka³txa² nxu²kwai³yxa³nx²ti³na³la². ¹⁷Jā¹nxe³jut³su² Txa²wā¹sū³na² sxi²ha² yxo²i²hā³kxa¹ wi¹hlin¹khai¹nx²na³la². Wxa²nū³ka³txi³ i³nxai²na² Txa²wā¹sū³na² sxi²su² yā¹xah³lxi¹lxa². Nxe³ha³kxai³ Txa²wā¹sū³na² sxi²ha² sa²nai¹te²lhxa³ a²nū²a² nxe³ke³la³te²kxai³ a²nxe³te²a² sa²kxai³lu² Txa²wā¹sū³na² hi²sen³su² ko³nxe³ti³ i³yī¹li²tu¹wa².

¹⁸Nxa²ha¹te¹ wxa²e¹nāu³ai²na² i³ki³ha¹kxi²nha²yah³lxi³txa³hē¹la². Wxa²-nū³ka³txi³ i³nxai²na² wān³txi³kai³lu¹, e³yah³lxin¹te³nah¹lxi¹:

—Txa²na² a²nū²a² a²hoh³lxi³sa²ju³ta² yū³na¹nha¹. Nxa¹ha²kxai³ a²hoh³lxi³-sa¹nha¹. Wxa²e¹nān¹jau³xa² yah³lxin¹kxai²nān²tu³ hai³txi³ a²hoh³lxi³syah¹lxi³-hī³nx²nxa³lxa². Oh³xai²nān¹ta² a²hoh³lxi³su² jah¹la² so¹lxi³ a²hoh³lxi³khai³-lxa³ hī³nx²na³la².

—Nxe³jau³xai²na² kwa²toh³lxi³jau³xai²la¹wi¹. Yuh³xai²nān¹te²su² te²a² nxe³nx²tai¹nha³ta²wa². ¹⁹Nxe³sxā³ yuh³xai²nān¹te²a² a²hoh³lxi³su² jau³-xai²na² sa²kxa³lu² Txa²wā¹sū³na² ye³i²tāu³a² kwa²toh³lxi³jau³su² na³la². Nxe³sxā³ Txa²wā¹sū³na² ū³wha²li¹txā³nxai³tān¹jau³xa² e³te³nah¹lxi¹:

—Yuh³xai²nān¹te²a² a²hoh³lxi³su² te²su² te²a² ku³kuh³nxe² e³te²ju²hē³li¹. Nxe³te²na² Txa²wā¹sū³nu²su² hi²sen³su² kwa²to³toh³lxi³jau³xai²la¹wi¹. Nxe² i³yī¹li²jah¹lai²la¹wi¹. Nxe³ta¹hxai²hē¹la². ²⁰Te²yā¹nxe³te³nah¹lxi¹:

—Yuh³xai²nān¹te²a² a²hoh³lxi³su² ju³ta² hai³txi³ wā³nxīn¹te²sxa³yu²hē³li¹. Kwa²hāi¹nxe² toh³lxi³jut³su² te²ju²hē³li¹. Txa²wā¹hxi²kan¹ta² Si³yxa³juh¹-lai²na² so¹lxi³ ju¹tai²li² wi¹la³la³kxi²te²ju²hē³li¹. Nxe³ta¹hxai²hē¹la². ²¹Nxe³-ha²kxai³ yuh³xai²nān¹te²a² a²hoh³lxi³su² jah¹la² ā³si³tē³kxi²te² i³nxai²na² yxo²kāin²txi³ āu²la²ti³ e³yah³lxi³txa³hē¹la². Txa²wā¹sū³na² hi²sen³kxai³lu² yen³kxa² yxo²h³akxa¹ ū³hū¹nē³kxai²la¹wa². ²²Pau²lah³lo²na¹xai²na²,

A³po²lah³la², Pe²jah³la², nxe³sin¹sxā³ hxi²nū¹nxa²lxi³si¹sa²sin¹jau³su² Txa²-wā¹sū³na² ū³hū¹nxa²sah¹lxi³sin¹na³la². Wi¹lhin¹nxa²lxi³si¹sin¹jau³su² Txa²wā¹-sū³nu²su² te²kxai³lu² txa²wā¹ha³lo²a² ū³hū¹nxa²lxi³na³la². Ka³te³na² wi¹tāu³a² ū³hū¹nxa²lxi³na³la². Ya³lu²yah³lxin¹kxan²ti³ wi¹lha²hau³ko³tūh¹nxa²lxi³-tu¹wa². Yen³kxa² tau³ton³kxi¹nx²ti³kxa² Txa²wā¹sū³nu²su² te²kxai³lu² ū³hū¹-nxa²lxi³tu¹wa². Ha³lo²a² hāi¹nxe³ti³xa¹ ū³hū¹nxa²lxi³tu¹wa². ²³Nxe³nxa²ha¹te¹ Kris²tu³jah¹lai²na² sa²kxai³lu² Wxa²hxi²kan¹txa² Si³yxa³u³jah¹lai²la¹wa². Jā¹-nxū³sxā³ Kris²tu³jah¹lai²na² sa²kxai³lu² Txa²wā¹sū³na² Ta²hai²la¹wa².

Kris²tu³jah¹la² i³sa²si¹hā³sa²sin¹jau³su².

4 ¹A³po²lah³la² txai²na² nxe³sxā³ Kris²tu³jah¹la² i³sa²si¹hā³sa²sin¹na²-hē³la². Txa²wā¹sū³na² wān³txu¹tai²na² hāi³jau³xu¹tai²na² i³yau¹ū³sain¹-sin¹jau³xa² i³hen³txi³jah¹lo²su² si¹na¹wa². ²Nxe³na¹kxa²yā¹nxe³te²he³la³kxi³i³nxai²na² sa²kxai³lu².

—Txa²wā¹sū³na² wān³txa² a²yo²ha³kxa¹ sa²wai³wait³sxā³ wi¹kāi³xa²xai³-txai¹lxi¹. Nxe³te²ju²hē³la². ³Jā¹nxa¹jut³su² a²nū²ai²li² i²sa²sxā³ i³yī¹li²sa²ju³-ta³nū³a² hxi²waun³txin²nxa³lho³la². Wxāi²la³ tā³nxa² a²nū²a² hxi²kan¹te²la³ tā³nxa² i³yī¹li²sa²ju³ta³nū³a² hxi²waun³txin²nxa³lho³la². Kāi³a¹ju³khai³su² kxan²ti³ i²nha²sxā³ i³yī¹li²nha²ye²sa²nxa³lho³la². ⁴Txa²ē¹nāu³ai²na² ko³-nxe³ti³ kāi³a¹ju³ta² txai²na² i²nha²nxa³nha²wa². Wā²nxūh¹lxi³txi³ wi¹lhin¹-ti³hi¹nha²ju³ta¹la³ te²txā³wa². Txa²wā¹hxi²kan¹ta² Si³yxa³u³jah¹lai²na² so¹lxi³ i²sa²sxā³ i³yī¹li²sa²ju³ta³nū³su² hxi²ka¹nhī³nx²na³la². ⁵Jā¹nxe³sxā³ a²nū²ai²li² ko³nxe³ti³ i²yī¹li²hain¹yah³lxi³txa³hē¹la². Ha³lo²a² ā³nha³ko³txā³wa². Nxe³ta¹ Txa²wā¹hxi²kan¹ta² Si³yxa³u³jah¹lai²na² a³ka³nxī²ju³ta² wah³nxe³jah³lxi³-hē¹la². A³ka³nxī²hi¹na¹ a²nū²a² hāi³jau³xa² a²ē¹na² au³txi³ hāi³jau³xa² yxo²-ha³kxa¹ i³yau¹ū³nhē³tu¹wa². A²ē¹na² ko³nxe³ti³ kāi³so¹nhain¹ju³ta² yxo²ha³-kxa¹ i³ko²ko²txa²ne¹nhē³tu¹wa². Jā¹nxe³sxā³ Txa²wā¹sū³na² hi²sen³kxai³lu² a²nū²ki³na¹xai²na² sa²nēn¹kxi²xai³nē³tu¹wa².

⁶Txa²wā¹tā³nāu³xāi³. Wain³txi³ i³yau¹ū³nx²ta¹jau³su² txai²na² Pau²lah³-lo²na¹xai²na² A³po²lah³lai²na² kāi³a¹jau³hū³jau³syē¹nx²ti³na³la². Wxa²-hxi²kan¹jah¹lo²nāu³xa² txai²la³ tā³nxa² A³po²lah³lai²la³ tā³nxa² i²li²te²a² hxi²kan¹te²su² te²la³ tā³nxa² ā³kāi³xai³ju³ta¹na² so¹lxi³ sa²nēn¹kxi²xai³txai¹-yah³lxi³hē¹la². Nxe³yān¹ta¹ a²nū²a² ā³xa² ā³kāi³nūn³ju³ta¹na² ā³kāi³so¹ain¹-sxā³ sa²nēn¹kxain¹yah³lxi³txa³hē¹la². A²nū²a² ā³xa² ha³ya³kxa³lxi³su² hi¹-ain¹jau³su² i³kāu³kxain¹yah³lxi³txa³hē¹la². ⁷I¹he²a² hxi²ka² sa²sen³sai¹sxā³ hxi²kan¹te²nx²txa²lxi³te²la¹xā³? Txa²wā¹sū³na² hi²sen³su² yen³kxa² yxo²ha³-kxa¹ ū³hū¹nx²ti³xai³lhai¹la²? Nxe³ha³kxai³ i¹h¹nxe³kxa²yan³ti³ta³ nūh¹ so¹kxi²-ki³lxo³nyhah¹lxin¹te²la¹xā³? Yxo²kāin² e³yah³lxin¹kxan²ti³ Txa²wā¹sū³na² hxi²ki³kxai³lu² yen³kxa² yxo²ha³kxa¹ ū³hū¹nx²ti³jah¹lai²la¹wa².

⁸Nxe³sxā³ wxa²ē¹nān¹jau³kxai³lu¹:

—Yen³kxa² yxo²ha³kxa¹ yū³sī¹na¹xā¹. Yen³kxi³h³khai³sī¹na¹xā¹. Ha³lo²a² wa³kxēn³sa²si¹na¹xā¹. Yxān¹ta¹ wxa²nū³ka³txai²li² yah³lxi³sī¹nxā³xā¹. Yah³-lxin¹jau³su² ya²la³tu³ ha³lo²a² wa³kxēn³ti³nāu³su² yah³lxin¹ke¹la³te²kxai³ ha³-lo²a² yxo²ha³kxa¹ hau³ko³ja³syah¹lxi³si¹hī³nx²na³la². Yxān¹ta¹ yxah²lxa³lxa². ⁹Je³su²jah³la² i³kaix¹so¹sain¹sīn¹nha²wa². Nxe³kxan²ti³ ā³si³wxē³not³sa²sin¹-ta²nū³nha²wa². A²nū²a² su¹lhā³tū³ka³txi³ hū³sa²sin¹nha²wa². I²sa²sān²sin¹-sxā³ ko³nxe³ti³ kāi³tū³ka³txa² yā¹nxa² su¹lhā³te³lhā³ sa²sin¹ta²nū³nha²wa².

Oh³xan¹tū³ka³txa² ī²i², yuh³xan¹tū³ka³txa² ī²i², nxe²sain¹sīn¹nha²wa².
¹⁰Nxe²ha²kxai³lu¹ Kris²tu³jah¹la² wān³txa² sa²yo²we¹tha²kxai³ kwa²toh³.
 lxi³jau³su² e³e¹nx²ti³si¹na¹wa². Wxāi²na² Kris²tu³jah¹la² ā³nū²kxi¹nx²ti³ha².
 kxai³ a²hoh³lxi³su² khai¹ye²yah³lxi³nhi¹lxa². Hxi²tha²on³sa²sīn¹kxan²ti³
 nū³kxūn³khaix¹ye²yah³lxi³nhi¹lxa². Kō³te³kxi²sain¹sīn¹kxan²ti³ wxāi²na² sa².
 nēn¹kxi¹nx²tain¹sīn¹na³la². ¹¹Ye³ka³lxa¹txi³ he³ja³lu²sa²to³si¹nha²kxai³ ya³.
 lxu²ja³lu²sa²to³si¹nha²kxai³ sa²sīn¹toh³na³la². Wān²txa²sa²to³si¹nha²kxai³
 kāin² waix¹sain¹to³si¹nha²kxai³ nxe³sain¹te²sa²si¹na¹wa². Hai³txi³ txa²sxi².
 khai³lxa³ yū³sa²si¹nxa³wa². ¹²Txa²yain³txa² so¹kxi²te³lhxā³ kāin² wa³kon³.
 nha¹wa². Yo²xūn³txi³ ī³ye³kxi²sain¹sīn¹kxan²ti³ wi¹lhit¹sxā³ ī³yī¹li²hain¹.
 nha¹wa². Nū³kxūn³txi³ khāuh³lxa³txi³sain¹sīn¹kxan²ti³ ya³nān³ta³ki²la²sxā³
 yxau²xai³si¹na¹wa². ¹³Kō³te³kxi²sain¹sīn¹kxan²ti³ wān³txa² wi¹jau³xa² ī³wa².
 lū³xain¹nha¹wa². A²kūh³lxa³txi³su¹ syex¹tain¹sīn¹na³la². Nxe³hī¹nān¹te²tu³
 sxi²ha² a²nxa³ti³ju³ta² ha³lo²a² sa²tā³kxi³te²jai¹ti²tu³wa². Jā¹nxe³jut³sū³nxe²
 nxe³sain¹sīn¹na³la².

¹⁴Jā¹nxa¹jau³su² ū³wha²li¹la³kxi¹nx²ti³si¹na¹tāu³a² āu²lxa²to³txa²lxa¹ju³ta²
 ten³sa²nxa³nha²wa². Hāi¹sxā³ txa²wē³ha³lxi³hū³nxe² a³lxi²na¹kxa² yā¹nxe³sxā³
 ī³tih³nxe³nx²ti³te³lhxā³ nxe³nx²ti³nha¹wa². ¹⁵ī³tih³nxe³nx²ti³jah¹la²nāu³xa²
 ka³lxa¹txi³ yū³yah³lxi³n¹kxan²ti³ a²wi³nu²khai³xa² ka³na³ka³nat³sxā³ yū³nx².
 ti³hī³nx²na³la². A²nxe³te²a² wxa²wi³nu²khai³hū³na¹wa². Je³su²jah¹lai²na²
 wān³txa² wi¹jau³xa² a²wi¹lhi¹na² ī³yau¹ū¹nx²ta¹ta¹ti²tu³wa². Nxe³nx²ta¹ha².
 kxai³ nxe³hī¹nān¹te²tu³ Kris²tu³jah¹la² ā³nū²kxi²sxā³ yxau²xai³yah³lxi³lxa².
 Jā¹nxe³nx²ta¹ha²kxai³ wxa²wi³nu²khai³hū³na¹wa². ¹⁶Nxe³na¹ha²kxai³ wi¹kāi³.
 a¹kxa² yā¹nxe² kāi³jah³lxi³hē¹la². ¹⁷Jā¹nxa¹jut³su² Ti³mo²jah³la² ī³sa²si¹hā³ūh¹.
 nx²ta¹tu¹wa². A²kxā³nxa² Txa²wā¹hxi²kan¹ta² Si³yxau³jah¹lai²na² wān³txa²
 ī³tih³nxe³na¹ha²kxai³ yxo²i² ā³si³wxe³na²hē³la² Ti³mo²jah³la²sa³. Nxe³ha².
 kxai³ a³lxi²na¹wa². Txa²wē³sa² yā¹nx²na³la². Sa²wai³wait³sxā³ wi¹kāi³jah¹.
 lai²la¹wa². A²nxe³jah¹lai²na² sa²kxai³lu² Je³su² Kris²tu³jah¹lai²na² wān³txa²
 wain³txi³ sa²yo²wet¹sa²tē³si¹nx²ti³jau³su² ī³yau¹ū¹nx²ti³tu¹wa². A²nxe³jau³.
 xai²na² Je³su² Kris²tu³jah¹la² ka³tē³na² wi¹tāu³su² ū¹hū¹nx²ti³si¹jau³su² ī³yau¹.
 ū³xi¹nx²ti³tu¹wa². Nxe³jau³jau¹xai²na² Je³su²jah³lai²na² wān³txa² yxo²i²tū³.
 ka³txi³nāu³xa² yxo²ha³kxa¹ ī³yau¹ū¹hain¹to³ha¹wa².

¹⁸Yxān¹ta¹:

—Pau²lah³la² wā³li²nxa³lho³na¹. Wxa²nū³ka³txa² ha³tih³nū³ka³txa² wxa².
 ē¹nāu³ai²na² e³kāi²non³sxā³ ī³ye³yah³lxi³ta¹hi¹nhe¹la². ¹⁹Txa²wā¹hxi²kan¹ta²
 Si³yxau³jah¹la² a²ten³jau³su² kxai²nān²tu³ wa³su³txi³ wā³li²na¹tu¹wa². Wā³.
 li²na³kxi²nān³tu³ yxo²kāin²ne³te² ī²nxa² ī²nxa²lxa¹tu¹wa². Wxa²wān³txa²
 ain³kxi¹nxa²lxa¹tu¹wa². Jā¹nxe² wā³nxīn¹sxā³ kāi³yah³lxi³n¹ju³ta² ī²nxa²lxi³.
 nū³na¹tu¹wa². ²⁰Txa²wā¹sū³na² wā³nxīn¹ta² Si³yxau³jah¹lai²la¹wa². Nxe³sxā³
 Kris²tu³jah¹la² ā³nū²nxī²sxā³ yxau²xai³ki³kxai²nān²tu³:

—Txa²wā¹sū³nu²su² Txa²hxi²kan¹jah¹lai²la¹wi¹. Nxe² e³kxi²ki³kxai²nān²tu³
 ā³ya²la³la¹ Txa²wā¹sū³na² wā³nxīn¹sxā³ ā³si³tē³kxi²nē³na³la². Yxān¹ta¹ Je³su².
 jah¹la² ā³nū²nxī²sxā³ yxau²xai³ki³sxa³kxai²nān²tu³:

—Txa²wā¹sū³nu²su² Txa²hxi²kan¹jah¹lai²la¹wi¹. Nxe²e³kxi²ki³kxan²ti³ kwa²
 wān³txi³su² hī³nx²na³la². ²¹Nxe³ha²kxai³ ju¹ta¹li² nū¹hī²jah¹lxi³hē¹la². Wā³.
 li²na¹tāu³a² ī³kwa¹i²kxi²sxā³ ī³wai³si¹nx²ta¹jau³su² tā³nxa² txa²ē¹nāu³ai²na²
 thāi³ti³la² a³lxi²si¹nx²ta¹jau³su² tā³nxa² nū¹hī²jah¹lxi³hē¹la².

Yxo²i²tū³kā³txi³nāu³xai²na² kō³nxe³thi¹nain¹jau³su².

5 ¹Nxa²ha¹te¹ wxa²nū³kā³txi³ i³nxa² kō³nxe³thin¹khaix¹te²a² yū³yah³lxi³ta¹-hi¹lxa². Kō³nxe³khaix¹ju³ta¹la¹wa². Hai³txi³ Ju³te²a² nū³kā³txi³su² te²a² tā³nxa² Ju³te²a² nū³kā³txi³sxa³te²su² te²a² tā³nxa² te²yā¹nxe² kāi³ain¹te²sxa³-yū²hē³la². Wxa²wi³na² sxe³xa³ka³lxi³khai³xa² tē³sxa³ so¹yah³lxi³ta¹hi¹nhē³la². ²Nxe³kxan²ti³nū¹ yxo²kāin²e³yah³lxi³ta¹hi¹nhē³la². Hai³txi³ i³āin²ta³kxah¹lxi³-ta¹hxā³nhē³la². Jah¹lai²li² i³sa²ha³lo²sa²tā³ah³lxi³ta¹hxā³nhē³la². ³Nxe³yān¹ta¹txai²li² nxū²kwai³ye³lot³sxā³ yxaun²nxa³ta¹ti²tu³wa². Yxān¹ta¹ txa²ē¹nāu³ai²na² i²nx²ta¹wa². Nxe³ha²kxai³ wxa²yen³nāu³a² yxau³na¹kxe³hū³nxe² kō³nxe³ti³ i³yi¹-li²hai¹na¹wa². Kō³nxe³thin¹sxā³ kāi³jah¹la² ā²la² kō³nxe³ti³ i³yi¹li²hai¹na¹wa². Je³su²jah¹la² Txa²wā¹hxi²kan¹ta² Si³yxau³jah¹lo²su² ha²kxai³ i³ye³kxi²sa²jau³xa² i³ye³kxi¹nx²ta¹wa². ⁴Nxe³ha²kxai³ ā³yā³nū³kxi¹jah³lxi³hē¹la². Ā³yā³nū³kxah³lxi¹nx²ai²nān²tu³ txa²ē¹nāu³ai²na² ā³nū³kxi¹nx²ti³nū³na¹tu¹wa². Je³su²jah¹la² Txa²wā¹hxi²kan¹ta² Si³yxau³jah¹lo²su² ha²kxai³ a²wā³nxin¹ju³khai³xa² ā³si³tē³-kxi²nē³tu¹wa². ⁵A²nxe³jah¹lai²na² sa²kxai³lu² kō³nxe³thin¹sxā³ kāi³jah¹lai²na² sa²kxai³lu² i³ye³kxi¹jah³lxi³hē¹la². I³ye³kxah³lxi¹te³nah¹lxi¹:

—Kō³nxe³ti³ kāi³i¹nhē³li¹. Sa³ta³na²jah¹la² a²wa³kxēn³syē¹txai¹li¹. Yah³lxin¹-jau³su² i³ye³kxi¹jah³lxi³hē¹la². Kō³nxe³ti³ kāi³jah¹lo²kxai³lu² Txa²wā¹sū³na² ā³yo²o³tū¹si¹yah³lxi¹n¹jau³su² i³ye³kxi¹jah³lxi³hē¹la². Nxe³kxai²nān²tu³ a²nū²khai³xa² ā³kho³kxan²ti³ Je³su²jah¹la² Txa²wā¹hxi²kan¹ta² Si³yxau³jah¹la² a³ka³nx¹sxā³ wxā³hi¹na¹ a²wi¹tāu³khai³xa² ā³wa²sut¹sxā³ yxau³tu¹wa².

⁶Jā¹nxe³jut³su² yxo²kāin²txi³ e³lah³lxin¹ju³ta¹ wai³nxa³wa². Te²yā¹nxe³-jau³su² txa²wā¹yah³la²nāu³xa² e³lain¹te³nah¹lxi¹:

—Yain³tū³xa² i³wa¹kxi²ki³a² jū¹nxa² so¹lxi³ ū³sa²wi¹ki³kxai²nān²tu³ ye³-jen¹na² tū³xai²na² yxo²ha³kxa¹ i³wat¹te²ju²hē³li¹. Txa²wā¹yah³la²nāu³a² nē³lai¹nhxai²ta¹ti²tu³wa². ⁷Nxe³ha²kxai³ kō³nxe³ti³ kāi³ju³ta¹tā² a²wi³na² sxe³xa² so¹kxi²ju³ta¹ jā¹nx²na³la². I³wa¹kxi²ki³a² yā¹nx²na³la². Jā¹nxe³sxā³ kō³nxe³ti³ kāi³ju³ta¹ i³wa¹kxi²ki³hū³nxe² ā³na¹jah¹lxi³hē¹la². Yxah³lxin¹-kxai²nān²tu³ wxa²ē¹nāu³ai²na² ā³nhxan³ka²ti³nx²ti³hī³nx²na³la². Nxe³sxā³ yain³tū³xa² tah²nū³xa² yā¹yxah³lxi³hī³nx²na¹lxa². Nxe³kxai²nān²tu³ kō³nxe³ti³ kāi³ju³ta¹ i³wa¹kxi²ki³hū³nxe² yū³yah³lxi³hī³nx²na²lxa². A²kxā³nx² Txa²-wā¹sū³na² sa²kxai³lu² txa²wā¹yah³la²nāu³xu¹ta¹na² e³kxi²te³nah¹lxi¹:

—Wxa²kō³nxe³ti³ kāi³yah³lxin¹ju³ta¹ yū³yah³lxi¹nha²kxai³ o³ve²a² wē³sa² tē³sxā³ su²lhā³jah¹lxi³hē¹li¹. Yah³lxin¹kxai²nān²tu³ kō³nxe³ti³ kāi³yah³lxin¹-ju³ta¹ ne³wā³na³kxi¹nx²ta¹wi¹. Nxe³ta¹hxai²ti³ai¹ti²tu³wa². Te²yā¹nxe³ju³-kxai³lu² Kris³tu³jah¹la² hi²sen³kxai³lu² o³ve²a² wē³sa² su²lhā³yah³lxin¹kx²a² yā¹nx²na³la². Ā²la² ya³lu²kxi²nē³ta¹hxai²ti³ai¹ti²tu³wa². ⁸Jā¹nxe³hī¹nān¹te²tu³ Kris³tu³jah¹la² ya³lu²kxi²nē³ju³ta¹ i²xi²ki³je³na² Pas²kwa² yain³txa² yain³ki³-tu¹wa². Yain³ki³tāu³a¹ hai³txi³ i³wa¹kxi²ki³a² yain³ki³sxa³lho³la². Hāi¹sxā³ yain³txa² tah²nū³xa² i³wa¹kxi²ki³la³ yū²nx²ti³xa² so¹lxi³ yai³nhī³ki³tā³la². Jā¹nxe³kxe³hū³nxe² kō³nxe³ti³ kāi³ki³ju³ta¹na² a²nū²a² ā³xa² kō³nxe³ti³ āin³-kxain¹ki³ju³ta¹ ā³na¹ki³sa³kxai³ kō³nxe³ti³ kāi³ki³ju³ta¹ ā³na¹ki³sa³kxai³ nxe³-ki³tu¹wa². Nxe³sxā³ wi¹lhin¹ju³ta¹ so¹lxi³ kāi³ki³sa³kxai³ ya²la³lyu³ta² so¹lxi³ kāi³ki³sa³kxai³ nxe³ki³tu¹wa². Nxe³ju³ta¹ so¹lxi³ ten³ya³sah¹lxi³hē¹la².

⁹Jā¹nxa¹ju³kxai³lu² wān³txa² ū³wha²li¹la³kxi¹nx²ta¹hī¹nai³tā² e³kxi¹nx²-ta¹ta¹ti²tu³wa². A²nū²a² kō³nxe³thin¹te²a² ā³na¹sxā³ a³li³si¹nx²la¹jau³su²

kwa³na³nx²ta¹ta¹ti²tu³wa². ¹⁰Yxān¹ta¹ ha³lo²a² yuh³xai²nān¹ta²ko³xai²na² hin¹yah³lxin¹tāu³a² a²nū²a² ko³nxe³ti³ kăi³te²su² te²a² ha³ten¹jah³lxin¹ju³ta² ten³sa²nxa³nha²wa². A²nū²ā³xa² yen³kxa² yxo²kwain³jah¹lo²su² ta³nxa² a²nū²a² ā³xa² ā³ke³tū¹sxā³ yen³kxa² so¹kxi²jah¹lo²su² ta³nxa² txah³lxa³kxa² Txa²wā¹sū³nu²su² ki³lxo³sxā³ ten³ju³ta³lot³jah¹lo²su² ta³nxa² nxe³ju³ta² kăi³-sxā³ ha³ten¹jah³lxin¹ju³ta² kwa³na³nxa²lxin³nxa³hē¹la². Nxe³tū³kă³txa² yxo²-ha³kxa¹ ha³ten¹jah³lxin¹ke³la³te²kxai³ yuh³xai²nān¹ta²ko³xa² a³li³yah²lxih³-nxa¹lxa². ¹¹Nxe³yān¹ta¹ a²nū²a² nxe²e³kxi²te³nah¹lxi¹:

—Txi²li² Je³su²jah³lai²na² wān³txa² yxo²i²jah¹lo²sa¹wi¹. Nxe³jau³su² ko³-nxe³thin¹sxā³ o²la³kxi²ta³nxa² a²nū²xā³xa² yen³kxa² kăin² yxo²kwain³ta³-nxa² txah³lxa³kxai²li² tē³sxā³ txa²wā¹sū³nu²su² ki³lxo³sxā³ sa²yxo²we¹ta³nxa² a²nū²a² ā³xa² i³wa³ka³si³nyhu¹te²la³ ta³nxa² i³na²jau³xa² ūn³jau³xa² i³na²sxā³ wen¹ta³nxa² a²nū²a² ā³xa² ā³xa² ā³ke³tū¹sxā³ yen³kxa² so¹kxi²ta³nxa² nxe³sxā³ nxe³te²he³la³ka² Txa²wā¹sū³na² wān³txa² yxo²i²te²a² so¹lxi³ a³li³si¹jah³lxih³-hē¹la². Ī³yain³kxi²ti³hex¹nyhu¹ah³lxih³ta³hē¹la².

¹²⁻¹³Nxe³na¹ju³su² a²nū²a² ā³xai²li² yxo²i²xa³te²a² ko³nxe³ti³ ĩ³yī¹li²hai¹-na¹ju³ta² hxi²kan¹sa²nxa³nha²wa². Txa²wā¹sū³na² hi²sen³kxai³lu² ko³nxe³ti³ ĩ³yī¹li²hain¹tu¹wa². Yxān¹ta¹ wxa²nū³kă³txi³ ĩ³nxai²na² Je³su²jah³lai²na² wān³txa² yxo²i²tū³kă³txi³ ĩ³nxai² ko³nxe³ti³ ĩ³yī¹li²waun¹nyhu¹ah³lxih³lxa². Nxe³yah³lxih³nha²kxai³ a²nū²ai³ta³lxi³ ko³nxe³ti³ kăi³jah¹lai¹ta³lxi³ ā³na²sxā³ wxa²li³ti³hi¹jah¹lxih³hē¹la².

Yxo²i²tū³kă³txa² ā³nhe¹kxi²nyhu¹ain¹jau³su².

6 ¹Nxa²ha¹te¹ Je³su²jah³lai²na² wān³txa² yxo²i²tū³kă³txi³ ĩ³nxai²na² ā³nhe¹kxi²nyhu¹ah³lxin¹kxai²nān²tū³ Je³su²jah³lai²na² wān³txa² te³nai¹-nxa³tū³kă³txa² a²hxi²kan¹jah¹la² ĩ³hen³txain¹yah³lxih³ta³hē¹la². Txa²wā¹sū³na² sa³wi³ha³lxih³ ĩ³nxai²na² wxa²hxi²kan¹jah¹la² so¹lxi³ ĩ³yau¹ū¹nha¹jah³lxih³hē¹la². ²Nxe³ha²kxai³ kxān³ton³tāu³a¹ yan¹nāu³a¹ Txa²wā¹sū³na² sa³wi³ha³lxa² Je³-su²jah³lai²na² wān³txa² yxo²i²tū³kă³txa² sa²kxai³lu² yuh³xai²nān¹ta² nū³kă³-txi³nāu³xa² yxo²ha³kxa¹ kăi³ain¹ju³ta²li² wi¹ta³nxa² ko³ta³nxa² a³ya³txi²yah³-lxin¹tu¹wa². Nxe³ju³ta²li² a³la³kxi²yah²lxan³ta²lu¹wa². Nxe³yah³lxih³nha²kxai³ ha³lo²a² kăi³nxa³ju³ta² hxi²kan¹txi³ a³ya³tain¹yah³lxih³nx²nxa³lxa². ³Kxān³-nāu³a¹ oh³xan¹tū³kă³txa² kăi³ain¹ju³ta²nū³a² a³ya³txi²nū¹hain¹nūn³ki³tu¹wa². Nxe³ha²kxai³ hī¹na² yxau²xai³ki³ju³ta²na² kăi³ki³ju³ta² hxi²kan¹txi³ a³ya³txi²-yah³lxih³nxa¹lxa². ⁴Jā¹nxe³ju³su² Txa²wā¹sū³na² yxo²i²xa³tū³kă³txai²na² a²hxi²kan¹jah¹la² yen³kxa² toh³lxa³ta² wān³txa² toh³lxa³ta² ĩ³hau³ko³txa²lxi³-si¹hah³lxin¹jau³su² ĩ³ye³kxai³yah³lxin¹kxai²nān²tū³ wai³nxa³wa². Je³su²jah³-lai²na² wān³txa² yxo²i²sxā³ yxau²xai³tū³kă³txi³ ĩ³nxai²na² a²hxi²kan¹te²su² te²a² so¹lxi³ ĩ³hau³ko³txa²lxi³si¹hah³lxin¹jau³su² ĩ³ye³kxain¹yah³lxih³hē¹la². ⁵Āu²lxa²tot³sah²lxin¹nha²wa². Wxa²nū³kă³txi³ ĩ³nxai²na² a²hoh³lxih³su² jah¹-lo²su² yū³nx²ti³xa³te²la¹xā³? Yen³kxa² toh³lxa³ta² wān³txa² toh³lxih³jau³xa² ĩ³hau³ko³te²la³ yū³nx²ti³xa³te²la¹xā³? ⁶Yū³te²ja¹ti²tu³wa². Nxe³kxan²ti³ Txa²-wā¹sū³na² wān³txa² ko³nxe²nxa²jah¹la² ĩ³yau¹ū¹hain¹yah³lxih³nha²kxai³ yxān¹-ta¹ Txa²wā¹sū³na² wān³txa² ain³kxi²jah¹la² ĩ³yau¹ū¹hain¹yah³lxa³nha²kxai³ nxe³yah³lxih³ta¹hi¹nhē¹la². Nxe³ju³ta²li² wai³nxa³wa².

⁷Nxe³yah³lxih³nha²kxai³ Txa²wā¹sū³na² wān³txa² ā³ne³wih¹nxa²lxih³-xa³wa². Nxe³ha²kxai³ ko³nxe³ti³ kăi³nxa²lxain¹ju³ta²nū³a² ta³nxa² yen³kxa²

kāi³kxi²nxa²lxa¹nju³ta³nū³a² ta³nxa² nxe³ju³ta² ko³nha²sxā³ en³yah³lxa³-
lxa², wi¹ju³ta² so¹lxi³ kāi³yah³lxin¹kxan²ti³na². Nxe³yān¹ta¹ ā³nhe²kxi²-
yah³lxin¹ha²kx ai³ wxa²hxi²kan¹jah¹la² yen³nāu³a² i³ye³sxā³ i³yi²yi²-
lhon¹ta³kxi²ny hu¹ah³lxi³ta¹hi¹nhē¹la². ⁸Yxān¹ta¹ ti³hex¹yah³lxa³lxa².
Nxe³yah²lxan³kxa²ha³tih³xan²tu³ ko³nxe³ti³ o²la³kxi²nyhu¹i², yen³kxa² kāi³-
kxi²nyhu¹i² yxah³lxi³ta¹hi¹nhē¹la². Wxa²nū³ka³txi³su² kxan²ti³ nxe² kāi³-
nyhu¹yah³lxi³ta¹hi¹nhē¹la². ⁹⁻¹⁰Wai³nxa³ju³ta² kāi³te²su² te²na² sa²kxai³lu²
Txa²wā¹sū³na² ha³lo²ai²li² hxi²kan¹txi³ ā³wih¹te²sxa³yu²hē³la². Ā³ke³tū¹-
nyhah¹lxi³txa³hē¹la². Kuh³lxa³thin¹sxā³ o²la³kxi²nxe³jah¹lo²su² ta³nxa²
txah³lxa³kxa² Txa²wā¹sū³na² ki³lxot³sxā³ ten³ju³ta³lot³nxe³jah¹lo²su² ta³nxa²
txu¹su² in³txa² ā³xo²la³kxi²ta¹ka³lxu³su² ta³nxa² in³txa² txu¹ha² ā³xū³whi¹ta³-
kxi²nyhu¹jah¹lo²su² ta³nxa² in³txah²lxi³ in³txah²lxi³ yxo²kwain³sxā³ o²la³kxi²-
nyhu¹te²su² ta³nxa² txu¹ha²lxi³ txu¹ha²lxi³ yxo²kwain³sxā³ o²la³kxi²nyhu¹-
te²su² ta³nxa² yen³kxa² kāi³jah¹lo²su² ta³nxa² a²nū²a² ā³xa² yen³kxa² kāin²
yxo²kwain³jah¹lo²su² ta³nxa² i³na²jau³xa² ūn³jau³xa² i³na²sxā³ wen¹jah¹lo²su²
ta³nxa² a²nū²a² ā³xa² i³wa³ka³si³nxe³nyhu¹jah¹lo²su² ta³nxa² a²nū²a² ā³xa²
ā³ke³tū¹sxā³ yen³kxa² kāi³so¹kxi²nxe³jah¹lo²su² ta³nxa² nxe² kāi³in¹tū³ka³-
txa² yxo²ha³kxa¹ hai¹txi³ Txa²wā¹sū³na² yxau³ju³ta² ā³wxe³kxi²hī³kī³sxa³wa².
¹¹Wxa²nū³ka³txi³ i³nxai²na² i²li³te²su² te² i³nxa² kxān³kxai³ te²yā¹yxah³-
lxin¹tai¹ti²tu³wa². Nxe³yān¹ta¹ ko³nxe³ti³ kāi³yah³lxin¹ju³ta² sa²wa²su²kxi¹-
nx²ti³na²hē³la². Txa²wā¹sū³na² so¹lxi³ sa²yo²we¹tū³ka³txi³sah¹lxi¹lxa². Je³su²
Kris²tu³jah¹la² Txa²wā¹hxi²kan¹ta² Si³yxau³jah¹lo²su² ha²kxai³ ya³lu²kxi²nē³-
lha²kxai³ wi¹lhin¹te²lo³txa²lxi³na³la². Txa²wā¹sū³na² Yāu³ka³txa² nxū²kwai³-
yxau³nx²ti³ha²kxai³ wi¹lhin¹te²lo³txa²lxi³na³la².

Txa²wā¹nū²ai²na² wain³txi³ kāi³kī³jau³su²

¹²Nxa²ha¹te¹ wxa²nū³ka³txi³ i³nxai²na² i²li³te²su² te² i³nxa² wān³txi³-
kxai³lu¹, e³kxi²yah³lxin¹te³nah¹lxi¹:

—“i²li³ju³ta² kāi³ti³ten³sa³nha¹.” Na¹kxai²nān²tu³ hxi²kan¹txi³ kāi³hī³-
na¹wi¹. Nīn¹jau³su² kxai²nān²tu³ wain³na³la². Yxān¹ta¹ yu³ka³na³ka³na³ju³ta²
so¹lxi³ wi¹lhin¹nū¹nhē³te²ju²hē³la². Te²yā¹nxe³yah³lxi³nū³nīn¹te³nah¹lxi¹:

—“i²li³ju³ta² kāi³ti³ten³sa³nha¹.” Na¹kxai²nān²tu³ hxi²kan¹txi³ kāi³hī³-
na¹wi¹. Na¹jau³su². Wain³na³la². Yxān¹ta¹ ju¹tai²li² a¹tūn³jut³su² ju³ta²
a²wa³kxēn³sa¹ju³ta² ten³te²txā³wa². ¹³i²li³jah¹lai²na² wān³txi³kxai³lu¹
e³kxi²te³nah¹lxi¹:

—Yain³txa² so¹lxi³ yain³weh³na²ki³ta³yo²ka³nū³su² te²ju²hē³li¹. Nxe³-
ha²kxai³ txa²wā¹yo²kxai¹li² yain³txa² so¹lxi³ yain³weh³na²ki³te²ju²hē³li¹.
Yxān¹ta¹ yan¹ye³jen¹nāu³a¹ txa²wā¹yo²kxai¹li² ne³ki³son³ti³hit¹sa²kxai³
yain³txa² ne³ki³son³ti³hit¹sa²kxai³ nxe³tu¹wa², Txa²wā¹sū³na² hxi²ka²sa³.
A²wi¹lhī¹nu¹tai²na² Txa²wā¹sū³na² hi²sen³kxai³lu² a²nū²a² we¹ta¹hxai²ti³ai¹-
ti²tu³wa². A²nxe³te²a² ko³nxe³thin¹sxā³ o²la³kxi²kī³ju³ta³nū³a² sa²yo²wet¹-
si¹kī³jau³nū³a² so¹lxi³ we¹txa³ha²kxai³ hāi¹sxā³ Txa²wā¹hxi²kan¹ta² Si³yxau³-
jah¹la² sa²yo²wet¹si¹kī³jau³nū³a² we¹tha²kxai³ nxe³ta¹hxai²ti³ai¹ti²tu³wa².
Nxe³hī¹nu¹tai²nān¹ju³ta² so¹lxi³ yxau³xai³kī³tā³la². Nxe³ha²kxai³ wain³txi³
sa²yo²wet¹si¹kī³jau³nū³a² Txa²wā¹hxi²kan¹ta² Si³yxau³jah¹la² i³hxi²ka¹-
tūh¹sa²tē³nē³na³la². ¹⁴Jā¹nxe³jut³su² Txa²wā¹sū³na² hi²sen³kxai³lu² Kris²-
tu³jah¹la² Txa²wā¹hxi²kan¹ta² Si³yxau³jah¹lo²su² ha²kxai³ a²nxe³jah¹lo²su²

jah¹lo²kxai³lu² ka³ten³su² i³sa²yxau³xi²si¹ta¹hxai²ti³ai¹ti²tu³wa². Jā¹nxe³-jut³su² kxān¹n on³tāu³a¹ wā³nxī¹ni² hxi²ka¹ni² nxe³ha²kxai³ ka³ten³su² i³sa²yxau³ti³hi¹tē³nūn³tu¹wa².

¹⁵Txa²wā¹nū²khai³ki³na¹xai²na² whāi²na¹ Kris²tu³jah¹la² hi²sen³su² a²wa³-kxēn³ta²nē³na³la². Nxe³te²jai¹ti²tu³wa². Nxe³ha²kxai³ txa²wā¹nū²khai³ki³na¹-xai²na² a²i³li³te²su² te²a² tē³sxā³ tu¹ha² kō³nxe³thin¹ta¹ka³lxa² o²la³kxi²-ki³ke³la³te²kxai³ kō³nxe³ju³ta² a²wa³kxēn³ti³hi¹tē³hī³nx²na³la². Ju¹ta¹i²li² wain³ti³he¹nx²nxa³wa². ¹⁶Jā¹nxūn³sxā³ kō³nxe³thin¹ta¹ka³lxa² ū³whīn¹ti³-ki³kxai²nān²tu³ nxēn¹ta¹ka³lxu³su² ta¹ka³lxa² kō³nxe³thin¹ta¹ka³lxa² a²nū²a² ā³nū²kxi²sxā³ yu³ka³na³ka³na³ju³ta²nū³su² kāi³hī³ki³tā³la². Jā¹nxe³jut³su² Txa²wā¹sū³na² ū³wha²li¹txā³nxa² nxe³te²nah¹lxi¹:

—Ū³whīn¹ta³kxi²ki³kxai²nān²tu³ ā³nū²kxi²sxā³ wxa²nū²a²nāu³a² yu³-ka³na³ka³na³ju³ta²nū³su² kāi³hī³ki³tā³li¹. Nxe³ta¹hxai²hē¹la². ¹⁷Te²yā¹-nxe³jut³su² Kr is²tu³jah¹la² Txa²wā¹hxi²kan¹ta² Si³yxau³jah¹lo²su² ha²-kxai³ yxo²i²sxā³ ā³yā³nū²kxi²ki³kxai²nān²tu³ Txa²wā¹sū³na² yen³nāu³a¹ nū¹ka³na³ka³nat³ja³nhē³na³la².

¹⁸Nxe³ha²kxai³ kuh³lxa³thin¹sxā³ o²la³kxin¹ju³ta² u²lā³na¹sxā³ ā³waix³-jah¹lxi³hē¹la². Kō³nxe³ti³ kāi³ju³ta² i²li³ju³ta² kāi³ki³kxai²nān²tu³ txa²wā¹-nū²khai³xa² hai³txi³ ā³kāi³ti³hi¹tē³te²su² jut³su² nxa³wa². Yxān¹ta¹ txu¹ha² ta³nxa² in³txa² ta³nxa² ā³xa² ū³whīn¹ta³kxi²ju³ta² o²la³kxi²ki³kxai²nān²tu³ txa²wā¹nū²khai³xa² kuh³lxa³thin¹sxā³ kāi³ju³ta² ā³kāi³ti³hi¹nha²ki³tā³la². ¹⁹Txa²wā¹nū²khai³xa² sa²kxai³lu² Txa²wā¹sū³na² Yāu³ka³jxah¹la² nxū²kwai³-yxau³nē³jah¹la² a²yxau³ju³khai³su² ta¹hxai²ti³ai¹ti²tu³wa². Txa²wā¹sū³na² hi²-sen³su² sa²si¹hā³ū¹nhē³jah¹lo²su² ta¹hxai²ti³ai¹ti²tu³wa². Txa²wā¹nū²khai³xa² nxū¹ wa³kxēn³ta³kxi²sxa³wa². ²⁰Txa²wā¹sū³na² so¹kxi²nē³ta¹hxai²ti³ai¹ti²tu³wa². A²yo³ha² ū³yho³hi²sxā³ so¹kxi²nē³ta¹hxai²ti³ai¹ti²tu³wa². Nxe³nē³lha²-kxai³ Txa²wā¹sū³na² i³kāin²ti³hit¹jah¹lxi³hē¹la². Wxa²nū²khai³xa² hāi¹nxe³-ti³xa¹ sa²nēn¹kxi³jah³lxi³hē¹la².

A²nū²a² so¹nyhu¹ju³ta² i³tih³nxe³jau³su²

7 ¹Ju¹ta¹la³ nxe³ha²kxai³ i³wā³txi³sah¹lxin¹jau³xa²sa¹. Ī³yau¹ū³nx²ta¹-tu¹wa². Ain³kxi²sah¹lxi³hē¹la². Jah¹lai²li² wxa²ha³tih³ i³nxai²nān¹jah¹la² nūh¹yxau³ju³ta² wi¹na³la². Txu¹ha² so²nxa³kxan²ti³ wi¹na³la². ²Nxe³yān¹ta¹ kuh³lxa³thin¹sxā³ kāi³ju³ta² yū³khaix¹te²jai¹ti²ti¹. Txu¹ha² so²nxa³ta¹ka³-lxu²su² ū³whīn¹ta³kxi²nyhu¹kxi³ju³ta² yū³khaix¹te²jai¹ti²ti¹. Nxe³ha²kxai³ in³txi³nāu³xa² hāi¹nxe³ti³xa¹ a²txu¹khai³xa² so²xai³ju³ta² wain³na³la². Te²-yā¹nxe³sxā³ tu¹txi³nāu³xa² hāi¹nxe³ti³xa¹ a²in³txi³khai³xa² yū³xai³ju³ta² wain³na³la². ³Nxe³sxā³ a²wē³sāi¹yah³lai²na² sa²kxai³lu² a²sxe³khai³xa² sxe³-xi²kxi³ju³ta² wain³na³la². Te²yā¹nxe³sxā³ a²sxe³xa³ka³lxai²na² sa²kxai³lu² a²in³txi³khai³xa² in³txi³nhīn³ju³ta² wain³na³la². Nxe²kāi³nyhu¹kxi³ju³ta² wain³na³la². ⁴A²sxe³xai²na² sa²kxai³lu² a²nū²khai³xa² a²wa³kxēn³na³ka³-lxu³sxa³wa². Yxān¹ta¹ a²wē³sāi¹yah³lai²na² sa²kxai³lu² a²wa³kxēn³yah³-lai²la¹wa². Te²yā¹nxe³sxā³ a²wē³sāi¹yah³lai²na² sa²kxai³lu² a²nū²khai³xa² a²wa³kxēn³yah³lo²sxa³wa². Yxān¹ta¹ a²sxe³xa³ka³lxai²na² sa²kxai³lu² a²wa³-kxē³na³ka³lxai²la¹wa². A²wa³kxēn³su²nyhu¹ki³tā³la². ⁵Wxa²nū²khai³xa² a³lxi²-nha¹ja³hē¹la². Hāi¹sxā³ Txa²wā¹sū³na² nūh¹e³kxi³ti³ten³nxa²kxai²nān²tu³ nxe³hī¹na¹ so¹lxi³ ā³nha¹ja³hē¹la². Txa²wā¹sū³na² nūh¹e³kxi³ta¹lu²nīn¹nū²la²

ā³nū²kxi²xi¹nha¹ja³hē¹la². Jā¹nxe³ wī¹ti³nyha¹to³hin¹kxai³ jā¹nxe³ja³hē¹la². A²nū²kxi²xi²ya³h³xan³kxai²nān²tu³ Sa³ta³na²jah¹lo²su² hi²sen³kxai³lu² txu¹ha² ā³xa² ū³whīn¹ti³sih¹nxa²ha³ta²wa², wxa²nū²khai³xa² hxi²kan¹txi³ ā³wa³kxēn³txa³ya³h³xa³nha²kxai³la².

⁶Nxe³jau³xai²li² kwa³na³nxa²lxi³jau³sxa³wa². Hāi¹sxā³ kwa²i³tih³nxe³nx²-ti³jau³xai²la¹wa². ⁷Txa²ē¹nān¹jau³la³:

—A²nū²a² yxo²ha³kxa¹ nūh¹yxa³na¹kxa² yā¹nxe³sxā³ yxau³ain¹kxai²nān²-tu³ wī¹na³na¹. Nxe³na¹tah¹lxa¹ Txa²wā¹sū³na² sa²kxai³lu² a²nū²a² ha³tih³xa² so¹nyhu¹ju³ta² i³hxi²ka¹ta¹nha²kxai³ a²nū²a² ā¹jā¹nxe² ā³sa²nūn³te²a² nūh¹-yxau³ju³ta² i³hxi²ka¹tain¹nū³nha²kxai³ nxe³nē³na³la².

⁸Nxa²ha¹te¹ nūh¹yxa³te²su² te²na² wha³te³sa³ka³lxi³su² te²na² nxe³-sxā³ txai²yā¹nxe³sxā³ nūh¹yxa³ain¹kxai²nān²tu³ ā²la² wī¹na³la². ⁹Yxān¹-ta¹ wxa²nū²khai³xa² hxi²kan¹txi³ ā³wa³kxēn³txi³nxa³kxai²nān²tu³ txu¹ha² a²yxow²kwain³nxa²te²la³:

—Te²na² ten³khai¹sa³nha¹. Nxēn¹te²la³ yū²nxā³ka³tu³:

—Hāi¹sxā³ ta¹ka³lxa² te³ni² ā³ta¹ka³lxa² te³ni² nxe² hu³ nxe²xai³na¹nha¹. Nxēn¹kxai²nān²tu³ wa³su¹txi³ wxa²txu¹khai¹xa² so¹se¹la².

¹⁰Nxa²ha¹te¹ a²nū²a² ā²la² so¹nyhain¹te²su² te²a² wān³txa² e³kxai¹na¹ju³ta² yū²nūn³na³la². Txa²wā¹hxi²kan¹ta² Si³yxau³jah¹lai¹na² wān³txai²la¹wa². Wān³-txi³khai¹xai²la¹wa². Txu¹ha² in³txa² so¹ta¹ka³lxa² sa²kxai³lu² in³txa² ā³ju³ta² wai³nxa³wa². ¹¹Nxe³yān¹ta¹ in³txa² ā³na¹in¹kxai²nān²tu³ in³txa² ā³xa² so¹txa³-hē¹na². Yxān¹ta¹:

—Āh¹ in³txa² ā³xa² so¹na¹tū¹xā¹. Nxēn¹kxai²nān²tu³ in³txa² a²kxā³nxa² tē³sxā³ ā³na¹in¹kxah³la² so¹lxi³ hāu²not³sxā³ āh¹so¹xi¹se¹na². Te²yā¹nxūn³-kxe³hū³nxe² in³txi³ i³nxai²na² sa²kxai³lu² wxa²sxe³khai³xa² ā³na¹txa³hē¹la².

¹²Nxa²ha¹te¹ a²nū²a² ā³xai²na² Txa²wā¹sū³na² wān³txa² e³kxai¹na¹jau³xa² yū²nxa³wa². Txa²ē¹nān¹jau³xai²na² so¹lxi³ wā²nxūh¹ain³nha¹jau³xai²na² so¹lxi³ e³kxi²na¹tu¹wa². A²sxe³xa³ka³lxu³sxu¹nxa²te²a² sa²kxai³lu² Txa²wā¹-sū³na² wān³txa² yxo²i²xa³kxan²ti³ a³lxi²sa²na³na¹ nxēn¹kxai²nān²tu³ kwa²-a³na¹txa³hē¹la². Yxau³ya³nxa²ju³ta² ten³kxai²nān²tu³ ā³na¹txa³hē¹la², ta¹-ka³lxa¹na²sa². ¹³Te²yā¹nxe³sxā³ a²wē³sāi¹yah³lo²su¹nxa²te²a² sa²kxai³lu² Txa²wā¹sū³na² wān³txa² yxo²i²xa³kxan²ti³ a³lxi²sa²na³na¹ nxēn¹kxai²nān²tu³ yxau³ya³nxa²ju³ta² ten³kxai²nān²tu³ ā³na¹txa³hē¹na², jah¹lai²na²sa³. ¹⁴Te²-yā¹nxe³sxā³ in³txa² yxo²i²xa³jah¹lai¹na² sa²kxai³lu² a²sxe³xa³ka³lxa² yxo²i² ā³si³wxe³kxai²nān²tu³ a²so¹nyha¹ju³ta¹tā² wain³ti³hit¹te²ju²hē³la², Txa²-wā¹sū³na²sa³. Te²yā¹nxūn³sxā³ txu¹ha² yxo²i²xa³ta¹ka³lxa¹na² sa²kxai³lu² a²wē³sāi¹yah³lo²su¹ a²so¹nyha¹ju³ta¹tā² wain³ti³-hit¹te²ju²hē³la², Txa²wā¹sū³na²sa³. Nxe³ju³tan¹te²ka³ya³lhu² a²wē³ha³lxi³-khai³xa² a²kuh³lxa³thi¹nai¹nxa³lho³la². ¹⁵Nxe³yān¹ta¹ yxo²i²xa³te²su² te²na² sa²kxai³lu² yxau³kxi²nyha¹ju³ta² te²nxa³kxai²nān²tu³ a³li³ju³ta² wain³na³la². Nxe³ju³ta¹na² yxo²i²sxā³ yxau³te²na² sa²kxai³lu² a²wē³sāi¹yah³lo²su¹ ta³nxa² a²sxe³xa³ka³lxu³su² ta³nxa² txa²wā¹tā³su² ha²kxai³ a²ē¹nāu³a² ā³wa²su¹kxi²-nha²sxā³ yxau³hī³nx²na³la². Hāu²non³txi³sxā³ yxau³ki³ju³ta² Txa²wā¹sū³na² ten³na³la². ¹⁶Nxe³sxā³ yxo²i²xa³te²su² te²ai³ta³lxi³ ain³kxi¹nxa²ha²kxai³ yan¹-nāu³a¹ yxo²i² ā³si³wxe³nūn³ta³nxa² nxe³ki³tu¹wa². Nxe³sxā³ a²sxe³xa² yxo²-i²ta³ka³lxu³ i³nxai²na² wxa²wē³sāi¹ah³la² yxo²i²xa³jah¹lai¹tā² ain³kxi¹nxa²-kxai²nān²tu³ yan¹nāu³a¹ yxo²i² ā³si³wxe³ta³nxa² nxe³ki³tū¹xā². Jā¹nxūn³sxā³

a²wē³sāi¹a² yxo²i²jah¹lo² i³nxai²na² wxa²sxe³xa³ka³lxi¹tā² yxo²i²xa³ta¹-
ka³lxi¹tā² ain³kxi¹nxai²kxi²nān²tu³ yan¹nāu³a¹ yxo²i² ā³si³wxe³tā³nxai²
nxe³ki³tu¹wa².

Txa²wā¹sū³na² wān³txa² sa²yxo²wet¹sxā³ yxau²xai³ki³jau³su²

¹⁷Kris²tu³jah¹la² Txa²wā¹hxi²kan¹ta² Si³yxau³jah¹lo²su² ha²kxi³ i³hxi²ka¹-
txa²lxi³ju³ta² ū³hū²xai³nx²ti³na²hē³la². Nxe³sxā³ Txa²wā¹sū³na² tih³na² ai³si¹-
nx²ti³jau³su² nxe³nxai²lxi³tih³na² ā³si³tē³xai³jah¹lxi³hē¹la². Nxe³jau³jau³xai²na²
Txa²wā¹sū³na² wān³txa² yxo²i²tū³ka³txi³nāu³xa² yxo²ha³kxi¹ nxe² i³yau¹ū³-
hain¹to³ha¹wa². ¹⁸In³txai²na² Txa²wā¹sū³na² tih³na² ai²ān³si³wxe³hī¹nai³tā²
Ju³te²a² yah³la²nāu³u¹tai²na² wān³txu¹tai²na² sa²yxo²wet¹si¹hain¹jau³su²
ā²la² ū³sa³si³tū³ko¹kxā¹kxi²nān²tu³ i³ki³we²nx¹si¹jau³su² ā³ten³txa³hē¹la².
Te²yā¹nxe³sxā³ Txa²wā¹sū³na² tih³na² ai²ān³si³wxe³hī¹nai³tā² ū³sa³si³tū³-
ko¹kxā¹ju³ta² ā²la² kăi³xa³kxi²nān²tu³ ū³sa³si³tū³ko¹kxā¹ju³ta² ā³ten³txa³-
hē¹la². ¹⁹Nxe³ha²kxi³ ū³sa³si³tū³ko¹kxā¹ju³ta² Ju³te²a² nū³ka³txa² o²la³kxi¹-
nhxai²kxi³ jāx¹ju³ta² we¹ta³nxai² we¹txa³tā³nxai² nxēn¹kxi²nān²tu³ hai³txi³
Txa²wā¹sū³na² a²yen³nāu³a² kăi²nxai³wa². Txa²wā¹sū³na² wān³txa² kwa³na³-
nē³jau³xu¹tai²na² sa²yxo²we¹ki³ju³ta² so¹lxi³ kăi²na³la². ²⁰Nxe³yah³lxin¹ju³-
tai³ta²sa¹ kxā³nxai³tā² Txa²wā¹sū³na² wān³txa² sa²yxo²we¹jah³lxi³nhī¹nai³tā²
hi¹nho³ah³lxi³hxain¹kxi³ jā¹nxe³jah³lxi³hē¹la². ²¹A²kxā³nxai³tā² kwa²wa³ka³-
li³lot³sxā³ wa³kon³yah³lxin¹kxi²nān²tu³ hxi²waun³jah³lxi³txa³hē¹la². Ā³na¹-
sxā³ o²la³kxi¹lxi³txa³hē¹la². Yxān¹ta¹ ā³wa²sut¹sxā³ yxau³ah³lxin¹ju³ta³nū³a²
i³hxi²kan¹ya³nx²tain¹kxi²nān²tu³ i³wet¹sa²so¹jah³lxi³hē¹la². ²²Nxe³sxā³
kwa²wa³ka³li³lo³te²su² te²a² Txa²wā¹sū³na² wān³txa² yxo²i² ā³si³wxe³kxi²-
nān²tu³ nxe³hī¹nān¹te²tu³ a²ē¹nāu³ai²na² ā³wa²sut¹sxā³ yxau³hī¹nx²na³la².
Te²yā¹nxe³sxā³ a²nū²a² ā²xa² ā³wa²sut¹sxā³ yxau³jah¹lai²na² sa²kxi³lu² Kris²-
tu³jah¹lai²na² wān³txa² yxo²i² ā³si³wxe³kxi²nān²tu³ Kris²tu³jah¹la² kwa²-
wa³ka³li³lot³sxā³ o²la³kxi¹jah¹la² yā¹nx²na³la². ²³Kxā³nxai³tā² Txa²wā¹sū³na²
hi²sen³su² a²ki³lha³lxi²li² sa²si¹hā³ū¹nhē³lhxā³ kăin² a³lxi²nē³sxā³ so¹kxi²nē³-
tai¹ti²tu¹wa². Txa²wā¹hxi²kan¹ta² Si³yxau³jah¹lai²la¹wa². Nxe³ha²kxi³ a²nū²a²
yuh³xai²nān¹jah¹la² kwa² wa³ka³li³lot³ju³ta² ā³ya³wa²lah³lxi³txa³hē¹la².
²⁴Txa²wā³tā³nāu³xāi³. Txa²wā¹sū³na² Si³yxau³jah¹la² i²sxā³ i³so¹nx²ti³jah¹-
lai²la¹wa². A²kxā³nxai³ i³so¹nx²ti³hī¹nai³tā² hi¹nho³ah³lxi³hxain¹kxi³ jā¹nxe³
hi¹nho³jah³lxi³hē¹la². Txa²wā¹sū³na² yen³nāu³a¹ ā¹hi¹nho³jah³lxi³hē¹la².

A²nū²a² nūh¹yxau²xai³jau³su²

²⁵Nxa²ha¹te¹ txu¹ha² nūh¹lxi³ ta¹ka³lxi²na²sa¹. Txa²wā¹sū³na² e³kxi²sai¹-
nxa³wa². Txa²ē¹nān¹jau³xa² so¹lxi³ e³kxi¹nx²ta¹tu¹wa². Txa²wā¹sū³nai²li² wi¹-
lhin¹sxā³ thāi³ti³la² sa²hau³ko³sa³ha²kxi³ txa²wān³txa² e³kxi¹nx²ta¹jau³-
nū³a² yxo²i²sah¹lxi³hē¹la².

²⁶Ha³lo²a² yxau³ki³tāu³a¹ kan²khai¹nxe³sxā³ wa³lxe³tā³la². Khāuh³lxi³ti³-
nha²khai¹ki³ju³ta² yū³te²tu³wa². Nxe³ha²kxi³ in³txa² nūh¹yxau³kxi²nān²-
tu³ hai³txi³ txu¹ha² so²nxai³kxi²nān²tu³ ā²la² wi¹na³la². ²⁷A²sxe³xa² hī¹na²
yū³kxi²nān²tu³ ta¹ka³lxi² ā³txa³hē¹la². Yxān¹ta¹ yū²nxā²kxi²nān²tu³ txu¹ha²
so¹txa³hē¹la². ²⁸Nxe³yān¹ta¹:

—Txu¹txa²sa³nha¹. So¹na¹tū¹xā¹. Nxīn¹kxi²nān²tu³ hai³txi³ kō³nxe³ti³ kăi³-
hī³nx²nxā³lxi². Te²yā¹nxe² nūh¹lxi³ta¹ka³lxi² in³txa² so¹kxi²nān²tu³ hai³txi³

ko³nxe³ti³ kâi³hî³nx²nxa³wa². Ha³lo²a² kan²ton³kxi²nē³lha²kxai³ a²nū²a² so¹nyhu¹kxi³te²a² khāuh³lxa³ti³nha²ha³ta²wa². Jā¹nxe³nx²ti³kxa²yan³ti³su² ā³wa²su¹kxi¹nx²ti³si¹ha¹jau³su² ye³nx²ta¹wa².

²⁹Txa²wā³tā³nāu³xāi³. E³kxi¹nx²ta¹tu¹wa². Ha³lo²a² yuh³xan¹ko³xai²na² yxau³ki³ju³ta² hai³txi³ a³lu²xa³wa². Ye³jen¹na² txa²wā¹ha³lo²a² ne³ki³son³-tu¹wa². Nxe³ha²kxai³ nxe³hî¹na² txuh¹xi³jah¹la² txu¹txa²kxa² yā¹nxe³jut³-sū³nxe² yxau³ain¹tu¹wa². ³⁰Te²yā¹nxe³sxā³ i³āin²ta³kxi²nh²te²su² te²a² āin²-ta³kxi²nh²nxa³jah¹la² yā¹txe²hū³nxe² yxau³ha²kxai³ ka³lih³jah¹lo²su² te²a² ka³lih³xa³jah¹la² yā¹txe²hū³nxe² te²yā¹nxū³sxā³ yxau³ha²kxai³ nxe² yxau³-ain¹tu¹wa². Te²yā¹nxe³sxā³ yen³kxa² so¹kxi²te²su² te²a² yen³kxa² yū²nxa³-jah¹la² yā¹txe²hū³nxe² yxau³ain¹tu¹wa². ³¹Yuh³xan¹ta¹ yen³kxa² kâin² o²la³-kxi²kxan²ti³ hai³txi³ wi¹lxon³kxi¹nxa³lho³la². Nxe³ju³ta¹na² yxo²ha³kxi¹ yuh³xai²nān¹ju³ta² so¹lxi³ yxo²i²ki³kxi²nān²tu³ ye³jen¹na² ti¹lxi²nē³tu¹wa². Oh³xai²nān¹ju³ta² so¹lxi³ yxo²i²ki³kxi²nān²tu³ hai³txi³ ti¹kxi²nē³lxa³lho³la².

³²Jā¹nxe³jut³su² ha³lo²a² i²li³ju³ta² o²la³kxah¹lxin¹kxi²nān²tu³ hxi²waun³-txi³yah³lxi³txa³hē¹la². In³txai²li² txu¹txa²jah¹lai²na² sa²kxi³lu² Txa²wā¹-sū³na² wān³txa² sa²yxo²we¹ju³ta² hāi¹nxe² o²la³kxi²hî³nx²na³la². Ī³ka³li³kxi²-si¹jau³xa² so¹lxi³ te³nhî³nx²na³la². ³³Yxān¹ta¹ txu¹hxi²jah¹lai²na² sa²kxi³lu² yuh³xan¹ta² yen³kxa² o²la³kxi²te²ju²hē³la². A²sxe³xa² ka³li³txi³ju³ta² so¹lxi³ te³nhî³nx²na³la². ³⁴Nxe³ha²kxai³ tîh³na² ha¹lon³txi²na³la². Nxa²ha¹te¹ txu¹-ti³nāu³xa² yā¹nxe² ai³hî³nx²na³la². In³txi³txa²ta¹ka³lxa² a³ka³lxon¹ta¹ka³-lxu³su² ta³nxa² wāi²ta¹ka³lxu³su² ta³nxa² te²yā¹nxe² ai³nhî³nx²na³la². Txa²-wā¹sū³na² wān³txa² sa²yxo²we¹si¹jau³su² te³nain¹na³la². A²nū²a² whāi²na¹ a²ē¹nān¹jau³xa² whāi²na¹ Txa²wā¹sū³na² a²yan³txi³nū³a² so¹lxi³ o²la³kxi¹-nhî³nx²na³la². Yxān¹ta¹ in³txi³ta¹ka³lxa² a²wē³sāi¹yah³la² ka²li¹txi³te³lhxā³ o²la³kxi²te²ju²hē³la².

³⁵Jā¹nxa¹jau³su² ā³non²ta³kxi¹nxa³lxi³te³lhxā³ e³kxi¹nx²ta¹wa². Hai³txi³ i³wā³txa¹lxi³nxa³lho³la². Hāi¹sxā³ wain³kxa²ti³ o²la³kxi²yah³lxin¹ju³ta³nū³a² ten³sa³nha²wa². Wxa²si³nxū³nxa²lxi³ju³ta² hāi¹nxe³ti³xā¹ Txa²wā¹sū³na² i³ka³-li³hū¹hah³lxin¹ju³ta² ten³sa³nha²wa².

³⁶Nxe³yā¹n¹ta¹ txu¹txa²jah¹lai²na² a²ē¹nān¹jau³kxi³lu¹, e³kxi²nha²-te³nah¹lxi¹:

—Txu¹hai²li² so¹na¹tū¹xā¹. Ta¹ka³lxai²li² kxān³su² nūh¹sxa³ju³ta² wai³-nxa³xā¹. Ta¹ka³lxa² yxo²kwain³khaix¹sa³nha¹. Nxe³kxi²nān²tu³ so¹ain¹ju³ta² wain³na³la². Ko³nxe³ti³ kâi³ai¹nxa³wa². ³⁷Nxa²ha¹te¹ jah¹lai²li² txu¹ha² so¹-ju³ta² te³nxa³jau³su² nxe³te³nah¹lxi¹:

—Txu¹hai²li² kâin² yxo²kwain³sa²nxa³nhā¹. Nūh¹yxau³na¹tū¹xā¹. Nxa¹-kxan²ti³ kuh³lxa³thin¹sxā³ o²la³kxi²nuh¹nxa³lho³na¹. Ain¹jau³su² kxi²nān²-tu³ txu¹ha² so²nxa³ju³ta³nū³a² wain³nūn³na³la². Nūh¹yxau³ju³ta² wain³-nūn³na³la². ³⁸Jā¹nxe³nūn³sxā³ in³txai²li² txu¹ha² so¹jah¹lai²li² wain³txi³ o²la³kxi²te²ju²hē³la². Jā¹nxū³sxā³ txu¹lha³ so²nxa³jah¹lai²na² sa²kxi³lu² ā²la² wain³txi³ o²la³kxi²te²ju²hē³la².

³⁹Txu¹ta³ka³lxai²na² sa²kxi³lu² a²wē³sāi¹yah³la² ka³ten³su² hin¹kxi²nān²-tu³ hxi²kan¹txi³ in³txa² ā²xa² so²nxa³lho³la². Ko³nxe³ti³ kâi³hî³nx²na³la². Yxān¹ta¹ a²wē³sāi¹yah³la² ya³lu²kxi²kxi²nān²tu³ ā³wa²sut¹sxā³ yxau³hî³nx²-na³la². Nxe³hî¹na² in³txa² ā²xa² so¹ti³ten³kxi²nān²tu³ hxi²kan¹ta¹ka³lxu³su² hî³nx²na³la². Ta¹ka³lxai²li² Txa²wā¹sū³na² wān³txa² yxo²i²ta¹ka³lxu³su²

ha²kxai³ in³txi³nū³a² te²yā¹nxē² Txa²wā¹sū³na² wān³txa² yxo²i²jah¹la² so¹lxi³ so¹ju³ta²nū³a² wain³na³la². ⁴⁰ Yxān¹ta¹ txa²ē¹nān¹jau³la³ ta¹ka³lxai²li² nūh¹-yxau³kxai²nān²tu³ ā²la² ka³lih³hī³nx²na³la². Nxe³jau³jau³xi³na² txa²ē¹nān¹-jau³xai²la¹wa². Yxān¹ta¹ Txa²wā¹sū³na² Yāu³ka³jxah¹la² nxū²kwai³yxau³sa³-ha²kxai³ Txa²wā¹sū³na² wān³txain²txi²na³la².

Txa²wā¹sū³na² ki³lxo³kxa² yain³txa² ū³yhe³wxe³kxi³jau³su²

8 ¹Ju¹ta³la² nxe³ha²kxai³ yain³txa² a¹thūn³te²su² Txa²wā¹sū³nu²su² ki³-lxo³ka³txa² ū³yhe³wxe³te²ju²hē³la². Nxe³ju³ta² i³yau¹ū¹nx²ta¹tu¹wa². Wān³txa² ti³yau³u¹tai²li¹. Nxe³hxai²na²hē³la². Nxe³te³nah¹lxi¹:

—Txa²wā¹ki³na¹xai²li² a³la³kxi²ki³tā³li¹. Nxe³hxai²na²hē³la². Nxe³ju³ta² a³la³kxi²ki³ju³ta²li² txa²wā¹ē¹nāu³ai²na² yxo²kāin²txi³ i³ye³kxi²nha²ki³-te²ju²hē³la². Nxe³na¹ta¹ a³lxi²waun¹nyhu¹ki³kxai²nān²tu³ i³nxū²kwai³-lxū¹waun¹nyhu¹hī³ki³tā³la². ²A²nū²a² i²li³te²su² te²a² a²ē¹nān¹jau³kxai³lu¹ e³kxi²nha²te³nah¹lxi¹:

—A²hoh³lxi³sa¹xā¹. Jau³su² kxan²ti³ hai³txi³ a²hoh³lxi³su² ju³ta² kāi²-nxa³wa². A²hoh³lxi³su²kxi³ju³ta² ā²la² kāin² tau³ton³na³la². ³Yxān¹ta¹ Txa²-wā¹sū³na² a³lxi²ki³kxai²nān²tu³ Txa²wā¹sū³nu²kxai³lu² i²nē²te²la¹wa². Nxe³-sxā³ Txa²wā¹sū³na² a²ē¹nān¹jau³kxai³lu¹ e³kxi²nha²te³nah¹lxi¹:

—Jah¹lai²li² a³lxi²san³tā¹. Nxe³ha²kxai³ Txa²yā¹lxai²la¹xā¹. Nxe³jau³su² Txa²wā¹sū³na² nxe³tu¹wa².

⁴Jā¹nxē³jut³su² Txa²wā¹sū³na²su² ki³lxo³nxe³kxah³la² so¹lxi³ hai³txi³ ka³-ten³yah³lo²sxa³wa². Txa²wā¹sū³na² Si³yxau³kah³lo²khai³xa² ka³ten³yah³la² ka³na³ka³na³tā³la². ⁵Txa²wā¹sū³na² Si³yxau³jah¹la² ā³xa² yū³te²sxa³jai²ti²-tu³wa². Txa²wā¹sū³nu²su² ki³lxo³ain¹kxah³lai²na² yū², txa²wā¹hxi²kan¹ti³su² te²na² yū² nxe³te²ju²hē³la². Oh³nāu³nū¹ka³na¹ yū² yuh³xai²na² yū² nxe³te²-ju²hē³la². Ka³lxa¹txi³ yū³te²ju²hē³la². ⁶Yxān¹ta¹ Txa²wā¹sū³nu²khai³su² ka³-na³ka³na³tā³la². Txa²wā¹sū³na² Si³yxau³tāu³a² hi²sen³kxai³lu² txa²wā¹ha³lo²a² whāi²na¹ i³yūt¹sxā³ kwa³na³jah¹lo²su² ta¹hxai²ti³ai¹ti²tu³wa². A²nxe³jah¹lai²li² sa²yxo²wet¹si¹ki³jau³su² yxau³nūh¹ki³tā³la². Te²yā¹nxē³sxā³ Txa²wā¹hxi²-kan¹ta² Si³yxau³jah¹la² Je³su² Kris²tu³jah¹lo²su² ha²kxai³ ka³na³ka³na³tā³la². Yen³kxa² whāi²na¹ wet¹jah¹lo²su² ta¹hxai²ti³ai¹ti²tu³wa². A²nxe³jah¹lai²li² ka³-te³na² wi¹tāu³la³ ū³hū¹nhē³lha²kxai³ ka³ten³su² ti³hi¹tē³jah¹lai²la¹wa².

⁷Nxe³ha²kxai³ wxa²nū³ka³txa² yxo²i²yah³lxin¹te² i³nxai²na² a²ha³tih³-xai²na² jū¹nxa² so¹lxi³ a³la³kxah¹lxi¹lxa². A²kxā³nxai³tā² Sū³na²ki³lxo³nxe³-ka³txa² so¹lxi³ sa²yxo²we¹jah³lxi³hxai¹nhē³la², yuh³lxah³lxi¹nha²kxai³la¹. Nxe³sxā³ yain³txi³su² sū³na²ki³lxo³nxe³ka³txa² ū³hū¹yah³lxin¹te² yain³txa² yuh³lxah³lxin¹jau³su² i³yain³yah³lxi³ta¹hxā³nhē¹la². Jā¹yxah³lxi¹lxa². Nxe³-sxā³ i³ye³yah³lxin¹te³nah¹lxi¹:

—Yain³txi³su² Sū³na²ki³lxo³nxe³ka³txa² ū³hū¹ain¹kxa² yain³ki³kxai²nān²-tu³ wai³nhī³nx²nxa³i¹. Yah³lxin¹jau³su² nxe³yah³lxi³ta¹hi¹nhē¹la². ⁸Wi¹li²-yū¹nhē³ju³ta³la³ yū²nxa³wa². Yain³ki³ju³txain²txi³ yain³ki³sxa³ju³tain²txi³ Txa²wā¹sū³na² yen³nāu³a¹ hau³hau³kon³ye²na³la². Yain³ki³sxa³kxai²nān²tu³ ko³nxe³ju³ta² i²ū¹nhē³lxa³lho³la². Te²yā¹nxē³sxā³ a²yain³kxi²ki³kxai²nān²tu³ wi¹li²yū¹nhē³nū³nxa³lho³la². I²li³ju³tai²na¹ hau³hau³kon³na³la².

⁹Nxe³ha²kxai³la¹ wi¹la³ a³la³kxi²ki³kxan²ti³nū¹ txa²wā³tā³-nāu³ i³nxa² a²ē¹na² a³la³kxi²nxa³te²a² i²jah¹lxi³hē¹la². Ya³lo³txi²sxā³

yain³yah³lxin¹kxai²nān²tu³ a²ē¹na² a³la³kxi²nxa³te²na² sa²kxai³lu² Txa²wā¹-
sū³na² wān³txa² a³la³kxi²nxa³ha²kxai³ ko³nxe³ti³ kái³yain¹lxa²yan³txi³su²
nxe³ya³nx²ta¹wa². ¹⁰Te²yā¹nxūn³sxā³ a³la³kxi²te² i³nxai²na² txa²wā¹sū³na²su²
ki³lxo³te² sxi²ha² i³yain³te³lxhā³ ā³wih¹yah³lxin¹kxai²nān²tu³ a²ē¹na² a³la³-
kxi²nxa³te²na² sa²kxai³lu² a²wān³txi³kxai³lu¹ a²ē¹na² e³kxi²nha²te³nah¹lxi¹:

—Jah¹lai²li² txa²wā¹sū³nu²sa²ki³lxo³te² sxi²ha² ā³wih¹na³na¹. Ā³wih¹sxā³
yain³na³na¹. Nxe³ye³ha²kxai³ te²yā¹nxe² kái³nū³na¹tū¹xā¹, ko³nxe³ti³ kái³-
a¹kxan²ti³nā¹. Nxe² e³kxi²nha²hī³nx²na³la². ¹¹Nxe³kxai²nān²tu³ jah¹lai²li²
a²ē¹na² a³la³kxi²nxa³jah¹la² sa²kxai³lu² wā³txi³nū¹hī³nx²na³la². Je³su²jah³-
lai²na² wān³txa² wā³txi³ha²kxai³ jau¹xai²na² yxo²i²xa³lho³la². Nxe³kxai²-
nān²tu³ ā²la² a³la³kxi²te² i²nxai²na² wxāi³ti³thin¹te²lah³lxi³hī³nxa¹lxa²,
Je³su²jah¹la² hi²sen³kxai³lu² a²ē¹na² sa²hau³ko³te³lxhā³ ya³lu²kxa²nu¹hain¹-
kxan²ti³na². ¹²Nxe³yah³lxin¹kxai²nān²tu³ a³la³kxi²nxa³jah¹la² wxa²wā³tā³su²
jah¹lan²tu³ ko³nxe³ti³ kái³ti³hi¹tain¹yah³lxi³hī³nxa¹lxa². Nxe³sxā³ Kris²tu³-
jah¹la² ko³nxe³ti³ kái³si¹yah³lxi³nū³nhī³nxa¹lxa². ¹³Jā¹nxa¹jut³su² ka³-
yxuh³xa² sī³na² i³so¹jī²na¹ju³tan¹te²kxa³ya³lhu² kāin² a³la³kxi²nxa³jah¹la²
kái³a¹kxe³su² i²sai¹nha²kxai³ wā³txi³sxā³ ko³nxe³ti³ kái³si¹hai¹na¹kxa²yan³-
txi³su² ka³yxuh³xa² sī³na² i³so¹jī²xin²nxa³lho³la². Nxe³hī³na¹wa².

Txa²wā¹sū³na² i³kaix¹so¹te²su² yxau²xai³kxi³jau³su²

9 ¹Nxa²ha¹te¹ ā³wa²sut¹sxā³ yxau³na¹wa². Je³su²jah³lai²na² i³kaix¹so¹sa²jah¹-
lo²su²na¹wa². Je³su²jah³lai²na² Txa²wā¹hxi²kan¹ta² Si³yxau³jah¹lo²su²ha²-
kxai³ txa²yen³khai¹xai²na² wi¹wi¹nxe² i²jah¹lo²su²te²sa¹wa². Je³su²jah³lai²na²
wān³txa² yxo²i²yah³lxin¹ju³ta³nū³su² kāin² o²la³kxi²nū¹nx²ta¹ta¹ti²tu³wa².
²Je³su²jah³lai²na² i³kaix¹so¹sa²ju³ta² a²nū²a² ā³xa² yxo²i²yū¹sai¹nxa³wa². Nxe³-
sain¹kxan²ti³ wxāi³na² yxo²i²yū¹sah¹lxi¹lxa². Txa²hxi²kan¹ta² Si³yxau³jah¹la²
Kris²tu³jah¹lo²su²te²a² i³yau¹ū¹nx²ti³jah¹lo²su²te²sa¹jai¹ti²tu¹wa².

³Nxe³sxā³ yxo²i²sai¹nxa³te²na² i³wā³txi³sain¹kxai²nān²tu³ nxe² i³wa²lū³-
xai¹na¹wa². ⁴Jā¹nxe³sxā³ wa³ko³na¹tāu³a² yain³txi³su² tā³nxa² i³na²kxi²jau³su²
tā³nxa² ū³hūh¹sain¹kxai²nān²tu³ sa²so¹kxai¹na¹ju³ta² wain³na³la². Hxi²ka¹nhī³-
na¹wa². ⁵Te²yā¹nxe³sxā³ txu¹ha² Txa²wā¹sū³na² wān³txa² yxo²i²ta¹ka³lxa² so¹-
na¹tū¹xā¹. Nxa¹kxai²nān²tu³ wain³na³la². U²lxi³ hai³kxa² ai³li² kan²txi³ tē³i²
nxe³na¹ju³ta² wain³na³la². Txa²wā¹sū³na² i³kaix¹so¹tū³ka³txa² te²yā¹nxe² kái³i²
Je³su²jah³lai²na² Txa²wā¹hxi²kan¹ta² Si³yxau³jah¹lai²na² a²lon³ti³nāu³xa² te²-
yā¹nxe² kái³ai¹ni² Pe²jah³lo¹na² te²yā¹nxe² kái³i² nxain¹te²ju²hē³la². Te²yā¹nxe²
kái³a¹ju³ta² hxi²kan¹nū³na¹wa². ⁶Nxe³sxā³ Bar³na³be²ah³la² txai²na² Txa²-
wā¹sū³na² wān³txa² o²la³kxi²nū¹nx²ti³ya³ha¹tāu³a² ū³yho³hi²si¹sah¹lxi¹nhī¹-
jau³nū³su² kwa³na³sih¹nxa²lxa¹jau³su² wai³nhī³nx²na³la². ⁷Te²u¹jā¹nxe³jut³su²
so³ta²to² nū³ka³txa² wa³ko³nain¹kxai²nān²tu³ nūh¹wa³kon³sxā³ yain³txa² so¹-
kxain¹te²sxa³yu²hē³la². Yxān¹ta¹ o²la³kxain¹kxa² yo³ha² ū³yho³hi²hain¹te²jai¹-
ti²tu³wa². Te²yā¹nxe³sxā³ hai³sxa² ū³whī¹jah¹lai²na² sa²kxai³lu² a²hai³sxa³-
khai³xa² yain³txa² ka³to³kxa² i³yain³te²jai¹ti²tu³wa². Te²yā¹nxūn³sxā³ po¹na²
wa³kxēn³yah³la² sa²kxai³lu² po¹na² a²su³su³yau³xa² wxa²wxi¹so¹sxā³ i³na²te²-
jai¹ti²tu³wa². Te²u¹jā¹nxe³nū³nhī³na¹wa².

⁸Nxe³nxa²ha¹te¹ ū³wha²li¹txā³nxu¹ta¹i²nān¹jau³xa² te²yā¹nxe² e³kxi²nē³ta¹-
hxi²ti³ai¹ti²tu³wa². ⁹Nxe³sxā³ Moi³se²ah³lo²nu¹ta¹i²na² ū³wha²li¹txā³nxu¹ta¹i²-
nān¹jau³xa² e³te³nah¹lxi¹:

—Po¹nai²na² yū¹te²a² yain³txa³ki³a² ti³ka³la³sxā³ ti³hau³si¹hin¹jau³su² ā³ki³. hain³kxi³xai³tāu³a² nxēn¹tāu³a² po¹na² yxo²a² sa²yxo²ta³txa³hē¹li¹. Ī³yain³-ti³ten³kxai³nān²tu³ ĩ³yain³ta³i²li¹. Nxe³ta¹hxai³hē¹la². Nxe³jau³xu¹ta³i²na² sa²kxai³lu² po¹na² ū³yhai¹ki³ju³ta² so¹lxi³ e³kxi³hī³nē³te¹la³xā³? ¹⁰Ti³he¹-nx²nxa³wa². Wa³kon³ki³kxa² yo³ha² ĩ³hau³ko³tū¹nhe³te³lhxā³ nxe² ĩ³tih³-nxe³nē³lain¹te²jai¹ti²ti¹. Hai³sxa² ū³whī¹jah¹lai²na² sa²kxai³lu² yain³txa² ki³. kan¹ju³ta³nū³a² wah³nxe³ha²kxai³ yain³txa² ki³kan¹ki³a² wa²ni²lho¹jah¹la² wah³nxe³ha²kxai³ nxe³te²jai¹ti²ti¹. Wa²ni²lho¹hxa³tāu³a¹ yain³txa² wā²nhū¹-nyhu¹si¹nyhain¹jau³nū³su² wah³nxain¹te²jai¹ti²tu³wa². ¹¹Jā¹nxa¹jut³su² wxa²-ē¹nāu³ai²na² wān³txa² wi¹jau³xa² ĩ³tih³nxe³nx²ti³nha¹ha²kxai³ wxa²yen³kxi³-khai³xa² wā²nhū¹h¹sah¹lxi³nhīn¹ju³ta² wain³na³la². ¹²Txa²wā¹sū³na² wān³txa² ĩ³hen³txi³tū³ka³txai²na² sa²kxai³lu² a²yxo²ha³kxa¹ nxe²kāi³ū¹hain¹yah¹lxin¹-nū²hē³la². Te²yā¹nxū³si¹na³wa². Sa²sen³so¹sain¹si¹nxa³wa². Yen³kxa² wā²-nhū¹nyhu¹ah³lxin¹ka³so¹l³kxi³nx²ti³si¹na¹ju³ta² wai³nhī³nx²na³la². Yxā¹ta¹ wain³kxan²ti³ hai³txi³ wxa²yen³kxa² ten³sin¹te²txā³wa². Kris²tu³jah¹lai²na² wān³txa² wi¹jau³xa² ĩ³wā³wā³txi³yah³lxin¹kxa²yan³txi³su² txa²hxi²ka² wa³-kon³si¹na¹ta¹ti²tu³wa². ¹³Te²yā¹nxe³ju³kxai³lu¹ a²nū²a² ĩ²li³te²a² ka³yuh³xa² tē³sxā³ wxā³nū²la² Txa²wā¹sū³na² ū³hū¹te³lhxā³ nxain¹kxai³nān²tu³ txah³-lxa³kxa² a²ne³ka³na²nhāu³a² a²wā³kxi³kxai³ ū³h³wxe² a²wā³kxi³kxai³ sa²so² nxe³sxā³ yai³nain¹te²jai¹ti²tu³wa². Te²yā¹nxe³sxā³ Txa²wā¹sū³na² sxi²ha² hau³ko³tū³ka³txa² wa³ko³nain¹tāu³a² yain³kxi³kxai³ yāx¹te²a² yai³nain¹te²-jai¹ti²tu³wa². ¹⁴Nxe³kxa² yā¹nxe³sxā³ Txa²wā¹sū³na² wān³txa² ĩ³yau¹ū³tū³-ka³txai²na² sa²kxai³lu² ain³kxi³tū³ka³txa² hxi²ka² ū³yhai¹txain¹te²ju²hē³la². ¹⁵Jā¹nxa¹ju³kxai³lu¹ te²yā¹nxe² hxi²ka¹na¹kxan²ti³nū¹ ten³sa²nxa³hē¹la². Hai³txi³ a²hi¹na¹ ten³sa²nxa³lho³la². He³ja³lu²sa²te³lhxā³ sa³kxan²ti³ yain³txa² ĩ³yai³nxū³nxa³lxi³te²txā³wa². Jā¹nxe³sxā³ wxa²yen³kxa² wā²nhū¹h¹sah¹lxin¹-ju³ta² ten³sa²nxa³nha²wa². Txa²wā¹sū³na² hi²sen³su² yen³kxa² ten³sa²kxa² tǎ³nxa² yain³txa² yai¹na¹kxa² tǎ³nxa² ĩ³hau³ko³tū¹h¹sain¹na²hē³la². Jāx¹sain¹-tu¹wa². Nxe³ju³ta² so¹lxi³ te³na¹jau³su² yxo²kāin²txi³ ĩ³hen³txi³na¹tu¹wa². ¹⁶Txa²wā¹sū³na² wān³txa² wi¹jau³xa² ĩ³yau¹ū³hai¹na¹ju³ta² ten³jau³su² ĩ³sa²-si¹hā³sa³na²hē³la². ĩ³sa²si¹hā³sa³ha²kxai³ nxe³ju³tan¹te²kxa³ya³lhu² ju¹ta¹li² o²la³kxi²na¹wa². Nxe³na¹ju³ta² o²la³kxi²na¹ha²kxai³ yxo²kāin²txi³ kwai¹te²-txā³wa². Yxā¹ta¹ ju¹ta¹li² ĩ³hen³txain¹nxa³kxai³nān²tū³ Txa²wā¹sū³na² ko³-ton³kxi³sa²kxa²yan³txi³su² nxa¹nha²wa². ¹⁷Te²yā¹nxe³ju³kxai³lu¹:

—Txa²wā¹sū³na² wān³txa² wā²nxū¹h¹lxi³ ĩ³hen³txi³na¹tū¹xā¹. Na¹ke³la³te²-kxai³ ĩ³hen³txi³na¹kxa² yo³ha² yū³sa³hī³nx²na³la². Nxe³na¹ta¹ Txa²wā¹sū³na² kwa³na³sa³na²hē³la². Nxe³sa³ha²kxai³ te³na¹jut³su² tǎ³nxa² ten³nxa³jut³su² tǎ³nxa² yū²nxa³wa². Sa²wai³wait³sxā³ sa²yxo²we¹ta¹na¹ju³ta² so¹lxi³ yū²-na³la². ¹⁸Nxe³na¹jut³su² yā¹te²tǎ³ ū³yho³hi²sa²te³ji¹wa²? Wān³txai²li² ĩ³hen³-txi³na¹tāu³a¹ a²yo³ha² ten³nxa³ju³ta² ka³lih³kxi²sa³tu¹wa². Ju¹ta¹na² so¹lxi³ ten³sa³nha²wa². Wā²nxū¹ ĩ³hen³txi³na¹wa². Ū³yho³hi²sa²si¹yah¹lxin¹jau³su² hxi²kan¹txi³ kwa³na³nx²ta¹kxan²ti³ wxa²yen³kxa² ten³te²txā³wa².

¹⁹Ā³wa²sut¹sxā³ yxau³jah¹lo²sa¹wa². Ū³yho³hi²sa²jah¹lo²la³ yū³sa²nxa³ha²-kxai³ sa²yxo²we¹ta¹ju³ta³la³ yū³sa²nxa³nha²wa². Nxe³yān¹ta¹ a²nū²a² ĩ²li³-te²su² te²a² Kris²tu³jah¹lai²na² wān³txa² ĩ³yau¹ū³te³lhxā³ nxa¹wa². Nxe³sxā³ wā²nxū¹ wi¹lhit¹sxā³ kwa²wa³ka³li³yu³ta³lo³tū¹ha¹tu¹wa². ²⁰Jā¹nxa¹ju³-kxai³lu² Kris²tu³jah¹lai²na² wān³txa² sa²yxo²we¹ta¹ha²kxai³ ā³wa²sut¹sxā³

yxau³na¹wa². Hai³txi³ Ju³te²a² nū³ka³txai²na² yxau²xai³lain¹ju³ta³la³ a²wa³-
 kxēn³tot³sai³nxa³ha²kxai³ Moi³se²ah³lu¹ta²na² kwa³na³jau³xu¹ta²na² a²wa³-
 kxēn³tot³sa²nxa³ha²kxai³ nxe³jah¹lo²sa¹wa². Nxe³te²sa¹kxan²ti³ Ju³te²an¹ta²
 sxi²nhāu³a² yxau²xai³la¹kxai²nān²tu³ Ju³te²an¹tū³ka³txa² yxau²xai³kxa²yā¹-
 nxe² yxau²xai³la¹wa². Nxa¹ju³tan¹te²kxa³ya³lhu² Je³su²jah¹lai²na² wān³txa²
 yxo²i² ā³si³wxe³ain¹tu¹wa². Te²yā¹nxe³sxā³ Moi³se²ah³lo²nu¹ta²na² wān³txa²
 sa²yxo²wel¹jah¹lai²na² sxi²nhau³a² yxau²xai³la¹kxai²nān²tu³ nxe³jah¹lu¹ta²
 yā¹nxe² yxau²xai³la¹wa², Je³su²jah³lai²na² wān³txa² yxo²i²si¹hain¹jau³sa³.
 21 Te²yā¹nxe³sxā³ Ju³te²a² nū³ka³txi³sxa³te²nāu³xa² a²sxi²nhāu³a² yxau²xai³la¹-
 kxai²nān²tu³ Moi³se²ah³lo²nu¹ta²na² kwa³na³jau³xu¹ta²na² nxe³wa²na³a¹wa²,
 Kris²tu³jah¹lai²na² wān³txa² sa²yxo²wet¹si¹hai¹na¹jau³sa³. Jā¹nxa¹jut³su² Txa²-
 wā¹sū³na² kwa³na³jau³xa² sa²yxo²ā³nxa³hē³la². Nxe³yān¹ta¹ Kris²tu³jah¹lai²na²
 kwa³na³jau³xa² sa²yxo²wet¹ta¹jau³lo³na¹wa². 22 A²nū²a² a²ē¹nāu³a² a³la³kxi²-
 nxa³te²a² yxau²kxai¹na¹kxai²nān²tu³ ā²la² kāin² a³la³kxi²na¹jau³xai²na² yxo²-
 kāin²txi³ i³yau¹ū³hai¹na¹ju³ta² yū²nxa³wa². Nxe²nxa³ju³ta²sa¹:

—Toh³li³jau³su² e³i¹lxi¹. A³la³kxi¹nxa³lxi¹. Nxa¹jau³la³ e³sa²nxa³nha²wa².
 Nxe³na¹ju³kxai³lu² a²nū²a² i²li³te²su² te²a² hxi²kan¹txi³ i³yan³ta³kxi²sxā³
 yxau³nū¹ha¹kxai²nān²tu³ nxe²kāi³ū¹ha¹wa². Kris²tu³jah¹lai²na² wān³txa² yxo²-
 i²ain¹jau³nū³a² so¹lxi³ ten³sa³nha²wa².

23 A²nū²a² a²yxo²ha³kxa¹ Kris²tu³jah¹lai²na² wān³txa² ain³kxi²si¹hai¹na¹-
 jau³su² nxe²kāi³a¹wa². Nxe³sxā³ ain³kxain¹kxai²nān²tu³ i³ka³li³kxi²nū¹sain¹-
 na³la². 24 Nxa²ha¹te¹ a²nū²a² kwa²wa³ni³lon³sxā³ ā³naun³ti¹hain¹kxai²nān²tu³
 ka³na³ka³nat³sxā³ ne³ka³ta²xi²te²an²tu³ a²yo³ha² so¹kxi²te²ju²hē³la², a²yxo²-
 ha³kxa¹ ā³naun³ti¹hain¹kxan²ti³na². Ne³ka³ta²xi²jah¹la² so¹lxi³ yān¹txi³ nū³-
 kxūn³txi³ ā³ni³ha²kxai³ a²yo³ha² so¹kxi²te²ju²hē³la². Ju¹ta² yā¹nxe³jut³sū³-
 nxe² nxū²kwai³lxū¹txi³ Je³su²jah¹lai²na² wān³txa² sa²yxo²wel¹jah¹lxī³hē³la².
 25 Kwa²wa³ni³lon³kxi²te²su² te²a² a²yo³ha² ū³nhe³hē¹nha²ka³lo³a² so¹te³lhxā³
 ne³ka³ta²ain¹te²ju²hē³la². Ū³nhe³hē¹nha²ka³lo³a² so¹te³lhxā³ ain¹kxai²nān²tu³
 a²nū²khai³nāu³ai²na² nū³kxūn³txi³ a³wa³ni³lon³sai³nhain¹sān²te²ju²hē³la².
 Ain¹kxai²nān²tu³ ū³nhe³hē¹nha²ka³lo³a² so¹hī³nx²na³la². Ā¹nxe³ka³lo³a² wa³-
 su³txi³ khon³kxi²te²ju²hē³la². Yxān¹ta¹ Kris²tu³jah¹lai²na² wān³txa² wain³txi³
 sa²yxo²wet¹sxā³ yxau³kxi²ki³kxai²nān²tu³ kxān¹nāu³a¹ oh³nāu³a¹ yxau³ki³-
 tāu³a¹ ū³yho³hi²nē³tu¹wa². A²nxe³nē³te²a² khon³kxi²ti³he¹nxe³lxa³lho³la².
 26 Nxe³te²yo³ha² so¹kxi²te²lhxā³ nū³kxūn³txi³ ā³nih³jut³sū³nxe² o²la³kxi²-
 na¹wa². Jā¹nxūn³sxā³ a²nū²a² ha¹li¹ ā³wa³ni³lon³sxā³ ā³nhe¹lain¹te²ju²hē³la².
 Nxe³ya³kxai²nān²tu³ a²nxe³jah¹lo²su² jah¹la² nū³kxūn³jah¹la² a²hxi²kan¹jah¹-
 lo²su² hī³nx²na³la². Yxān¹ta¹ nū³kxūn³yah³xa³kxai²nān²tu³ hxi²kan¹txi³syā¹-
 hī³nx²nxa³wa². Jā¹nxe³jut³sū³nxe² Txa²wā¹sū³na² wān³txai²li² i³yau¹ū³a¹jau³-
 xai²li² nū³kxūn³sxā³ o²la³kxi²na¹wa². 27 Nxe³na¹ju³ta² txa²nū²nāu³khai³xai²na²
 sa²yxo²wel¹nha²si¹sa²jau³su² txa²nū²khai³xa² wxa²ka³to³nha² yxau²xai³-
 nha¹wa². Nxe³ha²kxai³ kxā³nāu³a¹ Je³su²jah¹la² yen³nāu³a¹ wān³txa² wi¹-
 jau³xa² i³yau¹ū³ta³lu²na¹tāu³a¹ txa²nū²nāu³khai³xa² wxa²ka³to³nha² yxau²-
 xai³na¹ju³ta³tā² wi¹li²sa²nxa³kxa²yan³txi³su² nxe² o²la³kxi²na¹wa².

Sū³na² ki³lxo³ka³txa² sa²yxo²wel¹jau³su²

10 ¹Nxa²ha¹te¹ txa²wā³tā³nāu³xāi³. Txa²wā¹yah³la²nāu³xu¹-
 tai²na² i²xi²nha¹jah³lxi³hē³la². Moi³se²ah³lo²nu¹ta²na² ā³tē³sxā³

ai³tū³ka³txu¹txai²na² i²xi²nha¹jah³lxi³hē¹la². E³ji²ta²ko³xa² a³li³ai¹nhī¹nu¹-
tai²na² a³lan²ta² Txa²wā¹sū³na² hi²sen³su² o³sī³na² i³sa²si¹hā³ū¹ha²kxai³
ā³tī¹kxa² ai³nu¹hain¹ta¹hxai²hē¹la². Nxe³ain¹tāu³a² i³ye³na² kah³je³na² yau³-
son¹kxai¹nha²kxai³ hxi²kan¹txi³ yxo²ha³ti³lhi³ain¹ta¹hxai²nxa³hē¹la². Ai¹nha²-
kxai³ Txa²wā¹sū³na² sa²kxai³lu² wā³nxin¹sxā³ o²la³kxi²sxā³ i³ye³na² nxū²-
kwai³ye³la²tih³na¹ jā¹tih³na¹ a²yu³kxa² ai³tih³na²nū³a² sa²we¹ta¹hxai²hē¹la².
A²nxe³tih³na² te²tih³na² we¹tū²la² Moi³se²ah³lo²nu¹tai²na² a²nū³ka³txai²na²
yxo²ha³kxa¹ i³ha³la³te²ti³hi¹tih³na¹ aun³ta² yxo²ha³ti³lhi³yah³lxi³ta¹hxai²-
hē¹la². ²Ai¹nha²kxai³ a²yxo²ha³kxa¹ Moi³se²ah³lo²nu¹tai²na² yxo²i²ai¹nha²-
kxai³ a²nū³ka³txi³khai³su² so¹nain¹ta¹hxai²hē¹la². A²yxo²ha³kxa¹ ā³nū³nxī²
o³sī³na²na² ā³tī¹kxa² ai³ai¹nha²kxai³ i³ye³na² nxū²kwai³ye³la²tih³na² yxo²-
ha³ti³lhi³ai¹nha²kxai³ nxain¹ta¹hxai²hē¹la². ³Ai¹nha²kxai³ a²yxo²ha³kxa¹
yain³tū³xa² oh³nāu³a² i³sa²si¹hā³tū³xa² yai³nain¹ta¹hxai²hē¹la². ⁴A²yxo²ha³-
kxa¹ i²yau³xa² wā³nxin¹jau³xa² na²ain¹ta¹hxai²hē¹la². A²kxā³nxa¹ i³yau³xa²
yū²nxa³ko³xa² ā³nxai³ai¹nha²kxai³ Txa²wā¹sū³na² hi²sen³su² Moi³se²ah³lo²-
nu¹tai²na² i³kwa³na³ha²kxai³ hi³sa³ka³txa² hxi²tē³nha²sxā³ txah¹lxa³kxa²
i³su²ta¹hxai²hē¹la². I³su²lha²kxai³ i³yau³xa² ha³li³ ā³si³wxe³ye²ta¹hxai²hē¹la².
Ha³li³ye¹nxa²ha¹te¹ Moi³se²ah³la² nū³ka³txi³nu¹tai²na² a²yxo²ha³kxa¹ na²-
ain¹ta¹hxai²hē¹la². Jā¹nxain¹jut³su² Tah³lxa³kxi³nū¹tai²li² wā³nxin¹ka³txa³-
nū¹tai²li² ā³si³tē³kxain¹ta¹hxai²hē¹la². Nxe³ta³ka³txa³nu¹tai²li² Kris²tu³-
jah¹lo²su² ta¹hxai²hē¹la². ⁵Nxe²xai³ain¹kxan²ti³ a²ka³lxa¹txi³su² nūn³tāu³a²
hai³txi³ Txa²wā¹sū³na² i³wi¹lxo³kxi²sxā³ i³ka³li³kxai¹nxa³ju³tan¹te²kxa³ya³-
lhu² ha³lo²a² i²ai¹nxa³ko³nāu³a² ya³lun¹ti²hxa³nain¹ta¹hxai²hē¹la², a²nū²a²
hxi²kan¹ta¹nū³ka³txa²sa².

⁶A²nxe³jau³jau¹xai²na² i³yau¹ū³nhē³jau³xai²la¹wa². Ko³nxe³ti³ kái³sxā³
yxo²kwai³nain¹kai³ jā¹nxe³ki³kxa²yan³ti³su² i³yau¹ū³nhē³jau³xai²la¹wa². ⁷Te²-
yā¹nxe² txa²wā¹sū³nu²su² ki³lxo³ka³txa² sa²yxo²we¹tain¹ku¹jā¹xah³lxi³txa³-
hē¹la². A²kxā³nxa¹ sa²yxo²we¹tain¹ku¹jā¹xah³lxi³txa³hē¹la². Nxe³jau³xai²li²
Txa²wā¹sū³na² ū³wha²li¹txā³nxai³tān¹jau³xa² e²te³nah¹lxi¹:

—A²nū²a² ā³wxe³ain¹sān²nū²la² txa²wā¹sū³nu²su² ki³lxo³ka³txa² yain³txa²
yai³ni² i³na²kxi²jau³xa² i²na² ain¹ta¹hxai²hē¹li¹. Nxe³nū²la² i³sa²yxa³nū²la²
kuh³lxa³thin¹sxā³ ko³txi³ wa³ni³lo³nain¹ta¹hxai²hē¹li¹. Nxe³ta¹hxai²hē¹la².
⁸Te²u¹jā¹nxe² kuh³lxa³thin¹sxā³ ko³txi³ o²la³kxi²yah³lxi³txa³hē¹la². A²kxā³-
nhxī¹nu¹tai²na² kuh³lxa³thin¹sxā³ ko³txi³ o²la³kxi²nyhain¹ta¹hxai²ti³ai¹ti²-
tu³wa². Kuh³lxa³thin¹sxā³ ko³txi³ o²la³kxi²nyhai¹nha²kxai³ ye³ka³na³ka³-
nat³sxā³ a³la²ni²hī¹na¹ a²hīn¹so¹lxi³ a²nū²a²nāu³xa² ka³lxa¹khai¹nxe³kxan²ti³
23.000 yxh³tū³ka³txa² ya²lun¹txain¹ta¹hxai²hē¹la². ⁹Txa²wā¹sū³na² hxi²ye¹-
ta¹lxi³yaxh³lxi³txa³hē¹la². Nxe³ju³tan¹jau³xa² e³yah³lxi³txa³hē¹la². Te³nah¹lxi¹:

—Ko³nxe³ti³ kái³a¹kxan²ti³ Txa²wā¹sū³na²li² hai³txi³ ko³nxe³ti³ kái³-
a¹kxa² yo³ha² ū³hū¹sa²nxa³lho³na¹. Yah³lxi¹njau³la³ e³yah³lxi³txa³hē¹la².
A²kxā³nxu¹tai²na² nxe²kāi³ain¹ta¹hxai²ti³ai¹ti²tu³wa². Nxe²kāi³ai¹nha²kxai³
Txa²wā¹sū³na² hi²sen³kxai³lu² txih³xa² wīx¹te²a² i³sa²si¹hā³ū¹hai¹nha²kxai³
ka³lxa¹txi³ i³lxa²ya²lu¹ta¹lxain¹ta¹hxai²ti³ai¹ti²tu³wa². ¹⁰Txa²wā¹sū³na² kái³-
ū¹nhē³ju³ta² yxo²xūn¹txi³ i³kwai²txa³lxi³yah³lxi³txa³hē¹la². A²kxā³nxu¹-
tai²na² Txa²wā¹sū³na² i³kwai²txa³lxi³yai¹nha²kxai³ Txa²wā¹sū³na² hi²sen³-
kxai³lu² oh³xan¹jah¹la² sa²si¹hā³ha²kxai³ a³ka³nxī²sxā³ a²nū²a² ka³lxa¹txi³
i³ya²lu¹ta¹lxi³ta¹hxai²ti³ai¹ti²tu³wa².

¹¹ Nxe³ju¹ta²na² yxo²ha³kxa¹ ū³ye³ka¹tē³ju³ta² ta¹hxa²i²hē¹la². Nxe³hī¹-nān¹te²tū³ jau³jau¹xu¹ta²na² i²ki³kxai²nān²tū³ i³tih³nxe³nē³jau³xai²la¹wa². Txa²wā¹ha³lo²a² yuh³xan¹ko¹ko¹xai²na² ne³ki³son³ju³ta²nū³su² yau³son³na³la².

¹² Jā¹nxe³jut³su² i²li³te²a² a²wān³txi³kxai³lu¹ a²ē¹na² e³kxi²nha²te³nah¹lxi¹: —A³la³kxi²khaix¹na¹xā¹. Hai³txi³ kō³nxe³ti³ kăi³nxa³lho³nā¹ txai²lā¹. Nxe³kxai²nān²tū³ wi¹lī²nha²khai¹nxe³jah¹lxi³hē¹la². Kō³nxe³ti³ ā³ni²lhxā³ ā³wi¹hā³sxā³ kō³nxe³ti³ kăi³yah³lxi¹nha³ta²wa². ¹³ Kō³nxe³ti³ kăi³si¹yahā³-lxin¹jau³su² a²nū²a² yxo²ha³kxa¹ kăi³sain³te²ju³hē³la². Nxe² kō³nxe³ti³ kăi³-sain³si¹nxa²lxi³tāu³a² Txa²wā¹sū³na² sa²kxai³lu² ne³wā²na³nx²ti³xa²lho³la². E³kxi¹nx²ti³jau³xa² sa²yxo²ā³nha²nxa³sxā³ kăi³ū¹nx²ti³tu¹wa². Nxe³ha²kxai³ i³nxū²kwai³lxū¹nx²ti³tu¹wa². Nxe³nx²ti³ju³tan¹te²kxa³ya³lhu² kō³nxe³ti³ kăi³-sain³si¹nx²ti³ju³ta²la³ a²ta³a² hxi²ka² hxi²tha²txa¹lxi³xa³lho³la². Hăi¹sxā³ nū³-kxūn³txi³ ā³sen³sai¹ah¹lxin¹tu¹wa².

¹⁴ Jā¹nxe³jut³su² a³lxi¹nx²ta¹wa². Ka³lih³kxi²la²nha² thăi³ti³la²sxā³ e³kxi¹-nx²ta¹tu¹wa². Ain³kxi²sah¹lxi³hē¹la². Txa²wā¹sū³nu²su² ki³lxo³te²su² sa²-nēn¹kxi²yah³lxi³txa³hē¹la². Ā³jxah¹lxi³hē¹la². ¹⁵ A³la³kxah¹lxi¹nha²kxai³ e³la¹ i³ye³kxi¹nx²ta¹wa². Nxe³sxā³ e³kxi¹nx²ta¹jau³xai²li² wā²nxū¹ i²nha¹jah³lxi³-hē¹la². ¹⁶ Je³su² Kris²tu³jah¹la² ya³lu²kxi²nē³lhi¹nai³tān¹jau³xa² i²xi¹nha¹jah³-lxi³hē¹la². A²sa³wi³ha³lxa² i³kaix¹sxā³ ā³yā³nū²kxi²sān²nū²la² yain³jau³xa² na²sxā³ sa²ni²lhon¹ta³kxi²xai³ain¹na²hē³la². Nxe³ki³jau³xa² yā¹nxe² na²sxā³ sa²ni²lhon¹ta³kxi²xai³ki³tāu³a² Kris²tu³jah¹la² a²ti³ha²yau³xa² ha³li³ū¹nhē³-ju³tai³tā² i²xi²ki³tā³la². Te²yā¹nxūn³sxā³ yain³tū³xa² yain³yah³lxi³na²hē³la². Yain³tū³xa² yā¹nxe² yain³ki³te³na¹ Kris²tu³jah¹la² ya³lu²kxa²nu¹nhē³ju³ta² i²xi²ki³tā³la². ¹⁷ Txa²wā¹ki³na¹xai²na² ka³lxa¹ki³kxan²ti³ tū¹xai²na² yain³tū³xa² nū³ka³na³ka³nat³sxā³ yain³ki³tā³la². Te²yā¹nxe³kxe³hū³nx² Kris²tu³jah¹la² yxo²i²ki³tū³ka³txi³ki³na² ka³na³ka³na³ki³tā³la². A²nū²a² ka³na³ka³na³kxa² yā¹nxe² ki³tā³la².

¹⁸ Nxa²ha¹te¹ Ju³te²a² nū³ka³txa² i²xi²nha¹jah³lxi³hē¹la². Yain³txi³nū³su² tū³xa² Txa²wā¹sū³na² ū³hū¹ain¹tū³xa² tē³sxā³ yai³nain¹ta¹hxa²ti³ai¹ti²tu³wa². Txah³lxa³kxa³txa² ū³nhe³hēt¹tain¹sān²nū²la² hā²wxān³txa³ yai³nain¹ta¹hxa²ti³ai¹ti²tu³wa². Nxe³ki³sa²kxai³ yai³nain¹te³na¹ a²yxo²ha³kxa¹ ā³nū²nx²i²sxā³ Txa²wā¹sū³na² sa²nēn¹kxain¹ta¹hxa²ti³ai¹ti²tu³wa². ¹⁹ Jā¹nxe³jut³su² Txa²-wā¹sū³nu²su² ki³lxo³ka³txa² yain³txa² ū³hū¹ki³kxai²nān²tū³ wā²nxīn¹ki³ju³ta² kăi³hī³ki³te²la¹xā³? ²⁰ Hai³txi³ ti³he¹nx²nxa³wa². Hăi¹sxā³ Txa²wā¹sū³na² yxo²i²ai¹nxa³tū³ka³txai²na² sa²kxai³lu² Txa²wā¹sū³nu²su² ki³lxo³ka³txa² yain³txa² ū³hū¹sxā³ sa²nēn¹kxi²kxai²nān²tū³ kō³nxe³te²a² yāu³ka³txa² ū³hū¹-nyhai¹nhī¹nx²na³la². Hai³txi³ Txa²wā¹sū³na² wi¹tāu³la³ ū³hū¹nyhai¹nhī³-nx²nxa³wa². Jā¹nxe³jut³su² ha²kxai³ kō³nxe³te²a² yāu³ka³txa² o²la³kxi²nu¹-nyhah³lxin¹ju³ta² ten³ti³hex¹sa²nxa³nha²wa². ²¹ Txa²wā¹sū³na² na²jau³xai²na² sa²kxai³lu² Txa²wā¹hxi²kan¹ta² Si³yxau³jah¹la² ya³lu²kxi²nū¹nhē³ju³tai³tā² i²xi²ki³jau³xai²na² sa²kxai³lu² i³na²sxā³ sa²ni²lhon¹ta³kxah³lxin¹kxai²nān²-tū³ kō³nxe³te²a² yāu³ka³txa² na²jau³xa² i³na²sxā³ sa²ni²lhon¹ta³kxah³lxin¹-ju³ta² wai¹nxa³wa². Yau³ha¹li¹ i³na²yah³lxin¹kxai²nān²tū³ wai¹nxa³wa². Te²-yā¹nxe³sxā³ Txa²wā¹sū³na² yain³tū³xai²na² sa²kxai³lu² Txa²wā¹hxi²kan¹ta² Si³yxau³jah¹la² ya³lu²kxi²nū¹nhē³ju³tai³tā² i²xi²ki³jau³xai²na² sa²kxai³lu² yain³yah³lxin¹kxai²nān²tū³ kō³nxe³te²a² yāu³ka³txa² yain³tū³xa² yain³yah³-lxi³nū³nīn¹kxai²nān²tū³ wai¹nxa³wa². Kō³nxe³te²a² yāu³ka³txa² yain³tū³xa²

yain³yah³lxin¹ju³ta² wai³nxa³wa². Tū³ha¹li¹ yain³yah³lxin¹kxai²nān²tu³ wai³. nxa³wa². ²²Txa²wā¹hxi²kan¹ta² Si³yxau³jah¹la² i³xan³ta³kxi²nē³ju³ta² ten³. yah³lxin¹ta¹ji¹wa²? Txa²wā¹hxi²kan¹ta² Si³yxau³jah¹la² nū³kxūn³te²jai¹ti²-tu³wa². Nxe³to³ta¹ nū³kxūn³sxā³ ā³sen³sai¹yah³lxi³hī³nxān¹ji¹wa²? Hai³txi³ti³he¹yxah³lxi³hī²nxa³lxa².

A³lxi²waun¹nyhu¹sxā³ kăi³nyhu¹kī³jau³su²

²³Nxa²ha¹te¹ wxa²ha³tih³ i³nxa² nxe²e³kxah³lxin¹te³nah¹lxi¹:

—“Ī²li³ju³ta² kăi³a¹tū¹xā¹.” Nxa³kxai²nān²tu³ hxi²kan¹txi³ kăi³hī³na¹wi¹. Yah³lxin¹jau³xa² wain³na³la². Yxān¹ta¹ wi¹lye²nxa³kxai²nān²tu³ wai³nxa³wa². Ā³nxū²kwai¹lxū¹waun¹nyhu¹xa³kxai²nān²tu³ wai³nxa³wa². ²⁴Te²yā¹nxe³sxā³wxa²ten³yah³lxin¹ju³khai¹xa² so¹lxi³ ā³no²la³kxi²nyhah³lxi³txa³hē¹la². Wxa²-wā³tā³xai²na² a²ten³ju³ta² ā³no²la³kxi²nū¹txain¹yah³lxi³nū³nhē¹la².

²⁵Nxe³sxā³ nxe²kăi³jah¹lxi³hē¹la². Ka³yxuh³xa² sī³na² sxi²ha² so¹kxi²nyhu¹-kxi³thi³na² ai³yah³lxin¹kxai²nān²tu³ ka³yxuh³xa² i²li³thi³na² ten³yah³lxin¹-kxa² so¹kxi¹txain¹yah³lxi³hē¹la². Kō³nxe³te²a² yāu³ka³txa² i³yain³jau³nū³la³ i³wā³txain¹yah³lxi³txa³hē¹la². Ī³wā³txain¹yah³lxan³ka³tu³ e³kxi²nha²yah³-lxan³ka³tu³ hăi¹sxā³ wā²nhī¹jah³lxi³hē¹la². ²⁶Nxe³ju³ta¹li² Txa²wā¹sū³na² ū³wha²li¹txā³nxai³tā² nxe²te³nah¹lxi¹:

—Txa²wā¹ha³lo²a² yxo²ha³kxa¹ yen³kxai²na² yxo²ha³kxa¹ Txa²wā¹hxi²-kan¹ta² Si³yxau³jah¹la² a²wa³kxēn³txa²na³li¹. Nxe³ta¹hxai²hē¹la².

²⁷Nxe³ha²kxai³ Txa²wā¹sū³na² wān³txa² yxo²i²xa³te²a² i³yain³te³lhxa³ka²la¹txa³lxi³kxai²nān²tu³:

—Ai³sxā³ yain³kxi²ti³ten³sa³nha¹. Yxah³lxin¹kxai²nān²tu³ yain³txa² ū³hū¹-nx²ti³kxa² hăi¹sxā³ yain³jah¹lxi³hē¹la². Kăin² a³la³kxi²nxa³jah¹la² yain³txa² i³wā³txi¹nū¹hain¹yah³lxi³txa³hē¹la². ²⁸Nxe³yān¹ta¹ kăin² a³la³kxi²nxa³jah¹-lo²su² te²su² te²a² i³ye³kxi¹nx²ti³te³nah¹lxi¹:

—Yain³txai²li² sū³nu²su² ki¹lxo³jah¹lai²na² yain³txai²la¹wi¹. Nxe³nx²tain¹-kxai²nān²tu³ yain³yah³lxi³txa³hē¹la². E³kxi¹nx²ti³jah¹la² a³la³kxi²nxa³ha²-kxai³ kō³nxe³ti³ kăi³si¹hain¹yah³lxin¹kxa²yan³ti³su² yain³yah³lxi³txa³hē¹la². ²⁹Wxa²ē¹nāu³ai²na² a³la³kxi²khai¹xah³lxi¹nha²kxai³ yxān¹ta¹ jah¹la² a³la³kxi²-nxa³ha²kxai³ hăi¹nxa¹jah¹lxi³hē¹la². Nxa²ha¹te¹ wxa²ha³tih³ i³nxai²na² wān³-txi³kxai³lu¹ i³wa²lū³xi²sah¹lxin¹te³nah¹lxi¹:

—Ju¹ta¹li² ten³sa²nxa³nhai¹. A³la³kxi²nxa³jah¹lai²li² o²la³kxi²na¹kxe³su² i³kăi²nxa³tot³si¹hai¹na¹kxai²nān²tu³ wi¹lxa³wi¹. Ten³sa²nxa³nhai¹. ³⁰Yain³-txai²li² Txa²wā¹sū³na² sa²nēn¹kxi²nu¹sān²nū²la² wi¹lhit¹sxā³ yai³na¹kxai²nān²-tu³ jah¹lai²li² a³la³kxi²nxa³jah¹la² i³kwăi²kxi²sain¹ju³ta² wai³nxa³wi¹. Nxēn¹-jau³su² ha²kxai³,

³¹Txa²wā¹sū³na² sa²nēn¹kxi¹jah³lxi³hē¹la². Ī²li³ju³ta² kăi³yah³lxin¹ju³ta² yain³txa² yain³tā³nxa² i³na²jau³xa² i³na²tā³nxa² i²li³ju³ta² kăi³yah³lxin¹-kxai²nān²tu³ Txa²wā¹sū³na² wxi²kin³ti³ton³ti³hi¹tai¹yah³lxi³hē¹la². ³²A²nū²a² kō³nxe³ti³ kăi³ti³hi¹tain¹yah³lxi³txa³hē¹la². Ju³te²an¹te²su² tā³nxa² Ju³te²-an¹te²sxa³te²su² tā³nxa² Je³su²jah³lai²na² wān³txa² yxo²i²sxā³ yxau²xai³-tū³ka³txi³su² tā³nxa² i²li³te²hū³te²a² kō³nxe³ti³ kăi³ti³hi¹tain¹yah³lxi³txa³-hē¹la². ³³Txai²yā¹nxe² kăi³jah³lxi³hē¹la². A²nū²a² yxo²ha³kxa¹ a³la³kxain¹kxa² yā¹nxe² kăi³ū¹hai¹na¹wa². Hai³txi³ wā²nxū¹h kăi³nxa³wa². Kō³nxe³ti³ kăi³-yah³lxin¹ju³ta² ā³wa²sut¹sxā³ yxau³si¹nx²ta¹jau³su² kăi³na¹wa².

11 ¹Nxa²ha²kxai³ kăi³a¹kxa² yă¹nxe² kăi³jah¹lxi³hē¹la². Txai²li² Kris²tu³-jah¹la² kăi³kxa² yă¹nxe² kăi³jah¹lo²su² te²sa¹wa².

Txu¹ha² wain³txi³ kăi³jau³su²

²Ju¹ta³la³ nxa²ha²kxai³ wi¹lxo³kxi²sah¹lxi¹lxa². Wăn³txa² i³yau¹ū¹nx²-ta¹jau³xai³tă² yxo²ha³kxa¹ sa²yxo²wet¹sah¹lxi³ta¹hi¹nhē¹la². Nxe³wă²na³-yah³lxi³ta¹hxă³nhē¹la². Nxe³ju³ta¹li² sa²nēn¹kxi¹nx²ta¹wa². ³Yau³ă³xa² i³yau¹ū¹nx²ta¹tu¹wa². I³yau¹ū¹nx²ta¹jau³xa²sa¹, a²hxi²kan¹te² in³txi³nău³xa² Kris²tu³jah¹lai²la²na³la². Te²yă¹nxe³sxă³ txu¹hai²na² a²hxi²kan¹txan²tu³ a²wē³săi¹yah³lai²la²na³la². Te²yă¹nxūn³sxă³ Kris²tu³jah¹la² a²hxi²kan¹txan²tu³ Txa²wă¹sū³nai²la²na³la². ⁴Nxe³ha²kxai³ in³txai²na² sa²kxai³lu² Txa²wă¹sū³na² i³ye³kxi²kxai²năn²tu³ ū³nhē³hē¹nha²ka³lo³a² sa²ne³sai¹nha²săn²sxă³ i³ye³-kxi²hi³nx²na³la². Te²yă¹nxe³sxă³ Txa²wă¹sū³na² wăn³txa² i³yau¹ū¹te³lhxă³ jah¹lo²su² kxai²năn²tu³ ū³nhē³hē¹nha²ka³lo³a² sa²ne³sai¹nha²săn²sxă³ i³yau¹-ū¹hi³nx²na³la². Nxe³sxă³ sa²ne³sai¹nhă²nxa³kxai²năn²tu³ Kris²tu³jah¹la² a²i³-lxa² kô³te²lo³ta¹nhî³nx²na³la². ⁵Te²yă¹nxe³ju³ta¹ txu¹hai²li² Txa²wă¹sū³na² i³ye³kxi²kxai²năn²tu³ ū³nhē³hē¹nha²ka³lo³a² yū²nxa³kxai²năn²tu³ a²wē³săi¹-yah³la² a²i³lxa² kô³te²lo³te²ju²hē³la². Te²yă¹nxe³sxă³ Txa²wă¹sū³na² wăn³txa² i³yau¹ū¹te³lhxă³ txu¹ha²ka³lxu³su² kxai²năn²tu³ ū³nhē³hē¹nha²ka³lo³a² yū²-nxa³kxai²năn²tu³ a²wē³săi¹yah³la² a²i³lxa² kô³te²lo³te²ju²hē³la². Nxe³ta¹ka³-lxi²na² ū³nhē³hē¹nha²ka³lo³a² yū²nxa³ta¹ka³lxa² ū³nhē³ko¹lhxa³nha²ta¹ka³-lxa² yă¹nxe³te²ju²hē³la². Ju¹ta¹li² wai³nxa³wa². ⁶Nxe³yă¹nta¹:

—Ū³nhē³hē¹nha²ka³lo³a² ten³sa²nxa³nha¹. Ta¹ka³lxu³su² kxăi²năn²tu³ ū³nhē³ko¹lxi²txai¹nhē³la². A²wē³săi¹yah³la² a²i³lxa² kô³te²lo³te²ju²hē³la². Yxă¹nta¹ ū³nhē³ko¹lhxa³ki³nha²ju³ta¹ tă³nxă² kwa²hăi¹nxe² ū³nhē³ko¹kxe³su² tă³nxă² te²nai¹nxa³jau³su² ū³nhē³tî¹kxi²txai¹nhē³la². ⁷In³txai²na² sa²kxai³lu² hai³txi³ ū³nhē³hē¹nha²te²sxa³yu²hē³la². A²wi¹lhi¹nu¹ta¹na² Txa²wă¹sū³na² yă¹nxe² in³txa² we¹ta¹hxai²hē¹la². Nxe³ha²kxai³ Txa²wă¹sū³na² a²nū²a²nău³-xai²na² yxo²ha³kxa¹ Txa²wă¹hxi²kan¹ta¹la¹wa². Te²yă¹nxe³sxă³ in³txai²na² sa²kxai³lu² txu¹ha² a²hxi²kan¹jah¹lo²su² te²ju²hē³la². Txa²wă¹sū³na² wxi²kin³-ti³ton³ju³khai³xa² wă²nă³ū¹jah¹lai²la¹wa². Txu¹ha² sa²kxai³lu² in³txa² wxi²-kin³ti³ton³ju³khai³xa² wă²nă³ū¹ta¹ka³lxai²la¹wa². ⁸A²wi¹lhi¹nu¹ta¹na² kxai³lu² Txa²wă¹sū³na² hi²sen³su² in³txa² we¹ta¹hxai²hē¹la². Wet¹să²nū²la² in³txa² a²nxî³ta² tē³sxă³ txu¹ha² we¹ta¹hxai²ti³ai¹ti²tu³wa². ⁹In³txi³nū¹ta² nūh¹yxau³-ki³nū³a² te³nxa³ha²kxai³ txu¹ha² we¹tūn³ta¹hxai²hē¹la². ¹⁰Nxe³ha²kxai³ oh³-kan¹tū³ka³txa² i²ne³lai¹nha²kxai³ txu¹hai²na² sa²kxai³lu² ū³nhē³hē¹nha²-ka³lo³a² ū³nhē³tî¹nha²te²ju²hē³la². ¹¹Jă¹nxe³jut³su² Kris²tu³jah¹la² tîh³na² ă³nxai³ki³ju³ta¹ txu¹hai²na² sa²kxai³lu² in³txai²li² ă³sxă³ nūh¹xai³ju³ta² hxi²kan¹te²sxa³jai¹ti²tu³wa². Te²yă¹nxe³sxă³ in³txai²na² sa²kxai³lu² txu¹-hai²li² ă³sxă³ nūh¹xai³ju³ta² hxi²kan¹nūn³te²sxa³jai¹ti²tu³wa². ¹²A²wi¹lhi¹-nu¹ta¹na² kxai³lu² Txa²wă¹sū³na² hi²sen³su² in³txai²li² wet¹să²nū²la² in³txai²na² a²nxî³ta² tē³sxă³ a²txu¹ha³ka³lxa² we¹ta¹hxai²ti³ai¹ti²tu³wa². Nxe³hi¹năn¹te²-tu³ in³txa² wē³sai²na² sa²kxai³lu² txu¹ha² ē¹nău³a¹ yxau³ni²sxă³ a³li³lah¹sxă³ txon¹te²jai¹ti²tu³wa². Nxe³ha²kxai³ yen³kxa² yxo²ha³kxa¹ Txa²wă¹sū³na² we¹-jah¹lo²su² ta¹hxai²ti³ai¹ti²tu³wa².

¹³Jă¹nxe³jut³su² txu¹hai²li² Txa²wă¹sū³na² e³kxi²tău³a² ne³hē¹-nha²ka³lo³a² yū²nxa³kxai²năn²tu³ wai³nxa³wa². Te²yă¹nxūn³sxă³

ū³nhe³ko¹la³kxi²nha²sān²sxā³ Txa²wā¹sū³na² e³kxi²kxai²nān²tū³ wain³nūn³-
nxa³wa². Ju¹ta²i²li² wā²nxūh¹ ain³nha¹jah³lxi³hē¹la². ¹⁴In³txai²li² a²ne³kī³sxa²
a³lu²kxai²nān²tū³ āu²li²jut³su² te²ju²hē³la². ¹⁵Yxān¹ta¹ txu¹hai²na² sa²kxai³lu²
a²ne³kī³sxa² a³lu²kxai²nān²tū³ i³wi¹lxo³kxi²te²ju²hē³la². A²ne³kī³sxai²li²
ū³nhe³tū¹kxi²nha²ha²kxai³la². ¹⁶Jā¹nxe³ju³ta²i²li² i³kwai²kwai²kxi²ta²yah³-
lxin¹kxai²nān²tū³ hai³txi³ wain³txi³ kāi³yah¹lxa³lxa². Sxi²ta² hāi¹nxe³ti³xa¹
jau¹xai²na² so¹lxi³ i³yau¹ū¹nxa²lxa¹wa². Txa²wā¹sū³na² yxo²i²tū³kā³txi³nāu³-
xai²na² yxo²ha³kxa¹ nxe² i³yau¹ū¹hai¹nhxai²na²hē³la².

Je³su²jah³la² ya³lu²kxi²nū¹nhē³ju³ta²i²tā² i²xi²jau³su²

¹⁷Nxe³ha²kxai³ yu³tā³xai²li² e³kxi¹nx²ta¹tu¹wa². Nxe³ju³ta²i²li² wi¹kāi³yah²-
lxa³lxa². Txa²wā¹sū³na² wān³txa² ain³kxi²te³lhxā³ ā³yā³nū²kxah¹lxin¹tāu³a¹
sa²nēn¹kxi¹nx²ta¹ju³ta² hxi²kan¹sa²nxa³nha²wa². Kō³thi¹non³yah³lxi¹lxa².
¹⁸Nxe³sxā³ Je³su²jah³lai²na² wān³txa² yxo²i²sxā³ yxau²xai³yah³lxin¹tū³kā³txi³
i³nxai²na² ā³yā³nū²kxah¹lxin¹te³na¹ a²ha³tih³nāu³ i³nxax² i³ye³i³yi¹lho¹kxi²-
nyhu¹ah³lxi³ta¹hi¹nhē¹la². Kwa²wān³txi³sxa³nū²nha²wa². Wān³txi³khai³su²-
nū²nha²wa². ¹⁹Ha³na³ka³lxi³ ain³nha²kij³ju³ta² yū²xai³kij³te²ju²hē³la². Yū²xai³-
kij³sa²kxai³ a²nū²a² a²hoh³lxi³su² te²su² te²a² e³la¹ a³la³kxi²nūn³ye²kij³tu¹wa².
²⁰Jā¹nxe³jut³su² i³yain³kxi²te³lhxā³ ā³yā³nū²kxah¹lxin¹kxai²nān²tū³ hai³txi³
Txa²wā¹hxi²kan¹ta² Si³yxau³jah¹la² ya³lu²kxi²nū¹nhē³ju³ta²i²tā² i²xi²kxi³jut³-
sxa³wa². Ha³na³ka³lxin³na³la². ²¹Nxe³ha²kxai³ yain³te³lhxā³ yah³lxin¹tāu³a²
ha³na³ka³lxi³ yai³nxax²xai³yah³lxi³ta¹hi¹nhē¹la². Wah³nxū¹hah³lxa³lxa². Hāi¹-
sxā³ a²yain³txi³khai³xa² wa³su²txi³ yai³nxax²xai³yah³lxi³ta¹hi¹nhē¹la². Nxe³-
yah³lxin¹sxā³ a²ha³tih³ i³nxax² sa²kxai³lu² heh³hi² yxah³lxi¹nha²kxai³ a²ha³tih³
i³nxax² sa²kxai³lu² i³na²jau³xa² i³na²sxā³ wen¹yah¹lxi¹nha²kxai³ nxe³yah³lxi³-
ta¹hi¹nhē¹la². ²²Wxa²sxi²khai³xa² yain³txi³su² tā³nxax² i³na²kxi³jau³su² tā³nxax²
yū³nxax²lxi³ta²lu¹wa². Nxe³sxā³ nxe² o²la³kxi²yah³lxin¹kxai²nān²tū³ Je³su²-
jah³lai²na² wān³txa² yxo²i²sxā³ yxau²xai³tū³kā³txa² kō³nxe³ti³ kāi³ū¹hah³lxi¹-
nhē³la². Te²yā¹nxe³sxā³ a²nū²a² yain³kxi³txa²te²a² wxā³te²su² te²a² yai³nhxa³-
je²yah³lxi¹nha²kxai³ āu²li²to³tain¹yah³lxi¹lxa². Nxe²kāi³yah³lxi¹nha²kxai³
hxi²kan¹txi³ wi¹le³kxi¹nx²ti³nxax³lho³la².

²³Jā¹nxa¹jut³su² i³yau¹ū³ye¹nx²ta¹jau³xai³tā² Txa²wā¹sū³na² i³tih³nxe³sa²-
jau³xai²la¹wa². Nxe³te³nah¹lxi¹, Je³su²jah³la² Txa²wā¹hxi²kan¹ta² Si³yxau³-
jah¹lo²su² ha²kxai³ txa²wā¹ha³lo²a² yxau³hi¹nai³tā² nxe³ta¹hxai²hē¹la². Ju³-
ta²sah³lai¹tā² i³kōx¹kō¹son²kxi²te³lhxā³ ka³nxah³hi²nxax³tā³lxa¹ Je³su²jah³la²
yain³tū³xa² hxi²tē³nha²sān²nū²la². ²⁴Txa²wā¹sū³na² i³wi¹lxon³kxi²si¹jau³xa²
e³kxi²ta¹hxai²hē¹la². Nxe³nū²la² yain³tū³xai²li² wā²nāu²lxi²sxā³ ū³hū²xai³te³-
nah¹lxi¹, a²sa³wi³ha³lxa² e³kxi²te³nah¹lxi¹.

—Tū¹xai²li² Txa²nū²a² yā¹nx²na³li¹. Ya³lu²kxi²nū¹nx²ta¹tu¹wi¹. Yain³tū³-
xai²na² yain³yah³lxi¹nhī¹na¹ ya³lu²kxi¹nx²ta¹ju³ta² i²xi²sa²sxā³ yain³jah³lxi³-
to³hē¹li¹. Nxe³nyhain¹ta¹hxai²hē¹la². ²⁵Te²yā¹nxūn³sxā³ yain³ta¹lu²nain¹sān²-
nū²la² a²kō²pē³na² i³na²tē³nai²li² hxi²tē³nha²te³nah¹lxi¹.

—Txa²kō²pē³na² i³na²na¹jau³xai²li² Txa²ti³ha²yau³xa² yā¹nx²na³li¹. Wān³-
txa² tah²yau³xa² i³ye³kxi¹nx²ta¹jau³xai³ jā¹nxe² kāi³ū¹nx²ta¹jau³nū³ai²la¹wi¹.
A²nū²a² kō³nxe³ti³ kāi³ju³ta² ā³wa²sut¹si¹ha¹jau³nū³su² Txa²ti³ha²yau³xa²
ha³li³hxan³sa³tu¹wi¹. Nxe³sxā³ jau³jau¹xai²na² i³na²yah³lxi³to³hin¹kxai²-
nān²tū³ āh¹ i²xi²sa²si¹nx²ti³jau³su² yain³jau³xai²li² ya³lu²kxi²nū¹nx²ta¹kxa²

ī²xi²sah¹lxin¹jau³xai²li² ī³na²ūh¹sah¹lxi³to³hē¹li¹. ²⁶Nxe³sxā³ te²yā¹nxe² yain³-
tū³xai²li² ya³lu²kxi²nū¹nx²ta¹ju³ta² ī²xi²sa²sxā³ yain³tū³xai²li² ī³yai³ni²
ī³na²jau³xai²li² ya³lu²kxi²nū¹nx²ta¹ju³ta² ī²xi²sa²sxā³ ī³na²jau³xai²li² ī³na²
nxe³yah³lxi³to³hi¹nhī¹na¹ wxa²ē¹na² sa²hau³ko³tū¹nx²ta¹ju³ta² ī³hen³txi³-
yah³lxi³to³hin¹tu¹wi¹. A³ka³nxi²sxā³ wā³li²nxa³tā³lxa¹ jā¹nxe³jah³lxi³to³hē¹li¹.
Je³su²jah³la² nxe³nyhain¹ta¹hxai²hē¹la².

²⁷Te²yā¹nxe³sxā³ a²nū²a² ī²li³te²su² te²a² Txa²wā¹hxi²kan¹ta² Si³yxau³jah¹-
lai²na² yain³tū³xai²li² ya³lu²kxi²nū¹nhē³ju³ta² ī²xi²sa²sxā³ yain³ki³tū³xai²li²
yah³son³sxā³ yai³ni² ī³na²jau³xai²li² ya³lu²kxi²nū¹nhē³ju³ta² ī²xi²sa²sxā³
ī³na²ki³jau³xai²li² yah³son³sxā³ ī³na² nxe³jah¹lo²su² jah¹la² a²hi²ki³te²lxa²-
na³la². Kris²tu³jah¹la² Txa²wā¹hxi²kan¹ta² Si³yxau³jah¹lo²su² ha²kxai³ a²ti³-
ha²yau³xa² ko³nxe³ti³ kái³ū¹hi² a²nū²khai³xa² ko³nxe³ti³ kái³ū¹hi² nxe²
kái³jah¹lo²na² hī³nx²na³la². Nxe³sxā³ Kris²tu³jah¹la² ya³lu²kxi²nū¹nhē³-
ju³ta² ko³nxe³ti³ ē³kxi²jau³su² hī³nx²na³la². ²⁸Nxe³ha²kxai³ yain³tū³xai²li²
ya³lu²kxi²nū¹nhē³ju³ta² ī²xi²sa²sxā³ yain³ki³tū³xai²li² ī³yain³yah³lxan³tā³-
lxa¹ ī³na²jau³xai²li² ya³lu²kxi²nū¹nhē³ju³ta² ī²xi²sa²sxā³ ī³na²ki³jau³xai²li²
ī³na²yah³lxan³tā³lxa¹ wxa²ē¹nāu³xai²na² wā²nxū¹ ain³nha¹jah³lxi³hē¹la²,
kwa²to³toh³lxi³ ē³kxi²nyhah¹lxin¹kxa²yan³ti³su². ²⁹Nxe³sxā³ ī³yai³ni² ī³na²
yxah³lxin¹tāu³a² Txa²wā¹hxi²kan¹ta² Si³yxau³jah¹lai²na² kái³ū¹nhē³ju³ta² āh¹
ain³nyhah¹lxan³kxai²nān²tu³ a²hi²ki³te²la³ yah³lxi³hī³nxa¹lxa². Nxe³yah³-
lxin¹ju³tan¹te²kxa³ya³lhu² Txa²wā¹sū³na² hi²sen³kxai³lu² ko³nxe³ti³ ī³yī¹li¹-
nx²ti³ju³ta² yū³tu¹wa². ³⁰Te²yā¹nxe² kái³yah³lxi³to³hi¹nha²kxai³ wxa²ha³tih³
ī³nxai²na² ī³ton³nxa²lxi³i² hai²la³kxi²nxa²lxi³i² nxe³nx²ti³kxa²yā¹nxū³sxā³
nū³ka³txi³ ā³tū³ka³txi³ ī³nxā² ya²lun¹ta³kxi²nx²tain¹na³la². ³¹Nxe³ha²kxai³
ain³nyhah¹lxin¹jau³khai³xa² ī²xai³nha¹jah³lxi³sā²nhē³la². Nxe³sxā³ ī²nyhah¹-
lxi³sā²nīn¹kxai²nān²tu³ Txa²wā¹sū³na² ko³nxe³ti³ ī³yī¹li²nxa²lxi³ju³ta²nū³lo³-
nyhah¹lxi³hī³nx²nxā³lxa². ³²Nxe³yān¹ta¹ Txa²wā¹sū³nai²li² hī¹na² ko³nxe³ti³
ī³yī¹li²nhē³ju³ta²lon³kxai²nān²tu³ ī³wai¹te³kxai²nān²tu³ kxān³nāu³a¹ a³ka³-
nxi²sxā³ wā³li²tāu³a¹ a²nū²a² ko³nxe³thin¹te²su² te²a² ko³nxe³ti³ ī³yī¹li²hain¹-
tu¹wa². Nxai¹nhī¹na¹ te²yā¹nxe³nē³lxa³lho³la².

³³Jā¹nxe³jut³su² Txa²wā¹sū³na² yain³ki³tū³xai²li² ya³lu²kxi²nū¹nhē³ju³ta²
ī²xi²sa²sxā³ yain³ki³tū³xai²li² ī³yai³ni² ī³na²ki³jau³xai²li² ya³lu²kxi²nū¹nhē³-
ju³ta² ī²xi²sa²sxā³ ī³na²ki³jau³xai²li² ī³na² nxe³ki³te²lhxā³ ā³nū²kxi²yah³lxi¹-
nhī¹na¹ wah³nxe³nha¹jah³lxi³hē¹la². ³⁴Nxe³yān¹ta¹ wxa²ha³tih³ ī³nxai²na²:

—Heh³khai¹sa³nha¹. Yah³lxin¹kxai²nān²tu³ wxa²sxi²khai³xa² yain³jah¹lxi³-
sā²nhē³la². Nxe³yah³lxin¹ka³ti³ wxā³sxā³ ā³yā³nū²kxi²yah³lxin¹sxā³ Txa²wā¹-
sū³na² yain³tū³xai²li² ya³lu²kxi²nū¹nhē³ju³ta² ī²xi²sa²sxā³ yain³ki³tū³xai²li²
ī³yai³ni² ī³na²jau³xai²li² ya³lu²kxi²nū¹nhē³ju³ta² ī²xi²sa²sxā³ ī³na²ki³jau³-
xai²li² ī³na² nxe³jah³lxi³hē¹la², Txa²wā¹sū³na² ko³nxe³ti³ ī³yī¹li²nx²ti³kxa²-
yan³txi³sa². Nxa²ha¹te¹ wān³txa² yau³ā³xa² yū³nūn³na¹wa². Yxān¹ta¹ hāi¹nxa¹-
a¹tu¹wa². Wxā³na¹tāu³a¹ ī³yau¹ū¹nx²ta¹tu¹wa².

Txa²wā¹sū³na² Yāu³ka³jxah¹la² ī³hxi²ka¹tū¹nhē³jau³su²

12 ¹Txa²wā³tā³nāu³xāi³. Txa²wā¹sū³na² Yāu³ka³jxah¹la² ī³hxi²ka¹tē³-
ju³ta² ū³hū¹ne³kxa² ī³yau¹ū³nx²ta¹tu¹wa². A³la³kxi²si¹nx²ta¹jau³su²
ī³tih³nxe³nx²ta¹tu¹wa². ²ī³yau¹ū³nx²ta¹jau³xa²sa¹, a²kxā³nhxī¹nai³tā² Txa²-
wā¹sū³na² wān³txa² yxo²ī²yah²lxa³nhī¹nai³tā² txah³lxa³kxa² sū³nu²su²

ki³lxo³jah³la² so¹lxi³ sa²yo²we¹jah³lxin¹jah³lo²lo³jah³lxi³to³hin¹tai¹ti²tu³wa²,
hxi²kan¹txi³ e³kxi¹n x²ti³xa³kxan²ti³na². Ti³na² ko³nxe³ ti³na² so¹lxi³
ā³nxai³yah³lxin¹ti³na²lot³txa²lxi³sa²ki³lxo³jah³lxi³to³hin¹tai¹ti²tu³wa².
3Nxe³ha²kxai³ a²nū²a² i²li³te²su² te²a² i³ye³te³nah¹lxi¹:

—Je³su²jah³lai²li² ko³nxe³ti³hin¹na³li¹. A²ta³ai²la¹wi¹. Nxe³jah³lo²su² kxai²-
nān²tu³ hai³txi³ Txa²wā¹sū³na² Yāu³ka³jxah¹la² nxū²kwai³yxau²nxa³wa².
Yxān¹ta¹ i³ye³kxi²te³nah¹lxi¹:

—Je³su²jah³la² a²hxi²kan¹ti³su² jah¹lai²la¹wi¹. Nxe²e³jah¹lo²su² kxai²nān²-
tu³ Txa²wā¹sū³na² Yāu³ka³jxah¹la² so¹lxi³ i³ti³h³nxe³jah¹lo²su² hī³nx²na³la².

4¹i³ti³h³nh³nxe³kxai²nān²tu³ i³hxi²ka¹tē³ju³ta² i³la³kxi²te²lo³tū¹nhē³ju³ta²
yo²ha³kxa¹ yau³ka³lxa²na³la². Yxān¹ta¹ ka³lxa¹kxan²ti³ Txa²wā¹sū³na² Yāu³-
ka³jxah¹la² a²i³yau¹ū³nē³jah¹la² ka³na³ka³na³tā³la². 5Te²yā¹nxe³sxā³ txa²wā³-
tā³nāu³xa² ā³nhī²nū³nū³si¹ki³jau³su² Txa²wā¹sū³na² i³la³kxi²te²lo³tū¹nhē³kxa²
nxe³ju³ta² ka³lxa²na³la². Yxān¹ta¹ Txa²wā¹hxi²kan¹ta² Si³yxau³jah¹la² ka³na³-
ka³na³jah¹lai²la¹wa². 6Te²yā¹nxū³sxā³ Txa²wā¹sū³na² i³hxi²kat¹si¹nhē³ju³ta²
i³la³kxi²te²lo³tū¹nhē³kxa² ka³lxa²na³la². Yxān¹ta¹ Txa²wā¹sū³na² i³hxi²kat¹-
tē³jah¹la² ka³na³ka³na³tā³la². 7Nxe³sxā³ yo²i²te²ki³na¹xai²na² i³hxi²nū¹si¹-
nhē³jau³su² Txa²wā¹sū³na² Yāu³ka³txa² ū³ye³ka¹tū¹h¹xai³nē³na³la². i³hxi²ka¹-
txa²xai³nē³ju³ta² ū³ye³ka¹tū¹h¹xai³nē³na³la². 8Txa²wā¹sū³na² Yāu³ka³jxah¹la²
hi²sen³su² wxa²nū³ka³txai²na² i²li³te² i³nxā² a²hoh³lxi³su² ju³ta² i³hxi²ka¹ta²-
lxi³ha²kxai³ ā¹ i²li³te² i³nxā² Txa²wā¹sū³na² Yāu³ka³jxah¹lain²txi³ wā³lxe³-
jau³nū³a² a³la³kxah¹lxin¹ju³ta² i³hxi²ka¹ta²lxi³ha²kxai³, 9Ā¹ i²li³te² i³nxā²
Txa²wā¹sū³na² Yāu³ka³jxah¹lain²txi³ yo²i²yah³lxin¹ju³ta² i³hxi²ka¹ta²lxi³-
ha²kxai³ ā¹ i²li³te² i³nxā² i³ta³ka³txa² wā³nxin¹sxā³ we²txi²kxi³ju³ta² i³hxi²-
ka¹ta²lxi³ha²kxai³, 10Ā¹ i²li³te² i³nxā² Txa²wā¹sū³na² Yāu³ka³jxah¹lain²txi³
wā³nxin¹khai¹nxe³sxā³ kai³ju³ta² i³hxi²ka¹ta²lxi³ha²kxai³ ā¹ i²li³te² i³nxā²
Txa²wā¹sū³na² Yāu³ka³jxah¹lain²txi³ Txa²wā¹sū³na² wā³n³txa² wi¹jau³xa²
i³yau¹ū³nxā²lxi³ju³ta² i³hxi²ka¹ta²lxi³ha²kxai³ ā¹ i²li³te² i³nxā² i³hxi²ka¹-
ta²lxi³ju³ta²su¹ a²nū²a² i³li³te²na² kai³ju³ta² i²kxai²nān²tu³ Txa²wā¹sū³na²
Yāu³ka³jxah¹la² i³hxi²kat¹si¹ju³ta² i²nxā² ko³nxe³te² yāu³ka³txa² i³hxi²-
kat¹si¹ju³ta² tā³nxā² wain³txi³ a³ya³txi²ju³ta²nū³a² i³hxi²ka¹ta²lxi³ha²kxai³
ā¹ i²li³te² i³nxā² Txa²wā¹sū³na² Yāu³ka³jxah¹lain²txi³ wā³n³txa² yau³ā³lxa³ti³
a²nū²a² i³yau¹ū³xa³jau³su² e³si¹jau³su² i³hxi²ka¹ta²lxi³ha²kxai³ ā¹ i²li³te²
i³nxā² wā³n³txa² yau³ā³xa² a²si³yxau³tāu³khai³xa² i³yau¹ū³ju³ta² i³hxi²ka¹ta²-
lxi³ha²kxai³ nxe²xai³hī³nx²na³la². 11Txa²wā¹sū³na² Yāu³ka³jxah¹la² ka³na³-
ka³na³jah¹lo²su² kxan²ti³ nxe² i³hxi²ka¹ta²xai³nē³na³la². Nxū¹ i²sxā³ a²ten³-
ju³ta² ju³ta² ha³na³ka³lxi³ i³hxi²ka¹ta²xai³nē³na³la².

Kris²tu³jah¹la² a²nū²khai³xa² sa²we¹nyhu¹si¹nhē³jau³su²

12-13 Jā¹n xē³ju³ta² txa²wā¹nū²khai³xa² ka³na³ka³na³tā³la². Ka³na³ka³-
na³kxan²ti³ txa²wā¹kāi²ne³kxi²nē³tāu³ai²na² ka³lxan¹ta³kxi²nē³na³la². Te²-
yā¹nxe³sxā³ txa²wā¹kāi²ne³kxi²nē³tāu³ai²na² ka³lxan¹ta³kxi²nē³kxan²ti³
txa²wā¹nū²khai³xa² ka³na³ka³na³tā³la². Te²yā¹nxe³ju³tāu³na³la². Txa²wā¹-
nū²ka³txi³ki³nāu¹xa² Ju³te²a²jah¹la² yū³ha²kxai² Ju³te²a² nū³ka³txi³sxa³-
te²a² yū³ha²kxai³ a²wa³kxē³yah³lo²lo³nha²sxā³ yxau²xai³te²a² yū³ha²kxai³
ā³wa²sut¹sxā³ yxau²te²a² yū³ha²kxai³ nxe³ki³tā³la². Nxe³sxā³ Txa²wā¹sū³na²
Yāu³ka³jxah¹lain²txi³ ū³hū¹nhān²nē³na³la². Nxe³ha²kxai³ a²nū²ki³na¹xai²na²

ka³na³ka³nat³sxā³ sa²we¹nyhu¹si¹nha²nē³na³la². Nxe³te²hū³sxā³ Kris²tu³jah¹la² a²nū²khai³xa² sa²we¹nyhu¹si¹nha²nē³na³la². Nxe³sxā³ Txa²wā¹sū³na² Yāu³ka³-jxah¹la² nxū²kwai³yxau²xai³nē³na³la², yxo²i²te²ki³nāu¹xai²na²sa³. Jā¹nxe³sxā³ yxo²i²tu³ka³txi³ki³na¹xai²na² a²nū²a² ka³lxa¹ki³tā³la². Yxān¹ta¹ Txa²wā¹sū³na² Yāu³ka³jxah¹la² hi²sen³su² a²nū²a² ka³na³ka³na³ti³hi²tē³na³la².

¹⁴Te²yā¹nxe³sxā³ txa²wā¹nū²nāu³khai³xa² ka³na³ka³na³tē³lxa³wa². Ka³-lxa¹na¹ta³kxi²nē³na³la². ¹⁵Nxa²ha¹te¹ txa²wā¹yū³kxi³su² e³te³an¹jau³kxai³lu¹ e³te³nah¹lxi¹:

—Txa²wā¹hxi²ki³su² te²txā³wi¹. Nxe²nxa³ha²kxai³ hai³txi³ txa²wā¹nū²nāu³-khai³xai²na² hai³txi³ te²txā³wi¹. Nxe²e³kxan²ti³ txa²wā¹nū²nāu³khai³xai²na² ā³nhai²ta³lxā¹kxi²nē³lhī³nx²nxa³wa². ¹⁶Te²yā¹nxe³sxā³ txa²wā¹ne³nxē³su² e³te³an¹jau³kxai³lu¹ e³te³nah¹lxi¹:

—Txa²wā¹yen³su² te²txā³wi¹. Nxe²nxa³ha²kxai³ hai³txi³ txa²wā¹nū²nāu³-khai³xai²na² hai³txi³ te²txā³wi¹. Nxe²e³kxan²ti³ txa²wā¹nū²nāu³khai³xa² ā³nhai²ta³lxā¹kxi²nē³lhī³nx²nxa³wa². ¹⁷Txa²wā¹nū²ai²na² whāi²na¹ txa²wā¹-ye³na² so¹lxi³kxai²nān²tu³ ih¹nxet³sxā³ ain³kxi²nha²hī³ki³te²la¹xā³? Te²yā¹-nxe³sxā³ Txa²wā¹nū²nāu³ai²na² whāi²na¹ a²ne³nxē³na² so¹lxi³kxai²nān²tu³ ih¹-nxet³sxā³ i³nxūn³sain³nha²hī³ki³te²la¹xā³? ¹⁸Nxe³ha²kxai³la¹ Txa²wā¹sū³na² hi²sen³su² txa²wā¹nū²nāu³ai²li² i²li³te²nāu³ai²na² ha³na³ka³lxi³ we¹ta³lxi³-kxi²nē³lha²kxai³ Txa²wā¹sū³na² a²ten³ju³ta² sa²we¹ta³lxi³kxi²nē³nīn²ta²wa². ¹⁹Txa²wā¹nū²nāu³ai²li² ka³lxa¹na¹ta³kxi²nē³lxa³ke³la³te²kxai³ txa²wā¹nū²a² yū³nē³lhī³nx²nxa³wa². ²⁰Nxe³yān¹ta¹ txa²wā¹nū²nāu³ai²na² ka³lxa¹na¹ta³kxi²-nē³kxan²ti³ txa²wā¹nū²nāu³a² ka³na³ka³na³tē³na³la².

²¹Nxa²ha¹te¹ txa²wā¹yen³nāu³a² e³te³sxa³yu²hē³la². E³sxā³ txa²wā¹hxi²ka² ain³kxi²ti³an¹jau³kxai³lu¹:

—Txi²na² a²ye³na¹xai²na² hxi²kan¹khai¹nxa¹ha²kxai³ wxāi²na² a²hxi²-kxah³lho³ i³nxai²na² hxi²ka¹nxa³lxi¹. Nxe³ha²kxai³ ten³nxa²hxa³nhai¹. Nxe² e³te³sxa³yu²hē³la². Te²yā¹nxe³jut³su² txa²wā¹ne³ki³su² e³te³sxa³yu²hē³la². E³sxā³ txa²wā¹yu³kxa² ain³kxi²ti³an¹jau³kxai³lu¹:

—Txi²na² a²ne³ki³na¹xai²na² hxi²kan¹khai¹nxa¹ha²kxai³ wxāi²na² a²yu³-kxah³lo² i³nxai²na² ten³nxa²hxa³nhai¹. Nxe² e³te³sxa³yu²hē³la². ²²Nxe³yān¹ta¹ ya²la³tu³ txa²wā¹nū²nāu³khai³xai²na² i²li³te²a² sī³nxūn³nxa³ju³ta² ū³whi²lā³-nhā¹kxai²nān²tu³ hxi²kan¹ti³ ā³yat¹sxā³ yxau²xai³lhī³ki³sxa³wa². ²³Nxe³sxā³ txa²wā¹nū²nāu³khai³xa² i²li³te²a² jū¹nxe² ā³lxi³kxe³su² kxan²ti³ wā²la²ka³-lo³a² ū³whi²kxi²nha²sxā³ ū³ti¹kxi²nha²ki³te²ju²hē³la². I²li³te²nāu³a² wi¹nē³-lxa³kxai²nān²tu³ ā²la² wi¹lha²ki³tā³la². ²⁴Txa²wā¹nū²nāu³ai²na² i²li³te²a² wi¹nē³te²su² ā²la² wi¹lha²kxai³ i²li³ju³ta² wā²nxūh¹ hau³ko³nha²hī³nx²na³la². Nxe³ki³ju³tai²li² txa²wā¹nū²nāu³a² hau³ko³nha²nxa³ju³ta² so¹lxi³ wi¹wi¹nxe² hau³ko³nha²hī³ki³tā³la². Nxe³kxi³ju³tai²na² Txa²wā¹sū³na² hi²sen³su² txa²-wā¹nū²nāu³khai³xa² nxe² we²ta³lxi³kxi²nē³ta³hxa²hē¹la². ²⁵Nxe³nha²ki³-sa²kxai³ txa²wā¹nū²nāu³khai³xa² hai³txi³ ā³nhai²ta³lxā¹nha²hī³ki³sxa³wa². Hāi¹nxe³sxā³ txa²wā¹nū²nāu³a² yxo²ha³kxa¹ wi¹lo²la³kxi²waun¹nyhe²hī³ki³-tā³la². Hai³txi³ ā³nhai²ta³lxi²te²ten³txi³ o²la³kxi²hī³ki³sxa³wa². ²⁶Nxe³nxa²-ha¹te¹ txa²wā¹nū²nāu³a² sī³nī²ton³nē³nha²kxai²nān²tu³ a²nū²a²nāu³ai²na² a²sī³na² whāi²na¹ khāuh³lxa³tē³nha²hī³ki³tā³la². Txa²wā¹nū²nāu³a² i²li³-te²a² i³wi¹lain³kxi²nha²kxai²nān²tu³ a²nū²a²nāu³ai²na² a²sī³na² whāi²na¹ i³wi¹lain³kxi²nha²hī³ki³tā³la².

27 Jā'nxe³jut³su² txa²wā¹nū²khai³xa² a²sī³na² yā¹nxe² wxāi² i³nxai²na² sa²kxai³lu² Kris²tu³jah¹la² a²sī³na² yāx¹yah³lxi¹lxa². Kris²tu³jah¹la² a²nū²-nāu³khai³xa² i²li³te²a² yā¹ yxah³lxi¹lxa². 28 Jā'nxe³sxā³ Txa²wā¹sū³na² hi²-sen³su² yxo²i²ūh¹tū³kā³txa² wain³txi³ i³hau³ko³ta³wxe³na²hē³la². A²wi¹-lhi¹nān¹te²a²su² a²hxi²kan¹te²la³je³na² sa²kxai³lu² Txa²wā¹sū³na² i²sxā³ sa²so¹tū³kā³txa² ūh³wxe³na²hē³la². Ā³ta³lo³hē¹tū³kā³txa² Txa²wā¹sū³na² wān³txa² i³hen³txi³tū³kā³txi³la³ ūh³wxe³na²hē³la². Āh¹ā³ta³lo³hē¹tū³kā³txi³-nāu³a² yxo²i²tū³kā³txi³nāu³xa² i³yau¹ū³te²nāu³xa² ūh³wxe³na²hē³la². Āh¹-ā³ta³lo³hē¹tū³kā³txi³nāu³a² wā³nxīn¹sxā³ o²la³kxi²te²su² te²na² ūh³wxe² āh¹ ā³ta³lo³hē¹tū³kā³txi³nāu³a² i³ta³ka³txa² we²txi²si¹kxi³nū³su² te²a² ūh³wxe², Āh¹ ā³ta³lo³hē¹tū³kā³txi³nāu³a² a²nū²a² ā³non²ta³kxi²te²su² te²a² ūh³wxe², āh¹ ā³ta³lo³hē¹tū³kā³txi³nāu³a² hxi²kan¹txi³ a²nū²a² hau³ko³te²su² te²a² ūh³wxe² a²ne³ki³san¹tū³kā³txan²tū³ hxi²kan¹txi³ a²nū²a² wān³txa² yau³xā³lxa³txi³ e³te²su² te²a² ūh³wxe² nxe²xai³na²hē³la². 29 Nxe³ha²kxai³ Txa²wā¹sū³na² i²sxā³ i³sa²so¹nē³tū³kā³txi³su² ka³lxa¹nē³lxa³ha²kxai³, Txa²wā¹sū³na² wān³-txa² i³hen³txi³tū³kā³txi³su² ka³lxa¹nē³lxa³ha²kxai³ yxo²i²tū³kā³txa² i³yau¹ū³-hain¹tū³kā³txi³su² ka³lxa¹nē³lxa³ha²kxai³, wā³nxīn¹sxā³ o²la³kxi²tū³kā³txi³su² ka³lxa¹nē³lxa³ha²kxai³, 30 i³ta³ka³txa² we²txi²si¹tū³kā³txi³su² ka³lxa¹nē³lxa³-ha²kxai³, wān³txa² yau³ā³lxa³ti³ e³kxi²tū³kā³txi³su² ka³lxa¹nē³lxa³ha²kxai³, yau³ā³lxa³ti³ wān³txi³la³ a²si³yxa³u³tāu³khai³xa² i³yau¹ū³tū³kā³txi³su² ka³lxa¹-nē³lxa³ha²kxai³ nxe³ki³ta³la². 31 Nxe³ki³sa²kxai³lu¹ ha³lo²a² wi¹ju³tai²na¹ ā²la² hxi²kan¹kxi²ju³tai²na¹ ā³ten³jah¹lxi³hē¹la². Nxa²ha¹te¹ tih³na² ā²la² wi¹tih³na² i³yau¹ū³nx²ta¹tu¹wa².

Txa²wā¹ē¹nāu³ai²na² a³lxi²nha²kxi³jau³su²

13 1 i³yau¹ū³nx²ta¹jau³xa²sa¹, a²nū²a² nū³ka³txi³nāu³xai²na² wān³txa² yxo²ha³kxa¹ hxi²kan¹txi³ i³ye³kxi²na¹ha²kxai³ na¹kxa²yu³su² oh³xan¹-te²nāu³xai²na² wān³txa² yxo²ha³kxa¹ hxi²kan¹txi³ i³ye³kxi²na¹ha²kxai³ nxe³-na¹kxan²ti³ txa²ē¹nāu³ai²na² a³lxi²waun¹nyhu¹ju³ta³la³ yū³sa²nxa³ke³la³te²-kxai³ txa²wān³txa² e³a¹jau³xai²na² kwa²wān³txa² toh³lxi³jau³su² hī³nx²na¹la². Kwa³thi³la³ka³txa² i³su²ki³sa²kxai³ kwa²nxon³nē³te²jai¹ti²tu³wa². Jā'nxe³hī³-na¹wa². 2 Te²yā¹nxe³sxā³ Txa²wā¹sū³na² wān³txa² hxi²kan¹txi³ i³hen³txi³na¹-ha²kxai³, yen³kxa² yxo²ha³kxa¹ a²hoh³lxi³sa¹ha²kxai³, wān³txa² hāi³jau³xa² hxi²kan¹txi³ i²a¹ha²kxai³, nū³kxūn³txi³ Txa²wā¹sū³na² wān³txa² yxo²i²a¹ha²-kxai³ wā³la³ka³txa² sa²ya²ta³wxe³si¹ha¹jau³su² hxi²ka¹na¹ha²kxai³, ju¹tai²na² yxo²ha³kxa¹ hxi²ka¹na¹kxan²ti³ yxān¹ta¹ txa²ē¹nāu³ai²na² a³lxi²waun¹nyhu¹-ki³ju³ta³la³ yū³sa²nxa³ke³la³te²kxai³ hai³txi³ a²hxi²kan¹jah¹lo²su² hī³nxān²-nxa³wa². 3 Te²yā¹nxūn³sxā³ txa²yen³kxi³khai³xa² wā²nhū²hxa³tai¹na¹ha²kxai³ na¹kxa²yu³su² ai³lhxā³ Je³su²jah³la² i³lxa² kan²txi³ yxo²i²a¹kxe³su² txa²nū²a²-nāu³khai³xa² ha³nxe²khai³ wā²kxi²sai¹nha²kxai³ nxe³sain¹kxan²ti³ txa²ē¹nāu³-ai²na² a³lxi²waun¹nyhu¹ki³ju³ta³la³ yū³sa²nxa³ke³la³te²kxai³ Txa²wā¹sū³na² yen³nāu³a² hai³txi³ kāin²sa²hī³nx²nxa³wa².

4 A²nū²a² a³lxi²waun¹nyhu¹ki³kxai²nān²tū³ ya³nān³ta³ki²la²sxā³ kāi³ū¹-nyhu¹ki³te²ju²hē³la². Thāi³ti³la²sxā³ kāi³ū¹nyhu¹ki³te²ju²hē³la². A²nū²a² yen³kxa² kwa²to³toh³lxi³ yxo²kwain³nū¹nyhu¹ki³te²sxa³yu²hē³la². Yxo²-kāin² e³kxi²ki³te²sxa³yu²hē³la². A²ē¹nāu³ai²na² i³kāin²txi³nha²sxā³ i³ye³-kxi²ki³te²sxa³yu²hē³la². 5 A²nū²a² a³lxi²waun¹nyhu¹ki³kxai²nān²tū³

wi¹lo²la³kxi²nū¹hain¹tāu³a² ai¹nhī¹na¹ a²nū²a² yxo²ha³kxa¹ ā³sen³sai¹sā³ a²hoh³lxi³sa²sā³ o²la³kxi² nxe³ki³lxo³nha²ki³te²sxa³yu²hē³la². Yā³ni³li³nū¹-nhē³ju³ta² so¹lxi³ ten³nha²ki³te²sxa³yu²hē³la². Kwa²hi²ye¹ta³lxi³nha²ki³te²-sxa³yu²hē³la². A²nū²a² ko³nxe³ti³ o²la³kxi²nū¹nhē³kxan²ti³ hai³txi³ yxai²-kxi²nū¹ki³te²sxa³yu²hē³la². ⁶A²nū²a² ā³xa² ko³nxe³ti³ kái³kxai²nān²tu³ i³ka³li³kxi²ki³te²sxa³yu²hē³la². Hāi¹sā³ ya²la³lhi²ju³ta² wi¹kāi³kxai²nān²tu³ i³ka³li³ki³te²ju²hē³la². ⁷A³lxi²waun¹nyhu¹ki³kxai²nān²tu³ ko³to²la³kxi²nū¹-nhē³kxan²ti³ ya²nān²ta³ki²la²sā³ yxau³ki³te²ju³hē³la². A²nū²a² a³lxi²waun¹-nyhu¹ki³kxai²nān²tu³ wain³txi³ yxo²i²nyhu¹ki³te²ju²hē³la². Wi¹kāi³ju³ta² wah³nxe³kxi²nū¹hain¹ki³te²ju²hē³la². Kon³ton³kxi²nē³kxan²ti³ nxū²kwai¹lxū¹-txi³ yxau²xai³ki³te²ju²hē³la².

⁸A³lxi²waun¹nyhu¹ki³ju³ta² ne³ki³so³nxa³lho³la². Yxān¹ta¹ Txa²wā¹sū³na² wān³txa² i³yau¹ū¹ki³ju³ta² ne³ki³son³tu¹wa². Wān³txa² yau³ā³lxa³ti³ e³kxi²-ki³jau³su² i³hxi²ka¹ti³hi¹tē³ju³ta² ye³jen¹na² ne³ki³son³tu¹wa². A²hoh³lxi³su² ki³ju³ta² ye³jen¹na² ne³ki³son³nūn²tu¹wa². ⁹Nxe³sā³ hī¹nai²li² ū³hū¹nhē³-ju³ta² a²hoh³lxi³si¹nhē³ju³su² ta³nxa² Txa²wā¹sū³na² wān³txa² i³yau¹ū¹hain¹-ki³ju³su² ta³nxa² nxe³ju³ta² jū¹nxa² so¹lxi³ yū³nū¹nhē³na³la². ¹⁰Nxe³ta¹ yan¹-nāu³a¹ Kris²tu³jah¹la² a³ka³nxi²sā³ wā³li²tāu³a¹ jū¹nxa² so¹lxi³ yū³nū¹ki³ju³ta² ne³ki³son³tu¹wa².

¹¹Txai²na² txa²wē³si¹nai³tā² wē³sa² o²la³kxi²ju³ta² so¹lxi³ kái³hxai²na¹-hē³la². Wē³sa² e³jau³xa² so¹lxi³ e³a¹ha²kxai³ wē³sa² o²la³kxi²ju³ta² so¹lxi³ o²la³kxi²na¹ha²kxai³ wē³sa² wā²nxū¹hain³nha¹jau³xa² so¹lxi³ e³a¹ha²kxai³ nxe³nhxai²na¹hē³la². Nxe³yān¹ta¹ in³txi³lo³na¹hī¹nai²na¹ hxi²kan¹to³na¹hī¹-nān²te²tu³ wēn³sxū³na¹ju³ta²la³ ā³na¹a¹hē³la². Nxe³te²sa¹wa². ¹²Es³pe²ya²ka³-lo³a² i²nha²ki³kxai²nān²tu³ txa²wā¹yāu³ka³txa² ku³kuh³nxe² i²hī¹ki³tā³la². Yxān¹ta¹ yan¹-nāu³a¹ a²nū²khai³xa² i²ki³kxai²nān²tu³ hai³txi³ ku³kuh³nxa² i²ki³sxa³lho³la². Jā¹nxe³ju³tū³sū³nxe² wain³txi³ i²ki³tu¹wa². Te²yā¹nxūn³sā³ hī¹nai²li² jū¹nxe² ā³ye³wxe³ki³tā³la². Yxān¹ta¹ yan¹-nāu³a¹ kāin² ā³ye³wxe³ki³-tu¹wa². Txa²wā¹sū³na² i²nē³kxa² yā¹nxe³sā³ i²ki³tu¹wa².

¹³Jā¹nxe³ju³su² ha³lo²a² yu³ta² yu³tha¹li¹ ka³na³ki¹ hxi²kan¹te²la³ yū²-na³la². Yxo²i²ki³ju³ta² yū³ha²kxai³ Kris²tu³jah¹la² wā³li²je³na³wa³kxa² wahx³-nxe³ki³ju³ta² yū³ha²kxai³ a²nū²a² a³lxi²waun¹nyhu¹ki³ju³ta² yū³ha²kxai³ nxe³-te²ju²hē³la². Nxe³ju³ta² ha³kxa¹ a³lxi²waun¹nyhu¹ki³ju³ta² ā²la² hxi²kan¹sā³ ā³sen³sai¹ki³ju³ta³la³ te²ju²hē³la².

Txa²wā¹sū³na² Yāu³ka³jxah¹la² i³hxi²ka¹tū¹nhē³jau³su²

14 ¹A³lxi²waun¹nyhu¹ah³lxin¹ju³ta² ā³ten³jah¹lxi³hē¹la². Txa²wā¹sū³na² Yāu³ka³jxah¹lai²na² hxi²kan¹te²lo³tū¹nhē³ju³ta² yxo²kwain³jah¹lxi³-hē¹la². Txa²wā¹sū³na² wān³txa² i³hen³txa³kxain¹yah³lxin¹ju³ta² yxo²kwain³-khai¹nxe³jah¹lxi³hē¹la². ²Nxe³sā³ wān³txa² yau³ā³lxi³ti³ e³yah³lxin¹kxai²-nān²tu³ Txa²wā¹sū³na² ne³nxē³na² so¹lxi³ ain³kxi²sā³ ā³ne³wxe³hī³nx²na³la². A²nū²a² hai³txi³ ain³kxi²nha²hī³ki³sxa³wa². Hxi²kan¹txi³ ā³ne³wxe³te²sxa³yu²-hē³la². Txa²wā¹sū³na² Yāu³ka³jxah¹la² i³hxi²kat¹sā³ ya²la³lyau³xan²tu³ hāi³-wā²nxīn¹jau³xan²tu³ e³kxi²te²ju²hē³la². ³Yxān¹ta¹ Txa²wā¹sū³na² wān³txa² i³yau¹ū¹ki³kxai²nān²tu³ a²nū²a² hāi¹nxe³ti³xa¹ ain³kxain¹jau³su² hī³nx²na³la². Ā³non²ta³kxi²jau³su² ha²kxai³, i³nxū²kwai¹lxū¹jau³su² ha²kxai³, sa²ye³kwē²-kxi²jau³su² ha²kxai³ nxe³hī³nx²na³la². ⁴Te²yā¹nxe³sā³ wān³txa² yau³ā³lxi³ti³

e³jah¹lai²na² sa²kxai³lu² nū¹hxi²kan¹ti³lon³te²ju²hē³la². Jā¹nxe³sxā³ Txa²wā¹-sū³na² wān³txa² i³yau¹ū¹jah¹lai²na² sa²kxai³lu² yxo²i²tū³kā³txa² hāi¹nxe³ti³xa¹ a²hxi²kan¹nū¹h¹nū³nyhai¹nhī³nx²na³la².

⁵Wxa²nū³kā³txa² yxo²ha³kxa¹ wān³txa² yau³ā³lxa³ti² e³yah³lxin¹ju³ta³nū³a² te³nhī³na¹wa². Yxān¹ta¹ Txa²wā¹sū³na² wān³txa² i³yau¹ū¹yah³lxin¹ju³ta² ten³khaix¹sa³nha²wa². Nxe³sxā³ wān³txa² yau³ā³lxa³ti² e³yah³lxin¹kxai²nān²-tū³ wi¹lhī³nx²na³la². Yxān¹ta¹ Txa²wā¹sū³na² wān³txa² i³yau¹ū³yah³lxin¹-kxai²nān²tū³ ā²la² wi¹khaix¹jau³la³ hī³nx²na³la². Jā¹nxe³jut³su² yau³ā³lxa³ti² e³kxi²sxā³ ain³kxah³lxin¹kxai²nān²tū³ wān³txai²li² a²si³yxau³tāu³khai³xa² i³yau¹ū¹nx²ti³jah¹la² yū³kxai²nān²tū³ wi¹na³la². Yxān¹ta¹ yū²nxa³kxai²nān²-tū³ hxi²kan¹txi³ a³la³kxah¹lxī³hī³nx²nxa³lxa². ⁶Nxa²ha¹te¹ txa²wā³tā³nāu³xa² yā¹yxah³lxi¹la². Nxe³sxā³ wxā³si²nx²ta¹tāu³a¹ wān³txa² yau³ā³lxa³ti² jau³-jau³kai²na² so¹lxi³ e³kxi¹nx²ta¹kxai²nān²tū³ hxi²kan¹ti³ ā³non²ta³kxi¹nx²ti³-nxa³lho³la². Yxān¹ta¹ Txa²wā¹sū³na² wān³txa² i³yau¹ū¹nx²ta¹jau³su² tā³nxa² a²hoh³lxi³sa²jau³su² tā³nxa² wān³txa² wi¹jau³su² i³hen³txi³nx²ta¹jau³su² tā³-nxa² nxe³nx²ta¹kxai²nān²tū³ i³hxi²ka¹txa²lxi³hī³na¹wa².

⁷Nxa²ha¹te¹ yau³tā³xa²sa¹, yen³kxa² ka³te³nxa³te²na²sa¹, wāi²lhū³ka³txa² tā³nxa² ar²pa²kax³su² tā³nxa² hain³kxai²nān²tū³ wain³txi³ wxa²hai³nxa³-kxai²nān²tū³ a²nū²a² ā³xa² ain³kxi²nē³jah¹la² hxi²kan¹ti³ a²si³yxau³tāu³-khai³xa² ain³kxai¹nhī³nx²nxa³wa². ⁸Te²yā¹nxūn³sxā³ kwa³jan³ta² so³ta²to² nū³ka³txa² he¹li³te³lhxā³ ai³ain¹te²ju²hē³la². Nxe³te³na¹ wāi²lhū³ka³txa² trū³be²ta²kax³su¹ nxe³ka³txa² tē³sxā³ i³hain³te²ju²hē³la². Wi¹lhain³kxai²-nān²tū³ a²si³yxau³tāu³a² ā³ne³wxe³ha²kxai³ he¹lain¹te²ju²hē³la². Yxān¹ta¹ wain³txi³ hai³nxa³kxai²nān²tū³ ko³nhai¹nxa³ha²kxai³ hāi¹sxā³ he¹lai¹nxa³-ka³tū³ yxau³ain¹te²ju²hē³la². ⁹Te²yā¹nxe³jut³su² wān³txa² yau³ā³lxa³ti² e³yah³lxin¹kxai²nān²tū³ a²si³yxau³tāu³a² ā³ne³wxe³nxa³kxai²nān²tū³ hai³-txi³ wi³ti³he¹nxē²nxa³wa². Wxa²wān³txa² ha³lo²a² kwa² he¹sa³ti¹hī³nx²na³la². ¹⁰Yuh³xan¹ko³xai²na² whāi²na¹ a²nū²a² nū³ka³txi³nāu³xa² ka³lxa¹khai¹xain¹-na³la². Wān³txai²li² yau³ā³lxa³ti² e³xi²xai³ain¹te²ju²hē³la². E³xi²xai³ha²kxai³ a²si³yxau³tāu³a² ha³na³ka³lxi³ nxe² ai³te²ju²hē³la². ¹¹Nxe³sxā³ e³jau³xai²na² ā³ne³wxe³sa²nxa³kxai²nān²tū³ ā³lxin³tā¹. Ai¹nhī³na¹wa². Te²yā¹nxūn³sxā³ txa²wān³txa² e³a¹jau³xa² ā³ne³wxe³ai¹nxa³kxai²nān²tū³ ā³lxin³tai¹. Sai¹-nhī³nx²na³la². Jā¹nxūn³sxā³ ā³ne³wxe³ai¹nhī³nx²nxa³wa². ¹²Jā¹nxe³jut³su² Txa²wā¹sū³na² Yāu³ka³jxah¹la² i³hxi²ka¹tē³ju³ta² ten³yah³lxi¹nha²kxai³ ā²la² wi¹ju³ta² ā³ten³jah¹lxi³hē¹la². Yxo²i²tū³kā³txai²na² ā³nxū²kwai³lxū¹sxā³ a²hi²-ka¹txai¹lxain¹ju³ta² ten³jah¹lxi³hē¹la².

¹³Nxe³yān¹ta¹ wān³txa² yau³ā³xa² hxi²kan¹txi³ e³te² i³nxa² Txa²wā¹sū³na² i³wā³txi¹jah³lxi³hē¹la². Wān³txai²li² a²si³yxau³tāu³a² i³wā³txi¹jah³lxi³hē¹la², i³yau¹ū¹nxa²lxi³si¹yah³lxin¹jau³nū³sa³. ¹⁴Wān³txa² yau³ā³xa² e³sxā³ Txa²-wā¹sū³na² e³kxi²na¹kxai²nān²tū³ txa²yāu³ka³txa² so¹lxi³ e³kxi²hī³nx²na³la². Hai³txi³ txai²na² a²hoh³lxi³sa¹ju³ta³la³. ¹⁵Nxe³jut³su² ha²kxai³ i³h¹nxe² kāi³-a¹lhon³ku² nxa¹nha²wa². Yau³ha¹li¹ e³a¹tu¹wa². Txa²yāu³ka³txai²na² wān³-txa² yau³ā³xa² e³i² txa²ē¹nāu³ai²na² wān³txi³khai³xa² e³i² na¹tu¹wa². Te²yā¹-nxe³sxā³ txa²yāu³ka³txai²na² hain³jau³xa² yau³ā³xa² hai³ni² txa²ē¹nāu³ai²na² hain³jau³khai³xa² hai³ni² na¹tu¹wa². ¹⁶Ī³wi¹lxon³kxah¹lxin¹jau³xai²li² Txa²-wā¹sū³na² i³ye³kxah¹lxin¹tāu³a¹ a²yāu³ka³txi³khai³xa² e³kxi²kxai²nān²tū³ wān³txa² yau³ā³xa² so¹lxi³ e³kxi²kxai²nān²tū³ a²nū²a² a³la³kxi²nxa³te²a²

wxā³sxā³ ā³yā³nū²kxi¹nx²ti³kxai²nān²tu³ e³kxi²jau³xai²li² hxi²kan¹ti³ ā³ne³-wxe³ai¹nhī³nx²nxa³wa². Hxi²kan¹ti³ ā³ye³yo²nū²nxa²lxi³jau³la³ e³ya³-nx²ti³xa³lho³la². Hai³txi³ ā³ne³to³ti³he¹nxai¹nhī³nx²nxa³wa². 17³wi¹lxon³-kxah¹lxin¹jau³xai²li² wi¹khaix¹kxan²ti³ a²nū²a² a³la³kxi²nxa³te²a² hai³txi³i³nxū²kwai³lxū¹hī³nx²nxa³wa², ā³ne³wxe³ai¹nxa³ha²kxai³la². 18 Txai²na² sa²-kxai³lu² wān³txa² yau³ā³lxi³jau³xa² ā²la² yxau³ka³lxa¹txi³ e³khai¹nxa¹wa². Nxe³na¹ju³tai²li² Txa²wā¹sū³na² i³wi¹lxo³kxi²na¹wa². 19 Nxe³na¹kxan²ti³ yxo²-i²ki³tū³ka³txi³nāu³xai²na² ā³yā³nū²kxi²ki³tāu³a¹ txa²wān³txi³khai³xa² wān³-txa² ā³ne³wxe³ain¹jau³xai²na² yau³ha¹li¹ yau³ha¹li¹ ka³na³ki¹ i³yau¹ū³na¹kxai²-nān²tu³ wi¹lhī³nx²na¹la². Yxān¹ta¹ wān³txa² yau³ā³lxi³jau³jau³xai²li² wān³txa² ā³ne³wxe³ai¹nxa³jau³xa² yau³ka³lxa¹txi³ i³yau¹ū³ai¹na¹kxai²nān²tu³ wai³nhī³-nx²nxa³wa². Nxe³ha²kxai³ ā³ne³wxe³ain¹jau³xai²li² ā²la² te³nhī³na¹wa².

20 Txa²wā¹tā³nāu³xāi³. Ī³kāi²non³nyhah¹lxin¹ju³tan²te²kxa³ya³lhu² wān³txa² yau³ā³xa² e³yah³lxin¹kxai²nān²tu³ wē³son³txi³sxā³ hain³nyhah¹lxin¹hī³nxai¹-lxa². Jā¹nxe³yah³lxin¹txa³hē¹la². Wxi²kan¹sxā³ hain³nyhah¹lxin¹kxai²nān²tu³ wān³txa² e³yah³lxin¹jau³nū³a² ā³ne³wxe³ain¹tu¹wa². 21 Nxe³sxā³ Txa²wā¹-sū³na² ū³wha²li¹txā³nxai³tā² nxe³te³nah¹lxi¹:

—Txa²wā¹hxi²kan¹jah¹la² e³na²hē³li¹. E³te³nah¹lxi¹:

“Txa²nū³ka³txi³khai³xa² i³hen³txi³na¹tu¹wi¹. A²nū²a² ā³xa² wān³txa² i³ye³kxai¹na¹tu¹wi¹. Nxe³ai¹na¹kxan²ti³ ā³ne³to³sai¹nhī³nx²nxa³wi¹.”

Txa²wā¹hxi²kan¹jah¹la² nxe³na²hē³li¹.

Txa²wā¹sū³na² ū³wha²li¹txā³nxai³tā² nxe³ta¹hxai²hē¹la².

22 Jā¹nxe³jut³su² wān³txa² yau³ā³lxa³ti³ e³kxi²kxai²nān²tu³ yxo²i²xa³te²a² i²yau¹ū³jau³su² hī³nx²na¹la². Yxo²i²te²a² i³yau¹ū³jau³sxa³wa². Yxān¹ta¹ Txa²-wā¹sū³na² wān³txa² i³hen³txi³kxai²nān²tu³ yxo²i²tū³ka³txa² i³yau¹ū³jau³su² hī³nx²na¹la². Yxo²i²xa³te²na² i³yau¹ū³jau³sxa³wa². 23 Nxe³ha²kxai³ i²jah¹lxi³-hē¹la². Yxo²i²tū³ka³txi³ i³nxā² ā³yā³nū²kxi²yah³lxin¹tāu³a² a²nū²ai²na² a³la³-kxi²nxa³te²su² tā³nxā² yxo²i²xa³te²su² tā³nxā² wxā³sxā³ ā³yā³nū²kxi²nx²ti³hī³-nx²na¹la². Nxe³kxai²nān²tu³ wān³txa² yau³ā³lxa³ti³ e³yah³lxin¹kxai²nān²tu³ jah¹lai²na² sa²kxai³lu² ā³ne³wxe³nxa³jau³su² nxe³te³nah¹lxi¹:

—Tū³ka³txai²na² wen¹tū³ka³txi³sin²tā¹. Nxai¹nhī³nx²na¹la². 24 Yxān¹ta¹ hāi¹sxā³ Txa²wā¹sū³na² wān³txa² i³hen³txi³nyhu¹ah³lxin¹kxai²nān²tu³ yxo²i²-xa³te²la³ tā³nxā² a³la³kxi²nxa³te²su² tā³nxā² ā³yā³nū²kxi²nx²ti³hī³nx²na¹la². Nxe³kxai²nān²tu³ Txa²wā¹sū³na² wān³txa² ain³kxi¹nx²tain¹kxai²nān²tu³ a²kō³nxe³ti³ kāi³nha²ju³ta² i²nha²sxā³ ā³yo²o³tū¹hain¹tu¹wa². Txa²wā¹sū³na² wān³txa² ain³kxi¹nx²ta¹nha²kxai³ ā³yo²o³tū¹hain¹tu¹wa². 25 A²ē¹na² ain³-nha²txa³xa² Txa²wā¹sū³na² hi²sen³su² e³lxah²lxi¹ye²te²na². Nxe³sxā³ ā³ka³ti³-wxe³sxā³ Txa²wā¹sū³na² sa²nēn¹kxi²tu¹wa². Sa²nēn¹kxi²te³nah¹lxi¹:

—Ya²la³tu³ Txa²wā¹sū³na² yxau³a³nhē³lin²tai¹. Nxe³tu¹wa².

Yxo²i²sxā³ yxau³xai³lain¹tū³ka³txa² wain³txi³ o²la³kxain¹jau³su²

26 Txa²wā¹tā³nāu³xāi³. Ī³ye³kxi¹nx²ta¹tu¹wa². Ī³ye³kxi¹nx²ta¹te³nah¹lxi¹, yxo²i²tū³ka³txi³ i³nxā² ā³yā³nū²kxi²yah³lxin¹kxai²nān²tu³ a²nxū²kwai³lxū¹-nyhu¹ah³lxin¹ju³ta² so¹lxi³ o²la³kxi¹jah³lxi³hē¹la². Ka³na³ki³ hain³jau³xa² yū³yah³lxin¹nha²kxai³ ka³na³ki² i³yau¹ū¹nyhah¹lxin¹jau³xa² yū³yah³lxin¹nha²-kxai³ āh¹ ka³na³ki² Txa²wā¹sū³na² wān³txa² tah²yau³xa² yū³yah³lxin¹nha²-kxai³ ka³na³ki² wān³txa² yau³ā³lxa³ti³ e³te²a² yū³yah³lxin¹nha²kxai³ ka³na³ki²

yau³ā³lxi³jau³xa² a²si³yxau³tāu³a² i³yau¹ū³ju³ta² hxi²kan¹te²a² yū³yah³-
lxi¹nha²kxai³ nxe³jah³lxi³sxā³ ā³nxū²kwai³lxū¹nyhah¹lxin¹ju³ta² kăi³jah³-
lxi³hē¹la². ²⁷Nxe³sxā³ ka³na³ki² wān³txa² yau³ā³lxa³ti² e³ti³ten³nxa²lxi³-
kxai²nān²tu³ ha¹lin¹ta³nxa² ha¹li¹ ka³na³ki¹ ta³nxa² jau¹xai²na² so¹lxi³
e³xai³jah³lxi³hē¹la². Nxe² e³xai³yah³lxin¹ka³ti³ wān³txa² jau¹xai²na² a²si³-
yxau³tāu³a² i³yau¹ū³txain¹yah³lxi³hē¹la². ²⁸Yxān¹ta¹ i³yau¹ū¹nx²ti³jah³la² yū²-
nxa³kxai²nān²tu³ kon³ton³jah³lxi³hē¹la². Nxe³sxā³ wxa²ē¹nāu³ai²na² so¹lxi³
Txa²wā¹sū³na² e³kxi¹jah³lxi³hē¹la². ²⁹Te²yā¹nxe³sxā³ ha¹li¹ ta³nxa² ha¹li¹
ka³na³ku² te² i³nxa² Txa²wā¹sū³na² wān³txa² i³yau¹ū¹nx²ti³jau³xa² yū³kxai²-
nān²tu³ a²wā³kxi³ i³nxai²na² sa²kxai³lu² ka³nahx²sxā³ yxau³sxā³ ain³kxi¹-
txai¹yah³lxi³hē¹la². Ya²la³tu³ jau³su² ta³nxa² ki³han³jau³su² ta³nxa² a³ya³-
txi¹yah³lxin¹tu¹wa². ³⁰Ā³wxe³te²a² i²li³te² i³nxa² Txa²wā¹sū³na² wān³txa²
kwēn¹ta² ain³kxi²nha²kxai²nān²tu³ a²wi¹lhi¹na² e³jah³la² sa²kxai³lu² ā³na¹-
sxā³ ā³wxe³sē¹la². Nxē¹kxai²nān²tu³ kwēn¹ta² wxā³jah³la² i³ye³ ā³si³wxe³-
txai²la². ³¹Wxāi² i³nxa² yxo²ha³kxa¹ Txa²wā¹sū³na² wān³txa² i³yau¹ū³nyhu¹-
sxā³ i³yi²lho¹kxa² ai³jah³lxi³hē¹la². Nxe³yah³lxin¹kxai²nān²tu³ Txa²wā¹sū³na²
wān³txai²li² ā³ne³wxe³yah³lxin¹tu¹wa². Yxah³lxin¹ha²kxai³ ā³nxū²kwai³lxū¹-
nyhah¹lxin¹tu¹wa². ³²Txa²wā¹sū³na² wān³txa² i³yau¹ū¹yah³lxin¹kxai²nān²tu³
wā²nxū¹ i²nha¹yah³lxi³sxā³ wain³txi³ hau³hau³kot³sxā³ i³yau¹ū¹nha¹jah³-
lxi³hē¹la². ³³Nxe³sxā³ Txa²wā¹sū³na² hi²sen³kxai³lu² i²sxā³ i³kaix³so¹nē³-
te²jai¹ti²tu³wa². Ku³kuh³nxa² kăi³ki³ju³ta² te³nxa³wa², Txa²wā¹sū³na²sa³.
Wain³txi³ hau³ko³ki³ju³ta² ten³na³la². Je³su²jah³lai²na² wān³txa² yxo²i²sxā³
yxau²xai³tū³ka³txi³nāu³xai²na² yxo²ha³kxa¹ i³yau¹ū¹hai¹nhxai²na¹hē³la².
³⁴Txa²wā¹sū³na² sa²nēn¹kxi²te³lhxā³ ā³yā³nū²kxi²yah³lxin¹kxai²nān²tu³ txu¹-
ti³nāu³xai²na² ka³nahx²nxe³sxā³ yxau³sxā³ ain³kxi²si¹hai¹na¹jau³su² kwa³na³-
ai¹na¹wa². E³xa² yxau³ain¹kxai²nān²tu³ wai³nxa³wa². Nxe³jau³xai²na² Txa²-
wā¹sū³na² ū³wha²li¹txā³nxai³tā² nxe² i³yau¹ū³nē³ta¹hxai²hē¹la². ³⁵Nxe³sxā³
wān³txa² wā³txi³jau³su² yū³kxai²nān²tu³ a²sxi²nhāu³a² a²wē³sāi¹yah³lai²li²
i³wā³txi³txai¹la². Jā¹nxe³sxā³ yxo²i²yah³lxin¹tū³ka³txi³ i³nxai²na² ā³yā³nū²-
kxah³lxin¹tāu³a¹ txu¹ha³ i³ye³ye¹nx²ti³ju³ta² wai³nxa³wa².

³⁶Yxān¹ta¹ wxa²nū³ka³txi³ i³nxai²na² so¹lxi³ Txa²wā¹sū³na² wān³txa² yū³-
nxa²lxi³ji¹wa²? Wxa²nū³ka³txi³nāu³ i³nxai²na² so¹lxi³ i³tih³nxe³nx²ti³te²-
la¹xā³? Hai³txi³ ti³he¹nx²nxa³wa². ³⁷Nxe³ha²kxai³:

—Txa²wā¹sū³na² wān³txa² i³hen³txi³jah³lo²sa¹xā¹. Wā³nxin¹khai¹nxe³ju³ta²
txai²na² so¹lxi³ ū³hū¹sa²na³nā¹. Yxah³lxin¹kxai²nān²tu³ txa²wān³txa² ain³-
kxi²khai¹sah¹lxi³hē¹la². Txa²wā¹sū³na² kwa³na³nē³jau³xa² ū³hū¹sa²ha²kxai³
ū³wha²li¹lye¹nx²ta¹wa². ³⁸Yxān¹ta¹ txa²wān³txa² ain³kxi²sa²nxa³jah³lo²su²
yū³kxai²nān²tu³ a²nxe³jah³lai²na² wān³txa² ain³kxah³lxi³txa³hē¹la².

³⁹Jā¹nxe³jut³su² Txa²wā¹sū³na² wān³txa² i³yau¹ū¹ju³ta² ā³ten³khai¹nxe³-
jah³lxi³hē¹la². Yxān¹ta¹ wān³txa² yau³ā³lxa³ti³ e³jah³la² i³kwai²kxah³lxi³txa³-
hē¹la², Txa²wā¹sū³na² wān³txi³su² nū¹kxan²ti³na². ⁴⁰Jā¹nxe³ha²kxai³ kăi³yah³-
lxin¹ju³ta² i²li³ju³ta² hau³hau³kot³sxā³ o²la³kxi¹jah³lxi³hē¹la². Ku³kuh³nxe²
o²la³kxi²yah³lxi³txa³hē¹la².

Kris²tu³jah³la² ka³ten³su² i³sa²yxau³xi²jau³su²

15

¹Nxa²ha¹te¹ txa²wā³tā³nāu³xāi³. Ain³kxi²sah¹lxi³hē¹la². Txa²wā¹-
sū³na² wān³txa² e³kxi¹nx²ta¹jau³xai³tā² ain³kxi¹jah³lxi³hē¹la².

Nxe³jau³xai³tā² ain³so³yah³lxin³jau³xai³ta³lxi³ yxo²i²ah³lxin³jau³xai³txa³lxi²-
na³la². ²A²nxe³jau³xai²li² i³yau¹ū¹nx²ta¹jau³xai³tā² Txa²wā¹sū³na² wān³txa²
wi¹jau³xai²la¹wa². Nxe³sxā³ ain³kxi²sxā³ yxo²i²yah³lxin³ha²kxai³ wxa²ē¹-
nāu³ai²na² sa²hau³ko³tūh¹nx²ti³na²hē³la². Nxū²kwai³lxū¹txi³ yxau³yah³lxin¹-
kxai²nān²tū³ sa²hau³ko³nha²sxā³ yxau³yah³lxin¹tu¹wa². Yxān¹ta¹ jau¹xai²na²
yxo²i²yah²lxan³kxai²nān²tū³ wxa²ē¹nāu³ai²na² sa²ha³ko³txa²lxi³ju³ta³la³
yū²nxa³wa².

³Nxe³sxā³ wān³txai³tā² Txa²wā¹sū³na² ū³hū¹sa²jau³xain²ti³ i³hen³txi³nx²-
ta¹jau³xain²txi²na³la². Nxe³jau³xai²na² wxi²kan¹jau³xai²la¹wa². Kris²tu³jah¹la²
ya³lu²kxi²nē³lha²kxai³ txa²wā¹ko³nxe³ti³ kăi³kj³ju³ta² sa²wa²su¹tū¹nhē³te³-
lhxā³ ta¹hxai²hē¹la². Nxe³jau³xai²na² Txa²wā¹sū³na² ū³wha²li¹txā³nxai³tā²
nxe³ta¹hxai²hē¹la². ⁴Jā¹nxe³sxā³ ya³lu²kxi²nē³nū²la² sa²nī³kxain¹ta¹hxai²ti³-
ai¹ti²tu³wa². Hā²wxān³txi³nū² ye³ha¹li¹ ka³na³ki¹ a³lan²ni²ka³tū³ Txa²wā¹-
sū³na² hi²sen³su² ka³ten³su² i³sa²yxau³xi²si¹ta¹hxai²hē¹la². Nxe³hi¹nān¹te²tū³
ka³ten³su² yxau²xai³nha²wa². Txa²wā¹sū³na² ū³wha²li¹txā³nxai³tā² nxe³ta¹-
hxai²hē¹la². ⁵Nxe³ha²kxai³ Pe²jah³la² ā³yū²txi²xi² a²to²se³ nū³ka³txa² ā³yū²-
txi²xi² nxe³ta¹hxai²hē¹la². ⁶Nxe³ka³tū³ yxo²i²tū³ka³txa² ka³lxa¹txi³ 500 nxe²
a²nū²a² ka³lxa¹txi³ ā³sa²nūt¹sxā³ ā³yū²tain¹ta¹hxai²hē¹la². Nxe³tū³ka³txa²
yxo²ha³kxa¹ ka³ten³ti³ hi¹nain¹nha²wa². Yxān¹ta¹ i²li²te²su² te²a¹ ya¹lu²ain¹-
nha²wa². ⁷Nxe³ha²kxai³ Ti³a²kah³lai¹tā² i²nūn³ta¹hē¹la². Āh¹ jā¹nxe² yan¹-
nāu³a¹ i³kaix¹so¹tū³ka³txa² yxo²ha³kxa¹ i²ain¹nūn³ta¹hē¹la².

⁸A²nē³ki³sa³nāu³a¹ txai²li² i²nū³na¹hē³la². Wē³sa² yxau³ni¹te²a² wa³su³txi³
a³li³lah¹te²sxa³jai¹ti²tu³wa². Jā¹nxe² a²nē³ki³sa³nāu³a¹ Je³su²jah³la² wā²nā³-
ū¹sa³jah¹lo²sa¹wa². ⁹I³kaix¹so¹sa²nūn³jah¹lo²sa¹wa². Txai²na² kăin²sa²nxa³-
jah¹lo²sa². Nxe³ha²kxai³ i³kaix¹so¹tū³ka³txa² yxo²ha³kxa¹ ā³sen³sai¹sain¹-
nha²wa². Kxā³nhxi¹nāu³ai³tā² Je³su²jah³lai²na² wān³txa² yxo²i²tū³ka³txa²
khāuh³lxa³txai¹na¹hē³la². Nxe³na¹ju³ta²:

—Wain³txa²na³nā¹. Txa²ē¹nān¹jau³xa² te²sa¹wa². ¹⁰Nxe³yān¹ta¹ Txa²wā¹-
sū³na² sa²kxai³lu² kăin² thăi³ti³la² a³lxi²sa²ha²kxai³ txa²ē¹nāu³a² sa²hau³-
kot³sa³ha²kxai³ i³hxi²kat¹sa³na²hē³la². I³hxi²kat¹sa²ju³ta² kwa²hăi¹nxe²
i³hxi²kat¹sa²nxa³hē³la². Nxe³sa²nxa³ju³tan¹te²kxa³ya³lhu² ya³lo³txi²sxā³
o²la³kxi²na¹ju³ta² i³kaix¹so¹tū³ka³txa² yxo²ha³kxa¹ txa²wā¹wa³ka³li³yu³ta²
ā³sen³sai¹ai¹na¹hē³la². Nxe³na¹kxan²ti³ nxū¹txai²na² txa²nū³kkxū³na¹ju³ta³la³
o²la³kxi²te²txā³wa². Txa²wā¹sū³na² i³hxi²kat¹sa²ju³ta² so¹lxi³ o²la³kxi²jah¹-
lo²sa¹wa². ¹¹Jā¹nxe³jut³su² txai²la³ tă³nxa² tū¹ka³txai²la³ tă³nxa² i³hen³-
txi³nx²ti³nha¹jau³xa² kwa²hăi¹nxū¹hī³nx²na¹la². I³hen³txi³jah¹la² i²li²te²a¹
kwa²hăi¹nxū¹hī³nx²na¹la². Nxe³yān¹ta¹ i³hen³txi³nx²ti³jau³xai³tā² yxo²i²yah³-
lxin¹jau³xa² nxe³jau³xai²na² so¹lxi³ ka³lih³kxi²na¹jau³xai²la¹wa². Ain³kxah¹-
lxi¹nha²kxai³ yxo²i²yah¹lxi³hxai¹nhē³la².

Yxo²i²tū³ka³txi³ki³na¹xai²na² ka³ten³su² i³sa²yxau³si¹nhē³nū³jau³su²

¹²Nxa²ha¹te¹ Txa²wā¹sū³na² hi²sen³kxai³lu² Kris²tu³jah¹la² ka³ten³su² i³sa²-
yxau³xi²si¹jau³xa² i³hen³txi³nx²ta¹ta¹ti²tu³wa². Nxe³nx²ta¹ha²kxai³ ih¹nxe³-
kxa²yan³ti³tă³ i²li²te² i³nxai²na¹ e³yah³lxin¹thai¹la²? E³yah³lxin¹te³nah¹lxi¹:

—A²nū²a² ya³lu²kxai²nān²tū³ hai³txi³ ka³ten³su² i³sa²yxau³xi²ju³ta²
yū²nxa³lho³li¹. Nxe³yah³lxi³ta¹hi¹nhē¹la². ¹³Nxe³yān¹ta¹ ka³ten³su² i³sa²-
yxau³xi²ju³ta² yū²nxa³ke³la³te²kxai³ Kris²tu³jah¹la² hai³txi³ ka³ten³su²

ī³sa²yxau³xi²hī²nx³wa². ¹⁴Yxān¹ta¹ Te²yā¹nxe³sxā³ Kris²tu³jah¹la² ka³ten³su² ī³sa²yxau³xi²nx³ke³la³te²kxai³ ī³yau¹ū¹nx²ta¹jau³su² yū³hī³nx²nx³wa². Te²yā¹nxūn³sxā³ wān³txa² yxo²i²yah³lxin¹jau³xa² yū³nū³nhī³nx²nx³wa². ¹⁵Jā¹nxe³ju³tan¹te²kxa³yā³lhu² nxe³ke³la³te²kxai³la¹ txa²wā¹wān³txa² ī³ye³kxi²kī³te³nah¹lxi¹:

—Txa²wā¹sū³na² kī³han³jah¹lai²la¹wi¹. Nxe³hī³kī³tā³la². Nxe³sxā³ Txa²wā¹-sū³na² hi²sen³su² Kris²tu³jah¹la² ka³ten³su² ī³sa²yxau³xi²si¹ju³ta³ ī³hen³txi³si¹-na¹ha²kxai³ txa²wā¹wān³txa² ī³ye³kxi²kī³te³nah¹lxi¹:

—Txa²wā¹sū³na² kī³han³jah¹lai²la¹wi¹. Nxe³hī³kī³tā³la². Jā¹nxūn³sxā³ a²nū²a² ya²lun¹ti³te²nāu³xai³tā² ya²la³tu³ ka³ten³su² ī³sa²yxau³xi²ti³hi¹ta¹nx³ke³la³-te²kxai³ Txa²wā¹sū³na² hi²sen³kxai³lu² Kris²tu³jah¹la² hai³txi³ ka³ten³su² ī³sa²-yxau³xi²ti³hit³si³nx²nx³wa². ¹⁶Jā¹nxe³sxā³ ya²lun¹ti³ te²nāu³xa² ka³ten³su² ī³sa²yxau³xain¹si¹hxa³ke³la³te²kxai³ Txa²wā¹sū³na² hi²sen³kxai³lu² Kris²tu³-jah¹la² ka³ten³su² ī³sa²yxau³xi²nūn³si¹hī³nx²nx³wa². ¹⁷Nxe³sxā³ Txa²wā¹sū³na² hi²sen³kxai³lu² Kris²tu³jah¹la² ka³ten³su² ī³sa²yxau³xi²si¹hxa³ke³la³te²kxai³ Je³su²jah¹lai²na² wān³txa² yxo²i²yah³lxin¹jau³xa² kwa²to³toh³lxi³jau³su² hī³-nx²na³la². Kwa²to³toh³lxi³jau³su² ke³la³te²kxai³ ko³nxe³ti³ kai³yah³lxin¹ju³ta² kan²txi³ ī³sxā³ yxau²xai³lyah³lxi³hī³nx¹la². Hai³txi³ wxa²ē¹nai²na² sa²wa²-su¹txa²lxi³hī³nx²nx³wa². ¹⁸Jā¹nxe³ke³la³te²kxai³ Kris²tu³jah¹lai²na² wān³txa² yxo²i²tū³ka³txa² ā²la² ya²lu²te²nāu³xa² a²ko³nxe³ju³ta² āh¹yū³ai¹nhī³nx²na³la². Hai³txi³ wxa²wa²su¹ta¹nhī³nx²nx³wa². ¹⁹Nxe³sxā³ ka³te³na² hin¹kī³tāu³a² so¹lxi³ Kris²tu³jah¹lai²na² hxi²ka² sa²hau³ko³sa²te³ū¹nhē³ke³la³te²kxai³ ya³-lu²kī³si¹na¹ sa²hau³ko³tū¹nhē³ju³ta¹li² yū³nē³lhi³nx²nx³wa². Nxe³ke³la³te²-kxai³la¹ ī³ain²ta³kxi²nha²khaix¹nxe³tū³ka³txi³su² hī³kī³tā³la².

²⁰Nxe³yān¹ta¹ ya²la³tu³ Txa²wā¹sū³na² hi²sen³kxai³lu² Kris²tu³jah¹la² ka³-ten³su² ī³sa²yxau³xi²ti³hi¹ta¹hxa³hē¹la². Wān³txi³khai¹xai²la¹wa². Nxe³sxā³ ka³ten³su² ī³sa²yxau³xi²si¹ha²kxai³ ya²lun¹ti³tū³ka³txa² yxo²ha³kxa¹ ka³-ten³su² ī³sa²yxau³xi²si¹hain¹nūn³tu¹wa². ²¹⁻²²Nxe³sxā³ kxā³nhi³nu¹ta¹na² in³txa² ka³na³ka³na³jah¹la² A³tāu²ah³lo²su² ha²kxai³ nxe³jah¹la² so¹lxi³ ko³-nxe³ti³ kai³ha²kxai³ ya³lu²ta¹hxa³i²ti³ai¹ti²tu³wa². Nxe³hī³nān¹te²tu³ a²nū²a² yxo²ha³kxa¹ ya²lu²nē³ju³ta¹nū³a² yū³kī³tā³la². Te²yā¹nxe³ju³ta² a²nū²a² ka³-na³ka³na³jah¹la² Kris²tu³jah¹lo²su² ha²kxai³ nxe³jah¹la² so¹lxi³ Txa²wā¹sū³na² hi²sen³kxai³lu² ka³ten³su² ī³sa²yxau³xi²si¹ta¹hxa³i²ti³ai¹ti²tu³wa². Nxe³hī³nān¹-te²tu³ a²nū²a² yxo²ha³kxa¹ ka³ten³su² ī³sa²yxau³xi²ti³hi¹tē³ju³ta¹nū³a² yū³-kī³tā³la². ²³Jā¹nxe³ju³tan¹te²kxa³yā³lhu² ka³ten³su² ī³sa²yxau³xi²kī³tu¹wa². Yxān¹ta¹ Kris²tu³jah¹la² txā² ka³ten³su² ī³sa²yxau³xi²ta¹ti²tu³wa². Nxe³sān²-ka³tu³ hā²wxān³txa³ a³ka³nxī²sxā³ wā³li²tāu³a¹ yxo²i²tū³ka³txi³kī³na³xai²na² sa²kxai³lu² ā³ta³lo³hēr¹sxā³ ka³ten³su² ī³sa²yxau³xi²ti³hi¹tē³tu¹wa². ²⁴Nxe³te²-ka³kxa¹ ne³kī³son³ju³ta² wxā³tu¹wa². Nxe³sxā³ Kris²tu³jah¹la² hi²sen³su² yuh³-xai²nān¹ta² wā³kxēn³ti³nāu³xa² ā³na¹ai¹nha²kxai³ a²hxi²kan¹ti³nāu³xai²na² ā³na¹ai¹nha²kxai³ nū³kxūn³txi³ o²la³kxi²jah¹la² ā³na¹ai¹nha²kxai³ nxe³sān²-nū²la² Txa²wā¹sū³na² Txa²wā¹wi³na² Si³yxau³jah¹lo²su² ha²kxai³ nxe³jah¹la² hxi²ka² ūh³wxe³ain¹tu¹wa². ²⁵Jā¹nxe³sxā³ Txa²wā¹sū³na² sa²kxai³lu² a²ko¹-ko¹nū³ka³txa² ā³na¹xa³ta³lxa¹ Kris²tu³jah¹la² hxi²ka² ūh³wxe³ai¹nx³ta³lxa¹ Kris²tu³jah¹la² hxi²kī³kxai³lu² ī³kwa³na³ain¹tu¹wa². ²⁶Nxe³sxā³ a²ko¹ko¹nū³-ka³txa² a²ne³kī³son³sxā³ yu³lu²nē³ju³ta¹nū³a² ne³kī³so³tu¹wa², Txa²wā¹sū³na² hxi²ka²sa². ²⁷Nxe³sxā³ Txa²wā¹sū³na² ū³wha²li²txā³nxai³tā² nxe³te³nah¹lxi¹:

—Txa²wā¹sū³na² hi²sen³su² yen³kxa² yxo²ha³kxa¹ ā³na¹sxā³ wa³ka³ti³lot³-sxā³ Kris²tu³jah¹la² hxi²ka² ūh³wxe³ain¹na²hē³li¹. Nxe³ta¹hxai²hē¹la². Nxe³-jau³su² ha²kxai³ yen³kxa² yxo²ha³kxa²su¹ jau³jau¹xai²na² ūh³wxe³ain¹jau³su² hai³txi³ Kris²tu³jah¹la² hxi²ki³kxai³lu² Txa²wā¹sū³na² wa³ka³ti³lo³txa³lho³la². Nxe³ju³ta² sa²kxai³lu² Txa²wā¹sū³na² Kris²tu³jah¹la² a²hxi²kan¹ti³sa²ye²na³la².²⁸ Nxe³nū²la² yen³kxa² yxo²ha³kxa¹ Kris²tu³jah¹la² hi²sen³su² a²wa³kxēn³su² hi¹na¹ Txa²wā¹sū³na² kwa³na³kxi²ju³ta³nū³a² wā²nxū¹ ūh³wxe³nūh¹tu¹wa². Hā²wxān³txa³ Txa²wā¹sū³na² hi²sen³su² yen³kxa² yxo²ha³kxa¹ kwa³na³tāu³-lon³tu¹wa². A²nxe³jah¹la² sa²kxai³lu² a²kxā³nxā² yen³kxai²na² yxo²ha³kxa¹ Kris²tu³jah¹la² hxi²ka² ūh³wxe³jah¹lai¹la¹wa².

²⁹Nxa²ha¹te¹ a²nū²a² sa²kxai³lu² ya³lu²te²a² i³yau³xa² ū³hū¹kxi²sa²sai¹xi²-nūh¹kxai²nān²tu³ i¹h¹nxet³sī³te²la¹xā³? I¹h¹nxe³kxa²yan³ti³ta³nhī¹te²la¹xā³? Ka³ten³su² i³sa²yxa³xi²ju³ta² yū²nxa³ke³la³te²kxai³ i¹h¹nxe³kxa²yan³ti³ta³ ya³lu²te²a² i³yau³xa² ū³hū¹kxi²sa²sai¹xi²nūh¹hī³te²la¹xā³? Kwa³hāi¹nxe³-hī³nx²na³la².³⁰ Te²yā¹nxe³sxā³ ka³ten³su² i³sa²yxa³xi²ju³ta³nū³a² yū²-nxa³ke³la³te²kxai³ i¹h¹nxe³kxa²yan³ti³ta³ ye³khāuh³lxi²sin¹to³hī³te²la¹xā³? Kwa³hāi¹nxe³hī³nx²na³la².³¹ A³lan²ta² hāi¹nxe³ti³xa¹ i³ya²lu²te²lhxā³ khāuh³-lxa³txi³sai¹nhxai²kxai³ jā¹nxe³sxā³ khāuh³lxa³txi³sain¹nha²wa². Ya²la³lyau³-xai²la¹wa². Nxe³sxā³ Je³su² Kris²tu³jah¹la² Txa²wā¹hxi²kan¹ta² Si³yxa³-jah¹lo²su² ha²kxai² nxe³jah¹lai²na² wān³txa² yxo²i²yah³lxi¹nha²kxai³ ā²la² a³la³kxi²ti³lon³yah³lxi¹nha²kxai³ ka³lih³khaix¹sa¹nha²wa². Jau¹xai²na² ya²la³-tu³jau³su² nūn³na³la².³² E²fe³so³thi³na² yxa³na¹tāu³a² kāin² o²la³kxi²na¹wa². Ya²na¹la² ūn³txi³su² te²a² a²nū³kxūn³ju³ta² yā¹nxe³sxā³ Txa²wā¹sū³na² wān³-txa² ya³lo³txi²sxā³ i³hen³txai¹na¹wa². E²fe³so³ nū³kā³txai²li² txa²wān³txa² te³nai¹nxa³kxan²ti³ ya³lot²sxā³ o²la³kxi²na¹wa². Yuh³xai²nān¹txe² yen³kxa² a²yo³ha² hāi¹sxā³ so³kxi²na¹ju³ta² ten³na¹ke³la²te²kxai³ i¹h¹nxe³kxa²yan³ti³-ju³ta² khāuh³lxa³txi³nha²hī³na²te²la¹xa³? Ka³ten³su² i³sa²yxa³xi²ju³ta² ya²-la³tu³ yū²nxa³ke³la³te²kxai³ wān³txa² tīn³yau³xai²tā² sa²yxo²wet¹sxā³ kāi³hī³-kī³tā³la². Nxe³ju³tai³tān¹jau³xa² nxe³te³nah¹lxi¹:

—Hī¹na² kāin² yain³ya³sah¹lxi³wxi¹. Kāin² i³na¹a³sah¹lxi³wxi¹. Kwa² wa³-ni³lon³ya³sah¹lxi³wxi¹. Nxe³ha²kxai³ ka³nxa³ha²ta³a² ya³lu²kī³ju³ta³nū³a² yū³-tu¹wi¹. Nxe³hxai²na²hē³la².

³³Nxe³sxā³ ā³ke³tū¹nyhah¹lxi³txa³hē¹la². Wxa²ya³la³nāu³xa² yxa²xi³lyā³-hai¹nīn¹te²nāu³xa² kuh³lxa³thin¹sxā³ kāi³ain¹kxai²nān²tu³ wxa²ē¹nāu³ai²na² kō³nxa³thin¹kāi²no³nxa²lxi³ha³ta²wa².³⁴ Hxi²ka¹ka¹nha²sxā³ a³la³kxi²jxah³-lxi³hē¹la². Wain³ju³ta² so¹lxi³ kāi³jah¹lxi³hē¹la². Kō³nxe³ti³ kāi³yah³lxi¹-ju³ta² o²la³kxi²yah³lxi³ta³lxa². Āu²lxa²to³nha²lxi³si¹nx²ta¹jau³su² nxe³ye¹-nx²ta¹wa². Wxa²nū³kā³txi³nāu³xa² Txa²wā¹sū³na² wān³txa² yxo²i²xa³te²a² yū³yah³lxi¹lxa².

Txa²wā¹nū²nāu³ai²na² ka³ten³su² i³sa²yxa³xi²ju³ta²

³⁵Nxa²ha¹te¹ a²nū²a² i³wā³txi³nx²ti³te³an¹jau³kxai³lu¹ i³ye³kxi²te³nah¹lxi¹:

—Txa²wā¹nū²nāu³ai²na² i¹h¹nxe³sxā³ ka³ten³su² i³sa²yxa³xi²te³ji¹wi¹? Txa²-wā¹nū²nāu³ai²na² i¹h¹nxe³khaix¹nxe³sxā³ txa²wā¹nū²nāu³ai²la³te³ji¹wi¹? Nxe² i³wā³txi³nx²tai¹nhī³nx²na³la².³⁶ To³h³la² e³yah³lxi³txa³hē¹la². Yain³ta³ki³a² ū³whī¹kī³kxai²nān²tu³ ye³jen¹na² ya³lu²te²jai¹ti²tu¹wa². Nxe² ya³lu²sān²nū²la² ka³lū³xi²te²jai¹ti²tu¹wa². Jā¹nxe³tu¹wa².³⁷ Nxe³sxā³ ū³whī¹kī³ki³ai²li² a²ki³a²

so¹lixi³ ū³whi¹ki³te²ju³hē³la². Tri²ka²ki³a² ta³nxa² i²li³ki³a¹ ū³whi¹ki³te²ju³-
hē³la². A²nxe³ta³ne³kxa² wi¹wen¹ta³ne³ka³nū³a² hai³txi³ ū³whi¹ki³te²sxa³yu²-
hē³la². Wi¹we¹nxa³ta³ne³ka³nū³a² ū³whi¹ki³te²ju³hē³la². ³⁸ Jā¹nxe³sxā³ ki¹ai²li²
ū³whi¹ki³ki³ai²na² sa²kxai³lu² Txa²wā¹sū³na² hi²sen³su² a²nū²khai³xa² ten³-
ju³ta³nū³a² sa²wet¹sxā³ ū³hū²xai³te²ju³hē³la². Nxe³sxā³ ki¹ai²na² yxo²ha³kxa¹
ki³ka³na³ka² a²nū²khai³xa² ū³hū²xai³te²ju³hē³la².

³⁹ Ka³ten³su² yxo²ha³kxa¹ a²sī³na² ha³na³ka³lxi³nxa² ai³te²ju³hē³la². In³txa²
a²sī³na² ha³na³ka³lxi³nha²kxai³ ka³yxuh³xa² a²sī³na² ha³na³ka³lxi³nha²-
kxai³ ai³ka² a²sī³na² ha³na³ka³lxi³nha²kxai³ ai³na² a²sī³na² ha³na³ka³lxi³-
nha²kxai³ nxe³te²jai¹ti²tu³wa².

⁴⁰ Te²yā¹nxe³sxā³ oh³xan¹te²a² a²nū²khai³xa² ha³na³ka³lxi³nha²kxai³ yuh³-
xan¹te²a² a²nū²khai³xa² ha³na³ka³lxi³nha²kxai³ nxe³te²jai¹ti²tu³wa². Nxe³sxā³
oh³xan¹te²a² a²ha²ta²na¹ ha³na³ka³lxi³ ye³yan³txi³ha²kxai³ yuh³xan¹te²a²
a²ha²ta²na¹ ha³na³ka³lxi³ ye³yan³txi³ha²kxai³ nxe³te²jai¹ti²tu³wa². ⁴¹ U³je³-
na³ka² a²ha²te¹ju³ta² ha³na³ka³lxi³nxa² ai³ha²kxai³ i³la³kxa² a²ha²te¹ju³ta²
ha³na³ka³lxi³nxa² ai³ha²kxai³ hi³ka²ta³a² a²ha²te¹ju³ta² ha³na³ka³lxi³nxa²
ai³ha²kxai³ nxe³te²jai¹ti²tu³wa². Hi³ka²ta³nāu³xai²li² te²yā¹nxe³sxā³ a²ha²te¹-
ju³ta² ha³na³ka³lxi³nxa² ai³nū³te²jai¹ti²tu³wa².

⁴² Jā¹nxe³sxā³ te²yā¹nxū³ki³tu¹wa². Ya³lu²te²a² ka³ten³su² i³sa²yxau³-
xi²tāu³a¹ ā³lxa³txi³ i³sa²yxau³xi²tu¹wa². A²nū²a² sa²nī³kxi²ki³kxai²nān²-
tū³ khon³hxa³te²ju³hē³la². Yxān¹ta¹ ka³ten³su² i³sa²yxau³xi²tāu³a¹ hai³txi³
khon³hxa³ju³ta³la³ yū²nxa³lho³la². ⁴³ Sa²nī³kxi²ki³tāu³a¹ a²nū²khai³xa² kō³-
nxe³ha²kxai³ nū³kxū³nxa³ha²kxai³ te²jai¹ti²tu³wa². Yxān¹ta¹ ka³ten³su² i³sa²-
yxau³xi²hī¹na¹ wi¹lha²kxai³ nū³kxū³nha²kxai³ nxe³ki³tu¹wa². ⁴⁴ Sa²nī³kxi²-
ki³tāu³a¹ a²nū²a² yuh³xan¹te²a² sa²nī³kxi²hī³ki³tā³la². Yxān¹ta¹ ka³ten³su²
i³sa²yxau³xi²hī¹na¹ a²nū²a² oh³xan¹te²su² i³sa²yxau³xi²tu¹wa². Nxe³sxā³ yuh³-
xan¹te²nū²nāu³a² yū³kxai²nān²tū³ yan¹nāu³a¹ oh³xan¹te²nū²nāu³a² ā³lxi³ton³-
tu¹wa². ⁴⁵ Nxe³sxā³ Txa²wā¹sū³na² ū³wha²li¹txa³nxa³i³tān¹jau³xa² e³te³nah¹lxi¹:

—A²wi¹lhi¹nān¹jah¹lai²na² A³tāu²ah³lo²su² ha²kxai³ a²nū²khai³xa² ka³-
ten³su² sa²we¹ta¹hxai²ti³ai¹ti²tu¹wi¹. Yxān¹ta¹ ā³ta³lo³hē¹tāu³a¹ ye³jen¹nū³-
nān¹jah¹la² Kris²tu³jah¹lo²su² ha²kxai³ a²ka³ten³yu³ta² ā²la² yū³jah¹lai²la¹wi¹.
A²nū²a² i³ka³ten³su² ti³hi¹jah¹lai²la¹wi¹. Oh³xan¹te²a² wxā³jah¹lai²la¹wi¹. Nxe³-
ta¹hxai²hē¹la². ⁴⁶ Nxe³sxā³ oh³xai²nān¹jah¹la² ne³ka³ta²sxā³ wxā³ta¹hxai²nxa³-
ti³ai¹ti²tu³wa². Yuh³xai²nān¹jah¹lo²nu¹ta²na² ne³ka³ta²sxā³ wxā³ta¹hxai²ti³-
ai¹ti²tu³wa². Ā³ta³lo³hē¹jah¹la² oh³xai²nān¹jah¹la² wxā³ta¹hxai²ti³ai¹ti²tu³wa².
⁴⁷ A²wi¹lhi¹nān¹jah¹lo²nu¹ta²na²su² A³tāu²ah³lo²nu¹ta²na²su² kī³nū³khai³xa²
Txa²wā¹sū³na² hi²sen³su² we¹ta¹hxai²ti³ai¹ti²tu³wa². Ā³ta³lo³hē¹jah¹la² oh³xai²
wxā³jah¹lo²su² ta¹hxai²ti³ai¹ti²tu³wa². ⁴⁸ Te²yā¹nxe³sxā³ yuh³xai²nān¹tū³ka³-
txa² yxo²ha³kxa¹ kī³nū³xa² sa²we¹jah¹lu¹jā¹nxe³ hī³nx²na³la². Yxān¹ta¹ oh³-
xai²nān¹tū³ka³txai²na² sa²kxai³lu² oh³xa² wxā³jah¹lu¹jā¹nxe³ hī³nx²na³la².
⁴⁹ Jā¹nxe³jut³su² hī¹nai²na² yuh³xai²nān¹jah¹lu¹jā¹txe²su² kī³tā³la². Yxān¹ta¹
kxā³nāu³a¹ oh³xai²nān¹jah¹la² yā¹txe²su² kī³tu¹wa².

⁵⁰ Txa²wā¹tā³nāu³xai³. Nxe³jau³xai²na² i³yau¹ū¹nx²ti³jau³xai²la¹wa². A²nū²-
khai³xa² txa²wā¹sī³na² txa²wā¹txi³ha²yau³su² txa²wā¹nū²su² ha²kxai³ nxe²
hxi²kan¹txi³ Txa²wā¹sū³na² yxau³ju³khai³xa² ā³wih¹ki³sxa³lho³la². Nxe³sxā³
yuh³xai²nān¹te²a² sa²kxai³lu² khon³hxa³ju³ta² yū³ha²kxai³ hxi²kan¹txi³
oh³nān¹te²lo³nxa³lho³la².

⁵¹ Ain³kxi²khai¹nxe³sah¹lxi³hē¹la². Wān³txa² hāi³jau³xai³tā² i³yau¹ū¹nx²ta¹-tu¹wa². Txa²wā¹nū³ka³txi³kj³na¹xai²na² a²wā³kxi³kxai³ ya³lu²kj³ju³ta³nū³a² yū³nē³lha²kxai³ a²wā³kxi³kxai³ ya³lu²kj³ju³ta³nū³la³ yū³kj³sxa³ha²kxai³ nxe³-kj³tu¹wa². Nxe³yān¹ta¹ txa²wā¹nū³nāu³ai²na² yxo²ha³kxa¹ ā³lxa³ton³kj³tu¹wa². Ā³lxa³ti³hi²te³tu¹wa², Txa²wā¹sū³na² hxi²ka²sa³. ⁵² Wa³su¹txi³ ye³ka³tē³kj³kxa² ya¹nxe³sxā³ ā³lxa³ton³kj³tu¹wa². Trū³be²ta²ka³txa² wāi²la² hū³ka³txa² ne³ki³-san¹ka³txa² wxa²no²la³kxain¹tāu³a¹ ā³lxa³ton³kj³tu¹wa². Nxe³tāu³a² ya³lun¹-ti³tū³ka³txa² yxo²ha³kxa¹ ka³ten³su² i³sa²yxau³xi²si¹hain¹tu¹wa². Ka³ten³su² i³sa²yxau³xi²ti³hi²tai¹nha²kxai³ kho³nhxan³ju³ta³la³ yū²nxa³lho³la². Nxe³sxā³ yxo²ha³kxa¹ ā³lxa³ton³ya³nhē³lain¹tu¹wa². ⁵³ Jā¹nxe³ha²kxai³ khon³hxan³te²-kj³nāu¹xa² yxau²xai³kj³tāu³a² ya³lu²kj³ju³ta³nū³a² yū³nē³na³la². Yxān¹ta¹ hā²-wxān¹txa³ khon³hxan³kxi²nē³lxa³ju³ta² ā³lxa³ton³kj³tu¹wa². Nxe³kxai²nān²tu³ ya³lu²kj³ju³ta³nū³la³ yū³nē³lxa³lho³la². ⁵⁴ Jā¹nxe³sxā³ txa²wā¹nū³kj³nāu¹khai³-xai²na² khon³hxan³te²kj³nāu¹xai²na² ā³nā³lxi³to³tu¹wa². Txa²wā¹nū³kj³nāu¹-khai³xai²na² khon³hxan³te²sxa³kj³nāu¹xai²na² wen¹kj³tu¹wa². Te²yā¹nxe³sxā³ a²nū²kj³nāu¹khai³xai²na² ya³lu²te²kj³nāu¹xa² ā³nā³lxi³to³tu¹wa². A²nū²kj³-nāu¹khai³xai²na² ya³lu²nxa³te²kj³nāu¹xa² wen¹kj³tu¹wa². Nxe³hi¹na¹ Txa²wā¹-sū³na² ū³wha²li¹txā³nxai³tā² e³lxah²lxi³tu¹wa². Nxe³jau³xai²na²sa¹:

—Ya³lu²kj³ju³ta² hxan³sxā³ ne³ki³son³na³li¹. Kō³nxe³kj³ju³ta² ā³wa²sut¹sxā³ yxau³kj³tā³li¹.

Sū³na² ū³wha²li¹txā³nxai³tā² nxe³ta¹hxai²hē¹la². ⁵⁵ Nxe³nē³lha²kxai³ ya³lu²ti³-hit¹sa²jah¹lāi³. Īh¹nū¹la³ta³ kwā³non³nha¹ju³ta³la³ sīn¹te²la¹xā³? Īh¹nū¹la³ta³ khāuh³lxa³ti³sa²nhīn¹tāu³la³sīn¹te²la¹xā³?

⁵⁶ Kō³nxe³ti³ kăi³kj³ju³tan¹te²kxa²ya³lhu² ya³lu²ju³ta³nū³a² yū³nē³na²hē³la². Nxe³nē³ju³tan¹te²kxa²ya³lhu² Txa²wā¹sū³na² ū³wha²li¹txā³nxai³tā² kō³nxe³ti³ i³yī¹li²nē³na²hē³la². Nxe³nē³kxan²ti³ ya³lu²kj³ju³ta³i³kai³ ne³ki³son³na³la². Te²-yā¹nxe³sxā³ kō³nxe³ti³ i³yī¹li²nē³ju³ta³i³kai³ ne³ki³son³na³la². ⁵⁷ Je³su² Kris²-tu³jah¹la² Txa²wā¹hxi²kan¹ta² Si³yxau³jah¹lo²su² ha²kxai³ i³hxi²ka¹tū¹nhē³ju³-tan¹te²kxa²ya³lhu² ā³wa²sut¹sxā³ yxau³kj³tā³la². Nxe³ju³ta³i³li² Txa²wā¹sū³na² sa²nēn¹kxi²kj³tā³la².

⁵⁸ Jā¹nxe³ju³su² txa²wā¹tā³syah³lxi¹nha²kxai³ ain³kxi²sah¹lxi³hē¹la². Ka³ten³su² i³sa²yxau³xi²si¹nhē³ju³ta³nu³a² ya²la³tū³ yū³nē³lha²kxai³ Txa²-wā¹sū³na² wān³txa² yxo²i²jah³lxi³hē¹la². Wxi²kan¹nūn³jah³lxi³hē¹la². Txa²-wā¹sū³na² i³ye³kxi¹nx²ti³ju³ta² so¹lxi³ ya³lo³txi²sxā³ o²la³kxi¹jah³lxi³-hē¹la². Yxah³lxin¹kxai²nān²tu³ wi¹lo²la³kxah¹lxin¹kxai²nān²tu³ kxā³nāu³a¹ wi¹lo²la³kxah¹lxin¹kxa² yo³ha² ū³yoh³xi¹nx²ti³tu¹wa². Ju¹ta³i²li² ā²la² i²yah³lxin¹tai¹ti²tu³wa².

Txa²wā¹yen³kxa² wā²nhū¹nyhu¹kj³jau³su²

16 ¹ Ju¹ta³la³ nxe³ha²kxai³ yxo²i²tū³ka³txai²na² Ju³te²a²ko³xa² yxau³-te²nū³ka³txa² sa²kxai³lu² yen³kxa² so¹kxi²txā³nxā² wā²nhū¹ain¹-yah³lxin¹ju³ta² i³yau¹ū¹nx²ta¹tu¹wa². Yxo²i²tū³ka³txi³nāu³xa² Ka³la²si²a² ko³xan¹te²nāu³xa² yxo²ha³kxa¹ i³yau¹ū¹hai¹nhxai²na¹kxai³, jā¹nxe³nx²ta¹-tu¹wa². ² To³mīn²ko³ nxe³hīn¹ta² yxo²ha³kxa¹ ā³nūn¹yah³lxin¹tāu³a¹ yen³kxa² so¹kxi²txā³nxā² wā²nhū¹yah³lxin¹ta³nxā³nxū³a² wxa²hau³kot³sxā³ ū³wha¹-jah¹lxi³hē¹la². Ta³nxā¹nxai²li² yū³yah³lxin¹kxa² a²wā³kxi³kxai³ ū³wha¹i² a²wā³kxi³kxai³ sa²so² nxe³jah³lxi³hē¹la². Yxah³lxin¹kxai²nān²tu³ ye³jen¹na²

wxā³na¹tāu³a¹ ta³nxā¹nxai²li² ū³wha¹ta³lun²yah³lxi³hī³nxā¹lxa². ³Na¹kxai²-nān²tū³ hā²wxān³txa³ wxā³na¹ka³tū³ ta³nxā¹nxai²li² ī³sa²si¹hā¹ū¹ha¹tu¹wa². Ha³teh³nxā³nxa² ī³yau¹ū³jau³xa² ū³wha²li¹lā¹ka³tū³ wxa²nū³kā³txi³ ī³nxā²ī²li³te²a² ī²sxā³ ī³sa²so¹ah³lxin¹jah¹la² hxi²ka² ī³sa²si¹hā¹ū¹ha¹tu¹wa². Nxe³-ha²kxai³ Je³ru³sa³lē²thi³na² yxo²ī²sxā³ yxau³te²ki³nāu¹xa² ai³yah³lxin¹ka³tū³ ū³hū¹ain¹yah³lxin¹tu¹wa². ⁴Nxe³yah³lxin¹kxai²nān²tū³ hxi²ka¹na¹kxai²nān²tū³ ai³nū³na¹tu¹wa². Nxe³na¹kxai²nān²tū³ ā³si³tē³kxi²sain¹tu¹wa².

Pau²lah³la²: “Nxe³na¹tū¹xā¹.” Jau³su²

⁵Nxa²ha¹te¹ wxā³sxā³ ī²nx²ta¹tu¹wa². Ma³se³to²na²ko³xa² ai³lha²thet³-sān²sxā³ hā²wxān³txa³ wxā³na¹tu¹wa². ⁶Na¹kxai²nān²tū³ jū¹nxā² kan²txi³yxau³ya³nx²ta¹ju³ta² ten³sa³nha²wa². Kwē³kon³tāu³a¹ yxau³ya³nx²ta¹ju³ta² ten³sa³nha²wa². ⁷Na¹kxai²nān²tū³ ā³nxai³na¹ju³ta³nū³a² hxi²kan²txi³ ā³non²-ta³kxi²sah¹lxi³hī³nxā¹lxa². ⁷Kwa²a³ni²ā³wa³to¹ta²lxa¹ju³ta² ten³sa²nxa³-nha²wa². Txa²wā¹sū³nai²li² ten³kxai²nān²tū³ kan²txi³ yxau³ya¹nx²ta¹ju³ta² ten³sa³nha²wa².

⁸Ti¹ai²li² E²fe³so³thi³na² āh¹yxau³na¹tu¹wa². Pēn³ta³kos²ta² ti³wa³ka²ti¹a¹ āh¹yxau³na¹tu¹wa². ⁹Nxe³sxā³ txa²wa³ka³la² kāi²non³na³la². Txa²wān³-txa² wi¹lain³kxi²sain¹te²a² yū³khai¹nx²na³la². Yxān¹ta¹ ten³sai¹nxā³te²a² kāin²yū³nūn³na³la².

¹⁰Nxa²ha¹te¹ Ti³mo²jah³la² ne³ka³ta² wxā³kxai²nān²tū³ wi¹lhit¹sxā³ yxau³-ya³nx³ti³ju³ta³nū³a² hau³ko³jah¹lxi³hē¹la². Nxe³sxā³ jah¹lai²na² sa²kxai³lu²txai²ya¹nxe³sxā³ Txa²wā¹sū³na² wa³ka³li³yu³ta² o²la³kxi²nūn³na³la². ¹¹Ko³-te³si¹hain¹yah³lxin¹jau³su² ī²txai¹yah³lxi³hē¹la². Nxe³yān¹ta¹ wa³li²ju³ta³nū³a² hau³kot³sxā³ ā³non²ta³kxi²txai¹yah³lxi³hē¹la², wi¹lhin¹sxā³ wxā³si¹yah³lxin¹-jau³sa². Nxe³ha²kxai³ jah¹lai²li² a²lon³ti³tāu³xa² tē³lxi²sxā³ ī³xain¹ju³ta² kāin²wahx³nxai¹na¹wa².

¹²Nxa²ha¹te¹ A³po²lah³la²sa¹. Jah¹lai²na² a²lon³ti³tāu³xa² ā³si³tē³lxi³-sxā³ wxā³si²nx²ti³si¹hai¹na¹jau³su² e³kxain¹to³ha¹hē³la². Nxe³ta¹ ha³lo²ai²li² wai³nxā³ha²kxai³ hāi¹sxā³ yxau³nha²wa². Yan¹nāu³a¹ hxi²kan²kxai²nān²tū³ wxā³si²nxā²lxi³tu¹wa².

Pau²lah³lai²na² a²wān³txa² a²ne³ki³sot³jau³su²

¹³Nxa²ha¹te¹ a³la³kxi²sxā³ ī²yxau³jah¹lxi³hē¹la². Nxū²kwai³lxū¹txi³ yxo²ī²-sxā³ yxau³jah¹lxi³hē¹la². Txa²wā¹sū³na² wān³txa² ya³lo³txi¹jah³lxi³hē¹la². Sa²-yxo²ā³yah³lxi³txa³hē¹la². ¹⁴A³li²waun¹nyhu¹sxā³ kāi³jah³lxi³hē¹la².

¹⁵⁻¹⁶Es³te²fa³na²sah³la² a²yu³ta² whāi²na¹ ī²yah³lxin¹tai¹ti²tu³wa². A²nxe³-jah¹la² a²wi¹lhi¹na² Kre²si²a²ko³xa² yxau²xai³lain¹tai¹ti²tu³wa². Nxe³hī¹nai³tā²Txa²wā¹sū³na² yxo²ī²te²a² yū²nxā³hī¹nai³tā² jah¹lai²na² a²yu³tai²li² yxo²ī²ā³si³wxe³ain¹na²hē³la². Nxe³hī¹nān¹te²tū³ Txa²wā¹sū³na² a²wa³ka³li³yu³ta² so¹lxi³ o²la³kxai¹nhxai²na²hē³la². Nxe³jah¹lai²na² ī³tih³nxē³nx²ti³jau³xai²na² sa²yxo²wet¹sxā³ yxau³jah¹lxi³hē¹la². A²nū²a² ā³non²ta³kxi²waun¹nyhu¹ki³-ju³ta² yā¹nxe³jah³lxi³hē¹la².

¹⁷Es³te²fa³na²sah³la² Fo³tu³na²to²jah¹la² A³ka³ī²ko²jah¹la² nxe³sxā³wxā³ya³sai¹nha²kxai³ wi¹lxo³kxi²sai¹nhē¹la². Kāin² ā³non²ta³kxi²sain¹na²-hē³la². U¹l²yxau³yah³lxi¹nha²kxai³ hxi²kan²txi³ ā³hxi²nūn¹sah²lxa³nha²-kxai³ ā³non²ta³kxi²sain¹na²hē³la². ¹⁸Kāin² ā³nxū²kwai³lxū¹sain¹na²hē³la².

Nxe³nx²tain¹kxaix³ jāx¹sain¹na²hē³la². Nxe³tū³kā³txa² yā¹tū³kā³txa² sa²nēn¹-
kxain¹ki³ju³ta² wain³na³la².

¹⁹Nxa²ha¹te¹ A²si³a³ko³an¹tū³kā³txa² yxo²i²te²ki³nāu³xa² sa²kxai³lu² wi¹-
yxau³si¹nx²tain¹jau³su² i³sa²si¹hā³ūh¹nx²tain¹na³la². A³kwi²lah³la² Pri³si²la³-
ka³lxa² yxo²i²tū³kā³txa² a²sxi²hai²na² ā³nū¹nain¹tū³kā³txa² a²yxo²ha³kxa¹
Txa²wā¹sū³na² wi¹lhin¹sxā³ i²si¹nx²tain¹jau³su² i³sa²si¹hā³ūh¹nx²tain¹na³la².
²⁰Txa²wā¹tā³nāu³xai²li² ti¹na² yxau³te²a² a²yxo²ha³kxa¹ te²yā¹nxe³jau³xa²
i³sa²si¹hā³nx²tain¹nūn³na³la². Txa²wā¹sū³na² wān³txa² yxo²i²yah³lxi¹nha²-
kxai³ i³yxo²sai¹la³kxi²nha¹ju³ah³lxi³hē¹la².

²¹Jā¹nxe³na¹jau³su² txa²hxi²ka² ū³wha²li¹lye¹nx²ta¹wa². Txai²li² Pau²lah³-
lo²su² nxa¹wa².

²²Wxa²nū³kā³txi³ i³nx²a² i²li³te²a² sa²kxai³lu² Txa²wā¹sū³na² a³lxi²nxa³-
kxai²nān²tū³ ko³nxe³ti³ i³yī¹li²ū¹jah¹lai²la¹wa². Txa²wā¹hxi²kan¹ta² Si³yxau³-
jah¹lai²na² a³ka³nx²sxā³ wā³li²ju³ta³nū³a² yau³son³na³la².

²³Je³su²jah³la² Txa²wā¹hxi²kan¹ta² Si³yxau³jah¹lo²su² ha²kxai³ kāin² thāi³-
ti³la² a³lxi¹nx²ti³si¹jau³nū³su² ten³sa³nha²wa².

²⁴Jā¹nxa¹jut³su² Je³su² Kris²tu³jah¹la² a²sa³wi³ha³lxi³su² ki³sa²kxai³ a³lxi¹-
nx²ta¹wa². Jā¹nxa¹jau³su² txai²li² Pau²lah³lo²na¹xai²na² ta³lu²na¹wa².

2 Korīntios

1 ¹Pau²lah³lo²na¹xai²na² ū³wha²li¹le¹nx²ta¹wa². A²kxā³nxa² Txa²wā¹sū³na² hi²sen³su² i³sa²si¹hā³ū¹sa³na²hē³la². Sa³ha²kxai³ Je³su² Kris²tu³jah¹-lai²na² wān³txai³tā² i³hen³txi³jah¹lo²sa¹wa². Txa²wā¹sū³na² a²ten³jau³su² ha²-kxai³ hxi²kan¹txi³lot³sa³na²hē³la². Wxa²nū³ka³txa² Ko³rīn²to²thi³na² yxau²-xai³lyah³lxin¹tū³ka³txi³ i³nxa² ū³wha²li¹la³kxi¹nx²ti³nha¹wa². Txa²wā¹sū³na² wān³txa² yxo²i²yah³lxin¹tū³ka³txi³ i³nxa² ū³wha²li¹la³kxi¹nx²ti³nha¹wa². Te²-yā¹nxe³sxā³ Kre²sa²ko³xan¹tū³ka³txi³ i³nxa² Sū³na² wān³txa² yxo²i²yah³lxin¹-tū³ka³txi³ i³nxa² ain³kxi²sah¹lxī³hē¹la². Ti³mo²jah³lai²na² txa²wā¹lon³yah³-lo²su² yxau³ya³sain¹nūn³na³la².

²Nxa¹ha²kxai³ Txa²wā¹sū³na² Si³yxau³tāu³a² Txa²wā¹wī³nu²su² Jah¹lai²-nān²tū³ Je³su² Kris²tu³jah¹la² Txa²wā¹hxi²kan¹ta² Si³yxau³jah¹lo²su² Jah¹lai²-nān²tū³ nxe³ya³sxā³ kāin² thāi³ti³la² a³lxī²nx²ti³si¹hi² wxa²nxū²kwai³nāu³a² ā³nhaū²no³txa²lxī²si¹hi² nxe³nx²ti³si¹ha¹jau³su² ten³sa³nha¹wa².

Pau²lah³lai²li² Txa²wā¹sū³na² sa²nēn¹kxi²jau³su²

³Txa²wā¹sū³na² Si³yxau³jah¹la² sa²nēn¹kxi²a³sah¹lxī³wxa². A²nxe³jah¹la² Je³su² Kris²tu³jah¹la² Txa²wā¹hxi²kan¹ta² Si³yxau³jah¹lo²su² ha²kxai³ nxe³-te²a² A²wī³nai²la¹wa². Wi¹lhin¹sxā³ thāi³ti³la² sa²hau³kot³si¹nhe³jah¹lo²su² ha²kxai³ sa²ye³kwē²kxi²nē³jah¹lo²su² ha²kxai³ nxe³jah¹lai²la¹wa². ⁴Nxe³-sxā³ i²li³tāu³a¹ khāuh³lxa³thin¹kī³ju³ta² sa²ye³kwē²kxi²nē³na³la². Nxe³-na¹ju³tan¹te²kxa³ya³kxai³la¹ a²nū²a² ā³xai²na² khāuh³lxa³thi¹nain¹ju³ta² sa²ye³kwē²kxain¹nūn³kī³tu¹wa². ⁵Kris²tu³jah¹lai²na² wān³txa² yxo²i²ki³-sa²kxai³ khāuh³lxa³txi²nē³ju³ta² kāin² yū³nē³na³la². Nxe³kxan²ti³ Kris²-tu³jah¹la² sa²ye³kwē²kxi²nē³ju³ta² kāin² ū³hū¹nē³nūn³na³la². ⁶⁻⁷Txa²wā¹-sū³na² sa²ye³kwē²kxi¹nx²ti³jau³xa² i³hen³txi² ko³nxe³ti³ kāi³yah³lxin¹ju³ta² ā³wa²su¹ti³hi¹txa²lxī³jau³xa² i³hen³txi² nxe³nx²ta¹ti³ai¹ti²tu³wa². Nxe³-nx²ta¹ju³tan¹te²kxa³ya³lhu² kxā³nxai³tā² khāuh³lxa³ti³sain¹sīn¹na²hē³la². Yxān¹ta¹ khāuh³lxa³ti³sain¹sīn¹kxan²ti³ Txa²wā¹sū³na² hi²sen³kxai³lu² sa²-ye³kwē²kxi²sa²sīn¹na²hē³la². Nxe³sa²sīn¹ju³tan¹te²kxa³yan³tu³ti¹ ā³non²-ta³kxi¹nx²ti³sī¹na¹ju³ta³nū³a² yū³tu¹wa². Khāuh³lxa³ti³sain¹sīn¹ju³ta³i²tā² Txa²wā¹sū³nai²na² sa²ye³kwē²kxi²sa²sīn¹na²hē³la². Jā¹nxe³sxā³ khāuh³lxa³-ti³nx²tain¹kxai²nān²tū³ Txa²wā¹sū³na² sa²ye³kwē²kxi²sa²sīn¹kxai³ jā¹nxe³sxā³ sa²ye³kwē²kxi¹nx²ti³nūn³tu¹wa².

⁸Jā¹nxa¹ju³tu² A²si³a³ko³xa² yxau²xai³la¹hī¹nai³tā¹ju³ta³i²tā² i³yau¹ū¹nx²ta¹-tu¹wa². Ye³khāuh³lxa³ti³sain¹ju³ta³i²tā² i³yau¹ū¹nx²ta¹tu¹wa². Ya³lo³txi³ti³hex¹-sa²nxa³hē¹la². Ya³lu²sa²te³lxa²nān³khih³ na¹hē¹la². ⁹Su²lhā³sain¹ju³ta³nū³a² ā³la² i³yī¹li²sain¹na²hē³la². Ai³lā²nū²:

—Wā²nxūh¹ ā³n^hxi²kat¹sa²ju³ta³nū³la³ yū³sa²nxa³lho³na¹. Nha¹jau³su² nxa¹hē¹la². Txa²wā¹sū³na² Si³yxau³jah¹la² so¹lxi³ a²nū²a² ya³lu²te²a² ka³-ten³su² i³sa²yxau³ti³hit¹jah¹la² so¹lxi³ yxo²i²a¹hē³la². ¹⁰A²nxe³jah¹la² hi²sen³-kxai³lu² ya³lu²sa²ju³ta³nū³a² ā³non²ta³kxi²sxā³ so¹xi²sa³hē¹la². Sa²ju³taix³ jāx¹sa²ju³ta³nū³a² yxo²i²sxā³ wah³nxe³na¹wa². ¹¹Txa²wā¹sū³na² i³ye³kxi²nū¹-sah²lxin¹kxai²nān²tu³ ā³non²ta³kxi²nū¹sah¹lxin¹hi¹lxa². Nxe³sah¹lxin¹kxai²-nān²tu³ Txa²wā¹sū³na² sa²kxai³lu² ain³kxi²nē³tu¹wa². Nxe² ain³kxi²nē³kxai²-nān²tu³ ā³non²ta³kxi²sa²ju³ta² e³lxah²lxin¹tu¹wa². E³lxah²lxin¹ha²kxai³ a²nū²a² ka³lxa¹txi³ Txa²wā¹sū³na² kāin² sa²nēn¹kxain¹tu¹wa².

Pau²lah³lai²li² a²ten³ju³ta³nū³a² i³ā³lxa³tot³jau³su²

¹²Jā¹nxa¹jut³su² wxa²ha³tih³xan¹tū³ka³txi³ i³nxai²na² e³yah³lxin¹jau³kxai³lu¹:

—Pau²lah³lai²li² Sū³na² i²sxā³ i³so¹jah¹lai²kxai³ wain³txi³ kāi³xa³xā¹. Nxe³-yah³lxin¹jau³su² ha²kxai³ kxā³nxa² kāi³a¹ju³ta³i²tā² i³ye³kxi²nx²ta¹tu¹wa². E³lxah²lxin¹sxā³ o²la³kxi²na¹tai¹ti²tu³wa². A²nū²a²nū³xa² ā³xa² o²la³kxi²nū¹-hai¹na¹ju³tain²ti³ wxa²yen³nāu³a² o²la³kxi²nū¹nx²ta¹ju³tain²ti³ nxe² kāi³a¹-tai¹ti²tu³wa². Ā²la² kāi²non³sxā³ o²la³kxi²nū¹nx²ta¹tai¹ti²tu³wa². Wā²nxūh¹ txa²hoh³lxin¹sa²ju³khai¹lxa³ ti³he¹nx²nxa³wa². Txa²wā¹sū³na² thāi³ti³la² a³lxi²-sa³ha²kxai³ wain³txi³ kāi³i² txa²ē¹nāu³ai²na² wi¹le³kxi²nha²sxā³ kāi³i² nxe³-nū¹nx²ta¹tai¹ti²tu³wa². Nxe³na¹ju³ta³i²li² i³ka³li³kxi²nha¹nha²wa². ¹³⁻¹⁴Nxe³-sxā³ wān³txa² ū³wha²li¹lhā³ū¹nx²ta¹jau³xai³tā² a²yxo²ha³kxa¹ hxi²kan¹txi³ e³lai²na¹ i²yah³lxin¹ha²kxai³ a²si³yxau³tāu³khai³xa² ā³ne³wxe³yah³lxin¹ha²-kxai³ nxe³yah³lxin¹lxa². Kxā³nxai³tā² ha³lo²a² o²la³kxi²nū¹nx²ta¹ju³ta³i²na² jū¹nx² ā³ne³wxe³nū¹sah¹lxin¹lxa². Nxe³sah¹lxin¹ha²kxai³ kxā³nāu³a¹ Je³su²-jah³la² Txa²wā¹hxi²kan¹ta² Si³yxau³jah¹la² wā³li¹sxā³ a³ka³nxin²tāu³a¹ e³lxah²-lxin¹ju³ta³khai³xa² kāin² ā³ne³wxe³nū¹sah¹lxin¹tu¹wa². Te²yā¹nxe³sxā³ Sū³na² sa²nēn¹kxi²nū¹yah³lxin¹kxa² yā¹nx² sa²nēn¹kxi²nū³na¹tu¹wa².

¹⁵Nxe³sxā³:

—Jau¹xai²na² ya²la³lhu²ji¹xā¹. Nxe³nx²ta¹jau³su² a²wi¹lhī¹na² wxā³sxā³ i²nx²ta¹ju³ta² ten³sa³hē¹la². ¹⁶Nxe³na¹ha²kxai³:

—Ma³se³to²na²ko³xa² ai³na¹tāu³a² ā³nī²xai³ai¹na¹tū¹xā¹. Ā³wā³li²na¹tāu³a² ā³yit¹sxā³ i²ai¹na¹tū¹xā¹. Nxa¹kxai²nān²tu³ ye³ha¹li¹tāu³su² i³ka³lih³ti³hi¹tain¹-to³ha¹tū¹xā¹. Nxe³na¹kxai²nān²tu³ Ju³te²a²ko³xa² ai³na¹ju³ta³nū³a² ā³non²-ta³kxi²sain¹tū¹xā¹. Nxa¹hē¹la². Na¹ta¹ wxā³si²nx²ti³nxa³tai¹ti²tu³wa². ¹⁷Nxe³-to³ta¹ wān³txa² u²lxan¹jau³su² ha³ta³nxe³sa²sxā³ ā³n^hxi²kat¹sa²nxa³ha²kxai³ wān³txai²li² e³kxi²nx²ta¹jau³xai³tā² i³ya¹tū²la² hāi¹sxā³ yxau³sxā³ wah³nxe³-na¹hē¹la². Jā¹nxa¹ju³ta² kwa²e³sxā³ ā³a¹jut³su² hī³na¹te²la¹xā³? Yuh³xai²nān¹-jah¹la² yā¹nx² ain³nha²hī³na¹te²la¹xā³? Jā¹nxe³sxā³:

—Nxe²kāi³a¹tū¹xā¹. Na¹jau³su² na¹ta¹ i³ya¹ta¹ka³tu³ ka³nxa³ha²ta³a²sa¹:

—Nxe²nxa³lho³na¹. Na¹jau³su² nxe²kāi³a¹jah¹lo²su² hī³na¹te²la¹xā³? ¹⁸Hai³-txi³ nxe³te²txā³wa². Txa²wā¹sū³na² i²sa²ha²kxai³ wān³txi³khai³xa² so¹lxi³ e³a¹wa². Yxo²i²kī³jau³xai²la¹wa². ¹⁹Jā¹nxe³sxā³ Je³su² Kris²tu³jah¹la² Txa²wā¹-sū³na² Tah²su² ha²kxai³ i³yau¹ū¹nx²ti³nha¹tai¹ti²tu³wa². Txai²na² Si²lah³la² Ti³mo²jah³la² nxe³sin¹sxā³ i³yau¹ū¹nx²ti³nha¹tai¹ti²tu³wa². A²nxe³jah¹la² Je³su² Kris²tu³jah¹lai²nān²tu³ i³wā³wā³txi³kī³jah¹lo²sxa³wa². Yxo²i²kī³-jah¹lai²la¹wa². ²⁰Kxā³n^hxī¹nu¹tai²na² Txa²wā¹sū³nu¹tai²na² hi²sen³su² Ju³-te²a² nū³ka³txa² i³yau¹ū³ta¹hxai²ti³ai¹ti²tu³wa². Ha³lo²a² wxā³ju³ta³nū³a²

ī³yau¹ū³ta¹hxai²ti³ai¹ti²tu³wa². Hā²wxān³txa³ jau³jau¹xu¹tai²na² a²yo²-
ha³kxa¹ Je³su²jah¹la² hxi²ka² we¹ta³lun²ta¹hxai²ti³ai¹ti²tu³wa². Nxe³sxā³
hī¹nai²na² Je³su²jah¹la² we¹ju³tai³tā² a²nū²a²nāu³xa² ī³hen³txi³si¹na¹wa².
Nxe³si¹na¹ha²kxa¹ Txa²wā¹sū³na² sa²nēn¹kxi²ya³sain¹na³la². ²¹Nxe³sxā³
Txa²wā¹sū³na² hi²sen³kxa¹lu² ī³yau¹ū³nhē³nha²wa². Je³su² Kris²tu³jah¹la²
ka³te³na² wi¹tāu³a¹ yxau²sa²te³ti³hi²tē³ju³ta² ī³yau¹ū³nhē³nha²wa². Te²yā¹-
nxūn³sxā³ Txa²wā¹sū³na² hi²sen³kxa¹lu² ī²sxā³ ī³so¹nē³jah¹lo²su² na³la².
Jā¹nxe³jut³su² txa²wā¹ē¹nāu³a² ā³nxū²kwai³lxū¹nē³nha²wa². ²²Txa²yen³kxa²
yen³kxi³ha¹kxa² tē³sxā³ txa²ī³lxa² ū³wha²li¹lhē¹te²sa¹wa². Nxe³na¹kxa²i²nān²-
tu³ a²nū²a² ī²li³te²su² te²na² ī²kxa²i²nān²tu³ a²ē¹nān¹jau³kxa¹lu¹:

—Jah¹lai²na² a²yen³kxi³sin²tā¹. A²ī³lxa² sa²hē¹tin²tā¹. Nxe³hī³nx²na³la². Te²-
yā¹nxe³sxā³ Txa²wā¹sū³na² hi²sen³su² A²yāu³ka³txi³khai³xa² ī³sa²si¹ha³ū¹nhē³-
na²hē³la². Nxe³nē³lha²kxi³ a²nū²a² ā³xai²na² ī²nē³lhxā³ a²ē¹nān¹jau³kxi³lu¹:

—Txa²wā¹sū³na² sa³wi³ha³lxi³yhen²tā¹. Sū³na² Yāu³ka³jxah¹la² nxū²-
kwai³yxau³n²tā¹. Nxe³nē³nha²ha²kxi³ yen³kxa² ū³hū¹nhē³kxi³nū³a² ya²la³tu³
a³la³kxi²ki³tā³la².

²³Jā¹nxai¹jau³su² wān³txi³khai³xa² e³a¹wa². Txa²wā¹sū³na² ī²sa²na³la².
Txa²ē¹na² ī²sa²jah¹lai²la¹wa². Wxā³sxā³ ī²nx²ta¹ju³ta² ten³khai¹sa³nha²wa².
Nxe³yān¹ta¹ wxā³na¹kxi²nān²tu³ ko³nxe³ti³ kăi³yah³lxin¹ju³ta² ī³kwai²kxi¹-
nx²ti³hī³na¹wa². Nxe³nx²ta¹kxi²nān²tu³ ī³āin²ta³lxi²nx²ti³hī³na¹wa². Nxe³-
ju³ta¹na² ten³sa²nxā³hē¹la². Jā¹nxe³nx²ta¹kxa²yan³ti³su² Ko³rīn²to²thī³na²
ai³na¹ju³ta³nū³a² ā³na¹la³kxi²nha¹hē³la². ²⁴Yxo²ī²yah³lxin¹ju³ta² kwa³na³nx²-
ti³nxā³lho³la². Nū³kxūn³txi³ yxo²ī²yah³lxi¹nhē³la². Yxah³lxi¹nha²kxi³ ī³ka³-
li³yah³lxin¹ju³ta³nū³a² kăi³ūh¹nx²ta¹wa².

2 ¹Jā¹nxai¹jau³su²:

—Ko³nxe³ti³ kăi³ain¹kxi²tā² sa²hau³ko³tū¹hai¹nxā³ha²kxi³ ī³kwai²-
kxi¹na¹hē³na¹. Nxi¹na¹kxe³su² ī³āin²ta³lxi¹na¹hē³na¹. Jā¹xai¹na¹ha³tā¹.
Nxi¹jau³su² nxi¹hē¹la². ²Nxe³sxā³ ī³āin²ta³lxi²nx²ta¹kxi²nān²tu³ ka³lih³kxi²-
sain¹te²a² yū³ai¹nhī²nxā³wa². Wxāi²na² so¹lxi³ ī³āin²ta³lxi²nx²ta¹tū³ka³txi³
ī³nxai²na² so¹lxi³ ī³ka³li³kxi²sah¹lxi³hī³nxā³lxa². ³Jā¹nxe³na¹jau³su² ū³wha²-
li¹la¹hē³la². Wxā³sxā³ ī³ka³lih³kxi²sah¹lxa³nha²kxi³ hāi¹sxā³ ī³āin²ta³lxi²-
sah¹lxi¹nha²kxi³ sah²lxin¹kxa²yan³ti³su² nxi¹hē³la². Nxe³sxā³ ka³li³ha¹-
kxi²nān²tu³ ka³lih³yah³lhi³nū³nhī³nxā³lxa³. Nxe³ju³ju¹tai²na² ī²te²sa¹wa².
⁴Jā¹nxe³na¹ju³kxi³lu² ha³teh³nxā³nxā² ū³wha²li¹la³kxi¹nx²ta¹txā³nxai³tā²
āin²ti³sxā³ nān³ti³ten³khai¹sa³hē¹la². Hxi²waun³ta³kxi²nha²khai¹nxe³nx²ta¹-
hē¹la². Ī³āin²txi³te³ji¹khi³. Nxe³nx²ta¹hē¹la². Yxān¹ta¹ a³lxi²nx²ta¹ju³ta² so¹lxi³
ī³yau¹ū³te³lhxā³ nxe³nx²ta¹hē¹la².

Ko³nxe³ti³ kăi³ūh¹nx²ti³kxe³su² ne³wā²na³yah³lxin¹jau³su²

⁵A²nxe³jah¹lai²kxi³lu² ko³nxe³ti³ kăi³jah¹lai²kxi³lu² ī³āin²ta³kxi²khai¹-
na¹hē¹la². Jā¹nxe³sxā³ ī³āin²ta³kxi²nx²ti³nūn³na²hē³la². Nxe³nx²ti³kxe³su²
ūn³txi³ ī³kwai²kxi²yah³lxi³txa³hē¹la². Thāi³ti³la²sxā³ ī³ye³kxain¹yah³lxi³-
hē¹la². ⁶Kxā³kxi³ ī³wait¹si¹hain¹yah³lxin¹jau³su² ā²na³la². ⁷Nxe³ha²kxi³la¹
hī¹nai²kxi³la¹ ko³nxe³ti³ kăi³ju³ta³tā² nxe³wā²na³txain¹yah³lxi³hē¹la².
Ī³nxū²kwai³lxū¹nxe³txain¹yah³lxi³hē¹la², hxi²ye¹ta³lxi²txi³kxa²yan³ti³sa³.
⁸Jā¹nxe³jut³su² a³lxain¹yah³lxin¹jau³su² ī³yau¹ū³txain¹yah³lxi³hē¹la². ⁹Jā¹-
nxi¹jut³su² ha³teh³nxā³nxā² ū³wha²li¹la³kxi¹nx²ta¹ta¹ti²tu³wa². Wain³txi³

sa²yo²wet¹sa³lxin¹ju³ta² i²nxa²lxi³te³lhxā³ nxe³ye¹nx²ta¹wa². ¹⁰Ko³nxe³ti³kāi³ju³ta¹i³tā² ne³wa²na³yah³lxin¹kxai²nān²tu³ te²yā¹nxe² ne³wa²na³nū³na¹tu¹wa². Yxo²i²tū³ka³txi³ i³nxai²na² i³āin²ta²kxi²nha²sxā³ yxau²xai³lah²lxan³jau³su² ne³wā²na³nū³na¹tu¹wa². Kris²tu³jah¹la² ye³na² nxe³ye¹nx²ta¹wa². ¹¹Sa³ta³na²jah¹la² ko³nxe³ti³ kāi³sain³si¹nhē³ju³ta³nū³a² ā³ne³wxe³nūh¹kj³tā³la². A²nxe³jah¹la² Sa³ta³na²jah¹lai²li² i³ki³ha¹kxi²nē³kxa²yan³txi³su² ko³nxe³ti³ kāi³ju³txai¹tā² ne³wā²na³kxi²nū³na¹wa².

Pau²lah³lai²li² hxi²waun³ta³kxi²jau³su²

¹²Nxa²ha¹te¹ Tro³a²te²thi³na² ā³wi¹ha¹hi¹nai³tā² Kris²tu³jah¹lai²na² wān³txa² wi¹jau³xa² i³yau¹ū¹te³lhxā³ nxa¹hi¹nai³tā² o²la³kxi²na¹ju³ta³nū³a² ā²la² āu¹la³kxi²sa²na³hē³la².

—Wi¹lhit¹sxā³ o²la³kxi²na¹tū¹xā¹. ¹³Na¹ta¹ hxi²waun³txi³sa³hē¹la². Ti²to³jah¹la² txa²wā¹lon³yah³lo²su² kxah³la² ha²kxai³ i³ha¹txi²sa²nxā³ha²kxai³ hxi²waun³txi³khaix¹sa³hē¹la². Nxe³ha²kxai³ ā³waix³sxā³ Ma³se³to²na²ko³nāu³a² ai³na¹hē³la².

Je³su²jah³la² i³ka³lih³kxi²nē³jau³su²

¹⁴Kxā³nhxi¹nai³tā² Ro³ma²no²ko³nāu³a² yxau²xai³lain¹tū³ka³txi³nāu³xa² he¹lain¹to³ta¹hxai²ti³ai¹ti²tu³wa². Nxe³ka³tu³ta¹ ā²la² nū³kxūn³te²na² sa²kxai³lu² a²ko¹ko¹nū³ka³txa² sa²yu³lho¹tain¹ta¹hxai²ti³ai¹ti²tu³wa². Hā²wxā³txa³ i³xi¹tāu³a² sa²yu³lho¹tū³ka³txai²na² te³nū²la² a²ha³lo²khai³xa² ā³nxai³nū²la² a²nū³ka³txi³khai³xa² wā²nā³ū¹hain¹to³ta¹hxai²ti³ai¹ti²tu³wa². Ka³lih³kxi²nyhain¹to³ta¹hxai²ti³ai¹ti²tu³wa². Nxain¹kxa²yā¹nxe³jut³sū³nxe² a²nū²a² sa²yu³lho¹kxa²yāx¹si¹na¹wa². Je³su²jah³lai²na² sa²kxai³lu² nū³kxūn³jah¹la² yā¹nx²na³la². A²kxā³nxai³tā² ko³nxe³ti³ kāi³ju³ta² so¹lxi³ yxau²xai³si¹na¹ju³kxai³lu² sa²yu³lho¹sa²sin¹jut³sū³na³la². Nxe³hi¹nān¹te²tu³ Je³su²jah³la² sa²yo²wet¹si¹hai¹na¹jau³nū³su² a²nū²a² a²yo²ha³kxa¹ i³yau¹ū¹hain¹to³hxai²na¹hē³la². Jā¹nxe³nha¹hi¹nān¹te²tu³ Je³su²jah³la² sa²yo²wet¹si¹na¹kxai²nān²tu³ ka³li³sa²to³si¹nha²wa². Nxe³si¹na¹jau³su² Txa²wā¹sū³na² sa²nēn¹kxi²to³si¹na¹wa². Te²yā¹nxūn³ju³ta² Je³su²jah³lai²na² wān³txa² wi¹jau³xa² tē³sxā³sxi²jen³ti³nāu³xa² ā³nxai² i²li³je³na² ā³nxai² nxe³si¹na¹tāu³a² Je³su² Kris²tu³jah¹lai²na² wān³txa² wi¹jau³xai²na² sa²kxai³lu² i³yau³xa² wi¹lū³jau³hū³na³la². To¹nha²kj³jau³hū³na³la². Nxe³kxe³su² a²nū²a² u²lyxau³kxan²ti³ i³nxūn³so¹ai¹nhj³nx²na³la². Jā¹nxe³kxe³hū³nxe² Txa²wā¹sū³na² wān³txa² i³yau¹ū³si¹na¹tāu³a² a²nū²a² a²yo²ha³kxa¹ jau³jau¹xai²na² i³tih³nxain¹si¹nhxai²na¹hē³la². ¹⁵Jā¹nxe³jut³su² Txa²wā¹sū³na² a²yen³nāu³a² yā¹nxūn³si¹na¹wa². Ha³nxe²a² wi¹lū³tho³xa² yā¹nxe³si¹na¹wa². A²nxe³tho³tho³tho³xai²na² sa²kxai³lu² a²nū²a² a²yo²ha³kxa¹ i³nxūn³so¹ain¹te²ju²hē³la². Te²yā¹nxe³kxe³hū³nxe² a²nū²a² a²yo²ha³kxa¹ i²sain¹to³sin¹na³la². Je³su²jah³lai²na² wān³txa² sa²yo²wet¹si¹na¹ju³ta² i²sain¹si¹na³la². Ko³nxe³ti³ kāi³ju³ta² yo³ha² wxa²wa²su²te²nāu³xa² i²sain¹si¹nha²kxai³ ko³nxe³ti³ i³yī¹li²hū¹te²nāu³xa² i²sain¹si¹nha²kxai³ nxe³sain¹to³sin¹na³la². ¹⁶Ko³nxe³ti³ i³yī¹li²hū¹nē³te²su² te²a² ko³tū³nū¹hain¹si¹na¹wa². Yxān¹ta¹ ko³nxe³ti³ kāi³ju³ta² yo³ha² wxa²wa²su²te²nāu³su² te²a² wi¹lū³nū¹hain¹si¹na¹wa². Nxe³ju³ta¹na¹ i¹h¹te²ta³ Txa²wā¹sū³na² wān³txa² wain³txi³ i³yau¹ū¹si¹jau³su² hxi²kan¹te²la³ hī³kj³te²la¹xā³? ¹⁷Txa²wā¹sū³na² wān³txa² yau³ā³lxi³ti³ i³hen³txi³te²sa²si¹nxa³wa² yen³kxi³te³la³ka³. Yxān¹ta¹

Txa²wā¹sū³na² hi²sen³kxai³lu² i³sa²si¹hā³sa²tū³kq³txi³su² sī¹na¹wa². Nxe³sī¹na¹ha²kxai³ e³lxah¹ i³hen³txain¹jah¹lo²nāu³su² nha¹wa², Txa²wā¹sū³na² i²nē³-lha²kxai³la². Kris²tu³jah¹la² ā³nū²kxi²sa²sī¹nha²kxai³ yxau²xai³sī¹na¹wa².

Txa²wā¹sū³na² Yāu³ka³jxah¹la² ūh³ti³hit¹tē³jau³su²

3 ¹Nxe²e³kxi²sī¹na¹kxai²nān²tu³ kwa² i²sa²nēn¹kxi²nha²hī³nha¹te²la¹xā³? Sa²nēn¹kxi²sī¹sah¹lxin¹ju³tan¹txā³nxa² ten³sa²hī³sīn¹te²la¹xā³? Sa²nēn¹kxi²sī¹sain¹sin¹txā³nxa² ū³hū¹nx²ti³te³lhxā³ nxe³txā³nxū³a² ten³sa²hī³sīn¹te²la¹xā³? Nxe²kai³jah¹lo²su² jah¹la² i²yah³lxin¹to³hxai¹nhē³la². Hai³txi³ jah¹la² yāx¹sī¹nxa³wa². ²⁻³A²nū²a² wān³txa² ū³sa²si¹hā³ki³jau³xa² yā¹nx²na³la². Kxā³-nhxī¹nai³tā² nxe³te²ju²hē³la². A²nū²a² hxi²ka² a²nū²a² wān³txa² ū³wha²li¹te²ju²hē³la². Nxe³ka³tu³ a²nū²a² ā³xa² hxi²ka² ū³sa²si¹hā³ki³te²ju²hē³la². A²nxe³-jau³xai²na² ū³sa²si¹hā³ki³jau³xan¹txā³nxa² txah³lxa³ka³lo³su² te²ju²hē³la². Nxe³ka³lo³ai²na² tē³sxā³ tīn²ta²yau³xa² ū³wha²li¹te²ju²hē³la². Kxā³nxai³tā² nxe³te²ju²hē³la². Nxe³ju³ta² yā¹nxe³kxe³hū³sxā³ wān³txa² i³wxi²ka¹txa¹lxi³si¹-sah²lxin¹jau³su² yā¹yxah³lxi¹lxa². A²nū²a² i²li³te²a² i²jau³xa² yā¹yxah³lxi¹lxa². I²nx²ti³kxai²nān²tu³ wain³txi³ yxau²xai³yah³lxin¹ju³ta² i²nx²ti³tu¹wa². I²nx²-ti³sxā³ i³ye³kxi²te³nah¹lxi¹:

—Pau²lah³lai²li² ya²la²tu³ Sū³na² i³sa²si¹hā³jah¹lai²la¹xā¹. Ko³rīn²to²thī³-nān¹tū³ka³txai²na² a²kq³nxe³ti³ kai³ju³ta² ā³na¹ha²kxai³ wain³txi³ kai³sxā³ yxau³si¹jau³su² i³yau¹ū³ye²sain¹na³na¹. Nxe²e³kxi²hī³nx²na³la². Jā¹nxe³sxā³ Kris²tu³jah¹la² hxi²ka² ū³wha²li¹jau³xai²la¹wa². Nxe³sxā³ txai²na¹xai²na² jau¹-xai²na² ū³sa²si¹hā³jah¹lo²sa¹wa². Jā¹nxe³jut³sū³nxe² kai³sxā³ txah³lxa³ka³lo³la³ hai³txi³ ū³wha²li¹nxa³wa². Yxān¹ta¹ a²nū²a² ē¹nāu³a¹ ū³wha²li¹la³kxi²na¹wa². Te²yā¹nxūn³sxā³ tīn²ta²yau³xa² tē³sxā³ ū³wha²li¹nxa³wa². Yxān¹ta¹ Txa²wā¹-sū³na² Yāu³ka³jxah¹la² ka³ten³su² yxau²sa²tē³jah¹la² hi²sen³su² a²nū²a² a²ē¹-nāu³ai²na² i³yau¹ū³nhē³jah¹lo²su² na³la².

⁴Kris²tu³jah¹la² ā³nū²kxi²sxā³ yxau²sa²tē³sī¹na¹ha²kxai³ Txa²wā¹sū³na² yxo²i²sī¹na¹wa². Nxe³ha²kxai³ e³kxi¹nx²ta¹wa². ⁵Txa²hxi²ka¹na¹ju³ta² yū³sa²nxa³wa².

—Hxi²ka¹na¹xā¹. Na¹kxai²nān²tu³ ki³ha¹kxi²nha¹jau³su² hī³nx²na³la². Txa²wā¹sū³na² hi²sen³su² i³hxi²kat¹ti³hit¹sa³na²hē³la². ⁶A²nxe³jah¹lai²na² hi²sen³kxai³lu² wān³txa² tah²yau³xa² i³ye³i³yxo²ka²la¹hū³nyhu¹kxi³jau³xa² i³yau¹ū¹nhē³na²hē³la². Nxe³jau³xai²na² a²nū²a² a²ē¹nāu³ai²na² ā³wa²su¹tū¹-nhē³jau³xai²la¹wa². A²nxe³jau³xai²na² a²nū²a² yxo²ha³kxa¹ i³yau¹ū³nyhu¹-si¹ja³ki³jau³nū³su² i³hxi²ka¹tē³na²hē³la². Kxā³nxai³tān¹jau³xai³tā² wān³txa² yxo²ha³kxa¹ sa²yxo²we¹thxa³ki³sxā³kxai²nān²tu³ ya²lu²ju³ta² so¹xi³ yū³nē³-lhi³nx²na³la². Yxān¹ta¹ wān³txa² tah²yau³xai²li² yxo²i²ki³kxai²nān²tu³ ka³-te³na² wi¹tāu³la³ yū³ki³tā³la².

⁷Moi³se²ah³lu¹tai²na² wān³txu¹tai²na² au³jau³xu¹tai²na² hxi²kan¹ti³ sa²-yxo²we¹thxa³ki³sxā³jau³xai²la¹wa², wi¹jau³su² kxan²ti³na³. Tah³lxi³ka³lo³a² tē³sxā³ ū³wha²li¹ta¹hxai²ti³ai¹ti²tu³wa². Nxe³te³na¹ Moi³se²ah³lu¹tai²na² jau³xu¹tai²na² so¹hī¹nu¹tai²na² i³ye³ha²te¹ta³lxi³ta¹hxai²ti³ai¹ti²tu³wa². Nxe³ju³tan¹te²kxa³ya³lhu² a²sa³wi³ha³lxi³su² te²kxai³lu² hxi²kan¹txi³ a²ye³-na² ten³sa²tā³ain¹ta¹hxai²nxa³ti³ai¹ti²tu³wa², a²wxi²kin³ti³ton³ju³ta² kai²-nha²kxai³la². ⁸Nxe³kxa²ha³tih³xan²tu³ tah²yau³xa² i³ye³i³yxo²ka²la¹hū³nyhu¹kxi³jau³xa² i³yau¹ū¹nhē³ju³tan¹te²kxa³ya³lhu² Sū³na² Yāu³ka³jxah¹la²

nxū²kwai³yxau³nē³na³la². Nxe³ju³tan¹te²kxa³ya³lhu² Txa²wā¹sū³nu¹ta¹na² a²wi¹ju³ta² ā²la² kái²non³ye²ha²kxai³ ā³sen³sai²na³la². ⁹Moi³se²ah³lu¹ta¹na² wān³txa² au³hxai²h¹lau³tēx¹tān¹jau³xa² kāin² wxi²kin³ti³ton³khaix¹ta¹hxai²-ti³ai¹ti²tu³wa², hxi²kan¹ti³ sa²yo²we¹thxa³ki³jau³sxa³kxan²ti³na³. Nxe³yān¹ta¹ Txa²wā¹sū³na² Yāu³ka³jxah¹la² ā²la² kāin² wxi²kin³ti³ton³na³la². Txa²wā¹ko³-nxe³ti³ kái³ki³ju³ta² ā³wa²su¹tē³ju³tan¹te²kxa³ya³lhu² kāin² wxi²kin³ti³ton³-na³la². ¹⁰Jā¹nxe³jut³su² a²wxi²kin³ti³ton³ju³tu¹ta¹nān¹ju³ta² kāin²khai¹nxe³-hxai²h¹lau³tēx¹ta² i³kāi²nxa³tot³tā³la². Txa²wā¹sū³na² A²yāu³ka³jxah¹la² a²wxi²kin³ti³ton³ju³ta² kāin² ā³sen³sai²na³la². ¹¹Jā¹nxe³ju³kxai³la¹ Moi³se²-ah³lu¹ta¹na² wān³txa² ne³ki³son³na³la². Nxe³ju³tan¹te²kxa³ya³lhu² a²wxi²-kin³ti³ton³ju³ta² ā³jū¹nxo¹tā³la². Yxān¹ta¹ te²yā¹nxe³jut³sū³nxe² Txa²wā¹sū³na² Yāu³ka³jxah¹la² nxū²kwai³yxau³sa²tē³nē³na³la². Nxe³ju³tan¹te²kxa³ya³tu³ a²wxi²kin³ti³ton³ju³ta² kái²ngon³na³la². Kāin²sa²tē³tu¹wa².

¹²Nxe³jau³jau³xai²na² yxo²i²a¹ha²kxai³ wxi²kan¹txi³ e³a¹wa². ¹³Moi³se²-ah³lu¹ta¹na² kái³hxai²kxau³tēx¹ jāx¹sī¹nxa³wa². Moi³se²ah³lu¹ta¹txai³lu² i³sa³e² a²nū³ka³txa² i³ye³kxi²te³lhxā³ ā³tī³ain¹kxai²nān²tu³ jah¹lu¹ta¹txai³lu² wā²la²ka³lo³a² te²sxā³ ū³yhe³tī¹nha²ta¹hxai²ti¹ai¹ti²tu³wa². Yxān¹ta¹ ū³yhe³-tī¹nhā²nxa³kxai²nān²tu³ i³ye³ha²te¹tē³ju³ta² i³jū¹nxon¹ju³ta² e³la¹ i²ai¹nhi³-nx²na³la². ¹⁴Nxe³hī¹nān¹te²tu³ txa²wā¹ye³na² wā²la² ū³yhe³tī¹kxi²nha²sxā³ yxau³xai³ki³jut³sū³nxe² txa²wā¹ē¹nāu³ai²na² a³la³kxi²h³ki³sxa³wa². Moi³se²-ah³lu¹ta¹na² wān³txa² so¹lxi³ ain³kxai¹nha²kxai³ ā³wa²su¹tē³lhi³nx²nxa³wa². Kris²tu³jah¹la² ā³nū²kxi²sxā³ yxau³hī¹na¹ sa²ye³than²kxi²nha²ki³jut³sū³sxā³ a³la³kxi²ta³lu²nhī³ki³tā³la². ¹⁵Jā¹nxain¹ju³ta² Moi³se²ah³lu¹ta¹na² wān³txa² i²ain¹ju³tu¹ta¹nān¹jau³xa² i²ai¹nhxai²kxai³ jā¹nxain¹kxai²nān²tu³ a²ye³na² ū³yhe³tī¹kxi²nha²sxā³ yxau³xai³te²hū³sxā³ a²ē¹na² a³la³kxi²ta³lu²nai¹nhī³nx²-nxa³wa². ¹⁶Te²yā¹nxe³sxā³ ko³nxe³ti³ kái³ki³ju³ta² ā³na¹hxa³ki³kxai²nān²tu³ wā²la² sa²sai¹kxi²nha²ki³jut³sū³nxe² txa²wā¹ē¹na² ā³wa²su¹tē³tu¹wa². Je³su²-jah³lai²na² wān³txa² yxo²i²ki³sa²kxai³ txa²wā¹ē¹nāu³a² ā³wa²su¹tē³tu¹wa². Txa²wā¹sū³na² wān³txa² au³hxai²tēx¹tān¹jau³xai³tā² nxe³te³nah¹lxi¹:

—Moi³se²ah³lu¹ta¹na² sa²kxai³lu² Txa²wā¹hxi²kan¹ta² Si³yxau³jah¹la² ā³yo²o³tū¹kxai²nān²tu³ ū³yhe³tī¹kxi²nha²ka³lo³a³ sa²ye³than²kxi²nha²ta¹-hxai²hē¹li¹. Nxe³ta¹hxai²hē¹la². ¹⁷A²nxe³sxā³ Txa²wā¹hxi²kan¹ta² Si³yxau³jah¹-lain²txi³ Txa²wā¹sū³na² Yāu³ka³jxah¹lain²txi³ te²ain²txi²na³la². Jā¹nxe³ha²-kxai³ Txa²wā¹sū³na² Yāu³ka³txa² nxū²kwai³yxau³nē³nha²kxai³ ā³wa²su¹txā³ yxau³ki³tā³la². ¹⁸Wā²la²ka³lo³a² yen³kxa² i³tī¹kxi²ka³lo³a² yā¹nx²na³la². Nxe³ta³ka³lo³ai²na² sa²than²kxi²kxai²nān²tu³ yen³kxai²na² e³lxah¹ i²ki³-te²jai¹ti²tu³wa². Nxe³kxa² yā¹nxe³sxā³ Je³su²jah³lai²na² wān³txa² yxo²i²te²-ki³na¹xai²na² sa²kxai³lu² Sū³na² a²wi¹ju³ta² e³lxah¹ ū³ka¹nha²ye²ki³tā³la². Te²yā¹nxe³sxā³ es³pe²ya²ka³lo³a² i²nha²ki³jut³sū³nxe² Txa²wā¹sū³na² a²wi¹-ju³ta² e³lah²lxi³ ye²ki³tā³la². Nxe³ki³sa²kxai³ Sū³na² Yāu³ka³jxah¹lai²li² nxu²-kwai³yxau³nū¹nhē³na³la². Nxe³ki³ju³tan¹te²kxa³yan³tu³ti¹ Txa²wā¹sū³na² yā¹nxe³ki³tā³la².

Txa²wā¹sū³na² wān³txa² nū³kxū³nha²kxai³
txa²wā¹nū²ai²na² nū³kxū³nxa³ha²kxai³ nxe³jau³su²

4 ¹Jāx¹nha¹jut³su² Txa²wā¹sū³na² wi¹lhin¹sxā³ thāi³ti³la² sa²hau³kot³sa²sī¹-nha²kxai³ wa³ka³li³yu³ta¹li² Sū³na² wān³txa² i³hen³txain¹sī¹na¹ju³ta¹li²

nxe³ti³hit¹sa²sīn¹na²hē³la². Nxe³ti³hit¹sa²sīn¹ju³tan¹te²kxa³ya³lhu² nxū²kwa³i³. lxū¹sa²te³nha¹wa². ²Nxe³sa²sīn¹ha²kxai³ hāi³a² ko³nxe³ti³ kâi³sīn¹te²txā³wa². Āu²li²thin¹ha¹ju³ta² kâi³sīn¹te²txā³wa². A²nū²a² ā³xa² ā³ke³tū¹sīn¹te²txā³wa². Txa²wā¹sū³na² wān³txa² ko³nxe³ti³ yau³xā³lxi³ i³yat³sīn¹te²txā³wa². Nxe³ha²-kxai³ hāi¹nxe³sxā³ ya²la³tū³ju³ta² so¹lxi³ o²la³kxi²sīn¹te²sa¹wa². Nxe³ha²-jut³su² Txa²wā¹sū³na² yen³nāu³a¹ wi¹kāi³na¹ju³ta² a²nū²a² yxo²ha³kxa¹ a³la³kxain¹jau³su² i²sain¹sīn¹na³la². ³⁻⁴Kris²tu³jah¹lai²na² a²wxi²kin³ti³ton³. ju³tain²txi³ Txa²wā¹sū³na² a²wxi²kin³ti³ton³ju³tain²txi³ nxe²na³la². Nxe³ju³-tai²na² Kris²tu³jah¹lai²na² wān³txa² wā³nxīn¹jau³xai²na² i³hen³txi³ki³kxai²-nān²tū³ txa²wā¹ē¹na² sa²hau³ko³tū¹nhē³jau³xa² i³hen³txi³ki³tā³la². Ha³lo²a² i³ha²te¹kxi²nē³jut³sū³nxe² Kris²tu³jah¹lai²na² wān³txa²kxai³lu² txa²wā¹ē¹-nāu³ai²na² i³la³kxi²ti³hi¹tē³na³la². Nxe³yān¹ta¹ Kris²tu³jah¹lai²na² wān³txa² i³hen³txi³ki³sxa³kxai²nān²tū³ a²nū²a² ko³nxe³ti³ i³yī¹li²ju³ta²nū³a² yū³te²-nū³ka³txai²na² so¹lxi³ wān³txai²na² Kris²tu³jah¹lai²na² wān³txa² yū³ai¹nxa³-lho³la². A²nxe³tū¹ka³txai²na² sa²kxai³lu² Sa³ta³na²jah¹la² yuh³xan¹ko³xai²na² a²sū³nu²su² ki³lxo³nha²jah¹lai²na² hi²sen³su² wā²la² ā³ye³ti¹jut³sū³nxe² wān³-txai²na² sa²no¹te²ju²hē³la², yxo²i²ain¹kxa²yan³txi³sa³. ⁵Jā¹nxa¹jut³su² wān³-txa² i³yau¹ū¹nx²ti³sī¹na¹jau³xai³tā² hai³txi³ txa²wān³txi³khai³xa² sa²wxi²ka¹-txa²lxi³sī¹nxa³tai²ti²tu³wa². Yxān¹ta¹ Je³su² Kris²tu³jah¹la² Txa²wā¹hxi²kan¹ta² Si³yau³jah¹lo²su² ha²kxai³ nxe³jah¹lai²na² wān³txa² so¹lxi³ sa²wxi²kat¹txa²-lxi³sī¹na¹tai²ti²tu³wa². Hai³txi³ wxa²hxi²kan¹jah¹lo²su² si¹nxa³wa². Kwa² wa³-kon³kxi¹nx²ti³sī¹na¹wa², Je³su² Kris²tu³jah¹la² a²nū²kxi²sxā³ yxau³nha¹ha²-kxai³la². ⁶A²kxā³nxu¹tai²na² Txa²wā¹sū³na² wān³txi³kxai³lu¹ e³kxi²te³nah¹lxi¹:

—Ka²nxah³ju³ta² i³ha²te¹tu¹wi¹. Nxe³ta¹hxi²ti³ai¹ti²tu³wa². A²nxe³-jah¹lain²txi³ txa²wā¹ē¹nāu³ai²na² i³ha²te¹tū¹nhē³jah¹lain²txi³na³la². Txa²-wā¹sū³na² wxi²kin³ti³ton³ju³ta² a³la³kxi²nū¹nhē³te³lhxā³ txa²wā¹ē¹na² i³ha²te¹tē³na³la². Txa²wā¹sū³na² wxi²kin³ti³ton³ju³tai²na² Kris²tu³jah¹la² wxi²-kin³ti³ton³ju³tain²txi³na³la². Nxe³sxā³ Kris²tu³jah¹lai²na² wxi²kin³ti³ton³ju³ta² i²ki³kxai²nān²tū³ Txa²wā¹sū³na² wxi²kin³ti³ton³ju³ta² i²nū³ki³tā³la².

⁷Txa²wā¹sū³na² wān³txa² i³yau¹ū¹sī¹na¹jau³su² Txa²wā¹sū³na² hi²sen³kxai³lu² i³hxi²kat¹sa²sīn¹na²hē³la². Nū³kxūn³sa²sīn¹nxa³kxan²ti³ Sū³na² wān³txa² i³yau¹-ū¹sīn¹to³ha¹wa². Nxe³sxā³ Txa²wā¹sū³na² nū³kxūn³ju³ta² a²nū²a²nāu³xa² i³yau¹-ū¹sī¹hai¹na¹jau³su² nū³kxū³nxa³ju³ta² yū³sī¹na¹wa². Kwa³ta³lē³na² kxi³h³nxē¹-nhū³sī¹na¹wa². Txa²wā¹sū³na² so¹lxi³ nū³kxūn³jah¹lai²la²wa². Nxe³sxā³ Sū³na² wān³txa² i³yau¹ū¹sī¹na¹jau³su² wxi²kan¹txi³ i³ye³ti³hit¹sa²sīn¹na³la². ⁸A²nū²a² ā³xa² ye³ka³lxa²txi³ ā³sa²ki³wa²ti³kxi²sxā³ khāuh³lxa²ti³sain¹kxan²ti³ hai³txi³ ā³nhxi²kat¹sai¹nxa³hē³la². Wā³wā³ta³kxi²nha²to³ha¹kxan²ti³ hai³txi³ yxo²i²ai¹-ju³ta² ā³na¹la³kxi²nha²nxa³hē³la². ⁹Ko¹ko¹sain¹tū³ka³txa² ka³lxa¹khai¹xain¹-kxan²ti³ hai³txi³ txa²ya³lxa² hxa³n³kxi²sa²nxa³hē³la². I³yī¹tot³sxā³ ā³na¹sain¹-to³kxan²ti³ hai³txi³ ya³lu²sa²nxa³hē³la². ¹⁰Je³su²jah¹la² ya³lu²kxi²nē³ju³ta² i³yau¹ū¹ai¹na¹ha²kxai³ a³lan²ta² hāi¹nxe³ti³xa¹ su²lhā³te³lhxā³ sain¹to³nha²-hē³la². Yxān¹ta¹ Kris²tu³jah¹la² ka³ten³su² i³sa²yxau³si¹jah¹lai²nān²tū³ i³hxi²-kat¹sa²ju³ta² i²sai¹nha²kxai³ hai³txi³ hxi²kan¹txi³ su²lhā³sai¹nxa³hē³la². ¹¹Je³-su²jah¹la² yxo²i²ai¹nxa³tū³ka³txai²na² sa²kxai³lu² Je³su²jah¹lai²na² wān³txa² i³yau¹ū¹ai¹na¹ju³ta² te³nai¹nxa³wa². Nxai¹nxa³ha²kxai³ su²lhā³sain¹ju³ta² so¹lxi³ o²la³kxi²sain¹na³la². Nxe³yān¹ta¹ Kris²tu³jah¹la² i³hxi²kat¹sa²ju³ta² i²sain¹na³la². Nxe³sxā³ Txa²wā¹sū³na² i³ye³kxi²sa²te³nah¹lxi¹:

—Khāuh³lxa³txi³nxain¹tu¹wi¹. Nxain¹tāu³ān²tu³ta¹ i³nxū²kwai³lxū¹txi³-
nxa²ha¹tu¹wi¹. Nxe³nxa²ha¹kxai²nān²tu³ nxe³na¹ju³ta² i²ain¹tu¹wi¹. Jā¹nxe³-
nxa²ha¹ju³ta¹li² wain³na³li¹. Txa²wā¹sū³na² nxe³sa²to³nha³la². ¹²Nxe³ha²kxai³
Je³su² Kris²tu³jah¹lai²na² wān³txa² i³yau¹ū³nx²ta¹ha²kxai³ khāuh³lxa³txi³-
nha²sxā³ ya³lu²na¹ju³ta³nū³a² yū³khai¹nx²na³la². Nxe³nha¹ju³ta¹nān¹ta¹kxa²-
ya³lhu² khāuh³lxa³txi³nha¹ha²kxai³ wxa²ē¹nāu³ai²na² ka³te³na² wi¹tāu³la³
yū³sxā³ yxau³yah¹lxi¹lxa².

¹³A²kxā³nxa² Txa²wā¹sū³na² wān³txa² ū³wha³li¹ta¹hxai²hē¹la².
Ū³wha³li¹te³nah¹lxi¹:

—Txa²wā¹sū³na² wān³txa² yxo²i²a¹wi¹. Nxa¹ha²kxai³ jau³jau¹xai²na² i³yau¹-
ū³jah¹lo²sa¹wi¹. Nxe³ta¹hxai²hē¹la². Te²u¹jā¹nxū³na¹ha²kxai³ Txa²wā¹sū³na²
wān³txa² yxo²i²a¹ha²kxai³ jau¹xain²txi³ i³yau¹ū³jah¹lo²su²nū³na¹wa². ¹⁴Nxe³-
na¹ha²kxai³ Txa²wā¹sū³na² hi²sen³kxai³lu² Je³su²jah³la² Txa²wā¹hxi²ka³nta²
Si³yxau³jah¹lo²su² ha²kxai³ nxe³jah¹la² sa²kxai³lu² a²kxā³nxa² ka³ten³su²
i³sa²yxau³xi²si¹ta¹hxai²ti³ai¹ti²tu³wa². Nxe³kxa² ya¹nxe³sxā³ kā³nāu³a¹ Je³su²-
jah³la² ka³ten³su² i³sa²yxau³xi²ti³hit¹sxai²kxai³ jā¹nxe² ka³ten³su² i³sa²yxau³-
xi²ti³hit¹sa²nū³tu¹wa². Nxe³sa³kxai²nān²tu³ txai²na² wxa²nū³ka³txai²na²
nxe³sxā³ ā³sa²so¹xi²ne³lhxā³ a²yxau³ju³khai³xa² ū³h³wxe²xai²nē³tu¹wa². ¹⁵Jā¹-
nxa¹jut³su² khāuh³lxa³ti³hit¹sa²ju³ta¹tā² i³yau¹ū³nx²ti³jau³xai²la¹wa², nū³-
kxū³sxā³ yxo²i²si¹nx²ti³jau³sa². Nxe³kxai²nān²tu³ Txa²wā¹sū³na² thāi³ti³la²
a³lxi²nē³kxe³su² txa²wā¹nū³ka³txi³ki³na¹xai²na² ā³ka³lxa¹ton³sxā³ thāi³ti³la²
a³lxi²nē³tu¹wa². Nxe³nē³kxai²nān²tu³ Txa²wā¹sū³na² sa²nēn¹kxi²yah¹lxin¹ju³-
tai²li² ā³kāi²non³khai¹tu¹wa². Nxe³kxai²nān²tu³ta¹ Txa²wā¹sū³na² wxi²kin³ti³-
ton³ju³ta¹li² ā³kāi²non³nū³tu¹wa².

Yxo²i²nha¹kxe³su² ka³ten³ti³ yxau²xai³ki³jau³su²

¹⁶Jā¹nxe³jut³su² yxo²i²ki³ju³ta² hxi²tha²on³ki³sxa³lho³la². Txa²wā¹si³na²
ko³nxe³ton³nē³kxan²ti³ txa²wā¹wi¹tāu³a² a³lan²ta² hāi¹nxe³ti³xa¹ ā³ta²ho³tē³-
na³la². ¹⁷Jā¹nxe³ju³kxai³lu¹ khāuh³lxa³tē³nha²ki³ju³ta² kāi²nxa³wa². Kxān³-
nāu³a¹ ne³ki³son³tu¹wa². Nxe³tāu³a¹ Txa²wā¹sū³na² a²wxi²kin³ti³ton³ju³ta²
nxe³ti³hi¹tē³ju³ta¹li² yxau²sa²tē³si¹nhē³tu¹wa². ¹⁸Nxe³ki³sa²kxai³ yen³kxa²
txa²wā¹yen³na² i²ki³kxa² ten³sa²tā³sxā³ i²sxā³ yxo²kwain³ki³sxa³wa². Yxān¹-
ta¹ hxi²kan¹txi³ i²ki³sxa³kxa² yxo²kwain³ki³tā³la². Nxe³sxā³ i²ki³ki³ai²na²
kxān³su² yxau²xai²te³sxa³yu²hē³la². Yxān¹ta¹ hxi²kan¹txi³ i²ki³sxa³kxa² ā²la²
kān³su² yxau²sa²tē³tu¹wa².

5 ¹Txa²wā¹nū²a²nāu³ai²na² sxi²hū³na³la². Sxi²hai²li² ti³non³kxai²nān²tu³
sxi²ha² txa²hī³na² wē³non³te³lhxā³ txon³ki³te³jai¹ti²tu¹wa². Te²ya¹nxe³-
ki³hū³nxe² txa²wā¹nū²ai²na² hī¹na² hin¹te²ki³na¹xai²na² yah³lon¹nē³tu¹wa².
Yah³lon¹sxā³ ya³lu²ki³kxai²nān²tu³ nū¹ka³na¹ oh³nāu³a¹ Txa²wā¹sū³na² hi²-
sen³kxai³lu² tah²sī³na² sa²ta²lho³tē³tu¹wa². Wā²nxū¹ we¹tē³tu¹wa². Nxe³-
nē³kxai²nān²tu³ hai³txi³ sīn³khon³ti³nē³ju³ta³nū³la³ yū²nxa³lho³la². Hāi¹sxā³
wi¹yxau³sa²tē³ki³tu¹wa², oh³xan¹ko³nāu³a¹sa³. ²Nxe³ha²kxai³ oh³xan¹te²a²
a²sī³na² sa²wē³not³sa²ju³ta³nū³a² wah³nxe³khaix¹na¹wa². Yxo²kwain³sxā³
wah³nxe³na¹wa². ³Nxe³ha²kxai³ oh³xan¹te²a² a²sī³khai³nū³a² sa²wē³not³-
sa²ju³ta³nū³a² yū³hī¹na² yuh³xan¹ta³sī³khai³su² na¹ju³ta² yū²nxa³lho³la².
A²yāu³ka³txi³khai³xa² so¹lxi³ nū¹he¹ju³ta³la³ yū²nxa³lho³la². Oh³xan¹te²a²
a²sī³na² txah²sī³na² sa²wē³not³sa²ju³ta³nū³a² yū³tu¹wa². ⁴Jā¹nxa¹ha²kxai³

ti¹a² yxau²xai³la¹tāu³a² yuh³xan¹ta³sī³na² sī³nxe³sxā³ yxau²xai³la¹tāu³a² āin². ta³kxi²nha²sxā³ wahx³na¹wa². Khāuh³lxa³txi³khaix¹nha²sxā³ yxau²xai³la¹ha². kxai³ āin²ta³kxi²nha²sxā³ wahx³na¹wa².

—Txa²sī³khai³xa² ā³na¹a¹tū¹xā¹. Nxe²nxa³wa². Yxān¹ta¹:

—Oh³xan¹ta² sī³na² so¹lxi³ ā³wē³no³ta¹tū¹xā¹. Nxa¹nha²wa². Te²yā¹nxe³-sxā³ ka³te³na² wi¹tāu³a² sa²kxai³lu² yuh³xai²nān¹ta³ko³xai²na² sī³nai²na² sa²sai¹kxa²hxat³tē³tu¹wa². ⁵Txa²wā¹sū³na² hi²sen³kxai³lu² txah²sī³na² wē³. no³tē³sīn³nū³a² āu¹la³kxi²sa³na²hē³la². Jah¹lain²txi³ Txa²wā¹sū³na² Yāu³ka³-jxah¹la² ū³hū¹sa³na²hē³la². Txa²wā¹sī³na² tah²sī³na² ū³hū¹sa²ju³ta² ya²la³tu³ a³la³kxi²si¹nhē³jau³nū³ai²la¹wa².

⁶Nxe³kxan²ti³ ya³lo³txi³khaix¹sxā³ yxau²xai³lhxā³ wah³nxe³na¹wa². Yuh³-xai²na² yxau²xai³la¹tāu³a² yuh³xan¹ta³sī³na² sīn³nxe³ha¹ju³ta² yxau²xai³la¹ju³. tai²na² Txa²wā¹sū³na² yxau²taū³a² un²ta³kxi²na³la². Nxe³kxa²ha³ta³nxān²ti³ ya³lo³txi³khaix¹sxā³ yxau²xai³lhxā³ wah³nxa¹wa². ⁷Nxe³ha²kxai³ yxo²i²-nha¹ju³ta²na² so¹lxi³ yxau²xai³la¹wa². Hai³txi³ txa²ye³na² i²a¹ju³ta² yxau²-xai³nxa³wa². ⁸Nxe³ha²kxai³ ya³lo³txi³khaix¹sa³nha²wa². Yuh³xan¹ta³sī³na² sīn³nxe³ha¹ju³ta² ā³na¹sxā³ ā³ti¹kxi²nha²ti³ten³sa³nha²wa². Na¹kxai²nān²tu³ nxe³hī¹na² Txa²wā¹sū³na² yxau²ju³ta² ai³sxā³ yxau²xai³la¹ju³ta² so¹lxi³ ten³-sa³nha²wa². ⁹Yxān¹ta¹ kwa²hāi¹nxe² i³ka³lih³sa²ju³ta² ten³sa²nxa³nha²wa². Txa²wā¹sū³na² i³ka³lih³kxi²na¹ju³ta² so¹lxi³ ten³sa³nha²wa². Ti¹ai²na² yuh³-xan¹ta³sī³na² sīn³nxe³sxā³ yxau²xai³ta³nxa² oh³nāu³nū¹ka³na¹ yxau²xai³ta³-nxa² i²li³je³na¹ yxau²xai³la¹kxan²ti³ Txa²wā¹sū³na² i³ka³lih³kxi²na¹ju³ta² so¹lxi³ ten³sa³nha²wa². ¹⁰Nxe³ha²kxai³ kā³nāu³a¹ Kris²tu³jah¹la² yen³nāu³a¹ ā³ka¹nha²ye²ki³tu¹wa². Ā³ka¹nha²ye²ki³tāu³a¹ o²la³kxi²ki³ju³ta² i²li³nē³-tu¹wa². Nxe³ki³kxai²nān²tu³ wi¹jut³su² ta³nxa² ko³nxe³ju³su² ta³nxa² a³ya³-txi²xai³nē³tu¹wa². Yuh³xan¹ko³xai²na² yxau²ki³tāu³a² o²la³kxi²ki³ju³ta² yo³ha² a³ya³ti³nē³tu¹wa².

Txa²wā¹sū³na² a²ya³lhu²ti³hi¹tē³jau³su²

¹¹Nxe³ha²kxai³ Txa²wā¹sū³na² yen³nāu³a¹ o²la³kxi²ki³kxa² yo³ha² a³ya³ti³-nē³ju³ta² yū³ki³sa²kxai³ Txa²wā¹sū³na² o²nē³na³la². Nxe³ju³tan²te²kxa³ya³lhu² Kris²tu³jah¹la² yxo²i²si¹jau³su² a²nū²a² a²yxo²ha³kxa¹ i³hen³txai¹na¹wa². Nxe³-na¹ju³ta²li² wain³txi³ kāi³ye²nha¹kxe³su² Txa²wā¹sū³na² yen³nāu³a² e³lxah²-lxi²na³la². Te²yā¹nxe² wxa²yen³nāu³a² e³lxah²lxi³ye²nūn³te²sī³lxi²na³la². ¹²Nxe³na¹ha²kxai³ txai²na² sa²kxai³lu² wi¹kāi³a¹ju³ta² yxo²kāin²txi³ i³ye³-xa³lho³la². Nxe²nxa³ha²kxai³ Sū³na² i³kaix¹so¹tū¹kā³txi³su² ki³lxo³te²nāu³xa² i³lxa²thi¹nai¹nxa³wa². Wān²txa² wi¹le³kxi²nū¹hain¹ja³xa² so¹lxi³ yxo²kwai³. no³tain¹na³la². Yxān¹ta¹ Sū³na² wān³txa² au³txi³ a²ē¹nāu³ai²na² i³sa²hē²txa³-lxi¹nxa³wa². A²nxe³tū¹kā³txai²li² wxā³nūh¹nx²tain¹kxai²nān²tu³ au³txi³ a²ē¹nāu³ai²na² i³sa²hē²txa³lxi³ju³ta² i²ai¹nxa³ha²kxai³ ko³nxe³te²lot³sain¹ta¹-hē¹la². Nxain¹kxai²nān²tu³ wain³txi³ kāi³si¹na¹ju³ta² i³ye³sxā³ i³wa²lu³xain¹-yah³lxin¹kxai²nān²tu³ ko³nxe³ti³ kāi³ain¹ju³ta² e³lxah²lxi³ i³yau¹ū³ain¹yah³-lxi³hi³nxa¹lxa². ¹³A²nxe³tū¹kā³txai²na² a²ha³tih³xai²na² wān³txi³kxai³lu¹:

—Pau²lah³lai²li² wen¹te²hū³jah¹lai²la¹wi¹. A²hoh³lxi³su² nxa³wi¹. Nxain¹-jau³su² ta¹hē¹la². Nxe³to³ta¹ wen¹te²hū³jah¹lo²sa¹kxan²ti³ Txa²wā¹sū³na² a²ten³jau³su² kāi³a¹wa². Jā¹nxe³sxā³ tū¹kā³txai²na² wxa²nū³kā³txi³ ā³xai²na² ā¹ha² ha³tih³xai²na² wān³txi³kxai³lu¹:

—Pau³lah³lai²li² kheh¹khai¹nxe³ha²kxai³ a²nū²a² ā³ke³tū¹ain¹na³li¹. Nxain¹-jau³su² ta¹hē¹la². Nxe³ain¹kxan²ti³ wā²nxū¹h¹ o²la³kxin²nxā³wa². Hxi²nū¹nx²-ti³te³lhxā³ o²la³kxi²na¹wa². ¹⁴Kris²tu³jah¹la² a³lxi²nē³ju³tan¹te²kxa³ya³lhu² ā³wa³kxē³ta³sxā³ yxau³ki³tā³la². Nxe³sxā³ a²nū²a² ka³na³ka³na³jah¹la² so¹lxi³ nxe³te²a² hi²sen³su² a²nū²a² yxo²ha³kxa¹ ya³lu²kxi²nū¹hē³ta¹hxai²ti³ai¹ti²-tu³wa². Nxe³ju³tan¹te²kxa³ya³lhu² a²nū²a² yxo²ha³kxa¹ ya³lu²te²lo³tē³ta¹hxai²-ti³ai¹ti²tu³wa². ¹⁵Nxe³ha²kxai³ a²nū²a² yxo²ha³kxa¹ ya³lu²kxi²nū¹nhē³lha²-kxai³ hai³txi³ wā²nxū¹h¹lxi³sxā³ o²la³kxi²nē³ju³ta² so¹lxi³ yū³hī³ki³sxa³wa². Yxān¹ta¹ ya³lu²kxi²nū¹nhē³jah¹la² so¹lxi³ yxau³nxū¹hī³ki³tā³la². A²nxe³jah¹-lai²li² ya³lu²kxi²nū¹hē³lhān²ka³ty³ hā²wxān³txa³ Txa²wā¹sū³na² hi²sen³-kxai³lu² ka³ten³su² i³sa²yxau³xi²ti³hi¹tū¹nhē³ta¹hxai²ti³ai¹ti²tu³wa², txa²wā¹-ē¹nāu³ai²na² wxa²wa²su¹te²te¹lha³ka².

¹⁶Nxe³ha²kxai³ nxe³hī¹nān¹te²ty³ yuh³xai²nān¹jah¹la² yā¹nxe³sxā³ a²nū²a² te²li² a³la³kxi²ju³ta² i³yī¹lin²nxā³lho³la². A²kxā³nxā² te²yā¹nxe² Kris²tu³jah¹la² i³yī¹li²ha¹hē³la². Yxān¹ta¹ hī¹nai²li² nxe²nxā³lho³la². ¹⁷Nxe³sxā³ Kris²tu³jah¹la² ā³nū²kxi²sxā³ yxau²xai³ki³kxai²nān²ty³ txa²wā¹ē¹nāu³ai²na² tah²lo³tē³na³la². Nxe³hī¹nān¹te²ty³ kō³nxe³ti³ kāi³sxā³ yxau²xai³ki³ju³ta¹tā² ā³na¹ki³tā³la². Ha³lo²a² tah²lxi³ sa²wē³no³tū¹nhē³na³la². ¹⁸Txa²wā¹sū³na² hi²sen³kxai³lu² we¹tē³jah¹lai²la²wa². We¹tē³te³na¹ Kris²tu³jah¹la² a²hxi²ka² sa²ta²lho³tē³-na²hē³la². A²kxā³nxai³tā² a²kō³ko³su² ki³ta¹ti²tu³wa². Nxe³ki³kxan²ti³ sa²-ta²lho³tē³lhi¹nai²na¹ a²ya³lhu²ti³hit¹tē³na³la². Nxe³kxa²yu³su² Sū³na² ko¹ko¹-nū³ka³txa² i³sa²si¹hā³kxi²nē³na³la². I³sa²si¹hā³kxi²nē³lha²kxai³ Kris²tu³jah¹la² ya³lxi²hain¹ki³ju³ta²nū³a² i²hen³txain¹te³lhxā³ kwa³na³nē³na³la². ¹⁹I³sa²si¹hā³-kxi²nē³jau³xa²sa¹, Kris²tu³jah¹la² ā³nū²kxi²sxā³ yxau²xai³lain¹kxai²nān²ty³ Txa²wā¹sū³na² ya³lxi²ti³hi¹tain¹tu¹wa². Nxain¹kxai²nān²ty³ kō³nxe³ti³ kāi³-ain¹ju³ta² yxo²ha³kxa¹ ne³wā²na³kxi²ti³hi¹tain¹tu¹wa². Nxa²ha¹te¹ txai²na¹-xai²na² nxe³ti³hit¹sa²te³nah¹lxi¹, a²nū²a² yxo²ha³kxa¹ i³yau¹ū¹hai¹na¹ju³ta² ten³si¹hain¹jau³su² kwa³na³sa³na²hē³la².

²⁰Kris²tu³jah¹la² i³sa²si¹hā³sa³ha²kxai³ i³ye³kxi¹nx²ta¹wa². Txa²wā¹sū³-nū³khai³xa² i³ye³kxi¹nx²ti³kxa² yā¹nxe² e³kxi¹nx²ta¹wa². Txa²wā¹sū³na² hi²-sen³kxai³lu² ā³ya³lxi¹nx²ti³te³lhxā³ nx²na³la². Sa²yxō²ā³ah³lxi³txa³hē¹la². ²¹Nxe³sxā³ Kris²tu³jah¹la² kō³nxe³ti³ kāi³ti³hex¹ta¹hxai²nxā³ti³ai¹ti²tu³wa². Nxe³kxan²ta² Txa²wā¹sū³na² hi²sen³kxai³lu² kō³nxe³ti³ kāi³ki³kxa² yo³ha² so²-hxa³kxi²nē³jah¹lo²su² ti³hi¹ta¹hxai²ti³ai¹ti²tu³wa², Kris²tu³jah¹la²sa³. Nxe³ha²-kxai³ txa²wā¹ki³na¹xai²na² sa²kxai³lu² Kris²tu³jah¹la² a²nū²kxi²sxā³ yxau³nū¹-ki³kxai²nān²ty³ Txa²wā¹sū³na² yen³nāu³a¹ wain³te²lo³tē³na³la².

6 ¹Jā¹nxe³jut³su² Txa²wā¹sū³na² ya³lxi²nū¹sa²sīn¹na²hē³la². Nxe³nū¹sa²-sī¹nha²kxai³ Sū³na² a²wa³ka³la² wa³kon³kxi²sī¹na¹wa², i³hxi²kat³sa²sī¹-nha²kxai³la². Nxe³sa²sī¹nha²kxai³ wxāi²kxai³ Txa²wā¹sū³na² kāin² thāi³ti³la² a³lxi¹nx²ti³ju³ta² kwa² ā³na¹yah³lxi³txa³hē¹la². ²Nxe³yah³lxi¹nha²kxai³ Txa²-wā¹sū³na² wān³txa² ain³kxi¹jah³lxi³hē¹la². Nxe³te³nah¹lxi¹:

—Wi¹lī²nx²ti³tāu³a² ain³kxi¹nx²ta¹wi¹. Nxe³ha²kxai³ ā³non²ta³
kxi¹nx²ta¹je³nāu³wa³kxa² wxa²kō³nxe³ti³ kāi³yah³lxin¹ju³ta²
ā³wa²su¹txa²lxa¹wi¹.

Txa²wā¹sū³na² nxe³tah¹hxai²hē¹la². Nxe³ha²kxai³ wi¹lain³kxi²sah¹lxi³hē¹la². Hī¹na¹ Txa²wā¹sū³na² ā³non²ta³kxi¹nx²ti³ju³ta² yū²na³la². Wxa²ē¹nāu³ai²na² sa²wa²su¹txa²lxi³ju³ta² hī¹na² yū²na³la².

³ Jā¹nxe³jut³su² ha³kxai³ ko³nxe³ti³ o²la³kxi³na¹ju³ta² a³ya³ti³kxa²yan³txi³su² wi¹ju³ta² so¹lxi³ kâi³a¹wa². Nxe³ha²kxai³ Txa²wā¹sū³na² wān³txa² i³wā³wā³txi²-si¹hai¹na¹ju³ta² ten³sa²nxa³nha²wa². ⁴ Ha³lo²a² i²li³ju³ta² i³ha¹txi²na¹kxai²nān²-tu³ Sū³na² wān³txai²na² so¹lxi³ wain³txi³ sa²yo²we¹ti³ten³sa³nha²wa². Nxe³na¹-ju³tan¹te²kxa³ya³lhu² Sū³na² sa³wit³su² ye²na¹kxe³su² i²kxi¹xi²sah¹lxin¹tu¹wa². Ha³lo²a² i²li³ju³ta² wi¹ta³nxa² ko³ta³nxa² nxe³ju³ta² nxe³kha^uh²sa³kxai²nān²-tu³ ya³lo³txi²sa³nha²wa². A²nū²a² sa²kxai³lu² Sū³na² wān³txa² sa²yo²ā³te²a² nxe³te²a² sa²kxai³lu² ko³ton³kxi²sai¹nha²kxai³, txa²wa³ka³la² sa³te¹ju³ta³lot³-sa³ha²kxai³, ha³lo²a² hxi²kan¹sa²nxa³kxe³su² hxi²kau³kaut³sa³ha²kxai³, Nxe³-sa³kxan²ti³ ya³lo³txi²sa³nha²wa². ⁵ Kāin² i³wait¹sai¹nha²kxai³ ye³ka³lxa¹txi³ sxi²ha² kan²thi³na² ū³ti¹kxi²sai¹nha²kxai³, a²nū²a² ko³nxe³thin¹tū³ka³txa² ā³nhai¹nha³kxi²sai¹nha²kxai³ khāuh³sa¹nha²kxai³ nxe³sain¹to³hxi²na²hē³la². Te²ya¹nxe³sxā³ Txa²wā¹sū³na² wa³ka³la² wa³kon³sxā³ hxi²tha³khai¹sa²to³ha²-kxai³ wa³ka³lai²li² kâi³a³lan²to³ha¹ha²kxai³ he³ja¹lut²sa²to³ha²kxai³ nxe²yxau²-xai¹lhxai²na¹hē³la². ⁶ Wi¹lhin¹sxā³ kâi³a¹ha²kxai³ Txa²wā¹sū³na² wa³ka³la² e³la¹ kâi³a¹wa². Txa²wā¹sū³na² wān³txa² wi¹jau³xa² wxi²kan¹txi³ i³hen³txi³na¹wa². Ya³nān³ta³ki²la²sxā³ o²la³kxi²na¹wa². A²nū²a² yo²ha³kxa¹ thāi³ti³la² ā³non²ta³-kxai¹na¹wa². Txa²wā¹sū³na² Yāu³ka³jxah¹la² nxū²kwai³yxau³sa²na³la². Kris²tu³-jah¹lai²na² wān³txa² yo²i²tū³ka³txa² yo²ha³kxa¹ a³lxi²nyhu¹a¹wa². ⁷ Txa²wā¹-sū³na² wān³txa² so¹lxi³ ya³la³lyau³xa² so¹lxi³ i³hen³txi³na¹wa². Txa²wā¹sū³na² i³hxi²kat¹sa³na²hē³la². I³nu³kxū³ti³sa³na²hē³la². Nxe³sa³ha²kxai³ so³ta²to²te²hū³na¹wa². Nxe³tū³ka³txai²na² sa²kxai³lu² ha³lo²a² ha³nxe³lxi³ju³ta² i³ha¹-txain¹kxai²nān²tu³ nū³kxū³txi³ he¹kxi² wai³nxa³ju³ta² i²ain¹kxai²nān²tu³ sa²-wai³kxi²te³lhxā³ o²la³kxi² nxain¹te²ju²hē³la². Te²a² ya¹nxe³jut³sū³nxe² Txa²wā¹-sū³na²li² i³hxi²kat¹sa³ha²kxai³ ko³nxe³ju³ta² ā³na¹la³kxi²la² nxe²sa²te³a¹wa². Nxe³ha²kxai³ a²wi¹ju³ta² so¹lxi³ sa²wai³kxi²so¹na¹wa². ⁸ A²nū²a² i²li³te²a² sa²-nēn¹kxi²sain¹ta³nxa² sa²yo²ā³ta³nxa² nxe³sa³kxan²ti³ Txa²wā¹sū³na² sa²yo²ā³-nxa³wa². Te²ya¹nxe² ko³nxe³ti³ e³kxi²ta³nxa² wi¹le³kxi²ta³nxa² nxe³sa³kxan²ti³ Txa²wā¹sū³na² sa²yo²ā³nxa³wa². Jā¹nxe³sxā³ ya³la³lyau³xa² so¹lxi³ e³a¹kxan²ti³:

—Jah¹lai²li² a²nū²a² ā³ke³tū¹jah¹lai²la¹wi¹. Nxe² ki¹ha¹kxi²sain¹sxā³ nxe³-sain¹to³hna³la². Nxe³sain¹kxan²ti³ Txa²wā¹sū³na² sa²yo²ā³nxa³wa². ⁹ Tū¹ka³-txa² a²ha³tih³xa² i²sai¹nxa³hē³la². Yxān¹ta¹ nū³ka³txi³ ā³xa² i²sain¹na²hē³la². A²ha³tih³xai²na² ya³lu²ye²na¹ju³ta² i²sain¹na²hē³la². Yxān¹ta¹ ka³ten³su² yxau³ye¹nx²ta¹ta¹ti²tu³wa². Khāuh³lxa³ti³sain¹kxan²ti³ hai³txi³ ya³lun²nxa³-hē³la². ¹⁰ I³āin²ta³kxi²sain¹kxan²ti³ au³txi³ ka³li³sa³nha²wa². Yen³kxi³khai³xa² yū³sa²nxa³kxan²ti³ oh³xai²nān¹ta² yen³kxa² ū³hū¹sa²kxi³sa¹wa², Txa²wā¹-sū³na² ū³yhe³wāx³sa²ju³ta²sa³. Yen³kxi³khai³xa² yū³sa²nxa³kxan²ti³ nū¹ka³na¹oh³xai²nān¹ta² yen³kxa² yū³khai³na¹wa².

¹¹ Ko³rīn²to²thi³na² yxau³yah³lxin¹te² i³nxa² txa²wā³tā³syah¹lxi¹lxa². Nxe³-jah³lxi³wxa². E³la¹ e³kxi¹nx²ta¹wa². A³lxi²khai¹nxe³nx²ta¹nha²wa². ¹² Txa²ē¹-nāu³ai²na² au³txi³ a³lxi¹nx²ta¹ju³ta² ū³h³wxe³nū¹nx²ta¹nha²wa². Jā¹nxe³sa²sxā³wxāi²na² sa²kxai³lu² a³lxi²syah¹lxin¹ju³ta² ū³h³wxe³nū¹syah¹lxa³lxa². ¹³ Txa²wē³-ha³lxa² yā¹nxe² e³kxi¹nx²ta¹wa². A³lxi¹nx²ta¹kxi²ya¹nxe² a³lxi²sah¹lxi³hē¹la².

Yxo²i²xa³te²la³ ā³ya³lxi²ki³jau³su²

¹⁴ Txa²wā¹sū³na² wān³txa² yo²i²xa³te²a² ā³ya³lxi²nyhu¹ah³lxi³txa³hē¹la². A²nū²a² wain³txi³ kâi³te²na² ko³nxe³ti³ kâi³te²na² nxe³sxā³ ya³lxi³nyhu¹sxā³

yxau³te²sxa³yu²hē³la². Te²yā¹nxe³sxā³ a²nū²a² ha²te¹ta² a²wa³kxēn³yah³la² ka³nxah³ta² a²wa³kxēn³yah³la² nxe³sxā³ hxi³kan¹txi³ ya³lxi²nyhu¹sxā³ ai³te²-sxa³yu²hē³la². ¹⁵Te²yā¹nxe³sxā³ Kris²tu³jah¹la² sa²kxai³lu² Sa³ta³na²jah¹la² sa²kxai³lu² hxi³kan¹txi³ ya³lxi²nyha¹te²sxa³yu²hē³la². Kris²tu³jah¹la² wān³-txa² yxo²i²jah¹lai²na² a²ē¹nān¹jau³xa² ha³na³ka³lxi³ni² yxo²i²xa³jah¹lai²na² a²ē¹nān¹jau³la³ ha³na³ka³lxi³ni² nxe³te²ju²hē³la². ¹⁶Txa²wā¹sū³na² sxi²ha² ā³wi¹hain¹to³te²a² ha³na³ka³lxi³nha²kxai³ Txa²wā¹sū³nu²su² ki³lxi³nxe³-te²a² sxi²ha² ā³wi¹hain¹to³te²a² ha³na³ka³lxi³nha²kxai³ te²ju²hē³la². Nxe³sxā³ yxo²i²ki³tū³ka³txi³ki³na¹xai²na² sa²kxai³lu² Txa²wā¹sū³na² sxi²ha² ka³ten³su² thī³nhū³ki³tā³la². Nxe³sxā³ Txa²wā¹sū³na² sa²kxai³lu² e³kxi²ta¹hxai²ti³ai¹ti²-tu³wa². E³kxi²te³nah¹lxi¹:

—Tū¹ka³txai²na² ya³lxi²hain¹sxā³ nxū²kwai³yxau³ai¹na¹tu¹wi¹.

Na¹kxai²nān²tu³ A²sū³nu²su² yai¹na¹tu¹wi¹. Nxe³te²nāu³xa²

Txa²sa³wi³ha³lxi³su² ti³hi¹ta¹na¹tu¹wi¹.

Nxe³ta¹hxai²ti³ai¹ti²tu³wa². ¹⁷Te²yā¹nxe³jau³xa² Ju³te²a² nū³ka³txu¹ta¹na² a²ne³nxē³na² āh¹e³te³nah¹lxi¹:

—Yxo²i²xa³tū³ka³txai²na² kāi³hxai²kxai³ jā¹xah³lxi³tā³lxi¹.

Ko³nxe³ju³ta² wxa²wxai³yah³lxi³txa³hē¹li¹.

Wxa²wxai³yah³lxi³ka³txai²nān²tu³ wi¹lhin¹sxā³ i²nx²ta¹tu¹wi¹.

¹⁸Wi¹lhin¹sxā³ i²nx²ta¹kxai²nān²tu³ wxa²wi³nu²su² ye¹nx²ta¹tu¹wi¹.

Nxe³sxā³ txa²wē³ha³lxi³lot³txa²lxa¹tu¹wi¹. Txai²na¹xai²na² Sū³na²

nū³kxūn³khaix¹nxe³sxā³ A²si³yxau³kah³lo²na¹xai²na² e³kxi¹nx²ta¹wi¹.

Nxe³ta¹hxai²ti³ai¹ti²tu³wa².

7 ¹Txa²ya³lxi²yah³lxi¹lxa². A³lxi¹nx²ta¹wa². Jau¹xai²na² ha³kxa¹ ain³kxi²-ki³jau³xai²la¹wa². Txa²wā¹nū²a² ko³nxe³ti³ kāi³ki³ju³ta² ā³na¹i², txa²-wā¹ē¹nāu³ai²na² ko³nxe³ti³ ain³nha¹jau³xa² ā³na¹i² Txa²wā¹sū³na² wān³txa² so¹lxi³ sa²yxo²wet¹sxā³ yxau²xai³li² nxe³a³sah¹lxi³wxa². Nxe³ki³kxai²nān²tu³ txa²wā¹nū²a²nāu³a² whāi²na¹ wxa²hxn³kxa²ti³sxā³ wxē²xai³nē³tu¹wa². Txa²-wā¹sū³na² kāin² sa²nēn¹kxi²a³sah¹lxi³wxa².

Pau²lah³la² i³ka³li³kxi²jau³su²

²Jā¹nxe³ju³kxai³lu¹ wxa²ē¹nāu³ai²na² wi¹lhit¹sxā³ yxo²i²nha²ya³sah¹lxi³-hē¹la². Ko³nxe³te²lot³sain¹te²na² ain³kxain¹yah³lxi³txa³hē¹la². Wxa²nū³ka³txi³ i³nx²a² i²li³te²a³ hai³txi³ ko³nxe³ti³ kāi³ūh¹nx²ti³nx²ha²kxai³ hai³txi³ i³ki³ha¹-kxi²sxā³ i³tih³nxe³nx²ta¹ju³ta³la³ yū²nx²ha²kxai³ hai³txi³ ā³ke³tū¹nx²ti³sxā³ wxa²yen³kxa² kāi³so¹kxi¹nx²ta¹ju³ta³la³ yū²nx²ha²kxai³ nxe³nx²ta¹tai¹ti²-tu³wa². ³Nxe³na¹jau³xai²li² ko³nxe³ti³ i³yī¹li¹nx²ta¹ju³ta³ ten³te²txā³wa². Ā²la² e³kxi¹nx²ta¹la². A³lxi¹nx²ta¹wa². Ā³nū²kxi²sxā³ yxau³ki³kxa² ya³nxe³sxā³ ain³-sa²tē³kxi¹lxa¹nx²ta¹wa², wi¹yxau³tā³nx²a² ya³lu²tā³nx²a² nxe³na¹kxan²ti³na². ⁴Yxo²i²nx²ta¹wa². Kāin² i³sa²nēn¹kxi¹nx²ta¹nha²wa². Sa²ye³kwē²kxi²sah¹lxin¹-nha²wa². Khāuh³lxa³ti³khaix¹sain¹kxan²ti³ txa²ē¹na² au³txi³ ka³li³ha¹ju³ta² wa³kxi³ wxē³nha¹wa².

⁵Nxa²ha¹te¹ Ma³se³to²na²ko³xai²na² ā³wih¹sxā³ ai³lha²thet³ta¹hī¹nān¹-te²tu³ i³ye¹nx²na¹ju³ta² yū²tu³nx²hē³la². Yxo²xūn³txi³ i³kwai²kxi²sa²te²a² yū³ha²kxai³ txa²ē¹nāu³ai²na² au³txi³ yuh³lxi³khaix¹sa³hē¹la². ⁶Nxe³na¹ka³-tū³ Txa²wā¹sū³na² sa²kxai³lu² a²nū²a² yuh³lxi³te²a² ā³non²ta³kxi²jah¹lai²-la¹wa². Jā¹nxe³sa³hē¹la². Ti²to³jah¹lai¹tā² wxā³hī¹na¹ i³ya³lot³ti²lot³sai¹nhē¹la².

7Nxe³kxa²yu³su² wxa²ha³ta³nxa² i³hen³txi³sain¹na²hē³la². Ti²to³jah¹la² sa²-ye³kwē²kxi²sah¹lxin¹ju³ta²nū³a² i³hen³txi³sain¹na²hē³la². Ne³kan²kxi²sah¹-lxī³ta¹hxā³nhē¹la². I³ye³i³yon²ta³kxi²sa²te³lhxā³ sah¹lxī³ta¹hi¹nhē¹la². Nxe³-sah³lxin¹ju³su² ka³lih³khaix¹sa³hē¹la².

8Txa²ha³teḡ³nxā³nxai³tā² ū³wha²li¹la¹txā³nxai³tā² i³āin²ta³lxī³nx²ta¹-kxan²ti³ ū³wha²li¹la¹hi¹na¹ hai³txi³ yu³tā³lxī³ti³ e³kxi²nha²nxa³hē¹la². A²hi¹na¹ i³āin²ta³lxai¹na¹tū¹xā¹. Nxa¹hē¹la². A²nxe³txā³nxa² txa²ha³teḡ³-nxā³nxai³tā² yan¹nāu³a¹ ha³la³jen¹nāu³a¹ i³āin²ta³lxī³nx²ta¹jau³xa² ain³kxi²-na¹hi¹na¹ ū³wha²li¹la¹ju³ta²nū³a² yu³tā³lxī³ti³ e³kxi²nha²hē¹la². 9Nxe³na¹ta¹hi¹na² ka³li³sa³nha²wa². Txa²ha³teḡ³nxā³nxai³tā² i³āin²ta³lxī³nx²ta¹jau³xa² i³ka³li³sa³nxa³hē¹la². Yxān¹ta¹ i³āin²ta³lxī³jah³lxin¹ju³tan¹te²kxa³ya³lhu² yu³-tā³lxī³ti³ ain³nyha¹lxī³ta¹hi¹nhē¹la². Txa²wā¹sū³na² hi²sen³su² i³āin²ta³lxī³nx²-ti³na²hē³la², ko³nxe³ti³ kăi³yah³lxin¹ju³ta²i³tā² ā³na¹si¹yha³lxin¹jau³sa². Nxe³-ha²kxai³ ū³wha²li¹la¹ka³li³nx²ta¹jau³xai³tā² wain³na²hē³la². 10Txa²wā¹sū³na²hxi²ka² i³āin²ta³kxi²nē³na³la², ko³nxe³ti³ kăi³ki³ju³ta² ā³na¹si¹nhē³jau³sa². Ā³na¹ki³kxai²nān²tu³ txa²wā¹ē¹nāu³ai²na² wxa²hau³ko³te³lhī³nx²na³la². Nxe³-ju³ta²i³li² ka³lih³kxi²sa³na³la². Yxān¹ta¹ yuh³xai²nān¹jah¹la² hxi²ka² i³āin²ta³-kxi²nē³kxai²nān²tu³ hai³txi³ a²ko³nxe³ti³ kăi³ki³ju³ta² ā³na¹hi³ki³sxa³wa². Nxe³sxā³ Txa²wā¹sū³na² ha³lo²a² ā³wih¹ju³ta²nū³a² yū²nxa³lho¹la². 11Txa²wā¹-sū³na² sa²kxai³lu² i³āin²ta³lxī³nx²ti³ju³tan¹te²kxa³ya³lhu² wxi²kan¹txi³ ain³-nyhah¹lxī³ta¹hi¹nhē¹la². Hā²wxān³txa³ ko³nxe³ti³ kăi³ju³ta²i³li² ā³wa²sut¹sxā³yxau³yah³lxin¹kxe³su² wā²nā³ūh¹sah¹lxī³ta¹hi¹nhē¹la². I³āu²lxah¹lxī³ta¹hi¹-nhē¹la². Txa²wā¹sū³na² i³an³ta³kxi¹nx²ti³kxa²yan³txi³su² hxi²waun³txi³yah³-lxī³ta¹hi¹nhē¹la². Ne³kan²kxi²sah¹lxī³ta¹hxā³nhē¹la². Wā²nxū¹ hxi²kan¹txi³wi¹lhu³ko³tjah³lxī³ta¹hi¹nhē¹la². Ko³nxe³ti³ kăi³jah¹lai¹tā² i³wait¹si¹yha³-lxin¹jau³su² o²la³kxi²yah³lxī³ta¹hi¹nhē¹la². Ju³ta²i³na² a²yo²ha³kxa¹ Txa²wā¹-sū³na² kăi³si¹nx²ti³na²hē³la². Ā²la² sa²yo²we¹jah³lxī³ta¹hi¹nhē¹la².

12Nxe³na¹ha²kxai³ a²kxā³nxa² ū³wha²li¹la¹kxi¹nx²ta¹tai¹ti²tu³wa². Ko³-nxe³ti³ kăi³jah¹la² sa²wai³wai³ju³su² tā³nxa² khāuh³lxa³tē³nh²jah¹la² i³tih³-nxe³nx²ti³ju³su² tā³nxa² ū³wha²li¹lū³nx²ti³nxa³hē³la². Yxān¹ta¹ Txa²wā¹-sū³na² yen³nāu³a¹ txa²wān³txa² e³kxi¹nx²ta¹jau³xai²na² sa²wai³wait³sxā³sa²yo²wet¹sah³lxin¹ju³ta² e³lxah²lxī³ye¹nx²ti³si¹ha¹jau³su² nxe³nx²ta¹tai¹-ti²tu³wa². 13Nxe³na¹jau³su² sa²ye³kwē²kxi²sah¹lxin¹nha²wa². Nxe³sah¹-lxin¹ju³tan¹te²kxa³ya³kxai³la¹ Ti²to³jah¹la² ka³lih³kxi²la²nha² wxā³ha²kxai³ka³lih³khaix¹sa²nū³nha²wa². Jah¹lai²na² hxi²waun³ta³kxi²nx²ti³ju³ta²i³tā² ā³wxe³nūh¹yah³lxī³la². 14A²kxā³nxa² wxa²ha³ta³nxa² wi¹le³kxi²khai¹nxū¹-hai¹na²hē³la². Nxe³na¹kxan²ta² i³āin²ta³kxi²si¹sah¹lxa³nhē¹la². Wān³txa²e³kxi¹nx²ta¹jau³xai³tā² ya²la³lyau³xa² so¹lxī³ e³kxi¹nx²ta¹tai¹ti²tu³wa². Te²-yā¹nxe³sxā³ i³hen³txi³nūh¹nx²tai¹na¹jau³xa² ya²la³tu³je¹nx²ti³na³la². 15Sa²-yo²we¹tain¹yah³lxī³ta¹hi¹nhē¹la². Sū³na² wān³txa² sa²yo²ā³ti³ten³yah³-lxī³ta¹hxa³nhē¹la². Nxe³ha²kxai³ a³lxī²nx²ti³ju³ta² ā²la² kăi²non³na³la². 16Ja¹nxe³na¹ju³su² ka³lih³khaix¹sa³nha²wa². Ha³lo²a² i²li³ju³ta² hxi²ka¹ka¹-nha²la² txa²yen³nāu³a² yxau³yah³lxī³la².

Txa²wā¹yen³kxa² wā²nūh¹jau³su²

8 ¹Ju³ta³la³ nxe³ha²kxai³ Ma³se³to²na²ko³nāu³ai²na² yo²i²tū³ka³txi³-nāu³xai²na² kăi³ain¹ju³ta² i³yau¹ū³nx²ta¹tu¹wa². Txa²wā¹sū³na² kăin²

thāi³ti³la² a³li²ju³ta² i³yau¹ū³nx²ta¹tu¹wa². ²A²ē¹nāu³ai²na² khāuh³lxa³-tē³nha²khaix¹nhai¹nha²kxai³ ko³ton³khai¹xain¹ta¹hē¹la². Nxe³kxan²ti³ au³-txi³ ka³lih³si¹jau³su² hxi²kxāu³sxā³ ū³hū¹ain¹ta¹xa³hē¹la². Yen³kxa² hxi²txa³-yain¹kxan²ti³ ū³yho³hi²txā³nxa² hxi²kxāu³sxā³ wā²nhū¹nyhain¹ta¹xa³hē¹la². ³Yen³kxa² yū³ain¹kxa² wā²nhū¹nyhain¹ta¹hē¹la². Nxe³nyhain¹kxa²yu³su² ya³-lo³txi³khai¹nxe³sxā³ ā²la² kāin² ū³hū¹nyhain¹ta¹hē¹la². Ya²la²tū³tā³la². Kwa³na³-ain¹nxa³kxan²ti³ ya³lo³txi³nyhain¹ta¹hē¹la². ⁴Nxe³sxā³ e³kxi²sain¹te³nah¹lxi¹:

—Txa²wā¹sū³na² yxo²i³ain¹te²a² Ju³te²a²ko³xan¹te²a² ā³non²ta³kxi²ti³ten³-sa²sīn¹nha²wi¹. Nxe³sain¹na²hē³la². Nxe³jau³xa² ye³ka³lxa¹txi³ e³kxi²sain¹-to³nha²hē³la². ⁵Nxe³ain¹nū²la² ten³si¹hai¹na¹kxa²yu³su² Txa²wā¹sū³nai²li² sa²yxo²wet¹sān²nū²la² hā²wxān³txa³ sa²yxo²wet¹sain¹nūn³na²hē³la², Txa²-wā¹sū³na² ten³jau³su² ha²kxai³la². ⁶Nxa²ha¹te¹ nxa¹nha²kxai³ Ti²to³jah¹la² sa²kxai³lu² yen³kxa² i³sa²si¹hā³ ā³si³wxe³jah¹lai¹na² i³ye³kxi²na¹te³nah¹lxi¹:

—Ko³rīn²to²thi³na² ā³nxai³txu¹li¹. Yen³kxa² wā²nhū¹h³sā³ ū³hū¹nyhain¹-te³na³li¹. Yen³kxi³ txa²te²nāu³xa² a³li²nūn²ta³kxi²tū³ka³txi³su² ha²kxai³ ū³hū¹nyhain¹te³na³li¹. Nxe³ha²kxai³ ā³nxai³sxā³ i²txai¹nū¹li¹. Nxe³na¹hē³la². ⁷Nxe³ju³tai²li² a²nū²a² yxo²ha³kxa¹ ā³sen³sai¹ain¹yah¹lxi¹lxa². Yxo²i²yah³lxin¹-kxa² kāi²nha²kxai³, Txa²wā¹sū³na² wān³txa² kāin² i³hen³txi³yah³lxi¹nha²kxai³ a²hoh³lxi³su² khai¹yxah³lxi¹nha²kxai³, a²nū²a² ā³xa² ā³non²ta³kxi²ju³ta² ten³-khai¹yxah³lxi¹nha²kxai³, a³li²txa¹syah¹lxi¹nha²kxai³, nxe³ju³tai²na² yxo²-ha³kxa¹ ā³sen³sai¹ain¹yah¹lxi¹lxa². Nxe³ha²kxai³ ā²la² kāi²non³sxā³ a²nū²a² ā³xa² wxa²yen³kxa² wā²nhū¹ain¹yah³lxin¹ju³ta² ten³sa³nha²wa².

⁸Na¹jau³jau¹xai²na² kwa³na³nx²ti³nxa³lho³la². Yxān¹ta¹ yxo²i²tū³ka³txai²li² ya³lo³txi³khai¹xain¹ju³ta² i³yau¹ū³nx²ti³te³lhā³ ye¹nx²ta¹wa². Nxe³nx²ta¹-kxai¹nān²tū³ ya²la²tū³ kāin² a³li²txa³nxa² jū¹nxe² so¹lxi³ a³li²txa³nxa² sah¹-lxin¹ju³ta² a³ya³ti¹nx²ta¹tu¹wa². ⁹Txa²wā¹hxi²kan¹ta² Si³yxau³jah¹la² Je³su² Kris²tu³jah¹lo²su² te²kxai³lu² kā³nxai³kxai³ Txa²wā¹sū³na² yxau³ju³ta² yxau³-ya³ta¹hxai²ti³ai¹ti²tu³wa². Txa²wā¹sū³na² yen³kxa² ha³kxa¹ yū³ya³ta¹hxai²-ti³ai¹ti²tu³wa². Yxān¹ta¹ kāin² thāi³ti³la² a³li²nē³nha²kxai³ yen³kxai²li² a³li²nxa³ha²kxai³ ha³lo²ai²na² a³li²nxa³ha²kxai³, ju¹tai²na² a²yxo²ha³kxa¹ ā³na¹nū²la² yen³kxi³txa²jah¹la² yā¹nxe³sxā³ a³ka³nx²i²sxā³ wxā³nū¹nhē³ta¹-hxai²ti³ai¹ti²tu³wa². Yen³kxa² ā³na¹ū¹nhē³ta¹hxai²ti³ai¹ti²tu³wa². Nxe³ha²kxai³ yen³kxi³si¹nx²ti³jau³su² nxe³nx²ti³kxe³su² yen³kxi³yah³lxi¹lxa². Nxe³nx²ti³-sxā³ yen³kxi³ txa²ta¹hxai²ti³ai¹ti²tu³wa², Je³su²jah¹la²sa³.

¹⁰Jā¹nxa¹ju³tai²li² kwē³ko³nhī¹nai³tā² yen³kxa² wā²nhū¹sxā³ ū³sa²si¹hā³-yah³lxin¹ju³ta² ā³si³wxe³yah³lxin¹tai¹ti²tu³wa². Yah³lxi¹nha²kxai³ hī¹na² ta³lun²yah³lxin¹kxai²nān²tū³ wain³te³si³li³h³na³la². A²wi¹lhi¹na² wxāi²na² so¹lxi³ Ju³te²a²ko³xan¹te²a² yxo²i²tū³ka³txa² wxa²yen³kxa² wā²nhū¹sxā³ ū³sa²-si¹hā³yah³lxi³ta¹hī¹nhē¹la². Hai³txi³ a²nū²a² ā³xai²na² sa²kxai³lu² yen³kxa² wā²nhū¹nyhain¹ta¹hxai²nxa³ti³ai¹ti²tu³wa². ¹¹Yxah³lxin¹ju³ta² yen³kxa² wā²-nhū¹ain¹yah³lxin¹ju³ta² ā³na¹ah³lxi³txa³hē¹la². A²wi¹lhi¹na² ya³lo³jah¹lxin¹-kxu¹ jā¹nxe³jah³lxi³hē¹la². Ū³yho³hi²txā³nxa² yū³yah³lxin¹kxa² yā¹nxe³sxā³ wā²nhū¹txai¹yah³lxi³hē¹la². ¹²Jā¹nxe³sxā³:

—Yo³hi²ki³a² yū³na³kxa² wā²nhū¹ai¹na¹tū¹xā¹. Yxah³lxin¹kxai²nān²-tū³ wxa²ē¹nāu³ai²na² ten³yah³lxin¹ju³ta²nū³a² Txa²wā¹sū³na² i²nx²ti³-tu¹wa². Wi¹lhit¹sxā³ i²nx²ti³tu¹wa². Yū³nx²ti³xa³kxe³su² Txa²wā¹sū³na² i³āin²txi³si¹nxa²lxi³xa³lho³la².

13-14 Jā¹nxe³ju³kxai³lu² kāin² wa³ka³li³yu³ta³lo³txa²lxi³ha²kxai³ a²nū²a² ā³xa² wa³ka³la² ā³wa²sut¹sxā³ yxau³ai¹nha²kxai³ nxe³ju³ju³tai²li² wai³nhī³nx²-nxa³wa². Ten³te²txā³wa². Yxān¹ta¹ wxāi²na² yen³kxa² yū³yah³lxi¹nha²kxai³ wā²nhū¹ain¹yah³lxi¹nju³ta² hī¹na² wain³na³la². Nxe³yah³lxi¹n¹kxai²nān²tu³ kā³nāu³a¹ yen³kxi³txa²yah³lxi¹n¹kxai²nān²tu³ yen³kxa² yū³ain¹te²a² te²yā¹nxe² ā³non²ta³kxi²xi¹nx²tain¹tu¹wa². Nxe³kj³kxai²nān²tu³ a²yo²ha³kxa¹ hau³kon³-txi³hī³kj³tā³la². 15 Te²yā¹nxe³jau³xa² Txa²wa¹sū³na² wān³txa² ū³wha²li¹jau³-xai²na² nxe³te³nah¹lxi¹:

—Yain³txa² kāin² wxa²so¹te²su² te²a² hai³txi³ wā³kon³ta¹hxai²nxa³hē¹li¹.

Te²yā¹nxe³sxā³ jū¹nxa² so¹lxi³ wxa²so¹te²su² te²a² yain³txa²

taut³ton³ta¹hxai²nxa³hē¹li¹.

Nxe³yain¹ta¹hxai²hē¹la².

Ti²to³jah¹la² he¹jau³su²

16 Jā¹nxa¹jut³su² Ti²to³jah¹la² txai²yā¹nxe² kāi³nūn³na³la². Ā³non²ta³kxi¹-nx²ta¹ju³ta² ten³sa²hxai²kxai³ jāx¹jah¹lo²su² nūn³na³la². Nxe³ju³tai²li² Txa²-wā¹sū³na² sa²nēn¹kxi²to³ha¹wa². 17 A²nxe³jah¹lai²li² ain³kxi²sa³na²hē³la². Nxe³sa³kxa²yu³su²:

—Tū¹kā³txai²li² ā³non²ta³kxi²na¹tū¹xā¹. Nxe³nūh¹nx²ti³jau³su² ha²kxai³ wi¹-lhi¹nha²kxai³ wxā³si²nx²ti³ju³ta²nū³a² wā²nxūh¹ āu¹la³kxi¹nx²ti³na³la², Ti²to³-jah¹la²sa³. 18 Nxe³nx²ti³kxai²nān²tu³ tū³nx²ti³kxai²nān²tu³ txa²ya³lxa² i³sa²si¹-hā³nūn³na¹tu¹wa². A²nxe³jah¹lai²li² txa²wā³tā³yah³lai²la¹wa². Txa²wā¹sū³na² yxo²i²tū³kā³txi³nāu³xa² yxo²ha³kxa¹ nxe²e³kxain¹te³nah¹lxi¹:

—Txa²wā¹sū³na² wān³txa² i³hen³txi³jah¹lai²la¹wi¹. Sa²nēn¹kxain¹kj³tu¹wi¹. Nxe³ain¹na³la². 19 Nxe³kxa²yu³su² yxo²i²tū³kā³txa² hxi²ka² i²sxā³ sa²so¹ain¹-na²hē³la². Ā³si³tē³kxi²sa²sīn¹si¹jau³su² i²sxā³ sa²so¹ain¹na²hē³la². Ū³yho³hi²-ki³a² tē³sxā³ wā²nhū¹ain¹jah¹lo²nū³su² ā³si³tē³kxi²sa²sīn¹tu¹wa². Nxe³kxai²-nān²tu³ Txa²wā¹sū³na² sa²nēn¹kxi²si¹na¹tu¹wa². Te²yā¹nxe³sxā³ a³lxi²sxā³ ā³non²ta³kxi²waun¹nyhu¹kj³ju³ta² i²nē³lain¹tu¹wa².

20 Nxe² ai³lya³sain¹sīn¹kxai²nān²tu³ a²nū²a² i²li³te²a² ko³nxe³te²lot³sain¹-sīn¹jau³nū³a² yū³hī³nx²nxa³wa². Yxo²i²sain¹si¹nhī³nx²na³la². Ū³yho³hi²ki³a² ki³ka³lxa¹txi³ tē³lxi²nha¹ha²kxai³ ko³nxe³ti³ i³kwai²kxi²sain¹sīn¹kxa²yan³-txi³su² txa²wā¹lon³nāu³xa² ā³si³tē³kxi²sain¹si¹tu¹wa². 21 Wain³txi³ kāi³ū¹nha¹-ju³ta² ten³sa²si¹nha²wa². Txa²wā¹sū³na² ye³nāin²txi³ a²nū²a²nāu³xa² ye³nāin²-txi³ e³la¹ wain³txi³ kāi³ū¹si¹na¹ju³ta² ten³sa²sīn¹nha²wa².

22 Jā¹nxe³ju³kxai³la¹ wxā³ye¹nx²ti³tāu³a² txa²wā³tā³xa² ā³xai²na² ā³si³tē³-la³kxain¹sxā³ sa²si¹hā³nū³na¹tu¹wa². Kris²tu³jah¹lai²na² wān³txa² sa²yo²-we¹lah¹lo²su² na³la². Ā³non²ta³kxi¹nx²ti³ju³ta² so¹lxi³ ten³jah¹lo²su² na³la². Ju¹tai²li² i²sxā³ yxau³xai¹la¹ha²kxai³ ya²la³tu³tā³la². Jā¹nxe³sxā³ wi¹le³kxi¹-nx²ta¹jau³su² yxo²i²ha²kxai³ wxā³si²nx²ti³ju³ta²nū³a² ten³khaix¹nx²na³la², ā³non²ta³kxi¹nx²ti³te³lha³ka³. 23 Nxe³nxa²ha¹te¹ Ti²to³jah¹la² sa²kxai³lu² i²ū³sa²jah¹lai²la¹wa². Wa³kon³kxi²ya³sain¹na²hē³la². Nxa²ha¹te¹ a²wā³tā³-xai²na² ā³si³tē³la³kxain¹te²na² sa²kxai³lu² yxo²i²tū³kā³txi³nāu³xa² ū³sa²si¹-hā³jah¹lo²su² yah³na³la². Kris²tu³jah¹la² sa²nēn¹kxi²yah³na³la². 24 Nxe³ju³ta² a³lxi¹tain¹yah³lxi¹hē¹la². Yah³lxi¹n¹kxai²nān²tu³ yxo²i²tū³kā³txi³nāu³xai²na² a²yo²ha³kxa¹ a³lxi²sah¹lxi¹nju³ta² e³la¹ i²ain¹nūn³tu¹wa². Te²yā¹nxūn³sxā³ sa²nēn¹kxi²si¹nx²ta¹jau³su² i³ye³kxai¹na¹jau³xai³tā² ya²la³tu³je¹nx²ti³tu¹wa².

Yxo²i²tū³kā³txi³ki³nāu³xa² i²ū³h¹ki³jau³su²

9 ¹Yxo²i²tū³kā³txa² Ju³te²an¹ko³xa² yxau³te²nāu³xa² ā³non²ta³kxi²si¹-hain¹yah³lxin¹jau³su² ū³wha²li¹la³kxi¹nx²ti³xa³lho³la². Txa²wān³txa²yū³sa²nxa³wa². Ā²la² e³kxi¹nx²ta¹ta¹ti²tu³wa². ²Ā³non²ta³kxain¹yah³lxin¹-ju³ta² ten³yah³lxi¹lxa². Ju¹ta¹i²li² i²te²sa¹wa². Nxe³ha²kxai³ Ma³se³to²na²ko³-xan¹te²nāu³xa² yxo²i²tū³kā³txa² yxau³te²nāu³xai²na² nxe²e³kxai¹na¹hē³la². E³kxai¹na¹te³nah¹lxi¹:

—Txa²wā¹lon³ti³nāu³xa² Kre²sa²ko³xan¹te²nāu³xa² yo³hi²ki³a² wā²nhū¹-te³lhxā³ Ju³te²an¹te²a² yxo²i²tū³kā³txa² nxe³ain¹na²hē³li¹, kwē³kxi³hī¹nai³-tā²su¹. Nxai¹na¹jau³su² ain³kxi¹nx²ta¹nha²kxai³ kāin² ka³li³hain¹na²hē³la². Wxāi²yā¹nxe² kāi³ti³te³nain¹nūn³na²hē³la². ³Jā¹nxai¹jut³su² txa²wā³tā³nāu³-xai³tā² ū³sa³si¹hā³ū¹nx²ta¹tu¹wa². Nxe³na¹ju³tan¹te²kxa³ya³tu³ta¹ wān³txa²wi¹le³kxi¹nx²ta¹jau³xai³tā²:

—Ya²la³tu³tā³li¹. Nxe³yah³lxin¹tu¹wa². Nxe³ha²kxai³ ū³yho³hi²ki³ki³nū³a² wā²nhū¹yah³lxin¹ki³nū³a² āu¹la³kxi²ta³lun²yah³lxin¹tu¹wa². Ju¹ta¹i²li² nxe²yxo²i²nx²ta¹wa². ⁴Nxe³yān¹tah¹lxi³na¹ nxe²nxa³ke³la³te²kxai³la¹ Ma³se³-to²na²ko³xan¹te²a² wxā³jah¹la²nāu³xa² ā³si³tē³la³kxi²sa³kxai²nān²tu³ āu¹-la³kxi² ta³lun²yah³lxan³ke³la³te²kxai³ āu²li²sa²si¹nhī³nx²na³la². Nxe³sa²-sīn¹kxan²ti³ āu²li²khaix¹yah³lxi³nū³nhī³nx²la². Yxo²i²nx²ti³sī¹na¹ha²kxai³ āu²li²khaix¹yah³lxi³hī³nx²la². ⁵Jā¹nxe³na¹jut³su² txa²wā³tā³nāu³xa² i³sa²-si¹hā³ ne³ka²ta¹hai¹na¹hē³la². Yen³kxa² wā²nhū¹yah³lxin¹ki³nū³a² hau³ko³-te³lhxā³ wxā³ain¹tu¹wa². A²kxā³nxai³tā² e³kxain¹yah³lxin¹kxa² hau³ko³je²-yah³lxin¹kxai²nān²tu³ ta³lun²ye²yah³lxi¹nha²kxai³ ū³wha¹yah³lxin¹tu¹wa². Yah³lxin¹kxai²nān²tu³ wxā³na¹hī¹na² ū³nhū²ka¹yah³lxi³hī³nx²la². Nxe³-yah³lxin¹kxai²nān²tu³ wā²nxū¹lxi³sxā³ ū³nhū²kxi²yah³lxin¹ju³ta² hxi²-kxāu³sxā³ wā²nhū¹yah³lxan³ju³ta² e³lxah²lxi³tu¹wa². Kwa³na³nx²ti³nx²ju³ta² e³lxah²lxi³tu¹wa².

⁶Txa²wā¹e³kxi²nyhu¹kxi³jau³xai³tā³ ain³kxi¹xi²nha¹jxah³lxi³hē¹la². Ain³kxi¹xi²nhyah³lxin¹te³nah¹lxi¹:

—Yain³txa³ki³a² tē³sxā³ hxi²kxāu³txi³ ū³whī¹ki³kxai²nān²tu³ kxā³nāu³a¹jū¹nx² so¹hī³ki³tā³li¹. Yxān¹ta¹ yain³txa³ki³a² hxi²kxāu³ki³sxa³kxe³tu³ ū³whī¹ki³kxai²nān²tu³ kxā³nāu³a¹ yain³txa² kāin² so¹hī³ki³tā³li¹. Nxe³hxai²-tai¹tu³wa². Nxe³kxa² yā¹nxe³sxā³ jū¹nx² so¹lxi³ wā²nhū¹yah³lxin¹kxai²nān²-tu³ kxā³nāu³a¹ jū¹nx² so¹lxi³ so¹yah³lxin¹tu¹wa². ⁷Te²yā¹nxe³sxā³ i²li²te²a²a²wān³txi³kxai³lu¹:

—Txa²yen³kxa² wā²nhū¹nx²sa²nxa³nhai¹. Nxēn¹ke³la³te²kxai³ wxa²yen³-kxa² wā²nhū¹txa³hē¹la². Te²yā¹nxe³nūn³nū²la² a²nū²ai²li² wxā³sxā³ kwa³na³-nxa²kxai²nān²tu³ wet¹txa³hē¹la². Yxān¹ta¹ wxa²ē¹nāu³ai²na²:

—Wi¹lhin¹sxā³ wā²nhū¹ai¹na¹tū¹xā¹. Nxēn¹kxai²nān²tu³ Txa²wā¹sū³na²a³lxi²nx²tu¹wa². Ju¹ta¹i²na² so¹lxi³ Txa²wā¹sū³na² ten³na³la². ⁸Txa²wā¹sū³na²hi²sen³su² yen³kxa² wi¹kxa² whāi²na¹ hxi²kan¹txi³ ū³hū¹nx²ti³tu¹wa². Ten³-nxa²lxi³kxa² ū³hū¹nx²ti³sān²sxā³ āh¹ kāin² ū³hū¹nx²ti³ju³ta²nū³a² hxi²ka¹nhī³-nx²na³la². Nxe³kxai²nān²tu³ wxa²yen³kxa²:

—Wā²nhū¹ai¹na¹tū¹xā¹. Nxīn¹kxai²nān²tu³ hxi²ka¹nhī³nx²la². Nxēn¹-kxan²ti³ hai³txi³ hxa³n³kxi¹nx²ti³xa³lho³la². ⁹Jā¹nxe³jut³su² Txa²wā¹sū³na²wha²li¹txā³nxai³tā² nxe³te³nah¹lxi¹:

—A²nū²a² wi¹lhin¹te²a² a²yen³kxi³khai³xa² tē³sxā³ wi¹lhit¹sxā³
wā²nhū²xai³te²ju²hē³li¹. Yen³kxi³txa²te²a² wā²nhū²xai³te²ju²hē³li¹.
Hai³txi³ ā³na¹sxā³ wā²nhū²ti³hex¹nx²nxā³wi¹.
Nxe³ju³tan¹te²kxa³yā³kxai³lu² wain³txi³ kāi³sxā³
yxau²xai³lha²tē³ain¹tu¹wi¹.

Nxe³ta¹hxai²ti³ai¹ti²tu³wa².

¹⁰ Te²yā¹nxe³sxā³ Txa²wā¹sū³na² hi²sen³kxai³lu² yain³ta³ki³a² ū³whi¹ki³.
ai²na² ū³hū² yain³tū³xa² i³yain³kxi²ki³tū³xa² ū³hū² nxe³nē³jah¹lai²la¹wa².
Te²yā¹nxe³kxe³hū³nxe² ū³whi¹ki³kxa² yā¹nxe³kxe³hū³nxe² yen³kxa² ū³hū²-
xai³nē³na³la². Nxe³nē³lha²kxai³ yen³kxa² ā²la² ka³lxa¹txi³ wā²nhū¹ a²nū²a²
ka³lxa¹txi³ ā³non²ta³kxi² yah³lxin¹tu¹wa². ¹¹ Txa²wā¹sū³nu²su² te²kxai³lu²
yen³kxi³ti³hit¹txa²lxi¹tu¹wa². Nxe³nxā²lxi³ha²kxai³ a²nū²a² ka³lxa¹te²a²
ā³non²ta³kxain¹yah³lxi³hī³nxā¹lxa². Nxe³yah³lxin¹kxai²nān²tu³ ū³yho³hi²-
ki³a² txa²hxi²ka² ū³sa²si¹hā³ūh¹sah²lxin¹ki³nū³a² i²sxā³ ā³ne³wxe³ain¹na³na¹.
Nxe³sxā³ Txa²wā¹sū³na² sa²kxai³lu² sa²nēn¹kxi²nyhain¹tu¹wa². ¹² Nxe³sxā³
ū³yho³hi²ki³ai²li² ū³sa²si¹hā³ūh¹ah³lxin¹ki³ai²li² ū³hū¹ta³lun²yah³lxin¹kxai²-
nān²tu³ ka³lih³khai¹xain¹tu¹wa². Txa²wā¹sū³na² yxo²i²tū³kā³txa² yen³kxi³-
txa²tū³kā³txai²li² so¹kxi²nx²tain¹tu¹wa². Nxe³nx²tain¹kxa²yu³su² Txa²wā¹-
sū³na² kāin² sa²nēn¹kxi²khai¹xain¹tu¹wa². ¹³ Nxe² kāi³yah³lxin¹kxai²nān²tu³
Kris²tu³jah¹lai²na² wān³txa² wi¹jau³xa² sa²yxo²wet¹sxā³ yxau²yah³lxin¹ju³ta²
i²nx²tain¹tu¹wa². Wxa²yen³kxi³khai³xa² tē³sxā³ a²nū²a² a²yxo²ha³kxa¹ Ju³-
te²an¹te²a² yxo²i²te²la³ tā³nxā² a²nū²a² ā³xa² tā³nxā² hxi²kxāu³xa³sxā³ wā²-
nhū¹yah³lxin¹ju³ta² i²nx²tain¹nūn³tu¹wa². Nxe³nx²tain¹ju³tan¹te²kxa³yā³lhu²
Txa²wā¹sū³na² sa²nēn¹kxain¹tu¹wa². ¹⁴ Jā¹yah³lxin¹ju³kxai³lu² a³lxi¹nx²tain¹-
tu¹wa². A³lxi¹nx²tai¹nha²kxai³ Txa²wā¹sū³na² kāin² thāi³ti³la² a³lxi²nx²tain¹-
ju³ta² i³hen³txi³nū¹nx²tain¹tu¹wa². Jā¹nxe³jut³su² Txa²wā¹sū³na² sa²kxai³lu²
a³lxi¹nx²ti³ha²kxai³ sa²nēn¹kxain¹tu¹wa², Txa²wā¹sū³na²sa³. ¹⁵ Jā¹nxe³jut³su²
Txa²wā¹sū³na² a³lxi²nē³ju³ta² kāin²khai¹na³la². A³lxi¹nē³lha²kxai³ a²ki³lha³-
lxa² Je³su² Kris²tu³jah¹la² ya³lu²kxi²si¹nhē³jau³su² i³sa²si¹hā³ū¹nhē³ta¹hxai²-
ti³ai¹ti²tu³wa². A²nxe³jau³xai²na² a²si³yxau³tāu³khai³xa² kū³we²ki²la² kāin²
ā³ne³wxe³ki³sxa³lho³la². Jā¹nxe³jut³su² ha²kxai³ sa²nēn¹kxi²khai¹nū¹ha¹wa².

Pau²lah³la² i³hxi²ka¹si¹jau³su²

10 ¹ Ju¹ta³la³ nxe³ha²kxai³ txai²li² Pau²lah³lo²na¹xai²na² ko³nxe³-
te²lot³sah¹lxin¹te² i³nxai²na² thāi³ti³la² e³kxi¹nx²ta¹wa². Kris²-
tu³jah¹la² thāi³ti³la² e³kxi²kxa² yā¹nxe² e³kxi¹nx²ta¹wa². Wā²nxū¹
e³lyah³lxin¹te³nah¹lxi¹.

—Pau²lah³lai²na² wxā³sxā³ e³kxi²nē³tāu³a¹ wi¹lhit¹sxā³ e³kxi² thāi³ti³la²
e³kxi² nxe³nē³na³li¹. Yxān¹ta¹ u¹nxū¹yxau³tāu³a¹ yxo²xūn³txi³ e³kxi²nē³-
na³li¹. Sah¹lxin¹jau³su² nxe³sah¹lxin¹jah¹lo²sa¹wa². ² Nxe³na¹ha²kxai³ wxā³si²-
nx²ta¹tāu³a² nūh¹i²jah¹lxi³hē³la². Yxo²xūn³txi³ i³ye³sxā³ wxā³na¹ju³ta² ten³sa²-
nxa³nha²wa². Yxān¹ta¹ wxa²ha³tih³ i³nxai²na² wān³txa² ain³kxi¹nx²ta¹hē³la².
Ain³kxi¹nx²ta¹te³nah¹lxi¹.

—Pau²lah³lai²li² yuh³xai²nān¹te²a² wān³txa² sa²yxo²we¹jah¹lai²la¹wi¹.
Yen³kxa² kāin² so¹kxi²si¹jau³su² Sū³na² wān³txa² i³yau¹ū³hain¹na²hē³li¹.
Yah³lxin¹jau³xa² e³kxi²sah¹lxi³ta¹hi¹nhē³la². Jā¹nxe³na¹ha²kxai³ wxā³na¹-
tāu³a² ya²la³tū³kxai²nān²tu³ wxi²kan¹txi³ yxo²xūn³txi³ i³ye³kxi¹nx²ta¹tu¹wa².

³Nxe³na¹jut³su² yuh³xai²nān¹ta³ko³xai²na² hī¹na¹ he¹a¹kxan²ti³ hai³txi³ yuh³xai²nān¹jah¹la² ya²nxe³sxā³ yxau²xai²te²txā³wa². ⁴Yuh³xai²nān¹te²na² a²wā³nxīn¹ju³khai³xa² tē³sxā³ he¹kxi²te²txā³wa². Yxān¹ta¹ Txa²wā¹sū³na² a²wā³nxīn¹ju³khai³xa² i³hxi²kat¹sa³ha²kxai³ Sa³ta³na²jah¹la² ha³lo²a² wxi²-kan¹txi³ e³sxā³ ā³na¹a¹wa². Hxi²kan¹txi³ i³wa²lū³xi²sai¹nxa³wa². ⁵Wān³txa² ki³han³jau³xai²na² sa²kxai³lu² Txa²wā¹sū³na² wān³txa² yxo²i²xa³jau³xai²na² sa²kxai³lu² i³ye³sxā³te²sa¹wa². I³ye³sxā³a¹kxai²nān²tu³ ka³nahx²nxe³sxā³ yxau²si¹hain¹tu¹wa². Ka³nahx²nxe³sxā³ yxau²si¹hain¹kxai²nān²tu³ Kris²tu³-jah¹lai²na² wān³txa² sa²yxo²wet¹sa²tē³ain¹txai²lā¹. Nxe³na¹nha²wa². ⁶Hā²-wxān³txa³ sa²yx o²wet¹sxā³ yxau²yah³lxi³sā²nīn¹ka³tu³ hā²wxān³txa³ wxa²nū³ka³txi³ i³nxai²na² Txa²wā¹sū³na² sa²yxo²a³ah³lxi¹ju³ta² a³ya³txi²-na¹kxai²nān²tu³ i³wa¹txai²lxa¹ju³ta² yū³tu¹wa².

⁷Nxe³yān¹ta¹ wxā²i² i³nxai²na² sa²kxai³lu² i²sah¹lxi¹sxā³ kăi³ye¹nx²ta¹ju³ta² i³yī¹li²sah¹lxi³ta¹hi¹nhē¹la². Nxe³sah¹lxi¹te³nah¹lxi¹:

—Pau²lah³lai²li² wxi²kan¹sxā³ nū³kxūn³jah¹lo²sxa³wi¹. Nxe³yān¹ta¹ Kris²-tu³jah¹la² hxi²ka² wxi²kan¹txi³ i³hxi²kat¹sa³na²hē³li¹. Nxe³yah³lxi¹nha²kxai³ wxā²ya¹nxe³sxā³ Kris²tu³jah¹la² hxi²ka² wxi²kan¹txi³ i³hxi²kat¹te²lot³sa²-nūn³na²hē³la². ⁸A²kxā³nxa² e³kxi¹nx²ta¹ta¹ti²tu³wa². E³kxi¹nx²ta¹te³nah¹lxi¹:

—Kris²tu³jah¹la² hi²sen³kxai³lu² i³hxi²kat¹sa³na²hē³li¹. Ju¹ta¹li² yxo²kāin²-txi³ e³kxi¹nx²ta¹wi¹. Nxa¹jau³su² e³kxi¹nx²ta¹ta¹ti²tu³wa². Nxe²e³kxi¹nx²ta¹-kxan²ti³ hai³txi³ āu²li²to³nha¹ju³ta² yū²nxa³wa². Nxe³yān¹ta¹ Kris²tu³jah¹la² yxo²i²yah³lxi¹nxe³su² ā²la² kăi²non³sih¹nx²ti³jau³su² i³hxi²kat¹sa³na²hē³la². Hai³txi³ ā³na¹hxa³nx²ta¹ju³ta³la³ te³nxa³wa². ⁹O²nx²ti³te³lhxā³ ū³wha²li¹-la³kxi¹nx²ti³nxa³hē³la². Ju¹ta¹li² ten³te²txā³wa². ¹⁰Nxe³sxā³ wxa²ha³tih³ i³nxai²na² wān³txi³kxai³lu², e³lxah²lxi¹te³nah¹lxi¹:

—Pau²lah³lai²na² wān³txa² a²ha³teh³nxā³nxān¹jau³xai²li² yxo²xūn³-khaix¹nx²na³li¹. Yxān¹ta¹ txa²wā¹yen³nāu³a¹ wxā³sxā³ i³ye³kxi²nē³kxai²-nān²tu³ hai³txi³ yxo²xū³nxa³wi¹. Wān³txa² e³kxi²nē³jau³xai²li² kwa²hāi¹-nx²na³li¹. Nxe³nyhu¹yah³lxi³ta¹hi¹nhē¹la². ¹¹Nxa²ha²te¹ jah¹lai²na² wān³txa² i³wa²lū³xi²na²te³nah¹lxi¹:

—Wxā³si²nx²ta¹tāu²a² u²lxi³ ū³wha²li¹lhxā³ ū³hū¹nx²ta¹jau³xain²txi³ txa²-wān³txain²txi³ e³kxi¹nx²ta¹tu¹wi¹. Hai³txi³ yau³ā³lxi³ yū³sa²nxa³wi¹. Nxe³na¹-jau³xa² i³ye³kxi¹nx²ta¹wa².

¹²Jā¹nxe³ju³kxai³lu² wxa²ha³tih³ i³nxā² wxi²kan¹ki³lxo³nha²yah³lxi¹-ta²wa². Wā²nxūh¹ i²nha²sxā³:

—I²li³ju³ta² kăi²a¹ju³ta² wain³txi³ kăi³a¹xā¹. Nxe³yah³lxi¹ta²wa². Kwa²toh³-lxa³ti³su² yāh³lxi¹ta²wa². Ā²ne³wxe³yah²lxa³lxa². Wxa²nū³ka³txa² ha³tih³ i³nxai²na² kăi³yah³lxi¹ju³ta² ā³nhau³ko³txa²lxi³sxā³ kăi²te²txā³wa². ¹³Hai³txi³ wā²nxūh¹lxi³sxā³ hxi²kan¹kăi²non³ki³lxo³nxa¹ju³ta² yxo²kāin²txi³ e³te²txā³wa². Txa²wā¹sū³na² a²ten³si¹sa²ju³ta² so¹lxi³ yxo²kāin²txi³ e³te²sa¹wa². Nxe³sxā³ ten³-si¹sa²ju³ta²nū³ai²na² sa²kxai³lu² Kris²tu³jah¹lai²na² wān³txa² i³hen³txi¹nx²ta¹-ju³ta²nū³a² ten³sa²na³la², Txa²wā¹sū³na²sa³. ¹⁴Nxe³nx²ta¹jau³su² Kris²tu³jah¹-lai²na² wān³txa² i³hen³txi¹nx²ta¹kxai²nān²tu³ Txa²wā¹sū³na² ten³si¹sa²ju³ta² kăi³a¹tu¹wa². A²kxā³nxa² txai²na² so¹lxi³ wxā³na¹ta¹ti²tu³wa². Wxā²na¹nū²la² Kris²tu³jah¹lai²na² wān³txa² i³hen³txi¹nx²ta¹ta¹ti²tu³wa². ¹⁵Jā¹nxa¹jut³su² hai³txi³ a²nū²a² ā³xa² wa³ka³la² ā³wih¹sxā³ o²la³kxi²hī³nx²nxa³wa². Wa³ka³la² ā³wih¹sxā³ o²la³kxin²nxa³ju³ta² yxo²kāin² e³sa²nxa³nha²wa². Txa²wā¹sū³na²

kwa³na³si³sa²nx³ju³ta² yxo²kāin² e³sa²nx³ha²wa². Nxe³sa²nx³ha²kxai³ yxo²i²yah³lxin¹ju³ta² ā²la² kāi²non³ju³ta²nū³su² ten³sa³ha²kxai³, Kris²tu³jah¹-lai²na² wān³txa² i³hen³txi³nx²ta¹ju³ta² ā²la² kāi²non³ju³ta²nū³su² ten³sa³ha²-kxai³, nxe³sa³nha²wa². Txa²wā¹sū³na² ten³si³sa²ju³ta²nū³a² so¹lxi³ ten³sa³-nha²wa². ¹⁶Nxe³sa³kxai²nān²tu³ ha³lo²a² yxau³yah³lxin¹ko³xa² ko³xā³xa² ā²la² ya¹nān¹ta²ko³nāu³a¹ ai³sxā³ Txa²wā¹sū³na² wān³txa² wi¹jau³xa² i³hen³txain¹te³-lhxā³ ai³hī³na¹wa². Nxe³na¹kxai²nān²tu³ a²nū²a² ā³xa² wa³ka³la² yxo²kāin²e³-hī³nxā²nx³wa². O²la³kxi²na¹kxa² so¹lxi³ yxo²kāin²txi³ e³hī³na¹wa².

¹⁷Jā¹nxe³jut³su² Txa²wā¹sū³na² wha²li¹txā³nxai³tā² a²kxā³nxān¹jau³xa² nxe³te³nah¹lxi¹:

—A²nū²a² i²li³te²a² yxo²kāin²txi³ e³ti³ten³kxai²nān²tu³ Txa²wā¹sū³na² o²la³kxi²ju³ta² so¹lxi³ sa²nēn¹kxi²jau³xa² yxo²kāin²txi³ e³kxi¹txai¹lxi¹. Nxe³-ta¹hxai²ti³ai¹ti²tu³wa². ¹⁸Jā¹nxe³jut³su² nū¹txai²na² e³kxi¹nha¹kxai²nān²tu³:

—Wi¹kāi³a¹xā¹. Nū¹ta²wān³txa² wxi²kan¹jau³sxa³wa². Yxān¹ta¹ Txa²wā¹-sū³na² wān³txa²:

—Wi¹lo²la³kxi¹lxi¹. Nxe³sa³kxai²nān²tu³ wxi²kan¹jau³su² hī³nx²na³la².

Txa²wā¹sū³na² i²sxā³ i³so¹ki³lxo³tū³kā³txa² i³yau¹ū³jau³su²

11 ¹Toh³lxa³ti³hū³jau³su² e³kxi¹nx²ta¹tu¹wa². Ya³nān³ta³ki²la²sxā³ wi¹-lain³kxi²sah¹lxi³hē¹la². Txa²ē¹nān¹jau³xa² i³ye³kxi¹nx²ta¹kxai²nān²-tu³ ya³nān³ta³ki²la²sxā³ wi¹lain³kxi²sah¹lxi³hē¹la². ²Hxi²waun³txi³nūh¹nx²-ta¹nha²wa². Kris²tu³jah¹la² a³lxi²yah³lxin¹sxā³ yxo²i²yah³lxin¹ju³ta² so¹lxi³ ten³sa³nha²wa². Txu¹hai²na² kah³ne³ta¹ka³lxai²na² sa²kxai³lu² in³txa² te²-hi²te³lhxā³ jah¹lai²na² so¹lxi³ a³lxi²nha²ya³te²ju²hē³la². In³txa² ā³xa² a³lxi²-te²sxa³yu²hē³la². Nxe³te²yā¹nxe³sxā³ Kris²tu³jah¹la² so¹lxi³ a³lxi²nūh¹-yah³lxin¹ju³ta² wain³na³la². Txa²wā¹sū³na² a²ten³ju³ta² ju¹tain²txi²na³la². Nxe³jau³jau¹xai²na² ā³na¹yah³lxin¹kxa²yan³txi³su² hxi²waun³ta³kxi¹nx²ta¹-nha²wa². ³A²kxā³nhxi¹nu¹ta²kxai³lu² Sa³ta³na²jah¹lu¹ta¹na² txih³xu¹ta²-kxai³lu² ā³nxu²kwai³wih¹ta¹hxai²ti³ai¹ti²tu³wa². ā³nxu²kwai³wih¹ka³tu³ti¹ E²va³ka³lxu¹ta²kxai³lu² i³ki³ha¹kxi²ta¹hxai²ti³ai¹ti²tu³wa². Nxe³nū²la² ko³-nxe³ti³ kāi³ta¹hxai²ti³ai¹ti²tu³wa². Jāx¹ju³ta² ko³nxe³ti³ kāi³yah³lxin¹kxa²-yan³ti³su² nxe³nx²ta¹nha²wa². Kris²tu³jah¹la² so¹lxi³ yxo²i²yah³lxin¹ju³ta² ten³sa³nha²wa². ⁴Nxe³yān¹ta¹ te²yā¹yxah³lxa³lxa². A²nū²a² i²li³te²a² wxā³sxā³ tah²yau³xa² i³yau¹ū³nx²ti³ke³la³te²kxai³ Je³su²jah¹la² ā³lxi³jah¹la² i³ye³kxi¹-nx²ti³nx³jah¹la²nū³a² i³yau¹ū³nx²ti³ke³la³te²kxai³ wi¹lhin¹sxā³ yxo²i²yah³-lxi³hī³nx¹lxa². Te²yā¹nxe³sxā³ Txa²wā¹sū³na² Yāu³ka³txa² a²nxu²kwai³yxau³-nx²ti³ai¹ti²tu³wa². Yxān¹ta¹ yāu³ka³txa² ā³xa² i³yau¹ū³nx²ti³ke³la³te²kxai³ sa²so¹nūh¹yah³lxi³hī³nx¹lxa². Te²yā¹nxūn³sxā³ txa²wā¹ē¹nāu³ai²na² sa²ha³-ko³tū¹nhē³jau³nū³su² i³yau¹ū³nx²ta¹ta¹ti²tu³wa². Yxān¹ta¹ wān³txa² yau³ā³xa² e³kxi¹nx²ti³ke³la³te²kxai³ ā³kāi³so¹yah³lxi³hī³nx¹lxa².

⁵Nxe²e³kxi¹nx²tain¹tū³kā³txa² Txa²wā¹sū³na² wān³txi³su² ki³lxo³tū³kā³-txai²li² hai³txi³ ā³sen³so¹sai¹nx³wa². Hxi²kan¹jah¹lo²su²nūn³na¹wa². ⁶Wxa²-ne³nxē³na² wi¹lā³ne³wih¹nx²ti³xa³kxan²ti³ wxi²kan¹txi³ e³jah¹lo²sa¹wa². Ye³ka³lxa¹txi³ e³kxi¹nx²ti³to³ha¹ta¹ti²tu³wa². Wān³txa² wain³jau³xa² so¹lxi³ e³a¹ju³ta² a³ya³txa³kxi²nūh¹sah¹lxin¹ta¹ti²tu³wa².

⁷Txa²wā¹sū³na² wān³txa² wi¹jau³xa² i³hen³txi³nx²ta¹hī¹nai³tā² hai³-txi³ ū³yho³hi²sah¹lxin¹ju³ta² ten³sa²nx³ta¹ti²tu³wa². Nxe³nx²ta¹ju³ta¹tā²

ĩ³jũ¹nxot¹sa³ha²kxai³ wxāi²na² so¹lxi³ ĩ³kāi²not³txa²lxa¹ha²kxai³ nxe³nx²-
ta¹ta¹ti²tu³wa². Jā¹nxe³ju³ta² wxa²ē¹nān¹jau³la³ kō³nxe³ti³ kāi³nxa²lxi³hĩ³-
na¹te²la¹xā³? Hai³txi³ ti³he¹nxe³nx²ti³nxa³ta¹ti²tu³wa². ⁸Nxe³sxā³ Txa²wā¹-
sũ³na² wān³txa² ĩ³hen³txi³nx²ta¹hĩ¹nai³tā² yxo²i²tũ³kā³txi³nāu³xa² ā³xa³
a²yen³kxa² wā²nhũh¹sain¹na²hē³la². Yxau³ya³sain¹sxā³ Txa²wā¹sũ³na² wān³-
txa² ĩ³hen³txain¹nxa³kxan²ti³ a²yen³kxa² wā²nhũh¹sain¹na²hē³la². Wxa²-
nũ³kā³txi³ ĩ³nxai²na² a²yen³kxa² wā²nhũh¹sah²lxan³ta¹ti²tu³wa². Nxe³sxā³
a²nũ²a² ā³xa² a²yen³kxa² so¹kxai¹na¹ha²kxai³ wxa²nũ³kā³txa² Sũ³na² wān³txa²
ĩ³hen³txi¹nx²ta¹ha²kxai³ nxe³ye¹nx²ta¹ta¹ti²tu³wa². ⁹Te²yā¹nxe³sxā³ yxau³-
ya³sain¹ti³kxai³lu² Sũ³na² wān³txa² ĩ³yau¹ũ¹nx²ta¹hĩ¹nai³tā² yxo²i²tũ³kā³txa²
Ma³se³to²na²ko³xan¹te²nāu³xai²li² yen³kxa² wā²nhũh¹sain¹na²hē³la². Yxān¹ta¹
wxa²nũ³kā³txi³ ĩ³nxa² a²yen³kxa² ĩ³yai³nũ³nxa²lxi³nxa³ta¹ti²tu³wa². Jā¹nxe³-
sxā³ yan¹nāu³a² a²yen³kxa² a²yo³ha² ai³nxũ³nxa²lxi³nxa³lho³la². Nxe³ha²kxai³
wāt³txa²lxa¹ju³ta² ten³sa²nxa³nha²wa². ¹⁰Jā¹nxa¹ju³su² Kre²sa²ko³xa² hāi¹-
nxe³ti³xa¹ kāi³ũh¹nx²ti³te³lhxā³ ai³lha²thet³ta¹tāu³a² Txa²wā¹sũ³na² wān³-
txa² wi¹jau³xa² ĩ³hen³txi³nx²ti³te³lhxā³ ai³lha²thet³ta¹tāu³a² hai³txi³ wxa²-
yen³kxa² wā²nhũh¹sah²lxin¹ju³ta² ten³sa²nxa³nha²wa². Kris²tu³jah¹lai²na²
wān³txa² ya²la³tũ³ jau³xan²tũ³ nxũ²kwai³yxau³sa³ha²kxai³ nxe²e³kxi¹nx²-
ta¹wa². ¹¹Jā¹nxa¹ju³su² ĩh¹nxe³kxa²yan³ti³tā³ nxe²kāi³nx²ti³hĩ³na¹te²la¹xā³?
A³lxi¹nx²ti³hĩ³nxā²nxa³te²la¹xā³? Hai³txi³ ti³he¹nxe²nxa³wa². A³lxi²khaix¹-
nxe³nx²ta¹nha²wa². Ju¹ta¹na² Txa²wā¹sũ³na² ĩ²nē³nha²wa². Nxe³ha²kxai³
ya²la³tũ³tā³la².

¹²Jā¹nxa¹ju³su² kāi³hxai²na¹kxai³ jā¹nxa¹tu¹wa². Txa²wā¹sũ³na² ĩ³kaix¹-
so¹tũ³kā³txi³su² ki³lxo³tũ³kā³txa² kwa² sa²nēn¹kxi²nhain¹kxa²yan³txi³su²
na¹ha²kxai³:

—Pau²lah³lai¹tā² kāi³hxai²kxai³ jāx¹sĩ¹na¹wi¹. Ain¹jau³nũ³su² kxa²yan³-
txi³su² nxa¹ha²kxai³ nxe³ye¹nx²ta¹wa². ¹³Jā¹nxe³tũ³kā³txai²li² ya²la³tũ³ki³-
lxo³tũ³kā³txai²la¹wa². A²wa³kā³li³yu³khai³xa² ā³ke³tũ¹nx²tain¹na³la². ĩ³xā³-
lxi³ti³lot³sxā³ Kris²tu³jah¹lai²li² ĩ³kaix¹so¹tũ³kā³txi³su² ki³lxo³nxain¹na³la².
Yxān¹ta¹ ā³ke³tũ¹nxa²lxain¹na³la². Nxe³ju³ta²li² sa²nēn¹kxi¹nx²ta¹ju³su² ti³-
he¹nx²nxa³wa². ¹⁴Nxe³yān¹ta¹ Sa³ta³na²jah¹lai²na² hi²sen³su² ĩ³xā³lxi³to³nhā²-
te²ju²hē³la². Oh³xan¹jah¹la² a²ha²ter¹jah¹lo²hũ³sxā³ ĩ³xā³lxi³to³nhā²te²ju²-
hē³la², Sa³ta³na²jah¹la²sa³. ¹⁵Te²yā¹nxe³sxā³ Sa³ta³na²jah¹la² a²sa³wi³ha³lxa²
yā¹nxe³sxā³ ĩ³ā³lxi³ti³lxo³nhā²yain¹nūn³na³la². Wain³txi³ kāi³tũ³kā³txi³su²
ki³lxo³nhain¹na³la². Nxe³kxan²ti³ nxe² o²la³kxi²ki³lxo³nhain¹kxan²ti³ kāi³-
ain¹ju³ta² a³ya³txi²tu¹wa². Kō³nxe³ti³ kāi³ain¹kxa² yo³ha² ĩ³wai¹txain¹ju³ta²
yũ²ain¹tu¹wa².

Pau²lah³lai²na² khāuh³lxa³thin¹kxi³jau³su²

¹⁶Jā¹nxa¹ju³su² we¹na¹ki³lxo³syah¹lxi³txa³hē¹la². Yxān¹ta¹ nxe² e³yah³-
lxin¹kxai²nān²tũ³ toh³lxi² e³kxi¹nx²ta¹ha³ta²wa². Ain³kxi²sah¹lxi³hē¹la².
Yxo²kāin²txi³ e³kxi¹nx²ta¹tu¹wa². ¹⁷Toh³lxi² e³a¹jau³xai²na² hai³txi³ Txa²-
wā¹sũ³na² ĩ³yau¹ũ³sa²jau³sxa³wa². Ya²la³tũ³ kwa²toh³lxi² e³a¹tu¹wa².
¹⁸Yuh³xai²nān¹te²a² yen³kxa² yxo²kāin²e³ain¹te³ju²hē³la². Te²yā¹nxe³sxā³
yxo²kāin²e³nūn³na¹tu¹wa². ¹⁹A²hoh³lxi³su² khai¹yxah³lxi³ta¹hĩ¹nhē¹la².
Nxe³yah³lxin¹kxan²ti³ toh³lxa² e³tũ³kā³txai²li² wi¹lain³kxi²yah³lxi³ta¹hĩ¹-
nhē¹la². ²⁰Yxo²xũn³txi³ kwa³na³nx²ta¹nha²kxai³ ĩ²ũ³nx²ta¹nxa³kxan²ti³

ū³yho³hain¹yah³lxi¹nha²kxai³ i³ki³ha¹kxi²nx²tai¹nha²kxai³ i³kāi²nxa³tot³-
 sih¹nxa²lxain¹jau³su² nxe³nx²tai¹nha²kxai³ wxa²yxo²su²nxa²lxai¹nha²kxai³
 nxe³nx²tain¹ta¹hē¹la². Nxe³nx²tai¹nha²kxai³ hai³txi³ wa³lxi³nha²yain¹yah³-
 lxi³ta¹hxā³nhē¹la². ²¹Te²ya¹nxe² kāi³ūh¹nx²ta¹ju³ta² ya³lo³txi³ti³hex¹sa²nxa³-
 tai¹ti²tu³wa². Nxe³jau³jau¹xai²na² e³kxi¹nx²ta¹ha²kxai³ āu²li²to³nha¹nha²wa².
 Nxe³yān¹ta¹ toh³lxa² e³kxi¹nx²ta¹wa². Yuh³xai²nān¹te²a² yen³kxa² yxo²-
 kāin²txi³ e³sa²tē³ain¹ke³la³te²kxai³ hxi²kan¹txi³ e³ain¹kxa² yā¹nxūn³na¹wa².
²²E³bre²a² nū³ka³txi³su² si¹hain¹te²la¹xā³? Te²yāx¹te²su² nūn³na¹wa². I³sa³e²
 nū³ka³txi³su² si¹hain¹te²la¹xā³? Te²yāx¹te²su² nūn³na¹wa². A³bra³āu²ah³la²
 a²ne³tah²nāu³su² si¹hain¹te²la¹xā³? Te²yā¹nxe² A³bra³āu²ah³la² a²ne³tah²-
 nāu³su² na¹wa². ²³Kris²tu³jah¹lai²na² wān³txa² sa²yxo²wet¹tain¹te²la¹xā³?
 Te²yā¹nxū³na¹wa². Yxān¹ta¹ ā²la² kāi²non³sxā³ sa²yxo²wet¹sa²sen³sai¹ai¹na¹-
 kxah³lo³sa¹wa², toh³lxi³sxā³ e³a¹kan²ti³na³. I³kāi²non³sxā³ wa³ko³na¹ha²kxai³,
 ā²la² ye³ka³lxa¹txi³ sxi²ha² kan²thi³na² ū³ti¹kxi²sain¹to³ha²kxai³, nxe³sain¹-
 toh³na³la². Ye³ka³lxa¹txi³ i³wait¹sai¹nha²kxai³ khāuh³lxa³txa² ya²lut¹sa²te³-
 lhxā³ sai¹nha²kxai³ sain¹toh³na³la². ²⁴Po¹na² wā²la² we¹tih³na² tē³sxā³ i³ta³-
 lo³wait¹sain¹na²hē³la². Ye³ka³lxa¹txi³ 39 nxe² i³ta³lo³wait¹sain¹na²hē³la².
 Te²yā¹nxe³sxā³ ye³ha¹li¹ ye³ha¹li¹ ka³na³ki¹ nxe² i³ta³lo³wai²ta³kxi²sain¹na²-
 hē³la², Ju³te²a² nū³ka³txa² txa²nū³ka³txi³khai³xa² a²ha³tih³xa²nāu³xa² ten³-
 sai¹nxa³ha²kxai³la³. ²⁵Jā¹nxe³sxā³ ro³ma²no² nū³ka³txa² hi³sa³ka³txa² tē³sxā³
 i³sun²ta³kxi²sain¹toh³na²hē³la². Ye³ha¹li¹ ka³na³ki¹ i³sun²ta³kxi²sain¹na²-
 hē³la². Ye³ka³na³ka³nat³sxā³ tah³lxa³kxa² tē³xain¹sxā³ ā³nan³sa²sxā³ ā³ya²-
 lu¹ti³ten³sain¹na²hē³la². I³ye³nai²li² ai³la¹tāu³a² na³vi²o²tē³na² ā³ne³hē²kxi²
 ai³na¹tāu³a² ā³ni³sa²wih¹sxā³ ā³nxūt¹sa³hē¹la². Ye³ha¹li¹ ka³na³ki¹ ā³nxūt¹sa²-
 to³hē¹la². Nxe³na¹hi¹na² ka³nxah³ta² whāi²na¹ a³lan²ta² whāi²na¹ ne³ho²kxa²
 ho³ha³sain¹to³ha¹hē³la². ²⁶Ha³lo²a² ā³nxai³lha²the³ta¹tāu³a² ha³nxeh³lxi³-
 ju³ta² i³ha¹txi²sa²to³nha²hē³la². Ka³wā³lxa² yxo²ha³ti³lhi³a¹tāu³a² kāi²nhūx³-
 sxā³ ā³nxūt¹sa²sxā³ i³lo³nxe³ti³ten³sa³ha²kxai³, a²nū²a² kuh³lxa³thin¹te²-
 nāu³xa² ā³ti³sain¹sxā³ yen³kxa² kāi³kxi²hxat³sai¹nha²kxai³ Ju³te²a² nū³ka³txa²
 txa²nū³ka³txi³khai³sai¹nha²kxai³ ha³lo²a² ha³nxeh³lxi³ju³ta² ai³la¹ha²kxai³,
 Ju³te²a² nū³ka³txi³sxa³te²nāu³xa² te²yā¹nxe³si¹sai¹nha²kxai³ nxe³sain¹to³nha²-
 hē³la². Ha³lo²a² i²li³je³na² ha³nxeh³lxi³ju³ta² i³ha¹txi²to³ha¹hē³la². Sxi²je³na²
 i³ha¹txi² kwa²ha³lo²a² i²li³je³na² i³ha¹txi² i³ye³na² ūn³je³na² i³ha¹txi² nxe³-
 sxā³ ha³nxeh³lxi³ju³ta² ka³lxa¹txi³ i³ha¹txi²to³ha¹hē³la². Txa²ya³lhxu²ki³lxo³-
 nha²te²a² ha³nxeh³lxi³ju³ta² ai³lhi¹sain¹na²hē³la². ²⁷Kāin² wa³ko³na¹ha²kxai³
 kāi²nhxi²thah³sa²ha²kxai³ sa²to³nha²hē³la². Ye³te³nxa² a³la²ni²to³ha¹ha²kxai³
 he³ja³lu³sa²to³ha²kxai³ ya³lxu²ja³lu³sa²to³ha²kxai³ a³lxi³tan³ya³lu³sa²to³ha²-
 kxai³, yain³txi³txa²sa²to³ha²kxai³ wān²txa³ yū³sa²to³hxa³ha²kxai³ nxe³sa²-
 to³nha²hē³la². ²⁸Nxe³sa³kxa²yu³su² yxo²i²tū³ka³txi³nāu³xa² ha³kxa¹ i³hau³-
 ko³tū¹hai¹na¹ju³ta² hxi²waun³txi³sa²to³nha²wa². ²⁹Txa²wā¹sū³na² wān³txa²
 yxo²i²te²a² wain³txi³ kāi³xa³kxai²nān²tū³ jah¹lain²txi³ txai²na¹xain²txi³ nxe³-
 sxā³ āin²ta³kxi²nha²ya³ha¹nha²wa². Ko³nxe³ti³ kāi³kxai²nān²tū³ jah¹lain²txi³
 txai²na¹xain²txi³ i³āin²ta³kxi²nha²ya³ha¹nha²wa².

³⁰Jā¹nxa¹jut³su² yxo²kāin²e³a¹ke³la³te²kxai³ txa²hxi²kan¹sa²nxa³ju³ta²
 so¹lxi³ yxo²kāin²e³hī³na¹wa². ³¹Txa²wā¹sū³na² sa²kxai³lu² i³ki³ha¹kxi¹nx²-
 ti³nxa³ju³ta² i²sa³jah¹lai²la¹wa². A²nxe³jah¹lai²li² Je³su²jah³la³ Txa²wā¹hxi²-
 kan¹ta² Si³yxau³jah¹lo²su² ha²kxai³ a²nxe³jah¹la² A²wi³na² Si³yxau³jah¹lo²su²

na³la². A²nxe³jah¹la² sa²nēn¹kxi²sa²tē³to³ha¹wa². ³²Nxa²ha¹te¹ a²kxā³nxai³tā² Ta³mas³ko²thi³na² yxau³na¹hi¹nai³tā² thi¹na² a²wa³kxēn³yah¹la² hi²sen³su² sxih²yo²a² a³li³ta³yo²a² whāi³na¹ i²sa²tē³kxi²si¹hain¹jau³su² kwa³na³ain¹-ta¹hē¹la². Txai²na² ū³ti¹kxi²sa²te³lhā³ kwa³na³ain¹ta¹hē¹la². A²nxe³jah¹lai²na² sa²kxai³lu² A³re²jah³la² ha³lo²a² hxi²kan¹khaix¹jah¹lai²na² wān³txa² sa²yo²-wet¹si¹hain¹jau³su² nxe² kāi³ain¹ta¹hē¹la². ³³Jā¹nxa¹jut³su² Txa²ya³lxi³nāu³xa² ā³non²ta³kxi²sain¹na²hē³la². Ā³non²ta³kxi²sain¹te³nah¹lxi¹, sxi²jen³nai²na² ki³tā¹kxi²nha²je³na² nxe³sxā³ kī³tan¹ta²yo²a² sa²so¹sain¹nū²la² ha³ti²a² kū³-ni³nha² ū³ki³kū²kxi²sain¹nū²la² ū³whi¹hit³sain¹nū²la² win¹ta²te²lxi³ sxi²ti²-ta³lo³kxa² tē³sxā³ ū³ha³lo²sa²tā³kat³sain¹na²hē³la². Nxe³sai¹nha²kxai³ ih³sau³-nai¹na¹hē³la².

Pau²lah³lai²na² hxi²sxā³nho³tēx³jut³sū³ju³ta²

12 ¹Āh¹lxi³ yo²kāin²e³a¹tu¹wa², toh³lxi³jau³hū³kxan²ti³na². Yxān¹-ta¹ hxi²sxā³nho³tēx³jut³sū³ju³ta² i²a¹ju³ta² i³ye³kxi¹nx²ta¹tu¹wa². Yen³kxa² i³yau¹ū³sa²ju³ta² i³ye³kxi¹nx²ta¹tu¹wa². ²I³ye³kxi¹nx²ta¹ka³tu³ti¹ kwē³kxa² ye³ka³lxa¹txi³ hxi²ka² hxa³sxā³ ye³ha¹li¹ ye³ha¹li¹ wxa²sa³wa²-la³kxi²xi²nūn³sxā³ nxe² kwē³ko³nhi¹nai³tā² in³txa² Kris²tu³jah¹la² wān³txa² yo²ti²jah¹la² in³txai²li² i²a¹hē³la². I²a¹jah¹lai²na² sa²kxai³lu² oh³xan¹ko³xa² kī³khaix¹ko³xai²na² Txa²wā¹sū³na² yxau³ju³khai³xa² ka³la³si²nū²nha²wa². Nxe³ju³tai²li² a²nū²khai³xa² ka³la³si¹hī³te²la¹ku² hāi¹sxā³ hxi²sxā³nho³tēx³-jut³sū³ju³ta² i²te²tū²nha²ku² nxa¹nha²wa². Txa²wā¹sū³na² so¹lxi³ a³la³kxi²-jah¹lai²la¹wa². ³Jā¹nxe³sxā³ jah¹lai²li² oh³nān¹ko³xa² Txa²wā¹sū³na² yxau³-ju³khai³xa² ka³la³si²nū²nha²wa². A²nū²khai³xa² ka³la³sxā³ i²te²tū²nha²ku² hxi²sxā³nho³tēx³jut³sū³ju³ta² i²hī³te²tū²nha²ku² nxa¹nha²wa². Txa²wā¹-sū³na² so¹lxi³ ko³nū²jah¹lai²la¹wa². ⁴A²nxe³jah¹lai²na² sa²kxai³lu² wān³txa² wa³nūt³jau³su² ain³kxi²nū²nha²wa². A²nxe³jah¹lxain²ti³na²wa². A²nxe³jau¹-xai²na² a²nū²a² wān³txa² hxi²kan¹txi³ i³yau¹ū³jau³sxa³nū²nha²wa². A²nū²a² wān³txa² hxi²kan¹txi³ e³xa³nū²nha²wa². ⁵Jā¹nxa¹jau³su² ju¹tai²li² yo²kāin² e³kxi²na¹tu¹wa². Yxān¹ta¹ txai²na¹xai²na² o²la³kxi²na¹ju³khai³xa² e³ūh¹nxa³-nha²wa². Ha³lo²a² hxi²ka¹nha²nxa³ju³ta² so¹lxi³ i³yau¹ū³te³lhā³ e³kxi²hī³-na¹wa². ⁶Nxe³yān¹ta¹ yo²kāin² e³ti³ten³sa³ke³la³te²kxai³ hai³txi³ kwa²-toh³lxi³jau³su² hī³nx²nxa³wa². Ya²la³lyau³su² ha²kxai³ kwa²toh³lxi³jau³su² hī³nx²nxa³wa². Yxān¹ta¹ yo²kāin² e³ūh¹nha²sa²nxa³nha²wa². Ha³lo²a² i²a¹-ju³ta² so¹lxi³ wān³txa² ain³kxi²na¹jau³xa² so¹lxi³ e³a¹tu¹wa². Na¹kxai²nān²tu³ a²nū²a² i²sain¹kxai²nān²tu³ kāi³a¹ju³ta² wain³txi³ a³la³kxi²nūh¹sain¹tu¹wa². Ju¹tai²li² ten³sa³nha²wa².

⁷Nxe³na¹ta¹ yen³kxa² wi¹khai¹nxe³te²a² i²nha¹hē³la². Nxe³na¹ha²kxai³ yo²-kāin²khaix¹nxe³sxā³ e³a¹kxa²yan³txi³su² txa²sī³na² ā³nīx³ton³sa²ju³ta² yū³-nha¹nha²wa². Sa³ta³na²jah¹la² hxi²ka² i³tot³sa³na²hē³la². Yo²kāin²khaix¹-nxe³sxā³ e³a¹kxa²yan³txi³su² i³ton³sxā³ yxau²xai³la¹wa². ⁸Jā¹nxe³sa²ju³tai²li² ye³ha¹li¹ ka³na³ki¹ Txa²wā¹sū³na² e³kxi²to³ha¹hē³la². I³ta³ka³txa² i³ton³sa²ka³-txa² ā³kut³si¹ha¹jau³su² e³kxi²to³ha¹hē³la². ⁹Nxe³nxa²ha¹te¹ i³wa²lū²xi²sa²te³-nah¹lxi¹ Txa²wā¹sū³na² e³kxi²sa²te³nah¹lxi¹:

—Kāin² thāi³ti³la² a³lxi¹nxa²ha¹ju³ta² āh¹ kāi²non³na³li¹. Yu³tā³xa² yū²-nxa³kxan²ti³ ān²na³li¹. Nxe³sa²jut³su² ha²kxai³ hxi²kan¹nxā²nxa³kxai²-nān²tu³ txa²hxi²ka¹na¹ju³tai²li² āh¹ kāi²non³na³li¹. Nxe³sa³na²hē³la².

Nxe³sa²ju³tan¹te²kxa³yā³lhu² ka³li³sa³nha²wa². Ka³li³sa³ha²kxai³ txa²hxi²-kan¹sa²nxa³ju³ta² yxo²kāin² e³to³ha¹tu¹wa². Jā¹nxe³sa³kxai²nān²tu³ Kris²tu³-jah¹la² a²hxi²kan¹khai³ju³ta² nxū²kwai³yxau²xai³lha¹tu¹wa². ¹⁰Nxe³na¹jut³su² Kris²tu³jah¹lai²na² wān³txa² i³hen³txi³na¹ha²kxai³ ka³li³sxā³ yxau²xai³la¹wa². Txa²sī³na² ā³nhxi²kat¹sa²nxa³ju³kxai²lē¹. Kō³nxe³ti³ e³kxi²sain¹ju³ta² yū³sa³-ju³kxai²lē¹. Yen³kxa² yū³sa²nxa³ju³kxai²lē¹. Txa²wā¹sū³na² wān³txa² yxo²i²-a¹ha²kxai³ khāuh³lxa³te³sain¹ju³kxai²lē¹. Ha³lo²a² kō³ton³kxi²sa²ju³kxai²lē¹. Nxe³ju³ta² yxo²ha³kxa¹ ka³li³sxā³ yxau²xai³la¹wa². Nxe³sxā³ txa²sī³nai²na² ā³nhxi²kat¹sa²nxa³kxai²nān²tu³ Kris²tu³jah¹la² i³hxi²kat¹ti³hit¹sa²na³la².

Pau²lah³la² hxi²waun³ta³kxi²jau³su²

¹¹Nxa²ha¹te¹ toh³lxa³ti³yah³la² yā¹nxe² e³a¹wa². Yxān¹ta¹ wxāi² i³nxa² wā²nxūh¹lxi³yah³lxi¹lxa². Wi¹le³kxi²nūh¹sah²lxin¹ke³la³te²kxai³ wai³nhī³-nx²na³la². Yxān¹ta¹ sah²lxa³lxa². Tū¹ka³txain²txi³ Txa²wā¹sū³na² wān³txi³su² ki³lxo³tū³ka³txain²txi³ hai³txi³ ne³ka³ta²sai¹nxa³wa², txa²i²li² kăi²ti³he¹nxē²-nxa³kxan²ti³na². ¹²Txa²wā¹sū³na² wān³txa² ya²la³lyau³xa² i³yau¹ū³na¹jah¹-lo²su² te²sa¹kxe³su² wā²nā³ū¹nx²ta¹ta¹ti²tu³wa². Ya³nān³ta³ki²la²sxā³ kăi³-ūh¹nx²ta¹ta¹ti²tu³wa². Wā³nxin¹sxā³ o²la³kxi²na¹ju³ta² i²yah³lxi¹nha²kxai³, on²ta³kxi¹nx²ta¹ju³ta² i²yah³lxi¹nha²kxai³, Txa²wā¹sū³na² i³hxi²ka¹ti³hit¹sa²-ju³ta² i²yah³lxi¹nha²kxai³, sah¹lxin¹ta¹ti²tu³wa². A²nxe³jut³su² ā²ye³yxo²nū¹-sa²na³la². ¹³Yxo²i²tū³ka³txa² ā³xai²na² a²yxo²ha³kxa¹ wi¹kăi³ū¹hai¹na¹ha²kxai³ wxāi² i³nxai²na² so¹lxi³ kō³nxe³ti³ kăi³ūh¹nx²ta¹ha²kxai³ nxe³nx²ti³hī³na¹-te²la¹xā³? Ti³he¹nxe²nxa³wa². Tū¹ka³txi³nāu³xain²txi³ wxa²nū³ka³txain²txi³ te²yā¹nxe² kăi³ūh¹nx²ta¹ta¹ti²tu³wa². Hăi¹nxe³sxā³ kwa² hxi²tha³txa²lxi³-nx²ti³kxa²yan³ti³su² yen³kxa² yū³yah³lxin¹kxa² wā²nhūh¹sah¹lxin¹jau³nū³a² i³ye³kxi¹nx²ti³nxa³ta¹ti²tu³wa². Ju¹ta¹na² ne³wā²na³ya³sah¹lxi³hē¹la².

¹⁴Ye³ha¹li¹ wxā³sī²nx²ta¹ta¹ti²tu³wa². Jā¹nxe³te³lhxā³ āu¹la³kxi² ta³lu²-ni¹nx²ta¹wa². Nxa³kxai²nān²tu³ wxa²yen³kxa² wā²nhūh¹sah¹lxin¹ju³ta³nū³a² e³kxi¹nx²ti³nxa³lho³la². Ū³yho³hi²sah¹lxin¹txā³nxa² ten³sa²nxa³nha²wa². Wxāi² i³nxa² whăi²na¹ ten³nxa²lxa¹nha²wa², Sū³na² wān³txa² yxo²i²sxā³ yxau²xai³lyah³lxin¹si¹jau³sa². A²wī³nu²su² ta³nxa² a²hā³ka³nū²su² ta³nxa² nxe³te²kxai³lu² a²wē³ha³lxi³khai³xa² yen³kxa² ūh³kxi³nū³a² hau³kot³sxā³ ū³nyhain¹te²ju²hē³la². Hai³txi³ wē³ha³lxi³su² te²kxai³lu² a²wi³na² ta³nxa² a²hā³ka³na² ta³nxa² sa²hau³kot³sxā³ ū³nyhain¹te²sxa³yu²hē³la². Nxe³te²sē¹la². Txa²wē³ha³lxa² yā¹yxah³lxi¹lxa². ¹⁵Nxe³kxa²yā¹nxe² txa²yen³kxa² ha³kxa¹ ū³hau³ko³tūh¹nx²ta¹kxan²ti³ i³ka³li³hī³na¹wa², hxi²kxū³na¹ju³ta² hxa³nxi²-sa³kxan²ti³na². Nxe³na¹ha²kxai³ a³lxi¹nx²ta¹ju³ta² i³kăi²no³tūh¹nx²ta¹wa². Nxe³nx²ta¹a¹ a³lxi²sah¹lxin¹ju³ta² i³kăi²nxa³to³je¹nx²ti³na³la².

¹⁶Nxe³sxā³ yxau³ya³sah¹lxi¹nhī¹nai³tā³ kwa²hi²tha³txa²lxi³nxa³ta¹ti²-tu³wa². Nxe³nx²ti³nxa³kxan²ti³ wxa²nū³ka³txa² a²ha³tih³ i³nxa² wān³txi³-kxai³lu¹ e³kxah²lxin¹te³nah¹lxi¹:

—Pau²lah³lai²li² i³ki³ha¹kxi²nē³na³li¹. Wān³txa² ka²yāu¹ka²yāu¹jau³xa² e³kxi²nē³lain¹na²hē³li¹. Nxe³sa²yah³lxi³ta¹hi¹nhē¹la². ¹⁷In³txai²li² i³ki³ha¹-kxi¹nx²ti³sxā³ wxa²yen³kxa² kwa² sa²so¹kxi¹nx²ti³si¹jau³su² ū³sa²si¹hā³-ūh¹nx²ta¹lhai¹la²? Hai³txi³ ti³hex¹ye¹nx²ti³nxa³hē³la². ¹⁸Kxā³nhxi¹nai³tā² Ti²to³jah¹la² ū³sa²si¹hā³ūh¹nx²ta¹ta¹ti²tu³wa². In³txa² yxo²i²nūn³te²a² ā³si³-tē³kxi²si¹ha¹jau³su² ū³sa²si¹hā³a¹hē³la². Jā¹nxe³hi¹nai³tā² i³ki³ha¹kxi¹nx²ti³sxā³

wxa²yen³kxa² kwa²sa²so¹kxi¹nx²ti³ta¹lhai¹la²? Ti³he¹nxe²nxa³wa². Txa²ē¹nān¹-
jau³xain²txi³ Ti²to³jah¹la² a²ē¹nān¹jau³xain²txi³ yxa³ha¹wa². Yxa³ha¹ha²kxai³
ya²la³lyau³xa² sa²yxo²wet¹sxā³ kâi³sī¹na¹ta¹ti²tu³wa².

¹⁹—İ³ye³i³wa³lxin³nē³jau³xa² e³kxi²ti³ten³ji¹xā¹. Yah³lxin¹jau³su² yxān¹ta¹
ten³sa²sī¹nxa³nha²wa². Kris²tu³jah¹lai²na² wān³txa² i³yau¹ū³sa²sīn¹jau³xa²
so¹lxi¹ i³ye³kxi¹nx²ta¹wa². Txa²wā¹sū³na² yen³nāu³a² e³kxi¹nx²ta¹wa². A³lxi¹-
nx²ta¹wa². Kris²tu³jah¹lai²na² wān³txa² yxo²i²kāi²non³yah³lxin¹ju³ta² so¹lxi³
ten³sa²sīn¹nha²wa². ²⁰Wxā³sī²nx²ta¹kxai²nān²tu³ i³ā³lxa³ti³nha²hī³txa²nān³-
khih³ nxe³nx²ta¹nha²wa². Nxe³nx²ta¹kxai²nān²tu³ ā³lxi²ye¹nx²ti³nū³nhī³-
na¹wa². Hxi²waun³txi³sa³nha²wa². Wxā³sī²nx²ta¹kxai²nān²tu³ kō³nxe³ti³
kâi³yah³lxin¹ju³ta² yū³te³lxa²nān³khih³ nxe³nx²ta¹nha²wa². Kwa² wān³txa²
i³ye³sxā³ i³yi²yi²lhon¹ta³kxi²nyhu¹ah³lxi³hī³nxān¹ji¹ku¹. A²nū²a² ā³xa² yen³-
kxa² kō³nxe³ti³ yxo²kwāin³kxi²nyhu¹ah³lxi³hī³nxān¹ji¹ku¹. İ³yxaih³kxi²nyhu¹-
ah³lxi³hī³nxān¹ji¹ku¹. Kāin²ki³lxo³nha²sxā³ i³hait²ta³lxi³nyhu¹ah³lxi³hī³nxān¹-
ji¹ku¹. A²nū²a² ā³xa² o³nxa³ti³lon³sxā³ i³ye³kxi²nyhu¹ah³lxi³hī³nxān¹ji¹ku¹.
Kō³nxe³ti³ hāi³a² i³he³son³kxi²nyhu¹ah³lxi³hī³nxān¹ji¹ku¹. İ³kāin²ti³nha²ki³-
lxo³nxe² i³ye³kxi²nha²yah³lxi³hī³nxān¹ji¹ku¹. An³txi³sxā³ ā³nhai²ta³lxi²nyhu¹-
ah³lxi³hī³nxān¹ji¹ku¹. Nxe³nx²ta¹nha²wa². ²¹Hxi²waun³ta³kxi¹nx²ta¹nha²wa².
Wā³li²na¹tāu³a¹ Txa²wā¹sū³na² yen³nāu³a¹ i³āin²ta³kxi²nūh³sah¹lxin¹kxa²yan³-
txi³su² nxe³nx²ta¹nha²wa². A²kxā³nxa² kō³nxe³ti³ kâi³yah³lxin¹ta¹ti²tu³wa².
Txu¹ha² ā³xa² ta³nxa² in³txa² ā³xa² ta³nxa² ū³whīn¹ta³kxi²nyhu¹ah³lxin¹ta¹ti²-
tu³wa². İ²li³ju³ta¹ kō³nxe³thin¹txi³khaix¹sxā³ o²la³kxi²yah³lxin¹ta¹ti²tu³wa².
Nxe²kâi³yah³lxin¹ta¹ hai³txi³ i³āin²ta³kxi²nha²sxā³ ā³na¹yah³lxan³ka²yan³-
txi³su² hxi²waun³ta³kxi¹nx²ta¹nha²wa².

Pau²lah³lai²na² wān³txa² a²ne³ki³san¹jau³su²

13 ¹Ye³ha¹li¹ wxā³sxā³ i²nx²ta¹ta¹ti²tu³wa². Jā¹nxa¹tu¹wa². Nxe³sxā³
Txa²wā¹sū³na² ū³wha²li¹txā³nxai³tā² nxe³te³nah¹lxi¹:

—A²nū²a² i²li³te²a² kō³nxe³ti³ kâi³ju³ta² a³ti²te³lhxā³ yah³lxin¹kxai²nān²-
tu³ a²nū²a² ha¹li¹ ta³nxa² ha¹li¹ ka³na³ki¹ ta³nxa² jau¹xain²txi³ i³yau¹ū¹nx²-
tain¹kxai²nān²tu³ a²wān³txai²na² i³ye³yxo²nū¹nyhain¹kxai²nān²tu³ nxe³-
hī¹na² so¹lxi³ a²nū²a² kō³nxe³ti³ i³yi²li²ta¹nhē³li¹. Nxe³ta¹hxai²ti³ai¹ti²tu³wa².
²A²kxā³nxa² wxā³na¹hī¹nai³tā² e³kxi¹nx²ta¹ta¹ti²tu³wa². Kō³nxe³ti³ kâi³te²
i³nxa² e³kxi¹nx²ta¹ta¹ti²tu³wa². Yxo²ha³kxa¹ ain³kxi²sah²lxin¹jau³su² ta¹ti²-
tu³wa². Jā¹nxe³nx²ta¹tu¹wa². Nxe³nx²ta¹te³nah¹lxi¹:

—Wxā³sī²xi¹nx²ta¹kxai²nān²tu³ wxāi²nāu¹ i³nxa² a²yxo²ha³kxa¹ i³an³-
ta³kxi¹nx²ta¹tu¹wi¹. Kō³nxe³ti³ kâi³yah³lxin¹te²a² i³wai²txa³lxi³nx²ta¹-
tu¹wi¹. Nxe³nx²ta¹nha²wa². ³Nxe³nx²ta¹kxai²nān²tu³ Kris²tu³jah¹lai²na²
wān³txa² i³ye³kxi¹nx²ti³ju³ta² ya²la³tu³ i²yah³lxin¹tu¹wa². A²nxe³jah¹lai²li²
Kris²tu³jah¹lai²li² hxai²yah³lxi³kxi²nxa³wa². Nū³kxūn³khaix¹nxe³ju³ta¹li²
wxa²ye³na² wā²nā³ū¹nx²ti³tu¹wa². ⁴A²kxā³nxai³tā² Kris²tu³jah¹lai²na²
yuh³xan¹kō³xa² yxau³hī¹nai³tā² a²hxi²kan¹ju³ta² ā³na¹hī¹nai³tā² kō³nxe³-
thin¹tū³kā³txa² sa²kxai³lu² i³hxi²ki¹la³kxain¹ta¹hxai²hē¹la². Nxe³nū³la²
hā²wxān³txa³ Txa²wā¹sū³na² hi²sen³kxai³lu² ka³ten³su² i³sa²yxau³xi²ti³-
hi¹ta¹hxai²ti³ai¹ti²tu³wa². Nxe³hī¹nān¹te²tu³ Txa²wā¹sū³na² i³nū³kxūn³-
ti³ta¹hxai²hē¹la². Te²yā¹nxe³sxā³ Kris²tu³jah¹la² hxai²ya³lxi³kxi²kxa² yā¹-
nxe³sxā³ hai²ya³lxi³kxi²nū³na¹wa². Yxān¹ta¹ i³nxū²kwai³lxū¹txi³sa²ju³ta²

nxū²kwai³yxau³sa²na³la², Txa²wā¹sū³na² i³hxi²kat¹sa²ha²kxai³la². Ā³non²ta³-kxi¹nx²ti³te³lhxā³ nxe³nx²ta¹wa².

⁵Wā²nxūh¹ i²xai³nha¹jah³lxi³hē¹la². Kris²tu³jah¹la² yxo²i²ah³lxin¹ju³ta² wā²nxūh¹ i²sa²tē³kxi²xai³nyha¹jah³lxi³hē¹la². Kris²tu³jah¹la² hi²sen³kxai³lu² nxū²kwai³yxau³xai³nx²ti³na³la². Kwa² yxo²i²yah³lxin¹ju³ta³la³ nxe³yah²-lxan³kxai²nān²tu³ nxū²kwai³yxau³sa²tē³nx²ti³na³la². Ju¹tai²li² i²yah³lxi¹lxa². ⁶Te²yā¹nxūn³sxā³ Kris²tu³jah¹lo²su² nxū²kwai³yxau³nx²ti³kxa² yā¹nxe³sxā³ nxū²kwai³yxau³sa²nūn³na³la². ⁷Te²yā¹nxūn³sxā³ Sū³na² i³kaix¹so¹jah¹lo²su² na¹ha²kxai³ yxo²xūn³sxā³ i³kwai²kxi¹nx²ta¹ju³ta² hxi²ka¹nhī³na¹wa². Nxe³-na¹ha²kxai³ nūh¹i²jah¹lxi³hē¹la². Txai²na² wxā²nxa³ta³lxa¹ kō³nxe³ti³ kāi³-jah¹lai¹tā² wain³txi³ i³hau³ko³tūh¹jah¹lxi³sā²nhe³la². Wxā³sxā³ yxo²xūn³txi³ i³kwai²kxi¹nx²ta¹kxa²yan³txi³su² nxe³ye¹nx²ta¹wa². ⁸Nxe³ha²kxai³:

—Ya²la³lyau³xa² ā³a³tū¹xā¹. Na¹kxan²ti³ hxi²kan¹txi³ ā³sa³si¹nxa³nha²wa². Wain³txi³ ā³non²ta³kxi²sa²sih¹nx²ta¹ju³ta² so¹lxi³ ten³sa²sin¹nha²wa². ⁹Nxe³-na¹ha²kxai³ txai²na² hxai²ya³lxi³kxi²ye²sa³ha²kxai³ wxāi²na³ i³nxai²na² nū³-kxūn³ye²yah³lxi¹nha²kxai³ ka³lih³sa³nha²wa². Jā¹nxe³sxā³ Txa²wā¹sū³na² e³kxi²to³ha¹wa². E³kxi²na¹te³nah¹lxi¹:

—Kō³rīn²to² tū³ka³txai²na² wi¹li²txai¹nhē³li¹. Jū¹nxa² sa²yxo²we¹txain¹-na³li¹. Yxān¹ta¹ ā²la² nū³kxūn³sxā³ sa²yxo²we¹txain¹ju³ta³nū³a² ten³sa³nhai¹. Nxe³na¹jau³xa² Txa²wā¹sū³na² e³kxi²to³ha¹wa². ¹⁰Jā¹nxe³na¹jut³su² ū³wha²-li¹lye¹nx²ta¹wa². Ne³ka³ta²sxā³ ū³sa²si¹hā³ū¹nx²ta¹tu¹wa². Nxa¹kxai²nān²tu³ wxā³na¹tāu³a² yxo²xūn³txi³ e³kxi¹nx²ta¹ju³ta² ten³sa²hī³nx²nxa³wa². Txa²-wā¹sū³na² i³hxi²kat¹sa³kxan²ti³ yxo²xūn³txi³ e³kxi¹nx²ta¹ju³ta² ten³sa²nxa³-nha²wa². Yxān¹ta¹ ā²la² nū³kxūn³ kāi²non³sxā³ yxo²i²ah³lxin¹kxi³nū³a² i³hxi²-kat¹sa³na²hē³la². Hai³txi³ ā³na¹nx²ti³ju³ta³nū³a² ten³sa²nxa³nha²wa².

¹¹Nxa²ha¹te¹ txa²wā³tā³nāu³xāi³. Ā³wa²su¹ta¹tu¹wa². Ka³lih³sxā³ yxau²-xai³jah¹lxi³hē¹la². Txa²wān³txai²li² sa²yxo²wet¹sah¹lxi³hē¹la². Sa²ye³kwē²-kxi²waun¹nyha¹jah³lxi³hē¹la². Wi¹yxo²we¹nyhu¹sxā³ yxau²xai³jah¹lxi³hē¹la². Hāu²non³sxā³ yxau²xai³jah¹lxi³hē¹la². Nxe³sxā³ Txa²wā¹sū³na² sa²kxai³lu² a³lxi²waun¹nyhu¹ki³ju³ta² ū³hū¹nē³jah¹lo²su² te²kxai³lu² sa²hāu²no³tē³ju³ta² ū³hū¹nē³jah¹lo²su² te²kxai³lu² ā³si³tē³kxi¹nx²ti³tu¹wa².

¹²Txa²wā¹sū³na² wān³txa² yxo²i²ah³lxin¹nha²kxai³ i³yxo²sai¹la²kxi²-nyha¹ju³ah³lxi³hē¹la².

¹³Ti¹ai²li² yxo²i²tū³ka³txa² a²yxo²ha³kxa¹ a²ha³ta³nxa² i³sa²si¹hā³ū¹nx²-tain¹na³la². ¹⁴Nxe³na¹jut³su² Je³su² Kris²tu³jah¹lai²na² Txa²wā¹hxi²kan¹ta² Si³yxau³jah¹lo²su² ha²kxai³ kāin² thāi³ti³la² a³lxi¹nx²ti³si¹ha¹jau³su² te³ni² Txa²wā¹sū³na² a³lxi¹nx²ti³si¹ha¹jau³su² te³ni² Txa²wā¹sū³na² Yāu³ka³jxah¹la² a²nū²kxi²sxā³ yxau³nūh¹nx²ti³si¹ha¹jau³su² te³ni² sa³nha²wa². Txai²li² Pau²-lah³lo²na¹xai²na² nxe³ye¹nx²ta¹wa². Ta³lu²na¹wa².

Kálatas

Pau²lah³lai²na² wān³txa² wa²su¹wa²sun¹jau³su²

1 ¹ Pau²lah³lo²na¹xai²na² ũ³wha²li¹la¹txā³nxa² ũ³hū¹nx²ta¹tu¹wa². Ka³la²-si²a²ko³xa² yxau³tū³kā³txi³ i³nxa², Je³su²jah³lai²na² wān³txa² yxo²i²sxā³ yxau²xai³tū³kā³txi³nāu³ i³nxa² ain³kxi²sah¹lxi³hē¹la². A²nū²khai³xa² kwa²i³-sa²si¹hā³sa²ta³nxa² a²nū²a² i³hxi²kat¹sain¹ta³nxa² jah¹lo²sin²nxa³wa². Je³su²Kris²tu³jah¹la² Txa²wā¹wī³na² Si³yxau³ka³khai³xa² nxe³ya³sxā³ i³hxi²kat¹sa²-sxā³ i³sa²si¹hā³sa³na²hē³la². Je³su² Kris²tu³jah¹lai²na² wān³txai³tā² i³hen³-txi³si¹ha¹jau³su² i³sa²si¹hā³sa³na²hē³la². Jā¹nxe³sxā³ Je³su² Kris²tu³jah¹la² ka³ten³su² i³sa²yxau³ti³hi¹ki³yah³lai¹ta³lxa²na³la², Txa²wā¹sū³na²sa³. ² Jā¹-nxa¹jau³xa² txa²wā¹tā³nāu³xai²na² yxau³a³sain¹tū³kā³txi³nāu³xa² yxo²ha³kxa¹jau¹xain²txi³ e³kxi²nxa²lxain¹na³la².

³ Nxe³ha²kxai³ Txa²wā¹sū³na² Si³yxau³jah¹la² Txa²wā¹wī³nu²su² ha²kxai³ Je³su² Kris²tu³jah¹la² Txa²wā¹hxi²kan¹ta² Si³yxau³jah¹lo²su² ha²kxai³ nxe³ya³-sxā³ kāin² thāi³ti³la² a³lxi²nx²ti³si¹hi² wxa²nxū²kwa¹i³nāu³a² ā³nhāu²no³txa²-lxi³si¹hi² nxe³nx²ti³si¹jau³su² ten³sa³nha²wa².

⁴ Jā¹nxe³jut³su² Je³su²jah³lain²txi³ ko³nxe³ti³ kāi³sxā³ yxau²xai³ki³ju³ta² sa²so¹kxi²nē³lhxā³ ya³lu²kxi²nē³ta¹hxai²ti³ai¹ti²tu³wa². Ya³lu²kxi²nē³lha²kxai³ a²ta³a² ko³nxe³te²a² hxi²ka² ā³non²ta³kxi²nē³na³la². Nxe³ju³tan¹te²kxa³ya³lhu² ti¹ai²na² yuh³xan¹ko³xai²na² yxau²xai³ki³tāu³a¹ a²nū²a² ko³nxe³ti³ kāi³ain¹-kxa² yā¹nxe³ju³ta¹la³ a³ya³ti²nē³lxa³lho³la². Jā¹nxe³ju³tai²li² Txa²wā¹sū³na² Si³yxau³jah¹la² a²ten³jut³su² na³la². ⁵ Jā¹nxe³ju³ta² sa²nēn¹kxi²ki³jah¹lai²-la¹wa². Sa²nēn¹kxi²ā³ki³sxa³lho³la². Wān³txi³khai³xai²la¹wa².

Txa²wā¹sū³na² wān³txa² wi¹jau³xa² yxau³ka³na³ka³na³tā³la².

⁶ Txa²wā¹sū³na² hi²sen³kxai³lu² i²sxā³ i³so¹nx²ti³ta¹hxai²ti³ai¹ti²tu³wa². Je³su² Kris²tu³jah¹la² kāin² thāi³ti³la² a³lxi¹nx²ti³ha²kxai³ Txa²wā¹sū³na² hi²-sen³kxai³lu² i²sxā³ i³so¹nx²ti³ta¹hxai²ti³ai¹ti²tu³wa². Nxe³nx²ti³kxan²ti³ sa²-yxo²ā³yah³lxi³ta¹hi¹nhē¹la². A²nū²a² ā³xa² hi²sen³kxai³lu² wān³txa² wi¹jau³xa² Txa²wā¹sū³na² wān³txi³sa²ki³lxo³jau³xai²na² i³yau¹ū¹nx²ti³ta¹hē¹la². I³yau¹-ū¹nx²ti³ha²kxai³ wān³txa² e³kxi¹nx²ta¹jau³xai³tā² wa³su³txi³ ā³yah³lxin¹nū²-hē³la². Wi¹lhin¹ki³lxo³tū³kā³txai²na² wān³txi³kxai³lu¹:

—Yau³xā³xai²li² i³tih³nxe³nx²ta¹jau³xai²na² so¹lxi³ wi¹jau³xai²la¹wi¹. Nxe²ki³ha¹kxi¹nx²ti³ta¹hē¹la². Nxe³ju³ta² hxi²ye¹ta³lxi³sah¹lxi¹nhē¹la². Nxe³ha²-kxai³ āin²ti³sa³sih¹yah³lxi¹nhē¹la². ⁷ Jā¹nxe³jau³xai²li² yau³xā³xa² wān³txa² wi¹jau³la³ yū²nxa³wa². Hāi¹nx²na³la². Hāi¹sxā³ ā³ke³tū¹nx²tain¹ju³ta² so¹lxi³te³nain¹na²hē³la². Nxe³nx²txai¹nha²kxai³ wān³txai²li² Je³su² Kris²tu³jah¹la²

ĩ³yau¹ũ³jau³xai²li² ko³nxe³ti³ ĩ³ya¹te³lhxā³ ain¹nũ²hē³la². ⁸Nxe³to³ta¹ oh³xan¹-jah¹lai²la³ ta³nxa² a²nũ²a² ĩ²li³te²la³ ta³nxa² wān³txa² e³kxi¹nx²ta¹jau³xai³tā² ĩ³yat¹sxā³ ĩ³yau¹ũ¹nx²ti³ke³la³te²kxai³ Txa²wā¹sũ³na² hi²sen³su² ko³nxe³ti³ ĩ³yĩ¹lain¹tu¹wa². Te²yā¹nxe³sxā³ Sũ³na² wān³txa² ĩ³ya¹ta¹ke³la³te²kxai³ ko³-nxe³ti³ ĩ³yĩ¹li²sa²nũ³nhĩ³nx²na³la². Nxe³te³nah¹lxi¹:

—Ko³nxe³ti³hin¹khaix¹ni¹lxi¹. Txa²ye³nāu³a² wxā³sxā³ yxau³ya³sah¹-lxin¹ju³ta² yũ²nxa³lho³li¹. Sũ³na² a²wān³txi³kxai³lu² nxe³sa²hĩ³nx²na³la². ⁹Kxā³nxa² e³kxi¹nx²ta¹ta¹ti²tu³wa². Jā¹nxa¹wa². A²nũ²a² wxā³kxai³nān²tu³ wān³txa² Je³su² Kris²tu³jah¹la² ain³kxi²sah²lxin¹jau³xai³tā² ā³sxā³ ĩ³yat¹-sxā³ yau³xā³xa² ĩ³yau¹ũ¹nx²ti³kxai³nān²tu³ Txa²wā¹sũ³na² hi²sen³kxai³lu² ko³nxe³ti³ ĩ³yĩ¹li²hain¹tu¹wa². ¹⁰Jā¹nxa¹ju³tu³ a²nũ²a² so¹lxi³ wi¹le³kxi²-sain¹ju³ta² ten³sa²nxa³nha²wa². Hāi¹sxā³ Txa²wā¹sũ³na² wi¹le³kxi²sa²ju³ta² ten³sa²nha²wa². Te²yā¹nxe³sxā³ a²nũ²a² so¹lxi³ wi¹lxo³kxai³na¹kxe³su² kái³-a¹kxai³nān²tu³ wai³nhĩ³nx²nxa³wa². Kris²tu³jah¹la² so¹lxi³ wi¹lxo³kxai³na¹-kxe³su² kái³a¹kxai³nān²tu³ wai³nhĩ³nx²na³la². Nxe³na¹kxai³nān²tu³ Kris²tu³-jah¹lai²na² wān³txa² a²wa³ka³li³lot³sxā³ yxau³xai³lhĩ³na¹wa².

Txa²wā¹sũ³na² hxi²ka² Pau²lah³la² ĩ²sxā³ ĩ³so¹jau³su².

¹¹Txa²wā³tā³nāu³xāi³. ĩ³ye³kxi¹nx²ta¹tu¹wa². Wān³txa² wi¹jau³xa² e³kxi¹-nx²ta¹jau³xai³tā² hai³txi³ a²nũ²a² wān³txi³sxa³wa². ¹²Nxe²nxa³ha²kxai³ hai³-txi³ a²nũ²la³ ĩ³tih³nxe³sa²jau³sxa³ha²kxai³ kwa²wān³txa² toh³lxi¹jau³su² ĩ³yau¹ũ¹nxa²lxi³nxa³ha²kxai³ nxe³na¹wa². Nxe³na¹ha²kxai³ Je³su² Kris²tu³-jah¹la² hi²sen³su² ĩ³yau¹ũ³sa²na²hē³la².

¹³Ju³te²a² in³jah³lo²sa¹wa². Nxe³ha²kxai³ wān³txa² Txa²wā¹sũ³na² hi²-sen³su² Moi³se²ah³lu¹tai²na² kwa³na³ain¹jau³xu¹tai²na² sa²yo²we¹te²jah³lo²-sa¹hē³la². Je³su²jah³lai²na² wān³txa² yxo²ĩ²tũ³ka³txa² sa²yo²ā³hxa³te³lhxā³ nũ³kxũn³txi³ khāuh³lxa³tai¹na¹hē³la². Kxā³nxai³tā² kái³a¹ju³ta² nxa¹tai¹-ti²tu³wa². ¹⁴Txa²we³si¹nu¹tai²na¹ ya³lo³txi³khaix¹nxe³sxā³ sa²yo²we¹te²-sa¹wa². Txa²nũ³ka³txa² txa²ha³tih³xa² ya³lo³txi³sxā³ sa²yo²we¹tain¹na²-hē³la². Nxain¹kxan²ti³ txa²li²ā²la² kāin² ya³lo³txi³sa²hē³la². Wān³txu¹tai²na² ā³na¹ti³hex¹sa²nxa³hē³la².

¹⁵Nxe³nxa²ha¹te¹ a²ha² kxā³nxa¹ txa²hā³ka³na² a²ē¹na² yxau³ne³ha¹hi¹-nũ¹tai²na² Txa²wā¹sũ³nu²kxai³lu² ĩ²sa²sxā³ so¹sa³nũ²hē³la². Na¹te²sa¹ha²-kxai³ txo¹na¹tāu³a² kāin² thāi³ti³la² a¹lxi²sa²sxā³ Sũ³na² wān³txa² wi¹jau³xa² u²lxi¹lhxā³ ĩ³hen³txi³si¹hai¹na¹jau³su² ĩ³sa²si¹hā³sa²na²hē³la². ¹⁶Te²yā¹nxe³-nũ²la² Sũ³na² wān³txa² wi¹jau³xa² ĩ³yau¹ũ³sa²jau³xai³tā² jāx¹jau³xa² Ju³te²a² nũ³ka³txi³sxa³te²a² ĩ³yau¹ũ¹te³lhxā³ ĩ³sa²si¹hā³sa²na²hē³la². Nxe³ha²kxai³ a²ki³lha³lxa² Je³su²jah³lo²si²ha²kxai³ ĩ³yau¹ũ³sa²na²hē³la². Nxe³na¹ha²kxai³ hai³txi³ a²nũ²a² e³kxain¹sān²nxa³hē³la². E³kxain¹nxa³ju³ta²sa¹:

—Īh¹jau³ta³ ĩ³yau¹ũ³ain¹te³la¹ji¹wi¹? Na¹jau³su² e³kxain¹nxa³hē³la². ¹⁷Te²-yā¹nxe³sxā³ Ta³mas²ko²thi³na² yxau³na¹hi¹nai³tā² a²wi¹lhĩ¹na² Sũ³na² ĩ²sxā³ ĩ³so¹tũ³ka³txa² Je³ru³sa³lē²thi³na² yxau³ain¹te²a² ai³sxā³ ĩ²ain¹nxa³hē³la². Hāi¹sxā³ A²ra²bi²a²ko³xa² so¹lxi³ ai³la¹hē³la². Ai³la¹ka³tu³ Ta³mas²ko²thi³na² sa²kxai³ ĩ³xi²sxā³ yxau³xai³la¹hē³la². ¹⁸Nxe³na¹nũ²la² ye³ha¹li¹ ka³na³ki¹ kwē³-kon³sxā³ yxau³sā²na¹nũ²la², Pe²jah³la² ĩ²te³lhxā³ Je³ru³sa³lē²thi³na² ai³sxā³ ka³la³na¹hē³la². Ai³sxā³ ka³la³na¹nũ²la² ye³ha¹li¹ ye³ha¹li¹ ye³ha¹li¹ ye³ha¹li¹ ye³ha¹li¹ ye³ha¹li¹ ka³na³ki¹ a³lan²ni²tāu³a² 15 nxe² a³la²ni²sxā³

yxau³ya³ha¹hē³la². ¹⁹Yxau³ya³ha¹tāu³a² Je³su²jah³la² Txa²wā¹hxi²kan¹ta² Si³-yxau³jah³lo²si²ha²kxai³ nxe³jah³la² a²lo³na² kái²nxa³jah³la² so¹lxi³ i²a¹hē³la². A²nxe³jah³lai²li² a²i³lxa² Ti³a²kah³lo²su² na²hē³la². Txa²wā¹sū³na² i²sxā³ i³so¹-tū³kā³txu¹ta¹li² ā³xa² i²nxa³hē³la².

²⁰Jā¹nxa¹jut³su² wān³txa² kwēn¹ta² ū³wha²li¹lū³hū¹nx²ta¹txā³nxai²li² ya²-la³tū³tā³la². Wān³txi³khai³xai²la¹wa². Txa²wā¹sū³na² i²nē³na³la². Nxe³ha²kxai³ kō³nxa² i³ki³han³jau³xa² i³ye³ya³nx²ti³nxa³lho³la².

²¹Jā¹nxe³jut³su² nxe³na¹nū²la² Je³ru³sa³lē²thi³na² a³li³sxā³ ai³na¹-hē³la². A³li³sxā³ ai³na¹nū²la² Si²ri³a³ko³xa² Si³li²si²a²ko³xa² nxe³tāu³a² ko³-ha¹li¹ ai³lha²thet³ta¹hē³la². ²²Nxe³na¹tāu³a² Kris²tu³jah³la² wān³txa² yxo²-i²tū³kā³txa² Ju³te²a²ko³xan¹te²a² hai³txi³ i²sai¹nxa³hē³la². ²³Hāi¹sxā³ o¹la³kxi²na¹ju³ta² so¹lxi³ txa²ha³tā³nxa² so¹lxi³ ain³kxi²sain¹ta²nū³se¹la². Ain³kxi²sain¹te³nah¹li¹:

—Khāuh³lxa³ti³nē³jah³lai¹ta³lxi³ Je³su²jah³lai²na² wān³txa² yxo²i²kj³-ju³ta² te³nxa³jau³su² hxa³kxi²nē³te³lhxā³ jah³lai¹ta³lxi³ a²kwēn¹ta¹na¹ yxo²i² ā³si³wxe³ta¹hē³li¹. Nxēn³tain³tain¹to³ta¹hē³la². ²⁴Nxe³ha²kxai³ yxo²-i²a¹ju³ta² i³ka³lih³ ā³si³wxen³tain¹ta¹hē³la². Nxe³sxā³ Txa²wā¹sū³na² kāin² i³sa²nēn¹kxain¹ta¹hē³la².

Sū³na² i²sxā³ i³so¹tū³kā³txi³nāu³xa² i³ha¹txi²jau³su²

2 ¹Nxe³nū²la² kwē³kxa² ka³lxa¹txi³ 14 nxe² hxi²ka² hxa³sxā³ āh¹ ha¹li¹ ha¹li¹ wxa²sa³wa²la³kxi²nūn³ka³tū³ kwe³kon³tāu³a² Je³ru³sa³lē²thi³na² ā³wa³li²na¹hē³la². Bar³na³be²ah³lai¹tā² txai²na² nxe³sxā³ Ti²to³jah³la² tē³sxā³ wa³li²ya³ha¹hē³la². ²A²kxā³nxai³tā¹ Txa²wā¹sū³na² hi²sen³kxai³lu² wa³li²si¹-sa²jau³su² wā²nxūh¹ e³kxi²sa³na²hē³la². Wā³li²nū²la² a²nū²a² hxi²kan¹txi³su² ye²yhai¹te²a² yxo²i²te²si²ha²kxai³ nūh¹e³kxai³na¹hē³la². Txa²wā¹sū³na² wān³txa² wi¹jau³xai²na² Ju³te²a² nū³kā³txi³sxa³te²a² i³hen³txai¹na¹jau³-xai³tā² i³yau¹ū³hai¹na¹hē³la². O²la³kxai³na¹ju³ta² ten³sai¹nhi³txa²nxa³khih³ nxa¹hē³la². Nxe³sxā³ ā³ne³wxe³sai¹nxa³ke³la³te²kxai³ a²yan¹nāu³a² o²la³-kxi²na¹kxe³nū³su² ā³na¹sain¹kxa²yan³txi³su² na¹hē³la². ³Nxe³na¹kxan²ti³ Ti²to³jah³la² ā³si³tē³kxi²sa²jah³la² Ju³te²a² nū³kā³txi³sxa³kxan²ti³ wi¹le³-kxi²nyhai¹na²hē³la². Ju³te²ah³la² a²ki³lha³nāu³xa² a²ki³wā²la² ū³sa³si³-tū³ko¹kā¹nyhai¹nhxai²na²hē³la². Jā¹nxe³ju³ta² wet¹si¹jau³su² hai³txi³ kwa³-na³ai¹nxa³hē³la². ⁴Nxe³ju³ta²li² a²kxā³nxai³ yxo²i²ki³lxo³tū³kā³txa² hāi³a² wih³sxā³ ā³ya³wi²kxi²xain¹sīn¹na²hē³la². Nxe³sain¹sīn¹sxā³ Je³su² Kris²tu³-jah³lai²na² wān³txa² yxo²i²si¹na¹ha²kxai³ ā³wa²sut³sxā³ yxau³si¹na¹ju³ta² te³-nain¹si¹nxa³hē³la². Hāi¹sxā³ Moi³se²ah³lu¹ta¹na² kwa³na³jau³xu¹ta¹na² āh¹ sa²yxo²wet¹si¹na¹ju³ta² so¹lxi³ te³nain¹sīn¹na²hē³la². Nxe³si¹sain¹sīn¹jau³su² nxēn³tain¹sīn¹na²hē³la². ⁵Nxēn³tain¹sīn¹kxan²ti³ Je³su²jah³lai²na² yxo²i²-ki³kxe³su² ya²la³lyau³su² ha²kxai³ i³ya¹tain¹ju³ta² ten³sa²si¹nxa³hē³la². Ju³-te²a² nū³kā³txi³sxa³te² i³nxa² yah³lxin¹kxan²ti³ hxi²kan¹txi³ yxo²i²yah³lxī¹-lxa², Ju³te²a² nū³kā³txa² wen¹yah³lxan³kxan²ti³na². Nxe³ha²kxai³ hai³txi³ ā³ne³to³ti³hex¹yain¹si¹nxa³hē³la².

⁶Nxe³yān¹ta¹ hxi²kan¹ti³ nū³kā³txa² txah²yau³xa² e³kxi²sai¹nxa³hē³la². Txa²wā¹sū³na² ye³na² kāin²te²su² ta³nxa² kái²nxa³te²su² ta³nxa² yū³ye²te²-sxa³yu²hē³la². Te²yā¹nxūn³te²sa¹wa². ⁷Jā¹nxa¹jut³su² txai²na² sa²kxai³lu² Ju³te²a² nū³kā³txi³sxa³te²a² i³sa²si¹hā³ū¹sai¹nha²kxai³ Pe²jah³la²kxai³lu²

Ju³te²a² nū³kā³txa² i³sa²sa¹hā³ū¹ha²kxai³ nxe³sain¹sin¹na²hē³la². Je³su²jah³-
lai²na² wān³txa² i³yau¹ū³si¹yhe²nha¹jau³su² i³sa²si¹hā³ū¹sain¹sin¹na²hē³la²,
Txa²wā¹sū³na²sa³. Ju¹ta²i²li² a³la³kxain¹na²hē³la². ⁸Nxe³ha²kxai³la¹ Txa²wā¹-
sū³na² hi²sen³kxai³lu² i³hxi²kat¹sxā³ i³sa²si¹hā³ū¹yha³sain¹na²hē³la². Pe²jah³-
lai²na² sa²kxai³lu² Ju³te²a² nū³kā³txa² i³hxi²kat¹sxā³ i³sa²si¹hā³ū¹hi² txai²li²
Pau²lah³lo²na¹xai²na² Ju³te²a² nū³kā³txi³sxa³te²a² i³hxi²kat¹sxā³ i³sa²si¹hā³-
ū¹hi² ya³sain¹na²hē³la². ⁹Jā¹nxa¹jut³su² Ti³a²kah³la² Pe²jah³la² Jo³āu²ah³la²
yah³lxi³sxā³ a²hxi²kxan¹ti³la³ye²ha²kxai³ Txa²wā¹sū³nai²na² kāin² thāi³ti³la²
a³lxi²sa³kxe³su² e³lxah²lxi³ye²ha²kxai³ i³sa²si¹hā³ū¹ha¹ju³ta² wi¹le³kxi²sain¹-
na²hē³la². Nxe³sai¹nha²kxai³ Bar³na³be²ah³la² txai²na² ya³sxā³ i³nxū²kwai³-
lxū¹ya³sain¹te³lhxā³ hxi²ki³ya³sain¹na²hē³la². Hxi²ki³ya³sain¹te³nah¹lxi¹:

—Txa²wā¹sū³na² a²ten³jau³su² hī¹na² kāin² ā³ne³wxe³si¹na¹wi¹. Nxe³-
sī¹na¹ha²kxai³ Bar³na³be²ah³la² wxāi²na² nxe³ja³hin¹sxā³ Ju³te²a² nū³kā³-
txi³sxa³te²a² ai³ya³hin¹ju³ta² wai³ni² txai²na¹xai²na² Ju³te²a² nū³kā³txi³su²
txa²wā¹nū³kā³txi³khai³xa² ai³la¹ju³ta² wai³ni² nxe²na³li¹. ¹⁰Nxe² ai³yah³lxin¹-
kxai²nān²tū³ hāi¹sxā³ txa²wā¹tā³nāu³xa² Je³ru³sa³lē²thi³nān¹te²na² yen³kxi³-
txa²te²na² nxe³wā²na³ain¹ya³txa³hē¹li¹. Nxe³sain¹sin¹na²hē³la². Nxe³ju³ta²i²li²
wi¹lhin¹sxā³ kāi³yah³hxai²na¹hē³la².

Pau²lah³lai²na² a²yo²wān³txa² Pe²jah³la² i³kwai²kxi²jau³su²

¹¹Nxe³yān¹ta¹ Ān³ti³o³ki²a²thi³na² yxau³na¹hi¹nai³tā² Pe²jah³lai²tā² wxā³-
na²hē³la². Wxā³nū²la² hā²wxān³txa³ wain³txi³ o²la³kxi²nxa³ha²kxai³ i³kwai²-
kxi²na¹hē³la². ¹²A²kxā³nxa² Ti³a²kah³lai²tā² a²sa³wi³ha³lxa² sa²si¹hā³ū¹sxā³
wxā³ain¹na²hē³la². Ain¹ta¹ wxā³ai¹nxa³tā³lxa¹ Pe²jah³lai²na² sa²kxai³lu² Ju³-
te²a² nū³kā³txi³sxa³te²su² kxan²ti³ ā³nū²kxi²sxā³ ā³wxe³sxā³ yain³yah³lxi³-
na²hē³la². Nxe³nxa²ha¹te¹ Ti³a²kah³lai²na² sa³wi³ha³lxa² wxā³yai¹nhi¹na¹
Pe²jah³lai²na² hi²sen³kxai³lu² Ju³te²a² nū³kā³txi³sxa³te²a² ā³ya²sa³wxe³sxā³
yain³na²hē³la².

—Ju³te²a² wān³txa² so¹lxi³ sa²yo²we¹nha²tū³kā³txa² kō³then³txi³sa³-
ha³tā¹. Nxe³jau³su² yuh³lxi³jau³su² ā³ya²sa³wxe³sxā³ yain³na²hē³la². ¹³Nxe³-
kxa²yu³su² Ju³te²ah³la² nū³kā³txa² yxo²i²te²a² yuh³lxi³jau³su² ā³ya²sa³wxe³
ā³si³wxe³yah³hain¹na²hē³la². Ai³lhxā³ Bar³na³be²ah³la² hi²sen³su² te²yā¹nxe²
ā³kāi³ ā³si³wxe³nūn³na²hē³la². ¹⁴Nxe³ju³ta²i²li² Je³su²jah³la² wān³txa² wain³-
txi³ sa²yo²we¹ta¹i¹nxa³ha²kxai³ Pe²jah³la² i³kwai²kxi²na¹hē³la². A²nū²a² yxo²-
ha³kxa¹ ā³nū¹tain¹tāu³a² hī³ta¹hē³la². Hī³ta¹te³nah¹lxi¹:

—Nxe³sa²lxi¹. Wxāi²na² Pe²jah³lo² i³nxa² Ju³te²a² in³txi³si¹lxi¹. Nxe³yān¹ta¹
Ju³te²a² nū³kā³txi³sxa³te²a² yā¹nxe² kāi³lxi¹. Hai³txi³ Ju³te²a² in³txa² yā¹nxe²
kāi³xa³lxi¹. Nxe³ha²kxai³ a²nū²a² yxo²ha³kxa¹ Ju³te²an¹jah¹la² yā¹nxe² kāi³si¹-
hai¹nīn¹jau³su² kwa³na³ai¹ni¹lxi¹. Nxe³sxā³ kāi³xān³kxe³su² a²nū²a² yxo²ha³-
kxa¹ sa²yo²we¹txain¹si¹ja³kxā³ni¹lxi¹. Ju¹ta²i²li² wai³nxa³wi¹. Nxe³ai¹na¹hē³la².

A²nū²a² a²yo²ha³kxa¹ yxo²i²kxi³jau³nū³su²

¹⁵Jā¹nxe³jut³su² Ju³te²a² nū³kā³txa² nxe³sin¹te²sa¹wa². Hai³txi³ a²nū²a²
ā³xa² nū³kā³txi³su² nūn³sin¹nxa³wa². Kō³nxe³ti³ kāi³ain¹kxa² yā¹nxūn³sin¹-
te²txā³wa². ¹⁶Nxe³si¹na¹kxan²ti³ Moi³se²ah³lu¹ta²na² kwa³na³jau³xa² sa²yo²-
wet¹si¹na¹kxan²ti³ hai³txi³ Txa²wā¹sū³na² sa²kxai³lu² wain³te²lot³sa²si¹nhi²-
nxa³wa². Hāi¹sxā³ Je³su² Kris²tu³jah³la² wān³txa² yxo²i²si¹na¹kxai²nān²tū³

wain³te²lot³sa²si¹nh³nx²na³la². Jā¹nxe³jut³su² Je³su² Kris²tu³jah³lai²na² wān³-
txa² yxo²i²si¹na¹wa². Yxo²i²si¹na¹ha²kxai³ Txa²wā³sū³na² sa²kxai³lu² wain³te²-
lot³sa²si¹nh³nx²na³la². Yxān¹ta¹ Moi³se²ah³lu¹ta¹na² kwa³na³jau³xa² sa²yxo²-
wet¹si¹na¹kxan²ti³ nxe³ju³ta¹li² hai³txi³ wain³te²lot³sa²si¹nh³nx²na³wa².
Nxe³jau³xu¹ta¹na² hxi²kan¹txi³ wain³te²lot³sa²si¹te²sxa³yu²hē³la². ¹⁷Nxe³-
ha²kxai³ Txa²wā³sū³na² wain³te²lot³sa²si¹ju³ta² so¹lxi³ ten³sa²si¹nha²kxai³
Moi³se²ah³lu¹ta¹na² kwa³na³jau³xa² ā³a¹hē³la². Je³su²jah³lai²na² wān³txa²
so¹lxi³ yxo²i²si¹na¹hē³la². Nxe³si¹na¹ha²kxai³ a²nū²a² nxe² e³kxi²sain¹si¹na²-
hē³la². Nxe³sain¹si¹te²nah¹lxi¹:

—Moi³se²ah³lu¹ta¹na² kwa³na³jau³xa² ā³yah³lxi¹nha²kxai³ Ju³te²a² nū³ka³-
txi³sxa³te²a² yā¹nxe² ko³nxe³ti³ kái³yah³lxi¹lxi¹. Nxe² ān³kxe³tū¹sain¹si¹na²-
hē³la². Jā¹nxe³ju³kxai³lu² nxe³si¹na¹ke³la³te²kxai³ Je³su² Kris²tu³jah³la² ko³-
nxe³ti³ kái³ti³h¹sain¹si¹nh³nx²na³la². Yxān¹ta¹ Je³su² Kris²tu³jah³la² hai³txi³
ko³nxe³ti³ kái³ti³hit¹sain¹si¹nxa³wa². ¹⁸Te²yā¹nxe³sxā³:

—Ko³nxe³ti³ kái³a¹ju³ta² sa²wa²su¹sa²te²ji¹xā¹. Na¹jau³su² Moi³se²ah³lu¹-
tai²na² kwa³na³jau³xai²na² sa²kxai³lu² yxo²i²xi²na¹ke³la³te²kxai³ ko³nxe³ti³
kái³a¹ju³ta² kái²n yū³h³si¹na¹wa². Nxe³na¹ke³la³te²kxai³ ko³nxe³ti³ kái³a¹ju³ta²
e³lai²na¹ yū³sa²h³si¹nx²na³la². Nxe³ju³ta¹li² ten³ti³hex¹sa²nxa³nha²wa². ¹⁹Jā¹-
nxe³ha²kxai³ Moi³se²ah³lu¹ta¹na² kwa³na³jau³xai²li² a²ē¹na² sa²hau³kot³-
si¹sa²ju³ta² ten³sa²nxa³nha²wa². Nxe³sa²nxa³kxe³su² Moi³se²ah³lu¹ta¹na²
kwa³na³jau³xai²li² ā³wa²sut¹sxā³ yxau³na¹wa². Je³su²jah³lai²na² wān³txa²
i³yau¹ū³sa²na²hē³la². I³yau¹ū³sa²jau³xa²sa¹, txa²ē¹nāu³ai²na² ko³nxe³khaix¹-
ye²na¹ha²kxai³ wā²nxū¹ sa²hau³ko³sa²ju³ta² hxi²kan¹sa²nxa³ha²kxai³ nxe²
i³yau¹ū³sa²na²hē³la². Nxe³na¹ha²kxai³ nxe³h¹nān¹te²tu³ kwa³na³jau³xu¹-
tai²na² ā³na¹la³kxi²na¹ha²kxai³ Txa²wā³sū³na² ka³ten³su² yxau³xai³la¹ha²-
kxai³ nxe³na¹wa². ²⁰Jā¹nxe³sxā³ Je³su²jah³lai²na² wān³txa² yxo²i²a¹hi¹nai³tā²
kwa³na³jau³xu¹ta¹na² ā³wa²sut¹sxā³ yxau³na¹hē³la². Ā³wa²sut¹sxā³ yxau³na¹-
ha²kxai³ Kris²tu³jah³la² txa²ē¹nāu³ai²na² yxau² ā³si³wxe³ya³sain¹na²hē³la².
Nxe³ya³sain¹kxe³su² kxā³kxai³ Je³su² Kris²tu³jah³la² i³hxi²ki¹la³kxain¹sxā³
ya³lu²kxi²nē³ta¹hxai²ti³ai¹ti²tu³wa². Te²yā¹nxe³kxe³hū³nxe² i³hxi²ki¹la³-
kxi²ya³sain¹nūn³na²hē³la². Ne³ya³sai¹nh¹nān¹te²tu³ kwa³na³jau³xu¹ta¹na²
ā³wa²sut¹sxā³ yxau³xai³te²sa¹wa². Nxe³ha²kxai³la¹ txa²si³khai³xa² ka³ten³su²-
na¹kxan²ti³ Kris²tu³jah³la² a²ka³ten³si³na² so¹lxi³ nxu²kwai³yxau³sa²na³la².
Nxe³sa²ha²kxai³ nxe³h¹nān¹te²tu³ Je³su² Kris²tu³jah³la² so¹lxi³ nū³kxūn³txi³
i³hxi²kat¹sa³jah³lai²la¹wa². Je³su² Kris²tu³jah³lai²li² Sū³na² Ta²hah³lo²su² ha²-
kxai³ a³lxi²nē³jah³lai²la¹wa². A³lxi²nē³lha²kxai³ wā²nxū¹lxi³ ya³lu²kxi²nē³-
lain¹jah³lai²la¹wa². A³nxe³jah³la² yxo²i²sxā³ yxau³xai³la¹wa². ²¹Jā¹nxa¹jut³su²
Txa²wā³sū³na² kái²n thāi³ti³la² a³lxi²nē³lha²kxai³ Je³su² Kris²tu³jah³la² ya³-
lu²kxi²nē³ta¹hxai²ti³ai¹ti²tu³wa². Nxe²e³kxi²nē³ke³la³te²kxai³ nxe³te²nah¹lxi¹:

—Moi³se²ah³lu¹ta¹na² kwa³na³jau³xu¹ta¹na² yxo²i²yah³lxi¹nha²kxai³ e³kxi¹-
nx²ta¹te²nah¹lxi¹: “Wain³te²lo³ti¹lxi¹. Nxa²lxa¹wi¹.” Nxe³ke³la³te²kxai³ kwa²ya³-
lu²kxi²nē³lai¹nh³nx²na³la². Yxān¹ta¹ hai³txi³ ti³hex¹sa²nxa³wa². Kris²tu³jah³la²
so¹lxi³ a²ē¹na² sa²wa²su³kxi²sain¹ju³ta² yxo²i²sxā³ yxau³xai³te²sa¹wa².

Wān³txa² kwa³na³jau³xu¹ta¹na² wxa²wa²su¹kxi²nē³te²la¹xā³?

3 ¹Nxe³ha²kxai³ Ka³la²si²a²ko³xan¹te²nāu³ i³nxa² ne³the³the³kxi²yah³-
lxa³lxa². Kái²n i³ki³ha¹kxi¹nx²tain¹nū²hē³la². Je³su² Kris²tu³jah³la²

ĩ³hxi²kĩ¹la³kxai¹ju³ta² wain³txi³ ĩ³yau¹ũ¹nx²ta¹tai¹ti²tu³wa². Wi¹la³la³-
kxi²yah³lxin¹tai¹ti²tu³wa². ²Nxe³yah³lxĩ¹nha²kxai³ yau³ka³na³ka³nat³sxā³
ĩ³yau¹ũ¹sah¹lxĩ¹hē¹la². Txa²wā¹sũ³na² A²yāu³ka³txa² ĩ¹nx²e² ĩ³nxũ²kwai³-
wi¹nx²ti³lhai¹la²? Moi³se²ah³lu¹tai²na² kwa³na³jau³xu¹tai²na² sa²yo²we¹-
jah³lxin¹ju³tan¹te²kxa³yan³tu³ tã³nxā² hāi¹sxā³ Je³su²jah³lai²na² wān³txa²
yo²i²ah³lxin¹ju³tan¹te²kxa³yan³tu³ tã³nxā² ĩ¹jau³su² hĩ³te³la¹xā³? ³Ne³-
kan²kxi²khaix¹yah³lxĩ¹la². Nxe³ha²kxai³ Je³su²jah³lai²na² wān³txa² ān³si³-
tē³kxi²yah³lxĩ¹nhĩ¹nai³tā² Txa²wā¹sũ³na² A²yāu³ka³txa² ĩ³hxi²ka¹txa²lxĩ¹tai¹-
ti²tu³wa². Yxah³lxin¹ta¹ hĩ¹nai²li² Sũ³na² Yāu³ka³txa² ā³yah³lxin¹ta¹lu¹wa².
Nxe³yah³lxin¹sxā³ wxa²ē¹nān¹jau³kxai³lu¹:

—Txa²sa²nē¹nha¹ju³khai³xa² so¹lxĩ³ ān³si³tē³kxai¹na¹nha¹. Yah³lxin¹jau³-
xai²li² wain³ti³hē¹nx²nxā³wa². ⁴Te²yā¹nxē³sxā³ Je³su²jah³lai²na² wān³txa²
ān³si³tē³kxi²yah³lxin¹ju³tan¹te²kxa³ya³lhu² khāuh³lxa³ti³nha²khai¹yxah³lxin¹-
tai¹ti²tu³wa². Nxe³yah³lxin¹sxā³ Txa²wā¹sũ³na² Yāu³ka³txa² ĩ³hxi²kat¹jah³-
lxin¹tai¹ti²tu³wa². Nxe³ju³tai³tā² kwa² ā³na¹sxā³ sa²yo²ā³ah³lxin¹ta¹thai¹la²?
⁵Te²yā¹nxē³sxā³ Txa²wā¹sũ³na² hi²sen³kxai³lu² A²yāu³ka³txa² ũ³hũ¹nx²-
ti³ha²kxai³ wā³nxĩ¹sxā³ o²la³kxi¹nx²ti³ha²kxai³ nxe³nxā²lxĩ¹tai¹ti²tu³wa².
Hai³txi³ Moi³se²ah³lu¹tai²na² kwa³na³jau³xu¹tai²na² sa²yo²we¹jah³lxin¹ju³-
tan¹te²kxa³ya³lhu² Sũ³na² Yāu³ka³txa² ũ³hũ¹nx²ti³xa³tai¹ti²tu³wa². Yxān¹ta¹
Txa²wā¹sũ³na² wān³txa² wi¹jau³xa² yo²i²sxā³ yxau³yah³lxĩ¹nha²kxai³ Sũ³na²
Yāu³ka³txa² ũ³hũ¹nx²ti³tai¹ti²tu³wa².

⁶Nxe³ha²kxai³ Txa²wā¹sũ³na² ũ³wha²li¹txā³nxu¹tai²na² e³te³nah¹lxĩ¹:

—A³bra³āu²ah³la² sa²kxai³lu² Txa²wā¹sũ³na² wān³txa² yo²i²ta¹hxai²hē¹li¹.
Nxe³ju³tan¹te²kxa³ya³lhu² Txa²wā¹sũ³na² hi²sen³su² a²ko³nxē³ti³ kãi³ju³ta²
nē³wā²na³sxā³ wain³te²lo³ta¹hxai²hē¹li¹. Nxe³ta¹hxai²hē¹la². ⁷Nxe³ha²kxai³
te²yā¹nxē³ Je³su²jah³lai²na² wān³txa² yo²i²sxā³ yxau³te²na² so¹lxĩ³ A³bra³-
āu²ah³la² a²nē³tah²nāu³la³ti³hit¹jah¹lai²la¹wa². ⁸Te²yā¹nxē³sxā³ a²kxā³-
nhxĩ¹nu¹tai²na² Ju³te²a² nũ³ka³txi³sxā³te²a² yo²i²ju³tan¹te²kxa³ya³lhu²
Txa²wā¹sũ³na² hi²sen³su² wain³te²lo³tain¹si¹ja³kxa³nũ³sxu² ā²la² a³la³kxi²ta¹-
hxai²ti³ai¹ti²tu³wa². Txa²wā¹sũ³na² ũ³wha²li¹txā³nxũ¹tai²na² nxe³ta¹hxai²ti³-
ai¹ti²tu³wa². Nxe³ha²kxai³ A³bra³āu²ah³lu¹tai²na² sa²kxai³lu² Sũ³na² wān³txa²
wi¹jau³su² ĩ³yau¹ũ¹ta¹hxai²ti³ai¹ti²tu³wa². Nxe³te³nah¹lxĩ¹:

—Wxāi²kxai³ hĩ¹na² yo²i²in¹ju³tan¹te²kxa³ya³lhu² kxā³nāu³a¹ a²nũ²a² nũ³-
ka³txi³nāu³xa² yo²ha³kxai¹ ul²yxau³ta³kxi² kxan²ti³ wi¹lhĩ¹ti³hi¹tai¹na¹-
tu¹wi¹. Txa²wā¹sũ³na² nxe³ta¹hxai²ti³ai¹ti²tu³wa². ⁹Jā¹nxē³ha²kxai³ A³bra³-
āu²ah³lu¹ta²kxai³ yo²i²ju³tan¹te²kxa³ya³lhu² Txa²wā¹sũ³na² hi²sen³kxai³lu²
wi¹lhĩ¹ti³hi¹ta¹hxai²ti³ai¹ti²tu³wa². Te²yā¹nxē³sxā³ a²nũ²a² ĩ²li³te²a² yo²i²-
kxai²nān²tu³ wi¹lhĩ¹ti³hi¹tũn³tu¹wa².

¹⁰Nxe³yān¹ta¹ a²nũ²a² ĩ²li³te²a² a²ē¹nān¹jau³kxai³lu¹:

—Wain³te²lot³sa²ju³ta² ten³sa³nha¹. Nxe³nha¹ha²kxai³ kwa³na³jau³xu¹-
tai²na² sa²yo²we¹sxā³ kãi³a¹tũ¹xā¹. Nxe³jau³tu³ nxe³to³ta¹ hai³txi³ wain³-
te²lo³ju³ta² yũ²nxā³lho³la². Moi³se²ah³lu¹tai²na² kwa³na³jau³xu¹tai²na²
hxi²kan¹txi³ sa²yo²we¹thxa³te²sxa³yu²hē³la². Nxe³nxā³sxā³ Sũ³na² ũ³wha²-
li¹txā³nxu¹tai²na² e³te³nah¹lxĩ¹:

—A²nũ²a² ĩ²li³te²la³ kwa³na³jau³xu¹tai²na² sa²yo²we¹sxā³ kãi³kxai²-
nān²tu³ yxān¹ta¹ yau³ka³na³ka³nat³sxā³ sa²yo²we¹txa³jau³su² on³-
kxai²nān²tu³ a²nxe³jah¹la² sa²kxai³lu² Txa²wā¹sũ³na² hxi²ki¹kxai³lu²

ko³nxe³te²lo³ju³ta³lon³na³li¹. Nxe³ta¹hxai²ti³ai¹ti²tu³wa². ¹¹ Jā¹nxe³ha²kxai³ Sū³na² wān²txu¹ta¹na² ū³wha²li¹txā³nxu¹ta¹na² jā¹nxūn³te³nah¹lxi¹:

—Sū³na² wān²txa² yxo²i²xsā³ yxau²xai³te²na² so¹lxi³ wain³te²lo³jah¹lo³su² na³li¹. Nxe³ta¹hxai²ti³ai¹ti²tu³wa². Nxe³ha²kxai³ kwa³na³jau³xu¹ta¹na² hāi¹-nxe³jau³xa¹ hxi²kan¹txi³ sa²yxo²wet¹thxa³te²sxa³yu²hē³la². Nxe²nxa³sxā³. Txa²wā¹sū³na² wi¹lin¹ti³hi¹ju³ta² yū²nxa³wa². Ju¹ta¹li² e³lxah²lxi²na³la². ¹² Jā¹nxe³ha²kxai³ kwa³na³jau³xu¹ta¹na² sa²kxai³lu² yxo²i²kxe³ju³ta² hai³-txi³ ā³wxe³nūh¹hxa³wa². Hāi¹sxā³ sa²yxo²wet¹sxā³ kái³kxe³ju³ta² so¹lxi³ ā³wxe³nūh¹na³la². Nxe³ju³ta¹li² Txa²wā¹sū³na² ū³wha²li¹txā³nxu¹ta¹na² e³te³nah¹lxi¹:

—Kwa³na³jau³xu¹ta¹na² sa²yxo²wet¹sxā³ kái³te²na² sa²kxai³lu² kwa³na³-jau³xai²na² so¹lxi³ ā³wxe³nūh¹na³li¹. Nxe³ta¹hxai²ti³ai¹ti²tu³wa². Nain¹ta¹ yau³ka³na³ka³na³jau³xa² sa²yxo²ā³kxai²nān²tu³ Txa²wā¹sū³na² hi²sen³su² ko³nxe³te²lo³tu¹wa².

¹³⁻¹⁴ Jā¹nxe³ju³su² kxā³nhxi¹nu¹ta¹na² Txa²wā¹sū³na² ū³wha²li¹txā³nxu¹-tai²na² e³kxi²ta¹hxai²hē¹la². Nxe³te³nah¹lxi¹:

—Ko³nxe³ti³ kái³jah¹la² i³ya²lu¹tain¹kxai²nān²tu³ i³hxi²kí¹la³kxain¹te³lhxā³ nx²na³na¹ sxā³ a²nū²a² nxe² e³kxi²te³nah¹lxi¹: “Ko³nxe³ti³ kái³i¹nha²kxai³ hxi²ki³te²si¹lxi¹. Nxi¹nha²kxai³ i³hxi²kí¹la³kxi²sa²sih¹nxa²ha¹jau³su² Txa²-wā¹sū³na² kwa³na³sa³na²hē³li¹.” A²nū²a² nxa²hē³li¹. Ū³wha²li¹txā³nxu¹ta¹na² nxe³ta¹hxai²ti³ai¹ti²tu³wa². Te²yā¹nxe³sxā³ ko³nxe³ti³ kái³sīn¹te²sa¹ha²kxai³ a²hxi²kí³te²la³nūn³sī¹na¹wa². Nxe³sī¹na¹kxe³su² Kris²tu³jah¹la² hi²sen³su² sa²-so¹kxi²sa²sīn¹sxā³ ko³nxe³ti³ kái³kxe³hū³nxe³la²sxā³ ko³nxe³te²lo³nha²sxā³ ya³lu²kxi²sain¹sīn¹na²hē³la². Txa²wā¹ko³nxe³ti³ kái³sīn¹na¹ju³ta² sa²wa²su¹-te³lhxā³ ya³lu²kxi²sain¹sīn¹na²hē³la². Nxe³sxā³ i³hxi²kí¹la³kxain¹ta¹hxai²ti³-ai¹ti²tu³wa². Nxe³ha²kxai³ ko³nxe³ti³ kái³sīn¹na¹ju³ta² sa²wa²sut¹sain¹sīn¹sxā³ wain³te²lot³sain¹sīn¹na²hē³la². Te²yā¹nxe³sxā³ kxān³kxai³ A³bra³āu²ah³lu¹-tai²na² hi²sen³su² Sū³na² wān²txa² yxo²i²ha²kxai³ wain³te²lo³ta¹hxai²ti³ai¹-ti²tu³wa². Nxe³sxā³ A³bra³āu²ah³lu¹ jāx¹sain¹sīn¹na²hē³la². Txa²wā¹sū³na² yxo²i²sīn¹na¹ha²kxai³ Sū³na² Yāu³ka³txa² ā³nxū²kwai³wi¹sa²sīn¹si¹jau³su² ū³hū¹sa²sīn¹na²hē³la². Te²yā¹nxe³sxā³ Ju³te²a² nū³ka³txi³sxa³te²nāu³xa² yxo²-ha³kxa¹ yxo²i²sxā³ yxau³ain¹kxai²nān²tu³ Sū³na² Yāu³ka³txa² ū³hū¹ain¹nūn³-tu¹wa². Nxe³jau³xa² wi¹jau³xai²li² i³ye³ū¹sain¹sīn¹na²hē³la².

Txa²wā¹sū³na² wān²txa² i³ye³ū¹nhē³jau³su²

¹⁵ Txa²wā³tā³nāu³xāi³. A²nū²a² kái³kxi²nyhu¹ki³ju³sūn³ju³ta² i³yau¹ū³nx²-ta¹tu¹wa². A²nū²a² ha¹li¹ tā³nxax² yen³kxa² e³kxi²sxā³ ten³ya³kxai²nān²tu³ i³ye³yxo²ka²la¹hū³nyhu¹sxā³ ū³wha²li¹lya³te²ju²hē³la². Ne³wā²na³kxa²yan³-txi³su² a²i³lxa² ū³wha²li¹lhē¹ja³te²ju²hē³la². Ya³kxai²nān²tu³ kxān¹ton³tāu³a¹ ū³wha²li¹lhē¹txā³nxax² sa²yxo²ā³tā³nxax² wān²txa² yau³xā³lxi³ ū³wha²li¹lū³-nhe³wxe³tā³nxax² nxe³na¹tū¹xā¹. Ya³nxax²ha³tā³nxān²ti³ ya³kxai²nān²tu³ hxi²-ka¹nai¹nhī³nx²nxax²wa². ¹⁶ Te²yā¹nxe³ju³kxai³lu² a²kxā³nhxi¹nai³tā² Txa²wā¹-sū³na² hi²sen³su² A³bra³āu²ah³lu¹ta¹na² a²sa³wit³su¹ta¹na² i³ye³ū¹hū¹jau³xa² e³kxi²ta¹hxai²hē¹la². Hai³txi³:

—Wxa²sa³wi³ha³lxi³su¹. Nxe²nxa³te²tu³:

—Wxa²sa³wit³su¹. Ka³na³ka³na³ta² so¹lxi³ nxe² i³ye³kxain¹ta¹hxai²hē¹la². A²nxe³jah¹lai²li² Kris²tu³jah¹lain²txi²na³la². Nxe³kxi²ta¹hxai²ti³ai¹ti²tu³wa².

¹⁷ Jā¹nxe³na¹ju³ta² wān³txa² e³kxi²na¹jau³xa² a²si³yxau³tāu³a²sa¹, a²wi¹lhi¹-nu¹ta¹i²na² Txa²wā¹sū³na² Si³yxau³kah³la² hi²sen³su² A³bra³āu²ah³lu¹ta¹i²na² wān³txa² wi¹jau³xa² i³ye³ūh¹tain¹ta¹hxi²ti³ai¹ti²tu³wa². Hā²wxān³txa³nū² kwē³kxa² ka¹lxa¹tāu³u¹ta²kxi³lu² 430 nxe² kwē³kon³tāu³a¹ Txa²wā¹sū³na² hi²sen³su² kwa³na³jau³xu¹ta¹i²na² i³yau¹u¹ta¹hxi²ti³ai¹ti²tu³wa². Jāx¹jau³su² A³bra³āu²ah³lu¹ta¹i²na² i³ye³ūh¹jau³xai²na² Txa²wā¹sū³na² wān³txain²txi³ Moi³se²ah³lu¹ta¹i²na² kwa³na³jau³xu¹ta¹i²na² Txa²wā¹sū³na² wān³txain²-txi³ ta¹hxi²ti³ai¹ti²tu³wa². Jā¹nxe³jut³su² A³bra³āu²ah³lu¹ta¹i²na² i³ye³ū¹-jau³xu¹ta¹i²na² u²khaix¹nxe³ha²kxi³ Moi³se²ah³lu¹ta¹i²na² kwa³na³jau³xu¹-ta¹i²na² a²si³yo³na² wxā³ha²kxi³ nxe³ta¹hxi²ti³ai¹ti²tu³wa². Nxe³ha²kxi³ Moi³se²ah³lu¹ta¹i²na² kwa³na³jau³xu¹ta¹i²na² a²si³yo³na² wxā³kxan²ti³ hxi²-kan¹txi³ wān³txa² Sū³na² i³ye³ūh¹jau³xa² ā²la² u²lxan¹jau³xan²tu³ i³yat¹-te²sxa³yu²hē³la². ¹⁸ Nxe³te²sxa³ha²kxi³ yen³kxa² wi¹te²a² ū³hū¹nē³lain¹-kxe³nū³su² Txa²wā¹sū³na² kwa³na³jau³xu¹ta¹i²na² ā³wxe³nū¹ke³la³te³kxi³ i³ye³ū¹jau³xu¹ta¹i²na² ā³na¹hī³nx²na³la². Wān³txa² kwa²toh³lxi³jau³la³hī³-nx²na³la². Yxān¹ta¹ ū³hū¹nē³lain¹kxe³nū³su² hai³txi³ kwa³na³jau³xu¹ta¹i²na² ā³wxe³nū¹hī³nx²nxa³wa². Yxān¹ta¹ Txa²wā¹sū³na² i³ye³ūh¹jau³xu¹ta¹i²na² ā³wxe³nū¹hī³nx²na³la².

¹⁹ Nxe³te²kxi³lu² ih¹nxe³kxa²yan³ti³ta³ kwa³na³jau³xu¹ta¹i²na² wxā³hī³-ta¹hxi²yu²lhai¹la²? Txa²wā¹ko³nxe³ti³ kái³ki³ju³ta² yū³kxe³su² i³ye³ūh¹te³-lhxā³ wxā³ta¹hxi²hē¹la². A³bra³āu²ah³lu¹ta¹i²na² sa³wi³su² ā²la² e³kxi¹nx²-ta¹jah¹lai¹tā² wxā²nxa³tāu³a² nxe³hī¹nu¹ta¹i²na² so¹lxi³ kwa³na³jau³xu¹ta¹i²na² yū³ta¹hxi²ti³ai¹ti²tu³wa². Jā¹nxe³ju³kxi³lu² Txa²wā¹sū³na² hi²sen³su² kwa³na³jau³xu¹ta¹i²na² i³yau¹ū³te³lhxā³ oh³xan¹tū³kā³txa² i³sa²si¹hā¹ta¹-hxi²hē¹la². I³sa²si¹hā³sān²nū²la² ā³yaun³ta² a³ka³nxain¹sxā³ a²nū²a² ka³na³-ka³na³te²a² i³ye³ūh¹hain¹ta¹hxi²hē¹la². Nxe³nū²la² jah¹lai¹na² sa²kxi³lu² a²nū²a² a²yxo²ha³kxi¹ i³yau¹ū³jah¹lo²su² ta¹hxi²ti³ai¹ti²tu³wa². ²⁰ Jā¹-nxe³jut³su² A³bra³āu²ah³lu¹ta¹i²na² i³ye³kxi²hī¹nu¹ta¹i²na² nūh¹lxi³ e³kxi²-nyha¹ta¹hxi²ti³ai¹ti²tu³wa². Hai³txi³ oh³xan¹tū³kā³txa² i³sa²si¹hā³xa³ha²-kxi³ a²nū²khai³xa² i³sa²si¹hā³xa³ha²kxi³ hāi¹sxā³ A³bra³āu²ah³la² so¹lxi³ i³ye³kxi²nyha¹ta¹hxi²ti³ai¹ti²tu³wa².

Ih¹nxe³ha²kxi³ kwa³na³jau³xu¹ta¹i²na² i³ye³kxi²nē³te²la¹xā³?

²¹ Nxe³kxi²nān²tu³ wān³txa² kwa³na³jau³xu¹ta¹i²na² sa²kxi³lu² kan²txi³ ka³te³na² wi¹tāu³a² hxi²kan¹txi³ ū³hū¹nhē³nū³nhī³te²la¹xā³? Hai³txi³ ū³hū¹-ti³hex¹nē³lxa³wa². Kwa³na³jau³xu¹ta¹i²na² i²li³jau³xa² kan²txi³ ka³te³na² wi¹-tāu³a² ū³hū¹nē³nū³nhī³te²la¹xā³ yū³ke³la³te²kxi³ txa²wā¹ē¹nāu³ai²na² sa²wa²-su¹kxi²nē³ju³ta² yū³hī³nx²na³la². Yxān¹ta¹ hai³txi³ ti³hex¹hī³nx²nxa³wa². ²² Nxe³kxa²yu³su² Txa²wā¹sū³na² ū³wha²li²txā³nxu¹ta¹i²na² sa²kxi³lu² a²nū²a² yxo²ha³kxi¹ ko³nxe³te²lo³tāu³lo³nha²kxe³su² i³yau¹ū³nhē³ta¹hxi²ti³ai¹ti²-tu³wa². Nxe³ha²kxi³ Je³su² Kris²tu³jah¹lai¹na² wān³txa² yxo²i²ki³kxi²nān²-tu³ Txa²wā¹sū³na² i³ye³ūh¹nhē³ju³ta² ū³hū¹nē³tu¹wa².

²³ Jā¹nxe³ha²kxi³ Je³su²jah¹lai¹na² wān³txa² yxo²i²ki³kxe³su² yū²-nxa³hī¹nu¹ta¹i²na² Txa²wā¹sū³na² kwa³na³nē³jau³xu¹ta¹i²na² ain³kxi²sxā³ yxau²xai³ki³ta¹hxi²ti³ai¹ti²tu³wa². ²⁴ Nxe³sxā³ Je³su² Kris²tu³jah¹la² wxā²-nxa³tā³lxa¹ Txa²wā¹sū³na² kwa³na³nē³jau³xu¹ta¹i²na² yxau³sxā³ sa²yxo²-we¹ki³ta¹ti²tu³wa². Je³su² Kris²tu³jah¹la² wxā³sxā³ txa²wā¹ē¹nāu³ai²na²

sa²wa²su¹tē³si¹ki³jau³nū³su² yxo²i²sxā³ wah³nxe³ki³ta¹ti²tu³wa². ²⁵Nxe³ju³-tan¹te²kxa³ya³lhu² nxe³hi¹nān¹te²tu³ wah³nxe³ki³ju³ta² ne³ki³son³na³la².

²⁶Je³su² Kris²tu³jah¹la² yxo²i²yah³lxi¹nha²kxai³ Txa²wā¹sū³na² a²ki³lha³-lxa²nū³lot³txa²lxi³na³la². ²⁷Te²yā¹nxe³sxā³ yxo²i²yah³lxi¹nju³tan¹te²kxa³ya³-lhu² i³yau³xa² ū³hū¹kxi²sa²sai¹yah³lxi¹ta¹ti²tu³wa². Nxe³sxā³ yxo²i²yah³-lxi¹nju³ta² e³lxa²lxi³hī³nx²na³la². Kris²tu³jah¹la² yā¹nxe³te²lo³jah³lxi¹lxa². ²⁸Nxe³sxā³ yxo²i²yah³lxi¹te² i³nxa² a²yxo²ha³kxa¹ Je³su² Kris²tu³jah¹la² sa³-wi³ha³lxi³syah³lxi¹lxa². Yxah³lxi¹nju³tan¹te²kxa³ya³lhu² Ju³te²an¹te²a² ta³nxa² Ju³te²an¹te²sxa³te²a² ta³nxa² nxe³yah³lxi¹kxan²ti³ a²wa³kxēn³yah³lo²lot³sxā³ yxau³te²a² ta³nxa² wxa²wa²sut¹sxā³ yxau³te²a² ta³nxa² nxe³yah³lxi¹kxan²ti³ in³txi³su² ta³nxa² tu¹su² ta³nxa² nxe³yah³lxi³nū³nīn¹kxan²ti³ Txa²wā¹sū³na² yen³nāu³a¹ hxi¹kan¹kxi³ju³ta² ā³sen³sai¹nyhu¹kxi³ju³ta³la³ yū²nxa³wa². A²yxo²-ha³kxa¹ yxo²hau³hau³kon³nhī³ki³tā³la². ²⁹Nxe³ki³sa²kxai³ Kris²tu³jah¹la² a²sa³-wi³ha³lxi³lon³ki³kxai²nān²tu³ A³bra³āu²ah³la² a²sa³wi³ha³lxi³su² nū³nhī³ki³-tā³la². Nxe³ki³kxai²nān²tu³ Txa²wā¹sū³na² i³ye³ūh¹nē³lain¹ki³nū³sa²ki³tā³la².

4 ¹Jā¹nxe³ju³kxai³la¹ a²ki³lha³lxi²li² yān³ta² kāin²to³nxa³hi¹na² hxi¹kan¹-txi³ yen³kxa² wā³nxīn¹te²a² o²la³kxi²hī³nx²nxa³wa². Yen³kxa² yū³hī³nx²-nxa³wa². Yan¹nāu³a¹ a²yen³kxa² yxo²ha³kxa¹ a²hxi²kxe³lon³tu¹wa². Yen³kxa² ka³lxa¹txi³ yū³tu¹wa². Yxān¹ta¹ kāin²nxa³hi¹na¹ a²wa³kxēn³yah³lo²lon³sxā³ yxau³kxa² yā¹nxe³jut³sū³nhī³nx²na³la². Kwa³na³kxai²nān²tu³ sa²yxo²wet¹hī³-nx²na³la². ²Nxe³tāu³a² a²wēt³si¹na¹ wē³sa² i³tih³nxe³jah¹la² i³sa²si¹hā³ū¹hi² yen³kxa² yxo²ha³kxa¹ hau³ko³jah¹la² i³sa²si¹hā³ū¹hi² a²wī³nu²su² te²kxai³lu² nxe³hī³nx²na³la². In³txi³lo³nxa³tāu³a² nxe³hī³nx²na³la². Nxe³te²ju²hē³la². A²wī³na² wān³txi³kxai³lu¹:

—Hi¹na² in³txi³si¹li¹. Nxe³nxa³ta³lxa¹ nxe³hī³nx²na³la². ³Te²yā¹nxe³ju³-kxai³lu² wē³sxa² yā¹nxe³ki³si¹nai³tā² a²nū²a² yuh³xan¹te²a² wā³nxīn¹ju³ta² so¹lxi³ ain³kxi²sxā³ sa²yxo²we¹ki³ta¹ti²tu³wa². ⁴Nxe³ki³sa²kxai³ ha³lo²a² hau³-hau³kon³na³na¹ sxā³ Txa²wā¹sū³na² hi²sen³kxai³lu² a²ki³lha³lxa² i³sa²si¹hā³ū¹-nhē³ta¹hxai²ti³ai¹ti²tu³wa². Sū³na² ki³lha³lxa²khai³su² kxan²ti³ i³sa²si¹hā³ū¹-nhē³ta¹hxai²ti³ai¹ti²tu³wa². I³sa²si¹hā³ū¹nhē³hi¹na² txu¹hē¹na² a²nū²khai³su² a³li³lah¹sxā³ wen¹ta¹hxai²ti³ai¹ti²tu³wa². Moi³se²ah³lu¹ta¹na² kwa³na³jau³xa² sa²yxo²we¹jah¹lo²lon³ta¹hxai²ti³ai¹ti²tu³wa². ⁵Jā¹nxe³ju³kxai³lu² a²nū²ai²li² kwa³na³jau³xu¹ta¹na² sa²yxo²we¹tāu³lo³te²nān²tu³ i²li³te²hū³te²a¹ ko³nxe³te²-lo³tāu³lo³tain¹jau³xa² ā³wa²sut¹si¹jau³su² a²nū²su² wen¹ta¹hxai²ti³ai¹ti²tu³wa², Je³su²jah³la²sa³. Nxe³sxā³ txa²wā¹ko³nxe³ti³ kāi³ki³ju³ta² ā³wa²su¹te³te³lhxā³ ya³lu²kxi²nē³ta¹hxai²ti³ai¹ti²tu³wa². Nxe³ju³tan¹te²kxa³ya³lhu² a²ki³lha³lhxu² khai³txi³hi²tē³nūn³ta¹hxai²ti³ai¹ti²tu³wa².

⁶Nxe³ti³hi²tē³lha²kxai³ Je³su²jah³la² Yāu³ka³txa² nxū²kwai³yxau³nē³lhi¹-jau³su² i³sa²si¹hā³ū¹nhē³ta¹hxai²ti³ai¹ti²tu³wa².

—Wī³nāi³. Txa²wī³nu³sa²nhī¹lxi¹. Yxo²i²nxa²ha¹kxe³su² nhī¹lxi¹. Nxe³hī³ki³-tā³la². ⁷Jā¹nxe³ju³kxai³lu² wxāi²kxai³ hi¹na² a²wa³kxēn³yah³lo²lo³te²la³ yah²-lxa³lxa². Hī¹na¹ Txa²wā¹sū³na² a²ki³lha³nāu³khai³su² yah³lxi¹lxa². Yah³lxi¹nha²-kxai³ Txa²wā¹sū³na² yen³kxa² ū³ha¹te²a² yan¹nāu³a¹ ū³yhen³kxi³nhē³tu¹wa².

Pau²lah³lai²na² i³hxi²waun³ta³kxi²jau³su²

⁸Jā¹nxe³jut³su² kxā³nxai³kxai³lu² Txa²wā¹sū³nu²khai³xa² i²yah³lxa³nhī¹-nai³kxai³ a²nū²a² wā³nxīn¹ki³lxo³nha²te²a² txa²wā¹sū³nu²sa²ki³lxo³te²an²tu³

sa²yo²we¹jah³lxin¹ta¹ti²tu³wa². ⁹Yah³lxin¹ta¹ hī¹na² Txa²wā³sū³na² i²yah³-lxī¹lxa². Te²yā³nxe³sxā³ Txa²wā³sū³na² i²nx²ti³na³la². Nxe³nx²ti³kxan²ti³ hī¹na²kxai³lu² i³yat¹jah³lxin¹sxā³ yen³kxa² wā³nxīn¹nxa³kxa² ha³ya³kxa³-lxī¹sa²te²a² yuh³xai²nān¹ta²yen³kxan²tu³ nxe³te²na² ān³ten³yah³lxī¹lxa². Īh¹nxe³kxa²yan³ti³ta³ yah³lxin¹ji¹wa²? Yen³kxai²na² a²wa³kxēn³yah³lo²lo³-ju³ta² ān³ten³yah³lxin¹ji¹wa²? ¹⁰Nxe³yah³lxī¹sxā³ ha³lo²a² i²lu³ju³tū³ju³ta² a³lan²ti³su² ta³nxa² i³la³kxi³su² ta³nxa² kwē³kon³ti³xa² ta³nxa² txi³wa³kxa² wā³nxīn¹ki³lxo³ju³ta² so¹lxī³ yuh³xan¹te² wān³txa² so¹lxī³ ten³yah³lxī¹ta¹hī¹-nhē¹la². ¹¹Yah³lxin¹nha²kxai³ hxi²waun³ta³kxi¹nx²ta¹nha²wa². E³kxi¹nx²ta¹-jau³xai³tā² sa²yo²ā³sah¹lxin¹kxai²nān²tu³ kwa²o²la³kxi¹nx²ta¹kxa²yan³txi³su² hxi²waun³ta³kxi¹nx²ta¹nha²wa².

¹²Jā¹nxa¹ju³su² txa²wā³tā³syah¹lxī¹lxa². E³la² e³kxi¹nx²ta¹tu¹wa². A²kxā³-nxai²tā² Moi³se²ah³lu¹ta¹na² kwa³na³jau³xu¹ta¹na² yo²i²a¹ju³ta² ā³a³ha²-kxai³ Moi³se²ah³lu¹ta¹na² kwa³na³jau³xu¹ta¹na² wxa²wa²sut¹sxā³ yxau³na¹-hē³la². Jā¹nxe³na¹kxa² yā¹nxe³sxā³ Moi³se²ah³lu¹ta¹na² kwa³na³jau³xu¹ta¹na² wxa²wa²sut¹sxā³ yxau³yah³lxī¹nū³nīn¹ta¹ti²tu³wa². Jā¹nxe³hī¹nai³tā² kō³-nxe³te²lot³sah²lxan³ta¹ti²tu³wa². ¹³Nxe³sah¹lxa³nha²kxai³ a²wi¹lhi¹na² īh³-ton³sxā³ yxau³kxi²ya³sain¹ta¹ti²tu³wa². Nxe³ya³sain¹tāu³a² Txa²wā³sū³na² wān³txa² wi¹jau³xa² i³yau¹ū¹nx²ta¹ta¹ti²tu³wa². ¹⁴Nxe³na¹ha²kxai³ īh³ton³-sa²kxe³su² kō³nxe³khaix¹sa³kxan²ti³ sa²yo²ā³sah¹lxan³ta¹ti²tu³wa². Oh³-xan¹jah¹la² wxā³ta³nxa² Je³su² Kris²tu³jah¹lo²khai¹xa² wxā³ta³nxa² nxe³te²na² ain³kxah¹lxin¹kxa² yā¹nxe³sxā³ ain³kxi²sah¹lxin¹ta¹ti²tu³wa². ¹⁵Wi¹lhin¹khai¹-yxah³lxin¹ta¹ti²tu³wa². Yah³lxī¹nha²kxai³ a³lxī²sah¹lxin¹ta¹ti²tu³wa². Sah¹-lxī¹nha²kxai³ hxi²kan¹txi³ wxa²ye³nai²li² wxa²ye³sai¹nha²lxin¹ke³la³te²kxai³ ū³yhe³wi²xi²sah¹lxī¹hī³nxa¹lxa². Nxe³sah²lxī¹nhī³nxān¹kxan²ti³ īh¹nxe³jah³-lxin¹thai¹la²? ¹⁶Wān³txa² ya²la³lyau³xan²tu³ e³kxi¹nx²ta¹kxan²ti³ hī¹nai²li² i³ā³lxa³txi³nha²sxā³ an³ta³kxi²sah²lxī¹hī³nxān¹ji¹wa²?

¹⁷Jā¹nxe³ju³kxai³lu² jah¹la²nāu³xai²li² yo²i²ki³lxo³te²nāu³xai²li² kō³nxe³ti³ kāi³tū³ka³txai²la¹wa². Wi¹lhen³txi¹nx²tain¹kxan²ti³ ā³sxā³ ā³waix³sa²si¹hain¹-yah³lxin¹jau³nū³a² sah¹lxin¹kxai²nān²tu³ sa²yo²ā³sah¹lxī¹sān²sxā³ sa²yo²-we¹tain¹yah³lxī¹hī³nxa¹lxa². Nxe³ju³ta¹na² so¹lxī³ te³nain¹na³la². ¹⁸Jā¹-nxe³ju³su² a²nū²a² wi¹lhen³txi¹nx²tain¹ju³su² wai³nhī³nx²na³la², a²e¹na² wi¹lhin¹ke³la³te²kxai³la². U²lxī³ yxau³ta³nxa² u²lxī³ yxaun²nxa³ta³nxa² nxe³-kxan²ti³ wi¹lhi³nx²na³la². ¹⁹Jā¹nxa¹ju³kxai³lu² wxāi²kxai³ txa²wē³ha³lxī³hū³-yah³lxī¹lxa². Kris²tu³jah¹la² wān³txa² kū³we²ki²la² ā³ne³wxe³yah²lxa³lxa². A³ne³wxe³ kāi²non³yah²lxan³ta³lxa¹ khāuh³lxa³tē³nha²sxā³ yxau³si¹sah¹-lxin¹nha²wa². Tu¹ha³ka³lxa² wēh³ni²te²a² wē³sa² āh¹yxau³ni²tāu³a² a³li³-lah¹xa³ta³lxa¹ khāuh³lxa³tē³nha²te²ju²hē³la². Jā¹nxe²ti³hū³nxē² ā³ne³wxe³-kāi²non³yah²lxan³ta³lxa¹ khāuh³lxa³tē³nha²sxā³ yxau³si¹sah¹lxin¹nha²wa². ²⁰Wxa²ye³na² wxā³sxā³ i³ye³kxi²ti³ten³sa³nha²wa². Yau³ā³lxī³ti³ e³kxi¹nx²ti³-hī³na¹wa². Nxe³ta¹ ti³he¹nxe²nxa³wa². U²lxau³na¹ha²kxai³ wān³txa² wain³-txi³ e³kxi¹nx²ta¹jau³nū³a² hxi²kan¹sa²nxa³nha²wa². Wān³txa² sa²wai³wait³-sxā³ i³ye³kxi¹nxa²lxī³te²nū²hū³nxa³nha²wa².

A³bra³āu²ah³lu¹ta¹na² wē³ha³lxa² ha¹lin¹kxi³jau³su²

²¹Jā¹nxe³ju³su² yau³ka³na³ka³nat³sxā³ i³yau¹ū³sah¹lxī¹hē¹la². Nxe²e³yah³lxin¹te³nah¹lxī¹:

—Moi³se²ah³lu¹ta²na² kwa³na³jau³xa² sa²yo²we¹ju³ta² ten³sa²sin¹nhai¹. Yah³lxin¹jau³su² kxan²ti³ jau³jau¹xai²na² yxo²ha³kxa¹ ain³kxi²yah²lxan³-ta²lu¹wa². ²²Kxā³nhxī¹nu¹ta²na² A³bra³āu²ah³lu¹ta²na² sa²kxai³lu² wē³sa²ha¹li¹ we¹ta¹hxai²ti³ai¹ti²tu³wa². A²wi¹lhī¹na² tu¹ha² nū¹ha² a²wa³kxēn³yah³-lo²lot³sxā³ yxau³ta¹ka³lxa² ū³whīn¹ti³sxā³ wet¹sān²sxā³ a²ki³lha³lxa² a²wi¹-lhī¹nān¹te²a² hxi²kan¹te²nān²ta³ a³li³lah¹ta¹hxai²ti³ai¹ti²tu³wa². A²yan¹-nāu³a¹ a²sxe³xa³ka³lxu²khai³xa² ū³whīn¹ti³sxā³ sa²we²txi²nūn³sxā³ jā¹nxe²a³li³lah¹ye²nūn³ta¹hxai²ti³ai¹ti²tu³wa². ²³Nxe³sxā³ a²ki³lha³lxa² hxi²kan¹txa²a²hā³ka³na² kwa²hāi¹nxe² wa³kon³kxi²sxā³ yxau³ta¹ka³lxa² kwa²hāi¹nxe²wēh³ni³sxā³ we¹ta¹hxai²ti³ai¹ti²tu³wa². Yxān¹ta¹ a²ki³lha³lxa² ā³sa²nūn³-te²na² sa²kxai³lu² a²hā³ka³na² wēh³ni³nxa³hī¹nu¹ta²na² wē³sai²na² a³li³lah¹-si¹jau³nū³su² Txa²wā¹sū³na² a²yo²wān³txa² i³ye³ūh¹ta¹hxai²ti³ai¹ti²tu³wa². A²nxe³jau³xai²na² yxo²ha³kxa¹ Txa²wā¹sū³na² ū³wha²li¹txā³nxu¹ta²na² nxe³-ta¹hxai²ti³ai¹ti²tu³wa². ²⁴⁻²⁵Jā¹nxe³jau³xai²li² i³yau¹ū³nhē³jau³xai²la¹wa². Txa²wā¹sū³na² sa²kxai³lu² a²nū²a²nāu³xa² i³ye³yxo²ka²la¹hū³nyhu¹kxi³-jau³xa² yau³ha¹lin¹jau³xa² yū²na³la². Yau³ka³na³ka³na³jau³xai²li² kwa³na³-jau³xu¹ta²na² sa²yo²wet¹si¹hain¹jau³su² ū³hū¹ain¹ta¹hxai²ti³ai¹ti²tu³wa². Wā³la³ka³txa² a³ka³nxī²sxā³ ū³hū¹ain¹ta¹hxai²ti³ai¹ti²tu³wa². A²nxe³ka³-txai²na² a²i³lxa² Si³na³i²kax³su¹ Ju³te²a² ko³xan¹te²a² a²wān³txi³su² ta¹hxai²-ti³ai¹ti²tu³wa². A²nxe³ka³txai²na² sa²kxai³lu² A³ra²bi²a²ko³xan¹ta³kax³su² ta¹hxai²ti³ai¹ti²tu³wa². A²nxe³ka³txai²na² a²wa³ka³li³lot³sxā³ yxau³ta¹ka³lxa²te²yā¹nxe³hī³nx²na³la². Nxe³ha²kxai³ a²wē³ha³lxī³nāu³xa² a²yo²ha³kxa¹a²wa³kxēn³yah³lo²lot³sxā³ yxau³tū³ka³txi³su² nūn³na³la². Jā¹nxe³sxā³ a²kxā³-nxai³tān²tu³ nxe³hī¹nān¹te²tu³ Je³ru³sa³lē²thi³na² yuh³xan¹ta² a²hxi²kan¹-thi³nai¹la¹wa². Kwa³na³jau³xu¹ta²na² sa²yo²we¹tū³ka³txa² a²sxi²hai²la¹wa². Hai³txi³ Je³su²jah³la² wān³txa² yxo²i²tū³ka³txi³sxa³wa². Nxe²nxa³ha²kxai³a²nū²a²i²li³te²a² Moi³se²ah³lu¹ta²na² kwa³na³jau³xu¹ta²na² sa²yo²we¹kxai²-nān²tu³ ta¹ka³lxi²na² a²wē³ha³lxī³hū³nha²kxai³ a²wa³kxēn³yah³lo²lot³sxā³ yxau³hī³nx²na³la². ²⁶Nxe³yān¹ta¹ yau³xā³xa² sa²kxai³lu² i³ye³ūh¹nē³jau³-xai³tā² yxo²i²ki³sa²kxai³ oh³xan¹thi³nū³a² Je³ru³sa³lē²thi³nū³a² tah²hi³na²txa²wā¹hā³ka³nu²hū³na³la². A²nxe³ta¹ka³lxi²na² sa²kxai³lu² Moi³se²ah³lu¹-ta²na² kwa³na³jau³xu¹ta²na² sa²yo²we¹ta¹ka³lxu³sxa³wa². Txa²wā¹sū³na²i³ye³ūh¹nē³jau³xa² so¹lxī³ yxo²i²ta¹ka³lxi²la¹wa². ²⁷A²nxe³ju³ta²li² a²kxā³-nxān¹jau³xu¹ta²na² Txa²wā¹sū³na² ū³wha²li¹txā³nxu¹ta²na² tah²yau³nū³a²nxe³te³nah¹lxī¹:

—Wxāi² i³nxa² wē³sa² yū²nxa³ta¹ka³lxī³ i³nxa² kwa²i³ka³lih³txa²hē³ni¹. Wē³sa³la³ yū²nxa²nxa³kxan³ti³ ka³lxī¹sxā³ wxan¹txu¹ni¹. Nxe³sxā³ye³je³na² wē³sa² ka³lxa¹txi³ wē³nhīn¹tū¹xī¹. Ta¹ka³lxa² ā³xa²a²wa³kxēn³yah³lo²lot³sxā³ yxau³ta¹ka³lxa² wē³ha³lxa² ka³lxa¹txi³wē³ha³lxin³kxan²ti³ wxa²wē³ha³lxa² ā³sen³son¹tū¹xī¹. Nxe³ta¹hxai²ti³ai¹ti²tu³wa².

²⁸Te²yā¹nxe³sxā³ wxāi²kxai³ Je³su²jah³lai²na² wān³txa² yxo²i²a²kxa² yā¹-yxah³lxī¹lxa². Txa²wā³tā³nāu³syah¹lxī¹lxa². Nxe³sxā³ i³sa²kah³lu¹ta²na²A³bra³āu²ah³la² i³ye³ūh¹ka² ki³lha³lxah³lo²su² ta¹hxai²ti³ai¹ti²tu³wa². A²ki³-lha³lxa²khai³su² ta¹hxai²ti³ai¹ti²tu³wa². Te²yā¹nxe³kxe³hū³nxe² i³ye³ūh¹tū³ka³-txa² wē³ha³lxī³si¹yah³lxī¹lxa². Je³su²jah³lai²na² wān³txa² yxo²i²yah³lxī¹nha²-kxai³ i³ye³ūh¹tū³ka³txa² wē³ha³lxī³su² yah³lxī¹lxa². ²⁹Te²yā¹nxe³ju³kxai³lu²

a²wa³kxēn³yah³lo²lot³sxā³ yxau³ta¹ka³lxa² wē³sa² hi²sen³kxai³lu² A³bra³-
 āu²ah³lu¹ta²na² a²sxe³xa² khai³xai²na² wē³sa² i³ye³ūh¹jah¹lo²su² kxan²ti³
 khāuh³lxa³tain¹ta¹hxai²ti³ai¹ti²tu³wa². Te²yā¹nxe³sxā³ Moi³se²ah³lu¹ta²na²
 kwa³na³jau³xu¹ta²na² sa²yo²we¹tū³ka³txa² hi²sen³su² Je³su²jah¹lai²na²
 wān³txa² yo²i²tū³ka³txi¹nāu³xa² i³khāuh³lxa³tē¹lain¹na³la². Txa²wā¹sū³na²
 A²yāu³ka³txa² i³nxū²kwai³yxau³nē³tū³ka³txa² i³khāuh³lxa³tē¹lain¹na³la².
 30 A²nxe³ju³kxai³lu² Txa²wā¹sū³na² ū³wha²li¹txā³nxu¹ta²na² nxe³te³nah¹lxi¹:

—A²wa³kxēn³yah³lo²lot³sxā³ yxau³ta¹ka³lxa² a²ki³lha³lxa² whāi²na¹
 ā³waix³si¹hain¹jau³su² kwa³na³txai¹nhē³li¹. Nxe³sān²nū²la² A³bra³āu²ah³la²
 a²sxe³xa² khai³xai²na² a²ki³lha³lxa² so¹lxi³ a¹yxau³te²a² so¹lxi³ ha²yan¹nāu³a²
 yen³kxa² ū³wha¹kxi²kxa² yo²ha³kxa¹ yū³ain¹tu¹wi¹. Nxe³ta¹hxai²ti³ai¹ti²-
 tu³wa². 31 Jā¹nxe³jut³su² txa²wā¹tā³syah¹lxi¹lxa². A²wa³kxēn³yah³lo²lot³sxā³
 yxau³ta¹ka³lxa² wē³ha³lxi³sa²nūn³ki³sxa³wa². Moi³se²ah³lu¹ta²na² kwa³na³-
 jau³xu¹ta²na² sa²yo²we¹ju³ta³lon³ki³sxa³wa². Nxe³ki³sxa³ha³kxai³ a²sxe³xa³-
 ka³lxi³khai³xa² a²wē³ha³lxi³hū³ki³tā³la². Yxo²i²tū³ka³txi¹su² ki³tā³la².

Moi³se²ah³lu¹ta²na² kwa³na³jau³xu¹ta²na² wxa²wa²su¹jau³su²

5 1 Jā¹nxe³jut³su² Kris²tu³jah¹la² i³hxi²ka¹tē³ta¹ti²tu³wa². Moi³se²ah³lu¹-
 tai²na² kwa³na³jau³xai³tā² sa²yo²we¹ki³ju³ta² ne¹ki³so¹nha²kxai³ wxa²-
 wa²sut¹sxā³ yxau³ki³tā³la². Nxe³ha³kxai³ hāi¹sxā³ wxa²wa²sut¹sxā³ yxau³sa²-
 tē³a³sah¹lxi³hē¹la². Yxah³lxin¹kxai²nān²tu³ kwa²wa³ka³li³lot³sxā³ yxau³ju³ta²
 ā³wa³li²yah³lxi³txa³hē¹la².

2 Nxe³yah³lxi¹nha²kxai³ wi¹lain³kxi²sah¹lxi³hē¹la². Txai²na¹xai²na² Pau²-
 lah³lo²na¹xai²na² wān³txi³khai³xa² e³kxi¹nx²ta¹wa². Ju³te²a² nū³ka³txa²
 a²ki³lha³lxa² kāi³ai¹nhxai²kxai³ jā¹yxah³lxin¹ju³ta² ā³wxe³nū¹hah³lxin¹-
 kxai²nān²tu³ Kris²tu³jah¹la² ā³non²ta³kxi¹nx²ti³xa³lho³la². 3 Jā¹nxe³sxā³
 a²nū²a² i²li³te²su² te²a² Ju³te²a² nū³ka³txa² a²ki³lha³lxa² kāi³ai¹nhxai²kxai³
 jā¹yxah³lxin¹ju³ta² kāi³yah³lxin¹kxai²nān²tu³ Moi³se²ah³lu¹ta²na² kwa³na³-
 jau³xu¹ta²na² yo²ha³kxa¹ wā³ko³nxa³te²tu³ sa²yo²wet¹sxā³ kāi³ju³ta³lot³-
 jah³lxi³hī³nxa¹lxa². 4 Wāi²kxai³ kwa³na³jau³xu¹ta²na² sa²yo²wet¹sxā³ kāi³-
 yah³lxin¹ju³ta² ā³wa³li²sxā³ ā³wxe³nū¹hah³lxin¹kxai²nān²tu³ Kris²tu³jah¹la²
 ā³na¹sxā³ a³li³sxā³ ā³waix³jah³lxi³hī³nxa¹lxa². Nxe³sxā³ Kris²tu³jah¹lai²na²
 kāin² thāi³ti³la² a³lxi¹nx²ti³ju³ta² yū³ah³lxi³hī³nxa¹lxa². 5 Nxe³sxā³ txai²-
 kxai³ Txa²wā¹sū³na² Yāu³ka³txa² i³hxi²kat¹sa²sīn¹sxā³ Je³su² Kris²tu³jah¹la²
 ya³lu²kxi²nū¹nhē³ju³ta³tā² yo²i²si¹na¹wa². Kō³nxe³ti³ kāi³ki³kxa² yo³ha²
 ā³wa²su¹kxi²sa²sīn¹sxā³ Txa²wā¹sū³na² yen³nāu³a² wain²te²lot³sa²sīn¹kxe³su²
 ā³wxe³nū¹si¹na¹wa². 6 Nxe³ha³kxai³ hāi¹nxe³sxā³ Je³su² Kris²tu³jah¹lai²na²
 wān³txa² yo²i²si¹na¹wa². Si¹na¹ha²kxai³ Ju³te²a² a²ki³lha³lxa² kāi³ai¹nhxai²-
 kxai³ jā¹nxe³ki³ju³ta² kāi³ta³nxa² hāi¹nxā¹ta³nxa² i²lu³ju³ta² kwa²hāi¹nxe³-
 hī³nx²na³la². Yxān¹ta¹ Je³su² Kris²tu³jah¹lai²na² wān³txa² yo²i²sxā³ a³lxi²-
 waun¹nhyu¹ki³kxai²nān²tu³ wain³te²lot³tē³ju³ta² yū²na³la². Nxe³ju³ta² so¹lxi³
 wain³na³la².

7 A²wi¹lhi¹na² yo²i²yah³lxi¹nhī¹nai³tā² wi¹lxi³yah³lxin¹ta¹ti²tu³wa².
 Nxe³sxā³ a²nū²a² kwa² ā³nih³kxai²nān²tu³ yān³txi³ ā³nxai³te²ju²hē³la². Te²-
 yā¹nxe³kxe³hū³yah³lxin¹ta¹ti²tu³wa². Je³su² Kris²tu³jah¹la² wān³txa² wi¹la²
 ā³si³tē³kxi²yah³lxin¹ta¹ti²tu³wa². Yxah³lxin¹kxan²ti³ wān³txa² yau³xā³xa² ki³-
 han³jau³xan²tu³ ain³kxah¹lxi¹nha²kxai³ ā³ne³hi¹jah³lxin¹ta²lu¹wa². Īh¹te²la³

wān³txa² nxe² e³kxi¹nx²ti³te²la³ ain¹sai¹la²? ⁸Txa²wā¹sū³nai²na² i³kaix¹so¹nx²-
ti³jah¹lai²la²wa². A²nxe³jah¹lai²na² sa²kxai³lu² wān³txa² ā³lxi³jau³xa² yxo²i²-
yah³lxin¹ju³ta² ten³jah¹lo²sxa³wa². ⁹Yain³txa³nū³xa² i³wat¹tū³hū³hī³nx²na³la².
Ki³ka³na³ku² so¹lxi³ hxi²te³nha²sxā³ yain³txa³nū³xa² ū³kxē³ni²kj³kxai²nān²tu³
tū³xa² whāi²na¹ i³wat¹thi³nx²na³la². Nxe³te²ju³hē¹la². Te²yā¹nxe³sxā³ wān³-
txa² yau³xā³xai²li² a²nū²a² ka³na³ku² kxan²ti³ yxo²i²kxai²nān²tu³ ye³jen¹na²
a²nū²a² a²yxo²ha³kxa¹ yxo²i²ain¹tu¹wa². ¹⁰Nxe³yān¹ta¹ wān³txa² yau³xā³xa²
sa²yxo²ā³sih¹nxa²lxa¹jau³su² ā³wxe³nūh¹nx²ta¹wa², Je³su² Kris²tu³jah¹lai²li²
hxi²kan¹ti³hi¹tē³jah¹lo²su² ha²kxai³la². Nxe³yān¹ta¹ jah¹la² ki³han³jau³su²
i³tih³nxe³nx²ti³jah¹la² i²li³te²su² te²na² sa²kxai³lu² Txa²wā¹sū³na² hi²sen³su²
ko³nxe³ti³ i³yi¹li²tu¹wa².

¹¹Yxān¹ta¹ txa²wā³tā³syah¹lxi¹lxa². Ain³kxi²sah¹lxi³hē¹la². Txai²na² sa²-
kxai³lu² Ju³te²a² a²ki³lha³lxa² kái³ai¹nhxai²kxai³ jā¹nxa¹ju³ta² nxe³jau³jau¹-
xai²na² yxo²i²si¹hain¹jau³su² i³yau¹ū³ai¹na¹kxai²nān²tu³ ih¹nxe³kxa²yan³ti³ta³
Ju³te²a² wān³txa² sa²yxo²we¹tū³kā³txa² khāuh³lxa³ti³sain¹to³lhai¹la²? Ya²la³-
tū³ nxe² i³yau¹ū³hai¹na¹ke³la³te²kxai³ wān³txa² i³hen³txi³na¹jau³xa² Kris²-
tu³jah¹la² i³hxi²kī¹la³kxain¹ju³ta² ya³lu²kxi²nē³ju³ta² kwa²wān³txi³sa²hī³nx²-
na³la². Yxān¹ta¹ ti³he¹xai¹nxa³wa². Jā¹nxe³ke³la³te²kxai³la¹ Ju³te²a² wān³txa²
sa²yxo²we¹tū³kā³txa² i³xan³ta³kxi²sai¹nhī³nx²nxa³wa². Yxān¹ta¹ jau³xai²na²
i³yau¹ū³ain¹nxa³hē¹la². ¹²A²nxe³te²na² sa²kxai³lu² e³ki³ha¹ki¹nx²tain¹tū³kā³-
txa² ā³waix³txain¹ju³ta² ten³sa³nha²wa².

¹³Nxe³yān¹ta¹ txa²wā³tā³syah¹lxi¹lxa². Wxa²wa²sut¹sxā³ yxau³yah³lxi¹lxa².
Yxah³lxi¹nha²kxai³ nxe³yah³lxin¹te³nah¹lxi¹:

—Wxa²wa²su¹khaix¹na¹wi¹. Nxa¹ha²kxai³ i²li³ju³ta² wi¹li²ye²na¹ha²kxai³
o²la³kxi²na¹tu¹wi¹. Yah³lxin¹jau³su² yah³lxi³txa³hē¹la². A³lxi²nhyah¹lxi¹nha²-
kxai³ ā³non²ta³kxi²nyha¹yu³sxā³ yxau³jah¹lxi³hē¹la². ¹⁴Nxe³ha²kxai³ kwa³na³-
jau³xu¹tai²na² wān³txa² si³yxau³tāu³a² yau³ka³na³ka³na³tā³la².

—A³lxi²nhxān¹kxa² yā¹nxe³sxā³ a²nū²a² ā³xa² a³lxi¹tai¹nhē³li¹. Nxe³ta¹-
hxai²hē¹la². ¹⁵Nxe³to³ta¹ a³lxi¹waun¹nyhu¹ah³lxan³kxai²nān²tu³ ko³nxe³te²-
lo³nxe³nyhu¹ah³lxin¹kxai²nān²tu³ hai³txi³ hāu²non³sxā³ yxau³xai³lyah²lxa³-
nha²kxai³ ā³nhai²ta³lxi³sxā³ yxau³xai³lyah³lxi¹nha²kxai³ nxe³yah³lxin¹sxā³
wxa²wa²sut¹sxā³ yxau³xai³lyah³lxi³hī³nx²nxa³lxa².

Txa²wā¹sū³na² Yāu³ka³jxah¹la² i³tih³nxe³nx²ti³jau³su²

¹⁶Jā¹nxa¹ha²kxai³ i³ye³kxi¹nx²ta¹tu¹wa². Ain³kxi²sah¹lxi³hē¹la². Txa²wā¹-
sū³na² Yāu³ka³txa² hi²sen³su² i³tih³nxe³nx²ti³jau³xa² ain³kxi²jxah³lxi³hē¹la².
Yxah³lxin¹kxai²nān²tu³ yuh³xai²nān¹ta² yxo²kwain³yah³lxin¹jau³xa² sa²we¹-
jah³lxi³hī³nx²nxa³lxa². ¹⁷Nxe³sxā³ yuh³xai²nān¹te² ain³nha²kj³ju³ta² ain³kxi²-
kj³kxai²nān²tu³ yau³xā³lxi³jau³su² hī³nx²na³la². Txa²wā¹sū³na² Yāu³ka³jxah¹la²
a²wān³txi³sxa³wa². Nxe³jau³xai²li² Sū³na² Yāu³ka³txa² te³nxa³jau³xai²la¹wa².
Te²yā¹nxe³sxā³ Sū³na² Yāu³ka³txa² a²ten³kxa² sa²kxai³lu² yuh³xai²nān¹te²
hē³la³kxa² te³nai¹nxa³jau³xai²la¹wa². Nxe³jut³su² ha²kxai³ wā²nxūh¹lxi³sxā³
wain³txi³ kái³kj³ju³ta³nū³a² hxi²kan¹nē³lxa³wa². ¹⁸Jā¹nxe³ju³kxai³la¹ Txa²wā¹-
sū³na² Yāu³ka³jxah¹la² nxū²kwai³yxau³nx²ti³ju³tan¹te²kxa³ya³lhu² Moi³se²ah³-
lu¹tai²na² kwa³na³jau³xu¹tai²na² wxa²wa²sut¹sxā³ yxau³yah³lxi¹lxa².

¹⁹Jā¹nxe³jut³su² yuh³xai²nān¹ta² yxo²kwain³kxi²kxa² a³la³kxi²kj³tā³la².
Nxe³sxā³ a²nū²a² i²li³te²a² yuh³xai²nān¹ta² yxo²kwain³kxi²kxai²na² nxe²

kāi³te²ju²hē³la². Nxe³te³nah¹lxi¹: kuh³lxa³thin¹sxā³ o²la³kxi²ha²kxai³, ko³-
nxe³thin¹sxā³ ū³whin¹ta³kxi²nyhu¹ha²kxai³, kuh³lxa³thin¹sxā³ o²la³kxi²ju³ta²
so¹lxi³ yxo²kwain³to³ha²kxai³, ²⁰Tah³lxa³kxa² tã³nxa² kwa³thi³la² tã³nxa²
ĩ²li³ju³ta² Txa²wã¹sũ³na²ki³lxi³ju³ta² ten³ju³ta³lot³sa²kxai³, tih³na³la² ā³nan³-
nyhu¹ju³ta² so¹lxi³ ten³na²kxai³, an³ta³kxi²waun¹nyhu¹ha²kxai³, kwa² wãn³-
txa² i³ye³sxā³ i³yi²yi²lhon¹ta³kxi²nyhu¹ha²kxai³, i³ka³tã³nxe³yhu¹ha²kxai³,
i³wã³lon³kxi²nyhu¹ha²kxai³, kãin²ki³lxi³o³na²sxā³ i³hait²ta³lxi³nyhu¹ha²kxai³
a²nũ³ka³txi³khai³xa² kwa² ā³nhai²ta³lxi³ha²kxai³ i³ye³i³yi²lho¹kxi²nyhu¹sxā³
yxau²xai³lyah³lxi¹nha²kxai³, ²¹A²nũ²a² ā³xa² a²yen³kxa² kãin² yxo²kwai³ni²
yain³jau³xa² ūn³jau³xa² i³na²sxā³ wen¹to³ha²kxai³, i³yain³sxā³ ko³nxe³ti³ wa³-
ni³lon³kxi²nyhu¹ha²kxai³, nxe³kxa²yu³su² yen³kxa² ā³jã¹nxe³ju³ta² ko³nxe³ti³
kãi³ha²kxai³, nxe³sxā³ ju³ta²na² yxo²ha³kxa¹ yuh³xai³nãn¹te² yxo²kwain³-
kxi²te²a² kãi³ju³ta²la¹wa². Nxe³sxā³ a²nũ²a² i²li³te²a² te²yã¹nxe² kãi³kxai²-
nãn²tu³ Txa²wã¹sũ³na² ha²lo²a² yxau²xai³ju³ta²nũ²a² yũ²na³lho³la².

²²Nxe³yãn¹ta¹ Txa²wã¹sũ³na² Yãu³ka³jxah¹la² nxũ²kwai³yxau³nhẽ³kxai²nãn²-
tu³ yen³kxa² wi¹ju³ta² so¹lxi³ ā³kãi²non³sxā³ o²la³kxi²ki³tã³la². Nxe³ju³ta²sa¹:
a³lxi²waun¹nyhu¹kxi³sa²kxai³, Txa²wã¹sũ³na² wi¹lhin¹sxā³ i³yi²li²nẽ³jau³su² i³ka³-
lih³kxi²nẽ³lha²kxai³, txa²wã¹ẽ¹nãu³ai²na² ā³nhãu²no³tẽ³lha²kxai³, ya³nãn³ta³ki²-
la²sxā³ wi¹kãi³ki³sa²kxai³, a²nũ²a² yxo²ha³kxa¹ wi¹lhin¹sxā³ i²ki³sa²kxai³, a²nũ²a²
i²li³te²a² wi¹lhin¹sxā³ hxi²nũn¹ki³sa²kxai³, a²nũ²a² yxo²ha³kxa¹ yxo²i²nyhu¹ki³-
sa²kxai³, ²³Wa³su³txi³ hxi²ye¹ta³lxi³nẽ³lxa³ha²kxai³, ko³nxe³ti³ kãi³ũ¹nhẽ³lain¹-
kxan²ti³ te²ya¹nxe² i³wa²lũ³xain¹ki³sxa³ha²kxai³, nxe³sxā³ ju³ta²na² yxo²ha³kxa¹
Sũ³na² Yãu³ka³txa² nxũ²kwai³yxau³nhẽ³lha²kxai³, nxe² kãi³ki³tã³la². Nxe² kãi³-
ki³ju³ta²li² i³hxi²ko²nẽ³lain¹ju³ta² yũ³te²sxa³yu²hẽ³la². ²⁴Jã¹nxe³ha²kxai³ Je³su²
Kris²tu³jah¹la² a²sa³wi³ha³lxi³su² ki³tã³la². A²sa³wi³ha³lxi³su² ki³sa²kxai³ txa²wã¹-
ko³nxe³ti³ kãi³ki³ju³ta² ko³nxe³ti³ yxo²kwain³ki³ju³ta² nxe³sxā³ yuh³xai³nãn¹ta²
yxau²kwain³ki³ju³ta² yxo²ha³kxa¹ ā³sxā³ ā³wa²sut¹sxā³ yxau³ki³tã³la². A²kã³xã²nxa²
Je³su² Kris²tu³jah¹la² hi³sa³ka³txa² i³hxi²ki³la³kxai¹nhĩ¹nai³ jã¹nxe³sxā³ ko³nxe³ti³
kãi³ki³ju³ta² ā³na¹sxā³ ā³wa²sut¹sxā³ yxau³ki³tã³la². ²⁵Jã¹nxe³jut³su² Txa²wã¹-
sũ³na² wãn³txa² yxo²i² ā³si³wxe³ki³si¹nai³tã² txa²wã¹ẽ¹nãu³a² tah¹lxi²te³lo³tẽ³ta¹-
ti²tu³wa². Nxe³te²lo³tẽ³lha²kxai³ Sũ³na² Yãu³ka³txa² i³hxi²ka³tẽ³ju³ta² yxau²xai³-
la³sah¹lxi³wxa². ²⁶Kãin²khai¹nxe³ki³lxi³nyha¹sah¹lxi³txa³hẽ¹la². Kãin²ki³lxi³sxā³
he¹kxi²a³sah¹lxi³txa³hẽ¹la². A²nũ²ai²li² ā²la² kãin² yen³kxi³te²a² i²yah³lxi¹n¹kxai²-
nãn²tu³ yxo²kwain³nũ¹hain¹yah³lxi³txa³hẽ¹la².

Ā³non²ta³kxi²waun¹nyhu¹ki³jau³su²

6 ¹Txa²wã¹tã³syah¹lxi¹lxa². Nxe³yah³lxi¹nha²kxai³ wxa²nũ³ka³txa² wxa²-
ha³tih³xa² ko³nxe³te²sin¹tãu²a² i³ye³i³so¹kxain¹yah³lxi¹n¹kxai²nãn²tu³
wxãi²kxai³ Txa²wã¹sũ³na² Yãu³ka³jxah¹la² sa²yo²wet¹sxā³ yxau³yah³lxi¹te²
i³nxai²na² sa²kxai³lu² ko³nxe³ti³ kãi³ju³ta² ā³na¹si¹hai¹nĩn¹jau³su² thãi³ti³la²
wi¹lhin¹sxā³ i³ye³kxi¹txai¹nhẽ³la². Yxo²kãin²i³ye³kxain¹yah³lxi³txa³hẽ¹la².
Ko³nxe³te²ũ¹yah¹lxi¹n¹kxa²yan³txi³su² nxe³nx²ta¹wa². ²Nxe³yãn¹ta¹ a²nũ²a²
a²ẽ¹nãu³ai²na² sa²txe¹ju³ta³lo³te²na² i²yah³lxi¹n¹kxai²nãn²tu³ ā³nxũ²kwai³lxi¹-
jah¹lxi³hẽ¹la². Nxe³yah³lxi¹n¹kxai²nãn²tu³ Kris²tu³jah¹la² a²ten³jau³su² kãi³-
yah³lxi³hĩ³nxa¹lxa². ³Jã¹nxe³sxā³:

—Txi²li² kãin²te²sa¹wi¹. Nxĩn¹kxai²nãn²tu³ yxãn¹ta¹ hai³txi³ kãin²nxã²nxa³-
kxe³su² i³ki³ha¹kxi²nha²hĩ³nxa¹lxa². ⁴Nxe³yãn¹ta¹ o²la³kxah¹lxi¹ju³khai³xa²

so¹lxi³ wi¹li²nha¹jah¹lxi³hē¹la². Nyhah¹lxin¹kxai²nān²tu³ wi¹lo²la³kxah¹lxin¹kxai²nān²tu³ ka²lih¹txi³nyhah¹lxi³hī³nxa¹lxa². ǀ³ka³lih¹nyhah¹lxin¹te³nah¹lxi¹:

—Wi¹lo²la³kxi²na¹te²tu³wi¹. Nxa¹ha²kxai³ ka³lih¹kxi²nha¹nhai¹. Nyhah¹lxi³hī³nxa¹lxa². Ju¹ta¹li² wi¹lhī³nx²na³la². Yxān¹ta¹ wi¹lo²la³kxah¹lxan³kxai²nān²tu³ nxe²e³kxah¹lxi¹nhīn³te³nah¹lxi¹:

—O²la³kxi²na¹ju³ta² kū³we²ki²la² wi¹lxa³wi¹. Nxe²nxa³kxan²ti³ a²nū²a² ā³xai²na² o²la³kxi²ju³ta² ko³nxe³khai¹nx²na³li¹. Nxe³ha²kxai³ ā³sen³sai¹ai¹na¹wi¹. Yah³lxin¹jau³su² wi¹lo²la³kxah¹lxan³kxai²nān²tu³ nxe²e³kxah¹lxi³hī³nxa¹lxa². A²nxe³ju³ta¹li² wai³nxa³wa². Wi¹lo²la³kxah¹lxin¹ju³khai³xa² so¹lxi³ǀ³ka³lih³kxi²nyha¹jah³lxi³hē¹la². 5 Nxe³sxā³ u³lxah³lxin¹jau³su² a²nū²a² ā³xa² ā³non²ta³kxi¹nx²tain¹ju³ta²nū³a² wahx³yah³lxi³txa³hē¹la². Wxa²wa³ka³li³yu³ta³lot³sih¹nxa²lxi³kxe³su² nūh¹wa³kon³kxa² ai³nha¹jah³lxi³hē¹la².

6 Txa²wā¹sū³na² wān³txa² ǀ³yau¹ū¹nx²ti³jah¹la² wxa²yen³kxi³khai³xa² wi¹te²a² wā²nūh¹jah³lxi³hē¹la². 7-8 Wā²nxūh¹ ǀ³ki³ha¹kxi²nha²yah³lxi³txa³hē¹la². Nha²yah³lxin¹te³nah¹lxi¹:

—Ko³nxe³ti³ kǀ³ai³lxan²ti³ Txa²wā¹sū³na² wi¹li²sain¹tu¹wi¹. Jau¹xa² ǀ³ye³sxā³ ǀ³ki³ha¹kxi²nyhah¹lxi³txa³hē¹la². A²nū²ai²li² yain³ta³ki³a² tē³sxā³ ū³whī¹kxai²nān²tu³ ha²yan¹nāu³a¹ a²jā¹nxe² ū³whī¹xi²ki³nū³a² wxa²so¹hī³nx²na³la². Te²yā¹nxe² si³sa³ki³a² kwa²to³hī³lxa² wen¹te²a² tē³sxā³ ū³whī¹ke³la³te²kxai³ ha²yan¹nāu³a¹ jā¹nxe² ū³whī¹xi²ki³nū³a² wxa²so¹hī³nx²na³la². Hai³txi³ ki³-lā³xa² wxa²so¹hī³nx²nxa³wa². Ki¹ain²txi³ wxa²so¹hī³nx²na³la². Te²yā¹nxe³sxā³ yuh³xai²nān¹ta² yxo²kwain³nū³kxai²nān²tu³ ha²yan¹nāu³a¹ ha³lo²a² hau³kon³tāu³a¹ ya³lu²ju³ta² so¹lxi³ yū³tu¹wa². Yxān¹ta¹ Sū³na² Yāu³ka³jxah¹la² te³nain¹ju³sa²ju³ta² o²la³kxi²kxai²nān²tu³ ha²yan¹nāu³a¹ ha³lo²a² hau³kon³tāu³a¹ kan²txi³ ka³ten³su² yxau³ju³ta² so¹lxi³ yū³tu¹wa². 9 Nxe³sxā³ yen³kxa² wi¹kxa² kǀ³ai³ki³kxi²nān²tu³ kwa²hxi²tha³a³sah¹lxi³txa³hē¹la². Yxa³sah¹lxin¹kxai²nān²tu³ ha³lo²a² hau³kon³tāu³a¹ yen³kxa² wi¹te²a² ū³yho³hxi²nē³lain¹tu¹wa², ū³nē³lxa³ke³la³te²kxai³la². 10 Nxe³ha²kxai³ a²nū²a² yxo²ha³kxa¹ wi¹lā³non²ta³kxi²waun¹nyhu¹i² nxe³nha¹jah³lxi³hē¹la². Yxo²i²tū³ka³txa² ya³lo³txi³khai¹nxe³sxā³ ā²la² nū³kxūn³sxā³ ā³non²ta³kxi²waun¹nyhu¹i² nxe³jah³lxi³hē¹la².

Paulah³lai²na² wān³txa² a²ne³ki³san¹jau³su²

11 Jā¹nxa¹jau³xa² ū³wha²li¹lye¹nx²ta¹wa². Wān³txa² kǀ³ain²jau³xa² ū³wha²li¹lye¹nx²ta¹wa². 12 Jā¹nxe³jut³su² jah¹la²nāu³xai²li² ǀ³tih³nxe³nx²ti³ki³lxi³o³tū³ka³txa² wain³txi³ o²la³kxi²nxa³hē³la². A²nū²a² kwa²i³ye³kxi²nū³si¹nyhain¹jau³su² te³nain¹na²hē³la². Nxe² kwa² ǀ³ye³kxi²nyhain¹te³nah¹lxi¹:

—Wi¹lhin¹khai¹yah³lxi¹lxi¹. Ju³te²a² nū³ka³txa² a²ki³lha³lxa² kǀ³ai¹nhxai²na²hē³li¹. Jā¹nxe³yah³lxi¹lxi¹. Nxe³yah³lxi¹nha²kxai³ wi¹lhin¹khai¹yxah³lxi¹lxi¹. Nxe² kwa² ǀ³ye³kxi²nū³si¹nyhain¹jau³su² ten³khai¹xain¹na²hē³la². Nxe³ha²kxai³ nxe²e³kxi²nū³si¹nyhain¹jau³su² Ju³te²a² nū³ka³txa² a²ki³lha³lxa² kǀ³ai¹nhxai²na²hē³la². Jāx¹sih¹nxa²lxain¹jau³su² te³nain¹na²hē³la². A²e¹na²wa³lo³lon³na³la². A²nū²a² ā³xa² khāuh³lxa³tain¹kxa²yan³txi³su² yuh³lxain¹na²hē³la². Je³su²jah³la² ya³lu²kxi²nē³jau³su² yxo²i²ain¹ju³tan¹te³kxa³yā³lhu² khāuh³lxa³tain¹kxa²yan³txi³su² yuh³lxain¹na²hē³la². Jā¹nxe³ha²kxai³ nxe²e³ain¹te³nah¹lxi¹:

—Ju³te²a² nū³ka³txa² a²ki³lha³lxa² kǀ³ai¹nhxai²na²hē³li¹. Jā¹nxe³jah³lxi³hē¹li¹. Ain¹jau³su² khāuh³lxa³txain¹kxa²yan³txi³su² ain¹na²hē³la².

¹³Nxe²e³kxi¹nx²tain¹kxan²ti³ kxā³nxa² kwa³na³jau³xu¹ta²na² sa²yxo²we¹-
tai¹nxa³wa². Kwa²hāi¹nxe² Ju³te²a² nū³ka³txa² a²ki³lha³lxa² kái³ai¹nhxai²-
na²hē³la². Jā¹xah³lxin¹ju³ta³nū³a² te³nain¹na²hē³la². Yah³lxin¹ke³la³te²kxai³
yxo²kāin²e³ai¹nhī³nx²na³la². E³te³nah¹lxi¹:

—Txa²wān³txa² e³si¹na¹jau³xa² sa²yxo²wet¹sain¹nūn³sīn¹na³li¹. Nxai¹-
nhī³nx²na³la². ¹⁴Nxain¹kxan²ti³ yxo²kāin²e³ain¹kxan²ti³ txai²li² yxo²kāin²-
txi³ e³a¹ju³ta² ten³te²txā³wa². Je³su² Kris²tu³jah¹la² ya³lu²kxi²nē³jau³xai²na²
so¹lxi³ e³kxi²jah¹lo²sa¹wa². Nxe³ha²kxai³ ya³lu²kxi²nē³lha²kxai³ yen³kxa²
yuh³xai²nān¹te²a² wā³nxīn¹kxi³kxan²ti³ a³lxi²sa²nxa³nha²wa². Hī¹na² e³kxin²-
nxa³lho³la². E³kxin²nxa³te³nah¹lxi¹:

—Yuh³xai²nān¹ju³ta² a²hxi²kan¹ti³lxo³ju³ta² ten³sa³nhai¹. Nxe² e³kxin²nxa³-
lho³la². ¹⁵Nxe³ha²kxai³ Ju³te²a² nū³ka³txa² kái³ain¹jut³sa²kxe³su² sa²yxo²-
ā³tā³nxa² hāi¹nxe² kái³tā³nxa² ī²li³ju³ta² kwa²hāi¹nxe³hī³nx²na³la². Yxān¹-
ta¹ Je³su² Kris²tu³jah¹lai²na² wān³txa² yxo²ī²kxai²nān²tu³ a²ē¹nāu³ai²na²
sa²hau³ko³tū¹ha²kxai³ ā³lxi³txi³ we¹nha²hī³nx²na³la². Nxe³ju³ta²na² so¹lxi³
wi¹na³la². ¹⁶Nxe³ju³ta²li² yxo²ī²nhain¹kxai²nān²tu³ a²ē¹nāu³ai²na² Txa²wā¹-
sū³na² ā³nhāu²no³ju³ta² yū³ha²kxai³ thāi³ti³la² wi¹li²ju³ta² yū³ha²kxai³ nxēn³-
tain¹tu¹wa². Yxo²ī²tū³ka³txa² yxo²ha³kxa¹ te²yā¹nxa²xai³ain¹tu¹wa².

¹⁷Jā¹nxa¹jut³su² Je³su²jah³lai²na² wān³txa² ya³lo³txi²sxā³ ī³hen³txi³-
na¹ha²kxai³ khāuhx³sain¹tai¹ti²tu³wa². Txa²nū²nāu³ai²na² sa²kxai³lu²
khāuhx³sain¹kxe³su² hxi²yxāi¹nxa² yū³ye²sa³ha²kxai³ Je³su²jah¹la² wa³ka³-
li³lon³kxi²jah¹lo²sa¹wa². Nxe³sa³ha²kxai³ hī¹nān¹te²tu³ en²sah¹lxin¹jau³xa²
e³kxi²sah¹lxi³txa³hē¹la².

¹⁸Jā¹nxe³jut³su² txa²wā³tā³syah¹lxi¹lxa². Je³su² Kris²tu³jah¹la² Txa²wā¹hxi²-
kan¹ta² Si³yxau³jah¹lo²su² ha²kxai³ nxe³jah¹la² thāi³ti³la² a³lxi¹nx²ti³ju³ta²
ten³sa³nha²wa². Jā¹nxa¹jau³su² txai²li² Pau²lah³lo²na¹xai²na² ta³lu²na¹wa².

Efesios

1 ¹ Pau²lah³lo²na¹xai²na² ũ³wha²li¹la³kxi¹nx²ta¹wa². Txai²na¹xai²na² Je³su² Kris²tu³jah¹lo²su² Jah¹la², Txa²wā¹sū³na² Si³yxau³tāu³a¹ a²ten³jau³su² i³wet¹so¹sxā³ hxi²kan¹txi³lot³sa³na²hē³la². Sa³ha²kxai³ Txa²wā¹sū³na² wān³-txa² wi¹jau³xa² a²nū²a² yxo²ha³kxa¹ i³hen³txain¹si¹ha¹jau³nū³a² i³sa²si¹hā³-sa²kxah³lo²sa¹wa². Nxe³sa²kxah³lo²na¹xai²na² ũ³wha²li¹la³kxi¹nx²ta¹wa². E²fe³so³thi³na² yxau²xai³yah³lxin¹te² i³nxai²na² Txa²wā¹sū³na² wān³txa² wi¹-wi¹nxe² yxo²i²yah³lxin¹ha²kxai³ Je³su² Kris²tu³jah¹la² ā³nū²nx¹isxā³ yxau³-ya³nx²ti³na³la². Nxe³yah³lxin¹te² i³nxai²na² ũ³wha²li¹la³kxi¹nx²ta¹wa².

² Txa²wā¹wi³na² Txa²wā¹sū³na² Si³yxau³tāu³su² tāu³a¹ Je³su² Kris²tu³jah¹la² Txa²wā¹hxi²kan¹ta² Si³yxau³tāu³a¹ nxe³ya³sxā³ kăin² thăi³ti³la² a³lx¹nx²ti³-si¹hi² wxa²nxū²kwăi³nău³a² ā³nhău²no³txa²lx¹si¹hi² nxe³nx²ti³si¹ha¹jau³su² ten³sa³nha²wa².

Kris²tu³jah¹lai²na² hxi²ka² yen³kxa² wi¹kxa² ũ³hū¹nē³jau³su²

³ Txa²wā¹sū³na² Si³yxau³jah¹la² sa²nēn¹kxi²a³sah¹lx¹isxā³. A²nxe³jah¹la² Je³su² Kris²tu³jah¹la² Txa²wā¹hxi²kan¹ta² Si³yxau³jah¹lo²su² ha²kxai³ a²nxe³-jah¹lo²su² Jah¹la² A²wi³nai²la¹wa². Kris²tu³jah¹la² ā³nū²nx¹isxā³ yxau³ya³-nhē³lha²kxai³ txa²wā¹ē¹nău³ai²na² yen³kxa² wi¹kxa² ũ³hū¹nē³na²hē³la². Oh³xan¹te²a² yen³kxa² ũ³hū¹nē³na²hē³la². ⁴ Kxā³nhxi¹nu¹ta²kxai³ a²wi¹lhi¹nu¹-ta²kxai³ txa²wā¹ha³lo²a² yū²nxā³hi¹nu¹ta²kxai³lu¹ Txa²wā¹sū³na² hi²sen³su² Kris²tu³jah¹la² ā³nū²nx¹isxā³ yxau³ya³nhē³ja³kxā³nū³su² ā²la² i²sxā³ ā³yū³-so¹nē³ta¹hxai²ti³ai¹ti²tu³wa². Wi¹lhin¹sxā³ kăi³si¹nhē³lha²kxai³ kō³nxe³ju³ta² yū²ye²ki³sxā³ha²kxai³ nxe³si¹ki³jau³nū³su² i²sxā³ ā³yū³so¹nē³ta¹hxai²ti³ai¹ti²-tu³wa². A³lx¹i²nē³lha²kxai³ nxe² kăi³ū¹nhē³ta¹hxai²ti³ai¹ti²tu³wa². ⁵ A³lx¹i²nē³-lha²kxai³ kxā³nău³u¹ta¹na² Txa²wā¹sū³na²:

—i²sxā³ ā³yū³so¹na¹tū¹xā¹. Nxe³jau³su² wā²nxū¹hăin³nha²ta¹hxai²hē¹la².

—Ā³yū³so¹ai¹na¹tū¹xā¹. Ai¹na¹kxai²nān²tu³ txa²wē³ha³lx¹isxā³lo³ta¹na¹tū¹xā¹. Je³su² Kris²tu³jah¹la² yxo²i²ai¹nha²kxai³ nxe³te²nū³su² nxai¹na¹tū¹xā¹. Ju¹-tai²na² nūh¹lx¹isxā³ a²ten³jau³su² ha²kxai³lā¹. Nxe³ta¹hxai²hē¹la². ⁶ Txa²wā¹-sū³na² Ta²hai²na² Kris²tu³jah¹lai²na² a³lx¹i²khai¹nxe³jah¹lai²na² nxe³te²na² wā²nxū¹h¹lx¹isxā³ a²sa³wi³ha³lx¹isxā³ ti³hi¹tē³na²hē³la². Nxe³sxā³ Txa²wā¹sū³-nu²su² te²kxai³lu² thăi³ti³la² a³lx¹i²nē³jau³su² i²nē³lha²kxai³ wi¹lhin¹sxā³ i²nē³-lha²kxai³ nxe³nē³na²hē³la². Nxe³nē³ju³ta¹li² i³sa²nēn¹kxi²a³sah¹lx¹isxā³.

⁷ Jă¹nxe³sxā³ Kris²tu³jah¹la² ya³lu²kxi²nē³lha²kxai³ ā³wa²sut¹sxā³ yxau³ki³-tă³la². Txa²wā¹kō³nxe³ti³ kăi³ki³ju³ta² ne³wā²na³ū¹nhē³na³la². Kăin² thăi³ti³la² a³lx¹i²nē³ju³ta² kăin²khai¹nxe³ha²kxai³ nxe²kăi³sa²tē³ū¹nhē³na³la². ⁸ Kwa²-hăi¹nxe² wā²nxū¹h¹lx¹isxā³ kăin² thăi³ti³la² a³lx¹i²nē³lha²kxai³ wi¹lhin¹sxā³

ĩ²sa²tẽ³nẽ³na³la². Txa²wā¹sũ³na² te²nān²tu³ a²hoh³lxi³su² khai¹nxẽ³ha²kxai³ a²ẽ¹nāu³ai²na² ain³nha²sxā³ wain³txi³ a³la³kxi²ha²kxai³, ⁹a²ten³khai³ju³ta² kãi³ta¹hxai²hẽ¹la². Kxã³nāu³u¹tai²na² Txa²wā¹sũ³na² ẽ¹nān¹jau³kxai³lu¹, e³te³nah¹lxi¹:

—Kris²tu³jah¹la² ĩ³sa²si¹hā¹a¹tũ¹xā¹. Na¹kxai²nān²tu³ ya³lu²kxi²nũ¹hain¹-tũ¹xā¹. Ya³lu²kxi²nũ¹hain¹kxai²nān²tu³ a²ẽ¹nāu³ai²na² sa²hau³ko³tũ¹hai¹na¹-tũ¹xā¹. Nxe³jau³su² nũh¹lxi³sxā³ Txa²wā¹sũ³na² e³ta¹hxai²hẽ¹la². Nxe³jau³su² ha²kxai³ hĩ¹nai²na¹ jau³xu¹tai²na² kãi³ta³lun²na²hẽ³la². A²nxe³ju³tai²li² kãi³kxe³su² ĩ³yau¹ũ¹nhẽ³na³la². ¹⁰A²nxe³jut³su² kxã³nāu³a¹ ha³lo²a² hau³-hau³kon³na³na¹ nxe³tāu³a¹ yen³kxai²na² a²yxo²ha³kxa¹ a²nũ²a²nāu³xai²na² a²yxo²ha³kxa¹ ha³lo²ai²na² a²yxo²ha³kxa¹ oh³xan¹te²a² whāi²na¹ yuh³xan¹-te²a² whāi²na¹ nxe³sxā³ Kris²tu³jah¹la² hi²sen³kxai³lu² nxe³ju³tai²na² whāi²-na¹ a²wa³kxẽn³ta³tu¹wa².

¹¹Jā¹nxe³jut³su² a²wi¹lhī¹nu¹tai²na² Txa²wā¹sũ³nu²kxai³lu² a²ẽ¹nān¹jau³kxai³lu¹:

—Kxã³nāu³a¹ wẽ³ha³lxi³lo³ta¹tũ³kã³txi³nũ³a² yũ³sa³tũ¹xā¹, ĩ²sxā³ ā³yũ³-so¹ai¹na¹tũ³kã³txi³nũ³su¹. A²nxe³te²nũ³su² te²a² Kris²tu³jah¹lai²na² wān³txa² yxo²ĩ²ain¹sxā³ ā³nũ²nxi²sxā³ yxau³ya³hain¹tũ¹xā¹. Nxe³ju³tai²na² kxã³nāu³a¹ nxe³kãi³a¹tũ¹xā¹. Txa²te²na¹jau³sa²na³na¹. Nxe³ta¹hxai²hẽ¹la². ¹²Nxe³ju³tan¹-te²kxa³ya³lhu² hĩ¹nai²na² Kris²tu³jah¹la² yxo²ĩ²si¹na¹wa². Jā¹nxe³sxā³ a²nũ²a² ā³xa² yxo²ĩ²ain¹nũn³tu¹wa². Jā¹nxe³ha²kxai³ Txa²wā¹sũ³na² Si³yxau³jah¹la² wxi²kin³ti³to³nha²kxai³ sa²nẽn¹kxi²a³sah¹lxi³hẽ¹la². Nxe³ju³tai²na² Txa²wā¹-sũ³nai²na² a²ten³jau³su² na³la².

¹³Te²yā¹nxũn³sxā³ wxa²nũ³kã³txi³ ĩ³nxai²na² yxo²ĩ²yah³lxi³nũ³nĩ¹nhẽ³la². Txa²wā¹sũ³na² wān³txa² ya³la³lyau³xai²na² wi¹jau³xai²na² yxo²ĩ²yah³lxi¹-nhĩ¹na¹ Txa²wā¹sũ³na² hi²sen³kxai³lu² wxa²wa²su¹tũ¹nxa²lxi³na²hẽ³la². Nxe³-yah³lxin¹te³na¹ Txa²wā¹sũ³na² hi²sen³su² A²yāu³ka³jxah¹la² ā³nũ²nxi²sxā³ yxau³ya³nx²ti³jau³su² ũ³hũ¹nx²ti³na²hẽ³la². Ũ³hũ¹nx²ti³te³nah¹lxi¹:

—Wxāi²na² yxo²ĩ²yah³lxin¹te² ĩ³nxai²na² txa²sa³wi³ha³lxi³khai³su² we¹-ti³hi¹txa²lxa¹tu¹wi¹. Kxã¹nxān¹jau³xu¹txain²txi³ e³kxi²na¹hẽ³li¹. Hĩ¹na² kãi³-ũh¹nx²ti³ta³lu²na¹tu¹wi¹. ¹⁴Yan¹nāu³a¹ yen³kxa² wi¹kxa² ũ³hũ¹nx²ta¹ju³ta³-nũ³a² yũ³tu¹wi¹. Nxe³kxe³su² wān³txa² e³kxi¹nx²ta¹jau³xa² ya²la³lyau³su² ye²kxe³su² Txa²yāu³ka³txa² ũ³hũ¹nx²ta¹hẽ³li¹. Nxe³nx²ta¹ha²kxai³ wxa²wa²-su¹khai¹nxe³sxā³ yxau³yah³lxin¹ju³ta³nũ³su² yũ³nx²ti³tu¹wi¹. Nxe³jau³su² nxe³nx²ti³na²hẽ³la². A²nxe³jut³su² Sũ³na² wxi²kin³ti³ton³ju³ta² ĩ³kãi²not³sxā³ ĩ³sa²nẽn¹kxi¹jah³lxi³hẽ¹la².

Pau²lah³lai²na² a²yxo²wān³txa² Sũ³na² ĩ³ye³kxi²jau³su²

¹⁵Wxa²nũ³kã³txi³ ĩ³nxai²na² Txa²wā¹hxi²kan¹ta² Si³yxau³jah¹la² Je³su²-jah³la² yxo²ĩ²yah³lxi³ta¹hi¹nhẽ¹la². Yxo²ĩ²tũ³kã³txi³ ĩ³nxai²na² a²yxo²ha³kxa¹ a³lxi²waun¹nyhu¹ah³lxi³ta¹hi¹nhẽ¹la². ¹⁶Nxe³yah³lxi¹nha²kxai³ Txa²wā¹sũ³na² e³kxi²na¹tāu³a² e³kxi²na¹wa². E³kxi²na¹te³nah¹lxi¹:

—Txa²sũ³nu²yah³lxi³. Tũ¹kã³txai²na² yxo²ĩ²nxain¹na³li¹. Nxe³kxe³su² ĩ³sa²nẽn¹kxi²nxa²si¹na¹nhai¹. Nxe³ha²kxai³ tũ¹kã³txai²na² ā³nxũ²kwai³-lxũ¹txai¹nhẽ³li¹. ¹⁷Wxāi²li² Txa²wā¹sũ³na² Si³yxau³kah³lo²si¹lxi¹. Txa²-wā¹hxi²kan¹ta² Si³yxau³jah¹la² Je³su² Kris²tu³jah¹la² A²wĩ³nu²si¹lxi¹. Wxi²kin³ti³ton³te²a² A²si³yxau³jah¹lo²si¹lxi¹. Nxe³si¹ha²kxai³ a²ẽ¹nāu³a²

a²hoh³lxi³si²nüh¹txai¹nhē³li¹. Wxa²ha³lo²a² i³yau¹ū¹txai¹nhē³li¹, Je³su² Kris²-
tu³jah¹la² a³la³kxi²nū¹si¹hain¹jau³su¹. ¹⁸Te²yā¹nxūn³sxā³ ha³lo²a² i³ha²te¹jut³-
sū³nxe² a²e¹nāu³ai²na² wi¹la³la³kxi²ti³hit¹txai¹nhē³li¹. Nxai¹nīn¹kxai²nān²tu³
i³hi¹txain¹si¹hin¹jau³su² i³kaix¹so¹ai¹nīn¹ju³tai²na² wi¹wi¹nxe² wah³nxe³-
nxain¹kxe³nū³su² ā³ne³wxe³ain¹tu¹wi¹. Yxo²i²tū³kā³txa² yen³kxai²na² ha³lo²-
ai²na² wi¹ju³ta³nū³a² ū³hū² kāi²no³tai¹nīn¹ju³ta³nū³a² ā³ne³wxe³ain¹tai²li¹.
¹⁹Yxo²i²nxain¹tū³kā³txai²na² nū³kxūn³txi³ hxi²kan¹txi³lo³tai¹nīn¹kxe³su²
ā³ne³wxe³ain¹tu¹wi¹. Jā¹nxe³sxā³ nū³kxū³nīn¹ju³tain²txi³ nū³kxūn³txi³ hxi²-
kan¹ti³hi¹tai¹nīn¹tu¹wi¹. ²⁰Nū³kxū³nīn¹ju³txai²nān¹te²kxa³ya³lhu² Kris²tu³-
jah¹la² ka³ten³su² i³sa²yxau³si¹hi¹nha²kxai³ nxe³te²la¹wi¹. A²nxe³sxā³ Kris²-
tu³jah¹la² ka³ten³su² i³sa²yxau³si¹hin¹ka³tu³ ha³lo²a² oh³xan¹ko³xai²na²
wxa²wi¹nxa²tāu³a² ū³h³wxe³si¹hin¹nū²hē³li¹, ha³lo²a² yxo²ha³kxa¹ a²wa³-
kxēn³su² ya³hīn¹jau³sa¹. ²¹Ū³h³wxe³si¹hin¹ta³u³a¹ a²nū²a² a²yo²ha³kxa¹
ā³sen³sai¹sxā³ ne³ka³ta²si¹hin¹nū²hē³li¹. Oh³nāu³u¹tai²nān¹tū³kā³txa² a²hxi²-
kan¹ti³nāu³xa² ā³sen³sai¹ha²kxai³ a²ta³nāu³xa² a²hxi²kan¹ti³nāu³xa² ā³sen³-
sai¹ha²kxai³ nū³kxūn³khaix¹nxe³te²nāu³xa² a²hxi²kan¹ti³nāu³xa² ā³sen³-
sai¹ha²kxai³ sa²ki³la³xi²te²nāu³xa² ā³sen³sai¹ha²kxai³ nxe³si¹hin¹nū²hē³li¹.
Jā¹nxe³sxā³ hī¹nān¹tū³kā³txai²na² nū³kxūn³te²nāu³xa² ā³sen³sai¹ha²kxai³
yan¹nāu³ān¹tū³kā³txi³nū³a² nū³kxūn³te²nāu³nū³a² ā³sen³sai¹ha²kxai³ nxe²
Kris²tu³jah¹lai²na² nxe³si¹hin¹nū²hē³li¹. ²²Te²yā¹nxe³sxā³ Kris²tu³jah¹lai²na²
a²yu³hē³nāu³a² yen³kxa² yxo²ha³kxa¹ ū³h³wxe³yen¹nū²hē³li¹. A²wa³kxēn³ta³-
ti³hi¹tin¹nū²hē³li¹. Nxe³ha²kxai³ yxo²i²tū³kā³txi³nāu³xai²na² a²yo²ha³kxa¹
A²hxi²kan¹txa² Si³yxau³kah³lo²su² ti³hi¹tin¹nū²hē³li¹. ²³Txa²wā¹ne³ka³nāu³-
ai²na² sa²kxai³lu² txa²wā¹nū²ai²na² whāi²na¹ wi¹lhau³ko³te²ju²hē³li¹. Nxe³-
kxa² yā¹nxe³sxā³ Kris²tu³jah¹lai²na² sa²kxai³lu² yxo²i²nha¹tū³kā³txi³nāu³-
xai²na² wi¹lhau³ko³jah¹lai²la¹wi¹. Nxe³kxe³su² ha²kxai³ Kris²tu³jah¹lo²kxai³lu²
yxo²i²tū³kā³txai²li² wi¹lhau³ko³tū¹nha³li¹. Nxe³ha²kxai³la¹ Kris²tu³jah¹la²
yā¹nxe³sxā³ yxo²i²tū³kā³txi³ki³nāu³xai²na² sxi²je³na² i²li³je³na² yxau²ho³-
hain¹kxan²ti³ wi¹lhau³ko³tū¹hain¹nū³si¹na¹wi¹, Kris²tu³jah¹lo²kxai³ Txa²wā¹-
hau³ko³jah¹lo²su² ha²kxai³lu¹. Nxe³jau³xai²na² Txa²wā¹sū³na² e³kxi²na¹tāu³a¹
nxe²e³kxi²to³nha¹wa².

Ya³lu²sxā³ yxau³ki³te²nāu³xa² ka³ten³ti³hi¹tē³jau³su²

2 ¹A²kxā³nxai³tā² Txa²wā¹sū³na² wān³txa² sa²yo²ā³yah³lxi¹nha²kxai³ ko³-
nxe³ju³ta² kāi³yah³lxi¹nha²kxai³ nxe² yxau²xai³yah³lxi¹hxain¹ti³ai¹ti²-
tu³wa². Txa²wā¹sū³na² ten³yah³lxa³nha²kxai³ ya¹lu²te²hū³nxe² Txa²wā¹sū³na²
yxau²xai³ye²yah³lxi³to³hin¹ta²hxain¹ti³ai¹ti²tu³wa². ²Nxe³yah³lxi¹nhi¹nai¹tā²
yuh³xai²nān¹ti³h³na² ko³nxe³tih³nai²na² ā³si²tē³la³kxi²yah³lxi¹hxain¹ti³ai¹-
ti²tu³wa². Ko³nxe³khai¹nxe³jah¹lai²na² oh³sī³nān¹te²a² hxi²kan¹jah¹lai²na²
wān³txa² sa²yo²we¹jah³lxi¹hxain¹ti³ai¹ti²tu³wa². Sa³ta³na²jah¹lo²khai³xai²-
la¹wa². A²ta³a² wān³txai²la¹wa². A²nxe³te²kxai³lu² Sū³na² wān³txa² sa²yo²-
ā³tū³kā³txai²na² wa³ka³ti³lo³tain²te²ju²hē³la². ³Nxa²ha¹te¹ tū¹kā³txai² yā¹nxe²
kāi³nūn³ki³tai¹ti²tu³wa². Tū¹kā³txai² yā¹nxe³sxā³ txa²wā¹sī³na² a²ten³ju³ta²
ko³nxe³ti³ kāi³ki³tai¹ti²tu³wa². Kwa² kuh³lxa³thin¹sxā³ ain³nha²ki³jau³xa²
we¹ki³tai¹ti²tu³wa². Nxe³sxā³ tū¹kā³txai² yā¹nxe³sxā³ Txa²wā¹sū³na² ko³-
nxe³ti³ i³yī¹li²nē³ju³ta³lot³sxā³ yxau²xai³ki³te²ju²hē³la². ⁴Nxe³yān¹ta¹ Txa²-
wā¹sū³na² hi²sen³su² a³lxi²khaix¹nxe³nē³lha²kxai³ wi¹lhin¹sxā³ thāi³ti³la²

sa²hau³ko³tē³ta¹hxi²ti³ai¹ti²tu³wa². ⁵Nxe³sxā³ txa²wā¹ko³nxe³ti³ kái³ki³-kxe³su² yxau³xai³ki³tāu³ai³tā² Txa²wā¹sū³na² te²hi²sen³su² a³lxi²nē³lha²kxai³ txa²wā¹ē¹nāu³ai²na² sa²hau³ko³tū¹nhē³na²hē³la². Kris²tu³jah¹la² ā³nū²nxi²sxā³ yxau³ya³nhē³lha²kxai³ ka³ten³su² ti³hi²tē³na²hē³la². Txa²wā¹sū³nān²tu³ kāin² thāi³ti³la² a³lxi²nē³lha²kxai³ ka³ten³su² ti³hi²tē³na²hē³la². ⁶Je³su² Kris²tu³-jah¹la² ā³nū²nxi²sxā³ yxau³ya³nhē³lhxā³ yxau³ki³si¹nān²te²tu³ oh³nāu³u¹tai²-nān¹ko³xai²na² yxau³ya³nhē³lhi¹jau³nū³su² i³hxi²ka¹tē³na²hē³la². ⁷Txa²wā¹-sū³nu²kxai³lu² a³lxi²nē³ta¹hxi²ti³ai¹ti²tu³wa². Nxe³nē³ju³tan¹te²kxa³ya³lhu² Je³su² Kris²tu³jah¹la² ā³nū²nxi²sxā³ yxau³ya³nhē³te²ju²hē³la². Nxe³nē³lha²-kxai³ nxe³hi¹nān¹te²tu³ Txa²wā¹sū³na² kāin² thāi³ti³la² a³lxi²nē³ju³ta² kāin²-khaix¹nxe³ju³tan²tu³ a²nū²a² yxo²ha³kxa¹ hxi²kan¹ti³ i²si¹nhē³tu¹wa². ⁸Txa²-wā¹sū³na²na² wā²nxū¹ a³lxi¹nx²ti³na³la². A³lxi¹nx²ti³ha²kxai³ Je³su²jah¹la² ya³lu²kxi²nūh¹nx²ti³ai¹ti²tu³wa², txa²wā¹ko³nxe³ti³ kái³ki³kxa² wah³xa² ā³wa²su¹tū¹nhē³si¹jau³sa³. Nxe³ju³tan¹te²kxa³ya³lhu² yxo²i²yah³lxi¹nha²kxai³ wxa²ē¹na² ā³wa²su¹tūh¹nx²ti³ai¹ti²tu³wa². Hxi²kan¹txi³ wā²nxū¹lxi³ wxa²-ē¹na² ā³wa²su¹jah¹lxi³hi³nx²nxa³lxa². Txa²wā¹sū³na² so¹lxi³ ē¹na² ā³wa²su¹tū¹-nhē³jah¹lai²la¹wa². ⁹Jā¹nxe³sxā³ wi¹kāi³yah³lxin¹kxan²ti³ hxi²kan¹txi³ ē¹na² sa²wa²su¹tū¹yah¹lxi³hi³nx²nxa³lxa², yxo²kāin²e³yah³lxin¹kxa²yan²txi³sa³. ¹⁰Txa²wā¹sū³na² hi²sen³su² tah²lxi³ sa²we¹tē³jah¹lai²la¹wa². Yen³kxa² wi¹kxa² so¹lxi³ kái³si¹nhē³jau³su² Je³su² Kris²tu³jah¹la² ā³nū²nxi²sxā³ yxau³ya³nhē³-lhxā³ yxau²sa²tē³ki³tā³la². Nxe³ju³ta² kxā³nxu¹tai²na² Txa²wā¹sū³na² a²ē¹nān¹-jau³la³ nxe²e³ta¹hxi²ti³ai¹ti²tu³wa².

Kris²tu³jah¹la² ā³nū²nxi²sxā³ yxau³ya³nhē³ju³su²

¹¹Nxa²ha¹te¹ i³ne³kxe³kxi²sxā³ sa²wa²lho¹xi²nha¹jah³lxi³hē¹la². Ju³te²a² nū³ka³txi³syah¹lxa³lxa². Yxah²lxa³nha²kxai³ txai²na¹xai²na² Ju³te²a² nū³ka³-txi³na¹xai²nān²tu³ a²nū²a² hxi²ki³la³ ū³sa³si³tū³ko¹kxā¹tū³ka³txi³su² Txa²-wā¹sū³na² i²sxā³ i³so¹kxi²sa²si¹n²tu³ka³txi³su² nxe³te²su² si¹na¹wa². Nxe³ju³-tan¹te²kxa³ya³lhu² Sū³na² sa³wi³ha³lxi³sa²ye²ki³ju³ta² a²nū²a² a²yxo²ha³kxa¹ a³la³kxain¹te²ju²hē³la². Jā¹nxe³kxan²ta¹ wxāi²nāu³ i³nxai²nān²tu³ Ju³te²a² nū³ka³txi³sxa³te²nāu³ i³nxai²nān²tu³ ū³sa³si³tū³ko¹kxā¹nha²tū³ka³txi³sxah¹-lxa³lxa². ¹²Nxe³yah²lxa³nhi¹nai³tā² Kris²tu³jah¹la² ā³nū²kxi²sxā³ yxau³-yah³lxi³te²sxan³yu²hē³la². I³sa³e² nū³ka³txi³su² yah³lxi³te²sxan³yu²hē³la². Ā³waix³sxā³ yxau³si¹nxa²lxain¹te²ju²hē³la². Kxā³nxi¹nu¹tai²na² Txa²wā¹-sū³na² wān³txi³kxai³lu¹, I³sa³e² nū³ka³txa² ain³kxi²ti³an¹jau³kxai³lu¹:

—Txa²sa³wi³ha³lxi³nāu³su² yah³lxi³lxi¹. Wi¹lhau³ko³tū¹nx²ta¹tu¹wi¹. Nxe³jau³-xu¹ta²na² kxā³nxai³tā² yū³yah³lxi³te²sxan³yu²hē³la². Txa²wā¹sū³na² yen³nāu³a² yxau²kxi²yah³lxin¹ju³ta²nū³a² wahx³yah³lxi³te²sxan³yu²hē³la². Yuh³xai²nān¹-ko³nāu³a² yxau²xai³yah³lxin¹tāu³a² Txa²wā¹sū³na² ā³ten³yah³lxin¹ju³ta² yū³-yah³lxi³te²sxan³yu²hē³la². U²lxi³ ā³si³tu³lxi²sxā³ yxau³si¹nxa²lxain¹te²ju²hē³la². Nxe³yah³lxin¹ju³su² nxe² kái³yah³lxi³ta¹hxi¹nhē¹la². ¹³Nxe³yān¹ta¹ hi¹na² sa²-kxai³lu² wxāi²nāu³ i³nxai²na² ā³waix³sxā³ yxau³yah³lxin¹te² i³nxai²na² hi¹na² jā¹nxe³sxā³ ā³si³tu³lxi²sxā³ yxau³yah²lxa³lxa². Je³su² Kris²tu³jah¹la² hi²sen³su² ā³nū²nxi²sxā³ yxau³ya³nx²ti³na³la². Je³su² Kris²tu³jah¹la² ya³lu²kxi²nūh¹nx²ti³-ta¹hxi²ti³ai¹ti²tu³wa². A²ti³ha²yau³khai³xa² ha³li³hxan³nū¹nx²ti³sxā³ ya³lu²-kxi²nūh¹nx²ti³ta¹hxi²ti³ai¹ti²tu³wa². Nxe³nūh¹nx²ti³ha²kxai³ wxa²ē¹nāu³ai²na² ā³wa²su¹tū¹nx²ti³na²hē³la². Nxe³ju³tan¹te²kxa³ya³lhu² ā³tū³sih¹nx²ti³na²hē³la².

¹⁴Je³su² Kris²tu³jah¹la² sa²kxai³lu² hau²no³tũnhẽ³jah¹lo²su² na³la². Nxe³sxã³ Ju³te²a² nũ³ka³txi³su² sa²so¹ha²kxai³ Ju³te²a² nũ³ka³txi³sxa³te²nau³xa² sa²so¹ha²kxai³ tũ³ka³txai²na² yxo²ha³kxa¹ nũ³ka³txi³ ka³na³ka³na³ti³hi¹te³na²hẽ³la². Ko¹kon¹su² ki³sxai²ju³ta³i²tã² ã³na¹ti³hi¹tẽ³nha²kxai³ nxe³sxã³ ã³nũ³kxi²si¹nhe³na²hẽ³la². ¹⁵Nxe³ha²kxai³lu¹ Ju³te²a² nũ³ka³txai²na² ũ³wha²li¹txã³nxi¹txai²na² wãn³txai²li² ã³na¹ha²kxai³ kwa³na³jau³xu¹ta³i²na² wãn³txai²li² ã³na¹ha²kxai³ wãn³txai²tã² hxi²kan¹txi³ sa²yxo²we¹jah²lxan³jau³xai²na² ã³na¹ha²kxai³ nxe³jah¹lo²su² ta¹hxai²ti³ai¹ti²tu³wa². Nxe³hi¹nãn¹te²tu³ a²nũ²ai²na² Ju³te²a² nũ³ka³txi³su² te²na² nxe³ta³nxa² Ju³te²a² nũ³ka³txi³sxa³te²la³ ta³nxa² i²li³te²na¹ ã³nũ²kxi²si¹hai¹nha²kxai³ a²nũ²a² tah²lxi³ we¹tha²kxai³ hau²no³nhyain¹na²hẽ³la². ¹⁶Nxe³sxã³ Kris²tu³jah¹lai²na² sa²kxai³lu² hxi²ki¹la³kxi²sxã³ ya²lu²-kxi²nũ¹nhe³lha²kxai³ an³ta³kxi²nyhu¹kxi³ju³ta³ ã³na¹hxa³txã²hẽ³la². Hxi²ki¹la³kxi²sxã³ ya²lu²kxi²nũ¹nhe³lha²kxai³ Ju³te²a² nũ³ka³txi³su² te²na² Ju³te²a² nũ³ka³txi³sxa³te²su² te²na² ã³nũ²kxi²sxã³ nũ³ka³txi³ ka³na³ka³na³tũ³ka³txi³su² ti³hi¹tain¹na²hẽ³la². Nxe³ti³hi¹tai¹nha²kxai³ Txa²wã¹sũ³na² Si³yxau³tãu³a¹ a²e¹-nãn¹jau³su² e³te³nah¹lxi¹:

—Tũ³ka³txai²na² i³wi¹lhit¹sa²sxã³ ã³ya³li²xi²ti³hi¹tai¹na¹tũ¹xã¹. Nxe³ta¹-hxai²hẽ³la². ¹⁷Jã¹nxe³jut³su² Kris²tu³jah¹lai²na² sa²kxai³lu² Sũ³na² wãn³-txa² hau²no³tũnhẽ³jau³su² wi¹jau³su² i³hen³txi³te¹lhxã³ wxã³ta¹hxai²hẽ³la². Wxã³i²nãu³ i³nxai²na² Sũ³nai²li² ul²yxau²xai³lyah³lxin¹te²nãu³ i³nxãin²txi³ i³hen³txi³nx²ti³ha²kxai³ Ju³te²a² nũ³ka³txi³su² Sũ³nai²li² ul²yxau²xai²nxa³-te²nãu³ãin²txi³ i³hen³txai¹nha²kxai³ nxe³nx²ti³na²hẽ³la². ¹⁸Jã¹nxe³jut³su² Kris²tu³jah¹la² ã³nũ²kxi²sxã³ yxau³ki³tã³la². Nxe³ki³sa²kxai³ Ju³te²a² nũ³ka³-txain²txi³ Ju³te²a² nũ³ka³txi³sxa³te²ain²txi³ nxe³tũ³ka³txi³ki³nãu³xain²txi³ Txa²wã¹sũ³na² Yãu³ka³jxah¹la² i³hxi²ka¹ti³hi¹tẽ³na³la². Nxe³nẽ³ju³tan¹te²kxa³-ya³lhu² Txa²wã¹sũ³na² Si³yxau³tãu³a² hxi²kan¹txi³ i³ye³kxi²hĩ³ki³tã³la².

¹⁹Nxe³ha²kxai³ nxe³hi¹nãn¹te²tu³ wxa²nũ³ka³txi³ i³nxai²na² Ju³te²a² nũ³ka³txi³sxa³te²su² yah³lxin¹kxan²ti³ ã³li²tũ³ka³txi³su² yah²lxa³nha²kxai³ kwa²ha³la³ka³lxa³lon³yah³lxa³nha²kxai³ yah³li³hi³nx²nxa³lxa². Yxãn¹ta¹ha³lo²a² yxau²xai³te²nãu³su² nxe³kxa² yã¹nxe³sxã³ Sũ³na² sa³wi³ha³li³-lon³yah³li¹lxa², yxo²i²tũ³ka³txi³su² yah³li¹nha²kxai³la². ²⁰Sxi²ha² kãin²-thi³na² txon³jut³sũ³ju³ta³i²la¹wa². Sxi²ha² au³txi³ txah³lxa³kxa² sa²ta³te²na² sa²kxai³lu² i³kaix¹so¹tũ³ka³txi³su² te²na² Sũ³na² wãn³txa² hen³txi³tũ³ka³-txi³su² te²na² nxe³te²nãu³xai²na² tah³lxa³kxan²tu³ sa²ta³ki³te²hũ³nain¹-na³la². Te²yã¹nxe³ju³ta³ Je³su² Kris²tu³jah¹lai²na² sa²kxai³lu² txah³lxa³kxa² hxi²kan¹khai¹nxe³ka³thũ³jah¹lai²la¹wa². ²¹⁻²²Nxe³ha²kxai³ Kris²tu³jah¹lo²su² te²hi²sen³kxai³lu² a²nũ²a² yxo²i²tũ³ka³txai²na² a²yxo²ha³kxa¹ yxo²i² kãi²-non³si¹hai¹nha²kxai³ wi¹la³la³kxi² kãi²non³si¹hai¹nha²kxai³ nxe³sa²tẽ³u¹hain¹-na³la². Te²yã¹nxũn³sxã³ wxa²nũ³ka³txi³ i³nxai²na² sa²kxai³lu² Kris²tu³jah¹la² yxo²i²yah³li¹nha²kxai³ Sũ³na² Yãu³ka³jxah¹la² ã³nxũ²kwai³wih¹nx²ti³sxã³ yxau²sa²tẽ³nũh¹nx²ti³na³la². Nxe³ju³tan¹te²kxa³ya³lhu² nũ³ka³txi³ ka³na³ka³-na³tãu³lot³si¹nhe³na³la². Nxe³sxã³ Txa²wã¹sũ³na² sxi²ha² ka³na³ka³na³thi³-nhũ³ki³tã³la², Sũ³na² Yãu³ka³txa² ã³nxũ²kwai³yxau³nẽ³nha²kxai³la².

Pau²lah³la² Ju³te²a² nũ³ka³txi³sxa³te²nãu³xa² wa³ka³li³yu³ta³lot³jau³su²

3 ¹Jã¹nxe³jut³su² txai²li² Pau²lah³lo²na¹xai²li² Je³su² Kris²tu³jah¹lai²na² wãn³txa² sa²yxo²we¹te²sa¹ti²tu³wa². Te²sa¹ha²kxai³ wxã³i²nãn²ta³

Ju³te²a² nū³ka³txi³sxa³te² i³nxān²tu³ wān³txain²txi³ i³yau¹ū³nx²ti³te³lhxā³ o²la³kxi²ye¹nx²ta¹wa². Nxe² o²la³kxi²na¹ju³tan¹te²kxa³ya³lhu² sxi²ha² kan²-thi³na² ū³ti¹kxi²sain¹na²hē³la². ²Jā¹nxai¹ju³ta² Je³su²jah³lai²na² wān³txa²Sū³na² kāin² thāi³ti³la² a³lxi¹nx²ti³jau³xa² wān³txai²na² i³yau¹ū³sih¹nx²ta¹-jau³su² a²wa³ka³li³yu³ta³lot³sa³na²hē³la². A²nxe³jut³su² ne³kat¹jah³lxin¹ta²-lu¹wa². ³⁻⁶Nxe³sxā³ kxā³nāu³u¹ta¹na² Txa²wā¹sū³nu²kxai³lu² e³kxi²ta¹hxi²-hē³la². E³kxi²te³nah¹lxi¹:

—Ju³te²a² nū³ka³txi³sxa³te²na² i²li³te²na² Je³su² Kris²tu³jah¹la² yxo²i²-ain¹kxai²nān²tu³ Ju³te²a² nū³ka³txa² yā¹nxe³sxā³ Sū³na² yen³kxa² wi¹kxa² ū³hū¹ai¹nha²kxai³ Kris²tu³jah¹la² sī³na² a²nū²nāu³khai³xa² a²ha³tih³nāu³a² yā¹nxe³te²lon³txai¹nha²kxai³ Kris²tu³jah¹lai²na² wān³txa² sa²yxo²we¹nha²-sxā³ i³ye³kxi²jau³xai³tā² we¹ta³lu²nain¹nū³nha²kxai³ nxe³nū¹hain¹tu¹wi¹. Nxe³ta¹hxi²hē³la². Jā¹nxe³sxā³ wān³txa² hāi³jau³xu¹ta¹na² hī¹nai²na² so¹lxi³ i³yau¹ū³sa³na²hē³la². A²nxe³jau³xai²na² kxā³nxā² ū³wha²li¹la³kxi¹-nx²ta¹ta¹ti²tu³wa². Nxe³txā³nxai³tā² ā³nī²xi²sxā³ i³sa²wa²lho¹xi²yah³lxin¹-kxai²nān²tu³ wān³txa² e³kxi¹nx²ta¹jau³xai²na² ā³ne³wxe³yah³lxin¹tu¹wa². Kris²tu³jah¹lai²na² wān³txa² hāi³jau³xu¹ta¹na² wān³txain²txi³ kwēn¹ta² i³yau¹ū³sa²jau³xai²na² wān³txain²txi³ nxe³jau³xai²na² ā³ne³wxe³yah³lxin¹-tu¹wa². Jā¹nxe³ju³ta² wān³txai²na² kxā³nhxi¹nu¹ta¹nān²tu³ ā²la² ā³no¹sa²tē³-ta¹hxi²ti³ai¹ti²tu³wa². Txa²wā¹yah³la²nāu³xu¹ta¹na² a²nū²a²nāu³xu¹ta¹na² hai³txi³ ā³ne³wxe³ain¹ta¹hxi²na²sxa³hē³la². Nxe³yān¹ta¹ hī¹nai²na² so¹lxi³ Sū³na² Yāu³ka³jxah¹la² hi²sen³su² i³kaix¹so¹tū³ka³txi³su² wi¹lhin¹te²su² te²-nāu³xa² Sū³na² wān³txa² i³hen³txi³tū³ka³txi³su² te²nāu³xa² nxe³ya³sxā³ Sū³na² Yāu³ka³jxah¹lo²kxai³lu² i³yau¹ū³yah³lxi²ta¹hxi²hē³la².

⁷Te²yā¹n xūn³sxā³ Txa²wā¹sū³na² hi²sen³kxai³lu² kāin² thāi³ti³la² a³lxi²-sain¹na²hē³la². Nxe³sai¹nha²kxai³ wā³nxin¹khai³nxe³sxā³ wā²nxūh¹lxi³ wi¹-lhin¹te²lot³sain¹na²hē³la². Nxe³sain¹te³nah¹lxi¹:

—Ī³hxi²ka¹txa²ha¹tu¹wi¹. A²nū²a² yxo²ha³kxa¹ u²lxi³ yxau³ain¹te²nāu³xa² Je³su²jah³lai²na² wān³txa² i³yau¹ū³si¹hai¹nhin¹jau³su² i³hxi²ka¹txa²ha¹tu¹wi¹. Nxe³sain¹na²hē³la². ⁸Kāin²te²txā³wa². Yxo²i²tū³ka³txai²na² a²yxo²ha³kxa¹ ā³sen³sai¹sain¹na²la². Nxe³sain¹kxan²ti³ Txa²wā¹sū³nai²li² ū³sa²si¹hā³sain¹na²-hē³la². Ū³sa²si¹hā³sain¹te³nah¹lxi¹:

—Pau²lah³lāi³. Ju³te²a² nū³ka³txi³sxa³te²nāu³xa² ū³sa²si¹hā³nxā²ha¹tu¹wi¹. Kris²tu³jah¹lai²na² wān³txa² wxa²ē¹nāu³ai²na² sa²hau³ko³tūh¹nx²ti³jau³xa² wān³txai²li² hxi²kan¹txi³ a³la³kxi²ta³lu²nhxa³jah³lxan³jau³xai²na² wān³-txai²li² ū³hū¹nxā²sxā³ ū³sa²si¹hā³nxā²ha¹tu¹wi¹. Nxe³sain¹kxe³sa¹wa². ⁹A²nxe³-jau³xai²na² yen³kxu¹ta¹na² whāi²na¹ Txa²wā¹sū³na² sa²we¹jah¹la² hi²sen³su² wān³txu¹ta¹na² ā³sa²hāi³kxi²xai³ta¹hxi²hē³la². A²nxe³jau³jau³xai²na² ū³hū¹-sa²sxā³ a²nū²a² a²yxo²ha³kxa¹ i³yau¹ū³si¹hai¹na¹jau³su² i³la³kxi²si¹hai¹na¹-jau³su² i³hxi²kat¹sa²sxā³ ū³sa²si¹hā³sa³na²hē³la². ¹⁰Nxe³sa²te³na¹ oh³xan¹te²a² hxi²kan¹ti³ nū³ka³txi³su² te²na² oh³xan¹te²a² nū³kxūn³ta³ nū³ka³txi³su² te²na² ain¹sxā³ Txa²wā¹sū³na² sa²kxai³lu² txa²wā¹ē¹na² sa²hau³ko³tū¹hain¹ju³ta² ū³hū¹hain¹ju³ta²nū³a² wā²nā³ū¹hain¹tu¹wa². Je³su²jah³lai²na² wān³txa² yxo²-i²sxā³ yxau³xai³tū³ka³txai²na² hxi²ka² wā²nā³ū¹hain¹tu¹wa². ¹¹Kxā³nāu³u¹-tai²na² txa²wā¹ha³lo²a² yū²nxā³hī¹nu¹ta¹na² Txa²wā¹sū³na² Si³yxau³jah¹la² a²wē³ha³lxi³nāu³nxū³a² wā²nxūh¹hain³nha²ta¹hxi²hē³la². Txa²wā¹ha³lo²-an¹ta² nū³ka³txi³nū³a¹ i²li³te²nū³a¹ Je³su² Kris²tu³jah¹la² Txa²wā¹hxi²kan¹ta²

Si³yxau³jah¹lan²tu³ yxo²i²ain¹ju³ta³nū³a² ten³ta¹hxai²hē¹la². A²nxe³ju³kxai³lu² yxo²i²ain¹ju³tan¹te²kxa³ya³lhu² a²wē³ha³lxi³khai³lo³tain¹ta¹hxai²hē¹la². Nxe³-jau³xa² whāi²na¹ Txa²wā¹sū³na² a²ē¹nān¹jau³su² ta¹hxai²hē¹la². ¹²Nxe³sxā³ Je³su² Kris²tu³jah¹la² ā³nū²nxī²sxā³ yxau³ya³nhē³ju³ta² yxau³kī³sa²kxai³ yxo²-i²kī³sa²kxai³ Txa²wā¹sū³na² yuh³lxi³kī³sxa³kxe³su² ā³yo²o³tū¹kī³sa²kxai³ yxo²i²sxā³ ā³tī³kī³sa²kxai³ nxe³kī³tā³la². ¹³Jā¹nxe³na¹jut³su² khāuh³lxa³txi³-sa²ju³ta² hxi²waun³jah³lxi³txa³hē¹la². Nxū²kwai³lxū¹txi³ yxau²xai³jah¹lxi³-hē¹la². Khāuh³lxa³txi³ye²sa²ju³tan¹te²kxa³ya³lhu² Je³su² Kris²tu³jah¹lai²na² wān³txa² wi¹kō³nh²yah³lxin¹tu¹wa².

Kris²tu³jah¹la² a³lxi²nē³jau³su²

¹⁴Jā¹nxa¹jut³su² Txa²wā¹sū³nu²kxai³lu² Je³su² Kris²tu³jah¹lai²na² A²wī³-nu²su² ha²kxai³ nxe³te²yen³nāu³a² ā³ka³ti³wxe³nū¹sxā³ sa²nēn¹kxi²na¹wa². ¹⁵A²nxe³jah¹lai²na² sa²nēn¹kxi²na¹jah¹lai²na² sa²kxai³lu² oh³xan¹kō³nāu³a¹ a²yut³sain¹tāu³a¹ a²yo²ha³kxa¹ yuh³xan¹kō³nāu³a¹ a²yut³sain¹tāu³a¹ a²yo²-ha³kxa¹ i³yī¹li²ju³ta³lot³txi² ai³ain¹ta¹hxai²hē¹la². ¹⁶Jā¹nxe³na¹jut³su² Txa²-wā¹sū³na² e³kxi²to³ha¹tāu³a² e³kxi²na¹te³nah¹lxi¹:

—Sū³na² nxe³txi¹. Wxi²kin³ti³to³nīn¹ju³ta² kāin²khaix¹nhxi¹lxi¹. Wā³nxī¹-khaix¹nhxi¹lxi¹. Nxī¹nha²kxai³ yuh³xan¹tū³kā³txa² Ju³te²a² nū³kā³txi³sxa³-te²nāu³xa² yxo²i²nxain¹te²nāu³xa² nū³kxūn³ti³hi¹txai¹nhē³li¹. Wxa²yāu³kā³-jxah³la² sa²kxai³lu² nxū²kwai³yxau²xai³si¹hain¹to³hī¹nhē³li¹. Nxī¹nha²kxai³ ā³nxū²kwai³lxū¹txai¹nhē³li¹. ¹⁷Nxai¹nīn¹kxai²nān²tu³ Kris²tu³jah¹la² yxo²i²ai¹-nha²kxai³ hi³sa³ka³txa² nxē²kxa² yā¹te²hū³nxain¹tu¹wi¹. Hi³sa³ka³txa² a²nxe²-kxa² au³txi³ ai³kxai²nān²tu³ wa³su³txi³ it³sa²nāu²a³te²sxa³yu²hē³li¹. Nxe³kxa² yā¹nxe³sxā³ wxa²wān³txa² kan²txi³ yxo²i²nxain¹kxai²nān²tu³ an³ta³kxai¹nīn¹-ju³ta³nū³a² yū²ai¹nxa³lho³li¹. Te²yā¹nxe³sxā³ sxi²ha² a²si³tah³nāu³a² au³txi³ txah³lxa³kxa² ūh³wxe³ain¹kxai²nān²tu³ sxi²ha²kxai³lu² wa³su³txi³ a³hi²sxā³ ā³kho³te²sxa³yu²hē³li¹. Te²yā¹nxe³kxe³hū³nxe² wxa²wān³txa² yxo²i²nxain¹-kxai²nān²tu³ sa²yo²ā³nxai¹nxa³lho³li¹. A²nxe³ju³ta²na² a³lxi²xai³ti³hit¹si¹-ja³kxa³nxai¹nī¹nha²kxai³ nxe³ti³hit¹sa²tē³ai¹nīn¹tu¹wi¹. Nxe³kxai²nān²tu³ Kris²tu³jah¹la² a³lxin²tain¹kxe³su² ā³ne³wxe³ain¹tu¹wi¹. ¹⁸Kris²tu³jah¹la² a³lxi²nē³kxa² Si³yxau³jah¹lai²la¹wi¹. Nxe³ju³ta²li² ā³ne³wxe³si¹txai¹nhē³li¹. ¹⁹Kris²tu³jah¹lai²na² a³lxin²tain¹kxe³su² hxi²kan¹txi³ wā²nxū¹ ā³ne³wxe³-sīn¹te²txā³wi¹. Hāi¹sxā³ a²ē¹nāu³a² au³txi³ e³kxi²nha²ti³hi¹txai¹nhē³li¹. Nxai¹-nīn¹ju³tan¹te²kxa³ya³lhu² ā³nū²kxi²sxā³ yxau²xai³lhi¹hai¹nīn¹tu¹wi¹. Nxe³-kxa²yu³su² a²ē¹nāu³ai²na² a³lxa³kxi²sa²sai¹si¹hai¹nīn¹tu¹wi¹. Nxe³na¹jau³su² Txa²wā¹sū³na² nxe³to³ha¹wa².

²⁰Jā¹nxe³ju³ta² Txa²wā¹sū³na² hxi²kan¹khaix¹jah¹lai²la¹wa². Ā³sen³sai¹-nē³jah¹lai²la¹wa². Txa²wā¹sū³na² i³ye³kxi²kī³kxai²nān²tu³ wa³to²hi²sxā³ i³we¹tū¹nhē³tu¹wa². Txa²wā¹ē¹nāu³ai²na² au³tāu³ai²na² so¹lxi³ e³kxi²nha²-sxā³ nxe³kī³kxan²ti³ wa³to²hi²sxā³ ain³kxi²nū¹nhē³tu¹wa². A²nxū²kwai³-lxū¹sxā³ hxi²kat¹sa²tē³nū¹nhē³ju³tan¹te²kxa³ya³lhu² nxe²kāi³ū¹nhē³tu¹wa². ²¹Jā¹nxe³ju³ta² Je³su² Kris²tu³jah¹la²kxai³lu² kō³nxe³ti³ kāi³kī³kxa² wah³xa² i³hau³kō³tū¹nhē³jah¹lai²la¹wa². Je³su²jah³lai²na² wān³txai²li² yxo²i²sxā³ yxau²xai³tū³kā³txi³kī³nāu¹xai²na² a²yo²ha³kxa¹ txa²wā¹ē¹na² i³hau³kō³tū¹-nhē³jah¹lai²la¹wa². Nxe³nē³ju³tan¹te²kxa³ya³lhu² Je³su²jah³lai²li² i³sa²nēn¹-kxi²a³sah¹lxi³hē¹la². Ī³sa²nēn¹kxi² i³sa²wa²to¹ja³sah¹lxi³hē¹la².

Je³su²jah¹la² yxo²i²tũ³kq³txai²na² a²nũ²ka³na³ka³na³te²lot³jau³su².

4¹ Nxa²ha¹te¹ txai²na² sa²kxai³lu² Txa²wā¹hxi²kan¹jah¹lai²na² wān³txa²sa²yxo²wet¹sxā³ yxau³na¹ha²kxai³ ũ³tĩ¹kxi²sain¹tai¹ti²tu³wa². A²nxe³jah¹lo²su² na¹wa². Nxe³na¹ha²kxai³ txa²wān³txa² e³kxi¹nx²ta¹jau³xai²na² wān³txai²li² ain³kxi²sah¹lxi³hē¹la². Yxo²thāi³ti³la² e³kxi¹nx²ta¹wa². Txa². wā¹sũ³nu²su² te²hi²sen³kxai³lu² a²ten³jau³khai³xa² wain³txi³ kái³sxā³ yxau². xai³si¹nx²ti³jau³su² i³kaix¹so¹nx²ti³tah¹ti³ai¹ti²tu³wa². 2 Nxe³ha²kxai³ a²nũ²a² ā³xa² i³kāin²te²lon³si¹sxā³ yxau³ya³nyhu¹i² i³kwa³ya²nyhu¹xa³i² ya³nān³ta³ki²-la²sxā³ yxau³ya³nyhu¹i² nxe³jah¹lxi³hē¹la². A²nũ²a² ā³xa² kq³nxe³ti³ kái³ũ¹sa²-na³na¹ nxe³yah³lxin¹kxai²nān²tu³ wxāi¹ta² i³kwai²kxi²nyhu¹ah³lxan³kxe³su² hāi¹nxa² a²kit³su² a³lxi²waun¹nyha¹jah³lxi³hē¹la². 3 Nxe³sxā³ Txa²wā¹sũ³na² Yāu³ka³jxah¹la² ā³nũ²kxi²sxā³ yxau²xai³la¹nha¹ju³ah³lxi³hē¹la². Ju¹tai²na² Txa²wā¹sũ³na² Yāu³ka³jxah¹la²kxai³lu² i³hxi²ka¹txa²lxi³ha²kxai³ hāu²non³-sxā³ yxau²xai³lah³lxin¹tu¹wa². 4 Te²yā¹nxe³kxe³hũ³nxe² Je³su²jah¹la² yxo²-i²tũ³kq³txai²na² sa²kxai³lu² a²nũ²nāu³khai³xa² ka³na³ka³na³tā³la². Sũ³na² Yāu³ka³jxah¹la² nxũ²kwai³yxau³nē³jah¹la² ka³na³ka³na³jah¹lai²la¹wa². Te²-yā¹nxe³sxā³ ha³lo²a² yu³ka³na³ka³na³ju³ta² so¹lxi³ wah³nxe³kĩ³tā³la². Txa². wā¹sũ³na² i³kaix¹so¹nē³lha²kxai³ yan¹nāu³a¹ Sũ³nai¹li² ā³ti³nē³lhxā³ yxau². sa²tē³ju³ta³nũ³a² wah³nxe³kĩ³tu¹wa². 5 Txa²wā¹hxi²kan¹ta² Si³yxau³jah¹la² ka³na³ka³na³jah¹lai²la¹wa². Yxo²i²ki³jau³xai²na² yau³ka³na³ka³nat³sxā³ yxo²i²ki³tā³la². Ī³yau³xa² ũ³hũ¹kxi²sa²sai¹nx²ti³ta¹hxai²hē¹la², Je³su²jah¹la² ka³na³ka³na³jah¹la² a²sa³wi³ha³lxi³su² ti³hi¹tē³lha²kxai³la². Nxe³jah¹la² so¹lxi³ yxo²i²ki³tā³la². 6 Txa²wā¹sũ³na² Si³yxau³tāu³a² Txa²wā¹wi³na² Si³-yxau³jah¹la² ka³na³ka³na³jah¹lai²la¹wa². A²nũ²a²nāu³xa² a²yxo²ha³kxa¹ ne³-te²ki³nāu¹xai²na² ā³si³tē³kxi²nē³jah¹lo²su² ka³na³ka³na³jah¹lo²su² na³la². Nxũ²kwai³yxau²sa²tē³kxi²nē³jah¹lai²la¹wa².

7 Txa²wā¹sũ³na² kāin² thāi³ti³la² a³lxi²sa²tē³nē³na³la². Nxe²nē³lha²kxai³ Kris²tu³jah¹la² hi²sen³su² hxi²kan¹khai³kxe³su² i³la³kxi²sa²tē³nē³te²ju²hē³la². Ha³na³ka³lxi³nxe² ai³sxā³ ten³si¹nhē³kxe³su² i³la³kxi²sa²tē³nē³te²ju²hē³la². 8 Nxe³jut³su² Txa²wā¹sũ³na² wha¹li¹txā³nxu¹tai²na² wān³txu¹tai²na² e³kxi²-nē³ta¹hxai²hē¹la². Je³su²jah¹la² i³yau¹ũ¹nhē³jau³su² e³kxi²nē³ta¹hxai²hē¹la². Nxe³te³nah¹lxi¹:

—A²ko¹ko¹nāu³xa² yxo²ha³kxa¹ a²nũ³kxũn³ju³ta²
sa²so¹kxa²hxa³kain¹sxā³ sa²yu³lho¹tain¹ta¹hxai²hē¹li¹. Ain¹ka³tu³
Jah¹lai²na² so¹lxi³ nũ³kxũn³txi³ ā³sen³sai¹yain¹ta¹hxai²hē¹li¹.
Nxe³te²nāu³xa² sa²so¹ā³ain¹sxā³ ka³la³xi²ta¹hxai²hē¹li¹. Nxe²tāu³a²
a²nũ²a²nāu³xa² i³hxi²ka¹tain¹ju³ta² i³la³kxi²ti³hi¹tain¹ta¹hxai²hē¹li¹.

Nxe³ta¹hxai²hē¹la².

9 Jā¹nxe³jau³xu¹tai²na¹:

—Ka³la³xi²ta¹hxai²hē¹li¹. Jau³jau³xu¹tai²na²sa¹, a²si³yxau³tāu³a²sa¹. A²kxā³nxa² a³ka³nxi²sa²nxa³ke³la³te²kxai³ hxi²kan¹ti³ ka³la³xi²hĩ³nx²-nxa³wa². Nxe³sxā³ yuh³xan¹ko³nāu³a² yuh³nāu³a² a³ka³nxi²sān²ta¹-hxai²hē¹la². 10 Te²yā¹nxũn³sxā³ nxe³jah¹lain²txi³ a³ka³nxi²jah¹lain²txi³ ka³la³xi²jah¹lain²txi³ ta¹hxai²hē¹la². Ka³la³xi²ka³tu³ oh³xan¹ko³nāu³a² oh³-xan¹ko³xu¹tai²na² ka³la³xi²ta¹hxai²hē¹la². Ka³la³xi²tāu³a² A²yāu³ka³jxah¹-lo²khai³xa² yxau³sxā³ sa²si¹hā³ka³tu³ nxe³hĩ¹nān¹te²tu³ yuh³xan¹ko³nāu³a²

whāi²na¹ a²yāu³ka³jxah¹lan²tu³ yxau²xai³la³kxi²nē³na³la². ¹¹Jā¹nxe³jut³su²
 i³la³ka³ti³lxo³tē³kxe³su² nxe³te³nah¹lxi¹. Txa²wā¹nū³ka³txai²na² a²wān³-
 kxi³nū³ka³txi³ki³nāu¹xai²na² i³kaix¹so¹tū³ka³txa² i³la³ka³ti³lxo³tē³lha²kxai³
 a²wān³kxi³nū³ka³txi³ki³nāu¹xai²na² Sū³na² wān³txa² i³ye³ūh¹nyhu¹ki³jau³-
 nū³ai²na² i³la³ka³ti³lxo³tē³lha²kxai³ a²wān³kxi³nū³ka³txi³ki³nāu¹xai²na²
 ha³lo²a² u²lxan¹ko³xai²na² ai³sxā³ wa³nūn³tū³ka³txa² i³hen³txi³si¹jau³nū³su²
 i³la³ka³ti³lxo³tē³lha²kxai³ a²wān³kxi³nū³ka³txi³ki³nāu¹xai²na² sa²kxai³lu²
 Je³su²jah³lai²na² wān³txa² yxo²i²tū³ka³txa² i³hau³ko³ti² i³ye³kxi²sa²tē³i²
 nxe³si¹jau³nū³su² i³la³ka³ti³lxo³tē³lha²kxai³ nxe²xai³nē³te²ju²hē³la². ¹²Nxe³-
 ha²kxai³ Je³su²jah³la² yxo²i²te²nāu³xa² a²yxo²ha³kxa¹ wain³txi³ yxo²i²kai²-
 not³si¹hain¹jau³nū³su² i³hxi²kat¹txa²lxi³tu¹wa². Nxe³kxi³nū³su² Kris²tu³jah¹la²
 a²nū²hū³sxā³ yxo²i²tū³ka³txan²tu³ nxū²kwai³lxū¹nū¹hain¹tu¹wa². ¹³Nxe³ki³-
 kxi³nān²tu³ yxo²i²yah³lxi¹jau³xain²txi³ yxo²i²a¹jau³xain²txi³ nxe³tu¹wa².
 Je³su²jah³lo³su² Txa²wā¹sū³na² A²ki³lha³lhxu² jau³jau³xai²na² wi¹la³la³kxi²-
 ki³tu¹wa². Nxe³kxa²yu³su² hxi²kan¹txi³lon³ki³tu¹wa². Nxe³te²kxa³kxa¹ Kris²-
 tu³jah¹la² yā¹nxe² kai²non³ki³tu¹wa². ¹⁴Nxe³hī¹nān¹te²tu³ wē³ha³lxa² yā¹nxe³-
 ki³sxa³lho³la². Te²yā¹nxe² na³vi²o²tē³na² yā¹nxe³ki³sxa³lho³la². A²nxe³tē³na²
 it³ta² ūn³kxa² sa²ik³kxai²nān²tū³ na³vi²o²tē³na² kwa²sa²xai³li² kwa²sa²wa²-
 lho¹xi² jā¹nxe² nxe²xai³te²ju²hē³la². Te²yā¹nxe³jut³sū³nxe² kai³ki³sxa³lho³la².
 Wān³txa² tah²yau³xai²na² ain³kxi²ki³kxai²nān²tu³ ka²yāu¹ka²yāu¹jau³su²
 kxai²nān²tu³ ain³kxi²ki³sxa³lho³la². Wān³txa² i³ki³ha³kxi²nē³te³lhxā³ e³kxi²-
 nē³lain¹kxan²ti³ hai¹txi³ ain³kxi²ki³sxa³lho³la². ¹⁵Nxe³yān¹ta¹ a¹lxi²waun¹-
 nyhu¹sxā³ wān³txa² ya²la³lyau³xa³ so¹lxi³ e³kxi²ki³tā³la². Kris²tu³jah¹la² txa²-
 wā¹ne³ka³nāu³ai²na² ne³kih¹nha²ki³kxa² yā¹nxe³ki³tā³la². Nxe³jah¹la² yā¹nxe²
 kai²non³sxā³ ā³nū²kxi²sxā³ yxau³ki³tu¹wa². ¹⁶Jā¹nxe³kxe³hū³nxe² txa²wā¹-
 nū²a² yā¹nxe³hī³nx²na³la². Txa²wā¹ka³ti³tā³nāu³xai²na² yxo²ha³kxa² txa²wā¹-
 ne³ka³nāu³ai²na² sa²yxo²wet¹sxā³ wi¹lain³ki²sa²sain¹ta³kxi²nha²ki³kxai²nān²-
 tu³ txa²wā¹nū²ai²na² wi¹lain³ta³kxi²nha² wi¹wen²ta³ki² nxe³nē³lhi³nx²na³la².
 Te²yā¹nxe³kxe³hū³nxe² Kris²tu³jah¹la² a²nū²nāu³su² ki³tā³la². Kris²tu³jah¹la²
 txa²wā¹ne³kai²la¹wa². Nxe³sxā³ sa²yxo²we¹ki³kxai²nān²tu³ wi¹lha³ko³nha²-
 si¹nhē³kxai²nān²tu³ a³lxi³waun¹nyhu¹i² nxū²kwai³lxū¹waun¹nyhu¹i² wi¹we¹-
 kai²no³nyhu¹i² nxe³hī³ki³tā³la².

Kris²tu³jah¹la² hxi²ka² tah²lxi³ yxau²xai³ki³jau³su²

¹⁷Kxā³nxai³tā² Ju³te²a² nū³ka³txi³sxa³te²nāu³xa² yā¹nxe² kai³sxā³ yxau²-
 hoh³yah³lxi³ta¹hi¹nhē¹la². Yxān¹ta¹ te²yā¹nxe² kai³xi²yah³lxi³txa³hē¹la².
 Txa²wā¹hxi²kan²ta² Si³yxau³jah¹la² wān³txain²txi³ txa²wā¹txain²txi³ nxe³-
 ya³nx²ta¹wa². A²nxe³tū³ka³txai²na² a²ē¹nān¹jau³xai²na² ko³nxe³ti³ ai³nhain¹-
 te²ju²hē³la². ¹⁸Au³txi³ wā²nxū¹hai³nhain¹jau³xai²na² ka³nxah³jut³sū³ju³ta²
 so¹lxi³ ai³nhain¹te²ju²hē³la². Txa²wā¹sū³na² wān³txa² sa²yxo²ā³ai¹ni² wi¹la³-
 la³kxai¹nxa³i² nxai¹nha²kxai³ Txa²wā¹sū³na² hi²sen³su² wi¹lhin¹sxā³ yxau³-
 nū¹hain¹ju³ta³ u²sa²tā³ain¹na²hē³la². ¹⁹Nxe³te³na¹ ko³nxe³ti³ kai³ain¹kxe³su²
 ha²ya³kxa² i³āu²lxai¹nxa³wa². Kwa² yxo²kau³ka³nxe³txi³ e³kxi²ju³ta² so¹lxi³
 kai³sa²tē³ain¹te²ju²hē³la². Ko³nxe³ju³ta² so¹lxi³ yxo²kwai³nain¹te²ju²hē³la².

²⁰Nxe³nxa²ha¹te¹ wxāi²nān²ta³ Kris²tu³jah¹lai²na² sa²kxai³lu² te²yā¹nxe²
 kai³te²sxa³yu²hē³la². Te²yā¹nxe² i³tih³nxe³nx²ti³xa³tai¹ti²tu¹wa². ²¹Wān³-
 txa² wi¹jau³xa² i³tih³nxe³nx²ta¹tai¹ti²tu¹wa². Nxe³sxā³ Kris²tu³jah¹la²

a²sa³wi³ha³lxi³su² yah³lxi¹nha²kxai³ Je³su²jah³lai²na² txa²wā¹hā³lo²a² yxau³. hī¹nai³tā¹jau³la³ wān³txi³khai³xai²na² ya²la³lyau³xan²tu³ ain³so¹yah³lxi¹ta¹ti²tu³wa². ²² Jā¹nxe³sxā³ kxā³nxān¹te² i³nxai³tā² kō³nxe³ti³ kāi³yah³lxi¹te² i³nxai³tā² ā³nā¹yah³lxi¹te²sin¹jai¹ti²tu³wa². Yah³lxi¹nha²kxai³ ha³ya³kxa²sin¹sxā³ kāi³yah³lxi³txa³hē¹la². Ī³ki³ha¹kxi²nx²ti³sxā³ kō³nxe³ti³ kāi³non³nxa²lxi³ha³ta²wa². ²³ Yah³lxi¹n¹kxai²nān²tu³ Txa²wā¹sū³na² Si³yxau³tāu³a¹ wxa². ē¹nāu³ai²na² tah²lxi³ we¹txa²lxi³te²ju²hē³la². Jā¹nxe³sa²tē³nxa²lxi³tu¹wa². ²⁴ Nxe³nx²ti³ju³ta² Txa²wā¹sū³na² a²ē¹nān¹jau³su² te³nah¹lxi¹:

—Txa²wē³ha³lxa² tah²lxi³ we¹sa²tē³ai¹na¹xā¹. Na¹ka³tu³ Txai²yā¹nxe³ sa²-tē³ain¹tū¹xā¹. Wain³ju³ta² kāi³sa²tē³ain¹tū¹xā¹. Wi¹lhin¹sxā³ i²sain¹tū¹xā¹. Nxe³nx²ti³jau³su² Txa²wā¹sū³na² sa²wet¹sa²tē³nxa²lxi³na³la².

²⁵ Jā¹nxe³sxā³ Kris²tu³jah¹la² a²nū²nāu³a² a²nū²ka³na³ka³na³kxa² yā¹nxe³. ki³tā³la². Nxe³ha²kxai³ i³ki³ha¹kxi²jau³xā² ā³na¹hxa³jah¹lxi³hē¹la². Wān³txa² ya²la³lyau³xā² so¹lxi³ e³kxi²nyha¹jah³lxi³hē¹la². ²⁶ A²nū²a² ā³xā² i³an³ta³kxi²-yah³lxi¹n¹kxai²nān²tu³ kō³nxe³ti³ kāi³yah³lxi³txa³hē¹la². Ka³nxa³hi²nxa³ta³lxa¹ ā³nhāu²no³jah¹lxi³hē¹la². ²⁷ A²ta³a² kāin²te²a² a²nxū²kwai³wih¹nx²ti³ha³ta²wa². ²⁸ A²nū²a² yen³kxa² kāi³kxi²nyhu¹te² i³nxai²na² sa²kxai³lu² ha²ya³kxa² kāi³-kxi²nyhu¹ah³lxi³txa³hē¹la². Hāi¹sxā³ wxa²hxi²ki³khai³xai²na² wxa²no²la³kxi²-sxā³ yen³kxa² wi¹kxa² so¹lxi³ kāi³jah³lxi³hē¹la². Yah³lxi¹n¹kxai²nān²tu³ a²nū²a² ā³xā² yen³kxi³txa²te²na² ā³ne³kxauh²kxi²yah³lxi¹n¹kxai²nān²tu³ hxi²kan¹txi³ hxi²nū¹nū¹hain¹yah³lxi³hī³nxa¹lxa². ²⁹ Wān³txa² kō³nxe³jau³xā² wxa²yo²-ai²na² i³ye³sxā³ sa²yo²sai¹yah¹lxi³txa³hē¹la². Wān³txa² wi¹jau³xā² so¹lxi³ ā³nhxi²nū¹nū¹yha¹lxi¹jau³xā² so¹lxi³ e³kxi²nha¹ju³ah³lxi³hē¹la². Nxe³yah³lxi¹n¹kxai²nān²tu³ wxa²yo²wān³txa² i³wi¹lhi¹nū¹nyhu¹ah³lxi¹tu¹wa². ³⁰ A²wi¹-lhi¹nai²li² Kris²tu³jah¹la²na² wān³txa² yo²i²yah³lxi³nhī¹na² Txa²wā¹sū³na² hi²sen³kxai³lu² A²yāu³ka³jxah¹la² wi¹lhin¹khaix¹jah¹la² i³sa²si¹hā³ū¹nhē³ta¹-hxai²ti³ai¹ti²tu³wa², txa²wā¹ē¹nāu³a² yxau³kxi²nē³te³lha³ka². Nxe³nē³ju³tan¹-te²kxa³ya³lhu² Txa²wā¹sū³na² wxa²wa²su¹ta¹lun²nū¹nhē³ju³ta³nū³a² a³la³kxi²-ton³nē³na³la². A³la³kxa²ti³lon³nē³lha²kxai³ Sū³na² Yāu³ka³jxah¹lo²nu¹ta²kxai³ i³ain²ta³kxah¹lxi³txa³hē¹la². ³¹ Kō³nxe³ti³ kāi³yah³lxi³txa³lxa². Yah³lxi¹n¹kxai²-nān²tu³ wā²nxū¹h¹ kwa²to³toh³lxi³ i³xan³ta³kxi² i³wā³lon³kxi² a²nū²a² ā³xā² i³xan³ta³kxi² i³kaix¹sxā³ i³yo²xū³ni² a²nū²a² ā³xā² kō³nxe³ti³ kāi³ū¹te³lhxā³ i³ye³kxi²nyhu¹i² a²nū²a² ā³xā² kō³nxe³ti³ i³yī¹li²hi² nxe³yah³lxi³txa³lxa². ³² Ā³na¹yah³lxi¹n¹kxai²nān²tu³ wi¹lhin¹ye²nyhu¹i², i³ain²ta³kxi²nyhu¹sxā³ a³lxi²-nyhu¹i², nxe³jah³lxi³hē¹la². Yah³lxi¹n¹kxai²nān²tu³ Txa²wā¹sū³nai²na² Kris²tu³-jah¹la² hxi²kai²na² te²hi²sen³su² kō³nxe³ti³ kāi³yah³lxi¹ju³ta² wxa²wa²su¹txa²-lxi³kxa² yā¹nxe³sxā³ a²nū²a² ā³xai²na² wxa²wa²su¹jah³lxi³hē¹la².

Txa²wā¹sū³na² a²wē³ha³lxi³lo³tē³jau³su²

5 ¹ Jā¹nxe³ju³su² Txa²wā¹sū³na² wē³ha³lxi³su² yah³lxi¹lxa². Yah³lxi¹-nha²kxai³ Sū³na² kāi³kxa² yā¹nxe³ kāi³jah³lxi³hē¹la². ² A³lxi²waun¹-nyhu¹ah³lxi¹n¹jau³su² yxau³xai³jah¹lxi³hē¹la². Kxā³nxai³tā² Kris²tu³jah¹la² a³lxi¹nx²ti³ta¹hxai²ti³ai¹ti²tu³wa². A³lxi¹nx²ti³ha²kxai³ wā²nxū¹h¹lxi³sxā³ ya³-lu²kxi²nūh¹nx²ti³ta¹hxai²ti³ai¹ti²tu³wa². Nxe³sxā³ Txa²wā¹sū³na² wi¹lhin¹sxā³ i²si¹nx²ti³ta¹hxai²ti³ai¹ti²tu³wa².

³ Je³su²jah³lai²na² wān³txa² yo²i²sxā³ yxau³xai³yah³lxi¹nha²kxai³ wi¹lhin¹ti³hi¹txa²lxi³te²jai¹ti²tu³wa². Nxe³nx²ti³ha²kxai³ a²nū²a² ā³xā²

kuh³lxa³thin¹sxā³ o²la³kxin¹ju³ta² ā³na¹hxa³ti² kuh³lxa³thin¹sxā³ wā²nxūh¹-
 ain³nyhah¹lxin¹ju³ta² ā³na¹hxa³ti² a²nū²a² ā³xa² yen³kxa² ha²ya³kxa² yxo²-
 kwain³kxi²nha² nxe³jah³lxi³hē¹la². 4 Te²yā¹nxe³sxā³ wān³txa² wxa²yxo²a²
 e³yah³lxin¹jau³xa² wi¹jau³xa² so¹lxi³ e³jah³lxi³hē¹la². Kuh³lxa³thin¹jau³xa²
 e³yah²lxa³nha²kxai³ kwa²toh³lxi³jau³xa² kō³nxe³thin¹jau³xa² e³yah²lxa³-
 nha²kxai³ kō³nxe³thin¹sxā³ ha²ya³ka³lxi³sa²jau³xa² e³yah²lxa³nha²kxai³ nxe³-
 jah³lxi³hē¹la². Hāi¹nxe³sxā³ Sū³na² wi¹lxo³kxi²jau³xa² so¹lxi³ e³jah³lxi³hē¹la².
 5 Jā¹nxe³jut³su² kō³nxe³thin¹kō³xai²nān¹tū³ka³txa² yā¹nxe² kâi³yah³lxin¹kxai²-
 nān²tū³ hxi²kan¹txi³ Txa²wā¹sū³na² Si³yxau³tāu³a¹ Kris²tu³jah¹la² nxe³sxā³
 te²na² ha³lo²la³ ā³wih¹sxā³ yxau²xai³lyah³lxi³hī³nx²nxa³lxa². Nxe³sxā³ a²nū²-
 ai²na² kuh³lxa³thin¹sxā³ a²nū²a² ā³xa² o²la³kxi²nyhu¹kxi²te²na² ā³wih¹xa³ha²-
 kxai³ kuh³lxa³thin¹sxā³ wā²nxūh¹hain³nha²ju³ta² kâi³kxai²nān²tū³ nxe³te²na²
 ā³wih¹xa³ha²kxai³ a²nū²a² ā³xa² yen³kxa² yxo²kwain³kxi²nyhu¹kxi²te²na²
 ā³wih¹xa³ha²kxai³ nxe³hī³nx²na³la². A²nxe³te²na²:

—A²nū²a² ā³ xa² yen³kxa² yxo²kwain³na¹nha¹. Nxe³kxai²nān²-
 tū³ a²nxe³te²na² yen³kxai²na² a²sū³nu³lot³sxā³ sa²yxo²we¹jut³sū³nxe²
 yxau²xai³hī³nx²na³la².

6 A²nxe³te² he³la³kxai²na² Sū³na² i³xan³ta³kxain¹ju³ta²nū³a² yū²na³la².
 Sū³na² wān³txa² sa²yxo²we¹txa³kxai²nān²tū³ nxe³te²nāu³xa² i³xan³ta³-
 kxain¹ju³ta²lon³tu¹wa². Nxe³kxe³su² wān³txa² kwa²toh³lxi³jau³su² ain³-
 kxah¹lxin¹kxai²nān²tū³ i³ki³ha¹kxi¹nx²ti³kxa²yan³txi³su² nxe³ye¹nx²ta¹wa².
 7 Nxe³ha²kxai³ te³xai²yā¹nxe² kâi³ūh¹ah³lxi³txa³hē¹la². 8 Kxā³nhxi¹nai³tā² ka³-
 nxah³ti³hū³nxe² yxau²xai³lyah³lxi³te²sin¹yu²hē³la². Yxān¹ta¹ hī¹nai²na¹ Kris²-
 tu³jah¹la² yxo²i²yah³lxi¹nha²kxai³ ha²te¹te²hū³nxe² yxau²xai³lyah³lxi¹lxa².
 Yxah³lxi¹nha²kxai³ ha²te¹te²a² a²wēh³ha³lxa² yā¹nxe² yxau²xai³jah¹lxi³hē¹la².
 9 Jā¹nxe³jut³su² Txa²wā¹sū³na² Yāu³ka³jxah¹la² nxū²kwai³yxau³kxai²nān²tū³
 wi¹lhin¹ju³ta² kâi³ha²kxai³ wain³ju³ta² so¹lxi³ ten³yah³lxi¹nha²kxai³ a²ya³-
 la³tū³ jau³xa² so¹lxi³ ten³yah³lxi¹nha²kxai³ yah³lxi³te²sin¹yu²hē³la². Nxe³-
 yah³lxin¹kxe³su² ha²te¹te²a² wē³ha³lxa² yā¹nxe² yxau²xai³lyah³lxi³hī³nx²a¹-
 lxa². 10 Jā¹nxe³ha²kxai³ Txa²wā¹sū³na² a²ten³ju³ta² i³wi¹lxo³ki²ki³ju³ta²nū³a²
 so¹lxi³ kâi³ūh¹jah³lxi³hē¹la². 11 Ka³nxah³ta² kâi³ki³jut³sū³nxe² kâi³yah³lxi³-
 txa³hē¹la². Kō³nxe³ti³ kâi³ki³ju³ta²i¹la¹wa². Yxān¹ta¹ wi¹lain³nha¹jah³lxi³sā²-
 nhē³la². Kō³nxe³kxai²nān²tū³ i³yau¹ū³waun¹nha¹jah³lxi³hē¹la². 12 A²nxe³te²na²
 hāi³a² kâi³ain¹ju³ta² kō³nxe³khai¹nxe³ha²kxai³ i³hen³txi¹nx²ta¹kxe³su² āu²li²-
 to³nha²hī³na¹wa². 13 Jā¹nxe³jut³su² ha³lo²a² sa²ha²te¹kxai²nān²tū³ yen³kxa²
 a²yxo²ha³kxa¹ e³la³nah¹lxi³te²ju²hē³la². E³la³nah¹lxi³kxai²nān²tū³ a²e¹nāu³-
 ai²na² wi¹ta³nxaxa² kō³nxe³ta³nxaxa² a³ya³ti³hī³nx²na³la². 14 Te²yā¹nxe³jau³su²
 Txa²wā¹sū³na² ū³wha²li¹txā³nxu¹ta¹na² nxe³te²nah¹lxi¹:

—Āu³xi²te²hū³te² i³nxai²na² txu¹lxi¹jah³lxi³hē¹li¹. Ya³lu²te²hū³te²
 i³nxai²na² ka³ten³su² i³sa²yxau³xi¹jah³lxi³hē¹li¹. Kris²tu³jah¹lo²su²
 te²hi²sen³su² wxa²e¹nāu³ai²na² i³ha²te¹ti³hi¹txa²ti³tu¹wi¹.

Nxe³ta¹hxi²hē¹la².

15 Jā¹nxe³ha²kxai³ ha³lo²ai²na² yxau²xai³sa²tē³yah³lxin¹kxa² i²khai¹-
 nxe³jah³lxi³hē¹la². A²la³kxi²nxa³te²yā¹nxe³yah³lxi³txa³hē¹la². Wi¹le³kxi²-
 nha²te²a²yā³lxah³lxi³hē¹la². 16 Ha³lo²a² wa³su³txi³ ha³nāu³hi²nē³na³la².
 Nxe³nē³lha²kxai³ wain³txi³ yxau²xai³jah¹lxi³hē¹la². Wain³txi³ yxau²xai³lyah³-
 lxin¹kxai²nān²tū³ a²nū²a² yxo²i²xa³te²nāu³xa² Kris²tu³jah¹lai²na² wān³txa²

ĩ³yau¹tĩ³yah¹lxi³hĩ³nxa¹lxa². Ha³lo²a² ko³ton³na³la². Nxe³ha²kxai³ wi¹yxau²-xai³jah¹lxi³hẽ¹la². ¹⁷Kwa²to³h³lxa³ti³su² yah³lxi³txa³hẽ¹la². Txa²wā¹hxi³kan¹ta² Si³yxau³jah¹lai²na² ten³sih¹nxa²ti³jau³su² a³la³kxi¹jxah³lxi³hẽ¹la².

¹⁸Vĩ²nyau³xa² ũ³n³jau³xa² i³na²sxā³ wen¹yah³lxi³txa³hẽ¹la². ĩ³na²sxā³ wen¹yah³lxi³nxai²nān²tu³ hin¹yah³lxi³nxē³su² ko³nxe³ti³ kãi²nõn³yah³-lxi¹nha³ta²wa². Hāi¹sxā³ Txa²wā¹sũ³na² Yāu³ka³jxah¹la² wxa²ẽ¹nāu³ai²na² ăin³sa²tẽ³kxi²nha¹jah³lxi³hẽ¹la². ¹⁹Jā¹nxe³te³na¹ wān³txa² wi¹jau³xa² Ta³vi²-yah³lu¹ta²na² wān³txa² i³hai³ni² i²no³jau³xa² hain³sxā³ Txa²wā¹sũ³na² i³sa²-nēn¹kxi² wān³txa² wi¹lxon³kxi¹nx²ti³jau³xa² i³hai³ni² nxe²waun¹nyha¹jah³lxi³-hẽ¹la². Nxe³yah³lxi³nxai²nān²tu³ wxa²ẽ¹nāu³ai²na² ka³lih³nxa²lxi³ha²kxai³ Txa²wā¹sũ³na² i³wi¹lxo³kxi²nũ¹ah³lxi¹tu¹wa². ²⁰Txa²wā¹sũ³na² Si³yxau³-tāu³a¹ Txa²wā¹wĩ³na² Si³yxau³jah¹la² i³sa²nēn¹kxi¹jah³lxi³hẽ¹la². Ha³lo²a² i²li³hxa³ju³ta² i³ha¹jah³lxi³nxai²nān²tu³ Txa²wā¹sũ³na² sa²nēn¹kxi¹jah³lxi³-hẽ¹la². Je³su² Kris²tu³jah¹la² Txa²wā¹hxi³kan¹ta² Si³yxau³jah¹lo²su² ha²kxai³ nxe³jah¹la² i³lxa² i³yĩ¹li¹jah³lxi³sxā³ sa²nēn¹kxi¹jah³lxi³hẽ¹la².

A²wẽ³sāi¹yah³la² a²sxe³xa³ka³lxa² wain³txi³ yxau²xai³lain¹jau³su²

²¹Kris²tu³jah¹la² i³kāin²te²lon³si¹sxā³ yxau³sxā³ sa²nēn¹kxi²kĩ³tā³la². Nxe³-ki³sa²kxai³ i³kāin²te²lon³si¹sxā³ yxau³yah³lxi³sxā³ sa²yxowē¹ta³waun¹nha¹-jah³lxi³hẽ¹la². ²²A²sxe³xa³ka³lxu³nāu³ i³nxai²na² te²yā¹nxe³sxā³:

—Kris²tu³jah¹la² a²sa³wit³su² na¹xa¹. Sa²yxowē¹te²sa¹xa¹. Yah³lxi³nxai²-nān²tu³ wxa²wẽ³sāi¹ah³lai²na² sa²yxowē¹ta³xai³tain¹yah¹lxi³hẽ¹na². Nxe³-na¹jau³su² nxe³ya³nx²ta¹xa². ²³Jā¹nxe³jut³su² a²wẽ³sāi¹yah³lai²na² sa²kxai³lu² a²sxe³xa³ka³lxu³khai³xa² ne³ti³hi¹kxah³lai²la¹wa². Te²yā¹nxe³sxā³ Kris²tu³-jah¹lai²na² sa²kxai³lu² yxo²i²tũ³kā³txi³kĩ³nāu³xi²na² ne³ti³hi¹tẽ³jah³lo²su² na³la². Nxe³sxā³ Kris²tu³jah¹lai²na² a²nũ²a²nāu³lo³kĩ³tā³la². Jā¹nxe³sxā³ Jah¹-la²kxai³lu² ya³lu²kxi²nẽ³lha²kxai³ txa²wā¹ẽ¹nāu³ai²na² sa²hau³ko³tẽ³jah¹lai²-la¹wa². ²⁴Te²yā¹nxe³jut³su² yxo²i²tũ³kā³txi³kĩ³na¹xai²na² sa²kxai³lu² Kris²-tu³jah¹la² i³kāin²te²lon³sxā³ yxau²xai³kĩ³tā³la². Nxe³kxi³kxa² yā¹nxe³sxā³ a²sxe³xa³ka³lxu³nāu³xai²na² sa²kxai³lu² nxe³kxa² yā¹nxe² a²wẽ³sāi¹ah³lo²-khai³xa² i³kāin²te²lon³sxā³ yxau²xai³lain¹txai²la².

²⁵Nxa²ha¹te¹ a²wẽ³sāi¹yah³lo²nāu³ i³nxai²na² wxa²sxe³xa³ka³lxu³khai³xa² a³lxi¹jah³lxi³hẽ¹la². Kris²tu³jah¹la² hi²sen³su² yxo²i²tũ³kā³txa² a³lxi²nẽ³-ta¹hxai²ti³ai¹ti²tu³wa². A³lxi²nẽ³ju³tan¹te²kxa³yā³lhu² wā²nxũ¹lxi³ ya³-lu²kxi²nẽ³ta¹hxai²ti³ai¹ti²tu³wa². ²⁶Ya³lu²kxi²nẽ³lha²kxai³ i³wi¹lhin¹ti³-hi¹tẽ³ta¹hxai²ti³ai¹ti²tu³wa². Nxe³te³na¹ ĩ³yau³xa² tẽ³sxā³ wxa²ho³kxi²sxā³ wxa²han³kxi²ti³nẽ³kxa² yā¹nxe³sxā³ Sũ³na² wān³txi³su² te²kxai³lu² tah²lxi³ sa²we¹tẽ³ta¹hxai²ti³ai¹ti²tu³wa², Sũ³na² wān³txa² sa²yxowē¹si¹kĩ³jau³sa³. Nxe³nẽ³te²ju²hẽ³la². ²⁷Nxe³ka³tu³ kxā³nāu³a¹ yxo²i²tũ³kā³txi³kĩ³na¹xai²na² wxi²kin³ti³ton³khai¹nxe³sxā³ Kris²tu³jah¹lo²nu¹txa² hxi²kĩ³kxai³lu² wā²nxũ¹ tah²lxi³ sa²we¹tẽ³ka³tu³ta¹:

—Wi¹lhin¹khai¹yxah³lxi¹lxi¹. Je³su²jah³lai²na² wān³txi³su² nxe² e³kxi²nẽ³-jau³su² nxe³nũ¹nhẽ³tu¹wa², Je³su²jah¹la²kxai³ a²ha³lo²a² ā³ti³kĩ³hĩ¹na²sa³. A²nxe³te²kĩ³na¹xai²na² hai¹txi³ ko³nxe³ti³ kãi²kĩ³ju³ta² yũ²nẽ³lxa³ha²kxai³ kăin² khon³ti³nẽ³ju³ta² yũ²nẽ³lxa³ha²kxai³ i³kũh³lxa³ti³nẽ³ju³ta² yũ²nẽ³lxa³ha²kxai³ nxe²nẽ³lxa³lho³la². Nxe³yān¹ta¹ wi¹lhin¹khai¹nxe² a²nũ²a² ā³xa² hxi²kan¹ti³ ko³nxe³te²lo³tẽ³lxa³ha²kxai³ nxe² sa²tẽ³nẽ³tu¹wa². ²⁸Te²yā¹nxe³kxe³hũ³nxe²

a²wē³sāi¹yah³lai²na² sa²kxai³lu² a²nū²a²nāu³khai³xa² a³lxi²nha²kxa² yā¹nxe³-sxā³ a²sxe³xa³ka³lxai²na² a³lxi²nū¹txai¹nhē³la². Nxe³sxā³ a²wē³sāi¹yah³lai²na² i²li³te²na² a²sxe³xa³ka³lxi²khai³xai²na² a³lxi²kxai²nān²tu³ a²nū²a²nāu³khai³xa² a³lxi²nū¹nhī³nx²na³la². 29 Jā¹nxe³sxā³ a²nū²a² a²sīn³khai³xa² yxo²kwīn¹kxi²-te²na² yū³te²sxa³yu²hē³la². Hāi¹nxe³sxā³ wi¹yai¹ya¹ha²kxai³ wi¹lhau³ko³tha²-kxai³ nxe³te²ju²hē³la². Te²yā¹nxe³kxe³hū³nxe² Kris²tu³jah¹lai²na² sa²kxai³lu² yxo²i²tu³ka³txa² wi¹lhau³ko³tū¹te²ju²hē³la². 30 Kris²tu³jah¹la² a²nū²nāu³sa²kxa² yā¹nxe³ki³tā³la². 31 Txa²wā¹sū³na² ū³wha²li¹txā³nxi²ta¹na² e³te³nah¹lxi¹:

—In³txai²na² txu¹ha² so¹nyhu¹te³lhā³ nxe³kxai²nān²tu³ a²wi³na² ā³na¹i² a²hā³ka³nai²na² ā³na¹i² nxe³ka³tu³ a²sxe³xa³ka³lxai²na² so¹nū¹la² ā³nū¹kxi²-sxā³ yxau³ya³tu¹wi¹. Ā³nū¹kxi²sxā³ yxau³ya³kxai²nān²tu³ a²nū¹ka³na³ka³na³-te²hū³nxe² yxau³ya³te²ju²hē³li¹. Nxe³ta¹hxi²hē¹la². 32 A²nxe³jau³jau¹xu¹ta¹na² i²hāi³kxi²nē³jau³xai²la¹wa². Hxi²kan¹txi³ ā³ne³wxe³ta³lun²nē³jau³sxa³wa². Te²yā¹nxe³jut³su² Kris²tu³jah¹la² yxo²i²sxā³ yxau³xai³lain¹tū³ka³txa² kāi³ū¹-hain¹ju³ta² wān³txa² hāi³jau³xai²la¹wa². Hxi²kan¹txi³ a³la³kxi²ki³jau³sxa³wa². Nxe³jau¹xa² e³kxi¹nx²ta¹wa². 33 Jā¹nxa¹jau³su² a²wē³sāi¹nāu³ i³nxai²na² wxa²-nū²khai³xai²na² a³lxi²nyha¹lxin¹kxa² yā¹nxe³sxā³ wxa²sxe³xa³ka³lxu³khai³-xai²na² a³lxi¹jah³lxi³hē¹la². Te²yā¹nxūn³sxā³ a²sxe³xa³ka³lxu³nāu³ i³nxai²na² wxa²wē³sāi¹ah³lo²khai³xa² sa²nēn¹kxi¹jah³lxi³hē¹na².

A²wē³ha³lxa² a²wi³na² a²hā³ka³na² wain³txi³ yxau²xai³lin³tain¹jau³su²

6 ¹Nxa²ha¹te¹ wē³ha³lxi³ i³nxai²na² sa²kxai³lu²:

—Sū³na² wē³ha³lxi³su² na¹xā¹. Yah³lxin¹kxai²nān²tu³ wxa²wi³na² sa²-yxō²we¹txi² wxa²hā³ka³nai²na² sa²yxō²we¹txi² nxe³jah³lxi³hē¹la². Ju¹ta¹na² wain³na³la². 2-3 Txa²wā¹sū³na² ū³wha²li¹txā³nxi²ta¹na² e³te³nah¹lxi¹:

—Wxa²wi³na² wxa²hā³ka³na² wi¹kāi³ū¹h¹xai³jah¹lxi³hē¹li¹. Nxe³jau³jau¹xu¹-tai²na² kwa³na³nē³jau³xai²la¹wa². Sa²yxō²we¹ki³kxai²nān²tu³ ka³lih³kxi²la²-nha² yxau²xai³ki³tu¹wa².

—Sa²yxō²we¹jah³lxin¹kxai²nān²tu³ ka³lih³kxi²la²yha¹lxi¹nha²kxai³ yuh³-xai²nān¹ta³ko³xai²na² kwē³kxa² ka³lxa¹txi³ yxau²xai³yah³lxi¹nha²kxai³ nxe³yah³lxin¹tu¹wi¹. Sū³na² wān³txu¹ta¹na² nxe³ta¹hxi²ti³ai¹ti²tu³wa². A²nxe³jau³xu¹ta¹na² wi¹lhini¹ki³ju³ta³nū³a² i³yau¹ū¹nhē³jau³su² ta¹hxi²ti³-ai¹ti²tu³wa², sa²yxō²we¹ki³kxe³su² ha²kxai³la².

⁴A²wi³na² i³nxai²na²sa¹. Wxa²wē³ha³lxi³nāu³xa² i³xan³txi³ te²lot³jah³-lxi³txa³hē¹la². Hāi¹sxā³ Sū³na² wān³txa² i³tih³nxe² wain³txi³ i³yau¹ū¹hi² nxe³txain¹yah³lxi³hē¹la².

Kwa² wa³ka³li³lon³kxi²jah¹la² a²wa³kxēn³yah³la² yxau²xai³lya³jau³su²

⁵Jā¹nxa¹jau³su² a²wa³kxēn³yah³lo²lot³sxā³ yxau³yah³lxin¹te² i³nxai²na² i³ye³kxi¹nx²ta¹wa². Wxa²wa³kxē³yah³lai²na² txa²wā¹ha³lo²a² yxau²xai³-te²na² wa³kxēn³yah³lai²na² a²wān³txa² yxo²ha³kxa¹ sa²yxō²we¹jah³lxi³hē¹la². Wi¹sa²nēn¹kxi¹jah³lxi³hē¹la². Kris²tu³jah¹la² wa³kon³kxi²yah³lxin¹kxa² yā¹-nxe³sxā³ wxa²ha³lo²a² a²wa³kxēn³yah³lai²na² wi¹wa³kon³kxi¹jah³lxi³hē¹la². ⁶i²nx²ti³hi¹na² so¹lxi³ wi¹wa³kon³yah³lxi³txa³hē¹la². i²nx²ti³xa³kxan²ti³ wi¹-wa³kon³jah¹lxi³hē¹la². A²nū²a² so¹lxi³ i³wi¹lxon³kxi²sih¹nx²ti³jau³nū³su² nxe³-yah³lxi³txa³hē¹la². Yxān¹ta¹ Kris²tu³jah¹la² a²wa³kxēn³yah³lo²lot³jah³lxi¹nha²-kxai³ wxa²ē¹nāu³ai²na²:

—Wain³txi³ kái³a¹tū¹xā¹. Txa²wā¹sū³na² a²ten³ju³ta³nū³a² so¹lxi³ kái³a¹-tū¹xā¹. Nxe³yah³lxin¹jau³su² nxe³jah³lxi³hē¹la². ⁷Nxe³kxa²yu³su² wi¹kāi³yah³-lxin¹kxa²yu³su² ka³lih¹nha²sxā³:

—Txa²wā¹hxi²kan¹ta² Si³yxau³jah¹la² wa³kon³kxi²na¹xā¹. Hai³txi³ yuh³xan¹-te²na² hxi²kan¹jah¹lai²na² so¹lxi³ wa³kon³kxin²nxa³xā¹. Nxe³jah³lxi³hē¹la². ⁸Jā¹nxe³ha²kxai³ a²nū²a² i²li³te²na² wi¹wa³kon³kxi²kxai²nān²tu³ a²nxe³te²na² sa²kxai³lu² Txa²wā¹hxi²kan¹jah¹la² hi²sen³su² ū³yho³hi²xi²tu¹wa². Kwa² wa³-kon³kxi²jah¹la² ta³nxa² a²nū²a² ā³xa² wa³kon³kxi²nxa³sxā³ kwa² yxau³jah¹-lo²su² ta³nxa² i²li³te²na¹ ū³yho³hi²xi²tu¹wa². Nxe³ya³nx²ta¹wa².

⁹Nxe³nxa²ha¹te¹ a²nū²a² a²wa³kxēn³yah³lo²lo³tain¹yah³lxin¹te² i³nxai²na² te²yā¹nxe³sxā³ wi¹kāi³tāu³lot³txa²lxi³kxa² yā¹nxe³sxā³ wi¹kāi³ūh¹txain¹yah³-lxi³hē¹la². Kō³nxe³ton³sih¹tain¹yah³lxin¹jau³su² e³kxain¹yah³lxi³txa³hē¹la². Oh³nāu³nū³ka³na¹ Txa²wā¹sū³na² Si³yxau³tāu³a¹ tū¹kā³txai²na² a²wa³kxēn³. yah³lain²txi³ wxa²wa³kxē³yah³lain²txi³ nxe³jah¹lai²wa². A²nū²a² ka³na³ki²te²na² sa²kxai³lu² Txa²wā¹sū³na² ten³kxi²kxa² yā¹nxe³sxā³ a²nū²a² i³lxi³te²na² yā¹nxe³sxā³ ten³kxi²te²ju²hē¹la².

Txa²wā¹sū³na² hxi²ka¹tē³lha²kxai³ wa²ni²li²nha²ki³jau³su²

¹⁰Jā¹nxe³jut³su² txa²wā¹tā³yah¹lxi¹lxa². Ain³kxi²sah¹lxi³hē¹la². Txa²wā¹-hxi²kan¹ta² Si³yxau³jah¹la² nū³kxūn³te²a² si³yxau³jah¹lai²la¹wa². Nxe³sxā³ Je³su²jah³la² ā³nū²kxi²sxā³ yxau³yah³lxin¹kxai²nān²tu³ i³nū³kxūn³ti³hit¹-txa²lxi³tu¹wa². Ī³hxi²ka¹ta²lxi³ju³ta³nū³a² ten³yah³lxin¹kxai²nān²tu³ nxe² kái³-ti³hit¹txa²lxi³tu¹wa². ¹¹Kxā³nhxi¹nai³tā² a²nū²ai²li² a²nū²a² ā³xai²li²:

—He¹kxi²nyhu¹a¹tū¹xā¹. Nxe³kxai²nān²tu³ wā²la² kan²ka³lo³a² ū³whi²kxi²-nha²te²ju²hē³la². Ū³whi²kxi²nha²te²nū¹ta²kxai³la¹ sin²ta³ka³lo³a² ū³yha³li³. kū¹nha²te²ju²hē³la². A²nxe³ka³lo³ai²na² hi³ki²a³li³khai³xa² ū³si³wi¹nha²te²ju²-hē³la². A²ha³la³se³nān¹ka³lo³a² kan²ka³lo³a² ū³ha³la³wih²kxi²nha²te²ju²hē³la². A²nxe³ka³lo³ai²na² a²nxū²kwai³la³tih³na² ā³ti¹kxi²nha²te²lhxā³ haut³ta³ka²ta³nxa² hi³ki²a³la² ta³nxa² txo¹kxa²yan³txi³sa². Jā¹nxe³sxā³ a²yu³kxan¹ka³-lo³a² ū³yhu³wih²kxi²nha²te²ju²hē³la². Nxe³kxai²nān²tu³ tih³na² ai³tih³na² u²lxi³ ai³kxan²ti³ wi¹lā³nxai³hī³nx²na³la². Kwa³thi³la³ka³lo³a² wa³tāu³wa³. tāu³ka³lo³ai²na² hxi²tē³nha² nxain¹te²ju²hē³la². Hxi²tē³nha²kxai²nān²tu³ a²kō¹kō¹nāu³xa² haut³txa² ha³nxeh³lxi³ka³txa² ā³na³nain¹kxan¹ti³ hai³txi³txo¹hī³nx²nxa³wa². Jā¹nxe³sxā³ a²ne³ka³nāu³a² kwa³thi³la³ka³lo³a² ū³nhe³-hē¹nha²te²ju²hē³la², i³ne³su²lhxā³ i³ya²lu¹tain¹kxa²yan³txi³sa³. Jā¹nxe³sxā³ a²hxi²ka³nāu³a² hi³ki²a³la² kāin²ka³txa² tē²te²ju²hē³la², a²kō¹kō¹xa² so¹lxi³wa³ka³ti³lo³lha³ka². Nxe³ka³ti³ hā²wxān³txa³ ā³nhe¹lxi³te³lhxā³ ai³ain¹te²-ju²hē³la². Nxe³kxa² yā¹nxe³jut³sū³nxe² a²ta³a² nū³ka³txa² he¹kxi²nē³ju³ta²yū³te²ju²hē³la². Nxe³kxe³su² wi¹la³non²ta³kxi²nē³ju³ta³nū³su² sa²so¹kxi¹-jah³lxi³hē¹la², Txa²wā¹sū³na² hxi²ka²sa³. Nxe³yah³lxin¹kxai²nān²tu³ a²ta³a²nū³ka³txa² hxi²kan¹txi³ i³ki³ha¹kxi¹nx²ti³sxā³ wa³ka³ti³lo³txa²lxi³sxā³ we³-nxa²lxi³xa³lho³la². ¹²Jā¹nxe³sxā³ he¹kxi²nē³te²na² hai³txi³ a²nū²khai³su²ti³he¹nx²nxa³wa². Yxān¹ta¹ a²ta³a² a²hxi²kan¹te²nāu³xa² he¹kxi²nē³lha²-kxai³ a²ta³a² kwa²nū³kxūn³te²na² he¹kxi²nē³lha²kxai³ ka³nxah³ti³na² yuh³-xai²nān¹te² hxi²kan¹te²nāu³xa² he¹kxi²nē³lha²kxai³ oh³nāu³an¹te²a² a²ta³a²nū³ka³txa² kō³nxe³khai¹te²nāu³xa² he¹kxi²nē³lha²kxai³ nxe³nē³te²nāu³xa² a²yxo²ha³kxa¹ he¹kxi²nē³te²ju²hē³la². ¹³Nxe³nē³lha²kxai³ Txa²wā¹sū³na²

ĩ³hxi²ka¹tẽ³te²a² whāi²na¹ sa²so¹jah³lxi³hẽ¹la². Yxah³lxin¹kxai²nān²tu³ kō³-
nxe³te²nāu³xa² hai³txi³ wa³ka³ti³lō³txa²lxi³xa³lho³la². Hāi¹nxe³sxā³ nū³kxūn³-
sxā³ yxau²xai³jah¹lxi³hẽ¹la².

¹⁴Nū³kxūn³sxā³ yxau²xai³te²na² so³ta²to²khai³su² te²ju²hẽ³la². A²nxe³jah¹-
lō²kxai³la¹ sīn²ta³ka³lō³ai²na² tẽ³kxai²nān²tu³ a²wā²la²ka³lō³a² sa²si³nū³-
nha²te²ju²hẽ³la². Nxe³kxa²yā¹nxe³sxā³ a²ya³la³tu³jau³xa² wain³txi³ sa²yxo²-
we¹ta²xai³jah¹lxi³hẽ¹la². Jā¹nxe³sxā³ a²ha³la³san¹ka³lō³a² kwa³thi³la³ka³lō³a²
ũ³whi²kxi²nha²te²ju²hẽ³la². Nxe³kxa²yā¹nxe³sxā³ wain³te²lō³nha²sxā³ yxau²-
xai³jah¹lxi³hẽ¹la². ¹⁵Jā¹nxe³sxā³ so³ta²to²jah¹la²kxai³lu² a²yu³kan¹ka³lō³a² wi¹-
ka³lō³a² ā³yū³wi¹nha²kxai²nān²tu³ wi¹lā³nxai³te²ju²hẽ³la². Nxe³kxa² yā¹nxe³-
sxā³ wān³txa² hāun³jau³xa² tẽ³sxā³ yxau²xai³jah¹lxi³hẽ¹la². ¹⁶Nxe³kxa²yu³su²
so³ta²to²jah¹la²kxai³ kwa³thi³la³ka³lō³a² wa³tāu³wa³tāu³ka³lō³a² hxi²tẽ³nha²-
sxā³ ai³lāin²te²ju²hẽ³la². Ai³lāin²te²na¹ a²nū²a² ān³txi³te²na² yxau²son³kxi²-
kxai²nān²tu³ ha³nxe²a² i³tho³xa² ā³na¹kxi²kxai²nān²tu³ kwa³thi³la³ka³lō³-
ai²li² ā³non²ta³kxi²nha²te²ju²hẽ³la². Nxe³kxa² yā¹nxe³sxā³ nxū²kwai³lxū¹txi³
Kris²tu³jah¹la² yxo²ĩ²jah³lxi³hẽ¹la². Yah³lxin¹kxai²nān²tu³ kō³nxe³te²a² a²ta³a²
ā³ke³tū¹nx²ti³kxai²nān²tu³ hxi²kan¹txi³ sa²yxo²we¹jah³lxi³hĩ³nx²nxa³lxa².
¹⁷Jā¹nxe³sxā³ so³ta²to²jah¹la²kxai³ kwa³thi³la³ka³lō³a² ne³hẽ¹nha²te²ju²hẽ³la².
Nxe³kxa² yā¹nxe³sxā³ ā³wa³sut¹sxā³ yxau²yah³lxin¹kxai²nān²tu³ a²ta³ai²li²
hxi²kan¹txi³ ka³te³na² wi¹tāu³la³ sa²sai¹kxi¹nx²ti³hĩ³nx²nxa³wa². Jā¹nxe³sxā³
so³ta²to²jah¹lan²tu³ hi³ki²a³la² kāin²ka³txa² tẽ³sxā³ he¹kxi²nyhu¹te²ju²hẽ³la².
Nxe³kxa² yā¹nxe³sxā³ Txa²wā¹sū³na² Yāu³ka³jxah¹la² nxū²kwai³yxau²nx²ti³-
ha²kxai³ Txa²wā¹sū³na² wān³txa² i³tih³nxe³nx²ti³hĩ³nx²na³la². ¹⁸Nxe³kxa²-
yu³su² ha³lō²a² i²li³ju³ta² ten³yah³lxin¹ju³ta² Txa²wā¹sū³na² i²ye³kxi¹txai¹yah³-
lxi³hẽ¹la². Txa²wā¹sū³na² Yāu³ka³jxah¹la² ā³nū²nx²i²sxā³ yxau²ya³nx²ti³sxā³
i²ye³sa²tẽ³kxi¹txain¹yah³lxi³hẽ¹la². Ye³te³nxe² yxau²xai³jah¹lxi³hẽ¹la².

—Hxi²kan¹sa²nxa³nha¹. Ā³a¹tū¹xā¹. Yah³lxin¹jau³su² nxe³yah³lxi³txa³hẽ¹la².
Yxo²ĩ²tū³ka³txai²na² a²yxo²ha³kxa¹ wxa²ē¹nāu³ai²na² i²li³te²na² wxa²sa²wa²-
lho¹xi²kxai²nān²tu³ nxū²kwai³lxū¹si¹jau³su² Sū³na² e³kxi²txain¹yah³lxi³to³-
hẽ¹la². ¹⁹⁻²⁰Te²yā¹nxūn³sxā³ Txa²wā¹sū³na² e³kxi²yah³lxin¹tāu³a² kāi³a¹ju³ta²
e³kxi²txain¹nūn³yah³lxi³hẽ¹la². Kāi³a¹ju³ta²sa¹, Txa²wā¹sū³na² wān³txa² kxā³-
nhxi¹nai³tā² hāi³jau³su² ta¹hxai²ti³ai¹ti²tu³wa². Yxān¹ta¹ hĩ¹nai²na² hāi³jau³-
xai²na² i³yau¹ũ³nx²ti³si¹sa²jau³su² i³sa²si¹hā³sain¹ta¹ti²tu³wa². Nxe³ha²kxai³
wān³txai²na² i³yau¹ũ³nx²a¹lxa¹ju³tan¹te²kxa³ya³tu³ti¹ ũ³tĩ¹kxi²sain¹na²hẽ³la².
Ũ³tĩ¹kxi²sain¹sxā³ kwa³thi³li³na² tẽ³sxā³ sa²hxi²ta¹kxi²sain¹na²hẽ³la². Nxe³-
tai¹ti²tu³wa². Nxe³sain¹kxan²ti³ wān³txa² ha³ya³kxa³lxi³su² jau³xa² i³yau¹ũ³-
hain¹nxa³lho³la². Nxe³na³ha²kxai³ Sū³na² e³kxi²yah³lxin¹tāu³a² i³yau¹ũ³sxā³
ĩ³hxi²ka¹tū¹sa²jau³nū³su² i²ye³e³kxi²txain¹yah³lxi³hẽ¹la².

Pau²lah³lai²na² a²ne³ki³san¹jau³su²

²¹Nxa²ha¹te¹ txa²ha³ta³na² ā³ne³wxe³si¹nxa²lxa¹jau³su² Ti³ki²kah³la² i³sa²-
si¹hā³ũ¹nxa²lxa¹tu¹wa². Txa²wā¹lon³yah³lai²la¹wa². A³lxi²nẽ³jah¹lai²la¹wa².
Txa²wā¹hxi²kan¹ta² Si³yxau³jah¹lai²na² wān³txa² wi¹lhit¹sxā³ sa²yxo²we¹-
jah¹lō²su² na³la². Wān³txa² kāi³a¹jau³xa² a²yxo²ha³kxa¹ i³yau¹ũ³nx²ti³tu¹wa².
²²Nxe³jau³nū³ai²na² so¹lxi³ i³sa²si¹hā³ũ¹hai¹na¹tu¹wa². Na¹kxai²nān²tu³ txai²-
na¹xai²na² ha³lō²a² yxau²xai³si¹na¹ju³ta¹na² i³yau¹ũ³nx²ti³tu¹wa². Nxe³nx²ti³-
kxai²nān²tu³ nxū²kwai³lxū¹nx²ti³nūn³tu¹wa².

²³Nxe³nx²ti³ju³kxai³lu² Txa²wā¹sū³na² Txa²wā¹wī³nu²su² ha²kxai³ Je³su² Kris²tu³jah¹la² Txa²wā¹hxi²kan¹ta² Si³yxau³jah¹lo²su² ha²kxai³ nxe³ya³te²na² sa²kxai³lu² a³lxi²nyhu¹ah³lxin¹ju³ta² yū³ha²kxai³ ā³nhāu²no³nyhu¹ah³lxin¹-ju³ta² yū³ha²kxai³ yxo²ī²yah³lxin¹ju³ta² yū³ha²kxai³ nxe³sih¹nx²ti³jau³su² ten³sa³nha²wa². ²⁴Jā¹nxe³jut³su² Je³su² Kris²tu³jah¹la² Txa²wā¹hxi²kan¹ta² Si³yxau³jah¹lo²su² ha²kxai³ ya²la³tu³ wxa²ē¹nāu³ai²na² āu³txi³ a³lxi²sa²-tē³yah³lxi³te²si¹lxa². Nxe³yah³lxin¹te² ī³nxai²na² Sū³na² thāi³ti³la² a³lxi¹-nx²ti³ju³ta² ten³sa³nha²wa². Jā¹nxa¹jau³su² jau¹xai²li² nxe³ya³nx²ta¹wa². Ta³lun²na¹wa².

Filipênses

1 ¹Pau²lah³lo²na¹xai²na² Ti³mo²jah³la² nxe³sxã³ Je³su² Kris²tu³jah¹lai²na² a²sa³wi³ha³lxi³su² sī¹na¹wa². Je³su² Kris²tu³jah¹la² ã³nũ²nxi²sxã³ ai³sī¹na¹ha²kxai³ Je³su²jah³lai²na² wãn³txa² a²wa³ka³li³lot³sī¹na¹wa². Nxe³sī¹na¹ha²kxai³ txai²li² Pau²lah³lo²na¹xai²na² wãn³txa² ü³wha²li¹lhxã³ ü³hũ²xai³-nx²ti³sī¹na¹wa². Fi³li³po²thi³na² yxau²xai³yah³lxin¹te² i³nxa², Txa²wã¹sũ³na² wãn³txa² sa²yo²we¹tũ³ka³txi³su² te² i³nxa² Je³su² Kris²tu³jah¹la² ã³nũ²nxi²-sxã³ yxau²yah³lxin¹te² i³nxa² nxe³yah³lxin¹te² i³nxa² ain³kxi¹sah¹lxi³hẽ¹la². Je³su²jah³lai²na² wãn³txa² yxo²i²tũ³ka³txa² a²hxi²kan¹te²nãu³xa² ain³kxi²yxo²i²tũ³ka³txa² i²ũ³te²nãu³xa² ain³kxi² nxe³sah¹lxi³hẽ¹la².

²Nxe³nha¹ha²kxai³ Txa²wã¹wĩ³na² Txa²wã¹sũ³na² Si³yxau³jah¹lai²na² sa²-kxai³lu² Je³su² Kris²tu³jah¹la² Txa²wã¹hxi²kan¹jah¹lai²na² nxe³ya³sxã³ kãin² thãi³ti³la² a³lxi¹nx²ti³sī¹hi² wxa²nxũ²kwai³nãu³a² ã³nhãu²no³txa²lxi³sī¹hi² nxe³nx²ti³sī¹jau³su² ten³ya³sa³nha²wa².

Pau²lah³lai²li² Txa²wã¹sũ³na² i³ye³kxi²jau³su²

³Wxa²nũ³ka³txi³ i³nxai²na² i²xi¹nx²ti³to³ha¹kxai²nãn²tũ³ hãi¹nxe³to³ta¹ Txa²wã¹sũ³na² sa²nẽn¹kxi²to³ha¹wa². ⁴Txa²wã¹sũ³na² e³kxi²na¹tãu³a² wxa²-nũ³ka³txi³ i³nxai²na² hãi¹nxe³ti³ i³nxai²na² e³kxi²to³ha¹wa². Txa²wã¹sũ³na² e³kxi²na¹tãu³a² ka³lih³kxi²la²nha²sxã³ e²kxi²to³ha¹wa². ⁵A²wi¹lhĩ¹nai³tã² kwẽn¹ta² wxã³sxã³ i³hen³txi³nx²ta¹hĩ¹nai³tã² Txa²wã¹sũ³na² wãn³txa² wi¹-jau³xa² i³hen³txi³nx²ta¹hĩ¹nai³tã² ã³non²ta³kxi²sah¹lxin¹tai¹ti²tu³wa². Nxe³hĩ¹-nãn¹te²tũ³ te²yã¹nxe³sah¹lxi¹nhẽ¹la². A²nxe³ju³tai²li² ka²li¹sah¹lxin¹nha²wa². ⁶Jã¹nxe³sxã³ Txa²wã¹sũ³na² hi²sen³su² wxa²ẽ¹na² sa²hau³ko³tũ¹nhẽ³jah¹lai²-la¹wa². Te²yã¹nxe³sxã³ ã³non²ta³kxi²xai³sxã³ sa²hau³ko³ta³lun²nxa²lxi³tu¹wa². Je³su² Kris²tu³jah¹la² a³ka³nxĩ²sxã³ wã³li²tãu³a¹ sa²hau³ko³ta³lun²nxa²lxi³-tu¹wa². Ju¹tai²li² ya²la³lai²la¹wa². I²te²sa¹wa². ⁷Txa²ẽ¹nãu³ai²na² i²xi¹nx²-ti³to³ha¹wa². Kxã³nhxi¹nai³tã³ yãn³ta² ti¹kxi¹sai¹nxa³hĩ¹nai³tã² wa²su¹wa²-si¹yxau³na¹hĩ¹nai³tã² ã³non²ta³kxi²sah¹lxi¹nha²kxai³, hã²wxãn³txa³ sxi³hã² kan²thĩ³na² ü³tĩ¹kxi²sai¹nha²kxai³ yxau²xai³la¹hĩ¹nai³tã² ã³non²ta³kxi²sah¹-lxi¹nha²kxai³, sah¹lxin¹tai¹ti²tu³wa². Txa²wã¹sũ³na² wãn³txa² wi¹jau³xa² ya²la³lyau³xa² wxi¹kan¹txi³ i³tih³nxe³ai¹na¹hĩ¹nai³tã² ã³non²ta³kxi²sah¹lxi¹-nha²kxai³ a²nũ²a² yxo²i²ai¹nxa³te²na² Je³su²jah³lai²na² wãn³txa² yxo²i²ain¹-si¹ha¹jau³su² i³ye³kxai¹na¹hĩ¹nai³tã² ã³non²ta³kxi²sah¹lxi¹nha²kxai³ nxe³-sah¹lxi¹nhẽ¹la². Jã¹nxe³sah³lxi¹lxa². Nxe³sah¹lxi¹nha²kxai³ a³lxi²nx²ta¹ju³ta² wain³na³la². ⁸Je³su² Kris²tu³jah¹la² a³lxi²sa²na³la². Txa²ẽ¹nãu³ai²na² whã¹na¹ au³txi³ a³lxi²sa²tẽ³sa²na³la². A³lxi²sa²kxa² yã¹nxe² a³lxi¹nx²ta¹wa². Ya²la³tu³ a³lxi²khaix¹nxe³nx²ta¹wa². Txa²wã¹sũ³na² yen³nãu³a² e³kxi¹nx²ta¹wa².

⁹Nxe³sxā³ Txa²wā¹sū³na² e³kxi²na¹tāu³a² nxe² e³kxi²na¹te³nah¹lxi¹:

—Sū³na² nxe³txi¹. Fi³li³po²thi³na² yxo²i²nxain¹tū³ka³txa² a³lxi²nxain¹na³li¹. Nxe³ju³ta² ā²la² kāi²non³sxā³ kāi³ūh¹txai¹nhē³li¹. Nxe³ai¹nīn¹ka³tū³ wxa²wān³-txa² ā³ne³wxe³nūh¹nxain¹ju³ta² ā²la² kāi²no³nha²kxai³ wxa²wān³txa² a²si³-yxau³jau³xa² wxi²kan¹txi³ a³la³kxi²nū¹nha²kxai³ nxe³nxā²si¹hai¹na¹jau³su² e³kxi¹nxā²ha¹wi¹. Nxa¹jau³su² Txa²wā¹sū³na² e³kxi²to³ha¹wa². ¹⁰Jā¹nxe³sxā³ Fi³li³po²thi³na² yxau²xai³yah³lxin¹te² i³nxai²na² nxe³yah³lxin¹kxai²nān²tū³ ha³lo²a² ā²la² wi¹ju³ta² i²sxā³ sa²so¹yah³lxin¹tu¹wa². Hā²wxān³txa³ Kris²tu³-jah¹la² a³ka³nxī²sxā³ wa³li²tāu³a¹ ko³nxe³ti³ kāi³yah³lxin¹ju³ta² yū³nx²ti³xa³-ha²kxai³ ha³lo²a² i³āu²lxin¹nx²ti³ju³ta² yū³nx²ti³xa³ha²kxai³ nxe³nx²ti³tu¹wa². ¹¹Nxe³nx²ti³kxai²nān²tū³ Je³su² Kris²tu³jah¹la² hi²sen³kxai³lu² wxa²ē¹nāu³-ai²na² sa²kxai³lu² yen³kxa² wi¹te²a² ā²la² kāi²non³sxā³ ū³hū¹nx²ti³tu¹wa². Nxe³nx²ti³kxai²nān²tū³ Txa²wā¹sū³na² sa²nēn¹kxi³yah³lxin¹tu¹wa².

Kris²tu³jah¹la² sa²yxo²we¹ki³jau³su²

¹²Txa²wā³tā³nāu³xāi³. Wān³txa² i³yau¹ū¹nx²ta¹tu¹wa². Txa²wā¹sū³na² wān³txa² wi¹jau³xa² ā²la² kāi²non³sxā³ ha³tā³nxe³na³la². Khāuh³lxa³tot³-sain¹kxan²ti³ wān³txai²li² wi¹la³ ha³tā³nxe³nha³la². ¹³So³ta²to² nū³ka³txa² i²yxau³nū¹sain¹tū³ka³txa² a³la³kxi²nūh¹sain¹na³la². Kris²tu³jah¹lai²na² wān³-txa² sa²yxo²we¹ta¹ha²kxai³ kxā³kxai³ ū³tī¹kxi²sain¹ju³ta² a³la³kxi²nūh¹sain¹-na³la². Nxe³sain¹kxe³su² a²nū²a² a²yxo²ha³kxa¹ i²sain¹na³la². ¹⁴Nxe³ha²kxai³ yxo²i²tū³ka³txa² i²sai¹nha²kxai³ tī¹kxi²nha²sxā³ yxau³na¹ju³ta²kxai³ i²sai¹-nha²kxai³ Txa²wā¹sū³nu²su² te²kxai³lu² i³nxū²kwai³lxū¹nyhain¹na²hē³la². I³nxū²kwai³lxū¹sxā³ Txa²wā¹sū³na² wān³txa² wi¹jau³xa² kāin² i³hen³txain¹-na²hē³la². Hai³txi³ kōn²ton³tai¹nxa³hē³la². ¹⁵Ha³tih³xan¹tū³ka³txai²na² i²sai¹-nha²kxai³ a²ē¹nān¹jau³kxai³lu¹:

—Txa²wā¹sū³na² wān³txa² i³yau¹ū³ai¹na¹tū¹xā¹. Wxi²kan¹khai¹nxe³sxā³ Pau²lah³la² ā³sen³sai¹a¹tū¹xā¹. Ain¹jau³su² nxe³nyhai¹nhxai²na²hē³la². Nxe³-kxa²yu³su² i³ye³i³yi²yi²lhon¹ta³kxi²nyhai¹nhxai²na²hē³la². Nxe³nyhain¹-kxan²ti³ Txa²wā¹sū³na² wān³txa² i³hen³txain¹na³la². Nxe³yān¹ta¹ nū³ka³txi³ ā³xai²na² sa²kxai³lu² a²ē¹nān¹jau³kxai³lu¹:

—Txa²wā¹sū³na² i³ka³lit³ju³ta² so¹lxi³ kāi³a¹tū¹xā¹. Ain¹jau³su² nxe² Sū³na² wān³txa² wi¹lhin¹sxā³ i³hen³txain¹na³la². ¹⁶A²nxe³tū³ka³txai²li² a³lxi²-sai¹nha²kxai³ nxe² kāi³ū¹hain¹na³la². Txa²wā¹sū³na² i³kaix¹so¹sa²ju³ta¹tā² i²sain¹na³la². I²sxā³ i³kaix¹so¹sa³ha²kxai³ sxi²ha² kan²thi³na² ū³tī¹kxi²sxā³ wxe³sain¹kxan²ti³ Txa²wā¹sū³na² wān³txa² wi¹jau³xa² ya²la³lyau³sa²kxe³su² wxi²kan¹txi³ i³tih³nxē³na¹ju³ta² a²yxo²ha³kxa¹ Txa²wā¹sū³na² kwa³na³si¹sa²-jau³su² i²sain¹na³la². ¹⁷Nū³ka³txi³ ā³nū³ka³txin³na² e³kxi¹nx²ta¹tū³ka³txin³na² hi²sen³su² Je³su²jah¹lai²na² wān³txa² ko³txi³ i³hen³txain¹na³la², ā³sen³sai¹-ain¹te³lha³ka². Nxe² kāi³ain¹kxe³su¹:

—Pau²lah³lai²li² tī¹kxa² wxe³ain¹tāu³a² khāuh³x³nha²ju³ta² kāi²not³ti³hi¹-ta¹tū¹xā¹. A²nū²a²nāu³xa² txa²wān³txa² so¹lxi³ ain³kxi²sain¹sin¹kxai²nān²tū³ Pau²lah³la²kxai³ i³āin²ta³kxain¹tū¹xā¹. A²ē¹nān¹jau³la² ain¹na³la².

¹⁸Nxe³sain¹kxan²ti³ i³āin²ta³kxi²nhā²nxa³wa². Je³su²jah¹lai²na² wān³txa² ā²la² kāi²non³sxā³ ha³tā³nxe³ju³ta² ten³sa³nha²wa². Ko³te³ain¹ta³nxā² wain³-txi³ e³ain¹ta³nxā² nxe³kxan²ti³ Je³su²jah¹lai²na² wān³txa² ha³tā³nxe³na³la². Ju³ta¹li² ka³li³sa³nha²wa². Ka³li³sxā³ yxau²xai³la¹tu¹wa². ¹⁹Jā¹nxe³na¹ju³ta²

kan²txi³ t̃i¹kxi²sain¹ju³tai²li² ye³jen¹na² ā³wa²su¹kxi²sa³tu¹wa². Wxa²nū³ka³-
txai²na² sa²kxai³lu² Txa²wā¹sū³na² kāin² i³ye³kxi²yxo²nūh³sah³lxi¹nha²kxai³
Je³su² Kris²tu³jah¹la² A²yāu³ka³jxah¹la² ā³non²ta³kxi²sa³ha²kxai³ nxe³sa²-
kxe³su² ā³wa²su¹kxi²sxā³ yxau³na¹tu¹wa². T̃i¹kxi²sain¹thi³na² a³li³a¹tu¹wa².
20 Txa²ē¹na² au³txi³ ten³sa²kxe³su², Je³su² Kris²tu³jah¹la² i³sa²nēn¹kxi²ti²ten³-
sa³nha²wa². Ka³ten³su² yxau³na¹jut³su² ta³nxa² ya³lu²na¹jut³su² ta³nxa² nxe³-
na¹kxan²ti³ txa²nū²nāu³xai²na² whāi²na¹ i³ya³lo³txi³khaix¹nxe³sxā³ Je³su²
Kris²tu³jah¹la² i³sa²nēn¹kxi²ti²ten³sa³nha²wa². I³nxū²kwai³lxū¹txi³hxai²na¹kxai³
jā¹nxa¹ju³ta² ten³sa³nha²wa². Hxi²tha²on³sxā³ ā³na¹nxa³lho³la². Ju¹ta² ten³sa³-
nha²wa². 21 Nxe³sxā³ txai²na² sa²kxai³lu² hin¹sxā³ yxau³na¹tāu³a² Kris²tu³jah¹la²
sa²yxo²we¹ta¹ju³ta² so¹lxi³ ten³sa³nha²wa². Yxān¹ta¹ ya³lu²na¹kxai²nān²tu³ ā²la²
wi¹la³ yxau³hi³na¹wa². 22 Nxe³yān¹ta¹ ka³ten³su² hin¹sxā³ yxau³na¹kxai²nān²-
tu³ wi¹kāi³a¹ju³ta³nū³a² yū²tu¹wa². Nxe³na¹ha²kxai³ ih¹nxe³nah¹lxon³ku². Ka³-
ten³su² yxau³na¹ta³nxa² ya³lu²na¹ta³nxa² nxe³hi³na¹te¹la¹ku². Nxa¹nha²wa².
23 Ju³tha¹li¹ i²sxā³ sa²so¹na¹ju³ta² yū²na³la². Txa²hi¹nxa³la¹ju³ta² ā³na¹sxā³
Kris²tu³jah¹la² yxau³ju³ta² ā³wi¹hū³ha¹ju³ta² ten³khaix¹sa³nha²wa². Wi¹kāi²-
no³nhī³nx²na³la². 24 Nxe³yān¹ta¹ ā³non²ta³kxi¹nx²ta¹ju³ta³nū³a² yuh³xai²nān¹-
ko³xai²na² āh¹ hi¹nxa³la¹tu¹wa². 25 Nxe³na¹ju³ta² a³la³kxi²na¹jau³su² āh¹yxau³-
ya³nx²ta¹tu¹wa². Yxau³ya³nx²ta¹kxe³su² kāi²non³ yxo²i²si¹nx²ta¹jau³su² ha²kxai³
wxa²ē¹nāu³ai²na² au³txi³ kāi²non³ ka³lih³si¹nx²ta¹jau³su² ha²kxai³ yxau³ya³-
nx²ta¹tu¹wa². 26 Nxe³sxā³ wa³li²sxā³ i²xi¹nx²ta¹kxai²nān²tu³ yuh³xai²nān¹-
ko³xai²na² Je³su² Kris²tu³jah¹la² ā³nū²kxi²sxā³ yxau³yah³lxi¹nha²kxai³ kāin²
ka³lih³yah³lxi¹tu¹wa². Sxi²ha² kan²thi³na² a³li³sxā³ i³xi²na¹ju³ta³nū³a² i²sah¹-
lxi¹nha²kxai³ ka³lih³nxa²lxi¹tu¹wa². 27 Nxa²ha¹te¹ Kris²tu³jah¹lai²na² wān³-
txai²na² wain³txi³ sa²yxo²wet¹sxā³ kāi²jah¹lxi¹hē¹la². Yxah³lxi¹nka¹xai²nān²tu³
wxā³si²nx³ti³ta³nxa² wxā³si²nx²ti³nxa³ta³nxa² nxa¹kxan²ti³ wxa²ha³ta³nxa²
ain³kxi¹nx²ta¹tu¹wa². Ā³ten³nxa²lxi³ju³ta³nū³a² a²nū²a² ka³na³ka³na³te¹hū³nxe²
ain³kxi²nha² hin¹yah³lxi¹ju³ta³nū³a² ain³kxi¹nx²ta¹tu¹wa². Nxe³yah³lxi¹ju³-
tan¹te²kxa³ya³lhu² wain³txi³ ā³non²ta³kxi²nyhu¹sxā³ o²la³kxi², Je³su² Kris²-
tu³jah¹lai²na² wān³txa² yxo²i²yah³lxi¹jau³xa² a²nū²a² yxo²ha³kxa¹ i³yau¹ū³-
nyhu¹i² nxe³yah³lxi¹ju³ta³nū³a² ain³kxi¹nx²ta¹tu¹wa². 28 Wxa²ko¹ko¹nū³ka³txa²
Sū³na² wān³txa² yxo²i²xa³tū³ka³txa² yuh³lxah³lxi³txa²hē¹la². Yuh³lxah²lxan³-
kxai²nān²tu³ tū¹ka³txai²li² Sū³na² wān³txai²na² sa²yxo²ā³ain¹kxe³su² ko³nxe³ti³
kāi³nha²ju³ta³nū³a² i³yī¹li²jau³nū³a² so¹lxi³ e¹lxah¹ a³la³kxain¹tu¹wa². Te²yā¹-
nxūn³sxā³ wxāi²na² sa²kxai³lu² ka³te³na² wi¹tāu³la³ yū³yah³lxi¹kxe³su² e¹lxah¹
a³la³kxain¹nūn³tu¹wa². Txa²wā¹sū³na² hxi²ka² kāi³ūh¹nx²ti³tu¹wa². 29 Je³su²
Kris²tu³jah¹la² yxo²i²yah³lxi¹ju³ta² i³hxi²ka³txa²lxi¹na²la². Yxo²i²yah³lxi¹nha²-
kxai³ Je³su²jah³lai²na² wān³txa² te³nai¹nxa³te²nāu³xa² kwī²ti³ti³hi¹txa²lxain¹-
kxe³su² yū³yah³lxi¹tu¹wa². Ju¹tai²na² a²yxo²ha³kxa¹ Txa²wā¹sū³na² ten³ju³ta²
ā³kāi³te²ju³hē³la². 30 Jā¹nxe³sxā³ Je³su²jah³lai²na² wān³txa² te³nai¹nxa³te²nāu³-
xa²kxai³lu² khāuh³lxa³ti³sain¹ti³ai¹ti²tu³wa². Jā¹nxe³sain¹to³nha²la². Nxe³sain¹-
kxa² yā¹nxe³sxā³ khāuh³lxa³ti³nx²tain¹nūn³tu¹wa², Je³su²jah³lai²na² wān³txa²
i³yau¹ū³yah¹lxi¹nha²kxai³la².

Kris²tu³jah¹la² a²hxi²kan¹khaix¹nxe³nha²ju³ta² ā³na¹jau³su²

2 ¹Nxa²ha¹te¹ Kris²tu³jah¹la² ā³nū²kxi²sxā³ yxau³yah³lxi¹nha²-
kxai³ ā³non²ta³kxi¹nx²ti³ti³ai¹ti²tu³wa². A³lxi¹nx²ti³ha²kxai³

ĩ³nxũ²kwai³lxũ¹nũh¹nx²ti³ti³ai¹ti²tu³wa². Sũ³na² Yāu³ka³jxah¹la² ain³kxi²nha² hin¹yah³lxin¹ti³ai¹ti²tu³wa². A³lxĩ²waun¹nyhu¹ah³lxin¹ti³ai¹ti²tu³wa². ²Nxe³-yah³lxĩ¹nha²kxai³ ain³nha² sa²ha³te¹jah³lxĩ³txa³hē¹la². A³lxĩ²sa²tē³nyha¹jah¹-lxĩ³hē¹la². A²nũ²a² ka³na³ka³na³ju³ta² yā¹nxe² ain³kxi²nha² hin¹jah¹lxĩ³hē¹la². A²nũ²a² ka³na³ka³na³ju³ta² yā¹nxe² o²la³kxi²nha² kãi³jah³lxĩ³hē¹la². Yah³-lxin¹kxai²nān²tu³ kāin² ka³lih³ti³sah¹lxin¹tu¹wa². ³Wxa²yan³txi³nũ³a² so¹lxĩ³ o²la³kxah¹lxĩ³txa³hē¹la². Toh³lxa² e³sxā³ kwa² kāin²ki³lxo³xah³lxĩ³txa³hē¹la². Win¹ta²te²lxĩ³ thāi³ti³la² i³ye³ũ¹nha¹jah³lxĩ³hē¹la². Wxa²ē¹nāu³ai²na²:

—Hxi²kan¹txi³ ā³sen³sai¹ai¹na¹xā¹. Nxe³nyhu¹ah³lxĩ³txa³hē¹la². ⁴Wxa²yan³-txi³nũ³a² so¹lxĩ³ i²sxā³ kãi³yah³lxĩ³txa³hē¹la². A²nũ²a² ā³xa² a²yan³txa² i²sxā³ ā³non²ta³kxi²waun¹nha¹jah³lxĩ³hē¹la².

⁵Je³su² Kr is²tu³jah¹la² ain³nha²hxai²kxai³ jā¹nxa² ain³nha¹jah³-lxĩ³nũ³nhē¹la².

⁶A²nxe³jah¹la² Txa²wā¹sũ³nu²khai³su² ta¹hxai²ti³ai¹ti²tu³wa².

Nxe³kxan²ti³ Txa²wā¹sũ³na² a²nũ³kxũn³ju³ta² hāix¹te²ten³ti³ya³ta¹hxa i²ti³ai¹ti²tu³wa². Nxe³ya³kxan²ti³ wā²nxũh¹ i³nũ³kxũn³te³lhxā³ o²la³k xi²nha²ya³ta¹hxai²nxa³ti³ai¹ti²tu³wa².

⁷Nxe²nxa³ka³tu³ta¹ Txa²wā¹sũ³nu²khai³su² kxan²ti³ wā²nxũh¹ nũ³kxũn³khai¹nxe³kxe³su² ā³na¹ta¹hxai²ti³ai¹ti²tu³wa². Nxe³nũ²la² a²nũ²a² kwa²wa³ka³lxĩ³lon³te²a² wen¹ta¹hxai²ti³ai¹ti²tu³wa². Nxe³sxā³ a²nũ²khai³hũ³nxe² yxau³ta¹hxai²ti³ai³ti²tu³wa². A²nũ²khai³su² ye²ta¹hxai²ti³ai¹ti²tu³wa².

⁸A²nũ²khai³su² ye²nũ²la² Txa²wā¹sũ³na² wān³txa² win¹ta²te²lxĩ³ thāi³ti³la² sa²yo²we¹sa²tē³ta¹hxai²ti³ai¹ti²tu³wa². Sa²yo²we¹ton³sxā³ kãi³ta¹ ya³lu²ju³ta³nũ³a² yũ³kxan²ti³ sa²yo²we¹txa³kxe³tu³ yũ³ta¹hxai²nxa³ti³ai¹ti²tu³wa². Nxe³sxā³ ũ³hxi²kĩ¹la³kxi²sxā³ su²lhā³ai n¹ta¹hxai²ti³ai¹ti²tu³wa².

⁹Txa²wā¹sũ³na² wān³txa² win¹ta²te²lxĩ³ thāi³ti³la² sa²yo²wet¹sxā³ ya³lu²kxi²ne³lha²kxai³ Txa²wā¹sũ³na² hi²sen³kxai³lu² Je³su²jah³la² tē³sxā³ kāin²ti³hit¹sxā³ a²i³lxĩ³la² kāin²khaix¹nxe³jau³xa² i³yĩ¹li²ta¹hx ai²ti³ai¹ti²tu³wa². Ā²la² kāin²te²a² i³lxa² i³kāi²not³sa²so¹ta¹hxai²nxa³ti³ai¹ti²tu³wa².

¹⁰Nxe³sxā³ kāin²ti³hi¹tha²kxai³ oh³xan¹tũ³ka³txa² ha³kxa¹ yuh³xan¹tũ³ka³txa² ha³kxa¹ ya³lun¹txi³tũ³ka³txa² ha³kxa¹ ā³ka³ti³wxe³nũh¹hain¹sxā³ sa²nēn¹kxain¹tu¹wa².

¹¹Nxe³sxā³ e³kxain¹te³nah¹lxĩ¹, a²nũ²a² yo²ha³kxa¹ i³yau¹ũ³hain¹te³nah¹lxĩ¹:

—Je³su² Kris²tu³jah¹lai²li² Txa²wā¹hxi²kan¹jah¹lo²khai³xai²la¹wi¹. Txa²-wā¹sũ³nu²khai³xai²la¹wi¹. Nxe³ha²kxai³ Txa²wā¹sũ³na² Si³yxau³jah¹la² i³sa²nēn¹kxi²a³sah¹lxĩ³wxi¹.

Nxe³ain¹tu¹wa².

Hi³ka²ta² yā¹nxe³kxe³hũ³nxe²kĩ³jau³su²

¹²Jā¹nxa¹jut³su² ain³kxi²sah¹lxĩ³hē¹la². A³lxĩ¹nx²ta¹wa². A²kxā³nxa² yxau³ya³nhē³lhĩ¹nai³tā² txa²wān³txa² wain³txi³ sa²yo²wet¹sah³lxin¹tai¹ti²-tu³wa². Te²yā¹nxe³sxā³ u²lyxau³na¹tāu³a² kxan²ti³ sa²yo²wet¹sah¹lxĩ³hē¹la². Ā²la² kāi²non³sxā³ Kris²tu³jah¹lai²na² wān³txa² sa²yo²wet¹jah¹lxĩ³hē¹la².

Txa²wā¹sū³na² sa²nēn¹kxi²yah³lxin¹ju³ta² so¹lxi³ kāi³jah¹lxi³hē¹la². Kō³nxe³ti³ kāi³yah³lxin¹kxa²yan³txi²su² wi¹li²jah¹lxi³hē¹la². 13 Txa²wā¹sū³na² hi²sen³su² a²ten³kxi³nū³a² kāi³yah³lxin¹ju³ta² ā³nhi²ka¹txa²lxi³jah¹lai¹la¹wa². Nxe³nx²ti³-ha²kxai³ hxi²kan¹txi³ sa²yxo²wet¹jah³lxi³hī³nxa¹lxa². Nxe³sxā³ Txa²wā¹sū³na² ka³li¹jah¹lxi³hī³nxa¹lxa².

14 Wa³ka³lxa² kāi³yah³lxin¹kxe³su² ī³kwa²i²kxi²sxā³ kāi³yah³lxi³txa³hē¹la². Kwa² ī³ye³i³yi²lho¹ta³kxah¹lxi³txa³hē¹la². 15 Nxe³yah³lxin¹kxai²nān²tu³ kō³nxe³ti³ kāi³yah³lxin¹ju³ta³la³ yū³yah²lxa³nha²kxai³ wxa²a¹nau³ai²na² wi¹ju³ta² so¹lxi³ yū³yah³lxi¹nha²kxai³ nxe³yah³lxin¹tu¹wa². A²nū²a²nau³xa² Sū³na² wān³txa² te³nai¹nxa³te²nau³xa² a²wān³txai²na² wai³nxa³jau³xa² e³ih² ī³ki³ha¹kxi¹nx²ti³te³lhxā³ o²la³kxi² nxain¹te²jai¹ti²tu³wa². Nxe³nx²tain¹-kxan²ti³ Txa²wā¹sū³na² wē³ha³lxi³syah¹lxi¹nha²kxai³ wi¹ju³ta² so¹lxi³ kāi³-jah¹lxi³hē¹la². Nxe³yah³lxin¹kxai²nān²tu³ Hi³ka²ta² sa²kxai³lu² sa²ko³kot¹sa²-tē³te²ju²hē³la². Jā¹nxe³kxa² yā¹xah³lxi³hī³nxa¹lxa². Te²yā¹nxe³sxā³ a²nū²a² yuh³xai²nān¹te²a² Sū³na² wān³txa² te³nai¹nxa³te²a² wān³txa² wain³jau³xa² ka³ten³yau³xa² ī³yau¹ū³yah³lxi¹nha²kxai³ sa²ko²ko²kxain¹yah³lxi³hī³nxa¹lxa². 16 Nxe²kāi³yah³lxin¹kxai²nān²tu³ Kris²tu³jah¹la² hi²sen³su² kō³nxe³ti³ kāi³kī³-ju³ta² yū³ta³nxa² yū³nxa³ta³nxa² a³ya³txi²tāu³a¹ nxe³hi¹na¹ ka³li¹ti³sah¹lxi³-hī³nxa¹lxa². Nxe³sah²lxin¹ka³tu³ta¹ kāi³ūh¹nx²ta¹ju³tai³tā² wa³kon³kxi¹nx²ta¹-ju³tai³tā² Kris²tu³jah¹la² ī²sxā³ ī³ye³kxi²sain¹tu¹wa²:

—Kwa²hāi¹nxe² kwa² hxi²tha³nhxa²nxa³hē³li¹. Nxe³sain¹tu³wa².

17 A²nū²a² Sū³na² wān³txa² we¹txa³te²nau³xa² su²lhā³sai¹nha³ta²wa². Txa²ti³ha²yau³xa² ha³li³kxa² hxi²sa²sxā³ su²lhā³sai¹nha³ta²wa², Sū³na² wān³txa² ī³hen³txi¹nx²ta¹ha²kxai³la². Jā¹nxe³sain¹kxa² ha³ta³nxān²txi³ ka³-li³ha¹tu¹wa². Sū³na² a²ten³jut³su² we¹ta³kxe³su² ī²sain¹kxai²nān²tu³ Sū³nu²-kxai³lu² wi¹lxo³kxi²na¹tu¹wa². 18 Te²yā¹nxe³sxā³ ī³ka³li³ha³sah¹lxi³nū³nhē¹la², su²lhā³sain¹kxan²ti³na².

Ti³mo²jah³la² E³pa³fro³ti²jah³la² sxā³ wxā³nūn³jau³su²

19 Je³su²jah³la² Txa²wā¹hxi²kan¹jah¹la² ī³hxi²kat¹sa³kxai²nān²tu³ Ti³-mo²jah³lai¹tā² ī²nx²ti³te³lhxā³ ī³sa²si¹hā³a¹tu¹wa². Nxa²kxai²nān²tu³ wxa²-ha³ta³nxa² ain³kxi²nx²ta¹tu¹wa². Ain³kxi²nx²ta¹kxai²nān²tu³ ī³ya³lo³ti²-sah¹lxin¹tu¹wa². 20 Nxe³sxā³ txa²sa³wi³ha³lxi³nā³nau³xa² jah¹la² so¹lxi³ wi¹la³non²ta³kxi¹nx²ti³jah¹lai¹la¹wa². A³lxi¹nx²ta¹kxa² yā¹nxe² a³lxi¹nx²ti³-na³la². 21 Txa²sa³wi³ha³lxa² ā³xa² hāi¹nxe³ti³xa¹ a²wa³ka³lxa³yan³txa² so¹lxi³ te³nain¹na³la². Yxān¹ta¹ jah¹la² ti³he¹nx²nxa³wa². Je³su² Kris²tu³jah¹la² sa²-yxo²wet¹sxā³ kāi³ju³ta² ten³na³la². 22 Txa²wā¹sū³na² wān³txa² sa²yxo²ā³xa³-tai¹ti²tu³wa². Wi¹kāi³ju³ta² so¹lxi³ o²la³kxi²tai¹ti²tu³wa². A²wi³nu²su² a²ki³-lha³lhxu² wi¹wa³kon³ya³te²ju²hē³la². Nxe³kxa² yā¹nxe² jah¹lai²na² txai²na² kāi³ya³ha¹wa². Txa²wā¹sū³na² wān³txa² wi¹jau³xa² ī³hen³txi³ya³ha¹tai¹ti²-tu³wa². Ju¹tai²li² ī²yah³lxin¹tai¹ti²tu³wa². 23 A²nxe³jah¹lai²li² Ti³mo²jah³lai¹tā² ī³sa²si¹hā³ūh¹nx²ta¹tu¹wa². Sxi²ha² kan²thī³na² ti¹kxi²ta³lun²sain¹ju³ta³nū³a² txa²nū² ī²sān²sxā³ ī³sa²si¹hā³ūh¹nx²ta¹tu¹wa². 24 Nxa²ha¹te¹ txai²na² sa²-kxai³lu² wxā³si²nx²ta¹ju³ta² yau³son³na³la². Txa²wā¹hxi²kan¹jah¹la² ī³hxi²-kat¹sa³kxai²nān²tu³ wa³su³txi³ wxā³na¹tu¹wa².

25 Nxe³na¹ha²kxai³ txa²wā¹lon³yah³lai²na² E³pa³fro³ti²jah³la² ī³sa²si¹hā³-xi²nū³na¹tu¹wa². So³ta²to²jah¹lai¹la¹wa². Wi¹wa³kon³kxi²ya³sain¹na²hē³la².

Nū³kxūn³txi³ o²la³kxi²ya³sain¹na²hē³la². A²kxā³nxā² ā³non²ta³kxi²si¹sxā³ i³sa²si¹hā³ūh¹sah¹lxin¹tai¹ti²tu³wa². Hi¹na² ā³na¹ū³xi¹nx²ta¹tu³wa². ²⁶A²nxe³. jah¹la² i²nxa²lxi³ju³ta² ten³khaix¹nx²na³la². Ī³ton³kxi²ju³tai³tā² ain³kxah¹-lxi³ta¹hi¹nhē¹la². Nxe³kxah¹lxi¹nha²kxai³ hxi²waun³ta³kxi¹nx²ti³ta¹hē¹la². ²⁷Ya³la³tu³ i³ton³khaix¹na²hē³la². Ya³lu²ti³ten³khaix¹na²hē³la². Yxān¹ta¹Txa²wā¹sū³na² wi¹lhin¹sxā³ thāi³ti³la² sa²hau³ko³tā²hē³la². Nxe³kxa²yu³su² wi¹lhin¹sxā³ thāi³ti³la² sa²hau³ko³sa²nū³nhē¹la². Nxe³sxā³ ya³lu²si²hain¹-ke³la³te²kxai³ ā²la² kái²non³sxā³ i³āin²txi³khaix¹sa²hī³nx²na³la². Yxān¹ta¹ti³he¹nxe²nxa³hē³la². ²⁸Nxe³na¹jut³su² i³sa³si¹hā³ūh¹xi¹nx²ta¹ju³ta² ten³-khaix¹sa³nha²wa². Nxe³na¹kxai²nān²tu³ i²ain¹yah³lxin¹kxai²nān²tu³ ka³lih³-kxi¹nx²ti³tu³wa². Nxe³sxā³ i³āin²ta³kxi²sa²ju³ta² ā³wa²sut¹sa³tu³wa². ²⁹Ī³xi²-kxai²nān²tu³ wi¹lhin¹sxā³ hen³txi³txain¹yah³lxi³hē¹la². Txa²wā¹hxi²kan¹jah¹la² yxo²nū³nhā²kxai³ txa²wā¹lon³yah³lai²la²wa². Jah¹la² yāx¹te²he³la³ka² wi¹-lhen³txi³txain¹yah³lxi³hē¹la². ³⁰Jā¹nxe³sxā³ Kris²tu³jah¹la² wān³txa² sa²yxo²-we¹tha²kxai³ ya³lu²te³lhxā³ nxa²hē³la². Wxāi²na² wxā³sxā³ ā³non²ta³kxi²sah²-lxin¹kxe³su² hxi²kan¹yah³lxa³nha²kxai³ ā³si³wē³no³txa²lxi³na²hē³la².

Kris²tu³jah¹la² so¹lxi³ yxo²i²kī³tā³la²

3 ¹Jā¹nxe³jut³su² nxe³nx²ta¹wa². Txa²wā¹tā³nāu³xāi³. A³lxi¹nx²ta¹nha²wa². Txa²wā¹hxi²kan¹jah¹la² ā²la² kái²non³sxā³ i³ka³lih³kxi¹nx²ti³ju³ta² ten³-nxa²lxa¹nha²wa². Ā²la² ū³wha²li¹lye¹nx²ta¹la². Nxe² i³yau¹ū³xi¹nx²ta¹kxai²-nān²tu³ āu²li²sa²nxa³nha²wa². Wi¹lhin¹sxā³ yxau³si¹nx²ta¹jau³su² ū³wha²-li¹lye¹nx²ta¹wa². ²Ko³nxe³ti³ kái³tū³ka³txa² wi¹li²khai¹nxe³jah¹lxi³hē¹la². Ī³ki³ha³lxi¹nx²ta¹nha³ta²wa². Ī³lxa³thin¹ti³he¹xai¹nxa³wa². A²nū²nāu³ai²na² ū³whi²lho¹nha²sxā³ ū³kho³nyhain¹na³la². ³A²kxā³nhxi¹nu¹ta¹na² Mo¹se²-ah³lo²nu¹ta¹na² kwa³na³nē³jau³xai²li² ā³si³wxe³ta¹hxai²ti³ai¹ti²tu³wa². Nxe³-sxā³ in³txa² wāi³lxa² wē³sa² tē³sxā³ ū³sa³si³tū³ko¹kxā¹si¹nhē³jau³su² e³kxi²-nē³ta¹hxai²ti³ai¹ti²tu³wa². Nxe³jau³xu¹ta¹na² txa²wā¹kxi³na¹xai²na² so¹lxi³ Ju³te²a² nū³ka³txi³kī³na¹xai²na² so¹lxi³ wain³txi³ sa²yxo²we¹kī³tā³la². Sa²-yxo²we¹kī³kxan²ti³ yen³kxa² ā²la² wi¹khai¹nxe³te²a² yū³kī³tā³la². Txa²wā¹-sū³na² Yāu³ka³jxah¹la² i³hxi²ka¹tē³lha²kxai³ Sū³nu²kxai³lu² sa²nēn¹kxi²kī³-tā³la². Je³su² Kris²tu³jah¹la² ā³nū²nx²sxā³ yxau³kxi²nē³lha²kxai³ ka³li³sxā³ yxau³kī³tā³la². Yuh³xai²nān¹te² yen³kxa² hai³txi³ yxo²i²kī³sxa³wa². ⁴Nxe³sxā³ yuh³xai²nān¹te² yen³kxa² yxo²i²kī³ke³la³te²kxai³ txai²li² ā²la² ā³sen³sai¹sxā³ yxo²i²hī³na¹wa². A²nū²a² yxo²ha³kxa¹ ā³sen³sai¹ai¹nhī³na¹wa². ⁵Txa²wē³si¹na² txo¹na¹hi¹nai³tā² kwēn¹ta² a³li³la¹ha¹hi¹nai³tā² a³la²nī³sxā³ ye³ha¹li¹ ye³ha¹li¹ ye³ha¹li¹ ye³ha¹li¹ a³la²ni²ju²ta² hau³hau³kon³sxā³ ū³sa³si³tū³ko¹kxā¹sa²na²-hē³la². Ī³sa²se²ah¹lo²sa¹wa². Nxe² a³li³lah¹sxā³ txon¹jah¹lo²su² te²sa¹wa². Bēn³-ja³mī² nū³ka³txi³yah³lo²sa¹wa². Txa²wī³na²nāu³xai²na² yxo²ha³kxa¹ E³bre²a² nū³ka³txi³nāu³sain¹na³la². Nxe³nxa²ha¹te¹ Mo¹se²ah³lo²nu¹ta¹na² wān³txa² sa²yxo²we¹kxe³su² a²ha³tih³nū³ka³txai²li² fa³ri³se²a² nū³ka³txi³sa¹wa².

6 —Mo¹se²ah³lo²nu¹ta¹na² wān³txa² wain³txi³ kái³a¹tū¹xā¹. Na¹ju³tan¹te²kxa³-yā³lhu² Je³su²jah¹lai²na² wān³txa² yxo²i²sxā³ yxau³xai²tū³ka³txa² khāuh³lxa³tin³-txai¹na¹hē³la². Nxe³kxa²yu³su² Txa²wā¹sū³na² wān³txa² kwa³na³nē³jau³xai²tā² wā³ko³nxa²te²tu³ sa²yxo²we¹thxai²na¹hē³la². A²nū²a² i²li³te²la³ hxi²kan¹txi³ ko³-te³kxi²sa²nxa³hē¹la². Jā¹nxe³te²su² hxai²na¹hē³la². ⁷Nxa²ha¹te¹ Kris²tu³jah¹lai²na² wān³txa² yxo²i² ā³si³wxe³na¹hi¹na¹ yen³kxai³tā² hāi¹nxe³ti³xa¹ ā³na¹hē³la².

—A²kxā³nxa² a³lxi²ti³ tē³a¹hē³na¹. Na¹jau³su² hi¹na² yxo²kwain³te²txā³wa².
⁸Yen³kxa² yxo²ha³kxa¹ ā³na¹sxā³ yen³kxa² ā²la² wi¹te²a² so¹lxi³ ten³te²sa¹wa².
 Je³su² Kris²tu³jah¹la² Txa²wā¹hxi²kan¹jah¹lo²su² ha²kxai³ nxe³jah¹la² i²sa²tē³-
 kxi²na¹ju³ta² ā²la² ā³sen³sai²na³la². Nxe³na¹ha²kxai³ yen³kxa² ā³xai²li² ko³-
 nxe³kxe³su² ā³na¹a¹ha²kxai³ Kris²tu³jah¹la² sa³wit³su² na¹ju³ta² so¹lxi³ ten³-
 sa³nha²wa². ⁹Nxe³sxā³ ā³nū²nxi²sxā³ yxau²xai³nha¹ju³ta² ten³sa³nha²wa².
 A²wi¹lhīn¹khai¹x¹ju³khai³xa² wi¹lhit¹sain¹na²hē³la². Nxe³te²nah¹lxi¹. Hai³txi³
 Txa²wā¹sū³na² kwa³na³jau³xu¹ta¹na² sa²yo²we¹ta¹kxe³su² wi¹lhit¹sai¹nxa³-
 hē³la². Yxān¹ta¹ Kris²tu³jah¹la² yxo²i²a¹kxe³su² wi¹lhit¹sain¹na²hē³la². ¹⁰Jā¹-
 nxe³sxā³ yxo²i²a¹kxai²nān²tu³ Kris²tu³jah¹la² i²yxau²xai³la¹tu¹wa². Kris²tu³-
 jah¹la² a²wā³nxīn¹ju³khai³xa² ka³ten³su² i³sa²yxau³xi²sxā³ yau²xai³ju³khai³xa²
 ā³ne³wxe² yxau²xai³la¹tu¹wa². Kris²tu³jah¹lo²kxai³lu² Sū³na² wān³txa² sa²-
 yxo²we¹tha³kxai³ ye³kāuh¹lxa³thin¹khai¹ta¹hxai²ti³ai¹ti²tu³wa². Nxe³kxa²
 yā¹nxe³sxā³ Sū³na² wān³txa² sa²yo²we¹ti³ten³sa³nha²wa², kāuh³lxa³txi³-
 sain¹kxan²ti³na². Jā¹nxe³sxā³ Kris²tu³jah¹lo²kxai³lu² A²wi³na²khai³xa² wān³-
 txa² sa²yo²we¹tha³kxai³ ya³lu²kxi²ne³ta¹hxai²ti³ai¹ti²tu³wa². Nxe³kxa²
 yā¹nxe³sxā³ Sū³na² wān³txa² so¹lxi³ sa²yo²we¹ti³ten³sa³nha²wa², ya³lu²-
 na¹ju³ta²nū²a² yū³ti³hit¹sain¹kxan²ti³na². ¹¹Jā¹nxe³na¹kxe³nū³su² ka³ten³su²
 i³sa²yxau³xi²si¹sa²jau³nū³su² a²ya³la²tu³ ū³hū³sa²tu¹wa². Jā¹nxe³sxā³ Sū³na²
 ha³lo²ai²na² yxau²sa²tē³si¹sa²tu¹wa².

Kris²tu³jah¹lai²na² wān³txa² sa²yo²wet¹sa²sai¹na¹ju³ta²

¹²Jā¹nxe³na¹jau³su² txa²wān³txa² e³nxa³jau³xa²sa¹:

—Ko³nxe³ti³ kái¹a¹ju³ta² yū³ti³he¹nxa³wi¹. Wi¹ju³ta² so¹lxi³ kái³te²sa¹wi¹.
 Nxe³na¹jau³su² hxi²kan¹txi³ e³nxa³wa². Yxān¹ta¹ Kris²tu³jah¹la² a³lxi²sa²ju³ta²
 yxau²xai³te²sa¹wa². Nxe³te²sa¹ha²kxai³ wain³txi³ sa²yo²wet¹sa²sai¹na¹ju³ta²
 ten³khai¹sa³nha²wa². ¹³Txa²wā³tā³nāu³xāi³.

—Wi¹kāi³sa²sai¹na¹xā¹. Na¹jau³la³ e³ti³he¹nxe²nxa³ta¹ti²tu³wa². Nxe³na¹ta¹
 ko³nxe³ti³ kái³a¹hi¹nai³tā² ha³nāu³ha² hxa³na³la². Yon³nāu³ai³tā² kái³a¹ju³-
 tai²tā² ne³wā²na³a¹ha²kxai³ yan¹nāu³a¹ wi¹kāi³a¹ju³ta²nū²a² ain³nha¹ha²kxai³
 Sū³na² wān³txa² so¹lxi³ sa²yo²we¹ta¹ju³ta²nū²a² ain³nha¹ha²kxai³ nxe³na¹-
 nha²wa². ¹⁴sa³nxe³la³kxi³nāu³xa² kwa² ā³ni³hain¹ju³ta² yā¹nx²na³la². Ā³ni³h³-
 sxā³ ā³ne³ka²ta¹ta¹lun²kxi³nū³su² o²la³kxain¹nīn²ta²wa². Ā³ne³ka²ta¹ta¹lun²-
 jah¹lai²na² sa²kxai³lu² hi³yāu³sa³kxa² tīh³na² ū³nhe³hē¹nha¹in¹te²ju²hē³la².
 Te²yā¹nxūn³te²sa¹wa². Oh³nāu³a¹ Je³su² Kris²tu³jah¹la² i³kaix¹sa²ju³ta²nū²a²
 wah³nxe³na¹wa². Txa²wā¹sū³na² ten³si¹sa²jau³nū³a² wah³nxe³na¹wa². Nxe³-
 sa³kxai²nān²tu³ Txa²wā¹sū³na² hxi²ki³kxai³lu² ka³te³na² wi¹tāu³a² ā³wi¹ha¹-
 ju³ta²nū²a² i³ye³kxi²sain¹tu¹wa².

¹⁵Nxe³sxā³ ye³kan¹sxā³ yxo²i²te²ki³na¹xai²na² ye³kan¹sxā³ hain³nha²ki³-
 ju³ta² so¹lxi³ wain³na³la². Kris²tu³jah¹lai²na² a²ten³jau³su² a³la³kxi²ki³sa²kxai³
 nxe³jau³jau¹xain²txi³ sa²yo²wet¹sxā³ kái³jah³lxi³hē¹la². Yxān¹ta¹ nxe²nxa³-
 kxe³su² te²a² yū³kxai²nān²tu³ Txa²wā¹sū³na² hi²sen³su² e³lai²na¹ i³yau¹ū¹-
 nx²ti³tu¹wa². ¹⁶Jā¹nxe³ki³sa²kxai³ Sū³na² wān³txa² wain³txi³ sa²yo²wet¹sxā³
 kái³ki³kxa² yā¹xa³sah¹lxi³wxa². ¹⁷Txa²wā³tā³nāu³xāi³. Kái³a¹kxai³ yā¹nxe²
 kái³yah³lxi¹ta¹ti²tu³wa². Te²yā¹nxe² wain³txi³kái³jah¹lxi³hē¹la². Nxa¹ju³-
 kxai³la¹ txai²yā¹nxa² kái³te²na² a²e³jau³xa² sa²yo²we¹jah³lxi³hē¹la². ¹⁸Txa²-
 wā¹sū³na² wān³txa² yxo²i²ki³lxo³te²a² yū²na³la². Nxe³te²na² sa²kxai³lu²

Kris²tu³jah¹lai²na² i³hxi²ki¹la²kxi²sxā³ i³ya²lut¹jah¹lai¹tā² yxo²kwīn¹kxain¹-
na³la². Ko¹ko¹so¹nain¹na³la². Nxe³nx²ti³to³ha¹tai¹ti²tu³wa². Nxe³ju³tai²li²
i³āin²ta³kxi²nha²khaix¹nxe³sxā³ nān³sxā³ i³hen³txi¹nx²ta¹wa². ¹⁹A²nxe³tū³-
ka³txai²li² ha³lo²a² ha³nxe²a² i³ju³ta³nū³a² ko³nxe³ti³ i³yī¹li²hain¹tu¹wa²,
Txa²wā¹sū³na²sa³. A²nxe³tū³ka³txai²li² Txa²wā¹sū³nu²khai³xa² sa²yxo²wet¹-
tai¹nxa³wa². A²ē¹nān¹jau¹khai³xa² ten³nyhain¹kxa² so¹lxi³ sa²yxo²wet¹sxā³
kai³ain¹na³la². Kuh³lxa³thin¹sxā³ kai³ain¹kxan²ti³ āu²li²ju³ta² yū³ai¹nxa³wa².
Nxe³yān¹ta¹ ju¹tai²li² yxo²kāin²txi³ e³ain¹na³la². Yuh³xai²nān¹te² yen³kxa²
so¹lxi³ ain³nhai¹nhxai²na²hē³la². A²nxe³tū³ka³txai²li² Txa²wā¹sū³na² hxi²ka²
ko³nxe³ti³ i³yī¹li²hain¹tu¹wa². Nxain¹ju³tan¹te²kxa³ya³lhu² ha³lo²a² ha³nxe²a²
i³ju³ta³nāu³a² i³hau³hau²na²sa²tē³ū¹hain¹tu¹wa². ²⁰Nxe³nxa²ha¹te¹ txa²wā¹ki³-
nāu³xai²na² yxo²i²tū³ka³txi³ki³nāu¹xai²na² sa²kxai³lu² oh³xai²nān¹ko³xai²li²
txa²wā¹ha³lo²khai³su² na³la². Nxe³sxā³ yuh³xan¹ko³xai²li² yxau³sxā³ hin³sxā³
wah³nxe³ki³tā³la². Txa²wā¹ē¹na² sa²hau³kot³jah¹lai²na² Je³su² Kris²tu³jah¹-
lai²na² Txa²wā¹hxi²kan¹jah¹lo²su² ha²kxai³ nxe³jah¹la² wxa³sxā³ a³ka³nxi²sxā³
wā³li²ju³ta³nū³a² wah³nxe³ki³tā³la². ²¹A²nxe³jah¹la² hi²sen³kxai³lu² ā³wā³li²-
tāu³a² txa²wā¹nū²nāu³ai²na² hxi²tha³nhē³kxan²ti³ ya³lu²ju³ta² yū³nē³kxan²ti³
sī³nā³lxi³ tah²lxi³sī³ti³hi¹tē³tu¹wa². Nxe³sxā³ Kris²tu³jah¹la² a²nū²nāu³xai²li²
wxī²kin³ti³ton³kxa² yā¹nxe² sī³nā³lxi³ti³hi¹tē³tu¹wa². Nū³kxūn³khaix¹jah¹-
lai²la¹wa². Ha³lo²ai²na² ha³kxa¹ a²wa²kxēn³su² na³la². Nxe³ju³kxai³lu² Je³su²
Kris²tu³jah¹la² hi²sen³su² a²nū³kxūn³ju³txai²li² sī³nā³lxi³ti³hi¹tē³tu¹wa².

Kris²tu³jah¹lai²na² wān³txa² yxo²i²sxā³ yxau³xai³ki³jau³su²

4 ¹Jā¹nxe³jut³su² kan²txi³ yxo²i²yah³lxi¹nha²kxai³ i³sa²nēn¹kxi¹nx²ta¹wa².
Nxe³sxā³ Kris²tu³jah¹lai²na² wān³txa² yxo²i²sxā³ yxau³xai³lyah³lxin¹-
tai¹ti²tu³wa². Te²ya¹nxe³jah³lxi³hē¹la². Txa²wā¹tā³nāu³sah¹lxi¹lxa². A³lxi¹nx²-
ta¹wa². Ne³kan²kxi²ti³hex¹nxe³nx²ti³nxa³nha²wa². Ka²li¹txi²sah¹lxin¹nha²wa².
Nxe³ye¹nx²ta¹wa².

²Nxa²ha¹te¹ E³vo³ti²a³ka³lxāi³. Sī³ti²ka³kxa³lxāi³, Nxe³jah³nxa². Kris²tu³-
jah¹lai²na² wān³txa² yxo²i²ya³hi¹nha²kxai³ hāu²non³sxā³ yxau³a³nha¹jah³-
he¹na². ³Nxa²ha¹te¹ wxāi²na² yxo²i²tū³ka³txa² ā³non²ta³kxi²khaix¹nxe³jah¹lo³
i³nxa² txu¹ti³nāu³xin³ti² i³wai³txai¹nhē³la². Nxe³sxā³ txu¹ti³nāu³xin³ti² Kle³-
mē²te²yah³la², txa²ya³lxi³nāu³xa² yxo²ha³kxa¹ wi¹lo²la³kxain¹na²hē³la².
Txa²wā¹sū³na² wān³txa² i³yau¹ū³hain¹kxa² wi¹wa³ko³nain¹na²hē³la². Nxain¹-
ju³tan¹te²kxa³ya³lhu² Txa²wā¹sū³na² ha³teh³nxa³nxa² oh³nāu³a² ka³ten³su²
yxau³xai²te²nu³a² ha³teh³nxā³nxa² ā²la² ū³wha²li¹la³kxi²na²hē³la².

⁴Txa²wā¹sū³na² wān³txa² yxo²i²tū³ka³txi³ i³nxa² kāin² ka³lih³jah¹lxi³hē¹la².
Jā¹nxe² e³kxi¹nx²ti³sxā³ ka³li³sa²tē³jah¹lxi³hē¹la².

⁵Thāi³ti¹la² kāi³ūh¹nhyā¹ju³ah³lxi³hē¹la². Txa²wā¹sū³na² a³ka³nxi²sxā³ wā³-
li²ju³ta³nū³a² nxe³je³nāu³wa³kxi³lon³na³la². ⁶Ha³lo²a² he¹yah³lxin¹ju³ta³nū³a²
hxi²waun³txi³yah³lxi³txa³lxa². Nxe³yān¹ta¹ yen³kxa² i²li³ju³ta² a²ten³nxa²-
lxi³ju³ta² nū¹hī²sxā³ Txa²wā¹sū³na² i³ye³kxi¹txai¹yah³lxi³hē¹la². Nxe³yah³-
lxin¹kxai²nān²tu³ ain³kxi¹nx²ti³jau³nū³su² yxo²i²jah³lxi³hē¹la². Nxe³yah³-
lxi³to³hin¹kxai²nān²tu³ i³ka³lih³kxi¹nx²ti³jau³nū³su² i³hen³txi³jah¹lxi³hē¹la²,
Txa²wā¹sū³na²sa³. ⁷Yxah³lxin¹ju³tan¹te²kxa³ya³lhu² Txa²wā¹sū³na² hāun²-
ju³ta² ū³hū¹nx²ti³tu¹wa². A²nxe³ju³ta² a²nū²a² hxi²kan¹txi³ ā³ne³wxe³ye²-
hī³ki³sxa³wa². Txa²wā¹sū³na² hāu²no³nha²ki³ju³ta² ū³hū¹nē³jah¹lai²la¹wa².

A²nxe³sa³ Je³su² Kris²tu³jah¹la² ā³nū²nxi²sa³ yxau³ya³nx²ti³ha²kxai³ wxa²-ē²nau³ai²na² hāu²nūh¹sa²tē³nx²ti³tu¹wa².

⁸ Jā¹ nxe³na¹jut³su² txa²wā³tā³syah¹lxi¹lxa². Ain³nhyah¹lxin¹kxe³su² i²khaix¹nha¹jah³lxi³hē¹la². Ha³lo²a² wi¹ju³ta³nū³a² yū³tā³nxā² sa²nēn¹kxi²-ne³kxe³nū³a² yū³tā³nxā² nxe³kxai²nān²tu³ ain³nha²sa³ i²khaix¹nha¹je²jah³-lxi³hē¹la². Nxe³te³nah¹lxi¹, ha³lo²a² wain³te²lo³ju³ta² so¹lxi³ ha³lo²a² wi¹lhin¹-ki³kxe³nū³a² so¹lxi³ Txa²wā¹sū³na² ye³na² tā³nxā² a²nū²a² ye³na² tā³nxā² wain³ye²ki³kxa² so¹lxi³ ha³lo²a² ko³ti³he¹nxa³kxa² so¹lxi³ ha³lo²a² a³lxi²si¹-nhē³kxe³nū³a² so¹lxi³ ha³lo²a² wi¹le³kxi²ki³ju³ta³nū³a² so¹lxi³ nxe³te² he³la³-kxa² ain³nha¹je²jah³lxi³hē¹la². ⁹ Txa²wān³txa² e³so¹kxi²sah³lxin¹jau³xai²na² a²yo²ha³kxa¹ sa²yo²wet¹sah¹lxi³hē¹la². Txa²wān³txain²txi³ kái³a¹ju³tain²-txi³ sa²yo²wet¹sah¹lxi³hē¹la². Nxe³yah³lxin¹kxai²nān²tu³ Txa²wā¹sū³na² hāu²-non³ju³ta² wa³kxi³nxe³sa³ ā³si²tē³la³kxi²xai³nx²ti³tu¹wa².

Pau²lah³lai²na² wi¹lxo³kxi²jau³su²

¹⁰ Nxe³nxā²ha¹te¹ hī¹nai²li² ā³non²ta³kxi²sah¹lxin¹ju³ta² ā³si³wxe³xi²yah³-lxi¹nhē³la². A²kxā³nxai³tā² te²yā¹nxe² ā³non²ta³kxi²sah¹lxin¹tai¹ti²tu³wa². Nxe³nū²la² hxi²ka¹yah³lxa³nha²kxai³ hāi¹nxā¹sah¹lxin¹tai¹ti²tu³wa².

—Wxāi²li² ten³nxā²sīn¹nxā³nhai¹. Nxe³yah²lxa²nhē³la². Yxān¹ta¹:

—Hxi²kan¹txi³ ā³non²ta³kxi²nx²ti³nxā³nhai¹. Sah¹lxi¹nhē³la². Yxān¹ta¹ hī¹na² te²yāx¹sah¹lxi¹lxa². Nxe³sah¹lxi¹nha²kxai³ Kris²tu³jah¹la² ā³nū²nxi²sa³ yxau³ya³sa³ha²kxai³ i³ka³lih³khaix¹sa³nha²wa². ¹¹ Yxān¹ta¹ yen³kxi³txa²sa²-kxe³su¹ nxe²nxā³nha²wa². Ha³lo²a² i²li³ju³ta³nū³a² ka³lih³kxi²la²nha² yxau²-xai³nha¹nha²wa². ¹² Yen³kxa² yū³sa²nxā³kxe³su² i²a¹ha²kxai³ yen³kxa² tau³-ton³kxi²sa²kxe³su² i²a¹ha²kxai³ te²sa¹wa². Nxe³ha²kxai³ ha³lo²a² i²li³je³na² hī¹na¹kxan²ti³ ha³lo²a² i²li³ju³ta² i³ha²txi²na¹ha²kxai³ ka³lih³kxi²nha¹nha²wa², ū³kxi²sa²jut³su² tā³nxā² he³ja³lu²sa²jut³su² tā³nxā² yen³kxi³ha¹kxe³su² tā³-nxā² yen³kxi³txa²sa²kxe³su² tā³nxā² nxe³kxan²ti³ ka³lih³kxi²la²nha¹nha²wa². ¹³ Kris²tu³jah¹la² ā³nū²nxi²sa³ yxau³ya³sa²kxe³su² i³hxi²kat¹sa³ha²kxai³ ha³-lo²a² i²li³ju³ta² wxā³nūh¹sa²kxan²ti³ hxi²ka¹na¹wa².

¹⁴ Nxe³na¹kxan²ti³ khāuh³nha¹ju³tai³tā² ā³non²ta³kxi²sah¹lxin¹tai¹ti²-tu³wa². Ju¹tai²li² wain³na³la². ¹⁵ Kxā³nxai³tā² Ma³se³to²na²ko³xa² a³li³-a¹hī¹nai³tā² a²wi¹lhi¹na² wxā³sa³ Txa²wā¹sū³na² wān³txa² wi¹jau³xa² i³hen³txi¹nx²ta¹hī¹nai³tā² wxa²nū³ka³txi³nāu³ i³nxā² Fi³li³po²thi³na² yxau³-yah³lxin¹te² i³nxā² so¹lxi³ ā³non²ta³kxi²sah¹lxin¹tai¹ti²tu³wa². ¹⁶ A²kxā³-nxā² Te³sa³lo²ni³ka²thi³na² yxau³na¹hī¹nai³tā² yen³kxi³txa²kxe³sā¹. Sah¹-lxin¹jau³su² wxa²nū³ka³txai²na² sa²kxai³lu² yen³kxi³khai³xa² wā²nhūh¹sa³ i³sa²si¹hā³xi²sah¹lxi³to³hin¹tai¹ti²tu³wa².

¹⁷ —Kwa²hāi¹te³lhxā³ yen³kxa² yo²kwain³kxai¹na¹nha¹. Hai³txi³ te²-txā³wa². Wi¹kāi³sa²tot¹jah³lxin¹ju³ta³nū³a² ten³sa³nha²wa². Yxah³lxin¹kxi²-nān²tu³ ka³lih³khaix¹sah¹lxin¹tu¹wa². ¹⁸ Jā¹nxā¹jut³su² ū³yho³hi²ki³a² ū³sa²-si¹hā³sah¹lxin¹kxa² a²yo²ha³kxa¹ so¹kxi¹nx²ta¹hē³la². So¹kxi¹nx²ta¹ha²kxai³ yen³kxa² wā³kon³kxi²sa³ju³ta² yū³na¹wa². E³pa³fro³ti²jah³la² wxā³na²hē³la². Wxā³nū²la² wxa²yen³kxa² ū³hū¹ah³lxin¹kxa² ū³hū¹sa³na²hē³la². Nxe³ha²-kxai³ hī¹nai²li² yen³kxa² tau³ton³nha²wa². Nxe² kái³ū¹sah¹lxin¹ju³tai²li² ha³-nxe²a² wi¹lū³tho³xa² yā¹nxe³hī³nx²na³la². Txa²wā¹sū³na² i³nxūn³so¹nūh¹-nx²ti³kxa² yā¹nx²na³la². Nxe³tho³xa² Txa²wā¹sū³na² i³nxūn³so¹kxai²nān²tu³

ĩ³ka³li³lhxun¹na³la². Te²yā¹nxe³sxā³ wi¹kāi³ũh¹sah¹lxin¹ju³tai²li² ĩ³ka³-
li³lhxun¹nũn³na³la². ĩ³ka³li³lhxu¹nha²kxai³ wi¹lhit¹sxā³ ĩ²nxa²lxi³na³la².
19 Jā¹nxe³jut³su² tau³ton³kxi¹nx²ti³kxe³su² Txa²wā¹sũ³na² hi²sen³su² ũ³hũ¹-
nx²ti³tu¹wa². Je³su² Kris²tu³jah¹la² ā³nũ²nx¹si²sxā³ yxau³ya³nx²ti³ha²kxai³
tau³ton³kxi¹nx²ti³ju³ta² ũ³hũ¹nx²ti³tu¹wa². Je³su² Kris²tu³jah¹la² sa²kxai³lu²
oh³nān¹ta³ yen³kxa² kāin² yũ³ha²kxai³ nxe² ũh¹nx²ti³tu¹wa². 20 Nxe³ha²kxai³
Txa²wā¹sũ³na² Si³yxau³jah¹lai²li² Txa²wā¹wi³nu²su² ha²kxai³ nxe³jah¹lai²li²
wxi²kin³ti³ton³ju³ta² ā²la² kāi²non³ju³ta² ten³sa³nha²wa². Hai³txi³ ne³ki³so³-
nxa³ju³ta³nũ³su² yũ³ti³he¹nxa³lho³la². Nxe³ju³ta² ye¹nx²ta¹wa².

Pau²lah³lai²na² a²ne³ki³san¹jau³su²

21 Je³su² Kris²tu³jah¹la² yxo²i²yah³lxin¹te²nāu³ ĩ³nxa² Txa²wā¹sũ³na² a²sa³-
wi³ha³lxi³syah¹lxin¹te²nāu³ ĩ³nxa² nxe³sxā³ txa²ha³ta³nxa² wi¹lhen³txi¹-
nx²ta¹wa². Txa²wā¹lon³ti³tāu³xai²na² yxau³ya³sain¹tũ³ka³txi³nāu³xai²na²
a²ha³ta³nxa² wi¹lhen³txi¹nx²ti³nũn³ya³sain¹na³la². 22 Ro²ma²thi³nān¹ko³xa²
kāin²ko³xai²na² a²wa³kxēn³yah³lai²na² sxi²ha² yxau³tũ³ka³txi³nāu³xa² Txa²-
wā¹sũ³na² wān³txa² yxo²i²tũ³ka³txai²na² sa²kxai³lu² a²ha³ta³nxa² wi¹lhen³-
txi¹nx²ti³nũn³ya³sain¹na³la². Txa²wā¹sũ³na² yxo²i²tũ³ka³txa² a²yxō²ha³kxa¹
te²yā¹nxe³nũh¹nx²ti³nũn³ya³sain¹na³la².

23 Jā¹nxe³jut³su² Je³su² Kris²tu³jah¹la² Txa²wā¹hxi²kan¹ta² Si³yxau³jah¹-
lo²su² ha²kxai³ nxe³jah¹la² kāin² thāi³ti³la² a³lxi¹nx²ti³ju³ta² ten³sa³nha²wa².
Jā¹nxa¹jau³su² txai²li² Pau²lah³lo³na¹xai²na² nxe³ye¹nx²ta¹wa².

Kolosēnses

1 ¹Pau²lah³lo²na¹xai²na², Txa²wā¹wā³tā³jah¹lai²na² Ti³mo²jah³lai²na² nxe³sīn¹sxā³ ū³wha²li¹la³kxi¹nx²ti³sī¹na¹wa². Txa²i²na¹xai²na², Je³su²Kris²tu³jah¹lo²su² Jah¹la², Txa²wā¹sū³na² Si³yxau³tāu³a¹ a²ten³jau³su² i³wet¹-so¹sxā³ i³hxi²kan¹txi³hit¹sa³na²hē³la². Sa³ha²kxai³, Txa²wā¹sū³na² wān³txa²wi¹jau³xa² a²nū²a² yxo²ha³kxa¹ i³hen³txi³tain¹si¹ha¹jau³nū³a² i³sa²si¹hā³sa²-kxah³lo²sa¹wa². Nxe³sa²kxah³lo²na¹xai²na² wxa²nū³kā³txi³ i³nxai²na² Ko³lo²-se³thi³na² yxau³ye³yah³lxin¹te² i³nxai²na² ū³wha²li¹la³kxi¹nx²ta¹wa². ²Nxe³-ha²kxai³, wxāi²na² Je³su² Kris²tu³jah¹lai²na² wān³txa² yxo²i²ah³lxī¹nha²kxai³, wi¹wi¹nxe² sa²yxo²we¹jah³lxī¹nha²kxai³, nxe³yah³lxī¹lxa². Txa²wā¹tā³nāu³-syah¹lxī¹lxa². Nxe³yah³lxin¹te² i³nxai²na² ain³kxi²sah¹lxī¹hē¹la². Txa²wā¹-wī³na² Si³yxau³tāu³su² tāu³a¹ Txa²wā¹sū³na² Si³yxau³tāu³su² tāu³ān²tu³ kāin²thāi³ti³la² a³lxī¹nx²ti³si¹ha¹jau³nū³su² wxa²nxū²kwai³nāu³a² ā³nhāu²no³txa²-lxī¹si¹ha¹jau³nū³su² nxe³nx²ti³ju³ta² ten³sa³nha²wa².

Sū³na² i³wi¹lxon³kxi²jau³xa² Pau²lah³la² i³ye³kxi²jau³su²

³⁻⁴Wxa²nū³kā³txai²na², Je³su² Kris²tu³jah¹la² yxo²i², Je³su² Kris²tu³jah¹-lai²na² wān³txa² yxo²i²te²nāu³xa² yxo²ha³kxa¹ a³lxī², yah³lxī³sīn¹ta¹hin¹ti³-ai¹ti²tu³wa³. A²nxe³yah³lxī³nhīn¹jau³xa² ha³ta³nxā² ain³kxi¹nx²ti³sī¹na¹hē³la². Nxe³nx²ti³sī¹na¹ha²kxai³, Txa²wā¹sū³na² Si³yxau³tāu³su² tāu³a¹ ha³tin³ti³i³ye³kxi²to³sī¹na¹hē³la².

—Txa²wā¹sū³nāi³. Je³su² Kris²tu³jah¹la² Txa²wā¹hxi²kan¹ta² Si³yxau³jah¹-lo²su² ha²kxai³ nxe³jah¹la² wī³nu²si¹lxī¹. Nxē¹nha²kxai³ Ko³lo³sē²sa³ nū³-kā³txa² Je³su² Kris²tu³jah¹la² wi¹wi¹nxe² yxo²i²khai¹nxe³nxain¹sīn¹na³li¹. Nxe³ha²kxai³ ju¹tai²li² sa²nēn¹kxi²sīn¹na²ha¹nhai¹. Nxe³to³sī¹na¹hē³la². Jā¹-nxē³sī¹na¹wa². ⁵A²kxā³nxā² Txa²wā¹sū³na² wān³txa² wi¹jau³xa² a²ya³la³lyau³-xan²tu³ ain³kxi² ān³si³wxe³yah³lxin¹ti³ai¹ti²tu³wa². Ā²la² a³la³kxi²yah³lxī³ta¹-hin¹ti³ai¹ti²tu³wa². Yah³lxin¹ka³tu³:

—Oh³nāu³a¹, Txa²wā¹sū³na² sxi²nhāu³a¹ ha³lo²a² wi¹khai¹nxe³sxā³ ka³-lih³khai¹nxe³ju³ta³nū³a² yū³nē³na³na¹. A²hī¹nai²na² Txa²wā¹sū³na² hxi²ka² ū³hā¹kxi²nē³na³na¹. Yxan¹nāu³a¹ ū³yhen³kxi²nē³tū¹xā¹. Nxe³jau³xai²na² yxo²-i²sa²tē³yah³lxin¹ka³tu³ Kris²tu³jah¹la² yxo²i² Je³su² Kris²tu³jah¹lai²na² wān³-txa² yxo²i²te²nāu³xa² a³lxī² yah³lxī³ta¹hin¹ti³ai¹ti²tu³wa². ⁶A²nxe³jau³xai²na² wān³txa² wi¹jau³xai²na² ain³kxi²yah³lxin¹ka³tu³:

—Txa²wā¹sū³na² kāin² thāi³ti³la²sxā³ a³lxī²nē³jah¹lo²su² na³na¹. A²ya³la³tu³ jau³xai²la¹xā¹. Hī¹na² a³la³kxi²na¹nhā¹. Nxe³yah³lxī³ta¹-hin¹ti³ai¹ti²tu³wa². Nxe³yah³lxī¹nhī¹nān¹jau³xau³tē¹tān²tu³, wxa²-yu³ta² ā³ka³lxa¹ton³sxā³ ain³kxi² sa²yxo²we¹ti² ha³lo²a² wi¹ju³ta² kāi³i²

nxe³yah³lxi³to³ta¹hin¹ti³ai¹ti²tu³wa². Nxe³yah³lxi³to³hin¹kxa² yā¹nxe³sxā³, a²nū²a² yuh³xai²nān¹ta³ko³xa² yxo²ha³kxa¹ nxe³ta³ko³xai²nān¹te² nū²ka³txa² wān³txa² wi¹jau³xai²na² Je³su² Kris²tu³jah¹la² i³yau¹ū³nē³jau³xai²na² ain³-kxi² sa²yxo²we¹ti² ha³lo²a² wi¹ju³ta² kāi³i² nxe³ye²tū³kā³txi³nū³a² ā³ka³lxa¹-ton³sa²tē³yain¹ta¹hē¹la². ⁷Jā¹nxa¹jau³su² E³pa²frah³lo²su² jah¹la² a³lxi²na¹-kxah³lai²la¹wa². Txa²yā¹nxe³sxā³, Je³su² Kris²tu³jah¹la² a²wa³ka³li³lot³sxā³ yxau²xai³jah¹lai²la¹wa². Na¹ha²kxai³, txa²li² hxi²kan¹txi³ ā³wxā³sxi²nx²ti³. nxa³tai¹ti²tu³wa². Nxe³na¹kxa²yu³su² jah¹lai²na² ā³si³wē³not³sa²sxā³ ān³tī¹-nx²ti³sxā³ Je³su² Kris²tu³jah¹lai²na² i³yau¹ū³nx²ti³ta¹ti³ai¹ti²tu³wa². ⁸Nxe³-nx²ti³nū²la² wxa³li²ka³tu³, wxa²ha³ta³nxa² a³lxi²waun¹nha¹yah³lxin¹jau³xa² Txa²wā¹sū³na² Yāu³ka³jxah¹la² a³lxi²waun¹nhyah¹lxin¹ti³hi¹txa²lxi³jau³xa² E³pa²frah³lai²na² i³hen³txi³sa²sīn¹na²hē³la².

⁹Nxe³sa²sīn¹jau³xa² ain³kxi¹nx²ti³sī¹na¹hī¹nān¹ju³tu³, hu³ wxa²ha³lo²a² sa²-hau³ko³tūh¹nx²ti³si¹nha³ju³nū³su², Txa²wā¹sū³na² ha³tin³ti³ i³ye³kxi²to³sī¹-na¹hē³la². Nxe³sī¹na¹te³nah¹lxi¹:

—Sū³na², nxe³sī¹lxi¹. Nū¹ān¹tū³ka³txa² Ko³lo³sē²sa³ nū³ka³txa² sa²hau³-ko³tain¹sxā³, Wxa²yāu³ka³jxah¹la² wi¹lhin¹jah¹la² ā³nxū²kwai³wi¹sxā³ yxau³-ai¹nhīn¹ka³tu³ kāin² a³la³kxi²ti³hi¹txain¹sī¹nhē³li¹. Ain¹nhīn¹kxai²nān²tu³ Txa²sū³nu² i³nxai²na² wxa²ē¹nān¹jau³xa² au³txi³ ain³nhā²nhīn¹jau³xa² a²ten³. nhīn¹jau³xa² ta³nxū¹ka³txai²na² a³la³kxi²ti³hi¹ta³lu²ni² wi¹ko³nha²ti³hi¹ta³-lu²ni² nxe³txain¹sī¹nhē³li¹. Nxe³to³sī¹na¹hē³la². ¹⁰Sī¹na¹ha²kxai³ wxāi²nān²ta³ Txa²wā¹sū³na² au³txi³ te³nain¹jau³su² so¹lxi³ yxau²xai³li², Txa²wā¹sū³na² i³ka³li³si¹yah³lxin¹jau³su² so¹lxi³ kāi³i², ha³lo²a² wi¹ju³ta² ka³lxa¹txi³ kāi³i², Txa²wā¹sū³na² wi¹la² a³la³kxi²sxā³ yxau²xai³li², yah³lxi³hī³nxa¹lxa². Jā¹nxe³-nx²ti³si¹nhā¹jau³su², Txa²wā¹sū³na² i³ye³kxi²to³sī¹na¹hē³la². ¹¹Txa²wā¹sū³na² wxi²kin³ti³ton³khai¹nxe³sxā³ hxi²kan¹khaix¹jah¹lai²la¹wa². Nxe³sxā³ sa²hē¹-txa²txi³jau³su² hxi²kan¹kāi²non³nxa²lxi³tu¹wa². Nxe³nx²ti³kxai²nān²tu³:

—Ha³lo²a² ye³khāuh³lxa³thin¹ju³ta³lot³sa²na³na¹. Yah³lxin¹kxa²ha³ta³-nxān²txi³ nxū²kwai³lxū¹ti³ hxi²ka¹ka¹nha²la² yxau²xai³yah³lxi³hī³nxa¹lxa². ¹²Yah³lxin¹kxai²nān²tu³:

—Txa²wā¹wī³nāi³. Ha³lo²a² ye³khāuh³lxa³ti³sa²sīn¹jut³su² kxan²ti³nū¹ka³li³sa²sīn¹tu¹wi¹. Wain³te²lot³sa²nhī¹nha²kxai³ hxi²waun³txi³nha¹ju³ta² yū²nxā³wi¹. Nxa¹jau³su². Txa²wā¹wī³na² Si³yxau³jah¹la² i³ye³kxi²kī³tā³la². Nxe³ha²kxai³ ha³lo²a² wi¹ju³ta² ha²tet¹jut³sū³ju³ta² Txa²wā¹wī³na² ū³ha¹kxi²-nē³na³la². ¹³A²ha² kxā³nxa² Sa³ta³na²jah¹la² a²ha³lo²lot³sxā³ ka³nxah³jut³sū³-ju³ta³lot³sxā³ yxau²xai³kī³sxai²ta¹ti²tu³wa². Yxān¹ta¹ Txa²wā¹sū³na² Si³yxau³-jah¹la² hi²sen³kxai³lu² wxa²wa³su²tē³ta¹hxai²hē¹la². Nxe³nē³lha²kxai³ ha³lo²a² wi¹ju³ta² sa²kxai³lu² A²ta²ha² Kris²tu³jah¹la² Txa²wā¹wī³na² a³lxi²kah³lo²su² jah¹la² hi²sen³su² sa²hau³ko³ta³ko³xa² sa²kxai³lu² wi¹wi¹nxe² wxe³nē³ta¹hxai²-hē¹la². ¹⁴Txa²wā¹ko³nxe³ti³ kāi³kī³ju³ta² a²wah³yu³ta² ya³lu²kī³ju³ta³nū³ai²-la¹wa². Yxān¹ta¹ Kris²tu³jah¹la² hi²sen³kxai³lu² ko³nxe³ti³ kāi³kī³ju³ta² wah³-yu³ta² sa²so¹kxi²nē³lhxā³ ya³lu²kxi²nē³ta¹hxai²hē¹la². Nxe³sxā³ Kris²tu³jah¹la² a²ha³lo²lot³sxā³ yxau²xai³kī³tā³la².

Kris²tu³jah¹la² wxā³ju³tu¹tai²na² i³yau¹ū³jau³su².

¹⁵Txa²wā¹sū³na² Si³yxau³tāu³la³ txa²wā¹yen³na² i²kī³kxe³sxa³wa². Yxān¹ta¹ Kris²tu³jah¹lai²na² i²kī³kah³lo²su² jah¹lai²na² Txa²wā¹sū³na²

Si³yxau³tāu³ain²ti²na³la². Txa²wā¹sū³na² a³la³kxi²si¹nhē³jah¹lai²la¹wa². Jā¹-
nxe³sxā³ Kris²tu³jah¹lai²na² hxi²kan¹khai¹nxe³sxā³ a²yen³kxa² wet¹sa²sai¹kxa²
yxo²ha³kxa¹ hxi²kan¹txi³ ā³sen³sai¹khai¹nxe³jah¹lai²la¹wa². 16 A²nxe³jah¹la²
hi²sen³su² a²yen³kxa² yxo²ha³kxa¹ wet¹sa²sai¹ta¹hxai²hē¹la². Nxe³ju³ta² oh³-
nāu³u¹tai²nān¹te² yen³kxa² yxo²ha³kxa¹ we¹ti², yuh³xai²nān¹te² yen³kxa²
yxo²ha³kxa¹ we¹ti², txa²wā¹yen³na² i²k³i³kxe³su² te²yen³kxa² yxo²ha³kxa¹
we¹ti², a²yen³kxa² i²k³i³sxa³kxe³su² te²yxo²ha³kxa¹ we¹ti², oh³nāu³u¹tai²nān¹-
tū³ka³txa² a²hxi²kan¹txi³nāu³xa² hxi²kan¹khai¹nxe³te² nāu³xain²txi³ we¹ti²,
ā³sa²ki³la³xi²te² nāu³xain²txi³ yxo²ha³kxa¹ we¹ti², yuh³nāu³ai²nān¹tū³ka³-
txa² a²hxi²kan¹txi³nāu³xain²txi³ yxo²ha³kxa¹ we¹ti², ā³sa²ki³la³xi²te² nāu³xa²
a²hxi²kan¹txi³nāu³xain²txi³ we¹ti², nxe² sa²sai¹ta¹hxai²hē¹la². Ain¹sxā³ a²yen³-
kxa² yxo²ha³kxa¹ Kris²tu³jah¹la² wet¹sa²sai¹ha²kxai³:

—Wxi²kin³ti³tot³sa³txai²lā¹. Nxe³jau³su² wet¹sa²sai¹ta¹hxai²hē¹la². 17 A²wi¹-
lhin¹khai¹xu¹tai²na² a²yen³kxa² ka³na³ka³na³te² he³la³ko³ yū³ti³he¹nxa³-
hi¹nu¹tai²na² Kris²tu³jah¹la² so¹lxi³ yxau²xai³ta¹hxai²hē¹la². Nxe³ha²kxai³
a²hi¹nai²nān¹te² yen³kxa² yxo²ha³kxa¹, Kris²tu³jah¹la² hxi²ki³kxai³lu² yen³-
kain²txi³ ā³nha³ko³tū¹sxā³ ai³ye²na³la². 18 Txa²wā¹ne³ka³nāu³ai²na² sa²-
kxai³lu² txa²wā¹nū²na² whāi²na¹ sa²hau³ko³tūh¹kxi²te²ju²hē³la². Nxe³kxa²
ya¹nxe³sxā³ Je³su² Kris²tu³jah¹lai²na² sa²kxai³lu² Kris²tu³jah¹lai²na² wān³txa²
yxo²i²sxā³ yxau²xai³te²ki³nāu³xai²na² sa²hau³ko³tū¹nhē³na³la². Ka³ten³su² ti³-
hi¹tē³jah¹lai²la¹wa². A²kxā³nxa² ya³lu²kxi²nū¹nhē³lhxā³ ka³ten³su² i³sa²yxau³-
xi²ta¹hxai²hē¹la². Nxe³nū¹nhē³kxe³su² yxo²i²sxā³ yxau²xai³te²ki³nāu³xai²na²
A²hxi²kan¹ta² Si³yxau³tāu³su² tāu³a¹ Kris²tu³jah¹lai²la¹wa². Nxe³jau³su² ha³-
lo²a² i²li³ju³ta² yxo²ha³kxa¹ A²hxi²kan¹ta² Si³yxau³tāu³su² tāu³a¹ Kris²tu³jah¹-
lai²la¹wa². 19 Nxe³ju³ta² Txa²wā¹sū³na² Si³yxau³tāu³a¹ a²ē¹nān¹jau³kxai³lu²:

—Kris²tu³jah¹la² Txa²i²yā¹nxe³jah¹lo²khai³xai²la¹xā¹. Hāi¹nxe³te²hū³te²la³-
sī¹na¹xā¹. Nxe³jau³xai²na² nxū¹hain³nha²sxā³ i³ka³li³ta¹hxai²hē¹la². 20 Nxe³-
te³na¹ Txa²wā¹sū³na² āh¹ i³ye³kxi²nha²te³nah¹lxi¹:

—Kris²tu³jah¹lai²na² a²yen³kxa² yxo²ha³kxa¹ i³wi¹lhi²ti²sa²sxā³ ā³ya³lxi²-
xi²ti³hit¹sa³tū¹xā¹. Jā¹nxe³te³lhxā³ Jah¹la² wā²nxūh¹lxi³sxā³ hi³sa³ka³txa²
i³hxi²ki³la³ki²sxā³ a²ti³ha²yau³xa² ha³li³ka² hxa³sxā³ ya³lu²tū¹xā¹. Nxe³kxai²-
nān²tū³ oh³nāu³u¹tai²nān¹te² yen³kxa² a²yxo²ha³kxain²txi³, yuh³xai²nān¹te²
yen³kxa² a²yxo²ha³kxain²txi³, nxe³sxā³ hau²non³ti³sxā³ ā³ya³lxi²xi²sa³tū¹xā¹.
Ju¹ta² ten³sa³nhā¹. Txa²wā¹sū³na² ta¹hxai²hē¹la².

21 Jā¹nxa¹jau³su² wxa²yu³ta² sa²kxai³lu² a²ha² kxā³nxa¹ Txa²wā¹sū³na² Si³-
yxau³tāu³a¹ i³ko¹l¹ko¹son²ki² u² ha³na³ka³lxi³ yxau³ye² nxe³ye²yah³lxi³to³-
ta¹hxain²ti³ai¹ti²tu²wa². Ko³nxe³ti³ kái³i² ko³nxe³ti³ i³ye³i² yah³lin¹kxe³su²
yah³lxi³to³ta¹hxain²ti³ai¹ti²tu²wa². 22 Yxān¹ta¹ Txa²wā¹sū³na² A²ta²ha² yuh³-
xai²nān¹te² ha³lo²ai²na² a²nū²khai³su² ye²hi¹nai²tā² ya³lu²kxi²nx²ti³ta¹hxai²-
hē¹la². Nxe³ha²kxai³ a²hi¹nai²na² Txa²wā¹sū³na² Si³yxau³tāu³a¹ a²ē¹nān¹-
jau³su² te³nah¹lxi¹:

—Txa²ta²hai²na² Kris²tu³jah¹lai²na² ya³lu²kxain²na²hē³na¹. Ain¹sxā³ Txa²-
nū³ka³txai²na² wxa²wa²su¹tain¹na²hē³na¹. Nxe³ha²kxai³ a²hi¹nai²na² txa²-
ya³lxa³ nū³ka³txai²la¹xā¹. Nxe³sxā³ ā³nhan³ka²ti³khai¹nxe² wi¹lhini¹khai¹nxe²
a²nū²a² ā³xa² hxi²kan¹txi³ ko³nxe³te²lo³txa³kxe³su² nxe² nxe³sxā³ Txa²yen³-
nāu³a¹ yxau³ya³sain¹na³na¹. Txa²te³na¹jau³su² na³xā¹. Txa²wā¹sū³na² a²ē¹nān¹-
jau³su² nxe³ya³nx²ti³na³la². 23 Yah³lin¹kxai²nān²tū³ Txa²wā¹sū³na² wān³txa²

yxo²i²sa²tē³jah¹lxi³hē¹la². Jū¹te²he³la³ko³ ā³na¹yah²lxa³kxe³su² kan²txi³i³jah¹lxi³hē¹la². Ha³lo²a² ye³khāuh³lxa³thin¹ju³ta³lo³txa²lxi³kxai²nān²tu³ Txa²-wā¹sū³na² wān³txa² ā³na¹yah³lxi³txa³hē¹la². Hāi¹nxe³sxā³:

—Txa²wā¹sū³na² wān³txa² wi¹jau³xa² ain³kxi²na¹hē³na¹. Jā¹nxe³jau³xai²yā¹-nxe³sxā³ a²ya³la³tu³ yxan¹nāu³a¹ wxa²wa²su¹ta³lun²khaix¹nxe³tū¹xā¹. A²ha²hī¹nai²na² ha³lo²a² ye³khāuh³lxa³thin²ki²sa²na³na¹. Nxe³ta¹ sxi²ha² kan²-thi³na² it³ta² hxi²kan¹txi³ sa²it³sa²we¹txa³wxe³hī³nx²nxa³xā¹. Jā¹nxe³thi³-nhū³nxe² kan²txi³ Sū³na² wān³txa² i³sxā³ yxau³na¹tū¹xā¹. Ā³na¹nxa³lho³na¹. Nxe³jah³lxi³hē¹la². A²nxe³te² wān³txa² wi¹jau³xai²na² yuh³xai²nān¹tū³ka³txa² a²yxō²ha³kxa¹ i³tih³nxe³si¹sain¹jau³nū³su² Txa²wā¹sū³na² i³sa²si¹hā³sain¹si¹-na²hē³la². Nxe³ha²kxai³ i³tih³nxain¹si¹na¹wa². Jā¹nxe³nx²ti³si¹sa²jau³nū³su² txai²na² Pau²lah²lo²na¹xai²na² wa³ka³li³lo³sa²jah¹lo²sa¹wa².

Yxo²i²sxā³ yxau²xai³tū³ka³txa² ā³nxi²nū¹nu¹hain¹jau³su².

²⁴ Kxā³nxai³tā² Kris²tu³jah¹la² e³kxi²sain¹te³nah¹lxi¹:

—Ye³khāuh³lxa³thi¹na¹kxai³ jā¹nxin¹tu¹wi¹. Nxe³sain¹na²hē³la². Hī¹nai²na² ye³khāuh³lxa³thi¹na¹wa². Nxe³na¹ju³ta² wi¹na³la². Kris²tu³jah¹la² ye³khāuh³-lxa³thin¹kxa² yā¹nxa¹kxai²nān²tu³ ka³li³sa³nha²wa². Kris²tu³jah¹lai²na² wān³txa² yxo²i²sxā³ yxau²xai³tū³ka³txai²na² Je³su² Kris²tu³jah¹la²nū²a² yā¹-xain¹na³la². Nxe³ha²kxai³ txa²nū²ai²na² sa²kxai³lu² Je³su² Kris²tu³jah¹la²-nū²a² ye³khāuh³lxa³thin²kxi²nū³na¹wa². Nxe³na¹ha²kxai³ ka³li³sa³nha²wa². ²⁵ Wxa²yu³txai²na² Kris²tu³jah¹lai²na² wān³txa² yxo²i²sxā³ yxau²xai³te² i³-nxai²na² ā³nxi²nū¹nū³nx²ti³te³lhxā³ Txa²wā¹sū³na² Si³yxau³tāu³a¹ ti³hit¹-sa³na²hē³la². Wān³txa² wi¹jau³xai²na² Sū³na² a³la³kxi²si¹nx²ti³jau³nū³ai²na² yxo²ha³kxa¹ i³tih³nxē³ta³lun²nx²ti³te³lhxā³ ti³hit¹sa³na²hē³la². ²⁶ A²nxe³te² wān³txai²na² a²yxō²ha³kxa¹ txa²wā¹si³kxā³nāu³u¹tai²nān¹ju³tu³ ā³ne³wxe²-sa²tē³ain¹ta¹hxai²nxa³hē¹la². Hai³txi³ wān³txai²na² a²si³yxau³tāu³la³ yuh³-xai²nān¹tū³ka³txai²na² ā³ne³wxe³ti³he¹xain¹ta¹hxai²nxa³hē¹la². Hāi¹nxe³sxā³ a²si³yxau³tāu³a² ā³sa²no¹sa²tē³kain¹ta¹hxai²hē¹la². Yxān¹ta¹ a²hī¹nai²na² so¹lxi³ Txa²wā¹sū³na² sa²kxai³lu² wān³txu¹tai²na² a²yxō²ha³kxa¹ i³yau¹ū³-nhē³lhxā³ Je³su² Kris²tu³jah¹lai²na² Wān³txa² yxo²i²tū³ka³txi³ kī³na¹xai²na² so¹lxi³ i³yau¹ū³nhē³na³la². ²⁷ A²nxe³jau³xai²na² kwēn¹tai²na² Txa²wā¹sū³na² i³yau¹ū³nhē³jau³xai²na² nxe³te³nah¹lxi¹:

—Je³su² Kris²tu³jah¹la² nxu²kwai³yxau³nx²ti³na³li¹. Nxe³ha²kxai³ a²ya³-la³tu³ yxan¹nāu³a¹ wxi²kin³ti³to³ti³hi¹txa²lxi³tu¹wi¹. Nxe³ne³na³la². A²nxe³-jau³xai²na² wi¹khai¹nxe³jau³xai²la¹wa². Wxi²kin³ti³ton³sxā³ ā³sen³sai¹-khai¹nxe³jau³xai²la¹wa². Kxā³nxi²nu¹tai²nān²tu³ ā³ne³wxe³ai¹nxa³jau³su² ta¹hxai²hē¹la². Yxān¹ta¹ a²hī¹nai²na² Txa²wā¹sū³na² a²nū²nāu³xai²na² yuh³-xai²nān¹tū³ka³txai²na² yxo²ha³kxa¹ nxe³jau³xai²na² Je³su² Kris²tu³jah¹la² nxū²kwai³yxau³nx²ti³ju³ta² ten³jau³su² i³yau¹ū³hain¹thxun¹na³la². ²⁸ Na¹-ha²kxai³ Je³su² Kris²tu³jah¹la² wān³txa² a²nū²a² yxo²ha³kxa¹ i³yau¹ū³hain¹-si¹nhxai²na¹hē³la². Nxe³sxā³ tih³na² wi¹lxa³tih³na² ā³na¹ain¹si¹hain¹jau³su² i³tih³nxe², wān³txa² wi¹jau³xa² i³tih³nxe², a³la³kxi²khai¹nxe³jau³xa² i³tih³-nxe², nxe³ain¹si¹nhxai²na¹hē³la². A²nū²a² yxo²ha³kxa¹ Je³su² Kris²tu³jah¹la² ā³nū²nx²i²sxā³ wa³nūn³ta³ki²la²sxā³ i³wi¹lhin¹txai²lā¹. Nxe³sxā³ Txa²wā¹sū³na¹ Si³yxau³tāu³a¹ a²yen³nāu³a¹ yxau³txai²lā¹. Nxe³ain¹si¹hain¹jau³su² si¹nhxai²-na¹hē³la². ²⁹ Jā¹nxain¹si¹nha¹jau³su² kāin² o¹la³kxi²si¹nhxai²na¹hē³la². Je³su²

Kris²tu³jah¹la² nū³kxūn³txi³ hxi²kan¹txi³lot³sa²kxe³su² sa²wai³wait³sxā³ nū³-
kxūn³txi³ ā³no³la³ki²si¹nhxai²na¹hē³la².

2 ¹Wxa²yu³tai²na² Ko³lo²se³thi³nān¹tū³ka³txi³ i³nxai²na² txa²ē¹nāu³a¹
au³txi³ wxa²ha³lo²a² i³hxi²waun³ta³kxi¹nxa²ti², ha³lo²a² wi¹lah³lxin¹-
ju³ta³nū³a² so¹lxi³ ān³ten³kxi¹nx²ti² nxe³nx²ti³hxai²na¹hē³la². Na¹ha²kxai³
Txa²wā¹sū³na² sa²hau³kot³si¹nx²txai¹na¹jau³su² kāin² i³ye³kxi²hxai²na¹hē³la².
Jā¹nxa¹jau³su² La³o³ti³se²a²thi³nān¹tū³ka³txain²txi³, a²nū²a² ā³xa² i²sai¹nxa³-
tū³ka³txain²txi³, ain¹sxā³ nxe³nx²ta¹kxa² yā¹nxe³sxā³ ai¹nhxai²na¹hē³la². ²Na¹-
ha²kxai³ wxa²ē¹nāu³a¹ au³txi³ hxi²ka¹ka¹nha²la² ain³nha², a³lxi²waun¹nyhu¹i²,
nxe³yah³lxin¹ju³ta² ten³sa³nha²wa². Yah³lxin¹kxai²nān²tu³ wxa²ē¹nāu³a¹
wi¹lain³nha²waun¹nha²yu³sxā³ yxau²xai³waun¹ya³nha²yu³yah³lxin¹tu¹wa².
Yah³lxin¹kxai²nān²tu³ Txa²wā¹sū³na² ha³lo²a² a³la³kxi²ta³lu²ni², wi¹ko³nha²,
yah³lxin¹tu¹wa². Yah³lxin¹kxai²nān²tu³ Txa²wā¹sū³na² wān³txa² ā³ne³wxe³ai¹-
nxa³jau³xu¹tai²na² ha³ta³nxān²txi³ a³la³kxi²yah³lxin¹tu¹wa². Je³su² Kris²tu³-
jah¹lo²khai³xa² wi¹la² a³la³kxah¹lxin¹tu¹wi¹. ³A²nxe³jau³xu¹tai²na² sa²kxai³lu²
Je³su² Kris²tu³jah¹la² i³yau¹ū³nhē³jau³xai²la¹wa². Txa²wā¹sū³na² Si³yxau³-
tāu³a¹ so¹lxi³ a³la³kxi²khai¹nxe² wi¹ko³nha²khai¹nxe² nxe³jah¹lai²la¹wa².
Nxe³kxe³su² Je³su² Kris²tu³jah¹la² yxo²i²ki³kxai²nān²tu³ ju¹ta² yā¹nxe³sxā³
a³la³kxi²ton³nē³lhi³nx²na³la².

⁴Nxe³ha²kxai³ a²nū²a² ā³xai²na² wān³txa² ain³kxain¹yah³lxi²txa³hē¹la².
Txa²wān³txa² so¹lxi³ ain³kxi²sah¹lxi³hē¹la². A²nū²a² ā³su² te²a² wān³txa²
wai³nxa³jau³xa² i³xyo²wi¹wi¹nxe³nha²sxā³ i³ye³kxi¹nx²ti³sxā³ Txa²wā¹sū³na²
wān³txa² ā³na¹si¹nx²ti³jau³nū³su² i³ye³kxi¹nx²ti³kxa²yan³ti³su² ya³nx²ta¹wa².
⁵Txai²na¹xai²na² Pau²lah³lo²na¹xai²na² u² hā³na³kxa³lxi³ yxau³ya³nx²ti³-
hxai²na¹tai¹ti²tu³wa². Nxe³nx²ta¹kxa²hā³ta³nxān²ti³ txa²xyo²ka³nāu³nū¹ai²na²
whāi²na¹ ain³nha²nx²ti³sxā³ ā³nū²ki¹nx²ta¹kxe³hū³nxe² ain²ta³ki¹nx²ti³nha²-
sa³nha²wa². Na¹ha²kxai³ wxa²yxau³yah³lxin²ju³ta² a²ha³ta³nxa² ain³kxi¹-
nx²ta¹ha²kxai³ kāin² ka³li³sa²si¹yha³lxin¹nha²wa². Nxe³sxā³ wxa²yu³txai²na²
wi¹li³we¹yhu¹sxā³ yxau²xai³lye²yhu¹i² Kris²tu³jah¹la² hxi²ka² kan²txi³ yxo²i²
nxe³yah³lxin¹ju³ta² kāin² ka³li³sa²si¹yhah³lxin¹nha²wa². Na¹ha²kxai³ yxau³-
ya³nx²ta¹kxe³hū³nxe² wxa²ha³lo²ai²na² wi¹ju³txai²na² txa²yen³nai²na² i²ūh¹-
nx²ta¹kxe³hū³nxe² kāin² ka³li³sa²si¹yhah³lxin¹nha²wa².

Kris²tu³jah¹la² ā³nū²nxi²sxā³ yxau³ye²ki³jau³su²

⁶Jā¹nxa¹jau³su² e³a¹wa². A²wi¹lhi¹na² txa² Kris²tu³jah¹la² yxo²i² ān³si³wxe³-
yah³lxi¹nhi¹nai³tā² nxe³sxā³:

— Je³su² Kris²tu³jah¹lai²na² Txa²hxi²kan¹ta² Si³yxau³ka³khai³xai²la¹xā¹.
Jah¹lai²na² so¹lxi³ yxo²i²a¹tū¹xā¹. Yah³lxin¹jau³su² yah³lxi³ta¹hin¹ti³ai¹ti²-
tu³wa². Yah³lxin¹ka³tu³ a²hi¹nai²na² jā¹nxe³yah³lxin¹jau³xai³ jā¹nxe³jau³lxi³
Kris²tu³jah¹la² ā³nū²kxi²yah³lxin¹sxā³ yxau²sa²tē³ye¹txain¹nū²hē³la². ⁷Yah³-
lxin¹kxai²nān²tu³ hi³sa³ka³txa² wi¹lā³nxe²kxi³sxā³ au³txi³ u²lā³nxe²kxi²
ai³kxai²nān²tu³, wi¹wi¹nxe² we¹ni² kan²txi³ i³nha²sxā³ yxau² nxe³kxat³su²
te²jai¹ti²tu³wa². Jā¹nxe³kat³sū³jah¹lxi³hē¹la². Yah³lxin¹kxai²nān²tu³ Kris²-
tu³jah¹la² so¹lxi³ kan²txi³ i³jah¹lxi³sxā³ a²wi¹lhi¹nān¹te² wān³txa² wi¹jau³xa²
i³yau¹ū³nx²ti³hxai²jau³nai¹tā² i³wet¹so¹jah¹lxi³sxā³, Kris²tu³jah¹la² yxo²i²
kāi²non³jah¹lxi³hē¹la². Yah³lxin¹kxai²nān²tu³ Txa²wā¹sū³na² i³ka³li³ki²khai¹-
nxe³nx²ti³jau³su² i³ye³kxi²txai¹yah³lxi³hē¹la².

⁸Ha³lo²a² wi¹li²jah¹lxi³hē¹la². A²nū²a² i³ki³ha¹ki¹nx²ti³ha³ta²wa². A²nxe³tū³. ka³txai²na² yuh³xai²nān¹jau³xa² so¹lxi³ i³ye³i², wai³nxa³jau³xa² so¹lxi³ i³ye³i², ha³yax³khin¹jau³xa² so¹lxi³ i³ye³i², hai³txi³ Je³su²jah³la² wān³txa² e³xa³i² nxe³tū³ka³txi³su² ya³nx²ti³ha³ta²wa². Nxe³sxā³ i³ki³ha¹ki¹nx²ti³sxā³ Txa²-wa¹sū³na² hxi²ka² yxo²i²yah³lxin¹ju³ta² sa²tā³ki¹nx²ti³kxa²yan³ti³su² ye¹nx²-ta¹wa². ⁹⁻¹⁰Kris²tu³jah¹la² Txa²wā¹sū³na² Si³yau³tāu³a² yā¹nxe³jah¹lai²la¹wa². Nxe³ha²kxai³ a²si³yau³jah¹la² ne³te²hxi²kan¹khai¹nxe³sxā³, wxi²kin³ti³ton³. khai¹nxe³ju³ta² a²yxo²ha³kxa² whāi²na¹ wā³ko³txa³kxe³su² Kris²tu³jah¹la² ne³te²nū²ai²na² yxau³te²ju²hē³la². Nxe³ha²kxai³ wxāi²na² sa²kxai³lu² Kris²tu³-jah¹la² ā³nū²nxi²sxā³ yxau³yah³lxin¹kxai²nān²tu³, a²hxi²kan¹ju³ta² wa³nūn³-ta³ki²la²sxā³ yxau²xai³yah³lxi³hī³nxa¹lxa². Kris²tu³jah¹lai²na² hxi²kan¹txi³ ā³sen³sai¹khaix¹jah¹lai²la¹wa². Yuh³xai²nān¹te² hxi²kan¹te²nāu³xa² ā³sen³sai¹ oh³xai²nān¹te² hxi²kan¹te²nāu³xa² ā³sen³sai¹ nxe³jah¹lai²la¹wa². Nxe³ha²kxai³ ya³nx²ta¹wa².

¹¹Kris²tu³jah¹la² ā³nū²nxi²sxā³ yxau³yah³lxi¹lxa². Yah³lxi¹nha²kxai³ wxa²-ē¹nāu³ai²na² ko³nxe³thin¹ju³ta³lo³nx²ti³kxe³su² ā³wa³su¹txa²ti³na²hē³la². Hai³txi³ yuh³xai²nān¹ta² hxi²ki³la³ kāi³ūh¹nx²ti³xa³hē³la². Kris²tu³jah¹la² kāi³ūh¹nx²ti³na²hē³la². Nxe³ju³tan¹te²kxa³ya³lhu² wxa²wa²sut¹sxā³ yxau²sa²-tē³yah³lxi¹lxa². ¹²Jā¹nxe³kxe³hū³nxe² a²kxā³nxa² e³kxah¹lxin¹te³nah¹lxi¹:

—Hī¹nān¹te²tu³ Je³su² Kris²tu³jah¹la² so¹lxi³ yxo²i²a¹tū¹xā¹. Sa²yxo²-we¹ta¹tū¹xā¹. Nxe³yah³lxin¹jau³tu³ hā²wxān³txa³ i³yau³xa² ū³hū¹ki²sa²-sai¹nx²ti³ta¹ti³ai¹ti²tu³wa². Nxe³nx²ti³tāu³a¹ i³yau³xa² ū³hū¹ki¹nx²ti³tāu³a¹ e³kxi²yah³lxin¹te³nah¹lxi¹:

—Hī¹na² ko³nxe³ti³ kāi³sxā³ yxau²xai³la¹ju³ta² ā³na¹a¹xā¹. Nxe³yah³lxin¹-jau³tu³ Kris²tu³jah¹la² ā³nū²nxi²sxā³ kwā³kxa² sa²nī³ki¹nx²ti³ju³tū³sū³nxe² ū³hū¹ki¹nx²ti³na³la². Nxe³ha²kxai³ hā²wxān³txa³ i³yau³xa² sa²sai¹xi²nx²ti³. tāu³a¹ Kris²tu³jah¹la² ā³nū²nxi²sxā³, nū³kxūn³txi³ ya³lu²yah³lxin¹ju³tū³sū³ju³ta² ka³ten³su² i³sa²yxau³xi¹nx²ti³ju³tū³sū³nxe² sa²sai¹xi²nx²ti³ta¹ti²tu³wa². Jā¹-nxe³sxā³ Kris²tu³jah¹la² yxo²i²yah³lxin¹nhī¹na¹ Txa²wā¹sū³na² hi²sen³kxai³lu² nū³kxūn³nha²sxā³ wxa²ē¹nāu³ai²na² tah²lxi³ we¹tū³nx²ti³na²hē³la². ¹³Jā¹-nxa¹jau³su² kxā³nxa² ko³nxe³ti³ kāi³sxā³ yxau²xai³yah³lxin¹ta¹ti³ai¹ti²tu³wa². Ko³nxe³ti³ kāi³ju³ta³lo³jah³lxin¹kxe³su² wxa²wa²sut¹sxā³ yxau²xai³lyah²-lxan³ta¹ti³ai¹ti²tu³wa². Txa²wā¹sū³nu²kxai³lu² ten³ti³hex¹yxah³lxan³kxe³su² Txa²wā¹sū³na² ya³lu²kxi²nē³ju³tū³sū³nxe² yxau²xai³yah³lxin¹ta¹ti³ai¹ti²tu³wa². Te²ya¹nxe³sxā³ ya³lu²te²nū³nhū³nxe² Txa²wā¹sū³na² yxau²xai³ye²ain¹yah³-lxi³to³hin¹ta¹ti³ai¹ti²tu³wa². Yxān¹ta¹ a²hi¹nai²na² Je³su² Kris²tu³jah¹la² yxo²-i²sxā³ ā³nū²nxi²sxā³ yxau²xai³yain¹yah³lxi³ta¹hin¹ti³ai¹ti²tu³wa². Yah³lxi¹-nha²kxai³ Txa²wā¹sū³na² Si³yau³tāu³su² tāu³a¹ ka³ten³ti³hi²ta³lxi³ha²kxai³ wxa²ko³nxe³ti³ kāi³yah³lxin¹ju³ta² wxa²wa²su¹txa²lxi³ha²kxai³ nxe³nx²ti³-ta¹ti³ai¹ti²tu³wa². ¹⁴Nxe³ju³tū³sū³nxe² ko³nxe³ti³ kāi³ki³kxa² a²yxo²ha³kxa¹ ū³wha²li¹la³kxi²ta¹hxai²hē¹la². A²nxe³txā³nxai²nān¹jau³su² ko³nxe³ti³ kāi³ki³-kxa² yo³ha² ya³lu²kxi²nē³ju³ta³nū³a² sa²hē¹tē²ta¹hxai²hē¹la². Nxe³to³ta¹ Txa²-wā¹sū³na² hi²sen³kxai³lu² ta³nxā¹nxai²na² tē³sxā³ ū³ka³net³hxa³ta¹hxai²hē¹la². Kris²tu³jah¹la² hi³sa³ka³txa² ū³hxi²ki¹la³kxi²ju³tū³sū³nxe² ū³hē¹ju³tū³sū³nxe² hxa³kxi²nē³ta¹hxai²hē¹la². ¹⁵Nxe³sxā³ Kris²tu³jah¹lo²su² te²hi²sen³kxai³lu² a²ta³a² hxi²kan¹txi³nāu³xa² yxo²ha³kxa¹ a²nū³kxūn³ju³ta² sa²so¹ki²hxa³-kxi²ka³tu³ sa²yu³hē³nāu³lo³tain¹ta¹hxai²hē¹la². Ain¹ka³tu³ Kris²tu³jah¹la²

so¹lxi³ nū³kxūn³txi³ ān³sen³sai¹yain¹ta¹hxai²hē¹la². Ain¹kxe³su² e³lē³na¹ a²nū²a² yxo²ha³kxa¹ i²ain¹ta¹hxai²hē¹la². Kris²tu³jah¹la² ya³lu²kxi²nē³li² ka³-ten³su² i³sa²yxau³xi² oh³xan¹ko³nāu³a¹ i³ka³la² nxe³hi¹nai³tān²tu³ e³lē³na¹ i²yain¹ta¹hxai²hē¹la².

¹⁶Nxe³ha²kxai³ a²nū²a² a³la³kxi²nxa³tū³kā³txi³su² te²a² ā³ke³tū¹nx²tain¹-sxā³ i³kwa³na³nx²ti³kxai²nān²tu³:

—Kris²tu³jah¹la² ya³lu²kxi²nē³ti³ai¹ti²tu³wi¹. Yxān¹ta¹ yu³tā³xa² tau³ton³-kxi²nē³ju³ta³nū³a² yū²na³li¹. Nxe³ju³ta³sa¹: “Te²li² i³yain³yah³lxi³txa³hē¹li¹.’ Ta³nxa²: ‘Jau¹xai²li² i³na²yah³lxi³txa³hē¹li¹.’ Ta³nxa²: ‘I³la³kxai²na² ā³ki³-wa³tāu³kxi²tāu³a² ā³ki³nū²ki¹xi²sxā³ kāin² i³yai³ni², sa²ba³to³nxe³ki³tāu³a¹ ā³ki³nū²ki¹xi²sxā³ kāin² i³yai³ni², nxe³jah³lxi³hē¹li¹.’ Ta³nxa² nxe³jah³lxi³-hē¹li¹.” Nxe³jau³su² kwa³na³nx²tain¹nūn³na³li¹. Nxe³nx²ti³kxai²nān²tu³ i³we¹-txain¹yah³lxi³txa³hē¹la². I³we¹tain¹yah³lxi³txa³hē¹la² ta³nxān²txi³ wain³-txi³ kāi³yah³lxi³hī³nxa¹la², i³ye³kxi¹nx²tain¹jau³xa² wai³nxa³ha²kxai³lu¹. ¹⁷A²nxe³jau³xai²na² i³yain³ki³jau³nū³su² ta³nxa² i³na²ki³jau³nū³su² ta³nxa² a²yxō²ha³kxa¹ hxi²kan¹jau³sxa³wa². Yān³ta¹na² Kris²tu³jah¹la² wxā²nxa³hi¹-nāu³u¹ta¹na² sa²yxō²we¹ki³jau³su² ta¹hxai²hē¹la². A²nxe³jau³xai²na² a²yen³-kxa² a²yāu³ka³txi³hū³jau³su² ha²kxai³ a²yen³kxa² i²ki³sxa³kxa² wā²nā³ū¹nhē³-te³lhxā³ nxe³jau³su² ha²kxai³ ta¹hxai²hē¹la². Yxān¹ta¹ a²hi¹nai³na¹ hū³sxā³ Kris²tu³jah¹la² yū³ki³tā³la². Jah¹la² so¹lxi³ hxi²kan¹khai¹nx²na³la². Nxe³ha²-kxai³ ti³yau³xai²na² a²hxi²ka¹nxa³jau³xai²na² ā³na¹jah¹lxi³sxā³ Kris²tu³jah¹la² so¹lxi³ sa²yxō²we¹jah¹lxi³hē¹la². ¹⁸⁻¹⁹Nxe³ha²kxai³ a²nū²a² wi¹lhin¹ki¹lxo³-jau³xa² i³ye³kxi¹nx²ti³kxai²nān²tu³:

—Txai²li² kāin²txi³hē¹jah¹lo²txā³i¹. Na¹ha²kxai³, wxi²kan¹txi³ Txa²wā¹-sū³na² i³hen³txi³jah¹lo²txā³i¹. Hāi¹nxe³sxā³ oh³xan¹jah¹la²nāu³xa² so¹lxi³ i³hen³txi², i³sa²nēn¹kxi², nxe³jah¹lo²sa¹i¹. Wān³txa² wi¹jau³xa² hxi²sxā³nhō³-jut³sū³jau³xa² a³la³kxi²jah¹lo²sa¹i¹. Ju¹ta² wain³na³li¹. Jā¹nxe³jah³lxi³hē¹li¹. Nxe³nx²ti³kxai²nān²tu³ i³we¹txain¹yah³lxi³txa³hē¹la². I³ki³ha¹ki¹nx²txai¹nhī³-nx²na³la². I³we¹tain¹yah³lxi³txa³hē¹la² Txa²wā¹sū³na² wān³txi³khai³xa² ā³na¹sxā³ ha³lo²a² wi¹khai¹nx²ti³ju³ta² ān³tī¹ki¹nx²ti³kxa²yān³ti³su² ye¹nx²-ta¹wa². A²nxe³jah¹lai²na² yuh³xai²nān¹jau³xa² so¹lxi³ ha³tin³ti³ i³ye³kxi¹nhā²-kxe³su². Kwa² kāin²ki³lxo³nhā²jah¹lo²su² hī³nx²na³la². Hai³txi³ Txa²wā¹sū³na² wān³txa² i³ye³kxi²nhā²jah¹lo²su² hī³nx²nxa³wa². Hāi¹nxe³sxā³ Kris²tu³jah¹la² ā³na¹jah¹lo²su² hī³nx²na³la². Ha³lo²a² nxe³jut³sū³ju³ta³sa¹: A²nū²ai²na² a²ne³-kxi³khai³xa² ā³na¹sa²tā³jah¹la² yā¹nxe³hī³nx²na³la². Nxe³kxa²ha²tih³xan²tu³:

—Je³su² Kris²tu³jah¹la² so¹lxi³, txa²wā¹ne³ki³hū³jah¹lo²su² jah¹la² so¹lxi³ sa²yxō²we¹ta¹tī¹xā¹. Nxe³ki³kxai²nān²tu³ txa²wā¹ki¹na³sai²na² whāi¹na² Txa²-wā¹sū³na² ten³ki²nē³jau³su² jau¹lxi³ wi¹lain³ta³kxi²sa²sai¹nhā²sxā³ a³la³kxi² kāi²nō³ni², hxi²kan¹ kāi²nō³ni², a³lxi² kāi²nō³waun¹yhu¹i², hxi²nū¹nū³ kāi²-nō³waun¹yhu¹i², nxe³hī³ki³tā³la².

Kris²tu³jah¹la² ya³lu²kxa²yā¹nxe³kxe³hū³sxā³ yxau³ki³jau³su²

²⁰Jā¹nxa¹jau³su² Kris²tu³jah¹la² ya³lu²kxi¹nx²ti³ta¹hxai²hē¹la². Nxe³hi¹-nai³tā²te²tu³ oh³nāu³a¹ yxau³te²sin²ta²wa². Yuh³xai²nān¹jah¹lo²su² jā¹nxe³-jah¹lo²sxa³lho³la². Nxe³ha²kxai³ wxāi²na² Kris²tu³jah¹la² ā³nū²nx²i²sxā³ yxau³yah³lxin¹tū³kā³txi³ i³nxai²na² yuh³xai²nān¹te² yen³kxa² ya³lu²te²nū³nhū³-yah³lxi³te²sin¹yu²hē³la². Yah³lxin¹kxe³su² yuh³xai²nān¹te² yen³kxa² yxo²ha³kxa¹

ā³na¹jah¹lxi³sxā³ wxa²wa²su¹nha²sxā³ yxau²xai³jah¹lxi³hē¹la². Nxe³ha²kxai³Sū³na²wi¹la³ i²nx²ti³si¹jau³nū³su² a²nū²a² yuh³xai²nān¹te² wān³txa²i³kwa³na³. nx²ti³kxai²nān²tu³ sa²yo²we¹jah³lxi³txa³hē¹la². Yah³lxi¹n¹kxai²nān²tu³:

—Yuh³xai²nān¹tū³ka³txi³su² na¹xā¹. Na¹ha²kxai³ yuh³xai²nān¹te² wān³-txai²na² sa²yo²we¹ta¹tū¹xā¹. Nxe³te²hū³yah³lxi³txa³hē¹la². ²¹A²nxe³te² wān³-txai²na² wxa²yah³la²nāu³xu¹ta¹na² wān³txai²na²sa¹:

—Te²li² wxa²wxai³txa³hē¹li¹. Tā³nxa²:

—Te²li² i³so¹jī²sain³txa³hē¹li¹. Yah³lxi¹n¹kxai²nān²tu³ Sū³nu²kxai³lu²wi¹la³i²nx²ti³xa³lho³li¹. Tā³nxa². Nxe³jau³su² i³ki³ha¹kxi¹nx²ti³sxā³ wā²nxū¹h¹e³kxi¹-nx²ti³hxai²ta¹ti²tu³wa². ²²A²yen³kxa² i³ye³kxi¹nx²ti³kxai²na²:

—Wxa²wxai³txa³hē¹li¹. I³so¹jī²sain³txa³hē¹li¹. Nxe³nx²ti³kxa² yen³kxa²yain³txi³su² tā³nxa² i³na²ki³jau³su² tā³nxa² āt¹sū³te² yen³ki³su² tā³nxa² nxe³-sxā³ a³nhi²tē³nha²sxā³ o²la³kxi³ki³kxai²nān²tu³ kō³nxe³ti³ kāi³ki³kxa²yo³ha²wxa²wa²su¹kxi²nē³lxa³lho³la². ²³Nxe³ha²kxai³ wān³txa² i³ye³kxi¹nx²ti³jau³-xai²na² kwa² a³la³kxi²ki³lxo³nha²jau³xai²la¹wa². Oh³nāu³u¹ta¹nān¹jah¹la²-nāu³xa² i³sa²nēn¹kxi² kwa² kāi²nxa³te²lo³nxe³nha² txa²wā¹nū²ai²na² kāin²khāuh³lxa³ti³hi¹nha² nxe³si¹nhē³jau³nu³ai²la¹wa².

—A³la³kxi²jau³su² te²si³lxi²na³na¹. Nxe³nx²ti³na³la². Nxe³nx²ti³-kxa²ha²tā³nxān²ti³ a²nxe³jau³xai²na² sa²yo²we¹jah³lxi¹n¹kxai²nān²-tu³ txa²wā¹si³nai³na² kō³nxe³ti³ ain³nhyah¹lxi¹ju³ta² hxi²kan¹txi³sa²hau³kō³nyhah¹lxi³hī³nx²nxā³lxa².

3 ¹Jā¹nxa¹jau³su² Kris²tu³jah¹la² ya³lu²nū²la² ka³ten³su² i³sa²yxau³xi²ta¹-hxai²hē¹la². Ain¹ka³tu³, a²hi¹nai²na² oh³nāu³nū¹ka³nāu³a¹ Txa²wā¹sū³na²Si³yxau³jah¹la² a²wi¹tāu³a¹ hxi²kan¹khai¹nxe³tāu³a¹ yxau³yain¹na³la². Nxe³-kxa² ya¹nxe³kxe³hū³nxe² wxāi²na² sa²kxai³lu² Kris²tu³jah¹la² ā³nū²nx²ti³sxā³ ya³lu²nū²la² ka³ten³su² i³sa²yxau³xi²sxā³ sa²yo²ka³ta³wxe³yah³lxi¹jut³sū³-nxe² wxa²ē¹nāu³ai²na² tah²lxi³ wet¹sū³nx²ti³na³la². Nyhah¹lxi¹n¹kxe³su² Txa²-wā¹sū³na² wān³txa² so¹lxi³ ain³kxi²sxā³ sa²yo²wet¹si¹hah³lxi¹ja³kxa³nū³su² ān³ten³jah¹lxi³hē¹la². ²Wxa²yo²ka³nāu³a¹ whāi²na¹ wi¹lāin³nha¹jah³lxi³sxā³Txa²wā¹sū³na² wān³txa² so¹lxi³ ain³nha¹jah³lxi³sxā³ sa²yo²wet¹si¹hah³lxi¹-ja³kxa³nū³su² ā³ten³jah¹lxi³hē¹la². Hai³txi³ yuh³xai²nān¹te² yen³kxa² ain³nha¹-jah³lxi³sxā³ ya³nj³li³yah³lxi³txa³hē¹la². ³Kris²tu³jah¹la² ā³nū²nx²ti³sxā³ ya³lu²-yah³lxi¹jut³sū³nxe² yuh³xai²nān¹te² yen³kxa² ā³na¹yah³lxi³te²sin¹yu²hē³la². Yah³lxi¹ka³tu³ a²hi¹nai²na² Kris²tu³jah¹la² ā³nū²nx²ti³sxā³ yxau³nyhah¹lxi¹-sxā³ oh³nāu³a¹ Txa²wā¹sū³na² yen³nāu³a¹ ka³ten³ti³ yxau³yah³lxi³te²sin¹yu²-hē³la². Yah³lxi¹nha²kxai³ wxa²ka³ten³syah¹lxi¹ju³ta² Kris²tu³jah¹la² hxi²ka²-nāu³a¹ wi¹wi¹nxe² ū²whā¹ki¹nx²ti³kxe³su² wa²su¹wa²su¹ yxau³xai³yah³lxi³lxa². ⁴Yah³lxi¹ka³tu³ yxan¹nāu³a¹ Kris²tu³jah¹la²na² txa²wā¹ē¹nāu³ai²na² ka³ten³-ti³hi¹tē³jah¹lai²na² ā³wxā³ye²nx²ti³tu¹wa². Nxe³ye²nx²ti³tāu³a¹ wxi²kin³ti³-ton³kxa²yā¹nxe² e³lē³na¹ ti³hi¹txa²lxi³tu¹wa². Nxe³nx²ti³ha²kxai³ wai³na²wxi²kin³ti³ton³sxā³ yxau³yain¹yah³lxi¹tu¹wa².

Sū³na² hxi²ka² tah²lxi³ we¹tē³ju³ta² i³yau¹ū³jau³su²

⁵Kris²tu³jah¹la² ā³nū²nx²ti³sxā³ yxau³yah³lxi¹n¹kxai²nān²tu³ yuh³xai²nān¹te²yen³kxa² yo²kwain³yah³lxi¹jau³su² ā³nā¹hxa³jah¹lxi³hē¹la².

—I³su²lhā³nha²ki³jut³sū³nxe² txa²kō³nxe³ju³ta² yo²kwai³na¹ju³ta² ā³nā¹-hxa³ta¹tū¹xā¹. Yah³lxi¹jau³su² nxe³jah³lxi³hē¹la². Yah³lxi¹n¹kxai²nān²tu³

a²nū²a² ā³xa² sxe³xa³ka³lxu³su² ta³nxa² a²nū²a² ā³xa² in³txi³su² ta³nxa² wa³-
ni³lon³kxi²nyhu¹kxi³ju³ta² ā³na¹i², in³txa² in³txa² ā³xa² ko³nxe³ti³ wa³ni³-
lon³kxi²nyhu¹kxi³ju³ta² ā³na¹i², ko³nxe³ti³ yxo²kwain³yah³lxin¹ju³ta² ā³na¹i²,
a²nū²a² ā³xa² yen³kxa² kāin² yxo²kwain³yah³lxin¹ju³ta² ā³na¹i², nxe³jah³lxī³-
hē¹la². Nxe³ju³ta²:

—Yen³kxa² ā²la² kāi²non³sxā³ yxo²kwain³sa³nhā¹. Yah³lxin¹kxai²nān²tu³
a²nxe³te² yen³kxai²na² wxa²sū³na²lon³sxā³ sa²yxo²we¹jah³lxin¹jut³sū³nxe²
yxau²xai³lyah³lxī³hī³nxa¹lxa². Ju¹ta² wai³nxa³wa². ⁶A²nxe³te² ha³lo²ai²na²
ko³nxe³ju³txai²na² a²nū²a² ka³lxa¹khaix¹nxe³te²nāu³xa² Txa²wā¹sū³na² sa²-
yxo²ā³sxā³ yxau²xai³lain¹tū³kā³txa² kāi³ain¹na³la². Nxe³ain¹ju³ta² a²wah³-
yu³ta² Txa²wā¹sū³na² ko³nxe³ti³ i³yī¹li²hain¹nūn³tu¹wa². ⁷Nain¹sxā³
wxa²yu³ta²na² nxe³ain¹kxa² yā¹nxe³sxā³ ko³nxe³ju³ta²lot³sxā³ yxau²xai³-
lyah³lxī³ta¹hain¹ti³ai¹ti²tu³wa². Yah³lxin¹kxe³su² ko³nxe³ti³ kāi³ain¹kxa²
yā¹nxe² yxau²xai³lyah³lxī³ta¹hain¹ti³ai¹ti²tu³wa².

⁸Yxān¹ta¹ wxa²ē¹nāu³ai²na² tah²lxī³ we¹tūh¹nx²ti³ha²kxai³ a²hī¹nai²na²
te²u¹jā¹nxe³te² ko³nxe³ju³ta² ā³nā¹hxa³jah¹lxī³hē¹la². Wā²la² ko³nxe³ka³lo³a²
sa²sai¹ka²na¹yah³lxin¹jut³sū³nxe² wxa²ko³nxe³ti³ kāi³yah³lxin¹ju³ta² ā³nā¹-
hxa³jah¹lxī³hē¹la². Yah³lxin¹kxai²nān²tu³ a²nū²a² ā³xa² i³xan³ta³kxi², i³wā³-
lon³kxi², a²nū²a² ko³nxe³ti³ kāi³ki²nyhu¹i², a²nū²a² ā³xa² ō³nxa²te²lot³sxā³
i³ye³kxi²yhu¹i², yxo²ko³nxe³ti³ i³ye³i², nxe³yah³lxin¹ju³ta² yxo²ha³kxa¹ ā³na¹-
jah¹lxī³hē¹la². ⁹Jā¹nxe³sxā³ kxā³nhxī¹nān²te² i³nxai³tā² ko³nxe³ti³ kāi³yah³-
lxin¹te² i³nxai³tā² ā³na¹yah³lxī³te²sin¹yu²hē¹la². Nxe³ha²kxai³ ha³ya³kxa²
i³ki³ha¹ki²nha¹ju³ah³lxī³hē¹la². ¹⁰Yah³lxin¹kxai²nān²tu³ Txa²wā¹sū³na² Si³-
yxau²tāu³a¹ wxa²ē¹nāu³ai²na² tah²lxī³ we¹txa²lxī³te²ju²hē¹la². Nxe³nx²ti³-
ju³ta² Sū³na² ē¹nān¹jau³su² te³nah¹lxī¹:

—Txa²wē³ha³lxā² a²ē¹nāu³ai²na² tah²lxī³ we¹sa²tē³ai¹na¹xā¹. Na¹ka³tu³
Txi²yā¹nxe² sa²tē³ain¹tū¹xā¹. Ye³kan¹txi³ i²sain¹txai²lā¹. Nxe³nx²ti³jau³su²
Txa²wā¹sū³na² wxa²ē¹nāu³ai²na² we¹sa²tē³nx²ti³na³la². ¹¹Nxe³ha²kxai³ txa²-
wā¹ki³na¹xai²na² Sū³na² wē³ha³lxī³su² te²ki³na¹xai²na² a²hāi¹nxe³tū³kā³-
txain²txi³ txa²wā¹ē¹nāu³ai²na² tah²lxī³ we¹tū¹nhē³na³la². Nxe³sxā³ a²nū²a²
Ju³te²a² nū³kā³txi³su² ta³nxa² Ju³te²a² nū³kā³txi³sxa²tū³kā³txi³su² ta³nxa²
nxe³ki³kxa²ha³ta³nxān²ti³ hai³txi³ ha³na³ka³lxin³ye²nyhu¹ki³sxa³ha²kxai³,
ū³sa³si³tū³ko¹kxā¹nha²jah¹lo²su² ta³nxa² ū³sa³si³tū³ko¹kxā¹nha²nxa³jah¹-
lo²su² ta³nxa² nxe³ki³kxa²ha³ta³nxān²ti³ hai³txi³ ha³na³ka³lxin³ye²nyhu¹-
ki³sxa³ha²kxai³, kwa³jan³ti³su² ta³nxa² wa³nūn³khaix¹tū³kā³txi³su² ta³nxa²
nxe³ki³kxa²ha³ta³nxān²ti³ hai³txi³ ha³na³ka³lxin³ye²nyhu¹ki³sxa³ha²kxai³,
a²wa³kxēn³yah³la² wa³ka³li³yu³ta²lot³sxā³ yxau²jah¹lo²su² ta³nxa² hāi¹nxe³-
sxā³ wxa²wa²su¹sxā³ yxau²jah¹lo²su² ta³nxa² nxe³ki³kxa²ha³ta³nxān²ti³
ha³na³ka³lxin³ye²nyhu¹ki³sxa³ha²kxai³, nxe³hī³ki³tā³la². Ha³na³ka³lxin³ye²-
nyhu¹ki³ju³ta² yū²nxa³wa². Yxān¹ta¹ Je³su² Kris²tu³jah¹lo²su² jah¹la² Txa²-
wā¹hxi²kan¹ta² Si³yxau²jah¹lo²su² ha²kxai³, txa²wā¹nxū²kwai³nāu³a¹ nxū²-
kwai³yxau²nē³jah¹lo²su² ha²kxai³, nxe³nē³na³la². Txa²wā¹ki³na¹xai²na²
yxo²ha³kxa¹ txa²wā¹ē¹nāu³ai²na² tah²lxī³ we¹tū¹nhē³na³la². Nxe³jau³xai²na²
so¹lxī³ hxi²kan¹khai¹nxe³jau³xai²la¹wa².

¹²Wxāi²na² Txa²wā¹sū³na² nū³kā³txi³syah¹lxī³lxa². A³lxī¹nx²ti³ha²-
kxai³ wā²nxa³ka² so¹nx²ti³ha²kxai³ nxe³nx²ti³tū³kā³txi³syah¹lxī³lxa². Yah³-
lxin¹kxe³su² wā²la² wi¹ka³lo³a² ū³whi²kxi²nyhah¹lxin¹jut³sū³nxe² wi¹la³

kāi³ū¹nyha¹jah³lxi³hē¹la². Ī³yan³ta³kxi²nyhu¹i² wi¹kāi³kxi²nyhu¹i² a²nū²a² ā³xa² kāin²te²lo³nyhu¹i² hxi²kwa³ya²nyhu¹xa³i² ya³nān³ta³ki²la²sxā³ yxau²nxe³jah³lxi³hē¹la². ¹³Jā¹nxe³sxā³:

—A²nū²a² ā³xa² wain³txi³ kāi³ū¹sa²nxa³xā¹. Nxe³yah³lxin¹kxai²nān²-tu³ wxāi¹ta² ī³kwai²kxi²yah³lxi³txa³hē¹la². Yah³lxin¹kxai²nān²tu³ Je³su²Kris²tu³jah¹la² wxa²ko³nxe³ti³ kāi³yah³lxin¹ju³ta² wxa²wa²su¹txa²lxi³kxa²yā¹nxe³sxā³ a²nū²a² ā³xai²na² wxa²wa²su¹txain¹yah³lxi³hē¹la². ¹⁴Hāi¹nxe³.kxe³hū³nxe² hxi²ka¹na³wha³to²hi²nxe³sxā³ a³lxi²waun¹nha¹jah³lxi³hē¹la². Yah³lxin¹kxai²nān²tu³ wxa²yxo²kēn¹tin³nāu³xai²na² whāi²na¹ au³txi³ wi¹lain³nyhu¹sxā³ hāi¹nxe³kxe³hū³nyhu¹ah³lxin¹tu¹wa². ¹⁵Txa²wā¹nū²ai²na²ka³na³ka³na³kxan²ti³ ka³lxa¹kxi²nē³te²jai¹ti²tu³wa². Nxe³te²na² wi¹lain³ta³-kxi²nyhu¹te²ju²hē³la², ha³na³ka³lxi² we¹nxai³kxan²ti³na². Te²yā¹nxe³kxe³hū³.nxe² txa²wā¹ki³na¹xai²na² ka³lxa¹kxan²ti³ wi¹lain³nha¹jah³lxi³hē¹la². Nxe³.si¹nyhah³lxin¹jau³su² Kris²tu³jah¹la² wā²nxa³kxa² sa²so¹nx²ti³ta¹hxai²hē¹la². Nxe³ha²kxai³ wxa²ē¹nāu³ai²nān¹jau³kxai³lu¹:

—Wxān³txai²na² e³kxi²na¹jau³nu³a² e³kxi²na¹kxai²nān²tu³ txa²wā¹ki³na¹-xai²na² wi¹lain³nha² kāi²no³nhī³ki³ji¹wi¹? Kāi²no³nhī³kxai²nān²tu³ e³kxi²-yah³lxin¹ju³ta³nū³a² wain³tu¹wa². Yxān¹ta¹ kāi²nxa³to³nhī³kxai²nān²tu³ e³kxi²yah³lxin¹ju³ta³nū³a² wai¹nxa³lho³la². Jā¹nxe³kxa²yo³su² Txa²wā¹sū³na² ī³ye³kxi²yah³lxin¹tāu³a¹ nxe³jah³lxi³hē¹li¹:

—Txa²wā¹sū³nāi³. Wi¹lxo³kxi²sa¹lxi¹. Nxe³jah³lxi³to³hē¹la². ¹⁶Nxe³ha²kxai³Kris²tu³jah¹la² wān³txa² yxo²ha³kxa¹ ā³nxū²kwai³wi¹nha¹jah³lxi³sxā³ sa²wai³-wait³sxā³ ain³kxi¹jah³lxi³hē¹la². Yah³lxin¹kxai²nān²tu³ wān³txai²na² a³la³-kxi²te²lon³nx²ti³nū²la² tih³na² wi¹tih³na² hain³sxā³ ī³yau¹ū³nyhu¹i² tih³na²ko³nxe³tih³na² ā³na¹si¹ja³ka³nū³su² hain³sxā³ ī³tih³nxe³nyhu¹i² nxe²waun¹-nha¹jah³lxi³hē¹la². Yah³lxin¹kxai²nān²tu³, wxa²ē¹nāu³ai²na² ka³lih³khai¹-nxe³sxā³ Txa²wā¹sū³na² ī³wi¹lxo³kxi²nx²ti³jau³su² hain³sxā³ Txa²wā¹sū³na² ī³hain³kxi¹jah³lxi³hē¹la².

¹⁷—Hāi¹nxe³kxe³hū³nxe² ha³lo²a² ī²li³ju³ta² ī³ye³kxi²ta³nxa² kāi³ta³nxa²na¹tū¹xā¹. Yah³lxin¹kxai²nān²tu³ Txa²wā¹hxi²kan¹ta² Si³yxau³jah¹la² Je³su².jah³la² sa²yxo²we¹jah³lxi³sxā³ kāi³jah³lxi³hē¹la². Yah³lxin¹kxai²nān²tu³ Je³su².jah³la² ā³nū²nx²sxā³ Txa²wā¹wi³na² Si³yxau³tāu³a¹ Txa²wā¹sū³na² Si³yxau³.tāu³a¹ ī³wi¹lxon³ki¹jah³lxi³hē¹la².

Wi¹la³ yxau²xai³la³kxi³nyhu¹ki³jau³su²

¹⁸A²sxe³xa³ka³lxu³nāu³xāi³, ain³kxi²sah¹lxi³hē¹na².

—Sū³na² wē³su² na¹xā¹. Yah³lxin¹kxai²nān²tu³ wxa²wē³sāi¹ah³lai²na² wi¹la³sa²yxo²we¹jah³lxi³hē¹na². Ju¹ta² wain³na³na¹. Ya³nx²ta¹xa².

¹⁹Jā¹nxe³sxā³ a²wē³sāi¹yah³lo²nāu³xāi³, ain³kxi²sah¹lxi³hē¹la². Wxa²sxe³-xa³ka³lxai²na² a³lxi¹jah³lxi³hē¹la². Ī³xan³ta³kxah¹lxi³txa³hē¹la². Thāi³ti³la²wi¹kāi³ūh¹jah³lxi³hē¹la². Ya³nx²ta¹wa².

²⁰Jā¹nxe³sxā³, a²wē³ha³lxi³nāu³xāi³, ain³kxi²sah¹lxi³hē¹la². Wxa²wi³-nai²na² sa²yxo²we¹ti² wxa²hā³ka³nai²na² sa²yxo²we¹ti² a²hāi¹nxe³ti³xa¹nxe³jah³lxi³hē¹la².

—Sū³na² wēn³su² na¹xā¹. Nxe³na¹ha²kxai³ sa²yxo²we¹ta¹tū¹xā¹. Yah³lxin¹-kxai²nān²tu³ Txa²wā¹sū³na² ī³ka³li³kxi²yah³lxin¹tu¹wa². Ya³nx²ta¹wa².

²¹A²wi³nu¹nāu³xāi³, nxe³jah³lxi³sā²nhē³la².

—Sū³na² wēn³su² na¹xā¹. Nxe³na¹ha²kxai³ txa²wē³sai²na² i³wai³ki²so¹na¹-tū¹xā¹. Yah³lxin¹kxai²nān²tu³:

—i³kwai²kwai²ki² ān³sen³sai¹sxā³ i³wai³ku¹yu³nha¹tū¹xā¹. Yah³lxi³txa³-hē¹la². i³hxi²ka¹nyhah¹lxa³nha²kxai³:

—Hxi²kan¹txi³ wain³txi³ kai³a¹nxā³nhi². Wxa²wē³sai²na² nxe³ye¹nx²ti³-kxa²yan³txi³su². Ya³nx²ta¹wa².

²² Jā¹nx a¹jau³su² a²wa³kxēn³yah³lo²lot³sxā³ yxau³yah³lxin¹te² i³-nxai²na² i³ye³k xi¹nx²ta¹wa². Wxa²wa³kxē³yah³lai²na² yuh³xai²nān¹te² wa³kxēn³yah³lai²na² a²wān³txa² yxo²ha³kxa¹ sa²yxo²we¹jah¹lxi³hē¹la². Yah³lxin¹kxai²nān²tu³:

—Txa²hxi²kan¹ta² Si³yxau³khaix³jah¹la² Je³su² Kris²tu³jah¹la² i²sa²tē³sa³-nha¹. Sa³ha²kxai³ Kris²tu³jah¹lai²na² wān³txa² whāi²na¹ kái³hxa³ta¹tū¹xā¹. Yah³lxin¹jau³su² yuh³xai²nān¹te²na² wa³kxēn³yah³lai²na² sa²yxo²we¹jah¹lxi³-hē¹la². Yah³lxin¹kxai²nān²tu³ kwa² wi¹wa³kon³ki³lxo³yxah³lxi³txa³hē¹la².

—Txa²wa³kxēn³yah³lai²na² i²so¹sa³kxai²nān²tu³ wi¹ wa³kon³kxai¹na¹-tū¹xā¹. Wi¹lxo³kxai¹na¹txai¹lā¹. Yxān¹ta¹ i²so¹sa²nxa³kxai²nān²tu³ yai¹-nhī³nxa²nxa³xā¹. Hāi¹nxe³sxā³ u³lha²hī³nx²na³na¹. Nxe³yah³lxi³txa³hē¹la². ²³ Nxe³ha²kxai³:

—A²wa³ka¹li³yu³ta² i²li³ju³ta² kái³a¹tū¹xā¹. Yah³lxin¹kxai²nān²tu³ wxa²-yxo²ka³nāu³ai²na² whāi²na¹ wi¹lain³nhyah¹lxin¹kxai²nān²tu³:

—Txa²wā¹hxi²kan¹ta² Si³yxau³jah¹la² wa³kon³kxi²na¹kxa² yā¹nxe³sxā³ yuh³-xai²nān¹tū³ka³txa² wa³kon³kxai¹na¹tū¹xā¹. Nxe³yah³lxin¹jau³su² kái³jah¹lxi³-hē¹la². ²⁴ Yuh³xai²nān¹ta² wa³kxēn³yah³la² wa³kon³kxi²yah³lxin¹kxan²ti³ Je³su² Kris²tu³jah¹la² Txa²wā¹hxi²kan¹ta² Si³yxau³jah¹la² Hi²sen³su² wxa²-wa³kxē³yah³lo²khai³xai¹la¹wa². Nxe³te²su² ha²kxai³ yan¹nāu³a¹ hā²wxān³txa³ ū³yho³hi¹nx²ti³ju³ta² yū³tu¹wa². A²nxe³jut³su² ha²kxai³ yuh³xai²nān¹te² wa³-kxēn³yah³la² wi¹la³ wa³kon³kxi¹jah³lxi³hē¹la². Nxe³ya³nx²ta¹wa². ²⁵ Yxān¹ta¹ a²nū²a² i²li³te²la³ wain³txi³ kái³xa³kxai²nān²tu³ wain³txi³ kái³ai¹nxa³kxa² ya¹nxe³jau³su² Txa²wā¹sū³na² ū³yho³hi²hain¹tu¹wa². Hai³txi³ Txa²wā¹sū³na² jau¹xai²na² sa²yat¹sxā³ wain³txi³ kái³xa³jah¹la² wi¹lū³yho³hi²hain¹ju³ta¹la³ yū²nxa³wa². Jā¹nxe³nx²ti³ha³ta²wa².

4 ¹ A²nū²a² wa³kxēn³yah³lo²nāu³xāi³, nxe³jah³lxi³sa²lxa². Wxa²sa³wi³ha³-lxai²na² wxa²wa³ka¹li³yu³ta³lo³tain¹sxā³ ā³wa³kon³ki¹nx²tain¹tū³ka³-txai²na² wain³txi³ ān³kāi³ū¹txain¹yah³lxi³hē¹la². Yah³lxin¹kxai²nān²tu³:

—Txai²na² Kris²tu³jah¹la² a²wa³kxēn³not³sa²kah³lo²sa¹xā¹. Oh³nāu³u¹tai²-nān¹jah¹lai²txā¹. Nxe³sxā³ wa³ka¹li³yu³ta³lot³sain¹te²nū³ka³txa² a²wa³kxēn³-not³ta¹na¹kah³lo²sa² kxa²ya¹nxe² Kris²tu³jah¹la² wa³ka¹li³yu³ta³lo³ta¹wi¹. Nxe³jah³lxi³hē¹la². Nxe³ya³nx²ta¹wa².

Wān³txa² i³tih³nxe³nē³jau³su²

² Hāi¹nxe³kxe³hū³nxē², Txa²wā¹sū³na² ha³tin³ti³ i³ye³kxi¹txain¹yah³lxi³-hē¹la². Ha³lo²a² i²li³ju³ta² i³ha¹txi¹nx²ti³ju³ta² Txa²wā¹sū³na² i³ye³kxi¹txain¹-yah³lxi³hē¹la². Nxe³sxā³ i³ye³kxi²yah³lxin¹kxai²nān²tu³ i³ye³jah¹lxi³hē¹la².

—Txa²sū³nāi³. i³ye³kxi¹nxa²ha¹ju³ta² kái³ū¹sa¹nha²kxai³ wi¹lxo³kxi²sa¹lxi¹. Nxe³jah³lxi³hē¹la². ³⁻⁴ Yah³lxin¹kxai²nān²tu³:

—Kris²tu³jah¹la² sa²hau³ko³tē³jah¹lai²la¹xā¹. Nxe³jau³xai²na² kxā³nāu³u¹-tai²na² a³la³kxai¹nxa³jau³su² ta¹hxai²hē¹la². Yxān¹ta¹ a²nxe³te² wān³txai²na²

a²h¹na²na² a²nū²a² yxo²ha³kxa¹ i³yau¹ū³jah¹lo²sa¹wa². Na¹kxa² yo³ha²sxi²ha² kan²thi³na² Sū³na² wān³txa² sa²yxo²ā³tū³ka³txa² hxi²ki³kxai³lu² ū³ti¹-ki²sain¹na²hē³la². Nxe³ha²kxai³ nxe³na¹ju³ta²na² ha³lo²ai²na² Txa²wā³sū³na² i³ye³kxi¹txain¹yah³lxi³hē¹la². Yah³lxin¹te³nah¹lxi¹;

—Sū³na² nxe³si¹lxi¹. Pau²lah³lai²na² wxa²wān³txai²na² a²nū²a² yxo²ha³-kxa¹ i³yau¹ū³lxun¹na³li¹. Nxe³ju³ta² sa²hxi²ka¹tū¹txain¹si¹nhē³li¹. Nhīn¹kxai²-nān²tu³ a²nū²a² ka³lxa¹tū³ka³txa² wi¹lain³ki²nha²ti³hi¹tū³txain¹si¹nhē³li¹. Nai¹nhīn¹kxai²nān²tu³ Pau²lah³lai²na² wxa²wān³txa² wi¹wi¹nxe² a²si³yxau³-tāu³a¹ ā³no¹xa³kxe³su² i³ye³kxi²yhai¹tu¹wi¹. A²nū²a² yxo²ha³kxa¹ ā³ne³wxe³-txai²li¹. Nxe³ka²ki²sah¹lxi³hē¹la².

⁵Ju¹ta³la³ na¹ha²kxai³, a²nū²a² Sū³na² wān³txa² yxo²i²ai¹nxa³tū³ka³txa² yxau³yain¹yah³lxi¹lxa². Nxe³ha²kxai³ a³la³kxi²khai¹nxe³sxā³ yxau³je¹txain¹-yah³lxi³hē¹la². Yah³lxin¹kxai²nān²tu³;

—Je³su²jah³la² i³yau¹ū³hai¹na¹txai²lā¹, kwēn¹tai²na²sā¹. Yxan¹nāu³a¹ sa²hxi²kat¹sa²nxa³kxa²yan³ti³sā¹. Yain¹yah³lxin¹jau³su² Sū³na² wān³txa² i³yau¹ū³txain¹yah³lxi³hē¹la². ⁶Nxe³ha²kxai³ a²nū²a² ā³xa² i³ye³kxi²yah³-lxin¹kxai²nān²tu³ thā³ti¹la² wi¹lhin¹jau³xa² so¹lxi³ a³la³kxi²jau³xa² so¹lxi³ i³ye³kxi¹txain¹yah³lxi³hē¹la². Yah³lxin¹kxai²nān²tu³, jā¹nxe³sxā³ a²nū²a² i³lxi³te²la³ Sū³na² wān³txa² i³wā³txi¹nx²tain¹kxai²nān²tu³ wān³txa² wain³txi³ i³tih²nxin¹yah³lxin¹jau³su² a³la³kxi²sxā³ i³wa²lū³xain¹yah³lxi³h³nxai¹lxa².

A²ha³tā³nxa² ū³sa²si¹hā³jau³su²

⁷⁻⁸Nxe³nxa²ha¹te¹ Ti³ki²kah³la² txa²wā³tā³jah¹la² a³lxi²na¹kxah³lai²la¹wa². A²nxe³jah¹la² txai²yā¹nxe³te²hū³sxā³ Txa²wā¹hxi²kan¹ta² Si³yxau³jah¹la² wa³. kon³kxi²jah¹lai²la¹wa². Ha³ya³kxa² Sū³na² wa³ka³li³yu³ta² ā³na¹ti³hex¹jah¹lo²-sxa³wa². A²nxe³jah¹la² i³sa²si¹hā³ūh¹nx²ta¹wa². Nxe³nx²ta¹ka³tū³ txa²ha³lo²a² yxau²xai³la¹ju³ta² a²ha³tā³nxa² i³ye³kxi² txa²nū³ka³txa² ti¹nān¹ta³nū³ka³txi³ na¹xai²na² yxo²ha³kxa¹ yxau²xai³lhi¹na¹ju³ta² a²ha³tā³nxa² i³ye³kxi² nxe³-nx²tain¹tu¹wa². Nxe³nx²tain¹kxai²nān²tu³ i³kwē²kxi² wi¹lxo³kxi² nxe³nx²-tain¹tu¹wa². Jā¹nxe³si¹nx²ta¹jau³su² i³sa²si¹hā³ūh¹nx²ta¹wa². ⁹Nxe³sxā³ O³ne²-si³mah³la² wxa²nū³ka³txi³su² ha²kxai³ ha³ya³kxa² Sū³na² wa³ka³li³yu³ta² ā³na¹ti³hex¹jah¹lo²sxa³ha²kxai³ a³lxi²na¹kxah³lo²su² ha²kxai³ nxe³jah¹lai²-la¹wa². A²nxe³jah¹lai²na² O³ne²si³mah³lai²na² Ti³ki²kah³lai²na² ain¹sxā³ ān³-tū³xi¹nx²tain¹tu¹wa². Nxe³nx²ti³sxā³ ti¹nān¹te² ha³lo²a² a²ha³tā³nxa² yxo²ha³-kxa¹ i³yau¹ū³nx²ti³tu¹wa².

¹⁰Jā¹nxe³sxā³ A³ris³tar²kah³la² sxi²ha² kan²thi³ thī¹nai²na² ū³ti¹ki²sa²sxā³ yxau³na¹kxa² yā¹nxe² yxau³ya³sain¹na³la². A²nxe³jah¹la² i³hen³txi³nx²ti³-ha²kxai³, Mar²kah³la² Bar³na³be²ah³la² a²sa³wi³sah³la² i³hen³txi³nx²ti³ha²-kxai³, nxe³nx²ti³na³la². A²nxe³te² Mar²kah³lai²na² ā³tū³xi¹nx²ti³kxai²nān²tu³ wi¹li³hen³txi¹txain¹yah³lxi³hē¹la². Yxau³ain¹ju³ta² wā²nā³ūh¹txai¹yah³lxi³-hē¹la². Jā¹nxe³nx²ta¹jau³su² a²kxā³nxa² ū³wha²li¹la³kxi¹nx²ta¹tai¹ti²tu³wa². ¹¹Jā¹nxe³sxā³ Jo³su³e²ah³la² a²i³lxi³ ā³xa² Jus²tu³jah¹la² i³hen³txi³nx²ti³-nūn³na³la². A²nxe³jah¹lo²nāu³xai²na² ha¹li¹ ka³na³ku² jah¹lo²nāu³xai²na² A³ris³tar²kah³lai²na² Mar²kah³lai²na² Jo³su³e²ah³lai²na² nain¹sxā³ Ju³te²a² nū³ka³txi³sain¹na³la². Te²na² so¹lxi³ txai²yā¹nxe³sxā³ Kris²tu³jah¹lai²na² wān³-txa² ā³si³tē³kxi²si¹hain¹jau³su² kō³nxe³ti³ kāi³ain¹kxa² yo³ha² ā³wa²su¹ju³ta² i³hen³txain¹nūn³na³la². Nxe³ha²kxai³ i³nxū²kwai³lxū¹sain¹to³nha²hē³la².

Yxān'ta¹ ti¹na² sxi²je³na² yxau³na¹thi³nai²na² Ju³te²a² nū³kā³txi³sain¹tū³kā³-
txi³su² jah¹lo² ā³xa² ā³hxi²nū¹nūh¹sain¹ju³ta³la³ yū³sai¹nhxai²nxa³hē¹la².

¹² Jā¹nxe³sxā³ E³pa²frah³la² wxa²nū³kā³txi³sain¹nū³nhā²kxai³, Je³su² Kris²-
tu³jah¹la² wa³ka³li³yu³ta³lot³jah¹lo²su² nx²na³la². A²nxe³jah¹la² i³hen³txi³nx²-
ti³nū³na³la². A²nxe³jah¹lai²na² Txa²wā¹sū³na² ha³tin³ti³ ā³nxū²kwai³lxū¹ti³-
nha²sxā³ i³ye³kxi²te³nah¹lxi¹:

—Sū³na² nxe³ti¹. Ko³lo³sē²sa³ nū³kā³txai²na² wxa²ē¹nān¹jau³xa² kan²txi³
yxo²i²sxā³ a³la³kxi²ta³lun²sxā³ sa²yxo²we¹ta³lu²ni² wa³nū³ta³ki²la² wi¹lhin¹-
khai¹nxe² nxe² yxau²xai³lain¹ju³ta³nū³a² ti³hi¹txai¹nhē³li¹. Nxe³nx²ti³to³hxai²-
na²hē³la². ¹³ A²ya³la³tū³ txa²yen³nāu³a¹ jah¹lai²na² wxāin²txi³ Txa²wā¹sū³na²
sa²hau³ko³ti³hi¹txa²lxi³si¹jau³nū³su² kāin² i³ye³kxi², La³o³ti³se²a²thi³nān¹-
tū³kā³txain²txi³ Txa²wā¹sū³na² sa²hau³ko³tain¹si¹jau³nū³su² kāin² i³ye³kxi²,
I³ra²po³li³thi³nān¹tū³kā³txain¹txi³ jā¹nxe², nxe³jah¹lai²la¹wa². ¹⁴ Jā¹nxe³sxā³
Lu²kah³la² hī³ne³kxa² a²hoh³lxah³la² a³lxi²si¹na¹kah³la² i³hen³txi³nx²ti³si¹-
nha²kxai³ Te³ma²sah³la² i³hen³txi³nx²ti³si¹nha²kxai³ nxe³nx²ti³si¹na³la².

¹⁵ Jā¹nxe³sxā³ txai²na¹xai²na² Txa²wā¹sū³na² wē³ha³lxi³nū³kā³txa² i³hen³-
txi³ti³ten³sa³nha²wa². Na¹ha²kxai³ La³o³ti³se²a²thi³nān¹tū³kā³txa² i³hen³txai¹-
na¹ha²kxai³ Nī²fa³ka³lxa² i³hen³txi³na¹ha²kxai³ Kris²tu³jah¹lai²na² wān³txa²
yxo²i²sxā³ yxau²xai³tū³kā³txa² ā³nhai¹tū³ye²tū³kā³txa² ta¹ka³lxi²na² sxi²ha²
ā³yān³ki³nū²ki²sxā³ Txa²wā¹sū³na² hain³jau³xa² i³hain³kain¹ni² Sū³na² wān³-
txa² i³yau¹ū³nyhu¹i² nxe³te²nū³kā³txa² i³hen³txai¹na¹ha²kxai³ si¹na¹wa².
¹⁶ Nxa²ha¹te¹ ta³nxā¹nxai²na² ū³wha²li¹la³kxi¹nx²ta¹jau³xai²na² i²sxā³
wxa²nū³kā³txai²na² a²yen³nāu³a¹ i³yī¹li²sxā³ i³yau¹ū³tain¹yah³lxi³hē¹la².
Yah³lxin¹ka³tū³:

—Ta³lu²na¹xā¹. Yah³lxin¹ka³tū³ La³o³ti³se²a²thi³nān¹tū³kā³txa² i³sa²si¹hā³ū¹-
hain¹yah³lxin¹ka³tū³, nū¹ā¹tū³kā³txa² Kris²tu³jah¹lai²na² wān³txa² yxo²i²sxā³
yxau²xai³te² yen³nāu³a¹ ta³nxā¹nxai²na² i³yī¹li²sxā³ i³yau¹ū³ti³hi¹txain¹yah³-
lxi³hē¹la². Te²yā¹nxe³sxā³ La³o³ti³se²a²thi³nān¹tū³kā³txa² a²ha³teh³nxā³nxa²
nxā³nxā³xa² i³sa²si¹hā³ai¹na¹txā³nxai²na² sa²kxai³lu² i³sa²si¹hā³ū¹nx²tain¹-
tu¹wa². A²nxe³txā³nxū³ai²na² wxa²nū³kā³txa² Kris²tu³jah¹lai²na² wān³txa²
yxo²i²sxā³ yxau²xai³yah³lxin¹te² yen³nāu³a¹ i³yī¹li²sxā³ i³yau¹ū³nha¹jah³lxi³-
hē¹la². ¹⁷ Ar³ki²pah³la² i³ye³kxi²txain¹yah³lxi³hē¹la².

—Txa²wā¹hxi²kan¹jah¹la² a²wa³ka³li³yu³ta² kāi³ju³ta³lo³txa²-
sīn¹tai¹ti²tu³wi¹. A²nxe³ju³ta² kāi³ta³lun²txa²ya³hain¹sī¹nhē³li¹.
Nxe³txain¹yah³lxi³hē¹la².

¹⁸ Txai²na¹xai²na² Pau²lah³lo²na¹xai²na² i³hen³txi³nx²ta¹wa². Wān³txai²li²
ne³ki³san¹jau³xai²li² txa²hxi²kai²na² ū³wha²li¹la³kxi¹nx²ta¹wa². Txai²na²
sxi²ha² kan²thi³na² ū³ti²ki²sai¹nha²kxai³ yxau³na¹wa². Nxe³sa²ju³ta² Txa²wā¹-
sū³na² i³ye³kxi²yah³lxin¹tāu³a¹ txa²ha³lo²a² wi¹lhau³kot³si¹sa²jau³su² i³ye³-
kxi¹jah³lxi³hē¹la². Txa²wā¹sū³na² thāi³ti³la² a³lxi¹nx²ti³ju³ta² ten³sa³nha²wa².
Ta³lu²na¹wa².

1 Tesalonisēses

1 ¹Pau²lah³lo²na¹xai²na² Si²lah³la² Ti³mo²jah³la² nxe³sīn¹sxā³ ū³wha²li¹-
lhxā³ ū³hū²xai³nx²ti³nha¹wa². Wxa²nū³kā³txa² Te³sa³lo²ni³ka²thi³na²
yxau²xai³yah³lxin¹tū³kā³txi³ i³nxai²na² Je³su²jah³la² ā³nū²kxi²sxā³ yxau²-
xai³lyah³lxin¹te² i³nxai²na² ū³wha²li¹lhxā³ ū³hū²xai³nx²ti³nha¹wa². Nxe³nx²-
ti³nha¹te² i³nxai²na² sa²kxai³lu² Txa²wā¹sū³na² a²sa³wi³ha³lxain²txi³ Je³su²
Kris²tu³jah³la² Txa²wā¹hxi²kan¹ta² Si³yxau³jah³lo²su² ha²kxai³ nxe³jah³la²
a²sa³wi³ha³lxain²txi³ yah³lxi¹lxa². Nxe³nx²ti³nha¹ha²kxai³ Txa²wā¹sū³na²
kāin² thāi³ti³la² a³lxin²ti³si¹hi² wxa²nxū²kwai³nāu³a² ā³nhāu²no³txa²lxi³-
si¹hi² nxe³nx²ti³si¹nha¹jau³su² ten³sa²sīn¹nha²wa².

Te³sa³lo²ni³ka²thi³nān¹tū³kā³txa² yxo²i²ain¹jau³su²

²Yxo²i²sxā³ yxau²xai³yah³lxin¹jau³su² Txa²wā¹sū³na² e³kxi²to³si¹na¹wa².
E³kxi²si¹na¹jau³xa²sa¹:

—Sū³na² nxe³ti³si¹lxi¹. Yxo²i²sxā³ yxau²xai³lai¹nha²kxai³ i³sa²nēn¹kxi²nxa²-
si¹na¹wi¹. Nxe³sīn¹to³ha¹wa². ³Yxo²i²yah³lxin¹nhī¹nān¹te²tu³ Sū³na² wān³txa²
wi¹jau³xa² a²nū²a² yxo²ha³kxa¹ i³yau¹ū¹te³lhxā³ o²la³kxah¹lxi¹lxa². Sū³na²
a³lxin²yah³lxin¹jau³su² wi¹lo²la³kxi²yah³lxin¹lxa². Je³su² Kris²tu³jah³la² a³ka³-
nxi²sxā³ wā³li²ju³ta³nū³a² thāi³ti³la² wah³yxah³lxin¹lxa². Nxe³yah³lxin¹kxe³su²
i²sīn¹te²sa¹wa². Txa²wā¹sū³na² e³kxi²sīn¹na¹tāu³a² sa²wa²lho¹xi²sxā³ i²sīn¹-
to³ha¹wa². ⁴Nxe³sxā³ yxo²i²yah³lxin¹nha²kxai³ txa²wā¹tā³xa² yā¹xah³lxin¹lxa².
Txa²wā¹sū³na² a³lxin²ti³ha²kxai³ i²sxā³ ā³yū³so¹nx²ti³sin²ta²wa². Nxe³ju³-
tai²li² i²sīn¹te²sa¹wa². ⁵Sū³na² wān³txa² wi¹jau³xai²li² i³yau¹ū³nx²ti³si¹na¹jau³-
xai³tā² kwa² wān³txi³su² te²sxa³yu²hē³la². Txa²wā¹sū³na² A²yāu³ka³jxah¹la²
a²wān³txain²txi²na³la². Nxe³jau³xai²li² wā³nxin¹jau³su² ha²kxai³ ya²la³tu³jau³-
xai²la¹wa². Yxau³ya³nx²ti³si¹na¹hī¹nai³tā² wain³txi³ o²la³kxi²nūh¹nx²ti³si¹na¹-
ju³ta² i²yah³lxin¹tai¹tu³wa². ⁶Yxau³si¹na¹kxa² yā¹nxe² yxau³yah³lxin¹nha²kxai³
Je³su²jah³la² yxau³hxai²kxai³ jā¹nxe² yxau³yah³lxin¹nha²kxai³ nxe³yah³lxin¹-
tai¹ti²tu³wa². Nxe³sxā³ khāuhx³nyhah¹lxin¹kxan²ti³ wxa²ē¹nāu³ai²na² ka³lih³.
yah³lxin¹tai¹ti²tu³wa². Sū³na² Yāu³ka³jxah¹la² i³ka³li¹ti¹nx²ti³tai¹ti²tu³wa².
⁷Nxe³yah³lxin¹kxa²yu³su² Ma³se³to²na²ko³xa² yxau³te²a² Kre²sa²ko³xa²
yxau³te²a² nxe³sxā³ Je³su²jah³lai²na² wān³txa² yxo²i²ain¹te²nāu³xai²na²
i²kxi¹nx²tain¹ta¹hē¹la². Nxe³ju³tan¹te²kxa³ya³lhu² yxo²i²yah³lxin¹kxa²
yā¹nxe² yxo²i²ain¹nūn³ta¹hē¹la². ⁸Nxe² yxo²i²yah³lxin¹nhī¹nai³tān¹te²tu³
Sū³na² wān³txa² wi¹jau³xa² u²lxi³ ha³tā³nxē³ta¹hē¹la². Ma³se³to²na²ko³xa²
Kre²sa²ko³xa² ya¹nān¹ta³ko³xa² jau¹xai²li² yxo²i²yah³lxin¹kxe³su² ha³tā³-
nxe³ta¹hē¹la². Nxe³jut³su² ha²kxai³ u²lxi³ ai³ain¹kxan²ti³ ā²la² ain³kxain¹ta¹-
hē¹la². I³ye³kxain¹si¹nxa³tā³lxa¹ wxa²wān³txa² ā²la² ain³kxi¹nx²tain¹ta¹hē¹la².

⁹ Jā¹nxe³tū³ka³txai²na² sa²kxai³lu² wā²nxū¹ i³hen³txi³sain¹si¹na²hē³la². Wxā³sxā³ i²nx²ti³nha¹hī¹nai³tān¹jau³xa² i³yau¹ū³sain¹sin¹na²hē³la². Txah³-lxa³kxa³txai²li² Sū³nu²sa²ki³lxo³ka³txai²li² ā³yah³lxi¹nha²kxai³ nxe³sxā³ hā²-wxān³txa³ Txa²wā¹sū³na² Si³yxau³tāu³a² so¹lxi³ ya²la³tū³ te²an²tū³ ka³ten³su² te²an²tū³ sa²yo²we¹jah³lxin¹jau³xai³tā² e³kxi²sain¹si¹na²hē³la². ¹⁰ Jā¹nxe³-ju³kxai³lu² Je³su²jah³la² Sū³na² Tah²si²ha²kxai³ ā¹jah³lai²li² oh³nāu³a¹ a³ka³-nxi²ju³ta³nū³a² wah³nxe³yah³lxin¹ju³ta² i³yau¹ū³sain¹sin¹na²hē³la². Nxe³jah¹-lain²txi³ kxā³nhxi¹nai³tā² txa²wā¹ha³lo²a² yxau³hī¹nai³tā² ya³lu²ha²kxai³ Txa²wā¹sū³na² hi²sen³kxai³lu² ka³ten³su² i³sa²yxau³xi²na²hē³la². Nxe³ju³tan¹-te²kxa³ya³lhu² txa²wā¹ko³nxe³ti³ kái³ki³ju³ta² a²wa³ha² so¹kxi²nē³na²hē³la². So¹kxi²nē³lha²kxai³ Sū³na² ko³nxe³ti³ i³yī¹li²nē³ju³ta³nū³a² wxa²wa²su¹kxi²-nē³tu¹wa². Jā¹nxe³ju³kxai³lu² ul²yxau³tū³ka³txai²na² sa²kxai³lu² jau¹xai²na² i³hen³txai¹yah³lxin¹jau³xa² i³yau¹ū³sain¹sin¹na²hē³la².

Te³sa³lo²ni³ka²thī³na² Pau²lah³la² o²la³kxi²jau³su²

2 ¹ Jā¹nxe³ju³kxai³la¹ wxā³si¹na¹hī¹nai³tā² i³tih³nxe³nx²ti³si¹na¹tai¹ti²-tu³wa². Kwa²wān³ti³su² i³tih³nxe³nx²ti³si¹nxa³tai¹ti²tu³wa². Nxe³sxā³ain³kxi²sah¹lxi³nhī¹nha²kxai³ sa²yo²wet¹sah¹lxi³nhī¹nhe³la². ² A²kxā³nxa² Fi³li³po²thī³na² ai³si¹na¹ti³ai¹ti²tu³wa². Nxe³hī¹nai³tān¹tū³ Sū³na² wān³txa²wi¹jau³xa² i³yau¹ū³ain¹si¹na¹hē³la². Nxe³tāu³ān²tū³ta¹ Sū³na² wān³txa²kxai³lu² e²nai¹nha²kxai³ ye³khāu³lxa³ti³sain¹sin¹na²hē³la². Hā²wxān³txa³ ā³waix³-tū²la² wxā³si¹na¹tai¹ti²tu³wa². Wxā³si¹na¹ka³tū³ Sū³na² wān³txain²txi³ ya³-lo³txi²sxā³ i³yau¹ū³nx²ti³si¹na¹tai¹ti²tu³wa². Sū³na² wān³txa² e²nain¹te²a² wa³ka³ti³lot³sain¹sin¹kxan²ti³ Txa²wā¹sū³nu²kxai³lu² i³ya³lo³ti²te²lot³sa²si¹-nha²kxai³ Sū³na² wān³txa²kxai³lu² i³yau¹ū³nx²ti³si¹na¹tai¹ti²tu³wa². ³ i³yau¹ū³nx²ti³si¹na¹hī¹nai³tā² wān³txa² wain³jau³xa² ā³na¹sxā³ ā³waix³si¹yah³-lxin¹jau³su² kái³ū¹nx²ti³si¹nxa³ha²kxai³ ko³nxe³ti³ kái³si¹yah³lxin¹jau³su² kái³ū¹nx²ti³si¹nxa³ha²kxai³ ā³ke³tū¹si¹yah³lxin¹jau³su² kái³ū¹nx²ti³si¹-nxa³ha²kxai³ nxe³nx²ti³si¹na¹tai¹ti²tu³wa². ⁴ Nxe³yān¹ta¹ kā³nxai³kai³lu² Txa²-wā¹sū³na² hi²sen³su² i²sxā³ sa²so¹sa²sin¹te³nah¹lxi¹:

—Wxāi²na² txa²wān³txa² wi¹jau³xa² i³yau¹ū³sih¹nx²tai¹na¹jau³su² i³sa²si¹-hā³nx²ta¹tu¹wi¹. Sain¹si¹nha²kxai³ Sū³na² wān³txa² so¹lxi³ i³yau¹ū³nx²ti³si¹-na¹tai¹ti²tu³wa². Txa²wā¹sū³na² wi¹li²sa²sin¹ju³ta² so¹lxi³ ten³sa²si¹nha²kxai³ a²nū²a² so¹lxi³ kwa² i³wi¹lxo³kxi²sain¹sin¹ju³ta³la³ ten³sa²si¹nxa³ha²kxai³ si¹-na¹hē³la², Txa²wā¹sū³na² hi²sen³su² txa²wā¹ē¹nāu³ai²nān¹jau³xa² i³ye³sxā³ i³sai¹ki³sxa³jau³xa² a³la³kxi²nē³lha²kxai³la². ⁵ Kwa²hāi¹nxe² wi¹le¹nx²ti³si¹-nxa³kxe³su² nxe³sin¹nxa³tai¹ti²tu³wa². Te²ya¹nxe³sxā³ i³yau¹ū³nx²ti³si¹na¹-kxa² yo³ha² ten³sin¹nxa³tai¹ti²tu³wa². Jā¹nxe³nha¹jau³xai²na² yxo²ha³kxai¹ Txa²wā¹sū³na² i²sain¹sin¹nha²wa², i³ki³ha¹kxi¹nx²ti³si¹na¹kxa²yan²ti³sa². ⁶ Jā¹nxe³jut³su² wxa²nū³ka³txai²la³ ta³nxaxa² a²nū²a² ā³su² ta³nxaxa² kwa² sa²-nēn¹ki²sah¹lxi³nhī¹ju³ta² a²nū²a² ten³sa²sin¹nxa³tai¹ti²tu³wa². Kris²tu³jah³la² i³sa²si¹hā³sa²sin¹tai¹ti²tu³wa². Nxe³ha²kxai³ yxo²xūn³jau³xa² hxi²kan¹txi³ e³kxi¹nx²ti³si¹nhī³na¹wa². Yxān¹ta¹ ten³sa²sin¹nxa³hē¹la². ⁷ Sa²sin¹nxa³ha²-kxai³ txu¹ha² a²wē³sa³khai³xa² a³lxi²sxā³ wi¹wi¹nxe³ sa²hau³ko³kxa² a²su³su³-yau³xa² ū³hū¹te²ju²hē³la². Nxe³kxa²ya¹nxe³sxā³ wi¹wi¹nxe³ thāi³ti³la² Sū³na² wān³txai²na² i³yau¹ū³nx²ti³si¹na¹hē³la². ⁸ A³lxi²khai¹nxe³nx²ti³si¹na¹wa². Nxe³ha²kxai³ Sū³na² wān³txa² wi¹jau³xa² i³yau¹ū³nx²ti³si¹na¹tai¹ti²tu³wa².

Ya³lu²ye¹nx²ti³si¹na¹kxan²ti³ ā³nx²ti³si¹nh¹ixān²nxa³wa². ⁹Txa²wā³tā³nāu³-xāi³. Wxa²nū³kā³txa² he¹ya³nx²ti³si¹na¹ju³ta³i²tā² ain³kxi¹xi¹nha¹jah³lxi³hē¹la². Nxe³sxā³ Sū³na² wān³txa² wi¹jau³xa² i³yau¹ū¹nx²ti³te³lhxā³ wxā³si¹na¹ta¹-ti²tu³wa². Nxe³si¹na¹ka³tu³ta¹ a³lan²ta² yxo²ha³kxa¹ ka³nxah³ta² yxo²ha³-kxa¹ wa³ka³li³yu³khai³xa² nū³kxūn³txi³ wa³kon³si¹na¹ta¹ti²tu³wa², yen³kxa² wa²nhū²hxa²t³sah¹lxi³nhīn¹kxa²yan³txi³sa².

¹⁰Sū³na² ye³na² ko³nxe³ti³ o²la³kxi²si¹nxa³ha²kxai³ wxa²ye³na² yxo²-i²yah³lxin¹tū³kā³txai²nān¹ta² ye³na² ko³nxe³ti³ o²la³kxi²si¹nxa³ha²kxai³ si¹na¹ta¹ti²tu³wa². Hxi²kan¹sxā³ wain³ju³ta² so¹lxi³ o²la³kxi²nha¹ta¹ti²-tu³wa². Ko³nxe³te²lot³sain¹si¹ju³ta³la³ yū²nxa³ta¹ti²tu³wa². Ju¹ta¹i²li² Txa²wā¹sū³na² i²sa²nūn³si¹nha²wa². ¹¹A²wi³nu²su² a²wāi³lxi³khai³xa² wi¹li³tih³nxe² i³nxū²kwai³lxū¹txi² nxe³ūh¹te²ju²hē³la². Nxe³kxa²yā¹nxe³-sxā³ Sū³na² wān³txa² wi¹jau³xa² i³tih³nxe³nx²ti³ha²kxai³ i³nxū²kwai³lxū¹-jau³su² i³ye³kxi¹nx²ti³ha²kxai³ wān³txa² yxo²ha³kxa¹ sa²hxi²kāu²lxa³ki²la² i³yau¹ū¹nx²ti³ha²kxai³ nxe³jau³xai²na² whāi²na¹ nxe³si¹na¹ta¹ti²tu³wa². ¹²i³tih³nxe³nx²ti³si¹na¹te³nah¹lxi¹:

—Txa²wā¹sū³na² wān³txa² sa²yxo²we¹jah³lxi³si¹nhē³li¹. Nxe³nha¹jau³su² i³ya³lo³txa²lxi³to³nha¹ha²kxai³ i³tih³nxe³nx²ti³si¹na¹ta¹ti²tu³wa². Nxe³nha¹-jau³xai²li² we¹jah³lxin¹kxai²nān¹tū³ yxau²xai³lyah²lxin¹kxe³su² Txa²wā¹sū³na² i³ka²li¹jah³lxin¹tu¹wa². Nxe³kxa²yu³su² kxān³nāu³a¹ wxi²kin³ti²ton³sxā³ i³hxi²kat¹sxā³ ā³wa³kxēn³to³te³nū³nh¹na¹ ka²li¹txa²lxi³sxā³ Sū³na² ha³lo²a² yxau³kxah¹lxin¹tu¹wa².

¹³Sū³na² wān³txa² wi¹jau³xa² i³yau¹ū¹nx²ti³si¹na¹hī¹nai³tā² nxe²e³kah¹-lxin¹te³nah¹lxi¹:

—Jau¹xai²na² a²nū²a² wān³txi³sxa³wi¹. Sū³na² wān³txi³khai³xai²la¹wi¹. Yxo²i²nha¹nha¹. Nxe²e³kxah¹lxin¹jau³su² ha²kxai³ Sū³na² sa²nēn¹kxi²to³-nha¹hē³la². Jau¹xai²na² yxo²i²yah³lxi¹nhī¹nān¹te²tu³ wxa²ē¹nāu³ai²na² nū³-kxūn³txi³ sa²hau³ko³txa²lxi³na³la². ¹⁴⁻¹⁵Txa²wā³tā³nāu³xāi³. Wxa²nū³kā³txa² ha³tih³xa² hxi²ka² Te³sa³lo²ni³ka²thi³na² yxau³te² i³nxa² khāuh³lxa³ti³nx²-tain¹ta¹ti²tu³wa². Te²u¹jā¹nxe³sxā³ ha³la³je¹nhī¹nai³kxai³ Ju¹te²an¹ko³xan¹-tū³kā³txai²na² wā²nxūh¹lxi³sxā³ yxo²i²tū³kā³txa² khāuh³x³nhyain¹ta¹ti²-tu³wa². Nxe³tū³kā³txa² ko³nxe³ti³ kāi³ain¹ta¹ti²tu³wa². Nxe³tū³kā³txai²na² hi²sen³kxai³lu² kān³kxai³ Sū³na² wān³txa² i³hen³txi³tū³kā³txai²tā² su²lhā³-ai¹ni² Je³su²jah³lai²na² Txa²wā¹hxi²kan¹ta² Si³yxau³jah¹lai²na² su²lhā³i² nxain¹ta¹ti²tu³wa². Te²yā¹nxūn³sxā³ tū³kā³txain²txi³ khāuh³lxa³thit³sain¹-si¹nūn³na²hē³la². Sū³na² wān³txa² sa²yxo²we¹ta¹nxa³tū³kā³txai²lē¹. Hāi¹sxā³ a²nū²a² a²yxo²ha³kxa¹ a²ko³ko³nū³kā³txai²la¹wa². ¹⁶Jā¹nxain¹kxa²yu³su² Ju¹-te²a² nū³kā³txi³sxa³te²a² i²li¹te²a¹ Sū³na² wān³txa² wi¹jau³xa² ain³kxi²sain¹-si¹n³sxā³ ko³nxe³ti³ kāi³ain¹kxa²yo³ha² ā³wa²su¹tū¹hain¹te³na¹ ko¹ko¹nū³kā³-txa² hi²sen³kxai³lu² ā³nhxi²kat¹sa²si¹nxa³kxe³su² o²la³kxi²sai³nain¹na²hē³la². Nxe³ju³tan¹te²kxa³ya³lhu² ko³nxe³ti³ kāi³ain¹ju³ta² ā²la² kāi²non³na³la². Nxe³-ju³tan¹te²kxa³yan³tū³ti¹ Txa²wā¹sū³na² kāin²xan³txi²na³la². Ye³khāuh³lxa³-tain¹ju³ta³nū³a² ā²la² kāi²non³sxā³ yū³ain¹tu¹wa².

Pau²lah³la² Te³sa³lo²ni³ka²thi³nān¹tū³kā³txa² i²xi²lxun¹jau³su²

¹⁷Txa²wā³tā³nāu³xāi³. Kxān³su² ā³sxā³ wai³ta²lxi³si¹na¹kxan²ti³ āh¹-i²xi²ti³ten³khai¹nxe³nx²ti³si¹na¹hē¹la². Ne³kan¹ti³hex¹sa²si¹nxa³hē¹la².

Ul²yxau¹si¹na¹kxan²ti³ ne³wā²nxa²lxi³si¹nxa³hē¹la². Nxe³si¹nxa³ha²kxai³ wa³li²si¹na¹ju³ta³nū³a² ne³wa³kon³nha²si¹na¹hē³la². ¹⁸i²xi²ti³ten³khai¹nxe³-nx²ti³si¹na¹hē¹la², txai²na¹xai²na² Pau²lah³lo²na¹xai²na²sa³. Yxān¹ta¹ Sa³ta³-na²jah¹la² hxi²kat¹sa²sin¹to³hxa³hē¹la². ¹⁹⁻²⁰Nxe³kxan²ti³ a²yan¹nāu³a¹ Je³-su²jah³lai²na² wān³txa² nū³kxūn³txi³ sa²yo²we¹ta² yxau²xai³lyah³lxin¹ju³ta² yxo²i²nx²ta¹nha²wa². Nxe³ha²kxai³ Je³su²jah³la² Txa²wā¹hxi²kan¹jah¹la² a³ka³nx²i²tāu³a¹ ka²li²txi³sah¹lxi³nhin¹tu¹wa². Nxe³ha²kxai³ Je³su²jah³la² e³kxi²sain¹sin¹tu¹wa². E³kxi²sain¹sin¹te³nah¹lxi¹:

—Wain³txi³ o²la³kxi²yah³lxin¹tai¹ti²tu³wi¹. Txa²wān³txa² wi¹jau³xa² a²nū²a² yxo²ha³kxa¹ i³hen³txain¹yah³lxin¹tai¹ti²tu³wi¹. Nxe³sain¹sin¹tu¹wa². Jā¹nxe³ju³kxai³lu² sa²yo²we¹jah³lxi¹nha²kxai³ yxo²kāin²txi³ i³hen³txain¹si¹-na¹wa². Ka²li²txi³khai³sah¹lxi³nhil¹xa².

3 ¹Nxe³nxa²ha¹te¹:

—Ha³ta³nxe³nyha¹lxi³te²sin¹ji¹xā¹. Nxe³nx²ta¹ta¹ yah²lxa²nha²kxai³la¹ Ti³mo²jah³la² sa²si¹hā³ain¹si¹na¹hē³la². Nxe³si¹na¹nū²la² A³te²nas²thi³na² yxau³sxā³ wah³nxain¹si¹na¹hē³la². ²A²nxe³jah¹lai²li² Ti³mo²jah¹lai²li² Je³-su²jah³lai²na² wān³txa² yxo²i²jah¹lo²su² ha²kxai³ ā³si³te³kxi²sa²sxā³ wa³-kon³ya³sa²jah¹lo²su² ha²kxai³ txai²yā¹nxe³sxā³ Sū³na² wān³txa² wi¹jau³xa² i³yau¹ū¹jah¹lai²la¹wa². A²nxe³jah¹la²kxai³la¹ i³nxū²kwai³lxū¹nxa²lxi³te³lhxā³ ū³sa²si¹hā³si¹na¹hē³la². i³nxū²kwai³lxū¹nxa²lxi³kxai³nān²ty³ ā²la² kāi²non³-sxā³ Je³su²jah³lai²na² wān³txa² yxo²i²yah³lxin¹tu¹wa². ³Nxe³sxā³ khāuh³-lxa³thin¹sxā³ ai³yah³lxin¹ju³tai³tā² Txa²wā¹sū³na² a²ten³jau³su² na³la². Nxe³-jut³su² ha²kxai³ Je³su²jah³lai²na² wān³txa² i³wā³wā³ta³kxah¹lxi³txa³hē¹la². Nxe³ju³tai²na² ā²la² a³la³kxi²yah³lxi³te²si¹lxa². ⁴Jā¹nxe³ju³ta² wxa²yu³ta² yxau³ya³nx²ti³si¹na¹hi¹nai³tā² nxe³nx²ti³si¹na¹te³nah¹lxi¹:

—Khāuh³nxē³lain¹ju³ta³nū³a² kāin² yū³nē³lha³tai¹. Nxe³nx²ti³si¹na¹-tai¹ti²tu³wa². Nxe³nha¹te³na¹ ya²la³ty³ wxā³sin¹tai¹ti²tu³wa². ⁵Nxe³nū²la² wah³nxa² hxi²tha³nha¹ha²kxai³ Sū³na² wān³txa² kan²txi³ sa²yo²we¹tain¹-te²nha²ku² Sa³ta³na²jah¹lai²na² sa²kxai³lu² i³hxi²tha³tai¹nha²kxai³ sa²yo²-ā³ain¹te²nha²ku² kwa²i³yau¹ū¹ai¹na¹te²nha²ku² nxa¹jau³su² Ti³mo²jah³la² sa²si¹hā³si¹na¹tai¹ti²tu³wa².

⁶Nxe³nū²la² Ti³mo²jah³la²kxai³lu² i³xi²sxā³ i³hen³txi³sa²si¹nha²kxai³ ka³li³-sa²sin¹nha²wa². Sū³na² wān³txa² yxo²i²khai¹yxah³lxi¹nha²kxai³ a³lxi²waun¹-nyha¹lxi¹nha²kxai³ wā³li²si¹sah¹lxin¹sin¹jau³su² ten³khai¹yxah³lxi¹nha²kxai³ nxe³sah¹lxi³nhī¹nha²kxai³ wxa²ē¹nāu³ai²na² ain³sxā³ ain³kxi²xi¹nx²ti³to³-tāu³a² i³ka³li³kxah¹lxi³to³hi¹nha²kxai³ nxe³sxā³ ka³lih³khai¹sa²sin¹nha²wa². Te²yā¹nxe³sxā³ i²nx²ti³si¹na¹ju³ta² ten³khai¹sa²nūn³sin¹nha²wa². ⁷Txa²wā³tā³nāu³xāi³. Sū³na² wān³txa² kan²txi³ yxo²i²yah³lxi¹nha²kxai³ i³nxū²-kwai³lxū¹khai¹sah¹lxi³nhī¹nhē¹la². Khāuh³lxa³ti³khai¹sain¹sin¹kxan²ti³ ka²li²txi²sah¹lxi³nhī¹nhē¹la². ⁸Sū³na² wān³txa² nū³kxūn³txi³ sa²yo²we¹-jah³lxi¹nha²kxai³ i³nxū²kwai³lxū¹khai¹nha²sxā³ yxau²xai³si¹na¹wa². ⁹Nxe³ha²kxai³ wxa²ha³tā³nxān¹jau³xai²na² ain³kxi²si¹na¹ha²kxai³ ka²li²-txi²sah¹lxi³nhī¹nhē¹la². Nxe³sxā³ i³hen³txi³sain¹si¹nha²kxai³ Txa²wā¹sū³na² sa²nēn¹kxi²khai¹si¹na¹wa². ¹⁰Ka³nxah³ta² i³hen³txi² a³lan²ta² i³hen³txi² to³si¹na¹wa².

—Sū³nāi³. Te³sa³lo²ni³ka²thi³nān¹tū³ka³txa² āh¹i²ti³ten³khai¹sa²-sin¹nhai¹. Wā³li²si¹na¹ju³ta² i³hxi²kat¹sa²sān²si¹nhē³li¹. Wxa²wān³txa²

yxō²i²ain¹na²hē³li¹. Jā¹nxain¹sxā³ yxō²i²wa³to³hi²si¹hai¹nha¹jau³su² ten³sa²-sīn¹nha¹. Wxa²wān³txa² taut³ton³jau³xai²na² wā³ko³nxā³te²tu³ wā³li²sxā³ i³hen³txain¹si¹na¹jau³nū³su² ten³sa²sīn¹nha¹. Nxe³yah³lxi³sīn¹to³ha¹wa².

¹¹ Jā¹nxe³ju³ta² Txa²wā¹sū³na² Si³yxau³jah¹la² hi²sen³kxai³lu² Je³su²jah³la² Txa²wā¹hxi²kan¹jah¹lo²kxai³lu² nxe³ya³sxā³ wā³li²nha¹ju³ta²nū³a² sa²hau³kot³-sa²sīn¹ju³ta²nū³a² ten³sa²sīn¹nha²wa². ¹² A³lxi²waun¹nyhah¹lxin¹ju³ta² ā²la² kāi²non³ju³ta² ten³sa²sīn¹ha²kxai³ a²nū²a² yxō²ha³kxa¹ a³lxi²nyhu¹si¹nx²ta¹-jau³su² ten³sa²si¹nha²kxai³ a³lxi²nx²ti³si¹na¹kxa² yā¹nxe² a³lxi²waun¹nha¹jah³-lxi³sxā³ nxe³si¹nx²ta¹jau³su² Sū³na² e³kxi²sīn¹to³ha¹wa². ¹³ Jā¹nxe³nx²ti³jut³su² ha²kxai³ Txa²wā¹sū³na² hi²sen³kxai³lu² i³nxū²kwai³lxū¹txi³nx²ti³tu¹wa². Hā²-wxān³txa³nū² kxā³nāu³a¹ Je³su²jah³la² Txa²wā¹hxi²kan¹ta² Si³yxau³jah¹la² wxa²kan³sxā³ wā³li²tu¹wa². Wā³li²kxai³nān²tu³ a²sa²wi³ha³lxi³nāu³xā² yxō²-i²te²nāu³xai²na² ā²si³i³te³la³kxain¹tu¹wa². Nxain¹kxai³nān²tu³ Txa²wā¹sū³na² Si³yxau³jah¹la² Txa²wā¹wi³nu²su² ha²kxai³ nxe²te²a² yen³nāu³a¹ wain³te²lo³-je¹nx²ti³ha²kxai³ wi¹lhin¹te²lo³je¹nx²ti³ha²kxai³ nxe³ye¹nx²ti³tu¹wa².

Txa²wā¹sū³na² i³ka³li³kxi²sxā³ yxau²xai³ki³jau³su²

4 ¹ Txa²wā¹tā³nāu³xāi³. Txa²wā¹sū³na² i³ka³li³kxi²sxā³ yxau³sxā³ kāi³yah³-lxin¹ju³ta² ā²la² i³yau¹ū¹nx²ti³nha¹ta¹ti²tu³wa². Je³su²jah³la² Txa²wā¹-hxi²kan¹jah¹la² i³yau¹ū¹sa²sīn¹jau³xā² jau³xain²txi³ i³yau¹ū¹nx²ti³nha¹ta¹ti²-tu³wa². Sa²yxō²we¹jah³lxin¹kaix³ jā¹nxe³sxā³ ā²la² nū³kxūn³txi³ sa²yxō²we¹ta² wa³to³hi²jah³lxi³hē¹la². Thāi³ti³la² e³kxi²nx²ti³si¹na¹wa². ² Nxe³jau³xai²li² Je³su²jah³la² Txa²wā¹hxi²kan¹jah¹la² i³tih³nxe³jau³xain²txi³ i³yau¹ū¹nx²ti³-nha¹ta¹ti²tu³wa². ³ A²nxe³jau³xai²na² Txa²wā¹sū³na² a²ten³jau³xai²la¹wa². Nxe³te³nah¹lxi¹:

—Txa²wān³txa² yxō²ha³kxa¹ wi¹li²nha²sxā³ sa²yxō²we¹thxa³jah¹lxi³hē¹li¹. Ko³nxe³thin¹sxā³ ū³whīn¹ta³kxi²nyhu¹ah³lxin¹ju³ta² ā²na¹hxa³jah¹lxi³hē¹li¹. Nxe³nx²tain¹na³la². ⁴ Wxa²ē¹nāu³ai²na² wi¹lhin¹sxā³ wā³nxūh¹hain³nha¹jah³-lxi³hē¹la². Yah³lxin¹kxai³nān²tu³ txu¹su² tā³nxā² in³txi³su² tā³nxā² ko³nxe³-thin¹sxā³ o²la³kxi²yah²lxan³tho³la². Nxe³ha²kxai³ a²nū²ai²na² sa²kxai³lu² txu¹su² tā³nxā² in³txi³su² tā³nxā² so¹yhu¹sxā³ tē³khaix¹yhu¹te²a² so¹lxi³ ū³whīn¹ti³kxai³nān²tu³ wai³nhī³nx²na³la². Yxān¹ta¹ a²nū²a² ā²xā² ū³whīn¹ti³-kxai³nān²tu³ ko³nxe³ti³ kāi³hī³nx²na³la². Te²yā¹nxe³sxā³ in³txai²li² txu¹txa²-jah¹lai²li² txu¹ha² ā³xā³ka³lxa² ū³whīn¹ti³kxai³nān²tu³ wai³nhī³nx²nxā³wa². Ko³nxe³ti³ kāi³hī³nx²na³la². ⁵ Nxe³ju³ta²li² Ju³te²a² nū³ka³txi³sxa³te²nāu³xā² ko³nxe³thin¹sxā³ o²la³kxi²nyhu¹ain¹te²ju²hē³la², Txa²wā¹sū³na² wān³txa²i²ai¹-nxa³ha²kxai³la². ⁶ A²nxe³ju³ta²li² Txa²wā¹sū³na² yxō²kwī¹kxi²ju³ta²la¹wa². ⁷ Te²yā¹nxe³ju³ta² a²nū²a² ā²xā² ā²ke²tū¹sxā³ a²sxe²xā² ū³whīn¹ti³yah³lxi³txa³-hē¹la². Yxān¹ta¹ nxe³yah³lxin¹kxai²lē¹. Txa²wā¹sū³na² hxi²ki³kxai³lu² i³wait¹-sxā³ i³khāuh³nxe³nx²ti³tu¹wa². Nxe³jau³xai²li² Sū³na² wān³txi³su² ha²kxai³ e³lai²na¹ e³kxi²nx²ti³sīn¹to³ha¹hē³la². ⁸ Jā¹nxe³jut³su² txa²wā¹ē¹nāu³ai²na² ko³nxe³ti³ o²la³kxi²si¹ki³jau³su² i³kaix¹so¹nē³lxa³ta¹ti²tu³wa², Txa²wā¹sū³-na²sa³. Yxān¹ta¹ Txa²wā¹sū³na² sa²wi³ha³lxa² yā¹nxe² o²la³kxi²si¹ki³jau³su² nxe³nē³lain¹ta¹ti²tu³wa². ⁹ Nxe³jau³xai²li² e³kxi²nx²ta¹jau³xai²na² i²li³te²a² en²sxā³ sa²yxō²ā³yah³lxin¹kxai³nān²tu³ hai³txi³ kwa²wān³txi³khai³su² en²sxā³ sa²yxō²ā³yah³lxi³hī³nx²nxā³lxa². Txa²wā¹sū³na² wān³txi³khai³su² en²sxā³ sa²yxō²ā³yah³lxi³hī³nx²lxa². Nxe³kxa²yu³su² Txa²wā¹sū³na² Yāu³ka³jxah¹la²

nxū²kwai³yxau³nx²ti³jah¹la² en²sxā³ sa²yo²a³yah³lxi³hī³nxa¹lxa². Nxe³jut³su² Txa²wā³sū³na² hi²sen³kxai³lu² A²yāu³ka³jxah¹la² ū³hū³nx²ti³jah¹lai²la¹wa².

⁹Nxa²ha¹te¹ yxo²i²yah³lxin¹te² i³nxa² a³lxi²waun¹nyhah¹lxin¹ju³ta² a³la³-kxi²yah³lxi¹lxa². Txa²wā³sū³na² hi²sen³kxai³lu² jau¹xain²txi³ ā²la² i³yau¹-ū¹nx²ti³tai¹ti²tu³wa². ¹⁰Txa²wā³tā³nāu³xāi³. Yxo²i²tū³kā³txa² Ma³se³to²-na²ko³xan¹te²a² hāi¹nxe³ti³xa¹ a³lxi²nū¹hain¹yah³lxi³ta¹hi¹nhē¹la². Ī³a³lxi²kāin³non³tain¹yah³lxi³hē¹la². Thāi³ti³la² e³kxi¹nx²ti³si¹na¹wa². ¹¹Ha³nxe³h³-lxa³ti³nha²sxā³ yxau³ya³nyhu¹ah³lxi³txa³hē¹la². Jā¹nxe³sxā³ a²nū²a² ā³xa²a²wa³ka³li³yu³ta² wxa²wxai³kxi²yhu¹ah³lxi³txa³hē¹la². Wi¹yxau³yah³lxin¹-ju³ta² a²yen³kxa² wā²nxū^hlxi³ wa³kon³sxā³ so¹jah³lxi³hē¹la². Nxe³jau³xa²whāi²na¹ kwa³na³nxa²lxa¹jau³xai³txa³lxi²na¹la². Wi¹wi¹nxe² ān³ten³jah¹lxi³-sxā³ kāi³jah³lxi³hē¹la². ¹²Jā¹nxe³sxā³ nxe³yah³lxin¹kxai²nān²tu³ Txa²wā³-sū³na² wān³txa² yxo²i²xa³te²a² sa²nēn¹ki¹nx²tain¹tu¹wa². Nxe³nx²tai¹nha²-kxai³ wxa²yen³kxa² hxa³n³kxi¹nx²ti³xa³lho³la².

Txa²wā³hxi²kan¹ta² Si³yxau³jah¹la² a³ka³nxi²sxā³ wā³li²jau³su²

¹³Txa²wā³tā³nāu³xāi³. Wān³txa² tah²yau³xa² i³tih³nxe³nx²ti³si¹na¹tu¹wa². A²nū²a² Je³su²jah³lai²na² wān³txa² yxo²i²te²ki³nāu¹xai²na² ya³lu²ki³ju³ta² i³yau¹ū¹nx²ti³si¹na¹tu¹wa². Nxe³ju³ta²sa¹ ya³lu²ki³kxai²nān²tu³ kāin² āin²-ti³yah³lxi³txa³hē¹la². A²nū²ai²li² Je³su²jah³lai²na² wān³txa² yxo²i²xa³te²su²te²a² Je³su²jah³lai²li² a³ka³nxi²ju³ta³nū³a² wah³nxai¹nx³ha²kxai³ kāin²i³āin²ta³kxi²nha²ha²kxai³ nxe³hī³nx²na³la². Ta¹wxāi²na² ti³he¹yxah³lxan³-tho³la². ¹⁴Nxe³ha²kxai³ kā³nhxi¹nai³kxai³ Je³su²jah³la² ya³lu²ta¹hxai²ti³-ai¹ti²tu³wa². Nxe³to³ta¹ a²nū²khai³su² ka³ten³su² i³sa²yxau³xi²ta¹hxai²-ti³ai¹ti²tu³wa². Jau¹xai²na² ya²la³tu³ yxo²i²ki³tā³la². Jā¹nxe³kxe³hū³nxe² yxo²i²sxā³ ya²lun¹ti³tū³kā³txai²na² yxo²ha³kxa¹ Txa²wā³sū³na² ka³ten³su²tē³xi²tu¹wa², Je³s u²jah³la² a³ka³nxi²tāu³a²sa³. Jau¹xai²li² hxi²kan¹txi³ yxo²i²nūn³ki³tā³la².

¹⁵Nxe³hī¹na¹ a³ka³nxi²tāu³ Sū³na² wān³txa² yxo²i²sxā³ ya²lun¹ti³tū³kā³-txa² txa²nū² a²nū²khai³su² tē³sxā³ i³ka³ten³su² ti³hit¹sxā³ a³ka³nxi²tu¹wa². Txai²na¹xai²na¹ ka³ten³su² yxau³te²ki³nāu¹xai²na² ā³sxā³ ne³ka³ta²nē³lain¹-tu¹wa². A²nxe³jau³xai²na² Txa²wā³sū³na² wān³txi³khai³xai²la¹wa². ¹⁶Jā¹nxe³-ju³kxai³lu² Txa²wā³hxi²kan¹ta² Si³yxau³jah¹la² kāin² i³kaix¹sxā³ a³ka³nxi²oh³xan¹jah¹la² a²hxi²kan¹te²su²te²a² kāin² wxa¹ni² Txa²wā³sū³na² wāi²lhū³-ka³txa² wxa²no²la³kxi² nxe³sxā³ a³ka³nxi²tu¹wa². Je³su²jah³lai²na² wān³txa² yxo²i²sxā³ ya²lun¹ti³tū³kā³txa² ka³ten³su² i³sa²yxau³sxā³ ka³la³nū¹hain¹-sān²tu¹wa². ¹⁷Nxe³hī¹na¹ txa²wā³ki³nāu¹xai²na² yxo²i²ki³tū³kā³txi³ki³nāu¹-xai²na² yuh³xan¹ko³xa² ka³ten³su² yxau³tū³kā³txi³ki³nāu¹xai²na² sa²so¹xi²-nē³lha²kxai³ i³ka³la³si¹nhē³tu¹wa². Nxe³ti³kxai³lu² oh³sī³nāu³a¹ yxo²i²sxā³ ya²lun¹ti³tū³kā³txai²na² kwēn¹ta¹ a²nū²khai³su² ka³ten³su² i³sa²yxau³sxā³ ka³la³nū¹hain¹tū³kā³txai²na² Txa²wā³hxi²kan¹ta² Si³yxau³jah¹la² kwēn¹ta² a³ka³nxi²ya³hain¹tū³kā³txai²na² i³ha¹txain¹ki³tu¹wa². Nxe³ki³si¹nān¹te²tu³ Txa²wā³hxi²kan¹ta² Si³yxau³jah¹la² yxau³xai³la³kxi²ki³tu¹wa². Ā³sxā³ yxau³-xai³ti³hex¹ki³sxa³lho³la². ¹⁸Nxe³ju³tai²li² wān³txi³khai³xai²la¹wa². Ki³han³-nxa³wa². Nxe³jut³su² i³nxū²kwai³lxū¹nyhu¹te²lhxā³ i³yau¹ū³nha¹jah³lxi³hē¹la². Je³su²jah³la² wān³txa² yxo²i²te²na² ya³lu²ju³ta² i³āin²txi¹nx²ti³kxa²yan³-txi³su² jau¹xai²na² i³yau¹ū¹jah³lxi³hē¹la².

Txa²wā¹hxi²kan¹ta² Si³yxau³jah¹la² wā³li²ju³ta³nū³a² i³yau¹ū³nē³jau³su²

5 ¹Txa²wā³tā³nāu³xāi³. Txa²wā¹hxi²kan¹ta² Si³yxau³jah¹la² wxā³ju³ta²-nū³su² jau³su² ā²la² i³ye³kxi¹nx²ti³sī¹na¹ten¹tu³wa². Nxe³ha²kxai³ i³ka³-la³ki³txi³wa³ka² ū³wha²li¹la³kxi¹nx²ti³sī¹nxa³lho³la². Wa³su¹txi³ wxā³ha²-kxai³ ū³wha²li¹la³kxi¹nx²ti³sī¹nxa³lho³la². ²Nxe³jut³su² a²nū²ai²li² yen³kxa²kai³kxi²te²la³ wxā³kxai²nān²tu³ wa³su¹txi³ wxā³te²ju²hē³la². Nxe³kxa² yā¹-nxe³te²hū³nxe² Txa²wā¹hxi²kan¹ta² Si³yxau³jah¹la² wa³su³txi³ wxā³tu¹wa². Ka³nxah³ti³na² ta³nxa² a³lan²tāu³ai²la² ta³nxa² wa³su³txi³ wxā³tu¹wa². Nxe³-jut³su² ha²kxai³ wi¹li²jah¹lxi³hē¹la². A²nxe³jau³xai²na² ha³kxa¹ ā²la² i²yah³-lxin¹jau³su² te²jai¹ti²tu³wa². Ne³wān²yah³lxi³txa³hē¹la². ³Nxe³ha²kxai³ a²nū²a² yxo²i²xa²te²a² e³ain¹jau³nū³a² e³ain¹te³nah¹lxi¹:

—Yen³kxa² ha³kxa¹ wa³su²wa³su¹nain¹na³li¹. Ha³lo²a² wi¹lhāu²non³na³li¹. Ai¹nhī¹na¹ ha³lo²a² ko³ju³ta³la³ wxā³yain¹tu¹wa². Txa²wā¹sū³na² wa³su³txi³ wxā³tāu³a² ko³nxe³ti³ i³yī¹lain¹tu¹wa². Nxain¹kxai²nān²tu³ hxi²kan¹txi³ i³hāi³-ai¹nxa³lho³la². Txu¹ha² wēh³ni³khaix¹te²a² yā¹nxe³nū³nhī³nx²na³la². Ta¹ka³-lxai²na² nxe² e³te³nah¹lxi¹:

—Txa²na² wēh³nin²nxa³xi¹. Ain¹kxan²ti³ ye³jen¹nāu³a² wē³sai²na² ya²la³tu³ a³li³lah¹hī³nx²na³la². Nxe³kxa² yā¹nxe³ti³hū³nxe³ ya²la³tu³ a³ka³nxi²tu¹wa². ⁴Txa²wā³tā³nāu³xāi³. Ju¹tai²li² wi¹ko³nyhah¹lxi¹lxa². Wxa²ā¹nāu³ai²na² i³ye³-ka²nah¹nē³jut³sū³ju³ta² yū³yah¹lxan³tho³la². Yah¹lxa³nha²kxai³ Txa²wā¹hxi²-kan¹ta² Si³yxau³jah¹la² wxā³ju³ta²nū³a² i³wā³wā³jah²lxan³tho³la². A²nū²a² yen³kxa² kai³kxi²sxā³ sa²no³kxi²nē³jah¹la² wa³su³txi³ wxā³ti³hū³nxe² Txa²wā¹-hxi²kan¹ta² Si³yxau³jah¹la² wa³su³txi³ wxā³tu¹wa². ⁵Nxe³yān¹ta¹ Je³su²jah³-lai²na² wān³xax² yxo²i²yah³lxi¹nha²kxai³ a³lan²ta² wē³ha³lxi³hū³yah³lxi¹lxa². Ka³nxah³ta² wē³ha³lxi³hū³yah³lxi³lxa². ⁶Nxe³ki³jut³su² Txa²wā¹hxi²kan¹ta² Si³yxau³jah¹la² a³ka³nxi²ju³ta³nū³a² ye³ten³ki³jut³sū³nxe² wahx³yah³sah¹lxi³-hē¹la². Āu³xi²ya³sah¹lxi³txa³hē¹la². Wi¹li²sxā³ yxau³ya³sah¹lxi³hē¹la². ⁷Ka³-nxa³hi²tāu³a² āu³xi²ta³nxa² ūn³jau³xa² i³na²sxā³ wen¹ta³nxa² ain¹te²ju²hē³la². ⁸Jā¹nxe³sxā³ kwa³jan³ta² so³ta²to²nāu³xa² a²wā²la²ka³lo³a² kwa³thi³la³ka³-lo³a² ū³whi²kxi²nyhain¹te²ju²hē³la². Kwa³thi³la² a²ha³la³san¹ka³lo³an²tu³ ū³whi²kxi²nha² kwa³thi³la² ū³nhe³hē¹nha²ka³lo³an²tu³ ū³nhe³hē¹nha² nxe³-ain¹te²ju²hē³la². Nxain¹ju³tan¹te²kxa³yan³tu³ ā³nhe¹lain¹kxai²nān²tu³ ū³hīx¹-to³nyhai¹nhī³nx²nxa³wa². Jā¹nxe³kxe³hū³nxe² nxe³te²ki³na¹xai²na² a³lan²-ti³hū³ju³ta² yxau³ki³te²ki³na¹xai²na² Je³su²jah³lai²na² wān³txa² yxo²i²sxā³ yxau³xai³ki³sa²kxai³ a³lxi²waun¹nyhu¹sxā³ yxau³xai³ki³sa²kxai³ Je³su²jah¹la² txa²wā¹ko³nxe³ti³ kai³ki³ju³ta² ā³wa³su¹tē³jah¹la² a³ka³nxi²ju³ta³nū³a² yxo²-i²sxā³ yxau³xai³ki³sa²kxai³ nxe² yxau³sa²te³a³sah¹lxi³hē¹la². ⁹Kxā³nxai³tā² txa²wā¹ē¹nāu³ai²na² ā³wa²su¹kxi²nē³lhi¹nai³tā² hai³txi³ ko³nxe³ti³ i³yī¹li²-si¹nhē³jau³nū³su² ūh³wxe³kxi²nē³lxa³hē³la². Yxān¹ta¹ Je³su² Kris²tu³jah¹la² Txa²wā¹hxi²kan¹ta² Si³yxau³jah¹lo²su² ha²kxai³ nxe³jah¹la² ko³nxe³ti³ kai³ki³-kxa² yo³ha² so¹kxi²nē³na²hē³la². Nxe³nē³lhi¹jau³su² ū³whxe³kxi²nē³na²hē³la². ¹⁰Nxe³sxā³ ya³lu²kxi²nū¹nhē³ta¹hxi²ti³ai¹ti²tu³wa². Nxe³ju³tan¹te²kxa³ya³-kxai³lu² ya³lu²sxā³ sxa³ta³nxa² ka³ten³su² yxau³ta³nxa² i²li³jut³su² kxan²ti³ kxā³nāu³a¹ ka³ten³su² yxau³sa²tē³ya³hain¹ki³tu¹wa². ¹¹Nxe³jut³su² ā³nxū²-kwai³lxū¹waun¹nyhu¹ah³lxi¹nha²kxai³ ā³non²ta³kxi²waun¹nyhu¹ah³lxi¹nha²-kxai³ nxe³yah³lxin¹tai¹ti²tu³wa². Hi¹na² ā²la² kai²non³jah¹lxi³hē¹la².

Pau²lah³lai²na² ā³wa²su¹kxi³jau³su²

¹²Txa²wā³tā³nāu³xāi³. Yxo²i²yah³lxin¹kxa² a²hxi²kan¹txi³su² te²a² sa²nēn¹-kxi¹jah³lxixi³hē¹la². A²nxe³te²a² kāin² hxi²nū¹nu¹nx²ti³ha²kxi³ Txa²wā³sū³na² wān³txa² wain³txi³ i³tih³nxe³nx²ti³ha²kxi³ nxe³nx²tain¹to³hxi²na²hē³la². Nxe³nha¹jau³su² thāi³ti³la² e³kxi¹nx²ti³si¹na¹wa². ¹³A²nxe³te²a² wi¹lhen³txi³-tain¹yah³lxixi³hē¹la². Nū³kxūn³sxā³ i²ū³nx²tai¹nha²kxi³ a³lxixi¹tain¹yah³lxixi³-hē¹la². Hāu²non³sxā³ yxau²waun¹jah¹lxixi³hē¹la².

¹⁴Txa²wā³tā³nāu³xāi³. Wxa²yu³ta² ha³tih³ i³nxa² a²nū²ai²na² u³lha²kxi³ wxa²wa³ka³la² i²ū³nx²ti³kxe³su² en²kxi²nān²tu³ i³kwai²kxi¹txain¹yah³lxixi³-hē¹la². Wxa²yu³ta² ha³tih³ i³nxa² yuh³lxixi³te²sa²kxi²nān²tu³ i³nxū²kwai³-lxū¹txi³txain¹yah³lxixi³hē¹la². Āh¹ a²ha³tih³ i³nxa² nū³kxūn³txi³ yxo²i²xa²te²a² Sū³na² wān³txa² wain³jau³su² i³tih³nxe³txain¹yah³lxixi³hē¹la². Ya³nān³ta³ki²-la²sxā³ yxau²xai³la³nha¹jah³lxixi³hē¹la². ¹⁵Ko³nxe³ti³ o²la³kxi¹nx²tain¹kxan²ti³ te²ya¹nxe² i³wa²lū³xain¹yah³lxixi³txa³hē¹la². Yxān¹ta¹ wi¹lo²la³kxi²waun¹nha¹-jah³lxixi³hē¹la². A²nū²a² i²li³te²a² yxo²ha³kxi¹ te²ya¹nxe³txain¹yah³lxixi³hē¹la².

¹⁶Hāi¹sxā³ ka³li³sxā³ yxau²xai³jah¹lxixi³hē¹la². ¹⁷Ha³lo²a² i²li³ju³ta² i³ha¹txi¹-nx²ti³kxe³su² Txa²wā³sū³na² i³ye³kxi¹jah³lxixi³to³hē¹la². ¹⁸Yen³kxa² wi¹ta³nxa² ko³nxe³tā³nxa² nxe³te²a² wxā³kxan²ti³ Je³su² Kris²tu³jah¹la² wān³txa² yxo²i²-kī³sa²kxi³ wi¹lxo³kxi¹tain¹yah³lxixi³hē¹la². Nxe³ju³tai²li² Je³su² Kris²tu³jah¹la² Txa²wā³hxi²kan¹ta² Si³yxau³jah¹lo²su² jah¹la² ā³nū²kxi²sxā³ yxau³yah³lxixi³-nha²kxi³ jau³xai²na² yxo²ha³kxi¹ sa²yxo²wet¹sxā³ yxau²xai³lyah³lxixi³la². Nxe³ju³tai²li² Txa²wā³sū³na² a²ten³ju³tai²la¹wa².

¹⁹Txa²wā³sū³na² Yāu³ka³jxah¹la² i³ye³kxi¹nx²tain¹kxi²nān²tu³ en²-jau³su² i³wa²lū³xain¹yah³lxixi³txa³hē¹la². ²⁰Wxa²yu³ta² ha³tih³ i³nxai²na² ne³te³nah¹lxixi³:

—Txa²wā³sū³na² wān³txa² tah²yau³xa² yū³nha¹wi¹. Nxe³nx²tain¹kxi²-nān²tu³ i³kwai²kxain¹yah³lxixi³txa³hē¹la². ²¹Wān³txa² ne³ka¹jah³lxin¹jau³xa² yxo²ha³kxi¹ wi¹lhain³nha¹jah³lxixi³sā²nhē³la², wain³jau³sxa³kxi²yan³txi³sa³. Yah³lxin¹kxi²nān²tu³ wān³txa² wain³jau³xa² so¹lxixi³ sa²so¹jah³lxixi³hē¹la². ²²Yxān¹ta¹ a²ko³nxe³ju³ta² yxo²ha³kxi¹ ā³na¹hxa³jah¹lxixi³hē¹la². Yu³ka³na³-ka³na³kxan²ti³ ko³nxe³ti³ kāi³yah³lxixi³txa³hē¹la².

²³Nxe³jut³su² Txa²wā³sū³na² sa²kxi³lu² sa²hāu²no³tē³ju³ta² ū³hū¹nē³jah³-lo²si²te²kxi³lu² wxa²ē¹nāu³ai²na² whāi²na¹ sa²wa²su¹tha²kxi³ a²ko³nxe³-ju³ta² wxa²hxi²kan¹ta² i³nx²ti³ju³ta² nxe² yxau³yah³lxin¹ju³ta² ten³sa²sīn¹-nha²wa². Nxe³nx²ti³ha²kxi³ wxa²nū²nāu³ai²na² whāi²na¹ wxa²ē¹nāu³ai²na² whāi²na¹ wi¹lhau³ko³txa²li³ju³ta² nxe² yxau³yah³lxin¹ju³ta² ten³sa²sīn¹-nha²wa². Hā²wxān³txa³ Txa²wā³hxi²kan¹ta² Si³yxau³jah¹la² Je³su² Kris²tu³-jah¹la² a³ka³nxixi²tāu³a² wi¹li²nx²ti³tu¹wa². Hai³txi³ ko³nxe³ti³ kāi³yah³lxin¹-ju³ta² a³ya³txi¹nx²ti³xa³lho³la². ²⁴Nxe³jut³su² Txa²wā³sū³na² wān³txi³khai³su² ha²kxi³ i²sxā³ i³so¹nx²ti³ha²kxi³ sa²yxo²ā³nx²ti³xa³lho³la².

²⁵Txa²wā³tā³nāu³xāi³. Txa²wā³sū³na² e³kxi²yah³lxixi³to³hin¹tāu³a² txa²wā³-kī³na¹xai²na² nxe³wān³yah³lxixi³txa³hē¹la².

²⁶Txa²wā³sū³na² wān³txa² yxo²i²yah³lxixi³nha²kxi³ ne³kxau²xi²nyhu¹ah³-lxin¹kxi²nān²tu³ i³yxo²sai¹la³kxi²nha¹ju³ah³lxixi³hē¹la².

²⁷Jā¹nxa¹jau³su² Sū³na² wān³txa² ū³wha²li¹la³kxi¹nx²ta¹wa². Nxe³jau³-xai²na² yxo²i²ain¹tū³ka³txa² a²yxo²ha³kxi¹ i³hen³txi³tain¹yah³lxixi³hē¹la².

A²nxe³ju³tai²li² Txa²wā¹hxi²kan¹ta² Si³yxau³jah¹la² i³kwa³na³kxi²nē³jau³su² na³la².

²⁸Nxe³na¹jut³su² Je³su² Kris²tu³jah¹lai²na² Txa²wā¹hxi²kan¹ta² Si³yxau³-jah¹lo²su² ha²kxai³ thāi³ti³la² a³lxi¹nx²ti³ju³ta² ten³sa³nha²wa². Txai²li² Pau²-lah³lo²na¹xai²li² ta³lu²na¹wa².

2 Tesalonisênses

1 ¹Pau²lah³lo²na¹xai²na² Si²lah³la² Ti³mo²jah³la² nxe³sîn¹sxã³ û³wha²li¹-lhxã³ û³hũ²xai³nx²ti³nha¹wa². Wxa²nũ³ka³txa² Te³sa³lo²ni³ka²thi³na² yxau²xai³yah³lxin¹tũ³ka³txi³ i³nxai²na² Je³su²jah³la² ã³nũ²kxi²sxã³ yxau³-yah³lxin¹te² i³nxai²na² û³wha²li¹lhxã³ û³hũ²xai³nx²ti³nha¹wa². Nxe³nx²-ti³nha¹te² i³nxai²na² sa²kxai³lu² Txa²wã¹sũ³na² sa³wi³ha³lxain²txi³ Je³su² Kris²tu³jah³la² Txa²wã¹hxi²kan¹ta² Si³yxau³jah¹lo²su² ha²kxai³ nxe³jah¹la² sa³wi³ha³lxain²txi³ yah³lxi¹lxa².

²A²nxe³jah¹lo²nũ³xa² kãin² thãi³ti³la² a³lxi¹nx²ti³si¹hi² wxa²nxũ²kwaj³-nũ³a² ã³nhãu²no²txa²lxi³si¹hi² nxe³nx²ti³si¹jau³su² ten³sa²sîn¹nha²wa².

O²la³kxi²kĩ³kxa² yo³ha² i³yĩ¹li²kxi²nẽ³jau³su²

³⁻⁴Txa²wã³tã³nũ³xãi³. Ka³li³sa²sîn¹nha²wa². Txa²wã¹sũ³na² wãn³txa² ã²la² nũ³kxũ³sxã³ sa²yxo²we¹ti² wxa²nũ³ka³txai²na² ã²la² kãin² a³lxi²-waun¹nyhu¹i² nxe³yah³lxi³sîn¹ta¹hi¹nhẽ¹la². Yah³lxi¹nha²kxai³ Txa²wã¹sũ³na² nxe³sĩ¹na¹te³nah¹lxi¹:

—Sũ³nãi³. Tũ¹ka³txai²li² wxa²wãn³txa² kxan²ti³ sa²yxo²we¹txai¹nha²kxai³ i³sa²nên¹kxi¹nxai²sĩ¹na¹nhai¹. Nxe³sĩ¹na¹jau³xa² wain³na³la². Jã¹xah³lxin¹ju³-kxai³lu² wxa²nũ³ka³txa² kãin²khãu³nha² a²nũ²a² ã³xa² i³ko¹xo¹son²ki² nxe³-nx²ti³ta¹hai¹nhẽ¹la². Nxe³nx²tain¹kxan²ti³ ha³ya³kxa² Txa²wã¹sũ³na² wãn³txa² sa²yxo²we¹txa³i² i³nxũ²kwaj³lxũ¹nyhu¹i² yah³lxi³sîn¹ta¹hi¹nhẽ¹la². Nxe³ju³ta² Txa²wã¹sũ³na² wãn³txa² yxo²i²tũ³ka³txi³nũ³xa² i³hen³txain¹sĩ¹nhxai²na¹-hẽ³la². Ju¹taĩ²li² Txa²wã¹sũ³na² sa²nên¹kxi²sîn¹to³ha¹wa².

⁵Jã¹nxe³jut³su² Txa²wã¹sũ³na² wãn³txa² sa²yxo²we¹jah³lxin¹ju³tan¹te²kxa³-ya³lhu² khãuh³nxa²lxi³ta¹hai¹nhẽ¹la². Nxe³nxa²lxain¹kxan²ti³ Txa²wã¹sũ³na² wãn³txa² sa²yxo²wet¹ kãi²non³yah³lxi¹nha²kxai³ i³nxũ²kwaj³lxũ¹ kãi²non³-yah³lxi¹nha²kxai³ nxe³yah³lxi³ta¹hi¹nhẽ¹la². Nxe³yah³lxin¹kxa²yo³su² Txa²-wã¹sũ³nu²kxai³lu² wain³txi³ ã³yho³hi¹nx²ti³ju³ta² e³lxah²lxi²na³la². Nxe³sxã³ Txa²wã¹sũ³na² ha³lo²ai²na² ã³wi¹yah³lxin¹ju³ta¹nũ³a² wain³te²lo³txa²ti³-tu¹wa². ⁶Jã¹nxe³sxã³ Txa²wã¹sũ³na² wain³ye²kxe³jau³su² e³kxi¹nx²ti³tu¹wa². Nxe³nx²ti³te³nah¹lxi¹:

—Txa²wãn³txa² sa²yxo²wet¹sai¹nxa³tũ³ka³txa² khãuh³lxa³ti³nx²tain¹-na²hẽ³li¹. Yxãn¹ta¹ hã²wxãn³txa³ khãuh³lxa³ti³nx²tain¹kxa² yã¹nxe³sxã³ khãuh³lxa³tain¹nũ³na¹tu¹wi¹. Nxe³nx²ti³tu¹wa². ⁷Nxe³ha²kxai³ Je³su²-jah³la² Txa²wã¹hxi²kan¹ta² Si³yxau³jah¹lan²tu³ a³ka³nxĩ²tãu³a¹ oh³xan¹tũ³-ka³txa² nũ³kxũ³te²su² te²a² ka³lxa¹txi³ tẽ³la³xi²tu¹wa². Ha³nxe²hũ³ju³ta² tẽ³xi²tu¹wa². Nxe³hĩ¹na¹ Txa²wã¹sũ³na² hi²sen³kxai³lu² khãuh³lxa³ti³-nx²tain¹ju³ta² ã³wa²su¹tũ¹nx²ti³tu¹wa². Jã¹nxe³nx²ti³kxa² yã¹nxe³sxã³

ā³wa²su¹tū¹sa²nūn³sīn¹tu¹wa². ⁸Nxe³hī¹na² Txa²wā¹sū³na² wān³txa² e²nain¹-te²su² te²a² Je³su²jah³la² Txa²wā¹hxi²kan¹ta² Si³yxau³jah¹la² te²su² te²a² nxe³-te²nāu³xa² kō³nxe³ti³ kǎi³ain¹kxa²yo³ha² kō³nxe³te²lo³tain¹tu¹wa². ⁹Nxe³-ain¹te³nah¹lxi¹ khāuh³lxa³ti³sa²tē³si¹nyhain¹tu¹wa². Txa²wā¹hxi²kan¹ta² Si³yxau³jah¹la² yen³nāu³a² sa²sai¹sa²tē³si¹nyhain¹tu¹wa². Jā¹nxain¹jut³su² Txa²wā¹hxi²kan¹ta² Si³yxau³jah¹la² sa²kxai³lu² wxi²kan¹sxā³ ā³waix³sa²tā³-si¹ha²kxai³ a²wxi²kin³ti³ton³ju³ta² i²ai¹nxa³ha²kxai³ nxe³si¹hain¹tu¹wa². ¹⁰Jā¹-nxe³ju³kxai³la¹ Txa²wā¹hxi²kan¹ta² Si³yxau³jah¹la²kxai³lu² a³ka³nxi²hi¹na² yxo²i²tū³ka³txai²na² a²yxo²ha³kxa¹ wxi²kin³ti³to³nain¹tu¹wa². Nxe³kxa²yu³su² kǎin² i³sa²nēn¹kxain¹tu¹wa². Te²yā¹nxe³sxā³ wxāi²nāu¹ i³nxai²na² kxān³su² Je³su²jah³lai²na² wān³txa² i³yau¹ū¹nx²ti³sī¹na¹jau³xai³tā² yxo²i²yah³lxin¹tai¹-ti²tu³wa². Nxe³yah³lxin¹te² i³nxai²na² te²yā¹nxe³sxā³ wxi²kin³ti³to³ni² i³sa²-nēn¹kxi² nxe³yah³lxain¹nū³nin¹tu¹wa².

¹¹Nxe³jut³su² Txa²wā¹sū³na² e³kxain¹to³sī¹nhxain²na²hē³la². Jāx¹sī¹-na¹wa². Nxe³ha²kxai³ wxa²ē¹nāu³ai²na² wain³txi³ i³tih³nxe³nx²ti³tu¹wa². Wi¹lhin¹sxā³ yxau³yah³lxi³si¹hin¹ja³kxa³nū³su² Txa²wā¹sū³nu²kxai³lu² i²sxā³ so¹nx²ti³na³la². Nxe³kxe³su² sa²hxi²kat¹si¹nxa²lxi³jau³su² Sū³na² i³ye³kxi²-sīn¹to³ha¹wa². Je³su² Kris²tu³jah¹la² yxo²i²yah³lxi¹nha²kxai³ wi¹kāi³ju³ta² so¹lxi³ ten³yah³lxi¹lxa². Jau¹xai²na² yxo²ha³kxa¹ Txa²wā¹sū³na² e³ki²to³sī¹-nhxai²kxai³ jāx¹sī¹na¹wa². ¹²Jā¹nxe³sxā³ a²nū²a² ā³xa² wi¹kāi³yah³lxin¹ju³ta² i²nx²tain¹kxai²nān²tu³ Txa²wā¹sū³na² sa²nēn¹kain¹tu¹wa². Te²yā¹nxe³sxā³ Je³su²jah³la² yxo²i²ye³yah³lxin¹jau³su² sa²nēn¹kain¹nūn³tu¹wa². Nxe³sxā³ Txa²wā¹sū³na² Je³su² Kris²tu³jah¹la² Txa²wā¹hxi²kan¹ta² Si³yxau³jah¹lan²-tu³ nxe³ya³sxā³ thāi³ti³la² a³lxi¹nx²tai¹nha²kxai³ ju¹tai²na² yxo²ha³kxa¹ nxe³nx²tain¹tu¹wa².

Je³su²jah³la² wā³li²ti³wa³kxi³lon³jau³su²

2 ¹Txa²wā³tā³nāu³xāi³. Je³su² Kris²tu³jah¹la² a³ka³nxi²ju³ta³nū³a² i³yau¹-ū³hi² ā³yā³nū²kxi²ki³ju³ta³nū³a² i³yau¹ū³hi² nxe³nx²ti³nha¹tu¹wa².

²Kwa²wān³txa² yxo²i²yah³lxi³sīn¹txa³hē¹la². Nxe²e³kxi¹nx²tain¹te³nah¹lxi¹:

—Je³su²jah³la² ā²la² a³ka³nxi²na²hē³li¹. Jau³su² tā³nxa²:

—Hxi²sxā³nho³tēx³jut³sū³ju³ta² i²a¹hē³li¹. Ā²la² a³ka³nxi²na²hē³li¹. Jau³su² tā³nxa²:

—Txa²wā¹sū³na² wān³txi³khai³xa² ain³kxi²na¹hē³li¹. Ā²la² a³ka³nxi²-na²hē³li¹. Jau³su² tā³nxa², nxe³jau³jau¹xai²na² ain³kxah¹lxin¹kxai²nān²tu³ hxi²waun³txi³sxā³ i³wā³wā³jah³lxi³sīn¹txa³hē¹la². I³ki³ha¹kxi¹nx²tain¹sī¹-nha³ta²wa². Ha³tēh³nxā³nxa² i³sa²si¹hā³nx²ti³sī¹na¹ki³lxo³nxe³tain¹kxan²ti³ we¹tain¹yah³lxi³sīn¹txa³hē¹la². ³Wān³txa² ka³lxa¹txi³ e³kxi¹nx²tain¹kxan²ti³ ain³nyha¹lxi³sīn¹txa³hē¹la². I³ki³ha¹kxi¹nx²tai¹nha³ta²wa². Nxe³ha²kxai³ a³ka³-nxi²ju³ta² wa³su¹txi³ wā²nxa³tā³lxa¹ ju³tha¹li¹ wxā³sān²tu¹wa².

—Txa²wā¹sū³na² ten³ti³hex¹sa²nxa³nhai¹. Yxo²kwī¹ki²sa³nhai¹. A²nū²a² ka³-la¹txi³ nxe²e³kain¹sān²tu¹wa². Nain¹sān²ka³tu³ a²nū²a² ka³na³ka³nat³sxā³ kō³-nxe³thin¹khaix¹te²a² wxā³nūn³tu¹wa². Nxe³jah¹lai²li² a²kō³nxe³ju³ta² kǎin²yū²na³la². Yxān¹ta¹ kxā²nāu³a¹ Txa²wā¹sū³na² hi²sen³su² kō³nxe³ti³ i³yī¹li²-nū¹sxā³ ha³lo²a² i³sa²tē³kō³xa² ā³na¹sxā³ wxē³ha²kxai³ nxe³te³na¹ i³sa²tē³-si¹tu¹wa², kō³nxe³thin¹khaix¹jah¹la²sa³. ⁴A²nxe³jah¹lai²na² wān³txi³kxai³lu¹ ki³ha¹kxi¹nx²ti³te³nah¹lxi¹:

—Txai²li² Sū³na² Si³yxau³jah¹lo²sa¹wi¹. Sū³na² ā³xa² yū³te²sxa³-
yu²hē³li¹. Nxe³nū²la² Sū³na² sxi²ha² ā³wih¹ka³tu³ Sū³na² ā³wxe³-
ka³lo³a² ā³wxe³tu¹wa². Nxe³nū²la² sū³nu²su²ki³lxo³tu¹wa². Yxān¹ta¹
kāin²ki³han³jah¹lo²su²hī³nx²na³la².

⁵Jau¹xai²na² yxo²ha³kxa¹ wxā³sxā³ i³ye³kxi¹nx²ti³nha¹ta¹ti²tu³wa². ⁶⁻⁸Jā¹-
nxe³sxā³ ha³lo²a² hau³ko³nhī¹na¹ wxā³tu¹wa². Kō³nxe³thin¹khaix¹jah¹la² wxā³-
tu¹wa². Jau¹xai²na² ya³nx²ti³nha¹hē³la². A²nxe³jah¹la² kō³nxe³thin¹khaix¹jah¹-
lai²na² o²la³kxi²ju³ta³nū³a² ā²la² ān³si³wxe²na³la². Yxān¹ta¹ jah¹la² sa²kxai³lu²
hī¹na² hxi²kan¹txi³ wxā²nxa³lho³la². Jā¹nxe³sxā³ wi¹lhin¹khaix¹jah¹la² ā²la²
yxau³ya³nhē³na³la². Nxe³ha²kxai³ yxau³ya³nhē³tāu³a² kō³nxe³thin¹khaix¹-
jah¹la² hxi²kan¹txi³ wxā²nxa³lho³la². Yxān¹ta¹ wi¹lhin¹khaix¹jah¹la² ā³sxā³
ā³waix³sān²ka³tu³ hā²wxān³txa³ kō³nxe³thin¹khaix¹jah¹la² wxā³tu¹wa².
⁹A²nxe³jah¹la² sa²kxai³lu² Sa³ta³na²jah¹la² i³nū³kxū³nū¹hai¹nha²kxai³ wā³-
nxin¹sxā³ o²la³kxi²ki³lxo³tu¹wa². ¹⁰Nxe³ha²kxai³ kō³nxe³tih³na² ai³ain¹te²na²
yxō²ha³kxa¹ i³ki³ha¹kain¹tu¹wa². Wā³nxin¹sxā³ o²la³kxi²ki³lxot³sa²kxai³
i³ki³ha¹kxain¹tu¹wa². Txa²wā¹sū³na² wān³txa² te³nai¹nxa³ha²kxai³ jau¹-
xai²na² a³lxai¹nxa³ha²kxai³ a²ē¹nāu³ai²na² sa²hau³ko³ta¹nxa³ha²kxai³ nxe³-
ain¹tu¹wa². ¹¹Nxain¹jut³su² i³ki³ha¹kain¹jau³xai²li² sa²yo²we¹tain¹kxe³su²
Txa²wā¹sū³na² ū³hū¹ain¹tu¹wa². ¹²Nxain¹ka³tu³ tū¹ka³txai²na² yxo²ha³kxa¹
ya²la³tu³jau³xa² te³nai¹nxa³te²na² a²yo²ha³kxa¹ kō³nxe³ti³ kāi³ki³ju³ta² te³-
nain¹te²na² a²yo²ha³kxa¹ nxe³sxā³ Txa²wā¹sū³na² hi²sen³su² ā³na¹ain¹tu¹wa².
A³ka³nxī²sxā³ wxā³hī¹na¹ ā³na¹ain¹tu¹wa². Hāi¹sxā³ kō³nxe³ti³ i³yi¹li²hai¹nha²-
kxai³ kō³nxe³ti³ kāi³ain¹kxa² yo³ha² ū³yho³hi²hain¹tu¹wa², Txa²wā¹sū³na²
hxi²ka²sa³.

Txa²wā¹sū³na² i³kaix¹so¹nē³jau³su²

¹³Txa²wā³tā³nāu³xāi³. Txa²wā¹hxi²kan¹jah¹la² a³lxi¹nx²ti³na³la². Nxe³nx²-
ti³ha²kxai³ kā³nhxi¹nai³kxai³ Txa²wā¹sū³na² wān³txa² ya²la³tu³ jau³xan²tu³
yo²i² ān³si³wxe³yah³lxi¹nhī¹nai³tā² Txa²wā¹sū³na² hi²sen³su² wxa²ē¹nāu³-
ai²na² sa²hau³ko³txā³ i³sxā³ i³so¹nx²ti³ta¹ti²tu³wa². Nxe³hī¹nai³tā² Txa²wā¹-
sū³na² Yāu³ka³txa² nxū²kwai³wi¹nxa²lxi³te³lhxā³ sa²si¹hā³na²hē³la². Nxe³-
jut³su² Txa²wā¹sū³na² i³sa²nēn¹kxi²to³si¹na¹wa². ¹⁴Txa²wā¹sū³na² wān³txa²
i³hen³txi³nha¹jau³xai²na² ain³kxah¹lxin¹ta¹ti²tu³wa². Nxe³yah³lxi¹nha²kxai³
jau¹xai²na² ain³kxi²sah¹lxi¹nha²kxai³ kxā¹nāu³a¹ Je³su² Kris²tu³jah¹la² Txa²-
wā¹hxi²kan¹ta² Si³yxau³jah¹lo²su² te²a² a³ka³nxī²tāu³a¹ a²wxi²kin³ti³ton³-
khai³ju³ta² wā²nhū¹nx²ti³tu¹wa². ¹⁵Txa²wā³tā³nāu³xāi³. Txa²wān³txa² i³yau¹-
ū¹nx²ti³nha¹jau³xai²li² wxa²ne³nxē³na² ain³kxi²sah¹lxin¹nhin¹jau³su² ta³nxa²
ha²teh³nxā³nxa² i³sa²si¹hā³nx²ti³nha¹jau³su² ta³nxa² nxe³sxā³ jau¹xai²li² nxe³-
wā²na³yah³lxi³txa³hē¹la². Yxān¹ta¹ i³nxū²kwai³lxū¹sxā³ yo²i² kan²txi³ sa²-
yo²so² nxe³jah³lxi³hē¹la².

¹⁶A²nxe³jut³su² Je³su² Kris²tu³jah¹la² Txa²wā¹hxi²kan¹ta² Si³yxau³jah¹lo²su²
ha²kxai³ Txa²wā¹sū³na² nxe³ya³sxā³ a²nxe³te²a² hi²sen³su² a³lxi¹khai¹nxe³-
lain¹na³la². A³lxi¹nē³lhxā³ i³nxū²kwai³lxū¹txi³nē³lain¹na³la². A³ka³nxī²sxā³
wā³lain¹ju³ta³nū³a² wah³nxe³ki³tā³la². ¹⁷Te²yā¹nxe³sxā³ wi¹lo²la³kxah¹lxin¹-
jut³su² ta³nxa² wān³txa² wi¹jau³xa² wi¹le³yah³lxin¹jut³su² ta³nxa² nxe³si¹-
yhah³lxin¹jau³su² ya³lot³sxā³ nū³kxūn³txi³ i³hxi²ka¹ta³lxi³si¹ha¹jau³su² Txa²-
wā¹sū³na² e³kxi²ya³to³ha¹wa².

Txa²wā¹sū³na² a²ne³nxē³na² i³ye³kxi²ah³lxin¹jau³su²

3¹ Txa²wā³tā³nāu³xāi³. Txa²wā¹sū³na² e³kxah¹lxin¹tāu³a¹ ne³wā²na³sah¹-lxi³sīn¹txa³hē¹la². Nxe³sxā³ ā³nxai³nha¹tāu³a² Sū³na² wān³txa² wi¹-jau³xan²tu³ wa³su³txi³ ha³ta³nxe³hi² a²nū²a² yxo²ha³kxa¹ sa²yxo²we¹txi² wxāi²yā¹nxe³kxe³ju³ta² ten³sa²sīn¹nha²wa². 2² Jā¹nxe³sxā³ a²nū²a² kuh³lxa³. thin¹te²su² te²a² kō³nxe³ti³ kāi³te²su² te²a² nxe³sxā³ Txa²wā¹sū³na² ā³non²-ta³kxi²sa²si¹hain¹si¹na¹jau³su² ten³sa²sīn¹nha²wa², yxo²i²xa³te²a² kāin²yū³ha²kxai³la².

3³ Nxe³sa²sīn¹ju³ta² Je³su² Kris²tu³jah¹la² nū³kxūn³khai¹nxe²na³la². Sa³ta³-na²jah¹la² hxi²ka² wxa²wxai³nxa²lxi³kxa²yan³txi³su² ā³non²ta³kxi¹nx²ti³-tu¹wa². A²nxū²kwai³lxū¹nxa²lxi³tu¹wa². Hai³txi³ sa²yxo²ā³ti³hex¹nxe³nx²ti³-xa³lho³la². 4⁴ Nxe³ha²kxai³ Txa²wā¹sū³na² wān³txa² kwa³na³nx²ti³nha¹jau³xa² a²yxo²ha³kxa¹ we¹jah³lxin¹tai¹ti²tu³wa². Yah³lxi¹nha²kxai³ yan¹nāu³a² ā³na¹-yah²lxan³tho³la². Txa²wā¹sū³na² hi²sen³su² i³hxi²ka¹ta²lxi³jah¹lai²la¹wa².

5⁵ Jā¹nxe³jut³su² Txa²wā¹sū³na² a³lxi²nē³ju³ta² jū¹nxe² ā³ne³wxe³ki³sa²kxai³ Kris²tu³jah¹la² nū³kxūn³txi³ ā³si³tē³kxi²ki³ju³ta² jū¹nxe² ā³ne³wxe³ki³sa²kxai³ nxe³ki³tā³la². Nxe³ki³kxan²ti³ ju¹tai²li² ā²la² kāl¹non³sxā³ ā³ne³wxe³nx²ti³si¹-ha¹jau³su² Txa²wā¹sū³na² e³kxi²to³ha¹wa².

U³txi³ wa³kon³te²su² kāi³ū¹hah³lxin¹jau³su²

6⁶ Txa²wā³tā³nāu³xāi³. Wxa²nū³kq³txa² ha³tih³ i³nxai²na² u³txi³ wa³ko³-nain¹te²su² ta¹hē¹la². Te²yā¹xah³lxi³txa³hē¹la². A²nxe³jah¹lai²li² txa²wā³tā³su² kxan²ti³ te²yā¹nxe² kāi³yah³lxi³txa³hē¹la². Nxe³jah¹lai²li² ā³sxā³ u³lxi³ ā³si³-tu³lxi²sxā³ yxau³jah¹lxi³hē¹la². Te²yā¹nxe³jau³xa² e³kxi¹nx²ti³to³nha¹tai¹-ti²tu³wa². Je³su² Kris²tu³jah¹la² Txa²wā¹hxi²kan¹ta² Si³yxau³jah¹lo²kxai³lu² jau³jau¹xai²na² i³kwa³na³sain¹jau³jau¹xain²txi³ i³kwa³na³nx²ti³nha¹wa². 7⁷ Te²-yā¹nxe³ kāi³sīn¹te²txā³jai¹ti²tu³wa². Nxe³nha¹ha²kxai³ o²la³kxi²nha¹kxa² yā¹-nxe³jah³lxi³hē¹la². 8⁸ Wxa²yain³txa² so¹kxi¹nx²ti³nha¹kai³tā² ū³yho³hi¹nx²ti³-nha¹tai¹ti²tu³wa². Na¹ha²kxai³ hāi¹sxā³ wa³ko³na³la²ni²na¹kxan²ti³ yen³kxa² kwa² ū³hū¹sah¹lxin¹ju³ta² ten³sīn¹te²txā³wa². Kwa² hxi²tha³txa²lxa¹kxa²yan³-txi³sa². 9⁹ Wxa²yain³txi³nū³xa² ai³nxū³nxa²lxi³nha¹ju³ta² hxi²kan¹txi³ kwa³na³-nx²ti³sī¹nhj³na¹wa². Yxān¹ta¹ wain³txi³ i³tih³nxe³nx²ti³te³lhxā³ ye¹nx²ti³nha¹-hē³la². 10¹⁰ Nxe³ki³sī¹nai³tā² kwa³na³nx²ti³nha¹te³nah¹lxi¹.

—U³txi³ wa³kon³te²a² wxa²yain³txa² wā²nhū¹ain¹yah³lxi³txa³hē¹li¹. Nxe³nx²ti³sī¹nai¹tai¹ti²tu³wa².

11¹¹ Jā¹nxe³sxā³ wxa²nū³kq³txa² ha³tih³ i³nxai²na² u³te²a² yū³ta¹hē¹la². Nxe³kxa²yu³su² kwa²he¹ye²nyhain¹to³ta¹hē¹la². Nxe³nyhai¹nhxai²na²hē³la². 12¹² Nxe³tū³kq³txai²na² sa²kxai³lu² i³ye³kxi²sxā³ i³kwa³na³ain¹sī¹na¹te³nah¹lxi¹, Je³su² Kris²tu³jah¹la² Txa²wā¹hxi²kan¹ta² Si³yxau³jah¹la² nxe³sai¹nha²kxai³ i³kwa³na³ain¹sī¹na¹te³nah¹lxi¹.

—U³lah³lxi³txa³lxi¹. Hāi¹sxā³ ka³nahx²sxā³ wa³kon³yah³lxin¹kxa² yo³ha² yain³sxā³ yxau³xai³jah¹lxi³hē¹li¹. Nxe³ain¹to³ha¹wa². 13¹³ Txa²wā³tā³nāu³xāi³. Wi¹lo²la³kxah¹lxin¹ju³ta² hxi²tha³yah³lxi³txa³hē¹la². i³nxū²kwai³lxū¹jah¹lxi³-hē¹la². 14¹⁴ Yah³lxin¹ju³ta² a²nū²a² i²li³te²a² ta²nxā¹nxai²na² wān³txa² sa²yxo²-wet¹sah¹lxi³sī¹nxān³kxai²nān²tu³ i²khai¹nxe³tai¹yah³lxi³hē¹la². Sa²ye³yā¹not³-sxā³ ā³jxah¹lxi³hē¹la². Ain¹yah³lxin¹kxai²nān²tu³ āu²li²to³nha²hī³nx²na³la².

¹⁵ Ain¹yah³lxin¹kxan²ti³ kō¹kō¹sai¹nxa³wa². Wxa²wā³tā³khai³xai²la¹wa². Nxe³-ha²kxai³ ī³xan³ta³kxai¹yah³lxi³txa³hē¹la².

Pau²lah³lai²na² a²ne³ki³san¹jau³su²

¹⁶ Nxe³jut³su² nxe³kxan²ti³ Txa²wā¹sū³na² ā³nhāu²no³tē³ju³ta² wxa²-ē¹nāu³ai²na² kxan²ti³ ī³hāu²no³tē³lhi¹nha¹jau³su² ī³ye³kxain¹sī¹na¹wa², Txa²wā¹sū³na²sa³. A²nxe³jah¹la² hi²sen³su² wxa²nū³kā³txa² yxo²ha³kxa¹ ā³si³tē³kxi¹nx²ti³tu¹wa².

¹⁷ Jā¹nxe³jut³su² Pau²lah³lo²na¹xai²na² wān³txa² yxo²ha³kxa¹ txa²-hxi²ka² ū³wha²li¹lhxā³ ū³hū¹nx²ta¹wa². Ū³wha²li¹lhxai²na¹hē³ jā¹nxe³sxā³ ū³wha²li¹le¹nx²ta¹wa².

¹⁸ Nxe³na¹jut³su² Je³su² Kris²tu³jah¹lai²na² Txa²wā¹hxi²kan¹ta² Si³yxau³jah¹-lo²su² ha²kxai³ thāi³ti³la² a³lxi¹nx²ti³ju³ta² ten³sa³nha²wa². Txai²li² Pau²lah³-lo²na¹xai²na² ta³lu²na¹wa².

1 Timoteo

1 ¹Pau²lah³lo²na¹xai²na² ũ³wha²li¹le¹nxa²ha¹wa². Je³su² Kris²tu³jah¹la² i³sa²si¹hā³ū¹sa²jah¹lo²sa¹wa². Je³su² Kris²tu³jah¹lai²na² wān³txa² i³hen³-txi³si¹ha¹jau³su² i³sa²si¹hā³ū¹sa²na²hē³la². Txa²wā¹sū³nu²kxai³lu² txa²wā¹e¹na² sa²hau³ko³tē³jah¹la² i³kwa³na³sai¹ni² Je³su² Kris²tu³jah¹la² wah³nxe³ki³jah¹la² i³kwa³na³sai¹ni² nxe³sain¹na²hē³la². ²Nxe³na¹jut³su² Ti³mo²jah³lo²si¹nha²-kxai³ ain³kxi²sē¹la². Txa²wā¹sū³na² wān³txa² ain³kxi²sa¹nha²kxai³ txa²wē³-sū³te²si¹lxa². Nxe³ha²kxai³ Txa²wā¹sū³na² Si³yxau³jah¹la² Txa²wā¹wi³nu²su² ha²kxai³ Je³su² Kris²tu³jah¹la² Txa²wā¹hxi²kan¹ta² Si³yxau³jah¹lo²su² ha²kxai³ nxe³ya³sxā³ kāin² thāi³ti³la² a³lxi²nxa²si¹hi² wi¹lhin¹sxā³ thāi³ti³la² sa²hau³-ko³txa²si¹hi² wxa²nxu²kwai³nāu³a² ā³nhāu²no³txa²si¹hi² nxe³nxa²si¹jau³su² ten³sa¹nha²wa².

Wān³txa² ki³han³jau³su² i³tih³nxe³nyhain¹jau³su²

³⁻⁴Nxe³ha²kxai³ Ma³se³to²na²ko³xa² ai³te³lhxa³ nxa¹hī¹nai³tā² e³kxi¹nxa²-ha¹tai¹ti²tu³wa². Nxe³nxa²ha¹te³nah¹lxi¹:

—E²fe³so³thi³na² hāi¹sxā³ yxau³sē¹li¹. A²nū²a² i²li³te²a² wān³txa² ki³-han³jau³xa² i³tih³nxe³nyhai¹nha³tai¹. Nxe³te²a² ha³ya³kxa² o²la³kxain¹-si¹hin¹jau³su² i³ye³kxi¹tai¹nhē³li¹. Wān³txa² ki³han³jau³su² jau³xa² ā³na¹i² wxa²wi³na²nāu³xu¹tai²na² he¹ta¹hxai²hē¹li¹. Nxe³jau³xai²na² ya²la³tū³txa³-kxai²nān²tū³ ā³na¹i² nxe³ain¹si¹hin¹jau³su² i³ye³kxi¹tai¹nhē³li¹. Nxe³jau³xai²li² a²e¹nāu³ai²na² hxi²kan¹txi³ yxo²i²ki³jau³sxa³wa². Yxān¹ta¹ Txa²wā¹sū³na² wān³txa² so¹lxi³ hxi²kan¹txi³ yxo²i²ki³jau³xai²la¹wa². ⁵Nxe³sxā³ wain³txi³ i³tih³nxain¹ki³kxai²nān²tū³ a²e¹nāu³ai²na² wi¹lhin¹ju³ta² so¹lxi³ yū³ha²kxai³ wain³ye¹nxa²ju³ta² so¹lxi³ kái³ha²kxai³ Je³su²jah³la² txa²wā¹e¹nāu³a² sa²hau³-ko³tē³ju³ta² yxo²i²ha²kxai³ ai¹nhī³nx²na³la². Ain¹kxai²nān²tū³ a³lxi²waun¹-nyhu¹ki³ju³ta² ā²la² kái²nhī³nx²na³la². Ju¹tai²li² ten³sa¹nha²wa². ⁶Yxān¹ta¹ a²nū²a² i²li³te²a² wān³txa² toh³lxi³jau³xa² ain³so¹ain¹ka³tū³ wān³txi³khai³xa² sa²kxai³lu² ā³na¹ain¹na²hē³la². Kwa²toh³lxi³jau³xa² i³tih³nxain¹te²ju²hē³la². ⁷Nxe³sxā³:

—Moi³se²ah³lu¹tai²na² wha²li¹txā³nxu¹tai²na² wān³txa² i³tih³nxe³jah¹lo²-sa¹wi¹. Nxain¹na³la². Nxe³yān¹ta¹ jau¹xai²na² i³tih³nxain¹jau³xai²na² a³la³-kxai¹nxa³ha²kxai³ a²si³yxau³tāu³a² ain³nha²nxa³ha²kxai³ nxe³ain¹na³la².

⁸Ai¹nha²kxai³ Moi³se²ah³lu¹tai²na² wān³txa² i³tih³nxain¹jau³xu¹tai²na² wain³txi³ sa²yxo²we¹tain¹kxai²nān²tū³ wi¹te²ju²hē³la². ⁹Yxān¹ta¹ wi¹lhin¹tū³-ka³txi³ki³nāu¹xai²na² i³tih³nxe³nē³jau³sxa³wa². Yxān¹ta¹ a²nū²a² ko³nxe³ti³ kái³te²su² te²na² Txa²wā¹sū³na² i³xan³ta³kxain¹te²su² te²na² a²e¹nāu³ai²na² i³ngē³wā³nūn³ta³kxi²te²su² te²na² Txa²wā¹sū³na² sa²nēn¹kxi²nxa³te²su² te²na²

Txa²wā¹sū³na² kō³nxe³ti³ e³kxi²te²su² te²na² a²wī³nu²su² tǎ³nxa² a²hā³ka³-nū²su² tǎ³nxa² i³xan³txa³kxain¹te²su² te²na² a²nū²a² su²lhā³nyhu¹ki³te²su² te²na² nxe³te²a² yxo²ha³kxa¹ Txa²wā¹sū³na² i³kwa³na³nē³jau³xai³tā² i³tih³-nxe³jau³nū³ai²la¹wa². 10 Te²yā¹nxe³sxā³ tū¹ka³txa² te²yā¹xain¹nū³na³la². Kuh¹lxa³thin¹khaix¹te²su² te²na² in³txi³su² tǎ³nxa² txu¹su² tǎ³nxa² kuh¹lxa³-thin¹sxā³ ū³whīn¹ta³kxi²nyhu¹ki³te²su² te²na² a²nū²a² ā³xa² nū³kxūn³txi³ kǎi³-so¹sxā³ kwa²wa³kon³kxi²si¹jau³su² kwa³na³te²su² te²na² i³ki³ha¹kxi²te²su² te²na² a²nū²a² i³ki³ha¹kxi²sxā³ kō³nxe³ti³ e³kxi²nyhu¹te²su² te²na² wi¹lhin¹-jau³xa² yxo²kwīn¹kxi²te²su² te²na² nxe³te²a² yxo²ha³kxa¹ Moi³se²ah³lu¹tai²na² wān³txu¹tai²na² i³tih³nxe³jau³xai²la¹wa². Nxe³jau³xai²na² yxo²ha³kxa¹ a²nū²a² wi¹lhin¹te²a² ā²la² sa²yxo²we¹tain¹te²ju²hē³la². 11 Yxān¹ta¹ wān³txa² wxi¹kin³-ti³ton³khaix¹si¹nhē³jau³su² yū³na¹wa². Nxe³jau³xai²na² Txa²wā¹sū³na² Wi¹-lhin¹ta² Si³yxau³jah¹la² ū³hū¹sa²jau³xai²la¹wa². Txa²wā¹ē¹nāu¹ai²na² sa²hau³-kō³tū¹nhē³jau³xai²la¹wa². I³tih³nxe³nxa²ha¹jau³xai³ta³lxa²na³la².

Je³su² Kris²tu³jah¹la² sa²nēn¹kxi²jau³su²

12 Nxa²ha¹te¹ Je³su² Kris²tu³jah¹la² Txa²wā¹hxi²kan¹ta² Si³yxau³jah¹lo²su² ha²kxai³ sa²nēn¹kxi²to³ha¹wa². I³nū³kxūn³txi³sai¹nha²kxai³ ya³nān¹ta³ki²la²-sxā³ wi¹kǎi³a¹kxe³su² nxe³ye²sa²jau³su² i³kaix¹so¹sai¹nha²kxai³ nxe³sain¹na²-hē³la². Sū³na² wān³txa² wi¹jau³xa² i³hen³txi³te³lhxā³ i³kaix¹so¹sain¹na²hē³la². 13 Nxe³na¹hī¹nai¹kxai³lu² nxe³na¹hē³la². Txa²wā¹sū³na² kō³nxe³te²lo³txai¹na¹-ha²kxai³ Je³su²jah¹la² a²sa²wi³ha¹lxa² khāuh³lxa³tai¹na¹ha²kxai³ nū³kxūn³txi³ an³txi³ti³hin¹sxā³ o¹la³kxi²na¹ha²kxai³ nxe³na¹hē³la². Txa²wā¹sū³na² wān³txa² kō³nha²nxa³ha²kxai³:

—Wain³txi³ kǎi³a¹xā¹. Nxa¹jau³tu³ kō³nxe³ti³ kǎi³a¹hē³la². Nxe³na¹kxan²ti³ wi¹lhin¹sxā³ thāi³ti³la² sa²hau³kot³sa²na²hē³la². 14 Nxe³sa³nū²la² Je³su² Kris²-tu³jah¹lo²kxai³lu² thāi³ti³la² a³lxi² wa³to²hi²ha²kxai³ wi¹lhin¹khai¹nxe³ha²-kxai³ yxo²i²si¹sain¹jau³su² i³yau¹ū³sai¹ni² a³lxi¹na¹ju³ta³nū³a² ū³hū¹sai¹ni² Je³su² Kris²tu³jah¹la² nxe³sa³na²hē³la². Ā³nū²nxi²sxā³ yxau³a³sa³ha²kxai³ nxe³sa³na²hē³la². 15 Nxe³na¹jut³su² Je³su² Kris²tu³jah¹lo²su² te²kxai³lu² a²nū²a² yxo²ha³kxa¹ a²ē¹nāu³ai²na² sa²hau³ko³txi² kō³nxe³ju³ta² wā³ko³txa³-te²tu³ sa²wa²su¹txi² nxe³te³lhxā³ wxā³na²hē³la². Nxe³te²jai¹ti²tu³wa². Txai²-li² kxā³nxa² kō³nxe³ti³ kǎi³ wa³to²hi² jah¹lo²su² na¹hē³la². Ki³han³nxa³wa². Wān³txi³tu³ e³a¹wa². 16 Jā¹nxe³na¹ju³kxai³lu² nxe³na¹kxan²ti³nū¹ Txa²wā¹-sū³na² wi¹lhin¹sxā³ thāi³ti³la² sa²hau³kot³sa³na²hē³la². Sa²ju³tan¹te²kxa³-ya³lhu² Je³su² Kris²tu³jah¹lo²kxai³lu² ya³nān¹ta³ki²la²ha²kxai³la¹ txa²ē¹-nāu³ai²na² sa²hau³kot³sa²na²hē³la². Nxe³ha²kxai³ nxe³hi¹nān¹te²tu³ a²nū²a² i²li³te²a² yxo²i²kxai²nān²tu³ ka³te³na² wi¹tāu³a² nxe³ti³hi¹tain¹nū³tu³wa². 17 Nxe³jut³su² Txa²wā¹sū³na² so¹lxi³ Txa²wā¹si³yxau³jah¹lai²la¹wa². A²wi¹lhi¹-nu¹tai²na² yen³kxa² yū²nxa³hi¹nū¹tai²nān¹te²tu³ Txa²wā¹sū³na² yxau³sa²tē³-jah¹lai²la¹wa². Hai³txi³ ya³lu²ju³ta² yū³jah¹lo²sxa³wa². I²ki³sxa³hi¹nu¹tai²nān¹-jah¹lo²su² na³la². Hāi¹nxe² sa²nēn¹kxi²yxau³xai³ki³jah¹lo²su² na³la².

18 Nxa²ha¹te¹ Ti³mo²jah¹lāi³. Txa²wēt³si¹lxa². Wān³txa² e³kxi¹nxa²ha¹jau³-xai²na² ain³so¹sē¹la². Sa²yxo²wet¹sē¹la². Kxā³nxai³tā² Txa²wā¹sū³na² wān³-txa² e³kxi²tū³ka³txai²na² e³kxi²nē³lain¹jau³xai³tā² ne³wā²na³txa³hē¹la². Ne³wā²na³xan³kxai²nān²tu³ i³nxū²kwai³lxū¹txi³nxa²tu¹wa². Nxe³nxa²ha²-kxai³ Txa²wā¹sū³na² wa³ka³li³yu³ta² wain³txi³ o¹la³kxin¹tu¹wa². 19 Ā³na¹sxā³

yxō²i²nxā²nxā³lho³la². Wxa²ē¹nāu³ai²na² wain³txi³ i³ye³kxi²nha¹tu¹wa². Nxe³. to³ta¹ a²nū²a² i²li³te²a² Sū³na² wān³txai²li² nxe³wā²na³ai¹nha²kxai³ yxo²i²-ain¹ju³ta² ne³wā²na³ain¹na²hē³la². ²⁰I³me³ne²u²jah¹la² A³le³syān²trah¹la³ nxe³ya³sxā³ te²yā¹nxe² kăi³ain¹na²hē³la². Ai¹nha²kxai³ Sa³ta³na²jah¹la² hxi²ka² ū³hū¹ai¹na²hē³la². Nxai¹na¹ha²kxai³ Txa²wā¹sū³na² a²i³lxa² kō³nxe³ti³ e³kxain¹jau³xa² ā³na¹si¹hai¹na¹jau³sa².

Txa²wā¹sū³na² i³ye³kxi²kī³ju³ta² i³yau¹ū³jau³su²

2 ¹Ju²ta³la³ nxa²ha¹te¹ Txa²wā¹sū³na² e³kxi²yxau²xai³txa²hē³la². Nxe²e³kxin¹te³nah¹lxi¹:

—Jah¹lai²li² hxi²ka¹nai¹nxa³wi¹. Ā³non²ta³kxi¹txai¹nhē³li¹. Nxe³tā³nxa²:

—Jah¹lai²li² wi¹li²txai¹nhē³li¹. Nxe³tā³nxa²:

—Jah¹la² a²ē¹nāu³ai²na² sa²hau³ko³txai¹nhē³li¹. Nxe³tā³nxa²:

—Jah¹lai²li² ā³non²ta³kxai¹nīn¹tai¹ti²tu³wi¹. Wi¹lhin¹khaix¹ni¹lxi¹. Sa²nēn¹-kxi¹nxa²ha¹wi¹. Nxe³tā³nxa² nxe³txain¹to³hē¹la². A²nū²a² yxo²ha³kxa¹ nxe³-nūh¹txai¹nhē³la². ²Nxe³sxā³ kwa³na³nē³tū³ka³txa² Txa²wā¹hxi²kan¹ti³nāu³xā² yxo²ha³kxa¹ Sū³na² nxe²e³kxi¹txai¹nhē³la². Nxe¹kxai²nān²tu³ ha³lo²a² sa²hau²-no³ti² txa²wā¹ē¹nāu³ai²na² sa²hau²no³ti² nxe³kxai²nān²tu³ wi¹yxau³hī³kī³-tā³la². Nxe¹kxai²nān²tu³ wi¹lhin¹sxā³ yxau² wi¹lhen³txi³nyhu¹sxā³ yxau² nxe³-hī³kī³tā³la². ³Nxe³kī³kxai²nān²tu³ wi¹lhī³nx²na³la². Txa²wā¹sū³na²kxai³lu² txa²wā¹ē¹nāu³ai²na² sa²hau³ko³tē³jah¹la²kxai³lu² ka³lih³khai¹nxe³hī³nx²-na³la². ⁴Nxe³ha²kxai³ a²nū²a² yxo²ha³kxa¹ a²ko³nxe³ju³ta² wxa²wa²su¹txū¹-hai¹ni² wān³txa² ya²la³lyau³xa² a³la³kxi²si¹hai¹ni² nxain¹ju³ta²nū³a² Txa²wā¹-sū³na² a²ten³ju³ta²la¹wa². ⁵Txa²wā¹sū³na² ka³na³ka³na³tā³la². Te²yā¹nxe³sxā³ a²nū²a² ka³na³ka³na³te²a² Je³su² Kris²tu³jah¹la² so¹lxi³ a²nū²nāu³xai²na² Txa²-wā¹sū³na² yen³nāu³a² i²sa²si²tē³kxi²nē³jah¹lai²la¹wa². A²nū²a² ā³xa² hxi²kan¹-te²sxa³yu²hē³la². ⁶A²nxe³jah¹la² wā²nxū¹hī²nha²sxā³ ya³lu²kxi²nē³ta¹hxai²-ti³ai¹ti²tu³wa². Nxe³jau³xai²li² ha³lo²a² ā³nhau³ko³thi¹nai³tā² Txa²wā¹sū³na² sa²kxai³lu² a²nū²nāu³xa² hāi¹nxe³ti³xa¹ wā³ko³nxa³te²tu³ i³yau¹ū³nhē³te³lhxa³ ta¹hxai²ti³ai¹ti²tu³wa². ⁷A²nxe³jau³xai²na² i³yau¹ū³hain¹te³lhxa³ i³kaix¹so¹-sa³na²hē³la². Sa³ha²kxai³ a²nū²a² Ju³te²a² nū³ka³txi³sxa³te²a² a²yxō²ha³kxa¹ wān³txa² ya²la³lyau³xa² wān³txa² yxo²i²si¹nhē³lain¹jau³nū³a² i³hen³txi³sa²-sān²nū²la² i³sa²si¹hā³sa³na²hē³la². Kī³han³nxa³wa². Wān³txi³su² i³ye³a¹wa².

⁸Jā¹nxe³jut³su² in³txi³nāu³xa² ha³lo²a² i²li³je³na² he¹ain¹tāu³a² Txa²wā¹-sū³na² i³ye³kxain¹ju³ta² ten³sa³nha²wa². A²ē¹nāu³ai²na² wi¹lhi¹nha²kxai³ wxa²hxi²ka¹la¹nha²sxā³ e³kxi²nxain¹ju³ta² ten³sa³nha²wa². Jā¹nxe³sxā³ a²ē¹-nāu³ai²na² i³xan³txi³ju³ta² yū¹nxā³ha²kxai³ kō³txi³ wā²nxū¹hain¹nha²ju³ta² yū²nxā³ha²kxai³ ain¹ju³ta² ten³sa³nha²wa².

⁹Te²yā¹nxe³sxā³ txu¹ti³nāu³xa² sa²kxai³lu² wā²la² wi¹khaix¹ka³lo³a² ū³whi²-kxi²nhain¹kxai²nān²tu³ hxi²kan¹jut³sxa³wa². Te²yā¹nxe³sxā³ kăi³ta³kxē¹ha² a³lxi²khaix¹tih³na² ū³yhxe²ta³hē¹nha² tā³nxa² ou²ra³ka² a³lxi²ki³ai²na² a²ne³-kxi³sa² ū³nhe³kū¹nha² tā³nxa² nxain¹ju³ta²na² whāi²na¹ hxi²kan¹jut³sxa³wa². A²nū²a² kwa² i²kxain¹sxā³ i³sa²nē¹kxain¹ju³ta² wai¹nxā³wa². Yxān¹ta¹ wā²la² kwa² wi¹ka³lo³a² wi¹lhau³ko³nha²ka³lo³a² wain³na³la². ¹⁰Yxān¹ta¹ wi¹lhin¹-ye²te²a² yen³kxa² wi¹lo²la³kxi²kxai²nān²tu³ ā²la² wai³nhī³nx²na³la². ¹¹Te²-yā¹nxe³sxā³ txu¹ha² wān³txa² wi¹jau³xa² i³tih³nxain¹kxai²nān²tu³ ka³nah²-nxe³sxā³ yxau³sxā³ ain³kxain¹kxai²nān²tu³ wai³nhī³nx²na³la². ¹²Yxān¹ta¹

txu¹sa²te²kxai³lu² in³txa² i³tih³nxe³tā³nxa² i³kwa³na³tā³nxa² nxe³ju³tai²na² ten³sa²nxa³nha²wa². Wai³nxa³wa². Hāi¹sxā³ ka³nah²nxe³sxā³ yxau³sxain³-kxi²kxai²nān²tu³ wai³nhī³nx²na³la². ¹³Nxe³ha²kxai³ a²wi¹lhi¹nu¹ta²kxai³lu² A³tāu²ah³lu¹ta²na² txa²nū² we¹ta¹hxai²ti³ai¹ti²tu³wa². Hā²wxān³txa³ E²va³-ka³lxu¹ta²i³kxai³lu² we¹tūn³ta¹hxai²ti³ai¹ti²tu³wa², Txa²wā¹sū³na² hxi²ka²sa². Hā²wxān³txa³ Sa³ta³na²jah¹lai²na² hi²sen³su² ta¹ka³lxi³nu¹ta²kxai³ i³ki³-ha¹kxi²ta¹hxai²ti³ai¹ti²tu³wa². ¹⁴Te²yā¹nxe³sxā³ A³tāu²ah³lu¹ta²na² hai³txi³ ā³ke³tū¹ta¹hxai²nxa³ti³ai¹ti²tu³wa². Yxān¹ta¹ txu¹ha³ka³lxai²na² ā³ke³tū¹ju³-tan¹te²kxa³ya³lhu² ko³nxe³ti³ kāi³ta¹hxai²ti³ai¹ti²tu³wa². ¹⁵Jā¹nxe³sxā³ wē³sa² a³li³lah¹tāu³a² txu¹ha² khāuhx³nha²te²jai¹ti²tu³wa². Yxān¹ta¹ Txa²wā¹sū³na² wān³txa² yxo²i²i² a²nū²a² a³lxi²waun¹nyhu¹i² ai¹nha²kxai³ a²ē¹nāu³ai²na² a²kō³nxe³ju³ta² ā³wa²su¹tu¹wa².

Yxo²i²tū³kā³txa² a²hxi²kan¹te²nāu³xa²

3 ¹Nxa²ha¹te¹ txa²wā¹nū³ka³txi³ki³na¹xai²na² yxo²i²tū³ka³txi³ki³na¹-xai²na² a²hxi²kan¹ti³su² ki³ju³ta² ten³ki³kxai²nān²tu³ wi¹lhi³nx²na³la². Wai³nhī³nx²na³la². Ki³han³nxa³wa². ²Nxe³ki³kxai²nān²tu³ a²hxi²kan¹ti³su² ki³ju³ta² ten³ki³kxai²nān²tu³ wi¹lhin¹ki³ju³ta² kāin² yū³ki³sa²kxai³ a²nū²a² ā³xa² i²li²te²a² hxi²kan¹txi³ ko³nxe³ti³ e³kxi²nē³lai¹nhī³nx²nxa³wa². Nxe³-nē³lai¹nha²kxai³ txu¹ha² ka³na³ka³na³te²a² so¹lxi³ tē³i² wain³txi³ wā²nxū¹-hain³nha² txa²wā¹o²la³kxi²ki³ju³ta² wain³txi³ kāi³i² a²hoh³lxi³su² a²nū²a² yxo²ha³kxa¹ wi¹le³kxi² nxe³nē³lhi³nx²na³la². Te²yā¹nxe³sxā³ a²nū²a² u²lxi³ wxā³kxai²nān²tu³ wi¹lhin¹sxā³ yain³txa² wā²nhū¹hī³ki³tā³la². Te²yā¹nxe³-sxā³ wān³txa² ā³ne³wxe²nxa³te²a² wxā³kxai²nān²tu³ hxi²kan¹txi³ i³yau¹ū³-hīn³ki³tā³la². ³Jā¹nxe³ju³kxai³lu² yain³jau³xa² ūn³jau³xa² i³na²sxā³ wen¹-ki³sxa³ha²kxai³ txa²wā¹nū³ka³txa² kwa² ā³nhe¹lxi²nyhu¹ki³sxa³ha²kxai³ nxe³hī³ki³tā³la². Te²yā¹nxe³sxā³ a²nū²a² hāi¹nxe³ti³xa¹ wi¹lhin¹sxā³ i²ha²kxai³ hāu²non³sxā³ yxau³ha²kxai³ yen³kxa² yxo²kwāin³nē³lxa³ha²kxai³ nxe³hī³ki³-tā³la². ⁴Te²yā¹nxe³sxā³ txa²wā¹sxi²ha² yxau³tū³kā³txa² yxo²ha³kxa¹ hxi²kan¹-txi³ hau³kot³sī³ki³tā³la². Txa²wā¹wē³ha³lxa² wain³txi³ i³tih³nxe³ki³sa²kxai³ wain³txi³ sa²yxo²we¹tē³lai¹nhī³nx²na³la². ⁵Nxe³ha²kxai³ txa²wā¹wē³ha³lxa² hxi²kan¹txi³ hau³ko³ki³sxa³kxai²nān²tu³ yxo²i²ki³tū³kā³txi³ki³na¹xai²na² hxi²-kan¹txi³ i³hau³kot³hī³ki³sxa³wa². ⁶A²nxe³jah¹la² kwēn¹ta²na¹ yxo²i² ā³si³-wxe³kxai²nān²tu³ hxi²kan¹txi³ i³hau³ko³tē³lxa³lho³la². Nxe³ke³la³te²kxai³:

—Kāin² yxo²i²te²sa¹wi¹. Ain¹jau³su² nxe³kxai²nān²tu³ a²ē¹nāu³a² i³yxo²-kāin²ti³nha²sxā³ ko³nxe³ti³ kāi³hī³nx²na³la². Nxe³ju³tan¹te²kxa³ya³lhu² Sa³-ta³na²jah¹la² ko³nxe³ti³ i³yi¹li¹kxa² yā¹nxe³sxā³ ko³nxe³ti³ i³yi¹li¹nūn³tu¹wa², Txa²wā¹sū³na² hxi²ka²sa³. ⁷Nxe³kxa²yu³su² a²nū²a² yxo²i²ai¹nxa³te²a² wi¹le³-ai¹nxa³kxai²nān²tu³ Sa³ta³na²jah¹la² hi²sen³su² yxo²i²tū³kā³txai²na² ko³nxe³-te²lo³jau³su² ha³tā³nxe³ha³ta²wa².

Yxo²i²tū³kā³txa² i²ū³te²nāu³xa²

⁸Txa²wā¹nū³ka³txi³ki³na¹xa² yen³kxa² wā²nhū¹ki³ju³ta² o²la³kxi²ti³ten³-ki³kxai²nān²tu³ txa²wā¹yxau³xai³ki³tāu³a² wi¹lhin¹sxā³ yxau³ye² yau³ka³na³-ka³nat³sxā³ a²ya³la³lyau³tu³ e³i² yain³jau³xa² ūn³jau³xa² i³na²sxā³ we¹nxa³i² yen³kxa² kwa² yxo²kwai³nxa³i² nxe³hīn³ki³tā³la². ⁹Txa²wā¹ē¹nāu³ai²na² au³-txi³ Je³su² Kris²tu³jah¹la² tah²lxi³ we¹tē³jah¹la² nxe³te²na² wān³txa² so¹lxi³

sa²yo²so¹sxā³ kâi³te²la³ hî³nx²na³la². ¹⁰A²nxe³jah¹la² wa³ka³la² ā³xa² o²la³-kxi²sān²sxā³ ain³sxā³ î²ain¹ki³kxai²nān²tu³ wi¹li² wai³ni² nxe²na³na¹ ki³kxai²-nān²tu³ hai³txi³ a²ko³nxe³ti³ kâi³ain¹ju³ta² î²ki³sxa³kxai²nān²tu³ nxe³hî³na¹ yen³kxa² wā²nhû²xai³ki³ju³ta² o²la³kxi²ki³kxai²nān²tu³ wai³nhî³nx²na³la². ¹¹Nxa²ha¹te¹ te²yā¹nxe³sxā³ txu¹ti³nāu³xa² a²yxa²u²xai³lain¹tāu³a² wi¹lhin¹sxā³ yxa³ain¹ye²ha²kxai³ wān³txa² ya²la³lyau³xa² so¹lxi³ e³ha²kxai³ yain³jau³xa² ūn³jau³xa² î²na²sxā³ we¹nxa³ha²kxai³ a²wa³ka³li³yu³ta² wain³txi³ o²la³kxi²-ha²kxai³ nxe³hî³nx²na³la². ¹²A²nxe³jah¹lai²na² yen³kxa² wā²nhû²xai³ki³ju³ta² o²la³kxi²jah¹la² sa²kxai³lu² txu¹ha² ka³na³ka³na³ta² so¹lxi³ tē³ha²kxai³ a²wē³-ha³lxai²na² whāi²na¹ wain³txi³ î²tih³nxe³ha²kxai³ nxe³hî³nx²na³la². Nxe³sxā³ a²sxi²ha² yxa³ju³ta² wain³txi³ î²hau³ko³tū¹hî³nx²na³la². ¹³Nxe³ha²kxai³ ju¹-tai²na² ha³kxa¹ wain³txi³ o²la³kxi²ki³kxai²nān²tu³ wxa²nū³ka³txai²na² wi¹-le³kxi²nyhai¹nhî³nx²na³la². Nxe³nyhai¹ju³tan¹te²kxa³ya³lhu² Je³su² Kris²tu³-jah¹lai²na² wān³txa² wxi²kan¹ton³sxā³ î²tih³nxai¹nhî³nx²na³la².

Ā³no¹sa²tē³kxi²nē³jau³su²

¹⁴Nxe³na¹jau³su² ū³wha²li¹le¹nxa²ha¹wa². Ki³han³nxa³wa². Ye³jen¹na² wxā³-sxā³ î²nxa²ha¹ju³ta² ten³khaix¹sa³nha²wa². ¹⁵Nxe³na¹ta¹ hxi²kan¹sa²nxa³ke³-la³te²kxai³ wān³txa² î²yau¹ū³nxa²ha¹jau³xai²li² ā²la² a²la³kxi²hî³nxai¹lxa². Je³su²jah³lai²na² wān³txa² yxo²î²tū³ka³txa² wain³txi³ yxa²u²xai³lain¹ju³ta² wi¹wi¹nxe² î²hau³ko³tū¹hai¹nhî³nxai¹lxa². A²nxe³tū¹ka³txai²li² Txa²wā¹-sū³na² ka³ten³yah¹la² a²sa³wi³ha³lxai²la¹wa². Ya²la³lyau³xan²tu³ Sū³na² wān³txi³su² ye²ha²kxai³ ain³kxi²yxa²u²xai³tū³ka³txai²la¹wa². ¹⁶Ya²la³tū³ Txa²wā¹sū³na² ā³ne³hî³ki³ju³ta² wa³lxe³ju³tai²la¹wa². Nxe³ta¹ Je³su²jah³la² ā³nhxi²ka¹tē³jah¹lai²la¹wa².

A²nxe³jah¹la² a²nū²khai³hū³nxe² a³ka³nxi²ta¹hxai²ti³ai¹ti²tu³wa².

Te²yā¹nxe³sxā³ Txa²wā¹sū³na² Yāu³ka³txi³su² Jah¹lo²su² te²a²

wi¹lhin¹sa²sai¹ye²kxe³su² î²tih³nxe³nē³ta¹hxai²ti³ai¹ti²tu³wa².

Te²yā¹nxe³sxā³ oh³xan¹tū³ka³txa² î²ain¹ta¹hxai²ti³ai¹ti²tu³wa².

Je³su²jah³la² sa³wi³ha³lxa² Sū³na² wān³txa² wi¹jau³xa² a²nū²a²

yxo²ha³kxa¹ î²hen³txain¹ta¹hxai²ti³ai¹ti²tu³wa².

A²nū²a² ha³lo²a² î²li³ko³xa² yxa³uxan²ti³ yxo²î²yah³lxi³ta¹hxai²ti³ai¹ti²tu³wa².

Nxe³te²kxa³kxa¹ oh³nāu³nū³ka³na¹ wā³li² ka³la³xi²ta¹hxai²ti³ai¹ti²tu³wa².

Wān³txa² ya²la³lha²ki³lxo³nxe³ki³jau³su² î²tih³nxe³te²nāu³xa²

4 ¹Jau¹xai²na² Txa²wā¹sū³na² Yāu³ka³txi³su² jah¹la² wi¹wi¹nxe² î²yau¹ū³-nē³na²hē³la². Nxe³te³nah¹lxi¹ kxān³nāu³a¹ yxo²î²tū³ka³txi³nāu³xai²na² a²ha³tih³xa² Txa²wā¹sū³na² wān³txa² sa²yo²ā³ain¹tu¹wa². A²nxe³te²a² sa²-yo²ā³ain¹ka³tū³ wān³txa² a²ta³a² ko³nxe³jah¹la² ā³ke³tū¹ain¹jau³su² ain³-kxain¹tu¹wa². Nxain¹kxai²nān²tu³ a²ta³a² nū³ka³txa² wān³txa² î²tih³nxain¹-jau³xa² ki³han³jau³xan²tu³ yxo²î²sxā³ sa²yo²we¹tain¹tu¹wa². ²Jā¹nxe³sxā³ ki³han³jau³xai²li² î²tih³nxain¹te²na² sa²kxai³lu² ki³han³jau³xa² so¹lxi³ î²tih³-nxain¹tu¹wa². Î²tih³nxain¹kxan²ti³nū¹ āin²ti³sxā³ î²ā³ain¹ju³ta² te²nai¹nxa³-lho³la². ³A²nxe³te²a² nxe²e³kxain¹tu¹wa². Nxe³ain¹te³nah¹lxi¹:

—Txu¹ha² so¹ki³ju³ta² wai³nxa³wi¹. Nūh¹yxa³ju³ta² so¹lxi³ wain³na³li¹. Te²yā¹nxe³sxā³ ka³yuh³xa² sî³na² wā²nhî²yah³lxi³txa³hē¹li¹. Nxe³jau³su²

nxe³ain¹tu¹wa². Yxān¹ta¹ ki³han³jau³xai²la¹wa². Je³su² Kris²tu³jah¹la² yxo²-i²ki³kxai²nān²tu³ wān³txa² wain³jau³xa² sa²yxo²we¹ki³kxai²nān²tu³ yain³-txi³su² ta³nxa² ka³yuh³sxu² ta³nxa² te²a² a²whāi²na¹ wi¹na³la². Txa²wā-sū³na² hxi²ki³kxai²lu² we¹te²ju²hē³la². Nxe³ha²kxai³ wā²nhī²kxi²sxā³ Sū³na² i³ka³lih³kxi²nē³jau³su² e³kxi²ki³kxai²nān²tu³ wain³na³la². ⁴Nxe³ha²kxai³ Txa²wā-sū³na² ka³yuh³xa² we¹kxa² a²yxo²ha³kxa¹ wi¹te²ju²hē³la². Nxe³-kxe³su² i³ha¹txi²ki³kxai²nān²tu³ Sū³na² i³wi¹lxo³kxi²nē³jau³su² i³ye³kxi²ki³-kxai²nān²tu³ en²ki³ju³ta² wai³nxa³wa². ⁵Yxān¹ta¹ e³kxi²ki³te³nah¹lxi¹:

—Txa²sū³nāi³. Ka³yuh³xai²li² ū³hū¹sa²nhī²kxa² wi¹lxo³kxi²sa²si¹nī¹-nha²wi¹. Nxe³ki³kxai²nān²tu³ Sū³na² yen³nāu³a² wi¹lye²ha²kxai³ i³wi¹lxo³-kxi²nē³jau³su² i³ye³kxi²ki³sa²kxai³ ka³yuh³xa² wā²nhī²ki³ju³ta² wain³na³la².

Je³su² Kris²tu³jah¹la² wain³txi³ ā³si³tē³kxi²ki³jau³su²

⁶Nxe³jut³su² jau³xai²na² yxo²ha³kxa¹ txa²wā²tā³nāu³xa² i³yau¹ū¹txai¹-nhē³la². Nxē¹kxai²nān²tu³ Je³su² Kris²tu³jah¹la² wain³txi³ ā³si³tē³kxin¹tu¹wa². Txa²wā-sū³na² wān³txa² wain³txi³ yxo²i² i³tih³nxe³nxain¹jau³xa² wain³txi³ ā³nē³wxe² nxe¹kxai²nān²tu³ ā²la² kāi²non³sxā³ yxo²i²sxā³ yxau³xai³lin¹tu¹wa². ⁷Nxe³yān¹ta¹ wān³txa² ya²la³tu³txa³jau³xa² ain³kxi²ti²he¹txa³hē³la². Yxān¹ta¹ wān³txa² wi¹jau³xa² so¹lxi³ sa²yxo²we¹te³lhxā³ kāin² o²la³kxi¹sē¹la². ⁸Txa²-wā¹nū²ai²li² sxī³nxūn³te³lhxā³ o²la³kxi²ki³kxai²nān²tu³ jū¹nxe² wi¹na³la². Yxān¹ta¹ Txa²wā-sū³na² wān³txa² nū³kxūn³txi³ sa²yxo²we¹ki³kxai²nān²tu³ ā²la² wi¹na³la². Nxe³ki³si¹nān¹te²tu³ txa²wā²ē¹nāu³ai²na² ka³lih³ki³tā³la². Nxe³ki³ka³tu³ta¹ kxān³nāu³a¹ ka³lih³khaix¹nxe³ki³tu¹wa². ⁹Jau³xai²na² ya²la³-tu³jau³xai²la¹wa². A²nū²a² yxo²ha³kxa¹ ain³kxi²sxā³ yxo²i²ki³jau³xai²la¹wa². ¹⁰Jau³xai²na² Txa²wā-sū³na² ka³ten³su² yxau³jah¹la² a²wān³txi³khai³xai²-la¹wa². Je³su²jah¹la² wān³txa² yxo²i²ki³sa²kxai³ txa²wā²ē¹nāu³ai²na² sa²hau³-ko³tē³jah¹lai²la¹wa². A³ka³nxī²ju³ta² wah³nxe² yxau³ki³tā³la². Nxe³ha²kxai³ khāuh³lxa³txi³nē³lain¹kxan²ti³ a²nū²a² yxo²ha³kxa¹ ain³kxi²te³lhxā³ o²la³kxi²-sxā³ i³hen³txain¹ki³tā³la².

¹¹Nxe³jut³su² a²nū²a² yxo²ha³kxa¹ jau³xai²na² i³yau¹ū¹txai¹nhē³la². ¹²Nxa²-ha¹te¹ sa³nxe³lxa³kxi³sin¹kxan²ti³ yah³lon¹nxā²nxa³kxan²ti³ i³ain²txi³sxā³ hxi²waun³txi³txa³hē³la². Yxo²i²tū³ka³txa² yxo²ha³kxa¹ i²nxai¹nha²kxai³ i³tih³nxai¹nīn¹jah¹lo²sin¹tu¹wa². Wān³txa² wain³jau³xa² so¹lxi³ i³ye³i² wain³-ju³ta² so¹lxi³ o²la³kxi²nyhu¹i² a³lxi²waun¹nyhu¹i² Txa²wā-sū³na² wān³txa² kan²txi³ sa²yxo²we¹txi² wxa²ē¹nāu³ai²nān¹jau³xa² Txa²wā-sū³na² wān³txa² ya¹nxe³jau³xa² wā²nxū¹hain²nha² nxe³sē¹la². ¹³Ye³jen¹na² wxa³na¹tu¹wa². Hī¹na² hxi²kan¹sa²nxa³nhā²wa². Nxe³sa²nxa³hī¹na²na¹ wxāi²na² sa²kxai³lu² a²nū²a² yxo²ha³kxa¹ sa²nū³tai¹nhē³la². Nēn¹kxai²nān²tu³ Txa²wā-sū³na² ha³teh³nxā³nxa² i²sxā³ i³ye³kxi²tai¹nhē³la². Wān³txai²li² wain³txi³ sa²yxo²-wet¹si¹hain¹jau³su² i³yau¹ū¹txai¹nhē³la². Wān³txa² wa³lxe³jau³xa² i²in¹kxai²-nān²tu³ wain³txi³ i³tih³nxe³txai¹nhē³la². ¹⁴Txa²wā-sū³na² i³hxi²ka¹txa²-ju³ta² nxe³wān²txa³hē³la². Ain³kxi¹xi²khaix¹nxe³sē¹la². Kxā³nhxī¹nai¹tā² yxo²i²te²a² hxi²kan¹txi³nāu³xa² a²hxi²ka² wxa²ne³hē¹nhain¹tai¹ti²tu³wa². Nxe³nxain¹te³nah¹lxi¹:

—Txa²wā-sū³na² i³hxi²ka¹txa²ju³ta² hī¹na² ā³si³wxe²na³li¹. Nxain¹tai¹-ti²tu³wa². ¹⁵Nxe³jau³xai²na² i²khai¹nxe³sē¹la². Wān³txa² yxo²ha³kxa¹ sa²-yxo²we¹txa² hē³la². Nxēn¹kxai²nān²tu³ wxa²nū³ka³txai²na² wain³txi³

kāi³in¹ju³ta² i²nxain¹tu¹wa². 16 i²nxai¹nha²kxai³ wān³txa² e³in¹jau³xa² wi¹-li²i¹nha²kxai³ i³yau¹ū¹hai¹nin¹jau³xa² wi¹li²i¹nha²kxai³ nxe³sē¹la². Ko³nxe³ti³ o²la³kxin¹kx²a²yan³txi³sa². Nxēn¹kxai²nān²tu³ wxa²nū³ka³txa² yxo²ha³-kx¹a¹ Txa²wā¹sū³na² wān³txa² yxo²i²ah³lxin¹kxai²nān²tu³ wxa²e¹nāu³ai²na² sa²hau³ko³ta²lxi³tu¹wa².

Yxo²i²tū³ka³txa² wi¹kāi³waun¹nyhu¹kxi³jau³su²

5 1 Nxa²ha¹te¹ in³txa² yah³lon¹te²su² te²a² yxo²xūn³sxā³ i³kwai²kxain¹-txa³hē¹la². Wxa²wi³na² hū³nxe² i³tih³nxe³txai¹nhē³la². Sa³nxe³la³ku³su² te²a² wxa²lon³hū³nxe³ i³tih³nxe³txai¹nhē³la². 2 Te²yā¹nxe³sxā³ txu¹ha² a³ka³-lxon¹te²a² wxa²hā³ka³na² hū³nxe¹nha²kxai³ wāin²ta²su² te²a² wxa²ha³līn³ta³-ka³lxu³hū³nxe¹nha²kxai³ nxēn¹ka³tu³ i³tih³nxe³txai¹nhē³la². Ko³nxe³jau³su² e³kxi²nha²txa³hē¹la².

3 Wā³ha³te³sa³ka³lxu³khai³xa² wi¹li²txai¹nhē³la². Yen³kxa² wxa²hau³ko³-sxā³ wā²nū¹txai¹nhē³la². 4 Yxān¹ta¹ a³ka³lxon¹ta¹ka³lxa² wā³ha³te³son³ta¹-ka³lxa² sa²kxai³lu² a²wē³ha³lxa² yū³ta³nxa² a²sa³wi³ha³lxa² yū³ta³nxa² i²txa²-sā²nhē³la². Yū³kxai²nān²tu³ nxe³tū³ka³txai²li² wi¹li²txai¹lxa². Nxe³te²na² hxi²ki³kxai³lu² sa²hau³ko³tain¹ju³ta² a²ha³lo²ai²la¹wa². Kxā³nxi¹nai³tā² kāi²nxa³sxā³ txo¹nai¹nxa³hī¹nai³tā² a²ha³ka³na² hxi²ka² sa²hau³ko³tain¹te²ju²-hē³la². Nxe³kxa²ha³tih³xan²tu³ hī¹nai²na² wē³ha³lxa² hxi²ki³kxai³lu² wā³ha³-te³son³ta¹ka³lxa² hxi²nūn¹ sa²wa³li²ju³ta² wain³na³la², Txa²wā¹sū³na² yen³-nāu³a²sa³. 5 Jā¹nxe³jut³su² wā³ha³te³son³ta¹ka³lxu³khai³xa² a²sa³wi³ha³lxa² yū²nxa³ha²kxai³ Txa²wā¹sū³na² a³ka³nxi²ju³ta² wah³nxe²na³la². Ā³nxi²ka¹-nxa³ju³ta² i³ye³kxi²na³la². Nxe³sxā³ ka³nxah³ta² i³ye³kxi² a³lan²ta² i³ye³kxi² nxe²na³la², Txa²wā¹sū³na² ne³nxē³na²sa³. 6 Yxān¹ta¹ wā²nxū¹ta¹ka³lxa² so¹lxi³ i³ka³lih¹ti²nha²kxai²nān²tu³ Sū³na² i³ye³kxi²toh³xa³kxai²nān²tu³ nxe³ta¹ka³-lxai²na² a²e¹nāu³ai²na² ya³lu²te²hū³nxe² yxau²xai³te²ju²hē³la². 7 A²nxe³jut³su² jau¹xai²na² yxo²ha³kxai¹ wxa²nū³ka³txai²li² i³tih³nxe³txai¹nhē³la². Nxai¹nīn¹-kxai²nān²tu³ a²nū²a² ā³xa² hxi²kan¹txi³ ko³nxe³ti³ e³ai¹nxa³lho³la². 8 A²nxe³-jut³su² a²yah³la²nāu³su² tā³nxa² a²xa³ka³lxu²nāu³su² tā³nxa² a²nū³ka³txa² sa²hau³ko³tai¹nxa³kxai²nān²tu³ Je³su² Kris²tu³jah¹la² wān³txa² e²nai¹nhī³-nx²na³la². Je³su²jah³lai²na² wān³txa² yxo²i²xa³te²a² wi¹wa³to²hi²hī³nx²na³la².

9 Jā¹nxe³ju³kxai³la¹ wā³ha³te³son³ta¹ka³lxa² ye³ka³lxa¹txi³ kwē³kon³sxā³ txa²wā¹hxi²ka² hxi²an³sxā³ ye³ha¹li¹ ye³ha¹li¹ ye³ha¹li¹ wxa²sa²wa²la³kxi²xi²-nūn³sxā³ kwē³kon³sxā³ 60 nxe² kwē³kon³sxā³ yxau²xai³ta¹ka³lxa² so¹lxi³ a²i³-lxa² ū³wha²li¹lhxā³ ā³nha³ko³txai¹nhē³la². A²nxe³ta¹ka³lxa² kxā³nxai³kxai³ in³txa² ka³na³ka³te²a² so¹nhyā¹sxā³ yxau²xai³lah³na²hē³la². 10 A²nxe³ta¹-ka³lxi³kxai³la¹ wi¹ju³ta² so¹lxi³ kāi³ha³kxai³ a²nū²a² yxo²ha³kxai¹ wi¹le³kxi² kxā³nxi¹nai³kxai³ wē³ha³lxa² wi¹wain³txi³ wāi²lo³ti² a²nū²a² ha³la³ka³lxa³-lon³te³lhxā³ wxā³kxai²nān²tu³ ū³nyhai¹ti² a²nū²a² yxo²i²te²a² wxa²yū³hīn³-ta³kxi² a²nū²a² khāu³lxa³thin¹te²a² ā³non²ta³kxi² wi¹lo²la³kxi²ju³ta² so¹lxi³ kāi³i² nxe³ta¹ka³lxa² i³lxa² so¹lxi³ ū³wha²li¹lhxā³ ū³hau³ko³tai¹nhē³la².

11 Yxān¹ta¹ txu¹ha² wā³ha³te³son³ta¹ka³lxa² kwa² a³ka³lxo¹nxa³ta¹ka³lxa² i³lxa² ū³wha²li¹txa³hē¹la². Nxe³ta¹ka³lxa² ye³jen¹nāu³a² in³txa² yxo²kwai³nai¹-nha²kxai³ Je³su²jah¹la² wān³txa² a³lxi²nxa³ha²kxai³ in³txa² ā¹so¹hī³nx²na³la². 12 Nxe³kxai²nān²tu³ a²wān³ta¹tā² e³kxi²jau³xai³tā² sa²yxo²ā³ha²kxai³ wā²-nxū¹h¹lxi³hī³nx²na³la². 13 Nxain¹kxai²nān²tu³ sxi²ha² ai³lha²thet³sxā³ u³txi³

wa³ko³nai¹nh³nx²na³la². Nxe³sxā³ kwa²wān³txa² ya²la³lhxa³jau³xa² kwa²hen³txai¹nh³nx²na³la². Nain¹kxa²yu³su² wxa²nū³ka³txa² i³ki³ha¹kxi²sxā³ ko³-txe²lo³nx²ta¹nh³nx²na³la². ¹⁴Nxe³jut³su² ha²kxai³ wā³ha³te³sa³ka³lxa² a³ka³-lxo¹nxa³te²a² e³kxai¹na¹te³nah¹lxi¹:

—In³txa² ā¹so¹txu¹ni¹. Wē³nhīn¹kxai²nān²tu³ wē³sa² wi¹we¹txa²hē³ni¹. Wxa²sxi²ha² wi¹lhau³ko³txa²hē³ni¹. Nīn¹kxai²nān²tu³ hxi²kan¹txi³ ko³nxe³-te²lo³txa²nxa³lho³ni¹. Nxai¹nh³na¹wa². ¹⁵Jā¹nxe³jut³su² wā³ha³te³son³ta¹-ka³lxa² a²ha³tih³xa² Txa²wā¹sū³na² wān³txa² sa²yo²ā³ha³kxai³ Sa³ta³na²-jah¹lai²na² wān³txa² sa²yo²we¹tha²kxai³ nxe³hī³nx²na³la². ¹⁶Jā¹nxe³jut³su² txu¹ha² a³ka³lxo¹nxa³te²a² hi²sen³su² a³ka³lxon¹te²na² a²hā³ka³nū²su² ta³nxa² a²hā³i³nū²su² ta³nxa² ka³ten³su² yxau³kxai²nān²tu³ nxe³te²a² sa²kxai³lu² wi¹-lhau³ko³txai¹lxa². Nxain¹kxai²nān²tu³ yo²i²tū³ka³txai²na² sa²kxai³lu² wā³-ha³te³son³ta¹ka³lxu³khai³xa² so¹lxi³ wi¹lhau³ko³ta¹nh³nx²na³la².

¹⁷Nxa²ha¹te¹ wxa²hxi²kan¹txi³nāu³xa² wi¹lo²la³kxain¹kxai²nān²tu³ sa²nēn¹-kxi²sxā³ ū³yo³hai¹nīn¹ju³ta² wai³nh³nx²na³la². Txa²wā¹sū³na² wān³txa² wain³txi³ i³tih³nxe³ha³kxai³ wa³lxe³jau³xa² i³yo¹ū¹ha³kxai³ nxain¹kxai²-nān²tu³ nxe³txai¹nhē³la². ¹⁸Txa²wā¹sū³na² ū³wha²li¹txā³nxai³tā² e³te³nah¹lxi¹:

—Po¹na¹li² yain³ta³ki³a² ti³lo³te³lhxā³ ti³ha³te³kxi²xai³tāu³a² sa²yo²ta³-txa³hē¹li¹. Jā¹nxe³sxā³ yau³xā³xa²sa¹:

—A²nū²a² wa³kon³kxi²nē³lain¹kxai²nān²tu³ ū³yo³hain¹ki³ju³ta² wain³-na³li¹. Txa²wā¹sū³na² ū³wha²li¹txā³nxai³tā² nxe³ta¹hxai²ti³ai¹ti²tu³wa². ¹⁹A²nū²a² wxā³sxā³ wxa²hxi²kan¹te²a² ko³nxe³ti³ e³kxi²kxai²nān²tu³ ain³-kxi²txa³hē¹la². A²nū²a² ka³na³ka³na³te²a² wxā³kxan²ti³ ain³kxain¹txa³hē¹la². Yxān¹ta¹ a²nū²a² ha¹li¹ ka³na³ki² nxe²e³kxain¹kxai²nān²tu³ ain³kxi¹txai¹-nhē³la². ²⁰Wxa²nū³ka³txai²na² ha³tih³xa² ko³nxe³ti³ kái³ain¹to³kxai²nān²-tu³ ā³nū²kxi¹txai¹nhē³la². Ai¹nīn¹kxai²nān²tu³ jah¹la² e³lai²na¹ i³kwai²kxi¹-txai¹nhē³la², a²nū²a² ka³lxa¹txi³ ko³nxe³ti³ kái³ain¹kxa²yan³ti³sa². Nxe³sxā³ wi¹kái³ain¹tu¹wa².

²¹Nxe³na¹jut³su² jau¹xai²na² a²yo²ha³kxa¹ sa²yo²we¹txa²hē³la². Wān³-txa² yau³jū¹jau³su² kxan²ti³ sa²yo²ā³txa³hē¹la². A²nū²a² i²li³te²a² sa²yo²ā³-si¹nxain¹jau³su² i³ye³kxi¹nxa²kxan²ti³ ain³kxain¹txa³hē¹la², hxi²kan¹jah¹lo²su² kxan²ti³na². Nxe³jau³xai²li² i³kwā³na³nxa²ha¹wa². Txa²wā¹sū³na² Si³yxau³-jah¹lai²na² a²ye³na² Je³su² Kris²tu³jah¹la² Txa²wā¹hxi²kan¹ta² Si³yxau³jah¹-lai²na² a²ye³na² oh³xan¹tū³ka³txa² wi¹lhin¹te²ai²na² a²ye³na² i²sain¹jau³su² i³ye³kxi¹nxa²ha¹wa². ²²Wxa²hxi²kan¹ti³su² te²a² i²sxā³ sa²so¹ti³ten³nxa²-kxai²nān²tu³ wa³su³txa³hē¹la². Jū¹nxe² ha³lo³kxi¹sā²nhē³la², ko³nxe³ti³ kái³-ju³ta² kái³yxau³xai³te²sa² kxa²yan³txi³sa². Nxe³te²su² kxai²nān²tu³ wxāin²txi³ a²hxi²ki³te²la³nū³nh³nxai¹lxa².

²³Wxa²ē¹nāu³ai²na² i³ton³nxa²to³ha²kxai³ i³yau³xa² so¹lxi³ i³na²txa³hē¹la². Yxān¹ta¹ u²va²yau³xa² jū¹nxe² i³na¹sē¹la².

²⁴Jā¹nxe³jut³su² a²nū²ai²li² ko³nxe³ti³ kái³sxā³ yxau³xai³te²na² sa²kxai³lu² a²wā³ki³kxai³ e³lxah²lxi³ ha²kxai³ a²wā³ki³kxai³ hāi³a² kái³ha²kxai³ nxe³te²-ju²hē³la². E³lxah²lxi³sxā³ kái³ain¹kxai²nān²tu³ wxāi²kxai³ hxi²kan¹ti³ i³kwai²-kxai¹nh³nxai¹lxa². Yxān¹ta¹ hāi³a² kái³ain¹kxai²nān²tu³ a²yan¹nāu³a² so¹lxi³ ko³nxe³ti³ kái³ain¹ju³ta² e³lxah²lxi³tu¹wa². ²⁵Te²yā¹nxe³sxā³ a²nū²a² wi¹kái³-te²na² sa²kxai³lu² a²wā³ki³kxai³ e³lxah²lxi³ ha²kxai³ a²wā³ki³kxai³ a²yan¹-nāu³a² so¹lxi³ wi¹kái³ain¹ju³ta² e³lxah²lxi³tu¹wa².

6 ¹A²nū²a² a²wa³kxēn³yah³lo²lot³sxā³ yxau²xai³te²na² sa²kxai³lu² wi¹-wa³kon³kxi²ha²kxai³ a²hxi²kan¹jah¹lo²khai³xa² i³sa²nēn¹kxi²ha²kxai³nxe³txai¹nhē³la². Nxain¹kxai²nān²tu³ a²nū²a² i²li³te²a² Txa²wā¹sū³na² i³lxa²tā³nxa² a²wān³txa² i³yau¹ū¹nxa²ha¹jau³xa² tā³nxa² kō³nxe³te²lo³te²a² yū²-nxa³lho³la². ²Te²yā¹nxe³sxā³ a²wa³kxēn³yah³lai²li² Txa²wā¹sū³na² wān³txa²sa²yo²we¹kxai²nān²tu³ a²wa³kxēn³yah³lo²lot³sxā³ yxau²xai³jah¹lai²na² hi²-sen³kxai³lu² nxe³te³nah¹lxi¹:

—Kwa³na³sa²jah¹la² Je³su²jah³lai²na² wān³txa² sa²yo²we¹jah¹lo²su² nū³-nha²kxai³ txa²wā¹tā³xai²la¹wi¹. Nxe³ha²kxai³ wi¹wa³kon³nxa³kxan²ti³ wain³-na³li¹. Nxe³jau³su² kxai²nān²tu³ wai³nxa³wa². Yxān¹ta¹ yo²i²jah¹lo²su² nū³nha²kxai³ ā²la² nū³kxūn³txi³ ā²la² wi¹wi¹nxe² wa³kon³kxain¹ju³ta² wain³-na³la². A²wa³kxēn³yah³lai²li² Je³su²jah³lai²na² Wān³txa² yo²i²ha²kxai³ txa²-wā¹tā³su² hī³nx²na³la². Jā¹nxe³jau³jau¹xai²li² i³tih³nxe³txai¹nhē³la².

Wān³txa² ya²la³lyau³xa² i³tih³nxe³jau³su²

³Jā¹nxe³na¹jau³su² a²nū²a² i²li³te²a² wān³txa² yau³xā³xa² tē³sxā³ wxā³-kxai²nān²tu³ i²khai¹nxe²sā²nhē³la². Je³su² Kris²tu³jah¹la² Txa²wā¹hxi²kan¹ta² Si³yxau³jah¹lai²na² wān³txain²txi³ wān³txa² i³tih³nxe³nxa²ha¹jau³xa² wi¹-lhin¹sxā³ yxau²xai³ki²jau³xa² wān³txain²txi³ hāix¹jau³xa²yāx¹te²jai¹ti²tu³wa². Yxān¹ta¹ kwēn¹tai²na² wxā³jah¹lai²na² wān³txa² yau³xā³lxi³ti³ e³kxai²nān²tu³ ain³kxain¹txa³hē¹la². ⁴A²nxe³jah¹la² wān³txa² yo²kāin²e³jah¹lai²la¹wa². Hai³-txi³ ā³ne³wxe³ti³he¹xai¹nhī³nx²nxa³wa². A²wān³txa² so¹lxi³ kwa² toh¹lxē¹hī³-nx²na³la². Nxe²e³kxai²nān²tu³ i³xan³ta³kxi²nyhu¹i² i³kāi²non³nha²si¹jau³su² yo²xūn³txi³ i³ye³kxi² kwa²he¹kxi²nyhu¹i² kō³nxe³te²lo³kxi²nyhu¹i² a²nū²a² ā³xa² yo²i²xa³sxā³ i³wā³wā³ta³kxi²nyhu¹i² nxe³jah¹lo²su² hī³nx²na³la². ⁵Jā¹-nxe³te²a² a²ē¹nāu³ai²na² kō³nxe³ti³ ain³nha²ju³ta² so¹lxi³ yū³ha²kxai³ wān³-txa² ya²la³lyau³xa² i³tih³nxai¹nxa³ha²kxai³ nxe³ju³tan¹te²kxa³ya³lhu² an³ta³-txi³ i³ye³ye³kxi²nyhu¹ain¹na³la².

—Kāin² yen³kxi³nha²te³lhxā³ yo²i²a¹tū¹xā¹. Nxe³jau³su² nxe³hī³nx²na³la². ⁶Jā¹nxe³jut³su² Txa²wā¹sū³na² wān³txa² yo²i²ki²kxai²nān²tu³ txa²wā¹ē¹nāu³-ai²na² wi¹lhin¹sxā³ hāu²no³nha²hī³ki²tā³la². Nxe³ju³tai²li² yen³kxi³nha²ju³ta² ā³wa²to²hi²sxā³ wi¹la² ai²na³la². ⁷Nxe³sxā³ kxā³nxai³tā² txa²wā¹wē³si¹nai³tā² yen³kxa² tē³sxā³ a³li³lah¹kxi³sxa³tai¹ti²tu³wa². Te²yā¹nxe³sxā³ yah³lon¹sxā³ ya³lu²ki²tāu³a¹ yen³kxa² tē³ki²sxa³lho³la². ⁸Nxe³ha²kxai³ yain³txa² yū³ki²sa²-kxai³ sxi²ha² yū³ki²sa²kxai³ nxe³ki²te²a² so¹lxi³ ān³nhī³nx²na³la². ⁹Yxān¹ta¹ yen³kxa² yo²kwain³jah¹la² sa²kxai³lu² kō³nxe³ti³ wā²nxū¹hain³nha² ā³si³-wxe³hī³nx²na³la². Nxain¹kxai²nān²tu³ hā²wxān²txa³ tih³nai²li² kō³nxe³ti³ ain³nhain¹tih³na² ai³kxai²nān²tu³ khāuh¹lxa³thin¹sa²tē²tu¹wa². ¹⁰Jā¹nxe³sxā³ yen³kxa² yo²kwain³kxi²ki²kxai²nān²tu³ kō³nxe³ju³ta² ka³lxa¹txi³ wxā³kxi²-nē³na³la². Jā¹nxe³jut³su² yo²i²tū³ka³txa² a²ha³tih³xa² yen³kxa² kāin² yo²-kwai³nai¹nha²kxai³ Txa²wā¹sū³na² wān³txa² sa²yo²ā³ain¹na²hē³la². Nxe³ai¹-nha²kxai³ kuh³lxa³thin¹khai¹xain¹na²hē³la².

Pau²lah³la² a²yo²wān³txa² Ti³mo²jah³la² i³yau¹ū³jau³su²

¹¹Yxān¹ta¹ wxāi²na² sa²kxai³lu² Txa²wā¹sū³na² sa³wit³si¹nha²kxai³ ju¹-tai²na² yo²ha³kxa¹ ā³na¹txa²hē³la². Nxīn¹kxai²nān²tu³ wain³ju³ta² so¹lxi³ ān³ten³txa²hē³la². Wi¹lhin¹ju³ta² so¹lxi³ kāi³txa²hē³la². Txa²wā¹sū³na²

wān³txa² kan²txi³ yxo²i²txa²hē³la². A²nū²a² yxo²ha³kxa¹ a³lxi²khai¹nxe³tai¹-nhē³la². Ko³nxe³ti³ e³kxi¹nxain¹kxan²ti³ ya³nān³ta³ki²la²sxā³ wain³txi³ kăi³-txa²hē³la². Hăi¹sxā³ thăi³ti³la² wi¹kăi³txai¹nhē³la². ¹²A²nū²a² nū³kxūn³txi³ ā³nhe¹kxi²nyhu¹kxa² yă¹nxe³sxā³ nū³kxūn³txi³ ā³nhe¹kxi²sxā³ ko³nxe³ju³ta² ā³na¹txa²hē³la². Txa²wă¹sū³na² wān³txa² ka³ten³yau³xa² hxi²ki³kxa² yă¹nxe³-sxā³ ain³so¹khai¹nxe³sē¹la². Nxe³sih¹nxa²jau³su² Txa²wă¹sū³na² i²sxā³ i³so¹-nxa²tai¹ti²tu³wa². Nxe³sxā³ kxā³nhxi¹nai³tā² yxo²i² ā³si³wxe¹i¹nhī¹nai³tā² a²nū²a² ka³lxa¹txi³ i³hen³txai¹nīn¹tai¹ti²tu³wa². Te²yă¹nxe² āh¹ o²la³kxi¹to³-hē¹la². ¹³⁻¹⁴Nxe³na¹jau³su² wān³txa² e³kxi¹nxa²ha¹jau³xai²li² a²yxo²ha³kxa¹ sa²yxo²we¹txa²hē³la². Nxīn¹kxai²nān²tu³ ko³nxe³te²lo³txa²ju³ta² yū²nxa³-lho³la². Nxe³jau³xai²li² txa²wān³txi³sxa³wa². Txa²wă¹sū³na² wān³txai²la¹wa². Je³su² Kris²tu³jah¹la² wxā²nxa³ta³lxa¹ nxe²kăi³txa²hē³la². Jau¹xa² yxo²ha³kxa¹ Txa²wă¹sū³na² Si³yxa³jah¹la² ka³ten³yu³ta² ū³hū¹nhē³lain¹jah¹la² i²nxa²na³la². Te²yă¹nxe³sxā³ Je³su² Kris²tu³jah¹la² a²wān³txa² ka³ten³yau³xa² sa²kxai³lu² Pōn³si³o³ Pi³la²jah³lai¹tā² i³hen³txi³te³nai¹ti²tu³wa². Jă¹nxe³sxā³ Je³su² Kris²-tu³jah¹lain²txi³ i²nxān²nūn³na³la². ¹⁵Jă¹nxe³jut³su² ye³jen¹na² Kris²tu³jah¹la² a³ka³nxi²tău³a² wă²nă³ū¹nhē³lain¹tu¹wa². Txa²wă¹sū³na² Si³yxa³jah¹la² wi¹lhin¹khaix¹jah¹la² kăin²khaix¹nx²na³la². Ā²la² kăin² ā³sen³sai¹jah¹la² yū²nxa³wa². Nū³kxūn³khaix¹jah¹lai²la¹wa². A²nū²a² a²wa³kxē³nxa² kăin²-na³la². Yxān¹ta¹ jah¹lai²na² sa²kxai³lu² a²wa³kxē³ti³nău³xai²na² yxo²ha³kxa¹ a²wa³kxē³nxa² a²si³yxa³jah¹lo²la²na³la². ¹⁶Jah¹lai²na² so¹lxi³ ya³lu²ju³ta² yū³ti³hex¹jah¹lo²sxa³wa². Ha²te¹ti³hū³ju³ta² so¹lxi³ yxa³u³xai³jah¹lai²la¹wa². Ka³nxah³ju³ta² yū³jah¹lo²sxa³wa². A²nū²a² hxi²kan¹txi³ i²nxūn³kxi²ti³he¹nxe³-hī³kī³sxa³wa². A²nū²a² i²ti³he¹jah¹lo²sxa³wa². Hxi²kan¹txi³ i²kī³sxa³jah¹lo²su² na³la². A²nū²a² yxo²ha³kxa¹ sa²nēn¹kain¹tu¹wa². Nū³kxūn³ju³ta² ne³ki³son³-sxā³ hxa³n³kxi²nxa³lho³la². Nxe³te²sē¹la².

¹⁷Nxa²ha¹te¹ hī¹na²su² a²nū²a² yen³kxi³h³khaix¹te²a² e³kxi¹txai¹nhē³la². E³kxi¹nīn¹te³nah¹lxi¹:

—A²nū²a² yen³kxi³txa²te²a² nxe²e³kxain¹yah³lxi³txa³hē¹li¹. “Txai²na² kăin²-te²sa¹wi¹. Wxa²nū³ka³txa² kăi²nxa³wi¹.” Nxe³yah³lxi¹n¹jau³su² e³yah³lxi³txa³-hē¹li¹. Yen³kxa² wa³su³txi³ hxa³n³kxi¹nx²ti³ha³tai¹. Yxān¹ta¹ Txa²wă¹sū³na² yxo²i²jah³lxi³hē¹li¹. Yah³lxi¹n¹kxai²nān²tu³ wxa²ē¹nău³ai²na² sa²hau³ko³-txa²lxi³tu¹wi¹. Nxe³yah³lxi¹n¹kxai²nān²tu³ ka³lih³kxi²txi³ wi¹lhin¹yah³lxi¹-nha²kxai³ yen³kxa² yxo²kwăin³yah³lxi¹tho³li¹. ¹⁸Yah³lxi¹nha²kxai³ wi¹-lhin¹kxi³ju³ta² so¹lxi³ o²la³kxi¹jah³lxi³hē¹li¹. Wxa²yen³kxa² a³lxi²nxa³sxā³ wă²nhū¹txai¹yah³lxi³hē¹li¹. ¹⁹Yah³lxi¹n¹kxai²nān²tu³ kxān³nău³a¹ kxan²ti³ ka³ten³su² yxa³u³kī³tău³a¹ yen³kxa² wi¹ju³ta²nū³a² kăin²yū³tu¹wi¹. Nxe²e³kxi¹-txai¹nhē³la².

²⁰Ti³mo²jah³lăi³. Txa²wă¹sū³na² wān³txa² e³kxi¹nxa²jau³xa² yxo²-ha³kxa¹ sa²yxo²we¹txa²hē³la². A²nū²a² ā³xa² toh³lxa³te³ain¹jau³xa² i³wa²lū³xain¹txa³hē¹la².

—A²hoh³lxi³sa¹wi¹. Ain¹kxan²ti³ ā³ne³wxe³ai¹nxa³ha²kxai³ i³wa²lū³xain¹-txa³hē¹la². ²¹A²nū²a² nxe²kăi³te²a² yū²na³la². Kăi³sxā³ Je³su²jah³lai²na² wān³txa² ā³na¹ain¹na²hē³la². Jă¹nxēn¹kxa²yan³ti³su² na¹jau³xai²li² i³ye³ye¹-nxa²ha¹wa². Txa²wă¹sū³na²kxai³lu² kăin² thăi³ti³la² a³lxi¹nxa²ju³ta² ten³sa³-nha²wa². Txai²na² Pau²lah³lo²na¹xai²na² ta³lun²ye¹nxa²ha¹wa².

2 Timoteo

1 ¹Pau²lah³lo²na¹xai²na² ah¹ ũ³wha²li¹le¹nxa²ha¹wa². Je³su² Kris²tu³-jah¹lai²na² i³sa²si¹hã³ũ¹sa²jah¹lo²sa¹wa². Je³su² Kris²tu³jah¹lai²na² wãn³txai³tã² i³hen³txi³si¹ha¹jau³su² i³sa²si¹hã³ũ¹sa²na²hẽ³la². Ju¹tai²li²Txa²wã¹sũ³na² Si³yxau³jah¹la² ten³nũn³jau³sa²na³la². Nxe³ha²kxai³ Je³su²Kris²tu³jah¹la² wãn³txai³tã² ka³ten³yau³xa² ũ³hũ¹sa²jau³xai³tã² yxo²i²nũ³na¹-kxa² i³yau¹ũ³nxa²te³lhxã³ nxe³ye¹nxa²ha¹wa². ²Jã¹nxe³jut³su² Ti³mo²jah³lo²-si¹lxa². Ain³kxi²sẽ¹la². Txa²ki³lha³lxi¹lxa². A³lxi¹nxa²ha¹nha²wa². Nxe³ha²kxai³Txa²wã¹sũ³na² Si³yxau³jah¹la² Txa²wã¹wi³nu²su² ha²kxai³ Je³su² Kris²tu³-jah¹la² Txa²wã¹hxi²kan¹ta² Si³yxau³jah¹lo²su² ha²kxai³ nxe³ya³sxã³ kãin²thãi³ti³la² a³lxi²nxa²si¹hi² wi¹lhin¹sxã³ thãi³ti³la² sa²hau³ko³txa²si¹hi² wxa²-nxũ²kwai³nãu³a² ã³nhãu²no³txa²si¹hi² nxe³nxa²si¹ha¹jau³su² ten³sa³nha²wa².

Pau²lah³lai²na² i³nxũ²kwai³lxũ¹jau³su²

³Nxe³ha²kxai³ Txa²wã¹sũ³na² sa²nẽn¹kxi²to³ha¹wa². Txa²wi³nu²nãu³xu¹-tai²na² sa²yxo²we¹tain¹kxu¹jã¹nxa¹wa². Ju¹tai²na² so¹lxi³ txa²ten³sa²ju³-tai²la¹wa². Nxe³na¹ha²kxai³ ka³nxah³ta² whãi²na¹ a³lan²tãu³a² whãi²na¹Txa²wã¹sũ³na² i³ye³kxi²to³ha¹wa². Nxe³na¹tãu³a² Sũ³na² i³nxũ²kwai³lxũ¹-txi³nxa²si¹ha¹jau³su² i³ye³kxi²to³ha¹wa². ⁴Nxe³ha²kxai³ i³ãin²txin¹ju³tai²tã²i²nxa²ha¹ha²kxai³ ah¹i²xi²ti³ten³khai¹nxa²ha¹nha²wa². I³ka³lih¹nxa²ha¹ju³ta²ten³khai¹sa³nha²wa². Nxe³kxai²nãn²tu³ i³ka³li¹ti³san¹tu¹wa². ⁵Txa²wã¹-sũ³na² wãn³txa² kxan²ti³ sa²yxo²we¹tin¹ju³tai²tã²i²nxa²ha¹wa². A²wi¹lhi¹na²wxa²hãi³na² Lo³i²ta³ka³lxa² yxo²i²i² wxa²hã³ka³na² Eu³ni²sa³ka³lxa² yxo²-i²i² yah³lxi³te²sin¹yu²hẽ³la². Te²yã¹nxe³sxã³ wxãi²kxai³ yxo²i²khai¹nxũ³-ni¹lxa². ⁶Kxã³nhxi¹nai³kxai³ txa²hxi²ka² wxa²ne³hẽh¹nxa²ha¹tai¹ti²tu³wa². Nxe³nxa²ha¹te³nah¹lxi¹:

—Txa²wã¹sũ³na² ã³nhxi²ka¹txa²ju³ta² hi¹na² ã³si³wxe²na³li¹. Nxa²ha¹tai¹-ti²tu³wa². Nxẽn¹jut³su² Txa²wã¹sũ³na² i³hxi¹ka¹txa²ju³ta² ain³kxi²xi²khai¹-nxe³sẽ¹la². Nxin¹kxai²nãn²tu³ i³nxũ²kwai³lxũ¹txi³nha¹sẽ¹la². ⁷Txa²wã¹sũ³na²Yãu³ka³jxah¹la² nxũ²kwai³yxau³nẽ³na³la². Nxe³ha²kxai³ a²nũ²a² yuh³lxain¹-ki³ju³ta² yũ²nxa³wa². Te²yã¹nxe³sxã³ i³nũ³kxũn³txi³nẽ³na²hẽ³la². A²nũ²a²yxo²ha³kxa¹ a³lxi²wa²so³tẽ³na²hẽ³la². Wi¹lãin³nha²ti³hit¹sain¹na²hẽ³la².

⁸Nxe³ha²kxai³ Je³su²jah³lai²na² wãn³txa² i³yãu²lxi²txa³hẽ¹la². Te²yã¹-nxe³sxã³ sxi²ha² kan²thi³na² ũ³ti¹kxi²sain¹tai¹ti²tu³wa², Je³su²jah³la² wãn³-txa² i³yau¹ũ³hai¹na¹ha²kxai³la². A²nxe³jut³su² i³yãu²lxi²sa²nũn³txa³hẽ¹la². Hãi¹sxã³ i³ya³lo³ti¹sẽ¹la². Nxẽn¹kxai²nãn²tu³ Je³su² Kris²tu³jah¹la² wãn³txa²i³yau¹ũ³ai¹nĩn¹tãu³a² khãuh³nxe³sain¹kxa² yã¹nxe² khãuh³nxe³nxain¹kxan²ti³Txa²wã¹sũ³na² hi²sen³su² i³nũ³kxũn³txi³nxa²tu¹wa². ⁹A²nxe³jah¹lain²txi³

kxā³n³h³xī³nai³tā³ txa²wā¹ē¹nāu³ai²na² sa²wa²sut¹sa²kxai³ i³kai¹tū³so¹nē³lai¹-
nha²kxai³ nxe³nē³lain¹te³nai¹ti²tu³wa², wi¹lhin¹ki³sxa³kxan²ti³na². Nūh¹i²sxā³
o²la³kxi²nē³nu²hē³la². Nxe³sxā³ a³lxi²nē³ju³tai²li² wā²nā³ū¹hi² thāi³ti³la²sxā³
wi¹li²nē³lain¹ju³ta² wā²nā³ū¹hi² nxe³te³lhxā³ nxe³nē³lain¹nu²hē³la². Nxe³ju³-
tai²li² txa²wā¹ha³lo²a² yū²nxa³hī¹nu¹tai²kxai³ kăi³ju³ta³nū³a² a³la³kxi²sxā³
ā²la² nūh¹i²ta¹hxai²hē¹la². ¹⁰Jā¹nxe³ju³kxai³lu² Je³su² Kris²tu³jah¹la² txa²-
wā¹ē¹nāu³a² sa²hau³ko³tē³jah¹la² wxā³tai¹ti²tu³wa². Wxā³nū²la² ya³lu²kxi²-
nē³na²hē³la². Ya³lu²kxi²nē³lhi¹nān¹te²tu³ ya³lu²kxi²ki³kxai²nān²tu³ yuh³lxi³-
nē³lxa³lho³la². Je³su²jah¹la² ka³ten³su² yxau²sa²tē³sih¹nē³ju³ta² e³lxah²lxi³
i³tih³nxe³nē³na²hē³la².

¹¹Nxa²ha¹te¹ Je³su² Kris²tu³jah¹la²kxai³lu² i²sxā³ i³so¹sain¹na²hē³la².

—Sū³na² wān³txa² u¹lxa³nāu³a¹ ai³sxā³ i³hen³txi³txai¹nhē³li¹. Kwa³na³-
nxa²ha¹jau³xai²na² i³hen³txi³txai¹nhē³li¹. Wān³txa² wa¹lē³jau³xa² i³tih³nxe³-
txai¹nhē³li¹. Nxe³sain¹na²hē³la². ¹²Nxe³na¹ju³su² khāuh³lxa³txi³sa³nha²wa².
Nxe³sa³kxan²ti³ āu²li²sa²nxa³nha²wa². Je³su² Kris²tu³jah¹la² yxo²i²a¹jah¹la²
i²te²sa¹wa². Wa³ka³li³yu³ta² ū³hū¹sai¹nha²kxai³ i³hxi²kat¹sain¹tu¹wa². Nxe³-
sai¹nhi¹nān¹te²tu³ ā³na¹sai¹nxa³lho³la². Je³su²jah¹la² ā³wa³li²sxā³ a³ka³nxi²-
nxa³tāu³a² ā³na¹sai¹nxa³lho³la². ¹³Wān³txai²li² ya¹la³tu³ jau³xai²li² i³tih³nxe³-
nxa²ha¹jau³xai²li² ain³so¹sē¹la². I³tih³nxe³nxa²ha¹kxa² ya¹nxe³sē¹la². A²nū²a²
yxo²ha³kxa¹ a³lxi²tai¹nhē³la². Je³su² Kris²tu³jah¹la² yxo²i²sxā³ yxau²xai³ki³-
sa²kxai³ ju¹tai²li² ū³hū¹nē³lain¹tai¹ti²tu³wa². ¹⁴Txa²wā¹sū³na² Yāu³ka³jxah¹la²
i³hxi²ka¹txa²ju³ta² i²khai¹nxe³sē¹la². Sa²yxo²ā³txa³hē¹la².

¹⁵Nxe³nxa²ha¹te¹ a²nū²a²nāu³xa² A²si³a³ko³xan¹tū³ka³txa² yxo²ha³kxa¹
sa²yxo²ā³sain¹na²hē³la². Fi³je²lah³la² Her³mo²je³ne³sah³la² te²yā¹nxe² sa²-
yxo²ā³sain¹na²hē³la². ¹⁶Yxān¹ta¹ O³ne³si²fo³ro³jah¹la² hai²txi³ ti³he¹xai¹-
nxa³wa². Nxe³yān¹ta¹ kwa³thi³la² sa²hxi²tai¹nha²sxā³ sxa³na¹kxan²ti³ āu²li²-
sai¹nxa³hē³la². I³nxū²kwai³lxū¹txi³sain¹to³nha²hē³la². Nxe³ha²kxai³ sxi²ha²
yxau³tū³ka³txa² a²yxo²ha³kxa¹ Txa²wā¹sū³na² thāi³ti³la² wi¹li²ain¹ju³ta²
ten³sa³nha²wa². ¹⁷A²nxe³jah¹la² Ro²ma²thi³na² ā³wi¹lhi¹nān¹te²tu³ ā³ten³-
sain¹na²hē³la². Ai³lhxā³ i³ha¹txi²sain¹na²hē³la². ¹⁸Te²yā¹nxe³sxā³ E²fe³-
so³thi³na² yxau³nū³na¹hī¹nai³tā² jah¹la²kxai³ kăin² ā³non²ta³kxi²sain¹tai¹-
ti²tu³wa². Nxe³ju³su² Txa²wā¹hxi²kan²ta² Si³yxau³jah¹la² a³ka³nxi²tāu³a¹
thāi³ti³la² wi¹li²ain¹ju³ta² ten³sa³nha²wa².

Je³su² Kris²tu³jah¹lai²na² wān³txa² ya³lo³txi³ki³jau³su²

2 ¹Txa²wē³sai³. Je³su² Kris²tu³jah¹la² ā³nū²nxi²sxā³ yxau³nī¹nha²kxai³
thāi³ti³la² a³lxi²nxa²ha²kxai³ i³ya³lo³ti³sē¹la². ²Wān³txa² wi¹jau³xa²
i³tih³nxe³nxa²ha¹tai¹ti²tu³wa². A²nū²a² ka³lxa¹te²nāu³xa² i²nē³lain¹tai¹ti²-
tu³wa². A²nxe³jau³xai²na² a²nū²a² ā³xa² ya³nān³ta³ki²la²sxā³ yxo²i²te²na²
i³tih³nxe³txai¹nhē³la². Nxe³sxā³ Wain³txi³ o²la³kxin¹kxai²nān²tu³ āh¹a²nū²a²
ā³xa² i³tih³nxe³nyhain¹tu¹wa².

³Nxe³ha²kxai³ kwa³jan³ta² so³ta²to² yā¹nxe³sxā³ khāuh³lxa³txi³nha¹kxan²ti³
Je³su² Kris²tu³jah¹la² wān³txa² ya³lo³txi³sē¹la². ⁴So³ta²to²jah¹la² yen³kxa²
toh³lxi³ta² kwa² o²la³kxi²te²sxa³yu²hē³la². Yxān¹ta¹ a²hxi²kan¹jah³la² a²ten³-
ju³ta² so¹lxi³ o²la³kxi²te²ju²hē³la². ⁵Te²yā¹nxe³ju³su² sa³nxe³la³ki³nāu³xa²
sa²kxai³lu² bo²la²nā³ka² tē³sxā³ kwa²wa³nī³lo³nain¹te²jai¹ti²tu³wa². Wain³-
txi³ wa³nī³lo³nain¹kxai²nān²tu³ a²yo³ha² yū³hī³nx²na³la². Yxān¹ta¹ wain³txi³

wa³ni³lo³na¹nx³kxai²nān²tu³ a²yo³ha² yū³hī³nx²nx³wa². 6 Te²yā¹nxe³jut³su² hai³sxa² wa³kon³jah¹la² nū³kxūn³txi³ wa³kon³ye²kxai²nān²tu³ kxān³nāu³a¹ jah¹lai²na² txa²nū² yain³txa² kāin² so¹hī³nx²na³la². 7 Nxe³na¹jut³su² a²si³yxau³-tāu³a² i²khai¹nxe³sē¹la². Nēn¹kxai²nān²tu³ Txa²wā¹hxi²kan¹ta² Si³yxau³jah¹la² wain³txi³ i³yau¹ū³nx³tu¹wa².

8 Nxe³ha²kxai³ Je³su² Kris²tu³jah¹la² ya³lu²sxā³ ka³ten³su² i³sa²yxau³xi²-jah¹lain²txi³ Ta³vi²yah³lu¹tai²na² a²ne³tah²nāu³su² jah¹lain²txi³ nxe³te²jai¹-ti²tu³wa². Ju¹tai²li² wān³txa² wi¹jau³xa² i³hen³txai¹na¹jau³xai²la¹wa². Txa²-wā¹sū³na² kwa³na³sain¹jau³xai²la¹wa². 9 Nxe³sain¹ju³tan¹te²kxa³ya³lhu² hī¹na² sxi²ha² kan²thi³na² ū³tī¹kxi²sain¹thi³na² kō³nxe³thin¹te²a² ū³tī¹kxi²sa²thi³na² khāuhx³nha²sxā³ yxau³na¹wa². Sain¹kxan²ti³ Txa²wā¹sū³na² wān³txa² hxi²-kan¹ti³ ū³tī¹ki²wxe³kxi²te²sxa³yu²hē³la². 10 Nxe³na¹jut³su² ū³tī¹kxi²nha²sxā³ yxau³na¹kxan²ti³ ya³lo³txi²sa³nha²wa². A²nū²a² ā³xa² Txa²wā¹sū³na² i³sxā³ ā³yū³so¹te²na² Je³su² Kris²tu³jah¹lai²na² wān³txa² wi¹jau³xa² sa²yo²we¹tain¹-kxai²nān²tu³ kxān³nāu³a¹ Txa²wā¹sū³na² yxau³ju³ta² wi¹lhin¹sxā³ yxau³xai³-lain¹nūn³tu¹wa². Nxe³ju³tai²li² ten³khaix¹sa³nha²wa², khāuhx³sa³kxan²ti³na².

11 Jā¹nxe³jut³su² Je³su²jah¹lai²na² wān³txa² yxo²i²ki³ju³tan¹te²k
xa³ya³lhu² khāuhx³nha²sxā³ ya³lu²ki³kxan²ti³ kxān³nāu³a¹
Txa²wā¹sū³na² hxi²ka² ka³ten³su² yxau³xai³la³kxi²ki³tu¹wa².
Wān³txi³khai³xai²la¹wa².

12 Khāuhx³nha²ki³jut³su² e³nxū³ki³kxai²nān²tu³ kxān³nāu³a¹
Txa²wā¹sū³nu²su² te²kxai³lu² a³ka³nxī²sxā³ a³wa³li²hī¹na¹ a²nū²a²
a²yo²ha³kxa¹ a²hxi²kan¹ta² si³yxau³tāu³lo³tain¹tu¹wa². Nxe³hī¹na¹
ā³si³te³kxi²ki³sxā³ hxi²kan¹ti³hī¹tē³nūn³tu¹wa².
Yxān¹ta¹ hī¹na² sa²yo²ā²ain¹ki³kxai²nān²tu³ kxān³nāu³a¹
sa²yo²ā³nē³nūn³tu¹wa².

13 Yxo²i²nha²ki³ju³ta² hxi²tha³nha²sxā³ sa²yo²ā³nha²ki³kxan²ti³
jah¹lai²li² hai³txi³ hxi²tha³nha²sxā³ sa²yo²ā³nha²jah¹lo³sxa³wa².
Wā²nxūh¹ en²nha²jah¹lo²sxa³wa².

Jau¹xai²na² yxo²ha³kxa¹ ya²la²tu³jau³xai²la¹wa².

Txa²wā¹sū³na² i³āu²lxin²kxa²yān³txi³su² wi¹wa³kon³ki³jau³su²

14 Jā¹nxe³jut³su² jau¹xai²na² yxo²ha³kxa¹ i³hen³txi³txai¹nhē³la². Txa²wā¹-
sū³na² hī²sen³kxai³lu² ne³wā²na³ai¹nha³ta²wa². Nxai¹nūn¹te³nah¹lxi¹:

—Txa²wā¹sū³na² Si³yxau³jah¹la² i²nē³na³li¹. Ne³lha²kxai³ wān³txa² toh³-
lxi³jau³xa² i³ye³i³yi²lhon¹ta³kxi²nyhu¹ah³lxi³txai³hē¹li¹, yxo²i²yah³lxin¹ju³ta²
ā³na¹yah³lxin¹kxa²yān³ti³su¹. Nxēn¹jau³su² nxe³txai¹nhē³la². 15 Jā¹nxe³sxā³
wa³ka³li³yu³ta² wi¹lo²la³kxi²jah¹la² yā¹nxe² Txa²wā¹sū³na² wān³txa² ya²la³-
lyau³xan²tu³ wain³txi³ i³yau¹ū³txai¹nhē³la². Wi¹lo²la³kxin¹kxai²nān²tu³ Txa²-
wā¹sū³na² yen³nāu³a² i³āu²lxin¹ju³ta² yū³nx²hī³nx²nx³wa². 16 Jā¹nxe³sxā³
wān³txa² Txa²wā¹sū³na² kō³nxe³ti³ e³kxi²jau³xa² ā³na¹i² kwa²toh³lxi³jau³xa²
ā³na¹i² nxe³sē¹la². Nxe³jau³jau³xai²na² e³kxi²sxā³ kāi³jah¹la² sa²kxai³lu² ā²la²
kō³nxe³thin¹sxā³ o²la³kxi²hī³nx²na³la². Nxe³sxā³ Txa²wā¹sū³na² wān³txa²
sa²yo²ā³nū³nhī³nx²na³la², kō³nxe³thin¹jah¹la²sa³. 17 Jā¹nxe³jut³su² txa²wā¹-
sī¹na² jū¹nxī³ton³sxā³ kō³nxe³ti³ aun³kxai²nān²tu³ hī³ne³ki³nū³xa² wxa²to¹-
la³kxi²nha²ki³sxa³kxai²nān²tu³ ye³jen¹na² kāin² kō³nxe³ton³nē³lhī³nx²na³la².
Jā¹nxe³jau³su² te²yā¹nxe³sxā³ kāin² kō³to³nhī³nx²na³la². Hī³me³ne²yah³la²

Fi³le²to²jah³la² nxe²kāi³ain¹te²ju²hē³la². ¹⁸Ya²la³lyau³xa² ā³na¹ain¹sxā³ i³ki³ha¹kxain¹te³nah¹lxi¹:

—Je³su²jah³la² sa²so¹kxi²nē³ju³ta² ā²la² ha³nāu³hi²nē³nhai¹. Ain¹jau³su² ha²kxai³ a²nū²a² nū³kxūn³ti³ yxo²i²xa³te²na² hi²sen³su² Je³su²jah³lai²na² wān³txa² wā³tain¹na²hē³la². ¹⁹Nxa²ha¹te¹ yxo²i²ki³ju³ta² a²si³yxau³ju³ta² ya²la³lai²la¹wa². Wxi²kan¹txi³ kan²khai¹nxe²na³la². Nxe³sxā³ Txa²wā¹sū³na² e³kxi²nē³te³nah¹lxi¹:

—Yxo²i²sain¹tū³ka³txa² yxo²ha³kxa¹ i²xai³te²sa¹wi¹. Te²yā¹nxūn³jau³xa²sa¹:

—Txa²wā¹sū³na² i³lxa² yxo²i²so¹te²a² ko³nxa³thin¹ju³ta² ā³na¹tai¹lxi¹. Nxe³sain¹na²hē³la².

²⁰Te²yā¹nxe³jut³su² sxi²ha² kāin²thi³na² yen³kxi³h³khai¹te²a² sxi²ha² yen³-kxa² wi¹khai¹tē³na² yū³hxi²tai¹ti²tu³wa². Ou²ro²tē³na² yū²pra²ta²tē³na² yū²nhxai²tai¹ti²tu³wa². Te²yā¹nxe³sxā³ kū³we²ki²la² wi¹lxa²tē³na² yū³nū³nhxai²-tai¹ti²tu³wa². Hi²sa³ka²tē¹na² yū²kxi³nū³xē¹na² yū²nhxai²tai¹ti²tu³wa². Te²-yā¹nxe³sxā³ yen³kxa² wi¹te²a² ū³ha¹tē³na² yū²yen³kxa² ko³nxe³te²a² ū³ha¹-tē³na² yū²nhxai²tai¹ti²tu³wa². ²¹Jā¹nxe³jut³su² jau¹xai²li² ko³nxe³jau³xa² ā³na¹ki³kxai²nān²tū³ txa²wā¹ē¹nāu³ai²na² wi¹lhxan³ka²ti³nha²ki³kxai²nān²tū³ yen³kxa² wi¹te²hū³nē³lhi³nx²na³la². Tē¹nai²li² hxi³ka²ti³tē³su² ha²kxai³ Txa²-wā¹hxi²kan¹ta² Si³yxau³jah¹la² a²wa³ka³li³yu³khai³xa² wi¹ju³ta²nū³a² o²la³-kxi²ki³si¹jau³su² sa²hau³ko³kxi²nē³lai¹nh³nx²na³la². ²²Nxa²ha¹te¹ a²nū²a² sa³nxe³la³ki³su² jah¹la² ko³nxe³ti³ kāi³ju³ta² yū³te²ju²hē³la². Jā¹nxe³sxā³ kāi³-txa³hē¹la². Ju¹tai²li² ā³na¹txa²hē³la². Hāi¹sxā³ wi¹ju³ta² so¹lxi³ nū³kxūn³txi³ kāi³txa²hē³la². Wain³txi³ o²la³kxi¹sē¹la². Yxo²i²khai¹nxe³sē¹la². A²nū²a² yxo²-ha³kxa¹ a³lxi²khai¹nxe³txai¹nhē³la². Nxe³sxā³ hāu²no³txain¹sxā³ yxau³jah³-lxi³hē¹la². Nxe³ju³tai²na² yxo²ha³kxa¹ a²ē¹nāu³ai²na² wi¹lhin¹sxā³ Txa²wā¹-sū³na² wān³txa² sa²yxow¹te²a² nxe² kāi³ai¹nhxai²na²hē³la². Jā¹nxe³sē¹la². ²³⁻²⁴Yxān¹ta¹ wān³txa² wa³lxe³jau³xa² hxi²kan¹ti³ ā³ne³wxe²nxa³jau³xa² kwa²-i³ye³ki²nyhu¹txa³hē¹la², i³xan³ta³kxi²nyhu¹in¹kxa²yan³txi³sa². A²nū²a² kwa²-to³h³lxi³te²a² kwa²he¹ki²te²lhxā³ i³ye³i³yi²lhon¹ta³kxi²te²ju²hē³la². Yxān¹ta¹ Txa²wā¹sū³na² sa³wit³su² ti³hex¹te²sxa³yu²hē³la². A²nū²a² ā³xa² thāi³ti³la² wi¹lhin¹sxā³ i²ū³h¹jah¹lai²la¹wa². Wān³txa² wi¹jau³xa² a²nū²a² ya³nān³ta³ki²-la²sxā³ wain³txi³ ai²nxa³te²a² hxi²kan¹ti³ i³tih³nxe³h³nx²na³la². ²⁵Nxe³sxā³ wān³txa² ya²la³lyau³xa² ā³ne³wxe²nxa³te²a² yxo²xūn³txi³ i³ye³kxi¹nxain¹-kxan²ti³ thāi³ti³la²sxā³ Txa²wā¹sū³na² wān³txa² i³yau¹ū³txai¹nhē³la². Nxai¹-nīn¹kxai²nān²tū³ a²ko³nxain¹ju³ta² ā³na¹ain¹ka³tu³ Txa²wā¹sū³na² wān³txa² yxo²i²si¹hai¹nīn¹jau³su² nxe³te³lhxā³ nxe³txai¹nhē³la². ²⁶Nxain¹kxai²nān²tū³ Sa³ta³na²jah¹la² ti³h³na² ā³ai¹nh³nx²na³la². Nxain¹kxai²nān²tū³ sa²yxow¹ā³-sain¹te²a² i²ā³nha²sxā³ wi¹lhin¹sxā³ ā³wa³li²h³nx²na³la², Txa²wā¹sū³na² wān³-txa² sa²yxow¹te²lha³ka².

Ko³nxe³ti³ kāi³te²a² wxā³ju³ta²nū³an¹jau³su²

3 ¹Nxa²ha¹te¹ Je³su² Kris²tu³jah¹la² wā³li²ju³ta²nū³a² yau³so³nh¹na¹ yxo²-i²tū³ka³txa² khāuh³lxa³ti³khai¹xain¹tu¹wa², ko³nxe³ti³ kāi³ain¹te²a² ka³-lxa¹ha²kxai³la². Ju¹tai²li² ne³wān³txa³hē¹la². ²Nxe³h¹na² a²nū²khai³xa² so¹lxi³ a³lxi²nha² yen³kxa² so¹lxi³ yxo²kwai³ni² nxe³ain¹tu¹wa². Yxo²ha³txe³ti³ i³ye³-kxi²nha² i³kāin²ti³nha²sxā³ i³ye³i² Txa²wā¹sū³na² i³wai³ka³si³nai¹ni² a²wi³-na² a²hā³ka³na² nxe³ya³sxā³ sa²yxow¹ā³ai¹ni² a²nū²a² ā³non²ta³kxi²kxan²ti³

wi¹lxon³kai¹nxa³i² a²ē¹nāu³ai²na² wi¹lhin¹te¹lo³ju³ta² te³nxa³i² nxe³ain¹-
tu¹wa². ³Te²yā¹nxe³sxā³ a²nū²a² ā³xa² i³ain²ta³ki²nyhu¹jau³la³ yū²nxa³i²
a²nū²a² ā³xa² ko³nxe³ti³ o²la³kxi²kxai²nān²tu³ ne³wā²na³ai¹nxa³i² ko³nxe³ti³
hāi³a² i³he³son³kxi²nyhu¹i² i²li³ju³ta² ko³nxe³thin¹sxā³ o²la³kxi² a²nū²a² ā³xa²
kāin²khāuh³lxa³txai¹ni² wi¹lhin¹sxā³ o²la³kxi²ju³ta² yxo²kwīn¹kxi² nxe³ai¹-
nhī³nx²na³la². ⁴Te²yā¹nxe³sxā³ a²yā³la²te²a² khāuh³lxa³tai¹ni² i³ne³wa³nū³ta³-
kxi²sxā³ kái³i² a²ē¹nāu³ai²na² yxo²kāin²e³i² kwa² wa³ni³lon³ju³ta² so¹lxi³ te³-
nha²kxai³ Txa²wā¹sū³na² wān³txa² te³nxa³i² nxe³ai¹nhī³nx²na³la². ⁵Nxe³sxā³
Txa²wā¹sū³na² wān³txa² kwa² sa²yxo²we¹kxan²ti³ a²ē¹nāu³ai²na² Txa²wā¹-
sū³na² nū³kxūn³ju³ta² yxo²i²ai¹nxa³wa². Nxe³jah¹lo²su² kxai²nān²tu³ ā³sxā³
ā³waix³txai¹nhē³la². ⁶A²nxe² kái³te²su² te²a² he³la³kxi³su² te²na² sa²kxai³lu²
a²nū²a² ā³xa² sxi²ha² ā³wih¹te²ju²hē³la². ⁷Ā³wih¹kxai²nān²tu³ txu¹ha² yxau²-
xai²ta¹ka³lxa² ā³ke³tū¹ain¹sxā³ wai³nxa³ju³su² i³tih³nxe³te²ju²hē³la². ⁸A²nxe³-
ta¹ka³lxa² kxā³nhxī¹nai³tā² ko³nxe³ti³ kái³i² kwa² a²ten³ju³su² kái³i² nxe³te²-
ju²hē³la². ⁹Wān³txa² tah²yau³xa² wa³nūt³ju³xa² so¹lxi³ ten³kxan²ti³ hai³txi³
a³la³kxi²ti³he¹nxai¹nxa³wa². Ya²la³lyau³xa² a³ti²ti³he¹nxai¹nxa³wa². ¹⁰Jā¹nxe³-
sxā³ kxā³nhxī¹nu¹ta¹txai³ Jā³ne²sah³lu¹ta¹na² Jā³pre²sah³lu¹ta¹na² nxe³sxā³
ya²la³lyau³xa² te³nain¹ta¹hxai²nxa³ti³ai¹ti²tu³wa². Nxai¹nha²kxai³ Moi³se²-
ah³lu¹ta¹na² wān³txa² sa²yxo²ā³ta¹hxai²ti³ai¹ti²tu³wa². ¹¹A²nxe³jah¹lai²li² te²-
yā¹nxe³ kái³ain¹te²la¹wa². Ya²la³lyau³xa² te³nai¹nxa³i² a²hoh³lxi³su² ki³ju³ta²
yū³ai¹nxa³i² nxe³ain¹na³la². Nxe³ain¹kxa²yu³su² Txa²wā¹sū³na² wān³txa² yxo²-
i²ki³lxo³xain¹na³la². Nxe³ain¹kxan²ti³ kāin²ki³ha³nain¹na³la². ¹²A²nxe³te²na²
ko³nxe³ti³ kái³ain¹ju³ta¹li² ye³je¹na² a²nū²a² yxo²ha³kxa¹ e³lai²na¹ i²ain¹-
tu¹wa². Jā³ne²sah³lu¹ta¹na² Jā³pre²sah³lu¹ta¹na² nxe³sxā³ a²ko³nxe³ti³ kái³-
ain¹ju³ta² e³lai²na¹ i²ain¹ta¹hxai²ti³ai¹ti²tu³wa². Te²u¹jā³xain¹tu¹wa².

Pau²lah³lai²na² wān³txa² i³yau¹ū³ju³xa² ne³ki³son³ju³su²

¹⁰Nxai¹nha²kxai³ txai²na² sa²kxai³lu² wān³txa² i³tih³nxai¹na¹ju³ta² i²i²
wi¹kāi³al³ju³ta² i²san¹ta¹ti²tu³wa². Ain³nha¹ju³xa² yxo²ha³kxa¹ i²i² Je³su²-
jah³lai²na² wān³txa² yxo²i²a¹ju³ta² i²i² a²nū²a² wa³su³txi³ a³la³kxai¹nxa³-
kxan²ti³ ya³nān³ta³ki²la²sxā³ i³tih³nxai¹na¹ju³ta² i²i² a²nū²a² a³lxai¹na¹ju³ta²
i²i² a²nū²a² khāuh³lxa³txi³sain¹kxan²ti³ ā³na¹nxa³sxā³ o²la³kxi²na¹ju³ta² i²i²
nxe³na¹ju³ta² yxo²ha³kxa¹ i²san¹ta¹ti²tu³wa². ¹¹Te²yā¹nxe³sxā³ kxā³nhxī¹-
nai³tā² Ān³ti³o³ki²a²thi³na² I³ko²ni²a²thi³na² Lis²tra²thi³na² nxe³sxā³ ā³nxai³-
na¹hi¹nai³tā² i³xan³ta³kxi²khaix¹sain¹ta¹ti²tu³wa². Khāuh³lxa³txi³khaix¹sai¹-
nhē³la². Nxe³sain¹kxan²ti³ Txa²wā¹sū³na² hi²sen³su² ā³non²ta³ki²sa³hē¹la².
Ju¹ta¹li² i²san¹ta¹ti²tu³wa². ¹²Jā¹nxe³ju³su² a²nū²a² i²li³te²su² te²a² Je³su²
Kris²tu³jah¹lai²na² wān³txa² sa²yxo²we¹ti³ten³kxai²nān²tu³ i³xan³ta³kxain¹-
ju³ta² yū² khāuh³lxa³thi¹nain¹ju³ta² yū² nxe³ain¹tu¹wa². ¹³Nxe³sxā³ a²nū²a²
ko³nxe³ti³ kái³te²a² i³ki³ha¹kxi² wā³nxīn¹ki³lxo³nxe² nxain¹tu¹wa². A²nū²a²
ā³ke³tū¹ain¹tu¹wa². Yxān¹ta¹ a²nū²a² ā³xa² ā³wa³li²sxā³ ā³ke³tū¹nyhain¹-
nūn³tu¹wa². Hī¹na² jū¹nxe² kái³ain¹na³la². Ye³jen¹nāu³a² ā²la² kái³non³sxā³
ko³nxe³ti³ kái³ain¹tu¹wa². ¹⁴Nxain¹kxan²ti³ wxāi²na² sa²kxai³lu² wān³txa²
ya²la³lyau³xa² i³tih³nxe³nxa²sī¹na¹ju³xai³tā² yxo²i²so¹sē¹la². Sa²yxo²ā³txa³-
hē¹la². Ya²la³lyau³xa² so¹lxi³ i³tih³nxe³nxa²ha¹ju³ta² wi¹la³la³kxi¹lxa². ¹⁵Wxa²-
wē³sī¹nai³tā² Txa²wā¹sū³na² ū³wha²li¹txā³nxa² i²in¹ta¹ti²tu³wa². Nxe³ju³-
xai²li² yxo²i²i¹nha²kxai³ wxa²ē¹nāu³ai²na² sa²wa²sut¹sxā³ wxa²ko³nxe³ju³ta²

sa²hxa³nka³ti³nxa²ta¹ti²tu³wa², Txa²wā¹sū³na²sa³. Nxe³hī¹nān¹te²tu³ Je³su²-jah³la² wān³txa² kan²txi³ sa²yo²we¹tin¹ta¹ti²tu³wa². ¹⁶Jā¹nxe³sxā³ kxā³-nhxi¹na¹i³tā² a²nū²a²nāu³u¹ta¹na² Txa²wā¹sū³na² wān³txa² ain³kxi²sxā³ ū³wha²li¹lain¹ta¹hxi²ti³ai¹ti²tu³wa². Nxe³jau³xa² yo²ha³kxa¹ wā³ko³nxa³te²-tu³ Txa²wā¹sū³na² wān³txai²la¹wa². Nxe³sxā³ jau³jau¹xai²na² te³sxā³ a²nū²a² i³tih³nxe³i² a²nū²a² ko³nxe³ju³ta² wā²nā³ū¹hi² ko³nxe³ti³ kái³ju³ta² i³wai³-kxa²so¹sxā³ wain³txi³ kái³ju³ta² i³yau¹ū³hi² nxe³te³lhxā³ kxi³jau³xai²la¹wa². ¹⁷Nxe³jau³xai²li² sa²yo²we¹kxai²nān²tu³ hxi²kan¹ti³ wain³txi³ o²la³kxi²hī³-nx²na³la². Wi¹lo²la³kxi²nū¹hain¹te³lhxā³ sa²hau³ko³kxi²nē³lhī³nx²na³la².

4 ¹Txa²wā¹sū³na² wān³txa² i³tih³nxe³txai¹nhē³la². Wxi²kan¹sxā³ i³ye³kxi¹-nxa²ha¹wa². Txa²wā¹sū³na² Si³yxau³jah¹lai¹na² Je³su²jah³lai¹na² nxe³ya³-sxā³ i³yxau³kxi²nē³lain¹na³la². Hī¹na² ye³jen¹na² Je³su² Kris²tu³jah¹la² wā³li²-tu¹wa². Wā³li²tāu³a² a²nū²a² ka³ten³su² tā³nxa² ya³lu²te²su² tā³nxa² nxe³te²a² yo²ha³kxa¹ kái³ain¹kxai³ jā¹nxe² kái³ain¹kxa² yo³ha² a³ya³tain¹tu¹wa². Wi¹-kái³ain¹kxai²nān²tu³ txa²wā¹ha³lo²a² a²yo²ha³kxa¹ Hxi²kan¹ta² Si³yxau³-tāu³lo³thi¹na¹ wi¹la² kái³in¹kxa² yo³ha² ū³yo³hi¹nxa²tu¹wa². ²Nxe³ha²kxai³ Txa²wā¹sū³na² wān³txa² wi¹jau³xa² ya³lo³txi²sxā³ a²nū²a² i³yau¹ū³ta¹nhē³la². Ain³kxi²te³lhxā³ wxa³ain¹kxai²nān²tu³ i³yau¹ū³ta¹nhē³la². Yxān¹ta¹ nxai¹-nxa³kxan²ti³ ā³sxā³ i³yau¹ū³hain¹txa³hē³la². Ko³nxe³ti³ kái³ain¹kxai²nān²tu³ i³kwai²kxi¹txai¹nhē³la². Yo²i²nxa²sxā³ hxi²tha³nhain¹kxai²nān²tu³ ya³nān³-ta³ki²la²sxā³ i³nxū²kwai³lxū¹sxā³ i³yau¹ū³txai¹nhē³la². ³Nxe³sxā³ kxān³nāu³a¹ wān³txa² ya²la³lyau³xa² te²nai¹nxa³lho³la². Yxān¹ta¹ wi¹le³ain¹te²a² so¹lxi³ i³wi¹lxon³kxi²jau³xa² so¹lxi³ te³nain¹tu¹wa². Nxe³ain¹te²su² te²an²tu³ ā³yā³-nū²kain¹tu¹wa². ⁴A²nxe³te²na² wān³txa² ain³kxi²ha²kxai³ wān³txa² ya²la³-lyau³xa² sa²yo²ā³ain¹tu¹wa². Nxe³sxā³ kwa²wān³txa² toh³lxi³jau³xa² so¹lxi³ ain³kxain¹tu¹wa². ⁵Nxai¹nhā²kxai³ wxāi²na² sa²kxai³lu² wain³txi³ o²la³kxi¹-sē¹la². Khāuh³lxa³txi³nhān¹kxan²ti³ ya³lo³txi¹sē¹la². Txa²wā¹sū³na² wān³txa² i³yau¹ū³ai¹nīn¹ju³ta² so¹lxi³ kái³txa²hē³la². Je³su²jah³la² wān³txa² a²nū²a² yo²ha³kxa¹ i³yau¹ū³hain¹si¹jau³su² Txa²wā¹sū³na² kwa³na³nxa²ta¹ti²tu³wa². Txa²wā¹sū³na² kwa³na³nxa²jau³xa² yo²ha³kxa¹ sa²yo²we¹txa²hē³la².

⁶Nī¹nhā²kxai³ txai²na² sa²kxai³lu² ya³lu²te³lhxā³ nxa¹wa². Hai³txi³ kxā³-non³nxa³lho³la². Je³su²jah³la² wān³txa² sa²yo²we¹te²sa¹wa². Nxa¹ha²kxai³ ka³ten³su² yxau³xai³la¹ju³ta² sa²so¹kxi²sai¹nhā²kxai³ ya³lu²na¹kxan²ti³ hai³-txi³ ka³ten³sa¹ju³ta² a³lxi²sa²nxa³nhā²wa². ⁷Jā¹nxa¹jut³su² Txa²wā¹sū³na² wān³txa² kwa³na³sain¹jau³xa² a²yo²ha³kxa¹ nū³kxūn³txi³ sa²yo²we¹ta¹-hē³la². Nxe³na¹ha²kxai³ Je³su²jah³lai¹na² wān³txa² wā³ko³nxa³te²tu³ a²nū²a² i³tih³nxi¹na¹hē³la². ⁸Kxān³nāu³a² wain³txi³ o²la³kxi²na¹kxai² yo³ha² yū³-sa³tu¹wa². Txa²wā¹hxi²kan¹ta² Si³yxau³jah¹la² wain³ju³ta² so¹lxi³ kái³jah¹la² nxe³te² hi²sen³su² ū³yo³hi²sa³tu¹wa². Te²yā¹nxe³sxā³ Je³su² Kris²tu³jah¹-lai²na² a³ka³nxi²ju³ta² wah³nxain¹te²a² yo²ha³kxa¹ ū³yo³hain¹nūn³tu¹wa², Kxān³nāu³a¹sa².

Pau²lah³lai²na² ha³tā³nxe³jau³su²

⁹Nxe³na¹jut³su² wa³su³txi³ wxā³sē¹la². Kāu³txa³hē¹la². ¹⁰Nxa²ha¹te¹ Te³-ma²sah³lai¹tā² a²yan³txi³nū³a² a³lxi²khai¹nxe³ha²kxai³ ā³sa³na²hē³la². Nxe³-nū²la² Te³sa³lo²ni¹ka²thi³na² ā³waix³tā²hē³la². Kre³sēn²jah³lai¹tā² sa²kxai³lu² Ka³la²si²a²ko³xa² ā³waix³txi² Ti²to³jah¹lai¹tā² sa²kxai³lu² Tal³ma²si²a²ko³xa²

ā³waix³txi² nxe³sain¹na²hē³la². ¹¹Lu²kah³la² so¹lxi³ yxau³ya³sa²na³la². Nxe³-ha²kxai³ wxān¹tāu³a¹ Mar²ko³jah³la² tē³sxā³ wxā³sē¹la². A²nxe³jah¹la² txa²-wa³ka³li³yu³ta² ā³ni²ū³sa²ju³ta² yū²na³la². ¹²Nxa²ha¹te¹ ti²ki³ko³ah³la² sa²kxai³lu² E²fe³so³thi³na² i³sa²si¹hā³ai¹na¹hē³la². ¹³Jā¹nxa¹jut³su² Tro³a²te²-thi³na² Kar²po³jah¹lai²na² sxi²ha² yxau³na¹hi¹nai³tā² txa²wā²la³ka³lo³a² ā³a¹-ka³lo³nai¹tā² sa²so¹nha²kxai³ txa²ha³teh³nxā³nxa² sa²so¹nha²kxai³ ū³wha²li¹-la¹txā³nxa² sa²so¹nha²kxai³ nxe³sxā³ tē³sxā³ wxā³sē¹la².

¹⁴A³le³syā n²trah³la² kwa³thi³la² o²la³kxi²jah¹la² ko³nxe³ti³ o²la³-kxi²sain¹na²hē³la². Nxe³sain¹ju³ta² Txa²wā¹sū³na² hxi²ka² ū³yho³hi²-tu¹wa². ¹⁵Jā¹nxe³jut³su² wi¹li²khai¹nxe³txai¹nhē³la². Txa²wā¹wān³txa² i³yau¹ū³ain¹ki³ jau³xai²na² yxo²kwīn¹kxi²ha²kxai³ i³hxi²ka¹te³lxa³ju³ta² o²la³kxi²khai¹sīn¹na²hē³la².

¹⁶Nxa²ha¹te¹ Ro³ma²no²ko³xa² a²hxi²kan¹jah¹la² ne³nxē³na² a²wi¹lhi¹na² txa²wa³ka³li³yu³ta² i³yau¹ū³hai¹na¹hi¹nai³tā² a²nū²la³ hai³txi³ i³yo²nūn¹-sai¹nxa³hē³la². A²yxo²ha³kxa¹ ā³sxā³ ā³wait³san³sain¹na²hē³la². Nxe³sa²te²-sain¹kxan²ti³ Txa²wā¹sū³na² ne³wā²na³ain¹ju³ta² ten³sa³nha²wa². ¹⁷Sain¹ta¹ Txa²wā¹sū³na² hi²sen³su² ā³non²ta³ki²sxā³ ā³nū³kxūn³tot³sai¹nhē¹la². Sai¹-nha²kxai³ Txa²wā¹sū³na² wān³txa² yxo²ha³kxa¹ i³yau¹ū³hai¹na¹hē³la². Ju³-te²a² nū³ka³txi³sxa³te²a² yxo²ha³kxa¹ ain³kxi²sain¹na²hē³la². Nxe³sain¹jut³su² i³ya²lut¹sain¹ju³ta² ā³non²ta³kxi²sain¹na²hē³la². ¹⁸Jā¹nxa¹jut³su² hi¹na² Txa²-wā¹sū³na² ā³non²ta³ki¹xi²sain¹tu¹wa², ko³nxe³ti³ o²la³kxi²sain¹tū³ka³txa²sa². Sain¹kxai²nān²tu³ Txa²wā¹sū³na² yxau³ju³ta² sa²so¹sxā³ ū³whxe³sain¹tu¹wa². Jā¹nxe³jut³su² Txa²wā¹sū³na² e³kxi²ya³sah¹lxi³wxa². Nxe²e³kxi²ki³te³nah¹lxi¹:

—Wxāi²na² so¹lxi³ kāin²khai¹nxi¹lxi¹. Ā²la² kāin²jah¹lo²su² yū²nxa³wi¹. Nxe³ki³jau³su² e³kxi²ki³sxai²na²hē³la². Jāx¹ki³tu¹wa². Te²yā¹nxe³sxā³:

—Jau¹xai²na² wain³khai¹nx²na³li¹. Ya²la³lai²la¹wi¹. Nxe³to³ki³tu¹wa².

A²nū²a² ā³xa² a²ha³tā³nxe³jau³su²

¹⁹Jā¹nxe³jut³su² Pri³si²la³ka³lxa² A³kwi²lah³la² nxe³sxā³ txa²ha³tā³nxa² i³ye³kxi¹txai¹nhē³la². Te²yā¹nxe³sxā³ O³ne³si³fo²rah³la² wē³ha³lxi³yu³ta² i³ye³kxi¹txai¹nū³nhē¹la². ²⁰E³ras²to³jah³lai¹tā² sa²kxai³lu² Ko³rīn²to²thi³na² ā³ai¹na¹hē³la². A³li³xa³hē³la². Nxa²ha¹te¹ Tro³fi²mah³lai¹tā² sa²kxai³lu² i³to³nha²kxai³ Mi³le²to²thi³na² ā³ai¹na¹hē³la². ²¹Jā¹nxe³jut³su² wxāi²na² sa²kxai³lu² kwē³ko³nxa³tā³lxa¹ i³ya³lo³ti¹sxā³ ā³wxā³sē¹la². Nxe³ju³ta²sa¹ Eu³bu²lah³lai¹tā² Pru³tēn²jah³lai¹tā² Li²no³jah³lai¹tā² Klau²ti³o³jah³lai¹tā² txa²wā¹wā³tā³nāu³xa² yxo²ha³kxa¹ a²ha³tā³nxa² i³ye³kxi²si¹hai¹na¹jau³su² e³kxi²sain¹na²hē³la².

²²Je³su² Kris²tu³jah¹la² Txa²wā¹hxi²kan¹ta² Si³yxau³jah¹la² wi¹li²nxa²-tu¹wa². Jā¹nxīn¹jut³su² Txa²wā¹sū³nu²kxai³lu² thāi³ti²la² a³lxi¹nxa²ju³ta² ten³-sa³nha²wa². Txai²li² Pau²lah³lo²na¹xai²na² ta³lun²ye¹nxa²ha¹wa².

Tito

1 ¹⁻² Pau²lah³lo²na¹xai²na² ũ³wha²li¹le¹nxa²ha¹wa². Txa²wā¹sū³na² wān³-txa² a²wa³ka³li³lot³sxā³ yxau³xai³jah¹lo²sa¹wa². Je³su² Kris²tu³jah¹lai²li² i³sa²si¹hā³ũ³sa²jah¹lo²sa¹wa². Je³su² Kris²tu³jah¹lai²na² wān³txai³tā² i³hen³-txi³si¹ha¹jau³su² i³sa²si¹hā³ũ³sa²na²hē³la². Nxe³sa³ha²kxai³ Txa²wā¹sū³na² sa²-kxai³lu² ki³ha¹kxi² e³nē³jah¹lo²sxa³jah¹la² a²nū²a² i²sxā³ ā³yū³so¹te²a² yxo²-ha³kxa¹ i³nxū²kwai³lxū¹txi³te³lhxā³ nxa¹wa².

—Txa²wā¹sū³na² yxo²i²ā³yah³lxi³txa³hē¹li¹. Ain¹si¹ha¹jau³su² nxe³na¹wa². Te²yā¹nxe³sxā³ wān³txa² ya²la³lyau³xa² yxo²i²kj³jau³xai²li² sa²yxo²we¹ki³-kxai²nān²tu³, wi¹lhin¹sxā³ yxau³hī³ki³tā³la². Te²yā¹nxe³sxā³ kxān³nāu³a² kxan²ti³ ka³ten³su² yxau³ki³tu¹wa². Nxe³jau³xai²li² kxā³nxān¹jau³xai³tā³lxa²-na³la². ³Nxe³sxā³ hī³na² ha³lo²a² ā³nhau³ko³tha²kxai³ Txa²wā¹sū³na² wān³txa² wi¹jau³xa² i³hen³txi³sa²na²hē³la². Txa²wā¹sū³nai²li² txa²wā¹ē¹nāu³ai²na² sa²-wa²su¹jah¹lai²li² kwa³na³sa³na²hē³la². Kwa³na³sa²te³nah¹lxi¹:

—A²nū²a² yxo²ha³kxa¹ txa²wān³txa² wi¹jau³xa² i³yau¹ũ³txai¹nhē³li¹. Nxe³-sa²jau³su² ha²kxai³ nxe² o²la³kxi²na¹wa².

⁴Jā¹nxe³jut³su² Ti²to³jah¹lo²si¹nha²kxai³ ain³kxi¹sē¹la². Txa²wā¹sū³na² wān³txa² yxo²i²a¹jau³xa² yxo²i²nū³nī¹nha²kxai³ txa²wē³si¹lxa². Nxe³ha²kxai³ Txa²wā¹sū³na² Si³yxau³jah¹la² Txa²wā¹wi³nu²su² ha²kxai³ Je³su² Kris²tu³-jah¹la² txa²wā¹ē¹nāu³ai²na² sa²wa²su¹tē³jah¹lo²su² ha²kxai³ nxe³ya³sxā³ kāin² thāi³ti³la² a³lxi¹nx²ti³si¹hi² wxa²nxū²kwai³nāu³a² ā³nhāu²no³txa³lxi³si¹hi² nxe³nx²ti³si¹ha¹jau³su² ten³sa³nha²wa².

Kre²ta²ko³nāu³a² Ti²to³jah¹la² a²wa³ka³li³yut³su²

⁵Nxa²ha¹te¹ Kre²ta²ko³xa² a³li³a¹hi¹nai³tā² ā³nxa²ha¹tai¹ti²tu³wa². Yxo²i²-tū³ka³txi³nāu³xa² sxi²jen³nāu³xa² yxo²ha³kxa¹ i³nxū²kwai³lxū¹txi³te³lhxā³ sa²hau³ko³tai¹nha²kxai³ a²hxi²kan¹ti³su² te²a² i²sxā³ i³so¹xai¹si¹nxa²ha¹jau³su² kwa³na³nxa²ha¹tai¹ti²tu³wa². A²hxi²kan¹te²a² wain³txi³ i²sxā³ i³so¹xai¹nīn¹-ju³tai²li² i³yau¹ũ³nxā²ha¹tai¹ti²tu³wa². ⁶A²nxe³jah¹la² kwēn¹tai²na¹ a²hxi²-kan¹ti³su² ki³ju³ta² ā²si³wxe³te³lhxā³ nxe³te²na² sa²kxai³lu² nxe²hī³nx²na³la². Nxe³te³nah¹lxi¹ a²wi¹lhin¹ju³ta² kāin² yū³ha²kxai³ a²nū²a² ā³xa² i²li³te²a² hxi²kan¹ti³ ko³nxe³te²lo³jau³su² yū³hī³nx²nxa³wa². A²sxe³xa² ka³na³ka³na³-te²a² yū³hī³nx²na³la². A²wē³ha³lxa² sa²kxai³lu² Txa²wā¹sū³na² wān³txa² yxo²-i²ain¹nū³nhī³nx²na³la². Hai³txi³ ko³nxe³ti³ kāi³ju³ta² yū²nxa³ha²kxai³ a²wi³-na² a²hā³ka³na² nxe³sxā³ sa²yxo²ā³ai¹nxa³ha²kxai³ hxi²kan¹txi³ ko³nxe³ti³ i³ye³ i³yxo²nū¹nai¹nhī³nx²nxa³wa².

⁷A²nxe³jah¹la²kxai³lu² wi¹lhin¹ju³ta² kāin² yū³ha²kxai³ a²nū²a² ā³xa² i²li³-te²a² hxi²kan¹ti³ ko³nxe³te²lo³tai¹nxa³lho³la², Txa²wā¹sū³na² wa³ka³li³yut³ta²

o²la³kxi²ha²kxai³la². Ī³kāin²txi³nha²sxā³ i³ye³xa³ha²kxai³ wa³su³txi³ i³wā³lo³. nxa³ha²kxai³ ün³jau³xa² i³na²sxā³ we¹nxa³ha²kxai³ nü³kxün³sxā³ ā³nhe¹kxi²nxa³. ha²kxai³ yen³kxa² i³ki³ha¹kxi²sxā³ so¹ju³ta² yxo²kwain²nxa³ha²kxai³ nxe³ju³ta² whāi²na¹ jah¹lo²kxai³lu² kāi³txa³hē³la². ⁸Yxān¹ta¹ a²nū²a² ha³la³ka³lxa³lon³te³lhxa³ u²lxi³ wxā³kxai²nān²tū³ yain³txa² wi¹lhit¹sxā³ wā²nū²hī³nx²na³la². Wi¹lhin¹ju³ta² so¹lxi³ a³lxi²hī³nx²na³la². Wain³txi³ wā²nxū²hain¹nha²sxā³ kāi³ha²kxai³ wain³ju³ta² so¹lxi³ kāi³ha²kxai³ Txa²wā¹sū³na² wān³txa² wi¹lhit¹sxā³ sa²yxo²wet¹sa²kxai³ nxe³. hī³nx²na³la². Kō³nxe³ti³ kāi³ū²hain¹kxan²ti³ te²yā¹nxe² i³wa²lū³xi²hī³nx²nxa³wa². ⁹Txa²wā¹sū³na² wān³txa² ya²la³lyau³xa² sa²yxo²wet¹thi³nx²na³la². Wān³txa² i³tih³-nxe³sxā³ yxo²i²nhi³nx²na³la². Nxe³ha²kxai³ wān³txa² wi¹jau³xa² wain³jau³xan²tū³ i³yau¹ū³hī³nx²na³la². Wān³txa² wain³jau³xa² en²te²na² i³kwai²kxi²hī³nx²na³la².

¹⁰Nxe³ha²kxai³ a²nū²a² kō³nxe³ti³ kāi³te²a² ka³lxa¹txi³ yū²na³la². Txa²-wā¹sū³na² wān³txa² sa²yxo²ā³te²a² yū² kwa²to³h³xi² e³ain¹te²a² yū² a²nū²a² ā³ke³tū¹te²a² yū² nxe³ai¹n³hxi²na²hē³la². A²wā³kxi³kxai³ Ju³te²a² nū³ka³-txi³su² ha²kxai³ a²wā³kxi³kxai³ Ju³te²a² nū³ka³txi³sxa³ha²kxai³ ain¹na²hē³la².

¹¹A²sxi²yhu³ta² whāi²na¹ ā³ke³tū¹jau³xai²li² nxe² ain³kxain¹te³nah¹lxi¹:

—Jau³jau¹xai²li² yxo²i²yah¹lxin¹jau³xai²li² hai³txi³ Txa²wā¹sū³na² wān³-txi³sxa³wi¹. Yxān¹ta¹ e³kxi²sin¹nx²ta¹jau³xai²li² Sū³na² wān³txai²la¹wi¹. Nxe³-jau³xai²li² ā³ke³tū¹jau³xai²li² ain³kxain¹na²hē³la². Nxe² ain³kxai¹nha²kxai³ Txa²wā¹sū³na² wān³txi³khai³xa² sa²yxo²ā³ain¹na²hē³la². Nxe³ha²kxai³ ka³-nah²sxā³ yxau³si¹hai¹nīn¹jau³su² kwa³na³txai¹nhē³la². Jā¹nxe³te²nāu³xa² i¹h¹nxe³kxa²yan³ti³ta³ ā³ke³tū¹ai¹nhi³te²la¹xā³? Hāi¹sxā³ wai³nxa³txi³ ū³yho³-hi²txā³nxa² so¹lxi³ yxo²kwai³nain¹na²hē³la². ¹²Jā¹nxe³sxā³ Kre²ta²kō³xan¹tū³-ka³txai²na² a²ha³tih³xa² wān³txa² i³yau¹ū³jah¹lai²na² wān³txi³kxai³lu¹:

—Kre²ta²kō³xan¹tū³ka³txa² yxo²ha³kxai³ ki³ha³nain¹tū³ka³txi³sin²tai¹. Ha³-ya³khin¹tū³ka³txi³sin²tai¹. U³txi³ wa³kō³nha²kxai³ hāi¹sxā³ yai³nain¹te²sin²-tai¹. Nxain¹na²hē³la². ¹³A²nxe³jau³xai²na² ya²la³lyau³xai²la¹wa². Nxe³ha²-kxai³ yxo²xūn³txi³ i³kwai²kxi¹txai¹nhē³la². Nxai¹nīn¹ju³tan¹te²kxa³ya³lhu² Txa²wā¹sū³na² wān³txa² yxo²i² kāi²no³nain¹tu¹wa². ¹⁴Te²yā¹nxe³sxā³ Ju³te²a² wān³txa² tin³yau³xa² ya²la³lyau³sxa³jau³xa² e³ain¹na²hē³la². Nxe³sxā³ ya²la³-lyau³xa² te²nxa³te²a² wān³txi³kxai³lu¹:

—Txa²wān³txa² so¹lxi³ sa²yxo²wet¹jah¹lxi³hē³li¹. Nxe³jau³xai²li² ha³ya³kxa² ain³kxi²si¹hain¹jau³su² e³kxi¹txai¹nhē³la², wān³txa² ya²la³lyau³xa² ā³na¹ain¹-kxa²yan³txi³sa². ¹⁵Jā¹nxe³ju³ta² a²nū²a² wi¹lhin¹jah¹la² ē¹nāu³ai²na² sa²-kxai³lu² yen³kxa² wi¹te²a² so¹lxi³ ten³na³la². Yxān¹ta¹ a²nū²a² a²ē¹nāu³ai²na² kō³nxe³ju³ta² yū³ha²kxai³ Txa²wā¹sū³na² wān³txa² yxo²i²xa³ha²kxai³ nxe³te²su² te²na² sa²kxai³lu² a²ē¹nāu³ai²na² whāi²na¹ kō³nxe³ha²kxai³ kō³nxe³jau³xa² so¹lxi³ ain³nha²ha²kxai³ nxe²na³la². Nxe³sxā³ o²la³kxi²ju³khai³xa² wi¹ta³nxa² wi¹lxa³ta³nxa² hxi²kan¹txi³ i²nha²nxa³wa². Nxe³te²ju³hē³la². ¹⁶A²nxe³jah¹la² Txa²wā¹sū³na² yxo²i²ki³lxo³nxe³hī³nx²na³la². Yxān¹ta¹ o²la³kxi²ke³su² sa²yxo²-ā³ai¹nhi³nx²na³la². Yxo²kwīn¹kxi²ju³ta² so¹lxi³ o²la³kxi²hī³nx²na³la². A²ē¹nāu³-ai²na² sa²kxai³lu² Txa²wā¹sū³na² wān³txa² sa²yxo²ā³i² nxai¹nhi³nx²na³la². Nxe³-ha²kxai³ wi¹lo²la³kl²ju³ta² hxi²ka¹nai¹nhi³nx²nxa³wa². Nxe³te²ju³hē³la².

Txa²wā¹sū³na² wān³txa² ya²la³lyau³xa² i³yau¹ū³jau³su²

2 ¹Nxa²ha¹te¹ tū¹ka³txai²li² kō³nxe³ti³ kāi³ain¹na²hē³la². Yxān¹ta¹ wxāi²na² sa²kxai³lu² te²yā¹nxe³ kāi³txa³hē³la². Yxān¹ta¹ Txa²wā¹sū³na² wān³txa²

wi¹jau³xa² ya²la³lyau³xan²tu³ wain³txi³ i³hen³txai¹nin¹kxai³ jā¹nxe³sē¹la².
²Nxe³sxā³ in³txa² yah³lon¹te²su² te²na² sa²kxai³lu² yain³jau³xa² ūn³jau³xa²
i³na²sxā³ we¹nxa³ha²kxai³ txa²wā¹o²la³kxi²ki³ju³ta² so¹lxi³ wain³txi³ kăi³ai¹-
nha²kxai³ wain³txi³ ain³nha²sxā³ a²hoh³lxi³su² ha²kxai³ nxe³si¹hai¹nin¹jau³su²
kwa³na²txai¹nhē¹la². Te²yā¹nxe³sxā³ Txa²wā¹sū³na² wān³txa² nū³kxūn³txi³
yxo²i²ha²kxai³ a³lxi²waun¹yah³lxin¹ju³ta² ā³yah³lxa³nha²kxai³ khāuh³lxa³-
txi³nx²tain¹kkan²ti³ Sū³na² wān³txa² kan²txi³ yxo²i²ah³lxi¹nha²kxai³ nxe³si¹-
hai¹nin¹jau³su² kwa³na²txain¹nū³nhē¹la². ³Te²yā¹nxe³sxā³ txu¹ha² a³ka³lxon¹-
te²na² sa²kxai³lu² wain³txi³ o²la³kxi²ju³ta² so¹lxi³ wā²nxū¹hain³nha²ha²kxai³
wān³txa² ya²la³lyau³xa² so¹lxi³ e³ha²kxai³ yain³jau³xa² ūn³jau³xa² i³na²sxā³
we¹nxa³ha²kxai³ wān³txa² wi¹jau³xa² i³yau¹ū³nyhu¹ha²kxai³ nxe³si¹hai¹nin¹-
jau³su² kwa³na²txai¹nhē¹la². ⁴Nxe³sxā³ txu¹hai²na² sa²kxai³lu² txu¹ha² ā³xa²
a³ka³lxo¹nxa³te²a² i³tih³nxai¹nhī³nx²na³la². I³tih³nxain¹te²nah¹lxi¹:

—Wxa²in³txa² a³lxi¹jah³lxi³hē¹ni¹. Wxa²wē³ha³lxa² a³lxi¹jah³lxi³nū³nhē¹ni¹.
⁵A²hoh³lxi³su² wain³txi³ ain³nha¹jah³lxi³hē¹ni¹. A²ē¹nāu³ai²na² kō³nxe³thin¹-
yah³lxin¹ju³ta² ain³yah³lxi³txa³hē¹ni¹. Sxi²ha² wa³ka³li³yu³ta² wi¹lo²la³kxi²
wxa²sxi²h²yu³ta²na² yxo²ha³kxa¹ ā³non²ta³kxi² wxa²wē³sāi¹ah³la² sa²yxo²-
we¹ti² nxe³jah³lxi³hē¹ni¹. Yah³lxin¹kxai²nān²tu³ a²nū²a² i²li³te²a² Txa²wā¹-
sū³na² wān³txa² kō³nxe³te²lo³te²a² yū²nxax³lho³la².

⁶T e²yā¹nxe³sxā³ sa³nxe³la³ku³nāu³xa² e³kxi²txai¹nhē³la².
E³kxai¹nin¹te³nah¹lxi¹:

—A²hoh³lxi³su² wā²nxū¹hain³nha¹jah³lxi³sān²sxā³ wain³txi³ o²la³kxi¹jah³-
lxi³hē¹li¹. Nxe² e³kxi¹txai¹nhē³la². ⁷Nxa²ha¹te¹ wxāi²kxai³ wān³txa² wi¹jau³xa²
so¹lxi³ i³yau¹ū³txa²hē³la². Kō³nxe³jau³la³ i³yau¹ū³txa³hē¹la². Nxe³sxā³ jau³xa²
sa²yxo²we¹tin¹kxai²nān²tu³ a²nū²a² i²li³te²a² kăi³in¹ju³ta² i²nxain¹te²a² wain³-
txi² o²la³kxin¹kxa² yā¹nxe³sxā³ kăi³ain¹nūn³tu¹wa². ⁸Nxe³sxā³ wān³txa² ya²-
la³lyau³xa² wain³jau³xan²tu³ nxe³jau¹xai²na² so¹lxi³ e³txa²hē³la². Nxin¹kxai²-
nān²tu³ kō³nxe³ti³ kăi³jah¹la² e³kxi²hī³te³nah¹lxi¹:

—Jah¹li²li² wain³txi³ e³ha²kxai³ hxi²kan¹txi³ kō³te³kxain¹nxa³-
nha²wi¹. Wxa²kō¹kōn¹so²kxi¹nxa²jah¹la² nxe² e³hī³nx²na³la². Nxe³sxā³
i³āu²lxi²to³tai¹nhī³nx²na³la².

⁹Te²yā¹nxe³sxā³ a²nū²a² wa³ka³li³lot³sxā³ yxau²xai³te²a² nxe² e³kxi¹txai¹-
nhē³la². Nxe³ai¹nin¹te³nah¹lxi¹:

—Wxa²hxi²kan¹jah¹lai²na² wān³txa² yxo²ha³kxa¹ sa²yxo²we¹jah³lxi³hē¹li¹.
Wi¹wa³kon³sxā³ i³wi¹lxo³kxi¹txai¹nhē³li¹. I³kwai²kxi²sxā³ i³wa²lū³xain¹yah³-
lxi³txa³hē¹li¹. ¹⁰Hāi³a² kăi³kxain¹yah³lxi³txa³hē¹li¹. Wi¹lhin¹ye²ah³lxi¹nha²-
kxai³ Txa²wā¹sū³na² Si³yxau³jah¹la² txa²wā¹ē¹nāu³a² sa²hau³ko²tē³jah¹lai²na²
wān³txa² yxo²ha³kxa¹ ain³kxain¹tu¹wi¹. Nxe³nxain¹te³nah¹lxi¹: “Jau¹xai²na²
wi¹jau³xai²la¹wi¹. Yxo²i²nūn³ki³tu¹wi¹.” Nxai¹nhī³nx²na³li¹. Jau¹xai²li²
nxe³txai¹nhē³la².

¹¹Jā¹nxe³jut³su² Txa²wā¹sū³na² kăin² thāi³ti³la² a³lxi²nē³ju³ta² hī¹na²
i³yau¹ū¹nhē³na²hē³la². Nxe³ju³tan¹te²kxa³ya³lhu² a²nū²a² i²li³te²a² yxo²ha³-
kxa¹ kō³nxe³ti³ kăi³ju³ta² ā³wa²su¹kxi²ju³ta³nū³a² yū²na³la². ¹²A²nxe³jau³-
xai²li² i³tih³nxe³nē³te³nah¹lxi¹:

—Kō³nxe³ti³ kăi³sxā³ yxau²xai³kxi³ju³ta² e²nha²kxai³ yen³kxa² Txa²wā¹-
sū³na² te³nxax³kxe³su² yxo²kwain³yah³lxin¹kxe³su² e²nha²kxai³ nxe³jah³lxi³-
hē¹li¹. Wain³txi³ wā²nxū¹hain³nha²sxā³ wi¹lo²la³kxi¹jah³lxi³hē¹li¹. Wain³ju³ta²

so¹lxi³ kâi³i² wi¹lhin¹sxâ³ yxau²xai³li² nxe³jah³lxi³hê³li¹. ¹³Nxe³sxâ³ kxân³. nâu³a¹ Txa²wâ¹sû³na² Si³yxau³jah¹la² Je³su² Kris²tu³jah¹la² Txa²wâ¹lxi²-kan¹ta² Si³yxau³jah¹la² nxe³ya³sxâ³ î²ki³ju³ta³nû³a² wah³nxe³jah³lxi³hê³li¹. Wxi²kin³ti³ton³sxâ³ a³ka³nxi²ju³ta³nû³a² wah³nxe³jah³lxi³hê³li¹. ¹⁴A²nxe³-jah¹la² ya³lu²kxi²nê³lha²kxai³ txa²wâ¹ko³nxe³ti³ kâi³ki³ju³ta² sa²wa²su¹tû¹-nhê³lha²kxai³ txa²wâ¹ê¹nâu³ai²na² sa²hxan³kxi²nê³lha²kxai³ nxe³tu¹wi¹. Nxe³sxâ³ Je³su²jah³la² a²sa²wi³ha³lxi³te²lo³tê³tu¹wi¹. Nxe³sxâ³ wi¹kâi³ju³ta²-kxai³lu² ya³lo³txi²sxâ³ kâi³ki³tu¹wi¹.

¹⁵A²nxe³jau³xai²li² î³yau¹û³txai¹nhê³la². Ā³ne³to³hai¹nxa³kxai²nân²tu³ wain³txi³ î³tih³nxe³txai¹nhê³la². A²nû²a² ha³tih³xa² te³nai¹nxa³kxai²nân²tu³ wxi²kan¹sxâ³ î³kwai²kxi¹txai¹nhê³la². Wân³txai²li² e³kai¹nîn¹jau³xa² sa²yo²-ā³nxain¹ju³ta² ten³sa²nxa³nha²wa².

Yxo²î²jah¹la² wain³txi³ yxau²xai³kxi³jau³su²

3 ¹Nxa²ha¹te¹ jau¹xai²na² î³yau¹û³txai¹nhê³la². Wxa²hxi²kan¹ti³nâu³xa² sa²yo²we¹jah³lxi³hê³la². Wxi²kan¹ta² Si³yxau³te²nâu³xa² sa²yo²we¹-txain¹nû³nhê³la². Hai³txi³ sa²yo²ā³ain¹txa³hê³la². Wa³ka³li³yu³ta² î²li³ju³ta² wain³kxai²nân²tu³ wa³kon³kxi¹jah³lxi³hê³la². ²A²nû²a² ā³xa² ko³nxe³te²lo³-jah³lxi³txa³hê³la². Ā³nhê¹kxi²nh²yah³lxi³txa³hê³la². Wi¹lhin¹sxâ³ ā³non²ta³-kxi¹txai¹yah³lxi³hê³la². A²nû²a² yxo²ha³kxa¹ thâi³ti³la² wi¹kâi³û¹txain¹-yah³lxi³hê³la². Jau¹xai²na² yxo²ha³kxa¹ î³yau¹û³txai¹nhê³la². ³Jā¹nxe³jut³su² kxā³nhxi¹nai¹kxai³ Txa²wâ¹sû³na² î²ki³sxa³ha²kxai³ a²wân³tai²li² sa²yo²-ā³ki³sa²kxai³ a²nû²a² î³ki³ha¹kxi²nê³lain¹te²a² sa²yo²we¹ki³sa²kxai³ nxe³-ki³te²jai¹ti²tu³wa². Te²yā¹nxe³sxâ³ ko³nxe³thin¹sxâ³ o²la³kxi²ju³ta² so¹lxi³ ten³ki³sa²kxai³ a²nû²a² ā³xa² yen³kxa² kâin² yxo²kwain³ki³sa²kxai³ ko³nxe³-khaix¹ki³sa²kxai³ î³xan³ta³kxi²nyhu¹ha²kxai³ nxe³ki³te²jai¹ti²tu³wa². Nxe³-kxa²yu³su² hxi²kan¹txi³ nûh¹lxi³ sa²hau³ko³ki³sxa³tai¹ti²tu³wa². ⁴Nxe³yān¹ta¹ Txa²wâ¹sû³na² sa²kxai³lu² a²ê¹nâu³ai²na² sa²wa²su¹tê³jah¹lo²su² wxā³te²jai¹-ti²tu³wa². Wxa³sxâ³ a²nû²a² yxo²ha³kxa¹ thâi³ti³la² a³lxi³nê³te²jai¹ti²tu³wa². Nxe³sxâ³ wi¹li²nê³lain¹na³la². ⁵Nxe³ha²kxai³ wi¹lo²la³kxi²ki³ju³ta² hxi²kan¹-txi³ txa²wâ¹ê¹na² sa²hau³ko³tû¹nhê³lxa³wa². Hâi¹sxâ³ Txa²wâ¹sû³na² sa²-kxai³lu² wi¹lhin¹sxâ³ thâi³ti³la² sa²hau³ko³tê³lha²kxai³ txa²wâ¹ê¹na² sa²hau³-ko³tû¹nhê³na³la². Nxe³sxâ³ ko³nxe³ti³ kâi³ki³ju³ta² hxan³kxi²nê³lha²kxai³ Sû³na² Yāu³ka³txi³su² hi²sen³su² txa²wâ¹ê¹nâu³ai²na² tah²lxi³ti³hi¹tê³lha²-kxai³ nxe³lain¹na³la². Nxe³ha²kxai³ ko³nxe³ti³ kâi³ki³te²ju²hê³la². Jā¹nxe³-ki³sxa³wa². ⁶Je³su² Kris²tu³jah¹la² txa²wâ¹ê¹nâu³ai²na² sa²wa²su¹tha²kxai³ Txa²wâ¹sû³na² Yāu³ka³jah¹la² wi¹khaix¹jah¹la² wi¹lhit¹sxâ³ û³hî¹nê³lain¹te²-jai¹ti²tu³wa². ⁷Nxe³ha²kxai³ Txa²wâ¹sû³na² hi²sen³su² thâi³ti³la² a³lxi³nê³lha²-kxai³ wi¹lhin¹ti³hi¹tê³na³la². Nxe³nê³lha²kxai³ kan²txi³ a²ka³ten³su² yxau³ki³ju³ta³nû³a² ā³ye³wā³tê³lha²kxai³ ya³nân³ta³ki²la²sxâ³ wah³nxe³ki³tu¹wa². ⁸Jā¹nxe³-jut³su² ya²la³lyau³xai²la¹wa². Wxa²nû³ka³txa² wxi²kan¹sxâ³ î³yau¹û³txai¹-nhê³la². Nxîn¹kxai²nân²tu³ Txa²wâ¹sû³na² wân³txa² yxo²î²ain¹te²a² yxo²-ha³kxa¹ wain³txi² o²la³kxain¹tu¹wa². Ju¹tai²li² wi¹na³la². A²nxe³ju³tai²li² a²nû²a² yxo²ha³kxa¹ wi¹kâi³ain¹kxai²nân²tu³ wi¹li² î³nxû²kwai³lxû¹ni² nxain¹-tu¹wa². ⁹Yxān¹ta¹ wân³txa² wa³lxe³jau³xa² hxi²kan¹ti³ ā³ne³wxe²nxa³jau³xa² kwa²î³ye³ki²nyhu¹txa³hê³la². Wxa²wi³nu²nâu³xu¹tai²na² he¹ta¹hxai²hê³la².

Jau³xa i² na² ya³la³tu³txa³kxai²nān²tu³ hāi¹nxā¹txa²hē³la². Wān³txai²li² Moī²se²a h³lu¹tai²na² ũ³wha²li¹jau³xai³tā² i³ye³li³sxā³ i³nu²kah¹li³txa³-hē³la². Kwa² to³toh³li³ju³tai²la¹wa². ¹⁰ A²nū²a² wxa²nū³kā³txa² kwa²i³ha³-te²ta³li³tain¹te²a² ye³ha¹lo³txa³li³sxā³ i³kwa²i²kxi¹txai¹nhē³la². Nxe³ka³tu³ ā³sxā³ ā³waix³txai¹nhē³la². ¹¹ A²nxe³jah¹la² a²kō³nxe³ju³ta² kāi²nha²kxai³ kō³nxe³ti³ kāi³ju³ta² so¹li³ ten³na³la². A²kāi³kxi³ju³khai³xa² kō³nxe³ti³ i³yī¹li²nha²hī³nx²na³la².

Pau²lah³lai²na² wān³txa² i³tih³nxe³jau³xa² a²ne³kxi³san¹jau³su²

¹² Jā¹nxai¹jut³su² Ar²te³ma³jah¹la² Ti²ki³kō³jah¹la² nxe³sxā³ i³sa²si¹hā³ai¹-na¹tu¹wa². Nxai¹na¹kxai²nān²tu³ Ni³kō²po³li³thi³na² wxā³sxā³ nxe³kauh²-xi²sah¹li³hē¹la². Nxe³thi³na² kwē³kon³kxi²na¹tu¹wa². ¹³ Se³na²sah³la² ha³-teh³nxā³nxa² a²hoh³li³su² jah¹la² A³po²lah³la² nxe³ya³sxā³ a³li³te³lhxā³ ain¹ta¹hē¹la². Nxai¹nha²kxai³ yain³txa² sa²so¹ain¹kxe³nū²a² āu¹la³kxi¹txai¹-nhē³la². ¹⁴ Te²yā¹nxe³sxā³ txa²wā¹nū³kā³txa² i³tih³nxe³txai¹nhē³la². A²nū²a² yen³ki³txa²kxai²nān²tu³ ā³non²ta³kxi²si¹hai¹nīn¹jau³su² i³tih³nxe³txai¹nhē³la². Ain¹kxai²nān²tu³ a²wa³ka³li³yu³ta² wi¹kāi³ain¹kxai²nān²tu³ ũ³yho³hi²txā³nxa² yū³tu¹wa².

¹⁵ Jā¹nxe³jut³su² txa²nū³kā³txa² yxau³ya³sain¹tū³kā³txa² a²ha³ta³nxa² i³sa²-si¹hā³si¹na¹wa². Nxe³na¹jau³su² yxo²i²tū³kā³txa² a³li³xi²sain¹te²a² yxo²ha³kxa¹ jā¹nxai¹jau³su² i³hen³txi³txai¹nhē³la². Jā¹nxe³jut³su² Txa²wā¹sū³nu²kxai³lu² kāin² thāi³ti³la² a³li¹nxai²li³ju³ta² ten³sa³nha²wa². Txai²li² Pau²lah³lo²na¹-xai²na² ta³lun²ye¹nx²ta¹wa².

Filemõ

¹Fi³le³mõ²ah³lāi³. Txai²li² Pau²lah³lo²na¹xai²na² ain³kxi²san¹jau³nū³a² ũ³wha²li¹la¹wa². Je³su² Kris²tu³jah¹la² wān³txa² i³yau¹ũ³jah¹lo²su² na¹ha²-kxai³ ũ³tī¹kxi²sain¹na²hē³la². Nxe³jah¹lo²sa¹wa². Txa²wā¹lon³na² Ti³mo²jah³la² ya³sxā³ ũ³wha²li¹le¹nx²ti³nha¹wa². Fi³le³mõ²ah³lo² i³nxā² txa²ya³li¹nha²kxai³ wa³kon³kxi²ki³tai¹ti²tu³wa². Txa²wā¹sū³na² wān³txa² wi¹lhen³txi³ki³tai¹ti²-tu³wa². ²A²nxe³sxā³ yxo²i²tū³kā³txai²na² wxa²sxi²ha² ā³nū²kxi²te²nū³kā³txi³ i³nxā² yxo²ha³kxi³nxā¹ ne³ka²kxi²sah¹li³hē¹la². Te²yā¹nxe³sxā³ A³fi²a³ka³lxa² txa²wā¹wā³tā³ta²su² ha²kxai³ Ar³ki²po³jah³la² so³ta²to²jah¹lan²tu³ nxe³te²su² te²a² Txa²wā¹sū³na² wān³txa² wi¹lhen³txi³ya³sain¹jah¹lo²su² ha²kxai³ nxe² ne³ka²kxi²sah¹li³hē¹la².

³Nxa¹ha²kxai³ Txa²wā¹sū³na² Si³yxau³jah¹lo²su² ha²kxai³ Je³su² Kris²tu³-jah¹la² Txa²wā¹hxi²kan¹ta² Si³yxau³jah¹lo²su² ha²kxai³ nxe³ya³sxā³ kāin² thāi³ti³la² a³li¹nx²ti³si¹hi² wxa²nxū²kwai³nāu³a² ā³nhāu²no³txa³li³si¹hi² nxe³nx²ti³si¹jau³su² ten³sa²sīn¹nha²wa².

Pau²lah³lai²na² a²yo²wān³txa² Sū³na² sa²nēn¹kxi²jau³su²

⁴Fi³le³mõ²ah³lāi³. A³li¹nxā²ha¹wa². A³lan²ta² hāi¹nxe³ti³xa¹ Txa²wā¹sū³na² e³kxi²xai³nx²to³ha¹wa². Ain³nxā²lxa¹kxai²nān²tu³ Txa²wā¹sū³na² sa²nēn¹-kxi²to³ha¹wa². ⁵Wxa²ha³tā³nxā² ain³kxi¹xi¹nx²to³ha¹hē³la². Txa²wā¹sū³na² yxo²i²te²nāu³xa² ha³kxa¹ a³lxain¹to³ta¹hi¹nhē¹la². Je³su²jah³la² Txa²wā¹-hxi²kan¹jah¹lo²su² ha²kxai³ kāi²non³sxā³ yxo³i²ta¹hi¹nhē¹la². Jā¹nxīn¹jut³su² ha²kxai³ Txa²wā¹sū³na² sa²nēn¹kxi²to³ha¹wa². ⁶Wxāi²nāu³ i³nxai²na² txai²-na¹xai²na² nxe³sxā³ yxo²i²ki³sa²kxai³ hāix¹te²ten³ti³ki³tā³la². Nxe³ha²kxai³ Kris²tu³jah¹la² ā³nū²kxi²sxā³ yxau³ki³sa²kxai³ hāix¹te²ten³te²ti³ yxau³ki³-tā³la². Nxe³nū¹ki³sa²kxai³ yen³kxa² wi¹te²a² ũ³hū¹nē³na³la². Nxe³ju³tai²li² ā²la² kāi²non³te³lhxā³ Txa²wā¹sū³na² e³kxi²to³ha¹wa². ⁷Txa²wā³tā³xāi³. A³li²-khai¹nxā²ha¹nha²wa². Yxo²i²tū³kā³txa² ha³kxa¹ ā²la² kāi²non³sxā³ a³lxai¹-nī¹nha²kxai³ ka³li¹txi²san¹nha²wa². I³nxū²kwai³lxū¹san¹nha²wa². Yxo²i²tū³-kā³txai²na² yxo²ha³kxa¹ i³nxū²kwai³lxū¹nain¹ta¹hi¹nhē¹la². Nxe³na¹jut³su² Txa²wā¹sū³na² sa²nēn¹kxi²to³ha¹wa².

Pau²lah³la² hxi²ka² O³ne²si³mo³ah³la² ũ³sa²si¹hā³xi²jau³su²

⁸Nxa²ha¹te¹ Kris²tu³jah¹la² yxo²i²xai³ki³sa²kxai³ lo³nxe³nyhu¹ki³tā³la². Nxe³ha²kxai³ wān³txa² i³ye³kxi¹nxā²ha¹tu¹wa². O³ne²si³mo³ah³lai¹tā² he¹hi¹-nai³tā² i³ye³kxi¹nxā²ha¹tu¹wa². Nxe³na¹ha²kxai³ Kris²tu³jah¹lai²na² i³kaix¹-sa³sxā³ ne³ti³hit¹su² te²su² ha²kxai³ txai²na² sa²kxai³lu² hxi²kan¹txi³ kwa³na³-nxa²hī³na¹wa². ⁹Yxān¹ta¹ a³li²khaix¹nxā²ha¹nha²wa². Nxe³nxā²ha¹ha²kxai³

hăi¹xsă³ i³ye³kxi¹nxa²ha¹tu¹wa². Txai²na¹xai²na² Pau³lah³lo²na¹xai²na² yah³-lon¹jah¹lo²na¹xai²na² Je³su² Kris²tu³jah¹lai²na² wăn³txa² yxo²i²a¹ha²kxai³ ũ³tī¹kxi²sain¹jah¹lo²na¹xai²na² i³ye³kxi¹nxa²ha¹tu¹wa². ¹⁰O³ne²si³mo³ah³lai²li² wa³kxēn³yah³lo²lo³kxi¹nxa²jah¹lai²tā² txa²wē³sa²yā¹nx²na³la². A²nxe³jah¹-lai²na² i³ye³kxi¹nx²ta¹wa². Ũ³tī¹kxa² wxē³sain¹tāu³a² jah¹la² ne³kxauh²xi²-na¹hē³la². Ne³kxauh²xi²sxā³ Kris²tu³jah¹la² wăn³txa² i³yau¹ū³ha¹hē³la². Nxe³-nū²la² i³yau¹ū³ha¹tāu³a² yxo²i²ā³si³wxe³na²hē³la². Nxe³ha²kxai³ txa²wē³sa² khai³xa²yā¹nx²na³la², O³ne²si³mo³ah³la²sa³. ¹¹A²nxe³jah¹lai²li² a²kxā³nxai³tā² ko³nxe³ti³hin¹khai¹yxē¹nxa²na²hē³la². Sa²yxo²ā³nxa²sxā³ ih³saun³nxa²tai¹ti²-tu³wa². Yxān¹ta¹ kwēn¹ta¹na¹ Je³su²jah¹lai²na² wăn³txa² yxo²i² ā³si³wxe³ha²-kxai³ ā³non²ta³kxi²sa²ju³ta² wi¹kāi³ūh¹sa²na³la². Txai²na¹xai²na² wi¹lhi²nxū¹-sa³ha²kxai³ wxāi²na² wi¹lhi²nxū¹nxa²ha²kxai³ nxe³kī³tā³la².

¹²Nxe³ha²kxai³ i³si³ha¹jau³su² i³sa²si¹hā³xi²na¹tu¹wa². Txa²ē¹nāu³ai²na² a³lxi²khaix¹sa³kxan²ti³ ũ³hū¹xi¹nxa²ha¹tu¹wa². ¹³Ti¹ai²li² yxau³ya³sa²ju³ta² ten³sa³nha²wa². Ũ³tī¹kxi²sai¹nha²kxai³ yxau³na¹tāu³a² kāin² ā³non²ta³kxi²-sa²na³la². Kris²tu³jah¹lai²na² wăn³txa² i³hen³txai¹na¹ha²kxai³ tī¹kxi²sain¹-na²hē³la². Nxe² tī¹kxi²nha²sxā³ yxau³na¹tāu³a² ā³non²ta³kxi²nuh¹san¹ju³ta² ten³khaix¹sa³hē¹la². Yxān¹ta¹ u²lyxau¹nha²kxai³ hxi²kan¹nxā²nxa³hē¹la². Nxe²nxa³ha²kxai³ jah¹la² O³ne²si³mo³ah³la² kāin² ā³non²ta³kxi²sa²na³la². ¹⁴Nxe³yān¹ta¹ ā³non²ta³kxi²san¹ju³ta² kwa³na³nxa²hxa³lho³la². Wā²nxū¹ ten³nxa²kxai²nān²tu³ nxe³sih¹nxa²ha¹jau³su² te³nhi³na¹wa². Hāi¹xsā³ ten³-nxa²kxe³su² nxīn¹kxai²nān²tu³ yxau³sxā³ ā³non²ta³kxi²sa²hī³nx²na³la².

¹⁵A²kxā³nxai³tā² ih³saun³nxa²lxi³tai¹ti²tu³wa². I³la³kxa² ka³lxa¹txi³ tī¹-kxi²nū¹nxa²hē¹la². Yxān¹ta¹ hī¹na² wxa²li¹xi²nū¹nxa²tu¹wa². Hai³txi³ jā¹nxe² ih³saun³nxān²nxa³lho³la². Kan²txi³ yxau³nū¹nxa²tu¹wa². ¹⁶A²nxe³jah¹la² wa³kxēn³yah³lo²lo³kxi¹nxa²jah¹lo²su² nxa³lho³la². Je³su² Kris²tu³jah¹lai²na² wăn³txa² yxo²i²ha²kxai³ txa²wā¹lon³yah³lai²la¹wa². A³lxi²khaix¹na¹kxah³-lo²su² na³la². Te²yā¹nxe³sxā³ a³lxi¹nxa²ju³ta³nū³a² kāi²non³tu¹wa². Wa³kxēn³-yah³lo²lo³kxi¹nxa²jah¹lo²su² ha²kxai³ Kris²tu³jah¹la² wăn³txa² yxo²i²ha²kxai³ wxa²lon³su² ha²kxai³ nxe³jah¹lai²la¹wa².

¹⁷Txai²na² wxāi²na² nxe³sxā³ ya³lxi²khaix¹nyhu¹kī³tā³la². Nxe³nyhu¹kī³sa²-kxai³ wxā³si²nxa²ha¹ke³la³te²kxai³ wi¹lhit¹sxā³ ā³wih¹si¹san¹jau³su² e³kxi²-sa³hī³nxa¹lxa². Te²yā¹nxe³sxā³ O³ne²si³mo³ah³la² wi¹lhit¹sxā³ i³xi²si¹hin¹-jau³su² i³ye³kxi¹txai¹nhē³la². Ī³ka³lih³kxi²ti³ten³san¹kxai²nān²tu³ wi¹lhit¹sxā³ i³xi²ti³hit¹txai¹nhē³la². ¹⁸A²kxā³nxai³tā² ko³nxe³ti³ kāi³ūh¹nxa²tai¹ti²tu³wa², O³ne²si³mo³ah³la²sa³. Nxe³kxa² yo³ha² yen³kxa² kāi³kxi¹nxa²kxai³tā² a²yo³ha² wā³kon³kxai²nān²tu³ ũ³yho³hi¹nxa²ha¹tu¹wa². ¹⁹Txa²hxi²ka² i²wha²li¹la¹wa². Nxe³na¹te³nah¹lxi¹:

—Txai²li² Pau³lah³lo²na¹xai²na² ũ³yho³hxi²na¹txā³nxa² ũ³wha²li¹lye¹nxa²-ha¹wi¹. Nxa¹wa². Nxa¹jau³su² yxān¹ta¹ a²kxā³nxai³tā² Je³su² Kris²tu³jah¹-lai²na² wăn³txa² i³yau¹ū³nxa²ha¹ha²kxai³ yxo²i² ā³si³wxen¹tai¹ti²tu³wa². Ī³yau¹ū³nxa²hxa³ke³la³te²kxai³ hai³txi³ yxo²i²hī³nx²nxa³lxa². Nxe³hī¹nān¹-te²tu³ ka³te³na² wi¹tāu³la³ yū¹lxa². A²nxe³jut³su² ne³wā²na³txa³hē¹la². ²⁰Txa²-wā³tā³xai². Txa²wā¹sū³na² yxo²i²i¹nha²kxai³ ain³kxi²sē¹la². Kris²tu³jah¹la² ā³yu³txi²nyhu¹sxā³ yxau³kī³sa²kxai³ i³nxū²kwai³lxū¹sē¹la².

²¹Nxe³na¹jut³su² ũ³wha²li¹le¹nxa²ha¹wa². Wăn³txa² ũ³wha²li¹la³kxi¹nxa²-ha¹jau³xai²na² ain³kxi²san¹jau³nū³su² yxo²i²nxa²ha¹wa². Nxe³kxa²yu³su²

ã²la² kãi²non³sxã³ wet¹sa³tũ¹xã¹. Nxa²ha¹nha²wa². ²² Jã¹nxün³na¹ju³ta²sa¹
sxi²ha² sxa³sxã³ äu³xi²na¹thi³nũ³a² äu¹la³kxi²sa²hẽ³la². Nxe³sxã³ ü³tĩ¹kxi²-
sain¹ju³ta² Txa²wã¹sũ³nai²li² i³hen³txi¹nha²kxai³ ain³kxi¹nxa²tu¹wa². Ain³-
kxi¹nxa²kxai²nãn²tu³ ã³ta³lu³txi²sain¹tu¹wa². Wxã³sxi²nxa²ha¹ju³ta³nũ³a²
i³hau³ko³tũh¹sain¹tu¹wa².

Pau²lah³lai²na² a²ne³ki³san¹jau³su²

²³ E³pa³fra²sah³la² sxi²ha² kan²thi³na² ü³tĩ¹kxain¹jah¹lo²su²nün³na³la².
A²nxe³jah¹la² a²ha³ta³nxa² i³sa²si¹hã³üh¹nxa²nün³na³la². ²⁴ Te²yã¹nxe³-
sxã³ txa²yã³lxa³nãu³xa² sa²kxai³lu² Mar²ko³jah¹lai¹tã² A³ris³tar²ko³-
jah³lai¹tã², Te³ma²sah³lai¹tã², Lu²kah³lai¹tã² nxe³ain¹sxã³ a²ha³ta³nxa²
i³sa²si¹hã³üh¹nxain¹nün³na³la².

²⁵ Jã¹nxa¹jut³su² Je³su² Kris²tu³jah¹la² Txa²wã¹hxi²kan¹ta² Si³yxau³jah¹-
lo²su² ha²kxai³ nxe³jah¹la² kãin² thãi³ti³la² a³lxi¹nx²ti³tu¹wa². Jã¹nxa¹jau³su²
txai²li² Pau²lah³lo²na¹xai²na² ta³lu²na¹wa².

Ebreus

Txa²wā¹sū³na² a²ki³lha³lhxu²

1 ¹Kxā³nhxī¹nu¹tai²na² Txa²wā¹sū³na² e³ta¹hxai²hē¹la². Txa²wā¹si³yah³-la²nāu³xu¹tai²na² ye³ka³lxa¹txi³ e³kxain¹to³ta¹hxai²hē¹la². Txa²wā¹-sū³na² wān³txa² i³hen³txi³te²kxi³nāu¹xa² i³yau¹ū³ain¹sān²nū²la² txa²wā¹si³-yah³la²nāu³xu¹tai²na² i³tih³nxain¹to³ta¹hxai²hē¹la². Wi¹wi¹nxe² wi¹wi¹nxe² i³tih³nxain¹ta¹hxai²hē¹la². Yu³ka³lxa¹txi³ ā³lxi³kxan²ti³ i³tih³nxain¹to³ta¹-hxai²hē¹la². ²Nxe³ai¹nhī¹nu¹tai²nān²tu³ta¹ hī¹na² sa²kxai³lu² a²ki³lha³lxa² Je³su²jah¹lo²su² ha²kxai³ nxe³jah¹lai²na² a²wān³txa² i³ye³kxi²nē³ta¹hxai²-hē¹la². Nxe³ka³tu³ta¹ a²ki³lha³lxa²li² i³hxi²kat¹sa²kxai³ nxe³te²hi²sen³kxai³lu² txa²wā¹ha³lo²a² a²yxo²ha³kxa¹ i³yūt¹jah¹lo²su² ta¹hxai²hē¹la². A²nxe³jah¹la² sa²kxai³lu² ha³lo²a² a²yxo²ha³kxa¹ ā³wa³kxēn³txa³si¹jau³nū³su² Txa²wā¹-sū³na² hi²sen³kxai³lu² i³yī¹li²ta¹hxai²hē¹la². ³A²nxe³jah¹lai²na² sa²kxai³lu² a²hxi²kan¹ju³tain²txi³ Txa²wā¹sū³na² a²hxi²kan¹ju³tain²txi³ ā³nhau³ko³ja³-ta¹hxai²hē¹la². Nxe³ka³tu³ta¹ a²ki³lha³lxa² a²wi¹tāu³ain²txi³ Txa²wā¹sū³na² a²wi¹tāu³ain²txi³ nxe³te²ju²hē³la². Ha³lo²a² yxo²ha³kxa¹ oh³xan¹ko³su² ha²-kxai³ yuh³xan¹ko³su² ha²kxai³ ha³lo²a² yxo²ha³kxa¹ i³ye³sxā³ i³hau³ko³tūh¹-ta¹hxai²hē¹la². Jā¹nxe³sxā³ a²kxā³nxa³tā² a²nū²a² ko³nxe³ti³ kâi³ki³kxe³su² ā³wa²su¹tū¹nhē³si¹ja³kxa³nū³su² ya³lu²kxi²nē³ta¹hxai²ti³ai¹ti²tu³wa². Nxe²ta³lun²nū²la² oh³nāu³a¹ nū¹ka³na¹ Txa²wā¹sū³na² Si³yxau³jah¹la² a²wi¹nē³-tāu³ai²na² ūh³wxe³ta¹hxai²hē¹la². Nxe³ju³tan¹te²kxa³ya³lhu² ha³lo²a² a²yxo²-ha³kxa¹ a²wa³kxēn³si²ta¹hxai²hē¹la².

Sū³na² a²ki³lha³lxa² oh³xan¹tū³kq³txa² nxe³nyhu¹kxi³jau³su²

⁴Ūh³wxe³ka³tu³ta¹ Txa²wā¹sū³na² a²ki³lha³lhxu² i³yī¹li²ta¹hxai²hē¹la². A²nxe³te²a² i³lxa² wxi²kan¹ta² i³lxi³la³ yā¹nxe³te²la³ oh³xan¹tū³kq³txai²nān²-tu³ nxe² i³yī¹li²ti³hex¹ta¹hxai²nxa³hē¹la². Wq³li³kha³lai²la¹wi¹. Nxe² i³yī¹li²-ta¹hxai²hē¹la². ⁵Nxe³sxā³ Txa²wā¹sū³nu²su² te²kxai³ oh³xan¹tū³kq³txa² i³ye³-kxai³nxa³wa². Nxe²nxa³te³nah¹lxi¹:

—Wxāi²li² Txa²wēt³su²khai³nxi¹lxi¹. Hī¹na¹ wxa²wi³nu²khai³sa¹wi¹.

A²nū²a² yxo²ha³kxa¹ i³hen³txai¹na¹tu¹wi¹.

Nxe³jau³xai²li² i³ye³kxain¹nxa³wa². Te²yā¹nxe³jau³xa² oh³xan¹te²su² te²la³ e³kxi²nūn³nxa³wa². Nxe²nxa³te³nah¹lxi¹:

—Oh³xan¹jah¹lo² i³nxai²na² wī³nu²khai³sa¹wi¹. Txa²ki³lha³lhxu²
nha¹lxi¹.

Nxe³jau³la³ Txa²wā¹sū³na² nxe² e³ta¹hxai²nxa³hē¹la². ⁶Nxe³yān¹ta¹ kxā³-nhxī¹nu¹tai²na² Txa²wā¹sū³nai²li² a²ki³lha³lxa² i³sa³si¹hā³hī¹nū¹tai²kxai³lu²

a²ki³lha³lxa² ka³na³ka³nat³sxā³ yū³jah¹la² yuh³xan¹ko³xai²na² ū³sa²si¹hā³ū¹-
nhē³lhi¹nū¹tai²lxa³lu² Txa²wā¹sū³nu²su² te²kxai³ e³kxi²te³nah¹lxi¹:

—Oh³xan¹tū³kā³txai²na² a²yxo²ha³kxa¹ sa²nēn¹kxi²nxain¹txai²lxi¹.

Nxe³ta¹hxai²hē¹la². 7Te²yā¹nxe³sxā³ e³kxi²te³nah¹lxi¹:

—Oh³xan¹tū³kā³txi³su² nxe³tū³kā³txai²li² we¹ta¹na¹tū³kā³txai²la¹wi¹.

Sū³nu²na¹xai²na² we¹ta¹na¹tū³kā³txai²la¹wi¹. It³ta² we¹ta¹kxa²
yā¹nxe³sxā³ we¹ta¹na¹tū³kā³txai²la¹wi¹. Ha³lai³xa² we¹ta¹kxa²
yā¹nxe³sxā³ sa²si¹hā³a¹tū³kā³txi³su² we¹ta¹na¹jah¹lo²sa¹wi¹.

Nxe³ta¹hxai²hē¹la². 8Nxe³yā¹ta¹ A²ki³lha³lxa³li² nxe² i³ye³kxi²te³nah¹lxi¹:

—Sū³nu²khai³si¹lxi¹. Wxa²hxi²ka¹nīn¹ju³ta² hai³txi³ ne³ki³so³nxa³lho³li¹.

A²wa²kxēn³sai¹nīn¹tū³kā³txa² a²yxo²ha³kxa¹ wain³txi³

sa²hau³kot³sa²tē³ai¹nīn¹tu¹wi¹.

9Wain³txi³ kāi³kxe³su² a³lxi¹nha²kxai³ ko³nxe³ti³ kāi³kxe³su²

yxo²kwī¹kxi¹nha²kxai³ nxi¹lxi¹. Nxe³ha²kxai³ Sū³na²

Si³yxau³jah¹lo²na¹xai²na² wxa²sū³nu²su² na¹ha²kxai³

nxe³na¹te²na¹xai²na² i²sxā³ so¹nxa²ha¹hē³li¹. Nxe³nxa²ha¹kxah³lo²

i³nxai²li² wxi²kin³ti³to³nīn¹ju³ta²li² wxa²yā³li³nāu³xa²

ā³sen³sai¹ai¹ni¹lxi¹. Nxi¹nha²kxai³ kāin² ka³lih³kxi¹nxain¹na³li¹.

Txa²wā¹sū³nu²kxai³lu² nxe³ta¹hxai²hē¹la². 10Te²yā¹nxe³sxā³ āh¹
e³kxi²te³nah¹lxi¹:

—Hxi²kan¹ta² Si³yxau³jah¹lāi³. A²wi¹lhi¹nu¹tai²kxai³lu² ha³lo²ai²li²

yuh³xan¹ko³xu¹tai²li² i³yū¹tin¹nhē³li¹. Wxa²hxi²kan¹khai³nxīn¹ju³ta²
na² sa²kxai³lu² oh³xan¹ko³xai²na² we¹tī¹nhē³li¹.

11Nxe³ta³ko³xai²na² sa²kxai³lu² i³yū¹tin¹ko³xai²na² sa²kxai³lu²

ne³ki³son³sxā³ hxi³an³tu¹wi¹. Txa²wā¹wā²la³ka³lo³a² wa³su¹txi³

tī³non³te²ju²hē³li¹. Nxe³kxa² yā¹nxe³ju³ta² ha³lo²ai²na² a²yxo²ha³kxa¹

tī³non³khai¹nxe³tu¹wi¹. Yxān¹ta¹ wxāi²lā²nxān³tho³li¹. Kxan²ti³

yxau²xai³lin¹tu¹wi¹.

12Jā¹nxe³sxā³ wā²la² tī³ka³lo³ai²li² wxa²ka³lū³sxā³ ū³ha¹sān²nū²la²

wā²la² ka³lo³xā³xai²li² sa²wē³not³nha²hī³kī³tā³li¹. Te²yā¹nxe³ju³ta²

ha³lo²ai²na² a²yxo²ha³kxa¹ tah²ko³xai²na² ā³wē³not³tu¹wi¹. Nxe³yān¹ta¹

wxāi²kxai³ ā³nā³lxi³to³txā²nxa³lho³li¹. Hai³txi³ tī³non³nxā²nxa³lho³li¹.

Txa²wā¹sū³nu²kxai³lu² nxe³ta¹hxai²hē¹la². 13Jā¹nxe³jut³su² oh³xan¹-

tū³kā³txi³su² te²la³ e³kxain¹ta¹hxai²nxa³hē¹la². E³kxai¹nxa³te³nah¹lxi¹,
Txa²wā¹sū³na¹nān¹jau³kxai³lu²:

—Txa²wi¹nē³tāu³a² ā³wxe³txu¹li¹. Nxi¹tāu³a² wxa²kō¹ko¹nū³kā³txa²

sa²yxo²we¹txa²si¹hai¹na¹ju³ta² wa³ka³ti³lo³ta¹na¹tu¹wi¹.

Nxe³jau³xa² yā¹nxe³jau³xa² oh³xan¹tū³kā³txa² e³kxain¹ta¹hxai²nxa³hē¹la².

A²ki³lha³lxa²khai³xa² Je³su²jah³la² so¹lxi³ e³kxi²ta¹hxai²hē¹la².

14Jā¹nxe³jut³su² oh³xan¹tū³kā³txai²li² i¹h¹nxe³tū³kā³txi³si²te²la¹xā³? Hāi¹-
sxā³ ā³non²ta³kxi²nē³lain¹tū³kā³txai²la¹wa². A²nū²ai²li² yuh³xan¹ko³xan¹te²su²
te²a² kō³nxe³ti³ kāi³ain¹ju³ta² sa²wa²su¹tain¹tū³kā³txi³nū³su² ā³non²ta³kxi²te³-
lhxā³ sa²si¹hā³ain¹ta¹hxai²hē¹la².

Sa²wa²su¹tū¹nhē³jau³su²

2 1Jā¹nxe³jut³su² ha²kxai³ wān³txa² ya²la³yau³xai²li² ain³kxi²ki³jau³xai²li²
wi¹lain³kxi²a³sah¹lxi³hē¹la². Yxān¹ta¹ wi¹lain³kxi²ki³sxa³kxai²nān²tu³

wān³txai²li² yo³na² ā³nē³lha³ta²wa². ²Nxe³sxā³ wān³txu¹tai²na² oh³xan¹tū³-ka³txu¹tai²na² wān³txa² ya²la³tu³jau³su² ta¹hxai²ti³ai¹ti²tu³wa². Nxe³sxā³ a²nū²a²nāu³xai³tā² te²la³ wān³txai²li² wi¹lain³kxi²nha²sxā³ sa²yo³we¹tai¹-nxa³te²nāu³xai³tā² ko³nxe³ti³ kâi³ain¹ta¹hxai²ti³ai¹ti²tu³wa². Nxain¹ju³tan¹-te²kxa³ya³tu³ ko³nxe³ti³ kâi³ain¹kxa²yo³su² sa²so¹ain¹ta¹hxai²ti³ai¹ti²tu³wa². ³Te²ya¹nxe³jut³su² txa²wā¹nū³kā³txi³na¹xai²li² te²ya¹nxa²sxā³ sa²wa³su³tū¹-nhē³jau³nū³a² ā³na¹kī³kxai²nān²tu³ ā³non²ta³kxi²nē³te²la³ hai³txi³ yū³nē³-lxa³lho³la². Jā¹nxe³ju³tai²li² Je³su²jah³la² Txa²wā¹hxi²kan¹jah¹lo²su² ha²kxai³ nxe³jah¹lo²su² hi²sen³kxai³lu² txa²nū² wān³txa² sa²wa²su¹tū¹nhē³jau³nū³a² i³yau¹ū³nhē³lain¹na²hē³la². Nxe³nē³lhān²ka³tu³ yxo²i²ain¹tū³kā³txa² jau¹-xain²txi³ i³yau¹ū³nhē³lain¹na³la². Nxe³nē³lain¹te³nah¹lxi¹:

—Txa²wā¹ē¹nai²na² sa²wa²su¹tū¹nhē³jau³nū³a² ya²la³lai²la¹wi¹. Nxe³nē³-lain¹na³la². ⁴Nxe³ti³kxai³lu² Txa²wā¹sū³na² hi²sen³su² i³ye³ū³hain¹nūn³ta¹-hxai²hē¹la². i³ye³ū³hain¹te³nah¹lxi¹, kâin² wā³nxin¹nū³hai¹nha²kxai³ a²nū²a² hxi²ka¹nai¹nxa³kxe³su² i³kâi³ha²kxai³ a²nū³kxūn³ju³ta² on²txai¹nha²kxai³ nxe³ju³tai²na² yxo²ha³kxa¹ nxe² i³ye³ū³hain¹ta¹hxai²hē¹la². Nxe³kxa²yu³su² Txa²wā¹sū³na² A²yāu³ka³jxah¹la² i³la³kxi²nū³hain¹kxe³su² ū³hū²xai³ain¹ju³ta² te²ya¹nxe³sxā³ i³ye³ū³hain¹nūn³ta¹hxai²hē¹la², Txa²wā¹sū³na² a²ten³jau³su² ha²kxai³la².

Je³su² Kris²tu³jah¹la² sa²wa²su¹tū¹nhē³jah¹lo²su¹

⁵Nxe³sxā³ yān³txai²na¹ oh³xan¹tū³kā³txa²kxai³lu² ha³lo²a² txah²ko³nū³a² i³yū¹txa³ko³nū³a² hai³txi³ ū³hū¹ain¹ta¹hxai²nxa³hē¹la², ā³wa³kxēn³txa³si¹-jau³sa¹. ⁶Yxān¹ta¹ Txa²wā¹sū³na² ū³wha²li¹txa³nxai³tā² nxe²e³te³nah¹lxi¹:

—A²nū²khai³xa² i³h¹nxe³kxa²yan³ti³su² hxi²ka¹nai¹nxa³kxan²ti³ ne³wā²na³ai¹nān³te²la¹xā³? i³h¹nxe³kxa²yan³ti³tā² a²nū²a² tah²nāu³xai²li² wi¹li²ai¹nūn¹te²la¹xā³?

⁷Nxe³sxā³ oh³xan¹tū³kā³txai²na² sa²kxai³lu² hxi²kan¹sxā³ ān³sen³sai¹ain¹si¹nhī¹lxi¹. Jū¹nxa² yan¹nāu³a¹ te²ya¹nxe³te²tu³ nxe²yxau³ain¹tu¹wi¹. A²nxe³te²nāu³xa² wxi²kin³ti³ton³si¹hai¹nī¹n ha²kxai³ i³sa²nēn¹kxi²ha²kxai³ nxai¹nī¹nhē¹li¹. Yen³kxa² whāi²na¹ ā³wa³kxēn³to³tai¹nī¹nhē¹li¹.

⁸Yen³kxai²na² a²yo³ha³kxa¹ wxa²hxi²ka² ū³h³wxe³nū³hai¹nī¹nhē¹li¹. Txa²wā¹sū³na² ū³wha²li¹txā³nxai³tā² nxe³ta¹hxai²hē¹la². A²nxe³ju³kxai³lu² yen³kxai²li² ū³h³wxe³nū³hain¹kxe³su² ū³hū²hxa³tai¹nhē¹la². Hai³txi³ a²yen³-kxi³la³ wā³ko³nxā³wa². Nxe³yān¹ta¹ hī¹nai²li² txa²wā¹ye³nai²na² i²kī³sxa³wa². Ū³h³wxe³hxa³tū³hain¹kxe³su² i²kī³sxa³wa². ⁹i²kī³sxa³kxan²ti³ Je³su²jah³-lho²khai³su² i²kī³ti³la². A²nxe³jah¹lo²kxai³lu² kxā³nhxi²nai³tā² oh³xan¹tū³-ka³txai²na² sa²kxai³lu² ā³sen³sai¹si¹hain¹ta¹hxai²hē¹la². Yxān¹ta¹ kwē³kxa² ka³lxa²nxā³hē³la². A²nxe³hī¹nai³tā² Txa²wā¹sū³nai²li² wi¹li²ū³nhē³kxe³-nū³su² jah¹lo²kxai³lu² Je³su²jah¹lo²kxai³lu² i³sa²si¹hā³ū³nhē³ta¹hxai²hē¹la². Nxe³ju³tan¹te²kxa³ya³lhu² khāuh³lxa³txi³nha²sxā³ ya³lu²kxi²nē³ta¹hxai²-hē¹la². Ya³lu²kxi²nē³nxā²ha¹te¹ nxe³sxā³ hī¹na² sa²kxai³lu² wxi²kin³ti³ton³ni² kâin² sa²nēn¹kxi² nxe³ti³hit¹ta¹hxai²hē¹la². ¹⁰Jā¹nxe³sxā³ Txa²wā¹sū³na² hi²sen³su² yen³kxa² a²yo³ha³kxa¹ i³yūt¹si¹jah¹lo²su² ta¹hxai²hē¹la². Te²-ya¹nxe³sxā³ yen³kxai²li² i³yūt¹si¹kxa² wi¹lha²te³si¹jah¹lo²su² ta¹hxai²hē¹la². Nxe³ha²kxai³ Je³su²jah¹lo²nu¹ta²kxai³lu² ye³khāuh³lxa³thin³khaix¹nha²sxā³

ya³lu²kxi²nū¹nhē³ta¹hxai²hē¹la². A²nxe³jah¹lai²na² hi²sen³kxai³lu² txa²wā¹-ko³nxe³ti³ kâi³ki³ju³ta² ā³wa²su¹tū¹nhē³jah¹lai²la²wa². Nxe³nū¹nhē³lhxā³ Txa²-wā¹sū³nu²kxai³lu² i³hxi²ka¹ta¹lun²sxā³ yxau³ta¹hxai²hē¹la². A²nxe³ju³ta¹na²wain³ye²na³la². A²nxe³ju³tan¹te²kxa³yan³tu³ hā²wxān³txa³ oh³nāu³nū¹ka³na¹Sū³na² ha³lo²a² yxau²xai³ki³tu¹wa².

¹¹ Jā¹nxe³ju³kxai³lu² Je³su²jah³lai²li² Txa²wā¹sū³na² Ta²hai²la¹wa². Te²yā¹-nxe³sxā³ txa²wā¹ko³nxe³ti³ kâi³ki³ju³ta² sa²han³kxi²ti³nē³na³la². Nxe³nē³lha²-kxai³ Sū³nu²kxai³lu² a²wē³ha³lxi³su² ti³hi¹tē³na³la². Nxe³ti³hi¹tē³ju³tan¹te²kxa³-ya³lhu² Je³su²jah³la² hi²sen³su² āu²li²nē³lxa³wa². Yxān¹ta¹ e³kxi²nē³te³nah¹lxi¹: —Txa²lon³t i³tāu³su² yxah³lxi¹lxi¹. Nxe³nē³na³la². ¹² Nxe³sxā³e³kxi²te³nah¹lxi¹:

—Txa²wā¹sū³nāi³. Txa²lon³txi³tāu³xa² a²yo²ha³kxa¹

wxi²kin³ta³ton³nin¹ju³ta² i³yau¹ū³ai¹na¹tu¹wi¹. Yxo²i²tū³kq³txi³nāu³a²sa²nēn¹kxi¹nxa²ha¹jau³su² i³hain³kxai¹na¹tu¹wi¹.

Nxe³ta¹hxai²hē¹la². ¹³ Te²yā¹nxe³jau³xa²sa¹, āh¹ e³kxi²te³nah¹lxi¹:

—Txa²wā¹sū³nu²khai³xa² yxo²i²a¹wi¹. Nxe³ta¹hxai²hē¹la². Te²yā¹nxe³to³ha²kxai³:

—Wē³ha³lxa² Sū³na² ū³hū¹sa³kxa² txai²na² sa²yo²we¹txa²te³lhxā³ sī¹-na¹wi¹. Nxe³ta¹hxai²hē¹la².

¹⁴ Jā¹nxe³ju³su² wē³ha³lxa²kxai³lu² a²sī³khai³xa² yū² a²ti³ha²yau³khai³xa²yū² nxain¹na³la². Nxi¹nha²kxai³ Je³su²jah³la² sa²kxai³lu² tū¹ka³txa² ya¹nxe²wen¹nūn³te²jai¹ti²tu³wa². A²nū²khai³su² yū³ta¹hxai²hē¹la². Nxe³ju³ta²kxai³lu¹ Sa³ta³na²jah¹lo²su² te² hi²sen³su² a²nū²a² i³ya¹lu¹tain¹ju³ta² hxi²kan¹te²jai¹ti²tu³wa². Nxe³te²a²yan³txi³su² Je³su²jah³lai²na² sa²kxai³lu² ya³lu²kxi²nē³ta¹-hxai²ti³ai¹ti²tu³wa². Ya³lu²kxi²nē³ju³tan¹te²kxa³ya³lhu² a²ta³a² a²hxi²kan¹-jah³lo²kxai³lu² i³ya¹lu¹tē³ju³ta²nū³a² hxi²ka¹nxa³ti³hi¹tā³la². ¹⁵ Te²yā¹nxe³sxā³a²nū²ai²li² ya³lu²kxi²ju³ta²nū³a² yuh³lxi³sxā³ yxau²xai³te²la³ ā³non²ta³kxi²-si¹nhē³jau³su² Je³su²jah¹lo²kxai³lu² ya³lu²kxi²nē³ta¹hxai²hē¹la². Ya³lu²kxi²-nē³lha²kxai³ a²nū²a² i²li³te²su² te²a² ya³lu²ju³ta²nū³a² yuh³lxa³kxi²nha²sxā³ yxau²xai³ju³ta²nū³a² wxa²wa²su¹tu¹wa². ¹⁶ Jā¹nxe³ju³kxai³lu² oh³xa² sa²si¹hā³-tū³ka³txa² ko²nxe³ti³ kâi³ju³ta³la³ Je³su²jah³la² hxi²ki³kxai³lu² sa²wa²su¹te³-lhxā³ wxā³ta¹hxai²nxa³ti³ai¹ti²tu³wa². Yxān¹ta¹ A³bra³āu²ah³lu¹ta¹na² a²ne³-tah²nāu³su² te²a² ko³nxe³ti³ kâi³ju³ta² Je³su²jah³lain²txi³ sa²wa²su¹te³lhxā³wxā³ta¹hxai²ti³ai¹ti²tu³wa². ¹⁷ Nxe³ha²kxai³ a²lon³ti³tāu³xa²kxai³lu² nxe³tū³-ka³txa² yā¹nxe³khai³xa² Je³su²jah³la² nxe³sih¹ta¹hxai²ti³ai¹ti²tu³wa². Wā³-nxin¹te²a² a²si³yxau³jah¹lo²su² te²lo³tā³la². Txa²wā¹sū³na² yen³nāu³a² i³ye³-ū¹nhē³na³la². A²nxe³jah¹lan²tū³ wi¹lhin¹sxā³ thāi¹ti³la² sa²hau³ko³tē³lha²kxai³ū¹wi¹nxe² kâi³ū¹nhē³lha²kxai³ nxe³te²sē¹la². A²nxe³ju³kxai³lu² ko³nxe³ti³ kâi³ki³ju³ta² a²wah³xa² sa²wa²su¹tē³na³la². ¹⁸ Jā¹nxe³ju³kxai³lu² a²kxā³nxa² Je³su²jah¹lai²na² sa²kxai³lu² ko³nxe³ti³ kâi³si¹jau³nū³su² khāuh³lxa³ti³nū¹hain¹-na²hē³la². Nxe³kxan²ti³ hai²txi³ ko³nxe³ti³ kâi³xa³hē³la². Nxe³nxa³ha²kxai³lu¹ nxe³hī¹nān¹te²tū³ ko³nxe³ti³ kâi³si¹jau³nū³su² khāuh³lxa³ti³nū¹nhē³kxai²nān²-tū³ Je³su²jah³lo²kxai³lu² ā³non²ta³kxi²nē³kxi³nū³su² hxi²kan¹nū¹nhē³na³la².

Je³su²jah³la² Moi³se²ah³la² nxe³nyhu¹kxi³jau³su²

3 ¹ Nxe³nxa²ha¹te¹ Je³su²jah³lai²na² wān³txa² yxo²i²ki³sa²kxai³ a²lon³-sa²nyhu¹ki³tā³la². Txa²wā¹sū³nu²kxai³lu² i³kaix¹so¹nē³na³la².

Oh³xai²nān¹jau³xa² sa²yo²wet¹sxā³ yxau²xai³nē³si¹ja³kxa³nū³su² i³kaix¹so¹-
nē³na³la². Nxe³nē³ju³tan¹te²kxa³ya³lhu² Je³su²jah³lo²kxai³lu² i²yxau²xai³la³-
sah¹lxi³hē¹la². A²nxe³te²a² Txa²wā¹sū³na² hxi²ki³kxai³lu² i³sa²si¹ha³ū¹nhē³-
kxah³lai²la¹wa². Txa²wā¹ē¹nāu³ai²na² yxo²i²ki³sa²kxai³ Txa²wā¹wā³nxīn¹te²a²
a²si³yxau³jah³lo²lot³sxā³ i³ye³ū¹nhē³kxah³lai²la¹wa², Txa²wā¹sū³na² yen³nāu³-
a²sa³. ² Kxā³nhxi¹nu¹ta¹na² Txa²wā¹sū³na² a²yo²wān³txa² Moi³se²ah³lu¹-
ta²kxai³ kwa³na³ta¹hxai²ti³ai¹ti²tu³wa². Txa²wā¹sū³na² sa³wi³ha³lxa² wain³-
txi³ sa²hau³kot³si¹jau³su² kwa³na³ta¹hxai²ti³ai¹ti²tu³wa². Kwa³na³ha²kxai³
Moi³se²ah³lo²nu¹ta¹na²nān²tu³ wain³txi³ sa²yo²we¹ta¹hxai²ti³ai¹ti²tu³wa².
Te²yā¹nxe³kxe³hū³nxe² Je³su²jah³lo²nu¹ta¹kxai³ Sū³na² hxi²ka² sa²si¹hā³ū¹-
nhē³kxah³lai²na² Sū³na² wān³txai²na² wain³txi³ sa²yo²wet¹sxā³ yxau²xai³ta¹-
hxai²ti³ai¹ti²tu³wa². ³ Nxe³sxā³ Moi³se²ah³lo²kxai³lu² a²wxi²kin³ti³ton³ju³ta²
kāin²na³la². Yxān¹ta¹ Je³su²jah³la² sa²kxai³lu² wxi²kin³ti³ton³khai¹nxe³sxā³
ā³sen³sai²na³la². Nxe³sxā³ sxi²su² a²wi¹ju³ta² i²ki³te²ju³hē³la². Yxān¹ta¹ sxi²ha²
ton³jah¹la² sa²nēn¹kxi²khai¹nxe³ki³te²ju³hē³la². Te²yā¹nxe³kxe³hū³sxā³ Moi³-
se²ah³lu¹ta¹na² sa²kxai³lu² sxi²khai³xa² yā¹nxe³ha²kxai³ Je³su²jah³la² sa²-
kxai³lu² sxi²ha² txon³jah¹la² yā¹nxe³ha²kxai³ nxe³hī³nx²na³la². Nxe³kxe³su²
ha²kxai³ Je³su²jah³lai²na² a²wxi²kin³ti³ton³ju³ta² ā³sen³sai²na³la². ⁴ Jā¹nxe³-
sxā³ sxi²ha² i²lī³thī³na² txon³jah¹la² yū³na³la². Te²yā¹nxe³sxā³ Txa²wā¹sū³na²
hi²sen³kxa¹i³lu² yen³kxa² a²yo²ha³kxa¹ wet¹jah¹lai²la¹wa². ⁵ Jā¹nxe³sxā³
Moi³se²ah³lo²kxai³lu² Txa²wā¹sū³na² a²sa³wit³su² ha²kxai³ Txa²wā¹sū³na²
a²yen³kxi³su² te²kxai³lu² wi¹lhit¹sxā³ sa²hau³kot³sa²tē³ta¹hxai²ti³ai¹ti²tu³wa².
Nxe³sxā³ Txa²wā¹sū³na² wān³txa² tah²yau³nū³a² yan¹na² e³kxi²jau³nū³a² i³ye³-
nūn¹ta¹hxai²ti³ai¹ti²tu³wa². ⁶ Nxe³na²ha¹te¹ Kris²tu³jah³lo²kxai³lu² Txa²wā¹-
sū³na² ta²hai²la¹wa². Txa²wā¹sū³na² sa³wi³ha³lxa²na² A²hxi²kan¹jah³lai²la¹wa².
Txa²wā¹ki³na³xai²na² Txa²wā¹sū³na² wān³txa² yxo²i²ki³tū³ka³txi³ki³na³xai²na²
Txa²wā¹sū³na² wē³ha³lxi³su² ki³tā³la². Ya³nān³ta³ki²la²sxā³ yxo²i²sa²tē³ki³-
kxe³su² ha²kxai³ wah³nxe³kxi²sa²tē³ki³kxi³ju³ta³nū³su² kan²txi³ i³ki³kxe³su²
ha²kxai³ nxe³ki³kxai²nān²tu³ Txa²wā¹sū³na² wē³ha³lxi³su² ki³tā³la².

Txa²wā¹sū³na² sa³wi³ha³lxa² i³ye³nxi²kxi³jau³su²

⁷⁻⁸ Jā¹nxe³ha²kxai³lu¹ Txa²wā¹sū³na² Yāu³ka³jxah¹lai²na² a²wān³txi³su²
nxe³te³nah¹lxi¹:

—Hī¹na²su² Txa²wā¹sū³na² wān³txa² i³ye³kxi¹nx²ti³jau³xa²
ain³kxah¹lxi¹n¹kxai²nān²tu³ wxa²ē¹nāu³ai²na² sa²yo²ā³sa²tē³ah³lxi³t
xa³hē¹lī¹. Nxe³sxā³ a²kxā³nhxi¹nu¹ta¹na² wxa²wī³na²nāu³xu¹ta¹na²
sa²kxai³lu² txa²wān³txa² sa²yo²ā³sain¹na²hē¹lī¹. Ha³lo²ai²na² a²nū²a²
yxau³ai¹nxa³ko³xu¹ta¹kxai³lu² ai³lha²thet³tai¹nhi¹nu¹ta¹na² hxi²ye¹t
a³lxi³nha²si¹sain¹na²hē¹lī¹. Nxe³sxā³ a²ē¹na² e³kxi²nyhain¹te³nah¹lxi¹:
“Sū³na² wān³txa² sa²yo²ā³ki³kxan²ti³ kō³nxe³ti³ kâi³ki³kxa²yo³ha²
ū³hū¹sain¹si¹nxa³lho³na¹.” Nxe³nyhain¹na²hē¹lī¹. Jā¹xah³lxi³txa³hē¹lī¹.

⁹ A²nxe³hī¹nu¹ta¹kxai³lu² wxa²wī³na²nāu³xu¹ta¹kxai³lu²
txa²wā³nxī¹nū¹hai¹na¹ju³ta² i²sain¹to³kxan²ti³ kwē³kxa²
ka³lxa¹txi³ 40 nxe² kwē³kon³sxā³ i²sain¹to³kxan²ti³ txa²wān³txa²
sa²yo²ā³sain¹to³sxā³ hxi²ye¹ta¹lxi³sain¹to³hē¹lī¹.

¹⁰ Nxe³sain¹to³ju³tan¹te²kxa³ya³lhu² i³an³ta³kxai¹na¹hē³lī¹.

I³an³ta³kxai¹na¹te³nah¹lxi¹: “Tū¹ka³txai²na² a²ē¹nān¹jau³xai²i²li²

ko³nxe³ti³ ai³nha¹na²hē³na¹. Hai³txi³ tih³na² i³yau¹ū³hai¹na¹tih³na² ā³nxai³ain¹nxā³hē³na¹.” Nxe³sain¹na²hē³li¹.

11 Nxe³sai¹nha³kxai³lu¹ i³an³ta³kxi²nha²sxā³ i³ye³kxai¹na¹te³nah¹lxi¹:

“Txa²ha³lo²a² ā³wih¹sxā³ i³ye¹nxi²sa²tē³ya³sai¹nxā³lho³li¹. ”

Nxe³ai¹na¹hē³li¹.

Txa²wā¹sū³na² Yāu³ka³jxah¹la² nxe³ta¹hxai²ti³ai¹ti²tu³wa².

12 Jā¹nxe³ju³kxai³lu² txa²wā³tā³sa²yah³lxi¹lxa². Wxa²ē¹nāu³ai²na² i²khai¹-nxe³nha¹jah³lxi³hē¹la². Wxa²ē¹nāu³ai²li² ko³nxe³ti³hin¹nha²sxā³ yxo²i²yah²-lxan³kxai²nān²tu³ Txa²wā¹sū³na² Ka³ten³yah³lo²kxai³lu² ā³nxu²lot³jah³-lxin¹nha³ta²wa². 13 Txa²wā¹sū³nai²na² ū³wha²li¹txā³nxā² i³yau¹ū³nhē³jau³xa²yū³ki³tā³la². Txa²wā¹ē¹nāu³ai²na² e³kxi²nū¹nhē³na³la². Nxe³nē³tāu³a² txa²-wā¹nū³ka³txai²na² i²nxū²kwai³lxū¹waun¹nha¹jah¹lxi³hē¹la². Nxe³yān¹ta¹ a²hī¹-nai²na² i²li³te² i²nxai²na² ko³nxe³ti³ ain³yah³lxin¹ju³ta² i³ki³ha¹kxi¹sa²kex³-so¹nx²ti³sxā³ Txa²wā¹sū³na² wān³txa²kxai³lu² ā³na¹yah³lxin¹kxa²yan³txi³su²nxe³nx²ta¹wa². 14 Jā¹xah³lxin¹ju³su² yxo²i²yah³lxin¹ju³ta¹tā² ya³lo³txi²yah³-lxi¹nha²kxai³ hai³txi³ ā³na¹yah²lxa³nha²kxai³ nxe³yah³lxin¹ta¹ti³ai¹ti²tu³wa². Jā¹yxah³lxi¹nha²kxai³ Kris²tu³jah¹la² sa²yxo²wet¹sxā³ yxau²xai³lah³lxi¹lxa².

15 A²nxe³ju³tu¹ta¹na² Txa²wā¹sū³na² ū³wha²li¹txā³nxu¹ta¹na² e³ta¹hxai²-hē¹la². E³te³nah¹lxi¹:

—Hi¹na²su² Txa²wā¹sū³na² wān³txa² i³ye³kxi¹nx²ti³jau³xa²

ain³kxah¹lxin¹kxai²nān²tu³ wxa²ē¹nāu³ai²na² sa²yxo²ā³sa²tē³yah¹lxi³txa³hē¹li¹. Nxe³sxā³ a²kxā³nhi¹nu¹ta¹na² wxa²wi³na²nāu³xu¹ta¹na² sa²kxai³lu² txa²wān³txa² sa²yxo²ā³sain¹na²hē³li¹. Nxe³sxā³ a²ē¹na² e³kxi¹nyhain¹te³nah¹lxi¹: “Sū³na² wān³txa² sa²yxo²ā³ki³kkan²ti³ ko³nxe³ti³ kái³ki³kxa² yo³ha² ū³hū¹sain¹sī¹nxā³lho³na¹. ”

Nxe³nyhain¹na²hē³li¹. Jā¹xah³lxi³txa³hē¹li¹.

Txa²wā¹sū³nu²kxai³lu² nxe³ta¹hxai²hē¹la².

16 Jā¹nxe³ju³kxai³lu² ih¹te²tā³ kxā³nhi¹nu¹ta¹txai³lu² Txa²wā¹sū³na² wān³-txa² ain³kxain¹sān²sxā³ sa²yxo²ā³ain¹ta¹hxai²te²sē¹na²? Kwa²hāi¹nxe³sxā³ tū³-ka³txai²na² sa²kxai³lu² Moi³se²ah³lu¹ta¹na² hxi²ka² sa²hau³ko³tū³ka³txai²la¹wa². E³ji²ta²ko³xa² sa²sai¹si¹hain¹tū³ka³txa² sa²kxai³lu² Sū³na² wān³txu¹ta¹na² sa²-yxo²ā³ain¹ta¹hxai²hē¹la². 17 Te²yā¹nxe³sxā³ kwē³kon³ka³lxa¹txi³ 40 nxe² kwē³-kon³tāu³a² Txa²wā¹sū³nu²kxai³lu² ih¹te²tā³ i³an³ta³kxi²ta¹hxai²te²sē¹na²? Kwa²-hāi¹nxe³sxā³, ha³lo²a² a²nū²a² yxau³ai¹nxā³ko³xai²na² ai³lhxā³ yxau²xai³tāu³a² ko³nxe³ti³ kái³tū³ka³txa² yan¹nāu³a¹ ya³lu²ain¹ta¹hxai²hē¹la². Nxe³tū³ka³txai²na² sa²kxai³lu² Txa²wā¹sū³na² hi¹sen³kxai³lu² i³an³ta³kxi²ta¹hxai²hē¹la². 18 Te²yā¹-nxūn³sxā³ Txa²wā¹sū³nai¹li² a²kxā³nxā² e³kxi²jau³xai²na² nxe³te³nah¹lxi¹:

—Txa²ha³lo²a² ā³wih¹sxā³ i³ye¹nxi²sa²tē³ya³sai¹nxā³lho³li¹. Nxe³jau³jau¹-xu¹ta¹li² ih¹te²tā³ ain³kxi²tū³ka³txi³su² hī³te²la¹xā³? Txa²wā¹sū³na² ha³lo²a² ā³wih¹xa³kxi¹nū³su² ih¹te²tā³ ā³wih¹si¹hai¹nxā³te²la¹xā³? Kwa²hāi¹nxe³sxā³ tū³ka³txu¹ta¹txai³lu² wān³txai³tā² sa²yxo²ā³tū³ka³txu¹ta¹na² e³kxi²ta¹hxai²-ti³ai¹ti²tu³wa². 19 Nxe³jut³su² hī¹na² i²ki³tā³la². Txa²wā¹sū³na² wān³txa² yxo²-i²ai¹nxā³ha²kxai³ Txa²wā¹sū³na² ha³lo²a² ā³wi¹hain¹ju³ta³nū³su² hxi²ka¹nai¹-nxā³lho³la². Ju¹ta¹li² txa²wā¹ē¹nāu³a² i²nha²ki³tā³la².

4 1 Jā¹nxe³ju³kxai³lu² Txa²wā¹sū³nai²na² ha³lo²a² ā³wih¹sxā³ i³ye¹nxi²ki³-ju³ta³nū³su² ā²la² i³ye³kxi²nē³ta¹hxai²ti³ai¹ti²tu³wa². Nxe³nē³lha²kxai³i²khaix¹nha²xai³jah³lxi³hē¹la².

—Ha³lo²a² i³ye¹nxi³na¹ju³ta³nū³a² ā³wih¹si¹sa²nxa³jau³su² i³yī¹li²sa²na³na¹. Nxe³yah³lxin³kxa²yan³ti³su² ya³nx²ta¹wa². ²Jā¹nxe³jau³xu¹ta¹na² i³hen³txi³-nx²ti³jau³xu¹ta¹li² jau³xain²txi³ i³hen³txi³ne³jau³xain²txi³ nxe³jau³xai²li² ain³kxi²nūn³ki³ta¹ti²tu³wa². Nxe³jau³jau¹xu¹ta¹na² ain³kxain¹kxan²ti³ hai³-txi³ yxo²i²ai¹nxa³ha²kxai³lu¹ i³hxi²ka¹tain¹ju³ta³nū³a² yū³ain¹ta¹hxai²nxa³ti³-ai¹ti²tu³wa². ³A²kxā³nhxi¹nu¹ta¹na² Txa²wā¹sū³na² hi²sen³kxai³lu² ha³lo²a² yxo²ha³kxa¹ i³yū¹ta¹lu²nh¹nu¹ta¹ixai²lu² i³ye¹nxi³ta¹hxai²ti³ai¹ti²tu³wa². A²kxā³nhxi¹nu¹ta¹ixai²lu² nxe³ta¹hxai²ti³ai¹ti²tu³wa². Yxān¹ta¹ yxo²i²te²ki³-na¹xai²na² sa²kxai³lu² Txa²wā¹sū³na² ha³lo²a² ā³wih¹sxā³ i³ye¹nx²sa²te³ki³-ju³ta³nū³a² yū³ki³tu¹wa². Yxān¹ta¹ tū¹ka³txi³nu¹ta¹kxai³lu² kxā³nāu³a¹ yū³ai¹-nxa³lho³la². Nxe³jau³xai²li² Txa²wā¹sū³na² wān³txu¹ta¹na² nxe³te³nah¹lxi¹:

—i³an³ta³kxai¹na¹ha²kxai³ Txa²ha³lo²a² ā³wih¹sxā³ i³ye¹nxi³sa²te³ya³sa i¹nxa³lho³li¹.

Nxe³ta¹hxai²ti³ai¹ti²tu³wa². ⁴Nxe³ha²kxai³la¹ āh¹ wān³txa² ā³xa² e³kxi²ta¹-hxai²ti³ai¹ti²tu³wa². Ye³ha¹li¹ ye³ha¹li¹ ye³ha¹li¹ ka³na³ki¹ a³la²ni²ti³xa² e³kxi²-ta¹hxai²ti³ai¹ti²tu³wa². E³kxi²te³nah¹lxi¹:

—Ye³ha¹li¹ ye³ha¹li¹ ye³ha¹li¹ a³lan²tāu³a² wa³kon³sān²nū²la² a³lan²nūn³-tāu³a¹ i³ye¹nxi³ta¹hxai²hē¹li¹, Txa²wā¹sū³na²su¹. Txa²wā¹sū³na² sa²kxai³lu² a²wa³ka³la² ā³na³sān²nū²la² i³ye¹nxi³ta¹hxai²hē¹li¹. Nxe³ta¹hxai²ti³ai¹ti²-tu³wa². ⁵A²nxe³jau³su² Txa²wā¹sū³na² ū³wha²li¹txā³nxa² nxe³te³nah¹lxi¹:

—Txū¹ka³txai²na² sa²kxai³lu² Txa²ha³lo²a² ā³wih¹kxi²sān²sxā³ i³ye¹nxi³sa²-tē³ya³sai¹nxa³lho³na¹. Nxe³ta¹hxai²ti³ai¹ti²tu³wa². ⁶A²nxe³jut³su² a²wi¹lh¹na² Txa²wā¹sū³na² wān³txa² ain³kxi²tū³ka³txai²na² sa²kxai³lu² yxo²i²ai¹nxa³ha²-kxai³ hai³txi³ Txa²wā¹sū³na² ha³lo²a² ā³wih¹sxā³ i³ye¹nxi³ta¹hxai²nxa³ti³ai¹-ti²tu³wa². Nxe³ai¹nxa³ha²kxai³ a²nū²a² ā³xa² ā³wih¹sxā³ i³ye¹nxi³ju³ta³nū³a² yū³tu¹wa². ⁷Nxe³ha²kxai³ ju¹ta¹li² āh¹ i³yau¹ū³te³lhxā³ ha²kxai³ Txa²wā¹sū³-nu¹kxai³lu² āh¹ a³la²ni²tāu³a¹ i³hau³ko³ta¹hxai²ti³ai¹ti²tu³wa². Nxe³je³nai²li² hi¹nai²la²na³la². A²nxe³jau³jau¹xai²li² kwē³kxa³ ko³ka³lxa¹tāu³a¹ Txa²wā¹-sū³na² wān³txu¹txai²na² Ta³vi²yah³lu¹ta¹na² ū³wha²li¹jau³xu¹tain²txi³ nxe³-ta¹hxai²ti³ai¹ti²tu³wa². Nxe³te³nah¹lxi¹:

—Hi¹na²su² Txa²wā¹sū³na² wān³txa² i³ye³kxi¹nx²ti³jau³xa²
ain³kxah¹lxin¹kxai²nān²tu³ wxa²ē¹nāu³ai²na² sa²yxo²ā³sa²te³ah³lxi³t
xa³hē¹li¹.

Nxe³ta¹hxai²ti³ai¹ti²tu³wa².

⁸Jā¹nxe³ju³kxai³lu¹ a²kxā³nhxi¹nu¹ta¹na² Moi³se²ah³lu¹ta¹na² yah³lon¹-sxā³ ya³lu²ta¹hxai²ti³ai¹ti²tu³wa². Nxe³nū²la² a²wē³not³jah¹la² Jo³su³e²-ah¹lu¹ta¹na² sa²kxai³lu² I³sa³e² nū³ka³txu¹ta¹na² a²wa³kxēn³txi³ta¹hxai²-ti³ai¹ti²tu³wa². A²nxe³jah³lu¹ta¹na² sa²kxai³lu² I³sa³e² nū³ka³txu¹ta¹na² i³ye¹nxi³si¹hain¹ke³la³te²kxai³ hai³txi³ Txa²wā¹sū³nu²la³ hai³txi³ āh¹ yan¹-nāu³la³ i³ye¹nxi³ju³ta² ā³yu³ta³la³ i³ye³kxai¹nh¹ta¹hxai²nxa³ti³ai¹ti²tu³wa². Nxe³yān¹ta¹ e³kxain¹ta¹hxai²ti³ai¹ti²tu³wa². ⁹Nxe³ha²kxai³ Txa²wā¹sū³na² yxo²i²a¹in¹tū³ka³txa² sa²kxai³lu² Txa²wā¹sū³na² ha³lo²a² i³ye¹nxi³ju³ta³-nū³a² yū³ain¹tu¹wa². A²kxā³nxu¹ta¹kxai³lu² Txa²wā¹sū³nu¹ta¹kxai³ a²wa³-ka³la² ta³lun²sān²nū²la² a²lan²ta² ye³ha¹li¹ ye³ha¹li¹ ye³ha¹li¹ a³lan²tāu³a² wa³kon³sān²nū²la² a³lan²nūn³tāu³a¹ i³ye¹nxi³ta¹hxai²ti³ai¹ti²tu³wa². Jā¹-nxe³sxā³ i³ye¹nxi³ki³ju³ta³nū³su² yū³nū¹nhūn³ki³tu¹wa². ¹⁰Nxe³sxā³ a²nū²a² i²li³te²la³ Txa²wā¹sū³na² ha³lo²a² ā³wih¹kxi²sxā³ i³ye¹nxi³kxai²nān²tu³

a²wa³ka³li³yu³khai³xa² a²yo²ha³kxa¹ ā³na¹hī³nx²na³la². Kxā³nhxī¹nai³kxai³ Txa²wā¹sū³na² i³ye¹nxi²hi¹nai³kxai³ jā¹nxe³sxā³ a²nū²a² i²li³te²la³ i³ye¹nxi²-nū³nhī³nx²na³la². ¹¹ A²nxe³jut³su² Txa²wā¹sū³na² ha³lo²a² i³ye¹nxi²si¹nhē³ki³-jau³nū³su² ā³wih¹ki³sxa³kxa²yan³txi³su² sa²yo²ā³ain¹kxai³ jā¹xa³sah¹lxi³txa³-hē¹la². Ya³lo³txi²sxā³ ā³wih¹ha³sah¹lxi³wxa².

¹² Txa²wā¹sū³na² wān³txa² ka³ten³jah¹la² yā¹nx²na³la². Wā³nxin¹jah¹la² yā¹-nx²na³la². Yu³la² kāin²ta³wxi²a² txo¹khai¹nxe³te²ju²hē³la². A²wxi²ai²na² txo¹-ha²kxai³ a²ha³tih³nāu³a² txo¹ha²kxai³ nxe³te²ju²hē³la². Ka³yxuh³xai²na² a²sī³-nai²na² ū³whi¹lho¹ki³te²ju²hē³la². Nxe³ki³kxai²nān²tu³ a²su³ai²na² e³lxah¹i²ki³te²ju²hē³la². Nxe³ta³wxi²a² yā¹nx²na³la², Sū³na² wān³txa²sa³. Nxe³sxā³ Sū³nai²na² wān³txa² ain³kxi²ki³tāu³a² txa²wā¹ē¹nān¹jau³xai²na² e³lxah¹lxi³-nē³ye²na³la². Te²yā¹nxe³ txa²wā¹ten³nhā²ki³jau³xai²na² e³lxah¹lxi³ye²nūn³ki³-tā³la². ¹³ Jā¹nxe³ju³kxai³lu² Txa²wā¹sū³na² yen³nāu³ai²li² hxi²kan¹txi³ hāi³a² yxau³ki³sxa³wa². Ha³lo²a² whāi²na¹ e³lxah²lxi³ye²na³la². Kāi³ki³ju³ta² e³lxah²-lxi³ye²ha²kxai³ ain³nhā²ki³jau³xa² e³lxah²lxi³ye²ha²kxai³ nxe³ye²na³la². Nxe³ju³tan¹te²kxa³ya³lhu² txa²wā¹si³yah³la²nāu³xu¹ta¹na² kāi³ain¹kxai³ jā¹-xa³sah¹lxi³txa³hē¹la². Wain³txi³ sa²yo²we¹ja³sah¹lxi³wxa², Sū³na² ha³lo²a² ā³wih¹sxā³ i³ye¹nxi²ki³sxa³kxa²yan³txi³nū³sa³.

Je³su²jah³lai²na² Txa²wā¹sū³na² yen³nāu³a²
i³ye¹ū¹nhē³kxah³la² i³yau¹ū¹nhē³jau³su²

¹⁴ Jā¹nxe³jut³su² kan²txi³ yxo²i²a³sah¹lxi³wxa². Je³su²jah³la² Txa²wā¹sū³na² Tah²hai²la¹wa². Txa²wā¹sū³na² yen³nāu³a² ā³wih¹sxā³ yxau²na³la². A²nxe³-jah¹lxain²txi³ Txa²wā¹wā³nxin¹te²a² a²si³yxau³jah¹lai²la¹wa². Txa²wā¹sū³na² yen³nāu³a² i³ye³ū¹nhē³na³la². ¹⁵ Nxe³sxā³ txa²wā¹wā³nxin¹te²a² a²si³yxau³-jah¹la²kxai³lu² txa²wā¹ē¹nāu³ai²na² nū³kxūn³nē³lxa³ju³ta² yan³ta³kxi²nē³-na³la². Jah¹la²kxai³lu² txa²wā¹ki³nāu³xai²na² yā¹nxe³la²sxā³ kō³nxe³ti³ kāi³-sain³si¹jau³nū³su² o²la³kxi²nūh¹ta¹hxai²ti³ai¹ti²tu³wa². Nxe³yān¹ta¹ hai³txi³ we¹ta¹hxai²nxa³ti³ai¹ti²tu³wa². Kō³nxe³ti³ kāi³ta¹hxai²nxa³ti³ai¹ti²tu³wa². ¹⁶ Jā¹nxe³jut³su² ya³lo³txi² nxe³sxā³ Je³su²jah³la² ā³ti²a³sah¹lxi³hē¹la². Nxe³-ki³kxai²nān²tu³ wi¹lhin¹sxā³ thāi³ti³la² sa²hau³kō³tē³lha²kxai³ kō³nxe³ti³ kāi³-ki³kxa² whāi²na¹ ā³wa²su¹tū¹nhē³tu¹wa². Wi¹lhin¹sxā³ yan³ta³kxi²nē³tu¹wa². Hxi²kan¹nē³lxa³tāu³a² i³nxū²kwai³lxū¹nē³tu¹wa².

5 ¹⁻³ Jā¹nxe³ju³kxai³lu² Ju³te²a² nū³ka³txa² nxe²na³la². Txa²wā¹sū³na² yen³-nāu³a² wā³nxin¹ti³ i³ye³ū¹hain¹jah¹lai²li² a²si³yxau³jah¹lai²li² Ju³te²a² nū³ka³txi³su² te²a² i²sxā³ i³so²na³la², Ju³te²a²nāu³xai²na² hxi²ka²sa³. Nxe³sxā³ a²nū³khai³su² kxan²ti³ a²ka³lxa¹txi³nāu³xa² Txa²wā¹sū³na² ye²na¹ wā³nxin¹ti³ i³ye³ū¹hain¹na³la². Nxe³ju³kxai³lu² yen³kxa² tē³sxā³ Txa²wā¹sū³nu³kxai³lu² ū³hū²na³la². Te²yā¹nxe³nūn³sxā³ a²nū²a² kō³nxe³ti³ kāi³ain¹ju³ta² ā³ti²si¹ja³-kxa³nū³su² ka³yxuh³xa² a²ti³ha²yau³xa² tē³sxā³ Txa²wā¹sū³nu³kxai³lu² ū³hū²-na³la². Jah¹la²kxai³ kō³nxe³ti³ kāi³kxe³su² ū³ti¹kxi² a²nū²a²nāu³xa² a²yo²-ha³kxa¹ kō³nxe³ti³ kāi³ain¹kxe³su² ū³ti¹kxi² nxe³si¹ja³kxa³nū³su² ū³hū²na³la². Nxe³te²jai¹ti²tu³wa². Te²yā¹nxe³ju³kxai³lu² jah¹la²kxai³ a²nū²khai³su² ye²-ha²kxai³ a²ē¹nāu³ai²na² sa²kxai³lu² kō³nxe³ti³ kāi³ju³ta² ten³kxi²nhā²jau³su² o²la³kxi²sain³nhā²na³la². Nxe³sain³si¹nhā²ha²kxai³ a²nū²a²nāu³xai²li² i²li³-te²a² Txa²wā¹sū³na² wān³txa² wain³txi³ kō³nhā²nxa³te²su² te²a² kō³nxe³ti³ kāi³te²su² te²a² nxe³te²he³la³kxa² yan³ta³kxi²nūh¹nyhah¹na³la². Nxe³te²na²

sa²kxai³lu² a²ē¹nāu³a²kxai³lu² a³la³kxi²nū¹ya¹hī³nx²na³la². ⁴Nxe³nxa²ha¹te¹a²nū²a² a²ē¹nān¹jau³xai²li² hai³txi³ e³xa³jau³su² nxe³te³nah¹lxi¹:

—Wā²nxū¹h¹ Txa²wā¹sū³na² yen³nāu³a¹ a²nū²a² wā³nxīn¹ti³ i³ye³ū¹-hain¹kxe³nū³su² o²la³kxi²na¹tū¹xā¹. Nxa¹kxai²nān²tū³ i³sa²nēn¹kxi²ti³hit¹-sain¹tū¹xā¹. Nxe³jau³su² e³xa³wa². Yxān¹ta¹ Txa²wā¹sū³na² hi²sen³kxai³lu² i²nx²ti³kxai²nān²tū³:

—Jah¹lai²li² i³ye³ū¹hain¹kxe³nū³su² o²la³kxi²si¹ha¹ja³kxa³nū³su² i²sxā³so¹na¹tū¹xā¹. Nxe³jau³su² nxe³hī¹na¹ so¹lxi³ Txa²wā¹sū³na² yen³nāu³a² wā³-nxīn¹ti³ i³ye³ū¹h¹kxe³su² o²la³kxi²na³la². Kxā¹nhxi¹nu¹ta¹i²na² te²yā¹nxe³-jut³su² A³rāu²ah³lu¹ta¹i²na² ju¹taix³ jā¹nxe³sxā³ o²la³kxi²si¹ja³kxa³nū³su² i³kaix¹so¹ta¹hxai²ti³ai¹ti²tu³wa².

⁵Jā¹nxe³ju³kxai³lu² kxān³su² a²ha² yān³ta¹na¹ Kris²tu³jah¹la² sa²kxai³lu² A³rāu²ah³lu¹ta¹i²na² yā¹nxe³sxā³ wā³nxīn¹ti³ i³ye³ū¹hain¹kxe³su² wā²nxū¹h¹-lxi³sxā³ o²la³kxi²ta¹hxai²nxa³ti³ai¹ti²tu³wa². Wā²nxū¹h¹ i³sa²nēn¹kxi²nha²-si¹nha²ju³ta³nū³a² kwa²sa²so¹ta¹hxai²nxa³ti³ai¹ti²tu³wa². Nxe³ju³ta²kxai³lu² Je³su²jah³la² i³yau¹ū³nhē³jau³su² Txa²wā¹sū³na² ū³wha²li¹txā³nxai²li² nxe³te³nah¹lxi¹:

—Wxāi²li² Txa²wēt³su²khai³nxī¹lxi¹. Hī¹na¹ wxa²wī³nu²khai³sa¹wi¹.

A²nū²a² yxo²ha³kxa¹ i³hen³txai¹na¹tu¹wi¹.

Nxe³jau³xai²li² nxe³ta¹hxai²ti³ai¹ti²tu³wa². ⁶Yau³xā³xa²kxai³lu² Je³su²jah³la² i³yau¹ū³nhē³jau³su² nxe³nūn³te³nah¹lxi¹:

—Txa²yen³nāu³a² a²nū²a² wā³nxīn¹ti³ i³ye³ū¹si¹ju³ta²

o²la³kxi²sa²te³in¹tu¹wi¹. Me³ki³se³te²kah³la² he³la³ko³si¹lxi¹.

Nxe³ta¹hxai²ti³ai¹ti²tu³wa².

⁷Kxā³nhxi¹na¹i³kxai³ Je³su²jah³lo²kxai³lu² txa²wā¹ha³lo²a² yxau²xai³ta¹-hxai²ti³ai¹ti²tu³wa². Nxe³ti³kxai³lu² Txa²wā¹sū³na² kāin²txi³ si³yxau³jah¹la² i³ye³kxi²ta¹hxai²ti³ai¹ti²tu³wa². Ya³lu²kxi²nē³ju³ta³nū³a² ā³non²ta³kxi²nū¹-nhē³jah¹la² i³ye³kxi²ta¹hxai²ti³ai¹ti²tu³wa². A²nxe³jah¹lain²txi³ a²ē¹nān¹jau³xa² i³ye³kxi²nha²ha²kxai³ kāin² i³kaix¹sxā³ i³ye³kxi²nha²ha²kxai³ au³txi³ i³āin²-ta³kxi²nha²sxā³ i³ye³kxi²nha²ha²kxai³ Txa²wā¹sū³na² wān³txa² win¹ta² thāi³-ti³la² sa²yxo²we¹kxi²nha²ha²kxai³ Je³su²jah¹la²kxai³lu² ta¹hxai²ti³ai¹ti²tu³wa². Nxe³ju³tan¹te²kxa³ya³kxai³lu² Txa²wā¹sū³na² hi²sen³kxai³lu² wān³txai²li² jau¹-xai²na² a²yxo²ha³kxa¹ ain³kxi²sxā³ we¹ta¹hxai²ti³ai¹ti²tu³wa². ⁸A²nxe³jah¹la²-kxai³lu² Je³su²jah³la²kxai³lu² Txa²wā¹sū³na² A²tah²su² ta¹hxai²ti³ai¹ti²tu³wa². Nxe³kxan²ti³ Txa²wā¹sū³na² wān³txa² sa²yxo²we¹ta¹hxai²ti³ai¹ti²tu³wa². Khāuhx³nha²tāu³a² Txa²wā¹sū³na² wān³txa² sa²yxo²we¹ju³ta³nū³a² ā³ne³wxe³-ton³ta¹hxai²ti³ai¹ti²tu³wa². ⁹Nxe³sxā³ sa²yxo²we¹ta¹lun²ka³tū³ a²nū²a²nāu³xa² i²li³te²a² te²yā¹nxe² sa²yxo²we¹te²su² te²nāu³xa² a²ē¹nāu³ai²na² i³hau³ko³tū¹-hain¹te²la³ te²su² te²na² nxe³te²lo³ta¹hxai²hē¹la². A²hī¹nai²na¹ āh¹xai²na³la². ¹⁰Jā¹nxe³jut³su² Txa²wā¹sū³na² hi²sen³kxai³lu² Je³su²jah¹lo²kxai³lu² i²sxā³ i³so¹sxā³ wā³nxīn¹ta² si³yxau³jah¹lo²su² te²lo³ta¹hxai²ti³ai¹ti²tu³wa². Txa²wā¹-sū³na² yen³nāu³a² a²nū²a² wā³nxīn¹ti³ i³ye³ū¹hain¹ta¹hxai²ti³ai¹ti²tu³wa². Me³-ki³se³te²kah³la² a²he³la³ko³tū³ nxe³ta¹hxai²ti³ai¹ti²tu³wa².

Sū³na² wān³txa² sa²yxo²wet¹sān²ka³tū³ hā²wxān³txa³ ā³na¹kxe³jau³su²

¹¹Jā¹nxa¹ju³kxai³lu² wān³txa² i³yau¹ū¹nx²ta¹jau³xai²na² ka³lxa¹jau³-xai²na² ā³ta³au³to³tā³la². Yxān¹ta¹ wa³lxe³jau³xai²la¹wa². Nxe³ha²kxai³

wi¹lain³k xi²yah²lxa³nha²kxai³ hxi²kan¹txi³ ā³ne³wxe³yah²lxan³tho³la².
12-14 Kwē³kxa² ka³lxa¹ko³xai²li² yxo²i²sa²tē³yah³lxi¹lxa².

—Wān³txa² wa³lxe³jau³su² a²hoh³lxi³su² yah³lxin¹ji¹xā¹. A²nū²a² ā³xai²na² i³tih³nxain¹yah³lxin¹ji¹xā¹. Na¹jau³su² na¹ta¹ yah²lxa³lxa². Wān³txa² Txa²-wa¹sū³na² wān³txa² a²wi¹lhi¹nān¹jau³xai²na² hai³txi³ a³la³kxi² ta³lun²yah³-lxa³lxa². Nxe³yah²lxa³nha²kxai³ āh¹lxi³sxā³ i³yau¹ū¹nx²ti³to³ju³ta² so¹lxi³yū²na³la². Txa²wā¹wē³ha³lxa³ jū¹lxi³hī¹na² a²su³su³yau³xa² so¹lxi³ i³te³jai¹-ti²tu³wa². Yxān¹ta¹ txon²ti³tāu³a¹ yain³txi³khai³su² yain³te³jai¹ti²tu³wa². Te²yā¹nxe³kxe³hū³nxe² wē³ha³lxa² yā¹yxah³lxi¹lxa². Wa³lxe³jau³xa² a²hoh³-lxi³si²yah³lxa³nha²kxai³ a²su³su³yau³hū³nxe² wān³txa² wi¹lhi¹nān¹jau³xa² so¹lxi³ a³la³kxah¹lxi¹lxa². Yxān¹ta¹ wān³txai²li² ain³kxah¹lxin¹jau³xai²na² wain³jau³su² ta³nxā² wai³nxā³jau³su² ta³nxā² hxi²kan¹txi³ a³ya³txi²yah³lxa³-lxa². Te²yā¹nxe³sxā³ ko³nxe²ti³hin¹kxe³su² ta³nxā² wi¹lhin¹kxe³su² ta³nxā² a²hoh³lxi³si²yah³lxa³lxa².

6 ¹Yxah²lxa³nha²kxai³ a²nū²a² hxi²kan¹te²a² yā¹nxe³sxā³ wān³txai²li² a²hoh³lxi³si²a³sah¹lxi³hē¹la². A²wi¹lhi¹nai³tān¹jau³xa² Kris²tu³jah¹lai²na² wān³txa² i³yau¹ū¹nx²ta¹jau³xai²tā² i³ha³nāu²kxi²sxā³ wān³txa² ā³ta³lo³hē²ti²-jau³nū³a² wa³lxe³jau³xan²tu³ ā³ne³wxe³nūh¹a³sah¹lxi³hē¹la². A²si³yxau³jau³-xai²tā² āh¹ o²la³kxi²xi²a³sah¹lxi³ta³lxa². A²yen³kxi³yu³ta² ha³ya³kxa³lxi³sin¹-ju³ta³i³tā² ā³na¹ki³sa²kxai³ Txa²wā¹sū³na² wān³txa² so¹lxi³ yxo²i²ki³sa²kxai³ nxe³jau³jau¹xai²ta³lxi³ ā²la² kăi³ki³tā³la². Kăi³ki³sa²kxai³ txa²wā¹si³yon³nāu³a² ā³nū²la² ya¹nān¹jau³nū³a² wa³lxe³jau³xan²tu³ wi¹lain³kxa¹sah¹lxi³hē¹la². ²Te²-yā¹nxe³sxā³ wān³txa² au³hxai²jau³xai²tā²:

—Yen³kxa² wi¹sa²hxan³kxa³ti³jah³lxi³hē¹li¹. Nxe³jau³jau¹xai²na² ā³ne³wxe³-ki³sa²kxai³ a²nū²a²te²na² Kris²tu³jah¹lai²na² wān³txa² yxo²i²te²na² wxa³ne³-wxaih³ki³ju³ta² ā³ne³wxe³ki³sa²kxai³ nxe³ki³tā³la². Te²yā¹nxe³ju³kxai³la¹ a²nū²ki³nāu¹xai²li² ya³lu²ki³kxai²nān²tu³ yan¹nāu³a² ka³ten³su² i³sa²yxau³-xi²ki³kxe³nū³su² ā³ne³wxe³yah³lxi¹nha²kxai³ ā²la² yan¹nāu³a¹ txa²wā¹ko³-nxe³ti³ kăi³ki³ju³ta² a³ya³ti³nū¹nhē³ju³ta³nū³su² ā³ne³wxe³yah³lxi¹nha²kxai³ nxe³yah³lxi¹lxa². Nxe³jau³xai²na² ha³kxa¹ ā³ne³wxe³ki³tā³la². ā³ta³lo³hē²ti²-jau³nū³a² wa³lxe³jau³nū³a² a³la³kxi²jxah³lxi³nū³nhē¹la². ³A²nxe³kxe³kxai³lu² kăi³ki³tu¹wa². Txa²wā¹sū³na² ā³nhi²ka¹tū¹nhē³kxai²nān²tu³ nxe²kăi³ki³tu¹wa².

⁴Nxe³yān¹ta¹ a²nū²a² i²li³te²a² Txa²wā¹sū³na² wān³txa² sa²kxai³lu² a²e¹-nāu³ai²na² ā³wih¹sxā³ sa²ha²te¹tūh¹sān²ka³tu³ hā²wxān³txa³ wān³txai²li² ā³na¹sxā³ sa²yo²ā³kxai²nān²tu³ nxe³jah¹lo²su² jah¹lo²sin¹kxai²nān²tu³ hxi²-kan¹txi³ Txa²wā¹sū³na² ā³wa³li²xi²sxā³ ā³yo²o³tū¹ai¹nxā¹lho³la². A²kxā³nxā² Txa²wā¹sū³na² wān³txa² wi¹lhin¹sxā³ i²yxau³nū¹hai¹nha²kxai³ Txa²wā¹sū³na² Yāu³ka³jxah¹la² nxū²kwai³wi¹hai¹nha²kxai³ nxe³kxe³su² nxe³ain¹na²hē³la². ⁵Txa²wā¹sū³na² wān³txa² wi¹lhin¹jau³su² ha²kxai³ Txa²wā¹sū³na² wā³nxin¹-sxā³ o²la³kxi²nū¹ha²kxai³ nxe² i²sxā³ yxau²xai³lain¹na²hē³la². ⁶Jā¹nxe³jut³su² ha³ya³kxa² yxo²i²ain¹ju³ta² ā³na¹ain¹kxai²nān²tu³ hxi²kan¹txi³ ko³nxe³ti³ kăi³ain¹ju³ta² i³āin²ta³kxi²nhain¹sxā³ Txa²wā¹sū³na² ā³wa³li²xi²sxā³ ā³yo²o³-tū¹ai¹nhī³nx²nxā³wa². A²nxe³tū³ka³txai²na² hi²sen³su² Txa²wā¹sū³na² Ta²ha² Kris²tu³jah¹lo²si²ha²kxai³ āh¹lxi³sxā³ tē³sxā³ hi³sa³ka³txa² ū³hxi²kī¹la³kxi²-sxā³ su²lhā³ain¹kxa² yā¹nxe³jut³sū³ju³ta² kăi³ai¹nhī³nx²na³la². Te²yā¹nxe³sxā³ a²nū²a²nāu³xai²na² a²yen³nāu³a¹ tū¹kā³txai²na² hi²sen³su² Kris²tu³jah¹lo²-kxai³lu² āu²lxa²to³tai¹nhī³nx²na³la².

⁷Nxa²ha¹te¹ txa²wā¹ha³lo²a² kxīh³nū³xai²na² wi¹la³ wax³tu²tū³xai²li² yain³txa² wi¹lwen¹te²ju²hē³la². Hai³sxa² a²wa³kxēn³yah³la² yain³txa² kăin² wxa²so¹xi²te²ju²hē³la². Nxe³kxai²nān²tu³ Txa²wā¹sū³na² hi²sen³kxai³lu² wi¹lhini³sxā³ i²hī³nx²na³la². ⁸Yxān¹ta¹ si³sa² wai³la² ū³yhen³kxa² wen¹ko³sxa²-kxai²nān²tu³ Txa²wā¹sū³na² hi²sen³kxai³lu² ko³nxe³ti³ i³yī¹li²hī³nx²na³la². Nxe³sxā³ yan¹nāu³a¹ ha³nxe²a² ū³hī¹lhxa³thī³nx²na³la². Nxe³kxa²yā¹nxe³kxe³-hū³nxe² hai³sxa² au³sa³xi²ko³xa² yā¹nx²na³la². Sū³na² wān³txai²na² ha³ya³-kxa² yxo²i²ai¹nha²kxai³ hai³sxa² au³sa³xi²ko³xa² yā¹xain¹na³la². Ko¹xai²na² yā¹nxe³sxā³ Sū³nai²na² yen³nāu³a¹ wi¹lye²te²sxa³yu²hē³la². Nxe³ju³tan¹te²-kxa³yā³lhu² Txa²wā¹sū³na² hi²sen³kxai³lu² ko³nxe³ti³ i³yī¹li²hain¹tu¹wa². Sū³na² yen³nāu³a² u²lxi³ ā³waix³si¹hain¹sxā³ khāuh³lxa³txi³sa²tē³ain¹tu¹wa².

⁹Txa²yā³lxa¹lxi¹lxa². A³lxi¹nx²ta¹wa². Nxe²e³a¹kxan²ti³ te²xa²yā¹xah³-lxa³lxa². Sū³na² wān³txai²na² ha³ya³kxa² yxo²i²yah²lxa³lxa². i²nx²ta¹wa². Wxa²ē¹nāu³ai²na² sa²hau³ko³tjah¹la² Kris²tu³jah¹la² i²yxa³u³yah³lxi¹nha²-kxai³ Txa²wā¹sū³nu²kxai³lu² wi¹li²nx²ti³na³la². Ju¹ta² i²te²sa¹wa². ¹⁰Nxe³sxā³ Txa²wā¹sū³na² sa²kxai³lu² ka²yāu¹ka²yāu¹sxā³ kăi³ū¹nhē³ju³ta² yū³te³sxa³-jai¹ti²tu³wa². Wain³txi³ kăi³ū¹nhē³ti³tu¹wa². Wain³txi³ kăi³yah³lxin¹ju³ta² ne³wā²na³xa³lho³la². A²kxā³nxa² Je³su²jah³lai²na² wān³txa² yxo²i²sxā³ yxai²-xai³te²nāu³xa² a³lxa³ka¹in¹yah¹lxi¹nha²kxai³ ā³non¹ta²kxain¹yah³lxin¹tai¹ti²-tu³wa². Jā¹xah³lxi³ta¹hi¹nhē³la². Nxe² kăi³yah³lxin¹ju³tai¹ti² Txa²wā¹sū³na² hi²sen³kxai³lu² ne³wā²na³ū¹nhē³ti³xa³lho³la². ¹¹Nxe³ha²kxai³ te²yā¹nxe² nxū²kwai³lxū¹txi³ kăi³sa²tē³yah³lxin¹kxai²nān²tu³ a²ha² yan¹nāu³a¹ kăi³yah³-lxin¹kxa² yo³ha² yū³yah³lxin¹tu¹wa². Ā³ten³sxā³ wahx³xah³lxin¹kxi³nū³a² yū³-tha³sxā³ yxo²i²yah³lxi³txa³hē¹la². Txa²wā¹si³yah¹la²nāu³xu¹ta¹na² sa²kxai³lu² Txa²wā¹sū³na² wān³txa² yxo²i²ain¹ta¹hxai²ti³ai¹ti²tu³wa². Yen³kxi³kxe³nū³a² i³yau¹ū¹hain¹jau³xai³tā² yxo²i²nha²sxā³ ya³nān³ta³ki¹la²sxā³ wah³nxain¹ta¹-hxai²ti³ai¹ti²tu³wa². Te²yā¹nxe² kăi³jah³lxi³hē¹la². Txa²wā¹sū³na² wān³txa² yxo²i²nha²sxā³ ya³nān³ta³ki¹la²sxā³ wah³nxe³sa²tē³jah¹lxi³hē¹la².

Sū³na² wān³txa² ya²la³tu³ we¹tū¹nhē³kxe³nū³su² jau³su²

¹³A²kxā³nhxī¹nu¹ta¹i²kxai³lu² Txa²wā¹sū³nu²kxai³lu² i³ye³kxi²sxā³ A³bra³-āu²ah³lu¹ta²kxai³lu² wān³txai²na² ain³kxi²so¹ta¹hxai²ti³ai¹ti²tu³wa². Yen³-kxa² kxā³nāu³a¹ yan¹khai¹tāu³a¹ kăi³ū¹h¹ju³ta³nū³a² i³yau¹ū¹ta¹hxai²ti³ai¹-ti²tu³wa². i³yau¹ū¹h¹ka³tu³ta¹ a²nū²a² te²li² Sū³na² kăin²ju³ta² yā¹nxe³te²la³ yū³te²sxa³wa². Txa²wā¹sū³na² hxi²kan¹khai¹nxe² yxau³te²la¹wa². Nxe³ha²kxai³ ā³sen³sai¹sxā³ kăin²jah¹la² yū³nxaxa³ha²kxai³ a²i³lxi¹khai³xa² i³ye³sxā³ wā²-nxū¹h¹ i³ye³ū¹nha²ta¹hxai²ti³ai¹ti²tu³wa². ¹⁴i³ye³ū¹nha²sxā³ A³bra³āu²ah³lu¹-tai²na² i³ye³kxi²te³nah¹lxi¹:

—Kxā³nāu³a¹ i³ka³li¹ti¹nx²ta¹tu¹wi¹. Wxa²ne³tah²nāu³su² kăin²ka³lxa¹ton³-tu¹wi¹. Nxe³ta¹hxai²ti³ai¹ti²tu³wa². ¹⁵Nxe³ka³tu³ A³bra³āu²ah³lu¹ta²kxai³lu² ya³nān³ta³ki¹la²sxā³ wah³nxe³ta¹hxai²ti³ai¹ti²tu³wa². Wah³nxe³ha²kxai³ yan¹-nāu³a¹ i³ye³ū¹h¹jau³xai³tā² sa²yxo²we¹nha²sxā³ a²ki¹lha³lxa³khai³xa² a³li³lah¹-ta¹hxai²ti³ai¹ti²tu³wa². ¹⁶Jā¹nxe³ju³kxai³lu² a²nū²a² i³ye³kxi²nān²tu³ a²ya³la³lhu² jau³su² kxai²nān²tu³ a²nū²a² ā³xa² ā²la² kăin²txi³ i³lxi¹nha²jah¹la² i³ye³yxo²nū¹si¹te²ju²hē³la². Nxe³sxā³ ā²la² kăin²txi³ i³lxi¹nha² te²na² a³txi²kī³-kxai²nān²tu³ i³wā³wā³ta³kxi³jau³xa² yū³hī³nx²nxa³wa². Hāi¹sxā³ yxo²i²sxā³

yxau³hī³ki³tā³la². 17 Txa²wā¹sū³nu²kxai³lu² a²wān³txai²na² hai³txi³ yau³ā³xa² i³yax¹jau³sxa³wa². Hāi¹sxā³ jau³xain²txi³ yxau²sa²tē³jau³xai²la¹wa². Nxe³ju³-kxai³lu² yxo²i²ain¹tū³kā³txa² Txa²wā¹sū³na² wān³txa² yxo²i²ain¹tū³kā³txa² e³lxah²lxi³yain¹na³la². 18 Nxa²ha¹te¹ Txa²wā¹sū³nu²kxai³lu² wān³txa² ya²-lan³tu³khaix¹jau³xa² yau³ha¹li¹ yū²na³la². Yen³kxa² yan¹khaix¹nāu³a¹ kāi³-ūh¹jau³nū³a² yū² a²wān³txi³khai³xa² i³ye³ū¹nha²kxi³jau³xa² yū² nx²na³la². A²nxe³jau³xai²li² Txa²wā¹sū³nu²kxai³lu² hxi²kan¹txi³ i³ki³ha¹kxi²nha²nxa³-jah¹lai²la¹wa². Nxe³nha²nxa³ha²kxai³ Txa²wā¹sū³na² hxi²ka² yxau²xai³ki³-tā³la². I³nxū²kwai¹lxū¹txi³nē³jau³xai²la¹wa². Txa²wā¹sū³na² ha³lo²ai²na² ā³nū²kxi²sxā³ yxau³ya³nhē³ju³ta³nū³a² ya³nān³ta³ki²la²sxā³ wah³nxe³ki³tā³la². Nxe³ju³ta²li² ā³na¹ki³sxa³lho³la². Kan²txi³ yxo²i²ki³tā³la². 19-20 Wah³nxe³ki³-sa²kxai³ na³vi²o²tē³na² yā¹nxe³ki³tā³la². Nxe³tē³na² sa²kxai³lu²:

—Ā³yit¹sxā³ yxau³na¹tū¹xā¹. Nxe³kxai²nān²tu³ ta³nu³lhū³ka³txa² kāin²-khaix¹nxe³ka³txa² kwa³thi³lih³na² sa²ka³tū³kxi²ka³txa² tē³sxā³ ā³na¹ain¹te²-ju²hē³la². Ā³na¹ain¹kxai²nān²tu³ kwa² ā³nxai³ju³ta² yū²te²sxa³yu²hē³la². It³ta² nū³kxūn³kxan²ti³ ā³nxai³te²sxa³yu²hē³la². Jā¹nxe³jut³sū³ju³ta² Txa²wā¹sū³na² ha³lo²ai²na² ā³wih¹sxā³ yxau³ya³nhē³ju³ta³nū³ai²na² kan²txi³ wah³nxe³sa²-tē³ki³tā³la². Yxo²i²hī³ki³tā³la². A²kxā³nhxi¹nai³tā² I³sa²e² nū³kā³txu¹tai²na² nxe³te²ju²hē³la². Txa²wā¹sū³na² sxi²ha² yuh³xan¹thi³na² so¹lxi³ wā³nxin¹ti³ i³ye³ū¹hain¹jah¹la² a²hxi²kan¹te²a² so¹lxi³ ā³wih¹te²ju²hē³la². Kwē³kxa² ka³-na³ka³nat³sxā³ ā³wih²xai³te²ju²hē³la². A²nū²a² i²li³te²a²:

—Ā³wi¹ha¹tū¹xā¹. Nxe³jau³su² kxan²ti³ ā³wih¹hī³nx²nxa³wa². Te²yā¹nxe³-kxe³hū³nxe² Je³su²jah³lo²kxai³lu² Txa²wā¹sū³na² yen³nāu³a² ka³la³xi²sxā³ yxau²sa²tē³na³la². Yxau³te³na¹ i³ye³ū¹nhē³na³la², Txa²wā¹sū³na² yen³nāu³-a²sa³. Te²yā¹nxūn³sxā³ ye³jen¹na² yan¹nāu³a¹ yxo²i²ki³tū³ka³txa² ka³la³sxā³ yxau²sa²tē³nūn³ki³tu¹wa². Nxe³kxe³su² wah³nxe² yxau²xai³ki³kxe³su² yan¹-nāu³a¹ ā³na¹nē³lxa³lho³la². Jā¹nxe³jut³su² Txa²wā¹sū³na² hi²sen³kxai³lu² Je³su²jah³lo²kxai³lu² i²sxā³ i³so¹ta¹hxai²ti³ai¹ti²tu³wa². Txa²wā¹sū³na² yen³-nāu³a² a²nū²a² wā³nxin¹ti³ i³ye³ū¹ta¹hxai²ti³ai¹ti²tu³wa². Me³ki³se³te²kah³la² a²hē³la³ko³tū³ nxe³ta¹hxai²ti³ai¹ti²tu³wa².

Me³ki³se³te²kah³lu¹txai²na² a²nū²a² i³ye³ū¹h¹jah¹lo²su¹ jau³su²

7 1 Jā¹nxe³jut³su² Me³ki³se³te²kah³lu¹ta²kxai³lu² sxi²je³nu¹tai²li² Sa³lē²-thi³na² a²wa³kxēn³jah¹lo²su² ta¹hxai²ti³ai¹ti²tu³wa². Txa²wā¹sū³na² Si³-yxau³jah¹lai²na² yen³nāu³a² a²nū²a² wā³nxin¹ti³ i³ye³ū¹h¹jah¹lo²su² ta¹hxai²-ti³ai¹ti²tu³wa². Nxe³ka³tū³ta¹ nxe³hī¹nu¹ta²kxai³lu² A³bra³āu²ah³lu¹ta²kxai³lu² nxe³te²hi²sen³kxai³lu² a²ko¹ko¹nū³kā³txi³nāu³xu¹tai²sa² he¹li³sxā³ sun²tā¹-hxa³tain¹ta¹hxai²ti³ai¹ti²tu³wa². Nxe³te³na¹ Me³ki³se³te²kah³lu¹ta²kxai³lu² ne³kxauh²xi²ta¹hxai²ti³ai¹ti²tu³wa². Ne³kxauh²xi²te³na¹ Txa²wā¹sū³na² ka³-lih³ti³hit¹jau³su² e³kxi²nyha¹ta¹hxai²hē¹la². 2 E³kxi²nyha¹te³na¹ A³bra³āu²-ah³lu¹tai²na² hi²sen³kxai³lu² yen³kxai²na² a²ko¹ko¹nū³kā³txa² ā³nhe¹kxi²-sxā³ so¹kxi²kxai²na² tē³sxā³ wā²nhū¹nyha¹ta¹hxai²ti³ai¹ti²tu³wa². Nxe³sxā³ yen³kxa² hxi²ka² hxa³nsxā³ yen³kxai²na² yū³kxai²nān²tu³ yen³kxa² ki³ka³-na³ka³nat³sxā³ wā³ko²sxā³ so¹sxā³ ū¹ha¹kxi²te²ju²hē³la². Nxe³sxā³ yen³kxa² ka³lxa¹sxā³ nxe²xai³sxā³ ū³wha¹nū²la² Me³ki³se³te²kah³la² hxi²ka² ū¹hū¹-nyha³ta¹hxai²ti³ai¹ti²tu³wa². A²nxe³jah¹lu¹ta²kxai³lu² Me³ki³se³te²kah³lu¹ta²-kxai³lu² a²i³lxa² a²si³yxau³tāu³a² txa²nū² ha³lo²a² wain³ju³ta² so¹lxi³ kāi³sxā³

yxau²xai³kxa² a²wa³kxēn³yah³lo²su¹. Nxe³hxai²na²hē³la². Te²yā¹nxe³sxā³ Sa³lē²thi³na² a²wa³kxēn³yah³lo²su² ha²kxai³ a²i³lxa² āh¹ a²si³yxau²tāu²a²su² ha³lo²a² hāun²kxa² yxau²xai³kxa² a²wa³kxēn³yah³lo²su¹. Nxe³hxai²na²hē³la².
³ A²nxe³jah¹lu¹tai²li² a²wi³na² i²ki³sxa³ha²kxai³ a²hā³ka³na² i²ki³sxa³ha²kxai³ a²si³yah³la²nāu³xu¹tai²na² i²ki³sxa³ha²kxai³ nxe³ki³tā³la². Hai³txi³ wē³sa² a³li³lah¹je³nu¹tai²li² i²ki³sxa³ha²kxai³ yah³lon¹sxā³ ya³lu²je³na³kxa² i²ki³sxa³ha²kxai³ nxe³ki³tā³la². Yxān¹ta¹ Txa²wā¹sū³na² A²ta²ha² te²hū³jah¹lo²su² na³la². Nxe³sxā³ Txa²wā¹sū³na² yen³nāu³a¹ a²nū²a² wā³nxin¹ti³ i³ye³u¹sa²tē³-na³la², Me³ki³se³te²kah³la²sa³.

⁴ Jā¹nxe³ju³kxai³lu² Me³ki³se³te²kah³lu¹ta²kxai³lu² i²khai¹nxe³jah³lxi³hē¹la². Hxi²kan¹khai¹jah¹lai²la¹wa². Nxe³sxā³ A³bra³āu²ah³lu¹ta²kxai³lu² a²ko¹ko¹-nū³ka³txa² yen³kxa² ka³lxa¹txi³ so¹kxi²nyhain¹kxu¹tai²na² wā²nhū¹ta¹hxai²hē¹la². Yen³kxai²li² hxi²ka² hxa³sxā³ yen³kxai²nān²tū³ ki³ka³na³ka³nat³-sxā³ wā³kot³so¹xi²sxā³ ū³ha¹nū²la² yen³kxa² ka³lxa¹sxā³ Me³ki³se³te²kah³la² hxi²ka² wā²nhū²xai³ta¹hxai²hē¹la².
⁵ Te²yā¹nxe³jut³su² Le³vi²ah³lu¹tai²na² a²sa³wi³ha³lxi³nāu³xa² so¹lxi³ a²nū²a² i³ye³ū¹tū³ka³txi³su² ta¹hxai²hē¹la². Nxe³tū³ka³txi³nāu³xai²na², Moi³se²ah³lu¹tai²na² kwa³na³jau³xai²na² nxe²e³te³nah¹lxi¹:

—Yen³kxa² hi³ka² hxa³sxā³ yen³kxai²na² yū³kxe³su² ki³ka³na³ka³nat³sxā³ so¹kxi²txai¹nhē³li¹. Nxe³te²ju²hē³la². A²nū³ka³txi³khai³xa² so¹kxi²nyhain¹-te²ju²hē³la², a²yxo²ha³kxa¹ A³bra³āu²ah³lu¹tai²na² a²ne³tah²nāu³syu¹kxa²-ti³na².
⁶ Nxa²ha¹te¹ Me³ki³se³te²kah³lu¹ta²kxai³lu² hai³txi³ Le³vi²ah³lu¹tai²na² a²sa³wi³sa³la³ ta¹hxai²nxa³hē¹la². Nxe²nxa³kxa²ti³ A³bra³āu²ah³lu¹tai²na² yen³kxa² wā²nhū²xai³kxe³su² so¹kxi²ta¹hxai²hē¹la². A³bra³āu²ah³lu¹tai²na² a²yen³kxa² a²ko¹ko¹nū³ka³txa² so¹kxain¹kxa² wā²nhū²xai³kxe³su² so¹kxi²-ta¹hxai²hē¹la². So¹kxi²te³na¹ i³ka³lih³ti³hit¹jau³su² i³ye³kxi²nū¹ta¹hxai²hē¹la². A³bra³āu²ah³lu¹tai²na² hi²sen³kxai³lu² Txa²wā¹sū³na² wān³txa² i³ka³lih³ti³hit¹jau³su² so¹kxi²jah¹lai²la¹wa². Wān³txa² wi¹jau³nu³a²kxai³lu² so¹kxi²jah¹lai²la¹wa². Nxe³jah¹lo²su² te²kxai³lu¹ Me³ki³se³te²kah³lu¹ta²-kxai³lu² i³ka³lih³ti³hit¹jau³su² i³ye³kxi²nū¹ta¹hxai²hē¹la².
⁷ Jā¹nxe³jut³su² a²nū²a² ā²la² hxi²kan¹te²a² a²yxo²wān³txa² so¹lxi³ i³ka³lih³ti³hit¹jau³su² kū³we²ki²la² hxi²ka¹nxa³te²a² i³ye³kxi²te²ju²hē³la².
⁸ Nxe³nxa²ha¹te¹ Le³vi²-ah³lu¹tai²na² a²ne³tah²nāu³su² yah³lon¹sxā³ ya³lu²ain¹ka³tū³ hā²wxān³txa³ a²nū²a² ā³su² i³ye³ū¹h³kxe³su² ā³wē³no³tain¹te²ju²hē³la². Yxān¹ta¹ Me³ki³se³-te²kah³la² a²wē³no³te²a² i³ye³kxi²nē³lxa³wa². Nxe³ha²kxai³ a²nū²a² ya³lu²-ju³ta³nū²a² yū³te²na² te² hi²sen³kxai³lu² yen³kxa² wā²nhū²xai³kxe³su² so¹-kxi²ye²ta¹hxai²hē¹la². Txa²wā¹sū³na² wān³txu¹tai²na² nxe³ta¹hxai²hē¹la². Nxe³yān¹ta¹ Me³ki³se³te²kah³la² a²wē³not³jah¹la² i³ye³kxi²nē³ta¹hxai²nxa³-hē¹la². Yen³kxa² wā²nhū²xai³kxe³su² so¹kxi²jah¹la² ka³ten³ti³ yxau²xai³jah¹-lo²nū³su² ta¹hxai²hē¹la², Me³ki³se³te²kah³la²sa³.
⁹⁻¹⁰ Jā¹nxe³hi¹nu¹ta²kxai³lu² Le³vi²ah³lu¹tai²na² hai³txi³ a³li³lah¹ta¹hxai²nxa³hē¹la². A³li³lah¹xa³kxa²ti³ a²si³yah³lu¹tai²na² A³bra³āu²ah³lu¹tai²na² a²ē¹nāu³u¹tai²na² āh¹yū³ta¹hxai²hē¹la². Me³ki³se³te²kah³la² i³ha¹txi²hi¹nu¹ta²kxai³lu² nxe³ta¹hxai²hē¹la². Jā¹nxe³sxā³ A³bra³āu²ah³lu¹tai²na² sa²kxai³lu² yen³kxa² tē³sxā³ wā²nhū²-xai³kxa² Me³ki³se³te²kah³la² hxi²ka² ū³hū¹tāu²a² Le³vi²ah³lu¹tai²li² A³bra³-āu²ah³lu¹ta² a²ne³tah²nāu³su² ha²kxai³ yen³kxa² wā²nhū²xai³kxe³su² ū³hū¹-nūn³ta¹hxai²hē¹la². Nxe³ha²kxai³ Le³vi²ah³lain²txi³ a²sa³wi³ha³lxi³na²

sa²kxai³lu² nxe³te²hi²sen³su² hā²wxān³txa³nu² yen³kxa² wā²nhū²xai³kxe³su² so¹kxi²nyhain¹ta¹hxai²hē¹la².

11 Nxa²ha¹te¹ I³sa³e² nū³ka³txu¹tai²na² sa²yxo²we¹jau³xu¹tai²na² nxe³ta¹-hxai²hē¹la². A²kxā³nxa² I³sa³e²ah³lu¹tai²na² a²ki³lha³lxa²khai³su² ka¹lxa¹ta¹-hxai²ti³ai¹ti²tu³wa². A²nxe³sxā³ ka³na³ka³na³jah¹la² so¹lxi³ Le³vi²ah³lo²su² ta¹hxai²hē¹la². Nxa²ha¹te¹ hā²wxān³txa³ Le³vi²ah³lu¹tai²na² a²ne³tah². nāu³su² A³rāu²ah³lo²su² ta¹hxai²ti³ai¹ti²tu³wa². Nxe³jah¹la²kxai³lu² A³rāu²-ah³lo²kxai³lu² Txa²wā¹sū³na² yen³nāu³a² a²nū²a² wā²nxīn¹ti³ i³ye³ūh¹kxe³su² a²hxi²kan¹jah¹lo²su² ta¹hxai²hē¹la². I³sa³e² nū³ka³txu¹tai²na² a²yxo²ha³kxa¹ nxe² kái³ū¹ta¹hxai²ti³ai¹ti²tu³wa². Nxe³kxa²ha³ta³nxān²ti³. Txa²wā¹sū³na² wi¹lhin¹sxā³ i²nē³kxe³nū³su² hxi²kan¹txi³ sa²hau³kot³tū¹nhē³ta¹hxai²nxa³ti³-ai¹ti²tu³wa². Yxān¹ta¹ hxi²kan¹txi³ sa²hau³kot³tū¹nhē³ke³la³te²kxai³ A³rāu²-ah³lu¹tai²na² wa³ka³la² a²nū²a² wā²nxīn¹ti³ i³ye³ūh¹hain¹kxe³su² ā³nhī³nx²-na³la². Me³ki³se³te²kah³la² a²wē³no³kxa² yū³hī³ta¹hxai²nxa³ti³ai¹ti²tu³wa². Yxān¹tah¹lxa¹ hai³txi³ ta¹hxai²nxa³ti³ai¹ti²tu³wa². 12 Nxe³ha²kxai³la¹ a²nū²a² i³ye³ū¹nhē³kxa² he³la³kxa² ā³lxa³txi³ i³ya¹kxai²nān²tu² Txa²wā¹sū³na² wān³-txa² sa²yxo²we¹kxi³jau³xa² yau³ā³lxi² wē³non³jau³xa² i³ye³kxi²nūn³tu¹wa². 13 Nxe³sxā³ Je³su²jah³la² Txa²wā¹hxi²kan¹ta² Si³yxau³jah¹lo²su² ha²kxai³ a²nxe³jah¹lai²li² hai³txi³ Le³vi²ah³lu¹tai²na² a²ne³tah²nāu³sxa³wa². A²lo¹nu¹-tai²li² Ju³ta²jah³lu¹tai²na² a²ne³tah²nāu³xai³la¹wa². A²nxe³tū³ka³txu¹txai²na² kxā³kxai³ hai³txi³ Txa²wā¹sū³na² yen³nāu³a¹ a²nū²a² i³ye³ū¹hain¹kxe³su² o²la³kxain¹ta¹hxai²nxa³ti³ai¹ti²tu³wa². Le³vi²ah¹la² a²ne³tah²nāu³xa² so¹lxi³ o²la³kxain¹ta¹hxai²ti³ai¹ti²tu³wa². 14 Jā¹nxe³sxā³ Je³su²jah³lu¹ta²kxai³lu² Ju³ta²jah³lu¹ta² a²ne³tah²nāu³su² a³li³lah¹sxā³ txon¹ta¹hxai²ti³ai¹ti²tu³wa². Nxe³kxe³su² Moi³se²ah³lu¹tai²na² kwa³na³nē³jau³xu¹tai²na² e³kxi²nē³ta¹hxai²-nxa³ti³ai¹ti²tu³wa². Le³vi²ah³lu¹tai²na² a²ne³tah²nāu³xa² so¹lxi³ nxe² o²la³-kxi²si¹jau³nū³su² kwa³na³ta¹hxai²ti³ai¹ti²tu³wa².

Me³ki³se³te²kah³la² yā¹nxe³jah¹lo²su² jau³su²

15 Jā¹nxe³ju³kxai³lu¹ Txa²wā¹sū³na² yen³nāu³a² a²nū²ai²na² wā²nxīn¹ti³ i³ye³ūh¹jah¹la² ā³lxi³jah¹la² yū²na³la². Me³ki³se³te²kah³la² yā¹nxe³te² he³-la³kxa² yāx¹te²la³wa². 16 Hai³txi³ yuh³xai²nān¹jau³xa² i³hxi²ka¹ti³hi¹txa³wa². Yxān¹ta¹ ka³ten³su² yxau²sa²tē³ha²kxai³ ya³lu²ju³ta² yū³jah¹lo²sxa³wa². 17 A²nxe³ju³tai²li² Txa²wā¹sū³na² ū³wha²li¹txā³nxu¹tai²na² Je³su²jah³la² kái³-ti³hit¹jau³su² i³yau¹ū³nhē³ta¹hxai²hē¹la². I³yau¹ū³nhē³te³nah¹lxi¹.

—Txa²yen³nāu³a² a²nū²a² wā²nxīn¹ti³ i³ye³ūh¹si¹ju³ta² o²la³kxi²sa²tē³-in¹tu¹wi¹. Me³ki³se³te²kah³la² he³la³ko³si¹lxi¹. Nxe³ta¹hxai²ti³ai¹ti²tu³wa². 18 Kxā³nxi³tā² wān³txa² kwa³na³nē³jau³xu¹tai²na² ain³kxi²ki³tai¹ti²tu³wa². Ain³kxi²ki³kxan²ti³ ko³nxe³ti³ kái³ki³ju³tai³tā² hxi²kan¹txi³ ā³wa²su¹tū¹-nhē³lxa³tai¹ti²tu³wa². Wān³txai³tā² kāin² wā²nxī¹nxa³kxan²ti³ ha³lo²a² wi¹ju³ta³nū³a² wah³nxe³ki³tai¹ti²tu³wa². 19 Nxe³kxa² ha³tih³nāu³ān²tu³ Kris²tu³jah¹lai²na² wān³txa² tah²yau³xan²tu³ ain³kxi²ki³tai¹ti²tu³wa². A²nxe³-jau³jau¹xai²na² ko³nxe³ti³ kái³ki³ju³ta² hxi²kan¹txi³ ā³wa²su¹tū¹nhē³na³la². Nxe³ju³tan¹te²kxa³ya³lhu² ha³lo²a² ā²la² wi¹ju³ta² wah³nxe³ki³tā³la².

20 Nxe³kxa²yu³su² Txa²wā¹sū³na² hi²sen³kxai³lu² a²wān³txi³khai³xa² i³ye³sxā³ i³ye³ūh¹na³la². Kxā³nhxī¹nu¹ta²kxai³lu² A³rāu²ah³la² nū³ka³-txa² a²wa³ka³li³yu³ta²kxai³lu² ā³si³wxe³tāu³a¹ hai³txi³ i³ye³ūh¹jau³xa²

yū³ain¹ta¹hxai²nxa³ti³ai¹ti²tu³wa². ²¹Nxa²ha¹te¹ Je³su²jah³lai²li² Txa²wā¹-
sū³na² yen³nāu³a² a²nū²a² wā³nxin¹ti³ i³ye³ūh¹ ā³si³wxe³ta¹hxai²hē³la². Txa²-
wā¹sū³na² sa²kxai³lu² Je³su²jah³la² ne³nxē³nai²na² e³te³nah¹lxi¹:

—Sū³na² Si³yxau³kah³lo²na¹xai²na² ā³sen³sai¹sxā³ kāin²jah¹la²

yū²nxa³kxan²ti³ txai²na² so¹lxi³ i³ye³a¹wi¹. Hai³txi³

Txa²wān³txai²na² i³yat¹jah¹lo²txā³wi¹. Nxe³na¹ha²kxai³

wxāi²kxai³ Txa²yen³nāu³ai²na² a²nū²a² wā³nxin¹ti³ i³ye³ū¹si¹ju³ta²

o²la³kxi²sa²te³in¹tu¹wi¹.

Txa²wā¹sū³na² nxe³ta¹hxai²hē³la².

²²Nxe³ha²kxai³ Je³su²jah¹lo²kxai³ i³ye³ū¹nhē³kxe³nū³su² wi¹khaix¹jau³-
xai²la¹wa². Wi¹lha²tē³na³la². Je³su²jah¹la² hxi²ka² yxau²sa²tē³kj³sa²kxai³
yxo²i²kj³jau³xai²la¹wa².

²³Nxe³ha²kxai³la¹ kxā³kxai³ A³rāo²ah³la² sa³wi³ha³lxi³nu¹tai²na² a²nū²a²
i³ye³ūh¹tū³ka³txu¹tai²na² ka³lxa¹ta¹hxai²ti³ai¹ti²tu³wa². Txa²wā¹nū²nāu³a²
ya³lu²ju³ta³nū³a² yū³yah³lxi³te²ju²hē³la². Ya³lu²ju³ta³nū³a² yū³yah³lxi³-
ha²kxai³ hxi²kan¹txi³ o²la³kxi²sa²tē³yah³lxi³te²sxa³yu²hē³la². ²⁴Nxa²ha¹te¹
Je³su²jah³lo²kxai³lu² ka³ten³su² yxau²sa²tē³ha²kxai³ a²wa³ka³la² ā³na¹sxā³
a²nū²a² ā³xa² a²wē³not³jah¹la³nū³a² yū³te²sxa³yu²hē³la². Txa²wā¹sū³na² yen³-
nāu³a² a²nū²a² wā³nxin¹ti³ i³ye³ū¹sa²tē³nē³na³la². ²⁵Nxe³ha²kxai³la¹ txa²wā¹-
ē³nāu³ai²na² whāi²na¹ sa²hau³kot³sa²tē³ū¹nhē³na³la². A²nū²a² i²li³te²a²:

—Txa²wā¹sū³na² ā³non²ta³kxi²sa²ju³ta² ten³sa³nha¹. Nxe³te²nān²tu³ Je³-
su²jah³la² ā³tj³kxai²nān²tu³ hai³txi³ sa²yxo²ā³h¹nx²nxa³wa². A²ē¹na² sa²-
hau³kot³sa²tē³ūh¹tu¹wa². Nxe³kxe³su² Je³su²jah³lo²kxai³lu² ka³ten³su²
yxau²xai²na³la². Txa²wā¹sū³nu²kxai³lu² ā³non²ta³kxi²si¹nhē³jau³su² i³ye³kxi²-
sa²tē³na³la², Txa²wā¹sū³na² ne³nxē³na² ain³kxi²sa³kxa³.

²⁶Je³su²jah³lai²na² sa²kxai³lu² Txa²wā¹sū³na² yen³nāu³a² wi¹lhin¹jah¹lai²-
la¹wa². Yxai¹ju³ta² yū²nxa³wa². Kō³nxe³ti³ kái³jah¹lo²sxa³wa². Kō³nxe³ti³
kái³te² nū³ka³txa² sa²hait¹so²sa²tē³na³la². Hā²wxān³txa³nū² oh³nāu³nū¹-
ka³na¹ ka³la³xi²sxā³ wxi²kin³ti³ton³sa²tē³ūh¹na³la². Nxe³ju³tan¹te²kxa³ya³-
lhu² jah¹lain²txi³ i³ye³ū¹nhē³jah¹lo²lxi³ ha²kxai³ wain³na³la². ²⁷Ja¹nxe³jut³su²
yuh²xai²nān¹te²nū²a² wā³nxin¹ti³ i³ye³ū¹hain¹te²su² te²a² hai³txi³ te²yāx¹-
jah¹lo²sxa³wa². Nxe³sxā³ yuh²xai²nān¹te² nū³ka³txai²na² te²nān²tu³ nxe² kái³-
te²ju²hē³la². Nxe³te³nah¹lxi¹, a³lan²ta² hāi¹nxe³ti³xa¹ ka³yxuh³xa² wi¹te²a²
tē³sxā³ Txa²wā¹sū³na² ū³hū¹te²ju²hē³la². Nxe³ju³ta² txa²nū² a²kō³nxe³ti³ kái³-
ju³khai³xa² ā³wa²su¹te³lhxā³ ū³hū¹sān²nū²la² hā²wxān³txa³ a²nū²a²nāu³xa²
a²yxo²ha³kxa¹ kō³nxe³ti³ kái³yah³lxi³ju³ta² ā³wa²su¹si¹jau³nū³su² Txa²wā¹-
sū³na² ū³hū¹te²ju²hē³la². Nxe³to³ta¹ Je³su²jah³la² yāx¹jah¹lo²sxa³wa². Ye³ka³-
na²ka³nat³sxā³ yen³kxa² Txa²wā¹sū³na² ū³hū¹ta¹hxai²hē³la². Ū³hū¹ka³tū³ti¹
a²nū²khai³xa² wā²nxū¹ ū³hū¹ha²kxai³ ya³lu²kxi²nē³ta¹hxai²hē³la². Ye³ka³-
lxa¹txi³ ya³lu²kxi²nē³ta¹hxai²nxa³hē³la². ²⁸A²kxā³nxa² Moi³se²ah³lu¹tai²na²
kwa³na³jau³xu¹tai²na² i³yau¹ū³nē³ta¹hxai²ti³ai¹ti²tu³wa². A²nū²ai²na² a²yxo²-
ha³kxa¹ a²ē¹nāu³a² au¹txi³nāu³a² a²kō³nxe³kxe³su² yū³te²jai¹ti²tu³wa². Nxe²-
yain¹kxa² ha³tā³nxān²txi³ Txa²wā¹sū³na² yen³nāu³a² a²nū²a² wā³nxin¹ti³
i³ye³ūh¹jah¹la³nū³a² i²sxā³ so¹ta¹hxai²ti³ai¹ti²tu³wa². Nxe³yān¹ta¹ Txa²wā¹-
sū³na² wān³txa² i³ye³ū¹nhē³jau³xa² ā³ta³lo³hēt¹sxā³ i³ye³kxi²ta¹hxai²hē³la².
Nxe³sxā³ Txa²wā¹sū³na² sa²kxai³lu² A²ta²hai²na² i²sxā³ so¹ta¹hxai²hē³la².
i²sxā³ so¹jah¹lai²li² wi¹kāi³sxā³ yxau²xai²na³la².

Je³su²jah³la² i³ye³ū¹nhē³jah¹lo²khai³su¹ jau³su²

8 ¹Jā¹nxe³jut³su² Jah¹lai²li² Je³su²jah¹lai²li² wā³nxīn¹ti³ i³ye³ū¹nhē³jah¹-
lai²la¹wa². Oh³nāu³nū¹ka³na¹ ā³wxe²sa²tē³na³la². Txa²wā¹sū³na² Si³-
yxau³jah¹la² ā³wxe³ka³lo³ai²na² a²wi¹nē³tāu³a² ā³wxe³sxā³ ha³lo²a² whāi²-
na¹ a²wa³kxēn³ton³yah³na³la². ²Kxā³nxai³tā² a²nū²a² i³ye³ū¹h¹jah¹lai²na²
a²hxi²kan¹te²na² sa²kxai³lu² Sū³na² sxi²ha² yuh³xan¹thi³na² wi¹khaix¹thi³na²
ā³wih¹to³te²ju²hē³la². Txa²wā¹sū³na² ne³nxē³na² i³ye³kxi²ha²kxai³ a²nū²a²
i³ye³ū¹h¹jau³su² i³ye³kxi²ha²kxai³ nxe³si¹jau³nū³su² ā³wih¹to³te²ju²hē³la².
Nxe³kxa² ha³tih³xan²tū³ Je³su²jah¹lai²na² sa²kxai³lu² oh³nāu³a¹ Sū³na² ha³-
lo²khai³xa² ā³wih¹ka³tū³ Sū³nu²kxai³lu² i³ye³ū¹nhē³na³la².

³Jā¹nxe³jut³su² I³sa³e² nū³ka³txa² wā³nxīn¹ti³ i³ye³ū¹hain¹ju³ta² a³la³.
kxain¹te²ju²hē³la². Ju²te²a²nāu³xai²na² hxi²ka² i²sxā³ so¹jah¹lo²su² te²ju²-
hē³la². Nxe³ha²kxai³ i²sxā³ so¹kxah¹lai²na² sa²kxai³lu² yen³kxa² yuh³xai²-
nān¹ta² yen³kxa² tē³sxā³ Txa²wā¹sū³na² ū³hū¹ha²kxai³ ka³yxuh³xa² wi¹te²a²
tē³nū²la² su²lhxā³ a²ti³ha²yau³khai³xa² Txa²wā¹sū³na² ū³hū¹ha²kxai³ nxe³te²-
ju²hē³la². Yen³kxa² hxi²tē³nhā²nxa³kxai²nān²tū³ hxi²kan¹txi³ Txa²wā¹sū³na²
yen³na² ā³wih¹te²sxa³yu²hē³la². Te²yā¹nxe³kxe³hū³nxe² Txa²wā¹hxi²kan¹-
jah¹la² wā³nxīn¹ti³ i³ye³ū¹nhē³jah¹la² sa²kxai³lu² Txa²wā¹sū³na² ā³tī³si¹jau³-
nū³su² ā³wih¹kxai²nān²tū³ yen³kxa² ū³hū¹hī³nx²na³la². ⁴Txa²wā¹ha³lo²ai²na²
a²nū²a² yū³te²ju²hē³la². Moi³se²ah³lu¹ta¹ta¹na² wān³txa² sa²yxō²we¹te²a² yū³-
te²ju²hē³la². A²nxe³te²nāu³xa² yen³kxa² Sū³na² ū³hū¹ju³ta² o²la³kxi²te²a² ā²la²
yū³te²ju²hē³la². Nxe³sxā³ ā²la² yū³ha²kxai³ Txa²wā¹hxi²kan¹jah¹lo²nu¹ta¹li²
wxa²kan³sxā³ yxau³kxi²nē³kxan²ti³ hai³txi³ Moi³se²ah³lu¹ta¹ta¹na² wān³txa²
sa²yxō²wet¹si¹jau³nū³su² yen³kxa² ū³hū¹ju³ta¹la³ o²la³kxi²hī³nx²nxa³wa².
⁵Oh³nāu³nū¹ka³na¹ Txa²wā¹sū³na² yxau³thīn³khai³xa² yū³te²ju²hē³la². Nxe³-
sxā³ yuh³xan¹ko³xan¹thi³na¹na² Txa²wā¹sū³na² yxau³thi³nhū³na³la². Hai³txi³
Txa²wā¹sū³na² yxau³thīn³khai³sxa³wa². Yxān¹ta¹ thī³nhū³na³la². Te²yā¹nxe³-
jau³xa² Txa²wā¹sū³na² i³ye³kxi²ha²kxai³ Moi³se²ah³lu¹ta¹ta¹na² ain³kxi²so¹ha²-
kxai³ nxe³te³nah¹lxi¹.

—Txa²yxau³na¹thi³na² wā²nā³ū¹nxa²ha¹ta¹ti²tū³wi¹, wā³la³ka³txa² wxa²-
ka³la³sxā³ i³ye³kxi²ki³si¹nai³ta²su¹. Nxe³te²yā¹thi³nhū³thi³na² we¹txa²hē³li¹.
Txa²wān³txa² i³yax¹sxā³ we¹txa²hē³li¹. Txa²wā¹sū³nu²kxai³lu² nxe³ta¹hxai²-
ti³ai¹ti²tū³wa². Jā¹nxe³ju³kxai³lu² Je³su²jah¹lo²kxai³lu² a²sa³wi³ha³lxi³nāu³xa²
yuh³xai²nān¹ko³xa² yxau³te²ki³na¹xai²na² ā³non²ta³kxi²nē³na³la². Nxe³ha²-
kxai³la¹ Je³su²jah¹la² yā¹nxe³sxā³ Sū³na² sxi²ha² yuh³xai²nān¹ta² sxi²han²tū³
i³ye³ū¹tū³ka³txai²na² hxi²ka² a²sa³wi³ha³lxi³nāu³xa² ā³non²ta³kxi²nē³na³la².
hē³la². Yxān¹ta¹ Je³su²jah¹lo²kxai³lu² ā³sen³sai¹sxā³ ā³non²ta³kxi²nē³na³la².
⁶Te²yā¹nxe³jut³su² yuh³xai²nān¹te² nū³ka³txa² i³ye³ū¹hain¹tū³ka³txai²li²
a²wa³ka³la² kū³we²ki²la² hxi²kan¹yu³jut³sxa³wa². Je³su²jah¹la² wa³ka³la²
hxi²kan¹sxā³ ā²la² ā³sen³sai¹yuh³na³la². Nxe³ha²kxai³ Txa²wā¹sū³na² wān³txa²
i³ye³kxi²nyhu¹jau³xa² ā²la² hxi²kan¹jau³su² na³la². A²nū²a² kāi³ū¹hain¹jau³-
nū³a² i³hen³txain¹jau³xai²tā² ā²la² wi¹lxi² nxe² si³yxau²na³la². Oh³xai²nān¹-
te²a² yen³kxa² nxe² si³yxau²na³la².

⁷Jā¹nxe³jut³su² a²kxā³nxai³tān¹jau³la³ i³ye³kxi²nyhu¹hi¹nai³tān¹jau³la³
wain³kxa²txi³ ai³si¹hain¹ke³la³te²kxai³ wān³txa² tah²yau³xa² wē³not³-
jau³nū³la³ i³ye³kxi²nyhu¹ai¹nhī³nx²nxa³wa². ⁸Nxe³yān¹tah¹lxa¹ wain³txi³

kāi³ai¹nxa³kxe³su² Txa²wā¹sū³na² i²ha²kxai³ i³wait³sxā³ e²kxi³ta¹hxai²hē¹la².
E³kxi²te³nah¹lxi¹:

—Ye³jen¹na² yan¹nāu³a¹ Txai²li² Sū³nu²na¹xai²na² wān³txa²
tah²yau³xa² i³ye³kxai¹na¹tu¹wi¹. I³sa³e² nū³kā³txa² i³ye³kxi² Ju³te²a²
nū³kā³txa² i³ye³kxi² nxe³ai¹na¹tu¹wi¹. Kāi³ūh¹hai¹na¹ju³ta³nū³a²
i³ye³kxai¹na¹tu¹wi¹.

⁹ A²kxā³nxa² a²si³yah³la²nāu³xu¹ta¹i²na² E³ji²ta²ko³xa² yxau²xai³lai
n¹ta¹hxai²ti³ai¹ti²tu³wi¹. Nxe³hī¹nu¹ta²kxai³lu² ta²ko³xu¹ta¹i²na²
sa²sai¹si¹hai¹na¹jau³su² wi¹kāi³ū¹hai¹na¹jau³nū³a² i³ye³kxai¹na¹hē³li¹.
Yxā¹ta¹ Txa²wān³txa² sa²yxo²wet¹sa²tē³sain¹ta¹hxai²nxa³ti³ai¹ti²tu³
wi¹. Nxe³sai¹nxa³ha²kxai³ wi¹kāi³ū¹hai¹na¹ju³ta² ā³na¹a¹hē³li¹.

¹⁰ Nxe³ha²kxai³ yan¹nāu³a¹ wi¹kāi³ū¹hai¹na¹ju³ta³nū³a² I³sa³e²
nū³kā³txa² i³ye³kxai¹na¹jau³nū³a² nxe³te³nah¹lxi¹, Sū³nu²na¹xai²na²
nxe³e³kxai¹na¹te³nah¹lxi¹: “Tū¹kā³txai²na² a²ne³nxē³nai²na²
i³kwa³na³ai¹na¹jau³xa² ā³wih¹tu¹wi¹. A²ē¹nāu³ai²na² Txa²wān³txa²
tah²yau³nū³a² ū³wha²li¹la³kxai¹na¹tu¹wi¹. Txa²na² so¹lxi³
ta²nxū¹kā³txai²na² A²sū³na² Si³yxau³kah³lo²syu¹hai¹na¹tu¹wi¹.
Ta²nxū¹kā³txai²na² Txa²sa³wi³ha³lxi³nāu³sain¹tu¹wi¹.”

¹¹ Nxe³ai¹na¹kxai¹nān²tu³ i³ye³kxi²nyhu¹kxi³jau³xa² yū²nxa³lho³li¹.
Nxe² i³ye³kxi²nyhu¹xa³te³nah¹lxi¹: “Txa²wā¹sū³na² wān³txa²
ain³kxi¹jah³lxi³hē¹li¹.” Nxe² i³ye³kxi²nyhu¹xa³lho³li¹.
A²nū²a² a²yxo²ha³kxa¹ ā²la² i²yxau²xai³lhai¹nha²kxai³ nxe²
i³ye³kxi²nyhu¹xa³lho³li¹. Tū¹kā³txai²na² a²yxo²ha³kxa¹
i²yxau²xai³lhain¹tu¹wi¹. Hxi²ka¹nxa³jah¹lo²su² tã³nxa²
hxi²kan¹khaix¹jah¹lo²su² tã³nxa² i²yxau²xai³lhain¹tu¹wi¹.

¹² Nxe³sxā³ ko³nxe³ti³ kāi³ain¹ju³ta² sa²wa²su¹ta¹na¹tu¹wi¹.
Nxe³wa²na³kxai¹na¹tu¹wi¹.

Txa²wā¹sū³na² nxe³ta¹hxai²hē¹la².

¹³ Jā¹nxe³ju³su² Txa²wā¹sū³nai²li² wān³txa² tah²yau³xa³ kāi³ūh¹hain¹jau³-
nū³a² i³ye³kxai¹nhi¹na¹ a²wi¹lhi¹nān¹jau³xai²li² ā³wa²sut¹tā³la². Wa³su³txi³
ti³non³sxā³ ti¹ū¹nhē³tu¹wa².

Txa²wā¹sū³na² sa²nēn¹kxi²ki³jau³su²

9 ¹ A²wi¹lhi¹nān¹jau³xai²na² sa²kxai³lu² Txa²wā¹sū³na² i³sa²nēn¹kxi²jau³xa²
i³ti³h³nxe³te²ju²hē³la². Ha³lo²a² sa²nēn¹kxi²thīn³nū³a² a²nū²a² hxi²ka²
we¹thi³na² wā²nā³ūh¹te²ju²hē³la². ² Nxe³thi³nai²li² ne³nha¹lin¹thīn³su² te²ju²-
hē³la². A²wi¹lhi¹nān¹thi³na² sa²kxai³lu², “Wi¹lhin¹thīn³su¹.” Nxe³te²ju²hē³la².
A²nxe³thi³nāu³ai²na² lā³pi³āu²tē³na² ūh³wxe³ha²kxai³ me²sa³ka³lo³a² ūh³-
wxe³ha²kxai³ yain³ta³nū³xa² Txa²wā¹sū³na² ū³hū¹tū³nū³a² ūh³wxe³ha²kxai³
nxe³te²ju²hē³la². ³ A³ta³lo³hē¹thi³na² jū¹nxe² si³tah³xan¹thi³na² sa²kxai³lu²,
“Wi¹lhin¹khaix¹thīn³su¹.” Nxe³te²ju²hē³la². ⁴ A²nxe³thi³nāu³ai²na² kwa³thi³-
lē³na² ha³nxe² i³tho³xa² wi¹lū³tho³xa² nxe³tē³na² wi²sxa³ha²kxai³ nxe³thi³na²
yū³te²ju²hē³la². A²nxe³tē³na² a²ta²na¹ ya³te³ya³ten³ka³lo³a² ou²ro²ka³lo³a²
we¹te²ju²hē³la². Nxe³ha²kxai³ yen³kxa² ā³xa²sa¹, kai²syē¹na² yū³nūn³te²ju²-
hē³la². A²nxe³tē³nai²na² a²ta²na¹ ya³te³ya³ten³ka³lo³a² ou²ro²ka³lo³a² ū³ta³-
lo³hē²kxi²te²ju²hē³la². Nxe³tē³nai²na² sa²kxai³lu² yen³ka² wi²sxa³te²ju²hē³la².
Wi²sxa³te²a²sa¹. Kwa³ta³lē³na² yain³txu¹ta¹na² ma²na³ki³a² ū³whi¹ha²kxai³

A³râu²ah³lu¹ta²na² a²hi³sa³ka³txa² ü³hai¹kxi²nha² ai³ka³txai²li² wi²sxa³-
ha²kxai³ a²nxe³ta³ka³txai²li² ha³teh³nxä³nxa² wä²nxü¹ ne³kä³lû³kxi¹xi²-
te²ju²hë³la². Nxe³ha²kxai³ txah³lxa³ka³lo³a² ü³wha²li¹la³kxi²nha²ka³lo³a²
wi²sxa³ha²kxai³ nxe³te²ju²hë³la². A²nxe³sxä³ ü³wha²li¹la³kxi²nha²ka³lo³a²
ka³lo³ha¹lin¹kxa² Txa²wä¹sü³na² wän³txu¹txai²na² i³hau³ko³tüh¹te¹lhxa³
ain¹jau³su² ü³wha²li¹la³kxi²nha²te²ju²hë³la². ⁵Nxa²ha¹te¹ kai²syë¹na² a²ne³-
ka³nah²näu³ai²na² a²nü²hü³te²a² wxi²kin³ti³ton³khai¹nxe³te²a² ha¹lin¹jah¹-
la²näu³xa² sxa³ya³te²ju²hë³la². Nxe³te²na² ha³lo²ai²na² txa²wä¹ko³nxe³ti³
kai³ki³ju³ta² Txa²wä¹sü³na² hxi²ki³kxai³lu² ä³wa²su¹kxe³su² i³sa²wa²lho¹xi²si¹-
nhë³të³su² ne³yau³kxi²ya³te²ju²hë³la². A²nxe³jut³su² wi¹wi¹nxe² wi¹wi¹nxe²
i³yau¹ü¹nx²ta¹ke³la³te²kxai³ wän³txa² yxau³ka³lxa¹txi³ e³hî³na¹wa². Yxän¹ta²
hî¹na² nxe³sa²nxa³nha²wa².

⁶Nxa²ha¹te¹ yen³kxi²na² häi¹nxe³ti³xa¹ hau³ko³ta³lun²te³na³na¹ hä²wxän³-
txi³nü² a²nü²a² i³ye³ü¹hain¹jah¹la² ä³wih¹ta¹hxai²hë¹la². A²lan²ta² häi¹nxe³-
ti³xa¹ thi¹nai²na² a²wa³kxan¹thi³na² ä³wih¹xa³to³ta¹hxai²hë¹la². Txa²wä¹-
sü³na² sa²nën¹kxi²ju³ta³nü³a² o²la³kxi²to³ta¹hxai²hë¹la². ⁷Nxa²ha¹te¹ sxi²ha²
au³txi³ si³tah³xan¹thi³nai²na² sa²kxai³lu² a²nü²a² wä³nxîn¹ti³ i³ye³üh¹jah¹la²
i²li²te²a² hai³txi³ ä³wih¹to³ta¹hxai²nxa³hë¹la². Wä³nxîn¹ta² hxi²kan¹jah¹la²
so¹lxi³ a³lan²ta² kwë³kxa² ko³ka³na³ka³nat³sxä³ ä³wih¹to³ta¹hxai²hë¹la². Nxe²
ä³wih¹kxai²nän²tu³ ka³yxuh³xa² a²ti³ha²yau³xa² hxi²të³nha²nü²la² Txa²wä¹-
sü³na² ü³hü¹ta¹hxai²hë¹la², a²ko³nxe³ti³ kai³nha²ju³ta² sa²wa²su¹si¹jau³sa².
Nxe³nü²la² ü³hü¹ka³tu³ti¹ a²ti³ha²yau³xa² nxü¹lxi³ hxi²të³nha²sxä³ ä³wi²xi²-
ta¹hxai²hë¹la². Nxe³sxä³ a²nü²a² nü³ka³txa² a²yxo²ha³kxa¹ ko³nha²nxa³sxä³
ko³nxe³ti³ kai³te²li² sa²wa²sut¹si¹jau³su² Txa²wä¹sü³na² ü³hü¹ta¹hxai²hë¹la².
Nxe³te²ju²hë³la². ⁸Nxe³jau³jau¹xa²na² Txa²wä¹sü³na² Yäu³ka³jah¹la² i³yau¹-
ü³nhë³na²la². i³yau¹ü³nhë³ka³tu³ta¹ thi¹nai²li² yü³ye²täu³a² hai³txi³ Txa²wä¹-
sü³na² wi¹lhin¹khai¹nxe³thi³na² ä³wih¹ki³ju³ta³nü³a² yü³ki³sxa³wa². ⁹Nxe³-
jau³xai²na² sa²kxai³lu² i³yau¹ü³nhë³jau³xai²la¹wa². Nxe³sxä³ ka³yxuh³xa²
a²ti³ha²yau³xa² të³sxä³ Txa²wä¹sü³na² ü³hë¹kxan²ti³ Txa²wä¹sü³na² sa²nën¹-
kxi²kxan²ti³ hai³txi³ txa²wä¹e¹näu³ai²na² sa²hau³ko³të³jut³sxa³wa². ¹⁰Ju¹-
tai²na² sa²kxai³lu² yain³kxi²ki³ju³ta² so¹lxi³ i³na²ki³ju³ta² so¹lxi³ ä³nhxan³-
ka²ti²ki³ju³ta² so¹lxi³ i³yau¹ü³nhë³jau³xai²la¹wa². Txa²wä¹nü²khai³xa² so¹lxi³
sa²hau³kot³jau³xai²la¹wa². Wa³nüt³jau³xa² wä²nä³ü¹nhë³lxa³tä³lxa¹ txa²wä¹-
yah³la²näu³xu¹ta²na² nxe² kai³ain¹ta¹hxai²ti³ai¹ti²tu³wa².

¹¹Yxän¹ta² Kris²tu³jah¹la² wxä³ta¹ti²tu³wa². Txa²wä¹sü³na² yen³näu³a¹
wä³nxîn¹ti³ i³ye³ü¹nhë³kxe³nü³su² wxä³ta¹ti²tu³wa². Nxe³hî¹nän¹te²tu³ yen³-
kxa² wi¹kxa² ä³si³wxe³nü³nhë³ta¹ti²tu³wa². Jä²nxe³sxä³ sxi²ha² o²la³kxi²nü¹-
nhë³thi³nai²na² sa²kxai³lu² thi³nä³lxi²na³la². A²kxä³nxän¹thi³nai²tä² a²nü²a²
hxi²ka² we¹thîn³su² te²jai¹ti²tu³wa². Yuh³xai²nän¹thîn³su² te²jai¹ti²tu³wa².
Yxän¹ta² hî¹nai²nän¹thi³nai²li² te²yäx¹thîn³su² ti³he¹xai¹nxa³lho³la². Ä²la²
wi¹thîn³su² na³la². ¹²Te²yä¹nxe³jut³su² Kris²tu³jah¹la² wxä³sxä³ ä³wi¹hî¹na²
thi¹na² wi¹khaix¹thi³na² ä³wi¹hî¹na² hai³txi³ ka³yxuh³xa² a²ti³ha²yau³xa²
ka³bri²ta² a²ti³ha²yau³su² ta³nxax² po¹na² wë³sa² a²ti³ha²yau³su² ta³nxax²
a²nxe³jau³xa² të³sxä³ ä³wih¹te²sxa³yu²hë³la². A²ti³ha²yau³xai²li² Txa²wä¹-
sü³na² ü³hü¹jau³nü³su² nxa³wa². Nxe²nxa³ha²kxai³ a²ti³ha²yau³khai³xa² të³-
nü²la² Txa²wä¹sü³na² ü³hü²na³la². Ü³hü¹ha²kxai³ ka³te³na² wi¹täu³la³ ü³hü¹-
nhë³ju³ta³nü³a² hau³ko³ta³lun²na²hë³la². ¹³Jä¹nxe³ju³kxai³lu² ka³yxuh³xa²

a²ti³ha²yau³xa² ka³brit²su² ta³nxa² pon¹su² ta³nxa² a²ti³ha²yau³xa³ tē³sxā³ ā³wih¹nū²la² Txa²wā¹sū³na² ū³hū¹te²ju²hē³la². Po¹na² wē³sa³ a²si³na² ū³thūh²-hxat³sān²nū²la² a²yā³nū³ka² tē³nū²la² a²nū²a² i²li³te²nāu³xa² Moi³se²ah³lu¹-tai²na² wān³txa² sa²yo²ā³kxai²nān²tu³ a²nxe³te²na² a²nū²khai³xa² a²tai²na¹ nxa³txi³te²ju²hē³la². Nxe³kxai²nān²tu³ a²yā³nū³kai²li² tē³nū²la² wxa²ne³sa²-hē¹txai³te²ju²hē³la². A²nxe³ju³tai²li² o²la³kxi²nūh¹kxan²ti³ txa²wā¹nū²ai²na² so¹li³i³ ā³nhxan³ka²ti³te²ju²hē³la². ¹⁴Nxe³kxi³te²ju²hē³la². Nxe³ki³kxa² ha³ta³-nxān²txi³ Kris²tu³jah¹la³ ya³lu²kxi²nū¹nhē³lhi¹nai³tā² a²ti³ha²yau³khai³xa² ā³nē¹na³ū¹nhē³ta¹hxai²hē¹la². A²nxe³jau³xai²li² ā²la² kāin² wā³nxin¹jau³xai²-la¹wa². Kris²tu³jah¹lain²txi³ wā²nxūh¹li³sxā³ ya³lu²kxi²nū¹nhē³ta¹hxai²hē¹la². Nxe³ju³tan¹te²kxa³ya³lhu² txa²wā¹ē¹nāu³ai²na² au³txi³ e³kxi²nē³jau³xa² kwa² toh³li² e³kxi²nha²sxā³ kwa² o²la³kxi²ki³ju³ta³nū³a² nxe³jau³xai²na² yxo²ha³-kxal¹ txa²wā¹ē¹nāu³ai²na² ā³nhxan³ka²ti³ nxe²na³la². Kris²tu³jah¹lo²kxai³lu² a²ti³ha²yau³xa² ha³li³hxan³sxā³ ya³lu²kxi²nū¹nhē³ju³tan¹te²kxa³ya³lhu² Txa²-wā¹sū³nu²kxai³lu² wxa²wa²su¹tū¹nhē³na³la². Nxe³te³na¹ Txa²wā¹sū³na² ka³-ten³yah³la² wi¹lhin¹sxā³ sa²yo²wet¹sxā³ yxau²xai³ki³tā³la².

¹⁵Kris²tu³jah¹la² hi²sen³kxai³lu² Txa²wā¹sū³na² wān³txa² tah²yau³xa² kái³-ū¹nhē³jau³nū³a² sa²hau³ko³tū¹nhē³jah¹lai²la¹wa². Nxū¹nhē³lha²kxai³ a²nū²a² i²li³te²nāu³xa² Txa²wā¹sū³na² i²sxā³ so¹kxa² te²kxi³na¹xai²na² yen³kxa² wi¹-te²a² ū³hū¹nhē³tu¹wa². Txa²wā¹sū³na² wān³txa² tīn³yau²xai³tā² a²wi¹lhi¹na² kái³ū¹nhē³jau³nū³ai³tā² sa²yo²wet¹sxā³ yxau²ki³tai¹ti²tu³wa². Nxe³tāu³a² a²nū²a² ya³lu²kxi²nūh¹jah¹la² Kris²tu³jah¹la² yū³na²hē³la². Yū³hi¹nai³tā² ko³-nxe³ti³ kái³ki³ju³tai²tā² ne³wā²na³kxi²nē³na²hē³la².

¹⁶Nxe³te²ju²hē³la². Kwa³jan²ta² nxe³te²ju²hē³la². A²yen³kxi³khai³xa² sa²ha³-la³ti¹lho¹kxi³jau³nū³a² ū³wha²li¹lhān²te²ju²hē³la². Kxā³nāu³a¹ jah¹la² ū³wha²-li¹jah¹lai²tā² ya³lu²kxai²nān²tu³ hā²wxān³txa³ nxe³hi¹na¹ ū³wha²li¹jau³xai³tā² i²sxā³ sa²hau³ko³te²ju²hē³la². Ka³te³na² yxau²tāu³a¹ ū³wha²li¹jau³xai²li² i²sxā³ sa²hau³ko³te²sxa³yu²hē³la². ¹⁷Yxān¹ta¹ ya³lu²hi¹na¹ wān³txa² ū³wha²li¹jau³-xai²na² wi¹lain³kxi²hi³nx²na³la². Hxi²kan¹jau³sa²hi³nx²na³la². Ka³te³na² yxau²xai³tāu³a² hai³txi³ hxi²kan¹jau³sa²hi³nx²nxa³wa². ¹⁸Jā¹nxe³ju³kxai³lu² Txa²wā¹sū³na² wān³txa² tīn³yau²xai³tā² sa²yo²ka²la¹hū³nyhu¹kxi³jau³xai³tā² nxe³jau³xai²na² sa²kxai³lu² ka³yxuh³xa² a²ti³ha²yau³xa² tē³sān²nū²la² Sū³-nu²kxai³lu² ū³hū¹ain¹ta¹hxai²hē¹la². Hā²wxān³txa³ tīn³yau²xa²kxai³lu² i³hxi²-kat¹si¹ta¹hxai²hē¹la². ¹⁹Nxe³sxā³ Moi³se²ah³lu¹tai²na² te²hi²sen³kxai³lu² tīn³-yau²xai³tā² kwa³na³nē³jau³xai³tā² i³yau¹ū³ta¹hxai²hē¹la². I³sa³e² nū³ka³txa² i³yau¹ū³jah¹lo²su² ta¹hxai²hē¹la². Nxe³te³lhxa³ nxe³hi¹na¹ ka³yxuh³xa² a²ti³-ha²yau³xa² tē³ta¹hxai²hē¹la². Po¹na² wē³sa² a²ti³ha²yau³xa² tē³i² ka³brī²ta² in³txa² a²ti³ha²yau³xa² tē³i² nxe³ta¹hxai²hē¹la². A²ti³ha²yau³xai²li² tē³nū²la² i³yau³xa² tē³i² o³ve²a² a²wxe³txa² ū³tāu³kxi²so¹sxā³ ū³hē³het³sxā³ tē³i² i³so²-pa²tū³xa² es³pu²ma² hū³tū³xa² tē³i² nxe³ta¹hxai²hē¹la². Nxe³nū²la² ha³teh³-nxa³nxa² ti³txā³nxai³tā² sa²kxai³lu² a²ti³ha²yau³xa² tē³sxā³ i³yi³sa²nēn¹kxi² ai² a²nū²a²nāu³xai²na² a²yo²ha³kxa¹ a²ti³ha²yau³xai²li² tē³sxā³ i³yi³sa²nēn¹-kxi²lā³i² nxe³ta¹hxai²hē¹la². ²⁰Nxe³te³na¹ e³kxi²te³nah¹li¹:

—Txa²wā¹sū³na² wān³txa² tah²yau³xa² kái³ū¹nhē³jau³nū³a² i³ye³kxi²nē³-tai¹ti²tu³wi¹. Sa²yo²wet¹si¹ki³jau³su² kwa³na³nē³tai¹ti²tu³wi¹. A²nxe³jau³-jau¹xai²na² ya²la³tu³ye²si¹jau³nū³su² a²ti³ha²yau³xai²li² tē³a¹jau³xin³txi² i³yi³-sa²nēn¹kxi²na¹li¹. Nxe³ye¹nx²ta¹wi¹. Moi³se²ah³lu¹tai²na² nxe³ta¹hxai²hē¹la².

²¹ Nxe³sxā³ sxi²ha² Moi³se²ah³lo²kxai³lu² a²ti³ha²yau³xai²li² tē³sxā³ i³yi³sa²-nēn¹kxi²ta¹hxai²hē¹la². Te²yā¹nxe³sxā³ thi¹nai²na² yen³kxa² wxi²sxa³kxa² Txa²wā¹sū³na² sa²nēn¹kxi²kxe³nū³a² i³yi³sa²nēn¹ta³kxi²nūn¹ta¹hxai²hē¹la².

²² Āh¹ jau³xai²na² nxe³te³nah¹lxi¹:

—Ya²la³tu³ yen³kxa² hāi¹nxe³ti³xa¹ a²ti³ha²yau³xa² tē³sxā³ ā³nhxan³ka²-ti³te²ju²hē³li¹. Te²yā¹nxe³sxā³ a²ti³ha²yau³xa² ha³li³ā¹sxā³ ya³lu²kxi²nē³sān². nū²la² nxe³hī¹na² so¹lxi³ txa²wā¹ko³nxe³ti³ kâi³kj³ju³ta² sa²wa³su³tū¹nhē³te²-ju²hē³li¹. Kwa³na³nē³jau³xu¹ta¹li² nxe³nē³ta¹hxai²hē¹la².

Ko³nxe³ti³ kâi³kj³kxa² a²wah³yu³ta² ū³yho³hi²kxi²nū¹nhē³jau³su²

²³ Oh³nāu³nū¹ka³na¹ so¹lxi³ yen³kxa² si³yxau³ka³khai³te²a² yū²na³la². Yuh³-xai¹nān¹te²a² yen³kxa² a²si³yxau³te²su² te²sxa³yu²hē³la². Hāi¹sxā³ a²si³yxau³-te²hū³na³la². Nxe³sxā³ a²si³yxau³te²sxa³ha³kxai³ ka³yuh³xa² a²ti³ha²yau³xa² tē³sxā³ ā³nhxan³ka²ti³te²ju²hē³la². Yxān¹ta¹ oh³xai²nān¹te²yen³kxa² ā³lxi³ha²-kxai³ ka³yuh³xa² a²ti³ha²yau³la³ hxi²kan¹txi³ ā³nhxan³ka³ti³te²sxa³yu²hē³la².

²⁴ Jā¹nxe³ju³kxai³lu² Kris²tu³jah¹la² sa²kxai³lu² sxi²ha² wā³nxin¹thi³na² a²nū²a² hxi²ka² wet¹thi³na² hai³txi³ ā³wih¹ta¹hxai²nxa³hē¹la². Nxe³thi³nai²na² hāi¹sxā³ wā³nxin¹thi³nhū³na³la². Yxān¹ta¹ oh³nāu³nū¹ka³na¹ Txa²wā¹sū³na² yxau³ko³xa² ā³wih¹ta¹hxai²hē³la². Txa²wā¹sū³na² yen³nāu³a¹ i³ye³ū¹nhē³kxe³su² kâi³ū¹nhē³-na³la².

²⁵ Ju³te²a² nū³ka³txa² a²wā³nxin¹te² si³yxau³jah¹la² Txa²wā¹sū³na² yen³-nāu³a² a²nū²a² i³ye³ū¹nhē³jah¹la² nxe³te²a² sa²kxai³lu² kwē³kxa² hāi¹nxe³ti³xa¹ a³lan²ta² ye³ka³na³ka³nat³sxā³ sxi²ha² wi¹thi³na² ā³wih¹to³te²ju²hē³la². Ka³-yxuh³xa² a²ti³ha²yau³xa² tē³sxā³ ā³wih¹to³te²ju²hē³la². Kwē³kxa² yxo²ha³kxai¹ ā³wih²xai²te²ju²hē³la². Nxe³yān¹ta¹ Kris²tu³jah¹la² hai³txi³ju¹ta² yā¹nxe³kâi³ti³.

he¹xai¹nxa³wa². A²ti³ha²yau³khai³xa² ye³ka³lxa¹txi³ ha³li³hxan³sxā³ ya³lu²kxi²-nū¹nhē³lxa³hē³la². Ye³ka³na³ka³nat³sxā³ ya³lu²kxi²nū¹nhē³na²hē³la².

²⁶ Yxān¹-ta¹ ye³ka³na³ka³nat³sxā³ ya³lu²kxi²nū¹nhē³lxa³ke³la³te²kxai³ txa²wā¹ha³lo²a² i³yū¹thi¹nān¹te²tu³ Kris²tu³jah¹la² sa²kxai³lu² ye³ka³lxa¹txi³ khāuh³lxa³txi³-ha²to³hī³nx²na³la². Yxān¹ta¹ ti³he¹nx²nxa³wa². Txa²wā¹ha³lo²a² hxan³nē³ju³-ta³nū³a² yxau³son³na³la². Yān³ta² hxa³nxa³ta³lxa¹ wxā³kxi²nē³na²hē³la². Ye³-ka³na³ka³nat³sxā³ wxā³kxi²nē³na²hē³la². Wxā³sxā³ ya³lu²kxi²nū¹nhē³na²hē³la².

Txa²wā¹ko³nxe³ti³ kâi³kj³ju³ta² ā³wa³sut¹si¹nhē³jau³su² nxe³nū¹nhē³na²hē³la².

²⁷ A²nū²su² ka³ten³su² hin¹sān²nū²la² ye³ka³na³ka³nat³sxā³ yah³lon¹sxā³ ya³-lu²ju³ta²nū³su² yū³kj³te²ju²hē³la². Hā²wxān³txa³ kâi³kj³ju³ta² wah³nū³a² a³ya³-ti²nē³tu¹wa². Txa²wā¹sū³na² hi²sen³su² i³yī¹li²nē³tu¹wa². Wi¹lhin¹ta³nxa² ko³-txi³hin¹ta³nxa² kâi³kj³kxa² ya¹nxe³sxā³ i³yī¹li²nē³tu¹wa².

²⁸ Te²yā¹nxe³jut³su² Kris²tu³jah¹la² sa²kxai³lu² ye³ka³na³ka³nat³sxā³ so¹lxi³ ya³lu²kxi²nē³na²hē³la². A²nū²a² a²yxō²ha³kxai¹ txa²wā¹ko³nxe³ti³ kâi³kj³ju³ta² a²wah³yu³ta² ū³yho³hi²-ta³lun²si¹jau³nū³a² ya³lu²kxi²nē³na²hē³la². Hā²wxān³txa³ wā³li²ye¹nx²tu¹wa². Wā³li²ye¹nx²ka³xai²nān²tu³ hai³txi³ ya³lu²kxi²nē³na²hē³ jâ¹nxe³sxā³ ya³lu²kxi²-nē³lxa³lho³la². Yxān¹ta¹ a²nū²a² i²li³te²nāu³xa² wā³li²ju³ta³nū³a² wah³nxe³te²su² te²an²tu³ sa¹so¹nē³tu¹wa². A²ka³te³na² wi¹tāu³lo³ti³hi²tē²tu¹wa².

10 ¹Nxe³ha²kxai³la¹ Txa²wā¹sū³na² wān³txu¹ta¹na² sa²yxō²we¹ta¹nhxai²-jau³xai²ta² yen³kxa² ya²la³tu³kxa² wā²nā³ū¹nhē³kxi²nū³su² nxe³jau³-xai²la¹wa². Ka³te³na² oh³xai²nān¹jau³sxa³wa². Hāi¹nxe³kxe³hū³nhī³nx²na³la². Wān³txa² ya²la³tu³jau³xa² a³la³kxi² ta³lu²nai¹nxa³hē¹la². A²nxe³jau³xai²na² sa²-kxai³lu² nxe³i³yau¹ū¹nhē³na³la². I³yau¹ū¹nhē³te²nah¹lxi¹:

—Ka³yuh³xa² wi¹te²a² i³ya²lut¹sān²nū²la² tē³nū²la² Txa²wā¹sū³na² ū³hū¹-jah³lxi³hē¹li¹. Kwē³kxa² hāi¹nxe³ti³xa¹ ū³hū¹xai³jah¹lxi³to³hē¹li¹. Nxe³ta¹hxai²-hē¹la². Nxe³jau³su² kxan²ti³ hai³txi³ jau³jau¹xu¹tai²na² sa²kxai³lu² hxi²kan¹txi³ i³wi¹ti³hi¹tē³lxa³lho³la². A²nū²a² i²li³te²nāu³a²:

—Txa²wā¹sū³na² ā³tū³a¹tū¹xa¹. Nxe³kxan²ti³ Txa²wā¹sū³na² wān³txu¹tai²na² a³la³kxi² ta³lu²nai¹nxa³jau³xu¹tai²na² i³wi¹ti³hi¹tē³lxa³lho³la². ²Nxe³yān¹ta¹ Txa²wā¹sū³na² wān³txu¹tai²na² a²nū²a² i³wi¹ti³hi¹ke³la³te²kxai³ Txa²wā¹-sū³na² ā³tū³te²a² sa²kxai³lu² a²kō³nxe³ti³ kăi³ju³ta² ā³wa²su¹tū¹hī³nx²na³la². Nxe³sxā³:

—Te²yā¹nxe² kō³nxe³ti³ kăi³a¹ju³ta² wăix³ti³nha²sa²nxa³nha¹. Nxe³hī³nx²-na³la². Nxe³sxā³ ka³yuh³xa² a²ti³ha²yau³xa² Txa²wā¹sū³na² ū³hū¹hxai²kxai³ jā¹nxe³hī³nx²nxa³la². Ā³wa²su¹thī³nx²na³la². ³Nxe³yān¹ta¹ kwē³kxa² hāi¹-nxe³ti³xa¹ ka³yuh³xa² a²ti³ha²yau³xa² tē³nū²la² Txa²wā¹sū³na² ū³hū¹to³-tău³a¹ kō³nxe³ti³ kăi³ju³ta² sa²wa²lho¹xi²sxā³ ain³kxa²xai³hī³nx²na³la². ⁴Nxe³ha²kxai³ hai³txi³ po¹na² in³txa² a²ti³ha²yau³su² ta³nxa² ka³bri²ta² in³txa² a²ti³ha²yau³su² ta³nxa² nxe³jau³xai²li² tē³sxā³ Txa²wā¹sū³na² ū³hū¹-xai³kxan²ti³ kō³nxe³ti³ kăi³kī³ju³ta² ā³wa²su¹tē³lxa³wa². ⁵Nxa²ha¹te¹ Kris²-tu³jah¹la² a²kan³sxā³ wxā³hī¹nu¹tai²na² Kris²tu³jah¹lo²kxai³lu² i³ye³kxi²na²-hē³la². Txa²wā¹sū³na² ain³kxi²te³nah¹lxi¹:

—Yen³kxa² yuh³xai²nān¹tū³ka³txa² ū³hū¹nxain¹kxa² ten³nxa²nxa³ha²kxai³ ka³yuh³xa² a²ti³ha²yau³xa² ū³hū¹nxain¹kxa² ten³nxa²nxa³ha²kxai³ nxe¹lxi¹. Nxe³yān¹ta¹ yuh³xai²nān¹te²su² te²na² a²nū²khai³xa² ū³hū¹san¹kxe³nū³a² āu¹la³kxi²sa¹nhē³li¹.

⁶Txah³lxa³kxa³txa² a²ne³ka³na²nhāu³a² ka³yuh³xa² sī³na² ū³thū²hxa³tū¹nxain¹kxe³su² i³ka³li³kxi²sa²nxa³lxi¹. Te²yā¹nxe³sxā³ a²kō³nxe³ti³ kăi³ain¹kxa² ā³wa²su¹sa²si¹hain¹jau³nū³su² ka³yuh³xa² a²ti³ha²yau³xa² ū³hū¹sain¹kxe³su² i³ka³li³kxi²sa²nxa³lxi¹.

⁷Nxēn²nxa³ha²kxai³ i³wa²lū³xi³na¹te³nah¹lxi¹:

—Sū³na² nxe³txi¹. Ten³nxa²kxe³nū³su² kăi³te³lhxā³ wxā³na¹nhai¹. Wān³txa² au³hxain²jau³yai¹tā² wā²nā³u¹san¹jau³nu³ai¹tā² kăi³te³lhxā³ wxā³na¹nhai¹. Kris²tu³jah¹la² nxe³ta¹hxai²hē¹la².

⁸A²wi¹lhī¹nān¹jau³xa²:

—Yen³kxa² yuh³xai²nān¹tū³ka³txa² ū³hū¹nxain¹kxe³su² ta³nxa² ka³-yuh³xa² a²ti³ha²yau³xa² ū³hū¹nxain¹kxe³su² ta³nxa² txah³lxa³kxa³txa² a²ne³ka³na²nhāu³a² ka³yuh³xa² sī³na² ū³thū²hxa³tū¹nxain¹kxe³su² ta³-nxa² a²kō³nxe³ti³ kăi³ain¹kxa² ā³wa²su¹sa²si¹hain¹jau³nū³su² ka³yuh³xa² a²ti³ha²yau³xa² ū³hū¹sain¹kxe³su² ta³nxa² nxe³jau³xu¹tai²na² yxo²ha²kxa¹ ten³nxa²nxa³ha²kxai³ i³ka³li³hnxā²nxa³ha²kxai³ nxe³nxān²tai¹. Nxe³ta¹-hxai²hē¹la². Nxe³jau³jau³xai²na² Txa²wā¹sū³na² a²wān³txu¹tai²na² nxe² au³-nē³jau³xu¹tai²na² wain³txi³ sa²yxo²we¹thxa³kxan²ti³ i³ka³li³h³ta¹hxai²nxa³-hē¹la². ⁹Ā³ta³lo³hē¹jau³xai²na²sa¹:

—Ten³nxa²kxe³nū³su² kăi³te³lhxā³ wxā³na¹nhai¹. Nxe³jau³xai²li² ā³ta³lo³-hē²ti²sxā³ e²ta¹hxai²ti²ai¹ti²tu²wa². Nxe²e³kxi²sxā³ Txa²wā¹sū³na² sa²kxai³lu² a²wi¹lhī¹na² ū³hū¹xai³kxa² a²wē³ta³ te²lxi³ Kris²tu³jah¹la² ya³lu²kxi²nē³-ju³ta² ā³wē³not³sxā³ ne³ka²ta¹ wxe²na³la². ¹⁰Nxe³ju³ta²li² Txa²wā¹sū³na² a²ten³jut³su² na³la². Nxe³kxe³su² Je³su² Kris²tu³jah¹la² sa²yxo²we¹ta¹hxai²-hē¹la². Sa²yxo²we¹ju³tan¹te²kxa³ya³lhu² txa²wā¹kō³nxe³ti³ kăi³kī³ju³ta²

ā³wa²su¹tē³na³la². Kris²tu³jah¹la²nū²khai³xa² ye³ka³na³ka³nat³sxā³ ya³lu²-kxi²nū¹nhē³hī¹nān¹te²tu³ txa²wā¹ko³nxe³ti³ kăi³ki³ju³ta² ā³wa²su¹tē³na³la².

¹¹ Nxa²ha¹te¹ Txa²wā¹sū³na² yen³nāu³a² a²nū²a² wā³nxin¹ti³ i³ye³ūh¹te²nāu³-xai²na² sa²kxai³lu² a³lan²ta² hāi¹nxe³ti³xa¹ sxi²ha² yuh³xan¹thi³na² ā³wih¹sxā³ a²wa³ka³li³lo³kxe³su² o²la³kxai¹nhxai²na²hē³la². Ka³yxuh³xa² a²ti³ha²yau³xa² tē³sxā³ Txa²wā¹sū³na² ū³hū¹kxe³su² o²la³kxain¹to³hxai²na²hē³la². Nxe³yān¹ta¹ a²nū²a² ko³nxe³ti³ kăi³kxa² ā³wa²su¹jut³su² nxe³te²sxa³yu²hē³la². ¹² Hxi²kan¹-te²sxa³kxan²ti³nu¹ Je³su² Kris²tu³jah¹la² hi²sen³kxai³lu² ye³ka³na³ka³nat³sxā³ ya³lu²kxi²nū¹nhē³hī¹nān¹te²tu³ ko³nxe³ti³ kăi³ki³ju³ta² a²wah³yut³su² ā³wa²-su¹tā³la². A²nxe³jah¹la² Txa²wā¹sū³na² a²wi¹tāu³a² ā³wxe³ya³ha²kxai³ a²wa³-li³kha³lah³lo³lon³ya³ta¹hxai²hē¹la². ¹³ Nxe³hī¹nān¹te²tu³ hāi¹sxā³ yxau³sxā³ wah³nxe³ta¹hxai²hē¹la². Wah³nxe³te³nah¹lxī¹, Txa²wā¹sū³nu²su² te²kxai³lu² Kris²tu³jah¹la² a²ko¹ko¹nū²kă³txa² sa²yo²xo²wet¹si¹hain¹ju³ta³nū³su² wah³nxe³-ta¹hxai²hē¹la². ¹⁴ Jā¹nxe³sxā³ ye³ka³na³ka³nat³sxā³ ya³lu²kxi²nū¹nhē³ju³tan¹-te²kxa³ya³lhu² a²nū²ai²na² ko³nxe³ti³ kăi³ju³ta² ā³wa²su¹te²nāu³xai²na² sa²-kxai³lu² Txa²wā¹sū³na² yen³nāu³a¹ i³wi¹ti³hit¹sa²te³ain¹na³la².

¹⁵ Nxe³ju³ta¹na² sa²kxai³lu² Txa²wā¹sū³na² Yāu³ka³jxah¹la² te²yā¹nxe³kxe³-hū³jau³xa² e³kxi²nūn²ta¹hxai²hē¹la². A²wi¹hī¹nān¹jau³xa² nxe³te³nah¹lxī¹:

¹⁶ —Kxā³nāu³a¹ wi¹kăi³ū¹hai¹na¹ju³ta³nū³a² i³ye³yo²ka²la¹hū³nyhu¹kxi³j au³nū³a² nxe³te³nah¹lxī¹, Sū³nu²na¹xai²na² nxe²e³kxai¹na¹te³nah¹lxī¹:

“Tū¹ka³txai²na² a²ne³nxē³nai²na² i³kwa³na³ai¹na¹jau³xa²

ā³wih¹tu¹wi¹. A²ē¹nāu³ai²na² Txa²wān³txa² tah²yau³nu³a²

ū³wha²li¹la³kxi²na¹tu¹wi¹.” Txa²wā¹sū³na² nxe³ta¹hxai²hē¹li¹.

Txa²wā¹sū³na² Yāu³ka³jxah¹la² nxe³ta¹hxai²hē¹la².

¹⁷ Ā³ta³lo³hē¹txi³sxā³ āh¹ e³kxi²te³nah¹lxī¹:

—Ko³nxe³ti³ kăi³ain¹jut³su² ha²kxai³ sa²yo²xo²ā³sain¹jut³su² ha²kxai³ ne³-wā²na³a¹tu¹wi¹. Nxe³ta¹hxai²hē¹la². ¹⁸ Jā¹nxe³jut³su² ko³nxe³ti³ kăi³ki³-ju³ta² a²yo³ha² ā²la² ū³yho³hi²ki³sa²kxai³ āh¹lxī³sxā³ ū³yho³hi²xi²ju³ta³nū³a² yū³te²sxa³yu²hē³la².

Txa²wā¹sū³na² ā³tū³kxi²ki³jau³su²

¹⁹ Nxe³ha²kxai³lu¹ txa²wā³tā³yah³lxī¹lxa². Nxe³ha²kxai³ Je³su²jah³lai¹tā² ya³lu²kxi²nē³lha²kxai³ a²ti³ha²yau³xa² ha³li³hxan³nū¹nhē³lha²kxai³ ā³wa²-sut¹sxā³ yxau³ki³tā³la². Nxe³ju³tan¹te²kxa³ya³lhu² nxe³hī¹nān¹te²tu³ hxi²kan¹-txi³ Sū³na² e³kxi²to³ki³tā³la².

²⁰ Txa²wā¹sū³na² yen³nāu³a² i³ye³ū¹nhē³tū³ka³txa² a²si³yxau³jah¹lai²na² so¹lxī³ thi¹nai²na² wi¹khaix¹thi³na² ā³wih¹to³te²ju²hē³la². Wā²la² ū³ti¹kxi²-ka³lo³a² ā³ha³nāut¹sxā³ ā³wih¹to³te²ju²hē³la², Sū³na² i³ye³kxi²te³lha³ka³. Nxe³kxa² ha³tih³xan²tu³ txa²wā¹ki³na¹xai²na² sa²kxai³lu² Je³su²jah³la² ya³-lu²kxi²nē³ju³tan¹te²kxa³ya³lhu² hxi²kan¹txi³ Sū³na² i³ye³kxi²to³ki³tā³la². Je³su²jah³lo²kxai³lu² ka³ten³ti³ yxau²sa²tē³jah¹lo²su² na³la². Tīh³na² wi¹-tīh³na² Sū³na² ā³ti³ki³tīh³na² yā¹nxe³te²la¹wa². Nxe³te²la³ha²kxai³ i²li³tāu³a¹ Sū³nai²li² hxi²kan¹txi³ i³ye³kxi²to³ki³tā³la². ²¹ Wā³nxin¹ta² Si³yxau³jah¹la² Txa²wā¹sū³na² yen³nāu³a² a²nū²a² wā³nxin¹ti³ i³ye³ū¹nhē³jah¹lan²tu³ hxi²-kan¹khaix¹jah¹lai²la¹wa². ²² Jā¹nxe³jut³su² Txa²wā¹sū³na² yen³nāu³a¹ ā³tū³a³-sah¹lxī³wxa². Txa²wā¹ē¹nāu³a² au³txi³ Txa²wā¹sū³na² wain³txi³ i²nyha¹ya³sah¹-lxī³wxa². Nū³kxūn³sxā³ yo²i²a³sah¹lxī³wxa². Au³txi³ a³la³kxi²nha²ki³jau³xa²

ko³nxe³ti³ kâi³ki³ju³ta² â³wa²sut¹sxâ³ yxau³a³sah¹lxi³wxa². I³yau³xa² tē³sxâ³ wxa²ho³kxi²nha²ki³kxai²nân²tu³ txa²wā¹nū²ai²na² whâi²na¹ wi¹lhan³kxi²-nha²ki³te³ju³hē³la². Nxe³kxa² yā¹nxe³kxe³hū³sxâ³ Sū³na² wān³txa² sa²-yxō²we¹ki³kxai²nân²tu³ txa²wā¹ē¹nāu³ai²na² wi¹lhau³ko³tē³tu¹wa². ²³Txa²-wā¹sū³nu²su² te³kxai³lu² kâi³ū¹nhē³ju³ta²nū³a² au³ū¹nhē³tai¹ti²tu³wa². Nxe³jau³xai³tā² ya²la³tu³ kâi³ū¹nhē³tu¹wa². Yxo²i³ki³jau³xai³la¹wa². A²nxe³-sxâ³ nxū²kwai³lxū¹sxâ³ wah³nxe³a³sah¹lxi³wxa². ²⁴Te²yā¹nxe³sxâ³ wi¹kâi³-ūh¹nyhu¹a³sah¹lxi³wxa². A³lxi²waun¹nyhu¹a³sah¹lxi³wxa². Ju¹tai²na² ā²la² kâi²non³sxâ³ i³nxū²kwai³lxū¹waun¹nyhu¹a³sah¹lxi³wxa². ²⁵I³nxū²kwai³lxū¹-waun¹nyhu¹te³lhxâ³ ā³yā³nū²kxi²yah³lxi³hxain¹tai¹ti²tu³wa². Nxe³yah¹lxi¹-nha²kxai³ a²nū²a² wxa²ha³tih³nāu³a² ju¹tai²li² ā³na¹ain¹tai¹ti²tu³wa². Jā¹-nxe³a³sah¹lxi³txa³hē¹la². Txa²wā¹hxi²kan¹jah¹la² a³ka³nxl¹sxâ³ wā³li²ju³ta² yxau³son³na³la². Wā³li²kxai²nân²tu³ ko³nxe³ti³ kâi³ta³nxâ² wi¹lhin¹sxâ³ kâi³-ta³nxâ² nxe³ki³ju³ta² a³ya²txi²nē³tu¹wa². Nxe³ha²kxai³ i³nxū²kwai³lxū¹txi³-nyhu¹ah³lxi³hxain¹kxai³ jā¹nxe² ā²la² kâi²non³sxâ³ kâi³nyhu¹a³sah¹lxi³hē¹la².

²⁶Nxa²ha¹te¹:

—Je³su²jah¹lai²na² wān³txa² i²a¹xā¹. Nxe³na¹ta¹ sa²yxō²wet¹sa²nxâ³nha¹. Ko³nxe³ti³ kâi³hxai²na¹kxai³ jā¹nxa¹tū¹xā¹. Nxe³ki³kxai²nân²tu³ hai³txi³ ko³nxe³ti³ kâi³ki³ju³ta² sa²wa²su¹tū¹nhē³ju³ta²nū³a² yū²nxâ³lho³la². ²⁷Nxe³-yān¹ta¹ wxā³ju³ta²nū³a² yuh³lxi³si¹nhē³tu¹wa². Ko³nxe³ti³ i³yī¹li²nhē³ju³ta²-nū³a² so¹lxi³ yū³nē³tu¹wa². Nxe³sān²ka³tu³ ha³nxe² i³tho³xa² Txa²wā¹sū³na² hi²sen³su² a²ko¹ko¹nū³ka³txa² i³hxn³si¹hain¹ju³ta²nū³a² we³ta¹hxai²hē¹la². I³-hxn³yain¹tu¹wa², Txa²wā¹sū³na² hxi²ka²sa³. Te²yā³nxe³ju³ta² ko³nxe³ti³ i³yī¹-li²nhē³kxai²nân²tu³ te²yā¹nxe² i³lhxn³nē³lha²ta²wa². ²⁸Nxe³hxai²na²hē³la². Mo¹se²ah³lu¹tai²na² kwa³na³jau³xu¹tai²na² sa²yxō²ā³te²u¹tai²na² ko³nxe³ti³ i³yī¹li²hxai²na²hē³la². Ko³nxe³ti³ i³yī¹li²nū²la² wxāi³ti²yhe²kxai²nân²tu³ a²nū²a² ha¹li¹ ta³nxâ² ha¹li¹ ka³na³ki¹ ta³nxâ² te²yā¹nxe² ko³nxe³ti³ i³yī¹li²-nyhah¹lxi³kxai²nân²tu³ i³ya²lut¹ju³ta²nū³a² i³yī¹li²yah³lxi³hxai²na²hē³la². ²⁹Te²yā¹nxe³kxe³hū³nxe² a²nū²a² Txa²wā¹sū³na² Ta²ha² ti³ka³la³kxi³hū³nxe² sa²yxō²ā³kxai²nân²tu³ ā²la² kâi²non³sxâ³ wxāix³ti³yut³sa²hī³nx²na³la².

—Kris²tu³jah¹lai²na² a²ti³ha²yau³xa² ha³lxi³hxn³sxâ³ ya³lu²kxi²ju³tai³tā² kwa²hâi¹nx²na³na¹. Hai³txi³ txa²wā¹ē¹nai²na² sa²wa²su¹tū¹nhē³lxa³lho³na¹. Nxe³kxai²nân²tu³ ā²la² kâi²non³sxâ³ wxāix³ti³nha²hī³nx²na³la². A²nū²a² Txa²-wā¹sū³na² Yāu³ka³jxah¹la² wi¹lhin¹sxâ³ i²nē³jah¹lai²na² ko³nxe³ti³hit¹sxâ³ i³yī¹li²kxai²nân²tu³ ā³wxāix³txi³yut³su² ā²la² kâi²no³nhi³nx²na³la². ³⁰Nxe³-ha²kxai³ Txa²wā¹sū³na² wān³txu¹tai²na² nxe³te³nah¹lxi¹:

—Txi²ai²na² so¹lxi³ ha³lo³a² ko³nxe³ju³ta³lo³kxe³su² i³wa³lxi³nha²sxâ³ ū³yho³hi²jah¹lo²sa¹wi¹. Te²yā¹nxe³jau³xâ³sa¹:

—Txa²wā¹sū³nu²na¹xai²na² so¹lxi³ a²nū²a²nāu³xa² kâi³ain¹kxa² wi¹ta³nxâ² ko³nxe³ta³nxâ² a³ya³ti³jah¹lo²sa¹i¹. Txa²wā¹sū³na² nxe³ta¹hxai²hē¹la². A²nxe³-jah¹lai²li² txa²wā¹ē¹nāu³a² a³la³kxi²ki³jah¹lai²la¹wa². ³¹Jā¹nxe³jut³su² ko³-nxe³ti³ kâi³ki³kxe³nū³su² Txa²wā¹sū³na² ka³ten³jah¹la² hxi²ka² wa³ka³ton³-nē³kxai²nân²tu³ o²khaix¹nxe³nē³ju³tai²la¹wa².

³²Nxa²ha¹te¹ kxâ³nxâ² he¹yah³lxin¹ju³tai³tā² sa²wa²lho¹xi²sxâ³ ain³kxi¹xi²-nha¹jxah³lxi³hē¹la². Nxe³hī¹nai³tā² Je³su²jah¹lai²na² wān³txa² yxo²i²ah³lxin¹-tai¹ti²tu³wa². Nxe³ju³tan¹te²kxa³ya³lhu² Je³su²jah¹lai²na² wān³txa² sa²yxō²-ā³te²nāu³xa² kâin² khāuh³lxa³ti³nx²tain¹tai¹ti²tu³wa². Nxe³nx²tain¹kxan²ti³

Je³su²jah³lai²na² wān³txa² ā³na¹yah³lxi³ta¹hxa³nhē¹la². ³³Wxa²ha³tih³ i³nxai²ko³nxe³te²lo³nx²tai¹nha²kxai³ a²nū²a²nāu³xai²na² yen³nāu³a¹ ko³nxe³ti³kāi³. ū¹nx²tai¹nha²kxai³ nxe³nx²tain¹tai¹ti²tu³wa². Āh¹ wxa²ha³tih³ i³nxai²na²khāuh³nxe³nxain¹ju³ta³ so¹nū¹nx²tain¹sxā³ kwa² wa³ka³ti³lon³nxe³nx²tain¹ta¹hē¹la², Je³su²jah³lai²na² wān³txa² sa²yo²we¹jah³lxi¹nha²kxai³la². ³⁴Sxi²ha²kan²thi³na² wxa²nū³ka³txa² ū³ti¹kxi²nx²tain¹kxai²nān²tu³ i³sxā³ ā³nxū²kwai³. lxū¹nain¹yah¹lxi³ta¹hi¹nhē¹la². Wxa²yen³kxi³khai³xa² nū³kxūn³sxā³ so¹kxi¹nx²tain¹kan²ti³ wxa²ē¹nāu³ai²na² hāu²non³sxā³ yxau²sa²tē³yah³lxi³ta¹hi¹nhē¹la². Nxe³sxā³ wxa²ē¹nān¹jau³kxai³lu¹:

—Oh³nāu³nū¹ka³na¹ yen³kxa² ā²la² wi¹kxa² yū³sa³tū¹xā¹, Txa²wā¹sū³na²hxi²ka²su¹. Hai³txi³ kho³nhxa³nxa³lho³na¹. Nxe³yah³lxi³ta¹hi¹nhē¹la². ³⁵Nxe³yah³lxi¹nha²kxai³ nxū²kwai³lxū¹txi³ yxau²xai³jah¹lxi³hē¹la². Kxā¹nāu³a¹ Txa²wā¹sū³na² hxi²ki³kxai³lu² yen³kxa² wi¹kxa² ū³yho³hi¹nx²ti³tu¹wa². ³⁶Ya³nān³ta³ki²la²sxā³ wahx³nxe³jah³lxi³hē¹la². Nxe³sxā³ Txa²wā¹sū³na²a²ten³ju³ta² sa²yo²we¹jah¹lxi³hē¹la². Nxe³yah³lxin¹kxai²nān²tu³ yen³kxi³nū³a² au³ū¹nx²ti³jau³xai³tā² ū³hū¹nx²ti³tu¹wa², Txa²wā¹sū³na²sa³. ³⁷Txa²wā¹sū³na² ū³wha²li¹txā³nxa² nxe³te³nah¹lxi¹:

—Jū¹nxe² yan¹nāu³a¹ jah¹la² wxā³ju³ta²nū³a² au³ū¹nx²ta¹jah¹la² ya²la³tu³ wxā³tu¹wi¹. Hai³txi³ kxān³su² nxa³lho³li¹.

³⁸ Nxe³yān¹ta¹ txa²sa³wi³ha³lxi³khai³xa² yo²i²sain¹tu¹wi¹.

Yxo²i²sai¹nha²kxai³ ka³ten³su² yxau²xai³lain¹tu¹wi¹. Yxān¹ta¹a²nū²a² i²li³te²a² sa²yo²ā³sain¹sxā³ ā³wa³li²kxai²nān²tu³i³ka³li³kxi²sah¹lxan³tho³li¹.

Txa²wā¹sū³na² ū³wha²li¹txā³nxa² nxe³ta¹hxi²hē¹la².

³⁹ Nxa²ha¹te¹ txa²wā¹xai²na² te²yā¹nxe³ki³sxa³wa². Hai³txi³ txa²wā¹si³yon³. nāu³a² i²sxā³ sa²si³wa²nha²ki³sxa³lho³la². Yxān¹ta¹ sa²si³wa²nha²ki³kxai²nān²tu³ txa²wā¹ē¹nāu³ai²na² khon³hxa³kxi²nē³lha³ta²wa². Yxān¹ta¹ hai³txi³ nxe³ki³sxa³wa². Yxo²i²ki³tā³la². Nxe³ki³sa²kxai³ txa²wā¹ē¹nāu³ai²na² sa²hau³. kot³sxā³ yxau²ya³nhē³na³la².

Txa²wā¹sū³na² yo²i²ki³jau³su²

11 ¹ Txa²wā¹sū³na² yo²i²ki³kxai²nān²tu³ ha³lo²a² wah³nxe³ki³. kxe³khai³nū³a² ya²la³tu³ wxā³tu¹wa². Nxe³sxā³ yen³kxi³khai³xa²i²ki³sxa³kxan²ti³:

—Yen³kxi³khai³xai²li² ya²la³tu³tā³na¹. Nxe³hī³ki³tā³la². ² Txa²wā¹si³yah³la². nāu³xu¹ta¹na² sa²kxai³lu² Txa²wā¹sū³na² yo²i²ai¹nha²kxai³ Txa²wā¹sū³na²hi²sen³kxai³lu² wi¹lin¹sxā³ i²kxain¹ta¹hxi²hē¹la².

³ A²wi¹lhi¹nu¹ta¹na² Txa²wā¹sū³nu²su² te²kxai³lu² hāi¹sxā³ i³ye³ka³tu³ txa²wā¹ha³lo²ai²na² i³yū¹ta¹hxi²hē¹la². Nxe³kxe³su² Txa²wā¹sū³na² yo²i²ki³sa²kxai³ ā³ne³wxe³ki³tā³la². Nxe³sxā³ yen³kxa² i²ki³kxa² he³la³kxa² tē³sxā³ yu³tā³xa² we¹ta¹hxi²nxa³hē¹la². Hāi¹sxā³ a²wān³txa² i³ye³hī¹na¹ i³yū¹ta¹hxi²hē¹la². A²nxe³ju³ta¹li² yo²i²ki³tā³la².

⁴ Nxa²ha¹te¹ A³be²lah³lu¹ta¹na² Txa²wā¹sū³na² wān³txa² yo²i²ha²kxai³ yen³kxa² tē³sxā³ Txa²wā¹sū³na² ū³hū¹ta¹hxi²hē¹la². Ka³i²ah³lu¹ta¹na² yen³kxa² tē³sxā³ Txa²wā¹sū³na² ū³hū¹nūn³ta¹hxi²hē¹la². Yxān¹ta¹ Txa²wā¹sū³na² yo²i²ta¹hxi²nxa³hē¹la². Nxe³ju³tan¹te²kxa³ya³lhu² Txa²wā¹sū³na² yen³nāu³a¹:

—A³be²lah³lai²na² yen³kxa² ā²la² wi¹na³na¹. Yxo²i²sai¹nha²kxai³ wi¹lhin¹-te²lo³txa¹xā¹. Yen³kxa² ū³hū¹sa³kxa² wi¹lī³li²na¹xā¹. Txa²wā¹sū³na² nxe³ta¹-hxai²hē¹la². Jā¹nxe³jut³su² A³be²lah³lu¹ta¹na² kxān³su² ya³lu²kxan²ti³ nxe³-hi¹nān¹te²tu³ i³tih³nxe³nē³na³la².

⁵Nxa²ha¹te¹ E³no²kah³lu¹ta¹na² hin¹hī¹nū¹ta¹na²nān²tu³ Txa²wā¹sū³na² yxo²-i²ta²hxai³hē¹la². Yxo²i²ju³tan¹te²kxa³ya³lhu² ya³lu²ta¹hxai²nxa³hē¹la². Hāi¹-sxā³ Sū³na² hxi²kai²na² ā³sa²so¹nū²la² Sū³nai²na² ha³lo²ai²nān²tu³ oh³xai²-nān¹ko³xai²nān²tu³ ā³wih¹ta¹hxai²hē¹la², ya³lu²nxa³kxan²ti³na². Sū³nai²li² yxo²i²sxā³ i³wi¹lxon³kxi²ha²kxai³ ā³sa²so¹ta¹hxai²hē¹la². Txa²wā¹sū³na² ū³wha²li¹txā³nxa² nxe³te³nah¹lxi¹:

—E³no²kah³lu¹ta¹na² ā³sa²so¹nxa³ta³lxa¹ Txa²wā¹sū³na² yen³nāu³a² i³wi¹-lxi³kxi²sa²tē³ta¹hxai²hē¹li¹. Nxe³ta¹hxai²hē¹la². Nxe³ju³tan¹te²kxa³kxai³la¹ yuh³xai²nān¹ko³xan¹tū³ka³txai²na² sa²kxai³lu² ā³te³nain¹kxan²ti³ hai³txi³ i³ha¹txain¹ta¹hxai²nxa³hē¹la². ⁶Jā¹nxe³jut³su² yxo²i²ki³sxa³kxai²nān²tu³ hxi²-kan¹txi³ Txa²wā¹sū³na² i³wi¹lxo³kxi²hī³ki³sxa³wa². Nxe³sxā³:

—Txa²wā¹sū³na² ā³ti³a¹tū¹xā¹. Nxe³ki³kxai²nān²tu³:

—Txa²wā¹sū³na² ya²la³tu³ ka³ten³su² yxau²na³na¹. Txa²wā¹sū³nai²li² ā³te³-na¹kxai²nān²tu³ wi¹li²sa²sxā³ ain³kxi²sa³tū¹xā¹. Nxe³ki³jau³su² yxo²i²ki³kxai²-nān²tu³ Txa²wā¹sū³na² i³wi¹lxo³kxi²hī³ki³ta³la².

⁷Nxa²ha¹te¹ No³e²ah³lu¹ta¹na² te²yā¹nxe³nūn³jah¹lo²su² ta¹hxai²hē¹la². Txa²wā¹sū³nu²kxai³lu² wān³txa² an³txi³jau³su² ha³lo²a² ko³ton³kxi³nū³su² jau³jau¹xai²na² au³ta¹hxai²hē¹la². Ko³ton³kxi³ju³ta² i²xa³ta³lxa¹ Txa²wā¹-sū³na² wān³txa² yxo²i²sxā³ sa²yxo²we¹ta¹hxai²hē¹la². Sa²yxo²we¹tū²la² na³-vi²o²tē³na² ar²ka³tē³na² a²sxe³xa³ka³lxa² whāi²na¹ a²wē³ha³lxa² whāi²na¹ ā²wih³sxā³ yxau³ka³lo³nū³a² txon³ ā²si³wxe³yah³lxi³ta¹hxai²hē¹la². Nxe³te³na¹ kāin² wē³hā¹ha²kxai³ i³yau³xa² kāin² hū³tha²kxai³ nxe² ā²si³wxe³ye²ta¹hxai²-hē¹la². A²nxe³kxan²ta² No³e²ah³la² wē³ha³lxi³yu³ta² so¹lxi³ i³yau³xa² ka³-ten³ta² hāu¹ya²xai³lhxā³ yxau³ah³lxi³ta¹hxai²hē¹la². A²nū²a² a²yxo²ha³kxai¹ ya³lun¹txa²hxan³kxan²ti³nū¹ No³e²ah³la² wē³ha³lxi³yu³ta² so¹lxi³ ka³ten³ti³ yxau³ah³lxi³ta¹hxai²hē¹la². Txa²wā¹sū³na² wān³txa² jau¹xa²kxai³lu² No³e²ah³-lu¹ta¹na² yxo²i²ha²kxai³ nū³ka³txi³ ā³xa² yxo²i²ai¹nxa³te²a² nxe³ye²ha²kxai³ nxe³ye²ta¹hxai²hē¹la².

⁸Nxa²ha¹te¹ A³bra³āu²ah³lu¹ta¹na² sa²kxai³lu² Txa²wā¹sū³na² wān³txa² yxo²i²ha²kxai³ sa²yxo²we¹ta¹hxai²hē¹la².

—Ha³lo²a² tah²ko³nū³a² ū³hū¹nxa²ha¹tu¹wi¹. A³li³sxā³ ā³nxain¹tāu³a² ū³hū¹-nxa²ha¹jen³nū³a² wain³txi³ au³ū¹nxa²ha¹tu¹wi¹. Txa²wā¹sū³na² i³ye³kxi²jau³su² ha²kxai³ A³bra³āu²ah³lu¹ta¹na² yxo²i²ta¹hxai²hē¹la². Nxe³te³na¹ ha³lo²a² tah²-ko³nū³a² ai³tih³na² i²xa³kxan²ti³ a²si³yah³la²nāu³xu¹ta¹na² a²ha³lo²khai³xu¹-tai²na² ā³sxā³ ai³ta¹hxai²hē¹la². ⁹Txa²wā¹sū³na² wān³txa² yxo²i²sa²tē³ha²kxai³ ha³lo²a² tah²ko³xa² Txa²wā¹sū³na² ū³hū¹jen³nū³ai³tā² kwa²hāi¹nxe² yxau² ā³la³kxi²sa²the³ta¹hxai²hē¹la². Nxe³sxā³ a²wē³sa² I³sa²kah³lu¹ta¹la³ha²kxai³ a²sa³wi³sa² Ja³ko²ah³lu¹ta¹la³ha²kxai³ ha³lo²a² ko²xai²na² sxi²ha² ka³yxuh³xa² wā²la² we¹thi³na² kwa²hāi¹nxe² yxau² ā³la³kxi²sa²the³tain¹ta¹hxai²hē¹la². Txa²wā¹sū³na² wān³txa² jau¹xu¹tain²txi³ ain³kxi²sxā³ yxo²i²ain¹ta¹hxai²hē¹la². ¹⁰Jā¹nxe³jut³su² A³bra³āu²ah³lo²kxai³lu² Txa²wā¹sū³na² sxi²je³na² ta²hi³na² wah³nxe²sa²thet³xai³ta¹hxai²hē¹la². A²nxe³thi³nai²na² Txa²wā¹sū³na² hi²-sen³su² thi³nū³ai²na² i³hau³ko³sān²nū²la² txon³ta¹hxai²hē¹la². A²nxe³thi³na²

txah³lxa³kxa³txa² a²si³yxau³tāu³a² au³tū³whxe³ha²kxai³ hxi²kan¹txi³ ā³kho³-
te²sxa³yu²hē³la². Jā¹nxe²na³la². Nxe³thīn³thi¹nai²li² A³bra³āu²ah³lu¹ta¹na²
wah³nxa³kxi²xai³ta¹hxai²hē¹la².

¹¹ Nxa²ha¹te¹ Sa²ra³ka³lxu¹ta¹na² Txa²wā¹sū³na² wān³txa² yxo²i²ha²kxai³
a³ka³lxon¹kxan²ti³ Txa²wā¹sū³nu²su² te²kxai³lu² wāi¹lxa² we²nxi²ki³lxo³nxe³-
yah³hī¹na¹ wēh³ni²ta¹hxai²hē¹la². A³bra³āu²ah³la² wē³sa² wēh³ni³ya³ta¹hxai²-
hē¹la², wēh³ni³kxi³je³na² wa³to²hi²kxan²ti³na².

—Txa²wā¹sū³na² wān³txa² i³ye³kxi²sa²jau³xai³tā² kāi³ū¹sa³tū¹xā¹. Yxo²-
i²a¹xā¹. Ta¹ka³lxu¹ta¹na² nxe³ta¹hxai²hē¹la². ¹² Nxe³ha²kxai³ A³bra³āu²ah³-
lu¹ta¹na² yah³lon¹khai¹nxe³sxā³ hin¹kxan²ti³ jah¹la²kxai³lu² a²nū²a² ka³-
na³ka³na³kxan²ti³nu¹ ka³lxa¹khai¹nxe³sxā³ a²ne³tah²nāu³lon³ta¹hxai²hē¹la².
Oh³si³na² i³la³ka² wē³ha³lxa² ka³lxa¹kxe³jā¹nxe² a²ne³tah²nāu³lon³ta¹hxai²-
hē¹la². Te²yā¹nxe³sxā³ ka³wā³lxa² kxun²nāu³a² ka³yā³la³nū³a² ki³ka³lxa¹ti³te²-
jai¹tu³wa². Nxe³kxa² yā¹nxe³sxā³ a²ne³tah²nāu³lon³ta¹hxai²hē¹la².

¹³ Jā¹nxe³jut³su² tū¹kā³txi³nāu³xai²na² a²yxo²ha³kxa¹ yah³lon¹sxā³ a³ka³-
lxon¹sxā³ nxain¹nū²la² ya³lu²te³lhxā³ tāu³a² ā²la² kan²txi³ yxo²i²ain¹ta¹hxai²-
hē¹la². Yen³kxi³nū³a² Txa²wā¹sū³na² au³ū¹hain¹kxai³tā² so¹kxain¹ta¹hxai²-
nxa³hē¹la². Hāi¹sxā³ u²ten³sa²tā³kxi³hū³nxe² a²yen³kxa² u²lan¹te²hū³nxe²
so¹kxain¹ta¹hxai²nxa³hē¹la².

—Yuh³xan¹ko³xai²na² yxau²xai³ko³xai²na² hai³txi³ txa²ha³lo²khai³sxa³wi¹.
Hāi¹sxā³ ai³la³ko³xai²la¹wi¹. Ten³sai¹nhxai²nxa³hē¹li¹. Nxe³ta¹hxai²hē¹la².

¹⁴ Nxe³sxā³ jau³jau¹xai²na² nxe²e³kxain¹tū³kā³txa² e³la¹ ha³lo²a² tah²ko³xa²
yxau²khai³ain¹ko³nū³a² ā³ten³ye¹nx²tain¹na³la². ¹⁵ Hai³txi³ ta³ko¹xai²na²
yxau³ai¹nhxai²ko³xai³tā² a³li³ain¹ko³xai³tā³ ā³wa³li²sxā³ yxau³xain¹te³lhxā³
te³nain¹ta¹hxai²nxa³hē¹la². Te³nain¹ke³la³te²kxai³ ā³wa³lai¹nhī³nx²na³la².
Nxe³yān¹ta¹ te³nain¹ta¹hxai²nxa³hē¹la². ¹⁶ Nxe³yān¹ta¹ ha³lo²a² yxau³khai³-
xain¹ko³nū³a² ā²la² wi¹ko³nū³a² ā³te³nain¹ta¹hxai²hē¹la². Oh³xan¹ko³xa² ā³te³-
nain¹ta¹hxai²hē¹la². Oh³xan¹ko³xa² ā³te³nai¹nha²kxai³ Txa²wā¹sū³nu²su² te²-
kxai³lu² āu²li²te²sai¹nxa³wa².

—Txa²wā¹sū³nu²su² nhi¹lxi¹. Nxe³si¹hain¹kxan²ti³ āu²li²te²sai¹nxa³wa².
Nxe³kxa²yān³ti³tū³ti¹ sxi²ha² oh³xan¹thi³na² āu¹la³kxi²nū¹hain¹ta¹hxai²hē¹la².

¹⁷ Nxa²ha¹te¹ A³bra³āu²ah³lu¹ta²kxai³lu² Txa²wā¹sū³na² wān³txa² yxo²i²ta¹-
hxai²hē¹la². Nxe³hī¹nu¹ta²kxai³lu² Txa²wā¹sū³na² sa²kxai³lu² A³bra³āu²ah³lu¹-
tai²na² yxo²i²kxe³ju³ta² a³ya³txi²te³lhxā³ ta¹hxai²hē¹la².

A³bra³āu²ah³la² wē³sa² a³li²ju³ta² ā³sen³sai¹sxā³ a³li²sain¹te²la¹ku¹. Nxa¹nha¹.
Nxe³sxā³ a²wē³sa³khai³xa² I³sa²kah³la² sa²kxai³lu² tē³nū²la² Txa²wā¹sū³na² ū³hū¹-
xi¹si¹jau³su² i³ya²lu²te³lhxā³ ta¹hxai²hē¹la². A²nxe³jut³su² Txa²wā¹sū³na² hi²sen³-
kxai³lu² i²kxi²nū²la² hāi¹nxā¹si¹jau³su¹ i³ye³kxi²ta¹hxai²hē¹la². A²nxe³jah¹lai²na²
sa²kxai³lu² kāin² a²ne³tah²nāu³lon³kxe³nū³su² ha²kxai³ Txa²wā¹sū³na² a²yxo²a²
au³ta¹hxai²hē¹la². I³sa²kah³lu¹ta²li² a²ki³lha³lxan²tū³ ka³na³ka³na³te²a² so¹lxi³
wēh³ni²sxā³ wet¹ja¹ta¹hxai²ti³ai²ti²tu³wa². Nxe³kxe³su² sa²wa²lho¹xi²sxā³ ain³-
kxi²xi²kxan²ti³ wē³sa² nū¹ta² ki³lha³lxa²khai³xa²kxai³lu² Txa²wā¹sū³na² ū³hū¹te³.
lhxā³ nxe²ta¹hxai²hē¹la². ¹⁸ Kxā²nhxi¹nai¹kxai³lu² Txa²wā¹sū³na² e³kxi²ta¹hxai²-
hē¹la². A³bra³āu²ah³la² a²ne³nxē³na² i³ye³kxi²te³nah¹lxi¹.

—A³bra³āu²ah³lāi³. Wxa²ki³lha³lxa² I³sa²kah³la² so¹lxi³ we¹tin¹jah¹la² ka³-
lxa¹tū³kā³txi³su² txon¹tu¹wi¹. Kāin² a²ne³tah²nāu³lot³tu¹wi¹. Nxe³ta¹hxai²-
hē¹la². ¹⁹ Nxa²ha¹te¹:

—Txa²wā¹sū³na² hxi²kai²na² sa²kxai³lu² txa²wē³sa² ya³lu²kxi²sa²kxan²ti³ ka³ten³ta³ i³sa²yxau³xi²sxā³ ka³ten³yah³lo²nū³a² ū³hū¹xi²sa²tū¹xā¹. A³bra³āu²-ah³lu¹ta²na² nxe³ta¹hxai²hē¹la². Nxe³ka³tu³ti¹ a²nū²a² ya³lu²te²nāu³xai²na² I³sa²kah³lo²kxai³lu² ka³ten³ta³ i³sa²yxau³xi²kxe³hū³nxe² A³bra³āu²ah³lo²-kxai³lu² ka³ten³ta³ so¹kxi²xi²ta¹hxai²hē¹la².

²⁰Nxa²ha¹te¹ I³sa²kah³lo²kxai³lu² yxo²i²ha²kxai³ a²wē³ha³lxi³khai³xa² ha¹lin¹te²kxai³lu² tē³sxā³ yen³kxa² wi¹kxa² ū³hū¹ju³ta³nū³a² au³ya³ta¹hxai²-hē¹la². Wē³ha³lxa² a²i³lxa² Ja³ko²ah³lo²su² ha²kxai³ E³sa³u²ah³lo²su² ha²kxai³ nxe³ya³ta¹hxai²hē¹la².

²¹Nxa²ha¹te¹ te¹yā¹nxe³sxā³ Ja³ko²ah³lu¹ta²na² yxo²i²jah¹lo²su² ta¹-hxai²hē¹la². A²nxe³jah¹la² yah³lon¹sxā³ ya³lu²te²lhxā³ tāu³u¹ta²na¹ Jo³se²-ah³lu¹ta²na² wē³ha³lxa² a²ne³tah²nāu³lot³te²lhxā³ i³kaix¹ta¹hxai²hē¹la². A²nxe³te²na² tē³lxi²sxā³ wān³txa² wi¹jau³xa² wi¹lxon²kxi²nūh¹ju³ta³nū³a² au³-ya³ta¹hxai²hē¹la². A²nxe³jah¹la²kxai³lu² Ja³ko²ah³la²kxai³lu² tāu²nxa² ū³haik¹-ka³txa² ū³hī¹nha²sxā³ yxau³sxā³ Txa²wā¹sū³na² i³sa²nēn¹kxi²ta¹hxai²hē¹la².

²²Nxa²ha¹te¹ Jo³se²ah³lu¹ta²na² yxo²i²nūn³ta¹hxai²hē¹la². Nxe³sxā³ yah³-lon¹sān²nū²la² ya³lu²ju³ta² yau³son³tāu³a¹ a²sa³wi³ha³lxi³nū³ka³txa² i³kaix¹-sxā³ i³ye³kxi²ta¹hxai²hē¹la². I³ye³kxi²sxā³ au³ain¹te³nah¹lxi¹, I³sa³e² a²nū³-ka³txa² E³ji²ta²ko³xa² a³li³sxā³ ih³hain¹ju³ta³nū³a² au³ū¹hain¹ta¹hxai²hē¹la². Au³ū¹hain¹ka³tu³ti¹:

—Txi²li² ya³lu²na¹ju³ta² yau³son³na³li¹. Nxe³na¹ha²kxai³ ya³lu²na¹kxan²ti³ ta²ko¹xai²na² E³ji²ta²ko³xai²na² a³li³hxn³yah³lxin¹tāu³a¹ txa²su³a² ya³lu²na¹-ta³su³a² ā³tē³jah¹lxi³hē¹li¹. Nxe³ta¹hxai²hē¹la².

²³Nxa²ha¹te¹ Moi³se²ah³lu¹ta²na² a²wi³na² a²hā³ka³na² khai³su² ye³te²-kxai³lu² a²wē³sa² Moi³se²ah³lo²kxai³lu² kwēn¹ta² a³li³lah¹jah¹la² so¹sxā³ hāi³a² sa²no¹wxe³ya³ta¹hxai²hē¹la². Txa²wā¹sū³na² yxo²i²ya³ha²kxai³ nxe³-ya³ta¹hxai²hē¹la². Nxe³sxā³ i³la³ka² ki³ha¹li¹ ka³na³ki¹ sa²tā³ti¹tāu³a² hāi³a² sa²no¹ya³ta¹hxai²hē¹la².

—Wē³sai²na² wi¹khai³te²la¹xā¹. Ha³lo²a² a²wa³kxēn³yah³lai²na² wān³-txi³su² i³ye³kxi²sain¹jau³xai³tā²: “Wxa²wē³ha³lxa² in³txi³su² kxai²nān²tu³ su²lhā³jah¹lxi³hē¹li¹.” Nxe³jau³xai³tā² yuh³lxi³ya³sa²nxa²nha¹. Sa²yxo²ā³ya³-ha¹tū¹xā¹. Ya³jau³su² Txa²wā¹sū³na² yxo²i²ya³ha²kxai³ nxe³ya³ta¹hxai²hē¹la².

²⁴Nxa²ha¹te¹ kxā³nāu³a¹ Moi³se²ah³lu¹ta²na² in³txi³lon³tāu³a¹ Txa²wā¹-sū³na² wān³txa² yxo²i²ha²kxai³ a²ē¹nān¹jau³kxai³lu¹:

—Fa³ra³o²ah³la² a²ka³ne³lxi²na² wē³sa²ki³lot³sa²ju³ta² ten³sa²nxa³nha¹. Ā³na¹a¹tū¹xā¹. ²⁵I³sa³e² nū³ka³txa² Txa²wā¹sū³na² nū³ka³txi³su² ha²kxai³ kāin² khāuh³lxa³txi³nyhain¹kxan²ti³ te²yā¹nxe² khāuh³lxa³txi³nain¹kxa² yā¹nxe² nxe³ju³ta² ten³sa³nha¹. “Ko³nxe³ti³ kāi³a³kxe³su² i³wi¹lxo³kxi²na¹tū¹xā¹.” Nxe³-na¹jau³su² ten³sa²nxa³nha¹. ²⁶Nxe³sxā³ E³ji²ta²ko³xa² a²wa³kxēn³yah³lai²na² sa²kxai³lu² a²yen³kxa² ū³h³wxe³ain¹kxa² a²yxo²ha³kxa¹ ū³hū¹sain¹kxan²ti³ ten³sa²nxa³nha¹. Txa²wā¹sū³na² wa³ka³la² o²la³kxi²na¹ju³ta² so¹lxi³ ten³sa³-nha¹. Nxe² o²la³kxi²na¹kxai²nān²tu³ khāuh³lxa³txi³sain¹ta³nxa² kō³te³kxi²-sain¹ta³nxa² nxe³sain¹ju³ta³nū³a² ā²la² wai³nhī³nx²na²na¹. Kxān¹ton³tāu³a¹ a²yo³yhu³ta² wain³txi³ ū³hū¹sa³tū¹xā¹. Txa²wā¹sū³na² ū³yho³hi²sa²ju³ta³nū³a² so¹lxi³ ten³sa³nha¹. Moi³se²ah³lu¹ta²na² nxe³ta¹hxai²hē¹la².

²⁷Nxe³ka³tu³ hā²wxān³txa³ E³ji²ta²ko³xa² a³li³ta¹hxai²hē¹la². Txa²wā¹-sū³na² wān³txa² yxo²i²ha²kxai³ Moi³se²ah³lu¹ta²kxai³lu² a³li³ta¹hxai²hē¹la².

E³ji²tan¹ko³xa² a²wa³kxēn³yah¹lu¹tai²li² kāin² i³an³ta³kxi²kxan²ti³ hai³-
txi³ i³yuh³lxi³ta¹hxai²nxa³hē¹la². Txa²wā¹sū³na² hxi²kan¹txi³ i²ki³sxa³jah¹-
lai²li² i²kxi³te²hū³nxe² ya³lo³txi²sxā³ yxau²xai³ta¹hxai²hē¹la². 28 Jā²nxe³-
tāu³a² yxo²i²ha²kxai³ Txa²wā¹sū³na² wān³txa² sa²yxo²we¹ta¹hxai²hē¹la².
Sa²yxo²we¹te²an¹jau³kxai³lu²:

—Ka³yxuh³xa² wi¹te²a² a²ti³ha²yau³xa² tē³sxā³ sxi²ha² a²yxo²a² a²yxo²hēt³-
si²ka³txa² ū³to¹la³kxi¹nha²kxai³ sxih²yxo²a² a²yxo²ka³kxi²ka³txa² ū³to¹la³kxi¹-
nha²kxai³ a²ti³ha²yau³xa² tē³sxā³ kāi³jah³lxi³hē¹li¹. Sa²yxo²wet¹sah¹lxi³hē¹li¹.
Sa²yxo²wet¹sah¹lxin¹kxai²nān²tu³ wi¹lhin¹sxā³ yxau³yah³lxin¹tu¹wi¹. Yxān¹-
ta¹ sa²yxo²wet¹sah¹lxan³kxai²nān²tu³ wxa²wē³sa² in³txa² wē³sa² hxi²kan¹-
te²nāu³xa² a²yxo²ha³kxa¹ i³ya²lu¹tai¹nha³ta²wi¹. Yxān¹ta¹ a²ti³ha²yau³xai²li²
sxi²ha² ū³h³yxo²hē¹jah³lxin¹kxai²nān³tu³ i³ya²lu¹tain¹ju³ta³nū³a² yū²nxa³-
lho²ti¹. Txa²wā¹sū³na² wān³txa² kxā³nxa³kxai³ txa¹hxai²hē¹ nxe³jau³kxai³lu²
yxo²i²ha²kxai³ wain³sxā³ kāi³ta¹hxai²hē¹la².

29 A²lan²nū³tāu³kxai³lu² Txa²wā¹sū³na² wān³txa² yxo²i²ha²kxai³ Moi³se²ah³-
lu¹tai²na² hi²sen³kxai³lu² I³sa³e² nū³ka³txa² a²yxo²ha³kxa¹ i³ye³na² kah³je³na²
i³yxo²ha³ti³sa¹yah³lxi³ta¹hxai²hē¹la². I³ye³na² tih³na² i³nxū²kwai³hai¹tih³na²
i³nxū²kwai³tet²tih³nu³su² ha²kxai³ i³yxo²ha³ti³sa¹yah³lxi³ta¹hxai²hē¹la².
Nxe³nxa²ha¹te¹ E³ji²ta²ko³xan¹tū³ka²txa² i³hi²txi²nyhain¹sxā³ a²ē²nān¹jau³xa²
nxe³te³nah¹lxi¹:

—I³sa³e² nū³ka³txai²na² i³ye³na² i³nxū²kwai³hai¹tih³na² yxo²ha³ti³lhi³-
ain¹na³na¹. Te²a² yā¹nxū³na¹tū¹xā¹. Ain¹jau³su² kxan²ti³ ā³nxa³te²i³ i³ye³na²-
kxai³lu¹ i³wa³nū³kxi²xi²nha²te³nah¹lxi¹ ān³si³hē¹tū³ka³txa² i³lo³nxe² i³ya²-
lun¹ta² hxa³nain¹ta¹hxai²hē¹la².

30 Nxa²ha¹te¹ kwē³kon³ ka³lxa¹tāu³ān²tu³ Je³ri³ko²thi³na² ko³nxe³ti³ kāi³-
yah³lxi³thi³na² i³ki³hain³kxain¹ta¹hxai²hē¹la². I³ki³hain³kxi²sxā³ ye³ha¹li¹
ye³ha¹li¹ ye³ha¹li¹ ka³na³ki¹ a³lan²tāu³a² i³ki³hain³kxi²xai³ain¹ta¹hxai²hē¹la².
Txa²wā¹sū³na² wān³txa² yxo²i²ai¹nha²kxai³ nxe² kāi³ain¹ta¹hxai²hē¹la². Nxe³-
te²kxa³kxa¹ sxi²je³nai²na² ki³tā¹kxi²nha²thi³na² ki³kxan²ti³ wā²nxū¹lxi³sxā³
ā³yxun¹na³ah³lxi³ta¹hxai²hē¹la². 31 Nxe² ā³yxun¹na³ah³lxi³nū²la² Je³ri³ko²-
thi³na² yxau²xai³tū³ka³txai²na² ā³ya²lu¹ta³lxi²hxa³jah³lxi³ta¹hxai²hē¹la². Hāi¹-
nxe³sxā³ Ra²a²ba³ka³lxa² so¹lxi³ hin¹ye²ta¹hxai²hē¹la². Nxe³ta¹ka³lxa² yān³-
txai²na¹ ko³nxe³thin¹sxā³ o²la³kxi²ta¹ka³lxu³su² ta¹hxai²hē¹la². A²nxe³sxā³
ta¹ka³lxa²kxai³lu² Txa²wā¹sū³na² wān³txa² yxo²i² ā³si³wxe³ha²kxai³ I³sa³e²
nū³ka³txa² a²in³txai²na² sa²no¹wxe³ha²kxai³ wi¹lhin¹sxā³ kāi³ū¹hain¹ta¹hxai²-
hē¹la². Nxe³ju³tan¹te²kxa³ya³kxai³lu² hin¹ye²ta¹hxai²hē¹la².

32 Nxe³nxa²ha¹te¹ yxo²i²tū³ka³txu¹ta²na² ka³lxa¹txi³lon³ta¹hxai²hē¹la².
Nxe³yān¹ta¹ a²yxo²ha³kxa¹ i³ya²ū¹nx²ta¹ju³ta² hxi²kan¹sa²nxa³nha²wa². Ha³-
lo²a² a³lu²xa³wa². Ji³ti³āu²ah³lu¹tai²na² Ba³ra²kah³lu¹tai²na² Sā³sāu²ah³lu¹-
tai²na² Je²tah³lu¹tai²na² Ta³vi²yah³lu¹tai²na² Sa³mu³e²lah³lu¹tai²na² Txa²wā¹-
sū³na² wān³txa² i³hen³txi³tū³ka³txu¹ta²na² nxe³yah³lxi³sxā³ Txa²wā¹sū³na²
wān³txa² yxo²i²yah³lxi³te²nāu³xa² ka³lxa²on³yah³lxi³ta¹hxai²hē¹la². 33 Nxe³-
sxā³ yxo²i²ai¹nha²kxai³ a²ko¹ko¹nū³ka³txa² nū³kkūn³khai¹nxe³tū³ka³txi³su²
nxain¹kxan²ti³ wa³ka³ton³yah³lxi³ta¹hxai²hē¹la². Wain³ju³ta² kāi³ai¹nha²-
kxai³ Txa²wā¹sū³nai²na² kāi³ū¹ju³ta³nū³a² au³ū¹hain¹jau³xai³tā² ū³hū¹ain¹-
ta¹hxai²hē¹la². Ka³yxuh³xa² ha³nxe³lxi³te²a² le³āu²su¹ nxe³hxai²na²hē³la².
A²nxe³te²a² a²yxo²a² Txa²wā¹sū³na² hxi²ka² kwa² ū³yxo²tī¹ha²kxai³ a²nū²a²

hxi²kan¹ti³ i³so¹ji²ta¹hxai²nxa³hē¹la². ³⁴Ha³nxe²a² i³tho³xa² ū³he³nha³kain¹-
kxan²ti³ hai³txi³ ā³nj³xa³ha²kxai³ wān²nxa³ha²kxai³ nxe³ta¹hxai²hē¹la².
A²nū²a² ā³xa² yxo²i²te²na² a²ko¹ko¹nū³ka³txa² hi³ki²a³la² ha³nxe³h³li³ka³txa²
tē³sxā³ wxā³kxan²ti³ ka³ten³ti³ ih³sau³nain¹ta¹hxai²hē¹la². A²nū²a² ā³xa²i²na²
sa²kxai³lu² hxi²tha²on³khai¹nxe³kxan²ti³ Txa²wā¹sū³na² wān³txa² yxo²i²ai¹-
nha²kxai³ i³nū³kxūn³tain¹ta¹hxai²hē¹la². A²nū²a² ā³xa²i²na² sa²kxai³lu² a²ko¹-
ko¹nū³ka³txa² hē¹kxi²te³lhxā³ wxā³kxai²nān²tu³ nū³kxūn³txi³ sa²hxi²ka¹tain¹-
ta¹hxai²hē¹la². Wa³nūt³tū³ka³txa² wxā³sxā³ wa³ka³ti³lo³te³lhxā³ wxā³kxan²ti³
ih³hain¹ta¹hxai²hē¹la². ³⁵Te²yā¹nxe³jut³su² tu¹txi³nāu³xa²i²na² sa²kxai³lu²
a²wē³ha³lxa² ya³lu²kxi²tai³tā² ka³ten³su² i³sa²yxa³xain¹ta¹hxai²hē¹la², yxo²-
i²ai¹nha²kxai³la². Yxān¹ta¹ ā³xa²i²na² sa²kxai³lu² Txa²wā¹sū³na² wān³txa²
ā³na¹si¹jau³su² i³khāuh³lxa³tain¹yah³li³ta¹hxai²hē¹la²:

—Txa²wā¹sū³na² ā³na¹yah³lxa³n³kxai²nān²tu³ wā²nhxa³txa²lxa¹tu¹wi¹.
Nxe³jau³xa²na² ā²la² ain³yxain¹kxan²ti³ Txa²wā¹sū³na² yxo²i²ain¹kxe³su²
ā³na¹ain¹ta¹hxai²nxa³hē¹la².

—Oh³nāu³nū³ka³na¹ kxā³nāu³a¹ ka³te³na² wi¹yxau³na¹ju³ta³nū³a² wah³-
nxa¹tū¹xā¹. A²ē¹nān¹jau³su² ta¹hxai²hē¹la². ³⁶A²nū²a² ā³xa²i²na² sa²kxai³lu²
ko³te³kxi²nū¹hai¹nha²kxai³ ā³xa²i²na² po¹na² wā²la² tē³sxā³ u¹kxi²tū³na² wet¹-
sān²nū²la² khāuh³lxa³txi³sxā³ i³ta³lo³wai¹tū¹hai¹nha²kxai³ a²nū²a² ā³xa²i²na²
sa²txai³kxi²sān²nū²la² sxi²ha² kan²thi³na² so¹sxā³ ū³whi¹hi² nxe³sxā³ ū³tū¹-
kxain¹yah³li³ta¹hxai²hē¹la². ³⁷A²nū²a² ā³sa²nūn³te²na² sa²kxai³lu² yxo²i²-
ai¹nha²kxai³ txah³lxa³kxa² tē³sxā³ ā³nan³sxā³ ā³ya²lut¹txa³li³ta¹hxai²hē¹la².
Ā³xa²i²na² sa²kxai³lu² se³ho²ta²ka³lo³a² tē³sxā³ ū³ha³la³jo³li² ya²lu¹tain¹ta¹-
hxai²hē¹la², yxo²i²ai¹nha²kxai³la². Ā³xa²i²na² sa²kxai³lu² ko³nxe³ti³ kāi³sain³-
si¹nyhain¹ta¹hxai²hē¹la², Sū³na² wān³txa² sa²yxo²ā³si¹hain¹jau³sa³. Ā³xa²i²na²
sa²kxai³lu² hi³ki²a³la² tē³sxā³ ū³ja³lu³kxi²sxā³ ū³yha³lu¹txa³li³yhain¹ta¹hxai²-
hē¹la², yxo²i²ai¹nha²kxai³la². Ā³xa²i²na² sa²kxai³lu² wā²la²ka³lo³la³ yū²ai¹nxa³-
ha²kxai³ o³ve²a² wā²la² tē³i² ka³bri²ta² wā²la² tē³i² nxain¹sxā³ ū³whi²kxi²-
nha²ka³lo³a² we¹tain¹ta¹hxai²hē¹la². Ā³xa²i²na² sa²kxai³lu² he³ja³lu²jut³su²
ha²kxai³ nxe³ta¹hxai²hē¹la². Āh¹ ā³xa²i²na² sa²kxai³lu² kāin² i³khāuh³lxa³-
txai¹nha²kxai³ āh¹ ā³xa²i²na² sa²kxai³lu² ko³nxe³thin³sxā³ kāi³ū¹hai¹nha²kxai³
nxe²xa³nyhain¹ta¹hxai²hē¹la², yxo²i²ai¹nha²kxai³la². ³⁸Ha³lo²ai²na² a²nū²a²
yū²nxa³ko³xa²na² ā³nxai³sxā³ ho³hai¹nha²kxai³ ain¹ta¹hxai²hē¹la². Wā³la³-
ka³tē¹na² yxa³ai¹nha²kxai³ kxi³h³nxē¹na² yxa³ai¹nha²kxai³ nxain¹ta¹hxai²-
hē¹la². Wi¹lhin¹tū³ka³txi³su² ha²kxai³ hxi²kan¹ti³ yuh³xa²nān¹te²a² hxi²ki³-
kxai³lu² ā³te³nain¹ta¹hxai²nxa³hē¹la².

³⁹Jā¹nxe³jut³su² tū³ka³txai²na² a²yxo²ha³kxa¹ Txa²wā¹sū³na² yxo²i²ai¹-
nha²kxai³ Txa²wā¹sū³nu²su² te²kxai³lu² wi¹lhin¹sxā³ a³ya³tain¹ta¹hxai²-
hē¹la². Nxain¹kxan²ti³ yen³kxa² wi¹khai¹nxe³ju³ta³nū³a² au³hxai²kxai³tā²
so¹kxain¹ta¹hxai²nxa³hē¹la². ⁴⁰Nxe³yān¹ta¹ Txa²wā¹sū³na² hi²sen³kxai³lu²
ha³lo²a²nū³su² ā²la² wi¹ju³ta³nū³su² ā²la² āu¹la³kxi²nū¹nhē³ta¹hxai²hē¹la².
Nxe³sxā³ tū¹ka³txai³ta³li³ txa²wa¹kxi³na¹xain²txi³ a²wi¹lhin¹si¹ki³jau³su²
ta³lu³ti²nū¹nhē³ta¹hxai²hē¹la².

Sū³nu²khai³su² Txa²wā¹wi³nu²su¹ jau³su²

12 ¹Jā¹nxe³jut³su² txa²wā¹ki³nāu³xa²i²na²sa¹. Tū¹ka³txai²na² yxo²-
i²ain¹tū³ka³txai³tā² i²nē³lain¹na³la². Nxe³nē³lai¹nha²kxai³

ĩwā³txa³kxi²nha¹ki³jau³xai²na² whāi²na¹ ā³na¹a³sah¹lxi³wxa². Kō³nxe³ti³kāi³ki³ju³ta³i³tā² ā³na¹a³sah¹lxi³wxa². Nxe³sxā³ sa³nxe³la³kxi³nāu³xa² kwa² ā³nih³yah³lxi³te³ju³hē³la². Kwa² ā³nih³yah³lxi³kxai²nān²tu³ ā³ni³ha² i³ne³-ka³ta³yah³lxi³te³ju³hē³la². Tih³na² ne³ki³san¹tih³na² so¹lxi³ u²kxan²ti³ten³sa²tā³ya³h³lxi³te³ju³hē³la². A²wā³tāu³a² nxe³tā³nxa² a²wi¹nē³tāu³a² nxe³tā³nxa² ten³sa²tā³yah³lxi³te³sxa³yu³hē³la². Te²yā¹nxe³te³hū³ki³tā³la². Txa²wā¹sū³na² yxo²i²te²ki³nāu¹xa² wain³tih³na² so¹lxi³ ya³nān³ta³ki³la²sxā³ ā³nxai³a³sah¹lxi³wxa². Kō³nxe³tih³na² ten³sa²tā³a³sah¹lxi³txa³hē¹la². ²Je³-su²jah³la² so¹lxi³ ten³sa²tā³sxā³ i²a³sah¹lxi³wxa². Nxe³sxā³ Je³su²jah³lai²na² ya³lu²kxi²nē³ta¹hxai²ti³ai¹ti²tu³wa². Ya³lu²kxi²nē³lh¹i¹nān¹te²tu³ jah¹lai²na² so¹lxi³ yxo²i²ki³jah¹lai²la¹wa². A²nxe³jah¹lai²li² kxā³nxai³kxai³lu² ū³hxi²ki¹-la³kxain¹ju³ta³nū³a² yān³ta¹ yxau³so²nxa³ta³lxa¹ a³la³kxain¹kxan²ti³ hai³txi³i³yuh³lxa³kxi³sxā³ ā³na¹ta¹hxai²nxa³hē¹la². Nxe³yān¹ta¹:

—Yxan³nāu³a¹ i³ka³li³sa²ju³ta³nū³a² yū³sa²tū³xā¹. Nxe³sa³ha²kxai³ hi¹na² khāuh³lxa³ti³sain¹ju³ta² hxi²waun³ta³kxi²nha²nxa³lho³na¹. Hi³sa³ka³txa² i³hxi²ki¹la³kxi²sain¹kxan²ti³ Txa²sū³na² āu²li²sa²nxa³lho³na¹. Je³su²jah³la² a²ē¹nān¹jau³kxai³lu² ta¹hxai²hē¹la². Nxe³ka³tu³ ka³ten³su² i³sa²yxau³xi²nū³la² nxe³hi¹nān¹te²tu³ Txa²wā¹sū³na² Si³yxau³ka³txa² a²wi¹nē³tāu³a² ā³wxe²xai³-ta¹hxai²hē¹la². Ha³lo²a² a²yxo²ha³kxa¹ a²wa³kkēn³si²ya³ta¹hxai²hē¹la².

³Jā¹nxe³sxā³ khāuh³lxa³tain¹ju³kxai³lu² sa²wa²lho¹xi²sxā³ ain³kxi¹xi¹-jxah³lxi³hē¹la². Kō³nxe³ti³ kāi³tū³ka³txa² hi²sen³kxai³lu² Je³su²jah³la² i³an³-ta³kxain¹ta¹hxai²hē¹la². Nxe³nūh¹kxan²ti³ nxū²kwai³lxū¹txi³ hxi²tha³ta¹-hxai²nxa³hē¹la². Te²yā¹nxe³kxe³hū³nxe² yxo²i² hxi²tha³yah³lxi³txa³hē¹la². Yxo²i²yah³lxin¹ju³ta² ā³na¹ah³lxi³txa³hē¹la². ⁴Kō³nxe³ti³ kāi³ju³ta² nū³-kxūn³sxā³ sa²yo²ā³yah³lxi³ta¹hxa³nhē¹la². Wxa²ti³ha²yau³xa² ha³li³kxa² hxa³n³kxi¹-nx²ti³kxan²ti³ ya³lu²kxi¹nx²ti³xa³tā³lxa¹ kō³nxe³ti³ kāi³kxe³su² nū³kxūn³sxā³ sa²yo²ā³jah¹lxi³hē¹la². ⁵Txa²wā¹sū³na² wān³txu¹ta²na² ne³wān³yah³lhin¹-thai¹la²? Wī³nu²su² a²ki³lha³lxa³nāu³xai²na² i³yon²ta³kxi²te³lhxā³ i³kwai²-kxain¹te²ju³hē³li¹. Nxe³kxa²yā¹nxe³sxā³ Txa²wā¹sū³nu²kxai³lu² i³nxū²kwai³-lxū¹nū¹nhē³jau³su² i³ye³kxi²nē³ta¹hxai²hē¹la². Nxe³jau³kxai³lu¹:

—Txa²ki³lha³lxāi³. Txa²wā¹hxi²kan¹ta² Si³yxau³jah¹la²

i³wai²kxi¹nxa²kxai²nān²tu³ wix¹nha²sxā³ ain³sē¹li¹. I³kwai²kxi²sxā³ i³tih³nxe¹nxa²kxai²nān²tu³ yxo²i²in¹kxa² yxo²i² ā³na¹txa³hē¹li¹.

⁶Jā¹nxe³kxe³hū³nxe² txa²wā¹hxi²kan¹ta² Si³yxau³jah¹la² hi²sen³su² a³li²te²a² i³wai¹tu¹sa²tē³na³li¹. Te²yā¹nxe³sxā³: „Jah¹lai²na² txa²ki³lha³lhxu² ti³hi¹ta¹tū¹xā¹.” Nxe³te²na² sa²kxai³lu² sa²wai³kxa² wxe³te³lhxā³ i³wai¹te²ju³hē³li¹.

Txa²wā¹sū³na² wān³txu¹ta²na² nxe³ta¹hxai²hē¹la².

⁷Wxa²wī³na² yā¹te³hū³na³la². A²wī³nu²su² te²kxai³lu² a²ki³lha³lxa² i³sa³-wai³kū¹te³lhxā³ i³kwai²kxi²te²ju³hē³la². Wī³na² i³kwai²kxi²kxe³nū³a² kāi³. ūh¹xa³te²a² yū³te²sxa³yu³hē³la². Te²yā¹nxe³kxe³hū³nxe² wxāi² i³nxai²na² sa²-kxai³lu² khāuh³lxa³txi²nx²ti³ju³ta² i³wai³kkū¹nx²ti³ju³ta³nū³ai²la¹wa².

—Txa²wēn³su² ti³hi¹ta¹ha²kxai³ i³kwai²kxi²na¹xā¹. Txa²wā¹sū³nān¹-jau³su² nxe²na³la². ⁸Txa²wā¹sū³na² wē³ha³lxi³khai³xa² i³kwai²kxi²-ju³ta² kāi³ū¹ha¹in¹te²jai¹ti²tu³wa². Wxāi² i³nxai²na² nxe³kxa² yā¹nxe²

kāi³ūh¹yah³lxan³kxai²nān²tū³ hai³txi³ Sū³na² wē³ha³lxi³khai³su² ti³hi¹txa²-
lxi³hī³nx²nxa³wa². Hāi³sxā³ ka³yxuh³xa² wē³ha³lxi³hū³nxe² yah³lxi³hī³nxa¹-
lxa². ⁹Txa²wā¹wī³nu²khai³xa² wīn¹txi³sxā³ we¹tē³jah¹la² i³kwai²kxi²nē³-
kxan²ti³ sa²nēn¹kxi²sa²tē³kī³tā³la². Te²yā¹nxe³kxe³hū³nxe² Txa²wā¹sū³na²
Si³yxau³jah¹la² ā²la² kāin²khai¹nxe³jah¹la² txa²wā¹ē¹nāu³ai²na² sa²hau³ko³tū¹-
nhē³jah¹la² ā²la² kāi²non³sxā³ sa²yo²we¹kī³tāu³lon³kī³tā³la². ¹⁰Kho³kho³txi²-
nē³lhi¹nai³tā² hxi²kan¹ton³kī³sxa³hī¹nai³tā² jū¹nxa² ha³la³jen¹nāu³a² Txa²wā¹-
wī³nu²khai³xa² i³wai³kxi²te³lhxā³ i³kwai²kxi²sa²tē³nē³lain¹to³hxai²na²hē³la².

—Ju¹ta²na² wain³na³na¹. Nxain¹te²jai¹ti²tu³wa². Te²yā¹nxe³kxe³hū³nxe²
Txa²wā¹sū³na² hi²sen³kxai³lu² sa²wai³wai³kxi²sa²tē³ū¹nhē³lain¹te³lhxā³
i³kwai²kxain¹to³na³la². Nxe³sxā³:

—Nxe²kāi³ū¹hai¹na¹kxai²nān²tū³ wi¹lhi¹na¹ju³ta³la³ wā²nhū¹ai¹na¹tū¹xā¹.
Txa²wā¹sū³na² a²ē¹nān¹jau¹la³ nxe²na³la². ¹¹i³kwai²kxi²nē³ju³ta² kāi³ū¹nhē³-
tāu³la³ i³ka³li³kxi²nē³jau³sxa³wa². Yxān¹ta¹ jū¹nxa² yan¹nāu³a¹ āin²ta³kxi²nē³-
ju³ta³la³ ne³wā²na³kī³sa²kxai³ wain³txi³ kāi³kī³sa²kxai³ txa²wā¹ē¹nāu³ai²na²
hāu²non³nxe³nē³lha²kxai³ nxe²na³la².

Wān³txa² i³tih³nxe³nē³jau³su²

¹²Jā¹nxe³ju³su² nxe³ha²kxai³ ya³nān³ta³ki²la²sxā³ yo²i²jah³lxi³-
hē¹la². i³nxū²kwai³lxū¹jah¹lxi³hē¹la². ¹³Te²yā¹nxe³sxā³ wain³tīh³na²
so¹lxi³ ā³nxai³yah³lxin¹tīh³nū²nū³a² ā³ten³jah¹lxi³hē¹la², wain³txi³
yxau²xai³yah²lxan³kxa²yan³txi³sa³.

¹⁴Nxa²ha¹te¹ hāu²non³sxā³ yxau²xai³nyhu¹jah¹lxi³hē¹la². Wi¹lhin¹ju³ta²
so¹lxi³ ya³lo³txi²sxā³ kāi³jah³lxi³hē¹la². Nxe³kxe³su² kāi³yah²lxan³kxai²nān²-
tū³ hxi²kan¹txi³ Txa²wā¹hxi²kan¹ta² Si³yxau³jah¹la² ā²nū²kxi²sxā³ yxau²-
yah²lxan³so³la². ¹⁵Wxa²ē¹nāu³ai²na² yo²i²yah³lxin¹jau³xa² i²khai¹nxe³nha¹-
jah³lxi³hē¹la². Yxān¹ta¹ nxe³yah²lxan³kxai²nān²tū³ Txa²wā¹sū³nai²na² kāin²
thāi³ti³la² a³lxi¹nx²ti³ju³ta¹ ha³nāu³hi²ye²yah³lxi¹nha³ta²wa². Wxa²nū³ka³-
txa² a²ha³tih³ i³nxa² wā²nxūh¹lxi³sxā³ kwa²to³toh³lxi³ i³an³ta³kxi¹nyhu¹yah³-
lxi³txa³hē¹la². Wxa²ē¹nāu³ai²na² wā²nxūh¹lxi³sxā³ kwa²to³toh³lxi³ i³an³ta³-
kxi²nyhu¹yah¹lxin¹kxai²nān²tū³ i³kāi²non³sxā³ wen¹nyhah¹lxin¹kxai²nān²tū³
wxa²wā³tā³xai²na² yo²i²sxā³ hxi²tha²o³nha³ta²wa². ¹⁶Te²yā¹nxe³sxā³ txu¹ha²
ā³xa² wa³nī³lon³nyhu¹ah³lxi³txa³hē¹la². Te²yā¹nxe³sxā³ Txa²wā¹sū³na² wān³-
txa² ā³te³nxa³te²a² te²xa²yā¹xah³lxi³txa³hē¹la². Nxe³sxā³ E³sa³u²ah³lu¹ta²na²
te²xa²yā¹nxe² kāi³ta¹hxai²hē¹la². A²nxe³jah¹lu¹ta²kxai³la¹ E³sa³u²ah³lu¹-
ta²kxai³la¹ ye³kan¹jah¹lo²su² a³li³lah¹ta¹hxai²hē¹la². Ā³ta³lo³hē¹thī¹nai²na²
sa²kxai³lu² Jā³ko²ah³lo²su² ta¹hxai²hē¹la². A²nxe³te²kxai³lu² E³sa³u²ah³lu¹-
ta²kxai³lu² hē³ja³lu²ha²kxai³ a²yen³kxi³khai³sa² ye³kan¹te²na² a²yen³kxi³-
khai³xa² tē³nū²la² Jā³ko²ah³la² hxi²ka² ū³hū¹nyha³ta¹hxai²hē¹la². Nxe³te³na¹
Jā³ko²ah³la² sa²kxai³lu² yain³txi³yau³xa² tē³sxā³ ū³hū¹nyha³ta¹hxai²hē¹la².
Jā¹nxe³kxan²ta² E³sa³u²ah³lu¹ta²na² a²ē¹nān¹jau³kxai³lu²:

—He³ja³lu²sa²te³nha¹. Na¹ta¹ yain³txa² yū³sa²nxa³nha¹. Nxe³ha²kxai³ yen³-
kxa² ye³kan¹jah¹lo²na¹xai²nān¹ta² yen³kxa² a³lxi²sa²nxa³nha¹. Ū³hū¹na¹kxai²-
nān²tū³ yain³txa² ū³hū¹sain¹tū¹xā¹. A²ē¹nān¹jau³kxai³ nxe³nha²ta¹hxai²hē¹la².
¹⁷Nxe³nū²la² hā²wxān³txa³nū² a²wī³nu²khai³xa² yah³lon¹sxā³ ya³lu²te³lhxā³
nxe³hī¹nu¹ta²na² yen³kxa² wi¹kxa² so¹kxi²ju³ta³nū³a² E³sa³u²ah³lu¹ta²na²
sa²kxai³lu² a²wī³nu²kxai³lu² e³kxi²ta¹hxai²hē¹la². Nxe² e³kxi²kxan²ti³nū¹

a²wi³nu²su² te²kxai³lu² hxi²kan¹txi³ wān³txai²na² i³ya¹ta¹hxai²nxa³hē¹la². E³sa³u²ah³la² kăin²nān³kxan²ti³ wān³txi³la³ i³ya³txi³ta¹hxai²nxa³hē¹la².

¹⁸Nxa²ha¹te¹ kxā³nhxi¹nu¹ta¹na² I³sa³e² nū³ka³txu¹ta¹na² nxe³ta¹hxai²-hē¹la². Nxe³te²nāu³xai²na² wā³la³ka³txa² Si³na³i²ka³txa² ā³tī³sxā³ yxau³ain¹-ta¹hxai²hē¹la². A²nxe³ka³txai²na² sa²kxai³lu²:

—Wxa²wxai³yah³lxi³txa³hē¹li¹. Txa²wā³sū³nu²kxai³lu² nxe² kwa³na³-kxain¹ta¹hxai²hē¹la². Nxe³nū²la² Txa²wā³sū³na² a³ka³nxi²kxai²nān²tu³ wā³-lai²na² a²ne³ka³nah²nāu³a² ha³nxe²a² kăin² i³ha²kxai³ ha³lo²a² yxo²ha³kxa¹kăin² ka³nxa³hi²ha²kxai³ nxe³ta¹hxai²hē¹la². Nxe³ju³tan¹te²kxa³ya³lhu²a²nū²a²nāu³xu¹ta¹na² i³yuh³lxain¹ta¹hxai²hē¹la². Nxe³sxā³ it³ta² waun³txa²i²ah³lxi³ha²kxai³, ¹⁹wāi²lhū³ka³txa² i³yau¹je²yah³lxi³jau³xa² ain³kxah²lxi³-ha²kxai³ a²nū²a² wān³txa² yxo²kăin²e³jah¹la² ain³kxai¹nha²kxai³ nxe³ta¹hxai²-hē¹la². A²nxe³jau¹xai²na² ain¹kxain¹te³na¹ i³yuh³lxi³yah³lxi³ta¹hxai²hē¹la². I³yuh³lxi³yah³lxi³te³nah¹lxi¹:

—Hāi¹nxā¹sa²si¹nhē³li¹. E³kxi²sah¹lxi³sīn¹txa³hē¹li¹. Nxe³ain¹ta¹hxai²hē¹la². ²⁰Nxe³ju³ta¹na² wān³txa² e³kxi²nyhain¹jah¹lai²na² wān³txa² kăin² i³yon²txi³-nyhain¹ta¹hxai²hē¹la². Jā¹nxe³kxan²ta² i³yon²txi³nyhain¹jau³kxai³lu² Txa²wā³-sū³na² e³kxi²ti³ān¹jau³kxai³lu¹:

—Wā³la³ka³txai¹li² ka³yxuh³xa² wāi²lot³jah³lxin¹kxa² wxa²wxai³kxai²nān²-tu³ wxa²nū³ka³txi³ i³nxai²na² a²hxi²ki³kxai²li² txah³lxa³kxa² hxi²te³nha²sxā³ā³tī³jah¹lxi³hē¹li¹. Ā³tī³yah³lxin¹kxai²nān²tu³ ka³yxuh³xai²li² txah³lxa³kxa²ā³nan³sxā³ ā³ya²lu¹jah¹lxi³hē¹li¹, a³ka³nxi²sxā³ yxau³na¹ha²kxai³lu¹. Nxe³-nyhain¹ta¹hxai²hē¹la². ²¹Nxe³ju³tan¹te²kxa³ya³lhu² Moi³se²ah³lu¹ta²kxai³lu²kăin² i³yo²lha²kxai³ e³kxi²te³nah¹lxi¹:

—Yuh³lxi³khaix³sa³nha¹. Hxi²ka³tā³ta³sxā³ yuh³lxi³khaix¹sa³nha¹, Txa²wā³-sū³na² a³ka³nxi²jen³su² ha²kxai³lu¹. Moi³se²ah³lu¹ta¹na² nxe³ta¹hxai²hē¹la². Jā¹nxe³jut³su²te²yā¹nxe³ka³txa² hai³txi³ ā³tī³yah³lxa³lxa².

²²Nxe²nxa³ha²kxai³la¹ Txa²wā³sū³na² wān³txa² i³tih³nxe³nx²ti³te³na¹oh³xai²nān¹te²a² ha³lo²a² ā³tī³kxe³hū³nxe² yxau³yah³lxi¹lxa². Wā³la³ka³-txa² Si³āu²ka³txa² ā³tī³yah³lxi¹nha²kxai³ Txa²wā³sū³na² ka³ten³yah³lai²na²a²sxi²je³na² ā³tī³yah³lxi¹nha²kxai³ Je³ru³sa³lē²thi³na² oh³xan¹thi³na² nxe³-thi³nāu³a² oh³xan¹te²nāu³xai²na² ka³lxa¹khai¹xain¹sxā³ yxau²xai³lain¹na³la². A²nxe³thīn³nān²tu³ ā³tī³yah³lxi¹nha²kxai³ nxe³yah³lxi¹lxa². Nxe³te²hū³-nxe² yxau³yah³lxi¹lxa². ²³A²nxe³sxā³ Je³su²jah³lai²na² wān³txa² yxo²i²sxā³yxau²xai³tū³ka³txa² kxā³nxai³tā² yuh³nāu³a² yxau²xai³lain¹na²hē³la². Yxān¹-ta¹ ya²lun¹txi³ha²kxai³ oh³nāu³nān¹te²a² ha³lo²a² yxau³ah³lxin¹nha²wa². Nxe³tū³ka³txai²na² Txa²wā³sū³na² ha³te³hnxā³nxā²a²i³lxa² a²yo²ha³kxai¹ū³wha²li¹lah³lxi³ta¹hxai²hē¹la². A²nxe³tū³ka³txai²na² ā³tī³yah³lxi¹nha²kxai³ka³lih¹khai¹nxe³tū³ka³txa² ā³yā³nū²kxi²kxa² ā³tī³yah³lxi¹nha²kxai³ nxe³te²-nū³ka³txai²na² nxe³yah³lxi¹lxa². Txa²wā³sū³na² Si³yxau³jah¹lai²na² yuh³xai²-nān¹te²a² nū³ka³txa² a²yo²ha³kxa¹ kăi³yah³lxi³kxe³su² a³ya³ti²sxā³ wi¹lhin¹-tā³nxa² kō³nxe³thin¹tā³nxa² nxe² i³yī¹li²jah¹lai²na² ā³tī³yah³lxi¹nha²kxai³yuh³xai²nān¹te²a² Sū³na² wān³txa² sa²yo²wet¹sān²nū²la² ya³lu²kxai²nān²-tu³ Txa²wā³sū³na² i³wi¹lhin¹ti³hi¹tain¹na²hē³la². Nxe³tū³ka³txa² ā³tī³yah³-lxi¹nha²kxai³ nxe³yah³lxi¹lxa². ²⁴Je³su²jah³lo²kxai³lu² wān³txai²na² tah²-yau³xai²na² i³ye³yo²ka²la¹hū³nyhu¹kxi³jau³xa² ā²la² i³ye³kxi²nē³na²hē³la². A²ti³ha²yau³xa² ha³li³hxn³sxā³ ya³lu²kxi²nē³ta¹hxai²hē¹la². Nxe³ha²kxai³

A³be²lah³lu¹tai²na² Ka³i²ah³la² hxi²ka² su²lhā³nyha¹ta¹hxai²ti³ai¹ti²tu³wa². Nxe³ti³u¹ta²kxai³lu² i³sa²wa²lho¹xi²ki³tāu³a¹ nxe³hi¹na¹ txa²wā¹ē¹nān¹jau³su² nxe³te³nah¹lxi¹:

—Txa²sū³nāi³. A³be²lah³lu¹tai²na² ya³lu²ti³u¹tai²na² i³wa³lxin³txai¹nhē³li¹. Nxe³jau³su² nha²ki³tā³la². Nxe³kxa²ha³tih³xan²tu³ Je³su²jah³lu¹ta²kxai³lu² nxe³kxa²ha³tih³xan²tu³ Je³su²jah³lu¹ta²kxai³lu² ya³lu²kxi²nū¹nhē³ta¹hxai²ti³ai¹ti²tu³wa². Nxe³ju³kxai³lu² i³sa²wa²lho¹xi²ki³tāu³a¹ nxe³hi¹na¹ txa²wā¹ē¹nān¹jau³su² nxe³te³nah¹lxi¹:

—Je³su²jah³lāi³. Ya³lu²kxi²nū¹sa²nhen¹ju³tan¹te²kxa³ya³lhu² txa²wā¹ko³-nxe³ti³ kāi³ki³ju³ta² ne³wā²na³kxi²nū¹nhē³na²hē³li¹. Nxe³jau³su² nha²ki³tā³la². A²nxe³jah³lain²txi³ Je³su²jah³lain²txi³ ā³ti³yah³lxi¹lxa². ²⁵Jā¹nxe³-jut³su² wān³txa² ne³kat¹jah³lxin¹jau³xai²na² Je³su²jah³lai²na² wān³txai²na² ne³kat¹jah³lxin¹jau³xai²na² ain³kxi²sxā³ sa²yxo²ā³yah³lxi³txa³hē¹la². Kxā³-nhxi¹nu¹tai²na² i³sa³e² nū³ka³txu¹tai²na² o³nhān¹jau³xai³na² i³yau¹ū³hain¹-jah¹la² sa²yxo²ā³ain¹ta¹hxai²hē¹la². Txa²wā¹sū³na² wān³txa² e³kxain¹jah¹la² sa²yxo²ā³ain¹ta¹hxai²hē¹la². Sa²yxo²ā³ain¹te³na¹ hxi¹kan¹txi³ ā³nih³sxā³ hāi³-ain¹ta¹hxai²nxa³hē¹la². Te²yā¹nxe³jut³su² Txa²wā¹sū³na² wān³txi³khai³xa² o³nhān¹jau³xa² ne³kat¹sxā³ ain³kxi²ki³sān²nū²la² hā²wxān³txa³ sa²yxo²ā³-ki³kxai²nān²tu³ hxi²kan¹txi³ ā³nih³sxā³ hāi³ki³sxa³lho³la². Txa²wā¹sū³nu²-khai³xa² i³ye³kxi²nē³lha²kxai³ nxe³jau³xai²na² ā²la² wā³nxin¹jau³xai²la¹wa².

²⁶Jā¹nxe³hi¹nu¹ta²kxai³lu² Txa²wā¹sū³na² wān³txa² jau³jau¹xu¹tai²na² ne³-ka²kain¹jau³xai²na² ha³lo²a² yuh³xan¹ko³xu¹tai²na² kāin² ka³tā³tā³ti³hi¹ta¹-hxai²hē¹la². Nxe³nxa²ha²te¹ jah¹lain²txi³ Txa²wā¹sū³nain²txi³ e³kxi²toh³na³la². E³kxi²to³te³nah¹lxi¹:

—Kxā¹nhxi¹nu¹tai²na² e³kxi²na¹hi¹nu¹tai²na² ha³lo²a² yuh³xan¹ko³xai²na² kāin² ka³tā³tā³ti³hi¹ta¹hē³li¹. Te²yā¹nxe³sxā³ e³kxi²xi²na¹tu¹wi¹. Nxa¹kxai²-nān²tu³ yuh³xan¹ko³la³ so¹lxi³ ka³tā³tā³ti³hi¹txa³lho³li¹. Yuh³xan¹ko³xai²na² whāi²na¹ oh³xan¹ko³xai²na² whāi²na¹ ha¹lin¹ko³xai²na² ka³tā³tā³ti³hi¹ta¹-tu¹wi¹. Nxe² e³kxi²toh³na³la². ²⁷Nxe³ha²kxai³lu¹ wān³txa² e³kxi²jau³xai²na¹:

—Te²yā¹nxa¹tu¹wi¹. Nxe³jau³jau¹xai²na² i³yau¹ū¹nhē³na³la². I³yau¹ū¹nhē³-te³nah¹lxi¹ yen³kxa² a²wi¹lhi¹nu¹tai²na² i³ye³sxā³ i³yū¹te³nu¹te²a² a²yxo²ha³kxa¹ ka³tā³tā³ti³hi¹tu¹wa². Ka³tā³tā³ti³hi¹te³na¹ yen³kxai²na² a²yxo²ha³kxa¹ ā³na¹sa²sai¹ti³hi¹tu¹wa². A²nxe³ju³tai²na² i³yau¹ū¹nhē³jau³xai²la¹wa². Hā²-wxān³txa³nū² yen³kxa² ka³tā³tā³ti³hi¹txa³te²a² so¹lxi³ yxau²sa²tē³tu¹wa².

²⁸Jā¹nxe³jut³su² Txa²wā¹sū³na² ha³lo²a² oh³xan¹ko³xa² tah²ko³nū³a² a²wa³kxēn³su² si¹nhē³jau³su² ū³hū¹nē³na³la². Nxe³ko³xai²na² hai³txi³ ka³-tā³tā³ti³hi¹txa³ha²kxai³ nxe³ko³xai²la¹wa². Nxe³jut³su² ha²kxai³ Txa²wā¹-sū³na² sa²nēn¹kxi²a³sah¹lxi³wxa². A³lxi²nha²sxā³ sa²yxo²we¹ja³sah¹lxi³wxa². Sū³na² i³ka³lxih³ju³ta² so¹lxi³ wet¹ja³sah¹lxi³wxa². ²⁹Jā¹nxe³jut³su² a²ya³-la³tu³ Txa²wā¹sū³na² Si³yxau³jah¹la² sa²kxai³lu² ha³nxe²hū³jah¹lai²la¹wa². Ha³nxe²a²kxai³lu² yen³kxa² ko³nxe³kxa² i³hxn³te²ju²hē³la². Te²yā¹nxe³-kxe³hū³nxa² yen³kxa² yuh³xai²nān¹te²a² a²yen³kxa² Sū³na² hxi²ki³kxai³lu² ā³na¹hxa³tu¹wa².

Txa²wā¹sū³na² sa²nēn¹kxi²ki³kxe³su² i³tih³nxe³jau³su²

13 ¹A³lxi²waun¹nyhu¹sa²te³jah¹lxi³hē¹la². Kris²tu³jah¹la² ā³nū²kxi²sxā³ yxau³kxi²nyhu¹ah³lxi¹nha²kxai³ txa²wā¹tā³yah³lxi¹lxa². ²A²nū²a²

wa³nū³ta² wxā³te²a² wi¹kāi³ūh¹txain¹yah³lxi³hē¹la². Wxa²yain³txa² wā²nhū²sxa³sxā³ āu³xah³nhīn¹ju³ta³nū³a² hau³ko³ti² nxe³nū¹nha¹jah³lxi³hē¹la². Te²-yā¹nxe³ju³ta² kxā³nhxi¹nu¹ta²na² txa²wā¹si³yah³la²nāu³xu¹ta²na² kāi³-ū¹hain¹ta¹hxai²hē¹la². Nxe³ai¹nhīn¹nu¹ta²na² oh³xan¹tū³kā³txa² wi¹kāi³-ū¹hain¹ta¹hxai²hē¹la², wa³nūt³su² nxe³ye²nyhain¹kxa² ha³tā³nxān²txi³na². ³A²nū²ai²na² sxi²ha² kan²thi³na² ū³tī¹kxi²si¹hain¹kxai²nān²tu³ ne³wā²na³-yah³lxi³txa³hē¹la². Ū³tī¹kxi¹nx²tain¹kxa² yā¹nxe² wxa²ē¹nāu³ai²na² āu³txi³i³yan³ta³kxi¹ta¹in¹yah³lxi³hē¹la². Khāuh³lxa³thi¹nain¹te²a² te²yā¹nxe³sxā³au³txi³ i³yan³ta³kxi¹tain¹yah³lxi³hē¹la², Je³su² Kris²tu³jah¹la² ā³nū²kxi²sxā³yxau³kxi²nyhu¹yah³lxi³nha²kxai³la².

⁴In³txa² txu¹ha² so¹nyu¹kxi³ju³ta² wain³na³la². Ā³na¹sxā³ ā³waix³kxi²-nyhu¹ah³lxi³txa³hē¹la². Nxe³sxā³ wxa²txu¹khai³xa² tā³nxā² wxa²in³txi³-khai³xa² tā³nxā² so¹lxi³ ū³whīn¹ti²nyhu¹sxā³ yxau²xai³jah¹lxi³hē¹la². A²nū²a² ā³lxi³jah¹la² tā³nxā² ā³lxi³ta¹ka³lxa² tā³nxā² ū³whīn¹ti²nyhu¹ah³lxi³nha²kxai³a²nū²a² i²li³te²a² kuh³lxa³thin¹sxā³ wa³nī³lon³yah³lxi³nha²kxai³ yxah³lxi¹-kxai²nān²tu³ Txa²wā¹sū³na² hi²sen³su² kō³nxe³ti³ i³yī¹li¹nxa²lxi³ha³ta²wa².

⁵Yen³kxa² yxo²kwain³tāu³lot³sa²tē³ah³lxi³txa³hē¹la². Hai¹nxe³sxā³ ha³lo²a² hi¹nho³yah³lxi¹nka² hāu²non³sxā³ yxau²xai³jah¹lxi³hē¹la². A²nxe³ju³ta²i²l²i² i³nxū²kwai³lxi¹nū¹nē³jau³xai²na² Txa²wā¹sū³na² i³ye³kxi²nē³ta¹hxai²hē¹la². Ī³ye³kxi²nē³te³nah¹lxi¹:

—Hai³txi³ a³li³kxi¹nx²ti³sxā³ ā³waix³kxi²nx²ta¹ju³ta³nū³a² yū³ti³he¹nxē²-nx³tho³li¹. Hai³txi³ sa²yxo²ā³nx²ti³sxā³ ā³na¹nx²ta¹ju³ta³nū³a² yū³ti³he¹nxē²-nx³tho³li¹. Txa²wā¹sū³na² nxe³ta¹hxai²hē¹la². ⁶Jā¹nxe³jut³su² nxe³ha²kxai³nxū²kwai³lxi¹sxā³ i³wa²lū³xi²kī³tu¹wa². Nxe³kī³te³nah¹lxi¹:

—Txa²wā¹sū³na² Si³yxau³jah¹la² hxi²nū¹nē³jah¹lai¹wa¹.

Hxi²waun³txi³kī³ju³ta³la³ yū³nē³lxa³lho³li¹. Nxe³kxe³su² ha²kxai³hxi²kan¹txi³ a²nū²a² i²li³te²a² kō³nxe³ti³ kāi³ū¹nhē³kxan²ti³yuh³lxi³kī³sxa³lho³li¹.

Nxe³hī³kī³tā³la².

⁷Sa²wa²lho¹xi²sxā³ ain³kxi¹xi¹jah³lxi³hē¹la². A²wi¹lhī¹na² Txa²wā¹sū³na²wān³txa² i³hen³ti¹nx²ti³jau³xai³tā² ain³kxi¹xi¹jah³lxi³hē¹la². Wxa²hxi²-kan¹txi³nāu³xai³tā² ain³kxi¹xi¹jah³lxi³hē¹la². Wi¹lhīn¹sxā³ hin¹sxā³ yxau³-ain¹sān²nū²la² hā²wxān³txa³ hāu²non³sxā³ ya³lu²ain¹na²hē³la². Nxe³kxe³su² ain³kxi¹xi²sxā³ kan²txi³ yxo²i²ain¹kxai³ jā¹nxe³sxā³ Je³su² Kris²tu³jah¹la²yxo²i²jah³lxi³hē¹la². ⁸Nxe³sxā³ Je³su² Kris²tu³jah¹la²kxai³lu² yxo²i²kī³jah¹lai¹-ta³lxi²na³la². Kxā³non³kxan²ti³ hai³txi³ ā³lxi³to³nxā³lho³la². ⁹Wān³txa² wain³-jau³xa²so¹lxi³ ain³kxi¹jah³lxi³hē¹la². Wān³txa² yau²xā³xai²na² tah²yau²xai²na²i²yah³lxan³jau³nū³ai²na² i²li³jau³xai²na² i³tih³nxe³nx²tain¹kxai²nān²tu³ sa²-yxo²we¹jah³lxi³txa³hē¹la². Wain³jau³xa² so¹lxi³ sa²yxo²we¹jah¹lxi³hē¹la². Txa²-wā¹sū³na² sa²kxai³lu² kāin² thāi³ti³la² a³lxi²nē³na³la². Yxān¹ta¹:

—Yain³txi³su² wai¹n³txi³ yain³kxi³te²ju²hē³. Nxe³jau³jau¹-xai²na² i³tih³nx²e³sxā³ sa²yxo²we¹kī³kxai²nān²tu³ hai³txi³ hxi²kan¹ti³i³wi¹lhīn¹ti³hi¹tē³jau³sxa³wa².

¹⁰Ju³te²a² nū³ka³txa² wā³nxīn¹ti³ i³ye³ū¹hain¹kxe³su² o²la³kxain¹tū³ka³txa²o²la³kxain¹ta¹hxai²hē¹la². A²nū²a² kō³nxe³kxe³su² ā³wa²su¹ju³ta³nū³a² o²la³-kxain¹kxai²nān²tu³ ka³yxuh³xa² sī³na² Txa²wā¹sū³na² ū³hū¹kxai²nān²tu³ nxe³-ta³sī³na² i³yain³yah³lxi³ta¹hxai²nxā³hē¹la². ¹¹Hāi¹nxe³sxā³ tū¹kā³txa²kxai³lu²

a²wa³li³kha³lah³la² sa²kxai³lu² ka³yxuh³xai²na² a²ti³ha²yau³xa² so¹ta¹hxai²-
hē¹la². So¹nū²la² sxi²hai²na² Txa²wā¹sū³na² sxi²ha² wi¹lhin¹thi³na² ā³wih¹-
nū²la² a²ti³ha²yau³xan²tu³ tē³ta¹hxai²hē¹la². Tē³nū²la² Txa²wā¹sū³na² ū³hū¹-
ta¹hxai²hē¹la². Nxe³nū²la² hā²wxā³txa³ ka³yxuh³xa²kxai³lu² a²sī³na² tē³sxā³
sxi²je³na² a³li³ta¹hxai²hē¹la². A³li³nū²la² ha³lo²a² i³hxa³ye²ta¹hxai²hē¹la².
12 Te²yā¹nxe³kxe³hū³nxe² Je³su²jah³lo²su² te²kxai³lu² sxi²je³na² a³li³sān²nū²la²
ya³lu²kxi²nē³ta¹hxai²hē¹la². A²ti³ha²yau³khai³xa² ha³li³hxa³sxā³ ya³lu²kxi²-
nē³ta¹hxai²hē¹la². Ha³li³hxa³sxā³ ya³lu²kxi²nē³lha²kxai³ a²nū²a²nāu³xa² ko³-
nxe³ti³ kái³ki³ju³ta² hxa³n³kxi²nē³ju³ta²nū³a² ta³lu³ti³nū¹nhē³ta¹hxai²hē¹la².
13 Jā¹nxe³ju³kxai³lu² Je³su²jah³lo²kxai³lu² i³ya²lut¹ju³ta²nū³a² ya³son³ye²-
kxan²ti³ hai³txi³ wa³li³xī³nhān²nxa³ha²kxai³ wi¹lhit¹sxā³ khāuh³lxa³ti³nū¹nhē³-
ta¹hxai²hē¹la². Te²yā¹nxe³kxe³hū³nxe² a²nū²ai²na² Sū³na² wān³txa² yxo²i²-
ai¹nxa³te²na² khāuh³kxi²nē³kxan²ti³ Sū³na²na² a²ten³ju³ta² sa²yxo²wet¹sxā³
kái³sa²tē³a³sah³lxi³wxa². 14 Yuh³xai²nān¹ta³ko³xa² ha³lo²a² yxau³ki³ko³xai²na²
hai³txi³ sxi²je³na² ha³lo²lo³ki³thīn³nai²na² yū³nē³lxa³wa². Oh³xan¹thi³nū³a²
wxā³nū¹nhē³thi³nū³a² so¹li³ wah³nxe³ki³tā³la². 15 Jā¹nxe³jut³su² Je³su²jah³la²
ya³lu²kxi²nē³lha²kxai³ txa²wā¹ko³nxe³ti³ kái³ki³ju³ta² ā³wa²su¹kxi²nē³na²-
hē³la². Nxū¹nhē³lha²kxai³ i³ka³li³kxi²ki³jau³su² Txa²wā¹sū³na² i³sa²nēn¹kxi²-
a³sah³lxi³wxa². Nxe³sxā³ i³sa²nēn¹kxi²sa²tē³a³sah³lxi³hē¹la². 16 Wxa²nū³kq³-
txi³nāu³xa² wi¹kāi³ūh¹nyha¹jah¹lxi³hē¹la². Hxi²nū¹nha¹jah³lxi³hē¹la². Nxe²
kāi³ū¹nyhah¹lxin¹kxai²nān²tu³ Txa²wā¹sū³na² yen³nāu³a² i²nx²ti³tu¹wa².
i²nx²ti³te³nah¹lxi¹:

—Txa²sa³wi³ha³lxi²na² wi¹kāi³ū¹whaun¹nyhain¹na³na¹. i³ka³li¹lxi²sain¹-
nha¹. Txa²wā¹sū³na² nxe²na³la².

17 Wxa²hxi²kan¹txi³nāu³xai²na² wān³txa² ain³kxi¹jah³lxi³hē¹la². i³ye³kxi¹-
nx²tain¹jau³xa² sa²yxo²we¹jah¹lxi³hē¹la². A²nxe³tū³ka³txai²na² sa²kxai³lu²
Txa²wā¹sū³na² yen³nāu³a² sa²hau³ko³tūh¹nx²tain¹tū³ka³txai²la¹wa². Nxai¹-
nha²kxai³ wxa²ē¹nāu³a² wi¹lhin¹si¹yhah³lxin¹ju³ta²nū³su² o²la³kxi²yah³-
nx²ti³na³la². Nxe³nx²tai¹nha²kxai³ sa²yxo²we¹tain¹yah³lxin¹kxai²nān²tu³
ka³lih³kxi²nha²sxā³ o²la³kxi²nūh¹nx²tain¹tu¹wa². Yxān¹ta¹ i³āin²ta³kxi²si¹-
hain¹yah³lxin¹kxai²nān²tu³ hxi³kan¹txi³ i³hau³ko³tūh¹nx²tai¹nxa³lho³la².

18 Txa²wā¹sū³na² i²nxū²kwai¹lxū¹si²sa²jau³nū³a² ten³sa²sīn¹nha²wa². Nxe³-
sa²sīn¹nha²kxai³ Txa²wā¹sū³na² i³ye³kxi²xai³yah³lxin¹kxai²nān²tu³ nxe³sa²-
sīn¹si¹yhah³lxin¹jau³su² i³ye³kxi²sa²tē³jah¹lxi³hē¹la². Txa²wā¹ē¹nāu³ai²na²
au³txi³ e³kxi²nha²kxi³jau³xa² wi¹lhin¹jau³su² na³la². Wain³ju³ta² kái³si¹na¹-
ju³ta² so¹li³ ten³sa²sīn¹nha²wa². 19 Jā¹nxe³na¹jut³su² wa³su³txi³ wā³li²sxā³
i²nx²ta¹ju³ta²nū³a² ten³khaix¹sa³nha²wa². Nxe³si¹sa²jau³su² Txa²wā¹sū³na²
i³ye³kxi¹jah³lxi³to³hē¹la².

Txa²wā¹sū³na² i³ye³kxi²jau³su²

20 Nxa²ha¹te¹ kxā³nhxi¹nai³tā² Je³su²jah³la² Txa²wā¹hxi²kan¹ta² Si³yxau³-
jah¹la² ya³lu²kxi²nē³ta¹hxai²ti³ai²ti²tu³wa². A²ti³ha²yau³xa² ha³li³hxa³sxā³
ya³lu²kxi²nē³ta¹hxai²hē¹la². Ya³lu²kxi²nū¹nhē³ka³tu³ Txa²wā¹sū³na² hi²sen³su²
Hāun²te²a² Si³yxau³jah¹lo²su² ha²kxai³ ka³ten³su² i³sa²yxau³xi²ta¹hxai²-
hē¹la². Nxe³te³na¹ ko³nxe³ti³ kái³ki³ju³ta² a²yo³wa³hxa² ū³yho³hi²ta³lun²-
ta¹hxai²hē¹la². A²nxe³jah¹lo²su² Je³su²jah¹lo²kxai³lu² o³ve²a² a²wa³kxēn³-
yah³lo²hū³nxe² txa²wā¹wa³kxēn³yah³la² A²si³yxau³jah¹lo²lo³ta¹hxai²hē¹la².

²¹ A²nxe³jah¹lo²su² Txa²wā¹sū³na² Si³yxau³jah¹la² i³hxi²ka¹txa²lxi³ju³ta² ten³-sa³nha²wa². A²ten³kxi³su² wi¹lhin¹sxā³ sa²yo²we¹jah³lxin¹kxi³nū³a² i³hxi²-ka¹txa²lxi³ju³ta³nū³a² ten³sa³nha²wa². A²nxe³sxā³ Kris²tu³jah¹lai²na² hxi²ka²nxe²kāi³ya³nhē³tu¹wa². Nxe²kāi³ya³nhē³kxai²nān²tu³ Je³su² Kris²tu³jah¹la² i³sa²nēn¹kxi²sxā³ yxau³kī³tu¹wa².

Ā³wa²sut¹jau³su²

²² Jā¹nxe³na¹jau³su² wān³txa² ū³wha²li¹la³kxi¹nx²ta¹jau³xa² a³lu²xa³wa². Yau³ka³lxa²jau³sxa³wa². Nxe³sxa³ha²kxai³ wi¹lain³kxi²sa²sxā³ sa²yo²wet¹-sah¹lxi³hē¹la². ²³ Nxa²ha¹te¹ Ti³mo²jah³lai¹tā² txa²wā³tā³ah³lai¹tā² sxi²ha²kan²thi³na² ū³tī¹kxain¹te²jai¹ti²tu³wa². Nxe³ta¹ kwēn¹tai²na² sxi²ha²kan²-thi³na²na² ā³wa²sut¹sxā³ a³li³xi²na²hē³la². Wa³su¹txi³ i³xi²kxai²nān²tu³ wxā³-sī²nx²ta¹tāu³a¹ ā³sa²so¹ai¹na¹tu¹wa².

²⁴ Txa²ha³tā³nxa² i³hen³txi³txai¹nhē³la². Je³su²jah³lai²na² wān³-txa² yo²i²sxā³ yxau²xai³yah³lxin¹te² i³nxai²na² wxa²hxi²kan¹txi³nāu³ i³nxai²na² nxe³sxā³ txa²ha³tā³nxa² i³hen³txi³txain¹nū³nhē¹la². Te²yā¹nxe³-sxā³ I³ta²lya²ko³xan¹te²a² txai²yā¹nxe³sxā³ yo²i²te²nāu³xa² a²ha³tā³nxa² ū³sa²si¹hā³ūh¹nx²tain¹nūn³na³la².

²⁵ Jā¹nxe³jut³su² Txa²wā¹sū³nu²kxai³lu² thāi³ti³la² wi¹lhin¹ti³hi¹txa²lxin¹-ju³ta² ten³sa³nha²wa². Nxe³ya³nx²ta¹wa². Ta³lu²na¹wa².

Tiako

1¹ Txai²li² Ti³a²kah³lo²sa¹wa². Txa²wā¹sū³na² a²wa³kxē³no³ti² Je³su² Kris²-
tu³jah¹lo²su² Txa²wā¹hxi²kan¹ta² Si³yxau³jah¹lo²su² ha²kxai³ a²wa³-
kxē³no³ti² nxe³sa²kxah³lo²sa¹wa². Txa²ha³teh³nxā³nxa² ū³wha²li¹lhxā³
ū³sa²si¹hā³ū¹nx²ta¹tu¹wa². I³sa³e²ah³lu¹tai²na² a²ne³tah²nāu³syah¹lxi¹lxa².
A²nxe³jah¹lu¹tai²na² wē³ha³lxi³khai³xa² hxi²ka² hxi³sa³ a²jā¹nxe² ha¹li¹
wxa²sa²so¹xi²nūn³sxā³ nxe³ 12 nxe³sxā³ a²wē³ha³lxi³lo³ta¹hxai²ti³ai¹ti²tu³wa².
Nxe³te²nāu³xu¹tai²na² a²ne³tah²nāu³syah¹lxi¹lxa². Ha³lo²a² ko³ka³lxa¹txi³ ha³-
ten¹txi³sxā³ yxau³xai³yah³lxi¹lxa². Je³su²jah³lai²na² wān³txa² yxo²i²yah³lxin¹-
te²nāu³ i³nxa² ū³wha²li¹hā³ū¹nx²ta¹wa². Wa²su¹wa²sun¹yah³lxin¹ta¹ji¹wa²?
Txai²li² wa²su¹wa²su¹yxau³na¹wa². Jā¹yxah³lxin¹ta¹ji¹wa²?

Yxo²i²kī³jau³su² a²hoh³lxi³su² kī³jau³su²

2-3 Je³su²jah³lai²na² wān³txa² yxo²i²yah³lxi¹nha²kxai³ txa²wā³tā³yah³lxi¹-
lxa². Nxe³sxā³ ha³lo²a² ko³ton³kxi¹nx²ti³kxai²nān²tu³ ka³li³sxā³ yxau³jah¹-
lxi¹hē¹la². Nxex³jah³lxi³sxā³ ko³ton³kxi²si¹nx²ti³kxai²nān²tu³ Txa²wā¹sū³na²
wān³txa² ya³nān³ta³ki²la²sxā³ yxo²i²sxā³ yxau³xai³jah¹lxi¹hē¹la². 4 Ya³nān³ta³-
ki²la²sxā³ yxo²i²sxā³ yxau³xai³yah³lxin¹kxai²nān²tu³ ā²la² ya³lo³txi¹jah³lxi³-
hē¹la². Ā³na¹yah³lxi³txa³hē¹la². Nxe³sxā³ ya³lo³txi³khaix¹yah³lxin¹kxai²nān²-
tu³ a²nū²a² kāin²jah¹la² hxi¹kan¹ti²hū³nxe² yxau³yah³lxin¹tu¹wa². 5 Yxān¹ta¹
i²li³te² i³nxa² nxe²e³in¹kxai²nān²tu³:

—Txai²li² a²hoh³lxi³su² nxa³nhai¹. Nxīn¹kxai²nān²tu³ Txa²wā¹-
sū³na² i³wā³txi³sxā³ i³hen³txi³txai¹nhē³la². Nxe³sxā³ i³wā³txi³sxā³
i³hen³txain¹yah³lxin¹te³nah¹lxi¹:

—Txa²sū³nāi³. A²hoh³lxi³su² sa²nxa³nhai¹. A²hoh³lxi³sa²nūh¹-
sē¹li¹. Nxe³yah³lxin¹kxai²nān²tu³ a²hoh³lxi³sa²nūh¹nxa²tu¹wa².
Wi¹lhin¹khai¹nxe³ha²kxai³:

—Īh¹nxe³tin¹jau³ta³ i³wā³txi³san¹si²lxi¹. Nxe³nxain¹jau³su² i³kwai²kxi²-
nxai¹nxa³lho³la². Wi¹lhin¹sxā³ ū³hū¹nxa²tu¹wa². 6 Nxe³yān¹tah¹lxa¹ nxe²
i³wā³txi³sxā³ i³hen³txai¹nīn¹kxai²nān²tu³ yxo²i²khai¹nxe³sē¹la². I³wā³ta³kxi²-
nh²txa³hē¹la². I³wā³ta³kxi²nhān¹kxai²nān²tu³ i³ye³na² ūn³je³na² yā¹nxe³hī³-
nxa¹lxa². Nxe³sxā³ it³ta² ūn³txi³ sa²ne³so¹kxi²kxa² yā¹nxe³hī³nxa¹lxa². I³ye³na²
sa²xit³sa²tā³i² sa²wa²lho¹xi² nxe³te²ju²hē³la². Te²yā¹nxe³jut³su² wxāi²kxai³
i³wā³ta³kxi²nhān¹kxai²nān²tu³ wi¹jau³xa² yxo²i² wi¹lxa³jau³xa² yxo²i² nxe²
sa²the³jah³lxi³hī³nxa¹lxa². Ju¹tai²li² wai³nxa³wa². 7 Nxīn¹kxai²nān²tu³ wā³-
txi³nhān¹kxai²nān²tu³ Txa²wā¹sū³na² a²hoh³lxi³sa²nū¹nxa²ju³ta² wahx³nxin¹-
kxan²ti³ i³tih³nxe³nxān³nxa³lho³la². 8 Nxe³jah¹la² he³la³kxa² Txa²wā¹sū³na²
wān³txa² wā³txi³nū¹ha²kxai³ yau³ka³lxa¹txi³ sa²ne³ya²ta² ai³te²ju²hē³la².

Nxe³ha²kxai³ Txa²wā¹sū³na² hi²sen³su² a²hoh³lxi³sa²nū¹hain¹ju³ta² yū³ye²-te²sxa³yu²hē³la². Te²yā¹xah³lxi³txa³hē¹la².

Yen³kxi³ki³jau³su²

⁹Nxa²ha¹te¹ a²nū²a² yen³kxi³txa²jah¹lai²na² sa²kxai³lu² Je³su²jah³lai²na² wān³txa² yxo²i²te²su² te²a² Txa²wā¹sū³na² yen³nāu³a¹ wi¹lhin¹ye²jah³lai²-la¹wa². ¹⁰Te²yā¹nxe³sxā³ a²nū²a² yen³kxi³yhe²jah¹lai²na² sa²kxai³lu² Je³-su²jah³lai²na² wān³txa² yxo²i²te²su² te²a² Txa²wā¹sū³na² yen³nāu³a¹ wi¹-lhin¹ye²jah¹lo²su²nū³na³la². Nxe³yān¹ta¹ kāin² yen³kxi³ye²kxan²ti³ Je³su²jah³lai²na² wān³txa² yxo²i²xa³kxai²nān²tu³ Txa²wā¹sū³na² yen³nāu³a² hai³txi³ kāi²no³nxa³wa². Hi³yāu³sa³kxa² yā¹nxe³hī³nx²na³la². ¹¹Hi³yāu³sa³-kxai²li² a²wi¹lhi¹na² wi¹khaix¹te²ju²hē³la². Nxe³ta¹ ye³je¹na² it³ta² a³lan²te²a² wxā³nū²la² wān³ya³lu²sxā³ i³sa³li³te²ju²hē³la². Nxe³sxā³ a²wi¹ju³ta² a³lu²txi³ wi¹te²sxa³yu²hē³la². Te²yā¹nxe³ju³ta² yen³kxi³jah¹la² te²yā¹nxe³hī³nx²na³la². Yen³kxi³sxā³ hin¹tāu³a¹ ya³lu²te²ju²hē³la². Jā¹nxe³ha³ta²wa². Hi³yāu³sa³kxa² a²txai²na¹ wi¹kxan²ti³ yan¹nāu³a¹ khon³tu¹wa². Nxe³kxa² yā¹nxe³sxā³ yen³-kxi³khaix¹jah¹la² sa²kxai³lu² ya³lu²ju³ta² ye³jen¹na² yū³hxi²na²hē³la².

Ko³nxe³ti³ kái³sain³si¹nhē³jau³su²

¹²Nxa²ha¹te¹ ko³nxe³ton³kxi²jah¹lo²su² te²an²tu³ Txa²wā¹sū³na² wān³txa² nxū²kwai³lxū¹sxā³ yxau³kxai²nān²tu³ wi¹lhin¹khai¹nxe³hī³nx²na³la². Nxū²-kwai³lxū¹nha²kxai³ wi¹lxo³kxi²ha²kxai³ Txa²wā¹sū³na² hi²sen³su² wi¹lhin¹sxā³ i²tu¹wa². Nxe³te³nah¹lxi¹:

—Jah¹lai²li² a³lxi²sain¹na³na¹. Txa²wān³txa² sa²yxō²ā³sain¹nxa³xā¹. Nxe³-ha²kxai³ wi¹lhin¹sxā³ i²ai¹na¹xā¹. A²ē¹nān¹jau³su² nxe³tu¹wa². ¹³Nxe³ha²kxai³ ko³nxe³ti³ o²la³kxi²sain³sain¹jau³xa² wxā³kxai²nān²tu³ Sū³na² ko³nxe³te²lo³-txa³hē¹la². Ko³nxe³te²lo³txan³te³nah¹lxi¹:

—Txa²wā¹sū³na² hi²sen³su² ko³nxe³ti³ o²la³kxi²sain³sain¹te³na³li¹. Nxīn¹-jau³su² nxe² e³txa³hē¹la². Nxe³sxā³ ha³lo²a² ko³ton³kxi²nē³kxan²ti³ Sū³na² ko³-nxe³ti³ kái³ki³ju³ta² te³nxa³wa². Ko³nxe³ti³ kái³jah¹lo²sxa³wa². Te²yā¹nxe³-sxā³ a²nū²a² i²li³te²a² ko³nxe³ti³ kái³si¹hain¹jau³su² o²la³kxi²nū¹hai¹nxa³wa². ¹⁴⁻¹⁵Nxe³yān¹ta¹ wā²nxū¹hāin³nha²sxā³ yxo²kwain³sān²ki³ka³tu³ ko³nxe³ti³ kái³hī³ki³tā³la². Nū²la² hā²wxān³txa³ kái²not³sxā³ ko³nxe³ti³ kái³hī³ki³tā³la². Nxe³te²kxa³yan³tu³ti¹ hā²wxān³txa³ ya³lu²nē³te³nāu³a¹ hxi²kan¹txi³ Txa²-wā¹sū³na² yxau³ju³ta²nū³a² ā³wih¹sxā³ yxau³ki³sxa³lho³la². Nxe³tāu³ān²tu³ti¹ Txa²wā¹sū³nu²kxai³lu² nxe²e³kxi²te³nah¹lxi¹:

—Ko³nxe³ti³ kái³si¹nhē³li¹. Nxī¹nha²kxai³ yxau³khai³nxīn¹ju³ta² ā³wih¹sxā³ yxau²nxān³so³li¹. Txa²wā¹sū³na² nxe³hī³nx²na³la².

¹⁶Jā¹nxe³ha²kxai³ txa²wā³tā³yah³lxi¹nha²kxai³ a³lxi¹nx²ta¹nha²wa². Wxa²-ē¹nāu³ai²na² wā²nxū¹hā³ke³tū¹kxi²nyhah¹lxi³txa³hē¹la². ¹⁷Ha³lo²a² wi¹te²a² yxo²ha³kxa¹ oh³nān¹ta³ko³nāu³a¹ wxā³nū¹nhē³lha²kxai³ ko³nxe³ju³ta² oh³-nān¹ta³ko³nāu³a¹ wxā³nū¹nhē³lxa³ha²kxai³ nxe³te²ju²hē³la². Yen³kxai²na² wi¹te²na² sa²kxai³lu² u³je³na³ka² i³la³kxa² we¹jah¹la² hxi²ka² wxā³nū¹nhē³-te²ju²hē³la². Ī³ā³lxi³to³nha²te²ju²hē³la². Yxān¹ta¹ jah¹lai²li² hai³txi³ ā³lxi³to³-nha²jah¹lo²su² te²sxa³yu²hē³la². A²nxe³jah¹lai²li² Txa²wā¹sū³na² Si³yxau³jah¹-lai²la¹wa². ¹⁸A²nxe³jah¹la² hi²sen³su² wā²nxū¹hā³lxi³ wān³txa² ya²la³lyau³xa²

ũ³hũ¹nē³lain¹na²hē³la². Nxe³jau³xan²tu³ sa²yo²wet¹so¹ki³sa²kxai³ i³kaix¹sa²-
so¹nē³na³la². Sũ³na² wē³sa² hxi²ka¹kxa² yā¹nxe³ti³hi¹tē³na³la².

Txa²wā³sũ³na² wān³txa² ain³kxi²nha²sxā³ kái³ki³jau³su²

¹⁹Txa²wā³tā³yah³lxi¹lxa². A³lxi¹nx²ta¹nha²wa². Wān³txai²li² wi¹la³ na³ka²-
kxi¹jah³lxi³hē¹la². Wa³su³txi³ ain³kxi²nha¹jxah³lxi³hē¹la². Yxān¹ta¹ wa³su³txi³
e³yah³lxi³sān²txa³hē¹la². Te²yā¹nxe³sxā³ wa³su³txi³ yxai¹yah³lxi³sān²txa³-
hē¹la². ²⁰Nxe³sxā³ i³xan³ta³kxi²jah¹lai²li² hxi²kan¹txi³ Txa²wā³sũ³na² wān³-
txa² wi¹la³ kái³te²sxa³yu²hē³la². ²¹Nxe³jut³su² ha²kxai³ kuh³lxa³thin¹yah³-
lxin¹ju³ta² ā³na¹yah³lxi¹nha²kxai³ kō³nxe³ti³ kái³yah³lxin¹ju³ta² ha²kxa¹
ā³na¹yah³lxi¹nha²kxai³ nxex³jah³lxi³hē¹la². Nxe³yah³lxi¹nha²kxai³ Txa²-
wā³sũ³na² wān³txa² wxa²ē¹nāu³ai²na² i³tih³nxe³nx²ti³jau³xai²na² wi¹lhin¹-
sxā³ yxo²i²jah³lxi³hē¹la². A²nxe³jau³xai²na² sa²kxai³lu² txa²wā³ē¹nāu³ai²na²
sa²hau³ko³tē³jau³xai²la¹wa².

²²Nxe³sxā³ wxa²ē¹nāu³ai²na² ā³ke³tũ¹kxi²nyhah¹lxi³txa³hē¹la². Txa²wā³-
sũ³na² wān³txai²li² kwa² ain³kxi²yah³lxin¹ju³ta² wai³nxa³wa². Wān³txai²na²
yo²ha³kxa¹ wain³txi³ sa²yo²we¹jah³lxi³hē¹la². ²³Jā¹nxe³sxā³ wān³txai²li²
kwa² ain³kxi²jah¹lai²na² sa²kxai³lu² a²nũ²hũ³nhĩ³nx²na³la². Nxe³te³nah¹lxi¹,
es³pe²ya²ka³lo³a² i²nha²te²hũ³nhĩ³nx²na³la². A²nũ²khai³nāu³a² i²kxi²nha²-
hĩ³nx²na³la². ²⁴i²nha²sxā³ kwa² a³li³hĩ³nx²na³la². A³li³te²ān¹tu³ti¹ a²nũ²-
khai³nāu³ai²na² ha²ya³kxa² ain³nha²hĩ³nx²nxa³wa². Te²yā¹nxe³kxe³hũ³sxā³
kwa² ain³kxi²jah¹lo²kxai³lu² hai³txi³ Sũ³na² wān³txa²kxai³lu² ain³so¹jah¹-
lo²su²hĩ³nx²nxa³wa². ²⁵Yxān¹ta¹ es³pe²ya²ka³lo³a² wi¹li²nha²kxai²nān²tu³
ne³wā²na³nha²nxa³kxai²nān²tu³ a²nũ²ai²na² Txa²wā³sũ³na² wān³txa² wain³-
jau³su² ain³kxi²jah¹lo²su² kxa²yāx¹hĩ³nx²na³la². A²nxe³jah¹lai²na² sa²kxai³lu²
Txa²wā³sũ³na² wān³txa² wain³jau³su² ha²kxai³ kō³nxe³ju³ta² ā³wa²sut¹sxā³
yxau³ha²kxai³ ne³jau³xai²na² wi¹lain³nha²sān²sxā³ hā²wxān³txi²te²lxi³ sa²-
yo²we¹thĩ³nx²na³la². Sa²yo²wet¹sxā³ kái³ha²kxai³ Txa²wā³sũ³na² sa²kxai³lu²
wi¹li²ai¹nhĩ³nx²na³la².

²⁶Jā¹nxe³jut³su² a²nũ²a² i²li³te²a² a²ē¹nān¹jau³kxai³lu¹:

—Txi²li² Sũ³na² wān³txa² wain³txi³ yxo²i²a¹xā¹. Wi¹lhin¹khai³na¹xā¹.
Nxe³ta¹ a²yo²e³jau³xa² wai³nxa³kxai²nān²tu³ a²ē¹nāu³ai²na² ā³ke³tũ¹kxi²-
nha²hĩ³nx²na³la². Wā²nxũ¹h yxo²i²nha²jau³xa² wai³nxa³wa². Wā³nxĩn¹te²-
sxa³yu²hē³la². ²⁷Nxe³yān¹ta¹ Txa²wā³sũ³na² Txa²wā³wi³nu²su² ha²kxai³ yxo²-
i²ki³ju³ta² ten³kxi²nē³na³la². Nxe³kxa²yu³su² sai³ki³nāu³xa²su² tã³nxa² tu¹ha²
wha³te³son³te³su² tã³nxa² a²wē³sāi¹yah³la² ya³lu²kxi²ta¹kxi³lu³su² te²su²
tã³nxa² i²ain¹kxai²nān²tu³ ai³sxā³ ā³non²ta³kxain¹ju³ta² wain³ni² kō³nxe³ti³
kái³ju³ta² ā³na¹kxai²nān²tu³ wain³ni² nxe³te²ju²hē³la². Jā¹nxe³jut³su² nxe²
kái³kxai²nān²tu³ yxo²i²nha²kxe³ju³ta² wā³nxĩn¹te²ju²hē³la². Ju¹ta² Txa²wā³-
sũ³na² ten³na³la².

Hau³hau³kon³sxā³ kái³ũ¹hĩ³ki³jau³su²

2 ¹Txa²wā³tā³nāu³xāi³. Je³su² Kris²tu³jah¹la² Txa²wā³hxi²kan¹ta² Si³-
yxau³jah¹lo²su² ha²kxai³ wxi²kin³ti³ton³jah¹lo²su² ha²kxai³ yxo²i²-
yah³lxin¹te² i²nxai²na² nxe³yah³lxi³ta¹hi¹nhē¹la². A²nũ²a² yen³kxi³h³te²a²
sa²nēn¹kxi²yah³lxi³ta¹hi¹nhē¹la². Te²yā¹nxe³sxā³ a²nũ²a² ā³xai²li² yen³kxi³h³-
xa³te²a² kō³txi³ e³kxi²yah³lxi³ta¹hi¹nhē¹la². Jā¹yxah³lxi³txa³hē¹la². Ju¹ta²na²

wai³nxa³wa². A²nū²a² yxo²ha³kxa¹ yxo²hau³hau³kon³sxā³ sa²nēn¹kxi¹jah³-
lxi³hē¹la². ²Nxe³sxā³ ā³yā³nū²kxi²yah³lxin¹kxai²nān²tū³ yen³kxi³h³khaix¹-
jah¹la² ya³lau³xa² wa²tu¹wa²tun¹ka³lo³a² ā³nhxi²wxe³nha²ha²kxai³ wā²la²
wi¹khaix¹ka³lo³a² ū³whi²kxi²nha²ha²kxai³ a²nxe³jah¹lai²li² ā³nū²kxi¹nx²ti³-
hī³nx²na³la². Te²yā¹nxe³sxā³ a²nū²ā³xa² yen³kxi³txa²jah¹la² wā²la² kō³nxe³-
khaix¹ka³lo³a² ū³whi²kxi²nha²ha²kxai³ nxe³jah¹lai²li² ā³nū²kxi¹nx²ti³nū³nhī³-
nx²na³la². ³Nxe³nx²ti³kxai²nān²tū³ wā²la² wi¹ka³lo³a² wi²kxi²nha²jah¹lai²na²
wi¹le³kxi²yah³lxin¹te³na¹lxi¹:

—Yen³kxi³hi¹nha²kxai³ hxi²kan¹jah¹la² ā³wxe³ka³lo³ai²li² ā³wxe³txu¹li¹.
Yah³lxi¹nha²kxai³ nxe³yān¹ta¹ yen³kxi³txa²jah¹la² e³kxi²yah³lxin¹te³nah¹lxi¹:

—Yen³kxi³txa²nha²kxai³ kwa² ā³sa²nū³txu¹li¹. Ta³nxa²:

—Yuh³xa² u¹lā³wxe³txu¹li¹. Nxe² e³kxah¹lxi³txa³hē¹la². ⁴Kō³nxe³ti³ kāi³.
yah³lxi³hī³nxa¹lxa². A²nū²a² ha³na³ka³lxi² ha³na³ka³lxi² i²nyha¹lxin¹kxai²-
nān²tū³ wain³txi³ hāin³nyhah¹lxa³lxa².

⁵Jā¹nxe³jut³su² txa²wā³tā³yah³lxi¹lxa². A³lxi¹nx²ta¹wa². Ain³kxi²sah¹lxi³-
hē¹la². Txa²wā¹sū³na² hi²sen³su² a²nū²a² yen³kxi³txa²te²a² i²sxā³ sa²so¹ain¹-
na²hē³la². Nxe³sxā³ e³kxi²te³nah¹lxi¹:

—Jah¹lai²li² yen³kxi³txa²na³li¹. Yxān¹ta¹ nxe³kxan²ti³ a³lxi²sa²na³li¹.
Txa²wān²txa² yxo²i²sa²na³li¹. Nxe³ha²kxai³ kxān³nāu³a¹ a³ka³nxa¹tāu³a¹
yxau³khai³nxa¹ju³ta² a²nū²a² a³lxi²sain¹te²nāu³xa² a²yxo²ha³kxa¹ yxau²sa²-
tē³ya³sain¹tu¹wi¹. A²nxe³tāu³a¹ yxau²sa²tē³ya³sa²nū³nīn¹tu¹wi¹, hī¹na² yen³-
kxi³txa²nxa²kxan²ti³nū¹. Txa²wā¹sū³na² nxe³ta¹hxai²hē¹la². ⁶Nxe³yān¹ta¹
jah¹lai²li² yen³kxi³txa²jah¹lai²li² kō³te³kxah¹lxi³ta¹hi¹nhē¹la². Nxe³yah³lxin¹-
kxa² ha³tih³xan²tū³ yen³kxi³h³khaix¹jah¹lai²li² wi¹le³kxah¹lxi³ta¹hi¹nhē¹la².
Yxah³lxin¹ka³tū³ta¹ yen³kxi³h³te²na² sa²kxai³lu² wa³kon³kxi¹nxa²lxi³si¹hain¹-
jau³su² kwa³na³nxa²lxi³jah¹lai²la¹wa². Te²yā¹nxe³sxā³ kō³nxe³ti³ i³yī¹li¹nx²-
ti³si¹hain¹jau³su² i³wā³txi³nx²tain¹te²kxa³ya³lhu² a²nū²a² hxi²kan¹te²nāu³xa²
ūh³wxe³kxi¹nx²ti³hī³nx²na³la². ⁷Jā¹nxe³jut³su² Je³su²jah¹lai²na² wān³txa²
yxo²i²yah³lxin¹te²kxa³ya³lhu² a²sa³wi³ha³lxi³su²khai³ti³hi¹ta¹lxi³na³la². Nxe³-
nx²ti³kxa² ha³tih³xan²tū³ yen³kxi³h³khaix¹jah¹lai²na² a²yxo²wān³txa² Je³su²-
jah¹la² kō³nxe³te²lo³tain¹na³la².

⁸Jā¹nxe³jut³su² Txa²wā¹sū³na² ū³wha²li¹txā³nxa² nxe³te³nah¹lxi¹:

—A³lxi²nyhah¹lxin¹kxa² yā¹nxe³sxā³ a²nū²a² ā³xa² a³lxi²txai¹yah³lxi³hē¹li¹.
Nxe³jau³xai²na² sa²yxo²we¹jah³lxin¹kxai²nān²tū³ wain³txi³ kāi³yah³lxi³hī³-
nxa¹lxa². ⁹Yxah³lxin¹ta¹ a²nū²a² yen³kxi³ye²te²na² so¹lxi³ i³wi¹lxo³kxi²-
nū¹hain¹yah³lxin¹kxai²nān²tū³ kō³nxe³ti³ kāi³yah³lxi¹lxa². Txa²wā¹sū³na²
wān³txi³nu¹txa²kxai³ sa²yxo²ā³yah³lxi¹lxa². ¹⁰Jā¹nxe³jut³su² Sū³na² wān³txa²
yxau³ka³na³ka³nxa²kan²ti³ sa²yxo²ā³in¹ke³la³te²kxai³ Sū³na² kwa³na³jau³-
xai³tā² yxo²ha³kxa¹ yxau³ka³lxa¹kxan²ti³ sa²yxo²ā³in¹ju³ta² hxi²ki³te²la³yah³-
lxi³hī³nxa¹lxa². ¹¹Jā¹nxe³sxā³ Sū³na² ū³wha²li¹txā³nxu¹ta¹na² nxe³te³nah¹lxi¹:

—Tu¹ha² ā³xa² so¹sxā³ ū³whīn¹txi³txa³hē¹li¹. Txa²wā¹sū³na² nxe³ta¹hxai²-
hē¹la². Te²yā¹nxūn³te³nah¹lxi¹:

—A²nū²a² i³su²lā³txa³hē¹li¹. Txa²wā¹sū³na² wān³txi³su²nūn³ta¹hxai²-
hē¹la². Nxe³sxā³ a²nū²a² i³su²lā³in¹kxai²nān²tū³ wā²nxūh¹lxi³hī³nxa¹lxa²,
txu¹ha² ā³xa² ū³whīn¹ta¹kxi²nxā²nxa³kxan²ti³na². Txa²wā¹sū³na² wān³txa²
sa²yxo²ā³hī³nxa¹lxa². ¹²Nxe³yān¹ta¹ Kris²tu³jah¹lai²na² wān³txa² ā³wa²-
su¹kxi²nē³jau³xa² txa²wā¹ē¹nāu³ai²na² i²nē³jau³xan²tū³ i³yī¹li¹nē³tu¹wa².

Nxe³ha²kxai³ e³in¹jau³su² ta³nxa² kăi³in¹jut³su² ta³nxa² i²khai¹nxe³sê¹la², ko³nxe³te²la³ i³yî¹li²nxa²kxa²yan³txi³sa³. ¹³Nxe³ha²kxai³ kxă³nău³a¹ Txa²-wă¹sũ³nai²li² a²nũ²a² i³yî¹li²nhê³te³lhxă³ a³ka³nxi²tu¹wa². Nxe³ha²kxai³ wxa²ē¹nău³ai²na² sa²kxai³lu² a²nũ²a² ā³xa² wi¹lhin¹sxă³ thăi³ti³la² sa²hau³-ko³nyhu¹xan³kxai²năn²tu³ kxăn³nău³a¹ Txa²wă¹sũ³na² wi¹lhin¹sxă³ thăi³ti³la² sa²hau³ko³txa²nxa³lho³la². Yxăn¹ta¹ a²nũ²a² ā³xa² wi¹lhin¹sxă³ thăi³ti³la² sa²hau³ko³nyhu¹in¹kxai²năn²tu³ kxă³nău³a¹ Txa²wă¹sũ³na² wi¹lhin¹sxă³ thăi³ti³la² sa²hau³ko³txa²tu¹wa². Nxe³sxă³ Txa²wă¹sũ³na² wi¹lhin¹sxă³ thăi³ti³la² sa²hau³ko³tê³kxai²năn²tu³ ko³nxe³ti³ i³yî¹li²nê³ju³ta² yũ²nxa³lho³la².

Txa²wă¹sũ³na² wăn³txa² ain³kxi²sxă³ sa²yo²we¹kî³jau³su²

¹⁴Nxa²ha¹te¹ txa²wă¹tă³yah³lxi¹lxa². A²nũ²a² i²li³te²a² e³te³nah¹lxi¹:

—Je³su²jah³lai²na² wăn³txa² yo²i²te²sa¹wi¹. Nxe³ta¹ Hai³txi³ wi¹lhin¹-ju³ta³la³ kăi³xa³ke³la³te²kxai³ yo²i²nha²kxe³su² ya²la³lhu²hî³nx²nxa³wa². A²ē¹nău³ai²na² sa²hau³ko³tê³sî³nx²nxa³wa². Nxe³yăn¹tah¹lxa¹ wi¹lhin¹ju³ta² kăi³ke³la³te²kxai³ yo²i²nha²kxe³su² ya²la³lhu²hî³nx²na³la². A²ē¹nău³ai²na² sa²hau³ko³tê³sî³nx²na³la². ¹⁵Te²yă¹nxe³jut³su² Je³su²jah³lai²na² wăn³txa² yo²-i²te²na² wxa²wă¹tă³te²năn²tu³ wă²txa²ha²kxai³ he³ja³lu²ha²kxai³ nxe³hî³nx²-na³la². ¹⁶Nxe³ke³la³te²kxai³ yen³kxi³la³ yũ³ai¹nxa³kxa² wă²nhũ¹ i³nx²nxă³-lxa². Nxên²nxa³kxan²ti³ e³kxi¹nin¹te³nah¹lxi¹:

—Txa²wă¹sũ³na² wi¹li²nxa²tu¹wi¹. Ha³lo²a² ā³lxi³kxan²ti³ sa²lat¹sxă³ yxau³-sê¹li¹. Te²yă¹nxe³sxă³ he³ja²lu¹nxa²kxan²ti³ ũ³kxi²sxă³ yxau³sê¹li¹. Nxîn¹-jau³su² kxan²ti³ wă²nhũ¹ai¹nxă³ke³la³te²kxai³ hai³txi³ wai³nhî³nx²nxa³wa². ¹⁷Te²yă¹nxe³jut³su² yo²i²nha²kî³kxan²ti³ wi¹lhin¹ju³ta² kăi³ti³ten³kî³sxa³ke³-la³te²kxai³ yo²i²nha²kî³ju³ta³la³ ya²la³lhu²nê³lhî³nx²nxa³wa².

¹⁸Nxe³ha²kxai³lu¹ a²nũ²a² e³kxi²sa²ke³la³te²kxai³ nxe³te³nah¹lxi¹:

—Wxăi²li² yo²i²nhăn¹ju³ta² yũ³nhî¹lxi¹. Yxăn¹ta¹ txai²li² hăi¹nxe³sxă³ wi¹-lhin¹ju³ta² kăi³a³kxe³su² so¹lxi³ nxe³jah¹lo²sa¹wi¹, yo²i²nha²nxa³kxan²ti³nũ¹. Nxe³sa²jau³su² nxe³hî³nx²na³la². Nxe³ha²kxai³ i³wa²lũ³xi²na¹te³nah¹lxi¹:

—Hai³txi³ ha³na³ka³lxin³jut³su² te²sxa³wi¹. Wi¹lhin¹ju³ta² kăi³xăn³kxai²-năn²tu³ yo²i²ye¹nx²nxăn²tai¹. Nxe³yăn¹ta¹ txai²li² yo²i²te²sa¹wi¹. Nxe³te²-sa¹ha²kxai³ wi¹lhin¹ju³ta² kăi³a³kxe³su² yo²i²ye¹nxăn²tai¹. ¹⁹Nxe³yăn¹ta¹:

—Txa²wă¹sũ³nu²su² kăin²khaix¹jah¹la² ka³na³ka³na³tă³li¹. Nxên¹jau³su² ha²kxai³ yo²i²nxa²ta²lu¹wa². Ju¹ta²li² wain³na³la². Nxe³yăn¹ta¹ a²ta³a² nũ³-ka³txa² yo²i²ain¹nũn³te²ju²hê³la². Yo²i²sxă³ yuh³lxain¹te²ju²hê³la². Yuh³-lxi³sxă³ ka³tă³tă³tain¹te²ju²hê³la². Yo²i²ain¹kxan²ti³nũ¹ Sũ³na² wăn³txa² sa²yo²we¹ta¹nxa³wa², a²ta³a² nũ³ka³txa²sa³. ²⁰I³yxah³son³txa³hê³la². Wi¹-lain³kxi²sah¹lxi³hê³la². Je³su²jah³la² wăn³txa² yo²i²kxan²ti³ yxăn¹ta¹ sa²-yo²we¹txa²kxai²năn²tu³ kwa² yo²i²hî³nx²na³la². ²¹A³bra³ău²ah³lu¹ta²ina² txa²wă¹wî³nu¹kxai³lu² i²jah¹lxi³hê³la². Txa²wă¹sũ³na² hi²sen³kxai³lu² A³bra³-ău²ah³lu¹ta²ina² e³kxi²te³nah¹lxi¹:

—Wxa²ki³lha³lxa² I³sa²kah³lai²li² tē³ka³tu³ wă³la³ka³txa² ka³la³ja¹hê³li¹. Ka³la³ya³hin¹kxai²năn²tu³ txah³lxa³kxa³txa² ũh³wxe³ja¹hê³li¹. Ya³hin¹kxai²-năn²tu³ wxa²wê³sa² i³su²lha³txa²hê³li¹. Nxe³ta¹hxai²hê³la². Nxe³nũ²la² Sũ³na² wăn³txa² sa²yo²we¹te³lhxă³ ka³la³ya³ta¹hxai²hê³la². Nxe³nũ²la² nxa²ha¹te¹ Txa²wă¹sũ³na² sa²yo²we¹nhă²ju³ta² i²ha²kxai³ hăi¹nxă¹sî¹jau³su² kwa³na³-ta¹hxai²hê³la². Nxe³sxă³ Txa²wă¹sũ³na² a²wăn³txi³kxai³lu¹:

—Sa²yo²we¹sa¹na²h²ai³ka³ w²xa²e¹n²au³ai²na² wain³te²lo³txa²ha¹wi¹. Nxe³-ta¹h²xai²hē¹la². ²²Nxe³ha²ka³ A³bra³au²ah³lu¹ta¹i²na² sa²ka³lu² Txa²wā¹-sū³na² wān³txa² yo²i²ta¹h²xai²hē¹la². Nxe³ka²yu³su² wān³txai²na² yo²ha³-kxa¹ sa²yo²we¹ta¹h²xai²hē¹la². Nxe³sxā³ sa²yo²we¹tha²ka³ Txa²wā¹sū³na² wān³txa² ā²la² k²āi²non³sxā³ wain³txi³ yo²i²ta¹h²xai²hē¹la². ²³Jā¹nxe³jut³su² Txa²wā¹sū³na² ū³wha²li¹txā³nxai³tā² nxe³te³nah¹lxi¹:

—A³bra³au²ah³lu¹ta¹i²na² sa²ka³lu² Txa²wā¹sū³na² wān³txa² yo²i²ta¹-h²xai²hē¹li¹. Nxe³ha²ka³ Txa²wā¹sū³na² hi²sen³su² wi¹lhi¹ti³hi¹ta¹h²xai²hē¹li¹. Nxe³ta¹h²xai²hē¹la². Jā¹nxe³nū²la² Txa²wā¹sū³na² āh¹ e³kxi²te³nah¹lxi¹:

—A³bra³au²ah³lai²li² txa²sa³wi³sai²la¹wi¹. A³lxi²na¹nhai¹. Nxe³ta¹h²xai²-hē¹la². ²⁴Jā¹nxe³jut³su² yo²i²nha²ki³ju³ta² wain³na³la². Yxā¹ta¹ Sū³na² wān³-txa² sa²yo²we¹ki³sxa³ka³ai²nān²tu³ hxi²kan¹txi³ wain³te²lo³te³h³nx²nxa³wa².

²⁵Te²yā¹nxe³jut³su² Ra³a²ba³ka³lxa² te²yā¹nxūn³ta¹h²xai²hē¹la². A²kxā³nxa² kuh³lxa³sin¹sxā³ o²la³kxi²ta¹ka³lxu³su² ta¹h²xai²hē¹la². A²nxe³ta¹ka³lxa²na² sa²ka³lu² in³txi³nāu³xa² Txa²wā¹sū³nai²na² i³sa²si¹hā³jah³la²nāu³xai²li² wi¹-lhau³ko³ta¹h²xai²hē¹la². Wi¹lhau³ko³te³nah¹lxi¹:

—Tih³na³ wxā³ya³hin¹tih³nai²li² wā³li²ya³txa³hē¹li¹. Sun²tā¹nx²ta¹nha³-tai¹. Tih³nu² ā³lxi³tih³na² wā³li²ja¹hē³li¹. Nxe³ta¹h²xai²hē¹la². Nxe³kxan²ta² wi¹lhin¹ju³ta² k²āi²ha²ka³ Txa²wā¹sū³na² wi¹lhit¹sxā³ i³y¹li²ta¹h²xai²hē¹la².

²⁶Jā¹nxe³jut³su² txa²wā¹nū²ai²li² i³ya¹txa³sxā³ ya³lu²te²jai¹ti²tu³wa². Te²yā¹nxe³sxā³ Je³su²jah³lai²na² wān³txa² kwa² yo²i²ki³ka³ai²nān²tu³ yxā¹ta¹ sa²yo²we¹ki³sxa³ka³ai²nān²tu³ txa²wā¹yo²i²kxi²ki³ju³ta² wā³nxin¹te²sxa³yu²hē³la².

Txa²wā¹e³kxi²ki³jau³su²

3 ¹Txa²wā³tā³nāu³xāi³. Kō³nxe³ti³ k²āi²sxā³ yxau²xai³ki³ka³ai²nān²tu³ Txa²-wā¹sū³na² a²yen³nāu³ka³lu² kō³nxe³ti³ i³y¹li²nē³lh³i³nx²na³la². Nxe³-yān¹ta¹ a²nū²a² i³tih³nxe³te²su² te²a² wen¹ki³te³na¹ hā²wxān³txa³ kō³nxe³ti³ k²āi²sxā³ yxau²xai³ki³ka³ai²nān²tu³ k²āi²non³sxā³ kō³nxe³ti³ i³y¹li²nē³lh³i³nx²-na³la². Nxe³ju³tan¹te²ka³lu² a²nū²a² i³tih³nxe³te²nū³su² ka³lxa¹te²nū³a² wen¹yah³lxin¹ju³ta²nū³a² wai³nxa³wa². Yxā¹ta¹ ka³lxa²nxa³te²nāu³xa² wen¹-yah³lxin¹ju³ta²nū³a² wain³na³la². ²A²nū²a² hāi¹nxe³ti³xa¹ kō³nxe³ti³ k²āi²ki³-te²jai¹ti²tu³wa². Nxe³yān¹ta¹ e³ki³jau³xai²na² wain³jau³xa² so¹lxi³ e³ki³ka³ai²-nān²tu³ kō³nxe³ti³ e³ki³sxa³ka³ai²nān²tu³ a²nū²a² hxi²kan¹te²su² ki³tu¹wa². Nxe³sxā³ twa²wā¹nū²nāu³ai²na² whāi²na¹ hxi²kan¹txi³ i³hau³kon³nha²h³ki³-tā³la². ³Te²yā¹nxe³jut³su² kwa³thi³la³ka³txa² ka³ju¹lxi¹kat³su² tē³sxā³ ka³va¹la² sa²yo²we¹ka³ai²nān²tu³ wain³txi³ sa²yo²we¹sa¹nh³i³nx²na³la². Sain¹ka³ai²-nān²tu³ ha³lo²a² i²li³ju³ta² ai³si¹ha¹jau³su² kwa³na³a³ka³ai²nān²tu³ wain³-txi³ ai³h³i³nx²na³la². ⁴Te²xa²yā¹nxe³jut³su² na³vi²o²tē³na² i²jah¹lxi³hē¹la². Ka³lo¹ai²li² ka³lo³kāin²khaix¹ka³lo³a² yū³te²jai¹ti²tu³wa². It³tai²li² ūn³te²a² sa²so²xai³te²jai¹ti²tu³wa². Nxe³ka³lo³ai²li² ka³lo³kāin²kxan²ti³ ā³nxai³ju³ta² hau³ko³ka³txa² yū³te²ju²hē³la². Ka³jū¹lxi³kat³su² te²ju²hē³la². Nxe³sxā³ a²wa³-kxēn³yah³la² ha³lo²a² i²li³ju³ta² ai³ju³ta² ten³ka³ai²nān²tu³ sa²hau³ko³t³sxā³ ai³te²jai¹ti²tu³wa². ⁵Jā¹nxe³ha²ka³ txa²wā¹yo²hē³lxa² yā¹nxūn³te²ju²-hē³la². Yo²hē³ju¹nxe³kxan²ti³ wān³txa² wxi²kan¹jau³jau³xai²na² e³to³te²-ju²hē³la². Te²yā¹nxe³jut³su² ha³lo²a² i²jah¹lxi³hē¹la². Kwē³kon³tāu³a¹ hāix¹-ta³ka³txa² ka³ka³na³ka³nat³sxā³ hāix¹tū¹ka³ai²nān²tu³ ha³lo²a² yo²ha³ka³

¹hxa³te²jai¹ti²tu³wa². ⁶Jā¹nxe³ju³ta²i²li² txa²wā¹yo²he³lxa² wān³txa²
 ha³nxe²yā¹nx²na³la². Kō³nxe³ju³ta²kāin²e³te²ju²hē³la². Txa²wā¹nū²a²whāi²-
 na¹ā³kho³tē³toh³te²ju²hē³la². Jā¹nxe³te²a²sa²kxai³lu²wē³sa²we¹nhi¹nān¹-
 te²tu³kō³nxe³jau³xa²e³to³te²ju²hē³la². Kō³nxe³khaix¹jah¹lai²na²wān³txa²
 Sa³ta³na²jah¹lai²na²wān³txa²e³to³te²ju²hē³la². Ha³nxe²i³sa²tē³kō³xa²yxau³-
 jah¹lai²na²wān³txa²so¹lxi³e³to³te²ju²hē³la². ⁷A²nū²a²hi²sen³su²ka³yxuh³xa²
 yxo²ha³kxa¹wāi²lot³si¹jau³su²hxi²ka¹nain¹te²jai¹ti²tu³wa². Ka³yxuh³sxu²tā³-
 nxa²ai³ki³su²tā³nxa²txih³sxu²tā³nxa²ain³su²tā³nxa²a²yo²ha³kxa¹hxi²-
 kan¹txi³wāi²lo³te²jai¹ti²tu³wa². ⁸Nxe³yān¹ta¹txa²wā¹yo²he³lxhu²wāi²lot³-
 si¹ju³ta²hxi²kan¹ki³sxa³lho³la², kō³nxe³ti³e³jau³xa²yū³khai¹nxe³ha²kxai³la².
 Wxix¹te²hū³na³la². Wxix¹ta²sa²kxai³lu²kō³nxe³khaix¹te²ju²hē³la². Te²yā¹nxe³-
 sxā³e³kxi²ki³jau³xa²kō³nxe³nūn³na³la². ⁹Nxe³ha²kxai³txa²wā¹yo²he³lxa²
 ka³na³ka³na³kxan²ti³Txa²wā¹sū³nai²li²Txa²wā¹hxi²kan¹ta²Si³yxau³jah¹lo²si²-
 ha²kxai³sa²nēn¹kxi²ki³tā³la². Hā²wxān³txa³txa²wā¹yo²he³lain²txi³a²nū²a²
 kō³txi³e³kxi²ki³tā³la². A²nū²a²hāi¹nxe³ti³xa¹Txa²wā¹sū³na²we¹tē³tū³ka³-
 txi³su²ki³tā³la². Txa²wā¹ē¹nāu³ai²na²sa²kxai³lu²sū³na²yā¹nxe²we¹tē³ta¹-
 hxai²ti³ai¹ti²tu³wa². Nxe³nē³kxan²ti³a²nū²a²ā³xa²kō³txi³e³kxi²to³ki³sxai²-
 na²hē³la². ¹⁰Yxo²ka³na³ka³na³tē³kxan²ti³wān³txa²wi¹jau³xa²e³i²wān³txa²
 kō³jau³xa²e³i²nxe³ki³tā³la². Txa²wā¹tā³nāu³xāi³. Ain³kxi²sah¹lxi³hē³la². Ju¹-
 tai²li²wai³nxaxa³wa². ¹¹Te²yā¹nxe³ju³ta²i²yau³xē¹nai²li²hxi²kan¹txi³txan³-
 jau³xa²ū³whi¹so²tē¹nāin²txi³nāun³jau³xa²ū³whi¹so²nxe³hī³ki³te²la¹xā³?
¹²Te²yā¹nxe³sxā³fi²kō³ne³kxa²hxi²kan¹txi³a³se³to³na³ka²ā³nxā³kxi²hī³-
 te²la¹xā³? Ti³he¹nxaxa³wa². Nxe³sxā³i³yau³xē¹na²txan³tē¹nai²li²hxi²kan¹txi³
 nāun³jau³xa²ū³whi¹so²hī³ki³sxa³wa².

A²hoh³lxa²ya²la³tu³jau³su²

¹³Nxa²ha¹te¹:

—A²hoh³lxi³sa¹wi¹. Sū³na²wān³txa²ā³ne³wxe³jah¹lo²sa¹wi¹. Nxe³jau³su²
 nxe²e³kxi²nxaxa³hī³ji¹wa²? Yah³lxin¹kxai²nān²tu³wi¹lhin¹ju³ta²so¹lxi³kāi³-
 jah¹lxi³hē³la². Yah³lxin¹kxai²nān²tu³wi¹lhin¹yah³lxin¹ju³ta²a²nū²a²yo²-
 ha³kxa¹i²nx²tain¹tu¹wa². Nxe³sxā³yo²kāin²e³yah³lxan³kxai²nān²tu³ya²-
 la³tu³a²hoh³lxi³su²yah³lxin¹tu¹wa². ¹⁴Yxān¹ta¹a²nū²a²a²hoh³lxi³su²te²a²
 i³an³ta³kxi²yah³lxi¹nha²kxai³a²nū²a²hāi¹nxe³ti³xa¹ne³ka³ta²si¹hain¹yah³-
 lxin¹jau³nū³a²so¹lxi³o²la³kxi²yah³lxi¹nha²kxai³nxe³yah³lxin¹kxai²nān²tu³
 wxa²ē¹nāu³ai²na²ā³ke³tū¹kxi²nyha¹lxi¹nha²ta²wa². Wān³txa²ya²la³lyau³xa²
 sa²yo²ā³yah³lxi¹nha²ta²wa². Nxe³yah³lxi³txa³hē³la². Yxo²kāi²non³sxā³
 e³yah³lxi³txa³hē³la². ¹⁵Nxe³jau³jau³xai²li²hai²txi³Txa²wā¹sū³na²i³tih³nxe³-
 nē³jau³sxa³wa². Hāi¹sxā³yuh³xan¹jau³xai²la¹wa². A²ta³a²wān³txai²la¹wa².
¹⁶Jā¹nxe³jut³su²a²nū²a²a²hoh³lxi³su²te²a²i³an³ta³kxi²yah³lxi¹nha²kxai³
 a²nū²a²hāi¹nxe³ti³xa¹ne³ka³ta²si¹hain¹yah³lxin¹jau³nū³su²so¹lxi³ten³yah³-
 lxi¹nha²kxai³nxe³yah³lxin¹kxai²nān²tu³khu³khu³nxa²o²la³kxah³lxin¹ju³ta²
 yū³ha²kxai³kō³nxe³ti³kāi³yah³lxin¹ju³ta²yū³ha²kxai³nxe³te²sa²hī³ki³-
 tā³la². ¹⁷Nxe³yān¹ta¹a²hoh³lxi³su²jau³xa²Txa²wā¹sū³na²i³tih³nxe³nē³jau³-
 xai²li²wi¹lhin¹khaix¹jau³xai²la¹wa². Nxe³jau³jau³xai²li²sa²yo²we¹ki³kxai²-
 nān²tu³wān³txa²tah²yau³xa²wain³txi³e³hī³ki³tā³la². Kō³nxe³thin¹sxā³
 e³ki³sxa³ha²kxai³wi¹lhin¹jau³xa²so¹lxi³e³hī³ki³tā³la². Hāun³jau³xa²so¹lxi³
 e³hī³ki³tā³la². Kwa²he¹kxi²nyhu¹ki³jau³xa²e³hī³ki³sxa³wa². A²nū²a²ā³xa²

ĩ³tih³nxe³nē³kxai²nān²tu³ wi¹lhit¹sxā³ ain³kxi²hĩ³kĩ³tā³la². A²nū²a² a³lxi²-
ki³kxa² khāuh³lxa³tain¹kxai²nān²tu³ wi¹lhin¹sxā³ thāi³ti³la² sa²hau³ko³thĩ³-
ki³tā³la². Wi¹lhin¹ju³ta² so¹lxi³ kãi³hĩ³kĩ³tā³la². Ĩ³wā³wā³txi³jau³xa² e³kxi²-
hĩ³kĩ³sxa³wa². A²nū²a² ā³ke³tũ¹kxain¹kĩ³sxa³lho³la². Ya²la³lyau³xa³ so¹lxi³
e³kxi²hĩ³kĩ³tā³la². ¹⁸Jā¹nxe³jut³su² hāun²ju³ta² ten³kĩ³kxai²nān²tu³ hāu²-
non³sxā³ kãi³nũ¹hain¹kĩ³tu¹wa². Nxe³kĩ³kxai²nān²tu³ wi¹lhin¹ju³ta² so¹lxi³
kãi³ũ¹nhē³lain¹tu¹wa².

Yuh³xai²nān²ta² wān³txa² sa²yo²we¹kĩ³jau³su²

4 ¹Nxa²ha¹te¹ ĩh¹nxe³kxa²yan³ti³ta³ ĩ³ye³ĩ³yi²lhon¹ta³kxah¹lxin¹ji¹wa²?
Ĩh¹nxe³kxa²yan³ti³ta³ he¹kxi²nyhu¹ah³lxin¹ji¹wa²? Wxa²ē¹nāu³ai²na²
ko³txi³ e³kxi²nha³sxā³ yo²kwai³no³nyhah¹lxin¹ha³kxai³ he¹lah³lxin¹ta²wa².
²Yen³kxi³la³ yũ³nx²ti³xa³kxe³su² ya³nĩ³li³yah³lxin¹ha³kxai³ ai³lhxā³ so¹kxi²-
te³lhxā³ a²nū²a² ĩ³ye³ĩ³yi²lhon¹ta³kxah¹lxin¹hĩ³nxa³lxa². Kāin² yo²kwain³-
yah³lxin¹kxan²ti³ hai³txi³ so¹kxah²lxin¹hĩ³nx²nxa³lxa². Yxah²lxa³nha²kxai³
kāin² he¹kxi²nyhu¹i² su²lhā³nyhu¹i² yah³lxin¹ta²wa². Ju¹ta²na² wai³nhĩ³-
nx²nxa³wa². Nxe³yān¹ta¹ Txa²wā¹sũ³na² e³kxah²lxa³nha²kxai³ yũ³nx²ti³-
xan³ta²wa². ³Te²yā¹nxe³sxā³ Txa²wā¹sũ³na² e³kxi²yah³lxin¹tāu³a² ko³nxe²
ĩ³wā³txi³yah³lxin¹ha³kxai³ ũ³hũ¹nx²ti³xan³ta²wa². Kwa² wa³nĩ³lon³te³lhxā³
yen³kxa² ĩ³wā³jah³lxin¹ta²wa². ⁴Kuh³lxa³thin¹ta¹ka³lxa² yā¹yxah³lxin¹lxa².
A²nxe³ta¹ka³lxi²na² sa²kxai³lu² in³txa² ā³xa² ko³nxe³ti³ yo²kwai³nha²kxai³
a²wē³sāi¹ah³lo²khai³xa² ā³na¹sān²nū²la² in³txa² ā³xa²kxai³lu² ko³nxe³ti³ a³-
nyhu¹te²ju²hē³la². A³nyhu¹kxa²yu³su² a²wē³sāi¹yah³lai²na² te²hi²sen³kxai³lu²
in³txa² ā³xa²kxai³lu² ũ³ha³lo²sa²tā³hĩ³nx²na³la². Jā¹nxe³kxe³hũ³nxe² wxāi²-
nāu³xai²nān²ta³ Txa²wā¹sũ³na² wān³txa² sa²yo²we¹jah³lxin¹ta¹hi¹nhē¹la².
Yxah³lxin¹ta¹ yuh³xai²nān²ta² wān³txa² ain³kxi² ā³sĩ³wxe³yah³lxin¹kxai²-
nān²tu³ Txa²wā¹sũ³na² te²hi²sen³kxai³lu² ĩ³an³ta³kxi¹nx²ti³tu¹wa². Nxe³sxā³
yuh³xai²nān²ta² wān³txan²tu³ sa²yo²we¹jah³lxin¹kxai²nān²tu³ Txa²wā¹sũ³na²
ya³lxi²yah³lxa³lxa². A²ko¹ko¹nũ³ka³txi³su² yah³lxin¹lxa². ⁵Te²yā¹nxe³jut³su²
Txa²wā¹sũ³na² ũ³wha²li¹txā³nxai³tā² nxe³te³nah¹lxi¹:

—Txa²wā¹sũ³na² Yāu³ka³jxah¹la² ĩ³nxũ²kwai³wi¹nhē³jah¹la² wi¹lhau³ko³tē³-
na³li¹, ko³nxe³ti³ kãi³kĩ³kxa²yan³txi³su¹. A³lxi²khaix¹nē³na³li¹. A²ē¹na² au³txi³
yo²kwain³nē³na³li¹. Nxe³jau³jau³xai²na² kwa²wān³txi³sxa³wa². Ya²la³lyau³-
xai²la¹wa². ⁶Nxe³sxā³ ĩ³nxũ²kwai³lxũ¹nē³lha²kxai³ ko³nxe³ti³ yo²kwain³nē³-
lxa³lho³la². Txa²wā¹sũ³na² ũ³wha²li¹txā³nxai³tā² nxe³te³nah¹lxi¹:

—Txa²wā¹sũ³na² sa²kxai³lu² a²nū²a² yo²kāin²e³te²su² te²a² ā³na¹ha²-
kxai³ a²nū²a² yo²kāin²e³xa²te²su² te²a² ĩ³nxũ²kwai³lxũ¹nha²kxai³ nxain¹-
tu¹wi¹. Nxe³ta¹hxai²hē¹la². ⁷Jā¹nxe³jut³su² Txa²wā¹sũ³na² sa²yo²we¹-
jah³lxin¹hē¹la². A²ta³a² a²hxi²kan¹jah³la² wxā³sxā³ ĩ³ye³kxi¹nx²ti³kxan²ti³
ĩ³wa²lũ³xah³lxin¹te³nah¹lxi¹:

—Wxa²wān³txa² ten³sa²sĩ¹nxa³nhai¹. Txa²wā¹sũ³na² wān³txa² so¹lxi³ ten³-
sĩ¹na¹wi¹. Yxah³lxin¹jau³su² kxai²nān²tu³ ā³waix³je¹nx²ti³tu¹wa². ⁸Txa²wā¹-
sũ³na² ĩ³sa²tē³kxi¹jah³lxin¹hē¹la². Yxah³lxin¹kxai²nān²tu³ Txa²wā¹sũ³na² ĩ³sa²-
tē³nxa²lxi³nūn³tu¹wa². Nxe³ha²kxai³ ko³nxe³ti³ kãi³yah³lxin¹kxai²nān²tu³
wxa²hxi²khai²lxa²lxin¹kxa² yā¹nxe³sxā³ ko³nxe³ju³ta² ā³na¹jah³lxin¹hē¹la².
Te²yā¹nxe³sxā³ Txa²wā¹sũ³na² wān³txa² wā³jah³lxin¹kxai²nān²tu³ wxa²-
ē¹nāu³ai²na² ĩ³ha³na³ti³nha³jah³lxin¹hē¹la². Txa²wā¹sũ³na² wān³txa² so¹lxi³

yo²i²jah³lxi³hē¹la². 9³āin²ta³kxi²nha¹jah³lxi³hē¹la², ko³nxe³ti³ kăi³yah³lxi¹-
nha²kxai³la². 1³wxan¹sxā³ năn³jah¹lxi³hē¹la², Yxo²ka³lxi³nyhah¹lxin¹jau³xa²-
kxai³ ā³na¹sxā³ i³năn³jah¹lxi³hē¹la². Yxo²ka³lxi³nyhah¹lxin¹jau³xa²kxai³ ā³na¹-
sxā³ i³āin²ta³kxi²nha¹jah³lxi³hē¹la². 10 Yxah³lxin¹kxai²năn²tū³ Txa²wā¹sū³na²
e³kxain¹yah³lxin¹te³nah¹lxi¹:

—Sū³nāi³. Ain³kxi¹sē¹li¹. Ko³nxe³ti³ kăi³jah¹lo²sa¹wi¹. Yxăn¹ta¹ i³āin²ta³-
kxi²nha¹nhai¹. Nxîn¹jau³su² kxai²năn²tū³ ye³jen¹nāu³a² i³nxū²kwai³lxū¹txi³-
sxā³ ā³nhō³kxi¹nx²ti³tu¹wa². Wxa²ē¹nāu³ai²na² tah¹lxi³ we¹nxî¹nx²ti³tu¹wa².

A²nū²a² ā³xa² ko³nxe³te²lo³kxi²ki³jau³su²

11 Txa²wā³tā³nāu³xāi³. Ko³nxe³te²lo³nyhah¹lxi³txa³hē¹la². Nxe³sxā³ ko³-
nxe³te²lo³tā³nxa² wxa²ya³la² ko³nxe³ti³ i³yî¹li²tā³nxa² yxah³lxin¹kxai²năn²-
tū³ Txa²wā¹sū³na² ū³wha²li¹jau³xai³tā² ko³nxe³te²lo³ti² ko³nxe³ti³ i³yî¹li²hi²
yxah³lxi³nū³nhî³nxa¹lxa². Hăi¹sxā³ Txa²wā¹sū³na² wăn³txa² sa²yo²we¹jah³-
lxi³hē¹la². A²nxe³jau³jau¹xai²na² wain³tā³nxa² wai³nxa³tā³nxa² nū¹hi²sxā³
i³yî¹li²yah³lxi³txa³hē¹la². 12 Txa²wā¹sū³na² so¹lxi³ kwa³na³jau³xai²li² hxi²kan¹-
txi³ i³ye³kxi²jah¹lai²la¹wa². Jah¹la² so¹lxi³ o²la³kxi²ki³ju³ta² wi¹tā³nxa² ko³-
nxe³tā³nxa² a³ya³txi²jah¹lai²la¹wa². Jah¹la² so¹lxi³ a²nū²a² sa²wa²su¹tā³nxa²
ā³na¹hxa³tā³nxa² hxi²kan¹jah¹lai²la¹wa². Nxe³ha²kxai³ wxăi²na² sa²kxai³lu²
wxa²ē¹năn¹jau³kxai³lu¹:

—Hxi²kan¹jah¹lo²sa¹xā¹, txai²lā¹. Nxa¹ha²kxai³ txa²wā³tā³xa² yo²i²jah¹-
lan²ta³ a²ko³nxe³ti³ kăi³ju³ta² ko³nxe³ti³ i³yî¹li²na¹ju³ta² hxi²ka¹na¹xā¹. Nxîn¹-
jau³su² nxe² e³kxi²nha²yah³lxi³txa³hē¹la².

“Ka³nxa³ha²ta² nxe² kăi³a¹tū¹xā¹.” Nxe³ki³jau³su²

13 Nxe³jah³lxi³sa²lxa². Yxo²kăin²e³yah³lxi³txa³hē¹la². Nxe³yah³lxin¹te³nah¹lxi¹:

—Hî¹na² tā³nxa² ka³nxa³ha²tai²la³ tā³nxa² sxi²jen³na² kăin²je³na² ai³na¹-
tu¹wi¹. Na¹kxai²năn²tū³ ye³ka³na³ka³nat³sxā³ kwē³kon³tāu³a¹ yxau³sxā³ yen³-
kxa² kăin² so¹kxi²na¹tu¹wi¹. Nxe³jau³xai²na² yo²kăin²e³yah³lxi³txa³hē¹la².
14 Ka³nxa³ha²tān³na²su² hxi²kan¹txi³ i²ki³sxa³wa². Ya³lu²tā³nxa² ka³ten³su²
yxau³tā³nxa² nxe³ki³sxa³lho³la². Kan²txi³ yxau³ki³te²sxa³yu²hē³la². Ha³lo²a²
wi³ki²ta² yā¹ki³tā³la². Ha³lo²a² wi³ki²tai²li² wa³su³txi³ tî¹te²ju²hē³la². Te²yā¹-
nxe³sxā³ kan²txi³ yxau³ki³sxa³lho³la². 15 Nxe³yăn¹ta¹ nxe²e³yah³lxin¹jau³nū³a²
wai³nhî³nx²na³la². Nxe³yah³lxin¹te³nah¹lxi¹:

—Nxe² kăi³tā³nxa² nxe² ā³nxai³tā³nxa² Txa²wā¹sū³na² a²ten³jut³su² kxai²-
năn²tū³ nxa¹tu¹wi¹. Nxe³yah³lxin¹jau³su² nxe²e³yah³lxin¹kxai²năn²tū³ wai³-
nhî³nx²na³la². 16 Nxên²nxa³kxai²năn²tū³ yo²kăin² e³yah³lxi³hî³nxa¹lxa².
A²nxe³jau³xai²li² ko³nxe³ti³ kăi³yah³lxi³hî³nxa¹lxa². 17 Nxe³ha²kxai³ wi¹li²-
nha¹jah¹lxi³hē¹la². Wain³jau³xai²li² ā³ne³wxe³yah³lxi¹nha²kxai³ sa²yo²-
we¹jah³lxi³hē¹la². Yxăn¹ta¹ sa²yo²we¹jah²lxan³kxai²năn²tū³ ko³nxe³ti³
kăi³yah³lxi³hî³nxa¹lxa².

Yen³kxi³te²nāu³xa² wăn³txa² i³yau¹ū³hain¹ki³jau³su²

5 1 Nxa²ha¹te¹ yen³kxi³khaix¹te² i³nxai²na² ain³kxi²sah¹lxi³hē¹la². Ha³-
lo²a² ko³ton³kxi¹nx²ti³ha³ta²wa². Kăin² khăuhx³nyhah¹lxi¹nha³ta²wa².
Yen³kxi³txa²yah³lxi¹nha³ta²wa². Nxe³ju³ta²nū³a² kăin² nā³ni² kăin² wxa¹ni²
yxah³lxi¹nha³ta²wa². 2 Yen³kxi³yah³lxin¹kxa² khon³kxi¹nx²ti³ha³ta²wa².

Wxa²wā²lai²li² wā³sa³ti³hū³te²a² i³kho³kxi¹nx²ti³ha³ta²wa². ³A³lxi²khaix¹-yah³lxin¹kxa² ya³te³ya³ten¹ki³a² ki³nān³ki²sxā³ khon³kxi¹nx²ti³tu¹wa². Kwa²so¹kxi²sxā³ a³yah³lxin¹nhē³la². Kxā³nāu³a¹ Txa²wā²sū³na² oh³xan¹ko³xa² a³ka³-nxi²sxā³ wxā³tāu³a¹ i³yī¹li²nē³tu¹wa². Wi¹lhit¹sxā³ i³yī¹li²tā³nxa² ko³nxe³ti³i³yī¹li²tā³nxa² nxe³nē³tu¹wa². Jā¹nxe³yah³lxin¹tāu³a¹ yen³kxa² a³lxi²yah³-lxin¹kxe³su² ha³nxe²a² wā²nhxan³kxa² yā¹nxe³sxā³ ko³nxe³ti³ i³yī¹li²nx²ti³-tu¹wa², Txa²wā²sū³na²sa³. Kwēn¹tai²na² yen³kxa² kāin² ū³ha¹yah³lxin¹nhē³la². ⁴Nxe³yān¹ta¹ kxān³kxai³ kwa² wa³kon³kxi¹nx²tain¹tū³ka³txa² wxa²hai³sxa² i³lih¹kxi¹nx²tain¹tū³ka³txa² ū³yho³hi²hain¹yah³lxan³ta²wa². Kāin² an³ta³kxi¹-nx²tain¹jau³xa² ain³kxi²nha¹jxah³lxī³hē¹la². Te²yā¹nxe³sxā³ wxa²hai³sxa²li²ki³kan²ki² ki³ai²li² wxa²so¹si¹hain¹yah³lxin¹jau³su² kwa³na³yah³lxin¹tū³-ka³txa² i³wxa¹nain¹na²hē³la². ⁵i³wxa¹nain¹jau³xai²li² Txa²wā²sū³na² Txa²-wā²hxi²kan¹ta² Si³yau³jah¹lo²si²ha²kxai³ nū³kxūn³khaix¹jah¹lo²si²ha²kxai³ nxe³jah¹la² ne³nxē²na² ain³kxain¹na²hē³la². Wain³txi³ yo³hain¹yah³lxan³ju³ta² ain³kxain¹na²hē³la². Jā¹nxe³yah³lxin¹ju³ta²li² Txa²wā²sū³na² hxi²ki³kxai³lu² ko³nxe³ti³ i³yī¹li²nx²ti³tu¹wa². ⁵Txa²wā²ha³lo²nāu³xai²li² yxau³yah³lxin¹tāu³a² wi¹la³ yxau³khaix¹yah³lxin¹tai¹ti²tu³wa². Wxa²yan³txi³nū³a² so¹lxi³ i³ka³lih³-ti²ten³yah³lxī³nhē¹la². Nxe³sxā³ po¹na² su²lhi²na¹tū¹xā¹. Nxain¹kxai²nān²tū³ ū³yhai¹tai¹nha²kxai³ ha³nē³te²ju²hē³la². Te²yāx¹nxe³kxe³hū³nxe² wxa²ē²nāu³-ai²na² i³ka³li¹nyhah¹lxin¹ju³ta² so¹lxi³ o²la³kxah¹lxī³lxa². Nyhah¹lxī³nha²kxai³ ko³nxe³ti³ i³yī¹li²nx²ti³kxe³nū³su² wxā³nūh¹nx²ti³ha³ta²wa². ⁶Nxe³kxa²yu³su² a²nū²a² wi¹lhin¹te²a³ su²lhā³te³lhā³ ā³ke³tū¹kxain¹yah³lxī³nhē³la². Nxain¹-yah³lxin¹kxan²ti³ hai³txi³ wa³lxi³nha²yai¹nxa³hē³la².

Je³su²jah³la² wxā³ju³ta² ya³nān³ta³ki²la²sa³ wah³nxe³ki³jau³su²

⁷Nxa²ha¹te¹ txa²wā²tā³nāu³xāi³. Ya³nān³ta³ki²la²sa³ wah³nxe³jah³lxī³hē¹la². Je³su²jah³la² Txa²wā²hxi²kan¹jah¹la² a³ka³nxi²ju³ta² ya³nān³ta³ki²la²sa³ wah³-nxe³jah³lxī³hē¹la². Hai³sxa² wa³kon³jah¹lo²su² i²jah¹lxī³hē¹la². Ū³whīn¹ta³lun²-nū²la² wi¹la³ wen¹ju³ta² wah³nxe³kxi²ki³te²ju²hē³la². Wē³ha²yau³xa² ā³wax³-sān²ka³tū³ ha²wxān³txa³ ā³wax³ta³lun²nū²la² yain³txa²kxai³ kan¹te²ju²hē³la². Nxe³te²hū³nxe² yain³txa² kan²kxi²ju³ta²nū³a² wah³nxe³kxa² yā¹nxe² Je³su²-jah³la² a³ka³nxi²ju³ta² wah³nxe³jah³lxī³hē¹la². ⁸Te²yā¹nxe³kxe³hū³sxā³ ya³-nān³ta³ki²la²sa³ wah³nxe³jah³lxī³hē¹la². I³nxū²kwai³lxū¹nha¹jah³lxī³hē¹la². Txa²wā²hxi²kan¹jah¹lai²na² a³ka³nxi²ju³ta² yau³son³na³la².

⁹Txa²wā²tā³nāu³xāi³. I³yxaih¹sxā³ i³kwai²kxi²nyhah¹lxī³txa³hē¹la². Nxe²e³kxi²nyhah¹lxin¹kxai²nān²tū³ Txa²wā²hxi²kan¹ta² Si³yau³jah¹la² a³ka³nxi²-sxā³ wa³li²tāu³a² ko³nxe³ti³ i³yī¹li²nx²ti³tu¹wa². Ha³lo²ai²li² yau³son³na³la². Sxi²ha² a²yo²a² ā³wih¹ki³te³lhā³ nxe³kxa² yā¹nxe³sxā³ wa³li²ju³ta² yau³-son³na³la². ¹⁰Txa²wā²sū³na² e³jau³xa² i³hen³txi²tū³ka³txai²na² i²jah¹lxī³hē¹la². Nxe³tū³ka³txu¹tai²li² kāin² khāuh³lxa³thi¹nain¹kxan²ti³ Txa²wā²sū³na² wān³-txa² ya³nān³ta³ki²la²sa³ yxo²i²ai¹nha²kxai³ nxū²kwai³lxū¹nain¹ta¹hxai²ti³ai¹-ti²tu³wa². ¹¹Nxe³sxā³ Txa²wā²sū³na² sa²yo²ā³ai¹nxa³ha²kxai³ Txa²wā²sū³na² hi²sen³kxai³lu² i³ka³li¹tain¹ta¹hxai²ti³ai¹ti²tu³wa². Jā¹nxe³sxā³ Jo²ah³lu¹tai²li² i²jah¹lxī³hē¹la². Khāuh³lxa³te³nha²khaix¹ta¹hxai²ti³ai¹ti²tu³wa². Nxe³hi¹nu¹-tai²na² hai³txi³ Txa²wā²sū³na² sa²yo²ā³ta¹hxai²nxa³ti³ai¹ti²tu³wa². Nxe²-nxa³ha²kxai³ Txa²wā²sū³na² hi²sen³kxai³lu² i³ka³li¹ti³ta¹hxai²ti³ai¹ti²tu³wa². Jā¹nxe³ju³ta² Jo²ah³lu¹tai²na² a²ha³lo²a² wi¹ta³lun²si¹ta¹hxai²ti³ai¹ti²tu³wa².

Txa²wā¹sū³na² sa²kxai³lu² wi¹lhin¹khaix¹te²la¹wa². Jā¹nxe³kxe³hū³nxe² Jo²-ah³lu¹tai²na² wi¹lhin¹sxā³ thāi³ti³la² sa²hau³ko³tū¹hxi²kxai³ jā¹nxe³sxā³ wi¹lhin¹sxā³ thāi³ti³la² sa²hau³ko³tū¹nhē³nū³tu¹wa², Txa²wā¹sū³na²sa³.

¹²Nxe³sxā³ txa²wā³tā³nāu³xāi³. Nxe³ha²kxai³ wān³txi³khai¹xa² e³yah³-lxin¹kxai²nān²tu³ wān³txa² e³yah³lxin¹jau³xa² i³yxo²xūn³yah³lxi³txa³hē¹la². Nxe³te³nah¹lxi¹:

—Ya²la³lai²la¹wi¹. Oh³xan¹jah¹la² i²sai¹nha²kxai³ ya²la³lai²la¹wi¹. Tā³nxa²:

—Ya²la³lai²la¹wi¹. Yuh³xan¹jah¹la² i²sai¹nha²kxai³ ya²la³lai²la¹wi¹. Tā³nxa²:

—Ya²la³lai²la¹wi¹. A¹thūn³jah¹la² i²sai¹nha²kxai³ ya²la³lai²la¹wi¹. Nxe³-jau³xa² ā³ye³yxo²nū¹nx²ti³ju³tan¹te²kxa³yau³kxai³lu² nxe² e³yah³lxi³txa³-hē¹la². Wān³txai²li² ya²la³tu³kxai²nān²tu³ hāi¹sxā³ i³ye³in¹te³nah¹lxi¹:

—Nxēn²na³li¹. Ya²la³lai²la¹wi¹. Tā³nxa², Ya²la³tu³txa³kxai²nān²tu³ e³in¹te³nah¹lxi¹:

—Nxe²nxa³wi¹. Ya²la³lhxa³wi¹. Nxīn¹jau³su². Nxe³jau³xa² so¹lxi³ e³jah¹lxi³-hē¹la², Txa²wā¹sū³na² ko³nxe³ti³ i³yī¹li¹nx²ti³kxa²yan³txi³sa².

¹³Nxa²ha¹te¹ wxa²nū³kq³txa² ha³tih³xan¹tū³kq³txi³ i³nxai²na² khāuh³kxai²-nān²tu³ wi¹lhau³kot³si¹jau³su² Txa²wā¹sū³na² i³ye³kxi²txai¹yah³lxi³hē¹la². Te²-ya¹nxe³sxā³ wxa²nū³kq³txa² ā³xa² ha³tih³xan¹tū³kq³txi³ i³nxai²na² ka³lih³kxai²-nān²tu³ Sū³na² sa²nēn¹kxah¹lxin¹jau³xa² i³hain³jah¹lxi³hē¹la². ¹⁴Wxa²nū³kq³txa² ha³tih³xan¹tū³kq³txi³ i³nxai²na² i³ton³kxi²kxai²nān²tu³ Sū³na² wān³txa² yxo²-i²te²nū³kq³txi³ i³nxai²na² a²hxi²kan¹txi³nāu³xa² i³kaix¹jah¹lxi³hē¹la². I³kaix¹-tū²la² a³se²to²na²yau³xa² tē³sxā³ wxa²ne³to¹lxi³yuh¹nha²sān²nū²la² Sū³na² we²-txi²si¹ha³lxin¹jau³su² i³ye³kxi¹jah³lxi³hē¹la². ¹⁵Nxe³kxai²nān²tu³ Txa²wā¹sū³na² hxi²kan¹si¹jau³su² yxo²i²kxai²nān²tu³ i³ta³ka³txai²li² we²txi²tu¹wa², Txa²wā¹-sū³na²sa³. We²txi²sxā³ ko³nxe³ti³ kái³ju³ta³ yū³kxai²nān²tu³ ne³wā³na³tu¹wa². ¹⁶Ko³nxe³ti³ kái³ju³ta² yū³yah³lxin¹kxai²nān²tu³ i³yau¹ū³nyha¹jah³lxi³hē¹la². Te²yā¹nxe² kái³yah³lxi³to³hin¹kxa²yan³txi³su², Txa²wā¹sū³na² i³ye³kxi²waun¹-nyha¹jah³lxi³hē¹la². Nxe³yah³lxin¹kxai²nān²tu³ i³nxū²kwai³lxū¹nxa²lxi³tu¹wa². Nxe³sxā³ a²nū²ai²li² Txa²wā¹sū³na² wān³txa² wi¹lhit¹sxā³ sa²yxo²we¹jah¹lai²na² sa²kxai³lu² Sū³na² i³ye³kxi²kxai²nān²tu³ wā³nxin¹khaix¹jau³su² e³hī³nx²na³la². ¹⁷Te²yā¹nxe³sxā³ E³li²ah³lu¹tai²na² i²jah¹lxi³hē¹la². Txai²yā¹jah¹lo²su² ta¹hxi²-ti³ai¹ti²tu³wa². A²nxe³jah¹lai²na² sa²kxai³lu² Sū³na² i³ye³kxi²ta¹hxi²ti³ai¹ti²-tu³wa². A²ē¹nāu³ai²na² au³txi³ e³jau³su² e³te³nah¹lxi¹:

—Sū³na² nxe³txi¹. Wē³ha²yau³xa² hāi¹nxā¹txa²hē³li¹. Nxe³jau³su² e³ka³tu³ ye³ha¹li¹ ye³ha¹li¹ wxax³ti³tāu³u¹tai²na² hai³txi³ wē³hā¹ti³hex¹ta¹hxi²nxa³ti³-ai¹ti²tu³wa². ¹⁸Hā²wxān³txa³ Txa²wā¹sū³na² āh¹ e³kxi²ta¹hxi²ti³ai¹ti²tu³wa². E³te³nah¹lxi¹:

—Wē³ha²yau³xa² a³na¹ ā³si³wxe³xi²ti³hi¹txa²hē³li¹. Nxe³jau³su² nū²la² āh¹ wē³hā¹to³ta¹hxi²ti³ai¹ti²tu³wa². Wē³hā¹xi²nū²la² hai³sxu¹tai²na² ā³wax³tū²-ha²kxai³ yain³txa² kāin² yū³ta¹hxi²ti³ai¹ti²tu³wa².

¹⁹Txa²wā³tā³nāu³xāi³. Ain³kxi²khaix¹nxe³sah¹lxi³hē¹la². Wxa²nū³kq³txa² ha³-tih³xan¹tū³kq³txi³ i³nxai²na² ya²la³lyau³xa³ ā³nū²la² ki³han³jau³xa² sa²yxo²we¹-kxai²nān²tu³ a²nxe³jah¹lai²li² ki³han³ju³ta² i³wa²li²si¹hain¹yah³lxin¹jau³su² e³kxi²-txai¹yah³lxi³hē¹la². ²⁰Nxe³sxā³ i³wa²li²kxai²nān²tu³ jah¹la² a²ē¹nāu³ai²na² ha³nxe² i³sa²tē³ko³xa² sa²wi¹kxe³nū³a² i³yī¹li²jau³su² ā³wa²su¹tū¹hain¹yah³lxi³hī³nxa¹lxa². Te²yā¹nxe³sxā³ ko³nxe³ti³ kái³ain¹ju³ta² ka¹lxa¹txi³ ā³wa²su¹tū¹nhī³nx²na³la². Jā¹-nxa¹jau³su² txai²li² Ti³a²kah¹lo²na¹xai²li² nxe³ye¹nx²ta¹wa². Ta³lu²na¹wa².

1 Petro

1 ¹Pe²jah³lo²na¹xai²na² Je³su² Kris²tu³jah¹la² i³sa²si¹hā³ū¹kxah³lo²sa¹wa².
—Txai²yā¹nxe³sxā³ a²nū²a² i³ye³kxi¹txai¹nhē³li¹. Txai²na² hxi²kan¹-
txi³lo³txa²ha¹i¹. Je³su²jah³la² nxe³sa²kxah³lo²sa¹wa². Nxe³na¹te³na¹xai²na²
i³ye³kxi¹nx²ta¹wa². Na¹ha²kxai³ wxāi²na² Txa²wā¹sū³na² Si³yxau³tāu³a¹ wā²-
nxa³ka² so¹nx²ti³tū³ka³txi³syah¹lxi³ta¹hxain¹ti³ai¹ti²tu³wa². A²nū²a² Ju³te²a²
nū³ka³txi³sxa³tū³ka³txa² kwa² jū¹nxe² kxān³su² yxau³yain¹yah³lxin¹ka³tu³,
ā³yo³yo³li² yxau³yain¹tū³ka³txi³syah¹lxi³ta¹hxain¹ti³ai¹ti²tu³wa². Pō²ta³ko³xa²
yxau², Ka³la²sa³ko³xa² yxau², Ka³pa³to²sa³ko³xa² yxau², A²si³a³ko³xa² yxau²
Bi³ti²ni³a³ko³xa² yxau², nxe³hī¹nān¹te²tū³ yain¹yah³lxi³ta¹hxain¹ti³ai¹ti²-
tu³wa². A²nxe³te² i³nxai²na² ū³wha²li¹la³kxi¹nx²ta¹wa². ²Wxāi²na² Txa²wā¹-
sū³na² Si³yxau³tāu³a¹ wā²nxa³ka² so¹nx²ti³tū³ka³txi³syah¹lxi¹lxa². Txa²wā¹-
si³kxā³nāu³u¹tai²na² yū³ti³hex¹nē³lxa³tāu³u¹tai²na², Txa²wā¹sū³na² wā²nxū¹
i²sa²tē³kxi²nha²sxā³, wā²nxa³ka² so¹nx²ti³ta¹hxai²ti³ai¹ti²tu³wa². Je³su² Kris²-
tu³jah¹la² sa²yo²we¹jah³lxi¹nha²kxai³ ko³nxe³ti³ kǎi³yah³lxin¹kxa² yo³ha²
ā³wa²su¹txi²lxi³sxā³ yxau³yah³lxi¹nha²kxai³ nxe³si¹yah³lxin¹jau³nū³su²
wā²nxa³ka² so¹nx²ti³ta¹hxai²ti³ai¹ti²tu³wa². Jā¹nxe³nx²ti³ju³ta³nū³a² Txa²-
wā¹sū³na² Yāu³ka³jxah¹la² i³nxū²kwai³wih¹nx²ti³sxā³ i³wi¹lhit¹ti³hi¹nx²ti³-
na²hē³la². Nxe³yah³lxi¹nha²kxai³ Txa²wā¹sū³na² kǎin² thāi³ti³la² a³lxi¹nx²ti³-
ha²kxai³, nxe³nx²ti³tu¹wa². Nxe³nx²ti³ju³ta³nū³a² ten³khaix¹sa³nha²wa².

Hxi²ka¹ka¹nha²la² yxau²xai³ki³jau³su²

³Txa²wā¹sū³na² Si³yxau³tāu³a¹ i³sa²nēn¹kxa¹sah¹lxi³hē¹la². A²nxe³jah¹la²,
Txa²wā¹hxi²kan¹jah¹la² Je³su² Kris²tu³jah¹la² A²wi³nu²su² ha²kxai³, nxe³jah¹-
lai²la¹wa². A²nxe³jah¹la² wi¹lhin¹sxā³ thāi³ti³la² sa²hau³ko³te³lhxā³ tah²lxi³
we²txi²nē³te²jai¹ti²tu³wa². Nxe³nē³kxe³su² Je³su² Kris²tu³jah¹la² ya³lu²kxi²-
nē³ju³ta² ka³ten³su² i³sa²yxau³xi²ta¹hxai²hē¹la². Nxe³sxā³ ka³te³na² wi¹tāu³a¹
tah²lxi³ we²txi²nē³te²jai¹ti²tu³wa². Nxe³nē³lha²kxai³:

—Yxan³nāu³a¹, ha³lo²a² wi¹khai¹nxe³ju³ta² Txa²wā¹sū³na² ū³hū¹nē³tū¹xā¹.
Nxe³nē³ju³ta³nū³a² Txa²wā¹sū³na² i³tih³nxe³nē³lha²kxai³ a³la³kxi²ki³tā³na¹.
Kī³sa²kxai³ a²hī¹nai²na² ha³ta³nxān²txi³ hxi²ka¹ka¹nha²la² yxau²xai³ki³tā³na¹.
Txa²wā¹ki³na¹xai²na² nxe³hī³ki³tā³la². ⁴Txa²wā¹sū³na² tah²lxi³ we¹txa²txi³-
kxe³kxai³, a²yen³kxa² wi¹khai¹nxe³te²a², hxa³nxa³te²a² wi¹lhin¹khai¹nxe³te²a²
oh³nāu³nū¹ka³nāu³a¹ Txa²wā¹sū³na² sxi²nhāu³a¹ ū³hā¹kxi¹nx²ti³te²ju²hē³la².
⁵Wxāi²na² Txa²wā¹sū³na² yxo²i²yah¹lxi¹lxa². Yah³lxi¹nha²kxai³, hxi²kan¹sxā³
a²hxi²ka³nāu³lot³sa²tē³nx²ti³ka³tu³ hu³, yxan³nāu³a¹ ha³lo²ai²na² ne³ki³son³-
tāu³a¹, Txa²wā¹sū³na² ha³lo²nāu³a² oh³xai²nān¹ko³xan¹ta³ ā³sa²so¹nx²ti³sxā³
yxau²sa²tē³yah³nx²ti³tu¹wa². A²ya³la³tu³ a²kxā³nxāu³u¹tai²na² Txa²wā¹sū³na²

wxa²wa²su¹ta³lun²nx²ti³ta¹hxai²hē¹la². Nxe³nx²ti³kxa²ha³ta³nxān²ti³ ū³ho¹-ki¹nx²ti³kxe³hū³nxe² hxi²kan¹txi³ wxa²ye³na² i²ū¹yhah³lxi³hū³nx²nxā³lxa². Yxān¹ta¹ yxan¹nāu³a¹ ha³lo²ai²na² ne³ki³son³tāu³a¹, Txa²wā¹sū³na² i³yau¹ū³-nx²ti³tu¹wa². A²nxe²tāu³a¹ i²yah³lxin¹tu¹wa².

⁶Nxe³nx²ti³ju³ta³nū³a² kāin² ka³lih³khaix¹yah³lxi¹lxa².

—A²ha² hi¹nai²na², jū¹nxe² kxān³su² txa²wā¹ha³lo²ai²na² khāuh³lxa³ti³sa²-sxā³ yxau³na¹kxe³su² āin²ti³sa²na³na¹. I²li³hū³te² i³nxai²na² nxe³yah³lxin¹-kxa²ha³ta³nxān²ti³ kāin² ka³lih³khaix¹yah³lxi¹lxa². ⁷Jā¹nxe³ju³ta² ou²ra³ka³ta² a³lxi²khaix¹te²ju²hē³la². A²nxe³ta³ka³ta² ha³nxe²a² a³lan²khai¹nxe³tho³xa² ū³hi³ki³te²ju²hē³la².

—A²yen³kxa² ā³xa², kwa³thi³la² ā³xa² ū³kxē³ni²te² yen³kxa² ū³thū²ka²sai¹-na¹tu¹xā¹. A²ou²ra³khai³xa² a²wi¹te²a² so¹lxi³ i³we²jo²sa²so¹ta¹lā¹. Nxe³ki³-te²ju²hē³la². Nxe³ju³ta² ou²ra³ka³ta² ha³ta³nxān²txi³ hxa³n³te²ju²hē³la². Yxān¹-ta¹ Txa²wā¹sū³na² yxo²i²sxā³ yxau²wa³to²hi²yah³lxin¹tu¹wa². Nxe³ha²kxai³ Txa²wā¹sū³na² yxo²i²yah³lxin¹ju³ta¹nān²tu³, ou²ra³ka³ta² a³lxi²khai¹nxe³kxa² ha³ta³nxān²txi³ ā³sen³sai¹khai¹nxe³sxā³ a³lxi²khai¹nxe³jut³su² te²ju²hē³la². Nxe³ha²kxai³ Txa²wā¹sū³na² yxo²i²yah³lxin¹ju³ta² i³we²ti²sa²so¹kxi¹nx²ti³-hū³nx²na³la². Jā¹nxe³te³lhxā³ ha³lo²a² khāuh³lxa³ti³yah³lxin¹ju³ta² ū³h³wxe³-nx²ti³te²ju²hē³la². Ou²ra³ka³ta² ha³nxe²a² ū³hi³lhi²jut³sū³nxe² nxe³nx²ti³te²-ju²hē³la², a³lxi¹nx²ti³ha²kxai³la². Nxe³nx²ti³kxai²nān²tu³, yxan¹nāu³a¹ Je³su² Kris²tu³jah¹la² a³ya³ti¹xi²ne³tāu³a¹ i³sa²nēn¹kxi¹nx²ti³ha²kxai³, wxi²kin³-ti³to³ti³hi¹txa²lxi³ha²kxai³, nxe³nx²ti³tu¹wa². ⁸A²nxe³jah¹la² Je³su²jah³la² yuh³xai²nān¹te² ha³lo²ai²na² yxau³nū¹nhē³lhi¹nai³tā² wxa²ye³na² i²yah³lxi³-hxai²nxān³ta¹ti²tu³wa². Yah²lxan³kxa²ha³ta³nxān²txi³ a³lxi²yah³lxi¹lxa². Jā¹yxah³lxin¹ju³ta² a²hi¹nai²na² wxa²ye³na² i²yah³lxan³kxa² ha³ta³nxān²txi³ yxo²i²i² kāin² i³ka³li³hi² yah³lxi¹lxa². Wxa²e¹nāu³nū¹ai²na² whāi²na¹ kāin² i³ka³li³sxā³ hxi²kan¹txi³ i³sai¹sxā³ wxa²yxo²a² i³ye³ah²lxan³kxa² ha³ta³nxān²-txi³ kāin² i³ka³li³yhah³lxi¹lxa². ⁹Yah³lxin¹ka³tu³, Je³su²jah³la² yxo²i²yah³lxi¹-lxa². Nxe³yah³lxin¹jau³su² kwēn¹ta¹na² wxa²wa²su¹sa²te³nx²ti³ka³tu³ hu³, yxan¹nāu³a¹ wxa²wa²su¹ta³lun²nx²ti³tu¹wa².

¹⁰Jā¹nxe³ju³ta², kxā³nāu³u¹ta¹na² a²nū²a²nāu³xu¹ta¹na², Txa²wā¹sū³na² wān³txa² i³hen³txi³tū³ka³txu¹ta¹na² i³ye³kxū¹nhē³te³nah¹lxi¹:

—A²ya³la³tu³ Txa²wā¹sū³na² wxa²wa²su¹tē³tu¹wi¹. Hi¹nai²na² ha³lo²a² ū³hū¹nē³lxa³ta³lxa² wān³txai²na² i³ye³kxū¹nx²ta¹wi¹. Nxe³nē³ta¹hxai²hē¹la². A²nxe³tū³ka³txu¹ta¹na² i³ye³kxi²nha²te³nah¹lxi¹:

—Ha³lo²a² Txa²wā¹sū³na² wxa²wa²su¹tē³ju³ta³nū³a² a³la³kxi²ti³ten³khai¹-nxe³sa³nha¹. Na¹jau³su² a²si³yxau³tāu³a¹ win¹ta²te²lxi³ ha³tin³ti³ ā³te³ni², i³wā³ta³kxi²nha², i³ne³wa³kon³nha² na¹xā¹. Nain¹tū³ka³txi³su² ta¹hxai²-hē¹la². ¹¹A²nxe³tū³ka³txa² Sū³na² wān³txa² i³hen³txi³tū³ka³txu¹ta¹na² Txa²wā¹sū³na² A²yāu³ka³jxah¹la² nxū²kwai³yxau³yain¹jah¹la² wān³txa² i³yau¹ū³hain¹te³nah¹lxi¹:

—Yxan¹nāu³a¹ Kris²tu³jah¹la² khāuh³lxa³txi³tu¹wi¹. Nxe³sān²ka³tu³, nxe³nū²la² kāin² wxi²kin³ti³to³ti³hi¹tu¹wi¹. Ha³lo²a² ū³hū¹nx²ti³xa³ta³lxa¹ nxe³nx²ta¹wi¹. Nxe³ain¹ta¹hxai²hē¹la². Ain¹ta¹ a²nū²a² nū³ka³txu¹ta¹na² i³wā³ta³kxi²nhain¹te³nah¹lxi¹:

—Ha³lo²ai²na² Txa²wā¹sū³na² Yāu³ka³jxah¹la² i³ye³kxi²nē³ju³ta², ih¹nxe³-je³nāu³wa³ki³khai³xa² ū³hū¹nē³te³ji¹ku¹? Ha³lo²ai²na² hau³kon³te³lhxā³

nx²na³na¹. Nxe³kxai²nān²tū³, ih¹nxet³sxā³ a³la³kxi²hī³kī³te³ji¹ku¹? Kī³nhā¹. Ju¹ta² a³la³kxi²ti³ten³khai¹nxe³sa³nha¹. Ta¹hxi²hē¹la². ¹²Nxe³nxa²ha¹te¹ Txa²-wā¹sū³na² wān³txi³tū³ i³yau¹ū³hain¹te³nah¹lxi¹:

—Yxan¹nāu³a¹, a²nū²a² yxo²ha³kxa¹, te² i³nxai²na² wxa²wa²su¹txa²lxa¹-tu¹wi¹. Nxe³nx²ta¹ju³ta³nū³a² wxa²ye³na² i²yah³lxan³tho³li¹. Yxān¹ta¹ yxan¹-nāu³hī¹nai²nān¹tū³kā³txa² ha³lo²ai²na² a²ye³na² i²ain¹tu¹wi¹. Nxe³ha²kxai³a²hī¹nai²na² ha³lo²ai²na² ū³hū¹ain¹nxa³tā³lxa² i³tih³nxe³txain¹yah³lxi³hē¹li¹. Ā³nhxi²nū¹nain¹yah³lxin¹ta¹li¹. Txa²wā¹sū³na² wān³txa² i³hen³txi³tū³kā³txu¹-tai²na² Sū³na² wān³txa² i³yau¹ū³hain¹ta¹hxi²hē¹la². A²nxe³te² ha³lo²a² kwē¹-tai²na² i³yau¹ū³nx²ti³na³la². Txa²wā¹sū³na² wān³txa² i³ye³kxi¹nx²ti³tū³kā³txa² ha³lo²ain²ti² i³yau¹ū³nx²ti³na³la². Txa²wā¹sū³na² Yāu³kā³jxah¹la² oh³nāu³u¹-tai²na² i³sa²si¹kat³tū¹nhē³kxah³lo²su² jah¹la² i³yxo²nū¹nū³hain¹jau³su² i³yau¹-ū³nx²ti³na³la². Nxe³nx²ti³ju³ta² oh³xan²tū³kā³txa² i³ye³kxi²nha²te³nah¹lxi¹:

—Txa²wā¹sū³na² Hi²sen³su² a²nū²a² yuh³xi²nān¹nān¹tū³kā³txa² yxo²ha³kxa¹ wxa²wa²su¹tain¹na³na¹. Ju¹ta² wi¹khai¹nx²na³na¹. A²nxe³ju³ta¹na² i²i² a³la³-kxi² nxe³ti³ten³sa³nha¹. Nxe³hī³nx²na³la².

Sū³na² wi¹lhin¹kxa² yā¹nxe² yxau³kī³jau³su²

¹³Nxe³ha²kxai³ Txa²wā¹sū³na² a²ten³jau³su² ā³kāi³te³lhā³ yxau²xai³jah¹-lxi³hē¹la². Wi¹lain³nha², wi¹le³i², nxe³jah³lxi³hē¹la². Yah³lxin¹ka³tū³:

—Yxan¹nāu³a¹ Je³su² Kris²tu³jah¹la² a³ka³nxī²sxā³ wxā³tū¹xā¹. Nxe³tāu³a¹ a²ya³la³tū³ kāin² thāi³ti³la² a³lxi²nē³lha²kxai³ wxa²wa²su¹tē³ju³ta² ā³ta³-lu²nū¹nhē³lha²kxai³ nxe³nē³tū¹xā¹. Jau¹xai²na² so¹lxi³ yxo²i²sxā³ yxau²-xai³jah¹lxi³hē¹la². ¹⁴Yah³lxin¹kxai²nān²tū³ Txa²wā¹sū³na² wē³ha³lxi³syah¹-lxi¹lxa². Yah³lxi¹nha²kxai³ sa²yxo²wet³sa²tē³jah¹lxi³hē¹la². Yah³lxin¹ka³tū³ a²ha¹ kxā³nxā² Txa²wā¹sū³na² wān³txa² Je³su² Kris²tu³jah¹la² ū³ye³kat¹-tū¹nhē³jau³xai²na² ā³ne³to³yah²lxa³nhī¹nai³tā² kō³nxe³ti³ yxo²kwain³yah³-lxi³hxain¹kxaix³ jā¹nxe³yah³lxi³txa³hē¹la². ¹⁵Yah³lxin¹ta¹ Txa²wā¹sū³na² i³kaix¹so¹nx²ti³jah¹la² wi¹lhin¹jah¹lai²la¹wa². Nxe³kxa²yā¹nxe³jah¹lxi³sxā³ i³wi¹lhin¹jah¹lxi³sxā³ ha³lo²a² i²li³ju³ta² ha³kxa¹ kāi³sxā³ yxau²xai³jah¹lxi³-hē¹la². ¹⁶Nxe³ju³ta² Txa²wā¹sū³na² ha³teh³nxā³nxān¹jau³su² te³nah¹lxi¹:

—i³wi¹lhin¹jah¹lxi³hē¹li¹. Txi²na² wi¹lhin¹jah¹lo²sa¹i¹. Nxe³na¹kxa² yā¹nxe³-jah³lxi³hē¹li¹. Txa²wā¹sū³na² ta¹hxi²hē¹la².

¹⁷—A²nxe³jah¹la² Txa²wā¹wi³nai²la¹wi¹. Nxe³yah³lxi³hxain¹ta¹ti²-tu³wa². Yah³lxi¹nha²kxai³ win¹ta²te²lxi³ Txa²wā¹wi³na² ā³yxo²hāu²not³-sxā³ yxau³je¹jah¹lxi³hē¹la². Yah³lxin¹kxai²nān²tū³ yuh³xai²nān¹ko³xai²na² yxau³yah³lxi¹nhī¹na²:

—Txa²ha³lo²sxā³xā¹. Kan²txi³ yxau³nū¹nxa³lho³na¹. Yah³lxin¹jau³su² yxau²xai³jah¹lxi³hē¹la². Txa²wā¹wi³nai²na² a²nū²a² yxo²ha³kxa¹ te²kī³-na¹xai²na² kāi³kxa² yā¹nxe²xai³sxā³ yxan¹nāu³a¹ nxū¹hain³nha²sxā³ i³yī¹-li²xai³nē³tu¹wa². Hai³txi³ yau³tā³li³ i³yī¹li²xai³nē³ju³ta³la³ yū³te²sxa³-yu²hē³la². Nxe³ha²kxai³ a²nū²a² kō³nxe³ti³ kāi³jah¹lo²su² kxai²nān²tū³ hai³txi³ Txa²wā¹wi³na² wi¹lhin¹sxā³ i³yī¹li²kxah³lo²su² ti³hex¹te²sxa³yu²-hē³la². ¹⁸⁻¹⁹Wxa²si³yah³la²nāu³xu¹ta¹na² wxa²si³yxau³jah¹lo²nāu³xu¹ta¹na² ha²ya³kxa³lxi³su² yxau²xai³lain¹ta¹hxi²ti³ai¹ti²tu³wa². Nain¹jau³su² āh¹ ān³-si³wē³not³so¹xi²yah³lxin¹ka³tū³ nxe³te² au³hxi²tē¹ jā¹nxe³sxā³ āh¹ ha²ya³-kxa³lxi³su² yxau²xai³yah³lxi³ta¹hin¹ti³ai¹ti²tu³wa². Yxān¹ta¹ Txa²wā¹wi³na²

wxa²wa²su¹txa²lxi³ta¹ti³ai¹ti²tu³wa². Nxe³nx²ti³ju³ta² Je³su² Kris²tu³jah¹la² a²ti³ha²yau³xa² a³lxi²khai¹nxe³jau³xa² ha³li³hxa³nsx³ ya³lu²kxi²nē³kxe³su² ka³yxuh³xa² o³ve²a² wi¹khai¹nxe³te²a², khon³ti³he¹nxa³kxe³su² wi¹khai¹nxe³te²a² a²ti³ha²yau³hū³jau³xa² Je³su² Kris²tu³jah¹la² a²ti³ha²yau³xan²tu³ wxa²wa²su¹txa²lxi³ta¹ti³ai¹ti²tu³wa². Wxa²ha³yax³khin¹yah³lxin¹ju³ta² wxa²wa²su¹txa²lxi³sx³ ū³yho³hi²ki¹nx²ti³ta¹ti³ai¹ti²tu³wa². Nxe³ju³ta² ou²ra³ka³ta² ta³nx²a², pra²ta²ka³ta² ta³nx²a², a²yo³ha² a³lxi²kkan²ti³ khon³te²ju²hē³la². Nxe³ha²kxai³ hxi²kan¹txi³ txa²wā¹ko³nxe³ti³ kăi³ki³ju³ta² ū³yho³hi²sx³ wxa²wa²su¹tē³te²sxa³yu²hē³la². Nxe³nē³ju³ta²nū³a² Je³su²jah³la² a²ti³ha²yau³xa² so¹lxi³ a³lxi²sa²tē³jau³xa² so¹lxi³ hxi²kan¹txi³ wxa²wa²su¹tē³te²ju²hē³la². ²⁰Txa²wā¹sū³na² Si³yxau³tāu³a² so¹lxi³ yxa¹nai²nān¹te² ha³lo²a² ha³ta³nxān²txi³ a³la³kxi²jah¹lai²la¹wa². Jā¹nxe³kxe³su², yān³ta¹na¹ yuh³xai²nān¹ko³xai²na² we¹txa²hi¹nu¹ta¹te²a², Txa²wā¹sū³na² Si³yxau³tāu³a² ha³lo²a² yxa¹nai²nān¹ta³ko³xai²na² a³la³kxi²jau³su², A²ki³lha³lxa² Je³su²jah³la² A²hxi²kan¹txa² Si³yxau³tāu³lot³ta¹hxi²hē¹la². Sa²wa²sut¹si¹nhe³jau³nū³su² A²hxi²kan¹txa² Si³yxau³tāu³lot³ta¹hxi²hē¹la². Yxān¹ta¹ ha³la³je¹nai²na² yuh³xai²nān¹ta³ko³xa² ne³ki³son³te³lhxā³ nxe³hi¹nai²na² so¹lxi³ Je³su²jah³lai²na² ū³hū¹nē³na²hē³la². Wxa²yu³ta² wxa²wa²su¹txa²txi³si¹jau³su² ū³hū¹nx²ti³na²hē³la². ²¹Nxe³nx²ti³ka³tu³, Je³su²jah³la² wxa²wa²su¹txa²txi³ka³tu³, Txa²wā¹sū³na² Si³yxau³tāu³a² yxo²i²yah³lxi¹lxa². A²nxe³jah¹la² nū³kxūn³txi³ Je³su²jah³la² ya³lu²tāu³a² ka³ten³su² i³sa²yxau³xi²ka³tu³ wxi²kin³ti³to³ti³hi¹tā²hē³la². Nxe³kxe³su²:

—Txa²wā¹sū³na² yxo²i²a¹xā¹. A²ya³la³tu³ yxan¹nāu³a¹ Txa²wā¹sū³na² ha³lo²a² yxau²xai³lyā³nhē³te³lhxā³ ā³sa²so¹xi²sa³tū¹xā¹. Yah³lxin¹jau³su² nxe³yah³lxi¹lxa².

²²Yah³lxin¹ka³tu³ Txa²wā¹sū³na² wān³txi³tu³ sa²yxo²we¹jah³lxi¹lxa². Yah³lxin¹kxe³su² i³wi¹lhin²jah³lxi¹lxa². Nxe³sxā³ a³lxi²waun¹yhu¹ah³lxi¹lxa². Yah³lxin¹ka³tu³ au³ti³ wxa²yxo²ka³nāu³a² whāi²na¹ wi¹lain³nha²sxā³:

—A³lxi²ki³lxo³nxe³yhu¹nxa³xā¹. Yah³lxin¹jau³su² a³lxi²waun¹nhat¹jah³lxi³hē¹la². ²³Wxa²yu³ta² Txa²wā¹wi³na² Oh³nān¹jah¹la² tah²lxi³ we¹txa²lxi³ta¹ti³ai¹ti²tu³wa². Nxe³nx²ti³ju³ta² Txa²wā¹wi³na² wān³txa² ka³ten³ti³hi¹tē³jau³xa² kxān³su² kxa²ha³ta³nxān²ti³ yxau²wa³to²hi²ki²sa²tē³jau³xa² ain³kxi²yah³lxin¹ka³tu³ tah²lxi³ we¹txa²lxi³ta¹ti³ai¹ti²tu³wa². Hai³txi³ yuh³xai²nān¹te² wi³na² hxa³te³lhxā³ nxe³te² wi³na², tah²lxi³ we¹txa²txi³te²sxa³yu²hē³la². ²⁴Jā¹nxe³ju³ta² kxā³nāu³u¹ta¹na² Txa²wā¹sū³na² ū³wha²li¹la³kxi²nē³te³nah¹lxi¹:

—Ha³lo²ai²nān¹te² si³sa² wa³su³txi³ hxa³te²jai¹ti²ti¹. Si³sain²txi³ i³sa³lxi³ti², a²yāu³sain²txi³ i³sa³lxit³sxā³ āi³la¹hi² nxe³te²jai¹ti²ti¹.

Jā¹nxe³kxe³hū³nxe² a²nū²a² yxo²ha³kxa¹ te²ki³na¹xai²na² si³sa² hū³sxā³ yxau³hī³ki³tā³li¹. Wa³su³txi³ hxa³hī³ki³tā³li¹. Jā¹nxe³sxā³:

—Wxi²kin³ti³to³na¹xā¹. Nxe³ki³kxa² ha³ta³nxān²txi³ hai¹nxe³sxā³ si³sa²yāu³sū³sxā³ yxau³sxā³ wa³su³txi³ hxa³hī³ki³tā³li¹.

²⁵Yxān¹ta¹, Txa²wā¹hxi²kan¹ta² Si³yxau³tāu³a² wān³txa², kxā³nāu³a²

ha³ta³nxān²txi³ hxa³nxa³kxe³su² yxau²wa³to²hi²ki²sa²tē³jau³xai²la¹wi¹. Ta¹hxi²hē¹la². A²nxe³jau³xai²na² wi¹jau³xai²na² tah²yau³xai²na² Txa²wā¹sū³na² i³tih³nxe³nx²ti³na²la².

Je³su²jah³la² tah³lxa³kat³sū³jah¹la²

2 ¹Nxe³sxā³ i³wi¹lhin²nx²ti³ju³txan¹te²ka³ya³tu³, i³ki³ha¹ki²nyhu¹i², wi¹lhin¹ki³lxo³nxe², a²nū²a² ā³xa² yen³kxa² yxo²kwai³nxū³yhu¹i² ā³xa²

ko³nxe³ te²lo³jah³lxi³txa³hē¹la². A²nxe³te²a² ko³nxe³ju³ta² ha³kxa¹ ha²ya³-ka²ti³jah³lxi³hē¹la². ²Yah³lxin¹ka³tu³, wē³sa² kwēn¹tai²na² a³li³la¹te²su² te²a² a²hā³ka³na² su³su³yau³xa² ya³ni³li³khaix¹te²jai¹ti²tu³wa². Jā¹nxe³kxe³hū³nxe², Txa²wā¹sū³na² wān³txa² wi¹khai¹nxe³jau³xa² a²ya³la³tu³ jau³xa² so¹lxin³-jau³xa² ya³ni³li³jah³lxi³hē¹la². Yah³lxin¹kxai²nān²tu³, Txa²wā¹sū³na² wxa²-wa²su¹te³ju³ta², a³la³kxi²kāi²non³yah³lxin¹tu¹wa². Jā¹nxe³te³lhxā³ ya³ni³li³-jah³lxi³hē¹la². ³Txa²wā¹sū³na² wān³txa² a³la³kxi²sxā³ yxau²xai³yah³lxi¹lxa². Nxe³yah³lxi¹nha²kxai³:

—Txa²wā¹hxi²kan¹ta² Si³yxau³tāu³a¹ wi¹lhin¹jah¹lai¹la¹xā¹. Yah³lxi¹lxa².

⁴Jā¹nxa¹jau³su² a²nū²a² txah³lxa³kxa³txa² tē³sxā³ sxi²ha² txo³nain¹te²ju²-hē³la². Ain¹sxā³:

—Txah³lxa³kxai²li² wi¹na³na¹. A³li²sa³nha¹. Yxān¹ta¹ ta²ka¹txa² ā³xai²na² e²na¹xā¹. Nxe³ain¹te²ju²hē³la². Nxe³nxa²ha¹te¹ sxi²ha² txon³sxā³ hxi²khet¹-jah¹la² a²wān³txi³kxai³lu¹:

—Ta²ka¹txai²na² e²nain¹ka³txai²na² wxa²so¹na¹ka³tu³ sxi²ha² txo³na¹-ka³txa²nū³su² tū¹xā¹. Nxe³te²ju²hē³la². Te²yā¹nxe³kxe³hū³nxe² Je³su²jah¹la² txah³lxa³kxa² e²nain¹kax³sū³na³la². Yuh³xai²nān¹tū³ka³txa² e²nain¹ta¹ti³ai¹-ti²tu³wa². Nxain¹kxa²ha³tā³nxān²txi³ Txa²wā¹sū³na² wān³txi³kxai³lu¹:

—Je³su²jah³la² a³li²na¹nha¹. Wā²nxa³kxa² so¹na¹kxah³lo³su² na³na¹. Ka³ten³yah³lo²su² na³na¹. Nxe³jau³su² Txa²wā¹sū³na² nxe³ta¹hxi²hē¹la². A²nxe³ju³kxai³lu² Je³su²jah³la² yxo²i²ki³kxai²nān²tu³ i³a³la³kxi²nē³lha²kxai³ yxau²xai³lyā³ki³tā³la². ⁵Nxe³lyā³ki³sa³kxai³ sxi²ha² txo³nain¹kat³sū³ki³tā³la². Yxān¹ta¹ txah³lxa² ka³ten³kax³su² nxē²nxa³kxa²ha³tā³nxān²txi³ ka³ten³su² yxau²xai³lyā³ki³tā³la². Txa²wā¹sū³na² Yāu³ka³jxah¹la² hi²sen³su² Je³su² Kris²tu³jah¹la² yxo²i²ti³hit¹tē³ti³ai¹ti²tu³wa². Nxe³sxā³ Sū³na² wa³ka³li³lo³-tē³lha²kxai³ sa²yxo²wet¹sxā³ yxau²xai³ki³tā³la². Je³su² Kris²tu³jah¹la² i³hxi²-ka¹tē³lha²kxai³ Sū³na² i³ka³li³ki³ju³ta² o²la³kxi²nū¹sxā³ yxau²xai³ki³tā³la². ⁶Jā¹nxe³jau³su², Txa²wā¹sū³na² ū³wha²li¹la³kxi²nē³te³nah¹lxi¹:

—Ne³ka²ki²sah¹lxi³hē¹li¹. Txai²na¹xai²na² Sū³na² Si³yxau³tāu³su² na¹te³na¹xai²na², hxi²kan¹ta² si³yxau³tāu³lot³ta¹jah¹la² Si³āu²thi³na² ūh³wxe³nū¹hai¹na¹wi¹. Jah¹la² tah³lxi³hū³jah¹lo²su² na³li¹. Na¹ka³tu³, sxi²ha² a²wa³kxēn³yah³la² tah³lxa³ka³ta² yxo²ka³kan³ka³txa² wi¹khai¹nxe³ka³ta² a³li²khai¹nxe³ka³txa² wā²nxa³kxa² so¹sxā³, sxi²ha² ūh³wxe³jut³sū³nxe², kxa²yā¹nxe³sxā³ Hxi²kan¹ta² Si³yxau³tāu³lo³ta¹jah¹la² ūh³wxe³nū¹hai¹na¹i¹. Nxe³ha²kxai³, hxi²kan¹khai¹xain¹na³li¹. Nxe³kxai²nān²tu³, a²nū²a² i²li³te²an²tu³ hxi²kan¹ta² si³yxau³tāu³lo³ta¹jah¹la² yxo²i²kxai²nān²tu³, te²a² so¹lxi³ i²yxaih¹xa³lho³li¹.

Ta¹hxi²hē¹la². ⁷Nxe³ha²kxai³, tah³lxa³kat³sū³jah¹lai²na² Je³su²jah¹la² yxo²i²-yah³lxi¹lxa². Yah³lxi¹nha²kxai³, a³li²khaix¹yah³lxi¹lxa². Yxān¹ta¹, a²nū²a² Je³-su²jah¹la² sa²yxo²ā³kxai²nān²tu³, a²nxe³te² ha³lo²a², Txa²wā¹sū³na² wān³txa² yau³xā³xa² ū³wha²li¹la³kxi²nē³lhxā³ i³tih³nxe³nē³te³nah¹lxi¹:

—Tah³lxa³ka³tai²na², a²kxā³nxa² a²nū²a² sxi²ha² txon³tū³ka³txa² i³yen²sxā³ ā³yxu¹lxā³ain¹na²hē³li¹. Nxe³ta¹, kwēn¹tai²na² hxi²kan¹kha¹ i¹nxe³ta³ka³tai²la¹wi¹.

Ta¹hxi²hē¹la². Jā¹nxe³jau³xau³hxi²tēx¹ jā¹nxe³jau³lxi³, Ju³te²a² nū³ka³-txa² sa²kxai³lu² Je³su²jah¹la² i³yen²sxā³ sa²yxo²ā³ain¹ta¹hxi²ti³ai¹ti²tu³wa².

Yxān¹ta¹, a²hī¹nai²na² Je³su²jah³la² ā³sen³sai¹khai¹nxe³sxā³ hxi²kan¹-
khai¹nxe³ye²yhai¹na³la². ⁸Jā¹nxe³sxā³, Txa²wā¹sū³na² Yau³xā³xa²
ū³wha²li¹la³kxi²nē³te³nah¹lxi¹:

—A²nū²a² Txa²wā¹sū³na² wān³txa² sa²yo²ā³kxi²nān²tu³,
ko³nxe³ju³ta³lot³sxā³ yxau³tu¹wi¹. Tah³lxa³ka³ta²
sa²tā³yo²thu²kā³sxā³ a³hi²sxā³ hxi²kan¹txi³ i³sa²yxau³xi²sxā³
we²nxi²nxa³jut³sū³nxe², ko³nxe³ju³ta³lot³sxā³ yxau³tu¹wi¹.

Ta¹hxai²hē¹la². A²nxe³te²su² te²a², Txa²wā¹sū³na² wān³txa² sa²yo²ā³ai¹nha²-
kxai³, ko³nxe³ju³ta³lot³sxā³ yxau³ain¹ta¹hxai²hē¹la².

—Ju¹ta² wain³na³na¹. Txa²wān³txa² sa²yo²ā³sai¹nha²kxai³lā¹. Txa²wā¹-
sū³na² a²ē¹nān¹jau³su² ta¹hxai²hē¹la².

⁹Yxān¹ta¹, wxāi²na² Txa²wā¹sū³na² wān³nxa³ka² so¹nx²ti³tū³kā³txi³syah¹lxi¹-
nha²kxai³, Txa²wā¹sū³na² nū³kā³txi³khai³syah¹lxi¹nha²kxai³, nxe³yah³lxi¹lxa².
Te²ya¹nxūn³sxā³ Txa²wā¹sū³na² ā³ti³sxā³ a²ten³jau³su² kāi³yah³lxi¹nha²kxai³
i³sa²nēn¹kxi²yah³lxi¹nha²kxai³ nxe³yah³lxi¹lxa², wi¹lhin¹khai¹nxe³tū³kā³txi³-
syah¹lxi¹nha²kxai³, nxe³yah³lxi¹te²si¹lxa². A²ha² kxā³nxa² ka³nxah³ti³hū³tāu³a¹
yxau³ho³hah³lxi³ta¹hi¹nhē¹la². Nxe³sxā³, Txa²wā¹sū³na² wān³txa² sa²yo²ā³-
sxā³ yxau³ho³hah³lxi³ta¹hi¹nhē¹la². Yxān¹ta¹ Txa²wā¹sū³na² wxi²kin³ti³ton³-
txi³ i³kaix³so¹nx²ti³ta¹hē¹la². I³kaix³so¹nx²ti³ka³tū³, Txa²wā¹sū³na² wān³txa²
sa²yo²wet¹si¹nxa²lxi³ha²kxai³ Txa²wā¹sū³na² ha³lo²a² wxi²kin³ti³ton³te² ha³-
lo²a², ha²te¹te²hū³te² ha³lo²a² ūh³wxe³nxa²lxi³ta¹hē¹la². Nxe³yah³lxin¹ju³ta²,
Txa²wā¹sū³na² kāin² i³sa²nēn¹kxi²si¹nx²ti³jau³nū³su² i³kaix³so¹nx²ti³ta¹hē¹la².
¹⁰A²ha² kxā³nxa² Txa²wā¹sū³na² nū³kā³txi³syah¹lxi³ta¹hxan³nhē¹la². Jā¹nxe³-
kxe³hū³nxe², a²ha² kxā³nxa² Txa²wā¹sū³na² wi¹lhin¹sxā³ thāi³ti³la² sa²hau³ko³-
nx²ti³ju³ta² ko³nyhah¹lxi³ta¹hxā³nhē¹la². Yxān¹ta¹, a²hī¹nai²na² Txa²wā¹sū³na²
wi¹lhin¹sxā³ thāi³ti³la² sa²hau³ko³nx²ti³ju³ta² ko³nyhah¹lxi¹lxa².

Txa²wā¹sū³na² wa³ka³li³yu³ta³lot³sxā³ yxau³xai³kī³jau³su².

¹¹Nxe³jah³lxi³sa²lxa². A³lxi¹nx²ta¹nha²wa². Nxe³nx²ta¹kxe³su², txa²yo²ka³-
nāu³ai²na² whāi²na¹ i³ye³kxi¹nx²ta¹wa². Wxa²ha³lo²khai³xa² Txa²wā¹sū³na²
ha³lo²ai²la¹wa². Oh³nāu³u¹ta¹i²nān¹te² ha³lo²ai²la¹wa². Nxe³ha²kxai³, a²hī¹-
nai²na² yuh³xai²nān¹ko³xai²na² yxau³yah³lxi¹nhī¹nai²na²:

—Txa²ha³lo²sxa³xā¹. Kan²txi³ yxau³nū³nxa³lho³na¹. Yah³lxin¹jau³su² yxau³-
je¹txain¹yah³lxi³hē¹la². Yah³lxin¹kxi²nān²tu³, wxa²sī³nai²na² yuh³xai²nān¹te²
sī³nai²na², ko³nxe³ti³ yo²kwain³nxa²lxi³si¹jau³nū³su² sa²yo²wet¹sxā³
yxau³xai³yah³lxi³txa³hē¹la². A²nxe³te²a² ko³nxe³ti³ yo²kwain³nxa²lxi³si¹-
jau³nū³ai²na² a²ta³a² sa²so¹sxā³ wxa²wi¹nx²ti³tāu³a¹ ā³nhē¹ki¹nx²ti³na³la².
¹²Nxe³ha²kxai³, a²nū²a² Ju³te²a² nū³kā³txi³sxa³tū³kā³txi³txai²na² yxau³yain¹yah³-
lxin¹tū³kā³txai²na², hai³txi³ Txa²wā¹sū³na² wān³txa² sa²yo²we¹tū³kā³txi³sai¹-
nxa³wa². Nxe³ha²kxai³, wi¹kāi³je²txain¹yah³lxi³hē¹la². Yah³lxin¹kxi²nān²tu³,
ko³nxe³te²la³ i³yī¹li¹nx²tain¹kxa² ha³ta³nxān²txi³, wxa²wi¹kāi³ye²yah³lxin¹-
ju³ta² i²so¹nx²tain¹tu¹wa². Nxe³nx²tain¹kxi²nān²tu³:

—Txa²wā¹sū³na² wxi²kin³ti³ton³na³li¹. A²sū³nāin²txi³ wi¹lhi¹ni², a²sa³wi³-
ha³lxain²txi³ wi¹lhi¹ni², ain¹na³li¹. Nxe³nx²tain¹tu¹wa². Txa²wā¹sū³na² ā³wā³-
la² i³xi²tāu³a¹ nxe³nx²tain¹tu¹wa².

¹³Wxāi²na², Je³su²jah³la² a²wē³ha³lxi³syah¹lxi¹lxa². Yah³lxi¹nha²-
kxai³, a²nū²a² hxi²kan¹ta² yo²ha³kxa¹ a²yu³hē³na² yxau³jah³lxi³sxā³

sa²yo²we¹jah¹lxi³hē¹la². Yah³lxin¹kxai²nān²tu³, yuh³xai²nān¹te²a² hxi²-kan¹ta² si³yxau³kax³khai³su² tâu³a¹, a²nū²a² yxo²ha³kxa¹ ān³sen³sai¹nē³jah¹-lo²su² tâu³a¹ txā² sa²yo²we¹txain¹yah³lxi³hē¹la². ¹⁴Yah³lxin¹kxai²nān²tu³, ā³sa²ki³la³xi²sxā³ hxi²kan¹tū³kā³txan²tu³, a²si³yxau³ka³khai³su² tâu³su² tâu³a¹ hxi²kan¹txi³lot³sxā³ i³kwa³na³tū³kā³txi³su² hī³nx²na³la². A²nū²a² kō³nxe³ti³kāi³te²a² khāuh³lxa³ti³hi¹ti², a²nū²a² wain³txi³kāi³te²a² i³sa²nēn¹kxi², nxe³te³-lhxā³ hxi²kan¹txi³lon³te²ju²hē³la². Nxe³ha³kxai³, ā³sa²ki³la³xi²tū³kā³txain²ti³ yxo²ha³kxa¹ sa²yo²we¹tain¹yah³lxi³nū³nhē¹la². Yah³lxin¹kxai²nān²tu³, Txa²-wā¹sū³na² a²ē¹nān¹jau³su² i³hau³kō³tūh¹sxā³ kāi³yah³lxi³hī³nxa¹lxa². ¹⁵Yah³-lxin¹kxai²nān²tu³, wi¹kāi³yah³lxin¹kxai²nān²tu³, a²nū²a² Txa²wā¹sū³na² wān³-txa² sa²yo²a³ain¹tū³kā³txa²:

—Kō³nxe³ti³hit¹sxā³ i³ye³kxi²na¹tū¹xā¹. Nxe³kxi¹nx²ti³kxa² ha³ta³nxān²txi³, wxa²wain³txi³ kāi³yah³lxin¹ju³ta² i²so³nx²ti³kxai²nān²tu³, hāi¹nxe² ā³ka³nah². nxe³sxā³ yxau³ya³nx²ti³hī³nx²na³la². ¹⁶Jā¹nxa¹jau³su², wa²su¹wa²sun¹sxā³ yxau²xai³jah¹lxi³hē¹la². Yah³lxin¹ta¹, i³yon²ta³kxi²nha²sxā³:

—Je³su²jah³la² ha³lo²a² yxo²ha³kxa¹ wxa²wa²sut¹sa²na³na¹. Sa³ha²kxai³, kō³nxe³ti³ kāi³a¹kxa² ha³ta³nxān²txi³ wi¹lhi³nx²na³na¹. Nxe³yah³lxi³txa³-hē¹la². Wxāi²na² Txa²wā¹sū³na² wa³ka³li³yu³ta³lot³sxā³ yxau³yah³lxi³lxa². Yah³lxi¹nha²kxai³, Txa²wā¹sū³na² so¹lxi³ sa²yo²wer¹sxā³ yxau³jah³lxi³hē¹la². ¹⁷Jā¹nxe³jut³su², a²nū²a² yxo²ha³kxa¹ wi¹lhin¹sxā³ i²nha¹jah¹lxi³hē¹la². Jā¹-nxe³sxā³, Txa²wā¹sū³na² wē³ha³lxa² yxo²ha³kxa¹ a³lxi²waun¹yhu¹i², Txa²wā¹-sū³na² Si³yxau³tāu³a¹ i³ye³kxi²nha²sxā³ i³yo²nha², yuh³xai²nān¹te² a²hxi²-kan¹ta² si³yxau³kā³khai³su² jah¹la² i³sa²nēn¹kxi², nxe³jah³lxi³hē¹la².

Khāuh³lxa³ti³ti³hit¹txa²lxi³ju³ta² i³yau¹ū³jau³su²

¹⁸A²nū²a² ā³xa² a²wa³kxēn³yu³ta³lot³sxā³ yxau³yah³lxin¹te² i³nxa² nxe³-jah³lxi³hē¹li¹. Wxa²wa³kxē³yah³la² sa²yo²we¹ti², i³sa²nēn¹kxi², nxe³jah³lxi³-hē¹la². Yah³lxin¹ka³tu³, wi¹lhin¹te²a² a²wa³kxēn³yah³lain²txi³ sa²yo²we¹ti², an³txi³thin¹te²a² a²wa³kxēn³yah³lain²txi³ sa²yo²we¹ti² nxe³jah³lxi³hē¹la². ¹⁹Yah³lxin¹kxai²nān²tu³, wain³txi³ kāi³yah³lxin¹kxa² yo³lha³, wxa²wa³kxē³-yah³la² kwa²to³toh³lxi² i³an³ta³kxi¹nx²ti³sxā³ khāuh³lxa³ti³hi¹txa²lxi³kxai²-nān²tu³, ya³nān³ta³ki²la²sxā³ yxau³je¹txain¹yah³lxi³hē¹la².

—Txa²wā¹sū³na² yxo²ta²a¹xā¹. Yah³lxin¹jau³su², ya³nān³ta³ki²la²sxā³ yxau³-je¹jah³lxi³hē¹la². Yah³lxin¹kxai²nān²tu³, Txa²wā¹sū³na² i³sa²nēn¹kxi¹nx²ti³-tu¹wa². ²⁰Yxān¹ta¹, kō³nxe³ti³ kāi³yah³lxin¹kxai²nān²tu³, nxe³yah³lxin¹kxa² yo³su² wxa²wa³kxē³yah³la² khāuh³lxa³ti³hi¹txa²lxi³kxai²nān²tu³, hāi¹nxe³-sxā³ wain³txi³ ū³yho³hi¹nx²ti³hī³nx²na³la². Nxe³nx²ti³sxā³ khāuh³lxa³ti³-yah³lxin¹ju³ta²na² ya³nān³ta³ki²la²sxā³ yxau³yah³lxin¹kxa² ha³ta³nxān²txi³, hai³txi³ Txa²wā¹sū³na² i³sa²nēn¹kxi¹nx²ti³xa³lho³la². Yxān¹ta¹, wain³txi³ kāi³-yah³lxin¹kxai²nān²tu³, nxe³yah³lxin¹kxa² yo³su², a²nū²a² ku³lhxa³thin¹te²a² khāuh³lxa³ti³hi¹txa²lxi³kxai²nān²tu³, hāi¹nxe³sxā³ ya³nān³ta³ki²la²sxā³ yxau³-je¹jah³lxi³hē¹la². Yah³lxin¹kxai²nān²tu³, Txa²wā¹sū³na² kāin² i³sa²nēn¹kxi¹-nx²ti³tu¹wa². ²¹Jā¹nxe³yah³lxin¹si¹jau³nū³su², Txa²wā¹sū³na² i³kaix³so¹nx²-ti³te²ju²hē³la². Nxe³sa³ku¹, Je³su²jah³la² khāuh³lxa³txi³ki¹nx²ti³ta¹hxai²hē¹la². Ain¹sxā³:

—Txa²si³yo³na², txa²sa³wi³ha³lxa² ain³kxi²so¹ki²sa²sxā³ khāuh³lxa³ti³nha²-sxā³ yxau²xai³la¹kxa² ya¹nxain¹tai¹lā¹. Nxe³kxi¹nx²ti³jau³su², Je³su²jah³la²

khāuh³lxa³txi³nha¹nxa²lxi³ta¹hxai²hē¹la². ²² A²nxe³jah¹la² kō³nxe³ti³ kâi³ain¹-ju³ta² yū²nxa³ha²kxai³, ki³han³jau³xa² i³ye³ti³he¹nx²nxa³ha²kxai³, ta¹hxai²-hē¹la². Nxe³kxa²ha³tā³nxān²ti³ khāuh³lxa³ti³hit¹tain¹ta¹hxai²hē¹la². ²³ A²nū²a² kū³lhxa³thin¹te²a² kō³nxe³ti³hit¹sxā³ i³ye³kxain¹kxa² ha³tā³nxān²txi³, hai³-txi³ a²yoh³la³ kō³nxe³ti³hit¹sxā³ i³wa²lū³xi²ti³he¹nx²nxa³ha²kxai³, jā¹nxe³sxā³, a²nū²a² khāuh³lxa³ti³hit¹tain¹kxa² ha³tā³nxān²txi³, hai³txi³ i³wa²lxi³nha²-sxā³ i³ye³kxi²te³lhxā³ ti³he¹nxai¹nxa³ha²kxai³, Je³su²jah³la² ta¹hxai²hē¹la². Hāi¹nxe³sxā³:

—Txa²wī³na² yxo²i²a¹xā¹. Jah¹la² wain³txi³ wā²nxūh¹ i²ūh¹ki²sa³tū¹xā¹. Nain¹jau³su² ta¹hxai²hē¹la². ²⁴ Wā²nxūh¹ Je³su²jah³la² so¹lxi³ hi³sa³ka³txa² ya³lu²kxi²ne³ta¹hxai²hē¹la². Txa²wā¹kō³nxe³ti³ kâi³kī³ju³ta² a²wah³yu³ta² ū³yho³hi²te³lhxā³ jah¹la²nū²a² ya³lu²kxi²ne³ta¹hxai²hē¹la². Nxe³ha²kxai³, kō³nxe³ti³ kâi³sxā³ yxau²xai³kī³ju³ta² ā³na¹hxa³kī³sa²kxai³ Txa²wā¹sū³na² wān³txa² sa²yo²wet¹sxā³ kâi³sxā³ yxau²xai³kī³sa²kxai³ nxe³si¹nhē³jau³su² Je³su²jah³la² ya³lu²kxi²ne³ta¹hxai²hē¹la². Nxe³sxā³, Je³su²jah³la² i³ta³lo³-wait¹sxā³ khāuh³lxa³tain¹ju³ta²kxai³, wxa²i³lxi³thin¹yah³lxan³ju³ta² ha³kxa¹ i³we²ti³ti³hi¹txa²lxi³ta¹hxai²hē¹la². ²⁵ Wxāi²na², a²ha² kxā³nxa² ka³yxuh³xa² o³ve²a² a²wa³kxēn³yah³la² ka³lun²ki²jut³sū³nxe², Txa²wā¹sū³na² ū² ha³na³ka³-lxi³ yxau²xai³yah³lxi³ta¹hxai²nhē¹la². Yxān¹ta¹, a²hī¹nai²na² ā³wā³li² i³xi²sxā³, wxa²wa³kxē³yah³la² wi¹wi¹nxe² wxa²hau³kō³txa²lxi³jah³la² a²hxi²ka³nāu³a¹, yxau²yah³lxi³lxa².

In³txa² txu¹ha² tē³nyhu¹te²a² yxau²xai³nyhu¹kxi³ju³ta²

3 ¹⁻² Jā¹nxe³sxā³ a²hī¹nai²na² txu¹ha² in³txa² tē³yah³lxin¹ta¹ka³lxu³nāu³ i³nxā² so¹lxi³ i³ye³kxi²nx²ta¹xa². Wxa²wē³sāi¹ah³la²nāu³xai²na² sa²yo²-we¹jah³lxi³hē¹na². Yah³lxin¹kxai²nān²tū³, wxa²wē³sāi¹ah³la² Txa²wā¹sū³na² wān³txa² yxo²i²ai¹nxa³te²su² kxai²nān²tū³, Sū³na² ān³si³tē³si¹hain¹yah³lxin¹-jau³su² i³ye³ye³kain¹yah³lxi³txa³hē¹na². Hāi¹nxe³sxā³ sa²yo²we¹ti², wi¹kāi³i², nxe³je¹txain¹yah³lxi³hē¹na². Yah³lxin¹kxai²nān²tū³, wxa²wē³sāi¹ah³lai²na² i²so¹nx²ti³kxai²nān²tū³, sa²wa³ti³nha²sxā³, Txa²wā¹sū³na² wān³txa² yxo²i²-yah³lxin¹kxa² yā¹ye¹nx²ti³tū¹xa². Jā¹nxe³ya³nx²ti³te³lhxā³ ya³nx²ta¹xa². Ain¹-sxā³ wxa²wē³sāi¹ah³la² a²ē¹nān¹jau³su² te³nah¹lxi¹:

—Txa²sxe³xa³ka³lxai²na², hai³txi³ Je³su²jah³la² sa²yo²wet¹si¹sa²jau³su² i³ye³kxi²sa²hxai²nxa³hē³na¹. Sa²nxa³kxa²ha³tā³nxān²txi³, Je³su²jah³la² sa²-yo²we¹ti³ten³sa³nha¹. Nxe³sa³ku¹. Txa²sxe³xa³ka³lxai²na² wi¹lhi¹ni², yxo²i²-nha², Txa²wā¹sū³na² yxo²o²nha²sxā³ yxau²xai³li², nx²na³na¹. Ta¹ka³lxai²na² A²sū³na² wi¹lhin¹khai¹nxe³jah¹lo²su² yū³hī¹nx²na³na¹. Na¹ha²kxai³, sa²-yo²we¹ti³ten³sa²nū³nha¹. Wxa²wē³sāi¹ah³la² nxe³yu³nx²ti³hī¹nx²na³na². ³ Yah³lxin¹kxai²nān²tū³:

—Wā²la² a³lxi²khai¹nxe³ka³lo³a² ū³whi²kxi²nha², kâi³lxa² a³lxi²khai¹nxe³-ti³nha² ou²ra³ka² we¹kxa² ū³yhe²ta³kū¹nha², ū³hxi²kū¹nha², txa²ne³kī³sa² wi¹khai¹nxe³nha², na¹tū¹xā¹. Na¹ha²kxai³ wi¹khai¹nxe³sa³tū¹xā¹. Nxe³nyhah¹-lxi³txa³hē¹na². A²nxe³te²a² a²txai²na¹ a³lxi²khai¹nxe³ye²te²a² yuh³xai²nān¹te² yen³kxai²la¹xa². Kāu³sxā³ hxa³n³kxi¹nx²ti³hī¹nx²nxa³xa². ⁴ Yxān¹ta¹ Txa²wā¹-sū³na² au³txi³ wxa²ē¹nāu³a¹ whāi²na¹ tah²lxi³ we¹txa²lxi³kxai²nān²tū³, wi¹-khai¹nxe³sxā³ i³yxai¹hxa³sxā³ thāi³ti³la² nxe³yah³lxi³hī¹nxā¹nxa². A²nxe³te² wi¹lyah³lxin¹ju³ta³nū³ai²na² hxa³n³kxi¹nx²ti³xah³lo³na².

—Nxe³ju³ta² so¹lxi³ a³lxi²khaix¹na¹ju³ta²lxa²na³na¹. Txa²wa¹sū³na² nxe³-hī³nx²na³na². ⁵Jā¹nxe³ju³ta², a²ha² kxā³nāu³u¹ta²na² txu¹ti³nāu³xu¹ta²na² wi¹lhin¹ta¹ka³lxu²nāu³xu¹ta²na², Txa²wa¹sū³na² yxo²i²i²:

—Txa²sū³nāi³. Au³txi³ txa²ē¹nāu³a¹ whāi²na¹ tah²lxi³ wet¹sē¹li¹. Ī³wi¹lha³-tai²li¹. Ain¹jau³su², a²wē³sāi¹yah³la² sa²yxo²we¹tain¹ta¹hxi²hē¹na². ⁶Jā¹nxe³-sxā³ Sa²ra³ka³lxi³nu¹ta²na² sa²kxai³lu², a²wē³sāi¹yah³la² A³bra³āu³ah³lo²nu¹-tai²na² wān³txa² sa²yxo²we¹tain¹ta¹hxi²hē¹na².

—Txa²hxi²kan¹jah¹lāi³. Nxe² ĩ³hen³txain¹ta¹hxi²hē¹na². Jā¹nxe³jah³lxi³-hē¹na². Yah³lxin¹kxai²nān²tu³:

—Ta¹ka³lxu¹jā¹nxe² wain³txi³kāi³a¹tū¹xā¹. Ha³lo²a² ĩ²li³ju³ta² yuh³-lxin²nxa³lho³na¹. Yah³lxin¹kxai²nān²tu³, Sa²ra³ka³lxi³nu¹ta²na² a²ka³ne³lhū³yah³lxi³hī³nxā¹nxa².

⁷Te²yā¹nxe³te²hū³te²lxi³, a²wē³sāi¹yah³lo²nāu³ ĩ³nxai²na² ĩ³ye³kxi¹nx²-ta¹wa². Wxa²sxe³xa³ka³lxa² tē³yah³lxin¹ta¹ka³lxa² kū³we²ki²la² nū³kxūn³-yai¹nxa³ju³ta² a³la³kxi²sxā³ yxau³je¹jah³lxi³hē¹la². Wxāi²na² in³txi³ ĩ³nxai²na² so¹lxi³ ā³sen³sai¹sxā³ nū³kxūn³yah³lxi³hī³nxa¹lxa². Yah³lxin¹kxai²nān²tu³, ĩ³yxo²o²lhxā³ wxa²sxe³xa³ka³lxa² ā³nhxi²nū¹nū³jah³lxi³hē¹la². Txa²wa¹sū³na² kāin² thāi³ti³la² a³lxi²nē³lhxa³, ka³te³na² wi¹tāu³a¹ ũ³yhen³kxi²nē³na³la². Wxāi²na² a²wē³sāi¹yah³lo² ĩ³nxāin²txi³ ũ³yhen³kxi²nx²ti³ha²kxai³, wxa²-sxe³xa³ka³lxain²txi³ ũ³yhen³kxi²ha²kxai³, nxe³nx²ti³hī³nx²na³la². Nxe³nx²-ti³ha²kxai³, a³la³kxi²yain¹yah³lxin¹jau³su², wxa²sxe³xa³ka³lxa² a³lxin¹sxā³ yxau³je¹jah³lxi³hē¹la². Yah²lxan³kxai²lē¹. Wān³txa² Txa²wa¹sū³na² ĩ³ye³kxi²-yah³lxin¹jau³su² hai³txi³ ain³kxi¹nx²ti³hī³nx²nxa³wa². Jā¹nxe³yah³lxin¹kxa²-yan³ti³su² ye¹nx²ta¹wa².

Wi¹kāi³kī³kxa²yo³su² khāuh³lxa²ti³hit¹tē³jau³su²

⁸Hāi¹nxe³kxe³hū³nx², wxa²yu³ta² yxo²ha³kxa¹, Txa²wa¹sū³na² wē³ha³lxi³-syah³lxi¹lxa². Nxe³ha²kxai³, a²wā³tā³nāu³xa² a³lxi²waun¹nha¹jah³lxi³hē¹la². Yah³lxin¹kxai²nān²tu³ wi¹li³we¹nha²yhu¹i², ĩ³āin²ta³kxi²nha²yhu¹i², ĩ³yan³-ta³ki²nha²yhu¹i² ĩ³sa²nēn¹kxi²nha²yhu¹i² nxe³sxā³ wi¹li³we¹nha¹jah³lxi³hē¹la². ⁹Jā¹nxe³sxā³, a²nū²a² ā³xa² ko³nxe³ti³ kāi³ūh¹nx²ti³kxai²nān²tu³, hai³txi³ a²yoh³la³ ko³nxe³ti³ kāi³ū¹xah¹lxi³txa³hē¹la². Te²yā¹nxe³sxā³, ko³nxe³ti³hit¹-sxā³ ĩ³ye³kxi¹nx²ti³kxai²nān²tu³, hai³txi³ a²yoh³la³ ko³nxe³ti³hit¹sxā³ ĩ³ye³-kxain¹yah³lxi³txa³hē¹la². Hāi¹nxe³sxā³, ha³lo²a² wi¹ju³ta² so¹lxi³ kāi³ū¹hi², ĩ³ye³kxi², nxe³sxā³, ũ³yho³hi¹txain¹yah³lxi³hē¹la². Jā¹nxe³nx²ti³si¹jau³su², Txa²wa¹sū³na² ha³lo²a² wi¹ju³ta² so¹lxi³ ha³lo²lot³si¹nx²ti³jau³su², wā²nxa³-kxa² so¹nx²ti³ta¹hxi²hē¹la². ¹⁰Kxā³nāu³u¹ta²na², Txa²wa¹sū³na² ha³te³hnxā³-nxān¹jau³su² te²nah³lxi¹:

—Ka³te³na² wi¹tāu³a¹ ka³lih³tāu³a¹ ten³sa³nhā¹. Ha³lo²a² wi¹ju³ta² so¹lxi³ ĩ²ti³ten³sa³nhā¹. Yah³lxin¹kxai²nān²tu³, ha²yā³kxa²ti³sxā³ wxa²yxo²a² ko³nxe³ti³ ĩ³ye³i², ta²ko¹ta²kon¹txi³ ĩ³ye³i², nxe³jah³lxi³hē¹li¹.

¹¹Jā¹nxe³sxā³, a²ko³nxe³ti³ kāi³yah³lxin¹ju³ta² ā³ta³lo³ta³wxe³sxā³ ā³na¹i², wain³txi³ kāi³ju³ta² so¹lxi³ kāi³i², nxe³jah³lxi³hē¹li¹. Yah³lxin¹kxai²nān²tu³: “Ā³nhāu²no³nha²yhu¹kī³ju³ta² ten³khaix¹sa³nhā¹.” Nxe³nha¹jah³lxi³hē¹li¹.

¹²Txa²wa¹sū³na² Si³yxau³tāu³a¹ a²ē¹nān¹jau³xa²sa¹: “Txa²ye³nai²na², a²nū²a² wain³te²a² wi¹li²i², txa²ne³nxē³nai²na² a²nū²a² wain³te²a²

ĩ³ye³kxi²sa²jau³xa² wi¹lain³ki², na¹xā¹. Yxān¹ta¹, a²nū²a² ko³nxe³ti³
kai³te²su² te²lē¹ en²khaix¹jah¹lo²sa¹xā¹.”

Txa²wā¹sū³na² ha³teh³nxā³nxān¹jau³su² nxe³ ta¹hxai²hē¹li¹. Ta¹hxai²hē¹la².

¹³Nxe³ha²kxai³:

—Sa²wai³wait³sxā³ wain³txi³ kai³a¹tū¹xā¹. Yah³lxin¹kxai²nān²tu³, hxi²kan¹-
txi³, a²nū²a² ā³xa² khāuh³lxa³ti³hi¹txa²lxi³sxā³ hxa³txa²lxi³hī³nx²nxa³wa².

¹⁴Yxān¹ta¹:

—Wi¹kai³to³ha¹xā¹. Na¹kxa²ha³ta³nxān²ti³, khāuh³lxa³ti³hit¹sa²na³na¹,
a²nū²ai²na²sā¹. Yah³lxin¹kxai²nān²tu³, Txa²wā¹sū³na² ka³lih³ti³hit¹nx²ti³-
tu¹wa². Yah³lxin¹kxai²nān²tu³:

—Ka³li³sa³nhā¹. Txa²wā¹sū³na² ka³lih³ti³hit¹sa³ha²kxai³, a²nū²a² kuh³lxa³-
thin¹te²a² yuh³lxin²nxa³i², hxi²waun³ta³kxin²nxa³i², nxe³jah¹lo²sa¹xā¹. Nxe³-
jah³lxi³hē¹la². ¹⁵Hai¹nxe³sxā³:

—Txa²wā¹hxi²kan¹ta² Si³yxau³jah¹la² Je³su² Kris²tu³jah¹la² kāin²khai¹nxe²,
wi¹lhin¹khai¹nxe², nxe³jah¹lai²la¹xā¹. Jah¹la² so¹lxi³ yxo²o²nha²sxā³ yxau²-
xai³yai¹na¹tū¹xā¹. Nxe³jah³lxi³hē¹la². Yah³lxin¹kxai²nān²tu³, a²nū²a² i²li³te²a²
ĩ³wā³txi³nx²ti³kxai²nān²tu³:

—Īh¹nxe³kxa²yan³ti³ta³ Je³su²jah³la² sa²yxo²we¹jah³lxin¹ji¹wi¹? Nxe³nx²ti³-
kxai²nān²tu³, Je³su²jah³lai²na² sa²yxo²we¹jah³lxin¹ju³ta² a²nū²ai²na² i³yau¹-
ū³nha¹je¹txain¹yah³lxi³hē¹la². Nxe³sxā³ win¹ta²te²lxi³ yxo²i²nha²sxā³, a³la³-
kxi²yxau³sxā³, i³yau¹ū³nha¹je¹txain¹yah³lxi³hē¹la². ¹⁶Yxān¹ta¹, wxa²ē¹nāu³a¹
au³txi³ wi¹li³ye³ki²nha²sxā³ wxa²ha³lo²a² i³yau¹ū³nha¹je¹txain¹yah³lxi³hē¹la².
Yah³lxin¹kxai²nān²tu³, a²nū²ai²na² ko³nxe³ti³hit¹sxā³ i³yī¹li¹nx²ti³kxa² ha³ta³-
nxān²txi³, a²ē¹nāu³a¹ au³txi³ i³āu²lxi²to³nha²hī³nx²na³la².

—A²ya³la³tu³, jah¹la² Je³su² Kris²tu³jah¹lai²na² wān²txa² sa²yxo²wet¹sxā³
wi¹kai³jah¹lo²su² na³na¹. Nxe³kxi¹nx²ti³hī³nx²na³la². ¹⁷Jā¹nxa¹jau³su², wain³-
txi³ kai³yah³lxin¹kxai²nān²tu³:

—Wain³txi³ kai³to³hxai²na¹hē³na¹. Na¹ta¹, a²nū²a² khāuh³lxa³ti³hit¹sxā³
ū³yho³hi²sa²na³na¹. Yah³lxin¹kxai²nān²tu³, ju¹ta² wi¹lhi³nx²na³la², Txa²wā¹-
sū³na² ten³jau³xa² yā¹nxe³jau³lxi³ khāuh³lxa³txi³nx²ti³kxai²nān²tu³ta². Yxān¹-
ta¹, ko³nxe³ti³ kai³yah³lxin¹kxai²nān²tu³, ju¹ta² wi¹lhi³nx²nxa³wa², a²nū²a²
khāuh³lxa³ti³hit¹sxā³ ū³yho³hi¹nx²ti³ta³nxa², ū³yho³hi¹nx²ti³xa³ta³nxa² nxe³-
kxa²ha³ta³nxān²ti³nū¹. ¹⁸Jā¹nxe³sxā³, Je³su² Kris²tu³jah¹la² wain³khai¹nxe³-
jah¹la² ya³lu²kxi²nē³ta¹hxai²hē¹la². Txa²wā¹ki³na¹xai²na² ko³nxe³ti³ kai³te²ki³-
na¹xai²na² wxa²wa²sut¹hxa³tē³te³lhxā³ ya³lu²kxi²nē³ta¹hxai²hē¹la².

—A²nū²a² yxo²ha³kxa¹, Txa²wā¹sū³na² Si³yxau³tāu³a¹

ā³ya³lxih²xi²yhu¹ta¹lai¹.

Nxe³kxi²nē³jau³su², Je³su²jah³la² ya³lu²kxi²nē³ta¹hxai²hē¹la². Jah¹la², txa²-
wā¹si³na² wen¹sxā³ yxau³nū²la² ya³lu²ta¹hxai²hē¹la². Yxān¹ta¹, Txa²wā¹sū³na²
Yāu³ka³jxah¹la² nū³kxūn³txi³ ka³ten³ti³hit¹sxā³ i³sa²yxau³xi²ti³hi¹ta¹hxai²-
hē¹la². Nxe³ju³tan¹te²kxa³yan³tu³ta¹ te²yā¹nxe³sxā³ ya³lu²kxi²nē³ju³ta³nū³a²
yū²nxa³lho³la². ¹⁹Nxe³sxā³, Je³su²jah³lo²su² jah¹lai²na² Txa²wā¹sū³na² Yāu³-
ka³jxah¹lai²na² ā³nū²nxi²sxā³, a²nū²a² ya³lu²te²a² yāu³ka³txi³nāu³xa² he¹ain¹-
ta³ko³nāu³a¹ ān³ti³xain¹sxā³, Txa²wā¹sū³na² wān²txa² i³yau¹ū³hain¹ta¹hxai²-
hē¹la². ²⁰Nxe³ju³ta², yān³ta¹na² No³e²ah³lo²nu¹ta¹na² a²ka³te³nhī¹nu¹ta¹na²,
a²yuh³xai²nān¹tū³ka³txu¹ta¹na² yxo²ha³kxa¹, Txa²wā¹sū³na² sa²yxo²ā³sa²-
tē³sxā³ yxau³ain¹ta¹hxai²hē¹la². Nxe³ha²kxai³, Txa²wā¹sū³na² hxi²ki³kxai³lu²

wē³hā²yau³xā² hā³nxe³lxi³jau³xā² kāin² sa²yxu¹na³ū¹hain¹sxā³ i³lon³txa² hxa³nain¹ta¹hxai²hē¹la². A²nxe³te²u¹ta¹na² a²ya³lu²te² yāu³ka³txi³nāu³xā², a²h¹na²na² Je³su²jah³la² i³tih³nxain¹ta¹hxai²hē¹la². Yān³ta¹na² No³e²ah³-lo²nu¹ta¹na² na³vi²o²tē³na² ar²ka³tē³na² wet¹sa²tē³i², hau³hau³kon³sxā³ Txa²-wā¹sū³na² win¹ta²te²lxi³ wah³nxe²sa²tē³i²:

—Kō³nxe³ti³ kái³ain¹ju³ta¹na² ā³na¹ain¹sxā³, ka²no¹a² ka³lo³ai²na² ā³wih¹-tai²lā¹. Ain¹ta¹, kxān³su² ain¹ta¹, a²nū²a² nū³ka³txu¹ta¹na² hāi¹nxe³sxā³ sa²-yxō²ā³sa²tē³ain¹ta¹hxai²hē¹la². Nxe³hā²kxai³, ya²lu¹ta³lxi²hxa³tain¹ta¹hxai²-hē¹la². Hāi¹nxe³sxā³, ha¹li¹, ha¹li¹, ha¹li¹, ha¹lin¹tū³ka³txa² so¹lxi³, wā³kon³sxā³ i³yau³xā² ne³ka³nah²nāu³u¹ta¹na² ka²no¹ai²na² yxau³sxā³ ka³ten³ta³ yxau³-ain¹ta¹hxai²hē¹la². ²¹A²nxe³te²u¹ta¹na² i³yau³xu¹ta¹na² ū³hū¹ki²sa²sai¹nē³-jau³hū³jau³xai²la¹wa². A²nxe³jau³xai²na² a²h¹nai²na² ū³hū¹ki²sa²sai¹nē³kxai²-nān²tū³, Txa²wā¹sū³na² ā³wa²su¹tē³tu¹wa².

—Nū³kxūn³txi³ sa²hxn³kxi²ti³sē¹li¹. Nxe³nē³kxai²nān²tū³, hai³txi³ txa²-wā¹nū²ai²nān¹te²a² a²nā³txai²na² so¹lxi³ kwa² wxa²hi³la³ki²nē³jau³nū³su² e³kxin²nxa³wa². Yxān¹ta¹, au³txi³ txa²wā¹ē¹nāu³a¹ whāi²na¹ kō³nxe³ti³ e³ki³-ju³txai²na² ā³nhan³ka²ti²sa²sai¹nē³jau³nū³su² e³kxi²na¹wa². Nxe³ju³ta², Txa²-wā¹sū³na² e³ki²ki³te³nah¹lxi¹:

—Txa²sū³nāi³. Nxe³ti¹. Txa²au³txi³ ē¹nāu³nū¹ai²nān¹jau³xai²na² Je³su²-jah³la² ya³lu²tāu³a¹ nū³kxūn³txi³ ka³ten³su² i³sa²yxau³xi²ta¹hxai²hē¹li¹. Te²-u¹jā¹nxe² sa²hau³kot³sē¹li¹. Nxe³ki³te²ju²hē³la².

—i³yau³xā² ū³hū¹ki²sa²sai¹sa²na³na¹. Nxe³ki³kxai²nān²tū³, nxe³ki³te²ju²-hē³la². ²²A²nxe³jah³lai²na² Je³su²jah³lai²na² oh³nāu³nū¹ka³nāu³a¹ ka³la³-xi²sxā³, Txa²wā¹sū³na² Si³yau³jah³la² a²wi¹tāu³a¹ a²hxi²kan¹khaix¹tāu³a¹ ā³ha³ti³sai¹sxā³ ā³wxe³nū¹yhai¹ta¹hxai²hē¹la². Ain¹sxā³, a²ta³nāu³xā² oh³-xai²nān²te²su² te²nāu³xā² ha³ta³nxān²txi³ a²ta³nāu³xā² hxi²kan¹ta² si³yau³-te²su² te²nāu³xā² ha³ta³nxān²txi³ a²ta³nāu³xā² nū³kxūn³te²su² te²nāu³xā² ha³ta³nxān²txi³ a²yxō²hā³kxai³ whāi²na¹ Je³su²jah³lai²na² a²yu³hē³nāu³a¹ yxau³yain¹tū³ka³txi³sain¹na³la².

Sū³na² a²ten³jau³su² i³hau³ko³tūh¹sxā³ yxau²xai³ki³jau³su²

4 ¹Jā¹nxe³jut³su² Je³su² Kris²tu³jah³lai²na² a²nū²ai²na² khāuh³lxa³txi³-nha²na²hē³la². Nxe³kxa²ha³ta³nxān²ti³ hai³txi³ khāuh³lxa³ti³nha²ju³-tai²li² en²nha²ta¹hxai²nxa³hē¹la². Nxe³kxa²yā¹yxah³lxin¹sxā³ khāuh³lxa³ti³-nyhah¹lxin¹kxai²nān²tū³ wi¹lhi¹nha²sxā³ khāuh³lxa³ti³nyha¹jah³lxi³hē¹la². Yah³lxin¹kxai²nān²tū³, kō³nxe³ti³ kái³yah³lxin¹ju³ta³lo³jah³lxin¹ju³ta² ā³wa²-su¹khai¹nxe³nx²ti³hī³nx²na³la². ²Nxe³hā²kxai³, yuh³xai²nān¹ta³ko³xai²na² yxau²xai³yah³lxi¹nhi³nān¹te²ka³ya³tū³, Txa²wā¹sū³na² a²ē¹nāu³a¹ ten³jau³xā² so¹lxi³ i³hau³ko³tūh¹sxā³ yxau²xai³jah³lxi³hē¹la². Hai³txi³ wxa²si³nāu³ai²na² kō³nxe³thin¹yah³lxin¹jau³la³ yxau²xai³yah³lxi³txa³hē¹la². ³A²hā² kxā³nxa², a²nū²a² Txa²wā¹sū³na² Sū³ni²nxa³tū³ka³txa² ya¹nxe³sxā³ kō³nxe³thin¹sxā³ yxō²kwai³nain¹jau³xā² yā¹nxe³jau³lxi³ yxau²xai³lyah³lxi³to³ta¹hin¹ti³ai¹ti²-tū³wa². Yah³lxin¹ju³ta²sa¹: au³txi³ wxa²ē¹nāu³a¹ kō³nxe³ti³ yxō²kwai³ni², kō³nxe³ti³ yxō²kwain³yah³lxin¹jau³su² kō³nxe³ti³ wa³ni³lon³kxi²nyhu¹i² yain¹jau³xā² ūn³jau³xā² i³na²sxā³ wen¹sxā³ kō³nxe³ti³ kái³i², Sū³na² sa²ki³-lxo³nha²te²a² i³sa²nēn¹kxi²sxā³ kō³nxe³ti³ kái³i², nxe³yah³lxi³to³ta¹hin¹ti³-ai¹ti²tū³wa². Yxān¹ta¹, hī¹na² hāix¹nā¹yah³lxi³hī³nxa¹lxa². ⁴Nxe³hā²kxai³,

Txa²wā¹sū³na² Sū³nxi²nxa³tū³ka³txai²na² wxa²ha³lo²a² ā³ne³wxe³ti³hex¹ye¹-nx²ti³xa³wa². Nxe³te³nah¹lxi¹.

—Īh¹nxe³kxa²yan³ti³ta³ Je³su²jah³la² nū³ka³txai²na² ā³na¹sain¹sīn¹te²-ta²hēn³kū²? Īh¹nxe³kxa²yan³ti³ta³ a²kxā³nxai³tā² kwa² ha³lo²a² ha³nxe¹-lxi³txi³ kō³nxe³ti³ kâi³ya³sain¹to³hxi²kait³jā¹nxe³ ya³sain¹to³hxa³kū²? Nxe³kxi¹nx²tain¹jau³su² ī³yxo²kwīn¹ki¹nx²ti³sxā³ kō³nxe³ti³hit¹sxā³ ī³ye³-kxi¹nx²tain¹na³la². ⁵Yxān¹ta¹, a²nxe³tū³ka³txai²na² a²hī¹nai²na² a²kō³nxe³ti³ kâi³ain¹ju³tai²na², yxan¹nāu³a¹ Txa²wā¹sū³na² ī³yau¹ū³nha²yain¹sān²ka³tu³ a²wah³yu³ta² ha³lo²lo³tain¹tu¹wa². Nxe³tāu³a¹, a²nū²a² yxo²ha³kxa¹ ka³-ten³su² ta³nxa² ya³lu²te²su² ta³nxa², nxe³sxā³, yuh³xai²nān¹ta³ko³xai²na² yxau³ain¹sxā³ kâi³sa²te³ain¹ju³txai²yā¹nxe³sxā³, Txa²wā¹sū³na² Si³yxau³-tāu³su² tāu³a¹ wxa²nxū¹hain¹nha²sxā³ ī³yī¹li²xai³ain¹tu¹wa². Ha³lo²a² nxe³-ne³ju³ta³nū³a² yau³son³ki³nē³na³la². ⁶Jā¹nxe³jau³su², Je³su²jah³la² a²nū²a² ya³lu²te²a² yāu³ka³txa² ha³ta³nxān²txi³ ā³ti³xi²sxā³, wān³txa² wi¹jau³xa² ī³yau¹ū³hain¹ta¹hxi²hē¹la².

—Ta³nxū¹ka³txai²na², ha³lo²a² yuh³xai²nān¹ta³ko³xa² yxau²ho³hai¹nhī¹-nai³tā² kō³nxe³ti³ kâi³ain¹na²hē³na¹. Nxe³ain¹ju³ta² yo³ha² ya³lu²ain¹na²-hē³na¹. Nxe³sxā³, yuh³xai²nān¹tū³ka³txa² yxo²ha³kxa¹ kō³nxe³ti³ kâi³i², a²yo³ha² ya³lu²ju³ta² yū², nxe³kxa²yā¹xain¹na²hē³na¹. Yxān¹ta¹, a²hī¹nai²na² wān³txa² wi¹jau³xa² tū¹ka³txai²na² ya³lu²te² yāu³ka³txi³nū³ka³txa² ī³yau¹ū³-hai¹na¹tū¹xā¹, sa²yxo²wet¹sa²sxā³, Txa²wā¹sū³na² Yāu³ka³jxah¹la² ka³ten³ti³-hi¹txain¹sxā³, txai²yā¹nxe³sxā³ yxau³wa³to²hain¹txai¹lā¹. Nxe³jau³su², ī³ye³-kxi²nha²sxā³, Je³su²jah³la² ī³ti³h³nxain¹ta¹hxi²hē¹la².

Txa²wā¹sū³na² a³la³kxi²ti³hi¹tē³jau³su²

⁷Nxe³jah³lxi³sā¹lxa². Yuh³xai²nān¹ta³ko³xa² hxa³je³nāu³wa³kxa² yau³-son³ki²nē³na³la². Nxe³ha³kxi³, wi¹lain³nha², wain³txi³ kâi³sxā³ yxau³xai³li² nxe³jah³lxi³hē¹la². Yah¹lxin¹kxi²nān²tū³, ha³tin³ti³, Txa²wā¹sū³na² ī³hen³-txi³jah³lxi³hē¹la². ⁸Hāi¹nxe³kxe³hū³nxe², hxi²kan¹khai¹nxe³jau³xa² ī³ye³-kxi¹nx²ta¹wa². Au³txi³ wxa²ē¹nāu³ai²na² whāi²na¹ wi¹lain³nha²sxā³ a³li²-waun¹nha¹jah³lxi³hē¹la². A³li²waun¹nhyah¹lxin¹kxi²nān²tū³, kō³nxe³ti³ kâi³ūh¹nx²ti³to³hain¹kxa² ha³ta³nxān²txi³ ne³wā²na³yah³lxi³to³hin¹tu¹wa². ⁹Jā¹nxe³sxā³:

—A²nū²a² ā³xa² txa²sxi²ha² wxā²na³na¹. Ha³la³ka³lxa³lon³ki²sa²na³na¹. Yah¹lxin¹kxi²nān²tū³, wi¹li³hen³txi³nha¹jah³lxi³hē¹la². Wxa²ē¹nāu³a¹ hāi³a² ī³yen²yhu¹ah³lxan¹kxe³su² ka³lih³khai¹nxe³sxā³ wi¹li³hen³txi³nha¹jah³lxi³-hē¹la². ¹⁰Jā¹nxe³sxā³, Txa²wā¹sū³na² ī³la³kxi²te²lo³tū¹nxa²li³ju³ta² wā²nxū¹-ha³na³ka³lxi³ a³la³kxi²ti³hi¹ti² ai³nx²ti³hī³nx²na³la². Jā¹nxe³nx²ti³jau³lxi³, a²nū²a² ā³xa² yxo²ha³kxa¹ ā³nhxi²nū¹nū²waun¹nha¹jah³lxi³hē¹la². ¹¹A²i²li³te² ī³nxa²:

—Wān³txa² wi¹jau³xa² a²nū²a² yxo²ha³kxa¹ ī³ti³h³nxai¹na¹tū¹xā¹. Ain¹yah³-lxin¹kxi²nān²tū³, Txa²wā¹sū³na² wān³txi³khai³xa² so¹lxi³ ī³ti³h³nxe³txain¹-yah³lxi³hē¹la². Te²yā¹nxe³sxā³:

—A²nū²a² ā³xa² ā³nhxi²nū¹nū³hai¹na¹tū¹xā¹. Ain¹yah³lxin¹kxi²nān²tū³:

—Txa²wā¹sū³na² hxi²kan¹ti³hit¹sa²jau³su² ā³xai²na² ā³nhxi²nū¹nū³hai¹na¹-tū¹xā¹. Nxe³txain¹yah³lxi³hē¹la². Yah¹lxin¹kxi²nān²tū³, a²nū²a² yxo²ha³kxa¹ ī³nx²ti³ka³tū³, wxa²ha³lo²a² ī³ye³te³nah¹lxi¹:

—Je³su² Kris²tu³jah¹la² ta³nxū¹ka³txai²na² a²ē¹na² hau³ko³tain¹jah¹lai²-la¹wi¹. Nxai¹nha²kxai³ wi¹kāi³ain¹na³li¹. Nxe³ha²kxai³, Txa²wā¹sū³na² Si³-yxau³tāu³a¹ i³sa²nēn¹kxi²a³sah¹lxi³hē¹li¹. A²nū²a² yxo²ha³kxa¹, nxe³nx²-ti³hī³nx²na³la². Txa²wā¹sū³na² so¹lxi³ wxi²kin³ti³ton³khai¹nxe² wa³to²hi², hxi²kan¹khai¹nxe² wa³to²hi², nxe³jah¹lai²la¹wa². Nxe³ha²kxai³ ye¹nx²ta¹wa².

Sū³na² wē³ha³lxi³su² kxan²ti³ khāuh³lxa³ti³hit¹tē³jau³su²

¹²Ne³ka²ki²sah¹lxi³hē¹la². A³lxi¹nx²ta¹wa². Nxe³ha²kxai³ ya³nx²ta¹wa². Ha³-lo²a² ha³nxe³lxi³khai¹nxe³ju³ta², ha³nxe²a² a³lan²khai¹nxe³tho³hū³ju³ta² ha³-lo²lo³txa²lxi³na³la². Nxe³nx²ti³ju³ta² Txa²wā¹sū³na² i³ye³kxi²nha²te³nah¹lxi¹:

—Txa²nū³ka³txai²na² kan²txi³ yxo²i²sain¹tā³nxā², sai¹nxa³tā³nxā² ai¹na¹-nhā¹. Na¹ha²kxai³ ha³lo²ai²na² ha³nxe³lxi³ju³txai²na² ūh³wxe³sxā³ ū³wha³ka³. ne³sai¹nai¹na¹tū¹xā¹. Nxe³nx²ti³jau³su², Txa²wā¹sū³na² ūh³wxe³nx²ti³hī³nx²-na³la². Nxe³nx²ti³kxe³su², i³wā³wā³ta³kxi², i³yxuh³lxi² nxe³yah³lxi³txa³hē¹la².

—Īh¹nxe³kxa²yan³ti³tā³ ha³lo²a² ha³nxe³lxi³ju³ta² ūh³wxe³sa³te²la¹ku², Txa²wā¹sū³nu²su³ku². Nxe³yah³lxi³txa³hē¹la². ¹³Yah³lxin¹ta¹ hāi¹nxe³sxā³ i³ka³li³jah¹lxi³hē¹la². Je³su²jah³la² wi¹kāi³khai¹nxe³kxa² ha³tā³nxān²txi³, a²nū²a² kuh³lxa³thin¹tū³ka³txa² khāuh³lxa³txi³hī¹yhain¹ta¹hxi²hē¹la². Nxe³-ju³tau³hxi²tēx¹ jā¹nxe³sxā³ ha³lo²lo³txa²lxi³na³la². Nxe³ha²kxai³:

—Je³su²jah³la² ha³lo²a² khāuh³lxa³txi³ju³tau³hxi²tēx¹ jā¹nxe³sxā³ wxa²-nhū¹yhu³sa²na³na¹, Je³su²jah³la² wān³txa² sa²yo²we¹ta¹ha²kxai³la². Sa³ha²-kxai³, ka³li³sa³nha¹. Nxe³jah³lxi³hē¹la². Yah³lxin¹kxai²nān²tū³, yxan¹nāu³a¹ Je³su²jah³la² wxi²kin³ti³ton³sxā³ a³ya³ti¹xi²nē³tu¹wa². Nxe³nē³tāu³a¹, kāin²-ka³li³sxā³ a³sen³sai¹khai¹nxe³sxā³ kāin²ka³li³yhah¹lxin¹tu¹wa². ¹⁴Wxāi²na² Je³su² Kris²tu³jah¹la² a²wē³ha³lxi³syah¹lxi¹lxa². Yah³lxin¹kxe³su², sa²nē³-hē²txa²lxi³sxā³ a²nū²a² kuh³lxa³thin¹te²a² kō³nxe³ti³hit¹sxā³ i³ye³kxi²nx²ti³-na³la². Nxe³nx²ti³kxa² ha³tā³nxān²txi³ i³ka³li³je¹jah³lxi³hē¹la². Txa²wā¹sū³na² Yāu³ka³jxah¹la² wxi²kin³ti³ton³jah¹la² yxau³ya³nx²ti³sxā³ sa²hxi²ka¹txa²lxi³-na³la². Nxe³nx²ti³ha²kxai³ i³ka³li³jah³lxi³hē¹la². ¹⁵Yxān¹ta¹ a²nū²a² ā³xa² i³su²lhā³i², ā³xa² yen³ka² kāi³sa²no¹i², wai³nxa³txi³ kāi³i², a²nū²a² ā³xa² kō³nxe³ti³ kāi³si¹hain¹yah³lxin¹jau³su² i³ye³kxi², nxe³yah³lxi³txa³hē¹li¹. Jā¹-nxe³yah³lxin¹ju³ta² wah³yu³tū³, yuh³xai²nān¹te² a²hxi²kan¹ti³nū³ka³txa² khāuh³lxa³ti³hi¹txa²lxi³kxa²yan³ti³su² nxe³ye¹nx²ta¹wa². ¹⁶Yxān¹ta¹, Je³su²-jah³la² so¹lxi³ sa²yo²we¹jah¹lxi³hē¹la². Yah³lxin¹kxai²nān²tū³, a²nū²a² kuh³-lxa³tin¹te²a² i³sa²ne³hē²txa²lxi³sxā³ khāuh³lxa³ti³hi¹txa²lxi³kxai²nān²tū³, Txa²wā¹sū³na² i³āu²lxa²to³nha²sxā³ i³ye³kxi²yah³lxi³txa³hē¹la². Hāi¹nxe³sxā³ i³sa²nēn¹kxi²jah³lxi³hē¹la².

—A²nū²a² nū³ka³txai²na², Je³su²jah³la² yā¹nxe³sxā³ i³yī¹li²sa²sxā³ i³yo²-kwīn¹ki²sa²na³na¹. Na¹ha²kxai³ ka³li³sa³nhā¹. Nxe³jah³lxi³hē¹la².

¹⁷Jā¹nxa¹jau³su², hī¹nai²na² Txa²wā¹sū³na² yuh³xai²nān¹tū³ka³txi³ki³na¹-xai²na² yxo²ha³kxa¹ kāi³ki³kxe³su² wi¹tā³nxā² wi¹lxa³tā³nxā² nxe³kxa²yā¹-nxe² i³yo³hi²ju³ta² ān³si³wxe³nū¹nhē³na³la². Ha³lo²a² i³yī¹li²nū¹nhē³je³nāu³-wa³kxa² hau³kon³na³la². Nxe³ha²kxai³ txa²wā¹wē³ha³lxi³su² te²ki³na¹xai²na² txa²nū² i³yī¹li²nū¹nhē³sān²nū²la², hā²wxān³txi³te²lxi³nū² ān³si³wē³nxī²sxā³, a²nū³ka³txi³ ā³xa² sa²kxai³lu² wān³txa² wi¹jau³xa² sa²yo²ā³ain¹tū³ka³txa² sa²kxai³lu², Txa²wā¹sū³na² i³yī¹li²nū¹hain¹kxai¹le¹. ¹⁸Nxe³sxā³ Txa²wā¹sū³na² ū³wha²li¹txā³nxu¹ta¹na² nxe³te³nah¹lxi¹:

—A²nū²nāu³xa² wi¹lhin¹te²nāu³xa² a²ko³nxe³ju³ta² kxāu³sxā³ sa²wa²su¹-
tain¹tu¹wi¹. Nxe³ta¹, i³lxi³thi¹nxa³tū³ka³txai²lē¹: “Txa²wā¹sū³na² ten³sa²-
nxān³nhā¹. Hāi¹nxe³sxā³ sa²yo²ā³sxā³ ko³nxe³ti³ kái³a¹tū¹xā¹.” Nxe² yxau²-
xai³lain¹tū³ka³txai²lē¹. Hai³txi³ sa²wa²su¹ti³he¹xai¹nxa³lho³li¹. Txa²wā¹sū³na²
ū³wha²li¹txā³nxi¹ta¹na² nxe³ta¹hxai²hē¹la².

¹⁹ Jā¹nxe³yah³lxin¹ju³ta² Txa²wā¹sū³na² a²ē¹nāu³a¹ i³ye³kxi²nha²sxā³ ten³-
jau³xa² yā¹nxe³jau³lxi³ khāuh³lxa³txi³nx²ti³kxai²nān²tu³, hāi¹nxe³sxā³ wain³-
txi³ kái³sa²tē³je¹jah³lxi³hē¹la². Nxe³sa³kū¹.

—Txa²wā¹sū³na² wet¹sa²jah¹la² wi¹lhin¹jah¹lai²la¹xā¹. Sa²yo²we¹nha²jah¹-
lai²la¹xā¹. Na¹ha²kxai³ hāi¹nxe³sxā³ yo²i²sa²tē³a¹tū¹xā¹. Na¹ka³tu³ sa²wai³-
wait³sxā³ wi¹kāi³a¹tū¹xā¹. Nxe³jah³lxi³hē¹la². Ju¹ta² wain³na³la².

O³ve²a² i³wāi²lo³kxah³la² yā¹yxah³lxin¹jau³su²

5 ¹ Wxa²yah³la²nāu³xai²na² hxi²kan¹ya³nx²ti³tū³ka³txi³ i³nxai²na² i³ye³-
kxi¹nx²ta¹wa². Wxāi²yā¹nxe³sxā³ yah³lo²hū³nūn³te²sa¹wa². Txai²na¹-
xai²na² a²kxā³nxa² Je³su² Kris²tu³jah¹la² khāuh³lxa³txi³ju³txai²tā² te²yen³na²
i²a¹jah¹lai¹ta³lxa³na¹wa². Na¹ha²kxai³, yxan¹nāu³a¹, Txa²wā¹sū³na² hi²sen³su²
Je³su² Kris²tu³jah¹la² wxi²kin³ti³ton³ti³hi¹tu¹wa². Nxe³tāu³nū³ā¹ wxi²kin³-
ti³ton³ti³hi¹sa²kah³lo²nū³sa³ha²kxai³ nxe³jah¹lo²sa¹wa². Na¹te³na¹xai²na²,
txa²yo²ka³nāu³a¹ whāi²na¹ ain³nha²sxā³ i³ye³kxi¹nx²ta¹wa². ² Nxe³nx²ta¹-
te³nah¹lxi¹: Txa²wā¹sū³na² a²wē³ha³lxi³yu³ta² yo²i²nx²tain¹te³nai¹ti³tu³wa².
A²nxe³tū³ka³txa² wi¹sa²hau³ko³txain¹yah³lxi³hē¹la². Wi¹lhin¹te²a² wa³kxēn³-
yah³la² a²ka³yuh³xa² o³ve²a² i³wāi²lo³kxa² wi¹lū³yhai¹tain¹jut³sū³nx² nxe³-
tain¹yah³lxi³hē¹la². Yah³lxin¹kxai²nān²tu³, sa²ye³so¹nha²nxa³sxā³, wi¹wi¹nxe²
sa²hau³ko³txain¹yah³lxi³hē¹la². Yah³lxin¹kxai²nān²tu³:

—U³lha³nhā¹. Kwa² ten³nxa³kxe³su² ha³lo²lot³sa²te³lhxā³ sa²na³na¹. Yah³-
lxin¹jau³su² sa²hau³ko³txain¹yah³lxi³txa³hē¹la². Hāi¹yxān¹ta¹:

—Txa²wā¹sū³na² a²ē¹nāu³ān¹jau³xa² so¹lxi³ te³ni², a²sa³wi³ha³lxa² hxi²nū¹-
nū³hai¹na¹ju³ta³nū³a² te³ni², na¹xā¹. Hai³txi³ kwa² a²yo³ha² so¹lxi³ yo²kwai³-
na¹jau³la³ o²la³kxin²nxa³xā¹. Nxe³yah³lxin¹jau³su² Txa²wā¹sū³na² wē³ha³lxa²
sa²hau³ko³txain¹yah³lxi³hē¹la². ³ Jā¹nxe³sxā³ yo²ha³nxe³lha³txi³ a²sa³wi³-
ha³lxa² i³kwa³na³ain¹yah³lxi³txa³hē¹la². Yxān¹ta¹ wi¹kāi³je¹tain¹yah³lxi³sxā³
Txa²wā¹sū³na² ti³h³na² i³yu¹ū³txain¹yah³lxi³hē¹la².

—I²hxi²so¹sain¹sxā³ txai²yā¹nxe³sxā³ wi¹kāi³ain¹txai²lā¹. Nxe³txain¹yah³lxi³-
hē¹la². ⁴ Nain¹yah³lxin¹kxai²nān²tu³, Je³su²jah¹la² o³ve²a² wāi²lo²te²hū³jah¹lai²-
la¹wa². Hxi²kan¹khai¹nxe³sxā³ wa³kxē³nhū³jah¹lai²la¹wa². A²nxe³jah¹lo²su² jah¹la²
yxan¹nāu³a¹ kā³nxa² i³xi²sxā³ a³ya³ti¹xi¹nē³tāu³a¹ wi¹sa²hau³ko³tain¹yah³lxin¹-
kxa²yo³su² kāin² wxi²kin³ti³ton³ti³hi¹txa²lxi²tu¹wa². Txa²wā¹sū³na² wxi²kin³ti³-
ton³sa²tē³wa³to²hi²jah¹lai²la¹wa². Te²yā¹nxe³te²hū³sxā³ ti³hi¹txa²lxi²tu¹wa².

⁵ Jā¹nxe³jut³su², sax³ne³lax³ku³nāu³ i³nxai²na² i³ye³kxi¹nx²ta¹wa². A²yah³-
lo²nāu³xa² a²yu³hē³nāu³a¹ yxau³jah³lxi³sxā³ sa²yo²we¹jah¹lxi³hē¹la². Ya³-
nx²ta¹wa². Jā¹nxe³kxe³hū³nxe², a²nū²a² yo²ha³kxa¹ i³ye³kxi¹nx²ta¹wa².
Wxa²yu³ta² yo²ha³kxa¹, ā³xa² a²yu³hē³nāu³a¹ ā³wxe³nū¹whaun¹nha¹jah³lxi³-
hē¹la². Wi¹wi¹nxe² ā³nhxi¹nū¹nū³yah¹lxin¹txai²lā¹. Nxe³ju³ta², Txa²wā¹sū³na²
ū³wha²li¹la³kxi²nē³te³nah¹lxi¹:

—A²nū²a² yo²kāin²txi³ kāin²te²lo³nha²te²su² kxai²nān²tu³, Txa²wā¹sū³na²
en²khai¹nxe³kah³lo²su² hī³nx²na³li¹. Yxān¹ta¹: “A²nū²a² ā³xa² yu³hē³nāu³a¹

yxau³nū¹ha¹tū¹xā¹.” Nxe³jah¹lo²su² kxai²nān²tu³, Txa²wā¹sū³na² thāi³ti³la² wi¹lhin¹sxā³ sa²hau³ko³kah³lo²su² hī³nx²na³li¹. Ta¹hxai³hē¹la². Nxe³ha²kxai³ ā³xa² yu³hē³nāu³a¹ ā³wxe³nū¹whaun¹nha¹jah³lxi³hē¹la². ⁶Nxe³ha²kxai³:

—Txa²wā¹sū³na² h xi²kan¹khaix¹jah¹lai²la¹xā¹. Yah³lxin¹kxai²nān²tu³, a²nxe³jah¹la² yu³hē³nāu³a¹, yxau³nū¹jah³lxi³sxā³ sa²yo²we¹jah¹lxi³hē¹la². Yah³lxin¹kxai²nān²tu³, ha³lo²a² wā²nxū¹ i³yī¹li²nū¹nx²ti³je³nāu³wa³kxa² hau³kon³na³na¹. Nain¹kxai²nān²tu³, kāin²te²lo³txa²lxi³sxā³ i³sa²nēn¹kxi¹nx². ti³tu¹wa², Txa²wā¹sū³na²sa³. ⁷Jā¹nxe³sxā³, ha³lo²a² i²li³ju³ta² yo²ha³kxa¹, hxi²waun³ta³kxi²nha¹lxin¹ju³ta² ha³kxa², Txa²wā¹sū³na² yo²i²txain¹yah³-lxi³hē¹la². Yah³lxin¹kxai²nān²tu³, jah¹la² wxa²ha³lo²a² sa²ye³so¹nha²nxa³sxā³ i²nx²ti³ha²kxai³, wi¹sa²hau³ko³txa²lxi³ha²kxai³, nxe³nx²ti³jah¹lai²la¹wa².

⁸Yah³lxin¹kxai²nān²tu³ ha³lo²a² wi¹lain³nha², sa²ye³so¹nyhah¹lxan³kxe³su² wi¹li²i², nxe³jah¹lxi³hē¹la². A²ta³a² i³kox¹ko¹son³ki¹nx²ti³jah¹la² o²la³kxi¹-nx²ti³sxā³, Txa²wā¹sū³na² sa²yo²a³sxā³ ā³na¹si¹nx²ti³jau³su² o²la³kxi¹nx²ti³-na³la². Ya²na¹la² ai³lha²thet³sxā³ tuh³ne³ki¹nx²ti³jau³hū³nxe²:

—Ā³sa³nha¹. A²nū²a² si³na² so¹ji²na¹tū¹xā¹. Nxe³nx²ti³jau³hū³nxe², a²ta³a² wa³ka³ton³nx²ti³sxā³ a²ta³ai²na² a²ten³ju³ta² kāi³si¹yhah³lxin¹jau³su² o²la³-kxi¹nx²ti³na³la². ⁹Nxe³nx²ti³kxai²nān²tu³, wxāi²nān²ta³ Je³su²jah³la² kan²txi³ i³sxā³ yo²i²jah³lxi³sxā³, a²ta³a² ūn³ti³hit¹sxā³ sa²ne³khou²ki¹txain¹yah³lxi³-hē¹la². Yah³lxin¹kxai²nān²tu³:

—Txa²wā¹sū³na² wē³ha³lxi³su² te²ki³na¹xai²na² yuh³xai²nān¹ko³xai²na² yxau³ye²te²ki³kxe³na¹xai²na² yo²ha³kxa¹, txai²yā¹nxe³sxā³ a²ta³a² khāuh³-lxa³txi³ne³lhī³nx²na³na¹. Hai³txi³ nū¹ txai²na² so¹lxi³ khāuh³lxa³txi³sai¹-nxa³xā¹. Ju¹ta² wi¹ko³nha¹xā¹. Nxe³jah³lxi³hē¹la². ¹⁰Yah³lxin¹kxai²nān²tu³, Txa²wā¹sū³na² Si³yxau³tāu³su² tāu³a¹ kāin² thāi³ti³la² a³lxi²nē³jah¹lai²la¹wa². A²nxe³jah¹lo²su² tāu³a¹, kxā³nāu³u¹ta¹na² i³kaix¹so¹nx²ti³ta¹hxai²ti³ai¹ti²-tu³wa². Nxe³sxā³:

—Je³su² Kris²tu³jah¹la² ā³nū²nx²i²sxā³ yxau²xai³jah¹lxi³hē¹li¹. Yah³lxin¹-kxai²nān²tu³ kxā³nāu³a¹ ha³tā³nxān²txi³ wxi²kin³ti³ton³ti³hit¹sa²tē³nxa²-lxa¹tu¹wi¹. Nxe³nx²ti³si¹jau³su² i³kaix¹so¹nx²ti³ta¹hxai²ti³ai¹ti²tu³wa². Nxe³nx²ti³kxe³su²:

—Jū¹nxe² kxān³su² khāuh³lxa³txi³nx²ti³sān²ka³tu³, nxe³nū²la² ha³lo²a² hau³kon³ki²na³na¹. Nxe³nx²ti³tāu³a¹, Txa²wā¹sū³na² Si³yxau³tāu³su² tāu³a¹, au³txi³ wxa²ē¹nāu³a¹ yo²ha³kxa¹ i³we²nx²i²sxā³ hxi²kan¹ti³hi¹ti², wi¹wi¹nxe², yxau²ū¹ki²sa²tē³ti³hi¹ti², nxe³nx²ti³tu¹wa². ¹¹Jah¹la² so¹lxi³ hxi²kan¹khai¹nxe² wa³to²hi²jah¹lai²la¹wa². Nxe³ya³nx²ta¹wa².

Pe²jah³lai²na² a²ne³ki³san¹jau³su²

¹²Sil³vā²nah³la² sa²yo²we¹nha²sxā³ Je³su²jah³la² yo²i²jah¹lai²la¹wa². Nxe³sain¹sxā³, Pe²jah³lo²na¹xai²na² yo²wān³txai²na² a³lu²xa³jau³xai²na² Sil³vā²nah³lai²na² ain³kxi²so¹ki²sa²sxā³ a²hxi²ka² ū³wha²li¹la³kxi¹nx²ti³-na³la². A²nxe³na¹jau³xai²na² ha³lo²ai²na² i³kwxē²ki¹nx²ti³si¹ha¹jau³su² i³ye³kxi¹nx²ta¹wa². A²ya³la³tu³, Txa²wā¹sū³na² Si³yxau³tāu³a¹ kāin² thāi³-ti³la² a³lxi¹nx²ti³na³la². Nxe³nx²ti³ju³ta¹na², kan²txi³ i³sxā³ wi¹wi¹nxe² yxau²sa²tē³kxū¹jah³lxi³hē¹la².

¹³Txa²wā¹sū³na² i³kaix¹so¹tū³kā³txa², Ro²ma²thīn³ thī¹nai²na² yxau³ye²-sa²tū³kā³txai²na², thī¹nai²na² wxa²ha³ti³su² tū³kā³txai²na² a²ha³tā³nxa²

sa²si¹hā³nx²ti³na³la². Jā¹nxe³sxā³, Mar²kah³lai²na² txa²ki³lha³lhū³ye²sa³jah¹-
 lai²na² a²ha³ta³nxa² sa²si¹hā³nx²ti³na³la². ¹⁴A³lxi²waun¹nha¹ju³ah³lxi³sxā³
 wi¹li³hen³txi³nha¹jah³lxi³hē¹la². Je³su² Kris²tu³jah¹la² a²hāu²ju³ta² yxau²xai³-
 yah³lxin¹ju³ta² ten³sa³nha²wa².

2 Petro

1 ¹Si³māu² Pe²jah³lo²na¹xai²na² Je³su² Kris²tu³jah¹lai²na² a²sa³wit³sa¹wa². A³li²sa³ha²kxai³ a²wa³kxēn³no³sa²kah³lo²sa¹wa². Ī³sa²si¹hā³sa²kxah³lo²sa¹wa². Nxe³sa³ha²kxai³ wān³txa² ū³wha²li¹lhxā³ ū³hū²xai³nx²ta¹wa². Je³su² Kris²tu³jah¹la² Txa²wā¹sū³nu²su² ha²kxai³ wain³ju³ta² so¹lxi³ kăi³jah¹lai²la¹wa². Ko³nxe³ti³ kăi³ki³ju³ta² sa²wa²su²tē³jah¹lai²la¹wa². Nxe³jah¹lo²su² ha²kxai³ i³yo²i²a¹wa². Ī³yo²i²a¹ha²kxai³ wain³te²lot³sa²jah¹lo²sa¹wa². Nxe³sxā³txai²yā¹nxe² yo²i²yah³lxin¹te² i³nxai²na² ū³wha²li¹lhxā³ ū³hū²nx²ta¹wa².

²Nxe³nx²ta¹ha²kxai³ Txa²wā¹sū³na² Si³yxau³jah¹lai²na² sa²kxai³lu² Je³su² Kris²tu³jah¹la² Txa²wā¹hxi²kan¹ta² Si³yxau³jah¹lai²na² sa²kxai³lu² nxe³ya³sxā³kāin² thāi³ti³la² a³li¹nx²ti³si¹hi² wxa²nxū²kwai³nāu³a² ā³nhāu²no³txa²lxi³. si¹hi² nxe³nx²ti³si¹ha¹jau³su² ten³sa³nha²wa². Wi¹la³la³kxi²nūh¹yah³lxi¹nha²-kxai³ ā²la² kăi²non³sxā³ nxe² ai³nx²ti³ju³ta² ten³sa³nha²wa².

Txa²wā¹sū³na² i²sxā³ i³sa²so¹nē³jau³su²

³Jā¹nxe³ju³su² Txa²wā¹sū³na² sa²kxai³lu² Nū²kxūn³ta² Si³yxau³jah¹lai²-la¹wa². Wxi²kin³ti³ton³ju³ta² kăin²khaix¹nx²na³la². Wi¹ju³ta² so¹lxi³ kăi³-jah¹lai²la¹wa². Txa²wā¹sū³na² hi²sen³kxai³lu² a³la³kxi²si¹nhē³jah¹lai²la¹wa². Ī³kaix¹so¹nē³na²hē³la². Nxe³nē³lha²kxai³ ka³te³na² wi¹tāu³la³ ya²la³tu³ ū³hū²-nhē³na³la². Nxe³ju³tan¹te²kxa³yan³tu³ a²ya³la³tu³ wi¹lhin¹ti¹hi²te³na³la². Txa²-wā¹sū³na² a²nū³kxūn³ju³tan²tu³ i³hxi²kat¹sa²so¹nē³na³la². Ju¹tai²na² a³la³-kxi²ki²tā³la². ⁴Nxe³ki³sa³ha²kxai³ yen³kxa² wi¹khaix¹te²a² ū³hū²nhē³te³lhxā³i³ye³ū¹nhē³na²hē³la². Oh³xan¹te²a² yo²kwain³kxa² Txa²wā¹sū³na² yā¹nxe²yo²kwain³kxa² i³wet¹si¹nhē³ju³ta³nū³a² ten³si¹nhē³jau³su² i³ye³ū¹nhē³na²-hē³la². Jā¹nxe³ha²kxai³ oh³nān¹te²a² yo²kwain³kxa² nxū²kwai³yxau³nē³-kxai²nān²tu³ Txa²wā¹sū³na² e²nain¹te²la³ yo²kwain³kxa² ā³wa²sut¹sxā³yxau³hī³ki³tā³la². Txa²wā¹sū³na² e²nain¹te²la³ yo²kwain³kxa² i³ko³nxe³kxi²-nē³te²ju²hē³la², nxe³ha²kxai³la². ⁵Jā¹nxe³ha²kxai³lu¹ i³nxū²kwai³lxū¹jah¹-lxi³hē³la². Kxān³su² yo²i²yah³lxi³ta¹hi¹nhē¹la². Jā¹nxe³sa²tē³jah¹lxi³hē³la². Yxah³lxin¹kxai²nān²tu³ wxa²ē¹nāu³ai²na² i³wi¹lhin¹jah³lxi³hē³la². Nxe² i³wi¹-lhin¹yah³lhin¹kxai²nān²tu³ kăin² wi¹ko³nha¹jah³lxi³hē³la². ⁶Nxe² wi¹ko³nha²-yah³lxin¹kxai²nān²tu³ wain³txi³ ain³nha²sxā³ a²hoh¹lxi³si¹jah³lxi³hē³la². Nxe³-yah³lxin¹kxai²nān²tu³ khāuh³lxa³txi¹nx²tain¹kxan²ti³ Txa²wā¹sū³na² wān³txa²kan²txi³ yo²i²jah³lxi³hē³la². Kan¹txi³ yo²i²yah³lxin¹kxai²nān²tu³ wi¹lhin¹-ju³ta² so¹lxi³ kăi³nha¹jah³lxi³hē³la². ⁷Nxe² kăi³nyhah¹lxin¹kxai²nān²tu³ wi¹-lhin¹ye²nha¹jah³lxi³hē³la². Wi¹lhin¹ye²nyhu¹ah³lxin¹kxai²nān²tu³ a³lxi²-waun¹nha¹jah³lxi³hē³la². ⁸A²nxe³ju³txai²na² a²yo²ha³kxa¹ wxa²ē¹nāu³ai²na² wi¹lān³so¹yah³lxin¹kxai²nān²tu³ wi¹lān³sa²si³tē³kxah¹lxin¹kxai²nān²tu³ Je³su²

Kris²tu³jah¹la² Txa²wā¹hxi²kan¹ta² Si³yxau³jah¹la² a³la³kxi² kái²non³yah³lxi³-
hí³nxa¹lxa². Kwa²toh³lxa³ti³sa²yah²lxa³nha²kxai³ au³txi³ wxa²ē¹nāu³ai²na²
ā³ten³yah³lxi¹nha²kxai³ nxe³yah³lxi³hí³nxa¹lxa². ⁹Nxe³yān¹ta¹ a²nū²a² i²li²te²
i³nxai²na² ju¹ta¹na² sa²kxai³lu² taut³ton³kxai²nān²tu³ a²nū²a² ye³han³jah¹-
lo²hū³yah³lxi¹nha²kxai³ a²nū²a² u²lxi³ ten³sa²tā³xa³jah¹lo²hū³yah³lxi¹nha²-
kxai³ nxe³yah³lxi³hí³nxa¹lxa². A²kā³nxān¹ju³ta² nxe³wā²na³yah³lxi¹nka²
yā¹yah³lxi³hí³nxa¹lxa². A²kā³nxai²tā² kō³nxe³ti³ kái³yah³lxi¹ta¹ti²tu³wa².
Yxān¹ta¹ Je³su² Kris²tu³jah¹la² ā³wa²su¹txa²lxi³ta¹ti²tu³wa². Nxe³kxe³su²
nxe³wā²na³yah³lxi³hí³nxa¹lxa².

¹⁰Jā¹nxe³ha²kxai³ txa²wā²tā³sa²yah³lxi¹lxa². Je³su² Kris²tu³jah¹la² i³nxā²-
lxi³sxā³ i²sxā³ ā³yū³so¹nx²ti³ta¹hxai²ti³ai¹ti²tu³wa². Nxe³ju³ta¹na² yxo²i²-
nha²khai¹nxe³jah³lxi³hē¹la². Nxe³yah³lxi¹nka²nān²tu³ hai³txi³ a²nū²a²
ye³han³jah¹lo²su² te²a² ā³ya³hi²te²hū³nxe² kō³nxe³ti³ kái³ju³ta² kái³yah³-
lxi³to³hí³nx²nxa³lxa². ¹¹Jā¹nxe³jut³su² wi¹li²nyhah¹lxi¹nka²nān²tu³ Je³su²
Kris²tu³jah¹la² Txa²wā¹hxi²kan¹ta² Si³yxau³jah¹la² jah¹lain²txi³ kō³nxe³ti³
kái³ki³ju³ta² ā³wa²su¹tē³jah¹lain²txi³ Txa²wā¹sū³na² ha³lo²a² ā³wih¹sxā³
yxau²sa²tē³yah³lxi¹ju³ta¹nū³a² i³hau³ko³tūh¹nx²ti³tu¹wa².

¹²Jā¹nxe³jut³su² ā³wi¹yah³lxi¹ju³ta¹nū³su² ten³khai³sa³ha²kxai³ wān³-
txai²li² i³tih³nxe³nx²ti³jau³xai²li² āh¹ e³kxi²nha² ai³yah³lxi¹jau³nū³su² i³hen³-
txi¹nx²ti³to³ha¹tu¹wa². A²nxe³jau³xai²na² wān³txai²li² i²yah³lxi¹jau³xai³-
ta³lxa²na³la². Ya²la³lyau³xain²txi³ wi¹ko³nh³yah³lxi¹jau³xai³ta³lxa²na³la².
¹³Jā¹nxa¹jut³su² ha²kxai³ yuh³xan¹ko³xa² yxau²xai³la²te²tu³ āh¹ e³kxi²nha² ai³-
yah³lxi¹jau³nū³su² i³hen³txi³xi¹nx²ti³to³ha¹tu¹wa². Ju¹ta¹li² wain³nha¹. Nxa¹-
nha²wa². ¹⁴Jā¹nxa¹jut³su² ye³jen¹na² ya³lu²na¹tu¹wa². Je³su² Kris²tu³jah¹la²
Txa²wā¹hxi²kan¹ta² Si³yxau³jah¹la² e³lē³na¹ i³hen³txi³sa³na²hē³la². ¹⁵Nxa¹ha²-
kxai³lu¹ ya³lu²na¹hi¹nān¹te²tu³ txa²yxo²wān³txa² i³hen³txi¹nx²ta¹jau³xai²na²
nxe³wā²na³sxā³ ti¹kxi¹nx²ti³kxa²yan³txi³nū³su² hxi²waun³txi³sa³nha²wa².
Nxe³sa³ha²kxai³ āh¹ e³kxi²nha² ai³yah³lxi¹ju³ta¹nū³a² hxi²nū¹nx²ta¹tu¹wa².

Kris²tu³jah¹la² wxi²kin³ti³ton³ju³ta² i²jau³su²

¹⁶Nxa²ha¹te¹ a²kā³nhxi¹nai³tā² wān³txa² i³hen³txi¹nx²ta¹ta¹ti²tu³wa².
Je³su² Kris²tu³jah¹la² Txa²wā¹hxi²kan¹ta² Si³yxau³jah¹la² a³ka³nx²isxā³ wā³-
li²ju³ta¹nū³a² i³hen³txi¹nx²ta¹ha²kxai³ Jah¹lai²na² nū³kxūn³sxā³ yxau²xai³-
ju³ta² i³hen³txi¹nx²ta¹ha²kxai³ nxe³nx²ta¹ta¹ti²tu³wa². A²nxe³jau³xai³tā²
hai³txi³ txa²wā¹yah³la²nāu³u¹ta¹nān¹jau³xa² i³ye³wā³nxin¹sxā³ i³tih³nxe³-
ne³jau³sxa³ta¹ti²tu³wa². Nxe³yān¹ta¹ txai²na² txa²nū³kā³txi³nāu³xai²na² txa²-
wā¹yen³nāu³a² i²si¹na¹ju³khai³su² nū³kxūn³sxā³ kái³ju³ta² so¹lxi³ i³hen³txi¹-
nxa²lxa¹hē³la². ¹⁷Jā¹nxe³sxā³ i²si¹na¹ju³ta¹tā² nxe³te³nah¹lxi¹. Txa²wā¹sū³na²
Si³yxau³jah¹lai²na² Txa²wā¹wi³na² Si³yxau³jah¹lo²su² ha²kxai³ nxe³te²hi²sen³-
kxai³lu² Je³su² Kris²tu³jah¹lo²kxai³lu² i³sa²nēn¹kxi² nxe³ye²nyha¹na²hē³la².
Nxe³te³na¹ Txa²wā¹sū³na² Si³yxau³jah¹lain²txi³ Wxi²kin³ti³ton³txa² Si³yxau³-
jah¹lain²txi³ wān³txa² wi¹lhin¹ti³hit¹jau³su² e³kxi²na²hē³la². E³kxi²te³nah¹lxi¹:

—Jah¹lai²na² Je³su² Kris²tu³jah¹lai²na² Txa²ki³lha³lxa²khai³xai²la¹wi¹.
A³lxi²khai³na¹kxah³lai²la¹wi¹. Wi¹lxon³kxi²khai³sa²kxah³lai²la¹wi¹. Nxe³-
na²hē³la². ¹⁸Nxe³jau³jau¹xai²li² txa²ne³nxē³na² ain³kxi²si¹na¹hē³la². Oh³xan¹-
te²a² e³kxi²jau³xai²la¹wa². Wā³la³ka³txa² ka³la³ya³sain¹si¹nhī¹nai³tā² wān³txa²
jau³jau¹xai²na² ain³kxi²si¹na¹hē³la².

¹⁹ Jā¹nxe³kxa²yu³su² wān³txa² au³hxi²ti³ai¹tān¹jau³xu¹tai²na² ya²la³tu³.
khai¹nxe³jau³su² ti³ai¹ti²tu³wa². Nxe³jau³xu¹tai²li² wi¹lain³kxi²ki³jau³xai²-
la¹wa². Lā³pi³āu²tē³na² te²hū³na³la². Nxe³tē³na² ha³lo²a² ka³nxah³ju³ta² sa²-
kxi³kxi²nē³na³la². Ī³ha²te¹sa²tē³te²ju²hē³la². Ī³yū¹li²nxa³ta³lxa¹ hi³ka²ta³a²
a³li³xi²nxa³hi¹nān¹te²tu³ ĩ³kox¹ko¹sa²tē³te²ju²hē³la². Jā¹nxe³kxe³hū³nxe²
wān³txa² au³hxi²ti³ai¹tān¹jau³la³ ha³lo²a² wxā³ju³ta²nū³a² hxi²kan¹txi³
ĩ²ki³sxa³ju³ta³nū³a² ĩ³yau¹ū¹jau³xai²la¹wa². Txa²wā¹ē¹nāu³ai²na² ĩ³ko²ko²-
txa²nhe¹nhē³jau³xai²la¹wa². ²⁰ Jā¹nxe³jau³xa² au³hxi²tān¹jau³xu¹tai²na² Txa²-
wā¹sū³na² ha³teh³nxā³nxai²nān¹jau³su² ta¹hxi²hē¹la². Nxe³jau³jau³xai²na²
sa²kxai³lu² a²nū²a² hxi²ki³la³ kwa²to³toh³lxi² si³yxau³tāu³su² ti³hi¹tain¹ta¹-
hxi²nxa³hē¹la². ²¹ Hai³txi³ a²nū²khai³su² te²li² hxi²kan¹txi³ wān³txa² ha³lo²a²
wxā³ju³ta²nū³a² ĩ³yau¹ū¹nhē³te²sxa³yu²hē³la². Nxe³yān¹ta¹ Txa²wā¹sū³na²
Yāu³kū³jxah¹lo²su² wi¹lhin¹khaix¹jah¹lo²su² te²a² hxi²ki³kxai³lu² a²nū²a²
a²nxū²kwai³wih¹sxā³ ĩ³yau¹ū¹ta¹hxi²ti³ai¹ti²tu³wa².

Yxo²ĩ²sxā³ hxi²kan¹ki³lxo³tū³kā³txa² ĩ³yau¹ū¹nhē³jau³su²

2 ¹ Nxa²ha²te¹ a²kxā³nxai²tā² Sū³na² wān³txa² ĩ³hen³txi³ki³lxo³te²a² wxā³-
ain¹ta¹hxi²ti³ai¹ti²tu³wa². Nxe³te³nu¹jā¹nxe² wxā³ain¹tu¹wa². Ā³ke³-
tū¹nx²ti³ha³ta²wa². A²nxe³te²na² wān³txa² ka²yāu¹ka²yāu¹jau³xa² hai³a²
ĩ³hen³txi³nx²ta¹nha³ta²wa². A²nxe³jau³xa² ĩ³hen³txi³nx²tain¹jau³nū³a² kāin²
ki³han³jau³nū³ai²la¹wa². Je³su² Kris²tu³jah¹lai²na² txa²wā¹ko³nxe³ti³ kāi³ki³-
ju³ta² wxa²wa²su¹tē³kxe³su² te³nai¹nxa³lho³la²:

—Ki³han³jau³xai²la¹wi¹. Je³su²jah³la² wxa²wa²su¹tū¹nhē³lxa³hē³li¹. Yxo²ĩ²-
ain¹yah³lxi³txa³hē¹li¹. Nxe³jau³xa² he³la³kxi³su² ĩ³hen³txi³nx²ta¹nha³ta²wa².
Yxān¹ta¹ kāin² ki³ha³nai¹nha²kxai³ wa³su¹txi³ ye³jen¹na² ya²lun¹txa²hxa³-
nain¹tu¹wa², ko³nxe³te²sxā³ ĩ³ki³ha³kxi³nx²tain¹tū³kā³txa²sa³. ² Jā¹nxe³jut³su²
tū¹kā³txai²li² ki³han³jau³xa² so¹lxi³ e³kxain¹tu¹wa²:

—Ko³nxe³ti³ ū³whīn¹ta³kxi²nyhu¹ki³kxa² ha³ta³nxān²txi³ wain³na³li¹.
Nxe³jau³jau³xai²na² e³kxai¹nha³ta²wa². Nxe² e³kxain¹kxa² ha³ta³nxān²txi³
wxa²nū³kā³txi³ ĩ³nxai²na² ain³kxain¹kxa² yāx¹te²a² yū³yah³lxi¹nha³ta²wa².
Ko³nxe³ti³ kāi³ain¹kxa² yā¹nxe² kāi³yah³lxi¹nha³ta²wa². Nxe³yah³lxi¹nka²i²-
nān²tu³ wān³txa² wain³jau³xa² ya²la³tu³tū³h³na² ko³nxe³ti³hit¹jah³lxi¹nha³-
ta²wa². ³ Jā¹nxe³jut³su² tū¹kā³txai²li² ā³ke³tū¹nx²ta¹nha³kxai³ kāin² yen³-
kxi³hain¹tu¹wa². Ko³nxe³ti³ kāi³ai¹nha²kxai³ yen³kxa² kāin² so¹sxā³ hāi³a²
ū³whā¹ain¹tu¹wa². Nxe³kxa² ha³ta³nxān²txi³ nxe³hī¹nān¹te²tu³ ko³nxe³ti³
ĩ³yī¹li²hain¹ju³ta² yū³tu¹wa². Ī³yī¹li²hain¹jah¹la² ye³te³nxā² ĩ²ain¹tu¹wa². Ko³-
nxe³ti³ ĩ³yī¹li²hain¹ju³tan¹te²kxa³yā³lhu² kāin² khāuh³lxa³thin¹sxā³ yxau²xai³-
lain¹ju³ta³nū³a² yū³yah³lxi³tu¹wa².

⁴ Jā¹nxe³kxe³hū³nxe² kxā³nhxi¹nu¹tai²na² oh³xan¹ta² nū³kā³txa² ka³lxa²-
nxa³te²a² nū³kā³txu¹tai²na² Txa²wā¹sū³na² wān³txa² sa²yxo²ā³ain¹ta¹hxi²-
hē¹la². Nxe³nū²la² ko³nxe³ti³ kāi³ai¹nha²kxai³ Txa²wā¹sū³na² hi²sen³kxai³lu²
tū¹kā³txai²na² tē³sxā³ ai³sxā³ kan²txi³ ū³tū¹kxain¹ta¹hxi²hē¹la². Ka³nxah³-
khaix¹nxe³je³na² ū³tū¹kxain¹ta¹hxi²hē¹la². Kxā³nāu¹a¹ ko³nxe³ti³ kāi³ain¹kxa²
yo³ha² ū³hū¹ain¹ju³ta³nū³ān¹te²kxa³yā³lhu² ū³tū¹kxa² wxē³ain¹ta¹hxi²hē¹la².
⁵ Te²yā¹nxe³kxe³hū³ju³kxai³lu² kxā³nhxi¹nu¹tai²na² No³e²ah³lu¹tai²na² yxau²-
xai³ta¹hxi²ti³ai¹ti²tu³wa². Nxe³hī¹nu¹tai²na² a²nū²a²nāu³xu¹tai²na² No³e²-
ah³la² ĩ²yxau²kxain¹tū¹kā³txu¹tai²na² yxo²ĩ²ain¹ta¹hxi²nxa³ti³ai¹ti²tu³wa².

No³e²ah³lu¹ta²kxai³lu² Sũ³na² wãn³txa² wain³jau³xa² ye³ka³lxa¹txi³ kwẽ³kon³-
tãu³a² i³hen³txi³kxan²ti³ hai³txi³ sa²yo²we¹tain¹ta¹hxai²nxa³ti³ai¹ti²tu³wa².
Nxe³ka³tu³ta¹ Txa²wã¹sũ³na² hi²sen³kxai³lu² i³yau³xa² kãn² wẽ³hã¹si¹ha²-
kxai³ ka³wã³lxa² kãn² hũx¹si¹ha²kxai³ yuh³xan¹ko³xai²na² txa²wã¹ha³lo²-
ai²na² whã²na¹ ã³ti¹kxa² sa²sai¹ti³hi¹ta¹hxai²ti³ai¹ti²tu³wa². Nxe³sxã³ No³-
e²ah³lu¹ta¹na² so¹lxi³ a²wẽ³hã³lxi³yu³txu¹ta¹na² a²nũ²a² ha¹li¹ ha¹li¹ ha¹li¹
ka³na³ki¹ nxe³te²a² so¹lxi³ wxa²wa²sut¹sxã³ hi¹nain¹ta¹hxai²ti³ai¹ti²tu³wa².
Yxãn¹ta¹ Sũ³na² sa²yo²ã³te²nãu³xa² sa²kxai³lu² i³lo³nxe² ya²lun¹ta² hxa³-
nain¹ta¹hxai²ti³ai¹ti²tu³wa². ⁶Te²yã¹nxe³jut³su² kxã³nxxi¹nu¹ta¹na² a²nũ²-
a²nũ³xu¹ta¹na² So³to²ma² nũ³kã³txu¹ta¹na² Ko³mo²ra² nũ³kã³txu¹ta¹na²
nxe³sxã³ kãn² ko³nxe³ti³ kã³ain¹ta¹hxai²ti³ai¹ti²tu³wa². Nxe³ha²kxai³ Txa²-
wã¹sũ³na² hi²sen³kxai³lu² sxi²je³nu¹tã² ũ³thũ³hxa³tain¹ta¹hxai²ti³ai¹ti²tu³wa².
Nxe³sxã³ Sũ³na² wãn³txa² a²ẽ³nãn¹jau³kxai³lu²:

—A²nũ²a² i²li³te²su² te²nũ³a² ko³nxe³ti³ kã³ain¹kxa²yan³ti³su² a²yo³ha²
ko³nxe³ti³ i³yĩ¹li²hai¹na¹kxe³nũ³su² a³la³kxain¹tũ¹xã¹. Nxe³nha²ta¹hxai²-
hẽ¹la². ⁷Nxe³sxã³ yuh³xan¹ko³nãu³a² kwa²ten³sa²tã³tãu³a² Lo³ah³lu¹ta¹na²
so¹lxi³ wi¹lhin¹ta² kã³jah¹lo²su² ye²ta¹hxai²ti³ai¹ti²tu³wa². A²nũ²a²nũ³xai²na²
a²yo²ha³kxa¹ kuh³lxa³thin¹sxã³ ko³nxe³ti³ wa³nĩ³lo³na¹nha²kxai³ wai³nxa³-
ju³ta² so¹lxi³ kã³ain¹ta¹hxai²hẽ¹la². ⁸Nxai¹nha²kxai³lu¹ Lo³ah³lu¹ta¹na² sa²-
kxai³lu² a²ẽ³nãn¹jau³kxai³lu²:

—Tũ¹kã³txai²na² ko³nxe³thin¹ju³ta² so¹lxi³ kã³sa²tẽ³ain¹nĩn²tã¹. Nxain¹ju³-
tai²na² txa²ẽ¹nãu³a² au³txi³ i³h³nha¹. Te²yã¹nxa² kã³a¹ju³ta² ten³sa²nxa³nha¹.
Yxo²kwĩ¹kxi²sa³nha¹. A²ẽ³nãn¹jau³xa² Lo³ah³lu¹ta¹na² nxe³ta¹hxai²hẽ¹la².
Nxe³ju³tan¹te²kxa³yan³tu³ Txa²wã¹sũ³na² hi²sen³kxai³lu² Lo³ah³lu¹ta¹na²
so¹lxi³ sa²sai¹xi²sãn²nũ²la² sxi²je³nãn¹tũ³kã³txa² whã²na¹ ya²lu¹ta¹lxa²hxa³-
tain¹ta¹hxai²ti³ai¹ti²tu³wa². ⁹Nxe³ju³ta¹na² Sũ³na² ũ³wha²li²txã³nxa² i²kĩ³-
te²jai¹ti²tu³wa². Nxe³kĩ³sa²kxai³ a²nũ²a² wi¹lhin¹ti³hi¹te²na² ko³nxe³ti³ju³ta²
i³ha¹txi²nhain¹kxai²nãn²tu³ Txa²wã¹sũ³na² nxũ²kwai³lxũ¹nũ¹hain¹tu¹wa², ko³-
nxe³ti³ kã³kxa²yan³ti³sa². Te²yã¹nxe³kxe³hũ³nxe² wi¹lhi¹nai¹nxa³te²a² kã³-
kxa² yo³ha² ũ³wha¹ũ¹hain¹tu¹wa². Kxã³nãu³a¹ a²nũ²a² a²yo²ha³kxa¹ kã³ain¹-
kxa² yo³yhu³ta² ũ³hũ¹je³na³kxa² ũ³wha¹nũ¹hain¹tu¹wa². ¹⁰Nxe³sxã³ ko³nxe³ti³
kã³tũ³kã³txai²na² sa²kxai³lu² kuh³lxa³thin¹sxã³ o²la³kxi²nyhu¹kxi³ju³ta²
so¹lxi³ yxo²kwai³na¹nha²kxai³ yuh³xai²nãn²te²a² kuh³lxa³thin¹kxi²ju³ta²
yxau²xai³lain¹na³la². A²nũ²a² a²hxi²kan¹jah¹lai²na² wãn³txa² sa²yo²ã³ain¹-
na³la². Txa²wã¹sũ³na² Si³yxau³tãu³a² yuh³lai¹nxa³sxã³ ko³nxe³te²lot³sxã³
e²nai¹nha²kxai³ a²nũ²a² hxi²kan¹jah¹la² yuh³lai¹nxa³ha²kxai³ ain¹kxa²yu³su²
a²ẽ³nãu³a² te²nain¹kxa² so¹lxi³ kã³sa²tẽ³ain¹na³la². Te²yã¹nxũn³sxã³ oh³xan¹-
te²nãu³xa² yuh³lxi¹nxa³sxã³ ko³nxe³ti³hit¹jau³su² e³kxi²nũ¹hain¹na³la², ko³-
nxe³tũ³kã³txa²sa³. ¹¹Nxain¹ju³tan¹te²kxa³yan³tu³ta¹ oh³xan¹te²nãu³xa² nũ³-
kxũn³txi³ wa³to²hi²tũ³kã³txi³su² ha²kxai³ hxi²kan¹txi³ wa³to²hi²tũ³kã³txi³su²
ha²kxai³ nxe³te²a² ha³tã³nxãn²txi³ te²yã¹nxe³jau³xa² Txa²wã¹hxi²kan¹ta²
Si³yxau³jah¹la² a²yen³nãu³a² ko³nxe³ti³ i³yĩ¹li²si¹jau³nũ³su² e³kxai¹nxa³wa³.
¹²Nxe²nxa³ha²kxai³ yuh³xai²nãn²te²a² ko³nxe³ti³ kã³tũ³kã³txa²kxai³lu²
kã³yxuh³xa² yã¹nxain¹na³la². Nxe³te²a² kã³yxuh³xa² kwa²ha³lo²a² ai³te²ju²-
hẽ¹la². Ai³te²na¹, a²nũ²a² hi²sen³kxai³lu² wa³ka³to³kxi²sa²ha²kxai³ ã³nan³-
kxi²te²ju²hẽ¹la². Ī²li³ju³ta² te²nain¹kxai²nãn²tu³ ai³lyain¹te²ju²hẽ¹la². Sũ³na²
wãn³txa² nxũ²kwai³yxau³te²sxa³yu²hẽ¹la². A²nxe³ tũ¹kã³txai²nãn²tu³

te²yā¹nxain¹na³la². Yen³kxa² ko³nxai¹nxa³kxa² ko³nxe³ti³hi¹tain¹na³la². Jā¹-
nxe³ju³su² tū¹kā³txai²na² sa²kxai³lu² ka³yxuh³hū³yai¹nha²kxai³ i³ya²lut¹sxā³
hxa³tain¹tu¹wa². ¹³Ko³nxe³ti³ kāi³ai¹nhxai²na²he³ nxe³ju³tan¹te²kxa³ya³lhu²
kāin² khāuh³lxa³tain¹tu¹wa². A³lan²ta² hāi¹nxa² ko³nxe³ti³ wa³ni³lon³ju³ta²
so¹lxi³ yxo²kwai³nain¹na³la². Yain³kxi²nyhu¹ah³lxin¹kxai²nān²tū³ āu²lxa²-
thin¹yah³lxi¹nha²kxai³ ko³nxe³ti³ kāi³yah³lxi¹nha²kxai³ nxe³yah³lxin¹tāu³a¹
kwa² wi¹lhin¹ki³lxo³yxah¹lxi¹lxa². ¹⁴Txu¹ha² ā³xai²la³ tā³nxa² in³txa² ā³-
xai²la³ tā³nxa² ū³whin¹ta³kxi²nyhu¹ju³ta² so¹lxi³ te³nain¹na³la². Ko³nxe³ti³
kāi³ju³ta² so¹lxi³ o²la³kxain¹na³la². A²nū²ai²na² kū³we²ki²la² yxo²i²xa³te²a²
ko³nxe³ti³ kāi³si¹ju³ta²nū³su² o²la³kxain¹na³la². Ko³nxe³ta² yxo²kwain³kxa²
so¹lxi³ a²ē¹nāu³ai²na² wa³kxi³ wxe³nhain¹na³la². Nxe³ju³tan¹te²kxa³ya³-
lhu² Txa²wā¹sū³na² hxi²ki³kxai²li² ko³nxe³ti³ i³yī¹lain¹ju³ta²nū³a² yū²na³la².
¹⁵Txa²wā¹sū³na² wān³txa² sa²yo²we¹tih³na² i²ain¹ta¹ tih³nu² ā³lxi³tih³.
nai²na² ai³lain¹sxā³ ti¹kxi²nyhain¹na³la². Ba³la³āu²ah³lu¹ta¹na² Be³o²rah³la²
a²ki³lha³lxu¹ta¹nān²tū³ ā³nxai³tih³nain²txi³ ai³lain¹na³la². A²nxe³jah¹lu¹-
tai²nān²ta³ ko³nxe³ti³ kāi³ju³ta² yo³ha² yxo²kwain³ta¹hxai²ti³ai²ti²tu³wa².
¹⁶Yxo²kwain³ta¹ ju³mēn²tu¹ta¹na² ka²va¹la²hū³te²a² ā³ka³ti³wxe²xai³tāu³a¹
hai³txi³ ju³mēn²to²te²na² hxi²kan¹txi³ a²nū²a² wān³txa² e³te²sxa³yu²hē³la².
Nxe³kxan²ti³ ju³mēn²tu¹ta¹na² hi²sen³kxai³lu² a²nū²a² wān³txul¹jā¹nxe³sxā³
Ba³la³āu²ah³lu¹ta¹nān²tū³ i³kwai²kxi²ta¹hxai²ti³ai²ti²tu³wa². I³kwai²kxi²ha²-
kxai³ Ba³la³āu²ah³lu¹ta¹na² wen¹te²hū³te²a² i³yxo²kāin²ti³nha²ju³tu¹ta¹na²
ā³nhāu²no³ta¹hxai²ti³ai²ti²tu³wa².

¹⁷A²nxe³ju³ta¹na² ko³nxe³ti³ kāi³ain¹tū³kā³txai²li² ka³wā³lxa² yā¹xain¹-
na³la². I³yau³xa² hxa³n³kxai²nān²tū³ ka³wā³lxa²na² te²te²ju²hē³la². Te²-
yā¹nxain¹na³la². O³si³nai²na² yā¹xain¹na³la². It³ta² ūn³jau³xa² kwa³sa²tā³-
te²ju²hē³la². Te²yā¹nxain¹na³la². A²nxe³te²na² sa²kxai³lu² Txa²wā¹sū³na²
hi²sen³kxai³lu² a³ya³txain¹tu¹wa². Ka³nxah³sa²tē³jen³nū³a² ā²la² āu²la³kxi²ta¹-
hxai²hē¹la². ¹⁸A²nxe³tū³kā³txai²na² sa²kxai³lu² ha³lo²a² wai³nxa³ju³ta² so¹lxi³
yxau²ho³hain¹na³la². Nxe³ha²kxai³ a²nū²a² i²li²te²a²:

—Ko³nxe³tih³na² ā³na¹sxā³ ā³waix³kxi²na¹tū¹xā¹. Nxe³jau³su² kxai²nān²-
tū³ tū¹kā³txai²na² hi²sen³su² te³nai¹nxa³wa². Te³nai¹nxa³ha²kxai³ yxo²-
kāin²e³ai¹nha²kxai³ wān³txa² toh³lxi³jau³xa² kwa² i³kāi²no³nha²si¹jau³xa²
e³ai¹nha²kxai³ nxe³ain¹na³la². Nxain¹ju³tan¹te²kxa³ya³lhu² kuh³lxa³thin¹-
sxā³ o²la³kxi²si¹hai¹nha²kxai³ yuh³xai²nān²te²a² yxo²kwain³kxa² ā³si³tē³-
kxi²si¹hai¹nha²kxai³ nxe³si¹jau³su² ā³ke³tū¹nū¹hain¹ju³ta² te³nain¹na³la².
¹⁹Nxain¹te³na¹ ko³nxe³tū³kā³txai²na² wi¹lhin¹ki³lxo³jau³xa² e³kxain¹na³la².
Te³nah¹lxi¹:

—Txa²wān³txa² e³kxi¹nx²ta¹jau³xa² sa²yo²we¹jah³lxin¹kxai²nān²tū³
ā³wa²sut¹sxā³ yxau³yah³lxin¹tu¹wi¹. Nxe³jau³su² ā³ke³tū¹si¹hain¹jau³nū³su²
e³kxain¹na³la². Nxain¹ta¹ txū¹kā³txai²na² sa²kxai³lu² ko³nxe³ti³ kāi³te²lo³-
tain¹na³la². Nxe³ju³ta² yen³kxa² i²li³ju³ta²na² hxi²kan¹txi³ wa³ka³to³ki³sxa³-
kxai²nān²tū³ nxe³ju³ju³ta²na² sa²kxai³lu² sa²yo²we¹ki³tāu³lot³hī³ki³tā³la².
Te²u¹jā¹nxain¹na³la². ²⁰Jā¹nxain¹jut³su² a²wi¹lhi¹na² Je³su² Kris²tu³jah¹lai²na²
Txa²wā¹hxi²kan¹ta² Si³yxau³jah¹lai²na² ā³wa²su¹tū¹nhē³jah¹lai²na² i²nyhain¹-
na²hē³la². Nyhai¹nha²kxai³ yuh³xai²nān²te²a² ko³nxe³ti³ kāi³kxe³su² ā³wa²-
su¹tain¹na²hē³la². Nxe³yān¹ta¹ hā²wxān³txa³ yuh³xai²nān²te²a² ko³nxe³ju³ta²
āh¹ o²la³kxain¹kxai²nān²tū³ nxe³te²a² yuh³xai²nān²te²a² ko³nxe³kxe³su²

wa³ka³to³tai¹nhī³nx²na³la². A²wi¹lhī¹nān¹ju³ta² wai³nain¹na²hē³la². Yxān¹ta¹ nxe³hī¹nān¹te²tu³ kō³nxe³ti³ju³ta² ā³kāi²no³tū¹hain¹na³la². Nxe³sxā³ kō³nxe³ti³ kāi³ain¹ju³ta² ā³kāi²non³kxa² yā¹nxe² kāi³ain¹kxa² yo³ha² ā³kāi²non³nūn³-tu¹wa². ²¹A²wi¹lhī¹na² tih³na² wain³txi³ kāi³ain¹tih³na² i²ain¹na²hē³la². Txa²-wā¹sū³na² wān³txa² wi¹lhī¹nai³ju³xai²na² sa²yo³wet¹sxā³ kāi³ain¹na²hē³la². Ju¹ta²na² wain³na³la². Yxān¹ta¹ kxā³nāu³a² tih³na² wain³txi³ i²ain¹tih³na² sa²kxai³lu² sa²yo³xo²ā³ain¹na²hē³la². Nxe³ju³ta²na² wain³ti³he¹nx²nxa³wa². Nxe³ain¹jut³su² kō³nxe³tain¹ju³ta² ā³kāi²no³tā³la². ²²Jā¹nxain¹jut³su² wān³-txa² ti³yau³xu¹ta²na² wān³txa² yā¹nxain¹na³la². Nxe³ju³xā²sa¹:

—Wai³a³lxa² i³nih¹kxai²nān²tu³ a³luh³te²ju²hē³li¹. Hā²wxān³txa³ ye³jen¹na² ā³wā³li²sxā³ a³luh³jau³xai²li² āh¹ i³yai³nxī²te²ju²hē³li¹. Nxe³ju³jau³xai²li² nxe³hxai²na²hē³la². Te²yā¹jau³xā² āh¹li³jau³xā²sa¹:

—Yxa³kxi³su² te²a² hā³lo²a² kwā¹kwān¹ju³ta² kwa²sxa³te²ju²hē³li¹. Nxe³-yān¹ta¹ a²nū²a² hi²sen³kxai³lu² yxa³kxai²na² tē³sxā³ wxa²hī³la³kxa² han³ka²-txi³nū¹hī³nx²na³li¹. Wxa²hī³la³kxi² han³ka²txi³nū²la² hā²wxān³txa³ ye³jen¹na² te²yxa³kxain²txi³ wā³li²sxā³ hā³lo²a² kwā¹kwān¹ju³ta² āh¹li³sxā³ kwa²sxa³-xi²hī³nx²na³li¹. Nxe³ju³jau³xai²li² nxe³hxai²na²hē³la². Jā¹nxe³jut³su² tū¹kā³-txai²na² kō³nxe³ti³ kāi³tū³kā³txai²na² yxa³kxa² yā¹nxain¹na³la².

Txa²wā¹hxi²kan¹ta² Si³yxa³jah¹la² a³ka³nxī²sxā³ wxā³ju³ta²nū³su²

3 ¹Txa²wā³tā³yah³li¹lxa². A³li¹nx²ta¹nha²wa². Hā³teh³nxā³nxa² ū³wha²-li¹la³kxi¹nx²ta¹ta¹ti²ti¹. Jā¹nxe³nx²ta¹tu¹wi¹. Nxe³nx²ta¹txā³nxai²na² sa²kxai³lu² wxa²ē¹nāu³ai²na² wā²nxū¹hain³nyhah¹lxin¹kxa² wi¹lhī¹ju³ta² so¹li³ wā²nxū¹hain³nha²yah³lxin¹ju³ta²nū³a² ten³sa³nhai¹. Nxe³nx²ta¹jau³su² nxe³ye¹nx²ta¹wa². ²Wān³txa² kxā³nxu¹ta²nān¹jau³xai²na² Txa²wā¹sū³na² wān³txa² hen³txi³si¹tū³kā³txu¹ta²nān¹jau³xā² i³sa²wa³la³kxi¹nx²ti³hā²kxai³ wān³txa² Je³su²jah³la² Txa²wā¹hxi²kan¹ta² Si³yxa³jah¹lai²na² txa²wā¹ē¹-nāu³ai²na² sa²hau³kō³tū¹nhē³jah¹lai²na² wān³txa² kwa³na³kxi²nē³jau³xai²tā² nxe³jau³xai²na² Sū³na² i³kaix¹so¹tū³kā³txa² i³sa²si¹hā³ū¹nx²tain¹tū³kā³txa² wi¹lhī¹khai¹nxe³tū³kā³txa² wān³txai³tā² i³sa²wa³la³kxi¹nx²ti³hā²kxai³ nxe³-si¹nx²ta¹jau³su¹ nxe³ye¹nx²ta¹wa². ³A²nxe³jau³su² wi¹li²nha¹jah¹li³hē¹la². Txa²wā¹hā³lo²a² ne³ki³so³nhxan³je³na³wa³kxa² a²nū²a² kuh³lxa³thin¹te²a² wxā³yain¹tu¹wa². Wxā³yain¹te²kxai³lu² kuh³lxa³thin¹ju³ta² so¹li³ kāi³si¹-hain¹tu¹wa². Kō³nxe³ti³ yxo²kwa³li³txa²lxain¹tu¹wa². ⁴I³ki³hā¹kxi¹nxa²lxain¹-tu¹wa². Nxe³nxa²lxain¹te³nah¹li¹:

—Je³su²jah³lai²tā² wē³li²xi²jau³nū³su² ain³kxi²ki³ta¹ti²tu³wi¹. Nxe³-yān¹ta¹ ih¹nū¹la³ta³ hē¹ji¹ku¹, ki³nhai¹. Txa²wā¹yah³la²nāu³xā² ya³lu²kxi²-nē³ta¹ti²tu³wi¹. Yxān¹ta¹ wā³la² i³xi²nxa³te²ta¹ti²tu³wi¹. Txa²wā¹hā³lo²a² kxā³nhxi¹nu¹ta²na² wā²nxū¹hī³ yū³si¹jau³nū³su² i³ye³ta¹hxai²ti³ai¹ti²tu³wi¹. Nxe³ta¹ nxe³hī¹nān¹te²tu³ hā³lo²ai²na² wā²nxū¹hī³ yū³hī¹nu¹jā¹nxe² ai²sa²tē³-te²ju²hē³li¹. Yxān¹ta¹ wā³li²te²sxa³jai¹ti²tu³wi¹. Nxain¹jau³su² i³ki³hā¹kxi¹-nxa²lxai¹nha³ta²wa². ⁵Jā¹nxain¹jau³su² wān³txa² a²ya³la³tū³jau³xā² te³nai¹-nxa³jau³su² kwa²sa²tā³ain¹te²ju²hē³la². Nxe³jau³xā²sa¹. A²wi¹lhī¹nu¹ta²na² Txa²wā¹sū³na² hi²sen³kxai³lu² wān³txa² so¹li³ e³hā²kxai³ yen³kxa² i³yū¹ta¹-hxai²ti³ai¹ti²tu³wa². Txa²wā¹oh³xan¹kō³xai²na² wā²nxū¹hī³ yū³si¹jau³nū³su² i³ye³ta¹hxai²ti³ai¹ti²tu³wa². Nxe³te³nu¹ta²na¹ txa²wā¹hā³lo²ai²na² yuh³xan¹-kō³xai²na² i³yau³xā² sa²sai¹sxā³ wa³si³sin³kō³xā² we¹ta¹hxai²ti³ai¹ti²tu³wa².

Nxe³te³nu¹ta²na¹ i³yau³xai²na² nxū²kwai³ye³la³nāu³a¹ ha³lo²a² wa³si³sin³. ko³xa² wet¹sa²tē³ta¹hxai²ti³ai¹ti²tu³wa². ⁶Hā²wxān³txa³nū² jū¹nxa² yan¹-nāu³u¹ta²na¹ No³e³ah³lu¹ta²na² yxau²xai³ta¹hxai²hē³la². Nxe³tāu³u¹ta²na² i³yau³xai²na² sa²kxai³lu² txa²wā¹yuh³xan¹ko³xai²li² a²nū²a² yxau²xai³lain¹-tū³kā³txai²li² whāi²na¹ hūx¹sxā³ hxa³si¹ta¹hxai²ti³ai¹ti²tu³wa². ⁷Jā¹nxe³-jut³su² oh³xan¹ko³xai²na² hī¹na² i²kī³ko³xai²na² yuh³xai²nān¹ko³xai²na² hī¹na² i²kī³ko³xai²na² nxe³sxā³ te²yā¹nxe³sxā³ hūx¹sxā³ hxa³si¹h³xah³lho³la². Txa²wā¹sū³na² a²yxo²wān³txu¹txai²na² e³ju³tan¹te²kxa³ya³lhu² ko³nxe³te²la³ a³ya³txi²kxe³nū³a² ūh³wxe³na²hē³la². Nxe³te³na¹ ha³lo²ai²na² whāi²na¹ Txa²-wā¹sū³na² wān³txu¹ta²na² we¹ta³lun²si¹ja³kxa³nū³su² ha³nxe²a² i³ju³ta² i³-hxa³si¹tu¹wa². Nxe³tāu³ān²tu³ a²nū²a² ko³nxe³thin¹te²nāu³xai²na² a²yxo²-ha³kxa¹ ko³nxe³ti³ i³yī¹li²ha²kxai³ ko³nxe³thin¹kxa² yo³ha² ū³hū¹ai¹nha²kxai³ nxe³ain¹tu¹wa².

⁸Nxe³nxa²ha¹te¹ txa²wā³tā³nāu³yah³lxin¹te²nāu³ i³nxa² sa²kxai³lu² a³lxi¹-nx²ta¹wa². Nxe³nx²ta¹ha²kxai³ wān³txa² e³kxi¹nx²ta¹jau³nū³a² ne³wā²na³ah³-lxi³txa³hē³la². Txa²wā¹sū³na² yen³nāu³a² a³la²ni²kxi³ju³ta² ā³ta³lo³wa³to²hi² ai³kī³ju³ta³nū³a² yū²nxa³wa². Ye³ka³na³ka³nat³sxā³ a³la²ni²kxi³ju³tain²txi³ ye³ka³lxa¹txi³ a³la²ni²xi²kxi³ju³tain²txi³ te²yā¹nxe² ain²na³la². ⁹Nxe³jut³su² Txa²wā¹sū³na² wān³txu¹ta²na² e³kxi¹nē³jau³xu¹ta²na² win¹ta²te²lxi³ wxā³-nū¹nhē³jau³su² ti³he¹nxa³wa². Nxe³yān¹ta¹ thāi³ti³la² ya³nān³ta³ki²la²sxā³ wah³nxe³nx²ti³na³la². A²nū²a² i²li³hxa³te²lxi³ ko³nxe³ti³ kāi³te²a² ko³nxe³ti³ kāi³kxa² yo³ha² ū³hū¹ain¹kxe³nū³su² i³ka³lxi¹lhxi²nxa³wa². Nxe²nxa³ha²kxai³ a²ē¹nāu³ai²na² i³āin²ta³kxi²nha¹jau³nū³su² wah³nxe³tu¹wa², a²ē¹nāu³ai²na² wxa²wa³su¹te¹lha³ka³.

¹⁰Nxe³ha²kxai³ Txa²wā¹hxi²kan¹ta² Si³yxau³jah¹la² wxā³ju³ta²nū³a² wa³-su¹txi³ wxā³tu¹wa². A²nū²a² kuh³lxa³sin¹jah¹lai²li² yen³kxa² kāi³kxi²te³lhxā³ wa³su²txi³ wxā³ti³hū³nxe³ Txa²wā¹hxi²kan¹ta² Si³yxau³jah¹la² wxā³ju³ta²nū³a² wa³su¹txi³ wxā³tu¹wa². Nxe³kxai²nān²tu³ o³sī³nai²li² kāin²nxon³sān²sxā³ ne³-ki³son³tu¹wa². U³je³na³kai²na² i³la³kxai²na² hi³ka²ta³ai²na² nxe³sxā³ kāin² i³lat¹sa²kxai³ i³hxa³nain¹tu¹wa². Yuh³xai²nān¹ta² ko³xa² te²na² yuh³xan¹ta² yen³kxa² te²na² a²yxo²ha³kxa¹ ū³thū²ha²kxai³ i³hxa³tu¹wa². ¹¹Jā¹nxe³ha²-kxai³ yen³kxai²li² a²yxo²ha³kxa¹ ū³thū²hxa³kxe³nū³su² yū³ju³tan¹te²kxa³ya³-lhu² wxa²ē¹nāu³ai²na² i²nha²khai¹nxe³jah³lxi³hē³la². Wi¹lhin¹ju³ta² so¹lxi³ kāi³jah³lxi³hē³la². Txa²wā¹sū³na² wān³txa² whāi²na¹ sa²yxo²wet¹sxā³ yxau²-xai³jah¹lxi³hē³la². ¹²Txa²wā¹sū³na² Si³yxau³tāu³ai²na² wxā³ju³ta²nū³a² wahx³-yah³lxin¹tāu³a² wa³su¹txi³ wxā³si¹ja³kxa³nū³su² ā³ten³jah¹lxi³hē³la². Wxā³-kxai²nān²tu³ o³sī³nān²tu³ ū³thū²hxa³sa²kxai³ u³je³na³kai²na² i³la³kxai²na² hi³ka²ta³ai²na² kāin² i³lat¹sxā³ i³ha³lxin¹nhxa³tu¹wa². ¹³Kxā³nhxi¹nai³tā² Txa²wā¹sū³na² ū³wha²li²txā³nxa² nxe³te³nah¹lxi¹:

—Kxā³nāu³a¹ o³sī³na² tah²ko³xa² i³yū¹ta¹ha²kxai³ yuh³xan¹ko³xa² tah²-ko³xa² i³yū¹ta¹ha²kxai³ nxa¹tu¹wi¹. Nxe³na¹kxai²nān²tu³ wi¹lhin¹ju³ta² so¹lxi³ yū²sa²tē³tu¹wi¹. Nxe³ta¹hxai²ti³ai¹ti²tu³wa². Nxe³jau³xai²na² wxā³si¹ja³kxa³-nū³su² wah³nxe³kī³tā³la².

¹⁴A²nxe³jut³su² a³lxi¹nx²ta¹nha²wa². Ju³ta³nū³a² wahx³yah³lxi¹nha²-kxai³ wi¹lo²la³kxi¹jah³lxi³hē³la². Sū³na² wān³txa² sa²yxo²wel¹jah³lxi³hē³la². Yah³lxin¹ju³tan¹te²kxa³ya³lhu². Sū³nu²kxai³lu² i³ye³kxi¹nx²ti³tu¹wa². i³ye³kxi¹nx²ti³te³nah¹lxi¹:

—Wxāi²li² wain³txi³ sa²yxo²wet¹sah¹lxi¹lxi¹. Kō³nxe³ti³ kãi³yah³lxin¹ju³ta² ā³wa²su¹tū¹nx²ti³ha²kxai³ hī³na² i²nxā³wi¹. Hâu²not³sxā³ yxau³nū¹sah¹lxi¹lxi¹. Sū³na² wān³txa² nxe³nx²ti³tu¹wa². ¹⁵Jā¹nxe³ju³kxai³lu² wxa²ē¹nāu³ai²na² sa²-hau³kot³nha²si¹jau³su² Txa²wā¹sū³na² hxi²ka² kō³nxe³ti³ i³yī¹li²hain¹ti³wa³-kxa² wa³su¹txi³ wxā²nxā³hē¹la². Nxe³ju³ta²i²na² a²yxo²ha³kxa¹ Pau²lah³lai²li² txa²wā¹wā³ā³su² a³lxi²kī³jah¹lai²li² te²yāx¹jau³su² ū³wha²li¹la³kxi²nē³ta¹-ti²tu³wa². A²hoh³lxi³khaix¹sa²jah¹lai²la¹wa². Nxe³sxā³ i³tih³nxe³nē³te²jai¹-ti²tu³wa². ¹⁶Jā¹nxe³sxā³ Pau²lah³lai²na² ha³teh³nxā³nxān¹jau³su² jau¹xai²na² whāi²na¹ i³yau¹ū¹nhē³te²jai¹ti²tu³wa². A²nxe³jau³xai²na² wa³le³jau³xa² yū³-nūn³na³la². A²nxe³jau³jau¹xai²na² a²nū²ai²nān²tu³ Sū³na² ū³wha²li¹txā³nxā² i²ai¹nxā³te²nān²tu³ ā³ne³wxe³ai¹nxā³wa². A²nū²ai²nān²tu³ Sū³na² ū³wha²li¹-txā³nxā² kan²txi³ i³ai¹nxā³te²nān²tu³ ka²yāu¹ka²yāu¹txi³ ā³ne³wxe³ain¹na³la². Nxe³sxā³ Sū³na² ū³wha²li¹txā³nxā² hāi¹nxe³ti³xa¹ te²yā¹nxe² ka²yāu¹ka²yāu¹-txi³sxā³ ā³ne³wxe³ain¹na³la². Nxe²kāi³ai¹nha²kxai³ a²ē¹nāu³ai²na² hai³txi³ wi¹lhi¹nai¹nxā³wa². Kxā³nāu³a¹ Txa²wā¹sū³na² hi²sen³kxai³lu² kō³nxe³ti³ i³yī¹li²hain¹tu¹wa². Kō³nxe³ti³ i³yī¹li²hai¹nha²kxai³ khāuh³lxa³txi³sa²tē³ain¹-ju³ta²nū³a² yū³yain¹tu¹wa².

¹⁷Jā¹nxe³jut³su² wxāi²nān²tu³ a³lxi¹nx²ta¹nha²wa². Jau³jau¹xai²na² wi¹-kō³nha²yah³lxi¹lxa². Wi¹kō³nha²yah³lxi¹nha²kxai³ i²nha²khai¹nxe³jah³lxi³-hē¹la². Yxān¹ta¹ nxe³yah³lxan³kxai²nān²tu³ a²nū²ai²na² Sū³na² wān³txa² sa²yxo²we¹txa³te²yā¹nxe² yah³lxi³te²sa²hī³nxā¹lxa³. Yah³lxin¹kxai²nān²tu³ ha³yax³khi¹nā³ yxo²i²yah³lxi¹nha³ta²wa². ¹⁸Nxe³yān¹ta¹ te²yā¹nxe² kãi³yah³-lxi³txa³hē¹la². Je³su² Kris²tu³jah¹la² Txa²wā¹hxi²kan¹ta² Si³yxau³jah¹lai²na² txa²wā¹ē¹nāu³ai²na² sa²hau³kō³tū¹nhē³jah¹lai²na² kāin² thāi³ti³la² a³lxi¹-nx²ti³ju³ta² ā²la² kãi²non³ju³ta²nū³a² ā³ten³jah¹lxi³hē¹la². Jah¹lai²li² ā²la² kãi²non³sxā³ a³la³kxi²nū¹jah¹lxi³hē¹la². Jah¹lai²na² so¹lxi³ sa²nēn¹kxi²sa²tē³-jah¹lxi³hē¹la². Yah³lxi¹nhī¹nān¹te²tu³ sa²nēn¹kxi²sa²tē³jah¹lxi³hē¹la². Jā¹nxe³-na¹jau³su² nxe³ye¹nx²ta¹wa². Ta³lu²na¹wa².

1 João

Wān³txa² a²ka³ten³yau³sxu²

1 Wān³txa² a²ka³ten³ti³hi¹tē³jau³xa² ũ³wha²li¹lhā³ ũ³hū¹nx²ti³sī¹na¹wa². Nxe³sī¹na¹jau³xa²sa¹, A²wān³txi³khaix³su² jah¹la² a²i³lxa² ā³xa² Je³su²-jah³la² a²wi¹lhīn¹khai¹xu¹tai²nān²tu³ txa²wā¹ha³lo²a² yū²nxa³hī¹nu¹tai²nān¹-ju³tu³ yxau³te²su² ta¹hxai²hē¹la². Kwēn¹tai²na² yxau³nūn³te²la¹wa². A²nxe³-te²a² ain³kxi², txa²wā¹ye³nai²na² i²i², wi¹wi¹nxe² i²sxā³ txa²wā¹hxi²kai²na² wxa²wxai², nxe³sī¹na¹hē³la². ²Je³su²jah³la² ā³yū¹nē³lha³kxai³ i²sī¹na¹hē³la². Sī¹na¹ha²kxai³, ka³tē³na² wi¹tāu³a¹ i³tih³nxe³nx²ti³sī¹na¹wa². Ka³tē³na² wi¹-tāu³kxai³lu² A²wī³na² yxau³ye²kxe³kxai³ ā³yūt¹sa²sīn¹kxe³kxai³ i³tih³nxe³-nx²ti³sī¹na¹wa². ³I²sī¹na¹te²an¹jau³xa² so¹lxi³ ain³kxi²sī¹na¹te²an¹jau³xa² so¹lxi³ i³tih³nxe³nx²ti³sī¹na¹wa². Nxe³nx²ti³sī¹nha²kxai³, wxa²nū³ka³txi³xa² sa²kxai³lu² i³wet¹sah¹lxi³nhīn¹tu¹wa². Nxe³jut³su² A²wī³na² Si³yxau³tāu³a¹ i³we¹ki³sa²kxai³, A²ta²ha² Je³su²jah³la² A²wī³na² A²hxi²kan¹ta² Si³yxau³tāu³-lo³kxah³lo²su² Jah¹la² i³we¹ki³sa²kxai³ nxe³sī¹ki³tā³la². Nxe³sī¹ki³sa²kxai³ wi¹li³we¹yhu¹sīn¹ki³tu¹wa². Nxe³sīn¹ki³jau³nū³su² nxe² e³kxi¹nx²ti³sī¹na¹wa². ⁴Jā¹nxe³sīn¹ki³te³lhā³ wān³txai²na² i³tih³nxe³nx²ti³sī¹na¹wa². I³ka³li³sxā³ i³wi¹lxon³kxi²ta³lun²ki³te³lhā³ ũ³wha²li¹lhā³ i³tih³nxe³nx²ti³sī¹na¹wa².

Sū³na² ha²te¹ti³hū³jah¹lo²su²

⁵Nxe³sī¹na¹jau³xa²sa¹, Je³su² Kris²tu³jah¹lai²na² wān³txa² ain³kxi²sī¹-na¹jau³xa²sa¹:

—Txa²wā¹sū³na² ha²te¹ju³ta² so¹lxi³ te²hū³jah¹lai²la¹i¹.

Hai³txi³ ka³nxah³ti²hū³ju³ta³la³ yū³ti³hex¹jah¹lo²sxa³wi¹. ⁶Nxe³kxe³kxai³lu¹:

—Txa²wā¹sū³na² i³we¹jah¹lo²sa¹i¹. Nxe³ki³kxai²nān²tu³ hau³hau³kon³sxā³ ka³nxah³ti³hū³ju³ta³la³ ko³nxe³ti³ kái³sxā³ yxau²xai³ki³kxai²nān²tu³ ki³ha³-nhī³ki³tā³la². Hai³txi³ wain³txi³ wāx³txi³ yxau²xai³lhī³ki³sxa³wa². ⁷Yxān¹-ta¹ Sū³na² sa²ha²te¹kxi²nē³ju³ta² yxau²xai³ki³kxai²nān²tu³, Sū³na² a²ha²tet¹-sxā³ yxau²xai³kxa² yā¹nxe³ki³kxai²nān²tu³, txa²wā¹nū³ka³txi³ki³na¹xai²na² wi¹we¹yhu¹sxā³ yxau³hī³ki³tā³la². Nxe³ki³kxai²nān²tu³, Sū³na² A²ta²ha² Je³-su²jah³la² ya³lu²kxi²nē³ta¹hxai²hē¹la². A²ti³ha²yau³xa² ha³li³hxa³ta¹hxai²-hē¹la². Nxe³ju³tan¹te²kxa³ya³lhu² txa²wā¹ko³nxe³ti³ kái³ki³ju³ta² ha³kxa¹ wxa²han³kxi²ti³nē³lhī³nx²na³la².

⁸Jā¹nxe³jau³kxai³lu¹:

—Txa²e¹nāu³a¹ ko³nxe³thin¹ju³ta³la³ yū³te²txā³wi¹. Nxe³ki³kxai²nān²tu³ i³ki³ha¹kxi²nha²hī³ki³tā³la². Hai³txi³ a²ya³la³tu³ wān³txi³tu³ yū³hī³ki³sxa³wa².

⁹Yxān¹ta¹ txa²wā¹ko³nxe³ti³ kái³ki³ju³ta² ũ³ho¹ki³sxa³kxe³tu³, e³lē³na² Sū³na²

ĩ³yau¹ũ³nha²ye²ki³kxai²nān²tũ³, Sũ³na² wi¹lhin¹khai¹nxe³sxā³ wain³txi³ kãi³-jah¹lai²la¹wa². Nxe³ha²kxai³ txa²wā¹kō³nxe³ti³ kãi³ki³ju³ta² wxa²wa²su¹tē³-lha²kxai³ txa²wā¹i³lxi³thin¹ki³sxa³ju³ta² whāi²na¹ wxa²ha³kxi²ti³nē³lha²kxai³ Sũ³na² hxi²ka² nxe³nē³lhĩ³nx²na³la².

¹⁰Yxān¹ta¹:

—Kō³nxe³ti³ kãi³a¹ju³ta² yũ³sa²nxa³i¹. Nxe³ki³kxai²nān²tũ³ Sũ³na² ki³han³-jah¹lo²lo³thĩ³ki³tā³la². Nxe³ki³kxai²lē¹. Sũ³na² wān³txa² hai³txi³ txa²wā¹ē¹-nāu³a¹ yxau³nē³lhĩ³nx²nxa³wa².

Je³su²jah³la² ā³yo²nũ¹nē³jah¹lo²su²

2 ¹Txa²wē³ha³lxi³nāu³xāi³. Kō³nxe³ti³ kãi³yah³lxin¹kxa²yan³ti³su² ũ³wha²-li¹lya³nx²ta¹wa², wān³txai²na²sa³. Nxe³yān¹ta¹ a²nũ²a² i²li³te² i³nxa² kō³-nxe³ti³ kãi³in¹kxai²nān²tũ³, Je³su²jah³lo²su² te²an²tũ³ Sũ³na² A²hxi²kan¹ta² Si³yxau³tāu³lo³kxah³lo²su² ha²kxai³, wain³khaix¹jah¹lo²su² ha²kxai³ nxe³jah¹-lai²la¹wa². Ā³yo²nũ¹nx²jah¹lo²nũ³ai²la¹wa². A²nxe³jah¹la² Sũ³na² Si³yxau³-tāu³a¹ ā³yo²nũ¹nxa²lxi³tu¹wa². ²A²nxe³jah¹lo²su² te²an²tũ³, Je³su²jah³la² ya³lu²kxi²nē³lha²kxai³ txa²wā¹kō³nxe³ti³ kãi³ki³ju³ta² wah³ha² ũ³yho³hi²na²-hē³la². Nxe³ju³tan¹te²kxa³ya³lhu² yxo²i²ki³kxai²nān²tũ³ txa²wā¹kō³nxe³ti³ kãi³ki³ju³ta² wxa²wa²su¹tē³na³la². Txa²wā¹kō³nxe³ti³ kãi³ki³ju³tain²txi³ wxa²-wa²su¹tē³lha²kxai³, a²nũ²a² yxo²ha³kxa¹ kō³nxe³ti³ kãi³ain¹ju³tain²txi³ whāi²-na¹ wxa²wa²su¹tai¹nha²kxai³ nxe³jah¹lai²la¹wa².

³Nxe³ai¹nha²kxai³ i³kwa³na³nē³jau³xa² ha³kxa¹ sa²yo²hau³ko³ki³kxai²-nān²tũ³:

—Sũ³na² wi¹li²a¹xā¹. Nxe³ki³jau³su² txa²wā¹ē¹nāu³a¹ au³txi³ wi¹kō³nha²hĩ³-ki³tā³la². ⁴Yxān¹ta¹ a²nũ²a² i²li³te²su² te²an²tũ³:

—Sũ³na² wi¹li²te²sa¹i¹. Nxe³ain¹kxa²ha³ta³nxān²txi³ Sũ³na² i³kwa³na³nē³-jau³xa² sa²yo²we¹txai¹nxa³kxai²lē¹. Ki³han³jah¹lo²sai¹nhĩ³nx²na³la². Hai³txi³ Sũ³na² wān³txi³tũ³ a²ya³la³lyau³tũ³ nxũ²kwai³yxau³jah¹lo²sai¹nhĩ³nx²nxa³wa². ⁵⁻⁶Yxān¹ta¹ Sũ³na² wān³txa² sa²wai³wait³sxā³ sa²yo²hau³ko³ki³kxai²nān²tũ³ Sũ³na² a³lxi²nē³lhxā³ nxũ²kwai³yxau³khaix¹nē³lhĩ³nx²na³la². Jā¹nxe³sxā³:

—Sũ³na² ā³nũ²nxi²sxā³ yxau³ye²nha²jah¹lo²sa¹i¹. Nxe³ki³kxai²nān²tũ³ Je³-su²jah³la² kãi³kxa² yā¹nxe³sxā³ ā³hxi²so¹ya³sah¹lxi³hē¹la². A²nxe³sxā³ nxe³ki³-kxai²nān²tũ³ ya²la³tũ³ Sũ³na² ā³nũ²nxi²sxā³ yxau³ye²nha²ki³tā³la².

Wān³txa² tah²yau³hũ³jau³xa² i³kwa³na³nē³jau³su²

⁷A³lxi¹nx²ta¹tũ³ka³txāi³. Hai³txi³ tah²yau³la³ Sũ³na² i³kwa³na³nē³jau³la³ ũ³wha²li¹lyah³nx²ti³nxa³wa². Yxān¹ta¹ ti³yau³xa² so¹lxi³ i³kwa³na³nē³jau³xa² so¹lxi³ wān³txa² txa²wā¹si³kxā³nāu³u¹tai²na² yũ²sa²tē³nx²ti³jau³xa² so¹lxi³ ũ³wha²li¹lyah³nx²ta¹wa², txa²wā¹si³kxā³nāu³u¹tai²nān¹te²tũ³ ain³kxi²sa²-tē³yah³lxin¹jau³xa²sa². ⁸Yxān¹ta¹ wān³txa² wi¹jau³xa² tah²yau³hũ³jau³xa² i³kwa³na³nē³jau³xa² ũ³wha²li¹lyah³nx²ta¹wa². Nxe³ju³ta²sa¹: Ha³lo²a² ka³-nxah³ju³ta² sa²wa²to²kxi²sxā³ hxi³te³lhxā³ nxe³ha²kxai³ Sũ³na² ha²te¹khai³-ju³ta² kwēn¹tai²na² sa²ha²te¹tē³lha²kxai³ nx²na³la². Nxe³sxā³ wān³txai²na² tah²yau³hũ³jau³xai²la¹wa². Nxe³jau³xai²na² a²ya³la³lyau³xa² sa²ye³ka¹tē³-na³la². Je³su²jah³la² yxau²xai³ju³tain²txi³ wān³txai²na² sa²ye³ka¹tē³lha²kxai³ wxa²nũ³ka³txi³ i³nxai²na² yxau²xai³lyah³lxin¹ju³tain²txi³ wān³txai²na² sa²-ye³ka¹ta²lxi³ha²kxai³ nx²na³la².

⁹ A²nũ²a² i²li³te²su² te²an²tu³:

—Sũ³na² ha²te¹ju³ta² yxau³na¹i¹. Nain¹kxa²ha³ta³nxã²ti³:

—Txa²wã³tã³xa² yxo²kwĩn¹kxi²sa³nhã¹. Nain¹kxai²lẽ¹. Hã¹nxe³sã³ ka³nxah³-ju³ta² so¹lxi³ yxau³hĩ³nx²na³la². ¹⁰ Jã¹nxe³ju³su² a²nũ²a² i²li³nũn³te²su² te²an²tu³:

—Txa²wã³tã³xa² a³lxi²sa³nhã¹. Nain¹kxai²nã²tu³ Jah¹la² so¹lxi³ Sũ³na² ha²-te¹ju³ta² yxau²xai³jah¹lo²la³hĩ³nx²na³la². A²nxe³jah¹la²:

—Kõ³nxe³ti³ kãi³a¹tũ¹xã¹. Nxe³jau³su² yũ³jah¹lo²su² hĩ³nx²nxa³wa².

¹¹ Yxã¹ta¹:

—Txa²wã³tã³xa² yxo²kwĩn¹kxi²sa³nhã¹. A²nũ²a² i²li³te²la³ nxe³kxai²nã²tu³ kõ³nxe³ti³ kãi³sã³ yxau²xai³lhĩ³nx²na³la². A²nxe³jah¹la² yxau²xai³ju³tũ³ju³-ta²sa¹. Ka³nxah³ju³ta² yxau², ka³nxah³ju³ta² ai³li², ka³nxah³ju³ta² wxa²ye³ti¹-la³kxi² nxe² yxau²xai³ju³tũ³na³la². Tih³na² wain³tih³na² hxi²kan¹txi³ i²jah¹-lo²sxa³wa². Nxe³ju³tũ³nxe² yxau²xai³lhĩ³nx²na³la².

¹² Wẽ³ha³lxi¹nũ³kã³txã¹. Ne³ka²ki²sah¹lxi³hẽ¹la². Wxa²kõ³nxe³ti³ kãi³-yah³lxin¹ju³ta² wxa²wa²su¹txa²lxi³ta¹ti²tu³wa². Je³su²jah³la² ya³lu²kxi²nẽ³-ju³tan¹te²kxa³ya³tu³ kõ³nxe³ti³ kãi³yah³lxin¹ju³ta² wxa²wa²su¹txa²lxi³ta¹-ti²tu³wa². Yah³lxi¹nha²kxai³ ũ³wha²li¹lyah³nx²ta¹wa². ¹³ Wĩ³nu²nãu³xã¹. Ne³ka²ki²sah¹lxi³hẽ¹la². Jah¹la² txa²wã³si³kxã³nãu³ta¹na² yxau²sa²tẽ³jah¹la² wi¹li²yah³lxi³te²si¹lxa². Nxe³yah³lxi³te²si¹nha²kxai³ wãn³txai²na² ũ³wha²li¹-lyah³nx²ta¹wa². Sax³ne³lax³ku³nãu³xã¹. Ne³ka²ki²sah¹lxi³hẽ¹la². A²ta³a² kõ³-nxe³thin¹jah¹lo²khai³su² nũ³kxũn³txi³ ã³sen³sai¹yah³lxi¹nhẽ³la². Nxe³yah³-lxi³te²sin¹jau³su² wãn³txai²na² ũ³wha²li¹lyah³nx²ta¹wa². Wẽ³ha³lxi¹nãu³xã¹. Ne³ka²ki²sah¹lxi³hẽ¹la². Sũ³na² Si³yxau³tãu³a¹ wi¹li²yah³lxi³te²si¹lxa². Nxe³-yah³lxi³te²si¹nha²kxai³ wãn³txai²na² ũ³wha²li¹lyah³nx²ta¹wa².

¹⁴ Wĩ³nu²nãu³xã¹. Ne³ka²ki²sah¹lxi³hẽ¹la². Jah¹la² txa²wã³si³kxã³nãu³ta¹na² yxau²xai³jah¹la² wi¹li²yah³lxi³te²si¹lxa². Nxe³yah³lxi³te²si¹nha²kxai³ wãn³-txai²na² ũ³wha²li¹lyah³nx²ta¹wa². Sa³nxe³lax³ku³nãu³xã¹. Ne³ka²ki²sah¹lxi³-hẽ¹la². Nũ³kxũn³yah³lxi³te²si¹nha²kxai³, Sũ³na² wãn³txa² nxũ²kwai³yxau³nx²-ti³ha²kxai³, kõ³nxe³thin¹jah¹lo²khai³su² nũ³kxũn³txi³ ã³sen³sai¹yah³lxi¹nha²kxai³ yah³lxi³te²si¹lxa². Nxe³yah³lxi³te²si¹nha²kxai³ wãn³txai²na² ũ³wha²li¹lyah³nx²-ta¹wa². ¹⁵ Na¹jau³xai²na²sa¹, kõ³nxe³ti³ kãi³ain¹tũ¹kã³txa² yxau²xai³lain¹kxa² yã¹nxe³ju³su² ten³yah³lxi³txa³hẽ¹la². Te²yã¹nxe³sã³ kõ³nxe³ti³ kãi³sã³ yxau²-xai³lain¹kxa² yã¹nxe² kãi³ti³ten³yah³lxin¹kxai²nã²tu³ hxi²kan¹ti³ Txa²wã³sũ³na² a³lxi²yah³lxi³hĩ³nx²nxa³lxa². ¹⁶ Nxe³yah³lxi¹nha²kxai³ kõ³nxe³ti³ kãi³ain¹tũ¹kã³-txai²na² yxau²xai³lain¹ju³ta² hai³txi³ Txa²wã³sũ³na² a²ten³ju³tũ³sxa³wa². Kõ³nxe³-thin¹sã³ kãi³ju³ta² ya³ni³li³yah³lxin¹kxai²nã²tu³ Txa²wã³sũ³na² a²ten³ju³-sxa³wa². I²li³ju³ta² kõ³nxe³ti³ yxo²kwain³yah³lxin¹kxai²nã²tu³ Txa²wã³sũ³na² a²ten³ju³su² nũ³nxa³wa². Yxau²xai³yah³lxin¹ju³ta²na² yxo²kãin²ti³nha²sã³ĩ³ye³kxi²nyhah¹lxin¹kxai²nã²tu³ hai³txi³ Txa²wã³sũ³na² a²ten³ju³tũ³sxa³wa². Ju¹ta¹na² ha³kxa¹ kõ³nxe³ti³ kãi³ain¹tũ¹kã³txa² yxau²xai³lain¹ju³ta²la¹wa². ¹⁷ Nxe³kxe³su² kõ³nxe³ti³ kãi³ain¹tũ¹kã³txai²na² yxau²xai³lain¹ju³ta² hxa³ni² ya³-ni³lain¹ju³ta² hxa³ni² nxe³tu¹wa². Nxe³to³ta¹ Txa²wã³sũ³na² a²ten³jau³xa² sa²-yxo²we¹te²su² te²an²tu³ hxa³nxa³kxe³su² yxau²xai³lain¹tu¹wa².

Je³su²jah³la² i³kõx¹kõ¹son²kxi²jah¹lo²su²

¹⁸ Txa²wẽ³ha³lxi¹nãu³xã¹. Ha³lo²ai²na² hxa³nje³na³kxa² yau³son³na³la². Yau³son³kxe³su² Je³su² Kris²tu³jah¹la² i³kõx¹kõ¹son²kxi²jah¹lo²su² jah¹la²:

—Je³su²jah³la² yxo²kwĩn¹kxi²na¹nhā¹. Nxe³jah¹lo²su² jah¹la² wxā³kxe²ya¹-nhē³tu¹wa². Wxā³kxe²ya¹nhē³ju³ta³nũ³a² ain³kxi²yah³lxin¹tai¹ti²tu³wa². Nxe³-jut³su² ko¹ko¹xa²nũ³ka³txa²:

—Je³su²jah³la² yxo²kwĩn¹kxi²na¹nhā¹. Te²yā¹nxe³tũ³ka³txa² kãi²li³tũ³-ka³txa² wxā³kxe²ya¹nhē³lain¹tai¹ti²tu³wa². Nē³lai¹nha²kxai³, ha³lo²ai²na² hxa³te³lhxā³ nxe³ju³ta²nũ³a² a³la³kxi²ki³tā³la². 19A²nxe³tũ³ka³txa² ko¹kon¹-tũ³ka³txai²lē¹. Ā³na¹nē³lain¹sxā³ a³li³ain¹tai¹ti²tu³wa². Hai³txi³ txa²wā¹yũ¹-ti³sai¹nxa³wa². Txa²wā¹yũ¹ti³sain¹te²la³te²kxai³ ā³na¹nē³lai¹nhĩ³nx²nxa³wa². Hāi¹nxe³sxā³ ā³nũ²ti²sxā³ yxau³ya³nhē³lai¹nhĩ³nx²na³la². Yxān¹ta¹ ā³na¹nē³-lain¹tai¹ti²tu³wa². Ai¹nha²kxai³ txa²wā¹yũ¹ti³sai¹nxa³jau³su² nxē³tain¹na³na¹. Nxain¹jau³su² a³la³kxi²ki³tā³la².

20Yxān¹ta¹ Je³su²jah³la² hxi²ka² wi¹lhin¹jah¹la² hxi²ka² Sũ³na² Yāu³ka³-jxah¹la² ā³nxũ²kwai³wi¹nx²ti³tai¹ti²tu³wa². Yah³li¹nha²kxai³ a²yen³kxa² ha³kxa¹ a³la³kxi²ta³lun²yah³li¹lxa². 21Ū³wha²li¹lyah³nx²ta¹ju³tai²na² wān³txa² a²ya³la³lyau³tu³ jau³xa² wxa²nũ³ka³txa² wi¹ko³nhyah¹lxin¹kxe³kxai³ ū³wha²li¹-lyah³nx²ta¹wa². Hai³txi³ wān³txa² wi¹ko³nhyah¹lxan³ju³ta³la³ ū³wha²li¹lyah³-nx²ti³nxa³wa². Jā¹nxe³jut³su² ki³han³jah¹lo²su² te²a² hai³txi³ Sũ³na² Wain³jah¹-lo²khai³xa² a²sa³wit³sxa³wa². Ju¹ta² wi¹ko³nhyah¹li¹nũ³nī¹lxa².

22Ki³han³jah¹lo²khai³su² e³te³nah¹li¹:

—Hai³txi³ Je³su²jah³lo²la³ Sũ³na² A²hxi²kan¹ta² Si³yxau³tāu³lo³kxah³lo²su² ti³he¹nx²nxa³i¹. Ai¹nhxai²na²hē³la². A²nxe³jah¹la² ki³han³jah¹lo²khai³xai²-la¹wa². Te²su² Sũ³na² A²ta²ha² i³kox¹ko¹son²kxi²jah¹lai²la¹wa². A²nxe³jah¹-lo²su² te²kxai³lu² Txa²wā¹sũ³na² Si³yxau³tāu³ain²txi³ e²nha²kxai³ A²ta²hain²-txi³ e²nha²kxai³ nxe³jah¹lai²la¹wa². 23A²nũ²a² i²li³te²su² te²an²tu³:

—A²ta²ha² Je³su²jah³la² e²na³xā¹. Nxe³kxai²nān²tu³ hai³txi³ Txa²wā¹wī³na² yxau³kxi²jah¹lo²su² hĩ³nx²nxa³wa².

Yxān¹ta¹ a²nũ²a² i²li³nūn³te²su² te²an²tu³:

—A²ta²ha² yxo²i²a¹xa¹. Nxe³kxai²nān²tu³ Txa²wā¹wī³na² yxau³kxi²jah¹-lo²su² hĩ³nx²na³la².

24Nxe³ha²kxai³ wān³txa² kxā³nhxi¹nu¹tai²nān¹jau³xa² ain³kxi²sa²tē³-kxah¹lxin¹jau³xan²tu³ ū³nhũ²kwai³wxe³nhat¹jah³li³hē¹la². Nxe³jau³xai²na² ū³nhũ²kwai³wxe³nhyah¹lxin¹kxai²nān²tu³, A²ta²hain²txi³ ā³nũ²ti²sxā³ yxau³-ye²nyhah¹li¹nha²kxai³, A²wī³na² Si³yxau³tāu³ain²txi³ ā³nũ²ti²sxā³ yxau³-ye²nyhah¹li¹nha²kxai³ nxe³nyhah¹lxin¹tu¹wa². 25Nxe³nyhah¹lxin¹ju³ta² ka³-te³na² wi¹tāu³a¹ Je³su²jah³la² i³ye³ũ¹nhē³tai¹ti²tu³wa².

26Wān³txai²na² ū³wha²li¹lyah³nx²ta¹wa². A²nũ²a² i³ki³ha¹kxi²sa²kex³-so¹nx²ti³te³lhxā³ o¹la³kxain¹na³la². Ān³kex³tũ³ain¹yah³lxin¹kxa²yan³ti³su² i³ti³h³nxe³nx²ta¹wa². 27Yxān¹ta¹ Txa²wā¹sũ³na² Yāu³ka³jxah¹la² Je³su²jah³la² ū³hũ¹nx²ti³kxah³lo²su² jah¹la² nxũ²kwai³yxau³nx²ti³na³la². A²nxe³jah¹la² a²yen³kxa² yxo²ha³kxa¹ i³yau¹ũ³nx²ti³jah¹lai²la¹wa². Wān³txi³khai³xa² so¹li³ i³yau¹ũ³nx²ti³jah¹lai²la¹wa². Hai³txi³ ki³han³jah¹lo²sxa³wa². Yah³li¹nha²kxai³ a²nũ²a² ā³xa² i³yau¹ũ³nx²ti³jah¹lo²nũ³a² yũ³nx²ti³xa³kxa²ha³tā³nxān²txi³ a²yen³kxa² yxo²ha³kxa¹ a³la³kxi²yah³li³hĩ³nxa¹lxa². Yah³li¹nha²kxai³ Txa²-wā¹sũ³na² Yāu³ka³jxah¹la² wān³txa² sa²yxo²wet¹sxā³ Je³su²jah³la² ā³nũ²ti²sxā³ yxau³nha²je¹jah¹li³hē¹la².

28Txa²wē³ha³li³nāu³xāi³. Je³su²jah³lo²kxai³lu² ā³nũ²ti²sxā³ yxau³nha²je¹-jah³li³hē¹la². Nyhah¹lxin¹kxai²nān²tu³ Txa²wā¹hxi²kan¹ta² Si³yxau³jah¹la²

wxã³sxã³ ã³yũ¹nĩ³tãu³a¹ hxi²ka¹ka¹nha²sxã³ yxau³nha²ye²yah³lxi³hĩ³nxa¹lxa². Hai³txi³ ke³kon³ki²sxã³ ãu²li²yah³lxi³hĩ³nx²nxa³lxa². ²⁹Jã¹nxe³jut³su²:

—Txa²wã¹sũ³na² Wain³ta² Si³yxau³jah¹lo²su² na³na¹. Nxe³jau³xa² wi¹ko³nhyah¹lxi¹lxa². Yah³lxi¹nha²kxai³ a²nũ²a² wain³txi³ kãĩ³sxã³ yxau³xai³te²su² te²yxo²ha³kxa¹ Txa²wã¹sũ³na² wẽ³ha³lxi³sain¹na³na¹. Nxe³jau³xai²na² wi¹ko³nhat¹jah¹lxi³nũ³nhẽ¹la².

Txa²wã¹sũ³na² wẽ³ha³lxi³su²

3 ¹Txa²wã¹wi³na² kãin² a¹lxi²khaix¹nẽ³na³la². Nxe³nẽ³ju³ta² i²jah¹lxi³hẽ¹la². Kãin² a¹lxi²khaix¹nẽ³lha²kxai³ Sũ³na² wẽ³ha³lxi³lo³tẽ³na³la². Nẽ³lha²kxai³ Sũ³na² a²wẽ³ha³lxi³su² ki³tã³la², kwẽ¹tai²nah¹lxa². Nxe³ki³sa²kxai³ ko³nxe³thin¹ko³xai²nãn¹tũ³kã³txai²li² wi¹li²nẽ³lai¹nx³tho³la², Txa²wã¹wi³na² wi¹li²ai¹nxa³ha²kxai³la². ²Txa²wã³tã³nãu³xãĩ³. A³lxi¹nx²ta¹tũ³kã³txãĩ³. A²ha¹kwẽ¹tai²na² Sũ³na² wẽ³ha³lxi³su² ki³tã³la². Yxã¹ta¹ yxan¹nãu³a¹ ih¹nxe³nxũ²xi³khai¹nxe³sxã³ yxau³xai³lhĩ³ki³te³ji¹ku². Nxe³ki³nha²wa². Nxe³ki³kxa² ha³tã³nxã²txi³ yxan¹nãu³a² Je³su²jah³la² ã³yũ¹nẽ³te³nãu³a¹ Je³su²jah³la² nẽ³te²hũ³kxa² yã¹nxe³ki³tu¹wa², a²ya³la³tu³ Sũ³nu²khai³xa² txa²wã¹ye³na² waun³ta³ki²la² i²ki³sa²kxai³la². ³Nxe³nẽ³jau³nũ³su² wi¹ko³nha²ki³tã³la². Nxe³ki³kxai²nãn²tũ³ jau¹xai²na² ain³kxi²sxã³ yxau³xai³ki³tũ³kã³txi³ ki³na¹xai²na² hãĩ¹nxe³ta¹ ko³nxe³ti³ kãĩ³sxã³ yxau³xai³ki³ju³ta² ã³na¹sxã³ ã³waix³kxi²so¹nha²hxi³ki³tã³la², Je³su²jah³la² Wain³txa² Si³yxau³jah¹lo²su² ha²kxai³la².

⁴Jã¹nxe³jut³su² ko³nxe³ti³ kãĩ³ki³kxai²nãn²tũ³ Sũ³na² i³kwa³na³nẽ³jau³xa² sa²yxo²ã³i² yxau²xai³lhĩ³ki³tã³la². Ko³nxe³ti³ kãĩ³ki³ju³tain²txi³ Sũ³na² sa²yxo²ã³ki³ju³tain²txi³ te²ju²hẽ³la². ⁵Yxã¹ta¹ ko³nxe³ti³ kãĩ³ki³ju³ta² wxa²hxan³kxi²nẽ³te³lhxã³ Je³su²jah³la² wxã³kxi²nẽ³na²hẽ³la². A²nxe³jah¹la² hai³txi³ ko³nxe³ti³ kãĩ³ju³ta³la³ yũ³ti³hex¹jah¹lo²sxa³wa². Jau¹xai²na² wi¹ko³nhyah¹lxi¹lxa². ⁶Nxe³ha²kxai³ Je³su²jah³la² ã³nũ²kxi²sxã³ yxau³xai³nha²ye²ki³kxai²nãn²tũ³ ko³nxe³ti³ kãĩ³sxã³ yxau³xai³ki³ju³ta³la³ yũ³nẽ³lhĩ³nx²nxa³wa². Yxã¹ta¹ ko³nxe³ti³ kãĩ³sxã³ yxau³xai³ki³kxai²nãn²tũ³, hai³txi³ Je³su²jah³lo²la³ wi¹li²ki³sxa³ha²kxai³, hai³txi³ txa²wã¹e¹nãu³la³ Je³su²jah³lo²la³ a³la³kxi²ki³sxa³ha²kxai³ nxe³hĩ³ki³tã³la².

⁷Txa²wẽ³ha³lxi³. A²nũ²a² ã³xa² i³ki³ha¹kxi¹nx²ti³sxã³ ã³ke³tũ¹nx²ti³ha³ta²wa². A²nxe³jah¹la² yxo²i²yah³lxi³txa³hẽ¹la². A²nũ²a² wain³txi³ kãĩ³sxã³ yxau³xai³kxai²nãn²tũ³ si³ka³ka³kxi² wain³jah¹lo²su² te²ju²hẽ³la². Je³su²jah³lo²kxai³lu² Wain³ta² Si³yxau³jah¹lo²su² te²ju²hẽ³la². Nxe³kxa² yã¹nxe³kxe³hũ³sxã³ wain³txi³ kãĩ³sxã³ yxau³xai³kxai²nãn²tũ³ Je³su²jah³la² yã¹nxe² wain³jah¹lo²su² nũn³te²ju²hẽ³la². ⁸Yxã¹ta¹ ko³nxe³ti³ kãĩ³sxã³ yxau³xai³te²nãn²tũ³ a²ta³a² sa³wi³sa² te²ju²hẽ³la², a²wi¹lhĩ¹khai¹xu¹tai²na² a²ta³a² ko³nxe³ti³ kãĩ³sa²te³jah¹lo²su² ha²kxai³la². Ain¹sxã³ a²yen³kxa² a²ta³a² hxi²ka² kãĩ³kxa² a²yxo²ha³kxa¹ ko³nxe³khaix¹te²ju²hẽ³la². Yxã¹ta¹ Txa²wã¹sũ³na² A²ta²ha² Je³su²jah³la² wxã³na²hẽ³la². Ain¹sxã³ a²ta³a² kãĩ³kxe³su² te²yen³kxa² ha³kxa² wxa²hxa³te³lhxã³ Je³su²jah³la² wxã³na²hẽ³la².

⁹A²nũ²a² Txa²wã¹sũ³na² tah¹lxi³ we¹kxe³su² te²an²tũ³ hai³txi³ ko³nxe³ju³ta³la³ kãĩ³sxã³ yxau³xai³te²sxa³yu²hẽ³la², Txa²wã¹sũ³na² Wi¹lhĩ¹te² Si³yxau³tãu³a¹ nxũ²kwai³yxau³ye²ha²kxai³la². A²nxe³te²su² hxi²kan¹txi³ ko³nxe³ju³ta³la³ kãĩ³sxã³ yxau³xai³yu³te²sxa³yu²hẽ³la², Txa²wã¹sũ³na² tah¹lxi³ we¹kxe³su² ha²kxai³la². ¹⁰Sũ³na² wẽ³ha³lxa² ha³na³ka¹lxi³ wi¹ko³nha²ha²kxai³,

a²ta³a² wē³ha³lxa² ha³na³ka³lxi³ wi¹ko³nha²nū³nha²kxai³, nxe³te²ju²hē³la². Wi¹ko³nha²ki³te³nah¹lxi¹, a²nū²a² i³lxi²te²su² te²an²tu³ wain³txi³ kâi³ai¹nxa³-kxai²nân²tu³ hai³txi³ Sū³na² wē³ha³lxi³sain¹te²sxa³yu²hē³la². Te²yā¹nxūn³sxā³:

—Txa²wā³tā³xa² a³lxi²sa²nxā³nhā¹. Nain¹kxai²nân²tu³ hai³txi³ Sū³na² wē³ha³lxi³su²nūn³te²sxa³yu²hē³la². Jau¹xai²na² wi¹ko³nha²hī³ki³tā³la².

A³lxi²waun¹nyhu¹ki³jau³su²

11-12 Wān³txa² txa²wā¹si³kxā³nāu³u¹tai²nān¹jau³xa²sa¹, ain³kxi²sa²tē³yah³-lxin¹jau³xa²sa¹:

—A³lxi²waun¹yha¹sah¹lxi³hē¹li¹. Nxe³ta¹hxi²ti³ai¹ti²tu³wa². Hai³txi³Ka³i²ah³lo²nu¹tai²na² yxau²xai³kxu¹jā¹nxe³yah³lxi³txa³hē¹la². Sa³ta³na²-jah¹la² a²sa³wit³su² ta¹hxi²hē¹la². A²nxe³jah¹lo²nu¹tai²na² sa²kxai³lu²a²lo³na² i³su²lhā³ta¹hxi²ti³ai¹ti²tu³wa². Ih¹nxe³kxa²yan³ti³tā³ nūh¹ a²lo³-na² i³su²lhā³ta¹hxi²te²sē¹na²? Nxe³ju³ta² a²lo³na² wain³txi³ kâi³ha²kxai³a²ka³na³na² sa²kxai³lu² Ka³i²ah³lo²nu¹tai²na² sa²kxai³lu² ko³nxe³ti³ kâi³-ha²kxai³ nxe³ye²yhu¹kxan²ta¹, a²lo³na² i³su²lhā³yha¹ta¹hxi²ti³ai¹tu³wa². Jā¹nxe³yah¹lxi³txa³hē¹la².

13 Txa²wā³tā³nāu³xāi³. Ne³ka²ki²sah¹lxi³hē¹la². Ko³nxe³thin¹sxā³ kâi³sxā³ yxau²-xai³lain¹tū¹ka³txa² ten³nx²txai¹nxa³jut³su² i³wā³wā³txi³yah¹lxi³txa³hē¹la².

—Ih¹nxe³kxa²yan³ti³tā³ ten³nē³lain¹to²hxa³ye²sin²ta²ku² ain¹ki³nhai¹. Nxe³yah³lxi³txa³hē¹la². 14 Kxān³nxai³kxai³ ya³lu²te²hū³nxe² yxau²xai³ki³tai¹-ti²tu³wa². Yxān¹ta¹ Je³su²jah³la² yxo²i²ki³si¹na² ka³ten³nhū³nxe² a²ha³ti³sai¹-ki³tai¹ti²tu³wa². Ju¹tai²na² wi¹ko³nha²ki³tā³la². Txa²wā³tā³nāu³xa² a³lxi²-waun¹nyhu¹ki³sa²kxai³ wi¹ko³nha²ki³tā³la². Nxe³yān¹ki³ta¹ txa²wā³tā³xa² a³lxi²waun¹nyhu¹ki³sxa²kxai²nân²tu³ ya³lu²te²hū³sxā³ yxau²xai³lhī³ki³tā³la². 15 Jā¹nxe³sxā³:

—Txa²wā³tā³xa² ten³nxa³nhā¹. A²nxe³jah¹lo²su² kxai²nân²tu³, su²lhā³nhā¹-kxa² yā¹jah¹lo²su² hī³nx²na³la². Nxe³jut³su² hai³txi³ su²lhā³jah¹lo²la³ ka³te³na² wi¹tāu³a¹ yxau²xai³ti³hex¹jah¹lo²su² hī³nx²nxa³wa². Nxe³jau³xai²na² wi¹ko³-nyah¹lxi¹lxa². 16 Je³su²jah³la² ya³lu²kxi²nē³na²hē³la². Ka³te³na² wi¹tāu³a¹ ū³hū¹nē³te³lhxā³ ā³na¹nē³na²hē³la². Nxe³sān²sxā³ ya³lu²kxi²nē³na²hē³la². Nxe²kâi³kxi²nē³lhxā³ tah²yu²ta³lxi³ a³lxi²waun¹yhu¹ki³ju³ta² i³yau¹ū³nhē³-na²hē³la². Jā¹nxe³sxā³ a³lxi²waun¹yha¹sah¹lxi³hē¹la². Nxe³ki³sa²kxai³ txa²wā¹-ka³ten³yu²ta² nxū²kwai³yū³nē³kxe³su² te²a² ā³na¹sxā³, txa²wā¹wā³tā³nāu³xa² ya³lu²kxi²nūh¹ki³si¹nhē³jau³nū³su², Sū³na² i³ye³kxi²nē³kxai²nân²tu³, sa²yxo²-we¹ja³sah¹lxi³hē¹la². 17 Jā¹nxe³jau³su² a²nū²a² yen³kxa²yū³te²su² te²an²tu³:

—Txa²wā³tā³xa² toh³la³kxi³nha² yxau²ain¹nhā¹. Yxān¹ta¹hī³na¹ sa²hau³-ko³ta¹na¹ju³ta² ten³sa²nxa³nhā¹. Nxe³kxai²nân²tu³ a²yen³kxi³jah¹lai²nân²-tu³ hai³txi³ Sū³na² a³lxi²nē³kxa²yā¹nxe³sxā³ kâi³jah¹lo²su² ti³he¹nx²nxa³wa². 18 Txa²wē³ha³lxi³nāu³xāi³. Ne³ka²ki²sah¹lxi³hē¹la². Kwa² txa²wā¹yxo²a² so¹lxi³a³lxi²waun¹yhu¹jau³la³ i³ye³ya³sah¹lxi³txa³hē¹la². A²ya³la³lyau³tu³ a³lxi²-waun¹yhu¹ki³jau³xa² txa²wā¹hxi²ka² whāi²na¹ wi¹hxi²kâi³yha¹sah¹lxi³hē¹la².

Txa²wā¹sū³na² yen³nāu³a² i³nxū²kwai³lxū¹nē³jau³su²

19 Nxe³ki³kxai²nân²tu³:

—Sū³na² wa in³khai³nxe³jah¹la² a²wē³ha³lxi³syu¹ki³tā³na¹. Nxe³jau³-xai²na² wi¹ko³nha²hī³ki³tā³la². Nxe³sxā³ Txa²wā¹sū³na² yen³nāu³a¹

ã³wxẽ³nũ¹nhẽ³lhxã³ yxau²xai³kĩ³tã³la². ²⁰Yxãn¹ta¹ txa²wã¹ẽ¹nãu³a¹ i³ye³kxi²-nha²kĩ³kxai²nãn²tu³, kō³nxe³thin¹si¹nhẽ³jau³su² i³ye³sxã³ kō³nxe³ti³ i³yĩ¹li²-nhẽ³kxa² ha³ta³nxãn²txi³, Txa²wã¹sũ³na² ã²la² kãin²khai¹nxe³sxã³ a²yen³kxa² ha³kxa¹ a³la³kxi²khaix¹jah¹lai²la¹wa². Txa²wã¹ẽ¹na² ten³sa²wa²tot¹sai¹nẽ³lhxã³ a³la³kxi²khaix¹jah¹lai²la¹wa². ²¹-²² A³lxi¹nx²ta¹tũ³kã³txã³. Ne³ka²ki²sah¹lxi³-wxa². Txa²wã¹ẽ¹nãu³a¹ kō³nxe³thin¹si¹nhẽ³jau³su² i³ye³kxi²nha²kĩ³sxa³kxai²-nãn²tu³, hxi²ka¹ka¹nha²la² Txa²wã¹sũ³na² yen³nãu³a¹ yxau²xai³lhi³kĩ³tã³la². Nxe³kĩ³kxai²nãn²tu³ a²yen³kxa² i²li³kĩ³kxa² i³wã³txi³sain³kĩ³kxa² yxo²ha³-kxa² ũ³yhen³kxi²nẽ³lxi¹nhĩ³nx²na³la². Txa²wã¹sũ³na² i³kwa³na³nẽ³jau³xa² sa²wai³wait³sxã³ sa²yxo²we¹ki³si², hã¹nxe³sxã³ i³wi¹lxon³kxi²kĩ³si¹jau³su² kã¹kĩ³si², nxe³kĩ³sa²kxai³la². ²³I³kwa³na³nẽ³jau³xa²sa¹. Je³su²jah³la² Txa²wã¹-sũ³na² A²ta²ha² Txa²wã¹sũ³na² A²hxi²kan¹ta² Si³yxau³tãu³lo³kxah³lo²su² te²a² yxo²²i², txa²wã¹wã³tã³nãu³xai²na² a³lxi²wauñ¹yhu¹i² nxe³ya³sah¹lxi³hẽ¹la². Nxe³kĩ³jau³su² nxe³nẽ³lain¹ta¹hxi²ti³ai¹ti²tu³wa².

²⁴—Txa²wã¹sũ³na² i³kwa³na³nẽ³jau³xa² sa²yxo²we¹ta¹xã¹. Nxe³kĩ³kxai²-nãn²tu³ Sũ³na² yxau²xai³lye²ki³sa²kxai³ yxau²xai³lye²nẽ³nũ³nha²kxai³ nxe³-hĩ³nx²na³la². Nxe³kxai²nãn²tu³ Txa²wã¹sũ³na² Yãu³ka³jxah¹la² ũ³hũ¹nẽ³-lhxã³ nxũ²kwai³yxau³nẽ³ju³tan¹te²ka³ya³lhu² Sũ³na² yxau²xai³lye²nẽ³ju³ta² wi¹kō³nha²kĩ³tã³la².

Ya²la³lyau³su² tã³nxa² ki³han³jau³su² tã³nxa² a³la³kxi²kĩ³jau³su²

4 ¹A³lxi¹nx²ta¹tũ³kã³txã³. Wãn³txa² i²li³jau³xa² yxo²i²yah³lxi³sãn²txa³-hẽ¹la². Yah³lxin¹kxa²yan³ti³su² i³hau³kot³sxĩ²jah¹lxi³sa²nhẽ¹la².

—Sũ³na² wãn³txi³khai³su² tã³nxa², kwa² ha³na³ka³lxi³ ã³lxi³jau³su² tã³-nxa² nẽn¹tã¹. Nxe³jah³lxi³hẽ¹la². Ki³han³tũ³kã³txa² Sũ³na² wãn³txa² ain³-kxi²ki³lxo³nxe³sxã³ i³ye³tũ³kã³txa² kã¹li³te²nũ³kã³txa², ha³lo²ai²na² wxã³-sxã³ yxau³sxã³ i³ye³kxi²nẽ³lain¹to³nha³la². Nxe³ha²kxai³ nxe³jah³lxi³hẽ¹la². ²I³hau³kot³sxĩ²yah³lxin¹ju³ta²sa¹.

—Je³su²jah³la² Sũ³na² A²hxi²kan¹ta² Si³yxau³tãu³lo³kxah³lo²su² na³li¹. Te²a² txa²wã¹nũ²ai²na² wxen¹nũ²la² yuh³xai²nãn¹ta³kō³xai²na² wxã³ta¹hxi²-hẽ¹li¹. A²nxe³jau³xai²na² a²nũ²a² i³ye³kxai²nãn²tu³ nxe³te²a² so¹lxi³, Sũ³na² Yãu³ka³jxah¹la² nxũ²kwai³yxau³jah¹lai²la¹wa². ³Yxãn¹ta¹ nxe³jau³xai²na² sa²yxo²ã³jah³lo²su² kxai²nãn²tu³ hai³txi³ Sũ³na² i³sa²si¹hã³kxah³lo²su² ti³-he¹nx²nxa³wa². Sũ³na² kō¹kō¹nũ³kã³txi³sai¹nhĩ³nx²na³la². A²nxe³tũ³kã³txa² ã³wxã³ye²nẽ³lhi¹hain¹jau³nũ³su² kxã³nxai³tã² ain³kxi²yah³lxin¹tai¹ti²tu³wa². Yxãn¹ta¹ kwẽn¹tai²na² ã³yũ¹nẽ³lain¹na³la².

⁴Ye²nẽ³lain¹kxa² ha³ta³nxãn²txi³ txa²wẽ³ha³lxi³ i³nxai²na² Txa²wã¹sũ³na² wẽ³ha³lxi³syah¹lxi¹nha²kxai³ nũ³kxũñ³txi³ Sũ³na² kō¹kō¹nũ³kã³txai²na² ã³sen³sai¹ain¹yah³lxi³te²si¹lxa². Nxũ²kwai³yxau³nx²ti³jah¹la² nũ³kxũñ³-sxã³ kãin²na³la². Yxãn¹ta¹ a²ta³a² ha³lo²ai²na² he¹jah¹la² kō¹kō¹nũ³kã³txa² nxũ²kwai³yxau³yain¹jah¹la² kã¹nxa³wa². Nxe³ha²kxai³ yah³lxi³te²si¹lxa². ⁵Kox¹kō¹xa²nũ³kã³txai²na² a²si³yxau³tãu³a¹ kō³nxe³ti³ kã¹sxã³ yxau²xai³-lain¹te² ha³lo²ai²la¹wa². Nxe³ha²kxai³ kō³nxe³ti³ kã¹sxã³ yxau²xai³lain¹te² yen³kxa² so¹lxi³ i³ye³kxain¹tũ³kã³txai²la¹wa². Nxe³ain¹jau³su², kō³nxe³ti³ kã¹sxã³ yxau²xai³lain¹tũ³kã³txa² ne³ka²kain¹na³la². ⁶Yxãn¹ta¹ txa²wã¹-nũ³kã³txai²na² Txa²wã¹sũ³na² wẽ³ha³lxi³su² kĩ³tã³la². Kĩ³sa²kxai³ txa²wã¹-wãn³txa² sa²kxai³lu², a²nũ²a² Sũ³na² wi¹li²nhain¹tũ³kã³txa² hã¹nxe³ti³xa¹

ain³kxi²nē³lai¹nha²kxai³, ha³na³ka³lxi³ Sū³na² wi¹li²ai¹nxa³tū³ka³txai²lē¹. Ain³kxi²nē³lai¹nxa³ha²kxai³ nxe³te²ju²hē³la². Nxe³jau³su² Sū³na² wān³txa²ya³la³lyau³xan²tū³ wān³txi³tū³ a²e³te²su² te²a² ha³na³ka³lxi³ a³la³kxi², ki³-han³jau³tū³ ā³ke³tū³si¹nhē³jau³xan²tū³ a²e³te²su² te²lē¹ ha³na³ka³lxi³ a³la³kxi² nxe² i³ye³ka¹thi³ki³tā³la².

Txa²wā¹sū³nu²kxai³lu² a³lxi²nyhu¹ki³ju³ta² a²wa³kxēn³yah³lo²su² jau³su²

⁷A³lxi¹nx²ta¹tū³ka³txāi³. A³lxi²waun¹yha¹sah¹lxi³hē¹la², Txa²wā¹sū³na² a³lxi²yhu¹tih³na² a²wa³kxēn³yah³lo²su² ha²kxai³la². Nxe³ju³ta²kxai³ Sū³na² wē³nhī³nē³kxe³su² ki³sa²kxai³ Sū³na² wi¹li²nha²ki³sa²kxai³ nxe³hī³ki³tā³la². Nxe³ki³kxai²nān²tū³:

—A²nū²a² ā³xa² ta³nxa² Sū³na² ta³nxa² a³lxi²na¹nhā¹. Nxe³ki³kxai²nān²tū³ Sū³na² a³lxi²yhu¹ti³hi¹tē³jau³su² a³lxi²yhu¹hī³ki³tā³la². ⁸Txa²wā¹sū³na² kái³-to³ju³ta² hāi¹nxe³sxā³ a³lxi²jau³su² kái³jah¹lai¹la¹wa². Nxe³ha²kxai³ a²nū²a² i²li³te²lxi³ a²e¹nāu³a¹ i³ye³kxi²nha²kxai²nān²tū³:

—A²nū²a² ā³xa² a³lxi²sa²nxā³nhā¹. A²nxe³jah¹lo²su² kxai²nān²tū³ hai³txi³ Txa²wā¹sū³na² wi¹li²nha²jah¹lo²su² ti³hex¹hī³nx²nxa³wa². ⁹Txa²wā¹sū³nu²su² te²kxai³lu² A²ta²ha² a²hāi¹nxe³te²lxi³ wē³nhīn³kxe³su² te²a² ha³lo²ai²na² i³sa²-si¹hā³qī¹nhē³ta¹hxai²hē¹la². Nxe³nē³lha²kxai³ A²ta²hai²na² i³hau³ko³tū³h¹te²su² kxan²ta² ka³te³na² wi¹tāu³a¹ e³le³na¹ yū³si¹nhē³na³la². Nxe³lha²kxai³ Txa²wā¹-sū³na² a³lxi²nē³jau³su² ān³yān³yū¹nē³ta¹hxai²hē¹la². ¹⁰Jā¹nxe³sxā³ a³lxi²yhu¹-ju³ta² a²si³yxau³ju³khai³xa² i³yau¹ū³nx²ta¹wa². Txa²wā¹ki³na¹xai²na² hai³txi³ txa²nū² Sū³na² a³lxi²ki³ta¹hxai²nxa³hē¹la². Yxān¹ta¹ Txa²wā¹sū³na² hi²sen³-kxai³lu² a³lxi²nē³lai¹nha²kxai³ A²ta²ha² hāi¹nxe² wē³nhīn³kxa² ū³hū¹nē³lain¹-ta¹hxai²hē¹la². Txa²wā¹ko³nxe³ti³ kái³ki³ju³ta² wxa²wa²su¹tē³lhi¹jau³su² nxe³-ha²kxai³ ta¹hxai²hē¹la².

¹¹A³lxi¹nx²ta¹tū³ka³txāi³. Txa²wā¹sū³na² kāin² a³lxi²nē³na³la². Nxe³ha²kxai³ a³lxi²waun¹yha¹sah¹lxi³hē¹la². ¹²A²nū²ki³na¹xai²li²:

—Sū³na² i²a¹tū³xā¹. Nxe³ki³kxai²nān²tū³ hai³txi³ txa²wā¹yen³nāu³la³ Sū³na² i²ki³ju³ta² yū²nxa³wa². I²ki³sxa³kxa²ha²ta³nxān²txi³ a³lxi²waun¹yhu¹ki³kxai²-nān²tū³ Sū³na² nxū²kwai³yxau³nē³lhī³nx²na³la². A³lxi²nē³lhā³ nxū²kwai³-yxau²ta³lu²nē³lhī³nx²na³la². ¹³Sū³na² Yāu³ka³jxah¹la² ū³hū¹nē³kxah³lo²su² Jah¹la² i³wi¹ko³nha²ti³hi¹tē³lhī³nx²na³la². Nxe³ti³hit¹tē³ju³ta²i²nān²tū³ Sū³na² yxau³ya³nhē³lha²kxai³ txa²wā¹ki³na¹xai²na² Sū³na² yxau³ya³ki³sa²kxai³ nxe³-ki³kxai²nān²tū³ wi¹ko³nha²hī³ki³tā³la². ¹⁴Txa²wā¹wī³na² Si³yxau³tāu³su² tāu³a² A²ta²ha² Je³su²jah³la² i³sa²si¹hā³ū¹nhē³na²hē³la². A²nū²a² yuh³xai²-nān¹tū³ka³txi³ ki³na¹xai²na² yxo²hā³kxa¹ ko³nxe³ti³ kái³ki³ju³ta² ā³wa²su¹-tē³lhi¹jau³su² nxe³na²hē³la². A²nxe³te²a² txa²wā¹ye³na² i²i² a²nū²a² ā³xa² i³tih³nxai²ni² nxe³si¹nhxai²na¹hē³la². ¹⁵A²nū²a² a²ten³te²su² te²an²tū³ e³lē³-na² i³ye³kxai²nān²tū³:

—A²ya³la³tū³ Txa²wā¹sū³na² A²ta²hai²la¹wi¹, Je³su²jah³lo²su¹. Nxe³kxai²-nān²tū³ a²nxe³te²su² te²a² ha³kxa¹ Sū³na² ā³ka³lu³sa²sxā³ yxau³nyhu¹sxā³ yxau³yah³lxi³hī³nx²na³la². ¹⁶Nxe³sxā³ Txa²wā¹sū³na² a³lxi²nē³ju³ta² wi¹ko³-nha²ki³sa²kxai³ wi¹lain³kxi²nha²ta³lun²ki³sa²kxai³ nxe³ki³tā³la². Jā¹nxe³ju³ta² Txa²wā¹sū³na² kái³to³ju³ta² a³lxi²nē³jau³xa² so¹lxi³ kái³jah¹lai¹la¹wa². Nxe³-ha²kxai³ txa²wā¹yu³ta² ki³na¹xai²nān²tū³, te²yā¹nxe³sxā³ Sū³na² a³lxi²ye²ki³-sa²kxai³ a²nū²a² ā³xa² a³lxi²yhu¹ye²ki³sa²kxai³ nxe³ki³kxai²nān²tū³, Sū³na²

yxau³ye²ki³sa²kxai³, Sũ³na² yxau³ye²nẽ³lha²kxai³ nxe³hĩ³ki³tã³la². ¹⁷Sũ³na² a³li²ta³lu²nẽ³na³la². Nxe³nẽ³lha²kxai³ yxan¹nũ³a¹ Je³su²jah³la² a³ka³nxi²-sxã³ wã³li²tãu³a¹ kãi³ki³kxa² yã¹nxe³ju³ta² i³yĩ¹li²nẽ³tu¹wa². Nxe³nẽ³tãu³a¹ ãu²li²nẽ³lxa³lho³la². Nxe³sxã³ txa²wã¹ha³lo²ai²na² yxau²xai³ki³tãu³a² Je³-su²jah³la² yxau²xai³ju³ta² yã¹nxe³ yxau²xai³ki³tu¹wa². ¹⁸Txa²wã¹sũ³na² a³li²nẽ³jau³su² yxau²xai³ki³kxai²nãn²tu³ hai³txi³ yuh³lxa³kxi²nha²sxã³ yxau²xai³lhĩ³ki³sxa³wa². A³li²ta³lu²nẽ³kxai²nãn²tu³ yuh³lxi³ki³ju³ta² hxa³-kxi²nẽ³lhĩ³nx²na³la². Yxãn¹ta¹ yuh³lxi³ki³ke³la³te²kxai³:

—Kõ³nxe³ti³ kãi³a¹hẽ³na¹. Na¹ju³ta² wah³yu³ta² Sũ³na² khãu³lxa³ti³hit¹sa²te³-lin¹ji². Nxe³ki³kxai²nãn²tu³ yuh³lxi³nẽ³lhĩ³nx²na³la². Jã¹nxe³ya³sah¹lxi³txa³hẽ¹la².

—Yuh³lxi³s a³nhã¹. Nxe³ki³kxai²nãn²tu³ Sũ³na² a³li²nẽ³lhxã³ nxũ²kwai³yxau³ta¹lu²nẽ³lhĩ³nx²nxa³wa².

¹⁹A²wi¹lhin¹na² txa²nũ² Sũ³na² i³ya³lxi²nẽ³lhãn²ka³tu³ hã²wxãn³txa³nũ² te²yã¹nxũ³tãu³a¹ Sũ³na² i³ya³lxi²nũ³ki³sa²kxai³ a²nũ²a² ã³xa² i³ya³lxi²-waun¹yhu¹ki³sa²kxai³ nxe³hĩ³ki³tã³la². ²⁰A²nũ²a² i²li³te²su² kxai²nãn²tu³:

—Txa²wã¹sũ³na² a³li²na¹nhai¹. Nxe² e³kxai²nãn²tu³, yxãn¹ta¹ a²ẽ¹nũ³a¹ au³ti³:

—Txa²wã¹tã³xa² yxo²kwĩn¹kxi²na¹nhã¹. Nxe³kxai²nãn²tu³ ki³han³jah¹lo²su² hĩ³nx²na³la². A²nxe³jah¹lo²su² te²an²tu³ a²wã¹tã³xa² a²ye³na²ka³ya³la² yxau²-xai³te²su² te²a² i³ya³lxi²nxa³kxai²nãn²tu³, hai³txi³ Txa²wã¹sũ³nu²la³ txa²wã¹-ye³na²ka³ya³la² ãn³tĩ¹kxi²nẽ³te²su² te²la³ i³ya³lxi²ti³he¹nxe³lhĩ³nx²nxa³wa². ²¹Jã¹nxe³jau³xa²sa¹, Sũ³na² i³kwa³na³nẽ³jau³xa²sa¹:

—Sũ³nu²na¹xai²na² i³ya³lxi²san¹kxai²nãn²tu³ wxa²wã¹tã³xa² i³ya³lxi²san¹-kxa² yã¹nxe³se¹li¹. Nxe³nẽ³lain¹ta¹hxai²ti³ai¹ti²tu³wa².

Kõ³nxe³thin¹ko³xai²nãn¹tũ³kã³txa² ã³sen³sai¹sa²tẽ³ki³jau³su²

5 ¹Jã¹nxe³ju³ta¹na²:

—Txa²wã¹sũ³na² Si³yxau³tãu³a¹ hãĩ¹nxe² A²hxi²kan¹ta² Si³yxau³tãu³-lo³kxah¹lo²su² na³na¹, Je³su²jah³la²sa¹. Nxe³jau³xai²na² yxo²i²ki³kxai²nãn²tu³ Sũ³na² wẽ³ha³lxi³su² hĩ³ki³tã³la². Nxe³ki³kxai²nãn²tu³ A²si³yxau³tãu³ãin²txi³ a³li², a²wẽ³ha³lxi³nãu³xãin²txi³ a³li² nxe³hĩ³ki³tã³la². ²Sũ³na² a³li²ki³sa²-kxai³, wãn³txa² Sũ³na² i³kwa³na³nẽ³jau³xa² sa²yxowẽ¹ki³sa²kxai³ nxe³ki³-kxai²nãn²tu³ Sũ³na² wẽ³ha³lxi³nãu³xa² i³ya³lxi²nũ³nhĩ³ki³tã³la². Jau¹xai²na² wi¹kõ³nha²ki³tã³la².

³—Sũ³na² a³li²na¹xã¹. Nxe³ki³kxai²nãn²tu³ i³kwa³na³nẽ³jau³xa² sa²yxowẽ¹thĩ³ki³tã³la². I³kwa³na³nẽ³jau³xai²na² hai³txi³ kãu³sxã³ yxo²hau³ko³tẽ³-jau³sxa³wa². ⁴⁻⁵Sũ³na² wẽ³nhẽ³nẽ³kxe³su² te²ki³na¹xai²na² ha³kxa¹ kõ³nxe³ti³ kãi³sxã³ yxau²xai³lain¹tũ³kã³txa² nũ³kxũ³txi³ ã²ne³sen³sai¹sa²tẽ³ain¹ki³-tã³la². Sũ³na² yxo²i²ki³jau³su² kõ³nxe³ti³ kãi³sxã³ yxau²xai³lain¹tũ³kã³txa² ã²ne³sen³sai¹sa²tẽ³ain¹ki³tã³la². Nxe³ki³ju³ta¹nãn²tu³:

—Je³su²jah³lai²na² Sũ³na² Si³yxau³tãu³a¹ A²ta²hai²la¹xã¹. Nxe³jau³xai²na² yxo²i²ki³kxai²nãn²tu³ te²ki³na¹xai²na² so¹lxi³ kõ³nxe³ti³ kãi³sxã³ yxau²xai³-lain¹tũ³kã³txa² ã²ne³sen³sai¹sa²tẽ³ain¹ki³tã³la².

Je³su² Kris²tu³jah¹la² i³tih³nxe³nẽ³jau³su²

⁶Je³su²jah³lai²na² Sũ³na² A²hxi²kan¹ta² Si³yxau³tãu³lo³kxah¹lo²su² Jah¹-lai²na² wxã³kxi²nẽ³ta¹hxai²hẽ¹la². Wxã³kxi²nẽ³ju³ta² i³yau³xa² ã³nũ³lha²kxai³,

a²ti³ha²yau³xa² ha³li³hxa³nx²ixā³ ya³lu²ha²kxai³, nxe³te³lhxā³ wxā³ta¹-
 hxai²hē¹la². Hai³txi³ i³yau³xa² ā³nū¹ju³ta² so¹lxi³ wxā³ta¹hxai²nxa³hē¹la².
 Yxān¹ta¹ i³yau³xa² ā³nū¹ju³tain²txi³ wxā², a²ti³ha²yau³xa² ha³li³hxa³nx²ixā³
 ya³lu²ju³tain²txi³ wxā² nxe³ta¹hxai²hē¹la². ⁷Sū³na² Yāu³ka³jxah¹la² wi¹lhin¹te²
 Yāu³ka³jxah¹la² jau³jau¹xin³ti² wi¹lain³nha²ti³hi¹te³te³lhxā³ i³tih³nxe³nē³jah¹-
 lai¹la¹wa², a²ya³la³lyau³xa² e³jah¹lo²su² ha²kxai³la². ⁸Oh³nāu³nū¹ka³nāu³ai²-
 nān¹ko³xai²na² i³tih³nxe³nē³te²su² te²a² ha¹li¹ ka³na³ku² te²a² i³tih³nxe³nē³-
 te²su² na³la². Nxe³te³nah¹lxi¹: Txa²wā¹wi³na² Si³yxa³u³jah¹lain²txi³ i³tih³nxe²
 wān³txi³khai³su² Je³su²jah³la² Jah¹lain²txi³ i³tih³nxe² Sū³na² Yāu³ka³jxah¹-
 lain²txi³ i³tih³nxe² nxe³nē³lain¹na³la². Te²yā¹nxū³sxā³ yuh³nāu³an¹ko³-
 xai²na² i³tih³nxe³nē³te²su² te²a² ha¹li¹ ka³na³ku² te²a² i³tih³nxe³nē³te²su²
 nūn³na³la². Nxe³te³nah¹lxi¹. Sū³na² Yāu³ka³jxah¹la² Wi¹lhin¹te² Yāu³ka³jxah¹-
 lain²txi³ i³tih³nxe², i³yau³xain²txi³ i³tih³nxe², a²ti³ha²yau³xa² ha³li³hxa³nx²ixā³
 ya³lu²ju³tain²txi³ i³tih³nxe² nxe³nē³lain¹na³la². Ain¹sxā³ ha¹li¹ ka³na³ku²
 te²ai²na² Je³su²jah³la² wi¹lhit¹sxā³ i³we¹nha²yu³sxā³ i³tih³nxe³nē³lain¹na³la².
⁹A²nū²a² i³tih³nxe³nē³jau³xa² a²nū²a² wān³txi³su² kxan²ti³ yxo²i²ki³tā³la².
 Yxān¹ta¹ Txa²wā¹sū³na² i³tih³nxe³nē³jau³xa² ā²la² kāin²jau³xai²la¹wa². A²nxe³-
 jau³xai²na² Txa²wā¹sū³na² Si³yxa³u³tāu³su² tāu³a¹ i³tih³nxe³nē³jau³xai²na².
 A²ta¹ha² Je³su²jah³la² i³yau¹ti³nē³te³lhxā³ i³tih³nxe³nē³na³la². ¹⁰Nxe³ki³kxai²-
 nān²tu³ Sū³na² A²ta¹ha² yxo²i²ki³kxai²nān²tu³ Sū³na² i³tih³nxe³nē³jau³xai²na²
 nxū²kwai³yxa³u³nē³lhī³nx²na³la². Yxān¹ta¹ Sū³na² yxo²i²ki³sxa³kxai²nān²tu³
 Sū³na² ki³han³te²lot³sxā³ i³yī¹li²hī³ki³tā³la². Sū³na² wān³txa², A²ta¹ha² i³ye³-
 kxi²sxā³ i³tih³nxe³nē³jau³xai²na² yxo²i²ki³sxa³ha²kxai³la². ¹¹i³tih³nxēn³jau³-
 xa²sa¹: Txa²wā¹sū³na² Si³yxa³u³tāu³a¹ ka³te³na² wi¹tāu³a¹ ū³hū¹nē³ta¹hxai²-
 hē¹la². Nxe³ju³ta² Sū³na² A²ta¹ha² Je³su²jah³la² hxi²ka² ka³te³na² wi¹tāu³la³
 hi¹te³ta¹hxai²hē¹la². ¹²Nxe³ha²kxai³ a²nū²a² i²li³te²su² te²ki³na³xai²nān²tu³,
 Sū³na² A²ta¹ha² nxū²kwai³yxa³u³nē³kxai²nān²tu³, ka³te³na² wi¹tāu³a¹ yū³nē³-
 lhī³nx²na³la². Yxān¹ta¹ i²li³te²su² te²a² Sū³na² A²ta¹ha² nxū²kwai³yxa³u³nxa³-
 te²lē¹. Hai³txi³ ka³te³na² wi¹tāu³la³ yū³te²su² ti³hex¹hī³nx²nxa³wa².

Ka³te³na² wi¹tāu³a¹ yxa³u³xai²ki³jau³su²

¹³Ū³wha²li¹lyah³nx²ta¹jau³xai²na² wxa²nū³ka³txi³ i³nxai²na² Sū³na² A²ta¹-
 ha² yxo²i²yah³lxin¹tū³ka³txi³ i³nxai²na² ū³wha²li¹lyah³nx²ta¹wa². Ka³te³na²
 wi¹tāu³a¹ yxa³u³xai²lyah³lxin¹ju³ta² a¹la³kxi²sih¹nx²ta¹jau³su² nxe³nx²ta¹wa².
¹⁴Nxe³ki³sa²kxai³ hxi²ka¹ka¹nha²la² Sū³na² yen³nāu³a¹ yxa³u³ye²ki³tā³la².
 Nxe³ki³sa²kxai³ Sū³na² i³wā³txi³sain³ki³kxai²nān²tu³, Sū³na² a²ē¹nāu³a¹ ten³-
 kxa²yā¹nxē³jau³xa² so¹lxi³ i³hau³kot³sa²nū³sxā³ i³wā³txi³sain³ki³kxai²nān²tu³,
 a²nxe³ki³jau³xa² ha³kxa¹ ain³kxi²nē³lhī³nx²na³la². Ju¹ta² wi¹ko³nha²ki³tā³la².
¹⁵Ain³kxi²nē³kxai²nān²tu³ a²yen³kxa² i³wā³txi³sain³ki³kxa² a²yxo²ha³kxa¹
 ū³hū¹nē³lhī³nx²na³la². Nxe³jau³xai²na² wi¹ko³nha²nūn³ki³tā³la².

¹⁶Wxa²nū³ka³txi³ i³nxai²na² nxe³jah³lxī³hē¹la². Wxa²i²li³te² i³nxā²
 nīn¹kxai²nān²tu³:

—Txa²wā³tā³xa² ko³nxe³ti³ kái³ain¹na³na¹. Yxān¹ta¹ Txa²wā¹sū³na² ne³-
 wā²na³ū¹kxe³sxa³kxa² ko³nxe³ti³ kái³ai¹nxa³xā¹. Nīn¹kxai²nān²tu³ Txa²wā¹-
 sū³na² i³ye³kxi¹txai¹nhē³la². Wxa²wā³tā³xa² ko³nxe³ti³ kái³ain¹ju³ta² wxa²-
 wa²su¹tain¹si¹hin¹jau³su² i³ye³kxi¹txai¹nhē³la². Nīn¹kxai²nān²tu³ Sū³na²
 hī²sen³kxai³lu² wxa²wā³tā³xa² sa²hau³kot³sxā³ ka³ten³yu³ta² ū³hū¹ain¹tu¹wa²,

Txa²wā¹sū³na² ne³wā²na³ū¹kxe³sxa³kxa² kō³nxe³ti³ kâi³ai¹nxa³ha²kxai³la².
Yxān¹ta¹ Txa²wā¹sū³na² ne³wā²na³ū¹kxe³sxa³kxa² kō³nxe³ti³ kâi³ki³sa³ta¹.
Jā¹nxe³ju³ta² wxa²wā³tā³xa² Txa²wā¹sū³na² ne³wā²na³ū¹kxe³sxa³kxa² kō³-
nxe³ti³ kâi³kxai²nān²tū³ Sū³na² i³ye³kxi²si¹nxa²ha¹jau³su² i³kwa³na³nxa²ti³-
nxa³lho³la². ¹⁷Wain³txi³ kâi³ki³sxa³kxai²nān²tū³ kō³nxe³ti³ kâi³hī³ki³tā³la².
Nxe³ki³kxa² ha³tā³nxān²txi³ kō³nxe³ti³ kâi³ki³ju³ta² Txa²wā¹sū³na² ne³wā²-
na³nē³lain¹ju³ta³nū³a² yū³tu¹wa².

¹⁸Yxān¹ta¹ Txa²wā¹sū³na² wē³ha³lxi³lo³tē³kxe³su² te²a² yxo²ha³kxa¹ kō³-
nxe³ti³ kâi³sxā³ yxau²xai³lai¹nxa³wa². A²nxe³te²su² te²a² Sū³na² A²ta²ha²
ā³non²ta³kxai¹nha²kxai³, hxi²kan¹txi³ a²ta³a² kō³nxe³thin¹khaix³jah¹la² kō³-
nxe³ti³ kâi³ū¹hai¹nxa³lho³la².

¹⁹Jā¹nxe³ki³ju³ta²:

—Sū³na² wē³ha³lxi³su² ki³tā³na¹. Yxān¹ta¹ kō³nxe³ti³ kâi³sxā³ yxau²xai³-
lain¹tū³ka³txa² ha³kxa¹ a²ta³a² hxi²ka² hxi²ka²nāu³lo³nain¹na³na¹. Nxe³jau³-
xai²na² wi¹kō³nha²nūn³ki³tā³la².

²⁰Nxe³ki³sa²kxai³ Sū³na² A²ta²ha² wxā³ye²nē³ju³ta² wi¹kō³nha²nūn³ki³-
tā³la². A²nxe³jah¹la² a³la³kxi²ti³hi¹tē³na³la². Txa²wā¹sū³na² Si³yxau³tāu³a¹
wain³khai¹nxe³jah¹la² wi¹lī²ki³txai²la². Nxe³ki³sa²kxai³ wain³khaix¹jah¹-
lain²txi³ ā³nū²nxī²sxā³ yxau³ya³ki³sa²kxai³, a²ki³lha³lxa² Je³su²jah³la² Sū³na²
A²hxi²kan¹ta² Si³yxau³tāu³lo³kxah³lo²su² jah¹lain²txi³ ā³nū²nxī²sxā³ yxau³ya³-
ki³sa²kxai³ nxe²yxau²xai³ki³tā³la². A²nxe³jah¹lai²na² Txa²wā¹sū³nu²khai³xai²-
la¹wa². Ka³tē³na² wi¹tāu³a¹ ū³hū¹nē³jah¹lai²la¹wa².

²¹Txa²wē³ha³lxi³nāu³xāi³. Sū³nu² sa²ki³lox³nxe³jah¹la² yxo²i²yah³lxi³txa³-
hē¹la². Ta³lu²na¹wa².

2 João

¹ Txai²li² Jo³āu²ah³lo²na¹xai²na² yah³lon¹jah¹lo²na¹xai²na² e³kxi¹nx²ha¹-tū¹xa². Wxāi²na² Je³su²jah¹lai²na² i²sxā³ ā³yū³so¹nx²ta¹ka³lxu³si¹nx²na². Wxāi²-na² wxa²wē³ha³lxa² nxe³sxā³ ū³wha²li¹la³kxi¹nx²ta¹xa². A³lxi¹nx²ta¹nha². Te²yā¹nxe³sxā³ wān³txa² ya²la³lyau³xa² wi¹kō³nyhain¹te²na² a²yo²ha³kxa¹a³lxi²nx²tain¹na³na². ² A²nxe³jau³xai²na² wān³txa² ya²la³lyau³xan²tu³ txa²-wā¹ē¹nāu³ai²na² wi¹le³kxi²nha²sxā³ yxau²xai³sa²tē³nē³na³na². Hai³txi³ jau³la³ne³wā²na³kxain¹nx²lho³na². Nxe³nē³ju³tan¹te²kxa³ya³lhu² a³lxi¹nx²ha¹xa².

³ Txa²wā¹sū³na² Si³yxau³jah¹la² Txa²wā¹wi³nu²su² ha²kxai³ Je³su² Kris²-tu³jah¹la² Txa²wā¹hxi²kan¹ta² Si³yxau³jah¹lo²su² ha²kxai³ Txa²wā¹sū³na² Tah²su² ha²kxai³ nxe³ya³sxā³ kāin² thāi³ti³la² a³lxi²nē³si¹hi² wi¹lhin¹sxā³ thāi³ti³la² sa²hau³ko³tē³si¹hi² txa²wā¹nxū²kwai³nāu³a² ā³nhāu²no³tē³si¹hi² nxe³nē³si¹jau³su² ten³sa³nha². Wān³txa² ya²la³lyau³xa² sa²yo²we¹kī³tā³na². A³lxi²waun¹nyhu¹kī³tā³na².

Ya²la³lyau³xa² a³lxi²nyhu¹kxi³jau³xa² i³yau¹ū¹nhē³jau³su²

⁴ Wxa²wē³ha³lxa² ka³na³ki²te²na² wān³txa² ya²la³lyau³xa² ā³si³tē³la³kxi²-nyhain¹ta¹hē¹na². Txa²wā¹wi³na² wān³txa² i³kwa³na³nē³jau³xa² ain³kxi²si¹-na¹kxaix³ jā¹nxain¹ta¹hē¹na². Ju¹tai²li² wi¹lxon³kxi²khaix¹sa³nha². ⁵ Nxe³-ha²kxai³ wān³txa² tah²yau³xa² ū³wha²li¹la³kxi¹nx²ti³nx²lho³na². Wān³txa² txa²wā¹si³kxā³nāu³u¹tai²na² ain³kxi²sa²tē³kxah¹lxin¹jau³xan²tu³ nxe³jau³-xai²na² ū³wha²li¹la³kxi¹nx²ti³to³ha¹na².

—A³lxi²waun¹ti³nha²yu³sxā³ yxau²xai³la³sah¹lxi³hē¹li¹. Txa²wā¹sū³na² wān³txa² nxe³ta¹hxi²ti³ai¹ti²tu³na². ⁶ A³lxi²waun¹nha²yu³kī³kxai²nān²tu³ Sū³na² wān³txa² kwa³na³nē³jau³xan²tu³ sa²yo²we¹txi² ai³ya³sah¹lxi³nū³-nhē¹na². A²nxe³sxā³ wān³txa² sa²yo²wet¹xai³kī³jau³xan²tu³ txa²wā¹si³kxā³-nāu³u¹tai²nān²tu³ ain³kxi²kī³jau³xai³ta³lxa²na³na².

—A³lxi²waun¹ti³nha²yu³sxā³ yxau²xai³la³sah¹lxi³hē¹li¹. Txa²wā¹sū³na² wān³txa² nxe³ta¹hxi²ti³ai¹ti²tu³na².

⁷ Txa²wā¹ha³lo²a²nāu³xa² a²nū²a² wi¹lhi¹nai¹nx²a²te²a² yū²na³na². Ā³ke³tū¹nx²-tai¹nha³tā². A²nxe³te²nāu³xai²na² sa²kxai³lu² Je³su²jah³la² wxā³ju³tai³tā² a²nū²-khai³su² wen¹sxā³ wxā³ju³tai³tā² i³we¹nyhai¹nx²a³xa². A²nxe³tū³kā³txai²na² ā³ke³tū¹nē³tū³kā³txai²la¹xa². Je³su²jah³la² ko¹ko¹son²kxi²tū³kā³txai²la¹xā².

⁸ Nxe³ha²kxai³ i²nha²khai¹nxe³jah³lxi³hē¹na². Wān³txa² i³yau¹ū³nx²ta¹kxe³su² wi¹kō²nha³jah³lxi³hē¹na². Ti¹kxi¹nx²ti³ha³tā². Yxān¹ta¹ wi¹kō³nyhah¹lxin¹kxai²-nān²tu³ wi¹kāi³yah¹lxin¹kxa² yo³ha² hai³txi³ ti¹kxi¹nx²ti³xa³lho³na².

⁹ Kris²tu³jah¹lai²na² wān³txa² nxū²kwai³yxau³nx²ti³xa³kxai²nān²tu³ nxe³-jau³jau¹xai²na² yo³na² ā³yah³lxin¹kxai²nān²tu³ Txa²wā¹sū³na² ā³nū²kxi²sxā³

yxau³yah³lxan³tho³na². Yxān¹ta¹ wān³txai²na² nxū²kwai³yxau³nx²ti³kxai²-
nān²tū³ Txa²wā¹wi³na² Si³yxau³jah¹la² ā³nū²kxi²sxā³ yxau² A²ta²ha² ā³nū²-
kxi²sxā³ yxau² nxe³yah³lxin¹tū¹xa². ¹⁰Nxe³ha²kxai³ a²nū²a² i²lu³te²lxi³
wxā³kxai²nān²tū³ wān³txai²na² nxe³jau³jau¹xain²txi³ i³tih³nxe³nx²ti³xa³-
kxai²nān²tū³ wxa²sxi²ha² yxau³kxain¹yah³lxi³txa³hē¹na². Txa²wā¹sū³na² wi¹-
lī²nx²ti³si¹jau³nū³a² e³kxain¹yah³lxi³txa³hē¹na². ¹¹Nxe³sxā³ wxa²wān³txai²na²
nxe² e³yah³lxin¹kxai²nān²tū³, yah³lxin¹te³nah¹lxi¹:

—Kō³nxe³ti³ kâi³yah³lxin¹kxan²ti³ Txa²wā¹sū³na² wi¹lī²nx²ti³ju³ta² ten³-
sa³nhai¹. Yah³lxin¹jau³su² yxah³lxin¹kxai²nān²tū³ kō³nxe³ti³ kâi³ain¹kxa²
yā¹yxah³lxi³hī³nxā¹nxā².

Jo³āu²ah³lai²na² wān³txa² a²ne³ki³san¹jau³su²

¹²Jā¹nxe³jut³su² wān³txa² e³kxi¹nx²ta¹jau³xa² yau³ka³lxa¹hī³nx²na³na².
Yxān¹ta¹ kwa²hāi¹nxe² ha³teh³nxā³nxā² a³lu²txi³ ū³wha²li¹la³kxi¹nx²ti³nxā³-
lho³na². Ye³jen¹na² wxā³sxā³ i²nx²ta¹ju³ta² ten³sa³nha². Wxā³sxā³ i²nx²ta¹-
kxai²nān²tū³ wxa²ne³nxē³na² e³kxi¹nx²ta¹tū¹xa². Nxe²nx²ta¹kxai²nān²tū³
ka³lih³kxi²sah²lxin¹tū¹xa².

¹³Wxa²ha³līn³txa² wē³ha³lxin³kxai²na² wān³txa² a²ha³tā³nxā² ū³sa²si¹hā³-
ūh¹nx²tain¹na³na². A²nxe³ta¹ka³lxa²kxai³ Je³su²jah³la² i²sxā³ ā³yū³so¹ta¹ka³-
lxu³su² nūn³na³na². Na¹jau³su² nxe³ye¹nx²ta¹xa².

3 João

¹ Txai²li² Jo³âu²ah³lo²na¹xai²na² yah³lo²na¹xai²na² e³kxi¹nx²ha¹tu¹wa². Wxai²na² Kai²ah³lo³si¹lxa². A³lxi²nxa²ha¹jah¹lo³si¹lxa². Ki³han³nxa³wa².

² Nxex³sa²lxa². A³lxi²nxa²ha¹wa². Wxa²ê¹nâu³ai²na² wi¹lhâu²non³sxã³ yxaun¹ju³ta² i²nxa²te²sa¹wa². Nxí¹nha²kxai³ wa²su¹wa²su¹yxaun¹ju³ta² ten³sa³ha²kxai³ wxa²wa³ka³la² wi¹lxai³ju³ta² ten³sa³ha²kxai³ nxe³sa³nha²wa². ³Txa²wā¹wā³tā³nāu³xa² wxā³hí¹nai³tā² wxa²ha³ta³nxa² e³kxi²sain¹to³hē¹la². Wān³txa² ya²la³lyau³xa² Je³su²jah³lai²na² wān³txa² sa²yxo²wet¹sxã³ yxau²xai³ta¹hi¹nhē¹la². Nxe³sain¹jau³xai²na² e³kxi²sain¹jau³xa² i³wi¹lxo³kxi²sai¹nhē¹la². ⁴Ju¹taí²na² so¹lxi³ ten³sa³nha²wa². Txa²wē³ha³lxai²nān²tu³ wān³txa² ya²la³lyau³xa² sa²yxo²wet¹sxã³ yxau³ain¹kxai²nān²tu³ ka³lih³khaix¹sa³tu¹wa². Wān³txa² yau³xā³xa² i³wi¹lxo³kxi²sain¹jau³xa² yū²nxa³wa².

Kai²ah³la² i³sa²nēn¹kxi²jau³su²

⁵Nxe³sa²lxa². A³lxi¹nxa²ha¹wa². Txa²wā¹wā³tā³nāu³xa² Je³su²jah³lai²na² wān³txa² sa²yxo²wet¹te²nāu³xai²na² wi¹wi¹nxe² ā³hi²nū¹nū³hai¹nīn¹kxai²nān²tu³ wain³txi³ kái³hī³nxa¹lxa². Kxā³nxān²txi³ i²ū¹hai¹nxān³kxan²ti³ wi¹kāi³ū¹hain¹ta¹hi¹nhē¹la². Ju¹taí²li² wain³txi³ kái³i¹lxa². ⁶Nxai¹nīn¹sxã³ tū¹ka³txai²na² a³lxi²si¹hai¹nīn¹ju³ta² i³hen³txi³sain¹sīn¹na²hē³la². Je³su²jah³la² ā³nū²kxi²sxã³ yxau³te²ki³nāu¹xa² nxe² i³hen³txi³sain¹sīn¹na²hē³la². Nxe³ha²kxai³ ā³waix³txain¹kxai²nān²tu³ yen³kxa² hau³kot³sxã³ ū³hū¹txai¹nhē³la². Txa²wā¹sū³na² a²sa³wi³ha³lxi³su² ha²kxai³ wi¹kāi³ū¹txai¹nhē³la². ⁷A²nxe³te²nāu³xai²li² Je³su²jah¹lai²na² wān³txa² i³tih³nxe³te³lhxã³ a³li³ain¹ta¹hē¹la². Hai³txi³ a²nū²a² yxo²i²ai¹nxa³te²na² yen³kxi³la³ te³nain¹ta¹hxa³hē¹la². ⁸Nxai¹nha²kxai³ txa²wā¹ki³na¹xai²na² yxo²i²te²ki³na¹xai²na² so¹lxi³ āu¹la³kxain¹yah³lxin¹ju³ta² wain³na³la². Nxe³ki³kxai²nān²tu³ wān³txa² ya²la³lyau³xa² u²lxi³ ha³ta³nxe³jau³xa² kái³ū¹nhū³nhī³ki³tā³la². Nxe³ki³kxai²nān²tu³ Je³su²jah³lai²na² wān³txa² i³tih³nxain¹kxe³su² ā³non²ta³kxi²nū¹hain¹ki³tā³la².

Ti³o³tre²fah³la² Te³me²tri³o³jah¹la² he¹ain¹jau³su²

⁹Nxa²ha¹te¹ txa²ha³teh³nxã³nxa² ū³wha²li¹la³kxi¹nx²ta¹hē³la², Je³su²jah³la² ā³nū²kxi²sxã³ yxau³yah³lxin¹te² i³nxai²na²sa¹. Yxān¹ta¹ Ti³o³tre²fah³lai²na² sa²kxai³lu² sa²yxo²wet¹sai¹nxa³hē³la². Sa²yxo²ā³sain¹na²hē³la². Ne³ka³ta²sxã³ yxau²xai³ju³ta³nū³su² so¹lxi³ ten³jah¹lo²su² na³la². ¹⁰Nxe³ha²kxai³ wxā³na¹kxai²nān²tu³ ko³nxe³ti³ kái³ain¹ju³ta² i³ye³kxai¹na¹tu¹wa². Ko³nxe³ti³ e³ti³hit¹sain¹ta¹hē¹la². Ki³ha¹kxi²sxã³ e³kxi²ta¹hē¹la². Nxe³kxa²yu³su² txa²wā¹wā³tā³nāu³xa² Sū³na² wān³txa² yxo²i²te²nāu³xan²tu³ ā³wxā³ain¹kxai²nān²tu³ wi¹le³kxi²nū¹hai¹nxa³ha²kxai³ yen³kxa² āu¹la³kxi²nū¹hai¹nxa³ha²kxai³ nxain¹ta¹hē¹la². Nxe³yān¹ta¹ a²nū²a² ā³xai²na²:

—Āu¹la³kxai¹na¹tū¹xā¹. Ain¹jau³su² kxan²ti³ hāi¹nxā¹si¹hain¹jau³su² kwa³-
na³ain¹ta¹hē¹la². Nxe³sxā³ ā³nū²kxi²sxā³ yxau³te²ki²na¹xa² ā³waix³si¹hain¹-
jau³su² kwa³na³kxain¹ta¹hē¹la².

¹¹ Nxe³sa²lxa². A³lxi¹nxa²ha¹jah¹lo²si¹lxa². Kō³nxe³ti³ kâi³ain¹kxa² yā¹txa³-
hē¹la². Wi¹kâi³txa²hē³la². Nxe³sxā³ wi¹kâi³sxā³ yxau²xai³te²na² so¹lxi³ Txa²-
wā¹sū³na² wēn³su² na³la². Yxān¹ta¹ kō³nxe³ti³ kâi³sxā³ yxau²xai³te²na² sa²-
kxai³lu² hai³txi³ Txa²wā¹sū³na² i²ain¹jah¹lo²su² ti³he¹nxa³wa².

¹² Nxa²ha¹te¹ Te³me²tri³o³jah¹lai²na² sa²kxai³lu² a²nū²a² a²yxō²ha³kxa¹ wi¹-
le³kxain¹ta¹hē¹la². Ya²la³lyau³xa² wi¹le³kxi²ta¹hē¹la². Te²yā¹nxe³jau³xa² wi¹le³-
ū¹nhū³na¹wa². Ya²la³lyau³xa² so¹lxi³ e³a¹tai¹ti²tu³wa². Jā¹nxa¹wa².

Jo³āu²ah³lai²na² a²ne³ki³san¹jau³su²

¹³ Jā¹nxe³jut³su² wān³txa² yau³ka³lxa¹txi³ ū³wha¹li¹la³kxi¹nxa²ha¹jau³xa²
yū²na³la². Yxān¹ta¹ ha³teh³nxā³nxa² ū³wha²li¹lha²nxa³lho³la². ¹⁴⁻¹⁵ Ye³jen¹na²
wxā³sxā³ i²nxa²ha¹tu¹wa². Na²ha¹kxai²nān²tu³ wxa²ne³nxē³na² i³ye³kxi¹nxa²-
ha¹tu¹wa². Wxa²ē¹nāu³ai²na² i³wi¹lhi²nxe³sxā³ yxau²xai³lin¹ju³ta³nū³a² ten³-
sa³nha²wa². Wxa²ya³lxi³nāu³xai²na² a²ha³tā³nxa² ū³sa²si¹hā³ūh¹nxain¹na³la².
i³ye³kxi¹nxa²ha¹jau³su² ā³wa²su¹ya³nxa²ha¹wa². Ta³lun²ya³nxa²ha¹wa².

Jutas

¹Ju³ta²sah³lo²na¹xai²na² Je³su² Kris²tu³jah¹lai²na² a²wa³kxē³no³sa²kah³-lo²sa¹wa². A³lxi²na¹ha²kxai³ sa²yo²we¹jah¹lo²su² te²sa¹wa². Txa²wā¹sū³na² a³lxi²khai¹nx²ti³jah¹la² Txa²wā¹wi³nu²su² ha²kxai³ nxe³te²hi²sen³su² i³kaix¹-so¹nx²ti³jah¹lai²la¹wa². Jā¹nxe³sxā³ Je³su² Kris²tu³jah¹lai²na² hxi²ka² wi¹-lyxau³yah³lxi¹lxa². Nxe³yah¹lxin¹te² i³nxai²na² txa²wān³txa² ū³wha²li¹lhxā³ ū³hū¹nx²ta¹wa².

²Txa²wā¹sū³na² sa²kxai³lu² wi¹lhin¹sxā³ thāi³ti³la² sa²hau³ko³nx²ti³si¹hi² wxa²nxū²kwai³nāu³a² ā³nhāu²no³nx²ti³si¹hi² a³lxi²khai¹nx²ti³si¹hi² nxe³-nx²ti³ti³ten³sa³nha²wa². A²nxe³ju³tai²na² ā²la² kái²non³nxa²lxi³ju³ta³nū³a² ten³sa³nha²wa².

Yxo²i²tū³kā³txai²na² hxi²kan¹ki³lxo³tū³kā³txi³su²

³Txa²wā³tā³yah³lxi¹lxa². A³lxi¹nx²ta¹nha²wa²:

—Txa²wā¹ko³nxe³ti³ kái³ki³ju³ta² ā³wa²su¹tū¹nhē³kxe³su² i³tih³nxe³nxai¹-na¹tū¹xā¹. Ya³lo³txi³na¹tū¹xā¹. Nxe³na¹jau³su² txa²ē¹nāu³ai²na² wān³txa² tah²-yau³xa² i³tih³nxe³nx²ta¹jau³nū³a² ain³kxi²nha¹hē¹la². Txa²wā¹sū³na² wān³txa² yxo²i²yah³lxin¹kxe³su² ā³na¹yah³lxi³txa³hē¹la². Ya³lo³txi³khai¹nx³jah³lxi³-hē¹la². Kxā³nhxī¹nai³tā² Txa²wā¹sū³na² hi²sen³kxai³lu² wān³txai²li² ū³hū²ta³-lun²nē³na²hē³la². I³wi¹lhin¹ti³hi¹tē³kxe³nāu¹xai²na² ū³hū²ta³lun²nē³na²hē³la².
⁴Jā¹nxe³ha²kxai³ in³txai²na² ka³lxa²nxa³te²a² hāi³a² ā³nū²kxi¹nx²tain¹ta¹-hē¹la². Nxe³te²nāu³xa² hai³txi³ Txa²wā¹sū³na² wān³txa² yxo²i²ain¹ta¹hxa³-hē¹la². Nxe³te²na¹ Txa²wā¹sū³na² kāin² thāi³ti³la² a³lxi²nē³kxe³su² te³nai¹-nxa³ha²kxai³ wān³txai²li² i³ya¹tain¹ta¹hē¹la². A²nxe³te²na² in³txi³nāu³xai²na² sa²kxai³lu² wi¹kāi³ai¹nxa³ha²kxai³ kuh³lxa³thin¹sxā³ wa³ni³lo³nain¹ta¹hē¹la². Nxe³sxā³:

—Je³su²jah³la² ā³nū²kxi²sxā³ yxau³na¹xā¹. Nxe³na¹ha²kxai³: “I²li³ju³ta² kái³a¹tū¹xā¹.” Nxa¹kxai²nān²tu³ wi¹la¹xā¹. Ko³nxe³ti³ wa³ni³lo³na¹kxan²ti³ wi¹-tū¹xā¹. Ki³han³tū³kā³txa² nxain¹te²ju²hē³la². Nxain¹kxa²yu³su² Je³su² Kris²tu³-jah¹la² sa²yo²ā³ain¹nūn³ta¹hē¹la².

—Je³su² Kris²tu³jah¹lai²li² hai³txi³ txa²hxi²kan¹ta² Si³yxau³jah¹lo²-sxa³xā¹. Jah¹lai²li² sa²yo²we¹te²txā³xā¹. Nxe³ain¹nūn³ta¹hē¹la². Jā¹nxe³-jau³jau¹xai²na² Txa²wā¹sū³na² ū³wha²li¹txā³nxa² ā²la² kxā³nxa¹ ko³nxe³ti³ i³yi¹li²ta¹hxai²hē¹la².

⁵Ju¹tai²na² whāi²na¹ a³la³kxi²yah³lxi¹lxa². Nxe³yah³lxi¹nha²kxai³ hāi¹sxā³ sa²wa²lho¹xi²te³lhxā³ ain³kxi²xi¹jah³lxi³hē¹la². Kxā³nhxī¹nu¹-tai²na² I³sa³e² nū³kā³txu¹tai²na² E³ji²ta²ko³xa² yxau²xai³lai¹nhxai²ti³-ai¹ti²tu³wa². Nxe³te³na¹ Txa²wā¹hxi²kan¹ta² Si³yxau³jah¹la² hi²sen³su²

ā³non²ta³kxin²txai¹nhxai²ti³ai¹ti²tu³wa². A³li³si¹hain¹ta¹hxai²ti³ai¹ti²tu³wa², a²nū²a² nū³ka³txai²na² hāi¹nx²ti³xah¹lxa³. Nxe³nū²la² hā²wxān³txa³ a²nū²a² i²li³te²nāu³xa² Txa²wā¹sū³na² wān³txa² yxo²i²xa³te²nāu³xa² i³ya²lu¹thxa³-tain¹ta¹hxai²ti³ai¹ti²tu³wa². ⁶Te²ya¹nxe³ju³kxai³lu² ā²la² yān³ta²i²na¹ a²wi¹-lhīn¹khai¹xu¹ta²na² oh³xan¹tū³ka³txa² ā³nhai¹tūn³te²nāu³xa² sa²kxai³lu² Sū³na² hxi²ka² ū³whxe³ain¹ko³xu¹ta²na² en²kxain¹ta¹hxai²ti³ai¹ti²tu³wa². Nxe³ka³tu³ta¹ ha³lo²a² ā²la² wi¹ju³ta² yxo²kwai³no³ta¹nha²kxai³ ā²la² wā³-nxīn¹ju³ta² yxo²kwai³no³ta¹nha²kxai³ nxe³ta¹hxai²ti³ai¹ti²tu³wa². Nxe³te²-nāu³xai²na² sa²kxai³lu² Txa²wā¹sū³na² hi²sen³kxai³lu² ha³lo²a² ka³nxah³-khai¹nxe³je³na² sa²ta³kxi²lā³si¹hain¹jau³su² kwa³na³ta¹hxai²ti³ai¹ti²tu³wa². Nxain¹sxā³ yan¹nāu³a¹ Txa²wā¹sū³na² a³ka³nxī²sxā³ wxā³hī¹na¹ ko³nxe³ti³ i³yī¹lain¹tu¹wa². ⁷Te²ya¹nxe³ju³kxai³lu² So³to²ma²thi³nān¹te²nāu³xu¹ta²na² Ko³mo²ra²thi³nān¹te²nāu³xu¹ta²na² a²wa³kan¹thi³ti³nāu³xu¹ta²na² nxe³sxā³ oh³xan¹te²a² sa²wi³ha³lxi³nāu³xu¹ta²na² te²u¹jā¹nxe² kāi³ain¹nūn³ta¹hxai²ti³-ai¹ti²tu³wa². In³txa² kuh³lxa³thin¹sxā³ ā³wa³nī³lon³kxi²nyhu¹i² a²nū²a² ā³xa² ū³whīn¹ta³kxi²nyhu¹i² nxe³nyhain¹ta¹hxai²ti³ai¹ti²tu³wa². A²nxe³tū³ka³txu¹-tai²na² sa²kxai³lu² i³sa²tē³ju³ta³nū³a² ū³whxe³si¹jau³nū³su² i³yī¹li²hain¹ta¹-hxai²hē¹la². Nxe³ju³ju¹ta²na² e³lxah¹ i³yau¹ū³nhē³ju³ta²la¹wa². Te²ya¹nxe³-sxā³ khāuh³lxa³ti³nx²ti³kxa²yan³txi³su² nxe³nx²ta¹wa².

⁸Nxa²ha¹te¹ te²ya¹nxe³kxe³hū³nxe² in³txai²na² hāi³a² ā³nū²kxi¹nx²tain¹-tū³ka³txai²na² sa²kxai³lu² te²ya¹nxe² kāi³ain¹nūn³na³la². Hxi²sxā³nho³jut³-sū³ju³ta² i²ain¹te²nū³sin²ta²wa². I²ai¹nha²kxai³ a²nū²khai³xa² ko³nxe³ti³ kāi³ū¹nhain¹te²nū³sin²ta²wa². Nxe³sxā³ Txa²wā¹sū³na² Si³yau³jah¹la² ko³-nxe³te²lot³sxā³ e²nai¹ni² oh³xan¹te²nāu³xa² ko³nxe³ti³hit¹jau³su² e³kxi² nxain¹te²nū³sin²ta²wa². ⁹Nxa²ha¹te¹ Mi³ke²lah³lo²nu¹ta²na² oh³xan¹ta² nū³-ka³txa² a²wa³li³kha³lah³lai²na² sa²kxai³lu² kūn³te²ya¹nxe² kāi³ta¹hxai²nxa³-hē¹la². Moi³se²ah³lo²nu¹ta²na² ya³lu²ta¹hxai²ti³ai¹ti²tu³wa². Ya³lu²nū²la² sa²nī³kxain¹ta¹hxai²ti³ai¹ti²tu³wa². Nxe³hī¹nu¹ta²kxai³lu² Sa³ta³na²jah¹lo²-kxai³lu² sa²nī³kxi²jah¹la²nū²nū²khai³xa² te³nha²kxai³ Mi³ke²lah³lo²kxai³lu² sa²nī³kxi²jah¹la²nū²nū²khai³xa² te³nha²kxai³ nyha¹ta¹hxai²hē¹la². Nxe³te³na² Mi³ke²lah³lo²kxai³lu² wi¹lhīn¹ye²jah¹lo²kxai³lu² hai³txi³ ko³nxe³ti³hin¹jau³la³ i³wa²lū³xi²nyha¹ta¹hxai²nxa³hē¹la². Hāi¹sxā³:

—Txa²wā¹sū³na² ūn³txi³ i³kwai²kxi¹nxa²txai²li¹. Nxe³nyha¹ta¹hxai²ti³-ai¹ti²tu³wa². ¹⁰Jā¹nxe³ju³kxai³lu² in³txai²na² sa²kxai³lu² ha³lo²a² wi¹ju³ta² wi¹ko³nhai¹nxa³wa². Nxe³nhai¹nxa³kxa² ha³ta³nxān²txi³ kāin² ha²ya³kxa³-lxi³la³hi¹tain¹ta¹hē¹la². Nxain¹ta¹ ka³yuh³xa² ya¹nxe³la³sxā³ kuh³lxa³sin¹-sxā³ kāi³kxi²nyhu¹i² nū²kxūn²txi³ he¹kxi²nyhu¹i² nxe³ju³ta² ya¹nxe³la³sxā³ in³txai²na² kāi³ain¹ta¹hē¹la². Nxe³ju³tan¹te²kxa³ya³lhu² ka³yuh³xa² ya¹nxe³-sxā³ ā³kho³ta³lxi³nyhu¹ain¹sxā³ wā²nxūh¹ ya³lu²yah³lxi³tu¹wa². ¹¹Txa²wā¹-sū³na² hxi²ka² ko³nxe³ti³hin¹khai¹xain¹kxai²lē¹. Ka³i²ah³lo²nu¹ta²na² ai³-tīh³na² ko³nxe³ti³ kāi³sxā³ ai³kxa² ya¹nxe³tīh³na² ā³si²te³kxain¹nūn³na³la². Te²ya¹nxe³ju³su² Ba³la³āu²ah³lo²nu¹ta²na² sa²kxai³lu² I³sa²e² nū³ka³txa² ko³-nxe³te²lo²tain¹ta¹hxai²hē¹la². Ha³te³h³nxā³nxa² ū³yho³hi²nyhu¹txā³nxa² yxo²-kwai³nai¹nha²kxai³ ki³han³jau³su² e³sxā³ ko³nxe³te²lo²tain¹ta¹hxai²hē¹la². Te²ya¹nxūn³jau³kxai³lu² Ko³re²ah³lo²nu¹ta²na² sa²kxai³lu² Moi³se²ah³lo²-nu¹ta²na² wān³txa² sa²yxo²ā³i² Txa²wā¹sū³na² wān³txa² sa²yxo²ā³i² nxain¹-ta¹hxai²hē¹la². Nxe³ju³tan¹te²kxa³yan³tu³ i³ya²lun¹ta²hxa³nain¹ta¹hxai²hē¹la².

In³txai²li² te²yā¹nxe² i³ya²lun¹tain¹nū³nha³ta²wa². ¹²A²nxe³tū³kā³txai²na² ā³nū²kxi¹nx²tain¹sxā³ ya³lxi²nyhu¹sxā³ yain³ki³ju³ta² yain³yah³lxin¹kxai²-nān²tu³ tū¹kā³txai²li² hai³txi³ wain³txi³ yai³nai¹nxa³wa². Kō³nxe³thi¹nain¹-kxan²ti³ yain³kxi²nyhu¹e¹nx²tain¹na³la². Yain³txi³yau³xa² ūn³jau³xa² kāin² i³na²ain¹te²ju²hē³la². A²yan³txi³nū³khai³xa² so¹lxi³ wā²nxū¹ yen³kxi³sxā³ yxo²kwa³i³no³nyhain¹te²ju²hē³la². Oh³sī³na² yā¹nxain¹na³la². Kāin² sī³nxuh¹-lxi²kxan²ti³ hai³txi³ wē³ha²yau³la³ wē³hā¹te²sxa³yu²hē³la². Te²yā¹nxe³sxā³ hi³sa³ka³txa² yā¹nxain¹nū³na³la². A²nxe³ka³txai²na² a²nxā³kxa² hai³txi³ wi¹-lā³nxā³kxi²te²sxa³yu²hē³la². Nxe³tē³tē¹kxai²li² sa²ha³txu²kxa²sai¹sxā³ki³kxai²-nān²tu³ i³ya²nat³sxā³ ya³lu²te²ju²hē³la². Ya³lu²khai¹te²ju²hē³la². A²nxe² in³-txai²li² nxe³kxa²yā¹nxe³kxe³hū³nxe² wi¹lye²nyhu¹nx²tain¹kxan²ti³ wain³txi³ kāi³ain¹te²sxa³yu²hē³la². ¹³Te²yā¹nxe³sxā³ i³ye³na² ūn³je³na² yā¹nxain¹na³la². It³ta² kāin² sa²ta³kāu³ta³kāu³te²ju²hē³la². Kō³nxe³ti³ wxāun¹jau³xa² ki³txi³ sa²ta³kāu³nū²la² ha³lo²a² sa²ni³sa²tā³te²ju²hē³la². Nxe³kxa²yā¹nxain¹na³la². Kō³nxe³ti³ kāi³ain¹tai³tā² a²nū²a² yxo²ha³kxa¹ e³lxah²lxi²yain¹tu¹wa². Te²yā¹-nxe³sxā³ tū³la² heh³sa³ki³su² kwa²ā³nxai³te²ju²hē³la². Yān¹txi³ ai³sxā³ i³yū¹-li²sxā³ ā³wxe³te²ju²hē³la². Jāx¹te²hū³nxain¹na³la². A²nxe³te²na² sa²kxai³lu² hai³txi³ kō³nxe³thin¹sxā³ kāi³ain¹ju³ta² kxān³sa²yxau³ai¹nxa³lho³la². Txa²-wā³sū³na² hi³sen³kxai³lu² i³yī¹li²hain¹tu¹wa². Ka³nxah³sa²tē³jen³nū²a² ā²la² āu¹la³kxi²ta¹hxai²hē¹la². Nxe³je³nai²na² kō³nxe³ti³ kāi³ain¹kxa² yāu³ka³ti³su² i³sa²si¹hā³ain¹tu¹wa².

¹⁴Jā¹nxe³ju³kxai³lu² E³no²kah³lo²nu¹tai²na² A³tāu²ah³lo²nu¹tai²na² kwa²-ta²sa³wi³su² ta¹hxai²hē¹la². A²nxe³jah¹lo²nu¹tai²na² kwa²i³yāu¹ū³nhē³jau³-nū²su² e³ta¹hxai²hē¹la². E³te³nah¹lxi¹:

—Nxe³jah³lxi³wxi¹. Txa²wā¹hxi²kan¹ta² Si³yxau³jah¹la² wā³li²sxā³ wxā³-tu¹wi¹. Wxā³kxai²nān²tu³ oh³xan¹te²nāu³xa² ka³lxa¹khai¹nxe³tū³kā³txa² tē³sxā³ wxā³nyhain¹tu¹wi¹. ¹⁵A²nū²a² a²yo²ha³kxa¹ kāi³ain¹kxe³su² wi¹lhin¹-tā³nxā² kō³nxe³thin¹ki³su² tā³nxā² nxe² a³ya³ti²yah³lxi³tu¹wi¹. Nxe³kxai²-nān²tu³ yxo²i²xa³tū³kā³txai²na² kō³nxe³ti³ kāi³ain¹ju³tai³tā² a³ya³txi²yah³-lxi³tu¹wi¹. Tū¹kā³txai²na² wān³txai³tā² Txa²wā³sū³na² kō³nxe³ti³hin¹jau³su² e³kxain¹ta¹hē¹li¹. Nxe³jau³xai²na² a²yo²ha³kxa¹ kō³nxe³khai¹nxe³ha²kxai³ kō³nxe³ti³ i³yī¹li²si¹hain¹tu¹wi¹. E³no²kah³lo²nu¹tai²na² nxe³ta¹hxai²hē¹la².

¹⁶A²nxe³tū³kā³txai²li² kō³nxe³ti³ i³kwai²txa³lxi³nyhain¹te²ju²hē³la². Kō³-nxe³ti³hin¹jau³su² ki³han³sxā³ i³ye³kxi¹nx²tain¹tah¹ti³ai¹ti²tu³wa². A²ten³-nyhain¹kxa² so¹lxi³ o²la³kxain¹tah¹ti³ai¹ti²tu³wa². Yxo²kāin²txi³ e³kxain¹-tah¹ti³ai¹ti²tu³wa². Yen³kxa² kwa²sa²so¹kxain¹te²kxa³yan³tī³kxai³lu² kwa² i³wi¹lhin²kxi²nyhain¹tah¹ti³ai¹ti²tu³wa².

Ju³ta²sah³lai²na² wān³txa² i³tih³nxe³jau³su²

¹⁷Nxa²ha¹te¹ wxāi²na² sa²kxai³lu² a³lxi¹nx²ta¹wa². Wān³txa² tī³yau³xai³tā² sa²wa²lho¹xi²sxā³ ain³kxi²xi¹jah³lxi³hē¹la². Je³su² Kris²tu³jah¹la² Txa²wā¹hxi²-kan¹ta² Si³yxau³jah¹la² i³kaix¹so¹tū³kā³txai³tā² i³tih³nxe³nx²tain¹na²hē³la². ¹⁸I³tih³nxe³nx²tain¹te³nah¹lxi¹:

—Txa²wā¹ha³lo²a² ne³ki³son²ti³wa³kxa² yxau³so³nhī¹na¹ a²nū²a² kō³nxe³-thin¹te²a² yū³tu¹wi¹. Sū³na² wān³txa² kō³nxe³ti³ yxo²kwa³lxi³ain¹tu¹wi¹. Kō³-nxe³thin¹sxā³ kāi³yah³lxi³ju³ta³nū³a² so¹lxi³ nxe² ā³te³lain¹kxa² o²la³kxain¹-tu¹wi¹. Nxe³nx²tain¹ta¹hxai²hē¹la². ¹⁹Nxe³nx²tai¹nha²kxai³ wxa²nū³kā³txa²

ā³nhai²ta³lxā³si¹nx²tain¹ju³ta² so¹lxi³ te³nain¹na³la². Nxe³sxā³ yuh³xai²nān¹-
te²a² ā³te³nain¹kxa² so¹lxi³ ā³te³nain¹na³la². Hai³txi³ Txa²wā¹sū³na² Yāu³-
ka³jxah¹la² nxū²kwai³yxau³yah³lxi³hī³nx²nxa³wa². ²⁰Nxa²ha¹te¹ wxāi²na²
sa²kxai³lu² a³lxi¹nx²ta¹wa². Txa²wā¹sū³na² wān³txa² wi¹jau³xa² yxo²i²yah³-
lxin¹tai²ti²tu³wa². Jā¹xah³lxin¹ju³tai³tā² yxo²i²sa²tē³jah¹lxi³hē¹la². Txa²wā¹-
sū³na² i³ye³kxi²yah³lxin¹kxai²nān²tu³ Sū³na² Yāu³ka³jxah¹la² ā³yxo²nū¹-
nxa²lxi³tu¹wa². ²¹Txa²wā¹sū³na² a³lxi¹nx²ti³kxe³su² yxau²xai³jah¹lxi³hē¹la².
Kwa²a³na¹ah³lxi³txa³hē¹la². Je³su² Kris²tu³jah¹la² Txa²wā¹hxi²kan¹ta² Si³-
yxau³jah¹lai²na² sa²kxai³lu² wi¹lhin¹sxā³ thāi³ti³la² sa²hau³ko³nx²ti³na³la².
Nxe³nx²ti³ha²kxai³ ka³te³na² wi¹tāu³a² ū³hū¹nx²ti³tu¹wa². Nxe³nx²ti³kxe³-
nū³su² ya³nān³ta³ki²la²sa³ wah³nxe² yxau²xai³jah¹lxi³hē¹la².

²²Yxo²i²tū³ka³txi³ i³nxai²na² i²khaix¹nha¹jah³lxi³hē¹la². Wxa²ha³tih³xai²na²
i³wā³wā³ta³kxi²kxai²nān²tu³ thāi³ti³la²nha²sxā³ wxi²kan¹txi³ i³tih³nxe³txain¹-
yah³lxi³hē¹la². ²³A²ha³tih³xa² ā³xai²na² yxo²xūn³txi³ i³kwai²kxi¹txain¹yah³-
lxi³hē¹la². i³kwai²kxi¹txain¹yah³lxin¹kxai²nān²tu³ ha³nxe² i³tho³hū³yah³lxi³-
hī³nxai¹lxa². i³tho³nāu³a² hi³a² sa²sai¹xi²ki³kxai²nān²tu³ i³yū¹li²te²ju²hē³la².
Nxe³kxa²ya¹nxe³kxe³hū³sxā³ a²nū²ai²na² i³kwai²kxain¹yah³lxin¹kxai²nān²-
tu³ Sū³na² hxi²ki³su² ko³nxe³ti³ i³yī¹li²hain¹ju³ta³lo³tain¹kxa² ā³non²ta³kxi²-
nū¹hain¹yah³lxi³hī³nxai¹lxa². Āh¹ ha³tih³xai²na² sa²kxai³lu² win¹ta²te²lxi³
thāi³ti³la² i³ye³kxi²txain¹yah³lxi³hē¹la². Nxain¹yah³lxin¹kxai²nān²tu³ wi¹li²-
nha¹yah³lxi³hē¹la², nxain¹kxa²ya¹nxe² kâi³yah³lxi³nū³nīn¹kxa²yan³txi³sa².
Nxe³sxā³ ko³nxe³ti³ kâi³ain¹ju³ta² yxo²kwīn¹kxi²khai¹nxe³jah³lxi³hē¹la².

Sū³na² sa²nēn¹kxi²ki³jau³su²

²⁴⁻²⁵Jā¹nxe³jut³su² Txa²wā¹sū³na² sa²nēn¹kxi¹jah³lxi³hē¹la². i³wxi²kin³txi³-
to³te²lo³jah¹lxi³hē¹la². i³hxi²kan¹kâi²no³ti³hi¹jah¹lxi³hē¹la². i³nū³kxūn³ti³hi¹-
jah¹lxi³hē¹la². i³wxi²kan¹ti³hi¹jah¹lxi³hē¹la². Nxe³ju³tai²na² Txa²wā¹sū³na² sa²-
nēn¹kxi¹jah³lxi³hē¹la². A²nxe³sxā³ ko³nxe³ti³ kâi³ye²yah³lxin¹kxa²yan³txi³su²
Jah¹la² so¹lxi³ i³wai³kkū²sa²tē³nx²ti³na³la². Nxe³sxā³ Sū³na² yen³nāu³a²
ā³tī³yah³lxi¹nhī¹na¹ wi¹lhin¹khai¹nxe³sxā³ ka³lih³khai¹nxe³sxā³ ā³tī³yah³-
lxin¹tu¹wa². Txa²wā¹sū³na² Si³yxau³jah¹la² so¹lxi³ txa²wā¹ē¹nai²na² sa²hau³-
ko³tū¹nhē³jah¹lai²la¹wa², Je³su² Kris²tu³jah¹la² Txa²wā¹hxi²kan¹ta² Si³yxau³-
jah¹lai²na² ā³nū²kxi²sxā³ yxau³ki³sa²kxai³la². A²nxe³jah¹lai²na² sa²kxai³lu²
a²wi¹lhī¹nu¹tai²na² nxe³hī¹nu¹tai²nān¹te²tu³ sa²nēn¹kxi²ki³jau³xa² a²yxo²ha³-
kxa¹ wain³na³la². Nxe² yxau²sa²tē³ah³lxin¹tu¹wa². Ya³nx²ta¹wa². Ta³lu²na¹wa².

Apokalipse

1 ¹Ha³teh³nxā³nxā² ũ³wha²li¹txā³nxāi²na² wān³txa² wi¹jau³xa² yū²na³la². Je³su² Kris²tu³jah¹la² sa²kxai³lu² ha³lo²a² ne³kxauh²nē³ju³ta³nu³a² i³yau¹ũ³nhē³jau³xa² yū²na³la². A²kxā³nxā² Txa²wā¹sū³na² a²yo²wān³txa² e³ha²kxai³ Je³su² Kris²tu³jah¹la² ain³kxi²ha²kxai³ nxe³jau³xai²la¹wa². A²nxe³-jut³su² ha³lo²a² wxā³ju³ta²nū³a² tah²yu³tan²tu³ Je³su²jah³la² a²sa³wi³ha³lxa² i³yau¹ũ³ju³ta¹la¹wa². A²nxe³sxā³ Kris²tu³jah¹la² hi²sen³su² oh³xan¹jah¹la² i³sa²si¹hā³na²hē³la². Ha³lo²ai²na² a²yo²ha³kxai¹ Jo³āu²ah³lo²na¹xai²na² a³la³-kxi²si¹sa²jau³su² wā²nā³ūh¹sa³na²hē³la². ²Nxa²ha¹te¹ Jo³āu²ah³lo²na¹xai²na² sa²kxai³lu² ha³lo²a² a³la³kxi²si¹sa²ju³ta¹na² a²yo²ha³kxai¹ wā²nā³ũ¹sa²ju³ta² ha³kxai¹ ũ³wha²li¹lhxā³ i³yau¹ũ¹nx²ta¹tu¹wa². Txa²wā¹sū³na² wān³txa² i³yau¹-ũ³hi² Je³su² Kris²tu³jah¹la² wān³txa² ya²la³lyau³xa² i³yau¹ũ³hi² nxe³sa³na²-hē³la². ³Nxe³ha²kxai³ wān³txai²na² ha³lo²a² wxā³ju³ta²nū³su² jau¹xai²na² wān³txai²li² ain³kxi²te²a² a²ē¹nāu³ai²na² i³ka³li³ha²kxai³ wān³txai²li² sa²-yo²we¹te²a² a²ē¹nāu³ai²na² i³ka³li³ha²kxai³ nxe³ain¹tu¹wa². Hai³txi³ ha³lo²a² wxā³ju³ta²nū³a² u¹lxa³wa². Wa³su³txi³ wxā³tu¹wa².

A²si³a³ko³xan¹te²nāu³xa² ũ³wha²li¹a³kxi²jau³su²

⁴Nxa²ha¹te¹ ha³teh³nxā³nxai²na² txai²li² Jo³āu²ah³lo²na¹xai²na² ũ³wha²-li¹jah¹lo²sa¹wa². Je³su²jah³lai²na² wān³txa² yo²i²sxā³ yxau²xai³tū³ka³txi³-nāu³xa² A²si³a³ko³xan¹te²nāu³xa² nxe² 7 nxe³ tū³ka³txi³ i³nxai²na² ũ³wha²li¹-la³kxi¹nx²ta¹wa². Nxe³nx²ta¹jau³xa²sa¹.

—Txa²wā¹sū³na² wi¹lhin¹ti³hi¹txa²lxi³ju³ta² ten³sa³ha²kxai³ ā³nhāun²-nha²ju³ta² ũ³hū¹nxā³lxi³ju³ta² ten³sa³ha²kxai³ Txa²wā¹sū³na² nxe³si¹nx²ti³-jau³su² ten³sa³nhai¹. A²nxe³sxā³ Txa²wā¹sū³nu²kxai³lu² a²wi¹lhi¹nu¹ta²kxai³ jah¹lain²txi³ ka³ten³ti³ yxau²xai³lha²kxai³ nxe³hī¹nān¹te²tu³ jah¹lain²txi³ ka³ten³ti³ yxau²xai³lha²kxai³ kxān³nāu³a¹ jah¹lain²txi³ ka³ten³ti³ yxau²sa²-tē³ha²kxai³ nxe³ Jah¹lo²su² na³li¹. A²nxe³jah¹lain²txi³ wi¹lhin¹ti³hit¹txa²ti³-si¹ha¹jau³su² ten³sa³nhai¹. Te²yā¹nxe³ju³ta² Txa²wā¹sū³na² Yāu³ka³jxah¹lo²-nāu³xa² nxe² 7 nxe³te²nāu³xa² Txa²wā¹sū³na² yen³nāu³a² yxau²xai³lain¹na³li¹. Nxe³tū³ka³txai²na² te²yā¹nxūn³sxā³ wi¹lhin¹ti³hi¹txa²ti³si¹ha¹jau³su² ten³sa³-nhai¹. ⁵Te²yā¹nxe³ju³kxai³lu¹ Je³su² Kris²tu³jah¹la² wi¹lhin¹ti³hi¹txa²ti³si¹-ha¹jau³su² ten³sa³nhai¹. A²nxe³jah¹lai²li² yo²i²kj³jah¹lai²la¹wi¹. Jā¹nxe³sxā³ Je³su²jah³lo²kxai³lu² ya³lu²kxi²nē³na²hē³li¹. Ya³lu²kxi²nē³nū²la² ka³ten³su² i³sa²yxau³xi²na²hē³li¹. Nxe³sxā³ ka³ten³su² i³sa²yxau³xi²te²nāu³xa² ne³ka³-ta²sxā³ i³sa²yxau³xi²na²hē³li¹. A²nxe³jah¹lain²txi³ hxi²kan¹txi¹nāu³xai²na² sa²kxai³lu² Je³su² Kris²tu³jah¹la² sa²yo²we¹tain¹na³li¹. A²nxe³jah¹lain²-txi³ Je³su² Kris²tu³jah¹lain²txi³ a³lxi²nē³na³li¹. Nxe² a³lxi²nē³lha²kxai³

ya³lu²kxi²nē³te²jai¹ti²tu³wi¹. Ya³lu²kxi²nē³ju³tan¹te²kxa³ya³lhu² txa²wā¹ko³-
nxe³ti³ kăi³ki³ju³ta² ā³na¹si¹nhē³jau³su² sa²wa²su¹tē³na³li¹. ⁶Nxe³ha²kxai³la¹
hxi²kan¹khai¹nxe³tū³kā³txi³su² nxe³ti³hi¹tē³na³li¹. Txa²wā¹sū³na² yen³nāu³a²
a²nū²a² i³ye³ū¹hain¹tū³kā³txi³su² ti³hi¹tē³na³li¹. Nxe³sxā³ Txa²wā¹sū³nu²su²
Je³su² Kris²tu³jah¹la² Wī³nu²su² ha²kxai³ sa²yo²wet¹sa²tē³ki³tu¹wi¹. A²nxe³-
jut³su² Je³su² Kris²tu³jah¹la² wxi²kin³ti³ton³sxā³ kăin²ti³lo³nha²kxai³ ha³lo²a²
hăi¹nxe³ko³xa¹ a²wa³kxēn³su² ti³hit¹sa²tē³ha²kxai³ nxe³ju³ta² ten³sa³nhai¹.
Ya²la³lai²la¹wi¹. Nxe³nx²ta¹wa².

⁷Nxa²ha¹te¹ sa²yo²ka²lah¹nha²sxā³ i²jah¹lxi³hē¹la². Oh³sīn³nāu³a¹ Je³-
su²jah³la² wxā³tu¹wa². A²nū²a²nāu³xa² hăi¹nxe³ti³xa¹ wā³ko³nxa³te²tu³
i²ain¹tu¹wa². Tū¹kā³txai³tā² hi³ki²a³la² tē³sxā³ ū³ha³la³ja³lxu³kxi²sxā³ ye³-
khāuh³lxa³thi¹nain¹tū³kā³txai³tā² i²ain¹nūn³tu¹wa². Nxe³sxā³ a²nū²a²nāu³-
xai²na² a²yo²ha³kxa¹ i²āin²ta³kxi²nha²sxā³ năn²tain¹tu¹wa². Nxe³te²sē¹la².
Wān³txi³khai³xai²la¹wa².

⁸Txa²wā¹sū³na² Si³yxau³jah¹la² Txa²wā¹hxi²kan¹ta² Si³yxau³jah¹la²
i³ye³kxi²te³nah¹lxi¹:

—A²wi¹lhi¹nu¹ta²kxai³ yen³kxa² yū²nxa³hi¹nu¹ta²kxai³ ka³ten³su² yxau²-
xai³la¹hē³li¹. Te²yā¹nxe³sxā³ kxā³nāu³a¹ yen³kxa² a²yo²ha³kxa¹ hxa³nhi¹na¹
ka³ten³su² yxau²sa²tē³a¹tu¹wi¹. Hxi²kan¹ta² Si³yxau³ka³jah¹lo²sa¹ha²kxai³ Nū³-
kxūn³ta² Si³yxau³ka³jah¹lo²sa¹ha²kxai³ nxe³jah¹lo²sa¹wi¹. A²wi¹lhi¹nu¹ta²kxai³
ka³ten³ti³ yxau²xai³la¹ha²kxai³ nxe³na¹hi¹nān¹te²tu³ nxe³te³na¹xāin²txi³ ka³-
ten³ti³ yxau²xai³la¹ha²kxai³ kxā³nāu³a¹ Nxa¹xāin²txi³ ka³ten³ti³ yxau²sa²tē³-
a¹ha²kxai³ nxe³ Jah¹lo²sa¹wi¹. Nxe³jau³su² Txa²wā¹sū³na² Si³yxau³ka³jah¹la²
nxe³tu¹wi¹. Nxe³na²hē³la².

Jo³āu²ah³la² hxi²sxā³nho³jut³sū³ju³ta² i²jau³su²

⁹Nxa²ha¹te¹ txai²na² sa²kxai³lu² Jo³āu²ah³lo²sa¹wa². Wxa²wā³tā³jah¹lo²-
sa¹wa². Je³su²jah³lai²na² wān³txa² yxo²i²sxā³ yxau²xai³yah³lxin¹ju³tan¹-
te²kxa³ya³lhu² khāuh³nyhxah¹lxin¹tai¹ti²tu³wa². Yxah³lxin¹kxa² yā¹nxe²
khāuhx³nha²nū³nhxai²na¹hē¹la². Nxe³nē³ju³tan¹te²kxa³yan³tu³ti¹ Je³su².
jah³la² hi²sen³kxai³lu² i³nxū²kwai³lxū¹txi³nē³lha²kxai³ ya³nān³ta³ki²li² yxau²-
xai³ki³tā³la². Hā²wxān³txa³ kxā³nāu³a¹ Txa²wā¹sū³na² ha³lo²a² yxau²ya³nhē³-
tu¹wa². Jā¹nxe³na¹ju³kxai³lu² ha³lo²a² i³yau³xa² sa²ki³wa³le³ka²wxe³ko³xa²
ū³tī¹kxi²sai¹nha²kxai³ yxau²xai³la¹hē³la². A²nxe³ko³xai²na² Pat²mo³ko³su¹
nxe³te²ju²hē³la². Nxe³ko³xai²na² ū³tī¹kxi² wxe³sain¹na²hē³la². Txa²wā¹sū³na²
wān³txa² i³hen³txi³na¹ha²kxai³ Je³su²jah³lai²na² wān³txa² ya²la³lyau³xan²tu³
i³yau¹ū³ha³ha²kxai³ ū³tī¹kxi² wxe³sain¹na²hē³la². ¹⁰Jā¹nxa³jut³su² a³lan²ti³hi¹-
nai³tā² to³mīn²ko³ nxe³hi¹nai³tān²tu³ Txa²wā¹sū³na² Yāu³ka³jxah¹la² tē³sxā³
hi¹tai³lhā³na²hē³la². Nxe³na¹ti³kxai³lu² wān³txa² kăin²jau³xa² ain³kxi²na¹-
hē³la². Kwa³jan³ta² wāi²la² hain³txi³hū³nxe² ain³kxi²na¹hē³la². Txa²si³yo³na²
hain³nhē³la². ¹¹Hain³tāu³a² Txa²wā¹sū³na² i³ye³kxi²sa²te³nah¹lxi¹:

—Ha³teh³nxā³nxa² tē³sxā³ ū³wha²li¹txa²hē³li¹. Ha³lo²a² ih¹ju³ta³nū³a²
wān³txai²na² a²yo²ha³kxa¹ a²nū²a² i³yau¹ū³hai¹si¹hin¹jau³su² ū³wha²li¹lho¹-
sē¹li¹. Nxin¹kxai²nān²tu³ A²si³a³ko³xai²nān¹tū³kā³txa² Je³su²jah³lai²na² wān³-
txa² yxo²i²sxā³ yxau²xai³tū³kā³txi³nāu³xa² 7 nxe³tū³kā³txi³nāu³xa² i³sa²si¹-
hā³ūh²xai³nxe³sē¹li¹. Nxe³tū³kā³txi³nāu³xai²na²sa¹: E²fe³so³ nxe³tū³kā³txi³su²
ha²kxai³, Es³mir²na³ tū³kā³txi³su² ha²kxai³ Per²ka³mo³ tū³kā³txi³su² ha²kxai³

Ti³a³ti²ra² tū³ka³txi³su² ha²kxai³ Sar²to³ tū³ka³txi³su² ha²kxai³ Fi³la³tel²fi³a²
tū³ka³txi³su² ha²kxai³ Lau³ti³se²a² tū³ka³txi³su² ha²kxai³ nxe³tū³ka³txi³nāu³-
xai²na² wān³txa² ū³wha³li¹la²kxin¹jau³xan²tu³ ū³sa²si¹hā³ū²xai³nxe³sē¹li¹.
Nxe³jau³su² Txa²wā¹sū³na² nxe³sa³na²hē³la².

¹²Nxe³na¹ti³kxai³lu¹ txa²ē¹nān¹jau³kxai³la¹:

—Jah¹la² e³jah¹lan²tu³ i²a¹tū¹xā¹. Nxe³na¹ha²kxai³ a²wa³ti³ta²wxe³na¹-
hē³la². Nxe³na¹nū²la² sa²kīx³kxi²nē³ka³txa² ka³tha¹li¹ ka³tha¹li¹ ka³tha¹li¹
ka³na³ki¹ sa²kīx³kxi²nē³ka³txa² ou²ro²wxe³kxi²ka³txa² i²a¹hē³la². ¹³Ī²a¹ju³-
kxai³la¹ ka¹txai²na² wi³wi³ta³lo³tāu³a² in³txa² ka³na³ka³na³jah¹la² i²a¹hē³la².
A²nū²hū³na²hē³la². A²wā²la²ka³lo³a² wi²kxi²nha²ka³lo³ān²tu³ a³lu²ha²kxai³
ān³yu³ti¹la³kxi²na²hē³la². Ou²ro²tih³na² a²nxi²kwai³la³nāu³a² sa³ha³la³ta¹-
nha²hē³la². ¹⁴A²ne³kī³sa² te²an²tu³ hān³txi³na²hē³la². O³ve²a² we³te²yā¹nxe²
hān³txi³na²hē³la². Ne²ve²ki³a² a³li³ki³a² yā¹nxe² hān³txi³na²hē³la². A²ye³ki³-
ki³a² sa²kxai³lu² ha³nxe² i³kxa² yā¹nxe³na²hē³la². ¹⁵A²yu³kai²na² sa²kxai³lu²
kwa³thi³la³ka³lo³a² ya³te³ya³ten³kxa² yā¹nx²na²hē³la². A²nxe³ka³lo³ai²na²
hxi²tē³nha¹ka³tu³ nxe³nū²la² ha³nxe²a² i³tho³xa² ā³na¹sxā³ ā³nhi³ki³kxai²-
nān²tu³ ya³te³ya³ten³khaix¹te²ju²hē³la². Te²yā¹nxe² a²yu³kai²na² ya³te³-
ya³ten³ta³kxi²na²hē³la². A²yo²e³jau³xai²na² sa²kxai³lu² ka³wā³lxa² en³ta²-
txa² kāin² en³ti³kxa² yā¹nxe² kāin² e³na²hē³la². ¹⁶Nxe³nxa²ha¹te¹ a²hxi²ka²
a²wi¹tāu³a² hxi²ki³kxe³su² hi³ka²ta³su² ki³ha¹li¹ ki³ha¹li¹ ki³ha¹li¹ ka³na³ki¹
hxi²ki³na²hē³la². A²yo²ai²na² sa²kxai³lu² hi³ki²a¹la² txon²ta³kxi²ta³wxi²a²
yo²wi¹nha²to³nha²hē³la². A²yen³nāu³ai²na² sa²kxai³lu² u³je³na³ka² yā¹-
nxa²hē³la². Nxe³tā³kxai²li² ne³ka³ka³tāu³a² kāin²ha³tet¹ha²kxai³ kāi²na³-
lan²nha²kxai³ nxe³te²ju²hē³la². Nxe³kxe³su² a²yen³nāu³ai²na² sa²kxai³lu²
te²xai²jā¹nxe³to³nha²hē³la².

¹⁷Nxe³nxa²ha¹te¹ nxe³na¹jut³su² jah¹lai²li² i²a¹tāu³ yuh³lxi³sa²jau³su² a²ne³-
kxai³tāu³a² ā³ya³hi²na²hē³la². Ya³lu²na¹jut³sū³nxe² ā³ya³hi²na²hē³la². Nxa²-
ha¹te¹ jah¹lo²kxai³ i²sa³ha²kxai³ wxa²hxi²waih³sa³na²hē³la². Wxa²hxi²waih³-
sa²sxā³ e³kxi²sa²te³nah¹lxi¹:

—Yuh³lxi³txa³hē¹li¹. Txai²na² Je³su²jah³lo²na¹xai²na² sa²kxai³lu² a²wi¹-
lhi¹nān¹jah¹lo²su² te²sa¹ha²kxai³ ne³ki³san¹jah¹lo²su² te²sa¹ha²kxai³ te²-
sa¹wi¹. ¹⁸Ka³ten³yah¹lo²su² te²sa¹i¹. Kxā³nxai³tā² ya³lu²na¹hē³li¹. Yxān¹ta¹
hi¹na² ka³ten³yu³ta² so¹lxi³ yū³te²sa¹i¹. Wān³txi³khai³xai²la¹wi¹. Jā¹nxe³-
na¹ha²kxai³ ya³lu²nē³ju³ta² a²wa³kxēn³yah¹lo²sa¹i¹. Ya³lu²te²a² ha³lo²a²
a²yo²ha³kxa¹ a²wa³kxēn³yah¹lo²sa¹i¹. ¹⁹Nxe³na¹ha²kxai³ wxāi²na² sa²-
kxai³lu² ha³lo²a² i²in¹ju²ta² ū³wha²li¹li¹nha²kxai³ hi¹na² yū³kxe³su² ū³wha²-
li¹li² yen³kxa² kxā³nāu³a¹ yū³kxe³nū³a² ū³wha²li¹li¹ nxe³sē¹li¹. ²⁰Nxe³nxa²-
ha¹te¹ ha³lo²a² wā²nā³ū¹nxā²ha¹tu¹wi¹. Hi³ka²ta³nāu³xa² hxi²te³a¹tū³ka³txa²
e³lxah²lxi³ wā²nā³ū¹hi² sxi²ha² sa²kīx³kxi²nē³ka³txa² ou²ro² wxe³ki³ka³-
txa² e³lxah²lxi³ wā²nā³ū¹hi² nxe³nxa²ha¹tu¹wi¹. Nxe³ju³ta²sa¹. Hi³ka²ta³-
nāu³xa² ki³ha¹li¹ ki³ha¹li¹ ki³ha¹li¹ ka³na³ki¹ nxe³ki³nāu³xai²na² hi³tē³-
nha¹kxen³ti² a²si³yxau³tāu³a² sa²kxai³lu² a²hxi²kan¹ta² jah¹la²nāu³xai²la¹i¹.
Je³su²jah¹lai²na² wān³txa² yo²i²sxā³ yxau²xai³tū³ka³txi³nāu³xa² 7 nxe³
tū³ka³txi³nāu³xa² a²hxi²kan¹ti³sain¹na³li¹. Te²yā¹nxe³sxā³ ha³lo²a² sa²kxi³-
kxi²nē³ka³ta² 7 nxe³ta³ka³txai²na² sa²kxai³lu² Je³su²jah³lai²na² wān³txa²
yo²i²sxā³ yxau²xai³tū³ka³txin³txi² nxe³ain¹na³li¹. Nxe³te²sē¹li¹. Je³su²-
jah³la² nxe³na²hē³la².

E²fe³so³thi³nān¹tū³kā³txa² i³tih³nxe³jau³su²

2 ¹Nxe³nxa²ha²te¹ Je³su²jah³la² i³ye³kxi²te³nah¹lxi¹:
—Ū³wha²li¹txa²hē³li¹. E²fe³so³thi³nān¹tū³kā³txa² Txa²wān³txa² yxo²-
i²sxā³ yxau²xai³tū³kā³txai²na² sa²kxai³lu² a²hxi²kan¹jah¹la² ū³wha²li¹lhi¹hin¹-
jau³su² nxēn¹te³nah¹lxi¹:

“Nxex³sah²lxi³wxi¹. Txai²na²xai²na² hi³ka²ta³nāu³xai²na² 7 nxe³ka³txa³-
ti³nāu³xai²na² hxi²tē³nha¹ka³txai²na² txa²yxo²wān³txai²la¹wi¹. Sxi²ha² sa²-
kī³ki³ka³txa² ou²ro²ka³txai²na² 7 nxe³ka³txa³txi³nāu³xai²na² nu²ki³ye³lā³-
nāu³a² ai³lha²thet³ta¹kxai²na² txa²yxo²wān³txai²la¹i¹. ²Wxa²nū³ka³txi³nāu³-
i³nxai²na² i²nx²ti³te²sa¹i¹. Yxau²xai³lyah³lxin¹ju³ta² i²nx²ti³te²sa¹i¹. Nxū²-
kai³te²la³ te³nxa²lxan³tai²ti²tu³wi¹. Txa²sa²wit³su² ki³lxo³tain¹tai²ti²tu³wi¹.
Yxān¹ta¹ i³wa³ka³nxe³sain³yah³lxi³sā²nīn¹tai²ti²tu³wi¹. Nxe³yān¹ta¹ i³ki³ha¹-
kxi²nē³tū³kā³txi³sa²kxe³su² a³ya³tain¹yah³lxin¹tai²ti²tu³wi¹. ³Te²yā¹nxe³sxā³
ha³lo²a² kō³nxe³kxi¹nx²ti³tai²ti²tu³wi¹. Txa²wān³txa² sa²yxo²wet¹sah¹lxin¹-
ju³tan¹te²kxa³ya³lhu² ye³khāuh³lxa³thi¹nx²ti³tai²ti²tu³wi¹. Nxe³kxa²ha³ta³-
nxān²ti³ hai³txi³ a³na³sah²lxan³tai²ti²ti¹. Hāi¹nxe³sxā³ thāi³ti³la² wi¹lo²la³kxi²-
yah³lxin¹tai²ti²tu³wi¹. ⁴Nxe³ta¹ kxā³nxa² a³lxi²khaix¹sah¹lxin¹tai²ti²tu³wi¹.
Yxān¹ta¹ hī¹nai²na² jū¹nxa² so¹lxi³ a³lxi²sah¹lxi¹lxi¹. Ju¹tai²li² ten³sa²nxa³-
nhai¹. ⁵Nxe³sxā³ wi¹li²nha¹jah¹lxi³hē¹li¹. I³āin²ta³kxi²nha¹jah³lxi³hē¹li¹. Wi¹-
kai³yah³lxin¹kai³ jā¹nxe³jah³lxi³hē¹li¹. Yxān¹ta¹ nxe³yah²lxan³kxai²nān²tū³
wā³li²na¹tu¹wi¹. Wā³li³na¹kxai²nān²tū³ sxi²ha² sa²kī³ta³ka³txa² tē³kī³ka³tū³
ka³txā³xa² ka³txa² sa²wih³wē³no³kī³te²ju²hē³li¹. Nxe³kxa² ya¹nxe³sxā³ a²nū²a²
ā³xai²na² sa²wih³wē³no³nx²ti³sxā³ txa²wē³ha³lxi³te²lo³ta¹na¹ha³ta²wi¹.
I³āin²ta³kxi²nha²lxan³kxai²nān²tū³ nxe³nx²ta¹ha³ta²wi¹. ⁶Nxe³yān¹ta¹ wi¹-
kai³ah³lxin¹ju³ta² yū³yah³lxi³nū³ni¹lxi¹. Ni³ko³lai²ta² nū³ka³txa² kō³nxe³ti³hi¹-
nha²kxai³ yxo²kwī¹kxi²sa³nhai¹. Tū¹ka³txai²na² yxo²kwī¹kxi²na¹kxa²ya¹nxe²
yxo²kwī¹kxain¹yah³lxi³nū³nīn¹tai¹. Ju¹tai²li² wain³txi³ kai³yah³lxi¹lxi¹.

⁷Jā¹nxe³jut³su² Txa²wā³sū³na² Yāu³ka³jxah¹la² i³tih³nxe³nx²ti³ju³ta² ten³-
na³li¹. Ya²la³tū³ wi¹kō³nh²ti³ten³nyhah¹lxin¹kxai²nān²tū³ a²wān³txai²li² wi¹-
lain³kxi¹txain¹yah³lxi³hē¹li¹. A³lxi²khaix¹sah²lxin¹sxā³ yxau²xai³lyah¹lxin¹-
kxai²nān²tū³ kxā¹nāu³a¹ hi³sa³ka³txa² hi³a²nxā³kxa² Txa²wā³sū³na² ha³lo²a²
wi¹wen¹te²a² ka³ten³sa²sih¹kī³txā³kxa³nxū³a² ka³ten³si¹nhē³nxa³ki³nū³a²
ū³hū¹nx²ta¹tu¹wi¹. Ye¹nx²ta¹wi¹.” Je³su²jah³la² nxe³na²hē³la².

Es³mir²na³thi³nān¹tū³kā³txa² i³tih³nxe³jau³su²

⁸Nxa²ha²te¹ Je³su²jah³la² i³ye³kxi²xi²te³nah¹lxi¹:

—Ū³wha²li¹txa²hē³li¹. Es³mir²na³thi³nān¹tū³kā³txa² Txa²wān³txa² yxo²i²sxā³
yxau²xai³tū³kā³txai²na² sa²kxai³lu² a²hxi²kan¹jah¹la² ū³wha²li¹lhi¹hin¹jau³su²
nxēn¹te³nah¹lxi¹: “Nxex³sah²lxi³wxi¹. Txai²na² Je³su²jah³lo²na¹xai²na² sa²kxai³lu²
a²wi¹lhi¹nān¹jah¹lo²su² te²sa¹ha²kxai³ ne³ki³san¹jah¹lo²su² te²sa¹ha²kxai³ te²-
sa¹wi¹. Kxā³nxai³tā³ ya¹lu²na¹hē³li¹. Yxān¹ta¹ ka³ten³su² i³sa²yxau²xi²na¹hē³li¹.
Hi¹na² ka³ten³su² yxau²sa²te²a¹wi¹. A²nxe³na¹jut³su² txa²yxo²wān³txai²la¹wi¹.
⁹O²la³kxah³lxin¹ju³ta² i²nx²ti³te²sa¹wi¹. Khāuh³nyhah¹lxin¹ju³ta² i²nx²ti³te²-
sa¹wi¹. Yen³kxi³txa²yah³lxin¹kxe³su² i²nx²ti³te²sa¹wi¹. Yxān¹ta¹ wxa²ē¹nāu³-
ai²na¹ Txa²wā³sū³na² hi²sen³su² wi¹lū³yho³hi¹nx²ti³ju³ta² yū²na³li¹. Jā¹nxe³sxā³

ko³nxe³te²lo³nx²tain¹ju³ta² i²nx²ti³te²sa¹wi¹. Nxe²e³kxi¹nx²tain¹tū³ka³txa² hai³-txi³ Ju³te²a² nū³ka³txi³khai³su² nxa³wi¹. Ki³ha¹kxi³nē³lhā³ Ju³te²a² nū³ka³txi³su² ki³lxo³nyhain¹na³li¹. Yxān¹ta¹ ai¹nxa³wi¹. Sa³ta³na²jah¹la² sa³wi³ha³lxi³khai³sain¹-na³li¹. ¹⁰Nxa²ha¹te¹ khāuh³lxa³thin¹ju³ta³nū³su² hxi²waun³txi³yah³lxi³txa³hē¹li¹. Nxex³sah²lxi³wxi¹. A²ta³a² hi²sen³su² wxa²nū³ka³txa² i²li³te²la³ tē³sxā³ sxi³ha² kan²thi³na² ā³na³sxā³ ū³tū³kxi²si¹nx²ti³ha³ta¹. Txa²wā³sū³na² wān³txa² sa²yo²-ā³sih¹yah³lxin¹jau³nū³su² ten³na³li¹. Nxe³sxā³ a³lan²ni²ju³ta² ye³ha¹li¹ ye³ha¹li¹ ye³ha¹li¹ ye³ha¹li¹ ¹⁰nxe² a³lan²ni²tāu³a² khāuh³lxa³ti³yah¹lxin¹-tu¹wi¹. Nxe³nx²ti³ha³ta¹. Yxān¹ta¹ nxū²kwai³lxū¹sxā³ Je³su²jah³lo²na¹xai²na² Txa²wān³txa² sa²yo²wet¹sah¹lxi³hē¹li¹. Su²lhā³nxa²lxain¹kxan²ti³ Txa²wān³txa² sa²yo²a³sah¹lxi³txa³hē¹li¹. A²nū²a² wi¹kāi³kxai²nān²tu³ ū³nhe³hē¹nha²ka³lo³a² ū³hū²te²ju³hē³li¹. Nxe³kxa² ya¹nxe³sxā³ sa²yo²wet¹sah¹lxin¹kxai²nān²tu³ ka³ten³-sa²tē³yah³lxin¹ju³ta³nū³a² nxe²te²lo³nx²ta¹wi¹.

¹¹Jā¹nxe³jut³su² Txa²wā³sū³na² Yāu³ka³jxah¹la² i³tih³nxe³nx²ti³ju³ta² ten³na³li¹. Ya²la³tu³ wi¹ko³nh²ti³ten³nyhah¹lxin¹kxai²nān²tu³ a²wān³txai²li² wi¹lain³kxi¹txain¹yah³lxi³hē¹li¹. A³lxi²khaix¹sah²lxin¹sxā³ yxau²xai³lyah³-lxin¹kxai²nān²tu³ ya³lu²nx²ti³ju³ta³nū³su² yū²sa²tē³yah³lxan³tho³li¹. Nxe³-ye¹nx²ta¹wi¹.” Je³su²jah³la² nxe³na²hē³la².

Per²ka³mo³thi³nān¹tū³ka³txa² i³tih³nxe³jau³su²

¹²Nxe³nxa²ha¹te¹ Je³su²jah³la² i³ye³kxi²xi²te³nah¹lxi¹:

—Ū³wha²li¹txa²hē³li¹. Per²ka³mo³thi³nān¹tū³ka³txa² Txa²wān³txa² yo²-i²sxā³ yxau²xai³tū³ka³txai²na² sa²kxai³lu² a²hxi²kan¹jah³la² ū³wha²li¹lhi¹-hin¹jau³su² nxēn¹te³nah¹lxi¹: “Nxex³sah²lxi³wxi¹. Txai²na² Je³su²jah³lo²na¹-xai²na² sa²kxai³lu² hi³ki²a³la² wxi²txo¹kxi²xai³ta³wxi²a² tē³jah¹lo²su² te²sa¹wi¹. A²nxe³na¹jau³su² Txa²yo²wān³txai²la¹wi¹. ¹³Wxa²nū³ka³txi³nāu³ i³nxai²na² o²la³kxi²yah³lxin¹ju³ta² i²nx²ti³te²sa¹wi¹. Yxau²yah³lxin¹ju³ta² i²nx²ti³te²-sa¹wi¹. Nxe³tāu³a² Sa³ta³na²jah¹la² nū³kxūn³sxā³ a²yxau³txi³khai³xai²la¹wi¹. Nxe³kxan²ti³nū¹ Txa²i³lxa² so²yxau³yah¹lxi¹lxi¹. Hai³txi³ Txa²wān³txa² sa²-yo²ā³sah²lxan³tai¹ti²tu³wi¹. Ān³ti³pa²jah³la² hi²sen³su² Txa²wān³txa² i³hen³-txi³nx²ti³tai¹ti²tu³wi¹. Hai³txi³ sa²yo²ā³sa²nū³nxa³tai¹tu³wi¹. Nxe³te³na¹ su²lhā³ain¹tai¹ti²tu³wi¹. Sa³ta³na²jah¹la² a²yxau³txi³khai³xa² su²lhā³ain¹tai¹-ti²tu³wi¹. ¹⁴Nxe³yah³lxin¹ta¹ jū¹nxa² i³kwai²kxi²nx²ta¹ju³ta² yū³na¹wi¹. Wxa²-nū³ka³txa² i²li³te²a² Ba³la³āu²ah³lai¹tā² wān³txa² sa²yo²we¹te²a² yū³yah³lxi¹-lxi¹. Ba³la³āu²ah³lai¹na² wān³txa² wi¹jau³sxa³tai¹ti²tu³wi¹. A²nxe³jah¹lai¹na² a²yo²wān³txa² Ba³la²kah³la² ain³kxi²so¹ha²kxai³ I³sa³e² nū³ka³txa² ko³nxe³ti³ kái³si¹hain¹ta¹hxai²ti³ai¹ti²tu³wi¹. Nxe³sxā³ Ba³la²kah³lo²nu¹ta²kxai³lu² e³te³-nah¹lxi¹. I³sa³e² nū³ka³txa² ain³kxain¹te³nah¹lxi¹: ‘Yain³txi³su² a²ta²a² yāu³ka³-txa² ū³hū²yah³lxi³sā²nīn¹ka³ty³ hā²wxān³txa³nū² yain³yah³lxin¹kxai²nān²tu³ wi¹na³li¹. Te²yā¹nxe³sxā³ a²nū²a² i²li³te²a² so¹nyhah²lxan³te²su² te²a² ū³whīn¹-ta³kxi²nyhu¹ah¹lxin¹kxai²nān²tu³ wain³na³li¹. Ba³la²kah³lo²nu¹ta²kxai³nxēn¹txain¹ta¹hxai²ti³ai¹ti²tu³wi¹. Nxe³ju³tai²li² wain³ti³he¹nxa³wi¹. ¹⁵Te²yā¹-nxe³jut³su² Ni³ko³lai²ta² nū³ka³txai²na² wān³txa² sa²yo²we¹te²na² yū³yah³-lxi²nū³ni¹lxi¹. Ko³nxe³ti³ kái³ju³tai²la¹wi¹. ¹⁶Nxe³ha²kxai³ ko³nxe³ti³ kái³ju³ta² ā³na¹jah¹lxi³hē¹li¹. Sa²yo²wet¹syah¹lxi³hē¹li¹. Nxe³syah¹lxan³kxai²nān²tu³ ye³jen¹na² wā³li³na¹tāu³a² ā³nhe¹kxi¹nx²ta¹tu¹wi¹. Hi³ki²a³la² txa²yo²ai²na² sa²yo²sai¹ta³wxi²ai²na² tē³sxā³ ā³nhe¹kxi¹nx²ta¹tu¹wi¹.

¹⁷Jā¹nxe³jut³su² Txa²wā¹sū³na² Yāu³ka³jxah¹la² i³tih³nxe³nx²ti³ju³ta² ten³. na³li¹. Ya²la³tu³ wi¹kō³nh²ti³ten³nyhah¹lxin¹kxai²nān²tu³ a²wān³txai²li² wi¹lain³kxi¹txai¹yah³lxi³hē¹li¹. A³lxi²khaix¹sah²lxin¹sxā³ yxau²xai³lyah¹-lxin¹kxai²nān²tu³ yain³txa² oh³nān¹te²a² yain³txa² ū³hū¹nx²ta¹tu¹wi¹. Te²-yā¹nxe³sxā³ txah³lxa³ki³a² wi¹ki³a² ki³wa²su¹ wa²su¹ki³khai¹nxe³ki³a² hā³-ki³an²tu³ ū³hū¹nx²ta¹tu¹wi¹. A²nxe³ki³ai²na² a²txai²na¹ a²i³lxa² tah²yau³xa² i³lxih¹nx²ti³jau³nū³a² ū³wha³li¹la³kxi²tu¹wi¹. A²nxe³sxā³ i³lxin¹nx²ta¹jau³nū³a² a²nū²a² ā³xa² i²ti³hex¹jau³sxa³wi¹. Hāi¹nxe³sxā³ i³lxih¹nx²ta¹te² i³nxai²na² so¹lxi³ i²yah¹lxin¹tu¹wi¹. Nxe³ye¹nx²ta¹wi¹.” Je³su²jah³la² nxe³na²hē³la².

Ti³a³ti²ra²thi³nān¹tū³ka³txa² i³tih³nxe³jau³su²

¹⁸Nxa²ha¹te¹ Je³su²jah³la² i³ye³kxi²xi²te³nah¹lxi¹:

—Ū³wha²li¹txa²hē³li¹. Ti³a³ti²ra²thi³nān¹tū³ka³txa² Txa²wān³txa² yxo²i²sxā³ yxau²xai³tū³ka³txai²na² sa²kxai³lu² a²hxi²kan¹jah¹la² ū³wha²li¹lhi¹hin¹jau³su² nxe³te³nah¹lxi¹: “Nxe³sah²lxi³wxi¹. Txai²na² Je³su²jah³lo²na¹xai²na² sa²kxai³lu² Txa²wā¹sū³na² Ta²hah³lo²sa¹wi¹. Txa²ye³ki³ki³a² sa²kxai³lu² ha³nxe² i³kxa² yā¹-nxe²na³li¹. Txa²yu³kxai²na² sa²kxai³lu² kwa³thi³la³ka³lo³a² ya³te³ya³ten³ka³lo³a² yā¹nxe²na³li¹. A²nxe³ka³lo³a² ha³nxe² i³tho³xa² ya³te³ya³ten³ta³kxi²khaix¹nxe³. ka³lo³ai²li² Txa²yu³kxa² yā¹nxe²na³li¹. Nxe³jah¹lo²su² te²sa¹wi¹. A²nxe³na¹jau³su² Txa²yo²wān³txai²la¹wi¹. ¹⁹O²la³kxah³lxin¹ju³ta² i²nx²ti³te²sa¹wi¹. A²nū²a² ā³xa² a³lxi²yah³lxi¹lxi¹. A²nū²a² ā³xa² khāuh³lxa³thi¹nx²tain¹kxan²ti³ Txa²wā¹sū³na² ha²ya³kxa² yxo²i²ah²lxa³lxi¹. A²nū²a² ā³xa² wi¹kāi³ū³hain¹yah³lxi¹lxi¹. Ya³nān³-ta³ki²li² kāi³ū³hah³lxi¹lxi¹. Ju¹ta¹na² ha³kxa¹ i²te²sa¹wi¹. A²wi¹lhi¹nai³tā² wi¹-lo¹la³kxah³lxin¹ju³ta² kāi²nxa³ta¹ti²tu³wi¹. Yxān¹ta¹ hī¹na¹ ā²la² kāi²non³sxā³ wi¹lo¹la³kxah³lxi¹lxi¹. ²⁰Nxe³ta¹ wi¹lxa³ju³ta² yū³yah³lxi¹nū³ni¹lxi¹. Je³sa³be²la³. ka³lxa² kō³nxe³thin¹khaix¹ta¹ka³lxu³su² ta¹hxai²ti³ai¹ti²tu³wi¹. Ta¹ka³lxa² yā¹-nxe³te²su² te²a² wxa²nū³kwa¹ye³la³nāu³a² yū³yah³lxi¹lxi¹. A²nxe³ta¹ka³lxai²na² ki³ha¹kxi²sxā³ e³te³nah¹lxi¹: ‘Txai²li² Txa²wā¹sū³na² wān³txa² i³hen³txi³ta¹ka³-lxu³su² na¹wi¹. Na¹ha²kxai³ ā³si²te³kxi²sah¹lxi³hē¹li¹. Nxe³jau³xa² e³ta¹ka³lxu³su² na³li¹. Yxān¹ta¹ kāin²ki³han³na³li¹. Ain³kxi²yah³lxin¹kxai²nān²tu³ kō³nxe³ti³ kāi²sih¹nx²ti³ha³ta¹. Kō³nxe³ti³ wa³nī³lon³sxā³ kāi²sih¹nx²ti³ha³ta¹. Yain³txi³su² a²ta³a² ū³hū¹nhyain¹kxa² yain³sih¹yah³lxin¹jau³su² i³tih³nxe³nx²ti³nū³nha³ta¹. ²¹Nxa²ha¹te¹: ‘Kō³nxe³ti³ kāi²ju³ta² ā³na¹sxā³ ā³yo²o³tū¹sa³tū¹xā¹. Sa²ju³ta³-nū³su² wahx³na¹hē¹li¹. Yxān¹ta¹ hai³txi³ ten³ti³he¹nx²nxa³hē³li¹, ta¹ka³lxu³su¹. ²²Nxe³nxa³ha²kxai³ i³ta³ka³txa² i³ton³kxi²sxā³ sxā³si¹ha¹tu¹wi¹. Te²yā¹nxū³sxā³ in³txai²na² kō³nxe³ti³ ū³whīn¹ta³kxi²nyhu¹ain¹te²na² sa²kxai³lu² kāin² khāuh³-lxa²thin³si¹hai¹na¹tu¹wi¹. I²āin²ta³kxi²sān²sxā³ ā³yo²o³tū¹sa¹nxa³kxai²nān²tu³ nxe³ai¹na¹tu¹wi¹. ²³Te²yā¹nxe³sxā³ ta¹ka³lxai²na² sa³wi³ha³lxi³nāu³xai²na² sun². tā¹ai¹na¹tu¹wi¹. Jā¹nxa¹jut³su² na¹kxai²nān²tu³ Je³su²jah³lo²na¹xai²na² wān³-txa² yxo²i²sxā³ yxau²xai³lhain¹tū³ka³txi³nāu³xai²na² wi¹kō³nxēn²tain¹tu¹wi¹. A²nū²a²nāu³xai²na² a²e¹nān¹jau³su² wā³kō³nxa³te²tu³ a³la³kxi²jah¹lo²sa¹wi¹. Nxe³na¹jut³su² a²nū²a² yxo²i²sxā³ yxau²xai³lyā³sain¹te² i³nxā² a²yo²ha³kxa¹ wi¹li²sah¹lxin¹tu¹wi¹. Nxe³sah¹lxi¹nha²kxai³ kāi²yah³lxin¹kxa² yo³ha² wain³. txi³ i³hau³kō³nh²sān²sxā³ wi¹ta³nxa² kō³nxe³ ta³nxa² kāi²yah³lxin¹kxa² yo³ha² wain³txi³ ū³yho³hi¹nx²ta¹tu¹wi¹.

²⁴Nxa²ha¹te¹ Ti³a³ti²ra²thi³na² yxau³yah³lxin¹te² i³nxai²na² ta¹ka³-lxai²na² wān³txa² sa²yo²we¹jah²lxan³te² i³nxai²na² i³ye³kxi¹nx²ta¹wi¹.

Sa³ta³na²jah¹lai²na² wān³txa² a²sa²te¹jau³xai²la¹wi¹. Nxe³jau³xai²na² sa²-
kxai³lu² ki³han³jau³xai²la¹wi¹. Jā¹nxe³sxā³ Sa³ta³na²jah¹lai²na² wān³txa²
sa²yo²we¹jah²lxan³te² i³nxai²na² sa²kxai³lu² hai³txi³ tah²yo³xa² kwa³-
na³nx²ta¹jau³xa² yū²nxa³lho³li¹. ²⁵Hāi¹nxe³sxā³ wxa²ē¹nāu³ai²na² wi¹ko³-
nhah¹lxin¹ju³ta² ā³na¹ah³lxi³txa³hē¹li¹. Wi¹kāi³si¹jau³xu¹ta¹na² kāi³sa²-
tē³jah¹lxi³hē¹li¹. Wā³lxin²nxa³ta³lxa¹ wi¹kāi³sxā³ yxau²xai³jah¹lxi³hē¹li¹.
²⁶⁻²⁷Jā¹nxe³yah³lxin¹kxai²nān²tū³ ha³lo²a² ko³nxe³thin¹ju³ta² wxā³nū¹-
nx²ti³kxan²ti³ txa²wān³txa² sa²yo²wet¹sa²tē³yah³lxin¹kxai²nān²tū³ kxā³-
nāu³a¹ wā³li²na¹tāu³a¹ txa²hxi²ka¹na¹ju³ta² Txa²wi³na² i³hxi²kat¹sa³kxa²
yā¹nxe³sxā³ i³hxi²ka¹txa²ta¹tu¹wi¹. A²nū²a² nū³ka³txi³nāu³xa² a²yo²ha³-
kxa¹ nū³kxūn³txi³ i³hau³ko³tain¹yah³lxin¹tu¹wi¹. Kwa³thi³la³ka³txa² hxi²tē³-
nha²kī³kxai²nān²tū³ nū³kxūn³txi³ wā³ka³ti³lo²te³la³ hī³kī³tā³li¹. Nxe³kxa²yā¹-
nxe³kxe³hū³nxe² a²nū²a²nāu³xa² nū³kxūn³txi³ i³hau³ko³tain¹yah³lxin¹tu¹wi¹.
Sa²yo²wet¹sai¹nxa³te²nāu³xa² sa²kxai³lu² kwa³ta³lē³na² kxi³hnxē¹na² ā³na¹-
sxā³ a³lun²ta³kxi²sxā³ ā³kho³kxa² yā¹nxe³sxā³ sa²yo²wet¹sai¹nxa³te²nāu³xa²
khāuh³lxa³ti³si¹hain¹yah³lxin¹tu¹wi¹. ²⁸Nxe³kxa²yu³su² hi³ka²ta³a² yān³ta²
i³yū¹li²nxa³ta³lxa¹ te²hi³ka²ta³a² ū³hū¹nx²ta¹tu¹wi¹.

²⁹Jā¹nxe³jut³su² Txa²wā¹sū³na² Yāu³ka³jxah¹la² i³tih³nxe³nx²ti³ju³ta² ten³-
na³li¹. Ya²la³tu³ wi¹ko³nh²ti³ten³nyah¹lxin¹kxai²nān²tū³ a²wān³txai²li² wi¹-
lain³kxi¹txai¹yah³lxi³hē¹li¹. Nxe³ye¹nx²ta¹wi¹.” Je³su²jah³la² nxe³na²hē³la².

Sar²to³thi³nān¹tū³ka³txa² i³tih³nxe³jau³su²

3 ¹Nxe³nxa²ha¹te¹ Je³su²jah³la² i³ye³kxi²xi²te³nah¹lxi¹:

—Ū³wha²li¹txa²hē³li¹. Sar²to³thi³nān¹tū³ka³txa² Txa²wān³txa² yo²i²-
sxā³ yxau²xai³tū³ka³txai²na² sa²kxai³lu² a²hxi²kan¹jah¹la² ū³wha²li¹lhi¹hin¹-
jau³su² nxe³te³nah¹lxi¹: “Nxe³sah²lxi³wxi¹. Txai²na² Je³su²jah³lo²na¹xai²na²
Txa²wā¹sū³na² Yāu³ka³jxah¹lo²nāu³xa² 7 nxe³te²nāu³xa² Txa²wā¹sū³na²
yen³nāu³a² yxau²xai³lain¹te²nāu³xa² Txa²hxi²ka³nāu³a² yxau³ai¹nha²-
kxai³ hi³ka²ta³nāu³xa² 7 nxe³ki³nāu³xa² Txa²hxi²ka³nāu³a² tē³a¹ha²kxai³
nxe³jah¹lo²sa¹wi¹. A²nxe³na¹jau³su² txa²yo²wān³txai²la¹wi¹. Wxa²nū³ka³-
txi³ i³nxai²na² o²la³kxi²yah³lxin¹ju³ta² i²nx²ti³te²sa¹wi¹. ‘Je³su²jah³lai²na²
wān³txa² yo²i²jah¹lo²sa¹wi¹.’ Nxe³yah³lxi¹lxi¹. Yxān¹ta¹ hai³txi³ yo²i²-
syah²lxa³lxi¹. Nxe³syah¹lxa³nha²kxai³ ya³lu²jah¹lo²su² te²yā¹yxah³lxi¹lxi¹.
²Nxe³yah³lxi¹nha²kxai³ ā³yo²o³tū³sxā³ yo²i²sah¹lxin¹kxai³ jā¹nxe³jah³-
lxi³hē¹li¹. Nxe³sah¹lxin¹kxai²nān²tū³ a²nū²a² txu¹lxi²te²su² te²a² yā¹yxah¹-
lxi³hī³nxa¹lxi¹. ³Nxe³ha²kxai³ yān³txai²nān¹jau³xa² sa²wa²lho¹xi²sxā³ ain³-
kxi¹lxi³jxah³lxi³hē¹li¹. Nxe³jau³xai³ta³lxi² wi¹ko³nhah¹jah³lxi³hē¹li¹. Ko³nxe³ti³
kāi³yah³lxin¹ju³ta² ā³na¹yah³lxi³sxā³ ā³yo²o³tū³jah³lxi³hē¹li¹. Ye³ten³sxā³
yxau²xai³jah¹lxi³hē¹li¹. Wā³su³txi³ wā³li²na¹tu¹wi¹. Ko³nh³yah¹lxan³tāu³a²
wxā³ye¹nx²ta¹ha³ta²wi¹. Wxa²yen³kxa² kāi³ūh¹nx²ti³te³lhxā³ wxā³jah¹la²-
yā¹nxa² wā³su³txi³ wxā³na¹tu¹wi¹. Nxe³kxai²lē¹. ⁴Sar²to³thi³nān¹tū³ka³txi³
i³nxai²na² a²wā³kxi²nāu³ i³nxai²na² wi¹lhin¹sxā³ yxau³yah³lxi¹lxi¹. Wā²la²
i³nxā³txi³nxa³kxe³hū³nxe² kāin² ko³nxe³ti³ kāi³yah²lxan³te²nai¹ti²tu³wi¹.
Yxah³lxin¹te² i³nxai²na² sa²kxai³lu² wā²la² hā³ka³lo³a² ū³whi²kxi²nha² kxa²-
yā¹nxe³ kxe³hū³nxe² wi¹kāi³jah¹lxi³hē¹li¹. Nxe³yah³lxin¹te² i³nxai²na² ā³si³tē³-
kxi²syah¹lxin¹tu¹wi¹, wain³txi³ kāi³ye²yah³lxi¹nha²kxai³lu¹. ⁵Jā¹nxe³jut³su²
a²nū²a² i²li³te²la³ ko³nxe³ti³ kāi³ju³ta² wxā³nū¹nx²ti³kxan²ti³ txa²wān³txa²

sa²yo²wet¹sa²tē³yah³lxin¹kxai²nān²tu³ wā²la² hān³ka³lo³a² ū³hū¹nx²ta¹-
tu¹wi¹. Nxe³nx²ta¹kxai²nān²tu³ a²nū²a²nāu³ i³nxai²na² ka³ten³su² yxau²xai³-
si¹hah³lx³te²nāu³ i³nxai²na² wxa²i³lxa² ha³teh³nxā³nxā² ka³ten³ti³hi¹tē³txā³-
nxa² ā²la² ū³wha²li¹la³kxi²te²ju²hē³li¹. Nxe³txā³nxai²na² tē³sxā³ wxa²i³lx³la³
ū³ka³ne³ta¹ju³ta³la³ yū²nxā³lho³li¹. Nxe³na¹kxa²yo³su² Txa²wi³na² i³ye³yo²-
nū¹nx²ta¹tu¹wi¹. Nxe³nx²ta¹ha²kxai³ Txa²wi³na² ain³kxi² oh³xan¹tū³ka³txa²
ain³kxi² nxe³sain¹tu¹wi¹.

⁶ Jā¹nxe³jut³su² Txa²wā¹sū³na² Yāu³ka³jxah¹la² i³tih³nxe³nx²ti³ju³ta² ten³-
na³li¹. Ya²la³tu³ wi¹ko³nh²ti³ten³nyhah¹lxin¹kxai²nān²tu³ a²wān³txai²li² wi¹-
lain³kxi¹txai¹yah³lx³hē³li¹. Nxe³ye¹nx²ta¹wi¹.⁷ Je³su²jah³la² nxe³na²hē³la².

Fi³la³tel²fi³a²thi³nān¹tū³ka³txa² i³tih³nxe³jau³su²

⁷Nxe³nxā²ha¹te¹ Je³su²jah³la² i³ye³kxi²xi²te³nah¹lx¹:

— Ū³wha²li¹txa²hē³li¹. Fi³la³tel²fi³a²thi³nān¹tū³ka³txa² Txa²wān³txa² yo²-
i²sa²sxā³ yxau²xai¹tū³ka³txai²na² sa²kxai³lu² a²hxi²kan¹jah¹la² ū³wha²li¹-
lhi¹hin¹jau³su² nxe³te³nah¹lx¹: ‘Nxex³sah²lx³wxi¹. Txai²na² Je³su²jah³lo²-
na¹xai²na² Wi¹lhin¹ju³khai³nxe² A²si³yxau³jah¹lo²sa¹wi¹. Ya²la³ju³khai³nxe²
a²si³yxau³jah¹lo²sa¹wi¹. Txai²na² so¹lx³ Txa²wā¹sū³na² ha³lo²a² yxau²xai³-
te²la³ ju³ta³nū³a² i³hau³ko³jah¹lo²sa¹wi¹. ‘Ā³wih¹sxā³ yxau²xai³txu¹li¹.’ Tā³-
nxa²: ‘Ā³wih¹sxā³ yxau²xai³lin¹ju³ta³nū³a² yū²nxā³lho³li¹.’ Tā³nxa², nxe²
i³ye³sxā³ hau³ko³jah¹lo²sa¹wi¹. A²nxe³na¹jau³xai²li² txa²yo²wān³txai²la¹wi¹.
⁸ Wxa²nū³ka³txi³ i³nxai²na² o²la³kxi²yah³lxin¹ju³ta² i²nx²ti³te²sa¹wi¹. Nxex³-
jah³lx³sa²lx¹. Ha³lo²a² ū³h³yo²than²kxi¹nx²ta¹wi¹. Nxe³na¹ha²kxai³ a²nū²a²
i²li²te²la³ ē¹nān¹jau³su² nxe³te³nah¹lx¹: ‘Ha³lo²a² ū³h³yo²ti¹a¹ti¹xā¹.’ Nxe³-
kxan²ti³ hai³txi³ hxi²kan¹txi³ ū³h³yo²ti¹kxi¹nx²ti³xā³lho³li¹. Jū¹nxe² nū³-
kxūn³yah³lx³li¹li¹. Txa²wān³txa² sa²yo²we¹jah³lx³li¹li¹. Hai³txi³ Txa²wān³txa²
sa²yo²a³syah²lxa³lx¹.⁹ Nxe³ha²kxai³la¹ Sa³ta³na²jah¹la² wān³txa² sa²yo²-
we¹tū³ka³txa² i³ki³ha¹kxi¹nx²tain¹na²hē³li¹. ‘Ju³te²a² nū³ka³txi³su² sīn¹te²-
sa¹wi¹.’ Nxe² i³ki³ha¹kxi¹nx²tain¹sxā³ i³ye³kxi¹nx²tain¹na²hē³li¹. A²nxe³tū³-
ka³txai²na² sa²kxai³lu² kwa³na³ai¹na¹tu¹wi¹. Na¹kxai²nān²tu³ yau³son³sxā³
ā³ka³ti³wxe³nu¹nx²tain¹tu¹wi¹. Nxe³nū²la² i³sa²nēn¹kxi¹nx²tain¹tu¹wi¹. Jā¹-
nxe³sxā³ a³lx¹nx²ta¹ju³ta² e³lxah²lx³tu¹wi¹.¹⁰ Yān³txai²na² a²nū²a²nāu³xa²
yuh³xai²nān¹ko³xan¹tū³ka³txa² txa²wān³txa² yo²i²sai¹nxā³tū³ka³txa² kāin²
khāuh³lxa³ti³hi¹nain¹tu¹wi¹. Kō³nxe³ti³ kāi³ain¹si¹jau³su² khāuh³lxa³ti³hi¹-
nain¹tu¹wi¹. Nxe³nxā²ha¹te¹ wxa²nū³ka³txi³ i³nxai²na² hai³txi³ yxah²lxan³-
tho³li¹. Wi¹ju³ta² so¹lx³ kāi³a¹ta¹ti²tu³wi¹. Nxe³na¹kxan²ti³ khāuh³lxa³-
ti³nha¹ta¹ti²tu³wi¹. Nxe³na¹ju³ta² i²syah¹lxin¹ta¹ti²tu³wi¹. Yxah³lxin³sxā³
wi¹ko³nyhah¹lx³nhē³li¹. Yxah³lx³nhā²kxai³ khāuh³lxa³ti³nhain¹ju³ta³nū³ai²-
kxai³lu² wā²nxū¹nx²ti³xā³lho³li¹.¹¹ Jā¹nxai²jau³su² wa³su³txi³ wā³li²na¹tu¹wi¹.
Nxe³na¹ha²kxai³ kan²txi³ yo²i²sah¹lxin¹ju³ta² kwa²a³na¹yah³lx³txa³hē³li¹.
Wi¹ko³nhā¹jah³lx³hē³li¹. Nxe³yah³lxin¹kxai²nān²tu³ kan²txi³ yo²i²sah¹-
lx³nhā²kxai³ Txa²wā¹sū³na² hxi²ki³kxai³lu² wi¹la² ū³yho³hi¹nx²ti³tu¹wi¹.
Yxān¹ta¹ kan²txi³ yo²i²sah¹lxan³kxai²nān²tu³ Txa²wā¹sū³na² hxi²ki³kxai³lu²
wi¹la² ū³yho³hi¹nx²ti³ju³ta² yū²nxā³lho³li¹.¹² Jā¹nxe³jut³su² a²nū²a² i²li²te²
i³nxai²na² kan²txi³ yo²i²sah¹lxin¹kxai²nān²tu³ Txa²wā¹sū³na² Si³yxau³tāu³a¹
a²sxi²ha²nāu³ai²na² ū³h³wxe³nū¹nx²ta¹tu¹wi¹. Sxi²ha² ū³nhe³hē¹wxe³ta³ka³-
txa² yā¹yxah³lxin¹tu¹wi¹. Nxe³thi¹nai²na² kan²txi³ yxau²sa²tē³yah³lxin¹tu¹wi¹.

A²nxe³thi³na² a³li³xi²yah³lxin¹ju³ta²nū³a² ten³yah³lxan³tho³li¹. Nxe³sxā³ Txa²-wā¹sū³na² Si³yxau³tāu³a¹ a²i³lxa² ū³hū¹nx²ta¹tu¹wi¹. Txa²wā¹sū³na² sxi²je³na² a²i³lxa² Je³ru³sa³lē²thi³na² tah²yen³su¹ oh³xa² ka³nx¹i³thīn³su² nxe³te²sē¹la². A²nxe³txa²i³lxi¹na² ū³hū¹nx²ti³nū³na¹tu¹wi¹. Nxe³kxa²yu³su² txa²i³lxi³-khai³xa² tah²yau³xa² ū³hū¹nx²ta¹tu¹wi¹.

¹³ Jā¹nxe³jut³su² Txa²wā¹sū³na² Yāu³ka³jxah¹la² i³tih³nxe³nx²ti³ju³ta² ten³-na³li¹. Ya²la³tu³ wi¹ko³nh³ti³ten³nyhah¹lxin¹kxai²nān²tu³ a²wān³txai²li² wi¹-lain³kxi¹txai¹yah³lxi³hē¹li¹. Nxe³ye¹nx²ta¹wi¹.” Je³su²jah³la² nxe³na²hē³la².

La³o³ti³se²a²thi³nān¹tū³kā³txa² i³tih³nxe³jau³su²

¹⁴ Nxe³nxa²ha¹te¹ Je³su²jah³la² i³ye³kxi²xi²te³nah¹lxi¹:

— Ū³wha²li¹txa²hē³li¹. La³o³ti³se²a²thi³nān¹tū³kā³txa² Txa²wān³txa² yxo²-i²sa²sxā³ yxau³xai²tū³kā³txai²na² sa²kxai¹lu² a²hxi²kan¹jah¹la² ū³wha²-li¹lhi¹hin¹jau³su² nxe³te³nah¹lxi¹: “Nxe³sah²lxi²wxi¹. Txi²na² Je³su²-jah³lo²na¹xai²na² ā³ye³yxō²nū¹jah¹lo²sa¹wi¹. Wān³txa² ya²la³lyau³su² ā³ye³yxō²nū¹jah¹lo²sa¹wi¹. A²wi¹lhi¹nu¹tai²nān²tu³ yen³kxa² a²yxō²ha³kxi¹ i³ye³sxā³ i³yū¹jah¹lo²sa¹wi¹. A²nxe³na¹jau³su² txa²wān³txai²la¹wi¹. ¹⁵ Wxa²-nū³kā³txi³ i³nxai²na² o²la³kxi²yah³lxin¹ju³ta² i²nx²ti³te²sa¹wi¹. A³lxi²sah¹-lxa³nha²kxi³ ā³ta³kxi²sah¹lxa³nha²kxi³ nxe³sah¹lxa³lxi¹. Nxe³sah¹lxan³-kxe³su² ā³ten³sah¹lxa³lxi¹. Nxe³yah³lxin¹ju³ta² i³yau³xa² yā¹yxah³lxi¹lxi¹. Nxe³sxā³ a³lan²jau³xa² yā¹yxah²lxa³nha²kxi³ sū²yau³xa² yā¹yxah²lxa³nha²-kxi³ nxe³yah²lxa³lxi¹. Kwa²a³lan²sxā³ wa³lo³lo³yau²jau³xa² yā¹yxah³lxi¹lxi¹. A³lan²jau³su² tā³nxa² sū²jau³su² tā³nxa² ne³ka²yā¹nxe²yah³lxin¹ju³ta² ten³sa³-nha²wi¹. ¹⁶ Nxe³yān¹ta¹ yxah²lxa³lxi¹. Hāi¹sxā³ kwa²a³lan²sxā³ wa³lo³lo³yau²-jau³xa² yā¹yxah³lxi¹nha²kxi³ i³yau³xa² i³ka³su³hā¹ki¹kxa² yā¹nxe³kxe³hū³sxā³ i³yen²nx²ta¹tu¹wi¹. ¹⁷ Jā¹nxe³jut³su² wxa²ē¹nāu³ai²na² e³kxi²nyhah¹lxin¹na³li¹. E³kxi²nyhah¹lxin¹te³nah¹lxi¹: ‘Yen³kxi³khai¹nxa¹wi¹. Yen³kxa² taut³to³ta¹-kxe³la³ yū²nxa³wi¹. Wxa²ē¹nāu³ai²na² nxe³yah³lxi¹lxi¹. Yxah³lxin¹ta¹ hai³txi³ wi¹ko³nyhah¹lxa³lxi¹. Khāuh³lxa³ti³nha²khai¹yah³lxi¹lxi¹. I³āin²ta³kxi²nx²-tain¹tū³kā³txi³syah¹lxi¹lxi¹. Yen³kxi³txa²jah¹la³ yā¹yxah³lxi¹lxi¹. Txa²wān³txa² yxo²i²sah³lxin¹ju³ta² ā³na¹yah³lxi¹nha²kxi³ ye³han³jah¹la² yā¹yxah³lxi¹lxi¹. Wā²la²ka³lo³khai³xa² hxa³n³kxi²kxa² yā¹yxah³lxi¹lxi¹. ¹⁸ Yxah³lxi¹nha²kxi³ yen³kxa² ou²ro²ki²a² tē³ki³kxi²nān²tu³ ha³nxe² i³tho³xa² ū³whi³lhān²nū²la² a²nxā³ti³ te²ai²na² i³sai¹kxi²sxā³ i³ya³te³ya³te³kxi²khai¹nxe³te²ju²hē³la². Nxe³-ki³ai²na² so¹kxah¹lxin¹kxi²nān²tu³ yen³kxi³nyhah¹lxi³hī³nxa¹lxi¹. Nxe³kxa² yā¹nxe³sxā³ yxo²i²sah¹lxin¹kxi²nān²tu³ oh³nān¹ta² yen³kxa² ū³hū¹nx²ta¹-tu¹wi¹. Te²yā¹nxe³sxā³ wā²la² hā³ka³lo³a² ū³whi³kxi²nyhah¹lxin¹kxi²nān²tu³ a²nū²so¹lxi³ wān²txa²ju³ta² i²nx²ta¹nxa³lho³li¹. Nxe³kxa² yā¹nxe³sxā³ yxo²-i²sah¹lxin¹kxi²nān²tu³ ko³nxe³ti³ kāi³yah³lxin¹ju³ta² ā³wa²su¹txa²ha¹tu¹wi¹. Te²yā¹nxe³sxā³ hī³ne³kxa² ye³ka³tū³nē³ju³ta² wah³ha² ū³yhe³kē¹nyhah¹-lxin¹kxi²nān²tu³ ye³wi¹lwe²nx¹nx²ti³tu¹wi¹. Nxe³kxa² yā¹nxe³sxā³ yxo²i²-sah¹lxin¹kxi²nān²tu³ wxa²ē¹nāu³ai²na² sa²hau³ko³txa²ha¹ju³ta² yū³tu¹wi¹. Nxe³ye¹nx²ta¹wi¹. ¹⁹ Jā¹nxe³na¹jut³su² a³lxi²khai¹na¹kxah³lo²su² i³hau³kot³-xai³na¹wi¹. I³kwai²kxi²tā³nxa² i³wai¹tā³nxa² nxai¹na¹jah¹lo²su² te²sa¹wi¹, wain³txi³ yxau³xai²lhi¹jau³su¹. Nxe³na¹jau³su² wi¹lain³kxi¹sah¹lxi³hē¹li¹. I³āin²ta³kxi²nha²sxā³ ko³nxe³ti³ kāi³ju³ta² ā³na¹jah¹lxi³hē¹li¹. ²⁰ Nxe³jah³lxi³-sa²lxi¹. A²nū²a² ā³xa² sxi²ha² ā³wih¹ti³ten³nxa²lxin¹kxi²nān²tu³ sxih²yxō²a²

ĩ³to¹tot¹sxā³ ĩ³kaix¹jah³lxi³hĩ³nxā¹lxi¹. Yxah³lxin¹kxai²nān²tu³ sxi²hē¹nān¹-jah³la² ĩ³kaix¹jah³lxin¹jau³su² ain³kxi²kxai²nān²tu³ sxih²yo²ai²na² sa²yo²-tha²nha²kxai³ ā³wi¹yhah³lxi³hĩ³nxā¹lxi¹. Nxe³kxa²yā¹nxe³ju³ta² Txai²li² Je³-su²jah³lo²na¹xai²na² ĩ²li³te² ĩ³nxai²na² ĩ³kaix¹kxi¹nx²ta¹wi¹. Nxe³sxā³ wi¹la² ain³kxi²sah²lxin¹sxā³ yo²ĩ²sah²lxin¹kxai²nān²tu³ wxa²ē¹nāu³ai²na² wi¹lhin¹-sxā³ ĩ³ye³kxi²nyhu¹sxā³ yxau²xai³ki³tu¹wi¹. ²¹ Jā¹nxe³ju³ta² a²nū²a² ĩ³li³te² ĩ³nxai²na² yo²ĩ²sah²lxin¹ju³ta² ā³na¹ah³lxi³txa³hē¹li¹. Kan²txi³ yo²ĩ²sah²lxi³-hē¹li¹. Sah²lxin¹kxai²nān²tu³ txa²ko¹ko¹nū³ka³txa² hxi²kan¹sxā³ ĩ³hau³kot³sxā³ yxau²sa²tē³a¹wi¹. Txa²wi³na² Txai²na² ĩ³hau³kot³sxā³ yxau²sa²tē³ya³ha¹wi¹. Jāx¹sah¹lxin¹ju³ta² nxe³sah¹lxin¹kxai²nān²tu³ hxi²kan¹sxā³ ĩ³hau³kot³sxā³ yxau²sa²tē³kxi²ya³sain¹ki³tu¹wi¹.

²² Jā¹nxe³ju³ta² Txa²wā¹sū³na² Yāu³ka³jxah¹la² ĩ³tih³nxe³nx²ti³ju³ta² ten³-na³li¹. Ya¹la³tu³ si²wi¹ko³nh²ti³ten³nyhah¹lxin¹kxai²nān²tu³ a²wān²txai¹li² wi¹-lain³kxi¹txai¹yah³lxi³hē¹li¹. Nxe³ye¹nx²ta¹wi¹.” Je³su²jah³la² nxe³na²hē³la². A²nxe³jau³xai²na² Je³su²jah³lai²na² wān³txa² yo²ĩ²sxā³ yxau²xai³tū³ka³txa² ĩ³ye³kxi²yah³lxi³na²hē³la².

Txa²wā¹hxi²kan¹ta² Si³yxau³jah¹lai²na² ā³wxe³ka³lo³a² ĩ²ain¹jau³su²

4 ¹ Nxe³nxā²ha¹te¹ nxe³nū²la² Txai²na² Jo³āu²ah³lo²na¹xai²na² hxi²sxā³-nhon³sa²ju³tū³ju³ta² ĩ²a¹hē³la². ĩ²a¹ka³tu³ta¹ oh³sī³na² oh³nāu³a¹ sa²-yo²than²na²hē³la². Nxe³sxā³ wān³txa² oh³xan¹ta² wān³txa² ain³kxai¹na¹-hē³la². Kwa³jan³ta² wāi²la² hain³jau³hū³jau³xin³ti² ne³ka²ki²xi²na¹hē³la². Ne³ka²ki²xi²na¹te³nah¹lxi¹:

—Nxex³sa¹lxi¹. Ka³la³sxā³ wxā³txu¹li¹. Nxīn¹kxai²nān²tu³ ha³lo²a² wxā³ju³-ta²nū³a² ĩ³yau¹ĩ³nxā²ha¹tu¹wi¹.

² Nxe²e³kxi²sain¹tāu³ Txa²wā¹sū³na² Yāu³ka³jxah¹la² ti³xi¹xi²sa³na²hē³la². Nxa²ha¹te¹ tē³sxā³ hi¹tai³lhā³na²hē³la². Nxe³sxā³ oh³nāu³nū¹ka³na¹ oh³xan¹-thi³na² ĩ²a¹hē³la². ĩ²a¹tāu³ Txa²wā¹sū³na² ā³wxe³ka³lo³a² ĩ²a¹hē³la². Nxe³ka³-lo³ai²na² ā³wxe³jah¹la² ĩ²a¹hē³la². ³ Jā¹nxe³sxā³ ā³wxe³jah¹lai²na² yen³nai²na² sa²kxai³lu² ĩ²a¹kxa² txah³lxa³ki³a² wi¹khai¹nxe³ha²kxai³ a³li²xkhai¹nxe³ha²-kxai³ nxe³kxe³su² jas²pe³ki³su² ta³nxā² sar³to²na³ki³su² ta³nxā² nxe³te³hū³-na²hē³la². Nxe³sxā³ ā³wxe³ka³lo³ai²na² oh³nāu³ān²tu³ sa²te³sa³ten³te²a² ā³ye³-ha³te²kxi²sxā³ ĩ³na²hē³la². Txah³lxa³ki³a² wi¹ki³a² es³me³ral²ta³ki³hū³nxā² se³te³sa³ten³sxā³ ā³ye³ha³te²kxi²sxā³ ĩ³na²hē³la². ⁴ Jā¹nxe³ju³ta² ā³wxe³ka³-lo³ai²na² sa²kxai³lu² ā³ye³ha³te²kxi²tāu³a² a²hxi²kan¹ta² ā³wxe³ka³lo³nāu³xā² ka³lo³ka³lxa¹txi³ ²⁴ ā³wxe³ka³lo³a² ā³wxe³xai²na²hē³la². Nxe³nū²la² ā³wxe³-ka³lo³ai²na² a²nū²a² hxi²kan¹txi³nāu³xā² ā³wxen²tain¹na²hē³la². A²nū²a²-nāu³xā² a²hxi²kan¹te²la³ nāu³su² ha²kxai³ a²ne³ka³nāu³a² ũ³nhe³hē²nha²ka³-lo³a² ou²ro²ka³lo³a² ũ³nhe³hē²ta³lxi³nhxain¹na²hē³la². A²nxe³tū³ka³txai²na² sa²kxai³lu² a²wā²la²ka³lo³a² hā³ka³lo³a² so¹lxi³ wih²kxi²nha²sxā³ yxau²ain¹-na²hē³la². ⁵ Nxa²ha¹te¹ kāin²jah¹lai²na² ā³wxe³ka³lo³a² ti³ta³lo³nāu³a² ĩ³ha³-lai³ni³ha²kxai³ kāin² wa³tu³ka³nxe³ha²kxai³ nxe³na²hē³la². Jā¹nxe³sxā³ ā³wxe³ka³lo³ai²na² a²ne³kxai³tāu³a² sxi²ha² sa²kix³ta³ka³txa² kat³su² nxe³-ta³ka³txa³lxi²na² ĩ³yxau²xai³sxā³ ha³lo²a² sa²ki³txā²hē³la². A²nxe³ta³ka³-ta³txai²na² sa²kxai³lu² a²si³yxau²tāu³a²sa¹. Oh³xan¹te² yāu³ka³txi³nāu³xā² nxe³ ⁷ nxe³tū³ka³txai²na², Txa²wā¹sū³na² yen³nāu³a² yxau²xai³lain¹tū³ka³-txai²la¹wa². ⁶ Nxa²ha¹te¹ ā³wxe³ka³lo³ai²na² sa²kxai³lu² a²ne³kxai³tāu³a²

jū¹nxā² yan¹nāu³a² ī³yen³su² nī²kxē¹hū³jen³su² sxa³na²hē³la². Sxa³ha²kxai³ ka³yxuh³hū³te²nāu³xa² ī²a¹hē³la². Ā³wxe³ka³lo³in³ti² ī³ki³hain³kxi² sa²nxū³-sxā³ yxau²xai³lain¹na²hē³la². Ka³na³ka³na³te²a² a²yo³na² sa²nxū³sxā³ yxau² ka³na³ka³na³te²a² a²ne³ka³nāu³a² sa²nxū³sxā³ yxau² ka³na³ka³na³te²a² a²wi¹-tāu³a² sa²nxū³sxā³ yxau² ka³na³ka³na³te²a² a²wā³tāu³a² sa²nxū³sxā³ yxau² nxe² sa²nxū³sxā³ yxau²xai³lain¹na²hē³la². A²nxe³te²nāu³xa² a²yen³ta³ ye³ka³-lxa¹txi³ a²yo³na² yū² a²ne³ka³nāu³a² yū² nxēn³ti³na²hē³la². 7 Jā¹nxe³jut³su² ka³yxuh³hū³jah¹la² ka³na³ki²te²a² ya²na¹lhū³jah¹lo²su² ha²kxai³ āh¹te²na² sa²-kxai³lu² po¹na² wē³sū³jah¹lo²su² ha²kxai³ āh¹te²na² sa²kxai³lu² a²yen³nāu³a² a²nū²khai³xa² a²yen³nhū³nha²kxai³ āh¹te²na² sa²kxai³lu² taut²ta² ā³nin³jah¹-lo²hū³nha²kxai³ nxe³na²hē³la². 8 Jā¹nxe³ju³ta² ka³yxuh³hū³te²na² a²wxe³txa² wxeh³tha¹li¹ wxeh³tha¹li¹ wxeh³tha¹li¹ yū²xai³yah¹lxi³na²hē³la². Te²yā¹nxe³-sxā³ a²ye³na² ye³ka³lxa¹txi³ yū²xai³yah¹lxi³na²hē³la². Au³txi³ yū² a²ha² txai²-na¹ yū² nxe³yah¹lxi³na²hē³la². A²nxe³te²nāu³xa² e³lxah¹ yxau²xai³to³nha²-hē³la². E³lxah¹ yxau²xai³to³te²nah¹lxi¹:

—Txa²wā¹sū³na² Si³yxau³tāu³a¹ wi¹lhin¹ta² Si³yxau³jah¹lo²su² na³li¹. Txa²wā¹hxi²kan¹ta² Si³yxau³tāu³su² na³li¹.

Nū³kxūn³te² Si³yxau³tāu³su² na³li¹. Wi¹lhin¹jah¹lo²su² na³li¹.

Wi¹lhin¹khaix¹jah¹lo²su² yxau²xai³na³li¹.

A²nxe³jah¹lo²kxai³lu² a²wi¹lhi¹nu¹ta²kxai³ ka³ten³ti³ yxau²xai³lha²kxai³ nxe³hi¹nān¹te²tu³ jah¹lain²txi³ ka³ten³ti³ yxau²xai³lha²kxai³ kxān³nāu³a¹ jah¹lain²txi³ ka³ten³ti³ yxau²sa²tē³ha²kxai³ nxe² Jah¹lo²su² na³li¹. Nxe² e³lxi³yah¹lxi³na²hē³la².

9 Jā¹nxe³jut³su² ka³yxuh³hū³jah¹lo²nāu³xai²li² wān³txai²li² wxi²kin³ti³-ton³jau³xa² e³lxi² wi¹lhin¹ti³hit¹jau³xa² e³lxi² ī³sa²nēn¹kxi²jau³xa² e³lxi² Txa²wā¹sū³na² a²ne³nxē³na² e³lxi² yxau²xai³lain¹na²hē³la². Jā¹nxe³sxā³ Txa²wā¹sū³nu²su² hi²sen³su² A²hxi²kan¹ta² Si³yxau³jah¹lai²na² ā³wxe³ka³-lo³a² ā³wxe³khai³jah¹lo²su² ha²kxai³ ka³ten³su² yxau²xai³jah¹lo²su² ha²-kxai³ Txa²wā¹sū³nu²su² na³la². 10 Jā¹nxe³jut³su² nxe³ain¹ti³kxai³lu² a²nū²a² hxi²kan¹txi³nāu³xin³ti² 24 nxe³tū³kā³txi³nāu³xin³ti³ nxe³te²na² sa²kxai³lu² ā³wxe³ka³lo³a² i²li² a²hxi²kan¹ta² si³yxau³jah¹lai²na² ā³wxe³ka³lo³in³ti² ā³yau³son³kxain¹ka³tu³ ī³ye³kxain¹na²hē³la². Ā³wxe³jah¹lai²li² ī³sa²nēn¹-kxain¹na²hē³la². Ya³lu²ju³ta²nū³a² yū²nxa³ha²kxai³ hāi¹sxā³ ka³ten³su² yxau²xai³jah¹lo²su² ha²kxai³ nxe³jah¹lo²kxai³ ī³sa²nēn¹kxain¹na²hē³la². Ī³sa²-nēn¹kxain¹te²nah¹lxi¹, ū³nhe³hē¹nha²ka³lo³khai³xa² sa²ne³sai¹nh²yah¹lxi³sān²-nū²la² ā³wxe³ka³lo³ai²li² a²hxi²kan¹txa² si³yxau³jah¹lai²na² ā³wxe³ka³lo³in³ti² a²ne³kxai³tāu³a² sa²kxai³lu² ū³ha²xai³yah¹lxi³na²hē³la², ū³nhe³hē¹nha²ka³lo³-a²sa¹. Nxe²kāi³sxā³ e³kxain¹te²nah¹lxi¹:

11 —Txa²wā¹hxi²kan¹ta² Si³yxau³jah¹lo²si¹lxi¹. Txa²wā¹sū³nu²

Si³yxau³jah¹lo²si¹lxi¹. Yen³kxa² a²yo³ha²kxa¹ ī³yū¹kxi²nhī¹nhē³li¹.

Nxe³sxā³ wxa²e¹nān¹jau³kxai³lu¹: “Yen³kxai²li² kwa²hāi¹nxe²

ī³yū¹kxai¹na¹tū¹xā¹.” Nxīn¹jau³tu³ ī³yū¹ti² ka³ten³su² yxau²xai³si¹hai¹ni²

nxī¹nhē³li¹. Nxī¹nha²kxai³ sa²nēn¹kxi¹nxa²si¹na¹ju³ta² wain³sīn¹na³li¹.

Ī³wxi²kin³ti³ton³txa²si¹na¹ju³ta² wain³sīn¹na³li¹. Nū³kxūn³sxā³

yxau²xai³nhīn¹ju³ta² wain³sīn¹na³li¹.

Nxain¹jau³s u² a²hxi²kan¹ta² ā³wxe³ka³lo³a² ā³wxe³jah¹la² nxe² ī³ye³kxain¹to³na²hē³la².

Ha³teh³nxā³nxā² hxi²tē³nha²txā³nxai²na² i³yau¹ū³jau³su²

5 ¹Nxa²ha¹te¹ ha³lo²a² tah²yu³ta² i²a¹hē³la². A²hxi²kan¹txa² ā³wxe³ka³-lo³ai²na² ā³wxe³jah¹la² i²xi²na¹hē³la². A²hxi²ka² a²wi¹tāu³a² ha³teh³-nxā³nxā² hxi²tē³nha²na¹hē³la². A²nxe³txā¹nxai²li² wān³txa² yau³ka³lxa¹txi³ ū³wha²li¹lin²ta²wa². Txā¹nxai²li² a²ta³lo³nāu³a² ū³wha²li¹li² a²ta³lo³nāu³ai²na² ū³wha²li¹li² a²kxā³nxā² nxe³ain¹nīn²ta²wa². Nxe³kxa²yu³su² txā¹nxai²li² ūh³-yxo²ti¹sān²nū²la² ye³ka³lxa¹txi³ 7 nxe³tāu³a² ū³txā¹ta³kxai¹nīn¹ta²wa². ²Nxa²-ha¹te¹ oh³xan¹jah¹la² nū³kxūn³khaix¹jah¹la² wxā³sxā³ i³ye³na²hē³la². I³ye³sxā³ yxo²kāin²ti³nha²sxā³ i³kaix¹te³nah¹lxi¹:

—Ha³teh³nxā³nxā² sa²yxo²than²kxi²ju³ta³ wxi²kan¹te²la³ ten³ki³tā³li¹. Ih¹-te²la³ta³ wxi²kan¹sxā³ sa²yxo²than²kxi²te²la³ ki³te³ji¹wi¹? Ha³teh³nxā³nxā² ū³txā¹ta³kxain¹kxe³su² 7 nxe³kxe³su² sa²sai¹te²kxi³na¹xa² ten³ki³tā³li¹. Oh³-xan¹jah¹la² nxe³na¹hē³la².

³Nxe³nū²la² oh³xai²nān¹tū³ka³txa² i²li³hxa³te²a² wxi²ka¹nai¹nxa³ha²kxai³ yuh³xai²nān¹tū³ka³txa² i²li³hxa³te²a² wxi²ka¹nai¹nxa³ha²kxai³ txa²wā¹ha³-lo²a² yxau³ki³ko³xai²na² a²yuh³nāu³a² a²nū²a² i²li³hxa³te²a² wxi²ka¹nai¹-nxa³ha²kxai³ ain¹na²hē³la². Hai³txi³ sa²hai¹sxā³ wān³txai²na² i²ai¹nxa³-hē³la². ⁴A²nxe³jut³su² i²a¹tāu³a² i²āin²ta³kxi³nha²sxā³ kāin² nān³na¹hē³la². Ha³teh³nxā³nxai²li² sa²yxo²than²kxi²nxa³ha²kxai³ wān³txai²li² hxi²kan¹-txi³ i²xa³kxa²yāu³ka³nxū³su² kāin² nān³na¹hē³la². ⁵Nxa²ha¹te¹ a²nū²a² a²hxi²kan¹txi³nāu³xa² ka³na³ka³nat³te²a² tī³sa²sxā³ i³ye³kxi²sa³na²hē³la². I³ye³kxi²sa³te³nah¹lxi¹:

—Nān³ta³lxi¹. Hāi¹nxe³sxā³ i²txa²hē³li¹. Ha³teh³nxā³nxai²li² sa²hai³kxi²-jah¹la² ū³tā¹ta³kxi²nha²te²a² sa²hait¹son¹ta³kxi²jah¹la² yū²na³li¹. A²nxe³jah¹-lo²kxai³lu² a²nū²a²nāu³xa² a²hxi²kan¹jah¹lo²su² ha²kxai³ ya²na¹lhū³jah¹lai²-la¹wi¹. Ju³ta²sah³lo²nu¹ta² nū³ka³txi³su² jah¹lai²la¹wi¹. Ta³vi²yah³lo²nu¹ta²na² a²sa³wi³sa³khai³xai²la¹wi¹. Yxuh³lxi³ju³ta² yū³hxi²nxa³kxai³ jāx¹jah¹lo²su² na³li¹. A²nxe³jah¹lain²txi³ a²ko¹ko¹su² te²nāu³xa² ā³na¹hxa³tain¹na²hē³li¹. Nxe³ha²kxai³ ha³teh³nxā³nxai²li² wxi²kan¹txi³ sa²yxo²than²kxi²tu¹wi¹. Nxe³sa³na²hē³la².

⁶Nxe³nū²la² O³ve²a² Wēn³sū³jah¹la² i²a¹hē³la². A²nū²a² a²hxi²kan¹txi³nāu³-xai²li² a²nxū²kwai³ye³la³nāu³a² i³sa²nxū³sxā³ yxau³na²hē³la². Nxe³nū²la² a²nū²a² kāin²te²na² ā³wxe³ka³lo³ai²li² ka³yxuh³hū³jah¹la²nāu³xa² a²ye³ha³te²-kxi²tāu³an¹ka³lo³an²tu³ ā³tī³na²hē³la². A²nxe³sxā³ o³ve²a² wēn³sū³jah¹lai²na² kwēn¹ta¹na² ka³ten³su² i³sa²yxau³xi²na²hē³la². A²nxe³sxā³ a²ne³txau³xa² ne³-tau³ha¹li¹ ne³tau³ha¹li¹ ne³tau³ha¹li¹ ka³na³ki² ne³tau³xi³na²hē³la². A²ye³na² ye³ha¹li¹ ye³ha¹li¹ ye³ha¹li¹ ka³na³ki² ye³nxe³hā¹na²hē³la². A²nxe³ju³ta² a²si³-yxau³tāu³a²sa¹ Txa²wā¹sū³na² Yāu³ka³jxah¹lo²nāu³xai²la¹wa². Yuh³nān¹ko³xa² i³sa²si¹hā³tū³ka³txai²la¹wa². ⁷Jā¹nxe³jut³su² O³ve²a² Wēn³sū³jah¹la² ā³tī³-nū²la² ha³teh³nxā³nxai²li² sa²so¹kxi²na²hē³la². Kāin²jah¹lai²na² ā³wxe³ka³lo³a² ā³wxe³jah¹lai²na² hxi²ka² a²wi¹tāu³a² sa²so¹kxi²na²hē³la². ⁸Sa²so¹kxi²tāu³ān²-tu³ ka³yxuh³hū³jah¹la²nāu³xa² ā³ka³ti³wxe², a²nū²a² a²hxi²kan¹txi³nāu³xa² ā³ka³ti³wxe² nxain¹sxā³ O³ve²a² Wēn³sū³jah¹lai²na² a²ne³kxai³tāu³a² ā³ka³-ti³wxe³ain¹na²hē³la², kāin² hxi²kan¹sxā³ wa³to²hi²ha²kxai³la³. A²nxe³tū³-ka³txai²na² sa²kxai³lu² vi³o¹lāu²hū³ka³lo³a² hxi²te³nha²ha²kxai³ ka³te³ha²ou²ro²te³na² hxi²te³nha²ha²kxai³ a²nxe³te³nai²li² ha³nxe²a² wha³lxin¹kxa²

wi¹lū³kxa² i³ne³kxi¹hin²ta²wa². A²nxe³kxa² ha³nxe²a² wha³lxin¹txa² a²si³-
yxau³tāu³a²sa¹: Je³su²jah³la² wān³txa² yxo²i²tū³ka³txai²na² wān³txa² oh²xa²
ka³la³sxā³ Txa²wā¹sū³na² ain³kxi²jau³xai²la¹wa². Jā¹nxe³sxā³ vi³o³lāu²hū³ka³-
lo³ai²li² hxi²tē³nha² ka³te³ha² hxi²tē³nha² nxē³tain¹na²hē³la². ⁹Nxa²ha¹te¹
wān³txa² tah²yau³xa² hai³nain¹na²hē³la². Hai³nain¹te³nah¹lxi¹:

—Wxā²li² O³ve²a² Wēn³sū³jah¹lo²si¹lxi¹. Ha³teh³nxā³nxai²li²
sa²yxo²tha²nīn¹ju³ta² wain³na³li¹. Ha³teh³nxā³nxai²li²
tāx¹ta³kxi²nha²ju³ta² sa²hai¹son¹ta³kxin¹ju³ta² hxi²ka¹ni¹lxi¹.
A²kxā³nxai³tā² su²lhā³nxain¹na²hē³li¹. Wxa²ti³ha²yau³xa²
ha³li³hxa³sxā³ ya³lu²kxi²nī¹nhē³li¹. Nxīn¹ju³tan¹te²kxa³ya³lhu²
a²nū²a² ka³lxa¹txi³ ā³sa²so¹ai¹nī¹nhē³li¹. Nxē¹nha²kxai³ Txa²wā¹sū³na²
sa³wi³ha³lxi³lo³ta¹nī¹nhē³li¹. A²nxe³tū³ka³txai²na² sa²kxai³lu²
sxī²je³na² a²yxo²ha³kxa¹ i²li³je³na² ā³sa²so¹ai¹nī¹nha²kxai³
a²nū²a² wān³txa² ā³xa² e³te²a² a²yxo²ha³kxa¹ i²li³hxa³te²a²
ā³sa²so¹ai¹nī¹nha²kxai³ a²nū²a² nū³ka³txi³su² a²yxo²ha³kxa¹
i²li³hxa³te²a² ā³sa²so¹ai¹nī¹nha²kxai³ a²nū²a² nū³ka³txa²
kāi²lxi³tū³ka³txi³nāu³xa² i²li³hxa³te²a² ā³sa²so¹ai¹nī¹nha²kxai³
nxai¹nī¹nhē³li¹.

¹⁰ Nxi¹nī¹nha²kxai³ hxi²kan¹khai¹nxe³tū³ka³txi³su² ti³hi¹ta¹nī¹nhē³li¹.

Txa²wā¹sū³na² yen³nāu³a² a²nū²a² i³ye³ū¹nhē³tū³ka³txi³su²
ti³hi¹ta¹nī¹nhē³li¹. Nxi¹nī¹nha²kxai³ yuh³xai²nān¹ko³xai²na²
a²yxo²ha³kxa¹ i³we²ta³lxi³nyhain¹tu¹wi¹.

Nxe² hai³nain¹na²hē³la².

¹¹ Nxa²ha¹te¹ i²yxau³na¹tāu³a² oh²xan¹te²nāu³xa² ka³lxa¹tū³ka³txi³nāu³xa²
ain³kxi²na¹hē³la². Ka³yuh³hū³jah¹la²nāu³xa² ain³kxi²na¹ha²kxai³ a²nū²a²
hxi²kan¹txi³nāu³xa² ain³kxi²na¹ha²kxai³ nxe³tū³ka³txai²na² ā³nū²kxi²sxā³
a²nū²a² ka³lxa¹khai¹nxe³sxā³ hxi²kan¹txi³ wxa²hau³kot³sxā³ i²ki³sxa³tū³ka³-
txa² ā³nū²nxain¹na²hē³la². Ā³wxe³ka³lo³a² kāin²jah¹la² ā³wxe³ka³lo³ai²li²
ā³ki³hain³kxi²nyhain¹na²hē³la². ¹² Ā³ki³hain³kxi²sxā³ yxo²kāin²txi³ i³ye³-
kxain¹na²hē³la². I³ye³kxain¹te³nah¹lxi¹:

—O³ve²a² Wēn³sū³jah¹la²kxai³ kā¹nxa² su²lhā³ain¹ti³ai¹ti²tu³wi¹.
A²nxe³jah¹la² wi¹lhin¹sa²sai¹jah¹lai²la¹wi¹. Ha³lo²a² a²yxo²ha³kxa¹
i³hxi²kan¹txi³lo³tē³ju³ta² wain³na³li¹. Yen³kxi³hkaix¹kxi³ju³ta²
wain³na³li¹. A²hoh³lxi³sa²ti³hi¹tā³li¹. Nū³kxūn³ti³hit¹tā³li¹.
Wi¹lhin¹ti³hi¹jau³su² i³ye³kxi²ki³ju³ta² wain³na³li¹.
Wxi²kin³ti³ton³ki³ju³ta² wain³na³li¹. I³sa²nēn¹kxi²ki³ju³ta²
wain³na³li¹. Nxe³jah¹lai²kxai³ nxe³ti³hi¹ki³jah¹lai²la¹wi¹.

Nxe³ain¹na²hē³la².

¹³ Nxe³nū²la² a²yen³kxa² a²nū²su² tā³nxa² ka³yuh³sxu² tā³nxa² Txa²-
wā¹sū³na² ka³ten³su² i³yūt¹si¹kxa² a²yxo²ha³kxa¹ i³ye³kxain¹na²hē³la².
Oh³xai²nān¹tū³ka³txa² a²yxo²ha³kxa¹ yuh³xai²nān¹tū³ka³txa² a²yxo²ha³-
kxa¹ txa²wā¹ha³lo²a² yuh³xan¹ko³xan²tū³ nxe² yxau²xai³tū³ka³txa² a²yxo²-
ha³kxa¹ i³ye³na² kāin²je³na² yxau²xai³tū³ka³txa² a²yxo²ha³kxa¹ i³ye³sxā³
sa²nēn¹kxain¹te³nah¹lxi¹:

—Jah¹lai²na² ā³wxe³ka³lo³ai²na² hxi²kan¹ta² si³yxau³jah¹lai²na²
ā³wxe³ka³lo³ai²li² ā³wxe³jah¹lai²na² sa²kxai³lu²
wi¹lhin¹khaix¹jah¹lai²la¹wi¹. O³ve²a² Wēn³sū³jah¹lai²na²

wi¹lhin¹khaix¹jah¹lai¹la¹wi¹. Ī³wi¹lxo³kxain¹ki³ju³ta² wai³nha²kxai³
 i³sa²nēn¹kxain¹ki³ju³ta² wai³nha²kxai³ i³wxi²kin³ti³ton³ti³hi¹tain¹ki³
 ju³ta² wai³nha²kxai³ ha³lo²a² whāi²na¹ i³hxi²kan¹txi³lo³tē³ya³nhē³j
 u³ta² wai³nha²kxai³ nxe³sa²tē³ki³ya³nhē³ju³ta² wain³na³li¹. Hai³txi³
 ta³lu²nhxa³ki³sxa³lho³li¹.

Nxe³ain¹na²hē³la².

¹⁴Nxa²ha¹te¹ nxe²e³ta³lu²nain¹nū²la² ka³yxuh³hū³jah¹la²nāu³xa² ha¹li¹ ha¹li¹
 tū³ka³txai²na² sa²kxai³lu² i³wa²lū³xi²sxā³ i³ye³kxain¹te³nah¹li¹:

—Wain³sīn¹na³li¹. Jah¹lai²li² i³sa²nēn¹kxain¹ki³ju³ta² wain³sīn¹-
 na³li¹. Nxe³ain¹na²hē³la². Te²yā¹nxe³ha²kxai³ a²nū²a² hxi²kan¹te²nū³ka³-
 txa² ²⁴nxe³tū³ka³txai²na² sa²kxai³lu² ā³ka³ti³whaut³ta³kxi²wxe³sxā³
 i³sa²nēn¹kxain¹na²hē³la².

Ha³teh³nxā³nxa² ū³txā¹ta³kxi²txā³nxa² wxa²hai¹tā³la³kxi²jau³su²

6 ¹Nxa²ha¹te¹ ten³sa²tā³a¹tāu³a² O³ve²a² Wēn³sū³jah¹lai²na² sa²kxai³lu²
 ha³teh³nxā³nxa² nxā³ka³lxa¹txi³ ⁷nxe² tā¹ta³kxi²txā³nxai²na² wxa²so¹-
 nū²la² nxā³ka³na³ka³nat³sxā³ wxa²hai¹tā³na²hē³la². Wxa²hai¹tā³ka³tū³ ka³-
 yxuh³hū³jah¹la²nāu³xa² ka³na³ka³na³te²a² kxau¹ka³ti³ i³ye³na²hē³la². Ta²li¹-
 jau³hūn³sxā³ i³ye³te³nah¹li¹:

—Wxāx³txu¹li¹. Nxe³na²hē³la².

²Nxe³nū²la² ka²va¹la² hān³te²a² wxā³ye²na²hē³la². Wxā³ye²ka³tū³ a²nū²a²
 ā³ka³tih³yau³kxi²jah¹lo²kxai³lu² hu³kxi³su² hxi²tē³nha²sxā³ yau³kxi²na²hē³la².
 Nxe³nū²la² ne³hē¹nha²ka³lo³a² i³hxi²kan¹txi³lon³ye²kxi³ka³lo³a² ū³hū¹ain¹na²-
 hē³la². Ū³hū¹ain¹ka³tū³ a³li³na²hē³la². A²nū²a²nāu³xa² a²yxo²ha³kxa¹ wa³ka³-
 ti³lo³tai¹si¹jau³su² a³li³sxā³ ai³na²hē³la².

³Nxa²ha¹te¹ nxe³nū²la² ha³teh³nxā³nxa² sa²tā¹ta³kxi²txā³nxai²na² āh¹txā³-
 nxai²na² wxa²hai¹tā³na²hē³la². Wxa²hai¹tā³ka³tū³ ka³yxuh³hū³jah¹la² ā³jah¹la²
 i³ye³kxi²na²hē³la². Ī³ye³kxi²te³nah¹li¹:

—Wxāx³txu¹li¹. Nxe³na²hē³la².

⁴Nxe³nū²la² ka²va¹la² a²ne³ne³su² te²a² wxā³ye²na²hē³la². Wxā³ye²ka³tū³
 a²nū²a² ā³ka³tih³yau³kxi²jah¹lo²kxai³lu² hi³ki²a³la² kāin² khai¹nxe³ta³wxi²a²
 sa²nū¹ain¹na²hē³la². Sa²nū¹ain¹te³nah¹li¹:

—Yuh³xan¹ko³xa²nāu³a² ai³sē¹li¹. Nxīn¹kxai²nān²tū³ ha³lo²a² hāun²ju³ta²
 sa²sai¹sē¹li¹. Sa²sain¹kxai²nān²tū³ a²nū²a²nāu³xa² ā³nhe¹li³sxā³ i³sun²txi²-
 waun¹nyhain¹tu¹wi¹. Nxe³na²hē³la².

⁵Nxa²ha¹te¹ nxe³nū²la² ha³teh³nxā³nxa² sa²tā¹ta³kxi²txā³nxai²na² āh¹txā³-
 nxai²na² wxa²hai¹tā³kxi²na²hē³la². Wxa²hai¹tā³kxi²ka³tū³ ka³yxuh³hū³jah¹la²
 ā³jah¹lo²kxai³ i³ye³kxi²na²hē³la². Ī³ye³kxi²te³nah¹li¹:

—Wxāx³txu¹li¹. Nxe³na²hē³la². Nxe³nū²la² ka²va¹la² a²tun³ta² wxā³-
 ye²na²hē³la². Wxā³ye²ka³tū³ a²nū²a² ka³tih³yau³jah¹la² yen³kxa² sa²te¹-
 ju³ta² hau³ko³ka³txa² hxi²tē³nha²na²hē³la². ⁶Nxa²ha¹te¹ ka³yxuh³hū³jah¹-
 la²nāu³xa² a²nxū²kwai³wi³ta³nāu³a¹ a²yxo²wān³txa² ain³kxi²na¹hē³la².
 Ain³kxi²na¹te³an¹jau³kxai³lu²:

—Yain²ta³ki³a² yo³ha² sa²ka²la¹txa²hē³li¹. Tri²ka²ki³a² kwa³ta³lē³na² ne³-
 kih³tē³na² sa²kxai³lu² nēn³ka³na³ka³nat³sxā³ a²yo³ha² sa²kxai³lu² ha³teh³-
 nxā³ki³a² ki³ka³na³ka³na³ki³a² a²yo³hai¹la¹wi¹. Ye³ka³na³ka³nat³sxā³ a³lan²-
 tāu³a² wa³kon³kxi²sxā³ ū³yho³hi²ki³ai¹la¹wi¹. Te²yā¹nxe³sxā³ se³va²ta²ki³a²

kwa³ta³lě³na² ne³kih³tē³na² a²yo³ha² sa²kxai³lu² ha³teh³nxā³ki³a² nā³nha³li¹ ka³na³ki¹ a²yo³hai²la¹wi¹. Nxēn¹kxai²nān²tu³ a³se²te²yau³xa² ā³kho³txa³ha²-kxai³ u²va²yau³xa² ā³kho³txa³ha²kxai³ nxe³sē¹li¹. Nxe³te²na² yo³ha² sa³ka³la¹-txa³hē¹li¹. Nxe³na²hē³la².

⁷Nxa²ha¹te¹ nxe³nū²la² ha³teh³nxā³nxa² tā¹ta³kxi²nha²txā³nxai²na² ā³nxā³-nxai²na² wxa²hai¹tā³kxi²na²hē³la². Wxa²hai¹tā³kxi²ka³tu³ ka³yxuh³hū³jah¹la² ā³jah¹lo²kxai³ i³ye³kxi²na²hē³la². I³ye³kxi²te³nah¹lxi¹:

—Wxāx³txu¹li¹. Nxe³na²hē³la².

⁸Nxe³nū²la² ka²va¹la² wa³si³wa³sin³te²a² wxā³ye²na²hē³la². Wxā³ye²ka³tu³ a²nū²a² ā³ka³tih³yau³kxi²jah¹lo²kxai³lu² a²i³lxa² ya³lu²te²su¹ nxe³na²hē³la². A²nxe³sxā³ ya³lu²te²na² a²yxau³ju³ta² ā³sa²so¹na²hē³la². Nxe³ka³tu³ ka²va¹la² a³ka³tih³yau³jah¹la² sa²kxai³lu² i³hxi²ka¹ti³hi¹tā²hē³la². Yuh³xai²nān¹ta²nū³-ka³txa² su²lhā³ah³lxi³si¹jau³su² i³hxi²ka¹ti³hi¹tā²hē³la². A²nū²a² ha¹li¹ ha¹li¹ yū³kxai²-nān²tu³ ka³na³ka³nat³sxā³ su²lhā³i² jā¹nxe² ha¹li¹ ha¹li¹ yū³kxai²-nān²tu³ ka³na³ka³nat³sxā³ su²lhā³i² nxe²xai³ye²si¹jau³su² i³hxi²ka¹tā²hē³la². A²nū²a² ā³nhe¹kxi²sxā³ su²lhā³nyhu¹kxi³jut³su² ta³nxa² he³ja³lu²ju³ta² ta³nxa² i³ta³ka³khai³su² ya²lu¹ju³ta² ta³nxa² ka³yxuh³xa² ūn³te²a² wxā³sxā³ i³so¹ji²-ju³ta² ta³nxa² nxe³sxā³ i³sun²tā¹si¹jau³su² i³hxi²ka¹tā²hē³la².

⁹Nxa²ha¹te¹ nxe³nū²la² ha³teh³nxā³nxa² sa²tā¹ta³kxi²nha²txā³nxai²na² ā³-xai²na² wxa²hai¹tā³kxi²na²hē³la². Wxa²hai¹tā³kxi²ka³tu³ a²nū²a² yāu³ka³txi³-nāu³xa² a²nū²a² wi¹lhin¹te² yāu³ka³txi³nāu³xa² ka³lxa¹khai¹nxe³tū³ka³txa² i²ai¹na¹hē³la². Txa²lxa³kxa³txa² Txa²wā¹sū³na² sa²nēn¹kxi²si¹jau³su² ka³-yxuh³xa² sī³na² ū³thū²kxi²ka³txa² a²yu³hē³nāu³a² sa²kxai³lu² a²nū²a² yāu³-ka³txi³nāu³xa² i²ai¹na¹hē³la². A²nxe³te²nāu³xa² a²kxā³nxai²tā² Txa²wā¹sū³na² wān³txa² yxo²i²ai¹ni² wain³txi³ sa²yxo²we¹tai¹ni² nxain¹ju³tan¹te²kxa³ya³lhu² i³lxa³thi¹nxai³tū³ka³txa² hxi²ka² su²lhā³ain¹na²hē³la². ¹⁰A²nxe³tū³ka³txai²na² sa²kxai³lu² i³kaix¹sxā³ i³ye³kxain¹te³nah¹lxi¹:

—Txa²wā¹sū³nāi³. Nxe³txi¹. Wi¹lhin¹ta² Si³yxau³kah³lo²si¹lxi¹. Ya²la³la² Si³yxau³ka³jah³lo²si¹lxi¹. I³lxa³thi¹nxai³tū³ka³txa² khāuh³lxa³ti³sain¹sīn¹sxā³ su²lhā³sain¹sīn¹na²hē³li¹. Nxe³sain¹sīn¹kxe³su² ih¹nxe³hi¹na² su²lhā³sain¹sīn¹-ju³tai³tā² kō³nxe³ti³ i³yī¹lain¹sxā³ i³wai¹tain¹sīn¹te³lin¹ji¹, yuh³xan¹tū³ka³-txa²su¹? Nxain¹na²hē³la².

¹¹Nxe³nxa²ha¹te¹ tū¹ka³txai²na² su²lhā³ain¹tū³ka³txa² sa²kxai³lu² wā²la² hā³ka³lo³a² ū³hū²xai³ain¹na²hē³la². Ū³hū²xai³ain¹te³nah¹lxi¹:

—Wah³nxe² yxau³jah¹lxi³sā²nhē³li¹. Ye³jen¹na² kō³nxe³ti³ kāi³ūh¹nx²tain¹-kxa² yo³ha² ū³hū¹ai¹na²tu¹wi¹. Nxe²nxa²ta³lxa¹ wxa²ka³lxa¹ti³nāu³xa² Txa²-wā¹sū³na² wān³txa² yxo²i²ain¹te²na² sa²kxai³lu² i³lxa³thi¹nxai³tū³ka³txai²na² hxi²ka² wxāi²ya¹nxe² su²lhā³ain¹nūn³tu¹wi¹. Nxe³ain¹sān²nū²la² hā²wxān³txa³ kō³nxe³ti³ kāi³ūh¹nx²tain¹kxa² yo³ha² ū³hū¹ai¹na²tu¹wi¹.

¹²Nxa²ha¹te¹ nxe³nū²la² ha³teh³nxā³nxa² ā³tāx¹ta³kxi²txā³nxai²na² ā³-nxā³nxai²na² wxa²hai¹tā³kxi²na²hē³la². Wxa²hai¹tā³kxi²ka³tu³ kīh³nū³xa² yuh³xai²nān¹ko³xai²na² kāin² ka³ta³ta³tū²na²hē³la². U³je³na³ka² i³ka²nxa¹-hi²na²hē³la². Wā²la²ka³lo³a² ti³tīn³ka³lo³a² au³ka³lo³a² tē³kxai²nān²tu³ ūn³-ti¹kxi²nē³kxai²nān²tu³ ka³nxah¹te²ju²hē³la². Jā¹nxe³jut³sū³nxe² u³je³na³kai²li² i³ka²nxa¹hi²na²hē³la². Ka³nxah³ta² i³lxa²li² a²ti³ha²yau³hū³sxā³ i³ā³lxa³ti³-na²hē³la². ¹³Hi³ka²ta³ai²li² oh³nāu³ān¹ta³ki³u¹tai²li² yuh³xai²na² ā³na¹na²-hē³la². Fi²ko²ne³kxa² ya¹nxe³hī³nx²na³la². A²nxā³kxai²li² ka³to²nxa³ta³lxa¹

it³ta² käin² ik³kxai²nän²tu³ yu³ha² ä³ya³hi²te²ju²hē³la². Jā¹nxe³jut³sū³nxe²hi³ka²ta³ai²li² ki³ka³lxa¹txi³ yu³ha² ä³ya³hah³lxi³na²hē³la². ¹⁴Nxe³kxa³yu³su²o³sī³nāu³u¹tai²li² sa²hai³kxi²sxā³ tī¹na²hē³la². Ha³teh³nxān³su² tē³ki³kxai²nän²tu³ wxa²wa³lāu²kxi²kj³kxai²nän²tu³ wxa²tī¹kxi²te²ju²hē³la². Nxe³jut³sū³sxā³ o³sī³na² tī¹na²hē³la². Te²yā¹nxe³sxā³ wā³la³ka³txa² a²yo²ha³kxa¹ha³lo²ai²na² ī³yau³xa² sa²ki³wa³le³kxi²ko³xa² a²yo²ha³kxa¹ nxe³sxā³ ī³ā³. lxa³txi³sxā³ sa²we²ta²xai³na²hē³la². ¹⁵A²nxe³jut³su² a²nū²a²nāu³xa² yuh³xai²nän¹tū³ka³txa² ī²ain¹na²hē³la². Yuh³xai²nän¹jah¹la² si³yxau³ka³txa² a²yo²ha³kxa¹ a²nū²a² a²hxi²kan¹txi³nāu³xa² a²yo²ha³kxa¹, nū³kxūn³te²nāu³xa² a²si³yxau³ka³txa² a²yo²ha³kxa¹, yen³kxi³te²nāu³xa² a²yo²ha³kxa¹, nū³kxūn³te²nāu³xa² a²yo²ha³kxa¹, kwa²wa³kon³nū³ka³txa² a²yo²ha³kxa¹, ā³wa²sut¹sxā³ yxau³te²nāu³xa² a²yo²ha³kxa¹ nxe³sxā³ a²nū²a² hāi¹nxe³ti³xa¹ yuh³lxi³. khaix¹nxēn³tai¹nha²kxai³ tah³lxe¹na² ā³wi¹hai¹nha²kxai³ txah³lxa³kxa³txē¹na² ī³hāi³ai¹nha²kxai³ nxain¹na²hē³la². ¹⁶Nxe³sxā³ ī³ye³kxain¹te²nah¹lxi¹.

—Jah¹lo²su² a²hxi²kan¹ta² ā³wxe³ka³lo³a² ā³wxe³jah¹la² yuh³lxi³sa²sīn¹. nha²kxaix² O³ve²a² Wēn³sū³jah¹la² ī³an³ta³kxi²sxā³ ko³nxe³ti³ ī³yī¹li²sa²sīn¹ju³ta² yuh³lxi³sa²sīn¹nha²kxaix² nxe³sa²sīn¹nhai¹. Nxe³sa²sīn¹nha²kxai³wa³la³ka³txe² ī³nxai²na² txah³lxa³kxa³txe² ī³nxai²na² ā³ya³hi²sxā³ ā³no¹syah¹. lxi³sī¹nhē³li¹. Ā³tī¹kxi²syah¹lxi³sī¹nhē³li¹. ¹⁷Khāuh³lxi³thi¹te²lhxā³ sa²txah². nhu²nhā²khi³. Nha¹jau³su². Nxe³jut³su² ha²kxai³ hxi²kan¹ti³ ya³lo³txi²sa²sī¹. nxa³nhai¹. Nxe³ain¹na²hē³la². Ju¹tai²na² ha³kxa¹ ī²a¹hē³la².

ī³sa³e² nū³ka³txa² ū³yhe³tā³kxain¹jau³su²

7 ¹Nxa²ha¹te¹ nxe³nū²la² oh³xan¹jah¹la²nāu³xa² ī²a¹hē³la². In³txa² ha¹li¹ha¹li¹ jah¹la²nāu³xa² ī²a¹hē³la². A²nxe³jah¹la²nāu³xai²li² txa²wā³ha³. lo²ai²na² yuh³xai²nän¹ko³xai²na² ī³sa²nxū²xai³ain¹na²hē³la². Txa²wā³wi¹. nē³tāu³a² ī³sa²nxū², txa²wā³wā³tāu³a² ī³sa²nxū², u³je³na² kan³tāu³a² ī³sa². nxū² u³je³na² a³li³xi²tāu³a² ī³sa²nxū² nxe²xai³ain¹na²hē³la². Nxe³ka³tu³it³ta² ī²li³tāu³a² it³te²lhxā³ tāu³ ha³lo²a² sa²xit³tā³nxā² ī³ye³na² sa²xit³tā³. nxa² sa³wxe³na² sa²xit³tā³nxā² nxe²te²lhxā³ kxai²nän²tu³ jah¹la²nāu³xa² wxa²sa²tā³yi¹tai¹nhī³nx²na³la². ²Nxa²ha¹te¹ oh³xan¹jah¹la² ā³xa² ka³la³sxā³wxā³na²hē³la². U³je³na² a³li³xi²tāu³a² wxā³na²hē³la². Txa²wā³sū³na² ka³ten³. sa²tē³jah¹la² sa³wi³ha³lxa² ū³yhe³tā³ki³a² tē³na²hē³la². Tē³ka³tu³ oh³xan¹. jah¹la²nāu³xin³txi² ī³kaix¹tain¹na²hē³la². A²nxe³jah¹la²nāu³xin³txi³ yuh³xai²nän¹ko³su² tā³nxā² ī³ye³nai²li² tā³nxā² ā³kho³kxi²kxi³nū³su² hxi²kan¹txi³ jah¹la²nāu³su² nxe³ta³txhai²hē¹la². ³Jā¹nxe³sxā³ ī³kaix¹tain¹kxi³jau³xai²na² ain¹kxain¹te²nah¹lxi¹.

—Nxex³jah³lxi³wxe¹. Ha³lo³kxi²yxau³jah³lxi³sā²nhē³le¹. Ha³lo²ai²li² ā³khot³jah³lxi³sān²txa³hē¹le¹. Kxi³h³nū³su² tā³nxā² ī³yen³su² tā³nxā² sa³. wxen³su² tā³nxā² ā³khot³jah³lxi³sān²txa³hē¹le¹. Txa²wā³sū³na² sa³wi³ha³. lxi³nāu³xa² ū³yhe³tā³ta³la² tē³ka³tu³ a²ye³ha³na³kxa² ū³tā³ka² sai¹sxā³ ū³yhe³wha²li¹lhā²na¹tu¹we¹. Txa²wā³sū³na² sa³wi³ha³lxi³ ye²kxe³su² e³lxah². lxi³tu¹we¹. Nxe³nyhain¹na²hē³la².

⁴Nxe³sxā³ Ja³ko³ah³lo²nu¹tai²na² a²ki³lha³lxa² nū³ka³txi³nāu³xa² ū³tā³. ka² sai¹sxā³ ū³yhe³wha²li¹li²xai³nyhain¹na²hē³la². A²nxe³tū³ka³txa² ū³tā³. ka² sai¹sxā³ ū³yhe³wha²li¹li²nyhain¹tū³ka³txa² ka³lxa¹khai¹nxe³sxā³ 144.000 nxe² ka³lxa¹khai¹nxe³na²hē³la². ⁵Nxe²xai³sxā³ Ju³ta² nū³ka³txi³su² 12.000

nxe³tū³ka³txa² ka³lxa¹khai¹nxe³tū³ka³txa² ū³ta³ka² sai¹sxā³ ū³yhe³wha²lin¹-
ta²xai³lha²kxai³, Ru³bēm² nū³ka³txi³su² te²yā¹nxe³ tū³ka³txa² ū³ta³ka² sai¹-
sxā³ ū³yhe³wha²li¹la³kxi²xai³lha²kxai³, Ka²te³ nū³ka³txa² te²yā¹nxe³ tū³ka³-
txa² ū³ta³ka² sai¹sxā³ ū³yhe³wha²li¹la³kxi²xai³lha²kxai³ ⁶Aser² nū³ka³txi³su²
te²yā¹nxe³ tū³ka³txa² ū³ta³ka² sai¹sxā³ ū³yhe³wha²li¹la³kxi²xai³lha²kxai³,
Naf³ta³li² nū³ka³txi³su² te²yā¹nxe³ tū³ka³txa² ū³ta³ka² sai¹sxā³ ū³yhe³wha²li¹-
la³kxi²xai³lha²kxai³, Ma³na³ses² nū³ka³txi³su² te²yā¹nxe³ tū³ka³txa² ū³ta³ka²
sai¹sxā³ ū³yhe³wha²li¹la³kxi²xai³lha²kxai³ ⁷Si³me³āu² nū³ka³txi³su² te²yā¹nxe³
tū³ka³txa² ū³ta³ka² sai¹sxā³ ū³yhe³wha²li¹la³kxi²xai³lha²kxai³, Le³vi² nū³ka³-
txi³su² te²yā¹nxe³ tū³ka³txa² ū³ta³ka² sai¹sxā³ ū³yhe³wha²li¹la³kxi²xai³lha²-
kxai³, I³sa³kar² nū³ka³txi³su² te²yā¹nxe³ tū³ka³txa² ū³ta³ka² sai¹sxā³ ū³yhe³-
wha²li¹la³kxi²xai³lha²kxai³ ⁸Se³bu³lōm² nū³ka³txi³su² te²yā¹nxe³ tū³ka³txa²
ū³ta³ka² sai¹sxā³ ū³yhe³wha²li¹la³kxi²xai³lha²kxai³, Jo³se² nū³ka³txi³su² te²-
yā¹nxe³ tū³ka³txa² ū³ta³ka² sai¹sxā³ ū³yhe³wha²li¹la³kxi²xai³lha²kxai³ Bēn³-
ja³mi² nū³ka³txi³su² te²yā¹nxe³ tū³ka³txa² ū³ta³ka² sai¹sxā³ ū³yhe³wha²li¹la³-
kxi²xai³lha²kxai³ nxe³si¹nyhain¹na²hē³la². Ju¹ta¹na² i²a¹hē³la².

I³sa³e² nū³ka³txi³sxa³te² nū³ka³txa² i³yau¹ū³jau³su²

⁹Nxa²ha¹te¹ nxe³nū²la² yu³tā³xa² i²a¹hē³la². I³a¹ka³tū³ a²nū²a²nāu³xa² ka³-
lxa¹khai¹nxe³tū³ka³txa² i²a¹hē³la². A²nxe³tū³ka³txa² ka³lxa¹khai¹nxe³ha²-
kxai³ hxi²kan¹txi³ wxa²hau³ko³ki³te²sxa³yu²hē³la². Nū¹a² yxau³xain¹ko³xa²
a²wā³ki³kxai³ a³li³sxā³ wxā² a²nū²a² nū³ka³txi³nāu³xai²li² a²wā³ki³kxai³ a³li³-
sxā³ wxā² a²nū²a² i²li³te²nāu³xa² a²wā³ki³kxai³ a³li³sxā³ wxā² sxi²jen³nāu³-
xai²na² a²yxo²ha³kxa¹ a²wā³ki³kxai³ a³li³sxā³ wxā² nxe³ain¹na²hē³la². A³li³-
sxā³ wxā²ain¹nū²la² Txa²wā¹sū³na² ā³wxe³ka³lo³a² ān³ti³ai¹nha²kxai³ o³ve²a²
wēn³sū³jah¹la² ā³ti³ai¹nha²kxai³ nxain¹na²hē³la². A²nxe³sxā³ Txa²wā¹sū³na²
sa²nēn¹kxi²si¹jau³su² wā²la² hā³ka³lo³a² so¹lxi³ ū³whi²kxi²nha²ha²kxai³ hē³-
la³nxā³nhūn³txā³nxā² sa²nāu³so¹sxā³ hxi²tē³nha²ha²kxai³ nxe³yain¹na²hē³la².
¹⁰Nxe³sxā³ i³kaix¹sxā³ i³ye³kxain¹te³nah¹lxi¹:

—Txa²wā¹sū³na² Si³yxau³ka³txa² kāin²khai¹jah¹lai²la¹wi¹. Txa²wā¹ko³-
nxe³ti³ kāi³ki³ju³ta² sa²wa²su¹tē³jah¹lai²la¹wi¹. A²nū²a² hxi²kan¹te²na² ā³wxe³-
ka³lo³ai²na² ā³wxe³jah¹lai²la¹wi¹. Te²yā¹nxe³jut³su² o³ve²a² wēn³sū³jah¹la²
wxa²wa²su¹tē³jah¹lo²su² nūn³na³li¹. Nxain¹na²hē³la².

¹¹Nxain¹tāu³a² oh³xan¹tū³ka³txai²na² sa²kxai³lu² Txa²wā¹sū³na² ā³wxe³ka³-
lo³a² ā³ti³i² a²nū²a² hxi²kan¹txi³nāu³xai²tā² ā³ti³i² ka³yxuh³hū³jah¹la²nāu³xa²
ha¹li¹ ha¹li¹ te²nāu³xa² ā³ti³i² nxain¹sxā³ i³ki³hain³kxi²nyhain¹ka³tū³ Txa²-
wā¹sū³na² ne³kaix¹tāu³a² ā³ka³ti³whaut³ta³kxa² ā³wxe³sxā³ Txa²wā¹sū³na²
i³sa²nēn¹kxain¹na²hē³la². ¹²I³sa²nēn¹kxain¹te³nah¹lxi¹:

—Ju¹ta¹na² wain³ye¹nx²ti³sīn¹nha²wi¹. Txa²wā¹sū³na² Si³yxau³ka³txa² ne³-
ti³hit¹sa²tē³ki³jah¹lai²la¹wi¹. I³sa²nēn¹kxi²ki³ju³ta² wain³ye¹nx²ti³sīn¹nha²wi¹.
Wxi²kin³ti³ton³ki³ju³ta² wain³ye¹nx²ti³sīn¹nha²wi¹. A²hoh³lxi³sa²ti³hi¹tā³li¹.
I³ka³lih¹kxi²nū³ki³ju³ta² wain³ye¹nx²ti³sīn¹nha²wi¹. Wi¹lhin¹ti³hi¹jau³su² i³ye³-
kxi²ki³ju³ta² wain³ye¹nx²ti³sīn¹nha²wi¹. Ha³lo²a² a²yxo²ha³kxa¹ i³hxi²kan¹txi³-
lo³tē³ju³ta² wain³ye¹nx²ti³sīn¹nha²wi¹. Nū³kxūn³ti³hit¹tā³li¹. Ju¹ta¹na² whāi¹na¹
wain³ye¹nx²ti³sīn¹nha²wi¹. Hai³txi³ ne³ki³so³nxā³lho³li¹. Nxe³nyhain¹na²hē³la².

¹³Nxe³ka³tū³ a²nū²a² hxi²kan¹jah¹la²nāu³xa² ka³na³ka³na³jah¹la² ā³ti³sa²-
sxā³ i³ye³kxi²sa²na²hē³la². I³ye³kxi²sa²te³nah¹lxi¹:

—Nxex³sa²lxi¹. Tū¹ka³txai²na² wā²la² hā³ka³lo³a² ū³whih²kxi²nyhain¹tū³. ka³txai²li² ih¹nxe³tū³ka³txi³tan³te²la¹xā³? Ha³lo²la³ ih¹ju¹xai²nān¹te²ta³wxā³. ain¹te²la¹xā³? Nxe³sa³na²hē³la².

¹⁴Nxa²ha¹te¹ i³wa²lū³xi²na¹te³nah¹lxi¹:

—Kō³xain¹nxa³nhai¹. Yxān¹ta¹ wxāi²ne³i¹lxi¹. Nxa¹hē³la². Nxa²ha¹te¹ i³ye³kxi²sa²te³nah¹lxi¹:

—Tū¹ka³txai²na² a²yo²ha³kxa¹ khāuh³lxa³ti³nyhain¹na²hē³li¹. A²kxā³nxa² a²wā²la²ka³lo³khai³xa² tē³lxi²sxā³ O³ve²a² Wēn³sū³jah¹lai²na² a²ti³ha²yau³xa² wa²hi³lxain¹kxa² yā¹nxe³kxe³hū³nxe² O³ve²a² Wēn³sū³jah¹la² ya³lu²kxi²sxā³ a²ti³ha²yau³xa² ha³li³hxan³ju³tan¹te²kxa³ya³llhu² Txa²wā¹sū³na² hi²sen³su² kō³nxe³ti³ kāi³ain¹ju³ta² sa²wa²su¹tain¹na²hē³li¹. ¹⁵Nxe³jut³su² ha²kxai³ Txa²wā¹sū³na² Si³yxau³ka³txa² a²ne³kxai³tāu³a² yxau²xai³lain¹na³li¹. Nxe³sxā³ Txa²wā¹sū³na² sxi²ha² o²la³kxi²nū¹hain¹na³li¹. A³lan²ta² whāi²na¹ ka³nxah³ta² whāi²na¹ nxēn³tain¹na³li¹. Nxēn³tai¹nha²kxai³ jah¹la² Txa²wā¹sū³na² Si³yxau³. ka³jah¹la² ā³wxe³ka³lo³a² ā³wxe³jah¹lai²na² sa²kxai³lu² wi¹wi¹nxe² i³hau³ko³-tū¹hain¹tu¹wi¹. ¹⁶Nxain¹sxā³ hai³txi³ he³ja³lu²kxain¹ju³ta² yū²nxa³ha²kxai³ ya³lxu²ja³lu²ain¹ju³ta² yū²nxa³ha²kxai³ tih³na² ai³lain¹tāu³a² u³je³na³ka² wān³ya³lu²ju³ta² khāuh³lxa³thi¹nain¹ju³ta² yū²nxa³ha²kxai³ nxe³ai¹nxa³-lho³li¹. ¹⁷Nxe³yān¹ta¹ O³ve²a² Wēn³sū³jah¹lai²na² sa²kxai³lu² Txa²wā¹sū³na² ā³wxe³ka³lo³a² ā³wxe³jah¹lai²na² hi²sen³su² i³hau³ko³tū¹hkhai³jah¹lo²su² tu¹wi¹. Nxe³sxā³ ka³wā¹lxa² wi¹jau³xa² ka³ten³ti³hi¹tē³jau³xa² ā³sa²so¹nū¹-hain¹tu¹wi¹. Nxe³kxa²yu³su² Txa²wā¹sū³na² Si³yxau³ka³jah¹la² sa²kxai³lu² ha³ya³kxa² i³nān³si¹hain¹tu¹wi¹. Nxe³jau³xai²li² nxe³sa³na²hē³la².

Ha³teh³nxā³nxa² sa²tā¹ta³kxi²txā³nxa² wxa²hai¹tā³ta³lun²jau³su²

8 ¹Nxa²ha¹te¹ nxe³nū²la² ha³teh³nxā³nxa² sa²tā¹ta³kxi²txā³nxai²na² a²ne³-ki³san¹txā³nxa² wxa²hai¹tā³kxi²na²hē³la². Wxa²hai¹tā³kxi²ka³tū³ oh³-nāu³an¹tū³ka³txa² ka³nahx²nxe³sxā³ yxau³ain¹na²hē³la². Ye³ha¹la² so¹lxi³ ka³-nah²nxe³sxā³ yxau³ain¹na²hē³la². ²Nxa²ha¹te¹ oh³xan¹tū³ka³txa² ha¹li¹ ha¹li¹ ha¹li¹ ka³na³kin¹tū²ka³txa² Txa²wā¹sū³na² ne³kaix³tāu³a² yxau³ain¹tū³ka³txa² wxā³ain¹na²hē³la². Wxā³ain¹nū²la² wāi²lhū³ka³txa² ū³hū²xai³ain¹na²hē³la².

³Nxe³ain¹ti³kxai³lu² oh³xan¹jah¹la² ā³xah³la² wxā³ye²na²hē³la². Txah³lxa³-kxa³txa² Txa²wā¹sū³na² sa²nēn¹kxi²si¹jau³su² ka³yxuh³xa² sī³na² ū³thū²kxi²-ka³txa² ā³ti³na²hē³la². Ha³nxe²a² a²wha³lxin¹txa² nxe²yxau³tē³na² ou²ro²ka² we¹tain¹tē³na² hxi²tē³nha²sxā³ ā³ti³na²hē³la². Nxe³nū²la² a²wha³lxin¹txa² wi¹lū³khai¹nxe³ta³ wha³lxin¹txa² ne³kih³khai¹nxe³tē³na² sa²nū¹ain¹na²-hē³la². Sa²nū¹ain¹ka³tū³ Je³su³jah³lai²na² wān²txa² yxo²i²ti³ka³txa²kxai³lu² Txa²wā¹sū³na² i³ye³kxi²nū¹hain¹jau³xa² sa²so² ha³nxe²a² a²wha³lxin¹txa² wi¹lū³ta³wha³lxin¹txa² sa²so² nxe³na²hē³la². Nxe³sxā³ txah³lxa³kxa² ā³xa²-ka³txa² ne³ka³nah²nāu³a² ū³h³wxe³sxā³ Txa²wā¹sū³nai²li² sa²nēn¹kxain¹na²-hē³la². A²nxe³ka³txai²li² ou²ro²ka² we¹tain¹kat³su² ye²ha²kxai³ Txa²wā¹sū³na² yen³nāu³a² sxa³ka³txai²la¹wa². ⁴A²nxe³ta³wha³lxin¹txai²na² sa²kxai³ Txa²-wā¹sū³na² i³ye³kxi²hain¹jau³xai²na² sa²kxai³ nxe³te³na² ka³la³ye²na²hē³la². Oh³xan¹jah¹lai²na² hxi²ka² sa²sai¹ha²kxai³ Txa²wā¹sū³na² yen³nāu³a² ka³-la³ye²na²hē³la². ⁵Nxe³nxa²ha¹te¹ oh³xan¹jah¹la² hi²sen³su² ha³nxe²a² wha²-lxin¹txa² ē¹nai²na² sa²so¹nū²la² txah³lxa³kxa³txin³txi² ne³ka³nah²nāu³a² ha³-nxe²a² i³te²a² a²wha³lxin¹txa² ne³kih¹sxā³ so¹na²hē³la². Ne³kih¹sxā³ so¹ka³tū³

yuh³xan¹ko³xai²na² ā³na¹na²hē³la². Ā³na¹ha²kxai³ kāin² i³ta³li¹ye²ha²kxai³ kāin² i³ha³lai³ni²ye²ha²kxai³ kxi³h³nxa² kāin² i³ka³ta³ta³tūh¹lxi²yai¹nha²kxai³ nxe³na²hē³la².

Wāi²lhū³ka³txa² i³yau¹ū³jau³su²

⁶Nxa²ha¹te¹ oh³xan¹jah¹la² nū³kā³txa² ha¹li¹ ha¹li¹ ha¹li¹ ka³na³ki² te²nū³kā³txa² wāi²lhū³ka³txa² wxa²no²la³kxi²xai³si¹hain¹jau³nū³su² i³hau³ko³tain¹na²hē³la².

⁷Nxa²ha¹te¹ ā³si³wxe³jah¹lai²na² sa²kxai³lu² a²wāi²lhū³ka³txa² wxa²no²la³-kxi²na²hē³la². Wxa²no²la³kxi²ka³tū³ yuh³xai²nān¹ko³xa² wā³yxū³la³ka² kāin² wē³hā¹ha²kxai³ ha³nxe²a² kāin² i³khai¹nxe³ha²kxai³ a²ti³ha²yau³xa² sa²so¹ha²-kxai³ nxe³te²kxai³ yuh³xai²nān¹ko³xa² ā³na¹ye²na²hē³la². Yuh³xan¹ko³xai²na² a²wā³kxi³kxai³ i³hxn³nha²kxai³ sa³wxe³na² hi³sa³ka³txa² a²wā³kxi³kxai³ i³-hxn³nha²kxai³ nxe³na²hē³la². Nxe³sxā³ a²wā³kxi³kxai³ ka³na³ka³nat³sxā³ i³-hxn³nha²kxai³ a²wā³kxi³kxai³ ha¹li¹ on³nha²kxai³ nxe²xai³na²hē³la². A²nxe³-tāu³a² si³sa² whāi²na¹ i³hxn³na²hē³la².

⁸Nxa²ha¹te¹ ā³xah³lai²na² sa²kxai³lu² a²wāi²lhū³ka³txa² wxa²no²la³kxi²-na²hē³la². Wxa²no²la³kxi²ka³tū³ wā³la³ka³thū³ka³txa² i²a¹hē³la². Nxe³ka³-txa² whāi²na¹ i³na²hē³la². A²nxe³ka³txai²na² sa²kxai³lu² sa²so¹ye²ha²kxai³ i³ye³nai²li² ā³na¹yain¹na²hē³la². Ā³na¹yain¹ka³tū³ i³ye³nai²li² a²wā³kxi³kxai³ a²ti³ha²yau³xa² i³ā³lxa³ti³na²hē³la². Nxe³sxā³ a²yo²ha³tih³nāu³a² sa²kxai³lu² a²tih³ha²yau³la³ i³wet¹sa²kxai³ a²yo²ha³tih³nāu³a² sa²kxai³lu² i³yau³khai³-lxa³ha²kxai³ nxe³na²hē³la². ⁹Nxe³ye²ha²kxai³ ai³nai²na² sa²kxai³lu² ka³ten³ti³ hāu¹te²na² sa²kxai³lu² a²wā³kxi³kxai³ ki³ka³na³ka³na²te²a² ya²lun¹ti³ha²kxai³ a²wā³kxi³kxai³ ki³ha³lin¹te²a² ka³ten³txi³ hāu¹ha²kxai³ nxe²xai³na²hē³la². Nxe³kxa²yu³su² i³ye³na² hāu¹xai³ka³lo³ai²na² na³vi²o²ka³lo³ai²na² ju¹ta² yā¹-nxe³sxā³ a²wā³kxi³kxai³ ka³lo³ka³na³ka³na³ju³ta² ā³kho³ta³lxi²ha²kxai³ a²wā³-kxi³kxai³ ka³lo³ha¹lin¹ju³ta² ā³kho³txa³ha²kxai³ nxe²xai³na²hē³la².

¹⁰Nxa²ha¹te¹ ā³xah³lai²na² sa²kxai³lu² ā³ta³lo³hēt¹sxā³ wāi²lhū³ka³txa² wxa²no²la³kxi²na²hē³la². Wxa²no²la³kxi²ka³tū³ hi³ka³ta³a² oh³nān¹ki³a² i³i³-ki³a² yuh³xai²nān¹ko³xa² a³hi²ye²na²hē³la². Ya³wi³ta³ka³txa² yā¹nxe² i³i³na²-hē³la². Nxe³sxā³ ka³wā³lxa² kāin²jau³xa² ā³na¹ha²kxai³ kxi³h³nxa² ka³wā³-lxa² a³li³xi²ju³ta² ā³na¹ha²kxai³ nxe³na²hē³la². ¹¹A²nxe³sxā³ hi³ka³ta³ai²na² a²i³lxa² Ab³sīn²to³ki³su¹ nxe³na²hē³la². A²nxe³ki³ai²na² a²i³lxa² si³yxau³-tāu³a² tan³ki³su¹. Nxe³na²hē³la². A²nxe³sxā³ ka³wā³lxi²na² a²wā³kxi³kxai³ yau³ka³na³ka³na³ju³ta² tan³nha²kxai³ a²wā³kxi³kxai³ yau³ha¹lin¹ju³ta² tã³-nxa³ha²kxai³ nxe²xai³na²hē³la². Nxe³ye²ha²kxai³ a²nū²a²nāu³xa² yuh³-xai²nān¹ko³xa² yxau³te²nāu³xa² ka³lxa³txi³ ya²lun¹txi³na²hē³la², i³yau³xa² tan³yau³ye²ha²kxai³la².

¹²Nxa²ha¹te¹ ā³xah³lai²na² sa²kxai³lu² ā³ta³lo³hēt¹sxā³ a²wāi²lhū³ka³txa² wxa²no²la³kxi²na²hē³la². Wxa²no²la³kxi²ka³tū³ u³je³na³kai²li² i³la³kxi²li² hi³ka³ta³i²li² nxe³sxā³ a²wā³kxi³kxai³ ki³ka³na³ka³nat³sxā³ ā³ka³nxa¹hi²-ye²ha²kxai³ a²wā³kxi³kxai³ ki³ha¹lin¹sxā³ wi¹lxi²ye²ha²kxai³ nxe²xai³ye²-na²hē³la². Te²yā¹nxe³sxā³ a²lan²ti³su² a²wā³kxi³kxai³ ye³ka³na³ka³nat³sxā³ ā³ka³nxa¹hi²ye²ha²kxai³ a²wā³kxi³kxai³ ye³ha¹lin¹sxā³ wi¹lha²te¹je²ha²kxai³ nxe²xai³ye²na²hē³la². Te²yā¹nxūn³sxā³ ka³nxah³ju³ta² te²yā¹nxe³kxe³hū³nxe² ā³ka³nxa¹hi²ye²na²hē³la².

¹³Nxe³nū²la² oh³sī³nāu³a² tau²ta³a² kāin²te²a² ā³ni³nxa² wxā³na²hē³la². Wxā³sxā³ kaix¹te³nah¹lxi¹:

—A³kwe¹ a³kwe¹ a³kwe¹. Yuh³xan¹ko³xa² yxau²xai³lain¹tū³kā³txa² khāuh³-lxa³thi¹nain¹tu¹we¹. Oh³xan¹jah¹la²nāu³xa² a²wāi²lhū³ka³txa² wxa²no²-la³kxi²xai³lain¹jah³la²nāu³nū³a² nxain¹tāu³a¹ khāuh³lxa³thi¹nain¹tu¹we¹. Nxe³na²hē³la².

9 ¹Nxa²ha¹te¹ ā³xah³lai²na² sa²kxai³lu² ā³ta³lo³hēt¹sxā³ a²wāi²lhū³ka³-txa² wxa²no²la³kxi²na²hē³la². Wxa²no²la³kxi²ka³ty³ oh³sī³na² hi³ka²-ta³a² i²a¹hē³la². A²nxe³ki³a² oh³xa² a³hi²sxā³ yuh³xan¹ko³xai²na² sxan³ta²wa². A²nxe³sxā³ hi³ka²ta³jah¹la² yuh³xan¹ko³xai²na² a³hi²jah¹lai²na² sa²kxai³lu² sya²ve²ka³txa² ūh³yo²than²ki³ka³txa² sa²nū¹nyhain¹na²hē³la². Yuh³xa² kxi³nxē¹na² u¹tē³na² ūh³yo²than²ki³ka³txa²nū³a² sa²nū¹nyhain¹na²hē³la². ²Nxe³te³na¹ yuh³xa² kxi³nxē¹na² u¹tē³na² ūh³yo²than²kxi²na²hē³la². Ūh³-yo²than²kxi²tāu³a² ha³nxe²a² a²ha³lxin¹txa² a³li³na²hē³la². Fo³kāu²tē³na² kāin²khai¹nxe³tē³na² kāin² i³ha³lxi¹kxa²yā¹nxa² au³tāu³a² i³ha³lxin¹na²hē³la². Nxe³te³na¹ ha³lo²a² whāi²na¹ i³ka²nxah¹na²hē³la². ³A²nxe³ju³ta¹na² a²ha³-lxin¹txa² a³li³tāu³a² ta³ka²ta³su² kāi²lxi³te²nāu³xa² a³li³na²hē³la². Yuh³xan¹-ko³xai²na² ā³wxā³ain¹na²hē³la². Ā³wxā³ain¹te³na¹ i³nū³kūn³si¹hain¹na²hē³la². Sxe³sxe³kxa² ki³khe¹khaix¹te²ju²hē³la². Nxe³ju³sū³nxe² i³nū³kxūn³tain¹na²-hē³la². ⁴I³nū³kxūn³tain¹te³nah¹lxi¹:

—Nxe³jah³lxi³sa²lxi¹. Yuh³xai²na² si³sa² kho³jah³lxi³txa³hē¹li¹. Ha³lo²ai²na² kwa²wen¹te²a² yxo²ha³kxa¹ kho³jah³lxi³txa³hē¹li¹. Sa³wxen³na² yxo²ha³kxa¹ kho³jah³lxi³txa³hē¹li¹. Hāi¹nxe³sxā³ a²nū²a²nāu³xai²na² ū³ta³ka² sai¹sxā³ a²ye³ha³na³kxa² ye³wha²li¹nhā²nxa³te²nāu³xa² so¹lxi³ Txa²wāi³sū³na² sa³-wi³ha³lxi³sxa³te²nāu³xa² so¹lxi³ ⁵I³khāuh³lxa³ti¹tain¹yah³lxi³hē¹li¹. Yxān¹ta¹ su²lhā³ain¹yah³lxi³txa³hē¹li¹. Nxe³sxā³ i³la³ka² ki³ha¹li¹ ki³ha¹li¹ ka³na³ki¹ ā³ki³wa³tāu³ki²sxā³ ā³ti¹tāu³a¹ nxe³txain¹yah³lxi³hē¹li¹. Nxe³ain¹na²hē³la². A²nxe³ju³su² ye³khāuh³lxa³thi¹nain¹ju³ta¹na² sa²kxai³lu² sxe³sxe³kxa² ki³li³-kxa² ya¹nxe³na²hē³la². ⁶Jā¹nxe³ju³su² a²nū²a² khāuh³lxa³txi¹nhain¹ju³ta¹ ya³-lu²ti³te³nain¹ta¹ hxi²kan¹txi³ ya³lu²ai¹nxa³lho³la². Nxe³ain¹te³an¹jau³kxai³lu¹:

—Ya³lu²na¹ju³ta² so¹lxi³ ten³sa³nha¹. Nxain¹kxan²ti³nū¹ hai³txi³ ya³lu²ai¹nxa³lho³la².

⁷Jā¹nxe³ju³kxai³lu² ta³ka²ta³a² kāi²lxi³te²nāu³xai²na³ sa²kxai³lu² ka²-va¹lhū³na²hē³la². Ka²va¹la² he¹kxi²te³lhxā³ ai³ain¹kxa² ya¹nxe³na²hē³la². A²ne³ka³nāu³a² ne³hē¹nha²ka³lo³a² ou²ro²ka³lo³a² ne³hē¹nha²na²hē³la². A²yen³nāu³ai²na² sa²kxai³lu² a²nū²a² yen³nhū³na²hē³la². ⁸A²ne³kxi³sai²na² sa²kxai³lu² txu¹ha² ne³kxi³sxū³na²hē³la². A²wxi²ai²na² sa²kxai³lu² ya²na¹la² wxi²hū³na²hē³la². ⁹A²ha³lā³san¹ka³lo³a² kwa³thi³la³ka³lo³a² ū³whih²kxi²-nha²na²hē³la². Nxe³sxā³ hi³ye³ka³lo³a² ka²va¹la² ū³si³kū¹nha²sxā³ ka³lxa¹-khai¹nxe³sxā³ ā³nxai¹kxai²nān²ty³ ā³nxo³khaix¹nxe³te²jai¹ti²ty³wa². Jā¹-nxe³ju³sū³nxe² ā³ni³nain¹kxai²nān²ty³ nxe³ju³sū³nxe² ā³nxo³tain¹na²hē³la². ¹⁰A²nxe³sxā³ a²sa³wē³lxi²na² sa²kxai³lu² sxe³sxe³kxa² a²ki³ki³lxa² ki³li³kxa² yā¹nxa²hē³la². A²nxe³ju³kxai³lu² ka²va¹la² sa³wē³lxi²na² sa²kxai³lu² a²nū²a² i³wai¹kxai²nān²ty³ ye³khāuh³lxa³thi¹nain¹na²hē³la². I³la³kxa² ki³ha¹li¹ ki¹-ha¹li¹ ka³na³ki² ā³ki³wa³tāu³kxi²tāu³a² nxēn³tain¹na²hē³la². ¹¹Jā¹nxe³ju³su² ta³ka²ta³a² kāi²lxi³te²nāu³xai²na² sa²kxai³lu² a²hxi²kan¹jah¹la² yū³na²hē³la². Nxe³te²na² sa²kxai³lu² kxi³nxē¹na² u¹tē³na² a²hxi²kan¹jah¹lo²su² na²hē³la².

Nxe³te²na² i³lxa²sa¹. E³bre²a² wān³txai²na² sa²kxai³lu² A³ba³tō³jah³lo²su¹ nxe³ha²kxai³ Kre²ka² wān³txai²na² sa²kxai³lu² A³po³li³ō²jah³lo²su¹, nxe³ha²-kxai³ nxe³na²hē³la².

¹² Nxa²ha¹te¹ yuh³xai²na² khāuh³lxa³thi¹nain¹ju³ta² yu³ka³na³ka³nat³sxā³ ne³ki³son³na³la². Yxān¹ta¹ yu³tha¹lon¹na³la².

¹³ Nxa²ha¹te¹ ā³xah³lai²na² sa²kxai³lu² ā³ta³lo³hēt¹sxā³ a²wāi²lhū³ka³txa² wxa²no²la³kxi²na²hē³la². Wxa²no²la³kxi²ka³tū³ wān³txa² ain³kxi²na¹hē³la². Txah³lxa³kxa³txai²li² ou²ro²ka² we¹tain¹ka³txa² Txa²wā¹sū³na² sa²nēn¹-kxi²ka³txai²li² a²ne³txau³xa² ne³tau³ha¹li¹ ne³tau³ha¹li¹ yū³na²hē³la². Nxe³-te²nxū²kwai³ye³la³nāu³a² wān³txa² e³jau³xa² ain³kxi²na¹hē³la². A²nxe³ka³-txai²na² sa²kxai³lu² Txa²wā¹sū³na² yen³nāu³a² sxā³na²hē³la². ¹⁴ A²nxe³sxā³ wān³txa² ain³kxi²na¹jau³xai²na² sa²kxai³lu² jah³la² wāi²lhū³ka³txa² kwēn¹ta² o²la³kxi²jah³lai²na² a²ne³nxē³na² ain³kxi²jau³su² na²hē³la². Nxe³te²nah¹li¹:

—Nxe³sa²lxi¹. In³txa² ha¹li¹ ha¹li¹ oh³xan¹jah³lo²nāu³xa² ka³wā³lxa² Eu³-fra²te²yau³xa² kāin²khaix¹jau³xa² tai³kxi²nha²sxā³ sxā³ain¹te²nāu³xai²na² sa²-ta²la³kxi¹txai¹nhē³li¹. Nxe³na²hē³la².

¹⁵ Nxe³ha²kxai³ sa²ta²la³kxain¹na²hē³la². A²nxe³sxā³ a²kxā³nxa¹ sa²ta²la³-kxi²lā³jah³lo²nū³a² i³hau³kot³tain¹na²hē³la². A²nū²a²nāu³xa² ka³lxa¹khai¹nxe³-te²nāu³xa² a²wā³kxi³kxai³ nū³ka³txi³ka³na³ka³nat³sxā³ i³ya¹lu¹tai¹ni² a²wā³-kxi³kxai³ nū³ka³txi³ha¹lon¹tāu³a² sa²kxai³lu² sa²wa²su¹tai¹ni² nxe³ju³ta²nū³su² i³hau³kot³tain¹na²hē³la². Ha³lo²a² i³lxi²je³na² hau³kon³sxā³ kwē³ko³ni² i³la³-kxa² i³lxi²je³na² hau³kon³sxā³ ti¹i² a³lan²ta² i³lxi²ju³ta² hau³kon³sxā³ a³la²ni² u³je³na³ka² ki³ka³la³xi²ju³ta² hau³ko³ni² nxe³je³na² sa²ta²la³kxi²ju³ta²nū³su² ā²la² i³hau³kot³tain¹na²hē³la². ¹⁶ A²nxe³jut³su² sa²ta²la³kxi²sā³te²na² a²nū³ka³-txai²na² sa²kxai³lu² ka³lxa³aaaa¹kha¹iiiiix¹nxe³na²hē³la².

—Tu³sēn²tos² mi³lyōes² nxe³tū³ka³txi³su¹. Nxe³jau³xa² ain³kxi²na¹hē³la². A²nxe³tū¹ka³txai²na² a²yo²ha³kxa¹ ka²va¹la² ka³ti³yau³kxi²sxā³ ā³naun³tain¹-na²hē³la². ¹⁷ Nxe³sxā³ i²a¹tū³ka³txa² nxe³te²nah¹lxi¹. Ka²va¹la² ka³ti³yau³kxi²-tū³ka³txai²na² sa²kxai³lu² a²ha³la³san¹ka³lo³ai²na² kwa³thi³la³ka³lo³ai²na² sa²kxai³lu² ha³nxe²a² yā¹nxe² he³hen³nha²kxai³ ja³sin²to² yā¹nxe² wi³win³-nha²kxai³ ē³syo²fre² yā¹nxe² sa³te³sa³ten³nha²kxai³ nxēn³tain¹na²hē³la². Nxa²ha¹te¹ ka²va¹la² a²ne³kai²na² sa²kxai³lu² ya²na¹la² ne³ki³hū³na²hē³la². A²yo²ai²na² sa²kxai³lu² ha³nxe²a² i³jut³sū³nxe² yo²a³li³ha²kxai³ a²wha³-lxin¹txa² yo²a³li³ha²kxai³ ē³syo²fre²nū³hū³nxe² yo²a³li³ha²kxai³ nxe³yain¹-na²hē³la². ¹⁸ A²nxe³te²ka³ya³lhu² ka²va¹la²nāu³xa² yo²a³li³ju³ta² ha³nxe³-lxi³ha²kxai³ a²nū²a²nāu³xa² ka³lxa¹txi³ ya²lun¹txain¹na²hē³la². Ha³nxe²a² yo²a³li³ha²kxai³ a²wha³lxin¹txa² yo²a³li³ha²kxai³ ē³syo²fre²nū³xa² yo²-a³li³ha²kxai³ nxe³yai¹nha²kxai³ a²nū²a²nāu³xa² ka³lxa¹txi³ ya²lun¹tain¹na²-hē³la². A²wā³kxi³kxai³ nū³ka³txi³ ka³na³ka³na³te²nāu³xa² ya²lun¹tai¹nha²kxai³ a²wā³kxi³kxai³ nū³ka³txi³ha¹lin¹te²nāu³xa² ā³wa²sut¹sxā³ yxau³ai¹nha²kxai³ nxe²xai³lain¹na²hē³la². ¹⁹ A²nxe³sxā³ ka²va¹la²nāu³xa² a²yo²ai²na² ha³nxe³-lxi³ha²kxai³ a²sa³wē³lxa² ha³nxe³lxi³ha²kxai³ yxain¹na²hē³la². A²sa³wē³-lxi³ha²na² sa²kxai³lu² txih³xa² ne³ka² yā¹nxe³na²hē³la². A²ne³ka² yū³te²an²tū³ a²wxi²ai¹na² ha³nxe³lxi³txi³ i³yī³nē³te²jai¹ti²tū³wa². Jā¹nxain¹na²hē³la².

²⁰ Nxa²ha¹te¹ a²nū²a²nāu³xai²na² ka³ten³sa²te²nāu³xa² hai³txi³ kō³nxe³ti³ kāi³-ain¹ju³ta² a²na¹ai¹nxa³hē³la². Hāi¹nxe³sxā³ a²ta³a² sa²nēn¹kxai¹nha²kxai³ Txa²-wā¹sū³nu²su² ki³lxo³xain¹ka³txa² ou²ro²ka³txa² ta³nxa² pra²ta²ka³txa² ta³nxa²

brōn²se²ka³txa² tã³nxa² txah³lxa³kxa² we¹kxi²ka³txa² tã³nxa² hi³a² we¹kxi²-
ka³txa² tã³nxa² nxe³sxã³ yen³kxa² i²li³ka³txa² tẽ³nũ²la² txa²wã¹sũ³nu²su² ki³-
lxo³xain¹ka³txa² wet¹sxã³ sa²nẽn¹kxain¹na²hẽ³la². Yxãn¹ta¹ ka¹txai²li² hxi²kan¹-
txi³ i²nha²nxa³ha²kxai³ a²ne³nxẽ³na² ain³kxi²nhã²nxa³ha²kxai³ i³sa²yxau³sxã³
ã³nxai²nxa³ha²kxai³ nxe³te²sxa³jai²ti²tu³wa². ²¹Te²yã¹nxe³sxã³ a²nũ²a² su²lhã³-
nyhain¹ni² tih³na³la² ã³nan³nyhain¹ni² in³txa² txu¹ha² kō³ti³hin¹khaix¹nxe³sxã³
o²la³kxi²nyhain¹ni² a²nũ²a² yen³kxa² kã¹kxi²nyhain¹ni² nxain¹na²hẽ³la². Jã¹-
nxain¹na²hẽ³la². Hai³txi³ kō³nxe³ti³ kã¹ain¹ju³tai²li² ã³na¹ai¹nxa³hẽ³la².

In³txai²na² ha³teh³nxã³nxa² hxi²tẽ³nha²jah¹la² i³yau¹ũ³jau³su²

10 ¹Nxe³nxa²ha¹te¹ nxe³nũ²la² oh³xan¹jah¹la² nũ³kxũ³khai¹nxe³jah¹la²
oh³xan¹ko³xa² a³li³nũ²la² wxa²ka³nxi²na²hẽ³la². A²nxe³jah¹lai²na²
a²wã²lai²na² sa²kxai³lu² o³sĩ³nhũ³ka³lo³su² wi³h³kxi²nha²na²hẽ³la². A²ne³-
ka³nãu³a² txih³xa²ta³a² ke¹lhũ³nxe² ũ³nhe³hẽ¹nha²na²hẽ³la². A²yen³nãu³a²
sa²kxai³lu² u³je³na³ka² yã¹nxe² ye³ki³i³na²hẽ³la². A²yu³kxai²na² sa²kxai³lu²
ha³nxe² i³jut³sũ³nxe² yu³ki³la³kxi²na²hẽ³la². ²A²nxe³jah¹lai²na² sa²kxai³lu²
ha³teh³nxã³nxa² li²vro³txã³nxa² jũx¹txã³nxa² sa²hai¹sxã³ hxi²tẽ³nha²na²-
hẽ³la². Nxe³nũ²la² i³ye³na² yxo²ka³teh³nãu³a² ã³nxai³na²hẽ³la². ã³nxai³ka³tũ³
a²yu³kxa² wi¹tãu³a² sa²kxai³lu² i³ye³nai²na² ũ³yu³kũ³nha²ha²kxai³ a²yu³-
kai²na² a²wã³tãu³a² sa²kxai³lu² ha³lo²a² ti³wxẽ³nha²ha²kxai³ nxe³na²hẽ³la².
³Nxe³nũ²la² kãin² i³wxan¹na²hẽ³la². Ya²na¹la²ta³a² i³lxãuh³na³kxi²jau³hũ³-
nxe² i³wxan¹na²hẽ³la². Ī³wxan¹nũ²la² ha³lai³xa² nũ³ka³txa² ha¹li¹ ha¹li¹ ha¹li¹
ka³na³ki¹ tũ³ka³txa² i³yxi²nxũ³xain¹na²hẽ³la². ⁴Ī³yxi²nxũ³xain¹nũ²la²:

—Wãn³txa² i³yxi²nxũ³xain¹jau³xai²li² ũ³wha²li¹la¹tũ¹xã¹. Nxa¹ta¹ wãn³txa²
oh³nãn¹jau³xa² ain³kxi²na²hẽ³la². Ain³kxi²na¹te³an¹jau³kxai³lu¹:

—Nxex³sa²lxi¹. Wãn³txa² ha³lai³xa² nũ³ka³txa² e³lain¹jau³xai²li² ũ³wha²li¹-
txa³hẽ¹li¹. Ka²nahx²sxã³ wxa²e¹nãu³ai²na² hã¹nxī¹ka³tũ³ ain³kxi²yxau³txai¹-
nhẽ³li¹. Nxe³sa³na²hẽ³la².

⁵Nxa²ha¹te¹ oh³xan¹jah¹la² i³ye³nai²li² ti³yu³kũ³nha² ha³lo²a²nãu³a² ti³-
wxẽ³nha² nxe³jah¹la² sa²kxai³lu² a²hxi²ka² wi¹nẽ³tãu³a² sa²hxi²ka³la¹nhã²-
na²hẽ³la². ⁶Sa²hxi²ka³la¹nha²te³nah¹lxi¹:

—Nxex³jah³lxi³sa²lxi¹. Txa²wã¹sũ³na² wãn³txa² e³jah¹lo²sa¹wi¹. A²nxe³-
jah¹lo²su² Txa²wã¹sũ³nu²khai³xa² ka³tẽn³su² kan²txi³ yxau²xai³jah¹lo²su²
na³li¹. A²wi¹ju³ta² ne³ki³so³nxa³jah¹lo²su² na³li¹. A²nxe³jah¹lai²na² hi²sen³su²
txa²wã¹ha³lo²a² whã¹na¹ oh³nãn¹ko³xa² whã¹na¹ i³ye³na² whã¹na¹ i³yũ¹-
jah¹lo²su² na³li¹. Yen³kxa² whã¹na¹ oh³nãu³an¹te²a² yen³kxi³su² tã³nxa²
yuh³xan¹te²a² ye³kxi³su² tã³nxa² i³ye³na² hãu¹ain¹te²su² tã³nxa² nxe³te²a²
yxō²ha³kxa¹ wen¹jah¹lo²su² na³li¹. Nxe³jah¹lo²su² ha²kxai³ hi¹na² txa²wã¹ha³-
lo²a² ne³ki³son³ju³ta²nũ³su² yau³son³na³li¹. ⁷Nxe³ha²kxai³ oh³xan¹jah¹la² ne³-
ki³san¹jah¹la² wã¹lhũ³ka³txa² o²la³kxi²te³lhxã³ nxe²na³li¹. Nxe³kxai²nãn²tũ³
Txa²wã¹sũ³na² wãn³txa² ten³kxi³jau³xu¹tai²na² e³lxah²lxi³tu¹wi¹. Nxe³jau³xa²
a²kxã³nxai³tã² a²sa³wi³ha³lxi³nãu³xu¹tai²na² i³hen³txi²nẽ³ta¹hxai²ti³ai¹ti²-
tu³wi¹. A²nxe³jau³xu¹tai²nãn¹jau³xa² e³lxah²lxi³tu¹wi¹. Nxe³na²hẽ³la².

⁸Nxa²ha¹te¹ nxe³nũ²la² e³ta³lun²nũ²la² wãn³txai²li² oh³nãn¹jau³xa² ain³-
kxi²na¹jau³xai²li² ãh¹ain³kxi²na²hẽ³la². Ain³kxi²na¹te³nah¹lxi¹:

—Nxex³sa²lxi¹. Ī²txa²hẽ³li¹. Oh³xan¹jah¹la² ĩ²txa²hẽ³li¹. A²yu³wi¹-
tãu³a² i³ye³na² ti³yu³kũ³nha²ha²kxai³ a²yu³wã³tãu³a² ha³lo²a²nãu³a²

tĩ³yu³wxe³nha²ha²kxai³ nxe³jah¹lai²li² ha³teh³nxā³nxā² jũ¹lxi³txā³nxā² hxi²-
tē³nha²txā³nxā² ai³sxā³ so¹kxi¹sē¹li¹. Nxe³sa³na²hē³la².

⁹Nxe³sa³ha²kxai³ ai³na¹nũ²la² ha³teh³nxā³nxā² hxi²tē³nha²jah¹la² i³ye³kxi²-
na¹hē³la², ha³teh³nxā³nxā² ũ³hũ¹sa²si¹ha¹jau³sa². Nxe³na¹ka³tu³ i³wa²lũ³xi²sa²-
te³an¹jau³kxai³lu¹ i³ye³kxi²sa²te³nah¹lxi¹:

—Txa²nxā¹nxa¹i²li² sa²so¹kxi²sa³wi¹. Nxĩn¹kxai²nān²tu³ Ta²nxā¹nxa¹i²li²
ĩ³yai³nhxa³txa²hē³li¹. Ĩ³yai³nhxa³tin¹kxai²nān²tu³ wxa²yo²ai²na² nāun³-
ye¹nxā²ha²kxai³ wxa²ē¹nāu³ai²na² tan³ye¹nxā²ha²kxai³ ye¹nxā²tu¹wi¹.
Nxe³sa³na²hē³la².

¹⁰Nxa²ha¹te¹ ha³teh³nxā³nxā² so¹kxi²na¹ka³tu³ i³yai³na¹hē³la². Ĩ³yai³na¹-
tāu³a² nāun³nhē¹la². Txuh³ha² nāun³jau³hũ³sxā³ nāun³nhē¹la². Txa²ē¹nāu³-
ai²na² ĩ³yo¹li²na¹tāu³a² tan³nhē¹la². ¹¹Nxa²ha¹te¹ wān³txa² āh¹lxi³sxā³ e³kxi²-
sain¹jau³xa² ain³kxai¹na¹hē³la². Ain³kxai¹na¹te³an¹jau³kxai³lu¹:

—Txa²wā¹sũ³na² wān³txa² tah³yau³nũ³a² i³ye³kxi²nxā²ha¹jau³nũ³a² āh¹
i³ye³kxi²nxā²ha¹tu¹wi¹. Nxe³jau³xa² ĩ³hen³txi¹nxā²ha¹jau³xai²na² sa²kxai³lu²
a²nũ²a² nũ³kā³txi³nāu³xa² ka³lxa¹tũ³kā³txi³nāu³xa² a²nũ²a² nũ³kā³txa² kãi²-
lxi³tũ³kā³txi³nāu³xa² ka³lxa¹tũ³kā³txi³nāu³xa² a²nũ²a² ā³xa² wān³txa² e³tũ³-
kā³txi³nāu³xa² ka³lxa¹tũ³kā³txi³nāu³xa² a²nũ²a² a²hxi²kan¹ta² si³yxau³-
tũ³kā³txi³nāu³xa² ka³lxa¹tũ³kā³txi³nāu³xa² nxe³tũ³kā³txa² yxo²ha³kxa¹
ĩ³yau¹ũ¹txai¹nhē³li¹. Nxe³sain¹na²hē³la².

A²nũ²a² i³yo²nũ¹nain¹ya³jah¹lo²nāu³xa² i³yau¹ũ³jau³su²

11 ¹Nxa²ha¹te¹ nxe³nũ²la² hau³ko³ka³txa² ũ³hũ¹sain¹na²hē³la².
Ũ³hũ¹sain¹te³nah¹lxi¹:

—Nxex³sa²lxi¹. Hau³ko³ka³txa² sa²so¹sē¹li¹. Sa²son¹kxai²nān²tu³ Txa²wā¹-
sũ³na² sxi²ha² ũ³hau³ko³txa²hē³li¹. A³lu²ju³ta² ũ³hau³ko³txa²hē³li¹. Nxĩn¹-
kxai²nān²tu³ ta³lu²nĩn¹kxai²nān²tu³ txah³lxa³kxa³txa² Txa²wā¹sũ³na² sa²-
nēn¹kxi²ka³txa² te²yā¹nxe³ ũ³hau³ko³txa²hē³li¹. Nxĩn¹ka³tu³ a²nũ²a²nāu³xa²
Sũ³na² sa²nēn¹kxi²te³lhxā³ wxā³tũ³kā³txa² wxa²hau³ko³txa²hē³li¹. Ka³lxa¹-
ju³ta² wxa²hau³ko³txa²hē³li¹. ²Nĩn¹kxai²nān²tu³ ta³lu²nĩn¹kxai²nān²tu³ hāi¹-
nxā¹txa²hē³li¹. Txa²wā¹sũ³na² sxi²ha² e³la² kãin²tāu³a² ũ³hau³ko³txa²hē³li¹.
Nxe³je³nai²na² sa²kxai³lu² ju³te²a² nũ³kā³txi³sxa³te²nāu³xa² a²ha³lo²ai²la¹wi¹.
A²nxe³tũ³kā³txi³nāu³xai²na² sa²kxai³lu² ko³nxe³ti³ kãi³tũ³kā³txi³su² ha²kxai³
sxi²je³na² wi¹lhin¹khai¹nxe³je³na² Je³ru³sa³lē²thĩn³su² ha²kxai³ nxe³thĩ³na²
yxo²kwĩ¹kxai¹nha²kxai³ wa³ka³ti³lo³nyhain¹tu¹wi¹. ³lā³kxa² ka³lxa¹khai¹-
nxe³ sa²tā³tĩ¹tāu³a² ⁴²nxe² i³lā³kxa² sa²tā³tĩ¹tāu³a² wa³ka³ti³lo³nyhain¹-
tu¹wi¹. ³Nxa²ha¹te¹ txa²sa³wi³ha³lxa² ha¹lin¹te²a² i³yo²nũn¹sain¹te²a² i³hxi²-
ka¹ta¹na¹tu¹wi¹. Nxai¹ka³kxai²nān²tu³ Txa²yo²wān³txa² i³hen³txain¹tu¹wi¹.
A²nxe³ya³te²a² Je³ru³sa³lē²thĩ³nān¹tũ³kā³txa² a²ko³nxe³ti³ kãi³ain¹ju³ta²
ĩ³āin²ta³kxi²ya³tu¹wi¹. Nxe³sxā³ a²wā²la²ka³lo³khai³xa² sa²kēn¹ka³lo³a² so¹lxi³
ũ³whi²kxi²nha²sxā³ ai³sxā³ ĩ³hen³txain¹tu¹wi¹. Ye³ka³lxa¹txi³ a³la²ni²sxā³
1.260 nxe² a³lan²tāu³a² i³hen³txain¹tu¹wi¹. Nxe³sain¹na²hē³la².

⁴Jā¹nxe³sxā³ i³hen³txain¹te²na² ha¹li¹nha²kxai³ o³li³ve²ra³ka³ta³txa²yā¹-
nx²na³la². Nxe³kxat³su² a²yau³xa² sa²sai¹kĩ³kxai²nān²tu³ lā³pĩ³āu²ka³txa²
ā³nē¹nā³wih¹kĩ³kxai²nān²tu³ txa²wā¹kĩ³na¹xai²na² sa²kĩ³kxi²nē³te²ju²hē³la².
Nxe³ju³ta¹na² yā¹nxe³sxā³ in³txa² ha¹lin¹ya³te²a² Sũ³na² wān³txa² i³hen³-
txi³nē³kxai²nān²tu³ txa²wā¹ē¹nāu³ai²na² ā³wa²su¹tũ¹nhē³ju³ta² yũ²na³la².

Nxe³kxa²yā¹yxah³nx²na³la². Nxe³sxā³ Txa²wā¹sū³na² Si³yxau³tāu³a² a²ha³lo²a² yxo²ha³kxa¹ we¹jah¹lo²su² ha²kxai³ nxe³jah¹la² yen³nāu³a² he¹ain¹na²hē³la².
⁵A²nxe³te²kxai¹la¹ a²nū²a² i²li²te²na² a²ē¹nān¹jau³kxai³lu²:

—Jah¹la² ha¹lin¹ya³jah¹lai²na² ten³nxa³nhai¹. Su²lhā³ai¹na¹tū¹xā¹. Nxain¹-
 kxai²nān²tū³ in³txa² ha¹lin¹te²na² hi²sen³su² ha³nxe²a² i³yxo²sai¹nha²sxā³
 wān³txi³hxa³nai¹nh¹i³nx²nā³la². Nxe³sxā³ wān³txi²ya²lun¹txi²hxa³nai¹nh¹i³-
 nx²na³la². ⁶Nū³kxūn³jah¹lo²nāu³xa² ha¹lon³txi³yah³na²hē³la². Nxe³te²na²
 sa²kxai³lu² Txa²wā¹sū³na² i³hxi²ka¹tain¹kxe³su² yū³ya³ha²kxai³ a²ē¹nai²na²
 e³ya³te³nah¹lxi¹:

—Hi¹na² wē³hā¹ju³ta² ten³sa²nxa³nha¹. Wān³txa² i³hen³txi³ ta³lu²nain¹-
 sā²na¹tū¹xā¹. Nxain¹kxai²nān²tū³ wē³hā¹xi²h¹i³nx²nxa³wa². Te²ya¹nxe³sxā³
 i³yau³xa² i³ā³lxa³ti³sxā³ a²ti³ha²yau³hū³jau³su² i³wet¹si¹jau³su² hxi²ka¹nai¹-
 nh¹i³nx²na³la². Te²ya¹nxūn³sxā³:

—Ī³ta³ka³txa² yuh³xan¹ko³xa² i³sa²si¹hā¹a¹tū¹xā¹. Nxain¹kxai²nān²tū³ ya²-
 la³tū³ i³to³nai¹nh¹i³nx²na³la².

⁷Nxa²ha¹te¹ nxe³nū²la² wān³txa² i³hen³txi³ta³lu²nain¹nū²la² ka³yxuh³hū³-
 jah¹la² ko³nxe³thin¹khaix¹jah¹la² yuh³xa² kxi³h³nxē¹na² u¹te³na² a³li³jah¹-
 lai²na² hi²sen³tū³ti¹ in³txi³nāu³xa² ha¹lin¹jah¹lo²nāu³xa² ā³nhe¹kxi²yah³na²-
 hē³la². Ā³nhe¹kxi²yah³nū²la² in³txa² ha¹lin¹te²nāu³xa² ka³yxuh³hū³jah¹la²
 ko³nxe³thin¹khaix¹jah¹la² hi²sen³kxai³lu² sun²tā¹ain¹na²hē³la². ⁸Nxe³nū²la²
 a²nū²nāu³xa² ya³lun¹txi²jah¹lo²nāu³xa² tē³sxā³ sxi²je³na² ū³h³wxe³ain¹na²-
 hē³la². Ha³lo²a² sa²tā¹ain¹na²hē³la². A²nxe³thi³nān¹tū³ka³txai³tā² a²kxā³-
 nxai³tā² Je³su²jah³la² su²lhā³ain¹ta¹hxi²ti³ai¹ti²tū³wa². Nxe³thi³nān¹tū³-
 ka³txi³nāu³hxi²tē³ta¹lxi³ ko³nxe³ti³ kăi³ju³ta² so¹lxi³ kăi³ai¹nha²kxai³
 So³to²ma²thin³su² ya¹nxe³na²hē³la². Te²ya¹nxe³ju³ta² Txa²wā¹sū³na² wān³txa²
 en²txi²sa²tē³ai¹nha²kxai³ E³ji²ta²ko³su² ya¹nxe³na²hē³la². Nxe² i³lxi³hain¹na²-
 hē³la². ⁹Nxa²ha¹te¹ a²nū²a² ka³lxa¹txi³nāu³xa² a²nū²a² nū³ka³txi³su² te²na²
 wxā³ai¹nha²kxai³ sxi²je³na² a²yxo²ha³kxa¹ wxā³ai¹nha²kxai³ wān³txa² yau³-
 tā³xa² e³tū³ka³txa² wxā³ai¹nha²kxai³ a²nū²a² nū³ka³txa² kăi²lxi³tū³ka³txi³-
 nāu³xa² wxā³ai¹nha²kxai³ nxain¹na²hē³la². Nxain¹te³na¹ ya³lu²jah¹la²nāu³xa²
 i²ain¹na²hē³la². Ī²ain¹ka³tū³ hai³txi³ ya³lu²te²nāu³xa² sa²nī³kxi²si¹hai¹nxa³-
 jau³su² te³nain¹na²hē³la². Ye³ha¹li¹ ka³na³ki¹ a³lan²tāu³a² āh¹ ne³ka³kat³sxā³
 a³lan²nūn³tāu³a² sa²nī³kxi²si¹hai¹nxa³jau³su² te³nain¹na²hē³la². ¹⁰Nxe³nxa²-
 ha¹te¹ i³lxa³thi¹nxa³tū³ka³txa² yuh³xan¹te²nāu³xan²tū³ i³ka³li³hain¹na²hē³la².
 In³txa² ha¹lin¹jah¹la²nāu³xa² ya³lu²yain¹ju³ta² i³ka³li³hain¹na²hē³la². Nxe³jah¹-
 la²nāu³xa² hxi²ka² a²kxā³nxa² i³lxa³thi¹nai¹nxa³tū³ka³txa² ko³nxe³ti³ i³y¹li².
 hai¹nha²kxai³lu² hxi²ye¹ta³lxi³si¹hain¹na²hē³la². Nxe³kxe³su² kwēn²ta² ya³lu²-
 yai¹nha²kxai³ ka³li³hain¹jau³su² yen³kxa² ū³hū¹nyhain¹na²hē³la². ¹¹Nxa²ha¹te¹
 ye³ha¹li¹ ka³na³ki² a³lan²tāu³kxai³lu² āh¹ ne³ka³kat³sxā³ a³lan²tāu³kxai³lu²
 Txa²wā¹sū³na² hi²sen³su² in³txa² ya³lun¹txi²jah¹la²nāu³xa² a²wā³nē³na² i³ya¹-
 txa²hē³la². Ī³ya¹tha²kxai³ ka³ten³su² i³sa²yxau³xi²yah³na²hē³la². Nxe³ya³ha²-
 kxai³ ju¹ta²na² i²ain¹tū³ka³txa² kăin² o²lain¹na²hē³la². ¹²O²lai¹nhī¹na¹ wān³-
 txa² oh³xan¹jau³xa² ain³kxain¹na²hē³la². Ain³kxain¹te³nah¹lxi¹:

—Ka³la³a² wxā³ja¹hē¹le¹. Nxe³na²hē³la². Nxe³nū²la² in³jah³la²nāu³xa²
 ya³lun¹txi³sxā³ ka³ten³su² i³sa²yxau³xi²ya³te²a² ha¹lin¹te²a² ka³la³ya³ha²-
 kxai³ o³sī³na² ā³wi¹ya³ha²hē³la². Nxe³sxā³ oh³xan¹ko³xa² ā³wi¹ya³ha²-
 hē³la². A²nxe³ju³ta²li² ko¹ko¹sain¹tū³ka³txa² i²kxain¹na²hē³la². ¹³A²nxe³tāu³

kxih³nxa² kain² i³ka³ta³ta³tüh¹na²hē³la². Sxi²jen³nau³ai²na² hxi²ka² han³-ka³tu³ nxe³thi³na² thi³ka³na³ka³nat³sxā³ a³lu²lhxa³tā²hē³la². Nxe³ti³kxai³lu² a²nū²a² yxau²xai³te²na² ka³lxa¹te²nau³xa² 7.000 nxe³te²nau³xa² ā³ya²lu¹ta³-lxain¹na²hē³la². Nxa²ha¹te¹ sxi²yhe³na² ka³ten³su² wā³kon³ta³nū³ka³txa² on²-tain¹na²hē³la². A²nxe³ju³tan¹te²kxa³ya³lhu² Txa²wā¹sū³na² Si³yxau³tāu³a² oh³-xan¹jah¹la² sa²nēn¹kxain¹na²hē³la².

¹⁴ A²nxe³jut³su² yuh³xai²nān¹ko³xai²na² khāuh³lxa³txain¹ju³ta³nū³su² yu³tha¹li¹ wa³to²hi²na³la². Yxān¹ta¹ yu³ka³na³ka³na³ton³na³la². Wa³su¹txi³wxā³tu¹wa².

Wāi²lhū³ka³txa² a²ne³ki³sa² wxa²no²la³kxi²jau³su²

¹⁵ Nxa²ha¹te¹ ā³xah³lai²na² sa²kxai³lu² a²wāi²lhū³ka³txa² wxa²no²la³kxi²-jah¹la² ne³ki³san¹jah¹la² wxa²no²la³kxi²na²hē³la². Wxa²no²la³kxi²ka³tu³ oh³-xan¹ko³xai²na² a²nū²a² ka³lxa²khai¹nxe³sxā³ e³lain¹jau³xa² ain³kxai¹na²hē³la². Ain³kxai¹na²te³nah¹lxi¹:

—A²nū²a² yuh³xan¹ta² nū³ka³txai²na² a²hxi²kan¹ta² i³hau³ko³ju³ta² ne³-ki³son³na³li¹. Hi¹na² ā³wē³not³tu¹wi¹. Txa²wā¹hxi²kan¹ta² Si³yxau³jah¹la² Kris²tu³jah¹lo²su² ha²kxai³ wē³non³tu¹wi¹. A²nxe³jah¹lai²na² Txa²wā¹sū³na² A²hxi²kan¹ta² Si³yxau³tāu³lo³ju³tai²na² hai³txi³ ne³ki³so³nxa³lho³li¹. A²nū²a²-nau³xai²na² a²yo²ha³kxa¹ i³hxi²kan¹txi³lo³tain¹tu¹wi¹. Nxe³ai¹nhē³la².

¹⁶ Nxa²ha¹te¹ a²nū²a² hxi²kan¹te²nau³xai²li² Txa²wā¹sū³na² yen³nāu³a² ā³wxe³sxā³ yxau²xai³lain¹tū³ka³txin³txi³ hxi²kan¹ta² ā³wxe³ka³lo³a² ā³wxe³-ain¹tū³ka³txin³txi³ ā³ka³ti³lhu¹ta³kxa² wxe³sxā³ Txa²wā¹sū³na² sa²nēn¹kxain¹-na²hē³la². ¹⁷ Sa²nēn¹kxain¹te³nah¹lxi¹:

—Sū³nāi³. Txa²wā¹sū³na² Si³yxau³ka³si¹lxi¹. Nū³kxūn³ta² Si³yxau³ka³si¹lxi¹. Ka³ten³su² yxau²sa²tē³jah¹lo²si¹lxi¹. Te²yā¹ju³tain²txi³ a²kxā³nxa² a²ka³ten³su² yxau²xai³lin¹ta²wi¹. Hi¹na² nū³kxūn³khai¹nī¹nha²kxai³ a²nū²a² yo²ha³kxa¹ hxi²kan¹txi³lot³sa²nhin¹ju³ta² ā³si³wxen³tu¹wi¹.

¹⁸ A²nū²a²nau³xa² Sū³na² wān³txa² te³nai¹nxa³te²nau³xa² i³an³ta³kxi²nxain¹na²hē³li¹. Jā¹nxe³nūn³sxā³ ye³jen¹na² i³an³ta³kxai¹nīn¹tu¹wi¹. A²nū²a² ya³lu²te²nau³xai²na² ka³ten³su² yxau³ai¹nhī¹nai³tā² kāi³sxā³ yxau³ain¹ju³ta² a³ya³tai¹nīn¹tu¹wi¹. Wi¹ta³nxa² ko³nxe³ ta³nxa² a³ya³tai¹nīn¹tu¹wi¹. Te²yā¹nxe³sxā³ wxa²sa³wi³ha³lxi³nāu³xa² wxa²wān³txa² i³hen³txai¹nīn¹kxe³nāu³xa² Je³su²jah¹lai²na² wān³txa² yo²i²ain¹te²nau³xa² nxe³te²nau³xa² ū³yo³hai¹nīn¹tu¹wi¹. Kāin²te²su² kāi²nxa³te²su² nxe³kxan²ti³ ū³yo³hai¹nīn¹tu¹wi¹. Yxān¹ta¹ yuh³nāu³xa² ko³nxe³thin¹tū³ka³txa² ko³nxe³ti³ kāi³ain¹kxa² yo³ha² ko³nxe³ti³ i³yī¹lain¹sxā³ i³wai¹tai¹nīn¹tu¹wi¹. Jā¹nxīn¹jut³su² sa²nēn¹kxi¹nxa³si¹na¹wi¹.

Nxe³na²hē³la².

¹⁹ Nxe³ka³tu³ oh³xan¹ko³nāu³a² Txa²wā¹sū³na² sxi²ha² sa²yo²than²na²-hē³la². Kai²syē¹na² ou²ra³ka² we¹tain¹tē³na² Txa²wā¹sū³na² wān³txa² wi¹lhin¹-sxā³ i³ye³kxi²nū¹nhē³jau³xa² ū³wha¹na²hē³la². A²nxe³tē³nai²na² sa²kxai³lu² Txa²wā¹sū³na² sxi²ha² sxa³ye²na²hē³la². Nxe³tāu³a² ha³lo²a² kain² ha³lai³ni³-ha²kxai³ a²nū²a² e³kxi²jau³xa² ain³kxi²ki³sa²kxai³ kain² wa³tu³ka³nxe³ha²-kxai³ ha³lo²a² kxi³h³nxai²na² i³ka³ta³ta³tū¹ha²kxai³ wā³yxū³la³ka² kain² sū³-nxe³ha²kxai³ nxe³na²hē³la².

Ka³yxuh³xa² ko³nxe³khaix¹te²a² i³yau¹ü³jau³su²

12¹ Nxa²ha¹te¹ ten³sa²tä³a¹täu³a² oh³xan¹ko³xa²näu³a² wā³nxin¹khaix¹-
ju³ta² i²a¹hē³la². Txu¹ha² i²a¹hē³la². A²nxe³ta¹ka¹lxa² u³je³na³kai²li²
wā²la² ü³whih²kxi²jut³sü³nxe²ha²kxai³ ka³nxah³ta² i³la³kxa² i³jut³sü³nxe²
a²yu³kxa² wi³la³kē³na² yu³ki³ha²kxai³ a²ne³ka³näu³a² hi³ka²ta³a² ka¹lxa¹ki³a²
ne³hē¹nha²na²hē³la². Hi³kai²li² hxi²ka² hxa³sxā³ äh¹ ki³ha¹li¹ wxa²hait¹so¹-
xi²sxā³ ne³hē¹nha²na²hē³la². ²Ta¹ka¹lxi²na² sa²kxai³lu² wēh³ni³na²hē³la².
Nxe³ka³tu³ wē³sa² a³li³lah¹te³lhxā³ ye³je³na³wa³kxa² yxau³son³ye²kxe³su²
wē³sa² a³li³lah¹kxi²ha²kxai³ khāuh³lxa³ti³nha²sxā³ kāin² i³wxa¹na²hē³la².

³Nxa²ha¹te¹ yu³tä³xa² i²a¹hē³la², oh³nān¹ko³xa²sa³. Nxe³ti³kxai³lu² ka³-
yxuh³hü³jah¹la² ko³nxe³khaix¹te²a² he³hen³te²a² i²a¹hē³la². A²nxe³te²a²
sa²kxai³lu² a²ne³ka³su² ne³ka¹lxa¹ha²kxai³ ne³kha¹li¹ ne³kha¹li¹ ne³kha¹li¹
ka³na³ki² ne³nha²na²hē³la². A²ne³txau³xai²na² sa²kxai³lu² hi³ka² hxa³sxā³
ne³txau³xi³nha²hē³la². A²ne³ka³näu³a² ne³hē¹nha²ka³lo³ai²na² sa²kxai³lu²
ka³lo³ha¹li¹ ka³lo³ha¹li¹ ka³lo³ha¹li¹ ka³na³ki² ne³hē¹nha²xai³na²hē³la².
⁴A²sa³wē³lxi²na² sa²kxai³lu² sa³we³kxāi³nha²ka³tu³ i³wai²wai²ju²nü²la²
oh³nāu³nü¹ka³näu³an¹ta² hi³ka²ta³a² i³yi²lā³xi²na²hē³la². A²wa³kxi³kxai³ ki³-
ka³na³ka³nat³sxā³ i³yi²lā³xi²ha²kxai³ a²wā³kxi³kxai³ ki³ha¹li¹ häi¹nxā²wxe³-
kxi²ha²kxai³ nxe²xai³na²hē³la². Nxe³sxā³ hi³ka²ta³a² ki³ka¹lxa¹txi³ i³yi²lā³xi²-
sxā³ yuh³xai²nān¹ko³xa² ä³yah³xi²ye²na²hē³la². Nxa²ha¹te¹ ka³yxuh³hü³jah¹la²
ko³nxe³khaix¹te²na² he³hen³te²ai²na² sa²kxai³lu² txu¹ha² wēh³ni³ta¹ka³-
lxi²na² sa²kxai³lu² ä³ti³sxā³ wah³nxe³na²hē³la².

—Wēh³sai²na² a³li³la¹kxi²kxai²nān²tu³ nxe³ju³ta¹ i³so¹ji²kxi²na¹tū¹xā¹.
Ka³yxuh³hü³jah¹la² ko³nxe³khaix¹te²a² he³hen³te²a² nxe³na²hē³la². ⁵Nxe³-
ka³tu³ wē³sa² in³txa² wē³sa² a³li³lah¹na²hē³la². A²nxe³te²ai²na² wē³sai²na²
sa²kxai³lu² yuh³xan¹ta³ nü³ka³txi³näu³xa² häi¹nxe³ti³xa¹ hxi²kan¹txi³ kwa³-
na³jah¹lo²nü³su² na²hē³la². Kwa³thi³la³ka³txa² hxi²tē³nha²sxā³ nü³kxün³sxā³
wa³ka³ti³lot³sxā³ i³hau³ko³tū¹hain¹jah¹lo²nü³su² na²hē³la². Nxe³kxi³nü³su²
Txa²wā¹sü³na² yen³näu³a² wē³sai²li² so¹sxā³ ü³ho¹a³na²hē³la². Txa²wā¹-
sü³na² ä³wxe³ka³lo³a²näu³a² so¹sxā³ ü³ho¹a³na²hē³la². ⁶Nxe³ka³tu³ta¹ txu¹-
ha³ka¹lxi²na² sa²kxai³lu² ih³saun³na²hē³la². Ha³lo²a² a²nü²a² yxau³ai¹nxa³-
ko³xai²na² Txa²wā¹sü³na² hxi²ka² sa²hau³ko³ta³ko³su² ih³saun³na²hē³la².
Ih³saun³sxā³ yxau³xai³lha²kxai³ Txa²wā¹sü³na² hxi²ka² ü³yhai¹tä²hē³la². A³la²-
ni²ju³ta² ye³ka¹lxa¹khai¹nxe³sxā³ 1.260 nxe² a³lan²täu³a² ü³yhai¹tä²hē³la².

⁷A²nxe³ju³kxai³lu² oh³nāu³nü¹ka³na¹ ä³nhe¹lain¹na²hē³la². Mi³ke²lah¹la²
a²sa³wi³hā¹xi³nü³ka³txan²tu³ oh³xan¹tū³ka³txi³la³ nü³kxün³nha²kxai³ ka³-
yxuh³hü³jah¹la² ko³khaix¹jah¹la² he³hen³jah¹la² a²sa³wi³ha¹lxi³nü³ka³txan²-
tu³ oh³xan¹tū³ka³txi³la³ nü³kxün³nha²kxai³ nxe³sxā³ ä³nhe¹ain¹na²hē³la².
⁸Nxe³ka³tu³ta¹ ka³yxuh³hü³jah¹la² ko³khaix¹jah¹la² he³hen³jah¹la² nü³ka³txa²
hxi²kan¹txi³ nü³kxün³txi³ wa³lxi³nha¹nxa³hē³la². Nxe³ai¹nxa³ha²kxai³ oh³-
nāu³nü¹ka³nān¹ko³näu³a² hxi²kan¹txi³ yxau³xai³lain¹ju³ta² yū³ai¹nxa³hē³la²,
nü³kxün³nai¹nxa³ha²kxai³la². Mi³ke²lah¹la² nü³ka³txa² nü³kxün³khaix¹ye²-
yhai¹nha²kxai³ nxe³na²hē³la². ⁹Nxe³te³na¹ ka³yxuh³hü³jah¹la² ko³khaix¹-
jah¹la² he³hen³jah¹lai²li² a²nxe³jah¹lain²txi³ a²kxā³nxu¹tai²na² txih³hü³sxā³
ko³nxe³jah¹lo²lxi³ha²kxai³ Ti³a²bo³jah¹lo²lxi³ha²kxai³ Sa³ta³na²jah¹lo²lxi³ha²-
kxai³ a²nü²a²näu³xa² yxo²ha³kxa¹ i³ki³ha¹kxai¹nha²kxai³ nxe³jah¹lai²la¹wa².

Nxe³yai¹nha²kxai³ oh³nāu³an¹ko³xa² a³li³sxā³ ka³nxi³xi²sxā³ yuh³xan¹ko³-
xai²na² kan²txi³ yxau³si¹hain¹jau³su² nxain¹na²hē³la². Jā¹nxe³kxe³hū³nxe²
a²sa³wi³ha³lxi³nāu³xa² te²yā¹nxe³si¹nyhain¹na²hē³la².

¹⁰ Nxe³nū²la² wān³txa² oh³nāu³an¹jau³xa² ain³kxi²na¹hē³la².
Ain³kxi²na¹te³an¹jau³kxai³lu¹:

—Hi¹na² Txa²wā¹sū³na² Si³yxau³ka³jah³lai²na² yuh³xai²nān¹tū³ka³txa²
ko³nxe³ti³ kăi³sxā³ yxau³xai³ki³ju³ta² ā³wa²su¹tē³na³li¹. Ha³lo²a²nāu³a²
a²yo²ha³kxai¹ nū³kxūn³sxā³ i³hau³ko³tū²sa²tē³na³li¹. Te²yā¹nxe³sxā³ Kris²-
tu³jah¹lai²li² a²hxi²kan¹khaix¹nxe³ju³ta² e³lxah²lxi³ i³yau¹ū³nē³na³li¹. Jah¹la²
ka³yxuh³hū³sxā³ ko³jah¹la² Txa²wā¹sū³na² a²ne³nxe³na² i³ki³ha¹kxi²sa²ye³-
sī¹ni² txa²wa³tā³nāu³xa² i³ki³ha¹kxai¹ni² nxe³jah¹lai²li² sa²tā³ain¹na³li¹. Jah¹-
lain²txi³ ko³nxe³khaix¹jah¹lain²txi³ Txa²wā¹sū³na² yen³nāu³ai²na² a³lan²ta²
hāi¹nxe³ti³txa² ka³nxah³ta² hāi¹nxe³ti³xa¹ ko²te³kxi²sa²sīn¹to³nhā²hē³li¹.
Yxān¹ta¹ hī¹nān¹te²tū³ yū²nxa³lho³li¹. ¹¹ Je³su²jah³lai²li² O³ve²a² Wēn³-
sū³jah¹lai²li² ya³lu²kxi²nē³lha²kxai³ a²ti³ha²yau³xa² ha³li³hxa³na²hē³li¹.
A²yo²wān³txain²txi³ nū³kxūn³khai¹nxe³ha²kxai³ ya²la³lyau³xa² i³hen³txain¹-
na²hē³li¹. Jā¹nxe³ai¹nha²kxai³ ā³si³tē³kxain¹ju³tan¹te²kxa³ya³lhu² ya³lu²ain¹-
kxan²ti³ yuh³lxai¹nxa³hē³li¹. ¹² Jā¹nxe³ha²kxai³ oh³nāu³xan¹ko³ i³nxai²na²
ka³lih³txa²hē³li¹. Te²yā¹nxe³sxā³ oh³xan¹ko³xa² yxau³yah³lxin¹te² i³nxa²ka³-
lih³jah¹lxi³nū³nhē³li¹. Nxe³yān¹ta¹ yuh³xan¹ko³ i³nxai²na² i³ye³na² i³nxai²na²
nxe³sxā³ khāuh³lxa³txi³yah¹lxin¹tu¹wi¹. Ti³a²bo³jah¹la² ko³khaix¹jah¹la² ka³-
nxi²sxā³ a³yah³txi¹nx²ti³na³li¹. A²nxe³jah¹la² i³an³txi³khaix¹nxe²na³li¹, ha³-
lo²a² o²la³kxi²ju³ta³nū³su² a³lu²xa³ha²kxai³lu¹. Nxe³jau³su² oh³nāu³an¹jau³-
xai²na² ain³kxi²na¹hē³la².

¹³ Nxa²ha¹te¹ ka³yxuh³hū³sxā³ ko³jah¹lai²na² sa²kxai³lu² yuh³xan¹ko³xa²-
nāu³a² sa²si¹ka³tai¹nha²kxai³ i³an³txi³na²hē³la². I³an³txi³te³ān¹jau³kxai³lu¹
txu¹hai²li² in³txa² wē³sa² a³li³lah¹ye²ta¹ka³lxai²li² khāuh³lxa³tain¹na²hē³la².
¹⁴ Nxa²ha¹te¹ txu¹ha³ka³lxai²na² sa²kxai³lu² a²nxe³kxa² nxe³ki³ha¹li¹ ū³hū¹-
nyhain¹na²hē³la². Tau²ta²ta²a² nxe³ki³hū³na²hē³la². Nxe³ta³nxe²kai²na² sa²-
kxai³lu² so¹nū²la² ha³lo²a² a²kxā³nxa² ih³saun³ko³nāu³ai³tā² āh¹lxi³ ih³sxā³
i³hāi³na²hē³la². Nxe³tāu³ai²na² sa²kxai³lu² yain³txa² sa²nhū¹ain¹na²hē³la².
Ye³ha¹li¹ ka³na³ki¹ kwē³kon³sxā³ āh¹ wā³txi²yain¹to³kxan²ti³nu¹ yain³txa²
ū³yhai¹tain¹to³na²hē³la². Nxe³ha²kxai³ txih³hū³sxā³ ko³jah¹la² hxi²kan¹txi³
ta¹ka³lxa² ih³sxā³ hāi³je³na² a³txi²nxa³lho³la². ¹⁵ Nxe³kxa²ha³tā³nxān²ti³ txih³-
hū³sxā³ ko³jah¹la² hi²sen³tū³ti¹ i³yau³xa² yxo²wxe³ha³li³nū²la² ka³wā³lxa²
kain²jau³xa² yā¹nxe² i³ye¹na³na²hē³la².

—Ta¹ka³lxa² he¹tāu³su² tāu³a¹ i³yau³xai²li² wa³su³txi³ ka³nxi²sxā³ sa²so¹-
sxā³ ya³lu¹tū¹xā¹. Nxe³jau³su² nxe³na²hē³la². ¹⁶ Nxe³kxan²ti³nū¹ i³yau³xa²
i³ye¹na³jau³xai²li² ha³lo²ai²na² kxi³hū³xai²na² i³yo²ha³lat³sxā³ i³yo²hai²-
txa³lxi³ha²kxai³ nxe³tih³nhu²su² tih³nhā¹ i³yau³xa² kan³nhā²kxai³ ta¹ka³lxa²
aun³na²hē³la². ¹⁷⁻¹⁸ Nxe³ju³ta² ka³yxuh³hū³sxā³ ko³jah¹la² txih³hū³sxā³ ko³jah¹-
lo²su² ha²kxai³ nxe³jah¹la² sa²kxai³lu² txu¹hai²li² i³an³ta³kxi²khai¹nxa²hē³la².
I³an³ta³kxi²khai¹nxe³ha²kxai³ ta¹ka³lxa² a²ne³tah²nāu³xa² ā³nhai¹nha³kxain¹-
na²hē³la². Txa²wā¹sū³na² wān³txa² sa²yo²we¹tain¹tū³ka³txa² yxo²ha³kxai¹ Je³-
su²jah³lai²na² wān³txa² yxo²i²ain¹tū³ka³txa² yxo²ha³kxai¹ nxe³tū³ka³txai²na²
yxo²ha³kxai¹ ā³nhai¹nha³kxain¹na²hē³la². Nxe³ka³tū³ ka³wā³lxa² yxo²ka³teh³-
nāu³a² yxau³na²hē³la².

Ka³yxuh³hũ³sxā³ kō³nxe³te²a² ā³xai²li² i³yau¹ũ³jau³su²

13 ¹Nxa²ha¹te¹ ten³sa²tā³a¹tāu³a² yu³tā³xa² i²a¹hē³la². Ka³yxuh³hũ³-jah¹la² kō³nxe³te²a² ā³xa² i²a¹hē³la². Ī²a¹te²a²sa¹ ĩ³ye³na² wxa²li³sxā³ wxā³na²hē³la². A²nxe³te²na² ne³txau³xa² hxi²ka² hxa³sxā³ ne³txau³xi³nha²-hē³la². A²ne³kai²na² sa²kxai³lu² ne³kha¹li¹ ne³kha¹li¹ ne³kha¹li¹ ka³na³ki² ne³kih³nha²hē³la². A²ne³txau³xa² a²ne³ka³ti³h²nāu³a² sa²kxai³lu² ne³hē³nha²-ka³lo³a² ne³hē³nha²xai³na²hē³la². A²i³lxai²na² sa²kxai³lu² Txa²wā¹sũ³na² kō³nxe³te²lo³jau³su² a²ne³ka³nāu³a² i³yī¹li²sxā³ ne³wha²li¹la³kxi²nha²xai³-na²hē³la². ²A²nxe³te²a² ka³yxuh³hũ³sxā³ kō³nxe³te²li² i²a¹ju³ta² ya²na¹lhũ³-na²hē³la². A²yu³kai²na² sa²kxai³lu² ur²su²te²a² yu³kxi³hũ³na²hē³la². A²yxo²-ai²na² sa²kxai³lu² le³āu² a²yxo²hũ³na²hē³la². Nxa²ha¹te¹ ka³yxuh³hũ³te²a² kō³nxe³thin³khai³jah¹la² a²wi¹lhi¹nān¹te²na² hi²sen³su² i³nũ³kxūn³ti³hi¹tā²-hē³la². Nxe³sxā³ a²hxi²kan¹ta² si³yxau³kat³jah³la² ā³wxe³ka³lo³a² ūh³wxe³-na²hē³la². Nxe³ha²kxai³ i³hxi²kah¹khai³na²hē³la². ³Nxa²ha¹te¹ ka³yxuh³-hũ³jah¹la² kō³nxe³te²a² ĩ³ye³na² wxa²li³te²na² a²ne³ka² ne³ka³na³ka³nat³sxā³ ū³nhe³ja³lu³kxi²sxā³ ū³yha²lu¹te³lhxā³ nxa¹hē¹la². Nxe³kxa²ha³ta³nxān²ti³ ne³we³txi²nhā²na²hē³la². Ne³we³txi²nhā²nū²la² a²nū²a² yuh³xan¹tũ³ka³txa² yxo²ha³kxa¹ o²lain¹kxan²ti³nū¹ ā³si³tē³kxain¹na²hē³la². ⁴Nxe³sxā³ ka³yxuh³-hũ³sxā³ kō³nxe³khai³jah¹la² sa²nēn¹kxain¹na²hē³la². Ka³yxuh³hũ³jah¹la² kō³-nxe³te²na² ĩ³ye³na² wxa²li³te²na² i³hxi²ka¹txai¹nha²kxai³ sa²nēn¹kxain¹na²-hē³la². Te²yā¹nxe³sxā³ ka³yxuh³hũ³jah¹la² kō³nxe³te²li² ĩ³ye³na² wxa²li³te²li² sa²nēn¹kxain¹nūn³na²hē³la². Sa²nēn¹kxain¹te³nah¹lxi¹:

—Ka³yxuh³hũ³jah¹la² kō³nxe³khai³jah¹la² nũ³kxūn³khai³jah¹lai²la¹wi¹. Te²yā¹nxe² nũ³kxūn³te²a² ĩ³ki³sxā³wi¹. A²nū²a² ā³xa² wa³ka³ti³lo³tain¹ju³ta² yū²nxa³wi¹. Nxe³nyhain¹na²hē³la².

⁵Nxa²ha¹te¹ ka³yxuh³xa² kō³nxe³te²na² ĩ³ye³na² wxa²li³jah¹la²kxai³lu² wān³txa² i³kai²no³nha²si¹jau³su² e³kxi²na²hē³la². Ai³lhxā³ Txa²wā¹sũ³na²su² ki³lxo³nxe³ha²kxai³ wān³txa² ki³han³ti³hit¹nhā²nxa³ta³ki³lxo³tā²hē³la². Nxe³ju³ta² i³la² ka³lxa¹txi³ sa²tā³ti¹tāu³a² 42 nxe² i³la³ka² sa²tā³ti¹tāu³a² nxe³jut³su² kai³si¹jau³su² i³hxi²ka¹tā²hē³la². ⁶Nxe³tāu³a² Txa²wā¹sũ³na² kō³-nxe³txe²lo³jau³xa² so¹lxi³ i³ye³na²hē³la². Txa²wā¹sũ³na² kō³txe²lo³tha²kxai³ Txa²wā¹sũ³na² yxau²xai³ko³xa² kō³txe²lo³tha²kxai³ a²hāix¹tāu³a² yxau²-xai³tũ³ka³txa² kō³txe²lo³tha²kxai³ nxe²sa²tē³na²hē³la². ⁷Nxe³nū²la² Je³su²-jah³lai²na² wān³txa² yxo²i²te²nāu³xa² ā³nhai¹nha³kxain¹na²hē³la². Ā³nhai¹-nha³kxain¹sxā³ wa³ka³ti³lo³tain¹na²hē³la², ka³yxuh³hũ³jah¹la² kō³nxe³te²na² ĩ³ye³na² wxa²li³jah¹la²kxai³la². Nxe³te³na¹ yuh³xan¹tũ³ka³txa² a²yxo²ha³-kxa¹ sxi²je³na² a²yxo²ha³kxa¹ a²nū²nũ³ka³txa² a²yxo²ha³kxa¹ wān³txa² ā³-lxi³jau³xa² e³tũ³ka³txa² a²yxo²ha³kxa¹ a²nū²a² nũ³ka³txa² kai²lxi³tũ³ka³-txi³nāu³xa² a²yxo²ha³kxa¹ a²nū²a² hāi¹nxe³ti³xa¹ wa³ka³ti³lo³tain¹na²hē³la². ⁸A²nxe³jah¹lo³su² ha²kxai³ yuh³xan¹tũ³ka³txi³nāu³xa² hi²sen³kxai³lu² sa²nēn¹-kxain¹na²hē³la². Yxān¹ta¹ sa²nēn¹kxai¹nxa³te²nāu³xa² yū³na²hē³la². A²nxe³te²-nāu³xai³na² sa²kxai³lu² O³ve²a² Wēn³sũ³jah¹lai²na² wān³txa² yxo²i²ain¹na²-hē³la². Ya³lu²kxi²nū¹hain¹ju³tai³tā² yxo²i²ain¹na²hē³la². A²wi¹lhi¹nu¹tai²na² a²nū²a² yū²nxa³hī¹nu¹tai²na² tũ¹ka³txai²na² a²i³lxa² tē³lxi²sxā³ O³ve²a² Wē³sũ³jah¹la² ha³teh³nxā³nxa² ka³ten³ti³hi¹tē³txā³nxa² ā²la² ū³wha²li¹la³-kxi²ta¹hxai²hē³la². O³ve²a² Wē³sũ³jah¹lai²na² wān³txa² yxo²i²ai¹nha²kxai³

ta²nxā¹nxai²na² sa²kxai³lu² ka³ten³ti³hi¹tain¹na²hē³la². Nxe³ta²nxū¹ka³-txai²na² so¹lxi³ sa²nēn¹kxai¹nxa³hē³la².

⁹Jā¹nxe³jut³su² Txa²wā¹sū³na² Yāu³ka³jxah¹la² i³tih³nxe³nx²ti³ju³ta² ten³-na³la². Ya²la³tu³ wi¹ko³nh²ti³ten³nyhah¹lxin¹kxai²nān²tu³ a²wān³txai²li² wi¹-lain³kxi¹txai¹yah³lxi³hē¹la². ¹⁰A²nū²a² i²li³te²a² nū³kxūn³txi³ sa²so¹ka³tu³ kan²thi³na² ū³tī¹kxain¹kxai²nān²tu³ wxa²wa²sut¹sxā³ a³li³ai¹nxa³lho³la². Jā¹-nxe³sxā³ hi³ki²a³la² hxi²tē³nha²sxā³ a²nū²a² su²lhā³te³lhxā³ ain¹kxai²nān²-tu³ nxe³jah¹la² sa²kxai³lu² wa²lxi³nha²sxā³ su²lhā³ain¹nūn³tu¹wa², hi³ki²a³la² hi²se³na²sa³. A²nxe³ju³kxai³lu² Je³su²jah³lai²na² wān³txa² yxo²i²te²su² te²a² khāuh³lxa³txi³nhain¹kxan²ti³nū¹ ya³nān³ta³ki²la²sxā³ kan²txi³ yxo²i²txai¹lxa².

¹¹Nxa²ha¹te¹ ka³yxuh³hū³jah¹la² ko³nxe³te²a² ā³xa² i²a¹hē³la². Kxīh³nxa² si³tah³nāu³a² wxa²li³sxā³ wxā³na²hē³la². A²nxe³te²a² sa²kxai³lu² o³ve²a² wē³-sū³nxe² ne³tau³xi³nhā²hē³la². Nxe³txau³ha¹lin¹na²hē³la². Yxān¹ta¹ a²wān³txa² sa²kxai³lu² ka³yxuh³hū³jah¹la² ko³nxe³khai¹nxe³jah¹la² yā¹nxe² wān³txi³nhā²-hē³la². ¹²Nxe³sxā³ nū³kxūn³khaix¹nxa²hē³la². Yxān¹ta¹ ka³yxuh³hū³jah¹la² ko³nxe³jah¹la² i³ye³na² wxa²li³jah¹lai²na² nū³kxūn³sxā³ wa³to²hi²na²hē³la². Nxe³jah¹la² yen³nāu³a² yxau³tāu³a¹ ko³nxe³ti³ kái³kxa² yā¹nxe³ kái³nūn³-na²hē³la². A²nxe³jah¹la² kxīh³nxa² si³tah³nāu³a² wxa²li³sxā³ wxā³jah¹la² hi²sen³kxai¹lu² a²nū²a² yuh³xan¹ta²ko³xan¹tū³ka³txa² wa³ka³ti³lo³tain¹na²-hē³la². Nxe³sxā³ yuh³xan¹ko³xan¹tū³ka³txa² sa²yxo²we¹tain¹si¹hain¹jau³su² kwa³na³ain¹na²hē³la².

—Sa²yxo²wet¹sxā³ sa²nēn¹kxi²txai¹yah³lxi³hē¹li¹, ka³yxuh³xa² jah¹lai²na² ne³ka³na³ka³nat³sxā³ ne³ya³lu²te³lhxā³ta¹ ne³we²nxi²jah¹lai²na²su¹. Nxēn³-txain¹na²hē³la². ¹³Nxe³kxa²yu³su² wā³nxīn¹sxā³ o²la³kxi²na²hē³la². Nxe³sxā³ oh³xan¹ko³nāu³a² ha³nxe²a² i³te²a² wxa²ka³nxa² wxā³si¹jau³su² i³kwa³na³na²-hē³la². Nxe³te³na¹ ya²la³tu³ ha³nxe²a² wxa²ka³nxa² wxā³ye²na²hē³la². A²nū²a² yxo²ha³kxa¹ i²ain¹nūn³na²hē³la². ¹⁴Nxe³sxā³ ka³yxuh³hū³jah¹la² ko³nxe³-khaix¹te²na² a²wi¹lhī¹nān¹jah¹lai²na² yen³nāu³a¹ he¹hī¹na¹ kāin² wā³nxīn¹-sxā³ o²la³kxi²na²hē³la². Wā³nxīn¹si¹ha²kxai³ a²nū²a² yuh³xan¹ko³xan¹tū³ka³-txa² i³ki³ha¹kxai¹nhā²kxai³ sa²yxo²wet¹sxā³ ā³ke³tū¹ain¹na²hē³la². Nxe³sxā³ ā³ke³tū¹ain¹te³nah¹lxi¹:

—Ka³yxuh³hū³jah¹lai²li² i³ye³na² wxa²li³jah¹lai²li² kāin²khaix¹jah¹lai²-la¹wi¹. A²ne³ka² ne³ka³na³ka³nat³sxā³ ne³ya³lu²te³lhxā³ na²hē³li¹. Yxān¹ta¹ ne³we²nxi²na²hē³li¹. Sa²nēn¹kxi²txain¹yah³lxi³hē¹li¹. Sa²nēn¹kxain¹yah³-lxin¹te³nah¹lxi¹: Kwa³thi³la² te³sxā³ jah¹lai²na² yāu³ka³txa² we¹jah³lxi³hē¹li¹. Nxēn³tain¹na²hē³la². ¹⁵Nxe³nxa²ha¹te¹ a²yāu³ka³txa² we¹ta³lu²nain¹nū²la² a²yāu³ka³txa² a²wa³nē³na² i³ya¹txa²hē³la². i³ya¹txa²ha¹te¹ i³ye³ti³hi¹tā²-hē³la². Nxe³kxa²yu³su² a²nū²a² yuh³xan¹ko³xan¹tū³ka³txa² i²li³te²a² ka³-yxuh³xa² ne³ya³lu²te³lhxā³ta¹ ne³we²nxi²jah¹lai²na² sa²nēn¹kxain¹nxa³te²a² i³ya²lun¹ti³si¹hain¹jau³su² i³ye³ti³hi¹tā²hē³la². ¹⁶Nxe³te³na¹ a²yāu³ka³jxah¹la² kwa³thi³la² we¹tain¹jah¹lai²na² sa²kxai³lu² a²nū²a²nāu³xa² yuh³xan¹tū³ka³-txi³nāu³xa² a²yxo²ha³kxa¹ kái²nxa³te²su², kāin²te²su², yen³kxi³khaix¹te²su², yen³kxi³txa²te²su², ā³wa³sut¹sxā³ yxau³te²su², kwa²wa³kon³te²su² nxe³te²-nū³ka³txa² hāi¹nxe³ti³xa¹ ū³tā³kxi²sxā³ ū³wha²li¹la³kxi²nyhain¹na²hē³la². A²hxi²ka² wi¹nē³tāu³a² tā³nxa² a²ye³ha³na³kxa²nāu³a² tā³nxa² ū³tā³kxi²sxā³ ū³wha²li¹la³kxain¹na²hē³la². ¹⁷Nxe³sxā³ a²nū²a² i²li³te²a² ū³tā³ka² ū³wha²li¹-la³kxi²nyhain¹ju³ta² yū³te²sin¹te²a² so¹lxi³ a²yen³kxa² so¹kxi²nyhu¹kxi³ju³ta²

o²la³kxi²hī³nx²na³la². Yxān¹ta¹ ū³tā³ka² ū³wha²li¹la³kxi²nyhai¹ju³ta² yū³-
te²sxa³te²a² hxi²kan¹txi³ a²yen³kxa² so¹kxi²nyhu¹hī³nx²nxa³la². Ka³-
yxuh³hū³sxā³ kō³nxe³jah¹la² i³ye³na² wxa²li³te²na² a²i³lxa² tā³nxa² hau³-
ko³jau³xa² tā³nxa² ū³tā³ka² ū³wha²li¹la³kxi²nha²te²na² so¹lxi³ yen³kxa²
so¹kxi²nyhu¹hī³nx²na³la².

¹⁸Nxe³jah³lxi³sa³lxa². A³la³kxi¹jxah³lxi³hē¹la². Ka³yxuh³hū³sxā³ kō³nxe³jah¹-
lai²na² hau³ko³jau³xa² a²nu²me³ro³jau³xai²na² sa²kxai³lu² a³la³kxi²yah³lxin¹-
kxai²nān²tu³ a²si³yxau³tāu³a² ā³ne³wxe³yah³lxin¹tu¹wa². A²nxe³jau³xai²na²
a²si³yxau³tāu³a² sa²kxai³lu² in³txa² i³lxa²yā¹nx²na³la². 666 nxe³jau³xai²la¹wa².

O³ve²a² Wēn³sū³jah¹la² a²sa³wi³ha³lxa² i³yau¹ū³jau³su²

14 ¹Nxa²ha¹te¹ O³ve²a² Wēn³sū³jah¹la² i²a¹hē³la². Wā³la³ka³txa² Si³āu².
ka³txa² nxe³yxau³kxi²na²hē³la². Nxe³yxau³kxi²ye²ha²kxai³ a²nū²a²
ka³lxa¹tū³ka³txa² O³ve²a² Wēn³sū³jah¹lai²na² a²sa³wi³ha³lxi³su² ā³si³tē³-
kxain¹sxā³ yxau³ain¹nūn³na²hē³la². A²nxe³tū³ka³txai²na² sa²kxai³lu² o³ve²a²
wēn³sū³jah¹lai²na² a²i³lxa² ū³hū¹nyhai¹nha²kxai³ Txa²wā¹sū³na² a²i³lxa²
ū³hū¹nyhai¹nha²kxai³ nxe³sxā³ a²ye³ha³na³kxa²nāu³xai²li² ū³tā³ka² sai¹sxā³
ū³ye³wha²li¹nyhai¹na²hē³la². A²nxe³tū³ka³txai²li² ka³lxa¹khai¹xai¹nha²kxai³
144.000 nxain¹na²hē³la². ²Nxe³te³na¹ oh³nāu³an¹jah¹la² a²e³jau³xa² ain³kxi²-
na¹hē³la². Nxe³jau³xai²na² sa²kxai³lu² ka³wā³lxa² en³ta²txa² a²nxon³jau³xa²
yā¹nxe² kāin²nxon³na²hē³la². Te²yā¹nxe³sxā³ kāin² wa³tu³ka³nxe² ha³lai³xa²
yā¹nxe² kāin²nxon³na²hē³la². Te²yā¹nxūn³sxā³ a²nū²a²nāu³xa² ka³lxa¹txi³-
nāu³xa² vi³o³lāu²tē³hū³tē³na² tē³sxā³ hai³nain¹na²hē³la². Nxe³jau³su² ain³-
kxai¹na¹hē³la². ³A²nxe³tū³ka³txai²na² sa²kxai³lu² O³ve²a² Wēn³sū³jah¹la²
ā³si³tē³la³kxi²xai¹lain¹tū³ka³txa² hain³txa² tah²yau³xa² hai³nain¹na²hē³la².
Txa²wā¹sū³na² ā³wxe³ka³lo³a² a²ne³kxai³tāu³a² hai³nai¹nha²kxai³ oh³nāu³an¹-
tū³ka³txa² ka³yxuh³hū³jah¹la² wi¹lhin¹jah³la²nāu³xa² ha¹li¹ ha¹lin¹te³nāu³xa²
a²yen³nāu³a¹ hai³nai¹nha²kxai³ a²nū²a² hxi²kan¹te²nāu³xa² a²yen³nāu³a¹ hai³-
nai¹nha²kxai³ nxain¹na²hē³la². Nxa²ha¹te¹ hai³nain¹jau³xai²na² sa²kxai³lu²
a²nū²a² ā³xa² hxi²kan¹txi³ hain³txa² jau¹xai²li² hai³nai¹nhī³nx²nxa³wa².
Yxān¹ta¹ ta²nxū¹ka³txai²na² ka³lxa¹tū³ka³txai²na² 144.000 nxe³tū³ka³-
txai²na² so¹lxi³ hai³nain¹na²hē³la². A²nxe³tū³ka³txai²na² sa²kxai³lu² a²kxā³-
nxa² o³ve²a² wēn³sū³jah¹la² hxi²ka² sa²wa²su¹tain¹tū³ka³txi³su² na²hē³la².
⁴A²nxe³tū³ka³txai²na² sa²kxai³lu² hai³txi³ a²nū²a² ā³xa² ū³whīn¹ta³kxi²nyhu¹-
ju³ta² o²la³kxi²nyhu¹ai¹nxa³ha²kxai³ wi¹lhin¹ju³ta² so¹lxi³ o²la³kxi²nha²kxai³
nxain¹na²hē³la². Txu¹ha² so¹ai¹nxa³hē³la². Yuh³xan¹tū³ka³txi³sain¹na³la².
Yxān¹ta¹ O³ve²a² Wēn³sū³jah¹lai²na² wān³txa² sa²yo²wet¹sxā³ yxau³xai²-
lain¹na²hē³la². Kō³nxe³ti³ kāi³ain¹ju³ta² ā³wa²sut¹sxā³ yxau³ain¹na²hē³la².
Nxe³sxā³ Txa²wā¹sū³nai²na² wān³txa² sa²yo²we¹tai¹nha²kxai³ O³ve²a² Wēn³-
sū³jah¹lai²na² wān³txa² sa²yo²we¹tai¹nha²kxai³ nxain¹tū³ka³txai²na² a²wi¹-
lhi¹nān¹tū³ka³txi³sain¹na³la². Yxān¹ta¹ ā¹ha² nū³ka³txi³ ā³nū³ka³txa² yo³na²
wxā³ain¹tū³ka³txa² yū²na³la². ⁵Jā¹nxe³tū³ka³txai²li² a²yo²wān³txa² hai³txi³
ki³ha³nai¹nxa³wa². Kō³nxe³ti³ kāi³ai¹nxa³wa².

Oh³xan¹jah¹la² i³hen³txi³jau³xa² i³yau¹ū³jau³su²

⁶Nxa²ha¹te¹ oh³xan¹jah¹la² ā³jah¹la² i²a¹hē³la². Oh³sī³nāu³a¹ ā³nin³na²-
hē³la². Txa²wā¹sū³na² wān³txa² wi¹jau³xa² ne³ki³so³nxa³sxā³ hxa³nxa³jau³xa²

ĩ³hen³txi³si¹jau³su² yuh³xan²ko³nau³a² ā³ni³nxa² ka³nxe³na²hē³la². Ā³ni³nxa² ka³nxe³nū²la² yuh³xan²ko³xa² yxau³xai³tū³ka³txa² a²yo³ha³kxa¹ a²nū²a² nū³-ka³txa² kái²lxi³tū³ka³txi³nāu³xa² ĩ³hen³txi³ha²kxai³ sxi²je³na² a²yo³ha³kxa¹ ĩ³hen³txi³ha²kxai³ a²nū²a² wān³txa² yau³xā³xa² e³tū³ka³txa² ĩ³hen³txi³ha²-kxai³ a²nū²a² nū³ka³txi³su² ĩ³hen³txi³ha²kxai³ nxe³te³lhxa³ ā³ni³nxa² a³ka³-nxe³na²hē³la². 7 Ā³ni³nxa² a³ka³nxe³sxā³ yxo²kāin² ĩ³ye³kxi²te³nah¹lxi¹:

—Nxex³jah³lxi³sa²lxe¹. Txa²wā¹sū³na² sa²nēn¹kxi¹jah³lxi³hē¹le¹. A²yo³-wān³txa² sa²yo²wet¹sxā³ wxi²kin³ti³ton³jah³lxi³hē¹le¹. Hī¹na² ha³lo²a² ā³nha³ko³tā³le¹. Nxe³ha²kxai³ Txa²wā¹sū³na² hxi²ki³kxai³lu² a²nū²a²nāu³xa² ko³nxe³ti³ kái³ain¹ju³ta² ko³nxe³ti³ ĩ³yī¹lain¹sxā³ ĩ³wai¹txain¹ju³ta² yū³tu¹we¹. Thāi³ti³la² ĩ³wi¹lxo³kxi²tain¹yah³lxi³hē¹le¹. Txa²wā¹ha³lo²a² hāi¹nxe³ti³xa¹ wā³ko³txa³kxe³tū³ ĩ³yū¹jah¹lai²la¹we¹. Oh³xan¹ko³xa² we¹txi² yuh³xan¹ko³xa² we¹txi² ĩ³ye³na² we¹txi² ka³wā¹lxa² ka³ten³ti³ ha³li³jau³xa² we¹txi² nxe³jah¹-lo²su² na³le¹. Nxe³na²hē³la².

8 Nxa²ha¹te¹ oh³xan¹jah¹la² ā³xa² ā³ta³lo³hēt¹sxā³ ā³ni³nxe² kā³nxa² wxā³-na²hē³la². Ā³ni³nxe² kā³nxa² wxā³sxā³ e³kxi²te³nah¹lxi¹:

—Ba³bi³lo²na²thi³na² kāin²khaix¹thi³na² nxe³tū³ka³txa² he¹lain¹sxā³ sxi²-je³na² nēn³kāin²kxan²ti³nū¹ ā³kho³tain¹na²hē³li¹. Jau¹xai²na² a²ya³la³tū³tā³li¹. A²nxe³thi³nai²nān¹tū³ka³txa² sa²kxai³lu² a²kxā³nhxi¹na² kuh³lxa³thin¹khai¹-nxe² ko³thin¹khai¹nxe² nxēn³tain¹na²hē³li¹. Nxēn³tain¹tū³ka³txain²txi³ a²nū²a² ā³xa² nū³ka³txi³nāu³xa² ko³txi³ kái³yain¹si¹jau³su² o²la³kxain¹na²hē³li¹. Kuh³-lxa³thin¹ju³ta² so¹lxi³ ĩ³we¹nyhain¹na²hē³li¹. Nxe³na²hē³la².

9 Nxa²ha¹te¹ oh³xan¹jah¹la² ā³jah¹la² ā³ta³lo³hēt¹sxā³ a³ka³nxa² wxā³na²-hē³la². A³ka³nxa² wxā³te³na¹ yxo²kāin² ĩ³ye³kxi²te³nah¹lxi¹:

—Ka³yxuh³hū³jah¹la² ko³nxe³jah¹lai²na² ĩ³ye³na² wxa²li³jah¹lai²na² a²yāu³-ka³txa² kwa³thi³la² we¹tain¹jah¹lai²na² nxe³ya³jah¹lai²na² ĩ³sa²nēn¹kxi¹yah³-lxi³txa²hē¹le¹. Jā¹nxūn³sxā³ wxa²ye³ha³na³ka² tā³nxa² wxa²hxi²ka² tā³nxa² ū³tā³ka² sai¹sxā³ ū³ye³wha²li¹tā³nxa² ū³hxi²wha²li¹tā³nxa² nxe³nha²yah³-lxi³si¹txa²hē¹le¹. 10 Yxān¹ta¹ ū³tā³ka² sai¹sxā³ ū³ye³wha²li¹li² ū³hxi²wha²li¹li² nxe³nha²yah³lxi³si¹hin¹kxai²nān²tū³ Txa²wā¹sū³na² ĩ³xan²ta³kxi¹nx²ti³tu¹we¹. ĩ³xan²ta³kxi¹nx²ti³ha²kxai³ khāuh³lxa³thin¹khaix¹yah³lxi³nha³ta²we¹. Ha³nxe² ĩ³tho³xa² yxau³sxā³ khāuh³lxa³thin¹yah³lxi³nha³ta²we¹. Nxe³sān²kxa²yu³su² oh³xan¹tū³ka³txa² wi¹lhini²tū³ka³txa² ten³sa²tā³ū¹nx²ta¹nha²kxai³ O³ve²a² Wēn³sū³jah¹la² ten³sa²tā³ū¹nx²ti³ha²kxai³ nxe³nx²tain¹tu¹we¹. 11 Nxe³nx²-ti³ju³ta² ha³nxe²a² wha²lxin¹txa² ye³khāuh³lxa³thi¹txa²lxi³ju³ta² hxa³nxa³-lho³le¹. Hai³txi³ hxi²kan¹txi³ yxau³sxā³ ĩ³ye³nxe²yah³lxan³tho³le¹. A³lan²ta² a²hāi¹nxe³ti³xa¹ ka³nah³ta² a²hāi¹nxe³ti³xa¹ hxi²kan¹yah³lxan³tho³le¹. Ka³-yxuh³hū³jah¹la² ko³nxe³jah¹la² ĩ³ye³na² wxa²li³jah¹lai²la³ tā³nxa² a²yāu³ka³-txa² kwa³thi³la² we¹tain¹jah¹lai²la³ tā³nxa² a²li³lxa² ye³ha³na³ka² ū³tā³ka² sai¹-sxā³ ū³ye³wha²li¹tā³nxa² a²hxi²ka² ū³tā³ka² sai¹sxā³ ū³hxi²wha²li¹tā³nxa² nxe³nx²ti³kxai²nān²tū³ hā²wxān³txa³ ju¹ta² ye³khāuh³lxa³ti³nx²ti³ha³ta²we¹. Nxe³jau³su² oh³xan¹jah¹la² nxe³na²hē³la².

12 Nxe³jah³lxi³sa²lxa². Ye³khāuh³lxa³thin¹yah³lxin¹kxan²ti³ Txa²wā¹sū³na² wān³txa² sa²yo³we¹jah³lxin¹te² ĩ³nxai²na² Je³su²jah³lai²na² wān³txa² yxo²-ĩ²yah³lxin¹te² ĩ³nxai²na² wi¹li²jah¹lxi³hē¹la². Ā³nha³no³jah³lxin¹nū²la² ya³-nān³ta³ki²la² yxo²i²sxā³ yxau³xai³jah¹lxi³hē¹la².

13 Nxa²ha¹te¹ oh³nāu³an¹jau³xa² ain³kxi²na¹hē³la². Ain³kxi²na¹te³an¹jau³kxai³lu¹:

—Nxex³sa²lxī¹. Ū³wha²li¹txa²hē³li¹. A²nū²ai²li² a²kxā³nxa² Je³su²jah³la² a³ya³txi²sxā³ yxau³jah¹lo²su² a²nxe³jah¹lo²su² jah¹la² ya³lu²kxai²nān²tu³wi¹-lhin¹khai¹nxe² wi¹lxon³kxi²khai¹nxe² nxe³jah¹lo²su² tu¹wi¹. Nxe³na²hē³la². Nxe³nxa²ha¹te¹ Txa²wā¹sū³na² Yāu³ka³jxah¹lai²na² wān³txi³kxai³lu¹:

—Wain³na³li¹. Nū³kxūn³txi³ Txa²wā¹sū³na² wa³ka³la² o²la³kxain¹tai¹ti²-tu³wi¹. Nxe³ai¹nha²kxai³ hī¹na² oh³nāu³nū¹ka³na¹ ī³ye¹nxain¹tu¹wi¹, wi¹kāi³-ain¹ju³ta² yo³ha²su¹. Nxe³na²hē³la².

Hai³sxa² yuh³xan¹ko³xa² yain³txa² kan¹jau³su²

¹⁴Nxa²ha¹te¹ ten³sa²tā³a¹tāu³a² o³sī³na² hān³sī³na² ī³a¹hē³la². A²nxe³-ta³sī³nāu³a² oh³xan¹jah¹la² ā³wxe³sxā³ yxau³na²hē³la². A²nū²hū³na²hē³la². A²nxe³jah¹lai²na² sa²kxai³lu² a²ne³ka³nāu³a² ne³hē¹nha²ka³lo³a² ou²ro²ka³-lo³a² ne³hē¹nha²na²hē³la². A²hxi²ka³nāu³xa² ya³la³na² hxi²tē³nha²na²hē³la². ¹⁵Nxa²ha¹te¹ oh³xan¹jah¹la² ā³jah¹la² ī²a¹hē³la². Txa²wā¹sū³na² sxi²ha² oh³-nān¹ta³ko³xan¹thi³na² a³li³na²hē³la². A³li³te³na¹ o³sī³na² ā³wxe³jah¹lai²na² ain³kxi²jau³su² ī³kaix¹tā²hē³la². ī³kaix¹te³nah¹lxī¹:

—Ya³la³na² tē³in¹kxa² tē³sxā³ wa³kon³txa²hē³li¹. Hai³sxa² yain³txa² kan¹-na³li¹. Hī¹na² ha³lo²a² hau³kon³na³li¹. Yuh³xan¹ko³xan¹txa² hai³sxa² kan¹-na³li¹. Nxe³na²hē³la².

¹⁶Nxa²ha¹te¹ o³sī³na² ā³wxe³jah¹lai²na² sa²kxai³lu² ya³la³nai²li² hxi²tē³-nha²sxā³ yain³txa² yo³so²hxa³tā²hē³la².

¹⁷Nxa²ha¹te¹ oh³xan¹jah¹la² ā³jah¹la² Txa²wā¹sū³na² sxi²ha² oh³nān¹ko³-xan¹thi³na² āh¹a³li³to³nha²hē³la². A²nxe³jah¹lai²li² ya³la³na² txo¹ta³wxi²a² sa²so²nūn³na²hē³la².

¹⁸Nxa²ha¹te¹ oh³xan¹jah¹la² āh¹ ā³xah³la² ī²a¹hē³la². Nxe³jah¹lai²na² sa²-kxai³lu² ha³nxe²a² wa³kxēn³yah³lo²su² na²hē³la². Txah³lxa³kxa³txa² Txa²-wā¹sū³na² sa²nēn¹kxi²si¹jau³su² ka³yxuh³xa² sī³na² ū³thū²kxi²ka³txa²nāu³a² a³li³na²hē³la². A³li³sxā³ ī³kaix¹tā²hē³la². Ya³la³nai²na² sa²so¹sxā³ wxā³jah¹la² ī³kaix¹kxi²te³nah¹lxī¹:

—Nxex³sa²lxī¹. Ya³la³na² txo¹ta³wxi²a² hxi²tē³nhān¹ta³wxi²a² tē³sxā³ ū³yho³txu¹li¹. U²va²nē³kxa² nā³kxi²khai¹nx²na³li¹. Nxe³ta³nxē³kxai²na² a²nxā³kxa² ū³yho³sxā³ sa²so¹sē¹li¹. Nxe³na²hē³la².

¹⁹Nxe³e³nū²la² nxa²ha¹te¹ in³jah³la² ya³la³na² tē³jah¹la² yuh³xan¹ta³ko³xa² yain³ta³ne³kxai²na² ū³yho³sxā³ sa²so¹na²hē³la². Sa²so¹ka³tu³ ūh³tī³ain¹te²-ju²hē³la². Ūh³tī³ain¹ka² yā¹nxe² oh³xan¹jah¹la² hxi²ki³kxai³lu² ko³nxe³tī³kāi³tū³ka³txa² ī³wai¹tain¹tu¹wa², Txa²wā¹sū³na² ī³xan³ta³kxai¹nha²kxai³la². ²⁰A²nxe³tē³nai²li² a³la² kāin²tāu³a² ka³lot³tā³la². Nxe³je³na² ūh³wxe³sxā³ ā³no²la³kxain¹na²hē³la². Ā³wxe³sxā³ ā³no²la³kxain¹tāu³a² a²tī³ha²yau³xa² ha³-li³na²hē³la². Ha³li³ju³ta² sa²kxai³lu² kāin² ha³li³khai¹nxe³ha²kxai³ u²khai¹-nxe³ha²kxai³ ka²va¹la² ne³ka² ne³ke³nxa² yxau³na²hē³la². Hūx¹txa²xai³tīh³na² u²tīh³na² 330 ki³lo²me³tro³ tīh³na² hūx¹txa²xai³na²hē³la².

Yen³kxa² ko³nxe³khai¹nxe³te²a² tē³ain¹jau³su²

15 ¹Nxa²ha¹te¹ oh³nān¹ko³xa²nāu³a² yu³tā³xa² ī²a¹hē³la². Wi¹khai¹-nxe³ju³ta² o²lha²ju³ta² ī²a¹hē³la². Oh³xan¹jah¹la²nāu³xa² ha¹li¹ ha¹li¹ ka³na³ki² ī²a¹hē³la². A²nxe³te²nāu³xa² yen³kxa² ko³nxe³khai¹te²a² tē³-lin³tain¹na²hē³la². Ka³tē³hū³tē³na² nē³nha¹li¹ nē³nha³li¹ nē³nha¹li¹ ka³na³ki²

tē³lxi² ain³tain¹na²hē³la². Nxe³tēn³ta²na² sa²kxai³lu² ā³yu¹kā³ain¹sān³ka³tu³ hā²wxān³txa³ Txa²wā¹sū³na² an³ta³kxin²tain¹ju³ta² ne³ki³son³tu¹wa².

²Nxe³te³na¹ ī³ye³na² ī²a¹hē³la². Na¹tāu³a² ha³nxe²a² ī³tho³xa² ā³kē³ni²-ha²kxai³ ī³ye³na² vi²tro³jau³hū³jau³xa² ā³kē³ni²ha²kxai³ nxe³na²hē³la². A²nxe³je³na¹ a²nū²a² ū³nhe³hē²ka² ai³te²a² ka³lxa¹te²nāu³xa² ī²a¹hē³la². Vi³o³lāu²te³nhū³tē³na² Txa²wā¹sū³na² ū³hū¹ain¹te³na² hxi²tē³lxi³hain¹na²-hē³la². A²nxe³tū³kā³txai²na² sa²kxai³lu² a²kxā³nxai¹ ka³yxuh³hū³sxā³ ko³-nxe³jah¹la² ī³ye³na² wxa²li³jah¹la² sa²yo²we¹tai¹nxa³ha²kxai³ ka³yxuh³hū³-jah¹la² yāu³ka³jxah¹la² kwa³thi³la² we¹tain¹jah¹la² sa²yo²we¹tai¹nxa³ha²kxai³ ka³yxuh³xai²na² a²ī³lxa² ū³tā³ka² sai¹sxā³ ū³ye³wha²li¹nhai¹nxa³ha²kxai³ nxe³tū³kā³txi³sain¹na²hē³la². Txa²wā¹sū³na² wān³txa² kan²txi³ yxo²i²tū³kā³-txi³sain¹na²hē³la². ³Nxe³ain¹sxā³ hai³nain¹na²hē³la². Moi³se²ah³lo²nu¹ta²na² Txa²wā¹sū³na² a²sa²wit³sa²jah¹lo²nu¹ta²na² a²hain³jau³xa² hai³nai¹nhā²kxai³ O³ve²a² Wēn³sū³jah¹lai²na² a²hain³jau³xa² ī³sa²nēn¹kxain¹jau³xa² hai³nai¹-nhā²kxai³ nxain¹na²hē³la². Hai³nain¹te³nah¹lxi¹:

—Txa²wā¹sū³na² Si³yxau³ka³jah³lāi³. Nū³kxūn³txe²

Si³yxau³kat³sa²nhi¹lxi¹. Yen³kxa² kāi³nhīn¹ju³ta² wi¹khaix¹sīn¹na³li¹.

O²lha²si¹nhīn¹ju³ta²i¹wi¹. Wain³ju³ta² so¹lxi³ kāi³jah¹lo²sa²nhi¹lxi¹.

Ya²la³lha²ju³ta² so¹lxi³ kāi³jah¹lo²sa²nhi¹lxi¹. A²nū³nāu³xa²

yuh³xan¹tū³kā³txai²na² hāi¹nxe³ti³xa¹ a²hxi²kan²ta²

si³yxau³ka³jah³lo²sa²nhi¹lxi¹.

⁴Txa²wā¹hxi²kan²ta² Si³yxau³ka³jah³lo²sa²nhi¹lxi¹.

On²ti¹nxā²nxa³jah¹lo²la³ yū²nxa³wi¹. Ī³wxi²kin³ti³tot³txa²nxa³jah

lo²la³ yū²nxa³wi¹. Wxāi²na² so¹lxi³ wā²nxū¹ wxi²kin³ti³ton³sxā³

wi¹lhin¹khaix¹jah¹lo²sa²nhi¹lxi¹. A²nū²a²nāu³xai²na² a²yo²ha³kxa¹

ā³yā³nū²kxi²nxain¹tu¹wi¹. Nxe³sxā³ wxa²ne³kxai³tāu³a²

sa²nēn¹kxi¹nxain¹tu¹wi¹. Hī¹na² wain³txi³ kāi³in¹ju³ta² whāi²na¹

e³lxah²lxi³ye¹nx²sīn¹tu¹wi¹.

Nxe² hai³nain¹na²hē³la².

⁵Nxe³nū²la² hā²wxān³txa³ Txa²wā¹sū³na² sxi²ha² oh³xan¹thi³na² ī²a¹hē³la². Ī³a¹tāu³a² sxi²hē¹nān¹thi³na² sa²yo²than²na²hē³la². A²nxe³thi³nai²na² sa²-kxai³lu² Txa²wā¹sū³na² wān³txa² wi¹lhin¹sxā³ ī³ye³kxi²nū¹nhē³jau³xa² ū³wha¹thīn³sān²na²hē³la². ⁶Nxa²ha¹te¹ in³txa² oh³xan¹jah³la²nāu³xa² ha¹li¹ ha¹li¹ ha¹li¹ ka³na³ki² nxe³sxā³ thi³nai²na² a³li³ain¹na²hē³la². A³li³ain¹ka³-tū³ a²yen³kxa² ko³nxe³khaix¹te²a² ka³te³hū³tē³na² tē³lxi² ain³tain¹na²hē³la². A²nxe³jah¹lo²nāu³xa² a²wā²la²ka³lo³a² hān³ka³lo³txa² līn²yo²ka³lo³txa² ū³whih²kxi²nhā² ain³tain¹na²hē³la². A²nxe³ka³lo³a² wi¹khai¹yxain¹na²hē³la². Ya³te³ya³ten³txi³ka³lo³su² wi²h²kxi²nhā² ain³tain¹na²hē³la². Sīn²to²ka³lo³hū³-ka³lo³a² ou²ro²ka³lo³a² sa²ha³la³ta³lu³lu³ka³lo³a² a²ha³la³sa³tīh³na² sa²ha³-la³tī¹lxi³nhain¹na²hē³la². ⁷Nxe³te³na¹ ka³yxuh³hū³jah¹la² wi¹lhin¹te²nāu³xa² ha¹li¹ ha¹lin¹te²nāu³xai³ta³lxi³ ka³na³ka³nat³sxā³ a²yen³kxa² tē³sxā³ wxā³na²-hē³la². A²nxe³te²a² oh³xan¹jah¹la²nāu³xa² ha¹li¹ ha¹li¹ ha¹li¹ ka³na³ki² nxe³-jah¹la²nāu³xa² yen³kxa² ū³hū²xai³ain¹na²hē³la². Ka³te³ha² ou²ro²te²a² wet¹-tē³na² nē³nhā¹li¹ nē³nhā¹li¹ nē³nhā¹li¹ ka³na³ki²te²na² ū³hū²xai³lain¹na²hē³la². A²nxe³tēn³txai²na² sa²kxai³lu² Txa²wā¹sū³na² ka³ten³su² yxau²sa²tē³jah¹-lai²na² ī³an³ta³kxin²tain¹ju³tan¹te²kxa³ya³lhu² ka³te³ha² tēn¹ta²na² a²xan³-txi³ju³ta² ī³ne³khih²lxi³sxā³ oh³xan¹jah¹la²nāu³xa² ū³hū²xai³ain¹na²hē³la².

⁸Nxe³nūn³nxa²ha¹te¹ yu³tā³xai²na² sa²kxai³lu² Txa²wā¹sū³na² sxi²ha² oh³-xan¹thi³nāu³ai²na² sa²kxai³lu² ha³nxe²a² a²wha³lxin¹txa² ne³kih³na²hē³la². Txa²wā¹sū³na² wxi²kin³ti³ton³khai¹nxe³ha²kxai³ nū³kxūn³khai¹nxe³ha²kxai³ ha³nxe²a² a²wha³lxin¹txa² sxi²ha² kāin² wha³lxin¹ni³yhe²na²hē³la². Nxe³ha²-kxai³ a²nū²a² i²li³te²a²:

—Ā³wi¹ha¹tū¹xa¹. Nxain¹kxan²ti³ hxi²kan¹txi³ ā³wih¹hain¹ju³ta² yū²-nxa³wa². Yen³k xa² kō³nxe³khaix¹te²a² oh³xan¹jah¹la²nāu³xa² tē³ain¹-kxa² yān³txai²na¹ o²la³kxi²ta³lu²nxa³kxai²nān²tū³ hxi²kan¹txi³ sxi²ha² ā³wi¹hai¹nhī³nx²nxa³wa².

Txa²wā¹sū³na² i³xan³txi³jau³su²

16 ¹Nxa²ha¹te¹ sxi²ha² oh³xan¹thi³nai²na² yxau³jah¹lai²na² wān³txa² ain³kxi²na¹hē³la². Oh³xan¹jah¹la²nāu³xa² ha¹li¹ ha¹li¹ ha¹li¹ ka³na³ki¹ jah¹la²nāu³xa² ain³kxain¹jau³su² ain³kxi²nū³na¹hē³la². Nxe³te³nah¹lxi¹:

—Nxex³jah³lxi³sa²lxi¹. Ka³te³ha² tē¹ta³tai²li² tē³sxā³ ai³jah¹lxi¹hē¹li¹. Txa²-wā¹sū³na² i³an³txi³jau³xa² tē³xai³lyah³lxi³sxā³ yuh³xan¹ko³nāu³a¹ ā³yu¹kxā³-jah¹lxi¹hē¹li¹. Nxēn³tain¹na²hē³la².

²Nxa²ha¹te¹ oh³xan¹jah¹la²nāu³xa² a²wi¹lhī¹nān¹jah¹la² txā² ka³te³ha² tē³sxā³ yuh³xan¹ko³xai³na² ā³yxu¹kxā³na²hē³la². Ā³yxu¹kxā³nū³la² a²nū²-nāu³xa² ka³yxuh³hū³jah¹la² kō³khaix¹jah¹la² i³ye³na² wxa²li³jah¹la² a²i³lxa² ū³ta³ka² sai¹sxā³ ū³yhe³wha²li¹nha²jau³xa² a²kxā³nxa² ū³yhe³wha²li¹nha²-kxai²nān²tū³ nxe³jah¹la²nāu³su² kxai²nān²tū³ wā³ko³nxa³kxe³tū³ i³ton³khai¹-nxēn³tai¹nha²kxai³ pax³nxēn³tai¹nha²kxai³ nxēn³tain¹na²hē³la². Ka³yxuh³-hū³jah¹la² kō³khaix¹jah¹la² yāu³ka³txa² sa²nēn¹kxain¹tū³ka³txa² yxo²ha³kxa¹ nxēn³tain¹na²hē³la².

³Nxa²ha¹te¹ oh³xan¹jah¹lo²nāu³xa² ā³ta³lo³hē¹tū³jah¹lai²na² sa²-kxai³lu² a²ka³te³hai²li² tē³sxā³ i³ye³na² ā³yxu¹kxū³na²hē³la². Ā³yxu¹kxū³-nxa²ha¹te¹ i³ye³nai²li² a²nū²a² ya³lu²te²a² a²ti³ha²yau³hū³nxe² i³ā³lxi³-tot³tā²hē³la². Nxe³ju³tān¹te²kxa³ya³tū³ i³ye³na² hāu¹te²a² yxo²ha³kxa¹ ya²lun¹txa²hxa³na²hē³la².

⁴Nxa²ha¹te¹ oh³xan¹jah¹la²nāu³xa² ā³ta³lo³hēt¹tū³jah¹lai²na² sa²kxai³lu² ka³wā³lxa³tai²na² sa²kxai³lu² ka³te³ha² tē³sxā³ ā³yxu¹kxū³xa² ai³na²hē³la². Nxe³ju³tan¹te²kxa³ya³lhu² te²yā¹nxe² i³kāi³sxā³ a²ti³ha²yau³xa² i³ā³lxi³tot³-tā²hē³la². ⁵A²nxe³ju³ta² oh³xan¹jah¹la² ka³na³ka³na³jah¹la² i³yau³xa² a²wa³-kxēn³yah³la² i³ye³kxi²na²hē³la². Ī³ye³kxi²te³nah¹lxi¹:

—Sū³na² wi¹lhin¹khaix¹jah¹lāi³. Wain³ju³ta² so¹lxi³ kāi³jah¹lo²si¹lxi¹. A²kxā³nhxi¹nai²tai²na² ka²ten³su² yxau²xai³jah¹lo²si¹lxi¹. Jā¹nxī¹lxi¹. A²nū²a² kāi³ju³ta² wi¹kāi³jut³su² ta³nxa² ko³nxe³ti³ kāi³jut³su² ta³nxa² a³ya²tai¹nī¹-nhē³li¹. Nxīn¹sxā³ ko³nxe³ti³ kāi³te²na² sa²kxai³lu² kāin² i³wai¹txai¹nīn¹-ju³ta² yū³ha²kxai³ wi¹la³ kāi³te²na² sa²kxai³lu² wi¹la³ ū³yho³hai¹nīn¹ju³ta² yū³ha²kxai³ nxi¹lxi¹. ⁶A²kxā³nxa² a²nū²a² ko³nxe³ti³ e³te²su² te²a² hi²sen³su² Je³su²jah³lai²na² wān³txa² yxo²i²te²nāu³xa² Txa²wā¹sū³na² wān³txa² i³hen³-txi³ tū³ka³txi³su² te²nāu³xa² nxain¹sxā³ sun²tā¹ain¹na²hē³li¹. A²ti³ha²yau³xa² ā³nē¹na³kxain¹na²hē³li¹. Nxe³ye¹nxai¹nha²kxai³ wxāi²na² sa²kxai³lu² a²ti³-ha²yau³xa² i³na²si¹hai¹nīn¹jau³su² ū³hū¹ai¹ni¹nhē³li¹, i³wai¹tain¹si¹hin¹jau³su¹. Nxai¹nīn¹ju³ta² wain³na³li¹, ko³nxe³ti³ kāi³ai¹nha²kxai³lu¹. Oh³xan¹jah¹la² nxe³na²hē³la².

⁷Nxe³nx²a²ha¹te¹ wān³txa² yau³tā³xa² ain³kxi²na¹hē³la². Ain³kxi²na¹-
jau³xa²sa¹ t xah³lxa²kxa³txa² Txa²wā¹sū³na² sa²nēn¹kxi²si¹jau³su² ka³-
yuh³xa² sī³na² ū³thū²kxi²ka³txa²nāu³ai²na² a²wān³txa² ain³kxi²na¹hē³la².
Ain³kxi²na¹jau³kxai³lu¹:

—Txa²wā¹sū³na² Si³yau³ka³jah¹lo²si¹li¹. Hxi²kan¹ta² Si³yau³ka³jah¹-
lo²si¹li¹. Nū³kxūn³txa² Si³yau³ka³jah¹lo²si¹li¹. A²nū²a² kō³nxe³thin¹sā³
kāi³te²su² te²a² kō³nxe³ti³ i³yī¹lai¹nīn¹sā³ i³wai¹tai¹nīn¹ju³ta² wain³na³li¹.
Nxe³na²hē³la².

⁸Nxa²ha¹te¹ oh³xan¹jah¹la²nāu³xa² ā³ta³lo³hēt¹tū³jah¹lai²na² sa²kxai³lu²
a²ka³te³hai²li² tē³sā³ u³je³na³ka²yen³nāu³a² a²yxu¹kxā³na²hē³la². Nxe³nxā²-
ha¹te¹ u³je³na³kai²li² kāin² a³lan²nha²kxai³ a²nū²a² yuh³xan¹ko³xai²nān¹-
te²nāu³xa² wā²nain¹na²hē³la². ⁹Wān³ya²lun¹ti²te³lhā³ nxain¹kxan²ti³ Txa²-
wā¹sū³na² kō³nxe³te²lo³tain¹na²hē³la². Txa²wā¹sū³na² sa²kxai³lu² yen³kxā²
yxo²ha³kxai¹ a²hxi²kan¹jah¹lo²su² kxan²ti³ e²nain¹jau³su² kō³nxe³te²lo³tain¹-
na²hē³la². Hai³txi³ kō³nxe³ti³ kāi³ain¹ju³ta² i³āin²ta³kxi²nxai¹nxā³hē³la². Hai³-
txi³ Sū³na² wxi²kin³ti³ton³jah¹lo²su² te²lo³tai¹nxā³hē³la².

¹⁰Nxa²ha¹te¹ oh³xan¹jah¹la²nāu³xa² ā³ta³lo³hēt¹tū³jah¹lai²na² a²ka³te³-
hai²li² tē³nū²la² ka³yxuh³hū³jah¹la² kō³khaix¹jah¹lai²na² i³ye³na² wxa²li³jah¹-
lai²na² ā³wxe³ka³lo²a²nāu³a² yen³kxā² kō³khai¹nxē³te²a² ā³yxu¹kxā³na²hē³la².
Ā³yxu¹kxā³nxā²ha¹te¹ ka³yxuh³hū³jah¹la² kō³khaix¹jah¹lai²na² i³ye³na² wxa²-
li³jah¹lai²na² ha³lo²a² whāi²na¹ ka³nxā³hi²ye²na²hē³la². Nxe³ye²sān²kxā²-
yu³su² kāin² i³h³ton³nhain¹na²hē³la². ¹¹Nxe³kxan²ti³ i³h³khai¹ye²kxan²ti³nū¹
kāin² pax³nxe³kxan²ti³nū¹ hāi¹nxē³sā³ Txa²wā¹sū³na² oh³nāu³a² yxau³jah¹la²
kō³nxe³te²lo³tain¹na²hē³la². Hai³txi³ kō³nxe³ti³ kāi³ain¹ju³ta² i³āin²ta³kxi²-
nha²sā³ ā³na¹ai¹nxā³hē³la².

¹²Nxa²ha¹te¹ oh³xan¹jah¹la²nāu³xa² ā³ta³lo³hēt¹tū³jah¹lai²na² sa²kxai³lu²
a²ka³te³hai²li² tē³nū²la² ka³wā³lxa² kāin²jau³xa² Eu³fra²te²yau³xa² ā³yxu²-
kxū³na²hē³la². Ā³yxu²kxū³nxā²ha¹te¹ ka³wā³lxa² kāin²jau³xai²li² te²ye²-
na²hē³la². Ha³lo²a² u²lan¹ko³xa² u³je³na² a³li³xi²tāu³an¹ko³nāu³xa² ka³lxa¹-
tū³ka³txa² wxā³ain¹tu¹wa². A²hxi²kan¹te²nāu³xa² a²sa³wi³ha³li³nāu³xa²
nxē³sā³ wxā³ain¹tu¹wa². Nxe² wxā³ai¹nhī¹na¹ ka³wā³lxi²li² te²yain¹na³la².
Nxe³ha²kxai³ te²ye²ha³kxai³ hxi²kan¹txi³ yxo²ha³ti³lhi³a² wxā³ain¹tu¹wa².

¹³Nxe³nūn³nxā²ha¹te¹ ka³yxuh³hū³jah¹la² kō³jah¹lai²na² ka³yxuh³xa² kō³-
khaix¹jah¹lai²na² i³ye³na² wxa²li³jah¹lai²na² kō³nxe³sā³ ā³ke³tū¹ain¹jah¹-
lai²na² nxain¹sā³ a²yo²nāu³a² a²yāu³ka³txa² kō³nxe³khaix¹te²nāu³xa²
ha¹li¹ ka³na³ki² te²nāu³xa² ha³lau³lhū³te²nāu³xa² yxo²a³li³la³kxain¹na²hē³la².
¹⁴A²nxē³te²na² yxo²a³li³la³kxi²te²a² kō³nxe³ju³ta² nxē³na²hē³la². Nxe³kxan²ti³
nū³kxūn³txi³ o²la³kxain¹na²hē³la². Nxe³sā³ yuh³xan¹txa² hxi²kan¹ta² si³-
yxau³te²nāu³xa² i³ki³ha¹kxi²te³lhā³ ā³tī³li³yhain¹na²hē³la². i³ki³ha¹kxi²-
yhain¹kxai²nān²tū³ ā³sa²kxi³nū²kxi²ye²yhain¹si¹jau³sa³. Ye²yhain¹kxai²-
nān²tū³ Txa²wā¹sū³na² Si³yau³ka³jah¹la² nū³kxūn³ju³ta² Si³yau³ka³jah¹la²
ā³nhe¹kxain¹je³na³kxi²nū³su² ha²kxai³ i³sa²kxi³nū²kxi²yhain¹tu¹wa².

¹⁵Nxa²ha¹te¹ O³ve²a² Wēn³sū³jah¹la² yxo²i²ain¹tū³ka³txa² e³kxi²te³nah¹li¹:
—Nxe³jah³li³sa²li¹. A³ka³nxī²sā³ wxā³na¹tu¹wi¹. A²nū²ai²li² a²yen³-
kxā² kāi³kxi²te³lhā³ wxā³jah¹la² wa³su³txi³ wxā³te²ju²hē³li¹. Ye³te³-
nxā² yxau³sā³ wah³nxe³yah³lxan³kxai²nān²tū³ wxa²wā²la² whāi²na¹ so¹-
hxa³kxi¹nx²ti³ha³ta²wi¹. Nxe³nx²ti³kxai²nān²tū³ i³tu¹li²yah³li¹nhī¹na¹

wā²la²txa²nx²ti³kxe³su² āu²li²nx²ti³ha³ta²wi¹. Nxe³kxa²yā¹nxe³sxā³ Txa²-wān³txa² yxo²i²sxā³ ā³yah³lxi¹nxai²nān²tū³ hā²wxān³txa³ wxā³na¹hi¹na¹ wah³nxe³sah¹lxan³kxe³tū³ wxā³na¹hi¹na¹ i³āu²lxi²to³nx²ti³ha³ta²wi¹. O³ve²a² Wēn³sū³jah¹la² nxe³na²hē³la².

¹⁶Jā¹nxe³jut³su² yuh³xan¹ko³xa² hxi²kan¹txi³nāu³xa² a²sa³wi³ha³lxi³nāu³xa² nxe³sxā³ ā³sa²kxi³nū²kxain¹kxai²nān²tū³ ha³lo²a² a²i³lxa² E³bre²a² wān³txa² i³lxi¹jau³xa² Ar³ma³ke²tō³thin³su¹ nxe³hxai²na²hē³la².

¹⁷Nxa²ha¹te¹ oh³xan¹jah¹la²nāu³xa² a²ne³ki³san¹jah¹la² a²ka³te³hai²li² tē³-nū²la² a²ha²ta²i²na¹ o³sī³nai²na¹ ā³yxu¹kxā³na²hē³la². Ā³yxu¹kxā³nxa²ha¹te¹ Txa²wā¹sū³na² sxi²ha² ā³wxe³ka³lo³nāu³a² wān³txa² e³kxi²te²a² i³kaix¹kxain¹-jau³xa² ain³kxi²na²hē³la². Ain³kxi²na²te³nah¹lxi¹:

—Ta³lu²nain¹na³li¹. Nxe³na²hē³la².

¹⁸Nxe³ti³kxai³lu² kāin² i³ha³lai³ni³ha²kxai³ kāin² wa³tu³ka³nxe³ha²kxai³ kxih³nxa² kāin² i³ka³ta³tan³ta²tū¹ha²kxai³ nxe³na²hē³la². Ha³lai³xai²li² ju¹ta² yā¹nxe² wā³nxin¹sxā³ o²la³kxi²te²sxa³yu²hē³la². A²nū²su² te²a² a²kxā³nhxi¹-nu¹ta²i²na² a²nū²a² i³yūt¹sīn¹nu¹ta²i²na² te²yā¹nxe³te²la³ i²ai¹nxa³ha²kxai³ a²ha² kwēn¹ta²i²na² ha³ta³nxā³nxān²txi³ i²ai¹nxa³ha²kxai³ nxe³na²hē³la². Kxih³nxa² i³ka³ta³tan³tū¹ju³ta² ā²la² kāi²nha²kxai³ ā²la² nū²kxū³nha²kxai³ nxe³na²hē³la². ¹⁹Jā¹nxe³ha²kxai³ sxi²je³na² kāin²khaix¹nxe³thi³na² i³ha³-la³tāu²li² ha¹li¹ ka³na³ka²txi³na²hē³la². Te²yā¹nxe³sxā³ a²nū²a²nāu³xai²na² a²sxi²yhe³nāu³xa² ā³kho³txa³kxain¹nūn³na²hē³la². Nxe³kxa²yu³su² Ba³bi³-lo²na²thi³na² kāin²khaix¹nxe³thi³na² sa²kxai³lu² Txa²wā¹sū³na² hi²sen³su² ain³kxi²xi²nha²sxā³ Txa²wā¹sū³na² i³an³ta³kxin²txain¹ju³ta² ka³ne²kxē³na² vīn²yau³xa² ya¹nxe² ū³hūn¹tain¹tu¹wa². ²⁰Jā¹nxe³nū²la² ha³lo²ai²na² ka³wā³-lxa² nxū²kwai³ye³la³nāu³ai²na² sxa³ko³xai²na² ā³tī¹i² wā³la³ka³txa² ā³tī¹i² nxe³na²hē³la². ²¹Nxe³kxa²yu³su² wā³yxū³la³ka² ki³kāi²lxi³khaix¹ki³sa²ki³a² sī³na¹na²hē³la². A²nxe³ki³ai²na² sa²kxai³lu² sa²te¹khai¹nxe³sxā³ 45 ki²lo² nxe³-kxi³ti³sa²na²hē³la². A²nū²a² yuh³xan¹tū³ka³txa² sī³na¹hain¹na²hē³la². Kāin²sī³-na¹ha²kxai³ a²nū²a²nāu³xai²na² a²yxo²wān³txai²li² Txa²wā¹sū³na² ko³nxe³te²-lo³tain¹na²hē³la², khāuh³lxa³thi¹txai¹nha²kxai³la².

Txu¹ha² ko³nxe³thin¹khaix¹ta¹ka³lxu³su¹

17 ¹Nxa²ha¹te¹ oh³xan¹jah¹la²nāu³xa² yen³kxa² ko³nxe³te²a² ā³yxu¹kxā³-jah¹la²nāu³xa² ka³na³ka³nat³sxā³ tī³sa²sxā³ i³ye³kxi²sa³na²hē³la². i³ye³kxi²sa²te³nah¹lxi¹:

—Ya²ha³wi¹. Yen³kxa² wā²nā³ū¹nxa²ha³la²wi¹. Txu¹ha² ko³nxe³thin¹khai¹-nxe³ta¹ka³lxai²na² ka³wā³lxa² ka³lxa¹tā³wē¹nhāu²a² yxau³ta¹ka³lxa² wā²nā³ū¹-nxa²ha¹tu¹wi¹. Ta¹ka³lxai²na² ko³nxe³ti³ i³yī¹li²hai¹nha²kxai³ khāuh³lxa³tain¹-ju³ta³nū³su² wā²nā³ū¹nxa²ha¹tu¹wi¹. ²Yuh³xan¹tū³ka³txa² hxi²kan¹txi³nāu³xa² hāi¹nxe³ti³xa¹ ko³nxe³thin¹sxā³ o²la³kxi²nyhu¹ain¹na²hē³li¹. Nxe³sxā³ yuh³-xan¹tū³ka³txai²na² yxau³xai³lain¹tū³ka³txa² ta¹ka³lxai²na² vīn²yau³xa² i³wen¹jut³sū³nxe² ko³nxe³thin¹khai¹nxe³sxā³ o²la³kxin²txi³nyhain¹na²hē³li¹. Nxe³sain¹na²hē³la².

³Nxe³nū³nxa²ha¹te¹ ha³lo²a² a²nū²a² yxau³ai¹nxa³ko³xa² ān³sa²so¹sxā³ ā³nxai³sa³na²hē³la². Txa²wā¹sū³na² Yāu³ka³jxah¹la² tē³sxā³ hi¹ta¹i³lhā³-na²hē³la². Nxe³sa²tāu³a² txu¹ha² i²a¹hē³la². Ka³yxuh³hū³jah¹la² he³hen³-te²a² ā³ka³ti³wxe³kxi²sxā³ yau³kxi²na²hē³la². A²nxe³te²a² ka³yxuh³xai²na²

sa²kxai³lu² ko³nxe³ye²na²hē³la². Txa²wā¹sū³na² ko³nxe³te²lo³jau³su² a²nū²-whāi²na¹ ū³wha²li¹la³kxi²nha²na²hē³la². A²nxe³te²na² a²ne³ka² ne³ka³lxa¹txi³ ne³kha¹li¹ ne³kha¹li¹ ne³kha¹li¹ ka³na³ki² ne³kih²xai³na²hē³la². A²ne³txau³-xai²na² sa²kxai³lu² hxi²ka² hxa³nsxā³ ne³txau³xi³nha²hē³la². ⁴Nxe³nxa²-ha¹te¹ txu¹ha² ka³ti³yau³kxi²ta¹ka³lxa²na² sa²kxai³lu² a²wā²la²ka³lo³a² wi³win³ye²ha²kxai³ he³hen³ye²ha²kxai³ nxe³ye²na²hē³la². Nxe³nxa²ha¹te¹ a²yen³kxa² kāi³lxi³te²a²sa¹: ou²ro²ki³a² ū³kū¹nha²ha²kxai³ txah¹lxa³ki³a² a³lxi²khaix¹ki³ai²na² ū³kū¹nha²ha²kxai³ pe²ro³la³ki³a² ū³kū¹nha²ha²kxai³ nxe³na²hē³la². Nxe³nxa²ha¹te¹ a²hxi²ka²nāu³a² a²yen³kxa² hxi²tē³nha²te²a² sa²kxai³lu² ka³ne²kxē³na² ou²ro²tē³na² hxi²tē³nha²na²hē³la². Hxi²tē³nha²-tē³na² sa²kxai³lu² ko³nxe³ti³ kāi³ju³ta² i³ne³kxi¹sxā³ tē³ha²kxai³ ko³nxe³-thin¹sxā³ o²la³kxi²nyhu¹ain¹ju³ta² i³ne³kxi¹sxā³ tē³ha²kxai³ nxe³tē³su² tē³na²hē³la². ⁵A²nxe³ta¹ka³lxa²na² a²ye³ha³na³kxa²nāu³a² sa²kxai³ a²wān³-txa² i³lxi²nha²jau³xa² ā³ne³wxe³ki³sxa³jau³xa² ū³ye³wha²li¹nha²na²hē³la². Ū³ye³wha²li¹nha²te³nah¹lxi¹:

—Ba³bi³lo²na²thi³na² kāin²thi³na² a²nū³ka³txai²na² sa²kxai³lu² ko³-nxe³ti³ kāi³sxā³ o²la³kxain¹kxa² yā¹nxe³jut³sū³ta¹ka³lxa²la¹wi¹. Yuh³xan¹-tū³ka³txa² ko³nxe³ti³ kāi³sxā³ o²la³kxain¹ju³ta² a²si³yxau³ta¹ka³lxa²la¹wi¹. Nxe³na²hē³la². ⁶A²nxe³ta¹ka³lxa²na² sa²kxai³lu² Je³su²jah³la² wān³txa² yxo²i²te²nāu³xa² sun²tā¹ai¹nha²kxai³ Je³su²jah³la² yxo²i²tū³ka³txi³su² te²a² ya³lun¹txi³nē³ta¹hxi²hē³la². A²nū²ai²li² ūn³jau³xa² kāin² i³na²kxai²nān²tu³ i³wen¹te²ju²hē³la². Nxe³kxa² yā¹nxe³sxā³ ta¹ka³lxa² hi²sen³kxai³lu² Je³su²-jah³la² a²sa³wi³ha³lxa² ka³lxa¹txi³ sun²tā¹ha²kxai³ kāin² ka³lxi³nha²hē³la². Nxe³ta¹ka³lxu³su² na²hē³la². A²nxe³ju³ta²na² i²a²ha²kxai³ o²khaix¹sa³hē³la². ⁷Nxa²ha¹te¹ oh³xan¹jah¹lon¹txi² i³ye³kxi²sa³na²hē³la². i³ye³kxi²sa³te³nah¹lxi¹:

—Īh¹nxe³kxa²yān³ti³ta³ o²nxe³ji¹wi¹? Nxe³ju³ta²li² ta¹ka³lxa²na² ka³-yxuh³xa² ā³ka³ti³yau³kxi²te²na² ain¹sxā³ ā³ne³wxe³ki³sxa³kxe³su² i³yau¹ū³-nxa²ha¹tu¹wi¹. Ka³yxuh³xa² a²ne³ka² ne³kha¹li¹ ne³kha¹li¹ ne³kha¹li¹ ka³na³ki² ne³kih²te²na² a²ne³txau³xa² hxi²ka² hxa³nsxā³ ne³txau³xi³te²na² nxe³te²ai²na² i³yau¹ū³nxa²ha¹ha²kxai³ ka³yxuh³xa² ā³ka³ti³wxe³kxa² a²nū²a² txu¹ha² ā³ka³-ti³wxe³kxi²sxā³ yau³kxi²ta¹ka³lxa²na² i³yau¹ū³nxa²ha¹ha²kxai³ nxe³nxa²ha¹-tu¹wi¹. ⁸Ka³yxuh³xa² i²in¹te²na² a²kxā³nxa² ka³ten³su² yxau²xai³lha²kxai³ yxān¹ta¹ hī¹na² ka³ten³su² yxau²xai³lxa³lho³li¹. Ye³jen¹na² wā³li²tu¹wi¹. Yuh³xa² kxi³h³nxe¹na² u¹tē³na² i³sa²yxau³sxā³ a³li³tu¹wi¹. A³li³kxai²nān²-tū³ Txa²wā¹sū³na² hxi²ki³kxai³lu² ya³lu²sa³tī¹si¹tu¹wi¹. Nxa²ha¹te¹ a²nū²a²-nāu³xa² yuh³xan¹tū³ka³txa² i²ain¹tu¹wi¹. A²nxe³tū³ka³txai²na² sa²kxai³lu² Txa²wā¹sū³na² ha²teh³nxā³nxā² ka³ten³ti³hi²tē³txā³nxā² i³yī¹li²hai¹nxa³hē³li¹. A²kxā³nhxi¹nu¹ta²na² txa²wā¹ha³lo²a² ā³si³wxe³hī¹nu¹ta²na² a²i²lxa² ū³wha²-li¹ta¹hxi²nxa³hē³li¹. A²nxe³tū³ka³txi³nāu³xai²na² hī¹na² i²ain¹tu¹wi¹. i²ain¹-kxai²nān²tu³ ka³yxuh³xa² ko³jah¹lai²li² i²ain¹kxai²nān²tu³ o²lain¹tu¹wi¹.

⁹Jā¹nxe³jut³su² wān³txa² i³la³kxi²si¹nxa²ha¹jau³nū³su² i³yau¹ū³nxa²ha¹-tu¹wi¹. Ka³yxuh³xa² ko³nxe³te²a² a²ne³kxa³nāu³a² sa²kxai³lu² ne³kha¹li¹ ne³-kha¹li¹ ne³kha¹li¹ ka³na³ki² nxe³ta³ne³kxai²na² sa²kxai³lu² a²si³yxau³tāu³a² wā³la³ka³txai²la¹wi¹. Ka³tha¹li¹ ka³tha¹li¹ ka³tha¹li¹ ka³na³ki² nxe³wā³la³ka³-ta³nāu³xai²la¹wi¹. A²nxe³ka³ta³nāu³ai²na² sa²kxai³lu² txu¹hai²li² ā³wxe³ka³-txa³ta²la¹wi¹. ¹⁰A²nxe³ka³ta³ta²na² a²nū²a² hxi²kan¹te²su² nūn³na³li¹. In³txa² kāi²li²tū³ka³txa² ha¹li¹ ha¹li¹ ha¹li¹ ka³na³ki² 7 nxe³jut³su² ain¹nūn³na³li¹.

A²nxe³tū³ka³txi³nāu³xa² in³txa² ha¹li¹ ha¹li¹ ka³na³ki² 5 nxe³sxā³ a²kxā³nxa² ya³lu²ain¹na²hē³li¹. Nxa²ha¹te¹ ka³na³ka³na²te²a² so¹lxi³ hī¹nai²na² yxau²na³li¹. A²ne³ki³san¹jah¹la² ye³jen¹na² wxā³tu¹wi¹. A²nxe³jah¹la² wxā³kxai²nān²tū³ hai³-txi³ kxān³su² yxau²xai³lhxā³ hxi²ka¹nxa³lho³li¹. Ye³ha¹la² a³lan²tāu³a² so¹lxi³ yxau²tu¹wi¹. ¹¹Nxe³nūn³nxa²ha¹te¹ ka³yxuh³xai²li² a²kxā³nxa² yxau²xai³lha²-kxai³ yxān¹ta¹ hī¹na² yxau²xai³lxa³ha²kxai³ nxe³te²na² sa²kxai³lu² hxi²kan¹-te²na² a²wē³not³jah¹lai²la¹wi¹. 7 nxe³ tū³ka³txi³lxa²na³li¹. A²nxe³jah¹lai²na² sa²-kxai³lu² ā³ta³lo³hēt¹sxā³ hxi²kan¹txi³ ha³lo²a² i³kwa³na³jah¹lo²su² tu¹wi¹.

¹²Nxe³nūn³nxa²ha¹te¹ a²ne³txau³nāu³xai²na² sa²kxai³lu² hxi²ka² hxa³sxā³ 10 nxe³te²nāu³xai²na² i²in¹kxin³txi³ a²si³yxau³tāu³ai²na² sa²kxai³lu² a²nū²a² hxi²kan¹txi³nāu³xai²la¹wi¹. Yxān¹ta¹ ha³lo²a² kwa³na³kxain¹ju³ta² ā³si³wxe²-nxa³wi¹. Yxān¹ta¹ ka³yxuh³hū³jah¹la² kō³nxe³jah¹la² hi²sen³su² i³hxi²ka¹txain¹-tu¹wi¹. Ye³ha¹la² so¹lxi³ i³hxi²ka¹txain¹kxai²nān²tū³ ha³lo²a² i³kwa³na³ya²sain¹-tu¹wi¹. ¹³A²kxā³nxa² i³hxi²ka¹yhain¹ju³taix³ jāx¹ju³ta² so¹lxi³ a²nū²a²nāu³xa² hxi²kan¹te²nāu³xai²ta³lxi² yu³ka³na³ka³na³ju³ta² so¹lxi³ o²la³kxi²nū¹nhain¹-na³li¹. A²nū²kxū³nain¹ju³taix³na² hxi²ka¹nain¹ju³taix³na² nxe³sxā³ ju³taix³na² sa²kxai³ ka³yxuh³hū³jah¹la² kō³jah¹lai²na² ū³hū¹xain¹tu¹wi¹. ¹⁴A²nxe³tū³ka³-txai²na² hi²sen³su² O³ve²a² Wēn³sū³jah¹la² ā³nhe¹kxain¹tu¹wi¹. Nxain¹kxan²-ti²nū¹ O³ve²a² Wēn³sū³jah¹la² hxi²ki³kxai³ ka³yxuh³hū³sxā³ kō³nxe³tū³ka³txa² wa³ka³ti³lo³tain¹tu¹wi¹. Txa²wā¹nū³kxūn³txa² Si³yxau³ka³jah¹lo²su² ha²kxai³ Txa²wā¹sū³na² Hxi²kan¹ta² Si³yxau³tāu³lot³ha²kxai³ a²nū²a²nāu³xai²na² hāi¹-nxe³ti³xa¹ nū³kxūn³sxā³ i³hxi²kan¹tot³tain¹tu¹wi¹. A²nū²a²nāu³xa² ā³si³tē³-kxi²te²nāu³xa² sa³wi³ha³lxi³lot³si¹jau³su² i³kaix¹tain¹tū³ka³txi³su² ha²kxai³ Txa²wā¹sū³nai²na² ye³na² i²sxā³ so¹ain¹tū³ka³txi³su² ha²kxai³ yxo²i²ain¹tū³ka³-txi³su² ha²kxai³ nxe³tū³ka³txi³sain¹na³li¹. Nxe³sa³na²hē³la².

¹⁵Nxe³sxā³ āh¹ i³ye³kxi²sa²te³nah¹lxi¹:

—Ka³wā³lxa² yau³ka³lxa¹jau³su² jau³nāu³xa² txu¹ha² ā³wxe³tāu³ai²na² sa²-kxai³lu² nxe³te²a² a²si³yxau³tāu³a² a²nū²a²nāu³xai²la¹wi¹. A²nū²a² nū³ka³-txi³su² ha²kxai³ a²nū²a² ka³lxa¹khaix¹te²nāu³su² ha²kxai³ a²nū²a² nū³ka³txa² kái²lxi³tū³ka³txi³nāu³sxu² ha²kxai³ a²nū²a² wān³txa² ā³xa² e³tū³ka³txi³su² ha²kxai³ nxe³tū³ka³txai²la¹wi¹. ¹⁶Nxe³nxa²ha¹te¹ a²ne³txau³xa² i²in¹te³ ne³-txau³nāu³xin³ti³ an³txi² a²nū²nāu³a² ka³yxuh³hū³jah¹la² kō³jah¹la² an³txi² nxe³ka³tū³ txu¹ha³ka³lxa² a²hxi²kan¹ju³ta² sa²so¹kxai¹nha²kxai³ a²nū²so¹lxi³ ā³ai¹nha²kxai³ a²si³khai³xa² i³so¹ji²kxai¹nha²kxai³ ha³nxe²a² i³tho³xa² wāt¹-thxa³kxai¹nha²kxai³ nxe³ain¹tu¹wi¹. ¹⁷A²nxe³jut³su² Txa²wā¹sū³na² ten³jau³-xai²na² tū¹ka³txai²na² ē¹nāu³a² ū³h³wxe³tu¹wi¹. Nxe³ju³tan¹te²kxa³ya³lhu²-ka³yxuh³hū³jah¹la² kō³jah¹la² i³hxi²ka¹tain¹sxā³ a²nū²a²nāu³xan¹tū³ka³txi³-nāu³xa² hāi¹nxe³ti³xa¹ wa³ka³ti³lo³tain¹tu¹wi¹. Txa²wā¹sū³na² wān³txu¹taix³na² e³lxah²lxi³ wet¹hxa³txa³tā³lxa¹ wa³ka³ti³lo³tain¹tu¹wi¹.

¹⁸Nxa²ha¹te¹ txu¹ha² ta¹ka³lxa² i²in¹ta³ka³lxi²na² sa²kxai³lu² a²si³yxau³-tāu³a² sxi²je³na² kāin²thi³nai²la¹wi¹. A²nū²a² nū³ka³txa² yuh³xan¹tū³ka³txi³-nāu³xa² a²yxo²ha³kxa¹ a²hxi²kan¹txa² si³yxau³ta¹ka³lxu³su² na²hē³li¹. Nxe³-jau³su² nxe³sa³na²hē³la², oh³xan¹jah¹la²sa³.

Ba³bi³lo²na²thi³na² ā³nhe¹kxi²sxā³ ā³na¹ain¹jau³su²

18

¹Nxa²ha¹te¹ nxe³nū²la² oh³xan¹jah¹la² ā³xa² i²a¹hē³la². Oh³xan¹ko³xa² wxa²ka³nxa² wxā³na²hē³la². Hxi²kan¹khaix¹jah¹lo²sa²na²hē³la².

Wxi²kin³ti³ ton³khai¹nxe³ha²kxai³ yuh³xan²ko³xai²na² sa²kix³tā²hē³la².
²A²nxe³jah¹lo²kxai³lu¹ kăin² i³kaix¹tā²hē³la². I³kaix¹te³nah¹lxi¹:

—Ba³bi³lo²na²thi³nān¹tū³kā³txa² ka³lxa¹khaix¹nxe³tū³kā³txai²na² ā³nhe¹-
 lxi³sxā³ ā³ain¹na²hē³le¹. Ā³ain¹na²hē³le¹. Nxe³tū³kā³txai²na² hī¹nai¹na¹ a²nū²a²
 yū³ai¹nxa³we¹. A²ta³a²nāu³xa² so¹lxi³ yxau³ain¹na³le¹. Kō³nxe³te² yāu³ka³txa²
 so¹lxi³ he¹lai¹nhxai²na²hē³le¹. Ā³i³ka² kō³nxe³khai¹nxe³te²a² yxo²kwīn¹kxi²-
 khai¹nxe³ki³ki²a² yxau³ai¹nhxai²na²hē³le¹. ³Jā¹nxe³jut³su² a²nū²ai¹na² vīn²-
 yau³xa² i³na²sxā³ we¹nain¹kxai²nān²tū³ kō³nxe³khai¹nxe³ju³ta² kăi³ain¹te²ju²-
 hē³le¹. Nxe³kxa² yā¹nxe³sxā³ Ba³bi³lo²na² nū³kā³txai²na² sa²kxai³lu² txu¹ha²
 a²sxe³sxa³te²su² te²a² so¹ka³tū³ kō³nxe³thin¹sxā³ ū³whīn¹ta³kxi²nyhain¹na²-
 hē³le¹. Yuh³xan²tū³kā³txa² hxi²kan¹txi³nāu³xa² yxo²ha³kxa¹ kō³nxe³thin¹sxā³
 ū³whīn¹ta³kxi²nyhain¹to³nha²hē³le¹. Nxe³ju³tan¹te²kxa³yā³lhu² yen³kxa² so¹-
 kxi²nyhu¹kxi³te²nāu³xai²l² yen³kxi³h³ha²kxe³su² kăi²non³na²hē³le¹, kō³nxe³-
 thin¹sxā³ o²la³kxi²nyhu¹ai¹nha²kxai³lu¹. Nxe³na²hē³la².

⁴Nxe³nx a²ha¹te¹ oh³nāu³an¹jau³xa² wān³txa² ain³kxi²na¹hē³la².
 Ain³kxi²na¹te³an¹jau³kxai³lu¹:

—Nxe³jah³lxi³sa²lxi¹. Txa³nū³kā³txi³su² te² i³nxa² a³li³sxā³ ā³waix³kxi¹jah³-
 lxi³hē¹li¹. Tū¹kā³txai²na² kō³nxe³thin¹ju³ta² o²la³kxi²yah³lxin¹kxa²yan³txi³su²
 a³li³sxā³ ā³waix³kxi¹jah³lxi³hē¹li¹. Nxe³yān¹ta¹ tū¹kā³txai²na² yā¹nxe² o²la³-
 kxi²yah³lxin¹kxai²nān²tū³ tū¹kā³txai²na² yā¹nxe² ye³khāuh³lxa³thin¹nxa²lxi³-
 nū¹nha³ta¹. ⁵A²nxe³tū¹kā³txai²na² kō³nxe³khai¹nxe³ju³ta² kăi³ain¹nha²kxai³
 sa²tot¹so¹khaix¹nxain¹na³li¹. Nxe³ha²kxai³ Txa²wā¹sū³na² ain³kxi¹xi²tu¹wi¹.
⁶Nxe³nxa²ha¹te¹ oh³xan²te²a² wa³lxi³ju³ta² o²la³kxi²te² i³nxa² ai³jah³lxi³-
 hē¹li¹. Tū¹kā³txai²na² kō³nxe³ti³ kăi³ain¹kxa² yā¹nxe³sxā³ kăi³ū¹txain¹yah³-
 lxi³hē¹li¹. Yxān¹ta¹ yu³ka³na³ka³nat³sxā³ kăi³ain¹ju³ta² yu³tha¹li¹ wa³lxi³sxā³
 i³wa²lū³xi²sxā³ ū³hū¹txain¹yah³lxi³hē¹li¹. ⁷A²kxā³nxa² tū¹kā³txai²na² so¹lxi³
 kăin¹ yen³kxi³sxā³ yxau³ain¹na²hē³li¹. Yen³kxi³kxa² yā¹nxe³sxā³ ye³khāuh¹-
 lxa³tēn³txain¹yah³lxi³hē¹li¹. I³āin²ta³kxi²nh²ti³hi¹txain¹yah³lxi³hē¹li¹. Tū¹-
 kā³txai²na² a²kxā³nxān¹jau³kxai³lu¹: “Txa²na¹xai²na² so¹lxi³ hxi²kan¹te²la³
 nha¹wi¹. Wi¹yxau³nha¹wi¹. Hai³txi³ i³āin²ta³kxi²sa²ju³ta²nū³a² yū²nxa³lho³li¹.”
 Tū¹kā³txai²na² nxe² e³lain¹na²hē³li¹. ⁸Jā¹nxe³jut³su² ye³jen¹na² khāuh³lxa³-
 thin¹txain¹ju³ta²nū³a² wxā³tu¹wi¹. Ye³ka³na³ka³nat³sxā³ a³lan²tāu³a¹ wxā³-
 tu¹wi¹. Ya³lu²ain¹ju³ta²nu³a² wxā³ha²kxai³ i³āin²ta³kxi²sxā³ nān³tain¹ju³ta²-
 nū³a² wxā³ha²kxai³ he³ja¹lun¹tain¹ju³ta²nū³a² wxā³ha²kxai³ nxain¹tu¹wi¹.
 Nxain¹nū²la² sxī²je³na² whāi²na¹ i³hxa³tu¹wi¹. Txa²wā¹sū³na² Si³yxau³ka³-
 jah³la² nū³kxūn³khaix¹nxe³ha²kxai³ kō³nxe³ti³ kăi³ain¹ju³ta² kō³nxe³ti³ i³yī¹-
 lain¹sxā³ i³wai¹tain¹na³li¹.

⁹Nxa²ha¹te¹ yuh³xan²ta² hxi²kan¹te²nū³kā³txai²na² sa²kxai³lu² kō³nxe³-
 thin¹sxā³ o²la³kxi²nyhu¹ain¹te²nāu³xa² yen³kxi³khai¹nxe³sxā³ yxau²xai³-
 lain¹te²nāu³xa² kăin² i³āin²ta³kxain¹sxā³ nā³nain¹tu¹wi¹. Sxi²je³na² whāi²-
 na¹ i³hxa³na³kxa² a²wha³lxin¹txa² i²ai¹nha²kxai³ nā³nain¹tu¹wi¹. ¹⁰Nxe³sxā³
 khāuh³lxa³tē³nyhain¹kxa²yan³txi³su² yuh³lxain¹jau³su² ul²yxau³ain¹tu¹wi¹.
 Ul²yxau³sxā³ e³kxain¹te³nah¹lxi¹: “Khāuh³lxa³thin¹khaix¹na³li¹. Ba³bi³lo²-
 na²thi³nān¹tū³kā³txa² ka³lxa¹khai¹nxe³tū³kā³txa² khāuh³lxa³thin¹khai¹-
 xain¹na³li¹. Tū¹kā³txai²na² nū³kxūn³khaix¹nxe³kxan²ti³ a²hī¹na¹ wa³su³txi³
 kō³nxe³ti³ kăi³ain¹kxa² yo³ha² Txa²wā¹sū³na² hxi²ki¹kxai³lu² kō³nxe³ti³ i³yī¹-
 lain¹sxā³ i³wai¹tain¹na³li¹.” Nxe³ain¹tu¹wi¹.

¹¹ Nxa²ha¹te¹ Ba³bi³lo²na²thi³nau³ai²na² yen³kxa² so¹kxi²nyhu¹kxi³tū³ka³-txai²na² sa²kxai³lu² i³ain²ta³kxi²sxā³ nā³nain¹nū³tu¹wi¹. A²yen³kxai²na² so¹kxi²nyhu¹kxa² ā³te³nai¹nxa³ha²kxai³ a²yen³kxa² so¹kxi²jah³la²nū³su² yū²nxa³ha²kxai³ i³ain²ta³kxi²sxā³ nā³nain¹tu¹wi¹. ¹² Tah³lxa³kxa² a³lxi²ki³-ai²na² ou²ro²ki³su² tã³nxa² pra²ta²ki³su² tã³nxa² txah³lxa³ki³su² a³lxi²ki³su² tã³nxa² pe²ro²la³ki³su² tã³nxa² ā³ten³te²a² yū²nxa³lho³li¹. Wã²la² wi¹ka³lo³a² lĩn²yo²ka³lo³su² tã³nxa² wi³win³ka³lo³su² tã³nxa² se²ta³ka³lo³su² tã³nxa² he³-hen³ka³lo³su² tã³nxa² ā³ten³te²a² yū²nxa³lho³li¹. Hi³sa³ka³txa² wi¹lũ³kax³su² tã³nxa² yen³kxai²na² mar³fim¹ka³txa² we³kxe³su² tã³nxa² hi³sa³ka³txa² a³lxi²-khai¹nxe³ka³txa² we³kxe³su² tã³nxa² kwa³thi³la² brõn³se²ka³lo³a² we³kxe³su² tã³nxa² kwa³thi³la² fer²ro³ka³txa² we³kxe³su² tã³nxa² tah³lxa³kxa² mar³-mo³re²ka³txa² we³kxe³su² tã³nxa² ā³ten³te²a² yū²nxa³lho³li¹. ¹³ Wi¹lũ³ne³lhi¹-nhẽ³jau³xai²na² si³na³mo³ma²yau³su² tã³nxa² a³mo³ma²yau³su² tã³nxa² wi¹-lũ³jau³su² tã³nxa² mi²ra³jau³su² tã³nxa² in³sẽ²su²yau³su² tã³nxa² ā³ten³te²a² yū²nxa³lho³li¹. Yain³txi³su² te²na² vĩn²yo³yau³su² tã³nxa² a³se²te²yau³su² tã³-nxa² tri²ka²nũ³su² wi¹khaix¹tũ³xa² tã³nxa² ā³ten³te²a² yū²nxa³lho³li¹. Pon¹su² tã³nxa² o³ve²a² tã³nxa² ka²va¹la² tã³nxa² hi³ye³ka³lo³a² ka²va¹la² ũ³si³kũh¹-nha²ka³lo³su² tã³nxa² ā³ten³te²a² yū²nxa³lho³li¹. A²nũ²a² kwa²wa³ka³li³lo³-te²su² tã³nxa² a²nũ²a² ka³te³na²hin¹te²su² tã³nxa² ā³ten³te²a² yū²nxa³lho³li¹. Txa²wã¹yen³kxa² i²li³ju³ta² ā³ten³sain¹te²nũ³xa² yū²nxa³lho³li¹, wa³ka³li³-yu³ta² yū²nxa³ha²kxai³lu¹. ¹⁴ Nxe³ha²kxai³ wxã²i²na² Ba³bi³lo²na²thi³nã¹-tũ³ka³txi³ i³nxai²na² wa³ko³nĩn¹kxa²yo³su² ti¹lxi²hxa³n³kxi¹nx²ti³na³li¹. Te²yã¹nxe³sxã³ yen³kxa² wi¹khai¹nxe³kxa² a³lxi²khaix¹nxe³kxa² nxe³sxã³ ti¹-lxi²hxa³n³kxi¹nx²ti³na³li¹. Nxe³sxã³ a²nũ²a² i²li³te²la³ hxi²kan¹txi³ a³tin²nxa³-lho³li¹, kãin² ā³ten³kan²ti³nu¹.

¹⁵ Jã¹nxe³ju³kxai³lu² yen³kxa² a²wa³kxẽn³txi³nũ³xa² sa²kxai³lu² Ba³bi³lo²-na²thi³na² ā³wih¹sxã³ yxau³sxã³ yen³kxa² so¹kxi²nyhu¹ai¹nha²kxai³ a²kxã³-nxa² yen³kxi³h³nha²khai¹xain¹na²hẽ³li¹. Yxã¹ta¹ hi¹na² u²lxi³ ā³waix³sxã³ ten³sa²tã³ain¹tu¹wi¹. Khãuh³lxa³thin¹ju³ta² o²lai¹nha²kxai³ i³ain²ta³kxi²-nhain¹sxã³ nãñ³tain¹tu¹wi¹.

¹⁶ Nãñ³tain¹te³ãn¹jau³kxai³lu¹: “Khãuh³lxa³thin¹khai¹nx²na³li¹. Ba³bi³lo²na²-thi³nãñ³tũ³ka³txa² ka³lxa¹khai¹xain¹tũ³ka³txa² khãuh³lxa³thin¹khai¹nx²na³li¹. A²kxã³nhxi¹nai³tã² wã²la² wi¹ka³lo³a² so¹lxi³ lĩn²yo²ka³lo³su² tã³nxa² wi³win³-ka³lo³su² tã³nxa² he³hen³ka³lo³su² tã³nxa² nxe³ka³lo³a² so¹lxi³ ũ³whi²kxi²-nha²xai³hxai²na²hẽ³li¹. Txah³lxa³kxa² wi¹ki³a² so¹lxi³ ou²ro²ki³sa² tã³nxa² a³lxi²ki³su² tã³nxa² pe²ro²la³ki³su² tã³nxa² nxe²te²he³la³kai²na² so¹lxi³ wã²la² ũ³kũ²nha²wxe² xai³hxai²na²hẽ³li¹.” ¹⁷ Yxã¹ta¹ wa³su³txi³ hi¹na² yen³kxai²na² hãñ³nxe³ti³xa¹ kho³nhxa²n³kxi²na³li¹. Jã¹nxe³ju³ta² i³ye³na² hi³ye³ka³lo³a² ai³-te²nũ³ka³txa² na²vi²o²tẽ³na² yen³kxa² so¹kxi²nyhu¹ki³kxa² yen³kxa² so¹te²na² a²wa³kxẽn³te³nũ³sxu² kwa²ā³wih¹sxã³ ai³te³nũ³sxu² a²yxo²ha³kxa¹ te¹nai²li² i³hau³kot³sxã³ wa³ko³nain¹te²nũ³su² nxe³sxã³ tũ¹ka³txai²na² a²yxo²ha³kxa¹ yen³kxa² so¹kxi²nyhu¹ki³ju³ta² ne³ki³so³nha²kxai³ u²lxi³ ā³waix³sxã³ ten³sa²-tã³ain¹na³li¹. ¹⁸ Ten³sa²tã³ain¹tãu²a² yen³kxai²na² i³hxa³n³kxa² a²wha³lxi¹ti³su² i²ain¹tu¹wi¹. I²ain¹ti³ãn¹jau³kxai³lu¹, i³nãñ³sxã³ i³ye³kxain¹te³nah¹lxi¹: “Thĩ¹-nai²na² kãin²khai¹nxe³thi³na² yã¹nxe³thi³na² yũ²nxa³wi¹.” Nxe³ain¹tu¹wi¹.

¹⁹ Jã¹nxe³sxã³ kxi³h³nũ³xa² hxi²te³nha²sxã³ ā³na¹sxã³ ā³ne³ha³nũ²txi¹-nhain¹tu¹wi¹. Nxe³sxã³ i³ain²ta³kxi²sxã³ nãñ³tain¹tu¹wi¹. Nãñ³tain¹te³nah¹lxi¹:

“Khāuh³lxa³thin¹khai¹nx²na³li¹. Sxi²je³nai²na² kăin²khai¹nxe³thi³nai²nān¹tū³-ka³txa² khāuh³lxa³thin¹khai¹nx²na³li¹. Nxe³thi³nān¹tū³ka³txai²na² na³vi²o²-tē³na² yū³ain¹te²nāu³xa² yen³kxi³si¹hain¹na²hē³li¹. Yxān¹ta¹ wa³su³txi³ hī¹na¹ yen³kxai²na² kho³nhxan³kxain¹na³li¹.” Nxe³ain¹tu¹wi¹.

²⁰Nxa²ha¹te¹ oh³xan¹thi³nān¹tū³ka³txe² i³nxai²na² thi¹nai²li² kho³nhxan³-kxi²ha²kxai³ i³ka³lxi³kxi²nhā¹jah³lxi³hē¹li¹. A²nū²ai²na² Je³su²jah³lai²na² wān³txa² yxo²i²yah³lxin¹te² i³nxai²na² i³ka³lxi³kxi²nhā¹nhā¹kxai³ Txa²wā¹-sū³na² kaix¹so¹tū³ka³txi³sin¹te² i³nxai²na² i³ka³lxi³kxi²nhā¹nhā¹kxai³ Txa²-wā¹sū³na² wān³txa² i³hen³txi²te²nāu³ i³nxai²na² i³ka³lxi³kxi²nhā¹nhā¹kxai³ nxe³jah³lxi³hē¹li¹. Txa²wā¹sū³na² hi²sen³su² ko³nxe³ti³ i³yī¹li²nyhain¹na³li¹, thi¹nai²nān¹tū³ka³txa²su¹. Nxe³sxā³ ā³wa²su¹kxi¹nx²ti³na³li¹. Oh³xan¹jah¹la² nxe³na²hē³la².

²¹Nxa²ha¹te¹ oh³xan¹jah¹la² nū³kxūn³khaix¹jah¹la² sa²kxai³lu² txah³-lxa³kxa² kăin²ka³txa² wxa²so¹na²hē³la². Tri²ka²nū³xa² ū³hū³ki²ti³ hū³ka³-txa² wxa²so¹na²hē³la². Wxa²so¹nū²la² i³ye³na² wxa²sa²tā³nū¹na²hē³la². Wxa²sa²tā³nū¹te³nah¹li¹:

—Txah³lxa³kxai²li² i³ye³na² wxa²sa²tā³nū¹a¹ti²ti¹. Nxe³ha²kxai³ Ba³bi³lo²-na²thi³na² kăin²khai¹nxe³thi³na² nxe³kxi³hū³sxā³ nū³kxūn³txi³ sa²tā³ain¹-tu¹wi¹. Sa²tā³ain¹kxai²nān²tū³ nxe³hī¹nān¹te²tū³ a²ha³lo²a² sxā³je³na¹ ti¹-hxan³tu¹wi¹. ²²Thi³nāu³ai²na² a²nū²a² hai³nain¹ju³ta³nū³a² yū²nxa³lho³li¹. Vi³o³lāu²hū³tē³na² hai³nai¹nxa³ha²kxai³ wān³txa² hain³te²su² te²a² hai³nai¹-nxa³ha²kxai³ wāi²lhū³ka³txa² hai³nai¹nxa³ha²kxai³ trū³be²ta²ka³txa² hai³nai¹-nxa³ha²kxai³ nxē²nxa³lho³li¹. Te²yā¹nxe³sxā³ a²nū²a² hxi²khe¹txi³ yen³kxa² wxa²no¹la³kxi²te²la³ yū²nxa³lho³li¹. Tri²ka²ki³a² ū³h³nxū³ju³ta² o²la³kxi¹nxa³-lho³li¹. ²³Lā³pi³āu²te²na² sa²kxai³lu² hai³txi³ sa²kxi³tain¹nxa³lho³li¹. A²nū²a² kwē¹tai²na¹ so¹nyhain¹te²na² sa²kxai³lu² ka³lih³kxi²yhain¹jau³su² ain³kxi²-nyhai¹nxa³lho³li¹. A²kxā³nxa² yen³kxa² so¹kxi²nyhu¹ain¹tū³ka³txa² thi¹nai²na² yxau²xai³lain¹tū³ka³txa² hxi²kan¹khai¹nxe³tū³ka³txi³su² na²hē³li¹. Thi¹nai²na² a²wā³nxin¹ju³ta² tih³nxa³la² ā³nan³khai¹xain¹na³hē³li¹. Nxai¹nhā²kxai³ yuh³-xan¹tū³ka³txi³nau³xa² i³ki³ha¹kxi²nyhain¹na²hē³li¹.

²⁴Nxe³kxa³yu³su² thi¹nāu³ai²na² sa²kxai³lu² Txa²wā¹sū³na² wān³txa² i³hen³txi²te²nāu³xa² i³ya²lu¹kxain¹te²na² i³ha¹txi²ha²kxai³ Je³su²jah³lai²na² wān³txa² yxo²i²tū³ka³txe²nāu³xa² i³ya²lu¹kxain¹te²na² i³ha¹txi²ha²kxai³ a²nū²a² i²li³te²na² i³ya²lu¹kxain¹te²na² i³ha¹txi²ha²kxai³ sxi²jen³nāu³a² nxe³-na²hē³li¹. Oh³xan¹jah¹la² nxe³na²hē³la².

19 ¹Nxa²ha¹te¹ hain³txa² yau³ā³xa² hain³jau³xa² ain³kxi²na¹hē³la². Oh³-xan¹thi³na² a²nū²a² ka³lxa¹txi³ i³hai³nain¹jau³hū³nxe² ain³kxi²na¹-hē³la². Ain³kxi²na¹te³nah¹li¹:

—Txa²wā¹sū³na² Si³yxau³ka³jah¹la² kăin²khaix¹nx²na³li¹. Txa²wā¹ko³nxe³ti³ kăi³ki³ju³ta² sa²wa²su¹tē³jah¹lai²la¹wi¹. Wxi²kin³ti³ton³khaix¹jah¹lai²la¹wi¹. Nū³kxūn³ju³ta² Si³yxau³ka³jah¹lai²la¹wi¹. Ju¹ta² kăi³ju³ta²na² a²ya³la³lha²-ti³hi¹ki³kxi²nān²tū³ wain³na³li¹. Nxe³ha²kxai³ sa²nēn¹kxi²a³sah¹lxi³wxi¹. ²A²nū²a² kăi³ain¹ju³ta² i²ain¹ka³tu³ wi¹lhin¹tū³ka³txi³su² tā³nxa² ko³nxe³-thin¹tū³ka³txi³su² tā³nxa² i³yī¹li²hain¹ju³ta² wain³na³li¹. Ba³bi³lo²na²thi³nān¹-tū³ka³txai²na² ko³nxe³thin¹khai¹nxe³tū³ka³txai²na² yuh³xan¹tū³ka³txi³nāu³-xai²na² a²yxo²ha³kxa¹ ko³nxe³thin¹sxā³ o²la³kxi²si¹yhain¹ta¹ka³lxa² ko³nxe³ti³ i³yī¹li²na²hē³li¹. Txa²wā¹sū³na² sa³wi³ha³lxi³nāu³xa² tā²nxū¹ka³txai²na²

hxi²ka² sun²tā¹kxain¹na²hē³li¹. Nxe³kxain¹kxa² yo³ha² ko³nxe³ti³ i³yī¹li²sxā³
i³wai¹txi²na²hē³li¹. Nxe³ain¹na²hē³la².

³Nxa²ha¹te¹ te²yā¹nxe² e³kxain¹te³nah¹li¹:

—Txa²wā¹sū³na² sa²nēn¹kxi²a³sah¹li³wxī¹. Thī¹nai²na² Ba³bi³lo²na²thī³-
nai²na² wān³txa²hxa³nyain¹nīn²tai¹. Hai³txi³ āh¹li³sxā³ āh¹we²txai¹nxa³-
lho³li¹. Nxe³na²hē³la².

⁴Nxe³nūn³nx a²ha¹te¹ a²nū²a² hxi²kan¹te²nāu³xa² 24 nxe³tū³ka³txi³-
nāu³xa² ka³yxuh³hū³jah¹la² wi¹lhin¹te²nāu³xa² ha¹li¹ ha¹li¹ nxe³te²nāu³-
xai²na² nxain¹sxā³ ā³ka³ti³wxe³ain¹sxā³ Txa²wā¹sū³na² Hxi²kan¹ta² Si³yxau³-
jah¹la² ā³wxe³ka³lo³a² ā³wxe³sxā³ yxau³ain¹jah¹la² sa²nēn¹kxain¹na²hē³la².
Sa²nēn¹kxain¹te³nah¹li¹:

—Wain³sīn¹na³li¹. Txa²wā¹sū³na² sa²nēn¹kxi²a³sah¹li³wxī¹. Nxe³ain¹na²hē³la².

O³ve²a² Wēn³sū³jah¹la² txu¹ha² so¹nyhu¹ya³jau³su²

⁵Nxe³nxa²ha¹te¹ wān³txa² Txa²wā¹sū³na² ā³wxe³ka³lo³nāu³ai²nān¹jau³xa²
ain³kxi²na²hē³la². Ain³kxi²na¹te³nah¹li¹:

—Txa²wā¹sū³na² wān³txa² sa²yxo²we¹jah³lxin¹te² i³nxai²na² nxe³jah³li³-
sa²li¹. Txa²wā¹sū³na² sa²nēn¹kxi¹jah³li³hē¹li¹. Kāi²nxa³te² i³nxai²na² kāi²-
li³te² i³nxai²na² a²yxo²ha³kxa¹ sa²nēn¹kxi¹jah³li³hē¹li¹. Nxe³na²hē³la².

⁶Nxe³nū³nxa²ha¹te¹ wān³txa² yau³xā³xa² ain³kxi²na²hē³la². A²nū²a² ka³lxa¹-
te²a² e³li¹jau³hū³na²hē³la². Ka³wā¹lxa² en³txi³jut³sū³na²hē³la². Kāin² i³wa³-
tu³ka³nxe³jut³sū³nxe² e³jau³su² na²hē³la². Nxe³te³nah¹li¹:

—Txa²wā¹sū³na² sa²nēn¹kxi²a³sah¹li³wxī¹. Txa²wā¹sū³na² Si³yxau³ka³-
jah¹lai²na² nū³kxūn³ju³ta² Si³yxau³ka³jah¹lai²na² a²hxi²kan¹ta² si³yxau³tāu³-
lot³ju³ta² hi¹na² yū³tu¹wi¹. 7i³ka³li³yha³sah¹li³wxī¹. Sa²nēn¹kxi²a³sah¹li³-
wxī¹. O³ve²a² Wēn³sū³jah¹la² Je³su²jah³la² ā³si³tē³sxā³ yxo²i²tū³ka³txai²na²
a²sxe³xa² so¹ju³ta² ya¹nx²na³li¹. Txu¹ha² so¹kxai²nān²tu³ a²in³txa² ā³si³tē³-
sxā³ yxau³xai³ya³te²ju²hē³li¹. Nxe³kxa²yā¹nxe³kxe³hū³sxā³ Je³su²jah¹la² ā³si³-
tē³sxā³ yxo²i²tū³ka³txai²na² Je³su²jah³lan¹ta² a²yen³nāu³a¹ yxau³xai³lha²-
tē³ain¹tu¹wi¹. Nxe³ju³tai²na² hi¹na² yū³tu¹wi¹. Nxe³na²hē³la². ⁸Nxe³ka³tū³
wā²la² wi¹ka³lo³a² līn²yo²ka³lo³a², hān³ka³lo³a² ū³hū¹ain¹na²hē³la². A²nxe³-
ka³lo³a² wā²la² līn²yo²ka³lo³a² wi¹ka³lo³ai²na² sa²kxai³lu² a²nū²a² wi¹lhin¹-
te²na² Je³su²jah³lai²na² wān³txa² yxo²i²te²na² wain³txi³ kāi³ju³ta² ya¹nxe²
a²si³yxau³tāu³la²na³la².

⁹Nxe³nxa²ha¹te¹ oh³xan¹jah¹la² e³kxi²sa²te³nah¹li¹:

—Hi¹na² ū³wha¹li¹txa²hē³li¹. O³ve²a² Wēn³sū³jah¹lai²na² yain³txa² yain³-
kxi²nyhain¹ju³ta²nū²a² yau³son³na³li¹. Nxe³ha³kxai³ ā³yān³sa³ki³nū²kxain¹tū³-
ka³txa² yain³txa² yxain³kxi²nyhain¹te²nāu³nū²a² a²kxā³nxa² i³hen³txi³yhain¹-
na²hē³li¹. Txa²wā¹sū³nu²kxai³lu² tū¹ka³txain²txi³ wi¹lhau³ko³tū¹nyhain¹tu¹wi¹.
Nxe³na²hē³la². Nxe³nū²la² āh¹ i³ye³kxi²sa²te³nah¹li¹:

—Jau¹xai²na² Txa²wā¹sū³na² ya²la³tū³jau³xai²la¹wi¹. Nxe³sa³na²hē³la².

¹⁰Nxe³sa³n x²ha¹te¹ ā³ka³ti³wxe³sxā³ sa²nēn¹kxi²na¹tū¹xā¹. Na¹ta¹
i³ye³kxi²sa²te³an¹jau³kxai³lu¹:

—Nxe³txa³hē¹li¹. Sa²nēn¹kxi²sa²txa³hē¹li¹. Wxāi²yā¹nxū³na¹wi¹. Je³-
su²jah³lai²na² wān³txa² sa²yxo²we¹jah³lxin¹kxa² yā¹nxūn³na¹wi¹. Nxe³-
kxi³sa²kxai³ Txa²wā¹sū³na² so¹li³ sa²nēn¹kxi¹sē¹li¹. A²nxēn¹jau³-
xai²li² Je³su²ja h³ lai²na² wān³txain²txi³ a²hāix¹jau³xain²txi³ Sū³na²

wān³txa² i³hen³txain¹tū³kā³txai²na² wān³txain²txi³ a²hāix¹jau³xain²txi²na³li¹.
Nxe³sa³na²hē³la².

Ka²va¹la² hān³te²a² ka³ti³yau³kxi²jah¹la² i³yau¹ū³jau³su²

¹¹Nxa²ha¹te¹ oh³sī³na² sa²yo²xhai¹kxi²na²hē³la². A²nxe³tāu³a² ka²va¹la² hān³te²a² i²a¹hē³la². In³txa² ka³ti³yau³kxi²jah¹lai²na² sa²kxai³lu² a²i³lxa²sa¹, yxo²i²nyhain¹jah¹lo²su¹ nxe³ha²kxai³ Ya²la³tū³jah¹lo²su¹ nxe³ha²kxai³ a²nxe³-jau³su² i³li¹nha²na²hē³la². Nxe³sxā³ kō³nxe³ti³ kǎi³te²nū³kā³txa² wain³kxa²-ti³sxā³ kō³nxe³ti³ i³yī¹lain¹sxā³ ā³nhai¹nha²kxi²jah¹lai²la¹wa². ¹²A²ye³ki³ki³a² sa²kxai³lu² ha³nxe²a² i³kxa²yā¹nx²na³la². A²ne³kai²na² sa²kxai³lu² ne³hē¹-nha²ka³lo³a² sa²kxai³lu² ka³lo³ka³lxa¹txi³ ū³nhe³hē¹nha²na²hē³la². A²i³lxa² sa²kxai³lu² ū³wha²li¹la¹kxi²nha²na²hē³la². A²nxe³te²a² a²i³lxa² sa²kxai³lu² a²nū²a² ā³xa² hxi²kan¹txi³ i³yī¹lin²nxa³hē¹la². Yxān¹ta¹ jah¹la² so¹li³ a²i³lxa² i³yī¹li²nū¹sa³na²hē³la². ¹³Wā²la² wi²kxi²nha²ka³lo³ai²na² sa²kxai³lu² a²ti³ha²-yau³xa² ū³hū¹kxa²sa²sai¹xi²ka³lo³ai²la¹wa². A²i³li³khai³xai²na² sa²kxai³lu² Txa²wā¹sū³na² wān³txi³su¹. Nxe³na²hē³la². ¹⁴Nxe³nū²la² oh³xan¹tū³kā³txa² nū³kxūn³tū³kā³txa² ā³si³tē³kxain¹na²hē³la². Nxe³tū³kā³txa² yxo²ha³kxa¹ wā²la² hān³ka³lo³a² wi¹khai¹nxe³ka³lo³a² lin²yo²ka³lo³a² ū³whi²kxi²nha²-xain¹tain¹na²hē³la². A²nxe³tū³kā³txai²na² a²yo²ha³kxa¹ ka²va¹la² hān³te²a² ā³ka³ti³yau³kxa²xain¹tain¹na²hē³la². ¹⁵A²nxe³jah¹lai²na² a²yo²a² yu³la² txo¹txa²wxi²a² i³yo²sai¹nha²na²hē³la². A²nxe³ta³wxi²a² tē³sxā³ kō³nxe³ti³ kǎi³tū³kā³txi³nāu³xa² ā³nhai¹nha²kxain¹na²hē³la². Kwa³thi³la³ka³txa² hxi²-tē³nha²ki³kxai²nān²tū³ nū³kxūn³txi³ wa³ka³ti³lo³te²la³ hī³ki³tā³la². Nxe³kxa² ya¹nxe³kxe³hū³nxe² jah¹la² hi¹sen³kxai³lu² kō³nxe³thin¹tū³kā³txai²li² nū³-kxūn³txi³ ā³nhai¹nha²kxain¹na²hē³la². Txa²wā¹sū³na² Si³yxau³ka³jah¹lai²na² nū³kxūn³ju³ta² Si³yxau³jah¹lai²na² i³an³ta³kxain¹ju³tan¹te²ka³ya³lhu² kō³-nxe³ti³ kǎi³tū³kā³txa² nū³kxūn³txi³ i³wai¹tain¹na²hē³la². ¹⁶A²nxe³jah¹lai²na² a²i³lxa² ū³wha²li¹la¹kxi²nha²na²hē³la². A²wā²lai²na² ū³wha²li¹la¹kxi²nha²-ha²kxai³ a²nxe³kxai²na² nxe³wha²li¹la¹kxi²nha²ha²kxai³ nxe³nha²na²hē³la². Ū³wha²li¹la¹kxi²nha²jau³xa²sa¹: A²nū²a² nū³kā³txa² i³kwa³na³tū³kā³txai²na² a²hxi²kan¹khaix¹te² Si³yxau³jah¹lai²la¹wi¹. Hxi²kan¹te²nāu³xai²na² Hxi²-kan¹ta² Si³yxau³jah¹lai²la¹wi¹. Nxe³na²hē³la².

¹⁷Nxa²ha¹te¹ oh³xan¹jah¹la² ā³xa² i²a¹hē³la². U³je³na³ka² ka³la³sxā³ ne³-ka³la³kxa² yxau³kxi²na²hē³la². Nxe³sxā³ i³kaix¹sxā³ i³ye³te³nah¹li¹, ā³ka³-nāu³xa² oh³sī³na² ā³ni³nain¹te²nāu³xa² i³ye³kxain¹te³nah¹li¹:

—Wxā³sxā³ ā³yā³sa³kxi²nū²kxi¹jxah³li³hē¹le¹. Txa²wā¹sū³na² ū³h³yait¹-txa²li³ju³ta² yū¹tu¹we¹. ¹⁸Yuh³xan¹tū³kā³txi³nāu³xa² i³so¹jī²yah³li¹nha²txi²we¹. A²nū²a² i³kwa³na³kxi²nyhain¹tū³kā³txi³nāu³xa² i³so¹jī²yah³li¹nha²kxai³ nū³-kxūn³tū³kā³txi³nāu³xa² a²hxi²kan¹te²nāu³xa² i³so¹jī²yah³li¹nha²kxai³ a²nū³-kxūn³tū³kā³txi³nāu³xa² i³so¹jī²yah³li¹nha²kxai³ ka²va¹la² i³so¹jī²yah³li¹nha²kxai³ ka²va¹la² ka³ti³yau³kxi²tū³kā³txi³nāu³xa² i³so¹jī²yah³li¹nha²kxai³ a²nū²a² ā³wa²sut¹sxā³ yxau³tū³kā³txi³nāu³xa² i³so¹jī²yah³li¹nha²kxai³ kwa²-wa²ka³li³lo³tū³kā³txi³nāu³xa² i³so¹jī²yah³li¹nha²kxai³ a²nū²a² kǎin²tū³kā³-txi³nāu³xa² i³so¹jī²yah³li¹nha²kxai³ a²nū²a² kǎi²nxa³tū³kā³txi³nāu³xa² i³so¹-jī²yah³li¹nha²kxai³ nxe³ain¹yah³li¹tu¹we¹. Nxēn³tain¹na²hē³la².

¹⁹Nxe³nxa²ha¹te¹ ka³yxuh³hū³jah¹la² kō³khaix¹jah¹la² i³ye³na² wxa²li³jah¹la² i²a¹hē³la². A²nxe³jah¹lai²kxai³ yuh³xan¹ta²nū³kā³txa²

ĩ³kwa³na³kxain¹te²nāu³xa² ā³nū²kxi²ha²kxai³ a²nū³kxūn³nain¹tū³ka³txa²
 ā³nū²kxi²ha²kxai³ nxe³na²hē³la². Nxe³nū²la² in³txa² ka²va¹la² hān³te²a² ka³-
 ti³yau³kxi²jah¹lai²na² a²nū³kxūn³tū³ka³txai²na² nxe³sxā³ ā³nhe¹lxin³tain¹na²-
 hē³la². ²⁰ Ā³nhe¹lxin³tain¹te³na¹ ka³yxuh³hū³jah¹la² kō³khaix¹jah¹la² ĩ³ye³na²
 wxa²li³jah¹la² so¹ain¹na²hē³la². Jah¹lai²na² so¹ai¹nha²kxai³ ka³yxuh³hū³jah¹la²
 ā³jah¹la² kō³nxe³sxā³ ā³ke³tū¹ain¹jah¹lai¹ta¹lxī³ wā³nxīn¹sxā³ o²la³kxi²yain¹-
 to³jah¹lai¹txa¹lxī³ a²ye³ha³na³kxa² ū³ta³ka² sai¹sxā³ ū³yhe³wha²li¹la³kxain¹-
 sxā³ ĩ³ki³ha¹kxain¹jah¹lai¹txa¹lxī³ ka³yxuh³hū³jah¹la² kō³khaix¹jah¹lai²na²
 yāu³ka³txa² kwa³thi³la² we¹tain¹te²a² sa²nēn¹kxi²si¹hain¹jah¹lai¹ta¹lxī³ so¹-
 ha²kxai³ nxe³sxā³ ka³yxuh³xa² ha¹lon³txi³te²na² ka³ten³ti³ so¹ain¹ka³tū³ ĩ³-
 ye³nai²na² ha³nxe²a² ĩ³je³nai²na² ā³na¹sxā³ ā³nū¹lain¹na²hē³la². A²nxe³je³na²
 ē³syo²fre²je³na² ĩ³hxa³nxa³je³nai²la¹wa². ²¹ Nxe³nūn³nū²la² ka³yxu³hū³jah¹la²
 kō³khaix¹te²na² sa³wi³ha³lxī³nāu³xa² ka²va¹la² ka³ti³yau³kxi²jah¹la² hi²sen³-
 kxai³lu² yu³lxa² ĩ³yo²sai¹nha²jah¹lai¹ta¹lxī³ yu³lxai¹ta¹lxī³ tē³sxā³ ĩ³sun²tā²-
 ya²lut¹ta¹lxī³yhain¹na²hē³la². A²nxe³te²su² ai³kxa²nāu³xai²li² so¹jī²ai¹nha²-
 kxai³ wxi²sū¹nain¹na²hē³la².

Ka³yxuh³hū³jah¹la² kō³khaix¹te²a² sa²tai³kxi²jau³su²

20 ¹ Nxa²ha¹te¹ oh³xan¹jah¹la² wxa²ka³nxa² wxā³na²hē³la². Yuh³xa²
 kxi³h³nxe¹na² u¹tē³na² ūh³yo²than³kxi²ki³ka³txa² so¹sxā³ hxi²tē³-
 nha²sxā³ wxā³ha²kxai³ kwa³thi³lih³na² so¹sxā³ hxi²tē³nha²sxā³ wxā³ha²kxai³
 nxe³na²hē³la². ² Nxe³nū²la² ka³yxuh³hū³jah¹la² kō³nxe³jah¹la² nū³kxūn³-
 txi³ tai³kxi²so¹na²hē³la². A²nxe³jah¹lai²na² sa²kxai³lu² txih³hū³sxā³ kō³jah¹-
 lai¹ta¹lxī²na³la². Ti³a²bo³jah¹lo²su² ha²kxai³ Sa³ta³na²jah¹lo²su² ha²kxai³
 nxe³jah¹lai¹ta¹lxī²na³la². Ā¹jah¹la² nū³kxūn³txi³ so¹nū²la² kwa³thi³lih³na²
 tē³sxā³ sa²tai³kxi²na²hē³la². Kwē³kxa² kō³ka³lxa¹txi³ 1.000 nxe² kwē³-
 kon³sxā³ tai³kxi²wxe²xai³lain¹na²hē³la². ³ Ain¹nū²la² yuh³xa² kxi³h³nxe¹na²
 u¹tē¹na² so¹sxā³ ā³na¹sxā³ ā³wi¹hain¹na²hē³la². So¹sxā³ ā³na¹sxā³ ā³wi¹-
 hain¹nū²la² sa²ne³ti¹kxain¹nū²la² ūh³yo²wī¹kxain¹na²hē³la². Nxe³ha²kxai³
 hxi²kan¹txi³ yuh³xan¹tū³ka³txa² ĩ³ki³ha¹kxain¹ju²ta² yū²nxa³wa², kwē³kxa²
 yxo²ha³kxa¹ ū³ti¹kxa² wxe²xai³lai¹nha²kxai³la². Yxān¹ta¹ ye³ha¹la² so¹lxī³
 sa²ta²la³kxi²sā¹ain¹sān²tu¹wa².

⁴ Nxa²ha¹te¹ yu³tā³xa² ĩ²a¹hē³la². ĩ²a¹ju³ta²sa¹. Ā³wxe³ka³lo³a² hxi²kan¹-
 khaix¹te²na² ā³wxe³ka³lo³a² ka³lo³ka³lxa¹txi³ ĩ²a¹hē³la². Nxe³ka³lo³ai²li²
 a²nū²a² ā³wxe²xai³lain¹na²hē³la². A²nxe³tū³ka³txai²na² Txa²wā¹sū³na²
 wān³txa² ĩ³hxi²kat¹ti³hi¹tēn³tain¹na²hē³la². Kō³nxe³ti³ kái³te²nāu³xa² kō³-
 nxe³ti³ ĩ³yī¹lain¹sxā³ ĩ³wai¹tain¹ju³ta² ĩ³hxi²kat¹ti³hi¹tēn³tain¹na²hē³la².
 Nxe³nūn³nxa²ha¹te¹ a²nū²a² nū³ka³txa² ĩ²lxin³tai¹na¹hē³la². A²nxe³tū³ka³-
 txai²na² a²kxā³nxa¹ kō³nxe³thin¹tū³ka³txa² hi²sen³su² sun²tā¹ain¹na²hē³la².
 Ū³nhe³yon³tā¹lain¹sxā³ sun²tā¹ain¹na²hē³la². Nxe³sxā³ ū³nhe³yon³tā¹lain¹-
 tū³ka³txain²txi³ a²kxā³nhxi¹na² wi¹lhin¹sxā³ yxau²hoh³lxin³tain¹na²hē³la².
 Je³su²jah¹lai²na² wān³txa² ĩ³hen³txai¹nha²kxai³ Txa²wā¹sū³na² wān³txa² sa²-
 yxo²we¹tēn³tai¹nha²kxai³ nxēn³tain¹na²hē³la². Hai³txi³ ka³yxuh³hū³jah¹la²
 kō³nxe³jah¹la² ĩ³ye³na² wxa²li³jah¹la² sa²nēn¹kxai¹nxa³ha²kxai³ ka³yxuh³hū³-
 jah¹la² kō³nxe³jah¹la² a²yāu³ka³txa² kwa³thi³la² we¹tain¹jah¹la² sa²nēn¹kxai¹-
 nxa³ha²kxai³ nxēn³tain¹na²hē³la². Ka³yxuh³hū³jah¹la² kō³nxe³jah¹la² ĩ³ye³-
 na² wxa²li³jah¹la² a²ĩ³lxa² ū³ta³ka² sai¹sxā³ ū³hxi²wha²li¹nhai¹nxa³ha³kxai³

a²ye³ha³na³kxa² ū³ta³ka² sai¹sxā³ ū³ye³wha²li¹nhai¹nxa³ha²kxai³ nxe³ain¹-
na²hē³la². Nxe³ain¹tū³ka³txi³sa²ha²kxai³ kxān¹su² sun²tā¹yhai¹n¹kxan²ti³nū¹
ka³ten³su² i³sa²yxau³xi²ti³hi¹nyhai¹to³nha²na²hē³la². Nxēn³tain¹ka³tu³ Kris²-
tu³jah¹la² ā³nū³kxi²sxā³ yxau²xai³lai¹nha²kxai³ ha³lo²an¹tū³ka³txai²na² whāi²-
na¹ i³hxi²kan¹txi³lot³sxā³ yxau²xai³lin³tain¹na²hē³la². Kwē³kxa² ko³ka³lxa¹txi³
1.000 nxe² kwē³ko³nxe² i³hxi²kan¹txi³lot³sxā³ yxau²xai³lin³tain¹na²hē³la².
Nxe³tū³ka³txai²na² txā² ka³ten³su² i³sa²yxau³xi²tū³ka³txi³sain¹na²hē³la².
Nxe³nxa²ha¹te¹ ā³ta³lo³hē¹tū³sxā³ nū³ka³txi³ ā³xa² ka³ten³su² i³sa²yxau³-
xin²tain¹nūn³tu¹wa². ⁵Nxe³nū³nxa²ha¹te¹ a²nū²a² ya³lu²nūn³tū³ka³txa² āh¹
wā³kon³tū³ka³txai²na² sa²kxai³lu² kwē³kxa² 1.000 nxe² kwē³kon³kxan²ti³nū¹
āh¹ya³lu²sxa²xain³tain¹na²hē³la². ⁶Nxe³nūn³nxa²ha¹te¹ a²wi¹lhi¹na² ka³ten³su²
i³sa²yxau³xi²tū³ka³txa² wi¹lxon³kxi²ti³hi¹tai¹nha²kxai³ wi¹lhin¹ti³hi¹tai¹nha²-
kxai³ nxe³tū³ka³txi³sain¹na³la². Hai¹txi³ ya³lu¹ju³ta³nū³su² yū³ai¹nxa³lho³la².
Hāi¹nxe³sxā³ Txa²wā¹sū³nai²na² i³ye³ū¹hain¹tū³ka³txi³su² ha²kxai³ Je³su²
Kris²tu³jah¹lai²na² i³ye³ū¹hain¹tū³ka³txi³su² ha²kxai³ nxe³ti³hi¹tēn³tain¹-
tu¹wa². Nxe³sxā³ ha³lo²an¹tū³ka³txai²na² a²yo²ha³kxa¹ i³hxi²ka¹ti³lot³sxā³
yxau²xai³lin³tain¹tu¹wa². 1.000 nxe² kwē³kon³kxa²ha²ta³nxān²txi³nū¹ i³hxi²-
ka¹ti³lot³sxā³ yxau²xai³lin³tain¹tu¹wa².

Sa³ta³na²jah¹la² ā³na¹ain¹jau³su²

⁷Nxe³nxa²ha¹te¹ 1.000 nxe² kwē³kxa² hxa³nū²la² Sa³ta³na²jah¹la² sa²-
ta²la³kxi²sxā³ ā³na¹ain¹tu¹wa². ⁸Ai¹nha²kxai³ Sa³ta³na²jah¹la² hi²sen³su²
yuh³xan¹ko³xai²nān¹tū³ka³txai²na² whāi²na¹ āh¹ i³ki³ha¹kxa²ain¹to³tu¹wa².
U³je³na² kan³ko³nāu³a² i³ki³ha¹kxi²ha²kxai³ u³je³na² a³li³xi²ko³nāu³a² i³ki³-
ha¹kxi²ha²kxai³ a²wi¹nē³tāu³an¹ko³nāu³a² i³ki³ha¹kxi²ha²kxai³ a²wā³tan¹-
ko³nāu³a² i³ki³ha¹kxi²ha²kxai³ nxēn³tain¹tu¹wa². Ko²ke³ nū³ka³txa² i³ki³ha¹-
kxi²ha²kxai³ Ma³ko²ke² nū³ka³txa² i³ki³ha¹kxi²ha²kxai³ nxēn³tain¹tu¹wa².
Nxēn³txain¹nū²la² ā³nhe¹li³yain¹si¹jau³su² i³sa²kxi³nū²kxain¹tu¹wa². A²nxe³-
tū³ka³txa² ka³lxa¹khai¹nxēn³tain¹tu¹wa². Ka³yā³la³nū³a² ki³ka³lxa¹khai¹te²-
jai²ti²tu³wa². Jā¹nxe³jut³sū³nxe² a²nū²a² ka³lxa¹khai¹nxēn³tain¹tu¹wa².

⁹Nxain¹nū²la² ha³lo²a² yuh³xan¹ko³xa² a²yān³sa²kxi³nū²kxain¹nū²la² Je³-
su²jah³lai²na² wān³txa² yo²ti²te²nāu³xa² ā³sa²ki³hain³kxi² a²sxi²je³na² ā³sa²-
ki³hain³kxi² nxain¹tu¹wa². Nxain¹sxā³:

—Sun²tā¹hxa³tain¹ki³tū¹xā¹. Ain¹jau³su² nxain¹ta¹ oh³xan¹ta² ha³nxe²a²
a³ka³nxi²xi²sxā³ i³hxa³tain¹tu¹wa². ¹⁰i³hxa³txain¹ka³tu³ A²ta³jah¹la² Ti³a²-
bo³jah¹la² a²nū²a² yo²ha³kxa¹ ā³ke³tū¹ain¹jah¹lai²na² sa²kxai³lu² so¹nū²la² i³-
ye³na² ha³nxe²a² i³je³na² ē³syo²fre²nū³nxa² i³je³na² ā³nū³hain¹tu¹wa². A²nxe³-
ko³je³na² sa²kxai³lu² ka³yxuh³hū³jah¹la² ko³jah¹la² i³ye³na² wxa²li³jah¹la²
ka³yxuh³hū³jah¹la² ko³nxe³sxā³ ā³ke³tū¹hain¹jah¹lai²na² nxe³sxā³ a²kxā³nxa¹
ā³nū¹ain¹na²hē³la². A²nxe³je³na¹ a²ta³jah¹lai²li² so¹sxā³ ā³nū¹ain¹nūn³tu¹wa².
Nxain¹ka³tu³ khāuh³lxa³txain¹ju³ta² so¹li³ yū³ain¹tu¹wa². Khāuh³lxa³txain¹-
ju³ta² ne³ki³so¹nxa³lho³la².

A²nū²a² ko³nxe³ti³ i³yī¹lain¹sxā³ i³wai¹tēn³tain¹jau³su²

¹¹Nxa²ha¹te¹ Ā³wxe³ka³lo³a² hxi²kan¹ta²si³yxau³ka³jah¹la² ā³wxe³ka³-
lo³a² hān³ka³lo³a² o²khai¹nē³ka³lo³a² i²a¹hē³la². A²nxe³ka³lo¹a² yxau³-
jah¹la² i²a¹hē³la². A²nxe³jah¹lai²na² sa²kxai³lu² o²lha²ti³ye²ha²kxai³

oh³xan¹ko³xa² whāi²na¹ yuh³xan¹ko³xa² whāi²na¹ tī¹hxa³na³na²hē³la². A²nū²a² yuh³lxain¹kxai²nān²tū³ ā³nih³sa³tī¹ain¹te²ju²hē³la². Nxe³kxa²yā¹nxe³kxe³. hū³nxe² ko¹xai²li² whāi²na¹ tī¹hxa³na³na²hē³la². ¹²Nxe³nū³nū²la², a²nū²a²-nāu³xa² ya³lu²te²nāu³xa² a²yxo²ha³kxa¹ ka³ten³su² i³sa²yxa³xi²si¹ka³tū³wxā³si¹hain¹na²hē³la². Kāin²te²su² tā³nxa² kāi²nxa³te²su² tā³nxa² nxe³tū³ka³-txa² a²yxo²ha³kxa¹ wxā³si¹hain¹na²hē³la². A²hxi²kan¹ta² Si³yxa³jah¹lai¹na² ā³wxe³ka³lo³ai²na² ā³tī³ain¹na²hē³la². Ā³tī³ain¹nū²la² ha³teh³nxā³nxāu³xa² nxā³ka³lxa¹txi³ li²vro³txā³nxa² sa²yxo²hai¹lain¹na²hē³la². Sa²yxo²hai¹lain¹-ka³tū³ tū¹ka³txai²na² whāi²na¹ ko³nxe³ti³ kāi³ain¹ka² yā¹nxe³sxā³ ko³nxe³ti³ i³yī¹lin³tain¹na²hē³la². Nxē³tain¹nū²la² ha³teh³nxā³nxa² nxā³nxā³xa² ka³-ten³su² ti³hi¹tē³txā³nxa² sa²hai¹lain¹na²hē³la². Kxā³nxu¹tai²na² a²nū²a² a²i³-lxa² ū³wha²li¹lye²nxa³kxe³su² nxe³ju³tan¹te²kxa³ya³lhu² ko³nxe³ti³ i³yī¹lin³-tain¹na²hē³la². ¹³Nxe³te³na¹ i³ye³na²li² a²nū²a² i³lo³nxī² ya³lun¹ta² hāu¹te²na² wxā³ha²kxai³ nxe³ain¹na²hē³la². Nxe³-nū²la² A²hxi²kan¹ta² Si³yxa³ka³jah¹la² ko³nxe³ti³ i³yī¹lin³tain¹na²hē³la². A²kxā³nxa¹ ko³nxe³ti³ kāi³ain¹kxa² yā¹nxe³sxā³ ko³nxe³ti³ i³yī¹lin³tain¹na²-hē³la². ¹⁴Nxe² i³yī¹lih²ta³lu²nain¹nū²la² ya³lu²nē³ju³ta² sa²so¹sxā³ i³ye³na² ha³nxe²a² i³je³nai²na² ā³na¹sxā³ ā³nū¹ain¹na²hē³la². Ā³na¹sxā³ ā³nū¹ain¹ju³-tan¹te²kxa³ya³lhu² hai³txi³ ka³ten³su² we²nxī²nxa³lho³la². Hāi¹nxe² ya³lu²sa³-tī¹tu¹wa². ¹⁵Jā¹nxe³nū³sxā³ ha³teh³nxā³nxa² ka³ten³su² ti³hi¹tē³txā³nxai²na² sa²hai¹ka³tū³ a²nū²a² i³li³te²a² Txa²wā¹sū³na² ā³si³tē³kxi²nxa³te²su² te²a² a²i³-lxa² yū³ye²nxa³ju³tan¹te²kxa³ya³lhu² a²nxe³te²su² te²na² sa²so¹sxā³ i³ye³na² ha³nxe²a² i³je³na² ā³na¹sxā³ ā³nū¹lain¹nū³tu¹wa².

Txa²wā¹ha³lo²a² txa²wā¹oh³sī³na² tah²lxi³ i³yūt¹jau³su²

21 ¹Nxe³nxa²ha¹te¹ txa²wā¹ha³lo²ai²na² txa²wā¹oh³sī³na² tai²na² txa²wā¹-i³ye³nai²na² yxo²ha³kxa¹ hxa³na²hē³la². Nxe³nū²la² oh³sī³na² tah²-sī³na² i³yūt¹sa²kxai³ txa²wā¹ha³lo²a² tah²ko³xa² i³yūt¹sa²kxai³ nxe³na²hē³la². Yxān¹ta¹ i³ye³na² kāin²je³na² i³yū¹txa³hē³la². ²Nxe³ka³tū³ sxi²je³na² Je³ru³sa³-lē²thi³na² tah²hi³na² a³ka³nxa² wxā³na²hē³la². Oh³xan¹ko³xa² Txa²wā¹sū³na² ha³lo²a² wxa²li³sxā³ a³ka³nxa² wxā³na²hē³la². A²nxe³thi³na² sa²kxai³lu² wi¹-lhau³kot³si¹hain¹na²hē³la². Txu¹ha² in³txi³te³lhxā³ nxe³ta¹ka³lxu³su² kxai²-nān²tū³ wi¹lhau³ko³nha²te²ju²hē³la².

—Txa²in³txa² ka²li¹txi³na¹tū¹xā¹. Nxe³jau³su² te²ju²hē³la². Jā¹nxe³jut³sū³-nxe² oh³xan¹thi³nāu³a¹ a²ta²hīn³nū³su² wi¹lhau³kot³si¹hain¹na²hē³la². ³Nxe³-ka³tū³ wān³txa² oh³xan¹jau³xa² i³kaix¹jah¹lai¹na² e³jau³xa² ain³kxi²na²hē³la². Ain³kxi²na¹te³nah¹lxi¹.

—Nxe³jah³lxi³sa²lxe¹. Hī¹nai²na² Sū³na² Si³yxa³ka³jah¹lai¹na² yxa³thi³-nū³a² a²nū²a² nxū²kwai³ye³la³nāu³a² sxa³tu¹we¹. A²nū²a² nū³ka³txa² yxa³ya³-nyhain¹tu¹we¹. Ya³nyhai¹nha²kxai³ Txa²wā¹sū³na² sa³wi³ha³lxi³sain¹tu¹we¹. A²nxū²kwai³ye³la³nāu³a² yxa³ya³nyhain¹tu¹we¹. ⁴Nxe³kxai²nān²tū³ a²nū²a² ha²ya³kxa² i³nān³si¹hain¹tu¹we¹. Ya³lu²ain¹ju³ta² yū²nxa³ha²kxai³ āin²tain¹-ju³ta² yū²nxa³ha²kxai³ nā³nain¹ju³ta² yū²nxa³ha²kxai³ khāuh³lxa³txi³nain¹-ju³ta² yū²nxa³ha²kxai³ nxain¹tu¹we¹. Ha³lo²a² kxā³nxān¹ju³tai³tā² ne³ki³son³-sxā³ wa³to³hi²na³le¹. Nxe³na²hē³la².

⁵Nxe³nxa²ha¹te¹ oh³nāu³a² Txa²wā¹hxi²kan¹jah¹la² ā³wxe³ka³lo³a² yxaut³-jah¹lai²na² a²wān³txi³kxai³lu¹, i³ye³te³nah¹lxi¹:

—Nxe³jah³lxi³sa²lxe¹. A²yen³kxai²na² a²yo²ha³kxa¹ tah²lxi³wet¹si¹ha¹-
tu¹we¹. Nxe³na²hē³la². Nxa²ha¹te¹ oh³xan¹jah¹la² i³ye³kxi²sain¹na²hē³la².
İ³ye³kxi²sain¹te³nah¹lxi¹:

—Wān³txa² a²nxe³jau³jau¹xai²na² yo²i²ki³jau³xai²la¹wi¹. Ya²la³tū³jau³xai²-
la¹wi¹. Nxe³jau³su² ha²kxai³ ū³wha²li¹txa²hē³li¹. Nxe³sain¹na²hē³la².

⁶Nxa²ha¹te¹ Txa²wā¹sū³na² i³ye³kxi²sain¹na²hē³la². İ³ye³kxi²sain¹te³nah¹lxi¹:

—Wxa²wā²su¹tā³li¹. Txa²i²na¹xai²na² a²wi¹lhī¹nu¹ta²kxai³ yen³kxa² yū²-
nxa³hi¹nu¹ta²kxai³ ka³ten³su² yxau²xai³la¹hē³li¹. Te²yā¹nxe³sxā³ kxā³nāu³a¹
yen³kxa² a²yo²ha³kxa¹ hxa³nhī¹na¹ ka³ten³su² yxau²sa²tē³a¹tu¹wi¹. A²wi¹-
lhī¹nān¹jah¹lo²sa¹ha²kxai³ ne³ki³san¹jah¹lo²sa¹ha²kxai³ nxe³jah¹lo²sa¹wi¹.
A²nū²a² i²li³te²na² ya³lxu²kxai²nān²tū³ i³yau³xa² ka³ten³ti³hi¹tē³jau³xa²
kwa²ū³hū¹ai¹na¹tu¹wi¹. A²yo³ha² ten³nxa³lho³li¹. ⁷Nxe³sxā³ a²nū²a² i²li³te²-
nān²tū³ ko³nxe³ti³ kăi³ain¹ju³ta² ā³na¹sxā³ ā³ta³lox³ta³wxe³ain¹kxai²nān²tū³
ju¹ta²i²na² a²yo²ha³kxa¹ ū³hū¹ai¹na¹tu¹wi¹. Txa²wā¹sū³nu³lo³sa²te²lo³txai¹na¹-
ha²kxai³ Txa²ki³lhan³to³txai¹na¹ha²kxai³ nxai¹na¹tu¹wi¹. ⁸Yxān¹ta¹ tū³ka³txi³
ā³xai²lē¹. Ko³nxe³ti³ kăi³jah¹lo²su² ha²kxai³ yuh¹lxi³jah¹lo²su² ha²kxai³ Je³-
su²jah³lai²na² wān³txa² yo²i²xa³jah¹lo²su² ha²kxai³ Sū³na² yo²kwīn¹kxi²-
ju³ta² o²la³kxi²jah¹lo²su² ha²kxai³ a²nū²a² su²lhā³jah¹lo²su² ha²kxai³ txu¹ha²
ko³nxe³thin¹sxā³ o²la³kxi²jah¹lo²su² ha²kxai³ tih³na³la² a²nū²a² ā³nan³jah¹-
lo²su² ha²kxai³ a²yen³kxa² wet¹sxā³ tē³sxā³ txa²wā¹sū³nu²sa²ki³lot³ju³ta²
yo²kwain³jah¹lo²su² ha²kxai³ ki³han³ju³ta² e³jah¹lo²su² ha²kxai³ nxe³tū³-
ka³txai²na² yo²ha³kxa¹ i³ye³na² ha³nxe²a² i³je³na² ē³syo²fre²nū³hū³sxā³ i³-
je³na² ā³na¹sxā³ ā³yu¹kxū³ain¹tu¹wi¹. A²nxain¹ju³ta²i²li² ne³ki³sot³nxa³lho³li¹.
Nxe³sain¹na²hē³la².

Je³ru³sa³lē²thi³na² tah²lxi³ i³yūt¹jau³su²

⁹Nxa²ha¹te¹ in³txa² oh³xan¹jah¹la² wxā³sxā³ i³ye³na²hē³la². A²nxe³jah¹-
lai²na² sa²kxai³lu² kxā³nhxi¹nai³tā² ka³tē³ha² hxi²tē³nha²jah¹lai¹ta³lxi²na³la².
A²nxe³tē³na² sa²kxai³lu² Txa²wā¹sū³na² ka³tē³na² Si³yxau³jah¹lai²na² i³xan³-
ta³kxin²txain¹ju³ta² ne³ki¹nha²hē³la². Nxē³nha¹li¹ nxe³nha¹li¹ nxe³nha¹li¹ ka³-
na³ki² ne³kih¹nha²hē³la². A²nxe³tē³na² nēn³ka³na³ka³nat³sxā³ hxi²tē³nha²jah¹-
lai¹ta³lxi³ wxā³sxā³ i³ye³na²hē³la². İ³ye³te³nah¹lxi¹:

—Ā³wxā³sē¹li¹. O³ve²a² Wēn³sū³jah¹lai²na² a²txu¹ha² so¹ta³ka³lxu³nū³a²
wā²nā³ū¹nxa²ha¹tu¹wi¹. Nxe³na²hē³la².

¹⁰Nxe³nū²la² Txa²wā¹sū³na² Yāu³ka³jxah¹la² tē³sxā³ hi¹txai³lha³ha²kxai³
wā³la³ka³txa² ki³ka³txa² ka³la³ya³ha¹hē³la². Nxe³ya³sān²nū²la² sxi²je³na²
wi¹lin¹khaix¹thi³na² Je³ru³sa³lē²thi³na² wā²nā³ū¹sa³na²hē³la². A²nxe³thi³-
nai²na² sa²kxai³lu² oh³xan¹ko³xa² Txa²wā¹sū³na² yxau³ko³xa² wxa²li³sxā³
a³ka³nxa² wxā³na²hē³la². ¹¹Txa²wā¹sū³na² wxi²kin³ti³ton³ju³ta² sa²ha²te¹-
kxi²na²hē³la². Txah¹lxa³ki³a² a³lxi²khaix¹nxain¹ki³a² yā¹nxe² sa²ha²te¹kxi²-
na²hē³la². Jas²pe³ki³a² ha²lu¹lun¹ka² yā¹nxe³na²hē³la². ¹²A²nxe³thi³nai²na²
sa²kxai³lu² sxi²jen³nai²na² ki³tā¹kxi²wa³tj³kxi²nha²ka³txa² ki³khai¹nxe³-
ha²kxai³ āu³khai¹nxe³ha²kxai³ nxe³kat³su² na²hē³la². A²nxe³kxa³txai²li²
a²sxi²h²yo²a² yo²ka³lxa¹na²hē³la². Hxi²ka² hxa³nsxā³ ha¹li¹ wxa²hait¹-
so¹xi²sxā³ a²sxi²h²yo²a² sxi²h²yo²xih²xai³na²hē³la². A²nxe³ta³yo²a² sa²-
kxai³lu² in³txa² oh³xan¹tū³ka³txa² sxi²h²yo²a² yxau²xai³yah¹lxi³na²hē³la².
A²nxe³ta³yo²a² sa²kxai³lu² a²i³lxa² yū²xai³na²hē³la². İ³sa³e²ah³lo²nu¹ta²i²na²

nū³ka³txi³nāu³xu¹ta²na² a²ki³lha³lxa²nāu³xa² hxi²ka² hxa³sxā³ ha¹li¹ wxa²-
hait¹so¹xi²nū³su² nxe³tū³ka³txi³nāu³xu¹ta²na² a²i³lxa² ūh³yo²hē²ta²-
xai³yah³lxi³na²hē³la². ¹³Nxe³nxa²ha¹te¹ u³je³na³ka² a³li³xi²tāu³ai²na² sa²-
kxai³lu² sxi²hai²na² a²yo²a² yo²ha¹li¹ ka³na³ki² yū³ha²kxai³ a²wi¹ne³tāu³a²
a²sxi²yo²ai²na² sa²kxai³lu² yo²ha¹li¹ ka³na³ki¹ yū³ha²kxai³ a²wā³tāu³-
ai²na² a²sxi²yo²ai²na² sa²kxai³lu² yo²ha¹li¹ ka³na³ki¹ yū³ha²kxai³ u³je³-
na² kan³tāu³a² a²sxi²yo²ai²na² sa²kxai³lu² yo²ha¹li¹ ka³na³ki¹ yū³ha²kxai³
nxe²xai³yah³lxi³na²hē³la². ¹⁴A²nxe³thi³na²na² ki³tā¹kxi²wa³tj³kxi²nha²-
ka³txai²na² a²si³ka³lah³nāu³a² tah³lxa³ka³txa² a³li²xhai¹nxe² wi¹khai¹nxe²
nxe³ka³txai²na² hxi²ka² hxa³sxā³ ha¹li¹ wxa²hait¹so¹xi²sxā³ tah³lxa³ka³-
txai²li² ū³si³a³kxain¹nū²hē³la². A²nxe³ka³txai²na² sa²kxai³lu² O³ve²a² Wēn³-
sū³jah¹lai²na² i³kaix¹so¹tū³ka³txu¹ta²na² a²i³lxa² i³li¹nha²xai³na²hē³la²,
tah³lxa³ka³txai²na²sa².

¹⁵Nxa²ha¹te¹ oh³xan¹jah¹la² i³ye³kxi²sa²jah¹lai²na² sa²kxai³lu² yen³kxa²
a²lu²ju³ta² ū³hau³ko³ta³ka³txa² ou²ro²ki³a² we¹ka³txa² hxi²tē³nha²na²hē³la².
Sxi²je³na² ū³hau³ko³txi² sxi²yo²a² ū³hau³ko³txi² je¹na² ki³tā¹kxi²wa³tj³kxi²-
nha²ka³txa² ū³hau³ko³txi³ nxe³te³lhxā³ nxe³na²hē³la². ¹⁶A²nxe³ju³ta² sxi²-
je³na²na² a²lu²ju³tain²txi² au³ju³tain²txi² ā³nha³ko³je²na²hē³la². Ū³hau³-
kot²te²nah¹li¹, 2.200 ki³lo²me³tro³ nxe² a³lu²khaix¹ye²na²hē³la². Nxe³sxā³
a³lu²ju³tain²txi³ au³ju³tain²txi³ ki³ju³tain²txi³ nxe³ju³ta²na² yo²ha³kxa¹
ā³nha³kot³je²na²hē³la². ¹⁷Nxe³ka³ty³ sxi²je³na² ki³tā¹kxi²wa³tj³kxi²nha²-
ka³txa² ū³hau³ko³tā²hē³la². A²nū²a² ū³hau³ko³nha²ju³ta² 64 me²tro³s² nxe³-
na²hē³la². Oh³xan¹jah¹la² ū³hau³ko³nha²kxa² yā¹nxe²na³la². ¹⁸Nxe³nūn³-
nxa²ha¹te¹ ki³tā¹kxi²wa³tj³kxi²nha²ka³txai²na² sa²kxai³lu² jas²pe³ka³txa²
a³li²xkhaix¹ka³txa² so¹li³ we¹tai¹nin²ta²wa². A²sxi²ta²na² sa²kxai³lu² ou²ro²-
ki³a² so¹li³ we¹tai¹nin²ta²wa². Ni²kē¹na² ha²lu¹lun¹ka² yā¹nxe³yai¹nin²ta²wa².
¹⁹Tah³lxa³kxai²na² ū³si³a³kxain¹ki³ai²na² sa²kxai³lu² a³li²xkhai¹nxe³ki³a²
so¹li³ we¹tain¹nin²ta²wa². A²wi¹lhi¹nān¹ta³ki³a² jas²pe³ki³su² ha²kxai³ ā³ta³-
lo³hē¹ta³ki³a² sa³fi²ra³ki³su² ha²kxai³ ā³ta³lo³hē¹ta³ki³a² kau³se³to²na²ki³su²
ha²kxai³ ā³ta³lo³hē¹ta³ki³a² es³me³ral²ta²ki³su² ha²kxai³ ²⁰ā³ta³lo³hē¹ta³ki³a²
sar³to²ni³o²ki³su² ha²kxai³ ā³ta³lo³hē¹ta³ki³a² sar²ti³o³ki³su² ha²kxai³ ā³ta³-
lo³hē¹ta³ki³a² kri³so²li³to²ki³su² ha²kxai³ ā³ta³lo³hē¹ta³ki³a² be³ri²lo³ki³su²
ha²kxai³ ā³ta³lo³hē¹ta³ki³a² to³pa²si³o²ki³su² ha²kxai³ ā³ta³lo³hē¹ta³ki³a² kri³-
so²pra³so²ki³su² ha²kxai³ ā³ta³lo³hē¹ta³ki³a² ja³sin²to²ki³su² ha²kxai³ a²ne³-
ki³an¹ki³a² a³me³tis²ta²ki³su² ha²kxai³ nxe²xai³na²hē³la². ²¹Sxi²yo²nāu³a²
hxi²ka² hxa³sxā³ ha¹li¹ wxa²hait¹so¹xi²nūn³sxā³ nxe³ta³yo²ta²ta²na² pe²ro³-
la²txi²yo²ain²txi³ na²hē³la². Sxi²yo²ain²txi³ yo²ka³na³ka³txi³ pe²ro³la³-
ki³ain²txi³ ki³ka³na³ka³txi³ nxe²xai³na²hē³la². Nxe³nxa²ha¹te¹ si²ti³h³na²
ā³nxa³tih³na² ou²ro²ki³a² so¹li³ ha²lu¹lun¹ki³a² so¹li³ we¹tai¹nin²ta²wa².
Ni²kē¹na² yā¹nxe² ha²lu¹lun¹na²hē³la².

²²Nxe³nxa²ha¹te¹ sxi²je³na²na² sa²kxai³lu² sxi²ha² Txa²wā¹sū³na² sa²nēn¹-
kxi²thi³na² yū³ye¹nx²ti³xa³hē³la². Txa²wā¹sū³na² Si³yau³jah¹la² Nū³kxūn³-
khaix¹jah¹la² so¹li³ yxau³ye¹nx²ti³ha²kxai³ O³ve²a² Wēn³sū³jah¹la² so¹li³
yxau³ye¹nx²ti³ha²kxai³ nxe³ye¹nx²ti³ha²kxai³ Txa²wā¹sū³na² sxi²ha² sa²nēn¹-
kxi²kxai³ jā¹nxe³thi³na² yū³ye¹nx²ti³xa³hē³la². ²³Te²yā¹nxe³nūn³sxā³ hai³txi³
u³je³na³ka² yū²nxa³ha²kxai³ i³la³ka² yū²nxa³ha²kxai³ nxe³kxan²ti³nū¹ Txa²-
wā¹sū³na² a²ha²te¹khai³ju³ta² so¹li³ sxi²je³na² whā²na¹ i³ha²te¹kxi²na²hē³la².

Nxe³nxa²ha¹te¹ O³ve²a² Wēn³sū³jah¹lai²na² sa²kxai³lu² lā³pi³āu³tē³nhū³sxā³sxi²je³nai²na² yxo²ha³kxa¹ sa²ko¹ko¹tā²hē³la². ²⁴Nxa²ha¹te¹ a²nū²a² nū³ka³txi³-nāu³xai²na² sa²kxai³lu² sxi²je³na² sa²ko²ko²kxi²nhain¹ju³ta² yxau²xai³lain¹-na²hē³la². Txa²wā¹sū³na² so¹lxi³ i³sa²nēn¹kxain¹na²hē³la². ²⁵Nxe³nxa²ha¹te¹ ka³nxa³nhe³ju³ta² yū²nxa³ju³tan¹te²kxa³ya³lhu² sxi²je³nai²nān¹ta³yxō²a² yxo²than²kxi²sa²tē³na²hē³la². ²⁶Jā¹nxe³jut³su² a²nū²a² nū³ka³txi³nāu³xai²na² sa²kxai³lu² Txa²wā¹sū³na² i³sa²nēn¹kxain¹te³nah¹lxi¹:

—Nū³kxūn³khaix¹ni¹lxi¹. Hxi²kan¹khai¹nxi¹lxi¹. Ā³sen³sai¹sa²sīn¹sxā³ wxi²-kin³ti³ton³khaix¹ni¹lxi¹. Nxain¹jau³su² nxain¹na²hē³la². ²⁷A²nxe³thi³nāu³ai²na² sa²kxai³lu² ko³nxe³ti³ kái³ju³ta² yū²nxa³ha²kxai³ Sū³na² yxo²kwīn¹kxi²ju³ta² kái³jah¹la² yū²nxa³ha²kxai³ wān³txa² ki³han³jau³xa² e³jah¹la² yū²nxa³ha²kxai³ nxēn³ta¹nxa³lho³la². Hāi¹nxe³sxā³ O³ve²a² Wēn³sū³jah¹lai²na² a²ha³teh³nxā³-nxā² a²nū²a² ka³ten³ti³hi¹txā³nxa² a²nū²a² a²i³lxa² ū³wha²li¹lhēn²ta³xai³nhā²-txā³syē²kxai²nān²tu³ a²nxe³jah¹la² so¹lxi³ thi¹nai²na² yxau²xai³lain¹tu¹wa².

22 ¹Nxa²ha¹te¹ ka³wā³lxa² ka³ten³ti³hi¹tē³jau³xa² wā²nā³ū¹sain¹na²-hē³la². Jau³xa² wi¹khai¹nxe³jau³xa² han³yo²jau³su² na²hē³la². Txa²-wā¹sū³na² ā³wxe³ka³lo³a² sa²ni³sai¹yo²ha²kxai³ O³ve²a² Wēn³sū³jah¹lai²na² ā³wxe³ka³lo³a² sa²ni³sai¹ha²kxai³ nxe³jau³su² na²hē³la². ²Sa²ni³sai¹sxā³ wxa²-kan³nū¹la² sxi²je³nai²na² nxū²kwai³ye³la³tīh³na² ā³nē³na³si²ha²kxai³ wxa²-kan³na²hē³la². A²nxe³ta²wē¹ha³yxō²ka³teh³nāu³a² hi³sa³ka³txa² ka³ten³su² ti³hi¹tē³ka³txa² wi¹wen¹na²hē³la². A²nxe³ka³txai²na² a²na³kxa² sa²kxai³lu² i³la³kxa² ki³ka³na³ka³nat³sxā³ sa²tā³tī¹sxā³ nā³kā³lxi³ nā³kxi²xai³na²hē³la². A²nxe³ta³nxā³kxa² sa²kxai³lu² nā³ka³lxa¹na²hē³la². Hxi²ka² hxa³n³sxā³ ha¹li¹ wxa²hait¹so¹xi²nūn³sxā³ nā³kxi²h²xai³na²hē³la². A²nxā³nxai²na² sa²kxai³lu² hi³ne³kxa³nxān³su² na²hē³la². A²nū²a² i²li³te²a² i³ton³nē³kxai²nān²tu³ ta²-nā¹nxai²na² ūh³hi³ne³kxi²nhān¹kxai²nān²tu³ we²nxi¹nxa²hi³nx²na³la². ³Jā¹nxe³ha²kxai³ Txa²wā¹sū³na² i³xan³ta³kxi²nē³ju³tan¹te²kxa³yu³ta² yū²-nxa³lho³la². Txa²wā¹sū³na² yxau²ya³nhē³nha²kxai³ O³ve²a² Wēn³sū³jah¹la² yxau²ya³nhē³nha²kxai³ nxe³ya³tu¹wa². A²sa³wi³ha³lxi³nāu³xa² a²yxō²ha³-kxa¹ i³sa²nēn¹kxi²ju³ta³nū³a² kái³lxin³tain¹tu¹wa². ⁴A²yen³nāu³khai³xa² ye³-i²ain¹tu¹wa². Nxe³sxā³ a²ye³ha³na³kxai²na² sa²kxai³lu² Txa²wā¹sū³na² a²i³lxa² ū³ta³ka² sai¹sxā³ ū³ye³wha³li¹nhain¹tu¹wa², Sū³na² sa³wi³ha³lxi³su² ye²ha²-kxai³la². ⁵Nxe³te³na¹ ha³lo²la³ hai³txi³ ka³nxa³hi²xi²ju³ta² yū²nxa³lho³la². Lā³pi³āu³tē³na² sa²kī³kxi²nē³ju³ta² yū²nxa³ha²kxai³ u³je³na³kai²na² sa²ha²-te¹kxi²nē³ju³ta² yū²nxa³ha²kxai³ nxe³tu¹wa². Txa²wā¹sū³nu²khai³xa² so¹lxi³ wi¹sa²ha²te¹kxi²nē³tu¹wa². A²nxe³jut³su² ha²kxai³ ha³lo²a² a²yxō²ha³kxa¹ i³hxi¹kan¹txi³lon³sxā³ yxau²xai³yah³nē³tu¹wa².

Je³su²jah³la² a³ka³nxi²sxā³ wā³li²jau³su²

⁶Nxa²ha¹te¹ oh³xan¹jah¹lon¹txi² āh¹ e³kxi²sa²te³nah¹lxi¹:

—Jau¹xai²na² e³kxi¹nxa²ha¹jau³xin³txi³ yxo²i²kj³jau³xai²la¹wi¹. Ya²la³lyau³-xai²la¹wi¹. Txa²wā¹sū³na² Si³yxau³jah¹la² A²hxi²kan¹ta² Si³yxau³jah¹la² jah¹-lai²na² sa²kxai³lu² Txa²wā¹sū³na² wān³txa² i³hen³txi³tū³ka³txai²na² a²yāu³-ka³txi³nāu³khai³xa² a²hxi²kan¹jah³lai²la¹wi¹. A²nxe³jah¹la² a²si³yxau³jah¹la² hi²sen³su² oh³xan¹jah¹la² sa²si¹hā³na²hē³li¹. A²sa³wi³ha³lxi³nāu³xa² sa²yxō²-we¹tū³ka³txa² yen³kxa² wā²nā³ū¹hain¹na²hē³li¹. Yen³kxa² ye³jen¹na² yū³kxe³-nū³a² wā²nā³ū¹hain¹na²hē³li¹. Nxe³sain¹na²hē³la².

7Nxa²ha¹te¹ Je³su²jah³la² e³kxi²sain¹te³nah¹lxi¹:

—Nxex³sa²lxi¹. Wa³su³txi³ wa³li²na¹tu¹wi¹. Nxe³ha²kxai³ txa²wān³txa²kwēn¹ta² ū³hū¹nxa²ha¹jau³xai²na² ū³wha²li¹lin¹jau³xai²na² sa²yo²wet¹sa²-jah¹la² sa²kxai³lu² i³ka³lih³kxai¹na¹tu¹wi¹. Nxe³sain¹na²hē³la².

8Nxa²ha¹te¹ txai²na² Jo³āu²ah³lo²na¹xai²na² sa²kxai³lu² wān³txai²na² a²yo²ha³kxa¹ ain³kxi²jah¹lo²sa¹wa². Yen³kxai²na² a²yo²ha³kxa¹ i²jah¹lo²-sa¹wa². Nxe³jah¹lo²sa¹ha²kxai³:

—Oh³xan¹jah¹la² wā²nā³ū³sa²jah¹lai²na² sa²nēn¹kxi²na¹tū¹xā¹. Nha¹jau³su²a²ne³kxai³tāu³a² ā³ka³ti³wxe³na¹ka³tu³ i³sa²nēn¹kxi²na¹hē³la². 9Nxe³na¹ta¹e³kxi²sa²te³nah¹lxi¹:

—Nxe³sa²txa³hē¹li¹. Txai²li² kāi²ti³hex¹jah¹lo²txā³wi¹. Wxāi²yā¹nxe³jah¹lo²-sa¹wi¹. Wxāi²nān²tu³ Je³su²jah³la² sa³wit³si¹lxi¹. Wxa²wā³tā³nāu³xa² Sū³na²wān³txa² i³hēn³txi³tū³ka³txai²na² Je³su²jah³la² sa³wi³ha³lxi³sain¹nūn³-na³li¹. Te²yā¹nxūn³sxā³ ha³teh³nxā³nxā² ū³wha²li¹lin¹txā³nxai²na² wān³txa²yo²i²te²nāu³xa² Je³su²jah³la² sa³wi³ha³lxi³sain¹nūn³na³li¹. Nxe³nx²ti³kxa²yā¹nxūn³sxā³ Je³su²jah³la² sa³wit³su²nū³na¹wi¹. Nxe³na¹ha²kxai³ i³sa²nēn¹-kxi²sa²txa³hē¹li¹. Txa²wā¹sū³nu²khai³xa² so¹lxi³ sa²nēn¹kxi²txai¹nhē³li¹. Nxe³sain¹na²hē³la².

10Jā¹nxe³sxā³ āh¹ e³kxi²sa²te³nah¹lxi¹:

—Nxe³ha²kxai³ ha³lo²a² yxau³son³na³li¹. E³kxi¹nxa²ha¹ju³ta³ta³lxi³ wa³-su³txi³ ān³si³wxen¹tu¹wi¹. Wān³txa² ū³wha²li¹lin¹jau³xai²li² hāi³a² ū³ho¹txa³-hē¹li¹. 11Nxe³ha²kxai³ a²kxā³nxā² kō³nxe³ti³ kāi³te²i³nxai²na² sa²kxai³lu² āh¹kāi³yxau²xai³jah³lxu¹li¹. A²kxā³nxā² kō³nxe³thin¹sxā³ o²la³kxi²te²i³nxai²na²sa²kxai³lu² kō³nxe³thin¹sxā³ yxau²xai³jah³lxu¹li¹. A²kxā³nxā² wain³ju³ta²kāi³te²i³nxai²na² sa²kxai³lu² āh¹ wain³txi³ kāi³yxau²xai³jah³lxu¹li¹. A²kxā³-nxā² wi¹lhin¹sxā³ yxau²xai³te²i³nxai²na² sa²kxai³lu² āh¹ wi¹lhin¹sxā³ yxau²-xai³jah³lxu¹li¹. Nxe³sain¹na²hē³la².

12Nxa²ha¹te¹ Je³su²jah³la² i³ye³te³nah¹lxi¹:

—Nxex³sa²lxi¹. Wa³su³txi³ wa³li²na¹tu¹wi¹. Nxa¹kxai²nān²tu³ a²nū²a² kāi³-ain¹ju³ta² i²a¹tu¹wi¹. Wi¹ju³ta² kāi³ta³nxā² kō³nxe³ju³ta² kāi³ta³nxā² nxain¹-jut³su² a³ya³ti³na¹tu¹wi¹. Nxa¹kxai²nān²tu³ nxe²kāi³ain¹kxa² yo³ha² nxe²sa²-tē³a¹tu¹wi¹. 13A²wi¹lhi¹nu¹ta²kxai³ yen³kxa² yū²nxa³hi¹nu¹ta²kxai³ ka³ten³su²yxau²xai³la¹hē³li¹. Te²yā¹nxe³sxā³ kxā³nāu³a¹ yen³kxa² a²yo²ha³kxa¹ hxa³-nhī¹na¹ ka³ten³su² yxau²sa²tē³a¹tu¹wi¹. Ā³si³wxe³jah¹lo²su² te²sa¹ha²kxai³ ta³-lun²sxā³ a²ne³ki³sot³jah¹lo²su² te²sa¹ha²kxai³ te²sa¹wi¹. A²wi¹lhi¹nān¹jah¹lo²-sa¹ha²kxai³ a²ne³ki³sot³jah¹lo²sa¹ha²kxai³ te²sa¹wi¹. Nxe³na²hē³la².

14A²nū²a² i²li³te²a² Txa²wā¹sū³na² wān³txa² sa²yo²wē¹lah³ sa²kxai³lu²hi³sa³ka³txa²na³kxa² ka³ten³su² ti³hi¹tē³tā³kxa² i³so¹ji²ju³ta³nū³a² yū³ain¹-tu¹wa². Sxi²je³na² tah²ye³na² oh³xan¹thi³na² ā³wih¹ju³ta³nū³a² yū³ain¹tu¹wa². 15Nxe³nxā²ha¹te¹ sxi²je³na² e³la² kāin²tāu³a² a²nū²a² wi¹lhi¹nxa³te²a² ti³-yau³kxi²ju³ta²la¹wa². Sū³na² yo²kwīn¹kxi²ju³ta² kāi³te²a² yxau² tih³nxā³la²a²nū²a² ā³nan³ti³ten³jah¹la² yxau² in³txa² txu¹ha² kō³nxe³thin¹sxā³ o²la³kxi²-jah¹la² yxau² a²nū²a² ā³xa² i³kwa³na³ha²kxai³ i³su²lhā³jah¹la² yxau² yen³kxa²tē³sxā³ txa²wā¹sū³nu²sa²ki³lot³ju³ta² ten³ju³ta³lot³jah¹la² yxau² ki³han³jau³xa²ten³yxau²xai³jah¹la² yxau² ki³han³yxau²xai³ti³ten³jah¹la² yxau² nxe² nxe³tū³-ka³txa² ti³yau³kxain¹ti³ai²la¹wa².

16Nxa²ha¹te¹ Je³su²jah³la² e³te³nah¹lxi¹:

—Txai²na¹xai²na² Je³su²jah³lo²na¹xai²na² Txa²sa³wi³sa² oh³xan¹jah¹la² i³sa²si¹hā³nxa²ha¹hē³li¹. Txa²wān³txa² yxo²i²sa²sxā³ yxau²xai³tū³ka³txi³-nāu³xa² i³hen³txin¹jau³nu³ai²la¹wi¹. Ta³vi²yah³lo²nu¹ta¹i²na² a²ne³sa³wi³ha³-lo³nxe²nxex¹ wxā³tāu³te²sa¹wi¹. Nxe³te²sa¹ha²kxai³ ka³nxah³ta² a³lan²tin³ti² ten³sa²tā³xi² yān³txai²na¹ i³yū¹li³xi²nxa³tā³lxa¹ hi³ka²ta³a² yan³txi³ yau³ki¹-xi²kxa² yā¹nxe³jah¹lo²sa¹wi¹.

¹⁷Nxa²ha¹te¹ Txa²wā³sū³na² Yāu³ka³jxah¹lai²na² wān³txi³kxai³lu¹:

—Wxā³jah³lxi³hē¹li¹. Nxa²ha¹te¹ O³ve²a² Wēn³sū³jah¹lai²na² so¹te³lhxā³ ta¹-ka³lxi²na² wān³txi³kxai³lu¹:

—Wxā³jah³lxi³hē¹li¹. Nxe³na²hē³la². Te²yā¹nxe³sxā³ a²nū²a² i²li³te²na² jau¹-xai²na² ain³kxain¹kxai²nān²tū³ te²yā¹nxe² e³kxain¹te³nah¹lxi¹:

—Wxā³jah³lxi³hē¹li¹. Nxe³ain¹nūn³tu¹wa². Nxain¹kxai²nān²tū³ i³yau³xa² ka³ten³su² ti³hi¹tē³jau³xa² a²ten³te² i³nxa² wxā³sxā³ i³na¹jah³lxi³hē¹la². A²yo³-ha² ten³kxi¹nx²txai¹nxa³lho³la².

Ā³ne³ki³so³te³lhxā³ jau³su²

¹⁸Jā¹nxa¹jut³su² txai²na¹xai²na² Jo³āu²ah³lo²na¹xai²na² e³lxah¹ e³kxi¹nx²-ta¹wa². Wān³txa² ha³lo²a² wxā³ju³ta²nū³ai²nān¹jau³xa² e³kxi¹nx²ta¹jau³xa² ain³kxi²syah¹lxin¹te² i³nxa²na² a³la³kxi¹jxah³lxi³hē¹la². Wān³txa² yau³xā³xa² i³ye³sxā³ i³nū²kxi²yah³lxin¹kxai²nān²tū³ kō³nxe³te²lo³txa²lxi³ha³ta²wa². Ha³teh³nxā³nxai²na² ū³wha²li¹la¹jau³xai²na¹ kō³nxe³te²lo³txa²lxi³ha³ta²wa².

¹⁹Ha³teh³nxā³nxai²na² wān³txa² sa²ni²lā³yah³lxin¹kxai²nān²tū³ Txa²wā¹-sū³na² hi²sen³su² hi³a²ne³ka² a²nxā³kxa² ka³ten³ti³hi¹tē³tā³kxa² ū³hū¹nx²-ti³xa³lho³la². Hai³txi³ sxi²je³na² oh³xan¹thi³nū³a² wi¹lhin¹thi³na² ā³wi¹-yhah³lxan³tho³la². Ha³teh³nxā³nxai²na² ka³ten³su² ti³hi¹tē³txā³nxai² a²kxā³nxai² wxa²i³lxa² wha²li¹hēn¹txa²lxi³kxan²ti³ wxa²i³lxa² sa²sai²lā³ain¹tu¹wa².

²⁰Jā¹nxe³sxā³ Je³su²jah³lai²na² wān³txain²txi³ a²hāix¹jau³xain²txi³ i³ye³-yxo²nūn¹nain¹sxā³ i³ye³te³nah¹lxi¹:

—Ya²la³tū³tā³li¹. Wa³su³txi³ wā³li²na¹tu¹wi¹. Nxe²na³la². Nxe³jau³xai²na² ten³sa²nūn³nha²wa². Nxe³na¹te³nah¹lxi¹:

—Wi¹na³li¹. Wa³su³txi³ wā³li¹sē¹li¹. Nxe³na¹wa².

²¹Jā¹nxa¹jau³su² Je³su²jah³la² Txa²wā¹hxi²kan¹ta² Si³yxau³jah¹la² kāin² thāi³ti³la² a³lxi¹nx²ti³ju³ta² ten³sa³nha²wa². Wān³txa² ā³ta³lun²sxā³ ā³ne³ki³-so³ta¹wa².

Leia o Novo Testamento

Janeiro

<i>data</i>	<i>seleção</i>	<i>data</i>	<i>seleção</i>
1	Mateus 1:1–2:12	17	Mateus 12:1-21
2	Mateus 2:13–3:6	18	Mateus 12:22-45
3	Mateus 3:7–4:11	19	Mateus 12:46–13:23
4	Mateus 4:12-25	20	Mateus 13:24-46
5	Mateus 5:1-26	21	Mateus 13:47–14:12
6	Mateus 5:27-48	22	Mateus 14:13-36
7	Mateus 6:1-24	23	Mateus 15:1-28
8	Mateus 6:25–7:14	24	Mateus 15:29–16:12
9	Mateus 7:15-29	25	Mateus 16:13–17:9
10	Mateus 8:1-17	26	Mateus 17:10-27
11	Mateus 8:18-34	27	Mateus 18:1-22
12	Mateus 9:1-17	28	Mateus 18:23–19:12
13	Mateus 9:18-38	29	Mateus 19:13-30
14	Mateus 10:1-23	30	Mateus 20:1-28
15	Mateus 10:24–11:6	31	Mateus 20:29–21:22
16	Mateus 11:7-30		

Fevereiro

<i>data</i>	<i>seleção</i>	<i>data</i>	<i>seleção</i>
1	Mateus 21:23-46	15	Markos 1:1-28
2	Mateus 22:1-33	16	Markos 1:29–2:12
3	Mateus 22:34–23:12	17	Markos 2:13–3:6
4	Mateus 23:13-39	18	Markos 3:7-30
5	Mateus 24:1-28	19	Markos 3:31–4:25
6	Mateus 24:29-51	20	Markos 4:26–5:20
7	Mateus 25:1-30	21	Markos 5:21-43
8	Mateus 25:31–26:13	22	Markos 6:1-29
9	Mateus 26:14-46	23	Markos 6:30-56
10	Mateus 26:47-68	24	Markos 7:1-23
11	Mateus 26:69–27:14	25	Markos 7:24–8:10
12	Mateus 27:15-31	26	Markos 8:11–9:1
13	Mateus 27:32-66	27	Markos 9:2-29
14	Mateus 28:1-20	28	Markos 9:30–10:12

Março

<i>data</i>	<i>seleção</i>	<i>data</i>	<i>seleção</i>
1	Markos 10:13-31	17	Lukas 2:36-52
2	Markos 10:32-52	18	Lukas 3:1-22
3	Markos 11:1-26	19	Lukas 3:23-38
4	Markos 11:27-12:17	20	Lukas 4:1-30
5	Markos 12:18-37	21	Lukas 4:31-5:11
6	Markos 12:38-13:13	22	Lukas 5:12-28
7	Markos 13:14-37	23	Lukas 5:29-6:11
8	Markos 14:1-21	24	Lukas 6:12-38
9	Markos 14:22-52	25	Lukas 6:39-7:10
10	Markos 14:53-72	26	Lukas 7:11-35
11	Markos 15:1-47	27	Lukas 7:36-8:3
12	Markos 16:1-20	28	Lukas 8:4-21
13	Lukas 1:1-25	29	Lukas 8:22-39
14	Lukas 1:26-56	30	Lukas 8:40-9:6
15	Lukas 1:57-80	31	Lukas 9:7-27
16	Lukas 2:1-35		

Abril

<i>data</i>	<i>seleção</i>	<i>data</i>	<i>seleção</i>
1	Lukas 9:28-50	16	Lukas 18:1-17
2	Lukas 9:51-10:12	17	Lukas 18:18-43
3	Lukas 10:13-37	18	Lukas 19:1-27
4	Lukas 10:38-11:13	19	Lukas 19:28-48
5	Lukas 11:14-36	20	Lukas 20:1-26
6	Lukas 11:37-12:7	21	Lukas 20:27-47
7	Lukas 12:8-34	22	Lukas 21:1-28
8	Lukas 12:35-59	23	Lukas 21:29-22:13
9	Lukas 13:1-21	24	Lukas 22:14-34
10	Lukas 13:22-14:6	25	Lukas 22:35-53
11	Lukas 14:7-35	26	Lukas 22:54-23:12
12	Lukas 15:1-32	27	Lukas 23:13-43
13	Lukas 16:1-18	28	Lukas 23:44-24:12
14	Lukas 16:19-17:10	29	Lukas 24:13-53
15	Lukas 17:11-37	30	João 1:1-28

Maiο

<i>data</i>	<i>seleção</i>	<i>data</i>	<i>seleção</i>
1	João 1:29-51	8	João 5:24-47
2	João 2:1-25	9	João 6:1-21
3	João 3:1-21	10	João 6:22-40
4	João 3:22-4:3	11	João 6:41-71
5	João 4:4-42	12	João 7:1-29
6	João 4:43-54	13	João 7:30-52
7	João 5:1-23	14	João 7:53-8:20

<i>data</i>	<i>seleção</i>
15	João 8:21-30
16	João 8:31-59
17	João 9:1-41
18	João 10:1-21
19	João 10:22-42
20	João 11:1-53
21	João 11:54-12:19
22	João 12:20-50
23	João 13:1-30

<i>data</i>	<i>seleção</i>
24	João 13:31-14:14
25	João 14:15-31
26	João 15:1-27
27	João 16:1-33
28	João 17:1-26
29	João 18:1-24
30	João 18:25-19:22
31	João 19:23-42

Junho

<i>data</i>	<i>seleção</i>
1	João 20:1-31
2	João 21:1-25
3	Atos 1:1-26
4	Atos 2:1-47
5	Atos 3:1-26
6	Atos 4:1-37
7	Atos 5:1-42
8	Atos 6:1-15
9	Atos 7:1-29
10	Atos 7:30-50
11	Atos 7:51-8:13
12	Atos 8:14-40
13	Atos 9:1-25
14	Atos 9:26-43
15	Atos 10:1-33

<i>data</i>	<i>seleção</i>
16	Atos 10:34-48
17	Atos 11:1-30
18	Atos 12:1-23
19	Atos 12:24-13:12
20	Atos 13:13-41
21	Atos 13:42-14:7
22	Atos 14:8-28
23	Atos 15:1-35
24	Atos 15:36-16:15
25	Atos 16:16-40
26	Atos 17:1-34
27	Atos 18:1-21
28	Atos 18:22-19:12
29	Atos 19:13-41
30	Atos 20:1-38

Julho

<i>data</i>	<i>seleção</i>
1	Atos 21:1-16
2	Atos 21:17-36
3	Atos 21:37-22:16
4	Atos 22:17-23:10
5	Atos 23:11-35
6	Atos 24:1-27
7	Atos 25:1-27
8	Atos 26:1-32
9	Atos 27:1-20
10	Atos 27:21-44
11	Atos 28:1-31
12	Romanos 1:1-17
13	Romanos 1:18-32
14	Romanos 2:1-24
15	Romanos 2:25-3:8
16	Romanos 3:9-31

<i>data</i>	<i>seleção</i>
17	Romanos 4:1-12
18	Romanos 4:13-5:5
19	Romanos 5:6-21
20	Romanos 6:1-23
21	Romanos 7:1-14
22	Romanos 7:15-8:6
23	Romanos 8:7-21
24	Romanos 8:22-39
25	Romanos 9:1-21
26	Romanos 9:22-10:13
27	Romanos 10:14-11:12
28	Romanos 11:13-36
29	Romanos 12:1-21
30	Romanos 13:1-14
31	Romanos 14:1-23

Agosto

<i>data</i>	<i>seleção</i>	<i>data</i>	<i>seleção</i>
1	Romanos 15:1-21	17	1 Koríntios 11:2-16
2	Romanos 15:22-16:7	18	1 Koríntios 11:17-34
3	Romanos 16:8-27	19	1 Koríntios 12:1-26
4	1 Koríntios 1:1-17	20	1 Koríntios 12:27-13:13
5	1 Koríntios 1:18-2:5	21	1 Koríntios 14:1-17
6	1 Koríntios 2:6-3:4	22	1 Koríntios 14:18-40
7	1 Koríntios 3:5-23	23	1 Koríntios 15:1-28
8	1 Koríntios 4:1-21	24	1 Koríntios 15:29-58
9	1 Koríntios 5:1-13	25	1 Koríntios 16:1-24
10	1 Koríntios 6:1-20	26	2 Koríntios 1:1-11
11	1 Koríntios 7:1-24	27	2 Koríntios 1:12-2:11
12	1 Koríntios 7:25-40	28	2 Koríntios 2:12-17
13	1 Koríntios 8:1-13	29	2 Koríntios 3:1-18
14	1 Koríntios 9:1-18	30	2 Koríntios 4:1-12
15	1 Koríntios 9:19-10:13	31	2 Koríntios 4:13-5:10
16	1 Koríntios 10:14-11:1		

Setembro

<i>data</i>	<i>seleção</i>	<i>data</i>	<i>seleção</i>
1	2 Koríntios 5:11-21	16	Kálatas 2:17-3:9
2	2 Koríntios 6:1-13	17	Kálatas 3:10-22
3	2 Koríntios 6:14-7:7	18	Kálatas 3:23-4:20
4	2 Koríntios 7:8-16	19	Kálatas 4:21-5:12
5	2 Koríntios 8:1-15	20	Kálatas 5:13-26
6	2 Koríntios 8:16-24	21	Kálatas 6:1-18
7	2 Koríntios 9:1-15	22	Efesios 1:1-23
8	2 Koríntios 10:1-18	23	Efesios 2:1-22
9	2 Koríntios 11:1-15	24	Efesios 3:1-21
10	2 Koríntios 11:16-33	25	Efesios 4:1-16
11	2 Koríntios 12:1-10	26	Efesios 4:17-5:2
12	2 Koríntios 12:11-21	27	Efesios 5:3-33
13	2 Koríntios 13:1-14	28	Efesios 6:1-24
14	Kálatas 1:1-24	29	Filipênses 1:1-26
15	Kálatas 2:1-16	30	Filipênses 1:27-2:18

Outubro

<i>data</i>	<i>seleção</i>	<i>data</i>	<i>seleção</i>
1	Filipênses 2:19-3:6	8	Kolosênses 3:18-4:18
2	Filipênses 3:7-4:1	9	1 Tesalonisênses 1:1-2:9
3	Filipênses 4:2-23	10	1 Tesalonisênses 2:10-3:13
4	Kolosênses 1:1-20	11	1 Tesalonisênses 4:1-5:3
5	Kolosênses 1:21-2:7	12	1 Tesalonisênses 5:4-28
6	Kolosênses 2:8-23	13	2 Tesalonisênses 1:1-12
7	Kolosênses 3:1-17	14	2 Tesalonisênses 2:1-17

<i>data</i>	<i>seleção</i>	<i>data</i>	<i>seleção</i>
15	2 Tesalonisenses 3:1-18	24	2 Timoteo 2:22-3:17
16	1 Timoteo 1:1-20	25	2 Timoteo 4:1-22
17	1 Timoteo 2:1-15	26	Tito 1:1-16
18	1 Timoteo 3:1-16	27	Tito 2:1-14
19	1 Timoteo 4:1-16	28	Tito 2:15-3:15
20	1 Timoteo 5:1-25	29	Filemô 1:1-25
21	1 Timoteo 6:1-21	30	Ebreus 1:1-14
22	2 Timoteo 1:1-18	31	Ebreus 2:1-18
23	2 Timoteo 2:1-21		

Novembro

<i>data</i>	<i>seleção</i>	<i>data</i>	<i>seleção</i>
1	Ebreus 3:1-19	16	Ebreus 13:1-25
2	Ebreus 4:1-13	17	Tiako 1:1-18
3	Ebreus 4:14-5:14	18	Tiako 1:19-2:17
4	Ebreus 6:1-20	19	Tiako 2:18-3:18
5	Ebreus 7:1-19	20	Tiako 4:1-17
6	Ebreus 7:20-28	21	Tiako 5:1-20
7	Ebreus 8:1-13	22	1 Petro 1:1-12
8	Ebreus 9:1-10	23	1 Petro 1:13-2:10
9	Ebreus 9:11-28	24	1 Petro 2:11-3:7
10	Ebreus 10:1-18	25	1 Petro 3:8-4:6
11	Ebreus 10:19-39	26	1 Petro 4:7-5:14
12	Ebreus 11:1-16	27	2 Petro 1:1-21
13	Ebreus 11:17-31	28	2 Petro 2:1-22
14	Ebreus 11:32-12:13	29	2 Petro 3:1-18
15	Ebreus 12:14-29	30	1 João 1:1-10

Dezembro

<i>data</i>	<i>seleção</i>	<i>data</i>	<i>seleção</i>
1	1 João 2:1-17	17	Apokalipse 8:1-13
2	1 João 2:18-3:2	18	Apokalipse 9:1-21
3	1 João 3:3-24	19	Apokalipse 10:1-11
4	1 João 4:1-21	20	Apokalipse 11:1-19
5	1 João 5:1-21	21	Apokalipse 12:1-18
6	2 João 1:1-13	22	Apokalipse 13:1-18
7	3 João 1:1-14	23	Apokalipse 14:1-20
8	Jutas 1:1-25	24	Apokalipse 15:1-8
9	Apokalipse 1:1-20	25	Apokalipse 16:1-21
10	Apokalipse 2:1-17	26	Apokalipse 17:1-18
11	Apokalipse 2:18-3:6	27	Apokalipse 18:1-24
12	Apokalipse 3:7-22	28	Apokalipse 19:1-21
13	Apokalipse 4:1-11	29	Apokalipse 20:1-15
14	Apokalipse 5:1-14	30	Apokalipse 21:1-27
15	Apokalipse 6:1-17	31	Apokalipse 22:1-21
16	Apokalipse 7:1-17		